K 138461
3

ქართული საქართველოს ძეგლები

III

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია
Академия наук Грузинской ССР

1970

ПАМЯТНИКИ ГРУЗИНСКОГО ПРАВА

Том III

ЦЕРКОВНЫЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ ПАМЯТНИКИ
(XI—XIX вв.)

Тексты издал, примечаниями и указателями снабдил
проф. *И. С. Долидзе*

ИЗДАТЕЛЬСТВО „МЕЦНИЕРЕБА"
Тбилиси
1970

ქართული სამართლის ძეგლები

ტომი III

საეკლესიო საკანონმდებლო ძეგლები
(XI—XIX სს.)

ტექსტები გამოსცა, შენიშვნები და საძიებლები
დაურთო პროფ. ი. დოლიძემ

K 1378.4b.1
3

გამომცემლობა „მეცნიერება"
თბილისი
1970

34 (C 41) (02)
34 (47.922) (09)

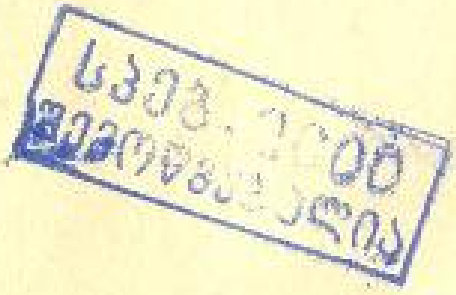

ისტ. S - 1320 ვ1. 2202. S - 90ვ

წინასიტყვა

ქართული სამართლის ძეგლების III ტომში ქვეყნდება XI—XIX სს. უმნიშვნელოვანესი საეკლესიო საკანონმდებლო აქტები: სჯულდების წიგნები, ტიპიკონები, საეკლესიო კრებათა და სამონასტრო კრებულთა განჩინებები, გამოსავლის დავთრები, სიგელ-გუჯრები და კანონიკური ეპისტოლენი. ტომი მხოლოდ ქართული ორიგინალური საკანონმდებლო აქტებს შეიცავს. მსოფლიო საეკლესიო კრებათა დადგენილებები, რომლებიც ძველადვე ითარგმნა და მოქმედ სამართლად ითვლებოდა ჩვენში, ამ კრებულში შეტანილი არ არის.

ცნობილია, რომ შუა საუკუნეების საქართველოში, ისე როგორც სხვა ქვეყნებში, მწერლობისა და განათლების მძლავრ კერებს ეკლესია-მონასტრები წარმოადგენდნენ: სვეტიცხოველი და ბიჭვინთა, ალავერდი და გელათი, შიომღვიმე და დავით-გარეჯი, ვარძია და ვაჰანი, ათონი და პეტრიწონი, შავი მთა და ჯვარი, აგრეთვე ქართული კულტურისა და განათლების სხვა დიდებული ადგილობრივი თუ საზღვარგარეთული კერები, ის სავანეები იყო, სადაც შეიქმნა მხატვრული და კანონიკური მწერლობის უნიკალური ძეგლები, რომლებიც ხელთასხელ საგოგმანებელ საუხვეს წარმოადგენდნენ ქართული კულტურის საგანძურში.

ეროვნული საეკლესიო სჯულდების უძველესი და ღირსშესანიშნავი წიგნია «ძეგლისწერა დავით-აღმაშენებლის მიერ მოწვეულმა საეკლესიო კრებამ 1103 წელს. დიდია ამ ძეგლის მნიშვნელობა ქართული საეკლესიო, სახელმწიფო, სამოქალაქო და საოჯახო სამართლის ისტორიისათვის. ამასთან მნიშვნელობა ამ ფრიად საყურადღებო სჯულდებისა, რომელშიც ზოგადი კანონიკური ნორმებიც აისახა, სცილდება ქართული სამართლის ფარგლებს.

XI—XIII სს. ქართული სამონასტრო წესწყობილების შესასწავლად ძვირფას ძეგლებს წარმოადგენენ «პეტრიწონის ტიპიკონი» და «განგება ვაჰანის ქუაბთა», აგრეთვე

ფრაგმენტების სახით შემორჩენილი თრიოდე წესი და განგება, რომელთაც წინამდებარე ტომში ვაქვეყნებთ.

საეკლესიო ყმათა სოციალ-ეკონომიური და უფლებრივი მდგომარეობის გაშუქებისათვის ფასდაუდებელი მნიშვნელობა აქვს ქუთაისის, ხონის, ბიჭვინთის, ცაიშის, ცაგერისა და სამთავისის ტაძრების გამოსავლის დავთრებს, რომლებიც მდიდარ მასალას შეიცავენ ყმათა საბეგრო გამოსაღების სახეობათა და ოდენობათა შესახებ.

საეკლესიო სჯულმდებლობის ისტორიის შესასწავლად არანაკლებ ძვირფასია ის საკანონმდებლო მასალა, რომელიც შემონახულია ადგილობრივ საეკლესიო კრებათა დადგენილებებსა და ეკლესიის ხელისუფალთა მიერ გაცემულ მრავალრიცხოვან სიგელ-გუჯრებში.

ქართული საეკლესიო სამართლის მნიშვნელოვანი წყაროა კანონიკური ებისტოლენი — კათალიკოს-პატრიარქთა და ცნობილ მოძღვართა მიწერილობანი და განმარტებანი, რომელთაც, მათი ოფიციალური ხასიათის გამო, კანონის ძალა ჰქონდათ.

ცნობილია, რომ სჯულმდებლობის უფლება მარტო საეკლესიო კრებების ან მცხეთისა და ბიჭვინთის საკათალიკოსო კათედრების სჯეთმპყრობელთა პრეროგატივას არ შეადგენდა. ამ საქმეს საეპისკოპოსო სამწყსოთა მამამთავრები და მონასტერთა წინამძღვრებიც განაგებდნენ (ალავერდელი, ბოდბელი, ბოლნელი, გუნათელი, მანგლელი, მაწყუერელი, მროველი, ნიკორწმიდელი, ნინოწმიდელი, რუსთველი, სამთავნელი, ტფილელი, ურბნელი, ქუთათელი, შემოქმედელი, ცაგერელი, ცაიშელი, ჭყონდიდელი, ხინოწმიდელი, ჯუმათელი და სხვ.). ჩვენს გამოცემაში საეკლესიო სამართლის ძეგლად მიჩნეულია ყველა საკანონმდებლო აქტი, რომელიც შედგენილი ან გაცემულია ეკლესია-მონასტრების ხელისუფალთა (კათალიკოსი, ეპისკოპოსი, მოძღვართ-მოძღვარი, წინამძღვარი) ან საკრებულოთა მიერ.

ქართული საეკლესიო სამართლის ისტორიის მკვლევარმა უთუოდ უნდა გაითვალისწინოს ჩვენი სერიის I და II ტომებში დაბეჭდილი ძეგლები: «განგება დარბაზობისა», «წესი და განგება მეფეთ კურთხევისა», «კათალიკოსთა სამართალი», «ბიჭვინტის იადგარი», აგრეთვე მეფეთა მიერ გაცემული ის სიგელ-გუჯრები, რომლებიც სახელმწიფოსა და ეკლესიის ურთიერთობას აწესრიგებენ და კანონიკურ ნორმებსაც შეიცავენ.

მსჯველობაში უნდა იქნეს მიღებული აგრეთვე საეკლესიო სასამართლოთა განჩინებები. ასეთი საბუთებიდანაც, როგორც სასამართლო აქტები, შევა ჩვენი სერიის მეოთხე ტომში, რომელიც XVI—XIX საუკუნეების საერთო და სასულიერო სასამართლოთა განჩინებებს შეიცავს. რაღა თქმა უნდა, რომ ხსენებულ საბუთებს დიდი მნიშვნელობა აქვთ ქართული საეკლესიო სასამართლო წყობილებისა და სასამართლო წარმოების ისტორიისათვის.

ჯამთა სიჭარბის გამო ქართული საეკლესიო სჯულმდებლობის ბევრი ძეგლის ჩვენამდე არ მოუღწევია. მაგრამ ზოგიერთი ცნობა ასეთი ძეგლების შესახებ დაცულია საისტორიო წყაროებში. კლარჯეთის მონასტრების წესისა და განგების მოკლე შინაარსი გადმოცემულია გიორგი მერჩულეს თხზულებაში «ცხორება გიორგი ხანძთელისა», ხოლო ათონის მონასტრისა უფრო ვრცლად — გიორგი მთაწმიდელის თხზულებაში «ცხორება იოანესი და ეფთჳმესი» და გიორგი მცირის თხზულებაში «ცხორება გიორგი მთაწმიდელისა».

ქართული სამართლის ისტორიის მკვლევარმა ეს ცნობები უცილობლად უნდა გათვალისწინოს. მაგრამ ამ ცნობების შემცველი ტექსტები წინამდებარე ტომში არ შესულა, რადგან ისინი წარმოადგენენ არა საკანონმდებლო აქტებს, არამედ აგიოგრაფიული მწერლობის ძეგლებს. ამასთან არსებობს ამ თხზულებების რამდენიმე სრული და საუცხოო გამოცემა, რომელთაგან უახლესია: «ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები», წიგნი I, 1965 წ. და წიგნი II, 1967 წ.

ქართული სამართლის ძეგლების III ტომში შესული საკანონმდებლო აქტების გამოცემის შესახებ უნდა გავიმეორით ის, რაც ნათქვამია მეორე ტომის წინასიტყვაობაში: საბუთების დიდი ნაწილი მოპოვებულია საარქივო ფონდებში და პირველად ქვეყნდება. რაც შეეხება წინათ გამოცემულ საბუთებს, რომელთა ნუსხები დედნებისა თუ პირების სახით შემონახულა, იბეჭდება ხელნაწერების მიხედვით, მაგრამ გათვალისწინებულია დაბეჭდილი ტექსტებიც. დაბოლოს, საბუთების ერთი ნაწილი, რომელთა ხელნაწერები დაკარგულად ითვლება, იბეჭდება არსებული პუბლიკაციების მიხედვით. ამასთან ჩვენი გამოცემა, როგორც მკითხველი დარწმუნდება, ტექსტის წაკითხვის, აღდგენის, გამართვისა და გაგების მხრივ მნიშვნელოვნად განსხვავდება ამ საბუთების წინათ გამოქვეყნებული ტექსტებისაგან. მხოლოდ ორიოდე კარგად გამართული და გამოქვეყნებული ტექსტი უცვლელად იბეჭდება.

რამდენიმე საბუთი ჩვენს გამოცემაში საფუძვლიანად რესტავრირებულია. მაგალითად შეიძლება აღვნიშნოთ სამთავისის სამწყსოს დრამისა და შესავლის წიგნი, რომლის ტექსტი დედნის დაზიანებულობის გამო XVII საუკუნის ხელნაწერებში გადაადგილებულია შეუსაბამოდ და შერწყმულია ერთ საბუთად. ეს ძეგლი ჩვენს გამოცემაში ტექსტის აღდგენის შედეგად ორ დამოუკიდებელ საბუთად იბეჭდება (№№ 32 და 33).

ქართული სამართლის ისტორიის ფუძემდებელი, დიდი მოძღვართ-მოძღვარი აკად. ი. ჯავახიშვილი ოცნებობდა ქართული სამართლის ძეგლების გამოვლენასა, შეკრებასა და რიგიან გამოცემაზე. ჩვენი სერიის პუბლიკაციით, რომლის ერთ მნიშვნელოვან ნაწილს წინამდებარე ტომი შეადგენს, შეძლებისდაგვარად ვასრულებთ დიდი მასწავლებლის ამ ანდერძს. ქართული საეკლესიო საბუთების ასეთი სრული, გამართული და ქრონოლოგიურად დალაგებული ტექსტები პირველად ჩვენ გვაქვს. მაგრამ ისიც უნდა ითქვას, რომ ზოგიერთი ტექსტი საბოლოოდ დადგენილად ვერ ჩაითვლება.

საქმეში ჩახედული მაღლიერი მკითხველი ტექსტებისა და შენიშვნების გაცნობისას «განწმედილთა გონების თვალითა» ცხადად დაინახავს იმ შრომას, რაც ჩვენ წინამდებარე ტომში დაბეჭდილი ტექსტების დადგენაზე გავწიეთ და ამის გამო ზოგ შეცდომასაც გვაპატიებს, «რამეთუ ვინმცა კაცთაგანმან უძლო ყოვლისავე უცთომელად წარმოთქუმად».

ტომი სულ 562 საბუთს შეიცავს, მაგრამ №№ 92^1, 92^2 და 92^3 დოკუმენტები სათვალავში ცალკე ერთეულებად შეტანილი არ არის. საბუთები გარდა ორისოდე გამონაკლისისა (№ № 24, 81, 87, 93, 474) დალაგებულია ქრონოლოგიურად.

ტექსტის ქარაგმები ყველგან გახსნილია, ხოლო უ^{ი} კომპლექსი წარმოდგენილია უ-თი.

ტომს ერთვის პირთა, გეოგრაფიულ სახელთა და ტერმინთა საძიებლები. მასალის დიდი მოცულობის გამო პირთა საძიებელში შეტანილი არ არის საშემოსავლო და ხალხის აღწერის დაყთრებისა და აგრეთვე ზოგიერთი სხვა საბუთების მონაცემები.

დასასრულ, სასიამოვნო მოვალეობად ვთვლი, ტექსტის მიმართ ზოგიერთი საყურადღებო შენიშვნისათვის მადლობა მოვახსენო ისტორიულ მეცნიერებათა კანდიდატს ნ. შოშიაშვილს.

ი. დოლიძე.

419,
494

[წიგნი, რომელი მოწერა დიდმან ეფთჳმე დიდსა გერსა გიორგისს]*

[1065—1019 წწ.]

[293] [ღმერ]თისმეტყველი სულიერი მაქსიმე გიორგის. მოძმისაებე ღმერთმან წმიდაო ლოცვაჲ თჳნიერ ამათ პირთათჳს, რომელ გეკითხნეს ჩემისა ულირსებისაგან განმარტებაჲ მისი ღმერთმან გამოგიცხადოს და თჳნიერსა კითხჳსათჳს მეცა მაუწყოს წერილითნი პასუხნი.

[წიგნნი რომელთა ეკლესიაჲ არა შეიწყნარებს]

წიგნნი რომელთა ეკლესიაჲ არა შეიწყნარებს არიან ყოველნი, რომელნი მწვალებელთა მიერ დაიწერნეს.

ორიგინეს[1] მწვალებელსა მრავალი წიგნი დაეწერა და არა შეიწყნარებს ეკლესიაჲ.

[ტ]ჲ ევსები პამფილისა წიგნი არს და მრავალთა საქმეთა წარმოიტყჳს და თხ[რ]ობათა თჳთო-სახეთა ფილოსოფობისათა დაწერილ[ნ]ი განწვალებანი ჩაერთვან; ამისთჳს არა შეიწყნარებს ეკლესიაჲ. იგი ქართულად უთარგმნია და უწერიხარეს მრავლისა ვამისა. სიცოცხლესავე მამისა ჩემისადა მოეწერა მუნით სტეფანე ეპისკოპოსსა [294] და ეკითხა: თუ შესაწყნარებელ არს. კარგიცა მრავალი სწერია, გარნა ღუარძლიცა მრავალი ჩაურთავს და მით უჭმარ არს.

ანტიოქისა მოქცეულაჲ არა შესაწყნარებელ არს და სხუაჲ რაამე არს. სწერია თომაჲს[2] სახარებად, იგიცა უცხოჲ არს.

წიგნი, რომელსა აბუკორონა ჰ[რ]ქჳან, წვალებაჲ ცხადი ვპგონებ თუ არაჲ სწერია; გარნა უცხოთა რათმე საქმეთა მეტყუელ არს და ეკლესიაჲ საბერძნეთისაჲ არა შეიწყნარებს.

და სხუაჲ რაამე არს ადამის ცხორებაჲ და არცა მას შეიწყნარებს.

და სხუაჲ არს წიგნი სიყრმე უფლისაჲ და არცა მას შეიწყნარებს.

---

* საითაცა სინგურითა ნაწერი, შეტწილად გადაუკეთებია, იკითხება: „...ეფთჳ მე... დიდსა გერსა გ[ე]ის ბიუს... ამათ პირითათჳს".

1 ორგინეს. 2 თუმაის.

და მოციქულთა ცხორებანი ზოგნი განრყუნულნი არიან მწვალებელთაგან; წმიდისა მათე მახარებელისაჲ სხუაჲ რაჲმე არს, და წმიდისა ანდრიაჲსი იგმაგი (sic)

წმიდისა გიორგისი არს წამებაჲ ჴელმძღუანელი, რომელი ეკლესიათა შინა იკითხვების, და კუალად სხუაჲ რაჲმე არს უცხოჲ და უცხონი რაჲმე საქმენი სწერიან და არა შესაწყნარებელ არს.

[295] და წმიდისა კვრიკეს წამებისა სწერია, ვითარმედ სხუაჲ ვიეთმე დაწერეს წამებაჲ უცხოჲ ქრისტეანთა წესისაგან, და სხუანი ესევითარნი რაჲმე ნატყუევარნი; ზოგისა სახელები არა ვიცი.

აწ ესე ვითარიმე, რომელი სხუათა მწვალებელთა დაეწერია, იგი თჳთ საცნაურ არიან.

ესე კულა მოციქულთა და მოწამეთაჲ მას წყეულსა იულიანეს გაეზრახვით განურყვნიან, რამამცა ყოველი ნაცილად შეჰრაცხეს და არღარამცა საროწმუნო უჩნდეს წამებანი მოწამეთანი, გინა მოციქულთანი. გარნა უფალმან მისი საკსენებელი აყოცა და წმიდათა სახელნი ბრწყინვენ, ვითარცა მზე.

[საუფლოთა დღესასწაულთათჳს]

ხოლო საუფლოთა დღესასწაულთა არცა მუკლთა მოდრეკაჲ* ჯერ-არს და არცა მარხვაჲ; არამედ უკუეთუ ეინმე ეზიარებოდის, ეზიაროს და სამხრად პირი იკსნას და ჰმადლობდეს უფალსა; და უკუეთუ არა ეზიარებოდის, ეგრეთვე სამხრისაჲ ილოცოს, ფსალმუნი წარიქუას და პირი იკსნას.

საბერძნეთისა დაყუდებელსნი[1] ქრისტეს შობასა და განცხადებასა შაგეფსამდე მუკლთა არა მოიდრეკენ და აღსებითგან ვიდრე მა[296]რტჳლიამდე მუკლთა არაჟამ მოიდრეკს და არცა არს.

და სხუათა საუფლოთა დღესასწაულთა თჳთ მათი დღეთა და ხვალისა დღე, თუ არა ეინ მოიდრაკნეს მუკლნი, კეთილ არს.

საზრდელისათჳს** აღსებითგან[2] ამაღ კვრიაკემდე არა ჯერ-არს მარხვაჲ, არამედ სამხრად პირისა კსნაჲ. მიერითგან სენაკსა შინა მჯდომი უკუეთუ იმარხვიდეს, არა აჩს დაკლებაჲ თჳნიერ შაბათ-კვრიაკეთა და ამაღლებისა და შუა ზატიკისა და სხუათა საუფლოთა დღესასწაულთა. ეგრეთვე წმიდისა ღმრთის-მშობელისასა.

---

[1] დ'ბლნი. [2] ახუსებითგან.

* გასწორე მარჯუენა კიდეზე სწერია: „მჴ'ლთა დრეკისათჳს".

** გასწორე მარცხენა კიდეზე სწერია: „საზრდელისათჳს".

და იოანეს შობად ჴსნილ[1] არს თევზი და ღჳნოჲ თაჳს-კუეთ და წმიდათა მოციქულთა პეტრესსა და პავლესსა და ანდრიასი ანე მახარებელისასა და სხუათა მათ დიდებულთა წმიდათასა, რომელთა დღესასწაულნი აწ იდიდებიან: წმიდისა გიორგისსა, თევდორესსა, ნიკოლოზისსა, ფილიპე მოციქულისასა, ფომაჲსსა, დიმიტრისსა და სხუათა წმიდათასა, რომელთა შინა ღამისთევაჲ იქმნების. ესე დღე[297]სასწაულნი ჴსნილ არიან. და რომელნი დაემთხჳნენ მარხვათა შინა, ანუ თთხშაბათ-პარასკეესა, ჴსნილ არს თევზი და ღჳნოჲ მოწესეთათჳს.

არაჯორთა არა ჭერ-არს მარხვაჲ, ჩუენ განეჴსნით და წუელასა ეჭმარებით მწუალებელთათჳს.

ეგრეთვე ქუელიერისა თთხშაბათ-პარასკეეთა წესი არს საბერძნეთს, რომელი ყოველად წუელასაჲ არა ჭამდის, მაშინ მიიღებს მათ მწუალებელთათჳს, რომელთა ჴუელიერი მარხვათა შეჰრთეს.

[ძილსა შინა ოცნებით დაბრკოლებისათჳს]

ძილსა შინა თუ ვისმე ოცნებით დაბრკოლებაჲ შეემთხჳოს, მას დღესა ჯამსა არა ეზიაროს, არცა საკურთხეველად შეიდეს, არცა სახარებასა შეემთხჳოს, არცა ხატთა. თუ კუალა რაჲმე იყოს საჭიროჲ, ანუ უცხოთა ეიეთმე თანა იყოს, ანუ სირცხჳლ უჩნდეს სახარებასა არა შემთხუევაჲ. შიშით შეემთხჳოს, ესოდენ ბრალი არ არს.

[მოძღუართა და მოწაფეთათჳს]

მოძღუართა რომელთა მოწაფენი ესხნენ, უკუეთუ წვალებ[298]სა, ანუ კაცის-კლვასა, ანუ სიძვასა, ანუ გრძნებასა და სხუასა რასმე ბილწებასა აწუეველეს მოძღუარი, არა აქუს ჴელმწიფებაჲ: და მოწაფე იგი თჳთ ცხრ ეგზნას, არა არს ბრალ მისდა. ამათ კუალა საქმეთაგან კიდე სხუაჲ, რაჲცა ამცნოს მოწაფესა, რომელი ეკითხოს, ჴელმწიფებაჲ აქუს მოძღუარსა, და მოწაფესა თანა-აც მორჩილებაჲ.

ხოლო წარსლვაჲ მოძღურისაგან თჳნიერ წამებისა მისისა არა ჴელეწიფების. უკუეთუ კელა მოძღუარი იგი ადგილსა ეგეთსა ჯდეს, საღა ვნებანი იყუნეს და მოძღუარი უვნებელ იყოს და არაჲ ევნებოდეს. ხოლო მოწაფე დაცემასა შთაგორდებოდის. ჰრქუას მოძღუარსა მას და მას არა იზრუნოს ცხორებაჲ სულისა მისისაჲ და ამის პირისათჳს განეშოროს. მოწაფე იგი უბრალო არს.

---

[1] ჴსნილ.

სხუაჲ კულა არარაჲ არს მიზეზი ურჩებისაჲ და განშორებისაჲ მისისაჲ მოძღურისაგან, თუ ურჩებითა[299] და თავქედობითა გან-დგომილი შოროს და არ შეჰრაცხოს მცნებაჲ მოძღურისაჲ. სული თჳსი წარწყმედს წყშიდოს.

[ქრულების დადებისათჳს]

ეგრეთვე ქრულებაჲ უკუეთუ წინამძღურისაგან დაედვას, ანუ მღდელთ-მოძღურისაგან საქმესა ზედა სამართალსა, ვერვინ აჰკდის მას, თჳნიერ მისსა, რომელმან დასდვა ქრულებაჲ იგი.

უკუეთუ კულა უჯეროსა ვინმე საქმესა აწუევდეს და სულსა მაცნებელსა და მრწემი იგი ვერ დაჰმორჩილდა, მისთჳს ქრულებაჲ დასდვას, სულსა თჳსსა აცნებს და ქრულებაჲ იგი ცუდ არს.

და უკუეთუ უცხოსა ვისმე ქალსა დასდვა, რომელ არა მოწაფე მისი იყოს, ესეცა უწესოჲ არს და ფრიად საბრალობელ. ამის პირისათჳს სახენი ბრაჳალნი არიან; წერილი რაჲ მოგაჴსენო.

[სქემის კურთხევისათჳს]

სქემისა კურთხევისა შემდგომად თუ სხუაჲ ბრალი არა შეემთხჳოს, ეზიარებოდის; თუ კულა შეემთხუეოდის, კუალად [300] ქანონნი იპყრან, ვითარცა შეჰგუანდეს.

სქემის-კურთხევაჲ მარხვათა შაბათ-კჳრიაკეთა ქეთილად იქმნებისაჲ. აქა უფროჲს ჴერ-მარხვათა არს სქემის-კურთხევაჲ შაბათსა, ანუ კჳრიაკესა, თუ კულა სხეული ვინმე იყოს და რასაცა დღესა იკურთხოს სქემითა, აუგი არა არს.

[თეოფილესათჳს]

თ ე ო ფ ი ლ ე მწუალებელი არა იყო; ო ქ რ ო პ ი რ ი ს ა მტეროპითა დიდი ცთომანი ქმნნა ამას ჭეუყანასა. არცა ვინ შეაჴუენებს მწუალებელთა თანა და არცა კინ მოსაჴსენებელთა შინა აჴსენებს.

[კჳრილესათჳს]

ხოლო კ ჳ რ ი ლ ე დიდი მნათობი არს ეკლესიისაჲ და ჴსენებულ არს ყოველთა შინა კრებათა; და იგი ხუაჲშნებაჲ წმიდისა ღმრთის-მშობელისაჲ ჭეშმარიტად არს კჳრილესთჳს, და მიერითგან დიდნი შესხმანი დაწერნა ოქროპირისანი წმიდამან კჳრილე.

[თევზის ჭამისათჳს]

თევზისა ჭამაჲ* ერისკაცთათჳს კათოლიკეთა არცა სჯულისაჲ გარდასლვაჲ რაჲ არს და არცა ბრალი. უფროჲსად ეგრე გარდაკუ[801]ეთაჲ და წუელასა თანა შერაცხვაჲ ზომი არს.

ხოლო მონაზონთა და მოწესეთა სხუათა დღეთა კათოლიკეთა არა იჴმარონ, ხარებასა თუ ოდენ ჰქონდის, ჴმარებაჲ ჴორ-არს თევზისაჲ; და არა-ჴმარებაჲ ბრალი არს.

ერისკაცთა...* ხარებად...*** იჴმარონ, არცა ერთი ბრალი არს...*** უფრო ბრალი არს და საკუნებელ; სათნოებელად თევზი თუ იშარხონ კეთილ, თუ არა ესრე გარდაკუეთით სომხური არს წუელისაებრ და არა კეთილ არს, და სჯულის-კანონსაცა სწერია ამის პირისათჳს, მიხი ჴორ-არს; და მეტი არა ჭამს.

[ცოცხალთათჳს ჭამის-წირვაჲ]

ცოცხალთათჳს ჭამის-წირვაჲ ფრიად კეთილ არს და წმიდათა მოციქულთაგან და წმიდათა მამათა დადებული. რამეთუ რომელთა ძალ-უც და სიცოცხლესაცე არა იწირევენ, ცუდად დაიშირევებენ [802] ესეეთარსა კეთილსა დიდსა, რამეთუ ყოველი ქუელის-საქმე და ლოცვაჲ სიცოცხლესა ჴმნილი ბევრწილად უმჯობეს არს.

და ესეცა გუესმა, ვითარმედ: ყურძენსა გამოსწურევენ ჭართველნი და მით ტკბილითა წირვენ ჭამსაო. ამისთჳს ფრიად განუკჳრდა ესე ყოველთა მკვდრთა ამის ქუეყანისათა, რომელსა ფრიადი ვნებაჲ და უწესოებაჲ წეუთქს და ყოველდღე უცხო არს წესისაგან ქრისტეანეთაჲსა.

[მარხვათათჳს]

აღსებითგან ახალ კჳრიაკემდე «დაწესებულნი» არა ითქუმიან; ხოლო მიერითგან ყოველთა კჳრიაკეთა და დღესასწაულთა ითქუმიან; ზატიკთა და სულგლოთა დღესასწაულთა «ა ლ ი ლ უ ი ა ჲ ს ა» ადგილსა «დ მ ე რ თ ი უ ფ ა ლ ი» ითქუმის.

****ახალ კჳრიაკითგან თუ ვიწმე ითხ'შაბათ-პარასკევნი იშარხვნეს, კეთილ არს.

---

* გასწორეც მარცხენა კიდეზე სწერია: „თევზის-ჭამისათჳს დიდთა მარხვათა".

** გასწორეც მარჯვენა კიდეზე სწერია: „ერისკაცთათჳს".

*** ერთი სიტყუა ამოუხეკიათ.

**** გასწორეც მარცხენა კიდეზე სწერია: „დ˘ვ˘თათ˘ს".

ხოლო თუ დიდი დღესასწაული დახუდეს, ჯსნილ არს უეშ[illegible]
ლად.

ვინაჲთგან მარტჳლისა მსგჳესი გარდაჴდეს, რომელ [პტ] არს სულისა წმიდისა მოწევნაჲ, მაშინღა ორშაბათსა დადგებიან მარხვანი მოციქულთანი; წუელაჲ და ღჳნოჲ ყოველად არა ჯერ-არს ქმარებად, რომელთა კანონნი თდენ ძალ-ედვას; ხოლო თევზი და ზეთი იქმარონ, ვითარცა ვის ძალ-ედვას.

ი ო ა ნ ე ს შობად ჯსნილ არს თევზი და ღჳნოჲ.

[პ]ე ტ რ ე ს[ს]ი და პ ა ვ ლ ე ს ი რომელ სრულიად არა ა[ღ]კრიბოს, წუელაჲ იქმებისა; და ვინაჲთგან გარდაჴდეს დღესასწაული მოციქულთაჲ, თდეს დღესასწაული არაჲსი იყოს, ქამთა ლოცვაჲ და მარხვაჲ საეროდცა კეთილ არს და შუენიერ. ხოლო თუ დღესასწაული დახუდეს, ჯსნილ არს.

ქ რ ი ს ტ ე ს შობისა მარხვანი ნოეშბერისა იე დადგებიან. და ესრეთვე უწუელოდ და უღჳნოდ ჯერ-არს მარხვაჲ თჳნიერ დღესასწაულთაჲსა და ქამთა ლოცვაჲ.

დიდსა ხუთშაბათსა «დ ა ვ ი თ ი» არა ითქუმის, არამედ «დაწესებულნი» და «გალობანი»; და დღისა ქამნი ილოცნენ უკანონოდ და აკი[პთ]თხჳდენ ოთხთავსა ენების-კჳრიაკე[სა] ყოველთა ქამთა ზედა.

დიდსა შაბათსა მე-იბ ქამსა დღისასა იწყონ ქამის-წირვად და ოდესცაღა აღასრულონ წესი ქამის-წირვისაჲ, მაშინ პირი იჴსნან. ხოლო მიიღონ სამ-სამი ლეღჳს ჩირი და ჳ კარასუული ღჳნოჲ.

*უწყებულ იყავნ: დიდთა მარხვათა ჯერ-არს, ვითცა ვის ძალ-ედვას, მარხვაჲ და ლოცვაჲ წამებითა სულიერისა წინამძღურისაჲთა; ხოლო თჳგდომობისა და აღვსებისა კჳრიაკესა ჴელთ-საქმარი არა ჯერ-არს, არამედ წიგნის-კითხვაჲ და მარხვაჲ და ლოცვაჲ შეკრძალულად.

ქრისტეს შობასა შწუხრი და განცხადებასა და დიდსა შაბათსა «სერობისაჲ» საეკლესიოდ არა ილოცვების, არამედ თჳთოეულმან თჳსგან ილოცონ მოკლედ.

განცხადებასა** მარხვანი საეროდ არა ჰქუანან, არამედ შემდგომად განცხადებისა ზატიკი არს მსგჳსამდე.

---

* განწერილ მარცხენა კიდეზე სწერია: „დ[ა შ]ო".

** განწერილ მარცხენა კიდეზე სწერია: „განცხადებისათჳს".

უწყებულ იყავნ, ვითარმედ: ეკლესიასა შემდგომად მა[ამასა]
სახლისსა დეკანოზისადმთანა-აქ ძმათა მორჩილებად, და იგი ეტყოდეს თჳითეულსა, უკუეთუ არაწესიერად დგენ, ანუ უწესოდ ილოცვიდენ, ანუ ზრახვიდენ ეკლესიასა შინა, ამხილებდინ და კანონსა მისცემდინ, წიგნის-კითხვასა ეკლესიასა შინა მდუმრიად მოჰველიდინ[1] და მძინარეთა განაღჳძებდინ.

და კუალად იყავნ ერთი სხუადაცა სულიერთაგანი, რომელსა საქმედ ესე ეპყრას: შემდგომად ქამისა რეკისა აწუევდეს ძმათა ეკლესიას ლოცვად და ნუმცა ვის შეუნდობს ქამსა ლოცვისასა უბნობად, ანუ ძილად.

და კუალად შემდგომად სერობისა მოჰველიდეს სენაკებსა ძმათასა და ნუმცა ვის შეუნდობს ცუდსა უბნობად, რამეთუ შემდგომად სერობისა არავის კელეწიფების უბნობად მამასახლისისაგან კიდე; და ეგრეთვე არცა ვის ტაბლასა ზედა კელეწიფების უბნობად, არამედ წიგნის-კითხვასა[306] ისმენდეს; და თუ წიგნი არა იყოს, ეგრეთვე ლმობიერად ჰამდეს და მმადლობდეს. და რაჟამს ტრაპეზით აღდგენ, ნუმცა ვის კელეწიფების გარეშე სენაკისა დადგომად და ცუდად მეტყუელებად.

ხოლო უკუეთუ ძმასა შენსა არა უსმენდენ და წინა აღუდგებოდიან, ამხილოს მიმითა ღმრთისაგთა; და თუ კუალადცა ურჩ ექმნენ, წინამძღუარსა მოაჴსენოს.

[ერისკაცის მონაზონობად მოსლვისათჳს]

უკუეთუ ერისკაცი ვინმე მონაზონობად მოვიდეს, ვიდრე წელიწდამდე, გინა ჲ თუემდე არა ჴერ-აოს კურთხევაჲ, არამედ ბინრველად ორიოდენ მსგეფსი გარეგან ეკლესიისა დაყოს და მერმე იუბნოს ივი წინამძღუარმან.

და უკუეთუ პოოს იგი სათნოდ, განსძარცოს საერისკაცოჲ სამოსელი და შეჰმოსოს ჩოჯაჲ და მოჰკუეცოს თმაჲ. ხოლო უკუეთუ იპოოს მორჩილ, აკურთხონ მონაზონად და შეჰმოსონ სამჭარე და შეჰრაცხონ ძმათა თანა.

ესეცა უწყებულ იყავნ, რამეთუ რომელსა დღესა სა...*

---

1 მოჰველიდენ.

* აქ მთავრდება ხელნაწერის 305-ე გვერდი; 307-ე გვერდი დაწერილია სხვა ხელით და იწყება სიტყვებით: „ბუდსა და სუმწსა და შობასა ღმრთი", რაც ჩვენ ტექსტს არ უდგება; სჩანს, ამ გვერდებს შორის აკლია ერთი რვეული (ტეტრატის 8 ფურცელი).

2. [ქიმთვა-მიგებაჲ, როჲველი მოსცა თეოდორე საბაწმიდელსა ეფთჳმი მთაწმიდელმან]*

[1005—1019 წწ.]

[56ბ] თქუეული წმიდისა მამისა ჩუენისა ე ფ თ ჳ მ ი მ თ ა წ მ ი დ ე ლ ი ს ა ჲ, რომელი იყო ნათესავით[1] ქართველი, რომელმან-იგი მრავალნი წიგნნი თარგმნა საღმრთონი ბერძულისაგან ენისა ქართველთა ენასა[2], რამეთუ გამოიტყოდა იგი ენათა მადლითა სულისა წმიდისაჲთა, [V] და ესე მცირედი კ ი თ ხ ვ ა ჲ-მ ი გ ე ბ ა ჲ მოსცა თ ე ო დ ო რ ე ს ხუცესსა ს ა ბ ა წ მ ი დ ე ლ ს ა, რამეთუ იყო იგიცა ქართველი მდდელი კეთილი.

[წიგნნი, რომელთა კათოლიკე ეკლესიაჲ არა შეიწყნარებს]

1.** კ ი თ ხ ვ ა ჲ ა: გევედრები შენ, ღმერთმოსილო მამაო, მაუწყე, თუ რომელნი წიგნნი არიან, რომელთა იგი წმიდა კათოლიკე ეკლესიაჲ არა შეიწყნარებს?

მ ი გ ე ბ ა ჲ ა: რომელთა კათოლიკე ეკლესია არა შეიწყნარებს წიგნნი არიან ყოველნი, რომელნი მწვალებელთა მიერ აღიწერნეს:

ო რ ი გ ი ნ ე[3] მწვალებელსა მრავალი წიგნნი დაუწერიან[4] და არა შესაწყნარებელ არს.

და კუალად ე ვ ს ე ვ ი პ ა მ ფ ი ლ ე ლ ი ს ა წიგნი არს[5] მრავალთა რათამე საქმეთა და თხრობათა წარმოიტყჳს თჳთო სახეთა, რამეთუ მრავალითა ფიცლასოფოსობითა დაწერილ არს იგი, არამედ წვალებანი მრავალნი ჩაუ[56გ]ჩრთჳიან მასვე და ამისთჳს არა შეიწყნარებს ეკლესიაჲ.

იგი ქართულად გისმე უთარგმნია და ეწერნარეს მრავლისა ქამისა სიცოცხლესა ნეტარისა მამისა ჩუენისა ი ო ა ნ ე ს ს ა, მოეწერა ქართლით ს ტ ე ფ ა ნ ე ე ბ ი ს კ ო პ ო ს ს ა ჰ ყ ო ნ დ ი დ ი ს ა ს ა და ეკითხა, ვითარმედ: შესაწყნარებელ არს წიგნი ესე, გინა თე არაო.

ხოლო ჩუენ მიუწერეთ მას, ვითარმედ: არა შესაწყნარებელ არს. მაგრა კარგნიცა საქმენი მრავალნი სწერიან, გარნა ღუარძლიცა წვალებისა თანა შთაეთესავს და მით უჭმარ არს იგი.

და კუალად იგი ა ნ ტ ი ო ქ ი ი ს მ ო ქ ც ე ვ ა ჲ ა არავე შესა-

---

1 ნათესავი. 2 + ენათა. 3 ორიგინეს. 4 დაუწერნა. 5 არსა.

* ეს საბუთი ანალოგიურია № 1 საბუთისა, მაგრამ რედაქციულად მისგან დიდად განსხვავდება.

** ხელნაწერში ტექსტი მეხლუბად დაყოფილი არ არის.

წყნარებელ არს, რამეთუ ჭეშმარიტი ანტიოქიის მოქცეაჲ იქ ტყუარს, ვითარცა კლემენტოს იტყჳს.

და პაველეს ცათა მოხილვაჲ ნატყუარიეე[1] არს.

და სხუაჲ რაჲმე არს, რომელსა შინა სწერია, თუ თომას[v] სახარებაო, იგიცა უცხოჲ არს ეკლესიისაგან.

და წიგნი აბოკრთფა უცხოჲთა რათამე საქმეთა მეტყუელებს; და ეკლესიაჲ საბერძნეთისაჲ არა შეიწყნარებს.

და სხუაჲ რაჲმე არს ადამის ცხორებაჲ და არცა მას მიითჳალავს ეკლესიაჲ.

და კუალად სხუაჲ არს წიგნი სიყრმე უფლისაჲ და არცა იგი შესაწყნარებელ არს.

და მოციქულთა ცხოვრებანი, რომელნიმე განრყუნილ არიან მწუალებელთაგან: წმიდისა მათე მახარებელისაჲ და წმიდისა ანდრიაჲსი.

კუალად გიორგისი არს წამებაჲ უცხოჲ და უცხონი რაჲმე საქმენი სწერიან, რომელსა დადიანესი ეწოდების.

ხოლო წამებაჲ ჭეშმარიტი წმიდისაჲ გიორგისი, რომელი ეკლესიაჲსა შინა იკითხვების, იგი არს, რომელ დეოკლიტიანეს მიერ იწამა.

და წმიდისა კვრიკეს წამებასა სწერია, ვითარმედ სხუაჲ ვიეთ დაწერეს წამებაჲ კვრიკესი უცხოჲ სჯულისაგან ქრისტეანეთაჲსი.

და [ა64] სხუანი რაჲმე ესეოდითარნი ნატყუარნი მრავალნი არიან, სახელები მათი რად საქმარ არს. ც ესეოდითარ[ნ]ი რომელი სხუათა მწუალებელთა დაუწერია და თჳთ საცნაურ არს.

ხოლო ესე მოციქულთა და მოწამეთა [წამებანი] მას დაწყებულსა ევლიანეს, ვითარცა იყო მტერი უფლისა და ყოველთა წმიდათა, მან გარყუნა, რაჲთამცა ნაკლულად[2] შერაცხეს ყოველი და არამცა ვის[3] სარწმჳნო უჩნდა წამებაჲ წმიდათა მოციქულთაჲ, გინათუ მოწამეთაჲ, არამედ უფალმან ჩუენმან იესუ ქრისტემან სახელი მისი[4] ა[დ]ქოკა.

ხოლო წმიდათა საკსენებელი ვითარცა მზე გამოაბრწყინვა ყოველსა სოფელსა შინა, რომელთა თანა არ[ს]მცა ნაწილი და სამკჳდრებელი შენი და ჩუენი წმიდაო მამაო.

---

[1] ნატყუაროვე. [2] ნაკლულად. [3] არამცა ვის. [4] მისი.

2. კითხვაჲ: მაუწყე მე, საუფლოთა დღესასწაულთათჳს, ეითარ ჴერ-არს პყრობაჲ?

მიგებაჲ: [V] საუფლოთა დღესასწაულთა არც მუხლთ-დრეკაჲ ჴერ-არს, არცა მარხვაჲ. არამედ, რომელსა ზიარებაჲ აქუნდეს, მოძღურისაგან ეზიარენ ჟამსა სამხრისასა და პირი იჴსნას, რაჲ იღოცოს; გარნა თჳნიერ ლოცვისა უწესოჲ არს მიღებაჲ საზრდელისაჲ.

3. კითხვაჲ: ყოველთა დღეთა არა ჴერ-არს მუხლთა დრეკაჲ?

მიგებაჲ: საბერძნეთისა დაყუდებულნი და ეკლესიანი ქრისტეს შობაჲსა და განცხადებასა შემდგომად, ვიდრე მსგეფსამდე მუხლთა არა იდრეკენ და ეგრეთვე აღსებითგან ვიდრე მარტჳლიადმდე.

ხოლო სხუათა დღესასწაულთა საუფლოსა მას დღესა და ხვალისა დღე უკუეთუ არა იდრეკდენ, კეთილ არს; გარნა საზრდელისათჳს აღსებითგან ვიდრე ახალ კჳრიაკედმდე, ყოვლადვე არა ჴერ-არს [ანა] მარხვაჲ, არამედ სამხრად — პირის-ხსნაჲ.

ხოლო მიერ ჟამითგან სენაკსა შინა მყოფი თუ იმარხჳდეს, კეთილ არს ვიდრე მიმწუხრადმდე, თჳნიერ შაბათ-კჳრიაკეთა და ამაღლებისა და შუა ზატიკისა და სხუათა საუფლო[თა] დღესასწაულთა.

ეგრეთვე წმიდისა ღმრთის-მშობელისა და წმიდათა მთავარანგელოზთასა და წმიდათა ათორმეტთა მ[ო]კიჭულთასა და სხუათა წმიდათა, რომელთა დღესასწაულნი იდიდებიან: წმიდისა მთავარმოწამისა გიორგისი, წმიდისა თეოდორესი, წმიდისა დიმიტრისი[1], წმიდისა ნიკოლაოზისი, წმიდისა იოანე ოქროპირისა და წმიდისა ბასილისი[2], [ე]სე ჴსნილნი არიან.

4. კითხვაჲ: რომელნი იგი სამარადისოდ იმარხჳენ და წუელასა არა [ს]ჭამენ არაჲთრთა, რაჲ ჴერ-არს მათთჳს?

მიგებაჲ: არაჲთრთა განჴსნა ჴერ-არს მათთჳს და წუელისა ჭმარებაჲ მწუალებელთა მათ, რომელთა-იგი [V] არაჲთრი დაღეს; და ეგრეთვე ყოველიერსა ოთხშაბათ-პარასკევითურთ ჴერ-არს, გინ ყოველადვე წუელასა არა [ს]ჭამდეს, მაშინ მიიღებს მათ მწუალებელთათჳს, რომელთა-იგი ყოველიერი მარხვათა თანა შერაცხეს.

5. კითხვაჲ: დიდთა მარხჳათა ეითარ ჴერ-არს ჟამის-წირვაჲ?

მიგებაჲ: კათოლიკეთა მარხჳათა შაბათ-კჳრიაკეთა აღესრულების ჟამის-წირვაჲ; და დიდსა ხჳთშაბათსა და ხარებად და სხუათა დღეთა განაბლებაჲ ჴერ-არს, ხოლო ჟამის-წირვა არა აღესრულების.

---

[1] დიმიტრისა, [2] ბასილისა.

6. კითხვაჲ: რაჲ არს იაკობის ქამის-წირვაჲ, ჰეშმარიტი არს, ანუ თუ არა?

მიგებაჲ: წმიდისა იაკობის ქამის-წირვაჲ უეჭველად ჭეშმარიტი არს და პირველად იგი იყო ეკლესიათა შინა საბერძნეთისათა.

ხოლო ოდეს წმიდამან ბასილი [566] და ნეტარმან იოანე ოქროპირმან ქამის-წირვანი გამოთქუნეს, სიმოკლისათჳს ერმან იგინი [ალირჩია] და წმიდისა იაკობისი მივიწყდა; და აწ ყოველნი ოქროპირისსა [ს]წირვენ [და] დიდთა მარხვათა შინა ბასილისსა.

და ოდესცა ვის უნდეს, ყოველადვე კეთილ არს იაკობისაცა, პეტრესიცა, ბასილისა, ოქროპირისა[ცა].

[ძილსა შინა ოცნებით დაბრკოლებისათჳს]

7. კითხვაჲ: უკუეთუ ოცნებაჲ მოიწიოს, ვითარ ჯერ-არს მას დღესა?

მიგებაჲ: ძილსა შინა ოცნებით თუ დაბრკოლებაჲ ვისმე შეემთხჳს, მას დღესა არა ეზიაროს, არცა საკურთხეველსა შეეხიდეს, არცა სახარებასა შემთხუეულად, არცა ხატსა, არცა ჯუარსა, არცა წმიდათა მარტჳლებსა.

უკუეთუ კუალა საჭირო რაჲმე იყოს და გინათუ ვიეთმე თანა იყოს და სირცხჳლ ჴნდეს სახარებისა არა შემთხუევაჲ და შეემთხჳოს, ესე ზომი ბრალი [V] არა[1] რაჲ არს.

[მოძღუართა და მოწაფეთათჳს]

8. კითხვაჲ: მოუწყე ესეცა, თუ რაზომ თანა[2]-აც მოწაფესა მორჩილებაჲ მოძღუართაჲ, გინა სიტყუათა მათთა[3] შედგომაჲ[4].

მიგებაჲ: მოძღუართა, რომელთა მოწაფენი აკურთხნენ, გინა აღსარებაჲ იტჳრთონ, უკუეთუ წვალებასა, ანუ კაცის-კლვასა, ანუ სიძვასა, ანუ გრძნებასა, გინა მწაღლველობასა აწუევდეს მოძღუარი, არა აქუს ესეთთათჳსა ჴელმწიფებაჲ; და მოწაფე იგი უკუეთუ[5] ურჩ ექმნას, უბრალო არს.

ხოლო ამათ პირთაგან კიდე, სხუაჲ რაჲცა[6] ამცნოს მოწაფესა, რომლისა-იგი აღსარებაჲ ეტჳრთოს, გინა ეკურთხოს, ჴელმწიფებაჲ აქუს მას ზედა მოძღუარსა; და მოწაფესა მას თანა-აც მორჩილებაჲ. და წარსლვად მოწაფესა მოძღურისაგან, თჳნიერ წამებისა მისისა, არა ჴელ-ეწიფების ყოველადვე.

---

[1] არა] არს. [2] რაზომ თანა] რაზომთა. [3] მისთა. [4] შედგმა. [5] + უკუეთუ. [6] რაჲცა] არცა.

[567] არამედ უკუეთუ მოძღუარი იგი ადგილსა ესეგანარჩენ-ჯდეს, სადა ენებანი იყვნენ და მოძღუარსა მას არა ევნებოდეს, ჩვე-ულო მოწაფე იგი დაცემასა შთაეარდებოდეს და უთხრას მოძღუარსა მას, და მან არარაჲ იზრუნვოს ცხორებაჲ სულისა მისისაჲ და მოწაფე იგი განეშოროს, ამის პირისათჳს უბრალო არს იგი.

ხოლო სხუაჲ არარაჲ არს მიზეზი ურჩებისა და მოძღურისაგან განშორებისა მისისაჲ.

უკუეთუ კულა ურჩებითა და თაეკედლობითა განეშოროს და არად შერაცხოს სიტყუაჲ მოძღურისაჲ, სულსა თჳსსა წარსწყმედს.

[კრულების დადებისათჳს]

9. კითხვაჲ: კრულებაჲ რომელთა საქმეთაგან მიეცემის კაცთა?

მოგებაჲ: კრულებაჲ უკუეთუ წინამძღურისაგან დაედვას, გინა მღდელთ-მოძღურისაგან საქმესა ზედა სამართალსა, ვერვინ აჰკდის [V] მას თჳნიერ მისსა, რომელმან იგი დასდვა.

უკუეთუ კულა უჯეროს საქმესა[1] აწუევდეს და სულისა საენებელსა, და იგი ვერ დამორჩილდეს და ამისთჳს კრულ ყოფს, სულსა თჳსსა იენებს და კრულებაჲ იგი ცუდი არს.

და უკუეთუ უცხოსა ვისმე კაცსა, რომელი არა მისი მოწაფე იყოს და არცარა შესცოდოს და კრულებაჲ დასდვას, ესეცა უწესო არს და ცუდი და საბრალობელი. და ამის პირისა სხუანი მრავალნი არიან, წერილით ყოველი რაჲ გაუწყო.

[სქემის კურთხევისათჳს]

10. კითხვაჲ: სქემის-კურთხევისა შემდგომად ზიარებაჲ ვითარ ჴერ-არს?

მოგებაჲ: სქემის-კურთხევისა შემდგომად უკუეთუ სხუაჲ ბრალი არარაჲ შეემთხჳოს, მარადის ეზიარებოდის.

უკუეთუ კულა შე-რაჲმე-ემთხჳოს ც[ო]დვაჲ, კუალად კანონი[2] უზიარებლობისაჲ დაიმარხოს, ვითარცა ცოდვასა მას შეჰგუანდეს.

11. კითხვაჲ: მარხვათა [შინა] სქემის-კურთხევაჲ კეთილ არს, ანუ არა?

მოგებაჲ: სქემის-კურთხევაჲ შაბათ-კჳრიაკეთა კეთილად იქმნების და აქა ჩუენ თანა შაბათ-კჳრიაკეთა აღესრულების უმეტესი კურთხევაჲ სქემისაჲ.

---

[1] საქმისა, [2] კანონი.

უკუეთუ კული სნეულად ვინმე იყოს და დამძიმდეს, რომელსა-ცა დღესა ცხერთხოს სჭამა, კეთილ არს.

[თეოფილესთჳს]

12. **კითხვაჲ:** რაჲ უკუე ვიცოდე თ ე ო ფ ი ლ ე ს თ ჳ ი ს, ჴერ-არსა[1] შერაცხეა სხეათა თანა წმიდათა მღდელთა, ანუ[2] არა?

მიგებაჲ: თეოფილე მწეალებელი არა იყო, ხოლო წმიდისა ი ო ა ნ ე ნ ა თ ლ ი ს მ ც ე მ ე ლ ი ს მტეროაბითა დიდნი ცთომანი ქმნა, და საბერძნეთისა ეკლესიათა შინა არცა ვინ შეასუენებს ეიარცა სხეათა მწეალებელთა, არცა ვინ აჭსენებს მოჭსენებულთა შინა.

[კჳრილესთჳს]

13. **კითხვაჲ:** იტყჳან ვიეთნიმე, ეითარმედ კ ჳ რ ი ლ ე ჰგმობდა წიგნთა ოქროპირისათა და ამის მიზეზისათჳს მიიტაცა სასუფეველსა, ხოლო ოქროპირი არა შეუშეებდეთ და წმიდამან ღმრთისმშო[V]ებელმან იხუეიშნათ.

მიგებაჲ: კჳრილე დიდი მწათობი არს ეკლესიათა და საჭსენებელ არს ყოველთა კრებათა შინა და იგი ყოველი ეგრე იყო პირველად: და ივი სუეიშნებაჲ წმიდისა ღმრთის-მშობელისაჲ ჰეშმარიტი არს კჳრილესთჳს. ხოლო მიერ ქამითგან დიდნი შესხმანი აღწერნა ნეტარისა ი ო ა ნ ე ო ქ რ ო პ ი რ ი ს ა თ ჳ ს კ ჳ რ ი ლ ე.

[თევზის-ჭამაჲ კათოლიკეთა მარხვათა შინა]

14. **კითხვაჲ:** კათოლიკეთა მარხვათა რომელნიმე ბრალად იტყჳან [ჭამასა თევზისასა].

მიგებაჲ: თევზისა ჭამაჲ კათოლიკეთა მარხვათა გულსავსე იყავნ სიყუარული თქუენი, არცა სჯულის გარდასლვაჲ არს, არცარაჲ ბრალი; არამედ უფროსად იგი არს ბრალი დიდი, უკუეთუ ვინმე თევზისა [ჭამაჲ] წუელასა თანა იკ[ა]ლთოს შერაცხეაჲ.

და თუ სადაჲთ ანუ ვინაჲ დათესილ არს ეგე ქუეყანასა ჩუენსა, მიკურს, ვჰგონებ, თუ სომეხთა შიერ. რამეთუ თევზისაჲ მარხვაჲ კათოლიკეთა წესიერად ჴერ-არს [ვით] მონაზონთა და მოწესეთათჳს, დაღაცათუ სხეასა დღესა არა მიიღონ, ხარებად უმიზეზოდ

---

[1] ჴერ-არსა] კრა. [2] ანუ.

მიღება ჯერ-არს; და არა მიღება ბრალი არს, უკეთუ ოდენ ვინ
დენ.

ღვინის სუმაჲ უფროს საღებელ არს და საბრალობელ საბრო-
ბელად, ხოლო თეჳლი უკეთუ იშვარხენ წესიერად, კეთილ არს;
უკეთუ ვერა — რაჲმე მას შინა სჭამონ თუ, არა იქცეს ბრალი.

ხოლო ესე გარდაკეთებით, ვითარცა წუველაჲ მწვალებულთა სო-
მეხთაჲ არს, და არა კეთილ არს. და სჯულის-კანონსაცა წერილ არს
ამის პირისათჳს და მას ჯერ-არს; ხოლო უმეტეს მისცა არა ჯერ-არს.

[ცოცხალთათჳს ქამის-წირვაჲ]

15. [კითხვაჲ:] ვიეთნიმე აყენებენ ცოცხალთათჳს ქამის-წირ-
ვასა, რაჲ უკეთე ჯერ-არს?

მიგებაჲ: რომელნი იგი ქამის-წირვასა აყენებენ ცოცხალ-
თათჳს, [V] ფრიად სცთებიან, რამეთუ ცოცხალთათჳს ქამის-წირვაჲ
კეთილ არს და ფრიადცა და წმიდათა მოციქულთა და მამათა მიერ
დაწესებულ. და ცუდად დაიჭირებენ ესეოდენთარსა დიდსა კეთილსა
და დიდებასა, რამეთუ ვითარცა ყოველი ლოცვაჲ და კეთილი სუ-
ლიერი და ჭეშმარიტი უმჯობეს არს სიცოცხლესა, დაღაცათუ
შესულებულთათჳს იქმნების იგი. ეგრეთვე ქამის-წირვა ცოცხალ-
თათჳს კეთილ არს ფრიად და წმიდათაგან განწესებულ. და ნეტარ
არს კაცისა მის, რომელმან სიცოცხლესა მისსა წარიძღუანოს წინა-
შე მისსა მრავალი ქამის-წირვაჲ. და შესულებულთათჳს ეგრეთვე
კეთილ არს.

3. [დაწერილი მელქიზედეკ კათალიკოზისა] სვეტიცხოვლისადმი]

[1029—1033 წწ.]

ჟ. სახელითა ყოვლადა სახიერისა ღმრთისა მამისა, და ძისა, და
სულისა წმიდისაჲთა, მეოხებითა ყოვლადა წმიდისა ღმრთის-მშობე-
ლისაჲთა, ძლიერებითა ცხოველს-მყოფელისა და პატიოსნისა ჯუა-
რისაჲთა, შეწევნითა ყოველთა ღმრთისა წმიდათა ზეცისა და ჭეშმა-
რიტისათა.

ესე დაწერილი მოვაგსენე და შევსწირე ყოველთაჲ ჩრდილოეთისა კედართა შორის უალრესსა და უაღმატებულეს-
ადიდებულესსა, წმიდასა და კათოლიკე და სამოციქულოსა საყდარ-
სა მცხეთისასა. სალოცველსა და სახლსა ღმრთისა დიდებისასა, და
მას შინა ღმრთივ-აღმართებულსა სვეტსა ცხოველსა, კუართსა სა-
ღეთფოსა და მირონსა ღმერთ-მყოფელსა და წმიდა-მყოფელსა ჩუენ,

ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ქართლისა კათალიკოზმა პატრიარქმან მელქიზედეკ. მას ჟამსა, ოდეს უღირსი ესე ლიხს ეკიდნეს საჭეთ პყრობად წმიდისა ამის ტაძრისა კათოლიკოსად. ესე მოციქულოჲსა ეკლესიისა და შევამკევ სალხინებელად სულისა ჩემისა და წარსამართებლად ქრისტიანეთა.

[სამკაულობა]

და შევამკევ ყოველითაცე სამკაულობითა, გარეთითა ბჭითა და გარეშემო სტოითა მოქმნითა და ზედადაბურვითა.
და შევამკევ ყოველითა სამკაულობითა, ოქროჲთა და ვეცხლითა, თუალითა და მარგალიტითა და საღმრთოითა წიგნთა[1] დაწერითა.
და შევ*ბედე სუეტიცხოველი ოქროჲთა და ვეცხლითა;
და შეეჯედე წმიდაჲ საკურთხეველი ო[ქროჲთა] და ვეცხლითა, თუალითა და მარგალიტითა;
და მოეჯედნე კანკელნი და კარნი საკურთხეველისანი ოქროჲთა და ვეცხლითა;
და შევქმნენ ძელნი ცხორებისანი ოქროჲსანი ბ-ნი, თუალითა და მარგალიტითა;
და შეექმენ წმიდაჲ ესე სამარტჳლოჲ ოქროჲთა და ვეცხლითა, თუალითა და მარგალიტითა.
და ამასა შიგან დაესუენნენ ყოველთა წმიდათა ნაწილნი აფრაცხელნი და ძელი ცხორებისაჲ;
და დაესუენე ხატი ოქროჲსაჲ, რომელი მიბოძა კოსტანტი ბერძენთა მეფემან;
და სამარტჳლოსაცე შიგან დაესუენე ხატი ესე წმიდისა ღმრთის-მშობელისაჲ შემკობილი ოქროჲთა, თუალითა და მარგალიტითა, რომელი მიბოძა ბასილი ბერძენთა მეფემან;
და ხატი ესე დიდი მაცხოვრისაჲ საროთითა და გარეშემო თუალითა შემკობილი, და სხუაჲ ხატი მაცხოვრისაჲ ვეცხლისაჲ, ოქროჲთა ცერუებული;
და ხატი ნათლისმცემელისაჲ ა-ი; და თევდორეაჲ ა-ი, და საროთითა შეჰქმნილნი, ოქროჲთა და ვეცხლითა შეჰედილნი;
და სხუაჲ ხატები, საროთითა და ოქროთაფლითა დაწერილნი, ჩემნიცე დასუენებულნი რიცხჳთ ნე;

[1] წიგნებითა.

* აქამდე A ნუსხის ტექსტი აკლია.

და ბარზით-ბეშხეთი ოქროჭასაჲ, თუალითა და მარგალიტითა შემკობილი;
კოვზი ოქ[რ]ოჭას[აჲ] და ხუთნი ოქროჭასანი, თუალითა და ლიტითა შეკაზმულნი;
და სამწერობელნი ოქროჭასანი და მარგალიტითა შემკობილნი;
და საცეცხურნი და სასაკუმველენი ოქროჭასანი ა;
და სხუანი საცეცხურნი დიდნი ვეცხლისანი, სასაკუმველენი დიდნი, ორნივე ოქროჲთა ცურვებულნი;
და სადგამნი საცეცხურნი და სასაკუმველენი ვეცხლისანი დიდნი ა;
და სათანათნი საცეცხურნი და სასაკუმველენი ვეცხლისანი ა;
და ჯუარი ვეცხლისაჲ სათანაოჲ ა;
და ვეცხლისა ტაშტაბრაგი დიდი წყვილი ბ;
და ბერძული ტაშტაბრაგი ვეცხლისაჲ, ოქროჲთა ცურვებული ა;

[წიგნნი საღმრთონი]

და წიგ[ნ]ნი საღმრთონი, რომელთა სახელები ესე არს:
სახარებისა თარგმანი დიდი ა — მათესი, მარკოზისი და ლუკაჲსი;
და იოვანეს თავისა სახარებისა თარგმანი წიგნი ა;
და სახარებანი ოთხთავნი გ;
სათანაოჲ ოთხთავი სახარებაჲ ა, გარე თუალითა და მარგალიტითა შემკობილი;
და მოწამეთა წიგნნი დიდნი, ზამთარი და ზაფხული, გარე ვეცხლითა შეკაზმულნი, ტილოკილოჲთა ვეცხლისაჲთა ბ;
და მღუდელთ-მოძღუართა წიგნი დიდი საწელიწდოჲ ვეცხლითა შეკაზმული ა;
და მარგალიტი წიგნი წინამძღუარი ა;
დეკლოლინი წიგნი ა;
იოვანეს გამოკხადებ[აჲ] წიგნი ა;
დედის ძმისა ჩემსა ანტონის ებოძა ჩემდა ანდრია სალოსი[ს] ცხო[ვრებაჲ] წიგნი ა;
დავითისა თარგმანი წიგნი ა;
სათანაოჲ მრავალთავი ა;
საწელიწდოჲ იადგარი ახალი ა;
და კურთხევანი, რომელსა შინა სწერია ეკლესიისა კურთხევაჲ, ხუცეს-დიაკონთა კურთხეუაჲ, გარე ოქროჲსა სჩ[ა]ტითა და ცუა-

რითა მოჭედილნი ა;
კურთხევანი სხუანი საწელიწადოანი სრ[უ]ლნი ყოველითა ცერ-
თა, გარე ეკლესიისა ცუარითა მოჭედილნი ა;
შჯულის-კანონი ძველი ა;
მარხვანი, რომელ სამეფოს იტყჳან ა;
და სხუაჲ წიგნები თავი ჸ;
და ორად გაყოფილი იადგარი მეხურე, რომელსა შიგან გან-
გებაჲ საწელიწდოჲ სწერია ა;
მატიანენი საშინაონი და საალაბენი ეკლესიითა მოჭედილნი ა;
და მატიანენი სათანაონი ეკლესიითა მოცუარუ[ლ]ნი ა;
ქაღის-წირვანი სათანაონი ა;
ესე წიგნები, რომელ მე დამიწერიან, ჴუმლად არს თავი კე.
საწიგნენი ოქროჲთა და ეკლესიითა ცურვებულ[ნი] ა;

[საკელაპტრენი]

საკელაპტრენი დიდნი სპილენძისანი ა; და შედეგნი ა;
საკელაპტრენი ეკლესიითა ცურვებულნი ბ;
საკელაპტრენი რკინისანი დიდნი ა.

[შესამოსელი]

და შესამოსელი სამღუდელთ-მოძღუროჲ ოქსინოჲ. ულღითა
ანაფორითა, ხატოვანითა, ოქროვან[ითა] და ყოველითაჳე სრუ-
ლი ე;
სამკლავენი ა;
მაზარაჲ ნივანდარი ა, მწუანე ა, და კუერცხის გული მაკანაჲ
ბერძული ოქროჲთა ა;
და ბერძენთა მეფისა რომანოზის ნაბოძვარი შე-
სამოსელი ოქროქსოილი ა;
და მაზარაჲ ოქროქსოჲლი ა;
სან[აწ]ილე ოქსინოჲ გ;
და ზე-ძაბაყრობელი ხატოვანი ოქროჲთა ა;
სადავნი სანაწილენი ბ;
და რომელ ეზონი ჩემნი დაკიდებულნი არიან, ბერძენთა
მეფემან ბასილი მიბოძნა;
დავჰკიდენ ოქსინონი გ;
და სუნდუსნი გ;
კუერცხის გული სუნდუსი ა;

სკარამანგი დიდი გარე შეოლეელნი, ეეცხლისა გრგოლისა შეკაზმულნი წ;
და ბაგრატ კურაპალატის ნამოძეარი დიდი ანკარჩაევა მანგი ა.

და მონასტერნი და სოფელნი, რომელ მე მომიგიან ამის წმიდისა დედაქალაქისათჳს:

გერძენთა მეფემან ბასილ[ი] მიბოძა მონასტერი დიდი, რომლისა საბელი არს კესტორი, რომელსა სოფელი აქუს რე;
და ტაოს ვიყიდე სოფელი ზედკარეკი ხუთითა აგარაჲთა;
და ძაღლის ჴევს ვიყიდე სოფელი ორითა სამითა აგარაჲთა;
ესე ორნივე სოფელნი მათითა აგარაჲთა ძმათა ჩემთა განძითა ვიყიდენ; და დაუდეც ამას წმიდასა დედაქალაქსა შიგან აღაპი დღე ხარებაჲ;
და კლარჯეთს მოვიგე სოფელი ა სბლუანი;
და შავშეთს მოვიგე სოფელი დიდი სბლობანი, აგარაჲ მისი ნაღუარევი;
და ჯავახეთს მოვიგე [სო]ფელი ტონთა;
და კოლას მოვიგე და ავაშენე სოფელი დიდი ორტაბანი აგარაჲთა;
და ფანავრას ავაშენე სოფელი ა მახარობანი;
და საკოეთს შევიპყრენ და ავაშენენ სოფელნი ბ, ნაქალაქევი და ბერდაძორი;
დ[ა] ქართლს მონასტერი პალავრაჲ ითხითა სოფლითა;
და ცუქითი შესავალითი მისითა;
ყანცუისი შესავალითა მისითა;
და შინდებისა ნახევარ[ი];
[და] კურბითს სააზნაურო[ჲ][1] კარგი სოფელი ა;
ჩოჩეთს უბანი ა, მიწაჲ და ვ[ე]ნაკი სასეფოჲ;
ზეგანთა სოფელი ა;
შიდარი სოფელი ა;
და კახეთს ახატანს უბანი ა;

1 სააზნაურო[ჲ] რა აზნაურო[ჲ] A; რა აზნაური B.

და ნოსორნაჲ სოფელი ჲ;
და ვერეთს მონასტერი დიდთა ძალთა ღაგოდეჭიწალა
და ვერეთსვე კათედრისა ეკლესიაჲ. შესაფერ[ი]ძალა
მ[ო]ნ[ა]ია;
და კაკს ვაჭარნი იბ;
და ზიარი სოფელი დიდი ჲ.
ესე ყოველი სოფელი, რომელ მე მოვიგე რლე.
და რომელნი სოფელნი ძველად ჰქონდეს ამას წმიდასა დედაქალაქსა, შესავალნი იყუნეს; დ[ა] მე მოვაკსენე გამზრდელსა ჩემსა ბაგრატ კურაპალატსა და შეუვალად გამიჭაღნეს და მიბოძეს სამტკიცე შეუვალობისაჲ.
და რომელი ქალაქისა გასავალი იყო ამის წმიდისა დედაქალაქისაგან: ცხუარი, ცხენი, ღუნიაჲ ზედანი და რაჭა იყო, ყოველი ალი ამ[ი]რაბან ამოგვგდო და ავჰკადე ამას წმიდასა კათოლიკე ეკლესიასა.
და ყოველნი სოფელნი, რომელნი წმიდისა ამის კათოლიკე ეკლესიისანი არიან, ავაშენენ და დავდგენ ყოველგან სახლნი; და ავაგენ ეკლესიანი რიცხჳთ ყოველნივე.
აწ წმიდანო მღუდელთ-მოძღუართა მთავარნო, რომელნი შემდგომად ჩემსა ღირს იქმნეთ წინამძღურად წმიდასა ამას დედაქალაქსა და იხილნეთ ნაქმარნი ესე ჩემნი, წმიდასა ლოცვასა თქუენსა მომაკსენეთ საწყალობელი ესე სული ჩემი. რაჲთა თქუენცა ღმერთმან სასყიდელი მოგანიჭოს. აწინ. ქრონიკონი იყო სმ.

[ანდერძი]

და ამათ ყოველთა ნაქმართა ჩემთა შემდგომად სამხრით სადიაკონოსა, წმიდათა მოწამეთა სამარტჳლოსა შიგან შევქმენ საფლავი ჩემი და დავდგი საკურთხეველი და ამა საკურთხეველსა ზედა დავაყენე ქამის მწირველად ცოდვილისა სელისა ჩემისათჳს გაზრდილი ჩემი ითეანე საფლავსა ჩემსა ზედა.
და ჳშინე ამა საკურთხეველსა ჩემსა და ქამის მწირველსა და მივსცენ:
თ ქ ს: გლეხნი სამნი ფუძითა სრულითა, და ვენაკი ჲ, მიწაჲ ჲ, წისქჳლნი ჲ, და ჭალაჲ;
და ოტათლოანს გლეხი ჲ; ციხედიდს გლეხი ჲ, ორნივე[1] ფუძითა სრულითა და ვენაკი ჲ;

[1] ორნივეე̄ნაჲ A.

მცხეთას სენანი[1] ა, ბოსელი ა, ყანაჲ ა, და ვენაჯი მცირე
ესე ყოველი თაყასუფლობით შეუვალად ჰქონდის ყოველსავე
საჯალისა სასეფოჲსაგან, დიდისა და მცირისაგან.

და არავის აქუს ამას ზედა ჴელი, თჳნიერ ხუცისა, რომელი საკურთხეველსა ამას ჩემსა ზედა ქამსა წირვიდეს.

ესე სიცოცხლესა ჩემსა გა[ნ]ვაგე. და, ვითა ზემოჲთ დამიწერია, იოვანე საკურთხეველსა ჩემსა საფლავთა ჩემთა ზედა ქამის მწირველად დავადგინე და მიუთუალე ესე გასარომელი.

ვირე ცოცხალ იყოს, დგეს საკურთხეველსა ჩემსა ზედა, ქამსა წირვიდეს და მილოცვიდეს. და შემდგომად მისსა შვილთა და შვილის შვილთა მისთა დაუტეოს და იგი დგეს, ქამსა წირვიდეს და გჳლოცვიდეს.

და შეუცვალებელად ჰქონდის ესე გასარომელი საკურთხეველსა ჩემსა საფლავთა ჩემთა ზედა ქამის მწირველსა ხუცესსა უკუნისამდე ქამთა, ვირემდის წმიდაჲ ესე დედაქალაქი ეგოს.

და ამა სამარტჳლოსა შიგან საკურთხეველი ჩემი შევმოსე სკარამანგითა, მოვჭედე ვეცხლითა, დავდგი ბაორზიმ-ბეშბუემი[2] ვეცხლისაჲ და კოშჴ ვეცხლისაჲ, სანაწილე და ასაყრობელი, და საკეცხურნი, და სასაკმეველენი ვეცხლისანი. წესთმოსელი სკარამანგი ა, ზეწარი ა; და დავჰკიდე ეზოჲ სკარამანგი შეოლვილი ა.

და ამას წმიდასა დედაქალაქსა შიგან დავიდევ ალაბი თჳესა იანვარსა კდ, დღესასწაულსა ყოველთა წმიდათასა; ღამის-თევით და ქამის-წირვით აღესრულებოდის.

აწ წმიდანო მღუდელთ-მოძღუართა მთაჲარნო, რომელნი შემდგომად ჩუენსა და შემდგომითი შემდგომად ღირს იქმნეთ წირვამძღურად წმიდასა ამას კათოლიკე ეკლესიასა და ჰნახნეთ ნაქმარნი ესე ჩემნი, განგებული ესე და გაწესებული, რომელ ცოდვილისა ამის სულისა ჩემისათჳს დამიც და მიჩენია, შეუცვალებელად და თჳცეველად დაამტკიცეთ, რაჲთა შემდგომად თქუენსა სულისა თქუენისათჳს განგებული და განწესებული თქუენი დაემტკიცოს.

და რომელმან ჭართლისა კათალიკოზმან, გინა რამანცა გუარმან კაცმან შემდგომად ჩემსა და შემდგომითი შემდგომად, ვირემდის წმიდაჲ ესე დედაქალაქი ეგოს, ნაქმარი და განწესებული ესე სულისა ჩემისათჳს შეცვალოს, რომელ ზემოჲთგან ჴელმოწერით დაგჳწერია, რასაცა ქამსა რაჲსაცა ბიზეზისა მოღებითა აქცოს და ამა საკურთხეველსა და საფლავთა ჩემთა ხუცესი და ესე გასარომელი

---

[1] სენანი] სენაკი B. [2] ბაორზიმ ბეშბუემი A; ბაორიმ ბეშბიმი B.

მისი მოაკლოს, ანუ ალაბი ჩემი და ძმათა ჩემთაჲ შეცვალოს, მრისხავსმცა მამაჲ, ძე და სული წმიდაჲ და წმიდაჲ კათოლიკჱ[1] ეკლესიაჲ სუეტიცხოველი, სატი ღმრთაებისაჲ, წმიდაჲ ღმრთის-მშობელი, ძელი ცხორებისაჲ და წმიდანი ესე მარტჳლნი, დაკლებულმცა[1] არს წესთაგან საეკლესიოთა, და ნაწილიმცა მისი იუდას თანა არს, რომელმან განყიდა უფალი ჩუენი იესჳ ქრისტე; და და-მცადისაჴებს უარისმყოფელთა ღმრთისათა თანა. ✝

ესე ვითა ზემოჲ დამიწერია, ესე ქუემოჲთ ჴელითა ჩემითა დამიმტკიცებია.

ვინ აქციოს, კრულია დაუსაბამოჲსა ღმრთისა პირითა, წმიდისა ღმრთის-მშობელისა მაჲლითა, წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა მაჲლითა, წმიდათა მოციქულთა მაჲლითა და ყოველთა წმიდათა მაჲლითა; კრულმცა [ა]რს სულით და ჴორცით ორსავე ცხორებასა ამისა გამტეხელი.

და ვინ დაამტკიცოს, ჯუარი და კურთხეჲაჲ აქუს.

თქუენ, წმიდანო მღუდელთ-მოძღუარნო, რომელთა ესე დაწერილი და განგებული სულისა ჩემისაჲ ჰნახოთ, თქუენ სიმტკიცე დაწერეთ. ✝

ღმრთივ-დიდებულნო, ძლიერო ბაგრატ აფხაზთა მეფეო და, ნებითა ღმრთისაჲთა, ყოველისა აღმოსავლეთისა კურაბალატო და ძლიერო მეფეო კვრიკე, არწმუნოს ღმერთმან მეფობასა თქუენსა, ესე დაწერილი და განგებული სულისა ჩემისათჳს ჴელითა თქუენითა დამიმტკიცეთ. ✝

[ხელრთვები]

1.* ესე ვითა ზემოჲთ მელქიზედეკ ქართლისა კათალიკოზსა დაუწერია და საქმე სულისა მისისაჲ გაუგია, მე ბაგრატს, ნებითა ღმრთისაჲთა, აფხაზთა მეფესა და კურაბალატსა ჴელითა ჩემითა დამიმტკიცებია. მტკიცე არს და უქცეველ ნებითა ღმრთისაჲთა.

2. ესე ვითა, დიდებულ ყავს ღმერთმან სული მათი, მელქიზედეკს ქართლისა კათალიკოზსა სულისა მათისათჳს გაუგია და დაუწერია და შედეგად, ადიდენ ღმერთმან, ბაგრატ კურაბალატსა ჴელითა მათითა ჩაურთავს და დაუმტკიცებია,

---

[1] დაკლებულმცა] დაკიდემცა A.

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

მეცა კვრიკე მეფესა, დისწულსა კვრიკე მეფისასა, ჴელითა ჩემითა ჩამირთავს და დამიმტკიცებია.

მტკიცე არს და უჭეველი ესე. და ვინ უქცეოს, ესემცა ზემოჴსენებულნი წმიდანი ყოველნი ძრისხვენ. ✝

3. კვრიელეგასონ, ესე ვითა სულდიდებულსა და სულკურთხეულსა გამზრდელსა და შემოქმედსა ჩემსა და, ვიკადრო, მამასა მელქიზედეკ ქართლისა კათალიკოზსა დაუწერია და გაუგია თავისა სულისათჳს, ადიდებ ღმერთმან, ძლიერთა მეფეთა დაუმტკიცებია, მეცა გლახაკსა, უღირსსა, რეცა სახელით კათალიკოზსა დამიმტკიცებია.

ქრისტემან პირმტკიცეჲ ყოე[1] ბრძანებაჲ მათი; და ვინმცა აქცია ანუ შეცვალა ბრძანებაჲ მათი ქრისტეანეთაგანან კაცმან. ✝

4. ესე ვითა სულდიდებულსა მამასა ჩემსა მელქიზედეკს ქართლისა კათალიკოზსა იოვანესდა დაუწერია, და მათისა სულისა მლოცველად ქამის-მწირველად დაუწესებია, და მისი გასაროშელი უჩენია, და თვისი ჴელითა სიმტკიცე დაუწერია, ადიდებ ღმერთმან, ძლიერთა მეფეთა დაუმტკიცებია, და მეცა გლახაკსა ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზსა ოქროპირს ჩემითა ჴელითა დამიწერია და მათი ბრძანებული დამიმტკიცებია.

და მტკიცე არს უკუნისამდე იოვანესთჳს: და ნებიერი არს იოვანე [ღოჳლისა] ამის მათი[ა] ბრძანებულისა ეისთჳსცა იოვანეს უნდეს მიცემად და დატევებად.

და ვინცა ვინ, რამანცა გუარმან კაცმან, რასაცა ქამსა ამისაგანი რაჲცა დააჴლოს და შეცვალოს, ჯრუჭ[მცა არს ღმრთისა პირი]თა[2], წმიდათა მოციქულთა ჯუარითა, წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა მადლითა და ჰუენითა ჯუარითა მკუდარი და ცოცხალი მისი: ჯრუჭმცა არს] ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა.

ვი[ნ] კუალა არაჲ უქცეოს, არცა ამისგანი შეცვალოს, არსმცა კურთხეულ ღმრთისაგან და ჩუენგან. ✝

---

[1] ქრისტემას პირმტკიცეჲ ყოე] ქ^ს მტ^ც იყო^ნ A; ქართლისა პატრიარქი მტკიცე იყოვნ B. [2] ღმრთისა პირითა] ღმრთისა და მისითა B.

4. [ნიკოწმიდის იადგარი]

[1071—1080 წწ.]

... შემოსწირია კობასტი[1] ა[2]... ივე[3] შეშანაბან... იცხი[4] ვეცხლისაჲ ა, ...საჲ ა;

ოთანე ლიბარიტს [ძვანი შემოსწირა] სტავრაი[5] ლომთანი[6], ბერძ[ული] და უკიდავს[7];

კახაბერსა... ს ცოლმან ზაზი [შემოსწირა ბა]ლდადური აეი ა; და შეკვე[რეთ] კუართი ა და სასთაული ბ;

ნუშ შემოსწირა კუბასტი ბერძ[ული] ა და კუართად შეკვერეთ, და გლეხი... და ალაბი გარდაეკვეთის სელისა [წმიდ]ისა მოფუნასა;

წორბელმან შემოსწირა ზნაკუას გლეხი ბ და მიწანი; და მისთჳს ალაბი გარდაიკვეთის ჯუარისა გამოჩინებასა;

ეარიზ-ვაჩე შემოსწირა ძისა მისისათჳს ფუთს გლეხი ბ; და ალაბი გარდაეკვეთის დღესა ახალ კვრიაკესა;

წირქუალელისა ძეშან შემოსწირა გლეხი ზ; და მას თანა შემოატანეს ჯორი ა, ძოლოჲ ა, კრმალი ა; და მისთჳს[8] გარდაეკვეთის ალაბი დღე ფერისცვალებაჲ და საფლავთა მისთა ზედა დაგვდგენია ჯამის მწირეველი ა.

და რომელ მე მიყიდიან გლეხნი და მიწანი და მათთჳს გამიცემია ეკლესიისაგან განძად და პირუტყუად:

[მეტეხარას]

მეტეხარას დებორიანის ძისაგან ვიყიდე გლეხი ა; და მისთჳს მიეცეც ძოლოჲ ახალი ერთი და შედეგი ძოლოჲ ა, ტაბასტაი[9] სომხური ბ, ჯაჭვ ა, და ჭარი კარგი ა, სასთაული[10] ხირაითა კარგი ა, და ქაფი ჯაჭვსაჲ ა; და მოწამე[11] არიან კაცნი.

მისვე დებორიანის ძისაგან ვიყიდე პარტახტი ა; და მიეცეც ცხენი ა და ჩაბალახი გუდამაყრული ა; და მოწამე[11] არიან კაცნი.

და მუნვე მეტეხარას კასალის ძისაგან ვიყიდე ვენაჯი ა, და მიეცეც ჭარი ა, და საკნისი ბ; და მოწამე[11] არიან კაცნი.

ჯინჭარაჲს ძისა გლეხისაგან ვიყიდე ნაოთხალი ვენაჯისაჲ, ჩუენ თანა ედგა და გაისაკუთრე და მიეცეც ზროხაჲ ა, და ორმოცისა დრამისა ქმელადი; და მოწამე[11] არიან კაცნი.

მუნვე მეტეხარას ჯინჯინოძისაგან ვიყიდე ვენა-

---

[1] კობასტი A. [2] ა]—BC. [3] ნვე A. [4] ცხი A. [5] ტავრაი A. [6] ლომოანნ BC. [7] და უკიდაუს] დკიდავს A. [8] ამისთჳს BC. [9] ბაბასტაი B. [10] სასთაული BC. [11] მოწმე A.

კი, ჩეენსა გლეხსა თანა ედვა და მიეცა ფური ა, და კმელადა სწ მოცდათხუთმეტისა დრამისაჲ; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

და მუნვე მეტეხაროს დაედგა სასაწეხლოჲ ქვითკირი ა, და შიგან ყურძნისა საწნეხი ქვითკირი ა, და შეშისა საწნეხელი ა.

[ზნაკუას]

ზნაკუას შეექმნეს სასაწნეხლოჲ ქვითკირი ა, და შიგან ყურძნისა საწნეხი ბ, და შეშისა საწნეხელი ა, [ქვითკირი ბოსელი ა, და ზედა ხერხული ბეღელი ა, ქვითკირი ფარეხი ა, და ზედა ჰორეთი სახლი ა. და დავჰფალ მარანსა შინა ჭური გ.

და მუნვე ზნაკუას ერისთავთ-ერისთავმან მიქელ[2] წორბელისაგან და ვახტანგისაგან იყიდა მიწაჲ ტყიანი და მათ უბოძა უასად ჯაჭვ ბ; და იგი მიწაჲ წმიდა ნიკოლაოზს შემოსწირა.

და მუნვე ზნაკუას ციყიდე აგარასთანა აბულათაჲს ძისაგან[3] ვენაკი ა და ყანაჲ ა; მისთჳს მიეცა ცხენი კარგი ა; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

და მუნვე ზნაკუას ვახტანგის გლეხისაგან ციყიდე ყანაჲ ა; და მიეცა ხუარბალი ვირი გ; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

მუნვე ზნაკუას კეპოჲს ძისაგან ციყიდე ყანაჲ ა; და მიეცა ჯარი ერთი, რაინაჲ ლიტრაჲ რვაჲ და ქალამანი ბ; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

და მუნვე ზნაკუას ვახტანგის გლეხსა მიეცა სახლი ა; და მისგან ავიღეთ ყანაჲ ა; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

გლეხსა ჩუენსა ცხენი მოჰპარეს მუნვე ზნაკუას და სახლავად ავიღეთ მიწაჲ ნაკუეთი ბ; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

აგშემოისძისაგან ციყიდეთ მუნვე ზნაკუას ჯუარისას ჩამომართებით ყანაჲ ა; და მისთჳს მიეცა ფასი სრული.

[ნიკოლაოსწმიდას]

ნიკოლაოსწმიდას შეექმნეს სახლი ქვითკირი ა, და ზედა სახლი მუხისაჲ კარგი ა, მარანი ქვითკირი ა. და დავჰფალ შიგან ჭური ნაეარძული ივ.

შეექმნეს სახლი მუხისაჲ ა; და ზედა სახლი ჰორედიანი და სენიანი ა.

სხუაჲ სახლი შეექმნეს ცილოფასა[4] და მუხისაჲ ა.

---

[1] მოწმე A. [2] ერისთავთ-ერისთავმან მიქელ-ეგ-ზე ABC.. [3] მიწაჲ... აბულათაჲს ძისაგან] ნათაჲს ძისაგან A. [4] ცლოფასა A.

სხუაჲ სახლი შეექმენ მუხისაჲ სამზარეულოჲ ა.
სხუაჲ სახლი შეექმენ სახუროჲ მუხისაჲ ა და ნაძვისაჲ აკიდულა
ბეთაბრელსა შეექმენ სახლი სრული, ვითა ჯამს ყრუნჭაკაჲ
თჳე ფერითა ა.

ჭიშკარი შეექმენ ა, ქვითკირი შეექმენ ბოსელი ა, და ზედა სახლი მუხისაჲ კარგი ა; სამეკრეოჲ სახლი შეექმენ გ.

[საჭადს]

საჭადს რომელ ეყიდენ მიწანი: ქველაჲსძისაგან ეყიდე ზაბლეულს მიწაჲ ა; და მისთჳს მიეცეს ჯარი ა, საქნისი ა; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

[კაჩაეთს და ჴევკმელს]

შუბავთაგან ეყიდე კაჩაეთს ყანაჲ ა, და ჴევკმელს ა, მისთჳს მიეცეს ჯარი ა, საქნისი ა; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

ჴევკმელს მღილა[2] ყანისა ნახევარი შემოსწირა და ნახევარი ფასითა ეყიდე; მოწამე[1] არიან კაცნი.

[შხროს]

შხროს ზედა ნავარჭაისაგან ეყიდე ყანაჲ და მისთჳს მიეცეს ხუარბაღლი ერთი ა, საქნისი[3] ა; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

ქველაჲს ძისა შვილთაგან ავიღეთ საზღვედ მიწაჲ შხროს ზედა რუსიძესა თანა; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

ცისკარაის ძისაგან[4] ეყიდე შხროს ამოშაროებით ყანაჲ და ტყე და მისთჳს მიეცეს ფასად ძროხანი ა, საქნისი გ.

[ველიჭრულს]

მღილა დაკოდნა ეკლესიისა კაცნი და მისდა საზღვედ ავიღეთ ველიჭრულსა, რაჲცა იყო მისი კერძი; მოწამე[1] არიან კაცნი.

[შხროს]

ქვდილიანისა სელისათჳს შემოსწირეს შხროს ყანაჲ; მოწამე[1] არიან კაცნი.

---

[1] მოწმე A. [2] მღლა AC; მიღლა B. [3] საქნისი AB. [4] ცისკარაის ძისაგან] ცისკარისაგან A.

[ზნაკვსთავს]

ზნაკვსა თავსა კვდილიანმან შემოსწირა სანახევროჲ; მოწამე[1] არიან კაცნი.

[კაჩაეთს]

ნეჩრელთაგან[2] ვიყიდე კაჩაეთს ყანასა ნახევარი და მისთჳს მიეცით ფური ა, ხაჭოჲ კაბიწი ბ, ფეტჳ კაბიწი გ; მოწამე[1] არიან კაცნი.

[შომიეთს]

კლარჯიეთ[3] შემოსწირეს შომიეთს[4] ჩუენ თანა საზიაროჲ ყანაჲ; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

[ქუმელოანს]

ქუმელოანს ვიყიდე სგოჯაჲს ძისაგან ყანაჲ ა; და მიეცა რკინაჲ და მატყლი დრამისა ლ-საჲ; მოწამე[1] არიან კაცნი.

[მერნეულისთავს]

მერნეულისა თავსა ვიყიდე თაებრტყელისაგან ყანაჲ და მიეცა ფასად ოცისა დრამისაჲ; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

[ხოტევს]

ხოტევს ვიყიდე გაბოშისაგან მიწაჲ და მიეცა ჯარი ა; და ზედა აგარაი[5]; დავდგი სახლი სენაითა და ქუეშე ორითა ბოსლითა; დავდგი ბეღელი სადგი ა, და ზედა შველი ხერხული ა.

ჩაყრიფისაგან[6] ვიყიდე მიწაჲ და მიეცა ოთხმოცისა დრამისაჲ; მოწამე[1] არიან კაცნი.

ეფრემ შემოსწირა ყანაი ბ ხოტევლისა სულისათჳს. იგი და ნასყიდი ერთგან შეეკრიბე და გლეხი დავასახლე აგარასა შინა და ბეგარასა გარდაიჭდიდის[8].

ვიყიდე აგარასაე თანა ყანაჲ ოტაბოჲს ძისაგან და მიეცა ჯარი ა და ქუაბი ა, საქუაბე ა და ჯარის ტყაეი ა; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

---

[1] მოწმე A. [2] ნეჩრლთგნ A. [3] კლარჯეთ BC. [4] შიმეთს BC. [5] აგარას C. [6] ჩაყრისისგან BC. [7] გარდაიქდი[დეს] A.

კორონტხისშვილისაგან[1] ვიყიდე ყანაჲ აგარაკსა ქვემო და მივეცი ქარი ა; და მოწამე[2] არიან კაცნი.

ლატკაისაგან ვიყიდე მიწაჲ ხილოანი[3] და მივეცი ქარი ა; ხუარბალი გრივი გ; და მოწამე[2] არიან კაცნი.

[სამთა ჯუართა]

და ვიყიდე სამთა ჯუართა იმერით ყანაჲ ეფრემისძისაგან და მივეცი ლიფაჩაი სტაერისაჲ და მგლის ტყავი შიგან ამოკერებული; მოწამე[2] არიან კაცნი.

ვიყიდე მასვე მიწასა თანა ლომსაჲსგან[4] ყანაჲ და მივეცი ზრონხაჲ ბ; და მოწამე[2] არიან კაცნი.

ვიყიდე მასვე მიწასა თანა იალმაგისაგან ყანაჲ და მივეცი მას დრაჰკანი კოსტანტინატი ბ; მოწამე[2] არიან კაცნი.

[ძირგეულს]

ძირგეულს ვიყიდე სეფესა ყანასა თანა ჭარტლისძისაგან ყანაჲ და მივეცი ორი მოკეთი ზრონხაჲ; მოწამე[2] არიან კაცნი.

მუნვე ძირგეულს მოვიგე ყანაჲ გრივისა ერთისა სათესაჲ; და მოწამე[2] არიან კაცნი.

მუნვე ძირგეულს მოვიგე ყანაჲ[5] ექუსისა კაბიწისა სათესაჲ; და მოწამე[2] არიან კაცნი.

[კაჩაეთს]

კაჩაეთა სქელაეთგან ავიღე ყანაჲ ცხენისა საბლავად და მივეცი ზვაჲსძესა.

[ველიშეულს]

ველიშეულს ფარსმანისძეთაგან ვიყიდე ორი ნაკუეთი ყანაჲ და, მივეცი ჯაჭვ ა და დრაჰკანი კოსტანტინატი ბ, და მოწამე[2] არიან კაცნი.

[ჯივშს]

ჯივშს გუნაფაჲძისაგან ვიყიდე ყენაჭი და მივეცი ქარი ა, ცხოვარი ა, და საჭნისი ა; მოწამე[2] არიან კაცნი; და გლეხთა მივეცი.

---

[1] კორონტხისშვილისაგან BC. [2] მოწმე A. [3] ხლოანი B. [4] ლიმსაჲსგან BC. [5] გრივისა ერთისა... ყანაჲ]—A.

მუნვე კიევშს ზოსქლგლისაგან ვიყიდე ვენაჯი და მეც კარი ა, სჯნისი გ, და ქალამანი შოლტი ა; მოწამე[1] არიან კაცნი და ბიეც გლეხსა საბუგროდ.

ვიცველე კიევშს ვენაჯითა ჩემითა მოგებულითა ოდგილი და ფასად ზედა დაურთეს ულელნი კარნი და რვაჲ აეურაჲ; და მას ზედა დავდგი სასაწნეხლე ქვითკირი ა, და შიგან ყურძნისა საწნეხი ქვითკირი ბ, და შემისა საწნეხელი ა.

[შჭმერს]

და შჭმერს ვიყიდე შჭვლოჲსგან გლეხი ა, და სასეფონი ყანანი; და ფასად მიეც ჯორი ა, ცხენი ა, დრაჰკანი კოსტანტინატი გ, კარი ბ, ფური ა; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

[ცხილათს]

ვიყიდე ცხილათს გლეხი აბულაბტარისაგან ა; და მიეც ცხენი ხუადი ორი, სტავრაი კობაჲ[2] ა, დრაჰკანი კოსტანტინატი გ, და ავშარაი რკინისაჲ ა.

მუნვე ცხილათს მოვიგე მიწაჲ და მიეც მათვე საკაბალოდ; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

[ჩიხას]

წონელაძან მოჰკიდა ჩიხას სახლი მისი წმიდა ნიკოლაოსს და ყოველთა წელიწადთა მოსცემს მარილსა ლიტრასა ლ-სა.

[ბაჯითს]

ფეთაძან შემოსწირა [ბა]ჯითს[3] ვენაჯი ა; მოწამე[1] არიან კაცნი.

[ოქრიბას?]

[ოქრი]ბასს[4] ვიყიდე აჩეჩილისაგან[5] გლეხი ა ბოთბოთს; და მიეც ცხენი ა, კარი ა, დრაჰკანი კოსტანტინატი გ, ცვლი ლიტრა ოდ და ბოსლაი[6] ა; და ქელის საწერლად მიეც ცვლი ლიტრაჲ თ; და მოწამე[1] არიან კაცნი.

---

[1] მოწმე A. [2] კაბაი BC. [3] [ბა]ჯითს] ჯითს AB. [4] [ოქრი]ბასს] ბას AB. [5] აჩეჩილისაგან BC. [6] გოსაი A.

[საწირეს]

შეექმნენ საწირეს ქვითკირი ბოსელი ა, და ზედა სახლი სამამასახლისოჲ ა, და მარანი მუხისაჲ ა; და დავჰფალ შიგან ჭური ბ; და დავდგი ზედა ბელელი ხერხული ბ; სხუაჲ სახლი ცილოფისაჲ ა და ზედა საჯუარე ა; სხუაჲ სახლი სამზარეულოჲ ა; და შეექმნენ ჭიმკარი ბოსელქორედიანი ა; და შეექმნენ სხუაჲ ბოსელი ქვითკირი ა.

საწირესვე ღმრთის-მშობლისა გლეხისაგან ვიყიდე ვენაჯი და მიევეც ფური ა, აქურიაჲ მ.

მუნვე საწირეს ვიყიდე ეაწაჲ და მიევეც ფური ა, ჯაჭვ ა, ჩაბალახი[1] ეეცხლი დრაჰმაჲ კ; და მოწამე[2] არიან კაცნი.

მუნვე საწირეს ნადარბაზევსა ძელსა უკანაჲთ[3] მოვიგე მიწაჲ; და მიევეც გლეხსა საბეგროდ; და მოწამე[2] არიან კაცნი.

[მუხურას]

და შეექმნენ მუხურას ქვითკირი ბოსელი ა, და ზედა სახლი ა, და ხერხული[4] ბელელი ა; დავდგი ჭიმკარი ზემო-ქუემო ბ.

[ოკრიბას]

ოკრიბს ჯუარისას ვიყიდე ნასრაჲსა ასულისაგან გლეხი, რომელი მიეცა მისდა წირქუალელისძესა, მამამთილსა მისსა, ქე[ლ]წერით უკ[1]ე; და მისთჳს მიევეც ფასად ცხენი ა, დრაჰკანი დუკატი ზ, და ფური ბ; და მოწამე[2] არიან კაცნი.

ერისთავთ-ერისთავმან მირქელ[5] შემოსწირა წიგნი სჯნაქსარი ა.

და მე დამხუდა იადგარი ნახევარ-წერილი ა; და გავაჩრუე ყოველითავე სისრულითა; შევწოსე და მოვეცუარე და შევჰფიდე[6]; და მისისა დაწერისა და შეკაზმვისათჳს მიევეც დრაჰკანი დუკატი იე.

და ვიყი[დე] წიგნი პარაკლიტონი ა; და მიევეც ფასად ცხენისა ნახევარი.

ქართველნი ხუცესნი მოვიყვანენით და დაჰ[ვა]კარგენით, მათ ზედა გაგვკეძია დრაჰკანი კოსტანტინატი ნბ სააღვსებოდ.

ლეონტის ძ[რო?]ზაჲ საჩხეორს სასყესა დაესხა და დაკოდნა[7] და მისთჳს საზღავად აჲ[ღე] საჯადს[8] სახლი ჯვეთა გაეთი და ზედა [ქა]ბალაჲ დავსდევით.

---

[1] ბაბალახი A. [2] მოწმე A. [3] უკანაჲთ A. [4] ხარხული B. [5] ერისთავთ-ერისთავმან მიქელ] ერე მრწ მრქლ AB. [6] შევბეჭდე BC. [7] და დაკოდნა] დედან.. კოდნა A. [8] საჭდს A. საჭიდს B.

რომელ ჩემობასა გლ[ეხნი] შემოწირულ არიან და რომელნი მე თჳთ მიყ[იდიან] რიცხჳთ ოცდაათი, ესე რომელ აქა შინა დაწერილია, ყოველი დაუცლებელად წმიდა ნიკოლაოსს აქუს; და სხუაჲ რომელი გაეითა(sic).

მჳრნეები შემძლებელ ყოფილვარ. ყოველი ერთგულით[1] მიმსახურებია წმიდისა ნიკოლაოსისთჳს და პატრონისათჳს მიმსახურებია, ღმერთი მხედვარ[2] და წმიდა ნიკოლაოს.

[ცხ̣ილათს]

და შემდგომად პირველ დაწერილისა ამის კუალად ვიყიდენ ცხ ი ლ ა თ ს გ[ლე]ხნი ბ-ნი [ა ბ უ ლ ა ხ ტ ა რ ი ს?] ძ ი ს ა გ ა ნ და მივეც ფასად დრაჰკანი დუკატი ლვ.

მერმე ცხ[ი]ლ[ა]თს ვიყიდე გლეხი წ ა...ლ ი ს ა გ ა ნ ა, და ფასად მ[ივეც]...*

---

[1] ერთგულებით BC. [2] მხედვარი A.

* აქ ეტრატი მოხეული ყოფილა.

5. [პეტრიწონის ქართველთა მონასტრის ტიპიკონი]

[1084 წ.]

1. [1] დიდებაჲ მაცხოვარსა მპოლოსა ღმერთსა ჩუენსა, დაუსაბამოსა და ძესა მისსა მხოლოდ შობილსა და ცხოველს მყოფელსა ყოვლად წმიდასა სულსა მისსა, რომელი იგი მისცემს სიტყუასა მახარებელთა ძალითა მრავლითა.

2. აწ უკუე ვიწყოთ ჩუენ აღწერად ღმრთისა მიერ განსაზღვრებაჲ ესე საკრებულოჲ და მცნებაჲ კანონისაჲ ერთ-სამყოფად (?) ქმნულთა მათთჳს მონაზონთა, რომელნი მყოფ არიან სახელსა ზედა ყოვლად წმიდისა დედოფლისა[1] ჩუენისა ღმრთის-მშობელისასა აღშენებულსა ქართველთა მონასტერსა პეტრიწონისასა;

რომელი ესე აღიწერა და დაემტკიცა ბრძანებითა ჩემ გრიგოლისითა, ნებითა ღმრთისაჲთა სევასტოსისა და დიდისა დემესტიკოსისაჲ დასავლეთი[ს]ათა, ძისა სანატრელისა ერასთავთა მთავრისა ბაკურიანისაჲთა [2] აღმოსავალელისა და ქართველისაჲთა;

რომელი ესე მებრ მაშენებელი ვარ პირველ-ჴსენებულისა ახალ-შენებულისა მონასტრისა და მას შინა სამარხოჲსა მის განსასუენებელისა ჩემისა, რომელიცა სახელდებით წოდებულ არს სახელსა ყოვლად წმიდისა ღმრთის-მშობელისა მარიამისსა, და შეუნერად შეზავებულისა წმიდისა ტაძრისა და ჭეშმარიტად კარებისა დიდებისა ღმრთისა[სა];

რომელი ესე აღემართა მას შინა შემწედ და შესაველრებელად და საჭირად და შეს[ნდობლად] ჩემდა ცოდვათა განტრდილისა ამის და თანამეჯვალისა ძისა ჩემისა სანატრელისა აბაზ მოვსტროსისა.

3. ვინაითგან უკუე მაქუნდა სიყუარული და ძმობაჲ სულიერი პატიოსნისა მონასტრისა პანაგიისაჲ, რომელი იგი არს შინაგან ღმრთივ-დაცულისა ქალაქისა კოსტან[ჳ]ტინოპოლისა, ახლისა მას

[1] მდედოფლისა. [2] დემესტიკოსისა.

პროშისაჲ, და ფრიად მთნდა და ჯეროვან მიჩნდა მათი იგი წესი დაგანგებაჲ სამონაზონოჲ და საკრებულოჲ და მოქალაქობაჲ, რომელი აქუნდა მათ.

ამისთვსცა ვინებე, რაჲთა ეგრეცე სახედ მითცე წესითა და განგებითა დაუშტიცოს ჩუენია ესე მონაზტერი და ეკლესიაჲ ყოველითცე საეკლესიოჲთა განგებითა.

და რაჲთა ეგრე მოქალაქობდენ წინამძღუარიცა ჩუენი და სხუანიცა ძმანი ყოველნივე, ვითარ იგი არიან ზემოხსენებულისა მონასტრისა პანაგიისანი, ყოველისაებრ წესისა მათისა, რომლისა აღწერაჲ ამისსა შემდგომად გუეგულებს:

4. რამეთუ უკუეთუ იგინი, რომელნი ბუნებით მოქალაქენი ყოფილ არიან ოდესმე და ჩუეულნი კეთილად ცხორებასა და აღზრდილნი ფუფუნებით, და ესევითარსა მას შორის დიდსა და ერმრავალსა ქალაქსა დაჯერებულ არიან, ეგევითარსა მაშინ[4]ნებელისა მათისა დადებულსა წესსა, და უცდომელად უპყრიეს მათდა მიცემული იგი ნამარხევი დადებულისა მის წესისა მათისაჲ.

და აწ ჩუენცა ჳ მამანო და ძმანო, რომელნი ესე მკჳდრ ვართ მონასტერსა ამას შინა, ვინაჲთგან ქ ა რ თ ვ ე ლ ნ ი ვ ა რ თ ნ ა თ ე ს ა ვ ი თ მ ჯ ნ ე ნ ი და მ კ ე დ რ ო ბ ი თ ა ა ღ ზ რ დ ი ლ ნ ი და მ ა რ ა დ ის ჰ ი რ ვ ე უ ლ ს ა ც ხ ო რ ე ბ ა ს ა ჩ უ ე უ ლ ნ ი, ვიდრეცა იგი სოფელსა შინა ვიყვენით, და მოსრულ ვართ აწ სამონაზონოსა ამას წესსა და გარეგან ქალაქისა არს ყოფაჲ ჩუენი*, შორს სოფელთაგან და მსოფლიოთა, ესევითარსა ამას შუენიერსა უდაბნოსა, რომელი აღსავსე არს მრავლითა კეთილითა, ესე იგი არს მრავლითა და ტკბილითა წყლითა და წყაროებითა და მათ შინა მრავლითა და გულის სათქუმელითა თევზითა და თითოსახითა ნაყოფითა, ხილითა და ვენახ[5]ებითა და მხილითა გუარად-გუარადითა და სხჳთა ყოველითაევე, რომელიცა უკმს მონაზონთა, ვითარ უკუე არა უფროჲსად თავს ვიდვათ და დავიმარხოთ წესი მცნებისა მის მათისაჲ.

5. ხოლო და უკუეთუ ეგრეპ რაჲმე არს, რომელ რაჲ-იგი მე არა მწადის, და უმეტეს ჩუენ მიერ დაწესებულისა ამის წესისა პატიოსნისა მონასტრისა პანაგიისა უფაროესი და უმდიდრესი ცხორებაჲ ვისმე ენებოს და უფროჲსი განსუენებაჲ უნდეს, წარვიდენ კეთილად, ვინაჲცა პოთნ გულისთქუმაჲ გულისა მათისაჲ, რაჲმეთუ არცა თუ ნეტართა მათ იწროჲ რაჲმე ცხორებაჲ უქადაგებიეს, არამედ საშუალსა ოდენ გზასა სლვაჲ.

---

* შდრ. ებრაელთა 13, 13—14.

6. აწ უკუე წესი ესე განგებისა სამონაზუნოჲსა მის წიგნისაჲ რაჲ რომელი ესე გამოვარჩიეთ და გარდავთარგმნეთ ზემო ჴსენებულისა პატიოსნისა მონასტრისა პანაგიისა განგებისაგან; და ანუ მცირედი რომელ ჩუენ [6] შევსძინეთ და შთავ[ს]წერეთ მას შინა, ესე არიან, რომელსა თჳთოეულად გამოაჩინებენ თავსა ზედა გამოსახულნი ესე რიცხუნი თავთანი.

რაჲმეთუ ესე ესრეთ განვასწესეთ, რაჲთა ყოველმანვე გამომეძიებელმან რომლისავე პირისამან ჴამსა თჳსსა ადვილად პოოს საძიებელი თჳსა.

[თავნი მთავართანისაჲ]

[7] [1] თავი

თუ ვითარ სახედ აღიწერა, ანუ ვითართა მიერ საჭმართა პატრონსანი ესე მონასტერი ჭართველთაჲ.

[2] თავი

თუ რაჲულნი, ანუ ვითარ სახენი შესაწირავნი და ადგილნი მიეცნეს წმიდასა ამას ეკლესიასა.

[3] თავი

აზნაურებისათჳს მონასტრისა ჩემისა ყოველთაგან სამეუფოთა და სამღდელთმთავროთა ხარკთა და მისაჴდელთაგან გამოსავალთა ჩემთაგან მოწყებათა და ძმისა ჩემისა აბაზისთაგან, რომელ არიან მოძრავნი და უძრავნი და თჳთძრვადნი.

[4] თავი

ერთობისა და ზოგებით ცხორებისა ძმათა მათთა(?) კრებულისათა და დაყენებისათჳს მათსა მო[7]სენაკეობისაგან და თავისა თჳსისათჳს საკუთრად რაჲსამე ზრუნვისა, გინა სუნაცსა შინა თჳსსა საზრდელთა შემზადებისა.

[5] თავი

წინამძღუროსათჳს მონასტრისა. თუ ვითარ ჴერ-არს გამორჩევაჲ და დამტკიცებაჲ, და თუ შეუძდგომად პირველისა ვითარ ჴერ-არს მეორისა დაყენებაჲ მასვე სამსახურებელსა მონასტრისასა.

[8] თავი

რაოდენობისათჳს მონაზონთაჲსა და რიცხჳსა, რომელნი-ვე წესენით, რაჲთა არა დაიკლდენ, არცა ამათგან საჭმარი პურის ფასად გინა ძღუნად იძიოს, და თუ რაოდენთაჲ ჴერ-არს ამათგან მსახურად და ჴელისუფლად დაყენებაჲ, ანუ ვითარ საჴედ.

[7] თავი

მღვდელთათჳს ჟამის შრომელთა, თუ ვითარ ჴერ-არს გამორჩევაჲ და დაწესებაჲ მათი, ანუ თუ მსგუფსსა შინა რაოდენი დღე ჴერ-არს, რაჲთა სასეფოდ ჟამი წირონ.

[8] თავი

ტაბლისა დაგებისათჳს და მსახურთა ღუმილით და სიმშჳდით მსახურებისათჳს.

[8] [9] თავი

შესაჭმელთათჳს გინა სამოსლისა ფასისა, თუ ვითარ ჴერ-არს ანუ რომელსა ჟამსა განყოფაჲ, რაჲთა განუყოს წინამძღუარმან ძმათა.

[10] თავი

სამთავე მარხჳათა სიწმიდით მარხვისათჳს და მარადღე გლახაკთა ღუწისათჳს ჭეშლის საქმითა.

[11] თავი

დღესასწაულისათჳს წმიდისა ეკლესიისა ჩუენისა და სხუათათჳს საღუთლოთა დღესასწაულთა და საჩინოთა წმიდათა, რომელ ბრწყინვალედ აღესრულებოდიან.

[12] თავი

შეჭაბისათჳს და განაბლებისა წმიდისა ეკლესიისა ჩუენისა სანთელთა მიერ და კანდელთაჲ, თუ ვითარ ჴერ-არს ყოფაჲ. და განკრძალულად ლოცვისათჳს, ვითარმედ ჴერ-არს, რაჲთა გულის მოდგინებით იქმნებოდის და მოწიწებით.

[13] თავი

ვითარმედ ჴერ-არს, რაჲთა ყოველთა დღეთა აღუსრულებდენ ძმანი წინამძღუა[9]რსა გულის-ხიტყვათა და საქმეთა და ყოველსავე ბრალსა, რაჲცა შეჰმთხუეოდა მათ.

[14] თავი

ჭელთსაქმეთათჳს და შრომისა და ვითარმედ ჴერ-არს ყოველადვე ფსალმონებაჲ შრომასა შინა.

[15] თავი

ძმათათჳს, რაჲთა არა განვიდოდიან, არცა იქცეოდიან გარეგან მოძღჳრისა თჳნიერ წინამძღურისა ბრძანებისა და მათთჳს, რომელნი ორგულთაებრ მაჩუენებლობით ილოცევდენ შორის კრებულისა.

[16] თავი

ჭელისუფალთათჳს მონასტრისათა, რომელ არიან [ი]კონომოსნი და აბარმაძენი.

[17] თავი

მცნებაჲ განკრძალვისათჳს საჭურისთაგან, რომელ არიან ყუეარულნი, და სხუათაგან ჭაბუკთა მასაკითა.

[18] თავი

აზნაურებისათჳს მონასტრისა და [10] თავისუფლად ყოფისა ყოველთაგან თჳსთა ჩემთა შორიელთა და მახლობელთა და სხუათა ვიეთგანცა, რაჲთა არავის აქუნდეს ზიარებაჲ რაჲგუე რაჲთურთით.

[9] [19] თავი

ვითარმედ უკეთეთ ეცროვოს წინამძღუარი ანუ სხუაჲ ვის ჭელისუფალი აღთჳმასა თჳსსა და იპაროს მონასტრისაჲ გინა ეკლესიისაჲ რაჲმე, აღიწოკოს ეგეცითარი იგი.

იძათთჳს, რომელნი საქმარსა შემოსწირვენ მონასტერსა ეგზარხოსისასა სწირვად მიცვალებულთა მათთათჳს. სწავლიდ, თუ ვიეთგან ჯერ-არს მოღებად ესეეითარისად.

[21] თავი

მცნებად ძმა[თა] მიმართ, თუ ვითარ ჯერ-არს ყოფად საჴსენებელი ჩემი და მიცვალებულთა ჩემთად და ალაპისა ჴსენებისა ჩუენისასა და წყალობისა ყოფად გლახაკთა მიმართ.

[22] თავი

მიცვალებულთათჳს წინამძღუართა და ძმათა მონასტრისათა, თუ ვითარ ჯერ-არს ჴსენებად მათი წმიდითა ყამის-წირვითა და ლოცვითა.

[23] თავი

არა შესლვისათჳს მონასტრად ჩუენდა დედა-კაცისა, არცა სადგუთადსა მონასტრისა შუნებად ოდესმე საზღუართა მისთა.

[24] თავი

არა დაწუებისათჳს შინაგან მონა[11]ტერსა ჩუენსა ბერძნისა ზუცისა და მოხაზონისა, და თუ რად არს მიზეზი ამისი.

[25] თავი

ნათესაეთა და მსახურთა ჩუენთა ქართველთათჳს, რომელნი წესსა მონაზონებისასა მოვიდენ, თუ ვითარ ჯერ-არ[ს] შეწყნარებად მათი მამასახლისისაგან და ძმათა, ანუ თუ მათ ვითარ უკმს ყოფად და მსახურებად კრებულისათა თანა.

[26] თავი

ლოღარიას ქმნისათჳს და ანგარიშის ყოფისა [ი]კონომოსთა და სხუათა მსახურთაჲსა წინამძღურისაგან და წინამძღურისად ძმათაგან.

[27] თავი

ჴსენებისა ყოფისათჳს ზოგად მიცვალებულთა ყოველთა ძმათათჳს, რაჲთა დაუცადებელად იჴსენებოდიან სულნი მიცვალებულნი ლოცვითა და ყამის-წირვითა.

[25] თავი

მონასტერსა შინა სასნეულოთათვს, თუ ვითარ ჯერ-არს[ა] ყოფა ლუნებით და განსუენებით მსახურებაჲ მათი.

[29] თავი

თუ რაჲსათვს აღმენებულ არიან ჩემ მიერ [12] ქესენადომნი, რომელ არიან უკჱთოთა სადგურნი, სტეხმაბისაჲ, მარმარისაჲ და პრილოსგისაჲ და თუ ვითარ განიწესნეს იგინი.

[30] თავი

ჩემ მიერ დადგინებულისათვს პირველისა წინამძღურისა გრიგოლ კანჱლისა, თუ ვითარ ჯერ-არს შედგომად მისი ანუ რომელსა დღესა.

[31] თავი

მოყმეთათვს დიაკონთა, თუ სადა იყვნენ ანუ ვითარ განისწავლვნენ და მერმეღა შევიდენ მონასტრად, და მღედელისათვს, რომელი იყოს ნაკოლწმიდა[ს].

[32] თავი

საკარგავისა არა მიცემისათვს წინამძღურისაგან ძმათაგანსა ანუ თუ სხუასა ვისმე, რაჲთა არა აქუნდეს ჴელმწიფებაჲ, არცა განყიდად მონაგებთაგანი რაჲ ეკლესიისათჳს.

[33] თავი

კრძალულად დამარხვისათვს წიგნისა ამის განსაგებელისა, რომელ არს გუჯარი ტიბიკონისაჲ, და თუ ვითარ ჯერ-არს წარკითხვაჲ [13] ამისი.

* * *

8. კურთხეულ არს ქრისტე ღმერთი ჩუენი ყოველთადვე ჲწ და მარადი და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

[1] თავი

და ხიტყუა შესავალი აღმენებისათვს წმიდისა ამის მონასტრისა

9. რამეთუ ნანდვილვე ჯერ-არს და სამართალ ზოგად ყოველთათვს ქრისტიანეთა მართლმადიდებელთა, რომელნიცა ნათელ ღებულნი არიან სახელითა მამისაჲთა და ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა. მარადის მოლოდებად ზოგადსა მას ყოველთა კაცთა აღსას-

რულსა და ზრუნვად დღისათჳს სიკუდილისა მათისა სასოებითა-შიშ-
მკუდრეთით აღდგომისადმი და მოგონებად საშინელი იგი დღ. შეს.
საძრწუნებელი განკითხვაჲ სამართალთა მათ სასჯელთა ქრისტეს
ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისათჳს და თითოეულისა და ჩუენისა-
თჳს და თითოეულისა ჩუენისა საქმეთა თჳსთაებრ სამართლად მიგე-
ბაჲ.

რომელისათჳსცა თანა გუაც ყოველთა ყოველითა ძალითა ჩუენი-
თა ამათ ესევითართათჳს ზრუნვაჲ და ღუწოლაჲ, ვიდრეცა ცხო-
რებასა ამას შინა ვართ ყოფით, რაჲთა [14] ყოველითა ძალითა ჩუენი-
თა მოსწრაფებით ვიღუაწოთ განრიყებად საშინელთა მათგან საუ-
კუნეთა სატანჯველთა და ცეცხლისა მისგან გეჰენიისა და ჭმისა მი-
სებრ და სწავლისა წმიდისა სახარებისა მიცემად აქა და მოესხებად
ღმრთისა საჯსრისა კეთილისა თავთა თჳსთათჳს.

რაჲთა იყოს იგი ღმრთისა მიმართ, ვითარცა მკორედთ სწრაჲ
მიზეზი მიცემელი მისდა, რომლითა ღირს ვიქმნეთ მიმთხუევად მი-
უწდომელთა მათ კაცთმოყუარებისა მისისა კეთილთა და ამით სა-
ხითა ქმნად ჩუენდა ყოველადვე საქმეთა კეთილთა ძალისაებრ თი-
თოეულისა და ესრე სახედ ცოლუაწებითა მოგებად ჩუენდა მამოწაჲ-
სა ამისგან სიცროვისა მეგობართა საცნაურთა სახიერებით შემწყნა-
რებელთა ჩუენთა მერმესა მას საუკუნესა*; რაჲთა ამის ყოვლისა
ესრეთ წარმართებითა მათითანა მეცხ ღირს ვიქმნეთ სალმრთოსა
მას მკჳდრობასა მიმთხუევითა ქრისტეს მიერ მოტეევებასა ბრალ-
თასა.

10. რომლისათჳსცა მე გრიგოლ ზემოჴსენებულმან სეევს-
ტოსმან და დიდმან დემესტიოსმან ფრიად ცოდველმან და უღ[15]-
ირსმან მონამან ქრისტესმან ვიხილ[ე] თავი ჩემი სიყრმით ჩემითგან
და ვიდრე სიბერედმდე ამაოდ და ცარიელად ყოველთაგან საქმეთა
კეთილთა ოდენ ღირს ქმნულად ჰეშმარიტსა და მართლმადიდებელ-
სა ქრისტიანეთა სარწმუნოებასა ქართველთასა, რომელთა იგი სწო-
რად აქუს და განუყოფელად მტკიცესა თანა სარწმუნოებასა და აღ-
სარებასა ჳეშმარიტთა ბერძენთა ნათესავისასა.

და დაღაცათუ წადიერებაჲ მიქუნდა პირველითგან და განვიზ-
რახევედ აღმოსავალეთსვე ყოფასა ჩემსა და ვიდრე დასავლეთს დამ-
კჳდრებადმდე აღშენებასა ეკლესიისასა და მონასტრისასა სამარ-

---

* შდრ., ლუკა 16, 9.

ხოდ და განსაძლევნებელად ბრალეულთა ძუალთა ჩემთა, გორა მტერ-
ეალთა მიერ ცოდვათა ჩემთა და ცვალებისაგან ამის სოფლისა საწ-
მეთაჲსა და ჩემისაგან საწუთროჲსა ზრუნვათა შექცეულისა და სასო-
ყუარულისაგან ვერ ღირს ვიქმენ აღსრულებად გულის ზრახვასა
ჩემსა ვიდრე აქამომდე.

11. ხოლო აწ ყამსა სიბერისა ჩემისასა არა თუ მე ჩემ[16]თა სიბრძნითა და მეცნიერებითა. გინა თუ გულის ჭკისყოფითა, არამედ უფროჲსლა აღრაცხელთა და გამოუთქმელითა კაცთ-მოყუარისა ღმრთისა ჩუენისა სახიერებითა და მოწყალებით მოხედვითა უღირსსა ამას და ყოველად უნდოსა მონასა მისსა ზედა მკორედ რაჲმე განვიფრთხვე საწუთროჲსა ამის ზრუნვათაგან.

და მოვიჯსენე რაჲ დღე აღსასრულისა ჩემისაჲ და წინამდებარე იგი საქმეთა ჩემთა მოსაგებელისა ზარი და შიში, და ვითარცა პირველ ვთქუ, განჯიცადე თავი ჩემი, რამეთუ ცუდ ვარ და ცარიელ ყოველთაგან საქმეთა ღმრთისა სათნოთა.

ამისათჳს უკუე შევეცადე მე ჩემსა მას და ყოველთაცე შეცოდებულთა სასოსა და შემდგომად ღმრთისა შესაეედრებელსა და მჴსნელსა ქრისტიანეთასა უმეტეს კერთხეულსა დედასა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისასა, მარადის ქალწულსა მარიამს, ყოველად წმიდასა ღმრთის-შმობელსა, და მის თანა ზეშთა საკჳრველად დიდებულსა, დიდსა მჴს წინამორბედსა და ნათლის-მცემელსა ქრისტესასა, წამომბთა წორის დედათაჲსა უმეტეს უალ[17]რესსა წმიდასა იოვანეს* და ეგრეთვე თავდსა მას ელვარედ ბრწყინვალესა მთავარ მოწამესა და თავსა ქრისტეს მარტჳლთასა ახოვნად მოღუაწესა წმიდასა გიორგის.

და ვყვენ ესენი წინამძღუარ ჩემდა ცხორებისა და მეოხად ქრისტეს მიმართ ღმრთისა ჩუენისა დღესა მას განკითხვისასა ყოველთა თანა წმიდათა სათნოთა და საყუარელთა ქრისტესთა.

12. და აღვაშენენ ყოველითა გულის-მოდგინებითა და დიდითა წარსაგებელითა ეკლესიანი ტაძრად სამკჳდრებელად დიდებისა ერთბამად სახელსა ზედა სამთა ამათ ზეშთა საკჳრველთასა ჰაეროვანსა და დიდად შეუნიერნი ძალისაებრ ჩემისა და ქცეულებისა დაუდგრომელთა მათ და დაუმტკიცებელთა ყამთა ამის საწუთროჲსათა თემსა შინა, ფილიპპოპოლისასა მიმართ სამხრით, კერძო ჴევსა შინა ერთსა ფრიად მაგარსა საზღუართა შინა სოფლისა მის,

---

* შდრ. მაღ. 11,11.

რომელსა პეტრიწონ ეწოდების, რომელი იგი ეპისკოპოსად ჩინებულ არს.

რომელიცა წმიდათა და თჳთმპყრობელთა მეფეთა ჩუენთა თჳსითა წმიდითა სარწმუნოჲსათა და თაყუანის-საცემელითა ოქრობეჭდებითა მო[18]უნიჭებიეს ჩემდა ნაცვალად ჩემთა მათ მრავალთა სისხლითა სარწმუნოებით მსახურებათა.

რომელი ესე ჰასაკითგან სიყრმისა ჩემისაჲთ და ვიდრე სიბერედ ჩემდამდე არა ოდეს უდებ ვიქმენ დათხევად სისხლთა ჩემთა და თჳსთა ჩუენთა, და მრავლისა მის ერისა ჩემისასა სათნო ყოფისათჳს მეფობისა მათისა, ვინაჲცა ვიბრ[ძ]ანე მსახურებად ალმოსავლეთსა სარგებელსა და მსახურებასა, მე ნანდჳლვე და ვიდრე ტყუეობათა შთავრდომადმდეცა თავით ჩემით და ჩემ თანა არა მცირედთა ნათესავთა ჩემთა კელსა წარმართთასა მიცემადმდე მიმსახურებია საბერძნეთსა.

და უკუეთუ ვთქუა თუ. მცირედნიღა ვინ ჩუენნი მომკუდარ არიან საროცელსა ზედა თჳს[სა] მშჯდობით, რომელნი არა კელისაგან საბერძნეთისა და ძელისა ცხორებისა მტერთაჲსა მახჳლითა მომწყდარ არიან, არა ვტყუევი.

13. ხოლო აწ რამეთუ ღირს მყო მე ღმერთმან აღსრულებად გულის-თქმასა გულისა ჩემისასა და განსრულდეს წმიდანი ესე ეკლესიანი გარემოზღუდვილით მონასტრით და სენაკებითურთ ჩემთა მრავალთა სადგასეთა წარგებითა, [19] რომლისათ[ჳ]ს ვიკადრო და ვთქუა, ეითარმედ: არა ვის სხჳსა მიკნინამდე საჭმრისა, გინა ვინაჲცა მონახუეჭისა, ანუ თუ გლეხთა ჩემთა უსასყიდლოდ მოპაბრაკებითა რასამე მსახურებასა შინა, გინა ჭირუებითა მათითა ქმნილ არს შენებაჲ წმიდისა ამის ეკლესიისა და მონასტრისა ჩემისაჲ, არამედ ყოველივე მხოლოდ ჩემისა გებისაგან ქმნილ არს.

[ჲ] თავი

შესაწირავთათჳს და ძღუენთა და ადგილთა, რომელნი მიეცნეს და დაისხნეს ეკლესიასა ამას

14. მიეცა უკუე და დაუმტკიცე წმიდასა ეკლესიასა ჩემსა მეგრიგოლ ნებითა ღმრთისაჲთა სევასტოსმან და დიდმან დემესტიკოსმან ყოვლისა დასავლეთისამან, ძემან სულ კურთხეულისა ბაკურიანისამან ოქრობეჭდებითა ჩემდა მონიჭებულისაგან მონაგებისა და მამულისა ჩემისა, რომელნიცა მაქუნდეს კელწი-

ფებით სრულითა და შეუძრაობითა უფლებითა ღთგისქმნილებისა
ოქრობეჭდებითა.

15. პირველად თჳთგანვე თემსა ფილიპოპოლ ძველსა
ციხედ წოდებული სოფელი პეტრიწონისაჲ, რომელი ვა-
სილისკოსობად წოდებულ არს, სრულიად [20] ყოველითა
აგარაკებითა[1] თჳსითა: იეანოვა აგარაკი, რომელსაც შინა ჳ მო-
ნასტერი ალაშენა, პეტრიწონი აგარაჲ და ვაჩქოვა აგარაჲ,
დობროლონგი აგარაჲ, დობროსტანი აგარაჲ, მოსი-
ნაჲ აგარაჲ, ლაბკოვა აგარაჲ, ლივორთვა აგარაჲ. — ესე
ყოველნი თავეთ ზღვრითა და სინორითა და ყოველითა სამართალი-
თა და პირველითგანვე ქონებულითა ნაქონებითა მათითა და შემო-
საელითა მათდა ქმნილისა მისებრ პერიზმონისა.

16. ეგრეთვე მიეცა დამოკიდებით მისსა ჩემ[ი] დიდი სოფელი
სტენიმახი, ჩემ მიერ აგებულითა ორთავე ციხით მისითურთ
და ეგრეთვე მსგავსად აგარაებითურთ ლიპიწონით და აგარაჲთ
ბარბარე წმიდითურთ, რომელი იგი ფრენაკსა ახ-
ლავს, და სოხასტრებით მისით ნიკოლ წმიდით, ელია წმი-
დით, ზემოჲთ გიორგი წმიდითურთ და ქუემოჲთ რომე-
ლი სოფელსა ახლავს მითვე სახითა სრულებით, თვის[ითა] [21] ყო-
ველითავე პირველითგან გარე შემოწერილითა ზღვრითა და ჩემ მიერ
დადებულითა სინორითა შორის მისსა და მეორისა ციხისა ვო-
ტანაჲსა.

მიეცა კუალად ციხეცა ვანსკაჲ ახალ ციხითურთ ვრი-
სით და სხჳთა ყოველითა სოფლებითა და აგარაებითა მისითა და
პლანინაებითა და ყოველითავე ზღვრითა და პირველითგან ნაქონე-
ბითა მისითა.

17. ეგრეთვე მიეცა თოფოლიწონთა პრეტორად
სახელდებული სოფელი, რომელსა ქელთვა ეწოდების, თავისა
ყოველითა შემოწერილებითა და ზღვრითა და ყოველითა ნაქონებითა
სრულებით.

მიეცა მაგასვე ზემო ჴსენებულსა ეკლესიასა ჩემსა თემსა შინა
ვოლერონისასა ვანდსა მისინოპოლისასა პრას-
ტინი ჩემი ზაუწი თავისა ყოველითა ზღვრითა და პირველითგა-
ნითა ნაქონებითა სრულებით, და ციხესა მისინოპოლისასა შიგნით
ჩემ მიერ განძითა ნასყიდნი სასახლენი ადგილნი, და ჩემგანვე აღშე-
ნებულნი სახლნი მას შინა, და ეგრეთვე ყმისა ჩენისა ვარდან

---

1 აგარაკითა.

პრონოიტისისა ჭელითა განბითა ჩემითა ნასყიდნი სახლი მასვე ციხესა შინა მისინოპოლისასა, და ციხესა გარეგნით მონასტერი გიორგი წმიდისაჲ, რომელი იგი არს პაპ[22]აკისა მთის ძირსა, თავისა ვენაჭებითა და ყანებითა და მტილებითა და ყოველით[ა] სამართალითა და ნაქონებითა.

და მასვე თემსა შინა ვანდსა პერითორისასა მივეც პრასტინი ჩემი სახელით მონა ზედა ნართაულით მიწით და ყანებით მისითურთ, ვითარ იგი საპირადოდ[ე]ოსსა პრახტიკონსა შინა სწერია; ეგრეთვე პერითორისა ციხესა შიგნით აგლინი, რომელი აბსართანის ძმასა, სიძესა ჩუენსა ჰქუენდა, მითვე ყოველითა შენებულებითა და ნაქონებითა.

18. ესე უკუე ყოველნი, რომელნი სახელდებით ზემოდ სწერიან მიმიცემიან ზემოჴსენებულსა მონასტრისა ჩემისა ქართველთა ღმრთის-მშობელსა პეტრიწონისა და ვითა ზემო ვთქუ, თავით ყოველითავე ზღერითა და პირველითგანვე ქონებულითა ძაძულებითა და სამართალითა და თავით უღლებითა ყოველითა და თესულებითა და ყოველითა ალაგებითა და შემოსაგლითა.

19. სანატრელსა უკუე ძმასა ჩემსა აბაზ მაგისტროსსა ესრეთ დაეწერა ანდერძსა შინა მისსა, ვითარმედ: «ცოდაჲ ინებოს ძმამან ჩემმან გრიგოლ აღშენებაჲ ეკლესიისა და საფლავისაჲ, მე მუნ დამმარ[23]ხეთ».

და სხუათა თანა საქმართა დაეწერა და დაეწესა ნაწილად სულისა თჳსისა თავისა სოფელი პრილონგი თემსა შინა სოლონიკისასა, რომელ არს საარხონდოსა სტეფანიანისასა, რომელი იგი აქუნდა მას პატრონსითა და თაყუანისსაცემლითა სარწმუნოჲთა ოჴრობეჭდითა მინიჭებულად მისდა ნაცვალად პრასტინთა მისთა, რომელნი დაეტევნეს ანტიოქიას.

და კუალად ესეც დაეწესა ანდერძსა შინა თჳსსა, ვითარმედ: «უკუეთუ ვერ ეწიფოს ძმასა ჩემსა შენებად ეკლესიისა და მონასტრისა, მაშინაჲ სადაც დავიმარხო, მუნ მიეცეს ესე სოფელი».

გარნა ვიდრეჲთგან წინამძღურებითა ღმრთისაჲთა აღიშენა ჩემ მიერ ზემოთქმული ესე ეკლესიაჲ და მონასტერი ჩემი, ვყავთ ჩუენ ბრძანებისაებრ მისისა და მოვიყვანე ღირსი მისი აქა მონასტერსა და ეკლესიასა სამარხოსა ჩემსა. და მუნ დავდევით საფლავსა შინა გუამი მისი.

და ვითარ-იგი ჯერ იყო და შეჰგვანდა ჩემისა მისგან დიდისა და მრავლისა შეურვებისა და მკურვალედ შემწუეელისა სურვილისაჲ რომელი მაქუნდა მისსა მიმართ, ეგრეთ პატივით და დიდებით ვიღუაწეთ იგი, და განვაწესეთ ყოვლითვე სარგებელი სულისა მის[24]ისაჲ.

და ფრიადიცა გასაყოფელი მივეც ჭელითა ჩემითა საჭმართა და საფასეთა ჩემთაგან. პირველ ოდეს იგი ვიყავ მე თ ე ო დ ო ს ო პ ო ლ ი ს ს.

და აწცა კუალად დასაცველად მოსლეასა ჩემსა, აწ უკუე ვითარცა ვთქუ, სოფელი იგი პ რ ი ლ ო ნ გ ი მისისაებრ განწესებისა მივეცით მონასტერსა ჩუენსა და სამარხოსა მისსა, და განვაწესეთ ყოველად მისთჳს ლოცვისა მრავლისა და ქამის-წირვისა, ვითარ ესე რა ჰუეშმარიტ სწერია. მიგვცემიეს უკუე სოფელი ესე პრილონგი მონასტრისა ჩუენისა და თავისა ძუელითა ციხეებითა და აგარაებითა, ქსენადოშებითა და ყოვლითა ზღვრითა მისითა და პირველითგანითა ნაქონებითა და სამართლითა მისითა.

20. ეგრეთვე დაეწერა ანდერძსა შინა თჳსსა სანატრელსა ძმასა ჩემსა და მოეცა ლეღატად ნაწილად ჩემდა ეგრეთვე სახედ ოქრობეჭდითა მისდა მინიჭებულთა აღგილითაგან სოფელ[ი] ზ რ ა ვ ი კ ი კ ე ს ა რ ო პ ო ლ ი თ ურ თ, რომელ არს თემსა ს ე რ ა ჯ ი ს ა ს ა ვ ა ნ დ ს ა შ ი ნ ა ზ ა ვ ა ლ ტ ო ნ ი ს ა ს ა სათევზითა ტბითა მისითა და აგარაჲთა, რომელსა ტ ლ ა ვ ა ვ[2] ეწოდების; და მე უკმენ უფალ და ჭელმწიფე ამის სოფლისა და ციხისა.

[25] გარნა მე პირველად სურვილისათჳს მისისა და მოწყლედ სიყუარულისა და წერმე რამეთუ არარაჲ მაქუნდა ხუეჭაჲ ამის სოფლისა საკმართათჳს, რამეთუ ნებითა ღმრთისაჲთა და ბედითა[3] წმიდათა და თჳთმპყრობელთა მეფეთაჲთა და ჩემითა მოსწრაფებითა და მოჭირუებითა: არარაჲ მაკლდა, არცა მაქუნდა ხუეჭაჲ რაჲსაეე, რომლისათჳსცა პირველ თქმული ესე სოფელი და ციხე, რომელი ლელატად ჩემდა დაეტეუა მას, განვაწესე და მივეც კუალად იგიცა ამასვე ზემოჴსენებულსა ეკლესიასა და მონასტერსა ჩემსა და სამარხოსა მისსა.

აწ უკუე სახელდებით ზემოთქმულნი ესე ციხენი და სოფელნი და პრაქტონნი ყოველნიეე, რომელნიცა შეგწირენით და მიესცენით წმიდასა ეკლესიასა ჩუენსა და მონასტერსა ქართველთასა პ ე ტ რ ი წ ო ნ ი ს ა ს ა, ყოველთაეე სახელები პატიოსანსაჲ შინა და

---

[1] განწესებისა. [2] ხლაცავ(?). [3] ბედითა(?).

სარწმუნოსა სიმტკიცისა ოქრობეჭედსა, რომელი შეიქმნა ამის-
ნასტრისათჳს, თითოეულად წერილ არიან.

21. მრავალი უკუე სხუაჲცა საქმარი განეწესა პირველ თქუმულ-
სა [26] სანატრელსა ძმისა ჩემსა წონაგებთა და საფასეთა მისთაგან
ქელითა ჩემითა მიცემად სულისათჳს მისისა, ესე იგი არს განძისაგან
ეკლესიისა ჯუარჯელთაგან, შესამოსელთაგან და სხჳსა ყოველისაჲ
საქმრისაგან და ეგრეთვე ოთხფერჴთაგან და ყოველისაგანვე პასაკი-
სა პირთაჲსა, რაჲამეთუ ნებითა ღმრთისაჲთა მდიდარ იყო და აქუნ-
და ყოველივე საქმარი უკლებად.

ჰხდა[1] ჩემიცა არა მცირედი აქუნდა საფასე მისთანა ნამარხე-
ად დადებული, რომელიმე ქელითა ჩემითა მიცემული მისდა, და
სხუაჲ რომელიმე შემდგომად აღმოსავალეთს განმგებელად წარსლ-
ვისა ჩემისა თ ე ო[დ ო]ს ო პ ო ლ ი ს ჩემთა პრასტენთა ყოველ-
თასაცე შემოსავალსა ამათ წელთა ბრძანებითაცე ჩემითა აიღებდა
და დაჰმარხვიდა, რამეთუ არავინ მესუა ცე სხუაჲ ცინ უფროჲს
მისსა მისანდობელი სულისათჳს ჩემისა ვითარ იგი; არცა მას ვინ
ესუა უფროჲს ჩემსა მისთჳს მისანდობელი.

და რომელი იგი იყო ჩემი მისთანა, ყოველივე ძუელი განძი
იყო: რომანატი, მონამახი, დუკატი, ექუსთავევდი და მიხაილატი,
რომლისაგან აღმოსაველეთით რაჲ მოვიქეც, შემდგომად ძმისა ჩე-
მისა დალევნისა [27] არცა ერთი რაჲ ებოვე, გინათუ ჩემისაგან, გინა-
თუ მისისაგან საფასისა, რომელიცა მას სულისა თჳსისათჳს დაეწე-
რა მიცემად.

ხოლო ზემოჴსენებულნი ეგე მონაგებნი ყოველნი, რომელთა-
ცა სახელები თჳთოეულად ზემოჲთ სწერიან, ესრე სახედ მიგჳცე-
მიან სრულებით ყოველითა საქმრითა მათითა, სეფითა, ულლებითა
და ეგრეთვე გლეხებითა, მათითა მთა-ბარითა, ტყითა და პლანინაე-
ბითა და საძოვრითა აღგილებითა, ვენაჯებითა და ხილნარებითა,
წისქჳლებითა და სახლებითა, ზღუდითა და ჭმელითა, ციხეებითა და
ყოველითა შენებულებითა მათითა და ყოველითა ჭონებითა მათითა
და შემოსავლითა შინა და გარე ძრვადითა და უძრავითა და თჳთ
მოძრავითა ყოველითა.

22. ამასთანა შევწირენით და მივსცენით ხატნი პატიოსანნი
ძრაჳალნი და ჴუარნი საუფლონი, საცხენი ნაწილითა ძელისაჲ ცხო-
რებისაჲთა, და სახარებანიცა ქართულნი და ბერძულნი; ამათგანნი
უმრავლესნი დიდძალითა წარსაგებელითა შემკულ ოროთ ოქაღე-

[1] ხოლო და?

ბითა პატიოსნითა და მარგალიტითა მინაჲთა და შემკეტონითა და სხუაჲ საკეთილი მრავალი ფერი ეკლესიისაჲ, რომელ [28] არიან ბარძიმ-უფეშხებები და საცეცხლეებელი ეკლესიაჲ, და ქრისტჱსგანჱ ველნი ეკლესიაჲ და ჰოქანი ბრწყინვალენი პატიოსანნი; და ეგრეთვე სამეუფონი შესამოსელნი პატიოსანნი თჳთ მებრ წმიდისა მეფისა კირუ ალექსისა კომნიანოსისა თჳსისა წმიდისა ტაძრისაგან წარმოცემული ჩემდა ქამსა მას, ოდეს იგი ღმერთმან დიდითა ძალითა თჳსითა და შეწევნითა ძლიერისა მარჯუენისა თჳსისაჲთა და ეგრეთვე მსგავსად ბრძნითა წმიდისა და თვით მპყრობელისა მეფისა ჩუენისაჲთა დაამკჳნა ჩუენ მიერ უწყალოჲა და ფრიად მძლავრი მტერი ქრისტიანეთა და საბერძნეთისაჲ, ნათესავი პეტრინაჲთაჲ, რომელთაცა ძლეულებაჲა და მოსერაჲ წიგნითა აღწერად ვერ ძალ მიც, რომელთასა ეგონებ, რომელ შემდგომად აღსრულებისა ჩემისა მრავალთა მინა ქამთა იქსენებოდის მაშინ ყოველი იგი ღმრთისა მიერ საკჳრველებაჲ.

ეგრეთვე იგიცა შესამოსლები მივეც, რომელ ოდეს კუმანთა ტყეობისაგან გამოჰკსნა ღმერთმან წყალობითა თჳსითა, წარმოეცნეს ჩემდა წმიდასა მეფესა და ძლიერსა სევასტოკრატორსა ძმასა მეფობისა მისისასა, მიღსცენით კუალად სხუანიცა სამოსელნი უკეთჳელნი დიდ ფასისანი და სხუანიცა [ხა]ტნი ფიცრისანი ოქროპეტალოჲთა და წამლითა შეენიერად დაწე[29]რილნი საკმარად და სამკალოდ ეკლესიისა და ეგრეთვე საკანდლენი რვალისანი ჯაჭუებითურ და სასანთლენი კელაპტარი[1] მრავალნი.

და ამათ ყოველთა საზომი და სახე ამისა შემდგომად წიგნსა ამას შინა წულილ-წულილად ქუემო შთაგუწერია, რომელნიცა მიგუცემიან წმიდისა ეკლესიისა ჩუენისადა [იხ. თავი 84].

[8] თავი

აზნაურად ყოფისათჳს მონასტრისა ჩუენისა ყოველისაგანვე სახისა სახარკოჲსა და მსახურებისა

28. შემდგომად ყოველისა ამის განვეწესე წმიდაჲ ეკლესიაჲ ჩემი და სამოღუაწეოჲ სენაკები და უდაბნოსაჲ(?) ესე და მონასტერი საკრებულოჲ ყოფად თჳნიერ ყოველისა მსახურებისა სამეუფოჲსა და სამთავროჲსა ყოველითა ამით ზედა წერილით მონაგებითურთ, რომელი დაგუწერიეს და მიგუცემიეს ამის მონასტრისადა ზემავალითა

---

[1] ვერცხლისანისანი. [2] კელაპტარნი.

და ძუებდებარითა და თუთმეველითა ყოველითა; რაჲთა იყოს [illegible]
სუფეალ ყოველითურთ აზნაურ და თუთეელმწიფე, თუთმფლობელ და
დაუმონებელ და რასაცე ხარესა ქუეშე შეუვრდომელ სამფლობელოსა
სა [80] და საპატრიარქოსა, სამეტროპოლიტოსა და საეპისკოპოსო-
სა და სამამასახლისოსა ყოველსა.

და უფროჲსი მიტროპოლიტისაგან ფილიპპოპოლელ-თაჲსა არს აზნაურ და შეუვალ მიმუნადმდე, ვიდრე არღაცა თუ კეთრეჭსსა შინა იკსენებოდის სახელი მისი, გარნა ამას ხოლო იტყოდიან, ვითარმედ: «მოიკსენენ, უფალო, ყოველნი ეპისკოპოსნი მართლმადიდებელნი» და შემდგომი ამისი.

და ეგრეთვე ყოველთაგან მთავართა და ჴელმწიფეთა მსოფლიოთა არს თავისუფალ მონასტერი ჩემი დიდთაგან ვიდრე მიმცერეთადმდე, ვითარ იგი სარწმუნოთა მიერ სამეუფოთა ოქრობეჭედთა არს დამტკიცებულ[ი] ესე ყოველი.

[4] თავი

ზოგად მცხოვრებელთათჳს კრებულისა ძმათა და განყენებისათჳს მათსა მოსენაკეობისაგან

21. ნებიერთა ღმრთისაჲთა, განწესებისაებრ წმიდათა მარეველთა მამათაჲსა, ვინებე მეცა, უნდომან და უღირსმან მონამან ქრისტესმან, ძველ-ყოფად მონასტრისა ჩემისაჲ და მას შინა დამკვდრებულთა ძმათაჲ, რაჲთა იყვნენ ყოველნი იგი ზოგად მცხოვრებელ ერთობით წინაშ[81]ლეარიცა და ძმანიცა, პრძენცა ორთან და გულისკმის მყოფელ საღმრთოთაცა საქმეთა შინა და კაცობრივთა, ერთგულ და ერთ სიტყუა ყოველით კერძო მყუდროსა მას შინა და დაწყნარებულსა ცხორებასა.

და იყავნ ტაბლაჲ მათი საზოგადო და საერთადო, რამეთუ არა მნებავს, რაჲთაღრთით რაჲთა ორი გუარი პური გინა საჭმელი ანუ სხუაჲ რაჲმე სანოვაგეთაგანი შეიქმნებოდის, ანუ თუ ორი გუარი ღუნოჲ ოწდეოდის, რამეთუ სადაცა ზოგად მცხოვრებელნი იყვნენ, აქა ჴერ-არს, რაჲთა ერთი მეორისა უმჯობესთა საზრდელთა და საუმეელთა იკუმცუდეს, არცაღა თჳთ მეცნ მამამსახლისი, რამეთუ უფროჲსდა მისა ჴერ-არს ჴონებად უმეტესისა სიმდაბლისა და წესიერებისა, რაჲთა ესრეთ შეუძლოს მან სხუათა[1] მათ დაშჯირებად და პყრობად განწესებულსა ამას ცხოვრებასა.

---

[1] სხუათათა.

25. განვაყენებ ამისგანცა, რომელ არს საკუთრად თავისა თჳსი სათჳს აღაგისა რაჲსამე ღუწოლაჲ ძმისაჲ, ანუ თუ ნაშრომისა მისგანცა ოხისფერჯისა მოგებაჲ, ანუ სენაკთა შინა მათთა რაჲსამე დამჯდომაჲ, რამეთუ ამას ყოველსა გარე განვსდგებით.

მარტოდ ჭამასა და სუმასა ფარულად, გინა ცხადად, გი[32]ჯა თუ სხუასა თანა, რამეთუ რომელი ამას იქმოდის, იგი წინა აღუდგების აღთქუმასა მას და მცნებასა, რომელი იგი წინაწე ღმრთისა და კაცთა, არა კაცთა, არამედ ანგელოზთა აღუწერიეს ცათა შინა, რომლისათჳს სიტყჳსა მიცემაჲ მოგუეჯადების წინამე საშინელთა საყდართა ქრისტესთა.

ევრეთუე არცა სად ორისა(?) ჭურჭლისა ჯერ-არს ქონებად, არცა წუენისა ქმნად, გინა კიდეგნად ტაბლისა შემზადებად, ანუ თუ მოღებად რაჲსამე საზიაროსა მას ტრაჲ[3]ეზსა და მუნ შეჭმად, რაჲთა არა პატიოსნისა ტაძრისა წილ და სამოციქულოჲსა ტაბლისა საფარდულ იქმნას ადგილი ესე*.

ხოლო უკუეთუ უძლურებისათჳს გინა სიბერესა დიდსა მიწევნისა მიზეზითა ნუგეშინის-ცემაჲ ჰმდეს ვისიმე, ჯერ-არს. გარნა ქნან ოდენ.

26. ხოლო უკუეთუ მთავართაგანი ვინ, გინა თუ შუებულად ცხორებულთაგანი] მოსრულ აყოს მოსაზონებად და ესეოთარნი იგი მსახურისა გინა მოწაფისა საკუთრად დადგინებასა ინუკეცდენ, არა ესცემთ მიშუებასა.

რამეთუ უკუეთუ მოუშუას ვინ და ადგილი სცეს მათ, არა ხოლო თუ უსწორებლობაჲ და განყოფილებაჲ შეიქმნების ამის მიერ შორის ძმათა და საზიაროსა მის ცხორებისა წესისა [33] შეცვალებაჲ, არამედ დიდიცა სავნებელი და აბალსაბუობაჲ არა სულიერი იპოვნ შორის შემოვალს.

არამედ უფროჲსსა თანა-აც ესეოთართა მათ, რაჲთა ღმრთის ლი ფრიადი შეემთხჳოს[1] და ევნოს მას შინა მყოფთა მათ თჳთრჩულობითა მით და შეძინების მოყუარებითა, რამეთუ განთჳსებით საკუთრად წესისა ძიებითა ზოგად საცხორებელსა მას წესსა და საქმესა უწესოებად და ორგულებად შესწვალებენ და, რაჲთა ესრეთცა ვთქუა, ვითარმედ საჭმისა მის უკმარად გამოაჩინებენ თავკვედობით.

არამედ უფროჲსსა თანა-აც ესეოთართა მათ, რაჲთა ღმრთის მოშიშებით და სიბრძნით სხუათაცა მსახურებისა განგებაჲ თავს

---

* შდრ. ი ო ა ნ ე 2,16.

1 შეემთხვის.

იდგან და არა საჭიროდთა და სასუფევლისთა სენაკთა შინა თჳსთა-
მარხვიდენ და გინა ცხადად, გინა ფარულად ჴამად გული უძჭვნელი
დეს, რამეთუ ამას ყოველსა გარე განვამორებთ კონებად ცეცხლად.

და არა გუნებაეს რაჲთა [31] ძალთა საქმარი რაჲმე აქუნდეს განთჳსებულად ცხადად, გინა ფარულად, დიდი, გინა მცირე. არცა სხუათაგან მოლებად რაჲსამე, გინა მიცემად ვისამე ქველის საქმედ, დაღაცათუ გლახაკიცა იყოს.

და ნუმცა ვინ არა უმეცარ ესეცათარია, ვითარმედ არიანას საქებელ არიან, რამეთუ საეშმაკო არს ესე და გარეგან შჯულისა და კანონისა ეს მოძღურებისა დამჭსნელ.

§7. რამეთუ ოდესცა იგი არავის აქუნდეს ჴელმწიფებაჲ თავისა თჳსისა უფლებად, ვითარ უკუე ეუფლოს სხჳსა საქმართა ვითარცა თჳსთა, და რომელი იგი თჳსთაგან საქმართ[ა] ყოველთა ეჯმნას, ვითარ განაგებდეს სხჳსასა მას და ვითარცა თჳსსა მისცემდეს მოჭენეთა მათ?

რამეთუ რომელსა თავიცა თჳსი ვერ ეყოს ეპოეზის და ნებაჲცა, და სიმართლისადა იყოს დამონებულ, და მერმე თავ-მოთხებით განაგებდეს რასმე, რასამცა სხუასა იქმოდა ეგეცათარი, თჳნიერ რამეთუ სიმართლესა განუყენების და მოხა[ლ] ცოდვისა ჰყოფს თავსა თჳსსა?

და რაჲმცა უკუე სას[35]ყიდელი მისცა ქრისტემან ესეცათარსა მას, რომელი სიმართლესა თჳსსა ეძიებდეს დამტკიცებად და სიმართლესა ღმრთისასა არა დაეშორჩილოს?

გინა რომელიმცა საქმე წყალობისა, გინა ტაძრთ მოყუარებისა იყო ესე, რაჟამს იგი არცა თუ მცირედი ზღუაჲ თავს იდვას ვინ, ვრამედ ნაკლულად მისსა, რომელი იგი გლახაკსა მისცა, სხუასა საქმარსა ითხოვდეს წინამძღურისაგან და ძუელისა წილ ახალსა ანებებდეს და უჴმრისა წილ საქმარსა მოროტად მოვაჭრებითა?

ვითარ უკუე არა ცხად არს, ვითარმედ იქმრვი შენ, რომელი ეგე ამას ჰყოფ არა თუ სტუმართ მოყუარეობისათჳს, გინა გლახაკთ მოწყალებისა, არამედ საფარდულისა[1]... შეძინებითა და ანგარებითა, ოდესცა მათსა მას ზღუასა რეცა ღრმობიერად იბჭყურებ და სიცოცხლისა და სიწიწყლისა თავს დებად ჰმოჩუენებლთა სიყუარულისათჳს მოსწყდები, რაჲთამცა ესრე საბედ არა მიეგებოდე მეცხიერებით დასჯილებასა?

---

1 საფარდულის(?).

[36]. 28. ჯერ-არს უკუე] და სამართალ განკრძალვად ყოველსა და უფროჲსა წინამძღუროსა სწავლათა შედგომად და იგი კრძალულ ცნობად შჯულად და მცნებად და სალმრთოდ პრძანებად, რაჲსაცა რაჲ მას უბრძანოს და არა შთაცრდომად რაჲცა გონება ტკბილობით შჳპართობასა(?) და არა უმეცრებად, ვითარმედ ზიარი არს და ზოგად ყოველთათჳს უცხოდ მოყუარებაჲ იგი და ჭეშტის საქმე, რომელი იქმნების მნეთა მიერ და განშგეთა ეკლესიისათა.

აწ უკუე რომელი წესსა ამას ზედა არა დაადრგეს, არამედ უმეტესსა რასმე კელ ჰყოფდეს და ზეციერსა მას მორჩილებასა ზაკუნებით აღაშფოთებდეს, უკუე არა ინებოს განმართებად თავისა ჯთისა და მოსაგებელ სიმართლესა, ეგეცვითარი იგი ვითარცა კეშებული შეცდებისაგან, უცხოდ შეირაცხენ ძმობასა ამისაგან და იყმენინ და განჳარდინ სალმრთოჲსა ამისაგან სამკჳდრებელისა.

[ა] თავი

წინამძღურისათჳს მონასტრისა ვითარ ჯერ-არს კამორჩევაჲ და დამტკიცებაჲ ანუ [37] შეცდომად პირველისა წინამძღურისა ვითარ ჯერ-არს მეორისა დაყენებაჲ მახვე მსახურებასა მონასტრისასა

29. ჳეშმარიტად უკუე და სამართლად პირველ ყოველსა წინაძღებართა მათ განწესებათაჲსა ჯერ-არს წინამძღუროსა ძმათა მონასტრისათა ყოვად ურჩეულესი და უფრო ცნჳსიერესი, რომელი ემეტეს ყოველსა სასწრაფო არს ჩუენდა ფრიად.

და რომლისათჳს ყოველი ძოგონებაჲ და გულის-მოდგინებაჲ ჩუენი აღეძართ და განვიკითხეთ ურთიერთას გამოცხობით და ესე ვპოვეთ წრფელი და ყოველსა შეთხისაგან თავისუფალი გზაჲ.

რაჲთა ვიდრე მე მაშენებელი ზემოჴსენებულისა მის მონასტრისაჲ ცოცხალ ვიყო, რომელიცა მე დავიწესო წინამძღურად მონასტრისა, იგი იყავნ; და უკუეთუ დაადგრეს წესიერად და სიწრფოებით განწესებულისა ამის ებრ მცნებისა, ეგოს იგი წინამძღურობაჲსა მას შინა ვიდრე დღემდე აღსასრულისა მი[38]სისა.

ხოლო შემდგომად მისსა დაყენებადი იგი წესიერებრ ქმისა წინამძღუარი ქმსა მიცვალებისა მისისა მანვე პირველმან გამოარჩიოს მეორედ წინამძღურად ყოფადი იგი მწყემსად ძმათა, გარნა არა თჳსებისა, გინა მეგობრობისა მიზეზითი, არამედ ძმათა ყოველ-

თა წამებითა და დამტკიცებითა ყოს და რომელი იგი შემძლებელ იყოს ქმნა მას შინა და ურჩეველესი ეფროან ყოველთა განსვენებულ ქმის მყოფელი და თუალ-უბეავი.

ხოლო მისდა ესრე ჯერ-არს ქონებად ჭელმწიფებისა ჭელთ დებულისა მის მამობისასა, რომელი იგი ძმათა წინამძღუარ ყოფად იყოს, რაჲთა არა იყოს ნეფსით თჳსით მოსწრაფე წოდებასა მას, არამედ, ვითარცა ზემო ვთქუ, გაჩინრჩეასა მას და ბრძანებასა მოელოდეს ზედა მდგომელისასა.

რამეთუ ესრე მნებავს ყოფად ყოველთა მათ უეფროჲსეა, რაჲთა ესეცთარ იგი ჭელყოფაჲ ესრე სახედ ყოს, გარნა არა თჳნიერ ნებისა. გიხა დაჯერებისა აღსრულებადისა მის [39] წინამძღურისა.

30. ხოლო შემდგომად ამიერ განსლვისა პირველისა მის წინა-[მძღურისა] მას [მიეცეს] ჭელმწიფებაჲ მთავრობისაჲ მის თანაგანზრახვითა მოღუაწეთა და ჭელისუფალთა მონასტრისათა და რომელ იგი მოერნე სოლისა მიცვალებულისაჲ მის იყვნენ.

კუალად ამასცა ვიტყჳ: შემდგომად მიცვალებულისა მის წინამძღურისა, რომელი ჩემ მიერ გამორჩეულ და დაწესებულ იყოს წინამძღურად, უკუეთუ ესრეთ რაჲმე დახუდეს, რომელ ანასდეულად მიიცვალოს და გერ ეწიფოს ესრეთ განგებად და დაყენებად ვისამე წინამძღურად სამწყსოჲსა მის, მაშინ უკუე გამორჩეეთა და გამოძებითა უმჯობესთა და მოღუაწეთა და მეცნიერთა ძმათა და სოლისა მოერეთაჲთა დაიწესოს ძმათაგანი წინამძღუარად.

და ესე კუალად წესისაებრ პირველ ჩემ მიერ განჩინებულისა, რომელი ვთქუთ, ახლად დადგინებული იგი დგეს და ეგოს ეგრევე სახედ, ვითარცა მიცვალებულისჲ მისგან იყო გამორჩეულ და დადგინებულ.

31. ხოლო დადგისებასა და [40] წარმართებასა მას წინამძღურისასა ესრეთ განვაგებთ: რაჲთა მიიცვალებოდის რაჲ პირველი წინამძღუარი, ესე იგი არს უფლისა რაჲ ვიდოდის, ვიდრე-და ჯერეთ იყოს-და იგი ცხორებასა ამას, შემოკრიბნეს ძმანი ყოველნი ერთად და წარმოადგინოს, რომელი იგი შემდგომად მისსა წინამძღუარ ყოფად იყოს და ამცნოს მას დამარხვად ყოველივე ჩუენ მიერ პირველ-განსახღვრებულისა მის განგებისა წესი, რაჲთა მას ზედა მოჰალაქობდეს, და არა აქუნდეს ჭელმწიფებაჲ თავით თჳსით განგებად რაჲსამე.

და შემდგომად დაფლვისა მიცვალებულისა მას მესამესა დღესა ესე ჯერ-არს ყოფად აღდგისა მის წინამძღურისა, რაჲთა აღასრულონ დამის-თევაჲ და პანაშჳდი და საშჯოდ აღასრულონ რაჲცა [illegible] მრთჲთ საიდუმლოჲთ წმიდისა საკურთხეველისა, დაიდგინონ და ძმათა ყოველთა წესისაებრ თჳთოეულმან ყოველმან მუნ[illegible] მოუდრიკნეს და აძმაროს უყონ.

და მერმე[illegible] შემდგომად ამისა განმზიარებელნი ერთბამად ყოველნი ტრაპეზად იწოდნენ უფლისა მიერ და უხუცებით ტაბლაჲ დაეგოს და ჰმადლობდენ ღმრთისა.

42. რომლისათჳსცა ვაფუცებ და ამასვე ვეტყჳ პირველსა მას წინამძღუარსა და შემდგომთა [41] მისთა, რაჲთა წარმართებელად და სიწრფოებით ჰმწყსიდეს სულიერსა მას სამწყსოსა და სიმართლით იქცეოდეს ძმათა მიმართ და თაყადისა ქრისტჱ იესუჲს მიერ უფლისა ჩუენისა თუალ-უბუაჳისა მის განმკითხველისა გულთა და თირკუმელთასა* და განმკუეთელისა უფროჲს ყოელისა მახვილისა ორპირისა, რომელი ვიდრე განსაყოფელადმდე სამშჯნეველისა და ნაწევართა** მიიწევის და განჰყოფს და მიაგებს თჳთოეულსა საქმეთაებრ***.

და რაჲთა არარაჲ ეღირსებით და საენებელად წმიდასა მას ზედა სამწყსოსა ქმობისასა განაზრახოს, რომელთათჳს არცა ერთი რაჲ შრომაჲ, გიხაჭირი თავს უე, არცა თჳსითა შრომითა მოუგრ(?)...

43. ვითარ-იგი დიდებაჲ მოიქცეულისა პავლესებრ ჯერ-არს თქუმაც ჩუენ[illegible]ებით, ვითარმედ: რომელი ივი არა იქმოდის, ნუცალა ჰაქნ****, ძრისთჳს, რასაცა იქმოდის, ესრეთცა მყოფს, ვითარცა წინაშე თუალთა ძისა ღმრთისათა სახიერველად მისა.

და მისთაჳს ყოველნი ესრეთვე იქმოდინ წესსა მას და განგებასა თჳსსა მართლად და უბიწოდ; რამეთუ კმა არს ძათდა მადელი ესე, რაჲთაცუ [42] რომელსა შინა არა დაშურეს, სუეთა შრომილსა და ნაოფლარსა შინა იშუებენ*****, რომელი იგი სხუათა დიდითა მოსწრაფებითა და მრავლითა ღუაწლითა და რუდუნებითა შემოუკრებიეს, რომელსა იგინი ხოლო იცნობენ, რომელთა გამოც-

---

* შრდ. ფს. 7, 10

** შდრ. ებრაელთა 4,12.

*** შდრ. მათე 16,21.

**** შდრ. თეს. 3,10.

***** შდრ, იოანე 4,38.

დილებით უწყიან. და ამის ყოველისა უშრომელად და თვხვეულ ზღვევისა მშუებელ და მკმარებელ იქმნეს.

ამისთჳს თანა-აც, რაჲთა მარადის ღმერთსა მადლობასა უძღვნიდეთ რისაებრ და ჩუენ დუაკსენებდენ კეთილად, ვითარცა მიზეზ-ჰქონულ-ი მათდა ესეოთარ[ი] მათ კეთილთასა.

და ვითარმცა უკუე არა სამართლად თანა ეძდვა ყოველსავე სიმართლით მავალსა ყოველსა შინა ცხორებასა მისსა მადლობა[ჲ] მჴსნელისა და ღმრთისა ჩუენისაჲ, რომელსა იგი არცა თუ მცირედ რაჲმე დამაშურალ არს რჩეულისა ამის და შუენიერისა იდგილისა ძიებასა?

ჩუენ ვართ უკუე რომელთა თავს ვიდევით ესეოთარი ბრუნვაჲ ზედა ჴუე სლვითა ჩუენითა და ყოველსავე იდგილსა მოსაგებად ჩუენთაჲსა მიმოხილვითა და გამოკითხვითა და განსასუენებელისა ძიებითა სამკჳდრებელად ძმათა, რომელსა უფროჲ უმჯობესი და შემსგავსებული ვერ სადა ვპოვეთ. და ამან ესოდენმან ჩუენმან საქმისა აწინდისა თანა შეშფოთებამან ესრე...

[47] [ი] თავი

რავდენობისათჳს მოწაზონთაჲსა და რიცხჳსა რომელნი დავაწესენით, რაჲთა არა დააკლდენ, არცა ამათგან საკმარი პურის ფასად, გინა ძლუნად იძიოს, და თუ რავდენთაჲ ჯერ-არს ამათგან მსახურად და ჴელისუფლად დაყენებაჲ, ანუ ვითარ სახედ.

84. ... პასჳ ეკლესიისასა, რაჲთა წესისაებრ საჭიროჲსა აღასრულებდეს ყოველსავე. და იყვნენ მღდელნი ჟამის მწირველნი ექუსნი და მთავარ დიაკონნი ორნი, რომელნი საკურთხეველსა მსახურებდენ და სხუაჲ, რაჲცა ებრძანოს მათ, და სხუანი კერძო დიაკონნი ორნი წიგნის მკითხველად და კანონარხად.

ხოლო ერთი, რომელიცა იყოს მისანდობელი და მოშიში ღმრთისაჲ, დაეწესენ მეჭურჭლედ და დამწიაბად ეკლესიისა სამკაულთა და სიწმიდეთა და საკმართა და განძისა მცველად, რაჲთა საღაჲთცა შემოვიდის, წერით აიღებდეს და წერით გასცემდეს.

და ერთი იყოს მნათედ კანდელაკად, რომელ ბრძანებისაებრ დეკანოზისა იმჭირვებდეს ეკლესიისა საკუმეველსა და ზეთსა და სანთელსა, ზედაშესა და მხჳნველსა და შიშთა ღმრთისაჲთა წარაგებდეს ჯეროვნად.

და დიდთა დღესასწაულთა, თდეს მსახურებაჲ ეკლესიისაჲ გამრავლდეს. სხუათაცა ძმათა მისცემდეს მამასახლისი თანა შემწედ მსახურისა.

და ერთი იყოს[1] კელარად, რომელ არს ოსტიგანი წესისაებრ მონასტრისა უზაკუელი და ერთგული, რომელსა ჰქონდეს კელსა თჳსსა პური და უკდური და [48]საწუნე და ზეთი, თაფლი და სხუაჲ ყოველი საჭირველი და თჳთ წარადგებდეს შიშითა ღმრთისაჲთა.

35. და ერთი იყოს მემარხედ ვაჟკაცად მოშიში ღმრთისაჲ მსახურებასა თჳსსა.

და ერთი იყოს მეტრაპეზედ, ერთი მესტუმრედ, ორნი მეუძლურედ მოხუცებულთა და სნეულთა ზედა მხედველად და მფუფუნებელად.

და ერთი რჩეული და ღმრთის-მოშიშთაგანი იყავნ იპატირიტად ძმათა ზედა მხედველად, რაჲთა იქცეოდის მონასტერსა შინა, და რომელნიცა ძმათაგან არა მოსრულ იყვნენ ეკლესიად ყამსა ცისკრისა გალობისასა პირველ დაწესებულთა წართქუმისა. მათ სწავლიდეს და ასწრაფობდეს წარსვლად ეკლესიად, რაჲთა არა უდებ იქმნენ; და სხუასა ძისდა დაწესებულსა წინამძღუართაგან წესსა აღასრულებდეს.

და ერთი იყოს მებაღედ და ერთი მზარაულად და ერთი მეკარედ.

და სხუანი იყვნენ მგალობელად და მემჭრედ და მეფსალმუნედ.

და ესენი იყვნენ ერთ-სულ და ერთ-ზრახვა ნებაჲსი და შიწსა შინა ღმრთისასა და ერთიერთას სიყუარულსა და მორჩილებასა და მსმენელობასა წინამძღურისა მათისა შენებასა შინა და სა[49]რგებელსა მონასტრისასა.

და სუმცა ვინ არს ამათგანი წინააღმდგომ, გინა ერჩ საროგებელისათჳს[1] ეკლესიისა, გინა სწაელისათჳს და მოძღურებისა სულიერისა, გინა ჯორციელისათჳს მსახურებისა მონასტრისა,

[7] თავი

მღვდელთათჳს ყამის მწირველთა, თუ ვითარ ჯერ-არს გამორჩევაჲ მათი, ანუ მათ ვითარ უყმს ყამის-წირვაჲ

38. ღირს არს წინამძღურისა და ძმათა ფრიადითა გამოძიებითა გამორჩეულ მღდელთაჲ და, რომელნიცა წმიდად და სათნოდ და ღირსად იმოვნეს და განსრულებულად შიშითა ღმრთისაჲთა აღსრუ-

---

1 ბრძანებისა.

ლებად საღმრთოსა მას საიდუმლოსა, იგინი დააყენნენ ეკლესიის მწყემსად, რამეთუ მათ მიერ მოგუცემს კაცთმოყუარე ღმერთი[illegible]
მაცხოვარი ჩუენი მჭსნელი იესუ ქრისტე ჯსნასა სულთა ჩუენთა.

ხოლო უკუეთუ წარმდები ვინმე იპოოს მათგანი და სცთეს წესსა მას შინა მღდელობისასა, დადუმენინ ეგეგითარი იგი მღდელობისაგან და მის წილ სხუაჲ დაიწესოს ღირსი კაცი რიცხუსა მას შინა მღდელთასა აღმასრულებელად სა[50]ღმრთოსა მას საიდუმლოსა.

ხოლო ცთომილი იგი გარეგან მონასტრისა სოხასტერთა შინა დაიწესოს და მიცემულისაებრ მისდა მამასახლისისა მიერ კანონისა ინანდეს; და შუნდობასა და წყალობასა ღირს იქნას და ეგრეთცა დაიწესოს დასსა მას თანა ძმათასა, რომელთა იგი არა აქუნდეს მღდელობაჲ.

რომლისათჳს გაფუცებ ღმრთისა ცხოველსა და უბიწოსა დედასა მისსა, მამანო და ძმანო, რაჲთა არავის მიეშუათ ულირსებით ეკლესიის წირვად ეკლესიასა შინა ჩემსა.

კეთილად ნუცა შურისა მიერ შესმენითა, ნუცა სხჳთა რაჲთმე საეშმაკოჲსა ჴტერობისა ძჳრის ზრახვითა განაძებთ ვის მღდელთაგანსა მონასტრით, არამედ ჭეშმარიტითა გამოძიებითა სცნობდით ცთომასა მღდელისასა და ესრეთ განაძებდით.

87. და ეკლიერთგან ყოველსავე საქმარსა თჳსსა კორიელსა ეკლესიისაგან აღიღებს მღდელი, ჴერ ესრეთ იყო, რაჲთა ყოველთა დღეთა წელიწდისათა სასეფოდმცა წირვიდა.

გარნა ჩუენ უმეტესისა საროგებლისა მაოსათჳს ესრეთ განვაწესეთ: რაჲთა ყოველთა საუფლოჲსა და სახელოვანთა დღესასწაულთა სა[51]სუფოდ წირვიდეს და მათთჳს წირვიდენ, რომელთათჳს განსაგებელსა ამას შინა ჩუენსა განგჳწესებიეს, და სხუათა მათ მსგეფსისა დღეთა სამსა დღესა სასეფოდ წირვიდენ — ოთხშაბათსა, პარასკევსა და შაბათსა.

რომელი ჰუენთჳს განგჳწესებიეს, ჩუენთჳს იწირვოდის, და რომელი არა, ვისგანცა ეკლესიასა საწირავად საქმარი აგლოს და წინამძღუარმან და ეკლესიისა მნეთა ებრძანონ და განაწესონ, მათთჳს წირვიდეს.

კჳრიაკე დღე თჳთ საუფლოჲ არს, ხოლო სხუანი დღენი მღდელთანი არიან, ყისაცა ენებოს, მათთჳსცა წირვიდენ.

ტრაპეზისა შემზადებისათჳს და მსახურთა დუმილით ფრთხილად სიმშჳდით მსახურებისა

38. ეგრეთვე ტრაპეზისაცა საქმე და მსახურთაჲ კეთილად აღსრულებადენ საზომსა მას ხედა, რომელიცა საზრდელთათჳს განგჳსაზღვრებიეს, და ვითარ იგი აწ ჩუენგან აღესრულების, და აქა [ა9] განჩინებით დაგჳწერიეს.

გარნა წუთიდა უპირატეს მსახურთათჳს გუნებაცა განცხადებულად თქმად და რომელნი იმსახურებიან. ესე იგი არს, რომელნი დასხდებიან ტაბლასა და რომელნი ზედგანან მსახურებად და ზედა მდგომელთა ძა გამგეთა კეთილად წესიერებისათჳს და სიმტკიცისა.

რაჲთა, რომელნი ზედგომით ჰმსახურებდენ, მიმოსლვასა შათსა მყუდროდ იქმოდიან თჳნიერ რეხუებისა ფერჴიჲსა; და რომელთა ონაჴ-ეიგას ტაბლასა, დაწყნარებულად მიიღებდენ საზრდელსა მათსა, რაჲთა ყოველივე საღიდებელად ღმრთისა იყოს და მარიალითა მადლისაჲთა კეთილად შეზავებულ*.

ხოლო პირველობაჲ და უკანაჲსკნელობაჲ, რომელ არს ერთ-მანეთისა ზემო ყდომაჲ გინა ქუემო ყდომაჲ, არა აქა საძიებელ არს, არამედ თავდმან ღმერთმან განაგოს მერმესა მას ესეეთიცა განკრძალულად.

რაჲთა არა შფოთი და უწესოებაჲ შორის შემოვიდეს, და ნუცა შეურაცხყოფენ ურთიერთას უცხოჲთა რაჲთამე გაზრახვითა გარეგან წესისა საძონაზღუდოჲსა საკუნებელად სულთა თჳსთა[ა10]თჳს, და ურთიერთისცა პატივ სცემენ სიტყჳსაებრ მოციქულისა, ვითარმედ: «თჳთოეული თქუენი ნე ხოლო თჳისა თჳსისა სარგებელსა ეძიებდ, არამედ მოყუასისასაცა»**, და ესრე საჴედ ამაღლდეს სიმდაბლითა შით პრძანებისა მისაებრ საუფლოჲსა, ვითარმედ: «რომელმან დაიმდაბლოს თავი თჳსი, იგი ამაღლდეს»***.

39. ეგრეთვე წესსაცა წიგნის-კითხვისაჲსა ქამსა ჭამისასა მტკიცედცა იპყრობენ და შეუნივრად დუმილსა და სმენასა. და ნუმცა ამას შინა ოდენ აჩუენებენ მტკიცედ წესიერებასა, არამედ ყოველსავე საქმესა შინა და ადგილსა შინა და გარე და ყოველსავე საქმესა მათსა განკრძალულად მოჭალაქობითა.

---

* შდრ. კოლასელთა 4, 6.

** 1 კორინთელთა 10, 24.

*** მათე 23.12; ლუკა 14, 11.

და ნუმცა იქმნების პეტრესა, გინა ღჳნისა და სხუათა მათ დაბრ-
ვაჲთა, რომელ განწესებულ[1] არიან. შეცვალებაჲ უჲულებელ-ყჳ-
ფითა და ჭელტობითა, რაჲთა არა მიზეზ ექმნას მონაზონთა
მიერ შეცვალებად წესსა ამას ზოგად ცხორებისასა და ჩუენ მიერ
განწესებულისა ამის პირველ თქჳ-ელისა წესისა სხუად წესად ცვა-
ლებად.

10. რომლისათჳს [54] განწესებულსა ამას უჴდურისასა და
ყველსა ხუთთა მათ დღეთა შინა მსგჳფსისათა, ვითარ-იგი თჳთგან-
ვე განგებულ არს, ნუმცა დააკლებენ, გინა სრულიად გარდასწყჳე-
დნენ თჳნიერ წარხვეთაჲსა.

და ეგრეთვე ოთხსა საჯეროსა ნუმცა დააკლებენ და სამი საჭ-
მელი იქმნებოდის, რაჲცა ღმერთსა მოეცეს, და ოთხი კრასოვოლი
სრულიად მიეცეს მონაზონთა.

მნებავს, რაჲთა კვრიაკესა დღესა უბრწყინვალესი დაეგებო-
დის ტაბლაჲ, ვიდრე სხუათა მათ დღეთა, რაჲთჳთ ძაშინ ღამესა
ათევენ ძმანი და დაშურებიან საუფლოჲსა აღდგომისა გალობასა
შინა და ფსალმუნებასა.

და ეგრეთვე ზატიკთა შინა აღესებისათა და ათორმეტთა მათ
დღეთა ქრისტეს შობისათა საჭმლისაჲ ჯერ-არს ქმნაჲ, გინა
ოთხისაჲცა, რაჲცა ღმერთსა მოეწიჭოს.

და მწუხრსა ყველი დაეგოს; და თუ სხუაჲ რაჲმე დასაგებელი
იყოს, და ორ კრასოვოლი იწდიოს მათ დღეთა შინა.

უკუეთუ კულა წინაძძღუარმან ჟამისაებან დაბეგდნეს და სხუაჲცა
რაჲმე [55] შესძინოს და ჯერ იჩინოს ესრეთ განგებად, მიშუებაჲ
აქუს ჩუენგან ყოფად ამისა, რაჲთა დაიკსნას ჭუეილი მათი, რომელ-
ნი უნაყოფოვნესრე იყვნენ.

11. და უკუეთუ პრასტეინოაგან ანუ საკჳთეართა, გინათუ
ლჳრთის-მოყუარეთა ვიეთგანმე, ანუთუ თჳსოაგან მაშასახლისისა-
თა, გინა ძმათაჲსა ანუ მეგობართაგან მათთა რაჲცა გუარი ნუგე-
შინის-საცემელი საჭამადი, გინა სასუამადი შემოვიდეს მონასტრად,
ჯერ-არს, რაჲთა ყოველი იგი კელარსა მიეცეს და მან ჯერისაებრ
განწესებულისა ამის წესისა წარიგოს საჭმარად ძმათა, ანუ თუ თჳთ
შეჲნ ძღუნისა მის ეფცლმან მოიღოს საზიაროსა მას ტაბლასა და
ზოგად იქმიონ, და ესე ამისთჳს, რაჲთა არა დაიკსნას საკრებულოჲ
წესი.

და მომრთუმელი იგი ძღუნისაჲ მის და თუ სხუაჲ ვინმე სტუ-
მარი ესტუმროს, ანუ თუ ხილვად მამისა, გინა ძმათა მოვიდეს

[1] განწესებულ.

თჳსთა მათთაგანი, გინა უცხოთაჲ, ანუ მეგობართაგანი, ჯერ-არსჲ-სა მის, რომელისაცა თანა მოსრულ იყოს, რაჲთა უკუეთუ ტაძრისა დაგებისა ჟამსა ესტუმროს მის თანავე საზიაროსა მას [56] ტრაპეზსა მიიყვანოს და, ვითარცა ენებოს, შეჰნ პატივ-სცეს და სიყუარული არუენოს.

ხოლო უკუეთუ არა იყოს ჟამი ტაბლის დაგებისაჲ, ანუ სტუმარი იგი ისწრაფოდეს და არა ელოდის, წარიყვანოს იგი ძმამან მან კელარსა თჳსა და შეჰნ პატივს-სცეს ჯერისაებრ; თუ არა, არა ჯერ-არს, ვინმისა წარყვანებად სტუმარი სენაკსა თჳსსა და შეჰნ სიყუარულისა ყოფად.

და უკუეთუ მოსაზონი კისმე სტუმრად მოვიდეს, ჯერ-არს მისსა საჭ ღღე განსუენებად და მეოთხესა დღესა საგზლისა ჩადებად და წარგზავნად გზასა თჳსსა.

ხოლო უკუეთუ უძლურებაჲ შეემთხჳოს მას, ჯერ-არს დამჭირვებად მისა და ფუჭუნებად ვიდრე სრულიად განმრთელებამდე.

და უკუეთუ მოსასტუმრსა შინა მიიცვალოს, ჯერ-[არს] მისსა ლოცვითა და ფსალმუნებითა დამარხვაჲ წესისაებრ, რაჲთა სასყიდელი მიიღოს ღმრთისაგან.

[9] თავი

შესამოსაჲსათჳს ანუ სამოსლისა ფასისა თუ ვითარ ჯერ-არს განყოფად მამასახლისისაგან ძმათა და საჭმროებლისათჳს

42. შემდგომად ამისა შესამოსლისა ფასისათჳს ვი[57]ხრუნვეთ აღწერად და ჯამლთათჳს დასაფარველთა ჯორკთაჲსა და სხჳსა საჭმრისა ყოველისა.

და ფუჭ-ეება, რაჲთამცა არა იქმნებოდა ესე გაროქვითა, დაღაცათუ წარსაგებელი ფრიად უჭმდა. არამედ რაჲთა მიეცემოდის ესე ყოველი თვითოეულსა წელიწადსა შინა უკლებად ყოველთავე წესისაებრ თჳსისა. რაჲთა არა აჭუნდეს ძმათა მიზეზი განსლვად მონასტრისაგან ამათ ესეეთართა საჭმართათჳს მოსყიდად რაჲსამე, ანუ ჯამლთა ძუებითა ყარითი-ყარად როტინებად, ანუ მეგამლეთა რუდუნებად, ანუ სხუათაგან სადმე წარსლვად და ამათ მიზეზთაგან ენებისა შემთხუევად და ძმათაგან კიდე ყოფად, არამედ რაჲთა ცხორებაჲსად უკთუნებელად დაიდგრენ მსახურებასა ეკლესიისასა და მსახურთა ბრძანებისა თანანადებისა აღსრულებითა.

და თუმცა შესაძლებელ იყო ჩუენგან ზემოთქმულისა მის აღსრულებად, რაჲთამცა წესისაებრ პატრონისა მონასტრისა ეპისკოპოსი გიისა ეპყოფდითამცა განყოფასა შესამოსელთასა არა რაჲმცა უჯეროვნეს და უმჯობეს ამისსა იყო, გარნა შეცვალებისაებრ და მო[58]მართებისა ქამთა ამათ დაუმტკიცებლობისა განეაწესეთ ყოფად ესრეთ, რაჲთა იყუნენ ძმანი სამ დასად განყოფილ და როქსა აიღებდენ.

43. წინამძღუარი მონასტრისაჲ აიღებდეს დრაჰკანსა ორმეოცსა; და ქამის მწირეველნი მღდელნი და ორნი იგი დიდნი იკონომოსნი და დეკანოზი და დიშპიარი და სხუათა უთაესთა ძმათაგანნი, რომელთაგან შეიქმნას რიცხჳ პირველისა დასისაჲ ათხუთმეტი სული, და აიღებდეს თითოეული ამათგანი დრაჰკანსა ოცსა.

ხოლო მეორე დასი იყოვნ ეგრეთვე ათხუთმეტი სული და აიღებდეს თჳთოეული ამათგანი დრაჰკანსა ათხუთმეტსა. ხოლო მესამე დასი იყოვნ რიცხჳთ ოცი სული და თჳთოეული ამათგანი აიღებდეს დრაჰკანსა ათსა, და ყოველი ფანძი როქისაჲ იყოვნ სტამბლონი სრული.

44. დიაკუანთუ შემოსაველი ყოველი ფერი მონასტრისაჲ სეკდენბერისა თუესა შეკრბების და აბეტის იქმნების, და მაშინ ჴმდა, რაჲთამცა აიღეს ძმათა თავიდა წესამოსლისა ფარა. გარნა ამისთჳს, რაჲთა არა უნდეს ძ[59]მათა გაჭრობისა გზითა მისლეაჲ ქალაქად და განშორებად სამსახურებელისაგან მონასტრისა და გამოკუეებად ლოცვისაგან, განვაწესეთ, რაჲთა აიღებდენ განწესებულსა მას შესამოსლისა ჳასსა დიდებულსა ქრისტეს აღდგომისა დღესა დიდსა კვრიაკესსა, რომელ არს აღსებისაჲ, რაჲთა რაჟამს იგი ჩუენ მიერ განსაზღვრებული პანაგირი შეიქმნას პატრონისა მონასტრისა ჩუენისაჲ, მაშინ თჳთოეულმან მათ[გან]მან ვაჭრობაჲ თჳსი ქმნას და პანაგირსა მას იყიდოს, რაოდენი უკჳდეს.

და ეინაჲთგან როქითა იქმნა დაწესებაჲ შესამოსლისა მათისაჲ, ამისთჳს ჯერ-არს მიწუებისა მიცემად, რაჲთა ჴელეწიფებოდის როქსა მათსა და ნაძუელაქსა ზედა ყოფად, ვითარცა ენებოს.

უკეთუ კულა ქამთა ცვალებითა გინათუ რომელსამე ქამსა წინამძღუარმან ეგრეთ ჯერ ეჩინოს, რომელ როქსა წილ შესამოსელსა მისცემდეს ძმათა, იპყრას კულად ზემო დაწერილი წესი პანაგიელთაჲ, რომელი სწერია მეოთხესა თავსა, რაჲთა არა აჭუნდეს ძმათა ჴელმწიფებაჲ ნაძუელაქსა განცემად ეისსაცა, ვარნა მამასახლისსავე შეეძლოს.

სამთა მათ ორმეოცთა მარხვათა წმიდად მარხვისათჳს დასაწყისისა ბაკთა მიმართ წყალობისა ყოფისათჳს ყოველთა დღეთა

45. ხოლო სამთა მათ წმიდათა ორმეოცთა მარხვისა დღეთა უღუნოდ და უზეთოდ ჴერ-ობს მარხვაჲ თჳნიერ შაბათ-კვირიაკეთაჲსა, რომელსა შინა ნუგეშინის-საცემელად ძმათა ქამსა ჰამისასა საჭმელი განწჳსებულ არს, და თჳთოეულსა დღესა საზრდელისა განყოფაჲ კარსა ზედა მონასტრისასა მყოფთა ძმათა ქრისტესთა. რომელ არიან გლახაკნი, რაჲთმეთუ იგინი არიან მიზეზნი ჯანისა ჩუენისანი და მომატყუებელნი მერმეთა მათ კეთილთანი.

დიდთა უკუე მარხვათა შაბათ-კვირიაკეთა შინა იგეც ზომისა [სა]მარხოჲ სანოვაგე დაეგებოდ[ი]ს თჳნიერ თევზისა და კრასაული სრულად მიეცემოდის; ხოლო ხუთთა მათ დღეთა თჳნიერ ზეთისა იმარხვიდენ. ხოლო სამშაბათისა და ხუთშაბათისა თჳთ კრასაულსა სუმიდენ.

[61] 46. ხოლო ქრისტეს შობისა მარხვაჲთა ერთგზის ჭამდენ დღესა შინა და იგიცა მეცხრესა ქამსა, და დღესა, რომელსა შინა «ღმერთი უფალი» ითქუმოდის, ორ-ორსა კრასაულსა სუმიდენ სამხრით და თიითისა მწუხრი [სერობასა], გარნა სამთა მათ დღეთა მსგეფსასა შინა განეყენებით ზეთისაგან.

ეგრეჳე ამითჳე საჴითა წმიდათა მოციქულთა მარხვასა იმარხვიდენ სამთა მათ დღეთა უზეთოდ და ზოგად; ყოველნი ჭამდენ ერთგზის დღესა შინა მეშჳდესა ქამსა და სუმიდენ ორ-ორსა კრასაულსა და თჳთ კრასაულსა მწუხრი სერობასა.

[11] თავი

დღესასწაულისათჳს ეკლესიისა ჩუენისა, და სხუათათჳს საუფლოთა დღესასწაულთა და სახელოვანთა წმიდათასა, რაჲთა გრწყინვალედ დღესასწაულობდენ

47. განვაწესეთ ყოფად დღესასწაული ეკლესიისა ჩუენისაჲ დღესა მიცვალებისა ყოველად წმიდისა ღმრთის-მშობელისასა; და ვნებავს, რაჲთა ყოველნი საუფლონი დღესასწაულნი ესრეთ მოწი-

წებით და ბრწყინვალედ იქმნებოდენ, ვითარცა პრმეენის დიდ[62]
მას და სახელგანთქმულსა ეკლესიასა ჩუენსა.

ეგრეთვე დიდ-დიდთაცა მოწამეთა და წმიდათა საწყაებელი და იგივე გლახაკთა მიბართ ტკბილის საჭმისა მიცემაჲ, რომელი განთჳსებულად ყოველთა დღესასწაულთა განგჳწესებიეს. თჳთოეულსა დღესასწაულსა ნუმცა დაიხრწევის, რომლისა საზომი განთჳსებულად დასასრულსა ამის ტიპიკონისასა დაგჳწერიეს სახელდებით თჳთოეულისა დღესასწაულისაჲ [იხ. ოდგი 35].

48. ხოლო უფროჲსაღი უმეტესად პატივ-იცემებოდენ დღესასწაული მიცვალებისა ყოვლად წმიდისა ღმრთის-მშობელისაჲ, რომლისათჳს ეფუცებ ყოველთა შეხლგომად ჩუენსა მოძაღლთა. რაჲთა არა რაჲთა სმითა არა დაჲაქლებდენ. არამედ შესაძლებელ თუ იყოს მათგან, უმეტეს და უბრწყინვალეს აწინდელისა ამის ჩუენზე ყოფელისა პატივსცემდენ და დღესასწაულობდენ; რამეთუ დღესასწაულის მოყუარენი და რომელნი დღესასწაულობდენ, დიდთა ნიჭთა მიიღებენ ღმრთისაგან და წარუვალთა კეთილთა დაიმკჳდრებენ. და საღმრთოთა მადლთა მიემთხჳევიან.

ეგრეთვე სხეათაცა წმიდათა დღესასწაულსა ჰყოფდენ ბრწყინვალედ.

[63] [12] თავი

კანდელთა მიერ და სასანთლეთა გაბრწყინვებისათჳს წმიდისა ეკლესიისა ჩუენისა, თუ ვითარ ჯერ-არს და ლოცვისათჳს, რაჲთა არა რას შეეძცეოდიან ლოცვასა შინა

49. ჯერ-არს უკუე, რაჲთა მარადღე ყოველთა დღეთა და ღამეთა წინაშე ხატსა წმიდისა ღმრთის-მშობელისასა სამნი კანდელნი დაუსებელად ენთებოდიან და ერთი დიდსა საკურთხეველსა და ერთი წინა კანკელსა ჯუარცმისა ხატსა წინაშე და ერთი ნათლისმცემელისა ხატსა წინაშე ეგუტურისა მისისა კარსა და ერთი წმიდისა გიორგისა და ზედა საფლავსა სამარხოსა ჩუენსა სამი კანდელი

და ყოველთა დღეთა წელიწდისათა ცისკრისა ლოცვისა ქამსა და სამხრისასა და მწუხრისასა ამათ ზემოთქმულთა კანდელთა თანა თჳთ სანთელი ენთებოდის, ვიდრე ლოცვისა განსრულებადმდე. და რაჲ ლოცვაჲ გაასრულონ. სანთელნი დაივსნენ, ხოლო კანდელნი დაუსებელადცა ენთებიან.

ეგრეთვე ყოველთა დღეთა საჭმელთა მათ ჟამთა ლოცვისათა საფუძ-
ლოთა მათ ათორმეტთა დღესასწაულთა წინაშე კანდე[64]ლნი ანთონ
ბოდინ ვიდრე ლოცვის განსრულებამდე.

და ეგრეთვე სახელოვანთა მათ საეფესოთა დღესასწაულთა რაოდენნიცა კანდელნი ეკიდნენ ეკლესიასა შინა, აღენთნენ. და რავდენნიცა სასანთლენი იყვნენ, სანთლითა აღივსნენ.

და დღესასწაულსა ეკლესიისა ჩუენისასა უმეტესადღა იქმნებოდის ალნთებაჲ; და სხეთაცა საეფესოთა დღესასწაულთა იქმნებ[ოდის ლოცვ]ითა და ფსალმუნებითა და სულნელებითა; და ბრწყინვალედ აღსავსე ტრაპეზი დაეგოს, რაჲცა ღმერთსა მოეცეს.

50. ხოლო დიდების მეტყუელებისათჳს ღმრთისა და ლოცვისა, ვითარ-იგი განგებულ არს და განწესებულ, რაჲ საჭმარ არს თქუშად, ვითარმედ, ვითარცა ხარჯსა და თანანადებსა სალმრთოსა, ესრეთ ჴერ-არს გარდაჭდაჲ თანა წარუეალად.

და ვითარცა ღმრთისა მცნებათა აღსრულებაჲ და საუკუნოდ უცდომელად დამარხვაჲ, რაჲთა ურთიერთას მოჰჴდიდენ და მტკიცედ დაიმარხვიდენ პირველ ყოვლისა წესსა წმიდისა მის დიდების მეტყუელებისა ღმრთისასა, კანონისაებრ შჯულის-დებისა ვითარ იგი უბყრიტს[65]ძმათა პატ[ი]ოსნისა მონასტრისა პანაგიისათა ქამსა ცისკრისასა და სამხრძასა, მწუხრისა და სერობისასა; და დღისაცა განწესებულთა ქამთა შემდგომებით მათითურთ, და უფროჲსდა სალმრთოჲსა მის საიდუმლოჲსა შეწირვისა.

გარნა ნუმცა ჰყოფენ ურთიერთას სწრობით ფსალმუნებასა მას, ნუცა პირველ განსრულებისა ერთისა კერძისა მემჭრეთა მიერ გალობისა მეორისა კერძისანი დაიწყებენ, არამედ ჴეროვნად წესსა ზედა მათ მიერ განწესებულსა.

და აქამებრ საცნაურ იქმნას გარდამავალი მცნებათაჲ, და შეეარდეს წყევასა ქუეშე მამათასა, ვითარცა შეურაცხის მყოფელი ბრძანებათა და შინებათა ღმრთისათაჲ; რამეთუ არა ხოლო თუ ჩუენისაგან ოდენ, არამედ შჯულისაგან და მცნებისაც[ა] ღმრთისა გამოჩნდეს უცხო ქმნული.

ხოლო ამას ვიტყჳთ არა მათთჳს, რომელნი მიხჳზითა რაჲთამე ჴეროვნითა საქმესა რასმე შექცეულ იყუნენ ანუ უძღურებასა, ანუ [ნუ]გეშინის-ცემასა ძმათასა, ანუ სტუმა[66]რთა შეწყნარებასა, ვინა თუ ღუწოლასა გლახაკთასა; არამედ განეაფრთხობით უდებთა და განეაშორებით მცონარებისაგან, ვითარცა სრულიად გარდამავალთა შჯულისათა.

51. ხოლო შემსგავსებულად მცნებისა ამის ვამცნებთ მოსიზმრეთა, რაჲთა ამარხვიდენ წესიერად დუმილსა ყოველსა ქამსა ჭამისაჲსა უფროჲსად ქამსა წმიდისა ლოცვისასა; რაჲთა არა ვის მიეშუებს ფქვილობად ერთი ერთისა ჯეროვნად გინა უჯეროდ, ანუ სიცილად, ვიდრემე განლიმებამდეცა, გინა თუ ჴმა მაღლობად რაჲმე უწესოდ და ამის მიერ განრყუნად შეუნიერისა მას გალობისა ჴმისა და სმენისა მჯუდროებასა; და თანაშემწე ეშმაკთა ყოფად, რამეთუ ბნელი არს მებრ ესე საქმე.

ნუცაღა კუალად შეექცევიან სხუასა რას ლოცვასა შინა, არამედ ჯეროვნად და შეუძრეველად სულით და ჴორცით საღმრთოსა მას მსახურებასა შექცეულნი შესწირვენმცა ღმრთისა მიმართ სულიერსა მას გალობასა.

ხოლო უკუეთუ ვინ რაჲთურთით ამას მცნებასა შეურაცხ-ჰყოფდეს, კანონსა მას ჭეშე იყვენ შევრდომილ და წმიდათა მამათა მიერ დადებულითა წესითა განიკანონნენ.

ამასთანა ჯერ-არს კჳრიაკის ძალთა ღამის-თევაჲ ლოცვითა და ფსალმუნითა და წიგნის-კითხვითა.

[67] [18] თავი

ვითარმედ ჯერ-არს ყოველთა დღეთა აღსაარებად ძმათა წინამძღურისა თანა გულის-სიტყუათა და საქმეთა და ყოველთა ცთომათა მათთა, რაჲცა ექმნას

52. ფრიად ჯეროვან და სათნადო არს წინამძღურისა, რაჲთა განიკითხვიდეს ყოველდღე გულის-სიტყუასა ძმათასა და არავის მათგანსა შეურაცხ-ჰყოფდეს, რომელნი იგი შეურვებულ და შეცთომებულ იყვნენ გულის-სიტყუათაგან, არამედ გამოჰკითხვიდეს მარადღე, და ნუგეშინის-სცემდეს სულთა მათთა ყოველისაგან შებღალვისა სულიერისა და ჴორციელისა.

და ეგრეთვე ძმათა თანა-აც სარწმუნოებით შემუსრვილითა გულითა და სულითა წრფელითა გამოცხადებად მისა ყოველთა ცთომათა და წყლულებათა თჳსთა. და არა წარსლვად და აღსაარებად სხუაგან სადა, ვითარცა უცხონი და არა შეილნი მამისანი, და ესრეთ სიცრაგით ზაკულებად აღსაარებისა მიმართ; რამეთუ წინამძღურისა ჯერ-არს, რაჲთა იცოდნის ყოველთა გულის-სიტყუანი და სხუაჲ ყოველი სიმტკიცე საქმისა მათისაჲ და არა სხუასა ვის თანა ჯერ-არს გამოცხადებად გულის-სიტყუათა, [68] თჳნიერ წინამძღურისა ხოლო.

53. და კუალად ნუ ვინ ძმათაგანი თავით თჳსით თჳნიერ ნებისა და გამორჩევისა წინამძღურისა კელ-ჰყოფს საშსახურებელსა ვინმეს, არამედ ყოველი, რაჲთა არა მომატყუებელ სიკუდილისა ექმნას თავსა თჳსსა, ვინაჲთგან იგი არა უწყოდის წინამძღურობასა ნებაჲ გულის-ზრახვათა მისთაჲ, რამეთუ არა უწყის თავით თჳსით გამომრჩეველმან უმჯობესი თჳსი.

რაჲმეთუ რომელსამე ესრეთ სათნო რაჲმე უჩანს და რომელსამე ეგრეთ და არა უწყის გამორჩევაჲ კეთილისაჲ, ვინაჲთგან იგი მას ვისმე ესე ვინმე ჰშუენიან თანა შემწედ საქმისა და მას ვისმე სხუაჲ ვინმე; და ამას ყოველსა სიბრძნე უჴმს და საწინამძღუროჲ განკითხვაჲ, რამეთუ მან უწყის ყოველისაჲვე კეთილად განგებაჲ.

54. აწ უკუე ოდეს იგი ურჩ ვინმე იპოვნენ ძმათაგანნი და ნებისა თჳსისა გამორჩევისა მოყუარე, ვითარ უკუე აზნაურად შვილად იწოდნენ სულიერისა მის მამისა? ვინაჲთგან თჳთ ნეფსით თჳსით უცხო ჰყოფენ თავთა თჳსთა მამულისაგან სამკჳდრებელისა და მტყუვრად [69] გამოჩნდებიან აღთქუმათა თჳსთა ღმრთისა მიბართ; რამეთუ რომელი მცირესა ზედა ურწმუნო იყოს, იგი დიდთაცა მცნებათა ზედა მცთომ და ურწმუნო იქმნებისა*. და მის ზედა სათქუმელ არს ჟამსა თჳსსა სიტყუაჲ მოციქულისაჲ, ვითარმედ: «ურწმუნოჲ იგი გან-თუ-ეყენებოდის, განეყენენა»**, მსგავსად იგიერსა ლეჳჭსა მის, ვითარმედ და ადგილიცა რაჲსაჲთჳს დაუპყრიეს უქმად ცუდითა უხაყოფოებითა***.

რაჲმეთუ არაჲ არს უბოროტესი, ვითარ იგი ურჩ ექმნებოდის ვინ უხუცესსა თჳსსა და უჯეროთა მეტყუელებდეს წინააღმდგომად მისა. ესეეთარი იგი აღიჴოცენ შორის ძმათა, რაჲთა არა მოყუასთა თჳსთა სახე ბოროტისა ექმნას და მოძღუარ ურჩებისა, ოდეს იგი არა ოდეს იქმოდის ნებისაებრ წინამძღურისა, არამედ ნებასა ხოლო თჳსსა აღირჩეოდეს.

55. ხოლო უკუეთუ წინამძღუარი არა იყოს მღდელი, გარნა ლიტონი მონაზონი იყოს, და უმეცარი შჯულსა მას კანონთასა და რამეთუ კელსა შინა მღდლისასა არს შეკერაჲ და განჴსნაჲ, ჯერ-არს წინამძღურისა, რაჲთა გამოირჩიოს მღდელთაგან უმჯობესი და მოღუაწე და მეცნიერი შჯულსა მას კანონთასა და იგი განაჩინოს სულიერად მოძღურა[70]დ ყოველთა ძმათა, რაჲთა წინამძღურისა

---

1 სიასცა.

* შდრ. მათე 25, 21.

** I კორინთ. 7,15.

*** შდრ. ლუკა 13, 7.

წილ მას უთბრობდენ და აღუარებდენ ყოველთა ცთომათა და გულის-სიტყუათა თჳსთა.

[14] თავი

ჴელთ-საქმრისათჳს და შრომისა და ვითარმედ ჯერ-არს ფსალმუნებაჲ შრომასა შინა

56. და მათდაცა, რომელნი იგი ჴორციელად შურებდიან, თანაც ფსალმუნებისა არა დაცადებაჲ, არამედ რაჲთა ჴელთ-საქმარსა მას შინა თანა იღოცევდენ ყოველადვე პირითა, რამეთუ იგი არს საკუმეველი საიდუმლოდ შეწირული ღმრთისა პრძანებისაებრ დიდისა ბასილისა და მომხდელ თანა შემწეობასა მას ანგელოზთასა.

რამეთუ სახლსა შინა სამეუფოსა მრავალი ჭურჭელი არს, რომელიმე ოქროჲსა და ვეცხლისაჲ და რომელიმე ქვაცისაჲ*, ამისთჳს ფრიადი სიბრძნე უკჳს წინაშეძღუარსა ჩუენებად მათდა გზასა ჭეშმარიტებისასა, რამეთუ მრავალ' სახეთა მიერ გზათა ჯერ-არს ჩუენდა შესლვად სასუფეველსა ცათასა, რამეთუ რომელიმე ამას წარჰმართებს სათნოებასა და სხუაჲ — სხუასა, და სხუაჲ რომელიმე — ყოველსავე.

რამეთუ რომელთამე შერისხეაჲ ჯერ-არს უხუცესისაჲ და რომელთამე შერისულეაჲ და რომელთამე წყლულებისა განკეც[71]თაჲ მხილებისა მისჯლითა; და ყოველთაცე საზომისაებრ ჯერ-არს ქმნად და ჟამსა ჯეროვანსა.

და რომელთამე საქმესა და შრომასა ჴორციელსა ჯერ-არს დადგინებაჲ, რომელნი იგი გონებითა დაუმტკიცებელ და ულმობელ იყვნენ, რაჲთა ნეფსით და უნებლიაჲთ შრომითა მიეახლნენ ღმერთსა. რამეთუ სული შრომისმოყუარე მახლობელ არს ღმრთისა და ადრე მიიღებს კურნებასა.

[15] თავი

არა განსლვისათჳს ძმათაჲსა მონასტრით თჳნიერ პრძანებისა უხუცესისა

57. ხოლო რომელნი დაუდგრომელ იყვნენ ძმათაგან, არა მიუშუას მათ წინაშეძღუარმან ნებისაებრ მათისა განსლვად და როდისინებად, ვინაჲცა ენებოს ცნობისა სისუბუქითა. არამედ რომელნი

* შდრ. 2 ტიმოთე 2, 20.

წარმდებობდენ ესეცითარითა ჩუეულებითა, ჯერ-არს დაყენებაჲ მე-
თი ბრძანებისაებრ წმიდათა მათ და ღმრთივ დადებულთა კანონ-
თაჲსა.

და არა ამას შინა ხოლო ჯერ-არს წურთაჲ მათი, არამედ სხუასა ყოველსაცე შინა საქმესა ურჩებისა და უსმენელობისასა, რაჲთა ჯე-
როვნად [72] და სამართლად იქცეოდენ წესისაებრ მოსაზონთაჲსა.

რამეთუ ხარკად ზედა-აც ყოველთა მწყემსთა კრებულისათა არა გარდასლვად მათდა დადებულსა ამას საზღვარსა, არამედ რაჲთა ამით წესითა ჰმწყსიდენ სულიერთა მათ სამწყსოთა მათდა რწმუ-
ნებულთა, ესე იგი არს შეცოდებულთა მათ განკანონებად სინანულითა, და ზრუნვად მათთჳს თანა მოლმეობით ყოველითა გულითა და ყოველითა გონებითა, ვითარცა ასოჲს მოდგამთა თჳსთა, რაჲთა არა შევარდენ სასჯელსა ღმრთისასა.

რამეთუ ყოველი ბრძანებული წინამძღურისაჲ შჯული არს თანა წარუვალი, და ვითარცა შჯულსა ღმრთისასა ესრეთ ჯერ-არს შეწყნარებაჲ მორჩილთა კრებულსა ყოველსაცე მის მიერ ბრძანე-
ბულსა.

და რაჲთა არარაჲთა უდარესად შეჰრაცხონ ღმრთივ-დადე-
ბულსა შჯულსა, რამეთუ არა ჯერ-არს გამოწულილვაჲ ბრძანება-
თა მისთაჲ, არცა წინააღდგომაჲ, გინა ჭდობაჲ; რომელ ესე უწინამ-
ძღურობისა და თავკედრობისაჲ არს სასწაული და უწესოებაჲ, რო-
მელი იგი ალაშფო[73]თებს და დაჰსნის ყოველსავე კეთილსა, რო-
მელთაცა ზედა სასჯელი ღმრთისაჲ სამართალ არს ესეცითარისა მოქმედთა ზედა.

58. ამისთჳს უკუე ამასცა ეტყჳ და განუაჩინებ ნებისაებრ ღმრთისა: არა ვის სხჳსა მნებავს მთავრობად, გინა ჭელმწიფებად მათ ზედა, არცა წესსა მას მორჩილებისასა მნებავს დაჰსნად ოდეს-
ცე, რამეთუ არა ჯერ-არს მოსაზონისათჳს სხუაჲ რაჲმე სიტყუაჲ რქუმად წინამძღურისა გარნა ესე ხოლო, ვითარმედ: «ვცოდე, მო-
მიტევე».

რამეთუ როჲელნი ესრე სახედ მოსაზონებდენ და ამას წესსა ზედა ერთობით ეგნენ, მშჳდობაჲ იყავნ მათ ზედა და წყალობაჲ ღმრთისა მიერ.

59. უკეთუ კაცსა ემხილოს ვისმე ძმათაგანსა და არა ინებოს ყოფად კანონსა მას ქუეშე განსაზღვრებულსა, არამედ წინა აღუდ-
გებოდის და უმეტესად ფიცხოთოდის და ურგებად შეჰრაცხოს მხი-

ლებაჲ იგი უზუცესისაჲ და არა ყოფროჲსდა შესაძრწელად დაიშალ-
ებელად თჳსად გულის-ჴმა ყოს შერისხეაჲ მისი და წინა განუწყვეტელ-
ბოდის მწუემსსა მას და მკურნალსა, და მხილებასა მისსა არა თჳ-
[74]ს იდებდეს და ამისთჳს ცხადად, გინა თუ ფარულად უჴდებო-
დის მას მტერობით, რომელი ესე მე არა მნებავს, რაჲმეთუ სენითა
საშჳნოჲსთა არს სნეულ ესეეთარი, რომელი ასუმიდეს მოყუასსა
თჳსსა მრღვესა, რომლისა ძლით განბძარეაჲ და განყოფაჲ მრავალ
გზის შეემთხუეოს გუამსა მას ეკლესიისასა.

ესეეთარი იგი უკეთეთ შემდგომად ერთგზის, გინა ორგზის
და სამგზისცა შერჩულებისა და განკანონებისა განუმართებელად
ეგოს თჳსსაე ზედა თაეჴედობასა, ვითარცა ასოჲ დაჭრილი განი-
კუეთოს და განეშორენ სამწყსოჲსა მისგან საღმრთოჲსა.

კუალად ამისსა შემდგომად თანა-აც ცნობად მნესა მას სული-
ერსა, რომელ არს წინაშძღუარი, და მოსწრაფებისა ჩუენებად ჴმა-
სა და უჴმოსა და სიტყჳსაებრ სამოციქულოჲსა ყოველითა სულ-
გრძელებითა გამოცდად ყოველისა და გამორჩეეად კეთილისა და
განშორებად ყოველისაგან საქმისა ბოროტისა* და არა უგულებელს
ყოფად მცირეთა ცთომათა ვიეთამე, რაჲთა არა მცირემან მან ცომ-
მან ყოველი აღსტაროლი აღაფუენოს სიბო[რო]ტედ**.

60. და კუალად უკუეთუ დიდ-დიდთა ვინ მოღუაწება[73₁-12]თა
ჴელ-ყოს თაეით თჳსით ჴამორჩევითა და შეურაცხყოს მამათა მიერ
დადებული ესე წესი, რომელი პირველითგან გამოცადეს და გამო-
ირჩიეს, და მოიკეს ჩუენ სალმრთოდ ნამარხეად, ვითარცა ჭეშმარი-
ტად უცდომელი და საშუალი სამეუფოჲ გზაჲ, რომელ არს გან-
შორებაჲ თჳთრჩეულებისაგან, რამეთუ თჳთრჩული ყოველი მა-
რადის მცთომ არს და გამოუცდელ და დაუმტკიცებელ.

ამისთჳს უკუე საცნაურ არს, ვითარმედ ვითარცა იგი მორ-
ჩილი სიტყჳსა და საქმისა მიერ გამოცდილ არს ყოველსავე შინა და
შეურყეველ, ეგრეთვე არა შესაწყნარებელ არს საქმე მათი, რომელ-
ნი იგი გარეგან წესისა ჰყოფდენ რასაცა.

61. მათთჳს, რომელნი იგი მ[74]ჩუენებლობით იღოკეენ შო-
რის კრებულსა ვითარცა იგი ორგულნი.

უკუეთუ იყუნენ ვიეთნიმე, რომელნი გარეგან ნებისა ზოგად
ცხორებათაჲსა და თჳნიერ სწაელისა წინაშძღურისა შორის კრე-

---

* შდრ. 1 თესალონიკელთა 5, 21—22.

** შდრ. 1 კორინთელთა 5,6.

ბულსა სახესა მოღუაწებისასა აჩუენებდენ ლოცვისა მიზეზითა, რაჲთამცა დაარწმუნა მხილველთა, ვითარმედ იგინი არიან ფიცხელნი ტესნი და მოღუაწენი ძმათა შორის, და ესრეთ მოიპარვიან ცხორებასა ბულნი სულთაგან ბოროტთა, რომელთა მიმართ არს ბრძოლაჲ ჩუენი სიტყუაებრ მოციქულისა: რომელი იგი ბნელ არს და ნათელსა იჩემებს*.

და ესე სიტყუაჲ კრა არს სახისა მოცემად ჩუენდა, რაჲთა განვეკრძალნეთ.

62. და კუალად რაჲთუ წმიდისა მის და ყოვლად პატიოსნისა მონასტრისა პანაგიისა წესისაგან განსწავლულ ვართ [78] განცხადებულად და მათგან ჴერ-არს სახისა მოღებად, რომელთა სრულ ყოფაჲ გუნებაჲს.

და კუალადცა ვთქუა: ყოველსავე შინა ჴერ-არს გამოცნობაჲ და ყოველითა სახითა შერჩულებაჲ და კეთილისა მიმართ წარმართებაჲ და გონებისა [ა]ღმაღლებაჲ ქუეყნიერთა ზრუნვათაგან, რაჲთა გამოწულილვისა და ბრძანებისაებრ წინაჲსძღურისა იქმნებოდის ყოველივე, რაჲთუ მის მიერი განწესებაჲ და გამორჩევაჲ ღმრთისა მიერ თჳსებაჲ არს, ვითარცა იგი ამისგან განშორებაჲ ცუდ არს და ამაო.

და ამას ამისთჳს ვიტყჳ, რაჲთუ გონებისაჲ ჴერ-არს მარადის დაცვაჲ გულის-სიტყუათაგან ბოროტთა, რაჲთუ მის გამო იქმნებისა წარმართებაჲ ბოროტისა მიმართ და კეთილისა.

ამისთჳს თანა-აც განშორებაჲ ბოროტისაგან და კეთილისა მიმართ მოსწრაფებაჲ, რომლისა მიერ ესოდენი ნაყოფი სიწმიდისაჲ და სიმართლისაჲ იქმნების. ვითარცა იგი ღალატებს დიდი იგი ქმაჲ [ბ]არსებელისა მის ნესტჳსა პაველესი და გუაუწყებს, თუ რაჲ არს ნაყოფი სულისაჲ: რომელ არს სიყუარული, სიხარული, მშვიდობაჲ, სულ-გრძელებაჲ, სიტკბოებაჲ და შემდგომი ამისა**.

63. ხოლო თჳთრჩულობით მოღუაწებასა [79ᵢ-7] და საჩუენებელად ქმნილსა, რომელსაცა სახილველად კაცთა მაჩუენებლობით იჩემებდენ, შეუდგს მარადის საცთური და აღმოცენებაჲ სიცრუვისაჲ, რაჲთუ გარეშეთა მიმართ ცჩუენების ცუდისა დიდებისა შედგომითა, რომელთა აღსასრული სამჴელსა შინა არს***, რომელნი

---

* შდრ. ეფეს. 6, 12.

** შდრ. გალატელთა 5, 22.

*** შდრ. ფილიპელთა 3, 19.

იგი დიდ-დიდთა დანიზრახვენ თავთა თჳსთათჳს, რომელ ესე უჴვრ[75₁₂]ოის არს უფრ[75₁₂]ოის ყოველისა.

რამეთუ მხილველთა ოდენ ცოიმადლებს მტყუარითა მხრ[75₁₂]ა არა ჰეშმარიტითა მოლუაწებითა, რომელსა-იგი გარეგან მცნებისა მამათასა იქმოდინ, ვითარცა იტყჳ წინასწარმეტყუელი, ვითარმედ: «უკუეთუ მოიქციკო ქედი შენი, ვითარცა გრჴალი და შთაიცუა ძაძაჲ, ანუ თუ ნაცარი დაიროცო ქუეშე შენსა, არცა ესრეთ ვისმინო შენი, რამეთუ არა ესეცითარი მარხვაჲ გამოვირჩიე, იტყჳს უფალი, არამედ დაუნეცუე მშიერთა პური შენი, შეიყუანენ გლახაკნი საართულსა შენსა, შემოსენ შიშუელნი და სახლეულთაგან შენთა თჳალსა შენსა ნუ გა[76]რე მიიქცევ და ესრეთ სათნო გიყოს შენ»*.

რამეთუ რაოდენცა ვინ დაიმდაბლოს, უმრავლესსა წყალთა ზღჳსა უცსკრელთაჲსა მყუდროებით გარდაჰმატოს შრომათა სიმართლისათა.

რამეთუ რაოდენცა ვინ წარჰმართოს თავი თჳსი მოლუაწებითა, ეგოდენცა ამაღლდეს ზეცად მიმართ და მსგავსად არწივისა მაღლად მფრინველისა სიმაღლედ ზეცისად აღვიდეს.

რამეთუ სიმდაბლე მარადის საქმეთა თავისა თჳსისათა გამოიძიებს და თავსა ზოლო თჳსსა მიხედავს და მას დაშჯის.

64. რამეთუ ესრეთ არს მცნებრ შჯულის-დებაჲ წმიდათა მამათა ჩუენთაჲ და მიზეზი შესავალთა მათ სასუფეუელისათაჲ, რომელი მიმიყვანებს ჩუენ განმზადებულთა მათ ადგილთა განსუენებისათა, რომელთაცა არა ხოლო თუ შჯდთა მათ ამის საწუთროჲსა ქამთა, არამედ მერეისა მისთჳსცა საუკუნოჲსა მიეცეს ნაწილი სიტყჳსაებრ სოლომონისა**.

და კუალად ამას თანა საუფლოჲცა იგი მაცხოვრისა მრძანებაჲ, ვითარ იგი ჳუანწ‍ეელს და იტყჳს: ისწავეთ ჩემგან, რამეთუ მშჯდ ვარ და მდაბალ გულითა. აღიღეთ უღელი ჩემი თქუენ ზედა, რამეთუ ტკბილ არს და ტჳრთი ჩემი მცირე, და ჰპოოთ განსუენებაჲ სულთა[77₁-ა] თქუენთაჲ***.

რამეთუ არა ხოლო თუ მერმეთა მათ კეთილთა მოგუცებს ჩუენ ღმერთი, არამედ ამასცა ცხოვრებასა მოგუმადლებს და წარგჳმართებს, უკუეთუ ეყოფდეთ ნებასა მისსა.

---

* შდრ. ესაია, 58, 5—7.

** შდრ. ეკლ. 11, 2.

*** შდრ. მათე 11, 29—30.

რომელთა ესე თანა-გუეც, რაჲთა ყოველსავე ქეთილსა ნიჭსა და განმარჯუებასა ჩუენსა ღმერთსა მიეაჩემებდეთ და მას შეჰვედრებდეთ დიდ თაყუა ჩუენთა და მას ეიგონებდეთ მარადის, და იყოს ძღვნად ჩუენი მშჳდობით და სამკჳდრებელი ჩუენი სიონს.

რამეთუ მუნ შემუსრნეს უფალმან ძალნი მშჳ[79ა]ლდთანი, საჭურველი, მახჳლი და ბრძოლაჲ*. მუნ არს სარწმუნოებაჲ, სასოებაჲ და სიყუარული, მუნ საღმრთოჲსა მის სიყუარულისა ტრფიალებაჲ და გაბათლებაჲ, რამეთუ განწმანათლებელ არს იგი საკჳრველად მთათაგან საუკუნეთა**.

65. აწ უკუე ტრაპეზისა სანოვაგეთათჳს და სასწორისათჳს მსახურთაჲსა და ზოგად ყოველთა ძმათა კეთილად წესიერებისათჳს და სიმტკიცისა და სხჳსა ყოველისა განგებისათჳს აქამომდე აღიწერა(?) და განიწესა ჩუენ მიერ.

ხოლო საეკლესიოთა წესთათჳს, ვინაჲთგან ცხად არს ყოველთა მიერ, შემოკლებულად ვთქუა, ვითარმედ ჴერ-არს მსახურებისა მის ფსალმუნებისა შეწირვაჲ, მარადის გულს-მოდგინედ მღჳძარებით და საყუარულით თჳნიერ ყოველისა მცონარებისა, დღე და ღამე მადლისა მისებრ ღმრთისა[80]მიერ მაცხოვრისა მონიჭებულისა, თჳთოეულისა ენისა ჴმობად გალობისა თავადისა ქრისტე იესუჲს მიერ უფლისა ჩუენისა, რომელსაჲ არს დიდებაჲ უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

[16] თავი

მოურნე[თა]თჳს და მოღუაწეთა მონასტრისათა, რომელ არიან იკონომოსნი და ეპიტროპოსნი

66. კეალად შემდგომად თქმულთა ამათ ამას ვამცნებ და დაწჳრილებით ვასწავლი და განვსაზღვრებ ძმათა ჩუენთა, რომელნი უდაბნოსა ჩუენსა მკჳდრ არიან, რაჲთა არა ოდეს დაუტეონ პატიოსანი ესე სამოწესოჲ ჩუენი. თჳნიერ ეპიტროპოსთა და იკონომოსთა. რომელ არიან განმგენი და აბარმადნი, არამედ რჩეულთაცა და გამოცდილთა დააწესებენ ზედამხედველად და განმგებელად შინა და გარე.

და შემდგომად აღსრულებისა მათისა სხუათა გამოარჩევდენ ეგრეთვე ღმრთის მოშიშთა და წესიერთა, გინა თუ საეკლესიოთა-

---

* შდრ. ფს ად. 75, 3 (4).

** შდრ. შესაქმეთა 49, 26.

განნი იყვნენ, ანუ თუ მსოფლიოთაგანნი ღმრთის მოყუარენი და საცვალად პირველთა მათ დააყენებდენ განმგედ და მოურნედ მეუნასტრისა და თავთა თჳსთა, რომელნიცა უპირატესნი იყვნენ ღირსებითა და შემძლებელნი განმგეობად.

და [81] არა ოდეს მნებავს ყოფად მონასტრისა თჳნიერ წინამძღურისა და განმგეთაჲსა, რამეთუ არა ხოლო თუ სულიერთა წესთა ჴერ-არს დამარხვაჲ, ვითარ ესე ჩუენ მიერ შჯულდებული არს, არამედ კორციელთათჳსცა ჴერ-არს ზრუნვაჲ, რაჲთა მტკიცედ დაჰმარხონ მას შინა მყოფთა მათ მსახურთათჳს, რაჲთა არცა ერთითა რაჲთ იყვნენ მოქცევე საჭიროთა მათ საგმართათჳს.

[17] თავი

მცნებაჲ კრძალვისათჳს საჭურისთაგან და მოყმეთა ჭაბუკთა

67. ხოლო საჭურისთათჳს, რომელნი ყოველად საბჭელდებულ არიან, და უსაკოთათჳს ჭაბუკთა არა ხოლო თუ ჩუენგან, არამედ პირველთაგანცა წმიდათა მამათა დახსრწეულ არს დასაბამითგან ყოფაჲ მათი მონასტერსა შინა, ვითარცა დასაბრკოლებელი საქმე.

და ჩუენცა შეუდეგით განსაზღერებულსა მათსა, რაჲთა ევრეთვე დაადგრეს საღჳთოდ და არცა მიზეზითა სამსახურებელი-საჲთა ეწამებათ ვის შეწყნარებაჲ მათგანსა მოხაზონთა თანა და არცა სხჳთა რაჲთამე მიზეზითა, რამეთუ უწესოებაჲ არს ესე და ეშეერებაჲ.

და რაჲთა უჯეროვნესად ვთქუა, მსგავსად წმიდათა მათ მამათა სჯიტელთა, ვითარმედ: ნუ [82]შემოიყვანებთ აქა ყრმათა ჭაბუკთა, რამეთუ ოხრნი ეკლესიანი მათ მიერ აღაოჴრდეს.

და ამისთჳს არა დაუტეობთ ჩუენ საზეს დაბრკოლებისასა მათთჳს, რომელნი იგი შემდგომად ჩუენსა მომავალ არიან წინამძღუარნი, არცა [რა]ჲთერითიცა რაჲთაცა მიზეზითა მიეშუებთ მათ, ესეეთართა მათ შეწყნარებად, რომელთა მიერ იჭვ საგმობელი შეიქმნებოდეს, რაჲთა არა ვცეთ გზაჲ შესავალი სიბოროტესა.

68. რამეთუ, დალაცაოთუ წინაჲსწარეე განწესებათა მათ შინა ჩუენთა განთჳსებულად გვნეაგეთ ესეეთართა საქმეთათჳს, გარნა არა ხოლო ჩუენ მიერ დადებულ არს შჯულად, ვითარცა ზემოდ ვთქუთ, არამედ საქალაქოთა მათ საერისკაცოთა შჯულთა ეგრეეე

სახედ კეთილად აღუჩნდა ამისი მჯულად დამარხვაჲ, კითარცა დაჯდი და საკმარი საქმე.

ხოლო საცნაურ არს, ვითარმედ გარეგან კანონთაჲსა შორის შეწყნარებულ მოსრული და კანონთაგან განგდებული საქმე არა ჴერ-არს შეწყნარებად ჩუენდა სახედ უკეთურებისა.

ამისთჳს უკუე ვამცნებ განკანონებით ყოველთა, რომელნი შემდგომად ჩუენსა წინამძღუარნი ყოფად [83] არიან და მწყემი, და ყოველსავე ძმობასა და გაფუცებ თაჲადსა უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა და უხრწნელსა დედაჲსა მისსა, რაჲთა არა ოდეს თაჲს იდვან გარეგან განსაზღვრულისა ამის ჩუენისა კანონისა და მამათა მოცემულისა მცნებისა განგებად რაჲმე, რაჲთაცა მიზეზითა და სახითა, რაჲთა არა სულთა თჳსთა ხოლო წარწყმედისა, არამედ მონასტრისაცა სრულად დაჴცევისა და წარწყმედის მიზეზ არა იქმნენ შეურაცხებითა საუფლოთა ამათ სიტყუაჲთაჲთა და დაწესებულისა ამის ჩუენისა და საშინელისა განკანონებისა დათრგუნვითა.

[18] თავი

აზნაურად ყოფისათჳს მონასტრისა კელმწიფებისაგან თჳსთა და ნათესავთა ჩუენთაჲსა და სხჳსა ყოველისაგან სახარკოჲსა

69. მნებაეს უკუე განსაზღვრებად პატიოსანი მონასტერი ჩემი, რაჲთა იყოს იგი აზნაურ და თავისუფალ ყოველთაგან შორიელთა და მახლობელთა თჳსთა და ნათესავთა ჩემთა, გინა ტომად ჩემდა სახელდებულთა, რომელნი აწ არიან და რომელნი ყოფად არიან, და სულისა ჩემისა მოურავთაგანცა და ყოველთაჳე ამას სოფელსა შინა მყოფ[84]თა კაცთაგან.

არა ვის აქუს ნაწილი, არცა ზიარებაჲ რაჲთურთით, დიდი ანუ მცირე, გინა თუ განთჳსებული რაჲმე ზემოკსენებულსა მონასტერსა ჩემსა და ეკლესიასა თანა, გინა თუ საკმართა და მონაგებთა მისთა თანა არა ვის მიეცეს მიშუებასა, არცა ჴელმწიფებასა რაჲთურთით.

რაჲთამცა ნათესავთა ჩემთა-გინა მსახურთა ლეღატისა ამღებთაგანი მიზეზითა ჩემგან მათდა ლეღატისა დატეობისათა ჴელ-ყოს და ეცადოს მკჳდრად გამოჩინებად, გინა თუ ყოფად მონასტრისა ჩემისა.

70. ხოლო უკუეთუ გამოჩნდეს ვინ და იტყოდის, ვითარმედ: «არა მაქუს ლეღატი», აღიღოს ათორმეტი ფოლი ლეღატად მისა და სხუაჲ სამართალი არარაჲ აქუნდეს.

რამეთუ მე მკვდრად ჩემდა ჩემი ეკლესიაჲ მაქუს და მონასტერი, რომელი იგი ყოველითა ნაქონებითა მისითა, რომელი მე[ვ]ეც[ა]... და დაუმტკიცე მას უღირსებისა ჩემისაგან, ძღუნად შემიწირავსარ... ლმრთისა და საკსრად ცოდვილისა სულისა ჩემისა და ნუ იყოფინ, ვითარცა აქუნდა ვის ჭელმწიფებაჲ ჭელთდებად მისსა.

[85] 71. ნეცა ერთსა ვის მათგანსა დამორჩილებელ არს მონასტერი ჩემი.

რამეთუ ესეეთარი ესე სამკვდრებელი მონაზონთაჲს ხოლო განმისაზღვრებიეს საყოფელად საუკუნოდ და მარადის თავესუფლად და თჳთმფლობელად მათითურთ. რომელნი იგი ქამითქამად წინამძღუარნი და ჭელისუფალნი იყვნენ მას შინა და განმგებლობაჲ ეპყრას განწესებისაებრ ჩუენისა.

რამეთუ არა თუ ვითარ იგი ვიეთნიმე იქმან, რომელ მონასტერთა დაამყარებენ, ანუ თუ სხუასა რასმე პატიოსანთაგანსა მოიგებენ და ნათესავთა თჳსთა ჭელმწიფებასა ქუეშე პყოფენ შემდგომად სიკუდილისა მათისა მენაცვალეობითა ქამთა ცვალებისაებრ, ევრეთვე ჩუენცა ვპყოფდითმცა, გინა განვაწესეთ ნუ იყოფინ ჩუენდა ამისსა ესრეთ ყოფად.

რამეთუ მრავალი საფუძველი და ერთიერთარს ჴდომისა და წინაალდგომისა მიზეზი მორის მათსა შემოჭდების; და მტერობაჲ დაგანდგომილებაჲ ოდეს იგი თჳთოეული მათი თავსა თჳსსა უწოდდეს უფლად ყოველისა, ვითარ იგი მებრ მრავალ გზის საცსჯაროთა შინაგიბილე მე თუალთა ჩემთა.

[86] და ეაე ფრიად უჯერო არს და უკმარ, რამეთუ მრავალგზის უღირსი უფროჲს წარემატების ბჭობასა შინა, ვიდრეცა ღირსი, დაუსაძრთლოჲ მართალსა წარჰჴდის, რომლისა არა მნე[ბავს]... ლისა ღმრთისაჲ ნათესავთა ჩემთა ...ბად გინა უცხოსა.

72. აწ უკუეთუ გამოჩნდეს გინა მტკიცეთა და ჭეშმარიტთა თჳსთა ჩემთაგანი, ანუ თჳსად ჩემდა სახელდებულთაგანი ვინმე, ანუ მსახურთა და ყრმათა ჩემთაგანი წინააღმდგომად ეკლესიისა გამოჩნდეს, გინა მონასტრისა ჩემისა, ანუ სოფელთა, გინა აგარაკთა მისთა, ანუ ცხენთა რაჲთამცა, ანუ სახლი ომენა ამათ შინა, ანუ სახიზნავად თჳსად შექმნა, ანუ დამკვდრებად მას შინა ინებოს, გინა უფლებად მისსა, ანუ რასაცა გუარსა სახესა შემოსავალთა მისთაგანსა თუალ ახუნეს და მიიხუეჭოს, ანუ შეძინების მოყუარეობდეს რასაცა ზედა საკმარსა. დიდსა გინა მცირესა, ანუ მებრ ლიტონთა სიტყჳთა ერთითა ხოლო მიტა[87]-ს[კ]ებად მოიგონოს. — პირველად წყეულ იყავნ და შეჩუენებულ სამას ათორმეტთა წმიდათა მამათა-

ჯან, რომელნი ნიკეას შეკრბეს და განგდებულ იყვენ ყოველისაგან წესისა და სარწმუნოებისა ქრისტეანეთაჲსა. და ნაწილი მისი ეშტვენიერი თანა იყვენ ისკარიოტელ[სა]...

[88$_{6-14}$] 73. და უკუეთუ წინაძძღ[ურთა]განი ვინმე მონასტრისაჲ, გინა თუ ძმათაგანი ვინმე გამოჩნდეს, რომელმან გარდასლვაჲ ინებოს წოწეულისა ამისგან ტიპიკონისა და მოიგონოს განზრახვაჲ ზაკუვისაჲ, და ისწრაფოს შე[დ]გომად ნათესავთაგანსა ვისმე ჩემსა, გინა თუ სხუასა ვისმე უცხოსა დაკლებად რაჲსამე, გინა მიცემად ვისამე თითოეულთა ამათგან, რომელიცა რაჲ მიეცით და დაუმტკიცეთ წმიდასა ეკლესიასა და მონასტერსა ჩუენსა, ანუ თუ უფლებად ვინმე ინებოს მას ზედა, გინა ფერჴისა შედგმად მას შინა, იგივე ზემო წერილი წყეულ[ა]ჲ მიიღენ და განიძიენ მონასტრისაგან და გითარცა შინაგანმცემელი და მზაკუარი დაისაჯენ, ვითარცა გარდამავალი ტიპიკონისა ამის ჩუენისა.

[89] 74. და მერმე რაჲცა მისდა ლელ[ა]ტად მიე[ც]ეს ზეშაეული ანუ ჭუე[შ]აული]...თჳთმოძრავი, ჴელწიფებაჲ აქუს [ეკ]ლესიასა ჩემსა გამოღებად ყოველისა მის და უფ[ლებ]ად დამტკიცებით, რომლისათჳს არა ვეშვე [თ]უმცა ესოდენ ღმადღლო და კეთილის მოვიწყე ვინ იქმნა ჩემთაგან და გარდაჰჴდა მცნებულსა ჩემსა.

რამეთუ ყოველთა თანა კეთილის მოქმედი ყოფილ ვარ, აღმიზარდიან და საზომად მომიწიფებიან, არა თუ ამისთჳს, ვითარმცა საშართალი რაჲმე ვისმე ჰქონებოდა ჩემ თანა მამულისა სამკჳდრებელისა ძლით, არამედ მცნებისათჳს ხოლო ღმრთისა და ჩემისა მათდა მიმართ მოწლედ გულის-ქონებითა.

76. რამეთუ ნეტარი იმაჲ ჩუენი ვინაჲთგან აქრე მიიცვალა და ჩუენ მცირენი დაგუტევნა და პასაჟად ვერ მოწიფულნი, ამისთჳს ყოველი მონაგები და საჭმარი მამისა ჩუენისაჲ დედამან ჩუენმან დედობრიესა ჰირველობასა მიხედვითა სხუათა მათ შვილთა თჳსთა დათა ჩუენთა ზითვად მისცა და ჩუენ შიშუელნი დაგუტევნა ყოველისაგან მამულისა და დედულისაგანცა საჭმრისა; დანი ჩუენნი ...[90] მათითურთ წარვიდე[ს] ჭმართა... განაბნიეს სხუათა და სხუათა შინა... წარიგეს ყოველი.

ევრეთვე მე... [მოღუაწე]ბითა და რუდუნებითა ჩემითა ს[მახე]ს შინა და საქართველოს და სასარკ...ოზეთს მებრ და მერმე ნაბერძნეთსა მოსლვითა საცხოვრებელსა ჩემსა ვეძებდი და მოვიარე წდი; და მრავალთა შინა ჯამთა ვიქეოდე ესრეთ.

და ესე ყოველი გინათუ მონაგები, გინა საჭმარი, ანუ თუ პატივი მთავრობისაჲ მომიგიეს, ყოველივე შეწევნითა ღმრთისაჲთა

ქმნილ არს ჩემდა და მშობელთა ჩემთა ლოცვითა და თჳთ ჩემით მრავლითა ტანჯვითა და მოჭირვებითა და სისხლთა დათხევისაჲთა არა თუ სხჳსა ვისითაცა თანა შეწევნითა, გინა ქველის მეხუთეულ[ისა]თა მოცემულ არს.

უფროჲსღა ყოველნივე თჳსნი და ნათესავნი და ყრმანი ჩემნი ჩემითა მოსწრაფებითა და მსახურებითა და ჩემდა მომართ საყუედურისა დადებითა არიან მიმთხუეულ დიდებასა და კეთილს მოქმედებასა წმიდათა მეფეთა ჩუენთაგან.

და რომელი რაჲ მათდა მიმიცემია, გინა ლე[87$_5$]ლატად დამიც, და რომელი მე მაქუს და რომელი ეკლესიისა ჩემისადა მიმიცემია, და სხუაჲ მიცემად მეგულების, ჩემი არს და თანა სისხლთა ფასი და ჩემისაგან მიმიცემია, რაჲცა რაჲ ვისდამი მიმიცემია და ჩემისა სულისათჳს მიმიცემია სხჳსა მის ყოველისა თანა. რომელი იგი მკუდართა და ცოცხალთა ჩემთა თანა მიქმნია კეთილი და არა სხჳსა ვისისაცა ნაწილისა, გინა ხუედრებულისაგან მჭონებია, გინა მიმიცემია.

და ამას ყოველისათჳს ვინებე მე, რაჲთა მონასტერი ჩემი აზნაურად ეგოს ყოველთაგან თჳსთა ჩემთა და უცხოთა და სამეუფოჲსაგანცა კერძისა და სამაგრიაჭოჲსა და ყოველისა საკელმწიფოჲსა და სამთავროჲსა, ვითარ იგი სარწმუნოთა და თაყუანის-საცემელთა ოქრობეშჳდთა მიერ დამტკიცებულ არს, რომელთა ზედა არა საჭმარ იყო ჩემდა სხჳსა ოქრობეშჳდისა აღებაჲ მონაგებთა ჩემთათჳს გარეშე პირველთა მათ ოქრობეშჳდთა, რომელნი მაქუნდეს.

გარნა ამისათჳს ვითხო[88$_1$-$_5$]ე და ავიღე წმიდათა მეფეთა ჩუენთაგან საკუთრად სხეაჲ ახალი ოქრობეშჳდი, რაჲთა ჩემ მიერ განგებული და განწესებული ყოელი მონასტრისა ჩემისათჳს შეურყეველად და უზრუნველად... [დამა]რხულ იქმნას ვიდრე აღსას-[რულა]დმდე [სო]ფლისა.

[19] თავი

[88$_{20}$]მისთჳს, ვითარმედ უკუეთუ შესცთეს წინამძღუარი და ეცრუოს აღთქუმასა, გინათუ სხუაჲ ვინ კელისუფალთაგანი, და წა[91]რაგოს საჭმარი მონასტრისაჲ, ჴერ-არს ესე ვითართა მათ გარდადგ[ინებაჲ]

76. ხოლო უკუეთუ იქმნას საქმე, რომელსა „იგი მე [არა ექმნა, არცა მოველი, და შეურ[აცხყონ წინა]მძღუართა ჩემ მიერ დადებუ-

ლი ესე სჯულ[ი] და სჯ[ა]ულებელის წილ მავნებელ ძმათა ეწ[ა]მნ[ე]ს მიშუებად აქუს ბრძანებისად დამორჩილებულთა მათ ძმათა, რომელთა[ა] ნიცა უპირატესნი იყვნენ და მოხუცებულნი მამათა შორის, მრწ[ა]ფენი და მეცნიერნი ქამსა მას შინა ჭელისუფალთა და მნეთა თანა განზრახვითა, რომელთა იგი თანა-აც ყოველითა მოსწრაფებითა წარმართებად ესევითართა[ა] მათ და არა მიშუებად, რაჲთა დაირღუას და აღარ[ა]ჴრდეს ესევითარი ესე წუენიერი სამოწ[ე]სეო[ა] სამ[ა]ჴდრებელი, ანუ თუ უჭმარ იქმნეს.

77. ხოლო უკუეთუ დაუთმოს ვინ ეგევითართა მათ მავნებელთა და მიუშუას, არა მცირე დასასჯელი მიიღოს ღმრთისაგან და წმიდისა ღმრთის-მშობელისა, ვითარ იგი ზემოცა ვთქუთ.

დაღ[ა]ცათუ მცირედცა რაჲმე საკუნებელი მინ[ა]ტრისად უგულებელს ყოს და არა იზრუნოს და რაჲთაცა მიზეზითა სც[ჲ2]თეს და მჭურვალითა გულითა არა იღუაწოს დამარხვად საჭმარი ეკლესიის-[აა] უგულებელს ყოფითა და საჭმართა ეკლესიისათა უჯეროდ და ურიდად წარაგებდეს და სამკაულთა და საფასეთა ეკლესიისათა წარწყმედად მიუშუებდეს და საქმესა მჭეცისასა იქმოდის, პირველად უკუე სიტ[ყ]ბოებით და შიშითა ღმრთისაჲთა ჯერ-არს სწავლად მისა მათ მიერ.

და შემდგომად ჯეროვნისა ამის სწავლისა, უკუეთუ არა მოვიდეს განმართებად, წმიდისა ამის ადგილისაგან განეშორენ ერთობითითა წამებითა და განწ[ი]თა ზოგადითა ყოველთა მიერ; და მერმე ამისა შემდგომად ნაცვალად მისა სხუაჲ ღირსი დაიდგინოს ადგილსა მისსა, ყოველთა მიერ განზრახვით გამორჩევითა.

78. ესე ძალისაებრ ჩუენისა ცმა იყავნ აწ თქუმად ამის ჯერისათჳს, რომელი ესე კაცობრივისაებრ გონებისა განვაგეთ და დავამტკიცეთ.

რამეთუ ვინმცა კაცთაგანმან უძლო ყოვლისავე უცოომელად წარმოთქუმად და განგებად? ვინაჲთგან წინამდებარე მომაველი ყოველი უცნაურ არს კაცთაგან.

არამედ თჳთ მებრ მსახურთა და ჭელისუფალთა ადგილისათა ვაფუცებ ღმრთისა მიერ ცხოველისა, რაჲთა არცა ერთითა რაჲთ საზითა[ჲ3] და მიზეზითა არა უგულებელს ყონ ჩუენ მიერ განწესებული ესე.

და უკუეთუმცა რაჲთაცა მიზეზითა განცხადებულად შესცთეს წინამძღუარი და არა იქცეოდის უმჯობესისა გამორჩევითა, არამედ

მწყემსობისა წილ მგელ ექმნეს სამწყსოთა მათ ზედა და საჭმელ მონასტრისასა განლევდეს და მონაგებთა მისთა წა-რაჲ-სწყმედდეს და ტრისა მყოფთა, არამედ პირველად უკუე სიმშჳდით და სიტკბოებით ღმრთის-მოყუარებრ ასწაონ და ამხილონ ძმებრივად.

და უკეთუ არა ინებოს განმაორებად თავი თჳსი და სახე არა განიგოს, დარდიგდოს და განშორებულ იქმნას ყოველთა წამებითა და ჭელისუფალთა თანადგომითა.

და მერმე ამისა შემდგომად ყოველთა ზიარად გამორჩეულთა და ჭელისუფალთა და მოღუაწეთა და მეცნიერთა ძმათა წამებითა, რომელიცა ღირს იყოს შორის, შემოიყვანონ და ნაცვალად მისა განაწესონ.

[21] თავი

მათთჳს, რომელნი საჭმართა მისცემენ ჟამის საწირავად მიცუალებულთა მათთათჳს, და სწავლაჲ ვიეთგან ჯერ-არს აღებაჲ

79. მის ხოლო საქმრისა ჯერ-არს აღებაჲ და შეწყ[94]ნარებაჲ ჟამის მწირველთა, რომელი-იგი არა იყოს მიზეზ მონასტრისა ვნებისა, არცა ახალ სახეობად რაჲმე, არამედ სიმტკიცედ წინამდებარეთა საქმეთათჳს და სისრულედ ღმრთის-მსახურებისა უფროჲსდა, რაჲთა არა დასამძიმებელად, არამედ გულსმოდგინებად წინამდებარისა მის საქმისა და სარგებელად სულისა შეწირველთაჲსა, და რომელთათჳს შეიწირვოდის.

რამეთუ ესე არს მცნებ სათნოჲ ღმრთისაჲ ნაყოფიერებაჲ, რომელსა უდიდებულესი ყოველისაჲ აქუს ნაცვალისა მიგებაჲ და არა მოეაჯრებაჲ სულიერისა ვნებისაჲ ესეოთარისა მის მიერ საქმისა, არამედ შეწირვაჲ სათნოდ სრულებათა საღმრთოთაჲ, რომელნი იგი აღწერილ და განსაზღვრებულ არიან ამათ საქმეთათჳს.

რომლისათჳს ჯერ-არს და სამართალ სრულებითრე თქუმად დასასრულსა ამის წიგნისასა [იხ. თავი 30] და აღწერად მტკიცესა ამას შინა განწესებასა, რაჲთა ცხად იყოს და უმტკიცეს თქუენდა დღე საკსენებელი ზოგად ცხორებულთაჲ ჟამსა მიცვალებისა მათისასა.

მცნებაჲ კუალად ძმათა მიმართ ჩემისა და თჳსთა ჩემთა საჭსენებელისათჳს და ძმათა მიმართ სიყუარულისა ყოფისა და საფასეთა განყოფისათჳს დღესა ჩუენისასა გლახაკთა მიმართ

80. განვაწესეთ უკუე საჭსენებელი ნეტარისა და კეთილად ჭსენებულისა ძმისა ჩემისა ა ბ ა ზ მაგისტროსისაჲ ყოფად დღესა, რომელსა შინა მიიცვალა იგი თუესა სეკდენბერსა ოცსა წმიდისა მოწამისა ევსტათის დღესასწაულსა, რაჲთა დაეგოს მას დღესა შინა ტაბლაჲ ბრწყინვალე და შუენიერი და აღსავსე ყოველითა კეთილითა, რომელიცა მოეცეს ღმერთსა; მწუხრსა სუან ძმათა ორ-ორი კრასაული, სამხრად — ოთხ-ოთხი.

და რაოდენნი ქამის მწირველნი იყვნენ მღდელნი მონასტერსა შინა და გარე სოხასტერთა და სოფელთა შინა მას დღესა, ყოველთა მისთჳს წირონ ქამი.

და მიეცეს მას დღესა გასაყოფელად გლახაკთა დრაჰკანი სამეოცდაათორმეტი და შემდგომად ღამის-თევისა და ქამის-წირვისა კუალად განიყოს დრაჰკანი ოცდაოთხი ძმათა მათ მოსრულთა დღესა ჭსენებისა მისისა.

81. მნებავს კუალად თქუმად ჩემთჳსცა: რამეთუ ვითარცა იგი წერილ არს, კაცად კაცადი თჳსისაებრ შრომისა მიიღებს სასყიდელსა*, არამედ დალაცათუ [96] სიქადული ჴერ-არს, გარნა არადეს სარგებელ არს, «ხოლო რომელი იგი იქადოდის, უფლისა მიერ იქადოდენ»**.

რამეთუ თქუენ თჳთ ჰგებრ, რომელნი ეგე დასაბამითგან მიცნობთ მე, უწყით კეთილად ყოველი ბარკებაჲ და სწრაფაჲ და ოფლითა მრავლითა შრომილებაჲ ჩემი და ნიჭნი ღმრთისანი, რომელნი იგი არა მე, არამედ მადლმან ღმრთისამან ჴნა ჩემთანა***.

და ვიცი სიყუარული თქუენი, რომელ დალაცათუმცა არა გამცენ და მოგახსენე თქუენ, არა დაივიწყებთ, არცა უდებ ჰყოფთ საჭსენებელსა ჩემსა, რომლისაჲ თანა-გაც ყოფად, არამედ ჰყოფდეთ უეჭველად.

---

* შდრ. 1 კორინთ. 3, 8.

** 1 კორინთ. 1, 31.

*** 1 კორინთ. 15, 10.

გარნა მნებავს, რაჲთა უპატიოსნესადღე ჰყოფდეთ და გულსმოდგინედ და სარწმუნოებით მომიჴსენებდეთ მე ყოველსა ეკლესიასა და რომელნი იგი შემდგომად ჩუენსა მოსავალ არიან, ვევედრებით მათ ყოველთა ვითარცა მამათა და ძმათა, რაჲთა არა ოდეს დამიჴწყონ ჩუენ.

82. ხოლო ჴერ-არს დღესა მას ჴსენებისა ჩუენისასა გულის ჴმის ყოფად ძმათა, რომელნიცა ხედეედენ ესოდენსა მას შუენიერებასა სახლისა ღმრთისასა, რომელ არს წმიდაჲ ეკლესიაჲ და წლითა-წლადთა მათ შემოსავალთა მისთა და სხუათა მათ საჭმართა, რომელთა-იგი შემდგომად ღმრთისა [97] ჩუენ ქმნილ ვართ მიზეზ მოგებისა ყოველთა მათ კეთილთაჲსა, და ნუმცა დამიჴწყებთ ჩუენ.

არამედ რომელსაცა დღესა ინებოს ღმერთმან ბრძანებითა მისითა ყოფად აღსასრული ჩემი, გრიგოლისი, მას დღესა ჰყოფდით ჩემსაცა საჴსენებელსა; და მისცენ განაყოფელად გლახაკთა დრაჰკანი სამოცდაათორმეტი და ნუგეშინის-[ს]ცენ ძმათა უბჴად დაგებულითა ტრაპეზითა საჭმელთა მიერ და სასუმელთა.

და ეგრეთვე, რომელნიცა მოსრულ იყვნენ დღესასწაულობად ჴსენებასა ჩუენსა, მათცა ნუგეშინის-სცენ; და შემდგომად ღამის თევისა და ქანან-წირვისა კუალად განუყონ ძმათა მათ მოსრულთა დღესა ჴსენებისა ჩუენისასა დრაჰკანი ოცდაოთხი.

და უკუეთუ მის დღისათჳს განწესებულთა ამათ დრაჰკანთაგან ანუ შემზადებულთა მათ საზრდელთაგან და რაჲ ჰმატდეს სიმცროჲსაგან მოსრულისა მის ერისა, იგიცა მეორესა დღესა გლახაკთა განუყოს და სხუად რად ნუ იჴმარებს.

83. და ეგრეთვე რაჲცა რაჲ ყოველისაგან შემოსავლისა წელიწდისა დაჰმატდეს, ოდეს ყოველივე საჭმარი ეკლესიისაჲ და ძმათაჲ განწესებისაებრ ჩუენისა მიცემულ იყოს; და სხუაჲ ყოველივე სათანადოჲ და საჭიროჲ წარსაგებელი ქმნილ იყოს მის ყოვლი[98]სა ნამეტნაჲისა, რომელი დამთომილ იყოს, ნახევარი კუალად ეკლესიასაცე საჭმარად დაეტეოს საწინაოთა მოულოდებელთა რათმე ჭირთა და წარსაგებელთათჳს.

ხოლო ნახევარი ყოველისა მის ნამეტნავისაჲ ეგრეთვე მსგავსად ქამსა ჴსენებისა ჩემისასა განეყოს კეთილად მსახურთა მიმართ ძმათა ქრისტესთა გლახაკთა და დავრდომილთა და მსახურთა და მოშაკთა მონასტრისათა და გლეხთა მისთა.

და ყოველივე წინამძღუარმან და განმგეთა ცანუყონ თანა-გან-
ზრახვითა და მეცნიერებითა აბარმადთა და ეკონომოსთაჲთა.

ხოლო შიშითა ღმრთისაჲთა და წმიდათა გონებითა და სიყუარულოჲთა ნებითა ჰყოფენმცა განყოფასა მას და უწყიანმცა, თუ ვითარსა სასჯელსა ღირს იპოვა, რომელსა იგი გუადრუცი საუფლოჲ ეტჯრთა და მპარავ და მ[ყ]რეხველ და გამცემელ უფლისა თჳსისა იქმნა*; და კუალად თუ ვითარ დაისაჯა გეეზი კეთროვნებითა ვეცხლის-მოყუარებისა მისისათჳს**.

და ეკრძალებიანმცა, რაჲთა არა რაჲ ესევითარი შე[ე]მთხჳოს განყოფელთა მათ.

84. აწ უკუე ამის ყოველისა უკლებად და უცთომელად მნებავს დამარხვად ყოველთა მიერ, რაჲთა არცა ერთითა რაჲთ მიზეზითა დაეხრწიოს რაჲ ამათგანი.

ხოლო უკუეთუ ძმათა [**99**] შემოწირულისა, ანუ სხუათა ვიეთმე მიერ მოძღუანებულისაგან შემოიკრიბოს დრაჰკანი, არა ჯერ-არს ნამეტნავისაჲ მის სულისათჳს ჩუენისა წარგებად, გარნა დამარხვაჲ ჯერ-არს ძმათაცე საჭმრად და შემოსაცალისაგან მონასტრისა ყოფად ყოველივე საჭმარი ჭსენებისა ჩუცნისაჲ.

ეგრეთცე განვაწესეთ, რაჲთა ყოველთა შინა დღეთა წელიწდისათა სალმრთოსა მას შინა საიდუმლოსა ქამის-წირვისჲსა თანა შეწირულ იქმნას ჭსნისათჳს სულთა ჩუენთაჲსა სამი სეფისკუერი უდიდროვნესი, რომელსა ანაფორაჲ ეწოდების, და ამოკუეთილ იქმნას ერთი სულისათჳს ჩემისა და ერთი ძმისათჳს ჩემისა და ერთი მამისა ჩემისა ბაკურიანისათჳს.

და ორი იგი ამოკუეთილი განეყოს გლახაკთა და უძლურთა კართა ზედა მონასტრისათა მყოფთა და ერთი იგი ძმათა ევლოგიად განეყოს.

და ეგრეთცე ყოველთა შინა ეკლესიათა სოხასტრისათა ერთი სეფისკუერი ამოკუეთილ იქმნას საჭსრად სულთა ჩუენთათჳს თჳნიერ ყოელისა ცილობისა.

და ამას განკანონებით და დაშჯილებით ვამცნებ დამარხვად ყოველსა ძმობასა ჭსენებისათჳს ჩუენისა და სარგებელისათჳს სულთა ჩუენთაჲსა, რაჲთა ესრე სახედ მოონ წყალობაჲ ღმრთისაგან.

85. ჯერ-არს კუალად, რაჲთა დღესასწაულსა წმიდისა ეკლესიისა ჩუენისაჲსა ყოველთაცე მღდელთა ჩუენთჳს წირონ ქამი: ჩემთჳს და ძმისა ჩემისათჳს და მიცვალებულ[**100**]თა ჩუენთათჳს.

---

* შდრ. იოანე 12, 6; 13, 29.

** შდრ. მეფეთა 5, 27.

და ეგრეთვე წმიდასა და დიდებულსა ბარწყინვალესა დღესა ქრისტეს აღდგომისასა აღვსებასა და წმიდასა ამაღლებისა დღესა და სულისა წმიდისა მოსლვასა და ხარებასა და ქრისტესა შობასა და განცხადებასა — ამათ წმიდათა დღესასწაულთა ყოველივე ქამის-წირვაჲ ჩუენთჳსმცა იქმნების. და ეგრეთვე წელიწდისა ყოველნი შაბათნი ჩუენთჳსმცა იწირვიან: ერთი შაბათი ჩემთჳს და ერთი ძმისა ჩემისათჳს.

და ყოველთა დღეთა დიდსა შინა ეკლესიასა ოდეს ზედა მწირეველმან საიდუმლოჲ აღასრულოს და ერი აზიაროს და სიწმიდესა ზე-უკუ-მოიყვანებდეს, მას ჟამსა მღდელმან მოგჳსენნეს ჩუენ სახელდებით, მე და ძმაჲ ჩემი, და მენდობაჲ ითხოვოს ცოდვათა ჩუენთათჳს და ძმანი ყოველნი თანა ეწამნენ მას.

და ეგრეთვე ცისკრისა და მწუხრისა ლოცვისა აღსასრულსა მოგჳსენებდენ მღდელნი და ძმანი ყოველნი მე და ძმასა ჩემსა და ითხოონ ღმრთისაგან და თქუან, ვითარმედ: «შეუნდეენ ღმერთმან ბრალნი მაშენებელთა ჩუენთანი».

ხოლო დღესა დიდსა ხუთშაბათისასა საჭსენებელი აღესრულებოდის [მამი]სა ჩუენისა ერისთავთა ერისთაჲსა ბაკურიანისათჳს ლოცვითა და ქამის წირვითა; და ძმა[101]თათჳს ბარწყინვალე და ჴეროვანი ტაბლაჲ განემზადოს და განეყოს მას დღესა დრაჰკანი ოცდაორი გლახაკთა.

ძმანო, მოიჭსენებდით ჭირთა და რუდუნებათა და შრომათა ჩემთა, რომელ თქუენისა სიყუარულისათჳს დაეშუერ, რომლისათჳს სასყიდელიმცა კეთილი გჳპოვნიეს თქუენ მომჭსენებელთა და ჩუენ ჴსენებულთა ქრისტე იესუჲს მიერ უფლისა ჩუენისა.

[22] თავი

თუ ვითარ ჴერ-არს ჴსენებისა ყოფად მიცვალებულთა წინამძღუართა მონასტრისათა და სხუათა მათ ძმათა ქამის-წირვითა და ლოცვითა

86. ოდეს წინამძღუარი მონასტრისაჲ აღესრულოს, ჴერ-არს ყოველთა მღდელთა და ძმათა ღირსებით და დიდებით პატიჳს-ცემაჲ მისი, სანთლითა და საკუმეველითა, ფსალმუნითა და გალობითა აღსრულებად მის ზედა ყოველივე წესი სამკუდროჲ.

თუ მღდელთაგანი იყოს, სამღდელოჲთა წესითა დაჰმარხონ და თუ ლიტონ[ი მონ]აზონი იყოს, მონაზონთა წესითა. და წარაგონ[ებ]ულ საყოფელად საფლავსა მისსა ზედა ათორმეტი დრაჰკანი დანუგე შინის სცენ ძმათა და უმატონ საჭამადსა და სასუმადსა.

და მესამესა დღესა ყონ მისთჳს პანაშჳდი და ღამის თევაჲ და მღ[102]დელთა ყოველთა ქამი მისთჳს წიროონ; და ეგრეთვე ცხრასა და ორმეოცსა და წელიწდისა აღსრულებასა საეკლესიოჲსა წესისაებრ.

ხოლო ოდეს ძმათაგანი ვინმე აღესრულოს, ესრეჳე ლოცვათა და გალობითა წესისაებრ დაჰმარხონ იგი და იქმნას მისთჳს პანაშჳ[დი] და ღამის თევაჲ სამსა, ცხრასა, ორმეოცსა და წელიწდისა აღსრულებასა.

[23] თავი

რაჲთა არა შევიდეს დედაკაცი ეკლესიასა ჩუენსა, არცა სადედოჲ მონასტერი აღეშენოს ოდესცა საზღვართა შინა მისთა

87. არა ჵნებავს უკუე რაითურთით შესლვაჲ დედაკაცისაჲ ეკლესიასა ჩემსა, გინა მონასტერსა, რაჲთაცა მიზეზითა, არცა ცოლოსნისა კაცისა დამკჳდრებაჲ საზღვართა მისთა, გინა თუ მოყმისა ვისიმე უწუერულისაჲ, რაჲთა არა საძა დასაბრკოლებელ იქმნას, არამედ კიდე ხოლო სოფელთა შინა და აგარაკთა იყვნენ.

დავაყენებ აღშენებისაგანცა სადედოჲსა მონასტრისა საზღვართა შინა მონასტრისათა, და ნუმცა იქმნების ესე ოდესვე მიზეზითა იოვანეს დედისა და ეფრემის დისაჲთა; უფროჲსლა მათცა ჯერ[103]-არს სხუათაგან მიცვალებაჲ მიერ.

რამეთუ დაუთრგუნველად ყოვლითურთ დედათაგან განვაწესეთ ყოფად ადგილი ესე, ეითარ ესე მებრ სიცოცხლესაჳე შინა ჩუენსა განეაგეთ, რომელ ოდენ დღესასწაულსა წმიდისა ეკლესიისა ჩუენისასა მოვიდოდიან ლოცვად და დაჰყოფდენ ვიდრე ქამის-წირვის ქამადმდე და მყის ხოლო მსწრაფლ განვიდოდიან მიერ.

და ამის ჯერისათჳს ვაფუცებ განკანონებით, რაჲთა სხუასა არა რომელსა შინა ქამსა იქმნას ესე.

[24] თავი

რაჲთა არა ოდეს დაიკარგოს მონასტერსა შიგნით ბერძენი ხუცესი ანუ მონაზონი, და თუ რაჲ არ[ს] ამისი მიზეზი

88. კუალად ვამცნებ ამასცა და შჯულდებით დავამტკიცებ, რაჲთა არა ოდეს იყოს მონასტერსა შინა ჩემსა მკჳდრობით ბერძენი ხუცესი, ანუ სონაზონი, თჳნიერ ერთისა ხოლო მონაზუნისა, რო-

მელობან ჭელით-წერილი იცოდის და მწიგნობასა იქმოდის და თავეს-
სა თანა მივლინებოდის წინამძღურისაგან და მონასტრისა საქმეე-
იურეოდის.

ხოლო ამას ამისთჳს განვაწეაებ ესრეთ დამტკიცებით, რომელ ვითა არიან ბუნებით მძლავრნი და ანგაჰარნი და ჭელოვანნი, მეშინის, [104] თუ ნუთუ საენებელი და დასაკლებელი რაჲმე შეამთხჳონ მონასტერსა, ანუ თუ წინააღდგომცა ადგილისა იქმნენ. და სრულიად უფლებად მისსა ეცადნენ მამასახლისობად ჭელყოფითა, ანუ სხჳსა რაჲსმე მიზეზისა სახითა, და თავისდად შეჰქმნად ინებონ მონასტრისა, რომელი ესე მრავალ ჳზის გჳხილავს მათგან ქმნილად ჩუენისა ნათესავისა უმანკოებისა და გულმარტიობისაგან.

თუ არა ნებითა ღმრთისაჲთა. ჴეშმარიტისა მართლმადიდებლობისა მათისა მიმდგომნი ვართ და აღმსარებელნი და მოწაფენი მათნი.

[21] თავი

თჳსთა და ნათესავთა ჩუენთა და ყმათა ჩუენთა ქართველთა, რომელნიცა მონაზონებ[ისა] წესსა მოვიდოდიან, თუ ვითარ ჯერარს შეწყნარებაჲ მათი

89. უკუეთუ იყვნენ სადა მახლობელთა თჳსთა ჩუენთა ცოცხალთაგანნი, მათ ვიტყჳ, რომელნი აღრაცხილებისა წესითა მახლობელ ჩუენდა იყვნენ თჳსებით და წესსა შინა მონაზონებისასა წურთილ და შესწაეებულ იყვნენ და გონიერ და მეცნიერ განმგებელად მონასტრისა და შემძლებელ, ჭეროვნად და სამართლად შემორაცხიეს თავ-ყოფაჲ მათი საწინამძღუროდ, ვიდრე უცხ[106]ოჲ ვინმე და გარეგანი.

უკუეთუ კუალა უცხო იყვნენ იგინი სამღვდელოისაგან წესისა და მოღუაწებისა და არა ხოლო მოღუაწებასა შინა იყუ[ნ]ენ უძლურნი, არამედ შეუძლებელნიცა და უჯმარნი საერისკაცოჲსაებრ განგებისა და არცა თუ გულსაესებით მსახურებაჲ იცოდიან, ნუ იყოფინ მათდა ჭელთ დებად ესეეთთარისა ამის ადგილისა.

რამეთუ სამკჳდრებელი ესე ზოგად ცხორებულთათჳს და წესიერთა განმისაზღვრებიეს საყოფელად, რაჲთა აზნაურად ეგოს უკუნისამდე ყოველთაგან მორიელთა და მახლობელთა თჳსთა და ნათესავთა ჩემთა და არცა ერთსა ვის მათგანსა დაემორჩილოს,

არამცედ მარადის იყოს თვთ-ჴელმწიფე და თვთ-მფლობელ ყოველთა კერძო.

ხოლო უკუეთუ ზემო თქმულთა ამათ ნათესავთა და ჭირნახულისა ჩუენთაგან უსწავლელნი ლიტონნი ხოლო ვინმე იყვნენ ქართველთაგანნი და აღკუეცად ინებონ და განწესებულისა მის რიცხჳსაგან ძმათაჲსა დაკლებულ ვინმე იყოს, მაშა ჴერ-არს მათი უფროჲს პატივცემაჲ და შეწყნარებაჲ და ადგილსა მას დაკლებულისასა დაწესებაჲ აღმავსებელად რიცხუსა ძმათა რაჲდენობისასა; ხოლო იგინი იყვნენ წესისაებრ მონასტრისა და ერთობისა მის ძმათაჲსა მორჩილებასა ჭუეშე წინამძღურისასა და რიცხუსა მას ძმათასა ნუმცა დააკლდების ნუ ოდეს.

[106] [36] თავი

ლოღარიას ქმნისათჳს იკონომოსისა და სხუათა მსახურთაჲსა წინამძღურისაგან და წინამძღურისაჲ ეპიტროპოსთაგან და ძმათა

30. ჴერ-არს და სამართალ, რაჲთა წელიწადსა შინა ორგზის დიდი იკონო[მო]სთა და მსახურთა და ლოღარიასსა უქმოდის, ერთ ჴერ სეკდენბერსა და მეორედ აღესებასა შიშითა ღმრთისაჲთა და სამართალითა. და რაჲცა შემოსავალი იყოს, აიღებდეს მათგან და აპოტიქსსა შეუქმოდის დიდი იკონომოსი და მამასახლისსა მისცემდეს და მისგან იქმნებოდის ლოღარიასად და აპოტიქსსა აიღებდეს მამასახლისი.

ეგრეთვე შიშითა ღმრთისაჲთა ეპიტროპოსთა მეცნიერებითა წარაგებდეს შემოსავალსა საჭმრად ეკლესიისა და მონასტრისა. და დანაშთომსა, რომელი არა წარგებულ იყოს სარგებელად და ჭამსად მონასტრისა, მისცემდეს მეჭურჭლესა და დოშიარსა და მისგან აპოტიქსსა აიღებდეს.

და ყოველთა აღვსებათა მამასახლისი იქნებოდის ლოღარიასად იკონომოსთაგან და მეგანძურისა და სხუათაგან ძმათა.

და ეგრეთვე მეგანძური, რომელ არს დოშიარი, გაიკითხვოდის ლოღარიასობით წელიწადსა შინა ორგზის მამასახლისისაგან და სხუათაგან ძმათა.

და უკუეთუ ამათგანსა ვისმე მოეხუეჭოს ანუ ცუდად წარეგოს საჭმართაგან ეკლესიისა[107]თა ჴერ-არს, რაჲთა დაკლებული იგი და შეჭმული ეკლესიასვე შეუჭციოს და თვთ განიძოს მსახურებისაგან თჳსისა.

და რომელი რაჲმე დაჰმეტდეს ეკლესიისა შემოსაგალთაგან გარეშე ჩუენ მიერ განწესებულისა მის წარსაგებელისა და სხჳსა მრავალ ჯეროვნად წარგებულისა, რომელიცა საქმრად და სარგებელად ეკლესიისა ქმნილ იყოს, იგი ყოველი დამარხულ იყავნ, რაჲთა სხუასა შინა ჟამსა ოდესმე საქმრად და სარგებელად ეკლესიისა წარეგოს.

ამასცა განვაწესებ, რაჲთა არა ოდეს დააკლდეს ვიდრე ათად ლიტრადმდე განძი საფასე მონასტერსა, რაჲთა საწინაუროდ საქმრად ეგოს მონასტრისათჳს მომაქალსა შინა ჟამსა.

და სხუაჲ, რაჲცა ამისსა უმეტესი დაშთეს, მისცენ და აღგილი მოუყიდონ ეკლესიასა

[21] თავი

რაჲთა კსენებასა მყოფდენ ყოვლადვე მიცვალებულთასა ჟამის წირვითა და სამღდელოთა შინა საიდუმლოთა, მოიკსენებდენ სულხა შესვენებულთასა დაუცხრომელითა ლოცვითა

91. ამასცა ყოველად მცნებად მიგცემ თქუენ, მამანო და ძმანო, ყოველითა დამოწმებითა და სიმტკიცითა და კანონებით დაშჯითა და აღვწერ მტკიცედ. რაჲთა ყოველადვე და მარადის დაუხრწუეველად აღასრულებდეთ საიდუმლოსა სამრთოჲსა მის მსხუერპლისასა და და მარადის იხსენიებიანმცა, ჩუეულებისაებრ, სულნი შესვენებულთა ყოველთა ქრისტიანეთა ქრისტეს მიერ ძმათა ჩუენთანი, ვითარ იგი მებრ დასაბამითგან წესად ჴოგჳღებიეს ზეგარდამო და ვიდრე მოაქამდე მაჲდლითა ღმრთისაჲთა [108] დამარხულ არს ყოველთა შინა ეკლესიათა, ეგრეთვე სახედ თქუენცა დაჰმარხეთ, რამეთუ ესე არს საქმე შუენიერი და სათნოჲ უფლისაჲ.

და თანა-აც ყოველთა მორწმუნეთა შეურყეველად დაცვაჲ ამის ესეითარისა მცნებისაჲ, და უფროისცა მონაზონთაგან, რამეთუ ამის მიერ ყოველი ძალი წინააღმდგომისა ჩუენისა ეშმაკისაჲ* დაიჭსნების.

92. და ეგრეთვე ეგუტერსა შინა წმიდისა იოვანე ნათლისმცემელისასა მღდელი ერთი დაიკარგოს, რაჲთა მარადის დაუცხრომელად ჴსენებასა მყოფდეს შესვენებულთასა.

და კუალად აღესრულებოდენ ყოველთა ძმათა საჴსენებელი დამის-თევაჲ და პანაშჳდითა და ჟამის-წირვითა, ვითარცა ზემო წერილ არს.

---

* შდრ. 1 პეტრ. 5, 8.

და არა ესე ოდენ, არამედ უკუეთუ მორწმუნეთაგანმან ვინმე გარეთ მოღმართ ძღუენი შემოწიროს და საჭმართა მიერ საქმითა ჰმსახუროს მონასტერსა ამას და გინათუ ლოცვითა მოჯსენებისა მისისათჳს ყოს ესე, ანუ თუ წლითი-წლად ჯსენების ყოფისათჳს, ჯერ-არს, რაჲთა ყოველთა ულოცონ მას ჴელაპყრობით და ჩუენის ამისებრ და მცნებისა მოჯსენებდენ წმიდათა შინა ჟამისწირვათა.

და ამის ყოვლისა დაუზრწეველად და უქცეველად პყრობად ვამცნებ ყოველთა, რომელნიცა შემდგომად ჩუენსა მომავალ არიან, ვიდრე აღსასრულადმდე ამის საწუთროჲსა.

[21] თავი

მოუძლურებულთა და მოხუცებულთა ძმათათჳს, თუ ვითარ ჯერ-[109]არს განსუენებაჲ და ფუფუნებაჲ მათი

93. ხოლო რომელნი იგი მოუძლურდენ ძმათაგან ჭირვესჯლნი სნეულებითა, გინა თუ სიბერითა, ანუ სხჳთა რაჲთამე მიზეზითა სენთაჲთა, მათი ჯერ-არს უმეტესად ღუწოლაჲ და ფუფუნებაჲ საზრდელითა და სასუმელითა.

და ეგრეთვე მათ თანა-აც მოიმიხებაჲ და არა სულ-მოკლე[ო]ბით დრტჳნვაჲ, და რაჲთა თჳთ მათ თავადთა და რომელნი იგი ჰმსახურებდნენ მათ, ზოგად სასყიდელი მიიღონ მართლ-მსაჯულისა მის მიერ. ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა, რამეთუ ესე არს ნანდჳლვე ნებაჲ ღმრთისაჲ, რომელ არს მოყუასთა მიმართ კეთილისყოფაჲ და სიყუარული მათი და სიტკბოებისა ჩუენებაჲ.

94. და არა ხოლო ესე ოდენ თანა-აც წინამძღუარსა, რაჲთა ჰორციელთათჳს ხოლო ზრუნვიდეს, არამედ სულთაცა მათთაჲ უქმს გამოზრდაჲ სიტყჳთა მით მოძღურებისაჲთა და არა სიტყჳთა ხოლო, არამედ საქმითაცა, რაჲთა მსგავსად მკურნალისა ჴელოვნისა ჰკურნებდეს სულთა მათთა.

რამეთუ ესე არს მებრ საძიებელი ჩუენი, რომლისათჳს ყოველი სიტყუაჲ და საქმე მოღუაწებისაჲ სრულ იქმნების და რომლისა უმეტეს სათნო ღმრთისა არარაჲ არს. ესე იგი არს უწესოთა და ლირწთა წესიერებად მოყუანებაჲ, მომთრვალეთა ბარხჳთა განმჯ-

ნობაჲ, მრისხანეთა სიმშვიდისა და სულგრძელებისა სწავლაჲ, ამპარტავანთა სიმდაბლითა განმუენებაჲ.

4. რომეთუ ესე არს სიბრძნე პირველი, ესე არს სიბრძნის მოყუარებაჲ სალმრთოჲ, ესე არს ხატი და მსგავსებაჲ ღმრთისაჲ კაცობრივისაებ ძალისა, და ბაძვაჲ მისი, რომელმან იგი უძლურებანი ჩუენნი იტვრთნა და [110]სნეულებანი ჩუენნი განკურნნა.

რომეთუ რაჲდაცა სხუაჲ იყო ეგევითარი იგი გარნა პირი ღმრთისაჲ? ვითარცა იტყჳს წინაჲსწარმეტყუელი, ვითარმედ: რომელმან გამოიყვანოს პატიოსანი უპატიოებისაგან, პირ ჩემდა იწოდოს* და ხატ ხატიერებისათჳს პირმშოსა მას სახესა მიმსგავსებითა.

[ჲი] თავი

სამთა მათ ჩემ მიერ აღშენებულთა ქსენადოშთათჳს, რომელ არიან უცხოთ საძგურნი

ჲ. ხოლო რომელი იგი სოფლისა სტენიმახისა ქუემო კერძო ორთა მათ გზათა ზედა აღვაშენეთ ქსენადოში ერთი, განუწესებ და განუსაზღვრებ მას მისვე სოფლისა სტენიმახისა შემოსაველისაგან, რაჲთა მიეცემოდის მგზავრთათჳს და გლახაკთა ყოველთა შინა დღეთა წელიწდისათა დიკაჲ ორი მოდი, ღჳნოჲ ორი მეტროჲ, და საწუნე, რაჲცა ღმერთსა მოეცეს ცერცოთაგან და მზალთა.

განუწესე წისქჳლიცა ერთი სასეფოთა წისქჳლთაგან, რომელ არიან სტენიმახს, რაჲთა სა[ქ]ონსა დაეფქჳოდეს, და გლუხი ერთი უღლისა უფალი თავისუფლად სჱჯსა ყოველისა სამსახურებელისა და ჭირისაგან მასვე სოფელსა შინა, რაჲთა ოდეს სამწიროსა მას ჰმსახურებდეს შეშისა მოღებითა და წყლისაჲთა და სხუაჲ რაჲცა უჴმდეს სამსახურებელი, და კაცი ერთი სარწმუნოჲ მემწირედ შთაზო[ნ]თაგანი, რომლისა ჴელითა განიყოფვოდის დაწესებული ესე საზრდელი გლახაკთა და მოგზაურთა.

და იყვენ იგი წმიდა გონებითა და მოშიში ღმრთისაჲ, რაჲთა შიშითა ღმრთისაჲთა ჰყოფდეს განყოფასა მას შეუორგულებლად და აღიღებდეს ძმათა თანა მონასტრისა[111]თა წესთასა თჳსსა და როჭსა, ვითარცა ერთი მესაძისა დასისაგანი.

და იყვნენ ქსენადოშსა მას შინა ცხედარნი მრაჲალნი და ფურნე და თორნე, განჯურვებულნი ზამთრისა დღეთა სტუმართათჳს სატფობლად და განსაჴმობელად და განსასუენებლად.

---

* შდრ. იერემია 15, 19.

და უკუეთუ დაუძლურდეს ვინ მოსრულთა მგზავრთა და სტუმართა მართაგანი, ჯერ-არს მათი განსუენებაჲ სამ დღე და ეგრეთ აწ[ი]ოს გზავნაჲ. უკუეთუ კაცი სრულიად მოუძლურდეს და ვერ ჰძლოს სლვად, ჯერ-არს მუნამდის დამჭირეაჲ მისი და განსუენებაჲ, ვიდრე სრულიად განმრთელდეს.

აღიშენოს უკუე სამწიროჲსა მის თანა ბორცუსა ზედა კოშკი ერთი, რაჲთა საჭმარი რაჲცა იყოს მას შინა, დაიმარხოს და არა ვის ჰქელეწიფოს მძლავრთა მგზავრთაგანსა უნებლებით მიტაცებად.

96. ხოლო ქსენადოში მარმარისაჲ, რომელ არს კიდსა ზედა, და მეორე ქსენადოში ნიკოლ წმიდისაჲ, რომელ არს ზღუს კიდესა, რომელნი აღვაშენენით საჭსრად ნეტარისა ძმისა ჩუენისა, განვაწესე ეგრეთვე, რაჲთა იყვნენ მსახურად მათ შინა მონაზონნი ორნი: ერთი მუნ და ერთი ნუნ; და აღიღებდენ იგინიცა როგსა, ვითარ იგი აიღებს სტენიმახელი.

და მიეცემოდის სასტუმროსა მარმარიისასა სოფლისა ზრავიკისა შემოსავლისაგან ყოველთა დღეთა დიკაჲ მოდი ერთი და ღვინოჲ მეტროჲ ერთი. და გლეხი ერთი გაუთავისუფლონ მფქველად და მრეშუელად და მერწყულად და სხუა რაჲცა უჭმდეს ქსენადოშა მსახურად.

და ეგრეთვე მიეცემოდის ქსენადოშსა ნიკოლ[112]წმიდისასა შემოსავალისაგან სოფლისა პრილონგისა ყოველთა დღეთა დიკაჲ მოდი ერთი და ღვინოჲ საწყაული ერთი და სხუაჲ საჭუნე, რაჲცა ღმერთსა მოეცეს, გინათუ ცერცჳ, გინათუ მჱალი.

და გლეხი ერთი ჩუენითცა გაუთავისუფლონ, რომელ საფქ[ე]ავსა უფქვიდეს და შეშას მოართუმიდეს და სხუაჲ რაჲცა საჭმახურებელი იყოს ქსენადოშისაჲ, იქმოდის.

რომლისათჳს ვაფიცებ ყოველთა ღმერთსა ცხოველსა და უბიწოსა დედასა მისსა, რაჲთა არა ოდეს დაიხსრწიოს განწესებაჲ ესე სასტუმროთაჲ ამათ, არცა რაჲ დააკლდეს ჩუენ მიერ განჩინებულისა ამისგან მისაცემლისა, დიდი, გინა მცირე კნინ ოდენიცა.

და მრწამს მე ღმრთისაჲ და წმიდათა მისთაჲ, რომელ დაღაცათუ სხჳსა არაოჲსათჳს, გარნა ამისათჳს მებრ უკუეთუ ვინ დაჰმარხოს წესი ესე, ღმერთმანიცა მიზეზმან კეთილისამან დაუჯსნელად და შეუხებელად ყოველთაგან ბოროტთა დაიცვას ადგილი ესე.

და უკუეთუ უმეტესად და უდიდესად აღემატოს შემოსავალი მონასტრისა ჩუენისაჲ, თანა აღემატებოდენ სტუმართმოყუარები-

საცა ესე წესი და უკუეთუ არა, მაშა რომელი ესე განვაჩინეთ, წესი ცა ოდეს დააკლდების, არამედ ღფროჲსდა შეურყეველად დამტკიცებულ ცედ ეგენ ყოველადვე.

უკუეთუ კულა იწებოს ვინ შემდგომად ჩუენსა დაჭნად ესევითარისა ამის სტუმართმოყუარებისა წესი, ბრალად დიდად შეერაცხენ მას და ცოდვათამცა ჩემთა მზი[დ]ველი არს წინაშე ღმრთისა.

[30] თავი

ჩუენ მიერ პირველ წინამძღურად დადგინებულისა გრიგოლ ვანელისადა სა[113]ჴსენებელისათჳს

97. პირველ ადრით ჟამითგან შეყუ[ა]რებულ იყო ჩუენ მიერ მონაზონი ესე სანატრელი გრიგოლ და მასცა სარწმუნოებით და მჯურვალითა გულითა ეშსახურა ჩუენდა და გჳლოცველდა; და უფროჲსდა აწინდელსა ამას ჩუენ მიერ დადებულსა მისდა მსახურებასა და ზედამდგომელობასა შინა ეკლესიისასა და მონასტრისა შენებისასა კეთილად წარმართებითა და უცონილად მისდა რწმუნებულისა მსახურებისაჲთა უმეტესსა მიეგოხჳა ჩუენ მიერ სიტკბოებასა და სიყუარულსა.

ამისთჳს ჩუენცა მისდა მიმართ მოწყლეობითა სიყუარულისაჲთა განჩინებით დავაწესეთ დღე ჴსენებისა მისისაჲ, რაჲთა დღესასწაულსა წმიდასა გრიგოლ ღმრთისმეტყუელისასა აღესრულებოდის საჴსენებელი მისი.

და თანა-აც ყოველთა მღდელთა და ძმათა ბრწყინვალედ დღესასწაულობაჲ ყოველითა განგებითა და მისთჳს ჟამის-წირვითა და ნუგეშინის-ცემად ძმათა უმეტესთა საზრდელთა მიერ და სასუმელთა და მიეცეს მას დღესა შინა წარსაგებელი გასაყოფელად გლახაკთა ექუსი დრაჰკანი.

და ჟამსა მიცვალებისა მისისასა, მესამეს დღესა და მეცხრესა და მეორმოცესა და წელიწდისა აღსრულებასა, ვითარცა ზემო წერილ არს სხუათათჳს მიცვალებულთა წინამძღუართა, ეგრეთვე მის [114] ზედა აღესრულოს ყოველივე.

და უკუეთუ ზემოჴსენებულმან ამან მამა[მა]ნ დაიცვას ყოველივე, რაჲცა მოწევნულსა ამას ტიპიკონსა სწერია, სრულებით შეურყეველად და არა მაოჭრებელ იპოოს მონასტრისა ჩუენისა, დიდითა რაჲთ გინა მცირითა, იყავნ იგი კურთხეულ.

ხოლო უკუეთუ იპოეს ცხოვრებასა შინა თჳსსა, გინა შემდგომად სიკუდილისა ცთომასა რას შინა, საჴსენებელისა წილ წყევაჲ მიიღენ და უცხო იქმენინ წმიდისა ამის მონასტრისაგან და ძმობისაგან მისისა.

[ჲ1] თავი

მოყმეთათჳს დიაკონთა, თუ სადა იყვნენ ანუ ვითარ განისწავლნენ

98. განვაწესეთ უკუე ყოფად მოყმეთა მოსწავლეთად ნიკოლწმიდას, რომელ არს მახლობლად ციხის სოხასტერი, დაიკარგოს მას შინა მღდელი ერთი, წმიდად და მოღუაწე მოხუცებულთაგანი, ღირსად ქამის მწირველი; და აიღებდეს როქსა და საზრდელსა და სხუასა ყოველსა საჭმარსა სწორად სხუათა მათ მღდელთა, რომელნი იყვნენ დიდსა მონასტერსა.

და ჰმსახურებდეს წმიდასა მას ტაძარსა გალობითა და კურთხევითა და მსგუფსასა შინა სამსა დღესა სასეფოდ ქამსა წარვიდეს, ერთსა დღესა მამისა ჩემისა ბაკურიანისათჳს [115] და ერთსა დღესა მამის ძმისა ჩემისა ხუასროვანისათჳს და ერთსა მამის ძმისწულისა ჩემისა ბაკურიანისათჳს.

და განეწესოს დიდისა ეკლესიისაგან და წინამძღურისაგან მიცემად საკუმეველი ზეთი და სანთელი[1] და მხჯმელი და ზედაშე, ვითარცა შეჰგვანდეს ზემო თქმულსა მას ეკლესიასა და ტაძარსა წმიდისა ნიკოლაოზისასა.

და იყვნენ წმიდასა მას ეკლესიასა ნიკოლწმიდისასა მღდელსა მას თანა სასწაულოდ ყრმანი ექუსნი; და აიღებდენ მონასტრისაგან საზრდელსა თჯსსა და სამოსელსა, ვითარ იგი შეჰგვანდეს, ვიდრემდის დაისწავლოს სრულიად ყოველი წესი სამღდელოჲ.

და ოდეს ჰასაკად მოიწრინენ და წუერითა გასრულდენ, მაშინღა, რომელნიცა ღირს მღდლობისა იყვნენ, მათგანნი ხუცად აკურთხნენ და შეწყნარებულ იქმნენ დიდსა მონასტერსა და ქამსა წირვიდენ სხუათა თანა მღდელთა, თუცა თუ არა დაჰკლებოდის რიცხუსა პირველ განწესებულთა მღდელთაჲ. და იღებდენ იგინიცა ყოველსა მისაცემელსა, ვითარ სხუანი იგი ქამის მწირველნი.

ხოლო რომელნი არა ღირს იყვნენ მათგანნი, მღდელობასა განჰხსნენ მიერ, გარნა რიცხუსა ყრმათასა ნუმცა ოდეს დაკლებულა ნიკოლწმიდას სწავლისაგან.

[ჲ2] თავი

საკარგავისა არავისდა მიცემისათჳს არცა განსყიდ[ვ]ისა

99. განვაყენებ ამისგანცა და რაჲთურთით არა მივსცემთ მიშუებასა, ვითარმცა აღმოსავალე[116]თისა, გინა დასავალეთისა მონასტერთა წესისაებრ წინამძღუარნან საკარგაჲი მისცა ეის ძმათაგან-

[1] სანთელი.

სა მონაგებთაგან მონასტრისათა, ანუ გლეხი, ანუ მიწაჲ, ანუ ვენახი, ანუ ბოსტანი, გინა თუ სხუაჲ რაჲცა რაჲ ესეეთარი, რაჲთა ვაჭრობა დაიჭსნას ერთობაჲ ძმათაჲ.

ეგრეთვე განსყიდასა და განიჭებასა ვისსაცა პირსი არა უწყებთ და ამას ყოვლითა სიმტკიცითა ვამცნებთ, რომელი ესე ნუ იყოფინ ყოფაჲ ოდესვე. გარნა გლეხთა ხოლო მიეცემოდის საკარგავი, რომელნი ეკლესიასა ჰმსახურებდენ და თანანადებსა თჳსსა გარდაიჴდიდენ.

[211] თავი

კრძალვით დამარხვისათჳს გუჯარისა ამის განსაგებელისა, რომელ არს ტიპიკონი, და რაჲთა ეკლესიისა ჩუენისა დღესასწაულსა და ხამთავე წმიდათა მარხვათა შემოსლვასა წარიკითხვოდის ტი[პ]იკონი ესე საერთოჲ სრულებით

100. ვაფუცებ უფლისა მიმართ და სიტყუასა დაცდებ ყოველთა თანა, რაჲთა არაჲ ოდეს დააკლოს ვინ ჩუენ მიერ დადებულთა ამათ წესთაგან, არცა გარდაჰჴდეს კანონთა ამათ.

უკუეთუ კაცი ინებოს ვინ დაჴსნად სჯულისა-დებაჲ ესე, ანუ მცნებაჲ განწესებულისაჲ ამის შეცვალოს, ანუ და-რაჲ-აკლოს ამისგანი, ანუ თუ იოტა ოდენი ერთი რჩაჲ გამოიღოს ამისგან, გინა თუ ყოვლითურთ მუნით სრულიად მოპარვაჲ ანუ წარწყმუდაჲ [117] და გამოჴუ[ე]ბაჲ მონასტრისა ამისგან მოიგონოს წინამძღუარმან ანუ ძმათაგანმან ვინმე, ანუ თუ სხუამან რამცა გულმან კაცმან, დაჴჯილ იყავნ ღმრთისაგან და ყოველთა წმიდათა მისთაგან და ბრალთა და ცოდვათა ჩემთა თანამდებ იყავნ წინაშე ქრისტესა.

ხოლო რომელთა განკრძალულად და შიშით დაიცვან წმიდათა მამათაგან გაწწესებული ესე ტიპიკონი და ჩუენ მიერ დამტკიცებული ესე განსაზღვრებაჲ, ბრალობისა ჩუენისაგან თავისუფალ და კურთხეულ იყავნ უფლისა ჩუენისა იესუჲს ქრისტეს მიერ, რომლისა თანა მამასა სულით წმიდითურთ შუენის დიდებაჲ, მთავრობაჲ და პატივი აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

101. სიწმინდისა სამსახურებელთათჳს და ხატთა და ჯუართა და ჴატთჳს და ყოველთავე პატიოსანთა სამკაულთათჳს, რომელნი მიგვცემიან და დაგვმტკიცებიან და დაგვსხმან პირველ თქმულსა ეკლესიასა და მონასტერსა ჩუენსა, და ეგრეთვე ოთხფერჴთათჳს და ყოვლისა ფერისა თჳთო სახეობისათჳს, რომელნი მივსცენით წმიდასა ამას მონასტერსა, რომელ არიან ესე:

ხატნი ოქროჲსანი შემეფტონითა ორნი, რომელთა შინა სუენებიან ნაწილნი ძელისა ცხორებისანი;
და სხუაჲ ხატი ერთი დიდი შემეფტონითაჲ ფერისცვალებისა უფლისაჲ;
და სხუაჲ ხატი ერთი დიდი შემეფტონითა რჳაკედლოჲანი;
და სხუაჲ ხატი ერთი მკერდაჲ კარედი წმიდისა ღმრთის-მშობლისაჲ შემეფტონითაჲ.
ჯუარი პატიოსანი ერთი დიდი შემეფტონითა და თუალები-[118]თა წმიდისა საკურთხეველისაჲ;
და სხუაჲ ჯუარი ერთი ვეცხლისაჲ სადროშოჲ წითლითა თუალებითა;
და ჯუარი ერთი შეშისაჲ ოქროჲთა მოჭედილი და ზედა ხუთი თუალი მჯიე იაგუნდი;
და სხუაჲ ხატი ერთი ქჳისაჲ ექუს კარედი ჯუარცუმისაჲ;
სხუაჲ ხატი ერთი დიდი შეშისაჲ პეტალოჲთა ვეცხლითა შემოჭედილი წმიდისა გიორგისი;
სხუაჲ ხატი ერთი წმიდისა გიორგისი და თედორესი საროთითა და ვეცხლითა მოჭედილი;
და სხუაჲ ხატები შეშისაჲ ოქრო პეტალოჲთა შეკაზმული რიცხჳთ ოცდა შჳდი;
და კანკელი დიდისა კონჭისაჲ, რომელსა აქუს გამოსახულად ათორმეტი სახიერმეტი საიდუმლოჲ განგებულებისა ქრისტესი.
ბარძიმ-ფეშხუემი ვეცხლისაჲ, ოქროთა კურთებული თუალებითა, რომელთაგან აკლს თუალი ათერთმეტი;
ბარძიმი ერთი იასპი ოქროჲთა და შემეფტონითა შეკაზმული;
სხუაჲ ბარძიმ-ფეშხუემი ვეცხლისაჲ ხატოვანი სამი წყვილი;
ქოვზი ვეცხლისაჲ ერთი;
საცეცხურნი ვეცხლისანი სამნი;
სასაკუმეველე ვეცხლისაჲ ერთი;

დერგი ერთი ვეცხლისაჲ;
სანაწილე სიწმიდისაჲ ერთი;
ჭორაკანდელნი ვეცხლისანი ორნი თავეთ ჯაჭუებითა, ცხრათა ლიტრათა მათგანი ოქროჲთა ცურვებული არს.

102. სახარებაჲ ერთი ბეჭდნული ოქროჲთა და შემკეფტონითა შეკაზმული, რომელსა ზედა სხენან თუალნი დიდ ფასისანი;
სხუაჲ სახარებაჲ ერთი ქართულად წერილი [119] ოთხთავი ვეცხლითა შეჭედილი ოქრო ცურვებული;
სხუაჲ სახარებაჲ ერთი მცირე ოთხთავი ვეცხლითა მოცუარული;
სხუაჲ სახარებაჲ დიდი მრგულად წერილი ოთხთავი ეგრეთვე ვეცხლითა მოცუარული;
სხუაჲ სახარებაჲ ერთი გამოკრებული ვეცხლითა შეკაზმული და ოქროჲთა ცურვებული;
სხუაჲ სახარებაჲ ერთი გამოკრებული ლიტონად შემოსილი.
წიგნი ერთი თარგმანებაჲ სახარებისა იოვანეს თაეისაჲ;
წიგნი ერთი ლმრთისმეტყუელი;
წიგნი ერთი წმიდისა ბასილის ითიკაჲ;
სხუაჲ წიგნი ერთი დიდი მრავალთავი;
სხუაჲ წიგნი ერთი ცხორება წმიდისა სჳმეონისი;
სხუანი ორნი წიგნნი წმიდისა მაჭაიმესნი;
სხუანი ორნი წიგნნი კლემაქსნი;
სხუანი ორნი წიგნნი წმიდისა ლმრთის-მშობლისა ცხორებაჲ;
სხუაჲ წიგნი ერთი სტოდიელი;
სხუანი წიგნნი სათუეონი სამნი;
სხუაჲ წიგნი ერთი საგალობელი რვათა ჴმათაჲ;
სხუაჲ წიგნი ერთი სჳნაქსარი;
სხუაჲ წიგნი ერთი კურთხევანთაჲ;
სხუანი ორნი წიგნნი გამოკრებულნი პაველესნი;
სხუაჲ წიგნი ერთი ოცდაოთხთა ქებათაჲ;
სხუაჲ წიგნი ერთი ეკლესიისა კურთხევაჲ ვეცხლითა მოცუარული;
სხუაჲ წიგნი პარაკლიტონი ორხთა ჴმათაჲ;
სხუაჲ წიგნი ერთი წმიდისა ისაიასი;
სხუაჲ წიგნი ერთი გამოკრებული იადგარი;
დაეითნი ერთნი.

103. დურაჲ სამეუფოჲ ოქ[120$_{1-13}$]სიკასტორი ოთხი, ერთი მათგანი ოქროქსოვილი არს;
სედარაჲ ოთხი ოქრო წერილითა ალმითა;
სტავრაჲ სამოსელი უკერავი ოქსიკასტორი ორი;
სკარამანგნი მძიმენი ხუთნი;
სტავრაჲ ერთი სხუაჲ ტროველატი(?);
სხუაჲ საკურთხეველისა საბურავი, შეკერული სკარამანგი დურანგითი წმიდისა წესითა ყოველითა;
სხუაჲ საბურავი საკურთხეველისაჲ ორთა ეგუტერთაჲ სრულებით;
სხუაჲ საკურთხეველისა საბურავი ერთი თეთრი ექსამიტონი, რომელსა აქუს ხატი წმიდისა დმრთის-მშობელისაჲ მარგალიტოვანი;
სამღდელოჲ შესამოსელი რიზისაჲ.

[128$_{15}$]. **104.** დ ა რ ო მ ე ლ ი ს ხ უ ა ჲ მ ი გ ვ ც ი თ პ ა ტ ი ო ს ა ნ ს ა დ ა წ მ ი დ ი ს ა ე კ ლ ე ს ი ი ს ა ჩ უ ე ნ ს ა:
მ ი ხ ა ე ლ მ ე ფ ი ს ა მოგებული ყელსა სასუენებელი ჯუარი პატიოსნისაგან ძელისა ცხორებისა;
და ეგრეთვე ხ ო თ ა თ ო რ ი ს ა მოცემული ჩემდა ლელტად ყელს სასუენებელი ჯუარი პატიოსნისაგან ძელისა ცხორებისა;
და სხუაჲ მისგანვე დატეობილი ჩემდა მცირე ხატი, რომელსა შინა სუენებაა ცხოველს მყოფელისა სისხლისაგან ქრისტეს[129] დმრთისა ჩუენისა და ესენი დაისხნეს ვეცხლ[ი]სა ბუდეთა ოქროვანთა შინა, ვითარ სხუანი იგი პატიოსანნი ჯუარნი, რაჲთა არა ვისი ჭელი შეეხებოდის და ზაკულებაჲ რაჲმე შეემთხჳოს.
მივეც საზოლავროჲ ჯუარი ერთი სხუაჲ ვეცხლისაჲ ოქროჲთა ცურვებული;
მივეც ვეცხლისა კაწინი ერთი დიდი თეთრი;
და სხუაჲ მივეც მცირე კაწინი ერთი ვეცხლისაჲ ოქროცურვებული და კანონი მისი.
მივსცეთ ვეცხლისა აპალარონი სამნი, რაჲთა შეჰჴნენ ზემოთქმულთა წმიდათა შთასასუენებელნი ბუდენი და საწეროებელნი, და სხუაჲ სამსახურებელი ეკლესიისაჲ, რაიცა ჰმდეს.
მივეც ვეცხლისა შრიანიდოქსესტი წყვილი ერთი;
მივსცეთ ჰიქისაცა ჭურჭელნი პატიოსანნი;
ბროლისა ღუდედიკი ერთი გამოქანდაკებული;
ჰიქაჲ ბროლისაჲ ფსკერედი სადაგი დიდი ერთი;

სხუანი ბროლისა ჭიქანი ფსკერედნი გა[მ]ოჭრილნი ორნი;
სხუაჲ ჭიქაჲ ბროლისაჲ მცირე[1] ერთი;
სხუაჲ ბროლისა მცირე კეფი ერთი გამოქანდაკებული;
სხუაჲ ბროლისა წყლის სასუმელი პირცხავი კუტალი ერთი;
მუჭამი კეფი ერთი;
ძუძთანი მაბრუდი ყელიწროჲ კუტალი ერთი;
მახრუდივე ჭიქაჲ დიდი ერთი;
მუჭამი ჭიქაჲ დიდი ერთი;
მახრუდი ორბაგედი ნავის სახე ჭიქაჲ ერთი;
მახრუდი კეფი ერთი სხუაჲ;
ძწუანე მინაჲ კეფი ერთი.

[120$_{14}$]. 103. ... სხუაჲ ოქრობეჭედი ორი ჩემთა პრასტინთათჳს, რომელნი არ ვ ე ნ ა ც თ ა მჭონდეს ერთი ლ ე გ ე ა ც ა ჲ ს ა ჲ ა ჲ ს და ერთი არნაკისა და მ ა რ ტ ი ს პ ა ჲ ს ა ჲ ა.
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი მონასტრისა კიური ე ვ ფ რ ო ს ი ნ ე ს ი, რომელ არს ხ რ უ ს ო ლ გ ა დ ს ა;
სხუანი ოქრობეჭედნი სამნი მ ი ხ ა ე ლ მ ე ფ ი ს ა ნ ი მ ი ს ი ნ ა პ ო ლ ი ს ა პრასტინთათჳს;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ოთხი ფ ი ლ ი პ პ ო ლ ი ს ა პრასტინთათჳს;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი ჳბრალოებისათჳს კარს თავადობისა ჩემისა;
სხუაჲ ოქრო[121]ბეჭედი ორ[ი] განუკითხველობისათჳს კ ა რ ნ უ ქ ა ლ ა ქ ს მთავრობისა ჩემისა;
სხუაჲ ოქრობეჭედი თავისუფლად ყოფისათჳს პრასტინთა ჩემთაჲს, რომელ არიან ფილიპპოპოლისს და მისინაპოლისს შინა;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი სოფლისა ქ ს ა ნ თ ი ს ა თ ჳ ს;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი მარლონაჲსა ჭილსა ზედა წერილი, რომელი იგი წინადად მაქუს;
ლიეველთნი ორ: [ერ]თი მათგანი არს ე ფ დ ო კ ი მ ო ჲ ს ა თ ჳ ს და ერთი სოფლისა კ ო ტ რ ა ჲ ს ა თ ჳ ს.
სიმოსინი ერთი მიხაელ მეფისაჲ ბეწინაგისა ჰარბევისათჳს;
ეგრეთვე სიმოსინი ერთი სხუაჲ მისვე მეფისაჲ ფილიპპოპოლისა მიტროპოლიტისა საქმისათჳს;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი ვოტანიატისაჲ, რომელსა შინა არს სიმოსინი პრასტინთათჳს ფილიპპოპოლისათა.

---

[1] მცირაჲ.

სამეუფოჲ წიგნები, რომელნი კატასტროს ქმნილ არიან სა-
რტონთა შინა;
და სხუაჲ წიგნები თჳთოსახეთა პირთათჳს სამოცდაექუსისა
საძთა ოქრობეჭედთა სწორს- აღმოსავალეთისა პრასტინ-
თათჳს.

[36] თავი

**106. ოქრობეჭედთათჳს, რომელნი დაისხნეს ნამარხევად მო-
ნასტერსა ჩუენსა, და არიან ესე:**

ოქრობეჭედი ორი უბრალოებისათჳს მთავრობისა ჩემისა დიდ-
სა შინა დემესტიკოსობასა:
ოქრობეჭედი ერთი სხუაჲ კიბისა კანკაჲსათჳს და სოფ-
ლისა ჩრეჳნაჲსა;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი ეკლტიოს ქმნისათჳს [122] პრასტინ-
თა ჩემთაჲსა და მათ შინა კიბის გებისა და სოფლისა და მო-
ნასტრისა შენებისაჲ;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი მაგასვე პირისათჳს, და ვითარმედ
უკუეთუ გაბრაველდეს შემოსავალი პრასტინთა ჩემთაჲ, ფურ-
ეობაჲ გუეპყრნდის მე და ყოველთა ჩემთა შენდგომად ჩემსა;
ოქრობეჭედი ოთხი მონასტრისა ჩუენისა პეტრიწონისაჲ,
უფლებისათჳს და თჳთმფლობელობისაჲ და მაგისვე მონასტრი-
საჲ ყოველდღე აზნაურად ყოფისათჳს და პრასტინთა ჩემთათჳს,
რომელსი დაუმტკიცენ მონასტერსა მაგას;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი სპაზმაჲსა და ბანკალიწისათჳს;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ორი უბრალოდ ყოფისათჳს და ულოდა-
როსოდ დადგრომისა ჩუენისაჲ სამეუფოჲსა განძისათჳს, რო-
მელი წარვაგეთ ქიმანთა გამოყვანებაჲსა შინა;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი უბრალოებისათჳს თემისა ზმო-
ლინაჲსა;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ორი [ს]აკრიტონისა პრასტინთა ჩემთა
შეკონისა და ქართფრთიკისათჳს;
სხუაჲ ოქრობეჭედი სამკაულთათჳს პრასტინისა მონასტრისა
ხახულისაჲ;
სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი, რაჲთა კელმწიფებაჲ მაქუნდეს პრას-
ტინთა ჩემთა, ვინაჲცა მენებოს ნათესაეთა ჩემთა და მსახურთა
ჩემთა, დაღაცათუ სომეხნი იყვნენ სარწმუნოებითა.

ოქრობეჭედისა ს[128]წორი ერთი პრასტინთათჳს ვოლერთ ნიადი მისინოპოლისათა;
სხუაჲ ოქრობეჭედისა სწორი ერთი ფილიპოპოლისა პრასტინთა ჩემთათჳს;
სხუანი ოქრობეჭედთა სწორნი სამნი ფილი[პო]პოლისა პრასტინთა ჩემთათჳს;
სხუაჲ ოქრობეჭდისა სწორი ერთი კარნუ ქალაქს განგებისა ჩემისათჳს.

107. სამეჯფოჲ პიტაკი ერთი ლოგის ქმნისათჳს ყოველთა პრასტინთა ჩემთაჲსა;
სხუაჲ სამჯუფოჲ პიტაკი ერთი თემის ზმოლინაჲსათჳს;
აბოდიქი (სამი აბოსკედე ფ)* მიხაილ მეფისაჲ სამ[ე]სა კენტინარ[ი]საჲ და ოცდაშჳდისა ლატრისაჲ, რომელ აღიღეთ სამეუფოჲთა ბრძანებითა კრიტისაგან კალიკელისა და ძისაგან პარაფშიფისა;
სხუაჲ აბოდიქსი აბეტისინისა თემისა ზმოლინაჲსაჲ;
აბოდიქსი განძისაჲ სამისა კენტინარისაჲ, რომელი ფილოტიმიად აღღეს ფრანგთა, მაგისვე პირისათჳს პიტაკი ერთი და სხუაჲ მრავალსახე პიტაკები;
სიმეოსინი ხარტოფილაკისაჲ და წიგნი მისი თემისა მის მსაჯულისა მიმართ.

პიტაკი ვოტანიატისაჲ, რომელი გარდაიწერა სიკრიტონსა შინა მიწერილი იკონომოსსა თანა მისინოპოლისასა პრასტინთა ჩემთათჳს, რომელ დალაცათუ ეპისკევტობისაგან იყვნენ პრასტინნი და ბრძანებაჲ გამოვიდა მისვე მეფისაგან, რომელ ვისცა ვისდა ეპისკევტობისაგან მიცემულ იყოს, კუალად ეპისკევტობასავე მიექცეს, გარნა ჩუენნი შეურყეველად დამთენ. და ესე პიტა[124]კი სოფია წმიდაჲს არს სხუათა თჳნა სასაჭართლოთა ნაწერთა.

108. მოხაჯსენებელი წიგნი და აბოდიქსი ოქრობეჭედთა ჩუენთაჲ და სხუათა სასაჭართლოთ ანაწერთაჲ, რომელნი ნაჭარხევად სხენან სოფია წმიდას:

ისოკოდიკონი ზრავიკისაჲ და ჴელით წერილები მისვე სოფლისაჲ;
ისოკოდიკონი სოფლისა პრაილონგისაჲ;
ნასყიდის ნაწერები ვარდანისი აველინისათჳს, რომელი მისინოპოლს არს, და გოთრგი წმიდისათჳს, რომელი პაპიკს არს.

---

* ეს სიტყვები დაწერილია სტრიქონთ შორის.

პრახტიკონი და პერიერეზმონი ფილიპპოპოლისა პრასტინთა თჳს;
პრახტიკონი და პერიერეზმონი მისინოპოლისა პრასტინთა ჩემთა;
და ეგრეთვე აპოტიქსები კონომისაჲ, დიმოსისაჲ და ველიკობისათჳს;
ლოგისიმონობისა წიგნი მისინოპოლისა პრასტინთა ჩემთათჳს;
პრახტიკონი და პარადოდიკონი ლევაკაჲსა;
ჴელით წერილები და აპოდიქსები სტენიმახისა პანაქურიელთაჲ;
იპომნიმაჲ, რომელი შექმნა მისპოტმელმან სამეოცთაჲთა ბრძანებითა ფრენაკსა შორის და ზაქარიაჲს სოფელსა.
პრახტიკონი, რომელი შე[ი]ქმნა მისვე პირისათჳს, რომელი შეიქმნა ბრძანებითა წმიდისა ბეფისა ჩუენისა ალექსიჲთა, ვიდრეცა ჴერეთ დიდად დამესტიკოსად[8] იყო.
პრახტიკონი და პერიერეზმონი პეტ[125]რიწონისაჲ ყოველთა ადგილთაჲ შექმნილი ოფიდოფეაკაგან ბრძანებითა წმიდისა და თჳთმპყრობელისა მეფისა ჩუენისათა.

და ესე ყოველი ოქრობეჭედები და სასამართლოჲ წიგნები, რომელნი სოფია წმიდას ნამარხევად არიან და რომელნი მონასტერს არიან, ყოველნივე იყვნედ ჩუენსა მონასტერსა და ეკლესიასა შინა ჴელსა მუეშე მამასახლისისა, რაჲთა მომავალსა შინა ქამსა, ოდესცა საჭმარ იყოს, გამოიღებდენ და უჩუენებდენ.

[ᲘᲐ ᲗᲐᲕᲘ]

109. დაიწერა უკუე და დაემტკიცა წესი ესე განგებისაჲ ამის პატიოსნისა მონასტრისა ჩუენისაჲ, დმრთის-მშობლისა პეტრიწონისაჲ, ბრძანებითა ჩემ გრიგოლ სევასტოსისა და დიდისა დემესტიკოსისა ყოველისა დასავალეთისა მიდამოჲსა, ძისა ბაკურიანისაჲთა, მაშენებელისა ზემო თქმულისა ამის მონასტრისა და ეკლესიისა წერილითა ბეჭდულითა და ქართულითა თ დეკენბერსა, მეშჳდესა ინდიკტიონსა, დასაბამითგანთა წელთა **ექუს ათას ხუთას ოთხმეოცდა მეათორმეტესა.**

და ქუემოჲთ წარიწერენ ჴელითა ჩემითა ზემო ჴსენებულისა გრიგოლისითა ყოველნივე ესე ტიპიკონნი.

ხოლო ბერძულნი ორნივე წარიწერნეს შემდგომად ჩემისა დაწერილისა წმიდისა პატრიარქისა იწროსალემელისა[126] ღირსისა ეფთჳმესითა დასამტკიცებელად და სარწმუნო ყოფად ყოვ-

[8] დამესტიკოსად.

ლისაგე, რომელიცა ტიპიკონსა ამას შინა წერილ არს დახუდომისა
შისთა ჩუენ თანა; რამეთუ საქმეუფოჲთა პრძანებითა თ ე ს ა ლ ო ნ ი კ ე დ მოსრელ იყო მწყდობილ და სიყუარულისა ყოფაჲ შ ო ვ ი ა ნ ე
რის ფრანგთა ჯა, მოქცევასა მისსა, ჩუენი თანა წარმოვიდა ფ ი ლ ი პ პ ო ლ ი ს ა პრასტინთა ჩუენთა.

და ამისთჳს ღაწერა ბერძულად და ქართულად, [რამეთუ] ქართველნი არიან და არა იციან ბერძული წარკითხვაჲ; და ჴერ-არს, რაჲთა ქართულად წერილსა აღმოიკითხვიდენ და გულის-ქმა ჰყოფდენ აღწერილსა განსაჯლვრებულსა ამას შინა ტ ი პ ი კ ო ნ ს ა.

ხოლო სიმტკიცისა ქონებად უბრძანებთ ბერძულსა წერილსა, რამეთუ დასასრულსა საქმისასა ქუეშე წერილი მას უპყრიეს.

და შეიქმნა სწორი ამისი და დაიწერა ეგრეთვე სასუე და დაიდვა პატრიარქსა მონასტერსა პანაგიისაჲსა, რომელ არს ღმრთაებრივსა ქალაქსა სამეუფოსა, რაჲთა უკუე მუნ დაიმარხოს მასვე მონასტერსა შინა.

[ანდერძი]

110. და ჳკუეთუ, სადა ვითარ-იგი მე არ მჭადს, წინაშეძღოლთა თჳსთაგანი ვინმე მონასტრისა ჩუენისათჳს, ანუ სხუაჲ ვინმე ძმათაგანი მაოჭრებელად ზემო ჴსენებულისა ამის მონასტრისა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა, [130$_5$] გინა პრასტინთა მისთა ანუ საქმართა, იპოოს და შეურაცხყოფად ეცადოს, რომელი რაჲ ტიპიკონსა ამას შინა წერილ არს, ანუ თუ ვებრ დაჭსნად ამისა, გინა წარწყმედად ისწრაფოს ტიპიკონი იგი, რომელი პანაგიისა ნამარხეველად ძეს, გამოიჩინოს და ეცხადოს ესეეთთარსა მას, რომელმან ეგეეთარი იგი ცთომილებაჲ ყოფად იკადროს და ჭმნას!

და ჴელთუნად განიწყალოთოს და, რაჲცა დაეკლოს, ეზღუიოს მას და თჳთ განიძიოს მონასტრისაგან; და ცუალად ტიპიკონი იგი დაიდვას მონასტერსა პანაგიისასავე.

და არა მსგებავს რაჲთუერთაით გარეგან მონასტრისა, გინა საქეუფოჲსა ქალაქისა განსლუაჲ ამისი ანუ თუ დამალუაჲ; რომლისათჳს ეფიცების მამასახლისთა, რომელნი ყოფად არიან მონასტერსა ჩუენსა და მისთა ძმათა ყოველთა თაეადსა წმიდასა ღმრთის-მშობელსა, რაჲთა დაიმარხოს მათ შიგან ნეშაჲ ჩუენი და შ ჯ უ ლ ი ს დ ე ბ ა ჲ ესე. და ამასვე მონასტერსა შინა დამარხულ იქმნას ტიპიკონი ესე მონასტრისა ჩუენისაჲ.

და თუ [131$_{1-11}$] ვისმე უკმდეს გარე განლებაჲ ამისი სასარჩლოჲსა რაჲსამე საქმისათჳს ამისგან, რომელ არს მონასტერსა ჩუენსა, სწორი მისი დაიწეროს და დაიმტკიცოს წინამძღურისა და ძმათაგან და წარიცეს ვითა თაეადივე ტიპიკონი. და ვითარცა ვთქუთ, ნუ

ოდეს ნუმცა განსრულ არს მონასტრისაგან ჩუენისა თავადი ტბაშ-
კონ[ი].

მტკიცე არიან ზემო წერილნი ესე ნებითა ღმრთისაჲთა, სიმრჩქ-
ულნი ყოველნი რეთა ფერცლითა არიან და არა არს მათ შინა აღ-
მოკუეთილი და ნუცალა ვინ იკადრებს აღმოკუეთად.

111. განვაწესებთ უკუე და ვამცნებთ ყოველთა[180ი-ა] შემ-
დგომად ჩუენსა მოძღვალთა წინამძღუართა და სულისა ჩუენისა მო-
ურავთა მკვდართა მონასტრისა ჩუენისათა. რაჲთა წმიდათა ამათ
ათორმეტთ[ა] [127] განგებულებისა საუფლოთა დღესასწაულთა
უბრწყინვალესად დღესასწაულობდნენ დამის თევითა, გალობითა,
ეკლესიისა შეკობითა ბრწყინვალედ სანთელთა მიერ და კანდელ-
თა და საკმეველთა მიერ და სულხელთა განშუენებითა, უხუად
ტრაპეზისა დაგებითა და ძმათა კრებულისათა კეთილად ნეგეშინის
ცემითა, გლახაკთა ღუწოლითა და ჭუელის საქმისა მიცემითა საჭსრად
სულთა ჩუენთათჳს და ყოველთა მიცვალებულთა ჩუენთა ესრეთ
ჰყოფდეს:

ბ ა რ ე ბ ა ს ა დღესა ყოველთა ქამი ჩემთჳს წიროს; მას დღესა
ტრაპეზი დაეგოს უხუებით და გლახაკთა უდონოთა განეყოს დრაჰ-
კანი ათი; და მღდელთა ქამის მწირველთა ექუსთა, ვითა ზემო დაგ-
ჳწერია და განგჳწესებიან, [ს]ამთა და სამთა თჳთო დრაჰკანი.

ქ რ ი ს ტ ე ს შ ო ბ ა დ ყოველთა მღდელთა ქამი ჩემთჳს წი-
როს; [მა]ს დღესა ტაბლაჲ დაეგოს ბრწყინვალე, [დ]ა გლახაკთა
უდონოთა განეყოს დრაჰკანი ათი და ექუსთა ქამის მწირველთა
მიეცეს დრაჰკანი ორი.

მ ი გ ე ბ ე ბ ა[ნ] ყოველთა მღდელთა ქამი ჩემთჳს წიროს;
ტრაპეზი დაეგოს უხუებით მას დღესა და გლახაკთა განეყოს დრაჰ-
კანი ათი და ექუსთა ხუცესთა მიეცეს დრაჰკანი ორი.

[128ი-ს] გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა დ ყოველთა მღდელთა ქამი ჩემთჳს
წიროს; მას დღესა ტაბლაჲ დაეგოს ბრწყინვალე, გლახაკთა განეყოს
დრაჰკანი ათი და ექუსთა ხუცესთა მიეცეს დრაჰკანი ორი.

ე ე ი ს ა ც ვ ა ლ ე ბ ა დ ყოველთა მღდელთა ქამი ჩემთჳს წი-
როს; მას დღესა ტრაპეზი დაეგოს უხუებით და გლახაკთა განე-
ყოს დრაჰკან[ი] ათი და ხუცესთა ექუსთა მიეცეს დრაჰკანი ორი.

ბ ზ ო ბ ა დ ყოველთა მღდელთა ქამი ჩემთჳს წიროს; მას დღე-
სა ტაბლაჲ დაეგოს უხუებით, გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი და
ექუსთა ხუცესთა მიეცეს დრაჰკანი ორი.

ესე ექუსნი საუფლონი დღესასწაულნი ჩემ გ რ ი გ ო ლ ი ს-
თ ჳ ს, ზემო ჴსენებულისა ამის მონასტრისა მაშენებელისათჳს, გან-
ძიჩენიან, რაჲთა ჩემთჳს ალაშა ჰყოფდეს ამით სახითა.

[132]. 112. და ესრედ ამასვე პირსა ზედა განვაწესებ და დაუ-
ძლველებ სანატრელისა ძმისა ჩემისა აბაზ[1] მაგისტროსისათჳს:
დიდსა პარასკევსა ტაბლაჲ დაეგოს ჴერისაებრ[illegible]
გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი.

და დალაცათუ მას დღესა ყამის-წირვაჲ არა აღესრულების, არა-
მედ უსიბნელოჲსა მის მსხჳერპლისა განბნელებაჲ იქმნების, ჴერ-
არს, რაჲთა ექუსთა ყამის მწირველთა ორი დრაჰკანი მიეცეს.

დიდსა შაბათსა მღდელთა ყამი ძმისა ჩემისა აბაზისთჳს
წირონ; მას დღესა ტაბლაჲ დაეგოს უხუებით, გლახაკთა განეყოს
დრაჰკანი ათი, ექუსთა ხუცესთა მიეცეს დრაჰკანი ორი.

აღსებასა დღესა ყოველთა [მღდელთა] ყამი ძმისა ჩემი-
სათჳს წირონ; ტრაპეზი დაეგოს ბრწყინვალე. გლახაკთა განეყოს
დრაჰკანი ათი, ექუსთა ხუცესთა დრაჰკანი ორი.

ამაღლებად ყოველთა ძმისა ჩემისათჳს წირონ; ტრაპეზი
დაეგოს უხუებით, გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი, ყამის მწირ-
ველთა დრაჰკანი ორი.

სულისა წმიდისა მოსლვად ყოველთა ძმისა ჩემი-
სათჳს ყამი წირონ; ტაბლაჲ დაეგოს ბრწყინვალ[ე], გლახაკთა განე-
ყოს დრაჰკანი ათი, ექუსთა ხუცესთა დრაჰკანი ორი.

[133] დიდი ხუთშაბათი ზემო დაიწერა სანატრელისა
მამისა ჩუენისა ბაკურიანისათჳს; და ათ[ი დრაჰკანი] დაგ-
ჳწერია გასაყოფელად გლახაკთა; კუალად მუნითჳცა მიეცეს მღდელ-
თა ყამის მწირველთა ორი დრაჰკანი.

113. და მიცვალებასა წმიდისა დმრთის-მშობელი-
სასა, რომელ არს დღესასწაული წმიდისა ეკლესიისა ჩუენისაჲ,
და თავის-კუეთასა წმიდისა იოვანე ნათლისმცემე-
ლისასა და გიორგი-წმიდობად ძმათა მონასტრისათა გა-
ნეყოს თორმეტ-თორმეტი დრაჰკანი.

ამათ საძმოვე დღესასწაულთა ოცდაათექუსმეტი დრაჰკანი მო-
ნასტრისა ჩუენისა მონაზონთა განეყოს, ყამის მწირველთა და ყო-
ველთა ძმათა ერთობით სწორად, ათორმეტი დმრთის-მშობლისა მი-
ცვალებად, ათორმეტი თავის-კუეთად, ათორმეტი გიორგი-წმი-
დობად.

114. რამეთუ არს უწყებაჲ, უცუეთუ ბარებაჲ დიდსა ხუთშა-
ბათსა მიხუდეს, ექუსთა მღდელთა ყამის მწირველთა საძმო მამისა
ჩუენი[134]საათჳს წირონ და საძმო ჩემთჳს; ხოლო მათი განწესებუ-
ლი არა დაიკლდეს, არცა რომელ ვითარ გლახაკთათჳს განგჳწესებია

[1] + მაგზ.

თიოქოსელისა დღესასწაულისაჲ. არამედ წარსაგებელი ყოველი გ
ნეყოს.

ეგრეთვე დიდსა პარასკევსა და დიდსა შაბათსა და აღდგებასა
უკეთეთ ხარებაჲ მიხუდეს. ესრეთ მყოფდენ.

115. დიდებაჲ ღმერთსა სრულმყოფელსა ყოველთა კეთილთასა.
და დიდებაჲ ყოველად წმიდასა ღმრთის-მშობელსა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

6. [ძეგლისწერაჲ რუის-შრავნისის კრებისაჲ]

[1103 წ.]

[238] ძეგლისწერაჲ წმიდისა და ღმრთივ შეკრებულისა კრებისაჲ, რომელი შემოკრბა ბრძანებითა კეთილად მსახურისა და ღმრთივდაცულისა მეფისა ჩუენისა დავით აფხაზთა და ქართველთა[1] რაჲთა და კახთა მეფისასა, ბირთათჳს რომელნი ქუემო მოჴსენებულ არიან*.

[ზეაბალი]

ყოველისაჲვე ხილულისა და უხილავისა სოფლისა და ყოველთაჲვე საკნაურთა და გრძნობადთა ბუნებათა არაარსისაგან არსებად მომყუანებელმან ღმერთმან ეხილაჳთა მათ და ზესთა სოფლისათა ძალთა ბუნებაჲ უკუდაჲებითა და უხორწნელებითა შეაჰკო; ხოლო ქუენაჲსა ამის სოფლისაგანნი ყოველნი ქმნისა და ხორწნილებისა შორის განაწესნა.

ამისსა შემდგომად მოიგონა ახალი რაჲმე და უცხოჲ დაბადებული, რომელსა თჳთ მის თავადისაცა დამბადებელისა, და სიტყჳერისა და პირუტყჳსა და ყოველისაჲვე აგებულისა ბუნებისა ზიარებაჲ თავსა შორის თჳსსა მოაჭუნდეს. და მის მიერ, ვითარცა საზოგადოჲსა საკრველისა მიერ, შეერთებად ღმრთისა შემოკრბებოდინ ყოველნი დაბადებულნი; და თანად ხუთნივე სახენი ყოველთა არსთა განყოფილებისანი დაიწსნებოდის; რომელი ვითარცა მეორე რაჲმე სოფელი მცირე დიდსა შინა, ანუ დიდი მცირესა შინა, დაადგინა ქუეყანასა ზედა, ღმრთივ შეუნიერი[2] იგი და დიდებული სამოთხე დაასხა აღმოსავალსა ედემისასა.

გარნა ვინაჲთგან მან ნივთად თჳთმფლობელისა მიცემული მისდა სჯული წინაეკუმოდ საღმრთოჲსა ნებისა იჴუმია. და შურითა

---

[1] ქართველთა AB. [2] + რაჲ B.

* სათაური ხელნაწერში სიწვრილითაა დაწერილი.

ეშმაკისაჲთა და განმცდელობითა დედაკაცისაჲთა ცთომილი ძლ[ეს]ა მისგან ცხორებისა და სამოთხისა და ღმრთისა სიბოროტისაჲთჳს ექსორია იქმნა და სიკუდილითა და ხრწნილებითა დასჯილი, ბჭეურულთა ენებათა და ძჳრთა მიერ უფლებულ იქმნა.

რამეთუ პირველად სისხლთა მიერ ძმისათა მეწაღულ მკუდრეთმან ჴელთაგან კაინ კუალად მეორისა ღმრთისა მიერისა წყევისა თანა[ვ]დებულ ყო ქუეყანაჲ.

მერმე სიბოროტემან გჳრთამან შენანებაჲ არწმუნა დამბა[V]დებელსა უცხოჲსა მის ცხოველისა კაცისა ესოდენ[1] საკვირველებით დაბადებისაჲ; და წყლითა რღუნისაჲთა აღჴოცაჲ ყოვლისა აღმდგომისაჲ პირისაგან მიწისა.

ამისსა შემდგომად, სიღალატემან ჴელყოფამან გოდლის მაშენებელთამან, შერევნითა ენათაჲთა და მიმოდაყოფითა ნათესავთაჲთა[2], მეოთხედ დასაჯა ნათესაჲი კაცთაჲ.

ხოლო გაჩინებამან კერპთა[3] სიბოროტილისამან და ნაცვალად დამბადებელისა მსახურებამან დაბადებულისამან სრულიად განაშორა და უცხო ყო კაცი შემოქმედისა ღმრთისაგან.

მერმე ღაღადებამან სოდომელთა სიბილწით სლვისამან წუნწუბასა[4] თანა აღრეულითა ცეცხლითა მოწუვად აიძულა[5] სოფლები[6] ხუთქალაქისაჲ.

კუალად გულფიცხელობასა ფარაოჲსასა და უსახურებასა მეგჳპტელთასა უცხოთა მძლავრებათათჳს უცხოჲ მიეგო მისაგებელი, და გუამთა მათთა — უცხოდ დამმარხველი[7] საფლავები.

ამისსა შემდგომად დიდი მ ო ს ე. შჯული, მღდელობაჲ, მსახურებანი, საღხინებელნი თითო სახენი, მსაჯულნი, მეფობაჲ, წინაჲწარმეტყველებაჲ, ყოფადთა წინაჲსწარი ცნობაჲ, სახის შეცვალებითნი ღმრთის გამოცხადებანი.

მერმეცა კუალად კერპთმსახურებაჲ, თჳთ მის მოსეს მიერ ეგჳპტით გამოყვანებულისა და სჯულდებულისა, და ესოდენთა პატივთა ღირს-ქმნულისა, და პირმშოდ ძედ აღსარებულისა ერისაჲ.

ამისსა შემდგომად კუალად მძლავრებაჲ, კუალად ტყუეობაჲ მრავალგზის მრავალთა ნათესავთა, და უკუანაჲსკნელ ბაბილოვნელთა მიერი, რომელთა მეფისა ღმრთის წინა-აღმდგომსა მოგონებასა საქმით ამხილეს სამთა მათ ჭაბუკთა ისრაიტელთა. რაჟამს საკრველთაჲ რჳნისათა განმლეველმან საჴუმიღმან შეუხებელად დაიცვნა

---

[1] ესოდენ] — B. [2] ნათესავთაჲთა A. [3] კერპთა A. [4] წუნწუნებასა A. [5] აძულა A. [6] სოფელი B. [7] დამარხველი A. [8] საკრველთა A.

მათნი ადვილად განსალევნელნი თმანი და შესამოსელნი, მერმე კუალად ქალაჭი და ტაძარი, კუალად სჯული და მღდელობაჲ-ისრაელისაჲ და რაოდენნი რაჲ იყვნეს სჯულისანი, და საკვრველისა მის სჯულიერისა მსახურებისანი, გარნა ვერცა ერთი რაჲ პირველ თქუმულთა ამათგანი შემძლებელ იქმნა კურნებად ბუნებისა, გინა[239]თუ მტანჯველობითა და საშინელებათა, ანუ ქველის-მოქმედებითთა სიტკბოებათაგანი, რომელთა თანა სჯულნიცა უქმ იყვნეს, ბუნებითსა ვიტყჳ და დაწერილსა, და უძლიერესი საკმარ იყო წამალი სალმობათათჳს უბოროტესთა.

ამისთჳს, თჳთ გუამოვანი იგი სიბრძნე და ძალი და თანა-არსი ღმრთისა მამიაა სიტყუაჲ, რომელი დასაბამად იყო, და ღმრთისა თანა იყო, და მარადის იყო. მოვიდა ხატისა თჳსისა და უხრწნელთა მათგან და ყოველად უბიწოთა სისხლთა ჭეშმარიტებით, და საკუთრად ღმრთის-მშობელისა მარადის ქალწულისათა ჴორცნი შეიმოსნა ჴორცთათჳს, და სულსა გონიერსა და სიტყჳერსა შეეზავა, სულისათჳს ჩემისა მაგჳსითა მსგავსსა განწმედად, რამეთუ მიუღებელი[1] უკურნებელცა არს. და თჳსისა ჭმნულისა წილ თჳთ მიითუალა ბრძოლაჲ.

და ესრეთ, ყოველივე ჴორცთა მიერი განგებულებაჲ, ჯუარისა თანა ენებათა, საფლავსა და ღმრთივ-შუენიერსა აღდგომასა, სრულ ყო რაჲ, ქუეყანასა ზედა დიდებით აღმავალმან ზეცად, წარავლინნა ათორმეტნი მოწაფენი თჳსნი, რომელთაცა მოციქულად უწოდა, რათა ღმრთის ბეცნიერებისა ნათლითა, ყოველით კერძო სოფლისაჲთ განჴადონ ბნელი უღმრთოებისაჲ, და, სახელისა მიმართ წმიდისა სამებისა ნათლის-ცემითა, ასწაონ თაყუანისცემაჲ თანა-არსისა ერთ-ღმრთეებისაჲ, და, დამარხვითა საცხორებელთა მცნებათაჲთა, კუალად აგნენ კაცნი პირველსავე ნეტარებითსა დიდებასა.

ესენი, ვითარცა შარავანდედნი მზისა მის სიმართლისანი, განეფინნეს რაჲ კიდეთა ქუეყანისათა, ყოველი ნიცთი კერპბოროტნეულისა ეღმრთოებისაჲ მახჳლითა სულისაჲთა მოჭრეს და ცეცხლითა სარწმუნოებისაჲთა მოწუეს; და ერქუნითა ჯუარისაჲთა მოითორნატნეს გულნი შეშწყნარებელთა კაცთანი.

და დასთესეს მათ შორის თესლი კეთილად მსახურისა სარწმუნოებისაჲ და მხოლოჲსა და ჭეშმარიტისა ღმრთისა მსახურებითი თაყუანისცემაჲ; მრავალთა და სიცრუვით მოპოვნებულთა ღმერთთა წილ ღმრთივ-შუენიერებით ასწაეს; და საკერპოთა. მათ წილ ტა-

[1] მიღებული B.

ქართა და პომპონთა, სიმრავლენი ეკლესი[ჴ]ათა და საკურთხეველ-
თანი აღეშართნეს ღმერთსა, ყოველით კერძო ქუეყანისაჲთ.

და სიძულილი სოფლისაჲ და მტერობაჲ ჯორცთაჲ რწმუნებსა
ასწავებს მათ, რომელთა-იგი ღმრთად შეერაცხა სოფელი და ჯორ-
ცეელთა გემოთა მძლავრებისაგდა მონად მიეცნეს თავნი; და განცო-
დებული იგი სიბრძნე ელლენებრისა სიჩქარისა ვიეთისაჲმე, სიმარ-
ტივითა ღმრთივ-სწავლულისა მათდა სიბრძნისაჲთა, რომლისათჳს
იგი პაელეს ჰბასრობდეს ათინელნი, ყოვლად სიბრძნით მზილე-
ბულ-ყვეს, და არცა ერთისა სიტყჳსა ღირსად გამოაჩინნეს მათნი
იგი ზღაპართ-მწერლობითნი ჴელოვნებანი.

და დიდისა კლიმინტოსის მიერ დასხნეს კანონნი საეკ-
ლესიონი, რიცხჳთ ოთხმეოცდაჲთნი.

რომელთაგანი ერთი, პირველ-წოდებული ანდრია, ძმაჲ თა-
ვისა მოციქულთაჲსა პეტრესი, ვიდრე ჩუენდამდეცა მოიწია და
ქადაგი საცხორებელი ქადაგებაჲ სახარებისაჲ ყოველსა ქუეყანასა
საქართველოჲსასა; და ურიცხუნი სიმრავლენი ერთანი განაშორნა
საცთურისაგან მრჩობლ ეშმაკეულებისა; და ერთისა ღმრთისაჲ და
ქრისტეს მისისა თანაარსით მათით სულითურთ რწმუნებით თა-
ყუანისცემაჲ ასწავა; დაღათუ უმრავლესმან ერმან ქართლისამან
სიმრავლესა შინა ჟამისასა დაივწყა ქადაგებაჲ იგი მოციქულისაჲ,
და საცთურისავე მიმართ კერპთაჲსა მიაქცია.

ამათისა ქადაგებისა ნაყოფად აღმოეცენნეს ყოველით კერძო
ყოველისა სოფლისაჲთ სიმრავლენი ღუაწლისა დამდებელისა ქრის-
ტეს სიკუდილსა მიმსგავსებულთა წმიდათა[1] მოწამეთანი; ვინაჲთგან
სამასნი, მცირედთა სხუათა თანა, ვიდრე მეფედ ქადაგებადმდე დი-
დისა კოსტანტინესსა შორის გარდაჰქდეს წელიწადნი, რომელი-იგი
პირველად ქრისტიანე იქმნა მეფეთა შორის და თჳთ მოციქულ და
ქადაგ საცხორებელისა ქადაგებისა, და ნათელსა თავისუფლებისასა
მიმფენელ ქრისტეანეთა[2] ღმრთივ-მუენიერისა მოქალაქობისა.

ამისთავე უკუე ჟამთა სრულიად მომზედნა ჩუენცა[3] აღმოსა-
ვალმან მაღლით და დედაკაცისა ვისმე მიერ ტყუექმნულისა, რო-
მელსა-იგი ნუნნაჲ კაპპადოკიელად აქა სადმე პოვნილ[240]ნიცა
ქადაგებენ[4] წიგნნი საეკლესიოთა მოთხრობათანი; სარწმუნოებისა
მიმართ თჳსისა მიიზიდა ყოველი საკსებაჲ ყოვლისა ქართველთა ნა-
თესავისაჲ, საკჳრველთ-მოქმედებითა ნიშებშემოსილთა სასწაულ-
თაჲთა; რაჟამს იგი ქართველთა მეფემან მირიან, მე-

---

[1] წმიდათა]—A. [2] ქ˜ ეანითა A. [3] ჩ˜ნ B. [4] ჰგებენ A.

ფეთა შორის დიდისა კონსტანტინესსა მიცვალებიდა დედ-
მისგან გამოთხოვითა მეფობისა თჳისა, ქალაქად მცხეთად შთასრულა
ვანა ევსტათი დიდი — საყდრის მპყრობელი ანტიოქიელობა-
ეკლესიისაჲ.

და წმიდათა მიერ კელთა მისთა ნათელ-იღო მან და ყოველმან ერმან ქართლისამან. და თჳთ პატრიაქთა შორის სახელგანთქმულმან ევსტათი კელითა თჳსითა შთადვა საფუძველი მაშინ სადმე მცხეთას აღშენებულისა ეკლესიისაჲ, რომელიცა ფრიადისა თანა გულსმოდგინებისა განასრულეს რაჲ მათ განწმედაჲ იგი, და კელთდასხმელ ყო მას შინა მათთჳს ეპისკოპოსი-კათოლიკოსი.

ამან საუკუნოჲ ჴსენებულმან მეფემან კონსტანტინე შეკრიბა პირველი და მსოფლიოჲ წმიდაჲ კრებაჲ ნიკეას სამას ათრევამეტთა წმიდათა მამათაჲ, რომელთა დასხნეს კანონნი რიცხჳთ ოცნი[1]; რომლისა პირველად ქმნილ იყუნეს[2] სხუანიცა აღგილობითნი კრებანი: პირველი ანკჳრიას, რომელსა დაესხნეს კანონნი ოცდათხნი; მეორე ნეოკესარიას, დამპჴმელი კანონთა ათოთხმეტთაჲ.

ხოლო შემდგომად დიდისა მის და მსოფლიოჲსა კრებისა სხუანიცა იქმნნეს აღგილობითნი კრებანი. ვითარ-იგი დანგრისაჲ, რომლისა კანონნი არიან ოც; და კჳალად ანტიოქიისაჲ, დამსხმელი კანონთა ოცდახუთთა; ამათთანა ლაოდიკიისაჲ[3], ფრიგჳისაჲ, და კანონნი მისნი — ოცდაერთნი.

ამათსა შემდგომად მეორე წმიდაჲ და მსოფლიოჲ კრებაჲ — კონსტანტინოპოლის, ასორგასისთა წმიდათა მამათაჲ, რომელთა კანონნი არიან რიცხჳთ შჳდ.

მერმე მესამე — ეფესოჲსა[4] წმიდაჲ და მსოფლიოჲ კრებაჲ, მცირისა თეოდოსი მეფისა[5] მიერ შეკრებული, რომელმან დასხნა კანონნი რჳანი.

მეოთხე — ხალკიდონს, ექუსას ოცდათორმეტ წმიდათა მამათა მსოფლიოჲ კრებაჲ, კეთილად მსახურისა მარკიანე მეფისა მიერ შემოკრებული და განმაწესებელი კანონთა რიცხჳთ[V] ოცდარჳათაჲ.

მერმე — აღგილობითი კრებაჲ კართაგენისაჲ, და კანონნი მისნი ას ოცდათრამეტნი[6].

---

[1] რიცხჳთ ოცნი] მოცემულთანი A. [2] იყუნეს A. [3] ლაოდიკოსაჲ A. [4]~ეფესოჲსაჲ მესამე B. [5] მეფის]—B. [6] ოცდათორმეტნი B.

ხოლო მეხუთემან წმიდამან და მსოფლიომან კრებამან ნიკოლაოზ შეკრებულმან კრებამან მცირედ იზრუნა საქმეთა სიოთია კანონთა განწესებისათჳს.

არამედ მეექუსემან წმიდამან და მსოფლიომან კრებამან, იუსტინიანეს ზე, კეთილად მსახურისა მეფისა, გუმბაზსა შინა საშეუფოჲსა პალატისასა შეკრებულმან, ალაგსო დაკლებული მისი, რამეთუ დასხნა კანონნი რიცხჳთ ას და ორნი.

კუალად ნიკიისა მეორემან წმიდამან კრებამან დასხნა კანონნი ათრეამეტნი.

ამისსა შემდგომად არიან სხუანიცა ორნი მასვე საშეუფოსა ქალაქსა ეკლესიასა შინა წმიდათა და ყოველად ჭეშტელთა მოციქულთასა შეკრებულნი კრებანი, რომელთა განუჩენიან კანონნი, რიცხჳთ ათშჳდმეტნი.

ხოლო წმიდასა და მეშჳდესა წმიდათა ხატთათჳს შეკრებულსა მსოფლიოსა კრებასა განუწესებიან კანონნი, რიცხჳთ საბნი ოდენ.

ამათა წმიდათა კრებათა მიერ განჩინებულთა კანონთა თანა არიან სხუანიცა თითოეულთა მამათა მიერ განწესებულნი და თანა ალრაცხულნი[1] კანონნი:

დჳთჳსიოს ალექსანდრიელ მთავარ-ეპისკოპოსისა კანონნი თთხნი;

პეტრე ალექსანდრიელთა მღდელთ-მთავრისა და მოწამისა კანონნი ათხუთმეტნი;

გრიგოლი ეპისკოპოსისა ნეოკესარიელისა საკჳრველთ-მოქმედისა ეპისტოლე კანონიანი;

დიდისა ბასილის კანონნი ოთხმეოცდახუთნი;

მისივე ეპისტოლე კანონიანი, დიოდორეს მიწართ;

მისივე ეპისტოლე კანონიანი, გრიგოლის მიმართ ხუცისა;

მისივე ეპისტოლე კანონიანი, ხორეპისკოპოსთა მიმართ;

მისივე ეპისტოლე კანონიანი მის ქუეშეთა ეპისკოპოსთა მიმართ;

მისივე, ამფილოქეს მიმართ სელევსა წმიდისათჳს მიწერილთა მათ თავოგან;

გრიგოლი ნოსელისა კანონნი რჳანი;

ტიმოთე ალექსანდრიელისა კანონნი ათხუთმეტნი;

ფილოთეოს ალექსანდრიელისა კანონნი[2], ღმრთის განმცხადებისათჳს თქუმულისაგან;

---

[1] ალრაცხულნი A. [2] კანონნი—A.

მისნიცე სხუანი კანონნი ათნი;

მისიცე ეპისტოლე, ა ფ ი გ ო ნ ი ს მიმართ ეპისკოპოსისა;

მისიცე ეპისტოლე, ა გ ა თ ო ნ ი ს მიმართ ეპისკოპოსისა;

მისიცე ეპისტოლე, მ ი ნ ა ჲ ს მიმართ ეპისკოპოსისა;

[241] კ ვ რ ი ლ ე ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ი ე ლ თ ა მთავარ-ეპისკოპოსისა კანონნი შჳდნი, გ ე ნ ნ ა დ ი წმიდისა პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი ს ა კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ნ ე პ ო ლ ე ლ ი ს ა და მისთანა წმიდისა კრებისა ეპისტოლე, მიტროპოლიტთა მიმართ გარემოთა სამთავროთაჲსა.

ესე არიან შეკრებანი წმიდათა და საეკლესიოთა კანონთანი, დაბეჭდულნი და დამარხულნი, თჳნიერ ყოველისა შემატებისა და მოკლებისა, და ამათი მეცნიერებაჲ და შედგომაჲ და მტკიცედ პყრობაჲ უჭმს ყოველთა წინამძღუართა ქრისტეანობითისა მადიდებლობისათა: მღდელთ-მთავართა, და მღვდელთა, და დიაკონთა, და ჩუენ შორის მოძღურად სახელდებულთა მათცა მოსაზონთა, და ერთბამად ყოველსა სავსებასა მართლმადიდებელთა ეკლესიისასა.

ხოლო ჩუენ ესე ამისთჳს მოვიჴსენენით, რათა პირველითგან პირი სიტყჳსა ჩუენისაჲ განვჰმარტოთ.

ეინაჲთგან დაჰბადა ღმერთმან დასაბამსა ხატებად და მსგავსებად თჳსსა კაცი, ვითარცა პირველ ვიტყოდეთ, რათა მის მიერ, ვითარცა საზოგადოჲსა საკრველისა მიერ, ხილულთა და უხილავთაჲსა, თავსა თჳსსა შეაერთნეს ყოველნი საცნაურნი და გრძნობადნი დაბადებულნი საბოლოებით რაჲ, საკუთარ ექმნას იგი შემოქმედსა თჳსსა.

ხოლო იგი ეგვეითარისა მის მადლთა სიმდიდრისაგან განშიშულდა ცთომისა მიერ და განდგომილთა და რისხვეულთა მონათა მონებაჲ მოატყუა თავსა, არამედ არა სახიერმანცა დამბადებელმან მისმან, რამეთუ ვითარმცა თავს-იდვა უგულებელსყოფაჲ ესოდენისა ჭელთა მისთა საქმისაჲ, რომელ არს კაცი.

არამედ უბრწნელსა შინა საშოსა ყოველად წმიდისა ღმრთის შობელისა და მარადის ქალწულისასა არღარა პირველისაებრ იჭჳსა მადლით, არამედ გუამოვნებით შეაერთა იგი თავსა თჳსსა და ზესთა ბუნებისა განაღმრთო მის მიერ მიღებული იგი და მისთანა ერთგუამქმნილი კაცი.

და რომელი-იგი იყო პირმშოჲ ყოველისა აგებულისაჲ, თავს იდვა პირმშო მრავალთა ძმათა შორის ყოფაჲ, რაჲთა სახელისა მისისა მიმართ წოდებულნი და მადლით ძმად მისსა აღსაარებულნი,

რომელი-იგი ყრმათაცა ეზიარა ჯოჯოხეთი და სისხლითა და გუემით ეძებისა მის ყოველთა[1]თავესა გამოსრიანებულნი. მუნ აღმოყვანნეს კუალად განჯოჯოხეთებითა თჳსითა, სადა იგი თჳთ არს თავი ხსნულ[1]ებისა ჩუენისაჲ; და თანა-მოქალაქე მყუანეს წმიდათა და სახლეულ ღმრთისა, და სამკჳდრებელად მისსა გამომაჩინნეს სულითა, რაჲთამს თავისა მიმართ შემოკრებულ[2] თითოეულებაჲ[3] ასოთა განყოფილებისაჲ და თჳსა მიმართ გარდაინივთოს ვითარებაჲ ყოველისა აღსუბრულისაჲ.

ვინაჲცა ამისთჳს მოგუეცნეს პირველად ბუნებითი და მერმე დაწერილი სჯული; ამისთჳს იქმნა განკაცებაჲ ღმრთისაჲ; ამისთჳს ქალწულისაგან შობაჲ, ბაგაჲ, წარგრაგნაჲ, ანგელოზნი მადიდებელნი, ვარსკულავისა სრბაჲ, მოგუთა ძღუნის-მომრთუმელობაჲ, წინადაცუეთაჲ, ნათლის-ღებაჲ, ზეცით წამებაჲ, განცდაჲ, ქოლვაჲ ჩუენთჳს და ენებანი უცნებელისანი, განცემაჲ, შემსჭუალვაჲ, დაფლვაჲ, აღდგომაჲ, აღსლვაჲ ზეცად; ამისთჳს — ქადაგებანი მოციქულთანი, სისხლნი მოწამეთანი, სწაულანი მოძღუართანი, თფლნი ღირსთა მამათანი, გულს-მოდგინებანი კეთილად მსახურთა და მორწმუნეთა მეფეთანი, წადიერებანი ღმრთის-მოყუარეთა მთავართანი, კადნიერებანი ღმრთის-სახისა მღდელთ-მთავრობისა რწმუნებულთანი, წინამბრძოლისა თჳსისა თანა სიმჭნით თანა-მბრძოლებანი მღდელთა და სამღდელოთანი, ცოდვისა მიმართ სიმჭნით წინაგანწყობანი, ნივთთაგან განწმენდულებულისა მოხაზონთა დასისანი და მათთანა ერთგმობანი ქრისტეს მოყუარისა ერისანი.

ამისთჳს იქმნნეს ქრისტეს-მოყუარეთა და ღმრთივ-დაცულთა შეჯეთა მიერ ეამად-ყამადნი კრებანი, ღმრთის-მოყუარეთა ეპისკოპოსთა და ღმრთისა საეთნო-ყოფილთა მამათანი, რაჲთა საქმეთა მიერ განსრულებულითა სარწმუნოებითა შეეერთნეს ღმერთსა ქრისტეანენი.

რომელთაჲსა კეთილად ებაძვა შურსა ჩუენიცა ესე გჳრგჳნოსანი, მრჩობლ-მარჯუენე და შეყუარებული, გჳრგჳნი თავისაჲ და სასურველი ძე დ ა ვ ი თ[4]; რომელი-ესე ერთბამად მჭნეცა არს და ბრძენ, მართალ და წმიდა, იგიეე მყუდროცა და მშჳდ, სახიერ და ტკბილ, მოწყალე და ძჳრჯსენებელ და მისგაესებულ სახიერებასა[242] ღმრთისასა, რომელი აღმოუბრწყინვებს მზესა კეთილთა და ბოროტთა, და ზრდის ყოველთა წჳმითა სწორებით.

---

[1] აღუდგინნეს B. [2] შეკრებეს A. [3] თჳთოეულებაჲ B. [4] დ'თს'ი A.

ესე ვინაჲთგან გარეშეთა ბრძოლათა შინა წინადაუდგომელ-ბით უბრძოლელ[1] და გარეშისა სახისა ქმნულებითა სულთა ჩუენთა განშესწორებად შეუძლებელ იყო, რაჲთუ კეთილ დიდ არსებათა ცა გმირი, შუენიერ არს ეითარცა სიძე, პრწყინვალე არს ეითარცა ცისკარი, საყოფიერ არს კეთილთა მიერ ეითარცა ელმოსაფალი, ყუავილოვან წარმატებათა მიერ ეითარცა სამოთხე ღმრთისაჲ. არა თაეს-იდვა, რაჲთა არა უმეტეს მოლუაწე იქმნეს განბრწყინვებად შინაგანთაცა სიკეთეთა სულისათა: ვინაჲთგან იგინი წარმდინარ, ხოლო ესენი დაუსრულებელობასა თანა ღმრთისასა-თანა დაუსრულებელ არიან.

ამისთჳს შემოკრიბა[2] კრებაჲ ღმრთის-მოყუარეთა ეპისკოპოსთა, პატრიარქთა მღდელთა და ღირსთა დიაკონთაჲ, ქრისტეს-მოყუარეთა მონაზონთა. დაყუდებულთა და მეუდაბნოეთაჲ. სახახებათა ქართლისათა, მახლობელად ორთა საეპისკოპოსოთა რუისა და ურბნისისა*; გარნა არა თუ უბიწოებასა ქართველთა სარწმუნოებისასა ბიწი რაჲმე შეხებოდა, ნუ იყოფინ ესე, არა გეცრუენეთ შენ, სიწმიდით მშობელო ჩუენო კათოლიკე ეკლესიაო, არცა განგცეთ შენ, საქადულო ჩუენო მართლმადიდებლობაო, რომლისა არცა განმცემელ ქმნილ ვართ, ვინაჲთგან შემეცნებასა შენსა ღირს ქმნულ[3] ვართ, მოწამე არს ჵ შ მ ა რ ი ტ ე ბ ა ჲ; არამედ სჯულთა საეკლესიოთა და სამღდელოთა, და საქრისტიანოთა ძეგლთათჳს, რომელთა თავ, და წინამძღუარ, და პირწმიდისა მის კრებისა იყო. ღმრთისა მიმართისა საკუთრებისა-თანა სიმშჳდითაცა სულისაჲთა ძიძგაესებული მ ო ს ე ს ი, და მსგავსად დიდისა ა ა მ ო ე ლ ი ს ა[4] წინა მლოცველი ერისაჲ და მცხებელი მაღლით სრულყოფადთაჲ ი ო ვ ა ნ ე — ყოველად ღირსი მთავარეპისკოპოსი, კ ა თ ო ლ ი კ ო ს ი** და ყოველსა საქართველოჲსა დიდი მამათ-მთავარი. და მის თანა სიმრავლე პირველ ჴსენებულთა მათ საკრებისაჲ.

[ქანონთა ტექსტი]

[უღირს ეპისკოპოსთა განკუეთა მღდელობისაგან]

[V] 1***. და პირველად ეპისკოპოსნი ვიხმე ვერ-ღირსებით შემოსრულნი პატრესა მღდელთ-მთავრობისასა და უღირსნი ქრისტეს,

---

[1] +იყო B. [2] შემოკრბა A. [3] ქმნილ A. [4] საჰოელისსა AB.

* მარჯვენა კიდეზე გასწვრივ მხედრულად: „რუისა და ურბნისა კრება დავით მეფისაგან".

** გასწვრივ მარჯვენა კიდეზე მხედრულად: „კ"ზი ათვანე ამ კრების მოქმედი".

*** ხელნაწერში ტექსტი ჴუხლებად დაყოფილი არ არის.

პირველისა მის მწყემსთ-მთავრისანი, განვკუეთენით და უცხო-ყუნ-
ნით მღდელობისაგან, ვინაჲთგან არა-ჭმიდისა შეხებაჲ სიწმიდეა-
არა-ეცთომელობა არს და მახლობელი ღმრთისაჲ მახლობელ-ქცეულ-
ლისა არს, და უკმს, რაჲთა ყოველითურთ ოქრო იყოს;

ხოლო არა კრულ ვყვენით და არცა შევაჩუენენით, ნუ იყოფინ, არამედ ლიტონთა ერისკაცთა[1]-თანა ზიარებად ფლობილ ვყვენით, უკუეთუ ოდეს ამიერითგან მმარხველ იყვნენ სიწმიდისა.

და ნაცვალად მათდა სხუანი დავადგინენით, რომლისა პასკისა-განცა და საქმეთაგან აჭუნდა წამებაჲ და კეთილად განეწუარონეს კორცნი დამარხილებად სულისა.

[განწესება სამღდელოთა ხელთდასხმისა]

2. ამას-თანა სულ-მოკლებაჲცა ჴელთ-დასხმათაჲ, ვითარცა უწესოჲ და უკანოსოჲ, დავჰჭსენით*.

და განვაწესეთ, რაჲთა ამიერითგან არღარა-ვინ[2] იკადროს ქმნად, თჳნიერ ვითარ-იგი განაწესებს კანონი[3]: რამეთუ ეპისკოპოსი ოცდა-ათხუთმეტსა წლისაჲ, მღდელი ოცდათისა წლისაჲ, დიაკონი ოც-დახუთისა წლისაჲ და წიგნის წაკითხველი რჳსა წლისაჲ ჴელთ-დასხმულ იქმნებოდინ.

ამას თანა სხუაცა უწესოჲ[4] წესი ჴელთ-დასხმათაჲ დავსწად განვაჩინეთ: ვითარმცა მასვე და ერთსა დღესა ჴელნი დაესხნეს ვის-მე წიგნის-მკითხველად, კერძო-დიაკონად, დიაკონად და მღდელად, ანუ თუ ეპისკოპოსადცა. რომელი-ესე უკუეთუ იქმნას-და სადა ამიერითგან, ჴელთ-დამსხმელი და ჴელთ-დასხმული ერთბამად განიკუეთნენ მღდელობისაგან, რამეთუ პირველად წიგნის-მკითხვე-ლად და კერძო-დიაკონად ოდენ ჯერ-არს[5] ჴელთ-დასხმაჲ, და ორისა-ვე ამისა ერთსა დღესა შესაძლებელ არს ქმნაჲ და მერმე დიაკო-ნად: და ვითარცა დაყუნეს დღენი დიაკონობასა შინა და პმსახუროს მღდელთა არა მცირედთა დღეთა, მერმეღა მოიყუანონ მღდელობად.

ხოლო უკუეთუ ეპისკოპოსობად მომაჲალ[6] იყოს, შემდგომად შჳდთა დღეთა[7][248] ჟამის-წირვასა[8] მოიყუანონ ჴელთ-დასხმად ეპის-

---

[1] ერისკაცთა] კაცთა B. [2] არღაჲნ B. [3] კანონი B. [4] უწესოჲ]—B. [5] ჯერ-არს] ჯერ არ არს B. [6] მომაჲალი B. [7] დღეთა]+მერმეღა მოიყუანონ მღდელ A. [8] ჟამის-წირვასა] წირვასა A.

* გასწვრივ ნაკლულნა ქიმეზე მხედრულად: «მღდლისა და მთავრის კურთხევა აქ იკითხეთ და ასე ქმნით წესი».

კოპოსობისა, და ამას ვიტყვთ მათთჳს, რომელთა საჭიროჲ რაჲმე ზეშე აწერაფებდეს[1], ხოლო რომელთა არცა ერთი-რაჲ აქუნდეს თანადაჲ მიზეზი მასწრაფებელად[2], მათ წელიწადი და წელიწადი წადნი დაყუნეს თჳთოეულსა ხარისხსა შინა და უფროჲს-და დიაკონობისასა, ვინაჲთგან თჳნიერ დიაკონთა სიმრავლისა, ვერაჲ მიიღებს შეენიერებასა საეკლესიოთა წესთაგანი. ამისთჳს ვამცნებთ ყოველთა ეპისკოპოსთა, რაჲთა უფროჲს-და დიაკონთა განმრავლებისათჳს მოღუაწე იყვნენ ეკლესიათა შინა მათთა.

ხოლო მოინაზონთა, რომელნი მღდელობად და ეპისკოპოსობად მომაცალ იყვნენ, პირველად სრულიად მოინაზუნად[3] დიდითა სჳემითა უბრძანებთ განსრულებასა, და ეგრეთღა მღდელობად მოსლვასა.

3. ხოლო წესი ქელთ-დასხმადთა სრულებისაჲ ეგრეთ აღესრულებოდეს. ეითარცა აბალთა შინა ქერთხეეთა ნეტარებით მოჳსენებელისა მამისა გიორგი მთაწმიდელისათა დაწერილ არს, ეგრეთვე — კერთხეეაჲ ეკლესიისაჲ, და დამყარებაჲ საკერთხეელისაჲ, და წმიდა-ყოფაჲ ღმერთ-მყოფელისა მიჰრონისაჲ, ეგრეთ სრულ იქმნებოდეს, ეითარცა მუნ-შინა მოჳსენებულ არს.

4. ხოლო ქრთამისათჳს* და საფასისა, რომელსა ჴიიღებენ ქელთ-დამსხმელნი, ქელთდასხმადთაგან, ზემოჲსთგანისა წმიდათა მოციქულთა და მამათა მოცემისაებრ, განსჩინებად ვიკადრებთ ჩუენცა, რაჲთა მოისპოს[4] ეგეეითარი-ეგი ეკლესიისაგან და აღიკოს[5] მღდელობისაგან, მაკერთხეეველისა თჳსისა თანა, რომლისა ქმნაჲ აძიერითგან ნუდარამცა-ეის უკადრებიეს, რაჲთა არა-იგიცა შეესჴინოთ, ეითარცა "შეიჴეეოს ეითარცა სჳმონ[6] მოგუ პეტრე მოციქულისაგან" და ნუმცა მიიღებენ რაჲთურთით ნუ-რა-რას, ნუ იდეს ნუცა პირველ ქელთ-დასხმისა, ნუცა თჳთ მას ქელთ-დასხმასა შინა, ნუცა შემდგომად ქელთ-დასხმისა, ნუცა ქრთაჲსა, ნუცა ძღუენსა, ნუცა ეველოგიასა, ნუცა კათოლიკოსი ეპისკოპოსთაგან, გინა ხუცეს-დიაკონთა და ხორებისკოპოსთა[7], ნუცა ეპისკოპოსნი დიაკონთაგან და მღდელთა და ხორებისკოპოსთა, ნუცა [V] რათ სხუათა სამღდელოჲსა დასისაგანთა ანუ რომელთაეე საეკლესიოთა მნეთაგან.

[განწესება სამღდელო სამკაულთა ცმარებისა]

5. მერმეცა სამღდელოთა ჭურჭელთა და ღმრთისადა შეწირულთა სიწმიდეთათჳს, რომელ არიან: ბარძიმ-ფენუჩეჲ, სამწეროებელნი და ყოველითეე ეკლესიათაჲა შეწირული და ეროგზის ღმრთი-

---

[1] აჲწრიალებდეს A. [2] მასწრაფებელად A. [3] მოინაზონად B. [4] მოსპოს A. [5] სიმონ B. [6] გინა... ხორებისკოპოსთა] — B.

* გასწერიე წარჴევით კიდეჳ ზედრულად: „ესი ქრთამ კერთხეესაჲ".

სადა მიცემული, ოქროჲ, ეკლესიაჲ, თუალი, მარგალიტი, ჭიქაჲ, ხატი, რაჲ, ნაქსოვი, სისი, რვალი, რკინაჲ, ძელი, ქვაცარ, შვაჲ, ამას განსაწმიდველსა შინა შედგომითა წმიდათა კანონთაჲთა, რაჲთა არა-ვის ჰქონდეს ჯერ-განსაწმიდველი ქმარებად მისსა არა-რად, არცა ტყუეთა საჭორად, დაღათუ ცოდიცა და ცუდად წდებარე იყვნენ და ფერჴითა დასაორგუნეელად[1] ისხნენ ეკლესიისა შინა და საშჳერჭლესა მისსა.

ხოლო უკეთე ვიწმე იყადროს ამათგანისა რაჲსაცა გარეგნით მის ეკლესიისა, და თჳნიერ მისსა ვითარ-იგი განწესებულ იყოს, და ვითარ სახედაცა სამსახურად ეკლესიისაჲ, ანუ საკურთხეველისა შვჭმნილ იყოს, სრეად რაჲცა ქმარებად, მოელოდედ ჭი უკეთ ბ ი ბ ლ თ ჳ ნ ე ლ თ ა მ ე ფ ი ს ა ბ ა ლ ტ ა ს ა რ ი ს და ა ნ ა ნ ი ა ჲ ს და ს ა პ ი რ ა ჲ ს სასჯელსა: ხოლო მუნ-ცეცხლსა საუკუნესა, განმზადებულსა ეშმაკთათჳს[2] და ანგელოსთა მისთათჳს.

[განწესება გვრგვნთა კურთხევისაჲ]

6. ამასთანა ესეცა მოვიკსენეთ, ვითარმედ თჳნიერ ეკლესიისა და საკურთხეველისა არცა ბათლის-ცემაჲ შესაძლებელ არს, არცა გვრგვნთა კურთხევაჲ, არცა მონაზონისა ეპისტოლითა გინა სქემითა კურთხევაჲ, და არცა მონაზონსა ხუცესსა გვრგვნთა კურთხევად[*] ჭელ-ეწიფების, არცა ერისკაცსა მღდელსა მონაზონისა კურთხევად.

ხოლო შემდგომად გვრგვნთა კურთხევისა პირველთა და მეორეთა ცოლ-ქმართა წმიდათა საჲდუმლოთა ზიარებაჲ უკმს მას დღესა, რომელსა იკურთხნენ უეშჳელად, არა თუ გარდარეულითა რაჲთმე[3] ბილწებითა შებღალულ იყვნენ, დაღათუ უზიარებლობითაცა განკანონებულ იყვნენ, და მერმე აღსრულებაჲ კანონისა უზიარებლობისა მათისაჲ.

ხოლო მეორ[244]ეთა გვრგვნთა მაკურთხეველი ხუცესი სამხრობად ნუ მივალს მათ თანა, სუეამცა მეორეთა ცოლ-ქმართა პირველნი გვრგვნნი ეკურთხევიან.

ხოლო სხჳებრ და არა ესრეთ მოქმედი ამათი ხუცესი უკუე განკუეთისა, ხოლო ერისკაცი უზიარებლობისა თანამდებ იყოს.

7. კუალად ამასცა განვასაზღვრებთ, რაჲთა ამიერითგან არღარა ეკურთხეოდინ გვრგვნნი[4] ჩჩჳლთა ქალ-ყმათა, არამედ უკეთეთ საჭი-

---

[1] დასთრგუნველად A. [2] ეკლესიისა A. [3] ეშმაკისათჳს Ბ. [4] რაჲთმე A. [5] გვრგვნი A.

[*] გასწორივ მარცხენა კიდეზე მხედრულად: გვირგვინთ კურთხევასა პირველსა და მეორესა ზიარება ჯერ არს.

როდ რადმე იყოს, მშობელთა მათთა[1] დიად დაუწინდნენ იგინი უფ-
თიერთას. და რაჟამს ჰასაკად მოვიდენ ორნივე, მაშინ იქორწინონ.

და ქალი ათორმეტისა წლისასა უმცროსი ნუმცა შეყოფენ კა-
ქორწინებით მეუღლისადა. ხოლო ამის განჩინებისა დამჭსნელი, თა-
ნამდებ იყავნ ზემოჭსენებულისა მის განჩინებისა.

[განწესება ჭორებისკოპოზისა]

8. კათოლიკოსისა და ეპისკოპოსთაგან ხორებისკოპოსი სჯუ-
ლისა და სალმრთოთა წიგნთა მეცნიერი გამოირჩეოდეს[2] მღდელი
ანუ დიაკონი და მიშთა ღმრთისაჲთა ეპყნებოდეს მას უბიწოდ და-
ცვაჲ ყოველთავე საქრისტეანოთა წესთაჲ, რაჲთა არა რაჲ მათგანი
განსცეს ქრთამისათჳს, არცარაჲ განყიდოს ვეცხლად, ვითარცა იუდა
უფალი; რაჲთა არა მიშთვილიცა მისი დაიმკვდროს.

[განწესება მოძღუართა]

9. შემდგომად ამათსა ამისიცა სათანადოდ ვჰგონეთ მოჭსენე-
ბაჲ, ვინაჲთგან მოძღურად წოდებულთა მათ მონაზონთაჲ ერიადი
და აღუერიცხველი არს სიმრავლე, და ერთსა მონასტერსა შინა
ხუთი და ათნი, მრავალგზის ოცნიცა და ოცდაათნი იპოვებიან. და-
დი თუ იყოს მონასტერი და მრავლისა შეოთისა და განზეთქილება-
სა მიზეზსა შემოიღებს სიმრავლე მათი, ამისთჳს განვაჩინებთ, რაჲ-
თა ამიერითგან დასცხრეს ესეცითარი ესე უწესოებაჲ.

და პირველად ამას განვასაღზვრებთ, რაჲთა უმღდელოსა არა
ჭელ-ეწიფებოდის განმკითხველობად სულთა. არა თუ ეპისკოპოსი
იყოს, ანუ მღდელი, ანუ დიაკონი, რამეთუ პირველად შეკრებისა და
განჭსნისა ჭელ[ყ]წიფებასა უჭმს ქონებად, და ეგრეთ-ღა განკითხვი-
სა სულთაჲსა ჭელ-ყოფად: ამას თანა, რაჲთა დიდთა მონასტერთა
შინა ორ-ორი, ხოლო[4] მცირეთა[5] შინა თითოჲ ხოლო კმა იყოს მოძ-
ღუარი.

და უკუეთუ ვინმე ამას განჩინებასა გარდაჰხდეს, ეჭჭველად
ესმეს მას, ვითარმედ ხოლო ჭდომისაგანთა მათ და ურჩთა ჭეშმარი-
ტებისათა და მორჩილთა სიცრუჲსათა რისხვაჲ და გულის-წყრომაჲ,
ჭირი და იწროებაჲ და შემდგომი.

---

[1] მათ A. [2] იყო A. [3] გამოირჩევოდეს B. [4] ხოლო] და B. [5] მცირათა A.

10. წესი იგი, რომელსა კრებულთა დასხმად უწესენ, ნუ-ცა კადრებულ არს ქმნად ამიერითგან, ნუცა მონასტერთა შინა შექმნაჲ სიეჯროთა ერის კრებათაჲ, ნუცამცა-რაჲ სხუაჲ სამოქალაქოჲ და სოფლიოჲ წესი ქმნილ არს მონასტერთა შინა ოდეცა, რაჲთა არა სალოცველთა მათი აღგილთა ქუაბ-ავაზაკთა შექმნიათა, სულთაცა თქუენთა საფარდულები სალმრთოჲსა სიტყჳსა მიერ დაიქცეს, ეითარცა მეცერმეთა მათ[1] ტაბლები, და წმიდათა მამათა და კრებათა მიერ განკანონებისა თანამდებ იქმნენეთ.

[განწესება ქამის-წირვისა]

11. ხოლო ერთსა საკურთხეველსა და მასვე და ერთსა წინაღაგებასა ზედა წმიდისა შესაწირაჲსასა მრავალთა სულთათჳს მრავალთა მღდელთა მიერ ქმნაჲ წმიდისა ქამის-წირვისაჲ უწესო არს და განგდებულ, რომელი-ესე ნუდარამცა სადა ქმნილ არს.

უფროჲსდა თავად საკურთხეველსა ზედა დიდისა ეკლესიისასა, საეპისკოპოსოჲსა გინა მონასტრისასა, ერთისა არავისთჳს წეს-არს ქამის წირვად აროდეს, არცა ცოცხლისა, არცა მიცვალებულისათჳს*, თჳნიერ აღდგომა და სულიაჲ საჭუენებელად განჩინებულთა დღეთაჲსა, არამედ მის ეკლესიისა მამუენებელთა და შემოქმედთა.

და ერთბამად ყოველთა სულთა[2] ქრისტეანეთა ცოცხალთა და მიცვალებულთათჳს ჴერ-არს ქამის-წირვაჲ, ხოლო ერთისა კაცისათჳს, ანუ ერთისა სულისათჳს ეგზარტერთა სადმე შინა, ანუ შტოთა ეკლესიისათა ჴერ-არს თითოეულისა ხუცისაგან ქამის-წირვაჲ.

[მწუალებელთა და წარმართთათჳს]

12. რომელნიცა ღმრთის მავნებელობითისა მის წუალებისაგან [246] ხაჩეცართაჲსა, რომელ არიან სომეხნი, მართალსა და უზაკუველსა სარწმუნოებასა მოუქცევიდინ, და წმიდასა კათოლიკე ეკლესიასა შეერთებოდინ, და ბიწსა მას წუალებასა ერთ-ბუნებიანთა, და ერთისა ნებისა და ერთისა მოქმედებისა ღმრთეებისაგან და კაცებისა შეზავებულისა, და არცა სალმრთოჲსა, არცა კაცობრიჲსა, არამედ შერეულისა რაჲსმე და უცხოჲსა, ქრისტეს, ჭეშმარიტისა ღმრთისა ჩუენისა, ზედა სიჩჩუტით მეტყუელთასა შეაჩუენებდენ.

---

[1] მათ] მიერ A. [2] სულთა]—A.

* განსწორეთ მარკანოზ კილეზე მზეგრაულად: „წირვის რიგი მიცვალებულთა და ცოცხალთა“.

ესრეთ განვაწესებთ მათთჳს, რაითა სრულიად ნათელ-სცემდენ ვითარცა წარმძართსა, ვინაჲთგან სხუათაცა დიდთა ეკლესიათა ებრძანებათ მოჴმედად ამისსა, ვითარ იგი არს საპატრიაქოჲ საყდარი ქრისტჱჲ, და ყოველნი მიმდგომნი მისნი ეკლესიანი ყოველისა ადმოსავალისანი.

18. კეთილად განვაწესებთ, რაჲთა არცა მართლმადიდებელი მამაკაცი მწყვალებელსა გინა წარმძართსა დედაკაცსა, ანუ დედაკაცი მამაკაცსა შეეულლნენ. ვინაჲთგან ყოველი მართლმადიდებელი ტაძარი არს ღმრთისაჲ, დამკჳდრებულისა მის მიერ სულისა მისისა ჩუენ მორის; ხოლო ყოველი ბოროტად მადიდებელი, ანუ ყოველად არა-მადიდებელი[1] ტაძარი არს ეშმაკისაჲ*: ხოლო ვითარმედ არცა ერთი ზიარებაჲ არს ტაძრისა ღმრთისაჲ კერპთა თანა, ვითარ-იგი ბნელისაჲ ნათლისა თანა — მოწამე არს საღმრთოჲ წოდებული.

ხოლო რომელმან ამიერითგან იკადროს-ღა ქმნაჲ ამათი, განიკანონოს იგი პირველ თქუმულითა მით კანონითა.

[გჳრგჳნთა კიდეს-კიდე კურთხევისათჳს]

14. ვინაჲთგან ესეცა ეწესოებაჲ მრავალთა მიერ აღსრულებულად გუესმა, უფროჲსცა დიდთა ვიეთმე და წარჩინებულთა და არა ლიტონად კაცთაგან ქმნილად, რომელ არს კიდეს-კიდე და არა ერთგან კურთხევაჲ გჳრგჳნთაჲ ჭორწინებით ერთ-ჴორც ქმნადთა მეუღლეთაჲ, ვითარ-იგი ჰყოფენ უსჯულოებით დედაკაცისასა უკუე სხჳსა ვისმე უკჳრთაჲსა მამაკაცისა თანა კურთხევასა; ხოლო მამაკაცისასა მამაკაცისაჲვე სხჳსა თანა, რომლისასა რაჲმცა იყო სხუაჲ[2] უეწესოესი და უსაცინელესი; ანუ არა ყოველითურთ მსგავს არსა, მარკოზის მწყვალებელთა მიერ მკუდრისა-წილ ნათლისცემასა ცოდ[V]ნეალისასა! რამეთუ ესე ერთგან კურთხეულნი მამაკაცი და[3] დედაკაცი ნუუკუე[4] შეირაცხნენ სახეჲარ-მცირეშედ ცოლ-ქმრად. ვინაჲთგან სხჳსაჲ იქსენების სახელი, და სხუაჲ წარმოდგომილ არს მუნ; ხოლო თრთა მით ერთგან კურთხეულთა მამაკაცთათჳს რაჲ ვინ მოიგონოს სახელი, გარნა თუ ვიმე ვრცელითა სიცილითა განბასროს ესეგითარი ესე სჯულისა, და კეთილისა წესიერებისა ჩუენისა, და კაცობრიჲსა ქცევისა, და ჩუეულებისა გარეგანი უსჯულოებაჲ.

რომლისათჳს ამას განვასაზღერებთ: რომელნიცა მოაჭამდე ესრეთ კურთხეულნი ყოფილ არიან და გარდასრულ არიან, იგინი ჩუნ-

---

[1] არმადიდებელი B. [2] სხეაJ—B. [3] დაJ—B. [4] ნუეკუJ—და B.

* მარჯუენა კიდეზე გასწორებ მხედრულად: „სომეხთ ამბავს ეოგახსენებს".

დობილ არიან უმეცრებისათჳს; ხოლო უკუეთუ აწ სადმე იპოვნეს[1] ვინმე გგუეთაერნის, ივიხი სჯულიერად ცოლ-ქმრად ნუმცა შეჰრიხვალ ცხილ არიან.

ამიერითგან კელა ნულარამცა ვისგანმცა[2] კადრებულ არს ქმნად ამისა. და უკუეთუ იქმნას სადა, ოთხნი იგი კურთხეულნი და ორნი მაკურთხეველნი მათნი ხუცესნი, — ექუსნივე განიკანონნენ[3].

[განჩინება სოდომური ცოდვისათჳს]

15. მერმეცა ღმრთის-მოძაგებულისა მის და ღმრთის-განმაძწარებელისა, ცოდვათა-უბიწოსა სიძაგელებისა სოდომელთაჲსა, რომლისაჲ არა უწყით[4], თუ ვითარ შეეთჳსა იგი უბიწოჲსა ამას ნათესაესა და სრულიად განაშორხა და უცხო-ყუნა ღმრთისაგან, ვეთანაცა პოა თავისა მისადრეკელი.

ამას განვახაზევრებთ სიტყუთა ღმრთისაჲთა და საბოლოქულოჲთა ჴმითა[5] და მამობრივითა განჩინებითა: დაღათუ მრავალგზის ქმნილ არიან მრავალთა ნათესავთა მიერ მრავალნი და რიცხჳსა მძლეუნი ცოდვანი, ვითარ იგი: მტერობანი, შურნი, სიძულილნი[6], კაცისკლვანი, მრუშებანი, ცრუ-ფიცებანი და უკუანაჲსკნელი და თავი ყოველთა ბოროტთაჲ — კერპთ-მსახურებაჲ, და თაყუანისცემისა შეცვალებაჲ დამბადებელისაგან[7] დაბადებულთაჲ მიმართ, გარნა არცა ერთისა მათგანისათჳს აღძრულ არს აღტჳრველი იგი, ვითარცა თჳთ იტყოდა აბრაამის მიმართ, ვითარმედ დალადებაჲ სოდომისა და გომორისაჲ[8] მოიწია ჩემდა და გარდამოვჴედ ხილვად[9], უკუეთუ დალადებისაებრ ძახილისა არიან საქმენი [246] მათნი; რომლისა შემდგომად იხილეთ თუ რაჲ იქმნების, და თუ ვითარ სივანისჯე საძსახურად კაცთათჳს დაბადებულნი[10] ღმრთისაგან, წინაუკუმო ბუნებისა თჳსისა, შესცვალებენ ბუნებითსა ძალსა თჳსსა, და უცხოჲსა ცოდვისა აღსაჴოცელად უცხოსა მოიპოებენ მოქმედებასა.

რაჲთუ ბარადის აღმართ მოძრავი და სუბუქი ბუნებაჲ ეთერისა ცეცხლისაჲ, ვითარცა ზრჴელი რაჲმე და მძიმე, დაღმართ ჰყოფს დაბოდინებასა და, სახედ მბაფრისა წჴმისა, საშინელებით ბჭქეფროჲს[11] აღრეკილი წუნწუბასა[12] თანა, მრისხანედ განსალევნელად უკუეთერთა მათ სიბილწეთა მრავალითა კაცთა.

---

[1] ციხე ცგუეთარნი] ვსცეთარნი ვიხე B. [2] ვისგანმცა] ვისცა B. [3] განიკანონნენ A. [4] უწჯი B. [5] ჴ'თა A. [6] სიძულილი B. [7] დამბადებისაგან A. [8] გომორისაჲ B. [9] ბჩქეფროჲს B. [10] წუნწუბასა A.

[1] შდრ. შეად. 19, 27—28.

ხოლო წყლიერი და თხელი ყოფერული ბუნებაჲ პაერისაჲ, მიზეზი ცხოველთა აღმოფშვნევისა და სიცოცხლისაჲ, სიზრქედ აღმოსრულისა[1] ქმნისა, და ფერად ჭელით საძიებელისა ბნელისად, დაბნელებისა თობელად კუამლად, სასწაულად რისხვისად. შესცვალებს თავსა თჳსსა მათ ზედა.

ამით თანა ქუეყანაჲ, მყარი და მტკიცე და მტჯრთველი სიმძიმესა მას ზედა მდებარეთა გუამთასა, ვერღარა იტჯრთავს სიმეტგრესა ბილწებათა მათთასა, არამედ პირველად შესძრავს საფუძველთა თჳსთა და სიღრმით იატაკთა თჳსთაჲთ აღმომდუღარე, პაერად აღმოიხუამს[2] სიღრმეთა საფუძველისა მათისა სიმტკიცეთასა; და მიწად გარდამოიხუამს სიმაღლეთა გოდოლ-ტაძრებისა მათისა სიმაგრეთასა.

მერმე განაღებს ვიდრე მუნ-ეამადმდე განუღებელსა პირსა და თანად-ქალაქებითურთ და სახლებით შთანთქამს[3] არღარა კაცებსა, არამედ დამწურებსა რასმე ძუალებსა, და ოდესმე ყოფილთა კაცთა საწყაღლობელსა ნეშტებსა.

ხოლო წყალი იგიცა ულხოდ იბიღვების შეცვალებულად მათთჳს და არღარა საშუებელად და საჭმრად, არამედ, სხუათა ნივთთაგან დამშთომილსა ნეშტისა მათისა აღსაწოცელად პირსა ზედა მათეულისა ქუეყანისა, უფროჲსღა საფლავ მათდა ქმნილისა ჯოჯოხეთისა, იბიღვების მოდონებელად, [V]ეგოდენ შეცვალებული სხუათა წყალთაგან ბუნებითა, რაოდენ[4] იგინი სხუათა კაცთა მჰატჟენ[5] ბილწებისა გარდარეულებითა.

ამან უსჯულოებამან ასურასტანელთა იგი უმრავლესთა ნაწილთა ქუეყანიჲსათა დამპყრობელი მეფობაჲ ტკუედ წარუტკა საბარსთა და მიდთა და სრულიად აღმოჰფხურა ქუეყანით საკუსენებელი. არა ხოლო მეფე და მძლავრი, არამედ კაც-ყოფისაცა მათისაჲ.

ამან ცოდვამან დიდი იგი და ყოველით-კერძო ქოველისა ქუეყანისაჲთ ჴმა-განსმენილი ნათესაჲ სომეხთაჲ, მეფობითურთ და მთავრობით მათით, არა ოდენ დაამდაბლა და დაამჭუა, არამედ სრულიად აღგილო კაცთაგან სახელი მათი, რომელთაჲ ვერვინ პოოს დღეს ერთიცა მეფე ანუ მთავარი, მჭონებელი დაუმონებელისა თავისუფლებისაჲ, დაღათუ ყოველიცა ვინ პირი მიწჩისაჲ მოიხილოს[6].

ამან ბილწებამან საბარსთა იგი მალალი, და მარადის ჰრომთა მეფობისა მჭლობა-ფლობაჲ, მკეცის ბუნებათა ვიეთმე კაცთა ავაზაკე-

---

[1] აღმორისა B. [2] აღმოაჭვემს A. [3] შთანსთქამს AB. [4] რაოდენ A. [5]—ჰმატებდეს სხუთა კაცთა B. [6] მოიხილოს A.

რითა ზედა-მოსლვითა, მიწადმდე დამდაბლებულიყო, და ვიდრე მოაქამდე მძლავრებისა მათისა მორჩილ ყო.

ესე არა ეწყოთ, თუ ვინაჲ უკეთურებით შემოეხრწნა[1] მოსახელისაცა[2] ქრისტეს ქრობასა ეროსასა. რამეთუ რაჲ ზიარებაჲ იყო ბელიარისი ქრისტეს-თანა და, ჭელსა უცხო თესლთასა მიცემით დაჰსარულ მახჳლისა მათისა ქმნითა, სეშტნი ოდენღა დამიტევნა ისრაჱლისანი, რომელნი უკუეთუ ვევგნეთ-და მასვე უკეთურებასა ზედა. ოჲ ჩემდა. დავიდუმო ძნელ-სიტყუაჲ, რომელი ყოველთადა ცხად არს. დაღაცათუ ჩუენ ვჰრიდოთ.

ამისთჳს ვამცნებთ ყოველსა დიდსა და მცირესა, მდიდარსა და გლახაკსა, მეფესა და მთავარსა, აზნაურსა და მდაბიოსა, მღდელთა და უმღდელოთა, მოწესეთა და ერისკაცთა, ბერთა და ჭაბუკთა, და შუა-კაცთა ყოველსა პატივსა და ყოველსა წესსა და ყოველსა ჰასაკსა განყენებად ამის ენებისა უფროჲს-და საძაგელისა ბილწებისა.

და ესრეთ დაუმტიცებთ. სახელითა _უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა: ყოველმან სულმან ქრისტეანემან მართლმა[247]დიდებელმან, ამათ სიტყუათა მსმენელმან, რომელმან შემდგომად ამის ე გ ლ ი ს ი წარკითხვისა, არა იჴმნას ბილწისა მის სოდომურისა ცოდვისაგან და, არა ხოლო საქმით ქმნისა მისისა, არამედ რეცა ლაღობით ფერებისა და სიტყჳთ თქუმისა, რათაცა სამისოთა და მისთა დამსახველთა სიტყუათა. და საქმეთაგან, უეჭველად მოიწროს მის ზედა ამას უკუე საწუთოსა სამინელი რაჲმე და ცოცხლივე ჯოჯოხეთად შთამჭდელი რისხვაჲ, მსგაესად წუნწუბასა[3]-თანა აღრეულისაჲ მის სოდომელთა ცეცხლისაჲ.

ხოლო მუნ-იგი მიმთუალველ ექმნეს მას, რომელი ვალს წერაშე პირსა უფლისასა და შესწუევს გარემოჲს მისსა მტერთა მისთა, ვინაჲთგან სიყუარული ჯორცთაჲ მტერობაჲ არს ღმრთისაჲ. და რომელმან განბრწყინას ტაძარი ღმრთისაჲ, განბრწყინეს იგიცა ღმერთმან. და ამას თანა და ჩუენგან, უღირსთა მონათა სალმრთოჲსა მოწყობისა ღირს-ქმნულთაჲსა, ჰი ჩუენდა[4], არღარა კურთხევაჲ, არამედ კდემაჲ და მხილებაჲ დაიმკჳდროს საუკუნოჲ.

16. ხოლო ვინაჲთგან მიზეზად ურთიერთას პატივით თაყუანისცემისა ჩუენ შორის მყოფი ხატებაჲ ღმრთისაჲ აღსაარებული და ქადაგებულ არს დიდთა მოძღუართა და მამათა ჩუენთაგან, ცხად არს, ვითარმედ თაყუანის-მცემელი ხატისა ღმრთისაჲ ღმერთსა თაყუანის-სცემს მის ჰიერ, მაგინებელიცა სალმე ხატისა ღმრთისაჲ ღმერთ-

---

[1] შემოიხრწნა B. [2] მოსახელისა B. [3] წუწუნებასა A. [4] ჩემდა B.

სა აგინებს ცეცხლად, ვითარცა წმიდათა შორის დიდი ბრძოლი ესრეთ დაწერა ამას.

ამისთვს გაბედავსებლებთ, რაჲთა ესეცა ღმრთის-შემწყნარებელი და ღმრთისა შეურაცხისმყოფელი ცოდვაჲ სრულიად მოისპოს ყოველისაგან ენისა და ნათესავისა ჩუენისა.

და რომელმან ამიერითგან შეაგინოს-ღა სული, გონებაჲ და პირი თჳსი ფსახურითა[1] გინებითა, ზემოწერილისა ამის თანამდებ იყოს იგიცა განკანონებისა*.

IV | მეფესა დავითს მოწამეთნი არასენი

ამათდა მოძართ რასა იტყჳ, რომელსა ჰსიბრძნის ჰმოყუარეს შენ უცროჲსად ბრწყინვალეო თუალო ყოველისა სოფლისა მეფეთა ერთგუამობისაო!

რომელი ეგე ჰაეროვან ხარ, ვითარცა სამყაროჲ ხილულისა სოფლისაჲ შორის;

საჩინო, ვითარცა მზე ვარსკულავთა შორის;

ბრწყინვალე, ვითარცა ეთერი ნივთთა შორის;

სათლის-ფერ, ვითარცა ელვაჲ ღრუბელთა შორის;

ცისკრითეან, ვითარცა აღმოსავალი კერძოთა შორის;

ტკბილ, ვითარცა არე ქამთა შორის;

ღმრთის სახე, ვითარცა სიყუარული კერძოთა შორის;

გულის სათქუმელ, ვითარცა ოქროჲ მიწათა შორის;

ელვარე, ვითარცა ჯაჭინთი ქვეთა შორის;

ძალიელ, ვითარცა ფინიკი ნერგთა შორის;

წუენიერ, ვითარცა ვარდი ყუავილთა შორის;

აღმატებულ, ვითარცა საძოთხე ქუეყანისა შორის;

ძლიერ, ვითარცა ლომი მჭეცთა შორის;

მტკიცე, ვითარცა ანდამატი განუკუეთელთა შორის;

სახელგანთქმულ, ვითარცა ნებროთ გმირთა შორის;

აზოეან, ვითარცა ისო წინა მბრძოლთა შორის;

მოშურნე, ვითარცა ფინეზ მღდელთა შორის;

მჭვრე, ვითარცა სამფსონ მსაჯულთა შორის;

ჭაბრძოლელ, ვითარცა აქილლეე ელლენთა შორის;

ბრძენ, ვითარცა სოლომონ მეფეთა შორის;

მშჳდ, ვითარცა დავით ცხებულთა შორის;

---

[1] ფსახრითა A.

* შეგჳწო კიდუჱ ნუსხა-ბეცეურით: „იესო ქრისტე შეიწყალე სული ერისაჲ ცოდვილისა მთხე ღმრთისა ტფილელ-ალაზნელ-“.

შეურის-მეძიებელ, ვითარცა იოსია შარავანდედია შორის
უშიშართ, ვითარცა მაკედონელი მეფეთა შორის
განმადიდებელ ფლობისა, ვითარცა აგვუსტოს კესარიასა
შორის;
ქალთმოყუარე, ვითარცა ჩემი იესე ღმერთია შორის;
ბუნებით ღმერთი, მადლით ღმერთ-ქმნულია შორის;
მწყერვალე, ვითარცა პეტრე მოწაფეთა შორის;
საყუარელ, ვითარცა იოვანე მეგობართა შორის;
მკვრცხლ, ვითარცა პავლე მოციქულთა შორის;
სახე-დაბადებ ეკლესიისა ქრისტეანობისა, ვითარცა დიდი
კოსტანტინე თჳთმპყრობელთა შორის;
სიმტკიცე კეთილად მსახურებისა, ვითარცა თევდოსი სკიპ-
ტრის მპყრობელთა შორის.

[ჯ16]სათნო უჩანან ესენი მუედროებასა შენსა; განსუენებულ არს ამათ ზედა სიბოროტისა სულთაჲ მდევნელი დავითიანი სული შენი, რომელნი ესე აწ ძლუნად მოგართუნა შენ მწყობრმან შენთა ამათ ნაზირეველთა სიმრავლისამან, რათა შენ მიართუნე ესენი ღმერთსა და მოწყალე ჰყო ამათ მიერ წყალობის მოყუარე უფალი, რომელ მოსწრაფებით შემოკრებაჲ უბრძანე შენ, და დიდისა ამის და ღმრთისაჲ საქმისაჲსა წარმართებისა თანა შეუმდგომელად ღმრთისა მიმართ მიიგენ, ვითარცა საკეთარნი მონანი, რაჲთა რომელიმე ღმრთისა საქისა მდდელთ-მსახურობისა მიერ მახლობელ ეგჳნებოდის შენთჳს ღმრთისაჲ; ხოლო რომელიმე მდდელთ-შეუნიერითა მეოხებითა შეესაყეთრებოდის დამბადებელსა; სტუასა სულთქუმანი მოაქუნდეს, სხუასა განდნობაჲ ცრემლთა, სუასა დაბე-ყოველობითნი მღუძარებანი, სხუასა კმელ-სარეცლობაჲ, სხუასა რაჲთურთით არაბას ჭონებაჲ კეთრისასა ყოველსავე ღმრთისასა, ბოლოდ ჭორცთა ოდენ და მათცა მარხვითა განლეველთაჲ; სუასა სიტყუაჲ, დიდებაჲ ძლიბალი და უხდისაჲ, გარნა არავე უერმოჲ, არცა ეშუსიკელოჲ მოძზიდველ ყოფად სწენისა, ამის თანა შემსგავსებულიცა ძალსაჲ, ყოველთა ვედრებაჲ, ყოველთა ლიტანიობაჲ, ყოველთა ერთჳნობაჲ; ვითარმედ დავით კეთილად მსახურისა და ღმრთივდაცულისა მეფისა ჩუენისა მრავალმცა არიან წელიწადნი.

[მოსავსენებელი]

კეთილად მსახურისა და ღმრთივ-დაცულისა მეფისა ჩუენისა გიორგი მეფეთა მეფისა და ყოვლისა აღმოსავალისა და დასავალისა კესაროსისაჲ, მრავალმცა არიან წელნი.

კეთილად მსახურისა და ღმრთის-მოყუარისა დედოფლისა ჩუენისა მართა იელუსტრიანისნი, მრავალმცა არიან წელნი.

დავით ღმრთის-მსახურისა და ღმრთის-დაცულისა ბაგრატოვანისა ჩუენისა ამბანი ქართველთა, რანთა და კახთა თჳთმპყრობელისა, მრავალმცა არიან წელნი.

წმიდისა დედოფლისა და ღმრთის-სულიერისა დედისა ჩუენისა, [V] მარიამ მონაზონისა, საუკუნომცა არს ჴსენებაჲ.

ითვანე წმიდისა მთავარეპისკოპოსისა, ჩუენისა კათოლიკოსისა და ყოვლისა საქართველოჲსა ყოვლად ღირსისა მამათა-მთავრისა, მრავალმცა არიან წელნი.

წმიდისა ბერისა და სულიერისა მამის ჩუენისა ევსტრატი მონაზონისა, მრავალმცა[1].

ღირსისა მეუფისა ჩუენისა და თუალად წმიდისა ამის კრებისა ცნობილისა გიორგი მონაზონისა და მწიგნობართა უხუცესისა, მრავალმცა[2].

ყოველად ღირსთა კრებისა ამის ყოველთა მამათა მღდელმთავართა, მღდელთა და მონაზონთა, მრავალმცაა[3].

სჯულიერისა მოლუაწისა არსენი მონაზონისა კალიპოსელისა, მრავალმცა[4].

ყოველნიმცა მართლმადიდებელნი კერთხეულ არიან, ყოველნი მწუალებელნი შეჩუენებულ არიან.

კეთილად მსახურთა და მართლმადიდებელთა პირველ აღსრულებულთა სანატრელთა მეფეთა ჩუენთა, საუკუნომცა არს ჴსენებაჲ და კურთხევაჲ მათი*.

სანატრელთა და წმიდათა კათოლიკოსთა და ნეტართა მღდელმთავართა და მღდელთა, საუკუნომცა.

საუკუნოჲსა ნეტარებისა ღირსთა და დიდთა მნათობთა ჩუენთა ეფთჳმი და გიორგი მთაწმიდელთაჲ, საუკუნომცა.

ღირსთა მამათა ჩუენთა დავით ტბელისა და სტეფანე სანანოჲს ძისაჲ, საუკუნომცა[5].

დაუსრულებელისა ნეტარებისა მკჳდრთა, ბერთა ჩუენთა. საბა სულაჲს ძისა და ანტონი ტბელისა და ეფრემ

---

* იქ. ქუემო კიდეზე გვიანდელი ხელით მიწერილია პარმოთავრულით: „ილარიონ-ქ“.

[1] მრავალმცა] საუკუნომცა არს ჴსენებაჲ და კურთხევაჲ B. [2] მრავალმცა] საუკუნომცა არს ჴსენებაჲ B. [3] მრავალმცაა] საუკუნომცა არნ B. [4] მრავალმცა] საუკუნომცა არს კურთხევაჲ და B. [5] +არს ჴსენებაჲ B.

მცირეთასაჲ და არსენი მონაზონისა იყალთოელისაჲ საუკუნოჲ[1].

ლირსებით მოკუნებულთა მამათა, ეფთჳმი გრძელისა, იოვანე რეხუელს ძისაჲ შვილითურთ, მიქელ ჭყონისაჲ და გიორგი ბერისაჲ საუკუნომცა[2].

კუალადცა ეტყჳთ:
ყოველნიმცა მწუალებელნი შეჩუენებულ არიან.
ყოველნიმცა მართლმადიდებელნი კურთხეულ არიან.
ყოველთა მართლმადიდებელთა წელნიმცა მრავალ არიან.
ყოველთა მართლმადიდებელთა საუკუნომცა არს კსენებაჲ.
ყოველნი მწუალებელნი საუკუნოდმცა შეჩუენებულ არიან.
ყოველთა მწუალებელთა, საუკუნომცა არს წყევაჲ და დაუსრულებელი შეჩუენებაჲ*.

7. [ᲘᲝᲐᲜᲔᲡ ᲬᲘᲜᲐᲛᲫᲦᲕᲠᲘᲡ ᲠᲘᲒᲘ ᲒᲐᲮᲔᲜᲘᲚᲘ ᲛᲐᲛᲐ ᲡᲕᲘᲛᲔᲝᲜᲘᲡ ᲛᲘᲔᲠ]

[XII ს. (?)]

... ვითარცა ქრისტეს ღმრთისაჲს[3] დედოფლისა ღმრთისა მშობელისაგან გამორჩეულ არს თქუენდა წინამძღურად მოვლინებულისა, ჰნებავს ღმერთსა და საწინამძღურო კურთხეჳა ჴელთა მიეცით და საჭდომსა და პატივსა დაისუას და იყოს უცვალებელად; და არა თუ გამოჩნდეს მის თანა საქმე წუალებაა, მონასტრისა ორგულებაა, ანუ მეფეთა ღალატი და რჯულისა შეცოდებაა.

თუ მას ეაე არა სჭირდეს, დაემორჩილოს ყოველი, ვითარცა ქრისტესა ღმერთსა; და ვითარცა თჳთ ღმერთსა ეერვინ იკადრებდეს უნებელსა[4] მისსა.

ვინცა იკადროს, წინაალმდგომი არს ღმრთისაჲ[5], ვითარცა თჳთ თავადი ღმერთი ბრძანებს[6], ვითარმედ: «რომელმან თქუენი არა ისძინოს, ჩემი არა ისმინოს; და რომელმან თქუენ შეურაცხყოს[7], მე შეურაცხმყოფსაჲ**. და მოციქული იტყჳს[8], ვითარმედ: «დაემორჩილენით წინაჳძღუართა თქუენთა და ეტყოდით ყოველსა საქმესა».

ეგრეთვე უჭმს წინაჳძღუართა ღმრთისა[4] მიერ ვამორჩეულთა შწყემსაა და მოძღუარსა მათსა.

---

[1] საუკუნოჲ] საუკუნომცა არს წსენებაჲ და კურთხეჳაჲ B. [2]+არს წსენებაჲ და კურთხეჳაჲ B. [3] წ(ა). [4] უნებლი(ა)სა. [5] ღ(ა)სა. [6] ბრძანებ(ა)ს. [7] შეურაცხყოფ-ყოს. [8] იტყჳ(ა)ს.

* ჭყონის კოდეზე ტექსტის ხელით: «დიდება ღ(მრ)თ(ი)სა ყო(ველ)ს(ა)».

** შდრ. ლუკ. 10,16.

ეგრეთვე დეკანოზი მოაკლდეს. შეკრბენ ძმანი წინაშე მამისა და წინამძღურისა და მოძღურისა და გამოარჩიონ იგ[ი]ვე წმიდაჲ ცხოვრებაჲ, რომე ზემო სწერია, ისრე იმას დააყენებს.

და პატივი ორი დეკანოზისა, რომე ღმრთის-მოშიშებითა მს[ა]სურობდეს ეკლესიათა. ეკლესიასა შინა შემაელად, დადგომად ეუბნებოდეს: და ანუ შინა შევა და ლოცვასა იზემებს და სხჳათა ეუბნების და ღმრთისა[ჲ] წინაადმდგომთა და შეურაცხის-მყოფელთა თანა დაისჯების.

ესრეთ ეკლესიად შესრულთა ეუბნების, მათ ლოცვა ჰგონია და ლოცვა არა არს. სოფლითა და კორც[ი]ელთათჳს მოსრულან და ყოველთა ზრახვენ და ეუბნებიან. და ესრეთ იქმნების ღმრთისაგან რისხვა, ზრახვითა და უწესოდ დგომითა ეკლესიათა. გ[ა]ნიდევნოს და იკონ[ო]ი არა მიბუდეს ძმათაგან სამ დღე; და ეკლესიათა კართა მდგომ[ა]რე იყოს სამ დღე და შენდობასა ითხოვდეს ყოველთა ძმ[ა]თაგან სამრთო[თა] კრებულთა. ძმანი შენდობა მისცენ, მწუხარი და იკონ[ო]ი მისცენ.

დეკანოზს მეტისა კაცისაგან საუბარი არა იკადრების, მანც[ა][1] თუ დაჭირება იყოს.

ვინცა ლოცვა მოშ[ა]ლოს, განიკანონოს მოძღურისაგან.

წინამძღურისა, მოძღურისა და დეკ[ა]ნოზისა ჭელთა არს ეკლეს[ი]ისა საქმე და ძმათა სულიერთა. ამათ სამთა ჭელთა არის ეკლესიისა საქმე, რაჲცა დააკლონ, ღმერთმან მ[ა]თ ჰკითხოს.

ეს[ე] გ ა ნ ა ჩ ე ნ ი შე, მ ა მ ა მ ა ნ ს ჳ მ ე ო ნ[ს]...* ხოლე გაეახ[ი]ნე, ვინცა ეს[ე] ზემო წერილი გაათაოს და ისმინოს, ღმერთმან მისი ლოცვა ისმინოს.

დიდმან ანუ პატარამან რამანცა კაცმან მოშ[ა]ლოს: ანუ დიდებულმან, ანუ აზნაურმან, ანუ მოლაზონმან, ანუ ძმათაგანმან დაუჭირებელად მოშალოს. ამა სოფ[ე]ლსა შერკხუეენითა და საკუდილითა ჰკითხოს და საუკუნესა წარწყმედითა ჰკითხოს სულსა მისსა, ამინ.

8. [დაწერილი შიომღვიმის არეგუღისა ტოხაჲსძეებისადმი]

[1190—1204 წწ.]

... აღმსარებელთაჲთა, და ყოველთა ღმრთისათჳს მოღუაწე ნათელთაჲთა, რომელნი...** სათნო ეყუნეს ღმერთსა და უფალსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა, და ამათ ყოველთა-თანა წმიდათა შამათა: იოანე, შიო და გეაგრესითა, რომელთა მადლითა ესე ყოველი იქმნების.

---

[1] ღირს. [2] ჩჩრგს. [3] ღირსი. [4] შჩრკა. [5] მამამან საქართველოს სრნ.

* აქ სამი ასო არ იკითხება.

** ერთი სიტყვა არ იკითხება.

ესე დაწერილი და სომხურად და[გე]წერეთ და მოგვესენეთ ჩუენ, მღვდისა ლავრ[ის]ა კრებულმან ძლიერმან და ცუძლურმან, მ[ე]მდვიმეშან] ბ[ა]ს[ი]ლი]...*, მ ნ ა თ ე მ ა ვ ი ხ ა რ თ ე ვ ა ქართულად ქ ო ლ ო ზ და ყოველმან კრებულმან მა[მათა]...** სრულებითმან თქუენ, ტოხ[ა]ძეთ: იოანეს, ნიკოლოზს და ნიქნიას და ყოველთა მომავალთა [თქუენთა და]...** ნათესავთა მეუკუნისამდე.

და უ[კუე]...** საწირველად გბოძებოდა სიგლახა [მკვდრა]დ...** კვრიაკე კახთა მეფისაგან და ჩუენცა მოგეცით და მოგაჭსენეთ სამამულოდ და მკვდრად.

ამად რომე, თქუენისა გუარისა მოძღუარი ყოფილყო კვრიაკე კახთა მეფისა ბასილი ტოხაძეს; და მას მისითა მოძღურებითა შემოეწირვინა წმიდისა მ ი ო ძ ა თ ჳ ს რჩევით მთათა შინა ღ ა თ თ ი და ბართა შინა რ უ ე თ ი: და გაეჩინა მისისა სულისა სამლოცველად ერთი ფუძე გლეხი დათს — ე ა კ შ ა მ ა ი ს ძ ე და რ უ ე თ ს — უ შ ი შ ა რ ა ძ ე...* ებოძა სამამულოდ ჭიწა მწირე...* გომთა ჰმარილს...* და ჩუენ...*ს[მწირ]ველად მით ორითა ფუძითა...*

და გქონდეს ჩუენგან[ა] შეუვალად[1], [ვითარ]ცა გიხდეს, ეგრეცა იმსახურებდით; და ედვას [ღ]ლად ნაოთხალი თქუენთჳს მოსახუედრებელად; და რაჲზომიცა მსახური გიხდეს, მუნით იმსახურებდით.

და არაოდეს რაჲ საქმე გუედვას არცა ჩუენ და არცა ჩუენთა შემდგომთა, თჳნიერ ამისგან კიდე რომე, ოდესცა მივიდოდეთ, ძლუენი მოგერთმოდეს.

სხუად გიბედნიეროს ღმერთმან თქუენ, ტოხაძეთა და თქუენთა მომავალთა კვრიაკე კახთა მეფისა სამწირველად, მისითა მიმდგომითა შინაითა და გარითა.

უკუეთუ ხუცესი არა იყოს, ტ[რაპე]ზი] გარდაიჭდებოდეს კვრიაკე კახთა მეფისათჳს.

აწ [გიბედნიე]როს ღმერთმან თქუენ, ტოხაძეთა იოანეს, ნიკოლოზს და [ნი]ნიას და ყოველთა ძმათა და შვილთა და მომავალთა მი[სთა] და [უკუნითი] უკუნისამდე ეროგულობასა შინა წმიდისა ამის [უდაბ]ნოჲსსა.

და აწ სრული არს დ ა წ ე რ ი ლ ი ესე ჩუენგან და შემდგომთა ჩუენთაგან.

---

1 ... შეუვალად.

* აკლია ერთი-ორი სიტყვა.

** აკლია ორი-სამი სიტყვა.

მოწამენი და დამამტკიცებელნი ვართ ამას დაწერილსა ზედა ბასილი მემღუიმე, ლუკა წილკანელი, ნიკოლოზ მნათე და ერთობით ყოველი კრებული.

და აწ, ვინცა ვინ ესე ჩუენი დაწერილი შეგიცვალოს: ანუ შინაძან, ანუ გარეშან, ანუ მოძღუართმან, ანუ უდაბნოჲსა* ამის მფლობელმან, ანუ რამეთუც კაცმან შეგიცვალოს; ანუ შინათა [სა]მწირველოჲ, ანუ გარეთ ორი ესე მის[ა] მიმდგომი ორი ფუძე გლეხი, ჰრისხჳსმცა ღმერთი დაუსაბამოჲ, მამა, ძე და სული წმიდაჲ...**

ესე კვრიკე კაბათა მეფისაგან ნაბოძვარი სამწირველოჲ და ჩუენგანცა ამა დაწერილითა დამტკიცებული. შინაჲთა და გარითა მისითა მიმდგომითა ყუელაჲთა, ვინც შეუცვალოს ტოხაჲსძეთა და მოუშალოს მღუმეს ყოფაჲ და ჩუენი განაჩენი, [ჰრის]ხჳსმცა ღმერთი ცხოველი წმიდაჲ...***

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს. დაიწერა ქელით კვრიკესითა.

[ხელრთვები მხედრულად:]

[1]. ქ. ესე დაწერილი ჩუენ, ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზსა თეოდორეს ქელითა ჩუენთა დაგუამტკიცებია.

შემცვალებელნი ამისნი, რაისაც მიზეზისა მოღებითა, იყუნენ ქრულ, წყეულ და შეჩუენებულ ღმრთისა და ყოველთა წმიდათაგან აქა და საუკუნესა.

დამამტკიცებელი აკურთხენ ღმერთმან და წმიდამან დედაქალაქმან.

[2]. ქ: ესე დაწერილი ჩუენ ქრისტეს მიერ ქართლისა მთავარ ეპისკოპოსსა[1] გიორგის ჩუენითა ქელთა დაგუამტკიცებია.

და ვინცა ქელუოს შლად და ქცევად, დაშცა-იქცევის დათანეთ(?) თანა ყოვლითურთ ტომით მისითურთ და ქრულია ღმრთისა პირითა აქა და საუკუნესა, ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა; და ნუ გიკსნას ღმერთმან ნუცა მაშინ, ოდეს ყო[ვ]ელნი ქედდადრეკით წარმოდგენ.

და დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს.

[3]. ქ. ესე, ვითა ზემოით მამათა წმიდათა დაუწერია, თქუენ,

---

[1] მთაუარებისკოპოსსა] მწსსა.

* აჭ მთავრდება პირველი კეფი.

** წყევი 32 სტრიქონს შეიცავს.

*** წყევი 22 სტრიქონს შეიცავს. აჭ მთავრდება მეორე კეფი.

ტოხუასძეთადა, და კვრიკე მეფისა სამწირველოი და სახლი მოუცვ-
მია, ამას მეცა ნიკოლოზ წილკნელი მოწამე და დამამტკი-
ცებელი ვარ.

ვინ ჯელყოს ამისად შლად და ქცევად, რასაცა მიზეზისა შე-
მოღებისათუის, იყოს კაცი იგი კრულ ღმრთისა პირითა და ყოველ-
თა წმიდათა მ[ეო]ხთა მადლითა, ამინ.

და ვინ დაამტკიცოს, უფალმან აკურთხოს.

[4]. ქ. ესე, ვითა წმიდა მამათა მღუმელთა ითანე ტოხასძისა-
თჳს დაუწერია და უბოძებია კვრიკე კახთა მეფისა სამწირველოჲ
ჰამულობით, მე, ლ[უკა მ[ე წ]ი[ო]მე მოწამე და დამამ-
ტკიცებელი ვარ.

[5]. ქ. ესე, ვითა წმიდათა და ღმერთ-შემოსილთა მამათა და
ძმათა ამის უდაბნოჲსათა* ტუხუასძეისადა და ყოველთა მომავალ-
თა მათდა კვრიკე კახთა მეფისა სამწირველოჲ მკუდრად და მამუ-
ლობით უბოძებია, მეცა, უნდოი ულია მემღუიმე მოწამე ვარ.

ვინ შლიდეს, კრულმცა არს, და ვინ დაამტკიცოს, ღმერთმან
აკურთხოს.

[6]. ქ. ესე, ვითა წმიდათა და ღმერთშემოსილთა მამათა და ძმა-
თა მღუმისა უდაბნოჲსათა ითანე ტოხუასძისადა და ყოველთა
მომავალთა მათთადა კუირიკე კახთა მეფისა სამწირველოი მკუიდ-
რად და მამულობით უბოძებია, მეცა, მწერი, ღუდუნა ყო-
ფილი, ნიკოლოზ მოწამე ვარ. ვინ შეუცვალოს, ღმერთმან
იგი შეცვალოს ქრისტეს სჯულისაგან. და ვინ არ დაშალოს, უფალ-
მან აკურთხოს.

[7]. ქ. ესე ვითა ღმერთშემოსილთა წმიდათა მამათა მემღუი-
მელთა შეუწყალებია და კურიკე კახთა მეფისა სამწირველოჲ უბო-
ძებია ითოანე ტუხუასძისათუის და ყოველთა მომავალთა მისთა-
თჳს, მე, ნიკოლოზ მნათე მოწამე ვარ და დამამტკიცებელი.
ვინ რაისაცა მიზეზისა მოღებითა შეგიცვალოს, კრულმცა არს პი-
რითა ღმრთისათჳსა.

verso-ზე სვეტად:

[8]. ქ. მე, მთავარმამი მემღუიმესა იუვანესცა
დამიმტკიცებია, არგოს ღმერთმან სულსა კახთა მეფისა კუირიკესა,
ამინ.

მარცხენა კიდეზე:

[9]. ქ. ესე, ვითა წმიდათა და ღმერთ-შემოსილთა მამათა და ძმა-
თა მღუმისა უდაბნოისათა ითანე ტოხასძესადა და ყოველთა მომა-

* აქ მთავრდება მეხუთე ქვეთ.

ეალთა მათთადა[1] კეირიკე კახთა მეფისა საწირველო...** [ეჰ]ბრძნ-
ბაა, მეცა, [ცოდ]ველი აბრაამ მიხსძ(?)...**
და ეინ დაამტკიცოს, ღმერთმან აკურთხოს.

9. [წესი და განგებაი შინაგანი მონასტრისაჲ]

[1191—1212 წწ.]

...თუ ვინმე დაი[მ]ჭიროს თჳთოჲსა მეტი, მოძღუარი და მოწაფე ორნივე კიდეე გაისხნენ მონასტრით შეუნდობლად.

მწირსა მონაზონსა დიაკუნისა და[მ]ჭირეაჲ არ[ა] კელ-ეწიფოს და არცა ერისგანისაჲ. უკუეთუ დაი[მ]ჭიროს, ორივე კიდე განიკადნენ დედალი არესაგან... უკუეთუ ვინმე დაი[მ]ჭიროს... დაი[მ]ჭიროს... და კაცი გაიძოს, საქე... არს ეგრეთ საწყეო მისაჩენელი არს გ"ნა ამას მონა... ყრმოდ სიცოცხლისა ით... ამის წინამძღურისაგან[2] ფაჩი... ამას მეწირა... ვინცა იკადროს, კაცი კიდე გაიძოს ...სა ემსახუროს.

საპყარნი, რომელნი განჩენილ არიან, ეგრეეე იყოფებოდენ. რომელთაცა ამათი წინამძღუარი უბრძანებდეს ეკლესიისა და მატერისა[3] სამსახურად გაგზავნასა, მორს თუ ახლოს,... ნუმცა უკადრებია უნებელი წინამძღურისაჲ[4].

და წინამძღურისაჲ[5] ესრეთ განჩენილ არ[ს].

საწინამძღრონი ადგილნი და გლეხნი და ზუარნი და ვენაჯნი და სხუაჲ მოსავალი ეგრეთვე ჰქონდეს, ვითარ ესენი... გ[ანმგე]ცა იკლებდა და ჩიოდა, ვითა: პატრონისა და ლამჭართა და სტუმართათჳს ესე მოსავალი არ ეყოფის; და ამისთჳს... ეგრეთვე ბოლნ'ის'ს სალხვე დავდევით.

ესე... ქარცებით ხუარბაღი მოვიდოდეს და ბოლნისა ღუნოჲ მოიღების. ერთი მონასტ[რის] მწირველი, ნაცვალი დ[ა] წინამძღურისა [კაცი] დაიყენებოდის და ერთი წმრი და ერთი ვალ'ანისა[6] ყმაჲ ამას მოსავალსა ზედა.

და გი... არს დიდთა და სრულთა მონასტერთაჲთა მის ღუნისაგან პირველად საბისკუ... რლთნი ჭურნი ალიესებოდიან და მერმე სხუანი, რაედენიცა ეგებოდეს. საბ[ა]ბილოჲ ჭური დღეობასა წაიგებოდეს, ვითა მოსაჭმარებელად საჭ[ე]მსო იყოს; და საკურთაჲ ჭუარ-ამაღლებითგან ვითა წესი და პასექთაჲსაჲ მოგცემდეს.

და ვითა წინამძღუარსა[7] აქაჲდის პატრონნი ღმრთისა სწორნი,

---

[1] ა-და. [2] ჴ-სა გ"ნ. [3] მ"ტრსა. [4] წ"რაჲ. [5] წ"სჲ. [6] ვ"სა. [7] წ"სა.

** რამდენიმე სიტყვის ტექსტი გადასულია.

ლამჭარნი, სტუმარნი დიდნი და მცირენი გაუსტუმრებიან, ეგრეთვე
ვე აწ გაისტუმრებოდენ.

და რაჟამს დააკლდებოდეს პატრონისა ლამჭართა და სტუმართა
თათჳს, აქაჲთ წაეგებოდეს პური და ღუნოჲ. ოდესცა ფ[ა]რი არა
ვის აქაჲთ, ეგრეცა ხადა გუმასპინძლებ მით... ჲარ არა გმო-რ...
დიდთა და მცირეთა ყოველთავე პატივით გაისტუმრებდით.

თუ ქამთა რაჲთმე ცვალებითა, ანუ სეტყჳთა, ანუ თუ... ანუ
სიგლახაკითა და უღონო[ე]ბითა, რაჲთაცა მიზეზითა ამათ განჩენი-
ლი ღუნოჲ მოაკლდეს. რომელი-ესე ღმერთმან ნუ ქნას, რაჲცა
აქაჲთ პური და ღუნოჲ მოჰპრჩეს, ტრაპეზი აქაჲთ გარდაიქცებოდეს.

და სხუებრ წმიდ[ის]ა ტრაპეზისა შესაჳალთა და საქონელთა
ზედა [დაიდებო]დეს წელიწდისა დღეთა აღაბნი: და მოჰრჩა ორ-
მოცდახუთი აღაბი.

ესე მეტი მით განეაჩინე, უკუეთუ დასეტყოს, ანუ რაჲთაცა
თუ ზიანითა წოაკლდეს, ამით მომეტებულითა შეისრულონ. და თუ
ესე ერთიცა მიზეზი არ[ა] იყოს, ზედაჳე დაეყოფჳოდეს ესეცა.

და უხუებით და უნაკლულოდ იყოფებოდენ აქა შინა მყოფნი
ყოველნივე ძჱანი, რაჲთა ღმრთივ-გჳრგჳნოსნისა შჱფეთა მორის
მ ე ფ ე თ ა მ ე ფ ი ს ა თ ა მ ა რ ი ს დღეგრძელობაჲ და წარმარ-
თებაჲ და შენდობაჲ უფროჲსად აღემატოს და ითჳსმოდის, რო-
მელმან დიდი გულს-მოდგინებაჲ აჩუენა და სოფელნი და
აგარაკნი შემოსწირნა, და სხუანი აგარაკნი თჳუენნი შესაჳალობის-
გან და შეულეაღ ყუნა და ყოველი ზარჲა და ბეგარი [ამოჰგჳადა...

მონასტრისა მწყობისათჳს მათისა ყოველთა დღეთა ტრაპეზ-
[სა] თანა იდიდებოდეს საკსენებელი მეფობისა მათისაჲ; და სოკუ-
ნოცა არს და დაბსრულებელ ჴსენებაჲ მათი, ამინ.

ი ე ი ნ ე მ ჯ ა რ გ რ ძ ე ლ მ ა ნ ც ა მ ს ა ხ უ რ თ უ ხ უ ც ე ს-
მ ა ნ დიდი სასოებაჲ და გულს-მოდგინებაჲ აჩუენა ამის დედის
ღმრთისა მიმართ და საყოფ[ე]ლისა მისისა და რომელ მონასტერ-
სა... საბოსტნე და საყუნაჭე, რომელი დიდად ეჴმარ[ნეს], ესე ე ა-
ლ ა ნ ი ს ჭუეშითგან იყოდა. რომელ... უფრო[ჲ]სითა სიფასოჲთა
და დედასა ღმრთისასა შემოსწირა, რათა მოჴსნებული დიდებულ
ყოს ძემან ღმრთისამან და ამან ყოველად წმიდამან დედამან მისმან.

და ამის ადგილისაგან ჰმართებდა, ტრაპეზისათჳს განეაჩინეთ,
რომელ სტუმარსა და ყოველსა მომჳალსა[1] მისსა ეყოფოდა. ეგ-
რეთჳე საწინამძღროდ განეაჩინეთ, რაჲთა წინამძღურისა სტუმარსა

---

[1] ყოველსა მომჳალსა] ყ"ი მომჳალსა.

და მომავალსა ყოველსავე მისსა ეყოფოდა. და ეგრეთვე საშჯოსა
ლოჭსა სახლისა მისისათჳს განვაჩინეთ.

და სხუაჲ, რომელი ამისგან დაჰრჩა, ასევე სახლსა ზედა სა-
ხუცოსა და ს[ამწიროს]სა წესისაებრ ვითა ჰმაართებდა, ზედა გაუყავ
სწორად.

აწ ესე, ვით ყოველივე წესი და განგებაჲ ამის მონას-
ტრისაჲ სიმრთელ[ე] და საკაცოჲ ამას ტჳპიკონსა შინა სრუ-
ლად და უნაკლულოდ დამიწერია, ყოველსავე ეგრეთ აღასრუ-
ლებდენ.

წინამძღუარსა, ვითა ქრისტესა, ჰმორჩილებდენ. ნუმცა რაჲ
იკადრების წინამძღურისა უნებელი, ვითა ქრისტესი. და წინამძღუ-
არი, ვითა ქრისტე მისთა მოწაფეთათჳს ტკბილი და სახიერი არს, ეგ-
რეთვე იგი ყოველთათჳს თჳთეულად ტკბილი, სახიერი და ლმო-
ბიერი იყოს.

წინამძღურისაგან ნუმცა იქმნების ესე, თუ: [რომელთა] კითხ-
ვა[2]-რჩეულით სიყუარული ჰქონდა, რომელთაგან[3] ეშინოდა და
ჰრცხჳნოდა და ნუგეშინის-სცემდა, ასუმევდა და აკუმევდა; და
რომელთა[4] მწირთაგან არცა ეშინოდა და არცა ჰრცხჳნოდა მათი
ყბედი საქ...

---

[1] სიო[თ]ჲ. [2] კ[ი]თ. [3] რომელმან. [4] რათა.

10. განგება ვაჟანის ძუაბთა

[1204—1224 წწ.]

1...* [მო]ნასტერსა ფრიად მც[ირესა]...** [აღგე]შენე მო[ნასტრა]დ ერცელი...*** [და] კმად დამტევნელი სიმრავლესა [მოწე]ულეთასა, რომელი იგი მსოფმედებითა ზეგარდამოთა შეწევნათაჲთ[ა და]...** წყალობითა სრულ-იქმნა.

2. ვინაჲცა გულსვიდგინე აღწერად] და კანონთ[ა] ღმრთივ-გმოანთა საღმრთოთა ჭადაგთა და წ[მიდათა ღმერთშემოს]ილთა მამათაჲსა განეგებვოდის ყოველივე სახე მოღუაწებრისა ჭაბუკისა, რომელ]ნი მკვდრ იყენენ მას შინა.

რამეთუ «არცა კეთილი კეთილ-არსო», თქუმ[ულ არს], «...****ად იქმნებოდის» და ვითარმედ «მცირე იგი არა მცირე არს, უკუეთუ დიდთა მშობელ იქმნებოდის». რომლისათჳსცა დიდითა გულსმოდგინებითა და გამოკვლეთბვითა] აღვწერე განწესებაჲ ესე, მოღუაწეშეუნიერებრისა წეს[ისათჳს]

3. ვინაჲთგან იბოვნეს მას შინა ვიეთნიმე მონაზონთაგანნი, რომელთა [მიეცა] მონასტრისაგან ორნატნი, აგბარაკნი და ვენაკნი, რაჲთა აჭუ[ნდეს]. ამათ საფუძუთაგან ჩემთა მიეცა ს...****და თითო-ეუ[ლსა რაო]დენიცა ენება და ით[ხო]ვა და ყ[ოველი იგ]ი ტრაპეზსა მიუდგინე.

ესე ვითარცა ყოველად უწესო[ჲ დ]ა განგდებული კანონთაგან წ[მიდათა და ღმრთივ-გ[ანბრძნო]ბილთა მოციქულთა და ყოველად მსოფლიოთა კრებათაგან და ვითარცა მ[იზეზი] ნივთთმოყუარებისაჲ და საძაგელისშეძინებისაჲ, ეკჭრობისა და [მოფა]რდულობისაჲ და ვითარცა უკნოჲ და წინააღმდგომი და დამა[რღუე]ველი ყოველისავე სამოღუაწეოჲსა კანონისაჲ და უცალო-მყო[ფელი] ღმრთისმიმაახლებელისა ლოცვისა მიმართ და მარხვისა მო...****უვალობისაგან ერთსულთა ძმათაჲსა.

---

* აქ იწყება მეორე ქვეშ., პირველი დაკარგულია.

** აკლია თრი-სამი სიტყვა.

*** აკლია სამი-ოთხი სიტყვა.

**** აკლია ხუთი-ექვსი ასო.

რამეთუ წერილ-არს: «შეუძლებელ-არს] ორთა უფალთა მსახურებად, ესე იგი არს ღმრთისა და მამონაჲსი»*, და სხვათ იტყჳს: «მორიცალეთ და გულისჴმაყავთ, რამეთუ მე ვარ ღმერთი», და კუალადვე: «[რომელმან არა] იჴმნას ყოველისგანვე მოწაფეებისა თჳსისა, ვერ შე[ძლებელ-არს] მოწაფე-ყოფად ჩემდა»**, და სხვათ წერილ-არს: «ხოლო სიმრავლ[ისა მართლმორ]წმუნეთაჲსა იყო გული და გონებაჲ ერთ და არავინ თქუა [მოწაფეები] მისი თჳსად, არამედ ყოველივე აქუნდა საზოგადოდ»***.

ხოლო ნუმცა ვის თქუენ[თაგანსა] უკადრებიეს ამიერითგან რაჲთუერთით ეწესისა საქმესა ჭელყოფად მონასტერსა ამას შინა ჩემსა სამკჳდრებელსა, მოგებად რასმე განმდებულთაგანსა თჳსაგან, რაჲთა არა წ[აჴ]ვაჲ [იგი] მოსასპოლეველი ანანიაჲსი და საპფირსაჲსი და კეთრი იგი გეზისი დაიმ[კჳდრით].

თავი ბ

რიცხჳსათჳს მღდელთა და მთავარდიაკონთა და მწირთაჲსა; და დადგინებისათჳს სულიერისა მწყემსისა და კელიხუფალთა თუ ვითარ ჴერ-არს, გინა ვითარი სათნადო-არს რაჲთა იყოს თითოეული მათი; და ვითარმედ არც[ა] ვის ძმათაგანსა კელეწიფებაის მოწაფეყოფად სხჳსა მოძღურისა [და ა]რცა მოგებად მოწაფეთა, არცა შინაგან მონასტრისა და არცა გარეთ; და ვითარმედ [ნუ] განი[ყოფებს] ყოველი სავსებაჲ ძმათაჲ; და რაჲთა მემკჳრენი მონასტრისა პატრონთა უთაყუანწე[ბდენ]

1.**** [ხოლო ესეცა] განვაწესე, რაჲთა იყუნენ მონასტერსა ამას ჩუენსა სამკჳდრებელსა [ეპ]ანის ქუაბსა შინა მღდელნი უკუე ვიდრემე და მთავარდიაკონნი ყოვლად სწალნოჲსა] ჳსისხლოჲსა საჲდუმლოჲსა (sic) სრულ-მყოფელნი წმიდანი და პატ[იოსანნი, რი]ცხჳთ: ლ"ჲ:, ესე [იგი] არს: კ"დ: მღდელნი და ზ" დიაკონნი, განწესებისაებრ [მოციქულთა კრებულ]ისა და წმიდათა მამათაჲსა.

ხოლო მწირად წოდებულნი იგი, რომელ-არიან მონაზონნი,

---

* მათე 6,24; ლუკა 16,13.

** ლუკა 14,33.

*** საქმე მოციქ. 4,32.

**** აქ იწყება მესამე კანონი.

იგიცა უეჭველად ღმრთისმოშიშნი და ღმრთისად განმკუთნველნი ყოველისა ცხო[რებ]ისა თჳსისაჲნი და წინაალრჩევისა მიერ ზეშთაჲდებულ სრულნი სოფლისა [ღელვა]თაგან და მსახურებისათჳს მონაბრძანებისა და ძმათაჲსა დიდად მოსწრ[აფებ]ენი და უდრტჳნველად მორჩილნი წამოსყოფასა მწყემსისა და მა[მისა] სულიერისასა, რიცხჳთ: ქ".

ხოლო მსახურნი :ი", რომელნი ყოველსავე ტრაპეზისა და [სამზ]არეულოჲსა და სახაბაზოჲსა სამსახურსა აღასრულებდენ.

ჲ. [სამძართ]ლობელ(?) იყო რიცხჳსა ამის ეპრავლესსა დაწესებაჲ მდდელ[თა და] მოსაზონთაჲ. გარნა ვინაჲთგან ყოველითკერძო უზრუნველობისა [და ჯორციელად] და სულიერად განსუენებისა მათისათჳს მოსწრაფე ვ[იყავ] და რაჲთა სრულო[ბით] აქუნდეს ყოველივე საჭიროდ საგმარი ჯორციჲცა [და უნა]კლულო და უმოქენეო იყვნენ და ყოველადვე მოცალე [მა]რხ[ვისა და ლ]ოცვსათჳს, [მოღუაწებისა] და საღმრთოჲ[სა წერილისა კით]ხვისა და მათ შორის მდებარეთა, რომელთა ზედა..."მა, და ხედვად ხედვეთა მათ მაღალთა, რომელი ესე თანახ[ადებ] სასწრაფო არს და საჭირო მოსაგებელ ყოველთა მოსწრაფეთა საუკუნოჲსა ცხორებისა მეძიებელთა, ამის ჴერისათჳს ქმაჲყავ რიცხჳ ესე, რომელსა მოაკლდების ნემცა ოდეს რიცხუსა ამას [მ]დდელთა და მთავარდიაკონთა და მონაზონთასა.

ჳ. [ამა]ს უკუე ზემოჴსენებულსა დასისაგან მდდელთაჲსა გამოირჩეოდის ერთსტულობისა მიერ ძმათაჲსა კაცი სიტყჳთ და საქმით უაღრესი სხუათა ყოველთაჲ, რომელსა ყოველნივე ერთჴმობით ეწამებოდინ, და მრავალი ჟამი დაეყოს [მონა]სტერსა შინა და უბიწოჲსა ცხორებისა მისისა ყოველნი იყვნენ მოწამე. [მემკ]ობილი ყოველითავე სათნოებათა სიკეთითა სულიერებრისა და ჯორციელებრ[ისა], და შემ[ძლ]ებელი ტჳრთად ესოდენსა სულებსა ძმათასა [და]..." [ჴ]ელისაებრ, და ჟამისა და საქმრისა ღუწად და წულთად და კერძ[ებ]ად კაცად-კაცად[სა] წყალულებასა და შემსლებ"ლსა(?) სალბ...", და რაჲთა უმცირეთა სიტყჳთ, ხოლო უმრავლესთა საქმით [ას]წავებდეს.

ესე იგი არს, რაჲთა თჳთ სახე კეთილის ექმნებოდის ყოველთა კეთილად წარმართებითა თჳსისა ცხორებისაჲთა, ვითარცა წერილ-არს, რომელთა იწყო იესუ ყოფად და სწავლად, რამეთუ მოციქულისაებრ მეტყუელისა: «რომელმან თჳსისა სახლისა კეთილად განგებაჲ არა ეწყოდისო, მას ეკლესიაჲ ღმრთისაჲ ვითარ ერწმუ-

---

" იხილეთ შენიშვნა ასო.

ნოს?»* და ნანდვილად სამართალ, რამეთუ უკეთუ თჳთ წინაალმდგომისა იყოს მოქმედ, ეითარ ასწავოს მან სხუათა კეთილად მოქმედებაჲ არა სამართლად ითქუასა მისსა მიმართ: «მკურნალო, განიკურნე თავი თჳსი»!** არამედ უფროჲსად, რაჲთა ეითარცა სარკესა შინა განიცდიდენ ყოველნი მოსწრაფებითა სათნოებისა მისისათა და შემძლებელ-იყოს წარღებინებად წინაშე უფლისა სამწყსოთა თჳსთა, რომელთათჳს სიტ[ყ]ჳსმიცემაჲცა თანააც თანაწარუვალსა მას სამი[ნ]ნელსა] სასჯელსა ქრისტესსა და თქუმად: «აჰა, მე და ყრმანი, რომელნ[ი] მომცნა მე უფალმან»*** [თ]არვად...****ა წამებაჲ რამეთუ ამ...***** მოკუეთილი...***** რაჲთა არა ძ[მისა] უავნეს დაემართოს და: [შთ]აგარდეს ეშმაკისა და რაჲთა ბრძანებისაებრ უფლისა მი...******რ დადებად სულისა თჳსისა სამწყსოჲსა თჳსისათჳს. წერი[ლისაებრ:] «ყოველმან მწყემსმან კეთილმან სული თჳსი დადვას ცხოვართა თჳსთათჳს»******* და შემდგომ[ი].

4. [ეს]ევითარი კაცი, ღმრთისად განმკუთნველი თავისა თჳსისაჲ, დაიდგრნებოდის წინაშძღურად და მოძღურად სულიერად და ჴორციელად და მას ერ[თსა მიე]ნებოდის სული ყოველთა მონასტერსა შინა მყოფთა ძმათაჲ და ყოველთაჲვე იგი [იყავნ] მწყემს და მოძღუარ და მამა სულიერ და ნუმცა ვის სხუასა უკ[დრებიეს]

[თავი დ]

*******ყოველსა მო...********ანა ტრაპეზი...******** [ერთსულ]ობისათჳს ძმათა [მსა].

1. [ჴ]ერ-აბს რაჲთა ყოველთა ტრაპეზობათა წიგნი იკითხვოდის ყოველ[თა] დღეთა, ჟამსა ძმათა საზრდელისა მიღებისასა. და ნუ [რომელ]სა დღესა იქმნების დახრწეეაჲ წიგნისა კითხვისაჲ ნუ [რომლისა] მიზეზისათჳს. ხოლო იკითხავს იგი, რომელიცა კანონაბობისა მსგე[ფსსა ჰ]მსახურებდეს.

2. ხოლო არაჲს ჭელეწიფებს უბნობად და [შეტყუელებად] ერთიერთას ტრაპეზსა ზედა. არამედ რაჲთა ფრიადითა მყუდროე-

---

* 1 თიმოთე 3,5.

** ლუკა 4,23.

*** ესაია 8,18.

**** აკლია ცხრა-ათი ასო.

***** აკლია შვიდი-რვა ასო.

****** იოანე 10,11.

******* აქ იწყება მეექვსე კანონი, მე-4 და 5 კანონი დაკარგულია.

******** აკლია ერთი სტრიქონი.

ქმითა მიმდე]ბელნი საზრდელისან[ი] ჰმადლობდენ მომცემე[ლ]სა რაჲთურთით არა იყოს საუბნარი.

და თუ [იკადროს] ვინ [უბნობად და] ერთ და ორგზის ცუდ შეცოდა რაპეზისა მიერ [დაყენებულმან] აჩრა [ისმინოს], განყვანებულ-იქმნეს ტრაპეზით და განირჩ[მოდოს]...*

[ხოლო უ]კუეთუმცა მასვე სიგლახპესა ზედა დაადგრ[ეს] ნა...** [რტა]პეზსა ზედა, ესეეითარი** ალმძვრელი და ალმა-[მფოთ]ებელი [საზოგადოჲსა მ]ყუდროებისა ყოვლად-ყოველითურთ მოიკუეთუნ, [ვითარცა] დამპალი, და გარე განითხიენ.

ჲ. ხოლო ჴერ-არს რაჲთა რაჲთურთით განწ[ვალებაჲ] არა იყოს შეკრებასა ძმათასა მიღ[ებაჲ]დ საზრდელისა, [არამედ სწო]რად დაეგებოდის ყოველთა ძმათათჳს ტ[რ]აპეზსა ზედა პური და ღვი-ნო[ჲ და] წუენი მემჭრეთათჳს და მწირველ[თა] და მწირთა.

და ნუმც[ა] უხუცესთა ძმათაგანი, მიზეზითა [ცნებულ]ისა გე-მოთმოყუარების[ა და] ნაყროვანებისა თჳსისაჲთა, ნივთად უკეთუ-რებისად და სახედ ბოროტისად ექმნების სხუათა, დამაბრკოლებე-ლი ყოველთაჲ, არამედ თით[ოეუ]ლი დასჯერდინ საყოველთაოსა ევოლოგიასა.

და ნუმცა ოდ[ეს იკად]რებს კიდეგანისა წუენისა დაგებაჲ ტრაპეზსა ზედა და განწვალ[ვისა და] განხეთქილებისა შემოღებაჲ ერთსა მას შინა გუამსა ძმათა[სა, და ტრაპეზო]ბისას...*** [უ]ხუცესსა ყოველთასა და ყოველთა უდარესსა ერთი და იგი და სწორიმცა [დაე]გების საჭმელიცა და სასუმელი და სხუაჲ ყოველივე[ე].

4. გარნა თუ იშჯთ ოდესმე სტუმართმოყუარებისა მიზეზითა, იქმნას [მო]მატებაჲ საჭმელთა რათაჲმე ბრძანებითა მოძღუარისაჲ-თა, ესე ფრიად[ა] ჴეროან არს და ძუელ-მცნებაჲ, რომლისა მიერ ვიეთმე, ვითარ იგი არა უწყოდეს, ანგელოზნიცა ისტუმრნეს.

განესუენებოდენ უკუე სტუმართა, რომელთა თანა დედაკაცი არა იყოს და უფროჲსსა იშჯთა, გინა შორით მოსრულთა, ცხად-არს ვითარმედ მიზეზითა ლოცვისათა, ერთ და ორ-დღეცა, და მე-საამესა დღესა წარვიდოდენ გზასა თჳსსა.

ა. უკუეთუ ვინ დიდი და საპატიოჲ სტუმარი შემოვიდოდის, გინა ეპისკოპოსი, ანუ აზნაური, ანუ საპატიონი ვინმე მონაზონნი, ამა[თ, ვი]თა წესია, ტრაპეზით ეპასპინძლებოდის.

და თუ ჭეშმ[ოჲ] რ[ომელი] იყოს, მონაზონი გინა ერისკაცი,

---

* აკლია შუიდი-რვა ასო.

** აკლია სამი-ოთხი სიტყუა.

*** აკლია ხუთი-ექუსი ასო.

და არავის თანა საქმე ედგას ძმათაგან თჳნიერ ლოცვისა, დაცტრ
პეზისა გაღებასა არა ღირს-იყოს, [არამედ] ესეცითართა მოძღურ
სა და დეკანოზისაგან ემასპინძლებოდ[ს]: ამ[ისათჳს]ცა განმიჩნ
ბია მათთჳს ნამეტნავად ვასაყოფელი, რაჲთა* ესეცითარ[ნი] სტუ
მართა იგინი გაისტუმრებდენ.

და თუ ნათესავი ანუ მეცნიერი იყოს ვისამე ძმათაგანისაჲ და არა ლოცვისა მი[ზე]ზითა მოსრულ-იყოს, არამედ სხჳსა რაჲსმე საქ მისათჳს, ამას თჳთ მან ეპასპინძლოს, რომლისა თანაცა აქუნდეს საქმე.

ხოლო მრავალ[ნ]რონიენეთა მათ და მიწყივთა მთხოველთა მეკა რე განისტუმრებდეს; არა ჴელეწიფების მიმოველად სახლითი-სახლად შინაგან წონასტრისა.

6. საქმარ-არს რაჲთა ყოველად განკრძალული ეროი და ღმრთისმოშიში წონაზონი მესნეულედცა განიჩინებოდის და უძლურმყოფთა ძმათა ჰმსახურებდეს ყოველსაე საჭმარსა მათსა: დღითი-დღე სქაშ[ჳ]ს მოპკლიდეს და მოიხილვიდეს და საწესოსა მიართუმ[ი]დეს მათსა ტრაპეზით.

და სხუაჲ რაჲცა უჴმდეს სნეულთა და უძლურად მ[ყოფთა] ძმათა, უშურველად მიეცემოდის ტრაპეზით და ნუმცა რაჲ მოაკ [ლ]დების საჭიროდ საჭმართაგანი, რომელიცა იყოს და იპოებოდეს.

7. ცდონა ვინაჲთგან ყოვლითკერძო უზრუნველობისა და უმო ქნეობისა [ძ]ათაჲსა მეძიებელ ვარ, და რაჲთა არა რაჲთ იყვნენ ნაკლულევანნი, გაეჩინე საჭოჭმედცა: რაჲთა მოძღუარსა ვიდრემე ეითარცა მწყემსსა სულიერსა და უცთომელსა წინამძღუარსა, მიე ცემოდის ექსი დუკატი.

ხოლო დეკანოზსა და იკონომოსსა ოთხ-ოთხი დუკატი და რო მელნიცა საშჯროსა ღირსქმნილ-იყვნენ ძმანი და მონასტრისა პატ რონთადა თჳყუანებულ იყვნენ, მათ სამ-სამი დუკატი.

ეგრეთვე მწირველთა, რომელთაცა მკითხველ-კანანაზობაჲცა შეეძლოს მემჭრეთაე თანა, სამ-სამი დუკატი მიეცემოდის.

მეპურჭლესა და მეტრაპეზე[სა] და კანდელაკსა და ივიტირი ტესსა ესრეთვე სამ-სამი დუკატი.

ხოლო მეორისა დასისათა, რომელთაცა წირვისა მეტი სხუაჲ საჭმრობაჲ არაჲ შეეძლო[ს], ამათ [ორ-]ორი დუკატი აქუნდეს.

და მესამესა დასისათა, ესე იგი არს მწირთა, ბოტინატი და დუკატი მიეცემოდის.

---

* აქ იწყება მეორე კუთ.

ხოლო მსახურთა სატანისამოსლეგ მწირთაეე სწორად ჩქონ-
დეს პოტინატი და დოკატი.

8. [ე]გრეთეე და პური და ღვინო გაუჩინე: რაჲთა მიეცემოდის მოძღუარსა რეაჲ გრიგი პური, ოთხი წმიდაჲ და ოთხი ქრთილი და სამი საპალნე ღვინოჲ.

და იკონომოსსა ექუსი გრიგი, სამი წმიდაჲ და სამი ქრთილი და ორი საპალნე ღვინოჲ. ეგრეთეე დეკანოზსა ექუსი გრიგი პური, სამი წმიდაჲ და სამი ქრთილი და ორი საპალნე ღვინოჲ.

ხოლო უთავადესთა ამათა, რომელთა: გ˝:გ˝:დუკატი აქუს საჩოკედ, ამათ პური ორი გრიგი წმიდაჲ და ერთი ქრთილი მიეცემოდის და თჳთო საპალნე ღვინოჲ.

და მეორისა დასისათა, რომელთა წირვისა მეტი არაჲ შეეძლოს, ღვინოჲ თჳთოჲ ცალი მიეცემოდის, გარნა პური ვითა თავადთა ძმათათჳს დაგჳწესებია, ეგრეთეე [ამ]თათჳს.

ხოლო მწირთა პური თჳთოჲ გრიგი წმიდაჲ და თჳთოჲ ქრთილი და ღვინოჲ ოთხთა და ოთხთა თჳთოჲ საპალნე.

[თ]ავი ე

ვითარმედ არავის ძმათაგანსა ჴელეწიფების თავნობად და მოფარდულობად ღვინისა ანუ სხჳსა რაჲსმე, არცა აღნადგინებად მიცემაჲ საქმართაჲ; და რაჲთა გამოუთხოვლად მოძღურისა არავის სადა ჴელეწიფებოდის წარსლვად გარეგან მონასტრისა; და არა ყოფისათჳს მეშფოთეთაჲსა; და არა შესლვისათჳს დედაკაცისა თჳნიერ ჴელმწიფეთაჲსა; და არა ყოფისათჳს დიაკონთაჲსა; და თუ რაჲთა მიზეზთათჳს შეიცვალების მოძღუარი წესისაგან თჳსისა, ანუ ძმაჲ განიჴადების მონასტრით

1. [ა]რავის ძმათაგანსა ჴელეწიფების მონასტერსა ამას შინა ვაჭრობად და თავნობად ანუ მოფარდულობად ღვინისა, გინა რაჲსაცა სხჳსაჲ; არცა ვახშად და აღნადგინებად გაცემაჲ საქმართაჲ მსოფლიოთა, გინა დაჭირებულთა ზედა და სისხლითა გლახაკთაჲთა განმდიდრებაჲ, რომელი ესე დიდისა უწესოებისა არს საზღვარ და [ძ]ძაბრულ ანგაპარებითსა სიბოროტჱსა და ვაჭრ[ობისა უჴჳრეს არს.

ნანდჳლევე სამართლად ითქუას მისსა მიმარ[თ: «სახლსა] შამისა ჩემისასა სახლ სალოცველ ეწოდების, ხოლო თქუენ გიყოფიე[ს იგი ქუაბ] ავაზაკთა**».

---

* აჭ იწყება მწირეე კიდი.

** მათე 21,13; მარკოზ 11,17.

ყოფად. უე[ჭუელად მყოფი] ამისი დაიმკვდრებს კეთრსა გიეზისსა და შიშთვილსა იუ[დაჲსსა].

ვინაჲცა რომელსაცა ძმათაგანსა ემხილოს ღჳნის მოყუარულობაჲ[ბაჲ], გინა მეცხებუობაჲ, მყის განიდევნოს მონასტრით და მოიკუეთოს ყოველითურთ და მისსა ადგილსა სხუა დაიდგინოს.

ჲ. არა რაჲ აღსძრავს და აღაშფოთებს და განამწარებს მყუდრო[ებასა] ერთსულთა ძმათასა, ვითარ მეშფოთე კაცი და ღულარჭნილი. ვ[ითარ]ცა იტყოდის რაჲ მოციქული, ვითარმედ: «ყოველი რისხუაჲ და გულისწყრომაჲ და ჴდომაჲ [და] ღაღადებაჲ და სიძწარე მოისპენ თქუენ შორის ყოველით უკეთურებითურთ, ვითარცა შეუ[ნი]ს ჩუენ ღმერთმან»*.

რასა სხუასა გუასწავებს, თჳნიერ განშორებისა ამის ჩუენის[ა]გან და ესეეითართა კაცთაგან, რომეთუ ერთიცა მათგანი კმა-არს სრულისა და [ე]რმრავლისა ჭალაქისა აღძრვად და აღშფოთებად.

ვინაჲცა რომელმანცა ძმათაგანმან იკადროს გინებად ანუ შეურაცხყოფად რაოდენ უმცირესთაგანისა ვისმე ძმათაგანისა და ლალვად და აბრიხებად, ეგეეითარი იგი მყის მოისპენ და განიდევნენ მონასტრით.

ხოლო ნუ ვინ გამოჩნდ[ე]ბის მეშფოთისა და მომთრეველისა ასაბიად, რაჲთა არა ითქუას მისთჳსცა: «იხილი თუ მბაროვი, თანაურბოდ[ე] მას»** და შემდგომი.

და თუ ჴელყოს ვინ ასაბიობად ესეეითარსა, იგიეე პატიჟი დაითმინოს მანცა, [რომეთუ არს] თაყჳდი და დაუწყნარებელი.

ხოლო გჳნიხილვოდეგ ესე მწყემსის[აგან]; და უკუეთუ ორთაჲვე იყოს ბრალი და ორკერძოვე ცხად-იყოს მე[მ]ფოთეობაჲ, სწორ იყავნ ორთავე კანონიკა, გინა პატიჟი, რომეთუ «მონისა ღმრთისა არა ჴერ-არსო ლალვაჲ»***, თქუმულ-არს.

და რაჲთურთით მეშფოთესა და მაგინებელსა და მომთრეველსა არა აქუს ადგილი და საყოფელი მონასტერსა ამას შინა.

რაოდენცა საჭმარნი იყუნენ ესეეითარნი იგი, განიჯადებიან მონასტრით, არამედ უფროჲსღა ფერჴნი მყუდროთა და მშჳდთანი სტკებ[ნიდენ].

ჳ. არაეის ძმათაგანსა ჴელეწიფების ოდესცა, უკითხაჲად და გამოუთხოვლად მოძღჳრისა, წასულაჲ სადაცა გარეგან მონასტრისა, არა თავისა საქმისა და საურავისათჳს რაჲზომცა დაეჭიროს, არცა რეცა თუ მონასტრისა, არცა თუ ჩემისა სამსახურისა ძლით.

---

* ეფეს. 4,31.

** ფსალ. 49,18.

*** 2 ტიმოთე 2,24.

არამედ თანაწარუვალი თუ და საჭიროჲ საქმე დაემართოს ვისმე ძმათაგანსა, წარვიდეს და აუწყოს მოძღუარსა და გამოეთხოვოს და ლოცვაჲ და კურთხევაჲ მისი მიიღოს; და რაოდენსაცა ძლეუსა უბრძანოს მოძღუარმან, მეტსა არა უკმს დაყოვნებაჲ, რაჲთა არა ფრჩებისა და უწესოებისა კანონსა თანამდებ-ყოს თავი თჳსი, რამეთუ «მცირედ-მცირედ შეჰყვაო ისრაელსა», თქმულ-არს, და სხჳთ იტყჳს, ვითარმედ: «მცირე იგი არა მცირე არს».

ხოლო უკუეთუ ვინ გარდაბრეულებითა ამბარტავნებისაჲთა დამეცა ერთი გამოუთხოველად დაყოს გარეშე მონასტრისა, განიჭადენ მონასტრით ვითარცა თავჯედი და შეურაცხისმყოფელი თჳსისა ცხორებისაჲ.

4. საბრჭე ძლიერ და მსწრაფლ დამაკუეთებელ-არს საჴედველთა მიერი წყლულებაჲ, რომლისა მიერ ვჰპოებთ დაკუეთებულად პირველსაცა მამასა, რამეთუ «შეუნიერ იყოო», თქმულ-არს, «ხილვად» და შემდგომი.

ვინაჲცა პონე უაღჳროჲ ნუ უკუე და მრაჲალგზის კაბანთა შთააბნიის ზედამჴდომელი. ხოლო პაეწუეულნი და აღულაგმველნი თჳალნი მრავალსახეთა სასიკუდინეთა სენთა და ბოროტთა წყლულებათა მოაწუენენ მტჳრთ*ველთა თჳსთა ზედა.

გარნა წინაჲსწარმეტყუელი იტყოდის რაჲ: «ვიდოდეთ ბჭეთა მიმართ ჩუმთა და ქვანი გზისაგან განყარენით»**. სხუაჲსა არა რას გულისჴმავჰყოფ, თჳნიერ რაჲთა ყოველნივე დაბრკოლებისა მიზეზნი მოისპნენ და უჩინო იქმნენ საშუალობისაგან ძმათა კრებულისა.

ვინაჲცა განეაწესებ ამას, რაჲთა ყოველადყოველითურთ უვაღიყოს დედაკაცისაგან მონასტერი და ნუ რაჲს მიზეზსათჳს ნუ შევალს მას შინა, თჳნიერ ჴელმწიფეთაჲსა; და ჩუენსა სახლ-ჲსათა, უკუეთუ საჭირო იყოს თანაწარუვალისა მიზეზისა და ყოველთა თანამდებისა ძლით; და მაშინცა მყის განეშორნენ და ღამესა ნუმცა ვინ დაჰყოფს მას შინა ნუ ოდეს, რაოდენცა დაეჭიროს.

ნუცა ვისსა სენაჲსა შევალს დედაკაცი, დედაჲღა თუ იყოს მისი. ხოლო ამის მიზეზისა გარეშე სხუებრ, არცა ჩუენისა სახლისაგან ჯერ-არს შესლვაჲ დედაკაცისაჲ მონასტერსა შინა.

5. ნუცა დიაკონი იზრდების მას შინა, გინა უწუერული ყრმაჲ. ნუცამცა ვინ იკადრებს თჳსსა ნათესავსა, გინა ძმასა, ანუ შვილსა

---

* აქ იწყება მეცხრე კანონი.

** ესაია 62,10.

უპასაკოსა და უწუერულესა შემოყუანად მონასტერსა შინა, ნუ-
ლისა მიზეზისა მოღებითა.

ხოლო უკუეთუ ვინმე გლისპობდეს და შლიდეს წესსა მონას-
ტრისასა და კელყოს განრყუნად მონაკტრისა და გაბეხად ტ ვ ი-
კონიასა და შემოიყუანოს ყრმაჲ უპასაკოჲ და ერთიცა ღამე
დააყოფიოს, გარემე ყოველსა სუეიშნისა მეყსეულად მიითხრთ გა-
ნიდევნოს მონასტრით და მოიყუეთოს ვითარცა ასოჲ დამწალი.

კუალადცა მასვე დაეამტკიცებ, ვითარმედ ყოველად რაჲთუ-
თით არავის კელეწიფების უწუერულესა ყრმისა, გინა დიაკონისა
შემოყუანად მონასტერსა ამას შინა საყოფად, გინაითუ დიდებულისა
შვილი იყოს აბუ აზნაურისა, არცა თუ ჩემისა სახლისა თუ იყოს.

ნუცა ეისისა შეპოვნებისათჳს დაჰჴსნის ვინ წესსა ამას, ნუცა
თნებისა ძლით კაცობრიჲსა წყუეასა მოიხდის თავსა თჳსსა ზედა.

და განმარტებით ითქუმოდენ, ვითარმედ ეითარცა იგი მდედ-
რისათჳს განმიწესებიეს, ეგრეთვე მსგავსად და უწუერულისათჳს
განეწესებ, რაჲთა ყოველადყოველითურთ უვაღ-იყოს მონასტერი
ესე ესეეითართა პირთაგან.

ხოლო უკუეთუ ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმან იმეცადი-
ნოს დაჴსნად კეთილსა ამას წესიერებასა და კანონსა ამის მონას-
ტრისასა, ზეგარდამოჲდთა რისხჳთა დაჰჴსნას იგიცა ღმერთმან გან-
საჯრწნელსა შინა ულხინებელსა და დაუსრულებელსა და დასტეხენ
მას ხუთ-ქალაქიებრ სოდომიანთა და წარმოიკარიელენ საქანელ-
ნი რისხჳისანი მას ზედა, ამენ!

ხოლო რომელმან მტკიცედ იპყრას და დაამტკიცოს, დაიმკჳდ-
რენ შეუძრავი სასუფეველი და უმიწუხროჲ ნათელი.

6. «თქუენ ხართო მარილნი ქუეყანისანი»*, ჴმობს მეუფე წმი-
დათა შინა სახარებათა, რომელი ესე წინამძღუართათჳს ეყჳის და
მოძღუართა, რომელთადა რწმუნებულ-იყოს წინამჴდომელობაჲ
ეკლესიისაჲ.

ვინაჲცა მარილისა თჳთებაჲ ესე არს, რაჲთა დალპოლვად
არა ეტეეებდეს, ესე იგი არს, რაჲთა პირველად თჳთ მწყემსი ყო-
ველთა სახე კეთილის ექმნებოდის, ხოლო ურჩთა და თავქედთა
ძლიერად ამხილებდეს.

და რომელნიცა კურნებასა მიითუალჳდენ ამათ შეიწყნარებ-

---

* მათე 5,13.

დეს, ხოლო უკურნებულად დაღვრომილთა მოიკუეთდეს *დაკვრეტ-
განსთხეველდეს, რაჲთა არა ყოველსა გუამსა განუზოს სიმპალვ.

ვინაჲცა უკუეთუ მოძღუარმან გინა დეკანოზმან თანებისაჲ ვიეთისამე და შეპოვნებისა რაჲსმე კაცობრივისა, ანუ მიზეზითა თჳსებისაჲთა, გინა თუ ვნებულისა შეგობრობისა ძლით, ჰხედვიდენ რაჲ უწესოდ მავალთა და შეურაცხისმყოფველთა ამათ განწესებათასა და არა სწერთიდენ, არცა ამხილებდენ, რაჲთა ანუ განიკურნენ, ინებონ თუ, და უკუეთუ არა, რაჲთა განიჭვდნენ, თჳთ იგინი დაკლებულ-იქმნენ პატივისაგან თჳსისა და ერთად მორჩილთაგანად იქმიენინ.

7. ხოლო უკუეთუ ორგულობაჲ გამოაჩნდეს ვის მონასტრისა პატრონთაჲ, ანუ მოხუეჭაჲ მონასტრისა და ეკლესიისა ნაჭონებთაჲ, ანუ ქრთამისა აღებითა გარდაქცევაჲ ჴელშემარიტებისაჲ, გინა რაჲცა გუარი საძაგელისშეძინებისაჲ და მოხუეჭისაჲ, სრულიად განიკადნენ მონასტრით.

8. და უკუეთუ მოძღუარმან, გინა დეკანოზმან, გინა იკონომოსმან უდებებად გასცენ თავი თჳსი და, სენაკთა შინა მოსუმბრობათა მიდევნებულნი, უგულებელს ჰყოფდენ საქმესა მონასტრისასა და გარეშე საჭიროჲსა მიზეზისა ზედაჲ-ზედა ეკლესიისა ლოცვასა დააკლდებოდენ, გინა ტრაპეზს შესლვასა უდებ ჰყოფდენ, ამათ წარუწყმედიეს თავი თჳსი, ვითარ ძალ-უც-ცხოვნებად სხუათა? ვინაჲცა მყის შეიცვალნენ პატივისაგან თჳსისა.

და უკუეთუ შემდგომად ამისსაცა ეგევითარადვე იქცეოდენ, განიჭვდნენ მონასტრიცა.

9. ტყჳს საღმრთოჲ მოციქული განცხადებულად, ვითარმედ: «არცა მეძავთა, არცა კერპთმსახურთა, არცა მემრუშეთა, არცა ჩუკენთა, არცა მამათმავალთა, არც ანგაჰართა, არცა მპარავთა, არცა მთმობელეთა, არცა მაგინებელთა, არცა მტაცებელთა სასუფეველი ღმრთისაჲ ვერ დამკვიდრონ»**.

ხოლო ნუ იყოფენ, რაჲთამცა იპოა ვინ ესეგვითართა მოქმედი მონასტერსა ამას შინა., გარნა უკუეთუ ემხილოს ვის მცირეთა გინა დიდთაგანსა ერთიცა ამა ზემოთქმულთა ბრალთაგანი, შეუნდობელად განიჭაღოს მონასტრით.

ხოლო ნუ აღტაცებით იქმნების ესე, არამედ გამოძიებითა მრავალითა განიხილეოდენ ესეგვითარნი შესმენანი, ვინაჲთგან მრა-

---

* ეს წყვეტა ნელია ქვეშ.

** 1 კორ. ია თ. 6,9—10.

ცილეზის აღმოხვრებულნი კაცმე ეშმაკისაგან აღიჭურვიან საჭურველ-
კოთა რაიმე შურისტეროზათა ძლით ცილისწამებადცა.

და უკუეთუ ცილი დაეწამოს გისმე, რომლისა გამოჩინებაჲ ვერღარა შეეძლოს, ცილისმწამებელი იგი, ტრიადითა შეურაცხებითა განჭიქებული, განიდევნოს მონასტრით და ნაჭონები მისი ძმათა განიყონ.

10. უკმს მოძღუარსა ტრიადითა კრძალულებითა პეროზაჲ ამით განწესებაჲ და საქმით სრულყოფაჲ ამათ შინა აღწერილთაჲ და რაჲთა თუალუხუეად ამხილებდეს ყოველთაე გარდამდებელთა და თჳთ თავსა თჳსსა სახედ კეთილისად მისცემდეს ყოველთა.

11. *განგუწესებიეს, რაჲთა სასყიდელი ყოველად რაჲათურთით არაჲ ვისგან აღებოდის ძმად დაწესებისათჳს: არა მუქრეთაგან, არა მწირეველთაგან და არცა მწირითგან.

ხოლო უკუეთუ იკადროს მოძღუარმან, ანუ იკონომოსმან, გინა დეკანოზმან, გარდაბრეულებითა ვეცხლისმოყუარებისაჲთა, აღებად ერთიმისა რაჲსმე ფარულად გინა ცხადად და ემხილოს, დაკლებულ იქმნეს თჳსისა პატივისაგან.

რამეთუ სადა «ძირი ყოველთა ბოროტთაჲ რომელ-არს ვეცხლისმოყუარებაჲ»** დამკვდრებულ-იყოს მუნ, ნამეტნაე-არს მიერ მოლოდებაჲ კეთილისა რაჲსმე ოდესცა, რამეთუ «ბოროტთა თესლთაჲ», თქმული-არს, «ბოროტ ნაჭუმაკეენიცაჲ».

12. მორჩილებასა და სიმდაბლესა გჰპოებთ თანაბერგად სათნოებითისა ცხორებისა, რომლისა თჳნიერ შეუძლებელ-არს წარმართებაჲ მონაზონებითისა მოქალაქობისაჲ. საჭიროდ უკუე უკმს ყოველთაე ძმათა მორჩილებაჲ მწყემსისა და მამისა მათისა სულიერისა, კეთილითა სჯნიდისითა და შიშითა ღმრთისაჲთა, ყოველსავე სამსახურსა მონასტრისასა, რომელსაცა უბრძანებდეს, და არა შთავრდომაჲ ბრალსა ურჩებისასა. რამეთუ «ურჩებისა ნაყოფი საკუდილი არსთ», თქმული-არს.

ვინაცა უკუეთუ ვინ, გარდარეულებითა სიმდაბლისაჲთა, ურჩ-ექმნებოდეს მოძღურისა ბრძანებასა, შეპყრობილი ცუდადმზეაობრობისა ჴნებითა, დაეყენოს ტრაპეზს შესლვისაგან და დაეჭიროს საწესოჲცა მისი.

ხოლო უკუეთუ დაადგრეს ურჩებასა ზედა თჳსსა უკურნებელად, განიჴიდოს მონასტრითცა.

---

* აქ იწყება მეორეშეტე ქვი.

** 1 ტიმ. 6,10.

მონაზონთა სოფელსა ქელისუფლად არა დადგინებისათჳს; ვითარმედ მამულოვნობით არავის ქელეწიფების მოგებად ხენაკიხა, გინა ვენაკისა, გინა ეგეთითარიხა რაჲს; და შვილებულ გაზრდილთა ძმად ვერ დაწესებისათჳს; და ვითარმედ არავის ქელეწიფების ხდილობითისა მოხუმურობისა მიდევნებად

1. სოფელთა და აგარათა შინა მონასტრისათა სანიადაგოდ ქელისუფლად ნუმცა ოდეს დაიდგინების მონაზონი, არამედ ერისკაცნი დაიდგინებოდენ, მოძღურისა და კრებულისა ბრძანებითა.

და უკუეთუ ოდესმე ეგეთითარი რაჲმე საქმე დაემართებოდის, რომელ ერისკაცთა არ გაიმართებოდეს და დიდი ეკონომოსი უცალო იყოს სხუათა რათმე საშეშაოთა და საურავთაგან და მონაზონსა დაემართებოდის წასლაჲ, ფრირთაგანი გაიგზავნებოდინ ყოვლითკერძო გამოცდილნი და ყოველთაგან წამებულნი პატიოსნებისათჳს და მოღუაწებითისა ცხორებისა მათისა, მკცოანნი ჰასკითაცა და გონებითა, ესეეთითარნი წარვიდოდენ, უკუეთუ საჭიროდ საქმარ-იყვნენ სამსახურად მონასტრისა.

ხოლო მღდელნი და მთავარდიაკონნი ჴერ-აწს რაჲთა საღმრთოჲსა დიდებისმეტყუელებისათჳს მოცალე და განკრძალულ-იყვნენ და მსახურებისათჳს ეკლესიისა წესთაჲსა უწმიდესად და ღირსად, და ღმრთის მიმაახლებელისა მღდელმსახურებისა. ვითარცა ღირს-არს და ჰშუენის მარადის შინაგან წმიდისა წმიდათაჲსა შემავალთა და სიწმიდისადა ღუანშწმედილებით მიახლებულთა, რაჲთა* სუეც[ლოჲს]ა ბრძანებ[ისა]ებრ ბრწყინვიდენ საქმეთა მიერ საათნო[ე]ა ღმრთისათა, რომლითა მხედველთა აღსძრვიდენ დიდებისმეტყუელებად ღმრთისა [მიმართ.]

2. ამისათჳსცა მოვსცე მამულობით მჭონებაჲ აგარაკთა, ყუნაჭთა და თუხდა ორნატთა, რაჲთა საბითბაჲ (sic) ანგელოზებრივისა მო-ქ[ცლაქო]ბისაჲ [არა მოიშალოს] და [დ]ხრწ[ეეაჲ] ექმნებოდეს ამათგან, ვითარცა წ[მიდათა] მოციქ[ულთა] კანონისაგანცა გან[გდებულისა]...** და ყოველდმოსფლიოჲთა კ[რებათა]განცა, და ვითარცა მიზეზი ს[იდთმოყუარებისაჲ] და საძაგელისმეძინებისაჲ, ეაჭრობისა და მოფარდულობისაჲ.]

3. ეს[რეთ განგუწესებია] მ[ონასტ]ერსა ამა[ს] ჩუენსა [შინა] რაჲთა...**შვილ[ებული] ძმად [ვერ დაი]წესებოდეს...***

---

* აქ იწყება 11! ველი, რომელიც დაწერილია სხვა მელნით.

** აკლია ერთი სიტყვა.

*** აკლია ერთ სტრიქონზე წვდი.

[ნუმც]ა ვი[ს] უკადრები[ეს] მამელობით მოგებად სენაკთა ძმ[ა]-
რაკთა, ვენაჭთა, ანუ ორიანტთა, რაჲთა უცხო იყვნეს ყოველისა ქმ[ა]ვნ[ა]-
[ლ]ისა და გუე[ყ]ანისა საქ[მ]ეთ[აგ]ან, ვითა საქმეთაგან ანგაჰრ[ე]ვ-
ბისა, გინა ვეცხ[ლ]ისმოყუარე[ბ]ისა, რაჲთა ესეცა აღმოიფხვრას,
ვითარცა მიზეზი მრავალთა ბოროტთაჲ.

4. არა[ვის] ძმათაგანსა ჭელეწიფების შემდგომად სჯობის გამ[ო]სლ[ე]ისა] ძმისა შეურისა სენაკსა მ[ო]ს[ლ]ე[ა]ჲ.

ნუმც იქმნების სენაკით[ი]-სენაკად ხდილობითი მოსუმჭრობაჲ, [აწ]უ წესისა(?) შეურილობაჲ(?) და მაძღ[ერი]ე კუმეეაჲ ღუნისაჲ (sic), გინა კადრებაჲ ოდესცა [ძილ]ისპირთა] და დასდებელ[თა თქუმ]ისაჲ და| *ევრიდებ თქუმად თუ საეშმაკოჲსა გალობისაჲ. რა- მეთუ ნამდვილვე ღუნითა განბრძნობილი ვერა რას ირგებს.

და რაჲთა არა ითქუას მათდა მიმართება, ვითარმედ: «ჩემელთა ლმერთ მეცელი არს და დიდებაჲ მათი სიკუხჳსა შინა»**, რამეთუ წერილ-არს: «ნუ დაითრევებით ღუნითა, რომლითა არს სიბილწე»***. და ვითარმედ «მოიმთრველთა სამუფეველი ღმრთისაჲ არა დაიმკჳდრონ»****. და სხუთ იტყჳს: «ყოველი სიტყუაჲ დაბალი ნუ გამოვალნ პირით თქუენით, ვითარცა შუენის წმიდათა»*****.

ხოლო ნაყროვნებასა, დედასა სიბილწისასა, ნუცამცა ადგილი აქუს თქუენ შორის, რამეთუ ვითარცა იგი პირველი განერდომაჲ ჰამისა მიერ იქმნა, უეჭუელად პირველი ხარისხი მოღუაწებითისა მოქალაქობისაჲ, თჳნიერ მარხვისა და კრძალულებისა, პოვნად შეუძლებელ-არს.

ვრნაცა გეუედრები, რაჲთა სრულიად მოისპოს მრავალთაჲ ესე ეშაბი საღმრთოჲსა ამის მწყობრისაგან, რაჲთა რაჲთურთით არა იყოს უქჳსიტყუობაჲ და ენებული მეგობრობაჲ და ხდილობითი მოსუმჭრობაჲ, არამედ თოთოეული თჳსსა სენაკსა შინა შეუეედრენ კრძალულებით ქართსა თჳსსა განწესებულსა და მყუდროებითსა დიდებისმეტყუელებასა, რომლითა მზოლოჲ მზოლოსა მას მიეახლების მიეახლებელსა, და შეეტრფის და აღისურვებს სატრფოსა მას და სასურველსა, არსთა ცხოელობისასა, და ხედვის განწმედილთა გონებისა თუალითა ზეშთაალმატებულთა მათ გონებათაგანცა უხილავსა და მიწდომად შეუძლებელსა, მეტყუელი:

---

* აქ იწყება მეორე ხელი.
** ფს. 3,21.
*** ეფესელთა, 5,18.
**** I კორინთ. 6,10.
***** ეფესელთა 4,29.

«შეეძერწა სული ჩემი შემდგომად შენსა და მე შეგიყვარე მარჯვენე მან შენმან»*.

თავი ზ

შემოხაწირავისათჳს თუ ვითარ ჴერ-არს განყოფაჲ; და ვითარმედ ძმაჲ რაჲ მოიცვალებოდის, ვერ ჴელეწიფების დატევებად თჳსთა და ნათესავთა ნაჭონებისა თჳსისა; და რაჲთა ერთი აღაპი ტრაპეზით გარდაიჴდებოდის ახალმოცვალებულისა ძმისათჳს; და მას დღესა ყოველნივე მღდელნი და დიაკონნი უსახყიდლოდ შეიმოსებოდენ მისთჳს

1. შემოსაწირავსა, რასაცა ვინ საწირავად შემოსწირვიდეს, ვითა წესია, მას მწირველნი გაიყოფდენ და ქამსა უწირვიდენ.

და რასაცა ვინ საერთოდ შემოსწირვიდეს, მისგან ნახევარი საჭურჭლესა საკლესიოდ დაიმარხებოდის, და ნახევარსა სხუასა სწორად გაიყოფდენ მემკჳრენი და მწირველნი და მწირონი, და სწორედ უღოკვიდენ.

ხოლო მღდელყოვილთა და მთავარდიაკონთა მღუელთაცე თანასწორად მიეცემოდის და მთავარდიაკონობისათჳს გინა მღდელყოფილობისა ოდენ ნურაი დაკლდების. სხუაჲ თუ საჭიროჲაჲ შესწევდეს. და თუ არა, ეგევითარისაცე მღდელისა სწორად მიეცემოდის მათცა.

და ბატეანეთა ჩასაწერლად რასაცა ვინ შემოსწირვიდეს, მას მღდელნი და მწირნი სწორად გაიყოფდენ.

2. ხოლო არავის ძმათაგანსა ჴელეწიფების მონასტრით განღებად ნაჭონებისა თჳსისა ქამსა ამიერ მიცვალებისა თჳსისასა, რომელმცა თჳსთა გინა ნათესავთა უანდერძა იგი, რომელთაგან ერთგზის ჴმინილ-არს ქამსა მონაზონად კურთხევისასა.

3. ხოლო ჴერ-არს რაჲთა ყოველთაცე მღდელთა და დიაკონთა მესაძესა დღესა ქამი უწირონ უსასყიდლოდ ძმასა მიცვალებულსა, და აღაპიცა გარდაეჴადოს მასვე დღესა ტრაპეზელთა საჭმრითა. და ყოველთა ძმათა ულოცონ და შეუნდვნეს დმერთმან სულსა მისსა.

4. ძმაჲ რაჲ მიიცვალოს, თუ ანდერძი დაჴწერნოს, მისთჳს ანდერძისა მსგავსად განეგოს ყოველი საქმე მისისა სულისაჲ.

ხოლო უკუეთუ უანდერძოჲ აღესრულოს, რაჲცა იპოოს მისი შუა გაიყოს და ნახევარი მაშინვე აჴმაროს სულსა მისსა. ვითაცა

---

* ფსალ. 62.8.

** იქ იწყება მეექვსე ავი.

მოძღუარმან მრძანოს და განაწესოს, და სახეცარი საეკლესიოჲ დაიდვას საჭურჭლესა შინა მისისაჲ სულისათჳს.

ა. *ჩუენისა სახლისა აზნაურნი და თუნდა მსახურნი შეჩვეულ ზუნდებოდენ, და ჩუენგან და ჩუენისა სახლისა კაცისაგან მონასტერს შეშუებასა და დამკვდრებასა ღირს-იქმნებოდენ, ესე მონასტრისა პატრონთაგან გაიჩინებოდეს: თუ ნამსახური იყოს და საპატიოჲ აზნაურისშვილი, მწირველთაცა თანა დაიწესებოდეს პურითა და ოქროჲთა და ჴელობითა, ყოველთაჲთა.

კუალადცა ესეცა ეთქუათ: თუ დიდად საპატიოჲ და ნამსახური არ იყოს, ნუ იკადრებს მწირველთა თანა დაწესებასა.

და უქუეგანესი ამათი მსახური, რომელიცა მონასტერს შეშუებასა და დამკვდრებასა ღირს-იქმნებოდეს, მწირთა თანა დაწესებოდეს ტანისამოსითა, ოქროჲთა, პურითა და ყოველითა საწესოჲთა საქმითა.

[ანდრძი ერისთავთ-ერისთავ მჭაბგრძელიჲ]

1. სრულითა სასოებითა მეუფისა და მაცხოვრისა და მკსნელისა ჩუენისა ქრისტჱს მოწყალებათაჲთა და მინდობითა წმიდისა მთავარმოწამისა მისისა შეწევნათაჲთა, მიწამან და მონამან მ ჯ ა რ გ რ ძ ე ლ მ ა ნ, დიდითა გულსმოდგინებითა განგებაჲ ესე აღუწერე მონასტრისა ჩემისათჳს, რომელი ესე აწ ვე საქმით სრულქმნილ არს ყოველითურით ჩემ მიერ და უმეტესისა შეძენისათჳს დამიც სასოებაჲ ყოველთა დღეთა ცხორებისა ჩემისათა. და ყოველითურთ უმიზეზო-ქმნილა მონასტერი ესე ჩემი მოღუაწებით და საღმრთოდ შემტკბობელთათჳს მონაზონებისათა.

და რომელნიცა სოფლისა ნივთთადა არ შემსჭუალულ არიან მონასტერსა მყოფნი, ეგეცითართა მათ უდაბნოჲს მოყუარეთა და ყოველად სოფლით განშორებულთა, მათ მიერ უმჱტყოჲთა გონებითა განიხილეთდინ ჩემ მიერ ყოველად სასოებით და გულსმოდგინებით აღწერილი ესე ა ნ დ ე რ ძ ი საღმრთოჲსა განგებისა ამის უდაბნოჲსათჳს და მას შინა საღმრთოჲსა მოღუაწებისა აღმასრულებელთათჳს, რომელ სამეფოსა ჩუენსა უდაბნო-ქმნით და ყოველითურთ საღმრთოდ განწესებით, ზომიერად და ჴეროვნად რაოდენნი მწირველნი და მწირნი მონასტერსა ამას ჩუენსა განჩჩწესებიან სერვილითა ღუწისაჲთა საღმრთოდ განკუთუნილთა მაცილთა მათთაგან, რომელ ჩუენსა სამეფოსა აზნაურსა თჳსისა მონასტრისათჳს არაცის

---

* აქ იწყება მეცამეტე ავი.

დაედვას ესრეთ სასოებაჲ უდაბნოდ განწესებისაჲ და სურვილ-
და წადიერებით ზედამდგომელობაჲ ყოველითა გონებითა, ეითარცა ქ
2. აწ უკუე ვევედრები სიწმიდესა და მადლსა თქუენსა, წმიდანი და ღმერთშემოსილნო მამანო, რომელნიცა წადიერ ხართ მონასტერსა ამას ჩემსა დამკჳდრებად, რაჲთა მტკიცედ ეგოს ა ნ დ ე რ ძ ი და გ ა ნ გ ე ბ ა ჲ ესე ჩემი თქუენ მიერ და შემდგომითი-შემდგომად დამკჳდრებულთა უდაბნოსა შინა ჩემსა. და არა არცხჳნოთ სასოებასა ჩემსა და არღარა შემოიხუნეთ ნივთნი ცოფელისანი სამკჳდრებელსა ამას შინა ჩემსა და ყოველითერთ უდაბნო-ქმნით იქმნეთ მტკიცედ ძეგლი ესე, შეუხებელად ბიწთა ყოველთა. და თქუენდა მომართ მსახურებაჲ ჩემი სრულ-იქმნებოდეს სასოებისა და სიყუარულისა თქუენისათჳს.

3. და რომელნიცა სასოებასა და განგებასა ამას ჩემსა ეცრუვნეთ და რომელნი ძ ე გ ლ ს ა ამას შინა განწესებულან საჭმარნი ტრაპეზისანი, ცხუებით მოუკლებელნი ყოველთა დღეთანი, და კეთილად სატანასამოსლად მიცემულნი და სასტუმროდ მოკუმული პური და ღუინოჲ, თჳნიერ ამისსა რაჲცა ვინ მოიინგაბროს საჭმართაგანი და დაუტეხოს გარეშე ამათ ჩუენგან განჩენილთა და აღწერით დამტკიცებულთაჲსა და *გეზის წყევაჲცა არ მოიგონოს და განცხადნეს ამას შინა. ამა საშინელთა წყევათა ქუეშე იყავნ ქუემოწერილთა და საჭელიმცა მიეჯადების რისხვისა ღმრთისაჲ დაუსრულებელი.

4. და ვინცა ე ს ე გ ა ნ გ ე ბ ა ჲ და გ ა ნ წ ე ს ე ბ ა ჲ უდაბნოჲსა ჩუენისაჲ, დიდითა სასოებითა და წადილითა დაწერილი ჩუენგან, ვინცა და რამანცა გუთარშან ქრისტეანეთან კაცთან, გინა უდაბნოსა შინა ჩემსა მყოფთან, რაჲსაცა მიზეზისა მოღებითა შეცვალოს. შეცვალებულსცა არს სჯულისაგან ქრისტეანეთაჲსა და განურისხდებისმცა ჴელშაკრული ღმერთი მამაჲ, რომელი იქმნა მიზეზ ძისა შობითა და წმიდისა სულისა გამოელინებითა: განურისხდებისმცა ღმერთი ძე, სიტყუაჲ ღმრთისაჲ, რომლისა მიერ ყოველნი წარმოიარსნეს ზეცისა და ჭეყანისანი, ხილულნი და უხილავნი; განურისხდებისმცა ღმერთმთავარი სული წმიდაჲ, რომლისა მიერ სრულ-იქმნეს სრულად და გონებად ,ალბამკნი ზენანი ძალნი და სულნი ყოველთა წმიდათანი;

კრულმცა არს, წყეულმცა არს პაუნებით ერთარსისა თაყუანისსაცემელისა ღმრთეებისა მადლითა;

---

* აქ იწყება მეორისხმეტე ფურც.

კრულმცა არს, წყეულმცა არს, შერისხულმცა არს სიძგულვილ-
ნებით ღმრთისაჲთა და ერთღმრთეებით ქმადაგებულ-
ღმერთად ჭეშმარიტად თაყუანისსაცემელისა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა მადლითა:

კრულმცა არს და შეჩუენებულ ძალითა და მადლითა ყოველთა წმიდათა ზეცისა ძალთაჲთა; კრულმცა არს და წყეულ და შეჩუენებულ წმიდათა და ღმატებულთა საწმიდაობისა დაუცხრომელად გალობისა შემწირველთა ქერობიმთა, სეროფიმთა, საყდართა, უფლებათა, ქელბწიფებათა, ძალთა, მთავრობათა, მთავარანგელოზთა;

კრულმცა არს, განუკსნელმცა არს, შეჩუენებულმცა არს მადლითა ზენათა განწესებათა, მღდელმთავრობითთა, ოცდაოთხთა მღდელთა და შჳდთა დიაკონთა, რომელნი გონიერთა საყდართა ღმრთისათა დაუცხრომელად შესწირვენ ზესთააღმატებულსა დიდებასა;

და მე, სელკურთხეულისა ს ა რ გ ი ს ი ს შვილსა და შვილთა ჩემთა და მოსამაგალთა ცოდვანი და ბრალნი მიეჴადებიან სასჯელისა დღესა;

და ყოველთამცა მგმობართა თანა ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისათა და ძისა მისისა და ღმრთისა ჩუენისათა თანადაისჯებიან და შერისხვითა საზარელითა პირისაგან ღმრთისა განეარდებიანმცა სასჯელად საუკუნოდ და ცეცხლად უშრეტად გებენისა უშმაკისა თანა და მსახურთა მისთა.

ა. და რომელთაცა დაამტკიცონ და მტკიცედ იპყრან დიდითა სჯაოებითა და წადიერებითა დაწერილი და გ ა ნ გ ე ბ ა ჲ ეს ე მ ო ნ ა ს ტ რ ი ს ა ჩუენსა ე პ ა ნ ი ს კ ე ა ბ თ ა ჲ, ძენი ღმრთისანი და ყოვლად წმიდამან მშობელმან მისმან ყოველი გაგებული საღმრთოჲ და საკაცოჲ მათი დაამტკიცოს აქა და საუკუნესა, ამენ!

ს. ეს ე ძ ე გ ლ ი და გ ა ნ გ ე ბ ა ჲ წელიწადსა შინა : გ": გზის წაკითხვოდეს ტრაპეზსა ზედა: ე რ თ გ ზ ი ს შემოსლასა წმიდათა მაცხოვართასი. დღესა თევდორობასი: მ ე ო რ ე დ სელისა წმიდისა მოსლვასა: მ ე ს ა მ ე დ ჯუარისაძაღლებასი.

ესე ვითა დაგვწერია, წელიწადსა შინა :გ": გზის წარკითხვაჲ ამის ძეგლისაჲ, რომელმანცა დააკლოს და არსრულებით წარიკითხვოდეს, ანათ ზემოწერილთა ბუნებე იყავნ.

7. და უკუეთუ ვინმე მონაზონი შემოვიდეს და ძმათა თანა დაეწესებოდეს, ესე ძეგლი სრულებით წარეკითხვოდეს: უკუეთუ ყოელითურთ გულსაესე იქმნებოდეს და სიხარულით შეიწყნარებ-

დეს წესთა ამათ, ოვთცა დაეწესებოდეს ძმათა თანა; და უკუნვიქცე არა შეიწყნაროს, ლოცვაჲ აქუს და კურთხევაჲ.

8. დიდნი კარნი ზღუდისანი დიდთა მარხვათა უხარებობდე გაანეხუმიან. ოტთა კართა იარებოდენ თუნიერ კელმწიფე ანუ დიდებული არ შემოვიდოდეს; ქრისტესშობისა მარხვათა და მოციქულთასა უშაბათ-კვრაოდ და უდღესასწაულოდ ნუ გაანეხუმიან; და ამით სხუათა წინუკუანთა დღეთა ოთხშაბათ-პარასკევთა და ორშაბათსა ნუ გაანეხუმიან.

9. და[3] ვითა თუთ სწერია ამაა ძეგლსა სამგზის წაკითხვასა შედეგად, რაჲცა მოშლილიყოს ამის ძეგლისა განგებაჲ, მის ქამისა მოძღუართა, დეკანოზთა და ჭელისუფალთა არა გამართონ, იგინიმცა არიან ამათ წყევათა და კანონთა ქუეშე, რომელნი ზემოჲთ სწერიან**.

[სიგგაიცის ხელთთვა გიორგი კათალიკოზისა]

ქ. უფალსა იესუ ქრისტე, ღმერთო ჩუენო, რომლისა მიერ სრულ იქმნების ყოველი ჩუენდა მოსაჭებელი მადლი.

მისდობითა შენითა დავსწერ სამტკიცესა წმიდისა ამის მონასტრისასა ჩუენ, ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზი გიორგი, რომელ: ძეგლად ყოველთა მონასტერთაცა კმასაყოფელ არს, სადიდებლად ღმრთისა და სალოცველად ერისთაეთ-ერისთაესა მკარგრძელისათჳს.

ნუმცა დაჰსნებიან წესნი ზემოწერილნი ესე და ნუმცა შემლელს უდებებაჲ განმრყუნელი კეთილთაჲ ყოველთა აგარაკ-სოფელთა.

მაწყენარნი უსამართლოდ წყევასმცა შინა არიან, და ყოველნი მჭნედ მოდუაწნი და აღმასრულებელნი ამის ძეგლისანი აკურთხნეს ღმერთმან და წმიდამან დედა-ქალაქმან.

11. [დაწერილი ეტიუანე კათალიკოზისა ანდელ ხუცესთა სარგოს განწესების შესახებ]

[1218 წ.]

იტყუს კნაჲ საღმრთოჲ: «უსასყიდლოდ მიგიღიეს, უსასყიდლოდ მისცემდითა»***. ესე იგი არს, გატყუა ღმერთი უკუდავი: ჩემდა რაჲ-მე გაცემიეს მადლისა მისთჳს, რომელი ჩემგან მიიღეთ? მაჭუენცა ჰყიდდით დიდსა მადლსა ჩემგან უსყიდელსა. უკეთუ მე

---

* აქ იწყება მეოხებითებე ცვლ.
** დატოვებულია ცარიელი ადგილი 11 სმ სიგრძისა.
*** მათე 10,8.

უსასყიდლოდ მომიცემიეს. არცა თქუენგან ჯერ-არს საყიდელ-
ვითა ერისა მიმართ.

აწ, სასონო ჩემო ა ნ ე ლ ი ო ზეცისანო, ნუ იქნებით[ა]სწადდეს ბრკოლებელ სიტყუათ და ნუცა გარდაჰდებით მოცაქელთ მცნებასა, ცუდისა და წარმავალისათუ[ს].

ყოველად უწყს[ო] არს აღებად თქუენგანცა გუ[ს]რგუ[ს]ნთა ქერთხევისათუ[ს] ასისა დრამისა... [ა]რსთ ძალი ედგას, პური აჭამოს.

ეგრეთვე მკუდრისათუ[ს], რომელი ჰირს... უფრო შესჰირდებას მისისა სულისაჲ. ეგდენიე ასისსა ტფილერისა მიეცეს და... პური აჭამოს და სხუაჲ წაღებაჲ ძალისაებრად. ყოველივე მისაცემელი მღდელთა უბრკოლებელი იყავნ თქუენდა მოსაცემლად.

მკუ[ს]დრსთა ამის ქალაქისანო ქართველნო, რ...ცა... [იგი] პირველად დიდად პატივ-ცემდით, მღდელთაგან გიკჳს ლოცვაჲ და წირვაჲ, ნუ გეწყინების მათთუ[ს] ძა[ლი]საებრი მისაცემელი. უფროსად მსიარულებით მისცემდით, თუნიერ დაჭირებისა. რამეთუ «მხია[რ]ულებით მისაცემელი უყ[ნ]არს უფალსაჲ*.

და თქუენ გეყუარდენ ეროარცა მამანი სულიერნი და მათ ეყუარდით ე[რთარცა] შვილნი სულიერნი.

ლოცვასა ნუცა თქუენ დააკლდებით და ნუცა თქუენ. ყოველსა ზედა უფროსად სალმრთოჲ [იგი] სიყუარული ერთმანერთისაჲ მოიგეთ და ამით მეცით სასუფეო სალმრთოთა მცნებათაჲ.

ესე მე, ე ტ ი ე ნ ე ს კ ა თ ო ლ ი კ ო ზ ი ს ა ჩემითა ჴელითა დამიწერია, ოდეს ა ნ ი ს[ს] ეკლესიანი ეპყრობენ.

ტფილელი ასი დრამა იყოს: დანგი ერთი გ მიეცეს. და ზროხის ტყავი, რომელ ერთიმ წაგიღია აჭამდის, აწ საწირაოდეც მისცემდით თუ[ს]ოო შოლტს.

და ჩუენ საეკლესიოთა წესთაგან რად შეიცვალებით? ეინცა ესე ჩემი გა[გე]ბული შეცვალოს, არ... ბრძანებაჲ ღმრთისაგან და მისთა წმიდათაგან, ქორონიკონსა ჳლჳ**.

12. [ფსალმუნის დაწერილი მიძღვ[ნა] კათალიკოზისა მსახურთუხუცეს ვაჩე გურამაისძისადმი]

[1941 წ.]

[ქ. სახელითა] ღმრთისაითა, მამისა, ძისა და სუ[ლ]ისა წმიდისაითა, უც[ხრ]ოსად კურთხეულისა ღმრთის-მშობ[ე]ლისა მარადის ქა[ლწ]ულისა მარიამისითა; ძლიერებითა [პა[ტიო[სნისა] ცხოველსმყოფელისა ძელისა ცხორების[ათ]ა წმიდ[ისა წინასწ]არმეტყუელი-

* შდრ. 2 კ ო რ ი ნ თ. 9,7.

** ჳლჳ-უდ[ს].

ის წინამორბედისა და ნათლის[მ]ცემელისა [იოანესითა; თ]ანამოქმედებითა წმიდისა კათოლიკე ეკლესიასა შინა] ღმრთივ-აღმართებული ლისა სუეტისა ცხოველისა, ქ[უართ]ისა საეფლოისა და მიპრობისა ღმერთ მყოფე[ლისა]თა:

დაგიწერეთ და მოგეცით დაწერილი ესე ჩუე[ნ]ს ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზმან მიქელ შენ, გუარამაისძესა ვაჩე მსახურთუხუცესსა და შვილთა და მომავალთა შენთა.

მას ქამსა, ოდეს პირველ ხლარაზმელთაგან და მერმე თათართაგან მოოჴრდა ესე სამეფოი და ზოგნი ქუეყანანი და სოფელნი* დიდადრე მოოჴრდეს და შენ და შენნი ძმანი დიდსა უგემუ[რ]ობასა შინა იყვენით: ამისთუის, რომელ რომელნიცა მამულნი გჴონდეს, იგინიცა ამოწყუედილნი იყუნეს და მით ოდენ ვერ დაპრჭებოდით, ერთმანერთსა დიდად რომე ეუგემურებოდით; და მისითა მიზეზითა გუეპაჭენით. რაითამცა შევეწყალენით შენ, ვაჩე გუარამაისძე და-საყდრისა სასამსახურო[დ] სამამულო და სარჩოში გაგეუჭრინა.

ჩუენ დაეხედენით პირველ არაის ჭონებასა და მერმე, რომელნიცა საყდრისა სასამსახუროდ სოფელნი გჴონებოდეს, მოოჴრებულ იყუნეს და ვერარაით დარჩებოდი.

ვისმინეთ ბაჴჴი თქუენი და მოგეცით სამამულოდ შენ, ვაჩე გუარამაისძესა, ჩუენსა მსახურთუხუცესსა, შვილთა და მომავალთა შენთა კათოლიკე ეკლესი[ე]სა სასამსახუროდ ხატი სოფელი ორომა შენი, ყოველითა[ა] მისითა მზღვრითა და მიმდგომითა, მთითა, ველითა, ტყითა, წყლითა, წისქუილითა და ყოველითავე საჭმრითა და უჭმრითა, თუინიერ მუნ შინა მსახდომთა ხუცესთა** სიგლახანთაგან კიდე, რომელნი, სანატრელსა ნიკოლოზს, ქართლისა კათალიკოზსა, გალმა გახუმულნი, საყდრისაკუთნე შინა შემოსულუმან და ღმრთივ-გუირგუინოსანთა მცუეთა და ქათალიკოზთათუის მწირველად უჩენან. სხუებრ ერთობ ყოველად დაუკლე***ბლად მოგეცით, და მათ მწირეელთა, რაიცა ძუელიდგან არა ზედა სდებია, ნურას წყუენასა იქადრებ.

და გჴონდეს სოფელი ორომაშენი ყოველითა მისითა მიმდგომითა, საჭმრითა და უჭმრითა შენ და შვილთა და მომავალთა შენთა. გიბეძნიერენ ღმერთმან, არ შეგეცვალოს დაწერილი ესე

---

* აქ მთავრდება პირველი კანონი.

** „ხუცესთა“ დაწერილია სტრიჭონს ზემოთ.

*** აქ მთავრდება მეორე კანონი.

მოციქულისამდე ერთგულად მსახურებასა შინა კათოლიკე ეკლესი[ი]სა და ქართლისა ქათალიკოზთასა არა ჩუენგან და არცა შემფგრვნელ[ნ]ი ვისგანმე ჩუენთა სულთა ქათალიკოზთაგან.

და ვინ და რაშანცა გუარძან კაცმან, რაისაცა მიზეზისა მოღებითა, ესე ჩუენგან ქმნილი შეგიცვალოს და ახლ რად წყუნად დაცლობად იწყოს, ბრისხავსმცა მამათ, ძე და სული წმიდათ; და კრულმცა არს წმიდისა კათოლიკე ეკლესი[ი]სა მადლითა მუნ შინა ღმრთივ-აღმართებელისა სუეტისა ცხოველისა კუართისა საეფლოისა და მიჰრონისა ღმერთ-მყოფელისაითა, ყოველთა პატრიარქთა და მღდელთმოძღუართა ჯუარითა და მადლითა; და ნუმცა იქსნების სული მისი სატანჯველთაგა[ნ] დღესა მას დიდსა განკითხვასა წინაშე ღმრთისა.

დაიწერა ქელითა დისწულისა ჩუენისა და საჭურჭლისა მწიგნობრისა იოანესითა.

ხელთაგა კათალიკოზი.

[ხელრთვები]

[1]. ქ. ჩვენ, დავით მეფესა დამიხიშნავს.

[2]. ქ. ესე ვითა ზემოთ დაწერია ვახე გუარამ[ი]სძისათუნ და კათოლიკე ეკლესი[ი]სა და კათალიკოზთათუნ სასამსახუროდ სოფელი ორომაშენი მიგუიცემია, ჩუენითაცა ქელითა დავამტკიცებთ.

შემცვალებელნი ამისნი კრულნი სიტყუითა ღმრთისაითა, მადლითა კათოლიკე ეკლესიისაითა, მუნ შინა ღმრთივ-აღმართებულისა სუეტისა ცხოველისა, კუართისა საეფლოისა და მიჰრონისა ღმრთივ-მყოფელისაითა და ყოველთა პატრიაქთა, მღდელთ-მოძღუართა ჯუარითა და მადლითა და ჩუენ გლახაკისა ჯუარითა.

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნენ და წმიდამან დედაქალ[ქ]ძა.

[3]. ქ. კირიელეისონ. ესე ვითა სანატრელსა ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზსა მიქელს გუარამაისძე ვაჩე შეუწყალებია და კათოლიკე ეკლესი[ი]სა მკუდრი დმანისა პირს სოფელი ორომაშენი მისთუის სამამულოდ და საყდრისა სასამსახუროდ უბძანებია, მტკიცე ყოს ღმერთმან ნაქმარი და ბძანებაი მათი. მე, მრწემი სიწმიდისა მათისაი, გლახაკი არ-

* აქ მთავრდება მესამე კედი.

სული, ქართლისა კათალიკოზი, ნებითა ღმრთისაჲთა ჩემითაც კელითა დაგამტკიცებ.

და ვინ შეცვალებად ჴელყოს, პრისხავსმცა ღმერთი. მაშაი, ძე და სელი წმიდაი; და კრულ, წყეულ და შეჩვენებულმცა სიტყუითა* შენ მიერითა. ძეო და სიტყუაო ღმრთისაო და სასჯელსამცა დაიმკუიდრებს შენთა უარისმყოფელთასი.

და მტკიცე მყოველნი ყოველნი ღმერთმან აკურთხნეს და[1] წმიდამან დედა-ქალაქმან.

ხელთაჲ კათალიკოზი

[4]. ქ. ამის ღმრთისა სწორთაგან დამტკიცებულისა მოწამე ვარ და დაწერილისა დამამტკიცებელი აგაგ ათაბაგი და ამირსპასალარი**.

[5]. ქ. ამა ღმრთისა სწორთაგან[6] დამტკიცებულისა სიგელისა მე.. შაჰანშა მანდატურთუხუცესიცა დამამტკიცებელი ვარ.

[6]. ქ. ამას ქრისტეს მიერ ქართლისა ქათალიკოზთა დაწერილისა და ღმრთისა სწორთა პატრონთაგან დამტკიცებულისა მოწამე და დამამტკიცებელი ვარ მიწაი და მღოცველი წმიდისა მეფობისა მათისაი ენდრონი და უღირსი იოანე მწყუერელი.

შემცვალებელნი ამისნი, შე-მცა-იცვალებიან სჯულისაგან ქრისტიანეთაისა და კრულმცა არიან ცათა შინა და ჴუეყანასა ზედა ყოველთა მღდელთმოძღუართა ჴუარითა და ათორმეტთა მოციქულთა მაგლითა და მის კათოლიკე ეკლესიისა მაგლითა***.

[7]. ქ. ესე ვითა ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზსა მიჭელს დაუწერია და ზედა ძესა მეფისა დავითს ქელითა მათითა დაუმტკიცებია. მტკიცე და უქცეველ ყაენ ღმერთმან. წეცა უღირსი მასილი მჭონდიდელი და მწიგნობართუხუცესი მოწამე, დამამტკიცებელი ვარ.

[8]. ქ. ესე ვითა ქართლისა კათალიკოზსა დაუწერია ვაჩე გ[უ]არამისძისაგან და ღმრთისა სწორთა მათითა ქნელითა დაუმტკიცებია. მე, გამრეკელი მეჯუარჯლეთ-უხუცესიცა მოწამე ვარ.

---

[1] ჩ-და.

* აქ მთავრდება მცხეთის კანონი.

** აქ მთავრდება ჭიჭუეთ კანონი.

*** აქ მთავრდება მუცუსი კანონი.

13. [წაბალთაგის დაწერილი არსენ ჯუმნდიდელ-მწიგნობარის უხუცესისა მგელა აბულახტარისძისადმი]

[1241—1242 წწ.]

ქ. საჴელითა ღმრთისაითა, მამისა, ძისა და წმიდისა სულისაითა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისა ღმრთის-მშობელისაითა, შეწევნითა და თანა მოქმედებითა წმიდათა და ღუაწლ მრავალთა ჭყონდიდისა მარტჳლთაითა და წმიდისა მთავარმოწამისა უბისაითა და ყოველთა წმიდათაითა, რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყვნეს უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა:

ესე დაწერილი მე, უდირსმან არსენი ჭყონდიდელ მწიგნობართ-უხუცესმან დაგიწერე ჩემსა ჭყონდიდისა ქონებასა შიგა შენ, აბულახტარისძესა მგელასა და შვილთა შენთა...* და ფერიზს.

მას ჟამსა, ოდეს ღმერთმან და ეიკადრო გამზრდელმა ჩემმა მეფეთ-მეფემა რუსუდან ბათოისსა გამგზავნეს სამსახურად, შენ მაშინ თანა-მყევ და ძჭიდი მოიჭირე და ჴირნი ბნახენ.

ერდგულად მსახურებისათჳს მეჰაჭე დუერკისი მოცემასა, და მოგეც დუერკი სოფელი, გარეთ უშესაველოდ, მისითა საჭდომითა და მიწა-წყლითა, მთითა, ბაღითა, ტყითა, ველითა, წყლითა, წისქჳლითა და ყოველითა სამართლიანითა ზღურითა მისითა.

გჳთხრეს შენ, მგელასა აბულახტარისძესა, შვილთა შენთა...* ფერიას და ყოველთა შვილთა და მომავალთა შენთა ერდგულად მსახურებასა შინა ჩუენსა და შემდგომად ჩუენსა ჭყონდიდისა საყდრისა მპყრობელთასა ჭეშიდრად, სამამულოდ, თავისუფლად, შეუვალად და შეუცვალებლად ყოვლისა შესავლისა და გამოსავლისაგან.

არა შეგეცვალოს არცა ჩემგან და არცა შემდგო**მთა ჩემთა ჭყონდიდისა პატრონთაგან.

და ვინცა რაისაცა მიზეზისა მოდებითა შეგიცვალოს, შე-მცაცვალებელ არს სჯულისაგან ქრისტიანეთაისა, ჰრისხაესმცა მამაი, ძე და წმიდაი სული: და იგიცა წმიდანი და ღუაწლმრავალნი მარტჳლნი ჭყონდიდისანი და წმიდაი მთავარმოწამე უბისანი

---

* აქ ერთი სიტყვა ამოჭრილია.

** ამით მთავრდება პირველი კეფა.

მტანჯველთა მათთა პატრესა მისგან აძევს; და ნუმცა რაი დამმტკიცებელ დების მისგან ქმნილი.

სეფისა ზარდახნისა[1] მწიგნობრისა თეოდორე ჩორჭუჩელისა ძისა ქელითა დამიწერია.

[ხელრთვები]

[1]. ქ. ესე ვითა ზემოთთ დამიწერია მე, უღირსსა არსენი ჰყონდიდელ მწიგნობართ-უხუცესსა ჩემითაცა ქელითა დამიმტკიცებია.

ვინცა შეცვალოს იყავნ კრულ, წყეულ და შეჩუენებულ ღმრთისა და ყოველთა წმიდათა მისთაგან.

[2]. ქ. მე, რუსუდან მეფისაგანცა დამინიშნავს.

[3]. ქ. ჩემ, დავით მეფისაგანცა მტკიცეთ.

[4]. ქ. კირიელეისონ. ესე ვითა ქრისტეს სწორსა არსენი ჰყონდიდელ მთავარეპისკოპოსსა და მწიგნობართუხუცესსა შეუწყალებია მგელი და შვილნი მისნი და ღუერკი სოფელი ს[ა]მ[ა]ძღლოდ უბოძებია, მოწმე, დამამტკიცებელი ვარ მეცა, გლახაკი ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზი არსენი.

და ვინ შეცვლად ქცეყოს, წყეულ და შეჩუენებულმც არს და მტკიცე მყოფელნი ყოველნი აკურთხნეს ღმერთმან და წმიდამან დედა-ქალაქმან.

[5]. ქ. დაწერილისა ამისა მეცა დამამტკიცებელი ვარ უღირსი ბასილი ჰყონდიდელი მწიგნობართუხუცესი და პროტიპერტიმოსი; მტკიცე ყოს ღმერთმან.

და შემცვ[ა]ლებელთა ამისთა შერისხვითა მისცეს სასჯელი.

[6]. ქ. ესე ვითა არსენი ჰყონდიდელსა მგელი და შვილნი მისნი შეუწყალებიან და ღუერკი სოფელი სამამულოდ უბოძებია, მეცა დიდისა მონასტრისა წინამძღუარი ნიკოლოზ მოწამე ვარ და დამამტკიცებელი.

და ვინცა შეუცვალოს, ღმრთისა დაუსაბამოსა პირითამცა კრულია**.

[7]. ქ. ესე დაწერილი მე, ივაგ ათაბაგსა დამიმტკიცებია.

---

[1] ზარადახნისა.

* ამით მთავრდება მეორე კედი.

** აქ მთავრდება მესამე კედი.

[8]. ქ. მე, შ ა ჰ ა ნ შ ა მ ა ნ დ ა ტ უ რ თ უ ხ უ ც ე ს ი ა [ვ]ი[ქ]ე[ნ]ი მტკიცებია ესე დაწერილი.

[9]. ქ. ღ[ვ]თის სწორთაგან საეკლოითა ჭელითა დამტკიცებული[ა]ა მწიგნობართუხუცესისაგან პოძებულ[ი]ს მ გ ე ლ ი ს ა და მისთა შვილთათჳს სიმტკიცისა მოწამე ვარ ი შ ხ ნ ე ლ ყ ო ფ ი ლ ი და აწ ს ა წ ო ლ ი ს ა და ს ა ჰ უ რ ჭ ლ ი ს ა მ წ ი გ ნ ო ბ ა რ ი ა ნ ტ ო ნ ი. მტკიცე ყოს ღმერთმან.

შემცვალებელნი შეცვალნეს ღმერთმან ყოვლისა კეთილისაგან.

[10]. ქ. ამის ღმრთისა სწორთა პრძანებისაი მოწამე ვარ მე, მიწაი მ[ა]მ[უ]რჩაი(?) მ ე ჰ უ რ ჭ ლ ე თ უ ხ[უ]ც[ე]ს[ა]ი".

14. [განჩინება საეკლესიო კრებისა შიომღვიმის ფეუდალობის შესახებ]

[XIII ს. 40-იანი წ.]

...[ესე ვითა] ზემოთ დაგუიწერია, მე გლახაკსა არსენ ქართლისა კათალიკოზსა, წამე[ბითა]...[ქარ]თლი[სა] ებისკოპოზთათა წმიდისა უდაბნოჲსა მღუდისათჳს... და უბრძანებია ჩუენ ყოველთა შეჰდგომად მათსა... ღუწაი და ზრუნვაი მამათა მემღუიმეთა მათთა, ...[დაწერ]ილი და დაწყეაი... მე, გლაკაკი არსენი ქართლისა კათალიკოზი მათ[ი]... აღმასრულებელი ვარ... ყოველითა ზემოთით დაგუიწერია არა...

ვითა დიდსა და მეფეთა შორის სანატრელსა დ ა ე ი თ ს ენებას... კჳა არს წმიდისა ჴმის უდაბნოისათჳს, და მათნი ღმრთივგჳრგჳნოსანი მეფენი და მოურაედ, ვითა იგი მასვე შინა სწერია გაჩენითაცე ნი... [მწიგნობა]რთუხუცესი ვაზირი ნონაზონი ჴდეს, და მამაჲ მემღუიმე სულიერთა საქმეთა მათთა [განაგებდეს]...

არ უც საქმე მღუიმესა თანა არცა ქართლისა კათალიკოზთა, თუინიერ ლოცვისა და კურთხეჳსაგან, [არცა] ებისკოპოზთა, არცა ვის სხუასა ებისკოპოზსა, არცა მთავარსა ვისმე.

და არს... მწერ ლოცვაჲ წმიდათა მეფეთაი ზედა-აც; და ჟამისწირობანი, ვითა ძუელითგან... უკუეთუ ჩუენ მათნი მოღუაწენი ვიყუნეთ, სახელსა ჩუენსა მოიკსენებდენ პირველად... [მოიკ]სენებდენ.

და ვინც ეს დაწერილი და გაგებული წმიდასა უდაბნოსა მღუიმისასა შეუცვალოს... [უწ]ინდელი წმიდისა მამათმთავრისა იოვე-

---

* აქ მთავრდება მეოთხე კედი-

ნესი ქართლისა კათალიკოზისა, ანუ ოქროპირ[ი] ქართლისა კათალიკოზისა, ანუ გაბრიელ... [ესე] რაო[დენნი სხუანი შემდგომითი-შემდგომად სხენა]ნ, კელთა-წერილნი სანატრელთა... წმიდისა მამათმთავრისა მელიქ-ზედეკისი ვინ შეიცვალოს, ამას ყოველსა შენ... მათ სანატრელითა კელითა დამტკიცებული, გინა დიდისა დავითის ანდერძ[ი და]... სიგლეხი მათი... შეცვალებულ ყოს, პრისხვეს ღმერთი... კრელია ქრისტეს ღმრთისა მიერ... ამენ.

მე, არსენ ქართლისა კათალიკოზმან ჩემითა კელითა დაეწერე ყოველი ესე სიმტკიცე. და სახენი მტკიცე მყოფელნი [აკურთხ]ნეს ღმერთმან და წმიდამან დედა-ქალაქმან.

სხვა ხელით, ჰხედრულად:

[ესე], ვითა წმიდასა კრებასა და წმიდისა მამათამთავარსა ჩუენსა არსენის ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზსა განუჩენია ბჭობითა და დიდთა მამათმთავართა და მოძღუართა ჩუენთა კელით-წერილნი... დაუმტკიცებიან, მეცა გლაკახი: ქართლის მთავარ ეპისკოპოზი საბა კელის-წერით დავამტკიცე...

15. [დადგენილება საეკლესიო კრებისა ულუ-დავითისადმი]

[1208 წ.]

[...გეედრებით და ვრეკთ კარსა მოწყალებისა თქუენისასა, მოიწყიხეთ ჰრტონვა] ჩუენი და სიგლახაკე და უტრონებელი...* ობლად დაჰხსნულნი ეკლესიანი ღმრთისანი შეიწყალეუნით, ვანშიშო[ლებულნი საპარო]ლით შემოსენით, იჭსენით დაწუნებულნი, უსაჯეთ საპარიალი მართალი, რაჲთა მართალთა თანადაეწყვნ...** ებისაგან ძწარისა, ვითარცა იტყუის წი[ნაისწარმეტყუელისა პირითა უფალი საბაოთ, ღმერთი წმიდაჲ ისრაჲლისაჲ: «რომელმან გჰამოიყ[ვანოს პატიოსანი უპატიოებისაგან, ვითარცა პირი ჩემი იყოსა».

რომელთა პირველი არის თაყი სჯულისა და ეკლესიათაჲ მცხე-[თა]: და, უკუეთუ თავსა, ჯერეთცა ნედლსა, ესრეთ ეყოს, ჰელ-ფერჯ-თით-მწუერვალებამან რაჲმცლა ინაყოფესა.

კუალად იტყუის: «აღუთქუ და აღუსრულე უფალსა ყოველი აღსათქუემი შენიოს» და «უმჯობეს არს არა აღუთქუმაჲ, ვიდრე აღთქუმაჲ და არა აღსრულებაჲ»***.

---

* აქ მოხვედრილია ორმხრ-ხეთი სიტყვის აღგილი.
** მოხეედრილია ერთ-ორი სიტყვის აღგილი.
*** შდრ. მეორე სჯული 23, 21—23.

სრულ ყავთ, წმიდათა და ქრისტე-მოსილო მეფეო ბრძანებულ-
ესა, თქუენი სიტყუანი საქმით სრულ-ყუენით: მოალებინეთ სრულ-
ბი და ნიშნები ყუელაჲ ყუელას, ვისთჳსცა გიბოძებია.

[არა] თუ ჩუენთუის რასამე და ჩუენისა შეძენისათუის ვიწყი-
ნებით, მაგრა სალმრთოდ წერილს სალმრთოდვე ჯამს გონებაჲ და
მოყუსებაჲ და თუით საყდართა ქონებაჲ დიდად უფრო თქუენი
ქონებაჲა.

აწ, თუ ერთხელ საჭურჭლესა თქუენსა შინა შემოღებული და
ერთგზის თქუენთუის შემოძღუნებული, თუალთა და მარგალიტთა
და ჭურჭელთა ოქროჲს და ვერცხლისათა თანაჲ რაჲმე მცირე, ანუ
ვინა დიდი საჭურჭლესა შინა თქუენსა მდებარე გამოიღოს ვინმე,
ანუ თქუენვე შემოგწიროს, ანუ წარაგოს სადმე, ნიჭნიმცა მიანიჭე-
ნით, ანუ პატივნი და ქებანი აღუვარენით, არამცა უფროჲს რისხვე-
ულ და პატიჟეულ ჰყავით?

ღმრთისთუის შეწირულთა ადგილთა გაცემის ვაზირი, მაწუეველი, მაქნეველი და მნებებელი გაცემისაი ვითამცა არა ღმრთისაგან რისხვეულ იქმნა; ვინც იკადრებს და გაქნევს, ვითა კეთილის მა-მოქმედებელს კეთილი ნი[ჭ]ი მიენიჭების ღმრთისა მიერ; ეგრეთვე ბოროტისა მიზეზი ბოროტსა მოისთულებს.

ვიცით, რომე მრავალნი კადრებენ ქამისა ძნელბედობასა და საჭიროობასა. მაგრა ამის უძნელბედესნიც ყოფილან მაშინ ქამნი, ოდეს დიდი კათოლიკე ეკლესიაჲ შენებული, ჰასრე რომე ჯ ა ც ა რ ამირად ჯდომილა თ ფ ი ლ ი[ს] და ქალაქი სპარსთა ჰქონები[ა]; და თუით რაჲმცა მიზეზი არავინ კადრა საყდართა ქუეყნის ქონებისა და დარღუევის მნებებელმან. «ყოველი დრკუტ მაცალი მიზეზობად მზა[ა]ო», მაგრა ნუ მისცემთ გზასა მეტყუელთა ესეეითარისა მეტყუელებისათა.

საამოცდამეათხუთმეტენი შვილნი ხართ თქუენთა გუართანი და რომელი მეფე თქუენთა ოდენთა ჰირთა, ღუაწლთა და განსაცდელთაგან არა ჭსნილა, ვითა ღმერთსა, თქუენსა მჭსნელსა, თქუენ უჭსნიხართ, და არცა რომელსა მეფესა თქუენგან უფრო ღმრთისა გზისა დაჭირვაჲ ჰმართებია.

და ამ საამოცდაათხუთმეტთა თქუენთა გარდასრულთა მეფობასა შიგა უფროჲსი და უმრავლესი ქამი ამისაგან უძნელესი და უბოროტესი ყოფილა, ვითა ქართლისა ცხორებაჲ გამოაჩენს.

რომელსა დიდებულსა, ანუ აზნაურსა, ანუ დარბაზის ერსა, ანუ გლეხსა აქუ[ს] სიგელი, თქუენთა გუართაგან ბოძებული და, თუ ვის აქუს, არავინ დაჰმალავს, რად არავინ გამოაჩინა, რომე საყ-

დართა სოფელი ვის ზედა გაცემულ-იყოს და ეწეროს, თუნიერ-/ ამისასა, რომე თქუენ გაგიცემიან და გაგიბოძებიან სიგლითა...ისაა.

ესეც იუწყოს წმიდამან მეფობამან თქუენმან აწ შეკრებულმან ამისა კრებისაგან, წესი სახლისა და პალატისა თქუენისაჲ ესე ყოფილა: ვინცა ვინ დაკრულიყოს, რაჲთაც მიზეზითა და საქმითა, თქუენ მიერცა შერისხული, მამული დასჭირვია და ლაშქართა შიგან არ შეშუებული.

აწ თუ ვის დაჰკრულაყოთ, გამოაჭენებს თქუენს დარბაზსა და თქუენთა ვაზირთა მომმართებს, ბრძანებასა და კაცს უბოძებთ. ჯუარი დასწერეთ, გაწყრომისა და ჰაეად გაჭდის ნაცელად.

ესე უწესოი წესი ნუღაროდეს იქნების, ნუც დაგუემართების; ვისაც დაჰკრულიყოთ, თქუენც შეჰრისხეყოდეთ.

და კრძლითა თანა-უდეგით სჯულთა და წესთა სამღვდელოთა, საღმრთოთა წერილთა მოძღუარებისაებრ.

თუ თქუენსა მეფობასა შიგა არ შეჰკაზმავთ საყდართა და მონასტერთა და არა უბოძებთ ჭელთა მათთა საქონებელთა, ვინმცაღა დაეურჩა, ანუ ვინმცაღა ჰკადრა თქუენთა სიგლებ-ნიშნებთა გატეხაჲ.

ცოდვაჲ ეგრე ბრალი და ცოდვაჲ არ არის, ვითა ცოდვისაჲ საჱდ და იგავად დადებაჲ მომავალთა და ყოფადთა ჟამთა და კაცთათჳს მისათხრობელ-მოსაკსენებლად.

არღარავისგან გუაქუს პატიჟი, არც სჯულსა და არც ებისკოპოსთა, არც მონაზონთა, არც ხუცესთა, არც მღდელთა, არც მიპრონსა, არც კორებისკოპოსთა[1]! ყუელაი ყუელასა უპატიოდ, შეურაცხად, გინებით და ბასრობით ეჰყაენ.

რად დაჰკსნით წესსა საქებელსა, რად უპატიო ჰყოფთ პატიოსნობასა და საკრძალვობასა ამის სახისად საქმისასა? რომელი მეფე იქნების უპატიო-მყოფელი, შეურაცხად მჴსენებელი ებისკოპოსთა და მონაზონთაჲ?

*თქუენ სიყრმითგან ღმრთივ-სწავლულნი ხართ და საღმრთონი წერილნი ზეპირათ უწყნით: რომელთა საქმეთ მოქმედი მეფე იქნების, ანუ რომელთაჲ იყუედრების!

რანიც პატიენი თქუენთა გუართაგან ზედსხმიან ებისკოპოსთა[2] და მონაზონთა, მასვე თქუენგან ვიღირსებოდეთ.

---

[1] კორებისკოპოსთა. [2] ებისკოპასთა.

* აქედან ტექსტი დაწერილია უფრო წვრილად და მკრალი შელნით.

და, თუ თქუენ უპატიოდ გყავთ, ვინმცა არა შეურაცხ-გუყონ, ვინმცა არა გუაგინონა, ვინმცა არა უპატიოდ და პაეიდ დაგუჭიდნეს.

თუით პირად და, ზედაით დალმა ამას გუეუბნებიან მჭოსნელნი და მნებებელნი საყდართა და მონასტერთა საქონებელთა ქონებისანი: «პატრონი არ დაგუადებინებს და არცა წაგუიღებს, რომელს სიგლითა უბოძებია, და თქუენ არცა დაგიდებთ და არც გუეწართლებით დადებინებასა, ქრთამსა მოგცემთო». ამა საქმესა თქუენვე სწამლეთ და დასდევთ ემბლასტროდ საკურნებელი.

ნუცა ვინ ყალნობის მიზეზს შემოიდებს: რაჲცა საყდართა საქონებელთა ყალანი ჰმართებს, მისნიცა მზღველნი ვართ, და არას უკუ ვაღგებით. და თქუენსა თქუენნი თქუენთაგან განაღმცა გმსახურებდით, ძალისაებრ და შეძლებისა ჩუენისა!

ესე ამისა კ რ ე ბ ი ს ა, აწ შეკრებულისა, ძალი ყოველთა შორის საცნაურ იყავნ წმიდისა და თეითმპყრობელისა მეფეთა მეფობისა თქუენისა წინაშე, რომელ, თუ ღმერთი გურისხაეს და მიუდრეკელი და წმიდაჲ გონებაჲ თქუენი ცოდვათა ჩუენთა სიმრავლისაგან მიდრკების და ესე რაჲცა გუიკადრებია და მოგუიკსენებია, არ დაგუეურვების ჩუენითა წესითა, და რაჲცა დაგუპირებია, მისნი მჭმნელნი ვართ: არცა მიპრობსა გაქვჭსნით, საქართველოჲსა ეკლესიათა დავპეჭდავთ, ხუცესთა დაეყენებთ წირვისა და ნათლვისა და სამკუდროთა ზიარებისაგან!

თუნიერ ამისისა ქ[მ]ნისა, სჯეისა ღონისა ყოველისაგან უღონო ვართ, და ნუთუ ამისითა ქ[მ]ნითა, სჯეა სჯულთა და სხუასცათაგან მეფობასა თქუენსა საწყინოჲ რაჲმე შემოუცდეს და სჯულიცა ჩუენი დაკნინდეს!

ეზომის კადნიერებისა და წყენა-კადრებისათუის, ვითა საშინელისა ღმრთისა საშინელებათაგან, ვძრწით და ვიშიშვით; გარნა სალმრთონი სჯულნი მეფეთაცა ზედა მთავრობად ბრძანებულან; და სადა ღმერთი დაგუჭირდების, მუნ ყოველსაცე შეურაცხჰყოფთ; და «მაუნებელი კაცთაჲ ქრისტესცა მონა არ ვიყოო», წმიდაჲ მოციქული პაელე ბრძანებს!

აწ აქა შეყრილნი და გაეყრელნი და მომლოდენი ამისისა დაურევებისანი ყოველნიცე აქა ვართ და ფლობავთ წმიდასა მეფეთ-მეფობასა თქუენსა.

16. [დაწერილი შიომღვიმის კრებულისა ზოსიმე ტოხაელისძისადმი სამწირველოს გოძების შესახებ]

[1260—1270 წწ.]

[ხახელოთა ღმრთისაი]თა მამისა, ძისა და სულისა წ[მიდისაითა, მეოხებითა] და შეწევნითა ყოველად წმიდისა ღმრთის-მშობ[ელისაითა]...* ამათ ყოველთა წმიდათა შეწევნითა და თანადგომითა [ესე დაწერილ]ი დაგიწერეთ ჩუენ, მღვდელთა ერთობით სრულად კრებულ[თა წმიდისა] მამისა შიომღ-შვილთა და მოწაფეთა შენ, ზოსიმეს: კვრიკე კახთა მეფისა სამწირველოდ გქონდაქე ამას საკურთხეველსა მათსა ზედა.

შენ, ზოსიმეს და შენსა გამზრდელსა იოანეს დიდნი ჭირნი გუსახნეს: საკურთხეველისა სახლი დაშლილიყო, აღარ იყო.

და შენ, ზოსიმეს, გამზრდელსა იოანეს ერთნი ნაშვილებნი სახლნი და ერთნი მამულნი ეკლესიასა ქუე-დაუსხენით და მისად სანაცვლოდ თომაურნი სახლნი მოგცენით და სასა[ყუშევლო]ცა ავიღეთ თქუენგან, და თქუენ დიდი ჭირი ჰნახეთ, და სახლი მოაშენეთ, უჯმარი საჯმრად შეჰქმენით, და ესე საკურთხეველსა აქა შესძინეთ.

და კუალა საკურთხეველისა ვენაჭსა ზედა აგარას თორმეტისა დრაჰკნისა ვენაჭი იყიდეთ კვრიკაჲსძისაგან და იგიცა ზედა მოჰკიდეთ.

რუეას საკურთხეველისა საგლეხოსა ვენაჭსა ზედა კაცნი ვინმე სხდომილ-იყვნეს არ-მემამულენი, მიწაჲ ვენაჭად აეშენა, და იგინი კაცნი კიდე წავიდეს, ნაშენებისა მათისა ნაცვლად იოანეს გამზრდელსა გარისელაჲსძესა თექუსმეტი დრაჰკანი მიეცა მათ კაცთათჳს, და მის გარისელაჲსძისა სულისა სალოცავად თორმეტი კოკაჲ გაუყოფელისა ტკბილისაგან აიღების მ[ისა]დ სალოცავად ყოველთა წელიწადთა.

და ამისად სანაცვლოდ შენ, ზოსიმეს გამზდელმან იოანე, გარისელაჲსძისა სულისა სალოცავად, თევდორობისა პარასკევსა თესლი და კუანჩხითა ღუნოჲ ამას ძმათა გაუყოფდა ეკლესიას.

და კუალა მასვე ვენაჭსა საგლეხოსა ზედა იოანეს, შენსა გამზრდელსა, ნაკალოები მჭედლური ეყიდა და ზედავე მოეკიდა.

---

* დაზიანებული ტექსტი 9 სტრიქონს შეიცავს.

და კუალა იოანეს მხთრობელი აუდგა — ი ე ა ნ ბ ე რ ი წ ე ბ ა
გ რ ძ ე ლ ი ს ძ ე. და მიწაჲ დაკარგული უთხრა და მან, მისითაჲ ჰხოლო
ჭირვებითა და საურავითა, ზედავე შესძინა; თჳთ ამისი დაწერილი
ძეს. ესე საკურთხეველისადა აქა შეუძენია.

და კუალა საკურთხეველისა მიწაჲ შალტამი, კოდათა გაუტეხელი, უკმარი საკმრად შეჰქმენით, დიდნი ჭირნი ჰნახენით შენ და შენმან გამზრდელმან იოანე.

ესე ყოველი საკურთხეველისადა შეგიძენია შენ და შენსა გამზრდელსა იოანეს. და ვინაჲთგან ესე ყოველი შენ და შენსა გამზრდელსა იოანეს მოგეჴირვა, შენ, ზოსიმეს, დედფლსა ზითვად მოცემულსა ზედა ს ტ ე ფ ა ნ ე თ მამულისაგან, რომელ სამსახური არაჲ ზედა-აც, მისსა ნაცვალსა ს ტ ე ფ ა ნ ე ს ძ ე გარდაიქცის, საეკლესიოსა და სამეფოსა სამსახურსა: კულუხსა, ღალასა და ყოველსაცე გამოსაღებელსა, ჰაგრე მოცემული არს ესე მიწაჲ ზითვად. ამას მიწასა დედისა შენისა ზითევსა ზედა შენ, ზოსიმე და შენმან გამზრდელმან სახლკარი ააშენეთ და მოკიდებით ვენაჯი კარგი; დიდნი ჭირნი ჰნახენით, და მეტის-მეტად შენ, ზოსიმე.

და კუალა შენისა გამზრდელისა იოანეს მამასა მ უ შ ე რ ა კჳრიაკეული მიწაჲ აჲღო საშენებლად, ხელ-გიორგის ძისა ვენაჯსა გუერდით, დღისა ერთისაჲ; და რაჲ აღეშენა, ორად გაეყო, ნახევარი იოანეს მამასა დაემჭირა — მუშერს. ნახევარი — მიწის პატრონსა; მერმე იგი მათი კერძი აოჴრდა და თქუენ მისვე მამულისაგან იცვალეთ მიწითა — ოთხი ზომაჲ წყალმყინვართა ზედა მიეცით, რ ო ს ტ ო მ ა ს ძ ი ს ა გ ა ნ ეყიდა დღისა და ნახევრისაჲ მიწაჲ შენსა გამზრდელსა იოანეს.

და კუალა მასვე ზედა მოკიდებით მ ა ტ ლ ა ბ ნ ი ს ძ ი ს ა გ ა ნ — დღისა ერთისაჲ, და მასვე ზედა მოკიდებით ზ ჯ ა დ ი ს ძ ი ს ა გ ა ნ — დღისა ერთისაჲ, და ზედავე მოკიდებით დღისა ერთისაჲ — ს ტ ე ფ ა ნ ე ს ძ ი ს ა გ ა ნ. ესე სამისა დღისაჲ შენ ზოსიმეს გეყიდა წყაროთა ზედა.

ამასვე გუერდით, ზედავე მოკიდებით, სამისა დღისაჲ მიწაჲ იყო ეკლესიისაჲ და მისითა სამართლითა სასაკუმეველოჲთა თქუენვე მოგეცით.

და კუალა ეკლესიათა გუერდით ორისა დღისა მიწაჲ შენ, ზოსიმეს გეყიდა სტეფანეს ძეთაგანვე.

და კუალა შენ ზ ო ს ი მ ე ს როეთელისა მ ჰ ე დ ლ ი ს ძ ი ს ა-

განგებულია ორისა დღისა მიწაჲ* ქანდაკისა ქუეშე რუსა.

ესე შენ, ზოსიმეს და შენისა გამზრდელისა ნასყიდ-ნაჭირეები, და დედანი ზითვად მოცემული, ყოველივე ესე თქუენი ამის კვრიაკე ქალთა მეფისა სამწირველოსა ზედა მოპკიდე[თ], თქუენისა სულისა და მშობელთა და გამზრდელთა სულისა სალოცავად**.

არავის საქმე უც ამას ადგილსა ზედა: არცა სამეფოჲ სამსახური ზედა-აც, არცა მდგური, არცა გამოსაღებელი, თჳნიერ ეკლესიისა მამითსადი***; ყოველითურთ უბეგროჲ არს, მით რომელ ნასყიდი არს.

ესე შენ, ზოსიმეს შენოჳს და შენთა მშობელთა და გამზრდელთათჳს სალოცავად, სახლკარითა, ვენაჯითა, წისქუილითა, საკმრითა და უკმრითა შემოგიწირავს ეკლესიისადა საალბედ.

აწ ამას დაწერილსა ჩუენსა მოწამენი ვართ ამას უდაბნოსა შინა მყოფნი ძმანი და მოწაფენი და შვილნი წმიდისა მამისა შიოჲსანი: პირველად წმიდაჲ მამაჲ მემღვრე თევდორე და მოძღუარი იოანე, ბასილი მნათე, ბასილი თევაური, ბასილი ტიმოთეს ძმაჲ, მიქაელ ისაკის მწირველი, ზაქარია, ბრუკუაული ნიკოლოზ, არსენი და არსენი, თევდორე და ნიკოლოზ და ლუკა, გიორგი და მისი შვილი მანგლელი დანიელ, და სჳმონ, ნიკოლოზ საგდუხტისი, იშტიმახი გიორგი, ბერი გინდაბერი, მიქაელ იფხაზი, ბერი თევდორე, ბერი კვრიაკაჲსძე. ყოველნივე ერთობით, მღდელნი და მამანი, მკვდრნი ამის უდაბნოჲსანი.

და აწ, ვინცა-ვინ ესე დაწერილი და გაგებული ჩუენი შეცვალოს და აქციოს, რაჲსაცა მიზეზითა, შინამან ანუ გარემან, დიდმან ანუ მცირემან, რამანცა გუარმან კაცმან, პრისხავსმცა ღმერთი ცხოველი. წმიდაჲ ღმრთის-მშობელი და წმიდანი მამანი ჩუენნი: იოანე, შიო და ევეგრე და ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი.

და წყევისამცა იგი კანონი მას ზედა აღესრულებოს და უდაბნოჲსამცა მღვიმისა ლოცვაჲ წყეულ და კრულობად მოექცეს; და

---

* აქ სტრიქონებს შუა ნესხა-ხელნაწერიდან სხვა გვიანდელი ხელით ჩაწერილია: „ამის წჱდლის ძისაგან, რომელთაცა ყოფდა შესამოსლისა დასად ორი გუთანი ვარაისძეთა".

** აქ მთავრდება პირველი ქედი.

*** აქ ორი სიტყვა ამოუხსნელია.

და-მცა-ისაჯების ყოველთა-თანა მგმობართა წმიდისა სამებისაჲ
იუდას და ივლიანეს თანა.

და კრულმცა არს პირველ ღმრთისა დაესაბამოჲსა პირითა წმიდათა ათორმეტთა მოციქულთა მადლითა, და ჯუარითა, და ექუსთა კრებათა მადლითა და ხუთთა პატრიაქთა ჯუარითა, ქართლისა კათალიკოზთა ჯუარითა, და ქართლისა მთავარეპისკოპოსთა ჯუარითა, და ყოველთა მღდელთ-მოძღუართა ჯუარითა აქა და საუკუნესა. ამინ.

და ვინ დაამტკიცოს, ღმერთმან აკურთხენ და ყოველთა წმიდათა მისთა*.

17. დაწერილი კარაჯაძეთა გიორგი მუშრისძისადმი

[1260—1270 წწ.]

ჴ. სახელითა ღმრთისაითა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისაითა, მეოხებითა ყოველადწმიდისა ღმრთის-მშობელისა და მარიამ ქალწულისა მარიამისითა, ძძლითა (sic) და მეოხებითა წმიდათა და ღმერთშემოსილთა მამათა ჩუენთა იოანე, შიო და ევაგრესითა ესე დაწერილი დაგიწერეთ ჩუენ კარაჯაძეთა კურიკე და ბასილმან შენ, გიორგის მუშრისძესა.

მას ჟამსა, ოდეს ძმაი შენი ზოსიმე მიიცვალა, ოქროსა გჳედით ჩუენთა მშობელთაგან დანადებსა ზოსიმეს თანა და ამის საქმისათ შენ გიორგის გერჩოდით, ვიძიეთ და ვცან მართალი, რომელი ძმასაცე ჩუენსა იოანე თფილელსა წაეგო, თჳნიერ ამისგან გარეშე, რომელ ზოსიმეს ჭელსა მინდობით შესამოსელი იყო და იგი დაიკარგა და წაჴდა; და ესე შესამოსელი რვა ლარაჭანად ვეჭრულად დაასფასეს[1]. შენ ოქროდ არ ძალგიჩნდა და მოგუეც ორი გუთანი მიწა მჭედლითური.

აწ დღესითგან წალმართ არავინ იყოს ჩუენისა გუარისა, არცა ჩუენ, კურიკე და ბასილი და არცა ჩუენნი შვილნი და მომავალნი ამისა პირისანი[2].

და ვინცა რამანცა გუარმან ჩუენმან დღესით გთხოვოს და ანუ გერჩოდის, კრულმცა არს დაესაბამოისა ღმრთისა პირითა მკუდარი და ცოცხალი.

---

[1] დაიგასტას. [2] პრთისანი.

* აქ მთავრდება დაწერილი შიომღვიმის კრებულისა, აბუკის verso-ზე XIII ს. მხედრული ხელით მიწერილია ორი საბუთი (იხ. №№ 17 და 18).

ესე დაწერილი მე, ბასილსა თუით ჩემითა ჴელითა დამიწერია. ამის მოწამენი არიან ამას დაწერილსა: ბასილი მოძღვარი თავაური, მემღუიმე ზოსიმე, გიორგი ჰყონწყრიდელისა მწირველი ნიკოლაოზ ბუწიასძე(?). მნათელია, არსენი კალმახელთა მწირველი, თევდოსი, ბასილი, გიორგი, გაზრდილი მათე ელიას ძე და ყოველნი კრებულნი.

ესე, ვითა ბასილსა ძმასა ჩემსა დაგიწერია, მეცა მოწამე ვარ კჳრიკე.

18. [დაწერილი ბურჯულთა დემეტრე ტოხაისძისადმი]

[1260—1270 წწ.]

ქ. სახელითა ღმრთისაითა და თავსდებობითა სუეტისა ცხოველისაითა ესე დაწერილი დაგიწერეთ ჩუენ, ბურჯულთა კავთულამა და თევდორამა და ჩუენთა შვილთა ბასილამა და მშუიდამა.

დაგუეჭირვა ჰაეისა ქამისაგან და ხარაჯობისაგან და ავიღეთ თქუენ, მოძღურისაგან დემეტრესაგან ტუხუაისძისაგან სამოცი თეთრი, დეკენბერსა ათსა; და გაგიჩინეთ ოცი კოკაი ტკბილი წელიწადსა შიგა მზაი, რომე უსიტყუელადა ჴელთა მოგაჴსენებდეთ. ვირემდისცადა ამა თეთრსა შენსა ჴელთა მოგაჴსენებდეთ.

ამისნი მოწამენი არიან: კარაისძე ებაი და წამალაისძე იოანე.

XVII საუკუნის ხელით, ზედრელად:

ქ. მღვიმეს რომ კრებულნი ბერები რომ წასულან და ბჭიტებს საყდარი აუშენებიათ, ის კრებულნი ამაშიგან სწერიან. იქ რომ სახელები სწერია საყდარზედა, ისინი არიან ეს კრებულნი.

19. [წუალობის დაწერილი ნიკოლოზ კათალიკოზისა არვანგეგ საბაისძისადმი]

[1281—1282 წწ.]

ქ. სახელითა ღმრთისაითა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისაითა. მეოხებითა ყო[ვ]ლად წმიდის[ა] ღმრთის მშობელისაითა, ძლიერებითა პატი[ოსნისა] და ცხოველ[ი]ს ჯუარისაითა, წმიდათა ზეცისა ძალთაითა, წმიდისა და დიდებულისა წ[ი]ნასწარმეტყ[ე]ველისა წინამორბედისა იოანე ნათლის მცემელისაითა, წმიდისა იოანე მახარებელისა და ღმრთის მეტყუელისაითა და წმიდისა ქათოლიკე

ეკლესი[ი]სა და მუნ შინა ღმრთივ აღმართებულისა სუეტისა-ცხ/
ველისა და კუართისა საუფლოისა და ღმრთ[ი]თ მყოფელისა აბრიმწმიდა
ნისათა;

ესე დაწერილი ჩუენ, გლახაკმან ქართლისა კათალიკოზმან ნიკოლოზ, დაგიწერეთ და მოგეცით თქუენ, საბაისძესა არვანბეგს და შვილთა და მომავ[ა]ლთა ყოველთა სახლისა თქუენისათა.

მათ ყ[ო]ფილა შინა, ოდეს ღმრთისა სწორი დავით მეფე ამა ქუეყანისა ძნელ-ბედობისა და მიჭირვებულობის[ა]გან სიძაგრეთა კლარჯეთისათა მოჰმართა და თქუენ მათისა სამსახურისათუის თავი დასდევით; და მცხეთისა მკუიდრი შეუბაბი თქუენიერის სამამულოდ სიგლახითა მოეპოვა.

და უკანის ჩუენ მოველით და ყოველნივე საქონებელნი მცხეთისანი მოვიკლენით და შეუბანიც დავიჭირეთ.

და თქუენ მოხუედით და ღმრთის სწორთა სიგელნიც მოიხუენით სამამულოდ ბოძებულობისანი. და შეუბანსა აბუსერეთ საერისთაოი და ბეგარი ზედა სდებოდა და იგი მათგან გეყიდა; და გელათისა რომელიმე ცხენი და ბეგარი ზედა სდებოდა. იგი მათგან გეყიდა.

ესე ყველაი წისა დაიდევით* დ[ა] ღარ ეგებოდა ამისი შეცვალებაი, ამად რომე დიდი წუხანაგები ჩანდა თქუენგან: და მონასყიდესიც იყვსით გელათის დ[ა] აბუსერეთაგან.

აწ ესრე განეაჩინეთ, რომე: ძველი ბეგარი ზედა სდებოდა შეუბანსა — თერთმეტი ლიტრაი ცხენი. მას ზედა ცხრა ლიტრაი ცხენი სხუაი მოგიმატეთ და შევქმენით ‘ოც ლიტრად; მით ლიტრითა[1], რომელი ძუელად ყოფილა. და მოგეცით შეუბანი და დაგიმკუ[ი]ლრეთ ამისას გასრულებას შიგა, რომე: ყოველთა წელიწადთა დიდს ხუთშაბათს ესე ოცი ლიტრაი ცხენი ჩუენს ტანუტერს სახლობანს მოეცემოდეს და მოეთვალვოდეს.

და უკეთე რადმე ქამთა სიავისაგან სახლობანი ჩუენ არ გუქონდეს[2] თუ ქამი გქონდეს[3], თქუენ მოიღებდით[4]. და თუ თქუენ ვერადმე ვერ მოიღოთ, ჩუენ მოვიკლებდეთ. და რახთმიც წელიწადი დაეყოვნებოდეს[5] ანგარიშითა წლისა და წლისაი ახალი დაკლებოდეს და უკლებად ჴელთა მოეცემოდეს ესე ოცი ლიტრაი ცხე[ი]ლი.

---

[1] ლიტრითა. [2] გეჭეონდეს. [3] გაქონდეს. [4] მოიღებდით. [5] დაეყოვნებოდეს.

* აქ მთავრდება პირველი კერძი.

და ამისაჰა გასრულებასა შინა გჳონდეს[1] მ ე უ ბ ა ნ ი თჳსებ-
ს ა ბ ა ი ს ძ ე ს ა ა რ ე ა ნ ბ ე გ ს და შვილთა და მომავალთა
ველთა სახლისა იქუენისათა მკუიდრად, სამამულოდ ერძნულე-
ბითა მსახურებასა შინა ქართლიკე ეკლესი[ი]სას და ს[ა]ყდრის
მპყრობელთასა. არ შეგეცვალოს არა ჩუენგან ღ[ა] არ შემდგომთა
ჩუენთა ქართლისა კათალიკოზთაგან.

და ეინ და რაჰანც გუარმან კაცმან, რასგინდა მიზეზის მოღე-
ბითა, შეგიცვალოს, რისხაესმც[ა] მაჰაი, ძე და სული წმიდაი;
კრულმცა არს დაფსაჰამოისა ღმრთის პირითა, ათორმეტთა წმიდა-
თა მოციქულთა ჯუ[ა]რითა და მადლითა, შუიდთა კრებათა მადლი-
თა და ჯუარითა, ხუთთა პატრიაქთა ჯუ[ა]რითა და მადლითა; ქათო-
ლიკე ეკლესი[ი]სა და მუნ შინა ღმრთივ-აღმართებულისა სუ[ე]ტი-
სა ცხოველისა, კუართის საუფლო*ისა და ღმერთ მყოფელისა მი-
რონისა მადლითა ჰდა ჩუენ გლ[ა]ხაკისა ჯუარითა და მადლითა.

და მტკიცედ მპყრობელნი ღმერთმან აკურთხნეს და წმიდამან
დედა-ქალაქმან.

ჩუენის ჯუ[არის] მტუ[ი]რთველისა ზოსიმე ი ვ ა ნ ი ს ძ ი ს ა
ჴელითა დაგუიწერია.

[ხელრთვები]

[1]. ქ. კირიელესთან. ესე ვითა ზემოით ჯუარის მტუირთველის
ჩუ[ე]ნის ჴელითა დ ა წ ე რ ი ლ ი ესე დაგუიწერია, ჩუენცა გლა-
ხაკი ქრისტეს მიერ ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ. ნ ი კ ო ლ ო ზ
თავის ჴელითა ვამტკიცებთ ერთგულად მსახურებასა შიგა საყდ-
რისასა.

შემცვალებელნი ამისნი იყვნენ კრულ. წყეულ და შეჩუენე-
ბულ მადლითა კათოლიკე ეკლესიის, მუნ შინა ღმრთივ-აღმართე-
ბულის სუეტის ცხოველისა ღმერთ მყოფელისა მიჰრონისა და
კუართისა საუფლოისაითა და ჩუენ გლახაკის ჯუარითა.

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხენ და წმიდამან დედა-
ქალაქმან.

[2]. ქ. ამა პატრონისა ბრძანებისა მიწაი ჯ უ ა რ ი ს მ ტ უ [ი]რ-
თ ვ ე ლ ი მოწამე და თანა დამხდური[2] ვარ.

[3]. ქ. ამა [პა]ტრონისა ბრძანებისაი მე, მიწაი მ ა ხ ო ა ნ ი ძ ე(?)
ამის(?) მოწამე ვარ.

---

[1] გეჰონდეს. [2] დამხუდარი.

* აქ ნათქუამია მეორე კედი.

[4]. ქ. მე, მარკოზ თადეოზისი მოწამე ვარ პატრონისა ქათალიკოზისა ბრძანებისაი.

[5]. ქ. ამა ქათალიკოზისა ბრძანებისა მე, ხეხელაშვილმა არსლანმა ვიწამე მოწამე ვარ.

[6]. ქ. ამა ქათალიკოზისა ბრძანებისა მოწამე ვარ მიწაი აწყურისა მსახერთუხუცესი ნიკოლოზ.

[7]. ქ. ესე პატრონისა ნიკოლოზ ქართლისა ქათალიკოზისა ბრძანებაი ჩუენ, ყოველთა აწყურისა საყდრისა შვილთა დემნაისა და ნიკოლოზისა ჭელითა დაგუინიშნავს.

[8]. ქ. ამა პ[ა]ტ[რ]ნისა ბძანების მ[ო]წ[ა]მე დ[ა] თ[ა]ნ[ა] დ[ა]მხდ[უ]რი მე, მ ე ი ბ ო ო ბ ლ ი ს ძ ე.

[9]. ქ. ამა პ[ა]ტრონთა ბრძანებისა მოწამე და თანა დამხდურ[1] ვარ მე, მიწაი საუნჯეს ძმისწული ნიკოლოზ.

[10]. ქ. მე, სარგის ათაბაგი მოწამე ვარ ამა დაწერილისაი.

მარცხენა კიდეზე:

[11]. ქ. მიწაი დემეტრე ფრონშელი ამა პატრონისა ბრძანებისა მოწამე ვარ და თანა დამხდურ[2].

[12]. ქ. ამა პატრო[ნ]თა ბრძანებისაი მოწამე და თანა დამხდურ[3] ვარ მე, ვ[უ]არამისძე გირგინაი.

20. [საყაბიჟოს დაწერილი ცაიშელ დანიელისა ლაგსაელდაშისადმი]

[1271—1280 წწ.]

სახელითა ღმრთისაითა, ცაიშისა ღმრთის-მშობელისაითა, თევისა სეკდემბერსა ათეთხმეტსა, მე, ცაიშელი მთავარებისკოპოსი დანიელი ლაბსყელდისა მივედი, ვაკურთხე მთავარანგელოზი ლაბსყელდაშისა. დემეტრე მეფისა მეფობასა შიგა. ერისთავთ-ერისთვისა დადიანისა ოზბეგისა ბრძანებითა და მოწმებითა.

და ცხმარისა ჭეშმან დაეწერეთ მთავარანგელოზსა ლაბსყელდაშისა საპატიოი:

ზ[ე]ედესა შიგნით საძოცდა[თი] ათასისა თეთ[რ]ი საპატიოი.

ბას გარე საპატიოი, სადა სარეკლისა ჭმაი ისმის, რვაი ათასისა თეთრისა მისი საპატიოი დაგვ[რ]ჩ.

---

[1] დამხედარი. [2] დამხდარი. [3] დამხობილი.

ჭიხეიშისა და ხანსარსა შვა ოთხი ათასისა თეთრის საპატიჟო დაგვიცს.

მე, ცაიშელ მთავარებისკოპოსმან დანიელ ეამტკიცე, და ჩუე ერთობილთა კევთა ცხმარისათა, მეფეთ, დადიანისა ბრძანებითა.

ვინც გაამაგროს, კურთხეულიმც არს. ვინც შესცვალოს, ქრულმც არს ღმრთისა მადლითა.

მე, კაკასატსა დავით დამიწერია, მოწამეც ვარ ამა სიგელისა.

21. [შეწირულების დაწერილი გელათის დეკანოზ იაკობისა ხახულის ღმრთისმშობლისადმი]

[1259—1298 წწ.]

ქ. სახელითა ღმრთისათა და ნებითა ყოვლად წმიდისა ღ[მრთის-მშობელისა]თა. ცხოველსმყოფელისა და პატიოსნისა ჯუარისათა. წმიდათა ზეცისა ძალთათა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათჳს, ღმრთისა სწორთა პატრონთა რუსუდანის ძისა დავით მეფეთ-მეფისა წყალობითა, მათად სადიდებელად და სულისა ჩემისა სალოცველად, მე, დიდის მონასტრისა დეკანოზმან იაკობ გაეაჩინე ესე:

პირველად ხატი მაცხოვრისა მოქედი ბერძული, კერედი ხატი ხახულისა ღმრთის-მშობელისაი, თეალთან მარგალიტე[ბია]ნი, მინითა, მისითა კუბოითა, ესე თჳთ ხახულისა ღმრთის-მშობელსა წინაშე სასუენებელად მომიჭსენებიან.

მამული ჩემი მკუიდრი, პატრონთაგან ბოძებული, მაღლაკს აბანოისა სახლი პირველცა სადეკანოზოდ შემეწმნა, თხუთმეტითა ლიტრითა ზეთითა ხახულის ღთის-მშობელისათჳს შემეწირა: და აწცა, ვითა მოიჭსენებია, განალამც ჰაგრეეე მას ჰმსახურებდეს. მისსა სახლსა აქათ: ქიჯგუსძე ა, ვაშაბერიძე ა.

ფარსმანყანევს—ზაკოსძე ი, მათითა მიწა-წყლითა, ტყითა, ველითა, სანადირითა, საჭმარითა და უჭმრითა ყოველითა; სამნი პარტახნი რომელთაგან გამოსავალნია: გუჯაბაური, დერუცული, ქორაული, ჯისალაური.

ზართს—ღმრთისა სწორთაგან ჩოქითა ბოძებული, ნასყიდი ბოელისძისეული მამული, სასახლე, ზედა ჩემი გაზდილი დავაახლე და მითურთ გლეხნი, კუამლად შეიდნი: არსენიძისა სახლი ა, გოგოლისძისა ა, ტირღილუსძისა ა, დილუსძისა ა, ჯუაროსა ა, ჯაბლოისძისა ა, ეკლე-

სითა, ტყითა, ველითა, წისქვილითა, სანადირითა, საჭმრითა და უჭმრითა ყუელაითა.

არგუეთს — ზენსკანდეს ნასყიდსა მამულსა [illegible] მემშუილდე დავასახლე, კუამლად ა.

ტყირბულს — ბოგუერაისძე ხუცესი, ადბუღოისაგან მისსა პირველად კარგად ყოფასა შიგა მოცემული. მოხნა ზონთაგან არ ვითამე ჯამს, მაგრა მიზეზი იყო ჩემსა და მას შუა შეუყრელობისაი და შესაყრელად მომცა ჭელმოჭსნით სამნი გლეხნი ნასყიდნი რაჭას, ქორთს: დავთუსძე, მიქაისძე და დათუისძე; ორნი მუხურს: ევთქისძე და ბერნისძე. ამათ ყუელათა გლეხთაგან, სხუასა ბეგარასა აქაით, ოცდაოთხი ლიტრა ცუილი გამოვალს.

ზართელთა გლეხთა გამოჰვალს, მოხასტრულითა დიდითა კოკითა, თურამეტი კოკაი ღუინი და ა გრიგი ქურამი(?).

მაღლაქელთა და ფარსმანყამეველთა გლეხთაგან გამოვალს სამი ურემი ღუინი უპარტახტოდ, და ტყისაგან მოდი რაიცღა მოვალს, იფქლი, ფეტვი და ლომი და ამათ ჯუმლათა(?) ოთხ-ოთხი თეთრი საყაჭობოი ზედა-აც.

ამას ჩემგან სასოებით ქმნილსა და ხახულისა ღმრთის-მშობლისათუის მოჯსენებულსა და შეწირულსა, ღმრთისა სწორისა მეფეთ-მეფისა დავითის სადიდებლად და ჩემ, მიწისა მათისა, დეკანოზისა იაკობის სალოცავად და საადამედ გაჩენილსა, ვინცა ამასად შლად ჭელყოს, გინდა დიდებისა მჭონებელმან, ანუ დიდებულმან და აზნაურმან, პრისხვამსცა მამაი, ძე და სული წმიდა, უსე ყოველად წმიდა ღმრთის-მშობელი ხახულისა.

22. [დაწერილი შიომღვიმის კრებულისა გასილ ალავერდელისადმი საძწირველოს გაჩენის შესახებ]

[XIII ს.]

ქ. სახელითა ღმრთისაჲთა, მამისა, ძისა და წმიდისა სულისაჲთა, რომელი ერთ-ღმრთეებით თაყუანისცემული იბყრობს ყოველთა და განაგებს, რომლისა დიდებაჲ და სუფევაჲ აწ და უკუნითა უკუნისამდე. ამინ.

შეწევნითა და მინდობითა ყოველად წმიდისა [უმეტ]ეს კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის-მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა, რომელი ცხორების მიზეზ გუექმნა ადამის ტომთა; ძალითა პატიოსნისა ჯუარისა, ძელისა ცხორებისაჲთა;

შეწევნითა და მეოხებითა ყოველთა ზეცისა ძალთაჲთა;

მეოხებითა და შეამდგომელობითა წმიდისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა იოანესითა;

შეამდგომელობითა მოციქულთა და თავთა მოციქულთა: პეტრე, პავლე და იოანე მახარებელისაჲთა;

მეოხებითა და შეამდგომელობითა წმიდათა მღდელთ-მოძღუართა: ბასილი, გრიგოლი, იოანე ოქროპირისა, ნიკოლოზ და ყოველთა თანამოსაყდრეთა მათთაჲთა;

შეამდგომელობითა და შეწევნითა წმიდათა მოწამეთა: წმიდისა გიორგის, თევდორე, დიმიტრი, პროკოპი, პანტელეიმონ, ეკატერინა: ბარბარა, ირინე და მარინაჲსითა და ყოველთა მათ-თანა მწყობრეთაჲთა;

შეამდგომელობითა წმიდათა მამათა: ანტონი, საბა, ეფრემ, ონოფრე და წმიდათა მამათა ჩუენთა: იოანე, შიო და ევაგრესითა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა, რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყვნეს უფალსა და ღმერთსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა.

ყოველთა წმიდათა შეამდგომელობითა და თავსდებობითა დაგიწერეთ დაწერილი ესე თქუენ, ბასილი ალაევრდელ მთავარეპისკოპოსსა ჩუენ, მღუმეს დამკვდრებულთა ყოველთა კრებულთა ერთსულობითა ძმათა, დიდთა და მცირეთა ყოველთაჲვე, ერთმ[ან]ერთისა გამოზრახვითა და ნებისმყოფლობითა ბასილი მოძღუარმან, მე მ[ღ]მემან ელია, და ყოველთავე ამის უდაბნოჲსა ძმათა.

მას ჟამსა, ოდეს დასდევ სასოებაჲ წმიდისა ამის უდაბნოჲსასა მღუმისა მომართ და წმიდათა მამათა ჩუენთა შიო და ევაგრესთჳს, პირველ თჳთ აქან ნაზარდი იყავ, ჩუენ ყოველთა გუერდით და ყოველთაჲვე საკუთრებით ერთსულობდი.

და იწადნიერე, რაჲთამცა საუკუნოჲ სამლოცველოჲ თქუენი ამას უდაბნოსა შინა უკუნისამდე გებულიყო.

და მეღჩიზედეკ მაწყუერელსა, და ბასილი [ალაევრდელისა] და ჴყონდიდლისა მწიგნობრისა იოანე, და სამოელის ხუცესთა]...* რითა ჩუენ, ყოველთაჲვე ძმათა გამოგჳცხადე ჩუენ...* და მომართ სასო...** გუქონდა.

ეგრე გაგიხარუნით და საწერველად თქ[ენ]...** [მო]გაჴსენეთ.

---

* აქ ერთი-ორი სიტყვა გადასულია.

** ეტრატის მარჯვენა ქვემო კიდე მოგლეჯილია.

შლვშეს შინა სახლი და პური უკდეთ...* ფუძითა ქოველითურთ, აგარას ვენაჯი და...** ლი, რომლითა ჩუენ შევსწერდით.
და ვითა დიდ...** რელთა. საკურთხეველთა წესსა დარ...ნათ მწირეველად იქუენთჳს...* ვითა არა...* ჩუენ ეხრე[თ]...**

23. [ქართლ-კახეთ-მესხეთის საკათალიკოსო მამულების სითარხნის გუჯარი]

[1892 წ. 1 დეკემბერი]

...ტფილისს ქალაქს:[1] ეკლესია, სასახლე, ეჯვარნი, მზიფელნი, ბაზარნი, ქელბაქნი და ბაღნი, თჳსითა შესაველითა;
ავლაბარს: მონასტერი მეტეხის ყოველად წმიდისა, მისითა[2] მამულითა, ავლაბრითა და ავლაბრის ჭალითა;
მტკუარის პირს: სოფელი და კონი და ახალუბანი.
ქალაქს ეაჭრებითა კრწანისი,
სოფელი მინდისი,
სოფელი წავკისი, მათითა სამზღურითა,
და მეორე წავკისი მახრაღაჯითა, ზეკარძითა;
და მეტეხს რაც მეტოქია,
დიდომს რაც მცხეთისაა გლეხნი, მამულნი და ზვარნი,
ლიხს ხეთი კომლი კაცი,
სოფელი წინუბანი და სათოგლე მთა,
სოფელი ქუაბნი,
სოფელი უპიტი,
სოფელი თელოვანი,
სოფელი ძაღლაანი და ფაფანი,
სოფელი ნაჭუდბაქევი,
სოფელი მუხათგვერდი,
სოფელი კარსანი,
სოფელი ქართლი,
მონასტერი არმაზისა ციხითა, შესაველითა და ბაქითა;
სოფელი მარტაცი,
სოფელი ციხედიდი,

---

* ეტრატის მარჯვენა ქვემო კიდე მოგლეჯილია.
** ეტრატის ბოლო მოგლეჯილია.
[1] ქალაქს—B. [2] მისის B.

სოფელი ცეგვი,
სოფელი სასხორი,
მონასტერი ლავრა და ქულიეიენი,
წინარეკვს მონასტერი ყოვლად წმიდისა საქადაგო, მათითა მამულითა:
სოფელი ორბეთი[1], მონასტერი მალემწისა,
სოფელი გუდალეთი, და სოფელი ეზატი,
დიდგორზე სოფელი მოხისი,
სოფელი ნიაბი,
სოფელი გომი[2],
სოფელი ჩოჩეთი და სოფელი მეტეხი,
ჰკორს[ა] კომლი კაცი შვიდი,
სოფელი გრაკალი,
და ატენს რაც მცხეთისაა — ეკლესია, ციხე, გლეხნი, მამული და ადარაკნი;
ხვედურეთს სოფელი ცოლოთი, ხვედურეთს შვიდი საკომლო;
იმერკეცს სოფელი სარკის წმიდის გიორგისა, მათითა მამულითა და მარგანიძენი;
სამწევრისს ზეით სოფელი სანებელი;
ნუას საჭხარაძენი,
თრიალეთს: სოფელი ბარეთი და ცოტა ბარეთი,
ჭედის ეზანი,
მილისს: სოფელი წითელი საყდარი, ზურისუბანი, ახალშენი, კლონა, ბეშქენაშენი;
ზემო ანტრაპს[3]: ოცი კომლი კაცი და ეკლესია, სოფელი მაჩუთა, ეძანი, ახალქალაქი, ნადვალევი, ორომაშენი;
სომიხთა[4]: ფარვანას-თავი, ფარვანი, სოფელი ფოკა;
ტაშირს: სოფელი საბაწმიდა, კეთილდაბა,
მარმაშენის თავს: სოფელი წყარომრავალი,
და წინუბანს სოფელი ფუძე მარგი, სოფელი ველთა, სოფელი მთავარ ანგელოზისა,

[1] სოფელი ორბეთი—B. [2] გომი A. [3] ანტრაპს A. [4] სომიხთა—B.

ლორეს: სოფელი ამუჭი ეკლესიითა და მამულითა, სოფელი დიაარდი;
აბტალას: კუამლი სომეხი ათი, მათითა მამულითა, კუალდებულებით აბტალის ქვეზე სოფელი ვარდის-უბანი;
ორბეთის ძირს: სოფელი ყორანთა, თჳსითა მამულითა, ვერკეთილი[1];
სიონს გალმა: წმიდის გიორგის მონასტერი შესავლითა და თავმგურგუჲალა, ხატის სოფელი, დარბაზი[2];
ზვარეთს[3]: სოფელი გოგია, სოფელი ალასტანი, სოფელი ზემო-გომი და გალმა დიეში, სოფელი ბენელა;
აბალ-ქალაქის თავს: სოფელი ოკაში;
მტკვარზედ: სოფელი ტოლოში, სოფელი დორმაკე;
თუხარს: საყდარი მოციქულთა და საფლავი აშოტ კურაპალატისა, სოფელი ქუაყრილი, სოფელი სხალთა, სოფელი გიორგი-წმიდა;
და[4] არტანს: ზემო-ჭინჭარი და ქვემო-ჭინჭარი, მთა კორომეთისა და სოფელი ჯუარა;
არტანუჯს: სოფელი ახალდაბა, სოფელი დოლისყანა, სოფელი ნიგოზეთი, სოფელი საკანეთი[5];
ტაოს: სოფელი ჭკვა, ახალ-უბანი და აგარა.
არტაანს: კომლი კაცი 8 (ორმოცი) მათის საბლაკარითა და[6] მამულითა;
კოლას: სოფელი და საყდარი ნათლისა-მცემლისა, თჳსითა მამულითა;
არტანუჯის ციხე და მისი შესავალი[7], მუნწეე სოფელი ციხისძირი, ახალდაბა, ბოცოს-ჯუარი და აგარა;
არაგვის თავს[8] ჯვარს: სოფელი გერგეტი, მონასტერი წმიდის სამებისა და უდაბნო მისის[9] ეკლესიებითა, წმიდა ნინოს მოცემულითა ჯუარითა ცხოველ ვაზითა და თმანი[10], თჳსითა სოფლებითა; არაგუზე ციხე გერგეტაული[11].

---

[1] ვერკეთილი—B. [2] ხატის სოფელი, დარბაზი—B. [3] ზვარეთის B. [4] და—B. [5] +სოფელი B. [6] საბლაკარითა და—B. [7] და მისი შესავალი] შესავლითა B. [8] თავს—A. [9] თჳსის B. [10] წმიდა ნინოს... თმანი] ნინას ჯუარი ვაზისა და მათი B. [11] გერტაული B.

სოფელი ბანდაკი, ქინოანს კომლი კაცი შვიდი და ოთხი გალმა, ორჭევს კომლი კაცი ათი;
სოფელი აში, სოფელი ბაგა, სოფელი ნავაზი, სოფელი მისაქციელი, სოფელი კუნელი, სოფელი ბელტისციხე, სოფელი საფურცლე, სოფელი თეკანა, სოფელი ციხებდავი, სოფელი გრემისჭევი, სოფელი ყუროსტაანი, სოფელი გოგილანი, სოფელი ჩიჭუნურა, სოფელი მუხანი, სოფელი წყალშატროვანი, სოფელი გორთვანი, სოფელი წერთვანი, სოფელი საგედე, სოფელი ახალციხე, სოფელი კოდმანი, უდაბნო, სარკინე, მდვმე და საყდარი, სოფელი საეანეთი, სოფელი ბოტკო, სოფელი ტურათა, სოფელი აგარა, სოფელი აღაიანი, სოფელი აღაიანი, სოფელი კვაროხეთი და სოფელი კასპი.
რეჩის ჭევს თორმეტი საკომლო, სოფელი კელურა, და წოლდს სამი კომლი კაცი, სოფელი ნიგოზა, სოფელი უფლისციხე, მონასტერი და ციხე შესავლითა;
გორს რაც მცხეთის მამულნი და ვაჭარნი არიან;
კეალად სოფელი ზერტი, თჳსითა მამულითა; ნასოფლარი საათიბი, სოფელი ქვეში, სოფელი ფლავი, სოფელი დისევი, სოფელი ჩხიკეთი, სოფელი სათიბარი, და ეანათს ცხრა კომლი კაცი, სოფელი ჭუაბნი, სოფელი ქორდი და პატარა მედვრეკისი, ერედს გილაძენი, ვირშას მონასტერი მთავარანგელოზისა, თჳსითა შესავლითა;
ქრცხინვალს ელიოზიძე ურია, მამულითა;
გორისპირს სოფელი არაშენდა და ახალდაბას სამი კომლი კაცი;
მთავარანგელოზთ უბანს რუისს მროველაწვილ[1];
და სოფელი რაკვინა[2], ულმბას ძირს სოფელი მოხისი, მამულითა;
კასპთან აშურიანი სამწყსოთა, სოფელი საკირე;
ეგრეთვე არაგუს გალმა მონასტერი ჯუარისა, მამულითა;

[1] მრუელაშვილი A. [2] საკვია B.

სოფელი ფოსი, სოფელი ჯაჭვ, სოფელი აევჭალა, სოფელი კუტალა და სოფელი[1] ოროტა;
ითრზე მონასტერი სითნი და მოხასტერნი ქუაბნი, მათითა მამულითა;
საფსიტეს ციხე-დიდი, მისითა მამულითა; სოფელი ანთუკი[2], სოფელი კვხთა, სოფელი ტაძრები, სოფელი ფადაშენი, სოფელი ყანობი, თჳსითა მამულითა და სამზღურითა დანიშნულნი; თუალნი, გიორგიწმიდა, ბერთუბანი და პატარძეულნი, მათითა მამულითა; სოფელი აბალშენი, სოფელი ჯიმითი, თჳსითა მამულითა; სოფელი ნაპარი, სოფელი შანშიანი, სოფელი კალაური, სოფელი ევთა, სოფელი აკურა, სოფელი ხოდაშენი, დავითის საფლავი და დიდოს-რქა მონასტერი და ედაბნო თჳსითა შესავლითა; პირ აქათ საგარეჯონი, მათითა მამულითა;
შალვაურს რვა კომლი კაცი, ფიჩხოანს ხუთი კომლი, შილდას მონასტერი ვარცნისა ღმრთისმშობელი[3], სოფელი ვეძისკევი, თჳსითა სამზღურითა, სოფელი ფაშაანი;
და გაეაზს რაც მცხეთის მამულნი არიან, ზუარი და შვდი კომლი კაცი;
ბუეყანი ბარათუნთა შვდი სამაწასახლისო, სოფელნი და მონასტერნი მთიულეთანგელოზითა, თჳსითა შესავლითა;
ლაგოდეხი, ღანუჯს[4] კომლი კაცი ოთხმოცი;
ბაზარს ოცდამცდი კომლი კაცი ვაჭარი სომეხნი და ურიანი;
ენისელში: სოფელი კუხელანი და წინუბანი და სოფელი განღოტი;
ერწოს: სოფელი ჩეკური, სოფელი ნოდოკრა და მონასტერი, სოფელი ვერნაულა, სოფელი თველეჯი, სოფელი გოროვნა, სოფელი ნოჯა, ნოჯიკეთი და პიტლოანი და სოფელი წირდალი;
ძაგნაკორას ცამეტი კომლი კაცი, ღაფირასშვილის და შერგილასშვილის მამული, მონასტერი ანე-

---

[1] სოფელი—A. [2] საფსიტეს...ანთუკი—B. [3] ღმრთისმშობელი—B. [4] ღანუღს A.

მისა და სოფელი ანეშა, სოფელი ჭოპარტი, სოფელი ქვემო ბიწმანი, სოფელი ზემო ბიწმანი, სოფელი არჯაკალი, სოფელი ივტისა და სოფელი აძვი;

საგურამოს ოთხი კომლი კაცი მელალეონი;

ერწოს: მონასტერი ბოჭორმა, ციხე და წობენა.

და რაც ქართლს, კახეთს ანუ სომხეთს და სხვათა ადგილთა ქმანი და მამულნი არიან შეწირულნი და ყოფილან, აწ ჩუენ გუჯრითა ამით განეაბლეთ და ვათარხნეთ[1] ყოველისა სამეფოსა ხარჯისაგან...

დაიწერა ქორონიკონს ბ, დეკემბერსა ერთსა კელითა კარისა ჩუენისა წინამძღურისა იოსებისითა.

ხელოვან: ალექსანდრე ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა, ამინ.

ხელმწიფე: მოსა ღთისა ალექსანდრე.

24. [ერთგულების დაწერილი ნიკოლოზ მაყუერლისა იოვანე კათალიკოზისადმი]

[1846—1860 წწ.]

[ქ. სახელითა ღმრთისათა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა; შეოხებითა ყოვლად წმიდისა ღმრთის-მშობელისა, მარიამის ქალწულისა ჴარიამისათა; ძლიერებითა პატიოსნისა ჯუარისა ძელისა ცხორებისათა, წმიდათა ზეცისა ძალთა; თაყუსმდებობითა და შეუვალებითა წმიდისა წინასწარმეტყ[ველ]ისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელის იოვანეს[თა]; თაყუსმდებობითა წმიდათა მოციქულთა, წინაჴწარმეტყუელთა, მ[ღ]დელთ-მოძღ[უ]რთა, მოწამეთა და ნეტარ[თა] მ[ა]მათათა და ყოველთა წმიდათა ზეცისა და ქუეყნისათათა, რომელნი საკუნითგან სათნო ეყ[უ]ნეს უფალსა ჩუენსა იესოს ქრისტესა.

ესე დაწერილი [მო]ეაჴსენე წმიდასა დიდებულსა კათოლიკე სამოციქულო ეკლესიასა და მუნ შინა ღმრთივ-აღმართებულსა სუეტსა ცხოველსმყოველ[სა] და თქუენ, მაკურთხეველსა და შემოქმედს ჩემსა წმიდასა მეუფესა, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლისა ქათალიკოზსა იოვანეს, მე, მოწამან და მოწაფემან თქუენმან, გლახაკმან მაწყუერელ მთავარეპისკოპოსმან ნიკოლაოზ.

---

1 = აწ ჩუენ... ვათარხნეთ] გათათხნებია B.

მას ჟამს, ოდეს აღიდგენ და დაამყარენ ღმერთმან ძლიერი და ძლევაე[ლ]ი ღმრთივ-გულთ[უ]ხნისნობა მეფეთა მეფისა დავითისი, შეამწყალეს და საყდარი აწყურისა მიბოძეს, ამ[ი]ნითა თანადგომითა და ჯერჩინებითა და თქუენ, ვითარცა ჭელთა თქუენთა გაზრდილი და შეწყალებოლი, ეგრეთ სიტკბოებით, სიყუარულით მაკურთხეთ.

და მე ამის კეთილსყოფისა და სიყუარულისა თქუენისა სანაცელოდ, ვითა წესი იყო, ესე დაწერილი და ალთქუმა მოგაკსენე: სიცოცხლესა ჩემს თუინიერ მცხეთისა სახლი დედა-ქალაქი არა აღვიარო და თქუენ. მაკურთხეველის ჩემის იუვანე ქათალიკოზისაგან კიდე სხუასა კათალიკოზს არა დავემორჩილო.

მოძღ[უ]რად და მაკურთხეველად ჩემად წმიდა დედაქალაქი მცხეთა და თქუენ იყონეთ; თქუე[ნ]გა[ნ] კურთხეულთა თანა-მაკურთხეველი ვიყო, შესაჩუ[ე]ნებელთა და დაკროლვილთა თანა-შემაჩუ[ე]ნებელი და დამკროლავი ვიყო; და ყოველსავე ზედა ერთგული და ბრძანებისა თქუენისა მორჩილი ვიყო, ვითარცა მწოესა მოწოფესა თქუენს.

და უკეთო სარწმუნოება და ალთქუმა ესე ოვარეყო და შეეცვალო. წმიდა, კათოლიკე ეკლესიაო, და თქუენ, მაკურთხეველო ჩემო, ქათოლიკოზ-პატრიარქო იუვანე, კურთხევა ესე ჩემდა მოძართი თქუენადვე მიიქეცით და მე ჯმნილმცა ვარ ამის ომფორისაგან და წირვისაგან.

და ვინ მორწმონეთაგანმან შეამწყნაროს, ან ჩემმან საწყალობამან, ან სხუამ[ა]ნ ქრისტიანეთაგანმ[ა]ნ, კრომლცა არის პირითა ღმრთისითა და ამის წმიდის კათოლიკე ეკლესიითა.

და იყეთო ესა სროლვაო და არა შევცვალო, ქ. კურთხევა უფლისა და თქუენი იყავნ ჩემზედა.

ვითა ზემოთ ჩემითა ჭელითა დამიწყია, ეგრეთვე ქუემოთ სრულ ვჰყოფ.

25. [ერთგულების წიგნი გერასიმე მაწყუერლისა მიჰაელ კათალიკოზისადმი]

[1414—1426 წწ.]

ქ. სახელითა [ღმრთისათა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა; ბეთხებითა] ყოვლად [წმიდი]სა ღმრთის-მშობელისა, ხარა[დი]ს ქალწულ[ი]სა მარიამისითა; ძლიერებითა პატიოსნისა ჯ[უ]არისა ძ[ე]ლ[ი]სა ცხორებისათა, წმიდათა ზეცისა ძალთა; თავსმდებობითა და შუამდგომ[ე]ლობითა წმიდისა იოანე წინასწარმეტყ[უ]ველ[ი]სა, წინა-

მორბედისა ნათლ[ი]სმცემელ[ი]სათა; თავსმდებობითა წმიდათა მოციქულთა, წინასწარმეტყ[ვ]ელთა, ღმრდელთ-მოძღ[ვ]ართა, მახარებელთა მამათათა, და ყოვ[ე]ლთა წმიდათა ღმრთისა, ზეცისა და ქ[ვ]ეყანისათა, და რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყ[ვ]ნეს უფალსა ჩ[ვ]ენსა იესო ქრისტესა და სუეტსა ღმრთივ-აღმართებულსა, კუართს[ა] საუფლოსა და მიროსა ღმერთ-მყოფელისათა, და აწყურისა ღმრთის-მშობელისათა ესე წიგნი [გ]ქადრე და მოგაჯსენე თქუენ, წმიდასა და ქრისტეს მიერ კურთხეულსა მღრდელთ-მთავართ მთავარსა ქართლისა ქათალიკოზსა მიქაელს; [გ]ქადრეთ და მოგაჯსენეთ მას ჟამსა, ოდეს მცხეთას მოვე და მაკურთხეთ.

აწ, ესე წიგნი, მე, მაწყ[ვ]ერელ მთავარეპისკოპოსმან გერასიმე [გ]ქადრე და მოგაჯსენე. და ვინც შემდგომად ჩემსა სხ[ვ]ანი მაწყუერელნი იყ[ვ]ნენ და საყდარიშვილნი, როგორც ამას წინათ მეფეთა მლოცველნი და თქუენნი მომჯსენებელნი[1] და ცრდგულნი ყოფილან, ამავე წესითა მეფეთა მლოცველნი ვიყ[ვ]ნეთ და თქვენნი მომჯსენებელნი[1] ვიყ[ვ]ნეთ.

არც პატრიაქი მოვიჯსენოთ ანტიოქი[ი]სა, არც მისგან გამოგზავნილი კაცი შევიწყნაროთ, არც ვარძიის დიაკონი ვაკურთხოთ.

და ვინც ამა თემსა ანუ სხ[ვ]აგან შეაჩ[ვ]ენოთ, როგორცა თქ[ვ]ენგან ნაკურთხევსა გუმართებს, ადრე შეეაჩ[ვ]ენოთ; და ვისცა თქუენ სწყალობდეთ, ჩ[ვ]ენც მისნი მლოცველნი ვიყ[ვ]ნეთ.

ესე პირი ჩ[ვ]ენგან ასრე გაგითაცდეს, მამამან, ძემან და წმიდამან სულმან და ამა აწყურის ღმრთის-მშობელმან.

და თუ ესე, ასრე არ გავათაოთ ჩუენ და შემდგომად ჩუენსა სხ[ვ]ათა აწყურისა ეპისკოპოზთა და საყდრიშვილთა, თქუენისა კურთხევისა წილ წყ[ე]ვასა გუეშე ვიყუნეთ, ქათოლიკე ეკლესიისაგან განვეყენოთ, ვითარცა ურჩი[2] და ძუირის-მოქმედი.

და ვინც ანუ ჩემმან სამწყსოსამან შემიწყნაროს, ანუ სხ[ვ]ამან კაცმან, იგიმც კაცი კრულიი პირითა ღმრთისათა, ცათა შინა და ქ[ვ]ეყანასა ზედა.

---

[1] მომჯსენებელნი. [2] ურჭოი.

და არცოდეს საფერჴობელი დაგაკლო: საფარის სამწყსო-ნიერ თქ[ე]ნისა ბრძანებისაგან კიდე, არა ვაკურთხო.

ხელთწა: ქ. მე, მ ა წ ყ უ რ ე ლ ი გ ე რ ა ს ი მ ე ამა დაწერილისა გამთავებელი ვარ, ამა წმიდათა მადლმან.

26. [ერთგულების წიგნი მანგლელ-თბილელ იოანესი კათალიკოს თეოდორესადმი]

[1427—1435 წწ.]

...[და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა, ზეცისა და ქუეყანისათა, რომელნი] საუკუნითგან სა[ნთნო ეყუნეს უფალსა ჩუენსა იესოს ქრისტესა, და კუალადცა] სანთნო ყოფად არიან, — ამათ ყოველთა წმიდათა მეოხებითა ესე წიგნი გაკადრეთ და მოგახსენე[თ თქუენ], წმიდასა დე[და-ქალ]აქსა მცხეთასა [დ]ა მას შინა სუეტსა ღმრთივ-ალმართებულსა, კუართსა საუფლოსა და მიჰრონსა წმიდასა და თქუენ, წმიდასა მეუფესა ქრისტეს მიერ მღდელთ-მთავართა-მთავარ-სა, ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ს ა თ ე ო დ ო რ ე ს მე, მ ა ნ გ-ლ ე ლ თ ბ ი ლ ე ლ მთავარეპისკოპოზმან ი ო ა ნე. მას ქამსა, ოდეს გამიწყერ და[ო]ქმფორი წამიღე და მერმე კიდეცა მიბოძე.

და მე ესე საერთგულო წიგნი მოგაკსენე: ვიყუნეთ დღეს და დღესისგან წალმა თქუენნი ერთგულნი და ერთგულად მლოცველი მოსამსახურენი, მტერთა ზედა მტერნი და მოყუარეთა ზედა მო-ყუარენი. ვისცა გაეწყრეთ და შეეჩუენნეთ, ჩუენცა[ჲ] შევეჩუენოთ და უჯეარო ვყუნეთ; და ვისცა თქუენ სწყალობდეთ, ჩუენცა მათნი მლოცველნი [ვი]ყვნეთ.

ესე ასრე გაგითავოთ ღმერთმან მამამან, ძემან და სუ[ლ]მან წმი-დამან და ყოველად წმიდამან ღმრთის-მშობელმან.

და თუ ესე ასრე არ გაგითვეთ, თქუენგან [სურთხ]ევისა წილ წყევასა ქუეშე ვიყუნეთ და კათოლიკე ეკლ[ესიის]...* და ძეთის მოქმე[დი ვიყუნეთ]...**

---

[1] გვერძ.

* აქლია ხუთი-ექვსი სიტყვა.

** ბოლო აკლია.

27. [ერთგულების წიგნი სერაპიონ მაწყუერლისა თეოდორე კათალიკოზისადმი]

[1427—1433 წწ.]

[სახელ]ითა ღმრთისათა [მამისა, ძისა და სულის წმი]დისათა; თავსმდებო[ბითა] და [შეკრ]დგომლობითა დედოფლისა ჩუენისა აწყურისა ღმრთის-მშობელისათა და მარიდის ქალ[წულ]სა მარიამისათა და წმიდათა ზეცისა ძალთა მიქაელ და გაბრიელისათა; ძლიერებითა [პა]ტიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისათა, წმიდისა იოანე წინამორბედისა და [ნა]თლისმცემელისათა, წმიდათა და ყოველ[ა]დ-ქებულთა მოციქულთა, მოწამეთა, წინასწარმეტყუელთა, მღრდელთა მოძღუართა, ნეტართა მამათა, ღირსთა ქალწულთა და ყოველთა წმიდა[თა ღმრთი]სათა, ზეცისა და ქუეყანისათა, რომელნი საფკუნითგან სათნო ეყუნეს უფალსა ჩუენსა იესოს [ქრ]ისტესა, ჰეშმარიტსა ღმერთსა და კეთილდღეს სათნოყოფად არიან; თავსმდებობითა და შეკრულობითა სეტტისა ღმრთივ-აღმართებულისა, კუართისა საფიცრისა და მიბრონისა, ღმერთ-მყოფელისათა: [თა]ვსმდებობითა და შეკრულობითა ყოველად წმიდისა აწყურისა ღმრთისა მშობელისათა;

ესე წიგნი [გ]ადრეთ და მოგაჯსენეთ თქუენ, წმიდასა დედაქალაქსა და საყდარსა და მას შიგან სუ[ეტსა] ღმრთივ-აღმართებულსა, კუართსა საფიცრო და მიბრონსა ღმერთ-მყოფელსა და თქუეს, წმიდასა მეუფესა და მღრდელთა მთავართ-მთავარსა ქართლისა ქათალიკოზსა თეოდორეს* მე, მაწყუერელ მთავარეპისკოპოზმან სერაპიონ, მას ჟამსა, ოდეს მაწყუერელობა მიბოძეთ და მაკურთხე[თ]; და მე ესე საერთგულო წიგნი მოგაჯსენე.

აწ დღესისაგან წადმა ვიყუნეთ თქუენნი ერთგუ[ლნი] და ერთგულად მლოცველ-მოსამსახურენი, მტერთა ზედა მტერ[ნი] და მოყუარეთა ზედა მოყუარენი.

პატრონსა აქათ ვისცა გაეწყრეთ და შეაჩუენოთ[1], ჩუენცა შევაჩუენოთ; [და ვისც]ა წყალობდეთ, ჩუენცა მისნი მლოცველნი ვიყუნეთ.

ესე ასრე გაგითათოთ, მამამან, ძემან და სულმან წმიდამან და იმა ყოველად წმიდამან აწყურისა ღმრთის-მშობელმან.

---

[1] + და.

* ამის შემდეგ სწერია: „მას ჟამსა", რაც შემოხაზულია წრით.

და თუ ესე ასრე არა [გაგი]თათ, თქუენისა კურთხეუის წყევლასა ჩუენ ვიყუნეთ და კათოლიკე ეკლესიისაგან გავიხ[ყ]ვეთ[ა] ვითარცა ურჩნი და ძუარის მოქმედნი.

და ვინაცა სამწყსომან და ანუ სხუამან კაცმან [არ გაგითა]ოს, იგიმცა კაცი კრულია ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა, [სადამდის] თჳუე[ნვე არა] შემიწყალოთ.

ხელრთა: ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ მაწ[ყ]უერელ მთავარებისკოპოზი სერაბიონ ამა დაწერილისა გამთავებელი ვარ, ამა ზემოწერილთა მაღლმან]*.

28. [წყალობის წიგნი მანგლელ-თბილელ იოანესი ქორეპისკოპოს დანიელ ნეჭისძისადმი]

[1440 წ. 20 მარტი]

ქ. სახელითა არსებაა დაუბადებელისაა, სამ[ე]ბოვანისა, ერთარსისა, გამოუხატველისა და მიუწდომელისა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა;

ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველმყოფელისა ჯუარისათა; მეოხებითა ყოველად უხრწნელისა, უმეტეს კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა სიონისა ღმრთისმშობელისათა, რომელმან შვა უფალი ჩუენი იესო ქრისტე ჴსნისათუის ჩუენ ცოდვილთასა, რომლისა შობითა ალვებართენით მწარედ დაცემულნი ხასა მის ცხონებადისა გემოს ბილვითა;

მინდობითა და შეამდგომლობითა წმიდისა, დიდებულისა წინასწარმეტყუელისა, წინამორბედისა, ნათლისმცემელისათა იოვანესითა, რომელმან იკადრა ჴელის დადება თავსა ზედა მაცხოვრისასა;

თავსმდებობითა წმიდათა ზეცისა ძალთა მიქელ და გაბრიელისათა და ცხრათა დასთა და ცხრა არეთა;

მეოხებითა წმიდისა იოვანე მახარებლისა და ღმრთისმეტყუელისათა, რომელი მიეყრდნა სერობასა მკერდსა ზედა მაცხოვრისასა და მოძღურისა თუისისა;

ოხითა და ვედრებითა წმიდათა და თავთა მოციქულთა პეტრე და პაველესითა და ათთა მოციქულთათა;

მეოხებითა წმიდისა და ღუაწლ-მრავლისა ძლიერისა და უძლეველისა მთავარ მოწამისა გეორგისათა;

---

* ხელრთის ბოლო მოჰკუეთილია.

ამა ზემო წერილითა მოწმობითა და შუამდგომლობითა ესე წიგნი და სიგელი მოგეცით ჩუენ, ქრისტეს მიერ მანგლისელმან თბილელმან იოვანე თქუენ, ნექრისძეთა სუეტრისა შვილთა ქორებისკოპოზსა დანიელს და შენსა შვილსა საბას და მირიანს მოგეცით ქაშოეთანა მკუიდრი საყდრის მიწა სავენაჯე:

და აშენო ასრე და ამა პირსა ზედა: როგორაცა საყდრისა მკუიდრსა მართებს, აგრე ეერავინ გამოგვენახოს, გაპყრდო თუ გააზითო, ამად რომე ორჯელ პატრონსა სულკურთხეულსა მეფესა კოსტანტინეს ურდოს ხლებოდი; და თბილელობა შეექნელილაყო. და მოგეჭირება პატრონსა წინაშე და სულკურთხეულსა მეფესა კოსტანტინეს ახლად გაეჩინა.

გიბედნიეროს ღმერთმან თქუენ, საყდრის შვილთა ქორებისკოპოზსა* დანიელს და შენსა შვილსა საბას და მირიანს.

ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმან შეგიცვალოს, რისხაესმცა დაესაბამო მაცა, ძე, და სული წმიდა და ამა წმიდათა ზემო წერილთა მადლი; კრულმცა არის იგი ცათა შინა და ქუეყანათა ზედა მკუდარი და ცოცხალი; მაზედამც მოიწევის მანგალი იგი სასიკუდინო; ნურარათამცა სინანულითამცა იქნების ჴსნა სულისა მისისა; სიკუდილისამცა ჟამსა ამისი მთქუმელია თუ: არა არს ღმერთი, თუინიერ საშოელისაგან კედე.

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აცურთხნეს.

დაიწერა ქორონიკონსა **რკწ**, თუესა მარტსა **ოცსა**, კელითა აგაზაზძისა ჯუარის-მტერთველისა ბართლომესითა დამოწაიცა ვარ.

ხელრთუ: ქ. მე ქრისტეს მიერ თბილელი იოანე გამტკიცებ.

29. [ქართლ-კახეთის საკათალიკოსო მამულების სითარხნის გუჯარი]

[1447 წ. 26 დეკემბერი]

ჩუენად: [რო]მელი არს და რომლისა.

[რომ]ლით ექმნეს ყოველნი აღნაგნი არსისა არსთა უცვალებელისა...**სა ძალგანუზომელისა. გარე შემოუწერელისა. ხოლო მიე[დგო]მელობით ცნობიერისა, რომელსა ძალნი უხორცოთანი თუინიერ გარეშე მისსა საბიერებით ეერ მისწუთებიან ცნობად და

---

* აქ მთავრდება საბუთის recto, რომლის ნესპერი ტექსტი თითქმის მოლიანად გადაბეჭდილია. საბუთის verso დაწერილია მხედრულად.

** აკლია ერთი სიტყვა.

თუალ[ნი] შედგმად, რომელსა ცანი ვერ დაიტევენ და წესნი ანგე-
ლოზთანი ჟღრწიან, რომელსა ქუეყანა ვითარცა გუგა ეგრეთ შე-
მოუწერია, უსაზღერო, განუცდელი და გბრე შემოუწერელობასა
ბამო, ურაულო, ყოველგან მყოფი და ყოველთა მხედი, მპყრობი და
წარმომაარსებელი ყოველთა ყოფილთა და ყოფადთა.

ეჰა, ვითარ ჭსნისათჳს ჩუენ ცოდვილთასა საშოსა შენსა ჟთეს-
ლად და ჟხრწნელად შეურევნელად და შეუგონებელად დაიტია
დაუტევნელი ცათა და ქუეყანისა და თჳითა კაცობრივითა შემოსილ
იქმნა, რომელმან წმიდის ყოფით დაჰბადნა ყოველნი აღწაგნი, ვი-
თარ მონათა თანა შერაცხილად ჰმეც.

ვიტყჳი ღმრთაებასა და კაცებასა ორითა ბუნებითა სრულ-
თა, რომლისა შობასა ანგელოზნი ვითარცა ღმერთსა, მოგუნი ვი-
თარცა მეუფესა, ვარსკულავნი ვითარცა დამბადებელსა, ერნი ვი-
თარცა მაცხოვარსა და მწყემსნი ვითარცა მოწასა მსახურებდეს,
რომელსა ევნებოდა ვითარცა კაცსა და თავს იდეა ჩუენ ცთომილ-
თათჳს შიმშილი, წყურვილი, ნაღულისა სუმა, ყურომლის ცემა და
სამსჭუალთა მიერ* გულრდსა მოწყლვა.

ეჰა, რომლისა მიერ აღიკოცა ყოველივე მომყუარტოვნება და
უსჯულოება, ცხედართა სოლომონისო, ასულო დავითისო, რომელი
შეყუარებულ იქმნა ძისაგან შენისა, რომელი ეგე ადამს ემამე და
დედა ექმეს ევას, დედათ და ქალწულად მშობელო ევმანოელისა,
რომელი ეგე სამწლის მიყვანებულ ექმენ ტაძრად.

ტაძარო ამლისა წმიდისაო, მახარებელო ევას ნაშობთა ბრა-
ლეულთაო, ბნელისაგან წყუდიადისა ნათლად მომყვანებელო, არა
მეცლით ჭალწულო, გარნა სულისა მიერ წმიდისა ნათლად მოცე-
მისა და ჩუენდა ზღუდედ გამორჩეულო, წარმმართებელო მეფო-
ბისა ჩუენისაო, დიდებაო და სიმტკიცეო სკიპტრა-პორფიროსა და
გუირგუინისა ჩუენისაო, მეტეხთა და ხახულისა დმრთისმშობელო,

მეოხებითა და შეამდგომელობითა თქუენითა მვედრებელმან
ძისა თქუენისამან და მოწდობილმან ცვა-ფარვათა თქუენთამან და
განმაერთებელმან ლიხთ-იმერისა და ლიხთ ამერისამან ორისაცე
სამეფოსა მტკიცედ და შეურყეველად მპყრობელმან აფხაზთა და
ქართველთა მ ე ფ ე თ ა მ ე ფ ე ა ნ გ ი თ რ გ ი, რითდენი ტკბა და
მადლობა შეესწირთო თქუენდ[ა] მომართ, ვითარი ქველის საქ-
მე ვქმნე წინამე ძისა თქუენისა ჩუენდა მომართ. ესრეთ წყა-
ლობა აურაცხელისა, ვითარც ესერა პრწყინვენ ოთხნივე კედარნი
მეფობისა ჩუენისანი და შეწევნითა და წინამძღრობითა ძელისა

* ა! მთავრდება პირველი კეცი.

ცხორებისათა აგარის ნათესავნი[1] და მტერნი და წინააღმდგომნი ჩუენნი სამარადისოდ ლტოლვილ და უკუნქცეულ არიან დღეგანვლად დღედმდე;

არამედ აჰა ესერა მოწევნულ იყო სამინელება და რისხვა სამინელებით აღძრული, მსგავსი ცოდვათა ჩუენთა და ქამსა პაპის ძმისა ჩუენისა მ ე ფ ე თ ა მ ე ფ ი ს ა გ ი ო რ გ ი ს ა ს ა და მეფობასა და პატრონობასა შინა მისსა მოსრულიყო უსჯულოებით აღძრული და ყოველისა ქუეყანისა მაოკრებელი და ყოველისა სჯულისა მტერი, აგარის მონათესაეე და წინააღმდგომი ყოველთა ჯუარის მოსავთა უსჯული თ ე მ უ რ, მრავლითა და აურაცხელითა ეღუსითა* და ამოეწყუიდა საქართველო და მრავალნი სულნი პირითა მახჯილისათა მოესრნეს; და ახალი იერუსალემი და ქრისტიანეთა სჯულისა საძირკეელი და განმანათლებელი ქრისტიანეთა დედა-ქალაქი საყდარი მცხეთა დაეწყია და უსამინელეს და უმწარეს მოწევნულ იყო დღე იგი დღესა მას რომელ კირეტ საბმელ ტაძრისა განიპო, მზე დაბნელდა და ქუეყანა ზარტეხილ იქმნა.

ხოლო ვინათგან არა დაეტეობს უფალი კუერთხსა ცოდვილთასა ნაწილსა ზედა მართალთასა, კუალად მოუდგომია ყო საქართველოსა ზედა. და შემდგომად ამისსა ლირს-ყო ღმერთმან მამა ჩუენი პატივსა მეფობისასა მოღებად და ეგუელა და ეგუელსმოდგინა კუალად აღშენებად ყოველად წმიდისა და პატიოსნისა ტაძრისა, ყოველად სანეტაროსა დედა-ქალაქისა მცხეთისა საყდრისა და ენება მოწყალესა[2] ღმრთისაჲა და ყოველითურთ სრულ ექმნა.

და რომელნიცა საყდრისა მამულნი ქამთა შლილობისაგან შესცვალებოდეს და საყდარსა აღარა ჰქონდეს, ყოველნივე შეწირნეს და სიგლებითა დაემტკიცნეს.

ხოლო შემდგომად მათსა, ვინათგან იხება მოწყალებამან ღმრთისამან და ორისავე ტახტისა ჭელმწიფედ მპყრობელ ვიქმნენით, რადგმცა უკუეღაგმა გონება ჩუენი სამსახურებელად სუეტისა ღმრთივ-აღმართებულისა კუართისა სამეუფოსა და მიჰრონისა ღმერთ-მყოფელისა და ვითა სამართლად გუმართებდა პატრონისა მამისა ჩუენისაგან განჩენილისა დამტკიცება, ეგრეთ ჯერ ეიჩინეთ, გამოწულილვით ეიძიეთ და გულს-მოდგინებით ახლად გუჯრითა ამით ჩუენცა დაგამტკიცეთ და ვათარხნეთ და ვათავისუფლეთ:

---

[1] ნათესავანი. [2] მოწყალებსა.

* აქ მთავრდება მეორე ქვეფ.

რაცა და რასთანაცა ტაძრისა თქუენისა საყდრისა დედაჭალ-
ქისა მცხეთისა შაგქედს ჩამოღმართ იორის პირს შრომისა
ანნი არს და მცხეთის გორა. ამას შიგნით ასწორიე,
მაღლა მთა, საფსტე ციხე და ციხეს აქეთ ციხეს გარდმოვ-
ლით. სერს წავლით ტაზრებს მთამდი შემოსაზღურებით,
კეხთ ფიდალაშენი და მათნი მთანი და ბაირნი, სოფელნი
და აგარაკნი, შენნი და უშენნი, კაცართს აქეთ ღელე ჩასწორ,
გალმა სამგორთ, თამარ მეფის აღებულს რუს აქათ
ჩავლით ნაგებს მზღურამდი, ჩავლით სერსერნი, აქეთი პირ
ჩავლით* საჯერნე ტბა, შუართაზანთ კლდე. ჩავლით
ლურჯი კლდე, მაჰმადის გორა, დიდ გორას აქათ
თორისკენ ესენი და ამას შიგნითნი სვეტისცხოველის სამანნი, ერ-
წოს სოფელი, ნოდოკრა და გორანა, ჩეკური მისითა
მიმდგომითა, პიტლოვნართა საგლეხო ერთი, ილს სოფელი
წობენა მისითა მზღვრითა;

დაჭისძე მისითა მამულითა; ძაგნაკორნათვე ერთი გლეხი
შერგილასშვილი გიჯყრელი მისითა მამულითა;
მონასტერი ანეში მისითა შესავლითა; სოფელი ბაგა მი-
სითა მამულითა; ახტანს ექუსი გლეხი; ბიწმენები სოფ-
ლები მისითა მზღვრითა; ტოხასძენი მითითა მამულითა; ზე-
დაძნელაშვილი მისითა მამულითა; ჯაჭუი მისითა
მზღვრითა; ფოსუი მისითა მზღვრითა; ჯუარი მისითა შე-
საველითა, თოროტითა და კეტალითა; ავჯალა მისითა მზღვარი-
თა, კუნენელნი ამა წესითა, რომე: რასცა გამოსავალი და გა-
მოსალები გამოვიდოდეს წელიწადსა შიგა, მისი ნახევარი უკლებ-
ლად მცხეთასა მიხუდებოდეს და მიიღებოდეს.

აგრევე მისაქციელური ეკუდერსა; წეროვანი და
გოროვანი მისითა მზღვრითა; წყალშატროვანი ნა-
სოფლარი მისითა მზღვრითა; მუხრანი, რაცა ძველითგან გაჩე-
ნილი არის, მისითა წყლითა; ტერათა ნასოფლარი და[1] აგარა

---

[1] და]მდა.

* აქ მთავრდება მესამე კეფი.

მისითა მზღვრითა, ციხებრდავი მისითა მზღვრითა, ნა[illegible]
მზღვრითა; ტაირისშვილნი მათითა მამულითა; ქარცახისჯვა[illegible]
მისითა მამულითა; ნიგოზანი მისითა მზღვრითა; ქვეშ[illegible]
სითა მზღვრითა; ჭინჭველისძე მისითა მამულითა; ჭარებ-
ლისძე მისითა მამულითა; კულბითს სამი საგლეხო გა-
გველისშვილისა, ლრვარიტასშვილი და მიქლუ-
ტუარი; სათიკარი ნასოფლარი მისითა მზღვრითა; ზაკუი
მისითა მზღვრითა; ვირშა მისითა შესავლითა; გორს ფუშ-
რუკასძე და დიაკონისძენი და ვენაჯი, ქოჩიბეგა-
ური, გულიაური და აყუშური; რუის[ა] მრუელა-
შვილი მისითა მამულითა; თავბერისძისა სანაცლოდ;
ნუას სამხარასძე და ცეცხლასძე; ტანძიელნი
მათითა მამულითა; იმერკევს მაჯანისძე და ციხე ქო-
რაზნას გენაჯი; კუედურეთს რაცა ძუელითგან მცხეთისა
ყოფილა და არის; სარკე მისითა შესავლითა; ატენს წი-
ნუბნელი; ქეზეს ზაიკური მამული; ნიაბ, მეტეხნი
და ჩოჩეთი ნასოფლარი; გომნი მზღვრითა; კავთის-
ჴევს გაგველისშვილი მისითა მამულითა იევნიასძე-
ურითა; და სასხორს ჯიყირიელითა; ქეგუი მისი-
თა მზღვრითა; ციხედიდი მისითა მზღვრითა; არმაზის
ციხე მისითა მონასტრითა და ბაჟითა; მთას ნასოფლარი სა-
თალგმისი, კარსანი, მუხათგუერდი და ნაჭულ-
ბაგევნი, უბიტი და თელოვანი მამულითა და მზღვრი-
თა; კოდმანი მისითა მზღვრითა; დიღუამს სამნი გლეხ-
ნი მათითა მანუელითა; ქალაქს კარნი და ჯანდულა ფულ-
ჩისტა, ქურციკა მეკუაბე და ლუკა; მეტეხის ჭალა და**
მამული; მეზეთედ სომიხთს ყორანთა მისითა მზღვრითა;
ახოტა, დლანი, მძლთი, სხვენი, შხტლა მათითა
მზღვრითა[1].

ესე სულკურთხეულსა მამასა ჩუენსა მეფეთა მეფესა ალექსანდრეს შეეწირნეს თარხნად თავისუფლად და შეუვლად დაემტკიცნეს.

აწ ჩუენ ახლად გუჯრითა ამით ვათარხნეთ და ვათავისუფლეთ ყოველისა სათხოვარისა და გამოსაღებისაგან; არა ეთხოებოდეს და არა ეწერებოდეს არათდეს და არას ჯამსა შიგა არა;

---

[1] მათითა მზღვრითა] მითითა მზრა.

* აქ მთავრდება შუთხე კეფი.

** „მეტეხის ჭალა და" ჩაწერილია სხვა ხელით.

არ დიდ სათაორო ულუფა, არ წურილი საწერი მეფეს ულუფა, არ მეჯინიბეთა, არ ბაზიართა, არ ახორსალართა, არ ძაღლეთა, არ ულაყი ეთხოებოდეს, არ საკლავისა შემნახებელსა სამზარეულოს შეშის მზიდავნი და არ წყლის მზიდავნი.

და რაცა კაცისაგან მოიგონების და ანუ მწიგნობრისაგან დაწერების არასთანა არა ეთხოებოდეს და არა ეწერებოდეს არაფერი და არა საეხოერი არა.

და არავის რა საქმე-უც მცხეთისა შესავალსა შიგან, არ კარით ჩუენით წარველენილთა მოსაქმეთა და მოურავთა და არა სხუისა ადგილისა მოურავთა, ვინცა მცხეთისა საქონებელსა ახლოს იახლოს; არას დაბადებულს და არას ნათესავსა კაცსა არა საქმე-უც მცხეთისა შესავალსა, გუერდის არ პური და არ ღუინო, არ ძროხა, არ საკლავი, არ სამეშაო არასთანა არა.

და ვითა არავინ ღირსა და ვერცავინ მკადრე არს მტკიცედ ბრძანებულისა ამის ჩუენისა მოშლასა, აგრე უცილებლად ყოველისა კაცისაგან მოგვკუენეთ თქუენ, დიდსა და ცათა მობაძავსა ახალსა იერუსალიმსა და სამკუდრებელსა ჩუენსა დედა-ქალაქსა მცხეთას კათოლიკე ეკლესიასა და მას შინა სუეტსა ღმრთივ-აღმართებულსა, კუართსა სამეუფოსა და მირონსა ღმერთ-მყოფელსა წარსამართებელად მეფობისა და განგრძეობი*საითჳს დღეთა ჩუენთასა და ნუგეშინის-საცემელოდ ცოდვილსა სულისა ჩუენისა დღესა მას საშინელსა და ზარის-საჭდელსა, რათა გუეოხოს წინაშე მსაჯულისა და დაგუიცვნე ორკერძოვე მტერისა საბრჭეთა და ყოველთავე სავნებელთაგან.

და აბა თქუენ, წმიდაო მღდელთ-მთავართ მთავარო, პატრიოსანო და მიმსგავსებულო და თანამერაბამეო წმიდათა მღდელთ-მოძღუართა ბასილი და გრიგოლისო, ქართლისა კათალიკოზო დაეით, რაგუარაცა ჩუენგან ასრე დამტკიცებულსა და განთაეისუფლებულსა მართებს, ეგრეთ მვედრებელ იქმენ ღმრთისა მიმართ მოსატევებელად ცოდვათა ჩუენთა და ნუმცა დავიწყებულ ეიქმნებით ლოცვათა და ვედრებათა შინა თქუენთა.

და აწ ვინცა და რამანცა გურმან კაცმან, ანუ დიაცმან, ანუ მძლავრმან მძლავრობითა, ანუ უქუედაესმან რჩომისათუის შეცვალოს და ჯელყოს ამისად შლად და ქცევად და რაცა ამაშიგა მცხეთისა საქონებელნი მამულნი დაგუიწერიან, მისად გამოჯუებად, ანუ ვინ იურვოს, ანუ მოციქულად შეექნას, ანუ რასცა მიზეზისა

---

* აქ ჰთავრდება მცხეთე ქუეყ.

შემოღებითა შეცვალოს, შე-მცა-იცვლების სჯულისაგან ქრისტიანეთისა: რისხვასმცა დაუსაბამო ღმერთი, მამა, ძე და სულიწმიდა ველი.

უკეთუ მეფემან შეცვალოს, მეუფეო მეუფეთაო, შენ იგი შეცვალე დიდებისაგან შენისა.

უკეთუ დედოფალმან შეცვალოს, დედოფალო დაბადებულთაო, შენ იგი შეცვალე დიდებისაგან შენისა და ძისა შენისა.

და ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმან ანუ დიაცმან მოიგონოს და შეცვალოს, ანუ საქმით ისაქმოს, ანუ თუით თავისათუის ანუ სხუისათუს, აღიკოცენ და მოისპედ ქუეყანით საკსენებელი მისი; კრულმცა არს ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა;

შე-მცა-ედების ძრწოლა კაენისი, კეთრი გეზისი, შიშთვილი იუდასი, დანთქმა და თან და აბიროსნისი, ნეტ-ტორ და ორიგინეს[1] თანამცა არს სამკუიდრებელი სულისა მისისა და მას ზედამცა დაესრულების ჭმა იგი ჯუარცუმისა, რომელი თქუეს: „სისხლი მაგისი ჩუენ ზედა და შვილთა ჩუენთა ზედა“*; და ისდამერვისა ფსალმუნისა წყევა მას ზედამცა დაჰკდების.

და ვინ დაამტკიცოს, ღმერთმან ყოველი გაგებული მისი მტკიცე ყოს.

დაიწერა გუჯარი ესე ჩუენი ინდიქტიონსა მეფობისა ჩუენისასა ა, ქორონიკონს რლე, დეკემბერსა კე, ჴელითა ე ლ ი ო ზ ი ს ძ ი ს ა ე ლ ი ო ზ ი ს ი თ ა**.

ქ. მ ე ფ ე თ-მ ე ფ ე გ ი ო რ გ ი ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

სხუა ხელით: სიგელი კახური და ქართლელი სოფლებისა, გუჯარია. კუალად სხუა ხელით: სიგელი ძაგნაკორნელი და ნოდოკრისა და ერწლისი და ანემური.

30. [კულუხის გამოსალების წიგნი დავით კათალიკოზისა მეკულუხე ჯუარის მსახლობელთადმი]

[1454 წ. 10 იანვარი]

ქ. სახელითა ღმრთისათა მამისათა, ძისათა და სულისა წმიდისათა; ოხითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ყოველად წმიდისა, ყოვლად უხრწნელისა, ყოვლად ბიწშეუხებელისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის-მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა;

---

[1] ორიგენეს.

* მათე 27,25.

** აქ მთავრდება მეექვსე კანონი.

თანა-მოქმედობა მდგომარეობითა პატიოსნისა და ცხოველ-
მყოფ[ელისა] ჯუარი[სათა] — ძელისა ცხორებისათა, რომელსა ზედა
განკუართულ იქმნა ჯორცითა ქრისტე ღმერთი ჩუენი ჴსნისათჳს
ჩუენისა;

ოხრითა მინდობითა და შეამდგომელობითა წმიდათა ზეცისა
ძალთა მიქაელ და გაბრიელისითა, ცხრა ათესეთა და ცხრათავე
დასთა ყოველთავე ზეცისა ძალთათა;

თავსმდებობითა მინდობითა და შეამდგომელობითა ყოველთა
ნაშვთა დედათასა უზენაესისა, მუცლით გამო დედისათ მეუფედ
მცნობელისა, წინასწარმეტყუელისა, წინამსრბოლისა და ნათლის-
მცემელისა იოანესითა, სენნიას მობაძაჲსა და თანა მეტომისა მი-
სისა ძედ ბუხილისა წოდებულისა იოანე ღმრთის მეუფისა და
ღმრთისა ძმისა მკერდსა მას სამეუფოსა მიყრდნობილისა და მიერ
მცნობელისა საკუირველთა მათ საიდუმლოთა ს[ი]ყუარულისა და
ქალწულისა მოწაფისათა;

თანადგომითა, მინდობითა და შეამდგომელობითა პეტრე რი-
ტორისა სასუფეველისა კლიტეთ მპყრობელისა, პაულე სამ ცამდე
აღწევნულისა და არა თქმულთა სიტყუათა მსმენელისა მოძღურისა
წარმართთასა ათორთა მოციქულთა და სამეოცდაათეულთა მო-
წაფეთათა, რომელთა მოძღურებითა მოიბადურნეს კიდენი სოფ-
ლისანი;

და უფროსლა წმიდისა და ყოველთა საქართველოსა კედართა
შორისა უწარჩინებულესისა და ვიდრე კამარათამდე ცისათა აღწევ-
ნილისა დედაქალაქისა კათოლიკე საყდრისა მცხეთისა და მას შინა
ღმრთივ-აღმართებულისა სუეტისა ცხოველისა, კუართისა სამეუ-
ფოსა და მირონსა ღმერთ-მყოფელისათა;

ამათითა თავსმდებობითა, მინდობითა და შეამდგომელობითა
ესე უკუნისამდის გასათავებელი და რასა გინდა ქებათა შლილობა,
ჭკუება-გამოცვალებასა შიგანცა მტკიცე და შეუცვალებელი სამ-
კუიდრო და სამამულე წიგნი და სიგელი კულუხი დაკუეთილობისა
დაგიწერეთ, გიბოძეთ და მოგუცით კითხვითა და დამოწმებითა
მცხეთისა შვილთათა ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლისა
პატრიარქმან კათალიკოზმან დავით თქუენ, დიდ-
თა და მცირეთა ჯუარის მსახლობელთა მეკულუხეთა. გაგიკეთეთ
და ამა წესთა მოგუცემდით და გამოიღებდით:

ტერტერაშვილმან ხურმუზამან იმავე პირველ-
თა ცოტათა კოკითა ტკბილი კოკა ორმოცი. თათარ[ა]ს შვილ-
მან ორმოცი. სალირასშვილმან ორმოცი. ლულუდას-
ლასშვილმან ორმოცი; ამა თთხთა ორმოც-ორმოცი კოკა გა-
მოიღოს.

ფაიქრისშვილმან გაბრიელმან ოცდაათი, ძა-
მიამან ოცი, გონგლიასშვილმან ოცი, ციხელმან
ჩუიდმეტი, იორდანამან ჩუიდმეტი, ხოციკასშვილმან
თერთმეტი;

იმას იმავე პირველითა საწყეოთა გამოიღებდენ. და რაგიხდა მოუვალობა იყოს და ანუ დიდი მოგვიდეს, არას დაჭირებისა და მიზეზისათჳს არა გიმატოთ კულუხი და არცა კოკა გამოგიცვალოთ და გაგიდიდოთ.

ესე ასრე და ამა წესითა გაგითათოთ თქუენ და თქუენთა შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაჲ. და არა შეგეცვალოს და არა მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად ჩუენსა მომავალთა კათალიკოზთაგან არას ჟამისა[2] გამოცვალებისა და დამჭირებისათჳს არა თქუენ და არა თქუენთა შვილთა, შვილისშვილთა და მომავალთა თქუენთა.

ტერტერასშვილნი იმავე პირველითა კოკითა ორმოცსა, აგრეჳე თათარასშვილი, ლულუდასშვილი და სალირასშვილი — ესე ოთხნი ორმოც-ორმოცსა კოკასა ტკბილსა; ფაექრისშვილმან ოცდაათი, ძამიამან ოცი, იგივე გონგლიასშვილმან, ციხელმან ჩუიდმეტი. იგივე იორდანამან, ხოციკასშვილმან თერთმეტი.

ამას ასრე და ამა წესითა მოგუცემდეთ; და არა შეგიცვალოთ და არცა კოკა და ლიტრა გაგიდიდოთ არა ჩუენ და არა შემდგომად ჩუენსა მომავალთა კათალიკოზთა.

და ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმან მოგიშალოს და შეგიცვალოს, შე-მცა-იცვალების სჯულისაგან ქრისტიანეთასა: რისხვისმცა დაუსაბამო ღმერთი მაშა, ძე და სული წმიდა; კრულმცა არსცათა შინა და ქუეყანათა ზედა მკუდარი და ცოცხალი მისი შურდა კრებათა და ზეთთა პატრიაქთა მადლითა, კათოლიკე დედაქალა-

---

[1] გონგლიასშვილმან. [2] + ჟამისა.

ქისა მცხეთისა საყდრისა და მას შინ აღსრულებულთა მღდლებულ მემსხუერპლეობათა მადლითა; ნუმცა არს ჯოჯოხეთით ჭსნა ქუეყანასა მისისა, და შენ, ყოველთა დაბადებულთა დედოფალო ძისგან ძეო შური ჯუარისმცემელთა ძისა შენისათა; და უყავნ მას ფიცალ-მან ვითარცა უყო სესდეკიას და აჭაბს.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონსა ქმბ, იანვარსა ი, ჭელითა ე ლ ი ო ზ ი ს ძ ი ს ა ე ლ ი ო ზ ი ა ნ ი.

ხელრთვა: ქ. ჩუენ ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლისა კათალიკოზი ჰ ე ე ვ ა ნ [ე] ძ ე დ ა ვ ი თ ვამტკიცებთ.

31. [ერთგულების წიგნი ლასურისძე კუმურდოელ იოვანესი კათალიკოზს დავითისადმი]

[1447—1459 წწ.]

[ქ. სახელითა ღმრთისათა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა; მეოხებითა ყოველად წმიდისა ღმრთისა-მშობელისა, მარადის ქალწულისა მარიამისითა; ძლიერებითა პატიოსნისა ჯუარისა ძელისა ცხორებ]ისათა, რომელსა ზედა დახსეხთულ იქმნა ჯორცითა ქრისტე ღმერთი ჩუენი ჭანისათუის ჩუენისა;

თავსმდებობითა, მიხდ[ო]ბითა და შუამდგ[ო]მელობითა წმიდათა ზეცისა ძალთა მიქაელ და გაბრიელისათა, ცხრა არვეთა და ცხრათავე დასთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთათა;

თავსმდებობითა და შუამდგომელობითა წმიდისა იოანე წინაჰწარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ნათლის-მცემლისათა და წმიდისა იოანე მახარებელისა და ღმრთის-მეტყუელისათა;

თავსმდებობითა. მიხდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრეს და პავლესითა, ათორმეტ მოციქულთა და სამეოცდაათეულთა მოწაფეთათა და წმიდათა მოწამეთა გიორგი, თეოდორა, დიმიტრი;

და უფროს-ღა ყოველთა ჩრდილოეთისა კედართა შორის უღელ-რეს-უზეშთაესისა კათოლიკე დედაჭალაჭისა მცხეთისა საყდრისა და მასშინ ღმრთივ-აღმართებულისა სუეტის ცხოველისა, კუართისა სამეუფოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა და ყოველად საშინელისა კუმურდოსა ხატისა თავსმდებობითა;

ამა ყოველთა ღმრთისა წმიდათა ზეცისა და ქუეყანისათა თავსმდებობითა და შუამდგომელობითა ესე წიგნი და პირი გაცადრეთ თქუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ს ა

დაგითს მე, ლაურისძემან კუმურდოელმან იოვანე, მის ქამისა შედგად, ოდეს მაწყუერელი და სამცხისა ეპისკოპოზნი თქუენგან უჯუარო და შეუნდობელნი იყუნეს საფარისა ოავზედა; და თქუენ დიდითა ხლაიშნითა მაკურთხეთ.

აწ დღესითგან წაღმა ჩემად დღედ სიკუდილამდი ვიყო თქუენი და თქუენისა საყდრისა ერთგული, მეფეთა მლოცველი და ყოველთა წირვათა და ლოცვათა შინა თქუენ მოგიჯსენებდეთ.

ვინ თქუენგან უჯუარო და შეუნდობელნი იყუნენ, ჩუენგანცა უჯუარო და შეუნდობელი იყოს; თქუენგან შეუნდობელთა ეპისკოპოზთა გულერდი ქამი არა ვწიროთ და არცა მათსა სამწყსოსა უწიროთ, სადამდის თქუენგან აკსნითობისა და შენდობისა ნიშანი არა მოგუიცოდეს.

ვის სწყალობდეთ, ჩუენცა მისნი მლოცველნი ვიყუნეთ და თუ უ ე ა რ ყ ე ა რე მაწყუერელობა ან სხუა რამე კელი გუაძლიოს და დაგუპატიჟოს კურთხევისა მიზეზითა, სადამდის თქუენსა საყდარსა არა დაეშორჩილნენ და რაზედაცა უწყრებით, თქუენისა საყდრისა წესითა იგი ისრეც არა დაგეყუროს, რაგვარაც თქუენ და თქუენსა საყდარს გმართებს. მით წესითა, სხუა კელი არა გამოვართო და არცა რა ვინდომო თქუენად დაუმოწმებლად და შეუნდობლად.

თქუენისა საყდრისა მტერისა მტერნი ვიყუნეთ და ერთგულთა მოყუარენი და მლოცველნი ვიყუნეთ, ვითა წესად [სჰქუს, შეძულნენი და მოსამსახურენი.

ესე ასრე გაგითათო ღმერთმან, მამამან, ძემან და წმიდამან სულმან და იმა სამებელმან ხატმან ქუმურდოსამან.

და რასაცა მიზეზისათუს ესე ალთქმა გიტყუთ და არა გაგითათო, თქუენისა კურთხევისა წილ წყეულსა ჭეშე ვიყუნეთ, ღმრთისა და მისთა წმიდათასა; და კათოლიკე ეკლესიისაგან განვისხნეთ, ვითარცა ერჩნი და ძუირს-მოქმედნი.

და ვინცა, ანუ საწყსომან, ანუ სხუამან ვინ კაცმან, შემიწყნაროს, იგიმცა კაცი კრულია ღმრთისა დაუსაბამოსა პირითა ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა. სადამდის თქუენვე არა შემიწყალოთ.

ხელრთუა: ჩუენ[1], ქრისტეს ღმრთისა მიერ კუმურდოელ მთავარეპისკოპოზი იოვანე ამა დაწერილისა გამოვუბელი ვარ, ამა ზემოწერილთა მადლმან.

---

[1] ჰუენ.

32. [სამთავისის სამწყსოს დრამისა და შესავლის წიგნი]

[XV ს. I ნახ.]

უნდა მიერთმოდეს მის დროს, გაურჯელად და ულაბარაკოდ, სამთავის[ის] ღმრთაების[1] საყდარს პირველად:

ყანჩეთიდალმე

პური **დ**, დრამა **ი**, სამი კაბიწი სამარხო, ქალამანი **ბ**, საბელი **ბ**. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი და შიეცეს მირონი.

საძეგურს

პური **ა**, დრამა **გ**, ქალამანი **ა** და საბელი.

ამწარგეულთა მუჯაეთს

მოართუან: დრამა ორი, სამი პური ქვამლზედ.

იევფნელთა ქ[ვ]ათაკ[ე]ევს

მიიღოს: დრამა **გ**, თივა ზუ[ი]ნი **გ**, ქერი, პური და ღვინო საყოფნი, კაბიწი სამარხო, საბელი. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი და ყველი.

ცხავატს

პური **ბ**, დრამა **დ**. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი.

ლარგუ[ი]ს[ს]

ჟამის-წირვისა ერთი დიაკონი აკურთხოს და ძმათ სიყვარული, სეროპაჲ.

დგომს, ლოგობეთს, შველეთს, მორღუანი, ლოგობეთს

სამი კარჩხალა ღვინო ხუთი ლიტრითა, სამი ზერგი თივა ხუთი ყუფითა, ქალამანი **ა**, საბელი **ა**, პური და ქერი კუამლათ.

---

[1] ღმრთების.

* საბუთი იწყება სიგელის განმაახლებლის შაჰნავაზის პრძანებით, რაც თავის დღეს ვადავტანეთ (იხ. გვ. 209).

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭრელი და აბრასკი.

დადანეთს

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა, საბელი ერთი. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასკი.

ზოდენს

პური[*] ერთი. დრამა გ. კაბიწი სამარხო. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასკი.

თხოთას[1]

პური ა, დრამა გ. ქალამანი ბ, საბელი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასკი.

მახიერეთს

პური ა, დრამა გ. ორი კაბიწი სამარხო, ქალამანი ბ. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასკი.

დაბაკნეთს[2]

პური ა, დრამა გ, ქალამანი ბ. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი. მჭარი და აბრასკი

სოსმალეს

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა. რაჲ ხუცეს — ტყავი. მჭარი. ყველი და აბრასკი.

სოსხუტოს

პური ა, ქალამანი ა, საბელი ა. რაჲ ხუცესსა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასკი.

დასწყაროს

პური ა, ქალამანი ბ, დრამა ბ. რაჲ ხუცესსა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასკი.

---

[1] თხოთას] მოთხთას A, მთხოთას B. [2] დაბაკნეთს B.

[*] აქამდე Ბ ნუსხას ტექსტი აკლია.

კლდეთს

დრამა ბ, პური ა, ქალამანი ა. რაჲ ხუცესსა — ტყავი, მჭრელი, ყველი და აბრასიკი.

ბელელეთს

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

წინუბანს

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა. რა[ჲ] ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ყველდაბას

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა. რა[ჲ] ხუცესს — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ჭარაბელს

პური ა, დრამა ა, ქალამანი ა. რა[ჲ] ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ჭორჭოხს

პური ბ, დრამა ე, ქალამანი ბ, საბელი ა, ორი[1] კაბიწი სამარხო.

ახალდაბას

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა. რაჲ ხუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ანრაწმიდულს

პური ბ, დრამა გ, ქალამანი ა. რაჲ ხუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ჭარჩუხს

პური დ, დრამა ვ, ქალამანი ბ. რა[ჲ] ხუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ჟამურს

პური დ, დრამა ი, ქალამანი ა, საბელი ვ. რა[ჲ] ხუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი და ყველი.

---

[1] ორი A.

ქვერიეთს

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა, ორი კაბიწი სამარხო. რაჲ ბუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ძაგოეთს

პური ა, დრამა ბ, კაბიწი სამარხო, ქალამანი ა, საბელი ა. რაჲ ხუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ჯოზოთს

პური ა, დრამა გ, კაბიწი სამარხო ბ, საბელი ბ. ქალამანი ა. რაჲ ბუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

გოგოეთს

პური ა, დრამა ა, ქალამანი ა, კაბიწი სამარხო. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

გავაზს

პური ა, დრამა ა, ქალამანი ა. რა[ჲ] ხუცეს[ს]ა — ტყავი და მჭარი.

ყობელეთს

პური ა, დრამა ა, ქალამანი ა. რა[ჲ] ხუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

შთონეთს[1]

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა, კაბიწი სამარხო.

ჭურთას და ჭურთის ქევს

პური ბ, დრამა ბ, ქალამანი ბ, საბელი ა. რაჲ ხუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

სალორეთს

პური ბ, დრამა გ, ქალამანი ბ, კაბიწი სამარხო, საბელი ა. რაჲ ბუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

---

[1] შთონეთს B.

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა, საბელი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრეშიკი.

საბარკლეთის

პური დ, დრამა ვ, ორი კაბიწი სამარხო, ქალამანი ბ, საბელი. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრეშიკი.

კვაბოვეთის

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა, კაბიწი სამარხო. რაჲცა ხუცესი იყოს — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრეშიკი.

დვალიეთის

პური ა, სამარხო კაბიწი ა, საბელი ა.

არდის

პური ა, დრამა ბ, სამი კაბიწი სამრხო, ქალამანი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრეშიკი.

წალდევს

პური და სამარხო.

ისროლს

პური ა, დრამა ბ, სამი კაბიწი სამარხო, ქალამანი ბ, საბელი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრეშიკი.

ჯავახთას

პური ა, დრამა გ, ქალამანი ა, ორი კაბიწი სამარხო, საბელი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრეშიკი.

ეკლესიის სოფელთა მთაწმიდას მიეცეს, შობტროვანს ჩამოდგეს, ქვითკირით მოვიდეს მღდელთა და მამასახლისთა ბეგარი* და მასპინძლობაჲ არ დააკლონ და სასჯულო ფიცით დააჯვრონ, ჭსაქმონ და მოაკლებინონ**.

---

* აქ A ხელნაწერში ჩართულია შემდეგი დიდგვირლება: „და ამას გარდა, რაოდენიცა სოფლები სწერია ქსანზედა, ამათ სოფელთა შინა ვინცა აზნაურმან, ანუ გლეხმან კაცი მოკლას, მესაძღვე სისხლი ღთაებას მიართვას მოკლულის მიცვალებულის მოსახსენებელად“. ეს სასჯელის საშარისლის დადგენილება სამთავისის საკანონიკოს 1459 წლის სიგელის ნაწილი უნდა იყოს და, ცხადია, რომ აქ დრამისა და შესაწირის გუჯარში იგი სრულიად ეადგილოდ ჩანს. ამიტომ იგი თავის ადგილას სიგელის პოლის გადაეტანეთ (იხ. გვ. 209).

** აქ გადაწერა შეცდომით ჩაურთავს შემდეგი ტექსტი: „ძველის გუჯრისაგან ესე ოდენ შეცვლილ გარდმოწერა“, რაც თავის ადგილას, სოფ. ცოხისძირის წინ. ეადგილებულია (იხ. გვ. 204).

ბოსელთა

პური ბ, დრამა დ, საბელი ა, ქალამანი ბ.

ლუდს

პური ბ, დრამა დ, ქალამანი ბ, საბელი ბ.

თრუსოს[1]

პური ვ, სოფლის თავს სამ-სამი დრამაჲ და თვითო ზურგველი, ქალამანი ვ. საბელი დ[2].

მთაწმიდის ბოსელთა

პური ა[3], დრამა ბ, ქალამანი ა, საბელი ა, კაბიწი სამარხო[4].

ქოლოთს[4]

პური ა, დრამა გ, ქალამანი ბ, საბელი ბ, კაბიწი სამარხო.

ვანს

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა, საბელი ა, კაბიწი სამარხო[5].

ქვიტკირთა

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ბ, საბელი ბ, კაბიწი.

ჩრდილოეთთა

პური ა, დრამა ა, საბელი ბ, ქალამანი ა.

ფიოესა

პური ა, დრამა ა, საბელი ა. რა[ი] ხუცეს[ს]ა — ტყავი, მჭარი და აბრაზიკი.

წოლდს

პური ბ, დრამა ვ, ქალამანი ბ, საბელი ბ, სამარხო კაბიწი ბ.

ზელოვანს

პური ა, დრამა ბ, საბელი ა, ქალამანი ა, კაბიწი სამარხო. რა[ჲ] ხუცესსა — ტყავი, მჭარი, ყეული და აბრაზიკი.

არმაზს

პური ა, დრამა გ, ქალამანი ა, საბელი ბ, სამარხო კაბიწი ბ.

---

[1] თრუსეს A. [2] დ|+დახდეს სულდა გამოესწონ AB. [3] პური ა| პირველ AB. [4] ქოლოთს A. [5] ვანს... სამარხო]—B.

წინჴაზორს

პური ა, დრამა ბ, საბელი ა, ქალამანი ა, სამარხო კაბიწი ა, რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

უკანწირს

პური ა, დრამა ბ, საბელი ა, კაბიწი სამარხო. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

წირს

პური ა, დრამა გ, საბელი ა, ქალამანი ა, კაბიწი სამარხო. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ჴვემო წირს

პური ა, დრამა ბ, ქალამანი ა, საბელი ა, სამარხო კაბიწი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი [და] აბრასიკი.

ქართოს[1]

პური ა, დრამა ბ, საბელი ა, ქალამანი ა, სამარხო კაბიწი. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

კორსალს

პური ა, დრამა გ, საბელი ა, ქალამანი ა, სამარხო კაბიწი. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

ტბეთს

პური ა, დრამა ა, საბელი ა, ქალამანი ა. რაჲ ხუცეს[ს] — ტყავი, მჭარი, ყველი და აბრასიკი.

გოლგოთას

მოვიდეს სამთავნელი, მოეგებნენ წინა ძმანი, კრებულნი, წინამძღვარი, მონაზონნი, დედაბერნი ერთობით ჩვეულობისაებრ, დახუდენ საყვარლად, ქამი აწირვინონ[2], გამოუსუენონ, დალოცნეს და წამოვიდეს*.

ძველის გუჯრისაგან ესე ოდენ შეგიძლეთ გარდმოწერა.

---

[1] ჭრტოს B. [2] აწირვინ A.

* აქ A ნუსხაში სრულიად ცდგელად ჩართულია სამთავისის საკანონოს 1459 წლის სიგელის შესავლისა და 1 მუხლის შემცველი ტექსტი (11⅛ სტრიქონი), რომელიც თავის ადგილას გადავიტანეთ (იხ. გვ. 206—207). B ნუსხაში ეს ტექსტი არ არის.

[XVII ს.]

ცხინისძირს

პური ბ, კომლზე კოდი[1].

ქადაგიანში

პური ბ, კომლზე კოდი[1].

ალაიანსა

პური ბ, კომლზე კოდი[1] დეკანოზს უნდა მიებარებოდეს[2].

კვარხითს

პური ბ, დრამა — კომლზე კოდი პური.

ჩანგილარს

პური ბ, დრამაჲ — კომლზე [კოდი] პური[3].

ბეგთათავს

პური ბ, დრამა — კომლზე კოდი პური.

ეჭეთს[4] ოკამს

პური ბ, დრამა — კომლზე კოდი პური.

იქით ოკამს[5]

პური ბ, [დრამა] — კომლზე კოდი პური.

თეზს

პური დ, დრამაჲ — კომლზე კოდი პური.

გარეჯანთ უბანს

პური ბ, დრამა — კომლზე კოდი პური.

---

[1] კოდი] შელო B. [2] მიებაროს B. [3] ჩანგილარს...პური]—B. [4] ეჭეს A. [5] ...კმს A.

* აქედან ტექსტი აშკარად განსხვავებულია (დრამა ნატურალურ კადასახადად ქცეულა, კომლს კოდით შეკვეთილა).

პური ბ, დრამა — კომლზე კოდი პური.

ხვთხა და ნორტეს

პური ბ, დრამა — კომლზე კოდი პური.

ბიენის

პური ბ, დრამაა — კომლზე კოდი პური.

იგოეთს

პური ბ, დრამა — კომლზე კოდი პური.

ფუნგის[1]

პური ა, დრამა — კომლზე კოდი პური.

გერეთს

პური ა, დრამა — კომლზე [კოდი პური].

ჯეჯლიკურს[2]

პური ორი, [დრამა] — კომლზე[3] კოდი პური.
ამგვარად მიართმევდენ.

33. [სამთავისის სამწყსოს საკანონოს წიგნი ცხრაზმისპევის არებულისა და მამასახლისებისა გრიგოლ სამთავნელისადმი]

[1459 წ.]

სახელითა ღმრთისაჲთა შემოვიდა სამთავნელ ეფისკოპოზი გრიგოლი ქ"ქსა რმზ პატრონის ერისთჳს შალვას ბრძანებითა. მრავალი უწესო საქმე ქნილიყო. შეეცყარენით ხუცნ, ცხრაზმისჯეველისა სამისაცე ჭევის კრებულნი და მამასახლისნი და ესე პირი მოვაკსენეთ სამთავნელსა და ჯუაბსა და ომფორსა.

1*. დღეს ამას უკანით რამანცა ხუცესმან ანუ სჳნდიკონზმანთა, ანუ მეყვისთა, ანუ უწესოდ მოტაცებულთა, ანუ გჳრგჳნი უკუთხნეს, ანუ ჯუარი დასწერნეს, ანუ სარჯულთ დაუმალოს, რაცა ეპრიანებოდეს, დააურვებინოს. და შუა ვერცა პატრონი შემოსულვიდეს, ვერცა ქვეყანა, რასაც ეპართლებოდეს, თუ არ მისგან დანებებულ იყოს, მისგან წიგნი არ მოუვიდეს. უბრალომცა არს, რაცა უყოს.

---

[1] ფუნაგის B. [2] ჯეჯიკურს A. [3] კომლზედ AB.
* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

და ვინცაჲ სჯულსა ამტკიცებდეს კურთხეულ იყოს*.

2. ვინცა ვინ ამის საწყესოშია აზნაურშვილი იყვენ[1], მარტუ ბელი საწირავი მიართვან[2] — ცხენი, იარაღი, წასახურავი და ნაწირ[3]. და უკუეთუ მსახური იყოს, ამგვარად[4] მართებულმა მსახურმა ცხენი და იარაღი და ბალ¯ჲმა[5] ერთი ჭარი მიართვას.

3. რომელიც ხუცესი იყოს და ამისი საწყესო ეჭიროს და მოკედეს, თუ შეეძლოს, მართებულის მსახურის საწირავი მიართვას, უკუეთუ არა, ერთი ჭარი.

4. უკუეთუ კაცი მოკლას ვინმე[6], მკულელმა ხუთი ჭარი მიართვას[7] და მკვდრის პატრონმა ერთი.

5. უკუეთუ ვინმე ცოლი გაუშვას, ხუთი ძროხა დალურვოს[8].

6. უკუეთუ ვინმე კუდიანობაჲ ანუ მკითხაობაჲ ქნას, ცხვრით გახეიბრდეს; და თუ[9] შეინანოს, ორი ზროხა დაეურვოს,

7. უკუეთუ კუდიანობაზედ დადაღონ ვინმე, დამდალევმა ოთხი ძროხა მიართვას[7]** და დადალულმა ერთი.

8. უკუეთუ ძაძეოს ვინმე, ოთხი ძროხა მიართვას[7] და ბუშიც საყდრისა არის.

9. უკუეთუ ეზიარებელი მოკლას ხუცესმა, ჳ ძროხაჲ დაეურ-ვოს[10]; და თუ ხუცესმა ვერ შეიტკოს, მკუდრის პატრონმა ჳ ძროხა მიართვას[7].

10. უკუეთუ მღუდელმან უნათლავი მოკლას ვინმე, ჳ ძროხა მიართონ.

11. უკუეთუ უხუცოდ და უანდერძოდ მკუდარი ვინმე დამარხოს, ჳ ძროხა მიართვას[7]***.

12. უკუეთუ ვინმე სუნტიკინოზმანთა თანა დაეცეს ანუ მეყვსთა თანა, ჩაიწოლოს; და უკეთუ შეინანოს, ჲ ძროხა მიართვას[7].

13. უკუეთუ უჭრმო დედაკაცი მოიტაცოს ვინმე ცოლად, ჳ ძროხა[11] მიართვას[12].

14. უკუეთუ ქმრიანი დედაკაცი მოიტაცოს, ჲ ძროხა მიართვას.

15. უკუეთუ მღუდელმან ამგვარად მოქმედს კაცთა[13] ჯვარი დასწეროს, განიკუეთოს; უკეთუ შეინანოს, ჳ ძროხა მიართვას.

---

[1] იყუენ A. [2] მიართუას A. [3] ცხენი... და ნაწირი]—B. [4] ამგვარად—B. [5] ბალ-ღმაჲ B. [6] კინ B. [7] მიართოს A. [8] დაეურჭუს AB. [9] თუ]—B. [10] დაეურუს A. [11] ძროხა]—B. [12] მიართოს A. მიართო B. [13] მოქმედს კაცთა] მოქმედსა B.

* სამთავისის საეკლესიოს 1459 წლის სიგელის ტექსტი აქამდე, რაც A ნუსხაში 11⅛ სტრიქონს შეიცავს, სრულიად უცდომლად ჩართულია სამთავისის დრამისა და შესავლის წიგნში (იხ. შენიშვნა, გგ. 204).

** აქედან B ნუსხას ტექსტი აკლია.

*** აქამდე B-ს აკლია.

16. უკუეთუ მღუდელი ანუ მთავარ[დიაკონ]ი ღირს იქმნას შეწირვად ქორწინებასა, ბ ძროხა მღუდელმან და ა მთავარდიაკონმან მიართვას.

17. უკუეთუ მღუდელმან ანუ სამღუდელომან იპაროს[2] ანუ მახჯლი იჭადოს, განიკუეთოს; და უკუეთუ შეინახოს გ ძროხა მიართვას[3].

18. უკუეთუ შეაჩვენოს ვინმე და მღუდელმან უხუცოს, განიკუეთოს; და თუ შეინანოს, გ ძროხა მიართვას.

19. უკუეთუ მღუდელმან სომეხს ეხუცოს ანუ სახლი გაუნათლოს, ბ ძროხა მიართვას.

20. უკუეთუ ქართველმან სომეხს ქალი მისცეს[4] ცოლად და ანუ მოიყვანოს, მოწაილოს ანუ გააშვებინოს, საკანონო გ ძროხა მიართვას.

21. უკუეთუ მღუდელმან ორსულს ჯუარი დასწეროს, გ ძროხა მიართვას, თუ იცოდეს; თუ არ იცოდეს — ა; და მექორწინემ გ ძროხა მიართვას.

22. უკუეთუ ჯუარდაუწერელად კაცმა ცოლი დაიორსულოს, გ ძროხა მიართვას.

23. უკუეთუ ვინმე მარხვა ჭამოს, ბ ძროხა მიართვას.

24. უკუეთუ ვინმე მარხვაში ხსნილურად ქორწილი ქნას, გ ძროხა მიართვას.

25. უკუეთუ მღუდელმან ავადმყოფს სხჳს ჴელით საზიარებელი გაუგზავნოს, განიკუეთოს; და უკუეთუ შეინანოს, გ ძროხა მიართვას.

26. უკუეთუ მღუდელმან ცსაყდროდ და უეშბაზოდ ყრმასა ნათელ-სცეს, განიკუეთოს[5]; და[6] უკუეთუ შეინანოს, გ ძროხაჲ მიართვას.

27. უკუეთუ მღუდელმან უეოდინაობით მარხვა აჭამოს ვისმე, დ ძროხაჲ მიართვას.

დედაცა ესრეთ ეწერა.

რომელსა პირითა მხიარულითა წინაშე უფლისა წარდგომა გეხებოს, ამა წესსა და რიგსა ნუ მოშლით. ვინც მოშალო, პასუხი შენ მიეც ღმრთაებასა[7].

---

[1] მთავარდიაკონმან] მთავარმან A. [2] იპროს A. [3] მიართვას]+უკუეთუ მღუდელი ანუ მთავარი ღირს იქმნას შეწირვად ქორწინებასა, ბ ძროხა მიართვას B (განმეორებულია მე-16 ფეხლის ტექსტი). [4] სომეხს ქალი მისცეს]—ქალი მისცეს სომეხს B. [5]+განიკუეთოს B. [6] და—B. [7] ღმრთებასა A; ღმრთებასა B.

ესე ძველითგან დამტკიცებული არის.

და აწ ჩუენი ბძანებაჲ[1] ასე უნდა გათავდეს:

სოფლებსა ამას ვინცა აზნაურმან, ანუ გლეხმან ქაცი მოჰკლას, მესამედი სისხლი ღმრთაებას უნდა მიართვას, მიცვალებულის მოსახსენებელად[2]*.

და ამას გარდა რაოდენიცა სოფლები სწერია ქსანზედა, ამათ სოფელთა შინა ვინცა აზნაურმან, ანუ გლეხმან ქაცი მოჰკლას, მესამედი სისხლი ღმრთაებას მიართვას მოკლულის მიცვალებულის მოსახსენებელად. ესე ასე მსახურონ ყოველთა**.

სამთავნელს[3] სამწყსოში შესლვა[4] ვერავინ დაუშალოს. ამის ნამეტნაჲი ვერც სამთავნელმან მ[ო]უმატოს; და რაც ამაში განაბუნი და საყდრის წესი გამოსადები იყოს, ნურვინ დააკლებს.

[ბრძანება შაჰნავაზისა სიგელის განახლების შესახებ]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა. ჩუენ, ცცა-ცარუათა მისთა მინდობილმან მეფეთ-მეფემან, კელმწიფემან პატრონმან შაჰნავაზ და თანამეცხედრემან ჩუენმან, ზღუათა მეფის ასულმან, დედოფალთ-დედოფალმან პატრონმან მარიამ და ძეთა ჩუენთა სასურველთა: ბატონისშუილმან ბატონმან გიორგი, ბატონმან ლევან, ლუარსაბ და სოლომონ, სამთავის[ის] ღმრთაების[5] საყდარს სამწყსოს დრამისა და შესავლის ძველითგან განაჩენი წიგნი და გუჯარი ჰქონდა; ვნახეთ და, დიაღ, დაძველებულ იყო და, ჩუენად საღდეგრძელოდ და გასამარჯუებელოდ, როგორაც ამ ხატის სიგელში ეწერა, ისევ ამ რიგათ და [იმ]ავე წესით განუახლეთ და დაუმტკიცეთ სიგელი ესე***.

დაიწერა ბძანებაჲ ესე ჩუენი გორონიკონსა ტჲა****, ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუენისასა იე, ქელითა კარის წინამძღვრისა დანიელისითა*****.

ხელოვა: შაჰნავაზ, გიორგი

---

[1] ბძანებაჲ—A. [2] მოსახსენებელ^ად A. [3] სამთავნელს] რომე სამთავნელს B. [4] შესვა B. [5] ღთეებას AB.

* ეს აბზაცი B ნუსხას აკლია.

** ეს აბზაცი B-შ არ არის, ხოლო A-შ სრულად ცოდვილად ჩართულია დრამისა და შესავლის ძველ ვუჯარშ (იხ. გვ. 202).

*** შაჰნავაზის ბრძანების ზემოთ მოტანილი ტექსტი სამეთაო თავშია დართული.

**** აქ მთავრდება B ნუსხა.

***** A ნუსხის ბოლოს დართულია გრიგოლ სამთავნელის სალაპარაკო წიგნი: „სახელითა ღ^დთა, მამისა, ძისათა და სულისა წმიდისათა, მეოხებითა ხატისა ღ^თებისა^თა ესე წიგნი მოგვკით ჩუენ სამთავნელ ეფისკოპოზმან გრიგოლი თქუენ, ბატონს შაჰნას და თქუენთა შვილთა გურზის და რამაძეებს მას ქალსა შინა, ოდეს განჩინისხდა ღმერთი და ბატონი ვირშელი მიიცვალა, მისთჳს საალაბოდ შვიდს საბალნის ჩასავალი შემოსწირეთ ხატს მღოცებას; და ჩავდგით საყდრის

34. [წყალობის წიგნი მარკოზ კათალიკოზისა გერინასშვილ მეჯინიბეთ-უხუცეს მამისასადმი]

[1484 წ. 18 დეკემბერი]

ქ. სახელითა ღმრთისათა მამისათა, ძისათა და სულისა წმიდისათა; შეოხებითა ყოვლად წმიდისა დედუფლისა ჩუენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა;

ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველს მყოფელისა ჯუარისა ძელისა ცხორებისათა, რომელსა ზედა ჯუარს ეცუა ჯორკითა ქრისტე ღმერთი ჩუენი ჯსნისათუის ჩუენისა;

ოხითა და შეწევნითა წმიდათა ზეცისა ძალთა მიქაელ და გაბრიელისითა; შეწევნითა სუეტისა ცხოველისა, კუართისა საუფლოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა;

ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლისა კათალიკოზმან მარკოზ ესე უკუნისამდე გასათაებელი წიგნი მოგეცით თქუენ, ბერიანას-შვილსა მეჯინიბეთ-უხუცესსა მამისასა და ედილას-შვილსა მისრის და შენსა შვილსა ზაქარიას, შვილთა და შვილის შვილთა, მომავალთა გუარისა შენისათა ყოველთაგე.

ვინათგან შენი სომამრი მახარებელი სოფლისა ეითარებისაგან უმკუიდრო და უნათესაო იქმნა და მისაგე სიცოცხლეშივა გიშვილნა მისსა მამულზედა, რაგუარაცა მეფეთა და კათალიკოზთაგან მისთუის დამტკიცებული იყო, აგრე თქუენ დაგიგდო.

და ჩუენცა შეგიწყალეთ და ამა სიგლითა კიდეგე დაგიმტკიცეთ ფოსუი და ოროტა მისითა შესავლითა და კუტალას აბნაშვილნი ორნივე განაყოფნი და ჯუარის ბოლოსა ვენაჭი.

და გიბეძნიეროს ღმერთმან შენ, მისრის და შენსა შვილსა ზაქარიას და თქუენთა მომავალთა ყოველთაგე ფოსუი და ოროტა მისითა შესავლითა და კუტალას აბნაშვილნი ორნივე განაყოფნი მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქუილითა, საბაძბითა, სათიბითა, საჭნავითა და ყოველითაგე მისითა მიმდგომითა საყდრისა და ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა შინა.

ძირს ჩრდილოეთით. ასრე, რომე ყოველთა წელთა აღესებოდეს, და რა პირველ მოქცდებოდეს. დეკანოზი ქიმსა სჭირუდეს მისს სულისათჳს და აღაში გარდიცვდებოდეს. ვინც ეს ასე არ ეაითაოს ანუ სამთავნელმან და ანუ სახელიმან[1] ჯაცმან, რისხჳესცა მაში, რც და სულ წმიდაჲ კრულ- წყეულ და შერვენებულ იყოს ამიერ უკუნისამდე ქრისტეს მაცლითა, ამინ".

[1] სხელმნ.

ესე ასრე გაგითავდეს და არა შეგაცვალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომად ჩუენსა სხუათა კათალიკოზთაგან.

და ვინცა შეგიცვალოს რისხავ[ს]მცა მამა, ძე და სული წმიდასა და ყოველნ[ი] ღმრთისათუის წამებულნი, რომელნი სჳინაქსარსა შინა აღწერილ არიან.

დამამტკიცებელ და გამთავებელნი ღმერთმან აკურთხნეს.

ამისნი მოწამენი არიან სრულნი მკჳეთის შვილნი.

დაიწერა სიგელი და ბრძანება ესე ჭოროხოკონსა **რნბ**, დეკემბერსა **იგ**.

ხელრთვა: ქ. ჩუენ ქრისტესა ღმრთისა მიერ ქართლისა კათალიკოზი მარკოზ კანუნითა ვამტკიცებთ.

verso

ქ. ემა პატრონთა ბრძანებისა მე, ჯუარის-მტვირთველი ელიოზისძე ელიოზ მოწამე ვარ.

35. [შეწირულების წიგნი კათალიკოზს აბრამ აბალაკისა მცხეთის მეტეხთა ღმრთისმშობლისადმი]

[1467 წ.]

ქ. სახელითა ღმრთისათა სამ[ე]ბოვნად ცნობილისა ერთარსებისა, ერთ-უფლებისა და ერთ-ღმრთაებისა: ღმრთისა მამისა, ღმრთისა ძისა და ღმრთისა სულისა წმიდისათა;

ოხითა და შეწევნითა ყოვლად წმიდისა, უხრწნელისა, უმეტეს კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა, ღმრთის-მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა;

ძლიერებითა ცხოველს მყოფელისა და პატიოსნისა ჯუარისათა, ძელისა ცხორებისათა, რომელსა ზედა განკუართულ იქმნა ჴორცითა ქრისტე ღმერთი ჩუენი ჴსნისათუის ჩუენისა; თანა-მოქმედება მდგომარეობითა უურულოთა მცველ-მმართებელთა ცხორებისა ჩუენისათა, წამის ყოფით ალმასრულებელთა ღმრთისა ბრძანებათათა დიდთა მთავართა, ზეცისა უჯოროკოთათა და ცხრა არვეთა ყოველთავე ზეცისა ძალთა;

ოხითა და შეწევნითა ყოველთა დედათა ნაშობთა უზენაესისა უდაბნოს ქადაგისა, წინამსრბოლისა, წინასწარმეტყუელისა და ნათლისმცემელისა იოანესითა და თანამეტოქისა მისისა ძედ ჭუხილისა წოდებულისა იოანე ღმრთის-მეტყუელისა საყუარელისა მოწაფისა და ქალწულისათა;

ოხითა შეწევნითა და თანა-მოქმედებითა პეტრე რიტორისა სასუფეველისა კლიტეთ-მპყრობელისა, პავლე სამ ცაღმდე აწევნულისა და არათქმულთა სიტყუათა მსმენელისა, ათორთა მოციქულთა და სამეოცდა ათეულთა ქრისტეს მოწაფეთათა, რომელთა მოძღურებითა მოიბადურნეს ყოველნი კიდენი სოფლისანი;

თანა-მოქმედობე მდგომარეობითა წმიდათა მოწამეთა: გიორგი, დიმიტრი, თევდორე, მერკური, პროკოპი და პანტელეიმონისითა; და წმიდათა ქალწულ მოწამეთა: თეკლა, ეკატერინა, ირინა, მარინა, ბარბარა და ყოველთა მოხაძავთა მათთა, რომელნი დაიკლნეს ქრისტესთუისდა სისხლთა დათხევითა, გუთრგუინოსან იქმნნეს;

და წმიდათა მამათა: განწმორებულთა, მეუდაბნოეთა, მესუეტეთა, მარტოდ მყოფთა ფიჩოსანთა[1], ქრისტეს ნების-მყოფელთა და რომელთა დაჯერეს ღმერთი სათნოთა ცხორებითა, რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყუნეს უფალსა ჩუენსა იესოს ქრისტესა და ქუალადცა სათნო ყოფად არიან ყოველთა ღმრთისა წმიდათა ზეცისა და ქუეყანისათა;

ოხითა, შეწევნითა და შეამდგომლობითა სუეტისა ცხოველისა და კუართისა საუფლოსა, მირონსა ღმერთ მყოფელისათა;

ჩუენ ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქ ა რ თ ლ ი ს ი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ ა ბ რ ა მ ა ბ ა ლ ა კ მ ა ნ ვიჯულვე და ვიგულს-მოდგინე და ძუელითგან თ ა მ ა რ ი ს ჟამისათ დაქცეული საწისქვილო მოვიძიე და მე ახლად რუ[2] გამოვიღე და ორი წისქვილ[3] აღეაშენე; საჯსენებელად სულისა ჩემისა ვილუაწე და შემოგწირე შენ, ყოველად წმიდაჲსა მკჳდრთისა მეტეხთა ღმრთის-მშობელსა ასრე, რომე თქუენ წინაშე ორი კანდელი დღისით და ღამით დაუსუსებელად ენთებოდეს მოსაჯსენებელად ცოდვილისა სულისა ჩუენისა.

და შემდგომად ჩუენსა დადგინებულნო წმიდანო ეპისკოპოსნო, ეეეედრები მადლთა თქუენთა წმიდათა, რათა ესრეთვე აღასრულოთ მცირე[4] ესე ჩემი ნამუშაკევი შესაწირავი, რათა ღმერთმან თქუენაც აღგისრულოს კეთილი ლუაწლი და შრომა თქუენი და მოგაგოს მოსაგებელი ძლეულთა და შრომათა თქუენთა.

და უკეთუ ვინმე ქელმყოს წცირესა ამას ჩუენსა ეგლოგიასა: ანუ ეპისკოპოსმან და ანუ მეფეთა და ანუ მთავართაგანმან ვინმე, რისხვასმცა მაჲა, ძე და სული წმიდა და ამა ზემო წერილთა მადლი: შემ-ცა-ედების კეთრი გეზისი და მიშთეილი იუდასი: ნურა რა-

---

[1] ფერთისანთა. [2] რუე. [3] წისქვილე. [4] მეცირე.

თამცა სინანულითა არის ქსნა სელისა მისისა; და ასდამერყვნეს ფსალმუნისა წყევასა ძუეშე იყოს ნაწილი მისი; ანას და კათალიკოზსა თანამცა არს მკუიდრობა მისი და ჩემთამცა ცოდვათათუის განიკითხვის მეორედ მოსლვასა მას საშინელსა; კრულმცა არის შეცდომა კრებათაგან და ხუთთა პატრიაქთა მადლითა.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქრონიკონსა **რნე** ჯელითა ფრიად ცოდვილისა აბრამისითა.

ხელრთვა: ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლისა კათალიკოზი აბრამ აბაღაკი კანონითა ვამტკიცებთ. ჩუენთა ცოდვათ[თ]ჳის განკითხვის, ვინცა ესე ყოვლად წმიდასა მოუშალოს. ✠

36. [წყალობის წიგნი დავით კათალიკოზისა მახარებელ მაღალაძისადმი]

[1470 წ.]

ქ. სახელითა ყოვლად სახიერისა, უსაზღვროსა, გარეშეუწერელისა, თუალთაგანცა ანგელოზისა განუცდელისა მრჩობლითა ბუნებითა ღმერთ-კაცად შეერთებულისა ღმრთისა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა:

ოხრთა და შეწევნითა და თანა-მოქმედებითა ყოვლად უხრწნელისა, ყოვლად კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის-მშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა, რომლისა მიერ უნივთო სიტყუა განზრქელდა თბითა კაცობრივითა და ესგავს გუექმნა თუანიერ ცოდვისა;

ძლიერებითა და შეწევნითა ჭრისტეს დიდებისა და ბეჭთ სამშუალისა ეშმაკთა მძრწოლარე მყოფელისა ჯუარისა პატიოსნისა ძელისა ცხორებისათა, რომელსა ზედა განიკუართა ქსნა და ცხორება იგი ჩუენი;

ორთა შეწევნითა და თანა-მოქმედებითა დიდთა ერისმთავართა მსახურთა სიტყუისა ღმრთისათა ბრძანებათა მისთა სწრაფით აღმასრულებელთა მიქაელ მჭედართმთავრისა და გაბრიელ ქალწულისა მახარებელისათა და ცხრათავე ზეცისა ძალთა;

შეწევნითა და თანა-ძალმწეობითა ფლაბნოს ქადაგისა ყოველთა სინანულად მომწოდებელისა დედათა ნაშვთა ყოველთა უზენაესისა ჭრისტეს სამოთგამო მკლთოლვარებით თაყუანისმცემელისა წინასწარმეტყუელისა წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა იესოსითა და წმიდისა იოანე ღმრთის მეტქუისა და სამღუდისა ქალწულისა და საყუარელ უკუდავისა მოწაფისათაა, რომელმან

მკვრდსა სამეუფოსა მიყრდნობითა აღმოიწრთვნა წყაროთი ღმრთისმეტყველებისანი;

თანადგომითა წმიდათა თუალით მხილველთა და ჭელითა შესახებ ხელთა ღმრთისა განჰკრკელებისათა თავთა მოწაფეთა პეტრე რიტორისა და პაველე სამქალქმდე აღწევნულისა ათორთა და სამეოცდაათთა, რომელთა ქადაგებითა განქქაულდა ყოველი სოფელი და სწავლითა მათითა მოიბადრნეს ყოველნი კიდენი ჭეყანისანი;

ოხითა და თანადგომითა წმიდათა და ჭრისტეს მიბაძვებით სიხარულ-დათხევით წამებულთა მოწამებითა განშუენებით გეორგეწოსან ქმნილთა და წმიდათა ქალწულთა მოღუაწე მოწამეთა დედათა და მამათა მეუდაბნოეთა, მესუეტეთა, ფიჩოსანთა და რომელთა დაჯერეს ღმერთი სათნოთა ცხორებითა მათითა;

ამათ[1] ყოველთა წმიდათა თავსმდებობითა, მიხდობითა და შეამდგომელობითა; და უფროსღა ვთქუათ, თავსმდებობითა, შეწევნითა და თანა-მოქმედებითა ყოვლად სასოსა და განმანათლებელისა და ემბაზისა ყოვლისა საქართუელოსა და აღმოსავლისა კედართასა და პირველ ყოველთა ქამთა სახლად ღმრთისა განკუთვნილისა წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა და მას შინა თანაშობა აღზრდით აღმომოსრჩებულისა სუეტისა ღმრთივ-აღმართებელისა და თანა-წარსადინელსა მისსა და საგრილსა ქუეშე ფრთეთა მისთასა მაწყროებელსა მირონსა ღმერთ-მყოფელისა კუართისა ზეით ქსოვილისა, რომელი შეემოსა ღმრთივ-გუამოქმნათა ჯორეთა;

და ამასთანა შუა შემომყუანებელობითა ჭრისტეს წინასწარმეტყუელისა და მეორისა წინამორბედისა ელიას ხალენისათა, რომელი მკუიდრ არს ამასვე სამოთხეთოსა შინა;

ამათ ყოველთა ღმრთისა წმიდათა და ნებისმყოფელთა ზეცისა და ქუეყანისათა თავსმდებობითა, მიხდობითა და შუა მდგომელობითა ესე წიგნი და სიგელი სამკუიდროდ, სამამულო და აქთ უკუნისა გასათავებელი და გათავებული და რასა გინდა ქამთა გამოცვალებასა და შემოსრულობასა შიგანცა მტკიცე და საქმით გათავებული და უქცეველი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩუენ, ჭრისტეს ღმრთისა მიერ ჭართლისა კათალიკოზმან დავით ბრძანებითა და ნებადართვითა ღმრთივ-გუირგუინოსნისა მეფეთა მეფისა ბაგრატისითა და სრულად მცხეთიშვილთა ჩუენგან კითხვითა და დამოწმებითა* თჭუენ, მალალს ძეთა მდრდელსა მახარებელსა და თქუენთა შვილთა გერმა-

[1] +ამათ.

* აქ მთავრდება პირველი კარი.

ნოზს, მარკოზს, ეგნატის და დიმიტრის, შვილსა
და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე.

ვინათგან ადამისთგან უმდგომო ესე სოფელი მსწრაფლ[illegible]
მავალ და ცხინო არის და მისსა ბეგარასა არავისგან დაიკლებს და
ამა ჩუეულებისაებრთა წესთაგან პირველად ივანიასძისა სახ-
ლი მოშლილიყო და უნათესოდ და უძეოდ დარდაეცლინა და შედე-
გად მჴჭირისა ქადაგისა დიმიტრისთუის მიებოძა და იგიცა
უნათესოდ დარჩა, რომელ ესე საქმე ფრიად მძიმედ აღგუიჩნდა
და მისთანასა სახლისა და მცხეთიშვილისა დარდაცლენი ფრიად
ეძუინებოდა სულსა ჩუენსა; და ვინათგან შუნ მცხეთისა და კათა-
ლიკოზთა მცირე ყრმა აღეზარდე და თქუენი სახლი და მამული
ძუელითგან სხუაგნითა მცხეთისა იყო, ივანიასძეთა და ქადაგის
დიმიტრის შედეგად მათსა სახლსა და მამულსა ზედა შეგიყუანეთ და
დაგსუით ივანიასძედ ივანიასძისა და ქადაგის დიმიტრის წესითა,
რიგითა და საქმითა.

და მოგეცით კათოლიკეს სასახლე ეკლესიითა და მისითა
მოწყობილობითა ყუელთა კათოლიკეს მისითა შესავლითა, საკო-
კიაი(?) ჰალითა; კათოლიკეს სასაფლაო მისითა ბოსტნითა
და წალკოტითა, სენაკითა; და ორლაურში ორი კეამლი სვა-
ნიანები მამულთა ივანიასძეთა ჰქონებია: ნიაბს, რაცა ქადაგ-
სა დიმიტრის ჰქონებია გლეხნი და მამული; მეტეხთა ვენაჯი და
ჩოჩეთს, რაცა ივანიასძეთა და დიმიტრის მამული ჰქონებია; და
გორს ფუშრუკაული არმაზი და დიაკონიძენი
მათითა მამულითა; და სხუა რაცა ქადაგსა დიმიტრის ჰქონებია და
სამკუიდროდ მიცემული ყოფილა, არა დაგაკლოთ რა; და კელი მა-
თიეე მკუიდრად საქონებელი ქადაგობა და სამამთავრო სამწყსო,
რაცა და რაგუარაცა ივანიასძეთა ჰქონებია მით წესითა; მცხე-
თა სენაკი სახლი და სამცხეთიშვილო გქონდეს და საქმობდით.

ეს ასრე გაგითავდეს საყდრისა და ჩუენსა ერთგულად სამსა-
ხურსა შინა, გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან თქუენ კათოლი-
კეს სასახლე მკუიდრად, სამამულოდ, უცილებლად, უსარჩელოდ,
მოუდევრად და საქმე-უდებლად, ყოვლისა ადამის ნათესავისაგან
შეძუელებით და ყოვლისა კაცისაგან უსაქმოდ.

და არც მოგეშალოს და არც შეგეცვალოს არას ქამთა გამო-
ცვალებისათუის სადამდის თქუენი ცუარისკაცი ცოცხალი იყოს,
არა ჩუენ, ქართლისა კათალიკოზისა დავითისაგან და არა შემ-
დგომად ჩუენსა საყდრის მპყრობელთა პატრიაქთაგან, არა მეფეთა
და დედოფალთაგან და არა მცხეთის შვილთაგან და არას გუარისა
კაცისაგან არა.

და თუ ვის რა ივანიასძისა მამულისა სიგელი, ნიშანი და დაწერილი ჰქონდეს და გამოჩნდეს, ყოველა სიგლითა ამით გაგუკუღებულ-ია და მტკიცე ესეოდენ არის.

და ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმან ამა სიგლისა მოშლად, და მკეცად ჭელყოს, ანუ განგებად მოიღოს, ანუ თუით იყოს, ანუ სხუათათუის სასაყრაოდ და სააჭოდ შევიდეს და საურავსა ეცადოს, მრისხავსმცა დაუსაბამო ღმერთი მამა, ძე და სული წმიდა, ანნას და კაიაფას, ნისტორს და ორიგინეს და მათთანმცა დაიკნების, რომელნი დღეგრძელებდეს ქრისტეანეთუის. ვითარმედ ჯუარს ეცუთ ეგეო. და მათზედამცა განეხუმიან საქანელნი ღმრთისა რისხვისანი; და-მცაისჯების მუხლტეხილობა იანე და იამბრესი, შეამოკიდება სიმონ მოგუისა; იყუნენ დღენი მათნი მცირე* და განსაგებელი მის სხუამან მიიღენ; კრულმცა არის ღმრთისა დაუსაბამოსა მადლითა, ათორმეტთა კრებათა და ხუთ[თ]ავე პატრიაქთა მადლითა და ჩუენ გლახაკისა ჯუარითა.

და ვინ მტკიცედ იპყრას და შეუცვალებლად ღმერთმან ყოველივე კეთილად გაგებული მათი სრულყოს; და საუკუნო ყავნ ღმერთმან ჴსენება მათი.

დაიწერა სიგელი ესე ინდიკტიონსა მეფეთ-მეფისა ბაგრატისა-სა მეზუთესა, ქრონიკონსა **რნჱ.**

ჩუენ, ღმრთისა მიერ ქართლისა კათალიკოზი დავით კანონითა ეამტკიცებ.

ბეჭედი: რომელი განჭსნათ ქუეყანასა ზედა, ჭსნილ იყოს ცათა შინა,

ხელთაჲ: ბაგრატ. ბეჭედი: ბაგრატ.

საჴელთა ღმრთისათა, ჩუენცა ასრე დავამტკიცეთ ეს ბძანება.

ბეჭედი.

37. [წყალობის წიგნი დავით კათალიკოზისა ოძროკჱრ მაღალაზვილისადმი]

[1472 წ. (?)]

ქ. თავდებობათა და შუამდგომლობითა ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლისა კათალიკოზმან დავით ესე უკუნისამდე გასათავებელი და რასაგინდავე ქამთა ქცევა-გამოცვალებათა შინა მტკიცე და უცვალებელი წიგნი და სიგელი მოგიბოძეთ ნებითა ღმრთივ-გჳირგვინოსნისა მეფეთ-მეფისა ბაგრა-

* აქ მთავრდება მეორე კეფი.

ტ ი ს ა თ ა და კურთხევითა და ნება დართვითა ყოველთა მცხეთის შვილთათა თქვენ, მცხეთისავე ყმათა მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ს ა ვასილ რატიარსა და თქვენთა შვილთა მღვდელსა მ ა ხ ა რ ე ბ ე ლ ს ა, ზ ო ს ი მ ე ს ა, ა ლ ე ქ ს ი ს ა, გ ე რ მ ა ნ ო ზ ს, დ ა ვ ი თ ს, გ რ ი გ ო ლ ს და ე გ ნ ა ტ ი ს და ძმათა, შვილთა და მომავალთა სახლის თქვენისათა ყოველთავე.

შეგიწყალეთ და მოგეცით შეძლებით მცხეთისა მკვიდრი და მოუდეველი კ ა ვ თ ი ს ხ ე ვ ს ი ე ა ნ ი ა ს ძ ი ს ე უ ლ ი მამული და სამცხეთიშვილო წილი, რაც ერის ძმათაგანსა მიხვედებოდეს; სამამთავრო მითვე წესითა როგორც ძველთაგან ი ე ა ნ ი ა ს ძ ე თ ა და ქ ა დ ა გ ს ა დ ი მ ი ტ რ ი ს ქონებია; ჩ ო ჩ ე თ ს, რაც იოანიასძისაგან ნასყიდი მამული და მიწანი ზ ე რ ტ ი და ქადაგს დიმიტრის მომზღვრობითი ქონდეს, მისითა სასახლითა, ეკლესიითა, ჰურმარნითა, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, ველითა, ვენახითა, მინდვრითა, ტყითა, სანადირითა, ჭალითა, სათიბითა[1], სახმარითა, უხმარითა, საძებრითა და უძებრითა და მისითა მიმდგომითა სამართლიანითა ერთობ ყოველთა; და გ ო რ ს ა ე უ შ რ უ ყ ა უ ლ ი, დ ი ა ყ ე ნ ი ს ძ ე ბ ე თ ლ ე მ ი ს მიდგომითა სამართლითა, სრულად და უკლებრად.

აწ, დღისითგან წალმა გქონდეს, ღმერთმან საყდრისა და ჩვენის ერთგულად და სამსახურსა შინა თქუენ, მაღალაშვილს ოქროპირსა და თქვენთა შვილთა მ ა ხ ა რ ე ბ ე ლ ს ა და თქუენთა შვილსა [ზ ო]ს ი მ ე ს ა, ა ლ ე ქ ს ი ს ა, გ ე რ მ ა ნ ო ზ, მ ა რ კ ო ზ, დ ა ვ ი თ და გ რ ი გ ო ლ ს, ძმათა და შვილთა მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთავე: კავთისხევს იოანიასძისეული მამული ორი კვამლი კაცი: წ ი ნ ა რ ე ხ ს ი ბორდაჭირ, რაც ძველთაგან იოანიასძეს ქადაგს დიმიტრის ქონებიათ; ჩ ო ჩ ე თ ს, რაც იოანიასძისეულნი მიწანი არიან და ქადაგსა დიმიტრის მომზღვრებითა ქონიდეს, მისითა სახლითა, ეკლესიითა, ჰურ-მარნითა, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, ველითა, ვენახითა, საკნავითა, მინდვრითა, სანადირითა, ჭალითა, სათიბითა, სახმარითა და უხმარითა, საძებრითა და უძებრითა და რაც კავთისხევს მთასა და ანუ ბარს მამულნი ქონებიათ, მისითა მიდგომითა სამართლიანითა, სრულები[თ] და უკლებრად.

და თუ ვინმე[ს] ამ მამულის ნიშანი ქონდეს, მტკიცითა ამით საგლით გაგვომტყუენებია, რამეთუ[2] სამუქთოთაცა გაჯერებულნი

---

[1] სახმარითა. [2] დამეროე.

არიან; ვინაღგან სამკვიდროდ ქადაგს დიმიტრის ქონდა, ივი სრულიად უმკვიდრო იქმნა, ესრეთ რომელ არცა რა ნათესავი დაჩნდეს და ეერავინ მოგესარჩლოს, ვერა ადამის ტომის კაცი.

როგორც საყდრისაგან და ჩვენგან მტკიცედ და სამკვიდროდ ბოძებული არის, არა შეგეცვალოს, არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომთა ჩვენთა მომავალთა კათალიკოზთაგან და არას სხვათა მეპატრონეთაგან.

და თუ ვინმე ამისად შლად ხელყოს, შერისხდი შენ, დაღსაბამთ მაძათ და ძე და სული წმინდავ.

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს და წმინდამან დედაქალწულმან.

დაიწერა წიგნი ესე და სიგელი ქორონიკონს ჩ[ჲ?], ხელითა ფრიად ცოდვილისა ქართლის მთავარეპისკოპოზისა ი[ო ა]ნე სითა.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

38. [ერთგულების წიგნი ანჩელ არქიმანდრიტ აბელისძე ჭეროგინისა დავით კათალიკოზისადმი]

[1466—1479 წწ.]

...[სახელითა] ღმრთისა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისა: თავსმდებობითა ოხთა და შუამდგომელობითა ყოვლად წმიდისა ჴცხორწნელისა და ემეტეს კეთრისგულისა ღმრთის-მშობელისა და მარიამისითა;

თავსმდებობითა და შუამდგომელობითა პატიოსნისა და ცხოველს მყოფელისა ჯუარისა ძველსა ცხორებისათა, რომელსა ზედა განკუართულ იქმნა ჭორცითა ქრისტე ღმერთი ჩუენი კანისათუის ჩუენისა;

თავსმდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა ზეცისა ძალთა, მიქაელ და გაბრიელისითა, ცხრა არეთა და ცხრათავე დასთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა;

თავსმდებობითა და შუამდგომელობითა წმიდისა იოანე წინასწარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემლისათა და წმიდისა იოანე მახარებელისა და ღმრთის-მეტყუელისათა;

თავსმდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრეს და პავლესითა, ათორთა მოციქულთა და სამეოცდა ათეულთა მოწაფეთათა და წმიდათა მოწამეთა გიორგი, თეოდორა, დიმიტრი;

და უფროსღა ყოველთა ჩრდილოეთისა კედართა შორის ულირს უზეშთაესისა კათოლიკე დედა-ქალაქისა მცხეთისა საყდრისა და მა[ს] შინა ღმრთივ-აღმართებული სუეტისა ცხოველყოფელისა კუართისა სამეუფოსა და მირონისა ღმერთ მყოფელისათა და ყოველად საშინელისა ანჩისა ხატისა თაესმდებობითა;

ამა ყოველთა ღმრთისა წმიდათა ზეცისა და ქუეყანისათა თავსმდებობითა და შუამდგომელობითა ესე წიგნი და პირი [გ]ჯადრეთ თქუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლისა კათალიკოზისა დავითს მე, აბელისძემან ანჩელ არქიმანდრიტმან[1] ქრობინ, მის ჯამისა შედეგად, ოდეს მაწყუერელი და სამცხისა ებისკოპოზნი თქუენგან უჯუარო და შეუნდობელნი იყუნეს საფარის თავზედა; და თქუენ დიდისა ხუაშწითა მაკურთხეთ.

აწ დღეისითგან წაღმა ჩემად დღედ სიკუდილამდი ვიყო თქუენი და თქუენისა საყდრისა ერდგული და მეფეთა მლოცველი; და ყოველთა წირვათა და ლოცვათა შინა თქუენ მოგიჴსენებდეთ.

ვინ თქუენგან უჯუარო და შეუნდობელნი იყუნენ ჩუენგანცა უჯუარო და შეუნდობელი იყოს.

თქუენგან შეუნდობელთა ებისკოპოზთა გუერდი[თ] ქამი არა ეწირონ, სადამდის თქუენგან აჴსნილობისა და შენდობისა ნაშარი არა მოგუიდეს.

ეის სწყალობდეთ, ჩუენცა მისნი მლოცველნი ვიყუნეთ.

და თუ ყუარყუარე მაწყუ[ე]რლობა და ანუ სხუა რამე ჭელი გუაძლიოს და დაგუპატიჟოს კურთხევისა მიზეზითა, სადამდის თქუენსა საყდარსა არა დაეშორჩილნენ და რაზედაცა უწყრებით, თქუენისა საყდრისა წესითა იგი ისრეცე არ დაგეურჩოს, რომგორაცა თქუენ და თქუენსა საყდარსა გმართებს მით წესითა, სხუა ჭელი არ გამოეართუა; და არცა რა ვინდომო თქუენ[ა]დ დაუმოწმებლად და შეუნდობლად.

თქუენი საყდრისა მტერისა მტერნი ვიყუნეთ და ერდგულთა მოყუარენი და მლოცველნი ვიყუნეთ, ვითა წესად ძეს მეძლუნენი და მოსაძსახურენი. ესე ასრე გაგითაოთ ღმერთმან მამამან, ჴემან და წმიდამან სულმან და ამა საშინელმან ხატმან ანჩისამან.

და რასაცა მიზეზისათუის ესე აღთქუმა გიჭყუეოთ და არა გაგითაოთ, თქუენისა კურთხევისა წილ წყევასა ქუეშე ვიყუნეთ ღმრთისა და მისთა წმიდათახა და კათოლიკე ეკლესიისაგან განვისხნეთ, ვითარცა ურჩნი და ძუირის მოქმედნი.

---

[1] ანჩიმაიდრიტმან.

და ვინცა ანუ სამწყსომან, ანუ სხუამა ვინ კაცმან შემოწყ-
როს, იგიმცა კაცი კრულიაი დმრთისა დაუსაბამოსა პირითურ.ეყოთუ
შინა და ქუეყანასა ზედა, სადამდი თქუენვე არ შეიწყალოთ.

ამას გარეთ მაწყუერლობა და ანუ სხუა ჭელი რამე გუაძ-
ლიოს, არა გამოვართუათ ყუარყუარჯს თქუენ[ს]ქე დაეშორ-
მებლად. და ბატონისა ჩემისა ღმიანოთა საქმითა საყდრისა და
თქუენი ერდგულნი ვიყუნეთ. ამა ზემო წერილთა[1] წმიდათა მადლ-
მან და ძალამან.

სხვა ხელით: ესე ასრე გავათლო მამან, ძემან და სულმან წმიდამან

გვიანდელი სათაური: მესხთ-ებისკობ[ო]ზთა.

---

[1] წირილთა

39. [მცნებაჲ სასჯულოჲ]

[1470—1474 წწ.]

*მცნებაჲ ესე სასჯულოჲ[1], ურწმუნოთა მომაქცეველი და მორწმუნეთა განმამტკიცებელი და განმამკნობელი, ყოველთა ქრისტეანეთათვის მოვლენილი ზეცისა ჭალაჭისა იერუსალიმისაგან და ცათა მობაძვისა ანტიოქიისა[2]**

[ც]ის*** მბადისაგან არსთა ყოველთა ღმრთისა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა, რომელი ჩუენისა კაცთა ცხოვრებისათვის ცათა კამარათაგან განზრახჴთა მამისათა ჴსნისა ჩუენისათჳს გარდამოჴდა. და საშოჲ ქალწულისა დაიმკჳდრა და იშვა უჭმეველად და იკსნნა კაცნილნი ხატად პირისა მისისანი ქალწულისაგან უქორწინებულისა იშვა და დაითმინნა მიზეზნი და ყუელებაჲ, კიცხეეაჲ, ბასრობაჲ, ჴვარცმაჲ და დაფლეაჲ. გუერცა ლახჳრითა მოწყლულმან ღმრთეებაჲ მოგჳცნა უკუდავებაჲ, რომელსა შუენის დიდებაჲ და პატივი დაუსაბამოჲთ თანა მამით, ძით და სულით წმიდითურთ.

[და] ეითარ ანება და იგულსმოდგინა მან, არსებით მიუწდომელმან, და ღმრთეებით მმართებელმან სჯულისა ქრისტეანობისაჲნ, და უბრწყინელად და უბიწოდ მშობელმან მისმან, და მადლმან ზეცისა ქალაქისა იერუსალიმისამან და ცათა მობაძვისა ანტიოქიისამან[3], და მოვიელინე ღმრთისა მიერ მე, ყოველთა ნარჩევი, იერუსალიმისა და ანტიოქიისა[4] პატრიაქი მიხაელ, მოვიწიე დიდსა ციხესა ქრისტეს სამწყსოსა, მაზებელსა იერუსალიმისასა, საქართველოსა.

ვითა სათანადო არს მეფეთა, დედიანთა, ათაბაგთა, ერისთავთა, ამილახორთა, დიდებულთა, აზნა-

---

[1] სარჯულოჲ. [2] ანდიოქიისა. [3] [ანდი]ოქიისამან. [4] ანტაოქიისა.

* აქედან იწყება მეორე კედი, პირველზე ტექსტი არ არის.

** სათაური დაწერილია სინგურით.

*** კაცებში ნასმული ასოები და სიტყვები აღდგენილია Ⴁ ნუსხის მიხედვით.

ურთა და ყოველთა ქრისტეს სჯულისა მოსავთა მორწმუნეთაგან მოკითხეად, განაგეს მოკითხვა სჯულისა. საყდართა, მონასტერთა, თემთა და კათალიკოზ-ებისკოპოსთა.

და მოიკითხეს, ძველით ვიდრე ახლადმდე, ღმრთივგვრგვნოსანმან ბაგრატ და დიდმან ერისთავთ-ერისთავმან დადიან-გურიელმან შამადავლა მისთა თავადთა თანადგომითა და დიდად ღმრთისაგან სათნოდ გამორჩეულისა, პატივ სარვეთანისა (?) ღმერთ-შემოსილისა [ცაიშელ]-ბედიელისა იოვაკიმისა.

იქმნა გამოძიებაჲ და მოკითხვა გუართა, დავთართა, და იადგართა, და ვითარ-იგი პირველად ქართლისა და აფხაზეთისა კათალიკოზნი ანტიოქიისა[1] პატრიარხთაგან იკურ[თ]ხეოდიან, და ჟამთა სიძუელისაგან და ს[ო]ფლისა სიევრაგეთაგან იყუნეს მრავალნი წესნი შეშლით და გარდაქცევით, ვნახეთ და შევემთხვენ მადლსა, ვითარცა მეუფისა, ცაიშელ-ბედიელ მთავარეპისკოპოზისა იოვაკიმისთა.

ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, და დიდისა და ცათა მობაძავისა იერუსალიმისა მადლითა, და ცათამდის მაღლისა კათოლიკე საყდრისა ანტიოქიისა[1] ღმრთისმშობელისა მეოხებითა*, ვაკურთხეთ კათალიკოზი იოვაკიმ, მარჯუენაჲ იერუსალიმისა, აფხაზეთისა კათალიკოზი და კურთხეულმცა არის, დავაყენე[თ] და დავსჯით აფხაზეთს, საყდართა მათ ანდრია მოციქულისათა, ყოველთა ქრისტიანეთა ლიხთ-ამერსა, ოდიშისა, გური[ი]სა და აფხაზეთისა. ყოველთა ურჩთა და ღმრთისა არა ნებისმყოფელად მყოფთათჳს მომაქცეველად ვაკურთხეთ.

და ურჩჭმნილ იყუნეს ყოველნი[2], და ვითა სათნოებანი უგულებელს-ეყუნეს ებისკოპოზთა და მოძღუართა, მღდელთა და დიაკონთა, ბერთა და ერთა, დიდად ეშრომა მას, მარჯ[უე]ნასა იერუსალიმისასა, კაცსა ღმრთისასა იოვაკიმს. და აფხაზეთი ქრისტეანობისაგან სრულიად მიდრეკილ იყუნეს, ქრისტეს მცნებათაგან განშორებულ იყუნეს.

აწ გამოვნახენით ძველნი შრომანი წმიდათა ნაკელთა მამათაგანი და, ვითარცა [სათ]ნოჲ არს სჯული ღმრთისა, ეგრეთ მორჩილ ეჭმეწით სათნოდ ღმრთისაგან გამორჩეულსა, ვითარცა მოციქულსა პავლეს და ანდრიას დამორჩილდით, ისმინეთ, მოიქეცით და შეინანეთ.

---

[1] ანდრიასი. [2] ყრნაყ.

* აქ მთავრდება მეორე კეფი-

და სათნო ეყვენით ღმერთისა მეფენი სიმართლითა მეფობისათა, სიწმიდით, მოწყალებითა, მშვიდობითა სიყუარულისათა. ყოველნი ვიდნი სიმართლესა ბჭობდით, სიწმიდით დაიცვენით თავნი თქუენნი, ობოლნი და ქურივნი შეიწყალეთ[ნით], ვითარცა იტყჳს წინასწარმეტყუელი დავით: «ობოლი და ქურივი შეიწყალე და გზაჲ ცოდვისა არა იყოს შენ თანა». და ვითარცა გამცნოს [მ]ქადაგებელმან წმიდათა მოციქულთამან, ეგრეთ ვანმჭნდით.

და ეპისკოპოზი ლიხთა ამერისა, ჭოროხსა აქათ, ოვსეთსა აქათ, ზღუაჲ პონტოსა აქათ, სადა დიდისა ბიჭუინტისა სამზღვარი მიაწევს, ეპისკოპოზნი ამა იერუსალიმისა მარჯუენისაგან კათალიკოზისაგან იკურთხეოდინ, [და მიიღებდით] კურთხევასა; და ქადაგებასა მისსა [ა]სმენდით; ჴელი-იყვენით და ნუ ურჩ-ექმნებით, რათა იკურთხნეთ მარჯუენისაგან ღმრთისა.

აწ მამანო, ძმანო და შვილნო! ქრისტეს საფლავისა მარჯუენე, ლიხთ-ამერისა და ატხაზეთისა კათალიკოზი იოვაკიმ ქრისტეანობის სჯულისა მამაგრებელად და დამამტკიცებელად ვაკურთხეთ. სჯულისა და მერჯულეთა უფროს და უხუცესად ვაკურთხეთ მე. დიდისა და ცათა მობაძავისა ანტიოქიისა[1] და იერუსალიმისა პატრიარქმან მიხაილ.

და ესე ქარტა-წერილი თქუენთჳს აღვწერე.

1.* ქრისტეს მოყუარენო, მამანო და ძმანო, ვისცა ქრისტე ღმერთი გუყუარს[2] და სჯულსა ქრისტეანობისასა მორჩილებთ, კათალიკოზისაგან[3] კურთხევას მიიღებდეთ. და ვინცა გულითა მორჩილითა მიიღოთ კურთხევაჲ კათალიკოზისაგან და მორჩილ ექმნეთ**, დიდისა მის დაუსაბამოსაჲ მამისა, ძისა და სულისა და დიდისა მის საპატრიარქოსა, ცათა მობაძავი იერუსალიმისა და ანტიოქიისა[1] მადლითა კურთხეულ იყვენით ამა სოფელსა ჯორცითა და საუკუნოსა — სულითა***; და მათ სჯულისა დამამტკიცებელთა შჳდთა კრებათა მადლითა, და ოთხთა მქადაგებელთა მახარებელთა მადლითა, სულითა და ჯორცითა თავითა და შვილთა შვილითი შვილამდე, ვიდრე უკუნისამდე ამინ იყავენ.

2. ვინცა სჯულისა მსჯულისა ქრისტესსა და ქადაგებულსა მონაქთა მისთასა ურჩ ექმნათ, კურთხევისა წილ მოვიდის თქუენ-

---

[1] ანდრიასი. [2] გიყვარს. [3] კათალიკოზისაგან.

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

** აქ მთავრდება მესამე კედი.

*** პირველად ყოფილა „ჯორცითა", რაც ბაზგადასმულია და სტრიქონს ზემოთ ჩაწერილია „სულითა".

და წყევა იგი სოდომისა და გომორისა; იყავნ დანთქმა დათან აბირონისი; სევრს (sic) ნუმც შეესწრები დაწვასა; ხარი დაგეფლა თქუენ ზედა გუწლბოჲს (sic) მათაებრ; იყვენით წყეულ, შეჩუენებულ ცათა შინა, ქუეყანასა ზედა; კრულ* თქუენ და საცხოვარი თქუენი, სახლი, ყანა, ვენაჯი; საყოველთა თქუენთა ნუმცა იპოების მკვდრი; ცაჲ რისხვით, ქუეყანა მწუხარებით თქუენთჳს. რომელთა არა ირწმუნოთ სიტყუაჲ ქარტად დაწერილი ესე; დაიწყეოს ნაყოფი თქუენი, ვითარცა უნაყოფოჲ იგი ლეღჳ; შეიჩუენენით ვითარცა სიმონ მოგჳ, ვითარცა არიოზ, რომელმან განხია კუართი უფლისა იჯჲსი; და წყეულ ვითარცა მაკედონის სულისა წმიდისა მგმობარი, და ეეთიბიოს და აპოლონიოს[1].

3. და ვიწცა საყდართა, მონასტერთა და ეკლესიათა მამცროებელნი და მეუპჳენი იყვნეთ[2] და კათალიკოზისა ბრძანებასა ურჩ ექმნათ, ვითარცა-იგი პირველნი ჴელწიფებანი ზეცით გარდამოითხინეს და ღმრთისა რისხჳთა ქუესკნელს მთაიყარნეს, ნაწილი მათი იყოს მათ თანა; იქმნებისმცა ნაწილად მათდა ბნელი გარესკნელი, მატლი უძილი, ცეცხლი უშრეტი, ღრჭენაჲ კბილთა, ტირილი, უნეგჳშინიცემოჲ; სადა არს ბნელი გარესკნელი არის-მცა სამკჳდრებელად მათდა გამოუკსნელად სულითა და ჴორცითა უკუნითი უკუნისამდე, აჰინ.

4. ანუ მ ე ფ ე თ ა, ანუ მ თ ა ვ ა რ თ ა, ანუ ა ზ ნ ა უ რ თ ა, ანუ აზნაურის შვილთა, ანუ მ ს ა ხ უ რ თ ა, ანუ გ ლ ე ხ თ ა, ანუ მთავარდიაკონთა, ანუ დიაკ[ო]ნთა, ანუ სახარებაჲ დიაკონთა, ანუ კერძოჲ დიაკონთა, ანუ მოკელეთა, ანუ ჴელის მჭონებელთა, ანუ დიდთა, ანუ მცირეთა ყოველივე ურჩქმნილი წყეულ, შეჩუენებულმცა არის სულითა და ჴორცითა.

5. მორჩილნი სჯულისანი და თანამდგომნი სარწმუნოებისანი კურთხეულ იყავნ უკუნისამდე.

6. ძმანო და მამანო ამისთჳს გამცნებ და გაუწყებ, რათა რომელი ჯუარს-ეცუა, დაეფლა, აღ[ს]დგა, იგი მხოლოჲ უფალი იესო ქრისტე შეიყუაროთ ყოველითა გულითა[3] , თქუენითა, რომელმან სისხლითა თჳსითა მოიყ[ო]ლდა ადამ, ნათესაჲთურთ მისით; და განბრწყინდეთ ვითარცა მზე, ნათლითა ქრისტესითა; საუკუნოდ სუფეველ წინაშე ღმრთისა; ესე სოფელი წარმავალ არს და საუკუნოჲ წარუვალ.

---

[1] აპოლონიოს. [2] იყუნენეთ. [3] გულითაგ.

* აქედან ეტრატის 15 სტრიქონი დასერილია.

აწ ყოველთა შეიყუარეთ ქრისტეს სჯული და ქრისტემან თქუენ შეგიყუარნეს ყოველნი. მოიცეცით ბრძანებასა* და ქადაგებასა ამას ღმრთისა ქრისტეს მარჯუენის, ლიხთა ამერისა ღმრთისა მეორისა მამისა ცისქუელის პაულეს თანამოსაგრის იოვანეს.

7. და ვინაიდგან იგუელსმოდგინა ღმერთმან, და ჯერ-იჩინა ჩუენისა ჴსნისათჳს და სჯულისა ქრისტეანობისა დამკჳდრებისათჳს და დამტკიცებისათჳს, ღმრთისა ბრძანებითა ჩუენ, დიდისა ცათა მთაბაძავისა საყდრისა ანტიოქიისა[1] და იერუსალიმისა პატრიაქმან მიხაილ, ნებითა ღმრთისათა, ვითარცა უფალმან ჩუენმან იესო ქრისტემან ანდრიას მოციქულსა თჳსა საუფლოჲთა ჴელითა შეჰხსა თჳსი სამეუფოჲ ბისონი და აკურთხა, აწ შემდგომად მისსა ვაკურთხეთ კათალიკოზი იოვანე და სჯულისა და მერჭულეთა თავად და უხუცესად დაგჳმტკიცებიეს.

და აღიწერა ქარტა ესე ჩემ ბიერ.

აწ შეილნო, ძმანო და მამანო! გაუწყებთ და გაცნებთ:

8. ვინცა და რამანცა კაცმან ქრისტიანემან, ანუ დიდმან და ანუ მცირემან, პატრონსა უღალატოს, ანუ უსამართლოდ უორგულოს, ქრისტე ღმერთი და სჯული[2] უარუყოფიეს; ეგრეთვე უსამართლოჲ ორგული მეორემან ნუ შეიწყნაროს.

9. ვინცა და რომელმან სჯულისა და კათალიკოზისა ურჩად უხუედრი ცოლი შეირთოს, ანუ სჳნაჲ, ანუ მეყჳსი, ანუ რძალი, ანუ ბიძის[3] ცოლი, ანუ ხუცის ცოლსა ცოდოს, ანუ დიაკონისა ცოლსა თანა ცოდოს, ანუ მთავარ-დიაკუნისა ცოლსა თანა ცოდოს, ანუ სწავლულისა კაცისა ცოლსა თანა ცოდოს და შეგინებულსა საწოლსა ზედა დაწჳნოს. ამათ ყოველთა უსჯულოებათა მოქმედი კრებულ, წყეულ და შერჩუენებულმცა არს სულითა და ჯოკრითა, ამინ.

10. და თუ არ ღმრთისა უარისმყოფელნი ხართ, მეკობრესა ხუცესსა მთარჩობდით.

11. ვინცა ანუ დედის-ნაცუალსა, ანუ დუდობილსა თანა ცოდოს, წყეულ, კრულ და შერჩუენებულმცა აწ და უკუნისამდე.

12. ვინცა ძმა მოკლას, ქრისტე ღმერთი უარუყოფიეს და ნაწილი მათი ალიჭოცნენ უკუნისამდე.

13. ანუ თჳსი და ანუ სხუაჲ მოკლას, კრულ, წყეულ და შერჩუენებულმცა არს.

---

[1] ანდიოქიისა. [2] რჯული. [3] ბიძას.

* აქ მთავრდებოდა მეოთხე კანონი.

14. და რომელმანცა იკადროს მოციქულთა მარხვათა ოთხშაბათ-პარასკევთა, რომელიცა ქსნილი არ იყოს და შერთოს, ანუ მიეცეს ვალებისა მარხვა, მარტვილთა კიდე ვინ ჰკუთხნმან შერთოს წუთლისთა ანუ ჭორცთა ქსნილთაგან კიდე, კრულმცა არს ცათა შინა და მიწაყანასა ზედა.

15. და რომელმანცა წელიწადთა შინა რომელნიც უქმნი განუწესებიეს წმიდათა კრებათა და არა ისმინოს და თვსითა ნებითა უქმობდეს. წყეულმცა არს წმიდათა კრებათაგან.

16. ვინცა შეუნდობელად დაბეჭდილი კათალიკოზისაგან და ქორებისკოპოზისაგან[1] ეკლესია გაქსნას, შეუნდობელად კრულ, წყეულ და შეჩვენებულმცა არს მათი ხუცესი და ერი მათი.

17. რომელმანცა წმიდათა კრებათაგან განაჩენი და განაწესა სჯული მაგრად არა დაიჭიროს და შეცოდება დაუწყოს, ღმერთმან წყეული ძიაგოს საქმეია მათებრ: წყეულმცა არს სჯულისა უარისმყოფელთა თანა.

18. ვინცა სჯულისა შემცოდე პატრონმან არ მისცეს ებისკოპოსსა და ქორებისკოპოზსა[2] სასჯულოდ[3] არ მიანებოს, და სასჯულოდ[3] მოსაკითხავად სოფელი არ დაანებოს, და ძალი არ მისცეს, იმა სოფლისა ცოდვა მან გარდაიჭადოს და შეუნდობელმცა არს.

19. ვინცა ამა მცნებათა არ დასჯერდეთ და კათალიკოზსა და ქრისტეს სჯულსა[4] უარჩ-ექმნათ, კრულ, წყეულ და შეჩვენებულ იყავით ღმრთისა დაუსაბამოჲსა მადლითა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისა მადლითა, იერუსალიმისა მადლითა, ანტიოქიის[5] მადლითა, ამინ, თავითა, შვილითა, ვიდრე შვილით შვილამდე.

20. დამამტკიცებელნი და სჯულისა მამაგრებელნი, და იესო ქრისტეს ერთგულნი, ებისკოპოსთა, მთავრეპართა, მღდელთა და მონაზონთა პატივისმცემელნი და სჯულისა[6] მამაგრებელნი, ობოლთა და ქურიეთა, გლახაკთა და დავრდომილთა მოწყალენი და შემწენი და შემწყნარებელნი კურთხეულმცა არიან ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა, სულითა და ჭორცთა თავითა და შვილითა, ვიდრე უკუნისამდე, ღმრთისა დაუსაბამოჲსა პირითა, ამინ.

21. და ამასცა* გამცნებ[7] და გაუწყებთ შვილნო და ძმანო ჩემნო: ვიხეთგან ღმრთის-მოყუარენი, და ერდგულნი, და ღმრთისა მართლმადიდებელ[ნ]ი, და ძრწოლით და შიშით თაყუანისმცემელნი ჭეშმარიტად და მართლმადიდებლობით აღიარებთ და თაყუანის-

---

[1] გეორგეკოპოზისაგან. [2] გეორგეპოზსა. [3] სარჯულოდ. [4] რჯულსა. [5] ანდიოქის. [6] რჯულისა. [7] გაგამცნებ.

* აქ მთავრდება მეხუთე კანონი.

სცემთ სახელსა მის მოსაწერელისა გარე შემოუწერელსა [და] ტკბილსა და ნრაველ-მოწყალესა ღმერთსა დაუსაბამოსა. შემყენებ[ულ]ესა და წმიდასა [სულსა]. ხე თანა-მზრახველ ეკმნებით აწ[ა]ნაკნელისა სიცრუეთა და სივერაგეთა, არამედ მორჩილ ეკმნენით ბრძანებასა ღმრთისასა.

22. ვითარცა ანდრია მოციქულმან ურწმუნონი სარწმუნოებად მოაქცინა და სჯულსა და სარწმუნოებასა ზედა დაამტკიცა, მას ჟამსა ოდეს ქრისტემან დმერთმან ჩუენმან კსნილა ჩუენისა და მოქცეულისათჳს მოაკლიხა თჳსითა საშეუფოთა შესაწოსლი[თა], პორფირა-ბისონ-ოქროვანითა, სამოსლითა ელ[ვარით]ა და შუქმოსაჩრდილებელითა შემოსა და, სახედ და [სა]მუქფოდ მოციქულ, ნათლისა მაბარობელად კათალიკოზად დააყენა, რამეთუ მისისა ბრძანებისა ქადაგებითა მოიქცეს თემნი, ქალაქნი და ქუეყანანი ესე ჩრდილოეთისანი, ვიდრე ნინო ქართ[ლისა] დედამან მოაქცინა ქართლი, მისითა საშზღვართა აქათ წმიდამან ან[დრია მოციქულმან] ნათლითა მიუაჩრდილებელითა განანათლ[ა და განას]უნნელა ყოველნი მორჩილნი სჯულისანი.

აწ, მსგავსად მისსა, ვაკურთხეთ და დავამტკიცეთ სჯულისა თავად კათალიკოზი იოვაკიმ, [ვითარცა] ქრისტე ღმერთი თავი არს ეკლესიათა.

23. აწ, შვილნო, ძმანო და მამანო ჩემ[ნო]! მო[ს]რჩილ ექმენით ნუგეშისსა მის სახიერის ნაცვლად [ღმრთისა მიერ]* მოვლენილსა, თათა მარად პირმეტყუელ[ად] საწყსოდ გამ[ო]სჩნდეთ, და შეიკრიბნეთ ბაკსა ზეცისა [არვი]ხსასა, და არა იქმნეთ [შე]საჭმელ მგელთა მძვნ[ვარეთა], და არა შეგემთხჳოს გან[საცდე]ლი, ვითარცა-იგი მაშინ, რომელნი უ[რჩ ექ]მნნეს ანდრია მოციქულსა, [რომელმანცა] ბოუვ[ლიხა ღ]მრთისაგან მრისხ[ანე] ანგელოზი და წეცვალნა [ყოველთავე მათ უ]რჩთა სახლი ს[აც]ხოვარი, კაცითგან მიპირუტყუებამდე, ვიდრე მოიქცეოდეს.

და შემდგომად სარწმუ[ნოებად] მოყუანებისა მათ[თა მო]ვლინა ღმერთმან ანგელოზი [მშუდობ]ითა და წყალობითა, [და ყოველი] ნათესავი კაცთა ნათლ[ითა გამოეთქმელითა ალღესო. სახლნი დ[ა საყოფე]ლნი მათნი, კეთილითა მო[ეც]ლებელითა. საცხოვარნ[ი სიმრავლითა აღ]ივსნეს და საუკუნე კეთილად [წ]არ[ე]მართნეს, ნათლითა აღს[ა]ვ[სე]დ.

---

1 +და.

* გტრატის მე-6 კუფის ბოლო აქ და კუმთთაც ძლიერ დაცრეცილია.

24. აწ თქუენცა გულსმოდგინებითა, სიმშჳდითჱ და კრძალ-
ლებითა გულს-მოდგინებითჱ აღმსრულებელ ექმენით ბ[ძანებისაჲ]
ღმრთისაჲ და ღმრთისა მოციქულ[ისა] მეორ[ის]ა, აწ, ახლ[ებ]ა იე-
რუსალიმ[ისა მაძაგ[რებე]ლსა და ქრისტეს საფლ[ავისა, და სრუ-
ლიად] ლიხთა ამერის[ა და ა ღ ხ ა ზ ე თ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ს
ი ო ვ ა ნ ე ს.

25. და ყოველთა შენდობა [და წირ]ვაჲ მი[ი]ღეთ. რათა აქაცა [საუროხეულ] იყვნეთ და საუკუნესცა [საურთ]ხეულ გიწოდოს უფალ-მან ჩუენმან იესო ქრისტემან, დღესა მას განკითხვისა და ზარის ასაკვეთლ[სა, რათა] გამოსჩნდე ძედ ნათლისად...** და განგაძლი-ერნ[ეს თქუენ საარწმუნოებასა ამას და [მტკ]იცესა ზედა მაზებელ-[ისა], აღმასრულებელნი და დაჭ[ე]მტკიცებელნი, [რათა არა მი]გი-გოს თუალუხავმან მან, დღესა მას დიდსა ზარის ასაკვეთლსა, ვი-თარმედ წარკედი[თ ჩე]მგან წყეულნო ბნელსა [გა]რეკნელსა და ცეცხლ[სა] უმრეტსა წყუდიად[ისასა]; არამედ დაიცევით ესე მცნება.

26. [და რომელმან] აჩრა იარწმუნოს და [არ]ა გულსმოდგინედ დაიცვა[ს] მცნება ესე, იყოს წყეულ და შეჩუენებულ მამისაგან, ძისაგან და სულისა წმიდისაგან, ვითარცა ზემოთ წერილ არს, ამენ მეამენეთა, და იყვნეს წმიდანი ანგელოზნი [მიერ] უკუნისამდე და უკუნითი უკუნისამდე.

27. აწ კუალად ისმინეთ ეპისკოპოზთა [და ქორ]ეპისკოპოზთა ვითარცა წმიდათა კრებათა განაჩინეს, [ეგრეთ] უთნეცარად დაღე-გით, ნუ ვის ათხუე, საპწყისოჲ შენი სწავლით და მაგრად დაჭი-რეთ, რათა მეორედ მოსლვასა[1] თქუენგან არ ითხოს სიტყჳს მი-გებაჲ.

28. ეგრეთვე მოძღუართა: წესიერებით, ქრისტეს სიყუარუ-ლითა თქუენ, [საპწყისოდ მ[ო]წოდებით[ე]ნი, შეეყუარეთ სჯული[2] ქრისტჱსი და თავი თჳსი დადუე ცხოვართა თჳსთათჳს, ვითარცა მწყემსმან საჴიერისან, რათა არა ყოველთა ცოდჳა კელთაგან შენთა იძიოს, და უკანასკნელთა მათ ძრწოლა და აღმოფრჴვნვასა და დაი-საჯო.

29. მღდელთა: მართალთა [ნების-მყოფელად ნუ ცრუ-წინას-წარმეტყუელ, [არამედ] დაიცევი თავი შენი სიძვისაგან, ტაცებისა-

---

[1] მოსლ[ვ]ასა. [2] რჯული.

* აქედან იწყება საბეჭდის verso.

** სამი-ოთხი ასოს ადგილი მოგლეჯილია.

გან, სიხარბისაგან, დიდის სიცილისაგან, მთვრალობისაგან დაიგდის დარეცისაგან, რომელი არა ჯერ-არს მოწესეთაგან.

30. მიეც ერსა ცმეცარსა მარხვაჲ, რაჲცა წმიდათა კრებათა გაჩინეს მარხვად, მიეც მტკიცედ და გაუტეხელად უქმი უქმად. კითა სწერია გაჩენით საეკლესიოთა დავთართა შიგან.

31. და რომელმანცა ეპისკოპოზმან, გინა ქორეპისკოპოზმან[1], ანუ მოძღუარმან, გინა ხუცესმან არა გულითა მართლითა დაიცევას მცნებაჲ ესე და ერსა არა უქადაგოს სარწმუნოება და კათოლიკოზისა ბრძანებასა ზედა მომჭირნედ და ძალმიცემით არ იდგეს, კრულ, წყეული და შეჩვენებულმცა არს აწ და უკუნისამდე; კრულმცა არს ღმრთისა დაუსაბამოჲსაგან თქმაჲთა, შეილითა და ყოველთა მისთა, რომელნიცა რაჲ არს სოფლითგან საუკუნოდმდე უკუნისამდე.

32. და უკეთუ ვინცა შეუვეთა, თაყვათა, აზნაურთა[2] და აზნაურისშვილთა, მოკვლეთა, მოურავთა, კელისუფალთა, დიდთა და მცირეთა, მდიდართა და გლახაკთა, ყოველთა, [რომელთა] ესე მცნება, ღმრთისა მიერ წმიდათა კრებათაგან განაჩენი, ქრისტეს ღმრთისა მიერ მართლმადიდებელთა სასჯველი სიმტკიცე და საწადელი, და მწვალებელთაჲს საკდემელი აჯული[3] არა აღიარის, არა ირწმუნოს, და მტკიცედ არ გულისმოდგინოს, და მაგრად არ იპყრას, და სხუათაცა არ უქადაგოს, კრულ, წყეულ და შეჩვენებულმცა არს რისხვათა ღმრთისა დაუსაბამოჲსა მამისა, ძისა და წმიდისა სულისაჲთა.

33. რომელი ხუცესი ცუდად ზღაპრობდეს, ანუ ცუდად მეტყველებდეს, ანუ წესსა აკლებდეს საწყასთა სოფელთა და ქუეყანათა, და მისიცა სამრევლოჲსა ცოდვა კათალიკო[ზ]სა და ქორეპისკოპო[ზ]სა[4] არ გამოუცხადოს, ანუ ნატაცებსა ცოლ-ქმართა გჳრგჳნი ჯუარისაჲსა, ანუ იპაროს, ანუ უხვედრთა ცოლ-ქმართა შენდობა მისცეს, ანუ მისთა სამრევლოთა[5] მარხვაჲ რეცაჲ და უქმისა რეცაჲ შეუნდოს და რაჲცა მღდელობისა საქმე შეცოდებით დაიჭიროს, — წირვისაგან აღიკოცოს და წირვა მისი შეუწირავი იყოს, სადამდის კათალიკოზისა მოკსენებითა და ჴელთ-ნებითა არ განიკანონოს.

34. ეგრეთვე, ვინცა და რამანცა კაცმან მონასტერთა და საყდართა მამული მოიგოს, იყიდოს, ანუ ვინ მოურავად და მოსაქმედ შემოეიდეს, — კრულ, წყეულ და შეჩუენებულ[ლ] ღმრთის დაუსაბა-

---

[1] ქუჱპრეპისკოპოსმან. [2] + აზნაურთა. [3] რჯული. [4] ქიჱპრეპ-სკოპოსი. [5] სამრეველოთა.

მოჰსია პარითა, შვდთა კრებათა მაღლითა; ნუმცა იქსნების სულითა ჯოჯოხეთისაგან, ნუცა წირვითა, ანუცა გლახაკთა მიცემითა. ანუმცა იერუსალემს წარსლვითა[1], იტანჯებოდეს გამოუკსნელად ჟამდე.

35. ვინცა უბუედრი ცოლი შეირთოს, ანუ სჯნასა, ანუ შეცვისა შექცჯოს, ანუ ძმის ცოლსა, ანუ შეირთოს, ანუ ბიძის[2] ცოლი შეირთოს, ანუ რა გინდა უბუედრი ცოლი შეირთოს კათალიკოზისა აღჯუარებლად, ქრისტეს უარისმყოფელთა თანამცა არს ნაწილი მისი, აწ და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

36. ვინცა უქმთა წელიწადისსა და შაბათსა, ცხრა ქამითგან ორშაბათსა განთენებამდე, სცოდებდეს და პარასკევსა მიწას რევდეს, და წმიდათა კრებათაგან განაჩენი უქმნი დღენი კრძალვით და მაგრად არ შეინახნეს, მისთჳს განწესებულ არს რისხჳაჲ ღმრთისა, მატლი ჭიჭილი[3], ცეცხლი უშრეტი, ღრჯენა კბილთა, მრისხანენი ანგელოზნი მას ზედა; და არა აქუს ნაშრომსა მისსა ბარაქაჲ; ნაყოფი მისი მისთჳს ურგებ.

37. კუალად ვინცა შესცოდოს წმიდათა მარხჳათა და ჴელყოს შეცოდება, გინა ოთხშაბათ-პარასკევთა, გინა ქრისტეს შობის მარხჳათა, ანუ ღმრთის-მშობლისა მიცვალებისა მარხჳათა, ვინ გინდა შესცოდოა, გინა პეტრეს და პავლეს, რომელ არს პეტრე-პავლობის მარხვაჲ*, მარტჳლთა რეგუენთა კიდე;

38. და ვინ უბუედრი ცოლი შეირთოს შეუნდობელი და კათალიკოზისა ბრძანებითა არ გაეყაროს და ურჩად დაღდგეს, გინა სასჯულისა[4] საქმესა ზედა ძალი არ მისცეს, და უსჯულოთა შემწე ექმნას, გინა მეყვისობისათჳს, გინა ქრთამისათჳს ანუ შებჳეწისათჳს;

ანუ მარხუ[სა] რევდეს, რაჲცა წმიდათა კრებათა გა[ა]ჩინეს ამას ზედა, მაგრად არ იმარხჳიდეს მართლად, ანუ უქმთა რევდეს, ანუ მართლად არ შეინახოს და წმიდათა კრებათაგან გაჩენილი შეურაცხყოს, და კათალიკოზისა ბრძანებასა არა მორჩილებდეს;

გინა მონასტერთა დამცრობასა მოიჭირვოს თჳისთჳს გინა სხუათათჳს იერჳოს, ანუ სხუათა უერჳოს, ანუ მტერობისათჳს, ანუ მეორისა მოყუროზისათჳს, გინა ქრთამისა აღებისათჳს რაგინდარა გაუმოაჭოს; გინა გლეხი მოსახლე, გინა საჭურჭლე, გინა კაცი, გინა ჯოგი, გინა დიდი, გინა ცოტაჲ, და არ მიღმა შემატებდეს;

კათალიკოზისა სიტყუასა და ბრძანებასა არ დამორჩილდეთ, და უსე მცნებაჲ არა დაიცვაღ, და არა გულითა წმიდათა აღიარო[თ]

---

[1] წასლვითა. [2] ბიძ[ა]. [3] +ჟამილ. [4] სარჯულისა.

* „გინა... მარხვაჲ“ ჩაწერილია სტრიქონს შუა დედნის ხელით.

და ძალმოცემით არ დაიჭიროთ და არა ირწმუნოთ, — გინა მღვდელთა, გინა თავადთა, გინა დიდებულთა, გინა აზნაურთა, გინა ეპისკოპოზთა, გინა ქორეპისკოპოზთა[1] გინა მოძღვართა, გინა მღდელმთავრისა გინა დიაკონთა, გინა მსახურთა, გინა გლეხთა, გინა მამათა, გინა დედათა, გინა დიდთა, გინა მცირეთა, ვინ გინდა ვინ ეს მცნება არ ირწმუნოთ, და კათალიკოზსა არ დამორჩილ ექმნას. და ვითა ესე აღწერილი მოგვითხრობს მარხვათა განაჩენსა და ესრეთ არა იმარხოს:

39. წელიწადთა შინა ოთხშაბათ-პარასკევი ესრეთ განიკსნების: ყოველთა ოთხშაბათ-პარასკევთა, ვითარცა დიდთა მარხ[ვ]თა, ჯერ-არს მარხვად, უკეთუ საუფლოდ დღესასწაული არა დაბუდეს, ანუ საჩინოთა წმიდათა, რომელსა[2] ტაძარსა შინა შეკრებულნი ერნი დღესასწაულობენ; ქრისტეს შობა მსგეფსამდე ჯსნილი არს; ბიგეგება ჯსნილი არს; ზადიკთა განზოგება ჯსნილ არს; ამაღლებისა წინა დღე ჯსნილი არს, ოთხშაბათ-პარასკევი არა; ახალ კვრიაკე ჯსნილი არს მსგეფს[ა]მდე; სულის წმიდისა მოსლვასა[3] მსგეფსამდე ჯსნილი არს; ალაჯორთ კვრიაკე და ჟველიერისა კვრიაკე ჯსნილი არს მონოზონთათჳს და ერისკაცთათჳს.

ამათ გარეთ ოთხშაბათ-პარასკევი არა განიკსნების. და რომელმან განჯსნას, საშინელი სატანჯველნი განმზადებულ არიან მათთჳს ჯჰრითისაგან, და კანონსა ჭეშე იქმნებიან უზიარებელნი, და ეკლესიას არ შეიშვების ვითარცა ურჩი ჯჰრითისა.

ეგრეთვე წმიდისა გიორგისი თავადი დღესასწაული აპრილსა ოცდასამსა მათთჳს ჯსნილი არს, ვინ ეკლესიას მიეიდენ. ვინ არ მიეიდეს, ვერ განჯსნის წოვნბერსა ი.

და უქმნი, წერილსა შინა, ვითარცა საეკლესიოთა წიგნთა კრებათაგან განჩენილმან ამცნოს, ეგრეთ.

40. და ვინ ორი ცოლი ერთად შეირთოს, გინა დედა-შვილი მამა-შვილთა შეირთოს, გინა ორი დანი ორთა ძმათა შეირთონ, ანუ ვის ცოლი მოეკუდეს, ცოლისა ასული შეირთოს, ანუ ვინ ცოლისა დედა, რომელ არს სიდედრი, შეირთოს, ანუ მეყვსი შეირთოს, ანუ ვინ ცოლი უხუედრი შეირთოს, ანუ ვინ რძალი შეირთოს, გინა შე[ე]ჩოს, გინა დობილი ანუ დედობილი შეირთოს, დიდმან გინა მცირემან, გინა ხუცესი პილწი იყოს და შეაგინოს ჯორკნი თჳსნი სხუასა დიაკსა თანა, გინა მჯღაველი ისყას და ყამისწირვად იკადროს. —

---

[1] ეპისკოპოზთა. [2] რ^ლნი. [3] მოსულისა.

ვინ ესე მცნებანი და სწავლანი, სასულიერო და საკოცელებ[1] გულსმოდგინებითა და გულითა უყალბოჲთა და შეუფუძნებელ[ი] ვერითა არა ალიარის, არ დაიცვას და არა მიისახოს, და უარ-ყოფ-ნას ამა სწავლასა წმიდათა კრებათაგან განაჩენსა და დამტკიცებულსა, და კათალიკოზსა ურჩ-ექმნას: მეფენი, გინა თავადნი, აზნაურნი, გინა აზნაურისშვილნი, მსახურნი, გინა გლეხნი, ებისკოპოსნი, გინა ქორებისკოპოზნი, მოძღუარნი, გინა მღდელნი, გინა დიაკონ[ნ]ი, მოკელენი კელისუფალნი, დიდნი გინა მცირენი, ყოველნი ურჩქმნილნი წყეულ და შეჩუენებულმცა არიან ღმრთისა დაუსაბამოჲსა პირითა, რომელმან შექმნა საუკუნენი:

კრულმცა არს საწყვდებელი მათი, სული და ჯორცი მისი: კრულ, წყეულ და შეჩუენებულმცა არს სახლი სამყოფი მისი:

კრულ, წყეულ და შეჩუენებულმცა არს პატიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისაგან, რომელსა ზედა განიპყრნა უხრწნელნი ჴელნი თჳსნი ჴსნისათჳს ჩუენისა ქრისტჱმან ღმერთმან ჩუენმან:

წყეულმცა არს წმიდათა ზეკისა ძალთაგან: წყეულმცა არს წმიდისა იოვანე სათლის-მცემელისაგან: კრულ, წყელმცა არს წმიდათა და ყოველადქებულთა მოციქულთაგან: კრულმცა არს შჳდთა კრებათაგან;

წყეულმცა არს ყოველთა ღმრთისა წმიდათაგან, რომელნი საუკუნითგან სათნო-ეყუნეს უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა. და აწცა სათნო ყოფად არიან.

11. ამა მცნებათა ურჩქმნილნი და შეუნდობელნი კრულ და შეჩუენებულმცა არიან ცათა და ქუეყანისაგან, ჯოხითა და სულითა, თჳთა და ცოლითა, შვილითა და შვილის შვილითა, მისითა ერდგულითა:

არისმცა მისთჳს ესე სოფელი მოკლე და უსარგებლო; არისმცა ცოლი მისი ჭურიე და მწუხარე, შვილნი მისნი ობოლ, შერყეულ და დაცჳვნებულ, ვითარცა მართუენი ყორნისანი; უხაყოფომცა არს ყანა, სათესავი არა არს თესლისა გამომღებელ, მამული მისი უნაყოფომცა და ნუ შეიკრებს მისგან ნაყოფსა;

წყეულმცა არის მისი ცხენი, ზროხა და ყოველი საცხოვარი; ნუმცა ეპოების სახლისა მისისაგან სანუგეშინისცემო.

კრულმცა არს თავი მისი მჯართა მისთა ზედა: კრულმცა არს მჭარნი მისნი წელთა მისთა ზედა: კრულმცა არს წელნი მისნი თეძოთა მისთა ზედა: კრულმცა არს თეძონი წყჳლთა მისთა ზედა: კრულმცა არს წყჳლნი მისნი მუჴლთა მისთა ზედა: კრულმცა არს

[1] ქუაბრეებისკოზნი.

მეკლნი მისნი კოჭთა მისთა ზედა: კრულმცა არს კოჭნი მისნი ფერჯთა მისთა ზედა: კრულია ფერჯი მისი მიწათა, აღგილთა და სამყოფთა ზედა: კრულ არს იგი აღგილი მისთჳს, სადა ფერჯნი მისნი; კრულ არს თუალნი მისნი სახედველად და მზედველად: კრულმცა არს პირი მისი პირისა მჭამელად. ენაჲ მეტყუელად, ჴელნი საქნელად, ფერჯნი სავლელად, გული საქმისა გასაგონებლად: კრულმცა არს იგი და მისი გასაგის[ი]. მისი გასაგებელი სხეამან მიიღოს; კრული არს მისი საცოცხლე. კრული არს მისი საქ[ო]დილი; კრულ არს მისი საფლავი, სადა დაეფლვის.

ნუმცა იკნების სულითა და ჴორცითა, თავითა და ცოლითა და შვილითა და ყოველითა მისითა გასაგებელითა; ნუმცა იკნების წირვითა უბისკოპოსთა და მღდელთათა: ნუმცა იკნების იერუსალემს[1] წასლვითაჲ[2], ნეცა ლოცვითა მოლოზონთაჲთა, ნეცა გლახაკთა მიცემითა, ნუცა მშიერთა განძღომითა; არა რა ქუელის საქმე[3] ერგოს მას; ყოველივემცა ფსარგებლოჲ არს მისთჳს.

42. ვინცა ესე მცნება და სწავლაჲ არა აღიაროს, არა იარწმუნოს და არა გეშმარიტებით აღასრულოს, იყოს ნაწილად მისად, სადა არს ტანჯვით სამყოფი, ქრისტეს ცარისმყოფელთა, ბნელი წყუდიადი, განუნათლებელი, ცეცხლი უშრეტი, მატლი ჭმელი, ტარტაროზი, გლოვაჲ უნეგეშინისცემოჲ, და ღრჭენაჲ კბილთა, ნისლი წყუდიადი, საბურველი თუალთა მყოფთა ფსკერთა ჯოჯოხეთისათა; ნუმცა არს კსნა და გამოკსნა მათი მიერ ვიდრე უკუნითი უკუნისამდე. ამინ, ამინ, ამინ.

43. ქრისტიანენი მართლმადიდებელნი, რჯულისა მამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს.

ბეჭედ: მაქვენტისა ღუთის-მშობლისა საქეთ-მპყრობელი კ'ზი.

40. [ეარწო-თიანეთის საეპისკოპოსო გამოსაღების წიგნი]

[XV ს.?]

... არდგომაჲ

...[ქრთ]ილი კაბიწი — ცხურის ტყავ-მჭარი.
...შედგომაჲ, დრამაჲ ე, ქრთილი კაბიწი ა.
...შედგომაჲ, ეცეცხლი დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ბ.

რაბჯნს

შედგომაჲ, ეცეცხლი დრამაჲ ამი, ქრთილი კაბიწი ბ.

---

[1] იერსარჭს. [2] წასულია. [3] რა.

ოქლითს

სადგომი არა, დრამად ა.

ბოდავს

შედგომად, ვეცხლი დრამად დ, ქრთილი კაბიწი ე.

*[შე]დგომად არა, დრამად დ.

ქინოვანს

დგომად დღე-დამე გ, ვეცხლი დრამად ლდ, ქრთილი კაბიწი ე.

წირდალს

დგომად არა, დრამად დ.

ქიდარს

შედგომად, დრამად გ, ქრთილი კაბიწი გ, შოლტი ქალამანი ერთი.

წობენს

შედგომად, ვეცხლი დრამად გ, ქრთილი კაბიწი ბ.

გუგუანჯუარს

შედგომად, ვეცხლი დრამად გ, ქრთილი კაბიწი ა, შოლტი ქალამანი ა.

შეყენებულსჯუარს

შედგომად, ვეცხლი დრამად გ, ქრთილი კაბიწი ა.

იკორდნს

შედგომად, ვეცხლი დრამად ა, ქრთილი კაბიწი ა.

აბალდაბას

შედგომად, ვეცხლი დრამად გ, ქრთილი კაბიწი ა, ქალამანი ა.

---

* სიტყვა ხელნაწერში არაა, აღსადგენია.

ნოკორნას

შედგომაჲ, ვეცხლი დრამაჲ ე, ქრთილი კაბიწი ბ, შოლტი ქალა-
ლამანი ა.

ძაგუს

შედგომაჲ დღე-ღამე ბ, ვეცხლი დრამაჲ დ, ქრთილი კაბიწი ბ, ცხენის ტყავ-მჯარი, ქალამანი ა.

ანეშს

შედგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ა, ქალამანი ა.

დაოთს

შედგომაჲ, ვეცხლი დრამაჲ დ, ქალამანი ერთი.

შიგონასძისქედს

შედგომაჲ დღე-ღამესა, დრამაჲ ე, შოლტი ქალამა[ნი] ა.

ჩორდმანს

შედგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ბ, ქალამანი ა.

ნოდოკრას

შედგომაჲ, ქრთილი კაბიწი გ, ქალამანი ერთი[1].

ახალდაბას

შედგომაჲ, ვეცხლი დრამაჲ ბ, ქრთილი კაბიწი ა

ამტანს

შედგომაჲ დღე-ღამესა, დრამაჲ ე, ქრთილი კაბიწი გ.

შეხუეტლას

შედგომაჲ დღე-ღამესა, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ბ, ქალა-
მანი ა.

---

[1] ქალამანი ერთი] ტრიწნი ურთნი.

თრ[ა]ნს

შედგომაჲ დღე-ღამესაა. ვეცხლი დრამაჲ, ქრთილი კაბიწი ა. შოლტი ქალამანი ა.

ვაგრანეთს

შედგომაჲ დღე-ღამესაა, ვეცხლი დრამაჲ ჱ, ქრთილი კაბიწი ჳ. ქალამანი ერთი[1].

ხაჭლიოსძირსა[2]

შედგომაჲ. ვეცხლი დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ა.

ღართას[3]

შედგომაჲ დღე-ღამესაა, დრამაჲ ბ, ქრთილი კაბიწი ა.

ონჭალას

შედგომაჲ. დრამაჲ დ, ქრთილი კაბიწი გ, ქალამანი ა.

ხინჭებს

შედგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ა, ქალამანი ა.

ყუდროს

შედგომა[ჲ], დრამაჲ დ, ქრთილი კაბიწი ბ.

ზედიჭურნას

შედგომაჲ. დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ა.

ორკევს

შედგომაჲ არა, დრამაჲ გ, ქრთილი გუერდი-

ბუშატს

არდგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ა.

ივლას

შედგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ბ.

წიაბეთს

შედგომაჲ არა, დრამაჲ გ, შოლტი ქალამანი ა.

---

[1] ქალამანი ერთი] ქლმნი ერთი. [2] ხაჭლიოსძისსა. [3] ღართასს.

დგომაჲ დღე-ღამესა, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი გ, შოლტ[ვ]ის[ა]ა. ლამპრი ა.

ზედუბანს

შედგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ა.

ივანწმიდას

შედგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ა.

ახალკალოს

არდგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ბ.

თოლეჯს

შედგომაჲ, დრამაჲ გ, ქრთილი კაბიწი ა, ქალამანი ა.

გორანას

შედგომაჲ, დრამაჲ ი, ქრთილი კაბიწი ე.

პიტლოვანს

შედგომაჲ, ქალაქური დრამაჲ ნ, ქრთილი კაბიწი ვ.

41. [ერთგულების წიგნი გაბრიელ ალავერდელისა დავით კათალიკოზისადმი]

[XV ს. II ნახ.]

...[თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა პეტრე] რიტორისა, კლიტეთ მპყრობელ[ისა სასუფეველ]ისა და პავლე სამ-ცამდე ალწეენ[ელ]ისა სა[ჭ]ეოცდაათთა მოწაფე[თ]ა და ათორ-თა [მოციქულ]თა;

თაჳდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა წმიდათა მო-წამეთა გიორგი, თევდორე, დიმიტრი, პროკოპი, მერკური და პან-ტელეიმონისითა;

თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა სვეტის ცხო-ველისა, ქვართისა სამეუფოსა და მიროსხა ღმერთ-მყოფელ[ისა]თა და ყოველთა ჩრდილოეთისა კედართა შორის დედა-ქალაქისა ქრის-ტიანეთა თავისა ჩუენისა ეზიანჭისა მცხეთისა საყდრისათა, —

ამათ ყოველთა ზემოწერილთა ღმრთისა წმიდათა თავსმდებობითა ესე წიგნი და პირი მოგაბსენეთ თქუენ, ქრისტეს ღმრთისმოყუარე მეფეო ქართლისა კათალიკოზსა დავითს ჩუენ, ყოველნი ბა ილაქერდელმან გაბრიელ; ვიყუნეთ დღეს და დღესითგან წადმა თქუენი და თქუენისა საყდრისა ერთგული.

და ვინცა თქუენ და თქუენმან საყდარმან უჯეარო და შეუნდობელნი ქმნათ, ჩუენცა შეუნდობელი და უჯეარო ეჰქმნათ. და რაცა წესი ყოფილა ილაქერდლისაგან საწელიწდოსი, იგი არაოდეს დაგაკლოთ.

ამისა გათავებისა თავდებად ღმერთი და ესე ზემო წერილნი ღმრთისანი მოგვიჯსენებია.

და [თუ] გიტყუოთ, ღმერთმან ჩუენ გვიტყუოს ამა სოფელსა და მას საუკუნოსა; თქუენისა იმფორისა კანონსა ქვეშეცა ვართ. ✝

42. [ერთგულების წიგნი გერასიმე კათალიკოზისადმი]

[1540—1568 წწ.]

...[თავსმდებობი]თა, [მინ]დობითა დ[ა] შუამდგო[მელობითა]...* და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისთა [ცხრა ათეთა და ცხრათავე]...** ზეცისა ძალთათა...* იოანე წინასწარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემლისათა და წმიდისა იოანე მახარებელისა და ღმრთის-მეტყუელისათა;

თავსმდებობითა, [მინდობითა და] შუამდგომელობითა წმიდათა თეთრა მოციქულთა პეტრეს და პავლესითა, ათორთა მოციქულთა და სამეოცდაათეულთა ქრისტეს მოწაფეთა და წმიდათა მოწაფეთა გიორგი, თეოდორე, დიმიტრი და პროკოპისითა და ყოველთა ჩრდილოეთისა კედართა შორის უალრეს ჯუარითა ქართლისა კათოლიკე დედა-ქალაქისა მცხეთისა საყდრისა და მას შინა ღირთივ-აღმართებულისა სუეტისა ცხოველისა, კუართისა სამეუფოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა და ყოველად სამოსელისა კუმორდოს ხატისა თავსმდებობითა;

ამათ ყოველთა ღმრთისა წმიდათა ზეცისა და ქუეყანისათა თავსმდებობითა და შუამდგომელობითა, ესე პირი და წიგნი გაგდ-

---

* აკლია სამი-ოთხი სიტყვა. სახეთის მარჯვენა ნახევარი ტექსტი მეტად მჭიდრო და გადასულია.

** აკლია ორი-სამი სიტყვა.

რეთ და მოგახსენეთ თქუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქარ[თლ]სა კათალიკოზსა ევაგრის მე, კუმურდოელ ჩ[ი]ვჩავაძ[ე] ვარებისკაპოზმან გერასიმე, მას ჟამსა, ოდეს [ა]ფხაზ[ე]თ[ა] რონმან მზეჭაბუკ შემიწყალა და კუმურდოსა საყდარი და ჭელი მიბოძა და თქუენს წინაშე საკურთხეველად გამოგუზავნა და თქუენ შემიწყალეთ და მაკურთხეთ.

აწ დღესითგან წილმა ჩემად დღედ საკუდილამდე ვიყო თქუენი და თქუენისა საყდრისა ერთგული და მეფეთა მლოცველი; და ყოველთა წირუათა და ლოცვათა შინა თქუენ მოგიხსენებდეთ.

ვინცა თქუენგან უჯუარო და შეუნდობელნი იყოს, ჩუენგანც უჯუარო და შეუნდობელნი იყუნენ; თქუენგან შეუნდობელთა ეფისკოპოზთა გუერდი ჯამი არა ვწიროთ; ვარძიისა და მისისა შესაველისა დიაკონი არა ვაკურთხოთ და არცა მათსა საწირწყოსა დავეცეროთ.

ვისცა უწყრებოდეთ, ჩუენგანც [შე]უნდობელნი იყუნენ; და ვისცა სწყალობდეთ, ჩუენცა მისნი მლოცველნი ვიყუნეთ;

და თქუენგან შეუნდობელსა შენდობა არა მივსცეთ, სადამდის თქუენგან აკსნილობისა და შენდობისა ნიშანი არა მოგუვიდეს.

რაცა თქუენისა საყდრისა[1] სახასო საწირწყო იყოს, მას ზედა ჭელი არა შევიქცინოთ.

თუ ათაბაგმან ყუარყუარე და მათთა შვილთა მაწყუერლობა ანუ სხუა რამე ჭელი გუაძლიოს და დაგუპატიჟოს კურთხევისა მიზეზითა, სხუა ჭელი არა გამოვართუა და არცარა ვინდომო თქუენად დაუმოწმებლად და შეუნდობლად.

თქუენისა საყდრისა მტერისა მტერნი ვიყუნეთ და ერთგულ[ნ]ი* მოყუარენი და მლოცველნი; და ვითა წესად ძეს, წლითიწლად მეძღუნენი და მოსამსახურენი.

და თუ ესე ასრე არა გაგითაოთ, ღმერთმან შამამან, ძემან და წმიდამან სულმან და იმა საშინელმან ხატმან კუმურდოსმან და რასაცა მიზეზისათა ესე აღთქუმა გიტყუოთ და არა გაგითაოთ, თქუენისა კურთხევისა წილ, წყევასა ქუეშე ვიყუნეთ და ღმრთისა და მისთა წმიდათასა და კათოლიკე ეკლესიისაგან განგვისხნეთ, ვითარცა ურჩნი და ძურისმოქმედნი.

---

[1] +საყდრისა.

* ჯერ დაწერილია: „მოყუარენი“, შემდეგ წაშლილია და ზემოდან დაწერილია „ერთგულნი“.

და ეხება ანუ საწყისთან და ანუ სხეულთან კაცთან შემოწყნარებ-
ებითა კაცი ერთული ღმრთისა დაესაბა[მოისა პირითა ცისა შიგა
და ქუეყა]ნისა ზედა, სადამდის თქუენვე არა შემიწყალოთ. ვარიანტები

ზელრიეა ხუცურად:

ჩუენ, ღმრთისა მიერ მთავარეპისკოპოზი კ უ მ უ რ ც[ო]ე ლ ი გ ე რ ა ს ი მ ე ამა დაწერილისა გამთავებელი ვარ, ამა ზემო [წე]-რილთა მაღლმან.

43. [წიგნი ანტიოქიის პაბრიარქის დოროთეოსისა მაწყუერელისათვის ეპისკოპოსის კურთხევის უფლების მინიჭების შესახებ]

[XVI ს. დასწყ.]

ქ. დიდებაჲ ღმერთსა, მარადის ყოვლისა შემძლებელსა და დიდებულსა, ამინ.

მლოცველი. მოყუარე სულთა თქუენთა წყალობითა ღმრთისათა, დ ო რ ო თ ე ო ს პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი დ ი დ ო ს ა ღმრთის ქალაქისა ა ნ ტ ი ო ქ ი ი ს ა და ყოვლისა აღმოსავლეთისა, მოგიმცნობ.

წყალობაჲ და მშვიდობაჲ და შეწევნაჲ უფლისაჲ ჩუენისა იესუსი ქრისტეს მიერ თქუენ ზედა და ყოველსა საბრძანებელსა თქუენსა, რომელმან განამტკიცნა წმიდანი მოციქულნი სიონს ქორწა მას ზედა განყოფითა ცეცხლისა ენათათა.

და მისცა ცნობაჲ ყოველთა ენათა და მათ მიერ მოიხადირნა ყოველნი ნათესავნი, ლოცვაჲ და ქებაჲ გარდამოვედინ სულთა და ჯორცთა თქუენთა ზედა და ყოველსა საბრძანებელსა თქუენსა.

რომლისა ბრძანებითა ვითჳლენით თქუმად ამას დიდ-ს ა პ ა ტ რ ო ნ ი ს ა მ ზ ე ჭ ა ბ უ კ ი ს მიერ, რამეთუ მაგან ოდეს მხოლომან იყურჭუმა ჴეშმარიტად ემბაზსა შინა ნათლისღებასასა.

რამეთუ სადაცა მიიწიოს ღონე მაგისი და დათრგუნოს ქუეყანაჲ მტერთა თჳნიერ შრომისა მოსცეს ღმერთმან ადგილი იგი, ანუ რომელთა იხილონ წუერი პოროლისა მისისა, თჳნიერ კეთებისა[ა] ლტოლვილ ქმენინ ყოველნი წინააღმდგომნი მისნი, პატრონისნისა და ღმრთისა მიერ განმტკიცებულისა და განძლიერებულისა დიდისა მეფისა ჩუენისა და ყოველისა აღმოსავლეთისა ჴელწერითისა პატრონისა მზეჭაბუკისაგან. სამარადისოდ ყოს ღმერთმან პატივი და დიდებაჲ, ძალი და სიმტკიცე მათი უკუნისამდე; და აღამაღლოს პატივი მისი და ბედნ[იერ] ყოს.

და დაანთქნეს მტერნი მისნი და მოსცეს ძლევა მათ ზედა მძ[illegible]
და ყოველსა მჭვდრობასა და ერსა მისსა.

და ადიდოს სახელი მისი მზისა და მთოვრისაებრ და სრულ[illegible]
ყოველი ნებაჲ და წადილი მისი უფალმან და ღმერთმან ჩუენმან იესუ ქრისტემან. და გარდამოაელინოს მას ზედა მადლი და კურთხევაჲ მისი, რომელსა უბყრიეს სჯული და მცნებაჲ ღმრთისა და სიმართლით ჰმსახურებს ეკლესიასა და სჯულსა მართლმადიდებელთასა.

მერმე, ებრძანა აწყუერისა ღმრთისმშობლისა საქმენი პირველნიცა და უკანის რაჲ გარდაჰქდა და თუ რაᲘ ბაძნი სასწაულნი აღასრულნა. და ევტყი ნება-სურვილთა და საყუარელთა მისთა და ეველდრები, რათა მეცა ღირს მყოს ხილვად და თაყუანისცემად მისᲘსᲘ.

და ესეცა, ვითარმედ აწცა წარუველენიან კაცნი სოფელს გეერდის (sic) და ჩუენიცა ებისკოპოზი ყოფილიყო მათ წინაშე, სახელით გრიგოლ ებისკოპოზი ბოლოზნისა; და მას თჳთ განეცადა ყოველი საქმე, და თუალთა ეხილა და, გულის-ჭმა ეყო უსჯულოებაჲ მეფეთა და ერისა მათისა.

და პატრონისა მზეჭაბუკის ღმრთის-მოშიშებაჲ და მართლმადიდებლობაჲ და ღმრთის-მოყუარებაჲ, ყოველივე განგუცადა და გულის-ჭმა გვიყო; და ეგრეთვე მაწყუერელისა სიკეთე და ღმრთის-მოშიშებაჲ და მართლმადიდებლობაჲ და მეცნიერებაჲ და სჯულთა ღმრთისათა კეთილად პყრობაჲ და დაცვა მცნებათა ღმრთისათა.

ამისთჳს ვითარცა ჯერ-იყო და სამართალ, მადლითა ღმრთისათა და შეწევნითა დიდისა მოციქულისა თჳისა პეტრესითა, ვინებეთ და მას მივაუალეთ ყოველი საბრძანებელი პატრონისა მზეჭაბუკისი, რათა ებისკოპოზნი მისგან ეკურთხეოდენ ყოველნივე და მისსა წესსა და ბრძანებასა ჰმორჩილობდენ და სჯულთა მისთა ერჩდენ და მისგან აწყესებოდენ.

და მაკურთხეველნი მისნი კურთხეულ იყვნეს და მწყევარნი მისნი წყეელ.

და მისდა მიგვიცემიეს, მადლითა ღმრთისათა კელმწიფებაჲ შეკრვისა და განჴსნისა. და რომელნი აკურთხნეს, კურთხეულ იყუნენ; და რომელნი შეკრნეს, შეკრულ იყუნენ, ამინ.

44. [ერთგულების წიგნი ვარძიის წინამძღვრისა ქართლის კათალიკოზისადმი]

[XVI ს. დასაწყ.]

... მეუფესა ქრისტე(?) ღმრთისა(?) ...* ვარძი[ი]სა ძმათა.

მას ქამსა, ოდეს მცბიერი ბერძენი მოვიდა ცრუ წინასწარმეტყველი და მცირითა რათმე სიტყუეთა მიგუეზიდნა[1].

აწ თქუენ გაგუიწყერით და კიდეც უმართლე იყვენით, ამად რომე დღეთა მისთა...*

აწ დღეს და დღესისა უკანის ვიყუნეთ თქ[უენნი ერთდგულნი]...* და მადრდებულნი, როგორც დღეთა მისთა...* ვართ მითგე წესითა ვიყვნეთ: არცა მიტრაპოლიტი შემოეშეათ, არც მისი წიგნი ვნახოთ, არც მისი მცნება გავიგონოთ და არასთანა მისი არა ვირწმუნოთ; არც უმცხეთოდ ჩუენი მღრდელი და დიაკონი იკურთხეოდეს; არცარა ჯ ა ვ ა ხ ე თ ს და ნ ი ა ლ ი ს უ ე რ ს ვისაკმოთ სამწყსოობისა პირზედა. და ვიყუნეთ თქუენის ბრძანებისა მო[რჩილ]ნი ძარე რაგუარც ესე...**

და წმიდამან სულმან და ამა ვარძი[ი]სა ღმრთ[ის-მშობელ]მან]...***ოს, კრულია პირითა ღმრთისათა ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა პირითა ღმრთისათა.

სხუა ხელით

სიგელი ვარძიის წინამძღურის მოცემული.

45. [კათალიკოზის სამწყსონი თაგადნი და სოფელნი სამცხე-საათაბაგოში]

[XVI ს. დასაწყ.]

ქ. წმიდისა და ცათა მომბაძავისა კათოლიკე სამოციქულოსა საპატრიაქ[სოს] ეკლესიისა ძუელითგან საქონებელნი და სამწყსონი სამცხეს თავადნი და [სო]ფელ[ნი][2]:

1.**** ქ ა ვ კ ა ს ი ს ძ ე, მისითა[3] მამ-ელითა.

2. პ ა რ ს ა ლ ი, მისთა[3] შუაელითა და[4] აზნაურის შვილებითა — **საყმოდ**[5].

სამწყსოდ[6]:

3. ს ა მ ძ ი ვ ა რ ი, მისითა[3] სასაფლაოთა[7], ჭონასტრითა და კარის ეკლესიითა[8], გ ო გ ი ბ ა ს შ ვ ი ლ ს ა აქუს.

---

[1] მ-გუეზიდან. [2] სოფლებია B. [3] ზისთ B. [4]+ათორმეტით B. [5] საყმოდ—B. [6] +რაცა აქუს B. [7]+და B. [8] და კარის ეკლესიითა—B.

* აკლია ხუთ-ექვსი სიტყვა.

** ბილო მოხეულია.

*** აკლია ორი-სამი სიტყვა.

**** ხელნაწერში ტექსტი შეხლებად გაკვეთილი არ არის.

4. ბემბულისძენი, მათითა[1] სასაფლაოთა[2], მონასტრისთა და კარის ეკლესიითა[3], ავალისშვილთა და სლვ[illegible] სართა[4] აქუს.

5. ლონგოსძე[ნი] სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიისა, ლასურისძეთა აქუს[5].

6. ჭერჭემლისძე, სასაფლაოთა[6], მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[7], თაქთირისძესა აქუს.

7. ჩოხჩანელი, ერისთავთა ერისთავი, სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა ხურისძესა აქუს[8].

8. დობიერნი[9], სასაფლაოთა[10], მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[11], დიასამისძეთა[12] აქუს.

9. აბუსერისძენი[13], სასაფლაოთა[14], მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[15].

10. ბოცოსძენი[16], სასაფლაოთა[17], მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[18], ოლადას შვილთა[19] აქუს.

11. ოთარი, სასაფლაოთა[20], მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[21], შალიკას შვილთა[22] აქუს.

12. ხერთვისარნი, სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა, ქამჭამისძისა ეულზედა არიან[23], ამატაკიანთა[24] აქუს.

13. თმოგუელნი[25], სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[26], შალიკას ჴვილთა[27] ელისბაალს და ითამს აქუს.

14. ბულდარასშვილნი[28], სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[29], რჩეულაანთა და ფროდიანთა აქუს.

15. ასპანისძენი[30], სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[31], სფირიდონს[32] აქუს.

---

[1] ქულისძე B. [2]+და B. [3] და კარის ეკლესითა]—B. [4] ავალისშვილთა და სლვსართა] სლვსარსა და ავალისშვილსა B. [5] ლონგოსძენი... აქუს—B. [6]+და B. [7] და კარის ეკლესითა—B. [8] ჩორჩანელი ერისთავთა-ერისთავი... ხურისძესა აქუს] ჩორჩანელი სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესითა, ერისთავთა ერისთავი ხურისძესა აქუს A; ჩორჩანელი ერისთავთა ერისთავი, სასაფლაოთა და მონასტრითა B. [9] დობერი B. [10]+და. [11] და კარის ეკლესითა—B. [12] დიასამისძესა B. [13] აბუსერისძე B. [14]+და B. [15] და კარის ეკლესითა—B. [16] ბოცოსძე B. [17]+და B. [18] და კარის ეკლესითა—B. [19] ოლადასშვილსა B. [20]+და B. [21] და კარის ეკლესითა—B. [22] შალეკასშვილსა B. [23] და კარის ეკლესითა ქამჭამისძისა ეულზედა არიან—B. [24] ამატაკის შვილსა B. [25] თმოგველი B. [26] და კარის ეკლესითა—B. [27] შალეკასშვილსა B. [28] ბულდადარასშვილი B. [29] და კარის ეკლესითა—B. [30] კასპანისძე B. [31] და კარის ეკლესითა—B. [32] სფირიდონისშვილსა B.

16. კალმახელი, სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[1], ეზნასძეთა[2] აქუს.

17. დუქისძენი[3], სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა.

18. ფანასკერტელნი[4], სასაფლაოთა, მონასტრითა[5] და კარის ეკლესიითა.

19. სპასალარნი[6], სამით სასაფლაოთა[7], ხონასტრებითა[8] და კარის ეკლესიითა.

20. ხახულარნი[9], სასაფლაოთა[10], მონასტრითა და კარის ეკლესიითა[11].

21. ანძაველნი[12*], სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა.

22. კოპასძენი, სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა.

23. თუხარელნი, სასაფლაოთა, მონასტრითა და კარის ეკლესიითა.

[საყმოდ]

24. მონასტერი ოშკი, მისითა შესავლითა.

25. დიდი და პატიოსანი ვარძიის მონასტერი, მისითა შესაველითა და ეკლესიის შვილებითა, უნაკლულოდ.

ხელრიცა: მანუჩარ, მანუჩარ (შვილი)· ბეჭედი.

კათალიკოზის ბეჭედი: რომელი განვსინათ ქუეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს იგი ცათა შინა. ხელრიცა: კათალიკოზი

46. [ქათალიკოზის ხელქვეშეთი მღვდელმთავარნი და სამწყსონი სამცხე-საათაბაგოჲ]

[XVI ს. დასაწყ.]

სამცხე-საათაბაგოს მღუდელმთავარნი და მწყემსნი არიან:[13]

1. მაწყუერელი გვრგვნ-ბისონიანი არს. ამას[14] სამწყსო: ყვიბის კორტანეთს შუა რომ წყარო ჰსდის, იმას ზეით ზეობა[15] და სადგერი[16], სულ[17] აწყვერი, დიასამიძის სახლი და ახალციხის წყლის[18] გალმართი გურიის წადგომამდის[19].

---

[1] და კარის ეკლესითა—B. [2] ეზოვნისშვილსა B. [3] დუქსძე B. [4] ფანასკერტელი B. [5] მონასტრითა—B. [6] სპასალარი B. [7] —სასაფლაოთა სამითა B. [8] მონასტრებითა—B. [9] ხახულარი B. [10] +და B. [11] და კარის ეკლესითა—B. [12] ანძაველი B. [13] და მწყემსნი არიან—B. [14] იმისა C. [15] კორტანეთს შუა... ზეობა—B. [16] +არს B. [17] სრულად C. [18] წყალს C. [19] წისადგომამდი B.

* აქ წყდება B-ს ტექსტი.

2. კუმურდოელის სამწყსო: ხერთვისს ზეით[1] სულ ჯავახეთი, ხავთამდი[2].

3. იშხნელის სამწყსო: გურჯიბოღაზს აქეთ[3] სასყდრისამდი, თორთომი, ტაოსკარს[5] ქვემოთი, არტანუჯისთავს[6] საკრულავი ჰქვიან, იმას აქეთი; გალმით ორჯოხის ქოის აქეთი[7], სულ საკაკასიძო[8]. ისპირ[9]-ტრაპიზონის მთას გარდმოლმა[10].

4. ანჩელის სამწყსო: სამწყალს აქეთი ხანძთას[11] და ოპიზას წუა დაბატულა. იმას[12] ქვემოთ ნიგალისხევი, გალმა და[13] გამოლმართი, გონიის[14] სამხრამდი.

5. მტბევარის სამწყსო: დახატულას ზედთი, ანაკერტს[15] აქეთი, სულა შავშეთი მიჰიბიანათ, ბატონის[16] ულწძინდესის[17] კათალიკოზის ყოფილა[18]; იმ ქვეყნის ეპისკოპოზის იასაულიც ის ყოფილა; აჭარა დანდალოს[19] ზეითი მას ჰქონია[20], დანდალოს[21] ქვემოთი აჭარა ქუთათლის სამწყსო ყოფილა[22].

6. წურწყაბლის სამწყსო: ხურსაძის სახლი, სულა ბოცოთ-ქვეი ხერთვისს[23] ქვეითი მისია.

7. წყაროსთუელის[24] სამწყსო: ზეეთ[25] და იმას ზეით ბალაკაციო კოლას[26] სამხრეთრამდინ, მტკვარს აქეთ[27] არტაანი[28].

8. ერუშნელის სამწყსო: ტლარშს[29] ზეითი, სულ არტაანი[30] კოლის სამხრეთრამდინ[31].

9. ვალეშკარტელის სამწყსო: ყაღზეევანს[32], ვალეშკარტს[33] აქათ ხინუსი[34] და დევბოინს[35] აქეთი.

10. ანელის სამწყსო: სულა ზარიშტიანი და შირაკოანი[36] და ბალასბერთი[37].

11. კარელის სამწყსო: სულა კარი და კოლიასა და, ოლთისის სამხრეთის გარდმოლმა გაგრეევანი[38] და კაღზეევანი.

12. ბანველის სამწყსო: სულ ბანი, ტაოს-კარი, ფანასკერტი, ჰარიზის[39] ხეობა, სრულად[40] ოლთისი, ნამურაკანი.

---

[1] ზეეთ C. [2] ხვეთამდი AB. [3] აქეთი C. [4] სულა AB. [5] ტაოს AB. [6] არტანუჯს თავს A; არტანუჯის თავი B. [7] მაის C. [8] საკაკასიო BC. [9] ისპირი C. [10] გადმოლმა B. [11] ხანცხის AB; ზანცხაა C. [12] ამის B. [13] და— C. [14] გონიაა A. [15] ანკერთს B. [16] ბატონის—C. [17] ულწმინდესის—AB. [18] ყოფილა—AC. [19] დანდალთი A; დანდოლას C. [20] მას ჰქონია] მას ჰქონებია და B; იმისია C. [21] დანდოლას C. [22] ქუთათლის სამწყსო ყოფილა] ქუთათლისა არის C. [23] ხერთვისის B. [24] წყაროსთაველის C. [25] ზეეთი AB. [26] კოლის B. [27] +აქ A; +აჭა B. [28] არტანი AB. [29] ტალარშს AB. [30] სულა არტანი A; სულა არტანა B. [31] სამხრეთრამდი C. [32] ყაზვანს BC. [33] ვალეშკეთის B. [34] ზინუსი C. [35] დეეაბონის B. [36] შირავიანი AB. [37] ბალასბერეთი B. [38] გაგრეევანი AC; გგრეჯვანი B; [39] ბარიზის B. [40] სრულიად C.

13. დადაშნელის სამწყსო: სულა[1] კოლა და ზორტა ვანი[2], ყარსალზედ მიდგმადის.

ამ ეპისკოპოსთა[3] მაკურთხეველი და უფროსი[4] ქართლისკაცია თოლიკოსი არის[5] და იმის ქვეთ არის ყოველივე[7].

47. [შეწირულების წიგნი მოძღვართ-მოძღვრის ილარიონისა გელათისადმი]

[1513 წ.]

*...ხახულისა და საკურთხეველისა ღმრთისმშობელსა შემო[გწი]რეცა მცირე [ესე] შესაწირავი მე, სახითა ოდესმე [აჩრდი]ლმა მღრდელთა მოძღვარმობისამ მოძღვართა მოძღვარმა ილარიონ, [შემო]გწირე [პატ]ონისა მეფეთა მეფისა ალექსანდრესთვის სულისათ[ვი]ს ქუთათისს[ა] ცისკარას შვილი დიდებასა შიგნით უფლისაი და მიქაელი ციხისთავისეული ქილაძისა ლიპარისაგან მიყიდია; მიგვიცემია ფასი რაგვარაცა მათი გული შეჯერდებოდამ; და მესამე ძმა მათი ციხისთავისაგან დაგვიხსნია და მიგვიკით ათასი ოდლი ტილო.

აწ მე, მოძღვართ-მოძღვარმა და მათისა სულისა მოძღვარმან შეკსწირეთ ცისკარას შვილნი უფლისაი და მიქაელაი და გიორგი[9] ასრე, რომე:

ყოველთა თევდორობათა თვითოსა ლიტრასა საკმეველსა მოიღებდეს თეთრსა მისითა სახლ-კარითა; იყოს ხელშეუვალად რ[ა]გვარცა ნასყიდსა მაროებდეს და არაოდეს რა სთხოვებოდეს, ისრეცა ხელშეუვალად იყოს: არა ხელი შევიდოდეს მეფისა, არა ციხისთავისა[10], არა ნაცვალისა, არა მამასახლისისა, არა ხელისუფლისა, არა შებაჟისა, არა მეფისა კარითა გამოსულისა, არაფერი სათხოვარი არა ეთხოვებოდეს; რაგვარაცა არცა ძველად რა სთხოვებოდეს, ასრეცე ხელშეუვალად იყოს.

ვინცა და რამანცა გვარმა კაცისა ამისად შლად ხელი ჰყოს, და ანუ შუა შემოვიდეს დიდი ანუ მცირე ამისად შლად, ნურაოდესამც იქნება ხსნა სულისა მისისა ნუ იერუსალემსა[11] წასველითა, ნუ მღრდელთა წირვითა...

მე, ჯვარის მტვირთ[ვ]ელსა ფანჩულიძეს იაკობსა დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამა დაწერილისა.

---

[1] სრულად C. [2] ხორცევანი C. [3] ეპისკოპოსებთა A. [4] უპირატესი B. [5] საქართველოს B. [6] ქათალიკოსი არის] ქათალიკოზია A; ქათალიკოსი B. [7] და იმის ქვეთ არის ყოველივე] იმის ქვეთ არის ყველა A; ამის ქვეთ ყოფილან B. [8] შეჯერებებოდა. [9] გეორგი. [10] ციხისაცავისა. [11] იერუსალემსა.

* გრძელი ლეიმმეტყველური შესავლის შემდეგ.

ქორონიკონსა ხა, ინდიკტორნსა მეფობისა ჩუენისასა ბაგრატ ი ს[ა]ს ა სქ[მ]სა.

მე, დიდისა მონასტრისა მოძღვართა-მოძღვარი[1] ილარიონ[2] უჯუარობით[3] დავამტკიცებ[4] [წერილსა] ამას.

ვინცა მოშალოს, ჩუენადამცა მუქ[აც]ად განიკითხვის.

48. [წიგნი მალაქია კათალიკოზისა და გენათელ მელქიზედეკისადმი სამწყსოსა და საწირავის გაჩენის შესახებ]

[1529 წ.]

[116r] ზესთ[ა] არსისა და ზეაღმატებულისა და ცათა მობად[ავ]ისა დიდისა საყდრისა ჩუენისა ახლისა იერუსალიმისა გენათისა გუჯარი სამწყსოსა და საეპისკოპოზოსა გან[ა]ჩენისა და სა[სა]მზღუროსა.

საჯელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმინდისათა, არსება დაუბადებელისა, სამგუამოვანისა ღმრთაებისა უხილავისა მის და უკდავისა და უგებელისა ბუნებისათა, რომლისა მიერ წარმოასხნეს ყოველნი ხილულნი და უხილავნი არსებან[ი] სიტყვისა მიერ აგებულნი და შექმნულნი, ხოლო სულისა წმიდისა მიერ დამტკიცებულნი და სრულქმნილნი თანად გონიერნი და უსხეულონი ძალნი და მათთანა ცისა და ქვეყანისა და მათ შორისთა ნივთთა ბრწყინუალეთა მნათობ[ა] შემკობილნი, რომელნიცა შემდგომად ზეციერთა და უნივთოთა ძალთა მსახურება საღმრთოსა დიდებისათა შექმნისა ინება უზესთაესისა სახიერებისა ჩუენება, რამეთუ თიბისა[5] მიმღებელმან მიწისა ალხილა იგი კაცად და განწმინდა პირი ბილწქმნილი საძაგელთა კუალთა მიერ და კელთა განმარტებულმან მომიწოდა მე შორს განშორებულსა და უცხო-ქმნულსა მაჰმობრიტთა წიაღთაგან.

ხოლო გეერდისა ლახერითა წყლული განკურნების ადამიერ გეერდით აგებულისა ეკას ცდომილებასა მოქმედებასა და ნაკლულის გემოს მსგელი(?)[6]წარისა მის საქმლისა გემოს-მხილველი[7] დაატკბობს, რომელმან სიკუდილიცა საკობრივი თავს იდვა[8], რათა სიკუდილი მოაკუდინოს, ხოლო საფლავსა დადებული შთაბთა ჯოჯოხეთად ძალითა ღმრთისათა და შეჰკრა მძლავრი იგი სულთა მომსპრელი ეშმაკი და მიუხვნა მისგამ ტყვექმნილი სულნი.

---

[1] მო^ღრსა [2] ილარიონს. [3] უჯეროებით. [4]+ამა. [5] მნოთაბ. [6] თიხისა. [7] გამოსაბღველი. [8] +დეე.

და აღდგომილმან მკუდრეთით მესამესა დღესა აღმოიუწყა ადამ ყოველთა ნათესავითა მისითურთ და გზა უყო ქაცთა ნათლისღებისა შესულა სამოთხესა, რომელი შემდგომად აღდგომისაცა ეჩვენა მოწაფეთა და აღუთქუა მათ მოკუდინება სულისა წმინდისა ცხოველისა ზეცით და ქადაგად წარაველინნა ყოველთა მიმართ წარმართთა ქადაგებად სიხარულითა მისითა სიანბუილი და მოტევება ცოდვათა, რომელთა ირწმუნონ მისა მიმართ მეორედ აღმოშობითა წყლისა მიერ და სულისა.

ესე ყოველნი უვნებელმან მან ღმრთაებითა ხოლო ქაცებრ ვნებულმან თავს იხსნა ჩუენის ცხოერებისათჳს, რათა ჩუენ მცოდველთა სიანბუილად მოგუიწოდოს და პირველისავე და ზენაისა მამულისა მიმართ აღგუიყვანნეს, რამეთუ მოვიდა მოძიებად შეცდომილისა ცხოვრისა, ესე იგი არს, ბატად და მსგაესად თჳსისა დაბადებულისა კაცისა და მოპოვნელმან მისმან შეფარიულებულად(?) ცოდვისა ჰუნეთად[ა] წყუდიად[ი]ა მიერ, მხართა ზედა იტჳრთა და მამულს დიდებისა მიმართ აღიყვანა და უცთომელთა თანა აღრაცხა ძარღვეწით მამისა მოსაყდრე მყოფელმან, რამეთუ ხორკითა მით, რომელი ჩუენგან მიიღო, იმით აღჳდა მამულისა არსებისა მიმართ, გინა იგი გახუმორებელ იყო ღმრთაებითა; და თანა ალიყუანა კაცობრივი ბუნება, რომელიც მოვიდეს კეაღად განუკითხავად ცხოველთა და მკუდართა და მოგებად თჳთოეულისა საქმეთამებრ.

ხოლო შემდგომად აღსვლისა მისისა ზეცად წარავლინნა ყოველით კერძო წმინდანი მოციქულნი თჳსნი-ივისნი მონადირებად წარმართთა ბადითა მოძღვრებათა მათთა, რომელთაცა ქადაგეს აღსარება სამებისა წმიდისა და აღმოიყვანნა შეცდომილნი ბნელსა შინა სიცრმესა კერპთ-მსახურებისასა შემწყოფონი(?), რომელთა მოძღურებისაგან განპოხებული პირველ პეტრე[2] და უნაყოფო წარმართთა ეკლესია აღმოსრებული, ნაყოფიერ იქმნა [V] ღმრთისა მეცნიერებითა, რომელთაგან აღმოეცნეს წმიდანი მოწამენი დათხევითა სისხლდილისა აღმრიცეველნი ქრისტესთჳს, ვიდრეცა ცხოვრებისა ეღმრთოთა თანა უსჯულოებათა და მათ თანა მაშინ და მღუდელთ-მთავარნი, ვითარ მნათობნი რაჲ საჩინონი საპყაროსანი, განშანაიებელად სოფლისა სწავლითა მოძღურებათა მათითა, რომელთა განაცრცეს ქადაგება მოციქულთა და გვასწავეს მართალი სარწმუნოება და აღსახოცელად ნაცოდავებათა ჩუენთა და ღმრთისა მსახუ-

---

[1] თნეთთა. [2] პარწი.

რებისა მიერ და კეთილმოქმედებისა მოწყალე ყოფა ღმრთისა
ცოდვათა ძალითა ჩვენითა რისხვად აღმართულისა.

ამათ წმიდათა ღმერთ-შემოსილთა მამათა და მოძღუართა სწავლა

ლასა მსმენელი მე ფარველი დედოფალი და თუ ვითარ ღმერთმან უკუნებელმან ენება თავს იდვა კაცთა ცდომილებითა განკურნებად, რომელი შეემთხვა პირველსა მამასა ადამსა, პირველსა დედასა ევას მორჩილებითა, რომლისა მიერ სიკუდილი ეუფლა ყოველსა ბუნებასა კაცთასა, ვითარ ხარკი რაიმე თანამდები ცოდვათა ძალითა და ცთომათა ჩვენთა განფენილი ნათესავთა ნათესავად, მიწათა მიწად. გეგმრძანა მიქცეულად ვითარ მიწით მოღებულთა;

რამეთუ არავინ არს კაცი წერილისაებრ, «რომელი ცხონდეს და არა იხილოს სიკუდილი», ამათ მასწაულელი და გონებად მოღებული მერმისა მის დღისა და სასჯელისა მიერ სიყრმისა ჰ[ა]საკითგან ფრიადისა სურვილისა თანა და წადიერებისა ყოელისა საოებასა ჩემსა დამდებელი ყოველად უბიწოსა და სულითა და ხორცითა განმწმენდელისა, უხრწნელისა ქალწულისა ღმრთის-მშობლისა მიმართ, ვითარ შეამყუანებელისა და მეოხისა ცოდვილთათჳს მისა მიმართ და უფლისა თჳისისა მოსწრაფე ვიყავ სამარადისოდ ძალისაებრ მსახურებად და დიდებად ზესთ ბრწყინვასა დიდებისა მისისასა.

და ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა[1] მიერ კურთხეულმან დიდმან მამამთავართა-მამათავარმან აღმოსავლისა და ყოველსა ჩრდილოს და აფხაზეთის კათალიკოზ მსოფლიო პატრიაქმან მალაქიონ ესე გუჯარი და სიგელი მოგახსენეთ თქუენ, წმიდასა საყდარსა გელათისა და თეალთშეუდგამსა და განუკხადელსა ყოველად ბრწყინვალესა ხატსა დედოფლისა ხახულისა ღმრთის-მშობელსა და წმიდასა და ღმერთ-შემოსილსა ანგელოსთა მობაძეს მიტროპოლიტსა და მღედელთ-მთავარსა გენათელ ეპისკოპოზს წმიდასა შუუვესა მელქისედეკს.

მას ჟამსა, ოდეს დიდად აღმატებულმან ძლიერმან და უძლეველმან, სჯანმან და მორჭმულმან თჳთმპყრობელმან აღმოსავლით დასაუალადმდე მფლობელ-მპყრობელმან, მეფეთა შორის ბრწყინვალემან, დიდად სახელოვანმან და სახელგანთქმულმან ღმრთის მსახურმან და ღმრთივ-გვირგვინოსანმან მეფეთ-მეფემან ბაგრატ მო[გუ]ჰხსენა და დაგუაჯერა[2], რათამცა გენათი საყდრად[3] და საეპისკოპოზოდ შეგვექმნა.

---

[1] ქრისტეს ღმრთისა] ქრისტესთჳს. [2] დაეჯეს. [3] საყდარსა.

ვისმინეთ[1] მოკსენება მათი, რამეთუ ღმრთისა მიერ აღმართულ იყო, რამეთუ აწევდა მადლი სულისა წმიდისა ცხცხლებრ მოციქულთა ნარევსა გულსა სალმრთოსა; ვეკურთხეთ და დავსვით გენათა[2] ეპისკოპოსთა და უაღრესი[3] ანგელოსთა და განუჩინეთ პატივი და საჯდომი, ვითარ პატრიაქთა და მეფეთა განსაჩენსა ძეგლსა[4] შინა წერილ არს; და გაუჩინეთ სამწყსონი და საკურთხე:

რ ი ო ნ ს ა და ქ უ თ ა ი ს ი ს ქალაქსა ზედათ, ყ ვ ი რ ი ლ ა ს გამოღმა და ვიდრე კ ა ც [ხ] ი ს ზღუარამდე და ხ რ ე ი თ ს აქეთ რაჭის მთამდის, ო კ რ ი ბ ა სრულიად, ქუთაისის ქალაქსა შიგან, გალმა და გამოღმა და ანუ დაბანი და სოფელნი იყვნენ მიმოდათესულნი გლეხნი.

არცა წინათ კადრებულ იყო სხვისა ეპისკოპოსისაგან მწყსა, ვითარცა ძველი გუჯარი გააჩენს[5]; და არცა ეკადრების სხვისა ეპისკოპოზისა მწყსად და ნუცა აწე იკადრების; არამედ ყოველნივე შეუცვალებელად აქუნდეს მღუდელთ-მთავარეპისკოპოზსა გენათისასა.

[117r] პირუელადცა სხუათა ეპისკოპოსთაგან უმეტესი იყო და აწცა ისევე პირველი სწირავი გაუჩინეთ: ასი თეთრი მიერთმოდეს, სამარადისოდ აწირვინებდეს.

და ვინცა ვინ მოწმლელად და მაჭცეველად და დამრღვეველად გაგებულისა ამის ჩვენისა და სიმტკი[ცი]სათვის იპყრას[6] დაწყებიდან ვიდრე ასასრულადმდე, ვინცა და რასაცა ქამსა რასაცა გვარისა კაცმან, რისაცა[7] მიზეზისა მოღებითა, მწლელად გამოჩნდეს, ანუ სხვათა ადგილთ პატრიაქნი, ანუ აფხაზეთისა პატრიაქი, ანუ ქართლისა პატრიაქი, ანუ აფხაზეთისა მეფეთ-მეფენი და დედოფალთა-დედოფალნი, გინა მღდელთმთავარნი და ეფისკოპოზნი, ანუ მეფენი, ანუ ერისთავთა ერისთავნი, გინა ათაბაგნი და სპასალარნი, ანუ დადიანი და გურიელი ანუ შარვანისა და სომხეთისა ერისთავთა ერისთავნი, გინა ერისთავნი, ანუ ერისთავი, ანუ ცხისთავნი, ანუ ნაცვალნი და ტანუტერონი, ანუ ამირთა-ამირა, ანუ მებაქეთ ჯელრუფალი, ანუ ნატაბეტი, აბრაამატი, ანუ კარი[ს]ჰეჯე, მანდატური, ანუ კასტრიბი[8], ანუ მპარავთმეძიებელნი, ტყისმცველთა უხუცესი, ანუ ტყის მცველი, ანუ რაცა ჯელის მჭონელნი იყუნენ, ანუ და რამანცა ადამის ნათესავმან კაცმან: ანუ მცირემან და გინა დიდმან ამისა შლად და ქცევად ჭკუაყოს, კრულმცა არის პირველ დაუსაბამოსა ღმრთისა პირითა და უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა

---

[1] მისმინეთ. [2] ღირსი. [3] ძეგლსა. [4] გააჩნგს. [5] ამპყრას. [6] კაცსა. [7] აბრაგატი. [8] კასტრიბი.

ჩვენისა ღმრთის-მშობელისა მარადის ქალწულისა მარიამის მაღლითა, პატიოსანი[1] ჯუარი[ს] მადლითა და წმიდათა ათორმეტთა მოციქულთა და ათორმეტთა სამოციქულოთა საყდართა და მოსაყდრეთა მადლითა და შეიდთა კრებათა მადლითა და ათხაზეთის კათალიკოს-პატრიაქთა მადლითა, ქართლისა კათალიკოს-პატრიაქთა და მათთა მიმდგომთა მიტროპოლიტთა და მთავარეპისკოპოსთა და სხვათა ეპისკოპოსთა მადლითა და ყოველთა მართმადიდებელთა ეპისკოპ[ოს]თა მადლითა და ჯვარითა.

შე-მცა-ედების[2] ცეთრი გეეზისი[3] და ძრწოლა კაენისა, მოშთომა გმირთა, დაწუა რომელთა დანთქმულება მეგვიპტეთა, შიშთვილი ოდასი, მეხისტეხა დიოსკორესი, სირცხვილი ერასქენტი და საბიანესი და ყოველთა მგმობართა და უარისმყოფელთანმცა ღმრთისათა არის ნაწილი მძი.

და ვინცა მტკიცედ იპყროს, ღმერთმან აკურთხოს და წმიდამან კათოლიკე და სამოციქულო საყდარმან, ამინ, კირიელეისონ.

49. [ერთგულების წიგნი ზოსიმე კუმურდოელისა გასილ კათალიკოზისადმი]

[1519—1529 წწ.]

ქ. სახელითა ღმრთისათა მამისა, ძისა და წმიდისა სულისათა.

ესე წიგნი გაცადრეთ და მოგახსენეთ თქუენ, ყოველთა ჩრდილოეთისა ქედართა შორის უალრეს-[უ]ზენაეს-უალმატებულეს-უდიდებულესსა, წმიდასა[4] კათოლიკე საყდარსა მცხეთასა და მას შინა ღმრთივ-აღმართებულსა სუეტსა ცხოველსა, კუართსა სამეუფოსა და მირონსა ღმერთ-მყოფელსა და თქუენსა საჭეთმპყრობელსა ქრისტეს მიერ ყოველისა საჭართველოსა პატრიაქ კათალიკოზსა გასილის, ჩუენ, კუმურდოელ მთავარეპისკოპოზმან ზოსიმე, მას ჟამსა, ოდეს კუმურდოველად ჯელნი დამასხენ და თქუენმიერი კურთხევა მოვიღეთ.

ასრე და ამა წესითა: პატრონისა ათაბაგისა უზიანოსა საქმითა, თქუენნი და თქუენისა საყდრისა გაფყრელნი და ერთგულნი ვიყუნეთ სალმრთოთა და სჯულიერთა საქმითა.

რაც მცხეთისა საყდრისა წლითიწლად სამსახური გუმართებს, როგორაც სხუათა სამცხისა ეპისკოპოზთა, რაცოდენ ძალ-გუეძევას, არც ჩუენ დაგაკლოთ,

---

[1] +პატოსანი. [2] შემცაეემნების. [3] გეენისა. [4] წრასა.

და ვისცა] სჯულისა საქმეზედა გაუწყრეთ და შეუნდობელად ამყოფილოთ, ჩუენგანც შეუნდობელი იყოს. და ვინც აკურთხოს კურთხევისა მოწამენი ვიყუნეთ.

თქუენდად შემოუკითხავთ სხუა კელი არა დავიჭიროთ და არც სად თქუენსა სამწყსოსა უთქუენოთ კელი შევივლინოთ.

ვინც ეს გიტყუოს, თქუენგან უჯუარო იყოს და წმიდათა მოციქულთა და მამათა კანონსა ქუეშემც მყოფ არს.

ხელთაგი: ზოსიმე

50. [ჯუალოგის წიგნი გასილ კათალიკოზისა გიორგი ჯარმაულისადმი]

[1587]

ქ. სახელითა ღმრთისათა მამისა და ძისათა და სულისა წმიდისათა; მეოხებითა ყოველად წმიდისა ღმრთისმშობელისათა; ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისათა;

ოხითა და ვედრებითა წმიდათა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა, წმიდისა იოვანე წინასწარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელისათა და იოვანე ღმრთისმეტყუელისა და ქალწულ-მახარებელისათა, წმიდათა და ყოველად ქებულთა თაეთა მოციქულთა პეტრესითა და პავლესითა:

და ყოველთა ჩრდილოეთისა კედართა შორის უდიდებულესისა წმიდისა კათოლიკე მცხეთისა საყდრისა და მას შინა ღმრთივაღმართებულისა სუეტისა ცხოველისა, კუართისა საუფლოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა;

მინდობითა და შეამდგომელობითა ყოველთა ღმრთისა წმიდათა, ესე უკუნისამდე ჟამთა გასათაეებელი წიგნი და სიგელი მოგებოძეთ ჩუენ, ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზ-ად ბასილ, კითხვითა და ნება დართვითა მცხეთის[1] შვილთა-თა თქუენ, ჯარმაულსა გიორგის და შვილთა ძმათა გრიგოლს და აბიათარს და შვილსა ევთვიდილს.

მას ჟამსა, ოდეს ჩუენსა ჟამშიგან ჩუენითა კითხვითა მამულები იყიდე გეშაშვილისა ქერობიწისგან, მალეთა (sic) საკონე და ფონთხელაზედა თქუენის მიწისა ბოლოსა ჭალა და საგუდეს მიწა; კიდევე იყიდეთ იქვე ჭოობშიგან სახნიასაგან მიწა და ტყე, თქუენის მიწისა თავსა; კიდევე იყიდეთ კახეთას დედაბრიანთაგან მიწა სავენაჯე; კიდევე იყიდეთ

[1] მცხეთის.

ვარდიაშელისაგან ადაიანთა ვენაჯი, კიდევე იყვ-
დეთ ჯუარელთაგან საკნავი მიწები. ესე ყოველი ჩუენითა ნება-
დართვითა გიღდია.

და ჩუენსავე კათალიკოზობაშიგან მეეამეობით წამოგეჭედა გარეყანისძე და სოფელი ხატისწობენი წაგართოა. გაიბრწყინეთ და ღმრთისა სამართალმან შენი მკეიდრი მამული თქუენვე მოგცა.

და ჩუენცა სიგლითა ამით დაგიმტკიცეთ და მოგეცით სოფელი ხატისწობენი მისითა შესავლითა, და როგორცა პატრონმან [მ ე ფ ე მ ა ნ ლ ე ო ნ] დაგიმტკიცა და გიბოძა.

გჩონდეს და გიბეჭდნიეროს ღმერთმან კათოლიკე საყდრისა მცხეთისა და ჩუენსა ერთგულად სამსახურსა შინა სოფელი ხატისწობენი და რაცა ამაშიგან თქუენგან ნასყიდი მამულები სწერია.

ესე ასრე გაგრთაედეს და არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა სხუათა კათალიკოზთაგან და არცა სხუის ადამის ტომისა კაცისაგან.

ვინცა ეს მოგიშალოს, ჰრისხვასმცა დაუსაბამო ღმერთი მამა, ძე და სული წმიდა და ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი, ზეცისა და ქუეყანისანი; კრულ იყოს კაცი იგი ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა.

დამმტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს და წმიდამან დედაქალაქმან.

დაიწერა ჭოროწიკონსა ს ი თ, ჴელითა მდღელისა ბასილისითა.

ხელრიგი: ბუენ, ქრისტეს მიერ კურთხეული ქართლისა კათალიკოზი ბასილი კრებითა ვამტკიცებთ.

კათალიკოზი

51. [ᲛᲔᲤᲘᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲛᲐᲚᲐᲥᲘᲐ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲖᲘᲡᲐ ᲡᲕᲔᲢᲘᲪᲮᲝᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1682 წ. ახლოს]

ქ. სახელითა ყოველად სახიერისა ღმრთისა მამისა და ძისა და სულისა წმიდისაჲთა; მეობებითა ყოველად წმიდისა ღმრთის-მშობელისაჲთა; ძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა და პატიოსნისა ჯუარისაჲთა; შეწევნითა ყოველთა ღმრთისა წმიდათა ზეცისა და ქუეყანისაჲთა;

ესე დ ა წ ე რ ი ლ ი მოვაკსენე და შევსწირე ყოველთაქე ჩრდილოეთისა კედართა შორის უაღრესსა და უაღმატებულეს, უდიდებულესსა წმიდასა კათოლიკე სამოციქულოსა საყდარსა

მცხეთისასა[1] სალოცველსა და სახლსა ღმრთისა დიდებისა და მი-
შინა ღმრთივ-ალმოსრთებულსა სუეტსა ცხოველსა, კუართსა სამო-
ფოსა და მირონსა ღმერთ-მყოფელსა და წმიდა მყოფელსა, ანუ
ქრისტეს მიერ ქართლისა პატრიარქმან მალაქია
მას ჟამსა, ოდეს უღირსი ესე ღირს[2] ვიქმენ საჭეთ-პყრობად წმი-
დისა ამის ტაძრისა.

შევსწირე და მოვაკსენე ჩემ-მიერ ნაღუაწი და ჩემითა ღონის-
ძიებითა მოგებული:

ა (ერთი) ო მ ფ ო რ ი მძ[ი]მედ ნაკერი, შემკობილი თუალითა და მარგალიტითა.

ა „ ბ ი ს ო ნ ი, იგიცა მძიმედ ნაკერი, შემკობილი თუალითა და მარგალიტითა.

ა „ ე ნ ქ ე რ ი, იგიცა მძიმედ შეკერული, შემკობილი თუალითა და მარგალიტითა.

ა „ ს ა მ კ ლ ა ე ვ ნ ი, იგიცა მითვე წესითა ნაკერავი და შემკობილი თუალითა და მარგალიტითა.

ა „ ს ტ ი ხ ა რ ი, მძიმედ ოქროქსოილი თეთრისა ქაბისაჲ.

ა „ ქ უ ე რ თ ხ ი თეზის კაბილისაჲ, მძიმედ ოქროჲთა მოჭედილი შემკობილი თუალითა და მარგალიტითა.

ა „ დ ი დ ი ხ ა ტ ი ყ ო ვ ლ ა დ წ მ ი დ ი ს ა ჲ სრულიად ოქროჲთა მოჭედილი, შემკობილი ნაწილითა და თუალითა და მარგალიტითა.

მე-ბ (მეორე) ხ ა ტ ი მ ა ც ხ ო ვ რ ი ს ა ჲ ვეცხლითა მოჭედილი, შემკობილი თუალითა და მარგალიტითა.

მე-გ (მესამე) ხ ა ტ ი ყ ო ვ ლ ა დ წ მ ი დ ი ს ა ე ვე ვეცხლითა მოჭედილი, უძვოდ გამოსახული, შემკობილი თუალითა და მარგალიტითა.

მე-დ (მეოთხე) ხ ა ტ ი ნ ა თ ლ ი ს მ ც ე მ ლ ი ს ა ჲ ვეცხლითავე მოჭედილი, შემკობილი თუალითა და მარგალიტითა.

ორნი ხ ა ტ ნ ი წ მ ი დ ა თ ა მ თ ა ვ ა რ ა ნ გ ე ლ ო ზ თ ა ნ ი მიქელ და გაბრიელისნი ვეცხლითა მოჭედილი, შემკობილნი თუალითა და მარგალიტითა.

ორნი ხ ა ტ ნ ი წ მ ი დ ა თ ა და ყოვლად ქებულთა თჳთა მოციქულთა პ ე ტ რ ე ს ი და პ ა ვ ლ ე ს ი, ვეცხლითავე მოჭედილნი, შემკობილნი თუალითა და მარგალიტითა.

---

[1] მცხეთისა. [2] ღირს.

ამა ოთხთა ხატთა ვეცხლი ჩოლაყაშვილმან ქაჯა-
დური შემოსწირა; და მე ჩემითა საფასოჲთა მოვქედე და შევამკვეთინე
კიდევე შევსწირე სამღდელთ-მოძღუროჲ ყუელა-
საკიდი ხატი ოქროჲსაჲ ნაწილიანი, ძვირფასითა თუა-
ლითა და მარგალიტითა შემკობილი ოქროჲსა ჯაჭვთურთ.
სხუაჲ ცოტა ხატი ოქროჲსაცე მთავარანგელოზი-
სა მიქელისი
ერთი დიდი ბეჭედი ოქროჲსა ოქრო-ჯაჭვიანი
მეორე ცოტა ბეჭედი ოქროჲსაცე თუალიანი
ერთი დიდი ბეჭედი ვეცხლისაჲ ვეცხლის ჯაჭვიანი
ერთ[ი] დიდი ვეცხლის დეეატაფა; მეორე მისი შედეგი თასი
ვეცხლისაცე.
ესე ჩემ-მიერ[1] მცირედი შესაწირავი ვინცა და რამანცა გუარ-
მან კაცმან გამოაკუას საყდარსა მცხეთასა, წყეულ იყავნ ღმრთისა
პირითა.
კიდევე შევსწირე ერთი ქადილდის მეტაფრასი და ერთი
ძლისპირი ეტრატისა.
სამი ბედიური ჭაკი ცხენი მისითა ნამუნებითურთ; კვიცები
გაისყიდეოდეს, მისი ნავაჭრი სასაყდროდ დაიდებოდეს.

ხელრეა: კათალიკოზი

*კიდევე შემოვსწირე: ერთი კონდაკის დერი ვეცხლისაჲ ორგ-
ნით თავი ოქროჲსაჲ მძიმედ მოთუალული პატიოსნითა თუალე-
ბითა; ოთხი ჩინურის თეფში და ოთხი ჯამი; კიდევე ერთი თეფში
და ერთი ჯამი სხუაჲ ჩინურისაცე; ერთი ვეცხლის სურა; ერთი ვეცხ-
ლის მაშრაპა, ერთი მძიმე ოქროქსოილი ხაეედი, ექუსი ორხაო,
ადი ქუაბი სხვლი-წურილი, ორმოცდაათი თეფში სპილენძისაჲ,
სამი ზედადგარი, ორი ფანარი, ცხრა ჯამი სპილენძისაცე. ერთი
ვეცხლის ჯაჭვი გრძელი საყდრის კლიტეთა მჯარ-იღლიც დასაკიდი;
არის ნაკეეთი ასოცდაერთი თავითურთ; ოთხი ფეური კამბეჩი ჭბო-
იანი და ერთი ბეღა კამბეჩი.
კიდევ შევსწირე ერთი მთავარანგელოზის ხატი პერილეეტისა
თუალთზედა გამოჭრილი; ერთი ოქროქსოილი ქარაიის ბისონი,
მეფისა ლეონისაგან ბოძებული; ერთი მუშაბაზიანი სპი-
ლენძის მანკანა; ერთი ხალიჩა საკურთხეველის საყდარზედა დასა-
ფენელი; ერთი ორხაო გარეთსა საყდარზედა დასაფენელი; ერთი

---

[1] ჩემიერ.

* აქედან ნაწერი განსხვაებულია.

სეფისკუერის დასაჭრე[ლი] დანაკი, [თ]ევზის კბილის ტარ[ი]თა ვრო-ზარ-ნაშნიან[ი].

ზელრიეთ: კათალიკოზი

verso-ზე:

კიდევე ერთი დიდი დევატაეა; კიდევე ერთი ვეცხლის აბრაგი საზედაშე; ორას ოცი სული ცხუარია; რვა ჩინურის ჯამი.

მინაწერი მხედრულად:

1. ვერცხლის იარადის ნუსხა.
2. სიგელი ომფორის იარაღისა.

52. [წყალობის წიგნი გასილ კათალიკოზისა მცხეთის საყდრის შვილებისადმი]

[1516—1535 წწ.]

ქ. სახელითა დაუსაბამოისა ღმრთისა მამ[ისა], ძისა და სულისა წმიდისათა;

მეოხებითა ყოვ[ლად] წმიდისა ეხრწნელისა ეფროსად კერთხეულისა [დედოფ]ლისა ჩუენისა ღმრთის-მშობელისა და მარადის ქალწულისა მა]რიამისითა;

ძლიერებითა ცხოველს მყოფ[ელისა და პატი]ოსნისა ჯუარისათა, წმიდათა ზეცისა ძალთა მიქაელ [და გაბრიელისათა]. წმიდისა იოანე წინასწარმეტყუელისა, იოანე მახარებელ[ისა და ღმრთის მეტყუ]ელისათა, წმიდათა მოციქულთა პეტრესითა და [პავლესი]თა, სუეტ[ის ცხოველისა კუართისა სამეუფოსა და მირონისა ღმერთ-[მყოფელი]სათა:

თავს[მდებო]ბით, მინდობითა და შეამდგომელობითა ღმრთისა [წმიდათა] ზეცისა და ქუეყანისათა ჩუენ, ჭრისტეს ღმრთის[ა მიერ ქუერთხეელმა ქართლისა კათალიკოზ-პატრიაქმან გასილი ესე წყალ[ობის] წყალებისა (sic) სამკუიდრო წიგნი დ სიგელი მოვიბოძეთ თქუენ, მკ...* ეელთა კათოლიკე მცხეთისა საყდრისა შვილთა და მრავალფერად [ნამსახურსა] თევდოსის, ძეთა თათარასა, შენთა ძმათა თევდოსის, გიორგის და შენთა...* ესტატეს, ყურიეგშის, ვაჩეს, შალვას, დეონოსეს და ივანეს და სახ[ლისა თქუენ]ისა მომაეალთა ყოველთაეე.

მას ქამსა, როდეს კურთხეულსა კათალიკოზ დოროთეოზს თჩუენთეის დიდკართა ორის დღის მიწა წაეღო

1* აკლია ერთი სიტყვა.

...*და საბალჩავედ და სანაცლოსა ისიცა დაგვირებოდა. ანუ ჩუენ მ...*ლოდ ამოგიკუეთეთ ღალა, რასაცა ანუ მუხრანს ჰკრეფენ[თ] დ[ა] ანუ ნაჭუჭ]ბაქეთა. მისი ღალა არა გეთხოვებოდეს; არაც[ა] ჩუენგან და არ[ა] შემდგომ[ი]ად ჩუენსა სხეათა კათალიკოზ-პატრიაქთაგან, კითხვითა და ნება დართვითა [უოველთა]ვე საყდრის შვილთა. გჭირდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან [ჩუენსა] და კათოლიკე საყდრისა ერთგულად სამსახურსა შიგან.

და ვინცა ეინ მოგვიშალოს, რისხვასმცა დაესაბამოს ღმერთა შამა, ძე და სული [წმიდა] და უოველნი [წმიდანი] ღმრთისანი ზეცისა და ქუეყანისანი და ამა [ზემო] წერილთა [წმიდანი].

ამისნი დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურ[თხნეს და] წმიდამან კათოლიკე ეკლესიამან.

დაიწერა სიგელი ესე ქორონიკონსა...* ქელითა...* ლაზარესითა.

ხელთა: კათალიკოზი.

53. [წიგნი გასილ კათალიკოზისა სვეტიცხოველისათვის წართმეული მამულების დაბრუნების შესახებ]

[1516—1585 წწ.]

ქ. კათალიკოზმან პატრონმა გასილი ძმისწულთათუის დაიჭირა კენენელთა სამი კუამლი კაცი და სხუა სრულად პატრონს ბაგრატს მისცა. და მისაქცელი, თეკუნა და წერთუნის ნახევარი კოპინას შვილები დასახლა და დაუკარგა მცხეთაჲ; ასრე, რომე ასრე ჭერეთ არა გარდაწყუეტილა.

იქაუე წეროვანს იყიდა მოყალნეების მიწები, სასახლე და ჰერმარიანი. და იმისმა ძმისწულებმა კიდაე დაყიდეს ალაიანთა წისქუილი, ზეარი და მიწები, მარტაცი მცხეთის პურ-ღუინთა და ხანბითა და კიდაე მცხეთის მამული გამოიღეს ფასად სათალგმისი, და რეჭელი მამული, მცხეთის სასახლე.

რაგუარაცა თუითან მოეკიდა მცხეთასა დასაქცევარად, ალარცა სხეათა გამოუნახავს, მიყუეს ჭელი შინაურმა და გარეულმა მცხეთის მამულსა სასყიდრად და ასრე დაიკარგა, რომე რაცა სოფელი არის, ზოგან ნახევარი, ზოგან მეამედი აკლია, დაიკარგა მცხეთისათვის.

იმას უკანას ერთი სოფელი ფონთხელა ჰარმაიულმა

---

* აკლია ერთი სიტყვა.

იყოდა გეშაშვილისაგან. მოკითხული ქენით და თუ ყოველ-
ძის ქამშიგა არ დაკარგულიყოს, იმის წერილსა გარდააწერეთ.
და თუ მართალი იყოს, საჩივანი და ძმანი მისნი დაპყრობილ-
ბატონის დამჭერნი არიან.

როგორაცა ეს ყველა მტკნეთის დაქცევა და შეცოდება გაძლ-
ნდა, მეფემან საეკლესიო წაართუა და გააგდო; და იმისთავე ბრძა-
ნებითა ჩუენ მარტაცი წავართუით და მისსაე მემკუიდრესა მი-
ბოძეთ.

ხელითა: კათალიკოზი.

54. [წუალობის წიგნი კათალიკოზს თეოდოსისა რომანოზ მაღალაძისადმი]

[1542 წ.]

ჭ. სახელითა ღმრთისა სამგჳამოენად ცნობილისა ერთარსებისა, ერთუფლებისა და ერთმპრობებისა მამისა ღმრთისა, ძისა და ღმრთისა სულისა წმიდისათა;

ოხითა და შეწევნითა ყოვლად წმიდისა ყოვლად უბრწნელ და ყოვლად მიწმიუსებელისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის-მშობელისა და მარადის ქალწულ[ი]სა მარიამისითა;

ძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა და პატიოსნისა ჯუარისა ძელისა ცხორებისათა, რომელსა ზედა განკუართულ იქმნა ჯორცითა ქრისტე ღმერთი ჩუენი ძლევით შემუსრვად ბჭეთა ჯოჯოხეთისათა;

ოხითა და შუამდგომელობითა ერულთა მცველ-მმართველთა ცხორებისა ჩუენისათა წამისყოფით აღმასრულებელთა ღმრთისა ბრძანებათათა, დიდთა მთავართა ზეცისა ეჯორცოთაჲსა და ცხრა არეთა ყოველთავე ზეცისა ძ[ა]ლთათა, თანა მოქმედობა მდგომარეობითა ყოველთა ნაწმობთა დედათა ეზე[თაესისა მუცლით გამო დედისათ ქრისტეს თ[ა]ყუანისცემით მეუფედ მცნობელისა, უდაბნოს ქადაგისა ერთა ცუღლთა მაჩუენებელისა, წინამსრბოლისა და წინასწარმეტყუელისა და ნათლისმცემლისა იოვანესითა და სეხნის მობაძავისა და თანამეტომისა მისისა ძედ ქუხილსა წოდებულისა იოანე ღმრთის ჴეთქუისა და ღმრთის ძმისა მკერდსა მას სამეუფოსა მიყრდნობილსა და მიერ მცნობელ საკვირველთა მათ საიდუმლოთასა საყუარელისა მოწაფისა ქალწულისათა;

ოხითა და შეწევნითა, თანა მოქმედებითა ყოველთავე წმიდათა ღმრთისათა ზეცისა და ქუეყანისათა და რომელნი დაიკლნეს ქრისტესთუის და სისხლთა დათხევითა გუირგუინოსან იქმნნეს და

რომელთა დააჭერეს ღმერთი სათნოითა ცხორებითა და წმიდისა სულისაჲ ნიჭითა შინა სახელ მოკსენებულ იქმნნეს:

და ყოველთა ჩრდილოეთისა კედართა შორის უაღრეს უზენაესისა დედა-ქალაქსა მცხეთისა საყდრისა და მას შინა ღმრთივ აღმართებულსა სეტიხსა ცხოველისა, კუართისა სამეუფოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა;

ამათ ყოველთაე თაყვანისმდებობითა და შეუბრალებლობითა ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან გ ა რ თ ლ ი ს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ - პ ა ტ რ ი ა რ ქ მ ა ნ თ ე ო დ ო ს ი ეს უკუნისამდე გასათაუებელი და რასა გინდაე ქამთა ქცევა-გამოცვალებათა შინა მტკიცე და უძრაველი წიგნი და სიგელი მოგიბოძეთ ბრძანებითა ღმრთივ-გუირგუინოსნისა მ ე ფ ე თ - მ ე ფ ი ს ა ლ უ ა რ ს ა ბ ი ს ა თ ა და კეთხვითა და ნება დართუითა ყოველთაე მცხეთის შვილთაითა თქუენ, მ ა ღ ა ლ ი ს ძ ე ს ა ქადაგსა რომანოზს და თქუენსა შვილსა გ ე დ ე ო ნ ს და შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაე.

შეგიწყალეთ და გიბოძეთ მცხეთას მ ჭ ე დ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ი ო ვ ა ნ ე ს ეული სახლკარი მისითა ჭერ-მარნითა და ნატამალითა და ბახჩა-ბოსტნითა და დ ი დ უ ა მ ს მ ზ ე ვ ა ს ძ ი ს ეული საბეგროს ვენაჯითა.

და აწ დღესითგან წადმა გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდარსა და ჩუენსა ერთგულად ა ა მ ს ა ხ უ რ ს ა შინა თქუენ, მაღლისძესა ქადაგსა რომანოზს და თქუენსა შვილსა გედეონს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაე მცხეთის მჭედლის შვილის იოვანეს ეული სახლკარი ჭერ-მარნითა, ნატამლითა და ბახჩა-ბოსტნითა და დიდუამს მზეკაძის ეულითა ვენაჯითა.

და თუ ვიამე ამა შამფლისა სიგელი ჰქონდეს, მტკიცითა ამით სიგლითა გაგეცუდებია; და ვერავინ მოგესარჩლოს ვერა ადამის ტომი კაცი. და როგორც საყდრისაგან და ჩუენგან მტკიცედ და სამკვიდროდ ბოძებული არის, არა შეგაცვალოს და არა მოგეშალოს, არა ჩუენგან და არა შემდგომად ჩუენსა მომავალთა კათოლიკოზთაგან და არა სხუათა მებატონეთაგან.

ამისი დამამტკიცებელნი ღმერთმან და წმიდამან დედაქალაქმან სამოციქულო კათოლიკე საყდარმან მცხეთამან აკურთხნეს.

და შემცვალებელნი კრულ, წყეულ და შერუენებულ ყუნეს.

დაიწერა ბრძანება და სიგელი ესე ქორონიკონსა სლ, ჴელითა კარისა ჩუენისა მწიგნობრისა ა თ ა ნ ა ს ე ს ი თ ა.

მე, ქართლისა კათალიკოზი თეოდოსი კანონ-
თა ვამტკიცებ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

ბუმბერი: რომელი განჭსნათ ქუეყანასა ზედა, ჭსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

55. [საკათალიკოსო გამოსალების წიგნი ახალქალაქელ მოჯალნეთათვის]

[1546 წ.]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ქორონიკონსა სლდ. გამოიღებს ახალქალაქელი თავი კაცი ორნი მოყალნენი: ერთს ფერბერწსა და ერთს ცხუარსა. რასთენიც დღის ყანა უთქს, დღიურზედ ოთხი კოდი ღალა; ფერისთავსა ერთი ჩარექი ერბო.

ამას გარეთ საყველიერო: ერთი ლიტრა ყველი და ოცი კვერცხი; რიგისად გოჭი და ქათამი, მაღალი, საერო, ულაყი, საალდგომო: ძროხა, ცხურის სათეალაეი ათისთავი, მაღლის თავსა თანგა ოცდაორი.

ხელრთვა: კათალიკოზი

56. [წყალობის წიგნი მელქისედეკ გენათლისა ივანე ციცილაძისადმი]

[1548 წ.]

ჭ. ნებითა ღმრთისათა, ჩუენ, დიდისა და ცათა მობაძავისა ახლისა იერუსალემისა გენათისა ღმრთის მშობელსა, მთავარებისკათოზმან მელქ[ისედეკმან ესე] სამკვიდრო და საბოლოჲო გასათაეებელი წყალობისა სიგელი გიბოძეთ ერთგულათ და თავთადებით ნამსახურსა და ჩუენგან შეილულებ გაზრდილსა ივანეს [ციცილ]აძესა და თქუენთა შეილთა...* ოჭრობირსა და მომავალსა სახლისა თქუენისასა.

მას ჟამსა, ოდეს ივან წკებელაძე ამოსწყდა უნათესოთ, მისეული მამული გიბოძეთ სახლკარითა, ჭერ-მარნითა, ტყითა, გელითა, საწისქვილოთა და წყლითა...** სასაფლაოთა იმავე აღაგზედა[...** და ისიცა გიბოძეთ, იმავე აღაგზედა [ნიშნიასშვილისა] და მამულასშვილის ეული შიგანი აღაგი მოგიმატეთ; იმისი სანაკლო მამული სხვა მივეცით ნამნიასშვილსა და მამულასშვილსა.

---

* აკლია ერთი-ორი სიტყვა.

** აკლია ორი-სამი სიტყვა.

აძას გარეთ რაც სულმაძახ[შვილის მამული] ნაშნავს შვილის ეულსა და [მამულასშვილის] ეულს მამულსა მძართ აწყვეტილსა ცლით სულმაძასშვილსა მიეცით თოვანეს ბერისეული მამული მისითა საზღვარითა და მისითა კერძით საარჩომითა. ასრე შემოწერებია, [დღეს და დღის იქით ყოველი ვიშნის (sic) შვილი და მამულას-[შვილი]...* ლოთია, მამულითია, რომე თქუენ, ივანეს ცირლალაძესთანა და თქუენთა შვილთა და მომავალთანა საქმე არა აქუს რა. და დაუნაშვილისა გვარის კაცი გაგვი[ჯე]რებია სანაცლოთა.

ამას გარეთ [მოგეცით]: იდაძემან ადგილი დამიდვა ოხჳრნას და მოგეცით ისიც იმავე ოხჳრნას, გამეზარდასა და ფადლაძისეული მამული დ ტყე მოგეცით; აგრეგე ლობიუასეული მამული, ტყე მომიცემია ნაციხვარას ქეშეთ ნახევარი.

ამას გარეთ გიბოძა მეფეთ-მეფემან ბატონმან ბაგრატ გოდოგანს ორი ფუძე კაცი ზედაშიძე და მელითაურიძე, სიგლითა გიბოძა და დაგიმტკიცა. ჩუენც გიბოძეთ და დაგიმტკიცეთ ასრე, რომე ძველთაც საყდრის შვილი ყოფილიყვენით და სიგელიც გაქუს აღმამაშენებელისაგან და საყდრისა მელვიხეთ-უხუცესობაც გიწერია ძველთაგანვე სიგელშინა. აწე მელვინეთ-უხუცესობა ბატონმან მეფეთ-მეფემანც ახალითა სიგლითა შეგიწყალა და გიბოძა მელვინეთ-უხუცესობა და გელათისა და კურსებისა და გოდოგნ[ისა...** არა დაგაკლდებოდეს კურსებით ჩუენისა სახასო ბეგრისაგან ოცი დორა ღვინო და რაც პარტახტი იყოს, ათისთავი ღვინო არა დაგაკლდეს.

აგრეგე თეთრისა და საკლიავისა გამოსაველისაგანა ათისთავი არა დაგაკლდეს ნახევარი...** და სამუსტუმრო ორი თეთრი არა დაგაკლდებოდეს, დიაკვნის საყურთხი; აგრეგე რაც კაცი დაიორბეოდეს, ნახევარი ქალამ[ა]ნი არა დაგაკლდეს. აგრეგე საფ[ლ]ო(?) მოგვიცემია ზეით საზარსა ში[ნა] ღმრთის-მშობლ[ისა]..** შინგნით და სამი ტანი გარეთ.

აწე რამანც ძემან კაცისამან ესე ზემოწერილი შეგიშალოს, ჩუენგან ბოძებული, მასამცა მეორესა მოსულასა ჩუენათ ნუქმათ განიკითხავს.

ამისი მოწამე არის თავათ ღმერთი და [კაცთაგან]...* ანანია, ზაქა[რია] და...*** მუჰიფა ნიშნიანიძე...** დეკანოზი კურსებისა.

---

* აკლია ერთი-ორი სიტყვა.

** აკლია ორი-სამი სიტყვა.

*** აკლია სამი-ოთხი სიტყვა.

მე, გედეონ(?) დამიწერია თევდორიძესა და მოწ[ა]მეცა გარ აღმამშენებელის მწირველ[ი].

დაიწერა სიგელი ესე ქორონიკონსა ო[რას ოცდა] თექუსმეტსა.

ხელრთვა: გენათელი

57. [ერთგულების წიგნი საბა მტბევარისა დიმენტი კათალიკოზისადმი]

[1556 წ.]

ქ. ღმრთისა დაესაბამოსა, მამისა, ძისა და სულიწმიდისა და ყოველთა წმიდათა ზეცისა და ქუეყნისა თავსმდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა: თავსმდებობითა და შუამდგომელობითა ყოვლად წმიდისა დედოფლისა ღმრთისა მშობელისა, მარადის ქალწულისა მარიამისითა.

ესე უკუნისამდის გასათავებელი წიგნი მოგაჴსენე მე, მტბევარმა საბა, თქუენ, წმიდასა კათოლიკე სამოციქულოსა საყდარსა, თქუენსა საჭეთმპყრობელსა ქართლისა კათალიკოზსა პატრიაქსა დომენტის, მას ჟამსა, როდეს გუაკურთხეთ.

თქუენის საყდრის ერდგული და თქუენისა ბრძანებისა მორჩილი ვიყუენეთ. და რაცა ჩუენის ჴელისაგან გამოვიდოდეს, რჯულისა სიმაგრესაცა მოვიჭიროთ.

ამისა გათავებისა თავდებად თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი და სვეტიცხოველი მოგვიჴსენებია. ✝

58. [შეწირულების წიგნი ნიკორწმინდელ დავით საყვარელიძისა ნიკორწმინდისადმი]

[1559 წ. 24 ოქტომბერი]

... შენდა, არცა ერთი კეთილის საქმე მოგაკლდა შენ, უღრესო ყოველთა მწყემსთაო და [ქე]ბულო მღდელთ-მოძღვართა შორის, წმიდათა ნიკოლაოზ, დაგიდგინა წმინ ქრისტემან ღმერთმან საყდარსა მას ზედა მღდელთ-მოძღურებისასა განჭარვებად სიბნელესა მას საცთურისასა, მიფენად ბრწყინვალებასა მას ღმრთის მეცნიერებისასა მხოლოდ შობილისა ძისა მისისა და ყოველად წმიდისა სულისა.

აბელ მართალი ქებულ იქმნა ძღვნის შეწირვითა; აბრაჰამ საკვირველ იქმნა უცხოთა შეწყნარებითა და ყოველითურთ თავი შენი საკუეთრთხად მგრგუნლიად შეწირულად წარუდგინე და შესწირე ღმერთსა და ალი შენი დასდევ ცხოვართა შენთათვის სიტყვისაგან სახიერებისა დაწერილი და გაგება და სიმტკიცე ჩვენი.

ნებითა ღმრთისათა და შემოგწირეთ ღირსი და სამართალი მსახურებად ვყავთ აღმაცხენელისა წყალობისა თქუენისა ჩემდამო და

შემოგწირეთ ჩი წმიდაო მღდელთ-მოძღვარო ნიკოლაოზ, ჩვენ-თრიად ცოდვილმან მღდელთ-მთავარებისკოპოსმან ნიკორწმიდელმან დავით საყვარელიძემან, შემოგწირეთ და მოგახსენეთ თქვენად სადიდებლად და სულისა ჩვენისა საოხად და ბრალთა ჩვენთა აღსახოცელად.

და შემოგწირეთ მცირე ესე შესაწირავი ზევს ერთი გლეხი დონაძე ლაზარე, მისს ცოლშვილითა და ერთსახლითა, სახლკარითა ჰურ-მარნითა[1], სასაფლაოთა, ალაგთა, ვენახითა, ტყითა, საწისქვილოთა, საძებრითა და ფძებრითა, დღეს ამას იქით რისაც მჭონებელი იყოს, მართლის სამართლიანის საქმითა შემოგვიწირავს ყოველის კაცის უსადეოთ.

აწ აღწერილსა ამას ან მეფემან ან უფლისწულმან, სამღვდელომან თუ საერომან შლად ხელჰყოს, ისიმც შეიშლების სჯულის ქრისტიანობისაგან, მცხოველს მყოფელის ჯვარისაგან, შვიდთა კრებათა და ოთხთა პატრიარხთაგან; მასამც ეცემის ძრწოლა კაენისი მეხისტენა დიოსკორესი, შიშთვილი[2] იუდასი და ჩვენის ცოდვის ნაცვლად განიკითხვის მერმესა მას საუკუნესა.

ხოლო დამამტკიცებელი წერილისა ამის იყვენ კურთხეულ აწ და მიუკუნისამდე.

აწ არიან მოწამენი წერილისა ამის: უფლისაშვილი დავით. მე ჭიჭინაძეს მღვდელს სვიმონს დამიწერია და მოწამეც ვარ.

აღიწერა თვესა ოქტომბრის კდ, ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ ჩფნთ.

ბეჭედ: დავით

59. [ქართლის საკათალიკოსო მამულების სითარხნის გუჯარი]

[1559 წ. 1 დეკემბერი]

...ბარათაშვილისაგან...* [რ]ტყაძე მისითა მამულითა], თანგულაშვილი მი[სითა მამულითა]...* [უ]დაშვილი მისი[თა მამულითა].

სოფელი სხალდიდი მისითა სამართ[ლიანითა] მზღურითა,

სოფელი [წ]ინუბანი მისითა მზღურითა,

ნასოფლარი ძაღლისკევი მისითა მზღურითა,

ნასოფლარი შუაგომნი მისითა მზღურითა,

---

[1] ჰურ მარნითითა. [2] შიშთველება.

* აქლია თრი-სამი სიტყვა.

ნასოფლარი სათალგმენი მისითა მზღურითა,
სოფელი ქუაბნი მისითა მზღურითა,
უბიტი მისითა მზღურითა,
თელოვანი მისითა მზღურითა,
კარსანი მისითა მზღურითა,
ნაქულბაქევნი მისითა მზღურითა,
მუხადგეერდი მისითა მზღურითა,
არმაზის ციხე მისითა მონასტრითა და მისითა ბაჟითა და შესაველითა,
ციხედიდი მისითა მზღურითა,
ძეგუი მისითა მზღურითა,
სქსხორი მისითა მზღურითა, მისითა სამართლიანით მამულითა,
კავთისკევს გაგველი შვილისეული ჭამული ივანიაძეულითა და მონასტრითა, მისითა სამართლიანითა მამულითა,
ნიაბი მისითა მზღურითა,
გომნი მისითა მზღურითა,
მეტეხნი მისითა მზღურითა,
ჩოჩეთი მისითა მზღურითა,
ატენს წინუბნელნი, გორელნი და თბილელაჭვილნი, მათითა მამულითა, და გაგანაურას ზეარი,
ჯუდურეთს რაცა ძველითგ[ა]ნ მცხეთისა შეწირულნი გლეხნი და მამულნი არიან, მათითა სამართლიანითა მზღურითა,
ტანძიელნი მათითა მამულითა,
იმერჭევს მაჯანისძე და ცოლ,
ქორაზნას ვენაკნი,
სარკე მისითა შესაველითა,
დიდგორს სოფელი მთისი, პატრონის პაპის ჩუენის საეკლრო,
და დიღუამს ვენაკი,
თრიალეთს სოფელი გძანი და უკანა ბეშკენიშენი მათითა მზღურითა,
ახოტი ნას[ო]ფლ[ა]რ[ე]ბითა და ცეცხლაძენი მათითა მამულითა,
გორს რაცა ძველითგ[ა]ნ მცხეთის შეწირულნი ვაჭარნი და გლეხნი არიან, მათითა საბლკართა, ქულბაკითა და მამულითა.
გორისპირსა ზემო აჩალდაბა ფალავანდიშვი-

ლისაგან შემოწირული თერამქალი ჭიელი მაწველი მისითა საამართლიანითა მზღურითა.

ტ[ი]რძნის[ს] გელდიაშვილი, გუდაძე, ეწ
ძე და ფილიპაშვილნი მათითა მამულითა,
ზემო მეღუერეკის ერთი მრთელი მამული საგლეხო,
ცოტა მეღუერეკისი ნასოფლარი მისითა სამართლია-
ნითა მზღურითა,
ერეთს ორი კუამლი კაცი გაბრიელაი და მისი გან-
ყოფა, მათითა მამულითა,
სოფელი ქორდი მისითა მზღურითა,
ზაკუი მისითა მზღურითა,
სათიკარი მისითა მზღურითა,
სოფელი დისევი და მონასტერი მისითა შესავლითა და
მზღურითა,
ფლავს მრუველისშვილი მისითა მოსახტრითა და
მამულითა,
ვინჭველიძე მისითა მამულითა. ჭარეხელიძე მი-
სითა მამულითა, ცალუეერიძე[1] მისითა მამულითა,
აულბითს სამი საგლეხო: გეგველიშვილი, ლიპარი-
ტაშვილი და მიქლეტაური,
ვირშა მისითა შესავლითა,
წიახწყალთა ერისთვისაგან შემოწირული არზევე-
[ე]ბი მათითა მამულითა.
რუის[ს] მროველაშვილი მისითა მამულითა თავ-
ბერიძის სანაცვლოდ,
ქუეში მისითა მზღურითა,
ზერტი მისითა მზღურითა,
ლეხოხი და მამულხი ორიან, მათითა მზღურითა,
ვეღერი სოფელი მისითა მზღურითა,
რეკისკევს სამი მრთელი საგლეხო მათითა მამულითა,
ნიგოზანი მისითა მზღურითა, ქარციძენი მათითა მა-
მულითა, ტაირიშვილნი მათითა მამულითა,
ადიანი მისითა მზღურითა,
აგარა მისითა მზღურითა,
ტურათა მისითა მზღურითა,
ჭანის კონი უკილობველად მისითა საწყლისპირითა,

[1] ცალყუერიძე.

სოფელი ჩკუნური მისითა მზღურითა,
სოფელი მუხანი მისითა მზღურითა,
წყალმატრონა ნასოფლარი მისითა მზღურითა,
წეროვანი და ცირონი მისითა მზღურითა, მაკუ-
ჭაძენი მათითა მამულითა,
მარაფხანა ნასოფლარი მისითა მზღურითა,
თეკენა მისითა მზღურითა,
კასპი სოფელნი მათითა მამულითა,
ციხებდავი მისითა მზღურითა,
სოფელი კულენელნი მისითა მზღურითა,
აგრევე მისაქციელურნი საეკლრო ვითა სიგელშიგან
სწერია,
სოფელი ნავაზა მისითა მზღურითა,
აშს ოდიშელისძენი მათითა მამულითა,
ფონთხელა მისითა მზღურითა, კოპიანა შვილი*
და რაცა ქინძარათა სამცხეთო მამული არის, მათითა
მზღურითა,
ულუმბა მისითა შესაელითა**,
საგუდე მისითა მზღურითა,
კოდმანი მისითა მზღურითა,
სავანეთი ნასოფლარი მისითა მზღურითა,
შუა მუხნარი რაცა ძველითგან გაჩენილი არის, მისითა
წყლითა.

ესე როშელნიცა მამულნი და ქონებანი უწინარეს ჩუენს სულკურთხეულთა პაპათა და მამათა ჩუენთა, მეფეთა-მეფეთა შეეწირნეს თარხნად, თავისუფლად და შეუვალად დაემტკიცნეს, იგი ჩუენ ახლად გუკრითა ამით ვათარხნეთ და ვათავისუფლეთ ყოველისა სათხოვარისა და გამოსაღებისაგან.

არა ეთხოებოდეს და არა ეწერებოდეს არაოდეს და არასა ჟამსა შიგან: არა დიდი სათათრო ულუფა, არა წურილი საწერი მუდამი ულუფა, არა მეჯინიბეთა, არა ბაზიერთა, არა ახორსალართა, არა მეძაღლეთა, არა ულაყი ეთხოებოდეს, არა საკლავისა შემნახავნი, არა საჰზარეულოსა შეშის მზიდავნი და არა წყლისა მზიდავნი; და რაცა კაცისაგან მოიგონების და ანუ მწიგნობრისაგან დაწერების, არასთანა არა ეთხოებოდეს და არა ეწერებოდეს, არაფერი და არა სათხოვარი არა.

---

* „კოპიანა შვილი" დაწერილია სტრიქონის ზემოთ.

** „ულუმბა მისითა შესაელითა" ჩაწერილია სხვა ხელით.

და არავის რა საქმე უც მცხეთისა შესაცალსა შიგან, არა რით ჩუენით წარულენილთა მოსაქმეთა და მოასილთა და არა სხუასა ადგილისა მოურავთა. ვინცა მცხეთისა საქონებელსა აბლოს ლოს, არას დაბადებულსა და არას ნათესავსა კაცსა არა საქმე უც მცხეთისა შესაცალსა თანა: არა ბერი და არა ღვინო, არა ზრობა, საკლავი, არა სამუშაო, არასთანა არა. და ვითა არაგინ ღირსა, ვერცავინ მკადრე არს მტკიცედ ბრძანებულისა ამის ჩუენისა მოშლასა.

აგრე უცილობელად ყოელსა კაცისაგან მოგახსენეთ თქუენ, დიდსა და ცოტა მობაძავსა ახალსა იელუსალიმსა და სამკუიდრებელსა ჩუენსა დედა-ქალაქსა მცხეთას კათოლიკე ეკლესიასა და მას შინა სუეტსა ღმრთივ-აღმართებულსა, კუართსა სამეუფოსა და მირონსა ღმერთ-მყოფელსა და თუით საეუფლოსა ხატსა ღმრთისასა ჯელით უქმნელსა წარსამართებელად მუფობისა ჩუენისა და განგრძელობისათუის დღეთა ჩუენთასა და ნუგეშინის საცემელად ცოდვილისა სულისა ჩუენისა დღესა მას საშინელსა და ზარის საქცელსა, რათა გუეთხო წინაშე მსაჯულისა და დაგუიცუნე ორკერძოვე მტერისა საბრჯეთა და ყოველთაუე სავნებელთაგან.

და აჰა თქუენ, წმიდაო მღრდელთ-მთავართ მთავარო, პატრიოსახო და მიმგზავსებელო და თანა მერაბამეო წმიდათა მღრდელთ მოძღუართა ბასილი და გრიგოლისაო, ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ ო დ ო მ ე ნ ტ ი, ვითარცა ჩუენგან ასრე დამტკიცებულსა და განთავისუფლებულსა მართებს, ეგრეთ მგედრებელ მექმენ ღმრთისა მიერ მოსატევებელად ცოდვათა ჩუენთა; და ნუმცა დავიწყებულ ვიქმნებით ლოცვათა და ვედრებათა შინა თქუენთა.

და აწე ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმან, ანუ დიაცმ[ა]ნ, ანუ მძლავრმან მძლავრობით, ანუ უქუეყანესმან რჩომისათუის შეცვალოს და ჴელყოს ამისდა შლად და ქცევად. და რაცა ამას შიგან მცხეთისა საქონებელნი მაშულნი დაგუიწერიან, მისდა გამოსაჴუებად ანუ ვინ იუროს, ანუ მოციქულად შეეჭნას, ანუ რასცა მიზეზისა შემოღებითა შეცვალოს, შე-მცა-იცვლების სჯულისაგან ქრისტიანეთასა; რისხავსმცა დაუსაბამო ღმერთი, მამა, ძე და სული ცხოველი.

უკუეთუ მეფემან შეცვალოს, მეუფეო მეუფეთაო, შენ იგი შეცვალე დიდებისაგან შენისა.

უკუეთუ დედოფალმ[ა]ნ შეცვალოს, დედოფალო დაბადებულთაო, შენ იგი შეცვალე დიდებისაგან შენისა და ძისა შენისა.

და ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმან, ანუ დიაცმან მოიგონოს და შეცვალოს, ანუ საქმით ისაქმოს, ანუ თჳით თჳისთჳის,

ანუ სხვისათვის, აღიკვეცენ და მოისპენ ქუეყანით საწსენებელი მი-
სი; კრულმცა არს ცათა შინა და ქუეყანასა ზედა; შე-მცა-ედებას
ძრწოლა ქ[ა]ნისი, კეთრი გეზისი, შიშთვილი იუდასი, დანთქმა დათა-
თან და აბირონისი; ნესტორ და ორიგინეს თანამცა არს სამკუეთ-
რებელი სულისა მისისა; და მას ზედამცა დაესრულების ჴმა ოც-
ჯუარცმისა, რომელი თქუეს: «სისხლი მაგისი ჩუენზედა და შვილ-
თა ჩუენთა ზედა»*: და ასდამერვისა ფსალმუნისა წყეული მაზედამცა
დაჯჰდების.

და ვინ დ[ა]მტკიცოს, ღმერთმან ყოველი გაგებული მისი მტკი-
ცე ყოს.

დაიწერა გუჯარი ესე ჩუენი ინდიკტიონსა მეფობისა ჩუენისა-
სა დ, ქორონიკონსა სმზ, თუესა დეკემბერსა ა, ჴელითა მღრდელ-
მთწამონისა ქუათაჴევისა წინაძძღურისა ბ ე რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს ა
ფ ი ლ ი პ ე ს ი თ ა.

სხუა ჴელით:

როდესაც ეს გუჯარი დაესწერეთ, მაშინ არც ჯ ი ნ ჯ ვ ე ლ ი-
ძ ი ს მამული ჰქონდ[ა]თ, არცა ჭ ა რ ე ბ ე ლ ი ს ძ ი ს ა, არცა ც ა ლ-
უ ე რ ი ძ ი ს ა და არცა ტანძელი.

თუ ღმერთმან ქნას და ასეთი ქამი დაგუჭრეს, რომ მათი მამუ-
ლი დაგუჭრეს, საყდარს არ დაუჭიროთ; თუ არადა, ფიცის ცამტე-
ხად ნუ დაგვიდებთ.

ქორონიკონსა სმიგ*

ჴელრთვა: ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ეამტკიცებ პრძანებითა ღმრთი-
საითა.

ბეჭედი: მონა ღთისა ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე

ბეჭედი: გ ი ო რ გ ი

60. [ერთგულების წიგნი კახთ ეპისკოპოსებისა დღემენტი კათალიკოზისადმი]

[1556—1560 წწ.]

[ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა] მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა; მეოხებითა ყოვლად წმიდისა ღმრთის-მშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა, სვეტისა ცხოველისა, კვართისა საუფლოსა და მირონის ღმერთ-მყოფელისათა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა ზეცისა და ქუეყანისათა ესე ქამთა გასათავებელი

---

* მათე 27, 25.

** დედანში თავდაპირველად ყოფილა „რმგ", შემდეგ სხვა მელნით ჩაუმატებიათ ზ და ი, მიიღეს: „რსმიგ". (იხ. შენიშვნები).

წიგნი [გ]ვადრეთ და მოგვსენეთ თქუენ, კათოლიკე სამოციქულოსა ეკლესიასა სუეტსა ცხოველსა, კუართსა საუფლოსა და მართლა ძმერთ-მყოფელსა და თქუენ კათალიკოზ-პატრიარქსა პატრონსა დომენტიოს;

ჩუენ: ამბა ალავერდელმან ფილიპე, ბოდბელ ებისკოპოზმან ზაქარია, ნინოწმიდელმან მალაქია, რუსთუელ ებისკოპოზმან იოსებ, ნეკრესელ ებისკოპოზმან ბასილი, კაწარელ ებისკოპოზმან ევგნატი, ჭერემელ ებისკოპოზმან ანტონი, ხარჭამწელ ებისკოპოზმან კლიმი, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

ანუ საყდრისა ნიშანი, ანუ რჯულის საქმეზედა ვისცა გაუწყრე და გამოვენახო, ჩუენც გაუწყრეთ და გამოვენახოთ; და სადამდი თქვენ არა ნახოთ და შენდობა არ უბოძოთ, არც ჩუენ ვნახოთ და არც შენდობა მივსცეთ.

ამისად გათავებისად თავსმდებად ძმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი მოგვიხსენებიან.

ხელრეა: 1. ფილიპე

2. მალაქია(?)

61. [მრთგულების წიგნი დომენტი კათალიკოზისადმი]

[1556—1560 წწ.]

...[ძუე]ლითგან[ვ] წესი იყო, თქუე[ნ], წმიდასა და ცათა მობაძავსა, ყოელის საქრისტიანოსა განმანათლებელსა და მაკურთხეველსა კათოლიკე სამოციქულოსა [სა]პატრიაქოსა ეკლესიასა და თქუენსა საჭეთმპყრობელსა წმიდასა მეუფესა მეუფეთასა ქართლისა კათალიკოზს პატრიაქსა დომენტის, ასრე და ამა პირსა ზედა:

გიყუნეთ თქუენი ერთგულნი და გაუყრელნი, არას დაჭირებისათუის არა უღალატებელსგყოთ, რაც ღმრთისაგან ძალ-გუეძგას; და ვინც თქუენ შეუნდობლად გაჰადგათ, ჩუენგანც შეუნდობელი იყოს, სადამდის თქუენვე შეიწყალებდეთ.

ამისად გათავებისად თავსმდებად მარადის წყალობა აურაცხელი ღმრთთ და საშინელი და ცათა მობაძავი სუეტიცხოველი მოგვიჭსენებია.

62. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გედეონ მაღალაშვილისადმი]

[1562 წ.]

ქ. ჩუენ ქრისტეს მიერ ქურთხეულმან ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ მ ა ნ ნ ი კ ო ლ ო ზ ეს[ე] უკუნისამდე გასათაუებელი და რასაგინდაეე ცამთა ძცეცათა გამოცველილობათა შინა მტკიცე და უმცეეელი წიგნი და სიგელი მოგიბოძეთ ბძანებითა ღმრთივ-გვირგვინოსანისა მ ე ფ ე თ-მ ე ფ ი ს ა ს ვ ე მ ო ნ ი ს ი თ ა და კითხვითა და ნება დართვითა ყოველთა მცხეთის შვილთაითა შენ. მ ე ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ს ქალ[ა]ქსა გ ე დ ე ო ნ ს ა, შენთა შვილთა: რ ო მ ა ნ ო ზ ს ა და ნ ი კ ო ლ ო ზ ს ა, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა ყოველთაეე.

მას ჟამსა, როდეს ულთოთა აგარიანთაგან ქართლი აოხრდა და შენი ბიძაშვილი ამოსწყდა თათართაგან და თქუენ უმამულობასა ჩოლდით და შენის ბიძაშვილის კერძს მამულს გუეაჯენით, ჩუენ ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი, ვითაცა არავის მართებდა სხუას გვარსა საქადაგო მამული თქუენგან კლდე: და მოგიბოძეთ შეძულებით და მკუიდრად სოფელი ჩ ო ჩ ე თ ი, მ[ა]თითა[1] სახლითა, ეკლესი[ე]თა, ჭურ-მარნითა, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქუილითა, ეელითა, ეენახითა, სახნაეითა, მხდომრითა, ტყითა, სახლდირითა, ჭალითა, სათიბითა, სახმარითა და უხმარითა, საძებრითა და უძებრითა[2] და მისთა მიდგომითა სამართლიანითა ერთობ ყოველითა: და გ ო რ ს ფ უ შ რ უ კ ა უ ლ ი მამული და დიაკონისეული, და რაცა შენს ბიძაშვილს ან ჩ ო ჩ ე თ ს ა ან გ ო რ ს მამული ქონდეს, მ[ა]თითა მიდგომითა სამართლიანითა სრულიად და უკლებელად.

აწ დღეისითგან წადმა გქონდეს და გიბედნიეროს საყდრისა და ჩუენსა ერდგულად სამსახურსა შინა თქუენ, ქადაგსა გედეონს და თქუენთა შვილთა რომანოზს და ნიკოლოზს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა ყოველთაეე სოფელი ჩოჩეთი, რაცა[3] გორს მამული აროან, მითეე წესითა რაროგათაც შენს ბიძაშვილს ქონდა.

თუ ვისმე ამ მამულის ნიშანი ქონდეს, მტკიცითა ამით სიგლითა გაგეიცუდებია. ვინათგან სამკუიდროდ შენს ბიძაშვილს ქონდა, იგი სრულიად უმკუიდრო იქმნა.

აწ ეერავინ მოგესარჩლოს, ეერა იდგას ტომი კაცი, როგორც საყდრისგან და ჩუენგან მტკიცედ და სამკუიდროდ ბოძებულნი

---

[1] + მ[ა]თითა. [2] უძრავითა. [3] საცა.

არის. არა მოგვშალოს არა ჩვენგანა და არა შემდგომად ჩვენსა-მთა-
მაცალთა მეფეთაგან და კათალიკოზთაგან და არა სხვათა მეპატრონეთა
ნეთაგან.

თუ ვინმე ამისა შლად ხელყოს, შერისხული შენ დაუსაბამო ღმერთო, მამაო, ძეო და სულო წმინდაო; შენ ყოველად წმინდაო ღმრთისა-მშობელო, მისგან იძიე შური ჯვარის-მცემელთა ძისა შენისათა; კრულიც არის ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა შვიდთა კრებათა და ხუთთა პატრიაქთა მადლითა და ყოველთა ეპისკოპოზთა, ჩვენ გლახაკთა ჯვარითა.

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს, წმიდამან დედა-ქალაქმა [მ]ცხეთისა საყდარმა.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონს ხნ, ჭელითა ფრიად ცოდვილისა კარისა ჩვენისა მ წ ი გ ნ ო ბ რ ი ს ე რ ა ჯ ი ს ა თ ა.

ხელითა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

კიდეზე:

ჭ. გ ა რ ე თ უ ბ ა ნ ს კ ა ლ ო ბ ა ნ ი ს აქეთ ნასახლარი რომ არის ბ ე რ ძ ნ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ა. ეს ადგილი ჩვენი არის; თუ ან ვინმე დგას ან ცარიელია, ჩვენი საერთოა.

63. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გედეონ მაღალაძისადმი]

[1562—1565 წწ.]

... ძელისა ცხორებისათა, რომელსა ზედა გაჯვაბულნა იესო ქრისტე, უფალი] ჩვენი; ოხითა, შეწევნითა და თანამოქმედებითა დიდთა...* მსახ[ურთა] სიტყვისა ღმრთისათა და ბრძანებათა მისთა სწრაფით აღმასრულებელთა მიქაელ მკ[ედართ]-მთავრისა და გაბრიელ ქალწულისა მახარებელისათა და ცხრათავე ზეცისა ძალთა;

[ოხითა], შეწევნითა და თანაძალმწეობითა უდაბნოსა ქადაგისა ყოველთა სიწმინდ[ად] მომწოდებულ[ლისა] დედათა ნაშვთა ყოველთა უზენაესისა ქრისტეს სამოთ გამომკრთოლვარებითა თაყუანის-მცემელისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა და ნათლის-მცემელისა იოანესითა და წმიდისა იოანე ღმრთის-მეტყველისა და

* აქლია ერთი სიტყვა.

სამდედისა ქალწულისა და საყუარელ უკუდავისა მოწაფისათა, რომ-
ძელძან მკერდსა სამეუფოსა მიყრდნობითა აღმოიჩრიდნა წყაროვნებაა
ღმრთისმეტყველებისანი;

თანადგომითა წმიდათა თუალითმხილველთა და ქელით მსახურთა ღმრთისა განჯორცხელებისათა თავთა მოწაფეთა პეტრე რიტორისა და პაველე სამცამდე აღწევნულისა ათორთა და სამეოცდაათთა, რომელთა ქადაგებითა განათლდა ყოქელი სოფელი და სწავლითა მათითა მოიბადფურნეს ყოქელნი კიდენი ჰვეყანისანი;

ოხითა და თანადგომითა წმიდათა და ქრისტეს მიბაძვებით სისხლდათხევით წამებულთა მოწამებითა განწმენებით გვრგვნოსან ქმნილთა და წმიდათა ქალწულთა პოლუაწე მოწამეთა დედათა და მამათა მეუდაბნოეთა, მესუეტეთა, ფიჩოსანთა და რომელთა დააჯერეს ღმერთი სათნოთა ცხორებითა მათითა, —

ამათ ყოქელთა წმიდათა თავსმდებობითა, მინდობითა და შეამდგომელობითა[1] და, უფროსად ვთქუათ, თავსმდებობითა, შეწევნითა და თანამოქმედებითა ყოველად სასოსა და განმანათლებელისა და ემბაზისა ყოველისა საქართველოსა აღმოსავლისა კედართასა და პირველ ყოქელთა ქამთა სახლად ღმრთისა განკუთნვილისა წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა და მას შინა თანაშობა აღზრდით აღმომორჩებულისა სუეტისა ღმრთივ-აღმართებულისა და თანა წარსადინელსა მისსა და საგრილსა ქუეშე ფართეთა მისთასა მწყაროებელისა მიბრონისა ღმერთ-მყოფელისა და კუართისა ზეით-ქსოველისა, რომელი შეემოსა ღმრთივ-გუამოვანთა ჯორცთა და ამასთან შეამემომყუანებელობითა[2] ქრისტეს წინასწარმეტყუელისა და მეორისა წინამორბედისა მეორედ მოსლვისა მისისა ელიას ხალუნისათა, რომელი მკჳდრ არს ამასვე წმიდისა კათოლიკე ეკლესიასა, —

ამათ ყოქელთა ღმრთისა წმიდათა და ნებისმყოფელთა ზეცისა და ქუეყანისა თავსმდებობითა, მინდობითა და შეამდგომელობითა[1] ესე სამკჳდრო და სამამულო წიგნი და სოფელი და აქათ უკუნისამდე გასათევებელი და რასა გინდა ჟამთა შემოსრულობასა და გამოცვალებასა შინა მტკიცე და საქმით გათევებული და უქცეველი დაგიწერეთ და გიბოძეთ ჩუენ ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლისა კათალიკოზ-პატრიარქმან პატრონმან ნიკოლაოს ბრძანებითა და ნებადართეთა დიდისა და სახელგანთქმულისა ღმრთივ-გჳრგჳნოსნისა მეფეთა მეფისა სუი-

[1] შეამდგომელობითა. [2] შეაშემომყუანებელობითა.

მეოხისითა და თანამეცხედრისა მათისა დედოფალ-
დედოფლისა ნესტანდარეჯანისითა და ძეთა მათ-
თა: პირმშოსა და საყუარელსა გიორგი, ლუარსაბ
ნაზონჭმილისა არსენისითა.

შეგიწყალეთ და მოგეცით თქუენ მადალასძესა ქადაგსა გედეონს და ძესა შენსა რომანოზს და ძმისწულთა შენთა დავითს და ნიკოლოზს ნიაბს ქანაჩასძის გიცესეული მამული, რასაცა მჭონებელი ყოფილყო, გლეხნი, მიწანი და ვენაჯი სრულად და უკლებლად წისითა სამართლიანითა წყლითა, წისქჳლითა, მინდორითა ჭალითა, სათიბითა, მთითა და ბარითა, საჭმრითა და უჭმრითა, საძებრითა და უძებრითა.

და ამას ყორეთად კოდეც გიბოძეთ სხუა სამი გლეხი ჩუენის სახასოსაგან ძმისთჳს, რომელ სულკურთხეულმან დედოფალმან. დედამან ჩემმან წარმოგიყუანა კათოლიკე ეკლესიით სახლად თჳსად კახეთად სწაელისა ჩემისათჳს.

ხოლო შენ მიერ განსწაველსულ ციქმენ კითხვასა ღმრთით-სულიერთა წიგნთასა და გალობასა ანგელოზებრივსა, რომელ აღწევნულ ვიქმენ თავსა სრულებისასა კიდრე რიტორობად და ღრ[ა]ჰმატიკოსობად და მამამან ჩემმან დიდმან მეფემან ლეონ დიდად პატივგცა კეთილად აღზრდისა ჩემისათჳს და მრავალნი საფასენი მოგანიჭნა ცხორებასა შინა თჳსსა.

ხოლო ოდეს დირსმყო უფალმან დადგინებად კათოლიკე ეკლესიასა პატრიაქად მას ჟამსა მოგიბოძე სამი გლეხი მათითა მამულებითა მასვე სოფელსა ნიაბსა, სადა პირველ უწინარეს ჩემსა ებოძა დიდსა ჴელმწიფესა მეფეთ-მეფესა სეიმეონს ქანაჩასძის გივისეული მამულნი, გლეხნი, მიწანი და ვენაჯნი; და დიდისა მრჩათჳს მსახურებისა და აღზრდისა ჩემრჩათჳს მცირედი ესე უკუმოგიზღევ.

აწ გჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა და ჩუენისა ერთგულად სამსახურსა შინა ესე ჩუენგან ნაბოძვარი მამული შენ ჭალაგსა გედეონს და ძესა შენსა რომანოზს და შვილისშვილთა შენთა დავითს და ნიკოლაოზს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა ყოველთაგე, უცილობელად, უსარჩლელად, მოუდევარად და საჭმე უდებლად ყოველისა ადამის ნათესაისაგან უსაჭმოდ და შეძუელებით და ცკუდრად.

არა მოგეშალოს და არა შეგეცუალოს არას ქაშთა გამოცულილებისათჳს სადამდის თქუენი ნათესაი ცოცხალ იყოს არა ჩუენ, ქართლისა კათოლიკოზისა და არა შემდგომად ჩუენსა სხუათა საყ-

დრისა მბყრობელთაგან, არა მეფეთა და დედოფალთაგან და ნათესავისა კაცისაგან.

და თუ ვის რა ამა მაბეულისა ნიშანი და დაწერილი აქუნდეს და გამოჩნდეს, ყოველივე სიცრუითა ამით გაგვცუდებია და მტკიცე ესე ოდენ არს.

ხელითა კათალიკოზი

საბი ბექეცი: 1. რომელი განჰსწათ ქუეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს იგი ცათა შინა
2. შონა ღთისა ალექსანდრე
3. გიორგი

64. [შეწირულების წიგნი ხოფელ ნიკოლოზ წულუკიძისა ხოფისადმი]

[1589 წ.]

...ქებულსა და დიდებულსა ემაღლეს ყოვლად წმიდასა და უფროსად კეთილშეულსა დედოფალსა ხობისა ღმრთის-მშობელსა, ოდეს სხვა ხოფელი იჭდა და თათრისაგან გათხრებული და გაცუდებული საყდარი და მონასტერი იყო, ესე მოგვეცა ჩვენ, წულუკიძეს ხოფელს ნიკოლოზს, ესე აოხრებული მონასტერი და მამული.

ვიგულე და ვიგულსმოდგინე და შემოგწირეთ მცირე და კნინი შესაწირავი ესე შენ, თეთრწმიდასა ხობისა ღმრთის-მშობელსა თავს: ვერცხლის ბარძიმი და ფეშხუმი და კამარა. სამი ატლასის პერექლები, ერთი ოდიკი, ერთი ნაქსოვისა კრეტსაბმელი. ერთი ხელი შესამოსელი სტიხარი და ფილონი ნაქსოვისა, ოლარი ნაქსოვისა, სამკლავე ნაქსოვისა. ერთი დიდი ქვაბი სპილენძი გურიადამან მოვიტანინე, გავაჭედინე და შემოგწირეთ ჩვენის სულის სახსრად და სათხად.

აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცსამან ესე ჩვენგან შეწირული ნაღვაწი გამოგწიროს ანუ დადიანმან, ანუ დედოფალმა, ანუ ქათალიკოზმა, ანუ ეპისკოპოზმან, ანუ ხოფელმან, ანუ მესტუმრემან, ანუ დიდმან ანუ მცირემან, — რისხვაჲ თავად ღმერთი და ხოფისა ღმრთის-მშობელი, ქრისტეს საფლავი და სისხლი მეწამული გოლგოთა და ცხოველსმყოფელი პატიოსანი ჯვარი, სინა მაყვალი შეუწველი, მთაწმიდა.

წყეულ და შეჩვენებულ არს ოთხთა პატრიაქთაგან, სამსა ათორამეტთა მამათაგან; მასმცა ედების კეთრი გეზისი, შიშთვილი იუდასი, ღრჭენა კბილთა დიოსკორესი და იესოს ჯვარისმცმელთანაცა ნაც განიკითხვის მისი სული და ხორცი.

დაწმენტაცებელნი ამისნი აყეროხნეს ღმერთმან, ამინ, ამინ.

კიდევ ამას გარეთ ერთი მოსახლე კაცი თათრისაგან ვიყიდე სკემიკოჩი ფაცისა და მოვნათლე, დავასახლე ხოფს. და ვინც კანდალაკი იყოს, იმისთვის შიმიცემია და ყოველს წელიწადს ღმრთისმშობლობას ჩემი სულისათვის ცამს სწირევდეს. ვინაც ბევრები და ხუცები იყოს, იმიანათ* სწირევდეს.

დამიც ბეგარა: ერთი ცხვარი, ერთი ლოდარიკონი სანთელი, ორი შაურის საქმეველი, სამი კოკა ღვინო, ორი ჭილა ღომი; რაეთიც ეშოვებოდეს, თევზი და ყველი და კვერცხი მიართვან.

თუ ის დღე მარხვა მოხდეს, მეორე დღეს სახსნილო მიართვას და ჩემის სულისათვის ცამს სწირევდეს და მომიხსენებდეს. და შემომწირავს ხოფისა ღმრთის-მშობლისათვის ჩემი სულის სახსრად და საოხად.

და აწ ვინც გამოსწიროს, რომელიც ზემოს წყეულია და შეჩვენებია სწერია, ისიც მოიწევს მას ზედან და ხობის ღმრთის-მშობელიც, ამინ, ამინ.

ქორონიკონსა სმიზ.

ხელთაგა: ნიკოლოზ ხოფელი

გ. სხვა კიდევ ამას გარეთ ზამან ბარძიმისშვილი მოკვდა და მის ნიშანსა და ნაწირვში ამიყვანია ივანე და სარჯელია და კაკულიანი სერგია და ხატისდა შემოწირავს ხოფისა ღმრთის-მშობლისათვის ჰათის ცოლშვილით, სახლკარითა, ჰურ-მამულითა, მისის ყოველის ფერითა.

დამიც ჩემის სულისათვის ერთის საკლავის სანთელი ოთხი ლოდრიკონი. სხვა რაცა ეშართოს, ხოფელს მიართმევდეს.

და შემოწირავს ბე, წულუკიძის ნიკოლაოზს ხოფისა ღმრთის-მშობლისათვის.

რამანცა ძემან კაცისამან ესე გამოწიროს, ანუ დადიანმან, ანუ ვაზირმან, ანუ მესტუმრემან, ანუ სხვა ვინმემ ძემან კაცმან, მასცა რისხავს თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყნისანი და ხოფისა ღმრთის-მშობელი.

ხელთაგა: ნიკოლოზ

---

* აქ წყდება ხელნაწერი.

65. [ნუსხა წყალწითელას საეკლესიო გვგრისა]

[1570 წლ. ახლო]

1.* ქ. მართებს წ ყ ა ლ წ ი თ ე ლ ა ს: გ ი ო რ გ ი ს ს ვ ი ნ ტ რ ი ძ ე ს ა სანთელი ლიტრა ორი, ერთის ცხურითა. სამის ხუცის [წი]ნრვითა აღაბი.

2. მართებს გ ი ო რ გ ბ ე რ ი ძ ე ს გ ო გ ი ტ ა ს ა სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, [პური] გვერდი ერთი, ღვინო ათიანის კოკითა კოკა სამი, საკლავი ერთი ათის თეთრისა და ძღვენი ორი.

3. მართებს ბ ე ჭ ვ ი ა ს გ ი ო რ გ ბ ე რ ი ძ ე ს ა სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, ძღვენი ორი.

4. მართებს! ი ო ა ნ ი ა ს ჯ ა ნ ე ლ ი ძ ე ს ა სანთელი ლიტრა [ორი], ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი. საკლავი ათის თეთრისა, ძღვე[ნი].

5. მართებს ა ლ ფ ა ს ი ძ ე ს ძ მ ო ბ ი ლ ა ს სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი [ორ]ი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, საქრისტიშობო და საყველიერო ძღვენი.

6. მართებს... ღ ო მ ბ ა ა ბ ე რ ი ძ ე ს ა სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა საქრისტიშობო და საყველიერო ძღვენი.

7. მართებს დ ა თ ი კ ი ა ს ფ ო რ ი ძ ე ს სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი და საკლავი ათის თეთრისა და ძღვენი ორი.

8. მართებს ვ ა ჩ ნ ა ძ ე ს მ ი ქ ე ლ ა ს ა სანთელი ლიტრა ორი.

9. მართებს დ ე რ ე ლ ი შ ვ ი ლ ს ა თ ა ნ დ ი ლ ა ს ა და ს ი ხ ა რ უ ლ ა ს ა: სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ოთხი, პური გვერდი ორი, ღვინო კოკა ექვსი. საკლავი ორი ათათის თე[თრისა], ძღვენი ოროლი.

10. მართებს დ ა თ ი კ ი ა ს დ ურ უ ლ ი შ ვ ი ლ ს ა: სანთელი ლიტრა ორი.

11. მართებს გ ვ ე ნ ე ტ ა ძ ე ს რ ო ს ტ ე ვ ა ნ ა ს ა სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თეთრისა, ძღვენი ორი.

---

[1] +მართებს.

* ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

12. მართებს მიქელს კაკაბერიძესა ათთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თვითრისა, ძღვენი ორი.

13. მართებს მახარობელსა კაკაბერიძესა სანთელი ლიტრა ორი, ღომი გვერდი ორი, პური გვერდი ერთი, ღვინო კოკა სამი, საკლავი ათის თვითრისა, ძღვენი ორი.

14. მართებს მამამშვილას კასაპაშვილსა სანთელი ლიტრა ერთი.

15. მართებს ხელოსანს ჯანელიძეს დავითასა სანთელი ლიტრა ორი.

და რვა პარტახი სხვა არის. და რაც ამ კაცებს მართებს თითოს გლეხსა, ისრე თითოს პარტახს მართებს და ისრე გარდაიხადოს, ვინც დეესახლოს და ან ვინც ჭამოა.

ბეჭედი

66. [ყუალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა პატრონ ვახტანგისადმი]

[1574 წ. 14 მარტი]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, კითხვითა, მოწმობითა და ბრძანებითა მეფისა პატრონისა სეიმეონისითა და დედოფლისა პატრონისა ნესტანდარეჯანისითა ჩუენ, ქართლის კათალიკოზ-პატრიაქმან ნიკოლაოზ და ყოველთაგე მცხეთისშვილთა მოგვაკსენეთ და მოგვცეთ თქუენ, პატრონიშვილსა პატრონსა ვახტანგს ყურის ეგნის სანაცლოდ:

მონასტერი და სოფელი ერშა მისითა მესაკლითა რაჩიგადცა სეეტსცხოველს შემოსწირეთია. წიასწყალს არჩევები ერისთავსა რომ შემოუწირავს, მითვე წესითა; ერეთს გილაშვილი მისითა მამელითა; ზაკუი მისითა მზღურითა; სათიკარი მისითა სამართლიანითა მზღურითა; ქორდს, რაც სეეტის ცხოვლისა ყოფილა, მათითა სამართლიანითა; ტ[ი]რძნის[ა] რაც სეეტის ცხოვლისა ყოფილა, მათითა სამართლიანითა; ცოტა მედუღრეკისი მისითა სამართლიანითა; მელურეკის ენაჭი და სხვა რაც საჩუენო იყო; ახალდაბას ფალაგანდიშვილის შემოწირული საგლეხოები რაც ვარდანს შემოუწირავს, მისითა სამართლიანითა; ყველკაცუს ვარშის შეწი-

რულნი მიწანი რაოდგადცა აქამდი ჩუენ გუქონებია: ესე მოგუ-
რებია და დაგუინებებია ყურისუბნის სანაცლოდ.

ღმერთმან და სუეტმაცხოველმან გიბედნიეროს. ჩუენგანცა
კათოლიკე ეკლესიისაგან შენდობილნი იყუენით სოფელსა ამას და
დაუსრულებელსა მას საუკუნესა. ამინ.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა ხჲბ, თუე მარტსა ათო-
თხმეტსა

ხელითა: კათალიკოზი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

67. [1r] დავთარი ჟუთათისის საყდრის გავლისავალი გვგრისა*

[1578 წ.]

ნებითა ღმრთისაჲთა ჴორონჯოონსა ორას სამოცდა ექუსსა

1.** მართებს ქუთათისს საყდრის ყმასა ქასიდაძეს მთაღუარსა პურის ჭამა და ცხუნით სამსახური.
2. მის ძმას მიქელასა პურის ჭამა და ცხუნით სამსახური.
3. მართებს კიკორაძის პარტახტსა პურის ჭამა.
4. მართებს გურგენაულს ფაჩუაშვილსა პურის ჭამაჲ.
5. მართებს მეცერცვიასშვილიანეულსა პარტახტსა პურის ჭამა და სამსახური.
6. [V]. მართებს გზობიაშვილს ავთანდილასა თეთრი ოკი და სამსახური.
7. მართებს იობიძესა იობასა პერის ჭამა და სამსახური
8. მართებს ნასხიდას იობიძის პარტახტსა პურის ჭამა და სამსახური.
9. მართებს ნიკოლოზის შვილს იობიძესა პერის ჭამა და სამსახური.
10. მართებს უგრეხელასშვილსა პურის ჭამა და სამსახური.
11. მართებს ჩხეილაურსა პარტახტსა ომფორის სამსახური.
12. [2r] მართებს კახაშვილსა ომფორის სამსახური.
13. მართებს გოგაწითელასშვილსა საყდრის სამსახური და ქელოსნობაჲ.
14. მართებს მეგრელიძესა საყდრის ჭედა და ქელოსნობაჲ.

---

* სათაური და ყოველი მუხლის პირველი ასო დაწერილია სხვგვარით.
** ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

15. მართებს იანვნის პარტახტსა სამსახური.

16. მართებს ქუთაისის ყმას ავხაძეს გიორგის სანდოლის ჩამოსხმა, ცხენის სამსახური, პურის ჭმევა.

17. მართებს მეფაიტონეს გიორგის პურის ჭამა და სამსახური.

18. მართებს ავხაძეს ვაქიბედას ცხენის სამსახური, პურის ჭამა.

19. მართებს მაღლაკელიძესა ნახიდას ჭურჭლის სამსახური.

[V] არის ჭიმას, რუას-პირს რომე დიდი ცაცხვ დგას, საჭინიბო მარკოზის ყანის ქუემო და რითხს გამოღმა იოხვა.

არის ჭიმას სამოდო პარტახტები და ადგილები.

ჯიმასტაროს წყაროს აქათ დიდი შუხა რომე დგას, ბატონის ალექსანდრეს და ბაგრატის ველიცა აზის და თარჯიკაჲ, იმ წყაროს აქეთ საჭიმანშტართ არ არის. საქუთათლო არის.

20. ერთი მოსახლე თუთუბერიძე სადეკანოზო არის ღმრთის-მშობლის საყდრის.

[ახალსოფელს]*

21. მართებს ახალსოფელს მახარებელსა რუხვაძესა ღვნო კოკა ოცდა ხუთი ცხრიანითა, თეთრი ხუთი, ქათამი სამი, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, კუერკხი ოცი. სხუაჲ თეთრი ერთი, საყდრისა და სასახლის მუშაობაჲ, ზურის მუშაობ[ა]ჲ. ტკრთი.

თუ ღომი მუშაოს, ორი ნათიბალი ღომი გამოიღოს; და თუ არ მუშაოს ყანა, რეა ნათიბალი ღომი გამოიღოს.

[Bv] ქუაბს აქეთ ბანოჯას საზღურამდის მუხის წყაროიანა ქუთათლის არის სამოდო ქუთაისის საყდრამდინ**.

ბანოჯის საზღუარი კოდის წყაროს აქეთ სამანი რომ ასეია. იმას აქეთ, ქუაბას აქეთ შუხის წყაროიანით ქუთაისამდის ქუთაისისა ღმრთის-მშობლის შეწირულია.

22. მართებს ვაქიბედასა რუხვაძესა ღვნო კოკა ოცდახუთი ცხრიანისა, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათა-

---

* თეთეული სოფლის სახელის გასწორეც ქიდეზე შავი და წითელი შელით ნაბატი თოკეთით ხეულს ხიშნია.

** ეს წინადადება ჩაწერილია სხვა ხელითა და შელით.

ძი სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, საყდრის და სასახლის მუშაობ[ა]ჲ, ზურის მუშაობ[ა]ჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; და თუ არ მუშაოს, რვა ნათიხალი ღომი გამოიღოს*.

28. [V] მართებს ტაიბუყას ქაშიბაძესა ღუნო კოკა ოცდახუთი, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ტკრთი, ქათამი სამი, საყდრისა და სასახლის მუშაობ[ა]ჲ, ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; და თუ არ მუშაოს, რვა ნათიხალი გამოიღოს.

ახალსოფლის საზღუარი: მლაშის ღელეს და ფანიაურის თავს აქეთ ორიშიშის სოფლის საზღუარამდის, ახალსოფლის საზღუარი ეს არის; ჭუთათისისა ღმრთის მშობლის შეწირული არის**.

24. [4r] მართებს გოგიჩას მეგუაბიძესა საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ღუნო კოკა ოცდახუთი ცხრიანითა, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, საყდრისა და სასახლის მუშაობაჲ, ზურის მუშაობ[ა]ჲ, ტკრთი.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; და თუ არ მუშაოს, რვა ნათიხალი გამოიღოს*.

25. მართებს ხახუასი ბიბილასშვილსა ღუნო კოკა ოცდახუთი ცხრიანითა, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, საყდრისა და სასახლის და ზურის მუშაობაჲ, ტკრთი.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; და თუ არ მუშაოს, რვა ნათიხალი გამოიღოს*.

26. [V] ჰართებს მამისგულასა ატრიდონისძესა ღუნო კოკა ოცდახუთი ცხრიანითა, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ტკრთი, საყდრისა და სასახლისა და ზურის მუშაობ[ა]ჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; და თუ არ მუშაოს, რვა გამოიღოს.

27. მართებს ხუცესსა ტაბიძესა ღუნო კოკა ოცდახუთი ცხრიანითა, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი...***

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** ეს აბზაცი ჩაწერილია ცარიელ ადგილას სხვა ხელით და მელნით.

*** იქ თაგიშვილის აზრით, აქ დედანს თითო ფურცელი აკლია.

28. ...[5r] საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი. ტკბრთი, საყდრისა და სასახლისა და ზურის მუშაობ[ა]ჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვა ნათხალი გამოიღოს.

ამისა ჯუმალი: მოსახლის კაცისა ღვნო კოკა სამოცდახუთი, საკლავი ცამეტი, თეთრი სამოცდაჴუთმეტი, ქათამი ოცდაცხრამეტი, კუერცხი ორასა სამოცი, ღომი ნათხალი, მთავნი ბეგარა ოცდაექუსი.

29. მართებს ნატრიასა მელაძესა, რაცა სხუასა აზნაურსა მართებს, ისრე უნდა ქნას.

30. მართებს ქურციხაძისეულსა პარტახტსა ღვნო კოკა ოცდახუთი, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი [V] სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი. ტკბრთი, საყდრისა, სასახლისა, ზურისა მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვაჲ გამოიღოს*.

31. მართებს ითიანასეულსა პარტახტსა ღვნო კოკა ოცდახუთი, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი. ტკბრთი, საყდრისა, სასახლისა და ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვა გამოიღოს*.

32. [6r] მართებს ქორქოლიანისეულს პარტახტსა ღვნო კოკა ოცდახუთი, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ტკბრთი, საყდრისა, სასახლისა, ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვა გამოიღოს*.

33. მართებს ჴამაესწარასეულსა პარტახტსა ღვნო კოკა ოცდ[V]ხუთი, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი. ტკბრთი, საყდრისა და სასახლისა და ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა ჴუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვა გამოიღოს*.

---

* დატოვებული ცარიელი იდგილ ტექსტისათვის.

34. მართებს კუტიაძისეულს პარტახტსა ღვინო კოკა ოცდახუთი, საკლავი თორმეტის თვთრისა. ქათამი სამი, ფქვილი ხუთი, სხუაჲ თვთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ტკბილი. საყდრისა, სასახლისა, ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რეა გამოიღოს.

[7r] ლყობიშის საზღუარს აქეთ ჭანეთიანთ ქუთაისისა ლმრთის-მშობლის შეწირულია*.

35. მართებს ბადრიას ტყეშელაშვილისეულს პარტახტსა ღვინო კოკა ოცდახუთი. საკლავი თორმეტის თვთრისა. ქათამი სამი, თვთრი ხუთი, სხუაჲ თვთრი ერთი, კუერცხი ოცი. ტკბილი. საყდრისა და სასახლის [და] ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა წუმაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რეა გამოიღოს.

საყუთვის ტყე ქუტარის საზღუარს ზედათ ქუთათისამდე სამოდო არის, და ასათიანის საზღუარს აქათ.

ნაზურევსა ზუარი უნდა აწესოს; სასახლის ალაგი საბასთაჲ.

ამ პარტახტის ჯუმალი: ღვინო კოკა ას ორმოცდა[ა]თი, საკლავი ექუსი, თვთრი ოცდათექუსმეტი, ქათამი თურამეტი, კუერცხი ასი ოცი, ღომი თორმეტი ნათიხალი*.

[ორიშიშს]

36. [V] მართებს ორიშიშს კოსტანტაძესა ქრისტეშიასა ღვინო კოკა ოცი ცხრიანითა. საკლავი ერთი თორმეტის თვთრისა. ქათამი სამი, თვთრი ხუთი, სხუაჲ თვთრი ერთი, კუერცხი ოცი. საყდრისა, სასახლისა, ზურის მუშაობა. ტკბილი.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რეა გამოიღოს**.

37. მართებს დედულისასა კოსტანტაძესა ღვინო კოკა ათი თორმეტიანითა, საკლავი თორმეტის თვთრისა, და ექუსი კოკაჲ [ღვინო] ცხრიანითა, ქათამი სამი, თვთრი ხუთი, სხუაჲ თვთრი ერთი, კუერცხი ოცი, საყდრისა, სასახლისა, ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათიხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რეა ნათიხალი გამოიღოს**.

---

* ეს წინადადება ჩაწერილია სხვა ხელითა და წელნით.

** დატოვებული ცოტაოდენი ადგილი ტექსტისათვის.

38. [8r] მართებს მამაგულისა კოსტანტაძესა ღვინო კოკა ათი თორმეტიანითა და ექვსი ცხრიანითა, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუა თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, საყდრისა და სასახლის მუშაობაჲ, ტკრთი.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს, თუ არ მუშაოს, რვა გამოიღოს*.

39. [V] მართებს გუტიასა კოსტანტაძესა ღვინო კოკა ათი თორმეტიანითა და ექვსი ცხრიანითა, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუა თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ტკრთი, საყდრისა, სასახლისა, ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვა ნათხალი გამოიღოს*.

40. მართებს კეთილაისშვილსა კოსტანტაძესა ღვინო კოკა ათი თორმეტიანითა და ექვსი ცხრიანითა, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუა თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ტკრთი, საყდრისა, სასახლისა, ზურის მუ-
[9r]შაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვა გამოიღოს*.

41. მართებს მაისისძედსა კოსტანტაძესა ღვინო კოკა ოცი თორმეტიანითა და ექვსი ცხრიანითა, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუა [თეთრი] ერთი, კუერცხი ოცი, ტკრთი, საყდრისა და სასახლისა და ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვა ნათხალი გამოიღოს.

42. [V] მართებს ოქრობირასა კოსტანტაძესა ღვინო კოკა ცხრიანითა ოცი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი სამი, თეთრი ხუთი, სხუაჲ თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ტკრთი, საყდრისა, სასახლისა, ზურის მუშაობაჲ.

თუ ყანა მუშაოს, ორი ნათხალი ღომი გამოიღოს; თუ არ მუშაოს, რვა გამოიღოს.

ამისი ჯუაბალი: ღვინო კოკა თორმეტიანითა ას ოცი, ცხრიანითა ასი, საკლავი შვიდი, თეთრი ორმოცდაორი, ქათამი ოცდაერთი, კუერცხი ას და თთხი, ღომი ნათხალი თითხმეტი.

---

* დატოვებული ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

[ქუტირს]

48. მართებს ქუტირს [მატმახაშვილსა ხვ][*] ჭაჭანაძეს მგოლგობასა ღვთო კო[კაოლი რვიანითა][*].

48[1]. ჩიბურდანიძე ამათ ხალ[ი]ლი მართებს. შაგულიძენი ესენი შებეგრე არიან**.

11. [10r] [მართებს მატმახაშვილსა გელიასა ღვთო კოკა ოცი თორმეტია]*ნითა; ქორეპისკოპოზობით ჯუართან სამსახური და შინაყმობაჲ***.

[მაღლაკს]

45. მართებს მაღლაკს მიქელასა ივანჯანისშვილსა ღვთო კოკა ცხრიანითა ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი საქრისტესმობოჲ და სამარიობოჲ, კუერცხი ათი, ფინი და ლარძაყინი.

46. მართებს დანიელს ივანჯანისშვილსა ღვთო კოკა ცხრიანითა შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

47. [V] მართებს ნანუასა ივანჯანისშვილსა ღვთო კოკა ცხრიანითა შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

48. მართებს ივანჯანისშვილსა მახარბელასა ღვთო კოკა შვიდი ცხრიანითა, თეთრი თორმეტი, ქათამი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

49. მართებს დავითას ივანჯანისშვილსა ღვთო კოკა ცხრიანითა შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხოჲ ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

50. [11r] მართებს სიხარულასა ივანჯანისშვილსა ღვთო კოკა ცხრიანითა შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

51. მართებს ერთობით კვერნაძეთა ხალილი და ცხენით სამსახური****.

52. მართებს ალოძესა დედულისასა ღვთო კოკა ცხრიანითა ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვი, ფინი და ლარძაყინი.

---

* ყველაში მოთავსებული ტექსტი დედანში ხაზგადასმულია.

** ჩაწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

*** „ეპორეპისკოპოზობით ჯუართან სამსახური და შინაყმობაჲ“ ჩაწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

**** ეს მუხლი ჩაწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

53. მართებს მიქელასა ქორქოლიანსა ღვინო კა ცხრიანი ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

54. [V] მართებს ნასხიდასა ქორქოლიანსა ღვინო კოკა ცხრიანი[თა] ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი სამი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

55. მართებს ქორქოლიანსა გამეზარდასა ღვინო კოკა ცხრიანითა შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

56. მართებს თვალობასა ქორქოლიანსა ღვინო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი სამი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

57. [12r] მართებს გიორგას ქორქოლიანსა ღვინო კოკა ცხრიანითა ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

58. მართებს სიხარულასა ქორქოლიანსა ღვინო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი [და] ლარძაყინი.

59. მართებს ნიკოლოზს ქორქოლიანსა ღვინო კოკა ათი, თეთრი თორმეტი**, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

60. მართებს გოგიჩას ქორქოლიანსა ღვინო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი[V] ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

61. მართებს მიქელასა ქორქოლიანსა ღვინო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

62. მართებს გიორგის სარიდასშვილსა ღვინო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

63. მართებს ეკობას ქორქოლიანსა ღვინო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

64. [13r] მართებს ქორქოლიანსა მახარობელასა ღვინო კოკა ცხრიანითა თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი [და] ლარძაყინი.

---

* „ცხრიანითა" დაწერილია სტრიქონს ზემოთ დედნის ხელით.

** აქ სტრიქონს ზემოთ სწერია: „ცხრიანითა", რაც ხაზგასმულია.

66. მართებს ხაზარაძესა ხახუასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი ოცი, ქათამი ორი, სამარხო ცერცვ.

66. მართებს ხაზარაძესა სულხანასა ღვინოისკენ ცხრიანითა* ათი, თეთრი ათი, სამარხო ცერცვ.

67. მართებს ხაზარაძესა სიხარულასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი ათი, სამარხო ცერცვ.

67[1]. მართებს ერთობით მარდალიშვილებს ხადილით პურის ჭამა და ფარეშობით სამსახური**.

68. [V] მართებს ხაზარაძესა ნასიდასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* ათი, თეთრი ათი, სამარხო ცერცვ.

69. მართებს ხაზარაძეს ქვათირასა პარტახის ღვნო კოკა ცხრიანითა ათი[1], თეთრი ათი, სამარხო ცერცვ.

70. მართებს ბევროზაის პარტახტსა კოკა ღვნო, თეთრი ათი, სამარხო ცერცვ

71. მართებს შალაბერიძესა მეფისასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* თორმეტი, თეთრი თორმეტი, კუერცხი ათი, ქათამი ორი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

72. მართებს შალაბერიძესა ივანასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* ექვსი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

73. მართებს შალაბერიძესა საყვარელასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი [და] ლარძაყინი.

74. მართებს შალაბერიძესა გიორგასა ღვნო კოკა თორმეტი ცხრიანითა, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი [და] ლარძაყინი.

75. [141] მართებს შალაბერიძესა ნასიდასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

76. მართებს შალაბერიძესა აზალბედასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი და ლარძაყინი.

77. მართებს შალაბერიძესა სიხარულასა ღვნო კოკა ცხრიანითა* თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ, ფინი [და] ლარძაყინი.

---

[1]—ათი ცხრიანითა.

* "ცხრიანითა" დაწერილია სტრიქონს ზემოთ დედნის ხელით.

** ეს მუხლი ჩაწერილია სხვა ხელით და მელნით.

78. მართებს მალაბერძესა ათანასეს პარტახტსა ღვინო კოკა ცხრიანითა* შვდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ. ფინი და ლარძაყინი.

79. [V] მართებს ხაძირის ქუათასიძის პარტახტსა ღვინო კოკა ათი, თეთრი ათი, სამარხო ცერცვ.

80. მართებს ბევრთზის პარტახტსა ღვინო კოკა ათი, თეთრი ათი, სამარხო ცერცვ.

81. მართებს შვილიას კერძისა პარტახტსა ღვინო კოკა თოთხმეტი.

82. მართებს ქორქოლიანის მახარასა პარტახტსა ღვინო კოკა ცვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ. ფინი და ლარძაყინი.

83. მართებს მამისიმედსა ქორქოლიანის პარტახტსა ღვინო კოკა შვიდი, თეთრი, თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ. ფინი [და] ლარძაყინი.

84. [15r] მართებს ქორქოლიანის ბოსტომას პარტახტსა ღვინო კოკა შვდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ. ფინი და ლარძაყინი.

85. მართებს ვაქიბედას პარტახტსა ღვინო კოკა ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ. ფინი და ლარძაყინი.

86. მართებს ადიძეს ადვსებასა პარტახტსა ღვინო კოკა ათი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი. სამარხო ცერცვ. ფინი და ლარძაყანი.

87. მართებს ამა მაღლაკელთა ხორის ზიდვა და სადაცა დაეჭირების საძძლავრო საქმე; სასილსა ზედა ხარ-ერმოთი სამსახური.

88. მართებს ანანასა და დათუასა**.. ღვინო კოკა თოთხმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი, სამარხო ცერცვ. ფინი [და] ლარძაყინი.

[ფარცმანაყანევს]

89. [V] მართებს ფარცმანაყანევს კილაძესა ნასბედასა ღვინო კოკა ცხრიანითა თორმეტი, თეთრი თორმეტი. ქათამი ორი, კვერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

---

* „ცხრიანითა" დაწერილია სტრიქონს ზემოთ დედნის ხელით.

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ერთი-ორი სიტყვისათვის.

90. მართებს კილაძესა მუხურაისა ღვნო კოკა თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

91. მართებს ლილაძესა ჩიტასა ღვნო რვიანითა სამოცი

92. მართებს შვილიას კილაძესა ღვნო კოკა ცხრიანითა თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

93. მართებს კილაძესა ივანასა ღვნო კოკა თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, სამარხო ცერცვ, კუერცხი ხუთი.

94. [161] მართებს გვტიასა კილაძესა ღვნო კოკა ცხრიანითა ცამეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი*, სამარხო ცერცვ.

95. მართებს გიორგასა კილაძესა ღვნო კოკა ცამეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი შვიდი, სამარხო ცერცვ.

96. მართებს კილაძესა თეიღიასა ღვნო კოკა ეგესი, თეთრი ხუთი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

97. მართებს ხუხალასა ღვნო კოკა ათი, თეთრი ხუთი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

98. მართებს ლილაძესა ნასხიდასა ღვნო კოკა სამოცი.

99. მართებს გუგუტასა ლილაძესა ღვნო კოკა რვიანითა ორმოცი[1].

100. [V] მართებს ლილაძესა მახარასა ღვნო კოკა რვიანითა ოცდა[ა]თი.

101. მართებს ლილაძესა სარგისასა ღვნო კოკა რვიანითა ოცდა[ა]თი.

102. მართებს ვაჟიბედას კილაძის პარტახტსა ღვნო კოკა ცამეტი, თეთრი [თორ]მეტი, ქათამი ორი, კუერცხი შვიდი, სამარხო ცერცვ.

103. მართებს გიორგის კილაძის პარტახტსა ღვნო კოკა ცამეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

---

[1] — თრჭოლი რვიანითა.

* გადასწორებულია: „ორათი".

104. მართებს დემეტრეს კილაძის პარტახტსა ღვინო კოკა ცამეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, დამარხო ცერცვ.

105. [17r] მართებს გოგუტას ძმობილასშვილის პარტახტსა ღვინო კოკა ცამეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

106. მართებს მამაისას კილაძის პარტახტსა ღვინო კოკა ცამეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

107. მართებს ქრისტეშიას კილაძის პარტახტსა ღვინო კოკა შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

108. მართებს დავითას კილაძის პარტახტსა ღვინო კოკა შვიდი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

ამათ ყველასა მართებს ყდა და ლარტყაჲ; ღვინო, ვისიც გუერდს არ უწერია, ცხრიანი კოკა მართებს.

109. მართებს მესხეთს მოციწარაშვილსა ივანასა კოკა ღვინო ცხრიანითა ოცი, საკლავი ერთი ათის თეთრისა, ქათამი ერთი, კუერცხი ათი*.

[ჩუნეშს]

110. მართებს ჩუნეშს კუტივაძესა მახარობელასა ღვინო კოკა რვიანითა შვიდი, თეთრი ათი, ქათამი ერთი, კუერცხი ხუთი, ღომი ნათთხალი სამი.

111. მართებს კუტივაძესა ოქროპირასა ღვინო კოკა შვიდი, თეთრი ოცი, ქათამი ერთი, კუერცხი ხუთი, ღომი ნათთხალი სამი.

112. მართებს კუტივაძესა ხუტუასა ღვინო კოკა შვიდი, თეთრი ოცი, ქათამი ერთი, კუერცხი ხუთი, ღომი ნათთხალი ხუთი.

113. [18r] მართებს კუტივაძესა შოხელასა ღვინო კოკა შვიდი, თეთრი ოცი, ქათამი ერთი, კუერცხი ხუთი, ღომი ნათთხალი ხუთი.

114. მართებს კუტივაძესა მამის მამასა ღვინო კოკა შვიდი, თეთრი ოცი, ქათამი ერთი, კუერცხი ხუთი, ღომი ნათთხალი ხუთი.

---

* ეს მუხლი აქ ხაზვადასმულია' და ტექსტი გადატანილია 151-ე გ. ხლში, რომლითაც იწყება ს. მესხეთის გამოსაღების ნუსხა.

[ოფისკვჯს]

115. მართებს ოფისკვჯს ბლუიძესა ახალ ბატ-
სა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი ათის თეთ-
რისა, ქერი ნათხალი ერთი, ქათამი ერთი, კუერცხი საძღუნოჲ.

116. მართებს ლაღაძეს ქოქუასა და ხახუტას
კვარტელიძესა ღომი ურემი ერთი, საკლავი თორმეტის
თეთრისა, ღვნო კოკა ცხრიანითა ოცი, ქათამი სამი, სასუქი საქრის-
ტეშობო და საკლავისა.

[პატრიკეთს]

116[1]. მართებს პატრიკეთს ნარჩომაშვილებს ოცი
კოკა ღვინო, ერთი საკლავი, ორი ქათამი, მისი ღომი*.

117. [V] მართებს ბლუიძესა მახარობელასა ურე-
მი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი ათის თეთრისა, ქე-
რი ნათხალი ერთი, ქათამი ერთი, საძღუნო კუერცხი.

118. მართებს ბლუიძესა რატიასა ურემი ღომი ერთი,
ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ათის თეთრისა, ქერი ნათხალი ერთი, ქა-
თამი ერთი, საძღუნო კუერცხი.

119. მართებს ბლუიძესა ნასხიდასა ურემი ღომი
ერთი, ღვნო კოკა ათი, საკლავი ათის თეთრისა, ქერი ნათხალი
ერთი, ქათამი ერთი, საძღუნო კუერცხი.

ამ ბლუიძეთა ღვნო ათიანითა მართებს.

[ბუკისუბანს]

120. მართებს ბუკისუბანს რევისშვილსა ლიტ-
რა სასთელი თოთხმეტი, პურის ჭამა და ძღუენი.

[გეგუთს]

121. [19r] მართებს გეგუთს გაბუნიას ორს განაყოფ-
სა იგოანესა და მისს ძმასა თივა ზნაჲ ცხრაასი, თეთრი ექვსი,
ქათამი ერთი და შინ ჩადგომით სმაჲ-ჭამა და ცხენით სომსპური
ნიადაგ.

[ბაშს]

122. მართებს ბაშს როსტიასა ცეტიძესა ურემი
ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთ-
რო თევზი, სამარიობო ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, საჯინიბო მჭა-

---

* ეს მუხლი ჩაწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

დი ხელი ოცდა[ა]თი, ჩარექი მკედი ერთი, შექნილი მჭადი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძიღე, მარილი, ნიორი, საკლავსზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

123. მართებს ქრისტეშიასა სვანიძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ორი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარიობო ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, საჯინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, ჩარექი მკედი ერთი, შექნილი მჭადი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძიღე, მარილი, ნიორი, საკლავსზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

124. [V] მართებს მაშუტიასა სუანიძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარიობო ქათამი ორი, კუერცხი ათი, შექნილი მჭადი ერთი, ხელი მჭადი საჯინიბო ოცდა[ა]თი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძიღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

125. მართებს ძუნიასა ნონიასშვილსა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარიობო ქათამი ორი, კუერცხი ორი, საჯინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, ჩარექი მკედი ერთი, შექნილი მჭადი ერთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ და ტკრთი, მძიღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

126. მართებს თათვიასა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარიობო ქათამი ორი, საჯინიბო მკლავი მჭადი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი და მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძიღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

127. [20r] მართებს ნასხიდასა კაშმაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათანი ორი, სათეთრო თევზი, სამარიობო ქათამი ორი, საჯინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძიღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

128. მართებს მახუტასა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარიობო ქათამი ორი, კუერცხი ერთი, საჯინიბო მჭადი ხე-

ლი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი და ყველი, კუერცხი, თევზი.

129. მართებს სიხარულასა ნაცვლისშვილსა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჯინიბო მკლავი მჭადი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

130. მართებს ხუცესსა ნაცვლიშვილსა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, [V] საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჯინიბო ხელი მჭადი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი და კუერცხი, თევზი.

131. მართებს გოგიჩასა მუხლუხიძესა ურემი ღომი ერთი, საკლავი ერთი, ღვნო კო[კა] ოცი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი, საჯინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

132. მართებს ნავროზას მუხლუხიძესა ურემი ღომი ერთი, საკლავი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჯინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი*, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

133. მართებს თევდორას კაშმაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჯინიბო ხელი მჭადი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი**.

134. [21r] მართებს ნასხიდასა კაშმაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო

---

* „ნიორი" ხაზგადასმულია.

** ეს მუხლი დედანში ხაზგადასმულია.

თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, მკედი ჩარექი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი. კუერცხი. თევზი.

135. მართებს მიქელასა ხალბაკიძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი საკლავზედა ყველი. კუერცხი. თევზი.

136. მართებს ნინიას ხალბაკიძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

137. მართებს ნიკოლოზს გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, ტკრთი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

138. [V] მართებს მამისთვალასა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, ტკრთი, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

139. მართებს ნასხიდასა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

140. მართებს მამისიმედსა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, კუერცხი ათი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუ-

შთაბაჭ სასახლისაჭ, მძიდე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

141. მართებს ღმერთისაჲსა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვინო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, ს[22r]მარილობო ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შეკნილი მჭადი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკბრთი, მუშაობაჭ სასახლისაჭ, მძიდე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

142. მართებს მეფისასა მუხლუხიძესა ურემი ღომი ერთი, ღვინო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შეკნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკბრთი, მუშაობაჭ სასახლისაჭ, მძიდე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

143. მართებს მახარობელსა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვინო კოკაჭ ოცი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, ტკბრთი არაჭ, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შეკნილი ერთი, მკედი ჩარექი ერთი, ხელოსნობით სამსახური, მძიდე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

144. [V] მართებს ხახუტასა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვინო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შეკნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკბრთი, მუშაობაჭ სასახლისაჭ, მძიდე, ნიორი, მარილი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

145. მართებს თევდორასა მეგრელსა ურემი ღომი ერთი, ღვინო კოკა ოცი, საკლავი ერ[თ]ი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შეკნილი ერთი, აქს სხუაჭ ერთი პატახტი მინამატ[ე]ბი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკბრთი, მუშაობაჭ სასახლისაჭ, მძიდე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

146. მართებს მამობილასა მუხლუხიძესა ურემი ღომი ერთი, ღვინო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შეკნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკბრთი, მუშაობაჭ სასახლისაჭ, მძიდე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

147. [23r] მართებს ინანასა გერაძესა ურემი ღომი ერთი, ღვინო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, სამარილობო ქათამი ორი, კუერცხი ორი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შეკნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკბრთი, მუშაო-

ბაჲ სასახლისაჲ. მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

148. მართებს შთშიასა ღანდურიძესა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, საშარიობო ქათამი ორი, კუერცხი სამი, საჭინიბო მჭადი ხუთი, შექნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

149. [V] მართებს ქაროზანიძისა ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, საშარიობო ქათამი ორი, კუერცხი ოთხი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ, მძაღე, მარილი, ნიორი, საკლავზედა ყველი, კუერცხი, თევზი.

150. მართებს მამესნარასა...* ურემი ღომი ერთი, ღვნო კოკა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, სათეთრო თევზი, საშარიობო ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, საჭინიბო მჭადი ხელი ოცდა[ა]თი, შექნილი ერთი, ჩარექი მკედი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ სასახლისაჲ.

მართებს აწ ამა ბაშელთა ყოველთა ოცდა[ა]თ-ოცდა[ა]თი ხელი საჭინიბო მჭადი, თჳთო შექნილი მჭადი, თჳთო ჩარექი მკედი, მძაღე, ნიორი, მარილი, თევზაობაჲ, ტკრთი და სასახლის მუშაობაჲ, ღვნო ყველასაჲ თორმეტიანითა ლიტრის კოკითა მართებს.

მართებს ბაშს კუამლის თავს თჳთო პურის ჭამა, რითაც შეეძლოს რიკრიკაი, საროკითა მოსადების ბადის მკედი, სხუა ნაეტიკის ბადეს გარდაის.

[24r] მართებს მოსასახლესა ღვნო კოკა თორმეტიანითა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი.

მართებს მესალობესა ღვნო კოკა თორმეტიანითა ოცი, საკლავი ერთი, ქათამი ორი, საბატკობო[1], პურის ჭამა, რიკრიკას ეტყუან. ყოველთაჲ ზრახად ბაშელთა მართებს.

[მესხეთს]

151. მართებს მესხეთს მოციანარაშვილსა ივანასა ღვნო კოკა რვიანითაჲ ოცი, საკლავი ათის თეთრისა, ქათამი ერთი, კუერცხი ათი**.

---

[1] ს[ა]ტომი.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი გვარის ჩასაწერად.

** ამ მუხლის ტექსტი ჯერ 109 მუხლად ჩაიწერა, ხოლო შემდეგ წაიშალა.

152. მართებს გორგოძესა აბრამასა ღვნო კოკა ცხრიანითა თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ერთი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ.

153. მართებს აბუდალაძეს გიორგას ღვნო კოკა ცხრიანითა ოცი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ*.

154. [V] მართებს გორგიძესა მამატასა ღვნო კოკა ცხრიანითა თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ.

155. მართებს გორგიძესა ათანდილასა ღვნო კოკა ცხრიანითა თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ.

156. მართებს აბუდალაძესა შედანასა ღვნო კოკა ცხრიანია ოცი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ.

157. მართებს აბუდალაძესა დათუნას ღვნო კოკა ცხრიანითა ოცი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ*.

158. მართებს ცქვნაძესა ღვნო კოკა რვიანითა თოთხმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ.

159. [25r] მართებს ლაღაძეს გიორგის ლიტრა სანთელი ერთი, შინაყმობითი სამსახურით.

160. მართებს ახალ მოსახლესა ცქვნაძესა ღვნო კოკა ცხრიანითა თორმეტი, თეთრი თორმეტი, ქათამი ორი, კუერცხი ათი, სამარხო ცერცვ.

161. მართებს გორგიძის...** პარტახტსა ღვნო კოკა რვიანითა თორმეტი, თეთრი ათი, ქათამი ორი, კუერცხი ხუთი, სამარხო ცერცვ.

[წყალთაშუას]

162. მართებს წყალთაშუას თოდაძესა გიორგასა ურემი თიცა ერთი, ჭერი გუერდი ერთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, კუერცხი, ყუელი, სამარხო. პირუტყვს შენახვა. სმაშიმა, ურმით ბარგის ზიდვა, გეგუთს შეშის მოტანაჲ.

163. [V] მართებს აბრამასა სურსლაძესა ურემი თიცა ერთი, ჭერი გუერდი ერთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, კუ-

---

* ეს მუხლი ნაწერილია სხვა ხელით.

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი სახელის ჩასაწერად.

ერცხი, ყველი, სამარხო, პირუტყვს შენახვა. სმა-ჭამა, ურმით შის ზიდვა, გეგუთს შეშის მოტანა.

164. მართებს მაცხოვრისა...* ურემი თივა ერთი, ქერქსტეკრავი დი ერთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი, ყველი, სამარხო, პირუტყვს შენახვა, სმა-ჭამა, ურმით ბარგის ზიდვა, გეგუთს შეშის მოტანა.

165. სხუაჲ შჳდი პარტახტი არის იქ და ყველასა ესრე მართებს.

[ჰოლევს]

166. მართებს ჰოლევს თქრთმეირასა ბერძენაძესა ღუნო კოკა ათიანითა ცამეტი, საკლავი ოცის თეთრისა, ღომი ნათხალი ერთი, კვერცხი ხუთი, საყაშობო, საბატკობო თეთრი რვა, ქათამი ორი, ძღუენი, სათეთრო თევზი, საყდრის მუშაობაჲ ყოველს კვრეშიდაჲ.

167. [26r] მართებს ბათლომესშვილსა ღუნო კოკა ათიანითა ცამეტი, საკლავი ოცის თეთრისა, სათეთრო თევზი, ღომი ნათხალი ერთი, სამარხო ცერცჳ, ძღუენი, საყდრის მუშაობაჲ. თეთრი რვაჲ.

168. მართებს გერმანოზასა...* ღუნო კოკა ცამეტი, საკლავი ოცის თეთრისა, საბატკობო თეთრი რვა, ქათამი ორი, თეთრი ერთი, ძღუენი სამარხო, სათეთრო თევზი, ღომი ნათხალი ერთი, საყდრის მუშაობაჲ.

169. [V] მართებს სულმამაისშვილსა ღუნო კოკა ცამეტი, საკლავი ოცის თეთრისა, ქათამი ორი, საყაშობო, საბატკობო თეთრი რვა, მუშაობაჲ საყდრისაჲ, თეთრი ერთი, ძღუენი სამარხო, კვერცხი ათი, ნათხალი ღომი ერთი.

170. მართებს მახარასა...* ღუნო კოკა ცამეტი, საკლავი ოცის თეთრისა, ქათამი ორი, თეთრი ერთი, ძღუენი სამარხო, თევზი და მუშაობაჲ საყდრისაჲ, კვერცხი ათი, ნათხალი ღომი ერთი.

171. მართებს დემეტრასა ღუნო კოკა ცამეტი, საკლავი ოცის თეთრისა, ქათამი ორი, თეთრი ერთი, კვერცხი ხუთი, ძღუენი სამარხო, თევზი, ნათხალი ღომი ერთი, საყდრის მუშაობაჲ.

172. მართებს ზოსიმეულსა პარტახტსა**.

173. [27r] ერთი პარტახტი ვეაბრეშუმესა მახარასა აქუს, ისრე მას მართებს.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი გვარის ჩასაწერად.

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

174. ერთი მარტახტი სულმამაისშვილსა აქუს, რომელსაც შას მართებს.

[ჯუარისას]

175. მართებს ასე ჯუარისას ებაურიძეს მახარობელას ღვნო კოკა ათი, ღომი ფოხალი ხუთი, და საყდრის ლურსმანი და გარდაჭედა მართებს.

176. მართებს სირბილაძეს დათუას ღვნო კოკა ათი, ღომი ფოხალი ხუთი, და საყდრის ლურსმანი და გარდაჭედა მართებს.

177. მართებს დიდბერიძესა ღვნო კოკა ათი, ღომი ფოხალი ხუთი, და საყდრის ლურსმანი და გარდაჭედა მართებს.

ნებითა ღმრთისაჲთა, ჭოროხოკონსა სჲქ

[როკითს]

178. [281][*] მართებს როკითს ვახტანგისაიშვილს გოგიჩასა ღვნო თოთხმეტიანით კოკითა ოცდარვა, ცეხვლი ღომი ნათხალი ორი, ღომი ურემი ერთი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ყველი ლიტრა ერთი, და საკლავზედან ყველი და კვერცხი და თევზი, ტკრთი და მუშაობაჲ; რა[მ]დენჯელ მოუნდებოდეს, ქუთათის ყავრის მიტანა თჳთოს თეთრისა.

178[1]. მართებს[**]

179. მართებს ხარებაძეს ნასყიდასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი და ქათამი ერთი, ტკრთი და მუშაობაჲ; რა[მ]დენჯელ მოუნდებოდეს, ქუთათის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

179[1]. მართებს[**]

180. მართებს ხორბელაძეს სვიმონასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, და ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი და ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ; რა[მ]დენჯელ მოუნდებოდეს, ქუთათის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

---

* 27 v-ზე მთლიანად ჩაბმინდელი ხელნაწერია (იხ. გვ. 341).

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

180[1], მართებს*

181. მართებს დედაბრაშვილს გიორგასა ქვეშე კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერ[V]თი, ნათხალი ორი, ფეტკ ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი და ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; რა[მ]დენჯელ მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრი ყავრის მიტანა.

181[1], მართებს*

182. მართებს ივანას ხერციძესა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; რა[მ]დენჯელ მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა;

182[1], მართებს*

183. მართებს გუბელაძეს ესაიასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი და ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; რა[მ]დენჯელ მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა;

183[1], მართებს*

184. მართებს თაფლაძეს ხუტუასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, [29r] კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის, როდისცა მოუნდებოდეს.

184[1], მართებს*

185. მართებს წიქვაძეს მიქელასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის, როდისა მოუნდეს.

185[1], მართებს*

186. მართებს თედორგიაშვილს მიქელასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი და ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის, როდისცა მოუნდეს.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

186[1]. მართებს*

187. მართებს თედორგიაშვილს ნასყიდობა ქალაქსა ქუთაისში კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, მჭადი შვლვი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა.

187[1]. [V] მართებს*

188. მართებს კობაურიძეს მიქელასი ღვნო კოკა ოცდარვა. ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტჳ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი თევზი, ყველი და კვერცხი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ; თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა ქუთაის, როდისცა მოუნდეს.

188[1]. მართებს*

189. მართებს მზარეულიშვილს ნასჴიდასი ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტჳ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ; თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა ქუთაის, როდისცა მოუნდეს.

189[1]. მართებს*

190. მართებს მალაბერიძეს ნასყიდასი ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტჳ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველა კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ; თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა ქუთაის, როდისცა მოუნდეს.

190[1]. მართებს*

191. [301] მართებს ქვარიანიძესა მჭედელსა ღვნო კოკა ოცდარვა და ოთხი ცხენის ნალესმარი, ფეტჳ მკლავი ოცდა[ა]თი, ტკრთი, მუშაობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა.

190[1]. მართებს*

192. მართებს მალაბერიძეს საყვარელასი ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ნათხალი ორი, ფეტჳ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კვერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშაობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყაერია მიტანა.

192[1]. მართებს*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

193. მართებს ღალატაშვილს მიქელასი ღვნო კა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველა, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

194. მართებს ღალატაშვილს გოგიჩასი ღვნო კა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყვე[V]ლი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

195. მართებს ქვარიანიძეს გოგიჩასი ღვნო კა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

196. მართებს ეიშნარაძეს მაისასი ღვნო კა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

196[1]. მართებს*

197. მართებს იოსებაშვილს მახარასი ღვნო კა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

197[1]. მართებს*

198. [317] მართებს ცირიკიძეს გოგიჩასი ღვნო კა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის; თუ ქნას მეჯინიბობაჲ, თუ არა, ეს უკუდა გარდიჯადოს.

198[1]. მართებს*

199. მართებს სოლთმოწიძეს გოგიჩასი ღვნო კა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი. ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკბილი, მუშაობაზე; როდისაც მოუნდეს, ყავრის მიტანა თვთო თეთრისა ქუთაის.

199[1]. მართებს*.

200. მართებს ცქვინაძეს გიორგასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკბილი, მუშაობაზე; როდისაც მოუნდეს, თვთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

201. მართებს ზენიაშვილს ბიძასთვალასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკბილი, [V] მუშაობაზე; როდისაც მოუნდეს, თვთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

201[1]. მართებს*.

202. მართებს მეფარიძეს გოგიჩასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკბილი, მუშაობაზე; როდისაც მოუნდეს, თვთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

202[1]. მართებს*

203. მართებს მეფარიძესა დავითასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკბილი, მუშაობაზე; როდისაც მოუნდეს, თვთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

203[1]. მართებს*

204. მართებს ნიკოლაიშვილს ნასყიდასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტვ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკბილი, მუშაობაზე; როდისაც მოუნდეს თვთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

204[1]. მართებს*

205. მართებს ჭუმბურიძეს ივანასა ღვნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი[1] ორი, ფეტვ მკლავი ოც-

---

[1] +ნათხალი.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

დ[ა]თი, საკლავი ერთი, [321] მისი ყველი, კუერცხი და თევზი ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი, ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა ქუთაისს.

206. მართებს ნიკოლაძეს მიგელასი ღუნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, ქათამი ერთი, გოჭი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაისს თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა.

207. მართებს იოვაკეს ნაქრთამევი გოგიტაშვილისეული მარტახტსა.

208. მართებს გოგნაძეს ღომინასი ღუნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი ერთი და ქათამი ერთი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაისს თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა.

209. მართებს გოგნაძეს დვითისავარისა ღუნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თე[ვ]ზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი და ქათამი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაისს თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა.

210. მართებს შალაბერიძეს აბრამასი ღუნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი და ქათამი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაისს თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა; ან უნდა იქნას ესე და ან, რაც სხუამან აზატმან ქნას, პურის ჭამა და ცხენით სამსახური.

211. მართებს შალაბერიძეს მახარობელსა ღუნო კოკა ოცდაცამეტი, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი და ქათამი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა მოუნდეს, თჳთო თეთრის ყაერის მიტანა ქუთაისს.

212. [322] მართებს შალაბერიძეს გოგიტასი ღუნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყვე-

---

1 + ნათხალი.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

ლი ლიტრა ერთი, გოჭი და ქათამი, ტკბილი, მუშაობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

213. მართებს ნასყიდას გოგნაძესა ღუნო კოჭაოლაშვილისა დარჩა, ღომი ურემი ერთი, ნათიხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი და ქათამი, ტკბილი, მუშაობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

214. მართებს გაბრელაიშვილს ნასყიდასა ღუნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათიხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდაათი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი და ქათამი, ტკბილი, მუშაობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრია მიტანა.

215. მართებს მჭედლიძეს ლომისკაცსა ღუნო ათიაწით კოკითა თოთხმეტი, და პერის ჭამა და სამსახური, აქუს სამი პარტახტი*... როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა:

216. [V] აქუს ჯანელიძესა იოვანეს, საამის გოგანაძეს კერძზედა სახლობს, გლეხი აბრამა შალაბერიძე...* მართებს ცხენით სამსახური, ლაშქრობა და პერის ჭამა.

217. მართებს მეკურტუმაშვილისეულს პარტახტისა**.

218. მართებს ნიკოლაძის გიორგას პარტახტსა ღუნო კოკა ოცდარვა, ღომი ურემი ერთი, ნათიხალი ორი, ფეტკ მკლავი ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ყველი ლიტრა ერთი, გოჭი და ქათამი, ტკბილი, მუშაობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

219. მართებს საბიაძის გიორგას პარტახტსა პერის ჭამა.

220. მართებს შალაბერიძეს გიორგის პერის ჭამა და ცხენით სამსახური, თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

221. მართებს ჭუმბურიძეს იოველეს პერის ჭამა და ცხენით ლაშქრობაჲ, თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

222. მართებს ჭუმბურიძეს ხუტუასა პერის ჭამა და ცხენით სამსახური, თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

223. [31r] მართებს ბასილაშვილს გოგიჩასა პერის ჭამა და ლაშქრობაჲ, თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

---

* აქ სამი სტრიქონი წაშლილია.

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

224. მართებს ბერძენაძეს დეისმამასა პურეს ჭა-
მა და ლაშქრობაჲ, თჳთო თეთრის ყაურის მიტანა ქუთაის.

225. მართებს ჯუანის-მტკრთველის ყმას მეფარ-
ხუჩუტასა და მთელი ბეგარა უნდა გამოიღოს.

226. მართებს ხოსროას გელბვადაძესა პურის ჭა-
მა და ლაშქრობაჲ, თჳთო თე[თ]რის ყაურის მიტანა ქუთაის.

227. მართებს მოსიძეს უფლისასა პურის ჭამა და
ლაშქრობაჲ, თჳთო თეთრის ყაურის მიტანა ქუთაის.

228. მართებს მოსიძეს ფარშევანს პურის ჭამა და
ლაშქრობაჲ, თჳთო თეთრის ყაურის მიტანა ქუთაის.

229. [V] მართებს ჩიჩხაიშვილს ივანასა ღუნო კოკა
შჳდი, ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, საკლავი ერთი. მისი
ყველი, კუერცხი და თევზი, გოჭი და ქათამი...* როდისცა მოუნ-
დეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყაურის მიტანა.

230. მართებს** დემეტრასა ღუნო კოკა შჳდი, ღომი ნა-
თხალი ორი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი.
გოჭი, ქათამი და სამსახური, თჳთო თეთრის ყაურის მიტანა ქუ-
თაის.

231. მართებს*** რომელიც არს აწ აზნაური შერმაძეშვი-
ლი ჴორეშ[ი]სკოპოსობით და ჯუარით სამსახური და შინაყმობა****.

232. მართებს ჯანიაშვილს ნასყიდასა ღუნო კოკა
თოთხმეტი, ნათხალი ორი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი
და თევზი, გოჭი, ქათამი და ლაშქრობაჲ, თჳთო თეთრის ყაურის
მიტანა ქუთაის*****.

233. მართებს*** ხახუასა ღუნო კოკა შჳდი და მუშოობაჲ
და ლაშქ[35r]რობაჲ, თჳთო თეთრის ყაურის მიტანა ქუთაის.

234. მართებს*** ტოსტევანასა ღუნო კოკა ოცდარვა,
ღომი ურემი ერთი, ნათხალი ორი, საკლავი ერთი, გოჭი და ქათა-
მი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, ტკრთი, მუშოობაჲ; როდისცა
მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყაურის მიტანა.

ამას წყდაბა იქს, რაც სხუამან აზატმან ჴნას, პურის ჭამა და
ცხენით სამსახური და ლაშქრობაჲ, ქუთაის საყდრის მუშოობაჲ.

235. მართებს ქარგარეთლის შვილებსა პურის ჭამა
და ლაშქრობაჲ, თჳთო თეთრის ყაურის მიტანა ქუთაის.

---

* აქ ორი სტრიქონი წამშლილია.
** დატოვებულია ცარიელი ადგილი გვარის ჩასაწერად.
*** გვარი წამშლილია.
**** ეს მუხლი ჩაწერილია სხვა ხელით და წელნით.
***** შემდეგ მხედრული მინაწერია (იხ. გვ. 341—342).

236. მართებს ქარგარეთლის ყმას წიქვაძესა მართლ[illegible] ბეგარა.

237. მართებს* სირდაძეს ზაქარიასა ღვნო ასყოფლავე ხუთი, საკლავი ერთი, მისი ყველა, კუერცხი და თევზი, გოჭი, ქათამი და ლაშქრობაჲ.

238. [V] მართებს ჯიბგაძეს ნასყიდასა ღვნო კოკა ცხრა, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, გოჭი, ქათამი და ლაშქრობაჲ.

239. მართებს ჯიბგაძეს მამისთვალასა ღვნო კოკა ცხრა, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი და თევზი, გოჭი, ქათამი და ლაშქრობაჲ.

240. მართებს** სულთამამასა ღვნო კოკა ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი, ყველი, კუერცხი და თევზი და ლაშქრობაჲ.

241. მართებს შალვაშვილს ნეფისასა ღვნო კოკა შვიდი, საკლავი ორი, ღომი ურემი ერთი, ყველი, კუერცხი, თევზი, გოჭი და ქათამი, ტკბილი, მუშაობაჲ; [361] თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის, როდისცა მოუნდეს.

242. მართებს შალვაშვილს[1] გიტანგასა ღვნო კოკა შვიდი, საკლავი ერთი, ღომი ურემი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი, თევზი, გოჭი და ქათამი, ყველი***, მუშაობაჲ; თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის, როდისცა მოუნდეს.

243. მართებს* ნასყიდასა ღვნო კოკა შვიდი, საკლავი ერთი, ღომი ურემი ერთი, მისი გოჭი, ქათამი, ყველი, კუერცხი, და თევზი, თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაის.

244. აქუს კარგარეთელსა შალვაშვილი სუეს[illegible] მისით გამოსაველითა.

245. მართებს ქღურწულსა შალვაშვილსა და გელხვადაძესა ზრობა ერთი, და ზემო გელხვადაძეთა და მცვეშოსაცა ოროლზედან თითო ცხვარი, ქღურწულს სოფელსა შიგან.

246. [V] მართებს ფაღუასა ღვნო კოკა ხუთი, საკლავი ერთი, ღომი ურემი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი, თევზი, გოჭი და ქათამი, ტკბილი, მუშაობაჲ; როდისცა მოუნდეს, ქუთაის თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა.

247. მართებს სელამანიძეს ხუცესა ღვნო კოკა ხუთი, საკლავი ერთი, ღომი ურემი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი,

---

[1] + გაშუელს.

* აქ ერთ სტრიქონი არ იკითხება.

** გვარი ამოფხეკილია.

*** „ყველი" წაშლილია.

თევზი, გოჭი და ქათამი, ტკბილი, მუშთობაა; როდისაც მოუნდეს ქუთაისს თვით თეთრის ყავრის მიტანა.

248. მართებს გელხვიდაძეს ძმობილასა ღვინო ყოველ-ჯა თრმოცი, ღომი ურემი ერთი, საკლავი ერთი, მისი ყველი, კუერცხი, თევზი, გოჭი და ქათამი, ტკბილი, მუშთობაა; როდისაც მოუნდეს, თვით თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაისს.

249. [87r] მართებს* გიორგის ღვინო კოკა შვიდი, ღომი ურემი ერთი, საკლავი ერთი, ყველი, კუერცხი, თევზი, გოჭი და ქათამი, თვით თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაისს.

250. მართებს დოღუაძეს ვაჟიასა ცხვარი ერთი, ძღვენი და ლაშქრობაჲ.

251. მართებს დოღუაძეს იოვანეს და დემეტრიასა ცხვარი ერთი, ძღვენი და ლაშქრობაჲ.

252. მართებს ბაშელაიშვილსა ღვინო კოკა შვიდი, ღომი ურემი ერთი, საკლავი ერთი, ყველი, კუერცხი, თევზი, გოჭი და ქათამი, თვით თეთრის ყავრის მიტანა ქუთაისს.

253. მართებს იოვანეს დოღუაძესა ცხვარი ერთი, ძღვენი და ლაშქრობაჲ.

254. მართებს სამს დოღუაძის პარტახტსა სამი ცხვარი, სამი ძღვენი და ლაშქრობაჲ.

[ფუტეოს]

255. [V] რაჭას ფუტეთს არის საქუთათლო კაცნი გიორგობიანი; ამათ მართებს ხად[ი]ლით პურის ჭამა და ცხენით სამსახური, ბუხრაშვილი და სვანი ესენი მებეგრენი არიან**.

255[1]. ეს გიორგობიანები გალარიბებულ იყვნენ და ხადცილის გარდახდა ეღირა შეიძლეს, ახლა დავადევით ამათ წელიწადში მოსახლის თავს მარჩილის საკლავი და სამი კასრი ღვინო, თითო კოდი პური და თითო ქათანი**.

[39r]*** ნებითა ღმრთისაჲთა, ჭოროხიკონსა სავ [შუბანს]

256. მართებს შუბანის გუტიას სახელოს კაცსა გრძელიძესა გოგიჩასა ღვინო საბეგროთ კოკითა თრმოცდაათხუთმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თავი ბეგარა, თეთრი ათი,

---

* გვარი ამოფხეკილია.

** ეს ბოლო ჩაწერილია სხვა ხელით.

*** (37v—38v) ორი მხედრული მინაწერია (იხ. გვ. 342).

კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლოჲ საწ-
ლი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ
თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობაჲ; როდისცა შამოგვკუე-
თოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთა[თ]ის მივიტანოთ; ქუთათის საყდ-
რის მუშაობაჲ.

256[1]. მართებს*

257. მართებს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს ა ბ რ ა მ ა ს ა ღუნო კოკა თორ-
მეტი და ნახევარი და ათიანით ღუნო კოკა ათი, ნახევარი თეთრი,
კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, და ხადილს კარგის პურის ჭა-
მა, საკლავი ეჭუსი თეთრისა; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთ-
რის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშაობაჲ; რო-
დისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ.

257[1]. მართებს**

258. მართებს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს გ ო გ ი ჩ ა ს ა ღუნო კოკა ოც-
დათხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ღომი ურემი ერთი, ოცდა-
ოთხი სანათხლო, თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, საბელი ერთი;
როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის
თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობა; როდისცა შამოგვკუეთოს,
თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუ-
შაობაჲ.

258[1]. მართებს**

259. მართებს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს მ ა ხ ა რ ა ს ა ღუნო კოკა ოც-
დარვა, საკლავი თორმეტის [40r] თეთრისა, თეთრი ორი და ნახე-
ვარი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო,
საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭ-
სენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობაჲ; როდისცა შა-
მოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ, ქუთა-
თის საყდრის მუშაობაჲ.

259[1]. მართებს**

260. მართებს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს მ ა ი ს ა ს ა ღუნო კოკა ოცდა-
რვა, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ორი და ნახევარი, კუ-
ერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდა ოთხი სანათხლო, საბელი

---

* დატოვებულ ველზე ცალკეული სიტყვა, სადაც შენიშნულ ქუთათელ დო-
სითეოსს თავისი შენიშვნულება ჩაუწერია (იხ. გვ. 343).

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

ერთი; როდისცა მოუნდეს ქათამი მოკვლიფოთ და მოეაქსენოთ თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშობა.

260[1]. მართებს**

261. [V] მართებს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს მ ა ხ ა რ ო ბ ე ლ ს ა ღუნო კოკა ოცდაორი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოკვლიფოთ და მოეაქსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; და ქუთათის საყდრის მუშობაჲ.

261[1]. მართებს**

262. მართებს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს ს უ ლ თ ა მ ა ს ა ღუნო კოკა ოცდაორი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდე[41r]ს, ქათამი მოკვლიფოთ და მოეაქსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშობა.

262[1]. მართებს*

263. მართებს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს ხ ა ხ უ ლ ა ს ა ღუნო კოკა ოცდათხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ორი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, ერთი საბელი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოკვლიფოთ და მოეაქსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშობაჲ.

263[1]. მართებს*

264. [V] მართებს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს გ ო გ ი ჩ ა ს ა ღუნო კოკა ოცდაათი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოკვლიფოთ და მოეაქსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშობაჲ.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** დატოვებული ყოფილა ცარიელი ადგილი, სადაც შემდეგ ქუთათელ დასთეის თავის შეწირულება ჩაეწერათ (იხ. გვ. 343).

264[1]. მართებს*

265. მართებს მჭედლიძეს ნასყიდასა ღვნო კოკა თორმეტი და ნახევარი, საკლავი ექუსის თეთრისა, თეთრი ხუთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოუკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავ[42r]არი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშობაჲ*.

266. მართებს ტანტრაძესა გოგიჩასა ღვნო კოკა ოცდაჩჳდმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ხუთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაათი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოუკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შემოგვკუეთოს თჳთოს თეთრის ყაეარი ქუთათის მივიტანოთ; და ქუთათის საყდრის მუშობაჲ*.

267. [V] მართებს მინაძეს ნასყიდასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი სამი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაოთხი სანაოთხლო, საბელი ერთი, როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოუკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთოს თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშობაჲ.

268. მართებს კანტრაძეს ნასყიდასა ღვნო კოკა ოცდაჩჳდმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ხუთი, თავი ბეგარა, ღომი ურემი ერთი, კუერცხი ოცი, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოუკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბაჲ; იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; თითო თეთრის ყავრის მიტანა და საყდრის მუშობა.

269. მართებს მჭედლიძეს გიორგისასა ღვნო კოკა ოცდარვა, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ორი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაოთხი სანაოთხლო, საბელი ერთი, როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოუკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშობაჲ.

269[1]. მართებს*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

270. [43r] მართებს ბევრიჭაძეს მიქელასა ღვნო კოკა ოცდათურამეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ცხვარი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანაოთხლოსაბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობა; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშაობაჲ.

270[1]. მართებს*

271. მართებს მჭედლიძეს საყვარელასა ღვნო კოკა ოცდაშჳდი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ორი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდა[V]თხი სანაოთხლო, საბელი ერთი, როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობა; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშაობაჲ.

271[1]. მართებს*

272. მართებს მჭედლიძესა მიქელასა მემაორესა ღვნო კოკა ოცდარვა, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ორი, კუერცხი ოცი, ან საფერი შენებაჲ, და ან ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანაოთხლო; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ, თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშაობაჲ.

272[1]. მართებს*

273. [44r] მართებს ტანტრაძეს მამისთვალასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი სამი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთათის მივიტანოთ; ქუთათის საყდრის მუშაობაჲ*.

274. მართებს წაქარიძეს მახარობელსა ღვნო კოკა ოცდარვა. საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი სამი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობაჲ; როდისცა შამოგვკუე-

---

* დატოვებული ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

თის, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთაის მივიტანოთ; ქუთაის საყდრის მუშოობაჲ.

275. [V]* მართებს ფაშჭუიძეს ნასყიდასა ღჳნო კოკა ოცდაოთხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ორი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაოთხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ჭათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თიეს თიბა, იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ; როდისცა შამოგჳკუეთოს, თჳთო თეთრია ყავარი ქუთაის მივიტანოთ, და ქუთათის საყდრის მუშოობაჲ.

275[1]. მართებს*

276. მართებს ფაშჭუიძეს ზოსიმასა ღჳნო კოკა ოცდაორი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაოთხი [157] სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ჭათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თიეს თიბაჲ; იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ; როდისცა შამოგჳკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთაის მივიტანოთ; ქუთაის საყდრის მუშოობაჲ*.

277. მართებს ფაშჭუიძეს ცხადიასა ღჳნო კოკა ოცდაორი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაოთხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ჭათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ, თიეს თიბაჲ, იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ; როდისცა შამოგჳკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი ქუთაის მივიტანოთ და საყდრის მუშოობაჲ.

277[1]. [მა]რთებს*

278. მართებს ბერყმაძეს მახარობელსა ღჳნო კოკა ოცდაოთხი, საკლავი თორმ[V]ეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაოთხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ჭათამი მოვკრიფოთ და მოვაჭსენოთ; თიეს თიბა, იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ; როდისცა შამოგჳკუეთოს, თჳთო თეთრის ყავარი მივიტანოთ ქუთაის; საყდრის მუშოობაჲ.

278[1]. მართებს**

278[2]. მეფემ შემოსწირა ფანცხავა მღუდელი სეიმონ და მისი ძმა ნიკოლოზ. მართებს ამათ ჩარექ ნახევარი სანთელი წესაძე წელს, ვინც გამოსწიროს, შეჩვენებული იყოს.

---

* დატოვებული ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** დატოვებული ყოფილა ცარიელი ადგილი ჯერ სტრიქონისათვის, სადაც შემდეგ 278[2] მუხლის ტექსტი ჩაიწერებოდა.

279. მართებს შაშვიძეს მახარისა ღვინო კოკა ოცდა[ა]თი, საკლავი თორმეტის თვეთრისა. თვეთრი თრი და ნახევარი კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაათხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს. ქათამი მოეკრიფოთ და მოეაქსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თვთო თვთრის ყავარი ქუთაის მივიტაჲოთ; საყდრის მუშაობაჲ.

279¹. მართებს*

280. [46r] მართებს შაშვიძეს გიორგისა ღვინო კოკა თექუსმეტი, თვთრი ერთი, კუერცხი ოცი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ღომი ურემი ერთი, ოცდაათხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს, ქათამი მოეკრიფოთ და მოეაქსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობა; როდისცა შამოგვკუეთოს, თვთო თვთრის ყავარი ქუთაის მივიტანოთ; საყდრის მუშაობაჲ.

280¹. მართებს**

280². მართებს*

281. მართებს ტანტრაძეს ახალბედისა ღვინო კოკა თორმოცდათხუთმეტი, [V] საკლავი თორმეტის თვთრისა, თვთრი ათი კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაოთხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; როდისცა მოუნდეს. ქათამი მოეკრიფოთ და მოეაქსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობაჲ; როდისცა შამოგვკუეთოს, თვთო თვთრის ყავარი ქუთაისს მივიტანოთ; საყდრის მუშაობაჲ ქუთაისს.

281¹. მართებს**

282. მართებს თათელიშვილს მახარობელსა ღვინო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, თვთრი სამი და ნახევარი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაქათი სანაოთხლო, საბელი ერთი; და ქათამი როდისცა მოუნდეს. მოეაქსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშაობაჲ, ქუთაისს ყავრის მიტანა თვთო თვთრისა. და მუშაობაჲ.

282¹. მართებს**

283. [47r] მართებს თათელიშვილს სალუკაზან ღვინო კოკა ორმოცი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, თვთრი ექუს ნახევარი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდაოთხი სანაოთხლო, საბელი ერთი; ქათამი როდისცა მოუნდეს, მოეაქსენოთ; თივის თი-

---

* დატოვებული ცარიელი ადგილი, სადაც შემდეგ ქუთათელ დასითეოსს თავისი შენიშვნებია ჩაეწერათვის (იხ. გვ. 343).

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

ბა, იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ, ქუთათის ყავრის მიტანა თუთ თეთრისა, და მუშოობაჲ.

283[1]. მართებს*

284. მართებს ბერუაძეს გიორგასა ღუნო კოკა ოცდათხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, საბელი ერთი; ქათამი როდისცა მოუნდეს, მოვაჴსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ, ქუთათის ყავრის მიტანა თუთ თეთრისა, და მუშოობაჲ.

284[1]. მართებს*.

285. [V] მართებს ბერუაძეს გიორგის ღუნო კოკა ოცდათხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, საბელი ერთი; ქათამი როდისცა მოუნდეს, მოვაჴსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ, ქუთათის თუთ თეთრის ყავრის მიტანა და მუშოობაჲ.

285[1]. მართებს*

286. მართებს ტანტრაძეს ნასყიდასი ღუნო კოკა ოცდათხი. საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ორი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, საბელი ერთი; ქათამი როდისცა მოუნდეს, მოვაჴსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ, ქუთათის თუთ თეთრის ყავრის მიტანა და მუშოობაჲ საყდრისა.

286[1]. მართებს*

287. [181] მართებს ლომიძეს მამისთვალასა ღუნო კოკა თორმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, საბელი ერთი; ქათამი როდისცა მოუნდეს, მოვაჴსენოთ; თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშოობაჲ, ქუთათის თუთ თეთრის ყავრის მიტანა და მუშოობაჲ საყდრისა.

287[1]. მართებს*

288. მართებს მჭედლიძესა აბრამს ღუნო ათიანისა კოკითა ორმოცი, ყოველს წელიწადსა ზროხა ერთი, და ხადილის პურის ჭაშა, თუთ თეთრის ყავრის მიტანა ქუთათს და საყდრის სამსახური, და ცვენით კარის მსახურობაჲ.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

288[1]. მართებს*

289. [V] მართებს გრძელიძეს მიქელასა ღვინოჟამიერნით კოკითა ასი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლედ ყმაშვილს წელიწადს პურის ჭამა, თვით თეთრის ყავრის მიტანა ქუთათის და საყდრის სამსახური.

289[1]. მართებს*

290. მართებს მჭადაძეს მანანასა ღვინო ათიანით კოკითა სამოცი, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, თვით თეთრის ყავრის მიტანა ქუთათის და საყდრის მუშობა. ყოველს წელიწადს პურის ჭამა და მუშობაჲ**.

290[1]. მართებს*

291. მართებს ბერუაძეს გიორგასა ღვინო კოკა ათიანითა ორმოცდა[ა]თი და ხადილის პურის ჭამა, ღომი ურემი ერთი, ოცდათხი სანათხლო, თვით თეთრის ყავრის მიტანა ქუთათს და საყდრის მუშობაჲ.

291[1]. მართებს*

292. [49r] მართებს ფაშქეიძეს ესაიასა ღვინო კოკა ოცდათრი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, და ჭელოსნობით სამსახური, თვით თეთრის ყავრის მიტანა ქუთათის და საყდრის მუშობაჲ.

292[1]. მართებს*

293. მართებს ბერუაძეს მასურას პარტახტსა ითვალესი ღვინო კოკა ოცდათხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ათი, კვერცხი ათი, ღომი ურემი ერთი, ქათამი და საბელი თივის თიბა, იფქლისა და ქერის მუშობაჲ, თითო თეთრის ყავრის მიტანა ქუთათის და საყდრის მუშობაჲ.

293[1]. მართებს*

294. მართებს ბერუაძის გიორგას პარტახტსა ღვინო კოკა ოცდათხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ერთი, კვერცხი ერთი, ღომი ურემი ერთი, ქათამი და საბელი, ყავრის მიტანა და საყდრის მუშობაჲ.

294[1]. მართებს*

295. [V] მართებს ლომაძის ნატრიას პარტახტსა ღვინო კოკა ოცდა[ა]თი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, თეთრი ათი, კვერცხი ათი, ღომი ურემი ერთი, საბელი და ქათამი, თივის თიბა.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** „და მეშობაჲ" ნაწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

თფილისა და ქერის მუშაობაჲ, თჳთო თეთრის ყავრის მიტანა და საყდრის მუშაობაჲ.

295[1]. მართებს*

296. მართებს ქორწილიანს მიქელასი ხადილის პური ჭამა და სამსახური ცხენითა, ყავრის მიტანა ქუთათის და საყდრის სამსახური.

296[1]. მართებს*

297. მართებს თათელაშვილს გოგიასა ღუნო კოკა თრმოცდა[ა]თი, ღომი ურემი ერთი, და ხადილის პურის ჭამა, საყდრის ყავარი და სამსახური. ეს გუტიასი არის.

297[1]. მართებს*

298. [**50r**] მართებს ბერყმაძეს გუტიასა ხადილით კარგი პურის ჭამა და ჭელოსნობით სამსახური, ყავრის მიტანა და საყდრის სამსახური; და ამა გუტიას სახელომან კაცმან ყველამან ყოველ წელიწადს თჳთო ცყრიწი და თჳთო ცხვარი იყიდონ და ქუთათელს მოგუართონ.

298[1]. მართებს*

299. მართებს მჭედლიძის მამისთვალას პარტახტასა ღუნო კოკა ოკდახუთი, თეთრი, ღომი ურემი ერთი, კუერცხი ერთი, საბელი და ქათამი, ყავრის მიტანა ქუთათის და საყდრის მუშაობაჲ.

300. მართებს კუამლისთავს მუშაზედან თჳთო ჯვრი პურის ჭამა რიცხრეკაი.

ორის სახასო ადგილები გუტიას სახელო, სახასო მკვდრი: კოლობნარი, ტყუპუშორი არის შაშაიძის ზიარი ძის კარზედან; მეორე შაშაიძის ზიარი, აბრამ მჭედლიძის ზიარი, გოგიჩა მჭედლიძის ზიარი, ორი მომცრო ძამ[V]ელი გრძელიძის გოგიჩას კარზედან, ტოროშვილის და ძალიას კარზედან და კაციაშვილის კარზედან კორდი მამული.

[ხონს]

301. მართებს ხონს ყრინტაძესა გოტიასა ღუნო კოკა თხუთმეტიანითა ცამეტი, ღომი ურემი ერთი, საწყაო ხუთი თოთხმეტ ჯამ შემაყალი, საკლაი ორი ოცდათხის თეთრისაჲ, ქათამი ორი, საქორე ქათამი სამი, სასუქი ქათამი ერთი, საბატკობო თეთრი სამი, საყუელიე[რ]ო თჳთრა ერთი და მუშ[ა]ობა.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

302. მართებს ჴყუშს გოგნიასა სვანიძესა ასულსა ცხრა.

303. მართებს გიორგის ეფრამაშვილსა თეთრი ოცდაერთი, ღვინო კოკა ათიანითა ოცდა[ა]თი; ღომი ნათხალი ორი.

[51r] ჴ. ნებითა ღმრთისაჲთა, ჴორონკონსა ორას სამოცდაექუსა [ფერსათს]

304. ფერსათს ყოველად წმიდისა ყმა ფერსათს მამასაბლისს გიორგის სახელო.

305. მართებს რაზმაძესა სიხარულასა ღვინო თოთხმეტიანით კოკითა ოცდაშჳდი და საკლავი თორმეტის თეთრისა, ღომი ურემი ერთი, თავი ბეგარა, თეთრი, ორი კვერცხი, ოცი ქათამი, ერთი საბელი და ყოველად წმიდის საყდრის სამსახური ყავრითა და მუშაობაჲ.

ეს ფერსათელნი, თუ მუშაობენ, ურმეულს არ გამოიღებენ; თუ არ მუშაობენ, ურმეული უნდა გამოიღონ.

საყდრის სამსახური და ყავარი ყოველთჳს უნდა ქნან. ყოველ წელიწადსა თჳთო ცხვარი და თჳთო ზროხაჲ საქცევნოთ გამოიყვანონ და ქუთათელს მოგუაროონ.

305[1]. მართებს*

306. მართებს დოლაბარჯიძესა ოქროპირასა ღვინო კოკა ოცდაშჳდი; საკლავი თორმეტის თეთრისა და ქათამი ერთი, თეთრი ორი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ და ყავრით სამსახური.

306[1]. მართებს*

307. [V] მართებს ჭუმბურიძესა გვიტიასა ღვინო კოკა თხუთმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა და ქათამი ერთი, თეთრი ორი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი, და ყოველის დღის მუშაობაჲ და ყავრით სამსახური.

308. მართებს ჩცუნს ხორეპისკაბოსს მღვდელს სიმონ ბუხულეიშვილს თავისი მხლებლისშვილი, თათრისაგან წართმეული, ისევ დაიხსნა ცხოვრებაძე მახარებელი, და ცოლი შეერთო; და მას სამი შვილი დარჩენოდა: მამუკა, ლა-

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

ზარე და თევდორე. და ოდეს ეს ჩვენი სიმონ ხორუსაძე კოპოსი სიკვდილად მიიც[ვა]ლა და შვილი არა ყავდა, მაშინ [illegible] ნი ძმანი ცხოვრებაძეები ქუთათისსა და ლმრთის-მშობელს თჳთ შესწირა და მიართვა.

აწ რამანცა კაცმან ეს მისგან საეკუნოდ შეწირული ქუთათისისა ღმრთის-მშობელს გამოსწირის, მას კაცსა დაესხას მატლი ეროდესი ჯორცსა ზედა; ცოლსა, შვილსა, მამულსა მისსა ცეცხლი უშრეტი მოეხვოა*:

309. მართებს დემეტრაძესა ვანიასა ღჳნო ათიანით კოკითა ცხრა, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ და სამსახური.

309[1]. მართებს**

310. მართებს წიქარიძესა მახარობელასა ღჳნო თოთხმეტიანით კოკითა ოცდახუთი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ორი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი, და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

310[1]. მართებს**

311. [52r] მართებს რაზმაძესა არღუნასა ღჳნო კოკა ოცდახუთი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი, და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

311[1]. მართებს**

312. მართებს ქოქოას თუთუბერაძესა ღომი ურემი ერთი. ქათამი ერთი, საბელი ერთი.

312[1]. მართებს**

313. მართებს ენდელაძეს მამისთჳალასა ღომი ურემი ერთი, ქათამი ერთი და საბელი ერთი.

313[1]. მართებს**

314. მართებს ღვანჩიტაძეს როსტევანასა ღჳნო კოკა საშოცდათხუთმეტი, საკლავი ოცდათოთხის თეთრისა, თეთრი ათი, ქათამი ერთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

314[1]. მართებს**

---

* ეს ბეჭდი ჩაწერილია სხვა ხელითა და შელნით.

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

315. [V] მართებს ჯავრაშვილსა გიორგასა ღვნო კოკა ოცდაშვიდი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, ცხვრის ხორცი ორი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

315¹. მართებს*

316. მართებს კოვზაძესა მამისთვალასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ორი და ნახევარი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

316¹. მართებს*

317. მართებს კოვზაძეს ზოსიმასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ორი და ნახევარი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

317¹. [53r] მართებს*

318. მართებს კობაბიძეს სიხარულასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ხუთი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი და ან მსახურობაჲ.

319. მართებს კობაბიძეს ხუცესსა და მის ძმასა გიორგის და გოჩიასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ხუთი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი და ან მსახურებაჲ ცხენითა**.

320. მართებს სტუბას კოვზარის პარტახტსა ღვნო კოკა ოცდახუთი, საკლავი თორმეტის თვითრისა. ქათამი ერთი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

320¹. მართებს*

321. მართებს რაზმაძის მახარას პარტახტსა ღვნო კოკა ოცი, საკლავი თორმეტის თვითრისაჲ, ქათამი ერთი, თვითრი ერთი, კვერცხი ოცი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

321¹. მართებს*

322. [V] მართებს რაზმაძის გოგნიას პარტახტსა ღვნო კოკა თორმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა. ქათამი ერთი, თვითრი ერთი, კვერცხი ოცი. ღომი ურემი ერთი. საბელი ერთი, და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

322¹. მართებს*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** ეს მუხლი ჩაწერილია სხვა ხელით.

323. მართებს* გიორგასა ღვნო საბეგროთა კოკათა ოთხ-
ძეტი, თეთრი თორმეტი, ღომი ურემი ერთი. კეერცხი ოცი. ვაზ-
თი და მუშაობაჲ.

323¹. მართებს**

324. მართებს ხასაშვილს გოგიჩასა ღვნო ათიანის კოკათა თორმეტი, მეორეს წელიწადსა ზროხა ერთი და კარგით ხადილით პურის ჭამა და ყოველის დღის ცხენით სამსახური.

324¹. მართებს**

325. [54r] მართებს დოლაბარიძეს გიორგის ღვნო კოკა ოცდახუთი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ორი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი და საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

325¹. მართებს*

326. მართებს თევლაძეს მახარასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი სამი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

326¹. მართებს**

327. მართებს გ̃ლისაძეს გიორგასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი სამი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

327¹. მართებს**

328. [V] მართებს თათელიშვილს იმედასა ღვნო კოკა ათიანითა ორმოცი და ყოველს წელიწადსა ზროხაჲ ერთი და თვითო კარგი პურის ჭამა და ცხენით სამსახური.

328¹. მართებს**

329. მართებს ლომიძეს გოგიჩასა ღვნო კოკა ორმოცდაათხუთმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ათი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი და მსახურობაჲ.

329¹. მართებს**

330. მართებს არწიეიძეს კოტორასა ღვნო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი სამი, კეერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი და საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

330¹. [55r] მართებს**

---

* გვარი აღთქმულია.
** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

331. მართებს რაზმაძეს მახარასა ღვინო კოკა ოქდ[ა]თი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ერთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოვლისდღისაჲ მუშაობაჲ.

331¹. მართებს*

332. მართებს ყულაშვილის პარტახტსა ღვინო კოკა თორმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი.

332¹. მართებს*

333. მართებს რაზმაძეს როსტევანსა ღვინო კოკა თორმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ორი, კუერცხი ოცი, საბელი ერთი და ყოვლის დღის მუშაობაჲ.

333¹. მართებს*

334. [V] ჩართებს კოვზაძეს ნასყიდასა ღვინო კოკა ორმოცდათხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათანი ერთი, თეთრი შვიდი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოვლის დღის მუშოობაჲ.

334¹. მართებს*

335. მართებს კაკულასა ზუთხით პურის ჭამა და ყოვლის დღის მსახუროობაჲ.

335¹. მართებს*

336. მართებს თაფლაძესა ბადრიასა ღვინო კოკა ორმოცდათხი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ექუსი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოვლის დღის მუშოობაჲ.

336¹. მართებს*

337. მართებს წიქარიძეს თედორასა ღვინო კოკა თორმეტი, საკლავი [56r] თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, ღომი ურემი ერთი, კუერცხი ოცი, საბელი ერთი და მუშაობაჲ.

337¹. მართებს*

338. მართებს დემეტრიძეს ხახუტასა ღვინო კოკა ათიანითა ოცი, მეორესა წელიწადსა ზროხა ერთი და პურის ჭამა, ცხენით სამსახური.

338¹. მართებს*

339. მართებს ვაშაყმაძეს მახარობელსა ღვინო კოკა ორმოცი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, კუერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოვლის დღის მუშოობაჲ.

339¹. მართებს*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

340. მართება ოქრომჭედლიძეს მამაჲშვილას ღვნო კოკა ორმოცდათხუთმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი შვდი, [V] კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშოობაჲ.

340[1]. მართებს*

341. მართებს ოქრომჭედლიძეს აბრამასა ღვნო კოკა ოცი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, კვერცხი ოცი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშოობაჲ.

341[1]. მართებს*

342. მართებს ახალაძეს ბუჭულასა ღვნო კოკა ოცი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ერთი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშოობაჲ.

342[1]. მართებს*

343. მართებს ტანტრაძესა დყისმამასა ღვნო კოკა ორმოცდათხუთმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ათი, კვერ[57r]ცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშოობაჲ.

343[1]. მართებს*

344. მართებს იმა[ნ]ჩიტაძესა დავითასა ღვნო კოკა ოცდაჩვიდმეტი და ნახევარი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ხუთი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშოობაჲ.

344[1]. მართებს*

345. მართებს იმანჩიტაძეს დუთისავერასა ღვნო კოკა ოცდაჩვიდმეტი და ნახევარი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ხუთი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშოობაჲ.

345[1]. მართებს*

346. მართებს მახარაულს პარტახტსა ღვინო კოკა ცხრა, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი და საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშოობაჲ.

347. [V] მართებს ქუბაიშვილის პარტახტსა*

347[1]. მართებს*

348. მართებს კახაბერიძეს კახაბერსა ღვნო კოკა ოცდაშვდი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი

დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

ორი და ნახევარი, კვერცხი ოცი. ღომი ურემი ერთი. საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობა.

348[1]. მარილებს*

349. მარილებს ლიხვიტაშვილს ათანდილასა და მახარასა ღვინო კოკა ოცდაწვდი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ორი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

349[1]. მარილებს*

350. [58r] მარილებს ლომიძესა გოგლასა ღვინო კოკა ოცდახუთი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ორი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

350[1]. მარილებს*

351. მარილებს ახალაძესა ახალბედასა ღვინო კოკა ოცდაცამეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი სამი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

351[1]. მარილებს*

352. მარილებს ახალაძეს დავითასა ღვინო კოკა ოცდათურამეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ხუთი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

352[1]. მარილებს*

353. [V] მარილებს ახალაძეს მახარასა ღვინო კოკა ოცდათორმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ორი და ნახევარი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

353[1]. მარილებს*

354. მარილებს ახალაძეს თედორასა ღვინო კოკა თორმეტი, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ერთი და ნახევარი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის მუშაობაჲ.

354[1]. მარილებს*

355. მარილებს სირბილაძეს გოგნიასა ღვინო კოკა ოცდაცხრა, საკლავი თორმეტის თვითრისა, ქათამი ერთი, თვითრი ორი და ნახევარი, კვერცხი ოცი, ღომი ურემი ერთი, საბელი ერთი და ყოველის დღის სამსახური, მუშაობაჲ.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

355¹. [59r] მართებს*

356. მართებს ფურცელაძეს მახარობელსა ღვნო კოკა ოცდათერამეტი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ქათამი ორი, თეთრი ხუთი, კვერკხი ოცი, ღომი ჭრემი ერთი, საბელი ერთი.

356¹. მართებს*

357. მართებს ჯუმაურს პარტახტსა ღვნო კოკა ოცდაცხრა, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ქათამი ორი, თეთრი ორი და ნახევარი, კვერკხი ოცი, ღომი ჭრემი ერთი და საბელი ერთი.

357¹. მართებს*

358. მართებს ახალაძესა გიორგის ღვნო კოკა ოცდაშვიდი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ორი და ნახევარი.

358¹. მართებს*

359. [V] მართებს საკმარაშვილს ნასყიდისა ღვნო კოკა ოცდათერამეტი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი ხუთი, კვერკხი ოცი, ღომი ჭრემი ერთი, საბელი ერთი.

359¹. მართებს*

360. მართებს თათელიშვილს იოვანეს ღვნო კოკა ოცდათერამეტი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ქათამი ერთი, ან სოფლის მოხელობაა და ან ბატონის სამსახური, კვერკხი ოცი.

360¹. მართებს*

361. მართებს ჭვინტაძეს გოგიჩასა ღვნო კოკა ოცდაათი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ქათამი ერთი, კვერკხი ოცი, ღომი ჭრემი ერთი, საბელი ერთი.

361¹. მართებს*

362. მართებს მაქარაშვილის პარტახტსა ღვნო კოკა ბორმეტი, საკლავი თორ[60r]მეტის თვთრისა, ქათამი ერთი, კვერკხი ოცი, ღომი ჭრემი ერთი, საბელი ერთი.

362¹. მართებს*

363. მართებს თათელიშვილს მახარობელსა ღვნო კოკა ათიანითა ოცი, მეორეს წელიწადსა ზრახა ერთი, და თითო კარგი ხადილის პური ჭამა და ცხენით სამსახური.

363¹. მართებს*

364. მართებს ლიზვიტაშვილს ბატონისასა ღვნო ათიანით კოკითა ოცი, მეორეს წელიწადსა ზრახა ერთი, და კარგის ხადილის პურის ჭამა და ცხენით სამსახური.

364¹. მართებს*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

365. მართებს კვეციტაძესა აბრამს ღვნო კოკა თორმეტი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ქათამი ერთი, ღომი ურემი ერთი.

365[1]. მართებს*

366. [V] მართებს კახაბერაშვილსა ღვნო კოკა თორმეტი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ღომი ურემი ერთი, ქათამი, და ქუთათის ყავრის მიტანა და სამსახური.

366[1]. მართებს*

367. მართებს მამახახლის გიორგის კარკაცობით ბუჩის ჭამა.

367[1]. [მა]რთებს*.

368. მართებს ორი კვამლი კაცი ჯუაბის-მტვრთველსა რომე მისცა: ამათი ღვნო კოკა ორმოცი, საკლავი ოცდათხის თვთრისა, თვთრი თხი, ღომი ურემი ორი.

368[1]. მართებს*

369. მართებს კაკალას ყმას კოკელაძესა ღვნო კოკა თორმეტი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, ღომი ურემი ერთ*.

369[1]. მართებს*

370. [61r] მართებს კარგარეთლის ყმასა ბერაძესა ესტატესა ღვნო კოკა ოცდათურამეტი, საკლავი თორმეტის თვთრისა, თვთრი ხუთი, ღომი ურემი ერთი, კვერცხი ხუთი.

370[1]. მართებს*

371. მართებს მამუკაშვილს** ძის პარტახტსა ღვნო კოკა თორმეტი და საკლავი თორმეტის თვთრისა და მოდის ღვნო კოკა თორმეტი.

371[1]. მართებს*

372. მართებს გიორგის ნასყიდს ყმას ფათლაძესა*.

373. მართებს[1] ქუთათლისაგან ნაბოძებს კაცსა: მართებს კუამლისთავსა მუშაზედან მურის ჭამა რიყრიკაი; სხუად რაც გუტიას სახელის კაცს მართებს მუშოობაა, თივისა და ქერისა და ხატის სამსახური და ყავრის მიტანა, ისევ ამათ მართებს.

ნებითა ღმრთისაჲთა, ჭირონიკონსა ორას სამოცდაექუსა [კორთჴას]

374. მართებს კორთხას გი[V]ორგას ლომიძესა თვთრი თორმეტი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ოთხი, ბუჩი ნათხალი ორი, საწთელი ლიტრა ერთი, კვერცხი სამი.

---

[1] პმართებს.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** აქ ერთი სიტყვა ამოფხეკილია.

375. მართებს კორთხის ბეგნასა და მახარაძეს თეთრი ბეგარა თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღომი ურემი ერთი, ქვერცხი ორი.

376. [მა]რთებს მახარასა თეთრი ბეგარა თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღომი ურემი ერთი, ქვერცხი ორი.

377. მართებს დავითას ლომიძესა თეთრი თორმეტი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ოთხი, პური ნათხალი ორი, სანთელი ლიტრა ერთი, ქვერცხი ორი.

377[1]. მართებს*

378. მართებს ნატრიას ლომიძესა თეთრი თორმეტი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ოთხი, პური ნათხალი ორი, სანთელი ლიტრა ერთი, ქვერცხი სამი.

378[1]. მართებს*

379. მართებს მასურას ლომიძესა თეთრი თორმეტი, ღომი ურემი ე[62r]რთი, ქერი ნათხალი ოთხი, პური ნათხალი ორი, სანთელი ლიტრა ორი, ქვერცხი ოთხი.

379[1]. მართებს*

380. მართებს მამინას ლომიძესა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ქერი ნათხალი ორი, პური პინა ერთი, ღომი ურემი ერთი, ქვერცხი ორი.

380[1]. მართებს*

381. მართებს ლომიძესა ქრისტესიას თეთრი თორმეტი, ლიტრა სანთელი ერთი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ორი, პური პინა ერთი, ქვერცხი ორი.

381[1]. მართებს*

382. მართებს შეკარას ლომიძესა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი და ნახევარი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი [V] ორი, პური ნათხალი ერთი, ქვერცხი ორი.

382[1]. მართებს*

383. მართებს ამირასა ლომიძესა ცხადიასა თეთრი ოცდათხი, სანთელი ლიტრა ორი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი სამი, პური ნათხალი ერთი, ქვერცხი ორი.

383[1]. მართებს*

** გამოლმა კორიშის საზღვრამდის ქუთათისის არის***.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** აქ ერთი სიტყვა წაშლილია.

*** ეს წინადადება ჩაწერილია სხვა ხელით და მელნით.

384. მართებს ივანას წიქარიძესა თეთრი თორმეტი სანთელი ლიტრა ერთი, დომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ერთი პური ნათხალი ერთი, კუერცხი ორი.

384[1]. მართებს*

385. მართებს ხიტასა წიქარიძესა თეთრი თორმეტი. სანთელი ლიტრა ერთი, დომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ორი. პური ნათხალი ერთი, კუერცხი ორი.

385[1]. [68r] მართებს*

386. [მა]რთებს ნასყიდას წიქარიძესა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, დომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ორი, პური ნათხალი ერთი, კუერცხი ორი.

386[1]. მართებს*

387. მართებს პაპანას წიქარიძესა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, დომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი სამი, პური ნათხალი ერთი, კუერცხი ორი.

387[1]. მართებს*

388. მართებს მამისთუალას წიქარიძესა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, დომი ურემი ერთი, ქერი პიხა ერთი, კუერცხი ორი.

388[1]. მართებს*

389. მართებს ჰამისმამასა წიქარიძესა თეთრი ოცდათხი, სანთელი ლიტრა ორი, კუერცხი ორი.

389[1]. მართებს*

390. [V] მართებს დიანტუას მიქელას თაფლაძესა თეთრი თორმეტი, ღვინო კოკა ექუსი, დომი ურემი ერთი, სანთელი ლიტრა ერთი, ქერი ნათხალი ორი, პური ნათხალი ორი, კუერცხი ოთხი.

390[1]. მართებს*

391. მართებს გიორგას ჯერაშვილსა თეთრი თორმეტი. სანთელი ლიტრა ერთი, დომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ოთხი, ღვინო კოკა ექუსი, კუერცხი სამი.

391[1]. მართებს*

392. მართებს გიორგის თათელიშვილსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღვინო კოკა სამი და ნახევარი, ქერი ნათხალი ორი, პური ნათხალი ერთი, კვერცხი ორი და ულაყით სამსახური ყოველი დღით.

392[1]. მართებს*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

393. მართებს დავითას თათელიშვილსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღომი ურემი ერთი, ღვინოკიჭყოლა ერთი, ქერი ნათხალი ორი, კუერცხი ერთი.

393¹. [641] მართებს*

394. მართებს ათანდილას თათელიშვილსა თეთრი ოცდათხი, სანთელი ლიტრა ორი, ღვინო კოკა შვდი, ქერი ნათხალი ექუსი, პური ნათხალი ერთი, კუერცხი ერთი.

394¹. მართებს*

395. მართებს იოვანეს თათელიშვილსა თეთრი ოცდათხი, სანთელი ლიტრა ორი, ღვინო კოკა შვდი, ქერი ნათხალი ორი, პური ნათხალი ერთი, კუერცხი სამი და ქოველის დღის ულაყით სამსახური.

395¹. მართებს*

396. მართებს თედოსაიშვილს გოგიასა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღვინო კოკა შვდი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ოთხი, პური ნათხალი ერთი, კუერცხი ოთხი.

396¹. მართებს*

397. [V] მართებს ახალბედას თათელიშვილსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ერთი, პანა პური ერთი, კუერცხი ორი.

397¹. მართებს*

398. მართებს ბიბილას თათელიშვილსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღვინო კოკა სამი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ორი, კუერცხი ორი.

398¹. მართებს*

399. მართებს გიორგას თათელიშვილსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ერთი, პური ნათხალი ერთი, კუერცხი ერთი.

399¹. მართებს*

400. მართებს გოგიჩას მამაშვილსა და ღუთისავარსა თათელიშვილსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღომი ურემი ერთი, ქერი ნათხალი ერთი, კუერცხი ერთი.

400¹. მართებს*

401. [657] მართებს მახარას ხინკიძესა თეთრი თორ-

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

მეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, დომი ურემი ერთი, ღვინო კოკა ექვსი, ქერი ნაოთხალი ორი, პური ნაოთხალი ერთი, კუერცხი რვა.

401[1]. მართებს*

402. მართებს მარუშულის პარტახტსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღვინო კოკა თერთმეტი, ქერი ნაოთხალი ექვსი, პური ნაოთხალი ორი, კუერცხი ათი.

402[1]. მართებს*

403. მართებს თათელაძის მამისთვალას პარტახტსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღვინო კოკა ორი, დომი ურემი ერთი, ქერი ნაოთხალი ორი. პური ნაოთხალი ერთი, კუერცხი ორი.

403[1]. მართებს*

404. მართებს გოგიტაის თაფლაძის პარტახტსა თეთრი თორმეტი, ღვინო კოკა ოთხი, სანთელი ლიტრა ერთი, ქერი ნაოთხალი ორი, კუერცხი ორი.

404[1]. [V] მართებს*

405. მართებს ცხადიაშვილის პარტახტსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ღვინო კოკა შვიდი, ქერი ნაოთხალი ოთხი, პური ნაოთხალი ერთი, კუერცხი ოთხი.

405[1]. მართებს*

406. მართებს ხინკაძის პარტახტსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, დომი ურემი ერთი, ქერი ნაოთხალი ორი, კუერცხი ორი, ღვინო კოკა სამი.

406[1]. მართებს*

407. მართებს ჯავრაშვილისეულს პარტახტსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, ურემი დომი, ქერი ნაოთხალი ოთხი, პური ნაოთხალი ერთი, ღვინო კოკა ექვსი, კუერცხი ოთხი.

407[1]. მართებს*

408. მართებს მახარას ლომაძესა საახალო ლიტრა სანთელი ექვსი და პურის ძღვენი.

408[1]. [66r] მართებს*

409. მართებს გორგაძეს ვარდანასა და ქრისთეშიასა. თეთრი შვიდი, სანთელი ნახევარი ლიტრა, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნაოთხალი ოთხი, კუერცხი ორი, მარილი ჩარექი ერთი და მეულეყობაჲ.

409[1]. მართებს*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

410. მართებს კოტოძეს გიორგის თეთრი ცხენი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნაოთხალი ხუთი, კუერცხი ორი, მარილი ჩარექი ერთი, პური ორი და მეფულისაყობაო.

410[1]. მართებს*

411. მართებს გოგოძეს გრიგოლასა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ნახევარი ლიტრა, იფქლი ნაოთხალი ორი, კუერცხი ორი, პური ორი, მარილი ჩარექი ერთი და მეუღლეობაო.

411[1]. მართებს*

412. მართებს გოგოძეს აბრამასა თეთრი ექვსი, სანთელი ნახევარი ლი[V]ტრა, მატყლი ნახევარი ლიტრა, იფქლი ნაოთხალი ორი, კუერცხი ერთი, პური ერთი, მარილი ნახევარი ლიტრა და მეუღლეობაო.

412[1]. მართებს*

413. ...თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნაოთხალი ექვსი, კუერცხი ხუთი, ყველი ლიტრა ოთხი, მარილი ნახევარი ლიტრა და მეუღლეობაო**.

413[1]. მართებს*

414. მართებს ითვანეს თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნაოთხალი ექვსი, კუერცხი ხუთი, პური ოთხი, მარილი ნახევარი ლიტრა და მეუღლეობაო**.

414[1]. მართებს*

415. მართებს გრძელიძეს ნეფისასა თეთრი თცდაოთხი, სანთელი ლიტრა ორი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნაოთხალი ექვსი, პური ორი, მარილი ლიტრა ერთი და მეუღლეობაო.

[პიტინისჯვის]

416. [67r] მართებს პიტინისჯვის თეოდოსე დოგრაშვილსა ლიტრა სანთელი ხუთი, იფქლი ნაოთხალი ორი, ძღუენი ორი.

417.***

418. მართებს ლომინას დოგრაშვილს ლიტრა სანთელი ხუთი, იფქლი ნაოთხალი ორი, ძღუენი ორი.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** ეს მუხლი დედანში ხაზგადასმულია.

*** ეს მუხლი ამოუხვეკელია.

ატმანის ღელეს აქეთ ნიბიერეთიანთ ჩასართიანამდე საქუთაოლო არის.

419. მართებს გიორგის გუგუნბერიძესა სახელდებული ლიტრა სამი და ლიტრის მესამედი, ნათხალი იფქლი ორი, ძღუენი ორი.

420. მართებს მეორეს გიორგის გუგუნბერიძესა სანთელი ლიტრა სამი და ლიტრის მესამედი, იფქლი ნათხალი ორი, ძღუენი ორი.

421. მართებს მახარის გუგუნბერიძისეულსა პარტახტსა სანთელი ლიტრა სამი და ლიტრის მესამედი, იფქლ[V]ი ნათხალი ორი, ძღუენი ორი.

გუბას ქვეით კორთხის წყალს გამოღმა საქუთაოლო არის.

422. მართებს მაშ[ია]შვილს გიორგის ხადილი და ცხენით სამსახური.

423. მართებს მამიაშვილს დავითს, სვიმონს და დათუას ლიტრა სამთელი ერთი. შინაყმობა; სადაც უბძანოთ, სამსახური ცხენით.

424. მართებს მამიაშვილს ნიკოლოზს და მის შვილს ხელოსნობით სამსახური, საყდრის ფინი და ხადილი.

ქუთაისის ღმრთის-მშობლის მამული ნასყიდანი.

ამ ზემო რომ სწერია, გუბას ქვეით კორთხის წყლის გამოღმა ქუთაისის ღმრთის-მშობლის შეწირულია ყოვლის კაცის უცილებლად*.

425. [68r] მართებს გრძელიძეს საყვარელასა თეთრი თექუსეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი ექუსი, კუერცხი ორი, მარილი ლიტრა ერთი, პური ორი და შეულაყობაჲ.

425[1]. მართებს**

426. მართებს გრძელიძეს დავითას თეთრი თექუსეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი ერთი, კუერცხი ორი, მარილი ლიტრა ერთი, პური ორი და შეულაყობაჲ.

426[1]. მართებს**

---

* ეს ბრჭყალებში ჩაწერილი სიტყვა ხელთაა და მერმე შემდგომ ქუთაისელ დოსიტეოზს თავისი შეწირულება ჩაურთავს (იხ. გვ. 340).

** დატოვებული ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

427. მართებს გრძელიძეს ივანასა პარტახტანიდან თეთრი ოცდათხი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი ექსი, კუერცხი ორი, პური ორი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულაყობაჲ.

427[1]. მართებს*

428. მართებს თათელიშვილს საყვარელასა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი ექსი, კუერცხი ერთი, პური ორი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულაყობაჲ.

428[1]. [V] მართებს*

429. მართებს იმედას თათელიშვილსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი ექსი, კუერცხი ორი, პური ორი და მეულაყობაჲ.

429[1]. მართებს*

430. მართებს გრძელაძის პარტახტსა*.

431. მართებს ხუცის გრძელიძის პარტახტსა*.

431[1]. მართებს*

432. მართებს ენდელაძეს ნონიჩასა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი ხუთი და მეულაყობაჲ.

432[1]. მართებს*

433. მართებს მირძიას თათელიშვილსა სანთელი ლიტრა ერთი და ჴელოსნობით სამსახური, კორთხის წყლის გამოღმა შუბნამდი**.

[ხოლახკურს]

434. [69r] მართებს ხოლახკურს მირძიას სახელოს კაცსა გორგოძესა სვინასა თეთრი შჳდი, იფქლი ნათხალი ოთხი, სანთელი ნახევარი ლიტრა, მატყლი ლიტრა ერთი, კუერცხი ორი, საყველიერო პური ორი და მეულაყობაჲ.

434[1]. მართებს

✝ ქუთათისისა ღმრთის-მშობლის შეწირულია[1] მთის გამოსაველი ბაჟი***.

---

[1] შეწირულია.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** უკანასკნელი ოთხი სიტყვა ჩაწერილია სხვა ხელით.

*** დატოვებული ყოფილა ცარიელი ადგილი, სადაც შემდეგ ეს წინადადება ჩაუწერიათ.

435. მართებს კოხოძეს ნასყიდასა თეთრი ცხვრის იფქლი ნათხალი ოთხი, ქერი ნათხალი ერთი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, კვერცხი ორი, პური სამი, მარილი ნახევარი ლიტრა და მეულეყობაჲ.

435[1]. მართებს*

436. მართებს გორგოძეს ივანასა და ბასილასა თეთრი ოცდათხი, სანთელი ლიტრა ორი, მატყლი ლიტრა ორი, იფქლი ნათხალი რვა, ქერი ნათხალი ოთხი, კვერცხი ოთხი, პური შჳდი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულეყობაჲ.

436[1]. მართებს*

437. [V] მართებს ბებნიასა და ბასილასა თეთრი ოცდაექუსი, სანთელი ლიტრა ორი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი რვა, კვერცხი ჲუთი, პური ოთხი, მარილი ნახევარი ლიტრა და მეულეყობაჲ.

437[1]. მართებს*

438. მართებს კოხოძეს იორდანასა თეთრი ექუსი, სანთელი ნახევარი ლიტრა, იფქლი ნათხალი ორი, ქერი ნათხალი ნახევარი, კვერცხი ერთი, პური ერთი, მარილი ჩარექი ერთი და მეულეყობაჲ.

438[1]. მართებს*

439. მართებს კოხოძეს მაისასა თეთრი ექუსი, სანთელი ნახევარი ლიტრა, მატყლი ნახევარი ლიტრა, იფქლი ნათხალი ორი, ქერი ნახევარი ნათხალი, კვერცხი ერთი, მარილი ნახევარი ჩარექი და მეულეყობაჲ.

439[1]. მართებს*

440. მართებს გორგოშველაშვილს ბიძიასთვალასა თეთრი ოცდარვა, სანთელი ლიტრა ორი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი რვა, კვერცხი ოთხი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულეყობაჲ.

[ალისმერეს]

441. [70r] მართებს** ალისმერეს მთლად სოფელი გალმა-გამოლმა მოსახლე გლეხებით და სამართლიანის სამძღვრითა.

442. მართებს გრძელიძესა გიორგასა თეთრი თექუსმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი რვა, პური ოთხი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულეყობაჲ.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** ამ მუხლის დანარჩენი ტექსტი ჩაწერილია სხვა ხელით.

442[1]. მართებს*

443. მართებს ლომსიანიძეს მამაგულასა, თეთრი ოცდა[ა]თი, პური ოცდა[ა]თი, ერბო ლიტრა ერთი და მეულეობაზე.

443[1]. მართებს*

444. მართებს თედორაძეს ივანასა თეთრი ოცდარვა, სანთელი ლიტრა ორი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი რვა, კუერცხი სამი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულეობაზე.

444[1]. მართებს*

445. მართებს ნიყვაშვილს სულთამასა თეთრი თექუსმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი რვა, კუერ[V]ცხი ორი, პური ოთხი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულეობაზე.

445[1]. მართებს*

446. მართებს გუნცაძეს დემეტრასა თეთრი თექუსმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი რვა, კუერცხი სამი, პური სამი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულეობაზე.

446[1]. მართებს*

447. მართებს დავითაშვილსა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი რვა, კუერცხი ორი, პური ორი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულეობაზე.

447[1]. მართებს*

448. მართებს გოგიტასა თეთრი თორმეტი, სანთელი ლიტრა ერთი, მატყლი ლიტრა ერთი, იფქლი ნათხალი რვა, კუერცხი ორი, პური ორი, მარილი ლიტრა ერთი და მეულეობაზე.

448[1]. მართებს*

[71r] კოდლის წყაროს ქვეით საქუთათლო არის**.

449. მართებს ჯვარისას ლევიძესა მაჯარასა*.

450. მართებს ლევიძესა შალვას თეთრი ოცდარვა. ღვინო კოკა ათიანითა ოცდა[ა]თი, ღომი ნათხალი ორი.

451. მართებს გიორგაძესა გურმანოზს თეთრი ოცდაერთი, ღვინო კოკა ათიანითა ოცდა[ა]თი, ღომი ნათხალი ორი.

452. მართებს ჯანგიაურს პარტახტსა თეთრი ოცდაერთი, ღვინო კოკა ათიანითა ოცდა[ა]თი, ღომი ნათხალი ორი.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

** ჩაწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

[ალისუბანს]

453. [V] მართებს ალისუბანს თოთლაძეს გვ[ა]ს ბეგარა საკლავი ერთი, კოკა ღვინო ათი ათიანითა, ოთხი საკვამლო იფქლი, თევდორობაჲს დღეს პურითა და სამარხოთა ძღუენი და სამსახური მსახურობითა.

454. ერთი პარტახტი სხვა არის და ისრე იმას მართებს თოთლაძისეული.

[მუჯირეთობანს]

455. მუჯირეთობანს ცხრა კაცი ესახლა, არს მათი პარტახტი.

456. არჯევანიძისა და კაპანაძისეული ისრე იმას მართებს ბეგარა, სა[ნ]ამდი კაცი დაესახლებოდეს, ვინც დაიდვას, მოდი საყდარს გარდაუხადოს:

456[1]. ბერეთისს გრიგალაშვილი და ქვიქანიძე და ტაბატაძე ესენი მებეგრენი არიან*.

[ბახვს]**

457. [72r] მართებს ლომაის და მის ძმებსა ანდღულაძეთა ჩითახური თორმეტი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

458. მართებს ოქროპირასა და მახარასა ანდღულაძესა ჩითახური თორმეტი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

459. მართებს მამისმამას ანდღულაძესა ჩითახური ექუსი, საკლავი ერთი, ქათანი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

460. მართებს ყიზიას ანდღულაძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

461. მართებს მამისთვალასა ანდღულაძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

462. [V] მართებს გურიასთოლასა ჩითახური ხუთი, საკ-

---

* ეს მეხლი ჩაწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

** აქედან იწყება ნუსხა ვურიის (უმთავრესად სოფ. ბახვის) საეკლესიო გლეხთა ბეგრისა, რომელიც გამოსაღების სახეობით განსხვავდება დღევანდის სხვა ნაწილისაგან.

ლავი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი. ღვინო საწყავი ხუთი. პური სამი და სამსახური ოჩისა.

463. მართებს კაკალას ანდღულაძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

464. მართებს ილარიონ ანდღულაძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი. ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი, და სამსახური ოჩისა.

465. მართებს თვალიასა ანდღულაძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი, და სამსახური ოჩისა.

466. მართებს ქამაზას ანდღულაძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი. ღომი ფსომიარე ერთი, საწყავი ღვინო ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

467. [731] მართებს ოქროპირსა და მამიასა* ჩითახური თხუთმეტი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

468. მართებს ქაიმაროზს უშაძესა ჩითახური რვა.

469. მართებს გოგის უშაძესა ჩითახური შვიდი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

470. მართებს მამისთნას ბარამიძესა ჩითახური ოცდა[ა]თი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

471. მართებს სანიარს და იოვანეს ჭიჭოძესა ჩითახური თხუთმეტი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

472. [V] მართებს გიორგის ჭიჭოძესა ჩითახური თხუთმეტი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

473. მართებს ზაქარიას მჭედლიძესა ჩითახური თერთმეტი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური მეჯინიბობით.

474. მართებს ხუტიასა მჭედლიძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი. ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და მეჯინიბობით სამსახური.

---

* დატოვებულია ერთი სიტყვის ადგილი.

475. მართებს გიორგის მჭედლიძესა ჩითახური სა-
თი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ვაზვნული
საწყავი ხუთი, პური სამი და მეჯინიბობით სამსახური.

476. მართებს მიქელას მჭედლიძესა ჩითახური ხუ-
თი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო
საწყავი ხუთი, პური სამი და მეჯინიბობით სამსახური.

477. [741] მართებს ოზბეგს მჭედლიძესა ჩითახური
ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო
საწყავი ხუთი, პური სამი, მეჯინიბობით სამსახური.

478. მართებს მღალობრს და მის ძმისწულსა მჭედლი-
ძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსო-
მიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და მეჯინიბობით სამ-
სახური.

479. მართებს ხუტიას მჭედლიძესა ჩითახური ხუთი,
საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი
ხუთი პური სამი და მეჯინიბობით სამსახური.

480. მართებს კაკაცას ანდღულაძესა ჩითახური ხუ-
თი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო
საკლავი ხუთი, პური სამი და მეჯინიბობით სამსახური.

481. [V] მართებს დეისმამასა და უზუნასა მჭედ-
ლიძესა ჩითახური ცხრა, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი
ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური
ოჩისა.

482. მართებს გიორგის მჭედლიძესა ჩითახური ხუ-
თი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო
საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

483. მართებს კაკასშვილსა გიორგას ჩითახური ხუ-
თი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო
საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

484. მართებს იმრიდონს მჭედლიძესა ჩითახური
ოთხნახევარი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი,
ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

485. მართებს ნასხიდას მჭედლიძის შვილებსა ჩი-
თახური ოთხნახევარი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსო-
მიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური [751]
ოჩისა.

486. მართებს გიორგას მჭედლიძესა ჩითახური
რვა, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო
საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

487. მართებს ივანეს მჭედლიძესა ჩითახური ოთხი და მეოთხედი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

488. მართებს იოვანეს მჭედლიძესა და მის ძმისწულებსა ოთხი და მეოთხედი ჩითახური* და პურის ჭამა ქარგი და სამსახური ცხენითა.

489. მართებს ხუტას მჭედლიძესა ჩითახური ოთხი და ნახევარი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, საღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

490. მართებს მამიხვდასა მჭედლიძესა ჩითახური ოთხი და მეოთხედი, საკლავი ერთი, [V] ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე[1] ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

491. მართებს შენაწირასა მახარაძესა ჩითახური შვიდი.

492. მართებს გიორგას მახარაძესა ჩითახური შვიდი საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

493. მართებს მახ[ა]რასა** ჩითახური შვიდი.

494. მართებს ამინდარს და ზაგლას ანდღულაძესა ჩითახური თხუთმეტი, პურის ჭამა ქარგი და ცხენით სამსახური ოჩისა.

495. მართებს ზაქარიას და მის ძმისწულებსა ჩითახური თხუთმეტი, საკლავი ერთი, ქათანი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

496. [76r] მართებს გიორგის მახარაძესა ჩითახური ექუსი, საკლავი ერთი, ერთი ქათამი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი, სამსახური ოჩისა.

497. მართებს ღომიას მახარაძესა ჩითახური ოთხი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

498. მართებს ათანასას მახარაძესა ჩითახური ოთხი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

499. მართებს იმირიდონს მახარაძესა ჩითახური

---

[1] ფსომიარე] სფხმირე.

* ეს სიტყვა დედანში წაშლილია.

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

ერთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვინო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

500. მართებს ივანასა მახარაძესა ჩითახური ერთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური [V] ოჩისა.

501. მართებს ოზბეგს მახარაძესა ჩითახური რვა, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, საწყავი ხუთი, პური სამი, ხელოსნობით სამსახური, პარტახტისა ჩითახური ოთხი.

502. მართებს ივანეს მახარაძესა ჩითახური ექვსი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური, პარტახტის ჩითახური ორი.

503. მართებს ევარდანას მახარაძესა ჩითახური ექუსი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი სუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

504. მართებს მამიას პაპუტაძესა ჩითახური ოთხი.

505. მართებს ილარიონს მახარაძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ე[77r]რთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

506. მართებს მახარობელსა მახარაძესა ჩითახური ხუთი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

507. მართებს ლომისკაცს მახარაძესა ჩითახური ექუსი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

508. მართებს ზაელას მახარაძესა ჩითახური თორმეტი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

509. მართებს ლომისკაცსა მხალიძესა ჩითახური ათი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი ხუთი, პური სამი და სამსახური ოჩისა.

510. [V] მართებს ქაიმაროზს დოლიძესა ჩითახური ათი, სმა და ჭამა როგორც მამინას მართებს, ისრე მას, და ცხენით სამსახური.

511. მართებს მამისთვნასა დოლიძესა ჩითახური თხუთმეტი, საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ღომი ფსომიარე ერთი, ღვნო საწყავი ხუთი, პური სამ და სამსახური ოჩისა.

512. მართებს ამუნასა და იმირიდონს დოლიძე-

ს ა ჩითახური ორი და ნახევარი, პურის ჭამა როგორცა მ ა მ ი ს თ ა
და სამსახური ცხენით.

513. მართებს გ ი ო რ გ ი ს დ ო ლ ი ძ ე ს ა ჩითახური ორი და ნახევარი, პურის ჭამაჲ და ცხენით სამსახური ოჩისაჲ.

514. მართებს პ ა ტ ქ ა ნ ა ურ ს ა პარტახტსა მ ა მ ი ს თ ე ნ ა ს ა ბ რ ა მ ი ძ ე ს ა და დ ო ლ ი ძ ე ს ა ქ[ე]მ ა რ ო ზ ს ჩითახური თხუთმეტი ნახევრისაჲ.

515. [78r] მართებს ზ ა ქ ა რ ი ა ს ჯ ი ნ ჭ ა რ ა შ ვ ი ლ ს ა ჩითახური ოცი, პურის ჭამა და ცხენით სამსახური.

516. მართებს ა ნ დ ო უ ლ ა ძ ე თ ა ხუთთა კ უ მ ხ ა ლ ა უ რ ი ს ფუზისა ჩითახური ოცი.

517. მართებს ზ ა ქ ა რ ი ა ს ჯ ი ნ ჭ ა რ ა შ ვ ი ლ ს ა ზურის ჩითახური ოცი.

518. მართებს ზ ა ვ ე ლ ა ს მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე ს ა კ ბ ი ლ ა უ რ ი ს პარტახტისა ჩითახური ოცი.

ა რ ს ა მ ი ს ი ჯ უ მ ა ლ ი: ჩითახური ექუსას სამოცდა თხუთმეტი და ჩითახურის ნახევარი, მუხადილე კაცი შჳდი, საკლავი სამოცდა ორი, ქათამი სამოცდა ორი, პური გამომცხვარი ას ოთხმოცდა ექუსი, ღვნო საწყავი სამასდა[ა]თი, ღომი ფსიმიარე სამოცდა ორი.

ვისცა საკლავი მართებს, მან ასრე უნდა ქნას: კუერცხი, ყველი და თევზი უნდა მოიტანოს.

ამ ბ ა ხ ვ ე ლ თ ა, ვისცა ცხენით სამსახური არ მართებს, მას სახლისა და ორჩის მუშაობა მართებს*.

[შ ე წ ი რ უ ლ ე ბ ი ს მ ი ნ ა წ ე რ ე ბ ი]**

1. [87v] მე, ქ უ თ ა თ ე ლ მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ მ ა ნ დ ო ს ი თ ე ო ს ვიყიდე პ ა ა ტ ე ლ ა ს ა დ ა რ ე ი შ ვ ი ლ ი და კ ა ც ი ე ლ ა ჯ ა ნ ე ლ ი ძ ე და ქუთათის დავასახლე. და ორიეს მართებს ორი ჩარექი საქმეველი და ერთი ჩარექი სანთელი.

და ესენი ვინც გამოსწიროს, შეჩვენებულ იყავნ ყოვლად წმიდისა სამებისა მიერ და მღუდელთ-მთავრობისაგან ჩვენისა, ამინ.

2. [84V] მე, ქ უ თ ა თ ე ლ მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ მ ა ნ მ ა ქ ს ი მ ე ქუთათისს აღებაზე გამოვიღუანე ა ბ უ ლ ა ძ ე ს ა ბ ა თავის

---

* დავთრის პოლოს რუსული მინაწერიდან ჩანს, რომ დავთარი შეუდგენიათ მართებულობის მიერ დაარსებული კომისიის 1822 წლის 20 მაისს და ხანდაზმულად უცვნია, ხელს აწერენ: თავმჯდომარე პოლკოვნიკი თავადი ჭაბუასრო წერეთელი და მდივან-მწიგნობარი თავადი დავით ჩხეიძე.

** მინაწერები მხედრულია.

ცოლ-შვილით და პირველადცა ჩვენი ეკლესიის ყოფილიყო ახლაც ჩვენის ეკლესიის ადგილზე დავასახლე.

3. [37v] ჩვენ, ყოვლად სამღუდელომ ქ ე თ ა თ ე ლ ა ძ ე მ ა ნ რ ო პ ა ლ ი ტ მ ა ნ დ ო ს ი თ ე ო ს ჩემის კონდაკის მოგებულით მოვიყიდე ჩხარს დ ა თ ვ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ი სამი კუამლი კაცნი, დეკანოზის პ ა ა ტ ა შ ვ ი ლ ი ს დ ა ვ ი თ მ გ ა ლ ო ბ ლ ი ს ა და მისის ძმისაგან, რომლისაც ნაყიდობის წერილი ჩვენ მოგვეცა თავეანთის მოხელის და მოურავის მოწმობით, და ჩვენ თითოს კუამლს დავადეთ ეკლესიის ბეგრად ოთხ-ოთხი [38r] კოდი ბერი თითოს წელს.

და აწ ვინც გამოსწიროს, შეჩვენებული იყოს ყოვლად წმიდისა სამებისაგან და მღუდელთ-მთავრობისა მიერ ჩვენისა აწ და საუკუნოდ.

ჭრისტეს აქათ **ჩლეწ**, თუესა სექდენბერსა ი ე. ესენი კ ა ც ი ვ ლ ა და ნ ა ს ყ ი დ ე ლ ა დ ა თ ვ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ი არიან.

4. ქ. ჯი ქუთათისისა დმრთის-მშობელო, შემოგწირე მე, მონამან შენმან ქ ე[თ]ა თ ე ლ წ ე რ ე თ ე ლ მ ა ნ დ ო ს ი თ ე ო ს ნაღუაწთა ჩემითა მოყიდული ორი გლეხი: ერთი ნ ა ს ა ძ ე მ ხ ი ა რ უ ლ ა, მ ა თ ე, ძ ა ღ ლ უ ა, ლ ე კ ვ ი ა თავის ადგილ-მამულით და მეორე ჩ ო გ ა ვ ა ძ ე დ ა ვ ი თ ბ ე ც ე ს ი თავის ცოლ-შვილით და ადგილ-მამულით.

ვინც გამოგწიროს, ძისა მიერ შენისა და შენგან შეჩვენებული იყოს სრულით და კორცით აჟა და მუნა და საუკუნოდ.

ივნისის ლ, წელთა ჩყე.

[ბაღდადს]

[38v] მართებს ბ ა ღ დ ა დ ს ქ ა ი ხ ო ს რ ო კ ო პ ა ძ ი ს ნაყიდევსა დ ა ვ ი თ ე ლ ა გ ო გ ნ ა ძ ე ს ა და მას ძმას ბ უ ჭ უ ე ლ ა ს ბეგარა: ოცი კოკა ღვინო ოთხდოქიანი, ერთი მარჩილი თეთრი, აწ შინაყმობა და ან სეფეობა.

მართებს მ ხ ი ა რ უ ლ რ ო ფ ა ქ ი ძ ე ს ა და მის ძმისწულს ბეგარა: ოცი კოკა ღვინო ოთხდოქიანი, ერთი მარჩილი თეთრი, ერთი ქათამი, ერთი ფოხალი ღომი, ან შინაყმობა და ან სეფეობა.

მართებს მ ა მ ე ც ა გ ო გ ნ ა ძ ე ს ბეგარა: ოცი კოკა ღვინო ოთხდოქიანი, ერთი მარჩილი თეთრი, ერთი ქათამი, ერთი ფოხალი ღომი, ან შინაყმობა და ან სეფეობა.

მეოთხე გლეხი არის კიდევ ქ ა ი ხ ო ს რ ო კ ო პ ა ძ ი ს ნაყიდევი და ბეგარა არა მართებს რა; მარა როგორც შეიძლოს, ისე ეკლესიას ემსახუროს.

5. [39V] ჩვენ, ყოველად სამღუდელო ქუთათელ მიტრ-
პოლიტმან დოსითეოს ჩემის საფასით მოვიშოვე, შე-
ვის დავითისაგან და ძისა მისისა კოსტანტი[ნე]სა-
გან ჩხარს მსახლობი ფეფინაშვილი სვიმონა და
დავითა და შენ ქუთათისისა დმრთის-მშობელსა შემოგწირე;
და სრული ყოფასა წელიწდისასა თითო ლიტრა სამთელს მოგართმი-
დეს.

6. [40V] მე, ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსი-
თეოს დავიხსენი სვიმონ ბახტურიძე ავალიანისა-
გან და ღმრთის-მშობელს შევსწირე თავის შვილებით; და თხი
მარჩილი თეთრი საყდრისთვის დაადე.

ვინც გამოსწიროს, შეჩვენებული იყოს.

7. [45V] ქ. ჩვენ, ყოველად სამღუდელომ ქუთათელ მიტ-
როპოლიტმან დოსითეოს აბრამია ტარია ჯღუნია-
შვილი თავის ცოლ-შვილით მოვიღუაწე და დედოფალმა
მარიამ მიბოძა. ბეგარა დავადე საყდრის ერთი ლი[46r]ტრა სან-
თელი.

და ვინც ვამოსწიროს, შეჩვენებული იყოს წმიდასა სამებისაგან
აქა და საუკუნოდ სულით და ჯორცით და საფლავით, ამინ.

მაისის დ, წელსა ჩყთ.

8. [67V] მე, ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსი-
თეოს დავიხსენ ბექუჩა გამყრელიძის შვილებისაგან
ბუიძენი დავითელა, ვარსიმელა, სვიმონიკა, მა-
თი ცოლ[68r]შვილით და ღმრთის-მშობელს შევსწირე.

ვინც გამოსწიროს, შეჩვენებული იყოს წმიდის სამებისაგან.

68. [ერთგულების წიგნი კახთ ეპისკოპოსებისა ნიკოლაოს კათალიკოზისადმი]

[1562—1588 წწ.]

[ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა; მტკიცებითა ყოველად წმიდის ღმრთის-მშობელისა და მა-რადის ქალწულისა მარიამისთვის, სუეტისა ცხოველისა, კუართისა საუფლოსა და მირონ[ის] ცმენრთ-მყოფელისათა და ყოველთა წმი-დათა ღმრთისათა ზეცისა და ქუეყანისათა, ესე ქამთა გასათევებე-ლი წიგნი [გ]ჯადრეთ და მოგაბსენეთ თქუენ, კათოლიკე სამოციქუ-ლოსა ეკლესიას სუეტსა ცხოველსა, კუართსა საუფლოსა და მი-რონსა ღმერთ-მყოფელსა და თქუენ, კათალიკოზ-პატრი-არქსა პატრონსა ნიკოლაოს[ს]:

ჩუენ: ამბა ალაექრდელმან ზაქარია, ნინოწმიდელმა სილოვან, კაწარელ ეპისკოპოზმან ანდრია, ბოდბელმან მაქაიმე, ნეკრესელმა კლიმე, ჰერაძელმან ეგნატე, ხარჭაშნელმან ელიზე, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

ანუ საყდრისა და ანუ რჯულის საქმეზედა ვისცა გაუწყრე და გამოვნახო, ჩუენცა გაუწყრეთ და გამოვენახოთ; და სადღამდის შენ არ ნახო და შენდობა არ მისცე, არც ჩვენ ვნახოთ და არც შენდობა მივსცეთ.

ამისად გათავების თავსმდებად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი მოგუხსენებია.

ხელრთვები: ალაექრდელი
კაწარელი
ნინოწმიდელი
ჰერეთელი
ხარჭაშნელი

69. [შეწირულების წიგნი ნიკოლაოზ კათალიკოზისა დავით-გარეჯისადმი]

[1552 წ. 5 აპრილი]

ქ. რომელი არს და რომლისა შიერ იქმნნეს ყოველნი ალნაგნი არსისა არსთა უცვალებელისა, უსაზღუროსა, ძალგანუზომელისა, ხოლო მიუწდომელობით ცნობილისა, რომელსა ძალნი უჯორცოთანი თუინიერ გარეშე მისსა ვერ მისცუთებიან ცნობად და თვალთა შედგმად, რომელსა წესნი ანგელოზთანი უძრწიან და ქუეყანა ვითარცა გუგა თუალისა ეგრეთ გარე შემოუწერია, თუით გარეშემოსწერელისა, დაუსაბამოსა, ურაბამოსა, ურუელოსა[1], ყოველგან მყოფისა და ყოველთა მხედისა, რომელი მბად და წარმომარსებელ ექმნა ყოველთა ყოფილთა და ყოფადთა ყო[ვ]ელთა ზედასა ღმრთისა მაბრისა, ძისა და სულისა წმიდისათა;

და მეთხებითა და შეამდგომელობითა განკაცებისა მათისა მეცილით მტუირთველისა ყოველად წმიდისა, ყოველად უხრწნელისა და ყოველად ბიწშეუხებელისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის-მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა, რომლისა მეცელსა დაიტია დაუტევნელი იგი ცათა და ქუეყანისა და თბითა კაცობრიეთა შემოსილ იქმნა;

[1] ურაბელისა.

ძლიერებითა და შეწევნითა წმიდისა და პატიოსნისა ჯუარისა ძელისა ცხორებისათა, რომელსა ზედა განიპყრნა უხრწნელნი მკლავნი თუისნი ქრისტემან ღმერთმან ჩუენმან ქსნისათჳს ჩუენსა;

ოხითა და მეოხებითა და ვედრებითა წმიდათა მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისითა, ცხრა არვეთა და ცხრათაეე დასთა ანგელოზთა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა ზეცისა და ქუეყანისათა;

ამათითა მადლითა და შუამდგომელობითა შენ, სასოსა შესაედრებელსა და მცველ-მფარველსა ჩუენსა ქართველთა განმანათლებელსა სუეტსა ცხოველსა, კუართსა საუფლოსა და მიროსა ღმერთ-მყოფელსა და ხატსა ღმრთისა და უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა და შენ, ყოველად ბრწყინვალესა და ყოველად განათლებულსა და წმიდათა მამათა შორის წარჩინებულსა სასოსა ჩუენსა, წმიდასა მამასა დავითს გარესჯისასა და ლოდსა პატიოსანსა, ესე წიგნი და სიგელი გაადრეთ და მოგვაკსენეთ ჩუენ სასოებით მონდობილმან ცვა-ფარვათა თქუენთამან ქართლისა კათალიკოზ პატრიარქმან ნიკოლაოზ.

ვიგუელს-მოდგინე და შემოგწირეთ ჩუენი მკუიდრი ყმა ვაშაყმაშვილი ხარება, შვილნი და მომავალნი ყოველნივე სახლისა მისისანი. მას ყამსა, ოდეს ქაჩთა ვითარებისაგან თავისა მკუიდრი მამული დაიგდო და წინას საგარეჯოს ხოდაშენთ ბოლოს იფნიანში დასახლდა, მოვიდეს ჩემნი ძმანი, აჰყარეს და წაიყუანეს, ვითა: ჩუენი მკუიდრი ყმა არისო.

ახლად მეორედ დავიკსენ ჩემთა ძმათაგან და კიდეცე მასვე იდგილსა ხოდაშენთ ბოლოს იფნიანში დავასახლეთ; და შემოგწირეთ კათბუითა, ბრძანებითა და ნება დართუითა ღმრთივ-გუირგუინოსნისა მეფეთ-მეფის პატრონისა ალექსანდრესითა თქუენ, სასოსა შესაედრებელსა, მეოხსა და დიდსა ნუგეშისცემასა ორთავე შინა ცხორებათა სუეტსა ღმრთივ-აღმართებულსა, კუართსა საუფლოსა, მიროსა ღმერთ-მყოფელსა და ხატსა შენ საშინელისა ღმრთისა და უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა და წმიდასა და ღმერთშემოსილსა მამასა დავითს გარესჯისასა და ლოდსა პატიოსანსა.

შემოგწირეთ ვაშაყმაშვილი ხარება ყოველითურთ სახლეულით, მომავალით მისით, მისითა მამულითა, ველითა, ვენახითა, საჭნავითა და უჭნაოთა, ნასყიდითა და უსყიდელითა, საჭმრითა და უჭმრითა, ყოველითურთ უკლებად. და არვის აჭუს საქმე

და ჴელი ამასთანა თუინიერ ჩუენ ქართლისა კათალიკოზსა დაჯ-
ბნოს წინამძღურისაგან კიდე.

აწ ვინცა და რაჲთანცა გუარმან კაცმან ამისად ენებაღ[1] ცხოვრებად და ჭეშმარიტად ჴელყოს, შერისხვი შენ ღმერთო დაუსაბამო, მამაო და ძეო და სულო წმიდაო; და შენ მშობელო ძისა ღმრთისაო, ყოველთა დაბადებულთა დედოფალო, ღმრთისა-მშობელო მარიამ, მისგან იძიე შური ჴელისმცემელთა ძისა შენისათა.

და [ვინცა] გამოაჴუას სუეტსა ცხოველსა და წმიდასა მამასა დავითის ჩუენგან შეწირული ესე, გამოჴეებულმცა არს სასუფე-[ვე]ლისაგან ცათაჲსა; კრულმცა არს ცათა შინა და ჭეშკანაჲსა ზედა მკუდარი და ცოცხალი მისი, დაჴდომაჲ და აღდგომაჲ მისი, ძილი და ღუიძილი მისი, საცარძელი და ცხედარი მისი, სმაჲ და ჭამაჲ მისი; და ყოველმცა გაგებული მისი მოიშლების;

შე-მცა-ყდების მას ძრწოლაჲ კაენისი, კვთარი გეზისი, შიშთუ-ილი იუდასი, შეხის-ტეხაჲ დოსკორისი, დანთქმაჲ დათან და აბირო-ნისი; ნისტორ და ორიგენის თიხმცა არს ნაწილი და სამკუიდრებე-ლი მისი; და ნურარათამცა იქმნების ჴსნაჲ ჯოჯოხეთით სულისა მი-სისაჲ; კრულმცა არს შეიდთა კრებათა და ხუთთა პატრიაქთა მაღ-ლითა; მათთანამცა არს ნაწილი სულისა მისისა, რომელთა თქუეს: «სისხლი მაგისაჲ ჩუენზედა [და შვილთა ჩუენთა ზედა]»*; და ასდა მერეისა ფსალმუნისა წყეულსა მას ზედამცა სრულ ჰყოფს ღმერთი; და კანონსამცა ქუეშე არს წმიდათა მოციქულთასა და მათ მიერმცა მიეჯადების პატიჟი იგი ანანია და საპფირასი.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს და წმი-დამან კათოლიკე ეკლესიამა.

დაიწერა მტკიცე და შეუცვალებელი წიგნი და სიგელი ესე ქო-რონიკონსა სო, ოუესა აპრილსა ხუთსა. ჴელითა ფრიად ცოდეო-ლისა ედაბნოს წ ი ნ ა მ ძ ღ ე რ ი ს ი ო ს ე ბ ი ს ი თ ა.

ხელწერა ჴელმწიფე ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე კათოლიკეს სეხნითა ღმრთისათა, ამინ.

70. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გედეონ ელიოზისშვილისადმი]

[1588 წ.]

ქ. ჩუენ, კრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოველისა სა-ქართველოს მპყრობელთ-მთავარი მთავარმან ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა ქ მ ა ნ ხ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ლ უ ო ნ ი ს ძემან პატრონმან

[1] ჴელწერაჲ.
* მათე 27,25.

ნიკოლაოზ ესე ეკუთხისამდე ქამთა გასათავებელი წიგნი და სწ-
ებელი შეგწყალეთ და გიბოძეთ შენ, დიდისა და ცათა მობაძავისა
კათოლიკე ეკლესი[ი]სა დედა-ქალაქისა მცხეთის შვილსა ვ[ა]ხ-
ტანგისასა ზახშვილსა გედეონს და შენსა შვილსა დავითს, შვილ-
თა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა, მას ქამსა, ოდესცა მაძუ-
ლის წყალობას გვეაჯენით.

ვისმინეთ აჯა და მოსმენებია თქვენი. კითხვითა და ჯეროვნებით
ღმრთივ-გვირგვინოსნისა მეფეთა მეფისა პატრონისა
ალექსანდრესითა და თანამეცხედრისა მათისა დედო-
ფალთ-დედოფლისა პატრონისა თინათინისათა და
მოგებოძეთ ბარაუანში ოთხი კომლი კაცი: კახიაშვილი
მისით მამულითა, მაჭარაშვილი ბორჯალა მისითა მამუ-
ლითა, აბრილაშვილი ფოცხვერა მისით მამულითა,
ჭაველაშვილი არსა მისით მამულითა, სასახლითა, ჭერ-მარ-
ნითა, ველითა, ვენახითა, სახნავითა, წყლითა, წისქვილითა, ჭალი-
თა, სათიბითა, ყოველითა მისითა სამართლიანითა, რაც ოდენ მამუ-
ლის მქონებელნი იყვნენ, ყოველითურთ უნაკლულოდ მოგებოძეთ
თქვენ, ელიოზისშვილს გედეონს და შენმა შვილს და-
ვითს. [გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან კათოლიკე საყდრის
და ჩვენს ერთგულად სამსახურსა შინა.

შემდგომად ჩვენსა წმიდაჲსა პატრიარქნო. ვინცა ვის დიდისა
და ცათა მობაძავისა კათოლიკე ეკლესი[ი]ს საჭეთმპყრობელობა მი-
ითვალოთ. თქვენცა სიგელითა ამით დაუმტკიცეთ, რათა ღმერთმან
ყოველი გაგებული თქვენი მტკიცე ყოს.

და ვამცა ვინ შლად და ქცევად ხელყოს ბოძებულისა ამის, ჩვე-
ნისა და ჩუენსა კათოლიკე ეკლესი[ი]სა საყდრისა კანონსა ქვეშე
არის: ჩისხავსმცა დაესაბამო და დაუსრულებელი ღმერთი და ყო-
ველნი წმიდანი ღმრთისანი ზეცისა და ქვეყნისანი, ხორციელნი და
უხორცონი; [შე-მცა-]ქედების კვთრი გეზისი და შიშთეილი იუდასი
დანთქმა დათან და აბირონისი; ნერატაბმა სინახულით ნუ იქმნე-
ბის ჯსნა მისი; ნესტორ და ორიგინესთანაბმა არის ნაწილი და
საშვიდრებელი მისი.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

დაიწერა სიგელი და ბრძანება ესე ქორონიკონსა ՈՄԲ, ხელითა
ქადაგის შვილის და მდივნის რომანოზისითა.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

71. [წიგნი დადგენტი კათალიკოზისა ვახტანგ ბატონიშვილისადმი სოფელ ქორდის სვეტიცხოველისათვის]

[1693 წ.]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისაითა კეთხუითა და ბრძანებითა და ნებადართულობითა კეთილად მსახურისა და ღმრთივ-დაცულისა მეფეთ-მეფისა პატრონისა სუიმგონისითა და თანამეცხედრისა მათისა დედოფალთ-დედოფლისა პატრონისა ნესტანდარეჯანისითა და ძისა მათისა პატრონისა გიორგისითა ჩუენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ქართლისა კათალიკოზ-პატრიაქმან დადგინტი თანა მოწმობითა და ჯერ-ჩინებითა ყოველთა მცხეთას შვილთა და ეკლესიისა საქსებისათა ესე უკუნისამდის ქამბა გასათავებელი წიგნი და სიგელი მოგახსენეთ და დაგიმტკიცეთ თქუენ, ყოვლად სანატრელისა მეფისა და მოწამისა პატრონის ლოარსაბის ძესა, პატრონსა ვახტანგს.

მას ქამსა, ოდეს თქუენის ძმის მეფის პატრონის სუიმეონისგან მუხრანს სოფელი ყურისუბანი საამაულოდ და საქკუელოდ მოგეცემოდა. ამას წინათ კურთხეულს კათალიკოზს პატრონს ნიკოლოზს ზემო ქართლს ქორდი და რაცა სხუა მას გარშემო საყდრის მამული იყო, თქუენთუის ყურისუბანზედ გაეცვალა: ამისთუის, ვითა ყურისუბანი საყდარსა უფრო ახლო ახლდა.

აწე არცა თქუენ მოგკდომოდა კარგად და არცა სუეტმან ცხოელმან იპრიანა. აწე თქუენი ყურისუბანი თქუენვე დაგიდევით და საყდრისა მამული საყდარსავე დაანებეთ. ამა სოფლებისა შეწალაზედან შენდობილნი იყუენით თავად ღმრთისაგან და სუეტის ცხოვლისაგან და კუართისა საუფლოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისა და პატრონისა და ცხოელსმყოფელისა ჯუარისათა, ჩემისა ჯუარითა და თემფორითა და ჩემთა სამწყსოთა ეფისკოპოზთათა: კსნილ იყავ და კურთხელ აქაცა და მას [ს]აუკუნესაცა. ამინ. ამინ. კირიელეისონ, კირიელეისონ.

დაიწერა ნიშანი და სიგელი ესე ქორონიკონსა სპგ ქელითა ფრიად ცოდვილისა ესტატესაითა.

ხელთუა: კათალიკოზი.

ბეჭედი: რომელი განკსნათ ქეეყანასა ზედა, კსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

72. [ნუსხა ხოფის ეკლესიის გლეხთა თეთრის გამოსალებისა]

[XVI ს.]

1.* მართებს ამბაღნაბარს დუდუნიას ოცი თეთრი.
2. მართებს კთილისა დუდუნიას ოცდათი თეთრი.
3. მართებს მამიასბედაძსა ოცდახუთმეტი თეთრი.
4. მართებს მამროშძს დუდუნიას თხუთმეტი ნაღდი თეთრი.
5. მართებს კუტალია აბედიას და კუკუჩიას ოცდაათი თეთრი.
6. მართებს ქრისტექიაძ კუტალიას ოცი თეთრი.
7. მართებს ბ~პატი კუტალიას მამხელსაძ ოცი თეთრი.
8. მართებს პარკალებს ორმოცი თეთრი.
9. მართებს გორაშებსა სამოცი თეთრი.
10. მართებს კორტაკიას ოცდაათი თეთრი.
11. მართებს ჩაქობელსა ხუ[თ]მეტი თეთრი.
12. მართებს მამისაბარს სანაკიას ორმოცდახუთმეტი თეთრი.
13. მართებს ითვანე და ქერობინს ცუღუნიას ათი თეთრი.
14. მართებს მოგელი იასაგას და დარჩინასა ოცდახუთი თეთრი.
15. მართებს ქრისტეშია ბერიას ოცდაათი თეთრი.
16. მართებს იმარინდუძ ჰანტურიას მეორე წელიწადსა თხუთმეტი თეთრი.
17. მართებს ითვანე ჰანტურიას ხუთმეტი თეთრი.
18. მართებს ესტატი შუღლიას ხუთმეტი თეთრი.
19. მართებს ბედინა კუკუტაიას ხუთმეტი თეთრი.

ამას წინათ რაღაც სწერიაძ, უნდა მაისს[1] მოკრეფდეთ.

20. მართებს მსხულებს ხატის ბეგარაძ: ომაისური ერთი ზროხისაძ თეთრი: ცხომარია მამის თევნას შვილისაძ თევნაბიას და მაოხიას.
21. მართებს ჰანტურიებსა ოცი თეთრი.
22. მართებს რატიებსა ოცი თეთრი.
23. მართებს სლთაამს ცხომარიას ოცი თეთრი.

1: მაისსმგ.

* თავი აკლია, მუხლების სათვალავი პირობითია.

24. მართებს ჩუკულიებსა ოცი თეთრი.
25. მართებს ცხომარიას და ულიას და გურიშვილს შვილსა ოცი თეთრი.
26. მართებს თევნაბიას და მისსა განაყოფსა ათი თეთრი.
27. მართებს წყლიძგელთა ხატის ბეგარაჲ ომაძეური იოვანე ილიგარიასაჲ ოცი თეთრი.
28. მართებს ვაბუბია კვრკუელიას ოცი თეთრი.
29. მართებს დოხუჩასა კვრკუელიას ოცი თეთრი.
30. მართებს სანია"რასა კვრკუელიას ოცი თეთრი.
31. მართებს ვაქიბედიასა ღუამჭითაეას ოცი თეთრი.
32. მართებს მამისახლისა კვრკუელიას ოცი თეთრი.
33. მართებს თქელს კეთილაჩელიას ოცი თეთრი.
34. მართებს კახაბერასა კვრკუელიას ოცი თეთრი.
35. მართებს გავაშელ კვრკუელიას ოცი თეთრი.
36. მართებს მაკაისაჲ კვრკუელიას ოცი თეთრი.
37. მართებს გუგუასაჲ ღუამჭითაეას ოცი თეთრი.
38. მართებს სვმონს კვრკუელიას ოცი თეთრი.
39. მართებს განჯგონი კვრკუელიას ოცი თეთრი.
40. მართებს დედისკათლსა კვრკუელიას ოცი თეთრი.
41. მართებს მამისახასა კვრკუელიას ოცი თეთრი.
42. მართებს პაპას კვრკუელიას ოცი თეთრი.
43. მართებს მამისასა შონიას ოცი თეთრი.
44. მართებს ბევროზასა შონიას ოცი თეთრი.
45. მართებს გუგულასა კვრკუელიას ორი თეთრი.
46. მართებს ანდრიათვლსა ძის ნაღდისა სანთელი.

მართებს ფოთელსაჲ ნავსაჲ მაისობამდისა თვითსა ნავსაჲ თევსა მუნის(sic)წონაჲ სანთელი.

ვინცაჲ არ მისცეს, ყოველად წმიდა ღმრთის-მშობელი გაურისხდების და ზოფისა ღმრთის-მშობლის წინამდეგს ებისკოპოზის შადლისაგან შეჩუენებულმცა არის ამწდა საუკუნეთაჲ საუკუნეთაჲსა. ამინ და კირიელეისონ.

73. [რჯულისა და მცნების დადება კათალიკოზის მიმართ გერგეტელ საყდრის შვილთათვის]

[XVI ს.]

[36] ჩვენ, ქრისტე[სა] ღმრთისა მიერ კურთხეულნან კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ პატრონ[მან] ... ნ ესე რ ჯ უ ლ ი და მ ც ნ ე ბ ა ჲ დაგივდე [ო]სვეე, გერგეტელ საყდრის შვილთა.

1[a]. ხუცესნი [და დეკანოზნი?] ამა თემისანი [თ?]ჳრ... რაჲცა სამას და ათურამეტთა მამათა [რ]ჯული გააჩინეს, მარხვაჲ და უქმი ორშოკი დღე, ქრისტეს შობის მარხვაჲ, ოთხშაბათ-პარასკევნი, მოციქულთ მარხვა, ყოველდ წმიდის მარხვაჲ იდ დღე. ეს ასრე შეინახეთ თქვენ და თქვენის [სი]ტყ[ი]სი [ირ]ჩ[ეულ]მან კაცმან.

2. რომენმანცა კაცმან შაბათისა ცხრა ჟამითგან ვიდრე ორშაბათისა განთიადებამდის ვინცა რაჲ ქნას, ანუ თუ საეფლოთა დღესასწაულთა უქმი გატეხოს, რასაცა ავსა უზამს, უბრალოდ ეიყოფნეთ.

თქუენ საყდრის შვილ[ნი] შემცოდე იყ[ვ]ნეთ წმიდისა სამებისა და ყოველდ წმიდისა ღმრთის-მშობელისა და ოთხ[ი] ათხი თანგა ქრ[თა]მი დაიტროს.

3. იყუენით საყდრისა შვილნი ერთსულობით: უფროსნი — უფროსად და უმცროსანი — [უმცროსად], მღდელნი — მღდელთა წესითა და ერისკაცნი — ერისკაცთა წესითა.

4. რომენმაცა ხუცესმა აბჯარი აიღოს, ცინცა ჰხმოს, წა[ა]რთო[ს] და ჯურუმ[ი]ცა აზღვევინოს ჭუეყანამან.

ესე ასრე გაგითათო გერგეტელთა.

ხელწერა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი. † † † † † †

74. [ერთგულების წიგნი გაბრიელ ალავერდელისა ნიკოლაოზ კათალიკოზისადმი]

[1562—1588 წწ.]

ჭ. ჩუენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმა ა მ ბ ა ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ მ ა გ ა ბ რ ი ე ლ ესე წიგნი მოგახსენეთ თქუენ, ჩუენსა მაკურთხეველსა ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ ს ა პატრონსა ნ ი კ ო ლ ა ო ს[ს]ა, მას ჟამსა, ოდეს ცოტას საქმეზედ გაგუიწყეო და შეუნდობლად გაგეჭაშე.

---

* ტექსტი მეხსიერებაში დაყოფილი არ არის.

ამაზედა ჩუენ შემოგეხუეწებით და შეგნდობა გუიბოძე, დღეს და დღეის უკან ვიყუნეთ თქუენისა საყდრისშვილ ერდგულნი. და არცა რა თქუენი წინააღდგომობა ექნათ; დაიჭუჭყიანისა სიტყუის მორჩილნი ვიყოთ. ჩუენ და ჩუენი საყდარი თქუენს ჰელთ ქუეშ იყოს.

ამის გათავების თავსმდებად ღმერთი და სუეტიცხოველი მოგუიხსენებია.

ხელითა: ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი.

75. [შეწირულების სიგელი დოროთეოზ კათალიკოზისა იბრიის ეკლესიისადმი]

[XVI ს. ბოლო]

* ქ. საჩელითა ღმრთისათა, სამგამოვნად ცხობელისა, ერთარსებისა, ერთ-უფლებისა და ერთ ღმრთაებისა, ღმრთისა მამის, ღმრთისა ძისა და ღმრთისა სელისა წმიდისათა;

ოხითა და შეწევნითა ყოველად წმიდისა უხრწნელისა, უმეტეს კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა, ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა;

ძლიერებითა ცხოველს მყოფელისა და პატიოსნისა ჯუარისათა, ძელის ცხორებისათა, რომელსა ზედა განკუართულ იქმნა ჯორცითა ქრისტე ღმერთი ჩუენი ჭნისათუის ჩუენისა;

თანა-მოქმედება-მდგომარეობითა უუროლოთა მცველ-მმართველთა ცხორებისა ჩუენისათა; წმიდის ყოფითა აღმასრულებელთა ღმრთის ბრძანებათათა, დიდთა წითელართა ზეცისა უჭორცოთათა, ცხრა არეთა ყოველთაგე ზეცასა ძალთა;

ოხითა და შეწევნითა ყოველთა დედათა ნამობთა უზენაესისა, უდაბნოსა ქადაგისა, წინამსრბოლისა, წინასწარმეტყუელისა და ნათლისმცემელისა იოანესითა და თანამეტოქისა მისისა, ძედ ქეხილისა წოდებულისა იოანე ღმრთის მეტყუელისა, საყუარელის მოწაფისა და ქალწულისათა;

ოხითა, შეწევნითა და თანამოქმედებითა პეტრე რიტორისა, სასუფეველისა კლიტეთ-მპყრობელისა, პავლე სამ ცადმდე აღწევნულისა და არა თქმულთა სიტყუათა მმასმენელისა, ათორთა მოციქულთა და სამეოცდაათულთა ქრისტეს მოწაფეთათა, რომელთა მოძღურებითა მობადუნნეს ყოველნი კიდენი სოფლისანი;

---

* აქედან იწყება მეორე კუფ. პირველ კუფზე მოხატულია ღმრთისმშობელი ძოთურთ და მოციქული.

თანამოქმედობა-მდგომარეობითა წმიდათა მოწამეთა გიორგი დიმიტრი, თეოდორე, მერკური, პროკოპი და პანტელეიმონისა და წმიდათა ქალწულთა მოწამეთა: თეკლა, ეკატერინა, არიადნა, რინა, ბარბარა და ყოველთა მთბაძავთა მათთა, რომელნი დაიკლნეს ქრისტესათჳს და სიძულილთა დათმენითა გჳრგჳნოსან იქმნნეს; და წმიდათა მაძავთა განწმორებულთა, მეუდაბნოეთა, მესუეტეთა, მარტოდ მყოფთა ფიჩოსანთა, ქრისტეს ნების მყოფელთა, და რომელთა დააჭერეს ღმერთი სათნოთა ცხორებითა, რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყუნეს უფალსა ჩუენსა იესოს ქრისტესა და კუალადცა სათნო ყოფად არიან ყოველთა ღმრთისა წმიდათა ზეცისა და ქუეყანისათა;

ოხითა, შჯულებრითა და შეამდგომლობითა სუეტისა ცხოველისა და კუართისა საუფლოსა, მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა;

ჩუენ ქრისტეს ღმრთის მიერ კურთხეულმან ქართლისა ქათალიკოზ-პატრიაქმან დორეთეოზ ეიგუღე და ეიგულსმოდგინე და დავეწყე მეფეთ მეფესა გიორგის, მოგჳბოძა და მოგჳყიდა სურამის პირსა სოფელი ნიტრია დიდის ფასითა, აზნაურნი იქ მსახლობელნი, მარგუელაშვილნი დეკანოზნნი, ერთი კუამლი ზამთარაძე, ერთი კუამლი გიგნაძე, ერთი საგლეხო ძაბირაული, ერთი საგლეხო ქინთირეული; გლეხნი დავასახელე ზედა.

ძუელითგან ყოველად წმიდის ეკლესია იყო დიდებული, დაძველებული; ეიმეშაკე და აეიღე საფუძველითურ; ახალი სქესფუძველი გავსთხარე; აღვაშენე მონასტერი ესე კარგი სახელსა ზედა სიონისასა, დიდი და პატიოსანი, რომელსა თჳალნი ყოველთა ქრისტიანეთანი ხედვენ.

საფუძველი რომ ჩაჳსხენ, მოვიდა მაჰმადის მოსახელე შაშთამაზ ყეენი გულისწყრომით მჯდომარე, ამოსწყჳტა და ათჯრა ქართლის ქეეყანა: ეს ეუალაი მეფობასა პატრონის ლუარსაფასსა. განგრძელდა გულისწყრომა და მჯდომარება მისი ოც* წელ საქართველოზედა. ეწამა ღმრთის მოყუარე მეფე ჩუენი, პატრონი ლუარსაფ და დასთბია მისი პატიოსანი სიწმიდე ქრისტესათჳს.

ასეთს დროს ვაშენეთ მონასტერი ესე დიდის ჭირითა და რუდუნებითა, რომე მოგჳკედებოდეს თარეშნი აგარიანთა და აგჳქსყიდეს წყალობანი და ტყეშიგ ჩაცჳნდებოდით ყველანი.

---

* აქ მთავრდება მეორე კეში.

შემდგომად ჟამისა ამის იბრიანა ღმერთმან და დაჯდა მეფე ბატონი სუიმონ და დადგა თავი და სული ღმრთისათვის და საქრისტიანოსათვის; და დატყუეცდა[1], დაყო ცხრა წელიწადი ტყვეობასა ბასა; მიიყუანეს შაშთამაზის წინაშე და ნახა ღმერთმან მისი გულის სიმართლე და ქრისტიანობა; და მანცა დიდად პატივსცა.

გარდაჰკვდეს ჟამნი რაოდენნიმე და წარჰვდეს და მოკედა(?)* შაშთამაზს ყეენსა. მოხვედა მოწყალებამან ღმრთისმან და მოვიდა მეფეთ-მეფე ბატონი სუიმონ ტყუეობიდამან. ცოტაოდენნი საფასე მანც გაუჩინა მონასტერსა. მრავალმცა არიან წელნი ცხორებისა მისისანი.

მოვიდეს კიდევ ურუმნი და რაც ძალა ჰქონდა, განწირულის ლაშქრით წინა აღუდგა. ჩემი ეკლესია დამიწვეს და სოფელი ამოქცრეს.

კიდევ ვერ უგულებებელს ვყავი ჩემი ნაშრომი: მივჰყავ ჭელი და აღვასრულე ეკლესია შენობითა.

დაესევნე ხატი ყოვლად წმიდისა სიონისა ღმრთის-მშობელი.

შემკული თვალითა და მარგალიტითა და ნაწილითა სასწაულთმოქმედი;

კიდევე სხუა დიდი ხატი, დაჩატული, მაცხოვრისა, კარიანი;

კიდევ სხუა ხატი ყოვლად წმიდისა ნაწილითა სავსე;

კიდევე სხვა ხატი ჯვარცმისა ნაწილიანი, სავსე;

წვრილი ხატები კიდევე ხუთი-ეცუსი;

კიდევე ძელი ცხორებისა, წინასაძღოლი, თვალით შემკობილი;

ბარძიმ-ფეშხუმი და კამარა ეკლესიისა;

პერექლები ორი-სამი ჭელი ოქრომკედით შეკერული;

წიგნები, რაც ერთს მონასტერს მოუნდების, ყუალა კარგი და პატოსანი.

კიდევე შევსწირე ზინდანი, გიორგის მეფისაგან მოსყიდული ძვირფასად, იჩქიტაძე მახარებელი ისპანა და მისი შვილებითა და შიო და მისი შვილი გიორგი**; ქამისაძე და ჩიგჩალაძე. მისით მიწა-წყლითა, წისქვილითა და სამართლიანის მზღვრითა;

კიდევე სურამს შემოწირავს ისიც გიორგის მეფისა-

---

[1] დატყოვდა.

* „და მოკვდა“ ჩაწერილია სხვა ხელითა და მელნით ამოუხვკილ ადგილას.

** „მახარებელი ისპანა... შვილი გიორგი“ ჩაწერილია სტრიქონს ზედა სხვა ხელითა და მელნით.

გან მოსყიდული ძვირფასად ჯანჭარაძე დათვია*, მაკ-
ძე და ცხველეაშვილი დათვია*, მათით მამულით
მიწა-წყლითა და საბართლიანის მზღვრითა;

კიდევე ჯინჭარაული და წურაული ზუარი, ზოგი აშენებული იყო და ზოგი მე ავაშენე;

კიდევე სამი ხოდაბუნნი მიწანნი ოსიაურს, გასამძღვრული არის სატბეღშია;

კიდევე ნასყიდი მიწები შუაველას ერთი ხოდაბუნი, — ეს ყუალა გიორგი მეფისაგან მოსყიდული და მოქრთამული არის. საუკუნოშცა არს ქსენება და კურთხეცა მისი.

აწ ამას წიგან გარდაჰქდეს ქაბნი რაოდენნიმე, ბატონი გამოეცვალა სერაძსა, მოვიდა მეფეთა-მეფის ბატონის სეიბითონის პირმშო ძე, და დმრთისაგან შეყვარებული და სადთო-საკაცობომდი ზნესრული, მათცა დაეწუკე მამულსა, რათამცა შეეწირნეს ნიტრიას მონასტრისა და სიონისა დმრთის-მშობელისათვის.

ისმინა აჲა და მოჰსენება ჩემი, გამოიღო მისის ქრისტეს-მოყუარის გულისაგან და შესწირა მისად სადღეგრძელოდ და სასულიეროდ:

ზე-სურამს ბურთიაშვილნი, ორნი განაყოფნი, მათის შვილებითა და მომავლითა;

ქუართისას ტუკაძე როსტევანი მისის შვილებითა და მომაველითა;

კიდევე ქუართისას ბაწუწნწელაშვილი დათვია საზვერლისეულის მამულითა;

კიდევე ზე-სურამს გვერეხაშვილი იოვანე მისის შვილებითა და მომაველითა;

კიდევე შიშნაშვილი ბეჟიტა, მისი დვინიასეულის მამულითა და მისის შვილებითა და მომაველითა;

შინდარას სვიმონა და მისნი შვილნი და მომავალნი ბუილაურის მამულითა მთლად;

კიდევე შინდარას მარგუელაშვილი ზარასპი, მისის შვილითა და მომაველითა და მესხიურის მამულითა მრთლად;

ოსეურს მაღიძე შოშიტაი, მისის შვილითა და მომაველითა;

ძელძვინას ჩუმათელიძე ჩაისარაი და მისი ძმა, მათის შვილითა და მომაველითა;

---

* „დათვია" ჩაწერილია სტრიქონს შუა სხვა ხელითა და მელნით.

ცედანს კოროშაძე მამისაი, და დათვე[1] მათი შვილნი და მომავალნი[1]:

გლეხნი წიფას ქურდაძეები*... ევერა შვილიშვილნი, მათის შვილითა და მომავლითა: ხდუა ქურდაძე, მისნი შვილნი; სყამონი ძე.

განს ბლიაძე და მათნი შვილნი.

ამის ფუძმაშად მიმირთმეია ერთი მძიმე სარტით შეკერული ომფორი, შემკული თვალითა და მარგალიტითა და მისის თორმეტის საუფლოთა, ერთი საჭელ**ბწიფო სურა და ერთი ნალბაქი ვეცხლისა, ერთი ნალბაგი კიდევ ვეცხლისა, ერთი ჯამი ვეცხლისა, ერთი დისტაქანი, ერთი სირაჯული ორბოთ, ერთი კარგი ნაქსოვი.

ეს რაც მამული და გლეხნი დამიწერია, ყველა ჩემის მოღვაწეებითა და წირვით მიშოვნია და მიყიდია ამისთათანა პატიოსანი თვალი-შეუდგამი მონასტერი ამიშენებია ჩემს ეჭსორითბაშია.

ეანთ ძუფის ბატონის ლეონის წყალობა და მის შვილთა ბევრი მოვიდა ჩემზედა. საეკუნოშეა არს კსენება და კურთხევა მათი.

აწ ესე, რაც ამ სქელგელში დამიწერია, შემიწირავს ნიტრიას წმიდისა მონასტრისათვის და მას შინა აღმართებული ხატისა, სიონისა ღმრთისა-მშობლისათვის, ჩემთვის და ჩემის საბრძანოთვის სასაფლაოდ, სამამულოდ და სამკვიდროდ ამიშენებია.

მრავალნი ჭირნი და იწროებანი მამითმეხია, ღმერთმან ეწყის. არავინ მემართლების, რაც ამ სიგელში დამიწერია, ამის მოშლასა და გაცუდებასა. ამისთვის რომე დიდად მიღვწია და ღვაწლით ამიშენებია. თქუენ, წმიდანო ქართლისა და აფხაზეთისა კათალიკოზნო და მათნო სამწყსონო, წმიდანო ეპისკოპოზნო, თქუენცა ასრე წყევა-კრულობით დამიმტკიცეთ თქუენის საყდრისა და თქუენის კურთხეულის პირით.

კრული, წყეული და შენუებებული იყოს, ვინც მოშალოს და გამოაგუას ეს ჩემსკრ ნასყიდნი და ნაღუაწნი მამულნი.

ვინცა და რამანცა ადამის მონათესავეგმან კაცმან: ანუ ქელმწიფემან, ანუ უფლისწულმან, ანუ თავადმან, ანუ აზნაურმან, ანუ დიდმას და ანუ მცირემან შეცუალოს, შე-მცა-იცვალების სჯულისაგან ქრისტიანეთისა;

---

[1] + „ამათი და წილად“ ჩაზგადასწულია.

* აქ ერთი-ორი სიტყვა ამოგლეჯილია.

** აქ ბათერდება შესაწე კერი.

რომ[ლ]ისაცა მამა, ძე და სული წმიდა და ამა ზემოწერილთა წმიდათა შადლი;

შე-მცა-ედების კვართი გეეზისი, შიშველი იყვასი, დანთქმა დათან და აბირონისი, მეხდატეხილობა ციოსკორესი; ანასსა და კაიაფას თანამცა არს მკვდრობა მისი;

კრულ, წყეულ და შეჩუნებულმცა იქნების ათორმეტთა-მოცი-[ქ]ულთა შადლითა; კრულ, წყეულმც იქნების ოთხთა პატრიარქთა შადლითა; მეამდარვესა ფსალმუნსა წყევას ქუეშე იყოს ნაწილი მისი; კრულმცა არის შვიდთა კრებათაგან; ზემთამცა ცოდვათათვის იგი განიკითხვის დღესა მას საშინელს ქრისტეს მეორედ მოსლვასა, დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

ამისნი დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს და წმიდამან ღმრთის-მშობელმან.

მშლელნი და მქცეველნი კრულ, წყეულ და შეჩუნებულ იყოს ამ სოფელსა, მას სოფელს, ქრისტეს მეუფის უტყუველისა პირითა და ყოველად წმიდის ღმრთის მშობლის-პირითა კრულ, წყეულ და შეჩუნებულ იყოს. +

ხელთაგან კათალიკოზი.

76. [ხონის საყდრის გამოსავლის დავთარი]

[XVI ს. ბოლო]

*[წ]ყალობითა და შეწევნითა ღმრთისათა, არის წმიდის გიორგის ხონის საყდრისა გამოსავალი.

შენაწირევისაგან ამ ალაგის ეფისკოპოსს რომ ერგებოდეს ცხვარი, რომელიცა ეძუძურად[1] დარჩებოდეს, ბატონისა არის; და რომელიცა კრავი ეძუძურად არ დარჩებოდეს, დეკანოზისა არის; ასრე ხარი და ხბო.

მეფის შეწირულის ხარს და ცხვარს ჩამოის გიორგობის ამაღლებამდის რაც შეეწირვის ან ხარი, ან ცხვარი, ან თეთრი, ყველა ბატონისა არის; გიორგის შობის შემოსაწირავი ოთხმოცი თეთრი, 1 პურის ჭამა მარხვისა და 1 ქსნილისა, რაც მართებოდეს იმრიგად.

ანჩის ხატის მსევნებელმან უნდა ორასი თეთრი მოგვაბაროს, 1 მარხვისა, 1 ქსნილის პურის ჭამა. იმ საყდრის სახასოს ყმას გარეთად წმიდის გიორგის ხონის შემომავალმან ხუცებმან ორ-ოლი თეთრი, თითო კოკა ღვინო, 1 კოდი ღომი, თვითო შექნილი მჭადი, თვითო გოდორი მჭადი, თვითო ქათამი.

ამის გულისათვის მთავარ ეპისკოპოსსა, ხუთ-ხუთი თეთრი დაედვა; ეპრიანებოდეს თეთრი გარდიხადოს, ეპრიანებოდეს საჭმელი მოიტანოს ქორეპისკოპოზმან; მესამეს წელიწადს თვითო პურის ჭამა.

1**. მართებს მახარას ლათაძეს 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 თეთრის ყველი, საპურობო, 1 ქათამი, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 1 თეთრის საყველიერო, 10 მრთელი კოკა ღვინო, 1 ურემი ღომი, 5 კოდი ცეხველი, მუშაობა, სამეჯინიბო 1 ურემი თივა ან ურიში და ან ფეტვი, 1 ურემი შეშა და მუშაობა.

2. მართებს მამისთვალას ლათაძეს 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 თეთრის ყველი, საპურობო, 1 ქათამი, 3 კოდი ღომი,

---

[1] ეძუძურად] ეზურით

* თავი აკლია.

** ტექსტი მეხლებად დაყოფილი არ არის.

2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 3 თეთრის საბატკობო, 1 ქათამი, [illegible] თეთრი, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 4 ქათამი სამაჭრობო, [illegible] ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 1 თეთრის საყველიერო, 10 [illegible] ლი კოკა ღვინო, 1 ურემი ღომი, 5 კოდი ცეხვილი, მუშაობა, სამეჯინიბო 1 ურემი შეშა და 1 ურემი თივა ან ურიში.

8. მართებს გიორგა ხურციძეს 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 თეთრის ყველი, საპურობო, 1 ქათამი, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 3 თეთრის საბატკობო, 1 ქათამი, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრის სამაჭრობო, 4 ქათამი, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 1 თეთრის საყველიერო, ერთი ურემი ღომი, 10 კოდი ცეხვილი, 24 კოკა მრთელი ღვინო, 1 ურემი თივა სამეჯინიბო ან ურიში და ან ფეტვი, 1 ურემი შეშა და მუშაობა.

9. მართებს ნასყიდას ხოხობაძეს 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 თეთრის ყველი, საპურობო, 1 ქათამი, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, ორი თეთრი, 3 თეთრის საბატკობო, 1 ქათამი, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 4 ქათამი სამაჭრობო, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 1 ურემი ღომი, 5 კოდი ცეხვილი, 11 მრთელი კოკა ღვინო, 1 თეთრის საყველიერო, 1 ურემი თივა სამეჯინიბო ან ურიში და ან ფეტვი, 1 ურემი შეშა და მუშაობა.

10. მართებს მიქელას გოგვეას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 თეთრის ყველი, საპურობო და ერთი ქათამი, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 3 თეთრია საბატკობო, 1 ქათამი, 4 ქათამი სამაჭრობო, 3 კოდი ღომი, 2 კოკა ღვინო, 2 თეთრი, 1 თეთრის საყველიერო[*], თერთმეტი [მრთელი კოკა] ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ხუთ[ი კოდი] ცეხვილი, ერთი ურემი თივა სამ[ე]ჯ[ინიბო] ან ურიში და ან ფეტვი, ერთი ურ[ემი] შეშა და მუშაობა.

11. მართ[ებს კაცია ფენ]ჩაისშვილსა ერთი საკლავი, ერ[თი ქათა]მი, ერთი თეთრის ყუელი, საპე[ურობო], ერთი ქათამი, სამი კოდი ღო[მი, ო]რი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, [სამი] თეთრის საბატკობო, ერთი ქათ[ამ]ი, სამი კოკა ღვინო, ორი კოდი [ღო]მი, ორი თეთრი, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, სამი კოდი ღომი, ორ[ი] კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთი ურემი ღომი, შვიდი კოდი ცეხვილი, თოთხმეტი მთელი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყველიერო, ერთი ურემ[ი] შეშა და ერთი ურემი თივა სამ[ე]ჯინიბო [ან] ურიში და ან ფეტვი და მუშაობა.

12. მართებს მახარას ფენჩაისშვილსა ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საპურობო, ერთი ქათამი,

---

* აქამდე ტექსტი ალია.

სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო[ს]თვის, თეთრი, 4 ქათამი სამაჭრობო[ო], სამი] კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთის თეთრის საყუელიერო, თუთხმეტი მრთელი კოკა ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ერთი ურემი თივა სამ[ე]ჯინიბო ან ურიში და ან ფეტვი, ერთი ურემი შეშა და მუშაობა.

8. მართებს მახარის ჭამჭიანიძეს ერთი საკლავი და ერთი ქათამი, ერთი საბუროობო, ერთი ქათამი, ოკა მრთელი ღვინო, სამი [კო]დი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთის თეთრის საყუელიერო, ერთი ურემი ღომი ან ურიში და ან ფეტვი და სამ[ე]ჯინიბო მუშაობა.

9. მართებს მიდოდას მებუკეს ერთი საკლავი და ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საბუროობო, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთის თეთრის საყუელიერო, თექუსმეტი მრთელი კოკა ღვინო, ათი კოდი ცეხვილი ღომი, სამსახური.

10. მართებს სულმამას მებუკეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთის თეთრის საყუელიერო, შვიდი მრთელი კოკა ღვინო, ექუსი კოდი [ც]ეხვილი, სამსახური.

11. მართებს კაციას მებუკეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საბუროობო, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, სამის თეთრის საბატკობო და ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთის თეთრის საყუელიერო, ათი კოდი ცეხვილი, ოცი მრთელი კოკა ღვინო, სამსახური.

ბეგთას გარდა მებუ[კეთ შ]ართებს სასვენებლის ანჩასხატის ორი ხვედაგი, კარგი...* მასპინძლობა; კალანდის წი[ნა დღ]ეს დეკანოზს[1] და ბატონს მოხელ[ებ]ს ყველას უნდა გაუმას[პ]ინძლდეს. ასე უნდა ქნას გიორგი მებუკემ**.

---

[1] დეკანოზი.

* აკლია ერთი სიტყვა.

** ეს მეხლი მიწერილია მარკხენა კიდეზე სხვა ხელით.

12. მართებს მახიტას ტაბიძეს საკლავი ერთი, ერთი ქათამი, ერთის თვთრის ყუელი, საპურობო, ერთი ქათამი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თქეთრი, ათი მთელი ლვინო, ოთხი კოდი ცეხვეული, სამსახური.

13. მართებს მიხილიას ტაბიძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თვთრის ყუელი, საპურობო, ერთი ქათამი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თვთრი, სამაჭრობო ოთხი ქათამი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თვთრი, ერთის ბიშტის საყუელიერო, ათი მრთელი კოკა ღვინო, ოთხი კოდი ცეხვეული, სამსახური.

14. მართებს გარდეულაძეს ერთი საკლავი, ერთი კოდი დომი, ერთი კოკა ღვინო, ერთი ქათამი, ორი ქათამი, საპურობო, ერთი კოკა ღვინო, ერთი კოდი დომი, ხუთი კოკა ტკბილი ღვინო, ერთი მრთელი კოკა ღვინო ჭელოსნის.

15. მართებს თალგაძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თვთრის ყუელი, ერთი საპურობო, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ორის თვთრის თევზი, სამის თვთრის სამატკობო, ერთი ქათამი, ორის თვთრის თევზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, სამაჭრობო ოთხი ქათამი, ორის თვთრის თევზი, სამი კოდი დომი*, ოთხი მთელი ტკბილი.

16. მართებს გიორგას[1] ჭაბრალეისშვილს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თვთრის ყუელი, ორის თვთრის თევზი[2], შვიდი კოდი დომი, რვა მთელი ღვინო და სამსახური.

17. მართებს ცოტნიას ბახტაძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თვთრის ყუელი, ერთი საპურობო, ერთი ქათამი, ორის თვთრის თევზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, სამის თვთრის სამატკობო, ერთი ქათამი, ორის თვთრის თევზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, სამაჭრობო ოთხი ქათამი, ორის თვთრის თევზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თვთრის საყუელიერო, ათი მრთელი ღვინო, ათი კოდი ცეხვეული, ერთი ურემი შეწა, ერთი ურემი თივა, ერთი გოლორი სამქესნიბო მეჩადი, მუშაობა.

18. მართებს გიორგის[3] ბახტაძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთის თვთრის ყუელი, ერთი საპურობო, ერთი ქათამი, ორის თვთრის თევზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო,

---

[1] გიგიორგას. [2] თევზი. [3] გიორგისას.

* აქედან 11-17 პუნქტამდე ტექსტი დაწერილია სხვა ხელით ცალკე ნაწერ ქაღალდზე და ჩართულია კვლევის შორის.

სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, ათი მრთელი ღვინო, ათი კოდი ღომი, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, ერთი გოდორი სამ[ე]ჯინიბო მჭადი და მუშაობა.

19. მართებს ყუფარაძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საპურობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, სამაჭრობო ოთხი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, თორმეტი მრთელი ღვინო, ერთი ურემი ღომი, შვიდი კოდი ცეხვილი, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, ერთი გოდორი სამ[ე]ჯინიბო მჭადი და მუშაობა.

20. მართებს ამინდარას კუატუშა[ძ]ეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საპურობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღო[მი, ორი კოკა ღვინ]ო, ოთხი ქათამი [სამაჭრობ]ო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ოცი მრთელი ტკბილი ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ერთის თეთრის საყუელიერო, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, ათი კოდი ცეხვილი, ერთი კალათი სამეჯინიბო მჭადი და მუშაობა.

21. მართებს ნატრიას ბახტაძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი საპურობო და ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, სამი თეთრი საბატკობო, ერთი ქათამი, ერთი ურემი ღომი, ერთის თეთრის საყუელიერო, სამ[ე]ჯინიბო ან ურიმი და ან მჭადი, მუშაობა.

22. მართებს ივანას გოფთაძეს ორი საკლავი, ორი ქათამი, ორის თეთრის ყუელი, საპურობო ერთის წლის ღორი, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, სამაჭრობო ოთხი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთი თეთრის საყუელიერო, თექვსმეტი მრთელი კოკა ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ათი კოდი ცეხვილი, სამ[ე]ჯინიბო ერთი ურემი თივა ან ურიმი და ან ფეტვი, ერთი ურემი შეშა, მუშაობა.

23. მართებს გიორგას წივწივაძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთის თეთრის ყუელი, საპურობო, სამი კოდი ღომი,

ორი კოკა ღვინო, საბატკობო სამი თეთრი, ერთი ქათამი, სამი კვერი დომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთის თეთრის საყუელიერო, ათი მრთელი კოკა ღვინო, ერთი ურემი დომი, ხუთი კოდი ცეხვილი, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, სამ[ე]ჯინიბო ან ურიში და ან ფეტვი, მუშაობა.

24. მართებს მიხეილის სანოძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, ერთი საპურობო, ერთი ქათამი, ორი თეთრის თეუზი. სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ოთხი ქათამი საშაჭრობო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, ექუსი მრთელი ღვინო, ერთი ურემი დომი, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, მუშაობა, ერთი გოდორი სამეჯინიბო მჭადი.

25. მართებს ივანას სანოძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთის თეთრი ყუელი, ერთი კარგი საპურობო, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ერთი თეთრის თეუზი, შვიდი მრთელი ღვინო, ხუთი კოდი ცეხვილი, საწისახური.

26. მართებს კაკუას სანოძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთის თეთრის ყუელი, ერთი საპურობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, შვიდი მრთელი ღვინო, ერთი ურემი დომი, ხუთი კოდი ცეხვილი, ერთის თეთრის საყუელიერო, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, ერთი გოდორი სამ[ე]ჯინიბო მჭადი, მუშაობა.

27. მართებს ლომინას ჯლარტაიშვილსა ორი საკლავი, ორი ქათამი, სამი ქათამი, საპურობო, ერთი ქათამი სასუე, შვიდი მრთელი ღვინო, ერთი ურემი დომი, ერთის თეთრის საყუელიერო, ერთი გოდორი სამ[ე]ჯინიბო მჭადი, მუშაობა.

28. მართებს ეფრემიძეს თეთხმეტი მრთელი ღვინო, ერთი ურემი დომი, ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საპურობო და ორი თეთრი, ერთის წლის ლორი, ერთი ქათამი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, მუშაობა, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, ან [უ]რიში და ან მჭადი.

29. მართებს იაღლ[ა]ჯელიძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საპურობოდ მა[რ]თებს ერთის წლის საკლავი, ერთი ქათამ[ი], სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ორი

თეთრი ყუელისა და კუერცხისათვის, ე[რ]თის თეთრის საყუელი[ერო], ათი მ[რთ]ელი კოკა ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ათი კოდი ცეხვილი, საბატკობო ს[ა]მი[ს] თეთრად ბატკი, ერთი ქათამი, სამი [კოდი] ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, [ს]ამაჭრობოდ ოთხი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრ[ი], ერთი ურემი თივა ან ურიში და ან მჭადი, ერთი ურემი შეშა, მუშაობა.

30. მ[ა]რთებს კოპეშავიძეს ერთი საკლავი, ერ[თ]ი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საპ[ე]რობოდ მართებს ერთის წლის ღ[ორ]ი, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, სამის თეთრის ბატკი, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, სამაჭრობოდ ოთხი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ერთის თეთრის საყუელიერო, რვა კოდი ცეხვილი, ათი მრთელი ღვინო.

31. მართებს მახარას კოპეშავიძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საპუროობოდ ერთის წლის ღორი, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, თუთხმეტი მრთელი კოკა ღვინო, ერთი ურემი ღომი, ერთის თეთრის საყუელიერო, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა ან ურიში და ან მჭადი, მუშაობა.

32. მართებს სანთაძეს ხოხონას ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთის თეთრის ყუელი, ერთის წლის ღორი საპუროობოდ, ერთი ქათამი, სამ კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ერთი თეთრის ყუელი, ერთის თეთრის საყუელიერო, შვიდი მრთელი კოკა ღვინო, ერთი ურემი ღომი*, ერთი ვოდორი ან ურიში და ან ფეტვი, მუშაობა.

33. მართებს მამაგულას ღვიაძეს ერთი საკლავი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, საპუროობო ერთი წლის ღორი, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორი თეთრი, სამი კოდი ღომი, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ორი თეთრი, ხუთი კოდი ცეხვილი, შვიდი მრთელი ღვინო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის ყუელი, ათი მრთელი ღვინო, ათი კოდი ცეხვილი, ერთი ურემი თივა და ერთი ურემი შეშა, ერთი ვოდორი სამეჯინიბო მჭადი და მუშაობა.

---

* „ერთი ურ ყნი ღორი" ჩ.ჭ.დაწერილია.

34. მართებს გაბრიელს ბახტაძეს საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ერთი თეთრის ყუელი, საპურობო ერთი, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, ათი მრთელი ღვინო, ათი კოდი ცეხვილი და მუშაობა.

35. მართებს ხუცეს[ს] კვითელაძეს საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ორი კოკა ღვინო, სამი კოდი ღომი, ოთხი ქათამი, ათი მრთელი ღვინო, სამსახური.

36. მართებს ნასყიდას თარხნელაძეს საკლავი ორი და ქათამი ორი, საპურობო ერთი, ერთი ქათამი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, თორმეტი მრთელი ღვინო, [ერ]თი ურემი ღომი, მუშაობა, ერთის თეთრის საყუელიერო.

37. მართებს ხუცესს ქაცარავას საკლავი* ერთი, ქათამი ერთი, ერთი თეთრის ყუელი, საპურობო ერთი, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, ათი მრთელი ღვინო, ერთი ურემი ღომი და მუშაობა[1]**.

38. მართებს ქრისტეშიას ქაცარავას საკლავი* ერთი, ქათამი ერთი, ერთი თეთრის ყუელი, ერთი საპურობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ოთხი ქათამი, სამაჭრობო ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, ათი მრთელი ღვინო, ერთი ურემი ღომი და მუშაობა[1].

39. მართებს გამსაჯას ბატაძეს საკლავი ერთი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, ერთი საპურობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი ღომი, ორი კოკა ღვინო, სამის

---

[1] + სამსახური (სხვა ხელით).

* აგ სტრიქონს შეა ჩაწერილია სხვა ხელით: „ლეკანოჩხის".

** კიდეზე სხვა ხელით: „[ვ]ჭერი ეს ოგლიგოს, რისხაეს წმინდა გიორგი და ანჩისხატი პირი ღორსა უქრავი მ[ე]ორე ანჩისხატი სასეენებელი ქ[ა] ღმერთი".

თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, ათი მრთელი ღვინო, ათი კოდი ცეხვილი, ერთი ურემი შეშა, ერთი ურემი თივა, მეშაობა და ერთი გოდორი სამეჯინიბო მჭადი.

40. მართებს ნასყიდას ჩიტის ღულაისშვილსა საკლავი ერთი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის, ყუელი. ერთი საპურობო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, სამაჭრობო ოთხი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ათი მრთელი ღვინო, ერთი ურემი დომი და მეშაობა.

41. მართებს ნასყიდას ბახტაძეს საკლავი ერთი, ერთი ქათამი, ერთი თეთრის ყუელი, სამის თეთრის საბატკობო, ერთი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ოთხი ქათამი სამაჭრობო, ორის თეთრის თეუზი, სამი კოდი დომი, ორი კოკა ღვინო, ერთის თეთრის საყუელიერო, ათი მრთელი ღვინო, ხუთი კოდი ცეხვილი, საშსაბური.

42. მართებს განანას მებუკეს ხადილი მისის მამეულისა, ორი ღორი, ორი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, ყუელი და კუერცხი, დომი და ღვინო; აგრეევე მართებს საჯუარმტეირთეულო ხადი[ლ]ი, ორი საკლავი, ორი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, ყუელი და კუერცხი, დომი და ღვინო; აგრეევე მართებს სამარხო ხადილი, დომი, ღვინო და თეუზი.

43. მართებს მახარებელს ქუთათელაძეს ხადილი, ორი საკლავი, ორის თეთრის თეუზი, ყუელი და კუერცხი, დომი და ღვინო.

აგრ[ე]ევე მართებს სადეკანოზო მახარებელს* ხადილი, ორი საკლავი, ორის თეთრის თევზი, ყველი და კვერცხი, დომი და ღვინო**.

44. მართებს ნასყიდას ბახტაძეს ხადილი, ორი ღორი, ორი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, ყუელი და კუერცხი, დომი და ღვინო.

45. მართებს მამისთეალს ბახტაძეს ხადილი, ორი ღორი, ორი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, ყუელი და კუერცხი, დომი და ღვინო.

---

* „მახარებელს" მიწერილია სხვა ხელით.

** „თევზი... ღვინო" დაწერილია სხვა ხელით.

46. მართებს ბასილას ბაჩტაძეს ხადილი, ორი ღორი, ორი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, ყუელი და კუერცხი, ღომი და ღვინო.

47. მართებს ხადეკანოზეუს ხადილი, ორი ღორი, ორი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, ყუელი და კუერცხი, ღომი და ღვინო.

48. მართებს ხოქონას ძიძიგურს ხადილი, ერთი ღორი, ორი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, ყუელი და კუერცხი, ღომი და ღვინო.

49. მართებს დანიას: მემშვილდისშვილსა საკლავი ერთი, ერთი ქათამი, ყუელი და კუერცხი, ჴუთი მრთელი ღვინო, ძღვენი.

50. მართებს ბუნწს: ლიპარიტიანის შემოწირულს კაცებს ჯაველსა და მამფორიას ორ-ორლი საკლავი, ორ-ორლი ქათამი, თითო ჭური ღვინო, შინეთ ჩაჯდომა და მასპინძლობა[1] და სამსახური.

51. მართებს ჭანგას: ბრელიძეს ხადილი; და მიქელაძემ ამოაგდო და პარტახტი მას აჭუს, გლეხი და[ა]სახლა.

52. მართებს კუატიშაძეს თოთხმეტი თეთრი, ორმოცი კოკა ღვინო, სამი ქათამი, ორი კოდი ღომი, ორი მენახეურე ღვინო, ორის თეთრის თეუზი და ყუელი და სამსახური.

53. მართებს მამასულას სადრაძეს თოთხმეტი თეთრი, ოცდახუთი კოკა ღვინო, სამი ქათამი, ორი მენახეურე კოკა ღვინო, ორი კოდი ღომი, ორის თეთრის[2] თეუზი და ყუელი და სამსახური.

54. მართებს ზაქარიას სადრაძეს[3] ათი თეთრი, ცხრა კოკა ღვინო, სამი ქათამი, ორი კოდი ღომი, ორი მენახეურე ღვინო, ორის თეთრის თეუზი და ყუელი და სამსახური.

55. მართებს ნასყიდას მშაშვიასშვილსა თოთხმეტი თეთრი, ოცდაათი კოკა ღვინო, სამი ქათამი, ორი მენახეურე ღვინო, ორი კოდი ღომი, ორის თეთრის თეუზი და ყუელი და სამსახური.

56. მართებს იგანას მშაშვიასშვილსა თოთხმეტი თეთრი, ოცი კოკა ღვინო, სამი ქათამი, ორი კოდი ღომი, ორი მენახეურე ღვინო, ორის თეთრის თეუზი და ყუელი და სამსახური.

57. მართებს გიორგას მშაშვიასშვილსა ათი თეთ-

---

[1] მასპინძლობა. [2]+თეთრის [3] სადრაძეს.

რი, თხუთმეტი კოკა ღვინო, სამი ქათამი, ორი კოდი ღომი, მენახეური ღვინო, ერთის თეთრის თეუზი და ყველი და სამსახური.

58. მართებს ხახუტას სანოძეს ხადილი, ორი დოში, ორი ქათამი, ორის თეთრის თეუზი, ყველი და კვერცხი, ღომი და ღვინო.

59. მართებს ივანეს მახორდიას ფანცულეიას ხადილი, ერთი ღორი, ერთი ქათამი, თებზი, ყველი და კვერცხი, შვიდი კოდი ღომი, შვიდი კოკა ღვინო.

60. მართებს მამფორიას ორქოშიას ბახტაძისეულზედ ხადილი, ერთი კარგი ღორი, ერთი ქათამი, ერთის თეთრის თებზი, ერთის თეთრის ყველი და კვერცხი, ექ[უ]სი კოკა ღვინო, ექ[უ]სი კოდი ღომი და სამსახური.

61*. მართებს გოჩიას კვთილაძეს ერთი საქლავი, ერთი ქათამი, ოთხი მრთელი კოკა ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ხუთი კვერცხი, საქველიერო, სამსახური**.

[შეწირულების მინაწერები]

1. მე, მთავარეპისკოპოზს ჩიგვაძეს სვიმონს[2] ამომიყვანია[3] და შემიწირავს[4] ეს ბიჭუკა ტაბიძე მისის ცოლშვილითა, ალაგითა, რისიც მქონებელი არის. აწე ჩ[ე]მის ცოდვილის სულის საოხად დამიწერია ამ ტაბიძისათვის ბეგრად: ნალდგომეუს რომ სულის წმინდის მოსულვასა მცხურით ალაპს გარდამიხდიდეს. დეკანო[ზ]ს ცამს მიწირვინებდეს[5], ათს კოდს პურს სასეფისკერედ დეკანო[ზ]ს იმ დღეს დეკანს მიაბარებდეს. დეკანოზის მეტი არც სხვისი[6] ხელი შეეხოდეს.

რამანც ეფისკოპოზმან ტბა ან სხუამ[7] ეგ ჩ[ე]მი გარიგებული ალაპი და სასეფისკერე პური მოშალოს, რისხეს დაესაბამო ღმერთი, წმინდა გიორგი და ბჩის ხატი; ჩემდა მუქთად მ[ე]ორედ მოსლას გვიკითხეს[8], იუდასთანამც დაისჯების.

არც ნადობა, ყანობა არ მართებს.

2. ქ. მოვიდა ბატონი მთ[ავა]რ[ე]პისკოპოზი სვიმონ ჩიგვაძე სანავარდოს, ჩვენი სამწყთო შეიქნა. როდისად ეფისკოპოზი მობძანდე[ბ]ოდეს, თითოს ზუთს კორძეიები მოსცემდეს: ერთს სეხნია, მეორეს მამ[უ]კა, მესამეს

---

[1] +და. [2] ჩიგვაძეძეს სუეთნის. [3] ომიყუანია. [4] შომიწირავს. [5] მიწირვინებდეს. [6] სეხეისი. [7] ან სხუამ] ნას უხვამ. [8] გვკითხეს.

* 58—61 მუხლების ტექსტი მიწერილია სხვა ხელით.

** ხონის სოყდრის გამოსავლის ჯუმალი იხ. გვ. 480.

აზნაგებ, მეოთხეს თანდარუხი: მეხუთე აბშილაკ მე[ექ[ე]სე ორმა მოსახლემ მიკოლიშვილმა, მეშვიდე ქუამუჩი, მერვე ლატუნამ მჭელიძემ, მეცხრე გიორგიშვილ გიმ თვალთალძემ, მეათე ხაზუმ ჩიქვანმა, მეთერთმეტე ზუცესმა მჭელიძემ.

ქ. მართებს წმიდის გიორგის ბეგარა ნახევარი შამახური სამთელი დათუნას სიმონიძეს და მისს შვილსა; და შვილის შვილმა მთავარებისკ[ო]პოზს უნდა მიართვას ერთი ღორი, სამი კოკა ღვინო, ორი კოდი ღომი, ქველი და კეცრცხი.

3. ოი, შვიდწილ[1] უძლეველო ძხნეო მხედართო, დიდებე[ლ] წმიდაო გიორგი, ა[ნ]ჩისა ხატო, პირო ღმრთისაო, მე მოსა[ე]მან შენმან გიორგი[2] ჩხ[ე]იძემან, თაბ[ა]მეც[ხე]დრემან ჩემან ციხისთავისამ[3] ქალმან გუდამან შამოგწირეთ ერთი მოსახლე კაცი დათვი[ა] ჩხინკელი[4] მისის ცოლითა[5] და შვილით. სახ[ლ]კარით, ტყით, ველით, სასაფლაოთ სრულისა ჩვენ[ი]სა საოხად[6].

აწ რამანც ძემან ქ[ა]ც[ი]სამან გამ[ო]ჰწიროს, გამ[ო]გახვას, შენც ქ[ა]ერისხდები: შენ ამოსწყვიტე თეითა, შვილით, მეჩვენ[ე]ბელი იყოს სულითა და ხორცით.

დამამტკიცებელი ამ[ი]სა ღმერთმან აკურთხოს[7].

4. ოი, შვიდწილ[1] უძლეველო, ღვაწლთ-შემოსილო მხნეო და მხედარო, წმინდაო გიორგი და აწჩის ხატო, პირო ღმრთისაო, მე მოსავმან მეფეთ-მეფემან ბატონმა ალექსანდრემ, ძემან ჩვენმა დღეთა ჩვენთა სადღეგრძელოთ, გა[ა]მარჯვებლათ და სულთა ჩვენთა წას[ა]მართებლათ მემოგწირეთ ხონს ჩხინკელთა მისის ცოლშვილით დათვია, სახლკარით, ჭერმარნით, ტყითა, ველითა, საყანითა, სასაფლაოთ, რის[ა]ც მქონებელი ყოფილიყოს, მართლის სამართლიანის საქმით, საძებრითა და უძებრითა.

რამაც ძემან კაცისამან ეს ჩვენგან შეწირული დათვია ჩხინკელა გამოსწიროს, ისაც შეიშლება რჯულის ქრისტიანობისაგან; ნურცა იხაენების[7] ნურას წირვითა და ლოცვითა, ნურცა გლახაკთა მიცემითა; ჩვენთაბც ნუჱსთ განიკითხვის მას[8] მ[ე]ორეს მოსვლას.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე მეფობისა ჩვენისა აპრილს შვიდს, **ქრონიკონს სამას სამოცდათერთმეტს**[9], ჩვენითა მდივანის თაგაქარასშვილის ხელითა.

---

[1] შვიდწილო. [2] გიორგიმა. [3] ცხისა თესა. [4] ჩიარგლე. [5] მისის ცოლითი] მისი ცოლსა. [6] სახობდა. [7] ვსცენების. [8] მათ. [9] ხელითა.

* ეს მინაწერი ა-შეტია.

შემშლელი ამისი შეჩვენებულიმც არის. და დამამტკიცებელ ამისი კურთხეულმცა არის[1].

ა. ქ. ჩვენ, მატონმა ჯვარის მამა[მ] და მისმა მოძღვარ[ი]ს ზებედემ დავსხედით და გიორგი ჩხეიძის შეწირული გლუხის სა[ა]ლაპო საქმე გავარიგეთ, ბეგრისაგან გავჯარიგეთ; უნდა მოიტანოს დათვიამ ჩაიკვლემ მისის ბეგრისაგან: ერთი ცხვარი, ხუთი კოდი ღომი, ოთხი კოკა ღვინო, ერთის შაურის სანთელი და ერთის შაურის საკმეველი გიორგობისთვის აღების შაბათს, დეკან[ო]ზს* და მთავარს ჯამს ბრირვინებდეს. გლახებსა და იმ მღდელსა და მთავარს გაუმასპინძლდებოდეს[3] და შენდობას ათქმევინებდეს. მღდელს ორს შაურსა და ცხვრის ტყავს მისცემდეს, მთავარს ერთს შაურს.

დამამტკიცებელი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

და ვინც ეს ჩვენგან გარიგებული გიორგი ჩხეიძის სააღაპო მოშალოს, ღმერთმან მოშალოს და წმიდამან ღმრთისმშობელმან; და მისიმც ცოდვა აქვს მას მეორედ მოსვლას, თუ ეს ასე არ გაუთაოს წელიწად...** თვემდეს.

ხელთა: ჯვარისმამა. ზებედე

ბ. ქ. ეპ[ა] მხნეო მხედარო ღვაწლით შემოსილო და შვიდწილ უძლეველო, რომელმან განსაცდელნი მრავალნი დაითმინე ქრისტეს მეუფისათვის ხუვეტა უწყალო ძელსა, და მოკიდება ცრისა, ჯურღმულისასა შთასმა, შიმშილი და წყურვილი, მრავალჟამ სამსჭვალითა განწირნი, ყოველად პატიოსანთა ასოთა შენთა ურმის თვალთა დაკრვა და მოკუეთა თავისა სიმხნით[4] მიითვალე და უმტკიცეთ ანდამატისა კლდისა გამოჩნდი, რომელსა მოგცა ქრისტემან ჭეშმარიტმან ღმერთმან ჩუენწან ნაცვლად[5] ტანჯვათა მადლი სამას სამოცდახუთთა სალმობათა.

ჰი თვალო და ბრწყინვალებაო ყოვლისა[6] სოფლისაო, რომელი წამსა შინა თუვალისასა მოული ცის ჭეშმადთა ყოველთა, და ფარავ მოსაუთა შენთა, ხოლო ცეცხლითა დასწუავ მტერთა მომტეხრეთა დიდებასა შენისათა, განათავისუფლებ ტყუეთა, კურნებ ჭირვეულთა, ხელსა აღუპყრობ უღონოთა, დაიხსნი უსამართლოდ მიმძლავრებულთა;

ეჰა ვარსკვლაო ელვარედ შარავანდედთა შზეებრ განმანათლებელო, კაბადუკთ ალმობრწყინვებულო, ხოლო კიდით კიდეთმთე განმანათლო;

---

[1] არის] ამისი. [2] +და. [3] გაუმასპძლებოდეს. [4] სიმხრნით. [5] ნაცვლად. [6] +ყოველისა.

* პირველად დაიწერია „მღდელს", რაც შემდეგ გადაუკეთებია „დეკანოზს".

** აკლია ოთხი-ხუთი სიტყვა.

ეჰა თხემო წმინდაო და მთავარო მოწამეთაო, მხსნელო წმიდაო გიორგი ხონისაო და ანჩის ხატო, პირო ღმრთისაო;

ჩუენ პატრონმან მეფემან არჩილ შემოგწირეთ ორი გლეხი ჩუენდა გასამარჯვებლად და სულისა ჩემისა სათხად ხონს: კიკანაის სუანიძის შვილები გიორგი და ბიჭუკაი და მამიკაცი, მათის ცოლშვილითა, სახლითა, კარითა, ჴ[უ]რითა, ტყითა, ველითა, სასაფლაოთა, სა[ძე]ბრითა, უძებრითა, რისაც მჭონებელი იყოს, შემოგვიწირავს.

მართებს ბეგარა: ხუთი კოკა ღვინო, ერთი საკლავი, ერთი ჭათამი, ცხრა კოდი ლომი და სამსახური[1].

ამას გარეთ კიდეც[2] შემომიწირავს მეორე გლეხი კუხს: გოგოლაური ვაჭარაძე. შემომიწირავს მისის შვილებითა, ძმის[წ]ულითა, მისის შვილე[ბი]თა და [შ]ვილთა [შ]ვილებითა, მისის ტყითა, ველით[ა], წყლითა, სასაფლაოთა, [შე]სავლითა, გამოსავალითა, რისაც მჭონებელი იყოს.

აწე რამანცა ძემან კაცისამან ესე ჩვენგან შეწირული გლეხები მოგიშალოს, მასამც რისხავ[ს] თავად დაუსაბამო ღმერთი და ყოველი მისი წმიდანი ცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელი და უხორცონი, წმიდა გიორგი ხონისა.

ხელთა: არჩილ

აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან ეს ჩუენგან შეწირული გლეხები და ალაგი მოგიშალოს: ანუ მეფემან, ანუ დედოფალმა, ან დიდმან და [ა]ნ მცირემან, ან ვინცა გვაჩომან კაცისამან, შენ, სამინელო წმიდაო გიორგი, მისგან იძიე, და დეოკლეტიანეს[3] და ძმისა მისისა მანგნატოს თანამც არის ნაწილი კურთხევა მისი, აქა ამ მცირესა სოფლისა მწუხარებასა, ურვასა, ტირილსა, გოდებასა, მტყუეობასა ამოწყუედი[თ]მცა ალმოიფხრას ყოველთ სან[ც]იდრებელით მისით[უ]რთ და მუნ საუკუნოდ ქრისტეს ჴვაროსმცემელთან თანამცა დაისაჯების[4].

ხოლო დამამტკიცებელი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

7. ქ. ეჰა მხნეო მხედარო, ღვაწლით შემოსილო და შვიდწილ უძლეველო, რომელმან განსაცდელნი მრავალნი დაითმინე ქრისტესა შეუფისათვის, ხვეტა უწყალო ძელსა და მოკიდება ვირსა, ჯურღმულისასა შთასმა, შიმშილი და წყურვილი, მ[ი]ყ[ს]ა წილ მოგცა ქრისტე მეუფემან სამას სამოცდაბუთი მეოხება, წმიდაო გიორგი ხონისაო და ანჩის ხატო, პირო ღმრთისაო.

---

[1] სამსამრე. [2] კიდა. [3] დეოკლეტიანეს. [4] დაისაჯნების.

ძველათაც ჩვენი ყოფილა, აწე მე მთავარეპისკოპოზ[ი] ჩხეიძეს ბასილს ამ[ო]ძი[ქ]ეთია ბეგარა ზოგონა [ქ]ე-თილაძისათვის და მის[ი]ს შვილისა და მომავლისათვის. აწე ბეგრის მაგიერ[1] დამიც დღეთა ჩემთა სადღეგრძელოდ, მერმეთ [სუ]ლისა ჩემისა საოხად ალაპი; მცხრით გარდაიხადოს სულისა ჩემისათვის ყოველს შობის მეორე დღეს; დეკანოზს ყამს აწირვინებდეს, სასეპისკ[ე]რეთ იმ დღეს მიაბარებდ[ე]ს ათს კოდს პურს და ხელოსანს სთეფანეს ზოზონას დაიხვედრებდეს. სხვას ხელი არავის ქონდეს.

რამანც ეფისკოპოზმა ეგ ჩემი გარიგებული ალაპი და სასეპისკ[ე]რე პური მომალოს, რასაზეც დაუსაბამო ღმერთი, წმინდა გ[ი]ორგი და ანჩისხატი, პირი დმრთისა; რამანცა ეს ჩვენგან გაგებული ძომალოს, ჩვენდა მტკიცედ[2] გაიკითხვის მეორედ მოსლ[ვ]ას.

მეორე ბოლოდან მიწერილია:

ჲ. *... საკლავი ერთი...** [დაიწერა] ესე წიგნი ქორონიკონსა სამას [ორ(?)]მოცდა თექ[ვ]სმეტსა. †

ჲ. [ჩუენ] ცოდვილმან და ფრიად შე[ცო]დებულმან უნარჩევესმან ყო[ველ]თა მთავარეფისკოპოზთაგან ჩხ[ე]იძემ სვიმ[ო]ნ*** [ვიგულვ]ეთ და ვიგულ[მ]ოდგინეთ და...** ვყავით და აღვაშენეთ სახ[ლი პა]ლატზე და შეადგით და წინ [ჩარდა]ხით გაეა[ქ]ეთ და გარეცე დაჭცეული იყო და ორი გვერდი გალ[ა]ვანი აღვაშენეთ.

აგრეცე ნიკარაძე გარდაგვეკიდა და კაცი დაგვიჭირა და ბევრი ავი და უსამართლო საქმე უყო ჩვენს კაცს.

შეგვექმნა სახლმოთ და სასამართლო საქმე; და შ[ეე]ბით ხახუტა გოგეა და გაგვემ[არჯვა] ბრძანებითა დმრთისათა და წმინდის გიორგისათა მეფობასა ალექსანდრე მეფეთ მეფისათა.

და დაგვანება და კუჭს შავლაძე ხატისა და შვილი მისი ხონა და შვილიშვილი და მომავალი ყოველი მისი, მის[ი]ს მამულითა და [ა]ლაგით, სასა[ფლა]თა, სახლკარითა, ტყითა, ველითა, შესავალ-გამოსავალითა.

დავსვდევით ბეგარა: ღვინო თექვსმეტი მენახევრე[3] კოკა, ღომი ათი კვახი, ღორი ერთი, ერთის შაურის ყველი და კვერცხი. ამას ბატონს მთავარეფისკოპოზს მიართმ[ი]დი და შენდობას გვიბძანებენ.

---

[1] +და. [2] მუქმათ. მენახვარე.

* დასწყისი აკლია.

** აკლია ერთი სიტყვა.

*** „ჩახძემ სვიმონ" ჩაწერილია სტრიქონსშუა.

აგრეთვე ერთს ცხვარს ჩვენის ცოდვილის [სულ]ისათვის დალეული და დეკანოზს ყამს გვიწირვინებდ[ეს] და კაცია ფასიძლია ნოზისშვილს დაპატიჟებდიან და მაყრავიც ის იყოს შეწყალება ხახუტას გოგვს დაპატიჟებდე[1]. კიდ[ე]ც ერთს ქათამს და ოთხს კოკა ღვინოს ცხვართან დახარჯებდე.

შენ მხნეო მხედარო და შვიდწილად უძლეველო და არვისგან ძლეულო წმიდაო გიორგი, შეიწირე მცირე ეს შესაწირავი, მძლე ეყავ და შემწყნარებელ ცოდვილისა სულისა ჩვენისა.

აწ ვინცა და რამანც ადამის მონათესავემ კაცმან: ან დიდმან ანუ მცირემან, ან მამრევმან კაცმან, ან ეფისკოპოზმან ეს ჩვენგან შეწირული მაცლადაძე გამოსწიროს, შერისხდი შენ დ[ან]სრულებელო მოწყალევ, ცისა და ქვეყანის[ა] შამოქმედო ღმრთაებავ[2] და ყოველად ღმრთის-მშობელო და ძეო ღმრთისა ქრისტესო და ყოველნო წმინდანო მისნო.

[გიო]რგობის შაფათს გარდაიხდიდეს ჩემს ალაპს. მხნეო მხედარო, მოწამეო გიორგი და [ან]ჩის ხატო, პირო ღმრთისაო, ორს ბულოსანს დაპატიჟ[ებ]დეს.

ვი[ნ]ც ჩვენი ალაპად შეწირული მოშალოს, მას დღესა [სა]უკუნ[ო]ს ჩვენთა ცოდვათამც განიკითხვის, ამინ.

ღმერთმან შეუ[ნ]დოს მთავარეფისკო[პო]ზს სვიმონს, ამინ უფალო!*

ხელრთვა: სვიმონ მთავარეპისკოპოზი.

---

[1] დაპაჟე. [2] მღთ[ებ]ა.

* მინაწერის ტექსტი აშრეტია.

77. [ცაგერის საყდრის გამოსავლის დავთარი]

[XVI ს. ბოლო]

1*. ...[87a] მართებს ლაშარვას სუსულასა ღვინო გორო ხუთი, პური კაბიწი ერთი, ღომი ფოხალი ათი, საკლავი სამი ორმოცდათხის თეთრისა, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრი[სა] და პურის ჭამა დ[ა] ტვირთი და მუშაობა.

2. მართებს მუსელიანსა გიორგის ღვინო გორო ხუთი, პური კაბიწი ერთი, ღომი ფოხალი ათი, საკლავი სამი ორმოცდათხის თეთრის, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა, პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა.

3. მართებს ლაკაეხელიანსა სვანიანსა ღვინო გორო ხუთი, პური კაბიწი ერთი, ღომი ფოხალი ათი, საკლავი სამი ორმოცდათხის თეთრის, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა და პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოკა**.

4. მართებს გუგუას სუსულასა ღვინო გორო ხუთი, პური კაბიწი ერთი, ღომი ფოხალი ათი, საკლავი სამი ორმოცდათხის თეთრისა, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა და პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოკა.

5. მართებს გუგუას ოქროპირასა ღვინო გორო ხუთი, პური კაბიწი ერთი, ღომი ფოხალი ათი, საკლავი სამი ორმოცდათხი თეთრისა, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა და პურის ჭამა ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოკა**.

6. მართებს ლაჩუქიანსა გოგინასა ღვინო გორო ხუთი, პური კაბიწი ერთი, ღომი ფოხალი ათი, საკლავი სამი ორმოცდათხის თეთრისა, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა, პურის ჭამა, ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოკა**.

7. მართებს ლაჩუქიანის კვაკვალიას პარტახტსა ღვინო გორო ხუთი, პური კაბიწი ერთი, ღომი ფოხალი ათი, საკლავი სამი ორმოცდათხის თეთრისა, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა, პურის ჭამა, ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოკა*.

---

* თავი აკლია. მეხლების საოჯახო პირობითია.

** „სანთელი ოკა" მეორეხარისხოვანი მინაწერია.

*** ქათამის?

8. [876] მართებს ჩხუტელს: მუცხვატილაძესა წიწილასა ღვინო გორო თორმეტი, ქათამი ორი და ყველი ერთის თეთრისა და პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოქა.

9. მართებს მუცხვატილაძესა ბაჩიასა ღვინო გორი თოთხმეტი, ქათამი ორი, ყველი ერთის თეთრისა და პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოქა.

10. მართებს შოვიანსა სულმამაშვილებსა ღვინო გორო ოცდაცამეტი, პური კაბიწი ორი, ქათამი ოთხი, ყველი ერთი თეთრისა, პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოქა.

11. მართებს გოჩიანსა მამისთვალსა ღვინო გორო ცამეტი და ნახევარი, პური კაბიწი ერთი, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა, პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოქა.

12. მართებს გოხიანსა გოგინასა ღვინო გორო ცამეტი და ნახევარი, პური კაბიწი ერთი, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა და პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოქა.

13. მართებს ცვარიანსა მამულას ღვინო გორო ხუთი და პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოქა*.

14. მართებს ჭოქოზიანსა ღვინო გორო ხუთი და პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა, სანთელი ოქა.

15. მართებს სილაკაძესა გოგიჩასა საკლავი ხუთი, ღვინო გორო ათი, პური ფოხალი ექვსი, ღომი ფოხალი შვიდი, სა-მა[რ]ხობო გამომცხვარი პური ათი, ...**ორი, სამაჭრობო საკლავი ერთი, ქათამი ერთი და გოროს ნახევარი ღვინო, ღომი ფოხალი ერთი და გამოცხვარი პური თორმეტი და ყველი ერთი თეთრისა და პურის ჭამა და ტვირთი, მუშაობა, სანთელი ოქა.

16. მართებს სვანიძესა ციცუნასა ღვინო გორო თოხი, საკლავი ორი, ქათამი ორი, ყველი ერთი თეთრისა, პური ფოხალი სამი, ღომი ფოხალი თოხი, სამაჭრობო საკლავი ერთი, ქათამი ერთი და ღვინო ქასრი ერთი და ღომი ფოხალი ერთი, გამომცხვარი პური ათი, პურის ჭამა და ტვირთი და მუშაობა; და ამას გარეთ მესამე წელიწადსა ძროხა ერთი და საკლავი ორი, ქათამი ორი, სანთელი ოქა.

---

* „სანთელი ოქა" ზედმინდელი მიწაწერია.

** ქათამი.

[უსახელოს]

17. მართებს უსახელოს: მუსელიანსა ქაბნისხევლი [88a] დათესასა ძროხა ერთი, საკლავი ორი, ღვინო გორო ათი, პური სახარჯო სამი, პურის ჭამა და ლამჭრობა. საყველიერო ერთი თეთრისა.

18. მართებს გოლეთიანსა ქიქნიასა და ტატიასა თეთრი ოცდაათი და ღვინო გორო ხუთი, პური გორო სამი და პურის ჭამა და სამსახური. ყუელი ერთი თეთრისა.

19. მართებს მაღრიანს მიქელს და მის შვილს გაბრიელს თეთრი ოცდაათი და ღვინო გორო ხუთი, პური გორო სამი და პურის ჭამა და სამსახური და ყველი ერთი თეთრისა.

[ზოშხას]

20. მართებს ზოშხას: გაბაღაძესა თევთორეს საკლავი სამი ორმოცდაორი თეთრისა, ქათამი ორი. ღვინო გორო თერთმეტი, პური სახარჯო სამი, ყველი ერთი თეთრისა და სამარხო პური ფოხალი ერთი, ღომი ფოხალი ერთი, ცერცვი ფოხალი ერთი და ნაღდგომევს ბატკი ერთი და პურის ჭამა და სამსახური.

[ნაკურალეშს]

21. მართებს ნაკურალეშს: წმიდის გიორგის ყმასა გოლეთიანსა ცქვიტიასა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი ერთი თორმეტის თეთრის, ქათამი ერთი და საყდრის სამსახური და მეფის ლამჭრობა და ცაგერლის პურის ჭამა.

22. მართებს ნინიასა გოლეთიანსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა. ქათამი ერთი და პურის ჭამა და სამსახური და მეფის ლამჭრობა.

23. მართებს ხუტუნაშვილსა კახნიასა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და სამსახური და მეფის ლამჭრობა.

24. მართებს გოლეთიანს სულიას პარტახტსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი და პურის ჭამა და სამსახური და მეფის ლამჭრობა.

25. მართებს გოლეთიანს კახნიასა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა და პურის ჭამა და სამსახური და მეფის ლამჭრობა.

26. მართებს გოლეთიანს ხოჩიასა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა და პურის ჭამა და სამსახური და მეფის ლამჭრობა.

27. მართებს ბედმონაშვილსა ურმუზაშვილსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, [886] პურის ჭამა. სამსახური და მეფის ლაშქრობა.

28. მართებს ყრუაშვილსა ოსებასა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი და პურის ჭამა და სამსახური.

29. მართებს ყრუაშვილსა ხუცის პარტახტსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და სამსახური.

30. მართებს გაბრიელაშვილსა ღვინო გორო ერთი და ნახევარი ფოხალი, პური ხუთი, საკლავი ექუსი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და სამსახური.

31. მართებს გიორგობიასსა ჩიტიასა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა და საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და სამსახური.

32. მართებს ქაზაის პარტახტსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი. პურის ჭამა და სამსახური.

33. გოლეთიანი გიორგი მეფის მოლაპე არის და მეგარა არ მართებს პურის ჭამისა და ლაშქრობის მეტი.

[საფურცლაოს]

34. მართებს საფურცლაოს პარტახტსა ერთი ცხერითა და მისით პურღვინითა პურის ჭამა.

[აღუს]

35. მართებს აღუს: ცხვედიანსა გიორგის ღვინო გორო სამი, პური გორო ექუსი, საკლავი სამი ოცდაორის თეთრისა, ქათამი ერთი და გამომცხვარი პური ათი, ღომი ფოხალი ერთი და პურის ჭამა და მუშაობა და ტვირთი.

[ლახვეფას]

36. მართებს ლახვეფას: ჩაკუტაძესა ნასხიდასა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და მუშაობა და ტვირთი.

37. მართებს სივს[ი]ეს გიორგის ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და მუშაობა და ტვირთი.

38. მართებს სიგსიევს სულთანასი ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

39. მართებს სიგსიევს სულიასი ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

40. მართებს გიორგის რომე პარტახტსა აქუს ამას ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

41. მართებს ნასხიდას პარტახტსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

42. მართებს ჩაკუტაძესა ნანიტასი ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა და ქათამი ერთი და თეთრი სამი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

43. მართებს დათინასი ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, თეთრი სამი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

44. [89a] მართებს ნასხიდასა ჩაკუტაძესი ღვინო გორო სამი და ნახევარი, პური ფოხალი თერთმეტი, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

45. მართებს ჩაკუტაძეს თაყიასა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, მუშაობა, ტვირთი.

46. მართებს ჩაკუტაძესა გიორგასი ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

47. მართებს გუგუტას პარტახტსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, მუშაობა და ტვირთი.

[ოყურეშს]

48. მართებს ოყურეშს: მუშკუდიანსა მახარობელსა ღვინო გორო ოთხი, პური ფოხალი თერთმეტი და საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და ტვირთი და მეფის ლაშქრობა.

49. მართებს მუშკუდიანსა გოგინასი ღვინო გორო ოთხი, პური ფოხალი თერთმეტი და საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, ტვირთი და მეფის ლაშქრობა.

50. მართებს ნეფისასა მუშკუდიანსა ღვინო გორო ორი, პური ფოხალი თერთმეტი, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და ტკბილი.

51. მართებს ნასხიდასა მუშკუდიანსა ატამაურზედან ღვინო გორო ოთხი და პური ფოხალი თერთმეტი, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა და ტკბილი.

52. მართებს გოგიჩასა მუშკუდიანსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ცხრა, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი და პურის ჭამა და ტკბილი და მეფის ლაშქრობა.

53. მართებს მიქელასა მუშკუდიანსა ღვინო გორო ორი, პური ფოხალი ხუთი, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, ტკბილი და მეფის ლაშქრობა.

54. მართებს მუშკუდიანსა ჯაფარსა ღვინო გორო სამი, პური ფოხალი ხუთი, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, ტკბილი, მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

55. მართებს მამარდაშვილსა კახნიასა და მის მამასა ღვინო გორო რვა, პური ფოხალი თერთმეტი, საკლავი ორი ოცდათხის თეთრისა, ქათამი ორი, პურის ჭამა, ტკბილი და მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

56. მართებს მიქიაშვილის მამულსა ღვინო გორო თერთმეტი, პური ფოხალი თერთმეტი, საკლავი თორმეტის თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, [896] ტკბილი, მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

57. მართებს ყრუაშვილს მანოელს... პურის ჭამა.

58. მართებს თუთიასა გიორგბერიძესა[1] ღვინო გორო ხუთი და ნახევარი, პური ფოხალი თერთმეტი და საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, ტკბილი, მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

59. მართებს გიორგბერიძესა გოგიჩასა ღვინო გორო ხუთი, პური ფოხალი თერთმეტი, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, ტკბილი და მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

60. მართებს გიორგბერიძესა მამისთვალსა ღვინო გორო ხუთი და ნახევარი, პური ფოხალი თერთმეტი, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, ტკბილი, მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

---

[1] გიორგბერიძესა] გ"ი ბერიძესა.

61. მართებს ეფრემსა გიორგბერიძესა ღვინო გორო ხუთი, პური ფოხალი თერთმეტი. საკლავი თორმეტი ფქვილისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, ტვირთი, მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

62. მართებს მუშკედიანსა ლომინასა ღვინო გორო ოთხი, პური ფოხალი ხუთი და საკლავი [თორმეტი] თეთრისა, პურის ჭამა, ტვირთი, მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

63. მართებს სივსივეს კოკიასა ღვინო გორო ორი და ნახევარი, პური ფოხალი შვიდი, საკლავი თორმეტი თეთრისა, ქათამი ერთი, პურის ჭამა, ტვირთი, მუშაობა და მეფის ლაშქრობა.

64. მართებს მახუროს ქასილაძესა ყოველად წმიდისა თორმეტის თეთრის სანთელი მისით ხუშიანათ და პურის ჭამა [ტვირთი, მუშაობა და მეფის ლაშქრობა].

64. [მართებს] უგრეხელაშვილსა სულთამამასა...*

78. [ნუსხა ოცხანის საკათალიკოსო გლეხების ბეგრისა]**

[XVI ს. ბოლო]

1.*** ქ. ნებითა ღმრთისათა, მართებს ოცხანელთა: თავართქილაძეს ორსავე განაყო[ფსა] ერთი ზრობა, სამი საკლავი სასტუმროიანად, სამი საწონი ღომი და ცხრა სამესხო ღვინო, მისი პური, ღვინო და ქათამი.

2. ქ. მართებს ციცუნაშვილსა ერთი ზრობა, სამი საკლავი, სამი საწონი ღომი, ც[ხრა სამ]ესხო ღვინო, მისი პური, ოთხი ქათამი.

3. ქ. [მართებს] მახარას მეფარიშვილსა ერთი ზრობა, ერთი საკლავი, სამი [საწონი] ღომი, ცხრა სამესხო ღვინო, მისი პური და ორი ქათამი.

4. ქ. მართებს კაციძესა: ერთი ზრობა, ერთი საკლავი, ორი წონა [ღომი], ცხრა სამესხო ღვინო, მისი პური და ორი ქათამი.

5. ქ. მართებს რებისძესა ორსავე განაყოფსა ერთი ზრობა, ოთხი საკლავი, [სამი] წონა ღომი, თორმეტი სამესხო ღვინო, მისი პური და ხუთი ქათამი.

---

* ბოლო აკლია.

** შდრ. იცხანელთა განისაღებს ათხანეთის საეთალეოში გამოსაელის დეთარში (აქვე, გვ. 435—437).

*** ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

6. ჭ. მართებს პაპიას მეგრელიძესა ერთის ძროხის ნასყ-
ვები, ერთი საკლავი, ექუსი სამესხო ღვინო, ორი წონა ღომ[ი], მესვ-
პური, ორი ქათამი.

7. ჭ. მართებს ბასილას კალანდაძეს და მისს განა-
ყოფ[ს] ერთი ხროხა, ორი საკლავი, სამი წონა ღომი და თორმეტი სამესხო ღვინო, მისი პური და სამი ქათამი.

8. ჭ. მართებს პაველას კალანდაძესა ორი საკლა-
ვი, ორი წონა ღომი, ექუსი სამესხო ღვინო, მისი პური და ორი ქა-
თამი.

9. ჭ. მართებს ესაია შეილსა კალანდაძესა ორი წო-
ნა ღომი, ორი საკლავი, ექუსი სამესხო ღვინო და მისი პური, ორი ქათამი.

10. ჭ. მართებს მათეს ციკვინაძესა ერთი საკლავი, ერთი წონა ღომი, სამი სამესხო ღვინო, მისი პური და ორი ქათამი.

11. ჭ. მართებს მიქელასა ურატაძესა ერთი საკლა-
ვი, სამი საწონი ღომი, სამი სამესხო ღვინო, მისი პური, ორი ქა-
თამი.

12. ჭ. მართებს თევანიას ურატაძესა ერთი სა-
კლავი, ერთი საწონი ღომი, სამი სამესხო ღვინო, მისი პური და ორი ქათამი.

13. ჭ. მართებს შვილიას ტატუნაძესა ორი საკლა-
ვი, ერთი წონა ღომი, ხუთი სამესხო ღვინო, მისი პური და ორი ქა-
თამი.

14. ჭ. მართებს მამიასთვალასა კაცაძესა ერთი საკლავი, ორი სამადგანი ღომი, ორი სამესხო ღვინო, მისი პური და ერთი ქათამი.

ჭ. ორი მცეხველი ანგარიშში[1] დადებული არის, მაგრა ბეგარა არა მართებს სამსახურისა და მცეხველობის მეტი.

ხელთაგა კათალიკოზი.

79. [ნუსხა საკათალიკოსო გლეხების ბეგრისა]

[XVI ს. ბოლო]

1.* ...[სასტუმრო]ნად, ორასი მცხვარი [პური, ორი კოდი ქვრი, ექუსი] ქასრი ღვინო სასტუმროიანად, ოთხი საკლა[ვი სას-
ტუმრო]იანად, შვიდი ქათამი, ოცი კვერცხი, ძისი ერბო, [ხაჭო და] ხალოხე მარილი.

2. მართებს ოთხთა გიორგობიანებსა ათი საკლავი [სასტუ]მროიანად, ათი კოდი იფქლი სასტუმროიანად, ხუთი [კოდი]

[1] +და.

* თავი აკლია, შეზღუდების სათაურით ბირობითად.

ქერი, ექუსი კასრი ღვინო, ბეგარა რვა სასტუმრო, ჭათამი თრამტი, ორმოცი კვერცხი, მისი [ერბო, ხაჭო] და მარილი.

5. მართებს მკერვალიშვილსა ექ[უ]სი კოდი აიფქლითა სახარაჭო[დ], ორი სასტუმროსა და [ა]სი მცხვარი პური, ო[რი] კოდი ქერი, ექუაი კასრი ღვინო სასტუმროიანად, სამი საკლავი სასტუმროიანად, ექუსი ჭათამი, ოცი კვერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

4. მართებს ნანუაშვილსა და გიორგობიანთა შვიდი კოდი იფქლი სასტუმროიანად, სამი საკლავი სასტუმროიანად, ექუსი ჭათამი, ოცი კვერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

5. მართებს გამრეკელაშვილსა შვიდი კოდი იფქლი სასტუმროიანად, ორი ქერი, ექუსი კასრი ღვინო სასტუმროიანად, სამი საკლავი სასტუმროიანად, ექუსი ჭათამი, ოცი კვერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

6. მართებს სულაძეთა თორმეტი კოდი იფქლი, ბეგარა რვა სასტუმრო, ს[ა]მი საქ[ლავი], ორასი მცხვარი პური, ხუთი კოდი ქერი, თორმეტი კასრი ღვინო, ბეგარა რვა სასტუმრო, სამი საკლავი, ბეგრისა რვა სასტუმრო საკლავი, ოცდაორი ჭათამი, ორმოცი კვერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

ქ. მართებს ყველას ჭელმოდებ თვითო ურემი თივა, აგრეთვე თვითო ურემი შეშა, ცხენის კვება და მეჯინიბის პური.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

† ძველი იფქლის ჯუმალი: ასოცი, ღვინო კასრი ას ოცდათოთხმეტი, კოდი ქერი ოცდათექვს[მეტი], სასტუმროიანათ საკლავი 60, ჭათამი სა[მოც]დაშვიდი, კვერცხი ორას ორ[მოცდათექვსმეტი]ს, მისი ხაჭო, ერბო და მარილი.

თვითო ურ[ემი თი]ვა, თვითო ურემი შეშა, თ[ვითო]...* თიღა ქერი[1] კუჭაიძის ყმის ახის...* მცხვარი პური ათა[რვას]...**

80. [ნუსხა ნაჭანეულის საკათალიკოსო გლეხების გეგრისა]***

[XVI ს. ბოლო]

1.**** [მართებს შუშანიას სამი საკლავი, ორი ჭათამი, ორი ურემი ღვინო, თორმეტი ატარი] ღომი, [მეთორმეტეს წელიწადსა ზრახა, ლამკრ]ობა.

---

[1] ჭერერი.

* აკლია ერთი სიტყვა.

** ბოლო აკლია.

*** შდრ. ნაჭანეულის გლეხთა გამოსაღებს ამბაზეთის საკათალიკოზო გამოსაღების დაეთარში (აქვე, გვ. 419—423).

**** თავი აკლია. შეუსწავლებს სათაური პირობითია.

2. [მართებს შუშანიას სამი საკლავი], ორი ქათამი, [ორი ურემი ღვინო], თორმეტი ატარი ღომი, მეთ[ორმეტეს წელიწადსა] ზროხა და ლაშკრობა.

3. [მართ]ებს ჯგვიბურიას თოლიღროს საკლავი, სამი [ქათა]მი, ორი ურემი ღვინო, ცხრა ატა[რი ღომი, მეთ]ორმეტეს წელიწადსა[1] ზროხა და ლაშკრობა.

4. [მა]რთებს სუბუქიას თემნას საკლავი ხუთი, ორი ქათამი, [ორი ურემი ღვინო[, შვიდი ატარი ღომი, მეთორმეტეს [წელიწადსა ნაჭვეარი ზროხა და ლაშკრო[ბა].

5. [მართებს] ჯაკობიას გუგ[უტიას ორი საკ]ლავი, ორი ქა[თამი, ორ]ი გუდა ღვინო, [ორი] გობი ღომი, მეთორმეტეს წელიწადსა ზროხა და ლაშკრობა*.

6. მართებს მჭიშიას კაკაურსა საკლავი ორი, ქათამი ორი, გუდა ღვინო ორი, გობი ღომი ორი, მეთორ[მეტესა წელიწადსა ზროხა და ლაშკრობა*.

7. [მართებს] ვარსიმეას უჩაიას საკლავი ორი, ქათ[ამი ო]რი, გუდა ღვინო ორი, გობი ღომი ორი, მეთო[რმ]ეტეს წელიწადსა ზროხა, ლაშკრობა*.

8. მართებს ხვარაშიას უჩაიას საკლავი ორი, ქათამი ორი, გუდა ღვინო ორი, გობი ღომი ორი, მეთორმეტეს წელიწადსა ზროხა და ლაშკრობა*.

9. [მართებს მამისშუროს უჩაიას საკლავი ორი, ქათ[ი ორი გუდა ღვინო ორი, გობი ღომი ორი, მეთორმეტესა] წელიწადსა ზროხა [და ლაშკრობა]*.

10. მართებს სოჭვერდიას უჩაიას საკლავი ორი, ქათამი ორი, გუდა ღვინო ორი, გობი ღომი ორი, მეთორმეტეს წელიწადსა ზროხა და ლაშკრობა*.

11. მართებს თოლსკუამიას უჩაიას საკლავი ორი, ქათამი [ორი], ღვინო გუდა ორი, ღომი გობი ორი, [მეთორმეტეს წელიწადსა ზროხა და ლაშკრობა]*.

12. მართებს გაბრიელას დიდ[იას?] საკლავი ორი, ღვინო გუდ[ა] ორი, გობი ღომი ორი, ქათამი ერთი, მეთორმეტეს წელიწადს ზროხის ნაჭვეარი და ლაშკრობა.

13. მართებს კაციბაიას კოდუას 1 კარგი საკლავი და ზრო[ხის] ნაჭვეარი და ლაშკრობა.

14. [მართებს თო]მიხილას [ელიშიას] სამი [საკლავი,

---

[1] წელიწადსა.

* საბუთის დაფლეთილობის გამო რესტავრაციის დროს ტექსტი გადაადგილებულია შეცდომისათვის.

ერთი ქა[თამი, ღვინო ურემი ერთი, ღომი ატარი ცხ[რა]. მეთორმეტეს წელიწადსა[1] ზროხის ნაკეთარი და ლაშკრობა.

15. მართებს გულაბას ელიშიას საკლავი სამი, ქათამი ერთი, ურემი ღვინო ერთი, ატარი ღომი ცხრა. მეთორმეტეს წე-ლ[იწადსა ზროხის[2] ნახევარი და [ლაშკრობა].

16. მართებს რუსაყიას მარცვალიას საკლავი სამი, ქათამი ორი, ღვინო ურემი ერთი, ღომი ატარი ექუსი, მეთორმეტეს წელიწადსა ნაკეთარი ზროხა და ლაშკრობა.

17. მართებს მატუფიას შურ[ი]თლის საკლავი ხუთი, [ქათამი] ორი, ღვინო ურემი ერთი, ღ[ომი ატარი] შვიდი. მეთორმეტეს წელიწადსა ზროხის [ნაკეთარი] და ლაშკრობა.

18. მართებს[3] მამისმამას გოგილავას საკლავი ხუთი, ქათამი სამი[4], ღვინო ურემი ერთი, ღომი ატარი ცხრა, მეთორმეტეს წელიწადს ნაკეთარი ზროხა და ტყვრთის ზიდვა.

19. მართებს შურითთლის გოგილავას საკლავი ხუთი, ქათამი სამი[4], ღვინო ურემი ერთი, ღომი ატარი ცხრა, მეთორმეტეს წელიწადს ნაკეთარი ზროხა და ტყვრთის ზიდვა.

20. მართებს სამგლიას საკლავი ექუსი, ქათამი ოთხი, ურემი ღვინო ერთი, ღომი ატარი თორმეტი, მეთორმეტეს წელიწადს ზროხის ნაკეთარი და ტყვრთის ზიდვა.

21. მართებს მამისმამას ღრუბელაიას საკლავი ხუთი, ქათამი ოთხი, ურემი ღვინო ერთი, ღომი ძ[ა]ჯრი ცხრა, მეთორმეტეს წელიწადსა ზროხის ნაკეთარი და ლაშკრობა.

22. მართებს მამასფერიას საკლავი სამი, ქათამი სა[მი], კოკა ღვინო ექუსი, ატარი ღომი ექუსი, მეთორმეტეს წელიწადსა ზროხა და ლაშკრო[ბა].

23. მართებს ჭუჭას გურეას საკლავი სამი, ქათამი ორი, კოკა ღვინო ექუსი, ატარი ღომი ექუსი. ნაკეთარი ზროხა მეთორმეტეს წელიწადსა და ლაშკრობა.

24. მართებს ცისტარიას მამისმამას ოთხი საკლავი, ქათამი ოთხი, ურემი ღვინო ერთი, ატარი ღომი ცხრა, მეთორმეტეს წელიწადს[1].

25. მართებს ინალის კოდიას საკლავი ხუთი, ქათამი სამი, ღვინო ურემი ერთი, ატარი ღომი ცხრა, ნახევარი ზროხა და ტყვრთი.

26. მართებს ივანე კოდიას საკლავი სანი, ქათამი ორი,

---

[1] წელიწადსა. [2] ზროხის. [3] —მართებს. [4] სამია.

ღვინო ურემი ერთი, ატარი ღომი ექუსი, ნაკევარი ზროხა მეათორმეტეს წელიწადსა[1].

27. მართებს თოლიბედის კოდიას საკლავი ორი, ქათამი ორი, ურემი ღვინო ერთი, ატარი ღომი ექუსი, ნაკევარი ზროხა და ტვირთი.

28. მართებს დეისმამას ჭოჯაიას საკლავი ორი, ქათამი ორი, გუდა ღვინო ორი, ატარი ღომი სამი, ზროხის ნაკევარი მეათორმეტეს წელიწადსა[1].

29. მართებს კურცხაი ლოგუას საკლავი ორი, ქათამი ორი, გუდა ღვინო ორი, ატარი ღომი სამი, ზროხის ნაკევარი მეათორმეტეს წელსა[2] და ლაშკრობა.

30. მართებს გაბელიას საკლავი ორი, ქათამი ორი, გუდა ღვინო ორი, ღომი ატარი სამი, ზროხის ნაკევარი მეათორმეტეს წელსა[2], ყოველს დღის სამსახური.

31. მართებს შიას ჭოჯაიას საკლავი ორი, ქათამი ორი, ღვინო გუდა ორი, ატარი ღომი სამი, ნახევარი ზროხა მეათორმეტეს წელსა[2] და ტვირთის ზიდვა.

32. მართებს გუტიას ბუბუშიას საკლავი ორი, ქათამი ორი, გუდა ღვინო ორი, ატარი ღომი სამი, ზროხის ნახევარი მეათორმეტეს წელსა[2].

33. მართებს ჯგუბურიას ნიკოლაოს საკლავი სამი, ქათამი ორი, ურემი ღვინო ერთი, ღომი ატარი ცხრა, მეათორმეტეს წელსა[2] ზროხა და ლაშკრობა.

ქ. მართებს ერთობილთა ჯუმლად: თვითო კარგი პურის ჭამა, ორ-ორია კარგის საკლავითა, თევზითა, ყველ-კვერცხითა, მარილითა, პურ-ღომ-ღვინოთა, თივითა, ფეტვითა და ღომითა, საკლავის ქათმითა.

34. ქ. სახლობს ოთხი კვამლი მსახური ძაძუა. მართებს ლაშკრობა, მწედ კარგი პურის ჭმევნა თვითომან, მეექუსეს წელიწადსა[1] ოთხთა განაყოფთა ორი ზროხა, თივა, ღომი და ფეტვი ცხენისათვის.

35. არის კონჯარია ოთხი კვამლი მსახური, მართებს ამათ ლაშკრობა და კარგი პურის ჭმევნა.

36. არის სამი კვამლი თოლია. მართებს ლაშკრობა და სამსახური და კარგი პურის ჭმევნა ქ[ა]რგის საკლავებითა, ქათმითა, ნედლის და ხმელის თევზითა, ღომითა, პურითა და ღვინით, თივითა და ღომითა, ფეტვითა, მარილითა.

---

[1] წელიწადსა. [2] წელსა.

37. ქ. არის ხოირს[1] საკათალიკოზო გლეხნი ოცდარეა ქვემლი. მართებს ერთობილათა ჯუმლად: თითო კარგი ბერის ჭმეულ ორ-ორის კარგის საკლავითა, ქათმითა, ნედლითა და ხმელითა, ზითა, ყველითა და კვერკხითა, ბურ-ღომ-ღვინითა, თივითა, ღომფეტვითა, მარილითა. ამას გარეთ თვითო კარგი საკლავი ქვამლზედა; მართებს ლაშქრობა და სამსახური*.

ხელთეა: კათალიკოზი.

სხვა ხელით

არის ნაქანეუს: საკლავის ჯუმალი ოთხმოცდათერამეტი, ქათამი სამოცდარვა, ას[ს]ამოც და ჩვიდმეტი ატარი ღომი, ჩვიდმეტი ურემი ღვინო, ოცდა სამი ზროხა და ნახევარი, გობი ღომი თექ[ე]სმეტი, ოცდაშვიდი გუდა ღვინო.

კიდევ სხვა ხელით

38. ქ. მართებს ივანეს დავითიას ერთი ურემი ღვინო, საკლავი სამი, ქათამი ორი, ექუსი თევში ღომი და საბურობო და ყოველს დღიას სამსახური და ტყვირთვის ზიდვა და მეთორმეტეს წელსა ზროხა**.

81. [ᲛᲔᲤᲘᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲡ ᲔᲛᲗᲕᲘᲗᲛᲘ ᲡᲐᲣᲤᲕᲐᲠᲔᲚᲘᲫᲘᲡᲐ ᲑᲘᲑᲕᲘᲜᲢᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1600 წ. ახლო]

[ევდემონ კათალიკოზის შეწირულობა]

ნებითა ღმრთისათა არის ევდემონ კათალიკოზის შეწირული:

ერთი ოქროს ხატი ბიბვინტისა ღმრთის-მშობელო, გულობს ასუენია; ერთი ოქროს ჯუარი მოთვალმარგალიტული; ერთი ბარძიმი ოქროსა მოთვალმარგალიტული; ერთი ოთხთაეი ოქროთ მოჭედილი მოთვალმარგალიტული; ერთი ოქროთ მოჭედილი ყაეარჯენი; ერთი ოქროს ომფორი მომარგალიტული; ერთი ძველი ომფორი; ერთი ნახლის ბისონი; ერთი სხუა ბისონი ოქროჩსოვილი; ერთი საბეჭური სირმით შეკრული, ოქროს ჯუარი აბია; ერთი ოლარი და ერთი ენქერი სირმით შეკერული, ერთი სამკლავე სირმით შეკერუ-

---

1 ხოირის.

* შდრ. ხოირის გლეხთა გამოსაღებს ათხაზეთის საკათალიკოსო გამოსაღლის დავთარში (იქვე, გვ. 423—425).

** პირველად დაიწერია „ზროხის ნახევარი", შემდეგ გადაუკეთებია: „ზროხა".

ლი, მომარგალიტული; ერთი სტიხარი ქარ"ისაჲ; ხუთი მეტაფრასი წიგნი.

[ეფთვიმი კათალიკოზის შეწირულობა]

ნებითა ღმრთისათა შეესწირე მე, ა ფ ხ ა ზ ე თ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ ე ფ თ ვ ი მ ი ს ა ყ უ ა რ ე ლ ი ძ ე მ ა ნ ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელსა გვირგვინი ოქროსაჲ, მთთვალმარგალიტული; ომფორი მძიმედ მოთვალმარგალიტული; ბისონი სტავრისაჲ, ოქროს ღილებიანი; ოლარი სტავრისაჲ; ქამარი ოქროსაჲ; ენქერი სირმისაჲ, მძიმედ მოთვალმარგალიტული; ოქროდ ქსოვილი სტიხარი; საბეჭური მომარგალიტული; ოქროს ხატი მძიმედ მოთვალმარგალიტული. სამსჭუალი და ძელი არის შიდა და პატიოსანი ნაწილები; მეორე ქამარი არის მარგალიტისაჲ, მეორე ბისონი არის შავის ატლასისაჲ ოქროქსო[ე]ილი ვეცხლის თვლებიანი; კიდევე მესამე ბისონი არის ოქროქსოვილი თეთრი, ცხრაჲ მარგალიტის ღილებიანი; მეოთხე ბისონი არის ორპირი სრასანი ოქროს ღილებიანი; მეხუთე ბისონი არის მრავალჯუარი ჭაედისა ოქროს ღილებიანი მოთვალმარგალიტულთაჲ; მე[ე]ჩვიდმეტე ბისონი ხაეედისა მრავალჯუარი ვეცხლის ღილებითა; სტიხარი ოქროქსო[ე]ილი; სამკლავე მრავალჯუარი მომარგალიტული; ბარძიმი ბრძოლისაჲ ოქროთ მოჭედილი; ერთი ფეშხუმი ოქროსა და ერთი ვეცხლისაჲ; ერთი კამარაჲ ოქროსა მოთვალული, ლახვარი, კოვზი, ოდიკი დახატული, დრუბელი, ერთი საზედამე, ვერცხლის კორჩხალი; სამი ნაბლის პერეჭელი; ერთი ოქროს კონდაკი, ოქროს მელნით დახატული, ოქროს დერითაჲ; ერთი სხუაჲ კონდაკი დახატული; ერთი სხუაჲ ეტრატისაჲ კონდაკი; მეოთხე ყდითა შეკრული კონდაკი; ერთი ქამანი, ერთი დავითნი, ერთი კურთხევანი, ერთი სანთლის ჯუარი მოჭედილი და ლამაზი მოჭრილი; ერთი პატიოსანი გულანი წიგნი ლამაზად დახატული, სრული ყოველის ფერითაჲ, უნაკლულო; ერთი სჯულის-კანონი; ერთი ქართლის ცხორებაჲ დახატული; ომფორის სიყვერები (sic); რვა ვეცხლის ბარქაში; ერთი ოქროს დოსტაქანი; ერთი ჩ"ლხის (sic) სურაჲ დიდი; ერთი ვეცხლის ააწერელი; სამი დიდი ორხაო, ერთი ბამბისა და ორი სხუა; ერთი ჯვჯრიმი; ოცი სანთი, ორი ქუაბი; ცხენის ჯოგი, ზოროხის ჯოგი და ქამბეშის ჯოგი.

82. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მცხეთისშვილ ზიარასადმი]

[1410 წ.]

[ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ დ ო მ ე ნ ტ ი ეს უკუნისამდის ჟამთა გასათავებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი

გიბოძეთ თქუენ, მცხეთის შვილსა ზ[ი]ა[რად]ს და თქუენსა შვილთა გ ი ო რ გ ი ს, რ ა მ ა ზ ს, გ უ რ გ ე ნ ს და ყ ა ყ ა ბ ი ს ძ ე ს ა ს ა ვ ა ჭ ა ბ ი ს ა ს ა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა.

ოდეს ძმისწულნი გაგეყარნეს და მამული შეგიმცირდა, და მოგეთხოვებოდეთ კარსა დარბაზისა ჩუენისასა და მამულსა გუიაჭუნით, რათამცა მამულისა ბოძებითა შეგეუწყალუნით; და ვისმინეთ ჩუენ და მოხსენება თქუენი და შეგიწყალეთ და მოგიბოძეთ ბ ი წ მ ე ნ ს: ც ხ უ რ ვ ა ნ ი გ ი ო რ გ ი, მისით შვილითა და შვილის შვილითა; ჩ ე კ ე რ ა შ ვ ი ლ ი ნ ა დ ი რ ა მათის მამულითა; ჭ ი ა უ რ ჩ ი ბ ა ს ი ლ ი და მისი შვილი ქ ე მ ა, მის[ი] ძმა და მათი შვილნი ყ ა უ რ ა, მისი ძმა და მათი შვილნი მათითა მამულითა, წყლითა, წისქუილითა და მამულითა ყოველითურთ უნაკლულოდ.

[გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა და ჩუენსა ეროგულად სამსახურსა ქუეშე.

ვინცა და რამანცა ადამისა მოსათესაცემა, ანუ დიდმა და ანუ პატარემა, ჩუენი და საყდრის წყალობა მოგიშალოს, რისხაუსმცა[1] ღმერთი და მამა, ძე და სული წმიდა, სუეტი ცხოველი ღმრთივ-ადმართებული, კვართი საუფლო და მირონი ღმერთ-ყოფელი [და] ყოველ[ნი წმიდანი ზეცის]ა და ქუეყანისანი; და ჩუენსამცა კანონსა ქუეშე არის.

და დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

დაიწერა მტკიცე ესე სიგელი ქორონიკონს ⸗ჳწ, კელითა ს უ ი მ ე ო ნ ე ლ ი ს ა ქ ა ვ თ ა რ ი ს ი თ ა.

ხელრთვა: ქ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

ბეჭედი რომელი განჭსნათ ქუეყანსა ზედა, ჭსნილ იყოს ორი ცთია შინა.

83. [წყალობის წიგნი ზედდე კათალიკოზისა სუტია მაღალაძისადმი]

[1810 წ.]

ქ. [ღმ]ერთისა და უბიწოდ მშობელისა და ყოვ[ელთა წმიდა]თა ზეცისა და მკუეყანისათა ჯორცელ[თა და უჯორცო]თასა თავსმდებობითა, მინდობითა და [შეამდგომელო]ბითა სუეტისა ცხოველისა და კვართ[ი]სა საუფლო[ჲ]სა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა ჩუენ, [ქრისტეს] მიერ კურთხეულმან ყოელისა საქართუელ[ოსა მამა]მთავართ-მთავარმან კათალიკოზმან პატრონმან ზ ე [ბ ე დ ე მ ესე უკუნ]ისამდე ქამთა გასათაუებელი წყალობისა [სიგელი გიბოძეთ თქუენ,

[1] რისხუამც.

მადალაძეთა ხუცისახა [და ძმასა] შენსა იოვანეს შვილსა შენსა გედეონს და შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთავე, მას ჟამსა ო[დე]ს მაძულისა წყალობასაცა გვეჯენით.

ვისმინ[ეთ ა]ჯა] და [მო]ხსენება თქვენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ [ნიაბს კუამ]ლი კაცი ორმოცი: ჩაჩხიბარაშვილი ესტატე, [და სეთიას-შ]ვილნი და ევედრას-შვილნი სეთია, მათითა[1] მაძულითა. რასაცა მჭონებელნი ყოფილიყუნენ ყოველითურთ უნაკლოდ და ნაზვრევი ესე საყდრისა.

და ჩუენი წყალობა არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომად სხეათა კათალიკოზთაგან.

ვინცა და რამანცა ადამის მოსათესაეებან კაცმან [ქელ]ყოს წლად და ქცეულ ამისად, რისხაესმცა ღმ[ერ]თი და კო[ნ]ენელნი წმიდანი ღმრთისანი ზეკისა და ქვეყანი[სა]ნი, კორცხელნი და უკორციელნი. სეტი ცხოველი და კ[ე]ართი სულდგმული და მირონი ღმერთ-მყოფელი.

ამის[ი] დამამტკიცებელი ღმერთმან აცუროიბო[ს].

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონსა **სჟშ**, ქელითა ფრიად ცოდ[ვ]ილ[ისა] მო]ნაზონისა მთავარდიაკონისა ქ რ ი ს ტ ე ფ ო] რ ე ს ი თ ა.

ხელთა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

ხელითა: რომელი განჭსნით ქვეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს ცათა შინა.

სხვა ხელით

სიგელი ჩაჩხიბარაშვილის და სეთიაშვილის...

კიდევ სხვა ხელით

ნიაბის წყალობის წიგნია.

84. [წყალობის წიგნი ზემოდ კათალიკოზისა დავით ელიოზისძისადმი]

[1610 წ.]

ქ. სახელითა სახიერის, არსება დაუსრულებელის ღმრთისა, მამისა, ძისა, სულისა წმიდასათა; მეოხებითა ყოვლად წმიდისა, ყოვლად უბრწყინვალისა, ყოვლად ბიწშეუხებელისათა დედოფლის ჩვენისა ღმრთის-მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა; პატიოსნის და ცხოველს მყოფელისა ჯუარისათა; ოხითა, შეწევნითა

[1] მათითა.

წმიდისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა და ნათლის მცემლისა იოვანესითა, და თანა მეტრომისა მისისა და სეხნის მოციქულისა იოანე ღმრთის-მეტყველისათა; მინდობითა და შ[უამდგომლ]ობითა წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრეს და პავლესითა და უ[ოველთა] ათორმეტთა მოციქულთა; თანა მოქმედებითა, მდგომარეობითა წმიდისა და ზეშთა არსისა, ცათა მობაძავისა კათოლიკე ეკლესიისა და მას ზედა შინა ღმრთივ-აღმართებულისა სვეტისა ცხოველისა, კვართისა საუფლოსა და პირონისა ღმერთ-მყოფელისათა;

ამათ ყოველთა წმიდათა თავსმდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა, ეს უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი წიგნი და სიგელი გიბოძეთ ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმა, ყოველისა აღმოსავლისა და ჩრდილოსა დიდმან მამათ მთავარმან, კათალიკოზმა, პატრონმა ზებედე, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ კითხვითა და ნებადართულობითა ღმრთივ-გვირგვინოსანისა მეფეთ-მეფისა ლუარსაბისათა, მოგეცით და გიბოძეთ დიდისა და ცათა მობაძავისა კათოლიკე ეკლესიისა ჯვარისმტვირთველსა ელიოზისძეთა გედეონის შვილთა დავით, როსებს, ქაიხოსროს, ძმათა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთაგე.

და შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ერედს[1]: გილაშვილი გიორგი, დათუა მისის მამულითა ყოველითურთ უნაკლულოდ, მთითა, ბარითა, ველითა, ვენაჯითა, წყლითა, წისქვილითა, სახლითა, კარითა, ჭვავრით, მარნითა ყოველითურთ უნაკლულოდ.

კიდევე ბოგიბოძეთ სათიკარი მისის მთითა, ბარითა ველითა, ვენაჯითა, წყლითა, წისქვილითა, შესათიბითა ყოველითურთ უნაკლულოდ; საღირაშვილი დათუა, პაპუა, ლომაური დათუა, კიდევ ლომაური ბერუა, ჯერკვალაშვილი ვეფხი და მახა, ჭარებლისაძე მაღრიბა მისითა მამულითა.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმა საყდრისა და ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა შიგა შენ ჯვარისმტვირთველსა დავით და როსებს, ქაიხოსროს.

და თუ ვისმე სიგელი ჰქონდეს, სიცრუითა ამით გაგვიცუდებია. მტკიცე ესე ოდენ არი[ს]. არა შეგეცვალოს და არა მოგეშალოს ჩვენგან და არა შემდგომად ჩვენსა სხეათა კათალიკოზთაგან.

---

[1] ერედს.

ამისი [დამამტკ]იცებელი ღმერთმან აკურთხოს, ღმერთმან და წმიდამან ღმრთის-მშობელმან და კათოლიკე საყდარმან.

ვინც ჩვენი [ბრძა]ნებული სიგელი შეგიცვალოს, იცვალების სჯულისაგან ქრისტიანითასა; ედების კეთრი გეზისა, შიშთვილი იუდასი, დათქმა დათან და აბირონისი; წრწოლა კაენისა; მეხტეხილობა დიოსკორესი. [ვინც შეგი]შალოს წმიდათამცა მამათა კანონსა ქვეშე არის.

დაიწერა სიგელი და ბრძანება ესე [ქრონიკონა] სჟზ ქელითა ორუბეგის შვი[ლი]ს ქრისტეფორისითა.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

85. [წყალობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა სახლთუხუცეს რევაზისადმი

[1612 წ.]

ნებითა ღმრთისათა ჩვენ, ბატონმან კათალიკოზმან იოვანემ გიყოფით წყალობა [თქ]ვენ, ჩვენს ერთგულსა და ნამსახურს სახლთ-ხუცეს რევაზსა და თქვენს შვილებსა ასრე, რომე:

ქალაქს ჩვენი ყმა მეჭურჭლე გიორგი ამოცარდა და მისი სახლკარი უმკვიდროთ დარ[ჩა]. თქვენ გვთხოვეთ, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ გიორგი მეჭურჭლე რისაც მჭონებელი იყო — სასახლე, ქჭერა და მისი გარეშემო რაც ჰქონებოდა ყოველითურთ, ყოველს კაცის მოუდევარი და უცილობელი.

სვეტის ცხოველს სანთელს ვერც ჩვ[ენ] მოვშლით; და ვინც ამ სასახლეზედ და[ა]სახლოთ სვეტს ცხოველს ყოველს [წელ]იწადს მიართმიდეს. სხვა არა ეთხოებოდეს რა.

[არ]ის ამისი მოწამე:

გარეყანიძე ბოქოლთ-ხუცესი ლუარსაბ,
ფედევანიშვილი დავით,
წინამძღვარი ნიკოლოზ,
იაზშვილი ასლამაზ,
იაზშვილი გასპარა და მერაბა.

ქორონიკონსა ტ-

სახლკარი და ქურა ყველა გვიბოძებია სამძღვრითა. ალაგიცა გვიბოძებია. და ქურას ჩუენი ყისტი აძეს. და ქურაჲსაჲ მოგვიშლიდეს და მამული თქუენი იყოს.

ხელმწ[ი]ფ[ე]: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

ქ. ყიშტი თორნეა. და რაც მოგეინდეს ჭ[ურჭ]ელი უნდა გამოიღოს.

86. [ჯუალოგის წიგნი იოანე კათალიკოზისა დავით ელიოზიძისადმი]

[1618 წ.]

ქ. ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამამთ-მთავართ-მძღვარმან, ქ[ა]რთლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ, პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ ი ო ვ ა ნ ე მ ეს ე უკუნისამდე ქამთა გასათაეებელი წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, დიდ[ი]სა და ცათა მობაძავისა სვეტისა ცხოველისა და კუართისა საუფლოსა კათოლიკე ეკლესი[ი]სასა დედა-ქალაქისასა მცხეთისა შვილსა ე ლ ი ო ზ ი ს ძ ე ს ა დ ა ვ ი თ ს, რ ო ს ე ბ ს, ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, პ ე ტ რ ე ს, გ ი თ რ[გ ი ს] და ა ბ ი ა თ ა რ ს, ძმათა, შვილთა და მომავალთა საბლისა თქუენისა[თა] ყოველთაეე, მას ჟამსა, ოდეს ცა ბიძის თქუენის მამულის წყალობას გვეაჯენით.

ვისმინეთ აჯა და მოჴსენება თქუენი, კითხვითა და ჯერჩინებითა მ ე ფ ე თ-მ ე ფ ი ს ა, პატრონისა თ ა[ი]მ ე რ ა ზ ი ს ი თ თ ა და თანამეცხედრისა მათისა, პატრონისა დ ე დ ო ფ ლ ი ს ა ბ ე ა რ ა შ ა ნ ი ს ი თ ა მოგვიბოძეთ შამუკა[ს]ეული სამამთავროთ და ახტანს სამი კომლი კაცი გუთნ[ი]ს შ ვ[ი]ლი და შ ა რ ა ბ ი ს ძ ე ზ უ ბ ი ა და მისი განაყოფი მათის მამულით, რასაც მამულის ძჭონებელნი ყოფილიყუნეს, ან მთას...* და [ან ბარს, ყოველ]ითურთ უნ[ა]კლელოდ და მცხეთას სასახლე უნაკლ[ე]ლოდ] თქუენთჳს გვიბოძებია. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა და ჩუენსა ე[რ]თგულად სამსახურსა შინა.

ამწე ესე ეს ჩუენგან ნაბოძები მამული ვინც მოგი[შა]ლოს, რისხაჲსმცა ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი; და ჩუენთჳსმცა ივი განაკი[თ]ხვის დღესა მას განკითხვისასა.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

დაიწე[რა წიგნი] ესე ქორონიკონსა ტდ.

ორი ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი. კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

---

* ქურამ.
+ სიტყვის ბოლო აკლია.

87. [წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა გედევანის შვილებისადმი]

[1626 წ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქართლისა კათალიკოზმან პატრონმან ზ[ა]ქარია, ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ თქუენ, გედევანის შვილთა დავითს, ვახტანგს, როსტომს, პეტრეს, გიორგის, ამირათარს და პაპუნაჲს, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე მოხუცდით კარსა დარბაზისა ჩუენისათა და მამულის წყალობას გუეპყრნით.

ვისმინეთ აჴა და მოხსენებაჲ თქუენი და გიბოძეთ ქორდს მამული კუამლი ქაცი ათი: ირემა ბექნიაშვილი, გამეხარდი...* უჭაურა, შალულაძე დათი, არჩვაძე მამუკა, კიდევ არჩვაძე მამუკა, კიდევ არჩვაძე გიორგი, არღუნაშვილი გიორგი, ითხაზაშვილი ნადირა, ჭევსური საგონა...** ჩუბინაშვილი ფრიდონა.

გუიბოძებია მჯიდრად და მოუშლელად, უთუოდ და უთუბცოდ და უკუნისამდე მოუშლელად, — მიჯითა, ბაჩითა, წყლითა, წისქუილითა, ზღუდითა, საქნავითა, შესაყლითა, გამოსაყელითა, ჭურითა, მარნითა, ფქებრითა და საძებრითა, ნასყიდითა და უსყიდითა, ყოველითურთ უნაკლულოდ და მოუკლებლად, გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან და სვეტმან ცხოველმან ჩუენსა ერთგულსა და ერთგულად სამსახურსა ქუეშე.

ამისად გასათავებლად იყოს ღმერთი და სვეტიცხოველი და ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი ზეცისანი და ქუეყანისანი, რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყუნეს ღმერთსა ჩუენსა იესოს ქრისტესა.

აწ ვინცა და რამანცა მოინათესავემან კათალიკოზმან შემდგომად[1] ჩემსა მოგიშალოს, მეფემან ანუ დედოფალმან, ჯუელიერმან ანუ ურჯულომან, რისხვასმცა ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი და ცხოველსმყოფელი პატიოსანი ჯუარი, რომელსა ზედა განიპყრნა ქრისტემან ღმერთმან ჩუენმან უხორწნელი მკლავნი თუისნი ჴსნისათჳს ჩუენისა, მოციქულნი, წინასწარმეტყუელნი, მღდელთმოძღუარნი, მოწამენი და ნეტარნი მამანი.

მასზედამცა დაესრულების მეასერგასისა ფსალმუნისა წყევა, შიშთვილი იუდასი, მეზდატეხილობა დიოსკორესი, ძრწოლა კაინისი,

---

[1] შემოდგომად.

* აკლია ორი ასო.

** სამი სიტყვა ამოფხეკილია.

კეთრი გეზისი, მატლით განლევა ეროდესი, დანთქმა დათან და ამის
როწისი და ნურათამცა იქმნების კსნა სულისა მისისა ჯოჯოხეთ[illegible]

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს ხსნა წმიდაჲ
დამან ღმრთის-მშობელმან.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონსა **ტიდ**[1].

ხელთა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ზ ა ქ ა რ ი ა.

88. ძრთამის გამოლეგის წიგნი კათალიკოზს ეფთვიმი საყვარელიძისა ლევან დადიანისა და გიორგი ლიპარტიანისადმი]

[1611—1616 წწ.]

ქ. ჩვენ ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ა ფ ხ ა ზ ე თ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ ე ვ უ თ ვ მ ი ს ა ყ ვ ა რ ე ლ ი ს ძ ე მ ა ნ, ჭალა მონასტერი და რაც მამული შესწირა დ ა დ ი ა ნ მ ა ნ ლ ე ო ნ და ლ ი პ ა რ ტ ი ა ნ მ ა ნ გ ი ო რ გ ი ბიჭვნტისა ღმრთის-მშობელსა, ჩვენ მისდა ქრთამად გამოვიღეთ.

მივეცით მ ა ნ უ ჩ ა რ დ ა დ ი ა ნ ს ა: თორმეტს ტყუეთ დაფასებული კარავი, ერთი ბედაური ცხენი და ერთი ბედაური ჯორი. მანუჩარ დადიანი მიიცვალა; მას უკან მის შვილს ლ ე ო ნ დ ა დ ი ა ნ[ს] მივეც ერთი გაუკუეთელი სარასანი და ერთი ყირმიზი იაზღური ხავედი.

ლ ი პ ა რ ტ ი ა ნ ს გ ი ო რ გ ი ს მივეც: ერთი ოქროს მოჭედილი უნაგირი, მურასა ვეცხლის ლაგამითა, ვეცხლის სადევითა, ვეცხლის სამკედლითა, ვეცხლის მათრახითა, ოქროჭოკ[ვ]ილის ასლითა, ოქროჭოკ[ვ]ილის ბოლქაუსუნითა, ერთი სიასამურის ხავედის ტყავი თეთრის ხავედს აკრავს[2].

მივეცი მ ე რ ა ბ ქ ო რ თ ო ძ ე ს ა ერთი ბედაური ცხენი მისის უნაგრითა და ასლითა და შირაქითა შეკაზმული.

სახლის[3] უხუცესსა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ა ფ ა ქ ი ძ ე ს მივეცი ერთი დიდი თაქანაბადი ერთის კაცის ასაღები.

კ ა კ ა უ ჩ ა ს ქ ვ თ ი ს მივეცი ერთი კარგი შესხური საუნაგირე დაფქრისა (sic) მისის იარაღითა, ერთი ზემოლური ქამფხაჲ და ერთი ჩილღაოს ქედი. სხუა საბანი და სურმები მოხელეებსა.

აწ რამანც კაცმან: ან დადიანმან, ან სხუამან კაცმან, ან თავადმან, ან აზნაურისშვილმან ბიჭვნტისა ღმრთის-მშობელსა გამოსწიროს ჭალა, მონასტრები და რაც მაშინ მამული შესწირეს, რისხვასმცა ღმერთი მამაჲ, ძე და სული წმიდაჲ, ყოვლად წმიდაჲ ღმრთის-

---

[1] ტიდ] ტად. [2] აკრავს. [3] სახლის] კახლის.

შმობელი, ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი ზეცისანი და ქუეყანისანი, პორციელნი და უჯორკონი.

დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხეს ღმერთმან. ამინ. ამენ.

ბეჭედი: ჭ. ბიჭვნტის ღ[ისმშობლისა საჭეთ მპყრობელი კ]ზი...

89. [წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა გაბრიელის შვილის იესესადმი]

[1618 წ. ნოემბერი]

ჭ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმა ქართლისა კა-თ[ო]ლიკოზმა პატრონმა ქრისტეფორემ ესე უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი გიბოძეთ ბრძანებითა მეფეთ-მეფისა ბაგრატისითა და თანა-შეკუეხედრისა მათისა დედოფლისა პატრონისა ანასითა შენ, გაბრიელის შვილს იესეს და შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა:

შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ზერტი სამოურაოდ; პირველად თქუენი იყო სამკ[უი]დრო და აწცა[1] დაგიმტკიცეთ და გიბოძეთ სიგ-ლითა ამით. [გ]ქონდეს და გიბეჭდნიეროს ღმერთმა საყდრისა და მე-ფეთა ერდგულად სამსახურშია.

რამანცა მეპატრონემა და ანუ კათალიკოზმა ეს მოგიშალოს, შენ რისხვაც სვეტიცხოველო, ქ[უ]არითა საუფლო და მირონი ღმერთ-მყოფელო და საყდრისამცა კანონსა ქუეშე არის.

დამამტკიცებელნი ღმერთმა აკურთხნეს.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა ტჳ, თუესა სეკდენბერსა.

ხელითა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

90. [წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა გიორგი გალდაძისადმი]

[1619 წ. 4 მაისი]

ჭ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე ესე უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შე-გიწყალე და გიბოძე თქუენ ბ ა ღ ლ ა ძ ეს გ ი ო რ გ ი ს.

---

[1] აწყა.

ასრე და ამა პირსა ზედა გიბოძე გომნი საპოტრიაროდ და ერთი კვთილი ჯვარი ოქროპირის შვილი დათუნა ამ[illegible] მიბოძებია. ეს ასრე გაგითავდეს, არა მოგეშალოს არა ჩვენგანთაგანმა არა შემდგომად სხვაია მეპატრონეთა და კათალიკოზთაგან.

რამანც კათალიკოზმან ეს ჩვენგან წყალობა სიგელი მოშალოს და არ გაგითავოს, ღმერთმან და სვეტმანცხოველმან მისი გაგებული საქმე მოშალოს.

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხოს.

[გ]ჩხობდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან კათოლიკე საყდრისა და კათალიკოზის ერთგულად სამსახურსა ქვეშე.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონს ტჯ, თვესა მაის[ს]ა ოთხსა.

ხელრთვა: კათალიკოზი

ბეჭედი: რომელი განჯსნათ ქუეყანასა ზედა, ჯსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

91. ქუთაისის საკათალიკოზო გამოსავალი მოსაკრებლობის დავთარი

[1821 წ.]

წყალობითა და შეწევნითა ღმრთისათა და შჯდ ცათა უმაღლესისა ბიჭვნტისა ღმრთის-მშობელისათა.

არის საკათალიკოზო გამოსავალი მოსაკრებლობად ბარს რაჭას:

1*. მართებს სამთა ცხისლებსა 10 კოდი წმინდა ბერი, ორი კოდი ქერი, 20 კასრი ღვინო, 2 თავი საკლავი და ექუსი სასტუმრო.

2. მართებს კუერხაძეებსა ექუსი კოდი წმინდა ბერი, 4 კოდი ქერი, 2 მთავნი საკლავი, 4 სასტუმრო, 10 ქათამი, 20 კუერკხი, 20 კასრი ღვინო, მისი ერბო, ხაჭო და სალორე მარილი.

3. მართებს გრძელიძესა[1] ნასყიდასა 4 კოდი ბერი, 1 კოდი ქერი, 4 კასრი ღვინო და 3 კასრი ღვინო, კიდევ სხვა სამი საკლავი, 3 ქათამი, 6 კუერკხი, ერბო, ხაჭო და სალორე მარილი.

4. მართებს მამუკასა გრძელიძესა სამი კოდი წმინდა ბერი, ორი კოდი ქერი, 4 კასრი ღვინო, 3 საკლავი, სამი ქათამი, ერბო, ხაჭო და სალორე მარილი, შჯდი კუერკხი.

5. მართებს ნავროზასა გრძელიძესა 3 კოდი წმინდა ბერი, 2 კოდი ქერი, 3 საკლავი, 3 ქათამი, 4 კასრი ღვინო, შჯდი კუერკხი, ერბო, ხაჭო და სალორე მარილი.

6. მართებს თლიასა ჩლაჩაძესა[2] 4 კოდი ბერი, 2 კოდი ქერი, 3 საკლავი, სამი ქათამი, 4 კასრი ღვინო, შჯდი კუერკხი, ერბო, ხაჭო და სალორე მარილი.

---

[1] გრძელიძეებსა. [2] ჩლაჩიძესა.

* ტექსტი მეხლებად დაყოფილი არ არის.

7. მართებს მიქელასა ჩლაჩაძესა 7 კოდი პური, 3 კოდი ქერი, ცამეტი კასრი ღვინო, 4 საკლავი, 6 ქათამი, ორი კუერცხი გოწრაულიანად, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

8. მართებს ნასყიდასა და მამუკასა ჩლაჩაძესა ორი კოდი პური, კოდნახევარი ქერი, ერთნახევარი საკლავი, ორი ქათამი, ოთხნახევარი კასრი ღვინო, ექვსი კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო.

9. მართებს ნინაშაერსა ბექიტასა გიორგობიანსა ოთხი კოდი წმინდა პური, 1 კოდი ქერი, სამი საკლავი, 4 ქათამი, 10 კასრი ღვინო, 10 კუერცხი, მისი ხაჭო, ერბო და სალორე მარილი.

10. მართებს მიქელასა და მის ძმასა გოჩიერსა ოთხი კოდი პური, 1 კოდი ქერი, 10 კასრი ღვინო, 4 საკლავი, ოთხი ქათამი, 10 კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და სალორე მარილი.

11. მართებს ნინიასა და გოჩიასა გიორგობიანსა 3 კოდი წმინდა პური, 1 კოდი ქერი, სამი საკლავი, 6 ქათამი, ექვსი კასრი ღვინო, 5 კასრი ღვინო გოწრაულისა, 1 საკლავი, 1 ქათამი, კოდნახევარი წმინდა პური, 12 კუერცხი გოწრაულიანად, მისი ერბო, ხაჭო, სალორე მარილი.

12. მართებს მგელას გიორგობიანსა 3 კოდი წმინდა პური, 1 კოდი ქერი, 3 საკლავი, 6 ქათამი, 6 კასრი ღვინო, გოწრაულისა ნახევარი საკლავი, ერთი ქათამი, ორნახევარი კასრი ღვინო, თხუთმეტი[1] კუერცხი გოწრაულიანად, მისი ერბო, ხაჭო და სალორე მარილი.

13. მართებს მამაგულას შვილსა გიორგობიანსა 3 კოდი წმინდა პური, 1 კოდი ქერი, 3 საკლავი, 6 ქათამი, 6 კასრი ღვინო, გოწრაულისა ნახევარი საკლავი, 1 ქათამი, ორნახევარი კასრი ღვინო, თხუთმეტი კუერცხი გოწრაულიანად, მისი ერბო, ხაჭო და სალორე მარილი.

14. მართებს გუელებიანსა გიორგის და თ[illegible]ლიასა 7 კოდი ოქმლი, სამი საკლავი, 4 ქათამი, 4 კუერცხი, ექვსი კასრი ღვინო, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

15. მართებს გამრეკელასშვილსა მიქელს და მის ერთს სახლსა 4 კოდი პური, 1 კოდი ქერი, 6 კასრი ღვინო, სამი საკლავი, 3 ქათამი, 20 კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

---

[1] თხუთმეტი.

16. მართებს სულაძეთა მიქელასა და ზეცესს გარეთ-გარეთ ხუთთა კუამლთა კაცთა 12 კოდი პური, თოთხმეტი კასრი ღვინო, 3 კოდი ქერი, ათი საკლავი, თხუთმეტი ქათამი, ოცდაათი შვდი კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

17. მართებს მაგრაქველიძესა გოჩიასა და ბეჟიტასა 2 კოდი იფქლი, 1 ქერი, სამი საკლავი, 3 ქათამი, 3 კასრი ღვინო, 10 კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

18. მართებს ფეტვაძესა გრიგოლს 3 კოდი წმინდა პური, 1 კოდი ქერი, 4 კასრი ღვინო, 2 საკლავი, 3 ქათამი, 10 კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

19. მართებს მამუკასა, ნიკოლაოზს და შოშიკასა ფეტვაძესა 3 კოდი პური, 1 კოდი ქერი, 4 კასრი ღვინო, 2 საკლავი, 3 ქათამი, 10 კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

20. მართებს მკერვალისშვილებსა ნინიკას შვილს გარეთ 5 კოდი იფქლი, 2 კოდი ქერი, 5 საკლავი, 5 ქათამი, 12 კასრი ღვინო, თხუთმეტი კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

21. მართებს გოჩიტსა და ნასუტასა 3 კოდი პური, 2 საკლავი, ორი ქათამი, ორი კუერცხი, მისი ერბო, ხაჭო და მარილი.

არის პურის ჯუმალი: ოთხმოცშვდმეტი კოდი პური, ოცდათერთმეტი კოდი ქერი, ას სამოცდათხუთმეტი კასრი ღვინო, ოთხმოცდაერთი საკლავი, ოთხმოცდაჩვიდმეტი ქათამი, ორას ორმოცდაჩვიდმეტი კუერცხი; კუამლის თავსა ერბო, ხაჭო და მარილი, თვთო ურემი თივა, თვთო ურემი შეშა, თვთო ქვითილ აქერეჭო (sic).

არის დამცხეარის პურის ჯუმალი: ათას ორმოცდაათი.

ამ[ა]ს გარდათად არის საგლეხო პარტახტი ივან[ა] ტაბლაძისეული ხიბრეულს, ნამანსა და საწირავშიდ მოცემული ამირეჯიბისგან, რაც იმ გლეხს ჰქონებია, მისის ყოვლის ფერითა.

ქ. არის ჩხარს სახახლე ნებიეროული მისითა ეკლესიითა და გამოსავალი მოსაკრებლობაჲ

22. მართებს ს[უ]ლთამა აბულაძის შვილებსა ოცი თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 3 კოდი ქერი, რვა ქათამი, 20 კუერცხი, 1 მენახევრე ღომი, სამი მარხილი თივა და ერთი მენახევრე პური, ტკრთი და მუშაობა.

ამ სამის კუმლის კაცის ბეგარა ეს არის, ცალკე-ცალკე გა-
მოიღებენ.

28. მართებს ნიკოლაძესა დემეტრას 16 კომლი ღვთისა: 16 თეთრი, რვა ქათამი, 3 კოდი ქერი, 1 მენახევრე პური, 1 მენახევრე ღომი, 1 მარხილი თივა, ტვრთი და მუშაობა.

24. მართებს დემეტრას ყიფიანძეს 12 კომლი ღვინო, 10 თეთრი, სამი კოდი ქერი, რვა ქათამი, ოცი კვერცხი, ერთი მენახევრე პური და ერთი მენახევრე ღომი, ერთი მარხილი თივა, ტვრთი და მუშაობა.

25. მართებს ავქანდაძესა ხაბასა 12 კომლი ღვინო, 16 თეთრი, 8 ქათამი, 3 კოდი ქერი, 1 მენახევრე პური და ერთი მენახევრე ღომი, 1 მარხილი თივა, ტვრთი და მუშაობა.

26. მართებს გოჩიას ავქანდაძეს 10 კომლი ღვინო, 12 თეთრი, 8 ქათამი, 3 კოდი ქერი, ერთი მენახევრე პური და 1 მენახევრე ღომი, 1 მარხილი თივა, ტვრთი და მუშაობა.

27. მართებს ზაქარიას ავქანდაძესა 10 კომლი ღვინო, 12 თეთრი, 5 ქათამი, 20 კვერცხი, 3 კოდი ქერი, 1 მენახევრე პური და 1 მენახევრე ღომი, ერთი მარხილი თივა, ტვრთი და მუშაობა.

28. მართებს ივანას ავქანდაძესა თექს[უ]მეტი კომლი ღვინო, ოცი თეთრი, ოცი კვერცხი, ერთი მარხილი თივა, ტვრთი და მუშაობა.

29. მართებს ქრისტეშიას ლივლივასშვილის პარტახტი 1, მეორე თლიაშვილისეული პარტახტი, მესამე კოზიტას ლივლივასშვილისეული პარტახტი, მეოთხე საბუჩიძისეული, მეხუთე ხაბ"ლას ზაბუქიძისეული, მეექვსე კოზილა ზაბუქიძისეული.

ქათმის ჯუმალი არის ორმოცი; ღვინის ჯუმალი არის სამოცდათოთხმეტი, თეთრის სამოცდათოთხმეტი.

ათი მენახევრე პური და ღომი, თხუთმეტი კოდი ქერი, რვა მარხილი თივა, ასი კვერცხი კუმლის თავსა თითო სასუქი ქათამი მართებს ჩვარელთა.

30. მართებს ობეჩელებს კვამლის თავს თითო საკლავი, ორ-ორი კოდი ღომი; ჯუმლათ ყველასა: 10 მარჩილს თეთრი, 100 კოკა ღვინო, თორმეტი ლიტრა მარილი*.

---

* ამ მუხლის ტექსტი მიწერილია ახვა ხელით, მხედრულად.

31. მართებს მამისთვალსა ზაქარიას ხაჭუბერაძესა 20 თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 12 გოდორი ღომი, 6 ფუთლაშავი ღომი; კიდევე დაესდევით, შეგიალნა ბატონმან მუშაობა, მისთვის თითო კოდი პური, თითო კოდი ქერი, ორ-ორი ქათამი, თითო ძღუენი და ქათამი.

32. მართებს მამუკას ხაჭუბერაძესა ოცი თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 12 წონა ღომი, 2 კოდი პური და 2 ქერი, 2 ქათამი, ძღუენი და ძღუენთან 1 ქათამი, მუშაობა.

33. მართებს მამიზბედას ხაჭუბერაძეს ოცი თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 12 წონა ღომი, 2 კოდი პური და 2 ქერი, 2 ქათამი და ძღუენ[ი] და ქათამი და მუშაობა.

34. მართებს ნინიას ხაჭუბერაძეს ოცი თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 12 წონა ღომი, 2 კოდი პური და 2 ქერი, 2 ქათამი, ძღუენი და ძღუენთან 1 ქათამი, მუშაობა.

35. მართებს ნინიას ხაჭუბერაძეს 20 თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 12 წონა ღომი, 2 კოდი პური და 2 ქერი, 2 ქათამი, ძღუენი და ძღუენთან ქათამი და მუშაობა*.

36. მართებს მახატას ხაჭუბერაძეს 10 თეთრი, 12 კოკა ღვინო, ექსი საწონი ღომი, 2 ქათამი, ძღუენი და ძღუენთან ქათამი, 1 კოდი პური და 1 ქერი, მუშაობა.

37. მართებს დ[ა]თიკას შვილს ხაჭუბერაძეს 10 თეთრი, 6 საწონი ღომი, 12 კოკა ღვინო, 1 კოდი პური, 1 ქერი, ძღუენი და სამი ქათამი, მუშაობა.

38. მართებს ცოტნიას შვილსა გოჩიასა ბაზაძესა 13 თეთრი, 16 კოკა ღვინო, 8 საწონი ღომი, 1 კოდი პური, 1 ქერი, ძღუენი და 3 ქათამი და მუშაობა.

39. მართებს ბაზაძესა გოჩიასა 10 თეთრი, 12 კოკა ღვინო, 6 საწონი ღომი, 1 კოდი პური, 1 ქერი, ძღუენი, 3 ქათამი, მუშაობა.

40. მართებს მახარობ[ე]ლს ბაზაძესა 20 თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 12 საწონი ღომი, 2 კოდი პური და 2 ქერი, ძღუნიანათ 3 ქათამი და მუშაობა.

41. მართებს ხუატიას ბაზაძესა ოცი თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 12 საწონი ღომი, 2 კოდი პური, ორი ქერი, ძღუენი და 3 ქათამი და მუშაობა.

---

[1] ხაჭუბერაძესა.

* შეცდომით მეორდება 34-ე მუხლის ტექსტი.

42. მართებს გოჩიას ბაზაძეს 10 თეთრი, 12 კოკა ღვინ[ო], 6 საწონი ღომი, 1 კოდი პური, 1 ქერი, ძღუნიანათ სამი ქათამი და მუშაობა.

43. მართებს ზოსიას ბრეგაძესა 20 თეთრი, 24 კოკა ღვინო, 12 საწონი ღომი, 2 კოდი პური და 2 ქერი, ძღუენი, 3 ქათამი და მუშაობა.

44. მართებს გოჩას სულაძესა 10 თეთრი, 12 კოკა ღვინო, 6 საწონი ღომი, 1 კოდი პური, 1 ქერი, ძღუენი, სამი ქათამი, მუშაობა.

45. მართებს როსტევანასა სულაძესა 10 თეთრი, ექ[ვ]სი საწონი ღომი, 12 კოკა ღვინო, 1 კოდი პური, 1 ქერი, ძღუენი, სამი ქათამი და მუშაობა.

46. მართებს სული ყველას ნავენახევს ტკვრით.

თეთრის ჯუმალი არის ორას და ჩვიდმეტი; ღომის ჯუმალი არის ას ოცდათოთხმეტი წონა, ქათმის ჯუმალი არის ორმოცდახუთი; ქერის ჯუმალი არის კოდი 21; ისრე პური არის 21; ღვინის ჯუმალი არის 257 კოკა ღვინო[1].

არის საგენათლოს გამოსავალი მოსაკრებლობაა ბუეთს

47. მართებს ბუეთს: ბრეგაძესა 12 თეთრი, 3 კოდი ღომი, 6 დოქა ღვინო.

48. მართებს ქ[ო]თილასა ბრეგაძესა 12 თეთრი, 6 დოქა ღვინო, სამი კოდი ღომი.

49. მართებს მ[ა]ჭ[ა]ისასაულსა 12 თეთრი პარტახტსა, სამი კოდი ღომი, ექუსი დოქა ღვინო.

50. მართებს გოგიჩას ბრეგაძესა 12 თეთრი, 6 დოქა ღვინო, სამი კოდი ღომი.

51. მართებს ბეჟანს ბრეგაძეს 12 თეთრი, ექუსი დოქა ღვინო, სამი კოდი ღომი.

52. მართებს მაჭა[ა]რობ[ე]ლს ბრეგაძეს 7 თეთრი, სამი დოქა ღვინო, ორი კოდი ღომი.

53. მართებს ნასყიდასა ბრეგაძესა 10 თეთრი, ბუთი დოქა ღვინო, ორი კოდი ღომი.

54. მართებს გოჩიას ბრეგაძესა 5 თეთრი, ორი დოქა ღვინო, 1 კოდი ღომი.

55. მართებს მისრიასა ბრეგაძესა 10 თეთრი, 3 კოდი ღომი, 1 დოქა ღვინო.

---

[1] + არის.

56. მართებს ივანასა დვითძესა 10 თეთრი, 1 კოდი ღომი, სამი დორა ღვინო.

57. მართებს მსტას იბრ[ა]ლაძესა 10 თეთრი, 1 კოდი ღვინო, 1 კოდი ღომი, ერთი ქათამი, ორი ძღუენი.

58. მართებს მათლასა ეირისველაძესა 10 თეთრი, 10 კოკა ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ორი ძღუენი, ერთი ქათამი.

59. მართებს ნასყიდას ე[ი]რისველაძესა 10 თეთრი, 10 კოკა ღვინო, 1 კოდი ღომი, ორი ძღუენი, 1 ქათამი.

60. მართებს ზაქარიას ეირისველაძესა 10 თეთრი, 10 კოკა ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ერთი ძღუენი, ერთი ქათამი.

61. მართებს კოზოლასა მახრასა 10 თეთრი, 10 კოკა ღვინო, ორი ძღუენი, 1 ნათხალი ღომი.

62. მართებს ივანას ჭალანგრაძესა 6 თეთრი, 6 კოკა ღვინო, ორი ძღუენი, 1 ნათხალი ღომი.

63. მართებს გიორგას კოველაძესა 6 თეთრი, სამი კოკა ღვინო, 2 ძღუენი, 1 ნათხალი ღომი.

64. მართებს მიქელას ჭალანგრაძესა 6 თეთრი, სამი კოკა ღვინო, ორი ძღუენი, 1 ნათხალი ღომი.

65. მართებს ვარსიმეს ფყურეშლაძესა 11 თეთრი, 5 კოკა ღვინო, ორი ძღუენი, 1 ნათხალი ღომი.

66. მართებს ნაცვლის მ[ა]მრიკაშვილსა 20 თეთრი, 20 კოკა ღვინო, 1 კოდი ღომი, ცხენით სამსახური.

67. მართებს გრიგოლას მამრიკაშვილსა 20 თეთრი, 1 კოდი ღომი.

68. მართებს ხახუტასა სამი თეთრი, სამი კოკა ღვინო, 2 ძღუენი, 1 ნათხალი ღომი, მუშაობა.

69. მართებს დემეტრაიშვილსა გოჩას 6 თეთრი, 4 კოკა ღვინო, ორი ძღუენი, 1 ნათხალი ღომი, მუშაობა.

70. მართებს მოშიას ქათამაძესა 13 თეთრი, 7 კოკა ღვინო, ორი კოდი ღომი, 4 ქათამი, ორი ძღუენი, მუშაობა.

71. მართებს გოჩასა ფუცხქანიძესა 13 თეთრი, 7 კოკა ღვინო, 2 კოდი ღომი, 4 ქათამი, ორი ძღუენი, მუშაობა.

72. მართებს გოგიჩას კებალეს 17 თეთრი, 7 კოკა ღვინო, 4 ქათამი, ორი ძღუენი, მუშაობა.

73. მართებს ნასხიდას ფუცხქანიძესა 15 თეთრი, 9 კოკა ღვინო, ორი კოდი ღომი, 4 ქათამი, 2 ძღუენი, მუშაობა.

74. მართებს ნასხიდას ფუცხქანიძეს 6 თეთრი, 1 კოდი ღომი, 4 კოკა ღვინო, 4 ქათამი, 2 ძღუენი, მუშაობა.

75. მართებს გიორგის ფუცხანიძეს 11 თეთრი, კოკა ღვინო, სამი ნათხალი ღომი, 4 ქათამი, 2 ძღუენი, მუშტრებ[ი]

76. მართებს ოქროპირას სილაკაძეს 10 [illegible] 10 კოკა ღვინო, 1 კოდი ღომი, სამსახური.

თეთრის ჯუმალი არის სამ[ა]ხ და თერთმეტი; ღომის ჯუმალი არის 41 კოდი; ღვინის ჯუმალი არის 150 კოკა ღვინო; ქათმის ჯუმალი არ[ის] 23.

არის საჩხეურის გამოსავალი მოსაკრებლობაჲ

77. მართებს ხურციძესა ივანასა 7 დორა ღვინო, ღომი სახარაჯო, ორ-ოლი საკლავი შვდ-შვდის თეთრისა, ორი ქათამი, რიგის პური.

78. მართებს ძნელაძესა მ[ა]მისშვილსა და გიორგასა და ვაღთბასა სამთავე[ს]: 12 დორა ღვინო, სამი საკლავი თხუთმეტ-თხუთმეტის თეთრისა და ერთი ხუთისა, 3 ქათამი, 100 კუერცხი, მისი რიგის პური.

79. მართებს იგდარასა ძნელაძესა 5 დორა ღვინო, 5 სახარაჯო ღომი, 2 საკლავი, ერთი 15 თეთრისა და 1 ხუთისა, 1 ქათამი, მისი რიგის პური.

80. მართებს კიბაბიძესა და მის ძმის[წ]ულსა 12 დორა ღვინო, 10 სახარაჯო ღომი, სამი საკლავი ათ-ათის თეთრისა, 1 ქათამი, 30 კუერცხი, მისი რიგის პური.

81. მართებს საკუთარიძესა ნასბიდასა 8 დორა ღვინო, 6 სახარაჯო ღომი, 2 საკლავი ათ-ათის თეთრისა, 1 ქათამი, 30 კუერცხი, მისი რიგის პური.

82. მართებს ჩოჩივაძესა 6 დორა ღვინო, 6 სახარაჯო ღომი, 2 საკლავი ექუს-ექუსის თეთრისა, 2 ქათამი, მისი რიგის პური.

83. მართებს ლაქაფიძესა ივანასა 6 დორა ღვინო, 6 სახარაჯო ღომი, 2 საკლავი ათ-ათის თეთრისა, მისი გოჭ-ქათამა, 30 კუერცხი, მისი რიგის პური.

84. მართებს კანჭაძესა ორთა განაყოფთა 10 დორა ღვინო, 10 სახარაჯო ღომი, 2 საკლავი თორმეტ-თორმეტის თეთრისა, სამ-სამი თეთრისა საბატკობო, 4 ქათამი, 60 კუერცხი, მისი რიგის პური.

85. მართებს კიდეც ორთა განაყოფთა კანჭაძეთა 10 დორა ღვინო, 10 სახარაჯო ღომი, 2 საკლავი თორმეტ-თორმეტის თეთრისა, სამ-სამის თეთრის საბატკობო, ოცდაათ-ოცდაათი კუერცხი, ორი ქათამი და რიგის პური, ორ-ორი საკლავი, თორ-ორი ქათამი,

თითო გოჭი, მისი ღომი და ღვინო, ერთს სამეურნეოს რაც მოუნდება მის მარილი, ნაოთრი და ყანელილა.

არის ჯუმალი ღვინისა: სამოცდაშვიდი დოქა; ათი-ათი სახარაჯო ღომი; არის საელჩო 20; არის 20 ქათამი; კუერცხის ჯუმალი არის 330.

არის ჯიმაშტაროს გამოსავალი მოსაკრებლობაზე

86. მართებს მახ[ა]რობ[ე]ლს ზურაბაის შვილსა ოცდაათი კოკა ღვინო, 10 თეთრი.

87. მართებს მახაროპელასა კისკეიძეს 40 კოკა ღვინო, 40 ჯამი ღომი, 10 თეთრი, სამ-სამი ქათამი, 1 ძღუენის ქათამი, ორის დღის მუშაობა, ტკრომი და მგზავრობა.

88. მართებს გიორგას მშაშვასშვილსა 40 კოკა ღვინო, 40 ჯამი ღომი, 10 თეთრი, 4 ქათამი, ორის დღის მუშაობა, ტკრომი და მგზავრობა.

89. მართებს მ[ა]ჭისთ[უა]ლს მშაშვასშვილსა 40 კოკა ღვინო, 40 ჯამი ღომი, 10 თეთრი, 4 ქათამი, ტკრომი და მუშაობა.

90. მართებს გოჩას ტოფაძეს 40 კოკა ღვინო, 40 ჯამი ღომი, 10 თეთრი, 4 ქათამი, ტკრომი და ორის დღის მუშაობა.

91. მართებს თევდორას ჩოგავაძეს 40 კოკა ღვინო, 40 ჯამი ღომი, 10 თეთრი, 4 ქათამი, მუშაობა ორის დღისა და ტკრომი.

92. მართებს ივანას ბოგვერაძესა ფრელულის ალაგითა 40 კოკა ღვინო, 40 ჯამი ღომი, 10 თეთრი, 4 ქათამი, ორის დღის მუშაობა, ტკრომი და მგზავრობა.

93. არის 4 მარტახტი: 1 გლეხი ლაღიძესა აქუს ჯანგავაძე.

ღვინის ჯუმალი არის 230 კოკა; 200 ჯამი ღომი; თეთრის ჯუმალი არის სამოცი; არის 20 ქათამი; ათ-ათი კუერცხი მრთებს; ჯუმლად 60 არის კუერცხი.

არის სოფიაზე წმიდის სახახლე და სამოწ[ლ]ქს ბაკისუბანს

94. მართებს დემეტრე გიორგაძეს 10 თეთრი, 30 კოკა ღვინო.

95. მართებს მის გახაყოფს გიორგას 30 კოკა ღვინო, 10 თეთრი; ორსვე თითო ურემი ღომი.

96. მართებს გოგიჩას გიორგაძეს 1 ურემი ღომი, 10 თეთრი, 30 კოკა ღვინო.

97. მართებს მის განაყოფს მ[ა]მისთ[უა]ლსა და სიხ[ა]რ[უ]ლისა 10 თეთრი, 30 კოკა ღვინო და ½ ურემი ღომი.

98. მართებს მესხეც*

ჯუმალი არის ღვინისა ას ოცი კოკა; 40 თეთრი; 4 ურემი ღომი.

არის ფარცმანაყანევს გამოსავალი

99. მართებს გოგიჩასშვილებს 40 კოკა ღვინო, 2 თეთრი.

100. მართებს დათვიას მარდალასშვილსა 40 კოკა ღვინო, 2 თეთრი.

101. მართებს ჩიტიას მარდალასშვილსა 40 კოკა ღვინო, 2 თეთრი.

102. მართებს ნანუას მარდალასშვილსა 10 კოკა ღვინო, 2 თეთრი.

103. მართებს დმერციას მარდალასშვილსა 40 კოკა ღვინო, 2 თეთრი.

104. მართებს გუგუტას მარდალასშვილსა 40 კოკა ღვინო, 2 თეთრი.

105. მართებს ხატის ბეგარა ყოფასა ანდრიაძესა 20 კოკა ღვინო, 10 თეთრი.

106. მართებს ზაქარიაია კუჭუხიძესა 20 კოკა ღვინო, 10 თეთრი, სამაჭრობო საკლავი 1, ქათამი 2, კოკა ღვინო 3, თრი ნათხალი ღომი.

107. მართებს მეორეს ზაქარიას კუჭუხიძესა 30 კოკა ღვინო, 10 თეთრი, სამაჭრობო საკლავი 1, ქათამი 1, 1 ნათხალი ღომი.

108. მართებს ითვანეს კუჭუხიძესა 10 კოკა ღვინო, 5 თეთრი, სამარხო თეთრი 2, ქათამი 1, ღომი ერთი ნათხალი.

109. მართებს ხახუტასა კუჭუხიძესა 10 კოკა ღვინო, 5 თეთრი, სამარხო თეთრი 2, 1 ქათამი, 1 ნათხალი ღომი.

110. მართებს წყალობასა კუჭუხიძესა 5 კოკა ღვინო, 3 თეთრი, 1 ქათამი, 1 ნათხალი ღომი.

111. მართებს მაზუასა კუჭუხიძესა 5 კოკა ღვინო, 3 თეთრი, 1 ქათამი, 1 ნათხალი ღომი.

111[1]. სამი პარტახტი არის.

112. მართებს დედულისას მარდალასშვილსა 40 კოკა ღვინო, ორი თეთრი.

---

* „მართებს მესხეც", აქ თავის აღვილას არ არის (იხ. შუხ. 113).

113. მართებს მეხუთეც: სიხ[ი]რ[უ]ლისა დანდურაძეს 10 თეთრი. 30 კოკა ღვინო, 2 ნათხალი ღომი.

114. მართებს ნასხიდას დანდურაძეს 10 თეთრი. 30 კოკა ღვინო, ორი ნათხალი ღომი.

115. მართებს მ[ა]მისთ[უ]ლასა დანდურაძესა 5 თეთრი, 1 ნათხალი ღომი, 15 კოკა ღვინო.

116. მართებს გოგიას დანდურაძე[ს] 5 თეთრი, 1 ნათხალი ღომი, 15 კოკა ღვინო.

117. მართებს დავით დანდურაძის შვილებს თხუთმეტი კოკა ღვინო, სამი თეთრი, 1 ნათხალი ღომი.

118. მართებს რომ[ა]ნოზს დანდურაძეს თხუთმეტი კოკა ღვინო, 5 თეთრი, 1 ნათხალი ღომი.

არის ღვინის ჯუმალი 120 კოკა: ორი გუერდი ღომი; 40 თეთრი.

არის მანთხოჯს სასახლე და გამოსავალი მართებული მოსაკრებლობაჲ

119. მართებს ბარაბაძეს სანდელას 1 ურემი ღომი, 6 მრთელი ღვინო, 2 საკლავი, სამის თეთრის საბატკობო, ერთის თეთრი საყუელიერო, ერთის თეთრის საყაშობო, საპურობო სამი ნათხალი ცეხვლი ღომი, საბაზიარო სამი ქათამი, 1 ურემი თივა, სამეჯინიბო 1 ნათხალი ღომი, 1 კალათი მჭადი, 1 ქათამი, 1 კოკა ღვინო, ბარგის ზიდვა.

120. მართებს დითისავარას ბარაბაძეს 1 ურემი ღომი, 3 ნათხალი ცეხვილი ღომი, შვიდი მრთელი ღვინო, ორი საკლავი, სამის თეთრისა საბატკობო, ერთის თეთრის საყუ[ე]ლიერო, ერთის თეთრის საყაშობო, საპური სამი ქათამი, საბაზიარო 1 ურემი თივა, სამეჯინიბო ერთი ნათხალი ღომი, 1 კალათი მჭადი, 1 ქათამი, ერთი კოკა ღვინო.

121. მართებს ნიკოლაოზს ბარაბაძეს 1 ურემი ღომი, 10 მრთელი ღვინო, ცეხვლი ღომი 3 ნათხალი, ორი საკლავი, საპურობო.

122. მართებს მახ[ა]რებ[ე]ლს ბარაბაძეს 1 ურემი ღომი, 6 მთელი ღვინო, სამი მრთელი.

123. მართებს პარტახტსა 2 საკლავი, ცეხვილი 3 ნათხალი ღომი საპურობო.

124. მართებს გოგიჩას ბარაბაძეს 1 ურემი ღომი, 4 მრთელი ღვინო, ორი საკლავი, საპურობო 3 ნათხალი ცეხვლი ღომი, ნადობა.

125. გიორგას ბარაბაძეს მართებს ურემი ღომი, მრთელი ღვნო, 2 საკლავი, საბურობო ცეხვილი 3 ნათხალ[ი] [illegible]

126. მართებს ნასყიდას ბარაბაძესა ურემი [illegible] ღომი, 10 მრთელი ღვნო, 2 საკლავი, საბურობო ცეხვლი ღომი 6 ნათხალი, ნადობა.

127. მართებს გვტია ბარაბაძეს ურემი ღომი, 5 მთელი ღვნო, საბურობო ღორი და მთელი და ნახევარი ღვნო და ერთი საკლავი, ნათხალ ნახევარი ცეხვლი ღომი, ორი ნათხალი საბურობოსი ცეხვლი ღომი, მგზავრობა და წიგნის ზიდვა.

128. მართებს ბარაბაძეს ბიბიას ურემი ღომი, 10 მრთელი ღვნო, 2 საკლავი, 3 ნათხალი ღომი ცეხვილი საბურობო.

129. მართებს ბუწიას ფიცხელაურს[1] ურემი ღომი, ცხრა მრთელი ღვნო, ორი საკლავი, საბურობო ცეხვლი სამი ნათხალი ღომი, ბარგის ზიდვა*.

130. მართებს უმცროსას ჩიმაგაძეს ურემი ღომი, შვიდი მრთელი ღვნო, ორი საკლავი, საბურობო ცეხვლი 3 კოდი, ბარგი[ს] ზიდვა.

131. სვმონას მართებს ურემი ღომი, ექვსი მრთელი ღვნო, ორი საკლავი, საბურობო ცეხვლი ღომი[1] სამი კოდი.

132. თამამას მართებს ურემი ღომი**, ღვნო ორი მრთელი, 1 საკლავი, საბურობო ცეხვილი ღომი ორი კოდი***, მგზავრობა.

133. მართებს ყატიას დეძაძეს ურემი ღომი, ორი საკლავი, საბურობო, ღვნო შვიდი მრთელი, ცეხვლი სამი ნათხალი. საბატკობო სამი თეთრი, საყაჭობო 1 თეთრი, საყვ[ე]ლიერო 1 თეთრი, სამეჯინიბო ნათხალი ერთი ღომი, ერთი ქოცა ღვნო, 1 ჭათამი, 1 კალთი ღომი, 1 ურემი თივა, ცეხვლი ღომი 3 ნათხალი.

134. იმედიასა დეძაძეს მართებს ურემი ღომი, შვიდი მრთელი ღვნო, 2 საკლავი, 1 საბურობო. საბატკობო 3 თეთრი, 1 თეთრი საყველიერო, 1 თეთრი საყაჭობო, სამეჯინიბო ნათხალი 1

---

[1] + მრთებს.

* გასწორე კიდეზე: «შეწყდა ფიცხელაური და მის შვილებს საკლავი ემართოთ, ახლა ის ამოშაკვდათ და ხადილი დამიც. ყოველმა ჩვენმა შემდგომმა კათოლიკოზმა ასე დაუწტიცეთ».

** «ურემი ღომი» ხაზგადასმულია.

*** «ცეხვილი ღომი ორი კოდი» ხაზგადასმულია.

ღომი, ერთი კოკა ღვინო, ერთი ქათამი, 1 კალათი მჭადი, 1 ფრთა თივა, ცეხვლი ღომი სამი ნათხალი, მგზავრობა*.

135. მაჭუნას ვაჭარაძეს მართებს ურემი ღომის ცხვლით 7 მრთელი, სამი საკლავი, საპურობო ცეხვლი ღომი სამი ნათხალი, ბარგის ზიდვა.

136. მამისბედას კაისარაძეს მართებს ურემი ღომი, ორი საკლავი, 7 მრთელი ღვინო, ცეხვლი ღომი 3 ნათხალი საპურობო, ბარგის ზიდვა.

137. ანანიას მელაძისეული მ[ა]ხელი აქ[ვ]ს. მელაძეს ნასყიდას მართებს ურემი ღომი, 7 მრთელი ღვინო, 2 საკლავი, საპურობო ცეხვლი ღომი 6 ნათხალი, საბატკობო 3 თეთრი, საყაშობო 1 თეთრი, 1 თეთრი საყვ[ე]ლიერო, 3 საბაზიარო[1] თეთრი, სამეჯინიბო 1 ნათხალი ღომი, 1 ქათამი, 1 კოკა ღვინო, 1 ურემი თივა, 1 კალათი მჭადი, ბარგის ზიდვა.

138. იეანას მელაძეს მართებს ურემი ღომი, 7 მრთელი ღვინო, 2 საკლავი, საპურობო ცეხვლი ღომი 5 ნათხალი, 3 თეთრი საბატკობო, 1 თეთრი საყაშობო, 1 თეთრი საყვ[ე]ლიერო, 3 ქათამი საბაზიარო, სამეჯინიბო 1 ნათხალი ღომი, 1 კალათი მჭადი, 1 ქათამი, 1 კოკა ღვინო, 1 ურემი თივა, ბარგის ზიდვა.

139. ხახუტას მელაძეს მართებს ურემი ღომი, 10 მრთელი ღვინო, 2 საკლავი, საპურობო[2]...** ცეხვლი ღომი 6 ნათხალი, ...**ბარგის ზიდვა***.

140. მართებს გოგიჩას ხუროძეს ურემი ღომი, 3 მთელი ღვინო, 1 საკლავი, ცეხვლი ღომი 1 ნათხალი საპურობო.

141. გუგუტას ხუროძეს მართებს ურემი ღომი, 2 მთელი ღვინო, 1 საკლავი, საპურობო 1 ნათხალი ცეხვილი ღომი.

142. შიოშ ხუროძეს მართებს ურემი ღომი, 4 მთელი ღვინო $1^1/_2$ საკლავი, 2 კოდი ღომი, ნათხალი ცეხვილი 1 საპურობო.

---

[1] — სამი. * — საპურობო.

* ქვემო კიდეზე: „მართებს წულუკიძის ნაყენევს ურემი ბარაბაძეს ორს გახეხილ ზიდილის მაგივრად თითოს ორორი შამახური სნთელი, ხუთ ხუთი მთელი ღვინო, თითო კარგი საკლავი, თითო ქათამი, ხუთ-ხუთი ცოხალი ღომი დათმობილ და ნასყიდას.

მართებს იაკობაძეს ბამისთვალს ურემი ღომი ერთი, კოკა ღვინო ხუთი, შამახური სამთელი ერთი და მეჯინიბობაზ, თითი ბეგრედი; გრიგოლ ე[ბი].

** წაშლილია სამი სტრ-ქონი.

*** კიდეზე: „ქ. ჩ[ე]ნ კხნ ბტნმ ლ[ო] ჩ[ე]ნი ბეგარა მოეკითხეთ და წამოიღეთ მელაძენი და ასე დეთდიცეს ბიქვრტასი ლ[ო]ის წმობლზე და სმსჭელზ[ე], რომ რ[ა]ც მოშლილი არის ეს გაურიელმ[ა]ნ კ[ა]ზმ ამოკვნერათ და ჩ[ე]ნი ბრალი არ კრისს; და ჩ[ე]ნ დეეფიბოეთ მას უკან".

143. მართებს მაუშიას ხუროძეს ურემი ღომი, 2 მთელი ღვნო, პარტახტისა 2 მრთელი ღვნო, საკლავი 1, ნახევარი საკლავი სამამულო, საპურობო ცეხვლი ღომი 1 ნათხალა.

144. გიორგას ხუროძეს მართებს ურემი ღომი, ღვნო 7 მრთელი, 2 საკლავი, საპურობო 3 ნათხალი ცეხვილი ღომი, ბარგის ზიდვა.

ხუროძეს ყველას — მგზავრობა.

145. მართებს უმცროსას დოჭვრსა ურემი ღომი, ღვნო რვა მრთელი, საკლავი 2, საპურობო 3 ნათხალი ცეხვილი ღომი, ბარგის ზიდვა.

146. მართებს ადამიას მ[ა]ჭისთანასა ურემი ღომი, ღვნო 8 მრთელი, ორი საკლავი, საპურობო 3 ნათხალი ცეხვილი ღომი, მგზავრობა*.

147. გეგუტას დოჭვრს მართებს ურემი ღომი, ღვნო შვიდი მრთელი, საკლავი 3, საპურობო ცეხვლი ღომი 3 ნათხალი, ბარგის ზიდვა.

148. ნასყიდას დოჭვრს მართებს ურემი ღომი, ღვნო შვიდი მრთელი, სამი საკლავი, საპურობო ცეხვლი ღომი 3 ნათხალი, ბარგის ზიდვა.

149. გიორგი ხუროძეს ხუცეს მართებს ურემი ღომი, საპურობო, მგზავრობა.

ცქეხვილი ღომის ჯუმალი: ასოცდათხუთმეტი ნათხალი.

არის ხონის გამოხავალი მოსაკრებლობაჲ მართებული

150. მართებს გიორგის მაჭარაძესა 7 მთელი ღვნო, ურმოსული ღომი, 10 თეთრი, 2 თეთრი სათევზებო, 1 ხეში, 1 სასუქი ქათამი.

151. მართებს დედულისაა ცოტაძესა 14 მთელი ღვნო, ურმოული ღომი, 10 თეთრი, 2 თეთრი სათევზებო, 1 ხეში, 1 სასუქი ქათამი.

152. მართებს გიორგას მაჭარაძეს 4 მთელი ღვნო, ურმის $^1/_2$ ღომი, ათის თეთრის საკლავი, ერთის ბიშტის ყველი, 1 სასუქი ქათამი.

---

* ქვემო კიდეზე: „მრთებს კონტორის რუხვაძეს მაჭელსა გეგუტას 1 შაბახური სამთელი, ათი ცალი ღვნო, თერაშვილი კვახი ღომი".

ბეჭდი: გრიგოლ კ[ა]ჩი.

158. მართებს გაბრიელას ქაზვნაძეს 20 მთელი ღვნო, 1 ურემი ღომი, ათის თეთრის საკლავი, ორის თეთრის თევზი, 1 ხეში, 1 სასუქი ქათამი.

154. მართებს ნასყიდას ტაბიძეს 9 მთელი ღვნო, 1 ურემი ღომი, ათის თეთრის საკლავი, ორის თეთრის თევზი, 1 ხეში, 1 ქათამი.

155. მართებს ათანასეს ტაბიძეს 5 მთელი ღვნო, ათის თეთრის საკლავი, ორის თეთრის თევზი, 1 ხეში, 1 სასუქი ქათამი.

156. მართებს დედულაჲ ტოხვისშვილს 10 მთელი ღვნო, ურემი ღომი, ათის თეთრის საკლავი, ორის თეთრის სათევზობო, 1 ხეში, 1 ქათამი.

157. მართებს ნასყიდას კაკაბაძეს 12 მთელი ღვნო, 1 ურემი ღომი, 10 თეთრი, ორის თეთრის თევზი, 1 ხეში, 1 ქათამი.

158. მართებს მ[ა]მას[უ]ლას კაკაბაძეს 10 მთელი ღვნო, 10 თეთრი, ორი თეთრის თევზი, 1 ხეში, 1 სასუქი ქათამი.

ურემი ღომი, თითო კოდი ღომი ყველას მართებს.

ჯუმალი: 90 მთელი ღვნო; თეთრის ჯუჭალი 290; 7 ურემი და 1/2 ღომი; 9 სასუქი ქათამი.

159. არის კუბელოური პარტახტი, არის ვაჭაროული პარტახტი, არის იანვარეი კაკაბაძისეული პარტახტი, არის ძამიური პარტახტი, არის სარიდოული პარტახტი, [ა]რის წიწიკვური პარტახტი; რაც ამ კაცებს მართებს, ისე ამ კაცების პარტახტსაც მართებია, მაგრა კაცი არ არის.

ბახუა წივწივაძე მთავარებისკოპოზსა ჰყავს.

არის ჯიქთუბანს სასახლე და მართებული გამოსავალი მოსაკრებლობაჲ

160. მართებს მ[ა]მაგ[უ]ლას კობალეისშვილს 2 საკლავი, 20 კოკა ღვნო, 1 ურემი ღომი, მგზავრობა.

161. მართებს ოდანას ივანიას კობალაისშვილს 2 საკლავი, 20 კოკა ღვნო, 1 ურემი ღომი, მგზავრობა, პატრონის სამსახური.

162. მართებს ზაქარიას კობალაისშვილს 2 საკლავი, 20 კოკა ღვნო, ერთი ურემი ღომი, მგზავრობა.

163. მართებს ნასყიდას ქუარქუალიძეს ერთი ურემი ღომი, ორი საკლავი, 20 კოკა ღვნო.

არის ჭანგას:

164. მართებს მ[ა]მაცას და მ[ა]მისთ[უა]ლას ხვაძეს 20 კოკა ღვინო, 2 საკლავი, 1 ურემი ღომი, მგზავრობა.

165. მართებს გოგიჩას რუხუაძეს ორი საკლავი, 20 კოკა ღვინო, და ერთი ურემი ღომი, მგზავრობა.

166. მართებს სკმოანას რუხუაძეს ორი საკლავი, ერთი ურემი ღომი, ოცი კოკა ღვინო, მგზავრობა.

166[1]. არის ქოცნათს: სალობი კოპალეისშვილის ალაგი ნაჭრთამეცი პარტახტი, მრთელი ორი საკლავი, 20 კოკა ღვინო, 1 ურემი ღომი.

ჯუმალი არის: ღვინის 80 კოკა; რვა ურემი ღომი; 14 საკლავი; 80 კიდევე სხვა კოკა ღვინო; სულა ყველა ღვინო ას სამოცი არის.

166[2]. არის თლიას: რაზმაძისეული პარტახტი, მეორე ხუტეი გოგონაძისეული პარტახტი. ორი პარტახტი არის.

არის ნაგუაზაუს სასახლე და გამოსავალი მართებული მოსაკრებლობაა

167. მართებს ნარსიას გოჭკუმური და ორი საკლავი მისის ქათმითა, 3 მახათელი ღომი, 7 გუდა ღვინო, თავი ბეგარა ცამეტი კოკა ღვინო, 12 კოდი ღომი, ორი საკლავი.

168. მართებს კიდევე სოფრონიას გოჭკომური 2 საკლავი მისის ქათმითა, 3 მახათელი ღომი, 7 გუდა ღვინო, ბეგარა 13 კოკა ღვინო, 12 კოდი ღომი, 2 საკლავი, მისი კუერცხი, ყველი თევზი.

169. მართებს ბაჩილას გოჭკომური, 2 საკლავი მისის ქათმითა, 3 მახათელი ღომი, 7 გუდა ღვინო, ბეგარა ცამეტი კოკა ღვინო, 12 კოდი ღომი, ორი საკლავი.

170. მართებს სურმას გუჭკუმური ორი საკლავი მისის ქათმითა, 3 მახათელა ღომი, 7 გუდა ღვინო, ბეგარა 13 კოკა ღვინო, 12 კოდი ღომი, 2 საკლავი.

171. მართებს წყალბიას გუჭკუმური 2 საკლავი მისის ქათმითა, 3 მახათელა ღომი, 7 გუდა ღვინო, ბეგარა 13 კოკა ღვინო, 12 კოდი ღომი, 2 საკლავი, მისი თევზი, ყველი, კვერცხი, მარილი.

172. მართებს ჯავნაშიას გუჭკუმური, 2 საკლავი მისის ქათმითა, 3 მახათელა ღომი, 7 გუდა ღვინო, ბეგარა 13 კოკა ღვინო, 12 კოდი ღომი, 2 საკლავი.

173. ასრე მეორეს განაყოფს ჯავნაშიას მართებს.

174. მართებს პაპაკუდას 8 კოკა ღვინო, ოთხი საკლავი მისის საბურობოთანათ: ყველას ყველითა, კუერცხითა, მარილითა.

თივის თიბვა მართებს და მუშაობა ყველას; ხმელი ბეგარა თო ხეში ყველას მართებს; პაპაკუდას მეტს ყველას მართებს ლაშქრობა.

საკლავის ჯუმალი არის 35[1]; ღვინო 49 გუდა; ჯუმალი ღვინისა ბეგარა 99; კოდი ღომი 84 არის.

175. პაპა ზარქუას ძეს ბეგრად თავად ზროხა, იმასთან ერთი საკლავი, 1 ძარა ამოკირული კაკალი ღომი, 1 ქათამი, მისი პური, მისის სამარხოთა: იმასთან ცამეტი კოკა ღვინო იმ კაცსა მართებს, გოჭკომური 2 ლორი, იმასთან 1 დიდი ძარა კაკალი ღომი, ცხრა ტიკი ღვინო, იმასთან 1 ქათამი, მისი პური და სამარხოთა ღვინისა და მზარეულისა 1 თოხი უწერია.

176. მეორე მოსახლე კაცსა მახარობელს ნაჭყებიას მართებს ბეგარად 1 ზროხა, 1 ლორი, 1 ამოკირული[2] ძარა ღომი, 6 კოკა ღვინო, 1 ქათამი, მისი პური და მისი სამარხო, კიდევ გოჭკომური მ[ა]რთებს 2 ლორი, 1 დიდი ძარა ღომი, 1 ქათამი, მისი პური, მისი სამარხო, ცხრა გუდა ღვინო, მზარაულსა და მეღვინეს 1 თოხი უწერია.

ახლა ბატონმან ლიპარტიანმან და ბატონმან კათალიკოზმან დავსდეგედით ნაგვაზაურებსა, რაც კაცი სახლობს, კუამლის თავსა თითოს კაცსა ათ-ათი კოდი ღომი, ექ[უ]ს-ექ[უ]სი კოკა ღვინო, პირველად რომე ბეგარა ემართა, იმას გარეთ ეს სახასო იქნების.

აწე ამისი მოწმე არის: ხახუტაი ბაიმბური, ივანე რატიანი, იმრიდონ გუაზაჲ.

არის სენაკს შაფათაჲ, მართებს...

არის საქუჩულოროის სასახლე კათალიკოზის გურიელის შვილის მალაქიას შეწირული

მართებს საქუჩულოროის[3] კაცებსა თავი ბეგარა:

177. მართებს ბუბუტიას ჭიაიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 9 ლიჭის ღომი, 12 ფოხალი ღვინო, გოჭკომურისა 2 საკლავი, 2 ქათამი, მისი ღომი და ღვინო, პური, თევზი, ყველი, კუერცხი, მარილი; რაც სხვას საკათალიკოზოს კაცს მართებს, იმ რიგად მოიტანდეს; საყანოთ მართებს ოცი კენჭი[4] ყველი, მისი ღომი და ღვინო.

178. მართებს ბებიას ოფიშხუას თავი ბეგარა ერთი საკლავი, 1 ქათამი, 7 ლიჭის ღომი ერთს წელიწადსა, მეორეს რეა,

---

[1] + კოდი ღომი. [2] ამოკერული. [3] ნაქერულოროის. [4] კენჭი.

შვდი ფოხალი ღვინო, გოჭკომური როგორაც ამ ჭიათას მართებს რიგი; საყანეთ მართებს ოცი კენჭი ყველი, მისი ღომი და ღვინო.

179. მართებს ა ფ ხ ა ზ ა ვ ა ს თავი ბეგარა 1 საკლავი, 1 ჭამი, 5 ლიჯის ღომი, 5 ფოხალი ღვინო; გოჭკომური როგორაცა ამ სხვას კაცებს მართებს, იმ რიგათ უნდა გარდიხადოს; საყანეთ ოცი კენჭი ყველი, მისი ღომი და ღვინო.

180. მართებს ს ტ უ მ რ ი ა ს ი ჭ ი ნ ა ვ ა ს 1 საკლავი, 1 ჭამი, ხუთი ლიჯის ღომი, ხუთი ფოხალი ღვინო; გოჭკომური როგორაც სხვას ამ კაცებს მართებს, იმ რიგი; საყანეთ ამას მართებს ოცი კენჭი ყველი, მისი ღომი და ღვინო.

181. მართებს გ ვ გ ვ ა ს ა ი ჭ ი ნ ა ვ ა ს 1 საკლავი, 1 ჭამი, 5 ლიჯის[1] ღომი, 5 ფოხალი ღვინო; გოჭკომური რაც ამ კაცებს მართებს, იმ რიგი; საყანეთ ოცი კენჭი ყველი, მისი ღომი და ღვინო; მუშაობა და სამსახური ყველათა.

არის ხიბულას სახახლე და გამოსავალი მართებული მოსაკრებლობაა

182. მართებს ჭ ი ა კ ო ჩ ი ს ქ ა რ ც ხ ი ა ს გოჭკომური და ლამჭრობა.

183. მართებს ხ უ ტ კ უ ბ ი ა ს ქ ა რ ც ხ ი ა ს გოჭკომური და 1 საკლავი და 1 ქანდაქის ფასი საყანე ღორი, ბაზიაობა და 1 ქათამი საქორე, 5 კოკა ღვინო, 20 ჯამი ღომი, ტკბირთის ზიდვა, ყოველ დღეთ ყანის მუშაობა და ლამჭრობა და ყურძნის კრება და თივის თიბვა, იფქლის მკა, ბეგრის ქათამი.

184. მართებს გ ლ ე მ ე გ ო ნ ა ს ქ ა რ ც ხ ი ა ს საპურობო და ორი საკლავი, 28 ჯამი ღომი, 9 კოკა ღვინო, 1 საქორე ქათამი, ყოველის დღის მუშაობა, ტკბირთის ზიდვა, ლამჭრობა, 1 ბეგრის ქათამი.

185. მართებს მ ა ხ ო ლ ა ს ქ ა რ ც ხ ი ა ს საპურობო, 2 საკლავი, 9 კოკა ღვინო, ოცდარვა ჯამი ღომი, ყოველის დღის მუშაობა, საბაზიარო ქათამი, 1 ბეგრის ქათამი, ერთის ქანდაქისა საყანე ღორი, ტკბირთის ზიდვა, ყურძნის კრება, პურის მკა, ლამჭრობა.

186. მართებს გ უ გ უ ტ ა ს ქ ა რ ც ხ ი ა ს საპურობო, 1 საკლავი, საბაზიარო ქათამი, 1 ბეგრის ქათამი, მუშაობა, ტკბირთის ზიდვა, სამი კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, ლამჭრობა, ყურძნის კრება, თივის თიბვა.

---

[1] ლიჯები.

187. მართებს მახუტოლას ქავთარიას საპუროობო 2 საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, 2 ჯამი ღომი, 8 კოკა ღვინო, მეთორმეტეს წელსა ოჩხოლი და ლაშქრობა და მგზავრობა.

188. მართებს გუგუს ქავთარიას საპუროობო და ე[რ]თი საკლავი და ბეგრის ქათამი, 3 კოკა ღვინო, 5 ჯამი ღომი და ლაშქრობა, მეთორმეტეს წელსა ოჩხოლი.

189. მართებს გუგულას ქავთარიას საპუროობო და 1 საკლავი, 6 კოკა ღვინო, 20 ჯამი ღომი, მეთორმეტეს წელსა ოჩხოლი, ბაზიაობა და ლაშქრობა.

190. მართებს ჭეკოხი ქავთარიას საპუროობო და 1 საკლავი, 3 კოკა ღვინო, 5 ჯამი ღომი, 1 ბეგრის ქათამი, მეთორმეტეს წელსა ოჩხოლი და ლაშქრობა.

191. მართებს იოვანეს ქავთარიას საპუროობო და მეორეს წელსა 1 საკლავი, 3 კოკა ღვინო, 5 ჯამი ღომი, ლაშქრობა და მეთორმეტეს წელსა ოჩხოლი.

192. მართებს ქეკოჩაის ბკერალიას საპუროობო და 2 საკლავი, 9 კოკა ღვინო, 20 ჯამი ღომი, 1 ბეგრის ქათამი და ლაშქრობა.

193. მართებს უმეყოთას ბკერალიას საპუროობო, 2 საკლავი, 6 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, 1 ბეგრის ქათამი, ლაშქრობა და მგზავრობა.

194. მართებს გამიგონას ლომაიას საპუროობო და 2 საკლავი, 9 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, 1 ქანდაქის ფასი საყანე საკლავი და საბაზიარო ქათამი, 1 ბეგრის ქათამი, ყოველის დღის მუშაობა, ტვრთის ზიდვა, პურის მკა, ყურძნის კრება, თივის თიბვა და ლაშქრობა.

195. მართებს მისკუამას ლომაიას საპუროობო და 1 საკლავი, 14 ჯამი ღომი, 5 კოკა ღვინო, 1 ბეგრის ქათამი და საბაზიარო, 1 ქანდაქის ფასი საყანე საკლავი, ყოველის დღის მუშაობა, თივის თიბვა, პურის მკა, ყურძნის კრება, ბარგის ზიდვა და ლაშქრობა.

196. მართებს ამ[ა]რბალას ქარცხიას საპუროობო და ორი საკლავი, ერთის ქანდაქის ფასი საყანე საკლავი, ცხრა კოკა ღვინო, 28 ჯამი ღომი, საბაზიარო და ბეგრის ქათამი, ყოველის დღის მუშაობა, ტვრთის ზიდვა, პურის მკა, ყურძნის კრება, თივის თიბვა, ლაშქრობა.

197. მართებს კუატას ლომაიას საპუროობო, 2 საკლავი, 1 ქანდაქის ფასი საყანე საკლავი, 9 კოკა ღვინო, 28 ჯამი ღომი, 1 ბეგრი-

სა და 1 საბაზიარო ქათამი, ყოველის დღის მუშაობა და ბარგის-ზიდვა, პურის მკა, თიბვა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა.

198. მართებს სომხიჯრდას ლომაიას საპურობო, 1 საკლავი, 14 ჯამი ღომი, 5 კოკა ღვინო, 1 ბეგრისა და 1 საბაზიარო ქათამი, ყოველი დღის მუშაობა, ტვრთის ზიდვა, ყურძნის კრეფა, თივის თიბვა, ლაშქრობა, ერთის ქანდაქის ფასი საყანე ღორი.

199. მართებს მახუჭაბას ლომაიას საპურობო და 1 საკლავი, საკლავის ქათამი და საბაზიარო ქათამი, 5 კოკა ღვინო, 14 ჯამი ღომი, ყოველი დღის მუშაობა და ტვრთის ზიდვა, პურის მკა და ყურძნის კრეფა და ლაშქრობა.

200. მართებს ეღვინობას ქარცხიას საპურობო და 1 საკლავი, 3 კოკა ღვინო, 16 ჯამი ღომი, 1 ქანდაქია ფასი საყანე ღორი, ბაზიაობა და საბაზიარო ქათამი და ლაშქრობა.

201. მართებს დანდალეის ქარცხიას საპურობო, 1 საკლავი და საკლავის ქათამი, 3 კოკა ღვინო, 16 ჯამი ღომი, ბაზიაობა და ლაშქრობა.

202. მართებს ინეს ქარცხიას საპურობო და 2 საკლავი, 6 კოკა ღვინო, 26 ჯამი ღომი, 1 ქანდაქის ფასი საყანე ღორი, 1 ქათამი საკლავისა და ერთი საბაზიარო, ყოველის დღის მუშაობა, ბარგის ზიდვა, თივის თიბვა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა.

203. მართებს კ[ო]ჭულეის ქავთარიას საპურობო[2] და 2 საკლავი, 5 კოკა ღვინო, 26 ჯამი ღომი, 1 ბეგრის ქათამი, 1 საბაზიარო, ყოველის დღის მუშაობა, თივის თიბვა, პურის მკა, ყურძნის კრეფა, ერთის ქანდაქის ფასი საყა[ნე] ღორი და ლაშქრობა.

204. მართებს ჭიაიას ქავთარიას საპურობო, მესამეს წელსა 1 საკლავი, საკლავისა და საბაზიარო ქათამი, 10 ჯამი ღომი, 3 კოკა ღვინო, ყანის მუშაობა, ყურძნის კრეფა, თივის თიბვა, ტვრთის ზიდვა და ლაშქრობა.

205. მართებს ჯგეკოჩაი ქაჯაიანიას ოჩხოლი, საპურობო, 1 საკლავი, 1 ბეგრისა და 1 საბაზიარო ქათამი, 10 ჯამი ღომი, 5 კოკა ღვინო, ყოველის დღის მუშაობა, თივის თიბვა, ყურძნის კრეფა, პურის მკა, ღვინის გაცივება და ლაშქრობა.

206. მართებს ჭიყინარას ქავთარიას ოჩხოლი, საპურობო, ერთის ქანდაქის ფასი საყანე ღორი, 6 კოკა ღვინო, 14 ჯამი ღომი, საქორე ქათამი და ლაშქრობა.

207. მართებს ობიშხას ქავთარიას საპუროობო, ოჩხორლი, 4 კოკა ღვინო, 5 ჯამი ღომი, ბეგრისა და საბაზიარო ქათამი, შეს[ა]სმელს დღეს მუშაობა და ლაშკრობა.

208. მართებს მიხ[ა]რებ[ე]ლს ზარქუას საპუროობო, 1 საკლავი, 5 კოკა ღვინო, 14 ჯამი ღომი, ბეგრისა და საბაზიარო ქათამი, ერთის ქანდაქის ფასი საყანე ღორი, ყოველის დღის მუშაობა. პურის მკა, ყურძნის კრება, ლაშკრობა და ტკბრთის ზიდვა.

209. მართებს მახუტაიას ზარქუას საპუროობო[1] და 1 საკლავი, 5 კოკა ღვინო, 14 ჯამი ღომი, ყოველის დღის მუშაობა, ტკბრთი[ს] ზიდვა, პურის მკა, თივის თიბვა, ყურძნის კრება, საკლაველისა და საბაზიარო ქათამი.

210. მართებს თოლიშიას ზარქუას საპუროობო, 1 ბეგრისა და საბაზიარო თითო ქათამი, 5 კოკა ღვინო, 14 ჯამი ღომი, ყოველის დღის მუშაობა, ერთის ქანდაქის ფასი საყანე ღორი, ბარგის ზიდვა, პურის მკა, ყურძნის კრება, თივის თიბვა, ლაშკრობა.

211. მართებს კოჩას ზარქუას საპუროობო, 1 საკლავი, 4 კოკა ღვინო, 14 ჯამი ღომი, თითო ბეგრისა და საბაზიარო ქათამი, ყოველის დღის მუშაობა, ბარგის ზიდვა, თივის თიბვა, ყურძნი[ს] კრება და ლაშკრობა.

212. მართებს სეფეყმაის კაჭუას საპუროობო და 1 საკლავი, 20 ჯამი ღომი, 6 კოკა ღვინო, ბეგრის ქათამი და ლაშკრობა.

213. მართებს კაკაკოჩი უჩაის საპუროობო[1] და 1 საკლავი, 5 კოკა ღვინო, 14 ჯამი ღომი, 1 ბეგრი[ს] ქათამი და ლაშკრობა და მგზავრობა.

214. მართებს ქომიხერდას დოლუზიას ხადილი, ლაშკრობა და მგზავრობა.

215. მართებს გიორგის ჩიტაიას შვილსა ხადილი და ლაშკრობა.

216. მართებს იაწას თომაიას საპუროობო და 1 საკლავი, ბეგრის ქათამი, ერთის ქანდაქის ფასი ღორი 6 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, ლაშკრობა და მგზავრობა.

217. მართებს ხახულაშის ლომაიას საპუროობო და 1 საკლავი, ბეგრის ქათამი, 6 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, 1 ქანდაქის ფასი საყანე ღორი, ლაშკრობა და მგზავრობა.

218. მართებს ქ[ე]ბნას ლომაიას საპუროობო[1] და 1 საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, 1 საქანდაქო ღორი, ლაშკრობა, 6 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი და მგზავრობა.

---

[1] საპუროობა.

219. მართებს თიმაზას ლომაიას საბერობო და 1 საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, 1 საქანდაკო საყანო ლორი, 6 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი და ლაშქრობა და მგზავრობა.

220. მართებს ბაბადიბას ლომაიას საბერობო[1] და 1 საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, 6 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, 1 ქანდაქის ფასი საყანე ლორი, ლაშქრობა და მგზავრობა.

221. მართებს ივანეს ლომაიას საბერობო და 1 საკლავი, 6 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, 1 საქანდაკო ლორი, ბეგრის ქათამი, ლაშქრობა და მგზავრობა.

222. მართებს თოლიორქის ლომაიას საბერობო და 1 საკლავი, 1 საქანდაკო საყანო ლორი, ბეგრის ქათამი, 6 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, ლაშქრობა და მგზავრობა.

223. მართებს თოსკუამიას ლომაიას საბერობო და 1 საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, 6 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, 1 საქანდაკო საყანე ლორი, მერეშაყობაი (sic), ლაშქრობა და მგზავრობა.

224. მართებს ხუტკუბიას ხ[ა]რბაგიას ორი უფროს-უმცროსი საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, კვრაშიდ ერთის დღის ყანის შვ[ე]ლა, ლაშქრობა და მგზავრობა.

225. მართებს კაკა ჩიტას ნოღაშავრიას 1 ბერობა, მგზავრო[ბა] და ლაშქრობა.

226. მართებს კიღულეი ქავთარიას მოიწალობა, 1 ბეგარი, 1 ლორი, 6 კოკა ღვინო, 20 ჯამი ღომი, ყოველის დღის სასახლის სამსახური, 1 ბეგრის ქათამი.

227. მართებს კიზულვის ქავთარიას მოიწალობა, ერთი საკლავი, 6 კოკა ღვინო, 20 ჯამი ღომი, საბახიარო ქათამი, ყოველის დღის სასახლის სამსახური.

228. მართებს მაჭუჭიას ქავთარიას 1 საკლავი, 4 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, 1 ბეგრის ქათამი და ყოველის დღის სამსახური სასახლისა და 1 ქანდაქის ფასი საყანე ლორი.

229. მართებს ხუტალეის ქავთარიას მოიწალობა, 1 საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, 10 ჯამი ღომი, 4 კოკა ღვინო, 1 საქანდაქო საყანე ლორი, ყოველის დღის სასახლის სამსახური.

230. მართებს ამრცალა ქავთარიას 1 საკლავი, 3 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, 1 საკლავის ქათამი, ყოველის დღის მოიწალობა და სასახლის სამსახური.

231. მართებს უსკუამადას ქავთარიას 1 საკლავი, საქანდაქო მჭიფები, 5 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, 1 საკლავის ქათამი, ყოველის დღის სასახლის სამსახური.

---

[1] საბერობა.

232. მართებს მაჭიხოლას ქალთარიას 1 საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, 5 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, ერთის ქასდაქნილის საყანე ღორი, ყოველის დღის მოიჯალობა და სასახლის სამსახური.

233. მართებს სომიტურდას ქალთარიას 1 საკლავი, 1 საკლავის ქათამი, 4 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი და მოიჯალობა და ყოველის დღის სასახლის სამსახური.

234. მართებს გიორგოწას ლომაიას საპურობო და 1 საკლავი, 1 ბეგრის ქათამი, 4 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, ყოველის დღის მუშაობა, ტყვრთის ზიდვა და ლამპრობა.

235. მართებს ჭოჭოლეის ქალცხიას ერთი საკლავი, საპურობო, 1 ბეგრის ქათამი, 3 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, ყოველის დღის მუშაობა და ბარგის ზიდვა.

236. მართებს კაჭუჭიას ბაკურიას ყოველის დღის კამბეშის შენახვა.

237. არის ზუგდიდს ივანაია, მართებს...

არის ხიბ[უ]ლას კუამლი გლეხი ჯუმლად ორმოცთურამეტი; არის ჯუმლად 41 საპურობო; არის ჯუმლად 62 საკლავი; არის ჯუმლად 58 ქათამი; არის ჯემლად 24 საყანე საკლავი; არის ღვინო კოკაჲ ჯუმლად 254; არის ჯუმლად ჯამი ღომი 665.

არის ნაყანეულს სასახლე და მართებული გამოსავალი მოსაკრებლობაჲ

238. მართებს მიხილია ჭიას გოჭკომეს, ბეგარა, ტილო, ორი გომი ღომი, ორი ქათამი, ექ[უ]სი ფოხალი ღვინო, ნაეტეობა, ყანობა.

239. მართებს ზაქარია უჩ[ა]იას გოჭკუმეს, ბეგარა, ტილო, 2 გომი ღომი, 2 ქათამი, 6 ფოხალი, ღვინო, ნაეტეობა და ყანობა.

240. მართებს თოლიოქრო ჯაკობიას გოჭკუმეს, ბეგარა, ტილო, 1 ღომი, 2 ქათამი, 6 კოკა ღვინო, ნაეტეობა, ყანობა; საზროხე სამსვე კიდევე მართებს.

241. მართებს გურმიხილი უჩაიას გოჭკომეს, ბეგარა, ტილო, 2 ქათამი, 6 კოკა ღვინო, მუშაობა, ნაეტეობა, საძროხე.

242. მართებს მირჭილია უჩაიას გოჭკომეს, ბეგარა, ტილო, 1 ქათამი, 3 კოკა ღვინო, ნაეტეობა, ყანობა, საზროხე.

243. მართებს ჯგეკოჩის დიდიას გოჭკომეს, ბეგარა, [ტილო], ქათამი, საზროხე, ნაეტობა, ყანობა.

244. მართებს ორქოლეი კოდიას გოჭკუმუ, ბეგარა, ტილო, ქათამი, ზროხის ნახევარი.

245. მართებს ჯგუბერიას გურიმიას გოჭკუმუ, ბეგარა, საყანე ტილო 2, მ კოკა ღვინო, ზროხა, ნავტობა, თიბვა.

246. მართებს ჯგუბურიას ნაკაღმელიუს ყანის შვსელა, 2 ქათამი, თიბვა, ყურძნის კრება.

247. მართებს ბუბუტიას სუბუქიას გოჭკუმუ, ბეგარა, ტილო 3 ჯაკანე, ქათამი 2, კოკა ღვინო ნ, მუშაობა, ნავტობა, ზრობა, თიბვა.

248. მართებს სოხგრდია შუშანიქს გოჭკუმუ, 20 მწყრთა ტილო, ნავტობა და მუშაობა.

249. მართებს იანე შუშანიას გოჭკუმუ და ლაშქრობა.

250. მართებს ივანე შუშანიას გოჭკუმუ და ლაშქრობა.

250[1]. არის ს[უ]ლთამა შუშანია.

251. მართებს კოჩიევარას კუატარას 1 ღორი, 2 ქათამი, 3 ჯამი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და მოინალობა.

252. მართებს ბახუტას დიდიას გოჭკუმუ, ნავტობა.

253. მართებს კოჩილეის დიდიას გოჭკუმუ, 40 მწყრთა ტილო, ყანის შვსელა, ბეგარა, 13 კოკა ღვინო, ნავტობა, თიბვა, ზრობის ნახევარი.

254. მართებს აბრამაის შვილსა გოჭკუმუ და სამსახური.

255. მართებს მჭითანაას ჩარაჩუს გოშკუმუ და ლაშქრობა.

256. მართებს გაბრ[ი]ელს ძაძუას გოჭკუმუ და ზრობის ნახევარი, ლაშქრობა და თიბვა.

257. მართებს აბრამ ძაძუას გოჭკუმუ, ზრობის ნახევარი, ლაშქრობა და თიბვა.

258. მართებს ირდაშელას ძაძუას გოჭკუმუ, ზრობის ნახევარი, თიბვა, ლაშქრობა.

259. მართებს ინგარიას ძაძუას გოჭკუმუ, ზრობის ნახევარი, ლაშქრობა, თიბვა.

260. მართებს მ[ა]რსალიას სამგლიას გოჭკუმუ, ტილო, ბეგარა, 3 ქათამი, 13 კოკა ღვინო, ნ გუეირდი ღომი, ყანის შვ[ე]ლა, ბარგის ზიდვა, თიბვა.

261. მართებს თოლიოჭროს გოგილაას გოჭკუმუ, ტილო, 3 ბეგარა, ქათამი, 13 კოკა ღვინო, 2 ქათამი, თიბვა და ყანობა.

262. მართებს ბუზურიას გოგილას გოჭკუმუ. ტილო, 2 ქათამი, 13 კოკა ღვინო, ბეგარა, საყანე, ბარგის ზიდვა, თიბვა, ზრო[ხ]ის ნახევარი.

263. მართებს შენაწირს მატოფიას გოჭკუჭუ. ტილო, სამი ბეგარა, 2 ქათამი, ლაშქრობა, 13 კოკა ღვინო, ყანობა, თიბვა.

264. მართებს მესტუმრია ქაჯაიას გოჭკუმუ. 20 მწყ[რ]თა ტილო, საყანე ბეგარა 1, ორი ქათამი, 5 კოკა ღვინო, 3 ჯამი ლომი, ზრ[ხ]ის ნახევარი.

265. წართებს კოჩილას მ[ა]ქრაზიას გოჭკუმუ. 20 მწყ[რ]თა ტილო, საყანე ბეგარი, 2 ქათამი, ზრ[ხ]ის 1/2, 3 ჯამი ლომი, 5 ფოხალი ღვინო, ყურძნის კრება, ყანობა.

266. მართებს თოთიბიას ჯომრნიას 20 მწყრთა ტილო, ზრ[ხ]ის ნახევარი, 2 ქათამი, 3 ჯამი ლომი, 5 ფოხალი ღვინო, მოინალობა.

267. მართებს მიქირუდას ციკუტიას 20 მწყრთა ტილო, ზრ[ხ]ის ნახევარი, 2 ქათამი, 5 ფოხალი ღვინო, 3 ჯამი ლომი*.

267[1]. ესის გვანიშია ბაგუძლა მოინალე.

268. მართებს კოჭოლას ლრუბლიას გოჭკუმუ. 60 მწყრთა ტილო, ზრ[ხ]ის ნახევარი, 3 ბეგარა, 2 ქათამი, თიბვა, 13 კოკა ღვინო, რვა გუერდი ლომი, ლაშქრობა, თივა.

269. მართებს გვჩილრუბლიას გოჭკუმუ, 40 მწყრთა ტილო, ზრ[ხ]ის ნახევარი, 1 ბეგარა, 1 ქათამი, 6 კოკა ღვინო, 6 გუერდი ლომი, მუშაობა.

270. მართებს გემჭიშია გურუას 40 მწყრთა ტილო, 2 ბეგარა, ზრ[ხ]ის ნახევარი, 2 ქათამი, 5 ფოხალი ღვინო, 6 გუერდი ლომი, მგზავრობა, კრება.

271. მართებს თოლიმაფუ ხისტარიას გოჭკუმუ, 40 მწყრთა ტილო, ზრ[ხ]ის ნახევარი, 1 ბეგარა, ორი ქათამი, შვიდი კოკა ღვინო, 6 გუერდი ლომი, 1 ქათამი, ყანობა.

272. მართებს მესტუმრია დავითიას ნახევარი გოჭკუმუ. 20 მწყრთა ტილო, 1 ფუნი ზრ[ხ]ისა, 1 ბეგარი, შვიდი ფოხალი ღვინო, 1 ქათამი, 3 გუერდი ლომი, მუშაობა და ტვრთი.

---

* აქ ორი სიტყვა ამოშლილია. ქვემო კიდეზე ვიწერილია: „ასნუ ს ეთხელია ხისრი ათაბაგის ქალი იყო და გაუწყრა და ჩვენ შეწოგუნსუნე და შაბა მივეცით და ისრე შეაროგვი; და შანა გაგვტეხა და გაიყიდა და შეიტყეთი და შეუდგომლად გავხადეთ და ისრე ამოვაყვახიეთ და საეპისკოპოსო გაითვრთაკი. ეს ეჩილრი მათისა ცოლშვილია და ნაჟანეურს ხელს მაბარებლს სიყუტასას დ[ა]ჯ[ე]ყნებია და ბიქვნტისა ღმრთის-მშობლისათვის შეგწირავს“.

273. მართებს კოჩიას ცისტარიას გოჭკუმუ, 40 მწყრთა ტილო, 1 ბეგარა, 2 ქათამი, შვდი ფიხალი ღვნო, ზროხის ნახევარი, ხუთი გუერდი ღომი, მუშაობა და ტკრთი.

274. მართებს თოლიშიას ლოგუას გოჭკუმუ. 40 მწყრთა ტილო. ზროხის ნახევარი, 2 ბეგარა, ცხრა ფიხალი ღვნო, 3 გობი ღომი, ორი ქათამი, ყანის მუშაობა.

275. მართებს მაჭიხოლას კოდიას გოჭკუმუ, ტილო, ზროხის ნახევარი, ბეგარა, 10 კოკა ღვნო, ბარგის ზიდვა, 5 ჯამი ღომი, 2 ქათამი, მუშაობა.

276. მართებს სოლერდიას კოდიას გოჭკუმუ ნახევარი, ზროხის ნახევარი, 13 კოკა ღვნო, 6 ჯამი ღომი, ორი ქათამი, ბეგარა, თიბვა, ბარგის ზიდვა და მუშაობა.

277. მართებს ბუბუტიას კოდიას გოჭკუმუ, 80 მწყრთა ტილო, 3 ცუხი ზროხა, 12 კოკა ღვნო, 6 ჯამი ღომი, ბეგარა, 2 ქათამი, მუშაობა და ტკრთი.

278. მართებს მიჯილიას კოდიას 40 მწყრთა ტილო, ზროხის ნახევარი, ბეგარა, 2 ქათამი, 13 კოკა ღვნო, 6 ჯამი ღომი, მუშაობა და ტკრთი.

279. მართებს მ[ა]სალიას რუსაყიას გოჭკუმუ, 40 მწყრთა ტილო, ზროხის ნახევარი, ბეგარი, 1 ქათამი, 5 ჯამი ღომი 13 კოკა ღვნო, მუშაობა*.

280. მართებს კოჩილას ელიშიას გოჭკუმუ, 40 მწყრთა ტილო, ზროხის ნახევარი, ბეგარა, 1 ქათამი, 6 ჯამი ღომი. 13 კოკა ღვნო, მუშაობა და ლამკრობა.

281. მართებს თოლმიხილას ელიშიას გოჭკუმუ, ზროხის ნახევარი, 40 მწყრთა ტილო, 13 კოკა ღვნო, ბეგარა, 6 ჯამი ღომი, 1 ქათამი, მუშაობა და ლამკრობა.

282. მართებს უსკუამიდა ელიშიას[1] გოჭკუმუ და სამსახური და ლაშკრობა.

283. მართებს მ[ა]მალეის კონჯარიას გოჭკუმუ. სამსახური, ლაშკრობა, თიბვა.

284. მართებს გიორგი კონჯარიას გოჭკუმუ და ლაშკრობა, თიბვა.

285. მართებს ხახუტას კონჯარიას გოჭკუმუ. ლაშკრობა, სამსახური, თიბვა.

---

[1] ელიშიას.

* ერთი სიტყვა ამოშლილია.

286. მართებს თოსკუანია კონჯარიას გოჭკუმჭ ლაშკრობა.

287. მართებს გვანიშასა კონჯარიას გოჭკუმჭ ლაშკრობა.

288. მართებს ჰვტიშიას თოლიოქრის საპუროობო ერთად და ლაშკრობა.

289. მართებს მთეს დაშურიძორთასა გოჭკუმუ და ლაშკრობა.

290. მართებს მირჩქილია ფიოლიას გოჭკუმუ, ლაშკრობა, თიეა.

290[1]. გოროშიას კოტარიას არა მართებს რა.

290[2]. ჰუჰუ კონტარიას არა მართებს რა.

291. მართებს უჩიას ბატონისა არაფერი, სამოთნალოს ადგილზედ სახლობს და საპუროობო მართებს.

არის ჯუმალი ნაქანეულს გამოსაველი: 43 საპუროობო; არის ჯუმლად ღუნის ბეგარი 225 კოკა; არის ჯუმლად 84 გობი ღომი; არის ჯუმლად 54 საკლავი; არის ჯუმლად ოცდაცხრა ქათამი; ჯუმლად საყანე ოცდასამი თოხის ქანდაქის თესი კუთმლის თაეზედა; თითო საბაზიარო ქათამი ყოველთა[1] მართებს*.

არის ხოირს სახახლე და მართებული გამოსავალი მოსაკრებლობაჲ

292. მართებს ხახუტას დიდიას საპუროობო, 1 საკლავი, ყანის შესქელა, ყურძნის კრება, ლაშკრობა და სამსახური.

293. მართებს კაკაია ჩაგუას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრება, ლაშკრობა და სამსახური.

294. მართებს გოგიას ჩაგუას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრება, ლაშკრობა და სამსახური.

295. მართებს უკულაშის ლასურიას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრება, ლაშკრობა და სამსახური.

---

[1] ყ"ლათ.

* შემდეგ მხედრულად: იქ. ხაჟანიების ერთი ასისთავისეული გლეხი დიხ-ყიდი კონჯარიას უბრძანა, ჩვენს დროში ვისთვის ვერ გაისხიდებდა და იმ გლეხის სახლის გაცი თუ ამ კონჯარიას გვარშან კაცმან გაყიდის და კაზმაე შეტყვის და მოსახლობით არ წაართვას. ჩვენიც ცოდვა აქვს, და თუ არ გაყიდის, ჩვენდა წყალობად აქუს და ნუ ვინ წიმლით; ვინც გაუყიდელად ჩვენი წყალობა მოუმალოთ, ჩვენც ცოდვა გაჭეს".

296. მართებს უსკუთის ლასტრიას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

297. მართებს მიხიელის მუზურგნიას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ერთის დღის ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

298. მართებს მ[ა]ჭუტის წებელარას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

299. მართებს ჯგერგეშიას ჩაგუას საპუროობო, 1 საკლავი, ყურძნის კრეფა, მუშაობა, ლამკრობა და სამსახური.

300. მართებს გურმიხიელას ჩაგუას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

301. მართებს ხუხულის ჩაგუას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

302. მართებს ჯაქელიას ჩაგუას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

303. მართებს ბაბადიას ქუნიას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

304. მართებს ჯიტას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

305. მართებს ჯუარიასის ჯიტას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

306. მართებს გრიგოლიას ვაკობას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

307. მართებს გოკურცხიას გრიგოლიას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა და სამსახური.

308. მართებს სკუამილეის ჯიქიას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა და სამსახური.

309. მართებს გამიგონი ბიჭვას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრება, ლამკრობა და სამსახური.

310. მართებს მაშუტიას დიდიას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრება, ლამკრობა და სამსახური.

311. მართებს თოლიოქრის დიდიას საპუროობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრება, ლამკრობა და სამსახური.

312. მართებს გავაშელს დამაკოჩიას საპუროობო და გარდაღმა არ გაორიტანებენ, შინა გუაჭმევენ, 1 საკლავი, მუშაობა, ლამკრობა და სამსახური.

313. მართებს დაბალასა და ჰრდუნასა საპუროობო, 1 საკლავი, ნუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლამკრობა და სამსახური.

314. მართებს ხუხულიას ამბალიას საპერობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა და სამსახური.

315. მართებს ხუცეს ამბალიას საპერობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა და სამსახური.

316. მართებს გამიგონას ჯომნიას საპერობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა და სამსახური.

317. მართებს ვაციკოჩას ჯომნიას საპერობო, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა და სამსახური.

318. მართებს მხიარ[უ]ლას კაკუას საპერობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა და სამსახური.

319. მართებს იშამოთას კაკუას საპერობო, ნახევარი საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა და სამსახური.

320. მართებს მთირდინის კაკუას საპერობო, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

321. მართებს ქურიას მოინალესი ტკრთი და 1 ხმელი თევზი.

322. მართებს ხეხინიას ჯაკობიას მოინალეს ბარგის ზიდვა და 1 თევზი.

323. მართებს კოსატაიას საპერობო, 1 საკლავი, მუშაობა, ყურძნის კრეფა, ლაშქრობა და სამსახური.

324. მართებს ხუხულიას ამბალიას შვდი კოკა ღვინი და შვდი ჯამი ღომი.

325. მართებს ივანე ამბალიას შვიდი კოკა ღვინო, შვდი ჯამი ღომი.

326. გამიგონას ჯომნიას მართებს 4 ჯამი ღომი, 3 კოკა ღვინო.

327. ვაციკოჩას ჯომნიას მართებს ოთხი ჯამი ღომი, 3 კოკა ღვინო.

328. მართებს მხიარ[უ]ლას კაკუას 2 ჯამი ღომი, სამი კოკა ღვინო.

ამ კაცებს ყველას თივა და ღომი, ფეტვ მართებს სამეჯინიბოდ.

329. მართებს ხახუტას გამცრელიას სმა და ჭამა ლაშქრობა და სამსახური.

330. მართებს ხერგუას სმა და ჭამა, ლაშქრობა და სამსახური.

331. მართებს თაიმაზს კატიას ოზურლი, ორი ღორი, 5 ცოცა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, გოჭკუმე, ოთხის დღის ყანის შეცლა, ლაშქრობა, მგზავრობა.

332. მართებს ქუაქუალიას კატიას ოზურლი, საპუროპო, ოთხი დღის მუშაობა, ლაშქრობა, მგზავრობა.

333. მართებს გერაბინ კატიას ოზურლი, საპეროპო, მგზავრობა ლაშქრობა.

334. მართებს მ[ა]მულიას კატიას ოზურლი, საპუროპო, მუშაობა, ლაშქრობა და მგზავრობა.

335. მართებს ბაბაკჯას კატიას ოზურლი, საპეროპო, მუშაობა, ლაშქრობა და მგზავრობა.

336. მართებს წურიმიდგის კატიას ოზურლი, საპუროპო, მუშაობა, მგზავრობა და ლაშქრობა.

337. მართებს ბერტიას ოზურლი, საპუროპო, 3 დღის მუშაობა, მგზავრობა და ლაშქრობა.

338. მართებს ჯგერგეკოჩის კატიას ოზურლი, 1 საცლავი, ერთის გუდის 1/2 ღომი, 1 ტიკი ღვინო, მუშაობა, ლაშქრობა.

339. მართებს ძირუას 1 საცლავი, გოჭკუმე, მუშაობა, ლაშქრობა.

340. მართებს ყველას კატიებს საშეჯოლორო ერთის ქანდაკის ღორი, იმისი ღომი და ღვინო.

341. მართებს ელიჯარს კატიას ხადილი, ლაშქრობა.

342. მართებს გავაშელ კიტრიას ხადილი და ლაშქრობა.

343. მართებს ამუღაბარ კატიას ხადილი და ლაშქრობა.

344. მართებს გაცეშელს ამ[ი]ლღამბარს გლიჯარს სამ-სამის დღის ყანის შვ[ე]ლა ქარითა და მათის კაცითა.

345. მართებს ქორჩოლუას ყულგრძელს ხადილი და ლაშქრობა.

346. მართებს მ[ა]ჭაშის ქორჩოლუას ხადილი და ლაშქრობა: ორთავე ქორჩოლუებსა სამ-სამის დღის ყანის შვ[ე]ლა ნადათ.

347. მართებს კაკა ჯაკონიას საპუროპო და ლაშქრობა.

348. მართებს ვეფხია ჯაკონიას წელიწადში უფროს-უმცროსი საცლავი. სულა ყველას მართებს მეორეს წელიწადსა, ერთს წელიწადს ერთი ქანდაკი და მეორეს წელიწადს ორი ქან-

დაჭი ეფროს-უმცროსი, გუდა ღვინო 1, გუდა ღომი ერთს წყდეს წყდეს წაღს მთელი გუდა, მეორეს ნაბეღარი.

349. მართებს[ს] პაპიშიას ჯაკონიას საპუროვნოსაფლავეს ლაშქრობა.

350. მართებს მაჭაჭვაძ ჯაკონიას საპურობო და ლაშქრობა.

351. მართებს თენას ჯაკონიას საპურობო და ლაშქრობა.

352. მართებს ბაბადიშის ჯაკონიას საპურობო და ლაშქრობა.

353. მართებს საყუაშილი ჯაკონიას საპურობო და ლაშქრობა.

354. მართებს ქოქორას ჯაკონიას საპურობო და ლაშქრობა.

355. მართებს სანატრელს ღუაჯაგიას ოზურღი, ეფროს-უმცროსი საკლავი, ექ[ე]სი ჯამი ღომი, საპერობო, მგზავრობა, ლაშქრობა, 1 გუდა ღვინო, ზიდვა, ორის დღის თიბვა, ისლის ალება.

356. მართებს გომთინირიას მახუტიას ოზურღი, საპურობო და ლაშქრობა.

357. მართებს მ[ა]ჭუღიას არტონიას საპურობო, საღღის ყანის შე[ე]ლა, ლაშქრობა და მგზავრობა.

358. მართებს გაგოს არტონიას საპერობო.

359. მართებს ქუერკუეშიას კიტიას საპურობო, ლაშქრობა, ხ[ა]ირის შე[ე]ლა.

360. მართებს მიხილიას კიტიას უზურღი, საპურობო და ყანის შე[ე]ლა, ღვინო ორსავე განაყოფს, სამის დღის მუშაობა, ლაშქრობა და მგზავრობა.

361. მართებს ბენგიას უწყინარას მეჯინიბობა, ოზურღი, ორი საკლავი, 12 კოკა ღვინო, 1 საკეტე გუდა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, სამის დღის ყანის შე[ე]ლა.

362. მართებს მიქას მიქელიას 2 საკლავი, ოზურღი, 20 კოკა ღვინო, 2 ეფროს-უმცროსი გუდა ღვინო, საპურობო და ლაშქრობა, ერთი გუდა ღომი, სამის დღის მუშაობა.

363. მართებს შურიმიდგის მიქელიას ოზურღი, საპერობო და ლაშქრობა.

364. მართებს უჩალეის ბიგუას ეფროს-უმცროსი საკლავი, 5 კოკა ღვინო, 10 ჯამი ღომი, ყოველ დღეთ მუშაობა, ტვრთი.

365. მართებს ქ[მ]ია არტონიას 20 კოკა ღვინო, ერთის თეთრის რაგვინდარა, 4 ჯამი ღომი და მოინალობა.

366. მართებს მიქას არტონიას 4 ჯამი ღომი, ათი კოკა ღვინო და მოინალობა.

367. მართებს გუგურიას ჯიმიას 1 საკლავი, 5 კოკა ღვინო, მოინალობა.

368. მართებს სუბეის დეაგაგიას მოინალობა, თოსკუამიას ბეტრიას მეჯოგობა.

369. მართებს დემეტრეს კიტიას და პირნათეს კაცებს სამ-სამის დღის კაცის შვ[ე]ლა და სამ-სამი ჯარის შვ[ე]ლა.

370. მართებს დემეტრეს კიტიას შეილებსა ხადილი და სამსახური.

371. მართებს პირნათეს კიტიას ხადილი და სამსახური.

არის თილითს სასახლე და მარანი, იმის თანა არას აღაგს არ არის და გამოსავალი მართებული მოსაკრებლობაჲ

372. მართებს თიფშხუას ხუცესსა საკლაესა ქანდაქი და სამოგუე.

373. მართებს მრ[ა]ტიშიას თიფშხუას ქანდაქი და სამოგუე.

374. მართებს იესეს თიფშხუას ქანდაქი და სამოგუე.

375. მართებს ნანარტიას თიფშხუას ქანდაქი და სამოგუე, სამის დღის ყანის შვ[ე]ლა, ცალკე-ცალკე გოჭკუმეს, ბიჭ[ე]ლი ბეგარი, ერთს წელსა ქანდაქი, მეორეს სამოგუე.

375[1]. ყუელას თიფშხუე[ს] მართებს ერთი ჰური ღვინო და 20 ჯამი ღომი.

376. მართებს ჯგეკოჩი ცქურიას ხადილი, ბეგარა. 2 ქანდაქი საკლაესა, ქანდაქი და სამოგუე ერთის წლის სამუშაო საკლავი, 10 კოკა ღვინო, 10 ჯაბი ღომი და სამსახური სასახლის, რიდესაც მოვაკითხვინ.

377. მართებს სორდიას ცქურიას 2 ქანდაქი ჯმელი ბეგარა, მესამეს წელსწადსა ქანდაქი და სამოგუე. საკლაესა სამუშაო ერთის წლის ღორი და გოჭკუმე, ათი ჯამი ღომი და ათი კოკა ღვინო.

378. მართებს მიხილიაა შუნიას 4 ქანდაქი ჯმელის ბეგარაა, საკლაესა ქანდაქი და სამოგუე, ერთის წლის სამუშაო ღორი, თოთხმეტი კოკა ღვინო, თოთხმეტი ჯამი ღომი და გოჭკუმე და მუშაობა.

379. მართებს შორდას გულუას 4 ქანდაქი ქმელის ბეგრისა, საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე, სამუშაო ერთის წლის დღეები, თერთმეტი კოკა ღვინო, თერთმეტი ჯამი ღომი, გოჭკუმუ, სასახლის სამსახური.

380. მართებს თუთაშხიას გულუას 4 ქანდაქი ქმელის ბეგრისა, საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე, სამუშაო ერთის წლის ღორი, 11 კოკა ღვინო, 11 ჯამი ღომი, სასახლის სამსახური.

381. მართებს მიხელია სულეფანასკირისა საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე, ქმელის ბეგრისა ქანდაქი და სამოგუე, მესამეს წელსა შვდი კოკა ღვინო, შვდი ჯამი ღომი და გოჭკუმუ.

382. მართებს შორითოლის სთეფანესკირისა საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე, მესამეს წელსა ქმელის ბეგრისა ქანდაქი და სამოგუე, შვდი კოკა ღვინო, შვდი ჯამი ღომი, სამუშაო ერთის წლის ღორი, გოჭკუმუ და სასახლის სამსახური.

383. მართებს თანიას ჩერჩიას 2 ქანდაქი ქმელის ბეგრისა, ქანდაქი და სამოგუე საკლავისა, 12 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი, გოჭკუმუ, სასახლის სამსახური.

384. მართებს კუტელიას სთეფანესკირისა საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე, ბეგრისა ორი ქანდაქი, გოჭკუმუ.

385. მართებს მოინალეს ბაბაშურის ევანესკირიას ერთის კვირის ყოველის დღის სამსახური.

386. მართებს ბადიას მომარდიას ერთის კვრის ყოველის დღის სამსახური და ჭურის რქვეცხა.

387. მართებს მორდილაას ბულიას ყოველის დღის სამსახური.

388. მართებს თუთაშხიას ქუფაჩას ყოველის დღის სამსახური.

389. მართებს თოლისკუამის ფაჭას ყოველის დღის სამსახური.

390. მართებს თოლისკუას კირჩხელსა ერთის კვრის სამსახური.

391. მართებს ქაღარაის ევანესკირიას ერთის კვრის სამსახური.

392. მართებს თოსკუამიას ხუხუას ერთის კვრის სამსახური.

393. მართებს ხუხულობას ზარქუას ერთის კვრის სამსახური.

394. მართებს უჩაკოჩის შანტიას ყოველის დღის სამსახური.

395. [მართებს] ხუხუას თავს ოზურლი. საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე. გოჭკომე, 5 კოკა ღვინო, 5 ჯამი ღომი. სამისო მუშაობაა.

396. მართებს ტოროგიას საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე. 4 კოკა ღვინო, 4 ჯამი ღომი, გოჭკუმე და სასახლის სამსახური.

397. მართებს გუაგუალას შარინავას თავს ოზურლი, საკლავის ქანდაქი და სამოგუე, გოჭკუმე.

398. მართებს ბართიმეს შარინავას სამი ქანდაქი ბეგარა. 5 კოკა ღვინოა და გოჭკუმე, სასახლის სამსახური.

399. მართებს ლომინიას ცისკარავას საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე. ჭოლის ბეგრისა 1 სამოგუე. 5 კოკა ღვინო, გოჭკუმე, სასახლის სამსახური.

400. მართებს შურითოლი მალურავას ჭოლის ბეგრისა 2 ქანდაქი. მესამეს წელსა საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე. ორი კოკა ღვინო, 2 ჯამი ღომი, ყანის მუშაობა კვრაშიდ ორორი დღე. ნაჭგიბიუს მამულის ყურძნის კრეფა.

401. მართებს მამას შუნიას საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე. 4 კოკა ღვინო, 4 ჯამი ღომი, კვრაშიდ მუშაობა 2 დღე. ნაჭგიბიუს ყურძნის კრება.

402. მართებს თოსკუამიას მ[ა]ხრხალიას 4 ქანდაქი ბეგრისა, საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე. 4 ჯამი ღომი, 4 კოკა ღვინო, კვრაშიდ ორის დღის ყანია შვქელა, ნაჭგიბიუს მ[ა]მულის ყურძნის კრეფა.

403. მართებს შურიმიდგის ჩხირუას ბეგრისა ორი ქანდაქი, ორი კოკა ღვინო, 2 ჯამი, ღომი, კვრაში ორის დღის ყანის მუშაობა, ნაჭგვბიუს მ[ა]მულის ყურძნის კრება.

404. მართებს ბებ[ა]ლის შუნიას ჭმქელის ბეგრისა ორი ქანდაქი, საკლავისა ქანდაქი და სამოგუე, ორი კოკა ღვინო, 2 ჯამი ღომი, გოჭკუმე და სასახლის სამსახური.

405. მართებს ორგოიას გირგოლავას 2 ქანდაქი, 1 გუდა ღვინო, ორის დღის ყანის შვქელა, გოჭკუმე.

406. მართებს ქარგიბიას გირგოლას ორი ქანდაქი, ორი კოკა ღვინო, ორის დღის ყანის შვქელა, გოჭკუმე.

407. მართებს თაუზარს გირგოლას ორი ქანდაქი, 2 კოკა ღვინო, ორის დღის ყანის შვქელა, გოჭკუმე.

408. მართებს პინათე გორგოლას 2 ქანდაქი, 2 კოკა ღვინო, ორის დღის ყანის შე[ე]ლა და გოჭკუმე.

მართებს ყ[უე]ლათ სათითოს გლეხსა ჯუმლად კოკა ღვინო ასპხრამეტი: ჯამი ღომი ასოკლა სამი; ყ[უე]ლად თითუ ხუთა მართებს ერთი ჭური ღვინო, 45 ქანდაქი ბეგრის, მართებს 42 ქანდაქი და სამოგვე.

არის ხაუჭელს სასახლე და მართებული გამოსავალი მოსაკრებლობაა

409. მართებს ხუცეს ვარდანიას გოჭკუმე და ბეგარა, ორსვე სწორა მართებს, ქალიას ვარდანიას ქანდაქი და სამოგვე. ერთს წელიწადს ორსვე ძმას 2 ქანდაქი და 2 სამოგვე. მეორეს წელიწადს 3 ქანდაქი და 2 სამოგვე. გოჭკუმე მრთ[ე]ლი, 1 საბაზიარო ქათამი, ექ[უ]სის დღის მუშაობა, ლაშკრობა და მგზავრობა.

410. მართებს ვართანგიას 5 ჯამი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

411. მართებს ფარსმ[ა]ნიას ერთს წელიწად[ს] ქანდაქი და სამოგვე. მეორეს წელიწად[ს] მეორეს ძმას 1 ქანდაქი და 1 სამოგვე, მართებს კიდევე 2 ქანდაქი საბერობო, მეორეს ძმას კიდევე საბერობო, ორსვე მოსახლესა თითო საბაზიარო ქათამი, ლაშკრობა და მგზავრობა და მუშაობა ექ[უ]სის დღისა.

412. მართებს ბაგიას მითანიფის ქანდაქი და სამოგვე და 3 ქანდაქი ბეგარი, საბერობო, საბაზიარო ქათამი, ლაშკრობა და მგზავრობა, მოიღი.

413. მართებს ვართანგიას ბეგარი ქანდაქი და სამოგვე ბეგარი[1] 3 ქანდაქი, საბერობო, საბაზიარო ქათამი, მუშაობა, რაც სხვას მართებს, ისრე ლაშკრობა და მგზავრობა, ორის დღის თიბვა. მოიღი.

414. მართებს გინძიას საბერობო, ქათამი, 2 ქანდაქი და სამოგვე, ერთის დღის ყანის შე[ე]ლა, ლაშკრობა და მგზავრობა და მოიღი.

415. მართებს ჩოქუას საბერობო, საბაზიარო ქათამი, 1 ქანდაქი ბეგარი, ერთის დღის ყანის შველა, თოხნა, მარგლა, კრება, ლაშკრობა, მგზავრობა.

416. მართებს კუკიას საბერობო, საბაზიარო ქათამი, ბეგარი 2 სამოგვე, 2 ქანდაქი, ყანის შველა, სამის დღის თოხნა, მარგლა სამ-სამი დღის.

---

[1] ბეგარი] ცისარი.

417. მართებს ივანის კუკიას საპუროობო და საბაზიარო ქათამი, მოიღი, ორი ქანდაქი და ორი სამოგუე, სამის დღის ყანის შექელა, თოხნა, მარგლა და კრეფა სამ-სამის დღის, ლაშქრობა და საგზავრობა.

418. მართებს თალაბერას წებელარიას ქანდაქი და სამოგუე, ერთს დღეს მარგლა, თოხნა და კრეფა, წელიწადში სამის დღის მუშაობა, სამსახური და ლაშქრობა.

419. მართებს დალაბას ხალიბესშვილსა ქანდაქი და სამოგუე, საპუროობო, სამის დღის მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

420. მართებს გაჭირდიას წებლარიას ქანდაქი და სამოგუე, საპუროობო, სამის დღის ყანის შექელა, ლაშქრობა და სამსახური.

421. მართებს გუგურიშის წებლარიას ქანდაქი და სამოგუე, საპუროობო, ლაშქრობა და სამსახური.

422. მართებს ქაქალიას წებლარიას ქანდაქი და სამოგუე, საპუროობო, სამის დღის მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

423. მართებს გაწირქელს წებლარიას ქანდაქი და სამოგუე, საპუროობო, სამის დღის მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

424. მართებს დასკუდას წებლარიას ქანდაქი და სამოგუე, საპუროობო, სამის დღის მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

425. მართებს ზანგელარს წებლარიას ქანდაქი და სამოგუე, საპუროობო, სამის დღის მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

426. მართებს გირდიას ქანდაქი 2 და 1 სამოგუე, საპუროობო, სამის დღის მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

427. მართებს მეორეს გირდიას ქანდაქი 1, საპუროობო, მოიღი, სამის დღის ყანის შექელა, სამსახური და ლაშქრობა.

428. მართებს დაჩუს ხუთს კუამლს კაცსა გაირჩქინის სალატიას საპუროობო ქანდაქი და სამოგუე, მოიღი, სამის დღის ყანის შექელა, სამი თოხნაზედა, სამი მარგლაზედა, სამი კრეფაზედა, ზრობის ბეგარა მესამეს წელიწადს, ლაშქრობა და სამსახური.

429. მართებს უჩარდიას სალატიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, მოიღი, ლაშქრობა და სამსახური.

430. მართებს თოსკუამიას დუშიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, მოიღი, სამის დღის მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

431. მართებს ძუკაის დუშიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, მოიღი, სამის დღის მუშაობა, ლამკრობა და სამსახური.

432. მართებს მ[ა]მიას დუშიას საპუროობო, ქანდაქია და სამოგუე, სამის დღის მუშაობა, ლამკრობა და სამსახური, 5 კოკა ღვინო, 1 საქანდაქო ყვ[ე]ლი, ზროხის ბეგარა.

433. მართებს გუგუს მახუს ვარდანიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, მეორე ქანდაქი ბეგარა, 5 კოკა ღვინო, სამის დღის მუშაობა, ლამკრობა და სამსახური.

434. მართებს გიორგის ვარდანიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, 1 ქათამი, 5 კოკა ღვინო, ლამკრობა და სამსახური, მუშაობა.

435. მართებს გუგუროს ქანდაქი და სამოგუე, საპუროობო, 5 კოკა ღვინო, მუშაობა, ლამკრობა და სამსახური.

436. მართებს საბედოს ვარდანიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, 1 ქანდაქი ბეგარა, 10 კოკა ღვინო, მუშაობა, სამსახურ[ი] და ლამკრობა.

437. მართებს მიხილას ვარდანიას ქანდაქი და სამოგუე, მოიღი, საპუროობო, 5 კოკა ღვინო, მუშაობა, სამსახური, ლამკრობა.

438. მართებს თენას შონიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, მოიღი, საპუროობო, 5 კოკა ღვინო, მუშაობა, სამსახური.

439. მართებს სკუმიშიას ვარდანიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, მუშაობა, 5 კოკა ღვინო, სამსახური და ლამკრობა.

440. მართებს ძაძღუაბლას შეილს ქანდაქი და სამოგუე, 5 კოკა ღვინო, მუშაობა, სამსახური და ლამკრობა.

441. მართებს ხვტიას მისერიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, მოიღი და 5 კოკა ღვინო, ლამკრობა, სამის დღის მუშაობა.

442. მართებს მამიყორდის ნისერიას საპუროობო, 2 ქანდაქი და 1 სამოგუე, მოიღი, 5 კოკა ღვინო, მუშაობა, ლამკრობა და სამსახური.

443. მართებს კახაბერს ნისერიას საპუროობო, მოიღი, ქანდაქი და სამოგუე, 5 კოკა ღვინო, მუშაობა, სამსახური და ლამკრობა.

444. მართებს უჩარდიას შონიას საპუროობო, ქანდაქი და სამოგუე, მოიღი, მუშაობა, სამსახური და ლამკრობა.

445. მართებს ეწყინარის ნისერიის საპურობო, სამოგვე, მოიდი, 5 კოკა ღვინო, მუშაობა, სამსახური და ლაშქრობა.

446. მართებს ქაჭალიის ნისერიის საპურობო, მოიდი, ქანდაქი და სამოგვე, 5 კოკა ღვინო, საშსახური.

447. მართებს ასპანდელი შარიანას მოქველის კაცსა 1 ქანდაქი და 5 კოკა ღვინო.

448. მართებს მაჭიხოლიას საპურობო, მოიდი, ქანდაქი და სამოგვე, 5 კოკა ღვინო, მუშაობა.

449. მართებს წიწას ნისერიას საპურობო, მოიდი, ქანდაქი და სამოგვე, მუშაობა, ლაშქრობა.

არის ტყავრუს მეთევზე და მენავტე:

450. მართებს თევზას შამბიას ნავტობა, საპურობო, მეთევზობა.

451. მართებს მაშეტეას შამბიას მენავტობა, მეთევზობა, საპურობო.

452. მართებს ქუქუალიას შამბიას მენავტობა, მეთევზობა, საპურობო.

453. მართებს უჩაკოჩის ჭუჭერიას ნავტობა, მეთევზობა და საპურობო.

454. მართებს გვეშელს დათიას მენავტობა, მეთევზობა და საპურობო.

454[1]. არის ხაუქელს მოინალე თთბი*.

არის ჭალას საყდარი და ნიჭაინო სასახლე და კაცები და მართებული გამოსავალი

455. მართებს ხუცესს გოგ[ო]ლდევას საპურობო, 1 ღორი, 1 ქათამი, სამი [ლიჭიბი] ღომი, სამი გუდა ღვინო; მესამეს წელიწადსა 6' კოკა ღვინო, 6 ლიჭიბი ღომი, მესამეს წელიწადსა 1 ღორი საყანეთ.

456. მართებს გვატას გოგორდაეას ისრე გოჭკუშუ-ტი, იმას 4 კოკა ღვინო, 4 ლიჭიბი ღომი, 1 ღორი ყანისათვის.

---

[1] საპურობოს.

* ხეცერიდგე სხვი ხელით და მერნით: „დაგესახლებია 1 მოსახლე სურბლი კაცი ბაიტაი გიორგაძე და მისი შვილი მშრეკა სახასო მარაბაზედ, მას მართებს 40 საწყაური ღვინო, რამდანაც კაცნი ეს ჩუენგან შეწირული კაცი გვისწიროს ჩუენდა ნუ ქაფად მეორედ მოსლვას მან მოსცეს პასუხი".

457. მართებს მიზილია ჩაგლიას ისრე გოჭაუშური, მესამე წელიწადსა 6 კოკა ღვინო, 6 ლიჭიბი ღომი, 1 ღორი.

458. მართებს ბიშხუთლიას ისრე საპუროპო. ღვინო, 6 ლიჭიბი ღომი.

459. მართებს მაჭიბოლი ჭანიას საპუროპო როგორაცა იმათ ისრე, მესამე წელიწადსა 1 ღორი საყანე, 6 კოკა ღვინო, 6 ლიჭიბი ღომი.

460. მართებს შურიმიდგი ფალიას ისრე საპუროპო, 1 ღორი, 6 კოკა ღვინო, 6 ლიჭიბი ღომი, მესამე წელიწადსა 1 საკლავი.

461. მართებს გიგორდი ჰკას ისრე საპუროპო, მესამე წელიწადსა 1 ღორი, 6 კოკა ღვინო, 6 ლიჭიბი ღომი.

462. მართებს მარღიას ქვაცხას ისრე საპუროპო, ისრე მესამე წელიწადსა საყანე ღორი, 5 კოკა ღვინო, 5 ლიჭიბი ღომი.

463. მართებს ლორთქიფანიძის გოჭკუმური*.

აორის ოცხანას სასახლე და მართებული გამოსავალი მოსაკრებლობა

464. მართებს თ[ი]ვაჭრთიძესა და მისს განაყოფს 5 სამოსელი, 3 გოდორი ღომი, 6 კოკა ღვინო, 3 საპუროპო.

465. მართებს ორს გოგობერიძეს 5 სამოსელი; 1 სა-

---

* სხვა ხელით: „მეფე ცოტა ოთბაძეისა დიდსა ბიჭვინტოსა ღრის მშობელსა სლისა ჩმისა სახსრად და საოხად შემოგწირეთ ჩრნ ჭილაძეთ რნ ჯაკახში ჩრმი საწყალდო მამული ქორეთის ეზანი მისის ადგილწამებულით და მისის საზღვრით, ხვედრ წყალა რომ შეერთვის რიონს, იმას და ჩექჩის ხიფხვეს შუა, რომლისაც საზღვარი მიადგება ტოლას. ახათ შუა ევლება შემწირეს ზედ მოსახლე გლეხებით: ცრკვეი გუდაძე და თვალთვაძე. იმათი ჯუმალი აორის ოცდაათი ბღუთი. და ზავტეთი (sic) ნადაგ საძახაური. ვინც ჩრხვრ ეს შეწირული იდგილმამული და გლეხები გამოსწორის, სლით და ჯორეთ შეჩვენებული იყოს".

ეგრთ წერილად: „კათალიკოზს ბესარიონს თეიმურაზ მიქელაძისათს საკათალიკოზო კაცი სვიმონ ხუცესი რუსთველ წერილით მიეკა; შენთვი ჩრნ ყდ სამღდელთმ ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს დიდად ვიშეცადინე, და თეიმურახს შვილის როსამ მიქელაძისაგან ჩემის თეთრით ვყიდე და დავიხსენი ეს ზემო ხსენებული სიმონ ხუცესი რუსთველ თვისს შვილებით წელთა ქრისთ ჩყგ. და ჯორეთის ეზახს საკათალიკოზო ადგილზედ დავასახლე. ვემდის კოცხალ ვიყო, მე მემსახურის და შემდგომად სიკუდილისა ჩრმისა ბიჭვინტისა ღრისმშობელს შევწირე და მას ყავდეს. ვინც გამოსწორის და ახე წაართვას, ჩრდა მოცემულისა ყრდ წრისა სლისა მაღლისა ძრა წყეელ კრულ და შეჩვენებულ იყოს სლით, ჯორეთ და საფლავით; ბეგარად ორი ჩარეკი საძთელი დაეძლევით, დ(ა) ყოველ წელიწადს ბიჭვინტისა ღრის მშობელს მიერთმეოდეს".

მოსელი შოშიას შვილმან სხვა უნდა მოგუცეს, 2 გოდორი ღვინო, ორთვე უნდა მოგუცეს, 6 კოკა ღვინო და თითო საპურობო.

466. მართებს სესიასა კალანდაძესა და მისსა ძმისწულსა ხუცესსა 40 თეთრი, 6 კოკა ღვინო, 2 გოდორი ღომი, თითო საპურობო.

თავაჭრილაძესა, გოგებერიძესა და კალანდაძესა ლაშკრობა მართებს.

467. მართებს რებიძესა მ[ა]მაგ[უ]ლის შვილსა 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, საპურობო, ლაშკრობა.

468. მართებს ნასყიდასა კალანდაძესა 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, საპურობო, მუშაობა ყანისა და ყურძნის კრება და ტკრთი.

469. მართებს გიორგის რებიძესა 3 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, მუშაობა, ტკრთი, ყურძნის კრება და სამეჯინიბო.

470. მართებს იოსებს კალანდაძესა 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, საპურობო, მუშაობა.

471. მართებს ნანიას კალანდაძესა 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, საპურობო, მუშაობა, ტკრთი, ხის კრება, სამეჯინიბო.

472. მართებს მერმაზასა კალანდაძესა 2 სამოსელი და 1/2, ერთი გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, საპურობო[1], მუშაობა, ტკრთი, ყურძნის კრება და სამეჯინიბო.

473. მართებს გოგიასა კალანდაძესა 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, საპურობო, მუშაობა, ყურძნის კრება, ტკრთი, სამეჯინიბო.

474. მართებს ნინიას ურიტაძეს 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, საპურობო, ტკრთი, მუშაობა, ყურძნის კრება.

475. მართებს[2] იორდანეს კალანდაძეს 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, საპურობო, მუშაობა, ტკრთი.

476. ვისაცა მუშაობა ემართოს, კუამლის თავზედა ათ-ათი გოდორი ღომი გმოიღოს.

ღვინის ჯუმალი არის ოთმოცდარვა კოკა; ღომისა 16 გოდორი ბეგრისა არის ჯუმლად: სამოსლის ჯუმალი არის 36; საჯდავის ჯუმალი არის 16; ქათმის ჯუმალი არის 16; ხაოჩის ჯუმალი არის ასი გოდორი.

---

[1] საპურობო. [2] +მართებს.

საპერობო მართებს ყველასა ღომითა და ღვნითა, საკლავით, ყველითა, კერძებითა, თევზითა, მარილითა, ქათმითა.

177. მართებს ივანეს კალანდაძესა 20 თეთრი, საძი კოკა ღვინო, 1 გოდორი ღომი, ყოველს წელს საპერობო; ის კაცი მიხაძისათვის საძეცხოთ არ მიმიცემია, არც სხვაგან წასაცვანთ; როდესაც მოვიდეს, საღგომად მიეცით.

178. მართებს ერატაძეს მამისთვალასა და ხუტუნასა 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, მეშვიდობა, ტკბილი, ხის ქვეშე; და მაქსიმესათვის არც გასაცემად არც საძეცხოთ არ მიმიცემია, ბეგარა მიეცით.

179. მართებს კოპლატაძესა ხახუტასა 2 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, ყოველს წელიწადს საპერობო; საძეცხოთ არ მიგვცემია, სანამდის ცოცხალ იყო, ბეგარა მოვეცით, აწ ჩვენი — ჩვენია.

ამ სამის კაცის ბეგარა: 4 სამოსელი და 20 თეთრი, 3 საკლავი, ცხრა კოკა ღვინო, 3 გოდორი ღომი, 3 ქათამი, პური, ქვესკნელი, კვერკვხი, თევზი, ღომი, ღვინო, საშაბათური, მეშვიდობა, ტკბილი და ხის ქვეშა მართებს.

180. მართებს შეწაწირის რეპაძეს 3 სამოსელი, 1 გოდორი ღომი, 3 კოკა ღვინო, საპერობო, მეშვიდობა, ყურძნის კრეპა და საშეკინიბო.

92. [საცაიწლო გამოსავალი მოსაკრებლების დავთარი]

[1610—1621 წწ.]

წყალობითა და შეწევნითა ღმრთისაჲთა საშინელისა და უხილავისა ცაიშის ღმრთის მშობელისაჲთა. არის საცაიშლო გამოსავალი მოსაკრეფულობა.

1*. მართებს კამარშიას ბუკიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 4 ლიჭი ღომი, 4 კოკა ღვინო და 1 გამოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ხორცითა და სამარხოთა.

2. მართებს ბახუბიას ბუკიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 4 ლიჭი ღომი, 4 კოკა ღვინო და 1 გომოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველისაგერითა.

3. მართებს კვიჩალიასა ბუკიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 4 ლიჭი ღომი, 4 კოკა ღვინო და 1 გომოჭკომური კარგი საჭმელი მისია ღომითა, ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყო[ვლის]გერითა.

4. მართებს კოჩილასა ლატარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 4 ლიჭი ღომი, 12 კოკა ღვინო და გოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოვლ[ის]გერითა.

5. მართებს ხუხულიასა ლატარიას უფროს-უნცროსი საკლავი, ღორი საკლავი, 4 ლიჭი ღომი, 12 კოკა ღვინო და გაშოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველისაგერითა.

6. მართებს გვიჩარიას ბუკიას უფროს-უმცროსი საკლავი ღორი, ქათამი, 4 ლიჭი ღომი, 12 კოკა ღვინო და გოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველისაგერითა.

---

* ტექსტი მეხლეებად დაყოფილი არ არის.

7. მართებს კუტუს ხახარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 ლიჭი ღომი, 4 კოკა ღვინო და გამოჭკობური მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველისფერითა.

8. მართებს მამისახარს ზაზარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 4 ლიჭი ღომი, 4 კოკა ღვინო და გამოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველის ფერითა.

9. მართებს კუკურიას ხახარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, ორი ორი ლიჭი ღომი, 2 კოკა ღვინო და გამოჭკუმური მისის ღომითა და ღვინითა და სამარხოთა მისის ყოველისფერითა.

10. მართებს მიხილას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 2 ლიჭი ღომი, 2 კოკა ღვინო და გამოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველისფერითა.

11. მართებს პაპიას კუტულიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 4 ლიჭი ღომი, 6 კოკა ღვინო და გამოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა ნისის ყოველისფერითა.

12. მართებს მამაკუკე კუტალიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 4 ლიჭი ღომი, 6 კოკა ღვინო და გამოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, მისის ყოველისფერითა.

13. მართებს დეისმაშას წყარ[ო]სიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 4 ლიჭი ღომი, 6 კოკა ღვინო და გამოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველისფერითა.

14. მართებს ლომინიას წყაროსიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 4 ლიჭი ღომი, 6 კოკა ღვინო და გამოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველისფერითა.

15. მართებს მახუსიას გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გამოჭკუმური მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველის[1]ფერითა.

16. მართებს გაჭირდიას გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გამოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოველისფერითა.

---

[1] ყოელის| ყ'ლით.

17. მართებს მასხულიას სერგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფ[ო]ხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა მისის ყოვლისფერითა.

18. მართებს ხუხური სერგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა და ღვინითა, ხორცითა და სამარხოთა, მისის ყოვლისფერითა.

19. მართებს ქვეშიას სერგიას ზეთისხილისა შენება და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა და ღვინითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

20. მართებს მარტიშიას გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გომოწკობური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

21. მართებს ეწყინარასა გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

22. მართებს თაიმაზასა გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისია მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

23. მართებს პიშიას გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

24. მართებს ბაიჭუჭუ გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

25. მართებს სამართალსა გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

26. მართებს ნანატრიას გეგებერი[ს] 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

27. მართებს გურამიხიდლიასა გვაჭაიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

28. მართებს ჯემოხდილსა გაკაჯაიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

29. მართებს მასხენიას ქორიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

30. მართებს ამასკალას ქორიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

31. მართებს ნაცვალი ქორიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

32. მართებს სიმამუკლიას ქორიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

33. მართებს მიხიდლიას ქორიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

34. მართებს ამაღრცალას მკერდ[ა]ლსა ქორიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

35. მართებს ამუნასა ქორიას 1 საკლავი, 1 ჭათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

36. მართებს მაკეთილის ქორწილს 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, ერთი პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

37. მართებს მახუტის ქორწილს 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

38. მართებს სოლომონიის ქორწილს 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამრხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

39. მართებს სამამულს გეგებერიის ერთს წელიწადსა 2 საკლავი უნცროს-უფროსი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 6 ლიტრი ღომი, 6 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

და მეორეს წელიწადსა კიდევ სამამულს გეგებერიას მართებს 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკომური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, ყველითა, თევზითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

40. მართებს გეგელიას სერგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

41. მართებს ხუხულიასა სერგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

42. მართებს მაჩა გეგებერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

43. მართებს ვაჩიჩქიდსა წარბიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და

გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

44. მართებს გვანიბასა სერგიას ერის წელიწადსა 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, მისი მარილი, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფიხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს; და მეორეს წელიწადსა გოჭკუმურის მეტსა არ მოგუცემს.

45. მართებს ესკვამიას ჩანგელიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, საშარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

46. მართებს ქორთოძის შენაწირსა კაცსა კახიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 20 ლიტრი ღომი, 4 ფიხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, საშარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

47. მართებს მოსახლესა[1] სერგიას 1 საკლავი მისი ღომი და ღვინო.

48. მართებს მთიულსა მოსახლესა შუბიმიდგასა 1 საკლავი, მისი ღომი და ღვინო.

49. მართებს მახარებელსა აგუსტიას მთიულსა 1 ღორი, მისი ღომი და ღვინო.

50. მართებს ოფუშხეასა წულაიას კარგი საჭმელი, რაოდენადცა თავი ესახელებოდეს.

51. მართებს წულაიას კარგი საჭმელი, რაოდენადცა თავი ესახელებოდეს.

52. მართებს მარხგანიას წულაიას კარგი საჭმელი, რაოდენადცა თავი ესახელებოდეს.

53. მართებს თეკლათურს გიორგის სალდაყიას ზრახიანი საჭმელი.

54. მართებს შუდულაიას 1 კარგი საჭმელი, რაოდენადცა თავი ესახელებოდეს.

მართებს ცაიშის მიმდგომსა კაცსა ბეგარა:

55. მართებს თრის მოსახლესა გაგაიას ფიცხეასა და გაფრხეას მესამეს წელიწადსა 1 საკლავი და ყოველს წელიწადსა 3 ლიტრი ღომი, 5 ფიხალი ღვინო და გოჭკუმური თავის-თავ

---

[1] მოსახლესა.

კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაც იმ დღეს მოუნდებოდეს.

56. მართებს გიორგობისა გაგების გოჭკეშური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაც იმ დღეს მოუნდებოდეს; ერთს დოსი ახალწელიწადსა მეხველესა მიარიქვედეს[1].

57. მართებს გუგუტიას გაგების გოჭკეშური კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაც იმ დღეს მოუნდებოდეს.

58. მართებს გალატოზსა ფიცხელიასა გოჭკეშური კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაც იმ დღეს მოუნდებოდეს.

59. მართებს ქობიშველასა ლაქვინაის გოჭკოშტრი მისის დომითა, დვინითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა უნდოდეს.

60. მართებს ორს მოსახლესა კოდელებსა გიგიკოწდის ჯაბარიბაისა თავის-თავი თითო საკლავი, თითო ქათამი, თითო პური, ხუთ-ხუთი ლიჭი დომი, და ხუთ-ხუთი ფოხალი დვინო და გოჭკეშური თავის-თავ კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა უნდოდეს.

61. მართებს ქობოკორდასა მეუნაგრიას 1 საკლ[ა]ვი, 1 ქათამი, 3 ლიჭი დომი, 3 ფოხალი დვინი და გოჭკეშური კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

62. მართებს ცეცარიბის მეუნაგრიას საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 3 ლიჭი დომი, 3 ფოხალი დვინო და გოჭკეშური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

63. მართებს უჩაკოჩასა მეუნაგრიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 3 ლიჭი დომი, 3 ფოხალი დვინო და გოჭკეშური კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

64. მართებს ჯუჯუტიას მეუნაგრიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 1 ლიჭი დომი, 3 ფოხალი დვინო და გოჭკეშური

[1] გიარიქვედეს.

კარგი საჭმელი მისის დომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

65. მართებს ვაჭრისა მეუნაგრისა 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის დოშითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

66. მართებს თოლიოქრის ხვანისა 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, მისი მარილი, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის დოშითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

67. მართებს თოლიოქრის ხვანისა 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, მისი მარილი, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის დოშითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს*.

68. მართებს მიხელიას ხვანისა 1 საკლავი, 1 ქათამი მისის მარილითა, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის დოშითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

69. მართებს ლომინას ხვანისა 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის დოშითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

70. მართებს ქომიშკელასა ხვაჩიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის დოშითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

71. მართებს მიყოთელიასა ხვიჩიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის დოშითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

72. მართებს ივნეკასა მეუნაგრისა 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის დოშითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

73. მართებს მახიოლიასა მეუნაგრისა 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ლიტრი ღომი

---

* შეცდომით გვიმეორდება ხან-ე მეხლის ტექსტი.

და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

74. მართებს თ ი ლ ი ო ქ რ ო ს მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

75. მართებს ხ ო ხ ო ლ ი ა ს მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

76. მართებს ხ ე ტ ყ უ ბ ი ს მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკომური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

77. მართებს ბ ე რ ს მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

78. მართებს ი ო რ დ ა ნ ე ს მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

79. მართებს ხ უ ხ უ ბ ი ს მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

80. მართებს ო რ ც ხ ო ლ ი ს ა მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

81. მართებს შ ე რ ი მ ი დ გ ი ს ა მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს ა 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკომური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

82. მართებს ბ ა ხ უ ტ ა ს ა მ ე უ ნ ა გ რ ი ა ს 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და

გოჭკუმპური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

83. მართებს ხუტულასა მეუხაგრიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმპური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

84. მართებს ბოხეაი მეუნაგრიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმპური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

85. მართებს ბაბიჭუჭუს ფიმულას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმპური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

86. მართებს ბახუტასა გაგაას 1 ოჩხოლი[1] და გოჭკუმპური მისის ღომითა, ღვინითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

87. მართებს ბაბადიბასა მჭიფიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჭი ღომი, ღვინო და გოჭკუნური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

88. მართებს ამარცალიას მჭიფიას 1 საკლავი, 1 ქადამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმპური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იქ დღესა მოუნდებოდეს.

89. მართებს ყუმარიას მჭიფიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმპური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

90. მართებს ლიჭურდღუასა მჭიფიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიჭი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმპური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

---

[1] ანწლოლი.

91. მართებს სამართალსა ქვეჭალიას და თანმდევ-
გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, ფქვილ-
ზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

92. მართებს მისის ქვეჭალიას გოჭკომური კარგი საჭ-
მელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერ-
ცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

93. მართებს ეშკერედასა ქვეჭალიას გოჭკუმე-
რი კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა,
ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

94. მართებს მირილიასა ქვეჭალიას გოჭკუმური
კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყვე-
ლითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

95. მართებს გუგელიას გაგას 1 საკლავი, 1 ქათამი,
მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო, გოჭკომუ-
რი კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა,
ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

96. მართებს ახუტიას გუდუბერიას 1 საკლავი, 1
ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო,
გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა,
თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნ-
დებოდეს.

97. მართებს ხუხინია ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მი-
სი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო, გოჭკუმე-
რი კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა,
ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

98. მართებს თოლიოქრო ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათა-
მი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო, გოჭ-
კუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზი-
თა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდე-
ბოდეს.

99. მართებს ეამიწეფეს გვეზიას 1 საკლავი, 1 ქათამი,
მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუ-
მური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა,
ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

100. მართებს მიშველიას ნაჭყებიას 1 საკლავი, 1
ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და
გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევ-

ზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

101. მართებს წიწაის მერქეს 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

102. მართებს კოჩიარასა სალაბეზაის 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

103. მართებს ჯვარისასა ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

104. მართებს გაგიასა ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო, გოჭკუმური მისით ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

105. მართებს მუმაწყინდასა ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

106. მართებს გებენასა ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

107. მართებს ნაცვალსა ორქოიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

108. მართებს დოშხვადიას ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

109. მართებს გოთანაბაი ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათა-

მი, მისი მარილითა, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ლიტრი ღომი გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

110. მართებს უყამია გაბელიას[1] 1 საკლავი, 1 ქათამი მისი მარილითა, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

111. მართებს კანდელაკსა გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

112. მართებს ლომინას მეუნაგრეს გოჭკომური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

113. მართებს მეჯოგესა გოჭკომური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

114. მართებს ასორთუდის ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

115. მართებს კაკაიას ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

116. მართებს შუნაწირი ბაბაკვას 1 საკლავი, 6 ჯამი ღომი, 6 კოკა ღვინო.

117. მართებს შუნაწირასა სალარიას უნცროს-უფროსი საკლავი, მავრა უნცროსისასა ფასსა მისცემს, რეა ოგორდული ღომი, ხუთი ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

118. მართებს სომიხერდასა ფათხაის მესხეს წელიწადსა ოჩხოლი და გოჭკომური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

119. მართებს ჯეიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 8 ოგორდული ღომი, 6 კოკა ღვინო.

---

[1] გაბელიასა.

120. მართებს ძიგურაეას 1 საკლავი, 5 ოყორდულდ ღვინი, 5 კოკა ღვინო.

121. მართებს სამინაის ბაბუტაის მეოთხესაწელიწადეს წადსა ოჩხოლი და ამას გარეთად ბეგარა 1 საკლ[ა]ვი, 8 ჯაჭი ღომი, 5 კოკა ღვინო და როდისცა ოჩხოლისა მეოთხეს წელიწადსა მოგცემს ბეგარასა.

122. მართებს ხუხუტაისა ქორიას გოჭკუმური ყარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამრხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

123. მართებს გატანჯიას ტურაას 1 საკლავი, 1 ქათაბი, 3 ლიჯი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური ყარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

124. მართებს რეგვენასა ოფსაიას სატრაპეზო 1 მრთელი თევზი და გოჭკუმური ყარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

125. მართებს სეფედალაას, გაჭირდიას ლაშქარისასა ჰორდღასა წელიწადშიდა სამსვე სასწოროთ ერთი ზროხა და გოჭკუმური წელიწადშიდა სამსავე ცალკე-ცალკე მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

126. მართებს შვიშანგვარასა ოფსაიას სატრაპეზო თევზის ნაჭეარი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

127. მართებს თოლიოქროს დოკსაიას სატრაპეზო 1 მრთელი თევზი და გოჭკომური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

128. მართებს ჩუთაღაი ოფსაიას სატრაპეზო 1 მრთელი თევზი და გოჭკომური ყარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

129. მართებს თოფლიშიას ნაჭეაიას სატრაპეზო 1 მრთელი თევზი და გოჭკომური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

130. მართებს იოანიას ქვაცალიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

131. მართებს იოვანეს მანიგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

132. მართებს გონებიას კუკურდიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

133. მართებს ხუხუბიას მანიგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

134. მართებს თოლიშიას მანაგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

135. მართებს ჯგეკოჩიას კუკურდიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

136. მართებს კაჭალიას მეუკერდიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

137. მართებს მათეს შონიას გოჭკომური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამრხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

138. მართებს გატანჯეიას შონიას გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამრხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

139. მართებს გიორგი წარბიას საჭმელი, რარიგადცა თავი ესახელებოდეს.

140. მართებს კაკაიას სიღარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 5 ლიტი ღომი, 4 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმშური კარგი

საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

141. მართებს ბახტრიონის საეპისკოპოსო 1 საკლავი, მსუქანი, 1 ქათამი, 1 პური, 5 ლიტრი ღომი, 4 ფოხალი ღვინო, გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

142. მართებს მცხეთის საეპისკოპოსო 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 5 ლიტრი ღომი, 4 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

143. მართებს დოხვადის საეპისკოპოსო 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 5 ლიტრი ღომი, 4 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

144. მართებს უსკუამადის საეპისკოპოსო 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 5 ლიტრი ღომი, 4 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

145. მართებს გიორგიწმიდისა მღვდელმთავრის 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 5 ლიტრი ღომი, 5 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

146. მართებს მისხუნუდასა სერგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 11 ლიტრი ღომი, 11 საწყაური ღვინო და გოჭკომური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

147. მართებს მისხუნუდასა სერგიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 11 ლიტრი ღომი, 11 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს*.

148. მართებს ზეკრაგიას საკლავის ნაჭევარი, 4 ლიტრი ღომი, 4 კოკა ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

149. მართებს გიგაიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 4 ლიტრი ღომი, 4 კოკა ღვინო.

---

* იხილავი ცვლილებით შეთხზულება 146-ე მუხლის ტექსტი.

150. მართებს აბაშიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა. სამარხოთაც იგივე იმ დღესა მოუნდებოდეს.

150[1]. მართებს ლიბერდღვი ღვაჭიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

151. მართებს ხახუტაია ბერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

152. მართებს ხიხუშაის ბერიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

153. მართებს ბიბოიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა. რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

154. მართებს უქამიას ჭაჭიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

155. მართებს ამიდუნაბიას ჭაჭიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

156. მართებს ქომიწველასა მალუშიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 7 ლიტრი ღომი, 7 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

157. მართებს ბაკალიასა ჭაჭიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა. რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

158. მართებს ითნაღისა ჭაჭიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი, რარიგადაც თვი ჭამსწორდეს და ესახელებოდეს.

159. მართებს ხუჭუჭაის წიწიას 1 საკლავი, 1 ქათმი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაც იმ დღესა მოუნდებოდეს.

160. მართებს მიხეირდიას წიწიას მეორესა წელიწადსა 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 1 ლიჭი ღომი და 1/2, 1 ფოხალი და 1/2 ღვინო. და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

ქ მართებს დარჩელის სახახლისა მიმდგომსა კაცებსა:

161. მართებს გეანიბასა აფხაზევას ბეგარა 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, მისი მარილი, 7 ლიჭი ღომი, 6 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური საჭმელი კარგი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

162. მართებს ქაქალიას აფხაზა[ვ]ას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, მისი მარილი, 7 ლიჭი ღომი, 6 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

163. მართებს ბიჭონიას აფხაზა[ვ]ას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

164. მართებს გაკაკასა აფხაზავას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, მისი მარილი, 6 ფოხალი ღვინო, 7 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

165. მართებს ნაცვალსა აფხაზევას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, შვიდი ფოხალი ღვინო, 9 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

166. მართებს [ა]მ ოთხს განაყოფსა[1] წელიწადშიდა 1 მკერდი თევზი.

---

[1] + მართებს.

167. მართებს ციბუკუას გამცემიას 1 საქლავი, 1 ქ[ა]თამი, მისი მარილი, 1 პური, 8 ფოხალი ღვინო, 9 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

168. მართებს გუბუჭურეას გამიცენიას 1 საქლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 6 ფოხალი ღვინო და ფ[ო]ხალის 1/2 ღვინო, 7 და ნახევარი ლიჭი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა და ამ ორმან განაყოფემან 1 მკერდი თევზი.

169. მართებს ნანართუას ბერქაიას 1 საქლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 7 ფოხალი ღვინო, 8 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

170. მართებს საშართალასა ქორიას 1 საქლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

171. მართებს მაიეს წარბიას 1 საქლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

172. მართებს წიწილასა წარბიას 1 საქლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

173. მართებს კვირკვიას მეუნაგრიას 1 საქლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

174. მართებს მიხილიას მეუნაგრიას 1 საქლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჭი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

175. მართებს ჭუჭუტია ჯგეჯია[ს] 1 საქლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიჭი ღომი და გოჭ-

კუმბური კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, ფქვილითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა. რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

176. მართებს უჩარდიას ერჯეკიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 7 ფოხალი დვინო, 6 ლიჭი დომი და გოჭკუმბური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

177. მართებს შურიმიდგასა ურჯიკიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 7 ფოხალი დვინო, 6 ლიჭი დომი და გოჭკუნური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

178. მართებს ხუხულიასა ჩოჩხუას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 8 ფოხალი დვინო, 9 ლიჭი დომი და გოჭკუმური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

179. მართებს ასპანასა ხაზარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი დვინო, 6 ლიჭი დომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

180. მართებს შურიმიდგასა ქაფთარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი დვინო, 6 ლიჭი დომი და გოჭკუმური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

181. მართებს ხახუტასა ქაფთარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი დვინო, 6 ლიჭი დომი და გოჭკუმური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

182. მართებს მიხილიას ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი დვინო, 6 ლიჭი დომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

183. მართებს ამარცალას ქაფთარიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი დვინო, 6 ლიჭი და გოჭკუმური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

184. მართებს სამართალიასა კოდუას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი დვინო, 3 ლიჭი დომი და გოჭკუმური მისის დომითა, დვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

185. მართებს უმაღლესის მწყობის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

186. მართებს მაგისძის მწყობის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

187. მართებს ამაწყაპი მწყობის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

188. მართებს უჩაკაჩის მწყობის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

189. მართებს კაჭულიასი მწყობის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

190. მართებს სამართალიას კაცურის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 5 ფოხალი ღვინო, 5 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

191. მართებს მახიოლასი მწყობის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

192. მართებს ხახუშიის მწგუწვიის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

193. მართებს მიჭაბიას ქუჭალიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, ხუთი და 1/2 ფოხალი ღვინო, 7 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

194. მართებს ეამოგელის ქუჭალიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 7 ლიტრი ღომი, 5 და 1/2 ფოხალი ღვი-

ხთ და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

195. მართებს ხახუტიას ქეჭალიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 7 ლიტრი ღომი, 5 და ½ ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

196. მართებს თოსკუაძიას ქუჭალიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 8 ლიტრი ღომი, 7 ფოხალი ღვინო და გოჭკუმური მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

197. მართებს ხვინგაიას თოსკუაძიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 6 ლტარი ღომი და გოჭკუმური მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

198. მართებს მ[ა]ხ[ა]რ[ე]ბელსა ქუჩახიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

199. მართებს ითნათამს ქუჩახიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

200. მართებს ხუხუჩიას ქუჩახიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს

201. მართებს ბატკუასა მეუნაგრიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

202. მართებს ხახუტიას ვართაგაიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

203. მართებს გუჭკურეას ვართაგაიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

204. მართებს გურმიხილასა ვართაგაიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი, მისის ღმითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღეს მოუნდებოდეს.

---

[1] ვართაგაიას.

205. მართებს ტყულიას ვართაგაის[1] გოჭკუმური კარგი საჭმელი, მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

206. მართებს ჯანიბერასა ვართაგაის[1] გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

207. მართებს დეასმაშის ვართაგაის გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

208. მართებს შანიგასა ვართაგა[ა]ს გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

209. მართებს გახიჭულასა აფხაზაის გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

210. მართებს ფიცქიულაი აფხაზაის გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

211. მართებს ხუხულიას ვართაგაის გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

212. მართებს იორდანეს ვართაგაის[1] გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

213. მართებს უწყვნარასა აფხაზაის გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

214. მართებს ხუხუჩიას ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

215. მართებს მ[ა]მალობა ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

216. მართებს კვაბალიას ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

---

[1] ვართაგაის,

217. მართებს ლილაბიას ქორიას გოჭკუმური [illegible] საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

218. მართებს ხახუტასა ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

219. მართებს გელეჯიას ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

220. მართებს გვანიშიასა ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

221. მართებს მახუტია ბერქაიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

222. მართებს შუროშიდგასა ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

223. მართებს ნანარტიას ევრემიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

224. მართებს ლომინაი ევრემიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

225. მართებს ლომინასა ევრემიას გოჭკუმური კარგ* საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს*.

226. მართებს თორმიხილაი ქეკურიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

227. მართებს ბაბახარასა ევრემიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

228. მართებს სობერდიას ევრემიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორკითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამრხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

---

* მეორდება 224-ე მუხლის ტექსტი.

229. მართებს მაჭაწუას ქალთარიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი, მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

230. მართებს შიშაგვირსა წარბიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა. რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

231. მართებს ხუხურიას წარბიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა. რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

232. მართებს ანგურსიას მეჯოგეს გოჭკომური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

233. მართებს ფხიჭუასა წარბიას გოჭკომური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

234. მართებს ხუტინიას წარბიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

235. მართებს გიორგის წარბიას ხუცესსა გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

236. მართებს ქომიყორდოს ქალთარიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

237. მართებს ბაბაშურასა ქალთარიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

238. მართებს უწყუნარასა ქალთარიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

239. მართებს თოლიკაას ქალთარიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

240. მართებს დოსკუდია ქალთარიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

241. მართებს დოხვადიას ქალთარიას გოჭკუმური

კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

242. მართებს ირდუს მარტვილაიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

243. მართებს ისაგირეს კვაჭალიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

244. მართებს ბაჭარიას მარტვილაიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

245. მართებს გურგიხილასა წარბიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

246. მართებს თოსკვაძიას წარბიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

247. მართებს სოხერდიას ქაფთარიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

248. მართებს მთინაყორდიას ეფრემიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

249. მართებს ბატკუასი ქორიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

250. მართებს ყგეკოჩასა ქორიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

251. მართებს ხუხურიკასა ქორიას კარგი საჭმელი გოჭკუმტური მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

252. მართებს მახარებელსა ქორიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

253. მართებს ოქროპირსა ქორიას გოჭკუმტური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

254. მართებს დოხვადიას ქორიას გოჭკოშური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

255. მართებს მიჭაჭვიას ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

256. მართებს მიხიელიას ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

257. მართებს სამიელის ქორიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

258. მართებს ელიასა აჭარელსა კაცსა გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

259. მართებს თოლიოქროს კოჩს მეტიას 1 საკლავი 1 ქათამი, 5 ფოხალი ღვინო, 5 ეზოური ჩხვერი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

260. მართებს მიხიელიას გომიელიას გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

261. თომავი მიქაი და მისმან ძმანებმ[ა]ნ საჭმელსა გვაჭმევდეს, რაროგადცა თ[ა]ვი ესძველებოდეს, როდისცა მოუნდებოდეს.

262. პირნთ[ა]ლი შანგუელია და მისმ[ა]ნ ძმ[ა]ნებმ[ა]ნ საჭმელსა გვაჭმევდეს, როდისცა მოუნდებოდეს, რაროგადცა თავი ეს[ა]ხელებოდეს.

263. შანგლაია ართაველია და ახუმარმან საჭმელი გვაჭამოს.

264. შანგლაია გიორგიზ მიხილა საჭმელსა გუაჭმევდეს.

265. შანგუელია ქიაჩარიამან და ასპანაი საჭმელსა გვაჭმევდეს, რაროგადცა თავი ესახელებოდეს, როდისცა მოუნდებოდეს.

266. ქორია საბაკე საჭმელსა გვაჭმევდეს, რაროგადცა თავი ესახელებოდეს, როდისცა მოუნდებოდეს.

267. ქორია საგულისაი საჭმელსა გაჭმევდეს, რაჟრ გადცა თავი ესახელებოდეს, როდისაცა მოუხდებოდეს.

268. ქორია ქამაბი საჭმელსა გაჭმევდეს, რომდროსაცაა. მოუხდებოდეს, რარიგადცა თავი ესახელებოდეს.

269. ქორია ლაბუ და ნისი ძმა აფრასუბუ საჭმელსა გაჭმევდეს.

270. ქორია წიწია ქოჩი და მისი ძმანები საჭმელსა გაჭმევდეს, რაროგადცა თავი ესახელებოდეს, როდისაცა გეინდოდეს[1].

ქ. მართებს ჩოხათის მიმდგამსა კაცსა:

271. მართებს ხოთოჯიას ქოდარიას 1 ღორი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 7 ფოხალი ღვინო, 7 ლიჯი ღომი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს და სატრაპეზო 1 მთელი თევზი, 1 ატარი პური.

272. მართებს მახარებელსა ქორიას 1 ღორი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჯი ღომი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

273. მართებს ქაჭალიას ქორიას 1 ღორი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური[2], 4 ფოხალი ღვინო, 4 ლიჯი ღომი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

274. მართებს გუგულიას ქორიას 1 ღორი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური[2], 4 ფოხალი ღვინო, 4 ლიჯი ღომი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

275. მართებს ზუზულიას ადიამელაას 1 ღორი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 5 ლიჯი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუხდებოდეს.

276. მართებს კახაბერი ხვანიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჯი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზი-

---

[1] +რაროგადცა თავი ესახელებოდეს. [2] მისი მარილი, 1 პური] 1 პური, მარილი.

თა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

277. მართებს ბაბამურსა ხვიჩიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 6 ფოხალი ღვინო, 6 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

278. მართებს კოჭულესა ფარცხელაის 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ატარი ღომი ნაალაქით და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

279. მართებს იშარდიას ქორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 4 ფოხალი ღვინო, 4 ლიტრი ღომი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

280. მართებს თოლიოქრო ჩაალბუდიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ატარი ღომი ნაალაქით და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

281. მართებს ხუხუასა კარდიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, 3 ფოხალი ღვინო, 3 ატარი ღომი ნაალაქით და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

282. მართებს იშამართასა ქორიას 1 კარგი ზუთხი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

283. მართებს, ჯეგეშორდილსა კაცი რომე მიეცეთ. ბეგარა ჯეგეშორდილსა და სხვა გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

284. მართებს ერჩქინდიას ჭუჭულიას, ქორიას ეულის ადგილის კაცი რომე სახლობს, 1 საკლავი, 1 ქათამი, 3 ლიტრი ღომი, 3 ფოხალი ღვინო, 1 პური.

285. მართებს შიშიგაბუს მეფორიას უფროს-უნცროსი საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 10 ფოხალი ღვინო, 10 ნაგუშეო ატარი ღომი და 10 ყურტი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

286. მართებს ხუხუტიას მეფორიას უფროს-უნცროსი საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 10 ფოხალი ღვინო, 10 ნაგუშეო ატარი ღომი და ალაყურტი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

287. მართებს ივანეს მეფორიას უფროს-უნცროსი საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 8 ფოხალი ღვინო და 8 ნაგუშეო ატარი ღომი, ალაყურტი[1] და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

288. მართებს სიყმასა წარბიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 8 ფოხალი ღვინო, 8 ნაგუშეო ატარი ღომი და ალაყურტი და გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

289. მართებს ჭუჭელიას ჩიტინაას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 10 ფოხალი ღვინო, 10 ნაგუშეო ატარი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

290. მართებს კოჩიდესა კაბარჭიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 5 ნაგუშეო ატარი ღომი და გუჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

291. მართებს მამიას მამიასშვილსა კოტიას გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისის ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

292. მართებს მახითლასა მეფორიას 1 საკლავი, 1 ქა-

---

[1] ალაყურტი.

თამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 5 ატარი ღომი და გოჭეშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

293. მართებს ერჩქიდიას მეფორიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 5 ატარი ღომი და ალაყერტი და გოჭეშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

294. მართებს თლითქრო თითოზიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 5 ფოხალი ღვინო, 5 ატარი ღომი და გოჭეშური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

295. მართებს ხეთს სძსახლის კაცსა ვესტური საყანო.

296. მართებს წარბიას 60 კენჭი[1] ყველი, 3 ლიჭი ღომი, 2 ფოხალი ღვინო.

297. მართებს სერგიას ხუხულიასა 30 კენჭი[1] ყველი, 1 და 1/2 ლიჭი ღომი, 1 ფოხალი ღვინო.

298. მართებს ბებელიას სერგიას 30 კენჭი ყველი, 1 ფოხალი ღვინო, 1 და 1/2 ლიჭი ღომი.

299. მართებს მეუნჩაბეს გაგაბერიას 60 კენჭი ყველი, 2 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჭი ღომი.

300. მართებს ამარხალას ქორიას 30 კენჭი ყველი, 1 ფოხალი ღვინო, 2 ლიჭი ღომი.

301. მართებს მიხილიას ქორიას 60 კენჭი ყველი, 2 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჭი ღომი.

302. მართებს ამჟნას ქორიას 10 კენჭი ყველი, 1 ფოხალი ღვინო, ლიჭის ნახევარი ღომი.

303. მართებს სოღომორთასა ქორიას 10 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, ლიჭის ნახევარი ღომი.

304. მართებს მახუტიას ქორიას 10 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, ლიჭის ნახევარი ღომი.

305. მართებს მაკეთიას ქორიას 5 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, ლიჭის ნახევარი ღომი.

306. მართებს მასხელიას ქორიას 10 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, ლიჭის ნახევარი ღომი.

---

[1] კენჭი.

307. მართებს ამარცალის ქორიას 5 კენჭი ყველ[ი] 1 კოკა ღვინო, ლიჭის ნახევარი ღომი.

308. მართებს სამამფლსა ქორიას 30 კენჭი ყველი, 1 ფოხალი ღვინო, ერთი და ნახევარი ლიჭი ღომი.

309. მართებს ნაცვალსა ქორიას 30 კენჭი ყველი, 1 ფოხალი ღვინო, 1 ლიჭი და ნახევარი ღომი.

310. მართებს პიპიბიას გეგებერიას 10 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, ერთის ლიჭის ნახევარი ღომი.

311. მართებს თიმაზსა გეგებერიას 10 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, ერთის ლიჭის ნახევარი ღომი.

312. მართებს უწყუნარსა გეგებერიას 30 კენჭი ყველი, 1 ფოხალი ღვინო, 1 ლიჭი ღომი.

313. მართებს მარტიბიას გეგებერიას 10 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, 1 ლიჭი ღომი.

314. მართებს ნანარტიას გეგებერიას 10 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, 1 ლიჭის ნახევარი ღომი.

315. მართებს სამართალსა გეგებერიას 60 კენჭი ყველი, 2 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჭი ღომი.

316. მართებს გაჭირდიას გეგებერიას 10 კენჭი ყველი, 1 კოკა ღვინო, 1 ლიჭის 1/2 ღომი.

317. მართებს მახოხიას გეგებერიას 20 კენჭი ყველი, 1 ფოხალი ღვინო, 1 ლიჭი ღომი.

318. მართებს ხუხელიასა სერგიას 20 კენჭი ყველი, 2 ფოხალი ღვინო, 3 ლიჭი ღომი.

319. მართებს ქვაჩარიას ბუკიას 30 კენჭი ყველი, 3 კოკა ღვინო, 3 ლიჭი ღომი.

320. მართებს ხუხულიასა ლატარიას 30 კენჭი ყველი, 6 კოკა ღვინო, 3 ლიჭი ღომი.

321. მართებს ქვაჩელესა ბუკიას 20 კენჭი ყველი, 2 კოკა ღვინო, 1 ლიჭი ღომი.

322. მართებს მ[ა]მაკორდასა ბუკიას 40 კენჭი ყველი, 6 კოკა ღვინო, 6 ჯამი ღომი.

323. მართებს სკვამიბის ბუკიას 40 კენჭი ყველი, 6 კოკა ღვინო, 6 ჯამი ღომი.

324. მართებს კუკურიას ხაზარიას 10 კენჭი ყველი, 2 კოკა ღვინო, 2 ლიჭი ღომი.

325. მართებს მიხილიას ხაზარიას 10 კენჭი ყველი, 2 კოკა ღვინო, 2 ლიჭი ღომი.

326. მართებს კუტუს ხაზარიას 20 კუნჭი ყველი, კოკა ღვინო, 3 ლიტი ღომი.

327. მართებს მამისახარ ხაზარიას 20 კუნჭი ყველი, 4 კოკა ღვინო, 3 ლიტი ღომი.

328. მართებს პაპიასი კუტალიას 30 კუნჭი ყველი, 3 კოკა ღვინო, 3 ლიტი ღომი.

329. მართებს მ[ა]მაკუკუ კუტალიას 30 კუნჭი ყველი, 3 კოკა ღვინო, 3 ლიტი ღომი.

330. მართებს ლომინიას წყაროსას 10 კუნჭი ყველი, 3 კოკა ღვინო, 3 ლიტი ღომი.

ამისი ჯემალი: რვეას ორმოცდა ათი კუნჭი ყველი, 90 ლიტი ღომი, 69 ფიხალი კოკა* ღვინო.

წყალობითა და შეწევნითა ღმრთისა, საშინელისა და უხილავისა ცაიშისა ღმრთის-მშობელისათა, ძვ[ე]ლთაგან შეწირული ადგილები და მამული მისის საზღვრებითა:

როდესაც საშინელელისა ძურისაგან ცათა მოხაძავი ცაიშას ეკლესია დაიტკა, მაშინ ყოველივე ეკლესიის სამკაული და დიდება, ხატები თუ ჯუარი, დავთრები და შრავალი რამ ეკლესიის საშსახურებელი ძირს მოეშწყუდა და წარჯდა. არათუ მარტო ეკლესია დაიტკა საშინელის ძურისაგნ, არამედ გარე შენობაც, სამრეკლოკა და გალავანიც, მახლობელ[ა]დ მცირე ეკლესიებიც ცაიშის სოფლისა.

პრძ[ა]ნებითა და შეწევნითა დიდისა ჯელმწიფისა დადიანის ლეონისათა მე, ჩრდილოეთისა და აფხაზეთისა კათოლიკოზ ცაიშელ-ჯუმათელ-ბონელ-ძან გურიელის გიორგის ძემან მალაქიამ ალვაშენე ცაიშის ეკლესია, რაოდენ შესაძლო იყო: შეამკვე ხატითა, ჯვარითა, სხვითა სამკაულითა.

მას ქამსა დავწერინე გუჯარი ესე მისივე ჯელმწიფის დადიანისა ლეონისა პრძანებითა ცაიშის ეკლესიისა და გარემო სოფლებისა საზღვრები, ვინადგან დავთრები განრყუნილ იყო.

ზურგდიდისაკენ ანარიას ღელეს აქეთ, მდინარის ჩასართავამდის დარჩელისა და ჩოხათის სოფლისა ჭალას სოფელს სათუმოს გზას დაბლა ხეთისაკენ, ბარცხილას ღელეს აქეთ ცაიშის ეკლესიისაა, და იქეთ საერთო სა-

---

* „კოკა" ჩამატებულია.

ცაიშლის კაცისა; და ქო[რ]თ[ო]ბის საყმისი მთიან-ბარიანთ ერთის სოფლისა სათესმოს გზას აქეთ ეწრიან-საყანიანთ ცაიშლი სოფლების გარდასახადი ამ საერთოსგასაცემ ჯარიდ სცანით;

ამრევე საეთალიკოზო ჯგალისა და მისი ადგილ მამულის საზღურისა და გარდასახადისა.

ჯ. მართებს ჯგალის სასახლის მიმდგომსა კაცსა:

331. მართებს გ[ი]რგის ფათხავას გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დ[ღ]ესა მოუნდებოდეს.

332. მართებს ივანებასა ფათხავას გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

333. მართებს ხვიხილიასა გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

334. მართებს მიქაის ფათხაას გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

335. მართებს თსავთარი ფათხავას გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

336. მართებს ბანუასა ფათხაას გოჭკომური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

337. მართებს თომიხილასა ფათხაას გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

338. მართებს ლომინიას ფათხაას გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

339. მართებს სკვანილასა ფათხაას გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

340. მართებს დედისმამას ფათხაას გოჭკუმური კარგი საქმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

341. მართებს აწ ამათს გლეხაყოფასა ფათხაებსა წელიწადსა ორ-ორსა კეთილს კაცსა ორ-ორი წონა სანთელი[1]. ეკლესიასა და ესენი ქორაებისკოპოსნი არიან, სოფელი მოკრიბონ[2] და ცა წელიწადი გამოვიდეს, თითოს წელიწადსა სამასი წყრთა ტილოსა ცაიშელსა მოართმევდეს; და აწ ეს ტილოსაგან ორასსა წყრთასა ტილოსა ცაიშელი მისთვის დაიჭირევდეს და ასსა წყრთასა ტილოსა ქორთოძესა მიაბარებდენ.

342. მართებს ახალვაქსა ბულავეს 1 საკლავი, 1 ქათამი, 1 პური, 6 ჯამი ღომი, 12 კოკა ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

343. მართებს თოსკვამიას გიგიას 2 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 12 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი; და კიდევ მართებს 6 კოკა ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

344. მართებს ბაჭელიასა 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 6 ჯამი ღომი, 12 კოკა ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

345. მართებს შუთიმიდგასა ბულიას 1 საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 6 ჯამი ღომი, 12 კოკა ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

346. მართებს წიწალიასა უმცროს-უფროსი საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 12 ჯამი ღომი, 12 კოკა ღვინო და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

347. მართებს გ¯ნარეჯიას ბოინას უფროს-უმცროსი საკლავი, 1 ქათამი, მისი მარილი, 1 პური, 32 კოკა ღვინო, 12 ჯამი ღომი და გოჭკუმური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

348. მართებს შუთიმიდგას გელუქანიას გოჭკუ-

---

[1] + მართებს. [2] ჴოლოთევმდეს.

პური კარგი საჭმელი მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

349. მართებს ქვაბილიას ფართხაგას საჭმელი მესაღობესა.

ჭ. მართებს ჯორიელის სახახლის მიმდგომსა კაცებსა:

350. მართებს დოხვადი წარბიას ზროზიაური კარგი საჭმელი, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

351. მართებს ძომათიას ნერსეანიას გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

352. მართებს ისრევე ძომათიას შვილსა გოჭკომური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

353. მართებს ისრევე სერგიას გოჭკუმური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

354. მართებს ვართაგაგას გოჭკომური მისითა ღომითა, ღვინითა, ხორცითა, თევზითა, ყველითა, კვერცხითა, სამარხოთა, რაცა იმ დღესა მოუნდებოდეს.

მართებს წყარიგზურის სახახლის მიმდგომსა კაცებს

მართებს წყარისგზურის კაცებსა ბეგარა.

355. ბადიას მართებს 20 ლიტი ღომი, 12 საწყავი ღვინო, 2 საკლავი, 2 ქათამი, მისი პური, თევზი, ყველი, კვერცხი; მეორეს წელიწადშიდა ომაისურში და თითო სამოგვე.

356. მართებს ადანაიას 7 ქილა ღომი, 9 ფოხალი ღვინო, 2 საკლავი, 2 ქათამი, მისი პური, თევზი, ყველი და კვერცხი.

357. მართებს გელთზიას 28 ლიტი ღომი, 11 საწყაო ღვინო, 3 საკლავი, 3 ქათამი, მისი პური, თევზი, ყველი და კვერცხი.

358. მართებს მელიას 19 ლიტი ღომი, 14 საწყისავი ღვინო, 2 საკლავი, 2 ქათამი, მისი პური, თევზი, ყველი და კვერცხი და მეორეს წელიწადსა ომაისურში და თითო სამოგვე.

359. მართებს ლიპარისასა 19 ლიტი ღომი, 11 საწყისავი ღვინო, 2 საკლავი, 2 ქათამი, მისი პური, თევზი, ყველი და კვერცხი.

360. მარილებს თურქიას 15 ლიჯი ღომი, 6 ფოხალი ღვინო, 2 საქლავი, 2 ქათამი, მისი პური, თევზი, ყველი და კვერცხი.

ქ. არის წყარიგზერის კაცების ჯუმალი: 13 საქლავი, 13 ქათამი, 70 საწყავი ღვინო, 41 სამადგანი ღომი.

არის ხევთის სასახლის მიმდგამის კაცების ბეგრის ჯუმალი: 4 ზრობა, 144 საქლავი, 44 ქათამი, 32 პური, 266 ლიჯები ღომი, 420 ფოხალი ღვინო.

არის ცაიშის სასახლის მიმდგამის კაცების ბეგრის ჯუმალი: 6 ზრობა, 290 საქლავი, 76 ქათამი, 70 პური, 5 მრთელი თევზი, 511 ლიჯი ღომი, 792 ფოხალი ღვინო.

არის დარჩელის მიმდგამ[ი]ს კაცების ბეგრის ჯუმალი: ათმან აზნაურიშვილმა[ს]ნ ზროხიანი კარგი საჭმელი თავის-თავი გვაჭამოს, რარიგადაც თავი ეპახელებოდეს; და ამას გარეთ 1 ზრობა და 237 საქლავი, 37 ქათამი, 31 პური, 3 მკერდი თევზი, 723 ფოხალი ღვინო, 600 ლიჯები ღომი.

არის ჩოხათის სასახლის მიმდგამის კაცების ბეგრის ჯუმალი: 38 საქლავი, 12 ქათამი, 11 პური, 3 მრთელი თევზი, ას და ცამეტი ფოხალი ღვინო, ას და ათი ლიჯი ღომი.

არის ჭალაის სასახლის მიმდგამის კაცების ბეგრის ჯუმალის: 32 საქლავი, 9 ქათამი, 9 პური, 120 ფოხალი ღვინო, ას და ათი ლიჯი ღომი.

არის ჯგალის სასახლის მიმდგამის კაცების ბეგრის ჯუმალი: 45 საქლავი, 6 ქათამი, 6 პური, 140 ლიჯი ღომი, 178 ფოხალი ღვინო, 4 წონა სანთელი და 300 ადლი ტილო.

არის ჯორიელის სასახლის მიმდგამის კაცების ბეგრის ჯუმალი: 1 ზრობა და 5 საქლავი, 6 ქათამი, 20 ლიჯი ღომი, 15 საწყავი ღვინო; და მერმე რაცა საცაიშლო ნაე[ი] ზღვაზედა სათევზოდ დაეიდოდეს, თითოს მრთელს ნედლს ზეთხსა ცაიშლის ოფსინატერსა მიაბარებდეს.

[საცაიშლო გამოსავლის დავთრის მინაწერები]*

1. ჯი შენ ცათა უმაღლესო ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობელო მე მონამან და მსახურმან თქვენმან ჩრდილო აფხაზთა კათოლიკოსმან გრიგოლ შემოგწირე საჭილაოს რუშა

---

[1] ჯუმალის.

* მინაწერები ჩართულია დავთრის ცარიელ გვერდებზე და ველებზე.

საყდარი თვისა თორმეტი კომლი კაცით, თავის წყლით, მეწისტყით, მამულით და ყოველის მისის ქონებით[1]; რომელიც ამის საკ-
ღვარი არის: ზეით საცილორო შარას აქეთ ცხენის წაყვანამდე. რომ შაბათის ღამე [შ]ეერთვის, რუშას გამოლმა, რომელზედაც საცილორო გზა მიაჭრის, იმას აქეთ რუშას გალმა ჩქორწის ბოლოს აქით გ[ლეკარს ჩქორწის ბოლოდამ ჭალა დაბლა გორამდი ცხენის წყალი რიონს რომ შეერთვის, ორპირს ზეით სახობიანათ, ეს ეკლესია თავისი ყმითა და მამულით. ბატონმა მეფე ალექსანდრემ თავისი მეუღლის მარიამ დედოფლის ნიშნათ მიბოძა: მოერავი ჯიჯუის შვილი, გლეხი გენავა, მეორე ქ[ცი-ბავა დოროჩავა, მოქვის შვილი მებაუკე ახატა არის, მიქაციავა გვაცალიანი, ქაქ[ლია ბაჯალია, ძღიკი თედორაია მახოია, მიგვიხეს მჯლი ბევებუ, ჯენტი ხუხუტია და სხვები აქ მოსახლენი.

შეიწირე სახოთ ჩემო ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობელო სხვათა წ-წირულთა ჩემთა თანა მცირე ეკე ძღვენი ჩემ მიერ მორთმეული.

უკუეთუ შეწირულისა ამის გამოწირვა იკადროს, დაეც სამინელი რისხვა ძისა შენისა და ხეცა მეოხ ეკმნები ჟამსა საკვდილისსა; და იყოს კაცი იგი წყეულ, ორულ და შეჩვენებულ ყოველით სახლეულით თვისითურთ მწყემსთ-მთა[ვ]რობისაგან ჩემისა და ყოველთა შემდგომთა ჩემთა კათოლიკოზთაგან და ყოველთა წმიდათა დღითი დღე მოხსენებ[უ]ლთაგან ამინ, ამინ.

2. შეგვიწირავს ჯომალდის ბაჟი ჩუენ, დადიანს ლევნს ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობლისათჳს თითო ჯომალდისთჳს 1 თავთა, 10 ღვინი, 10 მეწი, 10 მახარობელი მარილი, 10 მთელი თევზი, 1 ჩექმა, 1 მშჯლდი, 1 თიკთის თეთრი ქუნთი, 1 ხალიჩაჲ, 1 წონა მატყლი, 1 წონა სპილენძი, 1 წონა რკინა; ასრე იყო მებაჟედ ყოფილა ებლიაბა გათელია, ანდრახია, დეკანოზია; ანდრახიას სეული ქორთოძეს მიბედა. დეკანოზიასეული პაპუნიას ანჯაფარიძეს ქონდა. მერმე კათალიკოზს მივაკრთამეთ და ბიჭვინტის ღმრთის-მშობელს შევსწირეთ. თითო კათალიკოზის კაცი ერიოს და რაც სხვას მებაჟეს ერგოს. ის კათალიკოზის კაცსაც ერგებოდეს. ეს ასრე გაგვთავებია.

ვინცა რამანცა ძეშან კაცისამან ეს ჩუენგან შეწირული ხატს მოუშალოს, ჩუენისამც კანონსამც ქუეშე იქნების აწ უკუნისამდე. ამინ.

---

[1] ქონებელი.

3. ქ. ჩუენ ოფხაზეთისა კათალიკოზმან ლორთქიფან-ძემან პატრონმან გრიგოლ ფ[ა]ცილამელიას შვილმან ალექსანდრემან, მის ძმამ გიორგის და მის სიძეს ჩემს გაზრდილს კალანდაძეს იესეს ბეგარა რაც ემართა, გარდუწერე ყველა და ერთი შამახური სანთელი დაეადგეთ. ყოველს წელიწადს ბიჭვნტისა ღმრთის-მშობელს მოართმევდეს.

ამისთჳს უყავი ეს წყალობა: სიბერის დღის დიდი უძლურება შემემთხვა და დიდად მემსახურებოდა იესე მკერვალი კალანდაძე. ჩუენმა შემდგომმა კათალიკოზმანც აგრე დაუმტკიცეთ.

ვინც ეს ჩუენგან გარიგებული საქმე მოშალოს, ჩუენისა და ჩუენი შემდგომი კათალიკოზის წყევისა და შეჩვენების ქუეშემც იქნება, ამინ.

4. არის პატონის ლევან დადიანისგან ღალიძგა სასახლე და ზემოთ რიონის პირი წყალიძგა[1] ბიჭვნტისა ღმრთის-მშობლისა შეწირული საკათალიკოზო, ასრე არის რომე:

ყოველსა წელიწადსა ყოველდ წმიდისა მიცვალების მარიობას დღესა ღალიძგას სასახლეშიდ მოიტანდენ საალაბოსა: გლახაკსა, მშიერსა, ვინც მოეყდენ, აქმოვდენ. ორმან მღრდელმან და ერთმან მთავარმან სასახლის ღალიძგის ეკლესიაში ყმი სწიროს.

საწირავი და ანუ ალაბები გასაცემელი მარილი და ანუ საალაბო ვის მართებს, ყველა სიგელშიდან დამიწერია, ისრე იქმოდენ.

პატონისა კათალიკოზისა სასახლის მოხელე და ზედამდეგი და გამბრიგე კაცები ასრე გაარიგებდეს, როგორათაც გამიჩენია.

კიდევე როგორათაც ღალიძგას, ასრე რიონის პირს წყალიძგას. კათალიკოზის სასახლები გამიჩენია: თევზითა ალაბი სიგელშიდ დამიწერია. ქრისტესშობის შარხეშიდ, იოანეს[2] შობის დღესა კათალიკოზის სასახლეში ალაბსა იქმოდენ პატონისათჳს. კათალიკოზის მაგიერი კაცი გაარიგებდეს, როგორათაც გაგეცნობოს ისრე. მარილი გასაცემელი ანუ საწირავი ან საალაბო ვის მართებს, ყველას ისრე იქმოდეთ. ზეთსა მღდელსა და ერთსა მთავარსა იოანეს[3] შობის დღესა ქამსა სწირეენდენ. საწირავი ზეცებსა თითოს ქილას მარილსა მისცემდენ.

პატონი კათალიკოზი ყოველს წელიწადსა ყოველდ წმიდის მიცვალების დღესა მარიობასა და მეორედ ქრისტეშობის თვესა მარხვასა იოანეს შობის[4] დღესა. პატონმან კათალიკოზმან და მისმან

---

[1] წყლისგა. [2] იოანს. [3] იოანს. [4] იოანეს შობის] იოანშბას.

კრებულმან ქამი უნდა სწირონს ამ ორსა დღესა, სადაცა იყოს, ჩუენს სელის სახსრად და საოხად.

ამას გარეთ მართებს სადალიძოს კაცებსა სააღაპოს ჩამობძანებაჲ კათალიკოზთ: შეიდსა მოსახლესა თითო საკლავი, იმისი ღომი და ღუნო ბეგრად მოართვას ბატონს კათალიკოზსა; ექუსს მოსახლეს კაცსა ზროხით აღაპი მართებს და იმისთჳს სხვა ბეგარა არ მართებს.

და რამდენჯერ[1] კათალიკოზი სასახლეში მოვიდეს და დაადგეს ძღუენსა მოართმიდენ: თევზსა, ყუელსა, კუერცხსა და სხვასა საჭირონოსა, როგორიც იმ კაცებს შეეძლოს.

კადეგე წყალიძეს[2] სასახლე და 12 კომლი კაცი, ორი მოსახლე ფოთური და ერთი მოსახლე ჭალადიდური, ამთგან ათსა მოსახლესა, რომელიცონდა იყოს, გოჭკომური თითო საკლავის მაგიერად ოთხზი მართებს საადაპო. სხვა ბეგარა საკლავი და მისი ღომი და ღუნო კათალიკოზისა არის.

5. ქ. წყლობითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისა ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობლისათა ჩუენ, მონამან და ძოსავმან ღმრთისამან, აფხაზეთისა დედაქალაქისა კათოლიკე სამოციქულო ეკლესიისა ბიჭვინტისა საჭეთმპყრობელმან კათალიკოზმან ქვარიანმან ზაქარია მას ჟამსა, ოდეს დაჯდა დადიანად იმაე დადიანის სახლის კაცი ლიპარტიანი გამეყ, მეფეთ-მეფისა ალექსანდრეს მოდგომითა გაბატონდა.

და ამისთჳსშიგან მრავალი საკანონო საქმე გამოერია; და ჩუენ დაველაპარაკენით დადიანს ვამეყს და გურიელისა ასულსა დედოფალსა ელენეს; და დიდის ხვეწნითა საკანონოდ დავადებინეთ და შეეწირვინეთ ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობელისათჳს: სენაკს საყდარი მაცხოვრისა, ორის მისის სასახლითა, ღეჯის ტყითა და ოღუაწკოთა, მისის შეწირულის მამულითა და რაც მის გვიჯარსა და დავთარში ეწეროს ყოველს ფერითა [შდრ. ხად. №№ 125, 126].

ამრავენ სჳმონ გურიელი გაბატონა მეფეთ-მეფემან და გურიელს შეილი ბერი დიმიტრი აშვილა და გაპარსეს; და სადამდის აკეთი საკანონოდ არ დავადებინეთ, მანამდის ჩუენ შენდობა არ მიეცით და არც ნება დაჵრთეთ. და აკეთს საყდარი მისის სასახლებითა და ყოვლის ფერითა გურიელს სჳმონს და დიმიტრის შეეწირვინეთ [შდრ. ხად. №№ 125, 127].

აწ ესე ორი პატიოსანი საყდრები მე ჩემს დროში გამირიგებია და შემიწირევინებია მათის მამულებითა და მათის გმოსავლითა ყოვ-

---

[1] რამდენჯერ. [2] წყლისგან.

ლისფერითა და სასახლებითა, დადიანს სვანეთის შესაწირავი წყევა-კრულობით სიგელები დავადებინეთ; და აგრეთვე გურიელს ვახტანგს წყევა-კრულობით შესაწირავი საფიცარი სიგელები დავაღებინეთ, რომ ეს ორი საყდარი ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობელს არაოდეს არ მოეშალოს.

ანუ ვინცა და რამანცა კაცმან ადამის ნათესავმან: ანუ დადიანმან, ანუ გურიელმან, ანუ კათალიკოზმან, ანუ სხვამან ეპისკოპოსმან, ანუ თავადმან, ანუ აზნაურისშვილმან ანუ კაცმან[1] და ანუ დედაკაცმან ამისად ქცევად და შლად ჭკუას, ანუ სალამარაკოდ შეა შემოვიდეს, მასამც რისხვას თავით დაესხამოთ ცისა და ქუეყნისა შემოქმედი ღმერთი მამა, ძე და სული წმიდა ყოველი ღმრთისანი: ნურათამცა ნუ ივს[ნ]ებს სული მისი, ნუცა წირვითა, ნუცა ლოცვითა, ნუცა გლახაკთა მიცემითა, ნუცა იწყლ[ულალე]ბს წასვლითა.

ვინცა ეს ორი საყდარი ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობელს გამოსწიროს და მოშალოს, წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ იყოს შვიდთა კრებთაგან, ათორმეტთა მოციქულთაგან, ოთხთა პატრიაქთაგან, ჩვე, კათალიკოზისა ზაქარიასგან და ჩემთა სამწყსოთა მრთლმადიდებელთა ეპისკოპოსთაგან და ყოველთა მართლმადიდებელთა კაცთაგან.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს და წმიდამან ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობელმან. და მშვლელნი ღმერთმან მოშალოს და წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ იყოს ამიერითგან და უკუნითი უკუნისამდე.

92[1]. [ნუსხა ჯგალის ციხის საკათალიკოსო გამოსასვალისა]

[1616—1621 წწ.]

ქ. წყალობითა და შეწევნითა ღმრთისათა და შვიდ ცათა უმაღლესისა ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობლისათა. არის საქონაც[ე]ძეო დადიანის ბატონის ლევანის წყლობა მამული თავს ჯგალის ციხე, სასახლე; არის ჯგალის ციხის გამოსავალი.

მართებს ჯგალის ციხის შემავლს კაცებსა ბევარი:

1*. მართებს საკლიას უმცროს-უმცროსი საკლავი, ქათამი, 11 საწყავი ღვინო, 11 ჯამი ღომი, 1 ჯამი პური, გოჭკომური რარაგადაც თავი ესახელებოდეს.

---

[1] ეკმნა.

* ტექსტი შეხლებად დაყოფილი არ არის.

2. ფაცხლიას საველიოს ისრევე სძესს[1].
3. ულვინია ოდიშარიას მართებს 1 საჭმელი.
4. თაიმაზას ფერთეხიას მართებს ზროხიანი საჭმელ[ად].
5. ჯგერგეკის ფერთეხიას ისრევე მართებს.
6. ეჩაკოჩის შონიას მართებს უმცროსი საკლავი, ქათამი, 11 ფოხალი ღვინო, 11 ჯამი ღომი, 1 ჯამი პური და გოჭკომური.
7. თოლიას ბუღავას ისრევე იმას მართებს.
8. წყორიას ბუღავას ისრევე იმას მართებს.
9. ჯიმადის ბუღავას ისრევე იმას მართებს.
10. ხუხულიას შონიას ისრევე იმას მართებს.
11. ხუხულიას მსუბუქიას ისრევე იმას მართებს.
12. ხუხუას მსუბუქის ისრევე იმას მართებს.
13. გვანიშიას ტოტობინავას ისრევე იმას მართებს.
14. მაშულიას ხუბულიას ისრევე იმას მართებს.
15. გურმიხილიასა ბელჭანოას ისრევე მართებს.
16. პტონიბის მირაჭას ისრევე იმას.
17. ათს კვამლს ქაცსა სმელი ბეგარა მართებს.
18. ხუთს კუამლს ქაქსა ხატისას ტრაბეზი მართებს, თვითო საკლავი ბატონისა.

ქ. მართებს ჯგალის სასახლის მიმდგომი ქალებსა ბეგარა:

19. მართებს შამიბიას ბუმბულვასა უმფროს-უმცროსი საკლავი, ქათამი, 11 ჯამი ღომი, 1 ჯამი პური, რაროგადაც თავი ესახელებოდეს, იმისთანა გოჭკომური.
20. კიდევ სამს ამის გნაყოფსა ისრევე მართებს.
21. მახუტოლიას თოფურიას კიდევე ასრე მართებს.
22. ხვიჩელიავას ასმავიას კიდევე ასრე მართებს.
23. კოჩილოას მიდორიას ისრევე იმას მართებს.
24. გოშორთიას ასმავას ისრევე იმას მართებს.
25. მოირდიას გიგიდავას ისრევე იმას მართებს.
26. ქუტავას გვახავას ისრევე იმას მართებს.
27. მორდილიას ბუღავას ისრევე იმას მართებს.
28. კიდევე ამას გარეთ მართებს ამ ბეგრის $^1/_2$*.

---

[1] + მრავს.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ერთი სიტყვისათვის.

29. იმარცალიას* ისრევე მართებს.
30. ხვრიას საველიას ისრევე იმას მართებს.
31. უსკვამაბის გეგიდავას ისრევე იქას მართებს.
32. შუშანია გეგიდავის ისრევე იმას მართებს.
33. ამარცალიას ქუცერავასა ისრევე იმას მართებს.
34. უდვინობას კერშიდავას ისრევე იმას მართებს.
35. უდვიმას მჭითავას ისრევე იმას მართებს.
36. ხიხულიას ფურთუხიას მართებს 6 ფოხალი ღვინო, 6 ჯამი ღომი, გოჭკომური.
37. გურმიხილიას თუსმელიას მართებს 1 საჭმელი*.
38. სწლიას მამულის მართებს 1 საჭმელი**.

92². [ხონის საყდრის გამოსავლის ჯუმალი]

[1616—1621 წწ.]

არის წმიდის გიორგის ხონის გამოსავლის ჯუმალი რაც:

840 კოკა ღვინო, ორი ჭური სხვა; 501 კოდი ცეხველი ღომი; 98 საცლავი; 273 ქათამი; 25 ურემი ღომი; არის ყველისა და კვერცხისა და თევზისა საყველიერო და სამაცკობო თეთრის ჯუმალი 429; ორმოცდაორი ურემი თივა და შეშა; 25 კლდითი სამეჯინიბო ან ურიში ან მჭადი***.

ღმერთო შე ამისი დამწერი ბერი ბასილ.

92³. [კათალიკოს მალაქიას მოლაშქრე კაცთა ნუსხა]

[1616—1621 წწ.]

წყალობითა და შეწევნითა ღმრთისათა.

არის მოლაშქრე კაცები კათალიკოზის გურიელის შვილის მალაქიასი:

თავს ნავენახევს ბექან ლაღიძე და იოთამ, მათ-მათის მსახურებითა.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ერთი სიტყვისათვის.

** ამ ზედაზეთის საკათალიკოსო დავთრის ხელნაწერში ამის შემდეგ შეტანილი ყოფილა ხონის საყდრის გამოსავლის დავთარი, რომელსაც დართული ჰქონია ქვემოთმოტანილი ჯუმალი.

*** ხონის საყდრის გამოსავლის დავთრის დედანს (იხ. აქვე, გვ. 368) ჯუმალი დართული არა აქვს.

არის ბარჩაგვატიძე ოთარი მისის მსახურითა, სამი სხვა მსახური.

არის საგენათლოშიან 5 მსახური.

არის ქუთათის[ს] აზნაურისშვილი ბეჟან ლაღიძე და გოჩიაი.

არის ჯიმშტარას: მგალობელი ათანასე, 2 მსახური სხვა.

არის გეგუთს ლაზარე და მისი გნაყოფი ფარცანაყანეგს[1] 1 მსახური.

არის ხონს და ჯუთაბანს 6 მსახური.

არის წიდის გიორგის ხონის 30 მსახური.

არის ქანთხოჯს აზნაურისშვილი და მსახური 19.

არის საქუჩულორიოს 3 მსახური.

არის ნაგვაზაუს 4 მსახური.

არის ხიბულას აზნაურისშვილი და მსახური 30.

არის ჯგალის აზნაურისშვილი და მსახური 38.

არის საცაიშლო აზნაურისშვილები და მსახური 63.

არის დარჩელის აზნაურისშვილი და მსახური 85.

არის ჭალას მსახური 2.

არის ჩოხათს 5 მსახური.

არის ნაქანეულს აზნაურიშვილები და მსახური 35.

არის ხოირს მსახური 22.

არის მუხურს აზნაურისშვილი და მსახური 30.

არის საზაუეკლო 15 მსახური.

არის თილათს და ჭალას მს[ა]ხური 13.

არის ხეთას[2] მსახური 30.

არის წყაროგზას და სენაკს 4 მსახური.

არის ლაჩხუთს და ლესას აზნაურისშვილი და მსახური 30.

არის ჯუმათს და ბა[ი]ლეთს აზნაურისშვილი და მსახური 18.

არის ქობულეთს და ჩაქუს აზნაურისშვილი და მსახური 5.

არის ოცხანას აზნაურისშვილი და მსახური 9.

---

[1] ფარცანანაყანეგს. [2] ხუთას.

ღმერთო და შვიდ კათა ეპისკოპოსისა და ქრისტეშვილისა ღმრთის-მშობელო, და მთავარანგელოზო ჯუმათისაო, და შვიდ წილ ყრილო მხედარო დიდო გოდერძი ხონისაო, შეეწიეთ ორთაენი შინა სუფევათა ამა და უმეტეს სალოცნეთა ყოველისა ჩრდილოეთისა და აფხაზეთისა კათალიკოზი ცაიშელ-ჯუმათელისა ხონელი მთავარეპისკოპოზისა გურიელის გიორგის ძესა ბატონს მალაქი[ა]სა.

მისითა ბრძანებითა აღიწერა წესსა ესე მეფეთ-მეფობასა კოსტანტინეს ძისა ბატონის გიორგისასა და დადიანობასა მანუჩარის ძისა[2] ბატონის ლეონისასა და გურიელობასა გიორგის ძის ბატონის მამიასასა.

ქორთაიკონსა ტი, გათავდა თვესა ნო[ე]ნბერსა რვასა, დღესა ხუთშ[ა]ბათსა*.

93. [საკანონოს წიგნი იესე ერისთავისა იოანე კათალიკოზისადმი]

[1616 წ.]

ქ. ესე წიგნი მოგაწსენეთ ჩვენ ერისთავმა პატრონმა იესე, ერისთავმა ძმამა პატრონმა შანშე, პატრონმა შალვა ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

ეშმაკის საცდელით ჩვენი ბიძისშვილები დაგვეჭოცნეს და მოგვსენეთ საკანონოდ თქვენ სვეტსა ცხოველსა და კვართს საუფლოსა და [მირონ]სა ღმერთ-მყოფელსა და მათსა საჭვთმპყრობელსა ჭართლისა ქათალიკოზსა პატრონსა იოვანეს.

და მოგვსენეთ ქორდს კაცი [კუე]ლი ექვს[ი]: არჩვაძე შოში[ტა, ბე]რიკაშვილი ნინია, კევსური საგინა, მუჭაური გამიზარდ[ი] და ჩუბინაშვილი ფრიდო-

---

[1] ბატონის. [2] ძესა.

* მინაწერი და მისი თარიღი ეხება მთლიანად აფხაზეთის საკათალიკოსო გამოსვლის დაგეთარს, რომლის ხელნაწერში დაცული ყოფილა ზემოთ დაბეჭდილი საბუთების (№№ 91, 92, 92[1], 92[2], 92[3]) ტექსტები.

ნა და გ ი ც[ხ]ს შ ე ი ლ ი ს მამული. ესე ასრე გავთ[ა]ლოთ მათისა ხელ მართლიანისა [მ]ამულითა, რასაც მამულისა მ[ქო]ნებელნი იყუნენ წინაშე მათა და ან ბარს. ყოველითურთ უნაკლ[უ]ლოდ.

ვინცა და რამანც კაცმან ესე ჩუენგან შეწირული მამული გამოაჭოს საყდარსა, რისხვაჰც ღმ[ე]რთი და ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი ზეცისა და ქუეყანისანი, კორკიელნი და უჰორცონი, სვეტიცხოველი და კვართი საუფლო და მირონი ღმერთ–მყოფელი და [ჩ]ვენთამც კოდეგათათვინ გაი[კით]ხვის.

და დამამტკიცებელნი ღმერ[თმან] აკურთხნეს.

დაიწერა წიგნი [და სიგ]ელი ესე ქორონიკონსა ტდ.

ხელრთუა: იესე

94. [წყალობის წიგნი ძრიხტეფორე კათალიკოზისა მაღალაძეებისადმი]

[1624 წ. 17 აგვისტო]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქართლისა კათ ო ლ ი კ ო ზ მ ა პატრონმან ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე მ ესე უკუნისამდე ქამთა გასათაებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შაგიწყალეთ და გიბოძ[ე]თ თქუენ მ ა ღ ა ლ ა ძ ე თ ა ზ უ ც ი ა ს ა და ი ვ ა ნ ეს და ს ე ხ ნ ი ა ს ა და ზ ა [ა]ლს, შვილთა თქუენთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთავე, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

საჭელოს გ[ვ]იჭენით, ავდა და მოხსენება თქუენი შაგიწყალე და მოგიბოძებთ გ ო მ ნ ი სამოურავოდ. მ ი წ ო ბ ა ლ ი ძ ე ს ქონდა გომნი საჭელოდ, ისი სამუშაბოდ შაგიწერეთ; და გომნი სამყუდროდ სამოურავოდ გიბოძეთ.

[გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან კათოლიკე საყდრისა და ჩუენს სამსახურსა ჭეშ[მ]ე. არა მოგეშალოს და არა შაგეცვალოს, არა ჩუენგან და არა სხუათა კათოლიკოზთაგან.

ამისი დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს.

დაიწერა წიგნი და ბძანება ესე ქორონიკონსა ტიბ, თუესა აგვისთოსა იზ კალთა ფრიად ცოდვილისა მ ა თ ე ს ი თ ა.

ხელრთუა: კათალიკოზი
ბეჭედი

95. [ერთგულების წიგნი მალაქია კათალიკოზისა მოურავ გიორგისადმი]

[XVII ს. I მეოთხედი]

ქ. სახელითა არსებაჲ დაუბადებელისაჲ, დაუსაბამოჲ, დაუსრულებელისაჲ, მოუწოთმელისაჲ, განუზომელისაჲ, მიუთხრობელისაჲ ღმრთისა მამისაჲ, ძისაჲ და სულისაჲ წმიდისათა;

შეოხებითა ყოვლადჲ უბრწყინველისაჲ და უფროსად კურთხეულისაჲ დედოფლისაჲ ჩუენისაჲ ღმრთის-მშობელისაჲ მარადის ქალწულისაჲ მარიამისათა;

თაყუანებითა და მინდობითა, ძლიერებითა ცხოველის მყოფელისაჲ პატიოსნისაჲ ჯუარისათა, რომელსაჲ ზედა განაბყრნა ქრისტემან მეუფემან უხრწნელნი მკლავნი თჳისნი და სისხლითა სიცხოველითა მათ მიერ მეწამულ იქმნა;

თაყუანებითა და მინდობითა წმიდათა ზეცისაჲ ძალთაჲ მიქაჱლ და გაბრიელ და რაფაჱლისათა; თაყუანებითა და მინდობითა წმიდისა წინასწარმეტყუელისაჲ და წინამორბედისაჲ ნათლისმცემლისაჲ იოვანესითა და იოვანე ქალწულ მახარებელისათა;

თაყუანებითა და მინდობითა წმიდათა ათორთა მოციქულთა პეტრე რიტორისაჲ და სასუფეუელისაჲ ცათასა კლიტეთა მპყრობელისა და პაული პირისაჲ ქრისტესისაჲ;

თაყუანებითა და მინდობითა წმიდათა მღდელთ-მოძღუართა ბასილი, გრიგორი და ნიკოლაოზისათა;

თაყუანებითა და მინდობითა წმიდათა მოწამეთა გიორგი, თევდორე და დიმიტრისათა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა ზეცისა და ქუეყანისათა, ჰორეველთა და უჰორეოთა, —

ამა ყოველთა წმიდათა თაყუანებითა ესე უკუნისამდე ქამთა განათეუებელი ფიცი, პირი და წიგნი მოგებსენეთ ჩუენ, პატრონმან კათალიკოზმა მალაქიამ თქუენ, პატრონს მოურავს გიორგის და თქუენსა შუილსა ავთანდილს და შუილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა, კიდეცა პატრონიშეილს ქაიხოსროს და პატრონს ბარათასა და გიორგის და გერმანოს და ერთობილთ ვინც ვინ თქუენი ერდგულნი და თქუენთან მყოფნი აზნაურშუილნი არიან, დიდნი თუ მცირენი.

ესე საფიცარი მოგებსენეთ ასრე და ემა პირსა ზედა: ვიყუნეთ თქუენთჳნ კარგსა და კარგის მდომნი; არა გაუნოთ, არა გაზიანოთ

არა კაცთა, არას კაცის კაცითა; არა გიკრთეთ, არა გიტკუოთ, არ-
გიჩხუბოთ.

და თუ ჩვენს ალაგს მობძანდეთ, კოდეკ შეგხიბნოთ ტკბილ-
კაცსა საძალოთ და სქელკაცთ არ დაგანებოთ, რაც ძალგვედეს.
და თუ ჩვენის ალაგიდამე წაბძანება მოინდომოთ, ჩვენი ადგილი
უზიანოთ გაგარონინოთ.

ამისად გასათავებლად მოგვაცემია ღმერთი და ყოველნი წმი-
დანი ღმრთისანი, ჯორციელნი და უჯორცონი, ზეცისანი და ქვეყა-
ნისანი; და ჭელიცა ასრე ჩაჭრითოთ.

ფიცის გათავების მეტი სხვა გულში არა ავიაროთ რა. ✝✝

ჩელრთვა: კათოლიკოზი

96. [ერთგულების წიგნი აგალიშვილ მროველ დიმენტისა მოურავ გიორგისადმი]

[1625—1626 წწ.]

ქ. სახელითა არსებითა დაუბადებელის ღმრთისა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა;

მეოხებითა ყოველად უსრწნელისა და უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთის-მშობელისა მარიამისითა;

თავსმდებობითა და მინდობითა და შეამდგომლობითა წმიდათა ზეცისა ძალთა მიქაელ და გაბრიელისითა; ძლიერებითა ცხოველს მყოფელისა ჯვრისათა;

თავსმდებობითა და მინდობი[თა] და შეამდგომლობითა წმიდისა წინამსწარმეტყუველისა და წინამორბედისა ნათლისმცემელისა იოვანესითა და იოვანე ქალწულ მახარებელისათა და წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრესითა და პაველესითა;

თავდებობითა და მინდობითა წმიდათა მოწამეთა გიორგი, თევდორე დიმიტრი და ევსტათისითა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა ზეცისა და ქვეყანისათა, ჯორციელთა და უჯორცოთა;

თავდებობითა და მინდობითა ესე უკუნისამდე ქამთა გასათავებელი უთუო და უთუმცაო[1] პირი და ფიცი მოგაბსენე ჩვენ, ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ ჩ რ ო ვ ე ლ მ ა დ ო მ ე ნ ტ ი და ძმისწულმა ჩემ-[მ]ა ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ, პ ე ტ რ ე მ და ა ვ ა ლ მ ა თქვენ, მ ო უ რ ა ვ ს პ ა ტ რ ო ნ ს გ ი ო რ გ ი ს და შვილთა თქვენთა ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ს, ი ო რ ა მ ს და დ ა ვ ი თ ს ასრე და ამა პირსა ზედა:

ვიყუნეთ თქვენთვის დღეს და დღეის იქით კარგნი და [ვ]ერ შემომნი. არა გაგნოთ, არა გაზიანოთ, არა გიცრუოთ, არა გიმტყუნოთ, არა გიბრუებოთ.

და რაც ღმრთისაგან და კაცთაგან კარგი დაგეშართოს, იმისნი მოსჭირვებნი ვიყუნეთ. თქვენისა მტერისა მტერნი ვიყუნეთ და მოყურისა მოყუცარე.

და თუ ან ტყეე ან სალარო მოგ[ე]ბაროთ, უზიანოთ და უსირცხვილოთ ისრევე მოგებაროთ. და არცა [ს]ხვას კაცს სათაო თქვენზე დავიდეთ.

ამისად გასათავებლად და თავდებად მამიცემია ღმერთი და ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი, ზეცისანი და ქვეყანისანი, ჯორცელნი და უჯორკონი. და ჯელიც ასრე ჩაეჯრთოთ.

ამ ფიცის გათავების მეტი სხვა გულში არა ავიარიოთ რა. ++

97. [წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა პაატა მიწოგლიძისადმი]

[1626 წ.]

[ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა [მიერ კუ]რთხეულმან ქ ა რ თ [ლ ი-ს ე კ ა თ ო ლ ი კ ო ზ მ ან ზ ა ქ ა რ ი ა] ესე უკუნისამდე ქამთა გასათავებელი წიგნი და სიგელი შეგიწყალ[ე]თ და] გიბო[ძეთ] შენ, მ ი წ ო ბ ლ ი ძ ეს პ ა ა ტ ი ს და შვილთა შენთა ი ო ს ა ფ ა ტ ს და...* ასრე და ამა პირსა ზედ[ა], რომე:

მოგეუდეგით კარსა დარბაზსა ჩვენისასა და მამულისა წყალობასა გუთაჯენით. ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გიბ[ძეთ] სოფელი წ ი რ დ ი ლ ი. პირველადაც შენის განაყოფის ზ ე რ ა ბ ი ს ა ყოფილყო და ქამთა ვითარებისაგან ამოწყვეტილიყო, აწე იმისი სოფელი წირდილი შენისის გვიბოძებია ყოველის კაცისაგან შეუცილებლად და [მოუშლელად მისისა მთისა და ბარითა, წყ[ლითა, ველითა და ვენახითა, საჭნეთა და უჭნეთა ყოველითურთ უნაკლულოდ. ესე ასრე გაგითავდეს და არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომად ჩვენსა სრეთა ქათალიკოზთაგან.

ვინცა და რამანცა კაცმან ეაე ჩვენგან ნაწყალობევი წიგნი და სიგელი მოგიშალოს ჩვენთამცა ცო[დვისათუის] განიკითხოს დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

---

* აქლია ოთხი-ხუთი სიტყვა.

ესე ასრე გაგითავდეს კათოლიკე საბოლოქულოჲსა საქმისა ერდგულად სამსახურსა ჭეშმე.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონს ტიდ, ჯულბთა[1] ტეხთა ღმრთისმშობლის დეკანოზისა ესტატესითა.

ხელითვე: ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა კათალიკოზი ზაქარია.

98. [წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა თულუჯჩასა და არაქელასადმი]

[1627 წ.]

[ქ. ზეუნ, ქრისტეს ღმრთისა მი]ერ კურთხეულმან ქართლისა კათალიკოზმან პატრიაქმან პატრონმან ზაქარია ესე წყა[ლობ]ისა და ნებადართვის წიგნი და სიგელი გაბოძეთ თქუენ თულუჯჩას[1] და არაქელს თქუენთა შვილთა და მოძავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაჲ[ვ]. ასრე და ამა პირსა ზედა რომე:

თქუენ წითლისშვილის მამული გეყიდათ და [გ]ქონდათ ჩალაშიგა. აწე რა რიგადაც ამას წინათ ქონებიან[2]. წითლისშვილს მამული და ვენაჯი, ისრეეე სამართლიანისა სამზღურითა ჩუენცა ამ წესით[3] დაგვინებებია. არას კაცს ამ მამულზედ კელი არა აქუს. [გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან თქუენ თულუჯჩასა და არაქელს თქუენი ნასყიდი მამული.

არიან ამისა დამხდომი ნინოწმიდელი და ნაცულები სრულად გითიბილნი გარეჯელ[ნ]ი.

აგრეეე ძნელაშვილი პაპუჩა და თქუენ სახნავს მიწაზედ იკილებოდით; ჩუენ გაგიჩინეთ და გაგამველეთ: ნახეცარი ამ მიწისა თქუენ დაგრჩა და ნახეცარი პაპუჩასა.

დაიწერა წიგნი და ბძანება ესე ქორონიკონს ტიე.

ხელითვე: კათალიკოზი

---

[1] თულუჯაშას. [2]+და. [3]+ჩუენც.

99. [პატრონყმობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა დავით ალმატალის შვილისადმი]

[1627 წ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ ქართლის კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ ზ ა ქ ა რ ი ა ესე წიგნი მოგართვი თქუენ, ა ლ მ ა ტ ა ლ ი ს შვილსა დ ა ვ ი თ ს, ასრე და ამა პირსა ზედა:

მოხველ და ჴ ე ლ მ წ ი ფ ი ს პატონის თ ა ი მ უ რ ა ზ ი ს ნებადართულობითა სვეტს ცხოველს ეყმევე და ი ნ თ ო ქ ს დასახლდით. და წელიწადში სვეტს ცხოველს ოთხს საპალნეს ღვინოს და სამს საპალნე პურს მოართმეველდე.

სხუას კაცს თქუენთან ჴელი არა აქუს, არა მოურავსა არა ნაცულებსა და ქეჯებსა და გზირსა, არას მოსაქმეს თქუენთან ჴელი არა აქუს და ნურცავინ ეცილებით. [ჴ]ქონდეს და გიბეძწიეროს ღმერთ[მან] კათოლიკე საყდრისა ერთდგულად სამსახურსა ქუეშე.

... დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ტიე.

ხელითა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

100. [წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა კაატა ჯარმაულისადმი]

[1628 წ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ ზ ა ქ ა რ ი ა ესე უკუნისამდინ ქამთა გასათავებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალე[თ] და გიბოძეთ თქუენ ჭ ა რ მ ა უ ლ ს ა კ ა ა ტ ა ს ა და შენსა შვილსა ი ე ს ე ს, შვილთაა თქუენთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთავე, მას ქამსა როდეს მოხუედით და უმამულობასა ჩიოდით.

და შაგიწყალეთ გ რ ე მ ი ს ზ ე გ ს ორი კომლი კაცი: ფ ი ლ ა ძ ე გ რ ი გ ო ლ და მ წ ი ე კ ვ ა ლ ე უ რ ი ო მ ო ს ი კ ა მათის მამულითა, ნასყიდითა და უსყიდითა; რისაც მამულსა მჭონებელნი ყოველან, უკლებად მართლის სამართლიანის მზღურითა თქუენთვის გვიბოძებია; არა მოგე'შალოს ჩუენგან და არა შემდგომად მომაველთა ჩუენად კათალიკოზთაგან.

ამისნი დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონსა ტივ.

თუ ვისმე ამ მამულის ნაშთნი ჰქონდეს სიგლითა ამით გაგვიცუდებია.

ხელრთვა: კათალიკოზი

101. [წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა შიო ეგაძისადმი]

[1629 წ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან დიდმან მამათ-მთავარმან ქართლისა კათალიკოზმან პატრონმან ზაქარია ესე ჯუკნისამდე ყამთა გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, საყდრისა და ჩუენსა ერთგულსა და თავდადებით ნამსახურსა ყმასა ეგაძესა მღდელსა შიოს და ძმასა შუენსა ასიტასა და ზაზასა და შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე, ასრე და ამა პირსა ზედა:

შოგუთდეგით კარსა და მამულის წყალობას დგიაგენით, ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ ბელტის ციხეს ოცს დღის მიწა სახნავი: იქით ზემბულიძის მახარებლის მიწის საძძლრამდი, აღმოსავლეთისაკენ ბელტის ციხის რუამდ[ი] და დასავლეთისაკენ საფურცლულს რუამდი.

ეს ასრე გაგითავდეს და არაოდეს არ მოგუშალოს არა ჩუენგან და არა შეძდგომად სხვათა კათალიკოზთაგან. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა და ჩუენსა ერთგულად სამსახურსა ქუეშე.

ვინცა და რამანცა კაცმან ესე ჩუენგან ნაბოძები მამული და სიგელი მოგიშალოს, რისხვასმცა ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი; და საყდრისა და ჩუენსამცა კანონსა ქუეშე არის.

ხილო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

დაიწერა კარისა ჩუენისა მწიგნობრისა მთავარდიაკონისა კოზმანიასითა ქორონიკონს ტიზ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

102. [შენდობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა ციციშვილებისადმი]

[1623—1630 წწ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქართლისა კათალიკოზმან-პატრიარქმან ზაქარია ესე შენდობისა წიგნი [მო]გეც შენ, ციციშვილსა ბა[ა]დურს, მანუჩარს და შვილთა თქუენთა ნასყიდისა, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

შენის განაყოფის სისხლში გარეულიყავ და კათალიკოზისაგან შეუნდობელი იყავით. ასლამაზის სისხლშიგანც გარეულ იყავ.

აწე ჩუენ სარჭულო მოგვეცით და საყდარს კარგი ეენაჯი დაუდევით სასჯორს.

აწე ჩუენგან და ჩუენის საწყსოს ეპისკოპოზისაგან და სეეტის ცხოველისაგან განწმინდილ, კურთხეულ და შენდობილ ყოვით; და ალგეთ-წეროლი შეცოდებათა თქუენთა უფალმან ჩუენმა იესო ქრისტე ყოველდი, აწ და მარადის და უკუნისამდე. ამინ, ამინ.

ხელრთა: კათალიკოზი

103. [წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა გურგენ გარაყანიძისადმი]

[1630 წ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქართლისა კათალიკოზმან პატრიარქმან პატრო[ნ]მ[ან] ზაქარია ესე ჟამთა უკუნისამდე გასათავებელი წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, გარაყანიძეს საყდრის შვილს ბოქოულთ-უხუცეს[ს] გურგენს, შენს ძმისწულსა ზავარადს და შვილსა შენსა რამაზს, შვილთა და მომა[ვა]ლთა სახლისა შენისათა, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

მოგვიდეგით კარსა დარბაზსასა ჩუენსა და მაშ[უ]ლისა საქმეზა გვიაჯენით, ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და მოკითხული ექენით და ძველადცა თქუენი სამკვი[დ]რო ყოფილიყო და ჩუენცა შეგიწყალეთ და გიბოძეთ სოფელი სამკვიდრო პატრონი

შისისა ძითითა და ბარითა, წყლითა და წისქვილითა ყოვლითურთ უნაკლულოდ რისაც მქონებელი იყოს მისისა სამზღვრით.

ესე ასრე გაგითავდეს და არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა სხვათა[1] ჩვენთა შესდგომთა კათალიკოზთაგან.

[გ]ჰქონდეს და გიბეჭდნეროს ღმერთმან ჩუენსა და სვეტიცხოველის ერთგულად სამსახურსა ქვეშე.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორანიკონსა ტიჱ, ქელითა მთავარეპისკოპოსის კოზმანისითა.

ხელითა: კათალიკოზი

104. [შეწირულების წიგნი ელისე ტფილელისა ტფილისის სიონისადმი]

[1684 წ. 6 ნოემბერი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა ყოვლად ებრუნელისა უფროსად ქებულისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთისმშობელისა შარადის ქალწულისა მარიამისათა; ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველს-მყოფელისა ჯუარისათა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა, ჴორციელთა და უჴოროცოთათა;

ამათითა შეწევნითა და მეოხებითა ჩვენ, უღირსმან და ყოველთა კაცთა უნაბრჭეესმან ტფილელ ეფისკოპოზმან ელისე გადრე და შემოგწირე უნდო და მცირე ესე შემოსაწირავი ჩუენისა ცოდვილისა სულის საოხად შენ, საშინელსა და ცათა საყდარსა მობაძავსა ტფილის ქალაქსა სიონთა ღმრთისმშობელისა საყდრისა და მასშინა დამკვიდრებელსა დედასა უფლისასა: ოთხთორი ერთი სირმით შეკერული, და ფილონი ერთი კარგი და ოქროჭსოვილი, და სტიხარი ოქროჭსოვილი, ოლარი ოქროჭსოვილი, საბუკრები ოქროჭსოვილი, და ოთხთორში სადები მომცრო ოთხთავი.

ესენი მოპირსენებია და შემოსწირავს. შეიწირე შენ საშინელო სიონთა ღმრთისმშობელო ვითარცა ძემან შენმან და ღმერთმან ჩუენმან მწყალობი იგი გვრიგისანი და ნაცვალ მაგე დღესა მას, ოდეს ძე შენი დაჯდეს განკითხვად ყოველთა ადამიანთად და მიაგებდეს თვითეულსა მისაგებელსა, მაშინ მითხე და შეწყალებულ მყავ.

აწე ვინცა და რამანც კაცმან: მეფემან ანუ დედოფალმან,

[1] სხვათა.

ეფისკოპოზმან ანუ წინამძღვარმან, თავადმან ანუ აზნაურისშვილ-
მან, მღდელმან ანუ ერისკაცმან ესე მცირე ჩემგან შემოწირული
გაჰოფწიროს და თქუენი თქუენ არ მოგეკმაროს, შერისხული ღუნ ძა-
მათ, ძეთ და სულთ წმიდათ. და შენ ცხოველ მომნიჭებელო სიონთა
ღმრთისმშობელო; და ამ სოფელს ყოველი მისი გაგებული მომმალე;
და მას საუკუნოს იუდასთანა ჭენ ნაწილი და სამკვდრებელი მისი.
ამინ.

აწე ვინცა თქუენი თქუენთვის არა დაიშურვოს და თქუენსა საყ-
დარსა მოაკმაროს, ამ სოფელს დღე-კეთილობით და მას საუკუნოს
ცოდვათა შენდობით ამყოფე[1], ამინ.

ოდეს მე ცოდვილი იერუსალიმს წარსვლას ღირს ვიქმენ, მას
ყამსა შემოგწირე მცირე ესე შენოსაწირავი.

დაიწერა სიგელი ესე ქორონიკონსა ტკბ, თვესა ნოემბერსა
ჩუთსა.

კიდევე ამას გარდაის შემოგწირე ბარამაშვილი პატარა
ასრე, რომე მამას მის ბარამასა შამშილობის წელიწადსა თავი და
შვილი ყორღანას შვილისათვის მიეყიდა; და მე ყორ-
ღანას შვილს კარგი ბიჭი მივეც და დავიხსენ პატარა და შემოგწი-
რე. არას კაცს მასთან ჯალი არა აქვს. და შეწირე სიონთა ღმრთის-
მშობელო მცირე ესე შემოსაწირავი, ამინ.

ამაზე ქორონიკონსა იქნა ესეცა ამისი შემოწირულობა, ამინ.
უფალო შემიწყალე.

ხელითა: ელისე

105. [წყალობის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა ამირან ამბროსაშვილისადმი]

[1681 წ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულნან დიდმან მა-
ძად-ძთავარმან ქართლისა კათალიკოზმა პატრონმა ევ-
დემონ მოგეც ესე წიგნი წყალობისა მტკიცე და შეუცვალებელი,
ყოველისა კაცისაგან მოუდევარ-მოსარჩლელი და უკუნისამდე ჟამ-
თა გასათავებელი თქუენ, ამბროსაშვილსა ამირანს და
თქუენთა შვილთა: პაპუნასა, მამუკასა, მახარებელ-
სა, ამბროსსა, შერმაზანს, გიორგის და ხიზან-

[1] ამყოლე.

სა და ყოველთავე მომავალთა სახლისა თქუენისათა, ასრე და პირსა ზედა:

თქუენის ბიძამკვლის როსტომ შვილის მახარასგან და ბიქტასგან თეითანცა ნასყიდი საველაჯე მიწა გეყიდა და ჩუენცა სიგლითა ამით დაგიმტკიცეთ. გქონდეს მკვიდრად და მოუშლელად და არაოდეს მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა შემდგომთა ჩუენთა სხუათა კათალიკოზთაგან.

ვინცა და რამანცა გუარმან კაცმა მოგიშალოს, ჩუენთამცა ცოდვათა მზღუველი არის და ჩუენადმცა მუქაფად განიკითხვის.

არის მოწამე ამისი და დამსდური: სახლისუხუცესი მაღალაშვილი იოვანე, დეკანოზი ესე, კანდელაკი შიო, იახაშვილი გიორგი, ირემაი, ზაქუტამშვილი მახარი და მამასახლისი მამაია.

და მოურავს ბაღდიაშვილს გიორგის დაბეჭდია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა სიგელი და ბრძანება ესე ჩუენი ქორონიკონსა ტკბ.

ხელითა: ევდემონ

106. [წყალობის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა მაღალაძეებისადმი]

[1624 წ.]

ქ. სახელითა სახიერისა არსება დაუსაბამოსა ღმრთისა მამისა, ძისა და წმინდისა სულისათა; თავდებობითა, მინდობითა და შეამდგომლობითა ყოველად წმინდისა უხრწნელისა და უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა; თავდებობითა, მინდობითა და შეამდგომლობითა, ძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა პატიოსნისა ჯუარისათა, რომელსა ზედან განიპყრნა უხრწნელი მკლავნი თჳისნი ქრისტემან ღმერთმან ჩუენმან ხსნისათჳს ჩუენისა; მინდობითა და შეამდგომლობითა სვეტისა ცხოველისა და კეართისა საუფლოსა და მირონისა ღმრთმყოფელისითა, —

ამათითა მინდობითა და შეამდგომლობითა ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოველსა საქართველოსა დიდმან მამათ-მთავარმა ქართლისა კათალიკოზმან პატრონმან ევდემოზ ესე უკუნისამდე ქამთა გასათავებელი მტკიცე და უცვალებელი სამკვიდრო და საბოლო[ო] წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, მაღალაძეთა ნუცაისა და

იოვანესა და შვილსა თქუენსა პაპეასა და პაპუნაზ შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე. ასრე ამა პირსა ზედან, რომე:

არმაზი ძველითგანვე თქუენი ყოფილაყო. ამწე მოგვიდეგით კარსა და არმაზის წყალობასა გვიაჯენით, ვისმინეთ აჯა და მოსწყენა თქუენი და გიბოძეთ სოფელი არმაზი მისითა მთითა და ბარითა, წყლითა და წისქვილითა, ველითა და ვენაჯითა, შესაველითა და გასაველითა და ყოველსა მისსა სამართლიანის მძღვარითა.

იქმნდეს და გიბეძნიეროს ღმერთმან სვეტისცხოველსა და ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა ქუეშე. ესე ასრე გაგითავდეს და არა მოგეშალოს, არა ჩვენგან და არა შემდგომად სხვათა მეპატრონეთა კათალიკოზთაგან.

ვინცა და რამანცა კაცმან ესე ჩვენგან ნაწყალობევი წიგნი და სიგელი შლად და ქცევად ჰქნას, იგიცა შეიცვალებას რჯულისა ქრისტიანობისაგან, რისხაჲსცა ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი ზეცისა და ქვეყნისანი, ჯოკიელნი და უჯოკოკონი და ჩვენთანცა კოდეათათჳს იგი განიკითხვის.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხნეს.

ასრიან ამისნი მოწამენი და შეჯა დაშხდომანი: დიასამიძე ბოქოლო-უხუცესი ლუარსაბ, შალიკაშვილი როჭიკა, გედევანისშვილი დავით, ქარსიძე თამაზ და ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონს ტკბ.

ხელითვე: კათალიკოზი
ბეჭედი

მარკვენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, ჰელმწიფემ მეფემ პატრონმან როსტომ ასრე დაუმტკიცეთ.

ბეჭედი: როსტომ

107. [გაჟის ამოკვეთის წიგნი კათალიკოზისა შავერდასა, ფარსადანსა და ხიზანასადმი]

[1636 წ.]

...[ესე წიგნი და სიგელი გიბოძეთ შენ. ... ძმასა შენ]სა შაგერდას, ფარსადანს და შენსა შვილსა ხიზანასა, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

ბაღის ამოკვეთას გვეპატენით. ესმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენ-
ნი და ამოგაკვეთეთ ბაღი ძარე, რომე ბაღი არ დეთხოვებოდეს
ჩვენგან და არა შემდგომად ჩვენს მომავალთა სხვათა კათალიკოზ-
თაგან. არა მოგეშალოს და არ შეგეცვალოს. გქონდეს და გიბე-
ხეროს ღმერთმა საყდარსა და ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა
ქვეშე.

პირველად აწილახორის კათალიკოზის წიგნიც გქონდათ ბაღის
ამოკვეთისა და ახლა ჩვენც ამოგაკვეთეთ ბაღი.

და ვინც მოგიშალოს, ჩვენთანაც ცოდვათთვის გაიკითხვის.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონს **ტკდ**.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი. კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი*

108. [წყალობის წიგნი ევდემონ კათალიკოზისა ელიოზიძეებისადმი]

[1638 წ.]

[ქ. სახელითა...] დაუსაბამოსა ღმრთის მამისა, ძისა და [სული-
სა წმიდისათა; და ყო]ველთა მისთა წმიდათა მინდობითა და შ[ეწე-
ვდგომელობითა] ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხე[ულმან სა-
ქართ]ველოსა დიდმან მამამთავარმან ქარ[თლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-
მა] პ ა ტ რ ო ნ მ ა ე ვ დ ე მ ო ნ მოგეც ესე წიგნი... შეუცვალებე-
ლი, ყოველისა კაცისაგან მო[უდეველ-მოუსარჩელე]ი და უკუნისამდე
ვამთა გასათაებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი, ძარე და ამა
პირსა ზედა:

პირველადცა გქონებოდა და წიგნიცა გქონდა, აწე ჩუენცა შე-
გიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ ე ლ ი ო ზ ი ძ ე თ ა გ ე დ ე ო ნ ი ს
შვილთა დ ა ვ ი თ ს, გ ა ბ რ ი ე ლ ს, პ ე ტ რ ე ს, პ ა პ უ ნ ა ს ა და
ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს და ყოველთაცე მომავალთა სახლისა თქუენისათა.

მოგეცით ქორდს მამული, ა ფ ხ ა ზ ა შ ვ ი ლ ი ს ნაქონი
მ ო ზ ე ე რ ა უ ლ ი მამული, მისითა წყლითა, წისქვილითა, ველი-
თა, ვენაჯითა, საჭნავითა და სათესაოთა, მთითა, ბარითა, სასარით
და ჭალითა, საძებრითა და უძებრითა და ყოველის მისის საზღარ-
თლიანით სამზღუროთ; ვენაჯი ბ ე ქ ნ ი ა შ ვ ი ლ ი ს ნაქონი; ამას
წინად ეს მამული ბ ა დ ა შ ვ ი ლ ა შ ო შ ი ტ ა ს მიუცით და წიგ-
ნიცა ჰქონდა, აწე იმ ჩუენს წყალობას ძამულსა სხუაგან ჰყოდდა.

---

*კათალიკოზის ორი ხელრთვაა.

და რაცა შიმიტამა ჩუენ ფეშქაში მოგვიტანა, ეს ფეშქაშის-
ასრეეე მიგგაცემინეთ და მამულის წყალობა თქუენ გიყაეთ.

გქონდეს მკვიდრად და მოეშლელად. ვინცა ან ძეელ[ს]ა[ც]ა ახალი წიგნი გამოაჩინოს სიგლითა ამით გაგვიკუდებია. სუეტის ცხოველისა და ჩუენსა ერთგ[ელ]ად სამსახურსა ქუეშე გაგითაოს და გიბეედნიეროს ღმერთმან.

ამწე ვინცა და რამანცა გუარმა კაცმა დიდმან ანუ მცირემან მოგიშალოს ანუ შემდგომმან ჩუენმა სხუამან კათალიკოზმან, ჩუენსაცა კანონსა ქუეშე არის და ჩუენადმცა მუქაფად განიკითხვის მას მეორედ მისულსა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ღმერთმან დაამტკიცოს და სუეტმა ცხოველმა.

არის მოწამე ამისი სახლისუხუცესი მაღალაშეილი იოვანე და სრულიად მკჳეთელნი.

დაიწერა წიგნი ესე კარისა ჩუენისა მდივანმწიგნობრის ბაღდაშვილის გიორგისითა. ქორონიკონსა **ტკვ-**

ხელითა: კათალიკოზი

109. [დავთარი კუჭუხიძეთა საკათალიკოზო გეგრისა]

[1610—1689 წწ.]

1*. ქ. მართებს ბატის ბეგარა ქუეყანასა ანდრიაძესა ღვინო კოკა ოცი, თეთრი ათი.

2. მართებს ზაქარიასა კუჭუხიძესა ოცი კოკა ღვინო, ათი თეთრი, სამაჭრობო საკლავი ერთი, ქათამი ორი, ღვინო კოკა სამი, ღომი ნათხალი ორი.

3. მართებს მეორეს ზაქარიას კუჭუხიძესა ღვინო კოკა ოცდაათი, თეთრი ათი, სამაჭრობო[1] საკლავი ერთი, ქათამი ერთი, ერთი ნათხალი ღომი.

4. მართებს იოვანეს კუჭუხიძესა ღვინო კოკა ათი, თეთრი ხუთი, სამარხო თეთრი ორი, ქათამი ერთი, ღომი ნათხალი ერთი.

5. მართებს ხახუტასა კუჭუხიძესა ღვინო კოკა ათი, თეთრი ხუთი, სამარხო თეთრი ორი, ქათამი ერთი, ღომი ნათხალი ერთი.

---

[1] სამაჭრობა.

* ხელნაწერში ტექსტი ბეხლებად დაფოფილი არის.

6. მართებს წყალობასა კუჭუხიძესა დვინო კოკა ხუთი, თეთრი სამი, ქათამი ერთი, ღომი ნათხალი ერთი.

7. მართებს მახუასა კუჭუხიძესა დვინო კოკა ხუთი, თეთრი სამი, ქათამი ერთი, ღომი ნათხალი ერთი.

ხელთაწერი: ქათალიკოზი მალაქია

verso

დავთარი კუჭუხიძისა ბეგრისა წესსა

110. [მეფირშლების წიგნი მალაქია ქათალიკოზისა გიორგიწმისადმი]

[1616—1689 წწ.]

ქ. შემიწირავს ჩუენ, ა ფ ხ ა ზ ე თ ი ს ქ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ს ა გ უ რ ი ე ლ ი ს ძ ს ა ბ ა ტ ო ნ ს ა მ ა ლ ა ქ ი ა ს ბიჭვინტისა ღმრთისმშობლისათვის თავს:

ერთი მერასა ყელსაკიდი ხატი; ერთი მერასა ბარტყუღა; ერთი მერასა სარმუზა; ერთი მერასა ტახტი; ერთი დიდი ნალბაქი ოქროსა ოთხასის ფლურისა; ერთი მძიმედ მოქედილი კონდაკი; ერთი მძიმედ ჩარყვეად შეკერული სტიხარი; ერთი კარგი ეცხლის ჯვარსასთელი; ერთი მომარგალიტული მაზარა, ოთხის მურასას ღილითა; ერთი ოთხთავი; ერთი ძღლისპირი; ერთი აბრეშუმის ომფორის ხალიჩა, შეკერული საბეჭური მისის მურასას ჯვარითა; ერთი სტიხარი ნახლისა სამკლავები მძიმედ მოთვალმომარგალიტული თეთრეტის მუშაბაზის ღილებითა; ერთი მძიმედ შეკერული ოლარი სამი მურასას ღილებითა; ერთი მურასათ ნაქნარი ამბრის ჭამარა თერთმეტის ბალთებითა; ერთი მძიმედ შეკერული ჩარყვეთ ნაქნარი ენკერი მძიმედ მოთვალმომარგალიტული რვა ოქროა გრგოლითა. შვიდს მომარგალიტულის გრგოლითა[1], რვის თორნიშანის ღილითა, ერთი დასაკიდებელის ბროლის ღილითა; ერთი ნაახლის ბისონი მოთვალმომარგალიტული, რვა მურასას ღილებითა, სამის ბროლის ღილითა; ერთი ოქროს ომფორი მძიმედ სირმით შეკერული, მძიმედ მოთვალმომარგალიტული სამი ოქროს ღილითა, მურასათ ნაქნარი მუშაბახისა მისის ნაწოლის ბახჩითა, მისის დახატულის სკივრითა, გარ ჯიბლიგრის ბუდითა და კლიტითა; არის მეორე ჯვარიანის ომფორის იარაღი; ერთი მომარგალიტული ატლასის საბე-

[1] მომარგალიტულის გრგოლითა] ნაძარტარიტული გოძგორითა.

ჭური მისის რუსულის ჯვარითა; ერთი ნახლის სტიხარი, ამით ხატ-ყაფისა აქვს, ერთი სტავრის ოლარი, ერთი ოქროს დიდის ბალღვნით მურასათ ნაქნარი თხუთმეტი ოქროს ღილითა; ერთი შავიწ ზავჭულ-ზედან ნაქნარი მძიმედ მომარგალიტული ქამარი, აბზინდი და წვერი მურასა ოხრის; ერთი მძიმედ სირმით შეკერული მოთვალმომარგალიტული სამკლავე, ექვსის ვეცხლის ღილებითა; ერთი მძიმედ მოთვალმომარგალიტული ენქერი ოთხის ვერცხლის გრგოლითა; ერთი ბისონი სტავრისა მომარგალიტული თვრამეტის ოქროს მუშაბახის ამბრიანის ღილებითა; ერთი მძიმედ მოთვალმომარგალიტული ოფთარი, ორმოცდაექვსი ყირმიზი ია გუნდი და ნიშაური ფეროზა არის ზედა და სხვა მრავალი თვალითა და მარგალიტითა, ოთხი მურასას ჯვარი აგერია ზედან, ორი ოქროს დილი მურასა მუშაბახისა და ერთი სია მისის ნაქსოისა საბეევითა, მისის დახატულის სკივრითა და კლიტითა და ვარე ჯიბლავრის ბუდითა.

111. [მეჯირუღების წიგნი მალაქია კათალიკოზისა ბიჭვინტისადმი]

[1616—1639 წწ.]

ნებითა, შეწევნითა და წყალობითა ღმრთისათა ჩუენ გური-ელ-კათალიკოზმან პატრონმან მალაქიამ შევსწირეთ ბიჭვნტისა ღმრთის-მშობელსა შკირე ესე შესაწირავი:

თავის ერთი წმიდის ანდრია მოციქულის ხატი მომიქედიებია და თორმეტ საუფლოს კუბოში ჩამისვენებია და ბიჭვნტას დამისვენებია და სამი კვამლი ქალი იქ იმისთვს შემოწირაცს;

ამას გარეთ ერთი მძიმედ მოთვალმომარგალიტული ოქროს ომფორი ათასის ფლურისა სრულად პატიოსნის თვალითა და მარგალიტითა შემკობილი და მისი ოქროს ბუშტებითა;

ერთი ამისი შეფერებული მძიმე ოქროს სირმის ჩარყაფათ შეკერული ბისონი ცხრის მურასის ღილითა; და ამ ღილებშიან ნიშაურის ფეროზისა და ყირმიზის იაგუნდის მეტი არა ჩის რაჲ; ეს ღილები თჳთო ას-ას მარჩილათ ნასყიდი არის;

ერთი წყვილი სამკლავები ოქროსა ოთხასის ფლურისა მძიმეთ მოთვალმომარგალიტული;

ერთი პატიოსანი ოლარი ხომიხრის მარგალიტითა მძიმეთ მომარგალიტული;

ერთი მძიმე ოქროს მურასა ჭაბარი პატიოსნის ყირმიზის იაგუნდითა, ლალითა, ნიშაურის ფეროზითა და მარგა]ლიტითა შემკობილი, შვდი ქულეჩა და ორი წინა შესაკრავი აქუს.

ერთი მძიმე ჩარყაფის მოთვალმომარგალიტული ეკქერი;

ერთი მძიმე ჩარყაფათ შეკერული სტიხარი ორის ოქროს ძილითა;

ერთი სირმით შეკერული საბეჭური;

ერთი ოქროთა თვალითა და მარგალიტითა შემკობილი პატიოსნის ძეწითა და ნაწილებითა და ოქროს ჯაჭვთა ყელსაკიდი ხატი;

ერთი სამწირველო ოქროს სარძეზა მურასა პატიოსნის თვალითა* და მარგალიტითა შემკობილი;

ერთი მძიმე ჩარყაფისა მომარგალიტული პოლოვირი;

ერთი შაფის ატლასის მაზარა მოთვალმომარგალიტული სირმისა მდინარებითა და ოქროს მურას[ა] ძილებითა;

ერთი მძიმე ოქროს მურასა ყავარჯენი ოქრო, კურთხეულის ბატონის ეფთვმე კათალიკოზისაგან იყო და ზოგზოგი თვალი და მარგალიტიცა მისგანვე იყო; და მერმე ჩვენ ახლად კიდევ პატიოსნის თვალითა და მარგალიტითა შემიმკვია და გამიკეთებია;

ერთი სირმისა მომარგალიტული გჯრგჯნის ქუდი;

ერთი ოქროს ფეშხუმი ორას სამოცას ფლურისა;

ერთი ოქროსა მძიმეთ თარნიშნით გაკეთებული მოთვალული კოვზი;

საჭი მძიმეთ ხალასათ ყირმიზს ფრანგულს ჭამხაზე შეკერული პერექლები;

ერთი მძიმეთ ვეცხლით მოჭედილი და ოქროთ დაფერული კონდაკი, სამივე კონდაკი შიგან სწერიან მისის ხალასათ შეკერულის რუჟაჭითა;

მეორე სხუა კონდაკი ოქროს ეარაყით დაწერილი;

ერთი პატიოსანი ძილის პირი ჭრელის ნუსხითა;

ერთი ქამნ-დავითი; ერთი კურთხეევანი;

ერთი გულანი კურთხეულის ეფთვმე კათალიკოზისაგან დაწერილი იყო და ხატის შეწირული არ იყო და ბატონს დაჰრიანს წაეღო და მე ვსთხოვე და მიბოძა და აწ მე შემიწირავს;

---

* აქ იწყება მესამე კვეს verso.

ერთი ეტრატის ოთხთავი, თავი დაბატუელ აქუს, მ[ე]ტრ[ა]
ქორთოძისაგან მიმოვნია და შემიწირავს;
ერთი...* აბრეშუმის ხალიჩა, ერთი ხასა ვეცხლის ჯუარ[ს]ც[ე]ა
ერთი მურასა ტახტი სამწირველო;
ერთი მძიმე [მრთველ]მომარგალიტული საშვეური;
ერთი [მურასა] მძიმედ მოთვალმომარგალიტული ჩარყაფის...**
წინ(?) დასადებელი მძიმედ ჩარყაფის შე...** მისის ოქრო-
ქსოვილის ხალიჩითა...** შეკერულისა და მოთვალმომარგა-
ლიტულის...* მისის ვეცხლის გრგოლებითა;
ერთი დიდი ოქრო[ქსოვილი]*... ფარდა;
ოთხი დიდროვანი დიაკონის ორხაო;
ერთი დიდი თაქანაბადი, ორის უფროს-უმცროსი კარვები;
ერთი ალაჩუხი, ერთი წყვილი*... ერთი ყირმიზი ბულღრის
სუფრაჲ; ერთი ტაშტი წურწუმა, ვეცხლისა წურწუმა მუშაბა-
ხათ საქმარი და ტაშტი ჩარხისა;
ერთი საყა თასი;
ერთი დიდი დოსტაქანი;
ორი ჩარა თასები;
ერთი კხრიაჲ ვეცხლისა ღრუბ[ლ]ებნაქმარი ნალბაქები.

ამ ადგილებისა და მამულებისაგან:

სოფელს სასახლე აოხრებული იყო და მოშცრო ადგილი იყო და გარეშემოთ სხვისი ადგილები იყო და ჩემის თეთრითა მიყიდია და გამიმატებია და სასახლე ამიშენებია და ქვთკირისა საყდარი და ქვთკირისა ჯიხური ამიშენებია, დარბაზი დამიდგამს; და ორი მოსახლე კაცი ჩემის თეთრით მიყიდია და დამისახლებია და ჯოგი დამიყენებია.

ამას გარეთ თელითს სასახლე გამიკეთებია, საყდრისათჳს საჭირეცლო ამიშენებია და ქვთკირის[1] მარანი ამიშენებია, ზედა კარგი სახლი დამიდგამს და ტახტი ამიშენებია, ერთი კლამლი კაცი ჯიქია გურიიდალმან მიმიყვანია, მებოსტნეთ დამისახლებია და ჯოგი დამიყენებია, მეორე კვამლი კაცი სურებული გური[ი]დალმან მიმიყვანია და დამისახლებია.

ამას გარეთ ოდიშს, სადაც მე მოვინდომე, დალიძგას, ანაკრიას, ფოთს, ჭალადიდს, წყალიგზას, გულ-

---

[1] ქვთკირის.

* ერთი სიტყვა გადასულია.

** ორი-სამი სიტყვა გადასულია.

ველისკარი, ეკალს, საქუჩელთრიოს, ჩუენი გამო[illegible]
ჩუელი მეთევზენი და სხუა კაცები ოცდაათი მოახლეებითურთ
დიანმან პატრონმან ლეონ მძლა სადღეგრძელობ[illegible]
სის სულისათუს შესწირა და ყოველსა წელიწადსა სულისათუს ტრა-
პეზი გაიჩინა.

ამას გარეთ დღიძგას სასახლე არ იყო ბატონის დადიანისა ძველი გაოხრებული სასახლე იყო და ჩუენცა შეუვეწყეთ და გასოხოვეთ და თჳთან ხატსა შესწირა და ჩუენცა დაგვიძალა. მივპყევით კელი, დაუწყეთ შენება. საყდარი გაგვიკეთებია. დარბაზი და ჯიხური ჩემის თეთრითა მიყიდია და დამიდგამს და გარდამიჭედინებია. აგრეუე ბეღლები, მარანი და რაც სახლები არის ან საყანე, ან საკრეფი მამული და ჭურები, ყველა ჩემის თეთრით მიყიდია. ერთი მოსახლე ბატონმან დედოფალმან მიბოძა და სამი მოსახლე ჩემი [საკეთარი] კაცები მომიყვანია და დამისახლებია....* დღორის ჯოგი დამიყენებია და საბუმთო საქმე ყველა გამიჩენია და გამართებია; ქვაბები დამიდგამს და მეთევზენი დამიყენებია.

ამას გარეთ იალთას ჩხოხოძისაგან ერთი პარტახი მიყიდია და ადგილი წინამძღრისაგანცა მიყიდია და ერთი კვამლი კაცი მომიყვანია იქ მეთევზეთ და დამისახლებია.

ამას გარეთ სუბეიშს სასახლე გამიკეთებია. საყდარი დამიდგამს, დიდი დარბაზი და ჯიხური დამიდგამს და გარდამიჭედინებია, საყანები მიყიდია და ორი კვამლი კაცი ჩემის თეთრითა მიყიდია და დამისახლებია, და ჭარისა და ზრომხისა და ცხენისა ჯოგი დამიყენებია.

ამას გარეთ ხოირს სოფელი იყო და სასახლე არ იყო. მერმე ჩემის თეთრითა სასახლე ადგილი ვიყიდე მეგრელებისაგან და დარბაზი ვიყიდე და დავადგმევინე. ჯიხური დავადგმევინე და გარდავაჭედინე; და რაჲც სახლები დგას, ყველა ჩემის თეთრითა მიყიდია და სხუა საყანეები, საკრეფი მამულები და ჭურებიც მიყიდია და შემომატებია. მოსასახლეები დამისახლებია და ზრახები დამიყენებია.

ამას გარეთ ნაჯანიერს ერთი დიდი სახლი ამიშენებია და გარდამიჭედინებია და ზრახის ჯოგი დამიყენებია და საყანეები ოსათს ჩემის ძმისაგან მიმოვნია და შემომატებია.

---

* ორი სიტყვა გადასულია. აქ მთავრდება წესად კუთს verso.

ამას გარეთ ხიბულას საყდრის იარაღისათვს ციხე სალო-
როთ გამიკეთებია, შიგან ორი კვამლი კაცი დამისახლებია, სა-
რი, სახლი და ჩარდახი დამიდგამს და ერთი სასახლეთ ის გა-
თებია.

ამას გარეთ ხიბულას გამოდმა სასახლისათვს გამომატებია დიდი დარბაზი და დიდი ჯიხური დამიდგამს და გარდამიჭედინებია, ტახტი ამიშენებია და გარდამიჭედინებია და სახლკარი გამიკეთებია[1], შოსასახლენი დამისახლებია. კამბეშისა, ზროხისა, თხისა და ღორის ჯოგი დამიყენებია, სალობი გამიკეთებია და ერთი მოსახლე კაცი ზედ დამისახლებია, ხარდანი გამიკეთებია და შეხარდნე იმერეთიდამან მომიყვანია და დამისახლებია.

ამას გარეთ საქუჩელორიოს ბატონმან დადიანმან ერთი სასახლე ოთხის კვამლის კაცითა მიბოძა მისის საყანითა და საკრეფის მამულითა და მისის ყოვლისფერითა და მე შემიწირავს.

ამას გარეთ ნაგვაზაურის სასახლისათვის ბატონს ლიპარტიანსა შევეხვეწეთ და ცარიელი, ესახლკარო სასახლე ადგილი მომაქრთამა ორის მოსასახლითა და ერთი მოსასახლე მე მიუმატე. მიეჭაე ჭელი და საყდარი ავაშენე და გარდავაჭედინე. დიდი ჯიხური ავაშენე და გარდავაჭედინე; სხვა სახლები, ბეღელი და შარანი და ჭიშჭარი ავაშენებინე და სასახლე გავაკეთებინეთ.

ამას გარეთ ბატონმან დადიანმან ბატონის ლიპარტიანის სელისათვს ხუთი კვამლი კაცი, ზოგი იქვე და ზოგი სხუაგან ხატსა შესწირა და მე მიბოძა და ბე შემიმატებია და ჰყოფილა ავაქიმაგ[ა]ცა სა[ქ]რეფი მამულები მიმოვნია და შემიმატებია. იმ ადგილს ძველის ლიპარტიანებისაგანცა ქონდა ხატსა შეწირული კაცები და აწ ჩვენ კარგი სასახლე გავაკეთებია.

ამას გარეთ ნაგვაზაურს ორი კვამლი კაცი იყო. მარტო ბუგარა ჩვენი იყო და სხე[ა] სამსახური ლიპარტიანისა ედგა. შევეხვეწეთ კეთილშეულსა ბატონსა ლიპარტიანსა და ეს კაცებიცა სრულად მკვდრად დამანება და ახლა ეს მე შემიმატებია.

ამას გარეთ ეკს ორი კვამლი კაცი საკანონოდ[წ]ოდან ჭილაძესა ლომკაცსა დავადებინეთ და შევაწირვინეთ; ერთი კვამლი კაცი რევანოზს დაგვითჭილაძის შვილსა დავადებინეთ ოფისკუჯს და შევაწირვინეთ.

---

[1] დაბოკეთებია.

ამას გარეთ მათხოვს სასახლე გამიკეთებია და შემიკვეთ[ია] საყდრითა, ტახტითა, დარბაზითა, დიდის სეფე[1] სახლითა, საწოლით[ა] სახლითა და ჭიშკრითა და მისის ჯიხურითა. სალობი არ იყო[ს] [ლა] სალობი მე გამიკეთებია და შეთევზეც გამირიგებია და დამიყენებია.

ამას გარეთ ჯიქთებანს სასახლე არ იყო და სასახლე მე აძიშენებია[2] დარბაზითა, ჯიხურითა, მარნითა, ბეღლითა და სხუა სახ[ლებითა]...* და ჭიშკრითა. ადგილები ჰიშოვნია და შემძ[ატე]ბია]...* მეთევზენი გამიჩენია და არიან და რაკა [მათი გამოსაღები არის], ბეგრის ნესხაშიან სწერიან.

ამას გარეთ...* ხეიძისეული გაგეთს მეფესა გიორგის ვსთხოვე და სასახლე და სამი კვამლი კაცი მან მიბოძა და მე შემიწ[ერია].

ამას გარეთ ნავენახეს დიდი სახლი ამიშენებია, [სასაჯ]ლე გამიკეთებია.

ამას გარეთ წყალიგზას ბატ[ონის]...** თეთრითა ვიყიდე და სასახლე აღ[ვაშენე]...*** სხუა კიდევე კურთხეულის ბატონის ძანუჩარ დადიანის წყალობა მჭონდა...* სასახლისათვის შემიმატებია...*

ამას გარეთ გურიას ოცხანას როსტომს გურიელსა კვამლი კაცები შეუწირა და კურთხეულსა ბატონს ჩემსა ძმასა მამია გურიელსაცა შეუწირა კვამლი კაცები, [დგილი] იყო და სასახლე ოქხანას არ იყო და ბერეჟიანი ამოსწყდა. შევეწევწე კურთხეულს ჩემს ძმასა ბატონს მამია გურიელსა და ბერეჟიანისაგული სასახლე დიდის ქრთამითა მოვიპარეთ[ა] საყდრითა, სახლებითა, მოსახლითა, სათიბითა, საყანითა საკრებისა მამულითა, სათევზოთა და მისის ყოველის ფერითა. და მივართვი ქრთამად ერთი მძიმე ჩარყაფი, ორი ოქროს...* ერთი წყვილი ბატისანი ლალის საყურე მისის ღილითა და მარგალიტითა შემკობილი, ერთი ბროლის...**.

---

[1] შედა. [2] ამიშანაბია.

* ერთი სიტყვა გადასულია.

** ერთი სტრიქონი გადასულია. აქ მთავრდება მეორე კედის verso.

*** ორი სტრიქონი გადასულია.

**** ერთი სიტყვა გადასულია.

***** ამას შემდეგ 12—13 სტრიქონი არ იკითხება.

112. [წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა ქარსიძეებისადმი]

[1810 წ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქ ა რ თ ლ ი-[ს ა კ ა თ ა]ლ ი კ ო ზ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ ი ს ა ნ ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე მ ესე წყალობისამდე ყამთა გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ქელმწიფის რ ო ს ტ ო მ მ ე ფ ი ს ბრძანებითა, მას ჟამსა, ოდეს [მოგ]ვიდეგით კარსა ქელმწიფესასა და ჩუენცა და მამულ[ი]ს [წყალ]ობაჲ დაგუიჯერნეთ.

ვისმინეთ აჲა და მოჴსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გ[იბოძეთ მ]კუიდრად დ[ა] სამამულედ ძ ე გ უ ს ა[1] კუაბლი კაცი ოთხი: ერთი გჳრგა ბ ა დ რ ი ა შ ვ ი ლ ი ს უ ხ ი ტ ა და მისი სახლისკაცი; ერთი კ ა ხ ი ა შ ვ ი ლ ი [ზ ა]ქ რ უ ა, მისი ძმა ა მ რ ა და მისი სახლისკაცი; მესამე შ ა შ უ ტ ა შ ვ ი ლ ი ო ს[ა]ნი და მათი სახლისკაცი ყოველნივე; სუხიტას გიბოძებია ვ ა რ დ ი ა, მისი ძმა პ ა ა ტ ა, მისი სახლისკაცი ყოველნივე გუიბოძებია მკუიდრად და სასამულედ მათის მამულითა [მ]თითა, ბარითა, წყლითა, წისქუილითა, ველითა, ვენახჲთა, საწყლისპირითა, ყოველითურთ უნაკლულოდ.

გიბოძეთ თქუენ საყდრისა და ქელმწიფესა და ჩუენსა ერთგულსა და თავდადებით ნამსახურსა ყმასა ქ ა რ ს ი ძ ე ს თ ა მ ა ზ ს და დ ე ვ ი თ ს და შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენთასა ყოველთავე. არა მოგეშალოს ჩუენგან და არა სხუათა მეპატრონეთაგან.

აწ ვინცა და რამეანცა კაცმან ეს ჩუენგან და ქელმწიფისაგან ნაწყალობეი მამული და სიგელი შლად ქნელყოს, ჩუენსამცა კანონსა ქუეშე არიან დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

და დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს და წმიდამან ღმრთის-მშობელმან.

დაიწერა წიგნი და ბრძანება ესე ჩუენი ქ ო რ ო ნ ი კ ო ნ ს ა ტ ყ ს, დაიწერა ქელითა მდივანთ-უფუცესისა ბ ი რ თ ვ ე ლ ი ს ა თ ა.

ხელი: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე

მარცხენა კიდეზე:

ესე წყალობის წიგნი ქარც[იძ]ის თამაზის, მისის ძმის დავითისა და მათთ შვილთათჳს გუიბოძებია; ასრე, რომე არას მოკვლეს ქელი არა ჰქონდა. რაც ამა[მ]ი უწერია, ასრე უნდა გაუთავ[დე]ს და ნურა კათალიკოზი ნუ მოუშლის.

ხელი: რ ო ს ტ ო მ

---

[1] +მკუიდრად და სამამულედ.

113. [წყალობის წიგნი ძრისტეფორე კათალიკოზისა გედევანიშვილებისადმი]

[1640 წ.]

[ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისაითა] ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა ძეცრ კურთხეულმა ქართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა პ ა ტ რ ო ნ მ ა ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე ბრძანებითა და ნებადართვითა მ ე ფ ე თ-მ ე ფ ი ს ა პატრონისა რ ო ს ტ ო მ ი ს ა თ ა და თანამეცხედრისა მათისა დ ე დ ო ფ ა ლ თ ა დ ე დ ო ფ ა ლ ი ს ა პატრონისა მ ა რ ი ა მ ი ს ი თ ა ესე უკუნისამდე ყამთა გასათავებელი მტკიცე და შეუცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ ჩუენთა ერთდგულთა და თავდადებით ნამსახურთა ყმათა გ ე დ ე ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ თ ა დ ა ვ ი თ ს, გ ა ბ რ ი ე ლ ს, პ ე ტ რ ე ს. შვილთა და მომავალთა ყოველთავე სახლისა თქუენისათა.

მას ქამსა, ოდეს მოგუეიდეგით კარსა და ძ ე გ უ ს რომ ქ ა რ ც ი ძ ე ს ოთხი კუამლი ქაცი ჰქონდა, იმის წყალობასა დაგუეჯერებით. ვისძინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ძეგუს ბ ა დ რ ი ა შ ვ ი ლ ი და ო ქ რ უ ა მათს მამულითა. ყოველითურთ უსაკლულოდ.

და ამისდა სანაცულოდ და სამუქფოდ ქარციძეს მიეცით თქუენი ოთხი კუამლი ქაცი ტ[ი]რძნის[ს]. და ძეგუს ქარციძეს კელი ალარა ჰქონდეს. ამ ორს კუამლს ქაცს გარდაისათ ქარციძეს რომ გლეხები ჰქონდა, ის საჯასოდ დაიდეგა საყდრისათვინ.

ეს ორი კუამლი ქაცი ბადრიაშვილი და ოქრუა და ძეგუის მოურაობა თქუენთვის სამკუიდროდ და საბოლოდ გეიბოძებია ყოველის კაცისაგან უცილებლად.

გქონდეს და გიბუდნიეროს ღმერთმან ჩუენსა ერთგულად სამსახურსა შიგან; ესე ჩუენგან ნაწყალობევი მამული და მოურაობა არა მოგეშალოს, არა ჩუენგან და არა შემდგომთ სხუათა მებატრონეთაგან.

თე კისმე ან მამულისა და ანუ მოურაობისა წიგნი და ნიშანი ჰქონდეს, ყუელა ტყუილი არის და სიგლითა და ბრძანებითა ამითა გაგუეცუდებია და მტკიცე ესე ოდენი არის.

დაიწერა ბრძანება და ნიშანი ესე ქ[ორონიკო]ნს ტყჩ, კელითა ქარისა ჩუენისა მდ[ი]ვან-მწიგნობრისა მ ა რ ტ ი რ ო ზ ი შ ვ ი ლ ი ს შ ა ლ ვ ა ს ი თ ა.

ბილთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ბეჭედი: როველი განვსნათ ჭეეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს ოვი ცათა შინა.

114. [შეწირულების წიგნი გენათელ ზაქარია ქვაბიანისა გელათისადმი]

[1614 წ.]

ქ. სახელითა სამებისაჲთა, არსებაჲ დაუბადებელისაჲ, დაუსაბამოსაჲ, სამარადისოსაჲ, გარეშემოუწერელისაჲ, მოუგონებელისაჲ, უხილავისაჲ, ურაბამისაჲ, არაარსისაგან არსად მომყუანებელისაჲ, უკუდავისაჲ, ძალგანუზომელისაჲ, ყოველთა დამბადებელისაჲ, მარტოჲსაჲ, უნივთოსაჲ, მიუახლებელისაჲ, შეუხებელისაჲ, რომელი იყო, არს და იყოს ღმრთისაჲ მამისაჲ და თანაარსისაჲ დაუსაბამოსაჲ, ნათლისაგან ნათლისაჲ წყაროსაჲ, ცხოვრებისაჲ უკუდაჲებისაჲ, მაგალითისაჲ შეუჲუარელისაჲ, ბეჭედისაჲ უცვალებელისაჲ, ხატისაჲ და სახლურისაჲ, ღმრთისაჲ ძისაჲ და თანაარსისაჲ და თანა დაუსაბამოსაჲ ცხოველს მყოფელისაჲ, სიბრძნის მომცემელისაჲ, ყოველთა აღმავსებელისაჲ და განმანათლებელისაჲ, უხილავისაჲ, დაუტევნელისაჲ, უსახოსაჲ, შეუსებელისაჲ, თვით ძოძრავისაჲ, თვით ჭეშმარიტისაჲ, თვით ნათლისაჲ და ნათლის მომცემელისაჲ და ღმერთ-მყოფელისაჲ ღმრთისაჲ სულისაჲ წმიდისაჲთა;

შეწევნითა და მეოხებითა ყოველად წმიდისაჲ, ყოველად მიწმეუნებელისაჲ და უხრწნელისაჲ და უფროსად კურთხეულისაჲ დედოფლისაჲ ჩუენისაჲ ღმრთის-მშობელისაჲ და მარადის ქალწულისაჲ მარიამისაჲთა, რომელი წინასწარმეტყველთა პირველითგან მრავალ სახედ ჰქადაგეს და მოასწავნეს, ხოლო სოლომონ სიბრძნეაჲ შინა თჳსსა შვიდ სვეტ სიბრძნისაჲ სახელსდვა;

მეოხებითა და თანადგომითა წმიდათა ერულთა და მკუელთა ცხოვრებისაჲ ჩუენისაჲთა მიქაელ ძალთა მთავრისაჲ და გაბრიელ ძახარებელისაჲთა, რომელნი ბრწყინვენ ნათლისაჲ მისგან სამარადისოსაჲ და მისსა შინა ელვის სახედ აღასრულებენ ბრძანებასა მეუფისა თჳსისასა;

შეწევნითა და მეოხებითა პატიოსნისაჲ და ცხოველ საქუთველოსაჲ და ღმერთ-მყოფელისაჲ ჯუარისაჲთა, რომელსა ზედა განკვართელ ექმნა ქრისტე ღმერთი ჩუენი ჴსნისათჳს ჩუენისა, და მეწამულობითა სისხლითა მაცხოვრისათა გჳჴსნა ჩუენ ყოველნი კრებით საცთურისაგან;

მეოხებითა და თანადგომითა წმიდისაჲ წინასწარმეტყველისაჲ, წინამორბედისაჲ და ნათლისმცემელისაჲ იოვანესითა, რომელი უმე-

---

[1] მოყვანებულისა.

ტეს იქმნა ყოველთა ნაშობთა დედათასა, რომელმან იკადრა დადგა-
ბად ჭელი თავსა მას საუფლოსა და ჩუენ ყოველნი სინანულით
მივეცწოდა და ზესა თანა დადებითა ცხელისათა და სეხნისა და ძე-
ტობისა მისისა იოვანე ღმრთის-მეთქუესა და მკერდსა მას სიღმრთი-
სა მიმყრდნობელსა, რომელმან დასცნა პოემანი და ქცეთა დიდი და
განთქმული საკვირველად უფსკრულთა შინა დახთქა და ყოველნი
ღმრთისა მიმართ წარუძღვინნა;

მეოხებითა და თანადგომითა წმიდათა თჳესა მოციქულთა პეტ-
რე რიტორისა, რომელი სინანულსა პირმშო ეწინა და კლიტენი იგი
სასუფეველისანი მას პკიდაენ და შეკერა და განხსნა მიეცნჭა მას,
და პავლე სამ ცამდე აღწევნულისა, რომელსა ესმნეს სიტყუანი უთ-
ქუმელნი და საღმრთონი და ჴმურად რჩეულად თწოდა და იქმნა ყოვ-
ლისა სოფლისა მოძღუარ, და სხვათა ათერთა მოციქულთა, რომელ-
თა მიიღეს პრძანება მეუფისაგან თჳისისა და დასპდომა საყდართა
ზედა და განსჯა ათორთა ტომთა ისრაელისათა, და სხვათა სამეოცდა
ექუსთა მოწაფეთა, რომელთა მოიძოწაფნეს ყოველნი წარმართნი
სახელითა წმიდისა სამებისათა;

შეწევნითა და მეოხებითა წმიდათა წინასწარმეტყველთათა, რო-
მელთა პირველ მოასწავნეს ზეცით გარდმოსვლა ღმრთისა და გან-
კაცება და განიცდიდეს არა პირია პირ, არამედ იქმნეს მჴილველ
თჳალთა გონებისათა და სარკითა;

მეოხებითა წმიდათა მღდელთ-მოძღუართა: პასილი, გრიგოლი
და იოვანე ოქროპირისათა, რომელთა განფხურეს ცრო წვალებისა
და მის წილ დასთესეს თესლი ღმრთის-მსახურებისა და იღუწიან
ჩუენთჳს წინაშე სამებისა;

მეოხებითა წმიდათა მამათა ჩუენთა: პახუმი, ანტონი, მაკარი,
ეფთჳმი, არსენი, ონოფრი, პავლე, ჯერასიმე, საბა, სვიმეონ, და-
ნიელ და დაცით გარეჯელისათა, რომელთა თჳით გამოისაჴურისნეს
თავნი თჳისნი, იქმნეს სოფლისაგან და დაშკეიდრეს ანგელოზებრი-
ვი ცხოვრება აღებითა პატიოსნისა ჯუარისათა, იქმნეს მკუდართა
აღმადგინებელ და ეშმაკთა წარმდევნელ;

მეოხებითა წმიდათა მათ დედათა: ანნა, ივდით, დებორა, ქაჯი,
რომელი იქმნა სახე სინანულისა, მარიამ მეგვიპტელისა, რომელი
იქმნა მოძღუარ, და ნინოსითა, რომელმან განათლა ქუეყანა იგი ქარ-
თლისა. სასწაულითა მრავალითა მოქმედებითა[1].

მეოხებითა წმიდათა და ნეტართა მოწამეთა: გიორგი, დიმიტრი,

[1] +-მოქმედებითა.

თევდორე, პროკოპი, მერკურისათა, რომელთა ჯვარს აცუნეს ქრისტ-
ნი მათნი და თვით სახითა ტანჯვითა განიცადნეს და ოხნეს სა-
წმინდოებითა მეუფეთა მეუფისათა.

მეოხებითა და თანადგომითა წმიდათა ქალწულთა მოწამეთა
ირინე და ირინისათა, ეკატერინე, თეკლა და პარასკევისათა, რო-
მელთა დასთხიეს სისხლნი თესლნი სიძისა მის უკუდავისათა და იხა-
რებენ ნათლითა შემოსილნი სასძლოთა მით წინაშე ღმრთისა და
მიელიან სიმართლისა გუირგვინსა;

მეოხებითა და შეუმდგომელობითა ყოველთა წმიდათა ღმრთი-
სათა, ზეცისა და ქუეყანისათა, ჯოჯოხეთელთა და უჯოჯოხეთოთა; თავად
ღმრთისა და მერმე ამათ წმიდათა ყოელთა თავდებობითა, მინდო-
ბითა და შეუმდგომლობითა ესე ეუარებელი და საბოლო[ო]დ გასა-
თაეებელი და მეორედ მოსლვამდის მოუშლელი და ყოელს ადა-
მის ტომის კაცისაგან უცილებელი და უსარჩლავ-მოუდეგარი შეწი-
რულობასა ფიცი, პირი და ნიშანი დაგიდევით მრძანებითა თავად
ღმრთისათა და მერმე მ ე უ ე თ-მ ე უ ი ს ა ი ე ს ქ ს ა ნ დ [რ] ე ს ი-
თ ა და დ ე დ ო უ ა ლ თ-დ ე დ ო უ ლ ი ს ა კ ა ხ თ ა შ ე უ ი ს ა ა ს უ ლ ს ა
ნ ე ს ტ ა ნ დ ა რ ე ჯ ა ნ ი ს ა თ ა, ჩუენ უ ლ ი ო ს მ ა ნ და ყოელთა კაც-
ნა უცოდველესმან მოწამან და მოსავმან ძისა და ღმრთისა შეწირა-
მან გ ე ნ ა თ ე ლ მ ა ნ ქ ე ა რ ი ა ნ მ ა ნ ზ ა ქ ა რ ი ა, თქუენ, სა-
შინელსა და შესაძრწუნებელსა და თუალთაგან მოეერულებელსა გა-
ლათისა ხანელისა და საკურთხეველისა ღმრთისმშობელისა და ტა-
ძარსა თქუენსა გენათს და საძულესა ღმრთივ-ცხებულთაგან და
ღმრთივ-გვირგვინოსანთაგან პანგრატონიანთასა;

მას ეამსა, ოდეს ჩუენის მკუდრის შქმის მაშინდელითა, ა ბ ა შ ი-
ძ ი ს პ ა [ა] ტ ა ს ა გ ა ნ ქ უ თ ა თ ი ს ა ლ ა გ ი ვ ე ყ ი დ ე თ და მაგიერი
გლეხი და პარტახტი გ ე გ უ თ ს მივართვით და დავესახლეთ გუ-
თათის.

და მერმე შეგვიწყალა და შეგვიბრალა ჩუენმა ყოელად მოწყა-
ლემა და მოპრალულმა ჩუენმა გამზდელმა მ ე უ ე თ-მ ე უ ე ნ პატ-
რონმა გ ი ო რ გ ი მ და ეშვილის კაცის ა ბ ე ს ა ლ ა მ მ ა ს ხ ა-
რ ა შ ვ ი ლ ი ს ს ე უ ლ ი ადგილი, ტყე და მიწა გეიბოძა ქ ე ლ ბ ა-
ქ ი ა ნ ი ს საზღურებდის.

და ალვაშენეთ ეკლესია მთავარანგელოზთა და ციხე და სახლ-
კარი და შევმკენით სოფლად უშენი ადგილი ასე, რომე ამაზედ მო-
დგეში კაცი არ[1] სახლებულიყო.

---

[1] + არ.

ანის ვაჭარი ქუთათის ნასყიდა იორდანაშვილს კუამლი ერთი, მისის ალაგით და ძმებით, მეფეთ-მეფის საბრძანისის ანდრეს წყალობა;

ფიჩხაძე დანელა, ერია, კუამლი ერთი;

ლომთაძე გოჩია და მისი შვილი დათუნა ჩუენი მკვიდრი ყმა იყო და აქ დავასახლეთ, კუამლი ერთი;

ქავშიძე დათუკა, მისის ცოლ-შვილით, კუამლი ერთი;

ჩლაჩიძე დათვია და მისი შვილები, კუამლი ერთი;

გოჩია ჭაშიბაძე და მისი შვილები, კუამლი ერთი;

ჩირაძე მამუკა და მისი შვილები: გოჩია, ლომია, პატია და მათი შვილები, კუამლი ერთი;

ნანუა ობოლაძე და მისი ძმისწული მამუკა, კუამლი ერთი;

ჩიკაძე ხახუტა და მისი ძმისწული ნასყიდა, კუამლი ერთი;

გოჩია ლაიყმაძე და მისი შვილი დათუკა, კუამლი ერთი;

სქისახლეში მოჯალაბე დათვია ბერუჩიკაძე და მისი შვილები, კუამლი ერთი.

ამას გარდა ხუცია ქელბაქიანისაგან და მისის განაყოფებისაგან ვიყიდეთ: იქით ქუერაულას დელე, მლაშეს იქით რომ ღელეა და იმას იქით ჰორტიკელაურას ღელემდე, ზეით დამცუიანას დალმა, ვიდრე რიონამდე; და გავაკეთეთ ტუფურიშის ჰალა ზურათ.

ამას გარეთ ნოლას ერთი პარტახტი გაბადაძისეული ვიყიდეთ და ლომთაძეს გოჩიასა აქუს.

ამას გარეთ გლმა კურსებს საკათალიკოზო ადგილი საჭალანგრიძეო ქამთა ვითარებისაგან გაოკრებულ იყო და ჩუენ მაქსიმე კათალიკოზმა ფიცით და ფეშქაშით გუიბოძა საჭალანგრიძეო და კაკაბაური პარტახტი რაც იყო; და ჩვენ იმახედ დავასახლეთ ქოჟუაჰიჭ[ი]ნაძე.

ამას გარეთ ვიყიდეთ ჰოლევს ბიძინას ჩხეიძისაგან სამი გლეხი მათის მამულითა და ცოლ-შვილითა: შოშიტა ოყურეშლიძე კუამლი ერთი, ხახუტა ოყურეშლიძე კუამლი ერთი, ჩუჩხუნაძე გოჩია და ზაზუტა კუამლი ერთი, ჭიჭინაძის გოჩიასა და სელთამასსეული პარტახტები და ჩუჩხუნაძისეული პარტახტები.

ამას გარეთ კიდევ გვიბოძა ჩუენმა გამზდელმა ბატონმა მ ე ფ ე-შ ე ფ ე მ გ ი ო რ გ ი მ ფ ე შ ქ ა მ ი თ ა იქიე ჰოლევს გ ა მ ს ა ხ ი ნ ა რ დ ი ო ყ უ რ ე შ ლ ი ძ ე და მისი ძმის წულები გ ი ო რ გ ი ა ნ ი შვილები, კუამლი ერთი.

ამას გარეთ დიდებულისაგან ვიყიდე ბატონის ბძანებით გ ო ნ ი ა ს ა ბ ე ს ა ლ ა ძ ე ო ს ი ა, მისის შვილებით და მამულით კუამლი ერთი.

ეს ხეთი კუამლი კაცი და კურსებს საჭალანგრიძეს რაც არია სრულა და კაგაბაერი პარტახტი ჭ ი ჭ [ი] ნ ა ძ ე ს ქ ო ქ უ ა ს ი და მის შვილებს: თ ა მ ა ზ ი ს ი, ბ ე ქ ი ს ი და დ ა თ უ ნ ა ს მიგეცით.

ამის გარეთ კიდევ კურსებს დავასახლეთ ჩუენი გაზდილი ბ ა ს ი ლ ი მ ა ხ უ ი ლ ო ძ ე: ადგილი ხახულისა ღმრთის-მშობლისა იყო და კაცი ჩუენ დიგასახლეთ.

ავრეთვე მ ა ნ ა ვ ე ლ ჭ ი ჭ ი ნ ა ძ ე ჰოლევს ბატონიშვილს გუნათელს ეშოვნა ნიშანსა და საწირაოში გ ო შ ქ ო თ ე ლ ი ა ნ ი ს ა გ ა ნ და ერთი ბარათი ხახულისა ღმრთის-მშობლისათვის დაედვა და მასუკან ჩუენ გვიბოძა; და ჩუენ კიდევ ახლა ხახულისა ღმრთის-მშობელს შევსწირეთ.

ამას გარეთ შ ე ყ უ რ ს ერთი გლეხი ლ ო მ ს ა ბ ე რ ი ძ ე დ ა თ ე ი ა და მისი შვილი გ ო ჩ ი ა ვიყიდეთ მისის სასულით დიდებულისაგან მ ა მ უ კ ა ს ა გ ა ნ კუამლი ერთი.

ამას გარეთ არგუეთს-ა ლ ი ს უ ბ ა ნ ს ვიყიდეთ დ ი ა კ ო ნ ი ძ ი ს ე უ ლ ი პარტახტი პ ა [ა] ტ ა ს ქ ა რ ი გ ა რ ე თ ლ ი ს ა გ ა ნ და კიდევ ს უ ლ ა ქ ე ე ლ ი ძ ი ს ე უ ლ ი პარტახტი და დავასახლეთ ჩუენი გაზდილი მ ა ხ ა რ ო ბ ე ლ ი კ ა ხ ი ძ ე.

ეს რაც ამ სოგელში სწერია: ანუ სასახლე, ანუ ეკლესია, ანუ ციხე, ანუ აზნაურშვილი, ანუ გლეხი, ანუ პარტახტი, ანუ ზეარი, ანუ მიწა, ანუ ალაგი, ანუ წყალი, და ტყე მათითა სახლკარითა, ეკლესითა, ციხითა, ჭურმარნითა, კალო-საბძლითა, სასაფლაოთა, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, ველითა, ვენახითა, საკნე-სათუსითა, შენითა და ოჯრითა, საძებრითა და უძებრითა, სანადიროთა, სასაძვრითა, ჭალითა, სათიბითა, შესავალ-გასავლითა და მათის მართლის სამართლიანის მზღუდითა და საქმით ყოველითურთ უნაკლულოდ, მკვიდრად და სამამულედ და ყოველის ადამის ტომის კაცისაგან მოუდევრად და ესარჩლად თქუენთვის შემოგიწირავს, ცოდვათა ჩუენთა შესანდობელად და მ ე ფ ე თ-მ ე ფ ი ს ა ლ ე ქ ს ა ნ-

დრეს და დედოფლის კახთა მეფისა ასულის ნესტან დარეჯანის საღმრთოდ და ცოდვათა მათთა მოტევებულ-რათა კეთილად დაიცა და მცუელ და მფარველ ექმნა ორსავე ცხოვრებასა შინა.

უწყის მოწყალემა და ძვირფასებელმან ღმერთმან, რომე ამაში რაც ბატონის წყალობა და მართლის სამართლიანის საქმით და ალალის თეთრით ნასყიდი და მონაღვაწები არ არის, სხვა უსამართლო და არამი არა ურევია რა.

აწ შეიწირე კნინი და ცცირე შესაწირავი ესე თქუენ, სამრინელო შვიდთ ცათ უმაღლესო და ქერაბინთ უზეშთაესო ხახულისა და საკურთხეველის ღმრთის-მშობელო და მე უღირსსა და ყოველთა კაცთა უკოდგილეს მოსაგსა ძისა შენისა და მოხსა შენსა ქეთევანს ზაქარიას მეოხ, მცუელ, მფარველ და ცოდვათა მოძტევებელი და აღმომჯოცელ მექმენ აქა და დღესა მას დიდსა განკითხვისასა წინაშე ძისა შენისა და ღმრთისა ჩუენისა; და განსულასა მას სულისა ჩემისასა მიხსენით ბნელთა აერის მცუელთა ჭელისაგან და ძალნი იგი უჩინოს მტერისანი შორს გამოიტნეთ.

აწ ვინცა და რამანც ადამის მონათესავემ ძემან კაცისამან: ანუ დიდმან, ანუ მცირემან, ანუ მაღალმან, ანუ მდაბალმან, ანუ მდიდარმან და ანუ გლახაკმან, ამა ჩუენგან ნაშრომსა და სამართლიანად შეწირულსა ეკლესიისა ცისხესა, სასახლესა, აზნაურაშვილსა, გლეხსა, მიწასა და ალაგს და საგელს შლად, ქცევად და არა გათაეებად ქცეულს და ეს ჩუენგან შეწირული გამოაჭოს ტაძარსა თქუენსა გენათს, მეუფეო მეუფეებათაო, იესუ ქრისტეო ღმერთო და ყოველად წმიდაო ღმრთის-მშობელო მარიამ ქალწულო მარიამ, თქუენ გაერისხდით და ჰკითხეთ საქაქოს დღე მოკლობითა და საიქოს წაწყმედითა და ჯოჯოხეთს გაენიაში ჩაგდებითა;

შეჩვენებულ, წყეულ და კრულ იყოს პირველ ღმრთისაგან და მერმე ყოელთ მისთ წმიდათაგან ზეცისა და ქუეყანისაგან, პორციელთა და უპორციოთაგან, იერუსალემსა და ყოელთა პატრიაქთა ძალდთაგან და საქრისტიანოს ჯვარ-ხატთაგან;

მასმცა ეცვების კეთრი გეზისი, შიშთელი იუდასი, ძრწოლა კაენისა, მეხთდატეხილობა დეოსკორესი, ცოცხლივ დანთქმა დათან და აბირონისი და მისიმც სული ნერას სინანულით, ნერც წირვით, ნერც ლოცვით და ნერც გლახაკთ მიცემით ნუ იხსნების საუკუნოსა სატანჯველისაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი და მართლიანად მპყრობელნი ამისნი და არას დამკლებელნი ღმერთმან და წმიდამან ღმრთის-მშობელმან

და ყოელთან წმიდათან ღმრთისათან კეთილად დაიცას ორსავე ცხოვრებასა შინა. ამინ. ამინ და კირიალეისონ.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონსა ოცდა თორმეტსა, თვესა ივნისსა ხუთსა, ჭელითა ყოელთა კაცთა უნარჩეველისა და უცოდველისა, მწუალებელთაგან ახლად მოქცეულისა და ნათლის-ღებულისა, მეფის კარის მდივან-მწიგნობარის გიორგის ქართველისათა. ✝

აგრეთვე ამას გარეთ ჭეთათის ეკჭარი ბემკენისშვილი პაპუა გვიბოძა მეფემ, ქრთამიც მივართვით; და შეგვიწირავს გაენათისა ხახულისა და საკურთხეველისა ღმრთის-მშობლისათვინ. მეფის ალექსანდრეა სადღეგრძელოდ და სულისა ჩუენისა საოხად: შეიწირე შენ, საშინელო და ცათა მობაძაო ხახულისა გაენათისა და საკურთხეველისა ღმრთის-მშობელო.

[დამტკიცების ხელრთვა]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და წყალობითა ყოელად წმიდისა ღმრთის-მშობელისათა, ჩუენ ღმრთივ-გვირგვინოსანი მეფეთ-მეფე პატრონი ალექსანდრე და თანამეცხედრე ჩუენი დედოფალთ-დედოფალი კახთა მეფისა ასული პატრონი ნესტანდარეჯან ჩუენად სადღეგრძელოდ და მეფობისა ჩუენისა წარსამართებალად და სულის ჩუენისა საოხად და ცოდვათა ჩუენთა შესანდობელად ვამტკიცებთ სიგელსა ამას. ამინ.

ბაქარ: მეფეალექსანდრე
ხელრთვა: ნესტანდარეჯან ✝✝

[შეწირულების მინაწერი]

ქ. პოი შენ საშინელო და ცათა მობაძაო პატიოსანო ხახულისა გალათისა და საკურთხეველისა ღმრთის-მშობელო! შეიწირე მცირე ქინი ესე შესაწირავი, რათა მლხინებელ მექმენ დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

მე, ფრიად ცოდველმან იაშვილმან ქაიხოსრომ ვიგულეთ და ვიგულსმოდგინეთ[1] და შეშოვწირეთ ერთი შამახური სანთელი ყოველს დიდმარხვაშიდ თედორობის კვირეშიდ თქვენს წინაშეც მოიღებდნეს ქუბლუაშვილი დათუნა და გიორგი, ერთი მარჩილი ემართა ბეგრად და ის შევაწირეთ იმ სანთელშიდ.

[1] ვიგულეთმოდგინე.

აწ ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან: ან შეუვმან, ანუ დაქმნულმან, ანუ დიდმან, ანუ მცირემან ვინცა შლად ამისად ხელყოფდეს შენ გაურისხდი პატრიარქსა ნახულისა გელათისა და საკურთხეველსა სა ღმრთის-მშობელოჲ; და ძე შენი რაჟამს მოვიდეს გა[ნ]კითხვად ცხოველთა და მკუდართა, ჩვენის ცოდვის მაგიერი პასუხი მან გასცეს, ამინ.

ქრონიკონსა სამას ოთხმოცსა დაიწერა წიგნი ესე [ხელითა] ფრიად ჩემ ცოდვილისა ჴიჴინაძისა სვიმონ მგალობელისათა. ✝

recto-ზე სხვა ხელით:

ქ. სამასი კოკა ღვინო გენათელს მოებაროს მისს ძველივნეთუხუცესისაგან ბეგარა.

ქ. ხეთი მარჩილი და სამი რუბი თეთრის ბეგარა ხოხიაშვილისაგან მოგვებაროს.

ქ. ათი რუბი გაღმა კურსების თეთრის ბეგარა მოგვებაროს ხახუტასაგან.

115. [წყალობის წიგნი ჯრისტეფორე კათალიკოზისა რამზოლ რატიაძესადმი]

[1648 წ.]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამად-მთავარმან, ქართლისა კათალიკოზმან, პატრიარქმან პატრონმან ქრისტეფორე, ესე უკუნისამდე ქამთა განსათავებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალე და გიბოძე შენ, რატიაძეს რამზოსა და შენსა ძმასა პაპისა და შაგვრდსა და შენთა შვილთა დაგითასა, აღდგომელსა, ამბროსეს და მოსაცილთა სახლისა თქვენთანათა, ასრე რომე მოგვიდეგით კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და მამულისა საქმესა გვიაჯენით.

ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ მამული ძმათ[ა]ს შვილისეული მისისა სახლ-კარითა, ტყეერ-მარნითა, მიწა-წყლითა, ჭითითა, ბარითა, წისავლითა და გამოსავლითა და მისის საძართლიანის სამძღუარითა...* [ძმათა]შვილის მამული მოგეცით, რომ არა კაცი არ გეცილებოდეს.

და კიდეც წმიდის დავითის მამული იყო ძმათაშვილის მამულითანა და იმის სანაცლოდ წმიდას დავითს კვირიკასშვი-

* ამის შემდეგ ორი სტრიქონი წაშლილია.

ლის შამული დაუდევით, რამზოსა მქონდა; და ის კვირაკის[1] შვილის შამული წმიდის დავითისათვის დაგვიც; და წმიდის დავითის შამული რამზისათვი[ს] მოგვიცემია.

ჩვენ ასე გაგვისამართლებია.

და ახალდეს არ მოგვეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომად სხვათა კათალიკოზთაგან. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და სვეტისცხოველის ერთგულად სამსახურსა ქვეშევდომამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამის მოწამენი და შუა დამხდურნი: შ ე ვ ე რ დ ი ნ ა ც ვ ა ლ ი, ს ვ ე ტ ი ს ც ხ ო ვ ე ლ ი ს კ ა ნ დ ე ლ ა კ ი, ნ ა ც ვ ა ლ ი ბ ე რ ი ა, დ ა თ ჯ ნ ა ბ უ ტ უ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი, ხ ა ტ რ ო რ ა ფ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ი, რ ო მ ა ნ ო ზ ი კ ვ ე რ ა ს შ ვ ი ლ ი, მ ა მ უ კ ა ქ ო რ დ ი ს შ ვ ი ლ ი, ი ა ნ ვ ა რ ი ა ი და სულ საგარეჯონი.

დაიწერა წელსა და ბძანება ესე ქორონიკონსა ტლვ.

ხელთ[ა]: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე

ბეჭედ[ი]: რომელი განწესნათ ქუეყანასა ზედა ჭსნილ იყოს ივი ცათა შინა.

116. [წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა პაპუა მალალაშვილისადმი]

[1618 წ.]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამიდ-მთავარმან, ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა პ ა ტ რ ი ა ქ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე, ეს უკუნისამდე ქამთა გასათვებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ მ ა ღ ა ლ ა ს შ ვ ი ლ ს ა ჩვენს ს ა ხ ლ ი ს უ ხ უ ც ე ს ს ა პ ა პ უ ა ს ა და თქვენთა ძმათა ხ ო ს ი ა ს ა, გ ე დ ა ო ნ ს და ბ ე ქ ა ნ ს და შვილთა შენთა რ ე ვ ა ზ ს და ბ ე რ ს ა დ ა და პაატას და მომავალსა სახლისა შენისათა ყოველთავე.

ასრე, რომე: მოგვიდეგით კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და წყალობისა საქმესა გვიაწყენით, ვასძინეთ ადგა და მოხსენება თქუენი და ამოგვიკითხეთ სამალახე თქუენის კერძის შამულის ნიაბური და ჩოჩერი, ზ ე რ ტ ს კაცებს სამალახეს გარდაის, რისაც მქონებელნი

[1] კვირიკა[ს]შვილის] კვირიკის შვილის.

იყოთ. ამწე არაოდეს არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა სხვათა კათალიკოზთაგან.

გაგითაოს და გაბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და საყდრისა[*] ლოცვა-კურთხევა.

ხელად სამსახურსა ქუეშე.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

ვინცა და რამანცა კაცმან მოგიშალოს, ჩვენსამცა კაბონსა ქვეშე არის.

დაიწერა წიგნი და ბძანება ესე ქორონიკონსა ტლზ, ჴელითა კარისა ჩუე[ნ]ისა მდივნის ბაღდადელის ფაარემეზისითა.

მ ა ჯ ა ნ ი ძ ე ე ბ ი ს სამწუხაროდ ეს წყალობა გიყავით.

ხელთუე: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე

პეშტი: რომელი განწესნათ ქუეყანასა ზედა წესი იყოს იგი ცათა შინა.

117. [შენდობის წიგნი ნიკოლოზ მანგლელისა როტინ ჯავახიშვილისადმი]

[1652 წ. 15 მარტი]

...[კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი] ს ა ნ პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი ს ა ნ ნ ი კ ო ლ ო ზ ესე შენდობისა წიგნი და პირი მოგართუით თქუენ, ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლს დავანბეგს პატრონს რ ო ტ ი ნ ს, შვილთა თქუენთა ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, წინაძძღუარსა და მომავალთა სახლისა* თქუენისათა ყოველთაგე.

ძალ ჭამსა, ოდეს ცოტას ბანს თქუენი სამკუიდრო მამული მანგლისისა ღმრთისმშობელს ჰქონოდა და თქუენი სამკეიდრო მამული ისრეგბატონისაგან იწოვნეთ.

და ჩუენ ცოტას ხანს თქუენგან გულს შეგუეწყდა; და ვითაც ძარითადი შევიტყევით, რომე თქუენი მკუიდრი მამული იყო, ალარა ვიეშენით რა. და თქუენც ყოველს წელიწადს თრმოცი კოკა ღუინო გაგიმიენეთ ახალზედა.

ამწე ღმერთმან და მანგლისისა ღმრთისმშობელმან ნური გაგაჯონოს რა და ნურცარა დაგიმარცხოს, თავითა და შვილით დიდს ხანს გაგაცოცხლოს და ყმა შვილიც გაგიზრდოს თქუენ გუნებად; და უკანო[ნო]მც იქნებით თრმაცე ცხორებასა შინა, ამინ.

ქორონიკონსა ტმ, მარტის 15.

პეშტი: მ ა ნ გ ლ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ

---

* აქ სტრიქონებს შუა გვიანდელი ხელით ჩაწერილია: „ურეკაზა, დარეშუზა“.

118. [შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგერლისა ცაგერის ჭაძრისადმი]

[1666 წ.]

[3v] შენ, ტაძარსა მაგას სიწმიდისასა, რომელი შეგემზადა სოლომონ და დავით პირველმან მაშამან შესმან კიდობნად სიწმიდისად... ლრუბლად სულ მცირედ და კიბედ ცად[1] აღწევნილად, რომლისა მიერ ღმერთი გარდამოხდა ქვეყანად ეზეკიელ პჭედ დაკრძალულად, დანიელ მთად, რომლისაგან ლოდი გამოეკვეთა თვინიერ ჭელისაგან გედეონ საწმიძად, რომლისაგან სიტკბოება აღმოგვიცენდა სხვათა მათ თახა წინასწარმეტყველთა პირად-პირადად ქადაგებულ[2] შენ, შვიდ ცათა უწმინდესო ასულო ადამისო დედასა ღმრთისასა ძველ-ოდესმე მაყუალად მოტყინარად ხილულსა და შეუწევლად დაცულსა არონის კეერთხად აღყვავებულსა, რომელმან გამოიღო ნაყოფად ცხაყოფოსა და ნაყოფიერად ძყოფელი და ყოველისა სოფლისა განმანათლებელი და ადამის ძველისა კაცისა განმაახლებელო და ევას წყევისა და ტრელებისა დამხსნელი და კურთხევად შემცვალებელი.

შენ, სადგერო განსაკენებელო და პალატო კიდობანო საღმრთოსა სჯულისაო, რომელმან დაიტიე ფიცარი იგი საუფლოთა მით თითითა[3] დაწერილი ტაკუკი მანანათა აღსავსე და კეერთხი იგი სასწაულთა მოქმედი მაამისა შენისა და წინასწარმეტყველისა დავით მეფეთა შორის წარჩინებულისა ასულად მოსწავებულად, კოპარცა გიგალობდა ხმითა მით სანატრელითა პირად-პირადად ფესვეციით[4] ოქროვანითა შემკულად და ვინ მოასწავებს შენთა დიდებულების მეტყველებითა მეტყველებად, შენ, ცათა[5] მოპბაძაო, ქერაბინთა და სერაბინთა უმაღლესო ცაგერისაო[6] ღმრთის-მშობელო!

ჩვენ ცვე-თარეთა შენთა მინდობილმან და მოსავმან შენმან, ჩვეს ცაგერელ მამათ-მთავარმან გაბრიელ ბრძანებითა მეფეთა მეფისა ალექსანდრესითა და დედოფალთა დედოფლისა კახთა მეფისა ასულისა ნესტანდარეჯანისათა და ძეთა ჩვენთა, როდეს ჩვენზედა წყალობა ჰყვეს და ცაგერლობა გვიბოძეს და მათი დიდი საყდარი ცაგერისა ღმრთის-მშობელი ჯელთ გვიგდეს და მერმე მათის ძალითა და წყალობითა ჩვენცა ვეცადენით საყდრის სამსახურსა და შემატება-

---

[1] ცაბად. [2] ქადაგეს. [3] თითითია. [4] ფესვეციდითა. [5] ცჲთა. [6] ცაგეურისაო.

სა, რომელიმე ძველთაგან დაკარგული იყო მიწაცა და კაცობაც რომელიმე შიწა საყდრისა იყო და კაცი დაკარგული იყო.

და აწ ამის მეფის ალექსანდრეს[1] ძალითა გეკეთებინა ჩვენ ალიანის საქმითა მოვაგროვეთ სამი კომლი კაცი გელოხანის დანარჩომი: ერთი კვამლი ნინია გოლეთიანი, დღეა რომ სახლობს იმ ალაგითა; ერთი კვამლი ფოჩიანი კაცია და მისი ძმა გიორგი და თათია, დღეს რომ სახლობს იმ ალაგიანათ; ერთი კვამლი მეშველიანი კაცია და მისი ძმა წიწილა, დღეს რომ სახლობს იმ ალაგიანათ; და აყრილი გლეხი სამი სხვა [4] უალაგოთ: ერთი ლაკოზელიანი კაცია და გიორგი; მეორე მუცხვატილაძე კაცია და გონიერი; და მესამე შკვიბლიანი გონიერი და მისი ძმა ყრუაშვილი გიორგი.

აწ ეს დასახლებული სამი კვამლი კაცი და სამი აყრილი ნაძალადევად გელოვანს ჰქონდა, ცაგერისა ღმრთის-მშობლის გამოხართმევი. აწე გელოვანს მეფის ძალატი შეაჩდა გაუწყრა მეფე, გამოართვა და ისევე საყდარს შესწირა მისად სადღეგრძელოდ და სელისა მისისა სათნოდ; ჩვენს დროსა და ეფისკოპოზობაშიდ შესწირა.

სხვა ამასად დარეთად ამავ ჩვენს ბატონის წყალობითა მიბოძა პე[ლ]წიფემ, მამა იმისმან, მეფემ გიორგიმ: ერთი გლეხი ესახელოს ფოჩიანი გუტა და მისი ძმა ძუკლია; ერთი გლეხი ფოჩიანი ითნა და მისი ძმები.

ამასად გარეთად ორი გლეხი კიდევ მახალდიანი გოჩია და ფოჩიანი გიორგი ბატონმა გეიბოძა; და ძუნი ძათს ადგილზედ ალარ დასდგენ, აიყარნენ და სხვაგან დაეასახლეთ; და იმ ადგილზედ შოშიტა გიორგობიანი დაეასახლეთ, მისი ძმა ნასყიდა დაწისი ძისწულები.

აგრევე კიდეე ბატონმა მეფემ გიორგიმ გეიბოძა ოყურე[ს]: მეთევზე ერთი გლეხი მომარდაშვილი ხუცესი შიო და მისი ძმა მათეალი; ერთი გლეხი მომარდაშვილი ლომინა ბატონის მეფის წყალობა; ერთი გლეხი ამბროლიანი მათვალი სულა გელოვანისაგან ეყიდა; ერთი გლეხი დათუა თედორაშვილი ხოხუა

---

1 ალექსანდრის.

ლაშბიშვილისაგან ვიყიდე; ერთი გლეხი გიორგი ქორ-
ბიძე იოვაკიმ ნემსაძისაგან ვიყიდე; ერთი გლეხი ივანე
ჩეძე ივანე ბუდია ყიფიანისაგან ვიყიდე; ერთი
გლეხი ნემაწვერიძე კვირიკე, მისი შვილი და მისი ძმისწუ-
ლები ელყან ყიფიანისაგან ვიყიდე; დაშრიანი გი-
ორგი და გუგუტა მეშველიანის ცოლე და ალაგი ბა-
ტონმა მეფემ ალექსანდრემ მიბოძა;

ოჯოლას: ბოგველიძე მახარა და ქოქუა და ხუ-
ცესი მეფემ ალექსანდრემ მიბოძა.

ჟვანეთს: ჯანელიძე ოტია და მისი შვილები მე-
ფემ ალექსანდრემ მიბოძა.

ამ ესენი მათის ცოლშვილითა, საძღვარითა, პურმარილითა, ტყითა, ველითა, ვენახითა, საყანითა, სათიბითა[1], სასაფლაოთა, სა წმიდაქვილოთა, ნასყიდითა და უსყიდითა, საძებრითა და უძებრითა, მათის ყოვლისფერის სამართლიანის საქმითა. ამ ესენი შეგვიწირავს ცაგერისა ღმრთის-მშობლისათვის. მეფის ალექსანდრეს სადღეგრძელოდ და ცოდვათა მისთა შესანდობელად. შეიწირე ენდო და კნინი ესე შესაწირავი შენ ცათა[2] მოპაძათ ცაგერისა ღმრთის-მშობელო ჩემ ცოდვილსა ცაგერლისა გაბრიელისათვის.

და კიდევ ამას გარეთად ერთი გლეხი იქავ უსახელოს ბა-
ატა გოლეთიანი გიორგი გელ[ო]ვანისაგან ვიყიდე. ერთი სასახლე უსახელოს ალაგი ვიყიდე და სასახლედ გავაკეთე.

ამწე ეს გლეხები და სასახლე მათის ყოვლისფერითა ცაგერისა ღმრთის-მშობლისათვის შვიდ წილ უძღვნელისა და მთავარ მოწა-მისა წმიდის გიორგისათვის შეგვიწირავს.

ამწე და რამანცა ძემან კაცისამან: დიდმან ანუ მცირემან, მეცუ-მან ანუ დედოფალმან, გინა ეფისკოპოსმან ანუ და რამანცა ძემან კაცისამან ამისად შლად და ცრუად ჭელჰყოს და ანუ მოშალოს, ერულმცა არის ჯერ პირველ დაუსაბამოს ღმრთისაგან და მერმე ყოველად წმიდისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთის-მშობელისა და ცხო-ველს მყოფელისა ჯვარისათა, ათორმეტ[V]თა მოციქულთა და ათორ-მეტთა სამოციქულოთა საყდართა, შვიდთა კრებათა მაღლითა და მე-ოხებითა ოთხთა მახარებელთა და პატრიარქთაგან და ხუთთა ქათა-ლიკოზთაგან და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა.

---

[1] სათიბითა. [2] ცათა.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს და წმიდამან ღმრთის-მშობელმან, ამინ და ამინ.

დაიწერა ბრძანება, წიგნი და სიგელი ესე იხილეთ შეწყალებისა[1] პატრონისა მეფისა ალექსანდრესა აცხრამეტსა. ქელითა ჩემ ცოდვილისა მგალობელისა თამაზისათა, ქორონიკონსა: ტმდ.

ხელთაგა: ცაგერელი გაბრიელ †
ბჭედი: მეფე ალექსანდრე.
ხელთაგა: ნესტანდარეჯან

119. [შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგერლისა ხვამლის ეკლესიისადმი]

[1656 წ. ახლო]

...[2v]* მინდობილმან და [სა]სოებით მოქუნემან თქუენმან, ყოველთა ადამის ნათესავთა უნარჩეცესმან და უცოდვილესმან დიდისა საყდრისა ცაგერისა ღმრთისა მშობელისა, ცაგერელ მამათ მთავარმან გაბრიელ ეგულვით და ვიგულისმოდგინეთ და შეგოგწირეთ ცრცრე და კნინი ესე შესაწირავი ჩვენდა სახსრად და საოხად სელისა ჩვენისა და ცოდვათა ჩუენთა აღსახოცელად, რათა არა დაგვსაჭიროს ჩვენ მეორედ მოსლვასა მას დღესა დიდსა განკითხვისასა.

შეგოგწირ[3]რეთ ოყუარეშს: ერთი სასახლე გაკეთებული ყოველისფერითა: საჯვარითა, საჯალაბოთა, ზვრითა[2], მისის ყანითა და სათიბითა[3]; ერთი გლეხი სუეტსი მამარდაშვილი მეთევზე; ერთი გლეხი ლომინა მამარდაშვილი მეთევზე და ტბა ბაბუშერი: გიორგი აკობიძე, მათვალი ამბროლიანი, დათუა თედორაშვილი.

აწ ესენი მათის ცოლშვილითა, სახლისკაცითა ერთ არს ძმითა, სახლკარითა, ბერმარნითა, ტყითა, ველითა, გენახითა, მთითა და ბარითა, წყლითა და წისქვილითა, საყდრითა და საფლავითა, საძუბრითა და უძუბრითა და მართლის სამართლიანის ყოველისფერითა;

აწ ესენი ხატსა არც ერთი იყო, სასახლე, ოდიშს რომ ქვარიანი იყო, იმისი დანარჩომი იყო და ტყე იყო დიდი ტუე-

---

[1] შეუბასა. [2] ზრვითა. [3] სათიფთა.

* თავი აკლია.

რი. ვსთხოვე და მ ე ფ ე მ გ ი ო რ გ ი მ მიბოძა და ქრთამი მივართვი; კიდევ ტბა ბ ა ბ უ შ ე რ ი, ორი გლეხი მეთევზე კიდევ მ ე ფ ე მ გ ი ო რ გ ი მ მიბოძა და ქრთამი მივართვი; ა ქ ო ბ ი ს ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ გ ი ნემსაძისაგან ვიშოვე; ა მ ბ რ ო ლ ი ა ნ ი მ ა თ ვ ა ლ ი გ ე ლ ო ვ ა ნ ი ს ა გ ა ნ ვიშოვე; თ ე ვ დ ო რ ა შ ვ ი ლ ი[1] დ ა თ უ ა ი ლ ა შ ხ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ ვიშოვე.

აწე ესენი თქვენთვის მოშორთმევნია, წმინდაო გიორგი. ვინც ვინმე ჩვენი შემდგომი ეფისკოპოსი დაჯდეს, იმან იმსახუროს და შენდობით ჩვენც მოგვისენებდენ.

დ ა თ უ ა თ ე დ ო რ ა ს შ ვ ი ლ ი ს[2] ბეგარა თემისათვის[3] მიმიცემია: ოყურეშელი მივიდეს გიორგობას დღეს ის გლეხისაა და მისცემდეს ის გლეხი ოყურეშელა თემსა: ერთს კარგს გასუქებულს ტახს, ერთს კარგს ცხვარსა, ხუთს გოროს ღვინოსა, ერთს გოროს ბურსა და ერთს გოროს ღომსა, ერთის თეთრის სანთელსა, ერთი ბიშტის საკმეველსა.

მერმე იმ თემმან ხუცესსა იმ ცხვარზედ ჩემს სელისათვის ცალი აწირვინონ და ტყავი საწირაედ მისცენ. და რაცა ამ წიგნშიდ სასმელი და საჭმელი ეწეროს, ლამაზათ დაამზადონ; ხუცესს კარგა[დ] დახუდეს და მის საწყალოსა ნუ დააკლებენ; და თვითან თემმან ლხინი ნახონ და მე შენდობა მითხრან; და სანთელი ჩამოასხას ხუცესმან და სანთელი და საკმეველი თემს დაუროგოს; მე შენდობა მითხრან.

და იმ თ ე ე დ ო რ ა ს შ ვ ე ი ლ ს ა ცაგერელი ბეგარასა ხუთასა სთხოვს. სხვა ნადობა, ლაწყრობა, სამსახური ცაგერლისა არის.

აწე რამანცა ძემან კაცისაგან ეს ჩვენგან შეწირული და გაჩენილი ალაპი მოიშალოს, ანუ მეფემან, ანუ ეპისკოპოსმან, ანუ დიდმან, ანუ მცირემან, შეჩვენებულმცა არის ოთხთა[ა] პატრიაქთაგან, ოთხ მეტთ[ა] მოციქულთაგან. შვიდთა კრებათაგან და ჩვენად მტკიცედ განიკითხვის აქა და მას დღესა დიდსა განკითხვისასა, ამინ.

დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხნეს ღმერთმან. ამინ.

ხელწერა: ცაგარელი გაბრიელ.

ქ. აგრეთვე ზ ე ბ ი ც ი ხ ე და მისი გლეხები მეფის იყო და მე ვიშოვე. მ ე ფ ე მ ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე მ მიბოძა. მე თქვენთვის შემოვწირავს, პატრონო დიდო წმიდაო გიორგი.

---

[1] თედორას შვილი. [2] დათუას დიდორას შვილისა. [3] თემისათვის.

და ვინც თქვენ ეს გამოგახსენა და მოგიშალოს, მასაც რისხვა-
თავად დაუსაბამო ღმერთი და მერმე თქვენი სახე და მადლი
მასაც ცოდვის მზღველი არის.

მერმე მათვალი მაშარდაშვილი მეფეთადმი მე მიმოვნია მისის ალაგთა, მამულთა, სახლკარითა და იმისის ბეგრისაგან ზუბელებისათვის მიმიცემია: ორი ფოხალი ბერი, ორი ფოხალი ლომი, თორმეტ[V]ის თეთრის საკლავი, ორი გორო ღვინო.

ჟწ ამ სასმელ-საჭმელს ზუბელები წაიღებდეს...*

120. [შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგერლისა ხვამლის ეკლესიისადმი]

[1650 წ. ახლო]

[ა] ქრისტემან ღმერთმან ჩვენმან ნაცვლად ტანჯვათა მადლი სამას სამეოცდახუთი სალმობათა; ჭი თვალ და ბრწყინვალებაო ყოვლისა სოფლისათ, რომელი წამსა შინა თვალისასა მოიცვლი ცისა ქვეშეთთა, ყოველთა დაბფარავ მოსავთა შენთა, ხოლო ცეცხლთა დასწვავ მტერთა მემტერეთა დიდებასა შენსასთა, ათაისუფლებ ტყვეთა, ჰკურნებ ჭირვეულთა, ზელსა აღუპყრობ უღონოთა, დაიხსნი უსამართლოდ მიმძლავრებულთა.

ეჰა ვარსკვლავო ელვარედ შარავანდედო მზეებრ განმფენელო ცამედეცით ალმობრწყინვებულო, ხოლო კიდით კიდემდე განმანათლებელო: ეჰა თბებო წმინდათაო და მთავარო მოწამეთაო, ახოვანო წმიდაო გიორგი ხვამლისაო;

ჩვენ მსახებელმან თქვენმან და მონდობილმან თარგა-მცველობათა თქვენთამან, მე ცოდვილმან და მონამან ღმრთისამან და სამსახურისა თქვენისა ულირსმან ცაგერელმან მამათ-მთავარმან ჩიქოანმან გაბრიელ შემოგწირე მცირე ესე და ცრემი ესე შესაწირავი ოყურეშს სასახლე გაწყობაღ[ი] საჯვარითა, სახლკარითა, ჭურჭლითა, ზერითა, მისის ალაგითა და ტყითა, მთითა და ბარითა, საწისქვილოთა, სამართლიანის მამის ყოველსაფერითა.

---

* ეს წყდება საბუთის ტექსტი.

ასრე, რომე: ის ალაგი ოდიშა რომ გვარიანი ძველათ იმისი ყოფილა; ტყედ და უკაცურად იყო და მე გადავწყვიტე ვინ იცის, რომ სალაპარაკოთ გავიდეს, ამ გვეყნის ქკარიანს იმასთან ჭელი ართა აქვსე; ამისთვის რომ თემც მე ართა, ასეთი დრო იყო, ის ალაგიც და სრულათ ოყურეში სადადიანოდ შეიქმნებოდა.

გლეხი იაკობიძე გიორგი მისის ცოლშვილითა ბერის ნამსაძისაგან მიშოვნია. ალაგი მისი კიდევე ნემსაძისაგან მიშოვნია.

ამბროლიანი მათვალი დერეკაცად ქუჭიძეს ცაგარელს ლაშხიშვილისაგან ეშოვნა; და მერმე რახან ის ძოკუდა, აიყარა და გელეანს სელას მიეკიდა და სელა გელეანისაგან ჩემი თეთრით ვიშოვნე;

თედორაშვილი დათუე ხოხუა ლაშხიშვილისაგან ვიშოვნე;

მოშარდაშვილი ხუცესი მეთევზე შეფის იყო და ტბა ბაბუშერი; მერმე ეხლა ცოლქმარა კაკო აიყარა და შეფეს შეეხვეწა, ისიც მივართვი და იმითი მიშოვნია;

აგრეცე ლომინა მაშარდაშვილი და მისი ძმა მათვალი მეფესაგან მიშოვნია ჩემის თეთრითა.

და აწ ესენი ყველა მათის ცოლშვილითა, სახლკარითა, ჭერმარნითა, მამულითა, ალაგითა, ტყითა, ველითა, ცენახითა, სათიბითა, საყანითა, წყლითა, წისქვილითა, მთითა, ბარითა, საძებრითა, უძებრითა სამართლიანის ბაძის ყოველს ფერითა, — აწ ეს დიდი წმიდაო გიორგი, თქვენთვის შემომიწირავს ჩემს სულის საოხად და სახსრათ.

აწე ვინცა და რამანცა ძეშან კაცისამან: ანუ დიდმან ანუ მცირემან ამის შლად დაქცევად ჭელყოს, ჩვენდამც მუქიანად გაეკითხვის აქა და მეორედ მოსლვას ორისაც ცხოვრებასა შინა.

დამამტკიცებელი ამისი ალექსოზის ლმერთიმან.

და აწ ესე შენ საშინელო ცაკერისა ღმრთის-მშობელო, წმინდა გიორგი თქვენი შემოწირული არის და მისი მამულიც და ჩემგან შეწირულიც თქვენი იქმნების და გუჯარიც თქვენთვის მომირთმევია.

121. [დავთარი ცაგერის სამდრის მოსაკრებლის გლეხებზე]

[1648—1661 წწ.]

[91a]...* ლაშ[ქრობა და სამსახური].

1. [მართებს] გ ე ო რ გ ო ბ ი [ა ნ ს ა... თავი ბეგარა ღვინო გორო ათი [და სანაადღვომეო ოთხი, ბური თავი ბეგარა [სამი და ნახევარი და ორი სანა[ა]ლდგომ[ე]ო. [ერთი კარგი გასუქებ]ული ტახი სადილის სანა[ა]ლ[დგომეო, ორი სხვა] საღორე ღორი ორთლ ცხვრად[1] [რომ დირდეს], ერთი ცხვარი და ერთი თე[ვზი, ერთი] გასუქებული ყვერული, ორი სხვა [ყვერული], ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

2. მართებს ფ ო ჩ ი ა ნ ს გ უ ტ ა ს ღვინო გორო თავი ბეგარა ექუსი და სანა[ა]ლდგომეო ოთხი, ბური გორო თავი ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანა[ა]ლდგომეო, ერთი კარგი გასუქებული ტახი სადილის სანა[ა]ლდგომეო, ორი სხვა საღორე[2] ღორი ორთლ ცხვრად რომ დირდეს, ერთი ცხვარი და ერთი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

3. მართებს ფ ო ჩ ი ა ნ ს ი ო ნ ა ს ღვინო გორო თავი ბეგარა ექუსი და სანაადღვომეო ოთხი, ბური გორო თავი ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანაადღვომეო, ერთი კარგი გასუქებული ტახი სადილის სანაადღვომეო, ორი სხვა ღორი საღორე ორთლ ცხვრად რომ დირდეს, ერთი ცხვარი და ერთი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

4. მართებს ფ ო ჩ ი ა ნ ს კ ა ც ი ა ს ღვინო გორო თავი ბეგარა ექუსი და სანაადღვომეო ოთხი, ბური გორო თავი ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანაადღვომეო, ერთი კარგი გასუქებული ტახი სადილის სანაადღვომეო და ორი სხვა საღორე ღორი ორთლ ცხვრად რომ დირდეს, ერთი ცხვარი და ერთი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

5. მართებს მ უ ს ე ლ ი ა ნ ს კ ა ც ი ა ს ღვინო გორო თავი ბე-

---

[1] +და. * საღორე]სადღ...ორე.

* თავი აკლია, მეზღვების სათვალავი პირობითია.

გარა[916] ექვსი და სანაადღდგომეო ოთხი. პური გორო თავი-ბეგა-
რა სამი და ნახევარი და ორი სანაადღდგომეო, ერთი კარგი გასუქ-
ბული ტახი სადილის სანაადღდგომეო და ორი სხვა საღორე ღორი
ორთოლ ცხვრად რომ ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი გა-
სუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუ-
შაობა, ლამჭრობა და სამსახური.

6. მართებს გოლეთიანს გიორგის ღვინო გორო თა-
ვი ბეგარა ექვსი და სანაადღდგომეო ოთხი, პური გორო თავი ბეგა-
რა სამი და ნახევარი და სანაადღდგომეო ორი, ერთი კარგი გასუქე-
ბული ტახი სადილის სანაადღდგომეო და ორი სხვა საღორე ღორი
რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი
გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუ-
შაობა, ლამჭრობა და სამსახური.

7. მართებს გოლეთიანა ხუცესს გიორგის ღვინო
გორო თავი ბეგარა ექვსი და სანაადღდგომეო ოთხი, პური გორო
თავი ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანაადღდგომეო, ერთი გასუ-
ქებული ტახი სადილის სანაადღდგომეო და ორი სხვა საღორე ღო-
რი რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი
გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუ-
შაობა, ლამჭრობა და სამსახური.

8. მართებს გე[ო]რგობიანს ნასიდას ღვინო გო-
რო თავი ბეგარა ექვსი და სანაადღდგომეო ოთხი, პური გორო თავი
ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანაადღდგომეო, ერთი კარგი გა-
სუქებული ტახი სადილის სანაადღდგომეო და ორი სხვა საღორე ღო-
რი რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი
გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუ-
შაობა, ლამჭრობა [92a] და სამსახური.

9. მართებს ხოჩას გოლეთიანს გიორგის ღვინო
გორო თავი ბეგარა ექვსი და სანაადღდგომეო ოთხი, პური გორო
თავი ბეგარა სამი და ნახევარი და სანაადღდგომეო ორი, ერთი კარგი
გასუქებული ტახი სადილის სანაადღდგომეო და ორი სხვა საღორე
ღორი რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი,
ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერ-
ცხი, მუშაობა, ლამჭრობა და სამსახური.

10. მართებს გოლეთიანს მათვალოს ღვინო გორო
თავი ბეგარა ექვსი და სანაადღდგომეო ოთხი, პური გორო თავი
ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანაადღდგომეო, ერთი კარგი გა-
სუქებული ტახი სადილის სანაადღდგომეო, ორი სხვა საღორე

ლობი რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი დეკა ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

11. მართებს გოლეთიანს ვიქელს ღვინო გორო თავი ბეგარა ექუსი და სანაალდგომეო ოთხი, პური გორო სამი და ნახევარი თავი ბეგარა და ორი სანაალდგომეო, ერთი კარგი გასუქებული ტახი სადილის სანაალდგომეო და ორი სხვა საღორე ღორი რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

12. მართებს გოლეთიანს სესიას ღვინო გორო თავი ბეგარა ექუსი და სანაალდგომეო ოთხი, პური გორო თავი ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანაალდგომეო, ერთი კარგი გასუქებული [926] ტახი სადილის სანაალდგომეო და ორი სხვა საღორე ღორი რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

13. მართებს გოლეთიანს პა[ა]ტას ღვინო გორო თავი ბეგარა ექუსი და ოთხი სანაალდგომეო, პური გორო თავი ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანაალდგომეო ერთი კარგი გასუქებული ტახი სადილის სანაალდგომეო და ორი სხვა საღორე ღორი რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

14. მართებს ფოჩიანს გოთრგის ღვინო გორო თავი ბეგარა ექუსი და ოთხი სანაალდგომეო, პური გორო თავი ბეგარა სამი და ნახევარი და ორი სანაალდგომეო, ერთი კარგი გასუქებული ტახი სადილის სანაალდგომეო, ორი სხვა საღორე ღორი ორთოლ ცხვრად რომ ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

15. მართებს ფოჩიანს გოჩიას ღვინო გორო თავი ბეგარა ექუსი და სანაალდგომეო ოთხი, პური გორო თავი ბეგარა სამი და ნახევარი [და] სანაალდგომეო ორი, ერთი კარგი გასუქებული ტახი სადილის სანაალდგომეო, ორი სხვა საღორე ღორი რომ ორთოლ ცხვრად ღირდეს, ერთი ცხვარი, ერთი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერული, ორმოცი კვერცხი, მუშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

16. მართებს ივანე არჩვაძის ალაგს ღვინო გორელ ძმა-ბური გორთ სამნახევარი, ერთი [93a] კარგი გასუქებული ტახი, ქვა-თი თევზი, ერთი გასუქებული ყვერული, ორი სხვა ყვერულები შაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

სხვა ამისი ბეგარა და გამოსავალი რაც ამას აკლია, საალაპოდ ცაგერიანს ბიეცით და ნურც თქვენ მოშლით.

17. აგრეთვე კაცია ლებსწვერიძეს მართებს ცაგერლის შეშაობა, ლაშქრობა და სამსახური.

სხვა მისი ბეგარა და გამოსავალი თემისათვის მიმიცემია: ნახევარი ესახელოველისათვის და ნახევარი ნაკურალევისა და ლახვთელისათვის ჩემად საალაპოდ და ნურც თქვენ მოშლით.

18. აგრეთვე შოშიტა გე[ო]რგობიანს მართებს ცაგერლის ლაშქრობა, სმევა, ჭმევა და სამსახური; სხვა ჩვენი ალაბი მართებს.

აწ ეს გლეხები ამისთვის გავაჩინე მოალაპედ, რომ ხატის [არ]ცერთი არ იყო, რომელი მეფისაგან ვიშოვე[1] ჩემის... თეთრით და რომელი სვანისაგან...

[ვინც ეს ჩუენგან გაჩენილი ალაბები მომალოს, [ჯერმეღა მას საუკუნესა ჩემთამცა] მუქარად გაკითხვით.

122. [წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა თბილელ ელისესადმი სამწყსოს მიბარების შესახებ]

[1638—1659 წწ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქართლისა კათალიკოზმა პატრონმა ქრისტეფორე მოგართვით ესე წიგნი და პირი თქუენ პატრონსა თბილელ მთავარეფისკოპოზსა ელისეს, ასრე და ამა პირსა ზედა:

თრიალეთს რაც საწალკელოს სამწყსოში სოფლები აწენდეს და შენობა ჩაეარდეს, ჩუენზედ შორს იყო და თქუენთჳს მოგვებარებია. საწირავს გარდაის რაც რამ იქაური გამოსალებელი იყოს,

[1] ვიშოვე] ვიც...

სარჯულო ანუ დრამა და სარგო. ნახეთ[ა]ის სვეტიცხოველს ნუ დაჰკლებთ და ნახეთარი თქვენთვის მოგკირთმევია. და ერთი ჩვენი ახ[ალ]ი ნაუ[რ]მვილიც გვიახლებია. სანამდისა თქუენს კელთ იყოს, ვერ-ვინაა. რობას სვეტიცხოველს ნუ გარდაუხუალთ.

ხელითა: ქათალიკოზი ქრისტეფორე

123. [ყუალობის წიგნი დიმენტი კათალიკოზისა ხუდადა ხოჯაშვილისადმი]

[1660 წ. 1 მაისი]

წებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მაცხოვრისა ჩვენისა ქრისტეს და ღმრთისმშობლის მარიდის ქალწულისა მარიამის[ათა] და ზეცისა ძალთა ანგელოზთა მიქელ, გაბრიელ და წმინდის იოვანე ნათლისმცემლის და წმინდის თავით მოკუეთილთა პეტრესი და პაელესითა და წმინდის გიორგის მთავარმოწამის...*

ესე ბანთა და ქამთა მოსარჩენი საფიცარი დაგიწერე და მოგეც ჩვენ, ყოვლის საქართველოს დიდმა მამამთავარმა კათალიკოზმა დიმიტრიმ თქუენ, ფრანგ ხოჯაშვილს ხუდადასა და შვილსა შენსა ზურაბისა.

ასე, რომ: პირველის წმინდის ქათალიკოზის და სხუათა შემდგომთა მისთა წმინდა ქათალიკოსთ ამგვარი საფიცარი და წიგნები გქონდა განთავისუფლებისა და შენის სახელოსი და ნასყიდი მამულისა და ყმისა სითარხნისა სიგლები ვიდრე ჩემა[მ]დინ, ყოველივე ჩვენ მოგვართვი და ვნახეთ; რადგან დაძველებული იყო და ჩვენ-ივინაც ეუწყებინათ განახლება, იაევე პირი გაგიახლეთ.

მას ქამს, ოდეს საფრანგეთიდამ მოსულიყო ნათესაი შენი საქართველოში დამდგარიყო დიდათ მიჩნეული ქართლის მეფისაგან და სარდრებისაგან და დარბაზ ბატონთაგან და ყოველთაგან და მეფეს მამულიც უძლია სადიდკაცო, რადგან მამულის მქონებელს ლაშქარი, პირობა და სამსახური მეფისა ქონიათ, ის უნდა...** ნასყიდობას დასჯერებია, ისე ყოფილა.

და მას უკან ბატონს ქათალიკოზს გასწყობია და სვეტისცხოველს ჩრდილს ქვეშ შემოუყვანია და ცხრა კომლი კაცი სვეტისცხოველისათვის მიურთმევია, თავისის საქონლებითა, სიგლებითა ხელთ მიუცია ხუთი ქალაქს და ოთხი გორს და ბატონს ქათალიკოზს სვე-

---

* აკლია სამი-ოთხი სიტყვა.

** აკლია ერთი სიტყვა.

ტისცხოვლის მემკოდრეთ დაეწერია და სახელი და საქმეც[ე] სამსახური დაუძსთ.

ამათი ანუ სხვისა რაც ვაჭარი შეჭულბაკე ყმა ყოფილა[სვეტიცხოველ]ს ცხოველს ქალაქს, ანუ გორს, ანუ ქართლში, ანუ კახეთს, რადგან არავის ჭონიათ ხელი მოურაობა, თქუენთვის მ[ი]ც[ა]თ და მამასახლისი ვისაც გინდოდეს, იმას დაყენებდეთ: ვერც სხუა კაცმი იასაულოს ამათში უშენოს კაცოთ.

ამასდ[ა] გარდა მიეცათ ნიშნის პატრონობა მეფისა და დედოფლისა, ბატონისშვილებისა, დარბაისლებისა და უფლისწულებისა: წასახურავიცა თქუენის ჭელით მიერთმევოდეს და ნიშანიც თქუენ მოგბ[არ]დებოდეს. და ათ წილათ განაყოს: ერთი სვეტიცხოველსა სჯიროს, საკმლისა[1] და ზეთი მიერთმეოდეს, ოთხი ჭათალიკოზმა დახარჯოს, ერთი დეკანოზსა თავისის კრებულითა და წირვა არ დააკლოს, და ოთხი წილი სვეტიცხოველს შეენახოს.

ქალაქს ვინც გინდოდეს, იმას მიაბარებდე, ყმას უყოდდე, ტყავეს ღაიხსნიდე: სვეტიცხოვლის ყმათა ანუ აშენება რამ მოუნდეს, იმაზე დაიხარჯოს, ანუ ავის დროსთვის ჭათალიკოზმა დახარჯოს: ამაში თქუენი სარგო ათის ცხენზე ერთი თქუენია. ეს მეფისა და ყოველის დიდის კაცის გარიგებული[ა].

ამასდა გარდა მეფეს უფლის ცხე საჭილდაოთ მიეცა და არ ენდომებინა, სვეტიცხოველისათვის წეწყირვინებინა; მოურაობას ვერ ვინ გეცილოსთ და რაც ბეგარა მეფის განწესებული აქვანნ, ისე ამსახურებდეთ და რომელიც მოურაობის წესი და მართებული იყოს, ისე იმსახურეთ და სხუა კაცმა მოსაქმედ ვერ გაიაროს.

ამასდა გარდა შენი ნასყიდი ქალაქს — სახლი, კლდის უბანში, ციხისაკენ;
გორს — ლიახვისაკენ, ციხის ძირზე და ვარდის უბანში სახლ-ბაღი და ყმის სახლები;
ცოხს აქეთ — ხოდაბუნი სარბევი;
ჯიგრაშენი, თავისის ჭალითა;
მტკვარზე — წყალთა შეათა საწყლისპირო სანავით;
გორის მხარეზედ — გედგინიძე, ათანესი შვილი, დავითისაგან მოსყიდული;
გორს — ბერაძე დათუნა თავისის შვილებითა, მინბაშისაგან მოსყიდული: კოტოშიძე თანდილა, მახატ-

[1] საკმისა.

ლისაგან მოსყიდული; გოჩიძე[1] ბერეკა თავისის შვილითა, აბაშიძე ბერის მოსყიდული;

ახლდაბას — ზემოაშენდა თავისის გლეხით: ჭრიკიშვილი, მეტრეველი, პაპიძე, მჭედლიძე, ნინიასშვილი, ფუტკარაძე. ძამასშვილი თავისის განაყოფებით, თვრამეტი კომლი წყლით, სამძღვრითა, საყდრითა, წისქვილის ადგილებითა ლიახვის პირზე, სასაროთი, ბაღითა, ჭალითა ცალკანდის შვილის ჯაფარიძისაგან მოსყიდული;

ბერძენაული მინდორი, ბერძნებისაგან ნასყიდი, დავითის შვილისაგან თქუენთვის მოსყიდული ბერძნებისაგან თქუენგან აშენებული თქუენთვის სოფლად;

მოხსენი იმე[რე]ლ მეფისა [იყო] და ცხენი ყოლია დიად გამოჩენილი. ის ცხენი უთხოვნია მეფეს ბატონის ქათალიკოსისათვის: მიშოვნეთ და მიბოძეთ; და ებძანათ მიკუმათ. და მოუხსენებია მას მოვლინებულისა წერეთელთან ქათალიკოზისთვისა: იმერელ მეფე თუ შემოსწირაეს სვეტს ცხო[ვ]ელს მოხსე[ნ]ა, თქუენც უბოძე ცხენი და ორმოცი თუმანი თეთრი, უმამულოთ ხლებასა ჩემს ძრას კელი მიეყობისო; და რა ემხილა სიტყვანი მეფისათვისა, მაშინვე ებრძანა მიცემა. და რადგან სვეტიცხოველი ვახსენეთ, მისი ბეგარა დავიდებთ ამ წოხისზედაო, მეფისა და ბატონისა ქათალიკოზ[ი]სა: თორმეტი ქოდი წმინდა პური, სამი კოკა ღვინო, ერთი მცხვარი, ნახევარი ლიტრა სანთელი, ერთი ჩარექი საკმელი, ერთი ლიტრა ერბო, სამოცი კვერცხი სვეტიცხოველობას ქათალიკოზს მიერთმეოდეს თქუენის კაცის კელით. სხუამ კაცმა ვერ გაიბროს. ცხენი მიეცი და ორმოცი თუმანი თეთრი; არის შენი ნასყიდი.

და ასე განაწესებინა მეფეს და ქათალიკოზსა; და ოთხი პირობა გქონდათ;

ერთი — მამული ესე და სახელო არ გაიყოს და არცა გაისყიდოს, რომელიც უფროსის კაცის შვილი და თვითვან ხნით უფროსი არის, იმისია; თუ უმცროსმა იშოვნოს ეს წიგნები, ანუ სხვა გვარმა კაცმა, ისევ წაართვას და უფრო[ს] უბოძონ.

მეორე — არ მოგიშალონ ეს სახელო და შენი ნასყიდობა.

მესამე — სითარხნე რაგვარათაც ზემო გიწერია, არც ვინ გაგანდეს მოცილე; არც სალთხუცესსა[3] აქვს კელი, არც სარდალს,

---

[1] გოჩიცე. [2] +მაჯის. [3] სალთხუცესისა.

არც მოლარეთ-მოკუმნავესა; თქუენ და თქუენს სახელოსა ჟმსა განთავისუფლება არიდეს: არც დიდსა და ცოტას დაჭირებაშ[ი] სვეტისცხოველისა, არც პატრონისა კათალიკოზისა, არა სახეელი, არა საკმელი, ხარჯი, თოვლი, არა სალარანი, სალბაში, არა ბაჟი, სათათრო.

სამეფო რომე ხარჯი გამოეარდეს რამე, რაგვარათაც[1] სამატონო კაცების ეფლისწულს ვერ სთხოვონ რამე და თუნდა მათ კიდეც გამოართუან რამე, თქუენ სვეტისცხოველის და ჩუენი სიგელი ვერავინ მოგიშალონ; ლაშქარ-წადირობაზე კათალიკოზის მეტმა ვერავინ გაბძანოს და არც ვის ხელი ჰქონია.

მეოთხე — ვინ იცის, მოგუყვანოს და აღარ უნდოდეს ნათესავს შენსა სვეტისცხოველის ჩრდილს ქვეშე და შენდობა ინდომოს, მოხისი და უფლისციხე სვეტსცხო[ვ]ელს დაუდვას. კათალიკოზმა შენდობა მისცეს.

და მე ღმრთის წინაშე დიად დაბალი, და ქვეყანაში წოდებული დიდი კათალიკოზი დომენტი შიგნიერ პატრონს წმინდას კათალიკოზსა და გეუედრები: რა იხილო სიგელი ესე, დაამტკიცო და გაწუაწლე; და აიღე უღელი ეგე ქედის ჩემისაგან; და რაჟამს გამოხვიდე წუთის სოფლიდამ ამიერ სოფლად, ნებით ქრისტესით მოგეგებოთ და ამბორს გაცემდე და მიგხადოთ წინაშე უფლისა და მარადის შენთვის მლოცველი, მარადის ლოცვათა შინა.

დამ[ამ]ტკიცებელი აკურთხოს ღმერთმა და დაამტკიცოს ყოველთა მაკურთხეველთა.

მაისს ა, ქორონიკონს ტმწ.

ჩემსა რამეთუ კაცი ესენი ხეცი, მაგრამ მართალი. დიდ-მა ხთმინო, უსისხლო, უშფოთელი, არც ნათესაი ამათი მთხოვარი, დიდათ ეროვნელი. ავდროს კათალიკოზი ქართველთ და მეპატრონისა მიჩნეულა, ყოფილის დიდის კაცის შვილთაგან ვერც ერთის ავის მქნელის მპოვნელი, ეიდრე აქამდის და ესრეთ მიიჩნიეთ თქუენცა.

ვინ იცის, ავნოს ვინმე, სისხლი ამისი სვეტისცხოველისა არას აღებულა; თუ გაღება მოეხდა, თვითვან გაიღებს; რომლის უფლისწულნი განიღებენ ანუ აიღებენ. ამათიც ასე ყოფილან მწიგნობარნი.

---

1 რაგვარათაც.

ჩვენ, დეკანოზსა ჯვარისასა დანიელს დამწერ-
რია; და რაოდენი მაღწყა წმიდაჲსა დიდჲსა ყოველსა სალოცავსა,
რაჲთუ ნუ ერთი თჳთ ჩემით არც ერთი წინწილი არ ჩამოვიმასოვე.

[მინაწერები]

ლმრთის წინაშე მე, ჯულაბას შვილმა დავითამა ამისი ასლი ვნახე და ეს სავადი გადმოვწერე. ✝

მე, ბაბალაანთ გიორგისა შვილი, ავთანდილმა ამისი ასლი ვნახე, ამ სავადზედ ჭელი მოვაწერე [ავთანდილ]

ამისი ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე, მე, გაბაკეანთ იოსებამ [ ]

მე, აღალუანთ დავითის შვილი მანუჩარმა, ამისი ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე [ ]

მე, გორის მამასახლისი ზურაბამ ამისი ასლი ვნახე, ეს სავადი დავბეჭდე[1] [მონა ღთისა მამასახლისი რაბაზ]

მე, თაყაიშვილმა ზაალმა ამისი ასლი ვნახე, ეს სავადი დავწერე [მონა ღთისა თაყაიშვილი ზაალ]

მე, ბარამაშვილმა ღვთისავარ ამის ასლი ვნახე, ეს სავადი დავბეჭდე [მონა ღვთისავარ]

ამ ზემო ნაწერის სიგლის ასლი ვნახე და ეს სავადი[2] დავბეჭდე მე, დავრეშაანთ ფარსადანაშვილმა თომამ.

მე, ამირაღაშვილმა ღვთისავარამ ამის ასლი ვნახე, ეს სავადი დავბეჭდე [ ]

[1] დავბეჭდე] ვნახე. [2] სავადი.

ღვთის წინაშე მე, პაპაანთ გოდერძასშვილმა პაპამ ამის ასლი ვნახე და ეს საცადი ისრე დაებეჭდე

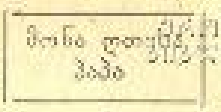

მე, ოქიმუდალაანთ მანდურაშვილმა ამისი ასლი ვნახე, ეს სეცადი ისე დაებეჭდე

... ასლიდგან თანასწორ გარდმოწერილ არს. პეტეგორაია ლუბერსკის სეკრეტარი მიხაილ კანდელაკოვი.

124. [წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა იოვანესადმი]

(1657—1660 წწ.)

[ჩუენ], ქრისტეს მიერ კურთხეულთან აფხაზეთისა კათალიკოზმან და გენათელმან ბატონმან ზაქარიამ ესე საბოლოოდ გასათავებელი, მტკიცე და ყოველთურთ მიზეზ-მოუღებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ შენ, იოვანეს და შენსა ძმასა და შენთა შვილთა და მომავალთა საბლისა შენისათა.

მოგეცით საკანდელაკო კაცი მოსახლე მიქაძე მიხაილა და მისი შვილი თომიხილაი, ქვაჩალაი და მისი ძმა მათითა მიწა-ადგილითა და ყოველისფერითა; ისრე, რომე ქამთა ვითარებისაგან გამორთმეული იყო და მოკითხული ვქენით და ბატონის მამიკ დადიანისა და ლევან დადიანის წიგნები ვნახეთ და დიდი წყევლა და კრულვა ეწერა; და წყევაში ვეღარ შევვარდით და ჩუენსა ასრე დაგვიმტკიცებია.

და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩუენსა ერთგულობასა და საყდრის სამსახურში. ჭრთამიც აგართუით, როგორაცა გული შეგუიწერებოდა. გქონდეს მკუიდრად და მოუშლელად და არავდეს არ მოგეშალოს. და ვინცა მოგიშალოს ჩუენთამც მუქუად განიკითხეის.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და კაცთაგან: ჯოჯუა ჩიჭიწაძე, მთავარდიაკონი ზებედე, მესტუმრე ოტია ლალიძე, მახარებელი კახიძე; მოკლულნი: ბაბაშია ქავთარია, ბაბაშურაი არჩაია, კიღუ გირგოლაია და თოთაია ქავთარია.

ხელთვე: კათალიკოზი ზაქარია

125. [საკანონოს დადების წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა ვამეყ დადიანისა და სვიმონ გურიელისადმი]

[1657—1660 წწ.]

წყალობითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისა ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობლისათა, ჩვენ, მონამან და მოსავმან ღმრთისამან, აფხაზეთისა დედა-ქალაქისა კათოლიკე სამოციქულო ეკლესიისა ბიჭვინტისა საჭეთმპყრობელმან კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ ქ ვ ა რ ი ა ნ მ ა ნ ზ ა ქ ა რ ი ა, მას ჟამსა, ოდეს დაჯდა დადიანად იმავ დადიანის სახლისკაცი ლ ი ბ ა რ ტ ი ა ნ ი ვ ა მ ე ყ, მ ე ფ ე თ-მ ე ფ ი ს ა ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს მიდგომითა გაბატონდა და ამისობაშიგან მრავალი საკანონო საქმე გამოერია.

და ჩვენ დაველაპარაკენით დ ა დ ი ა ნ ს ვ ა ნ ე ყ ს და გურიელის ასულს დ ე დ ო ფ ა ლ ს ა ე ლ ე ნ ე ს; და დიდს ხვეწნითა საკანონოდ დაეადებინეთ და შევაწირვინეთ ბიჭვინტისა ღმრთის მშობლისათვის: ს ე ნ ა კ ს საყდარი მაცხოვრისა, ორის მისის სასახლითა, ლ ე ჯ ი ს ტყითა და ო დ უ ა კ ა თ ა, მისის შეწირულის მამულითა და რაც მის გუჯარსა და დავითარში ეწეროს ყოველის ფერითა.

აგრეევე ს ვ ი მ ო ნ გ უ რ ი ე ლ ი გაბატონდა მეფეთ-მეფემან და გურიელის შვილი ბერი დ ი მ ი ტ რ ი აწვილა და გაბარესა. და სადამდი ა კ ე თ ი საკანონოდ არ დაეადებინეთ, მანამდის ჩვენ შენდობა არ მიეცით და არც ნება დავრთეთ.

და აკეთი საყდარი მისის სასახლებითა და ყოველის ფერითა გ უ რ ი ე ლ ს ს ვ ი მ ო ნ ს და დ ი მ ი ტ რ ი ს შევაწირვინეთ.

აწ ეს ორი პატრონი საყდრები მე ჩემს დროში გამირიგებია და შემიწირვინებია მათის მამულებითა და მათის გამოსაველითა ყოველის ფერითა და სასახლებითა.

დადიანს ს ე ნ ა კ ი ს შესაწირავი წყევა-კრულობით სიგლები დაეადებინეთ. და აგრეევე გურიელს ა კ ე თ ი ს წყევა-კრულობით შესაწირავი საფიცარი სიგლები დაეადებინეთ, რომ ეს ორი საყდარი ბიჭვინტას ღმრთის-მშობელს არაოდეს არ მოეშალოს.

აწ ვინც და რამანცა კაცმან...*

---

* ბოლო აკლია.

126. [საკანონოს მირთმევის წიგნი ვაჩეც დადიანისა კათალიკოს ზაქარიასადმი]

1657—1660 წწ.

...*[ესპა ასული შვენიერო იოვაკიმის ნაყოფო სიტკბოებით აღსავსეო, ანნას მორჩილ რტო გარდაფენილო, სოლომონის ვენახო რჩეო მეწამულო, დავითის ყუ[ავილ]ო დაბადებულ[თა] სურნელმყოფელო, იესეს დი[დებითა აღყუავებულო, იუდას შრომ[ანო, ყოველთა დაბადებულთა სამკაულო, იაკო[ბის კიბეო ზეცად მიმართ აღმართებულო, [ისაკის ვარდო უბი[წოებით აღყუავებულო, აბრაამის კვირტო დ[იდებით აღმოცრჩვენ]ილო, სემის დასაბამო, ნათესავთა დიდებაო, ნ[ოეს სულისა სამოს]ელო დაულპობელო, ევას ნათელო და მწუხ[არებისა უჩინო მყოფველ]ო, ადამის დიდებაო, სამოთხეო პირმეტყუ[ველო, ღმრთისა მამისა მხო]ლოსა წინათვე გამორჩეულო და ძისა ღმრთისა [მხოლოსა პირველ ს]აუკუნეთა მამისაგან შობილისა დედად ქალწუ[ლებით უთესლოდ მ]შობელო, გაწმენდებულად სულისა წმიდისა ტაძა[რო, სამებისა წმიდისა ცნ]ობისა მომატყვებელო, რომელმან ერთი სამებ[ისაგან შეიწყნარე და უა]ღრეს ყოველთასა დაბადებულთა უშევ ძე მხ[ოლოდ შობილი უნ]მობელად და უხრწნელად:

შენ გარდამოიყუანე [ღმერთი ქუეყანად და აღ]იყუანე ადამ ზეცად; შენ აღამაღლენ ბუნება ესე დაცემული და დასვი] საყდართა ღმრთაებისათა, რაჟამს ავასხენ ღმერთმა ბუნება ადამიანთა და შევ] ღმერთი და კაცი ორითა ბუნებითა, ამისთვისცა მიიღო, რომლისა იგ[ი] მიღებად გული უთქმიდა ადამს.

შენ მშვიდობა შეე ორისა[ვე ცა]თა და ქუეყანისა სისხლის ძისა შენისათა; შენ დაჰსენ მტერობა იგი პირველ[ი, რ]ომელი იყო შორის ანგელოზთა და კაცთა, რაჟამს იქმენ ცა ქუეყა[ნა]ა ზედ და მიწისა ცათა შინა;

შენ ღრუბელო ნათლისაო, [რომელმან] ცვარი აიბარულისა და ცვარი ცხოვრებისა და ცვარი სიტკბოებისა აღერიე და აღავსე ქუეყანა ურწყული ნაყოფთა მრავალ ფერითა, რომლისაგან გაუძლომელად სურის ყოველთა დაბადებულთა მიღე[ბ]ად ტკბილთა მათ ნაყოფთა ღმრთის მეცნიერებისათა;

---

* თავი აკლია.

შენ შვიდ ცათათ ე[მ]ალლესო და ქერაბინთა ეზეთაესთ
ჩუენო სასოებავ [და] შუს[ა]ედრებელო, ტკბილო და მოწყალეო
მეოხო და ნუგეშინისმცემელო [ბი]ჭვინტისა ღმრთის-მშობელსა!

ჩუენ ცეა-ფარვათა შენთა მოსდობილმან და მსახებელმან ძისა და შეუფისა შენისამან, ჩუენ, ჯელმწიფემან [და]დიან-შან პატრონმან ვამეყ და თანამეცხედრემან ჩუენმა გურიელ[ის] ასულმან დედოფალმან პატრონმა ელენემ და ძეთა ჩუენთა გ[იორგი] და ბაგრატ ეიგუელეთ და ეიგულსძოეიდგინეთ. [გ]კადრეთ და შემოგწირეთ შენ, ცათა მობაძავსა ბიჭვინტ[ი]სა ღმრთის-მშობელსა გურიას საწინამძღურო მაცხოვარი აკეთისა.

მას ჟამსა, ოდეს დიმიტრი ბერად იყო და შერმე გურიელად დავსვით; და ბერობის დაგდების საკანონოდ შემოგ[წ]ირეთ და[1] მივაბარეთ ბატონს კათალიკოზს ზაქარიას ქუათიანსა მისის შეწირუ[ლობის] მამულითა, გლეხითა, შენითა და ბარტახითა, გასავალითა და გამოსავალითა, სძებრითა და უძებრითა, რომელიც მაცხოვრის აკეთისა ყოფილა ბი[ჭვი]ნტისა ღმრთის-მშობლისათვის შეგვიწირავს.

აწე ვინც[ა] რამანცა ძემ]ან კაცისამან: დიდმან ანუ მცირემან, დადიანმას ანუ დედოფ[ალმა]ნ, ანუ კათალიკოზმან, ანუ სხეა ვინმე ბატონმან ამისად მლად, ქცევ[ად] და გამოსხმად ჭელმყოს, მასმცა რისხვას თავად დაუსაბამო ღმერთი [და] მხოლოდ შობილი უფალი იესო ქრისტე, ძე ღმრთისა [და სული წმ]ინდა ცხოველსმყოფელი მამისაგან გამოსრული.

შე-მცა-ედების ძ[რ]წოლა კაენისა, შიშთეილი იუდასი, მეხდატეხა დიოსკორესი, სირცხ[ვი]ლი კრისკანტი და საბიანესი, დანთქმა დათან და [აბირონისი]; და მაზედამცა მოიწეევის წყევა იგი მეძავთა ფსალმუნისა და [ი]უდას თანამცა დაისჯების სული და ჯორცი ძისი და [ნურორათა] სინანულითა არის ჭანა სულისა მისისა.

და დამამტკიცებელნი ამი[სნ]ი ღმერთმან აკურთხოს და ბიჭვინტისა ღმრთისმშო[ბელმან].

[და მო]ძმლელი ამისი წყეულ, კრულ და შეჩუენებულ იყოს ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა.

დაიწერა წიგნი და ბრძანება-სიგელი ესე ქოროხიკოსისა...*

ხელთა: ვამეყ. ელენე.

---

[1] და] რა.

* ბოლო აკლია.

127. [საკანონოს მირთმევის წიგნი სვიმონ და დიმიტრი გურიელებისა კათალიკოს ზაქარიასადმი]

ეროვნული ბიბლიოთეკა

[1657—1660 წწ.]

...*[მინდობითა და შეამდგომელობითა ყოველად ხელმწიფისა და უმეტესად ზესთა აღმატებულისა, უფროსად კურთხეულისა, ყოველად ბიწიერებელისა] ქალწულისა სანატრელისა მარიამ, სიტყუის ღმრთისმშობელისა; ძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა, ცხოვრება განმაძლიერებელისა ქრისტეს მეუფისა მკლავ ფერხთა ზედა დამსჭუალვით სისხლმეწამულისა სამეუფოსათა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისა, სათანოთა ზეცისა ძალთა, ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა, წინამორბედისა იოანე ნათლისმცემლისა და ყოველთა წამებულთა დედათა უმეტესისათა, წმიდათა მოციქულთა და წინასწარ მეტყუელთა, მამათა, მამათ-მთავართა, მღუდელთ-მოძღუართა, მოწამეთა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა თავდებობითა:

ესე წიგნი და სიგელი მოგართვით თქუენ, ყოველად სანატრელსა და პატიოსანსა ღმრთისა სათნოდ დიდისა და ზესთა აღმატებულსა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელისა ზედამჴედმარესა ა ფ ხ ა ზ ე თ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ს ა პ ა ტ რ ო ნ ს ზ ა ქ ა რ ი ა ს, ჩუენ, პატრონმან გ უ რ ი ე ლ მ ა ნ ს ვ ი მ ო ნ მან და პატრონმან დ ი მ ი ტ რ ი გ უ რ ი ე ლ მ ა ნ ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე:

ბედნიერმან კ ე ლ მ წ ი ფ ე მ ა ნ ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე მ ე ფ ე მ ა ნ შეგვიწყალა და გურიელობა გუიბოძა და ბერად აღთქმული ვიყავით და შენდობა გთხოვეთ და გუიბოძეთ. და მისდა საკანონოთ მოგართვით ა ქ ე თ ი ს საწინამძღრო მისის მამულითა, შესავლითა და გასავლითა, რისაც მჭონებელი იყოს და ამ ყოფილიყოს უკლებლად და ყოველისა კაცისაგან შეუცილებელად.

და შევსწირეთ წმიდასა და ზესთა აღმატებულსა უპატოსნესსა და წმიდათა უწმინდესსა ცათა მობაძავსა ყოვლად პატიოსანსა დედასა და ქალწულსა ბიჭვინტისა ღმრთის-მშობელსა, ჩუენსა სასოებასა და მეოხსა სულისა და ჯორცის ჩუენისასა დამხსნელსა[1] ყოველის ბოროტისაგან, ხილულთა და უხილავთა მტერთაგან და ცოდუათა ჩუენთა შესანდობელად და ბრალთა აღსაჴოცელად.

---

[1] დამხსენელსა.

* თავი აკლია.

აწე თქუენ წმიდაო და ყოველად განწმ[ე]დილო სულო უხ[ილ]ო. ჰეშმარიტი მეუფეო, მატონო კათალიკოზ[ო], წელიწადისა მოქ-
ცევასა თქუენით ყოველად წმიდით და პატიოსნითა თავითა[ვ]ით
გუთხრობდეთ თქუენის კრებულთა და სოფელსა ამას შინა ლოც-
ვას გვიყოფდეთ.

ესე ასრე შეიწირე ყოველად წმიდაო ბიჭვინტის ღმრთის-მშობე-
ლო და ნაკუერალ გუაგე დღესა მას დიდსა განკითხვისასა და სო-
ფელსა ამას დაგუიცველ უშფოთველად, სიმართლით და დღეთა სი-
გრძით.

ხოლო აწ ვინცა და რამანცა კაცმან: ანუ მეფემან, დედუფალ-
მან, დადიანმან, გურიელმან, კათალიკოზმან, ეპისკოპოზმან, თავად-
მან ანუ აზნაუ[რმან შლ]ად და ქცეულად ჴელყოს, რისხაესმცა მამა, ძე
და სული წ[მიდა და ყოველნი წმიდანი ღ]მრთისანი, ჯორკელნი
[და უხორცონი და სამას ათრუაშეტნი მამანი; და ნუ]რარათამცა სი-
ნანული[თა ნუ იქმნების ხსნა სულისა და ჯორცისა მისისა]...*

128. [მეწირულების წიგნი გენათელ-ნიკორწმიდელ გედეონ ლორთქიფანიძისა გელათისადმი]

[1664 წ.]

...**სასწაულთა ...***დავით მეფეთა საჭელდებ[ითა]...*** ქმითა
მით სანატრელითა შე[ვსწირე]...*** მეორედ იელუსალიმად[1] აგე-
ბულ...**** და შიგან მსხდომსა ხახულისა და გაეხათის [ღმრთის-
მშობელსა ე]სევითარი მცირე, უნდო და ქნინი შესაწირ[ავი]...****
მოსავმან და მსასოებელმან ძისა და სახისა თქ[ვენისა...**** ლ ო რ-
ქ ი ფ ა [ნ ი ძ ე მ ან გ ა [ე] ნ ა თ ე ლ-ნ ი კ ო ლ ო ზ წ მ ი დ ე ლ მ ა
გ ე დ ე ო [ნ მ ა]...**** საკუთარ-ქმნილი მამული შენი და წილ-
[ხდომილ]ი...**** ერი(?) ესეთს იწროებასა, ოჯრებასა და მწ[უხარე-
ბასა შინა ი]...****ყო ოთხსა-ხუთს წელიწადს, რომე რა [არაოდეს
მოს]...**** ულიყო, ესეთი შფოთი და ურევა მას აქათ [არავინ ისმი-
ნოს და არცა ვის სმ]...***ენოდა.

და ბძანებითა თქუენითა ტაძრ[ის მიწა-ადგილი]...*** და მეურ-
ნეობა მოგებოძე და ტაძარსა თქუენსა [მოსაყდრე ჴ]ერ-გექმენ; და

---

[1] იელუსალიმად.

* ბოლო აკლია.

** მარცხენა ზემო კიდე მოხეულია.

*** აკლია ოთხი-ხუთი სიტყვა.

**** აკლია ორი-სამი სიტყვა.

ესეთი ცდა და ღონისძიება ექნებით, რომე ერთს მონასა და მეგობარსაც არა ევნო რა ყმასა თქუენსა; და არცა რამე დაკლებულ[ი] ყოფილ[ი]ნა მამულის მის თქუენთვის შემოწირულის[ა].

მას აქათ მოხედვა ჰყო ღმერთმან წყალობისა თვალითა იმერეთსა ზედა და მკუეთრი პატრონი ეიშოვნეთ და ჭეშეყანამ დაწყნარება და დამშვიდება დაიწყეს.

მას აქათ ვიგუ[ლისმო]დგინეთ და ვიგ[ულისმო]დგინეთ და ბძანებითა მეფეთ-მეფისა პატრონისა ბაგრატისათა და დედოფალთ-დედოფლისა ქართველთ მეფისა ასულისა პატრონისა თამარისათა კაცია კუჭაიძისაგან მაჭუტური ვიყიდეთ; [არგუეთის] ველი ციხე იყო და აღშენება დაუწყეთ და გლეხებს დასახლება; და საზღვარი ამისა: მეხური მთამდის სკანდურს დაღმა, სკანდის შარას შემოღმა, აქათ თხილთა წყაროს ღელემდის და იქით სკანდის ღელემდის.

ამ შეაზედ რაც მიწა-ადგილია, ყველა უკლებლად და ჭელშეუვალად ვიყიდე; არას კაცს ამაშიდ ჭელი აღარა აქუს რა. და ბაგრატ მეფის ბრძანებით და ნებადართულობით ხახულისა და გაენათისა[1] ღმრთისმშობელს შეუსწირე, მეფის პატონის ბაგრატისა და დედოფლის პატონის თამარის სადღეგრძელოდ და ნათესავთა მ[ა]თთა განსამრავლებლად, სახსრად და საოხად სულისა ჩემისად.

ამაშიდ, ღმერთმან უწყის, არა ნაძალადევი და არა ნაუსამართლო არა ურევია რა, ჩემის ალალის თვთრით მიყიდია.

ესეთი მცირე და კნინი შესაწირავი შემიწირავს ხახულისა და გაენათისა[1] ღ[ვ]თის-მშობლისათვის. შეიწირე შენ, წმიდაო დედოთალო ღმრთის-მშობელო, ვითარცა შეიწირა ძემან შენმან წვლ[ილ]ი ოგი ქურივი[სა]...*

აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაც[ისამან] ამისად შლად, ქცევად და გამოხვეებად ჭელჰყოს: მეფემან ანუ დედოფალმან ანუ სხვამ ვინმე მეპატრონეთაგანმან, [ანუ] ეპისკოპოზმან, ანუ ერისკაცმან, ანუ დიდმან, ანუ მცირემან ამისი გამოწირვა და გამოხვება გენათს ჰკადროს, მასამც რისხვას თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქუეყანისანი უპოროცონი და კოროციელნი.

შე-მცა-ედების ძრწოლა კაენის, შიშთვილი[2] იუდა[სი], ქეთრი გ[ე]ზისა, მოშთობა გმირთა, დაწვა სოდომელთა, დანთქმა დათან და

---

[1] გაენათისაა. [2] შიშთვილისა.

* აქლია ორი-სამი სიტყვა.

აბირონისა და დანთქმულება შეგვიპტელთა, მეხდატეხილობა დიოსკორესი, სირცხვილი კრისკენტი და საბიანესი და მას ზედამდგომელი თწეულის წყევა მეასდარვისა ფსალმუნისა; ანნა და კაიაფას თანამშკ... აქუს ნაწილი ცხოვრებისა მისისა.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს და წმიდამან ღმრთისმშობელმან.

მეშმლული და შემცვალებელი და გამომწირველი ამისი წყეულ, კრულ და შეჩუენებულ იყოს, ამინ და ამინ.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა **ტნბ**, ქელითა ფრიად ცოდვილისა მღდლისა თ ე ო დ ო ს ი ს ა თ ა.

ბეჭედი ბაგრატ მეფისა
ხელრთვა: თ ა მ ა რ
ხელრთვა: გ ე ნ ა თ ე ლ ი

მარცხენა კიდეზე

ქ. წყალობითა ღმრთისათა დავითიან ბაგრატოანი მ ე ფ ე სრულიად ლიხთამერთა ს ო ლ ო მ ო ნ ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

და შემდგომთა ჩემთა განვაკრძალებ, რათა არავინ იკადროთ შლად ამისა. შჯულეელი ცეცხლით დაითმენეთ და მწუხარებით განბეიდეთ ამიერ და მიეცეთ სატანჯველსაცა დაუსრულებელსა რისხვითა ზეგარდამოთა.

ქრისტეს აქათ **ჩლპბ**.

ბეჭედი: კეთილ ძირთაგან რტოანი მეფედ ვარ ბაგრატოანი ს ო ლ ო მ ო ნ.

129. [ერთგულების წიგნი ნიკოლოზ ნიქოზელისა კათალიკოზისადმი]

[1666 წ. ახლოს]

[სახელითა ღმრთისათა, მამისა], ძისა და წმიდისა სულისა; ძლიერებითა ყოვლად წმიდისა, ყოვლად ბილწ-შეუხებელის დედოფლის ჩვენის ღმრთისმშობელის და მარიამის ქალწულის მარიამისათა; ძლიერებითა ცხოელს მყოფელის ჯვარისათა; მინდობითა და შეამდგომელობითა წმიდის მოწაფისა იოვანესითა და იოვანე ქალწულ მახარებელის ღმრთის მეტყველისათა; მინდობითა და შეამდგომელობითა სვეტისა ცხოველისა და კვართის საფუძვლისითა და მირონის ღმერთ-მყოფელისათა ესე საფიცარი წიგნი მოგართვი მე, ნ ი კ ო ზ ე ლ ე პ ი ს კ ო პ ო ზ მა ნ ი კ ო ლ ო ზ ფ ა ვ ნ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ მ ა თქვენ, ბატონისშვილს ბატონს კათალიკოზს.

ასრე, რომე: თქვენ გვაცურთხეთ და ჩვენ ეს საფიცარი მოგვარ-
ვეთ. დღეს და დღეის იქით თქვენი ერდგულნიც ვიყვნეთ დაუძლეველ-
ნის საყდრისაც. არც თქვენი წინა აღმდეგობა ექნა. ჩვენი სამწყსოც
როგორც თქვენ მიბძანოთ, ისრე მწყსოთ; რომელიც ჭელით გამო-
მივიდეს, ისრე გვსაბუროთ.

ხელრთვა: ნიკოლოზ

130 [ზედწირულების შეარვის წიგნი დოვენტი კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი]

[1068 წ. 12 დეკემბერი]

ჵ. ჩუენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან, ყოველისა საქართუელოჲსა აღმოსავალისა კათალიკოზმან, ბატონის შვილმან პატრონმან დომენტიმ ესე ქარტა აღვწერეთ და მოგახსენეთ თქუენ, კათოლიკე სამოციქულო ეკლესიასა შეკრვისა და განჭვნისა.

ვითარცა ბრძანებს უფალი ჩუენი იესო ქრისტე: «რომელი განჭვნათ ქუეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს იგი ცათა შინა და რა ოდენი შეჰკრათ, კრულ იყოს იგი ცათა შინა»*, ეგრეთვე ჩემ მიერცა კრულ იყოს და შეჩვენებული შჯდის კრების მადლითა, ოთხთა პატრიაქთა წესითა და კანონითა, სამოციქულო ეკლესიიდამცა განჭობილი იქმნება სული და ჯორცი მისი.

ვინცა და რამანცა კაცმან: მეფემან ანუ დედოფალმან, ანუ უფლისწულმან, ანუ თავადმან, ანუ აზნაურმან, ანუ ებისკოპოზმან, ანუ წინამძღვარმან, ანუ მღუდელმან, ანუ ერისგანმან, ანუ მეფისა კარისა გამგეთა და ევეზირთა, ანუ დედოფლის კარის გამგეთა და ევეზირთა, ანუ კათალიკოზმან და მისმან კარის გამგეთა და ევეზირთა, როგორაცა სულკურთხეულს ბატონს ზაქარიას კათალიკოზს დაედვა ესევითარი შეკრვისა წიგნი, ეგრეთვე ჩუენ მიერცა შეკრულ იყოს და შეჩვენებულ.

ვინცა და რამანცა კაცმან ძეგვი და ციხედიდი შეწირულობისაგან შლად ჭელყოს და გამოაჭოს სუეტსა ცხოველსა ანუ მძლავრმან მძლავრობით, ანუ მეფემან, ანუ დედოფალმან, ანუ უფლისწულმან და თავადმან, ანუ თათარმან, ანუ სომეხმან, ანუ ებისკოპოზმან, ანუ ერისგანმან იეროს და შეამავლობა ქნას, ანუ ქრთა-

---

* მთ. 18, 18.

მის გულისათვის კათალიკოზმან გასცეს და საჭმაურშვილად გაზ-
დოს, იგიცა განიჭდების ორისგანვე ნაწილისაგან.

რომხაესმცა მამა, ძე და სული წმიდა ზეცისა და ქუეყანისანი, ჯორციელნი და უჯორცონი და წმიდა საოციჭულო ეკლესია სუეტი-ცხოველი და მირონი ღმერთ-მყოფელი ვინცა ეს ესე ორი სოფელი აგარაკი სუეტს ცხოველს მოუშალოს ანუ თუ მცხეთას მდგომთ მესაფლავეთ მოსამსახურეთ მისცეა ანუ დედაკაცთა ანუ კაცთა ანუ დიდთ კაცთა შვილთა ანუ მოხაზონთა მცხეთას მყოფთა.

თჳნიერ კათალიკოზისა და სუეტის ცხოველს მეტად ჴელი არას კაცს არა ჰქონდეს სახასოდ.

ვინცა მოშალოს, იგიმც შეიშლების სჯულისა და წესისაგან. ვინც დაამტკიცოს კურთხეულ იყოს.

არიან ამისნი მოწამენი სლულად მცხეთის შვილნი.

მე, მდდელმთავარმან დ ი ო ნ ო ს ი ო ს დამიწერია და მოწამეც ვარ.

დაიწერა წიგნი ესე დეკემბერს იბ, ჭორონიკონა ტნვ.

ხელრთვა: ვამტკიცებ კანონით და ყოველთა დ[ა]მტკიცეთ კათალიკოზი დომენტი

131. *წილკანის ღმრთისმშობლის სამწყსოს სიგელი

[1669 წ.]

[წილკნელის სარგო სამუხრანბატონოში]

რაჟამს წილკნელი მუხრანის ბატონის სახლში მოხძახდეს, მუხრანის ბატონი და მეუღლე მათი წინ წამოეგ[ე]ბნენ და სუზანსა და დორზედ ცოლ-ქმართ შუაზედ დაიწვიონ და დიდის პატივით დაბედენ.

მუხრანის ბატონის კარის[ა] საყდარში წილკნელს არ მოიხსენებენ, ბატონი კათალიკოზი უნდა მოიხსენიონ. თუ წილკნელ[ი] იქ იყოს, ჯერ ბატონი კათალიკოზი მოიხსენიონ, მასუკან მათთანავეობით წილკნელიც მოიხსენიონ.

ვინც იცის, ბატონი კათალიკოზი მუხრანის ბატონის სახლში ხძანდებოდეს, წილკნელის მოხსაუებაა არარა იქნება.

მუხრანის ბატონი რომ მი[ი]ცვალოს, საწირავსა და ნიშანს, ერთსა გარდასახურავს წილკნელს ჰისცემენ. სხვას მთელს ნიშანს დ[ა] როგორც მართებულია, ბატონი კათალიკოზი წაიღებს.

ადრევე თუ მუხრანის ბატონიშვილებს ქართველის ბატონის სახელო ქონდეთ და ის[ი]ნი მი[ი]ცვალნენ, იმათი ნიშანიც ბატონის კათალიკოზის[ა]. ადრ[ე]ვე წილკნელს საწირავსა და ნიშ[ა]ნს, გარდასახურავს მისცემენ.

თუ მუხრანის ბატონი ან მეუღლენი მათი წილკანს დაემარხნენ, მთელს ნიშანს ისევ კათალიკოზი წაიღებს, წილკნელს თავისი საყდრის პატივი არ დაკლდება.

თუ უფლისწული ან უცოლო ყმაწვილი მოკვდეს ვინმე, თუ შეძლოს, ბატონს კათალიკოზს ეამი აწირვინონ; ნიშანი მთელს და გარდას[ა]ხურ[ა]ვს ერთს წილკნელს მიართმევენ.

---

* საბუთის თავში და მარცხენა კიდეზე მიწერილია შ ე ნ ი ე ზ ი ს ა და დ ი მ ე ნ ტ ი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ს დაწტკიცება-ხელრთვები, რაც ბოლოს გადავიტანეთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჭ. წილკანს

სახლკარ და დრამა არ აძევს.
ჭ. მსახურზედ — საწირავი, ცხენი და იარაღი; ავრეთვე მსახურის ცოლის საწირავი.
ჭ. თუ უზიარები მოკვდეს ვინმე, საკანონო — ხარი ერთი.
ჭ. თ[უ] უნათლავი მოკვდეს ვინმე, საკანონო — ხარი.
ჭ. ჯვარდაუწერელი ცოლთან დაწვეს, საკანონო — ცხვარი ორი და ხარი ორი აძეს.
ჭ. თუ ვინმე კაცი მოკლას, იმის საკანონო — ხარი ხუთი. თუ მოიქცეს, დ[ა]ხტეს ცოდვა, იგი შეიწყალეთ ალსარებითა, ეკლესიას ლოცვასა და წირვ[ა]ს ნუ დ[ა]კლდება.

ჭ. ახალდაბას

ღვდელს — ხარი და მარჩილი.
დრამა — კომლზე კოდი ერთი.
მს[ა]ხურზედ, თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი და იარაღი.
საკანონო რაც იყოს, რაც ზევით დაგვეწეროს, ის გამოართონ მუხრანის მღვდლებს და სხვათა სოფლებისასა.

ჭ. ციხებდავს[1]

ღვდელს სახუცო — ხარი, მარჩილი.
დრამა — კომლზე კოდი ერთი.
თუ მსახურ[ი] მოკვდეს ვინმე — საწირავი, ცხენი, თავისის იარაღითა.
საკანონო თუ რ[ა]მ იყოს, ზევით დაგვიწერია, ის გამოართვით.

ჭ. წყალაურთ კარელთ

ღვდელს სახუცო — ნახევარი ხარი და მარჩილი.
დრამა — კომლზედ კოდი ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი და იარაღი. მსახურის ცოლს — ერთი საწირაო.
საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით სწერია, ისე გამოართვით.

---

[1] ციხეგდას.

ზედგენიძე[ე]ბის სახლის უფროსი კაცი მოკვდეს, ან უფროსის კაცის ცოლი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, შეკაზმული ცხენი; გარდასახურავი ერთი თავისი, ერთი წილკნელისა; სუფრის იარაღი, თავისის თასით წილკნელს მიართმონ.

აგრევე იმათი მეუღლენი რომ მოკვდენ — კაბა, ტყავი ან ტოლომა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი; ერთი გარდასახურავი წილკნელს მიართმონ.

თ[უ] უცოლო ზედგინიძის შვილი მოკვდეს, წილკნელს ერთი საწირავი და ერთი გარდასახურავი მიართმონ; ღვდელს სახუცო — ხარი და მარჩილი.

მსახური თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი და იარაღი. აგრევე მსახურის ცოლი თუ მოკვდეს, საწირავი მიართმონ წილკნელს.

საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგეწეროს, ისე გამოართვით; თუ სტავრისა და დიბის არ იყოს, ნუ დასჯერდებით*.

ქ. იტყვლიანს

ხუცესს სახუცო** — ხარი და მარჩილი.

მსახური თუ მოკვდეს, საწირავი — ცხენი,** იარაღი. მსახურის ცოლს — ერთი საწირავი.

დრამი — კოდი ერთი კომლზედ.

თუ საკანონო იყოს რამე, როგორც ზემოდ დაგეწეროს, ისე განკანონეთ.

ქ. მჭადიჯვარს

წინამძღვართან წილკნელი თუ სარჯულავზედ დაიდოდეს, თავის მონასტრიდამ მჭადისჯვრის წინამძღვარი კრებულით შემოსილი მოეგებოს — ერთი დღე მასპინძლობა.

სახუცო — ხარი და მარჩილი.

---

* „თუ სტავრისა და დიბის არ იყოს, ნუ დასჯერდებით" მიწერილია სხვა ხელით.

** „ქ. იტყვლიანს ხუცესს სახუცო" დაცულია 5013 ნუსხაში. Ad 526 ფრაგმენტში ამ სიტყვების მხოლოდ ნაშთებია.

*** აქამდე ტექსტი შემონახულია ხელნაწერთა ინსტიტუტის Ad—526 ფრაგმენტში. აქედან იწყება საქ. ცენტრარქივის ფონდი 1448, № 5013 ნუსხა.

თუ წინამძღვარი მოკვდეს — საწირავი, ნიშანი, გარდასახურავი, ცხენი და იარაღი. სუფრის იარაღი, თასი — ესენი წილკნელს მეფისწულის მეურვეობის დროს.

გ. ბერდიაშვილებისა, სახლის უფროსნი კაცნი ან მოახელენი მოკვდეს ვინმე, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, გარდასახურავი ორი, ერთი თავისი, ერთი წილკნელისა; სუფრის იარაღი, თასი — ესენი წილკნელს მიართმონ.

აგრევე ქალი თუ მოკვდეს — საწირავი, ნიშანი, ტყავი ან ტოლომა, კაბა, სარტყელი, ლილი, ბეჭედი, თავსახურავი, ორი გარდასახურავი, ერთი თავისა, ერთი წილკნელისა.

თუ სხვაროგი უმცროსი მოკვდეს, ან უცოლშვილო, იმის ერთი საწირავი მიართმონ.

ქ. სოფლის კაცმა: ღედელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი დ[ა] მ[ა]რჩილი.

კომლზედ დრამა — კოდი ერთი, ერთს დღეს ჩაყენება.

მსახური თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი დ[ა] იარაღი; აგრევე მსახურის ცოლი თუ მოკვდეს — საწირავი მიართმონ.

საკანონო თუ იყოს რამე, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. მუმლთურთ კარელთ

ღედელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი. სოფლის კაცს: ერთს დღეს მასპინძლობა.

დრამა — კოდი ერთი კომლზედ.

მსახური თუ ვინმე მოკვდეს — საწირავი, ცხენი, იარაღი. აგრევე მსახურის ცოლს — ერთი საწირავი.

საკანონო თუ რამ იყოს, რაც ზევით დაგვეწეროს, ის გამოართვით.

ქ. გენაფერის

არათანაშვილებს დრამა არ აძევთ. არათანაშვილები, სახლში უფროსი კაცი მოკვდეს, თუ დედაკაცი: კაცზედ — საწირავი მთელი, ცხენი და იარაღი; დედაკაცზედ — ერთი საწირავი და ერთი ნიშანი, ერთ დღეს მასპინძლობა, ღედელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი.

საკანონო თუ რამ იყოს, ზევით დაგვიწერია, ისე გამოართვით.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი.
სოფელს: ერთს დღეს ჩაყენება.
დრამა — კომლზედ კოდი ერთი.
მსახური თუ ვინმე მოკვდეს — საწირავი, ცხენი დ[ა] იარაღი.
აგრევე მსახურის ცოლს — ერთი საწირავი.
საკანონო თუ რამ იყოს, ზევით დაგვიწერია, ისე გამოართვით.

ქ. გოგილარს

წ ი წ ი ნ ა შ ვ ი ლ ე ბ ს — მთელი ნიშანი, ცხენი დ[ა] იარაღი, ორი გარდასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი. აგრევე იმათი მეუღლენი რომ მოკვდენ — საწირავი, ნიშანი, ტყავი ან ტოლომა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი, ორი გარ[და]სახურავი.

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩალი.
სოფლის კაცს: ერთს დღეს ჩაყენება.
დრამა — კომლზედ კოდი ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. თუ მსახურის ცოლი მოკვდეს — ერთი საწირავი მიართონ.
საკანონო თუ იყოს, როგორც ზევით დაგვიწეროს, იმ რიგად გამოართვით.

ქ. ტურისუბანს[1]

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი დ[ა] მარჩილი.
სოფლის კაცს: ერთს დღეს ჩასპინძლობა.
დრამა — კომლზედ კოდი ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე მსახურის ცოლს — საწირავი ერთი.
საკანონო თუ იყოს რამე, როგორც ზევით დაგვიწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. ჯიგრაშენს

ქ ა ვ თ ა რ ძ ე ბ ი, სახლის უფროსი კაცი თუ მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, ორი გარდასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისა; სუფრის იარა-

[1] ტურისუბანს.

დი და თასი წოლკნელს მიართონ. ქალის — საწირავი, ნიშანი, ტყავი ან ტოლობა, კაბა, სარტყელი, დილი, ბეჭედი, თავსახურავი, ფრჩხილი, წასახურავი.

სახლის უფროსი რომ არ იყოს ან უკოლშვილო, ის რომ მოკვდეს, იმის ერთი საწირავი მიართონ წილკნელსა[1].

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი.

სოფლის კაცს: კომლზედ დრამა — კოდი ერთი.

მსახური თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე მსახურის ცოლი თუ მოკვდეს — ერთი საწირავი.

სოფელს — ერთს დღეს ჩაყენება.

საკანონო თუ იყოს, როგორც ზემოდ დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ჭ. სუნბიანში

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი.

ქართველი ვინც ესახლოს, დრამა — კოდი ერთი.

სომეხს — კომლზედ თითო ძღვენი.

ჭ. დამპალას

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ნახევარი ხარი და მარჩილი.

სოფელს: ერთს დღეს მასპინძლობა.

კომლზედ დრამა — კოდი ერთი.

მსახურს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე მსახურის ცოლი თუ მოკვდეს — ერთი საწირავი.

საკანონო, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვან.

ჭ. თელოვანს

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი.

სოფლის კაცს: ერთს დღეს ჩაყენება.

კომლზედ დრამა კოდი ერთი.

მსახურზედ — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე მსახურის ცოლი თუ მოკვდეს — ერთი საწირავი;

საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

---

[1] + სოფლის კაცს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რატიშვილი თუ მოკვდეს ან მეუღლენი მათნი, ბჭეს ბენს დაემარხნენ, მთელს ნიშანს სამთავნელი გამო[ა]რთმევს, ერთს გარდასახურავს და საწირავს წილკნელს მიართმევენ.

თუ თელოვანს დაემარხა, მთელს ნიშანს წილკნელი წაიღებს, სამთ[ა]ვნელს ერთს საწირავს და ერთს გარდასახურავს მიართმევენ.

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი, მარჩილი.
სოფლის კაცს: აზნ[ა]ურ[რ]შვილებს — ერთს დღეს მასპინძლობა.
კომლზედ დრამა — კოდი ერთი.
მსახურზედ — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. თუ მსახურის ცოლი მოკვდეს — საწირავი რაც შეეძლოს.
საკანონო, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

[ფილანგლის სარგო არაგვის საერისთაოში]

ქ. რ[ა]ჟამს არ[ა]გვის ერისთვის მამულში სარჯულავზედ წილკნელი შებძანდეს, იხმოს მამამთავარი მირზაშვილი, ჯვარის-მტკიცოვნე[ი] და საყდრის კრებულნი, ორმოცნი ცხენოსანი მსახურნი. მიბძანდეს არაგვის ერისთავთან დუშეთს.

არ[ა]გვის ერისთავი და მეუღლე მათი საწოლის კარს მოეგებნენ, წილკნელს ხელი მოკიდონ ცოლ-ქმართა, დორსა და ქვაზედ შუა დაიწვიონ, დიდს პატივით დახვდენ.

არაგვის ერისთვის კარის საყდარს წილკნელს არ მოიხსენებენ, ბატონი კათალიკოზი უნდა მოიხსენონ. თუ წილკნელი იქ ერისთავთან ბძანდება, წილკნელის პატივისათვის მათთანააველობით მოიხსენებენ. ერისთვის სასაფლაოზედ წილკნელი უნდა მოიხსენონ.

არ[ა]გვის ერისთავი ან მეუღლენი მათი თუ მოკვდეს, უწილკნელოთ ვერ დამარხვენ. ამათი წირვანი მთლათ რომ არა აკლდეს რა, ყველას ბატონი კათალიკოზი წაიღებს. წილკნელს საწირავსა დ[ა] ნაშ[ა]ს, წასახურავს მისცემენ.

აგრევე, თუ არ[ა]გვის ერისთვისშვილები გართველის ბატონის მოხელენი იყვნენ და მოკვდეს, იმათი ნიშანიც, როგორც მართებულია, ისიც ბატონის კათალიკოზისაა. წილკნელს საწირავსა და ნაშ[ა]ს, წასახურავს მისცემენ.

უსახელოო არ[ა]გების ერისთვისშვილი ან უცოლო რომ მოკვდეს, თუ შეუძლია, ბატონს კათალიკოზს საწირავს მიართმევინებს, თუ არად[ა], ვერას გამოეკიდება. წილკნელისა არის მთელი ნიშანი და ერთი წასახდერავი.

ქ. ახალუბანს

დედელს — ერთს დღეს ჩაყენება, სახუცო — ხარი და ცხვარი. სოფლის კაცს: ერთს დღეს ჩაყენება.
ქომლის თავზე დრამა — პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახურზედ — საწირავი, თუ მოკვდეს — ცხენი შეკაზმული.
მსახურის ცოლი თუ მოკვდეა, საწირაეი მიართონ.
საკანონო, უზიარები თუ მოკვდეს, მოკითხული ქენით, თუ დედელს დაეშავებინოს და არ ეზიარებინოს, საუზიარებლო — ხარი ერთი, თუ პატრონს ქონდეს დანაშ[ა]ული[1], იმას გამოართვიან საკანონო ხარი ერთი.
და თუ ჯვარდაუწერელს დაუწევს, საკანონო — ძროხა ერთი.
თუ უხათლ[ა]ვი მოკვდეს ვინმე, საკანონო — ხარი ორი.
თუ ვისმე ქალი შემოაკვდეს, საკანონო — ხარი თორმეტი.

ქ. მისაქციელს

დედელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და მარხილი.
სოფლის კაცს: ერთს დღეს მასპინძლობა.
დრამა — პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახურზედ საწირავი, შეკაზმული ცხენი. მსახურის საწირავი, რაც შეძლოს.
საკანონო თუ იყოს რამე, ზევით დაგეწერია, ისე გამოართვით.

ქ. ხშირს

დედელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი. სოფლის კაცს: ერთს დღეს მასპინძლობა.
დრამა — კომლზედ პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახურსა და მოხელეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. მსახურის ცოლს რაც შეძლოს, ერთი საწირავი.
საკანონო, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

---

[1] + და.

ქ. ფრეზეთს

მირზაშვილების სახლში თუ უფროსნი[1] კაცნი მოკვდებიან, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, ორი გარდასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი. სუფრის იარადი და თასი — ესენი წილკნელს უნდა მიართმონ. აგრევე მათის მეუღლის საწირავი, მთელი ნიშანი, ტყავი ან ტოლომა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი. ორი გარდასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი.

თუ უმცროსი ან უცოლო კაცი მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი, რაც შეძლოს, საწირავი მიართმონ, ერთი წასახურავი.

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.

სოფლის კაცს: ერთ დღეს მასპინძლობა.

დრამა — პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური ან მოხელე თუ მოკვდეს — საწირავი და ცხენი შეკაზმული, აგრევე მათის მეუ[ღ]ლისა — საწირავი, რაც შეძლოს. საკანონო, რაც ზევით დაგვიწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. ნაოზას

თ ს ი ტ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი თუ მოკვდენ, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, ორი წასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი. აგრევე მ[ა]თის ცოლების საწირავი, ნიშანი, ტყავი, ან ტოლომა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი წილკნელს მიართმონ.

თუ [უ]მცროსი იყოს ან უცოლო — ერთი წასახურავი და ერთი საწირავი წილკნელსა.

ხუცესს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.

სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.

კომლზედ დრამა — პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური თუ მოკვდეს — ცხენი შეკაზმული, და ან მოხელ[ე] კაცი — საწირავი და ცხენი შეკაზმული. ამათ მეუღლისა — ერთი საწირავი, რაც შეძლოს.

საკანონო, რაც ზევით დაგვიწეროს, ისე გამოართვით.

---

[1] უფროსნი] ფონი.

ჭ. საშაბუროს

შ ა ბ უ რ ი შ ვ ი ლ ი, სახლის უფროსნი კაცნი თუ მოკვდნენ, ანუ მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, ორი წასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი; სუფრის იარაღი და თასი. აგრევე მათის მეუღლისა — საწირავი, ნიშანი, ტყავი ან ტოლოშა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი, მთლად ორი წასახურავი — ესენი წილკნელს უნდა მიართვან.

თუ [უ]მცროსი კაცი ან უკანოლო მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი, რაც შეძლოს, საწირავი და ერთი წასახურავი წილკნელს მიართონ.

ზეცესს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.

სოფელს: ერთს დღეს ჩაყენება.

კომლზედ დრამა — პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური თუ სოფლის მოხელე კაცი თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე მათის მეუღლისა, რაც შეძლოს საწირავი მიართონ.

საკანონო, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ჭ. ბშარაძეს

დედელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.

სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.

საკომლ[ო]ზედ დრამა — პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური ან სოფლის მოხელე თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე მსახურის ცოლის — საწირავი, რაც შეძლოს.

საკანონო, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

გ ი ლ დ ა შ ვ ი ლ ი, თუ სახლის უფროსი კაცნი თუ მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, ერთი წასახურავი. აგრევე მათის მეუღლისა — [ნიშანი], ტყავი ან ტოლოშა, კაბა, სარტყელი, თავსახურავი. ერთი წასახურავი წილკნელს მიართონ.

ჭ. ბოდორნის

დეკანოზს — ერთს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი. ამიტომ აძევს სახუცო, საყდარს ბევრი შემოსავალი აქვს, ყმაც ყავს.

იმის ყმას დრამა არ [ა]ძევს, თითო ძღვენი.

და საკანონო თუ იყოს რაიე, როგორც ზევით დაგვიწერია, ისე გამოართვით.
საყდრის დეკანოზი თუ მოკვდეს, ან მეუღლე მისი, ნიშანი და კარგი საწირავი წილკნელს მიართონ. აგრევე სხვათა მღვდელთა.

ჭ. არაგვის პირს

მღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, სახუცო — კარგი ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს ჩაყენება.
დრამა — კომლზედ პინა ერთი პური, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური ან სოფლის მოხელე თუ მოკვდეს — კარგი საწირავი და ცხენი შეკაზმული. აგრევე მათს მეუღლეთა, რაც შეძლოთ, საწირავი მიართვან.
საკანონო, რაც ზევით დაგვიწერია, ისე გამოართვით.

ჭ. არანისს

ზანდუკლები, სახლის უფროსი კაცი თუ მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, ორი წასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი. აგრევე მათს მეუღლისა — ნიჩანი, ტყავი ან ტოლომა, კაბა, სარტყელი, თავსახურავი; ორი წასახურავი უნდა წილკნელს მიართონ.
თუ სახლის უმცროსი იყოს, ან უკოლო — ერთს საწირავს მიართმევენ, ერთს წასახურავს ბატონს წილკნელს.
არანისელ მღვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფლის კაცს: ერთ დღეს ჩაყენება.
კომლზედ — თითო პინა პური, თითო ლიტრა ქერი.
მსახური ან სოფლის მოხელე თუ მოკვდეს — საწირავი და ცხენი შეკაზმული. აგრევე იმათს მეუღლისა, რაც შეძლოს, ერთი საწირავი მიართონ.
საკანონო, რაც ზევით დაგვიწერია, ისე გამოართვით.

ჭ. ეთვალისელს

ღვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთს დღეს ჩაყენება.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ სოფლის მოჭელე თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხე-

ნი შეკაზმული. აგრეთვე მათის მეუღლისა, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ.
საკანონო, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. ანანურს

ჩაბძანდეს ბატონი წილკნელი კრებულით, ყამი სწიროს ერისთავისათვის, სასადილო ერისთავისაგან მიეცადეს. ანანურის დეკანოზი ხონჩას მიართმევს. ანანურის დეკანოზი რომ მოკვდეს, რაც შეუძლია, საწირავს მიართმევს. სხვა არა აძევს რა.

ქ. ჭაისხეველებს

არა აძევს რა: არა დრამა, არა სახუცო, არ[ა] ჩაყენება, წილკნელისა თვანიერ.

დვდელი თუ მოკვდეს, ან გამოჩენილი მსახური, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ.

ჭაისხეველებს ამიტომ არა ეძევთ რა, რომ იმათი გული კიდევ მოუჭკვეთარი იყო: ეფისკოპოზის შესვლას წუინობდენ, არც ჰსარებისა იცოდნენ.

ზაალ ერისთავმა რომანოზი წილკნელი შეგზავნა. წილკნელს ჯანდი უყვეს, არ შეუშვეს. ერისთავმა უწყინათ, იასაულები გამოესივათ, ავად მოეპყრა.

აღგნენ და წილკნელს შე[ე]ხვეწნენ და წილკნელმა იბატივა და წილკნელისა საწირავი დაიდვეს. ამას იქით ვინც გასჯულავთ, იმათთვინაც კეთილია და მწყემსისათვინაც პოროტი არა არის რა.

მთაში შესვლა მამამთავრისა და ჯვარისმტირთველისა არ იქმნებას*.

ქ. აფხავს

დვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახურსა და მოხელეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრეთვე მსახურის ცოლს რაც შეძლოს, ერთი საწირავი წილკნელს მიართონ.
საკანონო, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.
მამამთავარს — აბაზი საყდრის კურთხევაზედა*.

---

* ეს წინადადება მიწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

ჭ. იორს

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთს დღეს მასპინძლობა.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე იმათს მეუღლეს, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ[1].
საკანონო, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.
მამამთავარს — აბაზი*.

ჭ. აშს

ღვდელს — ერთ დღეს ჩაქენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე იმათი მეუღლენი თუ მოკვდენ, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ.
საკანონო, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ჭ. ყვავილს

ღვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრეგე მათი მეუღლენი თუ მოკვდეს, რაც შეძლოს, ერთი საწირავი მიართონ.
საკანონო, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართონ.

ჭ. დუშეთს

კ ო მ ი ა შ ვ ი ლ ე ბ ი, თუ საბლში უფროსი კაცი ან მოხელე მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, სუფრის თასი, ორი წასახურავი — ერთი წილკნელი-

---

[1] +სოფელს ერთ დღეს მასპინძლობა.
* ეს წინადადება მიწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

სა, ერთი თავისი. დედაკაცზედ — ნიშანი, ტყავი ან ტოლობა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი, მთლად ორი წასახურავი — ესები წილკნელს მიართონ.

თუ სახლის უმცროსი კაცი, ან უცოლო მოკვდეა, ან მეუღლენი მათნი, ერთი საწირავი, ერთი წასახურავი მიართონ.

დუშეთის დედელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.

სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა. კომლზედ დრაშა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი და ცხენი შეკაზმული. დედაკაცზედ, რაც შეძლოს, ერთი საწირავი მიართონ.

საკანონო, თუ იყოს რამე, როგორც ზევით ეწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. ჰილაშვილები ან წიოლიშვილები, სახლის უფროსნი, ან მოხელენი თუ მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, შეკაზმული ცხენი, ორი წასახურავი, ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი. აგრევე იმათი ცოლები თუ მოკვდეს — ნიშანი, ტყავი, ან ტოლობა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი, ორი წასახურავი წილკნელს უნდა მიართონ.

თუ სახლის უმცროსი, ან უცოლო მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი — ერთი საწირავი და ერთი წასახურავი მიართონ.

ქ. ქართჰიაშვილები*

ქ. არღუნს

დედელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.

სოფელს: ერთ დღეს ჩაყენება.

კომლზედ დრაშა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე იმათი ცოლების — საწირავი, როგორც შეძლოს.

საკანონო, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. ბაზალეთს

ჩდილელიშვილი, სახლის უფროსი კაცი თუ მოკვდეს, ან მოხელე, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, ორი წასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი. აგ-

---

1 იმათი ცოლები] იმათის ცოლების.

* ხელნაწერში დატოვებულია ცარიელი ადგილი ორი-სამი სტრიქონისათვის.

რევე იმათი მეუღლენი რომ მოკვდეს — საწირავი, ნიშანი, ტყავი ან ტოლომა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი[1] წასახურავი[1] მიართონ.

თუ საბლის ეკლესიაში კაცი მოკვდეს ან ყმაწილი, ან მეუღლენი მათნი — ერთი საწირავი და ერთი წასახურავი წილკნელს მიართონ.

ბაზალეულს ღვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს ჩაყენება.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან მოხელე სოფლისა — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრეთვე მათის ცოლებისა, რაც შეძლოსთ, საწირავი მიართონ.
საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგვიწეროს, ისე გამოართვით.

ჭ. ჭილურტს

ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური მოკვდეს, თუ ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრეთვე იმათი ცოლები რომ მოკვდენ, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ.
საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგვიწეროს, ისე აიღეთ.

ხ. ებნისელს

ღვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს ჩაყენება. კომლზედ დრაჭა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, შეკაზმული ცხენი. აგრეთვე თუ მათი ცოლები მოკვდენ, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ წილკნელსა.
საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგვიწეროს, ისე გამოართვან.

---

[1] ცასახურავი.

ქ. გრემისხევს

ტეიარშვილები მიქელისშვილები, უფროსი მამა-
მოხელე თუ მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი, კაცზე[1] — მთელი ნიშა-
ნი, ცხენი შეკაზმული, ორი წასახურავი—ერთი წილკნელისა, ერთი
თავისი. აგრევე მათის მეუღლისა — საწირავი, ნიშანი, ტყავი, ან
ტოლობა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი, თავსახურავი, ორი წასა-
ხურავი წილკნელს უნდა მიართვან.

თუ სახლის უმცროსი კაცი, ან უცოლო მოკვდეს, ან მეუღლე-
ნი მათნი, ერთი საწირავი და ერთი წასახურავი წილკნელს მიარ-
თონ.

გრემისხევის ღვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხე-
ნი შეკაზმული. აგრევე მათის მეუღლისა, რაც შეძლოს, ერთი
საწირავი.
საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გა-
მოართვით.

ქ. ტონჩას

ღვდელს — ერთ დღეს მასპინძლობა, ხარი და ცხვარი.
სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.
კომლზედ დრამა — პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხე-
ნი შეკაზმული. აგრევე იმათი ცოლები რომ მოკვდენ, რაც
შეძლოს, საწირავი მიართონ.
საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გა-
მოართვით.

ქ. გენახმანს

ღვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი.
სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა, კომლზედ დრამა — პური
პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხე-

[1] კაცზე.

ნი შეკაზმული, აგრეთვე მათი ცოლებისა, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ.
საკანონო, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვებინა.

ქ. ჭაშას

დვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი.
სოფელს: ჩაყენება.
დრამა — კომლზედ პური პინა ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან[1] სოფლის მთხელენი — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრეთვე მათი მეუღლენი თუ მოკვდენ, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ.
თუ საკანონო იყოს რამე, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. დედურისშვილები, სახლის უფროსი, ან მოხელე თუ მოკვდეს — ერთი ნიშანი რაც იყოს, ცხენი შეკაზმული, ერთი გარდასაბურავი წილკნელს მიართონ. აგრეთვე მათის მეუღლისა — საწირავი, ტყავი, ან ტოლომა, კაბა, სარტყელი, ღილი, ბეჭედი მიართონ.

ქ. ჟინვანი

არაგვს გალმა ესახლა, რახან არაგვს[2] გალმა ესახლა, ბატონის კათალიკოზის სამწყსო არის; ჟამთა ვითარებისაგან და ავის დროსაგან არაგვს გამოლმა დასახლდა წილკნელის სამწყსოში.

ჩვენ და ბატონს კათალიკოზს ცილება და ლაპარაკი შეგვექმნა სამართალში. წილკნის ღმრთის-მშობლისა იყო. წილკნელმა რომანოზ ბატონს კათალიკოზს თავი ალარ აწყინა, დავანებეთ; და წილკნელის მამ[ა]მთავრებს ჟინვანთან ხელი არა აქეთ.

ეს გუჯარიც მაშინ დაიწერ[ა].

ქ. ანანურს ზევით

ხევს გარდა ისე წილკნელის ათორმეტთაგანის მოქცეული არის. რახან წმინდის ე[მ]ბაზის შვილნი შექნილიყვენ, იმათი ეფისკოპოზი ვინც ვინ წილკნელი ყოფილან, იმათ სამწყსო ყოფილა. მცირედ[3] ქრისტიანობა შამ[ო]უგდიათ, ხუცესი და დიაკონის დაუდგინებიათ, წმინდის ნათლის-ღების შვილობა გამრავლებულა.

---

[1] + ან. [2] + დ. [3] + ცირედ.

არაგვის ერისთავი არაინ ყოფილა იმის მოქცევამი ერის თავათ, თვინიერ მაბუსრი/მვილის შეტი. იმას ჰერია დაბადება საერისთო.

ანანურს ზევით მთიულ[ე]თს წილკნელისა არა ედვა რა: არა დრამა, არა საწირაო, არა სახუცო, არც ძველს გუჯარში ეწერა.

ახლა ჩვენ, ფრიად ცოდვილმან და ყოველთა ქალთა უნარჩევესმან, წილკნელ ეფისკოპოზმან, რომანოზს გვიბძანა არ[ა]გვის ერისთავმან ზა[ა]ლ დამწყსა და კეთილათ გარჯულვა. ჩვენც არა უდებ ვქმენით ბრძანებასა მწყემსმთავრისასა, რომელმან ბრძანა: «წარვედით და მოიმოწაფენითო»*.

და შემდგომი ამის წარვედით და შეუდეგით კვალსა ისე მამ[ა]ლ-მთავრისასა და მივედით მთიულეთსა. მცირე რამ ქრისტიანობა იყო და ორი ხუცესი, არც ქრისტია[ნ]ობა დ[ა] არც ნათლ[ი]ს-ღების შვილობა მართ[ლ] არ ეწოდებოდა, ისევ[1] კერპის მგზავსი იყვნენ; არც მართლა ნათლის-ღება იცოდნენ, აღსარება სრულიად არ იყო, არც მარხვა იცოდნენ, თვინიერ დიდმარხვის შეტი.

ფრიადითა ჭარითა ვიღაწე: ზოგი ერისთვის ძალი მჭონდა შ[ე]მწეთ, ზოგნი თავისის ნებით მოიქცნენ, აღსარება, ეშმაზით ნათელა გავაჩინეთ; წმინდას ზიარებას ერისკაცს მისცემდა სადმე ღვდელი და ერისკაცი სადმე აზიარებდა; ესეც ამოკვეთეთ, ერისკაცს ღვდელი საიდუმლოს არ მისცემს — თითონ ღვდელმა უნდა აზიაროს ერისკაცი.

ჩვენ, რომანოზ წილკნელი ზა[ა]ლ ერისთვის დროს მთიულეთში სამჯერ ვყოფილვარ[თ], საყდრები ვაკურთხეთ.

იქაურს ღვდელს სახუცო თითო ფური დავადევით ერისთავმა და ჩვენ. სახუცო დაყოფილი არ აქვთ იქაურს ღვდელს. ორი ღვდელია: ორს ფურს მოგვცემდენ, ერთი[2] — ერთსა, ათი ღვდელი რომ გაჩნდეს მთიულეთში, სახუცო ათი ფური გამოართვით.

ჩვენობას ორი ხუცესი იყო. იქაურს ხუცესს მამამთავრისა არა ედვათ რა, არც ერისკაცზედ დრამა ედვათ, არც ეფისკოპოზის წირვა, თუ თავისის ნებით არ უნდოდათ. ახალი მოქცეული იყვნენ, ამიტომ ვერა საეფისკოპოზო გამოსაღები ვერა დავადევით რა.

ვინც ჩვენ შემდგომად წილკნელი ბძანდებოდეთ, ეცადენით კეთილად მოქცევასა და სწავლა და სარწმუნოვება განამრავლეთ, ეკ-

---

[1] იესე. [2] ერთია.

* მარკოზ 16,15.

ლესი[ი]სათა და ეფისკოპოზის სამსახური ასწავეთ, თორემ ღმერთი ეფისკოპოზის ხელიდამ გამოიძიებს თავის სამწყსოს საქმეს; ვსე ბრძანებს სახარებასა შინა: «ასწავებდით და მოძღვრდითო»-ცა ვქუთხრა ეე ამცენით ერთხელ, ორჯელ და ბევრ-გზის[ა]ც: და ვინც თქვენი სიტყვა არ შეიწყნაროს, განიყარეთ მტვერი ფერხთა თქვენთაგან და უბრალო იქნებით.

ზევი ნინოს მოქცეულია, მასუკან ისე წიდკნელი ყოფილა. ქველს გეჯარში ხევისთვინ საეპისკოპოზო სათხოვარი: არა სახუცო, არა დრამა არ ეწერა. არც ჩვენ დავადევით.

[ᲬᲘᲚᲙᲐᲜᲔᲚᲘᲡ ᲡᲐᲠᲒᲝ ᲫᲚᲘᲡ ᲡᲐᲔᲠᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡ]

ქ. ქსანზედ ირტოზას

კორინთლები, თუ სახლის უფროსი კაცი ან დედაკაცი მოკვდეს, კაცზედ — მთელი ნიშანი, ცხენი შეკაზმული, ორი წასახურავი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი. აგრევე დედაკაცზედ — საწირავი, ნიშანი, ტყავი, ან ტოლომა, კაბა, სართყელი, ღილი, ბეჭედი, ორი წასახურავი წილკნელს მიართონ.

თუ სახლის უმცროსი მოკვდეს, ან უცოლო, ან მეუღლენი მათნი — ერთი საწირავი და ერთი წასახურავი მიართონ.

ირტოზელს ღვდელს — ერთს დღეს ჩაყენება, ხარი, ცხვარი.

სოფელს: ერთ დღეს მასპინძლობა.

კომლზედ დრამა — ერთი შული, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრევე მათის ცოლების, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ.

საკანონო თუ **რამ იყოს, რაც ზევით** ეწეროს, ის გამოართვით.

ქ. ოძისს

ღვდელს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და ცხვარი.

სოფელს: ერთს დღეს მასპინძლობა.

კომლზედ დრამ[ა] — შული ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მს[ა]ხური თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული, სოფლის მოხელესაც. აგრევე მათის ცოლების, რაც შეძლოს, საწირავი მიართონ.

საკანონო რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. თავლორაშვილებს, იმათს ცოლებს საწირავი აძღვეს, დრამა არ აღეთ.
საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით[1].

ქ. სოფას

წამქმძღვარი ვინც იჯდეს, თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული, ნაშანი წილკნელს მიართონ.
ქ. იმფორის მოლარეს, ჯვარის მჭირავს — აბაზი ღვდლის ყურთხეევაზე*.

ქ. აბალგორს

დეკანოზს — ერთ დღეს ჩაყენება, ხარი და მარჩილი.
ქართველს კაცს — თითო ძღვენი.
მსახურს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრეთვე იმათი მეუღლის — ერთი საწირავი.
დრამა — კომლზედ თითო შუალო, ქერი ლიტრა ერთი.
საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.
სომხები, მაგისთანა კაცი თითო ძღვენს მიართმევს და თითოს შუალოს**.

ქ. ახალსოფელს[2]

ერთ დღეს მასპინძლობა.
საბუკო — ხარი ერთი, მარჩილი ერთი.
მსახური თუ მოკვდეს, ან მოხუცე სოფლისა — საწირავი, ცხენი შეკაზმული.
კომლზედ დრამა — შუალო ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.
საკანონო თუ რამ იყოს, რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

---

[1] + მოხუცეი გაიწესება. [2] ახალი სოფელს.
* ეს წინადადება მიწერილია სხვა მერმინდელი ხელით.
** „და თითოს შუალოს" მიწერილია სხვა მერმინდელი ხელით.

ფიცხელაურები, სახლის უფროსნი კაცნი, ან მოხუცებული [კუ] მოკვდენ, ან მეუღლენი მათნი, კაცზედ — მთელი ნიშანი, შეკაზმული ცხენი, ორი წას[ა]ხურაი — ერთი წილკნელისა, ერთი თავისი; სუფრის იარალი და თასი. აგრეგე იმათი მეუღლისა — საწირავი, ნიშანი, ტყავი, ან ტოლომა, კაბა, სარტყელი, დილი, ბეჭედი, თავსახურავი, მთლად ორი წასახურაი — ესენი წილკნელს უნდა მიართონ.

თუ სახლის უმცროსი, ან უკოლო მოკვდეს, ან მეუღლენი მათნი — ერთი საწირავი და ერთი წასახურავი მიართონ.

დედელმა — ერთს დღეს მასპინძლობა, ხარი და ცხვარი.

სოფელს: ერთს დღეს მასპინძლობა.

კომლზედ დრამა — შელო ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მამამთავარი და მსახური[1], ან სოფლის მოხელე თუ მოკვდეს — საწირავი, ცხენი შეკაზმული. აგრეგე იმათი ცოლების საწირავი, რაც შე[ე]ძლოთ.

საკანონო თუ რამ იყოს, როგორც ზევით დაგ[ე]წეროს, ისე გამოართვით.

ქ. კორინთას

დედელსა და სოფელს: ერთ დღეს ჩაყენება.

სახუცო — ნახევარი ხარი.

დრამა — კომლზედ შელო ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირა*ვი, ცხენი შეკაზმული. აგრეგე [მათის ცოლების, რაც შე[ე]ძლოს, საწირავი მიართონ].

[საკანონო თუ რამ იყოს, რ]ოგორც ზევით დაგეწეროს, ისე გამოართვით.

ქ. ალევს

დედელს — ერთ დღეს კარვა მასპინძლობა.

სახუცო — ხარი ორი, ცხვარი ორი.

კომლზედ დრამა — შელო ერთი, ქერი ლიტრა ერთი.

მსახური თუ მოკვდეს, ან სოფლის მოხელე — საწირავი, ცხე-

---

[1] მსახურის.

* სიტყვის რესტავრაციის დროს ასო ი-ის ადგილი ბოლომდე არ ჩანს.

ნი შეკაზმელი. აგრეთვე იმათი მეუღლისა, რაც შეძლოს, უღირსი საწირავი მიართონ.

საქანონო რაც ზევით დაგვეწეროს, ისე გამოართვით.

ამას ზევით წილკნელს ხელი არ[ა] აქვს.

მ ი რ ზ ა ზ ვ ი ლ [ს] ქსანზე საქმე არა აქვს, არც ანანურს ზევით შ თ ა შ ი*.

[რომანოზ წილკნელი გუჯრის დაწერის შესახებ]

ქ. ჩვენ, ფრიად ცოდვილმან და ყოვლად უღირსმან წ ი ლ კ ნ ე ლ ე ფ ი ს კ ო პ ო ზ მ ა ნ რ ო მ ა ნ ო ზ ეს წილკნის ღმრთისმშობლის სამწყსოს გუჯარი მე დავაწერინე, პატონისშვილის კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ის დ ო მ ე ნ ტ ი ს ბძანებითა.

ასე რომე, ქსანზედ რ ა ტ ი შ ვ ი ლ მ ა საწირავად დაგვიპატიჟა. წავედით. ქსანში ბარგი ჩამიცვივდა: ერთი ხელი წირვის იარადი, ბევრი სხვა რ[ა]ვ საქონელი და წილკნის ღმრთისმშობლის სამწყსოს იქ დამეკარგა გუჯარიც.

დიალ, დიდს შეიწროებაში ჩავარდი იმ გუჯარის დაკარგვისათვის. დიალ, დიდის ხნის ნაკურთხი ეფისკოპოზი ვიყავ, ჩემი ეკლესი[ი]ს სამწყსოს ა[მ]ბავი და რიგი კარგა ვიცოდი: აზნ[ა]ურ[შ]ვილს რა ედვა, მსახურს რა ედვა, ან სახუცო, ან დრამა რა ედვათ. ბევრი ნაკლებიც დავწერე აგრეც...** მსახური, ღვდელი სწერია იმათი ცოდვისათვის მე...*** რაც ამ გუჯარში დ[დ]ი კაცი, [აზნაურშვილი, მსახური, ღვდელი, სოფლის კაცი დავწერო და] გავიკითხო, თუ მოშატებული და იმ ძველს გუჯარში რ[ა]ც ეწერ[ა], იმაზედ ნაკლები არ დავწერე. ჩემის მაკურთხეველის კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ის დ ო მ ე ნ ტ ი ს ა გ ა ნ შეჩვენებული ვიყო მე. წ ი ლ კ ნ ე ლ ი რ ო მ ა ნ ო ზ.

რაც ამ გუჯარში ეწეროს, რამანც პატრიაქმან, ანუ მეფემან, ანუ ერისთავმან, ანუ დიდმან, ანუ მცირემან, წილკნის ღმრთისმშობელს ეს, ან იმაზე მჯდომს ეფისკოპოზს, ეს მოეპალოს, მასამც რისხვას იესო ქრისტე და მშობელი მისი ყოვლად უხრწნელი მარიამ.

დაიწერა გუჯარი ესე წილკნის დეკანოზის ხელითა აგვისტოს ე, ქორონიკონს ტნზ.

---

* ეს წინადადება მიწერილია სხვა ხელით.

** აქ არის სამი-ოთხი სიტყვა.

*** იქ წყდება საქართველოს ცენტრარქივის ფ. 1448, № 5013 ნუსხის ტექსტი. აქედან ტექსტი ხელნაწერთა ინსტიტუტის Ad—526 ფრაგმენტშია შემონახული.

ჩვენ, იესიან-დავითიან-ბაგრატონიანმან, მეფემან და ბატონმან ქართველთა მეფემან პატრონმან მანავაზ, ძემან ჩვენმან პატრონმან გიორგი, პატრონმან ლევან, ლუარსაბ და სულეიმან ვამტკიცებ გუჯარსა ამას, ქორონიკონს ტნზ.

ხელთა: მანავაზ. გიორგი. ლევან.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ყოველისა საქართველოსა დ[ა] აღმოსავლეთისა მაკურთხეველი, ძე მუხრ[ა]ნის ბატონისა, ბატონიშვილი კათალიკოზი დომენტი ვამტკიცებ სიგელსა ამას.

წილკანს მიველით აგვისტოს იწ, ისე წილკნელის მიცვალების დღეს. წილკნელმა რომანოზ თავისი ბარგისა და გუჯრის დაკარგვა შეშოგვჩივლა. ჩვენც ბეე[რ]ჯელ გვენახა ის გუჯარი და რომანოზ წილკნელიც დიდის ხნის ნაცნობი ეპისკოპოზი იყო, წილკნის ღმრთის-მშობლის საძწყისოს ამბავი კარგა იცოდა. ჩვენის ბძანებით ეს გუჯარი დაიწერა.

ერთი ეერკხლით მოჭედილი, ოქროთი დაფერილი სახარებაც შეჰწირე. აგვისტოს იწ, ქორონიკონს ტნზ.

ხელთა: კათალიკოზი

132. [ულუფის წიგნი მათეოზ რუსთველისა იოსებ თბილელისადმი]

[1665—1669 წწ.]

ქ. ჩუენ, ღმრთისა მიერ რჱსთველ არქიეპისკოპოზმან პატრონმან მათეოზ, ესე სამუდამო წიგნი მოგართუთ თქუენ, თბილელ ეპისკოპოზსა იოსებს.

ახრე, რომ: სადამდის ან თქუენ ცოცხალი იყო და ან მე, ყოველს წელიწადს სამი საპალნე ღუინოს მოგართმეველე დაუკლებლად და გაუწყვეტლად.

ამისად გასათაეებლად მამიცემია ხატი ღმრთაებისა[1], და მეფის არჩილის ბძანებით მომირთმეცია.

ხელთა: რუსთველი ✝

ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია, ოთხი საპალნე ღვინო[ს] მოგართომდე.

ხელთა: რუსთველი

---

[1] +ხატ.

133. [ფუძლობის წიგნი ნიკოლაოზ კათალიკოზისა დათუნასადმი]

[1670 წ. 27 მარტი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, სახეთრისა ა[რსება დაუ-საბამოსა სუ]ლისა წმინდისათა; მეოხებითა ყოველად წმიდისა, უხრწნელ[ისა და უმეტ]ესად კერთხეულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელ[ისა მარ]ჯვის ქალწულისა მარიამისითა, [წმიდისა წინასწარ მეტყველისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა...* იოანე ქალწულ მახარებელისათა, წმინდათა [ხეცისა] ძალთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გ[აბრიელისითა], წმინდათა თავთა მოციქულთა პეტრესითა და პა[ვლესითა და ათორმეტთა] მოციქულთათა; ძლიერებითა[1] პატიოსნისა და ცხოველს [მყოფელისა ჯუარი]სათა, რომელსა ზედა გაეწირა ჴელნი ჭრისტემან ღმერთმან [ჩუნისა]თვის ჩვენისა, —

ამათითა თაყვანებობითა ჩვენ, ჭრისტეს ღმ[რთისა მიერ] კურთხეულმან ყოველისა საჭართველოსა მაკურთხეველმ[ან მაქმად-მთავარმან] ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ა ხ ი ლ ა ხ ო რ ი ს [ძ ე ს ა ნ ნ] ი კ ო ლ ა ო ზ შევიწყალეთ და გიბოძეთ შენ ჩვენსა...* საყდრისასა ერთგულსა და თავდადებით ნამსახურსა ყმასა [ჩუენ-სა]...* დ ა თ ო ნ ა ს ა, შვილსა შენსა პ ა ა ტ ა ს ა, ზ ა ი ლ ს ა, გ ა ბ რ ი ე ლ ს...* [ზ უ რ ა] ბ ს ა და გ ა რ ს ე ვ ა ნ ს ა. შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა [ასე და ამა პირს]ა ზედა, რომე:

მოგვიდეგით გარსა და ა ღ ვ ს ე ბ ა ძ ი ს კერძს სამკჳთ[ხმეილს დაგვეა]ჴვნით, ვისმინეთ აჴა და მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ ა ღ [ვ ს ე ბ ა ძ ი ს] სამცხეთისშვილო, ყოველის მისის სამართლიანის სარგოთი; [გჳრდეს და გიბედნ]იეროს ღმერთმან ჩვენსა და ჩვენის საყდრის ერთგულობაში და ერთგულა[დ სამსახურში].

ვინცა და რამანცა ქაცმა ესე ასე არ გაგითაოს და ან მოგიშალოს, ი[ქმ]ცა შეიმლების სჯ]ულისაგან და ჩვენთა ცოდვათათჳს ეგი განიკითხების დღესა მას საჯ]ელის[ასა].

[და დამამტ]კიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს, ამინ.

არის ამისი [მოწამე: ზ]უ რ ა ბ მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი, ნ ი კ ო ლ ა ო ზ გ ე დ ე ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი, გ ი ო რ გ ი ქ ა რ ც ი [ძ ე...* მ ა-

---

[1] ძრიელებითა.

* აქლია ერთი-ორი სიტყვა.

მ]უკა. მგალობელი იორამ, დეკანოზის შვილ-
ადაშა. მე კოზმანს დამიწერია.

დაიწერა წიგნი ესე მარტსა ოცდაშვიდსა, დღესა კვირ[იაკესა, ქორონიკონს] ტნიწ.

ხელოვნება: კათალიკოზ ნიკოლაოზ
ბჭობა: რომელი განჩსნათ ქუეყანასა ზედა, ესნილ იყოს იგი ცათა შინა.

134. [წყალობის წიგნი გრიგოლ ალავერდელისა კირილე კოზმანიშვილისადმი]

[1670 წ.]

[ნებითა და] შეწევნითა ღმრთისაითა, ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმა დიდისა და ცათა [მობაძავისა ა]ლავერდ[ი]ს წმიდის გიორგის საყდრის საჭეთმპყრობელ-მჭონებელმან...* ძემან სახლისუხუცის რევაზისამან ანბა ალავერდელმა პატრონმა [გრიგოლ ესე] მიზეზმემოუღებელი ყოველს ჩხუბისა, ხლათისა და ილათისაგ[ან უცილო წი]გნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ ბოდბელსა კო[ზმანიშვილსა] ბატონსა კირილეს და რძალსა თქვენსა და დასა და ნათესავსა...* ჩოლოყაშვილის ბატონის თემურაზისა ბატონსა მარიამს და ძეთა [თქვენთა]...* იოვათამს და მიქასა.

ასრე, რომე: მოიყვანე თქვენი რძალი და...*[ალ]აგერდს წმიდის გიორგის საყდარს შემოსწირე და დაუსახლე. [წმიდ]ის გიორგის შემოსამატებელი საქმე იყო, მოგიყვანეთ და დაგასახლეთ წმიდის გიორგის სახოა მიწა-წყალზედა, გიბოძეთ სიგლითა, როგო[რც სი]გელში ეწეროს, — ის არე გაგვითავებია.

ამას გარეთ მოგვიდგეთ [და მამულისა] წყალობისა აჯასა გვიაჯვნით. ვისმინეთ აჯა თქვენი ვითა გარეთ...* ეგებოდა თქვენი გიბოძეთ კორკელში ყოველად წმიდის საყდარი შე[გწიან]...* ბჭიერთ, სასაფლაოთ ყოველს კაცს შემოუცილებლად რომ შიგნ[ით არასდრ]ოს არავინ შემოგეცილოს გარეთ კორკელთა არის და იმაზე კელს ნუ [ჰყოფ, ვინც] ახლა სახლობს, ნუ შეეცილები.

---

* აკლია ერთი-ორი სიტყვა.

ამას გარდაის გიბოძეთ[1] კ ო რ ჯ ე [ლ შ ი]...* სანამდის ცოცხალ-
ლია კ ო ზ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი, იმას ჰქონდეს და მასტკან თ[ქვენთვის...
გვიბოძ]ებია საბოლოოთ.

ამას გარეთ კვამლი კაცი ერთი თ ე ო დ ო რ ა შ ვ ი ლ ი ობოლი
ს უ ლ ხ ა ნ ა, რასაც მჭონებელი იყოს, მისის შამულითა, მიწა-
წყლ[ითა];

[ამას გა]რდაის ორი ნაოჯარი ორმოცდაცხრამეტის წლის აოჯრე-
ბული, ერთი...* ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ს ნასახლები მისის საჭნავითა, უჭნა-
ვითა ნაველნაკობითა სათიბი[თა და ყ]ოველს მისის გასადეგარითა;

მეორე ა წ ყ ვ ე რ ს თ უ ნ ი შ ვ ი ლ ი ს ნასახლები, [მისის] სა-
წნახლითა, თოლა იდგეს, ქვევრითა მარნითა, საჭნავითა, უჭნავითა,
სათიბითა, შესავლითა, გასავლითა, ყოველს მისის გასადეგარითა.
ორივე ნაოჯარი მისის სამართლიანის სამძღურითა გვიბოძებია.

ამას წინათ ა ს ი ტ ა შ ვ ი ლ ი ს...* ო ქ ი ო ს, მისის საჭნავითა,
სათესითა, ქვევრითა, სასახლითა, ნაველნაკობითა [რაც] ო ქ ი ო შ ი
ბეითალმანი მამული იყოს, თქვენთვის გვიბოძებია მიწითა, ნაველნა-
კობითა...* არა გქონდა და ის ისრე გაგვითავებია და მოგვიკვეთია,
რასაც ასიტაშვილი მჭონებე[ლი იყოს] ო ქ ი ო ს.

წერილითა ამით ეს ასრე გაგითავდეს და არა მოგეშალოს არა
ჩვენგა[ნ და არ]ცა შემდგომად სხვათა მეპატრონეთა ალაევრდე-
ლისაგან.

აწე ვინცა და რაშანაც [ადამის მონათ]ესავმან ესე ჩვენგან მოცე-
მული წერილი და გაგებული მოგიშალოს, [მეფემან], ანუ დედოფალ-
მან, ანუ ალაევრდელმან, ანუ ეპისკოპოზმან, ანუ თავადმან, ა[ნუ
მამაცმან], ანუ დედაცმან, ანუ საყდრის შვილმა, აზნაურშვილ-
მან, ანუ მსახურ[მან, ანუ] გლეხმან, ანუ დიდმან, ანუ მცირემან, ანუ
უცხო თესლმან ეს ჩვენ[გან გაგებუ]ლი და მოცემული მამული მოგი-
შალოს შენ ი ო თ ა მ ს და მ ი ქ ა ს ა და მო[მავალსა] სახლისა თქვე-
ნისათა, რისხვასმცა დაესაბამო და დაუსრულებელი ცისა [და ქუ-
ეყან]ისა შემოქმედი ღმერთი მამა, ძე და წმიდა სული და ყო[ვ]ელნი
წმიდან[ი] ღმრთისანი ზეც[ისანი და ქუე]ყანისანი, ჯოცეელნი და
უკორკონი; შე-[მ]ცა-ედების ძრწოლა კაენისა, შიშთვილი იუდასი,
შეხდატეხილობა დიოსკორესი[1], ცოცხლივ დანთქმა დათან და აბი-
რონის[ე]; [ნურა]რათამც ნუ იქნების კუნა სულისა მისისა დღესა
მას დიდსა განკითხვისასა და [ჩვენთა] ცოდვათათვისმცა ივინი გა-
ნიკითხვიან.

---

[1] + გიბოძეთ. * დიოსკორესი.

* იკლია ერთი-ორი სიტყვა.

ვინც და რამანცა ადამის მონათესავემა კაცმან...* კაცმან, ანუ
აღაევრდელმან ანუ საყდრისშვილმა ანუ აზნაურისშვილმა, ანუ
[მსახურმა] ამას წინათ რომ სიგელი მოგეცით და ან ახლა ეს სიგელი
მოგიშალოს და ...რიოს ან ძალი მისცეს, მაზედამცა აღესრულების.
რაც შეასდა რვას ფს[ალმუნ]ი წყევლა სწერია.

ხოლო დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხოს და [წმიდამან]
ღმრთისმშობელმან.

მამშვლულნი ღმერთმან მოშალოს და ღვაწლით შემოს[ილმან
მკ]ნეთან მკუდარმან, შეიდწილ უძლეველმან წმიდამან გიორგი.

დაიწერა მტ[კიცე და მ]ოუშლელი სიგელი ესე ქორონიკონსა
ტნჱ.

არიან ამისნი მოწამენი: სა[ხნი ძმანი] მგალობლის შვილები —
ბეჟანა, ათანასე და პეტრე, ამირეჯიბი ქაიხოსრო, ბოქოულო[უხუც]ესი მამუკა, კირაულა პაპუნა, აბელაშვილი ეგიტა, ჭორჭელთ მოკელე ფიროს[მან]ი დემეტრე და სული ერთობილნი ჭორჭელნი და საყდრის შვილები; ჭე...* მდივანი ონანაც გაერივა და მოწამეც არის.

აგრევე ჭორჭელში ყოველ[და წმიდის] საყდარსა თაგვინაურიასაგან ერთი კვამლი კაცი ჰქონია შეწირული, კაის ყამ[ის შკაი] კაცი კი ამოვარდნილაყო. იმისი ნაოჯარი ორმოცის წლის აოჯრებული თქვე[ნთვის გვიბო]ძებია ამაე წესითა, მაშინც ასრე სდებია; იმაზე მსახლობელს კაცსა არც ლა[შქრობა სდ]ებია, არც ნადირობა, არც აღაევრდლის სამსახური. მარიამობას დღეს ზედა..* საყდრისათვის ჭმსახურებია; და ვინც საფლავებულან ჭორჭელნი. იმას...*რება თუ აშენდეს და კაცი და სახლი, ისევე იმსახუროს და სხვარიგ[ი თქუენთ] ჭელთ იყოს.

აწე ვინცა და რამანცა კაცმან ადამის მონათესავემან ანუ[ალაევრდ]ელმან, ანუ საყდრის ყმამან, ანუ დიდმან, ანუ ცოტამან ამ ჩვენგან მოცემული და გაგებუ]ლი და წყალობის სიგელი მოგიშალოს, რისხვასმცა დაუსაბამო ღმერთი [მამა, ძე და] სული წმიდა, ზეცისა ძალნი ჭორციელნი და უჭორცონი, ყოველნი წმიდანი [ღმრთის]ანი, ჩვენთა ცოდვათათვისმცა იგინი განიკითხვიან.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან [აკურთხო]ს; და მამშვლენი ღმერთმან მოშალოს, ამინ.

ხელთაჲ: აღაევრდელი გრიგოლ. ბექადი**

---

* აქლია ერთი-ორი სიტყვა.

** ბექადის ლიგუნდა კარგად არ იკითხება: „ითაბრის"?

135. [სამართალი დომენტი კათალიკოზისა ციცი-შვილების სადაო მიწის გამო]

[1671 წ.]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ესე წიგნი მოგეცათ ჩუენ, ბატონისშვილმა ბატონმა ქათალიკოზმა დომენტი თქუენ, ციციშვილს, ჩემს დისწულს, ზაზასა და ზაალსა.

ასრე, რომ: როდესაც კურთხეული ჩემი და, დედათქუენი, დედისიმედი მიიცვალა და თქუენ ყინცვის[ს] წასასვენებლად მოიხდომეთ და ასე მოგეახსენეთ, რომ: ან ყინცვის[ს] წავასვენებთ და ან სხვაგან მივიღებთ ბიწათ, ჩუენ ეს მოვიხდომეთ, რომ ნიჩბი[ს] თქუენის სასახლის სიახლეს აგეშენებინათ საყდარი და იქ მიგეღოთ მიწათ.

რაჟამს ჩუენ მოვიხდომეთ, თქუენც დაგეუჯერეთ. საყდრის აშენებას საფიცრის წიგნი გამოგართუთ, რომ ავაშენებთ და საძირკველი გაკურთხეთ და ჩუენვე გავაჭრევინეთ.

მას უკან შენობას რომ მიგაყოფინეთ ჭელი, კარგროგად რომ დაეწყეთ შენობა და მესამედი რომ აშენდა, მას უკან თქუენი განაყოფი ციცი წამოგეედავა, რომ ჩემის ყმის მიწაში აშენებო.

ჩუენ მოკითხული ვქენით და ის მიწა ციცის ყმისა არ იყო. ის საყდარი სადაც დაიდგა, შენის ყმისა იყო, ამის სამართალი ჩუენ გაესინჯეთ და არას გემართლებოდა და არცა რა ჭელი ჰქონდა. შენობა დაგაწყებინეთ და ჭელიც მოგიმართეთ. და ღმერთმან შრომაში გაგათაეებინოს, ჭელი მოგიმართოს.

ჩუენ ეს საქმე გარდაგეწყვეტია, რომ ამ საქმეზედ სალაპარაკოდ და სასარჩლოდ ჭელი აღარაცას აქუს.

დაიწერა ქორონიკონს ტნთ.

ხელრთვა: ქათალიკოზი.

ჩუენ, ბატონიშვილი ბატონი ბაგრატ და ბატონიშვილი ბატონი ამითომ ამ საყდრის მოწამე და დამხდომნი ვართ.

ჩვენ მთავარეპისკოპოზი ნიკოლოზ ჩხეიძე ამ საყდრის საძირკველის კურთხევაში დაეზედი და ამ სამართალში და მოწმე და გარდამწყუეტელნი ვართ.

ხელრთვა: მთავარეპისკოპოზი ნიკოლოზ

ქ. ჩვენ ტფილელ ეპისკოპოზი იოსებ ამისი მოწმე და დამხდომნი ვართ.

ხელრთვა: იოსებ ტფილელი

136. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პაპუა მაღალაძისადმი]

[1672 წ. 1 მაისი]

ქ. სახელითა სახიერისა, პრსება დაუსაბამოსა ღმრთისა[ა], მამისა ძისა და სულისა წმიდისა;

თაყდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ყოველად წმიდისა უხრწნელისა უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა;

თაყდებობითა და მინდობითა, ძლიერებითა ცხოველის მყოფელისა პატიოსნისა ჯვარისათა, რომელსა ზედან განიპყრნა უხრწნელი მკლავნი თვისნი ქრისტემან ღმერთმან ჩვენმან ჯსნისათვის ჩვენისა;

თაყდებობითა და მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა მათ უხორცოთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა და ცხრათაყე დასთა ანგელოზთათა;

თაყდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა თაყთა მოციქულთა პეტრესითა და პაულესითა და ათორმეტთა მოციქულთათა;

თაყდებობითა და მინდობითა წმიდათა წინასწარმეტყუელთა, მღდელთ-მოძღუართა, მოწამეთა, მამათ-მთავართა ქალწულთათა, მეუღლებნოეთა და ერთობითა ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა;

თაყდებობითა და მინდობითა სვეტისა ცხოველისა, კუართისა საუფლოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა;

ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმა ყოველისა საქართუელოსა დიდმან მამათ-მთავარმან, ქ ა რ თ ლ ი ს ა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ნ პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ დ ო მ ე ნ ტ ი, ესე უკუნისამდე ქამთა გასათუებელი, სამკუიდრო და საბოლოო წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერთგულსა და თაყდადებით ნამსახურს მ ა ღ ა ლ ა ს ძ ე თა ს ა ხ ლ თ-უ ხ უ ც ე ს ს პ ა პ უ ა ს ა, შუილთა თქუენთა რ ე ვ ე ზ ს, ნ ი კ ო ლ ო ზ ს, მ ა მ უ კ ა ს ა, ა დ ა მ ს, ზ უ რ ა ბ ს და დ ე მ ე ტ რ ე ს, შუილთა და მომაგალთა ყოველთაუე სახლისა თქუუნისათა ასრე, რომე:

ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ჩემი დიწრული, ბატონი ც ი ც ი ჩამოიყუანეთ შუა და ც ი ხ ე დ ი დ ი ს მოურაობის წყალობას გუეპყნით; იმ ჰელად ვერ მოგეცით, ამისთუის რომე ცოტა რამე სხუა მამული გაძლიეთ და თქუენ არ ინდომეთ.

კიდევე ცოცი შუა ჩამოიყუანეთ და გიბოძეთ ცხედიდის მოუ-
რაობა და არმაზი ყოვლის კაცის მოუდეგარი და უცალეშლილი.

კიდევე სვეტისცხოველის და სამცხეთოს სახლთ-უხუცოება შე-
რთომ მეფისა და დიასამიძის კათალიკოზი-
საგან გეშოვნა და წიგნებიც გქონდათ.

აწე ჩვენცა სიყვლითა ჰქით დაგიმტკიცეთ და გიბოძეთ სახლთ-
უხუცობა ქართლით კახეთამდი სამცხეთოსი ასრე, რომე:

ღვინისა, პურისა ცხურისა და ძროხისა, ბაყისა და მაღლის
თეთრისა ოცისთავი არ დაგაკლდეს. ჩემ[მ]ა ძმამ მეფემ შა ვ ნა-
ოზც წიგნი გიბოძა და ჩვენც ასრე დაგიმტკიცეთ.

ვინცა და რამანცა კაცმან ანუ კელმწიფემან და ანუ კათალი-
კოზმან, დიდმან ანუ მცირემან ეს ჩვენგან დამტკიცებული წიგნი
და სახლთუხუცობა და სვეტის ცხოველის რიგება მოვიშალოს, წყეუ-
ლიმც არის და შერჩენებულ ღმრთისაგან და ყოველთა მისთ წმიდა-
თაგან აჭაცა და მას საუკუნოსა ჩვენგანცა შერჩენებული იყოს და
კათოლიკე ეკლესიისაგანცა.

ბოლო დამშტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

ამრიან ამისნი მოწამენი ჩემი მოძღვარი დ ი ო ნ ო ს ე, მღდელ-
მთავარი ფ ი ლ ი პ ე, ნაცვალი ბ ე ქ ი ტ ა.

დაიწერა წიგნი ესე და ბრძანება ქელითა ბ ა ღ დ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ს
ი ე ს ე ს ი თ ა ქორონიკონსა **ტნი**, თვესა მაის[ს]ა ერთსა.

დაგვიმტკიცებია ბრძანება ესე და თქვენცა ესრეთ დაუმტკი-
ცეთ. [redacted]

ხელრთვა: 1. კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი დ ო მ ე ნ ტ ი
2. შ ა ნ ა ო ზ

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა გ ი ო რ გ ი და ბ ა ტ ო ნ ი-
შ ვ ი ლ მ ა ლ ე ვ ა ნ ასრე დაუმტკიცეთ ბატონის კათალიკოზის
ბძანება თქვენ, სახლთ-უხუცესსა და შვილთა თქუენთა.

ხელრთვა: 1. გ ი ო რ გ ი
2. ლ ე ვ ა ნ
3. . . . . .
4. არჩილ

ქ. მთნა ღ[თისა], ძე მეფის შაჰნავაზის ს უ ლ ე ი მ ა ნ ვამტკი-
ცებ ქორონიკონ[ს] **ტნიდ**.

ხელრთვა: ს უ ლ ე ი მ ა ნ

ე. ბატონიშვილი თეიმურაზ მოწა ღ[მრთისა.

ხელრთვა: თ ე ი მ უ რ ა ზ

ბეჭედი: სახლის ხუცესი ც ი ც ი. ხელრთვა.

ზემო ველაზე:

... ნურვინ [3] ყოფს შლად

ორი ხვედელ: 1. ბერძნული წარწერით
2. კათალიკოზ მამამთავარი დომენტი ქრისტეს აქათ ჩლე

137. [კათალიკოზის სახლთუხუცესის რიგი და შესავალი]

[1800—1076 წწ.]

ქ. სახლთხუცის რიგი და შესავალი ასე იყოს:

[სახლთხუცის რიგი]

1*. ქ. ყოველის მამულის გამოსავალი იმას ეკითხოდეს, რაც ან სახასო მამული არის და ან სოფელი, ან აზნაურშვილისა და ან მსახურის გამოსაღები და მოსავალი არის, სულ უკლებლად სახლთხუცესმა შემოაგროვოს პური თუ ღვინო რაც რამ ფერი.

2. მერმე მოვიდეს და ბატონს იახლოს და თან წაიყუანოს ნაცვალი და მამასახლისი და მდივანიც ბატონთან დაიბეჭდოს და ანგარიში მოართვას ბატონსა.

3. თაეილები მდივანმა დაწეროს. ერთი თაეილი ბატონს მოართვას და ერთი თაეილი მუჯირსა დ[ა] მემარნეს მისცეს.

4. ახლა ეს რაც დადგეს და მოვიდეს, სახლთხუცესმა უკლებლად უნდა მოაბაროს ნაზირს თავისის წერგნითა და ბეჭდითა.

5. მერმე ნაზირმა დაწეროს ეს მოსავალი უკლებლად და დაბეჭდოს.

6. მერმე კიდევ სახლთხუცესმა იმაზედაც ბეჭედი დასვას და ისე ქარხნის მოკელეებს მიაბაროს: მელვინესა, აუმტარსა და მუჯირსა.

7. სახლთხუცის შეკითხვით ნაზირმა უნდა გაახარჯოს და რაც დაიხარჯოს, ან რაც მოვიდეს, იმას ბარათზედ ჯერ ნაზირმა დასვას

---

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

ბეჭედი და მერმე სახლთხუცესმა, მასუკან ბატონმა. და თუ სახლთხუცესა და ნაზირის ბეჭედი არ იჯდეს, ბატონი ნერას იყაბულებდეს.

8. ანგარიში რომ იქნას დანახარჯისა და დაიტყდეს მოჯულეში, სახლთხუცესი თავს დაადგეს და აზღვევინოს და ქარხანაში ნაზირა შიაბაროს სახლთხუცესმა თავის ბეჭდითა.

9. მცხეთის კონი და ფიჩხული სახლთხუცესმა დეკანოზს უთხრას და დეკანოზმა ჩაადგმევინოს; და თავს ბატონის კაცი ნაზირმა დააყენოს, ვინც უნდოდეს და ისე უკლებლად მოებარებოდეს. სხვას კონსა და ფიჩხულს სახლთხუცესი ჩაადგმევინებდეს და იმაზედაც ვინც უნდოდეს, ნაზირი ბატონის კაცს დააყენებდეს და ისე მოებარებოდეს.

10. სოფელში საქართამო იყოს თუ ჯურღმი ან სხვა რაც გასაირიგებელი ანუ კაცი დასაახლებელი იყოს, ანუ სხვა რაც გასაირიგებელი იყოს, სოფლის მოურავმა და მოჭელეებმა სახლთხუცესს[ს] გაასინჯოს; და სახლთხუცესმა ბატონს მოახსენოს და ისე გააირიგონ.

11. რაც ბატონმა მამული და საჭელო გასცეს — ან დიდისა ან ცოტასი ან მსახურისა ან აზნაურიშვილისა გაიცეს რამე, ტყუილს ნურას მოახსენებენ, რიგიანი მოახსენონ და ისე გაასინჯონ და გააირიგებინონ.

12. სოფლის საქმე ნაზირმა ასე იკითხოს: ჩვენი მოსავალი მოიკითხოს და ვისაც უსამართლო ექნას მოურავთა თუ მოჭელეთა თუ სახლთხუცეს[ს]ა, ნაზირმა ბატონს შეატყობინოს.

13. თუ ბატონისა მოიპაროს ვინმე, კაცი გაგზავნოს, სახლაური იყოს, აზღვევინოს, და წართმეული იყოს ვისიმე უსამართლოდ, გაჩოართვას ნაზირმა. ბატონს მიერთმეოდეს — ბატონს მიართვას, თუ არა, ბატონს მისცეს.

14. სახლთხუცესი წავიდეს სოფელში და ნაზირიც დახუდებოდეს, ისევე მუშაობაშია, ისე სოფელს იქმოდენ და ისე შეიმუშავებდენ.

15. რაც სოფელს ძალა და უსამართლო სჭირდეს, ბატონს შეატყობინოს, რაც არა სდებოდეს სოფელსა, ნურც სახლთხუცეს[ს] მისცემენ და ნურც სხვათ მოჭელეთა. რაც არ ყოფილიყოს ნუ იქმონენ. რაც სდებოდეს, გლეხნი კაცნი უარს ნუ იტყვიან; არცა[1] სდებია სასახლთხუცესო ტაბილი, არცა პური სოფელსა, და ნურცა ართმევენ.

---

[1] არცა.

16. რაც გარედამ შემოსავალი არის ნაზირს მიებარებოდეს და საბატონოდ გვაბარებდეს.

17. სოფელს რაც შეეწიროს: ან საბსნილო, ან სამარხო, ან სამასპინძლო, საალდგომო თუ სამობაო, ან რაც გამოსაღები არის — სახლთხუცესმა და მდივანმა შეწიროს და ნაზირი იქ დაიხვედროს ბატონის შეკითხულობითა და რაც მოვიდოდეს ყველა ნაზ[ი]რს მიებაროს.

სახლთხუცის სარგო:

18. თევზია, პურისა, ბაკისა* ოცისთავი შეუცილებლად სახლთხუცისაა.

19. ღვინიაც ოცისთავი მელვინეთხუცესმა და სახლთხუცესმა შეა გაიყონ.

20. შიშლიკი, ათისთავი, ოცისთავი, საბალახე[1] სამთ გაიყონ**.

21. საბალახის ოცისთავი მესტუმრემა, მებალახემა და სახლთხუცესმა სწორად გაიყონ.

22. ერთმა სახლთხუცესმა ისახლთხუცესოს და ერთმა ნაზირმა ინაზიროს, ან სახელოებშია ერთი მეორეს ნუ დაუწყებს ცილობასა.

23. ბატონთან სადილი თუ ვახშამი მოიტანონ, სახლთხუცესი თავს დაადგეს; და როგორც წესია სახლთხუცისა, ისე კაისგეარად მართებულად ვაარიგოს და იმსახუროს. მერმე მოვიდეს და პირდაპირ მის ალავს დაჯდეს.

24. თუ ბატონი სადგომს ბძანდებოდეს სადილ-ვახშმად, ბატონს ნუ გაეყრება სახლთხუცესი. ნაზირმა და სახლთხუცესმა, ბატონმა რაც ბძანოს სასადილო თუ სავახშმო, ის მესტუმრეს გააკეთებინოს; და ნაზირისა და სახლთხუცის კაცი თავს ადგეს, რომე არცა ვინ რამ წი[ა]ღებინოს და არცა ვინ[2] ურიგო რამ ქნას და არც არაფერს წააღებინონ რამე.

ბატონს სუფრა კარგა მიერთვას.

25. და თუ სახლთხუცესმა ბატონს ტყუილად ვაასინჯოს რამე და მოახსენოს, და ან სოფელსა და მოსავალს ძალი უყოს რამე, და ან უსამართლო და უმართებულო ქნას რამე, შვიდეულად ზღოს.

---

[1] საბალახეს. [2] + რამ.

* აქ ჩამატების ნიშანია +, ხოლო გასწვრივ, მარჯვენა კიდეზე მიწერილია: «[ყოე]ლი ოცისთავი». ხვეულად: კათალიკოზი დომენტი.

** ეს მუხლი მიწერილია მარცხენა კიდეზე, კათალიკოზის ხელნაწერით; ტექსტში კი ჩამატების ნიშანია.

26. და თუ ბატონი სხვაგან იყოს, ან მეფესთან და ან დაბატ[ყ]ებული ვისიმე, ბატონის სადგომს სახლთხუცესი დაჰდეს, დგეს[ა]ხ აზნაურშვილები იახლოს ბერხნი და მღდელნი და იქე კაი სადილი აჭამოს.

27. ძღვენსა და ფეშქაშს სახლთხუცესი ნუ მოუძღვება. ბოქაულთხუცესსა არის მართებული.

28. ქ. სახლთხუცეს[ს] ეჭუსის კაცის პური, ჯორისაგან საქაჭკაჭე, დღეში ლიტრა ღვინო ერთი.

29. სახლთხუცესი სახასოს საბატონოს კაცს ნუ იახლებს.

30. და ვინ იცის, ავრე საქმე მოუჭდეს სახლთხუცეს[ს]ა და სადგომს დაჰდეს, ნაზირმა მიართვას უკლებლად ერთი მურასა პური. სხვა ნაზირმა მიართვას: საჭელგო ღვინო ლიტრა ერთი, ატენური ღვინო ნახევარ ლიტრა, რაც გაკეთდეს — თითო ბოშხაბი საჭმელი.

ხელთა: კათალიკოზი დომენტი.

verso:

ქ. სიველი სალთხუცობისა შანავაზ კელმწიფისა. მისის შვილის კახთა მეფისა არჩილისა და ლევანისა და სხვათა ბატონისშვილთა და უფლისწულთა ნაბოძები, მართალი და ჭეშმარიტი.

138. [ერთგულების წიგნი ჯვარის მამის ნიკოლოზ წულუკიძისა შაჰნავაზისა და დომენტი კათალიკოზისადმი]

[1675 წ. 8 თებერვალი]

ქ. სახელითა ყოვლად სახიერისა, არსება დაუსაბამოსა ღმრთისა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისა, სამგვამო[ე]ნისა, სამებისა, ერთ-ღმრთეებისა, რომლისა მიერ შეიქმნეს ცანი და ქუეყანა და რომლისა მიერ შეიმზადნეს ხილულნი და უხილავნი, რომლისა ბრძანებითა აღმოსცენდეს ყოველნი მცენარენი და რომლისა მიერ ბრძანებითი დაებადნეს ყოველნი აღნაგნი, რომელმან სიტყუით დაბადნა ზეცისა ძალნი ანგელოზნი და მთავარანგელოზნი, სერაბინნი და ქერაბინნი.

რომელმან დაბადა ადამ, პირველი ჩვენი, ხატითა მსგავსებისა თუისისათა და შემზადა ნივთთა ოთხკეცთა, რომელსა შინა ცა ქველობა და სუფევდა და დაადგინა სამოთხესა შინა საშუებელად და რომელსა უბძანა, ვითარმცა: «ყოველისა ხისაგან სჭამო, ხოლო ხისა ამის ერთისაგან არა სჭამო»*.

ხოლო მან არა დაიმარხა ბძანება დამბადებელისა, სჭამა ნაყოფისა მისგან და წარწყმიდა თავი თვისი და ყოველნი ტომნი მისნი, რომელმან მოაყენა ძე თუისი სოფლად შემოსად თბილისა ადამისა და განხორციელდა ქალწულისა მარიამისაგან და ჴსნად ცოდვისა ადამისა და კუალად შესლვად სასუფეველსა ცათასა, რომელმან გვიხსნა მახეთაგან ეშმაკისათა და კვალად გვაგნა პირველსავე პატივსა;

მეოხებითა ყოვლად წმიდისა, ყოველად ბიწშეუხებელისა მარადის ქალწულისა მარიამისითა; შეწევნითა და მეოხებითა ყოველად ძლიერისა ქრისტიანეთა სიქადულისა მეცეთა მორწმენეთა მფარველ-მამტკიცებელისა ძელისა ცხოველისა პატიოსნისა ჯუარისათა, რომელი სხურებულ იქმნა სისხლითა ძისა ღმრთისათა;

თავსმდებობითა წმიდისა წინასწარმეტყველისა და წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა იოვანესითა და იოვანე ქალწულ მახარებელისა და ღმრთისმეტყველისა იოვანესითა, წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესითა და სხვათა ათთა მოციქულთა;

თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა დიდთა მღრდელთ-მოძღვართა: ბასილ, გრიგოლ, იოვანე, ოქროპირი და ნიკოლაოზ;

თავდებობითა, მინდობითა და შეამდგომლობითა ღვაწლმრავალთა გიორგი, დიმიტრი, თევდორე და არტემისი თა;

თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა სვეტისა ცხოველისა[1] და მიროსისა ღმერთ-მყოფელისა და წმიდათა ქალწულ მოწამეთა: ეკატერინა, მარინა და თეკლასითა;

თავდებობითა, მინდობითა და შეამდგომლობითა წმიდისა მეათცამეტისა და ქართველთ განმანათლებელისა ნინოსითა, — ამათ ყოველთ წმიდათა ღმრთისათა;

---

[1] +ცხოველისა.

* შდრ. შესაქმეთა, 2, 16—17.

ესე ფიცი და პირი და საერდგელო სიტყუა გაცდოთ და მოგაბრ-
სენეთ თქუენ, ყოველთა მეფეთა მფლობელსა, ძლიერსა და უძლეველსა
ველსა საბელ-ალმატებელსა ჯელმწიფესა პატრონსა ვახტანგ
ნაოზს და ჯელმწიფესა ყოვლად საქებლად სადიდებლად ენა,
ვთნება მიეუწდომელსა ძესა თქუენსა პატრონსა არჩილსა და
ყოველსა საქართველოსა მაკურთხეველსა ბატონისშვილსა პატრონს
კათალიკოზსა დომენტის ჩუენ, ჯვარის მამამან
წელუკიძემ ნიკოლაოზ ასრე და ამა პირს ზედან, რომე:

ჯუარის მამა თქუენის ბძანებით დადგომილა ნიადაგ ქართვე-
ლის ბატონისაგან და კათალიკოზისაგან. და ჩუენცა გიახელით და
გთხოვეთ ჯუარის მამობა და გეიბოძეთ სრულ საქართველოს ჯვა-
რის მონასტრის მამულები.

აწე ვიყოთ თქუენი ერდგული და თქუენის სიყუთის მომჭირნე,
რაც ჩემის ჯულითა და სიტყუით გამოვიდეს. და რაც საერესალიმო
ეშოვნო ამ ოთხს საბატონოში, სრულა მონასტრისათუის შევი-
ნახო; და არც ჩემს შვილსა და ჩემს ნათესავს მივსცე უსყიდლად
და თქუენ ბატონს კათალიკოზს მოგაბარო. და რაც ვიშოვნო მონას-
ტრისათუის და სანამდი ჯვარის ნამობა მჭონდეს, ეს ასრე გაგი-
თაოთ პატრონო[1].

დაიწერა ხელითა მაღალაძის ნიკოლაოზისითა,
ქორონიკონსა ტნიგ, ფებერუალსა ჱ.

ხელრთვა: მამა ჯუარისა ნიკოლაოზ

139. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა ძეგველთადმი]

[1878 წ. 12 აპრილი]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა
მიერ კურთხეულმან, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამამთავარ-
მან, ქართლისა კათალიკოზმან ამილახორი შვილმან
პატრონმან[2] ნიკოლოზ ესე უკუნისამდე ყამთა გასათავე-
ბელი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგი-
წყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, სვეტისცხოვლისა და ჩუენსა ერთგულ-
თა და თავდადებით ნამსახურთა ყმათ ერთობილთ ძეგველთა, ას-
რე და ამა პირსა ზედა, რომე:

დიდის კოკით კულეხს გართმეცვეუნ და კოკით ძალი გჰირდათ;
მოგვიდეგით კარსა და კოკის მოკლებას დაგვიჯენით. ეისმინეთ აჯა

[1] პაატორონო. [2] ბატრონმან.

და შეხსენება თქვენი და დიდი ყოჩა მოვიძულეთ და თორმეტიანს ყოჩა დაგიდგეთ; კულუხს თორმეტიანის ყოჩით გამოგართმევდეთ.

ძეგვისთავს სახახლე მოვიძულეთ და ის აღარი თქვენ გაჩუქებიეთ; და რახახ ძეგვს ჩვენს ცხენებს დავაბემდეთ, ცხენს ჩვენს ქერს ვაჭმევდეთ, მეჯინიბეს ჩვენს პურს ვაჭმევდეთ; ესამართლოდ არც ქერი გამოგართვათ, არც მეჯინიბისთვი[ს] პური გაჭმევინოთ. როგორაც მაღრ[ა]ლვისთვის გემსახუროსთ, ისრევ მსახურეთ; სხვა ძალი და ესამართლო არცა რა იმან გიყოს.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტის ცხოველისა და ჩვენსა ერთგულად სამსახურსა შინა. ესე ძარე გაგითავდესთ და არა მოგეშალოსთ არა ჩვენგან, არა შემდგომთა სხვათა მეპატრონეთა კათალიკოზთაგან.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

არიან ამისნი მოწამენი და შუა დამხდომნი: სახლისხუცესი პაპუა, გედეანისშვილი გიორგი, ქარსიძე დავით, სახლისხუცის შვილი ნიკოლოზ, დეკანოზი ზაქარია, დეკანოზისშვილი რამაზ, თაზიშვილი პა[ქ]ტა; და მე, რევაზს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე აპრილსა თორმეტსა, ქორონიკონსა ტნივ.

ხელთაწერი: კათალიკოზი ნიკოლოზ
ბეჭედი: როშელი განჭვნით ქუეყანასა ზედა, ჭსნილ იყოს ორი ცათა შინა.

140. [ჯვალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა ათენელისადმი]

[1678 წ.]

ჭ. ნებითა ღმრთისათა, ესე უკუნისამდე ყოფათა განათლებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენ, ბატონმან კათალიკოზმან ამილახორის შვილმან პატრონმან ნიკოლოზ, თქვენ, დიდმცელს წმინდის გიორგის დეკანოზს ათანელსა, ძმასა შენსა გედიასა, ელისბარასა, ქეშთელასა, თთარახა, ბერსა, მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთაევე.

ძარე, როცა: წმინდის გიორგის დეკანოზობას შემოგეცილნენ; მოხვედით, ჩვენ შემოგევსვეწენით. ჩვენ მოკითხული ვქენით, ჭელ-

მწიფის სათარხნის წიგნები გქონდათ და ბატონისშვილის კათალიკოზის წიგნი გქონდათ, სამკვიდროთ თქვენი იყო და არას გემართლებოდათ; ჩვენც გიყავით წყალობა და სიგლითა ამით დაგიმტკიცებთ და გიბოძეთ ყოველის კაცის მოუდეგრად და უცილებლივ.

შენთან არც ზებედეს ჰქონდეს ჭელი და არც სხვას კაცსა. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან. ესე ასრე გაგითავდეს და არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომთა სხვათა კათალიკოზთაგან.

არიან ამისნი მოწამენ[ი] და შუა დამხდურნი: სახლისხუცესი პაპუა, ქარსიძე დავით, თანიაშვილი ელისბარ, კანდელაკისშვილი პეტრე. მე, რევაზს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა ტნივ.

ხელთუა: კათალიკოზი ნიკოლოზ

ქ. ჩუენ, ბატონმა კათალიკოზმან დიასამიძემ ევდემოზ ეს წიგნი და ბძანება დავამტკიცეთ და გაგითავეთ. ნუ მოეშლების, რომელიც ყოფილა და ან ქონებია ამ დეკანოზსა და მის[ს]ა სახლსა.

ბეჭედი: კათალიკოზი ევდემოზ.

141. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა რევაზ სახლთხუცესისადმი]

[1678 წ.]

ქ. ჩვენ ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და მწყემსმან ქრისტიანეთამან ქართლ[ისა], კახეთისა, სამცხე-საათაბაგოსა მაკურთხეველმან, ითთან ამილახვრის ძმამ კათალიკოზმან ბატრონმან ნიკოლაოზ ესე ამიერ უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და უცილებელი წიგნი გიბოძეთ თქვენ სვეტის ცხოვლის მქნელიდრთა ჩვენს ერთგულთა, ძველთ შეყვარებულთა მადალაძეს სალთხუცეს რევაზსა ჭადაგს წინამძღვარსა ბატონს ნიკოლაოზს, მდივანს ადამს, ზურაბს, დემეტრეს, ამილბარს და დემეტრეს, შვილთა და მოსამავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთავე.

ასე რომე, მოგვადეგით კარსა[1] და თქვენისავე ყმობით ირჩიოდით ზერტს კაცებსა. ვისმინეთ მოხსენება თქვენი და მოკითხუ-

[1] +თქვენისა ყოველთავე ასე რომე მოგვადეგით კარსა.

ლი ექენით; რადგან ძველად[1] თქვენი ყმანი ყოფილ[ე]ნენ, ჩვენ გიბოძეთ ზერტს მიქელაშვილი ხეჩა, მირქაშ გიორგის მამული, დღეს რისაც მჭონებელნი იყუნენ მისის ყოველ[ნ]ი შვილთა თქვენთვის გვიბოძებია ყოველის კაცის უცილებლად.

გჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და სეეტიცხოველის სამსახურსა შინა: არა მოგეშალოს ჩვენგანა და არცა შემდგომსა ჩვენსა სხვათა მეპატრონეთაგან.

უკეთუ დიდმან[2] ანუ მცირემან ეფისკოპოზმა ანუ კათალიკოზმან ხელყოს[3] შლად ამისა, მასცა რისხ[ვ]ას დაუსაბამო ღმერთი და ყოველნი წმინდანი ზეცაე[ნ]ნი და ქვეყანისანი].

[და]მამტკიცებელი ამისი აკურთხოს ღმერთმან.

არიან ამისი დამ[ს]წერნე და გამრიგ[ე:ბ]ოქოლთ-ხუცესი გარეგინძე გიორგი, მეღვინეთ-ხუცესი ხახუტა, ჭარმეული ბა[ა]ლტა, დეკანოზი [მ]კხეთის ზუბიტა და სრულად ერთობილნი [მ]კხეთელნი.

მე, ნიკოლოზ იშხნელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა ბძანება ესე ივლისს ე, ქორონიკონს ტ[ი]ვ.

ხელრთა: კათალიკოზი

კიდეზე:

ეს სგელ[ი] ჩვენც ასე დაგვმტკიცებია ნებითა ღმრთისათა. ქორონიკონს ტჟᲔ(?)

142. [შეწირულების წიგნი ჯუღნდიდელ-ცაგარელ-გედიელ გაგრიელ ჩიქვანისა მარტვილის ტაძრისადმი]

[1680 წ. ახლო]

[6a] ქ. ჩი შენ ცათა უმაღლესო, ქერაბინთა უწმინდესო, ადამის პროლთა დამხსნელო და ევას კრულებათა ქელის წერილის განმხეთქელო, სასოებაო და ტაძარო სიწმინდისაო და ყოვლისა სოფლისა განმანათლებელო; შენ, დიდო და საშინელო მარტვილისა ღმრთისმშობელო და მისო დიდო და პატიოსანო ახოვანო და მზნეო და მზედარო, დიდო მთავარმოწამეო წმინდაო გიორგი სუჯუნისაო!

---

[1] + ძველთ. [2] + უკეთუ დიდმან. [3] + მას.

ჩვენ, ცვა-ფარვათა თქვენთა მონდობილმან და მოსავმან და მეუღლებელმან სიწმინდისა თქვენისამან, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან, ჰყონდიდელ-ცაგარელ-ბედიანელმან ჩიქვანმან გაბრიელ ვიგულეთ და ვიგულისხმისმოდგინეთ, შემოგწირეთ მცირე ესე შემოსაწირაული: ოდიშარია ხუხუ თუთარია, ხუხუს შვილი გოგილა და გელი და ბიძუა და მიამია მათის ცოლშვილით და შენ შემოგწირეთ.

ძე, რომე: პირველად ეს ოდიშარია პეპუნა ჭილაძეს შემოეწირა თქუენთვის მესანთლეთ და მესაკმეველეთ. მერმეთ ეს ხუხუა ოდიშარია ბანძის ომზედ დაკარგულიყო და კაცია ჭილაძეს დაეხსნა. კაცია ჭილაძე მოკუდა და მე ნიშნისათვის კარს მოვადექი და ნიშანი ვკითხოვე. ნიშანი კარგი მომცა. მას ეკადრებოდა იმისათანა, მაგრამ არ ვინდომე და ეს ხუხუა ოდიშარია მისი ცოლშვილით ნიშანში გამოვართვი. ეს გლეხი ისრე ვე გაგისრულე. ხატს მარტო ალაგის ბეგარა ეძლეოდა, თვარამ კაცი ყველა კაცია, ჭილაძეს მსახურებდა.

ამე რადგან ხუხუ და მისი ძმა და შვილები ამოვიყვანე მათის ცოლშვილითა, საბლყარითა, ჭურჭამეულითა, ალაგითა, ტყითა, ველითა, საყანითა, სასაფლაოთა, ეკლესიის კარითა, ისრე მისი ყოველისფერიანად შემოგწირეთ ჩვენდა აქა სადღეგრძელოდ და სულისა საბსრად და სათნოდ მას დღესა დიდსა განკითხვისასა.

მართებს ხატის ათი ლაღარიკონი სამთელი, ერთი ნარგისი ზეთი, ერთი ნალბაქი საკმეველი; სხვა ამის მეტი არადერი ამას არ მართებს: არც ლამპრობა, არც ნადობა, არც შინაყმობა, არც მუახლობა, არც სხვა საქმარობა, არადერი სხვა ფლიერობა ხატის სამსახურის მეტი არა მართებს რა; სხვა კაცისაგან ხელი არ ქონდეა.

რამასც კაცმან: ანუ ხელმწიფემან, დიდმან კაცმან, ანუ აზნაურმან, ანუ გლეხმან ეს ჩვენგან შემოწირული და გარიგებული საქმე წმინდა გიორგის და ანუ ამ გლეხის. ანუ კაცის გაყიდვით, ანუ სხვა ესამართლო წართმევით ამ ოდიშარიას მოეკიდოს, მასამც გაურისხდება თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი ზეცისანი [66] და ქვეყნისანი, სოროველნი და უხოროცონი, დიდი წმინდა გიორგი.

ეს საქმე კვირიაკეს მოშალოს, იესო ქრისტე გაურისხდება: ორმაბათს შეშალოს, მთავარანგელოზი რისხავს; სამშაბათს შეშალოს, ნათლისმცემელი რისხავს; ოთხშაბათს შეშალოს, ყოველად წმინდა ღმრთისმშობელი რისხავს; ხუთშაბათს შეშალოს, თორმეტი მოციქულები რისხავს; პარასკევს შეშალოს, ცხოველმყოფელი ჯვარი

რისხვეს; შაბათს შეშალოს, ყოველთა წმიდათა სულთა[1] გაუხარისხ-
დება.

ამ წიგნისა მომშლელს და ამ საქმისას დაემართება ძრწოლა კაენისა, დანთქმა აბირონისა, შიშთვეღი იუდასი; ამას მომშლელს რისხვეს წმინდა გიორგი.

დამიწერია სეხნია ქვარიანს და მოწამეცა ვარ ამისა.

დამამტკიცებელი ამისი დაამტკიცოს ღმერთმან; ამისი შემშლელი შეშალოს ანგელოზთ და ხორცით ქრისტემან ქრისტიანობისაგან.

ბეონდიდელ ცვარელი გაბრიელ

143. [წიგნი იერუსალიმის პატრიარქის დოსითეოსისა მთაწმინდის მამულების მოვლის თაობაზე]

[1681 წ. 8 სექტემბერი]

წყალობითა ღმრთისათა, პატრიარქი წმიდა ქალაქის იერუსალიმის და კოვლისა პალესტინისა.

ქ. პატრიარქი დოსითეოს ვიკადრებ ჩემთ სულიერნო შვილნო ეფისკოპოზნო, თავადნო, აზნაურისშვილნო სულისა წმიდისა მეყვარებულნო, მშვიდობა, მადლი და წყალობა ცხოველს მყოფელისა სიფლაისა და ჯვარისა პატიოსნისა მიერ, ხოლო ჩემ მიერ ლოცვა-კურთხევა იყავნ თქვენზედან.

მერმე ეს მოგახსენოთ: წმიდასა ალავს ბევრს ალავს აქვს მამულები, მაგრამ არავინ ერჩის, ვისაც სული უყვარს და ან ღმერთი სწამს, ღმდა შეუმატოს წმიდის ალაგის მამულსა და თქვენ აოხრებთ.

აწ ვინცა და რამანცა ქმან კაცსამან: თავადმან, ეფისკოპოზმან, აზნაურისშვილმან, დიდმან [ანუ] მცირემან სელი მოუმართოს და მოუპროს მთაწმინდის ალავსა შეხდომიელმცა ხართ მამა, ძე და სული წმინდისაგან და ჩემგანიცა კურთხეულმცა ხართ.

და ვინც ერჩოლოს ან აწყინოს მთაწმინდის მამულსა, რისხვეს თავად დაუსაბამო, დაუსრულებელი ღმერთი; შეჩვენებულმცა ხართ სამას თვრამეტთა მამათაგან; შეჩვენებულმც ართს, კრულ, წყეულ ჩემ მიერ და სხვათა პატრიარქთაგან.

და დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხოს ღმერთმან.

ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ ათას ექვსას ოთხმოცდაერთსა, თვესა სექტენბერს რვასა-

[1] ხელთა.

144. [შეწირულების წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა გიფვინჩისადმი]

[1682 წ.]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულთა კურთხეულმან, ჩრდილოსა და აფხაზეთისა კათალიკოზმან ნევსაძემ პატრონმან დავით შემოგწირეთ მცირე და კნინი ესე შესაწირავი თქუენ, სამშენელსა ცათა მოქმედისასა და ქერაბინთა უწმიდესსა ბიჭვინტისა ღმრთისა მშობელსა ეჯიბია კაკალი და მისი ცოლი.

ასრე რომე ფარემუზს ანთიას ყვანდა ჯერ მინახდვი და მერმე ფირან მხეიძემ დაიჭირა და გასაყიდლად მოინდომა. და წ[ა]მოუვიდა და ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს და ჩვენ შემოგვეხვეწა. გავსინჯეთ და ყმათ არც ანთიასა იყო და არც ფირანის, სადღეისთო კაცი იყო და ავიყვანეთ და ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს შევსწირეთ, მას ყამსა, ოდეს გიორგიმ გურიელმან იმერეთი, ოდიში დაიჭირა; და არც მან დაგვიჭირა და მისის ბრძანებითა შეგვიწირავს.

აწე ვინცა და რაჲცა ძემან კაცისამან: ანუ დედაკმან, ან დიდმან და ან მცირემან შენ, ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს შლად და ქცევად და გამოხმად ქელეხს, წასამც რისხვეს თავად[2] დაუსაბამო დამბადებელი ღმერთი, მამა, ძე და წმიდა სული და ყოველნი ანგელოზნი მისნი.

არისმცა ესე სოფელი მისთვის მოკლე და უსარგებლო; არისმცა ნაწილი მისი ქრისტეს უარისმყოფელთან, სადა არიან ტანჯვით სამყოფი მისი: შე-მცა-ედების კეთრი გეზისა, მიშთვილი იუდასი, მეხისტეხა დიოსკორესი, ცოცხლით დანთქმა დათან და აბირონისი; ნუმცა იხსნების წირვითა და ლოცვითა, ნეცა გლახაკთ მიცემითა, ნეცა იერუსალიმს წასულითა, ნურარა ქველის საქმე ეროგების.

წყაელს კოელ და შეჩვენებულიმც იქნების მისი სელი და ხორცი აქა და მას საეკუნოს ათორმეტთ მოციქულთაგან, შვიდთა კრებათაგან, ოთხთა პატრიარქთაგან და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა; ნუმცა იქნების ჩსნა და გამოხსნა მისი აწ და უკუნისამდე, ამინ.

---

[1] ხეთდა. [2] დავად.

დამშვიდებელი ამისნი ღმერთმან აღუთხოს; ხოლო მოიშვლილი ამისი თორსაღე სოფელსამც მოიშვლების.

არის ამისი მოწამენი სრული საკათალიკოზო აზნაურებისშვილები. და მე, იესე მდივანსა დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა წიგნი ესე ქორახევრსა ათას ექვსას ოთხმოცდაორსა.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

145. [სოფელ მეთრევანის გამოსაღების წიგნი ევდემონ მანგლელისა]

[1678—1688 წწ.]

ქ. სახელითა ღმრთისათა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისა დედოფლისა ღმრთისმშობელისათა, მარადის ქალწულისა მარიამისა. ოდეს განიგებდა სამეფოსა და ტახტსა მამისა თვისისა ძე დ[ი]დისა მეფის შანაზის, ძე მორწმუნე და ღმრთის მოყვარე, [სა]ხელოვანი და სახელდიდი მეფე გიორგი, ქამსა მას თვისსა შეწოსწირა მანგლისისა ღმრთისმშობელსა და ძელსა ცხოველსა სამჭვალსა თრიალეთზედ სოფელი მეთრევანა.

და ჩვენ ფრიად ცოდვილმან ყოველთა ქაცთა უნარჩევესმან ჩსნის ერისთვის სახლისა ძემან მანგლელ მთავარეფისკოპოზმან ევდემონ ასრე გავბეგრეთ და გამოსაღები დავსდევით. ასრე ამაზედ ვერამ ეფისკოპოზმა ვერ მიუმატოს და ვერც დააკლოს.

ღუნდა გამოაღონ, მოვიდეს თუ არ მოვიდეს: ოცი კოდი ანეულის გუთანზედ და ოცი შემოდგომის გუთანზედ; რამდენიც გუთანი გაებას, ვუთნის თავს თორმოც-თორმოცი კოდი პური, რისაც კოდით თრიალეთზედ მეფისათვის იღებენ იმ კოდით, სადაც უნდა იქ მიატანონ.

ნაბურდალი ხუთეულად უნდა ზღონ.

საბალახე როგორც თრიალეთზედ იღების, ასრე იმ წესით გამოიღონ. ულაყი თუ იქ ტაბიღი მი[ი]ტანოს მანგლელმა, ამათ უნდა მი[ი]ტანონ, და მას გარეთ ერთი გზა ულაყი სადაც მანგლელს გაბრიანებოდეს, სთველზედ იქ გაგზავნოს.

თავისგასატეხი: ჯარი — მანგლელს, აბაზი — მოურავს.

ფური თუ მიაბაროს ბატონმა, ორი ლიტრა ერბო ფურზე და კამბეჩზედ ერბო ლიტრა სამი. თუ საფეველთ მიაბაროს კამბეჩზედ ლიტრა ყველი თორმეტი.

თუ ჯელმწიფე ჩამოედგეს, ცოტას სამასპინძლოთ შემეწევნეს.
ამას გარეთ არც ღალა არც ნახირის თავი არც კოდის პურიაბლა
ეთხოვებოდეს, არც გუთნის ჯღა არ ეთხოვებოდეს.

რომელმაც ეფისკოპოზმა ამაზედ მიუმატოს, ჩვენთამც ცოდვათაგან განიკითხვის.

გ. მოურავს უნდა მისცენ საჭექმე მარწ[ილი], შაური — მოურავს, ორი შაური — მამასახლის[ს].

სხვა რაც წესი და სამართალი მოურავისა და მამასახლისისა, თრიალეთზედ იყოს, ისა ქნან.

ხელრთვა: მანგლელი ევდემოზ

146. [ღალის ამოკვეთის წიგნი ნიკოლოზ გოლნელისა დოლმაზა შანშიაშვილისადმი]

[1685 წ. ოქტომბერი]

გ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ესე უკუნისამდი ყამთა და ხანთა გასათავებული წიგნი და ნიშანი გიბოძეთ ჩვენ, მუხრანის ბატონიშვილმა ბოვნელ ეფისკოპოზმა პატრონმა ნიკოლოზ შენ, შანშიაშვილს დოლმაზას, შვილთა შენთა ნასყიდას, როსტომას, ხოსროს, დათუნას, მანდენას და მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე რომ, შენ ტერტერაშვილისაგან ყოჩის მიწა გეყიდა. როდისაც ჩვენ ბოლნის[ს] სიონთა ღმრთისმშობლის ალთარისმყროზელად მოვედით, მისის მამულებისა მოკითხული ვქენით. და ძველითგან ის ყოჩის მიწა საყდრისა ყოფილაყო; ჩვენ საკვმრეოთ გავყიდეთ; და ჯეშუიფემ იმ მიწაზედა ღალა დასდვა და ჩვენ ღალას ვიღებდით.

და საყდრის ყმას ბარბარაშვილს შენი ვალი ემართა. ვალისაგან დიალ გატეხილი იყო, რომ დონე არა დაედებოდა რა. მე შენ იმ მიწის ღალა ამოგაკუეთე და შენ იმისი ვალის თამასუქი დაუხიე და ის ვალი გარდუწყვიტე. და იმ მიწის ღალის მაგიერი სამსახური ამ ბარბარაშვილს დავადევით.

ამ წესით ამ მიწის ღალა შენთვის გვიპატივებია. რამანც ეფისკოპოზმა ან ერისგანმა ეს ამოგიშალოს, მასამც რისხვას დაუსაბამო მამა, ძე და სული წმიდა, გამთავენი და დამამტკიცებელნი ამისნი ლმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისნი მოწამენი თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი; კაცთაგან: მუსხელაშვილი სახლთუხუცესი ზაქარია, ძიძაშვილი შიუკა, მელვინეთუხუცესი შიო, შავერდაშვილი დუშია, ეჯუბაშვილი ხეჩიკა, მამასახლისი ეართიანა, მახარაშვილი გიგოლა, მე და სულ ერთობილნი საყდრისა ყმანი ამისი მოწამენი არიან.

მე, სიონთა ღმრთისმშობლის დეკანოზს ოქროპირს დამიწერია და მოწამეც[1] ვარ.

დაიწერა ღვინობისთვის გასულს, ქრონიკონს ტოგ.

ხელთვა: ნიკოლოზ ბოვნელი

147. [ალთქმის წიგნი მარილელთა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი]

[1658 წ. ახლო]

ქ. ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ, მარილელთ ასათაშვილმა მდდელმა გაბრიელ და პაპიმ და ეჯუგაშვილმა და სულ ერთობილთ მარილელთ თქვენ ბატონს ალავარდელს ენდრონიკაშვილს ნიკოლოზს.

ასრე, რომე: სარჯულავზედ მობრძანდით და რჯულის დამტკიცება გვიბძანე. თქვენა ქადაგისა და რჯულის გარდამავალი საქმე დაგხვდათ, გეწყინათ თქვენცა. თუცა რჯულის გარდამავალი საქმე იყო, ეს წიგნი მოგართვით ასრე, რომე: დღეს ამას უკან ღმერთი და ყოველნი წმიდანი[ნ] მოწმად მოგართვით; ამას უკან არც მარხვის ჭამს ვინმე შეეიძინოთ, და არც ლამპრის ჯვარის მარანში ვინმე ვაჭადაგოთ, და არც არა სალოცავი რამ[1] გავაკეთოთ.

თუ ამას უკან ან ერთი შეგვეჩნდეს, როგორც გვპრიანებას, ისე გარდაგვაჭდევინეთ. და ან მთისა და ან ბარისა კიდამ ქადაგი გამოჩნდეს. ჩვენ ვეცადნეთ გაგდებას. და თუ არ დაიშალონ, თქვენ და ბატონს ჩვენს მოვახსენოთ, რომელიც გეპრიანებოდეს, ის გარდაბდევინეთ. + + + + +

---

[1] მოცამეც. [2] +ლა.

148. [წყალობის წიგნი კათალიკოზ ნიკოლოზ ამილახვარისა რევაზ მაღალაძისადმი]

[1656 წ.]

ქ. სახელითა ღმრთისა სამგვაროვნად ცნობილისა, ერთ-არსებისა, ერთ-უფლებისა და ერთ-ღმრთაებისა მამის, ღმრთისა ძისა და ღმრთისა სულისა წმიდისათა;

ოხითა და შეწევნითა ყოვლად წმიდისა, ყოვლად უხრწნელ, ყოველად ბიწშეუხებელისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა და მარიამისითა;

ძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა და პატიოსნისა ჯვარისა ძელისა ცხოვრებისათა, რომელსა ზედა განკვართულ იქმნა ხორცითა ქრისტე ღმერთი ჩვენი ძლევით შემუსვრად ბჭეთა ჯოჯოხეთისათა;

ოხითა და შეამდგომლობითა ურიცხოთა მცველ-მმართებელთა ცხოვრებისა ჩვენისათა წამისყოფით აღმასრულებელთა ღმრთისა ბძანებათათა დიდთა მთავართა, ზეცისა უხორცოთათა და ცხრა ათეული ყოველთავე ზეცისა ძალთათა;

თანამოქმედობა მდგომარეობითა ყოველთა დედათა სამეთა უზენაესისა მუცლით გამო დედისათა ქრისტეს თაყვანისცემით მეუფედ მცნობელისა, უდაბნოს ქადაგისა, ერთად სულისა მაჩვენებელისა, წინასწარმეტყველისა და ნათლისმცემელისა იოვანესთა და სუნის მობაძავისა და თანა მეტოქისა მისისა ძედ ჭეხილისა წოდებულისა იოვანე ღმრთის მეთქვისა და ღმრთისა ძმისათა;

თანამოქმედობა მდგომარეობითა წმიდათა მოციქულთა პეტრე და პავლესითა და რომელნი წმიდასა სეინაქსარსა შინა სახელ მოხსენებულ იქმნეს;

და ყოველთა ჩრდილოეთისა კედართასა შორის უალრეს უზენაესისა დედა ქალაქისა მცხეთისა და მას შინა სვეტისა ღმრთივ აღმართებულისა კვართისა სამეუფოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფესისათა, —

ამათ ყოველთაგე წმიდათა თაყვანმდებობითა და შეამდგომლობითა ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ამილახორი იოთამის ძემან, ქართლის კათალიკოზ-პატრიარქმან პატრონმა ნიკოლოზ, ესე უკუნისამდე გასათავებელი და რაჲსა გინდაგე ჟამთა ჭეშმარიტთა და გამოცვლილებათა შინა მტკიცე და უქცეველი წიგნი და სიგელი მოგებოძეთ ბრძანებითა ღმრთივ-

გეირგეანოსნისა მეფეთ-მეფისა გიორგისითა და კათხ-
თა და ნება დართვითა ყოველთა მცხეთის შვილთათა თქვენ
ღალაძეთ ქადაგთა სახლთხუცეს[ს] რევაზს, ძმისა
თქვენსა წინამძღვარს ნიკოლოზს, კარისა ჩვენისა მდივან
ადამს, ზურაბს, დემეტრეს, შვილთა [და] მომავალთა
სახლისა თქვენისათა ყოველთაგე.

ასე, რომე: მოგვადეგით კარსა და წყალობას დაგვეჯენით. ვის-
მინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი, მოგიბოძეთ სოფელი ციხე მდი-
ვი მისის სახლითა, ეკლესი[ი]თა, ჭურ-მარნითა, მთითა, ბარითა,
წყლითა, წისქვილითა, ველითა, საჭნავითა, გუნჯთა, მინდრითა,
ტყითა, სანადიროთა, ჭალითა, სათიბითა, საკრძითა და უკრძითა,
საძებრითა და უძებრითა და მისითა მიმდგომითა სამართლიანთათა
სრულად და უკლებად.

კიდევ ციხ[ე]დიდს თქვენი ნასყიდი ვენაჯი წაგართვით რომ-
ლითამე საქმითა და აგრევე თქვენი ნასყიდი ვენაჯი თქვენვე გიბო-
ძეთ მისის სამძღვრითა და სამართლიანის საქმითა.

აწ დღეისიდგან წალმი გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან
საყდრისა და ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა შინა, თქვენ, ქადაგთა
სახლთხუცეს[ს] რევაზს, წინამძღვარს ნიკოლოზს, მდივანს ადამს,
ზურაბს და დემეტრეს ყოვლის კაცის უცილებელ, მოუდეგარი,
ულაპარაკო, უმიზეზო.

აწე ვერავინ ვერ მოგესარჩლოს ვერა ადამის ტომი კაცი, რო-
გორაცა საყდრისაგან და ჩვენგან მტკიცედ და სამკვიდროდ ბოძე-
ბული არის, არა შეგეცვალოს და არცა მოგეშალოს არა ჩვენგან და
არა შემდგომად ჩვენსა მომავალთა მეფეთა და კათალიკოზთაგან და
არა სხვათა შებატონეთაგან.

და თუ ვინმე ამისად შლად და ქცევად ხელყოს, შერისხდი შენ,
დაესაბამოვო ღმერთო, მამათ ძეო და სულო წმიდაო; და შენ, ყოე-
ლად წმიდაო ღმრთისმშობელო, მისგან იძიე შური ჯვარისმცემელ-
თა ძისა შენისათა. შე-მცა-ედების ძრწოლა ცენისა, კეთრი გეზისი,
შიშთეილი იუდასი, მეხდატეხილობა დიოსკურესი და სემეშისი, დან-
თქმა დათან და აბიროსისი და კვინოპისი, კრულმც არს ცათა შინა
და ქვეყანასა ზედა შვიდთა კრებათა და ხუთთა პატრიარქთა მად-
ლითა და ყოველთა ეფისკოპოზთა და ჩვენ გლახაკისა ჯვარითა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს და წმი-
დამა დედაქალაქმა მცხეთის საყდარმა.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონს ტოდ, სელ-
ფრიად ცოდვილისა იშხნელის ძმისწულის ნიკოლაზისა
სითა.

ველრთვე: კათალიკოზი ნიკოლოზ
ორი ბეჭედი: 1. კათალიკოზი ნიკოლოზ
2. . . . . .

ქ. ჩვენ, დავითიან პატრიარქიოსს ბატონს კათალიკოზ-პატრიარქს დომენტის ასე გუთავეთ და დაუმტკიცეთ.

ბეჭედი: კათალიკოზმა-მათმთავარი დომენტი ქ"ესაქეთ ჩლე.

149. [მეწყრულების წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი]

[1687 წ.]

ქ. ევა ადამისა აღმართებაო და ევას მწუხარებისა დამხსნელო, უხილაო და გონებამიუწდომელო, დაუსაბამო, დაუსრულებელო ღმერთო, რომელსა მართალი გიყუარს და ცოდვილთა სწყალობ.

მას ქამსა ოდეს წყალობითა შენითა ძე მაღლისა ჯელმწიფისა, მეფე პატრონი გიორგი საჯელმწიფოსა თჳისსა საქართველოსა ტახტსა ზედა მჯდომარე იქმნა და ჯელმწიფედ ეკურთხა, ზეგარდმო შენი ალარებელი წყალობა ჩუენ აჭილაბორის შვილს პატრონს ნიკოლოზზედ გარდმოფენილ იქმნა და მოგვევბოძა ჯელმწიფის მეჳის პატრონის გიორგისაგან სრულიად საქართველოსა კათალიკოზობა; და დედა-ქალაქსა მცხეთისასა სამეუფოსა კათოლიკე ეკლესიასა ტახტსა ზედა მჯდომარე ვიქმენით და კათალიკოზად ვეკურთხენით ქორონიკონსა ტჟვ.

და ვიწყევით ქამსაცე ამა ქრონიკონისასა ტაძრისა ამისა შეწირვა შემკობა და შემატება. ხოლო უწყით, ვითარ კნინ საჩინო არს ესოდენი მცირე შესაწირავი წინაშე თქუენსა, მაგრამ უწყის საჩიერ კაცთმოყუარებან თქუენმან, გულმხურვალედ აღვძრულევარ სამსახურებლად თქუენდა.

და მივჰყავით ჯელი და ძველითგან დაუჭნებული კედელი სუეტის ცხოვლის ტაძრისა მჭარსა სამჭრეთისასა ახლად აღვაშენეთ; კიდევე ხეთი სამხრო გამოეცვალეთ და ჯელახლად აღვაშენეთ; კიდევე სუეტზედ სადაფქარის ჩარდახი გავაკეთეთ და მის გარშემო

ხომლითა და კანდლით შევამკევით; ძირს მავთულის ფანჯარა შევმკ-
ვაცლეთ და სვეტი გარეშემო მოვპფინეთ; ამავე სამრონისა და სა-
ტის პირდაპირ ჩრდილოეთის კერძ დავახატვინეთ და ერთი ხომლი
დავჰკიდეთ;

აგრევე საყდრის იარაღისაგან შევსწირე: ერთი თეთრის დიბის ბისონი; შვიდი მურასა ბისონის ოქროს ღილი; ერთი ისფერი ზარა ზარბაბის სტიხარი; ერთი წყუილი მურასა საბუჯარი შევაკერვინე-გავაკეთებინე: ვერცხლის ლიტრა ერთი, ვერცხლის ამპარიში ერთი, დიდი ვერცხლის ჯამი ერთი, ვერცხლის სამპარიღე ერთი;

აგრევე შავნით ჭეიტკირის კედლები სულ დავხურე;

აგრევე ერთი დიდი გ უ ლ ა ნ ი დავაწერინე და მისად საკადრისად დავახატვინე; კიდევ ერთი დ ა ბ ა დ ე ბ ი ს წიგნი და ერთი დ ა ვ ი თ ი დავდევ;

აგრევე ერთი მაზარა მარგალიტის ტარფებითა და ოქროშკედის დისართ შევაკერვინე; კიდევ ერთი ჯელი პერექლები ხალასად შევაკერვინე;

აგრევე ერთი მურასა ყავარჯენი გავაკეთებინე;

აგრევე დიდს გვირგვინს მრავალი თვალი მარგალიტი და ოქრო შევმატე და შევამკე.

ა რ ა გ უ ზ ე დ ჰიდი გავსდევ და გავაკეთე; ანტიოქიასთან დიდი ჩარდახი დავდგი; კიდევე მცხეთას გალავანს გარეთ ჭეიტკირის სასახლე ავაშენე, კართა და ფანჯრით მოვრთე და გავალესვინე;

მცხეთას წლითი წლამდი ყოველს დღეს ღვინი გავაჩინე;

კიდევე სამრონე ძირს გარეშემო სულ ხალასად ნაკერის ხალიჩებით მოვფინე; აგრევე ერთი ყუითელის ავთრანგის ხავედის ბისონი შევაკერვინე; ერთი ოქროთ დაფერილი ვერცხლის ჯვარსახნელი გავაკეთებინე; ერთი საძროხე სპილენძის ქვაბი და ოცდაათი თეფში გავაკეთებინე;

ქალაქს საყდარი ლორთვინით გარდავსწვედე და შიგნით გავლესე და დავახატვინე; საფსალმუნე დავდგი; ხომლი და კანდლები დავჰკიდე; ქალაქს სასახლე ავაშენე და გავაკეთე და ბევრი შევმატე; ერთი კაი ბაღი ავაშენე; ერთი სვანი კალატოზი ქალაქს დავასახლე; ერთი კაი ზარი ქალაქს დავჰკიდე;

კ ო ქ ო რ ზ ე დ ერთი კარის საყდარი დავდგი და კაი საზაფხულო სასახლე ავაშენე;

დ ა რ ბ ა ზ ს ერთი კაი საწნახელი ავაშენე თავის მორთულობითა:

ყორანთის თავს ერთი სოფელი ავაშენე და ყორანთის კალ-
მარანი დავდგი მისის მოხთულობითა და ქვევრებითა და კაი საწნა-
ხელიც ავაშენე.

ცივედიდს ზვარი გავაკეთე და კაი საწნახელი ავაშენე;

ძეგვის ზერის თავს კაი თლილის ქვის საყდარი ავაშენე;

ავრევე გომს კაი მარანი ავაშენე და ორი საწნახელი დავდგი;

სალხინოს კაი საყდარი ავაშენე, კაი სასახლე და მარანი დავდგი და კაი ბაღი ავაშენე;

კიდევე მეტეხს ნამეტნავად დაფუძნებული და დაძველებული საყდარი ჯელახლად განვაახლე და გავაკეთე და იქავე ზვარში საწნახელი ავაშენე; მეტეხის თავს სოფელი სხვერტა ავაშენე;

კიდევე სალხინოს ორი კუამლი გლეხი მებაღედ დავასახლე — ერთი ცხვიდან თათრისაგან დავიხსენ და მეორე ისრე ვიშოვნე;

აგრევე ამენდას ერთი საყდარი დავდგი, ერთი ზვარი ავაშენე და ერთი კუამლი კაცი ჭმაღისაგან ვიყიდე და აქავე დავასახლე;

აგრევე ატენს ერთი კუამლი კაცი დარჩაშვილი დავასახლე და აქავე მარანში ორი დიდი და სამი ცოტა ქვევრი ჩავდგი;

კიდევე რუის[ს] ვენაკი ვიყიდე და ზურაბისაგან ერთი კუამლი ვიყიდე, სვეტსცხოველს შევსწირე, ის ვენაკი მივეც და ჩვენთვის მოსაბეჭდ დავაყენეთ და ამენდას დავასახლეთ;

კიდევე აღაიანში საწნახელი ავაშენეთ;

კიდევე წეროანს ქვევრები ჩავასხით და მარანი ავაშენეთ;

მოზისის თავს სოფელი ახალშენი ავაშენეთ და ერთი ზვარი ავაშენეთ;

თრიალეთზედ სოფელი ბარალეთი ჯამთა ვითარებისაგან აოჯრებულიყო და ახლად ჩვენ ავაშენეთ და კაცნი დავასახლეთ;

კიდევე ახლად ჩვენ შევმატეთ სამწყსოდ სვეტსცხოელსა სოფელი წაღელი, სოფელი უწლევი და სოფელი ღოლეთი.

სხვა ამისდა გარდა ჟწყის ლმერთმან, რა ერთისაცა შემძლებელ ვიყუენით, სვეტსცხოელს ნამეტანი პატიოსნება და სიკეთე შეეძატეთ;

სხვას გარდაის სამოცამდის კუამლი კაცი დაკარგული და გაბნეული ახლად ჩვენ მოგვიყუანია და ჯელახლა ჩვენ დაგვისახლებია.

ქორონიკონსა ტოე.

კიდევე ამაკვე ქრონიკონსა გაეკეთებინე ერთი ვერცხლის ცალხური და ერთი ვერცხლის სასანთლე, ორი სპილენძის ჭიქაბი სამი აზარფეშა და ცხრა ჯამი; კიდევე ნასოფლარი ბადანისავანი შენე;

ძველს წიგნებს რა გაახლება, ჩამატება და შეკერა უნდოდა, უველა გაეკეთებინე და თვით-თვისა შიგან სწერია; კიდევე ერთი წინ საძღოლი ჯვარი თავით-ბოლომდი ოქროსი მოეკვედინე და მერასად გაეკეთებინე*.

ერთი კუამლი კაცი ხერხაულიძის სიამარდისგან ვიყიდე და არაშენდას დავასახლე; ერთი კვამლი კაცი ჩიგიანაშვილისგან ვიყიდე და ქალაქს არის; ერთი ჭელი ბერძული წიგნები სვეტიცხოველში დავდევ;

ძეგეს ქარვასლა გაეა[ა]ხლე და ერთი ახალი ჩარდახი დაედგი, სპილენძის ჯამი შვიდი, თეფში რვა, ჭვაბი ერთი თავისის ზარაფუშითა.

ხელთეწე: კათალიკოზი ნიკოლოზ.

ერთი წინ საძღოლი ჯვარი ოქროსი მერასა, თვით ის მოწამე არის, ათასი ფლური წავიდა ჩემის კონდაკით მოგებული, ღმერთი არს ამისი მოწამე და სულ მცხეთელთ აზნაურიშვილებმა იციან, ამაში ტყუილი არა ყრეეია რა; გვირგვინი ერთი მერასა თვალითა და მარგალიტითა.

ხელთეწე: კათალიკოზი.

150. [პიროზის წიგნი გიორგი XI-ისა, ნიკოლოზ კათალიკოზისა და ქართლის ეპისკოპოს-დარბაისელთა ანტიოქიის პატრიარქ დოსითეოსისადმი ქართული მონასტრების დახსნის თაობაზე]

[1678—1688 წწ.]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩუენ მეფემა გიორგიმ და ძემან ჩუენმა ბაგრატ და ძმამა ჩუენმა ლევან და ძმამა ჩუენმა სულხანმან და ქართლისა კათალიკოზმა ნიკოლოზ, ბატონიშვილმა თეიმურაზ და ბატონიშვილმან აშოთან, ამილახორმა გიგმა და პაპუნაბეგ და დიანბეგმა ვახტანგ, ერისთავმა დავით და ერისთვის შვილმა იასონ, მთავარეფისკო-

---

* „კიდევე ერთი წინასაძღოლი ჯვარი... გავაკეთებინე“, ტექსტში ხაზგადასმულია.

პოზვა ნიკოლოზ, თბილელ ეფისკოპოზმა იოანე მანგლელმა, მრთელმა და სრულად ჩვენის საბატრიარქოს ეფისკოპოზთა და დარბაისელთა, დიდმა და ცოტამ.

რადგან იქნება ღმერთმა და ამდროსი წყალობა გვიყო, ჩვენის მონასტრის დახსნა მოიწდომეთ და მოიბძანდით თქუენ, ჩუენის მამის ალავს მისაჩენელი პატრონი პატრიაქი დოსითეოს და ჩუენც დიდად თავს შევიდეევით და ჩუენ ძმათა და ეფისკოპოზთა და დარბაისელთა, დიდთა და ცოტათა, დიდი სასჯელი ქმნა ჩუენთვის, ვითარცა შამამ შეიძლომოყუარემ;

რადგან თქუენ ჩუენთვის და ჩუენის მონასტრის გულისათვის ამდროს გაისაჯენით, ჩუენც თქუენი ბძანება გავათაეთ და რაც ვალი ჩვენს მონასტერს ემართა, სრულ ყველას გარდასაწყვეტლად მოგართვით სამოცი ათასი მარჩილი და გავგზავნეთ ჩუენი კაცები გიალანს, აბრაშუმი უნდა იყიდონ და ცხრას თვეში უნდა იზმირს მივიდნენ; და როდისაც გაყიდონ აბრაშუმი, ფასი პატონმა პატრიაქმა უნდა გამოართუას თურამეტი ათასი ოთხასი და ორმოცი;

და კიდევ აქუს პაპუასი იზმირს ცამეტი ათასი ასლანი; როდისაც პატონი პატრიაქი მიბძანდეს ან ბურსას და ან სტამბოლს, უნდა მიართოს პაპუამ ის თეთრი გაურჯელად.

კიდევ მარიამობის თვეს გასულსა უნდა მივართოთ პაპა დანიელს ოთხი ათასი ექვსასი და სამოცი და სამი მარჩილი, აღებული რაც იყო, პატრიაქმა წაიღო ან თარაღი, ამისი ანგარიშით სულ სამოცი ათასი მარჩილი ქართლიდამე უნდა პატრიაქმა ამით მონასტრები დახსნას.

აწე ღმრთის შეწევნითა უნდა რომე, მოიჭიროს პატრიაქმა და კიდეც უნდა დაიხსნას მონასტრები, რაც ვალები იყოს და რაც ან გილახს გაგვიგზავნია, ან იზმირს არის, ეს ყველა უკლებლივ უნდა პატონს პატრიაქს მიებაროს ამ ჩუენის კაცებისაგან, რომელსაც ალაგს პატრიაქს შეეყაროს, იქ უნდა მიართვას; და მარიამობის თვეს გასულსა, რომელიც დარჩა თეთრი, პაპა დანიელს მიებაროთ და ერთი კაცი ჩუენანი თან გავატანოთ, რომ არა დაამარცხონ რა.

და რაც ლირებული მივართვით პატრიაქსა, თუ სტამბოლს ჩუენ რომ დავაბარეთ, თუ იმ ფასად არ გიუყიდეს, რომელიც დაჰკლდეს და პატრიაქმა წიგნი მოგვწეროს, მივართვათ რაც ნაკლები მოვიდეს, ჩუენგან დაბარებულზე არ დავაკლოთ.

და რადგან დახსნა პატრიაქი ჩუენის გულისათვის და საქარ-

თველსა გულისათვის და თავის მადლისა ღმრთის გულისათვის დიდი ჯილი ვახა, ჩუენც ამას მოველით, რომ თავისი გამოჩინდეს პირობა გაგვითამოს და ეს საქმე აღგვასრულოს; და ჩუენცა ჩუენი თავი და მამული თქუენად ააკეთოდ არ დაეზოგოთ და თქუენზედ ჩუენც სიკეთეს ვეცადოთ; და გარიგება და გამოხსნა თქუენზედ ჰკიდია.

და ესე პირი და წიგნი ვჰკადრეთ ჩუენს მღოცველსა და მამის ალაგს მისაჩენელსა, პატრონს პატრიარქსა.

ამას მოწამე: პაპა ნიკოლოზ და პაპა დანიელ.

151. [ვედრების წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა იოსებ ტფილელისადმი კათალიკოზთან შუამავლობისა და შერიგების შესახებ]

[1685—1688 წწ.]

ქ. თქუენის პატიოსნისა წმიდისა და უუმანკოსა და სულისა მიერ წმიდისა განწმედილის თავის სამარადისოდ გვერცხლებისა და ალერსს სასოებით მონატრე ამბა ალავერდელი მოგახსენებ ჩვენო დიდო ღმრთის წყალობავ და ორისავე ცხორებისათვის დიდო სიხარულო და ყოველს კეთილს-მყოფელად მისალოცველო, ჩვენო ქამყოველ ტკბილად და კეთილად სახსენებელო, საგორებელო წმიდაო და ყოველად სანატრელო მეუფეო ჩემო პატრონო ტფილელო იოსებ*!

მრავალი თქუენის სიყრმითგან ქრისტეს სარწმუნოებაზე[ე] აღზრდილისა და სულისა მიერ წმიდისა კეთილად ღირსად გამორჩეულის თავის შემსგავსებული მოკითხვა, ხილვის ნატრა და ურთიერთას ამბორებისა და ამოდ ყოფის სიხარული მოგვიხსენებია.

მერე ამას წინათაცა და კიდევე ახლა ჩვენისა და პატრონის კათალიკოზის ერთად შეყრა და ურთიერთას მშვიდობის დაგებისა ყოფნა გებძანა.

ღმერთია მოწმე და კაცნიც მრავალი, რომე ჩემს თავმოთნებითა და არც თაკვედობითა და არც წინა აღმდგომობითა მე გვირგვინი არ დამეხსროს; მრავალთ დარბაისელთ და მახსოვარ[თ] ვკითხე, მეც მითხრეს და მაგ პატრონს კათალიკოზსაც მოახსენეს, რომ სხვას ალავერდელსა უკათალიკოზოდ დაუხურავსთ და მეც დავიხურე.

აწე ასე უსახთ და ღმრთისმოყუარე როგორ ვიქნები, რომე

---

* „იოსებ" სიტყვის თავში სწერია, ხოლო აქ სახელის ჩასაწერად ცარიელი ადგილია დატოვებული.

წმიდას სეტის ცხოველს მოსვლა და თაყვანის ცემა არ მინდოდეს და ბატონის კათალიკოზის შენდობის იღება და მანდ მოსელა. მაგრამ რამ ასე რიგად საქმე მაქვს მოსული, რომე თავად სხვა კახი კაცი და უფროსი მე ვერ წამოვალ მანდით.

ეს რომ გამიწყრება, სულ ამ სოფელს გათავებას მოველი. ეგ კიდემ მოწყალე არის, შემიწყნარებს რაგინდ დიდი რამ დანაშაული მქონდეს. ჩვე მე ასე მომივიდა საქმე, რომ უმაგათოდ დავეხსენე, მაგათ ეგების ასე ეგონოს, რომე სხვა ალავერდელიც მოიხდომებსო, რადგან ამან ქნათ.

ეგ ყოველთა იცით ძველითგან, რომე ვიხცა ვინ ალავერდელი ყოფილა ან იქნების, მეცა და სხვანი ყველანი, სეტის ცხოვლის კარსა და ვინცა ვინ საჭეთმპყრობელი კახი ყოფილა, ქურთხევა მისგან მიუდია.

ახლა და ქრისტიანობისათვის ჩვენც ამას მოგახსენებთ თქვენ და მაგ ეფისკოპოზთა, რომე ჩემიც რამ ინალვლოთ: ამდონი შუამავლობა მიყავით, რომე მე დანაშაულზედ დამიც თავი; დაგამავე, საქმემ და დრომ ასე მოიყუანა. მეც ერთი წიგნი მომწეროს, ისევ შემირიგოს, ისევ შემიტკბოს, ჩემი თავიც იმდომოს. ამ დაკნინებულს ქრისტიანობასაც ისე უჯობს.

მას უკან თუ ღმერთი ან მაგათს აქათ ჩამობძანებასა და მაგათ ნახვას მალირსებს ან მე ვიახლები*, რომელსაც ეგ მიბძანებს, იმას ვიქმ. ნუღარც ეგ გვიწყრების. ამდონი გულის-კლება გაათათოს; თუ არადა, ბედნიერად იყოს. ჩვენგან ხვეწნის მეტი არა გაეწყობა რა, რა ვქნა.

** საბოლო[ო]სი უბძანებია და საბოლო[ო]სი ეს პირობა მომიხსენებია: ჩვენ რომ გარდვიცვალნეთ, ვინც ჩვენსა უკან ალავერდელი დაჯდეს, უკათალიკოზოდ გუირგვინი ვერ დაიბუროს.

და ახლა მანდ ჩამოსულობა მოგუიტეს და შერიგების წიგნი გუიბოძოს, მოხსენება და ხვეწნა ამას ჭვიან და ჩვენ მაშინც ამის მეტს არას მოვახსენებთ.

ბატონო! ჩვენი აზნაურის შვილი გუიახლებია; ოღვანე ავად იყო, თვარა ეს მინდოდა მეახლებინა.

ხელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ.

---

* „ან მე ვიახლები" ჩაწერილია სტრიქონს ზემოთ სხვა ხელით.

** აქედან ტექსტი დაწერილია სხვა ხელით.

152. [ჯამაგირის წიგნი კათალიკოს იოვანე დიასამიძისა დავით-გარეჯისადმი]

[1689 წ. 29 იანვარი]

ქ. ჩვენ, ქართლისა კათალიკოზმან დიასამიძემ პატრონმა იოვანემ გაუჩინეთ გორესჯას წმიდის დავითის სავლავის მონასტერსა და მას შინა მდებს მღდელმოსაზღვნეს წელიწადში: პური კოდი 20, ღვინო საბალნე 3, სანთელი ლიტრა 2, ზეთი ლიტრა 5, შეღო ჩარექი 1.

ყოველს წელიწადს ჩვენი სახლთ-უხუცესი და მოჭელეები მისცემდეთ გაურჯელად. პურსა და ღვინოს სავარეჯოდამ მისცემდეთ და სანთელსა და ზეთსა და შეღოს ქალაქიდამ.

ქორონიკონს ტოზ, იანვარს კ.

ხელითა: კათალიკოზი.

ქ. მე, სახლთ-ხუცესი რევაზ ვამტკიცებ ამ ბძანებასა.

ხელი: სახლთხუცესი რევაზ.

153. [წყალობის წიგნი კათალიკოს იოვანე დიასამიძისა დემეტრე ალვსებაძისადმი]

[1689 წ. 28 იანვარი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ჩუენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათ-მთავარმან, ქართლისა კათალიკოზმან დიასამიძემ პატრონმან იოვანემ ესე უკუნისამდე ხანთა და ქამთა გასათავებელი მტკიცე და უცვალებელი მიზეზშემოუღებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ჩუენსა ერთგულსა და სვეტის ცხოველის მკუიდრსა და თავდადებით ნამსახურს ყმასა აღვსებაძეს დემეტრეს და რამაზას, შვილსა თქუენსა იესეს და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთავე, ასე რომე:

ძველთაგან თქუენი სამკვიდრო ყოფილიყო ოძიოთრის მოლაროება და საცისიანო მამათმთავრობა შენი წილი და სამკჳთისშვილო რაც შენი წილია; ჩუენცა მოკითხული ექენით და სამართლიანის საქმით სამკუიდროდ თქუენი ყოფილიყო.

შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ყოვლს კაცის უცილებლად. არავოდეს არ მოგკშალოს არა ჩუენგან და არა სხვათა მეპატრონეთაგან, გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტის ცხოველის და ჩუენსა ერთგულად სამსახურსა შინა.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა ტოჱ, იანვარს ქვ კელიყა ჟ
რისა ჩუენისა მღივანმწიგნობრის მაღალაძის ადამისწულსა
ხელთა: კათალიკოზი.

154. განწესება დავით-გარეჯის მონასტრის რიგისა]

[1690 წ. 12 მარტი]

ჩვენ, დმრთისა მიერ კერთხეულმან ქართლისა, კახეთისა მაკურთხეველმან კათოლიკოზმან დიასამიძემ იოვანემ, ამბა ალაეერდელმან ნიკოლოზ, ნინოწმიდელ ეფისკოპოზმან არსენ და სრულ ერთობილთ მიტროპოლიტ-ეფისკოპოზთა გაეცნოგეთ უდაბნო დავით-გარეჯისა.

ასე, რომ ჟამთა ცთომილებისაგან მოკრებულიყო და შენობა ალარ იყო.

ბრძანებითა დმრთისათა, ქართველთა მეფისა შაჰნაოზის პირმშომან სასურველმან ძემან, კახთ მეფედ დადგინებულმან არჩილ, კვალად შენობა ჩაუდო, მღდელ-მთნოზნები და წინამძღვარი დაუდგინა, წლითიწლად გამოსაზრდელი საზრდო განუჩინა, პირველებრ გარიგებას უპირობდა, ალარ დასცალდა; კიდევ შენობა არ მოიშალა, ის წმიდანი მღდელ-მთნოზანნი ქორცთაგან განვიდეს.

აწ ჩვენ, შეწევნითა უფლისათა და წმიდის მამისა ჩვენისა დავით გარეჯელისათა და ბძანებითა ქართველთ მეფეთ-მეფის ერეკლესითა, ვიგულსმოდგინეთ, განვაწესეთ და განვარიგეთ და დავადგინეთ წამად დი ვინც იქ მდეგია, მის უცროსად და წინამძღვრად მაჭუტაძე იოთორე, ასრე რომ:

1*. ვინც იქ მდეგი იყოს ან ვინც დადგეს, მისის სიტყუის მორჩილნი და ჭელქვეშანი იყუნენ; მონასტერს ერდგულად მოუდგნენ და მსახუროს და მამის სიტყუას გამგონე იყუნენ; მონასტერს კარგად და მდაბლად მსახუროს. ვისაც იქ დგომა და მოღვაწება უნდოდეს, მამის მორჩილობით და ნების მყოფელობით იყოს. რომელიც ეხ ახლა, ან შემდგომად ამისა იქნებოდეს, როგორადაც სხვას მონასტერშია, ჭელქვეშანი იყუნენ.

2. და რომელმანც იქ მდგომმან მონაზანმა ან წირუით, ან სხვის მოღვაწებით რამ იშოონ, უკლებლივ წინამძღვარს მოაბაროონ;

* ხელნაწერში ტექსტში ბეჭდვებად დაყოფილი არ არის.

იმან როგორათაც მართებულია, მონასტერსაც ისრე მოაქმარონ ფ[illegible]
იქ მდებარეა.

3. და რომელიც ამ ჩვენს ბძანებასა და განაჩენს გადვიქცეს, შესცოდოს მონასტერს მართლად არა მსახუროს, ეს ჩვენი განაჩენი მოშალოს, — მონასტრიდამ განიდევნოს და შეჩვენებული იყოს შვიდის კრებისაგან და ჩვენგან და ჩვენის კრებისაგან.

4. და თუ იქ დგომა არ უნდოდეს, შენდობით და მონასტრის უზიანოს საქმითა და უკანონოდ გამოვიდეს.

5. და თუ იქ დგომა ვისმე უნდოდეს, ესეები ქნას და ამ წესზე[1] დადგეს.

მარტსა იზ, ქორონიკონსა ტოჸ.

ბეჭედი: მთავარეპისკოპოზი იოანე

ხელრთვები:

1. ალავერდელი ნიკოლოზ. ბეჭედი: მოსავი ღთისა ალავერდელი ნიკოლოზ.
2. ბოდბელი ევდემოზ
3. რუსთველი ნიკოლოზ
4. სამებელი ნიკოლოზ
5. . . . . .
6. . . . . .

7. მონა ღმრთისა ათორმეტ უდაბნოთა მაკურთხეველი ნინოწმინდელი არსენ ვამტკიცებ. ხელრთვა: ნინოწმინდელი არსენ.

8. ქ. მონა ღმრთისა ტფილელ მთავარეპისკოპოზი ვამტკიცებ დომენტი. ორი ბეჭედი:

თაგში:

9. ქ. ნებითა ღმრთისათა ჩვენ, მთავარეპისკოპოზი ქრისტეფორე ვამტკიცებ. ხელრთვა: მთავარეპისკოპოზი.

ბეჭედი: რომელი განვსინათ ქუეყანასა ზედა, ვსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

მინაწერი: ქ. ეს სიგელი სამონასტრო რიგის არის.

155. [წყალობის წიგნი გენათელ მარკოზისა დეკანოზ სვიმონისადმი]

[1691 წ.]

ქ. თავად დაესაბამოსა და დაუსრულებელისა, ცისა და ქვეყანისა შემოქმედისა, ღმრთისა მაცხისა, უფლისა[2] იესოს ქრისტეს და ცხოველისა სულისა წმიდისათა:

---

[1] წესსე. [2] უფლისა.

თაყვანებითა, მიხდომითა და შეამკეგომლობითა ყოველად წმი-
დისა დედოფლისა ჩვენისა, ღუთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა, ზეცისა და ქვეყანისათა;

თაყვანებითა, მიხდომითა და შეამკეგომლობითა ესე აურებელი, მტკიცე, შეუცვალებელი წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან გენათელ მიტრაპოლიტმან[1] ლაშხ[ი]შვილმან მარკოზმან შენ, დეკანოზს სვიმონს, შენს შვილს გიორგისა, ანდრიას, სხვათა შენთა შვილთა და მოძმეთა.

წყალობით გიბოძე მამული კლდიაშვილი მისი ცოლიშვილითა, რისაც მქონებელი იყოს, მისი სახლითა, კარითა, მისის მიწა-ადგილითა, სასაფლაოთა[2], მამულითა, ტყითა და ველითა, საყანითა, უძებრითა[3] და საძებარითა. მოგეცით და გიბეჭდნიეროს[4] ღმერთმან ჩვენგ[ა]ნ მოცემული.

ვინც ამ ჩვენგან მოცემულს წყალობისა[5] წიგნს შემოგეცილოს ან გაგიტეხოს ეს წიგნი, მასაც რისხვა ყოველწი წმიდანი ღმრთისანი, ზეცისანი და ქვეყანისანი, ხორცელნი და უხორცონი; ნუმც ეხსნების წირვითა, ნუმცა ლოცვითა, ნუმცა გლახის მიცემითა; მასამც დაემართების ძრწოლა კაენისა[6], შიშთვილი იუდასი, დანთქმა დათან [დ]ა აბირონის, მეხისტეხა დიოსკორესი; წყეული, შეჩვენებული იყოს, ვინც შენ ამაზე შემოგეცილოს, ოთხის პატრიაქის პირით.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა სამას სამოცდა ცხრამეტსა. დაიწერა მე მღდელს მათეს.

და არის ამისი მოწამე: მოურავი მზეიძე კაცია...* შოშიტა ნაცვალი, ღუთითა ბარდაველიძე...

156. [წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამიძისა სახლთუხუცეს რევაზ მაღალაშვილისადმი]

[1692 წ.]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა; შეობებითა ყოველად წმიდისა უხრწნელისა და უეროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა; ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველს მყოფელისა ჯვარისათა, წმი-

---

[1] მიტრაპოლიტმან. [2] სასაფლაოთა. [3] უძებრითა. [4] გიბეჭდნიეროს. [5] წყალობასა. [6] კაენისა.

* აქ ორი სიტყვა არ იკითხება.

დათა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისა-თა, წმიდისა სვეტისა ცხოველისა და პირთნისა ღმერთ-მყოფელისა-თა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა, ზეცისა და ქვეყანისათა, ცოცხალთა და უხორცოთა;

ამა ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა თაყვანებითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ესე ანტიოქიიდან უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი წიგნი და საგელი გიბოძეთ ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოს მაკურთხეველმან კათალიკოზმან დიასამიძემ პატრონმან იოვანემ თქუენ, [მცხეთის] საბლისუხუცესს რევაზს, ძმასა შენსა [ნიკოლოზს, ადამს, ზურაბს] მაღა[ლა]შვილსა, შენსა* ...ლას და ამილბარს, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

ქართველნი სრულ ეკუთდვნენ ერეკლე მეფესა; და თვით მეცა ერეკლე ყაენის ერდგულობისათჳს ცხენში პძანდებოდა და ჩვენც გულყრელად გვერც ვიახლენით. მას ჟამსაცა თქუენ ერდგულად მოგვიდეგით და თავდადებით მრავალი ნამსახური დასდევით ჩვენზედა.

მოგვიდეგით კარსა და მამულის წყალობას დაგეუეჯენით. ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და ამისდა სამუქფოდ შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ცხენდიდს სამი კომლი კაცი, უწინ მეწყობლიჲს ცოლყოფილს მარიანს ჰქონებოდა და მასუკან ზენაბულიძეს ართდამას ეუღად ეჭირა: გოჩაშვილი ზაალა და დათუნა მისი ძმა, პეტრიაშვილი პეტრია და კბილაშვილი დათუნა, დღეს რისაც მამულის მჭონებელნი ან ყოფილიყუნენ და ან იყუნენ, მათის ფუზითა, სახლკარითა, ველითა, ვენაჯითა, წყლითა, წისქვილითა საწყლისაბეროთა, მთითა, ბარითა ტეეერ-მარნითა, საკნავითა და უკნავითა, გასაელითა და გამოსაელითა, საძებრითა და უძებრითა ყოველითურთ მისას სამართლიანის მზღვრითა და გზითა თქუენთჳს გვიბოძებია და თქუენთა შვილთათჳს, ყოველს კაცის უცილებლად და მოუსარჩლელად.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტის ცხოველისა და ჩვენსა ერდგულობასა და სამსახურსა შინა. არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომად სხუათა კათალიკოზთა და მეპატრონეთაგან. რაც ცხენდიდს ზემბულიძის ნაქონი გლეხები დარჩა, სახახლოდ დაგეჭერია. სამოურაოდ თქუენ გიბოძეთ.

ვინცა და რამანცა კაცმან ჯორციელმან ეს ჩვენგან ნაწყალობე-

---

* აკლია სამსახურისა ასო.

ეი და მოცემული მანული მოგიშალოს ანუ შლად და ქცევად ქვეყოს: ანუ კათალიკოზმან, ანუ მეფემან ანუ თავადმან, გინა დიდებულმან და აზნაურმან, ისიმც შეიცვლების რჯულის ქრისტიანობისაგან, მასმცა რისხვა დაუსაბამო, დაუსრულებელი ღმერთი მამა, ძე და სული წმიდა და ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი ზეცისანი და ქვეყანისანი, კორცეელნი და უჯორცონი.

შე-მცა-ედების მას კეთრი გეზასა, მიშთოილი იუდასი, მეზის ტეხა დიოსკორესი, ცოცხლივ დანთქმა დათან [და] ამირონესი; იანესთან და იანბრესთანამც არს სავანე და სამკვლრებელნი მისი; ნურარათმცა სინანულითა ნუ იქმნების გსნა სულისა მისისა ყოფისგან.

ხოლო დამმტკიცებელნი ამის სიგლისანი ღმერთმან აკურთხნეს.

არიან ამისნი მოწმენი და დამბდურნი: ცი ცი შვილი ბატონი ქაიხოსრო, მოლარეთუხუცესი ყაფლანიშვილი მახუჩარ, სახლისუხუცესი პაპუა, დიასამიძე ევთანდილ, მიწოზლიძე დავით, ზუნბულიძე ხუცია, იაზიშვილი ასლამაზი და გასპარა.

დაიწერა სიგელი ესე ანდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისასა ვ, ქორონიკონსა ტპ. დაიწერა სიგელი ესე ქელითა იშხნელის ელისეისითა.

ბეჭედი: კათალიკოზი ითანე

ქ. ჩვენ, შეფე-მეფემან და თვით ქელმწიფემან ბატონმან ნაზარალიხან, ასე რომე ბედნიერის ყენის ერდგულობაზედ ქალაქს ცხენში შემოველით და თქვენც თან შემოგვყავით, დიდად ერდგულად მოგვედგით და გვემსახურეთ [ყოველით] და ბიძარეშ[მ]ა ბატონმა კათალიკოზმა ცხენდიდს მამულის წყალობა გიყო. და ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია და გვიბოძებია გომი სამოურათოდ. და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა შინა ყოველის კაცის უცილებლივ კარსანს მაჭარაძე, თავის მამულითა.

მარტის ია, ქორონიკონს ტპა.

ბეჭედი: მეფე ნაზარალიხან

157. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა პაატა ბარძეულისადმი]

[1698 წ.]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან ქართლისა კათალიკოზმან ამილახორის ძემან პატრონმან ნიკოლოზ ესე უკუნისამდე ქამთა გასათავებელი წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ, სუეტას ცხოველისა და ჩვენს ერთგულსა და თავ დადებით ნამსახურს ყმასა ჭარბეულს პაატასა, შეილთა და ჰოძაველთა საბლახა შენისა ყოველთაგე.

მას ჟამსა, ოდეს მოგუიდეგით კარსა დარბაზისა ჩვენისასა და სასაუღლოს წყალობას გვიაჯენით.

ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი: გიბოძეთ წერილი ჩვენი კარის ეკლესიად საშჳდროდ და საბოლოოდ. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სუეტის ცხოველსა და ჩვენსა ერთგულად სამსახურსა შინა. ესე ასრე გაგითაუდეს და არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომად ჩვენსა სხუათა კათალიკოზთაგან.

ვინცა წყალობა ესე ჩვენი ჴოგიშალოს, ცოდუათა ჩვენთათჳსა მცა იგი გაწკიოხვის. დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან მოწამენი და შუა დამბდომნი ამისნი: საბლთუხუცესი ადამ გედევანიშვილი, როსებ მაღალაშვილი, ივანე დეკანოზიშვილი, არდაშელი და სრულ ერთობილნი მცხეთიშეილნი. მათის ნება დართვითა მე, მგალობელთ-უხუცეს ითრამს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ტბა.

ხელრთვა: კათალიკოზი

158. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გიორგი შუგითიძისადმი]

[1694 წ. 20 თებერვალი]

[ქ. ჩვენ ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოვლისა ს[ა]ქ[ა]რთველოსა დიდმან მამათ-მთავარმან[1] ქართლისა კ[ა]თ[ა]ლიკოზმან ამილახორის ძემან[2] პატრონმან ნი-

[1] მამათ მთავარმ. [2] ძემა.

კ ო ლ ა ო ზ ესე უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენსა და საყდრისა ერთგულსა და თავდადებით[1] ნამსახურს ყმას შ უ ბ ა თ ი ძ ს ა ორგისა, შვილსა შენსა ი ე ა ნ ე ს ა, ბ ე რ ძ ე ნ ს ა და ძმისა სახლისა შენისასა.

ასე, როგე მამულის წყალობას გვეიჯნით, ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენის ზვრის ნაბეღარი საზეწაჭროთ ყოვლის კაცის უცილებელი და მოუდევარი, თვისის სამართლიანის მძღვარობით. ევრეევ გიბოძეთ ა შ ე ნ დ ი ს მამასახლისობა. [გ]ჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და საყდრის ერთგულად სამსახურს შინა.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე თებერვლის კ. ქორონიკონს ტპბ. არიან მოწმენი და შუა დაჭეედარნი ერთობილნი მცხეთელნი.

ორი ბეჭედი: 1. კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი
2. რომელი განჭსნათ ქუეყანასა ზედა, ჭსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

159. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გიორგი გედევანიშვილისადმი]

[1694 წ. 9 სექტემბერი]

... [ჩვე]ნ ქრისტეს ღმრთის მიერ კურთხეულმან, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათ-მთავარმან, ჭართლისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-მ ა ნ, ა მ ი ლ [ა]ხ ო რ ი ს ძ ე მ ა ნ ბ [ა] ტ რ ო ნ მ [ა]ნ ნ ი კ ო ლ ო ზ, ესე ამიერითგან ქ[ა]მთა უცვალებელი, მკვიდრი და სწ[ა]ბოლო[ო] წიგნი და სიგელი გიბოძეთ თქვენ, ჩვენსა და სეეტისცხოვლის ერთგულსა და თავდადებით[2] ნამსახურს ყმას ვ ე დ ე ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ს ს [ა] რ დ ა ლ ს გ ი ო რ გ ი ს ს, შვილთა თქვენთა ზ ა ზ ა ს ა და ზ ა [ა] ლ ს ა და შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისასა.

ასრე და ამა პირსა ზედა, როგე მამულის წყალობას გვეიჯნით, ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი და მოგეცით ქ ო რ დ ა ს ბ ა დ ა ს შ ვ ი ლ ი ს ბ ა ხ ე ტ [ი] ს მამული, რის[ა]ც მჭონებელი იყო; გლეხი ჯ ა ლ [ა] ბ ა ძ ე თვისის უნაკლულოს მამულითა, დღეს რის[ა]ც მჭონებელი იყოს. ბ ა დ ა ს შ ვ ი ლ ი ს მამული ამ

[1] თვა დაღებით. [2] თვადადებით. [3] ? შვილს შენსა საბილო (?)

წესით გებოძეთ, რომ საყდრის ყმა იყო და ბევრის კაცის ქვე[ყ]ნა და ტყვის გასყიდვაში გ[ა]ვრცელდა და გათათრდა; და ჩვენგანაც ქრისტიანი იყო და საყდრის შეწყნარებაც იყო; აწე წაიღია ისი და დაჰკარგულა.

და იმისი მამული, რისაც მჭონებული ყოფილიყო, სულა უკ-ლებლ[ა]თ თქვენ გებოძეთ მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, ჭალითა, საკვეთითა, სახახლითა და სასაცლოთითა, ქვევრითა და მარნითა მისის სამართლიანის მძღვრითა.

[გ]ჰქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და სვეტიცხოველის ერთგული სამსახურს შინა; და არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომთა სხვათა მეპატრონეთ, სხვათა კათალიკოზთ[ა]გან.

ვინცა და რაძაც კაცმა ეს ჩვენი წიგნი და წყალობა მოგეშალოს, რისხ[ა]ქ[ს]ნა ღმერთი დაუსრულებელი, მამა, ძე და სული წმინდა; მასმცა ედების ძირწოლა ქ[ა]ნისი, შიმთვლი იუდასი, შეხტუბილობა დიესკორესი[1], დანთქმა დათან და აბირონისი; ნუმცა იხსნების სული მისი მას დღეს განკითხვისაჲა.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისი შუა დამწერნი: ნიკოლოზ მაღალაძე, მგ[ა]ლობელი იორამ, დეკანოზი ზაქარია, ჭ[ა]რმ[ა]უღი პა[ა]ტა. ქაიდაგისშვილი პეტრე და სულა ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ენკენისთვის ხუთსა, ქორონიკონს ტჟზ.

ხელითა: კათალიკოზი ნიკოლოზ

ქ. რაგვარადაც ამ სიგელში სწერია, ჩვენ ქართლის კათალიკოზ იოვანეს პატრონს დიასამიძეს ასრე დაგვიმტკიცებია ნებითა ღმრთისათა.

მეჩხედ: კათალიკოზი იოანე

verso-ზე:

ქ. ჯალაბაძეების წყალობის წიგნი.

160. [წყალობის წიგნი კათალიკოზს იოანე დიასამიძისა სახლთხუცეს რევაზ მაღალაძისადმი]

[1686 წ. 20 აგვისტო]

ქ. ღმრთისა და უბიწოდ მშობელისა მისისა ძლიერებითა ცხოველს მყოფელისა პატიოსნისა ჯვარისათა; შეოხებითა წმიდათა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა; მეოხებითა წმიდისა წინასწარმეტყველისა და ნათლისმცემლისა იოვანე-

[1] დეკესკორესი.

სითა და ივანე ქალწულ მახარებელისათა, წმიდათა წინასწარმეტყველთა მოსე, ჰარონ და სხვათა წინასწარმეტყველთათა, წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესითა, წმიდათა მღუდელთ-მოძღვართა მამათა და ქალწულ მოწამეთა: მეოხებითა წმიდისა სვეტისა ცხოველისა, კუართისა საუფლისა და მირონისა წმიდისა. —

ამა ყოველთა შეწევნითა და მეოხებითა ესე უკუნისამდე ქამთა გასათევებელი წყალობისა წიგნისა შეგიწყალეთ და გიბოძეთ **ჩუენ, დიასამიძემ** კათალიკოზმა პატრონმა ივანემ თქუენ სვეტის ცხოველისა და ჩუენსა ერთგულსა მამალაძეს სახლთხუცეს რევაზს, ძმასა შენსა არჭილრიტს ქადაგს ნიკოლოზს, ადამს, ზურაბს, დემეტრეს, ამილბარს და სოლომონს და ნათესავთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაგე.

ასე, რომე: ზერტის მოურაობა სამკუიდროდ თქუენი იყო და ისე სამკუიდროდ და საბოლოოდ თქუენვე გიბოძეთ ყოველს კაცის უცილებლად, არაოდეს არ მოგემალოს, არა ჩუენგან და არა შემდგომთა მეპატრონეთა კათალიკოზთაგან. გქონდეს და გიბედნიეროს დმერთმან სვეტის ცხოველისა და ჩუენსა ერთგულობასა შინა.

ვინცა და რომელმაც მეპატრონემ კათალიკოზმა, დიდმა გინა მცირემ, ეს მოგიმალოს, მასაცა რისხვას არსება დაუსაბამო თავად დმერთი მამა, ძე და სული წმიდა და ყოველნი წმიდანი დმრთისანი, ზეცისანი და ქუეყანისანი, კორკიელნი და უკორკონი და სვეტი-ცხოველი დმრთივ-აღმართებული.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი დმერთმან აკურთხოს.

დაიწერა ქორონიკონს **ტპდ**, მარიამობისთვის **კ** ჴელითა ჴელმწიფის კარის დეკანოზის შვილის **ამ ე ლ ი ს ა თ ა**.

ბეჭედი: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

161. [კახთ ეპისკოპოსთა და დარბაისელთა სიმარხვის გუჯარი დავითგარეჯისადმი]*

[1606 წ.]

ჭ. სახელითა სახიერისა, არსება დაუსაბამოსა სამებისა წმიდისა, შამისა, ძისა და ყოველად წმიდისა სულისათა; და მეოხებითა ყოველად უხრწნელისა, უმეტესად კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა დმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა,

* შემოკლებით და არა დედნის მიხედვით დაიბეჭდა „ქართული სამართლის ძეგლები“, ტ. II, გვ. 232.

წმიდათა უსხეულოთა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთაა და სხეულთა ყოველთა წმიდათა ზეცისა უკორცოთაჲსაჲ.

მეოხებითა წმიდისა დიდებულისა წინასწარმეტყველისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა იოვანესითა; ოხითა და მეოხებითა და ძალმწყობითა ღირსისა და საკუერველთ-მოქმედისა ზეშთა კაცთა საზომსა აღწევნელისა და ზეცისა ძალთა თანამოდასისა ღუაწლმრავალისა და ქრისტესთჳს განკაფულისა, რომელი აღმობრწყინდა შუამდინარით, ეითარცა მზე ბრწყინვალე და მოიწია სანაოებსა ჴმას ჩუენსა და დაემკუიდრა უდაბნოსა უგზოსა და ურწყულსა.

და ფიცხელნი ესე და უწენონი უდაბნონი ქალაქ ყუნა და ექმნა მიზეზ ყოველთა კაცთა ცხორებისა; რომელმან აღასრულნა სასწაულნი ურიცხუნი, ეითარცა მოგუითხრობს ვრცელი იგი ცხორებაჲ მისი ბუბჳარითურთ ჭელ განმჭმელითა;

კუალად მომგები სიბრთელჱდ ძისა შისისა მკჱლობელისა თჳნა, ირმებითურთ შინაურ მჭმნელი, მის ძილით დამწველი ვეშაპისა ზეგარდმოთა რისხჳთა და თანამხლებელი, ანგელოზისა მადლის შომდები, მესამედ ნაწილად იერუსალემისა და მსგავსად დიდისა მოსესსა ძჳლითა, დამტკბობი მწარისა წყლისა და თუალთა ამხუმელი ძმისა ერთისა თუალ დაბრმობილისა.

და მსგავსადვე მოსესსა მიგჳძღუას ქუეყანად აღთქმისა ზეცისა იერუსალიმად წმიდა მამა ჩუენი დავით; ამითა მეოხებითა, შუამდგომელობითა და ჭელის აპყრობითა და სხეულთა ყოველთა წმიდათა, მოციქულთა, წინასწარმეტყუელთა, მაცთა, მამათ-მთავართა, მღდელთ-მოძღუართა, მოწამეთა და წმიდათა დედათაჲსაჲ;

ამა ყოველთა წმიდათა მეოხებითა და ჭელის აპყრობითა ესე უკუნისამდე ხანთა და ჟამთა გასათჳებელი და მოუშლელი გუჯარი მოგჳბსენით ერთობილთ კახთ ეპისკოპოზთა და ერთობილთ დარბაისელთა.

ძმანო, რომე: ჩუენ ჩოლაყაშვილი სახლთუხუცესი დურმიშხან და მდივანი ზურაბ ხანის ბძანებით საუფრის ასალებად გამოვედით. და ხანის ბძანება ეს იყო: ვისაც არ გაშორომეოდეს, ნუ გამოაროშევეთო.

მოკითხული ვქუნათ და მახსოვრები შეეყარეთ. და წმიდის დავითის ყმასა არაფერი საბატონო ბეგარი და გამოსაღები არა სდებოდათ რა; არც სალხი და არცა-რა სხუა რამე საბეგრო საქმე, თქუენის წმიდის სათლავის სამსახურის გარდა.

ძუელსი გუჯარნი და სიგელნი ძტერთა ქრისტიანეთასა ლეკთა წარეხუნა, მას ჟამსა, ოდეს წმიდა მონასტერი დავითის წარეტყუე-

ნეს ლეკთა და წმიდანნი მონაზონნი მოსრეს. და სხუა ყოველივე საჭმარი ეკლესიისა და ჭურჭელნი და სიგელნი მათ ივარ-ექმნა.

მაგრამ ჩუენ ჭეშმარიტებით უწყოდით და მახსოვრებიც ვართ-დეს, რომე: არას ნიეთის გამოსადებისა, საურისა და საბეგროსა არა სთხოვებოდათ რა, არცა-რა გამორთმეოდათ და არც ჩუენ აგიღებით საური.

ჩამოვედით ხანის კარზედა, შევიყარენით ერთობით კახნი ეპისკოპოზნი: ამბა ალავერდელი ნიკოლოზ, სახლთუხუცესი დურმიშხან, ქისიქის მოურავი რევაზ* და სხუანი ყოველნი კახნი ეპისკოპოზნი და დარბაისელნი.

ბედნიერია ხანის ბძანებაც ეს არის და ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია: წმიდის დავითის ყმასა არაფერი არა ეთხოებოდეს რა, არც საური და და არცა-რა სხუა ბეგარა, თუნიერ წმიდის დავითის სამსახურის მეტი.

აწუ, ვინცა ეს ასე არ დაუმტკიცოს და ან ეს მოუშალოს ან საური თხოვოს, რისხვასმცა ღმერთი დაუსაბამო, მაშა, ძე და სული ყოვლად წმიდა და ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი, ზეცისანი და მუეყანისანი, ჯორციელნი და უჯორცონი, და თვთ ეს წმიდა საკვრველთმოქმედი მაძა ჩუენი დავით.

და ნურარათმცა ნუ იქმნების ჯსნა სულისა მისისა; და ადიხსურას ძირითურთ ნაწილი და სამკუიდრებელი მისი; და ქრისტეს ჯუარისმცემელთა თანაწა შეირაცხების.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისი აკურთხნეს ღმერთმან.

დაიწერა სიგელი ესე ქელითა მდივანმწიგნობართ-უხუცესის შვილის სამეგელ ეპისკოპოზისა ნიკოლოზისითა და თჳთცა ამტკიცებს წიგნსა ამას.

ჭორთნიკოსს ტბედ.

ხელმოწერები:

ალავერდელი ნიკოლოზ.

რუსთველი ნიკოლოზ.

სამეგელი ნიკოლოზ.

ორი ბეჭედი:

1. სახლთხუცესი დურმიშხან.
2. მოხა ლთისა მოურავი რევაზ.
3. სუფრაჩი გიორგი.

---

* „ქისიქის მოურავი რევაზ“ ჩაწერილია სხვა ხელით.

4. გიორგი*. 5. გიორგი*. 6. გიორგი*
7. . . . . .
8. . . . . .

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ჩუენ, მეფეთ-მეფემან პატრონმან ნაზარალი-ბ[ი]ნ ეს საფიცარი გავსინჯეთ და დაეთ-გარეჯის წინამძღვარმა ონოფრემ მოგვაბსენა და როგორადაც ამ დარბაისელ-ეპისკოპოზთ დაუმტკიცებია, ჩუენც ამ რიგით დაგიმტკიცებია და გვიბოძებია.

შაისს ით, ქორონიკონს ტპზ.

162. [ალაპის წიგნი ნიკოლოზ მადალაძისა ქოგულაშვილისადმი]

[1690 წ.]

ღმერთი, პირველად.

ქ. სახელითა სახიერისა არსება დაუსაბამოსა, დაუდაბადებელისა ღმრთისა მამისა, ღმრთისა ძისა, ღმრთისა სულისა წმიდისაითა;

მეოხებითა ყოვლად წმიდისა და ყოვლად პირწმეუბებელისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთისმშობელისა და მარიამისათა. ქალწულისა მარიამისათა;

ძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა პატიოსანისა ჯუარისათა, წმინდათა ზეცისა ძალთა, ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა, წმიდისა წინასწარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა იოვანესითა და იოვანე ქალწულ მახარებელისათა, წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესითა და ათორმეტთა მოციქულთათა, წმიდათა წინასწარმეტყუელთა, მღდელთმოძღვართა, მამათა, მამათ-მთავართა, მოწამეთა და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა ზეცისა და ქუეყანისათა, რომელნი წმიდასა სვინაქსარსა შიგან მოიხსენებიან, წმიდისა სვეტის ცხოველისა, კუართისა საუფლოსა და მპრობ ღმერთ-მყოფელისა და წმინდისა მოციქულისა ქართველთ განმანათლებელისა ნინოსითა;

ამა ყოველთა ზემოწერილთა მადლითა და შეწევნითა მე, ყოველ[თა] ადამის [ტომ]თა უნარჩევესმან. ...*[სვეტიცხოველის ქადაგ-არქი]მანდრ[იტმან მადალაძე ნიკოლაოზ

---

* სამივე ბეჭედი ერთნაირია.

** აქ ქაღალდი მოხეულია, აკლია დაახლ. 25—30 სიტყვა.

ესე საალაბო წიგნი მოგეცით შენ, ქობულაშვილს... [ამა რომე მცხეთის] მემკვიდრე [ყმა იყავ. მეცა ამი[სთვის თავს ვიდებ]და ავიღე ჩემი ალალი საქონელი და დაგიჯავ შენის ცოლიშვილითა და შენსავ ალავსა და მაძულზე დაგაყენე პატრონობასა მუფის ერეკლესასა და კათალიკოზობასა პატრონის იოვანესასა.

ასე, რომე: რადგან ამდენი გარჯილობა და ჭირნახულობა ჩვენ შენზედ იყო, ჩვენცა დაგადევით ჩვენის სულისათვის ალაბი დეკენბერს ექუსს[ს]სა, წმიდის ნიკოლოზის დღესასწაულსა, ალაბს მოიტანდე მცხეთას.

თუ ჩემი სძლისკაცი ან მღდელმთავარი იყოს, ან ერისკაცი და ან მთავარი, იმასთან მოიღებდე და ის გაყოფდეს. და თუ არავინ იყოს, დეკანოზსა და ქანდელაკსა წინ მოიღებდეთ ალაბსა და ისინი გაანაწილებდენ მცხეთას მყოფთა მღდელთა და მთავართა, როგორც მართებული იყოს.

მოიღებდე: პურსა გამომცხვარსა ასსა ძაფს, რომე ერთი ერთს კაცს ეყოფოდეს; ღვინოს ლიტრას თორმეტს ოცს სტილიანითა, თევზს ორს კარგს ზურგიელსა, მკერდსა ორსა და თორსა ჩარექს ხიზილალასა; თუ ჭმელი თევზი არ იშოებოდეს, ან ოცს გელაქნურსა და, ან სხვა რაც თევზი იშოებოდეს ამის ღირებულის ფასით, იმას მოიღებდეთ; სანთელსა სტილსა ორსა თვისის საყოფის პატრუქითა და საკმელსა სტილსა ერთსა; დეკანოზს მიართმეოდე საწირავად შაურსა ორსა და ქანდელაკსა შაურსა ერთსა.

ამა წესითა ყოველს წელიწადს ნიკოლოზობასა ჩემის ცოდვილის სულისათვის მამის ჩემის პაპუასა და დედის ჩემის ელენესათვის შენდობას ითხოვებინებდეთ.

აწე ვინც ეს ჩვენგან გარიგებული ალაბი მოშალოს: ანუ დიდმან, ანუ მცირემან, ან შენ და ან შენმა შვილმა და მომავალმა სახლისა შენისამან დააკლოს და მოშალოს, ჩემისამც ცოდვისა და ჩემის მამისა და დედისა და ჩემის სახლის მომავალთა და ნათესავთა ცოდვისა სანუქფოდ იგიმცა განიკითხებს მას დღესა დიდსა განკითხვისასა, ოდეს ენანი დუმნენ და საქმენი ყოველნი გაცხადებულად დაღადებდენ.

შ[ე]მლელი ამისი კოშკმცა არს ცათა შინა და ქვეყანასა ზედან; მასზედამცა აღესრულების წყევა იგი მეასდარეე ფსალმუნისა, იქმნენ ცოლნი მისნი ქურივ და შვილნი მისნი თბოლ; და ნურარათამცა სინანულითა ნუ იქმნების ჯანი სულისა მისისა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

ამ ალაპის წამოღებაზე ერთს ფირიამვილს დაუწერებია დეთ და გაასინჯვებდე და კიდეც ასმეოდე და აჭმევდე.

არის ამისი მოწამე და გამგებელი პირველად დამბადებელი და მოწყალე ღმერთი; კალთაგან: დავით-გარეჯის წინამძღვარი თეოფრე, ჯვარის წინამძღვარი ნიკოლოზ, გედეონიშვილი სარდალი გიორგი, სვეტიცხოველის დეკანოზი ზაქარია, კანდელაკი გრიგოლ, გარაყანიძე ლეარსაბ, დიდმელი მამასახლისი ნიკოლოზ, დიდმელი დეკანოზიშვილი თთარა. ზანდარაშვილი მღდელი დავით, მასურაშვილი მღდელი დავით, ფირიამვილი პაპუაკოპაძე ესტატე და სულერთობილნი მცხეთელნი და დიდმელნი და მგალობელი იორამ.

მე, დედოფლის კარის დეკანოზის პეტრეს შვილს, მიქელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

ქორონიკონსა ტპდ.

ქრისტესშვილო ყოველს წელიწადს ამას ნუ დაგვაკლებ, თვარემ ღმერთი ყოველს კეთილს შენ მოგაკლებს.

სხვა ჩვენგან და ჩვენის სახლისკაცისაგან არაფერისთანა არა გეთხოებოდეს რა.

თუ კაცმრავლად იყო, ჩემს სახლისკაცს ერთს ბიჭს ამსახურებდეთ.

ვინც სახით დიდმან ანუ მცირემან, პატრონმან თუ ანუ ჭელშეწიფეთ მოსაქმემან ქრისტიანემან, თუ სხვამან მაპმადის რჯულისამან დამბადებელის ღმრთის მადლსა ამ ჩვენგან გაბიგებულსა და რიგსა ნურავინ მოშლით და თქვენც ასე დაამტკიცეთ. ვინც დაამტკიცოთ ღმერთმან ყოველი თქუენი გაგებული დაამტკიცოს და აკურთხოს.

სხვა ჩვენგან სვეტიცხოველზედ მუშაობის თაობაზეა არ იქნებოდა; და სხვა რიგად საითხოვარი კი არა გეთხოებოდეს რა.

ამ ალაპს ცახუტას სახლში მოიტანდე და იქ დადგებოდეს; სამარხოსაც რასმე მოიტანდე.

ამის დამხდური და მოწამე მცხეთის კალატოზი გიორგი.

ბქვდა: მონა ღთისა ჭადაგი არქიმანდრიტი მაღალაძე ნიკოლოზ ქრს ტმთ (?)

163. [წიგნი დავით კათალიკოზისა წერეთელებისადმი ნიშნის გამორთმევის თაობაზე]

[1673—1696 წწ.]

ჭ. ჩუენ, კათალიკოზი დავით მოვადექით კარს წერეთლებს ქაიხოსროს, პა[ა]ტას, და ვალდებულს [და ნიშანი ვ]ითხოვეთ ძალ-მიცემით.

და წამო[დგნენ და დავი]ფიცავთ ხატზედაო, რომ არას კათალიკოზს ჩუენი სახლის ნიშანი არ აეღოსო.

და ჩუენ ხატზედ არ დავაფიცეთ, და არც ნიშანი ავართვით.

ამწე ვინცა ვინ ჩუენი შემდგომნი კათალიკოზი ბრძანდებოდეთ, გებრიანებოდეს, აჯა აქნევინეთ, რომ ამათს სახლს ნიშანი არ მართებოდეს; თვარემ ჩემის საქმით არ შემიწუენია, ღმერთმან იცის, ძალ-მიცემით ვსთხოვეთ, შაგრამ არ ...* გუმართებსო და არ[1] მოგუცეს ნიშანი.

ხელითა: კათალიკოზი

164. [შეწირულების წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა გიმვინტისადმი]

[1678—1696 წწ.]

სახელითა ღმრთისათა, ჩვენ[2], კათალიკოზს ბატონს დავთს გვიბოძა დედიანმან ლიონ და დედოფალმან ბატონმან თინათი[ნ]ს წყალუტია ჰეკია; გვიბოძა მისის ცოლ-შვილითა, რისაც მჭონებელი არის მისის ყოვლის ფერითა; და ჩვენ ბიჭვინტისა ღმრთისმშობლისათვის შეგვიწირავს სახსრად და სათხად სულთა ჩვენთა და დღეთა ჩვენთა წარსამართებელათ.

ვინც ეს გამოსწიროს, მასამც რისხავს ღმერთი.

165. [შეწირულების წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა გიმვინტისადმი]

[1678—1696 წწ.]

[1]. ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულთან ჩრდილოსა და აფხაზეთისა კათალიკოზმან ბატრონმან დავით შემოგწირეთ თქვენ საშინელსა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელსა

---

[1] +არა. [2] ჩვ.

* აქ ერთი სიტყვა არ ეკითხება.

ოცხანას გლეხი ცხუედიძე გიორგი და მისი ძმა მი-
მინა და სეხნია მათის ცოლშვილითა, მისის სამოსახლოთა
დღეს რისიც მჭონებელი იყოს, მისის სამართლიანის საქმითა, ასრე,
რომე ცხვედიძეს ჩვენი დაჭსნილი მერიქიფე სეხნია კა-
ლანდაძე შემოაკლდა და სისხლშიდ ბექან ბერიძეს
ჩვენ გამოვართვით და ჩვეს ბიჭვნტისა ღმრთისმშობელს შევსწირეთ.

აწე ვინცა და რამანცა ძენან კაცისამან ანუ გუბოელმან, ანუ დე-
დოფალმან ან დიდმან, ღმა] ან მცირემან ეს ჩვენგან შენაწირი
შლად და გამოკმად ჭელყოს, ისიმც შეიშლება რჯულს ქრისტია-
ნობისაგან, ხელა იჭსნების წირვითა და ლოცვითა; წყეულ, ქრულ
და შეჩუენებულიმც იქმნების მისი სელი და კორცი ცოლითა და
შჭლითა; რაც ამ დავთარშიდ წყევლა და შეჩუენება ეწეროს, მის
თავსა და მის ცოლსა და შჭლზედამც აღესრულების აწდა უკუნი-
სამდე, ამინ.

[2]. ჭ. ავრევე გაადრეთ და შემოგწირეთ თქვენ საშინელსა და
ცათა მობაძავსა ბიჭვინტისა ღვთისმშობელსა ჩვენ, კათალიკოზ-
მან ნემსაძემ დავით ხორგას ერთი კვამლი აზნაურის
შვილი გიგიბერია მორდებუ ორის მისის ხელებითა,
მეორე კვამლი დასტურაი თომხილი, ხესამე კვამლი
დასტურაი ბაბუა, მეოთხე კვამლი დასტურაი კოჩი-
ლი, მეხუთე კვამლი ხოჭალავა ბაბიკოჩა, მეექვსე კვამ-
ლი ხაზავა ხუხუტა, მეშვიდე კვამლი ხაზავა ზვამი-
ვალი, მერვე კვამლი ხოჭალავა ხვიჩა, მეცხრე კვამლი
ცხალონია ჯვიბილები მათის ცოლშვილითა, სახლკარითა,
ჰურ-ბელელ-მარნითა, ტყითა, წყლითა სანადირონითა, ეკლესიის კა-
რითა, სასაფლაოთა; დღეს რისაც მჭონებელნი იყონ მისის ყოველს-
ფერითა.

შეიწირე შენ საშინელო ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო და
ნაცვალ გვაგე მადლი შენი დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

166. [შეწირულების წიგნი კათალიკოზს დავით ნემსაძისა გიჟვინტისადმი]

[1673—1696 წწ.]

[1]. აგრევე [გსაადრეთ და შემოგწირეთ თქუენ, საშინელსა და
ცათა მობაძავსა ბიჭვნტისა ღმრთისმშობელსა ჩუენ კათალიკოზ-
მან ნემსაძემ დავით ტეკლათის გრიგოლია გა...
ლეი(?) და მისი შვილი ხოხონაი მისის ცოლშვილითა, სხვს-
შვილთა, სახლკარითა, ჰურ-მარნითა, მამულითა, ტყითა, ველთა,

საყანითა, გასავლითა და გამოსავლითა, საძებრითა და უძებრითა დღეს რისიც მჭონებელი იყოს მისის სამართლიანის საქმითა და მისის ეკლესიის სასაფლოთა. ასრე, რომე ფიცან მხვდა ბაქვნტისა ღმრთისმშობლის ტყვეები დაყიდა ოთხი და იმის გარდასახადმიდე გამოვართუა და სხუა ნიშნად[1] გაგუთა[ვა].

აწე ვინცა და რომელმანცა ძემან კაცისამან ან დადიანმან, ანუ თავადმან, ანუ დიდმან ანუ მცირემან ამისდა შლად და ქცევად და გამოხმად ჭელყოს, მასამც რისხაჳს თავად დამბადებელი ღმერთი, მამა, ძე და წმიდა სული; წყეულ, კრულ შეჩუენებულიმც არს მისი სული და ხორცი აქა და მას სატკუნოსა, ნუმცა იქნების ჴსნა და გამოჴსნა მისი მწდა უკუნისამდე ამინ.

[2]. აგრეუე გკადრეთ და შეგითუწირეთ თქუენ საშიხელსა ბიქუნტისა ღუთისმშობელსა ჩუენ კათალიკოზმან ნეუსაძემ დავით ეჯიბითს ხარაბედია ქრისტეშია და მისი ძმისწული ხოსია მათის ცოლშეილითა, სახლკარით, ჭურმარნითა, ნაშულითა, ტყითა, ველითა, გასავლითა და გამოსავლითა, საძებრითა და უძებრითა და მისის ეკლესიის ყარითა. ასე, რომ პეპუნა ჩიჩუამ ჩუენი წულისკერი მოგუპარა, გამოვაჩინეთ და გარდასახადმიდე გამოვართუთ ბატონის დადიან გურიელის ნება ცართულობითა.

აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან ანუ დიდმან, ანუ მცირემან, ანუ დადიან-გურიელმან ამისდა შლად და ქცევად ჭელყოს, ნასამც რისხაჳს თავად დამბადებელი ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქუეყანისანი, კორცელნი და უკორცონი.

167. [დავთარი აფხაზეთის საკათალიკოსო სამწყსოს მეკობრთა აღწერისა]

[1673—1698 წწ(?)]

[ქ. არის გელ]ათს თავს სადედოფლო საყდარი წმიდის გიორგის მეტოქად [მისით შემ]ოვალითა რვა კვამლი კაცი, [ს ო]რმონს ორი, რიონს ორი, ჰოლევს...* ერთი, ნაბოსლევს რვა, ბუეთს ექვსი. საწირეთს მეფის ჭელი შევა.

[არის] ბარს სასახლე გამართული მისის ეკლესი[ი]თა ოცდარვა კუამლი კაცი ბაკასეული სასახლე.

---

[1] ნიშნად.

* აკლია ორი სიტყვა.

არის ჩხარის თორმეტი კუამლი [კაცი და სასქახლე, ერთი პარტახტი.

არის ოფჩიას ცხრა კუამლი კაცი ბურჯანაძე; საეფუო მისი არის და სხვა პატრონის კათალიკოზის არის.

არის ნავენახევს სასახლე და თექვსმეტი კუამლი კაცი აზნაურისშვილიანათ, თთხი პარტახტი.

არის ქუთათის სოფია წმიდა სასახლე აზნაურისშვილიანათ ექვსი კუამლი კაცი პარტახტიანათ.

არის ჯიმშტაროს სასახლე და თერთმეტი კუამლი კაცი აზნაურისშვილიანათ.

ბაკისტბანს არის ექვსი კუამლი კაცი აზნაურისშვილის ყმიანი, მეექვსე პარტახტი.

არის მესხეთს ექვსი კუამლი კაცი ხელმწეულათ და ერთი პარტახტი.

არის ქვენო მესხეთს ხუთი კუამლი კაცი და თთხი პარტახტი, მეფის ხელი შეუა.

არის ფარცანაყანევს თხეთმეტი* კუამლი კაცი, ორი კიდევე სხუა**, ორი პარტახტი.

არის მანთხოჯს სასახლე კარის ეკლესი[ი]ა ორმოცდათი კუამლი კაცი ორის აზნაურისშვილიანათ.

არის ხონს თერთმეტი კუამლი კაცი, ორი პარტახტი.

არის ჯიქთუბანს და ჭანგას ათი კუამლი კაცი პარტახტიანათ და სასახლე; ექვსი კუამლი კაცი ნიქარაძეს აქვს.

არის ჭოცნაც სალობი და ორი პარტახტი.

არის ნეშაძისეული ხოშტიბელა სასახლე თორმეტი კუამლის კაცით.

ხუთი კუამლი[1] კაცი ოხთმირას, თორმეტი კუამლი კაცი და ორი პარტახტი საჩხეურს, ორი კუამლი კაცი რამაზახეული მანდიკორს.

არის ჩუნეშს ათი პარტახტი.

არის ჯუმალი: ორას ოთხმოცდაშვიდი.

---

[1] კაუმალი.

* კერ დაეწერა: „თერამეტი", რაც ჩაზვადასმულია და იმავე ხელით ჩაწერილია: „თხუთმეტი".

** „ორი კიდევე სხუა" ჩაწერილია სტრიქონს შუა დედნის ხელით.

168. [წყალობის წიგნი კათალიკოზს დავით ნემსაძისა იოანე ქავთარიასადმი]

[1678—1696 წწ.]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხევით კურთხეულმან, ჩრდილოსა და იფხაზეთისა კათალიკოზმან, ნევსაძემან პატრონმან დავით ესე სამკვიდრო საბოლოოდ გასათავებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, კანდელაკს ქავთარიას იოვანეს და შენსა შვილსა ივანესა და სხვათა შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა ყოველთავე.

ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე: მოგვიდექით კარსა და გვეჯვნით და ვისმინეთ აჯა და მოხსენება შენი. დავითია ბიჭი გუთხოვეთ დისკუდია და ქრთამიცა მოგვართვით, როგორც ჩვენი გული შეგვიჯერდებოდა და, ჩვენი ერთგულება კარგი მოსამსახურე იყავი; და გიბოძეთ ის ბიჭი დავითია დისკუდია.

ოწე გვიბოძებია და გიბედნიეროს ღმერთმან ხატის სამსახურისა და ჩუენსა ერთგულობაშიდან მკვიდრად და მოუწლელად ჩვენგან და ყოველის ჩვენის შემდგომის კათალიკოზისაგან.

არიან ამისანი მოწამენი და შუამავალნი: ხახუტა ჯორჯიკია, გიორგი სვანიძე, სეცია გვენეტაძე, მოხელენი სენაკისა: ეუქუა ადამია, თოლიბედაი სოსია, გრიგოლი და სხვანი ჩვენი კარის ყმანი, აზნაურის შვილები.

მე, მდივანს ასათიანს იესეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ბეჭდავს: კათალიკოზი დავით.

169. [წყალობის წიგნი კათალიკოზს დავით ნემსაძისა ივანე ქავთარიასადმი]

[1678—1696 წწ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს მიერ კურთხევით კურთხეულმან, ჩრდილოსა და იფხაზეთისა კათალიკოზმან ნევსაძემ, პატრონმან დავით, ესე აუარებელ მტკიცე, შეუცვალებელი, არას დროს და პატრონობასა მოგან მოსაშლელი, სიტყვით სრულქმნილი და საქმით დღეთა ჩვენთა საბოლოოდ გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, კანდელაკს ივა-

ნეს ქავთარიას და შენსა შვილსა იორდანეს და ბა-
ღდასა და ნუშს და მათ შვილსა იოვანეს და სხვათა შვილ-
თა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთავე, ასრე და ძმა
პირსა ზედან, რომე:

მოგვადექით კარსა და გვეჯენით; და ვისმინეთ აჯა და მოხსე-
ნება შენი და გემაძალი წუწუბავას და მისს ძმის თუთა-
რიასეული პარტახტი გუთხოვეთ უშაბაკეთს და ფეშქაშიცა
მოგვართვით, როგორათაც ჩვენი გული შეგვიჯერდებოდა; და გი-
ბოძეთ იმ სამის ძმანების ქამოგელაის და გემაძალის და
თუთარიასეული პარტახი შინ და გარ მისის სახლ-კარითა,
ჭურ-მარნითა...

არის ამისი მოწამე და შუანავალნი მოხელე იქიური ქოქუა
ადამა, ქოქუ ღვარდია, სოსია გრიგოლაია, გი-
ორგი მღუდელი ელიავა, ოლიბედაი ქავთარია და
სხვანი ჩვენი კარის მდეგნი აზნაურისშვილნი, მსახურნი და გლეხნი.

მე, ზდივანს იესეს ასათიან დამიწერია და მოწამეცა ვარ
ამისი.

ხელრთვა: კათალიკოზი დავით.

170. [წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა სამთავისის ძველ მეწირულებათა შესახებ]

[1678—1696 წწ.]

წყალობითა ღმრთისათა, კათალიკოზი ქართლისა
ამილახურის ძე ნიკოლაოზ, დავსდებთ საუკუნოდ მოხ-
სენებასა ნეტართა და ღმრთის მსახურთა მეფეთასა, რომელთაცა
იმზარეს და იწყეს შეწირვად დიდისა ეკლესიისა სამთავისის
ხატის ღვთაებისათვის და მაზედა მჯდომარისა ზოსიმე სამ-
თავნელისა:

ნეტარმან მეფემან გიორგი, მამამან ალექსანდრე მეფი-
სამან, უსიტყვო სოფელი, მამული დიდი ნაქონი დიმიტრი
ბაგრატოვანისა, რომლისა სახელი იყვან კურთხეულ.

ხოლო შეუდგა ალექსანდრე კეთილსა კვალსა მამისა თვისი-
სასა გიორგი მეფისასა, მეფემან ალექსანდრემ და შე-
ქმნა ჯვარი დროშად წინამძღვარი ცხოვრებისა და წარმმართებელი
მეფობისა თვისისა პატივად და წინასაძღოლად დიდისა მღუდელ-
მთავრისა დროშად სამთავისის ეპისკოპოსისა:

ამანვე მიუძღუანა კანდელაკი იოელ აზნაური და სა-
სო თვისი სოფელი დიდი ნადარბაზევი, და ყოველივე
ათავისუფლნა მაშინა მკვიდრნი ხარკისა და ყოველისა სათხოვრისა-
გან.

ხოლო ამანვე მიუძღუნა ზუთაძი კირმანეული წელიწდის დას-
რულებასა შინა ზოსიმე მღუდელმთავარსა სალოცველად მეფობი-
სა თვისსა და სათხად სულთა.

ხოლო მსმაოებელი წარმოემართის რა ჭართლად ანუ აღმოსავ-
ლით, გინა დასავლით, ფერხშიშველი ჩავლის ალმოველის თაყვანის-
მცემელი ეკლესიაჸა, ხატისა ღმრთაებისა, აქენდა სასოება, პატი-
ვისცემა დიდისა მღუდელმთავრისა სამთავნელის ზოსი-
მესი; მყვარობდა კეთილსა ქცეულებასა და პატივისცემასა ეკლე-
სიათსა.

მეფე გიორგი, რომელმანც მიარჩია ძღუნად[1] წმიდასა
მამასა შიოს სჯოსა თვისსა დიდითა გუჯრითა სახსოვრ სოფელ ოკა-
მი, მეშველაანი დიდნი გლეხნი დიდის მჭონებელნი მამული-
სანი, მოხელენი და მოლვაწენი და შემწენი დიდისა მონასტრისა
მღვიმისანი.

გეკედრებით წმინდანო მღუდელმთავარნო და წინამძღვარნო,
მეფეთა ამათ ქურთხევით მოიხსენებდეთ, და გლეხთაცა ამათ პატი-
ვით შეიტკბობდეთ ერთგულობისათვის და მოხელეობისათა.

წარეწერე ჴელითა ჩემითა კათოლიკოზი ნიკოლაოს.

[მინაწერები]

ჰეშმარიტის პირიდამ თვით საკუთარის ნიკოლაოს კათო ლი-
კოზის ამიღასტორის ძის ჴელით დაწერილის გუჯრის პი-
რიდამ გადმოვსწერე, რომელიცა სწერია წმიდის შიოს მღვიმის მო-
ნასტრის ვერლანსა შინა, ოცდაცხრას ივნისს, პეტრე პავლეს სერა-
ფის ზურგზედ; არცარა მომიმატებია და არცარა მომიკლია, უფალ-
მან უწყის. წმიდის შიოსმღვიმის მონასტრის არხიმანდრიტი
და წინამძღუარი ნიკიფორე.

ამისი ასლი ჰეშმარიტი პირი ვნახე თვით კათალიკოზის ნიკო-
ლაოზისაგან დაწერილი, შევამოწმე და უმეტ-ნაკლოთ არის ალწე-
რილი, ჰეშმარიტი არის. იაროთის არხიმანდრიტი გაშ-
ლიელ.

---

[1] ძღუანდ.

ჰე შმარიტია ეს ზემო აღმოწერილი, თვით ჩემის თვალით ვნახე კათალიკოზის ქელით დაწერილი, უმეტ-ნაკლო არის. ამ მონასტრის ბერი, მღუდელ-მონაზონი გრიგოლ.

ქ. მე, იოელ მღუდელ-მონაზონი ვაწერ როგორც ზემოთ არქიმანდრიტი გაბალიელ და მამა გრიგოლ, აგრეთვე მე, იოელ.

ქ მე, თვით თვალით ჩემით ვიხილე ჰე შმარიტად კათოლიკოზის ხელით ნაწერი, უმეტ-ნაკლებო არის. ამა მონასტრის ბერი, მღუდელ-მონაზონი ათანასი ამილახორის ძე.

171. [წყალობის წიგნი კათალიკოზს იოანე დიასამიძისა ნიკოლოზ თუხარელისადმი]

[1698 წ]

ქ. ღმრთისა და უბიწოდ მშობელისა მისისა, ძლიერებითა ცხოველს მყოფელისა პატიოსნისა ჯუარისათა; მეოხებითა წმიდათა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა;

შეწევნითა წმიდისა წინასწარმეტყველისა წინამორბედისა და ნათლისმცემლისა იოანესითა და იოანე ქალწულ მახარებელისათა; წმიდისა დიდებულისა წინასწარმეტყველთათა; წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრე, პავლე და სხვათა სამეოცდათოთა მოციქულთათა; წმიდათა დიდებულთა მღუდელთ-მოძღვართა ბასილი, გრიგოლი, იოანე, ოქროპირი და სხვათა ყოველთა მღუდელთ-მოძღვართათა; წმიდათა დიდებულთა მთავარმოწამეთა გიორგი, დიმიტრი, თევდორე, ევსტათი და ყოველთა მთავარმოწამეთა წმიდათა; და უდაბნოს განმანათლებელთა საბა, ათონი, ევთვიმისითა და ყოველთა მეუდაბნოეთა; წმიდათა ქალწულ მოწამეთა ირინე, მარინე და ნინოჲსითა; წმიდისა და ყოველად დიდებულისა ღმრთივ-აღმართებულისა სვეტისა ცხოველისა კუართისა საუფლოჲსა და მირონის ღმერთ-მყოფელისა; მეოხებითა ყოველთა წმიდათა, რომელნი სათნო ეყუნეს უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა.

ამა ყოველთა წმიდათა შეწევნითა და მეოხებითა ესე უკუნისამდე გასათავებელი სამკჳდრო და საბოლოო წყალობისა წიგნი განგიახლეთ და გიბოძეთ ჩუენ, ღმრთისა მიერ ყოველისა საჭართველოჲსა მპყრობელმან დიასამიძემ კათალიკოზმა პატრონმა იოანემ თქუენ, სვეტის ცხოველისა და ჩუენსა ერთგულს ყმას დარბაისელ შვილს თუხარელს წინამძღვარს

ნიკოლოზს, ძმასა შენსა გიორგის და გიორგის*, მეფეს ქიზიყისას, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათჳს, ასე
ვსწერ:

ჭელიწიფემ მეფემ ერეკლემ თქუენი თავი რომ სვეტსცხოველს შემოსწირა, ისევ მეფის ბძანებით არაშენდა, დისვეა საამოურაოდ გიბოძეთ, ცოტას ხანს ისევ ჭელი აგაღებინეთ; ვითაც პირველ ჩუენგან ნაბოძები წიგნი არ მოიშლებოდა, ისე წყალობა გიყოფით და სიგელითა ამით დაგიმტკიცეთ. არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არა ძეთა მეპატრონეთაგან. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ყოველის კაცის უცილებლად.

ვინცა და რომელმაც ადამის ჰონათესაეემ, დიდმა გინა მცირემ, კათალიკოზმა და ანუ სხვამან კაცმან, ეს წყალობა და სიგელი მოგიშალოს, მასმცა რისხავს თავად არსება დალესაბამო ღმერთი მამა, ძე და სული წმიდა და ღმრთეე-აღმართებელი სვეტიცხოველი; შეცა-ედების კეთრი გეზისი, შიშთვილი იუდასი, მეხტეზილობა დათასკოროსი, ცოცხლივ დანთქმა დათან და აბირონისი და ნურათამცა სინანულითა ნუ იქმნების ჯსნა სულისა მისისა; და ჩუენ მიერ წყეულმც იქმნების უკუნისამდე.

ბოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აყუროსთხოს.

არიან მოწამენი: მაღალაძე ქალაქი ნიკოლოზ, სახლთუხუცესი რევაზ გარაყანიძე, ბატკაულთ-ხუცესი ლუარსაბ, სარდალი გედევანიშვილი გიორგი, მიწოზლიძე პაატა, დეკანოზი ზაქარია, კანდელაკი გრიგოლ, ქარცივაძე ზურაბ, დეკანოზიშვილი არდაშა, გიჯიყრელი ოთარ და სულ ერთობით მცხეთელნი.

დაიწერა ბძანება ესე ქორონიკონსსა ტპვ, ჭელითა მდივანბეგისა მაღალაძის ადამისითა.

ორი ბეჭედი: 1. კათალიკოზი
2. ქ. რომელი განჭსნათ ქუეყანასა ზედა,
ჭსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

წარწერა კიდეზე

ქ. ჩუენ, პატრონი მეფე ერეკლე და ძე ჩუენი იმამყული და კოსტანტინე სიგელსა ამას ვამტკიცებთ უცვალებელად.

ბეჭედი: მეფე ნაზარალიხან

---

* „გიორგის“ ჩაწერილია სტრიქონს ზემოთ.

172. [წყალობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა გაბრიელ მანგლელისადმი]

[1699 წ. 26 მაისი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოველისა საქართველოსა მაცხოვრებელმან ქართლისა კათალიკოზმან დიასამიძემ პატრონმან იოვანე ესე მტკიცე წიგნი და სიგელი გავდრეთ და მოგვკვნეთ თქვენ პატიოსანსა სამეუფოსა ცაყდარსა ძანგლისასა ღმრთისმშობელსა და თქვენსა საჭვთმპყრობელსა მანგლელ ეფისკოპოზს ჯავახიშვილს პატრონს გაბრიელს.

მოგეცით სამწყსოდ, რაც პატრონის აბაშისა და დავითის ქერძი მამული არის აზნაურშვილი და გლეხნი მთასა ანუ ბარსა უკლებად, კიდევე მას ზედა მოგემატეთ ალგეთს გალმართი, გაგისამძღვრეთ ვაკე, ლორისთაკი, გუდარეჯი, ცოვრეთი, გარისი, ვარჩოვნა, კრეფა, ლიბანი, უგუდეთი, გოგასგვერდი და ახალდაბა და მას ზედათი მცირესა და ალგეთს შუა მიტანებით, მანგლის[ს] გარშემო ორი ოძისი და კველთა.

კიდევე თქვენ და დმანელს სამწყსოზედ საორჩელი შეგეგონდათ და პატონიშვილს კათალიკოზს ვაესამზღვრა და გაეროგებინა; და ჩვენც იმაევე წესით დავამტკიცეთ, რომელიც პატონიშვილს კათალიკოზს გაეროგებინა.

ეს ასრე გაგითავდეს და არა მოგეშალოს არა კელმწიფეთა და დედოფალთაგან და არა შემდგომად ჩვენს კათალიკოზთა და ეფისკოპოზ[თ]აგან. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და კათოლიკე მცველთის საყდრისა სამსახურსა შინა.

დაიწერა წიგნი ესე თვესა მაისსა ოცდაექვსსა. ქორონიკონს **ტპზ** ქელითა მგალობლის იორამისათა.

ბეჭედი: კათალიკოზი იოანე

173. [წყალობის წიგნი სვიმონ გენათელისა იოვანე კლდიაშვილისადმი]

[XVII ს.]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან გენათელმა მღრდელ-მთავარ-ეფისკობოზმა პატონის შვილმა პატონმა სვიმონ[1] შენ, იოვანეს კლდიაშვილს და შენ-

[1] +გენათელმა.

სა შეილსა იასი და გიორგის თქუენთა შეილთა და მოძმეთა ასრე და ამა პირსა ზედან, რომ:

სვიმანეთის დეკანოზი მოკვდა და ასეთი ხუცესი არ იყო მანდ რომ საყდარი მიგვებარებინა შემოგიკვეთეთ: დეკანოზობა იცდეს; შენ გვიშველე. ასრე გვითხარით: რომ მე შენი სამსახური მირჩევნიან, თორემ თუ თქუენ არ მიმსახურებთ, მეფეს ვემსახურებით. ეგ ჩვენ არ ვქენით, ქრთამიც გამოგვიგზავნიეთ, როგორც გული შეგვეყურდებოდა. ნუ გეცოდინებათ სვიმანეთის დეკანოზობა მყვიდრათ და შოეცილებლათ, საბოლოთ გასათავებლათ; აროდეს არ ჰოგეშალოს, არცა ჩემგან, არცა ჩვენთა შემდგომთა ეფისკოპოზთაგან.

თუ ეფისკოპოზი დაჯდეს ასეთი, რომ ეს წიგნი არ იწიგნოს, მეფესა და დედოფალსა მიართვი და ჩემს ნაბოძებს წიგნს ის არ გაგიცუდებს.

ვინცა და რამინცა ძემან კაცისამან ეს ჩემგან ნაბოძები წიგნი შეგიშალოს, რისხვაც თავათ ღმერთი და ყოველი მისი წმიდანი ზეცისანი და მუეყანისანი, ხოროციელი და ეზოროცული, რანიცა დიდსა წმიდასა სვიმეონსა შიგან სწერიან და ანუ მოიხსენებიან, მათითა ყოველითა მადლითა და მ[ე]ოხებითა კრული და წყეულიმცა არის სული და ხორცი მისი: ნურცა წირვითა და ნურცა ლოცვითა და ნურცა გლახაკთ[2] მიცემითა ნუ იხსნების მისი სული და ხორცი.

არის ამისი მოწამე და მაშუალი სვიმეონ მგალობელი, ბახუტა შათირი, სვიმანური ხელოსნები.

დაიწერა[3] ესე წიგნი თვს იანვარსა ქორონიკონსა ოზდარვასა და ოთხსა. მე დამიწერია წინამძღვარს და მოწამეც ვარ ამისი.

ხელითა: სვიმეონ

174. [ᲔᲠᲗᲒᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲜᲘᲙᲝᲚᲝᲖ ᲐᲚᲐᲕᲔᲠᲓᲔᲚᲘᲡᲐ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲖ ᲘᲝᲐᲜᲔ ᲓᲘᲐᲡᲐᲛᲘᲫᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1688—1700 წწ.]

...[შეწევნითა] წმიდისა წინა[სწარ]მეტყუელისა, წინამორბედისა, ნათლის მც[ემლისა] იოანესითა, იო[ა]ნ[ე] ძალწუულ მახარებელისა-[თა, წმიდისა წინასწარ]მეტყუელიათა, წმიდათა თავთა მოციქ[უ]ლთა პეტრესა [და პავლ]ესითა და ყოველთა მოციქულთათა და წმიდა-[თა] მღდეელთ-მოძღუართა და მამათ-მთავართა; მი[ნ]დობით და შუა-

[1] + ცხსნების. [2] გლახაკის. [3] დაიწერეს.

მდგომელობითა სვეტისა ცხოვლისა და კვართისა საუფლოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათ[ა]: შეამდგომელობითა ქართველთა განმანათლებელისა მეათცამეტისა მოციქულისა დედისა ჩვენისა ნინოსითა, —

ამა წმიდათ შეამდგომელობითა ესე პ[ირი] ღ[ა] ფიცი მოგართვით ჩვენ თქვენდა კერთ[ხვევა]დ მოსრულმა აბა ალავერდელმა ჩოლაყაშვილმა ნიკოლოზ თქვენ, კათოლი[კე] სამოციქულო საყდარსა და სვეტსა ცხოველსა და კვართსა საუფლოსა და მის საჭეთმპყრობელს კათალიკოზს დიასამიძეს იოანეს.

ასე, რომე: ვიყუნეთ თქვენი და თქვენის საყდრის მორჩილნი და ნების მყოფელნი. რჯულიერის წესითა რომელიც თქვენ შეკრათ და შეაჩვენოთ, ჩვენც შევკრათ; და რომელიც თქვენ გარჯ[სნა]თ, ჩვენგანც აჯსნილი იყოს. და არცარა თქუენ[ი წინა]ლმდეგობა ვქნათ.

ეს პირი და ფიცი ასე გა[გვითავებია].

ხელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ.

175. [პიროგბის წიგნი კათალიკოზს იოანე დიასამიძისა მაღალაძეებისადმი]

[XVII ს. ბოლო]

ქ. მინდობითა და შეამდგომელობითა სვეტისა ცხოვლისა კვართისა საუფლოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა, ამათითა მინდობითა და შეამდგომელობითა ესე უტყუარი ფიცი და პირი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენ პატრონმან დიასამიძემ ბატონმან კათოლიკოზმან იოანემ თქვენ, ჩვენსა ერდგულსა და მრავალ რიგათ თავდადებით ნამსახურთა ყმათ: მაღალაძეს წინამძღვარს ნიკოლაოზს, სალთხუცეს[ს] რ[ე]ვაზსა, ადამსა და პაპუასა და ზურაბსა,

ასრე, რომე: რადგან ჩვენი და ჩვენი მამათა-ბიძათ დიდ ნამსახურნი ქაცნი იყავით, ჩვენც ღმრთით მოგეწყალეთ და ციციშვილის ჩალთხუცის ბატონის ქაიხოსროს შეამდგომლობით ეს წყალობა გიყავით:

ჩვენგან არ[ა]დეს არ მოგეშალოს თქვენი მამული, დეს რისაც მჭონებელნი [იყოს]. მიწა-წყლითა, ვენახნი, მთა და ბარნი, ციხე-დიდი და არმაზი მისი შესავლითა, სატისოფელი; და ქალაქის მოურაობა გარიგებულობა როგორც გქონებოდესთ, იმავე წესითა მისის შესავლითა არ მოგეშალოს; ციხეგბდავი თავის

მამულითა, ზღვრი როგორც გქონებიათ საბოურაოდ, რაც გლეხნი გყვანან, იმითა ქართლით კახეთამდის ს[ა]ლთხუცობაუ[ფ]ლებულ თავი არც დაგაკლდეს პურისა და ღვინისა, არც ცხვრისა ძღვ[ე]ბისა, არც მალისა და ბალისა; არც რაც საბცხეთიდამ შემოსავალი გქონდეს, ოცისთავი არასფრისაგან არა დაგაკლდესთ რა.

და არც თქვენს მტერს და გიწმას კაცს თქვენი ბეზღობა და ურიგო გაუგონოთ, არც შეგიბეზღოთ; საბცხეთში რომელიც მამულისა და საბელის სარიგები საქმე იყოს, თქვენად უკითხავად არ გაეარიგოთ რა და უკითხავი არა ვქნათ რა.

თქვენ ერდგულნი ყმანი იყავით ჩვენნი და ჩვენ მწყალობელი ბატონი ვიქნებით თქვენი და კარგი და კარგის მდომნი.

ამისად გასათავებათ მოგიცემია ლმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი, არცავის გასალახავად და გასაცრცველადა [და] წასახდენად დაგანებო.

ხელრთვა. 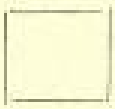

176. [წიგნი კვათახევის წინამძღვრობის გოძეგის შესახებ]

[XVII—XVIII სს. მიჯნა]

ქ. ჯვარის მტირთველო, ჩუენ მაგიარად დარბაზს ბატონს წალკელს ასე [მო]ახსენეთ:

მერმე, რადგან დადიანი ლევან და დედოფალი შუა ჩამოგსლოდათ წინამძღოლობისთვის, როდესაც სოფელმა თავისი ბეგარა მოიკითხოს და ქრისტე[ო]რე სა[ი]ნასშვილ მოკუნძდეს, ქვათახევის წინამძღრობა კიდეც გიბოძოთ და არც სხვა ვისმე მიგვცეთ, ეს ასე გაგვითათოთ.

ხელრთვა: გრიგოლ

177. [წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამიძისა ძალაქის მელიქ გიორგისადმი]

[1700 წ. 26 ივნისი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩვენ, ბატონმა კათალიკოზმა დიასამიძემა პატრონმა იოანემ ესე უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ქალაქის მელიქს გიორგის და ძმისა

შენსა ბეჭედს, შვილთა და მომავალთა სახლისაა თქვენისთვის ასრე და ამა პირსა ზედა:

თქვენს სასახლის კარს წინ ერთის ოთახის ალაგი დაგვუნდეთ ნით და გიბოძეთ ხუთი ალდი სიგრძე და ორდაღნახევარი განი ყოველის კაცის უცილებელი და მოუდეველი.

[გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტისცხოველისა და ჯვმწიფის ერთგულობაშიგე. ესე ასე გაგითავდეს და არა მოგეშალოს, არა ჩვენგან და არა შემდგომთა კათალიკოზთაგან.

არის ამისი დამხდურნი და გამრიგენი: სალთხუცესი ამილბარ და სარდალი გიორგი და ზუცო ძაღლასშვილი და მიწობალიძე გ[ა]ბრიელ და [ა]ზანთ ასლამაზი და ოქუას შვილი ბეჭუა.

დაიწერა ესე წიგნი სალთხუცეს ამილბარის ქელითა თიბათვეს ოცდაექუსა, ქორონიკონს ტჰწ.

ზემეღი: კათალიკოზი
ძახწერი: ეს სიგელი მეფ[ე]ივზაშვილ ოპანესამ დავსხენ ჳ.

178. [წყალობის წიგნი იოსებ შრგანელისა რევაზ ჟოჟოლაძისადმი]

[1700 წ. 27 აგვისტო]

[ქ. საბელითა] არ[ს]ება დაუსაბა[მო]სა, დაუსრულებელისა, მოუგო[ნებელისა]...* განუზომელისა, გარეშემოუწერელისა ღმრთისა მამისა, ძისა და სულიწმიდისათა]; თავდებობითა და შუამდგომლობითა ყოველად წმინდისა უხრწ[ნე]ლისა, უმეტესა[დ ქე]ნოსნეულისა დედოფლისა ჩვენისა, ღმრთის[მშობელისა და მარა]დის ქალწულისა მარიამისათა; თავდებობითა და შუამდ[გ]ომელობითა[1] ცხოველსმყოფელისა პატი[ო]სნისა[2] ჯვარისათა, რომელსა ზედა გა-ნიბყრნ[ა] უხრწნელნი ჭელნი თჳსნი [ქრ]ისტემან ღმერთმან ჩვენმან ჯსნისათჳს ჩვენისა; წმინდათა ზეცისა ძალთა ანგელო[ზთა] და მთავარანგელოზთა მიგელ და გაბრიელისათა[3]; წმინდათა წინასწარმეტყველთა — მოსე, აარონ, ელისე, იერემია და სხვათა ყოველთა წინასწარმეტყუ[ე]ლთა; წმინდათა ოთხთა თავთა მახარებელთა — მათე, მარკოზ, ლუკა და იოანესითა; წმინდათა მდედელთ-მოძღვართა ბასილი გრიგოლი, ათანასე და კვირილესითა; წმინდათა ქალ-

[1] +და. [2] +პატიოსნისათა. [3] რიფველისათა.

* აქლია ვრთი-ორი სიტყვა.

წულთა მოწამეთა — ირინე, მარინე, ბარბარე, თეკლე, ეკატერინწ-
სითა და რ[ა]ოდენიცა წმინდანი და მოწამენი სათნო [ე]ყუნენ ქრისტესა
ლისა ჩვენისა იესოს ქრისტესისა;

ესე უკუნისამდე ვამთა და ხანთა გასათავ[ებე]ლი, მიზეზშე-
მოუღებელი, სამკუდრო და საბოლო, მტკიცე და უცვალებელი
წყალობისა წიგნი დავსწერეთ და გიბოძეთ ჩვენ
ერბნელ ეფისკოპოზმან გიორგისშვილმან პატ-
რონმან იოსებ შენ ქოქოლაძეს პაპუნას შვილს რე-
ვაზისა, შვილსა შენსა და მომავალსა სახლისა შენისასა.

ასე, რომე: თათბითაც პატრონისშვილის ლევანი-
საგანც შემოწირული იყავ და იმისი წიგნიცა [გ]ქონდა და ჩვენც
წყალობა გიყ[ა]ვით და გა[თარხნ]ეთ და გათავისუფლეთ, ვითაც
ობოლი და ოჯერი იყავ საყდრის წმინდის სტეფანისათვინ და და-
გაყ[ე]ნეთ, დაყ[ად]ევეთ წმინდის სტეფანისათვის წელწადში ნა-
ხევ[არ]ლიტრა სანთელი, ნახევარქსანი საკმელი, ყველიერში წმი-
დის სტეფანის დეკანო[ზ]ს ამაებს მოაბარებდეთ.

არა ჩვენი გამოსაღები არ გეთხოვებოდეს რა: არც პური, არც
ღვინო, არც ჯუნა, არც თესვა, არა [ლეწვ]ა(?), არა საბალახე, არა
კოდის პური, არას ჩვენს მოჯელეს შენთან ჯელი არა ჰქონდეს უ...*
შსი. ერთი დღე მკა, ერთი ბარვაში წამოხვიდოდეს; სხვა შენთან
ჯელი არავის რა ჰქონდეს.

არის ამის მოწამე თავათ ღმერთი და ქალთაგან მოწამე: დეკა-
ნოზი გიორგი ხუციანიძე, მღედელი იაკობ ქაქას-
შვილი, ზაქუტა ინდუასშვილი, ბერიკა კოკოზას-
შვილი, პაპუნა პაპუნასშვილი, ზუბიტა, კოდევ ქა-
ქასშვილი, გიორგი, სულა ერთობილნი საყდრის ყმანი უერ-
ბ[ნ]ისელნი, რუ[ი]სელნი მახახრასშვილი ბასილა, ხა-
რიშვილი თევდორა, მუჯირი შოშია.

ახლა ვინცა და რაჟამსცა ამ საყდრის მეპატრონემ ეფისკოპოზ-
მან ეს ჩვენგან მოცემული წიგნი და სი[გელ]ი შეგვიშალოს, თავადამც
რისხვის ღმერთი, მამა, ძე და სული წმინდა, ზეცისანი და ქვეყნისა,
ჯორციელი და უჯორცონი; შე-მცა-ე[დე]ბის კეთრი გეზისა, შიშ-
ველი იუდასი, ძრწოლა ქ[ა]ენისა, მეხთა ტეხილობა დიოსკორესი[1],
ცოცხლივ დათხმა დათან და აბირონისი და ნერამც სინანულით

---

[1] დიოსკორესი.

* იკლია სამი-ოთხი ასო.

ნუ იქნების ჭნა სულისა მისისა, [ჩ]ვენთა ცოდვათათვის განეგების ვის დღესა მას განკითხვისასა.

ბოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

მე, ბადდადელიძეს გიორგის მღუდელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ქორონიკონსა ტჰწ, [თ]ვესა აგ[ვისტ]ოსა ოცდაშვიდსა.

ხელითა: ურბნელი იოსებ

179. [წყალობის წიგნი კათალიკოზს იოანე დიასამიძისა ხუცია მაღალაძისადმი]

[1700 წ.]

ქ. საბელითა სახიერის არსება დაუსაბამოსა, დაუსრულებელისა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა; მეოხებითა ყოვლად წმიდისა, უხრწნელისა, უფროსად კურთხეულისა, დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა, მარადის ქალწულისა მარიამისითა; ძალითა ცხოველს-მყოფელისა პატიოსნისა ჯვარისათა, სვეტისა ცხოველისა, კუართისა საუფლოსა და მირონისა ღმერთ-მყოფელისათა;

ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან, ყოველისა საქართველოს მაკურთხებელმან, ძემან დიასამიძისამან, კათალიკოზმან პატრონმან იოვანემ, ეს უკუნისამდე ხანთა და ჟამთა გასათავებელი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენსა და საყდრისა ჩვენისა ერ[თ]გულად ნამსახურსა ყმასა მადალაძეს ხუციას, ძმასა შენსა ფიროანს, სალამს და ზაზას.

ასრე, რომე საბელოს წყალობას გეიაჭვნით, ვისმინეთ აჭა და მოხსენება თქვენი და ჩვენცა მოკითხული ექმნით და პატრონისშვილის კათალიკოზისაგან წიგნი გქონდათ და მამას თქვენის ბეგანისათვის აშენდის მოურაობა მიეცა. ახლა იმისი მოურაობა შენს განაყოფს იასეს ქონდა; იმისთვის თავის წილში ნარგები ვეძისკევის მოურაობა მიგვიცქმია და თქვენთვის ისრეე თქვენი სამკვიდრო აშენდის მოურაობა გეიბოძებია.

ესე ასრე გაგითავდეს და არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შეპატრონეთა ჯახტისა ჩვენისათა.

ვინაცა და რამანც კაცმან ეს მოშალოს, მასმცა რისხვეს დაესრულებელი მამა, ძე და სულ წმიდა; მასმცა ედების კვთრი გეზისი, შიშთვილი იუდასი, ძრწოლა კეენისი, მეხის-ტეხილობა დისკორესი,

დანთქმა დათან და აბირონისა; და ჩვენთამცა ცოდვათათვის იწყ[ ]
განაკითხვის.

ესრიგად ამისნი მოწამენი: ახალთხუცესი ამილჯვარ, დეკანოზი ათანასე, მგალობელი იორამ, მესტუმრე ქარციძე ზურაბ, მეღვინეთუხუცესი პეტრე, მიწობლიძე გაბრიელ და სრულად მცხეთელნი.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა ტპწ.

ბეჭედი: იოვანე

კიდეზე:

ქ. ჩვენ, მეფეთ-მეფემა პატრონმა ერეკლემ ესე ბატონის კათალიკოზის ნაბოძები სამოურავო, ჩვენც დაგვიმტკიცებია.

ქორონიკონსა ტპწ.

ბეჭედი: მეფე ნაზარალიხან

180. [სამწყსოს განწესების წიგნი კათალიკოს ევდემოზ დიასამიძისა დომენტი თბილელისადმი]

[1701 წ. 1 აპრილი]

ქ. ჩვენ, ბატონს კათალიკოზს დიასამიძეს ევდემოზს თბილელ მიტროპოლიტი ორბელიშვილი დომენტი დაგველაპარაკა ქალაქურს სამწყსოზედა.

1.* ჩვენის ყმისა და ყმის ყმისა და ან რაც სადედოფლო საყმო ჩვენს დეკანოზს უჭირავს, მოკითხული ვქენით და უსაცილოდ ქალაქი სიონთა ღმრთისმშობლის სამწყსო ყოფილა, და დღესაც არის და სხვას არცა ეის ქელი გვაქვს და ვერცა ვინ შეეცილება.

2. სჯულიერის საქმით საკანონო თეთრულმა უნდა მოიკითხოს, რაც საქმე მოპკდეს მის დროს, თავისის მამამთავრით ლრამა მოკრიფოს.

3. რომელიც სხვამ მოქალაქემ ქრისტიანმა კაცმა მსახუროს, ისრე ამ ჩვენის დეკანოზის სამწყსომ მსახუროს.

4. ვინცა ვინ სამღვდელოდ გაიზარდოს, თბილელმა აკურთხოს. თუ ვისმე შეეცილოს, რიგიანის საქმით მიცვალებულისათვის საწირაოც მთართვან. და თუ საწირავი ვერ შეიძლონ, მიცვალებულზედ თბილელის მამამთავარი დაიბუედრონ; და სიონთა ღვრთისმშობელს ზეთი შ[ე]ართვან მისის შეძლებითა.

5. ვინც მოქალაქე ა[ქ]ლობარში დასახლდეს, თბილელის მამა-

---

* ხელსაწერი ტექსტი შეხლებად გაკვეთილი არ არის.

მთავარს კელა აღარა აქვს. და ვინც ახლობელი ქალაქში დასახლდეს, იმისი დრამა და საკანონო თბილელის მამამთავარმა მოიკითხოს.

6. ვინც ჩვენმა დეკანოზმა შეგირდი აკურთხოს, შეგირდმა ხარკი თორთს ჩარექს სანთელს სითხია ღმრთისმშობელს მიართმევდეს.

7. ჩვენი დეკანოზიცა და მისნი სამწყსონიცა ბატონის თბილელის მორჩილნი უნდა იყვნენ. სხვა რიგად ნურც ბატონი თბილელი და ნურც მისი კრებულნი ჩვენს დეკანოზ[ზ]ედ უბრალოდ შურსა და ურიგოს ნუ მოიდომებენ; და ნურც ამ[1] სამწყსოს მოუშლიან.

8. ამ ჩვენს დეკანოზსა სახლსა არც სთხოვებია და ნურც დღეის უკან სთხოვენ და ამის სახლს მაგათმა მღდელმა ეზუცოს.

ეს ძარე გაგვირიგებია და დაგვიმტკიცებია.

არიან ამისნი მოწამენი და გამრიგებელნი:

მ ა ღ ა ლ ა ძ ე წინამძღვარი ნ ი კ ო ლ ა ო ზ, რ ე ვ ე ი შ ვ ი ლ ი ბოვნელ ეფისკოპოზი ი ო ა ნ ე, ბ ა რ ა თ ა შ ვ ი ლ ი ი ო ს ე ბ, ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე და სხვა მცხეთელნი აზნაურშვილები.

დაიწერა აპრილის ა. ქორონიკონს ტპთ.

თუ არა ჰქონდეს რა, არ შეეძლოს და დარიბი იყოს, ნურასა სთხოვენ საბრალოს კაცსა და ნურცა რას გარჯიან*.

ბეჭდი: ქ ა თ ა ლ ი კ ო ზი

181. [სითარხნის წიგნი ნიკიფორე წილკნელისა როსტომაშვილებისადმი]

[1701 წ. 16 მაისი]

ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და არსება დაუსაბამოსათა, ჩუენ მუბრანის ბატონის შვილმა, ბატონმა წ ი ლ კ ნ ე ლ ე პ ი ს კ ო პ ო ზ მ ა მ ი ტ რ ა პ ო ლ ი ტ მ ა ნ ი კ ი ფ ო რ ე მ ესე წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ რ ო ს ტ ო მ ა შ ვ ი ლ ე ბ ს რ ო ს ტ ო მ ს ო ქ რ ო ს, დ ა თ უ ნ ა ს, ი ვ ა ნ ე ს და თ ა მ ა ზ ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთავე.

ასე, რომ მოხვედით და შეგოეხვეწენით ჩუენსა სასოსა და შეოხსა უფროსად კურთხეულსა შაბადის ქალწულსა მარიამს წილკნის ღმრთისმშობელსა; ასე, რომ მოვედით და შემოგეხვეწენით და

---

[1] ამ.

* ეს წინადადება მიწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

თქუენის ბრძანებითა და მუხრან ბატონის ბრძანებითა ვქმნეთ ვით: ორი ლიტრა სანთელი, ნახევარი ჩარექა საკმელი ცხრა შაური, ორი დღე ბარვა, ორი დღე მცა, ორი დღე ქუნა.

თუ რომ ვინ იცის, რომ ქამთა ვითარებით დაეცნეთ და შინათ გუთანი ალარ გიბრუნებიეთ და რომ ან ორი ჯარი გყუანდესთ და ან ერთი, აქ წილკანს ჩამოიყვანეთ და აქაურს გუთანში მაბით.

და თუ არც ერთი გყუანდესთ. სხუა ფერად უყოდ არავინ გაგბადოსთ. ამის მეტი სხუა ბეგარა და არაფერი გამოსაღები არა გეთხოებოდესთ რა: არა დალა, არა კულუხი, არა კოდის პური, არა შენაწერის პური, არა ცხურის საბალახე, არა ღორის საბალახე, არა სამთო სალორე, არა სამეჯინიბო ბატკანი, არა სამზარეულო ბატკანი, არა საქონე თხა, არა საბაზიერო ქათამი, არა ძიძა, არა ტყუე, არა ქუმრიკობა, არა მეფულაყობა, არა ტიკი, არა ტომარა, არა ლეწუა, არა ზიდვა, არა საპირისთაო ცხუარი.

არაფრისთანა გამოსაღები არა გეთხოებოდესთ რა, რაც საყდრის ბეგარა არ არის სანთლისა და საკმლის[1] მეტი და ეს სანთელ-საკმელი ყველერის ალების ღამეს უნდა მოიტანოთ; არა სამაპინძლო არა საშობაო, არა საალუგომო, თუნიერ ერთის მსახურობის მეტი.

აწე ვინცა და რამიც კაცმა, დიდმან ანუ მცირემან, ამ საყდრის მევატრონემ ეპისკოპოზმან, ანუ მუხრანის ბატონმან, ანუ ერისთაემა, ანუ აზნაურთა, ანუ სხუამ ვინ გინდა ვინ ამა ჩუენის ბრძანების სიგლის მომლად ქელპყოს, ისიც შეიმლება თავისის სახისაგან და ჩუენთამცა ცოდეთათვის იგიც განიკითხვის დღესა მას დიდსა განკითხვისასა;

რისხავსმცა მამა, ძე და სული წმიდა და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცაურნი და ქვეყნიურნი, ანგელოზნი და მთავარანგელოზნი, ჯორკეელნი და უჯორკონი;

შე-მცა-ედების შიშთაელი იუდასი, ძირწოლა კაენისა, ზეხტეხილობა დიოსკორესი, შვიდი შურისძიება აბელისი და მას ზედამცა დაესრულება მეასდარვე ფსალმუნი და ნურათამცა სიონულითა ნუ იქნება ჰკსნა სულისა მისისა ჯოჯოხეთისაგან: ნურც წირვით, ნურც ლოცვით, ნურც გლახაკთ მიცემით, ნურც იერუსალიმს წასლვით.

დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს. შემცუალებელი ამისი ღმერთმან შესცუალოს თავისის სახისაგან.

---

[1] საკლმის.

და თუ ან საყდრის გალავანს აკეთებდენ და თუ ან საყდარს ხატვითა ან სხუა მუშაობითა, ისიც იმუშაოთ სხუას წილკნელსა თარხანს კაცთანა.

ამწე არის ამისი მოწამე თავით ლმერთი და ყოველი მისნი წმიდანი; და კაცთაგან: იოსებ მღუდელ-მონაზონი, თომა მღუდელ-მონაზონი, ჯაბიაშვილი მღუდელ-მონაზონი, მათე წილკნის მოურავი და დეკანოზი გიორგი, თადელზაშვილი წილკნის მამასახლისი, ხიზანა ვარდანაშვილი, ჯადილა მეშარნე გიორგი, სულ ერთობრივ წილკანელნი.

დაიწერა პრძანება და სიგელი ესე მაისის ივ-სა, ქორონიკონს ტპთ. და მე, მასილაშვილს გიორგის დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

ვინცაეთნ ამ საყდრის მეპატრონე წილკნელი იყოს, ჩავიყუნოთ, ვასუათ, ვაჭამოთ.

ხელრთუა: წილკნელი მიტროპოლიტა ნიკიფორე.

ჩუენ, ლმრთისაგან სამართლად პატივცემულმა პატრონმა მუხრანისამა და პატრონმა ბატონმა ერეკლემ, ჩუენც ამ წესით გაგუთარხნეთ და დაეამტკიცეთ, რაგუარადაც წილკნელს გაეთარხნებინე.

აპრილის ჱ-სა ქორონიკონს ტჟ.

182. [შეწირულების წიგნი ნიკოლაოზ სამეგელისა უდაბნოს ნათლისმცემლისადმი]

[1701 წ.]

ქ. სახელითა სახიერისა, არსებაა დაუსაბამისა ნამისა, ძისა და წმიდისა სულისათა; მეოხებითა ყოვლად წმიდისა უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა; ძლიერებითა ცხოველს მყოფელისა და პატიოსნისა ჯუარისათა, წმიდათა უსხეულოთა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა; წმიდისა, დიდებულისა წინასწარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ნათლისმცემელისათა, წმიდათა ყოვლად ქებულთა და დიდებულთა მოციქულთათა, სანატრელთა წინასწარმეტყუელთა, დიდებულთა მღვდელთ-მოძღუართა, ღმერთ შემოსილთა შამათა, ახოვანთა მოწამეთა და ნეტართა ქალწულთათა

და ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა ზეცისა და ქვეყნისათა, ჯორ-
ცაელთა და უჯორცოთათა;

ამათ წმიდათა მეოხებითა და შეწევნითა ესე წმიდაო სიგელი მოგართუით შენ, დიდებულსა და ყოვლად ქებულსა, ნაშობთა ყოველთა უზეშთაესსა, წინასწარმეტყველთა ბეჭედსა და ძველისა და ახლისა მჭვრელისა შეუვიდგომელისა მეგობარსა, სიძისა მის უკუდავისასა, ჭმასა სიტყვისასა, სანთელსა ნათლისასა და მთიებმისა მზისა მის სიმართლისასა; შენ, სანატრელსა და წმიდასა ნათლისმცემელსა ქრისტეს მეუფისასა იოვანეს ჩუენ, ფრიად უღირსმან სამგებელ მთავარეპისკოპოზმან, კაბეთის მდივან-მწიგნობართ-უხუცესის ძემან, ნიკოლაოზ;

ვინათგან მაქვნდა სურვილი, რათა ტაძრისა თქუენისა უდაბნოს გარესკნის მრავალმთისა მონასტერსა ძუელთა ჭელმწიფეთა და მორწმუნეთა მეფეთაგან შეწირული არა მოშლოდა რა, ამისთვის ვეძიებდეთ კაცთა მეცნიერთა და ძუელთა მახსოვართა, რომელთაცა ჭეშმარიტი ეწყდიან მამულნი და ადგარაკნი, რომელიც პირველ თქვენი შეწირულნი ყოფილიყუნეს, მათ მიერ გეესწავა და თქვენისა წმიდის მონასტრისათვის შემოგვეწირა და რაც ჩუენს ყმას ქონებიდა, ისეც დაგვედებინა.

და რაედენიცა ვპოვეთ და ანუ გვაუწყა კაცმა, ისევ შემოგწირეთ და ისრეც უწაკლულოდ მოგახსენეთ და თქვენს მონასტრის კრებულთ წმიდათ მამათ დაგვნებეთ და ჩუენ ჭელი ავიღეთ. და ვისაც ჩუენის საყდრის ყმას ეჭირა, მათაც ჭელი ავაღებინეთ: ოთხთავ ბედიანთ ქონდა, დადვეს და ჭელი აიღეს; ღ თ ი ს ი ვ ა ს შ ვ ი ლ ს ქონდა და ჭელი აიღო; ხ უ ტ ი ა შ ვ ი ლ ს ა ქონდა ეენაკის ბოლო როსებაულის ნაქონი, იმაზედაც ჭელი ავაღებინეთ; ჯ ა რ ი ა შ ვ ი ლ მ ა ნ ფიცი დაიდვა; და თუ ვერ დაიფიცა, იმანც უნდა ჭელი აიღოს საცილებელს მიწაზედა.

და ამას გარეთ სხვა, რომელიც ჩუენის ყმისაგან ეყიდა თქვენს წინამძღვარსა, არცა ის მოუშალეთ. გ ო დ ე რ ძ ა ს შ ვ ი ლ ს რომ ბეგს დაბლა მიწა მოეყიდა, საგანაყოფო იყო, განაყოფებისათეის პასუხი მოვაცემინეთ, ის მიწაც თქვენის მონასტრის წინამძღვარს დაევანებეთ.

ამაზედ ვყავთ ესე, რომე თქვენი მონასტერი ჩვენი ჭელთდებული იყო და თქვენი წმიდა კრებული ჩუენის საყდრისა ჯეროვნად მოსრჩილნი იყუნენ.

ვწე შეიწირე შენ უფროსად დიდებულო ნათლისმცემელო იოვანე, მცირე ესე შესაწირავი და ძალისაებრი გულს მოდგინება

ჩუენ უღირსთა და მდაბალ და მეოხ გვეყოფ აქაც და მერმეს-
მას საუკუნოსაცა.

ვინცა ესე ჩუენგან შეწირულობა მოუშალოს თქუენს წმიდას მონასტერსა: დიდმან ანუ მცირემან, ეპისკოპოზმან ანუ წინამძღვარმან, ანუ სხვამან ვინმე სამღდელომან კრებულთაგანმან, დიდმან ანუ მცირემან, მთავარმან ანუ გლეხმან, და ყოველმან ადამის მონათესავემან, რისხავსმცა დაუსაბამო ღმერთი მამა ძე და სული წმიდა, ყოველნი მისნი წმიდანი ჯორეველნი და უჯოროკონი. და შენ უმეტესად სანატრელო ნათლისმცემელო ქრისტესო, იძიე შური ულხინებელი და მოუნდური და მოსპოლვით მოაოჯრე სამკვდრებელი მისი, რომელიცა მკადრე იქმნეს შლად ამისდა.

ხოლო დამჭკნეცებელნი და თანა შემწენი ამისნი აკურთხენ და მშვიდობითა ზეგარდამოთა ალავსენ.

დაიწერა სიგელი ესე ქორონიკონსა ტპთ.

ამა ჩუენგან შეწირულსა და დადებულს მამულს გარეთ რაც ან სახლთუხუცესის შვილს ყმებსა ან სუფრაჯის ყმასა და ან დურმიშხანის ყმას ბეგას შვილს ეჭირა, იმათიც მოკითხელი ქნეს და თქუენის წმიდის მონასტრის კრებულს დაანებეს.

ხელთაწერი: საშენებელი ნიკოლოზ

183. [პირობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა პართენ ხარჭაშნელისადმი]

[1701 წ.(?)]

ქ. ესე წიგნი მოგართვით ჩუენ ჩოლაყაშვილმან ამბა ალავერდელმან ნიკოლოზ თქუენ, ბარჭაშნელ მთავარეპისკოპოზს მოძღვართ-მოძღვარს ბატონს პართენს.

ასე, რომე: ჩუენმა ჯელმწიფემან ზეფე ერეკლემ თავის მამა-პაპათ ნაწილი მურასა ოქროთ მოქედილი, თვალით და მარგალიტით შამკობილი ხატები წმიდას გიორგის ალავერდის ჯელმწიფეთ საფლავზედ დაასვენა და ჩუენ მოგვაბარა.

ქამთა ვითარებისაგან ხახულს ღმრთისმშობლის ტაძარი უშენოდ იყო, შიშს გულისათვის ხახულისა ღმრთისმშობელი თავის ტაძარში ვერ დაასვენეს და წმიდას გიორგის ალავერდს დაასვენეს და ჩვენ მოგვაბარეს..

როდეს ღმერთმან და თვით ხსნულის ღმრთისმშობელმა მ[ა]ფეს ერეკლეს და მის შვილებს კახეთს მათი პატრონობა აღირჩოს[1] და იქ[ს]ას ხახულისა ღმრთისმშობელს დასასვენებლად იქ ალარ ეშინოდეს, ვერც საყდრიონთ დაეჭიროთ.

არიან ამისნი მოწამენი: მგალობლის შვილი მღვდელ-მთავარი იოსებ და სუსანი შვილი სუსან და სულ ერთობ საყდრის ყმანი.

ბეჭდი: ნიკოლოზ.

184. [ბანჩინება საეკლესიო კრებისა სამოწანასტრო წესისა და რიგის თაობაზე]

[1702 წ.]

ქ. სახელითა სახეირისა, არსებაა დაუბადებელისა ღმრთისა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა, შეწევნითა და მადლითა ყოველად უბიწოსა უმეტესად ქებათხეულისა, უხრწნელისა ქალწულისა მარიამისათა, შეწევნითა და ძალითა ცხოველს მყოფელისა ჯვარისათა, ძალითა და მადლისათა წმიდათა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა და მთავარ ანგელოზთა, მადლითა და შეწევნითა წმინდათა ღდაბნის მაშვენებელთა მამათა, მადლითა და შეწევნითა სვეტის ცხოველისა კვართისა საფეხლოსა მირონისა წმინდისათა, მადლითა და თანამდგომლობითა წმინდისა გიორგი ალავერდისათა და შეწევნითა მეათცამეტისა მოციქულისა ნინოსითა, მადლითა მამა დავით გარეჯელისათა და წმინდისა დოდოსითა;

ჩვენ, მეუფისა მიერ სამოციქულოსა კათოლიკე ეკლესიასა ზედან დადგინებულმან პატრონმან კათალიკოზმან ევდემოზ, ამბა ალავერდელმან პატრონმან ნიკოლოზ, მთავარეფისკოპოზმან ქრისტეფორემ, ნინოწმინდელმან იოსებ, სელა ქართველთა და კახთ ეფისკოპოზთა, წინამძღვართა, მღდელთა და სამღდელოთ დასთა ესე წიგნი, პირი და ფიცი დავსდევით და შეკრება განხსნის ბძანება, ვითარცა ბძანებს პირი ღმრთისა: «რომელი განხსნათ, ხსნილ იყოს და რომელი შეკრათ, კრულ იყოს»*.

---

[1] აღირსა.

* მათე, 18,8

ჩვენ ამა კრებისა ბძანებითა უსე წიგნი, პირი და ბძანება დავწერეთ დავით, ასე რომე:

1.* რომელიც ბერი დავით-გარეჯას, თუ ნათლისმცემელს, თუ დიდოს, თუ ბერთუბანს მივიდეს მეტანიად და დასადგომად და ალთქმა ყოს მუნ მონასტერსა შინა სამყოფად, და მერმე კუალად უკუნ-იქცეს და დაუტეოს თვისი მეტანია მონასტერი და სხვად მონასტრად მივიდეს, ჩვენად უშენდობოდ და ერის გამოურჩეველად, დაუპატიჟებლად, თავის ნებით და წადილით და გულისწყრომით, ამბარტავნობით, დაუთმინობით გამოვარდეს, ან სიტყუით ვისითმე მოლორდეს და წავიდეს, წყეულ იყოს და შეჩვენებულ ღმრთისა და ყოველთ მისთა წმინდათაგან, შვიდის კრებისაგან და ოთხის პატრიაქისაგან, სვეტის ცხოველისაგან და წმინდის გიორგისა, წმინდის ნინოსა და ამ წმინდის მამა დავითისა და დიდოსაგან.

2. რომელიც შევიდეს, მეტანია ქნას დასადგომად, მამასა და კრებულს პირი და ალთქმა დაუდვას და ალარ ალასრულოს ეს თავისი ალნათქვამი[1], წყეული იყოს და შეჩვენებული.

3. კუალად, რომელსმანც ეპისკოპოსის შუამბით და ქიშპობით ერთის მონასტრიდამ მეორეში სადგომად ბერი მიიყუანოს ან თვითან მივიდეს მამასა და კრებულისაგან უშენდობოდ, ისიმც წყეული და შეჩვენებული იყოს.

4. თუ მუჯეთაგან, კათალიკოზთაგან, ეფისკოპოზთა და დარბაზის ერთაგან გამორჩევით გამოვიდეს ეფისკოპოზად ანუ წინამძღურად ანუ რომელსამე წესსა ზედა მდგომლად, ამას შუდობა და მადლი ეწინდეს.

5. რომელმაც თავადმა, გინა ეფისკოპოზმან ანუ დიდმან ანუ მცირემან იქნეს მამისა კრებისა შეუნდობარი და გამოვარდნილი და ამ წყევას ქვეშ დანარჩენებული ბერი მიუშვას და შეიწყნაროს, ისიც იმისი მონაწილე და თანაზიარი იყოს.

ეს ასე გაეარიგეთ და დაეამტკიცეთ.

6. ვინც ამას ურჩ ექმნას, წყევასა და შეჩვენებასა ქვეშე იყოს და დათან და აბირონთანა და ოტდას მონაწილე და მოზიარემც იქმნების, წყეულ იყოს სულითა და ჴორცითა აქა და მერმესა მას დიდსა დღესა, ამინ. ამინ. ამინ.

ამისი მოწამე და დამამტკიცებელნი: ბოდბელი ზაქარია, თბილელი დომენტი, მანგლელი იოსებ, სამებელი ნიკოლოზ, მროველი, ჰერეთელი, წილკნელი,

---

[1] აღანთქვამი.

* ხელნაწერში ტექსტი წეხლებად დაყოფილი არ არის.

ხარჭაშნელი პართენი, დმანელი ელისე, ბოგვინელი ივანე, წალკელი ნიკოლოზ, მადალაძე არქანელი მანდრიტი ნიკოლოზ, სულა ქართველნი და კახნი პეტრწმიდელი კოპოზნი.

ვინცა ამ გაროგებისა და ბძანების დამამტკიცებელი იყოს, მადლი და კურთხევა ჰქონდეს.

ვინცა ვინ ურჩ ექმნას, წყევასამცა ქვეშე არს ეწ და მარადის უკუნით უკუნისამდის, ამინ.

ქორონიკონს ტჟ.

ბეჭედი: კათალიკოზი ევდემოზ

ვამტკიცებ ბრძანებას ამას კათალიკოზის ევდემოსისასა ამბა ალავერდელი.

ჩელთა: ალავერდელი ნიკოლოზ

ვამტკიცებ ნინოწმიდელი იოსებ.

ბეჭედი: მონა ღთისა წინოწმიდელი იოსებ

ვამტკიცებ ბოდბელი მიტროპოლიტი ზაქარია ამ წიგნს.

ბეჭედი: ბოდბელი ზაქარია

ქ. ბატონი მთავარეპისკოპოზი ვამტკიცებ ამ სიგელს.

ბეჭედი: მთავარეპისკოპოსი ქრისტეფორე

185. [ჯამაგირის წიგნი კათალიკოზ ევდემოზ დიასამიძისა დავით-გარეჯისადმი]

[1702 წ.]

ქ. ჩვენ, ქართლისა, კახეთისა და სამცხე-საათაბაგოს მაკურთხეველმან კათალიკოზმან დიასამ[იძემ] ბატონმა ევდემოზ მოვახსენე და შემოვწირე წმიდას დავითის საფლავსა და მას შიგა მდგომელს წინამძღვარსა და მღუდელ-მოქმოზნებსა ასრე, რომე მიძახჩვენს კათალიკოზს იოვანეს თქვენთვის ჯამაგირი გაეჩინათ — პური, ღვინო, სანთელი, ზეთი და შული*.

ახლა ჩვენად სადღეგრძელოდ და სასულიეროდ ჩვენც ასრე მოგვიხსენებია და დაგვიმტკიცებია, რომე ეს ჩვენგან გაჩენილი ჯაჭმაგირი არას წელიწადს არ მოგეშალოს და უკლებლად მოგვართვიდეს, როგორათაც ამ ჩვენგან განაჩენს წიგნში გეწეროსთ.

ქორონიკონსა ტჟ.

---

* იხ. საბუთი № 152.

როგორათაც ბაძის ჩვენს გაჩენილში ეწეროს, იმ წესით შეიქმნა თმეოდეს: პური კოდი 20, ღვინო საბალნე 3, სანთელი ლიტრა 1, ზეთი ლიტრა 5, შეღლო ჩარექი 1. ყველა უკლებლად აღსრულდეს თმეოდეს.

მეჭედი: კათალიკოზ ევდემოზ

186. [ჯამაგირის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა უდაბნოს ნათლისმცემლისადმი]

[1702 წ.]

ქ. ჩუენ, ქართლისა, კახეთისა, სამცხე-საათაბაგოს მაყურთხეველმან დიასამიძემ პატრონმა ევდემოზ გაუჩინეთ ამოსაღლად უდაბნოს ნათლისმცემელსა ჩუენს მოძღვარს ხარიტონს და მას შიგან მყოფსთ მღდელ-მონოზნებსა და ბერებსა: პური კოდი 20, ღვინო საბალნე 3, სანთელი ლიტრა 1, ზეთი ლიტრა 3, შეღლო ჩარექი 1.

პური და ღვინო საგარეჯოდამ მოგეურთმეოდეს ჩვენის მოქმედის ჭელითა გაურჯელად. ეს ჩვენგან გაჩენილი ჯამაგირი არას წელიწადს არ დაგაკლოთ სულისა ჩვენისა სოხად და ცოდვათა ჩუენთა შესანდობლად.

დაიწერა წიგნი ესე ჭელითა იშხნელის ელისესითა ქორონიკონს ტჟ.

მეჭედე: კათალიკოზი ევდემოზ

187. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ მანგლელისა ფარემუზ ჯავახიშვილისადმი]

[1702 წ.]

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, მანგლელ ეპისკოპოზმან, თქვენმან დისწულმან, გოსტაშაბის შვილმან, ბატონმან ნიკოლაოზ, თქვენ, ბიძაჩემს ჯავახიშვილს, ბატონს ფარემოზს და შვილს შუნს არონს და ავთანდილს, ასე და ამა პირსა ზედა, რომე:

ამას წინათ ერეკლე მეფეს თქვენთვის უბრალოდ თქვენი მეშვილდე ყმა ზაქარიაშვილი ნიკოლოზა, სეხნია და შიო წ[ა]ერთმევ[ი]ნა და მანგლისისა ღმრთისმშობლისათვ[ი]ს შეეწირა.

მერმე შაყულიბან რომ მობრუნდა, რომელიც ამგვარი ქრისტიანული საქმეები იყო, ყველა ისევ მოშალეს და ჩვენც საქართველოს გამგებელის ვახტანგის ბრძანებით და დავით ერისთავის და მთავარეპისკოპოსის ნიკოლოზის შეპირებით თქვენი მემკვიდრე ყმა ხარაზისშვილი ისევ თქვენვე დაგიდევით; და თქვენც იმისად სამუქფოთ აბანოურში გაგელაშვილის ნაქონი ნაგებაობა აგეგმელისაგენ, ჩვენის ზვრის გვერდზე, მანგლისასა ღმრთისმშობელს შემოსწირეთ და სოგლით დაუშტაიცეთ.

შეგიწირეს წმიდამან ღმრთისმშობელმან კნინი ეგე შესაწირავი და მეოხ ქუეყოსთ დღესა მას საშინელსა მეორედ მოსვლისასა.

დღეს და დღეის უკან ხარაზისშვილს საქმეზე არას დიდსა და არას მცირეს კაცს და არც მანგლელს და იქ მჯდომს ეპისკოპოს[ს] ამაზე ჭელი არავის ქონდეა.

და თუ წიგნი რამ გაამოჩნდეს შეწირულობისა, წიგნითა ამით გაცუდებულ იქმნას.

ქორონიკონსა ტჟ.

დაიწერა წიგნი ესე ჭელითა კათალიკოზის მდივან-მწიგნობარმგალობელ მადალაძის სოლომონისათა.

ჩელობა: მანგლელი ნიკოლოზ

188. [ყალობის წიგნი დომენტი თბილელისა გიორგი მხატვრისადმი]

[1703 წ. 17 ივნისი]

ქ. ნებითა ღმრთისათა და შეწევნითა სიონთა ღმრთისმშობელისათა ჩვენ, დიდის ორბელიშვილმა თბილელ მიტროპოლიტმან პატრონმან დომენტი ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ, ჩვენის საყდრის ყმას მხატვარს გიორგის, შვილსა შენსა მიქაელს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასრე, როგე წყალობას დაგვეპყე. ვისმინეთ მოხსენება შენი და გიბოძეთ ჩვენს ქარვასლას უკან ქულბაქები: მირმანაშვილის ზურაბას ქულბაქს უკან რასაც ჩაიტანს ჩვენის ქარვასლის კედელი იქიმდი და წინ წყლის გზამდი, სრულ ჭელშეუვალად და ყოვლის კაცის უცილებლად შენთვის და შვილთა შენთა თვის გაიბოძებია.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა და ჩვენს ერს გულად სამსახურსა შინა; ალარც მოეშალოს დღეის უკან ეს წყალობა არც ჩუენგან და არც შემდგომად ჩვენსა სხვათა მეპატრონეთაგან, ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს და წმიდამან ღმრთისმშობელმან.

დაიწერა კელთა დეკანოზის იესესითა ქორონიკონსა ტჟა, თიბათვის იზ.

ხელთაგი: დომენტი

მე, გიორგი მხატვრის შვილისშვილის შვილს გიორგის მომეპარა ამ ზემოწერილისა ფასი თუმანი ოცი. ბეჭედი არა მჭონდა და ეს ჩემი ხელია ✝

ქ. ჩვენ, ყოველად სამღვდელომან ტფილელ მიტროპოლიტმან გერმანემ ეს ქაღალბაქის ადგილები ჩვენვე ვიყიდეთ გიორგი მხატვრის შვილისშვილის გიორგი მხატვრისაგან და ეკლესიისათვსეე სახასოდ დავდევით. ოცი თუმანი მიეცა.

იანვარს ა, წელსა ჩლბდ, ქორონიკონს უობბ.

ბიჭედ: გერმანე

ქ. ეს ასე აღსრულდა ამ ადგილის დაჭერა ამ ფასად.

ბეჭედ: იოანე

159. [წყალობის წიგნი პავლე ტფილელისა წინამძღვარ ხარიტონისადმი]

[1704 წ. 3 დეკემბერი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა წმინდისა სიონთა ღმრთისმშობელისათა მე, ტფილელ მიტროპოლიტმან უფალმან პავლემ და კრებულთა ჩვენთა ესე წიგნი და სიგელი მოგეცით თქვენ, გარეჯის მრავალმთის ნათლისმცემლის მონასტრის წინამძღვარს ბატონს ხარიტონს და მამა სვიმონს, მამა ბესარიონს, მამა გაბრიელს, ნიკოლოზს, იოვანეს და სულხან ყოფილს საბა წონიაზონს.

ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე მეფემ პატრონმან ლევან და შვილმან მისმან პატრონმან ვახტანგ, იასემ, სვიმონ და თეიმურაზ საბატონიშვილოს სასახლიდამ ადგილი მოგიჭრეს და თქვენთვის სამყოფად გიბოძე რომე, რომელიც თქვენი მონაზონი ან მღრდელი აქ ქალაქს ჩამოვიდეს, მათთვის სადგომად განუჩინეს და წმინდას ნათლისმცემელს შესწირეს.

იქით ბატონიშვილებისაკენ აღარც გზა გქონდათ და არც მარ-
თებული იყო თქვენი იქით ელა. ჩვენ შემოგვეხვეწნეთ და ჭირ-
ტერს იაჭვით და მართებულად ემსახურენით; ჩვენკენ კარის-
ღება ითხოეთ; ჩვენც რომ გავსინჯეთ, სარგებლის მეტი ზიანი არა
იყო რა და მოგეცით კარი და გზა: ფასიანა შვილის სახლში
რომ ცხენი და ჯორი შეიყვანებოდეს, თქვენიდამ ფასიანშვილის
სახლს გამოიელიდეს, ვიწრო ფოლორცში შემოიაძდეს, აქათ ჩვენს
მხარს იარებოდეთ.

რამანც ტფილელმან ეს მოგიშალოსთ, ნათლისმცემელს მან
სიტყვა უგოს მეორედ მოსლვასა.

არის ამისი მოწამე: ქალაქის მოურავი ივთიანდილ
ბეჭედი, მდივანი ოთარ საბრალო ბეჭედი, მელიქი გიორგი
ბეჭედი, შამახახლისი ფარსადან ბეჭედი, ნაცვალი ქაი-
ხოსრო, დეკანოზი იასე ბეჭედი, კანდელაკი გრიგოლ
ბეჭედი, საყდრის ყმა მოსე ბეჭედი, მხატვარი გიორგი ბეჭედი.

მე, კელმწიფის კარის მდივან-მწიგნობარს თუმანიშვილს
გივს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქორონიკონსა **ტჟბ**, ქრისტი-
შობის **გ**.

ბეჭედი ტფილელ მიტროპოლიტის პაულესი.

190. [უდაბნოს წინამძღვართა წიგნი ერეკლე I-სადმი ჭამისწირვის განწესების შესახებ]

[1704 წ.]

ქ. ნებითა და მეწევნითა ღმრთისაითა ესე წიგნი მოგართვით
ჩვენ: დავით-გარეჯის წინამძღვარმან თოფრემ,
დოდოს წინამძღვარმან ზაქარიამ და ნათლის-
მცემლის წინამძღვარმან ხარიტონ თქვენ, კახეთის
კელმწიფის შვილს და თვით კელმწიფეს მეფეთ-მეფეს პატ-
რონს ერეკლეს და დედოფალთ-დედოფალს პატრონს ანნას
და ძეთა და ასულთა თქვენთა ყოველთაევე ასე და ამა პირსა ზე-
დან, რომე;

პირველითგანვე მამა პაპათა თქვენთაგან საგარეჯოს გამოსავა-
ლი ამ საქს უდაბნოს შემოწირული ყოფილიყო. ახლა თქვენად სამ-
ლოცველოდ და ძეთა და ასულთა თქვენთა წარსამართებლად[1] ისევ
საგარეჯოს გამოსავალი ამავ უდაბნოებს შემოსწირეთ.

---

[1] წირსამართლებლად.

ჩვენც ეს წიგნი მოგვართმევია: რადგან ეს თქვენი წყალობა დაგვემართა, თუ ეს არ მოგვეშალოს, სანამდის ეს უდაბნოება ჩვენია ჩვენცა ჩვენის კრებულით ყოველს ყველიერის ხუთშაბათს ამქვეყნიური თვის და დედოფლისათვის ვსწირევდეთ და ჯორკველის კვირას თქვენის შვილებისათვის ვსწირევდეთ. ვინცა ვინ ჩვენი კრებული ამ დღეებს აქ დაგვესწრას, აქ სწირონ, და ვინც გარეთ დახვდეს, — აქ ყონ მოკსენება და წირვა. ამას გარდასადგომად მარად დღე მოკსენება თქვენი არ დავაკლოთ.

ძისად გასათავებელად მოგვიცემია ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი.

ქორონიკონსა ტჟბ.

იხილეს: 1. მღვდელთმთავარეპისკოპოსმა ანტონ ჭელიძემ
2. ხარიტონ

ხელითა: ზაქარია

191. [მეფიროულების წიგნი კათალიკოზს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჭვინტისადმი]

[1705 წ. 25 ივნისი]

ეჰა ასული შეენირო, იოვაკიმის ნაყოფო, სიტკბოებით აღსავსეო, ანას მორჩო, რტო გარდაფენილო, სოლომონის ვენახო, რქა მეწამულო, დავითის ყვავილო, დამბადებულთა სულნელმყოფელო, იესეს კვერთხო, დიდებით აღყვავებულო, თლად შრომშენო, დამბადებულთა სამკუთხო, იაკობის კიბეო ზეცად მიმართ აღმართებაო, ისაკის ეარდო უბიწოებით აღყვავებულო, აბრამის კვირტო დიდებით აღმოფრჩქვნილო, სემის დასაბამო, ნათესავთა მშვიდობაო, ნოეს სულისა სამოსელო დაუღალველო, ევას ნათელო და მწუხარებისა უჩინო მყოფელო, ადამის დიდებაო, სამოთხეო პირმეტყველო, ღმრთისა მაძისა მხოლოსა წინათვე გამორჩეულო და ძისა მხოლოსა პირველ საეკლესიეთა შაშისაგან შობილსა დედად ქალწულებით უთესლოდ მშობელად განწესებულო და სულისა წმინდისა ტაძარო, რომელმან ერთი სამებისაგანი შეიწყნარე და უალრეს ყოველთა ბუნებათა შენ ძე მხოლოდ შობილი ულმობელად და უხრწნელად.

შენ გარდამოიყუანე ღმერთი ქვეყანად და აღიყუანე ადამ ზეცად; შენ აღამაღლე ბუნება ჩვენი დაცემული და დასცი საყდართა

ღმრთაებისათა, რაჟამს ავასხენ ღმერთსა ბუნება კაცობრივი და შეჰ-
ღმერთი და კაცი ორითა ბუნებითა;

შენ მშვიდობა ყავ შორის ქვეყანისა და ცათა სისხლითა ჯვრისა შენისათა; შენ დახსენ მტერობა ივი პირველი, რომელი იყო შორის ანგელოზთა და კაცთა, რაჟამს იქმენ ცა ქვეყანასა ზედან და მიწისა ზეცათა შინა, ნათესავ მოდგამობით პირუკუნველად შემზადებულო;

შენ ხარ ტაძარი დიდებული, რომელშან ღმრთისა ივი მანანა დაიტია და ყოველნი ხილულნი და უხილავნი დიდებითა აღავსენ უფროს ბუნებათა მხედველითა;

შენ ხარ სასანთლე ივი ოქროსა, რომელსა ზედან ვიხილეთ ნათელი დაუსრულებელი, რომელი განანათლებს ყოველსა კაცსა მოშაკალთა სოფლად და თვით მხოლო ჰგიე მოუკლებელად და შეუცვალებელად ტაძარსა მაგას სიწმინდისასა, რომელ პირველ შეგმზადა სოლომონ დამტევნელი დაუტევნელისა და ძველ ოდესმე მოსესგან მოგასწავა კარვად სამეუფოდ.

ყოველად წმინდაო, ცათა დაუტევნელისა დამტევნელო ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო, ჩვენ ცვა-ფარვათა შენთა მიწდობილმან ჩრდილოსა და აფხაზეთისა კათალიკოზმან პატრონმან გრიგოლ კიგუელსმოდგინეთ და შემოგწირეთ ჯიქთუბანს კომლი კაცი ოთხი: მღდელი რაზმაძე გიორგი და მისი შვილები; შენგელია ხუხუა და მისი შვილი გაბრიელ; ვახანია ვაგენდია და მისი შვილი ბაბიელი; მეოთხედ ვერულაშვილი შუშუა და მისი შვილები; მეხუთე ბარტახი, — ესენი მათის ცოლშვილით, ჭურმარნითა, ტყითა, ველითა, სასაფლაოთა, ეკლესიის კარითა, წყლითა, საწისქვილოთა, მათის ყოველის ფერითა, საძებრითა და უძებრითა, დღეს რისაც მჭონებელნი არიან მათის ყოველისა ფერითა. ახე და ამა პირსა ზედან, რომე:

ჩუენი გაზრდილი მგალობელი ლაზარეს შვილის პეტრეს შვილი გიორგი თანდარუხუს კახიანის შვილმან უბრალოდ მოგვიკლა და მის სისხლსა და ჩვენს სატანჯოს მაგიერ ეს ოთხი გლეხი გამოვართვით და თქვენთვის შემოგვიწირავს.

აწ ამ გლეხებს ოთხ-ოთხი ღორი ემართათ — ერთი დიდი და სამი მოზროანი. აწე ის სამი საკლავი ამოგვიწერია და მისი სანთელი დაგვიც თვითო შამახური ჩვენის ცოდვილის სულის საოხად. ის ერთი უფროსი საკლავი და სხვა ღომისა და ღვინის ბეგარა რაც ემარხია, ისევ მართებსთ.

აწე რამანცა და ვინ ძემან კაცისამან ამისად შლად და გამო-

წირვად ხელყოს ან ჩვენმა შემდგომ[მ]ა კათალიკოზმა ან ხელმწიფემან, ან დედოფალმან, ან თავადმან, ან აზნაურისშვილმან, ანუ მსახურმან, ანუ გლეხმან, მასამც რისხვას თავად დაესაბამვიყოფ[ე]ს მპყრობელი ღმერთი და ძე შენი მხოლოდ შობილი უფალი ჩვენი იესო ქრისტე და ყოველნი ანგელოზნი მისნი, წინასწარმეტყველნი და მოწამენი; და ყოველთა წმინდათა ღმრთისათა ძალი რისხვით აღიძერის მის ზედან.

მასამც ედების ძრწოლა კაენისა, შიშთევილი იქედასი, დანთქმა დათან და აბირონისი, დაჭკვეა სოდომიერი; ყოფა-ქცევა მისი სირცხვილითამც იქმნების, სიგრძენი დღეთა მისთანი მცირედ; და განსა გებელი მისი სხვა[მან] მიიღენ; იყვნენ ნაშობნი მისნი მოსასვრელ უფლისა მიერ; სატანჯველნი, რომელნი განმზადებულ არს ეშმაკისა და მოყუარეთა მისთა[თ]ვის, ყოველნივე მას ზედამც დაესრულების.

ხოლო შემწენი და დამამტკიცებელნი ამ წიგნისანი მშვიდობით და კურთხევითმცა არიან აწდა უკუნისამდე. ამინ, ამინ, ამინ.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს **ტჟგ.** თვესა ივნისსა ოცდახუთსა, დღესა ორშაბათსა, ჟამსა მეექ[უ]სესა დღისასა.

192. [სითარხნის წიგნი დიმენტი კათალიკოზისა მარქარას შვილებისადმი]

[1705 წ. 3 დეკემბერი]

ქ. დიდება ღმერთსა ყოვლისა შემძლებელსა, ყოველთა მარ[ჯ]ლმორწმუნეთა, მართლმადიდებელთა ქრისტიანეთა, მღდელთა და მონაზონთა და ყოველთა სალმრთოთა დათა, ყოვლად სამღდელოთა მიტროპოლიტთა და ღმრთის მოყუარეთა ეფისკოპოზთა, და წმიდასა და ყოველად პატიოსანსა მუცუესა, სანატრელსა უზეშთაესთა!

შემდგომად ჩვენ შდგომად მჯდომარეუნო კათალიკოზ-პატრიაქნო, ვილოცავ და ვევედრები უფალსა ჩემსა იესოს ქრისტესა, რათა მოიწიოს მადლი და კურთხევა მისი და ყოველად წმიდისა სულისა და მფარველ და შეწე იყოს თქუენ ყოველთა მართლმორწმუნეთა ქრისტიანეთა ყოველად უხრწნელი დედოფალი ღმრთისმშობელი მარიამ ქალწული უკუნითი უკუნისამდე, ამინ!

აწე ეს ბაძის ჩემსა დიდისა უფალისა და მეუფისა კურთხეულისა, მიცვალებულის, სანატრელისა, უზეშთაესისა, წმიდის კათალიკოზ-პატრიაქისა დიმენტის ღმერთმან შეუნდოს! წინწყაროს მარქარა ეყიდა და ქალაქს დაესახლე-

ბინა, და კარგა ქელოსანი შეილები გამოსულიდა: დურგალი ერთი გიორგი და დურგალი მეორე ოსეპა, და ერთი მჭედელი ავეტიზა, და ერთი ჭონი ასლამაზა.

ესენი ეს ზოხელენი ვათარხნე, რომე ჩვენს საქმეს ესენი უჭელფასოდ გააკეთებდენ, და როსაც გავაკეთებინებდეთ. რისაცა ქელოსნები იყოს, დურგალმა დურგლობითა, ჭონმა ჭონობითა და მჭედელმან მჭედლობითა, რაც საჩეენო გავაკეთებინოთ, ქელფასი არ წოგეცემოდეს; და სხვარიგად გვითარხნებიხართ.

სვეტისცხოველსა როგორც გედევსთ, სანთელი თუ სხვა მისი შესავალი, მიართმევდეთ; და სხვა საჩეენო სადები სადამდი ქელოსნობა იცოდეთ, არა გეთხოებოდესთ რა: არა მალი, არა ბეგარა, არა ტიკი და ტომარა, არა ულაყი, არა სხვა წურილმანი საათბოვარი. გქონდეს და გიბედნიეროს დმერთმან და სადამდი ქელოსანი იყო, თქუენც თარხანი იყოთ; და თუ არა, ნუ იქნებით.

არიან ამისთ დამხდურნი და მოწამენი: სახლთხუცესი რევაზ და ამილბარ, მგალობელი იორამ, ჭალაქის ქეთხუდა იაზაშვილი ასლამაზა, ოქუაშვილი ბექუა დალაქი გასპარა, გიქინაშვილი მერაბა და თაქინაშვილი როსტომა, ნაცველი ასრათა, სრულ ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა წიგნი ესე ქრისტესმობისთვის ჳ. ქორონიკონს ტჟჳ. ქრისტეს აჭათ ჩლე, ქელითა მდივან-მწიგნობრის მაღალაძის ზურაბისითა.

სულროვა: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი

ქ. მე, სახლთხუცესი რევაზ ჩემს ჯემწიფიშვილის ბატონიშვილის, ბატონის კათალიკოზის ბრძანებას ასრე ვამტკიცებ. არ მოიშალოს.

ბეჭედი: სახლთხუცესი რევაზ

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ჩ[ვენ], ყოვლისა საქართველოსა და აღმოსავლეთისა პატრიაქმა, შეფის იესეს ძემ, ანტონიმ ეს წყალობა გიყავით ჩვენის ყმის მარჭარასშვილის გიორგის შეილობ[ილ]ა გიორ[გის, ასე, რომ: მარჭარას შვილად აეყ[ვანე და გაეზ[არდე] და თაყის საქონელი, [სახლი] და კარი შენთვის დ[აე]გდო და მოეცა: კურთხეულის ბიძის ჩემის პატრიაქის დომენტის წყალობის წიგნი გქონ[და. რადგან კურთხეულს ბიძაჩუენს წყა-

ლობა ექმნა, ამ შენის მამობილის ნაქონისა] სახლ[სა და სქვრ]ლისა წყალობას გ[ვეჯე] და აგრეთვე დავამტკიცეთ.

აგვისტოს კგ. ქორონიკონს ჩღნ.

ხელრთა: კათალიკოზი

[ქ. ჩ]ვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრ[იარქი, მეფისა ირაკლის ძე, ანტონ[ი ვამტკიცებთ სიგელსა ამას იმ რიგათ, როგორც პატრიარხებს [დაუმტკიცებიათ, [ჩვენცა წყალობა გვიქმნია [და გვიბოძებია] და ორი... მოგვიცემია. კათ[ალიკოზის ხა], ქორონიკონს უპ.

ხელრთა: კათალიკოზი

193. [მანგლელისა და ტფილელის სამწყსოს განწესება დიმენტი კათალიკოზის მიერ]

[1706 წ.]

ქ. მ ა ნ გ ლ ე ლ ი ტ ფ ი ლ ე ლ ს სამწყსოს დარბაისლის ნიშანზედ და საწირავზედ ეცილებოდა.

ჩვენის კრებულით ეს სამართ[ალი] უყავით:

1.* რაც ტფილელის სამწყსოში დ[არბა]ისელი იყოს და მოკვდეს, სვეტიცხოველის ნიშანსა და საწირავს გარეთ, ის სხვა არის.

2. და იმას გარდა, თუ ტფილელის სამწყსო[შ]ი და სამწყსოს საყდარში დაემარხოს, ნიშანი და საწირავი, ქვეშაგები და გარდასახურავი ყველა ტფილელსა და სიონთა ღმრთისმშობელს უნდა მიეცეს.

3. და თუ მანგლელის სამწყსოს საყდარში დაემარხოს და ტფილელის სამწყსო დარბაისელი იყოს, მანგლელის სამწყსოში დაემარხოს, ნიშანი — ტფილელს და გარდასახურავი, ქვეშაგები, აბრამის ტაბლა — მანგლელს.

ეს ასე გაგვირიგებია და არაა კაცისაგან არ მოიშლება, ნებითა ღმრთისათა. ამინ.

ამისი მოწამე: წინამძღვარი ონოფრე, სახლთხუცესი რევაზ; სულ მცხეთელნი ამისნი დამბდურნი და მოწამენი.

ქორონიკონსა ტჟდ.

4. თუ მანგლელის სამწყსო თფილელის სამწყსოში დაემარხოს, როგორც მანგლელს გაურიგეთ, ისე ტფილელმა აიღოს.

ხელრთა: კათალიკოზ-პატრიარქი დიმენტი

---

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის. რედ.

194. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი]

[1706 წ.]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ქართლისა ქათალიკოზმან ბატონიშვილმან დომენტი ესე წყალობისა ნიშანი გიბოძეთ თქვენ, სახლთხუცეს[ს] ამილბარს ასე, რომე: გიბოძეთ სამოურავოდ თრიალეთზედ ნასოფლარი ჩამძვრალი და მზვარეთი და მილის სოფელი. კარგად მოიჭირვე და ჩვენთვის სახასოდ ააშენე. და თქვენ მოურაობას ვერავინ გეცილოს.

ქორონიკონს ტჟდ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

195. [შეწირულების სიგელი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჟვინტისადმი]*

[1706 წ.]

ეპა ასულო შვენიერო, იოვაკიმის ნაყოფო, სიტკბოებით აღსავსეო, ანნას მოხრო, რტო გარდაფენილო, სოლომონის ვენაკო, რქა მეწამულო, დაითის ყუავილო, დაბადებულთა სულნელმყოფელო, იესეს კუერთხო, დიდებით აღყუავებულო, იუდას შრომანო, დაბადებულთა სამკაულო, იაკობის კიბეო ზეცად მიმართ აღმართებაო, ისაკის ვარდო უბიწოებით აღყუავებულო, აბრაჰამის კჳრტო დიდებით აღმოფრჩვენილო, სემის დასაბამო, ნათესავთა მშჳდობაო, ნოეს სულისა სამოსელო დაულბოლველო, ევას ნათელო და მწუხარებისა უჩინო-მყოფელო, ადამს დიდებაო, სამოთხეო პირმეტყველო, ღმრთისა მამისა მხოლოსა წინათვე გამორჩეულო და ძისა მხოლოსა პირველ საუკუნეთა მამისგან შობილსა დედად ჭალწულებით უთესლოდ მშობლად განწესებულო, და სულისა წმიდისა ტაძარო, რომელმან ერთი სამებისაგანი შეიწყნარე და უღირეს ყოველთა ბუნებათა [შევ] ქრისტე ძე მხოლოდ შობილი ულმობელად და უხრწნელად;.

შენ გარდამოიყვანე ღმერთი ქუეყნად და აღიყვანე ადამ ზეცად, შენ აღამაღლე ბუნება ჩუენი დაცემული და დასჳ საყდართა

---

* ანალოგიური შინაარსისაა 1712 წლის შეწირულების სიგელიც (იხ. აქვე, გვ. 668).

ღმრთაებისათა, შენ მშჯდობა ჰყავ შორის ღმერთსა და კაცთა ძეთა ნისა და კათა სახსნელითა ძისა შენისათა, შენ დაჰკსენ მტროება პირველი, რომელი იყო შორის ანგელოზთა და კაცთა, რაჟამს ცა ქუეყანასა ზედან და მიწისა ზეცათა, შენ ნათესავ მოდგომობით ბრწყინვალედ წემზადებლო;

შენ ხარ ტაძარი დიდებული, რომელმან ღმერთი იგი მანანა დაიტია, შენ ხარ სასანთლე იგი ოქროჲსა, რომელსა ზედან ვიხილეთ ნათელი დაუსრულებელი, რომელი განანათლებს ყოველსა კაცსა ცომავალთა სოფლად და თჳთ მხოლოდ ჰგიე მოუკლებელად და შეუცვალებელად ტაძარსა მაგას სიწმიდისასა, რომელი პირველ შეგმზადა სოლომონ დამტევნელი დაუტევნელისა და ძუელ ოდესმე მოსესგან მოგაჴსენა კარვად სამეუფოდ, ყოველად წმიდაო, ცათა დაუტევნელისა დამტევნელო, წმიდაო ბიჭვიერებისა ღმრთისმშობელო;

ჩუენ, ცვალებარეთა შენთა მინდობილმან, შეწეენისა შენისა მოიმედოვნემან, ერთგულებისა მსახებელმან და მოსავმან სიწმიდისა თქუენისამან ჩრდილოეთისა და აფხაზეთისა კათალიკოზმან ლორთქიფანიძემან ბატონმან გრიგოლ გაადრეთ და შეგმოგწირეთ მცირე ესე შესაწირავი:

თავს ხორგას ნაპარკეკის სასახლე მისი წყლითა, ტყითა, ველითა, სასაფლაოთა, მამულითა და საყანითა, შესაველ-გამოსაველითა, მისის ყოველის ფერითა.

მოსახლე კაცი თავს ერთი აზნაურისშვილი მორდებ გეგებერია ორის მოსახლე გლეხითა; მეორე ჭუჭუ დასტურაია მისის ძმებითა და სახლკარითა; მესამე მამაში დასტურაია მისის ძმებითა და სახლკარითა; მეოთხე ხოჭოლავა სოგიჯუმა, მეხუთე ზაზავა სერგელია, მეექუსე ზაზავა ბაბადიშა.

ასე რომე, პირველ ნემსაძე კათალიკოზს ბეჟან წულუკიძისაგან ეყიდა და შეუწირავად დარჩომოდა. კათალიკოზი გარდაცვალა და დადიანმან ლიპარტ დაიჭირა; ის დადიანი რომ გარდაცვალა, მეორეს დადიანისაგან და ბატონის გიორგის ლიპარტიანისაგან ჩუენ ვიქრთამეთ და ვიშოვნეთ.

კიდევ ოთხი მოსახლე ბერაიები იმავ კათალიკოზის ჭელშიდ მიქველაძეს გიორგის შეეწირა და კათალიკოზისათვის წელიწადშიდ წირვა დაედგა. კათალიკოზი გარდაცვალა, იმავ და-

დიანს გამოეწირა დადიანი გარდიცვალა; მეორე დადიანისგან და-
ბატონის ლიპარტიანის გიორგისაგან ჩუენ ვიქორთამეთ.

სხვა მირცხულავა ქორწილ იმავ კათალიკოზს და-
ში ხახუასგან ეყიდა და ბატისათვის შეეწირა. იმავ და-
დიანს გამოეწირა; დადიანი გარდიცვალა, ხახუ ჩიჩუას დარჩა და
ჩიჩუასგან საწას მარჩილად ვიყიდე.

კიდევ ჭითავა მღდელი გიორგი ციხისთაეის შვილს
ჩაისელს მაქსიმეს ყავდა. სამკუდრო იყო მისი და მისგან
ჩუენ ვიშოვნეთ მისის მამულითა, შვილიან-ყმიანათ, მისის ყოელის
ფერიანად;

კიდევ ლეფონავა ინალუხუ ბატონმან გიორგი ლიპარ-
ტიანმან მოგუცა მისის სახლიან-კარიანად.

კიდევ ხუცესი არცანდია ბატონმან ლიპარტიანმან გი-
ორგი გუბოძა.

ხობს: სამი მოსახლე კაცი სადადიანო: გაჯინედი სა-
არია, მერკვრია გიორგი[1], ბოლქუაძე ბიბია და მი-
სი შვილები პირველ იმავ კათალიკოზს მოეყვანა. ზოგი თათრისა-
გან დაეიკსენით და ზოგი ბატონმან დადიანმან გიორგი
გუბოძა.

კიდევ ბაას: სიჭინავა ხოსია ხახუ ჩიჩუას სა-
წირაეს და ნიშანწიად ავიყვანეთ.

და კიდევ საბარბედიოს სამი გლეხი: ოთი ხოსია და
სარჯელია, იმავ კათალიკოზს ჯგემორდილი ჩიჩუას-
თვის გარდასახადშიდ გმოურთმევია; და ეჯიბია მუთალა
და მისი შვლი დადიანისგან ეშოვნა და შეუწირაეი დარჩენოდა. კა-
თალიკოზი გარდიცვალა. იმავ დადიანს დაეჭირა. დადიანი გარდი-
ცვალა. ჩუენ ვიშოვნეთ.

კიდევ ნაქანეგს სოფელი საკათალიკოზო რემსაძე კა-
თალიკოზის კლდშიდ ატაბაზისგან აყრილიყო, ყვაპ შარვაში-
ძეს სხვა დაეყიდა და ექუსი მოსახლე კაცი ყავდა. ის კათალიკოზიც
ბევრს ედევა და ჩუენც; მაგრამ არც მას და არც ჩუენ პასუხი მო-
გუცა. რომ შარვაშიძე მოკუდა, მივუდით ჩუენ და ნიშანიც მართე-
ბული ავიღეთ და ექუსი მოსახლე კაცის მეტი ალარ იყო და ის წა-
მოეიყვანეთ მისის ყოელისფერითა: დრუბელაია ამკსნელი
და მისი სახლისკაცი ელიშია ხუტალა და მისი ძმები: კა-

[1] +ბა.

დევ ელიშია ხუხა და მისი ძმები ზუმალა, კოდია და მისი შვილები.

კიდევ ჯგუბურია სუბუქია და ბიგვა; კიდევ კოხოშია მოსახლე კაცი ჯღერიას ნაყმევი პაპა ხუცობავა და მისი ძმა შარვაშიძისგან სადეო კაცი იყო ჩუენი და იმაშედ წაბოვიყვანეთ და ხობს დავასახლეთ. არმანია ყვაბსეული კაცი მაგიე[რ]შიდ აბოვიყვანეთ და ხიბულას დავასახლეთ.

კიდევ ელიშახუ ნანაისშვილი ეგურის გალმადამ წამოვიყვანეთ და მაგიერშიდ და ჩიბულას დავასახლეთ.

კიდევ მათხოჯს ბარაბაძე დათჯია, იგანე და ნასბიდა წულუკიძის ყმა იყო და ბატონის დადიანის გიორგის დარჩა, ვთხოვეთ და ჩუენ გვბოძათ.

კიდევ კონტუათს რუხუევძე გუგუტა. და მისი ძმა მეფის ხოტივარი იყო, მეფეს გიორგის ვთხოვეთ და ჩუენ გვბოძა.

კიდევ გეგუთს იაშვილს საკანონო საქმე დაედება, დედისაძე დათუნა და მისი ძმა გარდავახდევინეთ და ჩუენ დავიკავეთ.

კიდევ ჩხარს ტენტერა ოანა აბაშიძეს გიორგისაგან ჩუენ ვიყიდეთ, ერთი მოსახლე კაცი გარდოსანიძე მივეცით მისი მამულიანად და სხვა თეთრი. აწ ამ გლეხებისათვის სხვა ბევარას და სამსახურის ჩამოის სახთელი დაგვკ ჩუენ ცოდვილის სულის საჯსრად და საოხად და ცოდვათა ჩუენთა შესახდობლად.

მარიებს ფორდებს გეგებერიას და ორს მისსა გლეხს ლოლარიკონი სახთელი ოთხი; დასტურაიას ჭუჭუს ოთხი, მისი გნაყოფს მამაშის ოთხი; ხოჭოლავას მოხელეს სამი; ორს ხაზავას თრ-ოლი ლოლარიკონი; ქოჩუას მირსპულავას ლოლარიკონი ოთხი; გიორგი ჭითავას ლოლარიკონი სამი, ეცადია გეგენავას ლოლარიკონი ორი; ინალუხუ ლეფ[ონ]ავას ლოლარიკონი ოთხი; ჩუცეს ბერაიას ლოლარიდონი სამი; სამმან მოსახლემ ბერაიამ: ბატკუამ და მამაგულმან, დოხვადიამ — თრ-ოლი ლოლარიკონი; ბუცესმან არცანდიამ ლოლარიკონი სამი; ზეით ხობს გიორგი მერკვრიამ ლოლარიკონი სამი; გაჯ[იხე]დის შვილმან საარიამ ლოლარიკონი სამი; ბიბიამ ბოლქუაძემ ლოლარიკონი სამი; ხოსია სიჭინავამ ლოლარიკონი ხუთი.

ნაჟანარეულებს გლეხებს უფროს-უმცროსი ღორი ემართა დ[ა] მეხადილეს საჩუქარი ემართა, მეხადილისათვის საჩუქარი შეგვეწ[ი]რ წევია და გლეხისათვის უმცროსი ღორი და მის მაგიერად საწთელი დაგვც.

მართებს დრუბელაის ორი ლოდარიკონი საწთელი; ხუტალა ელიშიას ორი ლოდარიკონი; მის განაყოფს ზუბას ორი ლოდარიკონი; ზუმალი კოდუას ორი ლალარიკონი; ბიგვაის ორი ლალარიკონი; ჯგუბერიას ორი ლალარიკონი; სუბუქიას ორი ლალარიკონი; ნარმანიას ორი ლალარიკონი; პაპა ხუცობავას ორი ლალარიკონი; სამს მოსახლეს ხარებედიას და ეჯიბიას ორ-ორი ლოდარიკონი საწთელი მართებს, სხვა არა მართებს რა ამათ.

წულუკიძის კაცს მათხოჯს ბარაბაძეს ოთხი დიდი ღორი ემართა და ორისათვის ორი შამახური საწთელი დაგვც და ორი საკლავი ისევ მართებს სხვა ბეგარას ჩამოის.

კონტუატს რუხვაძეს ერთი საკლავი და მისი ქათამი ემართა[1], ერთი შამახური საწთელი დაგვც მას მაგიერად.

გეგუთს იაშვილის ნაყმევს კაცს დედისაძეს ლომსა და ღვინოს გარდაის ორი საკლავი ემართა და ღორის მაგიერი შამახური ნახევარი საწთელი დაგვც.

ოკრიბას სამი მოსახლე ობოლაძე და ერთი კობლუაშვილი ალექსანდრე მეფისაგან კათალიკოზს ნემსაძეს ეშოვნა და ბეგარა არ მოეკითხა, ისე დარჩენოდა, ზეან მოკითხული ვქენით, იამცილის ყმა ყოფილიყო და დიდი ბეგარა მართებოდა, მაგრამ ყველას ვერ გამო[ვ]ეკიდეთ: ერთი შამახური საწთელი კობლუაშვილს მართებს; ობოლაძეს თამაზას ერთი შამახური საწთელი; მის განაყოფს შათირიშვილს ერთი შამახური საწთელი, ერთი შამახური საწთელი მამუკა ობოლაძეს, ერთი შამახური ზაქ[ა]რიას და მის ძმებს მართებს.

ჩხარს ტენტერას შამახურნახევარი საკუმეველი.

და კობლუაშვილს, ობოლაძეს და ტენტერას ბატონის სამსახურის მეტი სხვა ბეგარა არა მართებს რა, თჳნიერ საყდრის სამსახური.

ამ მესანთლეს კაცებს არც ოდიშს და არც იმერეთს გასამყოფლო არ ეთხოვებოდეს არც ბატონისაგან და არც მოურავისა-

---

[1] ერმართა.

გან; და გლეხი რომ გაიყოფოდეს, სანთლის ბეგარა მთლად გაქრეს ბოდეს.

შემოგვიწერავს ჩუენ კათალიკოზს ლორთქიფანიძეს გრიგოლს; და შეიწირე თქუენ, საშინელო ბიჭვნტისა ღმრთისმშობელო მცირე და კნინი ესე შესაწირავი, ვითარცა შეიწირე აბელის მსხეერპლი, ნოეს ძღუენი და ორნი იგი მწუალნი ქურიანისანი, ეგრეთვე შეიწირეთ თქუენ, საშინელო ბიჭვნტისა ღმრთისმშობელო მცირე და კნინი ესე შესაწირავი ჩუენდ სადღეგრძელოდ და სულისა ჩემისა საკსრად და საოხად, რათა მომიელინო ძე თქუენი ტკბილი იესო ქრისტე და ღმერთი ჩუენი დღესა მას დიდსა განკითხვისასა საუკუნოდ სასჯელისასა და მიჭვნას მე სატანჯველთაგან საუკუნეთა.

აწ ვინცა და რაჟამსცა ძემან ადამის ნათესავმან კაცთაგანმან ეს ჩუენგან შეწირული და ახლად გარიგებული მოიმალოს და შლად და ქცევად ჭელყოს, მეფემან ანუ დედოფალმან, დადიანმან ანუ გურიელმან, თავადმან ანუ აზნაურიშვილმან, დიდმან ანუ მცირემან, ებისკოპოსმან ანუ წინამძღვარმან, მსახურმან ანუ გლეხმან და ან მეფისა, დადიანის კარის მოხელემან, მოურავმან და მამასახლისმან, ნაცვალმან და მოხელემან და ჭელისუფალმან და რაჟამსცა ძემან კაცისამან ეს ჩუენგან შეწირული და ახლად გარიგებული სანთელი ბიჭვნტისა ღმრთისმშობელს მოუშალოს და შლად და ქცევად ჭელყოს, თქუენ გაურისხდი საშინელი ბიჭვნტისა ღმრთისმშობელო და ძე შენი ტკბილი იესო ქრისტე ღმერთი და წყეულ და შეჩუენებულ ამყოფე ღმრთისა დაუსაბამოს პირისაგან, რომელმან შექმნა საუკუნენი;

კრულმცა არს სამყოფელი მათი, სული და ჯორკი მისი; კრულ, წყეულ და შეჩუენებელმცა არს სახლი სამყოფი მისი; კრულ, წყეულ და შეჩუენებელიცა არს პატრონისნისა და ცხოველს მყოფელის ჯუარისაგან, რომელსა ზედან განიპყრნა უხრწნელნი ჭელნი თვისნი ჭსნისათვის ჩუენისა ქრისტემან ღმერთმან ჩუენმან;

წყეულმცა არის წმიდათა ზეცისა ძალთაგან; წყეულმცა არის იოანეს ნათლისმცემლისაგან; კრულმცა არის წმიდათა და ყოვლად ქებულთ მოციქულთაგან, კრულმცა არის შჯდთა კრებათაგან; კრულმცა არის ყოველთა ღმრთისა წმიდათაგან, რომელნი საუკუნითგან საითნო ეყვნეს უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა და აწღა სათნოდ ყოფად არიან.

ამა მცნებათა და ჩუენგან შემოწირულთა მშლელნი და შემჭცეველნი და შემცელელნი კრულ და შეჩუენებელმცა არიან

ცათა და ქუეყნისგან ჯორკოთა და სულითა, თვითა და ცოლითა და შვილითა და შვილისშვილითა მისთა ერთობილითა;

არისცა ეს სოფელი მისთჳა მოკლე და უსარგებლო; არისცა ცოლი მისი ჭურივ და მწუხარე, შვილნი მისნი ობოლ და შერყჳილ და დაცვნებულ, ვითარცა მარხევნი ყორნისანი;

უნაყოფომცა არის ყანა, სათესავი არა არს თესლისა გამომღებელ, მამული მისი უნაყოფმცა და ნუ შეიკრებს მისგან ნაყოფსა;

წყეულმცა არის მისი ცხენი და ზროხა და ყოველი საცხოვარი მისი; წუცა ეპოების საბლისა მისისაგან სანუგეშინიცემა;

კრულმცა არს თჳი მისი მხართა მისთა ზედა; კრულმცა არს მხარი მისი წელთა მისთა ზედა; კრულმცა არის წელნი მისნი თეძოთა მისთა ზედა; კრულმცა არის თეძონი მისნი წყჳლთა მისთა ზედა;

კრულმცა არის წყჳლი მისნი მუჭლთა მისთა ზედა; კრულმცა არის მუჭლნი მისნი კოჭთა მისთა ზედა; კრულმცა არის კოჭნი მისნი ფერჴთა მისთა ზედა; კრულია ფერჴი მისი მიწათა, ადგილთა და სამყოფთა ზედა; კრულ არს იგი ადგილი მისთჳს, სადა დადგენ ფერჴნი მისნი; კრულ არს თუალნი მისნი სახედელად და მხედველად; კრულმცა არს პირი მისი პერის მჭამელად, ენა მეტყუელად, ყელნი საქმწყლად, ფერჴნი საელელად, გულისთქმისა გასაგონებლად;

კრულმცა არს იგი და მისი გასაგონ[ა]ს, მისი გასაგებელი სხჳამან მი[ი]ღოს;

კრულ არს მისი სიცოცხლე; კრულ არს მისი საკდილი; კრულ არს მისი საფლავი, სადა დაეფლვის;

ნუმცა იჭსნების სულითა და ჯორკოთა, თვითა და ცოლითა და შვილითა და ყოველითა მისთა გასაგებლითა; ნუმცა იჭსნების წირვითა ებისკოპოსთა და მღდელთათა; ნუმცა იჭსნების იწლულსაღებ წასლვითა, ნუცა ლოცვითა მონაზონთათა, ნუცა გლახაკთ მიცემითა, ნუცა მშიერთა გაძღომითა;

არარაჲ ქნელის საქმე რა ერგოს მას, ყოველნიმცა უსარგებლო არის მისთჳს.

ვინცა ესე მცნება და ესე ჩუენგან გარიგებულება და შეწირულობა მოიმალოს იყოს იგი[2] ნაწილად მისდა, სადა არს ტანჯვით სამყოფი ქრისტეს უარისმყოფელთა, ბნელი წყუდიადი განუსათლებელი, ეაებითა ალსავსე, ცეცხლი უშრეტი და მატლი უძილი, ტარტაროზი, გლოვა, უნუგეშინისცემა და ღრჭენა კბილთა, ნასლი წყუდიად საბურველი თვალთა მყოფთა ფსკერთა ჯოჯოხეთისათა.

---

[1] გასაბისი. [2] იგი.

ნუმცა არს ჭსნა და გამოჭსნა მათ შიერ ვიდრე უკუნითი უკუნისამდე, ამინ, ამინ.

დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს და წმიდაჭსნ შჯულისა ღმრთისმშობელმან; და მშლელნი და მჭეველნი ამისნი წყეულ და შეჩუენებულმცა არის აწდა უკუნისამდე, ამინ.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონსა სამას ოთხმოცდათოთხმეტსა.

მათხოვნელებს ყველას თეთრის ბეგარა ემართა, ცეცად იხარჯებოდა, ხატს არას ემატებოდა. აწე მის მაგიერად სანთელი დაგვც: მარჩილის თავს შამახური და რუბის თავს ჩარექი.

აწე ჩუენმან შემდგომმან კათალიკოზმან ანუ მოურავმან და ანუ მობელემან ეს სანთლის ბეგარა მოშალოს, ჩუენისამც კანონს ქუეშე შევარდება. აზნაურისშვილის ყმამანცა კათალიკოზს მიართვას სანთლის ბეგარა და სახასომანცა[1].

კიდევ საგელათონი: საწირეს, ბუეთს, ოხუამირას, სორმონს, რიონს საკათალიკოზო კაცებს თეთრის ბეგარა ემართა. ისიც ცეცად იხარჯებოდა, ხატს არას ემატებოდა. აწე მის მაგიერად სანთელი დაგვც: მარჩილის თავს შამახური და რუბის თავს ჩარექი.

აწე ჩუენმან შემდგომმან კათალიკოზმან ანუ მოურავმან და ანუ მობელემან ეს სანთლის ბეგარა მოშალოს, ჩუენისამც კანონს ქუეშე შევარდება. აზნაურისშვილის ყმამანც გელათს მიუტანოს კათალიკოზის წინამძღვარს, ბატონის სახასომანცა[1].

ორი ბეჭედი: გრიგოლ კათალიკოზი

196. [სითარხნის გუჯარი ონოფრე წინამძღვრისა თვალელთა და პატარძეულთადმი]

[1708 წ.]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ესე მოუშლელ-შეუცვალებელი, ყოვლის მიზეზისაგან შორად განშორებული, ყოვლის გზით მიზეზშემოუღებელი საბოლო[ო]დ დამტკიცებულ-გათავებული სიგელი დაგიდევით და გიბოძეთ ჩუენ წინამძღვარმან ონოფრემ თქუენ ერთობილთ წმიდის დავითის ყმათა თვალელთა და პატარძეულელთა, ასე და ამა პირსა ზედა, რომ:

წმინდის დავითის საფლავსა და მონასტერზედ დიაღ, ბევრი გაისაჭ[ე]ნით, თქუენგან შეუძლებელი ჭირნახული დადეცით, ჭირი ბევრი გაჩვენეთ, ძნელი და თავგაუსლველი. ჩუენ ეს პასუხი გიყა-

[1] სრხსომარე.

ვით: ყოველს საკვმწიფო, სამოურაო, სამოხელეოსაგან კვმწიფებ[1]-საგან, დარბაისელ-ეფისკოპოზისაგან სითარხნის და საურის აღწერილი კვეთის წიგნები აგართვით.

როგორაითაც ძველათ კიდევე ამგვარი სითარხნის წიგნები კვმწიფების გკონდათ და ქაძთა ვითარებისაგან და ქვეყნის ცვალებისაგან გუჯარი თქვენიცა წამხდარიყო და მონასტრისაცა, და ხელახლა კვმწიფის სიგელიც აგართვით და დარბაისელ ეფისკოპოსთა, ყველასაგან გაგახლეთ, ის კვმწიფეთ გუჯრებიც თქვენ მოგეცით და ეს ჩემი გუჯარიცა და საფიცარიც.

ვინცა და რამანც ადამის მონათესაეებმა: ან კვმწიფემა, ანდა თავადმა, ეფისკოპოზმა, ან იმ ალაგის წინამძღვარმა და კრებულმა [ო]ქვენის ჭირნახულის და სისხლის დაღვრის საპასუხო საურის წიგნი და სიგელი თქვენ გაგიტეხოს და მოგპრმალოს, რისხვაეს პირველად ღმერთი სამებით ერთი, ყოველნი წმინდანი მისნი ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელნი და უხორცო[ნი];

და შე-მცა-ედების კეთრი გეზისი, მეხის დატეხა დიოსკორესი, შიშთვილი იუდასი, ხორცით შთანთქმა დათან და აბირონისი, ნურარათამცა იქმნების ხსნა სულისა მისისა ჯოჯოხეთისაგან, იუდასთანამც იქნების ნაწილი და სამკვიდრებელი მისი. ჩვენთა და თქვენთა ორთავე პასუხის მიმცემი იყოს დღესა მას მეორედ მოსვლისა მისისასა.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან კურთხეულ ყოს.

დაიწერა სიგელი ესე მკათათვის თხუთმეტს გასულს ხელითა მ გ ა ლ ო ბ ე ლ ი მ წ ი გ ნ ო ბ რ ი ს ა ი ა კ ო ბ ი ს ი თ ა.

ქორონიკონს ტჟვ.

ბეჭედი: მონა ღთისა დავით გარეჯის წინამძღვარი
მაჭუტაძე ონოფრე
ხელთვა: ონოფრე. ბეჭედი: მაქსიმე (?)

197. [ყალოგის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი]

[1709 წ. 25 აპრილი]

ქ. ჩვენ, ბატონისშვილმან კათალიკოზმან დომენტი შენ, ჩვენს სახლთხუცესს ამილბარს თრიალეთზე ნასოფლარი ზვარეთი სამოურაოდ გიბოძეთ; შენ აგეშენებინა. ის ზვარეთი ერასტი მაღალაშვილის სამოურაოდ უბოძეთ, და მისად სანაცვლოდ შენ[თვის] ლურჯსაყდრის ნასოფლარის მოურაობა გებოძებია. და ააშენე და არას კაცს ჭელი შენს მეტს

[1] კვმწიფების.

არავის აქვს. და ვერცავინ მოგიმალოს ეს ჩვენი წყალობა.
თვესა აპრილსა კე, ქორონიკონსა ტყზ, ინდიქტიონსა კათოლიკოზობისა ჩვენისასა დ, ქრისტეს აქათ ჩღთ.

ხელთნაწერი: კათალიკოზი

198. [ეპისტოლე სიგელი იოსებ ნინოწმინდელისა დიდოს მონასტრისადმი]

[1700 წ.]

ჭ. სიგელი ესე ჩვენ, ნინოწმინდელ მთავარეპისკოპოზის ვაჩნაძის იოსების, მიერ მორთმეული

ჯერ-არს* უკუე პირველად, რათა რომელიცა რასმე იქმოდეს, გინათუ რასაცა სწერდეს, ყოველსა ზეგარდამოსა მადლისაგან ითხოვდეს მოწიჭებად მადლსა მას მეტყუელებისასა ანუ თუ საქმეთა აღსრულებისასა, ვინათგან ზეცისა მიერ არს ყოველი მოცემა ქეთილი და ნიჭი სრული და მის მიერ მიეცემის ყოველსა კაცსა სახარებისა ბრძანებისაებრ: «ითხოვდით, და მოგეცეს თქუენ; ეძიებდეთ, და ჰპოოთ; და ირეკდეთ, და განგეღოს თქუენ»**.

და ჩვენცა მინდობითა და სასოებითა ზეგარდამოსა მადლისათა გიწყოთ ჩუენ მიერ ძნელბედობით შესამართთა სიტყუათა წადიერებისა ჩვენისათა და უფალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან მომცეს მე გულის სიბრძნე ცნობიერი და ენა წესიერად მეტყუელებისა, რათა არა ძნელსავალ იყოს გზა სლვისა ჩვენისა.

რამეთუ ჯერეთ მაყუნებს მე უგულწურება გონებისა ჩემისა და არა მიტევებს ბრგუნილ ენა-მძიმება მეტყუელებად, რასაცა იგი წადიერ ვარ; და ესეცა მომეხსენების და მოშიშ მყოფს: უკეთუ დავდვა საფუძველი სიტყვისა და ვერ შეუძლო აღსრულებად.

იტყუიანცა საღმრთონი წერილნი და შეცა მოწაბე ვარ, რამეთუ: არა ჯერ-არსო მოხმა ცუდთა სიტყუათა ზედა და ჭსენება სახელისა უფლისა და ღმრთისა ჩვენისა.

არამედ მრავალ გზის ესეცა გვიხილავს, რამეთუ ძველნი გუჯარნი და მოსაჭსენებელნი ვისცა აღუწერიან; ესევითარითა თავითა და დასაბამითა დაუწყიან სიტყუათ მოქმედ ჭელოვნებანი და მიუდიათ გულსავსება დამტკიცებისა.

---

* შავით აწყობილი ტექსტი დედანში სინგულარითაა.

** მათ. ზ 7,7.

და ჩვენცა, რომელნი ესე ვმეტყველებთ, ამისთვისცა შეგვიკრძალე ვიქმნენით ჩვენ მიერ თვით შეუცადრებელისა ზის, მოუწდომელისა, აუგებელისა, უჟამოსა, გარეშემოუწერელისა, ძალგებისმიერისა შელისა, ძლიერება-მოუწდომელისა ღმრთისა მამისა, ძისა და ღმრთისა სულისა წმინდისა სამყუანოვნისა, სამრიცხვევდისა, სამპირებით დიდებულისა და ერთარსებით განუყოფელისა სამებისა წმიდისა, რომელმან არარისაგან შექმნა ყოველნი არსნი ხილულნი და არახილულნი.

პირველად მოიგონნა და დაბადნა ანგელოზთა წესნი მსახურებად დიდებისა თვისისა და განაჩინა ღმრთაებისა ძალამან ქერაბინნი და სერაბინნი, ანგელოზნი და მთავარანგელოზნი, რომელნი ესე წამისყოფით აღასრულებენ ბრძანებასა და მცნებასა მის ყოვლისა მპყრობელისასა, ვითარცა არს წესი მათი.

და სამწმიდა არსობით უგალობენ და აქებენ ერთსა ღმერთსა სამებით და სამებასა ერთობით პატივსცემენ, არა შერევენ გვამოვნებითა და არცა განპყოფენ არსებითა, რამეთუ სხვა არს გვამოვნება მამისა და სხვა ძისა და სხვა სულისა წმიდისა; არამედ ღმრთაება მამისა და ძისა და სულისა წმინდისა ერთ არს და თანასწორ და თანაარს დიდებულებაცა იგი მათი ვითარცა მამა, ეგრეთვე ძე და ეგრეთვე სული წმიდა; რამეთუ ესრეთ ჯერ-არს ყოველთა მიერ თაყუანისცემა და აღსარება ამათი.

და ამან წმინდამან სამებამან და ერთარსებამან დაამტკიცეს საქმენი იგი, რომელთა მეცხულეების ქმნად; და ესეცა შუამდგომელ იყვნეს გულსაფსებად მისვე წინაშედებარისა განზრახვისათვის; ხოლო მცირედ გარდამმიჯელთა ისევე გზა გლოთ და კუალად შევიწყოთ ჯაჭვი სიტყუისა.

რამეთუ იგი იწება ერთმან წმინდისა ამის სამებისაგანმან ღმრთისა სიტყუამან მოძიება წარწყმედულისა კაცისა და აღმოყუანება მათი ბნელისაგან, ნათელსა მას საუკუნოსა გარდამოკდა იგი ზეცით და ჯორცნი შეისხნა სულისაგან წმინდისა და მარიამისაგან ქალწულისა განკაცნა.

და რაჟამს იგი იქცეოდა ქუეყანასა ზედა სახითა გლახაკისათა, ვერ იცნეს იგი უღმრთოთა ჰურიათა და ვითარცა ლიტონი კაცი ჯვარს აცვეს და სიკუდილითა საყუედრელითა მოკლეს იგი უჩოთა მათ ბილწთა და ყოველითურთ კაცთა ემსგავსოთა.

ხოლო ჩვენ სიკუდილითა მისითა ცხოვრება უკუდავი ვპოვეთ[1],

[1] +ჩვენ.

რამეთუ ადგა მესამესა დღესა მსგავსად, ვითარცა თვით იტყოდა შემდგომად სამისა დღისა აღვდგეო, ადგა იგი და ამაღლდა ზეცად დიდებით და გზა უყო ყოველთა კაცთა მუნ მიმყუანებელისა სასუფეველად ვინცა წადიერ იყოს.

და შემდგომად ამისა რაოდენნი და რაბამნი ქველის მოქმედებანი მოგვეწიჭნეს მას მიერ, ყოველისა გამოთქმად ვერ შემძლებელ ვარ.

რამეთუ დამიტევნა ჩვენ წმიდანი თვისნი მოციქულნი ქადაგებად სახელისა მისისა და მოქცევად ჩვენდა და აღმოყუანებად ბნელისაგან ნათელსა მას დაუღამებელსა და კუალად დედოფალი ჩვენი ღმრთისმშობელი მარიამ სამო, შეწყე და მფარველი ჩვენი და ყოველისა ჭირისა და მწუხარებისაგან გამომკსნელი ჩვენი. რამეთუ ევუცებოდათ რა მოციქულთა წარსლვად და ქადაგებად სახელი უფლისა ჩვენისა იესოს ქრისტესი ქუეყანათა და სოფელთა აღმოსავლისა და დასავალისათა, მაშინ წილ ეგდეს ქუეყანა და ქუეყანა, და რომელიცა ვის აღმოუჯდა წილბდომით, მასცა შეუდგეს და წარემართნეს გზასა მას და ქადაგეს სახელი ღმრთისა ჩვენისა ქრისტესი.

ხოლო ამას დედოფალსა ჩვენსა ღმრთისმშობელსა აღმოუჯდა ქუეყანა ესე საქართველოსა სამკვიდრებელი წარჩინებითა და ძნიად მოსაქცეველი ყოველთა კაცთაგან.

ხოლო ოდეს იგი გარდაიცვალა ყოველად წმინდა ღმრთისმშობელი ქალწული მარიამ, არა უგულებელსყო წილხდომილი თვისი ქუეყანა ქართლისა, არამედ ვითარცა ძემან მისმან იესო ქრისტემან დაუტევნა თვისნი მოციქულნი ყოველსა სოფელსა და ქუეყანათა, ეგრეთვე ამან ყოველად წმიდამან ღმრთისმშობელმან დაგვიტევნა ჩვენ თავისა თვისსა წილ ქალწული ყოველად სანატრელი ღირსი ნინო უმეტესი და უწარჩინებულესი სიწმინდითა და ყოველითა სათნოებითა მის ჟამისა მყოფთა მამათა და დედათა.

ესე ყოველად ღირსი ნინო აღმოეცნა ქუეყანასა მას კ ა ბ ა დ უ კ ი ს ა ს ა კაცთაგან ღმრთის მსახურთა და ყოველითა სათნოებითა ალსავსეთა; რამეთუ არსცა ქუეყანა იგი ყოველითურთ ნაყოფიერ, არა ხოლო თუ განსრწყვილითა და წარმავალითა ნაყოფითა, არამედ უხრწნელითა და აღმოცენებითა კაცთა ღმრთისმსახურებით სრულ ქმნილისა ზეკათა სასუფეველსა მემკვიდრისა კაცთა მათ; ვიტყუი წმინდათა და სამგზის სანატრელთა მოწაფეთა მთავარსა გიორგის ღეაწლისა მძლესა; და ვინათგან დიდი და ყოველად ბრძენი ბ ა ს ი-

ლი შუნ განაგებდა კუერთხსა მწყემსობისასა, იგიცა შუნით აღსრულებულად ითქმოდეს ჩვენ ზიერ.

რამეთუ ესე ვითართა კაცთა იმორჩებს გუეყანა იგი, ამისთვის ცა ღმრთისა ზიერ გამორჩევითა აღმოეცენა ესეცა ყოველად ნეტარი ნინო მშობელთაგან დიდთა აზნაურთა და ღმრთის მსახურთა, ვითარც ქსოქე პირველ.

რამეთუ ამათ ღმრთის მსახურთა კაცსა და დედაკაცსა აქუნდათ პირველითგან სურვილი ქრისტეს სიყუარულისა და ენებათ, რათამცა დაეტევათ წარმავალი ესე სოფელი და წარუვალისა მის სოფლისათჳს ზრუნვიდენ, წარვიდენ ესენი იერუსალემად და რაოდენიცა და რა ბრძანება უფლისა ასმიოდათ, მასცა შეუდგეს, ვითარცა იტყჳს პირი უფლისა: «რომელმან აღლო ჯუარი თჳსი და შემომიდგეს მე, იგი არს ჩემდა ღირსი».

ესე ნეტარი ნინო, ზეგარდამოსა მადლისაგან დაკუული, შეეძრებულ იქმნა და შეწირულ წმიდისა პატრიაქისაგან საფლავსა ზედა ღმრთისა ცხოველს მყოფელისასა, და ოდეს იგი შეწირა ლოცვა მისთჳს პატრიაქმან, მოვიდა მის ზედა მადლი სულისა წმინდისა და აღესო ყოველითა სიბრძნითა ღმრთის მეცნიერებათითა და ქადაგა საიდუმლოთა თჳსთა, ყო ძემან ღმრთისამან და დაიმკვიდრა მისთანა მადლმან წმინდისა სამებისამან.

და ფარეთა წმინდისა ღმრთისმშობელისათა წარმოემართა გუეყანასა ამას საქართველოდ წოდებულსა და სამკჳდრებელსა წარმართთა და კერპთმსახურთასა; და განძლიერებულმან ყოველად წმინდისა შეწევნითა გამოვლო ქუეყანა საბერძნეთისა სხვათა ვიეთმე ქალწულთა თანა და მოიწია ჭუეყანასა ამას, რომელსა აწ ჩუენ დამკვიდრებულ ვართ.

და ბრძანებისა წმინდისა ღმრთისმშობელისათა ქადაგა სახელი ღმრთისა ჩუენისა იესო ქრისტესი; და აღმოიყუანნა ქუეყანა ესე ბნელისაგან კერპთმსახურებისა და მიუძღუა ნათელსა მას ღმრთის მსახურებისასა და აღმოშენა ყოველნი დიდნი და მცირენი ეკლესიანი ნათლის-ღებისათა; და აშენა მართალი სარწმუნოება წმინდისა სამებისა.

და რათა მოკლედ გთქუა, თჳთ ტფილისთა კეთილთა საუნჯეთათა მიიკუალა ამიერ სოფლით და მიიწია ნათესაყუდელსა კეთილსა სანატჳფეველსა ზეცათასა; და ხედავს დიდებულსა პირსა შუენჳსა მშუენიერებისასა და იხარებს სიხარულითა გამოუთქმელითა, რამეთუ

---

* წდრ. მათე 10,38.

მიეცეს სასყიდელი შრომათა თვისთა და მეორე არს დაუცხრომელად ჩვენ ყოველთათვის: მეოხებითა და შეწევნითა ამის წმინდისა ნიშნისათა დავიმტკიცენით საქმე ესე.

და შემდგომად ამისა არ დაივიწყა ყოვლად წმიდამან ღმრთისმშობელმან ქვეყანა ესე ქართლისა, არამედ აღძრნა წმინდანი ესე ძალმანი წარმოსლვად აქათგან ამას ადგილსა, რათა უმეტესად განამტკიცოს სარწმუნოება ქრისტესი; და შეამდინარით, ვითარცა ვარსკვლავნი ბრწყინვალენი აღმოჰკვდეს და მოიწიონ ქვეყანასა ამას, რომელნი ესე პირველ ნინოს მიერ განათლებულ იყუნეს და ყუათადი სარწმუნოება ვითარცა ფიცარი. მოვიდეს ესენიცა წმიდანი მამანი და ღირსნი სასწაულთა მოქმედნი და მათცა კეთილად განამტკიცნეს მოძღვრებითა სულიერითა ქვეყანასა ამას საქმენი.

ხოლო ერთი ამათ წმინდათაგანი ღირსი და სასწაულთა მოქმედი მამა დავით დიდოთ და ლუკიანე თურთი მოიწივნეს. ვითარცა ჩვეული იყუნეს მოღვაწებით ცხოვრებასა ადგილსა ამას, ქმელსა და უნაყოფოსა ულაბნოსა გარეგნისასა, რამეთუ პირველ არა რა იყუნეს ადგილსა მას, არცა ეკლესია და არცა საყოფელი კაცთა, და დაეყუდნეს, ვითარცა იყო ჩვეულება მათი დაყუნებით და მყუდროებით ცხოვრება.

და აღასრულებდეს ნებასა ყოვლისა მპყრობელისასა; და დღითი-დღე ადგმიდეს კიბესა სათნოებითა თვისთა ზეცად მიმართ და მოხდიდეს მადლსა მას სულისა წმინდისასა, რომელი მკვიდრ იყო მათ შორის; ამისთვისცა მოვიდეს ადგილსა ამას კაცთაგან უმკვიდროსა, რათა ცხორვიდენ სათნოებათა თვისთასა.

და ვითარცა ვერ შემძლებელ არს ქალაქი დიდი მთასა ზედა დაშენებული, რათამცა არვისგან იხილვებოდეს, ეგრეთვე ესენიცა ღირსნი და წმინდანი არა დაფარა ღმერთმან, არამედ რაოდენ იგინი ჰფარვიდენ თავთა თვისთა, ეგოდენ უფროს განფენა ეგულებოდა ღმრთისა სახელისა მათისა; რამეთუ ყოფასა მათსა მყუდროებით ადგილსა ამას იხილნეს კაცთა ვიეთმე მონადირეთა წმინდანი ესე მამანი სახითა და სამოსლითა უცხოთაითა შოსილნი, განკვირდეს და განცვიფრდეს უცხოსა მას ზედა სახილველსა, რამეთუ ესეეთისა ხილვასა უჩვეულ იყუნეს ადგილსა ამას.

და მივიდეს მსწრაფლ და თაყუანი სცეს და ლოცვა და კურთხევა ითხოვეს მათ მიერ და მათცა მიანიჭეს უშურველად ლოცვა და კურთხევა უფლისა მიერი. კეთილად ჰკითხვიდეს კაცნი ესე მონადირენი მიზეზსა მას მკვიდრობისა მათისასა; და მათცა ვითარცა ჯერი იყო, ეგრეთ გულსავსე ყუნეს.

წარმოვადნეს კაცნი ესე სოფელსა თვისსა და განთქუეს ამბავი მათი თვისთა სოფელთა და ჭეყანათა. და მრავალთა უკეთურებაჲ[1] საქმე ესე და ენებათ თჳთოეულსა მათსა თჳალით ხილვაჲსა მას. მრავალთა დატუებნეს სახლნი და სამკჳდრებელნი თჳსნი და მიისწრაფოდეს შედგომად კუალთა მათთა, რამეთუ სარწმუნოებაჲ ქრისტესი პირველითვანვე დანერგულ იყო წმინდისაჲ ნინოს მიერ, მრავალთა მკჳდრობითა მოისწრაფოდეს მრავალნი ასპარეზსა ამას დაწყლისასა მოღუაწებად, ვიდრეჳდის განმრავლდეს კრებულნი მონაზონთანი.

ხოლო თჳთ ესე ნეტარი დავით დაყუდებით დადგრა, ვიათრცა პირველ; და კრებულნი ყოველნი შეეყარა წმინდასა მამასა ჩუენსა ტოტოს და ჭელთ-უდეა ზრუნვაჲ და სარაჲ მათი და უჩუენა ადგილი ეგე, რომელსა აწ თქუენ დამკჳდრებულ ხართ. წარმოუძღუა ესე ნეტარი ტოტოს კრებულთა მათ ძმათა სელიერთა და მოვიდეს კლდეთა ძაგათ და ჴერეთ მცირე ეკლესია გამოჰკუეთეს და აღასრულებდეს ყოველითურთ ნებასა ღმრთისა ჩუენისასა. და შემდგომად მცირედისა ყუეს დიდი ეკლესია სახელსა ზედა წმინდისა ღმრთისმშობელისასა და მუნ შინა ყოველნი სათნოებანი იხილებოდეს მათ მიერ აღსრულებულად.

ხოლო ესე ყოველად სასანტრელი ღმერთმებრძოლი მამაჲ ჩუენი ტოტოს კეთილად უძღოდა საქმესა თჳისთა და მრავალთა სულთა წესძინებდა უფალსა ღმერთსა ჩუენსა. ხოლო ვიდრეღა ჰყოფდა საქმესა ამას და თჳთ აღასრულებდა მოღუაწებათა უარესსა ძალისა თჳისსა. ჟამთა სიბერისასა მოწუენულმან მჯდომთა კეთილითა და ღუწლ-მრავალ პოვნერებითა, დაუტეა ცხოერება ესე წარმავალი და მიიცვალა ზეცასა სუეტევასა; და იხარებს საუკუნოდ მეოხი და ღმრთისა მიმართ შუამდგომელი ჩუენი.

ხოლო ნაწილნი მისნი დაისხნეს ჴეროვანსა ადგილსა და მიერითგან დღითი-დღე კურნებათა მადლსა აღმოცენებ[ე]ნ სარწმუნოებით მოვედრებელთა თჳისთა სასოებითა. და სარწმუნოებითა ამით მისთა უფროსად განმრავლდა კრებული მონასტრისა მაგის საფლავსა ზედა მისსა და ჰყოფდეს ყოველითურთ ნებასა ყოველისა მპყრობელისასა.

ხოლო ამისა შემდგომად გამოჰკუდეს დღენი და ჟამნი მრავალნი და უფროსად აღეშენნეს მონასტერნი ეგე უდაბნოსანი, ვიდრემდეს შეიქმნეს ადგილსა მაგას მონასტერნი ათორმეტნი თჳს-თჳისით

---

[1] უკუერსით] დაუკუერდით.

წინამძღვრითურთ, და ესენი ყოველნი იყუნეს სამწყსო დაშთომილ ჩილ ღმრთისა მიერ კურთხეულისა მთავარეპისკოპოზისა ნინოწმინდელისა; და რომელნიცა უფლებდეს და გუანაგვეს დეს სადარეჯოს წმიდის ნინოს მოწამტერსა, მათიცა ჯერ-არს პყრობა და კურთხევა ამათი.

ხოლო ჩვენ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ, რამეთუ ესე ყოველნი რა ესრეთ განეგებოდეს და მრავალნი დაწუნარება იყოფებოდა ქრისტიანეთა შორის, ამას ყოველსა ზედა მწუხარე იყო უხალაგი მტერი, ბოროტი, ეშმაკი და ვერ თავსთუებდა მყუდროებით ყოფასა ქრისტიანეთსა სარწმუნოებისასა.

არამედ აღძრნა ბარბაროზნი აგარიანნი მოსავნი მაჰმადიანი და წყობად აღჭურნა საქართველოსა ზედა და უწყალოდ ასწყუიტეს ქუეყანა ესე ქრისტიანობისა, აღთოკრნეს და დააქცევნეს ეკლესიანი და ამას თანა მრავალნი ღმრთის მსახურნი კაცნი მოსწყუიდნეს, რომელნიმე ცეცხლითა დაწუნეს და რომელნიმე წარკუეთითა თავთა აღასრულნეს და რომელთამე ქება დაკრიბეს და ესეეითარი უწყალოება მოიწიეს ადგილთა ამათ.

და ეცადაბნოსცა ესე გარეჯისანი მას შინა ოკრდეს და მრავალქამ და მრავალწელ დაშთა უმკეიდროდ კაცთაგან. და ოდესმე ვინ იყო ბერთაგანი ადგილსა მაგას წმინდასა, ვიდრე ყოფად ჩვენდამდე და იყო უმკეიდროდ კაცთაგან.

და ოდეს ვიხილეთ[1] ადგილი ეგე წმინდა და თაყუანის საცემელი და პატიოსანი უპატრო ქმნილი, ვითარცა მარგალიტი მრავალ სასყიდლისა გარე განხუეული, ტირილად ვიწყეთ[2] და ამას ვიტყოდით: ნეტარ მის კაცისა, რომელმან ესე მონასტერი ესრეთ უწყალოდ მოოკრებელი და უშენო ქმნილი კუალად აღმართოს და აღაშენოსო. და ღმრთისა მიმართაცა ეყოფდით ვედრებასა, რომელ ესრეთცა ქმნულ იყო.

და ისმინა ევედრებისა ჩვენისა და ოდესმე უგულებელსყო ადგილი ესე თაყუანის საცემელი და საღოცველი თვისა, არამედ გარდამოიხილნა თქუენზედა მოწყალეთა თვალითა და მოგვცათ გული ცნობიერი სახიერებისა თვისსა და გვგამჭნოთ და განგაძლიერად თქუენ კელყოფად შენობად მონასტრისა მაგის წმინდისა მაშინა ჩვენისა დიდებისა ყოვლად სანატრელისასა.

„თქუენ, საღმრთონი და სულიერნი კაცნი სახელისათჳს ქრისტესისა ერთად შეკრებულნი: წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ ი მ ა რ კ ო ზ, ზ ა-

---

[1] ვიხილეთ. [2] ვიწყეთ.

ქ ა რ ი ა და სხვანი ძმანი ერთი, გინათუ ორნი, ესენი გამოხვეწენ სოფლით და შენებად იწყეს მონასტრის მაგის ყოველად წმიდისა მამისა ჩვენისა დიდებისა შენებად.

და მოიწევენით წინაშე ჩვენსა, ვინათგან გვეპყრა მას ქამსა საჭდარი წმიდისა დედისა ჩვენისა ქართველთა განმანათლებელისა ნინოსი და შუნდობასა ითხოვდით ჩვენ მიერ საქმისა ამის აღსრულებად; ვინათგან თვინიერ ჩვენსა ვერ ჰელგეწიფათ საქმე ესე და ქამთა მრავალთა იყოფებოდით ჩვენ თანა და ძნიად შესაბედავი იყო ადგილი ეგე მტერთაგან ყოველთაურთა ხილულთა და უხილავთა და ღმრთისა მიერითა წინაძძღვარებითა და საფარველითა წმიდისა ნინოსითა.

და ჩვენ მიერითა ლოცვითა და კურთხევითა წარემართენით ადგილსა მაგას წმიდასა საფლავსა ზედა დიდისა დედოფლისა, დაიწყეთ მცირედ-მცირედ შუშაობად და ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ნინოწმიდელ მთავარეპისკოპოზმან ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი მ ა ს ე ბ რაოდენ ძალ-მედგა, უწყის ეფალმან. თანა შემწე გეჭმენ თქუენ შენობასა მაგას მონასტრისასა, ვინათგან ქამთა ჩვენთა იწყო შენობად მონასტერმან მაგან.

და ურიადითა წადიერებითა სრულიელ ეიყავ, რათა ცხოვრებასაცე ჩვენსა გვეხილა საწადელი გულისა ჩვენისა, აღშენება მონასტრისა მაგას თქუენისა, და ეხილეცა შენობა მცირედ ქამ კეთილად წარმართებულნი და სხვანიცა ძმანი მომატებულნი; რამეთუ კეთილსა ცხოვრებასა აღასრულებდით ღამის თევითა დაუცხრომელად ფსალმუნებითა, გალობითა და შესხმითა სულიერითა.

და შემდგომად ამისა არა რა იყო ნუგეშინის საცემელი თქუენი ჯორცთაცლისა საზრდელისათჳს მოსაღწეველად, რამეთუ ძველნი და პირველნი არღარა ჩნდა მონასტრისა თქუენისა არცა გუჯარი, არცა მახსოვარნი, თუ სადა იყო მაშული ანუ თუ სხვა ნუგეშინის საცემელი ჯორცთაცლისა საზრდელისა; რამეთუ ესენი პირველთაგან ყოველნივე კეთილად გაბრიგებული ყოფილიყო და ოჯრებასა და ქამთა ვითარებასა ჯჩინო ექმნა.

და ვინათგან არა ეგებოდა და თვინიერ ამისა არც მონასტრისა შენობა იქმნებოდა, ჩვენ შემოგეწიენით და რაც რომ ძალგუეძლა არა დაეშურეთ რა და მოვართვით თქუენსა მონასტერსა და შევსწირეთ ცოდვათა ჩვენთა შესანდობელად და ბრალთა ჩვენთა აღსაჯოცელად მცირე რამე ძღვენი და კნინი შემოსაწირი: ი ო ა-

ზედ წმიდის ნინოს ნაზვრევი მინდორი, იქიე საწი-
ქუალა ზეცით რომ კვეი ჩამოეარდების და შარაც ჩაივლის-
წისქუილის რუს მიაღგების; და კიდევ ზემოთ რომ ქედური
დევს, საწნეხელი რომ დგას, ბოლოს ჭიაურელის ჭიწის სამძღვრამ-
დინ ისე სწორად ჩაივლის და წისქუილის რუს მიაღგების და ამოვ-
უვება ის რუკი წისქუილამდი; და იმ რუს შიგნით ყუელა ნაზვრე-
ვი იყო წმიდის ნინოსი. და თქუენ რომ არა გქონდათ რა სოფელში
შამული, ამისთვის თქუენს მონასტერს შევსწირეთ.

აწე ვინ იცის, რომ ეს საწუთო სოფელი ერთს პირზედ არ დაღ-
გეს და შიგ მონასტერში შენობა ალარ იყოს; ეგ ღმერთმან ნუ ქნას.
შიგრამ სიტყუა არის და რაღგან ჩუენის საყდრიდამ მოგუცით, თუ
მანდ მონასტრის სახელზედ ბერი ალარ იყოს ან წინამძღვარი ალარ
იჯდეს, ეს ნაზვრევი ისევ წმიდას ნინოს დარჩეს. და როდესაცა ისევ
შენობა შეიქნას, რომელიც ნინოწმიდელი იყოს, ისევ თქვენს მო-
ნასტერს მოსცეს; ამისთვის რომ ბევრი სასჯელი დასდევით მაგ ნა-
ზვრევის შენებაზედ.

არამედ შეიწირე შენ, ყოველად წმინდაო ღმრთისმშობელო და
მაშაო წმინდაო დიდებაო: და ნაცვლად გვაგე დღესე მაჲ დიდსა გან-
კითხვისაჲსა.

აწ უკუე რომელმანცა ნინოწმინდელმან ანუ რომელმანცა სხვა-
მან კაცმან ეს ჩვენი გაროგებული და შეწირული საქმე მოშალოს,
ისიმც შეიცვლების სჯულისაგან ქრისტიანობისა, იუდასთანამც და-
ეშკიდრების, ნერათამც სინანულით იქმნების ჭანა სულისა მა-
თისა.

აწე იტყუიან ცოცხლიმე ნინოწმიდელნი შემდგომად ჩუენსა: რად
მისცა სხეის მონასტრისა სხუასაო. მაგრამ ეს მონასტერი არა სხვა
არის, არამედ ჭელთა შინა ჩუენთა არის და საშწყაო და მომკუსნე-
ბელნი არიან ჩუენ ყოველთა ნინოწმინდელთანი; არა თუ სხუა არის,
არამედ ჩუენი.

და სხვაცა მაქუს მიზეზი ამის პირისათუის, რამეთუ მეცა და-
მიც ჩემსა მონასტერსა ზედა საწსახური, რამეთუ ძეელითგანნი გლ-
ჯარნი და ბეერნი შამულნი დაკარგულ იყო და ძალითა და შეწევნი-
თა ამისითა და ჩუენ მიერითა შრომითა კუალად შეეძატე და პირ-
ველისაებრ საქმისა ისევ გავარგე. არათუ საქადუილი. რასმე ეიტ-
ყუი, არამედ ესე ყოველი ესრეთ არს; და ღმრთის გულისათუის ამ
ჩუენგან გჰრიგებულს საქმეს ნურც თქუენ მოუშლით.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან დაამკვიდროს სამოთხეს
შიგან.

შემცველებელნი ამისნი ღმერთმან შეცვალებელყოს ცხოვრებისაგან.

დაიწერა გუჯარი ესე დასაბამითგან შვიდიათას ორას დაჩვიდმეტსა მეტსა და განკორციელებიდგან ღმრთისა სიტყუისა ათას შვიდას და ცხრაისა, ინდიკტიონსა ცამეტსა, ქორონიკონსა ტჟწ, მეფობასა ძისა ერეკლე წეფისა დავითისასა. დაიწერა სიგელი ესე საწყლიდროდ.

ხელრთულები:

საბელითა ეფლისათა ვამტკიცებ ნინოწმიდელი იოსებ.
ამბა ალავერდელი ნიკოლოზ.
ბოდბელი ზაქარია.

ქ. მოწამე ვართ, რაოდენი გუჯარსა ამას შინა წერილ არს, ჩვენ: სამებელი ნიკოლოზ[1], პართენი ხარჭაშნელი, ნეკრესელი ნიკოლოზ, ჭერმელი ნიკოლოზ.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეევით ამადლებულმან დედოფალთ-დედოფალმან პატრონმან ანნამ და ძემან და პირველშობილმან ჩვენმან თეიმურაზ დავამტკიცეთ სიგელი ესე სიტყვითა და ბეჭდითა ამით.

ორი ბეჭედი: 1. დედოფალი ანნა
2. მონა ღრისა ბატონიშვილი თეიმურაზ

199. [გამოსაღების ამოკვეთის წიგნი მანგლელ ნიკოლოზისა მანგლისელთადმი]

[1708—1709 წწ.]

ქ. ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გასათევებელი წყალობის წიგნი გიბოძებთ ჩვენ, მანგლელ ეფისკოპოზმან გოსტაშაბისშვილმან ნიკოლოზ თქვენ ერთობილთ მანგლისელთა ასე, რომენ:

ჟამთა ვითარებისაგან საქმელდგომო ერთი ცხვარი დარჩომილ იყო, გვარისა და გვარის კაცზედ ილებდეს; და სოფელი დიდათ გარჯილი იყო, და არცა რა საყდარს შემატებოდა.

---

[1] — სამებელი ნიკოლოზ (ბეეულად).

აწე გავსინჯეთ და სარგებლისაგან და შემატებისაგან საცოდავ საქმე უფრო ჭდებოდა და ამოგვკვეთეთ.

ვინც ვინ ჩვენს იქით ბატონი მანგლელი დაბძანდეთ, ნუჯიკუსა ნებას სიძაღლით, ნურც სიხარბით, ნურც სოფლისა და ეფისკოპოზის საქიშპით ამას ნუ მოუშლით.

დიდ, გავსინჯეთ და საცოდავი, საშენლარი და სალაპარაკო საქმე იყო და მისთვის ამოვკვეთე.

და ვრთი ეს იყო — გუთანზედ ბერს არ აჭმევდენ. და ვითაც ნაბუშაკები უსმელ-უჭმელათ არ ვარგა, და არც ღმერთი კეთილს ნაყოფს მისცემს, და გუთანზედ ბერს აჭმევდეთ.

ვინც ჩვენს იქით ბატონი მანგლელი დაბძანდეთ, თქვენც ასრე გაუთაეთ. დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

და ნუმცა შთაეთხრობას ეშმაკი მანგლისა საჭეთმპყრობელსა ამ წიგნის შლად და ტკეცვად.

დაიწერა წიგნი ესე მეფობასა პ[ა]ტრონის კვმწიფის მეფის გიორგისასა და პ[ა]ტრონობ[ს] ქრისტიანისა გახტანგისასა.

მოძღვარი იყო გაბრიელ საყდრის დედა და ძველი კაცი და იმას ამაზედ გარჯა... ენახა და მისი სიტყვით [მო]ცემა მემოწმა და დავამტკიცე.

ხელითვე: მანგლელი ნიკოლოზ

200. [სამწყსოს განწესების წიგნი დიმენტი კათალიკოზისა კავლე ტფილელისადმი]*

[1710 წ.]

წყალობითა ღმრთისათა.

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათ-მთავარმან და მაკურთხეველმან, მეფეთა მარაგანდედმან კალოლიკოზ პატრიარქმან ბატონის შვილმან პატრონმან დიმენტიმ ესე წიგნი მოგეცით თქუენ, ტფილელ მიტროპოლიტს ბატონს კავლეს.

ასე, რომე: დაგველაპარაკე და ძველთაგანც ყოფილიყო და წიგნიც გაგისინჯეთ ქალაქის სამწყსოსი. მეფისა და დედოფლის სახლს გარდა, ქალაქი თქუენი სამწყსო ყოფილიყო.

1.** ახლა რაც მეფის ყმა იყოს ქართველი კაცი, ან დედოფლის ყმა იყოს, ან ბატონიშვილების ყმა იყოს, და ან დარბაისელთა — ყველა თქუენი სამწყსო არის.

---

* შდრ. ხაბეჭდი № 150.

** ჴელნაწერში ტექსტი შეხლებად გაკეთილი არ არის.

2. და ან რაც სადედოფლო საქმე ჩვენსა დეკანოზს ეჩიტება მოკითხული ვქენით და უსაცილოდ სითხთა ღმრთისმშობელსა ყოფილა და დღესაც არის და არცა ვის სხვას ქელი აქუს დაუფუსავს. ვინ შეეცილება.

3. სჯულიერის საქმით საკანონო ტფილელმა უნდა მოიკითხოს: რაც საქმე მოჰდეს მის დროს, თავის მამამთავრით დრამა მოკრიფოს.

4. რომელიც სხვამ მოქალაქემ ქრისტიანმა კაცმა მსახუროს, ისრე ამ ჩვენი დეკანოზის სამწყსომ მსახუროს.

5. ვინცა ვინ სამღდელოდ გაიზარდოს, ტფილელმან აკურთხოს.

6. ვის შეეძლოს რიგიანის საქმით საწირავი მიცვალებულისათვის, მიართოს. და თუ საწირავი ვერ შეეძლოს, მიცვალებულზედ ტფილელის მამად-მთავარი დაიხვედრონ; და სითხთა ღმრთისმშობელს ზეთი მიართონ მისის შეძლებით.

7. ვინც მოქალაქე ელაბაბრში დასახლდეს, ტფილელის მამათმთავარს ქელი არა აქვს. და ვინც ელაბრელი ქალაქში დასახლდეს, ისისი დრამა და საკანონო ტფილელის მამამთმთავარმა მოიკითხოს.

8. ჩვენმა დეკანოზმა ვინც შეიირდი აკურთხოს, შეეირდის თავს ითითოს ჩარექს სანთელს სითხთა ღმრთისმშობელს მიართმევდენ.

9. ჩვენი დეკანოზიცა და მისნი სამწყსონიცა ტფილელის მორჩილნი უნდა იყუნენ. სხვა როგორ ნურც ბატონი ტფილელი და ნურც მისი კრებულნი ჩვენს დეკანოზ[ზ]ედ უბრალოდ შურს ხე მოიხდომებენ და ნურც სამწყსოს მოუმლიან.

10. ამ ჩვენს დეკანოზს სახუცო არა სითხეები და ნურც დღეს ულან სითხოვენ. ამის სახლს მაგითმა მღდელმა უხუცოს.

ეს ძრე გაგვრიგებია და დაგვიმტკიცებია.

თუ მაგისთანა ღარიბი იყოა, და არა შეეძლოს რა. ნურას სითხოვენ საბრალოს კაცსა და ნურც გარჯიან.

არიან ამისნი მოწმენი: ჩვენი სახლთ-უხუცესი მადალაძე ამილბარ, დეკანოზი ათანასე, კანდელაკი გერასიმე და სხულ მცხეთელნი.

გოლონიკოსსა ტფჱ.

დაიწერა წიგნი ესე ქელითა კარისა ჩვენისა მდუან-მწიგნობარ მგალობელის მადალაძის სოლომონისათა.

ბეჭედი*

ხელთა: ქათალიკოზ მამად-მთავარი დომენტი ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა ამინ.

---

* ბეჭდის ლეგენდა არ იკითხება.

201. [წიგნი ნიკოლოზ სამებლისა ქრისტეფორე რუსთველისადმი ძმის დანებების შესახებ]

[1710 წ.]

ქ. ეს წიგნი მოგართუ[ა] ჩვენ, სამებელმა [ნი]კოლო[ზ] [თქვენ], ბატონს რუსთველს ქრისტეფორეს.

მაღალას შვილის [იო]ანეს ნაუმეცარი კაცი მესახლა; დიდებნის მოსელი იყო. მყრელები რომ მოვიდნენ, კელი არა ქონდათ, არ ავაყურევინ[ე]. ჩემის მალვით აყრილიყო და თავის ნაბატონარს გაეოლოდა და თქვენის ძმისწულებისათვის მო[ეცა]თ. მე ისევ ავუარე და გამოვიყვანე. თქვენ მოინდომეთ. ისევ აგიყარეთ და მოგართვით ყოველის კაცის უცილებლათ და მოუდეერათ.

დღეს წალმართ არას კაცს მეგ ყორანას იასესა და მაგას ცოლშვილთან კელი არა აქვს. თქვენისა მეტს კაცს ვერავის თავის ნებით მიეეიდეს, თქვენთვის მოგვართმევია.

ქორონიკონს ტჟწ.

ვინც შემოგვცილოს, რისხავს წმინდა სამება და ყოველნი წმინდანი ღმრთისანი.

ხელოვა: სამებელი ნიკოლოზ

202. [ერთგულების წიგნი გოდგელისა და რუსთველისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი]*

[1711 წ. 17 დეკემბერი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისაითა, ესე ამიერით უკუნისამდე გასათვეებელი წიგნი მოგართუით. ჩვენ, ენდრონიკაშვილმან ბიდებელმან მთავარეფისკოპოზმან ზაქარიამ და ჩერქეზისშვილმან რუსთველმან მთავარეპისკოპოზმან ნიკოლოზ, თქუენ, ჩუენს ქელ[მწ]ოფეთ სასათლაოს წმინდის გიორგის მონასტერს და მის საფეთმპყრობელს, ამბა ალავერდელს ჩოლოყაშვილს ნიკოლოზს.

ძუ რომე: მეფის დავითის ბძანებით რუსთველმან პატივი მოიმატა და რუსთველს ბისონი ჩაეკეა.

ამისდა გარდა თუ ან სიტრა, ან გვირგვინის დაბერვა, მოვირლო-

---

* დაიბეჭდა დავით მეფის (იმამყულიხანის) სიგელთან ერთად (იხ. „ქართული სამართლის ძეგლები", ტ. II, 331—332).

მათ, ან სხვა რჯულიერის საქმის წინააღმდგომი შეეკრნათ, თქუენ ქრისტეს უერთსმყოფელი ვიყვნეთ და წირვისაგან დაყენებულ[ი] იყო.

თუ ან ჩვენ და ან ჩვენს უკან მოდებელმან, ანუ რუსთველმან ეს წიგნი გატეხოს და ამ საქმეზე ალაეერდლის წინა[ა]ღმდგომი შეიქნას, ღმრთის მგმობელად ეგრთხოს და კე[ლ]მწიფეთ სასაფლაოს შეცოდებად.

ქრისტიშობისთვის იზ გაკრულს. ქორონიკონსა ტჟთ.

ხელითა: მოდებელი ზაქრია. რუსთველი ნიკოლოზ

203. [ერთგულების წიგნი ნიკოლოზ რუსთველისა დომენტი კათალიკოზისადმი]

[1711 წ. ახლო]

... კათოლიკე სამოციქულოს ეკლესიას საყდარსა სვეტსა ცხოველსა და კვართსა საუფლოსა, მირონს ღმერთს-მყოფელსა და მაზედა [მჯ]დომარეს კათალიკოზს პატრიარქს დომენტისა ასე და ამა პირსა ზედა რომე;

ჩვენი ბატონი მეფე იმამყულიხანი დიდათ შემოგვხვეწათ ჩვენის ბისონის ჩაცმისათვის და ბატონი თქვენი ძმა, საქართველოს განმგებელი ბატონიშვილი ვახტანგიც შუა შემოვიდა; ჩვენს საყდარს ბისონი არა ქონდა და ჩვენი ბისონის ჩაცმა ორთავე ბატონებმან მოგვახსენეს. [და] თქვენც ნება დართევით და წყალობა გვიყავით და ბისონი ჩაგვაცვით*.

და ახლა ჩვენ ეს ფიცი და წიგნი მოგვირთმევია ჩვენ, რუსთველს ნიკოლოზს, რომე: დღეის იქით თქვენი მორჩილნი და ერთგულნი ვიყვნეთ და არც თქვენი წინააღმდეგობა ვქნათ და არც თქვენის საყდრის დასაკლის[ს] საქმეში გაგვერიოთ, თქვენის სიტყვისა და ბრძანების მორჩილნი ვიყვნეთ: რომელიც თქვენ შეკრათ, ჩვენც შეკრათ; და რომელიც თქვენ განხსნათ, ჩვენც განეხსნათ ყოველს ფერით. სულით და გულით თქვენი მორჩილნი და თქვენის ბრძანების განმგონე ვიყო.

ამის თავდებათ ჯერ ღმერთი და მერმე წმინდა ანტონი მარტომყოფელი მოგვირთმევია. და ესენი ასე გაგითათო.

ხელითა: რუსთველი ნიკოლოზ

---

* ბისონის წყალობის სიგელი იმამყულიხანისა იხ. „ქართველი საქართველოს ძეგლები", ტ. II, გვ. 330—331.

204. [შეწირულების წიგნი კათალიკოზს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა მიმვინტისადმი]*

[1712 წ.]

ესპა ასულო შვენიერო, იოაკიმის ნაყოფო, სიტყბოებით აღსავსეო, ანნას შორისო, რტო გარდაუვნილო, სოლომონას ვენახო, რქა მეწამულო, დავითის ყვავილო, დაბადებულთა სუნნელმყოფელი, იესეს კეერაბო, დიდებით აღჭაღებულო, იუდას შროშანო, დაბადებულთა სამყაულო, იაკობის კიბეო ზეცად მიმართ აღმართებაო, ისაკის ვარდო უბიწოებით აღყვავებულო, აბრაამის კვირტო დიდებით აღმოცვრილნილო, სემის დასაბამო, ნოესავითა მშვიდობაო, ნოეს სულისა სამოსელო დაცულპოლველო, ევას ნაოფლო და მწუხარებისა უჩინო-მყოფელო, ადამის დიდებაო, სამოთხეო პირმეტყველო, ღმრთისა მაძისა მხოლოსა წინათვე გამოხრჩულო, და ძისა მხოლოსა პირველ სატკნეთა მაძისაგან შობილსა დედად ჭალწულებით უთესლოდ მშობლად გამწესებულო, და სულისა წმიდისა ტაძარო, რომელმან ერთი საშებისაგანი შეიწყნარე და უაღრეს ოველთა ბუნებათა, ქრისტე ძე მხოლოდ შობილი, ეღმობელად და ულხრწნელად; შეს გახდამოიყვანე ღმერთი ქუეყანად და აღიყვანე ადამ ზეცად.

შენ აღმაღლე ბუნება ჩუენი დაცემული და დაკვი საყდართა ღმრთაებისათა; შენ მშვიდობა ყავ შორის ღმრთისა და კაცთა ქვეყანისა და ცათა სისხლითა ძისა შენისათა; შენ დახსენ მტერობა იგი პირველი, რომელი იყო შორის ანგელოზთა და კაცთა, რაჟამს იქმენ ცა ქუეყანასა ზედან და მიწისა ზეცათა; შენ, ნათესავ-მოდგომობითა ბრწყინვალედ შემზადებულო;

შენ ხარ ტაძარი დიდებული, რომელმან ღმრთისა იგი მანანა დაიტიე; შენ ხარ სამანთლე იგი ოქროსა, რომელსა ზედან ვიხილეთ ნათელი დაუსრულებელი, რომელი განანათლებს ყოველსა კაცსა მომავალთა სოფლად და თვით მხოლოდ გიე მოუკლებელად და შეუცვალებელად ტაძარსა მაგას სიწმიდისასა, რომელი იხილა სოლომონ დამტევნელი დატევნელისა და ძველ ოდესმე მოსესგან მოგასწოეა კარვად საწეთფოდ;

ყოველად წმიდაო, ცათა დატევნელისა დამტევნელო, წმიდაო პიჭვინტისა ღმრთისმშობელო, ჩუენ ცუა-თვარეათა შენთა მინდო-

---

* ამ სიგელში შესულია დიდი ნაწილი 1306 წ. შეწირულების სიგელისა (იხ. ანჩაბაძე გვ. 645).

მილმან, შეწევნისა შენისა მოიმედოვნემან, ერდგულებისა მსახურ-
მელმან და მოსავმან სიწმინდისა თქვენისამან, ჩრდილოეთისა
და აფხაზეთისა კათოლიკოზმან* ლორთქიფანაძემან
ევლოგიმ[3] ბატონმან გრიგოლ გამოვთხოვეთ და შემოვწერეთ
მცირეესე დაწინი შესაწირავი:

თავს ხორგას ნაპარკვეს[2] სასახლე, მისის წყლითა,
ტყითა, ველითა, სასაწყლათითა, მამულითა და საყანითა, შეს-
ავალ-გამოსაველითა, მისის ყოვლისაცერითა; მოსახლე კაცი თავს ერთა
აზნაურისშვილი მორდებ გაგვებერია ორის მოსახლე გლე-
ხითა; მეორე ჰუჰუ დასტურაია, მისი ძმებითა და სახლკარი-
თა; მესამე მამაშიშ დასტურაია, მისის ძმებითა და სახლ-
კარითა; მეოთხე ხოჭოლავა სოგიჯუმი; შეხუთე ხაზა-
ია სარჯელია; მეექვსე ხაზავა ბაბადიშა.

ასე, რომე: პირველ ნეტსაძე კათოლიკოზს ბეჟან
წელუკიძისაგან ეყიდა და შეუწირავად დარჩომოდა, კათო-
ლიკოზი გორდიაცვალა და დადიანმან ლიონ დაიჭირა; ეს
დადიანი რომ გარდიცვალა, მეორეს დადიანისაგან და ბატონის გი-
ორგის ლიპარტიანისაგან ჩვენ ეიქრთამეთ და გი-
შოვნეთ.

კიდევ ოთხი მოსახლე ბერიები იმავ კათოლიკოზის ხელ-
შიდ ძიქელაძეს გიორგის შეეწირა და კათოლიკოზისა-
თვის წელიწადში წირვა დაედგა. კათოლიკოზი გარდაიცვალა, იმავ
დადიანს გამოეწირა; დადიანი გარდიცვალა და მეორეს დადიანისა-
გან და ბატონის ლიპარტიანი გიორგისაგან ჩვენ ეიქრთამეთ.

სხვა მირცხულავა ქორწე იმავ კათოლიკოზს ბაბა-
დიში ხახუასაგან ეყიდა და ხატისათვის შეეწირა, იმავ და-
დიანს გამოეწირა, დადიანი გარდაიცვალა, ხანე ჩიჩუას დარჩა და
ჩიჩუასაგან სამას მარჩილად ეყიდეთ.

კიდევ ჭითავა მღებელა გიორგი ცხინვა[ლ]ის შეილს
ცაიშვილს მიქსიძეს ყავდა, სამკვიდრო იყო მისი და მის-
გან ჩვენ ეიშოვნეთ მისის მამულითა, შვილიან-ყმიანათ, მისის ყოვ-
ლისაცერიანათ.

კიდევ ლეთონავა იოანეტე ასმანა[4] ფადეევის სა-
კათოლიკოზო კაცები დაეყიდა, იმაშად საეპატიოდ გამოერთმია

---

[1] ლორთქიფანაძემ B. [2] ნაპარკვეის B. [3] მანი A. [4] იოანეტე ასმანა] იხილე ეპისკოპოსი A.

* აქამდე B ნუსხას ტექსტი აკლია.

არცანდია ხუცესი; კიდევ მისი შვილები იმავე კათოლიკეთ-
ეშოვნა, ხატის მამულზედ დაესახლებინა.

ესენი ყველას სტანბილს დიდიანი რომ[1] მოკუდა, ამათ მოეწირა. ესენი ყველა ხელახლად გურიელის და გიორგი ლიპარტიანისაგან ეიშოვნეთ, ზოგი დიდის ჭრთამით, ზოგი ფასით.

ხობს: გაჯინედი საარიას, გიორგი მერკვრია, ბოლქვაძე ბიბია, ზოგი თათრისაგან დავიხსენით და ზოგი ბატონისაგან ეიშოვნეთ.

ზოსია სიჭინავა ბიას ხახუ ჩირეას სწირავში და ნაშახში ეიშოვნე. მანამდისაც ხატის შეწირული ყოფილაყო.

ნაქანევს[2] სოფელი ავჭახს ეყარა; სამოცი მოსახლე კაცი ნეფსაძე კათოლიკოზს ყვავუ შარვაშიძისა თვის[3] მიებარებინა, უფროსი ერთი დაყარგულაყო; ის კათოლიკოზი ეცადა და ჩვენც ვეცადეთ, მაგრამ ვერ ამოვიყვანეთ, შარვაშიძე რუხს მოკვდა; წაველით და უწირეთ[4], ნიშანიც მართებული ავიღეთ; მეტი აღარ იყო. შვიდი მოსახლე კაცი წამოვიყვანე მათის ყოველისფრითა: ლურბელიან[5] ამახსნელი და მისი სახლისკაცი ელიშია ხუხა და მისი ძმები კოტია, ზუმილა, ჯგუბერია, სუბუქია, ბიგვაევი და უჩაია და ერთი მოჯალაბე.

სხუა კიდევ ელიშახუ[7] ნანაის შვილი ნარმანია და ხუცობავ[8] პაპა ენგურიდგლმი ყველა ფასით აღმოვიყვანე. ზოგი ხიბულას დავასახლე და ზოგი ხობს.

აწე ჩვენი ცოდვილი სელოს საოხად ამ კაცების ყველასათვის სანთელი დაგვიცს ბეგრად.

მართებს მორდებ გეგებერიას ორს მის გლეხს — ლილარიკი სანთელი ოთხი, დასტურიას ჰუმეს — ოთხი, მამაშის — ოთხი, ხოჭოლავას — სამი, ხაზავას ორს — ორ-ორი, ქობულას მირსხვლავას — ოთხი, ჭითავი გიორგის — ხუთი; ამიტომ, რომე ერთი მესანთლე[9] გლეხი იყარა ოფხაზისაგან, იმისსეული პარტახი მიეცი: ლეონავას — ოთხი, არცანდიას — სამი; ხობს; მერკვირიას — სამი ლილარიკონი, გაჯინედი საარიას — სამი, ბოლქუაძეს ბიბიას — სამი.

კიდევ ხორგას ოთხი[10] — ბერაიებს, ხუცესს — სამი

---

[1] — რომ დიდიანი A. [2] საარია B. [3] ხაჟანავს A. [4] ყუაბ შავრაშიძისათუს B. [5] უწირეთ] ვიტირეთ B. [6] ღრებელია B. [7] ულიშახუ A. [8] ხუცობაეი A. [9] მესანთლე] მისახლე B. [10] ოთხს A.

ლაღარიკონი, სამს მოსახლეს: ბატკუას, მაჭაგულას დოხვადიას — ორ-ორი ლაღარიკონი, ეცოდია გეგენავას — ორი, ბიას: ხოსია სიჭინავას — ხუთი, ენგურაულს გალმართელს ნაყარეულებს ღურბელაიას[1] — ორი ლაღარიკი, ელიშიას — ორი, ნანაიშვილს — ორი, ნარმანიას — ორი, კოტას — ორი, ჯგუბურიას — ორი, სუბუქიას — ორი.

ამ მესანთლე კაცებს ხუ გასცემს ბატონი კათოლიკოსი. თუ ან წინამძღვარს ანუ აზნაურშვილს მიეცეს სანთლის ბეგარა, ხატს ბიერთმეოდეს.

ვინც შეხადილე კაცი იყოს, ამ სანთლის მაგიერათ საჩუქარი წეგავწევია; და მეღორე კაცისათვის უმცროსი საკლავი შეგვიწევია.

სანაბაგედიოს მართებს: ხოსიას — სამი, სარჯველიას — სამი და ეჯე ბიას — ორი. ამ სამს მოსახლე კაცებს სხვა ბეგარა არა ეთხოვებაო რა საყდრის სამსახურის მეტი.

მათხოვს: წულუკიძის ნაყმევი კაცი ბარაბაძენი[2] გიორგი დადიანს ყავდა და მან გვიბოძა დათუა, ოთანე და ნასჩიდა. ამ გლეხებს სხუას ბეგარას ვარდაის მესამე წელიწადს ოთხ-ოთხი საკლავი ემართა. სამს საკლავში ორ-ორი შამახური სანთელი დავადევით, ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს შევსწირეთ.

კონტოათს[3]: რუხვაძე გეგუტა და მისი ძმა მეფის ხოტივარი იყო. მეფე გიორგის ვთხოვეთ და ჩვენ გვიბოძა, ჩვენ ხატს შეუსწირეთ. სხვას ბეგარას გარდაის ერთი საკლავი და შესი ქათმები ემართა. მას მაგიერად ერთი შამახურა სანთელი დავსწირეთ.

გეგუთს: ქაიხოსრო იაშვილს საკანონო საქმე დაედვა. იმაში ერთი მოსახლე კაცი დედისაძე მოგუცა. სხვა ბეგარას გარეთ ორი საკლავი ემართა; მის მაგიერად შამახური ნახევარი სანთელი დაგვადევით, ხატს შევსწირეთ.

თექლათს: ქანდელაკის შვილი სალაყაია კოჩალეი[4], დადიანმა გიორგიმ ნაგუაზოვს ხატის ყმა აყარა, მის მაგიერად საეპატიოდ მოგუცა, ხადილი ემართა; საჩუქრის მაგიერად ლოღარიკი ოთხი სანთელი დაგვიც, ბიჭვინტისა ღმრთისმშობლისათვის შეგვიწირავს.

---

[1] ღრუბელიას B. [2] მარაბაძენი B. [3] კონტეთის B. [4] კოხიეი B.

ჩხარს: ოვან ტენტერა გოთგი აბაშიძეს გან დიდის ფასით ვიყიდეთ[1]. ადგილიც უფროსი მივეცით და[2] ცაც მაგიერი; ლიტრა და ნახევარი საკმეველი დავადევით და[3] შევსწირეთ, ყოველს წელიწადს გელათს კათალიკოზის წინამძღვარს მოუტანდეს.

ოკრიბას ხრესილზედ: ობოლაძენი და კუბლაშვილნი ნემსაძე კათალიკოზს ალექსანდრე მეფისაგან ეშოვნა და ბეგარა დარჩენოდა, არ მოეკითხა[4]. ჩვენ მოკითხული ვქენით, იაშვილის ნაყმევი[5] კაცები ყოფილან და ბეგარი ბეგარა მაროებოდათ. ყველას ჩვენ არ გამოვეკიდეთ[6] და თითო შამახური სანთელი დავადევით: კუბლაშვილს ნასტიდას — ერთი შამახური, ობოლაძეს ითამაზას და ძის ძეებს — შამახური ერთი, ქებიას[7] და მის ძეებს — შამახური ერთი, მითირიშვილებს — შამახური ერთი, მამუკას — შამახური ერთი, ამ ობოლაძენს, კუბლაშვილს, ჩხარს ტენტერას სხვა ბეგარა არა რაჲ ეთხოვებოდეს, არც ბატონისაგან და არც მოხელისგან.

ამას გარეთ ოკრიბაში საკათალიკოზო კაცებს ზემო სოწერეს[8], ბეთის, ოხუამირას, სორმონს, რიონს, ყველას თეთრის ბეგარა ეძართა მისი რიგისათ; ხატს არას ემატებოდა და[9] სხვარიგად იხარჯებოდა. აწ ჩვენ მის მაგიერათ სანთელი დავეც: რუბის თავს — ჩარეკი და მარჩილის თავს — შამახური. ეს ოკრიბელი ბეგრის სანთელს გელათს კათალიკოზის წინამძღვარს მოუტანდენ უკლებად.

კიდევ მათხოვს ყველას თეთრი ბეგარა ეძართა მისი რიგად და[9] ეხლა ცუდად იხარჯებოდა. ხატს არას ემატებოდა. მისი მაგიერად სანთელი დავუვეც: რუბის თავს — ჩარეკი და მარჩილის თავს — შამახური ყოველს წელიწადს ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს მიუართმეოდეს.

როდესაც სანთელი გაძვირდებოდეს, ამ თეთრის ბეგრის სანთელშიდ წინამძღარი შეღავათს უზამდეს ფლუქს მისი რიგისად.

ეს მესანთლე კაცი რაც გაიყოს, სანთლის ბეგარა მთლად გაყვებოდეს და გასამყოფლო არას კაცისაგან[10] ეთხოვებოდეს.

თუ ყამთა ვითარებისაგან ისაროს, ვისაც იმას[11] პარტახი მიეცემოდეს, სანთლის ბეგარა გაყვებოდეს.

---

[1] ვყიდეთ დიდის ფასით B. [2] და — B. [3] + და B. [4] ხყვნები A. [5] გვაცილდეთ B. [6] და — B. [7] ქ-სეშის A. [8] ზემოთ სწერს B. [9] და — A. [10] არას კაცისაგან] არაფრისგან A. [11] იმას — B.

თუ გლეხი ან წინამძღვრის იყოს ანუ აზნაურისაშვილის, სანლეული[1] მაშინე ხატს მიერთმეოდეს იმერეთსაც და ოდიშსაც.

შეიწირე წმიდათა სამების ცოცხალი ბიჭვინტისა ღმრთისმშობლისა ცოდვილისა სულისა ჩვენისა საქსრად და საოხად, ცოდვათა ჩვენთა შესანდობელად.

ოწე ჩვენთა შემდგომნი ნეტარნო კათოლიკოზნო, ქრისტეს მიცვ კურთხეულნო, პატრიარქნო მეფენო და დედოფალნო, კათოლიკოზნო ცხენო დეკდიელნო, მართლმადიდებელნო მთავარნო, დიდებულნო ლარბაზის ერნო, კათოლიკოსნო მსედრობანო[2], აზნაურნო და ყოველნი[3] სახლის უფალნო, ამას მოგახსენებ და გეუდრები, რათა დიდისა და ცოცხა მოხმაძვისა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობლისა ჩვენ მიერ შეწირული სოფელი და[4] დაეთარი და სანთლის გარიგებელობა არ მოშალოთ და ასე დაამტკიცოთ.

უჯერო და უსამართლო არა მიქმნია, ჩვენ რომ კათოლიკოზობას მოვესწრათ, საკათოლიკოზოს მონასტრებზედ სული იმერეთ-ოდიშის-გურიიანათ თორმეტი ლიტრა სანთელი არ ვოვიდოდა. და[4] ახლა ჩვენ გამოძიებითა და გამოწველილვით სხვა ბეგარას მოვაკელით, შაღვათით[5] სანთელი დავადევით.

არ-მომშლელნი, შემწენი და[4] დამამტკიცებელნი ამისნი კურთხეულ იყავნ უკუნისამდე ამ[6] სოფელსა და მერმესა მას საუკუნესა. ამინ.

ვინცა და რამანცა ძეთან ქალისაგან, დიდნან ანუ მცირემან, თავადთა ანუ დიდებულთა, აზნაურთა ანუ მსედრობათა[7], ჭელმწიფეთ კარის მოხელეთა ანუ სოფლის მოურავთა და მამასახლისთა ეს ჩვენგან შეწირული და ახლად გაორიგებული ან ქალი, ან მიწა-მამული, ან ტყე და წყალი, ან სანთლის ბეგარა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს გამოსწიროს, ანუ შლად და ქცევად ჭელჰყოს, იქვენ გაურისხდით საშინელო ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო, და ძე შენი ტკბილი იესო ქრისტე ღმერთი; და წყეულ და შეჩვენებულ ამყოფე ღმრთისა დასუსაბამოსა პირისაგან, რომელმან შექმნა საუკუნენი;

კრულმცა არს სამკვიდრებელი მათი, სული და ჯორცი მისი; კრულ, წყეულ და შეჩვენებულმცა არს სახლი, სამყოფი მისი; კრულ, წყეულ და შერვენებულმცა არს პატიოსნისა და ცხოველს მყოფელისა ჯუარისაგან, რომელსა ზედა განიპყრნა უხრწნელნი ჭელნი თვისნი ჭსნისა ჩვენისათვის[8] ქრისტემან ღმერთმან ჩვენმან;

---

[1] სანთელი—B. [2] მხედრნო A. [3] ყოველსა—B. [4] და—A. [5] შეღვათით A. [6] ამას B. [7] მხედრობამან B. [8] ჩვენისა A.

წყეულმცა არს წმინდათა ზეცისა ძალთაგან; წყეულმცა არის ყოველ-ნათლისმცემელისაგან; კრულმცა არს წმიდათა და ყოველად ჭვრეტილთა მოციქულთაგან; კრულმცა არს შვიდთა კრებათაგან; კრულმცა არს ყოველთა ღმრთისა წმიდათაგან, რომელნი სამკუნიდგან სათნო ეყვნეს უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა და აწცა საუკუნოდ ყოფად არიან.

ამა მცნებათა და ჩუენგან შეწირულთა[1] მრღუელნი და შემაქცეველნი და შემცთარებელნი კრულ და შეჩუენებულმცა არიან ცათა და ქუეყანისაგან, ჯორკოთა და სულითა, თავითა და ცოლითა და შვილითა და შვილის შვილითა, მისთა ერთგულითა; არისმცა ესე სოფელი მისთვის მოკლე და უსარგებლო; არისმცა ცოლი მისი ქვრივ და მწუხარე, შვილნი მისნი ობოლ და შერყეულ და[2] დაცვივნებულ, ვითარცა მართუენი ყორნისანი; უსაყოფმცა არის ყანა, სათესავი მისი[3] არა არს თესლისა გამომღებელ, მამული მისი უნაყოფომცა არს[4] და ნუ შეიკრებს მისგან ნაყოფსა;

წყეულმცა არის[5] მისი ცხენი და ზროხა და ყოველი საცხოვარი მისი; ნუმცა ეპოების სახლისა მისისაგან ნუგეშინის ცემა[6];

კრულმცა არს თავი მისი მპარსთა მისთა ზედან; კრულმცა არს მხარი[7] მისი წელთა მისთა ზედან; კრულმცა არს წელნი მისნი თეძოთა მისთა ზედან; კრულმცა არს თეძონი მისნი წყვილთა მისთა ზედან; კრულმცა არს წყვილნი მისნი მუხლთა მისთან ზედა[8]; კრულმცა არს მუხლნი მისნი კოჭთა მისთა ზედან; კრულმცა არს კოჭნი მისნი ფერხთა მისთა ზედან; კრულმცა არს[9] ფერხი მისი მიწათა, აღგილთა და სამყოფთა მისთა[10] ზედან.

კრულ[11] არს აღგილი იგი მისთვის, სადა დასდგენ ფერხნი მისნი; კრულ[11] არს თვალნი მისნი სახედველად და მხედველად; კრულმცა არს პირი მისი პურის მჭამელად, ენა მეტყველად, ჭელნი საქმნელად, ფერხნი სავლელად, გული თქმისა გასაგონებელად; კრულმცა არს იგი და მისი გასაგისი, მისი განსაგებელი სხვამან მიიღოს.

კრულმცა არს სიცოცხლე მისი[12], კრულ არს მისი საკვდილი, კრულ არს მისი საფლავი, სადა დაეფლვის[13]; ნუმცა იხსენების სულითა და ჯორკითა, თავითა და ცოლითა და შვილითა და ყოველითა მისითა განსაგებელითა; ნუმცა იხსენების წირვითა ეპისკოპოსთა და მღდელთათა, ნუმცა იხსენების იერუსალემსა წასვლითა; ნუმცა

---

[1] შემოწირულთა A. [2] და—A. [3] მათი B. [4] არს—A. [5] არის—B. [6] ნუგეშინის ცემა] სახეგეშინისცემო B. [7] ხარი] თავი B. [8] კრულმცა... ზედან—B. [9] კრულმცა არს] კრულია A [10] მისთა—A. [11] კრულმცა B. [12] მისი—B. [13] დაიფლვის B.

ლოცვითა მოსაზრთათა, ნუმცა გლახაკთ მიცემითა, ნუმცა მწყრალად განძლომითა; არარაი ქველის საქმე[1] ეროს მას; ყოველნიმცა უსაზღვრო გებლობის მისთვის.

ვინცა ეს მცნება და ესე ჩვენგან[2] გაროგებელობა და შეწირულობა მოშალოს, იყოს ნაცვლად მისდა, სადა არს ტანჯვითი სპყოფი ქრისტეს უარისმყოფელთა, ბნელი წყვდიადი განუხაოლებელი, ვაებითა აღსავსე, ცეცხლი უშრეტი და მატლი უძილი, ტარტაროზი, გლოვა უნუგეშინისცემოდ და ღრჭენა კბილთა, ნისლი წყვდიადი, საბერველი თვალთა მყოფთა ფსკერთა[3] ჯოჯოხეთისათა; ნუმცა არს ხსნა და გამოხსნა მათ მიერ ვიდრე უკუნითი უკუნისამდე, ამინ, ამინ.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისანი ღმერთმან აკურთხოს და წმინდამან ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელმან.

და[4] მშვლელნი და მაქცეველნი ამისნი წყეულ და შეჩვენებელ-ცა არს აწ და უკუნისამდე, ამინ.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონსა ქრისტეს აქვთ ათას შვიდას და თორმეტსა[5].

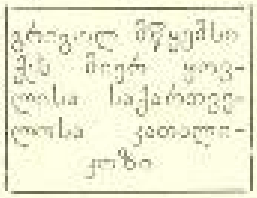

კედზე:

საწირეს პატრონმა მეფემ ალექსანდრემ და ბებია მისმა პატრონმან დიდებულის ქალმან მათის სულის საოხებლად და ცოდვათა შესანდობელად შემოსწირეს მისი მეზღარე ციროკაძე[7] სეხნია და მისი შვილები წმინდას ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს. მისი სამსახური: პატრონს კათოლიკოზს უნდა აბლდეს გაუყრელად და ბეგარა ჩარექნახევარი სანთელი აძეს. მისი[8] მეტი არაფერი.

205. [მეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჭვინტისადმი]*

[1706—1712 წწ.]

...შენ შენდ ცალი უმაღლესო ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო, ჩუენ, ცვა-ფერვათა შენთა მიხდობილმან და მსახებელმან ნრდილოეთისა ეფხაზეთისა კათალიკოზმან ლორთქი-

[1] არაა B. [2] ყოსიმცა B. [3] ჩუენგან—B. [4] თქერია A. [5] და—A. [6] ათას შვიდას და თორმეტსა] ჩღინ ტ-Ი B. [7] ცირეგიძე B. [8] მის—B.

* შდრ. 1706 და 1712 წლების შეწირულების სიგელებს (იხ. №№ 195 და 204).

ფანიძემან გრიგოლ კალმოთ და მოგვკუნეთ ნაწარ-
კავს სამახლე და მისი შემდეგი აზნაურისშვილი და გლეხი. ფეოდალური
რომე: პირველ ნემსაძე კათალიკოზს ბევან წელუ-
კიძესაგან შეიდას ძარჩილად ეცოდა და შეუწირავად დარჩე-
ნოდა.

მერმე ის გარდაიცვალა; სადადიანოდ განკდა დადიანობა გუ-
რიელს მამიას დარჩა და თავობა გიორგი ლიპარ-
ტიანს.

ჩვენ ჭელაბლავ დიდის ქრთამითა ვიშოვნეთ ამათგან და თქე-
ენთვის შემოგვიწირავს ჩვენის ცოდვილის სულის საოხად: და სან-
თლის ბეგარა დაგვც თავს:

მორდებუს გიგიბერიას ამ ხატის საწირავი ემართა,
მისთვის ნამეტნავი ვერ დავადევით, სამი ლოდარიკონი სანთე-
ლი მორდებუს

ავრიან გიგენავას საწირავი მართებს ორი ლოდარიკონი
ეკადი გეგენავას და მის ძმებს ხუთი ლოდარიკონი
ლეონავას ინალუბუს და მის ძმებს ხუთი ლოდა-
რიკონი

ჰუბუი დასტურაიას ხუთი ლოდარიკონი
თრმიხელი დასტურაიას, ხვრა ხუჰუდავას
შვილებსა სამი ლოდარიკონი სანთელი
ბაბადიშახაზავას ორი ლოდარიკონი

მეორე ხაზავას მიკურცხია და სარჯულიას
ორი ლოდარიკონი

თომა ბერაიას ხუცესს სამი ლოდარიკონი
პატკუა ბერაიას სამი ლოდარიკონი
მჭაგული ბერაიას სამი ლოდარიკონი
ამაებსა საწირავი არც ერთსა მართებს.

ამას გარეთ კიდევ ბიჯოვია მისხელავა ნემსაძე
კათალიკოზს მამა-შვილნი ცალ-ცალკე ეყიდა, ხატისათვის
შეეწირა; კათალიკოზი გარდაიცვალა, ისევ გამოეწირათ. ჩვენ ჭელ-
აწლა პეპუნა ფალავასაგან ორას სამოც მარჩილათ ვიყი-
დეთ, თქვენთვის შემოგეწირავს და სანთელი დაგვც: ხუთი ლოდა-
რიკონი ყოველს წელიწადს მოგართმევდეს.

სხვა კიდევ სახარბედიოს: ჩიჩუას ნაყმევი კაცები ორი
გლეხი ბოსია და სარჯულია ნემსაძე კათალიკოზს
ერთი ჯგემოთდილი ჩიჩუასაგან და მეორე პეპუნა

ჩიჩუაძეებმა წელიწადს მაგიერობად გამოერთმიათ თქვენთვის შემოეწირა.

ჯელაქლა მათი ბეგარა მოვიკითხეთ; როგორათაც გლეხს ეკითხა, ის ამოუწურე. მაგიერად ხატისათვის სანთელი დაესდეგი: თითი ლიტრიანი ხოსია ხარბედიას, თითი ლიტრიანი სანთელი სარჯელიას.

კიდევ ერთი გლეხი იქაც ეკიდია ნემსაძე კათალიკოზს ორი ტყვს ნაქურდალში ეშია დადიანისაგან. ახლა ჩვენ შემოგვწირავს, ორი ლიტრიანი სანთელი დაგვაც.

*ასეა ამას გარეთ გაჯინედი საათრია სადადიანო კაცი იყო, რუხეს რომ ლეკან დადიანი მოკუდა, მისი სიცოცხლეშიდ დადიანის ალნებით ნემსაძე კათალიკოზს მოსლოდა. მას უკან ბეერს ავს დროშად შემოეარა, კიდევ ერჩინა; მას შეუწირავი დარჩა. ახლა ჩვენ შემოგვწირავს გაჯინედი საათრია, ერთი მისი ნათესავი საბა, ესენი მათის ყმითა და რისაც მქონებელი არის, მისის ყოლისფერითა.

კიდევ სადადიანო კაცი თამაზ მერკვლია ნემსაძე კათალიკოზს ეშოვა, დაერჩინა. ახლა ჩვენ მისი შვილი დაურჩა და შემოგვწირავს მისი ყოლისფერითა; ორი ლიტრიანი სანთელი დაგვაც.

კიდევ ბიბია ბოლქვაძე აცუხაზს ცოლიან-შვილიანად წაეყვანა. ნემსაძე კათალიკოზს სორეულისაგან დაეხსნა, ნოჯიხევს დაესახლებინა. ახლა ჩვენ ერთი მისი უფროსი შვილი თათრისაგან ას მარჩილად დავიკუსენით; სამოცი მარჩილი ბიჭვინტისა ღმრთისმშობლის ბარჭაში გეიცა. მას უკან ბიბია და მისი შვილები წართმეული გუჯაუდა. ბატონი გიორგი ლიპარტიანის წყალობითა ამოვიყვანეთ და მამიან-შვილიანათ მათის ყოლისფერით თქვენთვის შემოგწირავს და სამი ლიტრიანი სანთელი დაგვაც.

კიდევ ამას გარეთ წყალიძგას ანდრეათს ერთი გლეხი ჭკადესუა მამიხეხე გაყიდული სათათრითგან ჩვენთან მოვიდა, მისი ძმა ბაბუა გაყიდული ქართლიდან ვიშოვნეთ. მათი ძირი მამული და ადგილი ბატონმან გიორგი ლიპარტიანმან და დედოფალმან გვბოძა.

---

* მინაწერი კიდეზე: „შეჯერებამდა ამოგვეკვეთია. არის ამისი მიწერა ჩიჩუა ხახუ და სულებით ჩვენი შინაყმანი: ხელძე ქვიბოსტრო, ბაბუში ჯარჯიკა, თევზაია შოშიტა, მახარებელი გეგეჭკორი, ვისც ეს წიგნი მიაკითხოს, შეუნებებულ იყოს".

აწე ჩენ მათი ცოლ-შვილითა, სახლეულითა, მამულით, ხალხით, ლათ, ტყითა და წყლითა, მათის ყოველისაფერითა შემოგვწირავს ერთი მოსაბლე კაცი ჰკლუსუა მამიხუხუ ბაბუა და დაგვც ექვსი ლოდარიკონი სახთელი.

თავში ბეჭედი: მეუფე და მღუდელთ მთავარი აფხაზეთის კათალიკოზი გრიგოლ ქას ტბდ.

206. [შეწირულების გუჯარი წინამძღვარ ოთოზრე მაჭუტაძისა დავით-გარეჯისადმი]

[1712 წ.]

ქ. ეჰა, დიდება, პატივი და თაყვანისცემა დასაბამთა საფუძველისა დამდებელსა, დამჭვრელსა ცათა და მყუდანასასა, ღმერთსა საუკუნოსა, მოუწდომელსა, ჯხილავსა, დაუსაბამოსა, უცვალებელსა, ტკორცოსა, დაუსრულებელსა, მარტივსა, უცვალებელსა, უფსკრულსა, უსაზღვროსა, უნივთოსა, ურაბამოსა, გარეშემოუწერელსა, უჭნებელსა, წყაროსა სახიერებისა და სიმართლისასა, ნათელსა მოუახრდილებელსა, ძლიერება თვალთ-შეუდგამსა, ეზოშთაესსა ყოველისა საზომისა და მიწთომისა, ჭეშმარიტსა, ყოვლად ძლიერსა, ყოველთა შემოქმედსა, ყოველთა მბედველსა, ყოველისა მპყრობელსა, ყოველთა გამგებელსა შეუფესა და ქელმწიფე ერთსა ღმერთსა. სამგუამოვნებით ცნობილსა მამასა და ძესა და სულსა წმიდასა, ყოვლად განუყოფელსა, თვისიერ უამოვნებისა და თვითებისა, მამასა უშობელსა, ძესა შობილსა და სულსა წმიდასა გამოსულსა. მამას მიზეზსა ძისა შობისა და სულისა გამოვლინებისა, ცნობილსა მამასა ღმრთად და მამად და ცნობილსა ძესა ძედ და ღმრთად და ცნობილსა სულსა წმიდასა მამისაგან გამომავალსა სულად და ღმრთად.

და აღვიარებთ წმიდასა სამებასა ერთ-არსებად, ერთ-ბუნებად, ერთ-ძალად, ერთ-ნებად, ერთ-მთავრობად, ერთ-ქელმწიფობად, ერთ-ტფლებად და ერთ-შეუფებად სამითა გუამთა სრულთაჲთა, რამეთუ შეურევნელად შეიერთების წმიდა იგი სამგუამოვნება და განუყოფლად განყოფის საკვირველად მამა უშობელი და დაუსაბამო, ყოველთა მიზეზი. რამეთუ იგი მხოლო არს უმიზეზო და უშობელი, ყოველთა შემოქმედი; რამეთუ ოდეს იყო მამა — იყო ძეცა და სული წმიდაცა, ვითარმედ თვისიერ ძისა არა იყო მამა,

არამედ იყო ძე მამისა თანა თანაარსი და თანამოსაყდრე უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა, რამეთუ ყოველივე მის მიერ შეიქმნა, ხილვადნი და უხილავნი, ტახტნი თუ ბატონობანი, ანგელოზნი თუ ხელმწიფებანი, ყოველნი დაბადებულნი და თვითიერ მისსა არცა ერთი რა იქმნა, რომელი არ იქმნა.

ეგრეცა სული წმიდა თანა-გამგებელი, უფალი ცხოველმყოფელი, რომელი მამისაგან გამოვალს, მამისა და ძისა-თანა თაყუანის იცემების და იდიდების, ვითარცა თანაარსი და თანა-დასაბამო სული წმიდა, სული ღმრთისა, სული წრფელი, სული მთავარი, წყარო ცხოვრებისა და სიწმიდისა, ღმერთი თანა-მამით და ძითურთ, დიდებული, დაუბადებელი, ყოველთა დამბადებელი, ყოველისა მპყრობელი, ვითარცა მამა და ძე. რამეთუ არა შეიცვალების მამა ძედ და სული წმიდად და არცა ძე მამად გინა სულად წმიდად.

და არცა სული წმიდა იჩემებს მამობასა, გინა ძეობასა, არამედ ერთ არიან სამნივე ღმრთეებითა და ბუნებითა, თვინიერ უშობელობისა, შობისა და გამოსვლისა; და რა არს უშობელობა, გინა შობა და გამოსვლა წმიდისა სამებისა, მან მხოლომან უწყის და ჩუენდა გამოუცხადებელ არს.

რამეთუ ესრეთ იყვენ ცხონება და გულისხმის-ყოფა მამისათჳს და ძისათჳს და სულისა წმიდისათჳს, არა განიყოფებიან ძალითა და კელმწიფობითა, რომლისაგან შეიქმნეს ყოველნივე ხილულნი და უხილავნი, რაოდენნი იხილვებიან და რაოდეს უხილავ არს ცასა და ქუეყანასა შინა, წყალთა, მიწათა და ბორკვთა შინა.

და კვალად აღიარების ერთი წმიდა სამებისაგანი; მეორე გუამი — ძე ღმრთისა და ძე კაცისა, პირველ საუკუნეს მამისაგან შობილი უკეთოდ და შემდგომად აღსრულთა ჟამთასა ქალწულისაგან განჯორციელებულ ქმნილი ჭეშმარიტ სრულად ღმრთად და სრულად კაცად, ორითა ბუნებითა და ერთითა გუამითა საქმრთოთა, ვითარცა ბძანებს წმიდა სახარება: «მე და მამა ერთ ვართო»*; და კვალად იგივე ბძანებს: «მამა ჩემი ჩემსა უფროს არსო»**, რამეთუ მამისა სწორობით კაცებაჲ ღმრთეებაჲ ბუნების მომმსწავებელ არს და მამის უფროსად ჴსენება კაცობრივსა ბუნებასაა მოსაწავებს.

ხოლო სიბრძნით გამგებელისა წმიდისა სამებისა, რომლისა მარჯუენით მდგომარე არს წმიდა მარიამ, საუკუნოს მამის ასული და დედა ძისა და დედოფალი სულის წმიდისა; და კვალად არიან

---

* იოან. 10,30.

** იოან. 14,28.

ძადიდებელად წმიდისა სამებისა: საყდარნი, სერაბინნი, ქერობინნი, უფლებანი, მთავრობანი, ძლიერებანი, კელმწიფებანი, მთავარანგელოზნი და ანგელოზნი; და კვალად მოციქულნი, წინასწარმეტყველნი, მღდელთ-მოძღვარნი, მოწამენი, მამანი, მამათ-მთავარნი, ქალწულნი, მარტვილნი და ყოველნი წმიდანი მისნი.

და დაუცუმებელითა ჴმითა სამგზის წმიდისა გალობასა იტყჳან: «წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბაოთ». სავსე არიან და ყოველთავე ცათა აღავსებენ სამოწილისა დაღადებისა მათისაგან; და სხუანი სხუასა საშინელსა გალობასა იტყჳან და სხუანი სხუასა; და სხუანი იტყჳიან: «წმიდათ ღმერთო, წმიდათ ძლიერო, წმიდათ უკუდაო, შეგვიწყალენ ჩუენ»: უგალობენ და აღიდებენ წმიდასა სამებასა ერთარსებას, რომელმან შექმნა ადამ — პირველი კაცი, ვითარცა თქუა: «ვქმნათ კაცი სატად და მგზავსად ჩუენდა»,* რომელსა უბრძანა აღორძისება და განმრავლება, — და აღორძ[ი]ნდენ და განმრავლდენ ესრეთ, ვითარცა უწყით.

ხოლო ჩუენ, მსახსოებელმა შენმან, ცოდვილმან და ყოველთა მოსაზოლთა უნარჩევესმან, მტკაცესა ამას სარწმუნოებასა ზედა მყოფმან მაჭუტაძე ონოფრე, ყოფილმან ინასიფორემ, წინამძღვარმა ამა შენისა უდაბნოსამან, ჰი წმიდათ დავით გარესჯელო, ვიღაწე და ვიშრომაე კნინნი ესენი და შევსძინე წმიდასა სამარხოსა შენსა, რათა მეოხ მექმნა წინაშე ღმრთისა დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

რამეთუ ქორონიკონი იყო ქრისტეს აქათ ათას შჳიდას ათთრმეტი, ქართველთა მეფეთ-მეფისა, ყოვლად უძლეველისა, მჴნისა და ახოვანისა, დიდისა და დიდად საჴელგანთქმულის თეიმურაზ კახთ მეფეთ-მეფის ძის ძისა, პირველის ერეკლესა და დედოფალთ-დედოფლისა ანნასი და ძისა მათისა იმამყული კახთ მეფისა და ძმისა მათისა თეიმურაზისა; მრავალმც არიან წელნი ცხოვრებისა მათისანი.

ხოლო მათის შეწევნითა და ჴელის მომართჳითა აღვაშენე: უდაბნოსა შინა საყდარი იოვანე მახარებელისა და კვალად პალატები და სხვანი კეთილნი კლდის სახლები, გალავანი და კოშკები და საყდრის კანკელი ზევრის ხარჯ-გაწევით მურასად დახატული.

---

* შდრ. შესაქმეთა 1,6.

და შეეამკეც პატიოსნის ხატითა, ჯვარითა, საწმიდის იარაღით, სამოსლითა და წიგნებითა.

რამეთუ ძალუნია წმიდის დავითის საფლავ[illegible]

ხატი მოჭედილი მაცხოვრისა ერთი, არსების ხატი მოჭედილი ერთი, ხატი ყოვლად წმიდისა მოჭედილი ორი, ხატი ყოვლად წმიდისა კარიანი ერთი, ხატი ყოვლად წმიდისა გარდამოქსნისა ერთი, ხატი მოჭედილი სამებისა ერთი, ხატი წმიდის ნიკოლოზისა ერთი.

წმიდის ნიკოლოზის საყდარში ასენია:

ხატი მოჭედილი წმიდის ნიკოლოზისა ერთი, ხატი მოჭედილი ყოველად წმიდისა ერთი, ხატი მაცხოვრისა ერთი.

იოვანე მახარობლის საყდარს ასენია:

ხატი იოვანე მახარებელისა კარებიანი რუსულად მოჭედილი თვალებითა და რუსულის მარგალიტებითა ერთი, ჯვარი ოქროსი მინაგრით მურასა თვალითა და მარგალიტითა ერთი, ხატი ალდგომისა ერთი, ხატი თორმეტ საუფლო კარიანი ერთი, ხატი წმიდის ნიკოლოზისა ერთი, ხატი წმიდის ელიასი ერთი, ხატი იოვანე ნათლისმცემლისა ერთი, ხატი ყოველად წმიდისა და პეტრე-პაველესი ერთი, ხატი ფერის ცვალებისა ერთი.

ამათ გარდა სასენაკო მღვიმის წინამძღვარს ესენია:

წმიდის ნიკოლოზის ხატი ერთი და ყოველად წმიდისა ერთი, პარაკლისის ხატი ყოველად წმიდისა ერთი, ბზობისა ერთი, შიოს ხატი მოჭედილი მაცხოვრისა ერთი და ყოველად წმიდისა ერთი;

იმერეთს გრიგოლს: ხატი სამებისა ერთი, მეორე გრიგოლს ხატი ყოველად წმიდისა ერთი;

გურიელ ნიკოლოზს: ხატი სამებისა ერთი, დემეტრეს ხატი მაცხოვრისა ერთი, პაველეს და სილოვანეს ხატი მაცხოვრისა მოჭედილი ერთი, გერმანეს ხატი წმიდის ნიკოლოზისა ერთი, ბართლომეს ხატი კოზმან და მიანესი ერთი.

ბოვნელის საფლავზე ასენია: ხატი მოჭედილი ყოველად წმიდისა ერთი და სამებისა ერთი.

არის შესამოსლის იარაღი

იეზდის ისფერის ფარჩის თაეის შეფერებელის ამბითა პასონი ერთი; ფილონი თეთრის ბარისა სირმით ნაკერის სამკრითა ერთი; ფილონი თეთრის დიბისა მძიმედ სირმით ნაკერის სამკრითა ერთი; ფილონი ჩაქსული ყვითლის დიდის დიბისა ქაის მძიმეს ამბითა ერთი; ფილონი შავის იეზდის ფარჩისა წითლის იეზდის

თარჩის საჭრითა და კაის მძიმეს აშიითა ერთი; ფილონი თეთრის იეზდის მძიმე ზარბაბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი ჩაქსული იეზდის მალ-ზარბაბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი თეთრი იეზდის მძიმე ზარბაბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი წითელი მძიმე ზარბაბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი ყვითლის სა[ი]ს ხარისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი წითელი ატლას-ბაბთისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი ისფერი იეზდია თარჩისა წითლის ყაბავარის აშიითა ერთი; ფილონი ყვითელი ატლას-ბაბთისა ცისფერის აშიითა ერთი; ფილონი წითელი ატლას-ბაბთისა თეთრის იეზდის ხევნარიანის აშიითა ერთი; ფილონი ნახმარი თეთრის დიბისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი წითელი ატლას-ბაბთისა იეზდის ფარჩის აშიითა ერთი; ფილონი ყირმიზის ხარისა თავის შეფერებულის საჭრითა და აშიითა ერთი; ფილონი ხათისა ზარიანის ლობდნის საჭრითა და თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი თეთრის ქამხისა წითლის ოპიერის საჭრითა და თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი მაგის ლობდნისა თავის კაის მძიმეს საჭრითა და თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; ფილონი ყვითელი დარიაბაბთისა თავის შეფერებულის საჭრითა და აშიითა ერთი.

არის სტიხარი

იეზდის ატლას ბაბთისა თავის დიბის აშიითა ერთი; სტიხარი ყირმიზი ზარაბაბის ხარისა ჩაქსული თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; სტიხარი თეთრის ხათისა მწვანის აშიითა ერთი; სტიხარი ისფერი ხათისა მწვანის ხარის აშიითა ერთი; სტიხარი წითელი ხათისა თავისი ჩაქსული მძიმის ფარჩის აშიითა ერთი; სტიხარი წითელი იეზდის დარიაბაბთისა თავის იეზდის საჭრითა და კაის ფარჩის აშიითა ერთი; სტიხარი ფერად-ფერადის ფარჩისა თაგიანი აშიითა შვიდი.

ამ სხვა სტიხართა გარდა, სტიხარი ყვითელი საის ხარისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; სტიხარი წითელი ხათისა თავის საფერის აშიითა ერთი; კიდევ სტიხარი ერთი; სტიხარი ჩაქსული ხათისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი; სტიხარი მწვანე ატლასისა თავის შეფერებულის აშიითა ერთი.

მძიმედ ოქრომკედით ნაკერი ოთხის მურასას ოქროს ქსოვილია და სამი საათა ოქროს ღილითა და ერთი გილანტერის მინაქრის ღილითა, ერთი; ოლარი წითელი ფრანგული ხარისა, ექუსის დაფერულის ღილითა, ერთი; ოლარი ისფერი ხარისა ამბიანი ჭვარებით ნაკერი, ოთხის დაფერულის ღილითა, ერთი; ოლარი დიბისა ერთი; კიდეე ყვითლის დიბის ოლარი ერთი; ოლარი თეთრის იეზდის ხარბაბის დარაიბაბთისა ერთი; ოლარი თეთრი იეზდის ხარბაბი ატლას ბაბთისა ერთი; ოლარი კაის მძიმე ფარჩის ჩაჩხული იეზდის ხარბაბისა ერთი; ოლარი წითლის ლობდნისა ოქრომკედის ამბითა ერთი; კიდეე ამათ გარდა ოლარი ფერად-ფერადის ფარჩისა ხუთი, ერთს ექუსი ვეცხლის ღილი აკერია.

არის ხარტყელი

მძიმედ ნაკერი ოქრომკედითა მეშაბადეთ მოჭრილის ვეცხლის თავითა ერთი; სარტყელი ოქრომკედით ნაკერი, ოქროთ დაფერულის თავითა, ზედ მთავარანგელოზნი გამოყუანილნია ერთი; სარტყელი აბრეშუმით მოქსოვილი, ოქროთ დაფერულის ვეცხლის თავიანი ერთი; კიდეე სარტყელი ვეცხლის თავიანი ერთი.

არის ენქერი

მძიმედ ნაკერი მსხვილისა და წვრილის მარგალიტითა და თვლებით შემკული ერთი; ენქერი ნაკერი სირმითა და ოქროს ღილითა ერთი; ენქერი ნაკერი სირმითა და ოქრომკედითა ოთხი; ენქერი მეყაიმის ფარჩისა ერთი, ერთს ვეცხლის ღილიანი; კიდეე ენქერი ერთი.

არის საბუჭარი

სირმით ნაკერი თორმეტის წყვილის ვეცხლის ჯაჭვითა და თავის სახლათებითა წყვილი ერთი; საბუჭარი ნაკერი სირმითა თორმეტი ვეცხლის ჯაჭვითა და ოთის სახლათითა წყვილი ერთი; საბუჭარი ნაკერი, ხარუბაა გამოყუანილი, წყვილი ერთი; საბუჭარი თეთრის დიბისა წყვილი ორი; საბუჭარი კაის ფარჩის წვრილის ვეცხლის ღილებითა წყვილი ერთი; საბუჭარი ხარბაბისა და ხათაისა ფერადები წყვილი ოთხი; კიდეე საბუჭარი წყვილი ერთი.

პარძიმი დიდი ვეცხლისა ოქროთ დაფერული ერთი; ფეშხული დიდი ვეცხლისა ოქროთ დაფერული სამი; კამარა ვეცხლისა ოქროთ დაფერული ერთი; კოვზი ვეცხლისა ოქროთ დაფერული ერთი; მიხაჭრის ტარიანი ლახვარი ერთი; კიდევ პარძიმი ვეცხლისა ერთი; ფეშხუმი ვეცხლისა ორი; კამარა ვეცხლისა ერთი; კოვზი ვეცხლისა ერთი; თევზის კბილის ტარიანი ლახვარი ერთი; სპილენძის სასეფსკვრე თეფში ერთი; კიდევ ვეცხლის კოვზი ერთი; კიდევ ლახვარი ორი; პერის საკურთხის კალისა დიდი ნალბაქი ერთი.

არის დაფარნა

დიდი მძიმედ სარმით ნაკერი ვარდამოჯსნისა ერთი; დაფარნა მძიმედ ნაკერი ოქრომკედითა ერთი; კიდევ დაფარნა ნაკერი ერთი; კიდევ დაფარნა ნაკერი ოქრომკედითა ვარდამოჯსნისა ერთი; კიდევ ოქრომკედით ნაკერი დაფარნა ერთი; დაფარნა მძიმის ფარჩისა ერთი.

არის პერექელი

მძიმედ ნაკერი ერთი; კიდევ მძიმედ ნაკერი წითელს ხავედზე პერექელი ერთი; პერექელი ნაკერი ორი — ერთი მაცხოვრისა და ყოვლად წმიდისა; პერექელი ფარჩისა ფერადფერადი ექსესი.

არის კონდაკი

კელით დაწერილი შეიდი, სტამბისა ხუთი; კიდევ ვ რუსულზე გარდმოწერილი კონდაკი კაის მარგალიტის სანიშნითა და კაის ფარჩის ბოხჩითა ერთი.

[კარის ფარდა]

ისფერი ატლას-ბაბთის იეზდის ფარჩისა წითლის იეზდის ფარჩის ძმითა და თორმეტის ვეცხლის ალყითა კარის ფარდა ერთი.

და იმისთანავე ფარჩისა თავის ძმითა ტრაპეზის გარდასაფარებელი ერთი.

საცეცხლური ვეცხლისა ერთი და პრიანჯოსი ერთი.

საიაზმე სპილენძის ჯამი თავის თაწმიდურის კის მოჭრილის საის ჯვართა ერთი.

არის წიგნები

წმიდა სახარება პატიოსანი ვეცხლით მოჭედილი და ოქროთი დაფერული ერთი; სახარება მგრგლოვანი ორი; სახარება კელით დაწერილი ორი და სტამბისა ერთი; სამოციქულო ხელით დაწერილი ერთი და სტამბისა ერთი; გულანი სრული და პატიოსანი ერთი;

შათეს თავის თარგმანი ერთი; მეტაფრასი წლის ბედნიერის დღეებისა ერთი; სეკდენბერ-ოქტომბერისა ორივე თვის მეტაფრასი ერთი; ელემექსი ერთი; ეფრემი ერთი; მამათა-ცხოვრება ერთი; სვინაქსარი ყველა კვირეულ-მოქმედის საკითხავი ერთი; ბარაკლიტონი კარგი ორი და ეტრატის ძველი ერთი; კურთხევანი კარგი ერთი; დიდი-სჯულის კანონი ერთი; დავითნი ჭელით დაწერილი ერთი, მღვდლისა და ეროსკაცის დამარხვის წესები თან უწერია; კიდევ დავითნი ჭელით დაწერილი ერთი; ტვიბიკონი კარგი და პატიოსანი ერთი; ქამნი ერთი; ლოცვის წიგნი ერთი; სტოდიერი ერთი; ბალავარიანი ერთი; სვეტის ცხოველის ცხოვრება წმიდის ნინოსი, იოვანე ზედაზადენელისა, წმიდის დავითისა და წმიდის შიოსი ყველა თავიანთ საგალობელ-ახარება-სამოციქულოთი; წიგნი სწავლისა, თავს წმიდის დავითის ცხოვრება და საგალობელი უწერია; ძველი სვინაქსარი ერთი; სწავლის ძველი ეტრატის წიგნი ერთი; კიდევ ძველის ეტრატის სწავლის წიგნი ერთი; ზადიკა და სადღესასწაულო ერთად შეკრებული ერთი; მარხვანი ერთი; ლოცვის წიგნი მიცვალებულის წესითა ერთი.

არის სპილენძის იარაღი*

ქვაბი დიდი ორყურიანი ერთი; ეყურო ქვაბი იმის მომტანო ერთი; ქვაბი იმისგან უმცროსი ეყურო ერთი; ქვაბი იმისგან უმცროსი ეყურო ერთი (bis); ქვაბი ორყურიანი პატარა ერთი; ქვაბი ეყურო პატარა ერთი; კიდევ ქვაბი დიდი ორყურიანი ერთი; ეყურო მომცრო ქვაბი ერთი; კიდევ იმის ტოლი ეყურო ქვაბი ერთი; ჭელიანი პატარა ქვაბი ორი; ქვაბჭითანა ერთი.

იქნა ამისი ჯუმალი დიდი და ცოტა ათორმეტი.

სანი დიდი ორი; ზარფუში ერთი; ყაბი ერთი; თეშფალანგი ერთი; ლანგარი ერთი; კიდევ ლანგარი ერთი; საძროხე ლანგარი ექვსი; საფლავე თეფში ორი; ნალბაქი ცხრა; ჯამი ორი; მალთაფა ორი; ტაფა დიდი და ცოტა ხუთი; ტაშტი ოთხი; მალთაფა ორი; საიუხტო დიდი ტაშტი ერთი; საქონე [მ]ალთაფა ერთი.

ლანგარი, ნალბაქი, თეფში, ჯამი, მალთაფა — ყველას ჯუმალი ოცდა ექვსი.

ჩაშჩა ერთი; ჭაფჭირი სამი; დიდი სანაყურე ერთი; სურა სადგინე ერთი; სათბობი თუნგი ორი; ნამაგდანი ერთი; ჭის თუნგი ერთი; კალის საარაყე ოყა ერთი; როსტელი კალის სამარილე, ცალგნით სანელებელი ჩაიყრების და ცალგნით მარილი; არაყის მარანი თავის მინებითა, ბროლის სირჩითა ა.

---

* გასწერივ მარცხნა კიდეზე: „ამ საეკლესიოს იარაღის ჩასაწერებლად არის რუსული ოქსით მოჭედილი ჩასდეკი ორი უდაბნოს".

თასი ორი; ვეცხლის ფიალა ერთი; ორხუა ძალი დიდი, ხიდვაჯაკა. მანნაბეერად ნასყიდი ერთი; პატარა ორხუა ერთი; კიდევ ზომიერი ორხუა ერთი; მოძველო ორხუა ერთი; ჭეჭიმი დიდი ერთი.

არის სუფრა

დიდი ორი და კიდევ სხვა სუფრები და სუფრის იარაღები.

ქალაქს და თვალზე თუ თან-სადევნებელად

წინამძღუარს აქუს ჯელით დაწერილი ქამნი სტამბის ქაღალდზე გარდაწერილი და სხვაც ბევრი რამ ჩამატებული თვის მარგალიტის სანაშნითა: სტამბის დავითნი ერთნი; რვახმა ბარაკლიტონი და ერთი მგზენსი ერთად შეკრული; სტამბის სახარება ერთი; სამოციქულო ერთი; ხატი ვეცხლისა ყველაკიდი სამებისა, საზიარებელი ნაწილი ჩაიდების.

კიდევ ქალაქს სადგომს: ხატი მაცხოვრისა და ყოვლად წმიდისა, ვეცხლით მოჭედილი და ოქროთ დაფერული, ერო კუბოთ გაკეთებულია.

თვალზე: ხატი ხარებისა ერთი; ვეცხლის იარაღი — თასი მომცრო სამი; ფიალა ვეცხლისა მოდიდო ერთი; ქვეშაფენი ორხუა ჭირმანისა ერთი; მოძველო ორხუა დიდი ერთი; ჭეჭა ორი: სპილენძის იარაღი; ჯელიანი ქვაბი ერთი; უყურო ქვაბი ერთი; წვრილი ქვაბი ორი; ტაფა ერთი; თეფში, ჯამი, მალთაფა ათხუთმეტი; ტაშტი ერთი; ალთაფა ერთი; სათბობი თუნგი ერთი; სალვინე სური ერთი; სანაჟურე ორი; კალის საყიხულე ბადია ერთი; ივანგელისტა ერთი; კიდევ ივანგელისტა ერთი. თვალზე საარაყე დიდი ქვაბი თვის ზარფუმითა და გაწყობილობითა ერთი; კიდევ ქვაბი საარაყე თვის ზარფუმითა და გაწყობილობითა ერთი; ჩაფი საწყაო სპილენძისა ერთი.

აღვაწერე თვალზე საყდარი პეტრე-პავლესი და შევამკე პატრონის ხატითა, ჯვარითა, საწმიდის იარაღითა, შესამოსლებითა და წიგნებითა, ასვენია.*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი 5—6 სტრიქონისათვის.

წითლითა და ყვითლით ჩაქსული ზარბაბი. თეთრის იეზდის დარაიბაბთის სამკვრითა და მწვანის ხარის ამბითა ერთი: ფილონი წითელი ზარბაბის დარაიბაბთი ჩიგინი წითელ-ყვითლით ჩაქსული ზარბაბის სამკვრითა და მწვანეს ხარის ამბითა ერთი; ფილონი მწვანე ჩიგინი დარაიბაბთისა თეთრი იეზდის ზარბაბი დარაიბაბთის სამკვრითა და წითელი ჩიგინი ზარბაბის ამბითა ერთი; ფილონი წითელი დაბალი აჯლის-ბაბთისა ერთი.

არის სტიხარი

წითელი ზარბაბისა ყაბავარის ამბითა ერთი; სტიხარი თეთრის ხათისა წითლის ხათის ამბითა ერთი; სტიხარი ისფერი შალყუთნისა ერთი.

არის ოლარი

თეთრი ზარბაბისა ერთი; კიდეე იმავ თეთრის ზარბაბის ოლარი ერთი; ოლარი ჩაქსული წითლითა და ცისფერითა ერთი; კიდეე იმავ ჩაქსულის ფარჩისა ოლარი ერთი; ოლარი შავის იეზდის ზარბაბისა ერთი.

ქამარი

ვეცხლისა ა თავითა** ერთი; ქ. კიდეე ქამარი ვეცხლის თავებითა ორი.***

გინგილა

წითლის ზარბაბი დარაიბაბთისა ერთი; წითლის აჯლის-ბაბთის გინგილა ერთი; წითლის ხათის გინგილა ერთი.

საბუჯარი

ყვითლისა და თეთრის სირმით ნაკერი, ხარებაა გამოყუანილი. წყვილი ერთი; თეთრი იეზდის ზარბაბი დარაიბაბთის საბუჯარი წყვილი ორი; თეთრი ხათის საბუჯარი თავის ამბითა წყვილი ორი;

---

* „თავითა... ორი" ჩაწერილია სტრიქონს შუა სხვა (ინიციტის?) ხელით.

** იმავე ხელით მარცხენა კიდეზე: „ქ. ამ თავლისა ერთი თეთრი ხათისა ერთი აჯლისისა, ორი წყვილი საფეხარი, ერთი გინგილა უდაბნოშიდ გავგზავნე".

წითელი იეზდის ზარბაბის საბუკარი თავის ამოითა ერთი; ატლასის საბუკარი წყვილი ერთი.

არის სიწმინდის იარაღი

ბარძიმი ეკლესისა ოქროშემკული ერთი; ფეშხუმი ვერცხლისა დიდი ორი; და სასეფისკვრე ბრინჯაოსი ორი და ეკლესის კამარა კოვზი და ორი ლახვარი.

პერექელი: წითელი იეზდის ზარბაბისა, ისფერი იეზდის ზარბაბის ამოითა ერთი; ყვითელი დიბის პერექელი თავის ფერადის ამოითა ერთი; თეთრის იეზდის სარია ფარჩის პერექელი თავის ამოითა ერთი; აბრეშუმის პერექელი ერთი.

დ ი ფ ა რ ა: ყვითლის დიბისა ზარბაბის ამოითა ერთი; დაფარნა ყვითელი იეზდის ჩიგინი დარიაბაბთისა ზარბაბის ამოითა ერთი.

სირმით ნაკერი ე ნ ქ ე რ ი ერთი; ფარჩის ენქერი ორი; ფრანგული კალის საზედაშე ერთი.

წ ი რ გ ი ს ქ ე ლ ს ა ფ ო ც ე ბ ი ორი — ერთი ოქრომკედით ნაკერი და ერთი სარია ნაკერი ტილოსი წითელი ზარბაბის თეთრლეთრ ნარევის ყუთნის ამოითა.

ხ ა ტ ი ს ქ ვ ე შ გ ა ს ა შ ა ლ ი ერთი, ოქრომკედით ნაკერი.

ტ რ ა პ ე ზ ზ ე გ ა რ დ ა ს ა ფ ა რ ე ბ ე ლ ი ერთი.

შესამოსლებს დ ი დ ი ბ ო ხ ჩ ა ჩითისა ერთი, საბილენძის ს ა ი ა ზ მ ე ფ ა ერთი.

რ უ ს უ ლ ი ს ა ს ხ უ რ ე ბ ე ლ ი ორი. ს ა ზ ი ა რ ე ბ ე ლ ი ვ ე ც ხ ლ ი ს კ ო ე ზი თავის ბოხჩით ერთი.

არის წიგნები

კონდაკი ქელით დაწერილი ორი, სტამბისა ოთხი; და კვერექსი სტამბისა სამი; სახარება ქელით დაწერილი, ბოლოს საშიც ათთორმეტი ფურცლით; სახარება სტამბისა თავის ბოხჩითა ერთი; საშოციქულო სტამბისა თავის ბოხჩითა ერთი; სტამბის დაგითნი ორი; და ქელით დაწერილი საათაბაგოური კარგი ერთი; ქელით დაწერილი ფამნი კის ლოცვებით გარიგებული ორი; მარხვანი ორი; დიდი კურთხევანი ერთი და ზეთის კურთხევის კურთხეევანი ერთი; საათაბაგოური კარგი სეინაქსარი ერთი; ბარიალიტონი ორი; ტკბაიკონი ერთი; ზატიკი ორი; გამოკრებული ძველისა და ახლის სჯულის ამბავი და ბოლოს საბასი და სვიმეონის ცხოვრება უწერია;

ქამნი, დიდი ლოცვებით გარიგებული და ბოლოს გამოჩენილი სა-
დღესასწაულოები უწერია, ერთი, რვახმა პარაკლიტონი, სადღე-
სასწაულო უწერია და ერთი მგზნებელი, ერთად შეკრებული სუ-

ეს ამდონი წიგნები ამისთვს დაეწყვეთ აქა, რომ ან წინამძღვა-
რი და ან მისის ქრებულისაგან ვინმე რომ სოფლად წავიდენ სალმე
მონასტრის სამსახურზე, თვითო ჭელი წიგნები თან-იდეკნონ, მო-
ნასტერში ხომ წიგნები არა აქლია რა*.

რაც პატარძეულსა და თვალზე წმიდის დავითის ყმა და მამული მომებარა, იმას გარდა ჩემგან ნასყიდი და შემატებული მამულები:**

პატარძეულს: კავთელა კვამლი ერთი.

თვალზე: ნასხიდა და ირემა კვამლი ერთი, ხე-
ბრიელაშვილი კვამლი ერთი, მეძმაშვილი თევდორე
კვამლი ერთი, მეძმაშვილი ებაღა კვამლი ერთი, მახა-
რაშვილები კვამლი ერთი, ლასურაული თევდორე
კვამლი ერთი, ლასურაული იესე კვამლი ერთი, მი-
ქელაშვილი მანუჩარა კვამლი ერთი, ბერიკაშვი-
ლი კვამლი ერთი, ფეიქარი ზურაბა კვამლი ერთი,
ალელიშვილი ლაზარე კვამლი ერთი, აკოფაშვი-
ლი ელიზბარა კვამლი ერთი, აკოფაშვილი გი-
ორგი კვამლი ერთი, ფეტვია კვამლი ერთი, გუგულია
კვამლი ერთი, ნაღებაშვილი კვამლი ერთი, კვირიკაუ-
ლი კვამლი ერთი.

ორი მამული მიმიცია ხახვაშვილისაგან ნასყიდი, თა-
ვისთვის სამკვიდროდ მიმიცია და ამბროაშვილის მამული
კვირიკაული; ეს ორი იმისთვის მიმიცია.

[ანდერძი]

და ღმერთი დაგვიდებია ამრიგად, რომ: თუ შიმშილობა არ შე-
იქნებოდეს, როსაც მოსავალს პირი უჭნდეს, რეა ლიტრიანის კო-
დით სამს კოდს ნამცხვარს, ერთს საპალნეს ღვინოს, ორს ცხვარს
და სამს ზურგიელს იმ დღეს დახარჯვედეს.

და ამისთვს ასე გაგვითარხნებია თავითა, შვილითა და შვილის

---

* გასწვრივ მარცხენა კიდეზე მიწერილია: „ამ სოფლისთის იარაღს ჩასწ-
ყობლად არის რუსული რვანთ მოქედილი ზასდუკი ა".

** აქ სტრიქონს შუა სხვა ხელით ნაწერილია: „ბუზარაშვილი კვამლი ერთი".

შვილითა და ჩუენის ნასყიდის მამულებითა, რომ რაც იმის წიგნში არ ეწეროს, იმის მეტი არა ეთხოვებოდეს რა.

კიდევ როშელიც ამაში დაგვიწერია იმას გარდა და რაც წყნარებია და მარნებია გამიკეთებია იმას გარდა, ოცდაათი თუმანი ჩემდა სამარხად შენდობის წიგნებსა და ჩემს სულდასთან მჭონდა შენახული, ამისთვის, რომ ჩემს დამარხვაზე ჩემის მონასტრის კრებულნი არ დაღონებულიყუნენ.

მაგრამ ხუთის კვიმლის ნინოწმიდელის ყმების დარისპანაშვილების ხუთი საკვამლო მამული ჩუენს ზვარზე ეკრა და შიგ ეესახლენით. და ჩუენსა და პატრონს ნინოწმიდელსა და იმ კაცებს შუა ბევრი სამდურავი იყო. და ის ჩემი სამარხი თეთრი ავიღე და იმ მამულებში მიევე და ჩემს ზვარზე დავადევე, ამისთვის, რომ ჩუენსა და პატრონს ნინოწმიდელსა და იმის ყმებს შუა მშვიდობის ჩამოგდებისათვის.

ახლა იმ ნასყიდის მამულისაგან რვას საპალნეს ზედამუდ ჩაასხენდენ წმიდის პეტრე პავლეს საყდრის დღეობის სახელზე; წინამძღვარი და კრებულნი იმ დღეობის ყოფსა სწირავდენ; და ან ვინც გარეშე შემწუნი მიპძანდენ იმ დღეს, და ჩუენს ჭირნახულს მოიგონებდენ და ჩუენს სულს მოიხსენებდენ.

და ამ ზედაშისაგან ერთი საპალნე ხარჯად და საპატლეედ გამოვიდნენ და შვიდის საპალნისაგან სამი საპალნე და ერთი საპალნე კვირიკაულის ალაპისა. ეს ოთხი საპალნე იმ დღეს ალაპში დაილიოს და ერთი საპალნე უდაბნოში გაიგზავნოს.

და ვინც კრებულნი დარჩებოდეს იმ დღეს, ნურც ისინი იკადრებენ, რომ ზედაშე ჩაეყიდესთ და ჭამი არ გვიწირონ და ჩუენი მოკსენება არა პყონ, იმათაც ჩუენი შენდობა პყონ და ჩუენგანც ღმერთმან იმათაც შენდობა მისცეს.

და სამი საპალნე გაიყიდოს და იმისი თეთრით ქალაქიდამ საბერო საჭმელი იყიდონ და იმ დღეს მოიხმაროს. და რაც იმ ღვინის ფასი საჭმელს მოარჩეს, იმ დღეს ვინც გარეშე შწირეელნი იყუნენ, იმათ ცოტა-ცოტას საწირავს მისცემდეთ იმ ღვინის ფასისაგან.

ეს ზედაშე და კვირიკაულის ალაპი — ორივე იმ დღეს დაიხარჯებოდეს, თვითან ამავ კვირიკაულს დააყენებდნენ იმ ზედაშეზე და იმასვე დაახარჯვინებდენ თავის ალაპსა; და იმ ზედაშესა რომ თუ არ იმ დღეს, უმისოდ ეერავინ ცუდმადად დახარჯოს; და ვერც უმისოდ და ვერც იმ დღეს, თუ არ ამრიგად.

და კვირიკაულის ალაპის პურს გარდა, რაც იმ დღეს პური მოუნდებოდეს, წინამძღვარმა და კრებულმა მონასტრის პური დახარჯონ.

და რომელმანც წმიდის დავით-გარეჯის წინამძღვარმან და მღვდელმონაზონმან ესე ჩუენი ხელი და ანდერძი ჩაგვიროვინოს და მოგვიმალოს, ისრეც შეაქციოს იქნების ორსავე სოფელ მოშლილი და დაუმტკიცებელი.

დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

და კვირიკაულისათჳს მიმიბარებია ის საზედაშე ქვევრი, ნურავინ აუხდიდეს. როგორც თავის წიგნში დაგვეწეროს, იმრიგს ალაპს გარდიხდიდეს.*

ამას გარდა ა ხ შ ა ნ ს დ უ დ ა უ რ ე ბ ი წმიდის დავითისა ყოველიყუნენ, მაგრამ ძუელადგან დაკარგული შეგნილიყუნენ. კახეთს განჯის ხანი ა ბ ა ზ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ბატონობდა. რადგან თათრობა იყო, სყიდვისაგან უფრო ნამეტნავი ხარჯი დამემართა; ღმრთის ძალით ამოვიღე დიდის გარჯით; ოთხ კვამლად არიან; ამათ რვა საბალნე ღვინო აძეს და ათლიტრიანით ორი კოდი ნებალი და ორი ლიტრა სანთელი; ყოველს წელიწადს ამას უნდა საყდარს მიართმიდენ.

ა კ უ რ ა ძველადგან სამკვიდრო წმიდის დავითისა ყოფილიყო. ქუეყნის ოხრობასა და უბატონობაში ო ხ ი ა ყ ო რ ჩ ი ა ნ თ დაეჭირათ და ეშოვნათ.

მ ე ფ ი ს ე რ ე კ ლ ე ს შვილი, მ ე ფ ე ი მ ა ნ ყ უ ლ ი ხ ა ნ, კახეთის ბატონად მობძანდა. მოგახსენე და ძველი გუჯრები ვაჩვენე და წყალობა გვიყო აკურაცა და ვ ა ნ თ ა ს საკვამლოები და ნახევრი და სამეზვრეო მამული; და კიდევ ერთი დიდი ზვარი მე ჩაყარე აკურას, გვიბოძა კახმა ბატონმა.

მაგრამ ო ხ ი ა ყ ო რ ჩ ი ა ნ ი, დიალ, ძალიანი კაცნი იყუნენ და მრავლის სახლისკაციანი და ძალიანის მოყურების პატრონი; და დიდი სარჯელი და ხარჯი გამაწეინეს: თორმეტი აქლემი, მრავალი ცხენი და ჯორი, ფლური და თეთრი ორას თუმნამდის ხარჯი გამაწევინეს და ესოდენ სარჯელით ესე ჩუენგან ნაღვაწ-ნამუშაკევი დამიგდია.

და შემდგომად ჩუენსა ეთნეა წმიდასა ამას მონასტერსა შინა პატიოსანნი და ღმერთშემოსილნი წინამძღვარნი და კრებულნი ბძანდებოდეთ, ამას მოგახსენებთ: მოსეენებული, გარიგებული და რივიანი საქმე მოგებარებათ, სხვაც რომ არა გაისარჯნეთ და ამას მოუაროთ, ესეც გეყოფათ.

---

* გასწერივ მარცხენა კიდეზე: „და კიდევ სხვა დიდი ზანდუკი ა, და არაყის მარიანი თავის განწყობილობით ქალაქს ხ—ერთი დიდი და ერთი ცოტა".

მე ამ ნუსხასა დაწერგნს არ დაეგდებ[დ]ი, არც ამ ამბებს მო-
გახსენებდით, მაგრამ ზაფხულის სიცხემა და ზამთრის სიცივემა
დღეთა და დამეთა სიგძე-სიმოკლემა და ქამებმა, სოფლისა-
საცთურმა მრავალი საქმელი გაგვაწყვეინა და ჩემდა უნებურად
წარმომათქმევინა ესე ამბები.

ახლა მოვჯე ვარ მე თქუენთანა და მოქენე: რადგან თვალზე
ორი ზღარი და ორი მარანი დიდის გარჯით ნაშოვნი და აშენებული
დამიგდია და ქართველი ბატონიაა და კახი ბატონის ჯამაგირის
წიგნები, და ნადარბაზევზე საყდარი აღმიშენებია წმიდის
პეტრესი და პავლეს სახელზე; ხატითა, ჯვარითა წიგნებითა და შე-
სამოსლებით გამირიგებია; და ამაებს გარეთ ჩვენთჳს საზედამე გა-
მირიგებია, რომ ზედამე ჩაისხმოდეს; და იმ დღეობას, თუ არ დი-
დის გაჭირვების საქმისათჳს, იმის დღეობას წინამძღვარი და კრე-
ბული ხუ დააკლდებით; ამდონს ჩუენს ჭირნახულსა და გარჯას
მოიგონებდით და ნუ ჩა[ე]როინებთ ცუდათ.

და ვინც უდაბნოს კრებულისაგან და ან სოფლიდამ სამღვდე-
ლო დასი თავიანთ ნება-წადილით მობძანდენ, იმათაც თქუენთან
თანაბიარად შეიქმოდეთ და შემწედ მოიხმარებდეთ. და იმ დღეს
ჩუენთჳს და ჩუენის ძმის, ბოვნელის მაქსიმესათჳს და
ვინცა ვინ სულიერნი ძმანი მწირეველნი და მწირნი ამა სარჯელსა
შინა ჩუენთან თანაშემწედ ყოფილიყუნენ, ყუელას შენდობით გვახ-
სენებდეთ, რათა უფალმან ღმერთმან ჩუენმან და მამამან წმიდამან
დაეით თქუენცა თქუენს ჭირნახულისაგან უიმედოთ არ დაგანარ-
ჩუნოსთ, ჩუენია ხსენების სანუქფო პასუხი ღესა მას სასჯელისასა
ქეთილად მოგაგოსთ. ამინ.

ჩუენგან ნაღუაწი და შემომატებული ესენი არიან, რომელიც
ამა გუჯარშია აღგვიწერია დღეს აქამომდე. და [დ]ღეის წაღმართ
თუ კიდევ ღმერთი დაგვაცლის, ეგებას კიდევ რამ შეუძლოთ ღმრთი-
საღა მონასტრის სამსახური.

ამას წინანდელი უდაბნონი და მოხასტერი ქამთა ვითარებისა
და ჭეყნის შლილობისაგან აოჯრებულ იყო; როსცა რომ კახეთს
მშვიდობა და წენობა ჩავარდნილიყო, მეფის არჩილის დროს
ორნი კარგნი მღვდელ-მონაზონნი დამდგარიყუნენ — პავლე და
ნიკოლოზ, კარგნი და პატიოსანნი. აღარცა რა არჩილ მეფეს და-
ცალებოდა და ის მღუდელ-მონაზონნიც მიცვალებულიყუნენ; მაგ-
დენი მონასტრის შემატების საქმე არა დასცალებოდათ რა.

იმათ მიცვალებას უკან ჩუენც ზედ მოვესწრენით მონასტერსა;
იმათი ნაღვაწიცა და ამ გუჯრის უწინდელი ჩუენი ნაღვაწიცა, უს-

ჯულფისი ლეკნი დაგვესხნენ თავსა, და მონასტრის კრებულნიც და ხოცეს და მონასტრის საჭმარნი ჭერჭელნი და საეკლესიო ჟამისწიგნები ყველა წარსტყუენეს, იავარყყეს და მოაოხრეს.

ამა ზემოთი წერილი, რომელსაც მოგითხრობასთ და მოგახსენებსთ, მასუკანდელი ნამუშაევი და ნაღვაწი არის.

ამას გარეთ უწინდელი კელმწიფეთაგან შემოწირული და ან წინამძღვრებისაგან დასახლებული თვალზე და პატარძეულს:

არის პატარძეულს: ლაცვრიშვილი კვამლი ა, ესტატაშვილი კვამლი ა, უსუფაშვილი კვამლი ა, ტუ-რიკაშვილი კვამლი ა; ქატელი კვამლი ა, კაწარალიას სახლისკაცი კვამლი ა, ტაბარეკს ვარდა მამულიანნი.

არის თვალზე: მოძმანაშვილი კვამლი ა, მისი გა-ნაყოფი კვამლი ა, კურდღელაშვილი კვამლი ა; კიდევ თვალზე ქატელი კვამლი ა, მჭედლიშვილი რამაზა კვამლი ა, მჭედლიშვილი გიორგი კვამლი ა, მჭედლი-შვილი შიო კვამლი ა, მჭედლიშვილი ბასილი კვამ-ლი ა, მჭედლიშვილი-ქიტიაშვილები კვამლი ა, მჭედ-ლიშვილი მახარობელი კვამლი ა, ყაზარაშვილი ბასილა კვამლი ა, ყაზარაშვილი ნურალა კვამ-ლი ა, მთიულიშვილი ზურაბა მოხელე კვამლი ა, იმისი განაყოფი ბასილა და ჯაფარიძე კვამლი ა, მედვრეკალი კვამლი ა, იორდანაშვილები კვამლი ა, კედრიაშვილი კვამლი ა, ფერინოზიშვილი კვამლი ა.

ზაქეო: ქ. მონა ღთისა დავით-გარეჯის წინამძღვარი
მაჭუტაძე ონოფრე
ხელროვა: წინამძღვარი ონისიფორე
პოვნელი მაქსიმე

207. [ღალის ამოკრების წიგნი არსენ მანგლელისა მოუალნე მანგლისელებისადმი]

[1713 წ. 20 მარტი]

ნებითა და წყევლითა ღმრთისათა მამისა, ძისათა, სულისა წმიდისათა, წმიდისა იოვანე წინასწარმეტყველისათა, წმიდისა იოვანე ნათლისმცემლისათა, წმიდათა ყოვლად მახარებელთა და ყოველ-თა მოციქულთათა, — ამათითა მოწმობითა და თაყდებობითა ჩვენ,

ღმრთისა მიერ კურთხეულმა დიდად სახელოვანის და წამებულთ-მეფეთ-მეფის გიორგის ნამსახურმა და ყანდაურისძე ნაბაღლმა საჭეთმპყრობელ მმართებელმან, მანგლელ მთავარეპისკოპოზმა დოლენჯისშვილმა ბატონმა არსენ ესე საბოლოო სათარხნის წიგნი გიბოძე თქვენ — მანგლისელებს მოყალნე[ე]ბს.

დალის სათარხნეს გვეჯვენათ; ვისმინეთ ჟღა და მოხსენება თქვენი და ღალა ამოვიკვეთეთ; და ერთის დღის კვნა დაგადევით. გაესინჯეთ, ღალა არაფერი არა შემოგვევიდოდა, სელ თარხნებს მამულები შემოეყიდნათ, სარჯლის მეტი სარგებელი არა ქონდათ. ამ ერთის დღის კვნას უფრო სარგებელი ქონდა, იმისთვის ღალა ამოვკვეთეთ.

ვინცავინ ხარი[ს]ხსა ამას ზედან დაბძანდეთ, თქვენც ასევე დაუმტკიცეთ.

ვინცა და რამანცა ეპისკოპოზმა ჯელყოს შლად ამისა, ისის სახისაგანმც შეიშლების და რისხვასცა მას ღმერთი ყოვლისა მპყრობელი, უხილავი, მიეწდომელი და გარეშემოუწერელი, ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცაერნი და ქვეყნიერნი, ჯორციელნი და უჯორცონი; მიეცეს სული და ჯორცი მასი ცეცხლსა მას ჯაჭრეტსა, ბნელსა მას გარესკნელსა, მუნ იყოს მასზედან ტირილი და ღრჭენა კბილთა და ჩემთა ცოდვათათვის გაბრკოლების.

ეს ღალა ამ მანგლისის გარეშემო ამოგვიკვეთია, თვინიერ არათუ ნასოფლარში ვინც ჯნევდნ, აქაური კაცი იმის ღალასა მოსცემდეთ.

ამისი დამამტკიცებელი ღმერთმან დაამტკიცოს, მწყლელი ღმერთმან შეშალოს თავის სახისაგან.

ქორონიკონსა ფ, ქრისტეს აქათ/ათას შვიდას და ცამეტსა, თვესა მარტსა თცდაცხრას, დაიწერა ჭელითა მგალობელის ბეჟიასითა.

ხელთაჲ: მანგლელი არსენ.
თავში ბეჭედი: არსენ.

208. [ᲬᲧᲐᲚᲝᲒᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲓᲝᲙᲣᲛᲔᲜᲢᲘ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲖᲘᲡᲐ ᲐᲐᲣᲜᲐ ᲓᲝᲥᲘᲫᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1713 წ. მაისი]

ქ. უკანბერაძეს თთარს თავისის ყმის შვილი ლომკაცქს შვილის ბერის შვილი ნადირა ახალციხეს გაეყიდნა.

და ჩვენ, ბატონის შვილმა კათალიკოზმა დომენტი

დავიხსენით და გარდმოვიყვანეთ; და ჩვენ პაპუნა დოგიძე წყალობა უყავით და უბოძეთ ეს ჩვენგან დახსნილი ბიჭი ნადირველად.

ამასთან არას კაცს ჭელი არ[ა] აქ[ე]ს, არც ამის ნათესაობა არც უკანბერიძესა.

დაიწერა ეს წიგნი თვესა მაისს[ა], ქორონიკონსა **უა.**

ხელრულ: კათალიკოზი

209. [წყალობის წიგნი დოგიანტი კათალიკოზისა გურიულ მახარებლისადმი]

[1711 წ.]

... ესე უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და მიზეზშემოუდებელი წყალობისა წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, ნიკოლოზისაგან გაზრდილს ჩვენის სახლთუხუცეს ყმას მღდელს გურიელს მახარებელსა, ასე და ამა პირსა ზედა, რომე:

მადალაშვილმან იასემ, დიად, ავი საქმე ქნა და ტყუეები დაყიდა. ვეცადენით და ვერას საჯარით და ფასით ტყუეები ვერ დავაკსნეევინეთ.

და სრულიად თავის სახლ-სამყოფთაგან და მიწა-ნატამალთაგან და ყოველის მისის საცხოვრებელისაგან ჭეებულ ყაავით, ვითაც ჭერ იყო; ერთსა ეკეთსა ძვირისმოქმედსა ზედა უნამეტნაგესად წეს იყო, რასაცა ოდენ გაესწყრომოდით ანუ თვალთაგანი, ანუ ჭელთაგანი, ანუ ფერჭთაგანი ანუ ერთი ასოთა მისთაგანი მოგვეკუეთა ცნიდა და ვიდრე სიკუდიდ მიწეევნელ გვექმნა; არამედ ამის ესეგითარისაგან განვათავისუფლეთ კათოლიკე სამოციქულო ეკლესიისა და კეთრთისა უფლისა პატიოსათვინ.

და საკანონოდ დაგვიდგა და დაგვადებინეთ მიწა თავის განაყოფის ერასტია იქით ჭეებამდი, ზეით გზამდი, ჭვეშო ერასტის მიწას სამძღურამდი რაც არის, ეს სულ დაგადებინეთ.

და შენ, მღდელს მახარებელს, საყდრისათვინ რომ წიგნები დაგწერინეთ, იმის ფასში ეს საკანონოთ დადებული მიწა გიბოძეთ ყოველის მისის მონათესაეეს კაცისაგან ულაპარაკოთ და მოუსარჩელედ; და არას მათსა ნათესაესა ჭელი არავისა აქუს და ვერცა ვინ წამოგედეოს, გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა და ჩვენსა ერთგულად სამსახურსა შიგან.

არიან ამისნი მოწამენი და შეადამხდურნი: სახლთხუცესი ამილბარ და მდივანი სოლომონ, მოწოდებული გაბრიელ, გედევანიშვილი სარდალი ზაზა, დე-

კანოზი ათანასე, კანდელაკი გერასიმე, ქარცივაძე ზაქარიაბ, მაღალაშვილი ხუცო, მგალობელი იორამ და ერთობით მცხეთელნი.

დაიწერა ჯვლითა ჯელმწიფის კარის დეკანოზის შვილის მიქელისათა.

ქორონიკონს ჩჟა.

ხელრთვა: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

210. [ულუფის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დოდოს მონასტრისადმი]

[1704—1714 წწ.]

ქ. ჩვენ, ალავერდელმა ნიკოლოზ ნებითა ღმრთისათა გაგიჩინეთ თქვენ, დოდოს წინამძღვარს ზაქარიას და ერთობილთ კრებულთა: კაკაბეთიდამ ჯოდი პური ათი; და კონდლიდამ უწინ ხეთი საბალნე ღვინო გაგიჩინეთ და ახლა იქიდამ შვიდი საბალნე უნდა მოგცეთ. ეს ჩვენ ბიერ გაჩენილი ულუფა არ მოგეშალოს.

შეიწირე შენ წმინდაო დოდო და მეოხ ბექვენ წინაშე ღმრთისა. პურს დიდის ჯოდით მოგცემდენ.

ხელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ

211. [ულუფის წიგნი ზაქარია გოდგელისა დოდოს მონასტრისადმი

[1704—1714 წწ.]

ქ. გაგვიჩენია ჩვენ, ბატონს ბოდბელ მიტროპოლიტს ზაქარიას თქვენ, წმიდის დოდოს მონასტრისათვინ და მათის წინამძღვრის ზაქარიასა, ევთვანეს და გრიგოლისათჯენ და სრულ ერთობილ კრებულთათვის:

თხუთმეტი ჩემი ჯოდი პური, ორი შაორალის ქვა, ერთი ყველის გუდა და ულელი ჯარი და ორი მინანთული ხეთის ფასად, ყოველთვის მოგეცემოდეს ცოდვათა ჩვენთა შესანდობლად და სულისა ჩვენის მოსასსენებლად.

არა მოგეშალოს ჩვენგან და არც სხვათ ბოდბელთაგან. ყოველს გითრგობისთვეს მოგეგზარებოდესო სალახუცისა და მეგობრის ჯელით, გაუწყელად მოგაბარებდენ თქვენ ყოველს წელიწადს.

ხელრთვა: ბოდბელი ზაქარია

212. [ულუფის წიგნი დიმიანე კათალიკოზისა დავითბარეჯისადმი]

[1715 წ. 10 იანვარი]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან დიდმან მამათმთავარმან, ქართლისა კათალიკოზ-პატრიარქმან, მეფეთ მარავანდედმან, კათოლიკე ეკლესიისა საჭეთმპყრობელ მმართებელმან, პატრონმან დომენტიმ ესე უკუნისამდე ქამთა და დროთა გასათავებელი წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგაბსენეთ თქუენ ჩუენსა სასოსა და დღესა მას დიდსა განკითხვისასა ზეობსა წმიდის დაყითის საფლავსა და მას შინა მდებარეს ყოველად წმიდასა გვამსა და ნაწილსა მამისა და უდაბნოს განმანათლებელის დავითისასა.

შემოგწირვით და მოგაბსენეთ და ყოველს წელიწადში გაგიჩინეთ: საგარეჯოდამ პური კოდი ოცი, ღვინო საპალნე სამი, სანთელი ჩუენის სალაროდამ ლიტრა ორი, ზეთი ლიტრა ხუთი, შულო ჩარეკი ერთი, — ესე[ე]ბი არას წელიწადს არ დაგაკლდებოდეს. ეს ჩვენგან მცირე მისართმელი წინამძღვრის მ ა ჭ უ ტ ა ძ ი ს ო ნ ო ფ რ ე ს კელთ მიეცემოდეს და ის თაეის კრებულს და მონასტერს მოაგმაროებდეს.

ხოლო ცხორებასა წინამძღვრის ონოფრესასა და შემდგომად მისთა ვინცა სხვანი წინამძღვარნი და მონასტრის კრებულნი იქმნებოდენ, ეს ასრე არ დაგაკლდებოდეს და მიეცემოდეს.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

ქორონიკონსა უჟგ, იანვარსა ი.

დაიწერა წიგნი ესე კელითა კარისა ჩვენისა მდივანმწიგნობარ მ ა ხ ლ ა ძ ი ს ს ი ლ ო მ ო ნ ი ს ა თ ა ი.

სულთა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

213. [პირობის წიგნი დიმიანე კათალიკოზისა პაპლე თბილელისადმი]

[1715 წ. 10 იანვარი]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ მ ა ნ დ ო მ ე ნ ტ ი მ მოგეც ესე წიგნი ამა და ამა პირსა ზედა, რომ:

შენი კაის მდომი ეყოს; და არც სხვა ბერი და ეფისკოპოზი შენსას მერჩითოს. თუ შენი დასაკლისი შეეტყო, რაც ხელიდამ გა-

მომივედრდეს, თქმა ვეცადო, რომ ვერავინ მოგერიოს პატრონო თქ[ვენ]
ლ ე ლ ო პ ა ვ ლ ე. და ჩემი ცდა ვცადო შენზედა, რომ ვერავინ
მოგერიოს. არც შენს სახელოს მაცემაც სხვას მოუდგე.

ამაშუა იყოს ქრისტე, კაცთაგან — წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ ი დ ა ე ი თ-
გ ა რ ე ჯ ი ს [ა] ო ნ თ ფ რ ე.

ქრონიკონს **უგ**, იანვრის ათ.ა.

ხელითა: კათოლიკოზი

214. [წყალობის წიგნი დიმიტრი ელიოზიშვილისადმი]

[1718 წ.]

ჩუენ, ყოველისა საქართველოს მაკურთხეველმან და დიდმა მამათ-მთავარმან, ღუთე გვრგვნოსანთა მეფეთა შარვანდედმან, კათალიკოზ-პატრიარქმან დომენტი, ესე უკუნისამდე ჟამთა და დრო ცვალებათა გასათავებელი, მტკიცე და უმიზეზო, წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, სვეტისცხოველისა და ჩუენს მემკვიდ[რეს, ელიოზიშ]ვილს გედეონიჲს შვილს დიმიტრიოს, შვილსა შუსა და პეტრეს და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოველთავე, ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

ცოტას ხანს შენი სამკვიდრო და ბარათში გამოყოლილის წერილობანის მოურაობა გამოგართვით და შენს გასაყოფს პაპუნას მიეეცით. აწ შენ შენი წიგნები გვაჩვენე; და ჩვენც მოკითხული ექენით და გავსინჯეთ და თქუენს შეტს კაცს შენს სახელოსთან ჭელი არავის რა ქონდა და შენს საჭელოს შეწევ დაგვეაჭვეთ.

ვისმინეთ აჯა და მოკსენება თქუენი და გიბოძეთ თქუენი სამკვიდრო და ბარათში გამოყოლილი საჭელო წეროვნის მოურაობა ყოველის კაცის უცილებლად და წამოესარჩელად.

გჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტისცხოველის და ჩუენს ერთგულებად სამსახურსა შინა. და არავინ არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არცა შემდგომად სხვათა კათალიკოზთა და შეპატრონეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხენ.

თვესა ნოემბერსა **იჲ**, ინდიკტიონსა პატრიარქობისა ჩუენისასა **იგ**[1], ქრისტეს აქათ **ჩლიწ**.

არიან ამისნი მოწამენი და შუა დამსდურნი: ჩუენი სახლთუცესი მ ა ღ ა ლ ა ძ ე ა მ ი ლ ბ ა რ, გ ე დ ე ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი სარდა-

[1] **იგ**] იხ.

ლი ზაზა, დექანოზი დანიელ, კანდელაკი გერასიმე, მწყობლიძე გაბრიელ, გარეჯანიძე ბოქაულთუხუცესი მანუჩარ, მაღალაძე საამ, ჭარმაგული ქაიხოსრო, ქარსიძე ხოსრო და მესტუმრე თამაზ, მგალობელი დათუნა და ელიოზისშვილი მგალობელი აბიათარ, თაზიშვილი ავთანდილ და ყოველნი მეხუთისშვილნი ნების დამრთველნი ამისნი და მოწამენი ამისნი.

ქორონიკონსა უვ.

დაიწერა წიგნი ესე ჯელთა გარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობარ მგალობლის მაღალაძის სოლომონისათა.

ხელთაწერი: კათალიკოზ-პატრიარქის დომენტი ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

215. [პირობის წიგნი ქახთ ეპისკოპოზ-დარბაისელთა ვახტანგ VI-ისადმი]

[1720 წ.]

ჭ. ნებითა ღმრთისათა, ესე მტკიცე და პირფიცველი წიგნი და პირი მოგვართვით ჩვენ, ქახთ ეპისკოპოზ-დარბაისელთ: ალავერდელმან ნიკოლოზ, სახლთხუცესმან სახვერელმან, რუსთველმან ნიკოლოზ, მოურავმან გარსევან, ხარჭაშნელმან ფილიპე, ჰერეთელმან გრიგოლიმ თქუუნ, საქართველოს კელმწიფეს მეფეს ვახტანგს*, ასე ჰშა პირსა ზედან:

ქახმა ბატონმან, ჩვენმან კელმწიფემან ჩვენი თავი გაახლოთ და ჩუენის პირით ქახეთის მოშველება, ლაშქრობა და გამობძანება დაგვპატიჟათ; და ჩვენ გიახელით და ბატონის ჩვენის სიტყუა მოგახსენეთ და ჩვენც ბედნიერს მუხლს მოგეხვიენით და ჩვენის ქვეყნის მოშველებას შემოგეხვეწენით.

ღმერთმან აღგამაღლოსთ და თქუენი დღე ათასად აქცეოს; წყალობის სიტყუები გვიბძანეთ და ქვეყნის მოშველების იმედი გვიბძანეთ, რადგან ჩვენის ბატონის მოსაჭმარებლად და ქვეყნის მოსაშველებელად გამობძანდებით ჩვენდა, ჩვენს ქვეყანას ამის უკეთესი დიდი ღმრთის წყალობა რა დაჭმართებოდა. ღმერთმან უმეტესი დიდება მოგანიჭოსთ და ბატივი.

აწე ჯელმწიფეს ცოტა რამე სიტყუა მოხსენებოდა: თუ რომე კა-

---

* „ვახტანგს" სიტყვის თავშია, აქ კი დატოვებულია ცარიელი ადგილი.

ხეთში გაბძანდით, კახნი არც თქუენს ლაშქარს დაინდობენ არც თქუენი დაცლათის საქმეს მართლა გზას წაიყუანენო.

ეს სიტყუები ყ[უ]ნელა ჩუენთუის გებძანათ; ამისი პირობის დადებაც და წიგნის მორთმა გებძანათ: ასეთი ფიცი და პირობა და წიგნი მომართუით, ჩემი გული ასე გეჯერებოდესო, ჩემი სამჯობინარო საქმეები ქნათ, კარგად მიბელადოთო და ჩემის დაცლათის გზა კარგად გზას წაიყუანოთო.

აწე ჩუენ ეპისკოპოზთ-დარბაისელთ ეს პირი და ფიცი მოგართუთ: ჯერ ღმრთის კმობაში გაცერიენეთ, დიდის ქემწიფის ორგულნი და შემცოდებულნიმც შეუიქნებით, ჩუენის ქ ე მ წ ი ფ ი ს ი მ ა ნ ყ უ ლ ი ხ ა ნ ი ს ა მ ც შემცოდე და მკულელნი შეუიქნებით, თუ რომე თქუენი გამობძანება და ლაშქრობა ჩუენს ქუეყანას გუელირსა, რაც თქუენთან ყიზილბაში ჯარი ან ხანები ეინმე გიახლებიან, ან თქუენ და ან თქუენი ჯარი ჩუენს ქუეყანაში ენახოთ, რაც რომე დაცლათს უჯობდეს, თქუენის ჯარის სასარგებლო საქმე იყოს, ან თქუენთან მყოფს ყიზილბაში ჯარს უჯობდეს, ბატონმა ჩუენმაც ისე არა ქნას; ჩუენ სრულ კახთ დარბაისელთ-ეპისკოპოზთაც ეგ არ მოვიანდომოთ, რაც გიჯობდესთ ისე ბელადობა, ის მოქცა, ის ყარაულობა და სამს[ა]ჭურო და სიამოუნე, რომელიც თქუენი გამოსაყენებელი გარჯა ჩუენის ქელით გამოეა, ყ[უ]ნელა ესები არა ვქნათ.

როგორადაც ბატონის ჩუენს ერთგულობას გაუფრთხილდეთ, ისე თქუენს დაცლათსაც არ გაუფრთხილდეთ, წყენასაც ისე მოუერიდნეთ, სიამოუნესაც ისე ვეცადნეთ.

ამაში რაც პირობები მოგახსენეთ, არცეთის სიმტყუნე არაში შეუიჩნიოთ. ამისად თავსმდებად მოგეცია ჯერეთ ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი. თუ რომე ეს პირობა ასე არ გაგითაუოთ, მეორეთ მოსელას წინაშე ღმრთისა პასუხის მომცემი ჩუენ ვიყუნეთ თქუენი.

არის ამისი მოწამე წმიდის დავითის წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ ი ო ნ ი ფ რ ე.

ქორონიკონს უ.

ხელთაუ: ალავერდელი ნიკოლოზ
ბეჭედი: მონა ღთისა საზვერელი
ხელთაუ: რუსთველი ნიკოლოზ
ბეჭედი: მონა ღთისა გარსევან
ხელთაუ: იოსებ (?)
ხელთაუ: გრიგოლ
ხელთაუ: ფილიპე

216. [წყალობის წიგნი არსენ მანგლელისა გიორგი გეგუჭასშვილისადმი]

[1721 წ.]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა: სახელითა სახიერისა არსებაა დაუსაბამო დაუსრულებელ[ა]ი მამისა და ძისა და წმიდისა სულისათა; მეოხებითა, მინდობითა და შეწევნითა მანგლისას ღმრთის მშობელისათა ესე ამიერითგან უკუნისამდე ხანთა და ჟამთა გასათავებელი სამკვიდრო და საბოლოო წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ ჩვენ, ღმრთის მიერ კურთხეულმან მ ა ნ გ ლ ე ლ ე ფ ი ს კ ო პ ო ზ მ ა ნ დ ო ლ ე ნ ჯ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ნ ბ ა ტ რ ო ნ-მ ა ნ არსენ შენ, გ ე გ ე ჭ ა ს შ ვ ი ლს გ ი ო რ გ ი ს ა, კ ი დ ე ვ ე გ ი ო რ გ ი ს ა, ძმასა შენსა ო თ ა რ ს ა, შვილსა შენსა ზ ა [ა] ლ-ს ა და ი ო ვ ა ნ ე ს ა, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა, ასრე და[1] ამა პირსა ზედა, რომე:

ს ა ჯ ე ვ ა ხ ი ა ნ ო ს ჩვენის საყდრის ყმების მაურაობის წყალობას დაგვიჯვენით. ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი, შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენი სამკვიდროდ ნაქონი მაურაობა ზ ა ქ ვ ი-ს ა, ფ ი ც ე ს ი ს ა, კ რ ა კ ო ნ ი ს ა და ქ ვ ე ნ ა დ ი რ ი ს ი ს ა.

ასრე, რომე ძველადგანაც თქვენი ყოფილიყო; ქელშწიფეთაგან და მანგლელ ეფისკოპოზთაგან სიგლით ნაბოძები გ[ქ]ონდათ. და ახლა ჩვენც გიბოძეთ სამკვიდროდ და საბოლო[ო]დ.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან მონასტრისა და ჩვენს ერდგულად სამსახურში. არ მოგეშალოს ჩვენგან და არა შემდგომ-ნი სხვათა მეპატრონეთ მანგლელ ეფისკოპოზთაგან.

ვინცა და რამანც ადამის მონათესავემან ქაცმან ეს წყალობა მოგიშალოს, თავადამც რისხავს დაუსაბამო ღმერთი, მამა ყოვლისა მპყრობელი და ყოველნი მისნი წმიდანი.

ამისი დამამტკიცებელი ღმერთმან აკურთხოს და მშვლელი ღმერთმან მოშალოს. ამინ.

დაიწერა სიგელი ესე ქელთა მდივან-მწიგნობრის პ ე ტ რ ე ს ი-თ ა, ქრისტეს აქეთ ა თ ა ს შ ვ ი დ ა ს და ო ც დ ა ე რ თ ს ა, ქრონიკონს ჳთ.

თავი ბეჭედი: მონა ღ თ ი ს ა... მ ა ნ გ ლ ე ლ ი არსენ

---

[1] + მომავალთა.

217. [წყალობის წიგნი დიმიტრი კათალიკოზისა ვახტანგ მაღალაძისადმი]

[1712 წ. იანვარი]

[ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან დიდმან მამათ-მთავარმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ღმრთივ-გვირგვინოსანთა მეფეთა შთამავნდედმან, პატრონმან დიმიტრი ესე უკუნისამდე ქამთა და დროთა გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ მაღალაძეს იესეს შვილს ვახტანგს, ძმისწულსა შენსა იოთამს და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოველთაგე.

ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე: ცოტას ხანს თქუენი სამკვიდრო საჭელო აშენდა გამოგართვით და თქუენს განაყოფს ხუცისა და საამს მიეცით.

აწე მოკითხული ვქენით და ვითაც თქუენს საჭელოზედ პასუხი არავის ქონდა და ბარათში გამოყოლილიც იყო, აგრეც თქუენი საჭელო[1] აშენდა სამოურაოდ თქუენწვე გიბოძეთ, ყოველს ქაცს უდეოდ და ულაპარაკოდ.

აწე გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტისცხოველსა და ჩვენს ერთგულად სამსახურსა შინა; და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან, და არცა შემდგომთა სხეათა კათალიკოზთა და მეპატრონეთაგან.

ხოლო დამმამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხენ.

თვესა იანვარსა, ქრისტეს აქათ **ჩლკბ**, ინდიკტიონსა პატრიარქობისა ჩვენისასა **ოზ**.

არიან ამისნი მოწამენი და შუა დამსდურნი: ჩვენი სახლთხუცესი მაღალაძე ამილბარ, მაღალაშვილი ერასტი, დეკანოზი დანიელ, კანდელაკი პეტრე, მგალობელი დათუნა და აბიათარ, ჭარმეულნი ქაიხოსრო, გედეონისშვილი გედეონ და ზურაბ და ყოველნი მცხეთის შვილნი ნების დამრთველნი ამისნი.

ხოლო თქუენ წმიდანო და ყოველად სანატრელნო პატრიაქნო, თქუენცა, რომელნი ჩვენსა შემდგომად იქმნებოდეთ საჭეთმპყრობელობასა ამას, თქუენცა აგრეევე დაუმტკიცეთ. და ნუმცავინ არს

---

[1] +აჩ.

მშლელი ამისი, რათა ღმერთმან თქვენი გაგებული ყოველივე დაამტკიცოს. ამინ.

ქორონიკონს ჳჱ დაიწერა წიგნი ესე ქველითა კარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობარ-ქადაგ-მგალობელის მ ა ღ ა ლ ა ძ ი ს ს ო ლ ო მ ო ნ ი ს ა თ ა.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი დომენტი გამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

218. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ზაალ გედევანიშვილისადმი]

[1722 წ. 10 აპრილი]

ქ. ჩუენ, ყოვლისა საქართველოსა მპყრობელმან კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ მ ა ნ ღმრთივ-გვირგვინოსანთა მეფეთა შარაბანდედმან პატრონმან დ ო მ ე ნ ტ ი მ ესე უკუნისამდე ჟამთა და დროთა გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ სვეტისცხოველსა და ჩვენს მემკვიდრეს აზნაურშვილს გ ე დ ე ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ს ზ ა ა ლ ს ძმასა შენსა გ ა ბ რ ი ე ლ ს და პ ა ა ტ ა ს ა.

ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე: ფსახელობას სჩიოდით და თ ა მ გ რ გ ვ ა ლ ი ს ნაც[ვ]ლობას დაგვეკჭნით. მოკითხული გქონით და არას მცხეთელს კაცსა სამკვიდროდ იქმური ნაცლობა არ ყოფილიყო.

აწე ვისმინეთ ჴმა თქვენი და ეითაც სამკვიდრო მოურაობა გაქუნდათ, ეგრეთვე მსგავსად მისსა ნაცვ[ვ]ლობაცა თქვენვე მოგიბოძეთ თამგრგვალისა; გამოსადაგად და სამკვიდროთ გვიბოძებია, ყოველის კაცის წარმოუსაორჩელველად.

გჭონდესთ და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტისცხოველსა და ჩვენს ერთგულად სამსახურსა შინა; და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა სხვათა კათალიკოზთა და მეპატრონეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხენ.

თვესა აპრილსა ით, ქრისტეს აქათ ჩღკბ.

არამედ თქუენ ყოვლად წმიდანო და სანატრელნო, რომელნიცა შემდგომად ჩვენსა კათალიკოზ-პატრიარქობასა დიას იქმნებოდეთ,

თქუენცა აგრევე დაუმტკიცეთ; და ნუმცა ვინ არს მშლელი ამისა,
რათა ღმერთმან თქუენიცა გაგებული ყოველივე მტკიცედ ყოფილ[illegible]
ქორონიკონსა უია, ინდიკტიონსა პატრიარქობისა ჩუენისაჲსა წ[illegible]
დაიწერა წიგნი ესე ქელითა კარისა ჩუენისა მდივან-მწიგნობარ-მგა-
ლობლის მაღალაძის სოლომონისათა.

ხელრთვა: კათოლიკოზი.

219. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პაპუა მაღალაძისადმი]

[1729 წ.]

ჩ. ჩუენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან დიდმან მამად-მთავარ-
მან ქართლისა კათალიკოზმან პატრონმან დო-
მენტიმ ესე ამიერ უკუნისამდე ყამთა გასათავებელი წყალო-
ბის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ შენ სვეტისცხოველისა და ჩუენსა
ერთგულსა მაღალაძეს აღამის შვილთ პაპუასა, თოშას
და მამუკასა, ასე რომე:

მოგუიდეგით კარსა და თრიალეთის ხასადრობის წყა-
ლობას დაგუეყენით. ვისმინეთ აჯა და მოხსენება და გიბოძეთ
თრიალეთს რაც ჩუენი სახასო სოფლები არის იმისი ხასადრობა.
გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან არ მოგეშალოს არა ჩუენგან
და არას შემდგომთა სხუათა კათალიკოზთაგან.

აწ[ე] გიბრძანებთ თრიალეთის მოურავებო და მამასახლისებო! ეს
ჩუენი ბძანება კარგუარად გაიგონეთ და ასაქმეთ. თუ ვინმე რასმე
მოიპარავს და ან თავისგასამტეხო და ჩუენი სარგო არის, ამან უნ-
და მოიკითხოს. ან ვინც რასმე მოიპარავს და ჩუენს სამსახურს წა-
აჭდენს, ესეც გადაიხდევინებს; ჩუენი ბძანება ასე აქუს, იცოდეთ.

და* თუ ამან ჩუენი ერთგულად სამსახური არა ქნას და ან მანდ
უგზო-უმართებული საქმე ჩუენად უბძანებლად მოიწადოს, ჩუენ
მოგუახსენეთ და ჩუენ ამას გადაეახდევინებთ. რაც სხუას ხასადარს
ექნას და ან ხასადრის წესი და რიგი ყოფილიყოს, ამანაც[1] იმ რი-
გით გემსახუროს, სხუას ცუდმადს საქმეს ნუ გამოეკიდება.

ქორონიკონს უი.

ხელრთვა: კათალიკოზი

გუშტი: ბატონიშვილი კათალიკოზ-პატრიარქი

დომენტი ქ[ე]ს აქეთ ჩლე

---

[1] ამისაც.

* ამდგან ტექსტი დაწერილია სხვა ხელით.

220. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ააკშა მაღალაძისადმი]

[1723 წ. 18 ივნისი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმა და საქართველოს მაკურთხეველმა, სამცხე-საათაბაგოს პატრიაქმა ბატონიშვილმა კათალიკოზმა დომენტიმ ესე ამიერითგან უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათევებელი სამკვიდროთ და საბოლო[ო]თ გამოსადეგი სახელოს წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ჩვენთა ერთგულთ და წესისაებრ თავდადებით ნარავალგვარათ ნამსახურსა მაღალაძეს ადამი[ს] შვილს პაპუას, თომას და მამუკას.

მა[ს] ჟამსა, ოდეს მ[ოგვ]იდეგით კარსა და თრიალეთზე ყავრიშვილის ნაქონის ბარ[ე]თის მოურაობის წყალობას დაგვეპყენით, ჩვენცა ვისმინეთ ქჯ[ა] და მოხსენება თქვენი, თქვენის ნამსახურობის მაგიერათ შეგიწყალეთ, გიბოძეთ ბარეთის მოურაობა ყოველის მისის სამ[ო]ურაოს წესითა რაგვარითაც სხვას იქიურს მოურავს ემსახურებიწოს და სარგო ქონოდეს, ჩვენც იმგვარად წყალობა გვიქნია და გვიბოძებია.

არაოდეს მოგეშალოს ეს ჩვენგან ნაწყალობევი სიგელი, არცა ჩვენ[გან], არცა შემდგომთა სხვათა პატრიაქთა კათალიკოზთაგან. გქონდეს და გიბეჭდიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერთგულთ სამსახურსა შინა.

დაიწერა ნიშანი და ბძანება ესე თიბათვის იზ, ქორონიკონს უიე, ხელითა მდივნის ბეგთაბეგისათა.

ხელრთვა: კათალიკოზ-პატრიაქი დომენტი კოდეზე

ჩვენ, მთავარეფისკოპოსი ქრისტეფორე [ვ]მოწმობთ სიგელსა ამას.

ხელრთვა: მთავარეფისკოპოსი ქრისტეფორე

221. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა შიო თაზიშვილისადმი]

[1724 წ. 1 დეკემბერი]

ჩუენ, ქრიატეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოველისა [ს]ქართველოსა მაკურთხეველმან დიდმან მამათ-მთავარმა კათალიკოზ-პატრიაქმან პატრონმან დომენტიმ ესე უკუნი-

სამდე ყამთა და ხანთა გასათავებელი და მიზეზშემოსულებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ ჭიაჭიანელს შვილს შთას, შვილსა შენსა იესეს და ოთარს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთავე, ასე და ამა პირსა ზედა:

ცოტას ხანს გაგიწყერით და შენი სამკვიდრო ძეგვის ნაცლობა გამოგართვით. მასუკან ისევ შემოგეცხვეწე და წყალობა გიყავით და ძეგვის ნაცლობა გიბოძეთ სამკვიდროდ ყოვლის კაცის მოუდევარ-მოუსარბელი.

გწონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა ჩვენისა ერთგულობასა და ჩვენს სამსახურსა შინა და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომად სხვათა კათალიკოზთა და შეპატრონეთაგან.

ვინც ეს ჩვენგან გარიგება და წყალობა მოგიშალოს, იგიმცა განიკითხვის ცოდვათა ჩვენთა მაგიერად დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისნი მოწამენი და შუა დამხდურნი: სახლთუხუცესი მაღალაძე ამილბარ, იმისი ძმა მდივანი სოლომონ, დეკანოზი დანიელ, კანდელაკი პეტრე, გედევანიშვილი სარდალი გაბრიელ, ჰარმეულ[ი] მეჯინიბეთუხუცესი ქაიხოსრო, გედევანიშვილი პა[ა]ტა და სულ ერთობილნი მცხეთელნი.

თვესა დეკენბერსა დ, ქორონიკონს უიბ.

დაიწერა ბძანება ესე ჭელითა კანდელაკის შვილის იოანესითა.

ხელრული: კათალიკოზი დომენტი

222. [ნასყიდობის დამტკიცების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ამილბარ მაღალაძისადმი]

[1724 წ. 14 დეკემბერი]

ქ. ჩუენ, ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან კათალიკოზ-პატრიარქმან პატრონმან დომენტიმ ესე წიგნი გიბოძეთ თქვენ, ჩვენს სახლთუხუცეს მაღალაძეს ამილბარს, შვილსა თქვენსა გიორგისა, დემეტრესა და რევაზს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთავე, ასე რომ:

ელიოზი შვილს ზაალსა, იმის შვილს ელიოზს და ზურაბს თავისი სამკვიდრო და ბარათში გამოყოლილი ყმა-მსახური ტეხს გელიაშვილები ოქრუა და მისი ძმისწულები დასტური თუნა, ზაქარია და ნაკოლოზა, იმისი ძმა პასიკა და იმისი შვილი ესტატე თავის შვილებითა და თავისის მამულით, დღეს რასაც მჭონებელნი იყვნენ, გეყიდნათ და დასი სრული მიგეცა.

აწე მეტეხის მოურავმა და ჭოკელებმა სხვარიგად გაგვამინჯეს და მოგვასესენეს. და ჩვენც ჩვენი დასაკლისი გვეგონა. ჩვენც მოკითხული ვქენით, გამოვიწყალილეთ და გამოვიძიეთ და არაფერი ჩვენის საყდრისა და ჩვენი დასაკლისი არა იყო რა.

რომელიც სხვამ ერთმა გაცემულმა კაცმა ჩვენის საყდრისა და ჩვენი ბეგარა ჭნას, აგრევე იმ შენმა ნასყიდმა კაცებმა ჩვენი ბეგარა ჭნას. სხვარიგათ იმ თქვენს ნასყიდს კაცებთან ჭელი არავისა ქონდეს.

აგრევე იქავ მეტეხს სხვა ნასყიდობა რაც რამ გქონდეს, ასიც დაგვიმტკიცებია. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან და არა ოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა შემდგომად სხვათა კათალიკოზთა და მეპატრონეთაგან...

არიან ამისნი მოწამენი: სარდალი გედევანიშვილი გაბრიელ, დეკანოზი დანიელ, კანდელაკი პეტრე, მაღალაძე მდივანი სოლომონ, ერასტი, სა[ა]მ, მოურავი მაღალაშვილი გიორგი, ელიოზიშვილი სეხნია, თაზიშვილი ავთანდილ, დოქიძე პაპუნა და სულ ერთობილნი მცხეთელნი.

თვესა ქრისტესმობის იდ, ქორონიკონს ჳიბ.

დაიწერა ბრძანება ესე ჭელითა კანდელაკის შვილის იოანესითა.

ბეჭდვა: კათალიკოზი

223. [წყალობის წიგნი დიმენტი კათალიკოზისა წინამძღვარ ონოფრესადმი]

[1724 წ.]

ქ. ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოს მაკურთხეველმან დიდმან მამათ-მთავარმან კათალიკოზ-პატრიარქმან პატრონმან დომენტიმ ეს წყალობა გიყავით თქვენ, წინამძღვარს ონოფრესა, ასე რომ:

მამის ჩვენის შეწირულის ხატის სოფლის წინამძღვრობა უწინ შენ გქონდა და ცოტას ხანს გამოგრთმეოდა. მას უკანვე მოვედით და ცათას სწორის ბედნიერის ხვანთქრის ვეზირმა რეჯებ ფაშამ ჩვენის სამამულოსი და ტახტის წყალობა გვიყო.

და ჩვენ ბედნიერის ვეზირის დასტურით ისევ წყალობა გიყავით და გიბოძეთ ხატის სოფლის წინამძღრობა. როგორათაც უწინ გქონებოდეს და გჭეროდეს, აგრევე წყალობა გვქონია და არც ჩვენგან ის მოგეშალოს.

ხელთაა: კათალიკოზი დომენტი

224. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ათანელისადმი]

[1705—1724 წწ.]

ქ. ესე წყალობისა წიგნი გიბოძეთ ჩვენ, ბატონიშვილმა ბატონმა კათალიკოზმა დომენტიმ შენ, დიდებულს წმინდის გიორგის მღვდელს ათანელს* ასრე, რომე:

წმიდის გიორგის დეკანოზობას შემოგვეცალნენ და ჩვენ მოკითხული ვქენით და მეფის სითარხნის* წიგნებიც [გქონდათ და არავი[ნ] რას გეშართლებოდა. და ჩვენც წყალობა გიყავით და წმიდის გიორგის დეკანოზობა ისევე თქუენ მოგეცით ყოველის კაცის უცილებლად; არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არც სხუათა კათალიკოზთაგან.

არის ამისი მოწამე სახლთუხუცესი მაღალაშვილი პაპუა და* თანია.

ხელით: კათალიკოზი

თავი ბეჭდი: რომელი განჭსნათ ქუეყანასა ზედა, ესნილ იყოს ივი ცათა შინა.

225. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ხუცია მაღალაძისადმი]

[1725 წ. 21 თებერვალი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან, დიდმან მამათმთავართ-მთავარმან, მეფეთა შარავანდედმან, კათალიკოზ-პატრიარქმან, პატრონმან დომენტიმ ესე

* ეს წინადადება დაწერილია სხვა ხელით.

უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენსა მაღალსა ზეციასა, სიმსა, ზაზასა, აკურთხეველსა დილსა, გიორგისსა და ფირანსა, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოველთაგე. ასე და ამა პირსა ზედა, რომე:

თქუენი სამკვიდრო საჭელო ამენდა ცოტას ხანს გაგიწყვარით და გამოგართვით, მერმე შაგიწყვეტეთ და ისევ დაგიბრუნეთ; ვინმენეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ ამენდის მოურაობა სამკვიდროდ, ყოველს კაცის მოსულევარ-მოსაარჩელელი.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა ჩუენისა ერთგულობასა და ჩუენს სამსახურსა წინა; არაოდეს არ მოგუწალოს არა ჩუენგან და არცა შუამდგომად სხუათა კათალიკოზთა და მეპატრონეთაგან.

ვინც ეს ჩუენგან გართგება და წყალობა მოგიშალოს და ან შეცვალებად ქცელსა, მასმცა რისხავს მამა, ძე და სული წმიდა და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეციერნი და ქუეყნიერნი; იგინცა განიკითხვის ცოდვათა ჩუენთა მაგიერად დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

ხოლო დამამტკიცებელი[1] ამისი, ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისნი მოწამენი და წერა დამხდურნი: ჩუენი სახლთუხუცესი მაღალაძე ამილბარ, მისი ძმა მდივანი სოლომონ, გედევანიშვილი სარდალი გაბრიელ, მცხეთის დეკანოზი დანიელ, კანდელაკი პეტრე; მეჯინიბეთ-უხუცესი ჭარმეულა ქაიხოსრო, მოლარეთ-უხუცესი გედეონიშვილი პატა, თავზიშვილი სუფრაჯი პატ[ა]. დოქიძე პაპუნა და სულ ერთობილნი მცხეთელნი.

ქრისტეს აქუთ ჩლაე[2], ინდიკტიონსა პატრონობისა ჩუენისასა კაცთუასა ფებერვალსა[3] კა, ქორონიკონს უიგ.

დაიწერა ბრძანება ესე ჭელითა კანდელაკის შვილის იოანესითა.

ზედნაწერი: კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი.

თავში მაქედი: კათალიკოზ-პატრიაქი დომენტი

ჭ'ეს აქით ჩლე.

---

[1] დამამტკიცებელი. [2] ჩლაე ჩკა. [3] ფებრუალსა.

226. [წყალობის წიგნი ევდემონ ჯუთათელისა პაპუა ავიაშვილისადმი]

[1669—1725 წწ.]

ქ. სახელითა სამებერისა, არსება დაუსაბამისა ღმრთის[ა] მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა; თავდებობითა, მინდობითა და შეამდგომელობითა, ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯვარისათა, წმიდათა ზეცისა ძალთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა; თავდებობითა და მინდობითა და შეამდგომლობითა ზეშთა ყოველად წმიდისა, უბრწყინველისა, უმფრო-სად კურთხეულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა, წმიდისა წინასწარმეტყველისა წინამორბედის და ნათლისმცემლისა იოვანესითა და იოვანე ქალწულ მახარებლისათა, რანიცა წმიდანი ღმრთისანი მის დიდს[ა] და საუფლოსა პატიოსანსა სვინაქსარსა შიდან სწერიან და ან წლითი-წლად მოიხსენებიან, —

ამათის თავდებობითა, მინდობითა და შეამდგომლობითა ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხევით კურთხეულმან ჭ უ თ ა თ ე ლ მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ მ ა ნ ბ ა ტ ო ნ მ ა ნ ე ვ დ ე მ ო ნ მოგვცათ ესე აუარებელი, მტკიცე და შეუცვალებელი ფიცი, პირი და წიგნი თქვენ, ა გ ი ა შ ვ ი ლ ს პ ა პ უ ა ს.

ესე, რომე: ჩემი ორგული კაცი მ ე ქ მ ა რ ი ა შ ვ ი ლ ი ესახლა პ ა ტ რ ი ა რ ქ ს თ ა; და ის მექმარიაშვილი შენ გიალნე და აგაყრევინე; და უველა მე მომგვარე და მომეცი. მერმე იმ ჩემას კაცს მექმარიაშვილისსოცელი პარტახტი გვთხოვე და ქრთამიც მოგვართვი, როგორათაც გული შეგვიჯერდებოდა, ისე გამოგართვით.

აწე მოგვიცემია სახლკარითა, ჰურმარნითა, ტყითა, ველითა, ვენახითა, საყანითა, სასაფლაოთა, საძოვრითა, დღეს რისაც მჭონებელი იყოს, მისის სამართლიანის ზღვრითა, საძებრითა და უძებრითა.

[გ]ჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან მკვიდრად და შეუცვლებლად ჩვენგან და ყოველის კაცის ჭუარჩლავად.

ამისათ გასათავებლათ და თავდებათ მომიცემია თავად ღმერთი და უოველნი მისნი[1] წმიდანი ზეცისანი [დ]ა ქვეყნისანი, ხოროციელნი დ[ა] უხოროცონი.

აწე ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან თქვენ, ეს ჩვენგან მოცემული პარტახტი შენ მოგიშალოს და ან გესაჩლოს, მასმცა ეცე-

---

[1] + წმისანი.

ვის კეთრი გეზისი, მაწოვილი იუდასი, დანთქმა დათან[1] [და] აბრიონ-
ნისი, შეხის ტეხა დიოსკურესი, ძრწოლა კაენისი.

ნუმცა ეხსნება წირვითა, ნურცა ლოცვითა, ნუმცა იერუსალიმს წასკვლითა და ნუმც გლახაკთ მიცემითა. ჩვენათამც ცოდვის მაგიერათ განიკითხვის დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

შეშლელნი ამისნი ღმერთმან შეშალოს და დამამტკიცებელნი ჭირსნი ღმერთმან აკურთხოს.

არის ამისი მოწამე და მაშვალი ბასილაძე ნანიაშვილი გიორგი, ძისი ძე ელიზბარ.

მე, მდივანს. საბაქრის შვილს სვიმონს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისა.

ხელრთვა: ქეთათელი +

227. [წყალობის წიგნი დომენტი ტფილელისა შიო მღვდლისადმი]

[1728 წ. 21 იანვარი]

ქ ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ტფილელ მიტროპოლიტმან დომენტიმ ესე წყალობის წიგნი მოგეცით შენ, მღუდელს შიოს ასე, რომე: პირველ პავლე თბილელსაც მოეცა ხევთრდის მოურაობა, ახლა ჩვენც წყალობა გვიქნია. როგორც მართებული იყოს, იმგვარად მოეპყარე. არ მოგეშალოს ესე ჩვენგან და არცა სხვათა თბილელთაგან.

დაიწერა იანვარს კა, გორონიკონს ჳიდ.

ხელმძღ: კურთხევით ტფილელ-ბოგნელი განმანათლებელთა... დომენტი

228. [ქაფის-წირგის განწესების წიგნი დომენტი ტფილელისა გივი ამილახორისადმი]

[1727 წ. 8 აპრილი]

ქ. სახელითა სახიერისა, არსება დაუსაბამოსა მამის და ძისა და სულისა წმიდათათა და შეუმდგომელობითა ყოველად უბიწოსა წმიდისა სიონთა ღმრთისმშობელისათა, ესე უკუნისამდე ქამთა განათლებელი, მტკიცე და უცვალებელი წიგნი და ნიშანი მოგართვით ჩვენ, ორბელიანშვილმან ტფილელ-ბოლნელ მიტ-

[1] დათან დანთქმა.

როპოლიტმან დოვენტიმ და ერთობილთ სიონთა ღმრთისმშობლის კრებულთა თქუენ, ღმრთის მოყუარესა და მართლმადიდებელს ბელს ამილახორს ბატონს გიგს.

მას ჟამსა, ოდეს აღაოკრეს ლეკთა ტფილის ქალაქს სიონთა ღმრთისმშობელი, შემდგომად მათსა დაიპყრეს ქალაქი და ჭეყანა ქართლისა ერუმთა, მაშინ პატრონობდა კუხიი ისაყუაშა ახალციხისა. ბრძანება და ფარმანი მოსლოდა ხონთქრისაგან, სიონთა ღმრთის-მშობლის ტაძრისა მეჩითად შექნა ინებეს, ჩუენცა წმიდამ ღმრთის-მშობელმან თქუენი თავი გამოგვიჩინა დამჭსნელად და ნეგეშინის-მცემლად. მოვედით ჩუენის კრებულით და დიდის მწუხარებით თავი გაწუინეთ. თქუენც ვინცა ვინ ქართველნი დარბაისელნი იყუნენ, თან შემოიყარენით და ამის შეწუევნასა და დახსნას გულსმოდგინეთ ეცადეთ. მიხვედით ფაშასთან. არზა მიართვით და დიდად თავი გარდასდეგით, თითქმის დატყვევება და ამოწყვეტა ირჩიეთ და ამ საყდრის დაუნებელობა. იმანც ყური მოუგდო თქუენს მოხსენებასა, კელი აიღეს, დიდად დაგამადლეს. და ეგეშქაშიც მრავალი გაიღეთ და საყდარსაც შესწირეთ.

რადგან ამდენი სასყიდელი და ჭირნახული დასდეგით ჩუენს მონასტერზე, ჩუენ სხეფერიც ვერას გმსახურებდით და ეს პირობა მოგუიხსენებია, რომე: რადგან ახალკვირის შაბათს იყო ჩუენი განსაცდელი და საყდრის გამორთმეის ამბავი, ისიე ახალკვირის წინა დღე შაბათი განეწესეთ თქუენთუის მოსახსენებლად. ამ დღის იქით ყოველს წლისათუის ამ შაბათს ჩუენ და ჩუენნი კრებულნი ერთობილნი ქამს გიწირეედეთ, თქუენ და თქუენთა შვილისშვილთა დაუეიწყებლად მოეიხსენებდეთ.

ჩუენ ეს პირობა მოგუიხსენებია და რომელიცა შემდგომად ჩუენსა ხარისხსა ამას ზედა ტფილელობდეს. მათთუისაც ასე ანდერძად დაგუიგდია; და ნურც დაიკლებდენ.

და თუ ვინმე ეს ჩუენგან სამართლად განწესებული მოხსენება და ანდერძი დაივიწყოს და მოშალოს, იგიმცა მოიშლების ყოველისა კეთილისაგან და ჩუენთა ცოდეთა წილ იგიმცა განიკითხოს დღესა სასჯელისა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმეთმან აკურთხნეს.

დაიწერა ქალაქსა სიონის დეკანოზის შვილის ოსესითა, აპრილის ჱ, გორთონიკონს უიე.

ბეჭედი: ტფილელ-ბოვნელ მიტროპოლიტი დომენტი.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. რომელიცა კურთხეულს დომენტის ტფილელს განუწესებია წე, ტფილელი ეფთვიმი ვამტკიცებ და ალვასრულებ; და შემდგომად ჩემსა სხვანიცა ესრეთ პყოფდეთ.

ბეჭედი: მონა ღ[მრთი]სა ტფილელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი

ქ. ჩვენ, თბილელ მიტროპოლიტმა თუმანიშვილმან ქრისტეფორემ ეს სიგელი ღმრთის ნებით დავამტკიცეთ.

ხელობა: ქრისტეფორე

verso

ორი ბეჭედი: 1. სოფლის დეკანოზი მღდელი გაბრიელ
2. ოსე

229. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა იასე ტლაშაძისადმი]

[1727 წ.]

ქ. ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან საქართველოს პატრიარქ-კათალიკოზმან პატონიშვილმა დომენტიმ ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ, ტლაშაძე მღვდელს იასეს, შვილსა შენსა ზაქარიას, ასე რომ:

ოდეს ბედნიერის ზეანთქარს კარზედ დავეგბარებინეთ და ჩვენც ჩვენის მამულისა და საყდრის მოსავლელად წავედით, გიბრძანეთ თანწვლება და თან გვიახლით და გემსახურეთ; და ჩვენც გიბოძეთ ატენში სახუცოდ ოცდასამი კომლი კაცი, რომ ის სახუცო არაოდეს არ გეთხოვებოდეს, არა ჩვენგან და არცა სხვათა შემდგომთა პატრიარქთაგან; ამისაცლად[1] გვიბოძებია.

ვინც ჩვენა შემდგომად იქნებოდეთ, ნურავინ მოიშლით, რომ ვევრრიგად გარყვილა ჩვენზედაცა და საყდრის მამულზედაცა. ვინც ჩვენი წყალობა მოუშალოს, წყეულ, ლრეულ და შეჩვენებულ იყოს, და ვინც დაუმტკიცოს კურთხეულ და ნეტარ იყვნენ.

არის ამისი მოწმე: გერმანოზ შვილი წინამძღვარი დომენტი, მგალობლიშვილი წინამძღვარი ელიზე, გედევანიშვილი მღვარეთხუცესი პაატა, ჭარმაულის მეჯინიბეთხუცესი გაბრიელ, არქიდიაკონი სავონა-

[1] ამისაცლად.

შვილი ელისე, დეკანოზიშვილი დარბაზის მოციქული იოანე
თეშმალი ქრისტესა. თავადდარი აზნაურიშვილი
ლი ქაიხოსრო.

თვესა ივლისსა ოცსა დაიწერა წიგნი ესე ქალაქსა შინა სამეუფოსა დიდსა სტამბოლს, რომელ არს კონსტანტინოპოლი, ჴელითა ანჩისხატის დეკანოზის გიორგი მღვდლისათა.

ქორონიკონს უიე, ქრ[ისტეს აქეთ] ჩლჯზ. 7235

230. [შეწირულების წიგნი გაბრიელ წინამძღვრისა გიმვინტისადმი]

[1731 წ.]

ქ. ესა შენ, იაკობის კიბეო, დავითის ვარდო, რომლისა სურნელებით ფშვის ქეყანა, ქერაბინთა უღრესო და სერაბინთა უწმიდესო, ბრწყინვალებაო ანგელოზთაო, პირველ საუკუნეთა დედაო ღმრთისაო გამორჩეულო, ადამის ცთომისა დამხსნელო, ჩვენ დაცემულისა აღმართებაო, დედაო ეშმანოელისაო, მშობელო სიტყუისა ღმრთისაო, შუამდგომელო ღმრთისა და კაცთაო, ანგელოზთა და კაცთა ერთსამწყსო მყოფელო, ყოველად წმიდაო დედოფალო ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო.

შენგან გამორჩეულისა და შენის ნება-ყოფილებით ქმნით კათალიკოზ ქმნილის შენის პირმეტყუელის ცხოვარის კეთილ-ბოროტის განრჩევით მწყსელის კათალიკოზის ბატონის გრიგოლის წინამძღვარმა, ჴელათის წმიდის გიორგის ზედა მდგომელმა, გაბრიელ თათრითგან დავიხსენი მოსახლე კაცი გიორგი ხანთაძე და შენთვის შემომიწირავს, პატრონადნო ცათა უმაღლესო ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო; და მენი მონასტრის ჴელათის წმიდის გიორგისათუის შემომიწირავს გიორგი ხანთაძე ცოლშვილითა, სახლკარითა, ჟურ-მამულითა, რისაც მჭონებელი არის, მისი ყოველის ფერით შემომიწირავს, შეიწირე ყოველად წმიდაო ღმრთისმშობელო, ეთაყვა ძემან შენმან ორნი მწყალობნი ქვრივისანი.

რამანც ძემან კაცისამან ამის შლად და გამოწირვად ჴელჰყოს, ან ენა შესძრას, ისიმც მოიშლება მჯულის ქრისტეანობისაგან; ძველს და ახლას სჯულსა წყევა მაზედამც აღესრულება. მომშლელი ამისი მომაღლოს; და დამამტკიცებელი ამისი აკურთხოს ღმერთმან.

დაიწერა წიგნი ესე ქრისტეს აქეთ ჩლლა, კათალიკოზობასა ბატონი კათალიკოზი გრიგოლ ლორთქიფანიძისასა, მეფობასა პატრონის ალექსანდრესასა.

ბეჭედი: მონა ღ[მრთისა აფხაზეთის კ]ზი გრიგოლ.

თავში ბეჭედი: მეუფე და მღდელთმთავარი აფ[ხაზეთის კ]ზ გრიგოლ კ[ა]ს ტაბ.

231. [შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჭვინტისადმი]

[1732 წ. ახლო]

ესე ყოველთა დაბადებულთა უპატიოსნესო, სიწმინდისა ეტლო და ღრუბელო სულმცირეო, რომელმან იტვირთე წიაღითა შემოქმედი ყოველთა და მეუფე, რომელი ქება მოგართვა შენ წმიდათა ეწმინდესო, პატიოსანო სამკაულო ზეცისა ძალთაო, დიდებულო და ზესთა აღმატებულო წმინდაო წმინდათაო ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო, ჩვენ ცვე-ფარეათა თქუენთა მინდობილმა და შეწევნისა შენისა მსახებელმან და მოსავმან სიწმინდისა თქუენისამან ჩრდილოეთისა და აფხაზეთისა კათოლიკოზმან ლორთქიფანიძემ[1] ბატონმან გრიგოლ, ვიგულსმოდგინეთ შეწევნითა შენითა და კვალად[2] გკადრეთ და მოგიძღვენით მცირე ესე შესაწირავი:

რაჭის ბარის თავს სასახლე კარდისგორა გბოში გაწყობილი ერთის მოჯალაბით. ტყით, წყლით, მთით, ბარით, შესავალით, გასავალით, მისის ყოველსაფერიანით. აგრევე მოჯალაბეს თავის სარჩო ფუტეთსა აქეს ტყით, წყლით, საევნახით, საყანით, რაც მოუნდება.

ერთი მოსახლე კაცი სულაძე ბუცესი დაეთ მისის შვილებით და ერთი მოხმის შვილი ნინიკი; მეორე მოსახლე კაცი ბუხრაშვილი ნასყიდა მისის შვილებით; მესამე მოსახლე ბუხრაშვილი[3] კაცია და დათუჩი; მეოთხე კიდევ ბუხრაშვილი დათუა და მიქელი ქაიხოსრო იაშვილის ქალმა შესწირა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს; მეხუთე მოსახლე კაცია ლოთოძე, აბაატი და ძაღლუა მათის შვილებით; მეექვსე მოსახლე არჩვაძე გიორგი მისის შვილებით; მეშვიდე არჩვაძე მამუკა, დათუკიჩი და რამაზიკა; მერვე მოსახლე არჩვაძე ნინიკი; მეცხრე მოსახლე გელბახიანი კაცია და გოგიტი; მეათე მოსახლე გელბახიანი თამაზიკა და ნინიკი მისი ძმა; მეათერთმეტე სულაძე ნაცვლის შვილები: ხუცესი სვიმონ, მეორე ძმისა დათუჩი, მესამე ძმისა გიორგიტი და მეოთხე ძმისა[4] პაპუჩი და ბეჟუკი.

---

[1] ლორთქიფანიძემ B. [2] და კვალად—B. [3] ~ბეხრაშვილი მოსახლე A. [4] ძმასა A.

ტყვარის მონასტერი თორთმეტის მოსახლე კაცის მეფემ ალექსანდრემ თავის მეუღლის დადიანის ქალის ნიშანწიდ შესწირა მისის სამწყსოიანათ და ნიშნისათვის: ტყით, წყლით, ადგარაკით, სავენახით, უძებრით და საძებრით და ყოველს მისის შემოსაელით, ასე რომე საჭილაო აზნაურისშვილებს ყველას მისი ნიშანი მართებს.

კრიხს სასახლე კვიტასშვილის დარისპანის გან შეწირული ერთი მოსახლე კაცი გუბერაძე ჭელოსანი სეხნია და მისი ძმები იონა, შაქარი და დათუა ჭელოსანი; მეორე მოსახლე გიორგი და შოშიტა; მესამე მოსახლე გოჩია და მისი შვილი პაატა; მეოთხე მოსახლე პაატა და მისი შვილები გიორგი და თამაზა და ძმისწული მისი კაცია; მეხუთე მოსახლე მესხი გიორგი და მისი შვილები; რომელიც ამას ზეით წერილ არს მათის საარჩოთი, ტყით, წყლით, ადგარაკით, სავენახით, შესავალით და გასავალით, ძებრიან-საძებრიანათ.

აბალსოფელს: წელეკაძის შეწირული კაცი, ერთი მოსახლე ნამგალაძე მამუკა და მისი შვილი: მეორე მოსახლე თებზაძე შოშიტა, მისი ძმა და მისი ძმისწული მათის ცოლით და შვილით, ამათის საარჩოთ, ტყით, წყლით, შესავალით, გასავალით, ადგარაკით, სავენახით, მისი ყოველისფერიანათ, ძებრით და საძებრიანათ.

აწ ეს რაც ჩვენგან ნაღვაწი და შემატებული კაცები არის, ამათი ბეგარა ცუდად იხარჯოდა, საყდარს არ ემატებოდა. ახლა ჩვენ ბეგრის მაგიერად სანთელი დავადევით საყდრის შესამატათ და გაუროგეთ[3] რუბის თავს ჩარექი და მარჩილის თავს შამახური.

ამბროლაურს[4]: გამყრელიძისეული პარტახი შოშიტა გრიხთავმა გვიბოძა, იმაზედ კაცი დავასახლეთ და ისიც ხატს შევსწირეთ.

ვინცა და რამანცა ძემან კაცისამან, დიდმან ანუ მცირემან, თაეადმან ანუ აზნაურმან ანუ რომელმანმე ამამის მონათესავემ ამ ჩვენის საყდრის და ეკლესიის შეწირულობის სიგლის და იადგარის შლად ჭელყოს და გამოხვება იკადროს, ისიც შეიშლების სახისაგან და ყოვლის კეთილის საქმისაგან; ისიმც გამოეხვება იესო ქრისტე და უბიწოდ მშობელისა მისისა მიერ საუკუნეთა კეთილთაგან.

მასმცა ედების კეთრი გეზისი, შიშთვილი იუდასი, ცოცხლივ

---

[1] და—A. [2] კვირტასწვილს A. [3] გავარიგეთ A. [4] ამბრილაელს B.

დანთქმა დათან და აბირონისი, ძროწოლა კაენისი, ულხინებელი წყმედა პეროდესი; და ნუმცა დაიხსნების სული მისი საუკუნოსგან ჯოჯოხეთისაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხნეს ღმერთმან ორსავე შინა ცხოვრებასა, აქაცა და საუკუნესაცა.

232. [წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა ზაალ დვალისაშვილისადმი]

[1783 წ. ნარტა]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისა ღმრთის მშობელისა და მარიდის ქალწულისა მარიამისათა, წმიდათა ზეცისა ძალთა ანგელოსთა და მთავარანგელოსთა მიხაელ და გაბრიელისათა, ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველისა ჯვარისათა, წმიდისა დიდებით დიდებულისა ღვაწლმრავალისა დიდისა გიორგისათა, —

ამათის მოწმობითა და შუამდგომელობითა ესე უკუნისამდის სამარადისოდ და საბოლოოდ ქამთა და ხანთა გამოსადეგი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენ ღმრთისა მიერ კურთხევით კურთხეულმა ა მ ბ ა ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა ნ ე ნ დ რ ო ხ ი კ ა ს შ ვ ი ლ მ ა ნ. აბელ მოურავის ძემან, ზ ა ქ ა რ ი ა შენ, ჩვენის დიდებულის წმინდის გიორგის ერდგულს და ჩვენზედ თავდადებით ნამსახურს ყმას ჩვენს დ ვ ა ლ ი ს ა შ ვ ი ლ ს ფოცხვერის შვილს ზ ა ა ლ ს და შვილსა შენსა დ ა ვ ი თ ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა ასე, რომ:

უწინ პატრონს ჩ ო ლ ო ყ ა ს შ ვ ი ლ ს ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ს ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ს შენ ხლებოდი და ბევრი სამსახურები დაგედვა და იმითაც ნამსახურის მაგიერი წყალობა ექნა და ებოძებინა კ ა ს ი ს ჯ ე ვ ს ფ ა ც ი ა შ ვ ი ლ ი ს ნახევარი ნასყიდის კერძი მამული თავისის საკნავით, სათესით, მთით, ბოლოთ ტყით, ველით, წისქვილით და წყლით, საკნავით და ეკნავით და ყოველისფრით სამართლიანის საქმით, ჭერ-მარნით, შესავლით, გასავლით — ესეები ყველა შენთვის სამკვიდროდ და საბოლოოდ წყალობა ექნა — დიდი აზატობა, რომ არა ბეგარი, არა სხვა გასაღები, არა სამოურავო, არა საქვეყნო ხარჯი და არა საჩემო, თვინიერ მსახურისა; და თუ მსახური არ მოგვართვით, შენის შეძლებისაებრ ყულუხით და კოდის ბერით ეკლესიას ემსახურეთ. ამაების წიგნი და საფიცარი ებოძებინა.

ახლა თელავის ლეკობაში და დიწვაში წიგნი დაგვკარგვოდა ახლა ჩვენ, დიად, კარგად და ერდგულად გვემსახურე და იმას რაც წყალობაები უქნია, ის ისევ ჩვენ ამ პირით და წიგნით დაგიმტკიცებთ, რომ ეს ჩვენი წყალობა და იმისი ნაბოძები რაც გქონდეს კისისკევში მამულები, არც ერთი არ მოგეშალოს "არც ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომთა ალაევრდელთაგან.

ეს ჩვენი წყალობის წიგნი და სიგელი გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან წმინდის გიორგის ერდგულობასა და სამსახურში. და რომელმანც წყალობა ეს ესე მოგიშალოს, რისხავდეს ღმერთი მაშა, ძე და სული წმიდა და თვით დიდებული წმინდა გიორგი.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს, ამინ.

არიან ამისნი გამრიგენი საყდრიონის აზნაურშვილები: სალთხუცესი გიორგი, ნაცვალი ზაალ; გლეხნი: ჩვენი ნაცვლები გერგისშვილი და გიგნასშვილი და ერთობით სულ კისისკეველნი ბახუტა, წინამძღუარი ბარნაბე, სვიმონისშვილი პაატა, ელიოზა პატატიას-შვილი.

და მე, მდივანს მოურავს ბექანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დიწერა მარტის გასულს ქორონიკონს ჩკა.

კიდევ

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღუდელო ამბა ალავერდელი ნიკოლაოზ, პაატა ქიზიყის მოურავის ძე, ასე ვამტკიცებთ ამ სიგელს. რაგვარათაც ჩვენს ბიძას ზაქარია ალავერდელს უბოძებია ახატობა ფაციასშვილის მამული და დანაჰრელასშვილის ნახევარი მამული, ავრეთვე ჩვენც წყალობაგვიქნია და დაგვიმტკიცებია.

მაისის იე, ქორონიკონს ჩოგ.

ხელრთვა: ნიკოლოზ

233. [შეწირულების სიგელი კათალიკოზ გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჭვინტისადმი]

[1738 წ. 16 ოქტომბერი]

[6] შუა ასომთავრული ზეით სტრიქონის პოლოდ აქუს და ქვედის თავად. ერთად ნუ წაიკითხავთ; ჯერეთ ზეითი, შერე ბოლოსი, რომელთა თავნი იტყვიან: «ნიკოლოზ რუსთველი ვშუსიკობ».

ნ* ეტყარ არს კაცი იგი, რომელსა არა პრწმუნეს უფლისა
დმრთისა სწე. რ*
ი გი არს საძიებელ უმეტეს ყოველთასა, რომლისა მადლ[illegible]
მარადისად ეს უ.
კ ეთილ არს აღსარება უფლისა რომელი ყოველთა მეუფე და
უფალი არ ს.
ო რდანოთა ჴმა-ტკბილთა და ჭნარითა სადმრთოთა უბნობს
დაეი თ,
[V] ლ ოცვა, ვითარცა ანნას, ამასიცა ისმინა დმერთმან, ამისთვის-
ცა ყოველთაეე ჰყო თა ვ,
ა ნგელოზებრ უცხოებს და იქმნა კათოლიკოზ და ნათობს, ვი-
თარცა მზ ე,
ი რჯელ გაბყრობით მუქლ-მდგომი ცრემლის ქამ ყოვე ლ,
ზ ეცისა ძალნი უვის მეგობრად და წმიდა არს, ვითარცა ოქრო-
პირ ი,
რ წყავს სწავლითა იმერთა და არს მოძღურებისა ხვე ვ,
უ ვის აფხაზნი საწვრთელად, რაჲ ჩრდილოსითჳს არს მშრო მ[1],
ს ახელით გ რ ი გ ო ლ, რომელ დმრთის მეტყუელიცა მსგავ-
სად მისა ეთქუ უ,
თ ავს იწოდს პატრიაქ, გარნა სიწმიდით უმოყუს ბასილი ს,
ვ ითარცა ნ ი კ ო ლ ო ზ, ამასიცა აქვს მოწყალება, რომელი
ყოველითურთ არს მსგავს ი,
ე სე არს ლოდებრ სრულობით გალობისა ხოლო მცვნარობით,
მუსი კ,
ლ ოცვა მისი მომეცინ უფალმან, რათა მე რუსთველმან მო-
ვიდ ო,
ი ნება ესე გუჯარი ჩემგან წერად, რომელი იამბიკოსა ამას
ვმუსიკო ბ.

დაწყება პირველისა[2] სიტყუისა, რომელი ძალმა დმრთისამან სრულყო

და ბრძანებელი ესე აღვასრულე შემკობად წმიდათა დმრთისათა და ქებად დმრთისა ერთარსებისა, რომელი პირითა ყრმათა ჩუილთათა დაამტკიცებს ყოველსა ქებასა. ამისთჳს მეცა აღვასრულე ბრძანება ყოვლისა ჩრდილოეთისა მაკურთხეველისა კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ს უ ფ ლ ი ს ა გ რ ი გ ო ლ ი ს ა და აღვწერე[2] ი ად გ ა რ ი

---

* კიდური ასოები ხელნაწერში ასომთაგრულითაა.

[1] მშრო ვ] მშრომე ლ. [2] აღესწერე.

ესე მამულისა და მემწირველობისა, რომელსაცა მკითხველთა გან-
მენს და მოგახსენებს დაწყება სიტყვიერობისა და შეთხზვა ქრონი-
კებისა და შეწყობა მეტყველებისა ამის წიგნისა.

პირველი დაწყება

ხოლო საუწყოსი და ღირსებით მცხოვრებთათვის და სარკე-
ბად წინადადებანი და კნინლა მოსიანებრ თავის ჭონების მგუძლვე-
ბელთა საკადხორონი გარდ[7]მოცემანი და საუწყო ბრძენთა უბრ-
ძნოსა დამორჩილებად მებრძანნეს საქნიადონი.

აწ ესეობაჲ, ვინაჲდგან მოსე იშიშვოდა თავი იგი წინასწარ-
მეტყველთა და მთა იგი სინა კმოდა სმენასათვის ღმრთისა სიტყ-
ვისა ვერ დამტევნელი, ხოლო ხმა მაღალი ესაია უბადრუკით უხ-
მობდა თავსა თვისსა ხილვისათვის ღმრთისა ჯორკოთა.

გარნა ნაშობთა შორის დედათასა უმეტესი დიდი იოანე საბელ-
სა ჯამლთასა განჩხინად წირწუელობდა (sic), რომელ ჭეშიცა იგი
რჩეული თავი მოციქულთა პაველე ცერ თავს იდებდა გამოთქმად
უთქმელთა მათ სიტყვათა თქმასა, რომელიცა არს; და რათა ყოველ-
თა არსებასა არსებად ჰყოფს მის მიერისა არსისა არსებად მოსრულ-
ნი კნინ ოდესობითა უსახეულოთა პირებითა: და უხორცოთა წესითა
და ალად ცეცხლისა დაბადებულთა ანგელოზთაგან ვისწავეთ სამ
წმიდა არსობისა გალობასა გალობად და საუწყოდ უწყებასა მის
დიდისა და მაუწდომელისა ღმრთისა, ვითარმედ არა ღმერთი მყო-
ფი და თავით თვისით არსებისა მქონებელი სამი პირებითა და ერთი
ქამთა, სამი გუამოვნებით და ერთი ღმრთაებით, სამი სამებისა ჩუე-
ნებით და ერთი ქელმწიფებით, ვინაიდგან სახითა ამათ გარდამოგუ-
ცემენ უწყებანი იგი ზეცისა ძალთანი, რომლითაცა აქებენ სამება-
სა წმიდასა და იტყვიან: «წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი
საბაოთ»!

ხოლო ჩუენცა მათ მიერ ვისწავებთ ერთობასა სამებისა წმი-
დისასა და ქებად მომღებელნი სერაბინთაგან საგალობელსა ხმასა
სჯმობიოროსა გალობასა და სამპირებისათვის მტკიცე ჰყოფენ სა-
ეედრებელსა ამას მეორესა გალობასა და სამპირებისათვის მტკიცე
ჰყოფენ საეედრებელსა ამას მეორესა გალობასა და იტყჳან: „ალი-
ლუია, ალილუია, ალილუია», რამეთუ «სამნი სამწმიდა არსობისა»
გალობითა გუაუწყებენ სამებისა წმიდისა ერთსა ძალსა, ერთსა ქელ-
მწიფებასა და ერთსა უფლებასა, რომელსა ანგელოზნი და მთავარ-

ანგელოზნი ჩვენ კაცთა მომართ მოწყალენულნი [V] განაცხადებდნენ
თა პირითა და გარდამატებულითა გალობითა მოგვითხრობენ იტყვიან: «წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკვდავო, შეგვისწყალენ ჩვენ», რამეთუ ამით ვიცნით, ვითარმედ მამა არს ღმერთი დაუსაბამო უწინარეაი ყოველთა საუკუნეთა და თანასწორ არს მამისა ძე ძლიერებით, ვინადგან სძლო მთავარსა მას ბნელისასა ერთმან სამებისაგანმან, რომელმანცა დამიმონნა ჩვენ გარდასლვითა მცნებათაითა. ესე ძე მამისა არს ძლიერი.

ხოლო უკუდაო სული იგი ჭეშმარიტებისა, რომელი მამისაგან გამოვალს, იგი არს უკუდავ და მოუკლებელ, რომელი არს [სული] სიბრძნისა, სული მეცნიერებისა და სული მამისა ღმრთისა.

ესე და ესრეთ სამგვამოვნად ქებულნი და ერთუფლებით თაყუანისცემულნი უფალნი, მთავარნი, ქელმწიფენი, მჭლობელნი და მპყრობელნი იდიდებიან უწინარეა საყდართა მიერ ქერაბინთა და სერაბინთაგან ამიერიდგან ძალთაგან უფლებათა და მრავალ თვალთაგან და ქელმწიფებათაგან: ხოლო ამისა შეშდგომად მთავრობათა მთავარანგელოზთა და ანგელოზთაგან, რამეთუ ესე ცხრად დასად გაყოფილნი სამ-სამ რიცხობით მხმობარენი სამებისა წმიდისა ძალსა დაგვისაბეენ და გვეწყებენ ქებასა ანგელოზებრსა, რათა მიწისა პირებითა ღმრთის მეტყველებდეთ და ვიტყოდეთ.

ღმრთისმეტყველება სამებისათვის

ესე არსთ სამებაო, პირველ ყოველთასა უპირველესო და არსებითი თვით არსო, ერთო დასაბამო დაუსაბამო[1] და მიუწდომელო[2], ვინათგან ბუნებით ეშობელად ღვთისმეტყველთა გვიქადაგეს[3] და გვასწავეს ჩუენ ერთი მეუფება, უფლება და ძლიერება, რამეთუ მამაცა ცხად მიყოფს სამგვამოვნებისა მათისა სახესა, ოდეს იგი ეტყოდა ძესა და სულსა წმიდასა: «მოვედ[ჱ]ით და გარდავიდეთ, რათა შეურიოვნეთ მათ ენანი», რომლისაცა ხილვასა ღირს იქმნა დიდი აბრაჰამ სახითა სამთა კაცთაა და ერთი ბუნება სამგვამოვნებისა ცამოაჩინა.

ეგრეთვე სახისა გამოქმსაბეველმან ელია სამგზის დაჰხმითა წყლისათა მსხვერპლთა ზედა გვასწავა სამებისა სამგვამოვნება ღმერთი ყოველად ძლიერი, ხოლო სული წმიდაჲ სახითა ტრედისათა გამოჩინებული, ვინადგან ჭმაძალი იგი ესაია თქმოდა, რა ქამ

---

[1] დასაბამო დაუსაბამო] და სანი დასაბამამთო. [2] მიუცდომელო. [3] გიდგეს.

იხილა მჯდომარე საყდარსა ზედა მაღალსა და ლმობიერებით
გალობა საწყისს წმიდა, ესმა საშინელი არსობისა და ერთგულ-
ბისა.

ხოლო დანიელ კაცი იგი გულის-სათქმელი აუწყებს ზესთა
ალბატებულსა უწყებასა, თუმს იგი იხილა ქრისტე ძისაცულად მამი-
სა მიცვა მოძველდა და სულმან აუწყა ხილული შესმა.

რაჟეთუ დაეკითა მამად ღმრთისა წიაწყებული გალობათა თვის-
ება ცხინთა ცხობის და იტყვის, კითხვით: «ვითარ შეძინა აღ-
ლიერება ეგ ამოცული ვიხილეთ ღმერთისა; რაჟეთუ სიტყვისა მი-
სცემ და მოძღვრებისა წმიდათა წერილთასა ეორედ დაეძტკიცებთ
და ეფუარებით, ვითარცა: ხილული არს და ცილი სამ-შინაობე-
ით, სამ-პირუკუნველ, ყოველად ძლიერი, ცხადებული და სამარადი-
სო ერთარსი ღმრთეებითა და სამება პიროვნებითა.

ღმრთისმეტყველება ორის[1] ბუნებისათვის

ხოლო ოდეს მოიწია აღსასრული ქვეყნის გამზრახველისა მამისა-
ჲა და ნებით სულისა წმიდისაჲთა, მოიცალნა ანგელოზი ღმრთივ-
ბრუნვიანველ ტომით დაუოსებით აღმოსრულისა ქალწულისა მა-
რიამისა და მიგება კერძოვნულსა გზასაოდენ.

ხოლო მკვირნეულმან ქალწულმან პრქუა ძალით მოციქულსა:
ოცნებისა სასმენელსა მსმენელ შვენ, რაჟეთუ „ვაჟთა-მეცნობელ-
ბუნებამან თჳეთაჲან ვითარმე იყოს ეგრეთი.

ხოლო ძალით მოციქულმან ჭერ-მჩინებელ პყო [V] ქალწული და
შეიწუნარი ხარება ხუცხილმო და მოვიდა მის ზედა ყოლი წმიდა
და ღმერთი ჩუმმარტი და მოეცა ქალწულსა ძალი დიტეცვად
ცეცხლსა ღმრთეებისასა და ესრეთ აგრილობდა გვამთოვანი სამრძნე
და ძალი ღმრთისა ვითარცა ხაღმრთო რაჲმე იყოლი და უბიწოთა
სიძლთაგან ქალწულისათა, უშუნა თჳესა თჳისსა სული სიტყვეური
არა თუ თესლთაგნებისა, არამედ დამბადებლობისა და ესრეთ მცი-
რეც-მცირეც წარმოჩინა სიღმრთისა მეცლად-ღუბისა სახე.

ამისათჳს ბუნებით სრულქმნილი ღმერთი ბუნებით სრულ კა-
ცად იშოვა, ვინაჲგან სრული სრულსა შინა გუამსა ღმერთ ჰპო-
ებრწველად.

ამისათჳს აგებულსა აგებელად და აუგებელსა აუგებელად
ეკრძნობ საჭარადისოდ, ვინათგან ერთი იგი ბრწყინვიდა ღმრთეები-
ა, სოლო მეორე თჳს იდებდა შეუცრალებითა.

---

[1] ღმრთისმეტყველება ორის] წეტყველება.

ამისთვის უფალი დიდებისა ჯვარცმულად აღიარებას სალმობისა ბუნებისა უვნებელად გებითა და ქალწულებრივითა სულითა შენთაგან უსრწველო ქორწინებითა და სული კაცობრივი მოიგებდა ტყეებან ღმრთისამან.

ამისთვის საკვლობად ღმრთისმშობლად აღვიარებთ. რომელმან სიტყვისა ღმრთისა განკაცებული გუამი გვიწვე, ვითარ იგი გამოხსნილ ქმნულიყო შენგან ქამიერად უცამო სიტყვა და უხორციომან ღმერთმან მიიღო მსგავება კაცთა და მის მიერ ვიცანით სამებით ღმერთი.

[ϑ] ვინათგან საკუთნოთგან მხოლო გმოეა სიტყუამან მამისამან შეეგიერებაჲ ეგე ი ე ა კ ო ბ ი ს, ამისთვისცა სიტყუა ჴაშისა შეიწყნარე მუცელსა შენსა, რამეთუ სიბრძნემან მამისამან იშუნა სიძლიერე შენგან უხრწნელო.

ამისთვის ღმრთის მეტყველთა ხმანი გიგალობენ შენ, მოციქულთა გუნდნი გაქადაგებენ შენ და მართალთა მწყობნი დედად მეუფისად აღგიარებენ, რამეთუ ღმერთი გაშობისწინდა შენგან ქალწულო, განმარილდა სელოსა, ეჩვენა ანგელოზთა, აქადაგა წარმართთა [პორას], ჰრწმენა სოფელსა და ამაღლდა დიდებით.

ხოლო შენ ქალწულო გმადაგებთ სოფლისა ცხოვრებად, მწუხარეთა შვიწვედ, უსასოთა სასოდ, ცოდვილთა ცხოვრებად და ყოველთა ქრისტიანეთა შესაეწევრებელად.

შესხმა ანგელოზთათვის

რამეთუ ჯერ-ძჩინებული წყალობისა სიმეტი წმიდა სიწმიდა არსობისა კმითა იდიდების ანგელოზთაგან ძალთა და მთავრობათა, რომელნი არიან მწრფელნი და ესუბუქნი და ნათულნი მეორენი, რომელთათვის იტყჳს დ ა ვ ი თ, კეთრობილ: «რომელმან შექმნან ანგელოზნი მისნი სულად და მსახურნი მისნი ალად ცეცხლისა». რამეთუ ამით ეუწყებიან განზრახვანი ღმრთისა საიდუმლონი, ესე ვიდრე მთავარნი პრწყინვენ ელვის სახედ და ცხოველსა მას ნათელსა ღმრთეებისასა მდგომარე არიან და აქებენ სამგეამოვანსა ღმერთსა წმიდა არსობისა კმითა და ეგალობენ სიბრძნისა სიერცესა და ცხობისა სიმაღლესა მარტოსა და უცვალებელსა.

ხოლო ჩქენ გონებანი წმიდანო და პირველნო ბრწყინვალენი ბანი, რომელნი წოდებულ ხართ ქადაგად მახარებელად, მოკაქე-

---

1 სახლია. 2 ყვასისა.

ლად ზედამდგომელად და წინამძღუარად გასწკოთხველად ხალხ-
თად გონებად და გულისჴმის მყოფელად, რომელთა ზედა ადვილსა
და განისუენებს სიტყუა ცხოველსმყოფელი.

[კაცთა დაბადებისათვის]

[V] აწ ესე რა ვადიდოთ ხელოვანთ-მთავარი ღმერთი და სიბრძნით მუშაკი კაცობრივისა ბუნებისა, რომელმან სატად და მსგავსად თვისად დაბადა კაცი, რამეთუ იტყვის ძისა მიმართ და სულისა წმიდისა, ვითარმედ: «ვჰქმნეთ კაცი სატად და მსგავსად ჩუენდა სულად გონებად და სიტყუად».

ამისთვისცა არა თანა წარჰყედით კაცთა წმიდათა ჴსენებასა და მოვიხსენეთ ადამისიდგანი იგი და თვით ა დ ა მ პირველი იგი კაცი და ჴელთაგან[1] ღმრთისათა მიწისაგან ნამეშაკევი და სიღმრთოსა სულისა შთაბერვითა განცოცხლებული;

ქუეყნად ა ბ ე ლ მწყსთუმპლისა უბიწოსა შემწირველი და სახედ ქრისტესა უბრალოდ მოკლული;

ე ნ ო ქ ე სიმართლისა მუშაკი, აღმაშენებელი ღმრთისა დიდისა ეკლესიისა;

მიერითგან ჰ ა ბ რ ა ა მ მამათ-მთავარი, უწინარეს ყოველთასა ღმრთისა მცნობელი;

ამისთანა ი ს ა ა კ შეკრული და დაკლული და განტეეებული, რომლისაგან გამოისახნეს დაკლეა ქრისტესი;

კეალად ი ა კ ო ბ დიდი მამათ-მთავართა შორის, რომლისა წყეილთაგან აღმოეცენნეს ათორმეტნი მამათ-მთავარნი;

ჩოლო ი ო ს ე ბ დაგუასახელდა მსგავსებასა ქრისტესსა;

კეალად მ ო ს ე თავი იგი წინასწარმეტყუელთა, რომელმან ათთა მიერ წყლულებათა ჰგუემა ეგვიპტე და კეერთხითა განაბო ზღუა მეწამული.

ამისა შეძდგომად დ ა ე ი თ მამად ღმრთისად წოდებული, რომლისათვისცა ბრძანება ღმრთისა წარმოიტყუის, ვითარმედ: «ეპოვეთ დაეით ძე იესესი, კაცი გულითადი ჩემი».

ჩოლო დაჰსრული და დამბეჭდეველი წინასწარმეტყუელთა დიდი ნათლისმცემელი ი ო ა ნ ე, რომლისათვისცა ჰსთქუა ე ს ა ი ა: «აჰა ეს რა მე წარვაგზინე ანგელოზი ჩემი»; და კეალად ეწამების მისგან ნათელღებული ი ე ს ო ქ რ ი ს ტ ე, ვითარმედ: «არა აღდგო-

[1] სახელთაგან.

მიღ არს ნაშობთა შორის დედათასა უფრო იოანესსა»*. ესრეთ
ხმა მაღალი ქადაგი სინანულისა და ხელით მსახური [10] სამეუფოჲსაჲ
მის ხატისა, რომელმან იხილა თვალითა სული იგი ჴეშმარიტებისაჲ
გარდამოსრული ზეცით, მისგან ხათულ-ღებულსა იესოს ზედა, ხო-
ლო ხმა ესმა მამისა, ვითარმედ: «ესე არს ძე ჩემი საყუარელი, მაგი-
სი ის[მი]ნეთ»**.

[მოციქულთა]

ხოლო ქადაგნი სარწმუნოებისანი და მრავალ-საგალობელნი
ქნარნი სულისა წმიდისანი ითორმეტ ძალნი ებანნი მადლისა მის
სალმრთოსანი და მეტყუელნი სიტყუისა მის დაუსაბამოსანი, რამე-
თუ ამათ ძიერ აღავსებს და განაჩინებს საესებასა ეკლესიისასა, რო-
მელთა პრქუა პირმან სალმრთომან, ვითარმედ: «თქუენ ხართ კლდე,
და ამას კლდესა ზედა აღვაშენო ეკლესია ჩემი, და მიგცნე თქუენ
კლიტენი სასუფეუელისა ცათასანი, რომელნი შეკრათ ჭეუეყანასა
ზედა, კრულ იყოს იგი ცათა შინა; და რომელი განხსნათ ჭეუეყანასა
ზედა, ხსნილ იყოს იგი ცათა შინა»***.

ესე ითორმეტნი მოციქულნი ვაღიდნეთ, რათა ჰშეიდობა მათი
მადიდებელთა მათთა ზედა მოვიდეს და არა განყრითა მტუერთათა
საწამებელ კიქმნენეთ ყოველთა ტომთა და ენათა შორის.

მღუდელთ-მოძღვართა

აწ მოვედინ კრებული ღირსთა და მოციქულთა მოსაყდრეთა
ღიდთა მღუდელთ-მოძღვართა, რომელნი ღირს იქმნნეს დაკლვად[1]
და შეწირვად ტარიგისა და კრავისა უბანკოსა, რომელნი გალობენ
გალობასა კრავისასა, ვითარმედ: «დაიკლვის და შეიწირვის ტარი-
გი ღმრთისა ძე მამისა»; ხოლო სხუა იტყვის: «ვითარცა ცხოვარი
კლვად მიიგვარა და ვითარცა ტარიგი წინაშე მრისეველისა».

და კუალად სხუა ხმობდეს: «მიიღეთ და სჭამეთ, ესე არს ხორ-
ცი ჩემი თქუენთვის განტეხილი»****; და სხუა ღაღადებდა: სუეთ
ამისგან ყოველთა, «ესე არს სისხლი ჩემი თქუენთვის დათხე-
ული».*****

არამედ მცირეცა[2] ყოველნივე ერთბამად გარდამოუწოდეს სულ-

---

[1] დაკლელად. [1]+ერთბამად.

* მათე, 11, 11.

** მათე 17, 5.

*** მათე 16, 18—19.

**** მათე 26, 26.

***** მათე 26, 28

ა წმიდისა და სრულიად [V] წესცეალებენ ტირილად და სიხარულ-
მეუფისად და ესრეთ ნებითა საღმრთოთა მღუდელ მემსხვერპლეთაჲ
ბენ ქრისტენი სამებისანი.

მოწამეთათვის

გარნა ვინათგან მამათა-მთავართა წინასწარმეტყველთა, მოციქულთა და მღუდელთ-მოძღვართა განათესეს ჩუენი სამკობელად, ჯეროვნად ვგონებთ სახსენებელნი მოწამენი, რამეთუ შევიერ არიან ყოველნი სოფელნი ღუაწლთა მათითგან და აღუსებელ არს სამყარო ეკლესიათა ხსენებითა მათითა. წემკულ არიან ტრაპეზნი სიხარულით მათითა უბიწოთა დათხევითა. რომელთა ენებანი უფლისა იესოჲსი ქრისტეჲსთა წინა თესლსა ეტკრთნეს და მოელოდეს ნუგეშსა მას სახოებასა და იტყოდეს: „ღმერთო მოგვიღუაწებიეს. სრბა აღგესრულებიეს, ამიერიდგან მიგველის სიმართლისა იგი გვირგვინი». ჩუენთა ყოველისა სოფლისანთა, პატიოსნებანთა მღუდელთანთა და მარჯვალიტნთა მრავალ სასყიდლისანთა, შემამკობელნთა მოსავეთა თქუენთანთა.

მამათათვის

აწ ესე რა წარჰხდა ხსენება მოწამეთაჲ, ჩოლო აწ მოვედნ ყოველად ღირსნი შამანი, რომელნი თჳსიერ სიხარულით დათხევისა იმარხყოდეს და ცხოვრებასა ე ლ ი ა ს ს ა და იოანესსა ჰბაძვიდეს.

ჱი რაზომ საწადელ არს ჭკუეჲ მათი ანგელოზთა მიმსგავსებულ! შევიერ არიან და ოქრო-ბრწყინვალე ფერნი პირთა მათთანი!

ჱი სიქადულნო ყოველთა მორწმუნეთანო, რამეთუ თქუენთჳს იტყოდა ბრძენი სოლომონ: „პირსა მართალისასა გამოვალს სიბრძნე და ბაგეთა მათთა ჰბოსიან წყალობაჲ»; რომელთაცა სულნი [11] თქუენნი ხელთა შინა უფლისათა შეეყდრენნით წერილ-სებრ: «სულნი მართალთანი ჴელთა შინა უფლისათა და არ შეეხოთ მათ ტანჯუაჲ».

რამეთუ საღმრთოჲთა მის დაბადებულისა ღმრთისა ხატად და მსგავსად დაიბადა კაცი. მიერითგან აღმოეცენნეს კაცნი ღმრთისა სათნონი და სასწაულთა საკვირველთა მოქმედნი.

რამეთუ ამათ მიერ მიეცნეს ღმრთისა მიერ გამოცხადებაჲ საიდუმლონი მადლნი კურნებათანი. შეწევნახი და წარმატებანი და სიმრავლენი სასწაულთანი.

ესე იხილა მოციქულებრმან[1] ერმან და აღუწერნეს [ეკლესიანი] თვითოეულსა მათგანსა სალოცველად სულთა მრავალთა და [ხატნი] და იგვეაც აღთქმულთა მათ კეთილთა, რამეთუ ამას ეკლესიასა ნა გამოისპობის ვნება, ჯვარცმა და აღდგომა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, რამეთუ ესე ეკლესია მამათ-მთავართა წინათვე მოასწავეს, მოციქულთა დააშენეს, მღუდელთ-მოძღუართა განამშვენეს, ხოლო მოწამეთა აღიარეს და სარწმუნოებით იწამნეს.

ეწ ესევე ეთანაგან მოიგნა წმიდამან ამან ეკლესიამან მოსახვედენი თვისნი წმიდანი ღმრთისა კაცნი, აღტყინნეს შეერთია სადმრთოთა ქუეყანისა მეფენი და მდიდარნი, თვეს-თვისად შეესაკუთრნეს მსახურებად წმიდათა, რომელნიმე მოციქულთა და მღუდელთ-მოძღუართა, რომელნიმე მოწამეთა და მამათა და ესრეთ განამშვენეს ეკლესია და აღაჯუსეს სამკაულითა და სადრთოსა ძღვნის შეწირველობათა და სამღუდელოთა სჯულთა, რამეთუ ამათ პირთათვის განაგეს მღუდელთ-მთავარნი, პატრიარქნი, მთავარეპისკოპოსნი, მღუდელნი და დიაკონნი.

ხოლო ამათ განწესებულთა სამღუდელოთა დასთა და კრებულთა თავად და მწყემსად და ზედა მდგომელად განეჩინნეს კათოლიკოზნი, რათა ამის მიერ განწმდენ. [v] განათლდენ და სრულ იქმნენ ერი ქრისტიანეთა, რომლისათვის დიდად ელუაწათ მეფეთა, მთავართა და დარბაზის ერთა განდიდება ცათა მ[ო]ბაძავისა კათოლიკე ეკლესიისა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელისა და სამოციქულოსა საყდრისა და მას ზედა მჯდომარისა კათოლიკოზისა ამაღლებად და აღმატებად, რათა შეკრთით და განსსინით მისთა ეგნენ სამეფონი ესე ლიხთ-იმერისა, აფხაზეთისა და ყოველისა ჩრდილოეთისა ეკლესიანი და ყოველი სული დიდთა და მცირეთა, ვითარცა იგი პეტრეს მოციქულსა მიეცა ჳრიათა მოქცევა, ხოლო პავლეს წარმართთა ზედა, აგრეთვე პირველ წოდებულსა ანდრიას მოეცა ჩრდილოეთისა ქუეყანა მოქცევად ჩუენებითა წმიდისა ღმრთისმშობლისათა, რამეთუ ჩუენ ქართველნი მისნი წილ-ხუთმიღნი ვართ და ვიქადით სახელითა მისითა და ნეტარ ვართ, რამეთუ დედა მეუფისა მეოხად გუჳის წინაშე ძისა თვისისა.

ამათ კათოლიკოზთა და საჭეთმპყრობელთა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელისათა მსახურება საყდრისა დიდად ელუაწათ, რომელთამე სოფელნი და აგარაკნი შეეწირნეს, რომელთა ხატნი და

---

1 მოციქულთა.

ჯვარნი და სამკაულნი ეკლესიისა. ვინათგან ამათ მიერ შემწირველობისა მატიანე ვიხილეთ, ფრიად განხურდა გული ჩემი.

მეცა მათივე მოსაყდრე და ბარისხსა მათსა ზედა მკლავმაგრე კათოლიკოზი ლორთქიფანიძე პატრიარხი გრიგოლ მივბაძეთ! წინათქმულთა კათოლიკოზთა და არა დავსცხრე ძლუნის შემწირველობასა მცირედისაგან დიდად და დიდისაგან უმეტესობად სარწმუნო ვიყავ, ვითარ იგი ღმერთებას კარვისა მის საწამებელისასა მიართმიდენ რომელნიმე პატიოსანთა, რომელნიმე ტარსიკონსა და სხუა ჭიჭნაურსა და ყოველსავე შეიწირვიდა ზედამხედველი ღმერთი. ვითარცა ვიწ აწერებთ საფუძველსა მას ზედა ოქროსა, ვეცხლსა, ძელსა, თივასა, კაცად-კაცადსა იგი საქმე დღეჩან მან გამოაცხადოს. ეგრეთვე მე ძალისაებრ ჩემისა თავსმდებელმან გონება სული თბე და ანაწესი და ყოველი არსებაჲ ჴორცთა [12] ჩემთა გიძღვენ და შეგწირე შენ, ცათა და ქუეყანისა დედუფალო, ანგელოზთა და კაცთა შემაერთებელო მამისაგან დაესაბამოსა ჴსძლად გამორჩეულო და ძისა მხოლოდ შობილისა უბიწოდ მშობელო ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო!

შენ შეგვეძრებ ყოველსა ცხოვრებასა ჩემსა და სასოებასა და მოგახსენებ ამა ავბრალთა, სოფელთა, გლეხთა, სასახლეთა და ეკლესიათა, რაოდენნიცა სახელდებით სიგლითა ამით სამკვიდროდ დაგვიდვია და შემოგვიწირავს, ზოგი თავით ჩემით ნაშოები და ზოგი რომელნიმე საყდრისა მამული სხუათაგან დაჭერილი მრავლის გარჯით ამომიხსნია და ესრეთ მომიხსენებია, ვითარცა აწ ქუემორე წერილი საცხაურ[2] ყოფს ჩემ მიერ შემწირველობასა:

თავს რაჭას ბარისთავს სასახლე ვარდისგორა ჭობში გაწყობილი ერთის მოჯალაბით, ტყით, წყლით, მთით, ბარით, მისის ყოვლითფრიანათ; აგრევე მოჯალაბეს თავისი საარჩო ფუტით აქეს ტყით, წყლით, საგვნახით, საყანით, რაც მოენდება.

ერთი მოსახლე კაცი სულაძე ხუცესი დავით მისის შვილებით და ერთი მოძმის შვილი ნინიკა; მეორე მოსახლე კაცი ბუხრაშვილი ნასხიდა და მისის შვილებით; მესამე მოსახლე კაციაბუხრაშვილი და დათუჩი; მეოთხე მოსახლე კაცი[3] დოთაძე პაატა და ძაღლუა მათის შვილებითა; მეხუთე მოსახლე არჩვაძე გიორგი მისის შვილებითა; მეექუსე არჩვაძე მამუკა და დათუკიჩი და

---

[1] მიებძევედ. [2] საცნაურ[ს] სასწორლ. [3] კაცი.

რამაზია; მეშვიდე მოსახლე არჩვაძე ნინია; მერვე მოსახლე გელბახიანი კაცია და გოგიტი; მეცხრე მოსახლე ქელბახიანი თამაზიკი და მისი ძმა ნიკოლაძე მეათე სულაძე ნაცვლისშვილები ხუცესი სიმონ, მეორე ძმისა დათუჩი, მესამე ძმისა გიორგიტი და მეოთხე ძმისა პაპუჩი და ბეჟუკი.

ახალსოფლის წელლაძის შეწირული კაცი ერთი [V] მოსახლე ნამგალაძე მაძუკა და მისი შვილი; მეორე მოსახლე თებზაძე შოშიტა, მისი ძმა და მისი ძმისწული. მათის ცოლით და შვილით.

კრიხს სასახლე კვიტაშვილის ჯარისპანისაგან შეწირული; ერთი მოსახლე კაცი ხელოსანი გობერაძე სეხნია და მისი ძმები იოანა, შაქარი და დათუა ხელოსანი; მეორე მოსახლე გიორგი და შოშიტა; მესამე მოსახლე გოჩია და მისი შვილი პაატა; მეოთხე მოსახლე პაატა და მისი შვილები გიორგი და თამაზა და მისი ძმისწული კაცი; მეხუთე მოსახლე მესხი გიორგი და მისი შვილები; რომელიც ამას ზეით წერილი არს მათის საჭიროთი, ტყით, წყლით, ავარაკით და საევნახით, უძებარ-აძებრიანათ.

გელათს სასახლე სამხრეთის კერძო მისის გაწყობილობით, ორი მოსახლე მეახორე სახლებულიყო და დაკარგულიყო და მათი მიწა-წაბული ამოვიღე და მოჯალაბენი დავასახლე.

ერთი მოსახლე კაცი სორმონს თათრისაგან ვიყიდე გიორგი ხამთაძე და მისი შვილი ბასილი, ბატს შევსწირე, [ერთი] შამახური სანთელი დავადევი; მეორე მოსახლე კაცი კიდევ სორმონს ქორქიას საბარტახო ვიყიდე და იმაზედ დავასახლე, ხატს შევსწირე მისი ყოვლისფერიანად და ერთი შამახური სანთელი დავადევი.

ოკრიბას ობოლაძენი და კუბლაშვილები დავით კათოლიკოზს ეშოვნა და ბეგრის არა ეკითხა რა, დიდი ბეგარა ემართათ და მეც არა ვიკითხე რა; ის დიდი ბეგარა შევაწირე და თითო შამახური სანთელი დავადევი. რომ გაიყოფოდენ, ეს თითო შამახური სანთელი თან გაყვებოდენ.

არგვეთს იოანე ქანარია და მისი ძმაჲ მათის ყოვლისფერიანად; სეიმონ გულაშვილი ათანდილა და მისი ძ[მ]ა არუთენ, ოვან ტერტერა და მისი შვილი.

ოფჩას ჩხიკვაძე შაქარია და მისი ძმაჲ, მისიცა ყოველისფერიანად;

გეგუთს მეცხოვრისშვილის [18] პარტანის ძოწეულებიანად;

მუსხეთს მახარობელი შალამბერიძე და სამი მოსახლე სელაგაენი, მათის ყოველისფერიანად;

ფარცხანაქანეს ფხაკაძე დათუა და მისი ძმა, მისის ყოველისფერით; და აბაშიძის შეწირული მარდაღვიშვილი სტეფანე და მისი განაყოფი, მისის ყოველისფერით;

ბაქს ერთი მოსახლე კაცი;

საჩინოს ხაეთისი წინამძღვარი მაკარიოზ და მისი ძმაჲ გიორგი და სამი სხვა მაკარიოზის' გლეხი: მახარაძე ნასჴიდი და ორი სხუა, ავალიანი ხუცესი ლაზარე და წამისთვალი, მისი ძმა და ორი მისი ძმისწული. — ეს ყუელა საჩინოს მათის ყოველისფერიანად.

სამიქელაოს სასახლე გვაზაური ნიკარაძისეული მისის გაწყობილებით; მამუკა მიქელაძისაგან ეიყიდე ერთი იქაური ძირი ყმა კახაბერა ფანცულაია და მისი ძმა მახარობელი; მეორე მოსახლე ჩემი ამოყვანილი იოვანე ტრანგისშვილი ელია და მისი ძმა გიორგი[2]; მესამე მოსახლე მალაღურაძე შაქარა და მისი ძმა გიორგი; მეოთხე მოსახლე ნადირაია უკუდაშა; მეხუთე სალარაძე მოგელა და მისი სიძე მახარობელი მებუკე; მეექვსე მოსახლე ივანდიდელი ქაბზინაძე მახარობელი, — ესეები ყველა ტყით, წყლით, მათის ყოველისფერიანათ.

ტყვირა მონასტერი თორმეტი მოსახლე კაცით მეფემან ალექსანდრემ დადიანის ქალის თაყისის მეუღლის ნიშანშიდ შესწირა სამწყსოიან-ნიშნიანად ტყით, წყლით, ავარაკით და სავენახით უძებარ-საძებრიანად. საჭილაო აზნაურისშვილებს ეველას მისი ნიშანი მართებს.

ქორენისუბანს ორი მოსახლე კაცი: ერთი ხუცესი ქორდანი[3] და მისი ძმაჲ [19] ოთია, მეორე მოსახლე გიორგი ვადაჭკორია მათის ყოველისფერიანათ;

ოდიშს ჭეჭანას მეჯვთს დოდელიას სეული ადგილი ბექან დადიანისაგან ეიჩრთამეთ მისის ყოველისფერიანათ; თავს ერთი მოსახლე კაცი გეგენავა მამუკა;

---

[1] მარკოზის. [2] ჭიორგია. [3] ზერდანია.

მეორე მოსახლე ინალი კუპრაიშვილი; მესამე მოხალისე განაყოფი მისი ძმა ბიბიევი; მეოთხე მამაცური კუპრაიშვილი; მეხუთე ჯდამაია ბაბუშვილი; მეექვსე ნაცვალი ჯდამაია, — ესენი მათის ყოველსფერიანად; მეშვიდე დათენა გულავა სენაკის კანდელაკის სისხლშიდ ამოვიყვანე მისის ცოლშვილით, ტყით, წყლით, აღგილით, მისის ყოველისფერიანათ.

[ეკის] მოხასტერი იმანიერი, ამ მოხასტერზედ ბერი დაეყენეთ და მისი სახარჯო კაციან-ალაგიან-საწირავიან-სალოცავიან ყოველისფერიანათ მიუჩინეთ და ერთი მოსახლე მოკალაპე ჩვენი არის. ამასთან ერთი მოსახლე კაცი სუბალაგი ნინია და მისი ძმა ბაბაკოჩი და მასთან ფანცუაია დავაყენე მისი ცოლშვილით და სხვისშვილით; მეორე შუდლაძე ნასიდა ჯერ სათათრიდამ მოვიდა, მერმე აუხაზეთიდამ მოვიყვანეთ და დავაყენეთ ცოლშვილით და თავის ყოველისფერით; მესამე თათრიშვილი კაკო; მეოთხე დავითა დათუკუდია; მეხუთე ფარულავა თბიშხაი. ჯოლიას ნაყმობი კაცი. მისის ცოლით და შვილით.

შხეფს იქ საყდართან ბერდია დახოდი შეწირული, მეორე მოსახლე მხეიძის ნიშანად ავიღე ოთია ესებუა.

უშაბათს ლაკა ხუტა და მისი ძმა კოჩა დადიანის ქალის ნიშნათ ავიღე მათის ყოველისფერიანად.

საწუღეისჭიროს[1] ერთი მოსახლე კაცი ჩილაჩავა მისის ყოველისფერიანად.

სახარბედიოს ეჯიბია ზაალ მხეიძის საწირავით ავიყვანე და დავასახლე; მეორე კიდეც ზაალ მხეიძისავ ნიშანწიდ ავიყვანე.

ტყ[ე]ირს ობიშხუა ჯოჯუ მისის ყოველისფერიანათ.

თეკლათს ერთი მოსახლე გარეჩავა ერისთვის ქალმა დედოფალმა შესწირა [14] მისის ყოველისფერიანათ.

წყალისგზის ცხისთქველის ციმლის ნაქონი სოფელი თავს ერთი ხელოსანი მამაგული სხვატარია; მეორე ჭითავა მაკარია; მესამე ლუხავა გიორგი და მისი ძმა ჭუჭუ; მეოთხე ჩოხოლეი ლუხავა და მისი ძმა ნინია კოჩი; მეხუთე ჯაჯავა გაჭირვებული ბორავა; მეექვსე გელოზია გიორგელა და ორი მისი ძმა და ერთი მისი ბიძაშვილი; მეშვიდე მამაგული ლასტრია მისი შვი-

[1] საწუღლაიძის.

ლებიანთ; მერვე ფაცილეი მელია: მეცხრე გარუჭა იესე და მისი შვილები; მეათე თოლიკავა,—ეს მოსახლეობა კაცები მათის წყლით, ტყით, სარჩოთი ყოვლისფერიანთ.

სახობოში ბიას კოჩიევარე სიჭინავა ჩიჯავაძის ნიშანში ბეჟან დადიანმა მოგვცა ორი გარე მოსახლის გლეხით, მისის ყოვლისფერიანად.

თვითონ ხობას საცხომარიოს: გიორგი პაიჭკორია და მისი ძმისწული მარტიშია, პაატა ჯოლიამ ჩუეხის კაცის ქალი გაყიდა და ბეჟან დადიანმა იმაში მოგვცა; მეორე მოახლე ხუხუ კოდუა და მისი ძმა მოგელი და მასთან კობახიძის ნაყმევი კაცი გოგოლავა მისი ცოლშვილით; მესამე სუბუქია მამაგელი და მისი ძმა ბაბადიში; მეოთხე ჯგუბურია ახალი კოჩი გურიშია და ორი მისი ძმა; მეხუთე ჯგუბურია ნიკურცხა; მეექუსე ბიგვაჭა ბაბუკოჩი; მეშვიდე ალათი ოჩაგავა მისის შვილებით. ორი მოსახლე კაცი კიდევ დეისმამა ჯაიანმა და ცოლმა მისმა ხახუ ლოლობერიძის ქალმა შესწირა: ძღინკი მახიმიჯა და მასთან კიდე თამაზა და ერთი ბიჭი ახალი კოჩი; მეორე მოსახლე კაცი თუთაშხია წულულაია,—ეს სახობო მათის წყლით, ტყით, ადგილით და ყოვლისფერით.

ხორგას საკუტალიოს გოჯი აშილავა მისის ცოლშვილით და მამულით მერაბ ჯაიანმა შესწირა; მეორე ჭითავა მახარობელი და მისი ძმა [V] ბაქარი მათის ცოლშვილით და ყოვლისფერით; მესამე პაჭკუ მასხულავა მისის ცოლშვილით და ყოვლისფერით; მეოთხე სამი ძმები ობლები ბერაია: ეცადია, გიორგელა, ბაბიჭუჭუ არცანდიასეულში დავასახლე; მეხუთე პაატა დათუნია; მეექვსე ხოჭოლავა მამია და ძმისწული მისი; მეშვიდე დასტურაია მამაშის შვილები; მერვე საჩქილაძ დასტურაია; მეცხრე კიდე დასტურაია მახუტია და დათუ; მეათე კიდევ დასტურაია ხულია და ძვიბი; მეათერთმეტე არცანდია მამაძინა და მისი ძმები კიკოლია, გაბრიელა, გიორგელა და ბადა; მეათორმეტე კიდევ დასტურაია ჭუჭუ თავისის ყმით.

ნაპარკეულსა სასახლე ერთის მოჯალაბით, ტყით, კარგის სათევზაოს წყლით, ადგილით, თავისი ყოვლისფერით; ორი მოსახლე გალმა გაგიბერია ბეჟი გარე-ყმიანად და თავისი ყოვ-

ლისფერით; ლეფონავი ინალუბი და მისი შვილები, მისი განაყოფი ნიკოლაძ და მისი შვილები; კიდევ გუნმანძაფშლა და მისი შვილები. იმას ზეით ბერაიები ერთი მოსახლე ხახუტდა მისი შვილები; მეორე ბაბაკოჩი და მისი შვილები; მესამე თომა ხუცესი ბერაია; მეოთხე განაყოფი მისი ბეჟია და მისი შვილი; მეხუთე შოშიტა ბერაია და მისი შვილი; მეექვსე გიგიბერია ზალუა და მისი ძმა კაკა; ხარაბედიები და ეჯიბია დავით კათალიკოზს ეშოვნა და ბეგარა არ მოეკითხა. ჩვენ მოვიკითხეთ და კარგათ მართებდა; მაგრამ ხუთ-ხუთი ლოლარიკონი საბოელი დავადევით და ბეგრობით აღარა ეთხოვებარა.

გურიას ასათიანი ხუცესი ენუქის შვილი ესე: მამუკა ნაკაშიძის, მისი ცოლისა და მისი შვილის ბეჟანის ნაშაწმიდ მოგვცა გურიელმა გიორგი და ხატს შევსწირე მისის ოთხის გლეხითა და ყოველისფერით; [16] ერთი მოსახლე ყდენტი ბეჟან ნაკაშიძემ მისი მეუღლის — ნიქარაძის ქალის ნაშინად მომცა ლანჩხუთს[1]; ერთი მოსახლე იმედეიშვილი ხუცესი იოანე და ორი მისი ძმები მამუკა და ხახუტა გურიელის გიორგის ნაშინად მომცეს და ხატს შევსწირე მისი ყოველისფერით; მეორე კიდევ ხუცესი ბარამიძე მახარობელი ბეჟან ნაკაშიძის ნაშინად ავიყვანე და მისი მოხასტრით და ყოველისფერით ხატს შევსწირე.

კიდევ ამის გარეთ ბეჟან მამუკაისშვილს ასი მარჩხილი დაედვა ჩემი და ებრალიძე თანდარჯს მარტო მისის ყოველისფერის კერძით. ჰყონდიდელი დიდებერიძის შვამავლობით და ჰყონია ხოსიას თავამდებობით იმ ასი მარჩხილიდ მომცა და ჩვენი არის.

ახლა ეს ჩვენი შეწირული კაცნი ზოგი რომელიმე სხვათ კათოლიკოზის ჭელიდ დაკარგულიყო და ქრთამით ჩვენ ამოეყვანეთ და ზოგნი ჩვენ ვიშოვნეთ, რომელი საკათოლიკოზოდ ყოფილიყო გავსინჯეთ და ხატის შემატებისათვის და საბოლოვოთ შერჩენისათვის ამ ჩვენ შეწირულს კაცს ყველას ბეგრათ სანთელი დავადევით: ცხენის წყალს გამოლმა იმერ[ე]თის ქვეყანას თითო შამახური და გალმა ოდიშის ქვეყანას ხუთ-ხუთი ლალარიკონი. მის მაგიერად მეხადილეს საჩუქარი ამოეწერეთ და ღორის მებეგრეს თითო ხაქლავი.

და სადაცა მონასტერი იყოს მისი შემაეალი კაცისაგან იმ მი-

[1] ლანჩხუთს.

სასტენს მიიტანებოდეს სახთელი: და სალაცარია, კათოლიკოზს მ[ა]
ეჩიძეოდეს.

და ტყვრის მონასტერს თორნეტი მოსახლეობისაგან
ყავს, იმათი სანთელიც ჯალებლად ამ მონასტერს მიერთმეოდეს.

ასე გადგერიგებია და შემოგვწირავს მე, სამინელო და ცათა
უფრაქველესო ბიშვინტისა ღმრთისმშობელო!

ამბავი ვინცა და რომელმანცა ეშმან კაცისამან: 'ანუ მეცემან,
ანუ დადახვა და ამ ეკრიელმა, ანუ მიაკართა, ანუ დიდებული და
წარჩინებული', [V] ანუ დილია ანუ მცირეა; ესე შეწირულობის
სიგელი და იადგარი მოშალოს და დიდსა ანუ მცირესა
რასმე ეხოცედე ჭელპყოს და ესე არ დაამტკიცოს და დაბსნას,
წყევლა და შეჩვენებულმცა არიან ღმრთისა დაუსაბამოსა და დიდ-
რულებელისა პირითა, რომელმან შექმნა საუკუნენი.

კრულ, წყეულ და შეჩვენებულმცა არს სელი და ხორცნი მათ-
ნი წყეულ და შეჩვენებულმცა არს ასტროსნისა და ცხოველსმყო-
ფელისა ჯვარისაგან; წყეულმცა არიან წმიდათა ზეცისა ძალთაგან;
წყეულმცა არიან წმიდანი იოანე ნათლის მცემლისაგან; კრულ, წყე-
ულ და შეჩვენებულმცა არს წმიდათა ყუა ყოველად შეზღუდული მოცი-
ქულთაგან.

წყეულ და შეჩვენებულ არს წმიდათა შვიდთა კრებათაგან და
ყოველთა წმიდათა ღმრთისათა, რომელნი საუკუნიდგან სათნო ეყუ-
ნეს ეფეველსა ზედსა იესუ ქრისტესა და კუალად სათნო ყოფად
არიან.

კრულ, წყეულ და შეჩვენებულ არიან ცათა და ქვეყანისაგან
ჯორცთა და ულიანა, თვალთა და ცოლიცა, შვილთა და შვილის-
შვილთა და ერდგულის ყმათა;

იქმნების სოფელი ესე მისთვის მოკლე და ესარგებლო: ექმნე-
ბის ცოლი მისი ქვრივ და მწუხარე, შვილნი მისნი ობოლ და შეძ-
ულებულ და დაცვენებულ, ვითარცა მართუენი ყორნისანი;

ენაყოფი არს ქვეყანა სათესავი და არა არს თესლისა გამოძ-
ღებელ, მაგრამ მისი ენაყოფი და ხუ შეეკრებს მისგან ნაყოფსა;

წყეულმცა არს ცხენი და ხორცი მისი და ყოველი საქონელი
და ნეხარაშმცა რა ეპოვნების სახლისა მისისაგან სანუგეშინის-
ცემო;

კრულმცა [არს] თავი მისი მაღლით მისთა ზედა და მხარნი მის-
ნი წელთა მისთა ზედა; კრულმცა არს წელნი მისნი თეძოთა მისთა
[ხედა] და თეძონი წყვილთა მისთა ხედა; კრულმცა არს წყვილნი

1+წარჩინებული.

მისსი მუხლთა ზედა მისთა და მუხლნი მისნი კოჭთა მისთა ზედა კოჭნი მისნი ფერხთა მისთა ზედა და ფერხნი მისნი მიწასა ზედა, ადგილთა და საწოლთა ზედა; კრულმცა არს ბილწი მისთვის, სადა დადგეს ფერხნი მისნი; კრულმცა არს თვალნი მისნი მსცდველად; კრულმცა არს პირი მისი პერის საჭმელად, ენა შეჭაელად, ჭალნი მოჭრელად, ფერხნი სავლელად, ყელი საჭმის გასაგონებლად;

კრულმცა არს იგი და მისი გასაგისი [16] და განსაგებელი მისი სიგამან მიიღეს.

კრულმცა არს მისი სიცოცხლე, კრულმცა არს მისი საქმელი; კრულ არს მისი საფლავი, სადა იგი მიიღების და დაეფლვის;

და ხემცა ეხახების სული მისი წირვითა მღუდელმთავრისა; ნემცა იერუსალემს წასვლითა, ხუცე ქველის საქმითა გლახაკთითა, ნუცა პურის მიცემითა მშიერთათა;

ყოველივე კეთილისა მისი ცხარეებლად აქმნების მისთვის;

მის ცქმნების კეთრი ვეზასი, შიშთილი იუდასი, დახრჩი და ობი და ამბორითნისი წუცე, კრულეა და შუხვენება საწებით სრულ-ყოფილისა ღმრთისა, ამინ, ამინ, ამინ.

და მიწყევის იგი ადგილთა ზათ, სადა არს ცხელი წყედიდი განუსაღებელი ეგებითა ალსაგსე, ცეცხლი უწრეტი, მატლი უძილი, ტარტაროზი და დიდვენა კბილთა;

ნულარაჟცა ეკმნების გამოხსნა ფსკერთაგან ჯოჯოხეთისათა ვიდრე უკუნითი უკუნისამდე, ამინ, ამინ, ამინ.

დაიწერა სიგელი ესე ქრისტეს აქეთ ჩჟლგ, ქორონიკონს ოჯა, ოქტომბერისასა ივ.

ესე იგია ცნობა ამაღლებას დაგასაბლე. ძირი საკითხლი-კიზი ჯაცი წიგნცი და ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს შეესწირე თა-ბით, ცოლით, შვილით, რისიც მჭირუბელია. ისამც ბასხამს, ვინაც გამოისწიროს, ამინ.

234. [პირობის წიგნი ოთოფრე მამუტაძისა წინამძღვარ ზაქარიასადმი]

[1704—1711 წწ.]

ქ. ესე წიგნი მოგეცეთი ჩვენ, დ ე ვ ი თ-გ ა რ ე ჯ ი ს წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ მ ა მ ა ო თ ო ფ რ ე მ თქუენ, წმინდის დიდის წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ ს მ ა მ ა ზ ა ქ ა რ ი ა ს და თქუენს კრებულთ ასე, რომე:

ვხედი ძველითგანი გულგული თქუენი და ჩვენის მონასტრის სა-

ერთო ვიბოვნეთ მეფის ალექსანდრისაგან გაახლებული ჩვენის ყატისა და თქვენის ტაძრებისა და კიდემ სხვისა. ეს ჯარი ჩვენს მონასტერში არის და როდესაც სალამარაკოდ [ჩვენ] მოგართვათ, და როდისაც ისაქმოთ, [ასე]ვ როგორადაც საერთო არის, ასე[ვ]... ერთად შევინახოთ, ჩვენის საყდრის გუჯრებში არის; როდისაც ითხოვდეთ, ჩვენი კრებული გაუერჯელად მოგართმევდენ.

ბეჭედი: ქ. მოწა ლთისა დავით-გარეჯის წინამძღვარი მაჭუტაძე ონოფრე

235. [წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა დეკანოზ აბრამისადმი]

[1784 წ. 17 მარტი]

ქ. ესპა შენ სახიერის ღმრთისა და არსება დაუსაბამოსა უერთლებელის ძალგანუზომელისა ერთარსისა ღმრთეებისა და სამგმოვანად ცნობილისა მამისა ღმრთისა, ძისა ღმრთისა და სულისა წმინდისათა; თაყდებობითა და შუამდგომელობითა[1] ღმრთისათა და მეოხებითა ყოველად[2] უხრწნელისა უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისათა და ყოველთა წმინდათა ღმრთისათა ზეცისა უსხეულთა, უჭორცოთა, ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა, წმინდათა დიდთა სქ[ო]ფლის ქად[ა]გთა მოციქულთა პეტრესა და პავლე[სითა], წმინდისა და დვაწლმრავალისა დიდებით დიდებულისა უფლ[ი]სა ჩემისა გიორგისათა, პატრონისა და ცხოველსმყოფელისა ჯვარისათა;

ამათის შუამდგომელობითა[3], მოწყობითა და თაყდებობითა[4] ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ენდრ[ო]ნ[ი]კაშვილმან, აბელ მოლრაეის ძემ, ამბა ალავერდელმან პატრონმან ზაქარიამ ესე უკუნისამდეგ ქამთა და ხანთა[5] გასათავებელი, მტკიცე[6] და უცვალებელი, სამკ[უი]დრო და საბოლო[რ] გამოსადეგი წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ [თ]ქვენ, ჩვენსა ერდგულსა და თაყდადებითა წმინდისა გიორგისა ნამსახურს გიორგის მხატვარისა დეკან[ო]ზის ძმისწულს წმინდის გიორგის დეკანოზისა დავითის შვილსა დეკანოზს აბრამსა[7] და შვილთა შენთა გიორგისა და შვილთა და მამავალთა სახლისა შენისათა ასე და ამა პირსა ზედან, რომე[8];

---

[1] შეგეამდგომელობითა. [2] ყოველად. [3] წაყმდგომლობითა. [4]+და შეამდომჭლობითა. [5]+გას. [6] მტკიცედ. [7] აბრჭამასა. [8] რომო.

კ ა ხ ე თ ი ჩრდ ლეკისაგან[1] აოყარა და გალ[ე]სდენ კახეთის კაცი, იმ გაჭირებაში საწყალი[2] მამაშენი დავით დეკანოზი, წმინდის გიორგის თავდებობით და სასოებით[3] მოსდგ[ო]მოდა და შიშისა და იწროებ[ი]თ ვეღარ ეცოცხლა და წმინდას გიორგიში მოვკდომოდა[4], და შენ[5] შენ[ს] ბატონს ალავერდელ ჩოლაყაშვილს ნიკოლ[ო]ზს გართლში ხლებოდი და ბე[ვ]რი გეშახერებინა, ისიც ბე[ვ]რს წყალობას დაგპირებოდ[ა] და აღ[ა]რ დაცალებოდა.

და ახლა ჩვენცა და ჩვენს დიდებულს წმინდას გიორგის ერდგულად გვემსახურებოდი. ამისად საბასუხოდ წყალობას გვეწ[ე]ნით, ვისმინეთ მოაჯება თქვენი, აღვძარით გული და გონება, მოგიპყარით ყურნი და თვ[ა]ლნი წყალობად შენდა. გიბოძეთ ქორწყელში ბაბღიას ნაქონი ვენაჯი თავის სამძღ[ვ]რით, სახლითა და კარით, ქვევრით და მარნით, წყლითა და წისქ[ვ]ილითა, შესაცვლითა და გასაცვლითა, თავითა და ბოლოთა, საქნავითა და უქნაეითა, ტყითა და მინდრითა თავისის სამართლიანის ყოვლის მისის საძღ[ვ]რითა, შენთვის ჭელმოუცალად წყალობა გვიქნია ყოველის კაცის მოუდევარ-მოწესარ[ჩ]ელად.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან წმინდის გიორგის ერდგულობას და ჩვენს სამსახურში; ესე არათდეს არ მოგეშალოს, არა ჩვენგან და არცა შემდგ[ო]მად ჩვენსა სხუათა[6] საჭეთმპყრობელთა მეპატრონეთა ალავერდელთაგან.

აწე ვინცა და რამანცა ადამას მონათესავემან კაცმან: შ[ე]მდგომად ჩვენსა საჭეთმპყრობელმან მჭონებელმან ალავერდელმან, ანუ მეფემან, ანუ დედოფალმან, ანუ თავადმან, ანუ აზნაურმან, ანუ დიდმან, ანუ მცირემან ესე ჩვენგან გაბრიგებული წყალობის წიგნი და სიგელი გაშალოს და ან შლად ქცეყოს, თავად რისხავს ღმერთი მამა, ძე და სული წმინდა და ყოველად წმინდ[ა] ღმრთისმშობელი და თვით დიდებული მთავარმოწამე[7] გიორგი ალავერდისა და ყოველნი წმინდანი ღმრთისანი ზეცისა და ქვეყანისანი, ჴორცელნი და უჴორცონი და ნურათამც ნუ იქნება[8] ხსნა სულისა მისისა დღეს[ა] მას დიდს განკითხვისას[ა].

ხოლო გამთავენი[9] და დ[ა]მამტკიცებელნ[ი] ამისნ[ი] ღმერთმან აკურთხნეს.

ამრიან ამისნი მოწამენი და გამრიგენი: ა ბ ე ლ ა ჭის[ა]ს

---

[1] ლეკისგან. [2] საყალსს. [3] სახოებით. [4] მოკდომოდა. [5] +და. [6] სახოთა. [7] +დო. [8] +ხს. [9] +დამდა დამან.

მოურავი და იმის ძმა ეშიკაღ[ა]სბაში თამაზა და სხვანი დარჩენილი აზნაურიშვილები, სალთხუცესი გიორგი, ჭანგვეთხუცესი, ბოქ[ო]ულთხუცესი ენდრონ[იკ]აშვილი, ნაცვ[ა]ლი ზა[ა]ლ და შერმაზან აბელაშვილი დასულ საყდრ[ი]ონი აზნაური და გლეხი.

დაიწერა ეს წიგნი მარტს გასულს ჩვიდმეტს[1] [ჩელითა] მგალობლიშვილის გიორგის ძის ბექ[ა]ნისათა, ქორონიკონს ზჯბ.

ხელთაა: ალავერდელი

236. [წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა ავთანდილ იოსამის შვილისადმი]

[1734 წ. 16 აპრილი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ესე ამიერით უკუნისამდე ყამთა და [ხა]თა გასათავებელი წყალობის წიგნი და მამული შევიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხეულმან ენდრონიკაშვილმან ამბა ალავერდელმან პატრონმან ზაქარიამ.

ასე, რომ: ძმის წული ჩვენი ქისიჭის მოურავი შეა გყვანდა და მოგეცით და მოგანიჭეთ თქვენ დიდებულის წინდის გიორგის ერთგულთა, ჩვენსა ერთგულთა და თავდადებით ნამსახურსა აზნაურსა იოსამის შვილსა მგჯინიბეთუხუცესს ავთანდილს, ძმასა შენსა ვარჯანს, შვილსა შენსა გიორგის და პაატას, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა. ასე და ამა პირსა ზედა, რომე:

მოსვედით და ბაიხოს პაპუაშვილის მამულს გვეჯვინით. და ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი და გიბოძეთ პაპუაშვილის მამული, ეუნაჯი, საქნავ-სათესით, სასახლით, ქვევრ-მარნით, შესავალ-გასაელით, წყლით, გზით და ყოვლის მისის სამართლიანის საქმით ეგიბოძებია და არაოდეს არ მოგეშალოს ჩვენგან და არცა სხვათა შიმდგომთა ამბა ალავერდელთაგან.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან წმიდის გიორგის ერთგულობასა და სამსახურში და ჩვენს ერთგულობაში და სამსახურში; ყოველის კაცის უცილებლად გიბოძეთ და ნუმცავინ ჭელყოფთ შლად ამისა.

არიან ამას მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი

---

[1] +ვ სოლს დაიწერა ესე წიგნი.

და თვით დიდებული წმიდა გიორგი; და კაცთაგან არიან ამისნი მოწამენი: სალთხუცესი გიორგი, მდივანი ბაქარ[ი]ოზ ბოქოულთხუცესი ენდრონიკა, მეჯვინეთუხუცესი ბერი, ნაცვალი ზაალ, შერმაზან აბელაშვილი, ომან ჭ[ი]ლაშვილი, შერმაზან სადუნიშვილი, ბაიბოს გოგატიშვილი, სულ საყდრიონი ახნაურნი და გლეხნი — ყოველნივე ამისნი მოწამენი არიან.

დაიწერა წიგნი ესე თვესა აპრილს **ივ**, ქორონიკონსა **უკბ**. დაიწერა წიგნი ესე ჯელითა ძმისწულისა ჩვენისა ომან ყოფილის ონოფრესითა, ამინ.

ხელთოვა: ალავერდელი ზაქარია. ბეჭდი: ალავერდელი ზაქარია

237. [ჯყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ნაცვალ ზაალისადმი]

[1786 წ. 30 მარტი]

ქ. დაწყებასა საქმეთასა პირველად ღმრთისა მოქმედებელმან და ეგრეთ ღვაწლმრავლობით განსაკუთრებულისა მონასა მისისა მოწამე[თა] შორის წარჩინებულსა და მკნედ აჯოვ[ან]ისა, [დი]დებით დიდებულისა გიორგისათა, ნებითა მის მიერითა სრულმყოფელმან განზრახვისა ჩვენისამან, მპყრობელ მჭონებელმან ტ[ა]ძრისა მისისამან და განმგებელმან დაბათა და ავარაყთა მისთაჰან, მწყემსმან კეთილმან ცხოვართა პირმეტყ[უ]ელთამან და მწემან საიდუმლოთა საშეუფოთამან, დიდმან მღდელთ-მთავარმან და მაღალსა საშეუფოს ხარისხს ზედან ღირსებით მჯდომარემან, და ეგრეთვე კვერთხითა მწყემსობისათა ქრისტეს ერის დამწყსელმან, ენდრონიკაშვილმან ღმრთივ ზეცით კურთხეულმან ამბა[1] ალავერდელმან, აბელ მ[ო]ურავის ძმამ, ნიკოლოზ ვიგულსმოდგინე, მგზ[ა]ვსად ჩვეულების და აღძარ წყალობისა მოღებად თქუენთა წარჩინებულთა ყმათა დიდებულისა გიორგისათა, თქუენ ნაცვლის ბეჟანის შვილებს, ნაცვალს ზ[ა]ლს და შენს ამას ავთანდილს, ბიძას შვილს შენს გიორგის, შვილს შენს ბეჟანს, მერაბს და ათანასეს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა, ასე და ამა პირსა ზედან:

უწინ ნიკოლოზ ალავერდელს საჭილდოში თავი მი-

[1] ამბაბა.

გერთმევ[ი]ნა ლექ[ი]სა და იმას გოგურაშვილია წყალობა უნ-
ნა თავის მამულით. წიგნი დაგწვ[ე]ოდა. და ახლა ჩვენც ბესქირველად
გად ერდგულად გვემსახურე და ახლა ჩვენს[1] საყდარზედ ღრდმსახურე.
ერდგელად გაორგილი და ნამსახლარი ყოფილიყავ. ამას სანუქეთოდ[2]
ჩ[ვ]ენც ყური მოგ[ი]გდევით და თქვენც იმ დამწვ[ა]რის წიგნის
გა[ა]ხლებას გვეაჭვნით.

ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი, გიბოძეთ ქორწელში
ისევ[3] გოგურაშ[ვ]ილი მარტია თავისის მამულითა, ვენა-
ჯითა, ქვევრ-მარნითა, წყლითა, წისქვილითა, შესავლით და გასავ-
ლით, თავ[ი]თა და ბოლოთა, საჭვავითა და უჭვავითა, ყოველის სა-
მართლიანის სამძღ[ვ]რითა თქვენთვიხ გვიბოძებია. არ მოგეშალოს
არც ჩვენგან და არც შემდგომთა სხვათა საჭვეთა მპყრობელთა ალა-
ვერდელთაგან. ეჭოხდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან წმინდის
გიორგის ერდგულობასა და სამსახურში.

არიან ამისი დამწყვდევი და გამრიგებელნი სულ საყდრითნი
აზნაურიშვილები. სალთხუცესი გიორგი მედვინეთ-
ხუცესი ომან, ბოქაულთხუცესი ფარემუზ. ამბე-
ლაშვილი მერმაზან და სულ საყდრითნი აზნაური და
გლეხი.

ხოლო[4] დამამტკიცებელნი ანისნი ღმერთმან აკურთხოს აწ და
უკუნითი[5] უკუნ[ე]ის[ა]მდე, ამინ.

ვინცა და რამანც კაცმა ეს[6] ჩვენი წყალობ[ა] წიგნი და სიგელი
მოგიშალოს, ისიმც შეიშლების რჯულის ქრისტიანობისათვან; რის-
ხავს მამა, ძე და სული წმინდა, ზეცითერნი[7] და გვეყვ[ი]ერნი და თვით
დიდებული წმინდა გიორგი ალავერდისა; იმას[ა]მც ედ[ე]ბის კეთრი
გეზისა და მიშთვილი იქედასი, დანთქმა დათან დან[8] აბიროხისი.

დ[ა]იწერა ეს სიგელი მარტის ოცდაათს გასულს, ქორონიკონს
უკდ; დაიწერა ეს წიგნი კარის ჩვენისა მდივანმწიგნობრის
ბეჟანისათა, ამინ, ამინ.

ხელთაგი: ალავერდელი ნიკოლოზ
ბეჭედი: ალავერდელი ნიკოლოზ
მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა ირაკლი, ამ სიგელს
ვამტკიცებთ. ნოემბერს ით, ქორონიკონს ჟიზ.

ბეჭედი: მე ფეხთაგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

---

[1] ჩვენის. [2] სანუქეთოდ. [3] ისევ. [4] მხოლ. [5] უკუნითი. [6] + ეს. [7] ზეკეთერხი.
[8] დანთქმა დათან დი] დათანი დანთქმა.

ქ. ჩვენ, საქართველოს და კახეთის დედოფალთ-დედოფალი, დადიანის ასული, პატრონი დარეჯან, ვამტკიცებთ სიგელსა ამას. ნოემბრის იწ, ქორონიკონს უჲზ.

ბეჭედი: ვინ არს მიზეზი აოსთა მკობისა, მანმცა წიაღი დედოფლობისა დარეჯან.

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ბატონიშვილი გიორგი, ვამტკიცებთ ამ სიგელსა. გიორგობისთვის ით, ქორონიკონს უჲზ.

ბეჭედი: სიმდაბლით ჩემთვის გარდამოსულია იესოს გმობნებ ღმერთ კაცსა სრულსა გიორგი.

ქ. ჩვენ, ბეფის ძე ბატონიშვილი ლევან, ვამტკიცებთ ამ სიგელსა. გიორგობისთვის ით, ქორონიკონს უჲზ.

ბეჭედი: მორჩობლთა მეფეთა ძესა ლევან სახელად მძესა.

ქ. ჩვენ, ბეფის ძე ბატონიშვილი იულონ, ვამტკიცებთ სიგელს ამას. გიორგობისთვის ით, ქორონიკონს უჲზ.

ბეჭედი: დთისმშობლის სასოებანი იულონ დავითიანი.

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ვახტანგ, ამ სიგელს ვამტკიცებთ. ნოემბერს ით, ქორონიკონს უჲზ.

ბეჭედი: ლომად იუდას ბაკეთად ვახტანგ ირაკლის ნაკვეთად.

238. [ალთქმის წიგნი მთავარეპისკოპოს რაფდენისა დიმენტი კათალიკოზისადმი]

[1721—1739 წწ.]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ესე ფიცი და პირი დავდევით ჩვენ, ციცეშვილმა მთავარეპისკოპოზმან რაჟდენ და მოვართვით თქვენ, წმიდასა და კათოლიკე ეკლესიასა სვეტსა ცხოველსა, კვართსა საუფლოსა და მიბრუნა წმიდასა და პატიოსანსა ჯვარისა ქართველ-პატრიარქსა, ბატონიშვილს უფალსა და მეუფესა ჩვენსა, ბატონს დიმიტრის.

ასე, რომ: თქვენის ნებითა და ქართველთ ნებადართვით მთავარეპისკოპოსობა დაიჭირე და კურთხევის შენდობა მიბოძეთ. მოველ თქვენს კათოლიკე ეკლესიასა სვეტის ცხოველის წინაშე და ესე აღვთქვა, ფიცი და პირი დავდევ:

არც თქვენი და არც კათოლიკე ეკლესი[ი]ს წინა აღმდეგობა და ურჩობა არა ვქნა. რომელიც ჩვენის ჯელიდამ გამოვიდეს, სამსახურსა და მორჩილობას ვეცადო. რომელიც ჩვენის ჯელიდამ გა-

მოვიდეს ან თქვენზედა ან თქვენის კათოლიკე ეკლესი[ის]ს წინა აღ-
მდეგობა და ურჩობა ვქნა, კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ს დ ო მ ე ნ ტ ი ს ა-
გ ა ნ ც ა და კათოლიკე ეკლესი[ი]სავანაც შეჩვენებული ვიყო.

ამასდა გარდა ყაძთა ვითარებისაგან ბატონი კ ა თ ა ლ ი კ ო-
ზ ი დ ო მ ე ნ ტ ი ს ტ ა მ ბ ო ლ ს ბძანდებოდა და მე მთავარ-
ეპისკოპოზობა ვიმოვნე. არზა მივსწერეთ ქართველთ ნება დარ-
თვითა, და შენდობა ეზოძა. ებძანა: ბატონი ტ ფ ი ლ ე ლ ი მი-
ბძანდეს და ორის ეპისკოპოსით აკურთხოსო.

მოვედით და რადგან იმისი ბძანება და შენდობა იყო, მაკურ-
თხეს.

ამათის შოწმობითა და შეამდგომლობითა არც კათალიკოზისა
და არც კათოლიკე ეკლესი[ი]ს წინა აღმდეგობა და ურჩობა არა
ვქნა; არც თქვენი და არც ჩემის ამხანაგის სამწყსო დიაკონი და
მღვდელი არ ვაკურთხო.

ხელრთა: რაჟდენ მთავარეპისკოპოზი

239. [სამწყსოს განწესების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა შრგნელ ნიკოლოზ ხერხეულიძისადმი]

[1728 წ. 6 მარტი]

რომელი იყო სიბრძნე და სიტყუა უხილავისა მამისა, ამან
დამყარებულ ყუნა ცაი ესე ქმნულება და მფლობელ ყუნა ქაცნი
თავის უცილებით, გარნა ვინათგან საცთურ ექმნა თუით [მფლო-
ბელობა ესე. შესცთა მცნებასა, დაეცა დაცემითა განსაკრთომე-
ლითა;

მიერითგან არღარა იყო ჭსნა ცთუნებულისა, თუინიერ მისა,
რომელ თუით იგივე სიტყუა გარდამოჴდა სიმდაბლით და კაცება
შეიმოსა და იწყო განხეთქ[ად] პირველისა მისი წყევისა და შემო-
სად ნათლის-ღებისა და უხილავად სულისა მიფენად ყოველთა
ზედა;

ამისა შენდგომად ისწრაფვეს, რომელიცა სულისა მიერვე გა-
მორჩეულ იქმნეს, რომელნი თუით მხილველ და ჴელ[თ მსახ]ურ
იქმნეს და იწოდნეს მოციქულ და იწყეს ქადაგებად და განათლე-
ბად ყოველთა, რომელთაცა შეიწყნარეს;

ამი[სა მოჰსურნე ეჴმნეს საჭინო ესე მნათობი და მჭურვალი
ქადაგი პირველმოწამე სტეფანე, რომლისა მიმართ არს [სი]ტყუა
ჩემი, რამეთუ ოდეს ამაღლდა ზ[ე]მთა მაღალი იგი, მერმეღა განა-
წესნეს მოციქულთა. ხელსესი ეკლესიათათუის;

[რამეთუ ჯსე] თუით სულისა წმინდისა მიერ გამორჩეულ იქმ-

ნი დიაკუნად, დაიდგინა შემამკობელად და განმანათლებელად [ეკლესიისა] ქრისტეს აღსადგომელისა; მუნით განეთესნეს ყოველნი სოფელსა და იწყეს სახარებად, რომლისა მიერ უმჯობარვალეს[ად] ქმნილ[ა] სავსე იქმნა სულითა წმინდითა და იწყო ქადაგებად და ძალთა კურნებისათა დიდ-დიდთა ამისა მჭვრეტელ იქმნეს ლიბირტინელნი და კვირინელნი გარემონი მისნი.

პირველად ამან შეაწყნარათ სახარება ალექსანდრიელთა კილიკიელ[თა და] ასიელთა, რომელნი მორჩილ ექმნებოდეს და სხვანი ცილისა რასამე მოწამედ აღუდგებოდეს, რამეთუ იესო ნაზარეველ[ი]სა მიერ ტაძრისა დარღვევასა ეწამებოდეს და არა ტყუილსამე იყო.

ხოლო იგი ვითარცა ანგელოზი ბრწყინვიდა, რამეთუ მათ ანტაკრად წი[ნა] ხადოდა. ოდეს ახედნა ცად იხილა დიდება ღმრთისა და იესო მარჯვენით ღმრთისა მჯდომარე და ესერა ჰქუა მას: კონება აქუნდა განათლებულ[ი] და შერითა იესოსითა დაბნელებულნი მეყუსეულად ჭელნი ყურთა შეისხნეს და წინასწარ ყოველთა მოციქულ[თა] ესე განიყვანეს გარე შე ქალაქისა და ქვა დაკრიბეს, გარნა მჭოლველთათვის ილოცვიდა: «უფალო, ნუ შეუნერაც ცოდვასა ამას»; და ესრეთ სრულყო კეთილ აღრბიელი თვისი და დაიძინა.

ამისა ზედა მდგომელი იყო სავლე გინმე, რომელმან მიიღო ნათელი კაც[ისა] და იქმნა ჯერ-მჩინებელი სახიერისა მოძღვრისა. რამეთუ ესე იქმნა მიზეზ მისა:

ვინათგან ესეოდენნი ღვაწლნი თავს ისხნა და გვირგვინსა ზეგარდამოსა ღირს იქმნა, ამისთვის აღვმართებთ სახელსა მისსა ზედა ტაძართა და ხატთა მისთა [სარწმ]ჭუნოებით შევიწყნარებთ და სურვილით ამბორს უყოფთ.

რომელიცა აწ არს ეკლესია ყოვლად შვენიერი საქართველოსა ამას [წინა] ურბნის[ს], საეფისკოპოზოთ ყოველად განპატიოსნებული.

და აწ ჩვენ, ყოველისა საქართველოსა მაკურთხეველმან, მეფეთა შარავანდედმან, კათალიკოზ-პატრიარქმან ბატონის შვილმან დომენტიმ ძიება გყავთ, აღმოვიკითხეთ ძველნი ქართლისა მატიანენი დაწერილნი, ვცანით, რომელი ხარისხი და პატივი მაღალი ჰქონებოდა ურბნელთა, გარნა ქამთა ვითარებათა-

[1] განათლებულ[ი] ნლიგებელი.

გან და ქვეყანათა [იავარ]ქმნისაგან ხატისხთაგანცა დაკნინებულ იყო და სამწყ[ს]ოცა დამცირებოდა.

აწე მოიძახდა სერხეულიძე ეფისკოპოსი უ[რ]ჩ[ხ]ლი] ნიკოლაოზ და დაგვეჯა წყალობასა. და საყდარზედაც დიდი ჭირნახული და სამსახური დაედო.

და ჩვენც პატივს ვეცით და უსმინეთ აჯა და მოხსენება; და გულს-ვიდგინეთ და მივეცით საწყისოდ არა რომლისა ეფისკოპოზისა ნაკლებები და შევსწ[ი]რეთ პირველ მოწამესა ყოვლად ქებულსა სტეფანეს: გაღმა-გამოღმა ავალი შვილი და სრულიად კეთება ზენავსა და ქ[ი]მერ]ეთს ზეით, სადგრითა და პაგინეთ-გუჯარეთითა, არამედ ჩვენდა მიერი და ჩვენსა კურთხევასა ქვეშე მყოფილნი სულ ერთობილად ყოვლის ეპისკოპოზის უცილებლად მღვდელთ-მთავრობასა ურბნელ ეფისკოპოზისა ბატონის ნიკოლაოზისა.

შეიწირე შენ ყოვლად საროწმუნოო და ნათლითა ზეგარდმოთა გვირგვინოსანო პირველ მოწამეო და სახელისა თანადირსო სახელო, ყოვლად ქებულო სტეფანე კნინი ესე მოსახსენებელი. რამეთუ ფრიად მსუროდა შენდა და დიდად მენება პატიოსნებად ტაძარი შენი, გარნა კნინი ესე ძღვენი ვიღეაწე, რათა ჩემთვისცა ილმოუტეო იგი ჭმა მერმესა მას: «ღუჟალო, ნუ შეჯრაც ცოდვათა ამისთა».

აწ რამანცა ქაცმა ადამის მონათესავეთან ინებოს და იკადროს გამოხვებად და დაკლებად ეკლესიისა ამის, ნებითა ღმრთისათა შევსწირე შესაწირავი ესე, ნურღინ მშლელ ეკმნებით გაგებულსა ჩვენსა.

ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიარქნო, [და წმინდ]ანო მიტრაპოლიტნო და ეფისკოპოზნო, და კეთილმორწმუნენო მეფენო და დედოფალნო, თქვენც ასრე დაუმტკიცეთ ჩვენი ბძანება და შესაწირავი ესე, რათა თქვენიცა გაგებული ღმერთმან დაამტკიცოს და წარმართოს.

და თუ ვინმე ჭელყოს შლად ამისად: მეფემან ანუ დედოფალმან, ანუ პატრიარქმან, ანუ მიტრაპოლიტ-ეფისკოპოსმან, ანუ არქიმანდრიტ[ან, ანუ მღვდელმან, გინა დიაკვანმან ანუ უფლისწულმან, ანუ თავადმან, გინა აზნაურმან, გინა მკირემან ანუ დიდმან, — რისხავს მასმცა დაესა[ბამო ღმერთი] და თვით წმიდა ესე პირველ მოწამე სტეფანე და ყოვლად წმინდანი ღმრთისანი ზეცისანი და ქვეყანისანი, ნურაოთა სი[ნათლითა] ნუ იქმნების ჭსნა სულებსა მისსა საუკუნოსა სატანჯველისაგან, ამინ.

ჩვენთვისცა სულისა ჩვენისა მოსახსენებლად წელიწ[ად]სა შინა ყოველისა შაბათსა წმიდა ურბნელი ხერხეულიძე ეფისკოპოზი ნიკოლაოზ თავისის კრებულით წყალობდას ქამის-წირვას იდასრულებდეს. და შემდგომად ამისსა ტომული[ა] ურბნელი ბძანდებოდეს, ისიც აგრევე წირვას ყოფდეს [ჩვენ]და] მოსახსენებლად.

რომელიც წირვას წმიდის სტეფანეს შჯდომი ურბნელი დაგვაკლებს, თან-აც სიტყვის მიცემა დღესა მას დი[დსა განკითხვისასა].

დაიწერა სიგელი ესე თვესა მარტსა ე გასულს, ქორონიკონს უკჱ, ქრისტეს აქეთ ჩდლთ.

ხელრთვა: კათალიკოზ-პატრიაქი დომენტი ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

თავში ბეჭედი: რომელი გახჭსნათ ქვეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

ხვედად: დომენტი, წყალობითა ღმრთისათა, კათალიკოზი მცხეთისა, ქართლისა, კახეთისა, სრულისა(?) შაქისა(?) კერძისა (?), ჰერეთისა, იმერთასა (?)... სამცხე-საათაბაგოსა პატრიაქი.

მარცხენა კიდეზე

მ. ჩვენ, ბატონი არჩილ ვამტკიცებთ სიგელსა ამას, რაოდენაც ბატონს ბიძაჩვენს კათალიკოზ-პატრიაქს გაუთიგებია.

ბეჭედი: მეფე არჩილ

ჭ. ყოველად სანატრელისა წმიდისა ამის პატრიარხისა არქიდიაკონი ანტონი ამისი მოწამე ვართ.

ბეჭედი: ანტონ

ჭ. ჩუენ, ღმრთივ-ცხებულთა მალალთა ჴელმწიფეთა ტომ[ისა] და დავითის ძირითგან აღმოცენებული ყოველისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიაქი, ძე ქართველთა შეფის იესესი, ანტონი, ბიძის ჩვენის ბძანებაა და სიგელსა ამას ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

ქრისტეს აქათ ჩლმე, ინდიკტიონსა კათალიკოზ-პატრიაქობისა ჩუენისასა ა.

ხელრთვა: კათალიკოზი

ქ. ჩვენ, მეფე ირაკლი ვამტკიცებთ, წელსა ქრისტეს აქათ ჩღაზ, ნოემბრის გ, სიგელსა ამას. ქორონიკონს უნე.

ბეჭდი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ^ტ^ლ^ლ^ე^ ერეკლე

verso

ქ. ჩვენ, მრჩობლთა მეფეთა და სამეფოთა უფლისწული მეფის ძე გიორგი ვამტკიცებთ სიგელსა და გუჯარსა ამას წელსა ჩღაწ, ქორონიკონს უნვ.

ბეჭდი: მეფის-ძე გიორგი

ქ. ჩვენ, ქართლის მთავარეფისკოპოზი კირიე ამ პატრიაქის სიგელს ვამტკიცებთ

ხელთა: მთავარეფისკოპოზი კირიე

ქ. ჩვენ, ტფილელი მიტროპოლიტი ევთვიმე ამისა მოწამე ვართ.

ბეჭდი: მონა ღთისა ტფილელი მიტროპოლიტი ევთვიმი.

ქ. ჩვენ, პატიხი ამილახვარი ოთარი ამის მოწამე ვართ.

ბეჭდი.

გ. წარწერა გადასულია და არ იკითხება. სპარსული ბეჭდი.

ქ. ჩვენ, სარდალი მდივანბეგი ყაფლანისშვილი ქაიხოსრო ამ პატონის პატრიაქის წყალობისა და სიგელის ბოძების მოწამე ვართ.

ბეჭდი: ქაიხოსრო

ქ. ჩვენ, ბაზიერთხუცესი გივი ამ პატონის კათალიკოზის პატრიაქის სიგლის ბოძების მოწამე და რაზი ვართ.

ბეჭდი:

ქ. ჩვენ, ორბელიანი მეითარი უზბაში ყაფლან ამის მოწამე ვართ.

ხელი ბეჭდი

240. [წიგნი დიმენტი კათალიკოზისა ავალიშვილებისადმი ნიკოლოზ შრგანელისათვის სამწყსოს განწესების შესახებ]

[1738 წ. მარტი (?)]

ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეული და ყოვლისა საქართველოსა მამათ-მთავარი და მაკურთხეველი კათოლიკოს-პატრიარხი ბატონისშვილი დიმენტი მოგიწერთ თქვენ, საყ-

ვარელნო შვილნო, ავალისშვილო მამანო ქაიხოსრო და ზაალ, და ყოველნო, ვინცა ვინ გაღმა და გამოღმა ქართველისა და მაგიერთ-გუჯარეთის აზნაურშვილნო, გლეხნი ამყოფებით, მრავალი ლოცვა-კურთხევა მოგვიხსენებია.

მერმე რა რომ საათაბაგო სჯულზე მიდრკა და ეპისკოპოსნი მოიშალნენ, მას აქეთ თქვენს ქვეყანაში ეპისკოპოსი აღარ შემოსულა; და რასაც ადგილში ეპისკოპოსი არ შევა და იმისი მადღი და კურთხევა არ მივა, ან იმისი მამათ-მთავარი და მოძღვარი არ ასწაელის და არ ჰმწყსის, ის ქვეყანა და იქ მსახლობელნი ქრისტეანენი არ იქნებიან და არც მართლმადიდებელში აღირაცხვიან.

აწ ჩვენც კრებით გამოვირჩიეთ და დავადგინეთ ეპისკოპოსად წმიდა და ყოვლად სახატრელი ურბნელ ეპისკოპოსი ჴერჴეულიძე ნიკოლაოს.

ყოველი სჯული და ღმრთის სამსახური ამის მიერ ისწავეთ, ქეთილ სარწმუნოებაზე ყოველნი მორჩილ ექმნენთ, ვითარცა მბრძანებს უფალი: «დაეშორჩილენით უფალთა თქვენთაო».

რომელიც სჯულის საქმე იყოს, ან მღუდელი ან საყდარი იყოს საკურთხეველი, დღეის იქით ეს გიძღოდესთ და ეს აკურთხევდეს ყოველსა თქვენსა საღმრთოდ შესაწირავსა; ყოველთა მოიგეთ სათნოება; ნურავინ ურჩ ექმნებით; სამკვიდროდ წმინდის სტეფანის მონასტრისათვის დაგვიწესებიხართ. ყოველი ურბნელი უნდა ჰმწყსიდეს თქვენს ადგილს მღუდელსა და ერსა.

და რომელი ურჩ ექმნას და არ შეიწყნაროს, არა აქვს ნაწილი ქრისტეს თანა. ხოლო რომელმან ისწავოს და შეიწყნაროს, კურთხევა უფლისა მიეღიჭოს.

მადღი უფლისა თქვენ თანა, ამინ.

ქათალიკოს-პატრიარხი დომენტი

241. [წყალობის სიგელი დომენტი კათალიკოზისა გაბრიელ ჰარმაულისადმი]

[1780 წ.]

გარე შემოუწერელო ს[იბრძნეო] და სიმტკიცეო ღმრთისა სიტყვისა, მამისა თანა განსვებულო და ქვეყანასა ზედა ბუნებისა მიწისაგანისა თანა კაცთ მოყვარებით შობილო დედისაგან უმორწინებელისა, სამდაბლით ცისა მომდრეკელო და ქვეთბეთა ნივთიერთა კორცშესხმითა მომლებელო, გმადლობთ შენ მიწისა პირთა ცად მეორედ განმაახლებელო და ნათლისა საუკუნოსა შანთად ელ-

ვარებისა განმამბრწყინვებელო. მადალო ზეშთა ამაღლებულო ძლიერებაო, მეოხებითა მთელებისა მის მაცხოვრებელისა დიაკვნისა უბიწოსა უბიწოსათა, რომელსა ეტყვიდეთ ვითარ ტაძარი უბიწო ხელმწიფისა შენისა უბიწოსათა. მარიამ ზეშთა კერთხეველისათა, მრავალ მატიოსანთა ძალთა საბაოთისათა წყობრ განწესებულთა დასთა საბაოთასა, სერაფიმ-ქერაფიმთა და ყოველთა ძალთა ეხორციოთათა, წმინდისა წინამორბედისა და ეპროვანისა მის გვრიტისა, წმინდისა უდაბნოსა მამშუქებელისა და ცისკრისა წინამსრბოლისა, მამისა სიტყვისა ქედისა მოძღვრებელისა და ხათლისღებისა მიმღებელისა იოვანესათა, დაუალისა წყაროსა წყლისა ცხოველისასა ქრისტეს დიდებულისა მიერ ორბად ფრთე მკუთ ფიცხელთა ყოველისა სოფლისა მომხადირებელთა ქადაგთა, ღმრთისა სიტყვისათა სულელთა ზეშთა ბრძენთა მოციქულთათა დირსთა მამათა მღვდელთ მთავართა წმინდათა ბუნებათა და თვითებათა სამშობრწყინვალისა სამებისა და ორთა ბუნებათა ზედა მიწევნით გამომეტყველთა სამოხელთა საიდუმლოთა და ყოველთა მღვდელთ-მთავართა ღირსთა მამათა უდაბნოსა მთიებთა და განმანათლებელთა საწუთროსათა და ყოელთა მამათა და წმინდათა მხედრობათა ასპარეზთა შინა განბრწყინვებულთა სპარაზთა რჩეულთა ქალწულთა უმჩნეს მამათა სორექად ყამორჩეულთა და მონოზნებისა ღვაწლითა შეჭურვილითა და ყოველთა ზეცისა იერუსალიმისა მოქალაქე ქმნილთა წმინდათა,

ამათითა მეოხებითა და მინდობითა დაფარულმან ძირ-მოდგმობით ტომ-ქეთილთა დავითიან, სოლომონიან პანკრატიონთა რტოთაგან აღმოცენებულმან ორისავე[1] ტახტისა და საჯელმწიფოსა მპყრობელთა და მჭოხებელთა შვილმან მეფეთამან კურთხევით მაკურთხეველმან, ქართლისა, კახეთისა, სამცხე-საათაბაგოსა კათალიკოზ-პატრიარქმან პატრონმან დომენტიმ დავამტკიცეთ სიი ესე და სამკვიდროდ და საბოლოოდ გამოსადეგი და უცვალებელი მტკიცე სიგელი თანა მდგომთა დარბაზის ერთა ჩემთათა: ვიგეულის-მოდგინეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენის სამსახურის ერთგულად მომდევს ჭარმაგელს გაბრიელსა და ძმასა შენსა, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე რომე: ჩვენი ძმა მეფეთ-მეფე ვახტანგ ერანში ბძანდებოდა და შენი ძმა ზურაბ[ი] იქ მათს სამსახურში იყო და თან ახლდათ; მაშინე პირველიც თქვენი სამკვიდრაო იყო აღა-

[1] რაიხისაკე.

იანის მოურაობა, მისივე წყალობა ექნათ და სამკვიდრო-ლი ებოძათ.

ოდეს საქართველო დაიპყრეს და აღაოხრეს ქვეყანანი ლისანი და მრავალი სული მოსრეს, აოხნარეს სამკულნი სათანი, მაშინ მივრიდე მცირესა ქამსა ცი ხ ე ს ა მას ლ ო რ ი ს ა ს ა, ხოლო ლორითგან მოვიწიე ქვეყნად საერისთოდ და იქითგან ჩამოვედით ქალაქსა ტ ფ ი ლ ი ს ი ს ა ს ა.

მაშინ მოიკლინა ბრძანებანი ბერძენთანი და ფარმანი დიდისა კესრისა სულთან აჰმადისაგან, ქრისტესითგან გარდასრულ იყვნეს წელნი ვითარ ჩჟკგ.

მივიწივენით საბეუფოსა ქალაქად კ ო ს ტ ა ნ დ ი ნ ე პ ო ლ ე დ და მუნ დავყავით წელნი ვითარ ბ, თვენი წ. და იქითგან ექსორიად გვკვეს ჰალაესა. რომელსა უხმობენ ბ ო ს ჯ ა ე დ ს, ბერძულებ რომელ არს ტ ე ნ ე დ ო. ექსორიობაში დავყავით მუნ წელნი ვითარ თ.

ამ ყუელგან ჩვენს სამსახურში იყავი, არ გაგვწორეებიხარ ერთის წუთის ხანსა. მრავალი შიში და განსაცდელი გარდაიხადე ჩვენს სამსახურზედა.

მისად სანუქფოდ[1] წყალობას დაგვიგ[ე].

ვისმინეთ ავჯა შენი და გიბოძეთ მოურაობა აღაიანისა. გჭონდეს და გიბეჭნიეროს ღმერთმან ჩვენის საყდრისა და ჩვენს ერთგულობაში. არ მოგეშალოს ჩვენგან არცა სხვათა კათალიკოზთა და მეპატრონეთაგან, არცა მეფეთა და არც დედ[ო]ფალთაგან, არც დიდთა და არცა მცირეთაგან.

რამანც კაცმან ანუ მეფემან ანუ დედოფალმან ანუ კათალიკოზმან მეპატრონემან ანუ რომელმანც ესე მან კაცთმან ეს ჩვენგან ბოძებული წყალობა მოგეშალოს. მასამც მოეშალოს ყოველი კეთილ ცხოვრება; თავისა თვისისა და ჩვენისამც ცოდვით განიკითხების დღესა მას საშინელსა განკითხვისასა.

კრულ, წყეულ და შეჩვენებულმცა არს ჩვენგან და ჩვენის წმინდის კათოლიკის საშოციერულოს ეკლესიისაგან და ცათა მოსაძაგისა ცხოველისა სვეტისა მიერან დმერთ-მყოფელისაგან.

მასამც ედების კეთრი გეზისა. შიშველი იუდასი, ძრწოლა კაენისა, დაბთქმა დათან და აბიორნისი, მეხის-ტეხილობა დისკორესი, შეყსა შინა საკვდილი არიოზისა.

აწე თქვენ, წმინდანო და ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-

[1] საუქმოდ.

პატრიაქნო, ბრწყინვალენო და ღმრთის მოყვარენო მეფენო, თილმორწმუნენო დედოფალნო, კეთილად შობილნო ძენიცა ასულნო მათნო და ყოველად შვენიერნო ერისთავნო, ყოველსა შეკობილნო ბრძენნო და მცნიერნო, თავადნო და აზნაურნო, დიდო და მცირენო, ყოველნო მართლმადიდებელნო და კეთილმორწმუნენო ქრისტიანენო, რომელმანც ეს ჩვენგან ბოძებული წყალობა და სიგელი დაუმტკიცოს, კერძნეულ და ნეტარ იყუნეს ხსენებანი მათნი.

ვინც ჩვენს შემდგომად იქმნებოდეთ, თქვენც ხუთე მოუშლით, რათა თქვენიცა გაგებული ღმერთმან განაგოს.

დაიწერა სამეუფოსა ქალაქსა კოსტანდინეპოლეს ჭელითა შური კაკაშვილის ქრისტესიასითა, ქრისტესითგან გარდასრულ იყუნეს წელნი ვითარ **ჩლლთ.**

ხვეულად: კათალიკოზ-პატრიაქი დომენტი ვამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

საბეჭდის თოვში

ბეჭედი: კათალიკოზ-პატრიაქი დომენტი... ქეს აქით ჩლე.

ხვეულად: დომენტი, წყალობითა ღმრთისათა, კათალიკოზი მცხეთისა, ქართლისა, კახეთისა, სრულისა (?) შაქისა (?) კერძისა, (?) ჰერეთისა, იმერთისა(?)...სამცხე-საათაბაგოსა პატრიაქი.

242. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დემეტრე მაღალაძისადმი]

[1740 წ. 3 აპრილი]

ქ. საქართველოს პატრიაქის ბატონიშვილის დომენტის კეთილად საბსენებელო და არაოდეს არ დასაღწყარო სახლთხუცეშვილო მაღალაძე დემეტრე, მრავალი ლოცვა და კურთხევა მრავითხსენებია.

მერმე გომის ცხენზე ბევრს გარჯილხართ და ჭირნახულიცა გაქვთ და გლეხი კაცნიც აყრილი ყოფილა, მოგიყუანიათ და თქვენ დაგისახლებიათ.

ახლა ჩვენც სოფელი და ციხეც მოგვიბოძებია. თვალი და ყური დაიჭირე. რაც ჯელმწიფისა და ჩვენი სამსახური და ბეგარა მოვიდოდეს, ერთობილთ გომელთ გვერდ იახლებდეთ და ისე გა[ა]რიგებდეთ და მოგვაბარებდეთ. იმ სოფელში არა წაჰკვეს რა, თორემ იცოდე. დიაღ, გიწყენთ და შენ გკითხავთ.

თუ ჩვენი წიგნი არა ქონდეს, უბრალოს კაცსა და მოხმარებ[ულ] წერას ასაწმებთ.

ერთობიღონო გომელნო და მამასახლისო!

დემეტრეთვინ მოგვიბოძებიხართ. რაც ხელწიფისა და ჩვენი სამსახური მოვიდოდეს, ამან გითხრასთ და გა[ა]რიგოს. თქვენც მოხჩილი იყავით ამისი.

აპრილის გ, ქორონიკონს ფკჱ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

243. [სარგოს განწესების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ანჩისხატის დეკანოზისა და კანდელაკ დავითისადმი]

[1740 წ. 1 აპრილი]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან კათალიკოზ-პატრიარქ-მან ბატონიშვილმან დომენტიმ ესე უკუნისამ[დე] ქამთა და დროთა გასათვებელი წყალობის წიგნი [და სიგელი გიბოძეთ თქვენ, ანჩისხატის ეკლესიის დეკანოზს... კანდელაკ დავითს და შვილსა შენსა მიქ]ელს.

ასრე, რომე: რადგან უწინაც ჩვენგა[ნ წყა]ლობა გქონდათ და ახლაც ასრე დაგვიმტკიცებია და გვიბოძებია ასრე, რომე:

რაც ანჩისხატის შემოსავალი იყოს, ყოველის ნივთისაგან ორი წილი დეკანოზსა და მესამედი კანდელაკს დავითს და მის შვილს მიქელს. რაც საყდრის შემოსავალი და სარგო იყოს, დიდისა გინ[ა] მცირისა, ყოველსავე ასრე განიყოფდენ უშფოთველად.

და ვინც მკვდრის პატრონმან მეორმოცეთ და[ა]ყენო[ს], ან თავისის ნებით მისცეს რამე, ერთმანეთთან ლაპარაკი [არ მა]რთებსთ.

და ამას გარდა რაც კანდელაკს საწყასო უქონიავს ანჩელური და ან ქალაქში თავისი ნაშოვნი, და ან ჩვენი წყალობა საწყასო ეჭიროს, იმასთან თავის განაყოფებს ალექსის და პეტრეს საქმე არა აქვსთ. შენთვის გვიბოძებია.

ვინც დაიცვიცოს, ნახევარი დეკანოზსა და ნახევარი კანდელაკს.

ვინ იცის, დაიკარგოს რამე საყდარში, ისიც ორი წილი დეკანოზმა უნდა ზღოს და მესამედი კანდელაკმა.

ამ წესით გაგვირიგებია და დაგვიმტკიცებია.

ახლამდე თქვენ ყოველად წმინდანო და სასატრელნო კათალიკოზ-პატრიაქნო, თქვენცა ასრევე დაემტკიცეთ; და ნუმცა ვინ არს მშლელი ამისი, რათა ღმერთმან თქვენიცა გაგებულ[ყოფილ]ყვეს მტკიცეთ ყოს.

უკეთუმცა უწესო და უმართებულო ყოფილიყო, არც ჩვენ მკადრე ვიქმნებოდით[1] საქმისა უწესოსა; ვინათგან გაგებული ჩვენი ესრეთ გამხეწესეთ, და ჯელთ უგდეთ წესი საყდრისა, ნეცა თქვენ ღმრთის-მოყვარენი მშლელ ექმნებით გაგებულსა ამას ჩვენსა.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს, ამინ.

არიან ამისნი მოწამენი და შეა დამხვედრნი: სახლთუხუცესი მაღალაძე გიორგი, დეკანოზი დანიელ, კანდელაკი იოვანე, სარდალი გაბრიელ, პატრონი მოლარეთხუცესი გედეონისშვილი პ[ა]ატა, თაზისშვილი სუფრაჯი პ[ა]ატა, ქლისბარ თაზისშვილი, მაღალაძე ტარიელ და ყოველნი მცხეთის შვილნი ნების დამრთველნი ამისნი და მოწამენი.

სამწყსოს გარდა ალექსისა და პეტრესი ან სხვა ხელისა, იმათ სამწყსოს გარდა, მკვდრისა თუ ცოცხლისა, თავადისა ან აზნაურისა ან გლეხისა ან მსახურისა ან მოახლისა[2] გარდასახურავი, ქვეშსაგები, ტანისამოსი, ს[ა]შვიდო, საპანასშვიდო.

თუ წლის შეშაბათით დავიყენოსთ ეინშე, გვირგვინის საკურთხი, სანთლავი და ქარის გასაღები და ყოველივე შემოსავალი ორი წილი დეკანოზს და მესამედი კანდელაკს დავითს და მის შვილს მიქელს.

ასრე, რომ: რაც სვეტის ცხოველს ნიშანი და გარდასახურავი იყოს იმას გარდა, თქვენს საროს ასე განიყოფდეთ.

ვინც ამის შლად ჯელყოს, ჩვენსამც კანონს გეშე იქმნება. დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხოს.

თვესა აპრილს ა დამდეგს, ინდიკტიონსა პატრიარქობისა ჩვენისა... ქრისტეს აქეთ **ჩლმ**, ქორონიკონს **უკწ** დაიწერა წიგნი ესე სახლთუხუცეს შვილის მაღალაძის დიმიტრისათა.

ხელთა: კათალიკოზ-პატრიაქი დომენტი

---

[1] შიქმნებოდით. [2] მოეახლისა.

244. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მამუკა მაღალაშვილისადმი]

[1740 წ. აპრილი]

ქ. საქართველოს პატრიარქის ბატონიშვილის დომენტის კეთილად სახსენებელო მაღალაშვილო მამუკავ.

მერმე როგორათაც პირველად ცხედიდისა და არმაზის მოურაობა შენი იყო, ახლაც ისევ შენთვისვე წყალობა გვიქნია. შენც მოუარე, რაც აყრილი კაცი იყოს, მოიყვანე, დაასახლე და რაც ჭელმწიფისა და ჩვენი სამსახური მოვიდოდეს, ისე გაარიგებდე. სხვას კაცს ჭელი არავისა აქვს.

შენც კარგად გაისარჯე და მოუარე და ააშენე. სხვას ნურავის გააგლეჯინებ; ვისაც ჩვენი ბძანება და წიგნი არა ქონდეს, შიგნუ გაატარებ.

თუ კარგად მოუელი, შენც ჩვენის წყალობის მოიმედე იყავ. თვესა აპრილსა, ქორონიკონს უკწ.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

245. [ეპისკოპოსის წიგნი ათანასე მროველისა დომენტი კათალიკოზისადმი]

[1740 წ. 8 მაისი]

ქ. ესე წიგნი და პირი მოგართვით ჩვენ, მროველ მიტროპოლიტმან, ამილახორის ძემან, ათანასემ თქვენ, ჩვენსა სასოებასა და შესავედრებელსა კათოლიკე ეკლესიასა სვეტსა ცხოველსა, კვართსა საუფლოსა და მირონსა წმიდასა და მასზედა მჯდომარესა წმიდასა და ყოვლად სანატრელსა უფალსა და მეუფესა ჩვენსა ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველსა კათალიკოზ პატრიარქსა ბატონის შვილს უფალს დომენტის.

ასე, რომე: ჩვენად უღირსად წყალობა მოიღევით და ძველადგან რუის[ს] ღმრთაების საყდარსა მიტროპოლიტი არ კურთხეულიყო, საეფისკოპოზო იყო. და მოვედით და მიტროპოლიტობის კურთხევას დაგვეჯენით. თქვენი მადლი და წყალობა მოვიდა ჩვენზედა და მიტროპოლიტობის კურთხევა მოიღევით.

აწე რადგან ჩვენს საყდარზე და ჩვენზედ ამდონი წყალობა მოიღევით და მიტროპოლიტად გვაკურთხეთ და ჩვენი საყდარი სამიტროპოლიტოდ გაჯადეთ, ჩვენც ეს პირობა მოგვირთმევია: რაც

რამ ჩვენს ჭელთ გამოვიდოდეს საქმით, სიტყვით და მოგონებით თქვენის საყდრისა და თქვენი ერთგული ვიყოთ, არაფერი ქმნილა ჩილობა არა ვქნათ რა, თქვენის საყდრისა და თქვენი მორჩილი ყოფილ[ა]ყო და თქვენი წინააღმდეგობა არა ვქნა რა.

თუ ან თქვენს საყდარზედა და ან თქვენზედ დავაშავო რამე, თქვენის წმიდა კათოლიკე ეკლესიისაგან და თქვენგან შეჩვენებული ვიყოთ.

დაიწერა წელსა ესე მაის[ს] **ჱ**, ქორონიკონს **უკჱ**.

ხელოვა: მროველი

არც ჩვენა და არც ჩვენს იქით რომელიც მროველი დაჯდეს, თქვენი საყდრისა და თქვენი ერჩობა არა ჭნას.

ხელოვა: მროველი ათანასე

246. [ჭყალობის წიგნი დიმენტი კათალიკოზისა იოანე ნეკრესელისადმი]

[1740 წ. 17 დეკემბერი]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოსა და აღმოსავლეთისა მაკურთხეველმან, დიდმან მამათმთავართ-მთავარმან, კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ მ ი ნ ბატონის შვილმან დ ი მ ე ნ ტ ი მ ესე უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი წიგნი გიბოძეთ თქვენ, ნეკრესელ მიტროპოლიტს ი ო ა ნ ე ს, ასე და ამა პირსა ზედა.

ნეკრესელი ეპისკოპოზათ იყვნენ და მას ჟამსა კახეთის მეპატრონე მ ე ფ ე თ ე მ უ რ ა ზ და თანამეცხედრე მისი ქართველთ მეფის ასული ბატონისშვილი დ ე დ ო ფ ა ლ ი თ ა მ ა რ ი შუა შამოეიღნენ.

და ქ ა რ თ ლ ი ს ა და კ ა ხ ე თ ი ს მთავარეპისკოპოზნი, მიტრაპოლიტნი, ეპისკოპოზი და ყოველნი მცხეთის შვილნი გვერთ ეიხელით და ამათით ნებადართვით მიტროპოლიტათ გაკურთხეთ.

დღეს აქამდისინ ეპისკოპოზათ იყო ნეკრესელი და ამას იქით მიტრაპოლიტათ გაკურთხეთ. ვინც შემდგომად ამას იქით ეკურთხეოდენ, მიტრაპოლიტად ეკურთხეოდენ.

ჩვენ ასე გაგვირიგებია და დაგვიმტკიცებია. ვინცაეინ ჩვენსა შემდგომად კათალიკოზ-პატრიაქნი მძანდებოდეთ, თქვენც ნეკრესელს მიტრაპოლიტად აკურთხევდეთ.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

დაიწერა წიგნი ესე დეკემბერს ი**ზ**, ქორონიკონს **უკწ**.

თქვენც ჩვენის საყდრისა კათოლიკე ეკლესი[ი]სა და ზეგანწმიდა სიტყვის მორჩილნი და ერთგულნი იყავით. თუ ეშორჩილობა და ურიგობა რამ მოინდომოთ, ჩვენის საყდრის კანონს ქვეშ იყავით სულითა და ჯორცითა.

ხელრთვა: კათალიკოს-პატრიაქი დომენტი

247. [ალთქმის წიგნი იოანე ნეკრესელისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი]

[1740 წ.]

ქ. ესე წიგნი მოგართვი თქვენ, ამბა ალავერდელს ბატონს ნიკოლოზს ჩვენ, ნეკრესელ ეფისკოპოზმა იოანემ.

ასე, რომა: ჩვენს ხსოვნაშია ნეკრესელი ნაკურთხი არავის ენახა. ახლა ჩვენ კურთხევა მოვინდომეთ და ბისონის ჩაცმა. თქვენ მოგახსენეთ და თქვენის შენდობით და მეფისა თეიმურაზის და დედოფლის თამარის ბრძანებით[1] და დასტურით შენდობა მიბოძეთ.

ერთი ეს მოგვეხსენებია, რომა: წმინდის მონასტრისა და თქვენი წინაალმდგომობა მე არ მოვინდომო და თქვენი მორჩილიც ვიყო.

და ჩემს უკან რომელიც ნეკრესელი დაჯდეს, ბატონის ბძანებით ან თქვენის შენდობით თუ წყალობა უყოთ, რომა ის იქნება; თუ არადა, რომელიც ბატონს ეპრიანებოდეს, ის ქენით. ქორონიკონსა **უკწ**.

ხელრთვა: ნეკრესელი იოვანე

ქ. როგორადაც ს[ე]ნეკრესელს ეს ახთქმა დაუდებია, ჩვენ, მეფე თეიმურაზ ამრიგად ვამტკიცებთ.

ორი ბეჭედი: 1. თეიმურაზ
2. თამარ

248. [წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გედევანიშვილებისადმი]

[1741 წ. იანვრის დამდეგს]

ქ. ჩვენ, ღმრთივ-ცხებით გეორგეთინოსანთა მეფეთა შაჰაევანდედმან, ყოველისა საქართველოსა მაყურთხეველმან დიდმან მამამთავარმან კათალიკოზ-პატრიაქმან ბატონიშვილ-

[1] ბრძანდებით.

მან პატრონმან დომენტიმ ესე წყალობის წიგნი დ[ა]
სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენსა და ცათა მობძანეთ[ა]
სა კათოლიკე ეკლესიი[ა]სა ერდგულსა და თავდადებით ნამსახურს[ა]
ყმათა გედევანისძეს პეტრეს და ძმასა შენსა ერასტის, შვილსა შენსა გედეონს, ძმისწულსა შენსა გიორგის და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოველთაგე-

ასე, რომე: მოხვედით კარსა დარბაზისა ჩვენისათა, დაგვეჭვნით; ვისმინეთ ჯა და მოხსენება თქვენი და მოგიბოძეთ უშვილოსა და ამოწყვეტილის ჰარმაუელის ქაიხოსროს წილი საჭელო, ყმა და მამული. თქვენგან ნამზითვი იყო ძველთაგან და ახლაც წყალობად გვიბოძებია: მცხეთას სასაფლაო, ქვევრი და მარანი, მისი წილი სასახლე და საწყლისაბირო გორთვანი მისის შესავლითა, მთითა და ბარითა, წყლითა, წისქვილითა და მისის ნასყიდითა და ჩვენი მეჯინიბეთხუცობა და ყოველივე მისი წილში და ბარათში გამოყოლილი მამული და საჭელო; ერთობილთ მცხეთელთ ნება დართვით მოგიბოძეთ. გქონდესთ და გიბედნიეროსთ ღმერთმან ჩვენსა და სვეტის ცხოვლის ერთგულად სამსახურსა შინა.

ვინცა და რამანცა კაცმან ქველყოს შლად ამისად, ჩვენსა კანონსა ქვეშე განიკანონება. ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

და რაოდენიცა ჩვენსა შემდგომად კათალიკოზ-პატრიაქნი იყუნეთ ტახტისა და ხარისხისა ზედან აღწევნულნი, ნუცა თქვენ ქველყოფთ შლად გაგებულსა ამ[ა]ს ჩვენსა, რათა თქვენიცა გაგებული ღმერთმან მტკიცედ და უნაკლულოდ ყოს.

არიან ამისნი მოწამენ[ი] და ნების დამრთველნი: ერთობილნი მცხეთის შვილნი, სახლთხუცესი მაღალაძე გიორგი, სარდალი გედეონისძე გაბრიელ, მოლარეთხუცესი პაატა, თაზიშვილი ელიზბარ და პაატა მგალობელი დათუნა.

დაიწერა ქველითა კარისა ჩვენისა მდივან-მწიგნობარ-ჭიდაგის მაღალაძის ნიკოლაოზისათა, თვესა იანვარს დამდეგსა, ქორონიკონს უკთ.

ზელთაგე: კათალიკოზ-პატრიაქი დომენტი ვამტკიცებ წებითა ღმრთისათა.

249. [წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ამირეჯიბის სადმი სისხლის გადახდის თაობაზე]

[1705—1741 წწ.]

ქ. ბატონისშვილის კათალიკოზის დომენტის დიდო იმედო, დიდად იმედად მ[სა]სოებელო ამირეჯიბო გიორგი, მრ[ავა]ლი მოკითხვა და ლოცვა-კურთხევა მოგვახსენებია.

მერმე წიგნი მოგვწერია: სისხლის მესამედს არ მოგცემო. როგორ შენ და მაგისთანა სიტყვის თქმა. ჭართლში სისხლის მესამედი ვისი არ აგვიღია, რომ შენ [ეგრე] გითქვამს?

სოლომან გამოგვიგზავნია, რაც სისხლი გაგიწყდა, [იმ]ისი მესამედი გამოგვიგზავნე, თორემ გაუსვეთ შენს ყმებს იასაულსა და სულს აქათა არას შეუვარჩენთ.

პური გეთხოვნა, და სანამდი ამ სისხლის მესამედს არ მოგ[ვ]ცემ, პურს არა. სულსაც ამოგხდთავთ. ტყვე[ე]ბი [რაც გყავს ესენი არ დაიღო, თორემ შენს ანბავ[ს] მაშინ შეიტყობ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

250. [გრძანება დომენტი კათალიკოზისა იასაულისადმი პაპუნა დოჭიჭისათვის მამულის მიბარების შესახებ]

[1705—1741 წწ.]

ქ. ბატონისშვილი კათალიკოზი დომენტი გიბძანებ იასაულო მერმე ატენს ბერიშვილის ლეზარე შვილის თომას მამული და სახლკარი, დღეს რისაც მჭონებელი არის და ყოფილიყოს, ამ პაპუნა დოჭიჭისათვინ წყალობა გვიქნია და გვიბოძებია. ჭელი ამაროე და ამას მოაბარე თავისის სამართლიანის სამზღვრითა, შესაველითა და გასაველითა.

ხელრთვა: კათალიკოზი

251. [წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ბეჟანისშვილის დახსნის შესახებ]

[1705—1741 წწ.]

ქ. ჩვენ, ბატონისშვილმა კათალიკოზმან დომენტიმ [დავ]იხსენით ბეჟანისშვილი გიორგი თავისის შვილითა და მომავლითა და თავისის ნასყიდის მამულითა. წყლითა და სასახლითა, თავისის ყმის ზავრადაშვილითა, სარწყავითა

და ურწყვიოთა; ჯავახისშვილის თარიხი სისხლი-ტრფ დაედვა ბატონის ბძანებით, ჩვენ დავიხსენით.

ახლა დღეის იქით ამასთან არას ჭელმწიფის მოსაქმესა ძალ-ვარჯა სხვასა კაცს ჭელი არა აქუს, ჩვენის მოჭელისა და მოსაქმის მეტსა. ვისაც რამ საქმე ჰქონდეს, ჩვენთან მოვიდეს და სამართალს ჩვენ უზამთ.

ამათ უბრალოთ ნურავინ გარჯით; რაც კაცი ამათ უბრალოდ და ჩვენად შეუკითხავად გარჯით, ჩვენად შემცოდედ და სვეტის ცხოვლის დამქცევად მოვიკითხავთ, დიაღაც ვიწყენთ.

ხელთაა: კათალიკოზი დომენტი

252. [დაბარების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ამილბარ ვალალაძისადმი]

[1706—1741 წწ.]

ქ. ჩვენთ დიდო ამცდო სახლთხუცესო ამილბარ! მრავალი მოკითხვა და ლოცვა-კურთხევა მოგვიხსენებია.

მერმე ბალბიანის და საგარეჯოს საქმეზე ბესარიონ და იმათი კრებული შევჩვენეთ. და დედოფალსა და ქალთ, დიაღ, თავს შეუდვიათ და ხუთი-ექვსი ეფისკოპოსი და დარბაისელნი მოციქულად გამოუგზავნიან. ხვალ აქ მოელენ.

ევგეც არ გიქნია, რომე დეკანოზი კანდელაკი იორამ, მგალობელი, გედევანისშვილები თან არ ჩამოასხა და ახლავ არ ჩამოხვიდე.

ძალიანი ლაპარაკი უნდათ და პასუხის მოცემა. თუ ახლა არა გარიგდა რა, სულ დაიკარგების.

ნურას საქმით მაგას ნუ იქ, რომე ხვალვე არ წამოხვიდე. ისევ მალე გავისტუმრებთ; ჩამოუსვლელობა არ იქნების.

რუსთველი, სამებელი, ნინოწმიდელი, სახლთხუცესი, ეშიყალაბაში, მდივანბეგი სულ მოციქულნი არიან.

ჩამოუსვლელობა არ იქნების, ხვალ სადილამდი ჩამოდით.

ხელთაა: კათალიკოზი

253. [ბრძანება დომენტი კათალიკოზისა სოლომონისათვის მოურაობის გოძების შესახებ]

[1706—1741 წწ.]

ქ. ბატონისშვილი კათალიკოზი დომენტი გიბძანებ ბერძენაულის ნაცვალო და ერთობილნო ბერძენაულელნო.

მერმე თქვენი მოურაობა ასევე ამ სოლომონისადვე გვიბოძებია. რომელიც მოურაობის მართებული იყოს, იმ წესზედ მოუდეგით და ჩვენი სამსახური დაუჯერეთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

254. [წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ნაცვალ პაატასადმი გამოსალების მოგვარების შესახებ]

[1739—1741 წწ.]

ქ. ბატონის შვილის კათალიკოზის დომენტის დიდთ იმედო ნაცვალო პა[ა]ტავ. მრავალი მოკითხვა და ლოცვა-კურთხევა მოგვიხსენებია.

და გიბძანებთ ერთობილნო ვარეჯელნო!

მერმე ბედნიერის ყეენის რაყამი და ბძანება მოგვივიდა. და რაც ან თქვენი მამულები და ან სულ კახეთში ჩვენი და სვეტის ცხოველის მამულები გვაქვსია, სულ ახლა უნდა მოგვეცეს; და ჩვენს სახლთხუცეს ამილბარს და დეკანოს ათანასეს შეიყარეთ და კახეთს თან წაყევით.

კახს ბატონსა და დარბაისელთ თქვენის მამულების საქმე გა[ა]სინჯვეთ და თუ რამ ჩვენი ბეგარი და გამოსალები იყოს, ან ძველი და ან ახალი, სულყველას ანგარიში მოეცით მოკელე[ე]ბმა.

და რახან წამოვიდენ, თან წამოყევით მოკელე[ე]ბი. და თუ რამ ჩვენი იყოს, ამათ მოაბარეთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

255. [წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დავით გიჯიშვრელისადმი ბეგრისა და სარგოს მოგვარების შესახებ]

[1739—1741 წწ.]

ქ. ბატონისშვილის კათალიკოზის დომენ[ტის] დიდთ იმედო გიჯიყრელო დავით! მრავალი მოკითხვა და ლოცვა-კურთხევა მოგვიხსენებია.

[მე]რმე ჩვენი სახლთხუცესი ამილბარ და დეკანოზი ათანასე გამოგვივზავნია და ამათ მოუდექით; და მანდ რაც ან გაცემული მამული იყოს ან დამალული, ეგე[ე]ბი ყველა უთხარით და შეატყობინეთ; და რაცა[1] რამ ჩვენი ბეგარი და სარგო იყოს, ანგარიში მოეცით; და რაც ჩვენი[2] იყოს, ამათ მოაბარეთ.

---

[1] ნაცა. [2] შვენი.

და რახან წამოვიდენ, თან წამოყევით.

ან თავისგასამტეხლო ან გასამყრელო და შესამყრელოდ ლი და ახლა, ეს ანგარიში ყველა მოეცით და ნურას დაუმალავთ.

და მანდაური მე-შა ერთის კვირის ნუზლით ფაშანში გავიდენ და როგორც სახლთხუცესმა გითხრას, ისეთი ეზოები შემოაველოთ ახლავე.

ხელრთვა: კათალიკოზი

256. [წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი მიწოგლიძეებისათვის მამულის წყალობის შესახებ]

[1739—1741 წწ.]

ჭ. თქუენის ყოვლად ღმრთივ-განათლებულისა და ღმრთივ განბრძნობილის თავის კეთილად მსხენებელი ბატონისშვილი კათალიკოზი დომენტი მოგახსენებ ჩვენო დიდო სახლო და დიდად სიქადულად საგულვებელო, ყამ-ყოველ საკეთილოდ, ტკბილად და საყუარლად ქებით სახსენებელო და არაოდეს არ დასაეწყაროო ამბი ალავერდელო ბატონო ნიკოლოზ! მრავალი თქუენის ყოვლის საღმრთო საუნჯისა და ანგელოზთა თანა ზიარის თავის მოკითხვა და ღმრთისა მიკრი ლოცვა-კურთხევა და ცვა-ფარვა მოგვიხსენებია.

მერმე გვიბძანეთ თქუენი კარგად ყოფნის ამბავი; ღმრთით კარგად და ჭირეველად ბძანდებოდეთ.

მერმე ეს მოგახსენოთ: ახალშენს ერთს საგლეხოს მიწობლიძე თავის სამკვიდროობით ლაპარაკობდა. და მანდ სამყბელს სამართალი ექნა და ახალშენელთათვის ფიცი დაედვა და ახალშენელთ სახასოდ გამოეფიცათ.

ახლა მიწობლიძეები მოვიდნენ და იმ თავის სამკვიდროს მამულის წყალობა გვთხოეს და უბოძეთ. ამისთვის უფრო, რომე მაგ ბატონებისა ერთგულნი და ნამსახურნი არიან და ამის გულისათვის უარი აღარა ეთხოვით რა.

ახლა ასე გავიგონეთ, რომე ბატონს სწყენოდეს იმ საგლეხოს მიცემა მიწობლიძისა. თქუენც მოგეხსენება, თქ ჯიმითი და ახალშენი როგორ სახასოდ შემოწირული არის. ჩვენ ეგ რო-

ცორ გვეგონა, მიწობლიძის წყალობა ბატონს ეწყინებოდა. ჩვენ მაგათს საწყენს მწვე დიდად მოვერიდებით და ან სანამ ეგრისწყალს სული გვიდგას, მაგათს საწყენს საქმეს არცარასა ვიქთ.

ბატონს ავად გასინჯვია; და ამას მოგელით, რომე თქვენ მაგიერ ბატონს ყველა კარგ[ა]ჟვარად გაასინჯოთ, რომე მიწობლიძეებს მაგათგან ეს წყალობა არ მოეშალოს.

ბეჭედი: კათალიკოზ-მამათმთავარი დიმენტი ქ[ე]ს აქით ჩლე

257. [წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დიმენტი კათალიკოზისადმი სვეტიცხოვლის მამულების მოგარების შესახებ]

[1789—1741 წწ.]

ქ. მაგათის ზეგარდმო ღმრთისა მიერ ამაღლებულისა სულის წმიდის მადლ-მიფენით განათლებულისა და მღდელთმთავართა მთავრად დადგინებულის ივანის გვერც ხლებისა და სამსახურის მნატრველსი და წმიდის სუეტლოს მარჯვენას შემთხვევის მსახებელნი ალავერდელი და სახლთხუცესი საზვერელი მოვახსენებთ წმიდასა ყოველად სანატრელსა და ყოველად პატიოსანსა, ჩვენთვის მრავალ ღმრთის წყალობად სასიქადულოსა და ორისავე ცხოვრების კეთილის შესაძინელად მოსალოდებელს ბატონისშვილს, კათალიკოზს [ბა]ტონს დიმენტს*.

მრავალი მათის უმანკოებისა და პატიოსნების შესწორებული სამსახურის გვერც ხლებისა და კარგად ყოფის დიდად ნატრა და სუეტლოს მარჯვენას მთხვევის სურვილი მოგვიხსენებია.

წიგნი ებოძათ და ჩვენთვის მოკითხვა ებძანათ. ღმერთმან მაგათი კარგად და ბედნიერად ყოფა ნუ მოგვიშალოს. მრავალი მადლი მოგვიხსენებია.

მაგათის ქამულების საქმეზე გითრგი მადალაშვილი ებოძათ. ბატონმა ყველას ყადაღა უყო. სვეტისცხოვლის მამულები როგორც ამას წინათ სწერიათ, ისეც მაგათ მოქ[ე]რთვა.

ზელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ
ბეჭედი: მონა ღთისა სახლთხუცესი...
მარეხეხა კიდეზე

ქ. მაგათის თავის მზემა, დიდათ მოვიჭირვე და ვეცადე და რაც კახეთის ამისთანის დროსა და ჩვენს ხარჯმოკლობას გაეწყობა და ნუსხა მომირთმევია, დამაზას არის ესენი.

---

* „დიმენტი" წერილის თავშია: აქ კი სახელისათვის ცარიელი ადგილია დატოვებული.

258. [წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მროველისა და ურბნელის სამწყსოს საქმეზე განჩინებით]

[1740—1741 წწ.]

ჩვენო სასოებაო მთავარეპისკოპოზ-მიტროპოლიტო ბატონო კირილე და ტფილელ მიტროპოლიტო ბატონო ევთიმი!

თქვენ დაბრძანდით, მცხეთისწველილები გვერდს იახელით, ჩვენ არ შეგვეძლო, მროველისა და ურბნელის საქმე გასინჯეთ. ორი ეფისკოპოზი რომ შეთხობდეს, თავად მარხვა არის, მერმე დიდად უმართებულო არის.

რაზედაც ცილობენ, თუ თქვენი სამართალი და გარიგებული დაიჯერონ და კარგად გარიგდეს, ხომ კარგი არის. თუ არა, ორთავ ჭელი აიღებინეთ, წიგნებიც გამოართვით და ჩვენთვის სახასოთ ჭელი ამართეთ; აღარც ერთს ჭელი აღარა ჰქონდეს: რათ გაჭიდეს ასე საშფოთავათ საქმე, ხომ არცერთისა ყოფილა, უწინაც ორს ეპისკოპოზსა სჭირვია.

ბეჭდავს: კათალიკოზი.

განაჩენი

ბატონს კათოლიკოზ-პატრიარხს ბატონიშვილს დომენტის საეკალიშვილო სიდგრის ჭეობა და ბაგინეთ-გუჯარეთი ურბნელ ეპისკოპოზის ხერხეულიძე ნიკოლაოზისათვის სამწყსოდ მიეცა*, რომე საქართველოს ეპისკოპოზთ არავის ამაში ჭელი არა ჰქონდათ და წმინდას სტეფანეს შესწირა. ამაში მროველ ეპისკოპოზი წამოეცილა, ლაპარაკი დაუწყო.

ბატონმა კათალიკოზმა ეს წიგნი ჩვენ, მთავარეპისკოპოზს ბატონს კირილესა და ტფილელ მიტროპოლიტს ევთიმეს, გვიბოძა: სამართალი გასინჯეთ, თქვენ შეარიგეთო.

ჩვენ ამათი სიტყვა გავსინჯეთ, მროველს არაფერი საქმე ჰქონდა და ჩვენც იმისი ბრძანება დავამტკიცეთ.

მთავარეპისკოპოსი კირილე.

მოხა ღმრთისა ტფილელ მიტროპოლიტი ევთიმე

---

* შდრ. საბ. № 239.

259. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ნათლისმცემლისადმი]

[1742 წ.]

ქ. ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან, ბატონმან ალავერდელმან ნიკოლოზ ესე წყალობის წიგნი მოგართვი თქვენ, ნათლისმცემლის მონასტრის წინამძღვარს სვიმეონს და მის კრებულს და მონასტერს.

ასე, რომე: პირველ ჩვენსა მყოფის ალავერდელისაგან შეწირული შვიდის საბალხის ღვინის წიგნი გქონდათ. მერე ბატონიშვილი ერეკლე ჩამობრძანდა მონასტერში სალოცავათ და თან ვიახელ.

ჟამთა ვითარებისაგან ჩვენც ავმა დრომ შეგვაწუხა და შვიდი საბალნე ვეღარ შევიძელით და ყოველ წელიწადს ოთხს საბალნეს ღვინოს მოგითხოვდეთ და მიირთმევდეთ ჩვენის მარნიდამ. ნათლისმცემლის ზედაშეთ მოგვირთმევია ჩვენათ მოსახსენებლათ. არაიდეს არ დაგაკლდეს ჩვენგან ეს ოთხი საბალნე ღვინო, ყოველს წელიწადს მიირთმევდეთ.

თუ კაის დროს მოვესწარით, ისევ შვიდ საბალნეთ შევათაებთ. და ვინც შემდგომად ჩვენსა ალავერდელი ბძანდებოდეს, კაის დროს შვიდს საბალნეს მიირთმევდეს ნათლისმცემელს; და თუ არადა, ამ ოთხს საბალნეს რასაც ავის დროისათვის ვინც მოაკლოს, ნათლისმცემელს იმან გასცეს პასუხი.

ქორონიკონ ჩლმბ.

ხელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ

260. [ერთგულების წიგნი ევდემონ ჯუღნდიდლისა კათალიკოს გრიგოლისადმი]

[1690—1742 წწ.]

ქ. ნებითა და წყალობითა ღმრთისათა და ყოველთა მისთა წმიდათა თავსმდებობითა და შეამდგომლობითა, ესე საბოლოოდ გასათავებელი პირი და წიგნი მოგართვით თქუენ, ჩრდილოსა და აფხაზეთისა კათალიკოზს პატრონს გრიგოლს ჩუენ, ჭყონდელმან ღოღობერიძემან ევდემონ, ასრე და ამა[1] პირსა ზედან, რომ:

---

[1] ამა]ამას.

ბატონის დადიანის ბეჭდით და ბრძანებით მიტრაპოლიტად კურთხევას შემოგეხვეწეთ და მოგახსენეთ. ჯერეთ ამას ჯყოფილა მიტრაპოლიტად კურთხეული არ ყოფილან.

და მერმე სხუანი ეპისკოპოსნი, რომელიცა მიტრაპოლიტად თქუენგან იკურთხნენ, მართებულად ვერც სათნო გეყუნენ და ვერც მცნება და სამსახური თქუენი მართებულად აღასრულნეს.

ჩუენს წინანდელნი ჭყოინდელნი ძველთა და დიდთა ჯელმწიფეთაგან დიდად პატივცემულნი ყოფილან მონასტრითაც, სიმდიდრითაც და მამულითაც. ძაგრამ მიტრაპოლიტად კურთხევა არ ჰქონიან.

აწ, რადგან ჯერ ღმრთის ბრძანებით და მერმე ბატონის დადიანის წყალობით ჩუენზედ მიტრაპოლიტობის კურთხევა მოიღეთ, დღეს ამას იქით ვიყოთ[1] თქუენთჳს კარგი და კარგის მღომი; სჯულიერისა და ღმრთის საქმეზედ ბატონთან ხუეწნით და მოხსენებით თქუენს მოდგომას ვეცადოთ; და სხუაზედ, რისაც შემძლებელი ვიყოთ, სამართლიანის საქმით მოგიდგეთ; და სადაც დავესწროთ, ბიქვინტისა ღმრთისმშობელის ყმების მოხმარებასაც ვეცადოთ მართებულის საქმით.

ამის გათავების თავსმდებად, მოწმედ მოგუიცქმია თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი და თვითან ბიქვინტისა ღმრთისმშობელი✝

261. [ᲛᲔᲤᲘᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲡ ᲒᲠᲘᲒᲝᲚ ᲚᲝᲠᲗᲙᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲘᲡᲐ ᲑᲘᲥᲕᲘᲜᲢᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1696—1742 წწ.]

ჩუენ, ქრისტეს მიერ კურთხევით კურთხეულმან ჩრდილოსა და აფხაზეთის კათალიკოზმან ლორთქიფანიძემ პატრონმან გრიგოლ კუალად გკადრეთ[2] და შემოგწირეთ თქვენ საშინელსა ცათა მ[ო]ბაძავსა ბიქუნტისა ღმრთის-მშობელსა ერ[თ]ი კუამლი კაცი ნარმანიაჲ შარვაშიძე და მისი ძმაჲ პეთი, ასრე რომე:

ვეპუ შარვაშიძის იყო და ჩუენ ვიშოვნეთ და ხიბულას დავასახლეთ და თქვენ შემოგწირეთ მათის ცოლშვილითა და სხუასშულითა სახსრად და საობად სულისა ჩუენისათა. ბეგარასა და სამსახურს გარეთ სამი ლაღარიკი სანთელს ბიქვინტისა ღმრთისმშობელს მიართმეველეს ყოვ[ე]ლს წელიწადს.

---

[1] ვითყოთ. [2] ჰკადრეთ.

ვინცა ადამის ტომ[მ]ან კაცმან გამოგწიროს. მასამც რისხვა თავად დიდებული ღმერთი, მამა, ძე და წმიდაჲ სული და ბიჭვინთელ[ი]სა ღმრთისმშობელი; ნუცა იქნების ჭსნა და გამოჭსნა სულისა მისისა აწდა უკუნისამდე. ამინ.

262. [ᲬᲔᲜᲘᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲡ ᲑᲠᲘᲒᲝᲚ ᲚᲝᲠᲗᲙᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲘᲡᲐ ᲑᲘᲭᲕᲘᲜᲢᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1696—1742 წწ.]

ჩვენ, აფხაზეთისა კათალიკოზმან ბატონმა გრიგოლ ესე წიგნი დავდეგით და განვაახლეთ, ასრე რომე: კობალა სალდაყაია დავითს კათალიკოზს ეშოვნა და ხატისათვის შეეწირა.

მერმე ახლა ჩვენ გაგვიახლებია და ჩვენც ხატისათვის შეგვიწირავს კობალა სალდაყაიას შვილი, რისაც მქონებელი იყოს ყოველის ფერით.

და ვინც გამოსწიროს, რისხავს ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელი.

263. [ᲬᲔᲜᲘᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲡ ᲑᲠᲘᲒᲝᲚ ᲚᲝᲠᲗᲙᲘᲤᲐᲜᲘᲫᲘᲡᲐ ᲑᲘᲭᲕᲘᲜᲢᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]*

[1696—1742 წწ.]

...**[ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელო, ჩვენ ცვა-ფარვათა თქუენთა მიხდობილმა და შეწევნისა შენისა მსაზოებელმან და მოსავმან სიწმიდისა თქუენისაჲმან ჩრდილოეთისა და აფხაზეთისა კათალიკოზმან ლორთქიფანიძემ ბატონმან გრიგოლ ვიგულსმოდგინეთ შეწევნითა შენითა და კვალად გაადრეთ და მოგიძღვენით მცირე ესე შესაწირავი: რაჭას ბარის თავს ვარდი]ს გორა ჭბო — სასახლე მისი შესავალი და გამოსავალი, სასაფლაო, [მთა], ბარი, ტყე და წყალი, სახნავი და სათესი. მოჯალაბე სუტია გიორგობია.

ერთი მოსახლე სულაძე დავით, მისი ძმისწულები თაბაზი და ნინია, მათის ცოლშვილებით და ყოვლისფერით;

მეორე მოსახლე ბუხრაშვილი ნასიდა მისის ცოლშვილით და სახლკარით;

მერმე კიდევ ბუხრაშვილი ოთია, კაცია, დათუა.

---

* შდრ. საბუთი № 233.

** დავა აკლია.

მეოთხე — ლოთოძე ძიღლუა, პაატა და დათუ

ამ ოთხთ მოსახლეს თითო შამახური სანთელი ხორგასა[illegible]
ვიერ, სხვას ბეგარას გარდა;

კიდევ არჩვაძე თამაზა;

კიდევ რაჭის ამრალაული გალმა თებზაძე შოშიტა და გოგია.

ჭ. და მეორე მოსახლე ნამგალაძე მამუკა, მათის ცოლშვილით, სახლკარით და ყოვლისფერით, სხვას ბეგარას გარდა თითო შამახური სანთელი.

ქ. ოკრიბას, სწირეს: კუპლაშვილები გაძვერიასშვილი ჟოჟუა და დათუა, ერთი შამახური სანთელი;

მეორე მოსახლე ასამბეგ მისი ცოლშვილით, ერთი შამახური სანთელი:

მესამე პაატია და მისი ჰმისწულები, ერთი შამახური სანთელი;

ხრესილზედ: ობოლაძენი თავს შათირიაშვილები ხოსია და იეანა, ერთი შამახური სანთელი;

მეორე მოსახლე ზაქარა და ქრისტეშია მათის ცოლშვილით, ერთი შამახური სანთელი;

მესამე მოსახლე თამაზას შვილი კაცია, ასამბეგისა და დათუნას შვილები მათის ცოლშვილით, ერთი შამახური სანთელი;

მეოთხე მოსახლე მამუკა ობოლაძე აწოწყდა და მისი პარტახი გელათის წინამძღვარს მიეცეს; და მისი სანთელი, ვისაც ის ჭონდეს, მან გარდიხადოს.

კიდევ სწირეს: მენაღარე ცირეკაძე სეხნია მისი ცოლშვილით, ერთი შამახური სანთელი.

ჭ. მათხოჯს: სხვას ბეგარას გარდა თეთრის ბეგარა მართებს ყველას; თეთრის ბეგრისაგან სანთელი დაგვიც: ჩარექი რუბას თავს, მარჩილის თავს შამახური ყოველს წელიწადს ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს მიერთმეოდეს ბიჭვინტას.

ჭ. ოდიშს თავს მეჯვეთს: მამუკა გეგენავა მისი ცოლშვილით, სახლკარით და ყოვლისფერით მეხადილეა, სამი ლოდარიკი სანთელი;

ჭ. მეორე მოსახლე უგლავა დათუნა მისის ცოლშვილითა და სახლკარითა, ხუთი ლოდარიკი სანთელი;

მესამე ბიჭია ჭითანავა და ორი მისი გერი მათის ცოლშვილითა და სახლკარითა და ხუთი ლოდარიკი სანთელი;

მეოთხე კუპრაისშვილი ინალი და ბიბა, ხუთი ლოლარიკი;

ქ. მეხუთე კიდევ კუპრაისშვილი მამაგული და კოჩია ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

ქ. მეექვსე ჯღაბაია ნანაია, ხუთი ლოლარიკი სანთელი

ეს ეძვსი მოსახლე კაცი მათის ცოლშვილითა, საბლკარითა, სასაფლაოთა, ტყითა და წყლითა და ქუნეური სასახლე მისის ტყითა და წყლითა და საყანითა ბატონის დადიანის ბეჟანისაგან გვიქრთამებია და ბიჭვინტისა ღმრთისმშობლისდა შეგვიწირავს.

ქ. სენაკს: გიორგი გურიელი ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი.

ქ. წყალიძგას: ლუხავა ჩოხელი და წიწაკოჩი მათის ცოლშვილით და საბლკარითა, ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

ქ. მეორე მოსახლე მამაგული მონია და ბარკალაია განიშა, ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

ქ. მესამე თოსკუშია გელოზა მისის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

მეოთხე გაჭირებული ხვარაია და ახალი კოჩი ჯაჯავა კულა მათის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

ქ. მეხუთე კიდევ ლუხავა ჰუჰუ და გიორგი მათის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

ქ. მეექვსე მაშანუ სხვიტარია და მამაგული მათის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

მეშვიდე ლასურია მამაგული მისის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

ქ. მერვე ქვაჩილაია მეგრელია და თოლიკავა ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

მეცხრე ფაცილაი მელია, გაბრიელ და მამაგული და ხუთი ლოლარიკი სანთელი;

ქ. მეათე გარეუჩავა იესე მისის ცოლშვილითა და ხუთი ლოლარიკი სანთელი.

ეს წყალიძგა უმალ კურთხეულს ნებსაძე კათალიკოზს ციხისთვის შვილის ცაიშლის მაქსიმესათვის მიეცა. მერმე ის ძირი კაცები ამოწყვეტილყვენ, ცაიშელს თავისი სამკვიდრო ყმები დესახლებინა. მერმეთ ჩემს კათალიკო-

ზობაში თავათ ცოლშვილი მოვიდა, მისი სიძე პეპუნა ფილ[ი]პე და თავისი და ცისთისთვის ქალი გუდია იერუსალემს მივემგზავრეთ ისე მოვიდენ; და ისიც და სხვაც, რომელიც თავისი საქვეყნო ყმა ყვანდა, დავთრით ყველა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს შესწირეს. ჩვენ უფროსი საკლავის მაგიერ სანთელი დავადევით, ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს შევსწირეთ.

ქ. ამას გარეთ თქვათ: ერთი მოსახლე კაცი ღვაკალი გრიგოლა ზაალ მხეიძეს ნიშანში ამოვიდეთ და ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს შე[ვ]სწირე მისის ცოლშვილითა, საბლაკრითა და მისის ყოვლისფერითა; და ხუთი ლოდარიკი სანთელი დავადევი;

ქ. მეორე მოსახლე კაცი მაქაცარია კობახიძესეული კაცი იყო, ბიჭვინტისა ღმრთისმშობელს შევსწირე მისის ცოლშვილით და ხუთი ლოდარიკი სანთელი დავადევი.

სახარებდოს: კაჯიბია ივანელა მისის ცოლშვილით, საბლაკრითა, ხუთი ლოდარიკი სანთელი;

ქ. მეორე მოსახლე ეჯიბია ჭკოლოფუა და ბაძალია. ხუთი ლოდარიკი სანთელი;

ქ. ხუცესი ხარაბედია მისის ცოლშვილითა, ხუთი ლოდარიკი სანთელი;

ქ. კიდევ ნასხიდა შუდლაია მისის ცოლშვილითა, ხუთი ლოდარიკი სანთელი;

ქ. ბიას: კოჩიორე სიჭინავა და მისი გლეხი ამაცალა ცხადაია, ხუთი ლოდარიკი სანთელი; კიდევ ბიას: ჯვებე ბიგავა და მისი ძმისწული მათის ცოლშვილითა, ხუთი ლოდარიკი სანთელი.

ზობს: ხუტუ კოდუა და გელი მათის ცოლშვილითა, ხუთი ლოდარიკი სანთელი; ქ. [კიდევ სუბუჭია] მამაგული ბაბადიში და ბიძა მისი, ხუთი [ლოდარიკი სანთელი]. ქ. კიდევ ბერაია შუჭუ, ახალიკოჩი და...*

264. [შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჭვინტისადმი]

[1698—1742 წწ.]

შენ, სიბრძნეო და სიტყვაო და ძალო მამისა დაუსაბამოსაო. ძეო თანა დაუსაბამო, რომელ საბანათობიერმან ჭელოვანთ მთავარმან შეკეცვმან(?) ხორცად და ძვალად და სამშვინველად ცხოვე-

* ბოლო აკლია.

ლად შემზადე პირმეტყველება[დ] ხატებისა და მსგავსებისა თვ-
სისა და მცნებისა უგულებელს ყოფად მრავალსა ღმობიერსა ამას
ცხორებასა მიწევნულყავს, ვინათგან გარდამოხედ სრული ხატ-
ნება ღმერთ-მთავარებრივ და დაემკვიდრე ქალწულისა მუცელსა
და დაიცევ იგი ქალწულად გამუხსნელად. უბიწოდ, ამისთჳს გა-
დიდებ და გეუედრები და დიდების მეტყველებასა აღუთქვენ წი-
ნაშე შენსა: დიდება შენდა, დიდება შენდა და კუალად დიდება და
მადლობა შენდა ღმრთივ-შვენიერსა მას გაბრძანებასა უფალო იესო
ქრისტე, ღმერთო ჩვენო, მაცხოვარო ტყვეთა.

ჩვენ მცველობისა და მფარველობისა თქუენისა შეგვრდომით
თაყუანისმცემელი ჩრდილოსა და აფხაზეთისა კათა-
ლიკოზი გრიგოლ შემოგწირავ მცირესა ამას შესაწი-
რავსა შენ და მშობელსა შენსა დედოფალსა ბიჭვინტისა ღმრთის-
მშობელსა, მარადის ქალწულსა მარიამს ასე და ამგვარად:

ოდეს მეუღლე მეფისა მიიცვალა და ადგილი ესე მშობელსა
შენსა მიერთვა, ერთი კვამლი ქაცი ამ ადგილის დაკარგულიყო და
ვიპოვეთ, და ვეუედრეთ მეფეს ამოყუანა და შესაწირავათ და მოსარ-
თმევათ თქუენდა გვიბოძა.

ახლა ჩვენ დაგასახლეთ; თქუენთჳს სასამსახუროთ შესაწირა-
ვათ სანთელი დავადევით. შემოგვიწირავს თქუენთჳს მაცხოვარო
ცხორებისა მომნიჭებელო ესე დუხუჩავი იოვანე და ორი
მისი ძმები ხახუ და ოთიე ცხორებისა მის დაუსრულებე-
ლისა ჩემდა მიმოხვეევად და ღირს-ყოფად სასუფეველსა ცათასა.

ხოლო მეფესა ალექსანდრეს ძლიერებისა და წყა-
ლობისა მინიჭებად და ამაღლებად რქათა მეფობისა მისისათა და
წარსამართებელად ცხორებისა საუკუნოსა, შეიწირე მცირე ესე
შესაწირავი მუუფეო, ვითარცა შეიწირე აბრაჰამის საკვლელობანი
მსხვერპლი აბელისი და მღდელობანი აარონისი.

დამამტკიცებელი ამისი დამტკიცოს უფალმან მრჩობლთაენ
შინა ცხორებათა.

ხოლო შემშლელი ამისი და კაცისა ამის გამოწწირველი შეიშ-
ლება სულით და ხორცით; რისხვაჲ ცისა და ქუეყნის პირად-პირა-
დად შემმკობელი ღმერთი ყოველნი, მისნი ანგელოზნი უსხეულო-
ნი სახედ ქეცობით მალალადებელი წინაშე მისა და დიდების მეტყ-
ველებათა აღმასრულებელი; ნუმცა უხილავს ზეცისა იერუსალიმ,
არამედ ქვესკნელისა; ნუმცა გაუცდია სასუფეველისა შევნიერე-
ბა, არამედ ჯოჯოხეთისა იგი დასჯილება და შეწყუდეული იგი მწა-
რესა და მოუთმენელსა გეენისა და ტარტაროზ[ზ]სა შინა, რათა არ-

დარია ხსნილ იყოს საკვრელისა მისგან განწმენდილებელისა; მსხვერპლი ექმნება კეთილ გეზისი, შეწირული იუდასი, დანთქმა დათანდგომილ რისი, წყევა სამებით სრულმყოფელისა ღმრთისა, ამინ.

დაიწერა სიგელი ესე ქელითა ჩემ ცოდვილისა ბერისა კათალიკოზის არქიდიაკონ-მგალობელ-მწიგნობარ გრიგოლ შვილისა ეფთვიმისათა.

ბეჭედი: მეუფე და მღდელთმთავარი ათხაზეთის ქ[ა]ხი გრიგოლ ქრს ტპდ.

265. [წუხსა ხოგის შესავალი და შეწირული სანთლისა]

[1696—1742 წწ.]

გ. წყალობითა ღმრთისაითა. ხოგის შესავალი და შეწირული სანთელი.

ხორგას თავს

1.* დასტურია ჰუჰუ და გაბრიელ, ოთხი ლოდარიკი სანთელი.
2. ილორისა შვილები, ოთხი ლოდარიკი სანთელი.
3. არცანდია გაგინა, ოთხი ლოდარიკი.
4. დასტურაია დათუ და მახუტუ, ოთხი ლოდარიკი.
5. ხაჩქილა, ოთხი ლოდარიკი.
6. მამაშის შვილები, ოთხი ლოდარიკი სანთელი.
7. ხოჭოლავა მიამია, ოთხი ლოდარიკი სანთელი.
8. პაჭკუტია მისხულავა, ოთხი ლოდარიკი სანთელი.

გალმა ხორგას

9. თაბუნია ხოჭოლავასეული პარტახი ძველათგან შეწირული ყოფილიყო, და ოთხი ლოდარიკი სანთელი.
10. ბესია გაგიბერია და ორი მისი გლეხი, ხუთი ლოდარიკი სანთელი.
11. ილანუსუ ლეფთნავა, ოთხი ლოდარიკი სანთელი.
12. მისი ძმა ნიკოლა, ოთხი ლოდარიკი.

---

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

13. კიდევ მისი განაყოფი გიგანძალა, ოთხი ლოლარიკი.
14. ბერაია ბაბაკოჩი და ხაბუ და მისი ძმისწულები, ოთხი ლოლარიკი.
15. თომა ბერაია და მისი ძმა ბექია, ოთხი ლოლარიკი.
16. კიდევ ბერაია გურიკავა და შოშიტა, ოთხი ლოლარიკი.
17. არცანდია ქომოკორდა, მისი ძმისწული, ოთხი ლოლარიკი.
18. ჯაიანისეული კაცი ავშიდავა გონჯი, ოთხი ლოლარიკი.

ხობს

19. ბაბაკოჩი ბიგვავა, ხუთი ლოლარიკი.
20. ძიკვი დიხამიჯია და თაიმაზი, ხუთი ლოლარიკი.
21. წულაი თუთაშბია და გვაძაბია, ხუთი ლოლარიკი.
22. დოღუზია გოგოლეი, ხუთი ლოლარიკი.
23. ხუტუ კოდუა და გოგელაი, ხუთი ლოლარიკი.
24. სუბუქ[ი]ა მამაგული, ბაბადიში და ბიძა მისი, ხუთი ლოლარიკი.
25. კიდევ ჯგუბერია ჰუჰუ ახალი კოჩი და მისი ძმები, ხუთი ლოლარიკი სანთელი.
26. ელიშ[ი]ა ოსათარა და ვაგა, ხუთი ლოლარიკი.

ბიას

27. კოჩიორე სიჭინაია და მისი გლეხი იმანცალი ცხადია, ხუთი ლოლარიკი.
28. ბიგავა ჯვებე და მისი ძმისწული, ხუთი ლოლარიკი.

სახარბედოს

29. ეჯიბია ივანელა, სამი ლოლარიკი სანთელი.
30. კიდევ მეორე ეჯიბია ჰკოლოფუა და ბაძილაა, სამი ლოლარიკი სანთელი.
31. ხუცესი ხარბედია, სამი ლოლარიკი სანთელი.
32. ნასხიდა შუდლაი, სამი ლოლარიკი.

ხოთგას ჩემი შეწირული რომელიც იყო. ის დამიწერია ძველადგან ყოველებს სლებია და როგორც სდებოდეს გარდიხადოს.

ამ ჩემს შეწირულს კაცებს ვისაც სანთელი ემართოს, მეხადილეს კაცისათვის საკლავი შემიწევია და მეღორე კაცისათვის უფროსი საკლავი; არც გასამყოფლო ეთხოებოდეს, არც ბატონისაგან და არც მოხელისაგან.

და ხატის ბეგარა სანთელი რამდენათაც ვეიყოს, თან გავუყებოდეს მთლად.

ბეჭედი: აფხაზეთის კათალიკოზი გრიგოლ
ხელთაჲ: კათალიკოზი
თავში ბეჭედი: გ. მეუფე და მღდელმთავარი აფხაზეთის კ-ზი გრიგოლ გ-ს ტბღ.

266 [სანთლის ბეგრის დავთარი კათალიკოზ გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჭვინთისადმი]

[1696—1742 წწ.]

... ჩრდილოსა და | აფხაზეთის კათალიკოზმან ლორთქიფანიძემ გრიგოლ... მოგართვით დავთარი ესე. დავდევით ტაძარსა შინა თქვენსა, ასე რომე მოკითხული ვქენით იმერეთს, ოდიშს, გურიას და ბიჭვინტას ქამთა ვითარებისაგან შეწირული სანთელი საკათალიკოზო მონასტრებშიდ ალარ იყო, არც შევიდოდა...

ჩვენს კათალიკოზობაშიდ თქვენს მონასტრებს სანთლები დაკლებოდა, არ იქნებოდა; ზოგი რომელიმე ოცისა და ათის წლიდგან დაკარგული ყოფილიყო და ჩვენ ამოვიყვანეთ და ხელახლა ჩვენ დავასახლეთ და შემოგწირეთ.

ზოგს ბეგრის თეთრი ემართა. იმ თეთრის ნაცვლად სანთლის ბეგარა დავადევით: რუბისთვის ჩარექი და მარჩილისთვის შამახური იმერეთს, ოდიშსა და გურიას ლოდარიგით.

და ჩვენი ნაშოვარი და ხელახლა შეწირული კაცები, რომელიც არის, მეხადილეს საჩუქარი შევაწიეთ და მეღორეს საკლავი უმჯობესი მისის ჭათმიანათ; და ასე შეღავათით მის-მისი სანთელი დავადევით.

აწ ჩვენი ამოყვანილი და შეწირული რომელიც არის მესანთლე, იმათ გასამყოფო ალარ ეთხოვებოდეს არც კათალიკოზისა-

ვან, არც სხვა მოხელისაგან, და რომ ქ[ა]ყოფოდენ. ხატის-სა[ნ]
თლის ბეგარა მთლად გაუვებოდეს.

არის ჩვენი ნაშოვარი გლეხი და მამული თავს რაჭას.

კიდეჳ

ზოგი რომელიმე საეკლესიოზო არ ყოფილა, ჩვენგან ნაყიდი და ნაშოვარი არის.

260. [პეტრეს წიგნი იოანე ნინოწმინდელისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი]

[1748 წ. 8 მაისი]

ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ არქიმანდრიტელმან ნინოწმიდელმან იოანე თქვენ ცათა ძობაძაგასა წმიდას გიორგის ალავერდს და მას ზედან მწდომარეს ამბა ალავერდელს ნიკოლოზს.

ასე, როგორ: ბატონის ბძანებითა და თქვენის ნებადართვით ბისონი ვითხოვეთ და თქვენ კელმწიფეებისაგან გუჯარი გჳნდათ, რომ ეთქვენთა ჩვენს ქვეყანაში ეფისკოპოზი ვერ გაბატიოსნდებოდა.

და ნეკრესელი რომ ჩვენის ხარისხისაგან უმდაბლესი იყო და ბისონი და მიტრა იშოვნა. ჩვენც ამ მიზეზით ჩაეცვეთ.

ახლა რაღგან ჩვენს მონასტერზედ ეს წყალობა მოვიდა, ვიყვნეთ თქვენი მორჩილნი როგორც ჩვენგან უბირველესნი ნინოწმიდელნი ყოფილან; და რაც ჩვენი ხარისხი არ არის, მაზედ ნამეტნავი ჩვენ არა ვინდომოთ რა. სჯულის საქმეზედ, როგორც პირველად თქვენგან თუ თქვენის უწმინდესობის ამბა ალავერდელებისაგან ერთობა ყოფილა, მეც ეგრე მორჩილი ვიყო.

ამისად გასათავებლად და მოწმათ მოგეცემია პირველად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი და თვით დიდებული წმიდა გიორგი და წმიდა მოციქული ნინო.

დაიწერა წიგნი ესე თვესა მაისსა გ. ქორონიკონსა ულა.

ხელრთვა: ნინოწმიდელი იოანე

261. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა იასე გაკურაძისადმი]

[1748 წ. 27 ნოემბერი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისა უხრწნელისა და უცროსად კურთხეულისა დიდებულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა;

ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯვარისაით წმიდათა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა წმიდისა და ღვაწ[ლ]მრავალისა მთავარმოწამისა გიორგისათა;

ამათის მინდობითა და შუამდგომელობითა ესე უკუნისამდ[ე] ჟამთა და ხანთა გასათევებელი, მტკიცე და უცვალებელი სამკვიდრო და საბოლოოდ გამოსაღები წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ენდრონიკაშვილმან ამბა ალექსანდრემან ნიკოლოზ შეს, წმიდის გიორგის ერდგულსა და ჩვენზედ თავდადებით ნამსახურს ყმასა ჩვენსა ამერეულს ბაკურაძეს იასეს, შვილსა შენსა სვიმონს, რამაზს, სოლომონს, ნიკოლოზს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა, რომ:

იმერეთს აბაშიძის აზნაურშვილი ყოფილიყავ, აბაშიძისაგან თაკი დაგეხსნა, იქითგან ჩამობრუნდით და ჩვენ გვიხელით. რათგან ჩვენს ყმათ მოხვედით და გვიხელით, ჩვენ წმიდას გიორგის ალავერდს შეგწირეთ და გიბოძეთ ნასომხარში ფარეშიშვილის დემეტრეს ნაქონი ვენახი თავისის ქვევრ-მარნით, სასახლით, ბახჩით, წყლით, წისქვილით, სახნავით და უხნავით შითითა და ბაღით[1], სასაფ[ლ]ათით, ყოვლის მისის საშართლიანის ს[ა]მძღ[ვ]ით შენთვის გვიბოძებია.

რათგან აზნაურშვილი ყოფილიყავ, ყმა უხდა გვებოძებინა. მაგრამ ავის დროსა და ორიანობისაგან ყმა კი ვერაო გიბოძეთ და აზალობის წყალობა გიყავით. არაფერი გამოსაღები არ გეთხოვებოდეს რა: არც სახემწიფო, არც ჩვენთვის გამოსაღები არა გეთხოვებოდეს რა, ლაშქარ-ნადირობისა და წმიდის გიორგის სამსახურის მეტი. როგორითაც სხვა მსახური და აზალი იყოს საყდრიონში, ასე შენ იყავე.

ასე წყალობა გიყავით. [გ]ჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან წმიდის გიორგის ერდგულობასა და ჩვენს სამსახურში.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმა აკურთხოს აწ და უკუნითი უკუნისამდე.

არიან ამ საქმეში დამსწრენი[2] და გამრიგებელი: ქარის წინამძღვარი ამბაკო[3], ჩვენი აზნაურშვილი სალთხუცესი პა[ა]ტა. ბოქოლთხუცესი ფარემუზ, მედვი-

[1] ბაღით] ბღით. [2] დამწყვევნი. [3] ამბაკომ.

ნათხუცესი ომან, სულერთობით ჩვენი აზნაურშვილობა[1] კონდოლის ნაცვალი ებრაელი თედორე გიგანთაშვილი მეილი.

დაიწერა ეს წიგნი გიორგობისთვის კზ გასულა, ქორონიკონს ულა, ხელითა მდივნისა გიორგასითა.

ერთს ლიტრას სასთელს უნდა მიართმევდეს იაკე თავისის ნებით წიადაგ ჭვირის ამაღლებას დაუკლებლად.

ბეჭედი: ალავერდელი ნიკოლოზ
მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, კახეთის, არაგვის და ქსნის პატრონი მეფეთ-მეფე თეიმურაზ და თანამეცხედრე ჩვენი ქართველთ მეფისა ასულ პატრონი დედოფალთ-დედოფალი თამარი და საყვარელი პირმშო და სასურველი ძე ჩვენი პატრონი ერეკლე და ძმისწული ჩვენი ასან მირზა ვამტკიცებთ, რაგვარადც ამბან ალავერდელს წყალობა უქნია და სიფიცარსა ამაშიგან წერია, ჩვენ ამრიგად წყალობა გვიქნია და დაგვიმტკიცებია.

დაიწერა თებერვალს ია, ქვლითა მდივნის ოთარისათა, ქორონიკონს ულბ.

საში ბეჭედი: თეიმურაზ. დედოფალი თამარ. ერეკლე*.

თავში

[ქ. ჩვენ, მეფემ] სრულიად ქართლ[ისა] და კახეთისა ირაკლი მეორე ამ აზნაურშვილობისა და სითარხნის სიგელს გამტკიცებთ. მაის[ს] იბ, ქორონიკონს უოვ. ალბა[ნ]. რომ ეს ასე უნდა აღსრულდეს, როგორც ალავერდელს დაუმტკიცებია.

ბეჭედი: მუ ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

verso

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოის პატრიარხი და მიტრაპოლიტ-ალავერდელი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი ვამტკიცებთ ამ სითარხნის სიგელსა.

სეკდენბრის კ, ქორონიკონს უპდ.

ხელითა: კათალიკოზი ანტონი

---

1 აზაბ.

* ბეჭდებია ლეგენდები არ ირჩევა.

269. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა სახლთხუცეს გიორგისადმი]

[1741 წ. 20 ივლისი]

ჭ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს და აღმოსავლეთის მაკურთხეველმა პატრიარქმა ნიკოლოზ ეს წყალობის წიგნი და ნიშანი გიბოძეთ თქვენ ჩვენს სახლთხუცეს გიორგისა და დემეტრესა.

ასე, რომე: თქვენი ბიძაშვილი ზურაბ ამოსწყდა ყოველთურთ, უმკვიდრო იქმნა. იმის მამულს დაგვეპყენით და იმისი მამული გიბოძეთ: სახლი, კარი, სახელო, მამული, ყმა, ზვარი, ხოდაბუნი, ნასყიდი და უსყიდი, რისაც მქონებელი იყო.

და რასაც აღავს, მთასა თუ ბარს, იმის წილი ქონდეს, ყველა თქვენთვის მოგვიბოძებია, წყალობა გვიქნია, ყოველის თქვენის ნათესავისა და სხვის კაცის შემოუცილებლად და ბოლდევრათ.

სულ მცხეთელთ ნება დართვი[თ] და მოწმობით გიბოძეთ. [გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან საყდრისა და ჩვენს ერთ-[გ]ულად სამსახურში.

დაიწერა ივლის[ს] კ, ქორონიკონს ჟლბ.

ხელთაა: კათალიკოზი

270 [დავთარი ქართლის საკათალიკოსო ყმების აღწერისა]

[1708—1741 წწ.]

[არის შეხისს]

...[ქ]რავი, ობოლი ბიჭი ხუთი წლ[ის]...

ჭ. პახლმასშვილი ბიძინა კომლი ა, თავი დ, ორი ადნათმა, ორი აღსათმა.

აბაზი დ ჭ. ელიაშვილი გოგია, თავი ა, დარიბი

ჭ. ტურიაშვილი ნადირა, კომლი ა, თავი ა

ჭ. აბოკაძე შიო, კომლი ა, თავი ბ

ჭ. გაბეკაძე დემეტრა, კომლი ა, თავი გ

ჭ. პაპუჭასშვილი რამაზა, კომლი ა, თავი ბ

ჭ. ბერეაშვილი ოთარა, კომლი ა, თავი ბ

ჭ. ფარეშიბერა, კომლი ა, თავი ბ*

---

* გასწერივ სხვა ხელით მიწერილია „მოსეშვილი".

ქ. სადუნაისშვილი ზურაბა, კომლი ა, თავი ა, ლარიბი

ქ. წეწვიაშვილი იბოლი ბიჭი, კომლი ა, თავი ა, ლარიბი*

ქ. ცხვარაშვილი ვოგია, თავი ა, ლარიბი

ქ. გიგიაშვილი დათუნა, თავი ბ, ლარიბი

ქ. ადუაშვილი ბერძენა, თავი ა, ლარიბი

ქ. პაიჭუმასშვილი ოთარა, თავი ა

ქ. მჭედლიშვილი ივანა, კომლი ა, თავი ა

ქ. გელიაშვილი გიგილა, თავი ა, ლარიბი

ქ. გოგიტასშვილი ლეკვია, თავი ა, ლარიბი

ქ. გაბაძალაშვილი ოთარა, თავი ბ, ლარიბი

ქ. გოჩიაშვილი დათუნა, თავი ბ, ლარიბი

ქ. მოხური ჯამი იქნა: კომლი **ლე**, თავი **პე**. ამისგან არის აალა **ლგ**, ლუსათი თავი **კვ**, ადნა თავი **კვ**, ფური **იბ**, ცხენი **გ**, წისქვილი ბუჭული **ბ**.

ქ. არის ბერძენაულს

აბაზი ვ გლეხი მგარაყაისშვილი ფოცხვერა, კომლი ა, თავი დ, ფურკამეჩი ზაქიანი ა

ქ. მარგველაშვილი დათუნა, კომლი ა, თავი დ, ზაქიანი კამბეჩი ა

აბაზი ე ქ. ხლუხიძე კაცია, კომლი ა, თავი ა, ზაქიანი კამბეჩი ა

ქ. ლომსაძე გიორგი, კომლი ა, თავი ბ

ქ. ხაბაზი თმან, კომლი ა, თავი ბ

აბაზი დ ქ. ღვინიაშვილი ბერი, კომლი ა, თავი ა, ლარიბი

ქ. მეტრეველი ბერი, კომლი ა, თავი ა, ლარიბი

ქ. დაბრუნდაშვილი კაკოლა, კომლი ა, თავი ა, ლარიბი

ქ. პაპუა უმაწვილო ხიზანი, თავი ა, მდივნის სოლომონის ყმა, ლარიბი

ქ. ბერძენაულის ჯამი იქნა: კომლი **ცჱ**, თავი **ივ**.

---

* ამის შემდეგ სხვა ხელით სტრიქონს შუა სწერია: ნელი(ვ)ბერძენაული(ს) ივანე, კომლი ა.

ამასგან არის ალა თავი ჱ, აესათი თავი დ, ადნა თავი დ,
ფურკამბეჩი ზაქიანი გ. ბუჭულა წისქვილი ა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ქ. აშენდას არის

აბაზი ვ გვლები: გიორგისშვილი კაცია, კომლი ა, თავი ბ, ღორი გ

ქ. ადომელაშვილი ოთარა, კომლი ა, თავი ა, ფური ა

ქ. ოქროპირაძე მამუკა, კომლი ა, თავი ა, ფური ა, ზაქიანი კამბეჩი ა, ღორი და გოჭი დ

აბაზი ე ქ. თამაზაშვილი ოთარა, კომლი ა, თავი ა

აბაზი დ ქ. დიდმელაშვილი ოთარა, კომლი ა, თავი ბ

ქ. მეტრეველი ივანე, კომლი ა, თავი ბ, ღარიბი

ქ. კობაძე გეგელა, თავი ა

ქ. ბაბიცე ბერი, თავი ა

ქ. მჭედლისშვილი გიორგი, თავი ა

ქ. ყველიაშვილი შიო, თავი ა, ღარიბი

ქ. გოჩიაშვილი ბიძინა, თავი ა, გოროს არის.

ქ. რუის[ს]: ღვინიაშვილი პაპუნა, კომლი ა, თავი გ. ღარიბი

ქ. იქნა აშენდეს და რუის[ს] ღვინიასშვილის ჯამი: კომლი ი, თავი იზ. ამასგან არის ალა თავი დ, აესათი ა, ადნა იბ, ფური და ზაქიანი კამბეჩი გ, ღორი ჱ.

[აბაზი] ე ქ. დვანს: კობაძე გიორგი, კომლი ა, თავი დ აესათი, ბუჭულა წისქვილი ა

ქ. არის ერკნეთს

[აბაზი დ] გლები: ნინიაშვილი, კომლი ა, თავი ა

ქ. დოიჯაშვილი ნინია, კომლი ა, თავი ბ

ქ. დოიჯასშვილი ივანე, კომლი ა, თავი ბ

ქ. ბასილიშვილი ბასილა, კომლი ა, თავი ბ

ქ. ბიძინაშვილი გიორგი, კომლი ა, თავი ბ

ქ. პაპაშვილი გელა, კომლი ა, თავი ბ, ფურკამბეჩი ბ

[აბაზი ე] ქ. პაპაშვილი თამაზა, კომლი ა, თავი ბ

ქ. ერკნული ჯამი იქნა: კომლი ზ, თავი იდ, ფურკამბეჩი ბ. ამასგან დადგა აესათი თავი დ, ადნა თავი ი, ბერძენი ბერი იაკობ ადნა თავი ა, წისქვილი ბუჭულა ა.

ჭ. არის უფლის ციხეს

[აბაზი] ვ გლეხი: ხუციშვილი ივლიკა, კომლი ა, თავი ა, ფური ა

ჭ. ნაზარასშვილი ბერუა, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა

ჭ. ერალაშვილი არუთინა, კომლი ა, თავი ბ

ჭ. ადუაშვილი გიორგი, კომლი ა, თავი გ, ფური ა

ჭ. სირანასშვილი ლეკვია, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა

[აბაზი] ე ჭ. გაბინაშვილი გაბრიელა, კომლი ა, თავი ა

ჭ. ჩალაბაშვილი დათუნა, კომლი ა, თავი ა

[აბაზი] დ ჭ. ნაზარასშვილი გიორგი ბოგანო, თავი ა, ღარიბი

ჭ. იაფასშვილი სტეფანე, კომლი ა, თავი ბ

ჭ. აზარბეგასშვილი ზერაბი კომლი ა, თავი ა

ჭ. ორთანეზასშვილი პაპა, კომლი ა, თავი ა

ჭ. ტერ საკა, თავი ა

ჭ. გიგოლაშვილი პატარკაცი, კომლი ა, თავი ა

ჭ. ვართუმასშვილი ხოსია, თავი ა, ღარიბი

ჭ. იქნა ჯამი უფლისციხური: კომლი იდ, თავი ქბ, ფური გ. ამასგან დადგა ააღლა თავი იბ, აუსათი[1] თავი ბ, ადნა თავი თ.

ჭ. არის ზერტს

[აბაზი] ვ გლეხი: მონაზარასშვილი ბეჟუა, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა, ზაქიანი ფურკამბეჩი ბ

ჭ. ტერტნასშვილი ივანა, კომლი ა, თავი ბ, ცხვარი ფ

[აბაზი] ე ჭ. მაზნაშვილი ჭიტესა, კომლი ა, თავი ა

აბაზი დ ჭ. მიტიასშვილი პეტრე, კომლი ა, თავი ა

ჭ. მამულაშვილი გორს არის თავი ა*

ჭ. იქნა ზერტელი ჯამი: კომლი დ, თავი ზ, ფური ა, ფურკამბეჩი ზაქიანი ბ, ცხვარი ფ. ამასგან ააღლა დადგა თავი დ, აუსათი ა, ადნა ბ

ჭ. არის დისევს

გლეხი:**

---

[1] აუსათო.

* ამის შემდეგ ერთი სტრიქონი ამოჭრილია, დარჩენილია: „დვი ვ".

** ტექსტისათვის დატოვებულია ცარიელი ადგილი.

ქ. არის მედვრეების

[აბაზი] ე გლეხი: მამასახლისი მაისურაძე ოთია, ლი ა, თავი ბ, ფური ა

[აბაზი] დ ქ. ყანყალაშვილი ქიტესა, კომლი ა, თავი ა, ფურაკამბეჩი ა

[აბაზი] დ ქ. ილარიონის ბერი, კომლი ა, თავი ბ, ფურაკამბეჩი ა

[აბაზი] დ ქ. მაისურაძე ივანე, კომლი ა, თავი ა

ქ. არის რეჯზე

[აბაზი] ვ აზნაური შვილი: ქაცარსიძე გიორგი, თავი ა, სასახლე ხარაბა აქვს.

[აბაზი] ე ქ. აქავ რეჯზედ ამისი ყმა კეკანაშვილი იესე, კომლი ა, თავი ა

ქ. მახარობლისშვილი დარჩია, კომლი ა, თავი ა

ქ. აქავ ამას მაზრა ნასოფლარი ნივოზა.

ქ. არის მჭედურეთს*

ქ. არის ატენს

[აბაზი] ვ გლეხი: ბერიშვილი ბუცესი სოლომონ. კომლი ა, თავი ვ

ქ. იმერელი პაპა, თავი ა, ფური ა

[აბაზი] დ ქ. ზემო დვალიშვილი გოდერძა მეზვრე, კომლი ა, თავი გ, ამისგან ა. ბრმა არის.

ქ. ამისი გახაყოფი შიო, კომლი ა, თავი ა

ქ. ლაშქარასშვილი გოგია, თავი ბ. ამასგან ა გლახათ იარება.

ქ. ბერიშვილი პაპუა უმამულო, თავი ა

ქ. დვალიშვილი შიო, კომლი ა, თავი ბ

ქ. კვირტაშვილი აბრამა, კომლი ა, თავი ა.

ქ. მათიაშვილი ივანა, კომლი ა, თავი ბ. ამასგან ა. დიალ, უძლური არის.

ქ. დოჭიძე პაპუნა, კომლი ა, თავი ბ

ქ. კაპანაძე შიო და ივანე, თავი ბ, ქალაქს არიან აყრილი.

ქ. იქნა ატენური ჯამი: კომლი ჩ, თავი კგ, ფური ა. ამასგან დადგა აილი[1] თავი ზ, აღნა თავი ივ.

---

[1] აილი.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ტექსტისათვის.

[აბაზი] ჯ გვლენი გეჯაძე ივანე, კომლი ა, თავი გ, ბიბლიოთეკა
ბ, ლორი ე
ქ. ნაცვალაშვილი აბრამა, კომლი ა, თავი ბ, ფური
ბ, ლორი გ
ქ. გზირიშვილი გელია, კომლი ა, თავი ა, ფური გ,
ლორი გ, ცხვარი რ
ქ. დეკანოზი დეშვეტრე, კომლი ა, თავი ბ, ფური ბ,
ცხენი ა
ქ. ბოვირაძე ელიზბარ აზნაური, კომლი ა, თა-
ვი ა
ქ. მერაბაშვილი ნასყიდა, კომლი ა, თავი ბ, ფუ-
რი ა
ქ. ნაცვალი აზმაიფარასშვილი ივანე, კომლი ა,
თავი ბ. ამისი ნასყიდი ბეჟიტასშვილი იასე, თავი ა,
ცხენი ა, ფური ბ, ლორი გ, ცხვარი ჯ.
ქ. აზმაიფას შვილი ზაქარია, კომლი ა, თავი ბ,
ზაქიანი ფურ-კამბეჩი ა
ქ. იმერელი რევაზა, თავი ა
[აბაზი] ე ქ. გოჩიაშვილი ივანე, კომლი ა, თავი ა, ცური ა
ქ. ტატნაშვილი ბერძა, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა
ქ გეჯაძე გაბრიელა, კომლი ა, თავი ბ
ქ. შათირიშვილი ქიტესა, კომლი ა, თავი ბ, ფურ-
კამბეჩი ა
ქ დეკანოზასშვილი პაპუნა, კომლი ა, თავი ბ, ფუ-
რი ა
ქ. დავითაშვილი მახარა, კომლი ა, თავი ბ
ქ. ნიკოლოზისშვილი დათუნა კომლი ა, თავი ბ.
[აბაზი] ვ ქ. გიაშვილი მახარა, კომლი ა, თავი ბ, ლარიბი
ქ. მამუკაშვილი ბერი, კომლი ა, თავი ა, ლარიბი
ქ. დემეტრასშვილი გიორგი, კომლი ა, თავი ა,
ლარიბი
ქ. ყოლერაშვილი მახარა, კომლი ა, თავი ა
ქ. აზმაიფარასშვილი სეხნია მეწისქვილე, თავი ა,
ლარიბი
ქ. გეჯაძე თთია ბოგ[ა]ნო, თავი ა
ქ. ხუცაშვილი ხიზ[ა]ნა ბოგ[ა]ნო, თავი ა

ქ. აზმაიფარასშვილი ზაალა, კომლი ა, თავი ა
ქ. მწყერაძე გიორგი ბოგანო, თავი ა
ქ. აქვა მეტეხის მაზრა სხვერტა, ხარაბა, მალხაზლაშვილები
შვილებისა
ქ. იქნა მეტეხის ჯამი: კომლი კდ, თავი ლთ. ამისგან
ააღლა არის თავი იზ, აუსათი თავი იბ, ადნა თავი ი, ფური და
ფურკამბეჩი იწ, ღორი იბ, ცხენი ბ, ცხვარი რკ, წისქვილი დ.
თითო ჩა[ა]ვდეს სამ მინალთუნად.

ქ. არის გომს

[აბაზი] ვ გლეხი: მჭედლიასშვილი იასე, კომლი ა, თავი ბ
ქ. როსიტაშვილი თამაზა და შიო, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა
ქ. როსებაშვილი ბერი და თევდორა, კომლი ა, თავი ბ, ფური ბ, ტ[ა]ნა ა
ქ. ბათუნაშვილი გიორგი და ივანე, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა
ქ. მამასახლისი პატა, კომლი ა, თავი ა, ფურკამბეჩი ა
ქ. ზაქარასშვილი ნაცვალი ივანე, კომლი ა, თავი გ, ამისგან ერთი ფეჩი წამხდარია.
[აბაზი] ე ქ. ზაქარასშვილი დემეტრე, იასე, რამაზი, კომლი ა, თავი გ, ფური ა
ქ. ზითანაშვილი ოქროპირი და ლაზარე ხუცესი, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა, ტ[ა]ნა ა
ქ. გუგული და ივანე, კომლი ა, თავი ბ
ქ. ბიძინაშვილი ბიძინა და თათარა, კომლი ა, თავი ბ
ქ. ფეტვიაშვილის ქვრივის ობოლი ბიჭი, კომლი ა, თავი ა, ფური ა, ტ[ა]ნა ა
[აბაზი] დ ქ. ხითარიძე პაატა და ივანე, კომლი ა, თავი ბ, ლარიბი
ქ. თამარასშვილი თამაზა, კომლი ა, თავი ა, ლარიბი
ქ. წისქვილი ა, სამს თვეს იმუშავებს, ამისა მალეჯათი აბაზი ე
ქ. იქნა გომური ჯამი: კომლი იბ, თავი კე, ამისგან ააღლა თავი იბ, აუსათი თავი იბ, ადნა თავი გ, წისქვილისა აბაზი ე, ფური ზ, ტ[ა]ნა გ, ზაკიანი ფურკამბეჩი ა

[აბაზი] ე მაღალაშვილების სასახლე ხარაბა დამწვარა
იქ მაღალაშვილი ერასტი, კომლი ა, თავი ბ
ქ. მაღალაშვილი სამ, კომლი ა, თავი გ, ბიჭი თავი ა
ქ. ამისი ყმა ბოგანო ა, ბიძინაშვილი მახარა, თავი ა
ქ. მაღალაშვილი მამუკა, კომლი ა, თავი ა, ფური ა
[აბაზი] დ ქ. მაღალაშვილი ზურაბ, კომლი ა, თავი ა, ღარიბი

ქ. კავთისხევს

მაღალაშვილის მამუკას საკომლო[1] ხარაბა, კელეპტრისშვილი ა
ქ. კიდევ მაღალაშვილების სოფელი ნიაბი
ნაბახტეველი სულხანა, კომლი ა, თავი ბ, ამასგან ა შვილი ათის წლის ავამტყოფი ყავს, ფური ა.
ქ. ზაქარაშვილი დათუნა, კომლი ა, თავი ა
ქ. თათარაშვილი გასპარა, კომლი ა, თავი ა
ქ. ხუციშვილი ბერუკა, კომლი ა, თავი ბ, ღარიბი
ქ. ამ ნიაბის მაზრა ჩოჩეთი ხარაბა, ნასოფლარი
ქ. იქნა ყამი წინარეხისა და ნიაბისა: კომლი კ, თავი იე, ამასგან აესათი თავი თ, ადნა თავი ვ, ფური ბ

ქ. სასხორის არის

[აბაზი] ვ გედევანისშვილი გაბრიელ სარდალი, კომლი ა, თავი გ, ცხენი ულაყი ა, ჭაკი ცხენი ა, ფური ბ, ზაქიანი კამბეჩი ბ
ქ. აქვე სასხორის გლეხი პაპიაშვილი გელია, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა, ცხვარი ი
[აბაზი] ე ქ. გედევანიშვილი რევაზ, კომლი ა, თავი ა
ქ. კავთიაშვილი ბერუა, კომლი ა, თავი ბ, მშრალი ძროხა ა
ქ. ელიოზისშვილი ივანე, კომლი ა, თავი გ. ამასგან მამა, დიაღ, ბერი კაცი ყავს, აღარა შეუძლია რა, ცხენი ა, ფური ა

[1] საკომლოში.

[აბაზი] დ ქ. ელიოზიშვილი ლომკაცი, თავი ა
ქ. ირემაშვილი ბერუა, კომლი ა, თავი ბ
ქ. შოშიტასშვილი პაპუა, კომლი ა, თავი ბ
ლი ძროხა ა
ქ. [აქ]ვე ბეწვაშვილი სვანია უმამელო ბოგანო, თავი ა
ქ. შაქარაშვილი ქებაძე ბოგანო, თავი ა
ქ. ხიზ[ა]ნაშვილი გიორგა, კომლი ბ, თავი ა, ღორები
ქ. იქნა სასხორისის[1] ჯამი აზნაურიშვილი: კომლი გ, თავი ჩ, ცხენი გ, ფური და ზაქიანი კამბეჩი ვ; გლეხის კაცის ჯამი: კომლი ე, თავი იბ, ფური ა, მშრალი ძროხა ბ. ამისგან დადგა ალა თავი ე, აქსათი ვ, ადნა თ, წისქვილი ბუჭუელა ა.

ქ. ხეკორძს არის

[აბაზი] ვ აზნაურიშვილი: თაზიშვილი პატა, კომლი ა, თავი გ, ცხენი ბ, ზაქიანი კამბეჩი ა
ქ. თაზიაშვილი იოსებ, თავი ა
[აბაზი] დ ქ. ამისი იეთიმი ბიჭი ბერუა, თავი ა
ქ. თაზიშვილი პაპუა, თავი ა
ქ. პაპუას ბიჭი თამაზა, კომლი ა, თავი ა
[აბაზი] ე ქ. აქვე ხეკორძს გლეხი: ოთარაშვილი ბესალა, კომლი ა, თავი ა
ქ. ამბროსაშვილი აბრამა, კომლი ა, თავი ა, ტ[ა]ნა ა
ქ. ზაქარიძის შვილი დათუნა, კომლი ა, თავი ა, ფური ა
ქ. ხეკორძას აზნაურისა და გლეხის ჯამი იქნა: კომლი ვ, თავი ი, ცხენი ბ, ფური და კამბეჩი ბ, ტ[ა]ნა ძროხა ა. ამისგან დადგა ალა თავი დ, აქსათი გ, ადნა თავი გ. სომეხი ვ

ქ. არის ძეგვს

გლეხი: სურმელაშვილი დავითა, კომლი ა, თავი ე, ვირი ა, ცხვარი ქ, ღორი გ
ქ. ტერტერას შვილი აკოფა, კომლი ა, თავი გ, ფური ა, მშრალი ძროხა ა, ღორი გ, ცხვარი ლ
ქ. მეითარასშვილი ივანე, კომლი ა, თავი ა

---

1 სასხორისის.

ქ. კახიაშვილი ესტატე, კომლი ა, თავი გ, ფური ა, ვირი ა, თიქა[ნი] ე, ლორი ზ

ქ. ნიკოლაშვილი ბერუა, კომლი ა, თავი ბ, ზაჭანაშიაა. კამბეჩი ა

ქ. ალიხანაშვილი გიორგი, კომლი ა, თავი ბ, ცხვარი კ

ქ. როსტიაშვილი საწყლთრო, კომლი ა, თავი გ, ცხვარი ლ, ლორი დ გოჭი ივ

ქ. ჭამისაშვილი ბარნაბე ხუცესი, კომლი ა, თავი დ, ფური ბ, ზაქიანი ფურკამბეჩი ა, ცხვარი რი

[აბაზი] ე ქ. დვითაშვილი პაპა, კომლი ა, თავი გ, ფური ა, მშრალი ძროხა ა

ქ. ვარდიაშვილი გიორგი, კომლი ა, თავი ა

ქ. სულხანაშვილი ბერუკა, კომლი ა, თავი ა, ფური ა

[აბაზი] დ ქ. ბეგიაშვილი ზურაბა, თავი ა, ლარიბი

ქ. უმეკაშვილი აბრაჲა, კომლი ა, თავი ა

ქ. ხატისაშვილი ესტატე, კომლი ა, თავი გ

ქ. უჯერასშვილი პეტრია, ბოგ[ა]ნო, თავი ა

ქ. მირაშაშვილი ივანე ბოგ[ა]ნო, თავი ა

ქ. სულხ[ა]ნაშვილი ზაზუტა ბოგ[ა]ნო, თავი ა

ქ. მარქარასშვილი შერმაზანა ბოვანო, თავი ა

ქ. მეკოკისშვილი შავერდა, მეტეხს ნაცვალსა ყავს თავი ა ნასყიდი

ქ. კახიაშვილი ხუცესი ათანასე კომლი ა, თავი ა

ქ. კალატოზი აბრამა თავი ა, ლარიბი

ქ. ბუჭულა წისქვილი ა

ქ. იქნა ძეგური ჯამი: კომლი იგ, ბოგანო ც, თავი ჸ. ამასგან დადგა ააღა თავი კა, აუსათი თავი ვ, ადნა თავი იგ, ცხვარი სა, ფური და ზაქიანი ფურკამბეჩი[1] ზ, მშრალი ძროხა ბ, ლორი კთ, წისქვილი ბუჭულა ა, ვირი ბ.

ქ. არის ციხედიდს

[აბაზი] ვ აზნაურიშვილი: ზუმბულიძე ზაზილა, იმის[2] შვილი ქაიხოსრო, ძმისწული ნიკოლოზ, კომლი ა, თავი გ, ულაყი ცხენი ა, ფური ბ

---

[1] ფურკამბეჩი. [2] კმის.

ქ. მრგლიაშვილი რამაზი სუქესი ივანე, კომლი ა, თავი ბ, ფური ბ, ლორი და გოჭი თ

[აბაზი] დ ქ. ზაზილას მსახური იმედა, თავი ა

ქ. მეტრეველი გიორგი, ესეც მსახური, თავი ა

ქ. მახარაშვილი პეტრია, კომლი ა, თავი ბ

ქ. მრგლიაშვილი ხოსიტა, კომლი ა, თავი ბ

ქ. ხოსიაშვილი პეტრია თავი ა, მეტეხს ნაცვალსა ყოვს

ქ. პეტრიაშვილი ბოგანო, თავი ბ, ქალაქს არის აყრილი

ქ. ელეშელაშვილი ბერიძე, კომლი ა, თავი ბ

ქ. ნაირაშვილი დურგალი თანდილა, თავი ა, ღორები, ალიყული ბოგანო არის.

ქ. დარჩია, თავი ა, ხიზნად არის, ბოგანო.

[აბაზი] ე ქ. მრგლიაშვილი ელიბა კომლი ა, თავი ბ, ფური ა

ქ. პეტრიაშვილი გიორგი, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა

[აბაზი] ვ ქ. იქნა ჯაში ციხედიდის ა: კომლი ვ, თავი კბ. ამისგან ალა დადგა თავი ვ, ალუათი თავი დ, ალხა თავი იგ, ცხენი ა, ფური ვ, ლორი თ.

ქ. არის მცხეთას

[აბაზი] დ აზნაურიშვილი: იღსაბაძე დავით და სამ, კომლი ა, თავი ბ

ქ. გლეხი: თათარაშვილი ხიზანა, კომლი ა, თავი ა, ღორები

ქ. ხახუტაშვილი ბერუა და დათა, უმამულო ბოგანო, თავი ბ, სალოხუციაა და მდივნის ყმა არის, შშრალი კამბეჩი ა, ლორი ა, გოჭი ბ

[აბაზი] ე ქ. დეკანოზის ნასყიდი ივანა და ზაზა, უმამულო ბოგანო, თავი ბ, ფური ა, ლორი გ, ვირი ა

ქ. ბაძინაშვილი გზირი მამუკა, თავი ა, ბოგანო

[აბაზი] ე ქ. სისოური, კომლი ა, თავი ა, ფური ა, წისქვილი ბუჭულა ა, ამისი მალუჯათი აბაზი ე

[აბაზი] ვ ქ. ჭვარელი კაცი ხიზანი ხეციშვილი თამაზა, ბერუა და გიორგი, თავი დ, ფური ა, ვირი ა, ცხვარი ო

ქ. იქნა მცხეთის ჯაში: კომლი გ, თავი იდ ბოგანი

ნოეზითა და ბიზნითა. ამისგან აილა თავი დ, ოესათ თავი გ, ადნა თავი ზ, მშრალი ძროხა ფური და კამბეჩი ც ცხვარი ო, ლორი ვ, წისქვილი ბუჭული ბ, ამისი მალულობით მინალთური გ, ვირი ა, ცხენი ა, დეკანოზსა და კანდელაკს გარდა.

ქ. არის კოდმ[ა]ნს

[აბაზი] ე ა ზ ნ ა ტ რ ი შ ვ ი ლ ი: მ გ ა ლ ო ბ ე ლ ი დ ა თ უ ნ ა. ამისი შვილი ოთარ და ირამ, კომლი ა, თავი გ. ულაყი ცხენი ა, მშრალი ძროხა ა

ქ. ზ უ მ ბ უ ლ ი ძ ე ბ ო ს ი ა, კომლი ა, თავი ბ, ვირი ა

ქ. ტ ა ტ უ ა შ ვ ი ლ ი დ ე მ ე ტ რ ა და ბ ე რ უ ა, კომლი ა, თავი ბ, ფური ა

ქ. ი მ ე რ ე ლ ი ი ვ ა ნ ე ბოგანო, თავი ა, ფური ა, ვირი ა, ლორი და გოჭი ფ

ქ. მ გ ა ლ ო ბ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ნ ა ბოგანო, თავი გ, ფური ა

[აბაზი] ვ ქ. ხ ა ტ ი ლ ა შ ვ ი ლ ი, კომლი ა, თავი გ. მშრალი ძროხა ა, ცხვარი ლ. მგალობლის ყმა არის.

[აბაზი] ე, დ ქ. ე გ ა ძ ე შ ი ო და ა დ ა მ, კომლი ა, თავი დ, ფური ა. ეს ოჯი ოესათში არის, ორი ადნაშია.

ქ. ბ ე ქ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი პ ა პ ა უ ნ ა, თავი ა, დეკანოზის იეთიმი.

ქ. ი ქ ნ ა კ ო დ მ ა ნ ი ს ჯ ა მ ი ა ზ ნ ა ე რ ი და გ ლ ე ხ ი: კომლი ე, თავი ით. ამისგან დადგა აილა თავი გ, აესათი თავი იგ, ადნა თავი გ, ფური გ, ცხენი ა, ძროხა მშრალი გ, ვირი ბ, ლორი ფ.

ქ. წეროვნული არის

[აბაზი] ე კ ო ნ ი ა შ ვ ი ლ ი ბ ე რ უ ა, კომლი ა, თავი ბ, მშრალი ძროხა ა, ცხვარი ი

ქ. უ ჯ ე რ ა ს შ ვ ი ლ ი ი ა ს ე, კომლი ა, თავი ა, ვირი ა. ამისი ძმა ქალაქს გასულია.

ქ. ს ა გ უ დ ე ლ ი თ ე ნ ი ა შ ვ ი ლ ი თ ე დ ი ა, კომლი ა, თავი ა, ფური ა.

ქ. ს ა გ უ დ ე ლ ი კ ე ნ ე ლ ა უ რ ი გ ა მ ი ხ ა რ დ ი, კომლი ა, თავი ა, მშრალი კამბეჩი ა. გ ე დ ე ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს ყმა არის.

[აბაზი] დ ქ. კ ე ნ ე ლ ა უ რ ი თ ა მ ა ზ ა ბოგანო, თავი ა, ლორიბი.

ქ. გორივნელი დარჩია, კომლი ა, თავი ა, პერმეულ[ა]ყმა [ა]რის, დარიბი.

ქ. გიულისშვილი გელია, თავი ა, მეტეხს აცხოვრებს ნადარის.

ქ. იქნა წერილი და საგუდური ჯამი: კომლი ე, თავი ზ, ცხვარი ი, ვირი ა, ფური ა, მშრომელი კაცბეჩი ა. ამისგან დაცდება აუსათი თავი დ, აღნა თავი გ.

ქ. ერთ კალმად იქნა ჯამი კომლი რიზ, თავი იქნა უე. ამისგან აცლა იქნა რმ, ამაში სომეხი არის თავი თ.

ქ. აუსათი არის თავი რიგ, ამაში ურევია სომეხი თავი გ.

ქ. აღნა არის თავი რნგ, ამაში ურევია სომეხი გ. ამისი მალუჯათი იქნა თუმანი ჱ, მინალთუნი ზ, აბაზი ზ.

ქ. ფური, ფურკამბეჩი, ტანა და მშრომელი ძროხა თავი იქნა ჳწ, ამისი მალუჯათი იქნა თუმანი ა, ერთი აბაზ ნაკლებ.

ქ. ცხვარი არის თავი ულთ, ამისი მალუჯათი იქნა თუმანი ბ, მინალთუნიც ბ ერთ შ[ა]ურ ნაკლებ.

ქ. ღორი არის ოდ, ამისი მალუჯათი იქნა შაური ლზ.

ქ. ცხენი არის იბ, ამისი მალუჯათი აბაზი იბ.

ქ. ვირი არის დ, ამისი მალუჯათი აბაზი დ.

ქ. წისქვილი დ, სამ-სამ მინალთუნად, იქნება მინალთუნი იბ; კიდევ წისქვილი ვ, ამისი ოროლი მინალთუნი, იქნება მინალთუნი იბ; კიდევ წისქვილი ვ, ამისი თითო მინალთუნი, იქნება მინალთუნი ვ*.

271. [განწესება ნიკოლოზ კათალიკოზისა ათანასე თბილელისა და დავით ბერმელის საქმეზე]

[1741—1744 წწ.]

ქ. ჩუენ, კათალიკოზი ნიკოლოზ განვაწესებთ ქართონითა: მოვიდა კახეთით მღდელ-მონაზონი გაბრიელ და ტფილელის ათანასის ნებადართუით [მ]თაწმიდას წმიდის დაცთის საყოველსა დაემკვიდრა; და მუნვე მიიცვალა.

ამისა საჭოხელსი მოკილე ექმნა ბერმელ ეფისკოპოზი დავით, ვინათგან გაბრიელ კახი იყო და სამწყსო ჭეროვლისა იყო.

ამას ზედა დიდი შფოთი აღძრა. შევკრიბეთ ეფისკოპოზნი და ესე განვაჩინეთ და დავამტკიცეთ:

---

[1] ქთამი.

* აქ წყდება ტექსტი.

რადგან მონასტერი ესე თბილელისა იყო და მისის შენდობით დემკვიდრა, რაცა საჭონელი გაბრიელს დაშთომოდეს, ყოველივე მიბილელმა დაიურვოს და ვითაც ჯერ იყოს, მონასტერსა დაუნახოს და მისთა მკვიდრთა ჯრებულთა მან განუჩინოს; ჭერემელი ნეშცალა მოედაების.

და არა ხოლო ამას მონასტერსა განვაწესეთ ეარეთ, არამედ ყოველსა საჭართველოსა ეკლესიათა ზედა: რომელნიცა მონაზონნი, რომელსაცა მონასტერსა დემკვიდრნენ, რაცა საჭონელნი დაშთეს, მის მონასტრისა არის. სხუაჲ ნუ ვინმე მოწილე ექმნების.

და რომელმან ცვალნეს ესენი, შე-მცა-იცვალების მღდელთაერობისავან ავაზაკებად.

უფალო შეგვიწყალენ.

ხელთაგი: კათალიკოზი ნიკოლოზ ვამტკიცებ.

272. [პიროზის წიგნი გერგანე კათალიკოზისა მალაძია აბაშისადმი]

[1745 წ. (?)]

ქ. პირველად და თავად დაუსაბამოსა, დაუსრულებელისა, ძალგანუზომელისა, ძლიერება-მოუკლებელისა, წყალობა-აუოცხელისა, სიბრძე და სიღრმე გამოუკვლეველისა, ღმრთისა მამისა, ღმრთისა ძისა და ღმრთისა სულისა წმიდისა;

თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ყოველად წმინდისა, უხრწნელისა, უფროსად კურთხეულისა დიდებულისა დედოფლისა ჩუენისა ღუთის-შობელისა. მარადის ქალწულისა მარიამისათა;

ძლიერებითა პატრონისნისა და ცხოველსმყოფელისა ჯუარისათა. წმიდის დიდებულისა წინასწარმეტყუელისა, წინამორბედისა და ნათლის-მცემლისა იოანესითა და იოანე ქალწულ მახარებელისათა, წმინდათა უსხეულოთა ზეკისა ძალთა, ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ და გაბრიელისათა და ყოველთა ზეკისა უსხეულოთათა, რანიცა წმინდანი ღმრთისანი დიდს მას და საუფლოსა სუინაქსარს შიგან სწერიან და ან დღე-ყოველ მოიხსენებიან;

ამათ ყოველთა თავდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა ესე ამოუარებელი, მტკიცე, შეუცვალებელი, უტყუარი, უბერხო, უმიზეზო პირობა და ცოდვისა და მადლისა წიგნი, მეორედ მოსვლის იესოს ქრისტეს წინა მისაღები და შენის ცოდვის მაგიერის პასუხის მისაცემი და შენი განსათავისუფლებელი წიგნი

და პირობა გიბოძეთ ჩვენ, ღმრთივ-ამაღლებულმა, ღმრთივდამფარებელმა კათალიკოზმან გერმანემ და წყალობილმა ძემან მერაბ. შენ, აბაშიძეს მალაქიას, და შენს შვილს ზურაბს და ბეჟანს და პაატას, ასე რომე:

შენს ძმასა და შენს შუა სამღვდოება იყო და მერმე გაირეცება მოინდომეთ და ჩვენი პირობა და იმედი ითხოვეთ.

ჩვენ ეს პირობა და იმედი მოგეცით, რომე: თუ შენ და შენი შვილები ლევანის და მისის შვილებისათვის ერთგული და სიკეთის მდომი იქნე და ყოვლის კაცისას მისი გერჩიოს, არც წახთენით, არც გაღირებებით, არას აქის საქმით შენ შენმა ძმამ ლევან და მისმა შვილმა არ მოგისდომონ, თუ ჩვენ არ გაგვიწყეს.

და შენ შვილებს ლევანისა და მისის შვილისაგან საფიქრო საქმე არა გქონდეს რა. რისაც მამულის მჭირავი იყო, არც იმას გაცილოთ, კიდეც მართლის გულით ქის მდომი შეიქნენ.

თუ ამაში გაგიმტყუნდენ, შენმაგიერი პასუხის გამცემი ღმერთთან მეორედ მოსვლას ჩვენ ვიყოთ, წენ უბრალო იყო.

ამისად გასათვებლად მოგვიცემია თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი, ზეცისანი და ქვეყანისანი, პორციელნი და უხორცონი.

კაცთაგან არის ამისი მოწამე:[1] წულეკიძე ხოსია, წულეკიძე გიგია, ჭიჭიასშვილი ტატუა, საყვარელიძე ბერი, მაჭავარიანი ბეჩუნა.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ 1745(?).

ხელრთვა: კათალიკოზი გერმანე ✝

აქვსდი: მონა ღთისა სარდალი რაჭა-ლეჩხუმისა წულეკიძე მერაბ ჩემე.

273. [შეწირულების წიგნი ელენე მონაზვნისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი]

[1748 წ. მაისის ნახევარი]

ჭ. სახელითა სახიერისასა არსება დაუსაბამოსა ღმრთისათა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისათა ესე უკუნისამდე ყამთა და ხანთა გასათვებული წიგნი მოგართმეთ თქვენ ბატონს ამბა ალავერდელს ნიკოლაოზს ჩვენ ჯავახისშვილის რთინის მეუღლემ მონაზონმა ელენემ.

---

[1] ქაღის.

ასრე, რომ: ჩემის ნასყიდის მუახლის ბუში ბიჭი ხუთის-თვისა მე გავზარდე, ექვსის წლის თქვენ ბატონს ალავერდელს მოვაბრძანე სიკუდილამდის თქვენთან იყოს. არავინ გეცილებოდესთ ასპა ტოხი, არა ყმა, არას ჩემს შვილს. შენთას ჭელი არა ქონდეს და არც ჩემის შვილების სახლის კაცებს, ცოცხალი და მკუდარი თქვენი იყოს.

ვინც ამაა თქვენ წამოგედაოსთ, რისხავს ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეციერნი და გვეყნიერნ[ი] და თქვენის წმიდის ეკლესიისაგან წყეული და შეჩვენებული იყოს.

ამრიგად ამის მოწამენი: წილკნელ მიტროპოლიტი ქრისტეფორე, სამეგრელი ეპისკოპოზი ათანე, წინამძღვარი ამბაკომ, დიდის წინამძღვარი სეიმონ, ჰერეთელი დანიელ, ხარჭაშნელი ზოსიმე. და მე მღუდელმონაზონს დოკუმენტის დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

მაისის ნახევარს ქორონიკონს ულდ.

ხელითა: მე დამიწერინებია, ყაბულით მაქ ელიზაბედს.

ქ. ჩვენ, ტფილელ მიტროპოლიტი ათანასი ამის მოწამე ვართ. ხელით: ათანასი

ქ. ჩვენ, წილკნელი ამის მოწამე ვართ. ხელითა: ქრისტეფორე.

ქ. მე, დეკანოზის შვილი ოსე ამისი მოწამე ვარ. ხელით: ოსე.

ქ. ჩვენ მთავარეპისკოპოზი კირილე ამის მოწამე ვართ. ხელითა: კირილე

274. [ყვალობის წიგნი ანტონ I-ისა გერი ზურაბაშვილისადმი]

[1746 წ. 28 სექტემბერი]

ქ. ჩუენ, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათმთავარმან მეუფეთა შაირეანდედმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან შეფისა იესესმან, ანტონიმ ესე უკუნისამდე ქამთა და ხანთა და დრო ცვალებადთა გამოსადეგი მტკიცე და უცვალებელი, სამკვიდრო და საბოლოვო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგეწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ ზურაბაშვილს გერს და ძმასა შენსა იოვანეს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთავე. ასე და ამა პირსა ზედან, რომე:

მამა თქვენი გიორგი ქამთა ვითარებისაგან ჭალაქს ჩამოსულიყო, ის რომ მომკუდარიყო, თქვენ ცოტა ობლები დარჩომოდით და ვალიც დაგდებოდათ,

აწე მოხვედით კარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა და წიგნებისა გაახლებასა და ვალის გარდაწყვეტას დაგვეჯენით. ვისმენდით და მოხსენება თქვენი, ვიყულვეთ და ვიგულსმოდგინეთ და ქელმეორედ განგიახლეთ წყალობის წიგნი: და ვალი, რაც რომ გვმართათ, ისიც ჩვენის ეკლესიის იარაღით გარდავიწყვიტეთ და გამოგიხსენით და ქალაქს დაგახახლეთ.

და ყოველთვის სვეტსცხოველს ნახევ[არ] ლიტრას სანთელსა და ორს სტაქს საკმელს მიართმეველდეთ. და რომელიც სხვა ჩვენი ყმანი გვემსახურებოდეს, თქვენც როგორ შეგეძლოსთ, ისე გვმსახურებდეთ.

სხვა არა გეთხოვებოდესთ რა არცა მეფეთა და დედოფალთაგან, არც უფლისწულთა და მთავართაგან, არცა მძლავრთაგან, არცა დიდთა და არცა მცირეთაგან.

აწე თქვენცა შემდგომად ჩუენსა ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიაქნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე და უნაკლულო ყოს.

არიან ამისი მოწამენი და ნების დამრთველნი ერთობილნი მცხეთის შეიქნი.

აღიწერა ინდიქტიონსა კათალიკოზ-პატრიაქობისა ჩუენისასა ბ, ქრისტეს აქათ ჩღმვ, ქელითა კარისა ჩუენისა მდღელ-მდივან-მწიგნობარ-ქადაგ-მგალობელ მ ა ღ ა ლ ა ძ ი ს ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს ი თ ა, თვესა სექტემბერსა[1] კგ.

ხელთა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

275. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა სულხანიშვილებისადმი]

[1695—1746 წწ.]

ქ. სახელითა დაესაბამოსა ღმრთისა მამისა, ძისა მზოლოდ შობილისა და სულისა ყოველად სახიერისათა; და შეამდგომელობითა ყოველად უხრწნელისა ღმრთისმშობელისა უფროსად კურთხეულისა ქალწულისა მარიამისითა; ყოველად პატიოსნისა და განმაცხოველებელისა ჯვარისათა; და თანა-შემწეობითა მოწამეთა შორის წარჩინებულისა მწნედ ახოვანისა მხედართ მთავრისა და ყოველთა უმეტეს ღვაწლ მრავლისა დიდებულისა გიორგი მთავარმოწამისა და ყოველთა წმიდათა;

---

[1] სექტემბერსა.

ესე მტკიცე და შეუცვალებელი საუკუნოდ გასათავებელ წყალობა და საფიცარი გიბოძეთ ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან მან და მის მიერითა წყალობით ამაღლებულმან და ყოველ წამეთა ზედა მთავრად დადგინებულისა, მჭნეთა შორის უზენთაესისა დიდებულისა გიორგისა ტაძრისა მპყრობელად ჩანებულმან და ზეცისძეტებულთა ხარისხთა ზედა მჯდომელმა და მნედ მისდა დადგინებულმან, დაბეთა და აგარაკთა მისთა ყოველთა განმგემან ჩოლაყაშვილმა ამბა ალავერდელმან ნიკოლაოზ შენ, ყოველთა ალავერდელთა და უმეტეს ჩვენსა თავდადებით ნამსახურსა და წმიდის გიორგის ტაძრის განძლიერებისათვის თავგარდადებულთ სენხანისშვილებს ჭუანას, სალთხუცესს ზარაბის, გიორგის და პაატას შვილთა და მომავალთა თქუენთა.

ოდეს ჟამთა ვითარებისაგან კაბეთი ლეკთ დაიპყრეს, ჩვენ ქსნის ჯევზე ქსნის ერისთავის მამულში დავიხიზნეთ და შენ, სალთხუცესი ზარაბი თან გარდმომყევ და ვითაც ჩვეულება გაქვსდა კუალად უმეტეს შრომით და ერთგულებით გვემსახურე. და სხვა ძმები წმიდის გიორგის ტაძარს არ მოშორდით და მის პატრონის ტაძრის შეურყევლობისათვის ომს წინ იღუწოდით და უშჯულოთაგან მრავალი განსაცდელი მოითმინეთ.

აწე ჟამსა მას მოხვედით და დაგვეჯუნით. ვისმინეთ ჩვენცა ჯა თქუენი და ამათ სარჯელთა ნაცვლად გიბოძეთ გამუხტიშვილი ხუცესი და მისი განაყოფი დათუნა ჭელშეუვალად მათის მამულითა, ვენაჭითა, საკნავითა, სათესითა, შესავალ-გასავალითა ან რაც ჩაბინაობაში ჰქონდეს და ან სხვა, ყოვლის მისის სამართლიანის სამზღვრითა.

მოგეცესთ და დაგიმტკიცესთ ღმერთმან წმიდის გიორგის ერთგულობაში და ჩვენს სამსახურში. არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა სხვათა ალავერდელთაგან.

აწე ვინცა და რამანც ადამის მონათესავემ ჭეშწიფემ, გინა თუ ალავერდელმა, ანუ თუ სხვამან ვინმე ესე ჩვენი წყალობა და საფიცარი მოგიშალოს, ისიმც შეიცვალება თავისის კეთილის ცხოვრებისაგან და მასმცა რისხვა დაესადმო, დაესრულებელი ღმერთი და მისი უბრწყინველად შობელი მარიამ, ღვაწლით შემოსილი დიდებული მთავარმოწამე გიორგი და ყოველნი წმიდანი, ამენ.

ამისი დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხოს ორსავე შინა ცხოვრებასა.

ვითაც გმართებსთ, ისევე ჩემს კეშწიფეზე და მათს პატიოსან სასაფლაოზე ერთგულად მოსამსახურე და კარგად დარჩომილიყო ზართ. ჩვენცა ამისთვის გიყავით ეს წყალობა ჩვენის კეშწიფისაც ბძანებით.

ხელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ

276. [წიგნი ანტონ I-ისა ქიზლარის სიმაგრის კამენდატისადმი დედის გამოსტუმრების შესახებ]

[1747 წ. 3 მაისი]

ქ. იესო ქრისტეს მონა, უფალი ანტონი კათალიკოზი ყოველთა ქართველთა და პატრიაქი ჯამეუფოსი ქალაქისა, ახალისა იერუსალიმისა მცხეთისა და წმიდისა საერთაშორისო ბრწყინვალისა ეკლესიისა, მოგიწერ უფლისა მიერ საყვარელო, ბრწყინვალე კნიაზო და ყიზლარის სიმაგრის კამენდატო! მრავალი მოკითხვა და ჩვენ მიერი ლოცვა-კურთხევა და მშვიდობა მოგეახსენებია.

მერე ბატონს დედაჩემს დედოფალთან კაცნი გავგზავნეთ და დავიბარეთ. თუ წამოსულიყოს და მოვიდეს ან აქეთ წამოსვლა მოინდომოს, ჯელი მოუწართეთ და გამოისტუმრეთ.

და თუ მოიცადოს და თვალი და ყური გეჭიროსთ, სანამდინ აქედამ ანბავს შეიტყობდეს. და რასაც მაგათზე თვალსა და ყურს დაიჭერთ და გაიგებთ, ჩვენც თქვენი მლოცველი ვიქნებით.

მაისს 3. ქრისტეს აქათ ჩლმზ. 1747

ბეჭდვა: კათალიკოზი

277. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გედევანიშვილებისადმი]

[1747 წ.]

ჩუენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ მინდობითა დიდგარულმან ძირმოდგმობით დავითიან, სოლომონიან, მარიაანდიან, პაწკრატოვანთა რტოთაგან აღმოცენებულმან, ჩუენ, ყოვლის საქართველოსა და აღმოსავლეთისა მაკურთხეველმან, კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან მეფის იესესმან, ანტონიმ, ესე უკუნისამდე ჟამთა და დროთა გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და ეაბრძეთ თქუენ სვეტის-ცხოველისა ღმთა და ჩუენსა შემკვიდრეს და ერთგულობით და თავდადებით ნამსახურთ გედევანიშვილს პეტრეს, ერასტის, ძმისწულსა შენსა

გიორგის, გედევანს და ივანეს და მთავალთა სახლსა თქვენისა ყოველთავე.

ასე, რომე: მაღალა შვილს ფირანს თავისი ბაძაშვილი მოეკლა და ნიკოლოზს კათალიკოზს იმისთვის ყმა და მამული წაერთმია საუკუნოდ.

მერეთ მოხვედით ჩვენს კარს და წყალობას დაგვეჯენით, ვისმინეთ ჭა და მოკსენება თქვენი და მოგიბოძეთ დისევის მოურაობა ყოველის კაცის მოუდევრად, უცილებლად და წამოსარჩელოდ. რაც სიგელი ამას იქით გამოჩნდეს, ამა სიგელმა ვაამტყუნოს.

გქონდეს და გიბეჭდნიეროს ღმერთმან საყდრის სამსახურსა და ჩვენსა ცრთგულობასა შინა და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არცა სხვათა კათალიკოზთა და მეპატრონეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხნეს ღმერთმან და მადლი კათოლიკე ეკლესიისა იყვენ მის ზედა; არამედ თქვენ ყოველად წამიდანო და სანატრელსა კათალიკოზ-პატრიარქსა, რომელნიცა ჩუენსა შემდგომად იქნებოდეთ, თქვენცა აგრეთვე დამტკიცეთ; და ნუმცა ვინ არს მშლელ ამისდა. რათა ღმერთმან თქვენიცა გაგებული ყოველივე მტკიცედ ყოს.

არიან ამისი მოწამენი და ნების დამრთველნი და შეა დამსდერნი ერთობილნი მცხეთის შეღნი.

დაიწერა ინდიკტიონსა პატრიარქობისა ჩვენისასა დ, ქრისტეს განხორციელებითგან ჩლმზ, კელთა მხატვრის ჯელოვნის გრიგოლისძის აღწერისათა.

ქორონიკონს ულე.

ხელთა: კათალიკოზ-პატრიარქი ანტონი დამტკიცებ ნებათა ღმრთისათა.

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ჩვენ, საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი იოსებ დამტკიცებთ სიგელსა ამას.

ხელთა: კათალიკოზი

278. [განწესება დიდოს მონასტრის მამულების საზღვრებისა]

[1747 წ.]

ქ. დიდოს მონასტრის მამული — სახნავი მიწა:

ქ. ბერა ნაცხვრევში: თავს ხუცის შვილის საქცევამდი, ბოლოს შათირის შვილის საქცევი; აღმოსავლეთის

მჭარე გრიგოლაშვილის სამძღვარი, დასავლეთის მჭარე გრიგოლაშვილის სამძღვარი.

ქ. კიდევ ბერია ნაცხვარევში: თავს გზამდი, ბოლოს გზამდი. აღმოსავლეთის მჭარე ყაზარაშვილის მიჯნა, დასავლეთის მჭარე გრიგოლაშვილის მიჯნა.

ქ. დიდოს მონასტრის ხოდაბუნი: თავს ქვლივიძის დახატის მიჯნამდი, ბოლოს ქურხულის და აზარიაშვილის მიჯნამდი. აღმოსავლეთის მჭარე ჭევამდი, დასავლეთის მჭარე შარამდი.

ქ. დიდოს მონასტრის ხოდაბუნი ლაბრიანში: თავს ჭიაბერაშვილის საქცევამდი, ბოლოს ხრამამდი, აღმოსავლეთის მჭარე ღელემდი, დასავლეთის მჭარე გრიგოლაშვილის მიჯნამდი.

ქ. კიდევ ხოდაბუნი გაუგონარი: თავს გზამდი, ბოლოს ქურხულის საქცევამდი, აღმოსავლეთის მჭარე - აზარიაშვილის მიჯნამდი, დასავლეთის მჭარე ოტიაშვილის მიჯნა.

ქ. ქვიანის ბოლოს მიწა: თავს შარამდი, ბოლოს კუჭუაშვილის მიჯნამდი, აღმოსავლეთის მჭარეს გზამდი, დასავლეთის მჭარე გილაშვილის მიჯნამდი.

ქ. კიდევ ქვიანში მიწა: თავს შარამდი, ბოლოს კუჭუაშვილის მიჯნამდი, აღმოსავლეთის მჭარეს ქურდაშვილის გვერდზედ ჭევამდი, დასავლეთის მჭარესაც ღელემდი.

ქ. დიდოს ზვრის ბოლოს სახნავი მიწა, თავს ზვრის ბოლოს რომ გზა გარდიველის, იქიდამ შუაზედ რომ გარდივარდმო გზა გაივლის, ზევით და ქვევით ორივე მონასტრისა არის, აღმოსავლეთის მჭარეს ამავ მონასტრის ჭალაზედ რომ გზა ჩაივლის, დასავლეთის მჭარეს ღელემდი, შარას იქით.

ქ. მონასტრის მიწა: პანგელაშვილის ვენაქის ბოლოს რომ გზა გაივლის, გზას ქვევით თავს გზამდი, ბოლოსაც გზამდი. აღმოსავლეთის მჭარეს ქაიხოსროშვილის მიჯნამდი, დასავლეთის მჭარეს გზამდი.

ქ. კიდევ დიდოს მონასტრის მიწა: თავს გილაშვილის მიჯნამდი, ბოლოსაც გილაშვილის მიჯნამდი, დასავლეთის მჭარეს ბუზარიაშვილის მიჯნამდი, აღმოსავლეთის მჭარე კუჭუაშვილის მიჯნამდი.

ქორონიკონს უკლე. ბეჭდი: თომა

279. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სახლთუხუცეს გიორგისადმი]

[1745 წ. 10 ივნისი]

ქ. ჩვენ, ღმრთისა მიერ ლობითა დაფარულმან ძირმოდგმობით დავითიან-სოლომონიან-შარავანდიან პანკრატოვანთა რტოთაგან აღმოცენებულმან, ყოველისა საქართველოსა და აღმოსავლეთისა მაკურთხეველმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან მეფის ეესესმან, ანტონიმ ესე უკუნისამდე ყამთა და დროთა განსაოვებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ თქუენ სვეტის ცხოვლისა და ჩვენს მემკვიდრეს ყმათა და ერდგულობით ნამსახურთ სახლთხუცესს გიორგის, ძმასა შენსა დიმიტრის და იოანეს, შვილთა თქუენთა გაბრიელს, ამილბარს, რევაზს და დავითს და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაებე.

ასე, რომე: თქუენი ბიძაშვილი ზურაბ ამოწყუეტილიყო ყოველთუერთ მათის სახლობით და არა დარჩომოდა რა და უმკუიდროა ქმნილ იყო. მოხვედით კარსა დარბაზისა ჩუენისასა და თქუენის ბიძასშვილის ზურაბის ამოწყუეტილის მამულს დაგვეპყენით.

ვისმინეთ ესე და მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ მისი წილი მამული, რაც იმას თქუენგან ბარათში გაყოლოდეს და წილი სდებოდეს რასაც ალაგს: მთას თუ ბარს, ველმა თუ გამოლმა, სახლკარითა, ბაღითა, ქუევრ-მარნითა, საცაფლეთითა, ზერითა, სოდაბუნითა, წყლითა, წისქვილითა, საწყლისპირითა, ნასყიდითა და უსყიდითა თავისის წილის ვლეხითა და საქელოთა, რაც სარიდანს და მის შვილს ზურაბს ყმა და საქელო რეგებოდეს რასაც ალაგს, ყოველის ზედისაგან სულ ქელშეუალათ და ყოველის კაცის უცილებლად და ყოველის შენის ნათესავის წამოესარჩლელად გვიბოძებია.

[გ]ჰქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტის ცხოვლისა და ჩვენს ერთგულად სამსახურსა შინა. არაოდეს არ მოგეშალოს არ ჩვენგან და არცა სხვათა კათალიკოზთა და მეპატრონეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

არიან ამისნი ნების დამრთველნი და მოწამენი: სულ ჭელერთპირ მცხეთელნი, სარდალი გაბრიელ, მთლარეთხუცესი პაატა, სვეტისცხოველის დეკანოზი იოანე, სუფრაჯი თაზიშვილი პაატა, მისი ძმა მგალობელი იოსებ, ბოქოულთხუცესი ერასტი, მესტუმრე ქარსიძე გიორგი და სულ მცხეთელნი.

არამედ თქვენ ყოველად წმიდანო და სანატრელნო კათოლიკენო პატრიარქნო, რომელნიც ჩვენსა შემდგომად იქნებოდეთ, თქვენცა ადრევე დაემტკიცეთ, და ნუმცა ვინ არს მშლელ ამისად, რათა დამტკიცებაჲ თქვენიცა გაგებული მტკიცედ ყოს.

უკეთუ უწესო და უმართებული ყოფილიყო, არც ჩვენ მკადრე ვიქნებოდით საქმისა უწესოსა.

დაიწერა ბძანება და ნიშანი ესე თვესა ივნისს ი, ინდიკტიონსა პატრიაქობისა ჩვენისასა დ, ქრიატეს განკორციელებითგან ჩლმზ. ჰელითა ჴელოანის გრიგოლ მღდლის მხატვრის ძის დეკანოზის ალექსიათა.

ქორონიკონს ფლვ.

ხელთაგე: კათალიკოზ-პატრიარქი ანტონი გამტკიცებ წებითა ღმრთისათა.

280. [ქანონნი 1748 წლის საეკლესიო კრებისა]

[1] სათნოყოფითა ღმრთისა ყოველთა მბადისათაჲ[1] იქველგულსმოდგინა რტომან დავითისამან, ღმრთივ-ცხებულის თეიმურაზ მეფის ძემან ირაკლი პანკრატიონმან, კახთა მეფემან, ვაჟმგებელმან ქართლისამან, ხოლო თჳთ ვიდრემე ღმრთითა პინაქსულ სჯულებთა მართლ-მეცხარემან აღახუნა ვინების ცის ნათლის ბჭენი და წადიერების ღრუბლითა შემოკრიბნა მწყემსნი სიტყჳერთა კრაეთანი მტკიცესა შინა ქალაქსა ტფილისისაჲ, სალმრთოთა[2] სამსჯულმმართებელოსა პალატსა შინა, ყოველთა თხემისა სამოციქულოს ეკლესიისათა, თან-თნებო-ზრახვა-ჭურ-ჩინებითა ყოველად სანატრელსა, თჳთ მისვე სადავითოს სჭესითისა მეფის ძის ანტონი პატრიარქისათა, სრულიად საქართველოს მსაჯულველისათაჲ, რომელთა საეკუნომცა არიან კურთხეულნი;

ვინადგან პირველ ამათსა წარმართნი მეფენი ფლობდეს ქართველთა, რანთა, კახთა და ყოველ[V]ითად ერსა ღმრთისასა და ქრისტეს ცხოვართა არა ავლენდეს წრფელად მწყანვილეობანსა, არამედ აძოვებდეს ეკალთა და კუროსთავთა ზედა; და ამათ მიზეზთა მიერ ნათლად სჯა და სჯულს-ხედვა მიფარულ იყო და უმეცრებითა წერილისათა ვანრყუნილ იყო და დაკსინებულ კანუნი და წესი ეკლესიისაჲ.

მაშინ ღმთის მსახურმან მეფემან, ყოვლად სანატრელმან პატ-

---

[1] მდაბისათაჲ. [2] სამღთოთა.

რიაქმან, წმიდათა მიტროპოლიტთა, არქიეპისკოპოსთა, არქიმანდრიტთა და მღდელთა სულისა მკურნალებითა, მიიღეს პირველ[ვ]ი მტკიცე ბრძანებაჲ წმიდის სახარებისა და სამოციქულოს აწცნობილისაჲ და წმიდათა შვიდთა მსოფლიოთა კრებათა, და წამებითა მათითა აღავსეს ნაკლულევანება ეკლესიისა. დაამტკიცნეს და დაწერეს კანონი ესე კზ თავ-თავეობანად, თვესა ნოემბერსა იგ, დღესა კეირიაკესა, ქრისტეს აქეთ ათას შჯდას ორმოცდარვაჲ:

[2] 1.* უფლის ქრისტეს სძალსა, ეკლესიის შინა წმიდა ტრაპეზსა ზედა, თუნიერ სახარებისა, სამკვეთლოსა, ოდიკისა და ჯვარის, ნურავინ ქელ-ყოფს[1] ქამის-წირვად.

2. იტყვის წმიდა ესე ღმრთივ კრება, რათა აქუნდეს საკურთხეველსა კანკელს, სამნი კარნი: სამშუალ, იმერ და ამიერ, რომელ-ესე ფრიად ჯერ-არს. და კუალად სიმცირის და იწროებისათჳს ეკლესიისა, ორნი ოდენ ქმნან კარნი. ხოლო ერთისა კარისა ქმნას ნურავინ იკადრებს, რამეთუ უჯერო არს და უშვერ საქმე ესე. ხოლო კანკელი შეძლებისაებრ, რომლისაცა რისმე ქმნან ნივთისაჲ.

3. ოდეს იქმნეს ქამთაგან დაძველებული და დაგლეჯილი წმიდაჲ ოდიკი, გიხა დამწყვარი ცეცხლითა სამშუალ ანუ კერძო მისი, ვინა გარდაუფარებლად და შიშვლად იყოს წმიდაჲ ტრაპეზი[2], ამათ მიზეზთა მიერ წმიდაჲ მსხვერპლის შეწირვა დაგვყენებია.

4. ამა კრებისა შემდგომად ვამცნებთ ყოველთა მართლმ[v]ორწმუნეთა ქრისტიანეთა: უკუეთუ ვინმე ინებონ გულსმოდგინებით აღშენება ღმრთისა ეკლესიისა, ჯერ-არს მათდა, რათა წმიდაჲ ტრაპეზი საკურთხეველს სამშუალს ზედა დაიდუქნონ, რათა გარე შემოუვლიდენ მღდელნი, ხოლო კედელსა ზედა აღკრვა წმიდის ტრაპეზისა უჯერო არს და ნურავინ იკადრებს.

5. ვამცნებთ ეპისკოპოსთა სატყუერთა ცხოვართასა, რათა უმეცარნი წერილისანი სადიაკონონი და სამღდელონი, რომელთა არა უწყოდენ წაკითხვა კეთილად წმიდისა სახარებისა, სამოციქულოს ეპისტოლისა, კურთხევნისა და კონდაკისა, არა მიიღონ მათ ზედა კურთხევა და ნიჭი სულისა წმიდისა, რომელ-ესე სრულიად განგვიგდიეს, რამეთუ ვითარ ეგების უმეცართაგან მსახურება წმიდისა ტრაპეზისაჲ.

6. ვამსა წმიდისა ქამის-წირვისასა, უკეთუ ოდენ არა აქუნდეს მღდელსა სანთელი აღსანთებელად და საკმეველი კმევად, ნუ იკადრებენ წირვად, არამედ დაეცადოს.

---

[1] გულ ყოფად. [2] +ანუ.
* ჩელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

[8] 7. უკეთუ ოდენ იპოვნენ მღდელნი ეკლესიისანი, საეკ-
ეკლოთა მოკლითა სამოსლითა მოსილნი აღკვართულად, განიწმენდონ-
ნენ ეპისკოპოსისაგან, რამეთუ ფრიად უშვრება არს მაძლავრებ-
ღირს არიან კიცხეულისა.

8. ქალაქთა შინა, გინა სოფელთა შინა, ანუ სიმრავლესა შინა ერისასა უკეთუ ოდენ იპოვნენ მღდელნი სამჭედროთა საჭურველთა აღჭურვილნი, ვამცნებთ უშვერებათა მათთა: ანუ დადგან საჭურველი და ძახჭლი მათი. და უკეთუ კუალა არა ისმინონ, გარდაეყენენ მღდელობისაგან.

9. ვამცნებთ მონაზონთა მეცხოლოეთა: უკეთუ თვინიერ ნებისა და შენდობისა თჳსის მამის და წინამძღვრისა, გამოვიდეს მონასტრით, ყოველადვე ნურავინ შეიწყნარებს მას, არამედ განაძონ, ვითარცა ურჩი ჭეშმარიტისა კანონისაჲ და მორჩილების დამწიხნელი.

[V] 10. ხუცეს-მონაზონსა, რომელსა არა რწმუნებულ იყოს წინამძღრობა საწინამძღროსა ეკლესი[ი]სა, ჯერ-არს მისა, რაჲთა ანუ თანა-ყვებოდეს ეპისკოპოს[ს]ა, ანუ იყოს მონასტერსა შინა ძმათა თანა. ხოლო უკეთუ არა, და იქცეოდეს ერისკაცთა თანა, გინა მამულსა და სახლსა შინა იყოფებოდეს, ესევითარისა მის ქცევა უწესო არს და განგებულ. და ნულარა იკადრებს.

11. ვამცნებთ მღდელთა ეკლესიისათა: უკეთუ ინებონ მოძღვრებად ერისა ანუ აღსარების შეწყნარებად სიტყუვართა საშჯოსთა, [ჯერ-არს], რაჲთა პირველად მიიღონ ბრძანება და შენდობა თჳისის ეპისკოპოსისაგან, და უკეთუ კუალა არა მიიღონ შენდობა და ბრძანება ეპისკოპოსისა, ნუ ოდეს იკადრებენ მოძღვრებად ერისა, რამეთუ უწესო არის.

12. უკეთუ ოდესმე მივიდეს სამღდელოთაგანი სხჳსა ეპისკოპოსისა საკრებულოსა შინა, თჳნიერ თანა-ჯერ-ნიშნებისა და შენდობისა მის [4] ეპისკოპოსისა, ნუ იკადრებს ქამია-წირვად, გინა სამღდელოსა საიდუმლოსა აღსრულებად. ხოლო ესეცა ჯერ-არს მისა, რაჲთა თჳსისაცა ეპისკოპოსისა შენდობის წიგნი აქუნდეს; ეგრეთვე ხუცეს-მონაზონ[ნ]იცა ყოფდეს ამას.

13. ამასცა კანონს ვამცნებთ მღდელთა: რომელთა ენებოსთ უსისხლოს მსხჳერპლის შეწირვა, რაჲთა მიიღონ საკურთხეველად სეფისკჳერნი ხუთნი რჩეულისა ოფლისანი. და უკეთუ არ აქუნდეს, ოშვიათად სადმე სამნი მიიღონ, და ამათს კიდე ნამეტნავსა და ნაკლებსა ზედა ნუ იკადრებენ ქამის-წირვად.

14. ხუცესნი და ყოვლობა სამართლმადიდებლოსა ქრისტეანო-

მისა გითარცა უყოფდეს პატივსა წმიდასა ტრაპეზსა, ეგრეთვე მსგავსად პატივსცემდენ წმიდასა ეპისკოპოსსა.

15. უკეთუ ვიეთსმე მღდელნი ბრალსა, გინა რისათვსმე ხისა მღდელობისაგან დაყე[ს]ნებულ იყვნენ, ნურვინ იკადრებს ეპისკოპოსთაგანი მიცემად მისა სამღდელოსა ოლარისა, რამეთუ არცა ერთი რომელიმე საიდუმლო არა აღესრულების მის მიერ, არამედ სრულიად დაყენებულ არს.

16. რომელსაცა ვისმე მღდელთაგანსა ეკლესია ქრისტესი არწმუნებდეს, მაკურთხეველისაგან არა ჯერ-არს მისი, თუნიერ დიდისა ჭირისა, რათა დააკლოს რაიმე საეკლესიო წესის აღსრულება ლოცვისა და წმიდაჲ ქამის-წირვისაჲ.

17. უკეთუ კუალა სადმე გამოჩნდეს სამრე[ვ]ლოსა შინა ეპისკოპოსისაგან კერპთა მიერ მოპოვნებული საქმე ჯრძნებაჲ, მექმეობა, გინა ბეჭის-მხედველობა, ანუ თაყვანის-ცემა ხისა, გინა სხვის ნივთისა, მიუმცნებთ ეპისკოპოსთა, რათა თვითოეულმან თჳსსა სამწყსოსა შინა სრულიად აღმოაგდონ და განმარგლონ საქმე ესე.

18. ქრისტეს სძლისა და დედოფლის ეკლესიასა შინა არა წესარს[1] კანონ ნოადგობათა და [ს] ტაბლათა მიღება, გინა შინაგან დამარხვა ხილისა, და ნოადგობათა ნივთისა, და ჰამა მას შინა, რამეთუ სახლი არის სალოცველი ღმრთისაჲ.

19. ეპისკოპოსი და უფროსად მღდელნი განეკრძალნენ, რათა წმიდასა შინა კჳრიაკესა, ანუ საუფლოსა დღესასწაულსა არა დააკლდენ[2] ერნი მისნი ლოცვისა და წმიდისა ქამისა წირვისა მოსმენად, რამეთუ ყოვლად თანამდებ არიან მისლვად.

20. ვამცნებთ ეპისკოპოსთა, მღდელთა და ეკლესი[ი]ს მოურხეთა, რათა განეკრძალნენ[3] [შ]ჯულთა ღმრთისა და არა შერიონ ნათესაობა უწესოთა ქორწინებითა, არამედ ესრეთ ყოფდენ: იყოვნ დასაბამ პირველ მამა და მისგან რაჲ გამოეკვეთნენ ოთხნი ერთ კერძო და კუალად ოთხნი ერთ კერძო; ხოლო ეს იქმს, თუნიერ დასაბამისა მის, რიცხვსა რვასა და სრულ იქმნეს რაჲ ორსავე კერძოსა რიცხვი რვა, — მეხუთე ერთ კერძოსა და მეხუთე მეორისა კერძოსა — ესე მ[ე]ხუთენი შეიუღლიან ურთიერთას. და ამა მეხუთეთა ნაკლებს არავის გაუჩინებთ ქმნად ქორწინებისაჲ.

21. განვაკრძალებთ ზოგად ყოველთა მართლმადიდებელთა ქრისტეანეთა, რათა არავინ მიიყვანოს ცოლად, უწესოთა ქორწინე-

---

[1] + და. [2] დააკლდენენ. [3] განკრძალენენ.

ბითა, დედაკაცი განტევებული ქმრისაგან, რამეთუ ცხადად მტკიცებისა ბრალსა შინა შთაეფლების, ვითარცა მოგვიღებიეს წმიდისაგან სახარებისა ქრისტეს ნათქვამი სულმთა ბრძანება, ვითარმეცა: «ვინ მველმან განტევებული შეირთოს, მანცა იმრუშოს»:* და ამას თანა ეწამებიან სამოციქულონიცა კანონი და ერთჴმობით წმიდანი შჯანი მსოფლიონი კრებანი და უფროსღა დიდი ბასილი.

ამისთჳს ჩვენცა ერთჴმობით თანა-მოუჴმაებთ და დავამტკიცებთ თქმულსა მათსა, რათა რომელთაცა ესმნენ უშჯულოდ შეყოფილნი, ქმრისაგან განტევებულნი, მეძრუნენი დედაკაცნი, მყის დაიჭრნას და დაირღჳოს უწესო და უშჯულო ჴორწინება მათი, და ამიერიდგან [6] არავის ჴელ-ეწიფოს ქმნად ესევითარისა ცოდვილის ბჭობისა, ხოლო ესევითარნი მეძრუნეთა თანა გარდაესებიან (sic) კანონსა და უძჳრესსაცა, რამეთუ ცხად არს ბრალი ცოდვისა მათისა.

22. ხოლო უკეთუ ესებოს ესმე ჴორწინება წიგნის მკითხველსა მგალობელსა [და] აღსლვა ხარისხსა მღდელობისასა, პირველ კერძო დიაკონად კუთხევისა მიიყვანოს ცოლად ქალწული, ვითარ ათორმეტისა წლისა, გინა ათსამეტისა და ჴორწინებას ზიარებითა აკურთხოს მღდელმან შეერთჴორცება მათი, და შემდგომად შეერთებასა აღვიდეს ხარისხსა[1] კერძო დიაკონობისასა, და მერმე მღდელობისასა.

ხოლო უკეთუ არა ყონ ესრეთ, არამედ იქორწინონ ქალისა თანა უპასკოსა, გინა ჩჩჳლისა, და ჴელთდასხმულ აქმნენ დიაკვნად და ხუცად და მაშინღა გახრწნან ცოლნი მათნი, რომელ-ესე სრულიად უჯულისჴმოებისა საქმე არს და განსაგდებელ და დაყენებულ ჩვენ ყოველთა მიერ.

[V] **23.** მეოთხეს და მეხუთეს, გინა უწესოსა მრავალ ჴორწინებას სრულიად აღუხურას და განაძგებს ეკლესი[ი]თ მსოფლიო ესე ღმრთივ კრება.

24. ესეცა დაყენებულ არს ჩვენ ყოველთა მიერ, რათა ამიერიდგან არღარა ექორწინოს მართლმადიდებელი კაცი მწვალებელსა, გინა სხვა საწუთოებისასა დედაკაცსა, გინა მართლმადიდებელი დედაკაცი მწვალებელს მამაკაცს, რამეთუ არა ჴერ-არს ერთისა ბაკსა შინა სლვა ცხვრისა და მგლისაჲ.

25. ნუ ოდეს ნუცა აღიჭმენ შვილსა მწვალებელთასა ნათლისღებისა მიერ მართლმადიდებელნი, და ნუცა სჳინად დაიყენებენ მწვალებელსა მართლმორწმუნენი.

---

[1] ხარისხსა.

* Matt. 5,32; 19,9.

უკეთუ კელა არა თავს იდვან ესრეთ, წმიდისა ზიარებისაგან განიყენებიან, არა ნათლად სლვისა შემწყნარებელნი იგი.

26. ამასცა ვიკადრებთ ღმთისმსახურებისა თქვენისათვს: ითილმორწმუნენი მეფენო: რათა საეპისკოპოსონი ეკლესიათა აგარაკნი და დ[ა][7]ბანი, ანუ სა[ა]რქიმანდრიტოთა და წინამძღვართა მონასტერთანი ერისკაცთა არ ჰელ-ეწიფებოდეს დამძლავრებად, მამულად თვსად მიტაცება და დამკვდრება. ამას წმიდაჲ ესე კრება რჯულ-გიდებთ, გეეედრებით[1] და გამცნებთ ესეეითარისა განყენებისა ერისაგან.

27. სრულიად განჩინებითა განაგდებს საღმრთო კრება ამას, რათა ამიერიდგან არავინ იკადროს შეყენება ზვარაკისა, გინა ცხვრისა, ანუ სხვისა პიროტყვისა კარისაბჭესა შინა ეკლესიისასა და დაკლვა მას შინა, გინა სისხლის ცხება კართა და ზღურბლთა ეკლესიისათა, რამეთუ კერპთმსახურთა არს საქმე ესე და არა წეს-არს ქრისტიანეთაჲ.

უკეთუ კული ვინმე გამოჩნდეს ესეეითარისა ცთომილისა საქმისა მოქმედი, ვამცნებთ ეპისკოპოსთა, რათა განაძონ ეკლესიით, ვითარცა შეურაცხის-მყოფელი ქრისტეს შჯულისაჲ.

[ხელრთვები]

1.* [Ი] ე რ ა კ ლ ე, წყალობითა ღმთისათა, ღმრთის მსახურმან, მ ე ფ ე მ ა ნ კახთამან და მმართველმან ქართლისამან, ძ ე მ ა ნ მ ე ფ ი ს თ ე ი მ ურ ა ზ ი ს ა მ ა ნ წარვწე[რენ].

2. ა ნ ტ ო ნ ი, წყალობითა ღმრთისათა, ულიოსმან კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ მ ა ნ დიდისა სამეუფოსა ქალაქის მცხეთის, ქართლის, კახეთის, სამცხე-სა[ა]თაბაგოსა და ყოვლის ქვემო საქართველოსა და აღმოსავლეთისა საპატრიარქოსამან ვანვსაზღურენ და წარვსწერენ. ა ნ ტ ო ნ ი.

3. ნ ი კ ო ლ ო ზ ულიოსმან ანბა ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა ნ ვანვსაზღურენ და წარვსწერენ. ნ ი კ ო ლ ო ზ.

4. ა რ ს ე ნ ი, ულიოსმან მ თ ა ვ ა რ ე პ ი ს კ ო პ ო ს მ ა ნ ს ა მ თ ა ვ რ ო ს ა და გ ო რ ი ს ს ა მ ი ტ რ ა პ ო ლ ი ტ ო ს ა მ ა ნ ვანვსაზღურენ და წარვსწერენ. ა რ ს ე ნ ი.

5. ა თ ა ნ ა ს ი, ულიოსმან ე პ ი ს კ ო პ ო ს მ ა ნ ახლის სამეუფოსა ქალაქისა ტ ფ ი ლ ი ს ი ს ა სამიტრაპოლიტოსამან ვანვსაზღურენ და წავსწერენ. ა თ ა ნ ა ს ი.

---

[1] გვეწ'ბით.

* ხელნაწერში ტექსტი მეხლებად დაყოფილი არ არის.

6. ონოფრი, უღირსმან ეპისკოპოსმან ხოცნ-
[8]უჯის და სრულიად ქიზიყის სამიტროპოლიტოსაშინაგანწ-
ესაჯულებისა
სასულიერო
ესაზღურენ და წარვსწერენ. ონოფრი.

7. საბა, უღირსმან ეპისკოპოსმან ნინოწმიდ-
ისამან განვსაზღურენ და წარვსწერენ. საბა.

8. იოსებ, უღირსმა ეპისკოპოსმან რუისისა და სრულიად ქართლისამან განვსაზღურეს და წარვსწერენ. იოსებ.

9. იოანე, უღირსმან ეპისკოპოსმან ნეკრეს-ქალაქისა და ქალაქის გრემისამან და არქიმანდრიტმან გარეჯის დიდის ლავრისამან[1] განვსაზღურენ და წარვსწერენ. იოანე.

10. ქრისტეფორე, უღირსმან ეპისკოპოზმან წილკნისამან წარვსწერენ. ქრისტეფორე.

11. იოანე, უღირსმან ეპისკოპოზმან კაწარისამან განვსაზღურენ და წარვსწერენ. იოანე.

12. ფილიპე, უღირსმან ეპისკოპოსმან ურბნისისამან წარვსწერენ. ფილიპე.

13. ზოსიმე, უღირსმან ეპისკოპოსმან ქარგისითვალისაჲან და მოძღვართ-მოძღვარმან წარვსწერენ.

14. [V] ბენედიქტე, უღირსმან ეპისკოპოსმან სამთავისისამან წარვსწერენ. ბენედიქტე.

15. დანიელ, უღირსმან ეპისკოპოსმან ვერე-ქალაქისამან წარვსწერენ. დანიელ.

16. იოანე, უღირსმან არქიმანდრიტმან უპირველესისა მონასტრისა ქვაბთა-ქევისა ვლაქერნისა ღმრთისმშობლისამან წარეკსწერენ.

17. ამბაკომ, უღირსმან წინამძღვარმან კახთა მეფის კარისამან წარვსწერენ.

18. იოსებ, უღირსმან წინამძღვარმან ქართველთა მეფისა კარისამან წარვსწერენ.

19. იოანე, უღირსმან დიდის ეკლესიის იკონომოსმან წარვსწერენ.

20. ზაქარია, უღირსმან ხუცესმან მეფეთა და პატრიარქის მოძღვარმან წარვსწერენ.

---

[1] ლავრისასწ.

21. გაბრიელ, ეპისკოპოსმან ქახთა მეფისა დეკანოზმან მეფეთა მოძღვარმან წარვსწერე.

22. აბრაამ, ეპისკოპოსმან დეკანოზმან ალავერდისა მონაზონმან ლესიისამან წარვსწერე*.

281. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა მამულის ცუცნაშვილისადმი]

[1749 წ. 27 თებერვალი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა; და მუხლებითა ყოველად წმიდისა უბრწყინვალისა და უფროსად კურთხეულისა დიდებულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულის მარიამისათა; და შუამდგომლობითა მოწამეთა მთავრისა დიდებულისა წმიდისა გიორგისათა, — ამათის მინდობითა ესე უკუნისამდე [ქე]ჭთა და ხანთა გასათავებელი მტკიცე და უცვალებელი სამკვიდრო და საბოლოოდ გამოსადეგი წყალობის წიგნი და სიფიცარი შევიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ეხდრონიკაშვილმან ამბა ალავერდელმან ნიკოლოზ შუს, წმიდის გიორგის ერდგულსა და ჩვენზედ თავდადებით სამსახურს ყმასა ჩვენსა კონდოლელს ცუცნაშვილს მამუკას, ნადირას, ძმისწულსა შენსა ბეროს, შვილსა შენსა გიორგის, შვილთა და მომავალთა საბერისათა. აწ და [ა]მას პირსა ზედა:

მოხვედ, შემოგვეხვეწე და ამბიდობის წყალობას გვიბოძებით. ვისმინეთ აწა და მოხსენება თქვენი და გაგაჩინეთ ჩვენის გამოსადეგებისაგან, რომ არაფერი საშოყალნო გამოსადეგი არა გეთხოვებოდეს რა: არა ქოდის პური, არა ქულუხი, არა**, არაფერი ჩვენი საშოყალნო ყალანი არ გეთხოვებოდეს მსახურისა და ლაშქარ-ნადირობის მეტი. რაცვარადაც ჩვენი ყმა, მსახური და ამხატი იყოს. შენც ისე მსახური და ამხატი იყო.

და ეს ჩვენი წყალობა არ მოგეშალოს. [გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენის მონასტრის ერდგულობასა და სამსახურში.

აწე გინაცა და რამაც ქცეთა: ანუ ალავერდელთა ამხანაგშვილთა და მოხელეთა ეს ჩვენგან ნაბოძები წყალობა და ამხატობა მოგეშალოს, მასმცა რისხვის ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი

---

* მინაწერი ტექსტის ხელით: „ღმერთო შეიწყალე სულით და ჭირვით ნოენისს კონდელაკი მასალი".

** დატოვებულია ცარიელი ადგილი ერთი სიტყვისათვის.

ხორციელნი და უხორცონი და თვით დიდებული და მთავარმოწყალე მუ წმიდა გიორგი; ღმრთისაგან წყეულ იყოს და ჩვენ მიერ შეჩვენებულ.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს, ამინ.

არიან ამისი გამრიგენი სქელთხუცესი პაჭატი, ჩვენი მდივანი იასე, სელერთობით ჩვენი აზნაურშვილნი, კონდოლის ნაცვალი, ებრაელი ბერო ნაცვალი.

დაიწერა წიგნი ესე თებერვალს კზ გასულს. ქორონიკონს ულზ, ხელითა მდივნისა ჩვენისა გიორგისათა.

ბეჭდი: ალავერდელი ნიკოლოზ

282. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იეზაანთ ოვანეზასადმი]

[1749 წ. 8 აპრილი]

ჰ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათმთავარმან, ღმრთივ-ცხებულთა მეფეთა შარავანდედმან, ძემან ქართველთ მეფის იესესმან, კათალიკოზ-პატრიაქმან ანტონიმ, ესე უკუნისამდე ქამთა და დრო-ცვალებადთა გამოსადეგი, მტკიცე და უცვალებელი, სამკვიდრო და საბოლოო და ყოვლის კაცის უცილებელი და მიზეზ-შეუწოლებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ცათა მობაძავისა სვეტის ცხოველისა მკვიდრობსა და ყმასა ჩვენსა მოქალაქეს იეზაანთ ბუქიასშვილს ოვანეზას, შვილსა და მომავალსა სახლისა შენისასა.

ასე რომე: დიდი ზურაბას სახლი და კარი უმკვიდრო შექმნილიყო და პირველთა კათალიკოზ-პატრიარქთაგან შენს პაპას, იეზაშვილს ფასიანას და იმის ძმას ოვანეზას ეშოვნა და წყალობა ექნათ. მერე პაპაშენი და ბიძაშენიც უმკვიდრო შექმნილიყუნენ; ოვანეზა და საფარა. და თქვენც გაუყრელნი იყავით.

აწ მოხვედით კარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა და ოვანეზ[2] და საფარას წილს სახლ-კარს დაგვეპყე. ვისმინეთ პაჟა[3] და მოხსენება თქვენი; და რადგან პირველთა კათალიკოზ-პატრიაქთაგან წყალობის წიგნი გქონდათ, ჩუენცა ისევე წყალობა გიყავით და სიგელითა ამით დაგიმტკიცეთ.

და ბერძუნს მხატვარს აბიასტოლესაც ცოტას ხანს ქონებოდა ისი სახლები და ისიც უმკვიდრო ქმნილიყო. რადგან თქვენს მეტს არავის ეჭელყოდა, ისევ თქვენვე წყალობა გიყავით.

---

[1] ოვანესია. [2] ოვანეზა. [3] აჭა.

აწე გქონდესთ და გიბეჭდნიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერდგულებასა და სვეტის ცხოვლის სამსახურსა შინა. არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა სხვათა მეპატრონეთაგან, არცა მეფეთა და ფალთა და უფლისწულთა და მთავართაგან, არც დიდთა და არცა მცირეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

აწე, შემდგომად ჩვენსა ყოველად სანატრელნო კათოლიკოზ-პატრიარქნო, თქვენცა ასევე გაუკეთებდით და დაუმტკიცებდეთ, რათა თქვენიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე ყოს.

არიან ამისნი მოწამენი და ნების დამმრთველნი ერთობილნი მცხეთის შვილნი.

დაიწერა ინდიქტიონსსა კათოლიკოზ-პატრიარქობისა ჩუენისა ჳ, წელთა კარისა ჩუენისა მღდელ-მდიევან-ქადაგ მაღალაძის ნიკოლოზისათა, თვესა აპრილსა გ, ქრისტეს აქათ ჩღმთ 1749.

ხელრთვა: კათალიკოზი

283. [ფიალობის წიგნი ანტონ I-ისა კაცია მაისურაძისადმი]

[1749 წ. 4 ივნისი]

ქ. ჩვენ, ქოვლისა საქართველოისა მაკურთხეველმან კათალიკოზ-პატრიაქმან, ძემან ქართველთა მეფის იესესმან [პატრონმა ანტონიმ], ესე წყალობის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ თქვენ, მაისურაძეს კაციას, შვილსა შენსა იესეს და ბერს და მომავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთავე.

ასე, რომე: შენ იმერეთიდამე პატარა ტყვედ ცოხის თათარს ვედმოეყვანე და კათალიკოზ-პატრიაქს იოანეს დაეხსენ და ზუმბულიძის დეკანოზის არდაშასათვის დიაკუნად მიებარებინე და, კათალიკოზი რომ გარდაცვალებულიყო, შენთვის ვეღარა ესწავლებინა რა და ბეითალმნად სჭეროდი.

ქამთა ვითარებისა და დრო-ცვალებისაგან ოსმალისა და ყიზილბაშის გამოსალებისაგან ვეღარ დამდგარიყავ, აყრილიყავ და კახეთს ხიზნათ გასულიყავ. შერე, ჩვენს რომ კახეთიდამ ავყარეთ და მოვიყვანეთ, მოკითხული ვქენით.

რადგან შენ დეკანოზსა და იმის შვილებს ბეითალმნად სჭეროდი და არც კათალიკოზისაგან წყალობის წიგნი ქონდათ, ჩვენც ისევ შენთვის სახაოდ დაგიჭირეთ, არც დეკანოზის შვილებსა და არც სხვათ ჩვენის საყდრის ყმათ აზნაურშვილთ შენთან საბატონყმოთ ჴული არავის ქონდეს[1].

[1] ქონდეს.

და მკვიდრ-გყავით. გომს დაგასახლეთ და გიბოძეთ ამის წყვეტილის პაიკაშვილის მამული, თავისას საძართლოებით, სამძღვრითა, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, ეენაკოთხ[ილ]ით წყლითა. ეს ჩვენგან წყალობა არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა სხვათა მეპატრონეთაგან.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენის საყდრის სამსახურსა და ჩვენსა დიდთ ერდგულობასა შინა, არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა მეფეთა და დედოფალთაგან. ხოლო დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხოს.

აწე თქვენცა ყოვლად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიაქნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ.

დაიწერა ინდიკტიონსა კათალიკოზ-პატრიაქობისა ჩვენისასა ე.

არიან ამისი მოწამენი და ნების დამრთველნი ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა ჯელითა კარისა ჩვენისა მღვდელ-მდივანმწიგნობარქადაგ მაღალაძის ნიკოლოზისითა.

თვესა ივნისსა დ, [წელსა] ჩღმთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

284. [ბრძანება ანტონ I-ისა ბოლნელისათვის ლალა-კულუხის მიცემის შესახებ]

[1749 წ. 8 ივლისი]

ქ. საქართველოს კათალიკოზ-პატრიაქის მეფის ძის ანტონის იმედო!

ვინცა ვის ბატონის მოკელები იყვნეთ და ან ბოლნის[ა] საყდრის ყმანი იყვნეთ, მღდელნი ქართველნი, განჯელნი თუ მანდ მკვიდრნი და ან მოსულნი იყვნეთ, როგორაც მეფის ვახტანგის დროსა და ან ჯუმათლის-ბთვნელის დროს ბოლნელის ხელში ყოფილიყოს და ან საყდარს სჭეროდეს, ისინი არც ერთი არ მოიშლება.

ბიძა ჩვენმა მეფეთ-მეფემ თეიმურაზ და ჩვენცა ყოვლად სამღდელოს მთავარეპისკოპოზს ტიმოთეს უბოძეთ და დაუმტკიცეთ, თქვენც ბატონის მოხელებ[ე]ი დაანებეთ და საყდრის ყმათაც ბატონყმობით მოეპყრათ და მსახურით.

და რომელიც ჯემათლის-ბოვნელს ექან მიმული ან გასყიდული და ან გაცემული ჯემთა ვითარებისაგან ოსმალოსა და ყიზილბაშობის დროსა, იმისი ღალა და კულუხი ყველა საყდარსა და ბატონს ბოვნელს უნდა მოერთვას.

თუ ასე არ დაემთრჩილებით, ჯორციელად მეფეს გაგიწყრები მებთ და სულიერად ჩვენ გარდაგაჭდევინებთ.

ივლისს[ი] გ. [წელსა] ჩღმთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

285. [ქულუხის თარხნობის წიგნი ტიმოთე გოვნელისა გაბრიელ დოლმაზაშვილისადმი]

[1749 წ. 27 ოქტომბერი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და შეწევნითა ბოლნისისა სიონთა ღვრთისმშობელისათა. ესე წიგნი გიბოძეთ ჩვენ, ქართლისა მთავარეპისკოპოზ ბოვნელმან ბატონმა ტიმოთე თქვენ, დოლმაზაშვილს გაბრიელსა, ბახუტასა, ძმასა თქვენსა სვიმონსა, ზურაბსა და კაცუასა, შვილთა და მოძავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე რომე: ძველთაგან სიონთა ღმრთისმშობლია ყმისაგან ახლუაშვილისაგან* მამული გქონდათ ნასყიდათა და კიდეც გაგეცვალათ[1]; სამუქფოით სხვა მამული მიგეცათ. რადგან სხვა მამულიც მიგეცათ და ნასყიდი იყო, ჩვენც მოკითხული ვქენით; და არას ბოვნელს თქვენთვის ქულუხი არ გამოერთმევინა.

და ჩვენც ეს წიგნი გიბოძეთ: არამ ბოვნელმა თქვენ ამ მამულის ქულუხს არც გედევის[2] და არცა გთხო[ვ]ს, არამ ბოვნელმა ამისად შლად ვერ ხელყოს. ვინც ეს მოგიშალოს, ისიც განიკითხვის დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

ამისთვის რომე ბევრი მოკითხული ვქენით და არ გამოგრთმეოდა და არც ეთხოვნათ შენთვის ქულუხი. ღმერთმან გიბედნიეროს და მოგახმაროს.

ღვინობისთვის კზ, ქორონიკონს ულზ, ქრისტეს აქათ ჩღმთ.

ხელრთვა: ბოვნელი ტიმოთე

286. [განწესება ნიკოლოზ ალავერდელისა ქვრივ-ოგოლთა მამულის გეითალმანობის ამოკვეთის შესახებ]

[1749 წ.]

ქ. ყოველადობით ყოველთა მიზეზსა არსებასა ზესთა-არსებათასა, გარ[ეშემო] მომზღუდველობით მხედსა ზე-ყოველთასა, ხილულ უხილავთ [შორის მყო]ფსა ა[რ]სებასა, ყოველთ ბუნებისა მბაღსა,

---

[1] გაგვცვალათ. [2] გეცვლის.

* „ახლუაშვილისაგან" ჩაწერილია სტრიქონს შუა სხვა ხელით.

თაყუანის-ვსცემ წინაწე თვალ-მიუდგმელსა დალიქსა, მოდიტ[ყ]ს-
მსხვერპლის-ვრთმელობ, კნინ სამე მსხვერპლსა, კოცტ ამ[ი]ხ[ა]ნ-
ნაბად კაცთ-ბუნებისა მის მიერვე მდებად თან-ნაპმანსა წმ[ა]ნდ[ა]ს-
კაცთ-პირებისა მიერ. ვით[ა] იგი ზესთ-ხილვათა განმხილველი მოსე
მომჭმობ-არს ესრეთ: «[წყეულ] ყოველ. რომელმან [განდრიკოს]
სასწველი ობლისა და ქვრიეისა»*.

და თან-მთნეობით მოლაღადე არს მაღალ-ჴმა ესაიაცა: «ჴსა-
ჴეთ ობოლსა, განაბართლეთ ქვრიეი; მოეგდით და შეეიტყუნეთ[1],
იტყუეს უფალი»**.

და დავითა მამა, ღმერთსა ქნართ-ცემით თან-მეთნე მათიეე,
ფსალმუნ[2]-გალობითთა წიგნთაგან სჯასა ობოლთა და ქვრიეთასა გვი-
მეტყუაეს.

და შემდგომად და შემდგომად წმიდათა პირებისაგან დამ-
ტკიცებელ არს ესე-ვითარებრ, რათამცა, ქრისტეს ჯორციელად მო-
სვლისა თაყუანის-მცემელნი, ვიყუნეთ შემწყნარე ობლისა, ქვრივი-
სა და მწირისა, რათა წყალობის გამო, ჩვენც მოვიწყნეთ წყალო-
ბის მნებებელისაგან, დატენილი და ზე-გარდამხეული.

და ამათგან მოწყალეთ კეთილთა-ვყოთ გულთა-გამხილეე ზე-
ნაი-შემცნემან ამათმან; ამისცა ვიცულეე განსიტყუება, ვითარ-იგი
ოქროვან-პავე ქვენაჲ მიზენად მაზენავე დიდი იგი იოანე, მნათი
მისი, დასჭირდა თვისსა ეკლესიასა, დ[ა] ევდუქსიაის, ქვრივთ მოხვე-
ჭათთვის იეზაველებრ განმჭიქებელი, ეკსორია იქმნა, და ალევსო-
ცა ამიერ წიაღ-მლეველი სასურველისა მიმართ.

შემეშინა: ნუქუე დამაყენებელ და დამხრწეულ ცხოვრებისა
შექმნეს, ჩემ-ქუეშეთთა[3] საყმოთა შინა, ქვრივთა, თვისის მეუღ[ლ]-
ლისაგან დანამთნთა საქონელთა, ვენახ-მიწათა მიღება, ვითარ იგი
წეს-არს საქართველოსა.

აწ, ვიგულეე და განვიხილე, შეუიმცენ და ვისწაე წმიდათა წე-
რილთგან, რამეთუ არა ჯერ-ა[რ]ს და შემაღრეებელ სახიერისა მეუ-
ფისა ესე წესი, რომელ დაუცთ საქართველოსა შინა.

ამიერ, რა კაცი აღესრულის მის ვისიმე მონა, უწულოდ ქვრი-
ე დაუტეეის, ერთისა გიწა თრისა ასულისა თანა, მყისსა...*** მეპატ-
რონისა მისისა მტარვალნი მოიწეევიან და მიუხმენ საქონელთა, ვე-
ნახ-აგარაკთა და ყოველსაე, რაცა დამთომია მეუღლისაგან, და მათ

---

[1] შეეიტყნეთ. [2] ფსალმუნ. [3] + მა.

* შდრ. მეორე სჯული. 27, 18.

** ესაია 1, 17—18.

*** სამეცნიერო ცოდნა რესტავრაციის გამო ვერით სიტყვა არ ირჩევა.

დაეტეობენ უმეტეს მშიერთა, მიმშვილთა და უმოწყალოთა დიდი ესე უწყალოება. შემაწუხებელი ღმრთისა და მკუდელი მჭროვანისა, ტკბილ-ნაკად-მცენებელისა იოანესი!

ხოლო მე, მონა შენი, სახიერო, შეწევნითა შენითა არა ვინებებ, და განვაწესებ ჩემის ქცევისა ქვეშეთთა საყმოთა შინა ამა წესითა, ბრძანებით ღმრთისათა.

ჩვენ, ყოველად ნეტარი ამბა[1] ალავერდელი ენდრონიკეს შვილი უფალი ნიკოლოზ მოვიმკვნებთ კარისა ჩვენისა მოხელეთა და ყოველთაცე მოსაქმეთა, რათამცა ესე მცნება მტკიცედ იპყრათ, რამეთუ აღთქმანი არიან წინაშე დაუსაბამოსა ღმრთისა ჩვენი, და თქვენი საცხოვრებელნი, და მიზეზნი ქეთილისანი.

და მისცენით ესე წესად ძეთა თქვენთა და ძის ძეთა თქვენთა დაუმტკიცენით, რომელ არიან ესე:

1.* საღაც და რომელსა ადგილს წმიდის გიორგის ყმა იყოს, და ჩვენი სიტყუა გავიდეს, იმ ადგილს ბეითალმანობა ამოგვიკუეთია ყოველითურთ ესე-ვითარება: რომელსაც ჩვენს საყმოში კაცი მოკუდეს, ჩვენი ყმა და ქვრივი დასჩეს, და ვაჟი არ დაუშთეს, და იმ ქვრივს იმ მამულზე დგომა უნდოდეს, ვინც იმას ვენახი, აგარაკი მიწა[2] და საქონელი წაჰქრთოს, შეჩვენებულმც არს.

2. თუ იმ ქვრივს ქმარი არ უნდოდეს, თვის ნეუღლის მამული მოუშლელად ქონდეს. და რაც გამოსაღები ედოს იმ მამულს, მსახური იყოს თუ მოყალნე, იმგვარი ყალახი გამოართოს მოხელემ; და მამულ-საქონელი მოუშლელად ქონდეს. და ვინც მოუშალოს შეჩვენებულ იყოს.

3. ქვრივს თავის ნება ქონდეს: თუ უნდოდეს, ზედ მამულზე ქმარი შეირთოს, სხვის ყმა იყოს თუ უმამულო ჩვენი ყმა; მამულიანიმც იქნება[3] იყოს, გამოსაღები გამოიღოს და ჭონდეს თავისი მამული.

4. თუ რომ არ ინებოს და სხვაგან განქორწინდეს, რაც თავის ნეუღლისაგან საქონელი დასჩომოდეს, იმ საქ[ო]ნელმა დააქორწილოს; მზითევი, რაც თან მოყოლოდეს, გაყუეს და თვისი სათავნო, და სხვა რაც საქონელი დასჩეს და მამული, ჩვენთვინ მოვიდეს.

ვინც ქვრივი ასე წყალობით არ ამყოფოს, შეჩვენებულ იყოს.

5. ჩვენს მამულში საღაც კაცი მოკუდეს და დედაკაცი, და

---

1 ამბა.* მიწადა. 2 მამულიანიმც იქნება] მამულიანაი ნაწერია.

* ხელნაწერში ტექსტი შეხლებად გაკეთილი არ არის.

მათ ერთი გინა ორი ქალი დასჩეს, თავის მამული ნუ მოუშლიან ნურც თავის მამის და [დ]ედის საქონელი გამოერთმევა; იმ[ა]მათ და საქონელმა გაზარდოს, შეინახოს და დ[ა]ქორწილოს. და სხვა მოსაღები, რაც ობოლსა და ქვრივს შეეფეროდეს, ისე გამოერთოს.

6. და როცა ქმრის დრო მოუვიდეს, თვისი ნება იყოს: თუ ინებოს, ქმარი შეირთოს და თავისავ მამულზე იყოს მოუშლელად.

7. და თუ ინებოს, სხვაგან იქორწინოს, თავისავ მამულიდამ და საქონლიდამ დაქორწილდეს და მზითევი გაყვეს, როგორც რომ შეეძლოს იმ მამულს. და სხვა რაც საქონელი დასჩეს და მამული, ჩვენთვინ მოვიდეს.

8. ვინ უწყოს, თუ კაცი ღარიბი იყოს, და იმის საქონელს ქალის შენახვა და დაქორწილება არ შეეძლოს, მამულისა გასყიდვა და დავირავება[1] არ იქნება, ამისთვის რომ საყდრისა არის.

ქვრივი და ობოლი ამ წესით იყოს, გლეხი მოხდეს თუ აზნაური.

ვინც ამ წესის შლად იკადროს, შეჩვენებული იყოს.

9. თუ რომ აზნაურიშვილი დასჩეს ქვრივად, უშვილოდ, ან ობოლი ქალი, იგიცა ესრეთ: თვისი ნება ქონდეს, ახვაგან გათხოვდეს, თავის მამულიდამ გაიმზითოს და მამული საყდარს დაუგდოს.

და თუ ნება ქონდეს, ზედ ქმარი შეირთოს.

10. და თუ ნება ქონდეს, უქორწოდ იყოს და ყმა იმსახუროს. მანამდინ ცოცხალი იყოს*. და რახან[2] მოკვდეს, თავის მამულმა დაიმარხოს.

11. და თუ დაიკარგოს, თავის მამულმა დაიბსნას.

ესრე გაგვირიგებია. და ვინც ეს რიგი მოშალოს, შეჩვენებულ იყოს.

12. და თქვენც, ჩვენნო შემდეგნო ალავერდელნო, ესრეთ და[ა]მტკიცეთ ეს ჩვენგან გარიგებული საქმე, ღმრთის გულისათვის.

13. თქვენ, ჩვენნო აზნაურშვილებო, თქვენს ყმაშიაც ასრე უნდა გა[ა]რიგოთ; რადგან ჩვენ ეს რიგი დავსდევით, თქვენც ასრე ყოფდეთ.

ესრეთ გავარიგეთ და დავამტკიცეთ.

14. ნებითა ღმრთისათა ჩვენთა შეპატრონეთა მეფეთა ვლადავთ, ვეეედრებით და მოქენე ვართ, რათა მათცა ესრეთ და[ა]მტკიცონ ეს ღმრთის ნებიანი გა[ნ]წ ე ს ე ბ ა.

---

[1] დავირიება. [2] ნახან.

* აქედან ბოლომდე დაწერილია წერილი გაკრული ხელით.

ესე წიგნი მოგართვით წინაშე შენ, მოწყალისა ღმრთისა, თანა-ძოწმობითა და ჯერ-ჩინებითა ჩვენისა კარის მოხელეთა: სულხანის ძის, სახლთხუცესის პაატასითა, ჩვენის ბატონის ულთხუცესის, ანდრონიკეს ძის, ფარემზისათა, მგალობლისშვილის მდივნის გიორგისათა, მისვე სულხანის შვილის მენვიერთხუცესის ბერისათა და ყოველთა კარისა ჩვენისა მოხელეთათა.

ესრეთ ვინებეთ და განვაგეთ ჩვენის საყმოს განწესება-ქამთა დავითიანის სქესითისა[1] მომავლისა საქართველოს მპყრობელისა, კეთილმორწმუნისა მეფის თეიმურაზისათა და ძისა მისისა, კეთილად-მსახურისა კახთ მპყრობელ-მმართებელისა, ირაკლისთა: ვიგულვისატევით და დავამტკიცეთ.

და ვეუბრები ნეტართა ჩვენთა შემდგომთა წინაღსა უწინარ-ჩინებულესსა საყდარსა ამას მსახდომარეთა ალავერდელთა, რათა მათცა ესრეთ დაამტკიცონ ესე ღმრთისა ნებიანი[2] განწესება.

აღიწერა წმიდისა და ჩინებულისა დვაწლ-მრავლის მაქნისა მოწამის გიორგის ტაძარსა შინა, თვესა მარტსა ერთსა. ქრისტეს აქვთსა ქრონიკონსა **ჩღმთ**, ქართულსა ქრონიკონს **ულზ**.

ხელთაგა: ალავერდელი ნიკოლოზ +
სათაური: ქვრივ-ობლის მამულის მოუშლელობის გუჯარი.

287. [პიროვის წიგნი გესარიონ კათალიკოზისა ქაიხოსრო წერეთლისადმი]

[1742—1769 წწ.]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღუთისათა, შუამდგომლობითა წმიდისა ღუთისმშობლისათა; ესე ცოდვისა და მადლის წიგნი გიბოძეთ ჩვენ, ყოვლად სანატრელმა ჩდილოეთისა და აფხაზეთისა პატრიარქმა ბესარიონ შენ, წერეთელს ქაიხოსროს, შენს ძმას ქვეცს და ნიკოლოზს ასე და ამა პირსა ზედან, რომე:

ბატონი ხელმწიფე გიწყრებოდა. ჩვენ შემოგვეხვეწე და შეა ჩამოგვიდეგით, და შეგიწყნარა, და გაგიროგეთ, და შენი ძმის ბექანის კერძი მამული გიბოძათ.

აწ ეს პირობა და იმედი გვიბოძებია: თუ ჩვენის ხელმწიფის მეფის ალექსანდრე[ს]ი ერდგული იყო და მისი მტრისა

[1] სქესთისასა. [2] ნებებიანი.

მტერი იყო და მოყ[ვ]არის მოყვარე, და არც იმის[1] მეტი ბატონი ვი-
დოდეს, ბატონის ხემწიფისაგან თქვენ არც სიკეთილით, არც წყალობით
თენით, არც ვალარიბებით არა გიშავდეს რა.

ამისათ მოწმათ მოვიცემია თავათ ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანი; კაცთაგან: ბატონიშვილი როსტომ, ერისთავი გიორგი, ჩემი ძმა როსტომ, მხეიძე ხოსია, მხეიძე ზა[ა]ლ, ჯაფარიძე ჯაფარა, ნიჟარაძე კაცია იაშვილი ლევან, ჩიქოვანი კაცია, ერისთავისშვილი ჭაიხოსრო და მისი ძმა მაქსიმე.

ბეჭდი... კათალიკოზი ბესარიონ

288. [წიგნი იოსებ ნინოწმინდელისა იოვანე ნეკრესელისადმი შენდობის შესახებ]

[XVIII ს. I ნახ.]

ჭ. ძმაო და შვილო წინამძღვარო იოვანე და მისნო ერთობილნო კრებულნო!

მერმე მოიხსენეთ ღმრთის მოწყალება და მისი სიმდაბლე და მისი ძვირის-უხსენებლობა და მისი შურის-უძი[ე]ბლობა და მისი სიყუარული და კაცთმოყუარება; და მე, ცოდვილი და უბადრუკი ნინოწმინდელი, თქუენის მამა-შვილობისა და ძმობის სასოებით და სიყვარულით მონდობილი, ისე შემიწყალეთ ბატონო წინამძღვარო, ნეკრესელ იოვანე.

ესეც მოიგონე და მოიხ[ს]ენე: როდისაც მე და თქუენ ღმრთის შუამდგომელობით და წმინდის დავითის თავდებობით ერთმანეთს ჭელი ჭელს მივეცით, წი[ნა]მძღრობაც მოგართვი ალ[ა]ლის გულით და ჩემი ცოდვილი სულიც და სიცოცხლეც ყველა თქვენ შეგევედრე.

თქვენც მხიარულის გულით და კეთილის პირით დიდი ალთქმა და პირობა აღმითქვი[2].

ახლა ხომ ჰე შემარიტად ვიცი, მას უკან ბევრი გაწყენინე, ბევრი თქვენი ურჩებაც ვქენ, ბევრჯელაც შეგაწუხე, მაგრამე ღმერთი რომ კაცთ-მოყუარებისათვის ზეცით ქვეყანაზედ გარდამოჴდა და ცოდვილნი შეიწყალნა, მისის სახელისათვის და მისის სიყვარულისათვის ყოველი ჩემი შეცოდება მომიტევეთ, შეგიხდევით და შემიწყალეთ და მანამდის ამ სოფელს ცხორებდეთ, ჩემის ცოდვილის სულის მოხსენებას ნურც თქვენ დაივიწყებთ და ნურც თქვენი კრებულნი[3].

---

[1] იმის. [2] ალთქვი. [3] კრებულნი.

მე ხომე ამ თქვენს მონასტერში ბევრის ხარჯის მეტი, ვიდრე ბობის მეტი, ნაყროვნობის მეტი ვერა გქენ რა, მაგრამე ღმრთისა და მისის მონის დავითისა და თქვენი სასოებით და საოწმუნოებით ვიყავ, ამისთვის შემიწყალეთ, ისომ ღმრთის ნების აღმსრულებელნი ხართ.

ღმერთი ხომ ამას ბძანებს თავისის ტკბილის პირით: «კეთილსმყოფელთა თქუენთა რომ კეთილი უყოთ, რა არს მადლი თქვენდა»; კიდემ წინასწარმეტყველის პირით მოასწავებს: «მოწყალე იგი არსო, ვინც არაღირსი წყალობისა შეიწყალოს».

მე ულირსი და ცოდვილი ამ საქმისათვის შემიწყალეთ, თქვენი ტკბილის მამა-შვილობისა და ძმობის გაყრილი და საუკუნოდ განშორებელი და დატყვე[ვე]ბული ამიერ წავლით წარსული და აღარა სადა მოქცეველი შემიწყალეთ, შემიწყალეთ შვილნო და ძმანო ჩემნო.

ჩემის შეწყალებისათვის ღმერთი თქვენც შეგიწყალნესთ საუკუნოდ, ამინ.

ხელრთვა: იოსებ

289. [საზატო წიგნი გრიგოლ ჯუონდიდლისა მახაროგელ გეგეჭკორისადმი]

[XVIII ს. I ნახ.]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და ყოველთა მისთა წმიდათა, ესე საბოლოოდ გასათავებელი სა[მ]ზატო წყალობის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ ჩვენ, ქრისტეს მიერ კურთხევით კურთხეულმან ჯუონდიდელ მიტროპოლიტმან, დადიანის ბეჟანის ძემან, გრიგოლ შენ, ჩვენს ყმას გეგეჭკორს მახარობელს, შვილებს მიქელს და იესეს თქვენთა შვილთა და მომავალთა ასრე, რომ,

ბიძა ჩვენს ჯუონდიდელს გაბრიელს თქვენი პაპისა და ბაბუისათვის სააზატო წიგნი მიეცა და კიდეც გჭონდათ. აწ ჩვენ კიდე ხელახლავ გაგვიახლებია, შეგვიწევია: ნადობა, ყოველისფერი ბეგარა და ტვირთობა; ასრე, რომ შენს კარზედ ლაშქრობისა და ბატონის შინაყმობისა და საძსახურის მეტი არა მოიგებოდეს რა, ისე ყოველისფერი შეგვიწევია.

აწ ამისად გასათვებლად მომიცემია თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელნი და უხორცონი; კაცთაგან ამისი. ნოწამე: ჩვენი წინამძღვარი ლოდვაბერიძე სოფრონ, იესელიანი მთავარდიაკონი სვიმონ, მოტრავი ელიავა წუწყუ, მთავარდიაკონი ელიავა ნიკოლოზ, ჩვეს მაგიერი კაცი თევდორაშვილი სვიმონია.

დამიწერია მე, მღდელ-მონაზონს ელიავას გერმანეს და მოწამეც ვარ ამისი.

აწ, ვინცა და რამანც ძემან კაცისამან ეს ჩვენგან ბოძებული წიგნი შეგიშალოს ან ჰყონდიდელმან, ან ერისკაცმან, ან ვინც ადამის შვილმან, მასამც რისხავს თავად დაუსაბამო ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანნი[1] და ჩვენგან და ჩვენის ეკლესიისაგან წყეულ, შეჩვენებული იქმნება და მეორედ მოსვლას ჩვენის ცოდვის მუქაფად[2] განიკითხვის მართლმსაჯულის ღმრთისაგან, ამინ.

ბეჭედი: გრიგოლ*

290. [წყალობის წიგნი გაბრიელ ჰყონდიდლისა გიორგი გერიძისადმი]

[1760 წ. ახლოს]

ქ. ნებითა და ბრძანებითა ღმრთისათა, ჩვენ, ზეგარდმო კურთხევით კურთხეულმან, დადიანის ბექანის ძემან, ბატონმან ჰყონდიდელ მიტროპოლიტმან გაბრიელ ესე წყალობისა წიგნი მტკიცე, უტყუარი, შეუცვალებელი, ჟამთა უკუნისამდე გასათვებელი დაგიწერიეთ და გიბოძეთ შენ, გერიძეს გიორგის ხუცეს[ს] და შენთა შვილთა და მომავალთა ყოველთავე, ასე და ამა პირსა ზედან, რომ:

სამოჯალაბო კაცის მოცემის საქმეზედ შემოგვეხვეწეთ. ვისმინეთ აჯა და მოხსენება შენი და ბიძაშენს წინამძღვარს რომ ჯორი ყავდა, ის სახელდობ ვთხოვეთ და ამაზედ სხვა თეთრი დაგვითვებინეთ და ესი მარჩილი გამოგართვით.

მას მოღმა ვეცადეთ, მაგრამ სამოჯალაბო კაცი ველარ ვიშოვნეთ. და ნამოჯალაბევი კაცი იყო და გიბოძეთ გაბისონია ხოზონაი და მასთან მყოფი მახაელა გაბისონია ერთათ

---

[1] წმენნი. [2] ბუქმად.

* ბეჭდის ლეგენდა არ არჩევა.

მოსახლობით, მათის ცოლ-შვილით, სახლკარით, ალაგ-მამულით, სასაფლაოთ[ი], რასაც მჭირსებელნი არიან, უძებარ-საძებრითა ცემია. და გიბედნიეროს ღმერთმან აწ და უკუნისამდე.

ვინც შენ და შენს ძესა და მომავალს ეს წიგნი მოუშალოს და ის გლეხი წაართვას, ქრისტეს პირისაგან წყეულ და შეჩვენებულ იყოს სულით და ხორცით და მეორედ მოსვლას ქრისტესთან მოცეს პასუხი.

ქაცთაგან არის მოწამე: ელიავა მოსე, მისი შვილები წუწუკუ და ბუჰუ, გეგაჭკორი გველა და ბუჰუ, ევნატი კანდელაკი, ხელოსანი ბაკურია, გორგელა და სულ ჩვენი ქვეყნის კაცები.

დაიწერა ყელითა მგალობლის მდივნის გიასითა და მოწამეცა ვარ.

ბეჭედი: ჭყონდიდელი ... გაბრიელ

291. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ლუარსაბ გარაყანიძისადმი]

[1751 წ. 9 თებერვალი]

ქ. ჩუენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათ-მთავარმან მეფეთა შარავანდედმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესამან, პატრონმან ანტონიმ ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა და დროთა გამოსადეგი სამკვიდრო და საბოლოო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ძველადვე სვეტიცხოველისა მკვიდრსა და ყმასა ჩუენსა, გარაყანიძეს ლუარსაბს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთაევე.

ასე, რომე: შენი განაყოფო გუტინა ამოვარდნილიყო და იმისი წილი ყმა და მამული ჩვენთვის სახასოდ დაგვდევით. აწე მოხვედ კარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა და გვეჯე.

გისმინეთ ჯჯა და მოხსენება თქვენი და გიბოძეთ შენის განაყოფის გუტინას წილი ყმა და მამული; ჯაჭვსა, ფოსვსა, აზვსა და ბოკოწინს რაც გუტინას წილი ყოფილიყო და იყოს, შენთვის გვიბოძებია და წყალობა გვიქნია, თავეთის სამართლიანის მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა და სამძღვრითა გვიბოძებია ყოველის კაცის უცილებლად და ჭელშეუვლად; ვითაც სხვათა არ ჭელეყოფოდათ სხვათა ნათესავთა საყმოთ და სამკვიდროდ თქვენსა გარეშე, ეგრეთვე თქვენ გიბოძეთ.

არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა სხვათა მეპატრონეთაგან, არცა მეფეთა და დედოფალთა და უფლისწულთაგან.

აწე თქვენცა, შემდგომად ჩვენსა ყოვლად სანატრელნი ძენი ლიკოზ-პატრიარქნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ და გაუტიგეთ, რათა თქვენიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე ყოს.

და რომელმანცა ამისდა შლად და ქცევად ჴელყოს, წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ იყოს.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი ღმერთმან აკურთხოს და ცათა მობაძავმან წმიდამ კათოლიკე ეკლესიამ სვეტმა ცხოველმან.

დაიწერა ინდიქტიონსა კათალიკოზ-პატრიარქობისა ჩვენისასა ზ.

არიან ამისნი მოწამენი, დამხდურნი და ნების დამრთველნი: ერთობილნი მცხეთელნი, ჩვენი სახლთუხუცესი მაღალაძე გიორგი, სარდალი გედეონიძე გაბრიელ, ქარსიძე მესტუმრე გიორგი, სუფრაჩი პაატა და ერთობილნი მცხეთელნი.

თვესა ფებერვალსა თ, ქრისტეს აქათ ჩღნა, ჴელითა კარისა ჩვენისა მღდელ-მთავან-მწიგნობარ-ქადაგ-მგალობელ მაღალაძის ნიკოლაოზისათა.

ბჭერთვა: კათალიკოზი

კიდეზე

ქ. ჩვენ, ღმრთივ-ამაღლებულმან მეფეთ-მეფემ პატრონმან თეიმურაზ ასევ დავამტკიცეთ.

ბეჭდი: უფლისა მიერ მეფედ ცხებული თეიმურაზის დამტკიცებული

ქ. ჩვენ, საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი იოსებ ვამტკიცებთ სიგელსა ამას.

მაის[ს] ოდ, [წელსა] ჩღჲა.

ბჭერთვა: კათალიკოზი

თავი ბეჭდი: რომელი განჴსნათ ქვეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს იგი ცათა შინა

292. [ფიქრი ანტონ I-ისა მურმან მურმანიშვილისადმი სამეგრის მიბარების შესახებ]

[1751 წ. 4 მარტი]

ქ. საქართველოს პატრიარქის მეფის ძის ანტონის კეთილად სახსენებელი მურეან და ბაიკავ.

მერმე მრავალი ლოცვა-კურთხევა მოგვიხსენებია. ეს სურამელი ურია ხოსიაშვილი სვიმონა და ამისი ძეები აგის

დროსაგან აყრილიყვნენ ხარჯისა და გამოსაღებისაგან და ახალ-
ციხეს ყოფილიყვნენ.

ახლა ესენი ჩვენის წიგნითა და სიტყვით უნდა ავყაროთ და
გადმოვიყვანოთ. ამათზე თვალი და ყური გვჭიროსთ, არავინ ძალი
და უსამართლო არ უყოსთ.

თუ ვისმეა სიტყვა ქონდესთ ამათთან, ჩვენ მოგვახსენოს და
ბასეხს ჩვენ მივცემთ. თქვენც იცით, ურჩევსიტყ[ვ]ოთ ესენი არც
აიყრებოდენ და არც გადმოვიდოდნენ. ამათზე თვალი და ყური გე-
ჭიროსთ.

მარტს დ. [წელსა] ჩღნა.

ხელთაჲ: კათალიკოზი

293. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა პაატა სვიმონიშვილისადმი]

[1751 წ. 1 აპრილი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისა, უხრწნელისა და უფროსად კურთხეულისა, დიდებულისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთისმშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა, წმიდისა დიდებულებისა და ღვაწლმრავლისა მთავარმოწამის გიორგისათა ესე უკუნისამდე ყამთა და ხანთა გასათავებელი მტკიცე და [ს]ცვალებელი სამკვიდრო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გი[ბო]ძეთ ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ენდრონიკაშვილმან ამბა ალავერდელმან ნიკოლოზ შენ, წმიდის გიორგის ერდგულსა და ჩვენზედ თაყდადებით ნამსახურს წმიდის გიორგი[ს] ყმასა და ჩვენს აზნაურშვილ[ს] კისისხევს სვიმონიშვილს პა[ა]ტას, ძმასა შენსა შერმაზანს, შვილსა შენსა დავით, გოგიას, სვიმონ[ს], ომანს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა:

მოხველ და რაც რომ შეგეძლო მართებულად გვემსახურე და კონდოლის ნაც[ვ]ლობის წყალობას გვიცჯე. ვისმინეთ მოხსენება შენი და გიბოძეთ გაგნაშვილის ნაც[ვ]ლის მაღიერი კისისხევისა და კონდოლის ნაც[ვ]ლობა. როგორათაც ბერნაცვალს ქონდა ჩვენგან ნაბოძები[1] სარგო, ის სარგო შენ მოგეცემოდეს: ყოვლის კაცის უცილებლად შენთვის გვიბოძებია.

[1] +ჩვენგ.

[გქ]ონდეს და გიბრძნიეროს ღმერთმან წმიდის გიორგის ერთგულობასა და ჩვენს სამსახურში ეს ჩვენგან ნაბოძები წყალობა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა ჩვენსა შემდგომთა სხვათაგან რომეთა ალავერდელთაგან.

არიან ამისნი გამრიგენი და დამწყებენი: სალთხუცესი პაატა, ბოქოულთუხუცესი ფარემუზ, მღვდელთხუცესი ომან, თადია ნაცვალი და სულ ერთობით ჩვენი ეზნაურშვილნი.

დაიწერა ეს წიგნი აპრილს ა გასულს, ქორონიკონს **ულთ**, ხელითა მდივნისა ჩვენისა გიორგისათა.

ბეჭედი: ალავერდელი ნიკოლოზ

მარჯვენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, წეფე ყოვლისა საქართველოსა ირაკლი მეორე ვამტკიცებთ ამ სიგელს, როგორადაც ყოველად სამღვდელოს ალავერდელს ნიკოლოზს და ზენონს უბოძებიათ, ჩვენც ისე დაგვიმტკიცებია.

მკათათვის კა, ქორონიკონს **უჲზ**.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ვკლესია ვადიდე ერეკლე

ქ. ეს წყალობის წიგნი და სიგელი ბატონის ნიკოლოზის ალავერდლისაგან ნაბოძები როგორც იმას წყალობა უქნია, ჩვენ ბატონს ამბა ალავერდელს ზენონს, ისრე დაგვიმტკიცებია კისისხევის სვიმონისშვილებს აიას დროს არ მოგეშალოს.

ივლისს **იწ**, ქორონიკონს **უჲზ**.

ბეჭედი: ალავერდელი ზენონ

294. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ოქინაანთ ოქინასადმი]

[1751 წ. 27 აპრილი]

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან მეფეთა შარავანდედმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, ანტონი ესე უკუნისამდე ჟამთა და დროთა გამოსადეგი, სამკვიდრო და საბოლოვო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ძველადგან სვეტისაცხოველისა მკვიდრსა და ყმასა ჩვენსა მოქალაქეს, ოქინაანთ როსტომაშვილს ოქინას, ასე და ამა პირსა ზედან:

თქვენ პატარა ოვანეზა [გიანდოდით] შვილად აგეყვანეთ, მოხედით შემოგვეხვეწენით. ჩვენცა ვისმინეთ ამა და მოხსენება თქვენი და ჩვენცა წყალობა გიყავით და ჩვენის ნებით გაზრდილიყავ და წყალობა გიყავით; და თქვენი წილი სახლი და კარი. მამული და მონაგები, ასალები და გასაცემი — ყოველივე მაგ თქვენს შვილს ჰონდეს ქელშეუყრელად და უცილებელად.

აწე ეს ჩვენგან წყალობა არ მოგეშალოს, არა ჩვენგან და არცა სხვათა მეპატრონეთაგან. გყვანდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ვითაც სხვანი მკვიდრნი სეტის ცხოვლის ყმანი.

არამედ თქვენცა წმიდათ და ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიაქნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ და გაუბრიგეთ, რათა თქვენიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე ყოს.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისი მოწამენი და ნების დამრთველნი ერთობოლნი მცხეთელნი: ჩვენი სახლთხუცესი მაღალაძე გიორგი, სარდალი გედევანიძე გაბრიელ, დეკანოზი იოანე, მოლარეთხუცესი პა[ა]ტა, თაზიშვილი სეფერაჩი პა[ა]ტა, ჩვენი მოქალაქე ქედხუდა იეზაანთ მერაბაშვილი ოსეფა, იეზაანთ დავითა, [მ]ადინაანთ როსტომა, ოქუანთ დანელა, შარუანთ ისაა. ყოველნი ჩვენი ყმანი ამისი მოწამენი.

დაიწერა ინდიკტიონსა კათალიკოზ-პატრიაქობისა ჩვენისასა ზ, ქელითა კარისა ჩვენისა მღდელ-მღვან-ქედაგ მაღალაძის ნიკოლოზისათა.

აპრილსა კზ, ქრისტეს აქათ ჩღნა.

ხელრთვა: კათალიკოზი
ამის რეა მოწმის ბეგთაი

295. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ჩაჩანიძეებისადმი]

[1751 წ. 28 მაისი]

ჭ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა მპყრობელმან, მაღალთა მეფეთა შარავანდედმან კათალიკოზ-პატრიაქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ თქვენ ჩაჩანიძეს პაატას, ძმასა შენსა გიორგის, ივანეს და სერგონას, წვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთავე, ასე და ამა პირსა ზედა:

თქვენი მამა კაცია და თქვენ ჟამთა ვითარებით იმერეთს

ხიზნათ ყოფილიყავით და წერილს პატრიარქს და ამ რეკრიბს ოტიას ოსმალისათვის მიეყიდებინათ.

ბატონი კურთხევით მოხსენებული ბიძაჩემი ყოველად სანატრელი კათალიკოზ-პატრიარქი დომენტი რომ კოსტანტინოპოლიდამ იმერეთს მობრძანდა, მაშა თქვენი კაცია და თქვენ მოხვედით ჩვენს იქ ყოფნაში და შეეხვეწენით და ოსმალოსგან დაგიხსნა და თავის სოლის საოხად წმიდის კათოლიკე ეკლესიას სვეტსა ცხოველს შეგწირა და წყალობის წიგნიც გიბოძათ.

აწე ჩვენს კათალიკოზ-პატრიარქობაში მოხვედით კარსა პალატსა ჩვენისასა და წიგნის გაახლებას დაგვეჯენით, ვასმინეთ ოჯა და მოხსენება თქვენი და ქველაბლა ვანგიახლეთ სიგელი და წყალობა გიყავით. ბიძისა ჩვენისა სოლისა საოხად და ჩვენდა წარსამართებლად ჩვენცა მჯდომი გყავით, ვითარცა სხვანი სვეტის ცხოველისა ყმანი ეგრეთ დაგაყენეთ.

არაფერი საჩვენო სათხოვარი და გამოსაღები არა გეთხოვებოდეს რა; რომელიც ერთი თქვენი ტოლი კაცი სვეტს ცხოველს ემსახურებოდეს, თქვენც თქვენის შეძლებით ისე იმსახურებდეთ. და სადაც თქვენი ნება იყოს, ქალაქსა გორსა, თუ სხვაგან ჩვენს სოფელსა და მამულში, იდგებოდეთ და იყვნეთ. ბატონყმობის რიგითა და წესით გვემსახურებოდეთ.

სხვას არას დიდსა და არც მცირეს თქვენთან საბატონყმოთ ქველი არავისა აქვს. და თუ ვინმე ამისად შლად და ქცევად ქველყოს, ჩვენთა კახთანა ქვეშე განიკახონოს.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს. არამედ თქვენცა შემდგომად ჩვენსა ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიარქნო თქვენცა ასევე დაამტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცედ ყოს.

არიან ამისნი დამსწრენი და მოწამენი ერთობილნი მცხეთას შეილნი.

დაიწერა ქველითა კარისა ჩვენისა მდდელ-მდივან-ქადაგ მაღალაძის ნიკოლოზისათა თვესა მაისსა კგ. ქორონიკონსა ულთ.

ხელრაა: კათალიკოზი

296. [ბისონის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სამეგრელოს იოანესადმი]

[1752 წ. 12 იანვარი]

ქ. ჩვენ, ყოველისა საქართველოსა მაკურთხეველმან, მეფეთა შთამავანდებლმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან მეფის იესესმან, ანტონი ეს წყალობის წიგნი გიბოძეთ თქვენ ყოვლად სამღდელოს სამეგრელო ეპისკოპოზს წმიდას იოანეს.

ასე, რომე: თქვენს მოადგილესა და მოსაყდრეს უპირველესსა ვიდრე აქამომდე ბისონი არა სცმოდათ. თქვენ ჩვენის ეკლესიის მორჩილებით კეთილმსახურს ძმასა ჩვენსა მეფეს ერეკლეს შეეხვეწნით და ბისონის[2] ჩაცმის დასტური ებძანა.

და ჩვენც ჩვენის ცათა მობაძავის კათოლიკე ეკლესი[ი]ს სვეტის ცხოველის უწინააღმდეგობით და მორჩილებით და ჩვენის შენდობითა და კურთხევით დღეის იქით ყოფს რომ სწირევდეთ, ბისონით სწირევდეთ.

დაიწერა იანვარს იგ, [illegible] აქათ ჩღნგ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

297. [სამწყსოს წყალობის წიგნი ათანასე თბილელისა სიონის კანდელაკ ზიონადმი, ნუსხით]

[1752 წ. იანვარი]

ქ. გურგინბეგის ესტატე და ბერუა იმათი მოსამსახურე

ქ. პეტროზას გიორგი ფეიქარი იმათი მოსამსახურე

ქ. დარჩიას ბაყალი დემეტრე იმათი მოსამსახურე

ქ. ჩითახს მებაღე დარჩია იმათი მოსამსახურე

ქ. მიდდისი მელქუას ბიჭები ორნი ძმანი

ქ. ავთანდილას მდივნის ბიჭი პეტრე

ქ. სევარხანუმას მებაღე სეიმონა

ქ. რუსთველის ყმა მებაღე გიორგი

ქ. მელიქის ხაბაზი სეხნია

ქ. ამაღლი ივანე, სამწერელი ფარემუზა

ქ. ამაღლი შერმაზანა, იმისი ძმა პატარაცი კლდის უბანში არის.

---

[1] ეკლესის. [2] ბისუნის.

ქ. ამალი გიორგი, ჭრიანტელა გიორგი
ქ. ამალი პაპუა, გიული
ქ. ოდაბაში გოგია
ქ. კოზმანთან ფეიქარი ივანე
ქ. მენახირე ირემა, იმასთან დგა ერთი მებალე
ქ. ანტონი მესტვირე, იმასთან დგა ლაზარე
ქ. მენავთე ზაზა
ქ. ხოძია დედის სიძე ლმრთისა
ქ. გიგაური თავის სიმამრით
ქ. ბერუას სიდედრი თავისის შვილით
ქ. ბოძიაშვილი პეტრია.

ჩემის უბნისა რაც შემიტყვია, ეს არის.

ქ. ნებითა და შეწევნითა სიონთა ღმრთისმშობლისათა ეს წიგნი გიბოძე მე, ტფილელ მიტროპოლიტმან ათანასიმ შენ, სიონის კანდელაკს შიოს ასე, რომე:

ქვემო უბანი სამწყსო ტფილელ მიტროპოლიტს დომე[ნ]ტის შენთვის მოეცა. დიდი წყევლაც დ[აე]წერა, ვინც ეს მოგიშალოსო.

რახან იმისი ნაბოძები წიგნი ჩვენც ვნახეთ, რაც ლაზარეს მღდელს ქვემო უბანში სამწყსო ეჭირა, ჩვენც შენთვის მოგვიცია. არას მღდელს საქმე არა აქვს.

თითონ ჩემის ხელით დამიწერია.

იანვარს, ქორონიკონს უმ.

ბეჭედი: ტფილელ მიტროპოლიტი ათანასი

ქ. ჩვენ, თუმანიშვილმან თბილელ მიტროპოლიტმან ქრისტეფორემ ჩვენს წინთ წმიდ[ა]თ თბილელთ ნაბოძები წყალობის წიგნი შიო კანდელაკს და მის შვილს ი[ე]სეს დაუმტკიცეთ კიდევ. დამტკიცებელი ღმერთმან აკურთხოს.

ქორონიკონს უმ.

ხელრთვა: ქრისტეფორე

298. [წიგნი ანტონ I-ისა თბილელის ნაიბად ქრისტეფორე მროველის განწესების შესახებ]

[1752 წ. 28 მაისი]

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს პატრიარქმან, მეფის ძემ, ანტონიმ და მეფეებმან ტფილელ მიტროპოლიტი ათანასი ასტარხანს ჩვენს საქმეზე გავგზავნეთ და თავის

მოსვლამდის თავისი ნაიბობა მროველს ქრისტეფორეს მისცა. მეფეებმა და ჩვენც ტფილელის ნაიბობა უბოძეთ. საწმისთ[1] ვიდოდეს აქედამ, ეს ქრისტეფორე ამისი ნაიბი არის.

და ვინცა ვინ ტფილელის კრებულნი თუ ყმანი და სამწყსონი ხართ, ყველანი მართებულის გზით ამას დაემორჩილენით და სიტყვას გაუგონებდეთ.

ვინც წინა აღუდგებით და მართებულად არ დაემორჩილებით, იცოდეთ, დიდად გიწყენთ, სჯულიერის საქმით კიდეც გარდავაქცევინებთ.

ყოველად სამღდელოვ მროველ მიტროპოლიტო ქრისტეფორე! თუ ვინმე შენი წინააღმდეგობა მოიდომოს და მორჩილობა არ გიყოს, ჩვენ მოგ[ვ]ახსენეთ და სჯულიერის საქმით ჩვენ გარდავაქცევინებთ.

როგორც ტფილელმა ათანასემ დაგარიგოს ეკლესიის საქმე თუ მამულისა, ყვალას ისე მოუარე და რიგი მიეც. მეფეების მძახებაც ასე გაქვს და ჩვენც ასე გაგვირიგებია.

მაისს კზ, ქრისტეს აქათ ჩღნბ.

ხელთა: კათალიკოზი

299. [სამწყსოს მიბარების წიგნი ათანასე ტფილელისა ქრისტეფორე მროველისადმი]

[1752 წ. 28 მაისი]

ქ. ჩვენ, ტფილელ მიტროპოლიტი ათანასე მეფემ თეიმურაზ[მან], მეფემ ერეკლემ რუსეთს ელჩად გამგზავნეს. რაჲცა იმათი მძახებით წავედ, მე მოვაწესებე ჩემად ნაიბად დამეყენებინა ვინმე. იმათ ნება მიბძანეს ვინც ვინდოდეს, დაეყენე შენის ნებითაო.

ახლა შენ, მროველი ქრისტეფორე დაგაყენე და მეფეთაც ნება დაგრთეს. ჩვენის საყდრისა მამულით შემოსავალი თუ საყდრითა და ან სამწყსოთი[1] ყველა შენ დაგიგდე და მოგაბარე; შენ იცი, რომელსაც მართებულს მოელას ეცდები, რაც მამული დაგვიგდია, თუ რამ წაჭდეს, იმის გაკეთებასა. ქალაქის აბანოსი, ქარვასლებისა, დუქნებისა, თუ რასაც მამულისა რაც ამიღია, ყველას ჩემი ყაბზი უჭირავს. ნავრუზამდი როგორც იმ ყაბზში ეწეროს, ისრე გაუთა[ვ]ე. ძირს არის ოთხი დუქანი, ამის ქირას თქვენ აილებ-

[1] სამწყოთითი.

დეთ და ერთა ბანებზე ოთახი ამას გარდა. კისაკვე არა ძველი ღვინო, ის მოატანინე და მოიკმარე.

სხვა ჩვენს სოფელში ან ჩვენი ნათესი იყოს, ამისი მოსაველი ან დალა იყოს, ესენი აიღეთ და კველა მოიკმარეთ. რომელი შენგან შეიძლებოდეს კრებულის მოელას ეცადე და ეკლესიისასა.

ნავრეზს უკან რაც ჭალაქის მამულებისაგან აიღო, რაც ან თქვენს ხარჯსა ან სტუმრისას ან რითაც ფერათ დანახარჯს გადარჩეს, ეკლესიისთვის შეინახე.

თუ სიკუდილი არ მეწია, მე მოუსვლელი არ დავდგები. თუ სიკუდილი მეწიოს, მეფემ და პატრიაქმა ვითაც იხებონ, ეგრეთ განაგონ. ჩემი და დამიგდია ორის მოსამსახურითა: შენ იცი, რასაც მოუველი და გაამლებინებ.

მაისს[ს] კთ, ქორონიკონს უმ.

ბეჭედი: ათანასე

300. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა გიორგი მასურაშვილისადმი]

[1752 წ. 9 სექტემბერი]

ქ. ნებითა ღმრთისათა და შეწევნითა წმიდისა მთავარმოწამის გიორგისითა ესე უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერინეთ და გიბოძეთ ჩვენ, ამბა ალავერდელმა, პაატა მოურავის ძემან, პატრონმან ნიკოლაოზ შენ, ჩვენს ერდგულსა და თავდადებით ნამსახურს ყმას მასურაშვილს იაკობის შვილს გიორგის, ძმას შენსა მამუკას და ყოველთაე მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე რომე: ესაიასშვილის ნავენაკობი სამის დღის მიწა თავისის ნაგვზებითა, სხლითა და ფერკლითა მამაშენს ეყიდა. ახლა ის მიწა, ნაგვზები და ხეხილი გამოგარკვით, ამიტომ რომ შენზედ უმკროდ იყო და იმის მაგიერად გიბოძეთ ჩვენი ბეითალმანი მეგრელიაშვილის მამული, ზეროშვილის ვენაკის გვერდზედ ვენაკი, მისის საკნივითა, ქვევრ-მარნითა, მიწა-წყლითა, წისქვილითა, შესავლითა, გასავლითა, მთითა და ბარითა, ნასყიდითა და უსყიდითა, ყოველის მისის სამართლიანის სამძღვრითა გვიბოძებია.

არ მოგეშალოს არც ჩვენგან და არცა სხვათა ჩვენთა შემდგომთა ამბა ალავერდელთაგან, არც: დიდთა და არცა მცირეთაგან.

აწე თქვენცა შემდგომად ჩვენსა ყოველად სახატრელნო ამბა

ალავერდელნო, ეს ჩვენი წყალობის წიგნი თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ, რათა ღმერთმან თქვენიცა გაგებული და გაძლიერებული ყოველ-
ცედ და უნაკლულოდ ყოს დღესა მას დიდსა განკითხვისასა.

და თქვენცა გიბძანებთ კარისა ჩვენისა სახლთხუცესნო, მდივან-მწიგნობარნო და ყოველნი კარისა ჩვენისა მოსაქმენო, ეს ჩვენი დამტკიცებული წყალობის წიგნი თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს, ამინ.

აღიწერა ბძანება ესე თვესა სექდემბერსა **თ**, ქრისტეს აქეთ **ჩღნა**, ქორონიკონს **უმ**.

ბეჭედი: ალავერდელი ნიკოლაოზ

301. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ჯვარის მამის დეკანოზ იოანესადმი]

[1762 წ. 11 დეკემბერი]

ჭ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მწყემსთ-მთავარმან მაღალთა მეფეთა შარავანდედმან კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, პატრონმა ანტონიმ ესე უკუნისამდე ჟამთა, ხანთა და დროთა გამოსადეგი სამკვლოს და საბოლოო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ ჯვარის მამის მონასტრის დეკანოზს იოანეს, ასე და ამა პირსა ზედან:

შვენ უსარჩობასა და უსამწყსოვობას სჩიოდით, მოხვედით ქარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა და სამწყსოს ბოძებას დაგვეკუნით, ვისმინეთ ავჯა და მოხსენება თქვენი, ვიკულევეთ და ვიგულისმოდგინეთ, ვითაც უსარჩოვო და უსამწყსოო იყავ, ჩვენცა შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ქალაქში ვინცაეის უბეცო, ეული და მოსული კაცი იყოს და ან მოვიდეს.

და რაც დღესამდი ვისთვისმე გეხუცებინოს და ან უხუცო რომ სხვას მღდელს არ ეხუცებინოს და მისსა არა გაეყოლოს, შენთვის წყალობა გვიქნია და გვიბოძებია. სჯულიერის წესით მწყსიდე და ასწავებდე.

და ამასდა გარდა შენის სახლის ხუცობაც შენთვინვე გვიბოძებია და წყალობა გვიქმნია. არავინ ამისი მცილე და მოდავე არავინა გყვანდეს, თვისიერ ღმრთისა მეტი.

აწე ეს ჩვენგან ბოძებული წყალობა გჭოსდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა დიდათ ერდგულობასა შინა, არ მოგეშალოს არცა

სხვათა მეპატრონეთაგან, არცა მეფეთა, დედოფალთა და უფლის წულთაგან არცა დიდთა და არცა მცირეთაგან.

და რომელმანცა ამისდა შლად და ქცევად ჴელყოს, ჩვენსა კანონთა ქვეშე ვასიკანონოს; ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

აწ შემდგომად ჩვენსა თქვენცა ყოვლად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიაქნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ და გაურიგეთ, რათა თქვენიცა გაცებული და გარიგებული ღმერთმან ყოველივე მტკიცე და უხაკლულო ყოს.

არიან ამისი მოწამენი, დამხდურნი და ნების დამრთველნი ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა იხდიქტიონსა კათალიკოზ-პატრიაქობისა ჩვენისასა თ, ქრისტეს განკორციელებითგან ვიდრე აქამომდე წელნი გარდასრულიყუნენ ჩღნბ, კორონიკონსა უმ, თვესა დეკემბერსა ია, ქელითა კარისა ჩვენისა მდდელ-მდივან-ქადაგ მაღალაძის ნიკოლოზისათა; დასაბამითგან ვიდრე აქამომდე წელნი გარდასრულიყუნენ შვიდი ათას ორას სამოცი, ჳხჲ.

ხელთაჲ: კათალიკოზი

საბუთის თავში პეჭდი: რომელი განჴსნათ ქუეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

ქ. ჩვენ, საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი ითსებ ვამტკიცებთ წიგნსა ამას.

ხელთაჲ: კათალიკოზი

ქ. ჩვენ, თბილელი მიტროპოლიტი ამ წმინდა[ნ]ა პატრიაქთ ნაბოძებთ წიგნს ვამტკიცებთ.

ხელთაჲ: ქრისტეფორე

302. [წიგნი ანტონ I-ისა მურვან მურვანიშვილისადმი სოფლების მიბარების შესახებ]

[1752 წ. 18 დეკემბერი]

ქ. საქართველოს პატრიაქის მეფის ძის ანტონის კეთილად სახსენებელო მურვანიშვილო მურვან!

მერე სურამს ჩვენი ყმა ვინცაცაინ იყოს ქართველი, სომები თუ ურია, ყველა შენთვის მოგვიბარებია. თვალი და ყური გეჭიროს, არავინ რა ძალი და ჭსამართლო უყოს. სხვას კაცს ქელი არავისა აქვს ჩვენს მეტსი: არც მოურავსა, არც მამასახლის[ს]ა და არც სხვას მოსაქმესა.

როცა ჩვენი წიგნი და სიტყვა მოგვივიდოდეს, როგორც შეგვლისათ, თავთავის შეძლებით ისე გვამსახურებდეთ. და თუ ვინმე ვინმეს ლი და უსამართლო ყყოს, ჩვენ მოგვახსენე და პასუხს ჩვენ გავცემთ. რაც შეგეძლოს, რიგიანათ თვალი და ყური გეჭიროს.

დეკემბერს ი[ვ. წელსა] ჩლნბ, ქორონიკონსა უმ.

ბეჭედი: კათალიკოზი ანტონ*

303. [ყამსახურის განწესების სიგელი ანტონ I-ისა თბილისის მსახლობელთადმი]

[1762 წ.]

სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმინდისათა ჩვენ, ყოველისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქმა, მეფის ძემ, უფალმა ანტონიმ ესე წყალობის სიგელი დაგიწერეინეთ და გიბოძეთ თქვენ, სვეტისცხოველისა და ჩვენს მკვიდროფთ ყმათ, თფილის ქალაქს მსახლობელთ: მაწასახლისს[ს] პეტრე იეზაანთ მერაბი შვილს ოსეფს, ოქროანთ მიდდისი ბეჟუა შვილი დანელას, შადინაანთ შაეერდას შვილს როსტომს, შადინაანთ ბაღდასარას შვილს სტეფანეს, იეზაანთ ბაღდასარა შვილს არუთინას, მაროაანთ ასაიას და ყოველთავე ერთობით სვეტის ცხოველისა და ჩვენს მკვიდრთა და ერთგულთა მოსამსახურეთა, მოქალაქეთა ყოველთავე ასე, რომე:

ავის დროებით და უმკვიდროთ ქართლის ბატონობაში ხან ოსმანთ ეჭირა, ხან ყიზილბაშთა: არც მეფე იჯდა ქრისტიანე და არც პატრიარქი. და ვინც მაშინ ბატონობდენ მოხელეები და გამრიგე მოსაქმენიც ქალა[ქ]შიგაც და სოფლებშიც, იმათ თანავ ყოვდათ და ქალაქსაც და სრულ საქართველოსაც უსამაროლო ბევრი რამ საოხოვარი და გამოსაღები დასდებოდა, დიდს შეწუხებაში და ბეგარაში ჩაცვივნულ იყავით და მეტადრე სვეტისცხოველის ყმანი და ყველა საყდრების ყმანი.

ახლა ღმერთმან წყალობა რომ უყო საქართველოებს და ისევ ქეთილმსახური და მართლმადიდებელი მეფე და ბატონი დაგვიჯდა ცხებული მეფე თეიმურაზ და ძე მისი, მეფე ქახეთისა ირაკლი; მას ყამსა ჩვენ, მეფის თეიმურაზის დისწულსა და

* ბეჭდის ლაგენდა კარგად არ იკითხება.

ქართველთ მეფის ძეს, უფალს ანტონის გვერწმუნა კათოლიკე და სამოციქულო სამართლმადიდებელი ეკლესია სვეტის-ცხოველისა და საერთოდ ემბაზი მცხეთას და ყოველნი კათალიკოზ-პატრიარქი, იყო ქრისტეს აქეთ ქორონიკონი ჩლმგ.

გარდახდეს წელნი რაოდენნიმე და მოხვედით კარსა დარბაზ-ბალატისა ჩვენისასა და თქვენი დაჭირება და უსამართლო ყველა მოგვახსენეთ და პირველსავე ძველს განწესებასა და გუჯრებზე სამსახურ[ი]ს აჯა ითხოვეთ, რომელიც ძველთ ნეტარად მოსახსენებელად საქართველოს მეფეთ შემოეწირენით და სამსახური დაედგად სვეტის ცხოვლისა სანთელი და საჩვენო სათხოვარი და ბეგარა ან ჩვენს პირველთ მართლმადიდებელთ სანატრელ საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქთა.

ჩვენც ეს წყალობა გიყავით და კიდევ თქვენის აჯის სამუქფო მეტიცა: რომ: რაგინდ ფერი ცუდმადი სამსახურიც ამოგიკვეთეთ, ამისთანა აღარა გეთხოვებოდესთ რა [და] თქვენი განწესებული ძველივე გაგიახლეთ ამ გუჯრითა.

ამას მოგეცემდეთ: სანთელი რაც სახელდობ წონით ყველას გაწერიათ, არცავინ ხართ ამის სახთლის თარხანი; ბაჟს ნახევარს მოგვცემდეთ; ლაშქრისა და ნადირობას როსაც ქალაქის კაცთ დაუძახებდენ, რაც თქვენ შემოგხვდებოდესთ, იმ ანგარიშით კაცი ნუ დაგვაკლდებით; ორს თუმანს სამასპინძლოთ მოგვართმევდეთ წელიწადში ერთხელ.

ჩვენი სამსახური ბეგარად ამას მეტი არა დაგვიდვია რა, ეს ასე გაგითავდესთ სვეტის ცხოვლის და ჩვენს ერთგულად სამსახურსა შინა, არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა კათალიკოზ-პატრიარხთაგან.

თქვენც შვილთა კათოლიკე ეკლესი[ი]სათა ათორმეტთა ტომთა და კარისა ჩვენისა გამგებელთა ყოველთავე ეს ჩვენგან ნაბოძები წყალობისა და სამსახურის განწესების სიგელი, თქვენც ესე დაუმტკიცეთ და ნუ მოუშლით.

აღიწერა ბძანება ესე ჩვენი ინდიქტიონსა კათოლიკოზ-პატრიარქობისა ჩვენისასი **ი**, ქრისტეს აქეთ ქორონიკონსა **ჩლნბ**, ხელითა მხატვრისა ი ო ვ ა ნ ე ხ უ ც ი ს ა თ ა, ქართულსა ქორონი-

კონს **უმ**.

304. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ოძუაანთ დანელასა და სტეფანესადმი]

[1753 წ. 2 მარტი]

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა და აღმოსავლეთისა დიდმან მამათმთავარმან და მეფეთა შარავანდედმან იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრატოვანმან და ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, პატრონმან ანტონიმ ესე უკუნისამდე ქამთა და წელთა დრო უცვალებელი და მიზეზშემოუელებელი წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენს სამკვიდროთ ქმათ და ჩვენის ეკლესიის ერთგულათ ნამსახურთ ოქუაანთ ბექუას შვილს დანელას, ძმასა შენსა სტეფანეს, შვილთა თქვენთა იაკობს და ავთანდილს, ძმისწულსა თქვენსა აბუცს, ნასყიდას შვილებს დავითსა, შვილსა შენსა აღალუასა და ძმისწულსა თქვენსა ზურაბას, შვილთა თქვენთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთაევე, ასე და ამა პირსა ზედან, რომე:

ბიძაშვილი არუთინას ეე ალექსი თქვენგან გაყრილი იყო და უშვილოთ გარდაიცვალა, ამოვარდა და არავრისთანა არა დარჩა რა. იმისი მამული ჩვენთვის დავიჭირეთ.

მოხვედით კარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა და თქვენის ბიძაშვილის ალექსას მამულის წყალობას დაგვეკენით. ვისმინეთ ჯერ და მოხსენება თქვენი და გიბოძეთ ალექსას წილი მამული, რისაც მჭონებელი იყო დექნის ან ქარვასლისა, ბაღისა და სახლკარისა და ალგეთზედ ნაოხრის წისქვილისა, ნაბაღვარისა და ნავენახარისა და ენაგეთს სახნავის მიწებისა.

ამის მიხედვითა, რომე ალექსას თქვენს მეტი პატრონი არავინ ჰყუანდათ, ცოცხალსაც თქვენ უვლიდით და სიკუდილის დღესაც თქვენ დაეამარხვინეთ და ქურივიც თქვენ გაისტუმრეთ; და რაც ალექსას ვალი ჭონდა, ისიც თქვენ გარდაუხადეთ და ჩვენს ეკლესიაც დიდათ ჰმსახურეთ.

იმისის მამულისა რისაც მჭონებელი იყო ან თქვენის მამა-პაპათ ნასყიდი მამული ან ჩვენის ეკლესიის წყალობა სჭირვებოდა, ყველა ჭელშეუვალად თქვენთვის წყალობა გვიქნია და გვიბოძებია და იმისის წილის ყმისა.

და თუ დღეის უკან ალექსას აღებული ვალი გამოჩნდეს, ისიც თქვენვე გარდაუხადოთ; და ან ასაღები გამოჩნდეს, იაიც თქვენთვის გამოართვათ.

გქონდესთ და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერთგულებაზე და სვეტის ცხოველსა სამსახურსა შინა და არაოდეს მოგეშალოთ არა ჩვენგან და არცა ჩვენსა შემდგომთა კათალიკოზ-პატრიარქთაგან.

არამედ თქვენაც შემდგომად ჩვენსა კათალიკოზ-პატრიარქნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული მტკიცე და უნაკლულო ყოს ღმერთმან; და ნუ კელყოფ შლად ამისა.

არიან ამის მოწამენი და ნებისდამრთველნი ერთობილნი მცხეთის შვილნი.

აღიწერა ბძანება ესე მარტს ბ, ინდიკტიონსა პატრიახობისა ჩვენისასა თ, ქორონიკონს ჩლნგ, გელითა მღუდლის მიხაილისათა.

ხელითა: კათალიკოზი

ბეჭედი ანტონ კათალიკოზისა*

თავში ბეჭედი: რომელი განვსნათ ქუეყანასა ზედა, ესნილ იყოს იგი ცათა შინა.

პატრიაქის მოლარეთბუცესი გედეონის ძე პაატა ამ წმიდის პატრიაქის ბძანებისა ნების დამრთველი და მოწამე ვარ.

ბეჭედი: მონა ღთისა ყმა კათალიკოზისა პაატა

სარდალი გაბრიელ ამის ნების დამრთველი და მოწამე ვარ ბეჭედი

ჩვენ, მდივანი მაღალაძე ნიკოლოზ ამ წმიდის პატრიაქის, მეფის ძის, დავითიანის შარავანდედის პატრონის ანტონის ბრძანებისა და წყალობის ნების დამრთველნი და მოწამე ვართ. ნებითა ღმრთისათა ქორონიკონს **უმა**, [წელსა] **ჩლნგ**.

ბეჭედი: მაღალაძე მდივანი ნიკოლოზ

თაზისშვილი სუფრაჩი პაატა[1] ამ ბატონის წყალობისა ნების დამრთველი და მოწამე ვარ.

ბეჭედი: პაატა

---

[1] პატაა.

* ბეჭდის ტექსტი არ იკითხება.

თაზისშვილი მგალობელი იესე ამ პატრიაქის წყალობისა ნების დამრთველი და მოწამე ვარ.

ბეჭედი: თაზიშვილი მგალობელი იესე

ჩვენ, ხერხეულიძე იოანე ამ წმიდის პატრიაქის წყალობისა ნების დამრთველი და მოწამე ვართ.

ბეჭედი: იოანე

მე, პატრიაქის მამასახლისი პეტრე ამისი მოწამე ვარ.

ბეჭედი: პატრიაქის მამასახლისი პეტრე

305. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სარდალ გაბრიელ გედეონისძისადმი]

[1753 წ. 8 აპრილი]

ჩუენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოველისა საქართველოსა პაკურთხეველმან დიდმან მწყემსთმთავარმან ღმრთივ-გვირგვინოსანთა მეფეთა შთამავნდედმან იესეან, დავითიან, სოლომონიან პან. კრატონმა კათალიკოზ-პატრიაქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, პატრონმან ანტონი ესე უკუნისამდე ჟამთა და დრო ცვალებადთა გასათვებელი მტკიცე და მიზეზშემოუღებელი და ყოველთა კაცთა მიერ მოუდევარი, სამკვიდრო და საბოლოო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ სვეტის ცხოვლისა მკვიდრსა და თაედადებით ერთგულთა ნამსახურთა ყმათა ჩვენთა აზნაურშვილს გედეონისძეთ სარდალს გაბრიელს, შვილსა შენსა შიოშს, გიორგის, იოანეს და იესეს, ბიძაშვილსა შენსა პეტრეს, ძმასა მისსა ერასტის, შვილსა მისსა გედევანს და იოანეს და ძმისწულსა მათსა გლახას. შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოველთაცა, ასე და ამა პირსა ზედა:

ჩვენის აზნაურშვილის ჭარმაულთათვის და მათის სახლისათვის ძველადგან თქვენს მამა-პაპათა რომ თავეთი ქალი მიეცათ, ზითვათ სოფელი გოროვანი გაეტანებინათ; და ჟამთა ვითარებისაგან ჭარმაული ამოშწყდარიყუნეს და ერთი იმათი სახლისკაცი ჭაიხოსრო ისიც უშვილო დარჩომილიყო და თვითონ ჭაიხოსროსაც თქვენთვისვე წიგნი მოეცა. თქვენგან გამოტანებული სოფელი გოროვანი თქვენთვისვე მომიცემიათ.

აწე მოხუცდით კარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა, დაგვეჯე-

ნით, ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი, ვიგულვეთ და ვიგულ-/ მოდგინეთ; და ქაიხოსროს წიგნი რომ მოეცა, ის წიგნიც გვაჩვენებდა და ჩვენცა გიბოძეთ და წყალობა გიყავით და დაგიმკვიდრებდა ცალ- ბოლოდ სოფელი გოროვანი თავეთის მთითა, ბარითა, საჭნავითა, უჭნავითა, წყლითა, წისქვილითა, საკაფითა, უკაფითა, სასაფლაოთი, ნასყიდითა, უსყიდითა, და ყოველის მათის საზღვრითა და ნატამლითა.

და რომელიცა პირველ ქონებოდეს გოროვანსა და ანუ მასუკან შეემატებინოს ხასყიდი, ყოველივე თქვენთვის უნაკლულოდ, ჭელშეუხლად, უცილებელად და ულაპარაკოდ გვიბოძებია და წყალობა გვიქნია.

აწე გჭონდესთ და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტიცხოველის სამსახურსა და ჩვენსა დიდათ ერთგულობასა შინა, არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა სხვათა მებატონეთაგან, არც: დიდთა და არცა მცირეთაგან და არცა ძლევრთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს და წმიდამა კათოლიკე ეკლესიამ, ცათა მობაძავმა ახალმა იერუსალემმან, ღმრთივ-აღმართებელმა კვართმა სიუფლოჲ და მიბრონმა წმიდამან.

და ესეცა: ასე განგისაზღვრეთ სოფელი გოროვანი ორთავე სწორეთ საძმოთ გიბოძეთ, საერთოთ გჭონდესთ და როცა გენებოსთ და მოიხდომოთ, შუა გაიყავით: ნახევარი სარდალს გაბრიელს და მის შვილთ დარჩეს და ნახევარი პეტრესა და ძმასა მისსა ერასტის და შვილთა მათთა დარჩესთ. ესე ასე ჩვენგან წყალობა გაგითაედესთ.

აწე თქვენცა შემდგომად ჩვენსა ყოველად სანატრელნო კათოლიკოზ პატრიარქნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ და გაურიგეთ, რათა თქვენიცა გაგებული და გარიგებული ყოველივე მტკიცედ და უნაკლულო ყოს და დამტკიცებულ.

არიან ამისი მოწამენი, დამხუდურნი და ნების დამრთველნი ერთობილნი ჩვენის კათოლიკე ეკლესიის შვილნი მცხეთელნი ჩვენი სახლთუხუცესი მაღალაძე გიორგი, დეკანოზი იოანე, ქარსიძე მესტუმრე გიორგი, თაზიშვილი სუფრაჩი პაატა, ქადაგიშვილი შიოშ და ყოველნი მცხეთის შვილნი.

დაიწერა ინდიკტიონსა კათოლიკოზ-პატრიარქობისა ჩვენისასა თ, თვესა აპრილსა გ, დასაბამითგან ჩსჲა, ქრისტეს აქათ ჩლნგ, ქო-

რთნიკონს უმა, კელითა ქრისა ჩვენისა მღდელ-მდივან-მწიგნობრისა ქადაგ-მგალობელ მაღალაძის ნიკოლაოზისათა.

და ესეცა ვიბრძანებია: სანამ ქაიხოსრო ჭაბუკი ცოცხალი იყოს, შეინახეთ სმა-ჭამითა და ჩაცმითა, და როცა მოკვდეს და როგორც მართებული იყოს, ისე დამარხეთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი...*

თავშიბეჭედი: რომელი განჰსწავთ ქვეყანასა ზედა, ჰსწილ იყოს იგი ცათა შინა.

306. [ყუალობის წიგნი ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა იოანე გოდაველისადმი]

[1753 წ. 25 აპრილი]

ჩ. სამეუფოთა და ღმრთივთა[1] განგებათაგან მეფედ ყოველთა საქართველოთა ზედან ცხებული მეფის თეიმურაზის პირმშომ ძემ, მეფემ კახეთისამან ირაკლი და თანამდგომმან წმიდამან მამამან და უფრორე მრძენმან სანატრელმან ყოვლისა საქართველოსა პატრიარჭმან ბატონის შვილმან უფალმან ანტონი ჩვენდა მომართ მოქენესა ამა წყალობისასა თქვენ, განკრძალულსა[2] მღდელთმთავარსა, ღირსსა ბოდბელ მიტროპოლიტს იოანეს, თხოვნისაებრ თქვენისა გებოძა ჩვენ მიერ ბოდბლობაზედ მრავალმთის გარესჯის წმიდის დავითის მონასტერი საწინამძღვრო.

ვინადგან ღირს იყო დიდებულობისათვის მონასტრისა, რათა არეთმთავარი მისი არქიმანდრიტად იკურთხეოდის, ჩვენცა ვგრეთ სათნო ვიჩინეთ და იღუმენლობისა წილ არქიმანდრიტობისა ხარისხი აღუმაღლეთ, რათა შემდგომნი თქვენი არეთმთავარნი დავით გარესჯისანი მიტროპოლიტთ არქიმანდრიტად კელდასხმულ იქმნებოდენ და შემდგომად საქართველოსა პატრიაქისა მოხსენებისა თვისსა ეფისკოპოზსა მოიხსენებდეს მომხსენებელნი წარმართებისათვის მეფობისა ჩვენისა და სულთა ჩვენთა სოხად.

აღიწერა ბრძანება ესე თვესა აპრილსა კე, წელსა ჩლნგ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

---

[1] მღთივთათა. [2] განკარძალულსა. [3] მრხასტრისა.

* ხელით ნაწერი ერთი სიტყვა კარგად არ იკითხება.

307. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ქაიხოსრო გიჯიძრელისადმი]

[1758 წ. 23 ნოემბერი]

ქ. ჩუენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან მაღალთა მეფეთა შარავანდედმან ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მწყ[ს]ემსით-მთავარმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, პ ა ტ რ ო ნ მ ა ა ნ ტ ო ნ მ ა ესე უკუნისამდე ჟამთა და დროთა გამოსადეგი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, სვეტისცხოველისა მკვიდრსა და ყმასა, ჩუენსა აზნაურშვილს გ ი ჯ ი ყ რ ე ლ ს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს, ძმასა შენსა ბ ე რ ს ა და შვილსა შენსა ზ ა ა ლ ს, ბიძაშვილსა შენსა რ ე ვ ა ზ ს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთაცა, ასე და ამა პირსა ზედა:

ჩუენს სახასოს სოფელს კახეთს ა ხ ა ლ შ ე ნ ი ს თქვენს სამოურაოში რაც ღორის საბალახე აიღებოდა, იმისი მესამედი თქვენ მოგეცემოდათ. მოხვედით, მოგვახსენეთ, დაგვეჯენით, ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი. იმ მესამედზე ჯელი აგაღებინეთ. და რადგან ახალშენს სოფელში მეკომური გლეხნი გყვანდათ და მთასა და ადგილში წილი გედვათ, ჩუენის სარგოს ღორის საბალახისა ნახევარი მოგეცემოდესთ; და მესამედზედ კი ჯელი აგაღებინეთ.

აწე ეს ჩუენგან წყალობა არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არცა სხვათა მეპატრონეთაგან. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტის ცხოვლის სამსახურსა და ჩუენსა დიდათ ერთგულობასა შინა.

აწე თქვენცა, შემდგომად ჩუენისა სიკეთისა სიანტრელნო კათალიკოზ პატრიაქნო, თქვენცა ესევე დაემტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე და უნაკლულო ყოს.

არიან ამისნი მოწამენი, დამხდურნი და ნების დამრთველნი ერთობილნი მცხეთიშეილნი.

დაიწერა ინდიატიონსა კათალიკოზ-პატრიაქობასა ჩუენისასა ი, თვესა ნოემბერსა კგ, ქრისტეს აქათ ჩ ლ ნ გ, ჯელითა კარისა ჩუენისა მდდელ-მდივან-ქადაგ მ ა ღ ა ლ ა ქ ი ს ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს ა თ ა, ქორონიკონსა უმა.

ხელითა: კათალიკოზი

[შეწირულების წიგნი გაბრიელ ბაქონდიდლისა მარტვილის ტაძრისადმი]

[1768 წ.]

... მარტვილის ღმრთისმშობელო... მე, სიყრმიდგან მონამან და მადიდებელმან ტაძრისა შენისამან, დ ა დ ი ა ნ ი ს ბ ე ქ ე ნ ი ს ძ ე მ ა ნ, ბ ა ტ ო ნ მ ა ნ ჩ უ ო ნ დ ი დ ე ლ მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ მ ა ნ

გაბრიელ... წწველილადი ეგე შესაწირავი ძღვნად მოგეძღვნა ღმერთისა, რომ: გულუხვთს ჩვენი ღმა ბუჰუკელა გიგინეიშვილი შვილი იყო, მოკვდა ის; და მისი კაცები რაც იყო სხვებმა, სულ ყველა დრისა შენი ყმა იყო, მაგრამ ეს სანთლის ბეგარა არ ემართა და ჩვენ დავადევით.

ცხრა გლეხი არის თავს: ერთი სეხნიელი იობაძე და მისი ძმა ბუჰუელა, მეორე კიდევ მახარებელი იობაძე, მესამე ფირცხალავა გიორგი, მეოთხე კიდევ ფირცხალავა სეხნია, მეხუთე გიგინეისშვილი ტატუელა, მეექვსე გიგინეისშვილი ლაშკარა.

ამ ექვს გლეხს ურმოული ღომის ბეგარა ემართა; ურმოული ღომი გარდავიღეთ და თითო მარჩილის სანთელი და თითო რუბის საკმეველი დავადევით.

და ამ სამს გლეხს: გოჩია გიგინეისშვილს, მამისთვალა გიგინეისშვილს და ბუჰუელა გიგინეისშვილს ურმოული არ ემართა და ღორის ბეგარა შევაწიეთ და თითო მარჩილის სანთელი დავადევით.

ამას გარეთ კიდევ რობაა: სამი გლეხი იყო ჩვენი: ქორიავა ხუტუ და მისი ძმა კაცობა; მეორე გლეხი ჩიქობავა ბაძღუელა; მესამე გლეხი სვიმონა ჯგიმორდელი და მისი ძმა ხახუტელა. ეს სამი გლეხი რობას ესახლენ, მაგრამ მიქელაძებმან არ დააყენეს და წამოვიყვანეთ და გამოღმა კოდორს დავესახლეთ. სამივე გლეხს ურმოული ღომი შევაწერეთ და თითო მარჩილის სანთელი თქვენის საყდრისათვინ დავადევით და თითო რუბის სანთელი სუჯუნის საყდრისათვინ. ამ რობელი კაცების დავთარი სუჯუნასაც დაეგზავნა.

აწ როგორც გაიგებით სანთელი და საკმეველი ამ წიგნში დავიწერია, ისე ყოველს დიდმარხვაშიდ... შენის საყდრის სანთლის და საკმეველის ჩამომბმოჯავას მისცემდეს ჩვენის სულის სათხად.

და თუ წყალობითა შენითა იმატონ და გაიყონ, რამდენიც გლეხი შეიქნას, ეს საყდრისა შენისა ბეგარა თითო გლეხზედ ისევ სრულად გაყვეს.

ხოლო ჟამთა ვითარებისაგან რომელიმე გლეხი ამოსწყდეს, ვინც იმ გლეხის ნაპარტახი ალაგ-მამული დაიკაოს, ეს ბეგარა როგორც სწერია, იმ კაცმა გარდაიხადოს.

ამას გარეთ ამ კაცებს თუ რამ ბეგარა მართებს, იმას ვინც ჭეონდიდელი იყოს, იმას მიართმევდეს და არც მიდღემჩი არავის მე-ბატონისაგან ეს თორმეტი კაცები აზნაურსშვილს ყმად მიეცეს...

დაიწერა ქორონიკონსა უმა.

309. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი სახლთუხუცესისადმი]

[1754 წ. 10 ნოემბერი]

ქ. იესო ქრისტეს მოსა უფალი ანტონი, კათალიკოზი ყოველთა ქართველთა და პატრიარხი სამეუფოსა ქალაქისა ახლისა იერუსალემისა მცხეთისა, გიბძანებ ყოველთავე კარისა ჩვენისა მოჭელეთა, მოლარეთა, ნაცვალთა, მამასახლისთა და ყოველთა სოფლებისა ჩვენისა მოსაქმეთა.

ვერმე ამ ჩვენს სახლთუხუცესს გიორგის როგორადაც ძველთაგან ამათს მამა-პაპათ ქონიათ წმიდის პატრიაქებისაგან სახლთხუცობა, და ყოვლის ფერიდამ ჩვენის ოცისთავის შესაფალი ქონიათ, ჩვენც ავრეთვე წყალობა უყავით და ჭელაბლა გვიბოძებია ყოვლის ჩვენის შემოსავლიდამ — პერიდამ, ღვინოდამ თუ თეთრიდამ, ქართლიდამ თუ კახეთიდამ რაც ჩვენი შემოსაფალი იყოს, ოცისთავს უკლებლად ნიადაგ ამას მოსცემდეთ.

ეს ჩვენი წყალობა ასე გაუთაედეს. ამისად შლად და მცევად ნურავინ ჭელჰყოფთ.

დაიწერა თვესა მარტსა ი, ქორონიკონსა აქათ ჩღნდ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

310. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გაბრიელ გედეონიძისადმი]

[1755 წ. 12 ნოემბერი]

[ქ.] ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან და ყოვლისა საქართველოსა [მა]ყურთხეველმან, ღმრთივ-ცხებულთა მადალთა მეფეთა შარავანდედმან, იესიან, დავითიან, სოლომონიან პანკრატიონმან კათალიკოზ-პატრიაქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, ანტონი, ესე ჯკუნისამდე ჟამთა, ხანთა და დროთა გამოსადეგი, მტკიცე და უცვალებელი, საწკვიდრო და საბოლოო და ყოველის კაცის მოუდეველი და ნათესავთა თქვენთა მოუდეველი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ძველადვე სვეტის

ცხოველისა მკვიდრობასა და თავდადებით ერთგულსა ყმას ჩვენსა გედეონისძეს სარდალს გაბრიელს. შვილსა მისსა ...შვილსა ოშს, გიორგის, იოანეს და იოსებს, შვილთა დ...ძმისშვილთა ვალთა სახლისა თქვენისა ყოველთავე, ამით უკვე მიზეზითა, რომ:

თქვენი მკვიდრი ყმა ყოფილიყო ძველადგან მუხადგაერდელი იოანე; ჩვენ ის გამოგვართვით და სვეტს ცხოველს შევწირეთ და ამის სანაცვლოდ ბადაშვილი ჩვენი ყმა მემკვიდრე გიბოძეთ.

და მერმე შემოგვეხვეწნენ და ისიც ისევ გამოგართვით და იმის სამაგიეროდ და სამუქფოდ გიბოძეთ და წყალობა გიყავით: მრავალთა კაცთა საჭელად ნაქონი სოფელი ...შენდა ოდესმე იესე მაღალაძეს საშოურაოდ ჭონებოდა და ვითარისა რასმე მიზეზითა დანაშაულობისათვის ბიძა ჩვენს, სიცოცხლოდ ცხოვრებად მისრულს, გამოერთმევინა და ხუცია და სიამისათვის მცირედ ხანს მიებარებინა.

ჩვენ მოკითხული ვყავით და რადგან ეს ასრე ყოფილიყო, ჩვენ თქვენ სამკვიდროთ გიბოძეთ და წყალობა გიყავით ამშენდის მოურაობა და დვინიაშვილისა და კობაძისა, ეს ასრე ჭელუშლელად, ულაბარაკოდ და უცილებლად და ყოველის კაცის მოუდევრად და ნათესავთა თქვენთა მოუსარჩელელად.

ამწე ეს ჩვენგან მოცემული წყალობის წიგნი არ მოგეშალოს, არა ჩვენგან და არცა სხვათა მეპატრონეთაგან, არცა მეფეთა და დედოფალთა და უფლისწულთაგან და არცა ქამთა ცვალებათა და დრო პოვნიერებათაგან.

არამედ თქვენცა შემდგომად ჩვენსა კათალიკოზ-პატრიაქნო თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ და გაურიგეთ, რათა თქვენიცა გაცემული და გარიგებული ღმერთმან ყოველივე მტკიცე და უნაკლულო ყოს.

და უკეთუ ვინმე ამისდა შლად ჭელყოს, ჩვენთა კანონთა მიერ განიკანონოს.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს და ცათა მობაძავმან კათოლიკე ეკლესიამან.

არიან ამისი მოწამენი და ნების დამმრთველნი ერთობილნი კათოლიკე ეკლესიისა შვილნი მცხეთელნი: ჩვენი სახლთუხუცესი მაღალაძე გიორგი, დეკანოზი იოანე, მესტუმრე გარსაძე გიორგი, სუფრაჩი თაზიშვილი პაატა, გედეონისძე პეტრე, თუხარელი ნიკოლაოზ და სულ ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა ინდიქტიონსა კათალიკოზ-პატრიარქობისა ჩვენისაჲ, ქელითა კარისა ჩვენისა მღდელ-მდიან-ქადაგ მ ა ღ ა შ ვ ი ლ ი ს ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს ა თ ა, თვესა ნოემბერსა იბ, ქორონიკონსა აჭკსცჳ-ტეს აქათ ჩღნე.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი
თოფი ბექეღი: რომელი განჭსნათ ქუეყანასა ზედა, ჭსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

311. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა მეჯინიბეთხუცის შვილის გიორგისადმი]

[1756 წ. 16 აპრილი]

ქ. ჯერჩინებითა და სათნო ყოფითა ღმრთისათა, ჩვენ, უფალმან, ქისიყის მოურავის პაატას ძემან, [ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა ნ] ნ ი კ ო ლ ო ზ [ესე წყალობის წიგნი გიბოძე] შენ, წმინდის გიორგის ერდგულსა და თავსდებით ნამსახურს ჩვენს აზნაურშვილს მეჯინიბეთხუცის შვილს გ ი ო რ გ ი ს, ძმასა შენსა ბ ე ტ რ ე ს, ვ ა რ ჯ ი ნ ს და ზ უ რ ა ბ ს.

ასრე, რომე: ალავერდში რაც ჩალთექი გაკეთდეს, იმისი მეღალობა შენთვის მობიცია, ღალას შენ აიღებდე. და რაც ან ჩვენთვის თახთა გაკეთდებოდეს, იმასაც შენ მოუვლიდე და ანგარიშს ჩვენს მოხელეებს მოაბარებდე.

და შენთვის სარგოთ ეს წყალობა გვიქნია, რომ ათს თახთაზედ ერთს თახთას ბარას შენთვის აიღებდე, რამთონი ათიც იქნებოდეს.

არვისგან მოგეშალოს ეს ჩვენი წყალობა.

ქორონიკონს უმდ, აპრილის იგ.

ხელრთვა: ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ
ამტკიცებს მეფე ერეკლე იბ ენკენისთვეს, 1759 წ.

312. [ბრძანება იოსებ კათალიკოზისა გიორგი სახლთხუცესისადმი კახეთში საკათალიკოსო გამოსაღების აკრეფის შესახებ]

[1757 წ. 21 თებერვალი]

ქ. საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა ქ ი ს ი ო ს ე ბ ი ს კეთილად სახსენებელო ჩვენო ს ა ხ ლ თ ხ უ ც ე ს ო გ ი ო რ გ ი!

მერე მიდი კახეთს, სადაც სვეტისცხოვლისა და ჩვენი ყმანი იყვნენ გალმა მჭარსა თუ გამოლმა, ბირიქით და პირაქეთ სოფლებ-

ში, ყვალგან დაიარე და მოკითხული ქენ, რაც ჩვენი და ჩვენი სა[illegible]
დრის ბეგარა ედგასთ: პური, ღვინო, საკლავი, შესამყრელოსაფქვლელი
მყრელო, ჯეჯრუმი, ნაჭურდალი, საბალახე თუ აბრეშუმი — ყოვ-
ლის ნივთისაგან, რაც ძველადგან სდებოდესთ, ყვალა კარგად მო-
კითხე ჩვენს მოქელეებს და მოსრავებს, ანგარიში გამოართვი,
ყვალა კარგად აიღე და მცხეთას მოიტანე და ანგარიში მოგვაბსე-
ნე; ყვალა მართებულად მოიკითხე, არა დაკარგო რა, ან ძველი იყოს
დანარჩომი და ან ახალი იყოს ასალები, ყვალა აიღე და ჩამოგვი-
ტანე.

ბატონის მეფის ერეკლეს ოქმიცა გაქვს და ყვალა კარ-
გად გაარიგე და მეკითი იყავ.

ფებერვალს კა. [ქორონიკონს] ჳმე.

ხელთოვა: კათალიკოზი

313. [წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ენისელთ მოურავის შვილის იასესადმი ყმის დანებებაზე]

[1759 წ. 16 იანვარი]

ქ. ნებითა ღმრთისათა და მეოხებითა წმიდის ჲთავარმოწამისა გიორგისათა, ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ, ამბა ალავერდელმა ნიკოლოზ თქვენ, ენისელთ მოურავის შვილს იასეს ასე, რომე:

სარჭისაშვილი მღთისაგარ და იმისი ძმა თქვენს რძალს მატრონას თქვენდა შეუტყობლად წმიდის გიორგისათვის შეეწირა.

მერე თქვენ არა ჰქენით იმ შეწირულობის ყაბული, არც დაამტკიცე. ბატონთან და ეპისკოპოსთან ილაპარაკე; და რადგან უშენოთ შეეწირა შენს რძალსა, ბატონმაცა და ეპისკოპოსთ ის სარჭისაშვილი ისევ შენ დაგანებეს, რომ წმიდას გიორგის იმასთან უკანონოთ მოგეცა და საქმე აღარავის ქონდეს შენს მეტსა.

და ჩვენც ალავერდელმა ნიკოლოზ ნება გეცით და შენდობით დაგანებეთ, რომ არც ამაში კანონი შენ გქონდეს, არც თქვენს რძალს მატრონასა. ღმერთმან და დიდებულმან წმიდამ გიორგიმ მშვიდობაში მოგაყმაროს ამიერითგან და უკუნისამდე, ამინ.

დაიწერა იანვარსა ით, ქორონიკონსა ჳმჱ.

ხელთოვა: კათალიკოზი

ქ. ჩვენ, ბოდბელი მოწამე ვართ. ბექიდ: ბოდბელი (?)

ქ. მე, რუსთველი იოანე მოწამე ვარ. ხელრთვა: რუსთველი იოანე.

ქ. მე, ნეკრესელი დოსითეოს მოწამე ვარ. ხელრთვა: ნეკრესელი დოსითეოს.

ქ. მე, ნინოწმიდელი საბა ამისა მოწამე ვარ. ხელრთვა: საბა.

ქ. ხარჭაშნელი ევთუმობ. ხელრთვა: ხარჭაშნელი დომენტი.

ქ. მე, კარის წინამძღვარი ამბაკომ ამის მოწამე. ხელრთვა: ამბაკო.

ქ. ჩვენ, მეფე კახეთისა ირაკლი ამ ალავერდელის წიგნსა და ეპისკოპოსთ მოწმობას ეგრეთვე ვამტკიცებთ.

იანვრის **ივ.** ქორონიკონს **უმზ.**

ხელრთვა: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვიდიდე ერეკლე

314. [პირობის წიგნი გესარიონ კათალიკოზისა ჯაფარიძეებისადმი]

[1742—1760 წწ.]

...ღმრთისათა, არსება დაესაბამო შამისა ძისა დ[ა სუ]ლისა წმიდ[ე]ისათა და ყოველად წმინდის [ღმრ]თისმშობლის მარადის ქალწულის მარ[იამისი]თა და პატიოსნისა ჯვარისათა და ყოველთა წმინდათა, ზეცისა ძა[ლ]თა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქიელ და გაბრიელისათა;

ესე ცოდვისა და მადლის წიგნი და პირი მოგვეცით ჩვენ, ა[ფხაზეთის კათალიკოზმან ერისთვის შვილმა გესარიონ თქვენ, ჯაფარიძეებს სო[ფ]რომს, ვახტანგს, გიორგის და მერაბს.

და როშელიც თქვენი სახლისკაცი ჩემის ძმის, ერისთვის რასტომის, ერდგული და სიტყვის მპორჩილი იქნეს, თქვენ ჩემის ძმისაგან ან[1] წახდენით, ან გალარიბებით [გ]იშოვდესთ რამე, ან თქვენ, ან თქვენნა შვილსა და მამავალს, მა[ს] საიქიოს მ[ე]ორეთ მოსვლას ქრისტესთან მე ვიყო თქვენის ცოდვის პასუხის გამცემი, თუ თქვენ ამაზე არ იმტკუნოთ.

იყოს ამისი მოწამე და თავდები თავათ [ღმე]რთი და ყოველი მისა წმინდანი, ანგელოზნი ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელნი და უხორცონი, ამინ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

---

[1] ან] არ.

315. [ბრძანება თეიმურაზ II-ისა და იოსებ კათალიკოზისა ნათლისმცემლის უდაბნოს ნინოწმიდლისათვის მიბარების შესახებ]

[1760 წ. 29 მარტი]

ქ. დასაბამ ყოვლისა სიმართლისა და ჭეშმარიტების მოყვარის ღმრთის სულისაგან იძულებელთა ჩვენ, მე ც ე მ თ ე ი მ უ რ ა ზ და მ ე ვ ე მ ი რ ა კ ლ ი მ და საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ მ ა ნ ი ო ს ე ბ, ვინებეთ მბრძანებელთა კვალად პირველსავე მგზავსად მიცემა წმიდის ნათლისმცემლის უდაბნოსი ნინოწმიდლისათვის ტ უ ს ი ს შ ვ ი ლ ი ს ს ა ბ ა ს ა, რომელიც რომ ძველადვე დიადთ ღმრთის მსახურთ მეფეთა და წმიდათა კათალიკოზ-პატრიარქთა სულისაგან განეწესათ ათორთ უდაბნოთ მაკურთხეველად სახელის დამდებთა არქიმანდრიტელად.

და ახლა თქვენც, წმიდანო კრებულნო, გიბრძანებთ, რომ ნინოწმიდლის ხელქვეშ იყვნეთ და იხსენებდეთ და ამ ნინოწმიდლისაგან იკურთხეოდეთ, როგორც დავით-გარეჯის და დოდოს უდაბნოები ემორჩილება, და ამ ბრძანების მიმდევ-ჰორჩილნი სამარადისოთ იხსენებდეთ.

მარტის კთ. ქორონიკონს ჳმჟ.

ორი ბეჭედი: 1. უფლისაჲ მიერ მეფედ ცხებული თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს დამტკიცებული.

2. მე ფეხთანაბანილთა მიერ ვალესია ვდიდ ე რ ე კ ლ ე

316. [განწესება სოლომონ I-ისა და საეკლესიო კრებისა ხონის ტაძრის გამოსავალის თაობაზე]

[1701 წ. 28 აპრილი]

...[წმ]იდისა სულისა, რომელმან ინება აღდგინება ჩვენი და პირველსავე პატივსა ღირს გვყო; და [ა]წ ჩვენ მსახერთა საქებისაჲ საგედრებელად, ოხად და ნუგეშად გვაქვს წმიდანი მისნი და ეშვიტეს მხედართა შორის წარჩინებული მთავარი მ[ო]წამეთა და მეფეთა წინამ[ბ]რძოლი გუშაკი ღმრთისმსახურებისა გიორგი გვიბყრიეს ყოველთა ლიხთ-იმერთა ფრიად მეოხად წინაშე ღმრთისა.

და [ა]წ მინდობილი ღმრთისა და მსახებელი უბიწოსა მის დედისა მხსნელისა ჩვენისა მარიამის ქალწულისაჲ მარიამისათა და ძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა მის ჯვარისათა აღვიძრვი გონე-

ბითა, რათა ქამთა ვითარებისაგან განრყვნილნი ეკლესიანი განვ[ა]ხლო; და რომელიც პირველად განწესებულ იყოს წმინდის[ა] ბის დამტკიცებით, მეცა ეგრეთ დავამტკიცო; და რომელიც და წესი ეკლესი[ი]ს გამოსაველ იყოს, არ მოეშალო და გუგრით წესი დაუდვა.

და [ა]წ ვედრიეარ არსსა ყოველთასა, რომელმან აღმძრა გულის ხმის ყოფად ნარჩევი ცხებულთა შორის მისთა წინასწარმეტყველთა ნაყოფთაგან მრწემთა ძე იესიან-დავითიან-სოლომონიან-პანკრატოვანი თვითმპყრობელი მეფეთ-მეფე სოლომონ და თანამეცხედრე ჩემი დედოფალთ-დედოფალი დედოფლის ასული მარიამ, პირმშო ძე ჩვენი ს[ა]სუეველი ალექსანდრე ვედრებითა ქრისტესითა აღვიძრვით შეძლებისამებრ წინასწარმეტყველთა ქადაგებულსა მოციქულთა მოძღ[ვ]რებისა და ოთხთა მახარებელთ სწავებულსა და ვდღესასწაულობ განახლებასა სარწმენოებისა ჩვენისასა და სატფურებასა ეკლესი[ი]სასა.

რამეთუ ესაია იტყვის წინასწარმეტყველი: «განახლდებოდეთ ჰალაჯნი». ხოლო სიტყვითა ამით წარმართთა მოქცევასა მოასწავებდა და ეკლესიათა უწოდა ჰალაჯად განახლებად.

ხოლო ეკლესიანი არა თუ მარტო შენებანი და შემკობანი ტაძართანი არიან, არამედ სავსებაი იგი მათ შინა შეკრებულთა ღმრთის მსახურთა ერთა სიმრავლესა ეწოდების. რომლითა იდიდების ძე ღმრთისა დამხსნელი ჩვენი იესო.

ვითარცა მოციქული პავლე იტყვის: «განახლდებოდეთ სულითა მით გონებისა თქვენისათა»*; ხოლო წმინდა სახარება იტყვის: «და იყო სატფურება იერუსალიმს და ზიმთარი იყოს»**, გინა თუ ამბოხებასა და შფოთსა ურიათასა, რომელ მზადებდეს ქრისტესთვის გინა თუ ჰაერის[1] სიცივესა სახელსდება. ხოლო იქმნა ჩვენზედცა და მოიწია ზამთარი არა მცირედი. არამედ მოგვცა ჩვენ ღმერთმან ზატხული და არე თვისისა მოწყალებისა და მოგვცა გონება მეცნიერებისა.

და ამისთვის შემოვკრბით[2] მადლის მიცემად ღმრთისა და განახლებად ეკლესიათა და ტაძრისა ამის ხონის წმინდის გიორგის ტაძრის განახლება და განთავისუფლება ვინებეთ; და დავაყე-

---

[1] აბაერის. [2] შემოვკერბით.

* რომაელთა 12, 2.

** იოანე 10, 22.

ნეთ მთავარეპისკოპოსად ერისთავის ძე მროველ-ყოფილ-იოსებ.

მოვიკითხეთ და ეკლესი[ი]ს გეჯარი ვერ ვნახეთ, ქამთა-რებისაგან დაკარგულ იყო, არც სამრეველოსი[1] შემოსავლის, არც ნიშნის, არც სახუცოსი — არცეთის წიგნი ალარ იყო.

ამაზედ შეშფო[ქ]რებეთ: თავად უფალი ჩვენი ყოველად ნეტარი კათალიკოზი ბესარიონ, უცდისწული ძმა ჩვენი ყოველად [სანდდ]ელო გენათის[2] მიტროპოლიტი იოსებ, ჰყონდიდის მიტროპოლიტი გრიგოლ, ქუთათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე, შემოქმედელი მიტროპოლიტი ნიკოლოზ, მიტროპოლიტი დანიელ, ბედიელ მიტროპოლიტი მაქსიმე, იერუსალემის[3] პატრიარქის ვეკილი სვიმეონ არქიმანდრიტი, წინამძღვარი მონოზონი დაყუდებული გერმანე და სხვანი ერთობით ლიხთ-იმერთა კრებულნი.

და ეკლესიის ნიშანი, სამრეველო[4] და გამოსავალი და სახუცო მოვიკითხეთ, და წმინდამ ამ კრებამ ასე და[ა]შტკიცეს და ბძანეს: როგორათაც ჭყონდიდის სამწყსოშიდ იყოს გენათლისა და ქუთათლის სამწყსოშიდ, ამასაც ეგრეთ განუწესეთო.

ახლა ჩვენც ეგრეთ გამტკიცებთ: როგორათაც სხვა სამრეველოშიდ იყოს თავადისა და საპატიოს კაცის შვილის, აზნაურის შვილის ნიშანი, ეგრეთ განგვიწესებია.

სახუცო როგორც საქუთათლო-საგელათოს მართებს, მესამე წელიწადს — მარჩილი მღდელსა და ორი რუბი მთავარს.

სხვას რამდენი საყდარი სოფელშიდ იყოს, თუ მოიცალოს თეითან მთავარეპისკოპოსმან ჩამოიაროს და სწიროს, თორემ დეკანოზი, ჯვარმტვირთველი და მის მაგიერი კაცი გაგზანოს და აწირვინოს. საწირავი კვამლის თაკს ან თითო შაური, და ან თითო შაურის პური იყოს თუ ღომი, მოერიმეოდეს; და დეკანოზსა და ჯვარსა და ჯვარმტვირთველს — მისი მართებელი.

სარჯულო და საკანთხო საქმე ყოველს წელს მოიკითხოდეს. ასე განგვიწესებია: თავადი, საპატიოს კაცის შვილი, აზნაურის შვილი ვინც იყოს, სადაც სამრეველო[4] ამ ხონის წმინდის გიორგის იყოს, ყველა შეძლებისამებრ ნიშანს მიართმიდეს. და ღვეხი მესამე-მესა-

---

[1] სამრეველოსი, [2] ღვთათის, [3] იერუსალემის, [4] სამრეველო.

მე წელიწადს — მაური მთავარეპისკოპოსს და მაური ჯვარისა ჯვარმტვირთველს.

სხვა საარჯულო და საკანონო საქმე რაც იყოს, საპატრიარქოს გზით მოეკითხოდეს და მოერთმეოდეს.

ასე კრებით დაგვიმტკიცებია.

აწ რამანაც ძემან კაცისამან ამისდა შლად ხელყოს, მასამც რისხვის სამებით დიდებული ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი ზეცისანი და ქვეყნისანი, უხოროცონი და ხოროციელნი; და შემშლელი ამისი შეჩვენებულ იყოს შვიდთა კრებათაგან და ოთხთა პატრიარქთაგან და ჩვენის კათალიკოზის ბესარიონის და მისთა კრებათაგან.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი განამტკიცოს უფალმან მრჩობლის ცხორებით, ამინ.

მე, არქიმანდრიტს ლოდაბერიძეს, ჩემის ხელწიფის კარის წინამძღვარს, მღდელ-მონაზონს სილივესტროს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

აღიწერა სიგელი ესე ქრისტე[ს] აქეთ **ჩლაა**, დასაბამიდგან **ჳსათ**, თვესა აპრილსა, **კგ** დღესა თვით გიორგობის დღეს **ბ**.

დიდის გამოწლვილვით გამოვიძიეთ და ეს რაც ამ გუჯარშიდ დავსწერეთ, ვენათლის გუჯრის მოწმობით, ჭყონდიდლისა და ქუთათლის გუჯრის მოწმობით დავაწერინეთ და დავამტკიცეთ.

დამამტკიცებელი ამისი განამტკიცოს უფალმან მრჩობლის ცხორებით აწ და უკუნისამდე, ამინ.

ჭარჩხათის ბატონს ჩხეიძეს ნიშანი მართებოდა და ჭარჩხათი ახლა წულუკიძეს უჭირავს და ნიშანი აძეს და მთავარ ეპისკოპოს[ს] მისცემდეს*.

ოთხი ბეჭედი: 1. კეთილ ძირთაგან რტოანი მეფედ გარ ბაგრატოანი სოლომონ

2. დედოფალი მარიამ**
3. იგივე ბეჭედი სოლომონ მეფისა
4. იგივე ბეჭედი სოლომონ მეფისა

---

* უკანასკნელი წინადადება დაწერილია სხვა ხელით.

** ბეჭდის ლეგენდა არ არჩევა.

317. [დავთარი ქუთაისის საქდრის გამოსავალი გვერდისა]

[1762 წ. 4 აპრილი]

1.* ქ. წმიდა გიორგი ზეგაარდლის შეწირული ორი ერისთვის შუაწირი ბეგარა და ორი ჩიჯავაძის — ორი საყდარს ქონდეს ბეგარა და ორი სოფელს. სხვა შესაწირი რომელიც მოვიდეს, საყდრისათვის იყოს ნურავინ დახარჯავს.

2. ქ. ძველუხშიდ ხატის მამული რომელიც არის. ნახევარი საყდრისათვის იყოს და ნახევარი სოფელს ქონდეს. ეს საქმე პაპუნამ ვაარიგოს.

3. ქ. რომნეთის მამულის გამოსავალი ნახევარი ხატისთვის და საყდრისთვის იყოს. ნახევარი სოფლის კაცს ქონდეს. და კიდეც აკეთონ.

4. ქ. წმიდის ელერიკის საყდრის ბეგარა დაედვა ოქროპირაშვილს თორმეტი კოკა ღვინო ყოველს წელიწადს. და სხვა რომელიც საყდრის მამული იყოს, სოფლის კაცმან აკეთონ, ნახევარი მათ ქონდეს და ნახევარი საყდრისთვის იყოს.

5. ქ. გადმა უხუთის წმიდის კვირიკეს საყდრის მამული რომელიც არის, სოფლის კაცმან აკეთოს, ნახევარი მათ ქონდეს და ნახევარი საყდრისთვის იყოს.

6. ქ. კერცხეთის მთავარანგელოზის საყდრის მამული, რომელიც იყოს, სოფელმან აკეთოს, ნახევარი მათ ქონდეს და ნახევარი საყდრისთვ[ი]ს იყოს. სხვა შესაწირი თეთრი რაც მოვიდეს, საყდრისთვის იყოს, არავინ დახარჯოს.

საყდრის მამული ვინც დამალოს და ან შენაწირი საყდარს არ მოახმაროს და მათთვის მოიხმაროს წმიდის ეკლესიისაგან და ჩვენ, ქუთათელ მიტროპოლიტის მაქსიმესაგან დაწყევლილი იყოს.

7. ქ. ზეგაარდლის საყდრის მებეგრე კაცი ხურციძე ერთი, მეორე ხელაძე, მესამე გვარი რუხვაძე — ამათ დავადევით ბეგარას ჩამოღმა, რომელიც გამოეყოს, თითო მარჩილა ხატს მიართვან თითომ მოსახლემ ყოველს წელიწადს.

ქ. კვერხეთის საყდრის ღვინო ორმოცი კოკა ღვინო და მარჩილწახევარი თეთრი არის.

8. ქ. კობერაულს წმიდის კვირიკეს საყდრის შემავალს კაცს ხატის ღვინო დაეხარჯათ და ბარძიმ-ფეშხუმი გააწყონ.

---

* ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

9. ქ. ბაბიჩიძის საყდრის ღვინო ორმოცი კოკა გაყიდონ მის დროს მთლად და საყდარს მოახმაროს.

ქ. ძულუხის საყდრის ღვინო ახლა ვერ შევიტყვეთ: წმიდა პუნამ დაიდვა, მოიკითხოს და რამდენიც იყოს, მაკოდინოს.

აღიწერა აპრილს დ. ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ ჩლაბ.

318. [დადგენილება საეკლესიო კრებისა საეპისკოპოსოთა მართვის შესახებ]

[1762 წ. 20 დეკემბერი]

წელსა ქრისტეს აქეთ ჩლაბ, ქრისტეშობის კ*.

ქ. წმიდათა და ყოვლად სამღუდელოთა ეპისკოპოსთა ესრეთ ეუწყოსთ, რომელნიცა ჩვენთან — წმიდას პატრიარქთან და ღირსთა თქვენ ეპისკოპოსებთან კრებაში პირობა დაიდვა.

პირველი ესე, რომ: ეპისკოპოსმან თავის სამწყსოში ეალსარებო არავინ დააგდოს.

მეორედ, ესე: საუფლოს დღესასწაულს და კვირას წირვის მოსმენლად ნურავის გაუშვებთ და უქმე დღისა ყადაღა უყოთ, რომ კარგად დაიცვან და არავინ გატეხოს.

მესამედ: თუ წმიდათ ეპისკოპოსთ თქვენთა სამწყსოთა შინა ურჩი ვინმე ეყვანდესთ, ჩვენ მოგვეჯსენოთ; და ეგეითართა ჩვენ დავსჯით.

მეოთხედ: ხუცესთა ყადაღა უყოთ, რომელიც წმიდას მღუდელობას არ ეკადრებოდეს, ისრე არ მოიქცნენ შესამოსლითა თუ ტანისამოსითა; და ნურც თავიანთ სამწყსოში ესამართლოზედ მიუშვებენ ხუცებსა.

მეხუთედ: წმიდას ეკლესიაში ან დაძველებული რამ იყოს, ან დაწვარი, ან წამჭდარი, — უნდა განსწმიდოთ, გალესოთ, გაანახლოთ და წმიდად შეინახოთ წმიდა ეკლესია; და უკადრისად ნურავის აჩვენებთ წმიდას ეკლესიასა. ეგრეთვე თუ გაშეებული რამ იყოს, უნდა გალესოს და გაათეთროს.

მეექვსედ: წმიდას ტრაპეზზედ ჩასაცმელი უნდა ყუთნისა იყოს; და თუ უკეთესი რამ არის, ისი სჯობს. და თუ არა, სურათის ჩითი უნდა იყოს; და ამას გარდა სხვა ღონარა იქნება რა. რომელიც წმიდა ტრაპეზი კედელზედ იყოს მიკრული, ჩამოაფარონ; და რომელიცა სამუალ საკურთხეველისა იყოს, ჩააცვან.

---

* ეს სტრიქონი დაწერილია ასომთავრულით.

მეშვიდე: ხისა და ან თუ გატეხილი რამ იყოს, წმიდამ ბარძიმად ანუ ფეშხუმად ნუ იყოფენ და ნუმცა სახელდებენ.

მერვე: თუ ვისმე სამღვდელოთაგანსა სიბერისა ან სხვისა რომლისამე მიზეზითა წმიდის ტრაპეზის მსახურება და წირვა აღარ შეეძლოს, თავისმან ეპისკოპოსმან გაანაგოთ მისი. და თუ თქვენ ვერ უსაჭოთ, წმიდას პატრიარქს მოაკსენოთ და სხვათ ეპისკოპოზთ; ივინი საქმეს განგრძართავენ, ერთს გზას მოგცემენ და განუწესებენ რასმე.

მეცხრე: თუ სამღვდელოდ წვრთილი ვინმე არ იყოს, უსწავლელი და უცოდინარი ნუ ვინ მოუკდებენ მღვდელობად და ქურთხევად, რომ აღსარების თქმევინება არ შეეძლოს; და ან წმიდას ტრაპეზზედ იდგეს და წმიდას სახარებაში ტყუილებს ამბობდეს.

მეათე: რომელიც რომ ჩვენ ვერ მოვიგონეთ, ეპისკოპოსთ მართებსთ მარადის მღვიძარე ყოფად.

მეათერთმეტე: წმიდათ ეპისკოპოსთ თავეთს ერსა და სამწყსოსა წმიდას ეკლესიაში შესლვა, დგომა და პირს ჯვარის დაწერა ასწავლოს.

ირაკლი მეფისაგან და ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარქისა იოსებისაგან ესრეთ სიქვარულით ეუწყოს მისს სიწმიდეს ყოველად სამღვდელოს არქიეპისკოპოსს ამბა ალავერდელს ზენონს, წმიდასა და ყოვლად სამღუდელოს ნეკრესელ ეპისკოპოსს დოსითეოსს და წმიდასა და ყოვლად სამღუდელოს სამებელ ეპისკოპოსს იოანეს.

ქამსა როდესაც კრებაში საქართველოთ წმიდათ ეპისკოპოსთ მოეწოდეთ, მაშინ ესრეთ გამორჩევით და პირობით აღვთქვით, რომელიც ზემორე სიით აღწერილა, რომ ღმრთის ნებით, ყოქველს საეპისკოპოსოებში ესრეთ განეგოს ყოველად სამღუდელოთ ეპისკოპოსთაგან. და იმავ კრებაშიაც ესრეთ განისაჯა, რომ ჩვენგან ესრეთითა აღწერილითა თქვენ — ყოველად სამღუდელოთა გაეწყოთ.

და ამა, გვიუწყებიეს თქვენის სიწმიდისათეის ქამადმდე, უფლისა ქრისტეს აღდგომამდის, რომ ეს უნაკლულოთ აღასრულოთ და აღასრულებინოთცა, თვარემ იცოდეს თქვენმა სიწმიდემ, ჩვენი კაცი ჩამოვიდეს იმ ქამზედ და რომელსაც ხუცესს ესრეთ არ გაუმართავს თავისი სამწყსო და თავისი თავიც, იმასაც სამართლით განვსჯით და თქვენც დაგემდურებით.

რომელნიც ამ საეპისკოპოსოში ან თავადნი ბძანდებით, ან სხვა ბატიოს კაცის შვილნი, ან აზნაურშვილნი ხართ, და ან მოქალაქენი — ეს რომ მოგვიწერია, ამაზედ მღვიძარე უნდა იყვნეთ და თქვენნი მორჩილნიც განაღვიძოთ, და წმიდის ეკლესიის სამსახურზედ და რაც მოგვიწერია ამაებზედ, გაფთხილებულნი იყვნეთ და თქვენი მორჩილნი კაცნიც ამყოფოთ.

და რომელიც ეპისკოპოსმან და მღვდელმან გამცნოსთ, იმაზედა დაადგრეთ და დაიყენოთ: შემწე ექმენით ეპისკოპოსსა და მღვდელსა ამ საქმეზედ; ჩვენს უკან რომ თქვენ ვალი გაქვსთ და რომ უნდა რომ შემწე ექმნენით, ამისთვის გვიცნობებია.

ბაქარ: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი იოსებ წარვწერთ.

მანწერი: იოსებ კათალიკოზისაგან ეპისკოპოსთა მიმართ მიწერილი, თქვენი სამწყსონი ასე დაარიგეთო.

319. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იმსე თაზისშვილისადმი]

[1764 წ. 12 მარტი]

ჭ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა და აღმოსავლეთისა დიდმან მამათმთავარმან ქართლის კათალიკოზ-პატრიარქმან. ძემან ქართველთა მეფისა იესესმა, პატრონმა ანტონი ესე უკუნისამდე ყამთა და ხანთა გასათავებელი მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩვენს ერთგულთა და დიდათ თავდადებით ნამსახურს ჩვენს აზნაურშვილთა თაზისშვილს მგალობელს იესეს, შვილსა შენსა სეფრაჯს ზაზას და ანდრიას, ძმისწულსა შენსა მოსიას და გოგიას.

ასე, რომ: გომის მოურავი ამოსწყდა და მემკვიდრე აღარავინ უჩანდა რადგან ამოწუეტილის აზნაურშვილის სახელო ბატონისა არის და ვისიც ბატონს ხებავს იმას უბამს წყალობას, მას ყამად შენი ბიძაშვილი იოსებ შემოგვეხვეწა გომის მოურაობის წყალობას და უბოძეთ გომის მოურაობა სამკუიდროდ და ქონდა რაოდენსაც წელიწადსა.

მერმე ჩვენ რომ რუსეთს წავედით, იმ ხანშიდ შენი ბიძაშვილი

იოსებ მომკუდარიყო და ჯანდიერის შვილს იოსებ
ქათალიკოზს გამოერთმევინა შენი ბიძაშვილის სახელოვანი
ადგომელასთვის მიეცა.

ახლა ჩვენ რომ მათის სიმაღლის ჩვენის ძმის მეფის ირაკლის ბრძანებით მოვედით რუსეთიდამ და ჩვენს საყდარზედ ვეგვინათვე, თქვენის ბიძაშვილის იოსების სახელო და ყმა ისევ თქვენვე წყალობა გიყავით, რადგან გაყრილნი არ იყავით.

და იმისი ყმებიცა გუგულაშვილები პეტრია და ბახანა, შავერდა და გოგია, ბათუნაშვილები ქიტუა და პეტრია, საგინაშვილები იასე და რამაზა, ხასყიდი თუ უსყიდნი და ან ჩვენი წყალობა ვენახი თუ მიწა, რომლისაც მქონებელი ყოფილიყოს გომში თუ საცა, სახლი თუ კარი, ყველა თქვენთვის ჭელშეუვალად წყალობა გვიქნია.

რადგან შენი ბიძაშვილი იყო და გაუყრელნი იყავით და ამოსწყდა, იმისი სახელო, ყმა თუ მამული თქვენვე უფრო გეხელყოდათ და სულ ჭელშეუვალად[1] თქვენ წყალობა გიყავით.

არას კაცს თქვენთან სიტყუა არა ქონდეს დღეს ამას იქით. თუ ან გომის მოურაობისა და ან იმისის ყმისა და მამულის წიგნი გამოჩნდეს რამე, ამ სიგელით ყველა გამტყუნდეს და ბათილი შეიქნას. და ეს ჩვენი ბძანება და წყალობა არაოდეს არ მოგეშალოსთ არა ჩვენგან და არცა ჩვენსა შემდგომთა ქათალიკოზ-პატრიაქთაგან[2].

არიან ამის მოწამენი ეკლესიისა ჩვენისა შეილნი: მაღალაშვილი სალთხუცესი გიორგი, გედეონის შვილი სარდალი შოშია და ერთობილნი მცხეთელნი ნების დამრთველნი.

აღიწერა ბძანება ესე თვესა მარტსა **იბ**, ჭელითა მიხა[ი]ლ ხუცისათა, წელსა **ჩლჲდ**, ქორონიკონს **უნბ**, შემდგომად რუსეთით მოქცევისა ჩვენსა წელსა პირველსა.

ხელრთვა: ქათალიკოზ-პატრიაქი ანტონ

ქ. ჩვენ სარდალი შიოშ წმიდის პატრიაქის ბძანებით ამისი მოწამე ვართ.

ბეჭედი: გედეონის შვილი სარდალ შიოშ

ქ. ჩვენ, ცხუმბულის მეფის თეიმურაზის ძემ, მეორე ირაკლიმ მეფემ საქართველოსამ ვამტკიცეთ სიგელი ესე ძმისა ჩვენისაგან ბოძებული.

ივნისის **იბ**, ქორონიკონს **უნბ**.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

[1] ჭელშეუვალად. [2] პატრიაქთაგან] ორპატრიაქთაგან.

ქ. ჩვენ, მეფის ირაკლის ძე გიორგი, საქართველოს უფლისწული კათალიკოზის ბძანებას წიგნსა ამას ვაწერსინებთ.

ქრისტესშობისთვის თ, ქორონიკონს უნბ.

ბეჭედი: გიორგი ბატონიშვილი

თავში ბეჭედი: რომელი გინჯსნით ტეეყანასა ზედა, ჯსნილ იყოს იგი ცათა შინა

320. [ყალოგის წიგნი ანტონ I-ისა კეტრე გედევანიშ-ძისადმი]

[1761 წ. 27 მარტი]

ქ. ჩვენ, ქრისტეს ღმრთისა მიერ კეთრხეულმან ყოვლისა საქართველოსა და აღმოსავლეთისა მაკურთხევ[ე]ლმან დიდმან მამათმთავარმან და მღდელთა და გვირგვინოსანთა მეფეთა შარავანდედმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, კათალიკოზ-პატრიარქმან პატრონმან ანტონი ესე უკუნისამდე ყოფთა, ხანთა და დროთა განათავებელი და გამოსადეგი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ კათოლიკე ეკლესიისა მემკვიდრესა და ჩვენსა ერთგულსა ყმასა გედევანის ძეს პეტრესა და ძმასა შენსა ერასტის, ძმისწულსა შენსა გიორგის, შვილსა შენსა იოანეს და თთარს და ყოველთავე მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე: მოხვედით და მოგვადევით კარსა დარბაზისასა და შეჯინიბეთხუცობას დაგვეჯენით. ვასმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი და ჩვენი შეჯინიბეთხუცობა წყალობა გიყავით და მოგიბოძეთ ყოვლის კაცის უცილებლად.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან კათოლიკე ეკლესიისა და ჩვენსა ერთგულობასა და სამსახურსა შინა. არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა პატრიაქთა და მეპატრონეთაგან.

აწე თქვენცა ყოვლად სანატრელნო შემდგომად ჩვენსა კათალიკოზ-პატრიაქსო, ეს ჩვენი წყალობის წიგნი და სიგელი თქვენცა ესრეთვე დაუმტკიცეთ და წყალობა უყავით, რათა თქვენიცა გაგებული და გაბოგებული ღმერთმან მტკიცე და უნაკლულო ყოს.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

არიან ამისნი მოწამენი და ბეჭის დამბრეველნი ერთობილნი მცხეთის შვილნი.

აღიწერა ქველითა კარისა ჩვენისა მცხეთელის დეკანოზის ნიკოლოზისათა, თვესა მარტსა კზ, ქრისტეს აქეთ ჩლჯზ წელსა. რონიკონს უნბ.

ხელთაგა: კათალიკოზ-პატრიარქი ანტონი

ქ. ჩუენ, ყოველისა საქართველოსა მეფე ირაკლი მეორე ვამტკიცებთ მისის უწმინდესობის ჩვენის ძმისაგან ბოძებულსა და ახლა მისის უწმინდესობის ჩვენის შვილისაგან დამტკიცებულს სიგელსა ამას. რაგვარითაც ამათ უბოძებია ეს მეჯინიბეთხუცობა, ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია და გვიბოძებია სარდლის ბეციასა და ამისის ძმისწულის ერასტისათვის.

ივლისის იწ, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილსა მიერ ქალესია ვადიდე ერეკლე.

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთის დედოფალი, დადიანის ასული, პატრონი დარეჯან ამ სახელოს წყალობას ასე ვამტკიცებთ.

ივლისის ით, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან

ქ. ჩუენ, ყოველისა საქართველოს პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი ვამტკიცებთ ამ მისის უწმინდესობის ბიძის ჩვენისაგან ბოძებულს სიგელს. სხვათა კურთხეულთ ხელებულთ კათალიკოზთ წიგნებიც ქონდა ამათ ამ მეჯინიბეთხუცობისა. მის უწმინდესობას ბიძას ჩვენსაც ებოძებინა ამ სიგლით და ჩვენც წყალობა უყავით და დაუმტკიცეთ სიგელი ესე სარდლს ბეციას და მის ძმისწულს ერასტის და შვილთა ამათთა.

ივლისს კ, ქორონიკონს უოზ.

ხელთაგა: კათალიკოზი

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული მეფის ძე გიორგი მისის უწმინდესობის კათალიკოზის ბატონის ჩვენის ძმისაგან დამტკიცებულსა წყალობის წიგნსა ამას ვამტკიცებთ.

ივლისს კ, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: გიორგი

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული მეფის ძე იესონ

მის[ი]ს ღწმიდესობის კათალიკოზისა ბატონის ჩვენის ძმისაგან დაწ-
ტაცებულს წყალობის წიგნსა ამას ვამტკიცებთ.
იქლისის კა, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: ტომსქესით არ ნაკლისაგან იყლონ ირაკლისაგან
თავში ბეჭედი: რომელი განწესნათ ქუეყანასა ზედა, ესნილ
იყოს იგი ცათა შინა.

321. [ულუფის გაჩენის წიგნი ანტონ I-ისა მრავალმთის ნათლისმცემლისადმი]

[1761 წ. 1 ივნისი]

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა და აღმოსავლეთის კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ქ მა მეფის ძემ ა ნ ტ ო ნ ი ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ სასოს მრავალმთის მონასტერს ნათლისმცემელს და მის წ ი ნ ა მ ძ ღ უ ა რ ს ს ი მ ო ნ ს და მათს კრებულთა.

რომ ჩვს ძმას, მ ე ფ ე ს ი რ ა კ ლ ი ს მათს სიმაღლესაც გაეროგებინა და ჩვენც ჩვენად სამლოცველოდა ს ა გ ა რ ე ჯ ო დ ა მ ჩვენის სარგოდამენ წელიწადშიდ ორი საპალნე ღვინო მოერთმოდეს ნათლისმცემლის მონასტერსა; და ოცი კოდი პური ჯ ი მ ი თ ი დ ა მ ე ჩვენის კოდის პურიდამენ მოგერთმოდეს.

ამის მიზეზისაგანა, რომ დიახ აეის დროსა და ლეკის ოკრებისაგან დიახ საქმე გასჭირებოდათ თქვენს მონასტერსა და მას შინა მდგომთა კრებულთა.

და ეს ჩვენგან მორთმეული მცირედი შესაწირავი ყოველს წელიწადს დაუკლებლად მოგერთმოდეს.

აღიწერა წელსა ჩლჲდ, თვესა ივნისსა ერთსა.

ხელთაა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი, მეფის ირაკლის ძე, ა ნ ტ ო ნ ი ამ წერილს ჩვენც ვამტკიცებთ.

თებერვალს წ, ქორონიკონს უპა(?)

ხელთაა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

322. [წყალობის წიგნი ზენონ ალავერდელისა გერ რჩეულაშვილისადმი]

[1764 წ. 9 დეკემბერი]

ქ. ნებითა ღმრთისათა, ჩვენ, ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა ნ ზ ე ნ ო ნ ბძანებითა მეფის ერეკლესითა ესე ამიერითგან უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასათავებელი სამკვიდროთ და საბოლო[ო]თ გამოსადე-

გი მამულის წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცით შენ, რჩეულ შვილს ბერს და მომავალსა შენსა.

ასე, რომე: ქონდოლს ალავერდის წმინდია გიორგის ებრაელი მიცვალებულიყო, იმას ერთი ქალის მეტი ვაჟიშვილი არა დარჩენოდა რა. იმ ქალის დედას ის ქალი შენთვის მოეთხოვებინა. ახლა შენ მოხველ და იმ შენის სიმამრის ნაქონის მამულის წყალობას ბედნიერს ჭემწიფესაც დაეჯე და ჩვენც შემოგვეხვეწე.

მეფის ბძანებით ჩვენ იმ მამულის წყალობა გიყავით, რისაც მამულის მქონებელი შენი სიმამრი ებრაელი ყოფილიყოს, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქვილითა, ველითა, ვენახითა, საოხრითა და უთიბითა, სასახლითა, ჭურ-მარნითა, კალო-საბძლითა და სასაფლაოთი, შესავლითა და გასავლითა და ყოველის მისის სამართლიანის სამძღვრითა, ყოველის კაცის უცილებლად შენთვის გვიბოძებია. და რაგვარადაც მქონებელი შენი სიმამრი ებრაელი ყოფილა. შენც ავრეც [ჰქონდეს] ...რამ...*

მარკები კიდეზე

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თეიმურა[ზის] ძე, ირაკლი მეორე მეფე საქარ[თველო]სი ვამტკიცებთ სიგელსა ამას.

დე[კემბრის] თ, ქორონიკონს უნბ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ვალესია ვალიდე ერეკლე

ქ. ჩვენ, დედუფალთ-დედუფალი, დადიანის ასული, პატრონი დარეჯან ვამტკიცებთ სიგელსა ამას.

ბეჭედი: ვინა არს მიზეზი არსთა მკობისა, მანმცა წილი დედოფლობისა დარეჯან.

ქ. ჩვენ, მეფის ირაკლის ძე, საქართველოს უფლისწული ბატონიშვილი გიორგი ვამტკიცებთ სიგელსა ამას.

ბეჭედი: გიორგი ბატონიშვილი

verso

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღვდელო ამბა ალავერდელი, პა[ა]ტია მოსრავის ძე, ნიკოლოზ ვამტკიცებთ სიგელსა ამას, როგორადაც მათს უმაღლესობას დაუმტკიცებია, მტკიცედ მოუშლელი იყოს.

დეკემბრის იგ, ქორონიკონს უობ.

ბეჭედი: ალავერდელი ნიკოლოზ

---

* დანარჩენი აკლია.

323. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სარდალ შიოშ გედეონის ძისადმი]

[1784 წ. 10 დეკემბერი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათმთავარმან, მეფეთა მოძღვანდედმან, კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, პატრონმან ანტონი, ესე წყალობა გიყავით თქუენ გუარობით გედეონის ძეთა სარდლის გაბრიელის ძეს, თავადს სარდალს შიოშს და ძმათა შენთა გიორგის და იოსებს და შვილთა თქუენთა ნიკოლოზს და დიმიტრის. შვილთა და მამავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთა.

ასე, რომ: ბიძა თქუენი მოლარეთხუცესი პაატა ყოვლად სანატრელის საქართველოს კათალიკოზის პატრიარქის, ბიძის ჩვენის, დომენტისაგან გაზდილი იყო და ბიძა თქუენს მოლარეთხუცეს პაატასაც მრავალ გვარად ერთგულად ემსახურა, ვითაცა შეეტყუებოდა სარწმუნოსა მონასა ყოველთა ადგილთა და უსჯულოთაგან ექსორიობით ყოფასაცა შინა, ოდესცა რაი კოსტანტინეპოლის ყოფასა შინა რაიცა რა შეემთხვია.

და ოდესცა ბიძა ჩვენი ყოვლად სანატრელი დომენტი პატრიაქი გარდაიცვალა და შემდგომად მისსა ჩვენ გვიახელ და დიდისა ერთგულობით გემსახურებდი საქართველოსა შინა.

და, ოდესცა ჩვენ რუსეთს წარვედით, იქიც თან გვიახელ და მრავალს ერთგულობით გვმსახურებდი: და შვიდსა წელსა რუსეთს ვიმყოფებოდით და შვიდსა წლისა შემდგომად უკუთილმსახურესს მისს სიმაღლეს, ჩემს ძმას მეფეს ირაკლის დიდის გულსმოდგინებით კვალად ქართლადვე გეწოდენით და ჩვენცა თავს ვიდევით რუსეთით ქართლადვე წარმოსლვად.

და რუსეთის ყოვლად მოწყალეს ჭელმწიფეს მისს დიდებულებას გამოვეთხოვენით. და მისმა სიმაღლემაც წყალობა გვყო და დიდის მოწყალებით და პატივისცემით ქართლადვე წარმოგვავლინა; და ნებითა ღმრთისათა ქართლად მის სიმაღლეს ჩემს ძმას მეფეს ირაკლისთან მოვიწიენით და ძმასა ჩემსა თანა ეცხოვრებდი. და მე ტახტისა ჩემისად არა ვინებე დაჯდომად.

გარნა არცა მეფობისა მისსა სიმაღლემ და არცა საქართველოსა ეპისკოპოსთა, თავადთა, დარბაზის ერთა, არცა დიდთა და მცირეთა არა თავს იდვეს ჩემი ჩემსავე ხარისხსა ზედა აღუყუანე-

ლობაი და საქართველოს მწყემსად და პატრიაქად დამადგინეს. მეცა მორჩილ ვექმენ მისს სიმაღლეს ჩემს ძმას მეფეს ირაკლის[ძეს] საქართველოს ეპისკოპოსთა და დ[ა]რბასის ერთა.

და ოდეს ჩვენ ჩვენსავე ტახტსა ზედა ვეღენით, მას ოდენ ჟამსა მოხვედით და ბიძის თქუენის სახელოს მოლარეთუხუცესობას და ნაზირობას დაგვიჯენით.

ვისმინეთ [აჯა] და მოკსენება თქვენი და გიბოძეთ მოლარეთხუცობა და ნაზირობა ყოველის კაცისაგან უცილებლად. ვითაც ყოველად სანატრელს კათალიკოზ-პატრიაქს ბიძა ჩვენს დომეტის წყალობა ექნა მოლარეთხუცობისა და ნაზირობისა ბიძის თქუენის პაატასათვის და ჰქონდა; და ჩვენც თქუენივე სახელო თქუენ წყალობა გიყავით — ნაზირობა და მოლარეთხუცობა ამ წესით, რომ, ვიდრემდის ბიძა თქუენი მოლარეთხუცესი პაატა ცოცხალი იყოს, ეს მოლარეთხუცობა და ნაზირობა იმას ქონდეს. და ოდეს ბიძამან თქუენმან გარდააცვლოს საწუთოი, თქუენთვის წყალობა გვიქნია მოლარეთხუცობა და ნაზირობა საბოლოოდ და სამკუდროდ.

გჭონდესთ და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტის ცხოვლისა სამსახურსა და ჩვენსა ერთგულობასა შინა; არაოდეს ჰოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა სხვათა მეპატრონეთაგან, არცა მეფეთა და დედოფალთა და უფლისწულთაგან, არცა მთავართა და მძღოლართაგან, არცა დიდთა და არცა მცირეთაგან.

აწე თქუენცა, შემდგომად ჩვენსა ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიარქნო, თქუენცა ასეევე დაუმტკიცეთ, რათა თქუენიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე და უნაკლულო ყოს. ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამის მოწმენი და ნებისა დამრთველნი ერთობილნი მცხეთელნი.

აღიწერა წყალობა და ნაშანი ესე წელსა მეოთხესა რუსეთით მოსულისა ჩვენისასა, თვესა დეკემბერსა ი. კელთა დეკანოზის მიხაილისათა წელსა ჩღჲდ.

ხელრული: კათალიკოზ-პატრიარქი ანტონი გამტკიცებ ნებითა ღმრთისათა.

ჭ. ჩვენ, არულიად საქართველოს, ქართლისა, კახეთისა და ჯავახ-ბორჩალოსა ფლობით მპყრობელისა მეფისა ირაკლი მეოთხისაგან მტკიცეა.

სეკდენბერს კბ, ქრისტეს აქეთ ჩღჲე.

ბეჭედი: მე ფუხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

ქ. ჩვენ, ჯოვლის საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარ-
ხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი ვამტკიცებთ წყალობის-ხმობილ-
ბასპრივილეგიას
გელსა ამას. ივლისის 3, ქორონიკონს ფჟგ — 1803.

ხელრთვა: ანტონი

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთის უფლისწული მეფის ძე გიორგი ამ ბიძის ჩვენის ნაბოძებს სიგელს ვამტკიცებთ. სეკდემბერს კზ, ქრისტეს აქეთ ჩლეე.

ბეჭედი: გიორგი ბატონიშვილი

324. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იესე ნემსაძისადმი]

[1764 წ.]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა დიდმან მამათმთავარმან, მეფეთა შარავანდედმან კათალიკოზ პატრიარქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან პატრონმან ანტონი ესე წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, სვეტის ცხოველისა მკუ[ი]დრობით ყმასა და ჩვენდა ერთგულსა მოსამსახურესა გვარობით ნემსაძეს მოხისელ[1] მღუდელს იესესა, შვილსა შუნსა ბასილს და სტეფანესა, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთა ასე, რომ:

მეტეხის დეკანოზს დიმიტრის რადგან შვილი არა ყუანდა და ეშვილო იყო, თითონ თავისას ნებამყოფობით და ჰვენისაცა დასტურით შენ, იესე ხუცესი მამაშვილობისა წესით შვილათ აეყუანე და შენც ნება დაგერთო და მამაშვილობით იყავით. შენ შვილობია წესით მსახურებდი და დეკანოზიც მამა-შვილობით გზრდიდა და გსწავლიდა; და თავისსავე სიცოცხლეში თავის ნებამყოფლობით მამა-შვილობის პირობისა წიგნი მოეცა შენთვის და ქელთ გქონდა.

და თავისის მამულისა, რისაც მქონებელი ყოფილიყო, მიწისა თუ წყლისა, სახნავისა თუ უჯნავისა, სარწყავისა თუ ურწყავისა, სათიბისა თუ უთიბისა, გენახისა თუ ბოსტნისა, ანუ ბაღისა, ნასყიდისა გინა უსყიდისა, ანუ წყალობად ნაშოვრისა, გინა რომლისამე სახლშიდ მქონისა საქონლისა, ყუელა შენთვის მოეცა.

რადგან ესეები შენთვის დეკანოზს მოეცა და ჩვენც წყალობას დაგვეაჭვა და წიგნითა ჩვენითა განახლება თხოვე, ჩვენც მცხე-

---

1 მოხისელს.

თელთ შეკითხვით წიგნითა ამით ყუელა შენ გიბოძეთ და წყალობა გიყავით; ვითა მამის შენის წიგნთა გეწეროს, ჩვენც ეგრეთვე ვსწერეთ.

რომელიც თანამდები ვალი გარდაიხადოს, დეკანოზი მიიცვალოს, შენც ვითა მამაშვილობის წესი და ვალი გედოს, გარდაიკადო, კარგათ დამარხო და იმისს სულს მოუარო.

და დეკანოზისაგან მოცემული მამული ყოველივერი ჯულშეუვალად შენ გქონდეს ნასყიდი თუ უსყიდი, გინა ნაწყალობევი; არაფრისთანა საჩვენო სათხოვარი არა გეთხოვებოდეს რა: არა ღალა და არა კულუხი გინა სხვა რომელიმე საჩვენო სათხოვარი, და თარხანი იყავით; ვითარცა დეკანოზი თარხანი და აზატი იყო, ეგრეთვე თქვენ გეთარხნებიხართ.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სვეტის ცხოველისა ერთგულობასა და სამსახურსა შინა და არ მოვეშალოსთ არა ჩვენგან და არცა სხვათა კათალიკოზ-პატრიაქთაგან.

აწე თქვენცა, ჩვენსა შემდგომად კათალიკოზ-პატრიაქნო, ასევე დაუმტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული მტკიცედ ეგოს.

არიან ამის მოწამენი და ნების დამრთველნი ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა ნიშანი ესე წელსა მეორესა რესეთით მოსულისა ჩვენისახა ქელით დეკანოზის მიხაილისათა წელსა **ჩლაგ.**

ხელთა: კათალიკოზი

ქ. ჩვენ, საქართველოს მპყრობელი მეფე ერეკლე ამას ზემისა ჩვენისა ყოველისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარქის ანტონის ბოძებულსა წიგნსა ვამტკიცებთ.

სეკდენბერს **კბ,** ქრისტეს აქეთ **ჩლოგ,** ქორონიკონს **უჟა.**

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ გულსია ვადიდე ერეკლე

ქ. ჩვენ, ყოველისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი სიგელსა ამას ვამტკიცებ.

იულისის **იზ,** ქორონიკონს **უპ.**

ხელთა: კათალიკოზი ანტონი

თავში ბეჭედი: რომელი განწესნათ ქუეყანასა ზედა, გსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

325. [წიგნი ანტონ I-ისა თიანელთა და ერწოელთადმი მართებული სამსახურის გაწევის შესახებ]

[1765 წ. 18 იანვარი]

ქ. საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხის, მეფის ძის, ანტონის ამეცნო, ვინცა ვინ ჩვენი ყმანი ხართ და ან სამწყსონი ან თიანეთისა და ან ერწოელნი ახმეტასა!

მერმე ეს როგორი პატრონყმობა არის, ამდონი ხანია ჩვენს ტახტზე ვზივართ, არც გვნახავთ, არც[ა] რას გვემსახურებით, რაც გაძესთ, არც[ა] რას იძით გვმსახურებთ.

ამისთანას ყურის მიგდებას და უნაღელელობას დაეჯსენით, თორემ, დიახ, ავად მოგივათ.

რაც მართებული იყოს და შეგეძლოსთ, ისე გვმსახურეთ. გლახა სალთხუცესშვილი გამოგვიგზავნია და როშელიც ჩვენი სამსახური გდებოდესთ, გვმ[ს]ახურეთ.

იანვრის ი**ჱ**, [წელსა] ჩ**ღ**ჲ**ე**.

ბეჭდისა: კათალიკოზი

326. [ბრძანება ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა კაწარის სამწყსოს რუსთველისა და ნინოწმიდელისათვის მიბარების შესახებ]

[1765 წ. 29 აგვისტო]

ქ. ჩვენ, ირაკლი მეორემან მეფემან ქართლისა, კახეთისა და ყოვლისა საქართველოჲსამან და ძმამან ჩვენმან ანტონი პატრიარქმან ყოვლისა საქართველოსამან, განვსაჯეთ წმიდის სამების ეკლესიის კაწარის ეპარხია, რომ ეროის ეპისკოპოსისათვის სარჩოდ საქმათ იდარც სამწყსო და იდარც ყმა და მამული იყო.

ამისთვის ვბძანეთ, რომ წმიდის სამების ეკლესიის სამწყსო, ყმა თუ მამული საცაც იყოს, რუსთველისა და ნინოწმიდლის ეკლესიას გაეყოს დრომდის.

და ან რაც თვითან სამებლებს რამ გაეკეთებინოსთ ეკლესიისათვის და შეეწიროსთ და ან სხვას ვისმე რამე, და ან სამების ეკლესიის სახელზედ რამ შენაწირთ სადმე რამ იყოს და სამებელს დარჩომოდეს, ესენი ყველა ყოვლად სამღუდელომ რუსთველმა დომენტიმ და ნინოწმიდელმა საბამ ორ წილად გაიყონ თავისის ნებისაებრ. და მასუკან ჩვენ მოგვაჯსენონ.

დაიწერა წელსა ჩ**ღ**ჲ**ე** თთესა ეგვისტოს კ**თ** დღესა.

ბაძდი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია გადიდე ერეკლე
ხელითა: ქათალიკოზი

327. [ბრძანება ანტონ I-ისა ზურაბ ხითარისშვილისადმი ყმაზე დავის ფიცით გადაწყვეტის შესახებ]

[1766 წ. 27 მაისი]

ქ. საქართველოს პატრიარქის, მეფის ძის, ანტონის იმედო ხითარისშვილო ზურაბს!

მერმე მურვანის[შვილი] რომ ურიაზედ[1] ლაპარაკობს, მიდი ცხინვალს. თუ ბაზაზისშვილი და ან თამარშენელი მოძღ[ვ]არი მოფიცრათ იშოვნოს, რომ სეეტის[2] ცხოვლის ყმა იყოს, ესენი დაჰფიცე და საჩვენოთ[3] დაბრუნე.

და თუ ესენი მოფიცრათ ვერ იშოვნოს, აეყარე და მურვანისშვილს მიაბარე, თავის ყმა ყოფილა.

მაისის ოცდაშვიდს, ქორონიკონს უნდ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

verso

მოველ მე, ხითარისშვილი ზურაბი ბატონის პატრიაქის ამ ოქმით ცხინვალს და თამარაშენელი მოძღ[ვ]არი და ბაზაზისშვილი დავითა მოვსინე; და ამ ურიას ველიცს ვერ უფიცეს.

და ეს ველიც ურია თავის შვილებით მურვანისშვილებს დარჩა, სხვას ხელი არა აქვს ამ ურიასთან. ხელი ავმართ[ე] და მურვანისშვილებს მოვაბარე, თავის ყმა არის.

დაიწერა თიბათვის ვ, ქორონიკონს უნდ.

ბეჭდი: ზურაბ

328. [უვნებლობის პირობის წიგნი ანტონ I-ისა ზაალ ორბელიანისადმი]

[1766 წ. 4 აგვისტო]

ქ. ბრწყინვალესა თავადსა და სულიერსა ძესა ორბელიანს უფალს ზაალს* ანტონი, მეფის ძე, პატრიარქი ყოველისა საქართველოჲსა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს მიერ მშვიდობით და ლოცა-კურთხევით მოგიკითხავ და თქვენს მშვიდობის ამბავს ვიკითხავ.

---

[1] +რომ. [2] ცვეტის. [3] საჩვენოთ.

* „ზაალს" სიტყვის თავშია. აქ კი ცარიელი დატოვებულია სახელისათვის.

წიგნი მოგეწერა, მომივიდა და რაც გებძანა. ყველა შევიტყვე აქედამ თქვენი წასლვა ჩემს გაშინჯულობაში, დია, შემოეყვანდით საქმეა; რომ არ წასულიყავით, ის უმჯობესი იყო.

მისი სიმაღლე მეფე, ჩემი ძმა, ზეით ბძანდებოდა გორს. წიგნის პასუხი ამიტომ დავაგვიანეთ. ახლა ჩამობრძანდა, მოვახსენე ამაზედ ყული მაჯერა: მისწერეთ, რომ ჩემგან ზაალს არც დაბერით, არც საკუდილით და არც გახეიბრებით არ ეშინოდესო; ჩამოვიდეს აქათ, ზაალის მოწმობაც წიგნებსაც გავშინჯავთ, იმათს მოტახილს წიგნებსაცათ, და რომელსაც სწორედ შევიტყობთ, მართლად იმას ალმოვაჩენთ.

და თუ აქაური სამართალი არ უნდა და არ დასჯერდება, ბატონს გავისტუმრებთ და სამართალი იქ უყონო.

რაც ბატონისაგან ნაბძანი გავიგონე, ისინი მოვახსენე.

დაიწერა წელსა ჩლჲვ, აგვისტოს დ.

ხელთაგი: კათალიკოზი

329. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იმერლის შვილებისადმი]

[1767 წ. 3 ოქტომბერი]

ქ. ჩვენ ქრისტეს ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართველოსა და აღმოსავლეთისა დიდმან მამათ-მთავარმან და მეფეთა მაღალნდელმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, კათალიკოზ-პატრიარხმან პატრონმან ანტონი ეს წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ მცხეთელს იმერლის ივანეს შვილს ტეტიას და ძმასა შენსა ივანეს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა:

პაპაშენი იმერეთიდამ გადმოსულიყო და ნეტარხსენებულს ყოვლად სანატრელს მიძაჩვენს პატრიარხს დომენტის ხლებოდა და მის უწმინდესობას სვეტისცხოველისათვის შეეწირა და სახასოდ დაედვა და მამული ებოძა და მცხეთას დაეყენებინა და წყალობის წიგნი ებოძებინა.

როგორც იმის უწმიდესობას გაურიგებია და წყალობა უქნია, ჩვენც ეგრეთვე წყალობა გიყავით. სვეტსცხოველს შეგწირეთ და სახასოდ დაგდევით. არას კაცს შენთან საბატონყმოდ საქმე არა აქვს თვინიერ ჩვენსა.

ეს ჩვენი წყალობა ასე გაგითავდეს და გიბედნიეროსთ ღმერთმან ეკლესიისა და ჩვენსა სამსახურსა და ერთგულობასა შენსა. ვიხილეთ მოგეშალოს აბა ჩვენგან და არც შემდგომად ჩვენსა კათალიკოზთა პატრიაქთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

არიან ამისი მოწამენი და ნებისდამრთველნი ერთობილნი მცხეთის შვილნი.

აღიწერა ფებერვლის გ. წელსა ჩლჲზ.

ამას გარდა რაც სუმბულიძეებისაგან მამული გეყიდნოსთ და წიგნები გქონდესთ, იმისი ღალა და კულუხიც წყალობა გეიქნია და გვიპატიებია; ამ მიზეზით, რომ რახან აზნაურშვილის მამული არის ღალა და კულუხი არ ეთხოება.

ხელრთვა: კათალიკოზი

330. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იოანე ზუმბულიძისადმი]

[1767 წ. 25 თებერვალი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა ჩვენ ყოვლისა საქართველოისა მამათ-მთავარმან მეფეთა მარავანდებულმა ძემა ქართველთა მეფის იესესმა კათალიკოზ-პატრიაქმა ანტონი ესე უკუნისამდე ქცეთა და დროთა ცვალებადთა გამოსადეგი მტკიცე და უცვალებელი, უმიზეზო და მიზეზდაუდებელი წყალობის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ თქვენ სვეტს ცხოვლის მკვიდრობით ყმას და აზნაურშვილსა ზუმბულიძეს პატიოსანს ხეცესმონაზონს იოანეს.

ასე, რომ: რადგან ჩვენის წმიდის ეკლესიის ყმა და მოსამსახურე და თავდადებით ერთგული იყავი, ვითაც ღირს იყავ პატივისცემას, ჩვენც პატივ გეცით და ჩვენის წმიდის კათოლიკე ეკლესიისა მცხეთის იკონომოსობა და დეკანოზობა შენ გიბოძეთ და მისად დეკანოზად დაგადგინეთ და ჩვენის ეკლესიის მოვლა ქნელთ გიდევთ. ვითაც ძალუძდეს, შენცა მოვლას და ეკლესიის სამსახურს ეცდებოდე დამსახურებდე. და ჩვენცა თანაშემწე გექმნებით ეკლესიის სამსახურთა ზედა.

და ესეცა დაგიმტკიცეთ, რომელიცა ჩვენის ეკლესიისა შემოსავალი სადეკანოზო ჰქონებოდეს: ან ყმა, ან მამული, ან სახელო, ან ნასყიდი, გინა უსყიდი, გართლში გინა ქახეთს, სარჯულო ყველა შენ გიბოძეთ. ვითაც შენ ნათესავთა ათანასე დეკანოზს და დ[ა]ნიელ დეკანოზს ქამთა სარგო და შემოსავალი ჰქონდესთ, ყველა

ჰელწეუვალად შენთვის წყალობა გექნია; რომ არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არც ჩვენსა შემდგომთა კათალიკოზ-პატრიარქებისგან.

არიან ამის მოწმენი და ნებაია დამრთველნი მცხეთისა შემკრებელნი.

აღიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ჭელითა კარისა ჩვენისა საყდრისა ქრისტეს შობის დეკანოზისა მიხაილისათა, წელსა მეოთხესა რუსეთით მოქცევისა ჩვენისაჲა, თვესა ფებერვალს ოცდამეხუთესა, წელსა ჩჲჲზ.

ხელრთვა: კათალიკოზ-პატრიარქი ანტონი ვამტკიცებ წებითა ღმრთისათა.

ქ. ჩვენ, აქართველოს მეფედ ცხებულის თეიმურაზის ძე ირაკლი მეორე, შეფე ქართლისა, კახეთისა, კაზახისა, ბორჩალისა[1] და ყოვლისა ზემოსა საქართველოსა ამა ჩვენის ძმისა ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარქის ბოძებულსა სიგელსა ვამტკიცებთ.

ფებერვალს კჱ, ქრისტეს აქეთ ჩჲჲზ.

ბეჭედი: მე ცვეთისანმანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე

331. [ფარალოზის წიგნი ანტონ I-ისა შიოშ გედეონის-ძისადმი]

[1767 წ. 28 ოქტომბერი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს დიდმა მამათმთავარმან, მეფეთა შარავანდედმან, კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, პატრონმა ანტონიმ ესე უკუნისამდე ქამთა და დროთა ცვალებადთა გამოსადეგი მტკიცე და უცვალებელი და ყოვლის კაცის მოსდეგარი, უშიზეზო და მიზეზ-შემოუდებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქუენ, სვეტისცხოველის ნამსახურთა და ჩვენთა ერთგულთა ყმათა გედეონის ძეთა, სარდალს შიოშს და ძმასა შენსა გიორგის და იოსებს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთა.

ასე, რომ: ძველთა ჴემწიფეთა და წმიდათა პატრიარქთაგან ვითაცა სარდლობა თქუენის თჯახის ყოფილა, დია წყალობა გჭირვებიათ და წიგნიც უბოძებიათ ძველთა ჴემწიფეთა და პატრიარქთა.

ეგრეთვეცა ხიდზე დგომა თქუენის სახლისა* და თქუენი ყო-

---

1 ბორჩალისა.

* პირველად დაიწერა „თჯახისა", რაც ხაზგადასმულია.

ფილა, და თქვენთვის წყალობა უქნიათ, და თქვენთვის უბოძებიათ და ძველითგან მკუდრობიდგა თქვენი ყოფილიყო. ცოტაოდენთა ქამთა ვითარებისა და ავის დროს მიზეზითა ხან ვინ მდგარიყო ხან ვინ.

როდეს ღმერთმან მოხედნა ერთა საქართველოსათა და უკეთილმსახურესი მეფე ირაკლი მეფედ საქართველოსად და კახეთისად მპყრობელად და განმგებელად დაიდგინა, ისევე მცხეთის ხიდის-დგომა თქუენთვის და თქვენის ოჯახისათვის წყალობა ექნა და თქვენი ძველნი გუჯარნი ძველთა ჯემწიფეთა და პატრიარქთანი დაემტკიცნეს და თვითცა წყალობის წიგნნი ებოძნეს.

რადგან მის სიმაღლეს, ჩემს ძმას, მეფეს ერეკლეს წყალობა ექნა, მოხუედით და ამ ხიდის-დგომასა ჩვენცა დაგვეჯენით. ესმინეთ მოკსენება თქუენი და ჩვენც წყალობა გიყავით, რომ ხიდზე თქუენ უნდა დასდგებოდეთ, რომ სხუათ ჯული არავის აქვს და ვერცავინ გეცილოს.

ვითაც ძველთაგან თქვენი ყოფილიყო და ახლაც წიგნითა ჩემს ძმას მეფეს ირაკლის ებოძა, ჩვენცა წყალობა გიყავით და სიგლითა ამით დაგიმტკიცეთ.

ვითაც ჩემს ძმას მეფეს ირაკლის ებოძა, ჩვენც გიმტკიცებთ, რომ სხუას აზნაურიშვილთ ჯული არავის ქონდეს და ვერცავინ გეცილოს.

გქონდესთ და გიბედნიეროსთ ღმერთმან სვეტისცხოველის ერთგულობასა და ჩვენდა სამსახურითა შინა. არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა ჩვენსა შემდგომთა კათალიკოზ-პატრიაქთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აყურთხოს. ალიწერა ბძანება და ნიშანი ესე თვესა ოქტომბერსა კგ. წელსა ჩლჷზ.

ხელთაგა: კათალიკოზი
მარცხენა კიდეზე

ქ. მათის უწმიდესობის სანატრელის კათალიკოზის ანტონის წყალობის სიგელსა ამას ვამტკიცებ, ნოემბრის კდ, ქრონიკონს უუა.

ხელთაგა: კათალიკოზი

verso

ხიდის წყალობის წიგნი პატრიაქის ნაბოძები

332. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სოლომონ კუალიაშვილისადმი]

[1768 წ. 29 იანვარი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლისა ზემოისა საქართველოისა კათალიკოზ-პატრიარხმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან, პატრონმა ანტონი ესე უკუნითი უკუნისამდე ყამთა დროთა და წელთა ცუალებადთა გამოსადეგი მტკიცე და ყოველთა მიერ მოსმენელი წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ ჩვენგან მკვიდრს ყრმას აღზრდილსა და მარად ჩვენთა სამსახურთა და ერთგულობათა შინა მყოფთა მგალობელს კუალიაშვილს სოლომონს, ძმასა შენსა იოანეს და დავითს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთა.

ასე, რომ მოხვედით კარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა და რევაზისშვილებზედ სარჩლობდით და ლაპარაკობდით, ჩვენ მოკითხული ვყავით და გამოვიძიეთ და თქვენი სარჩელიც შეშმარიტებით გამოვკითხეთ, მაგრამ მაინც ულაპარაკოთ და გამოუძიებელად წყალობა არ გიყავით; ამიტომ, რომ ეს რევაზისშვილები ნეტარად ქსენებულს საქართველოს პატრიარხს, ბიძა ჩვენს, დომენტის სვეტის ცხოველის გუჯარშიდ ბოვანოდ აღმოეჩინა და ამითი ჩნდა, რომ მემკვიდრე სვეტისცხოვლის ყმა არ ყოფილიყო.

და თქვენც სარჩლობდით და ამასაც მოგვახსენებდით: უსარჩოთა და უმამულოთა გახლდეართო.

რადგან უსარჩო იყუენით და მუდამ გაუყრელად ჩვენს სამსახურში იყუენით, ჩვენცა თქვენის სამსახურის სამუქთოდ წყალობა გიყავით მოხსისა რევაზაშვილები თავის მამულითა, სახნავითა და უხნავითა დღეს რომლისაც მქონებელნი იყუენ.

გქონდესთ და გიბედნიეროსთ ღმერთმან ჩვენთა ერთგულობათა და სვეტისცხოვლისა სამსახურთა შინა. და არაოდეს არ მოგეშალოს და სვეტისცხოვლისა სამსახურთა შინა. და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არც ჩვენთა შემდგომთა კათალიკოზ-პატრ[იარ]ხთაგან.

არამედ თქვენ ყოვლად სანატრელნო და წმიდანო კათალიკოზ-პატრიარხნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ და სუმცა ვინ არს მშლელი ამისად, რათა თქვენიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან კეთილად გაგიგოს. უკეთუმცა უწესო და უმართებულო ყოფილიყო არცა ჩვენ მაკლდე ვიქმნებოდით საქმისა უწესოსა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.
არიან ამისნი მოწამენი და ნებისამრთველნი ერთობილნი მკვლელ-
თა[ა]ნ.

აღიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ინდიქტიონსა პატრიარხობისა ჩვენისასა **ლე***, კალენდა ქრისტეს შობის ეკლესიის დეკანოზის მი-ხ ა ი ლ ი ს ა თ ა, თთუესა იანვარსა **კთ**, წელსა ქრისტეს აქეთსა **ჩლაწ**.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ა ნ ტ ო ნ ი
მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე, ი რ ა კ ლ ი მ ე ო-რ ე მ ე ფ ე საქართველოსი, ქართლისა და კახეთისა სხვათა და სხვათა სამფლობელოთა მპყრობელი, ამ ჩვენის ძის მათის უწმიდესობის გა[ა]ხლებულს სიგელს ვამტკიცებთ.

ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: მე ფცხოვნებაჲნილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

ქ. ჩვენ, სა[ქართველოს]...* დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ[ა რ ე-ჯ ა ნ...* ვა]მტკიცებთ სიგ[ელსა ამას].

verso

[ჩვენ, მ ე ფ ი ს ძ ე ი უ] ლ ო ნ ბატონის ბიძის ჩვენისაგან]ნაბოძებს ამ სიგელს ვამტკიცებთ.

მარტის გ.

ქ. ჩვენ, მ ე ფ ი ს ძ ე ვ ა ხ ტ ა ნ გ ბატონის ბიძის ჩვენისაგან ნაბოძებს ამ სიგელს ვამტკიცებთ მარტის დ. ქორონიკონს **უიზ**.

ბეჭედი: ლომად იუდას ბაკეთად ვახტანგ ირაკლის ნაკვეთად

ქ. ჩვენ, მ ე ფ ი ს ძ ე მ ი რ ი ა ნ ბატონის ბიძის ჩვენისაგან ნაბოძებს ამ სიგელს ვამტკიცებთ.

მარტს ე, ქორონიკონს **უკზ**.

ბეჭედი: დავითის ტომთა სჯესისა ძე ვარ ირაკლი მეფისა მ ი რ ი ა ნ

ქ. ჩვენ, ყოველისა საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი-ა რ ხ ო ს ი ა ნ, ძეთან მეფისა ირაკლი მეორისათან, ა ნ ტ ო ნ ი რომელიც ქონდათ ჩვენგან ბოძებული სიგელი და მეფის ირაკლისაგან დამ-ტკიცებული, რომელც ჩამოგართვით რეგაზიშვილები, ის ჩვენგან

---

* უნდა იყოს: „კდ".
** კიდე მოხეულია.

ბოძებული სიგელი გაგვიბათილებია და ისევ გვიბოძებია რომელიც შეილება; იმის დამაყენებელი სიგელი გიბოძეთ ჩვენგან ხელმწიფის წერილი და ბეჭის ირაყლისაგან დამტკიცებული.

კიდევ[1] ეს ერთი ძველი სიგელი წარმოადგინე; ვიხილე რა ნეტარად ხსენებულისა ბიძისა ჩვენისა კათოლიკოზისა მეფის ძის ანტონისაგან ბოძებული დამტკიცებული წყალობის სიგელი ესე, შეცა გაეცანით ძველი სიგელი ძმისწულმან მოსაკდრემან მისმან, თანხმობით დავამტკიცე.

მთიბათვის ა, ქორონიკონს ფპე.

ხელთაწერი: კათალიკოზი ანტონი

333. [წიგნი ანტონ I-ისა იოსებ გლურჯიძისადმი სვეტიცხოვლის ყმის თაობაზე]

[1708 წ. 11 თებერვალი]

ქ. საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქის მეფის ძის ანტონის კეთილად სახსენებელი ელუარჯიძე იოსებ მრავალი მოკითხვა და ჩვენ მიერი ლოცვა-კურთხევა მოგვიწერია.

მერე ჩვენი ყმა ჯაბახი ლომა ჩვენს მამულში ჩვენად ყმად იყო და ცოტას ხანს მანდ სახირეთს ყოფილა ხიზანთაი. და ახლა შენ სადმე ყმათ ეჭიდები. სვეტისცხოველის ყმასთან შენ რა საქმე გაქვს, ან რომელის მიზეზით ეჭიდები.

თუ სიტყვა გაქუსთ რაიე ამასთან, აქ ჩამოდი, ჩვენს მოკეცულ[ე]ბს ელაპარაკე. და თუ არა, ამას ნურას ელაპარაკები. თორემე სამდურავი გამოგვერევა. იცოდე, სამართლით.

თებერვლის ია, წელსა ჩლაზ.

ხელთაწერი: კათალიკოზი

334. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სახლთუხუცეს გიორგი მაღალაძისადმი]

[1708 წ. 2 ივლისი]

ქ. წყალობათა ღმრთისათა ჩვენ ყოვლისა საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან ანტონი ესე უკუნისამდე ქამთა და დროთა გამოსადეგი და საბოლოვო წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერინეთ და გიბოძეთ შენ, ჩუენის კათოლიკე ეკლესიის სვეტის ცხოველის სახლთუხუცესს მა-

[1] დედე-

დალაძეს გათრგის და ძეთა შენთა ამილბარ დავითს და მომავალთა სახლისა თქუენისათა.

ასე, რომე: მოხვედით კარსა პალატისა ჩუენისასა და ფუელნი მოსაყდრეთა ჩუენთა კათალიკოს-პატრიარქთა სიგელნი და წყალობის წიგნნი მოიხუენით, საქართველოს მეფეთაგან დამტკიცებული, და ჩუენც წყალობას დაგუეჭუნით და წყალობითა მის წიგნითა და სიგელითა-ჩუენითა განაახლებასა.

და ჩუენ ვიხილუნით და წყალობის წიგნი იგი და სიგელნი, ვისმინეთ ადა და მოწსენება თქუენი და წყალობა გიყუეთ, როგორადაც ძველადგან ყოფილა რომ, რომელიც კათოლიკოსის სახლთ. უხუცესი ყოფილა, ქალაქსა ტფილისს მსახლობელთა ჩუენის ეკლესიის ყმათ მოურავიც ის ყოფილა.

შენთუისაც ისე გუიბოძებია ტფილისის ქალაქს და ტფილისის ქალაქს გარეთ აცლაბარსა თუ გარეთუბანს მსახლობელთა ჩუენის ეკლესიის ყმათა შემკუდრეთა თუ მოსულთა, და ან დღეს იქით მოვიდნენ და ჩუენის ეკლესიის ყმანი შეიქმნენ, — ამათ ყოველთა მოურაობა და გამრიგეობა.

და როგორც რომ მისის ღმრთისმსახურების საქართუელოს მეფისაგან დადგენილის მოურავის განწესება არის ტფილისის ქალაქს სახასოს ყმათა ზედა და მათგან მათზედ სამსახური და მორჩილება. ასრევე შენც ჩუენის ეკლესიის ყმათ ეპყრობოდე, და ჩუენი ყმანიც მეფისაგან დადგენილის მოურავის მსგავსად შეძლებისაებრ გმსახურებდენ და გმორჩილებდენ ასრეე, როგორც ძველნი სიგელნი შენნი აცხადებდენ.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩუენსა და ჩუენის ეკლესიის ერთგულად სამსახურსა შინა. არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არცა ჩუენსა შემდგომთა კათოლიკოს პატრიარქთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

დაიწერა წყალობის წიგნი და სიგელი ესე წელსა რუსუთით ექუმოქცევისა ჩუენისასა ჳ, იულის[ა] ბ, წელსა განჯორციელებითგან სიტყუისა ღმრთისა ჩღდთ.

და ვინ იცის, რომ ყმათა გათავებისაგან გაიყარნეთ, ქალაქის მოურაობა არც ჩაგართდნილა ბარათში და ხელსა ვინ იკლებს ბარათში ჩაგდებად.

ხელთა: კათალიკოზი ანტონი

ქ. ჩუენ, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე, მ ე ო რ ე ი რ ა კ ლ ი მეფე საქართველოსი ქართლისა, კახეთისა, ყაზახისა, შამშადი-

ლოსი და ბორჩალოს მპყრობელ-მჭონებელი ამ ჩვენის ძმის, მამისა
ეწმინდესობის ბოძებულს სიგელს ვამტკიცებთ უცვალებელად ძველივე

იველისის ოდ, ქორონიკონს უნზ.

ბეჭედი: მე თეიმურაზ ბატონიშვილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე

ქ. ჩვენ, საქართველოსა და კახეთისა დედოფალთ-დედოფალი, დადიანის ასული, პატრონი დარეჯან ვამტკიცებთ სიგელსა ამას.

მკათათვის ოზ, ქორონიკონს უნზ.

ბეჭედი: ვინ არს მიზეზი არსთა მკობისა, მანმცა წილი დედოფლობისა დარეჯან

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული ბატონიშვილი გიორგი ვამტკიცებთ სიგელსა ამას.

მკათათვის ოზ, ქორონიკონს უნზ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი

ქ. ბატონიშვილი ლეონ ვამტკიცებთ სიგელსა ამას.

მკათათვის ოწ, ქორონიკონს უნზ.

ბეჭედი: ბრჭობლთა მეფეთა ძესა ლეონ სახელად მძესა.

335. [წიგნი ანტონ I-ისა მღუდრად ზაალისადმი საშვილიშვილოს გამორთმევის შესახებ]

[1768 წ. 20 დეკემბერი]

ქ. ჩვენო კეთილად სახსოვარო ჯამითის მოურაო ზაალ, ჩვენ მიერ ლოცვა-კურთხევა მოგვიხსენებია.

მერე ჩვენი სალთხუცის შვილი ამილბარ კახეთში გამოვისტუმრეთ, თუ რამ ჩვენი სარგო იყო კახეთს, ამის მოსაკითხავათ. აქ გავიგონეთ და ასეც იყო ჩვენი სიტყვა: სახლში თითო კაცი იყო თარხანი, სოფელი ხომ არ გაგვითარხნებია.

ჩვენს სალთხუცისშვილს ეს სიტყვა უთქომს. მაგ ოთარს ჯანყი უქნია და ამას ვაელახა; და მაგას ამისთვის მამაც ეცინებინა და დედაც და ჯოხითაც ეწიგა და უპატრონოთაც უჯსენებია; მაგას ჯოხით უწევია. ამას მაგისვე ჯოხითა ეგ ოთარი გაელახვის.

ახლა ჩვენი ბოქოულთხეცესი ლუარსაბ ვისტუმრეთ. შენ და ამ ლუარსაბმა ექესი თუმანი ამისი საუბ ოთარას გამოართვით და იმისი წვილი აქ გამოგზავნეთ.

ეს ახლავე გა[ა]რიგეთ.

დეკემბრის კ. ქორონიკონს ჩლაწ.

ხელთაა: კათალიკოზი

336. [მცნება მღუდელთათვის]

[1768 წ.]

[180] ეპისკოპოსთა მიმართ

მათი უმაღლესობა და უკეთილმსახურესობა მეფე ირაკლი და მათი უწმიდესობა და უნეტარესობა პატრიარხი მეფის ძე ანტონი

ესრეთ განვასაზღვრებთ, ვამცნებთ, მოვახსენებთ და უბრძანებთ ყოველთა საქართველოჲსა მღუდელთმთავართა და მწყემსთა ჴეშმარიტთა, ესრეთ:

1.* ეპისკოპოსნი მიიყუანდნენ თავისის სამწყსოსა მღუდელთა, დადგენილთა გინა ახლად დასადგენთა, და კეთილად განიხილვიდენ მათსა ცხოვრებასა და მეცნიერებასა, უკეთუ შემძლებელ იყვნენ სწაველად და სწაველულ იყვნენ შვიდთა ამათ საიდუმლოთა ჴეშმარიტად აღსრულებად.

შვიდნი საიდუმლონი წმიდისა აღმოსავლეთისა ეკლესიისანი ესენი არიან:

ა. ნათლღება, ბ. ცხებაჲ მირონისა, გ. საღმრთო წირვა, დ. მღუდლის კურ[ჳ]თხეება და მიცუალებულის წესთ-აგება და დამარხუა. ე. აღსარების თქმევინება. ვ. პატიოსანი ქორწინება. ზ. ზეთის კურთხეება.

ამათი სრულებით აღსრულება თუ შეეძლოსთ, კეთილ და კურთხევით მიაბაროს ეკლესია და სამწყსო ქრისტესი, და წარავლინოს განკრძალვით მღუდელობად, ლოცვით და კურთხევით.

2. და რომელთაცა არ შეეძლოსთ ამ საიდუმლოებისა აღსრულებად, უბძანოს: ან თვითონ თავის ეკლესიაში მიიყვანოს ის მღუდელი ეპისკოპოსთა, ან რომელსამე მონასტერში მიაბაროს მეცნიერთა და ეჴოდეს გულს-მოდგინედ ეცადნეს, რომ ისწაონ, და

---

* ტექსტი შეხლებად გაკეთილი არ არის.

ვინემდის ისწავლიდენ, ეპისკოპოსმა იმ სამწყსოს სხვა მღუდელ[ი] განუჩინოს.

უკეთუ ისწაოს ამ საიდუმლოების აღსრულება, მერმე სცდეს წყსოც მიაბაროს და იმღუდელ-მოქმედოს.

თუ არ იცუბოს და ვერც ისწავლოს, სამწყსო ჩამოართვან თვითან საცა უნდეს, წარვიდეს. სხვა მღუდელ-მოქმედებას ნურას იქადრებს, თვინიერ წირვისა. სადაც ენებოს, წიროს. თვინიერ სხვათა მღუდელ-მოქმედებათა შენდობა აქვს, მოძღვრისა თვისისა წამებითა.

[181] **3.** რომელთაცა ეკკლესიისაგანთა, სამღუდელოდ განწესებადთასა, საეკკლესიო წიგნნი, რომელნიც დამჭირნი არიან, რომელ ამაების უცოდნელად მღუდელობა არა ჯერ-არს: დავითი, ქამნობა სრულად, სახარება, სამოციქულო, პარაკლიტონი, კურთხევანი და კონდაკი — ესენი თუ იცოდენ კარგად, აკურთხენ.

და ესენი თუ არ იცოდენ სრულად, განვაკრძალებთ ეპისკოპოსთა: ესეოდითარნი ნუ აკურთხებენ.

4. და რომელნიც ეპისკოპოსნი ესეოდითარნი უმეცარნი აკურთხებენ, უწყოდენ: მაკურთხეველიცა და კურთხეულიცა ძლიერად ემხილებიან.

5. ეპისკოპოსნი მღუდელთ ამცნებდენ, რომ თავთავის სამწყსოთ, ერისაკენი გინა ქალთა, მირჯვარის დაწერას ასწაებდენ მართლად, და რომელთაც აღსარების თქმა შეეძლოს, უაღსარებოდ ნუ დააყენებენ შვიდს წელიწადისას. და ყოველს სულს «წმიდათა ღმერთს» თავისის მუჭლებით, და «მამაო ჩუენოს», «მიწყალეს». და «მრწამს» ზეპირით თქმას ასწაელიდენ და მართლმადიდებლობის სარწმუნო[ე]ბის აღმსარებლობასა ჰეშმარიტსა.

6. და რომელთაც არ ისწაონ და უდებ იქმნენ, მღუდელი ნუ ღარ უმღუდლობს; და ეპისკოპოსს [V] შეასმინოს და ეპისკოპოსმაც სიტყბოებით[1] სწრთვნას; და შიშითაცა ეცადნენ, რომ ასწაელონ. თავის ნებაზედ ნურის თავის სამწყსოს ნუ მიუშუებენ, ნურც ეპისკოპოსნი და ნურც მღუდელნი.

7. სოფელში, რომელიც თავი და პირველი და უპატიოსნესი ეკკლესია იყოს, განწმედილნი ჰქონდესთ და დაგვლი, და კედელნი, სარკმელნი, ყურენი გარეთ და შინათ — მოწმედილნი; სიწმიდის იარაღი და წმიდა საკურთხეველი და ტრაპეზი — უხუშთაესად პატიოსნად, ტრაპეზი — შემოსილი; სიწმიდის სამსახურებელი:

[1] სიტყბოებით.

ბარძიმი, ფეშხუმი, კოვზი და კამარა — ან ვეცხლისა ან კალის სხვას ნივთისა არ იმსახურებდა; პერექლები და დაფარნა — ფარჩისა, წმიდა და უჩირქო; ტრაპეზი — შემოსილი, რაოდენ ძალ-უძლეს უჩირქოს სამოსლითა; ოდიკი — ახალი, კარგი და უჩირქო, და ამ ოდიკს სჯდარა ჰქონდეს უჩირქო, რომ შიგ შეხვევდეს.

8. მღუდლის შესამოსელიც, რისაც შემძლებელ იყოს, უჩირქო და დაუკერებელი. დაბებჯილი და ჩირქიანი არ იკადროს მსახურებად; წმიდა წმიდათასა ზედა სეფისკუერი — რჩეული და ზედაშე — ფეროვანი, წმიდა, უ[182]ბრკო. სუნისა და გემოსი არასი სხვისა მქონებელი; კრეტსაბმელი — უჩირქო და გასწორებული.

9. აგრევე წიგნნი: დაეითი, ყამწი, პარაკლიტონი, თორმეტის საუფლოს სადღესასწაულო თორმეტები, დღესასწაულისა და ვნებისა, საბარება, სამოციქულო, კურთხევანი და კონდაკი, ესენი უნდა ჰქონდეს.

10. სადაც შეეძლოს, ბრწყინვალეს კარს კარები შეასხან და ისე იმღუდელონ, და სწირევდენ, და სამწყსოც ამისთანას მღუდელთა და ეკლესიათ ჰქონდესთ, სხვათი არ იქნება, არც ვბრძანებთ.

11. და რაგვარადაც ეპისკოპოსთათვს გვმცნია, ეგრეთ მღუდელთ ამცნონ და განაკრძალონ, თორემ ეპისკოპოსნიც კანონს ბუნებ იქნებიან და მღუდელთაც სამწყსოზე ჯელი აღონ.

12. თუ სხვა საყდარიც იყოს იმ სოფელში ან აიახლოეს ერის სალოცავად დღესასწაული სადმე იქოდენ, და იმ ეკლესიას ეს განწყობილება და სამსახურებელი არ ჰქონდეს, რომლისაც სამწყსოსი იყოს, იმ მღუდელმა ამ სამუდამოს ეკლესი[ი]ს სამსახურებელი წარიღოს ყოველიფერი, და იმითი შეამკოს ის ეკლესია, და ისე წიროს, და იქაც მოიტანოს.

13. ჩუენ ვგონებთ, რომ [V] ყოველთა უწყით, კარნა ამისი უმეცრება არიგინ ქმნას, რომ იმ დღის მსახურებელი სიწმიდის სამსახურებელი ჭურჭელნი, ვინა შესამოსელი და ოდიკი, თუნიერ წიგნისა, ოლრისა და საცეცხლურის მეტი, იმ დღეს მეორედ იქმაროს. — სასიკვდინედ სცოდავს და განიპატიჟოს დიდად ეპისკოპოსისაგან.

14. ამასაც ასრე გამცნებთ: ერთს ეკლესიაში ჯერ-არს, რათა წმიდანი ხატნი ესენენ: ერთი ჯვარცმისა, ერთი თუთ მაცხოვრისა, ერთი ყოვლად წმიდისა და ერთი იმ ეკლესიის წმიდისა, რომლისაც სახელზედ აღშენებული არის ის ეკლესია და ერთი სახიანი

ჯვარიც წირვაზედ ტრაპეზზედ უნდა იდვას. უმისოდ წმიდა-წირვა დიად ძნელად იქნების.

15. და ეპისკოპოსნი ამას განაკრძალებდეთ მღუდელნი: უსჯულოთა კაცთაგან ნასროლი, ანუ ჭლმით გინა დანით ნაბრძვილი ჰქონდეს და შეშლილი იყოს და დაკორტნილი, და რაოდენ შემძლებელ იყუნენ — განააჩლონ, ან ახალნი დაახატვინონ. და თუ მიძუელებულნი და მიფარლებულნი — კარგად განსწმედდენ, და ეგრეთ დაისუენონ და თაყუანისცემდენ.

[183] 16. ამასაც ესრეთ ვამცნებთ და განვაკრძალებთ, მღუდელთა და ეპისკოპოსთა მოვაგონებთ, რომ განიბილვიდეთ: ნუმცა ვინ მღუდელი ნუ იკადრებს სასძლისა და საჭმლის დაჭარბებასა და უძლებად სმასა და ჭამასი.

17. უკუეთუ ვინმე ეს მცნება არ დაიმარხოს, ეპისკოპოსმან ამხილოს, და კუალადცა არ შეიშინოს, განიკუეთოს, სამწყსოც ჩამოერთვას; ამისთჳს, რამეთუ არა ჯერ-არს უძლებთა და მემთრვალეთა მღუდელობად.

18. და აწ ნათლის-ღებისათჳს ესრეთ გამცნებთ: ყმაწვილს როდესაც უნდოდეს, მონათლევდეს. მაგრამ თუ დაჭირება არ იყოს, ჟამისად მონათლოს. და თუ წირვამდის მონათლოს, აზიაროს. და თუ წირვას მერმეთ — იმ დღეს ნუ აზიარებს, თუ დიდათ არ ეჭირდეს. და მეორეს ან მესამეს დღეს აზიაროს წირვაზედ.

19. თუ ვინ იცის, მღუდელს რომლისამე მიზეზით გონება კეღლად არ ჰქონდეს ან უძლურებით, ან საჭმლის და სასმლის წყენით რითმე, სანამდის გონებად არ მოვიდეს, ნუ იკადრებს ამ საიდუმლოს აღსრულებასა და ნუ ნათელ-სცემს.

20. თუ დაჭირება იყოს, და ყმაწვილისა და იმ მოსანათლავის საკვდილის შიში იყოს, და არც [V] სხუა მღუდელი იშოებოდეს სიახლოვეს, დიდის სიფრთხილით მაშინ ნათელ-სცეს იმ მღუდელმა.

და თუ მომაკვდავი იყოს, კიდეც აზიაროს, დიაღ, დიდის სიფთხილით და კრძალვით შეახოს კელი წმიდა-წმიდათასა, და მოძღვარსაც აღუაროს. და ეპისკოპოსისაგანაც შენდობა მიიღოს.

21. ამად ვაფრთხილებთ მღუდელთა და ვაკრძალებთ: ნურაოდეს ნუ დაითრობიან, თორემ მღუდელობა ჩამოერთმევათ ჭეშმარიტად.

22. რომელნიც ან მისაწნი ან მწამვლელნი არიან, საყვარულისა, ვინა სიძულილის წამლის მოქმედნი, ანუ მათნი მვძიებელნი და

პირველნი, ვინა მექერეობისა და მელოგინობისა მკითხველნი და მათნი მრწამსებელნი, უხდა შეინანონ.

23. და დღეის იქით თუ ვინმე იკადროს, იცოდენ რომელ შეიქმნა ეპისკოპოსთა სამღუდელოს მსჯავრით განპატიჟონ. და მღუდელს ნუღარ მისცემენ, ნურც ქრისტიანედ-და სახელ-სდებენ, ნურც ეკკლესიაში შეუშვებენ და ნურც საფლავს აღირსებენ.

და მერმე მათის სიმაღლის მეფის სამშჯავროში მოიყვანონ და ეგონებათ, რომ მათის კეთილმორწმუნეობის მსჯავრში სიკუდილ-[184]ადცა დასჯის, რომ მათზედ არის სამართალი ესე მიპყრობილი.

და რომელნი მათნი მორწმუნენი და შემწყნარებელნი იქმნებიან, ისინი ჯორციელად ჯარიმით განიპატიჟებიან და სულიერად მღუდელი აღარ მიუცემათ.

24. ეგრეთვე რომელიც ხეთა და ძელთა, ვინა სადმე ნიშთა და ძეგლთა, და აღგილთა რათმე უეკკლესიოთა თაყვანი-სცემენ, მათაც ასე ეს სასჯელი მიეცემათ, ვითარ-იგი მისცა და მწამველელთა.

25. ეპისკოპოსმა საცა ან ხე, ან ძელი, ან ნიში და ძეგლნი და უეკკლესიოდ ამგვარები ნახოს, ძირითურთ აღმოვხვრას, და საწყავი დაწოს, და ეს საკთური დაალტმოს და გაქაქარვოს.

26. კჯრას და უქმეს ეაკრძალებთ ყოველთა ქრისტიანეთა ძველისა და ახლის სჯულითა და აღთქმითა; ნუმცა ვინ იკადრებს კვირისა და უქმის ტეხად, კვრიაკესა სრულიად ყოველი უქმობა ჯერ-არს, თჳნიერ ლოცვისა და წირვისა და ეკკლესიად მისვლისა, კაცთაგან მიპირუტყვეთამდე; ეგრეთვე თორმეტთა საუფლოთა დღეება, და დღესასწაულსა ყოვლად წმიდისა ღმრთის-მშობელისასა და საჩინოთა წმიდათასა.

27. ამათი წესი და რიგი [V] მღუდელს ეპისკოპოსისაგან განეწესოს და მღუდელმა თავის სამწყსოს განუწესოს და შეატყობინოს, რომ დღეს უქმე არისო.

28. თუ ვინმე ურჩ ექმნას და არ იუქმოს, მიაი ნამოქმედი ცეცხლით დაწვან; იმ კაცს ორმოცი ჯოხი დაჰკრან, თუ გლეხი იყოს. და თუ მაღალი ვინმე იყოს, მათს სიმაღლეს მეფეს მოახსენოს და იმან საჯოს, ვითა წეს არს.

29. ასევე ვამცნებთ: ნუმცა ვინ იკადრებს პირუტყვის ბოროტის სიტყვით შეგინებასა. ამცნოს მღუდელმა, და თუ არ დაიშალოს, ეპისკოპოსთ შეაშინონ, ნუღარ იტყვიან ამგვარს უშეერსა.

და თუ არ დაიშალონ, ორმოცი ჯოხი დაჰკრან, თუ ბიჭი იყოს; და თუ კაცი იყოს — მცირედ დაარბიონ.

30. ყოველთა მღდელთ-მთავართათჳს გვიბრძანია და მოგვიბრძანებია, რომ: ეკლესიის მამულს, ნურც საკელოს, ნურცა დიაკონის ნუცა მცირესა, ასე რომ ერთის დღის მიწა იყოს, გინა სამოსტნე ანუ მცირე სახლის ალავი, არა ჴელეწიფების მიცემად ვისდამე, გინა მისყიდვად.

ნურც ერთს გლეხს, ნურც საგანძურს და ნურც შემოსავალს, რაც თავისის კონდაკით არ იშოვოს, და თჳთან საჴმა[185]რად არ მისცემდეს დამწირნეობისდა, მათს სიმაღლეს ყოთილ მსახურს მეფეს მოახსენოს და მისს უწმიდესობას პატრიარხს; და მათის ჴერჩინებით, თუ რიგიანი არის, ნებაა დაჴსრთვენ და მიაცემინებენ; და თუ არადა, თჳთ თავით თჳსით ვერარას შემძლებელ არს.

31. და თუ დღეის წაღმართ რომელიც ეპისკოპოსი ამგვარებს იქს და თავისთავად გასცემს ან საკელოსა, ან მიწა-ალავს, როგორც გჳმცნია, ან საგანძურს და შემოსავალს, და ეკლესიას გააღარიბებს ან საგანძურისაგან, ან ხატისა ჴვარისა შესამოსლისგან, ან მამულისაგან — თავს არ დაგანებებთ, საკწუნო ბრძანებამდეც არ დაყოვნობთ.

ვინც შემატებას ეცდება და შემკობას, დიდად მმადლობელნი ვიქნებით.

32. ეკლესიის ხატთათჳს, ნებითა ღმრთისათა, მხატვრები არიან და წიგნთათჳს სტანბა არის.

და სხვა საჴმარიც ხომ ყოველივე იშოვება ამავე ჩუენს საბრძანებელში, ფასით სასყიდელნი. რომლითამე ეპისკოპოსნიც შეეწევნენ, რომლითამე მღუდელნი თჳთ დაიხარჯნენ და რომლითამე იმ ეკლესიის შემოვალნი ერნი. და ისრე განაწყონ ეკლესია-
[V]ნი.

და ნუ იმიზეზებენ უჭირლობასა, რათა ყოველნი ეკლესიანი ნებისაებრ ღმრთისა და წმიდათა მამათა მოცემულისა კანუნისაებრ და წმიდათა ოთხთა პატრიარხთაგან დამტკიცებულისა, და ვითარცა არს ყოველსა სამართლმადიდებლოსა ქუეყანასა შინა ს ა ბ ე რ ძ ნ ე თ ი ს ა და რ უ ს ე თ ი ს ა ს ა, ეგრეთ ჴერ-არს ჩუენთაცა ეკლესიათა ყოფა, რათა შეწირულ იქმნას წინაშე ღმრთისა მსხუერპლი და ლოცვა და ვედრება ჩუენი.

33. და მოგვეტიენენ შეცოდებანი ჩუენნი, და ვიქსნენით ხილულთა და უხილავთა მტერთაგან შეფენი, და მთავარნიცა, და მღუდელთ-მთავარნი, და მღუდელნი, და ერნიცა და ყოველნი სულნი მართლმადიდებელნი ქრისტიანენი.

ყოველისა განსაცდელისაგან ერთბამად დაცულ ვიქმნეთ ცხოველისა და ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტეს მიერ, რომელსა შჳენის ყოველი დიდება, პატივი და თაყუანისცემაჲ თანა-დაუსაბამოთ მამით და ყოველადწმიდით სულითურთ, აწ და მარადის, და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

დაიბეჭდა სამეუფოსა ქალაქსა ტფილისს, მალატსა სამეფოსა, ქრისტეს აქეთ ჩღაზ.

[186] წყალობითა ღმრთისათა, ი რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე, ქრისტეს მიერ მეფე ქართლისა, კახეთისა, და მფლობელი ბორჩალოსა, შამშადინლუისა და ყაზახისა, ბრძანებით დავამტკიცებთ.

წყალობითა ღმრთისათა ა ნ ტ ო ნ ი, მდაბალი ა რ ხ ი ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი მცხეთისა და ყოვლისა ზემოჲსა საქართველოჲსა, ბრძანებით დავამტკიცებ.

ქრისტეს აქეთ ჩღაზ.

[V] შემდგომად ამისსა კიდევ დავმეტეთ ამას ზედა:

ჩუენ, ი რ ა კ ლ ი მ ე ფ ე მ ა ნ, მპყრობელმან ქართლისა და კახეთისამან, თანა-ნება-მყოფობითა სრულ ერთიანად ჩუენის ქუეყნების თავადთა, აზნაურთა, დიდებაჭართა და გლეხთათა, ღმრთის მოწყალებით ამას ზედა, დი[ა]ღ, გულდაჯერებული ვართ, რომ ჩუენს ქუეყანაში არც ყოფილა და არც არის ამისთანა ავი ღმრთის განმარისხებელი საქმენი.

მაგრამ ჩუენს ხალხს ვაფრთხილებთ:

34. თუ ვინმე ამისთანას საქმის მქნელი გამოჩნდეს ან მომწამლველნი, ან კაცის შემკრეელნი, ან სიყუ[ა]რულისა და სიმძულვარის წამლის მიმცემელნი, ან ჯადოობისა და მკითხაობის მოქმედნი, ან ღმრთის დიდად განწარისხებულისა და მოუტეველის ცინთისა, და წყრომისა, და ცეცხლით საუკუნოდ მწუველისა მამათმავლობის მქნელნი მამალნი ანუ დედალნი — ესენი უნდა ძალიანი და საა[ს]ზოს ჯაჯაებით დაიკოცნენ.

35. და ეს განჩინება უნდა ყოველმა ეპისკოპოსმა თავის სამწყსოს საყდრებში თავის ხალხს წაუკითხოს და გააფრთხილოს.

337. [იმედის წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა გახტანგ ჯავახიძისადმი]

[1742—1760 წწ.]

ქ. ბრძანებითა ღმრთისათა და წმინდათა მისთათა და ჯერჩინებითა რაჭის ერისთავის, ჩემის ძმის ბატონის როსტომისათა ჩვენ, ზეშთამოთა მადლითა მეუფენმან და განმგებელმან

ყოვლისა აფხაზეთისა მწყემსთ-მთავარმან და ბიქვინტისა უკლებ-
სიისა საჭეთმპყრობელმან კათალიკოზმან ბატონმან, ეპიფანე-
ერისთვის ძემან, ბესარიონ, ესე უტყუარი და საბოლოოდ დას-
ამტკიცარი იმედის წიგნი დაგიწერეთ და მოგეცით თქვენ, ჯა-
ფარიძეს, ჩვენს ერთგულს თაყა შვილს გიხტანგს, სო-
რომსა და რომელიც ჩემის ძმის ერთგული იყოს, მის შვილებს,
რომელიც ერთგული იყოს, ქაიხოსროს შვილებს ამა პირსა
ზედან, რომე:

ჟამთა ვითარებისაგან ჩემს ძმას ერისთავს როსტომსა და
თქვენს შუა ცოტა რამ გულის ტკენა ჩამოვარდა. შერმე ჩვენის
მძანებითა და შუამდგომლობით გაგარიგეთ და შეგაერთეთ.

აწ თუ დღეს ამას იქით თქვენ ჩემს ძმაზედ არ იმტყუნოთ და
გულის წმინდით ერდგული იყოთ და მის მტერს ემტეროთ და მის
ერთგულს ემოყვაროთ, თქვენ, მის ერთგულს, ჩემის ძმის ერისთავ-
საგან სიკეთისა და წყალობისა მეტი არა გიშავდესთ რა.

ამისად გასათავებლად მამიცემია თავად ღმერთი და ყოველნი
მისნი წმ[ი]დანი ზეცისანი, ქვეყანისანი, ჭორცეულნი და უჭორ-
ცონი.

ხელთა: კათალიკოზი ✠

338. [წიგნი ანტონ I-ისა თამაზ ბებურიშვილისადმი ძმის მიბარების შესახებ]

[1709 წ. 31 მარტი]

ქ. საქართველოს პატრიარქის, მეფის ძის, ანტონის კე-
თილად სახსენებელი ბებურიშვილი თამაზ, მრავალი
მოკითხვა და ჩვენ მიერი ლოცვა-კურთხევა მოგვიხსენებია.

შერმე ჩვენი ყმა კუტალაშვილი თქვენს მამულში დგას.
მაგაზე თვალი და ყური გეჭიროსთ, თქვენთვის მოგვიბარებია და
თუ რასმე ჩუენს სამსახურსა ვთხოვთ, თქვენ გვმსახურებდეთ. წე-
ლიწადში, რაც შეძლება ჭონდეს, მუდამ გვმსახურებდეთ. სხვას
კაცს ნურავის გააგლეჯინებთ; და არცა ვის საქმე აქვს.

მარტს ლა, [ქორონიკონს] ფნზ.

ხელთა: კათალიკოზი

339. [წყალობის წიგნი ანტონ 1-ისა სვეტიცხოვლის ეპისკოპოსისა]

[1769 წ. 4 აპრილი]

ჭ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან, მაღალთა მეფეთა შარავანდედმან, კათალიკოზ-პატრიარქმა, ძემან ქართველთა მეფისა იესესამან, ანტონი ესე უკუნისამდე ქამთა და დროთა გამოსადეგი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, სვეტის ცხოვლის მკვიდრსა და ყმასა ჩვენსა ქობულს, იესეს და ძმასა შენსა გოგიას, შვილსა თქვენსა ივანეს და დიმიტრის და მომავალთა სახლისა თქვენისა ყოველთავე.

ასე რომე, მამა თქვენს ზაალს ავის დროსაგან და ქამთა ვითარებისაგან თავისი ვენაჯი გეგელიშვილის ქატასათვის მიეყიდნა ამ პირობითა, რომე: როცა მოეკვდეო, რადგან უშვილო ვარო, რაც სვეტის ცხოვლის მამული მჭონდეს ნასყიდით, ისევე სვეტსცხოველსა და თქვენ დაგრჩესთო.

და რადგან გეგელიშვილი მოკვდა და უმკვიდრო იქმნა, რაც ჩუენის ეკლესიისა და ჩვენი მამული ეჭირა, ისევ ჩვენთვისვე ჭელი აუძართეთ.

და რადგან თქვენ ჩვენი და სვეტის ცხოვლის ყმანი იყავით, მამის თქვენის გასყიდული ვენაჯი ნახევარი თქვენ გიბოძეთ და წყალობა გიყავით; და ნახევარი — თ ე თ რ ა ძ ე მამასახლისს[ს] დ ა ვ ი თ ს.

აწე გქონდესთ და გიბეჭდნიეროს ღმერთმან სვეტის ცხოვლის სამსახურსა და ჩვენსა დიდათ ერთგულობასა შინა. არ მოგეშალოს არა ჩუენგან და არცა სხვათა მეპატრონეთაგან, არცა დიდთა და არცა მცირეთაგან.

აწე, თქვენცა შემდგომად ჩვენსა ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიაქნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული მტკიცე ყოს.

არიან ამისი მოწამენი და ხების-დამრთველნი ერთობილნი მცხეთელნი.

დაიწერა როსეთიდამ უკუმოქცევითგან ჩვენით წელიწადსა მეექვსესა ჭელითა კარისა ჩვენისა პროტოპაპა-მდივან-ქადაგ მ ა დ ა ლ ა ძ ი ს ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს ა თ ი.

თვესა აპრილს დ, ქრისტეს აქათ ჩდჲთ, ქრონიკონსა უნზ.

ჩელრთა: კათალიკოზი

ქ. მე, სალთხუცესი გიორგი ამ გარიგების მოწამე გარ[illegible]

ზეჭედი

თავში ბეჭედი: რომელი განწესათ ეუეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

340. [შეწირულების წიგნი გესარიონ კათალიკოზისა გიმვინტისადმი]

[1743—1769 წწ.]

ქ. ვაშა ში ქრისტეს ღმრთისა დედაო, წინა საუკუნეთა წინასწარ მცნობელობითითა განზრახვითა ღმრთისათა წინასწარ განსახღვრებულო, პირველვე ქადაგებულო და არაქმნილთა მეტყველთაგან მოსწავებულო, დავითის ძირთაგან კეთილ რტოდ აღმოცენილო და სოლომონის ქებაო ქებათაო, რომელსა შენთვის ეფუცა ეფალი დავითი და არა შეურაცხყო იგი ჩვენ სიწყინდისა შენისა მოსავ-მსაოებელმან და ცვა-ფარვათა შენთა მონდობილმან ლიხთამერთა, ოდიშირთა, პონტო-ათხაზ-გურიათა, რაჭა-ლეჩხუმთ-სვანთ-ოსთ-დვალთა და სრულიად ჩრდილოეთისა საჭეთმპყრობელმან რაჭის ერისთვის ძემან კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ხ მ ა ნ უფალმან, ბატონმან ბ ე ს ა რ ი ო ნ შემოგწირეთ კინი ესე შესაწირავი:

ძ ი რ ო ა ნ ს: ორი გლეხი ნ ა ს ი დ ა ტ ო ფ ა ძ ე და მისი ძმა მჭედელი ხ უ ც ი ა და მეორე გლეხი კ უ ბ ლ ა შ ვ ი ლ ი ბაზიერის შვილები თ ა მ ა ზ ა, ნ ა ს ი დ ა და მ ა მ უ კ ა.

შემომწირავს ეს ოთი გლეხი მათის ცოლშვილით, სახლკარით, ალაგ-მამულით, სავლავ-სამარხით, წყალ-წისქვილით, ტყით, ველით, საძებრითა და უძებრით[ა], რისაც მქონებელი იყონ, მისის სამართლიანის საქმით.

შამოგვიწირავს ამ მიზეზით: ჩვენს მემკვიდრე ყმას ბ უ ღ ა შ ვ ი ლ ს ამ ორმა გლეხმა კუბლაშვილმა და ტოფაძემ შინაყმა მოაარეს ჩ ი ღ უ ნ ა ძ ე და ახალციხეს გაუყიდეს; და დიდის შრომით და ძიებით გამოიჩინა და სახსარი და სამთხრობლო ბუღაშვილს ამათს ნაქურდალზედ ოთხასი მარჩილი დაეხარჯა.

და ეს ქურდები და ბუღაშვილი გაეასამართლეთ და მოსახლობით გერ აუვიდეს ნაქურდალში. და ჩვენი კაცი ბუღაშვილი წყალობით ჩვენ შევიჯერეთ; სხვას გარდა ერთი აყრილი გლეხი და ასი მარჩილი ბუღაშვილს ჩვენ მივეცით.

და ეს გლეხები ყოვლის კაცის უცილებლათ შენთვის, ბატონის-ტისა ღმრთისმშობელო, უმიზეზოდ ჩვენ შამოგვიწირავს. ...

აწ ვინც ამათად გამოხვებად ხელყოს და ეს შენ გამოგწიროს ხელმწიფეშან ან პატრიაქშან, მიტრაპოლიტშან, ანუ ეპისკოპოსშან, თავადშან ან დიდებულშან, ანუ აზნაურშან, დიდშან ანუ მცირეშან, წაეთულ, კრულ და შეჩვენებულმცა [ა]ქრის ღმრთისაგან და წმინდათა მისთაგან; ნემცა იქმნების ხსნა სულისა და სორცთა მისთა ნუცა წინვითა და ლოცვითა, ნუცა გლახ[ა]კი მოწყალებითა და ნუცა იერუსალიმს წასვლითა.

პეპელ: ოფხაზ-იმერთა ქ ზი ბესარიონ.
ხელრთვა: კათალიკოზი ბესარიონ.

341. [წყალობის წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა გაჭირდია ხუროსაძმის]

[1742—1769 წწ.]

ქ. ესე წყალობისა წიგნი გიბოძეთ ჩვენ, ბატონმან კათალიკოზმან ბესარიონ შენ, გაჭირდიის ხუროსას, ისე და ამა პირსა ზედა, რომე: სომხებრდი (sic) და შეგებრალა იოსავასეული მიწა, ალაგ-მამული ყოვლისფერნი საპართლით ჩემი შეიქნა, მაგრამ ნახევარი მაშინე მის სახლისკაცს არ გამოვართვი და დავანებე. ნახევარში ქრთამი გამოვართვი, როგორათაც გული შეგვიყვარდებოდა და შენთვის მომიცემია ნახევარი ალაგ-მამული საყანით, ტყით, წყლით, საძგბრითა და უბებრით.

[გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერთგულობაში.

მოწმე და გამრიგე: მოურავი ლოლუა გაბრიელ, კათალიკოზის მოურავი ყორყია ბექან, ხელისანი ბაბაჭუაშ ცქირია და ცხადაია, მეღვინე იოსავა შაქარი.

მე, მაქსიმე ჰყოფილი წიხამძღვარს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

342. [შეწირულების წიგნი გელათის კათალიკოზისა ხიმების ეკლესიისადმი]

[1748—1769 წწ.]

[70v] ესე შენ მწყობელო ტფილისა ჩუენისა იესო ქრისტეს! დმრთისმშობელო საყდარო ხიმისაო[2] განსვენებელო ჩუენ ძისა შენისა მიერ კათალიკოზ-პატრიარქმან გელათს შემოწირეთ ყაიანის გერაგის შვილი იოანე და ასვიმონ.

პირველად დადიანმა ოტიამ შესწირა და ჩუენ მოგეცა და ჩუენ იქუნდა შემოგეწირავს ის ორი ძმა მისი კაცებით შაქარი ჭაჭის სახლი და [71] დგაგჭინი და კოტრავას სახლი, მათის ყოველსავერითა გუგია და ხურცილავა ერთი პარტახი ნაგეკენავ. ტყით. წყლით და მიწა-მაშელით, საყანით, სახნობით.

აწ ვინც ეს გამოწირონს შეებუნენეულიმც არის შენის ძის ქრისტეს ღმრთისაგან და ყოველთა მისთა წმიდათაგან, ჩუენის შემდგომის კათალიკოზისაგან და ყოველთა სამღუდელოთა დასთაგან, ამინ.

ბეჭედი: ყ[ოვლა] ჩრდილოეთისა კათალიკოზი ბესარიონ

343. [განწესება ეპისკოპოსთა მიერ ანჩისხატის ეკლესიის შესაწირავისა და ვისართმევისა]

[1763—1769 წწ.]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ცვა-ფარვითა და შეწყნარებითა უმეტესად ყოველად წმიდისა ღმრთისმშობელისა მარადის ქალწულისა მარიამისაჲსა, ძალითა პატიოსნისა ჯუარისათა, წმიდისა დიდისა ამის მოწამისა გიორგისითა და ყოველთა წმიდათათა. ჩუენ წმიდისა ამის ეკლესიისა პონის მოსაყდრემან მთავარეპისკოპოსმან მაქსიმე და გუნათელ მიტროპოლიტ ბატონიშვილმა იოსებ საამართლიანი კანონით ძუელის წერით დაეამტკიცეთ:

ოდესმე ჟამთა ვითარებით წმიდისა ამის ეკლესიისა ანჩის[3] ხატი ვინ გინდა ხუცისაგან გამოსუენდებოდა და მისი შესაწირავი და მისართმეველი ერთ ხუცესს უნდა ეჭამა და საყდარს ამისი გამოსაველი არაფერი არ ერგებოდა.

---

[1] ქ-წმობელო. [2] ხიმებისაო. [3] აწ-ის.

ახლა ეს საქმე კათალიკოზ ბესარიონს ეკრძალა ეშინჯა, გამოერთმია ის ხატი და თავისთვის დაესვენებინა, მაგრამ მოსაგელი ხუცისათვის არ დაუნებებინა. ამ საქმეზე ჩვენც ვიხილავთ. ვეკმენით და სიფრთხილით დავსდევით:

ამ დღეს აქეთ ვინც ამ ანჩის[1] ხატის შესაწირავი და მისართმევი ამ ეკლესიას არ მიართვას და თავისთვის მოიხმაროს, შეჩვენებული იყოს წმიდათა შვიდთა კრებათა და ოთხთა პატრიარქთაგან, ჩვენგან და ყოველთა მართლმადიდებელთა ეპისკოპოსთაგან.

და ვინცა ეს ჩვენ მიერ დაწერილებული წიგნი და სიტყვა არ იყოსმენილოს და მოშლად ჭკუაზე, მეფემან ანუ დედოფალმან, ბერმან ვინმე ანუ ერმან, დიდმან ანუ მცირემან, ისეც შეჩვენებული იყოს.

და ვინც დაამტკიცოს, ღმერთმა ისიც დაამტკიცოს დღეთა სიგრძითა, ამინ.

სამი ბეჭედი: 1. მეფის ძე იოსებ
2. მთავარეპისკოპოსი მაქსიმე ჩოდგ
3. მთავარეპისკოპოსი ანტონი

344. [შეწირულების წიგნი იოსებ კათალიკოზისა ბიჭვინტისადმი]

[1774 წ. 15 იანვარი]

სათნო ყოფითა და წერილებითა უარსოთა მაარსებელისა ერთარსის ღმრთაებისა მამისა, ძისა და წმიდის სულისათა: მონდობითა და შეწევნითა შენ, ყოველისა სოფლისა სასოსა და შემდგომელისა ყოველად წმიდისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა ყოველთა მიერ თაყვანისცემით პატივცემულისა და დიდებულისა, აღსაწევნელად პირმშოსა მის ყოვლად ბრწყინვალისა და გახუცდელისა უღვთოებისა ნათლისა ნაცვალსახედ პირად-პირადად შემკულისა ხატისა ამის ჩემისა ბიჭვინტისა ღმრთისმშობლისათა;

და ძლიერებითა ცხოველს მყოფელისა ჯვარისათა და თანამოსაყდრეობითა წმიდისა და ყოვლად ქებულისა პირველწოდებულისა მოციქულისა ანდრიასითა და ყოველთა წმიდათათა;

ამათ ესოდენთა ზეგარდმო ნიჭთა მიერ მონებად ღმრთისა ქრისტქმნილმან ჩრდილოსა და აფხაზეთისა და ყოველისა იმერეთისა კათოლიკოს ბატონიშვილმან იოსებ განვიხილენ გულმოდგინედ და განმკაცრებით ვსაჯენ, რათა

[1] ანჩის-

მრავალგამ-ვითარებით შეცილებულსა მამულსა ჩვენსა სამამ-
ძლით შემატებოდა და დაბაკლებაი სრულქმნილიყო.

დიდებად ღმრთისმშობლისა და შეძინებად საყდრისა ჩუმისა, რომელ არს საყდარი პირველწოდებულისა ანდრიაჲ მოციქულისა, და მას ზედა განსვენებულისა ღმრთისმშობელისად პიჭვინტისა და შემიწირავს ძირად საერისთო ბიძამასის წინამძღვრის იაკობისაგან სულის სამადლოთ ასორმოც მარხილათ ნაყიდი ხუცესი მ ე გ რ ე ლ ი ძე ზ ა ქ ა რ ი ა და მასთან სამაჭუტაო კაცი გ ა ბ რ ი ე ლ ს ი რ ა ძ ე თექვსმეტ ფლურათ უყიდია და მასთან დაუყენებია.

და აწ ჩვენ პიჭვინტისა ღმრთისმშობელისადა შეგვიწირავს თხოვისაებრ ზემოჴსენებულისა წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ რ ი ს ა ი ა კ ო ბ ი ს ა; შეგვიწირავს მათის ცოლ-შვილით, მიწა-ადგილით, მამულით, ჭერმარნით, საყანით, წყლით და ტყით, სადგავ-სამარხით, რისაც მჭონებელი არის სამართლიანი საქმით, მაგი სიძუბარ-უძებრით; შეგვიწირავს სამკვიდროდ, რომ ამათზე კათოლიკოსის და მისი კაცის მეტს კაცს ქელი აღარა აქვს; ასე ქვეყნის მპყრობელთა და მეპატრონეთაგან დაწტკიცებით შეგვიწირავს.

აწ ვინცა ძემან კაცისამან: მეფემან ანუ დედოფალმან ანუ გერიელმან, კათოლიკოსმან ანუ ეპისკოპოსთა, საეროთა ანუ სამღვდელოთაგანმან ვინმე, დიდმან ანუ მცირემან, ჩვენ მიერ შეწირულისა დარღვევად და გამოწირვად მოინდომოს ანუ ქნას, მასამცა რისხვაჲ ღმრთისმშობელი მარიამ და მისგან უბიწოდ შობილი ძე ღმრთისა;

აღეძრქვნებისმცა მას სატარეელი შენ ღმრთისმშობელისა და შეედებისმცა სიცოცხლით ძოწილა კაენისი, დანთქმა დათან და აბირონისი, მეხტეხილობა დიოსკორესი, სირცხვილი საბი[ა]ნე და კრისკენტისა, შიწთვილი იუდასი და ქრისტეს ჴვარისმცემელთა ჰურიათა თანა იყავნ ნაწილი და სამკვიდრებელი მისი;

შეჩვენებულმცა იქნება სულით და ჯორცით წმიდათა შვიდთა კრებათაგან, ათორმეტთა მოციქულთაგან და ოთხთა პატრიაქთა[გან], ჩვენგან და ყოველთა მართლმადიდებელთა ეპისკოპოსთაგან, იყავნ შეჩვენებულ გამომწირველი ამისი.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი დაამტკიცოს უფალმან დღეთა სიგრძითა და სოფლის ცხოვრების მიმთხვევითა. და ამათ წყევათა შეჩვენებათა და წყლულებათაგან დაიცვას უფალმან დამამტკიცებელი ამისი, ამინ.

აღიწერა ქორთხაკონსა ჩდგი, ქელითა მღვდელ-მთავარეპისკოპოსი დოსითეოსითა, თუესა იანვარსა ით.

ბაქუდი: მეფის ძეითხებ

ხელთოვა: მეფის ძეითხებ

კიდეზე:

ამისგან სამსახური ხადილი მიერთმოდეს კათოლიკოსს, ერთი წელიწადი რომ შეაზე გავიდეს: ერთი სამი-ოთხი მარჩილის ზრახა, სამი საწყავო ღვინო, მისი პური, გველდი ღომი მიერთმოდეს კათოლიკოსს და შინაქმათ ემსახუროს.

345. [წყალობის სიგელი ზენონ ალავერდელისა მოქოფულ-ხუცეს ფარემუზისადმი]

[1770 წ. 4 თებერვალი]

ქ. სახელითა არსება დაუსაბამოისა მამისა, ძისა და სულისა წმიდისა;

მინდობითა, თავდებობითა და შეამდგომელობითა ყოვლად წმინდისა ეხრწნელისა, უმეტესად კურთხეულისა ღმრთისმშობელისა მარადის ქალწულისა მარიამისა, წმიდისა და ცხოველსმყოფელისა პატიოსნისა ძელისა ჯვარისათა და წმინდათა ზეცისა ძალთა, ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქელ და გაბრიელისითა და წმინდათა მოციქულთა პეტრეს და პავლესითა და წმინდათა თავთა მოწამეთა გიორგი და დიმიტრისითა და ყოველთა წმინდათა ღმრთისათა ზეცისა და ქვ[ე]ყანისა ჯორცეულთადა და უჯორცოთა;

მინდობითა, თავდებობითა მათის სიმაღლის მეფის ირაკლის ბრძანებით, ასე რომე: რაც სამკვიდრო ყმა თუ მამულის თუ საჭელოსი წყალობა გჭირებოდა და წიგნები გქონებოდა ნაბოძები ჭელმწიფეთაგან და [ა]ნ აღაგერდელთაგან, ყმათა ვითარებისაგან დაგწოდათ და იმის გა[ა]ხლებას გველაჭენით.

რადგან რომ უმაღლესის და თვითმპყრობელის ჭელმწიფისაგან ბრძანებულ გვექმნა თქვენის წიგნების ჭელმეორედ გა[ა]ხლება, ჩვენც მისი უმაღლესობის ბრძანება თავს ვიდევით, ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომ ა მ ბ ა ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ ზ ე ნ ო ნ.

ვისმინეთ მოხსენება თქვენი და განგიახლეთ ჭელმეორეთ თქვენი სამკვიდროს ყმისა და მამულისა და საჭელოს წიგნები თქვენ, წმიდის გიორგის ერთგულთა და მის ეკლესიაზედ თავდადებით ნამსახურთ მისს ყმას და [ა]ზნაურშვილს, ა ნ დ რ ო ნ ი კ ე ს ძ ე ს, მ ო ქ ო ფ ულ თ ე ხ უ ც ე ს ს ფ ა რ ე მ უ ზ ს, ძმასა შენსა

ჭაზს, შვილსა შენსა დავითს, მიქას, დიმიტრის, ანდრონიკეს, ძმისწულსა შენსა გიორგისა და [ა]ნდრონიკეს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა, ასე რომე:

რისაც მჭირნებელი ყმისა და მამულისა და საკელოსი ან შენი მამა და პაპა ყოფილიყო და [ა]ნ დღეს შენ მჭირნებელი იყავით, ეს გამოგეკითხეთ აზნაურშვილების კითხულობითა და ზედმიწევნით შევიტყევით, რომ თქვენ საცილებელი მამული და ყმა და საკელო მიმძლავრებით არ გჭერიდათ რა, არც ეკლესიისა და [ა]რც აზნაურშვილისა.

თუ არ მეფეთაგან და ალავერდელთაგან თქვენის სამსახურის მაგიერი წყალობა არა გვირებოდათ, მას მეტი შენ არა გეჭირა რა მიმძლავრებით; რაც რომ ეჭერიდა და გიჭირავს, სამართლიანის ჴზით გიჭირავს, რისაც მჭირნებელი ხარ დღესა.

ოქროს: გბოძებიათ ზერათა გრიგოლ ალავერდელისაგან ორი საკომლო ბეითალმანი ნათხარი მამული, ბურდულისა და [ა]სიტაშვილის ნაჭირნი მამული, დღეს რომ შენ სახლობხარ ზედ, რომ ზერაც გიძევს;

აქავ ოქროს მოგეცემ[ა]თ სიყმაშვილი, თავისის მამულით, სახნავ-სათესით, სასხლეტით და ყოველის თვისის სამართლიანის სამძღვრით, შესავლით და გასავლით. ამ მამულზედ სახლობს დღესა თვალიაშვილები დათუნა და იმისი ძმები ჩვიდრად;

კიდევ ამის განაყოფი ივანე თავისის მამულით, სახნავ-სათესით, სასხლავით მთითა და ბარით, შესავლით და გასავლით, ყოველის თვისი სამართლიანის სამძღვრით.

კიდევ გბოძებიათ აქავ ოქროს გელაგდიაშვილი, თავისი მამულითა, სახნავ-სათესითა, სასხლავითა, შესავლითა და გასავლითა, მთითა და ბარით, ტყით და ველითა ყოველის თვისის სამართლიანის სამძღვრითა, რომ ბეითალმანია და მახარიას ობლები აკეთებენ დღესა.

კიდევ აქავ მოგეცემ[ა]თ ოქრეაშვილის ბეითალმანი მამული, რომ დღეს ნარუსალი შიო აკეთებს.

ეს შენი ზვარი და მამულები ეს რაც დაგვიწერია, ოქროს ალავერდელის ზვარს ზემოდამ არის.

ამ ალავერდლის ზერის გვერდზე რომ ძველი რუვი ჩამოვა და ძველს რუვს ზევიდამ შარა გაივლის და რიყეს შემოეყრება, აქადამ რომ მზის ამოსვლისაკენ საოყრო წყალი რომ ჩამოვა და თვალიანთ კარზე რომ ჩამოიველის ხდაშნიდამ, იმ რუვსა და

ძაღლს შუა რაც მსახლობელი კაცია და მამული, სულ შენია-ბოლ-
არცა ჩვენა და ჩემრკავის სხვასა წილი არავის უძეს, საკუთრივ
თქვენი ყოფილა და ქმრის დღესაცა. ეს ზემოწერილი მამულები
და ზვარი სულ ზემო უბანშია.

ქვემო უბანში თქვენს გბოძებიათ მჭედლის შვილი, თავისის მამულით, დღეს რომ კიდევ ჩიტაური სახლობს მკვიდრათ იმ მამულზე;

კიდევ ბერძნის შვილი თამაზი თავისის მამულით, დღეს რომ გავარდაშვილი დარიბა სახლობს მკვიდრ[ა]თ იმ მამულზე;

კიდევ გბოძებიათ სეხნიას შვილი თავისის მამულითა, დღეს რომ მათიას შვილი ბერიკა აკეთებს იმ მამულს;

კიდევ იმისი განაყოფი გოგას შვილი, თავისის მამულით, რომ დღეს ჯეჯილა ბერი აკეთებს დღესა;

კიდევ გბოძებიათ გამსახურდა თავისის მამულით, რომ დღეს ჩიზავა აკეთებს.

ეს მამული და კაცები რაც ამაში დაგვიწერია სულ თავისის სასხლავით, სახნავით, სათესით, ქვევრით, მარნით, ბაღჩით, მთით, ბარით, წყლითა, წისქვილითა, შესაგლითა და გასაგლით, ყოვლის თავ-თავისის სამართლიანის სამძღვრით.

ჩვენთ რომ ორი საკმილო ბეითალმანი გბოძებიათ, დღეს რომ ზედ სახლობთ, ისიც თავისის სამძღვრით, სახნავ-სათესით ქვევრითა და მარნით, წყლითა და წისქვილით, რომ ეს საწისქვილო ჩაბინანში გაქვსთ, — ესეც სულ გრიგოლ ალავერდელის წყალობა არის.

ენდრონიკაშვილს დიდს ნიკოლოზ ალავერდელს უბოძებია კორკელი სამოურაოთ, ბოქოულთუხუცესობა, ჭევისთავობა სულ საყდრის ყმისა, თიანეთს გარდა; კორკელში ყოვლად წმინდის საყდარი კარიაჭითა, სასაფლაოთ; კიდევ კორკელში სულხანაშვილი თავისის მამულით, სახნავ-სათესით, სასხლევითა, ქვევრითა და მარნითა, შესაგლით და გასაგლით, ტყითა და ველითა, ყოვლის თავისის სამართლიანის სამძღვრით ჩოლაყაშვილის ალავერდელისაგან გბოძებიათ, დიდი ნიკოლოზ ალავერდელისაგან, თბლიძე სამოურაოთ. ახაშენს რაც ალავერდლის ყმა სახლებული, ისიც საქოურაოდ უბოძებია.

ამავ ნიკოლოზ ალავერდელსა ახაშანს სა[illegible]
ბევის გამოღმა შარის ქვევით ორმეოცთ საჟიანი ხატი ხვედრისა
ერთი ნაგვანაჯობი რვის დღის მიწით, — ესენი ნიკოლოზ ჯაფარიძის
ვერდლის წყალობა ჩოლოყაშვილისა.

ნეტარხსენებულის მეფის თეიმურაზის ბრძანებით
ზაქარია ალავერდელს უბოძებია კორკელში ასიტა-
შვილის ნაქონი ბეითალმანი მამული ცენაჯი, თავისის სასხლა-
ვით, ქვევრით, მარნით, წყლითა, წისქვილითა, სახნავითა, სათესითა,
მთით, ბარით, შესავლით, გასავლით, ყოვლის თავისის სამართლია-
ნის სამძღვრით;

მათის სიმალლის მეფის ირაკლის ბრძანებით გბოძე-
ბიათ კიდევ კორკელში სადგომშვილის ნაყმევი ბეითალმანი
მამულაშვილი ტერია და მამული, ამისი მიძაშვილე-
ბი დაევით და იასე, თავისის მამულით, სასხლავით, ქვევრით,
მარნით, ბახჩით, წყლით, წისქვილით, სახნავითა, სათესითა, მთითა
და ბარითა, შესავლითა და გასავლითა ყოვლის მისის სამართლიანის
სამძღვრით.

კიდევ ნეტარხსენებულის მეფის თეიმურაზისაგან
გბოძებოდა კორკელი და იმბლიძე სამოურავოდ[1].

ეს მეფეთაგან და ალავერდელთაგან წყალობით გვჩრებოდათ
და წიგნები დაგწოდათ. ჩვენც შენი ვედრება შევისმინეთ და გან-
გ[ი]ახლეთ და წყალობა გიყავით და გიბოძეთ. გქონდეს და გიბედ-
ნიეროს ღმერთმან წმინდის გიორგის ერდგულობაში და ქელშწი-
ფის სამსახურში. არაოდეს არ მოგეშალოს არც ჩვენგან და არც
სხვათა ჩვენთა შემდგომთა ალავერდელთაგან.

აწე მოგახსენებთ, ვინც ჩვენსა შემდგომად ალავერდელი
ბძანდებოდეთ, თქვენც ასე დაუმტკიცეთ და ნუ მოუშლით.

არიან ამ საქმეში დამხდომნი და გამრიგენი: ჩვენი სახლთ-
უხუცესი ეიმიტრი, ითვანე აბელაშვილი, იორა-
მაშვილი ვარჯან, ნაცვალი მერაბ, სულ ერთობრივ
საყდრიონის აზნაურშვილები.

მე, ბექანის ძეს, დავით მდივანს დამიწერია ეს. ბატო-
ნის ალავერდლის ბძანება-სიგელი ესე ალიწერა ფეიბრვლის დ. ქი-
რონიკონს ფნჱ.

ბიჭედ: ალავერდელი ზენონ

---

[1] +-გბოძებოდა.

346. [ნუსხა სამეფო სურსათის გამომძღებთა ანტონ I-ის ოქმით]

[1770 წ. 11 აგვისტო]

ქ. უმაღლეს ჩემის ძმის მეფის სურსათი უნდა გამოიღოს ამ წელსა, აგვისტოს იდ, ქორონიკონს უნწ.

დი* ქ. მაღალანთა პური და ქერი ხარვეზი ოთხი და ნახევარი.

ზი ქ. გომელებმა პური და ქერი ხარვეზი შვიდი და ნახევარი.

იი ქ. მეტეხმა ბოჭრამითა პური და ქერი ხარვეზი თვრამეტი.

ა ქ. აქაველ თაზიანთა პური და ქერი ხარვეზი ერთი.

ე ქ. გორელებმა პური და ქერი ხარვეზი ხუთი.

ვი ქ. უფლისციხელებმა პური და ქერი ხარვეზი ერთი და ნახევარი.**

ზ ქ. მასლრამა პური და ქერი ლიტრა ოცდაათი.

ი ქ. ჩაჩიანიძე შჯედელმა პური და ქერი ლიტრა ოცდაათი

ი ქ. ზერტელებმა პური და ქერი ხარვეზი სამი

ი ქ. წარსიძემა პური და ქერი ხარვეზი ორი და ნახევარი

ა ქ. ტ[ი]რძნის ტეტუნანთა პური და ქერი ლიტრა ოთხმოცი

ლ ქ. აქაველ ლაშქარასშვილმა პური ლიტრა ოცდაათი

ზი ქ. დისეველებმა პური და ქერი ხარვეზი სამი

მ ქ. ქრცხინვალს ნახანასშვილმა პური და ქერი ლიტრა ორმოცი

ნ ქ. ბაზაზასშვილმა პური და ქერი ლიტრა ორმოცდაათი

ი ქ. იასემა პური და ქერი ლიტრა ოცდაათი

ა ქ. ვაჭარმა გიგამა თავის ამითა ლიტრა ორმოცი

ლ ქ. ხარაზებმა პური და ქერი ლიტრა ოცდაათი

ლ ქ. დარბაზამა პური და ქერი ლიტრა ოცდაათი

---

* ასოები აღნიშნავენ ლიტრისა და ხარვეზის რაოდენობას.

** ამის შემდეგ ხაზგადასმულია ერთი სტრიქონი: „მ ქ. ქადაგის შვილმა ყმებმა პური და ქერი ლიტრა ორმოცი“.

ლ ქ. დვინიამაპური და ქერი ლიტრა ოცდაათი
დი ქ. გედეონიანთა პური და ქერი ხარვაური ოთხმეტელა
ვარი
გ ქ. მოხელე[ე]ბმა ბერძნულებითა პური და
ქერი ხარვაური სამი
ჲ ქ. ელიოზიანთა პური და ქერი ლიტრა სამოცი
ა ქ. დეკანოზიანთა პური და ქერი ხარვაური ერთი
ლ ქ. ქელთუბანს იმირჯანამა პური და ქერი ლიტრა
ოცდაათი
ლ ქ. რეხს ოდომასშვილმა პური და ქერი ლიტრა
ოცდაათი
ლ ქ. გორს პატარა ბეჟანამა პური და ქერი ლიტრა ოცდა-
ათი
კ ქ. ალელმა მიქელამა პური და ქერი ლიტრა ოცი
გ ქ. აშენდამა პური და ქერი ხარვაური სამი
ზ ქ. ბატესშვილმა და იმედამა ლიტრა ორმოცი
ქ ქ. კობაძე გეგელამა პური და ქერი ლიტრა ოცი.

იქნა ჯამი ამ სერსათისა პურისა და ქერისა ხარვაური ორმოცდაათი, კოდი გ ლიტრა ხეთი.

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქის, მეფის ძის, ანტონის კუთილად სახსენებელო ელიოზიაშვილო დავით!

ვისაც ამ ნუსხით სერსათი შესწერებოდეს, ახლავე უკლებლად უნდა იღო თავისის ქირითა და ზერამა ხითარისშვილს მიაბარე, თორემე ჩვენად შეცოდებად მოგკითხავთ, თუ კარგად არ გა[ა]რიგე. საისაელო ხარვაზზედ ორი აბაზი გამოართვი.

აგვისტოს იდ, ქორონიკონს ჳნჱ.

347. [წიგნი ანტონ I-ისა ნეარეულისადმი სჯულიერი საქმის თაობაზე]

[1771 წ. 9 მარტი]

ქ. ყოვლისა საქართველოსა პატრიარხი, მეფის ძე, ანტონი ყოვლად წმიდისა სელისა მიერ კურთხეევით და ლოცვით მოგიკითხავ ყოვლად სამღუდელო ნეკრესელ იერარხო უწყალო...*

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი სახელის ჩასაწერად.

თქვენის ყოველად სამღუდელოებისაგან წიგნი მოგვეგიდა ჩვენ თქვენის ყოველად სამღუდელოების ეპისტოლის მიღებაჲ ვიხარებდით თქვენის მშვიდობის ამბის სმენისათვის დიდათ მიხარებულ ვიქმნებოდით.

მერმე თქვენს ყოველად სამღვდელოებას სათვიდამ გარდავარდით წამხდარის დედაკაცისა რომელიმე სჯულიერი საქმეები ეკითხა.

ჩვენ თქვენის ყოველად სამღუდელოებისათვის ეს მოგვიწერია, რომ: იმ დედაკაცის სნეულების შეუძლებელს საქმეში ნუ ადიყუანთ, ამისათვის, რომ შესაძლებელ არს კუალად სიმრთელისაღვე გებად. და ესთა მიზეზთათჳს არ შესაძლებელ არს ქმრისა მიერ დატევებად დედაკაცი იგი.

და უკეთუ დედაკაცი სხუა მიეყუანოს ქორწინებით, უნდა გააშუებინოთ ცოლი იგი კაცსა მას, რამეთუ არა სჯულიერ არს ქორწინება იგი.

ვითხოვთ, რაითა თქვენის ყოველად სამღუდელოების მშვიდობის ამბავი გუეუწყებოდეს ხოლმე ეპისტოლით.

აღიწერა მარტის თ, წელსა ჩჟოა.

ხელრთვა: ანტონი

348. [წყალობის წიგნი მიხაილ ტფილელისა იოსებ მამამთავრისადმი]

[1771 წ. 12 ნოემბერი]

ჭ- წყალობითა ღმრთისაჲთა და შეწევნითა სასოებისა ჩვენისა სიონთა ღმრთისმშობელისათა ჩვენ, ტფილელ მიტროპოლიტმან უფალმან და პატრონმან მიხაილ ესე წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენსა და საყდრისა ჩვენისა წესისაებრ ერთგულსა ამბროსი მღვდელ მამამთავრისშვილს იოსებს და დედასა შენსა მარიამს.

ესრეთ, რომელ: მამა შენი და ბიძა შენი გაყრილაყუნენ და რომელიც თქვენი სამკვიდრო სახლი გქონოდათ, გაგეყოთ; ის შენს წილში ნარგები სახლი დაქცეოდათ და თქვენ ქვრივ-ობლობით იმისი აშენება არ შეგეძლოთ; მოხვედით და სახლის წყალობას დაგვეაჭვნეთ.

ვისმინეთ ჩვენცა მოკსენება თქვენი; რადგან ქვრივი და ობოლი იყავით და ჩვენს მეტი შემწე არავინ გყუანდათ, გიბოძეთ ჩვენის საჯინიბოდამ გარდაჭრილი სახლი; საჯინიბოში რომ ჯა არის, იმას აქეთი რასაც საჯინიბოს კარი გაიტანს ჰამდინ, რომელიც თქვენს

ძველს სახლს აკრავს, ეს ერთი სახლი საჭიხიბოს დერეფახს და, მხოლოდ ეს ერთი სახლი გეიბოძებია შენთჳს, რადგან ოჩხუბაული იყავ და აშენების შეძლება არა გქონდა.

ესე ესრეთ დაგვიმტკიცებია და დაგვიყენებიხართ. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა და საყდრისა ჩვენისა ერთგულად სამსახურსა შინა; არ მოგეშალოს წყალობა ესე არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა მოსაყდრეთა ტფილელ მიტროპოლიტთაგან, რათა მათიცა განწესება მტკიცე იქმნეს.

აღიწერა ქელითა სახლთუხუცესისა ჩვენისა ოსეს ძის მდებალისა ითიწესთა თვესა ნოემბერსა, რიცხუსა იბ, წელსა ქრისტესთგანსა ჩჟოა, ქორონიკონს უნთ.

ბეჭედი: მიხაილ

ქ. მე, სიონის დეკანოზი ნიკოლოზ ამ წიგნის მოწამე ვარ.

ბეჭედი: ნიკოლოზ

ქ. მე, სიონის კანდელაკი ისაკ ამ წიგნის მოწამე ვარ.

ბეჭედი: სიონის კანდელაკი შთ.

ქ. მე, პროთპაპაი სემეონ ამ წიგნის მოწამე ვარ.

ბეჭედი: პროტოპაპაი სიმონ.

349. [სამწყსოს საქმეთა განწესება ანტონ I-ის მიერ]

[1721 წ. 18 დეკემბერი]

ჩუენის სამწყსოს საქმეს, ცხოველსმყოფელის ჩვენის სამების მინდობით და შეწევნით, ასე განვაწესებთ:

1.* ჩუენ მაგიერად ზედამხედველად განგვიწესებია: ყოველად სამღუდელო მიტროპოლიტი სამთავროჲსა და გორისა ბესარიონ, ყოველად სამღუდელი მიტროპოლიტი ტფილისისა მიხაილ; ყოველად სამღუდელო ნინოწმიდელ მიტროპოლიტი და ათორმეტთა მონასტერთა არხიმანდრიტელი სიმა და დეკანოზი ანჩისხატის ეკლესიისა გიორგი.

2. და ამა ზემოწერილთათვის გვიბრძანებია ყოველივე სულიერი მსჯავრი, ყოველი საეკლესიო განგება და ყოველი მაძღებელი კანონნი ყოველისა მიმართ საჭყსოსა ჩვენისა და ჩვენი დიდი

* ტექსტი ბეჭდვაში გაგრძელება არ არის.

სამოციქულო ეკლესია მცხეთისა და ტფილისის ქრისტესმობილე ეკლესია და აქა დატევებული ჩვენი სამღვდელო კრებულისაგან

8. ამათ ზემოწერილთათვის ნაცულად ჩვენსა განწესებულსა შეკრებულებას ვბრძანებ და მათგან ვედრებითაც ვითხოვ ჩვენის სამწყსოსა მიჰპრან რაოდენ შესაძლებელ არს, ევრეთ მოიქცენ როგორც წმიდანი საეკლესიონი კანონნი ბრძანებენ.

ხოლო ბრძანება იგი ყოველი სხვა არა რაჲმე არს, გარნა სამწყსოსა მიმართ ზედა დგომა ჯამითი უეჭველ, ყოველსა ზედა საეკლესიოსა საქმესა მსილება, შერისხვა და ნუგეშინისცემა.

4. თუ ეპისკოპოსის გამორჩევა იქმნებოდეს, ნაცულად ჩვენსა ბისი სიმაღლე აქა ზემოწერილთ შეკრებულებას ჰკითხვედეს, ამათის მოწმებით და მოწამობით დაადგინებდეს და ეპისკოპოსიც ამ ზემოწერილთაგან ჴელდასხმული იქმნებოდეს.

5. მისის სიმაღლის მეფისაგან ამასაც სიმდაბლით ვითხოვ, რომ რომელიც ჩვენთან საკითხავი და საბრძანებელნი სიტყუანი იყუნეს სასჯელონი, ამ საქმეთ ჩვენს შეკრებულებას ებრძანებდეს და ჰკითხვედეს.

6. კუალადვე ვედრებით ვითხოვ ამ შეკრებულებისაგან, რომ წ ი ლ კ ნ ი ს ა ეკლესიისა სამწყსო და ქ ე ფ ი ნ ი ს კ ე ე ი უგამოწულილვესადრე განსაჯონ და ამათთვის იზრუნონ.

7. ხუცესთა და დიაკონთა დადგინება და ჴელისდასხმა განუნახუელად არა ჰქმნან, ანუ უმეცართაგანი ანუ ავის სახელის მჭონებელთა და ანუ ბასაკით ჭაბუკი, რომელთაც არა ჯერ-ეს დადგინება, ჴელი არ დაასხან.

8. ნიშანი ეკლესიისა, რომელიც ჰმართებს მიცუალებულის პატრონთ, მიუფცრებლად ეთხოვებოდესთ და გამოერთმეოდესთ, და ის ნიშანი და წასახერავი დეკანოზს გიორგის მიებაერებოდეს და ყაბზი გამოერთმეოდეს; და ყაბზს ყოველად სამღვდელონი შეინახვედენ. საწირავი ამ შეკრებულებას მიეცემოდეს და მიცუალებულს ესენი უწირვედენ. მიცუალებულ[ლ]ზედ გასაგზავნს წასახერავს ჩვენნი მოხელენი უშოვიდენ. და თუ მ[ო]ჴელენი აქ არ იყუნენ, ჩვენს ეერაქიარალებს გამოართმევდენ და ისევ უკანვე მისცემდენ. წასახერავის წამღები კაცი ამავ ყოველად სამღვდელოთაგან გამოირჩეოდეს სამცხეთაოვე კაცი.

9. სახუცო დრამა და საკანონო ჩვენის სამწყსოსი ამ შეკრებულებისაგან მოიკითხვოდეს ესრეთ, რომ: მამათმთავარნი ამათგან წარივლინებოდენ ასაკრებად; რაც აიკრიბებოდეს, ანგარიში შეკრებულებას მიართუან მამათმთავრებმა; და შეკრებულება დრამას

გარდა დეკანოზს გიორგის მიაბარებდეს. ყაბზს გამოართმევდეს და შეინახვედეს. და დრამას ვისაც შეკრებულება გამოარჩევდეს იმას მიაბარებდეს რიცხვით; და იმასაც გამოართმევდეს ყაბზასა და შეინახვედეს.

10. სანთელი და საკმელი, რომელსაც ჩვენს ყმას თუ სხვას, ვისაც სვეტიცხოველისა ედგას და ან საწირავი დეკანოზისა. ამას ყოველს შეკრებულება მოიკითხვედეს და აიღებინებდეს. ქალაქს გორს, ქაბინავალს, სურამს, თუ სადაც საწირავს მცხეთას ვინც სწირვედეს, იმას მისცემდეს და სანთელ-საკმელს სვეტიცხოველს და ქრისტესშობის ეკლესიას გაუყოფდეს შეკრებულება.

11. წირკნელის საწყესოში ნიშნისა, საწირავისა, დრამისა, საკანონისა და სახუცოსათვის ასაღებად, რომელიც სტეფანე არხიმანდრიტმა შეკრებულებას მოახსენოს, ის კაცი განაწესონ გასაგზავნად და ის გაიგზავნებოდეს. და რაც აიღებოდეს ისიც, რომელიც სტეფანე არხიმანდრიტმა უთხრას, იმას მიაბაროს შეკრებულებამ ყაბზით. და საეპისკოპოსო საქმე თუ რამ გამოჩნდეს, რომელსაც ენებოს შეკრებულებათაგანსა ის წარვიდეს და საეპისკოპოსო საქმე სრულყოს.

12. სადაც ეკლესია გამოჩნდეს საკურთხეველი ჩვენს სამწყსოში, თუ ახლო იყოს შეკრებულთაგანი, ყოველად სამღვდელო რომელიმე აკურთხეველს. და თუ შორს იყოს და ყოველად სამღვდელოთაგანი ვერ წარვიდეს, შეკრებულებამ გამოირჩიოს და რომელიც ინებონ, ნაკურთხი იღვიძ მისცენ. და მასალა ეკლესიისა გაგზავნილმა იშოვოს, აკურთხოს და რომ აკურთხოს ეკლესია, პატრონმა ფასი მისცეს მასალისა და ავრევე თავისი გასამრჯელო.

13. ჩვენ ჩვენის მღვდელმთავრობის ჭელმწიფება დანჯსნისა და შეკრესია ესეგვარი მიგვიცია: ჩვენს სამწყსოში თუ ვინმე შერისხვისა, შეჩვენებისა და შეკრეს ღირსად გამოჩნდეს, ჩვენის ჭელმწიფებით შერისხონ, შეაჩვენონ და შეკრან. და თუ შეკრული ღირსად განჯსნისა, კურთხევისა და ნუგეშინის ცემისა გამოჩნდეს, განხსნან, აკურთხონ და ნუგეშინი სცენ ჩვენითავე ჭელმწიფებითა. ესრეთ ყოველთურთ ჭელმწიფება გვიბოძებიეს ამა შეკრებულებისათვის.

14. კუალად ამასაც ვბრძანებთ, რომ: რომელიც ჩვენ აქ დაუტევნით მეუღლეები, თუ ჯამაგირი მიეცით ვისმე და განუწესეთ, ისინი შეკრებულებისათვის მიეგებარებიეს. თუ რამ დაჰსჭირდესთ, შეკრებულებას მოახსენებდენ ეკლესიისასა თუ თავეანთის დაკლე-

ბულებას, და შეკრებულება ჩვენს მოკვლეთ ეტყოდეს და მოკვლეთ-
ნი დაეყოვნებელად მისცემდენ.

15. მოხსენებას მისის სიმაღლისა მიმართ, ანუ ბრძანებაჲ მისი
მამართ, ანუ რომელსამე ეპისტოლესა ესრეთ მიიწერებოდეს შეკრე-
ბულება: შეკრებულება მისის უწმინდესობისა ყოვლისა ზემოჲსა
საქართველოჲსა პატრიარხისა ანუ მოეხსენებათ ანუ ვაუწყებთ და
ანუ უბრძანებთ.

16. ხოლო ჴსენებულთა ამათ შეკრება იქმნებოდეს პალატასა
ჩუენსა სამეტრიარხოსა სენაკსა შინა ჩემსა.

17. ესეც ეუწყოსთ ყოველთა ჩუენთა სამწყსოთა, რათა რომელ-
თაც არზი ჰქონდესთ მოსახსენები, ამა შეკრებულებას მოერთმეო-
დეს ყოველივე და ესენი უსჯიდენ.

18. ჩუენს შეკრებულებას ამას ვაუწყებთ, რომ ჩასის სიმაღლის
სასახლის პროტოდიაკონი ნათლიაჲ გიორგი ჩუენ მეცნი-
ერ ქაცად ვიცით და იმასაც დაისწრებდენ და მწიგნობრად და მწერ-
ლად იგი ჰყუანდესთ.

19. ესეც ყოველთა ეუწყოსთ, რომ რათგან ჩვენ წასასხლელნი
ვართ და ამისთვის დიდს უცალობაში ვართ, ამა წერილისაებრ ყო-
ველივე დღეისითგან, რომელ არს დეკემბრის თორე 18, შეკრებუ-
ლებამ იწყოს და ამან განაგოს და განიხილოს.

ანტონის ხელით

ანტონი, წყალობითა ღმრთისათა, არხიეპისკოპოსი
კათოლიკოსი მცხეთისა და ყოვლისა ზემოჲ საქართვე-
ლოჲსა.

დაიწერა დეკემბრის იჱ, წელსა განჭორციელებითგან სიტყვი-
სა ღმრთისა ჩღოა, სამეუფოსა ქალაქსა ტფილისს.

მიხაწერი: ჲ. უწმიდესი კბ'ი ანტონი რომ მეორედ ღესეს წაბძანდა
და საშნი ეპისკოპოსნი თვისად მოადგილედ განგვაწესა იმისი წიგნი.

350. [წყალობის წიგნი დავითგარეჯის არქიმანდრიტ გერმანესი არქიმანდრიტ სიმონისადმი]

[1772 წ. 7 თებერვალი]

ჲ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ დავით-გარეჯის მონასტრის წმი-
დამან მამამან არქიმანდრიტმან გერმანე და ძმათა მის
მონასტრისათა თჳსენ, წმინდის ნათლისმცემლის მონასტრის წმინ-
დას მამას არქიმანდრიტს სიმეონს და ძმათა მის მო-
ნასტრისათა ასე, რომ:

ნათლისმცემლის მონასტრის მამული მოიკრებულიყო ყოველთა ეკლესიათა და მტრისაგან და ამის მიზეზითა უკეთილ-მსახურებამან ყოველის საქართველოს მეფემან ირაკლი და ბატონიშვილმან მოციქულმან, მიტროპოლიტმან ყოველად სამღუდელომან ნინოწმიდელმან საბა გიბოძესთ საგარეჯოსა ადგილი და მამული. და ამაში სახლისა და ეკლესიის ადგილი არა გქონდათ და ჩვენ გვთხოვეთ ამათი ადგილი და ჩვენც ძმობისა, ერთობისა და სიყვარულისათვის მოვეცით ამათი ადგილი სალოცავათ და სამწირველოთა.

მაგრამ ამ ეკლესიაში არც მკუდრის დამარხვა იქმნება, არც სასაფლაოთ გაკეთება და არც სასაფლაო სახეცოთა გაკეთება, არამედ თქვენის სამწირველოთა და სალოცველოთა.

და ეგრეთვე ძმობისა ერთობისა და სიყუარულისათვის ჩვენცა ვწირვიდეთ და ვილოცვიდეთ, რომ ჩვენში ერთობა და სიყუარული იყოს და ერთობით ვადიდებდეთ დამბადებელსა ღუთასა ჩვენსა იესოს ქრისტესა და დედასა მისსა შეწევნითა მისითა.

ალიწერა ცებერეთელს ზ, ქორონიკონს ჩლობ, ხოლო ქართულსა ქორონიკონს უჟ.

პემეთ: დავით-გარეჯის არქიმანდრიტი გერმანე

ქ. ჩვენ, ნინოწმიდელ მიტროპოლიტი ყოველად სამღუდელო საბა მოწამე ვართ და თანა ჯერ-მჩინებელი ამ წიგნისა.

პქუდი: საბა

351. [ზეწირულებისა წიგნი იოსებ კათალიკოზისა გიორგისადმი]

[1774 წ. 28 მარტი]

[79] ძალითა ღმრთისა ყოველად ძლიერისა მამისა და ძისა და წმინდისა სულისა სამგეამოვანისა და ერთარსისათა; მინდობითა და ფარვითა შენ ცათა ყვრცელეს[1], უალმატებელეს უღრესისა უმეტესად მიმადლებულისა დედუფლის მარიამის ქალწულისა მარიამ ღმრთისმშობლისათა; ძლიერებითა პატიოსნისა და ცხოველის მყოფელისა ჯუარისათა და კეთილთა წმინდათა:

ჩუენ, წყალობითა ღმრთისათა, პოლტო-ჩრდილო და ათხაზ-იმერთა სვესების კათოლიკოზ მამათმთავარ-

[1] ესტყველეს.

მან და ძემან მეფისამან იოსიბ შენ, ბიქვინტესა
ღმრთისმშობელსა შემოგწირეთ და დავამტკიცეთ ყამთა და წელთა
ასაკისათა
თა სიგრძესა შინა შეუცვალებელად: უცილოდ, სამკვიდროთ, რო-
მელსაცა წინარე ვიტყვით და საფიცართა სიმტკიცეთა მოგებ-
თვამთ სამართლის გზითა. მიზეზითა ამით, რომ:

თქვენი ძიძი ყმა და მოსამსახურე სანავარდოს მოსახ-
ლედ მყოფი სელოსნის სახლისკაცი მჭელიძე დიაკონი გი-
ორგი გვევედრა და შეგვეხვეწა დიდად გულსმოდგინებით; უშ-
ვილო იყო და ოთხი სული მოსამსახურე გრიგოლ კათოლი-
კოზს ეწყალობებინა მარტო ამ გიორგი მჭელიძე დიაკონისა-
თვის, დიდი სამსახურით და ქრთამის მირთმევით.

ახლა [V] რადგან ეს უშვილო იყო, ჩუენის დასტურით და
ბრძანებით ეს სხვისშვილები თავის შვილებათ მიიჩინა; სანამდის
ცოცხალი იქნება, საკუთრად ყმად და შვილად ემსახუროს და ჰამონ
თავის პატრონს. და ამის სიქვდილს უკან შენ, ბიქვინტესა ღმრთის-
მშობლისადა შემოგვიწირავს ზემოხსენებულნი იგი ოთხნი [ძმანი]
გვარობით: გვარამია დავითელა, ბუჭუა; ხოსია და
გაბრიელა.

შეიწირე ღმრთისმშობელო და ჩუენისა საფარველისა მტკი-
ცისა შეწევნისა შენისათა დაგვიცევნ.

აწ ვინცა კაცმან: მეფემან ანუ დედუფალმან, ანუ ჩუენთა შემ-
დგომთა კათალიკოზთაგან ანუ ვიეთმე სხუათა სამუღდელოთა გინა
საეკლოთა კაცთა ანუ სოფლის მოერავ-ხელოსანთა ეს ჩუენ მიერ
დამტკიცებული შეწირულობის წიგნი შეუტრაცხყოს და შენი, ბიქ-
ვინტისა ღმრთისმშობლის გამოსაწირავად მოინდომოს ან სააზნა-
ურისშვილოთ და შინ მოსამსახურედ და ან ამ გიორგი მჭე-
ლიძე დიაკონს თავისს სიცოცხლეშიდ მოსამსახურედ მოუშა-
ლოს, მასამც ეწევის საზარელი რისხუა ძისა შენისა და ღმრთისა
ჩუენისა და საფარველი შენ ღმრთისმშობელისა აღეხდებისმცა;

და იყავნ სიცოცხლე მისი მწუხარებით და ძრწოლით ქუეყანა-
ზედა ვითარცა კაენ მოძაგებულისა და განსულა მისი სამაგე-
ლისა გუამისა მისისაგან დანთქმით დათან და აბიროსნისებრ და მე-
ხტეხილობით უსჯულოსა დიოსკოროსებრ და შიშთვილითა იუდა-
სითა დაისაჯოს და იყავნ შეჩუენებულ ჩუენგან და ყოველთა ჩუ-
ენთა მიტროპოლიტ-ეპის[80]კოპოსთაგან ვინც ეს წიგნი გასტეხოს.

და ვინცა დააშტკიცოს, ღმერთმან ისიც დააშტკიცოს დღეს სიგრძისა და ღმრთისა სათნო-ყოფითა.

აღიწერა ჭრისტეს აქეთ ჩღოდ, მარტის კვ, ჴელითა მეფეტუხუცესისა მონაზონის დ ი ო ნ ი ს ი თ ა.

მყვრს ძუ იოსებ

352. [წყალობის წიგნი არქიმანდრიტ ნიკოლოზისა გოგია ხიზანაშვილისადმი]

[1774 წ. 25 აპრილი]

ჭ. წყალობითა და შეწევნითა ზეცათა საუკუნოისა და ზესთა მიუწდომელისა, არსთა მექმისა, ბუნებათა მბადისა, ზესთა ყოველთასა, ნანდვილ მხოლოისა სახიერისა, ზესთა ღ[1]თისა ღმრთისა და თანა წყალობითა ყოველთა არსთა უფალისა, ნანდვილ მხოლოისა სახიერისა ღმრთისა დედისათა და ღვიწლ ტკივნეულ მოყუარებითითა. საჭმით მექმეობად შემომკრებისა, ნაშობთა უპირატესისა სიტყჳსა, ღმრთისა წინა განმავალისა, ყოველად მთიებად ნათელ ცისკროვანისა. ნანდვილ სრულ ქეთილოვანისა, ნათლისმცემელისა იოანესითა.

ესე წყალობისა სიგელი გიბოძეთ ქამთა დროთაგან უცვალებელი და დაუბერებელი, წარუვალმდომელი მრავალმთისა გარესკისა ნათლისმცემლის მონასტრისა მამამან არ ქ ი მ ა ნ დ რ ი ტ მ ა ნ ნ ი კ ო ლ ო ზ და მისვე მონასტრისა ქრისტეს მოღვაწეთა შემოკრებულმან უფლისა მიერმან არეემან წმინდამან კრებულმან, ამათ კრებულთათა თანა სათნო ყოფითა შენ, მუმკვიდრესა ჩვენსა ხ ი ზ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს გ ო გ ი ა ს და ძესა შენსა დ ა ვ ი თ ს და ყოველთა სახლისა შენისა მომავალთა.

მათის ცმაღლესობისაგან ყოვლისა საჭართველოისა ქართლისა და კახეთისა ქრისტეს მოყვარისა მ ე ფ ი ს ა ი რ ა კ ლ ი ს ა გ ა ნ შეწირული[1] მამული თ ვ ა ლ-ს ა გ ა რ ე ჯ ო ს, მოკლაქე პ ა პ ა მ ე შ რ ი ბ ი ს ა გ ა ნ, მამა-პაპით ე თ ბ ე რ ა შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ, მონაყიდი მამული ვენაჭით, მიწით, წყლით, ქვევრ-მარანით, სახლით და ყოველითაე, რისაც ეთბერაშვილის მამული ქონებულ იყოს; და ამის მაგიერათ წმინდას მონასტერს უნდა ემსახუროს, შენის მამულის გამოსაყვლიდამ რისაც შემძლებელი იყოს.

---

[1] შეწირული.

ღმერთმან მოგცეს და გიბედნიეროს ღმრთის მსახურებასა შინა და მონასტრის ერთგულებასა.

თავად არის ამისი მოწამე: თვთ პეშმარიტება, საგარჯიშოსა მოციქული ქრისტეს მოყვარე თავადი უფალი რამაზ; და მისვე საგარეჯოს ნაცვალი უფალი იესე; და ჩვენის მონასტრისაგან მღვდელ-მონაზონთაგან მიძღვარი იოანე; შინათ მონასტრისა და ეკლესიის საქაღალისა და თვთ ეკლესიის მოციქული მამა დანიელ; და მოხუცებული მამა პართენ; და მგალობელთაგან ძლვდელ-მონაზონი მამა გაბრიელ; და მღვდელ-მონაზონი მამა ისაკ; და კეალად მრავალ ბრძანი ისაკ; მონასტრისა ყმანი: მღვდელი იესე და მღვდელი ჩიხაშვილი გიორგი; და გარეთ მონასტრისა მოციქული მამა მარკოზ; და კელარი მღვდელი იოანე; მთავარ დიაკონთაგან მაყაშვილი იოანე; და მამა საბა და სხვანიცა დიაკონნი და ყოველნი მონასტრისა კრებულნი დიდნი და მცირენი.

ხოლო ჩვენ წინამძღვარი და მონასტრისა კრებულნი გევედრებით შემდგომთა ჩვენთა წინამძღვართა და კრებულთა, რათა არა ჴელჰყოთ მლად ამისსა, რამეთუ ჩვენ არა უჯეროდ და განუნახველად გვიქმნიეს. პირველ ჩვენსა წმინდისა და ყოვლად პატიოსნისა ქალისა წინამძღვრის სამეოხისაგან ბოძებული იყო; და მერმე ჩვენ სრულებით დაუმტკიცეთ კრებულისა თანა ჴერ-ჩინებითა.

რომელმან უსამართლოდ ჴელჰყოს მლად ამისსა, მისცეს სიტყუა მართლმსაჯულსა მას ყოველთა განმკითხველსა საშინელსა მას დღესა, საშინელებით მოსვლისა მისისასა და გამოეკვას იგიცა მოწყალებისაგან ღმრთისა; ხოლო მჭონებელსა ამისსა უფალმან დაუმტკიცოს.

აღიწერა წმინდასა მონასტერსა[1] წმინდისა ნათლისმცემელისა იოანესსა აპრილს 25 ქე. ქრისტეს [აქათ] 1774 ჩღოდ, ქართულსა უჟბ 462.

ქ. მე, ნათლისმცემლის მონასტრის მოციქული წინამძღვარი უღირსი არხიმანდრიტი ევთიმი ამა წყალობისა სიგელსა ვამტკიცებ წყალობითა ღმრთისათა ოქდონბერს ა, ქრონიკონს 1777, ქართულსა უჟე.

პეჭედი ყუთიძე არხიმანდრიტისა

---

[1] მონასტერსა.

353. [მეფირულების წიგნი იოსებ კათოლიკოზისა გელათისადმი]

[1774 წ. 25 ივლისი]

ნებითა და შეწევნითა ღმრთისა დაუსაბამოსა და დაუსრულებელისათა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა სამგვამოვანისა და ერთარსისათა, მფარველობითა და ძალთა ეძლეველითა უმეტესად მიმადლებულისა ღმრთისმშობელისა და მარადის ჭალწულისა მარიამისათა და ძალითა ჯვარისათა და ყოველთა წმიდათა თანადგომითა და შემწეობითა, ჩვენ ა ფ ხ ა ზ-ი მ ე რ თ ა სავსებისა კ ა თ ო ლ ი კ ო ს მ ა მ ა თ-მ თ ა ვ ა რ მ ა [ნ] და გ ე ნ ა თ ე ლ მ ა ნ, ძ ე მ ა ნ მ ე უ ი ს ა მ ა ნ, ი ო ს ი ბ ვიღაწეთ და ვიგულსმოდგინეთ.

ჟამთა ვითარებისა და ეშხროვობით შეტაცებულებისაგან დავიწყებული გლეხი მ ა ხ ვ ი ლ ა ძ ე. ჩვენსავე კაცს ი ე ს ე ნ ი შ ნ ი ა ნ ი ძ ე ს და მის ძმას ს ი მ ო ნს ყადა უწოგნოთ, ჩუმათ შერჩენოდა დავიწყებით.

და ჩვენ შეგიტყვეთ. ჩვენი ეკლესიის ძირი გლეხი ამოვიყვანეთ, სიტყვა არ ქონდა სადეეოთ. ამისთვის ასე სამართლად ამოგვიყვანია და სამკვიდროთ ჭელახლა საფიცრით შენ ცათა მობაძავისა გეენათ ეკლესიისა და მას შინა განსვენებულისა ხახულისა გელათისა და საკურთხეველისა ღმრთისმშობელისადმი შემოგვიწირავს ლ ა ფ ე თ ს სოფელს მოსახლე გლეხი ჯ ი ო რ გ ი მ ა ხ ვ ი ლ ა ძ ე და მისი შვილი მ ხ ი ა რ უ ლ ა, მ ა ხ ა რ ი კ ა და კ ა ც ი ტ ა, მათი ცოლ-შვილით და მათი ყოფით რისაც სამართლიანი საქმით მჭონებელნი არიან, როგორც ძირათ სამკვიდრო ყოფილა, ისევე სამკვიდროთ შემოგვიწირავს. ღმრთისმშობელო შეიწირე და შემწე გვეყავ სათნო ყოფად ძისა შენისა.

აწ ვინცა ძემან კაცისამან: მეფემან, ანუ დედოფალმან, ჩვენმა შემდგომმა კათოლიკოსმან, ანუ გენათელმან, დიდმან ვინმე, ანუ მცირემან, სამღვდელოთა, ანუ საეროთაგანმან ვინმე, ანუ მოურავ-ბელოსანთა ვინცა ვინ კაცთაგანმან ღმრთისმშობელო შენს გეენათ ეკლესიას ეს მახვილაძე გლეხი გამოსწიროს, ან საანჩიაურმშვილოთ გაცემა მოინდომოს ამისი, მას კაცსამც მყის ეწიოს საშინელებით რისხვა ძისა შენისა და საფარველიმცა შენი აღებადებიან მას. მის კაცისა სიცოცხლემცა იქმნების ძრწოლით და კვნესით ქვეყანასა ზედა ვითარცა მოძაგებულისა კაინისი და მცა-ედების შეგინებელსა გვამსა მისსა კუთრი გეეზ ჰანგაროსი და მატლი მჭამელი ძვალთა მისთა უწყალოდ ვითარცა ესჯულოსა პეროდეს; მეხტეხილობა

შეცერბისა დიოსკორესი; დახოჭმა დათან და აბირონისი და შაშვთ-
ლი იუდასი ეწიენ მას.

და მოისპეთ ძვეყანით საბსენებელი; და სამკვიდრებელნი მისნი სხვამან მიიღონ. და იყვნენ შეჩვენებულ ზეკარდმოთა მოციქულთა ჰელმწიფეებითა და თანამოსაყდრეობითა წმიდისა და პირველწოდებულისა მოციქულისა ანდრიასითა ჩვენდამო, ჩვენგან და ყოველთა ჩვენთა მიტროპოლიტ-ეპისკოპოსთაგან ვინც ეს ჩვენი შეწირულობის წიგნი გასტეხოს.

და ვინც დაამტკიცოს. ღმერთმა შენდობილ და კურთხეულ ყოს და დაამტკიცოს უფალმან ღმრთის სათნო ყოფით და საუკუნოს ცხოვრების მიმთხვევით, ამინ.

მოწამე ამისი: კანდელაკი იესე, კანდელაკი გოგია, მეღვინეთუხუცესი გოგოლაშვილი ზაზუტა და ერთობით საკენათლო ანწლიერშვილნი მოწამე არის ამის.

აღიწერა ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ **ჩღოდ**, თვესა ივლისსა კდ, ჰელითა მღვდელ-მონაზონისა დიონისესითა.

ხემწიფე: მეფის ძე იოსებ.

354. [ბანწყნეშა ანტონ I-ისა მონასტრებში მოწყალების მისაღებად მოსულთა შესახებ]

[1774 წ. 3 ოქტომბერი]

ჭ. ბრძანებითა და ჯერ-ჩინებითა მისის უმაღლესობის, ჩემის ძმისწ საქართველოს მეფის ირაკლისათა, ანტონი წყალობითა ღმრთისათა პატრიარხი ყოვლის ზემოთსა საქართველოსა მოციქულ უფლისა ჩვენის მიერ იესო ქრისტეს მშვიდობაჲსა და კურთხევასა ყოველად სამღუდელო ნეკრესელ* და ყოველსა ქუეშეთა სამწყსოთა შენთა, ასე რომე:

ჩვენს მონასტრებში, რომელ არიან ღირსისა დაჲით გარეჯელისა და წმიდის[ა][1] იოანე წინამორბედის ძმათაგანი დღეისითგან, რომელ არს თვრამმეცრი ჳ, წელიწადი **ჩღოდ**:

1.** თუ ვინმე მოვიდეს წინარე თქუენსა და ანუ სამწყსოთა თქუენდა მოწყალებისა მისაღებლად და თვისის მღუდელთმოავრის ანუ არხიმანდრიტის ანუ იკონომოსისა და ძმათა რომელთამე წე-

[1] + წმისა.

* დატოვებულია ადგილი ერთი სიტყვისათვის.

** ხელნაწერში ტექსტი შეხლებად დაფიქრებული არის.

რიელი არა მოაქვნდეს, რომ მონასტრის სამსახურზედ მოსაღუწად ლად წარმოგზავნილი არ იყოს მონასტრის სახელზედ. ნუ შეუწუნებ რებთ და ნუცა რასა მოწყალებას მისცემთ.

ამ მიზეზით, რომ მრავალნი დადიან მონასტრის სახელზედ მოირეწენ და მონასტერში არა მოაქვსთ რა და არცა რამ მონასტრის შესამატია.

2. და თუ ვინმე მგზავრად გაიაროს და მოწყალება გენებოსთ და მგზავრობის ვნით შეიწუნაროთ და მოწყალება მოიღოთ, ნება თქვენია. მაგრამ ხან დაყოვნებით[1] ამა მონასტერთა ძმათაგანი ნურვინ შეწუნარებულ იქმნება.

3. და თუ ტყვე პყავდეს დასასხნელი, მისს მოწყალებას არ გაყენებთ, რომ მისცეთ და შეიწუნაროთ.

4. მაგრამ მონასტრის საქმე რომ არ ჰქონდეს და არც წიგნი, მას მოწყალებას ნუ მისცემთ.

5. და თუ ტყვის დასხნის მიზეზით მოწყალებაა ითხოვდეს, მასცა შესაწყალი ექონება და ამ მიზეზით უნდა შეიწუნაროთ და მოწყალება მისცეთ.

ოცდამბერს 8 წელსა ჩდოდ. ქართლისაკონს უჯბ.

ხელითა: კათალიკოზი.

355. [სითარხნის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სოლომონ ჟურდაჯვილისადმი]

[1775 წ. 11 თებერვალი]

ჩ. წყალობითა ღმრთისათა, იესიას, დავითიას, სოლომონიოს. პანკრატიონმა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარქმა, ძემა ჭართველთა მეფისა იესესმა. პატრონმა ანტონი, ესე უმიზეზო და მიზეზდაუდებელი, ჟამთა და დროთა ცვალებდთა გამოსაღები, საბოლოოდ გამოსაყენებელი[1] წყალობის წიგნი დაგიწერიეთ და გიბოძეთ თქვენ, სულტანსცხოველის მკეიდრობითთა ყმათა და ჩვენთა ერთგულთა და თავდადებით ჩვენდა ნამსახურთა, საგარეჯოს მსახლობელთა ქურდაშვილს მღუდელს პატიოსანსა სოლომონს და ძმასა შენსა, ნაცვალსა ჩვენსა შერმაზანს და დავითს და შვილთა თქვენთა: იესეს, სეიმონს, გიორგის, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთა.

---

[1] გამოსაყენებელი. [2] დაყოვნებით.

ასე, რომე: მოხვედით ქარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა სითარხნის წყალობას დაგვეჯენით. ჩვენცა ვისმინეთ ეედრებით ჩვენ მოკსენებაი თქვენი და გიბოძეთ სითარხნე სამკეიდროდ დასამარხავად ჯოვად ჯამოსადეგი; ვითაც ძველად სახატრელთა მათ მოსაყდრეთა ჩვენთა წმიდათა კათალიკოზ-პატრიაქთა მიერ გჭონებიათ. ჩვენცა ამაეე წესითა გვითარხნებიხართ.

რომე არა გეთხოვებოდესთ რა: არა ღალა, არა კულუხი, არა ჩვენი წილი ბაჟი, არა კოდის-პური, არა სამსახურნელო, არა ულაყი, არა ტიკი, არა ტომარა, არა სასეფო და არცა მეშა და არცა სხეა სათხოვარი; რომელმე ყოველის საჩვენო საოხოვრისა და ჯამოსადებისაგან განგვითავისუფლებიხართ და გვითარხნებიხართ.

გჭონდესთ და გიბედნიეროსთ სვეტისცხოველისა ეროვნულობათა და ჩვენთა სამსახურთა შინა და არაოდეს არ მოგეშალოს, არა ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომთა კათალიკოზ-პატრიაზთაგან.

არიან ამისნი მოწამენი და ნების-დამრთველნი ერთობილნი მცხეთელნი ეკლესიისა შვილნი.

აღიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ინდიკტიონსა პატრიაზობისა ჩვენისასა მეოცდათორმეტესა, წელსა რუსეთით მოქცევისა ჩვენისასა მეორესა, ჭელითა პატრიაქის სამეუფოს პალატის ქრისტეს კორციელად შობის ეკლესიის პროტაპაპის მიხაილისათა.

თთუესა ფეებერვალსა ია, ქრისტეს განჭორციელებითგან წელსა ჩლოე, ქართელსა ქორონიკონსა უჲგ.

ბჭერთა: კათალიკოზი

ქ. ამ ჩვენის ძმის უწმინდესისაგან[1] ნაბოძებს სიგელს თვით ჩემის ჭელით დამტკიცებას ვაწერ მეფე ერეკლე. წელსა უფლისა ჩვენის განჭორციელებიდგან ჩლჲვ*.

ბეჭედი: მე ფეხთაგანბაინილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე

ქ. მის უწმინდესობის ბატონის ბიძის ჩვენის ბძანებისა თან მოწამენი ვართ. აპრილის ე. ქორონიკონს უჲდ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი

ქ. მის უწმინდესობის ბატონის ბიძის ჩვენის ბძანებისა თანა მოწამენი ვართ აპრილის ვ. ქორონიკონს უჲდ.

ბეჭედი: მრჩობლთა მეფეთა ძეა ლეონ სახელად მძესა.

---

1 უწმინდესისაგან.

* უნდა იყოს: „ჩლოვ".

ქ. მის უწმიდესობის ბატონის ბიძის ჩვენის ბძანებისა- თ
მოწამე ვართ ბატონიშვილი იესო.

ბეჭედი: ღმრთისმშობლის სასოიანი იესო დაეთიანი

ქ. მის უწმიდესობის ბატონის ბიძის ჩვენის ბძანების თანა-
მოწამე ვარ ბატონიშვილი ვახტანგ.

ბეჭედი: ლომად იყავის ბაკეთად გახტანგ ირაკლის ნაკვეთად

ქ. მის უწმიდესობის ბატონის ბიძის ჩვენის ბძანების თანა
მოწამე ვარ ბატონიშვილი თეიმურაზ.

ბეჭედი: თეიმურაზ

თავში ბეჭედი: რომელი განწესნათ ქვეყანასა ზედა, ჭსნილ იყოს
იგი ცათა შინა.

356. [სანთლის ბეგარის განწესების წიგნი მაჭახელა ჯუთათელისა გამოჩინებულისადმი]

[1775 წ. 20 ივლისი]

ქ. ჩვენ, ქუთათელმა მიტროპოლიტმა მაქსიმემ მოვიკითხეთ გამოჩინებულს წმიდის გიორგის საყდრის შეწირული სანთლის ბეგარა. და უწინ რომ მაროებიათ, გაყოფაზედ ალარ გაეტანათ.

და აწ ასე განვაწესეთ: ვინც გაიყოს, პირველი ბეგარა სრულად გარდიხადოს. და ვინც ესე არა ქნას, ნურც საყდარზედ მიუშვას, ნურც მკვდარი დაუმარხოს მისმა ხუცესმა და ჩვენც კიდევ როგორც რიგი იყოს, ისე რისხვა უყოთ.

აბაზი ნანეიშვილს; ორი რუბი — ერთს არდიშვილს; ორი რუბი — მეორე არდიშვილს; ორი რუბი — კალოიანს; სამს მოსახლე ქუტალაძეს — სამი რუბი; ოცი ფარა — ჯაშს; აბაზი — ბაიჭაძეს; რუბი — თალგამაძეს; რუბი — მეორე თალგამაძეს; ოთხს მოსახლე ჭორიძეს — ოთხჯელ ექვსი ფარა; სამს ჭორიძეს — სამი შაური; ორს გრიგოლიას — ორი შაური; ორს სანიკიძეს — ორი შაური: შაური — ნანეიშვილს; ხუთ შანიძეს — ხუთი რუბი.

დაიწერა ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ ჩლოე და თვესა ივლისსა კ.

ბეჭედი: ქუთათელი მიტროპოლიტი მაქსიმე

357. [წყალობის წიგნი ზენოვ ალავერდელისა თამაზა გაჭრაძისადმი]

[1778 წ. 24 აპრილი]

ქ. დაწყებათა საქმეთასა პირველად ღმრთისა მომკსენებელმან და ევრეთ ღვაწლმრავლობით განსაკუთრებულისა მოწისა მისისა: მოწაფეთა შორის წარჩინებულისა და მკნედ ახოვანისა დიდებით დიდებულისა გიორგისათა, ნებითა მის მიერითა სრულჰყოფელმან განზრახვისა ჩვენისამან, მპყრობელ მჭონებელმან ტაძრისა მისისაგან და განმგებელმან დაბათა და აგარაკთა მისთამან, კეთილმან ცხოვარითა პირმეტყველთამან და მწემან საიდუმლოთა სამეუფოთამან, დიდმან მღდელთმთავარმან და მაღალსა სამეუფოსა ხარისხსა ზედან დირსებით მჯდომარემან, და ევრეთ კვერთხითა მწვიდობისათა ქრისტეს ერისა დამწყსელმან, ღმრთივ ზეცით კურთხეულმან ანგბა ალავერდელმან უფალმან ზენონ ივფულსმოდგინე მსგავსად ჩვეულებისა:

და აღვძარ წყალობისა მოღებად თქვენდა თქვენ ყმასა დიდებულისა გიორგისათა და ძველითგანვე აზნაურშვილად ქმობილთა და ერთგულთა და თავდადებით მსახურებულთა ჩვენთა და მსახურთა ჩვენთა, ბაქრაძესა თამაზას, შვილთა და მოშაველთა სახლისა თქვენისათა, განგიმარტეთ მოწყალებისა წიაღნი და მოგებყარენით შეწყალების ყურნი.

და ვისმინეთ მოთჯობა თქვენი და გიბოძეთ მერეს ხატის ვენაჯი, თუ ჰქონდეს თავისის გვევრ-მარნით, თავისის შესავალ-გასავლითა, თავისის გზითა და ოთხის დღის მიწითა: ორის დღისა ეს მიწა მერიის ბოლოსა აქვს და ორის დღისა ამზერაშარის.

ამას გარდა ამისი მიწა ხუთის დღისა ევდემოს მღვდელს მივეცით. ეს ვენაჯი მერელთ სასოფლოთ გაეკეთებინათ და სასოფლო იყო. სხვას სოფლებშიაც ამგვარი სასოფლე მამული საცა იყო: ყველგან ჭილი ავაღებინეთ და დიდებულის წმინდის გიორგის ეკლესიისათვის კაცები დავასახლეთ სამკვიდროთა.

და [ა]მ მერეში შენ გიბოძეთ ის ხატის მამული სამკვიდროთ და საბოლოოთ. გჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან დიდებულის წმინდის გიორგის სამსახურშიგან და მეფის ერთგულობაში და ჩვენს სამსახურში, არ მოგეშალოს.

აწე გამცნებთ თქვენ, ვინცავინ დღეისა წაღმართ კელად იპყრათ

ტაძარი ესე დიდებული, მღვდელთ-მთავრობისა ამის ხარისხი ჰ[ა]-
იპყრათ, თქვენცა ასე დაუმტკიცეთ და ნუ ინებებთ შლად ამ[ის]ა[თ]ვ[ის] ვ[ე]რ[ა]ვ[ინ]ა[ი]ს.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს. განა თქვენცა ჯერ-არს კარისა ჩვენისა მოხელენო, სახლთუხუცესო და სხვანო მოხელენო, წყალობა ჩვენი თქვენც ასე დაუმტკიცეთ და ნუ მოაშლით თვინიერ თანამდგომელობისა კიდე.

არიან ამისი მოწამენი და გამრიგენი კარისა ჩვენისა მოხელენი: სალთხუცესი დიმიტრი. ბოქოულთხუცესი ფარემუზ, აბელაშვილი იოვანე და სჯულ ერთობრივ ჩვენი აზნაურშვილები.

აღიწერა ჯელითა მდივნის ბექანის ძის კარისა ჩვენის მდივნის დავითისითა.

აპრილის კდ, ქორონიკონს უჲდ.

ბეჭედი: ალავერდელი ზენონ

თავში:

ქ. ჩვენ, კახეთს მეფის თეიმურაზის ძე, ირაკლი მეორე მეფე საქართველოსი, ქართლისა და კახეთისა, ამ წყალობის წიგნს გამტკიცებთ.

აღიწერა ივნისის ივ, ქორონიკონს უჲდ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია გლდე გრეკლე-

წარწერა კიდეზე

ეს წყალობის წიგნი მე, ალავერდელს ნიკოლოზს დამამტკიცებია.

ფებერვალს ოცდაერთს, ქორონიკონს უოჱ.

ბეჭედი: ალავერდელი ნიკოლოზ

358. [წიგნი გენათელ იოსებისა გელათის შეწირულებათა შესახებ]

[1776 წ. 9 მაისი]

ჩემი ღვწა ღღე და ღამე ეს იყო, რომ: რათგან გელათს დიაკვნათ ვეკურთხე, მღვდლად ვეკურთხე და მღვდელთ-მთავართ, რაც რამე მიღვწია, ყოველივე გელათისათვის მიბღდა და კიდეც შემიწირავს, როგორც გალავანი შემოვავლე, ის[ე] დახურვა მინდოდა

ალისუბანი. თხილთაწყარო, ლიბრაძეები დაეხსენი. დიაღ, დიდი სნის დაკარგული და შემიწირავს გუმბუ-

ოიძენი. ერთობით ყველა დიდის ცდით და თეთრით მიყიდ[ე]
ველა მეხუთრას; კიდევ ოკრიბას გვენტაძენ[ი] ბ[ა]-
ვას ქვაშხითი და საწულეკაძი. დიად, მრავლით ვამიდა[ს] ქარგული ამოვიყვანე; რომელიც ჩვენს დავთარში ეწერა ყვარი-
ას და ქვაშხიეთის გლეხები და მამულ-აბგილი ყველა ამოვიღე; ჩუნეში და უძლური ორივე საფიცრით გაცემული იყო და ამოვიყვანე სრულებით ჩემი სარჯელით. რიონს სულაჭველიძენი სამი გლეხი დაკარგული იყო და ამოვიყვანე; კორიშს გლეხები ამოვიყვანე.

ამას გარდა, საცა იყო დაბნეული ან გლეხი, ან მამულ-აბგილი იყო და შევიტყვე. წიგნით ყველა ამოვიღე. ზოგი თეთრით და ზოგი ცდით და სარჯლით. გაღმა საერისთოში ორი გლეხი ჯანელიძეები ამოვიყვანე; ჭუტირს საკანდელაო კაცები დაკარგული იყო და ამოვიყვანე და მის პატრონს მივეცი და საგულთოთ ვაცხადე ისევე.

ამას გარდა ვაჭრები ორი ურია მოშა და მისი ძმები მოძღვარა კიდევ ქუთაისიდამ გამოვიყვანე მათი ცოლშვილით და გელათს შევწირე. დავითია და მოშიკა მეფე სოლომონმა შესწირა. ისრაელა და ამისი ცოლშვილი იაშვილმა მთავარეპისკოპოსმა მაქსიმემ შესწირა გელათს.

ბაბალია მისი ცოლშვილით, აბრამია და მისი ძმა მათის ცოლშვილით, ყუზერი და მისი ცოლშვილი, ხანანია და მისი ძმა მათის ცოლშვილით, ცოციკა და ორი მისი ძმა მათის ცოლშვილით, შამოელა და მისი შვილი ახალციხელი კაცი ცოლშვილით, წითელი დავითია ურია მის[ი] ძმა და მათი ცოლი — ესენი ყველა სიყმაწვილიდამ დავიხსენი და ამოვიყვანე და გელათს შევსწირე. ყუზერას სიძე პატარა ურია ობოლი კიდევ გელათს შევსწირე. ონს ხახამი ქონას შვილი და მისი ძმა და მათი ცოლშვილი. მეორე შალომია და დიაკონი მათის ცოლშვილით საგელათო ამოვიყვანე და გე[ლ]ათს შევწირე. ქუთაისიდამ გამოყვანილი დავითელა სომეხი ელისბარაშვილი და მისი ცოლშვილი, ორი გლეხი თედორაძე, ჯანჰველაშვილები ორი ძმა მათის ცოლშვილით, თანდარვიშვილი გიორგელა, დავითელა პაპაშვილი მესხისა და ივალიანისაგან დავიხსენი: მიქელიძე ლომიძის სახლისშვილი, თედორე კალატოზი. წვერიანაშვილი, ორი ძმა ნიშნიძენი, ქაიხოსრო მამუ-

დისშვილი, კანკაძე დათუნიკა, კვირია შვილი ნაყოდი ნინიკასგან დავიხსენი, დავიწყვალე ქვარიანი, მღებარი გორდეზაშვილი და ბერიკაშვილი და ბეტრიაი გორდეზას ძმა სიმონგულაშვილი ჩხარის ნამოსახლარი, და კიდევ სიმონგულაშვილი ბერუას შვილები — ესენი საყდრის იყვნენ და ახალციხიდამ მოვიყვანე: გიორგი ინაგაძე და მისი ცოლშვილი ოთხმოც ფლურათ ვიყიდე.

მეფე ალექსანდრეს შეწირული გიორგი ელიაშვილი იყო და მერმე კიდევ გაუჭირდა და თეთრით მე დავიხსენი; მისი ძმისწულებიც შეწირული იყო და გაუჭირდა და კიდევ მე დავიხსენი თეთრით, გაბდანეიშვილი ოტიელა, ჭოხვებში ორი მოსახლე ხელისი და მისი ძმა ორივე. ქართაძე მათარაძის შვილისაგან ვიყიდე და გელათს შევსწირე, აჭიმაშვილები ორი ას მარჩილათ ვიყიდე. გიორგე მურთიაძის ძმა ოქდახლთ მარჩილათ ვიყიდე, გიორგი ბერძნიშვილები ოთხას სამოც მარჩილათ ვიყიდე ამირან მესხისაგან — ესენი ყველა გელათისთვინ[1] შემიწირავს.

და ვინც ეს ჩემი სიდგაწი და ამოყვანილი გელ[ათ]ის ეკლესიას გამოსწიროს შეჩვენებული იყოს, ამინ.

დაიწერა ქრონიკონს ქრისტეს აქვთ ათას შვიდას სამოცდათექვსმეტს და თვესა მაისსა ცხრას.

ხელმწიფე: მეფის ძე იოსებ

359. [წიგნი ანტონ I-ისა ნიკოლოზ აბაშიძისადმი კავლე მღვდლისათვის ღალის მიცემის თაობაზე]

[1776 წ. 11 სექტემბერი]

ქ. ძმაო, ბატონო აბაშიძე ნიკოლაოს!

მერმე ამ დიღმელმა მღუდელმა პავლემ არზი მოგვართვა, რომ რომელიც ამას წმიდას გიორგის ეკლესია უჭირავს. იმ ეკლესიის შეწირულის მიწების ღალას თურმე ორ ანებებენ, და თუ ის მიწები ეკლესიისა იყოს, ყველას უბძანეთ, რომ ღალა მისცენ ამას; და ნურავის დააბერინებ.

---

[1] გელათისთვინ.

მართებული არ არის, რომ ეკლესიის მამულის საქმეზედ სხვამ შეცილება ჰქონდეს. ღალა ამ პავლე მღუდელს უნდა მიეცეს და ერისკაცს საქმე არა აქვს ღალასთან; და ეს ეკლესიას მოახმარებს, როგორც განწესებული აქვს.

სექტემბრის ია. წელსა ჩლოვ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

360. [შეჩვენების წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისა კაცია ჩიჩუას მიმართ]

[1776 წ. 28 დეკემბერი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ფიცლისა იესოს ქრისტეს მონა მაჰათმიაგარ-კათოლიკოსი ზოგად ყოველთავე აფხაზ-იმერთა და მჭდომარე საყდარსა ანდრია პირველ წოდებულისა მოციქულისასა.

რამეთუ კელწიფებაჲ მისა, რომელსა სულისა მიერ ცეცხლის სახედ მოსრულისა მიეცა, ესე იგი შეკრვად ურჩთა და მტერთა ეკლესიისათა, და განხსნად მორჩილთა და მოყვასთა ჭეშმარიტებისათა, ჩემდაცა მოცემულ არს მისვე სულისა მიერ ყოვლად წმიდისა თუცა ულირს ვარ; და რომლისა ჯერ-არს შერისხვებად, შერ-ეგების და განვკვეთ მისვე სულისა მახვილითა უხილავითა.

აწ უწყოდეთ ყოველთა ქრისტეს სიხსლითა მოსყიდულთა ერთა:

ჩიჩუა კაციამ ჩვენი ბიჭვინტისა ეკლესიის კაცის შვილები მძლავრებით და უსჯულოებით დაგვიყიდა და უსჯულოთა თ[ო]მანიანთა მისცა წარსაწყმედელად და შესაგინებელად. და მიუხედა დედასა თჳსსა ეკლესიასა ძენი ემბაზსა სახათლოსა აღმოშობილნი უწყალოებითა და უსამართლოებითა.

აწ ვინადგან არა შეიშინა დედისაგან ღმრთისა და არცა დედისაგან თჳსისა წმიდისა ეკლესიისა და განეხვა ნებსით ორთავე საუფლისა, ამისთჳს შევეაჩვენებ წყეულსა მას კაციას ჩიჩუას და განვახვამ ეკლესიისაგან და განვაყენებ ქრისტეანობისაგან:

წყეულ იყავნ და შეჩვენებულ საჭელითა ყოველად წმიდისა სამებისათა;

კვალად წყეულ იყავნ და შეჩვენებულ სიხსლითა ქრისტესითა, რომელიცა ესხვად დაითხია ქვეყანასა ზედა სახსრად ჩვენდა;

კვალად წყეულ იყავნ და შეჩვენებულ მარიამ ყოველად უმწი-

ავლოსაგან დედისა და ახლიდ მფარველობა და მეოხება მისი-
მისაგან მისისა;

კვალად წყეულ იყავნ და შეკრულ სულით და კორცით
მეტთა მოციქულთა მაღლისაგან, ოთხთა წმიდათა პატრიარხთაგან
და ჩვენგან და ყოველთა მღუდელთ-მთავართაგან;

უმკვიდრო იყავნ საქელი მისი ცისა შორის და ქვეყანასა; გა-
ნუხსნელ იყავნ კორცი მისი საძაგელი საფლავსა შინა და წარუ-
მართებელ გზანი მისნი; მისთჳს ცანი დაბმულ იქმნას მიერ მავრიად
დანთქმულ იყავნ ცოცხლივ ეხვაიწინოსა და ნაბეთქსა ჯოჯოხე-
თისასა; და წყეულ: კრულ და შეჩვენებულ და აღკრიელ სახელო
მისი აქა და მუნა.

აწ რომელმაც ჩვენი შეჩვენება შეურაცხოთ და არ ეკრძალნეთ
ვითა განცოფებულსა ძაღლსა, თქუენდაცა იყავნ წყევა ესე და
შვილთა თქუენთა ზედა, ამინ.

დეკემბერს კწ, 1776.

ხელრთვა: კათალიკოსი მაქსიმე
პატრდი: ჰყონდიდელი გრიგოლ

361. [წყალობის წიგნი ზენოვ ალავერდელისა გიორგი ზალაშვილისადმი]

[1770 წ.]

ჰ. ღმრთისა ნებითა და შეწევნითა, ესე ეკუნისამდე ქამთა და
ხანთა გასათავებელი მტკიცე და მოუშლელი სამკვიდრო და საბო-
ლოოდ წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩუენ,
ყოველად სამღვდელომ არხიერეუ ალავერდისამან და
თელავისამან უფალმან ზ ე ნ ო ნ, შენ, დიდებულს წმინდის გიორ-
გის ყმასა კ ა ს ი ს ხ ე ვ ს ზ ა ლ ა შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს, ძმასა
შუსა გ ლ ა ხ ა ს ა, ძმისწულსა შუსა ა ე ტ რ ე ს ა და დ ა ვ ი თ-
ს ა, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა.

ასე, რომე: სახნავს მიწაზედ, დიახ, ნაკლებათ იყავ, რომე დი-
დათ გეჭირდა. მათის უმაღლესობისათვისაც არზა მიგეართმივა და
ოქმი ებოძათ, თუ რომ მიწა იყოსო, მათმა სიწმინდემ ყოვლად
სამღვდელომ უფალმან ალავერდელმა გიბოძოსო. მოხველ და
მათის უმაღლესობის ოქმიც გვიჩვენე და სახნავის მიწის წყალო-
ბას შემოგვევედრე.

ჩვენც ვასმინეთ აჯა[1]-ვედრება თქუენი და გიბოძეთ კ ი ს ი ს-

[1] აჯა.

ჰავს თუშისშვილის ბუცობას ნაქონი ოხრებელ/
ხაუნახარი მიწა, თავისის საჭიროთა, მიწითა და თავისას ნიგაჭმელა
ბით, თქუნთუის გეიბოძებია.

გქონდესთ და გიბეჭდიროს ღმერთმან დიდებულის წმინდას გიორგის ერთგულობაში და ჩუენს სამსახურში. არ მოგეშალოს არცა ჩუენგან და [ა]რცა შემდგომთა სხუათა ალაევრდელთაგან.

მოგახსენებთ და გეეედრებით, რომელმანც პატრონმა ალაევრდელმან ხარისხი ესე ჯილად იპყროთ, თქუენც აგრევე დაეშტკიცოთ და ნუ იხებებთ მოშლასა ამისსა. კარისა ჩუენისა მოხელეთო და გამრიგეთო, თქუენც აგრევე დაუშტკიცეთ და თანაშემწედ ექმნეთ.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნოს.

არიან ამ საქმეში დამსწრენი და გამრიგენი: ჩუენი აზნაურშვილები და კონდოლ-კას[ისქევის] მოხელე[ე]ბი.

აღიწერა ჯილითა ბეჟან მდივნის ძის [დავითისითა, ...*ქორონიკონ]ს უკ[დ].

ბეჭედი: ალაევრდელი ზენონ

მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩუენ, ქართლისა და კახეთის დედოფალი, პატრონის დადიანის ასულს, პატრონი დარეჯან ამ სიგელს ასე ვამტკიცებთ. დეკემბერს კვ, ქორონიკონს უოდ.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან

ქ. მე, ყოვლად სამღედელო ამბა ალაევრდელი ნიკოლოზ ვამტკიცებ ამ პატრონის [ალა]ევრდლის ზენონის წყალობის სიგელს. და რომელიც თუშისშვილს [ნად]ირაზ განაჩენი აქუს ჩემგან დამტკიცებული, ის განაჩენი გამიმაოთილებია[1].

აგვისტოს ე, ქორონიკონს [უოგ].

verso

**ქ. ყოვლად სამღუდელობისაგან მოწყალებ[ისა ამის] წყალობის წიგნსა და სიგელსა მე მათი მონა და მათი მოხელე მოურავ-მდივანი თან მოსა და მოწამე ვარ.

სექდენბერის კ, ქორონიკონს უჲდ.

ბეჭედი: მთა ლთისა მდივანი დავით

---

[1] გამიმაოლილებია.

* აკლია ორი სიტყვა: თუე და რიცხვი.

** თავში ჩანს ნაშთი სამი ბეჭდისა.

ქ. ნადირა თუშისშვილს თავისი საბოვარი გაუწყრა დებინა ყოველად სამღვდელოს ამბა ალავერდელ ნიკოლოზთან; ჩემი მამა-პაპის სამკვიდრო მამული ზალაშვილს უპირავსო. მათის ყოველად სამღვდელოებისაგან გვებძანა ჩვენ: მოძღვართ-მოძღვარს ნიკოლოზს. მდივანს ითქვანეს და მსაჯულს ვარჯანს.

ჩვენ ეს მოჩივრები მოვასმენიეთ და ერთად ვალაპარაკეთ და ამათი საჩივარი გავსინჯეთ და ერთის რითმე მიზეზით განაჩენი მიეცით თუშისშვილს ნადირას. ამ ხუცობას მამულისა როდესაც გამოვიკითხეთ და მახსოვართ კაცთაგან შევიტყევით, რომ ზუბიტაშვილის მამულის წყალობა დამრთებოდა, იმავ ქამზედ თავის სამკვიდრო სახასოდ დაედო ეკლესიისათვის და მერმე სამკალოს(?) ეშოვნა და ამ სიგელის თარიღში ყოველად სამღვდელოს ლაფალს ალავერდელს ზენონს ამ ზალაშვილებისათვის ებოძებინა გოგიასა და გლახასათვისა ეს თუშისშვილის ხუცობის მამული; რადგან ბატონს ზენონ ალავერდელს წყალობა ექნა ამ გოგიასათვის, ჩვენც როგორც ამ სიგელში აცხადებს, ჩვენც დაგვიმტკიცებია ამრიგათ.

და რომელიც ამ ხუცობას მამულის განაჩენი აქვს მიცემული თუშისშვილს ნადირას, ის ჩვენგან მიცემული განაჩენი ისევ ჩვენვე გაგვიბათილებია.

აგვისტოს ვ. ქორონიკონს უოგ.

ორი ბეჭედი: 1. მდივანი ითანე
2. ღმერთს მივართვა რჯა ნიადაგ ვარჯან.

362. [ზეჩვენების წიგნი შედგენილი მაქსიმე ჟუთათელის მიერ]

[1770—1770 წწ.]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ჟუთათელ მიტროპოლიტმან მაქსიმემ ჰ[ეგ]მარიტითა] მსჯავრითა წმიდისა კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესიისათა ესე წყევლისა და სა[ტკუ]ნოსა რისხვისა და შეჩვენებისა და სიღ[მრ]თოსა შერისგების წიგნი აღგიწერეთ და მოგიცვლიანეთ შენ, ჩვენის წმიდის ეკლესიის ყრჩისა და წინაალმდეგსა სახელით...* ასე რომე:

რომელიცა ეკლესიის განჩინება არის და ყოველთა მართლ-

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ცოდვილის სახელის ჩასაწერად.

მადიდებელთა ქრისტეანეთაგან დამტკიცებული არის. შენ ამის დამჭსნელ და წინააღმდეგ ხარ და წმიდას ეკლესიას მისს განწესებულს შესაგალს ნიშანს უკარგავ და მძლავრებით არომეც.

და რადგან შენ ურჩ ექმნები წმიდისა ეკლესიის განწესებასა, ჩუენცა შურ-გაგებთ კელმწიფებითა მით, რომელი მოგვცა სიბრძნემან მამისამან კაც-ქმნილმან ღმერთმან.

წყეულ იყავნ მრჩობლსავე შინა ცხოვრებასა და აღკოცილ წიგნისაგან ცხოვრებისაჲ; ნურაოდეს შეგიწყნარებს მიწა ყოველითურთ წყეულსა გვამსა შენსა განსასრწნელად, არამედ იყავნ შემწყნარებელად შენდა ურჩთა და პოროტთა ეშმაკთაებრ ცეცხლი საუკუნო და ჯოჯეხეთი უნათლო და ულხინოი.

კუალად გეწიროს შენ ამასვე შინა ცხოვრებასა ძრწოლა, კვნესა და ყოველი სენი კაინ უკეთურისა, რათა იხილონ მართალთა და შეეშინოს და თქვან: «ამა კაცი, რომელმან არა ყო ღმერთი მწე მისა[1]».

აწ დაგვიყენებიხარ ქრისტეანეთა ერთა ძმობისა და მახლობელობისაგან ეკლესიად მისვლისაგან, აღსარებისა, ზიარებისა და ყოველისა ქრისტეანობისა განწესებულობისაგან.

და იყავნ კრული და შეჩვენებული საზელითა მხოლოდ შობილისა ძისა ღმრთისათა, რომლისა არს დიდება, ძლიერება და სიმდიდრე აწ და უკუნისამდე, ამინ.

363. [ბრძანება ანტონ I-ისა გოჭოულთუხუცეს ლუარსაბისადმი უმათა გამოსაღების თაობაზე]

[1777 წ. 12 იანვარი]

ქ. გოჭოულთ ხუცესო ლუარსაბ!

მერე ვინცავინ ჩვენი ყმები იყვნენ ქალაქში მსახლობელნი, კომლზე ხუთი აბაზი ეხლავ დაადევ და გამოართვი. ამიტომ, რომ მართებული არის, რომ თავის ბატონთან და მოხელესთან ბეღნიერს ღღეში თავისი ყმა და სახელო უნდა მივიდეს და ნახოს.

და რადგან უმართებულოდ მოიქცნენ, იმის ჯარიმად მოქალაქესაც გამოართვი და ისე მსახლობელსაც. ეს ეხლავ გაარიგე, თორემ შენ მოგკითხავთ და შენ გარდაგახდევინებთ.

იანვრის **იბ**, წელსა **ჩლოზ**.

ხელრთვა: კათალიკოსი.

---

[1] +მისა.

364. [წყალობის წიგნი საბა ნინოწმინდელისა მარკოზ მღვდლის შვილებისადმი]

[1777 წ. 16 ნოემბერი]

ქ. ნებითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომან ნინოწმიდელ მიტროპოლიტმა ტუსიშვილმა საბამ ეს მამული წყალობის წიგნი გამოძეთ თქვენ მარკოზ მღვდლის შვილებს: გოგიას, იოანეს და დავითს...

და შრომად ზიარს ცოლი შე[ე]რთოთ და იქნე ზიარს, რომელიც რომ ერისტიშვილს რამეზე მდივანბეგს წმინდის დიდის მონასტრისათვინ ეძთი საკომლო იოანე დელარიძისა შეეწირა, ის მამულიც ბაბა თქვენს მისცემოდა.

შემდგომ ბაბა თქვენი რომ მოკვდა, ზურაბიშვილმა ზიარ თქვენზედ დაობა შექნა და ჩვენთან ასე გამოაცხადა: მამული მონასტრისა არისო და ეს მარკოზ მღვდლის შვილები ჩემნი ყმანი არიანო, ამ მიზეზით ის მამული ჩამოვართვითო.

მერე თქვენ მისს უმაღლესობას საქართველოს მეფე ირაკლისთან მისის ყოვლად სამღვდელოების მიტროპოლიტის იოანესგან განთავისუფლების წიგნი გაბაცხადეთ და იჩივლეთ. და მათმა უმაღლესობამ ბოდბლის იოანეს მიცემული წიგნი დაამტკიცა და მისმა სიმაღლემ განაჩენიც გამოძეთ და ისევ განგვათავისუფლათ.

ახლა მოხვედით ჩვენდა და გვევედრენით და ის მამული გვთხოვეთ და ჩვენ... ის რამაზ ბდივანბეგისაგან წმინდის დიდის მონასტრის შეწირული დულარიძის იოანეს ნაბონი მამული ასევე შენ მოგეცით თავისის სამართლიანის სამზღვრით ამა წესითა: რასაც რომ ამ მამულზედ მსახლობელი კაცი თავის ბატონს მსახურებდა, იმას შენ უნდა მონასტერს მსახურებდე; და არ მოუშალოს არაოდეს...

დაიწერა ნოემბერს **ივ.** ქრონიკონს ქრისტეს აქეთ **ჩლოზ,** ქველითა ქრისას წინამძღვრის თემასითა [ ]

365. [მცნებანი მაჭისთვე კათალიკოზისა მამა იობისა და წინამძღვარ გესარიონისადმი]

[1777 წ.]

ფხიზ-იმერთა კათოლიკოსი მაქსიმე ჩუენს სულიერს შვილს უდაბნოს მამას იობს და კუალად ერკეთის წინამძღვარს გესარიონს ეფლისა ჩუენი-

სა იესო ქრისტეს მიერ ლოცვა-კურთხევით გაკეთდა; და შემდგომად ამისა გარწმუნება საშჯასოსა ჩემსა საკათალიკოსა*.

1.** და ვითა შენდობისა ჩვენისა მორჩილ იყვნეთ, ეკლესიათა თილად მოძღვრიდეთ, ასწავლიდეთ და ზედას-ზედა სელიერითა სწავლითა ამხილებდეთ და განამტკიცებდეთ.

2. და უკეთუ ვინმე საძღვდელო კაცი უწესოდ იქცეოდეს, ანუ ნაყროვანებითა, ანუ მთვრალობითა და სხვითა რომლითამე[1] ბოროტითა, ამხილეთ. შერისხეთ. და უკეთუ არა შეიკდიმოს და არცა განიშოროს უწესო იგი ქცევა, დასცხერით მღუდელობისაგან.

3. და კუალად რომელსაცა მღუდელს წირვისა და ნათლვის სრულებით აღსრულება არ ძალ-ედვას, თქვენ აწყვეთ გულსმოდგინეთ. და უკეთუ კათოლად ვერ ისწავ[ლ]ოს, იგიცა დააყენეთ მღუდელობისაგან.

4. და რომელსაცა მღუდელსა მეცნიერება და შიში ღმრთისა იქუნდეს და შეეძლოს სიდუმლოების აღსრულება, მან იმღუდელმოქმედოს; ხოლო უმეცარი და უშიში ღმრთისა და უკრძალველი გონებითა ყოვლადვე ნუ იკადრებენ მსახურებად წმიდისა მის წმიდათასა.

5. და ეგრეთვე, რომელსაცა ძალ-ედვას სწავლად და მოძღვრებად, მოძღვრიდეს, და რომელსაცა არა — ნუ იმოძღვრებს.

6. კუალად ამას, გამცნებ და გასწავებ, რომ: ეკლესიებს განახილვიდეთ და მას ზედა დადგინებულთა მღუდელთა განაკრძალებდედ და ასწავებდეთ, რომ ეკლესია წმიდად და სუფთად შეინახონ: ბარძიმ-ფეშხლი და მათი დაფარნაები და წმიდის ტრაპეზის გადასაფარებელი სადაც ჰპოვონ, რომ ძველი იყოს, ან დაშწვარი, ან დახეული, გამოაცვლევინეთ და განაახლებინეთ.

7. და იმ ეკლესიაზედ მიმავალს ერსაც აუწყეთ, რომ ეკლესიის სამსახურებელს საქმეზედ მღუდელს შეეწეოდენ და მორჩილ ექმნებოდენ.

8. და ესეცა ამცნებით: რომელიც საყოველთაო უქმი დღე იყოს, კათოლად დაიმარხევდენ და ერი სრულებით ყრმით და დედებიბურთ ეკლესიად მიისწრაფოდენ და წირვა-ლოცვაა არ დააკლებოდენ.

---

[1] რომლითაცე.

* აქ ერთი სტრიქონი ამოუხეკლია.

** ტექსტი წესლებად დაყოფილი არ არის.

9. და კუალად ამასაც განაკრძალებდეთ, რომ მკითხველ[ნ]ი შეიწყნარონ, — შეჰვენებული არის.

და ვინცა მკითხავი სახლად მიიყვანოს და აკითხვინოს, შეჩვენებული იგი და სახლად მიმყვანებელიცა და შემწყნარებელი მისი, ორივე ერთბამად განკვეთეთ და განაყენეთ ყოვლისაგე ქრისტიანეთა წესისაგან, ზიარებისა და ეკლესიად მისლვისაგან.

და ნურც მკუდარს დაჰარხვენ მკითხავს, არამედ ვითარცა ძაღლი განცოფებული, ეგრეთ შეიაცხონ.

10. ესე ჰ ც ნ ე ბ ა ნ ი ყოველნივე კეთილად აუწყეთ და განამტკიცეთ. და დღითი-დღე ნუ დაიყო[ს]ნებთ სწავლად ერისა, თორემ სასჯელსა დიდსა თანამდებ ხართ.

დაიწერა წელთა ქრისტეს აქეთ **ჩღოზ.**

ბეჭედი: ჩდილო აფხაზ-იმერთა კათალიკოსი მაქსიმე.

366. [წყალობის წიგნი საბა ნინოწმიდელისა ნიკოლოზ გაინდრაშვილისადმი]

[1778 წ. 7 იანვარი]

ქ. ნებითა ღვთისათა და შეწევნითა წმინდისა და ერთარსისა სამებისა კაწარეთის წმინდის ეკლესი[ი]სათა, ესე წიგნი მოგეცეთ ჩვენ, ყოვლად სამღვდელმან ნ ი ნ ო წ მ ი დ ე ლ მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ მ ა ტ ყ ო ბ ი შ ვ ი ლ მ ა ს ა ბ ა მ შენ, კაწარეთის წმინდის სამების ეკლესი[ი]ს მემკვიდრეს ყმას ბ ა ი ნ დ უ რ ა შ ვ ი ლს ნ ი კ ო ლ ო ზს, შვილსა შენსა გ ო გ ი ა ს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ასე, რომე:

როდესაც ყოვლად სამღვდელო სამებელ ეფისკოპოსი თავის ეკლესიიდამ მოიშალა და ყამად-ყამად შლილობისაგან აღარ განწესდა; და მისმა სიმალლემ მ ე ფ ე მ ი რ ა კ ლ ი მ ი ო რს გამოლმართი ეკლესიები ყმა-მამული და სამწყსო წმინდის ნინოს ეკლესიას არწმუნა, დროდ და ქამადმდე განახლებად ეკლესი[ი]სა ეკლესიასა ჩვენსა და ჩვენ მოგვიწყალობა.

და ვინცა ვინ წმინდის სამების ეკლესი[ი]ს ყმანი იყვენით, ყველანი მოგკრიბნათ და ხ ა შ ი ს ზ ე დ დაგაყენათ.

და ვინცა ვინ კ ა წ ა რ ე თ ს მსახლობელნი იყვენით, თქვენს მამულს ვეღარა სწვდებოდით და ზემო ხაშის მსახლობელის კაცთ შეითალმანი მამცველები იყო, ვისაც რომელთამე სამართლიანის საქ-

მით ან ნაგვნაჯობი და ან მიწები გერგეტოდათ, გაგიყავით და მე გეცით.

და შენ და შენს შვილს გაბრიელ შვილის ნაჭოსა შეთალბანი მამული მოგეცით, რისაც მქონებელი ყოფილაყო, ვენახისა თუ მიწებისა, ყოველივე მისი უნაკლულოდ ნავენაჯობი და თორმეტის დღის მიწა მოგვიცია.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან წმინდის სამების ეკლესიჭე სამსახურსა და ჩვენსა ერთგულობასა შინა. არ მოგეშალოს ჩვენგან და არცა შეშდგომთა ჩვენთა ნინოწმინდელთა და თუ სამებელთაგან. და დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხნეს ღმერთმან, ამინ.

აღიწერა იანვრის თვის 8, ქრონიკონს ჩჟვ

ბეჭედი ნინოწმიდელისა

ქ. ორის დღის მიწა რომ გორიანში არის და კიდევ ორის დღის მიწას რომ ჰუაძე კნევდა ბრ[ი]ყუნას იქიდამ გზას[1] ზემოდამ, ეს ოთხის დღის მიწაი. თორმეტის დღის მიწაც გაბრიელაშვილის მამულისა იყო და ამ ოთხის დღის მიწით თორმეტის დღის მიწა შაიქნა შენი.

და არცა ვის საცილებლად ამ მიწებზედ კელი არავისა აქვს შენთან, ამრიგად გაგვირიგებია და დაგვიმტკიცებია.

ბეჭედი ნინოწმიდელისა

367. [წიგნი საბა ნინოწმიდელისა დავით გარეჯის წინამძღვარ გერმანესადმი მამული მიბარების თაობაზე]

[1778 წ. 26 იანვარი]

ქ. ჩუენ, ყოვლად სამღუდელომან ნინოწმიდელ მიტროპოლიტმან საბა ესე სარწმუნო და ყოვლისა შეწყნარებისა ღირსი წიგნი მოგეცით თქუენ, ყოვლად ღირსსა მამასა არხიმანდრიტსა ჩუენსა დავით-გარესჯის მონასტრის წინამძღუარს მამას გერმანეს, და კრებულთა თქუენთა.

---

[1] გზაზს.

ესრეთ, რომელ: დიდის მონასტერი ცოდეთა და ბრალთა ჩუენთათვის აღოჴრდა და უმკჳდრო იქმნა; და წინამძღუარი მისი სვიმეონ, და კრებულნიცა მისნი მისითა სამკაულითა დასხმულ-ლითა და ყმითა დავით-გარეჯის მონასტერშე შეხუედით.

ზენონის შემდგომად ნათლისმცემლის მონასტრის წინამძღურობა სვიმეონსა მიეცა. და მოიხდომა იმან, რათა დიდის მონასტრის სამკაული, მამული და ყმა ისან შეეტანა ნათლისმცემლის მონასტერშე.

ესე ჩუენ წინააღმდგომად აღვეჩინდა, და არ შეეტანენით მოწყალებითა მისისა უმაღლესობისათა, ვინაჲთგან ბჭეგანად ვარ დიდგინებულ ნიჰოწმიდისა ეკლესიისა ზედა, და ათორმეტთა მათ უდაბნოთა მონასტერთა ზედა.

და ძველთა და ახალთა მეფეთა მიერ ბოძებულთა გუჯრებთა შინა ჩუენთა გამოცხადებული არს, რომელ: თუ რომელიმე მათ მონასტერთაგანი უმკვიდრო იქმნას, მისი სამკაული, მამული და ყმა ნიჰოწმიდელსა ესდა მიებაროს აღშენებადმდე უმკვიდრო ქმნილისა მის მონასტრისა.

და მიზეზითა ამით და კანონითა საშოციქულოჲთა ჩუენ დავიჭირეთ დიდის მონასტრის დაშთომილი სამკაული, ყმა და მამული, და მაშინვე დავით-გარეჯის მონასტრის წინამძღუარს მივაბარეთ ის სამკაულებიცა, მამულნი და ყმანი და გუჯარნიცა მათნი ხუსხით[1], და ნათლისმცემლის მონასტერს ამის ბაგიერ ჩუენის ეკლესიის საკუთარი ყმა და მამული მივართუით მისის უმაღლესობის მეფისა და ქრების ბრძანებით.

შემდგომად მონასტრისა მის დიდისა აღშენებად ნებებად ფიქრით მცირედს ხანს ისევ ჩამოგართუით. და მონასტრისა მის აღშენება ავის დროსაგან და მისის უმაღლესობის მეფის მოუცლელობისაგან არ იქმნა და ჩვენც მიგუბედეთ. რომ შეუძლებლად სჩანდა აღშენება მისი იმ დროს.

აწ ვინაჲთგან ღირსება შენი თვით მას მონასტერსა შინა დიდსსა არს აღზრდილ, და ძალისამებრი გირდებელება მოგიქუნდა მონასტერსა მას ზედა, და დროსა ამას მისრულ-იყავ წინაშე მისისა უწმინდესობისა, ყოვლისა საქართუელოჲსა პატრიარხისა, მეფის ძის ანტონი ნეტარისა, და შეამდგომელად აღგეძრათ წინაშე ძმისა მისისა ყოვლისა საქართუელოჲსა მეფისა ირბაკლი მეორისად, რათა თქუენვე მოგებარებოდათ დი-

[1] ნუსხით.

დის მონასტრის სამკაული, ყმა და მამული. და მათ ბრძანეს ჩემმა მთმართ ამისი აღსრულება; მეცა მაიძულეს ვიქმენ, ვინაჲთგან ხელმწიფეს მაქუნდა დავით-გარესჯის მონასტერსა ზედა და შენცა ხელმწიფე საყუარელ ჩემდა იყავ.

და მათგან სრულიადის ნება დართვით, ჴელ-ჩინებით და ბრძანებით მონასტრისა მის სამკაული და მამული და ყმა და ყოველი რაჲცა რა არს სახელსა მისსა ზედა დაშთომილი, ყოველივე შენდა მოგვიწდვია და მოგვიბარებია წიგნითა ამით, და ყოველისავე მოხარებულისა თვითოეულად ნუსხა[1] მოგვიცია; გაქუნდეს ვიდრე აღშენებადმე და ვანახლებად მონასტრისა მის.

და უკეთუ ნებითა ღმრთისათა და შეწევნითა მეფისათა, გინა სხვითა რომლითამე მიზეზითა, მონასტერი იგი თვისსა პირველსა მდგომარეობასავე ზედა ეგოს და აღშენდეს, ესე ყოველივე მონაცემი და მოხარებული ყოვლის ეიქველისა და ულაპარაკოს საქმით და გზით ისევ გამოგებაროს და მიეთვალოს მის ჟამისა ნინოწმიდლისაგან და თქუენ მიერ და კრებულთა თქუენთა მიერ მონასტერსა მას.

და თუ ვერ აღშენდეს, გჳონდეს თქუენვე; და არავინ იქმნას მძლავრებით ბიმჭვეშელ მისის ეშაღლესობის მეფისა და მისის უწმიდესობის პატრიარქისა, ბრძანებულისა და ჩუენგან რწმუნებულისა ამის და მოხარებულისა და სამართლიანის გზით თქუენს მონასტერს აჴმარეთ შემოსაჯალი მისი.

დაიწერა ქალაქსა სიონსა შინა ხელითა ოსეს ძის იოანესითა, თებერჳსა იზ, რიცხჳსა კვ, წელსა ჩლოჱ, ქართულს ქრონიკონს უჲვ.

ბეჭედი ნინოწმიდელისა
მარკჱნა კოდეშუ

ჩ. ჩუენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა მეორე ირაკლი ამ წიგნს ვამტკიცებთ, ფებერვალს ია, ქრონიკონს უჲვ.

ბეჭედი: მე ფეხთაუბანიღლთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე

368. [შეწირულების წიგნი ანტონ ცაგარლისა ცაგარის ტაძრისადმი]

[1775 წ. 2 მარტი]

[11] ვინადგან უკუე[2] მრავალთა წინაპართა მამათა მომასწავეს საყდრად ღმრთისა და წინასწარმეტყველთა წინასწარვე გჳდაგუს ერთისა სამებისაგანისა ჴორცთ-შესხმისა მიზეზად, უკანასკნელ დაბეჭდა ძეშან და სიტყუამან მამისა საუკუნოსამან;

[1] ნუსხა. [2] ცხ. უკუე.

რამეთუ შენგან იშვა ღმერთი სრული თანასწორი მამისა[1] იგივე კაცი სრული თანასწორი ადამისა! თვინიერ ცოდვისა დაუდგრომელ-
ორთაგან და ორთა შინა ბუნებათა თვინიერ შერევნისა ერთსა მი-
ნა გვამსა სიტყვისა ღმრთისასა;

და შენ სამგზისვე ქალწულად დამაბნეული უმაღლეს გყო ცა-
თა საყდართა და უდიდებულეს სერაბინთა და ქერაბიმთა[2] და თვით
მოგანიჭა კაცთა ზეცად აღყვანებისა მიზეზად, კიბეო ცადმდე აღდგ-
მულო, ღმრთისა ქვეყნად სიწმიდითა ქალწულებისა შენისათა
გარდმომყვანებელო და კაცთა ზეცად აღმყვანებელო დედოფალო,
დედაო ღმრთისა ჩვენისაო, ღმრთისმშობელო ქალწულო მარიამ.

სიჩჩოთგანვე შენისა საფარველისა შეევედრებულმან და მარა-
დის სასოებისა შენზედა დამდებმან, ძის ძემან დიდად სახე-
ლოვანისა დადიანისა ბექანისამან, და ძემან სახელ-
განთქმულისა დადიანისა ოტიასამან და ძმამან დი-
დად ქებულისა და სახელოვანისა დადიანისა უფლისა კა-
ციასამან, ცაგერელ მიტროპოლიტმან ყოვლად
სამღდუდელომან ანტონი;

ვინადგან მინდობითა სახელისა შენისათა მივიდე მღვდელთ-
მთავრობად და თვით მოწყალებითა შენითა მერწმუნა ეკლესია შენი
ქვეყანასა ლეჩხუმთასა ცაგერს და ძველთაგან შეწირულ-
ნი სოფელ-დაბანი და სამწყსონიცა მისნი, ძალისაებრ ჩემისა ვიღვ-
წიდი და უძლოდი ერსა, დაღათ სიჭაღუელი არა შეგვს ჩემდა.

და მეხება, რათამცა მცირედი რაჲმე ვმატე ეკლესიასა შენსა.
და ფრიადი შრომა თავს ვიდევე. რათამცა მოვიპოვე რაჲმე, რომე-
ლიმცა მოგიძღვენ მრავლისათვის მოწყალებისა შენისა. და ესე არს.
რომელიცა ქვემორე აღიწერების თვით ჩემგან, მრავლის ჭირის და
ვედრებით მოგებული ჩემგან:

ს ა ხ ე ლ ო ს: სასახლე ერთი გ ი ო რ გ ი ჩ ქ ო ა ნ ი ს ნა-
ქონი, ძისა ჩემის ბატონის დ ა დ ი ა ნ ი ს კ ა ც ი ა ს ა გ ა ნ ნა-
ბოძები ჩემდა თავისის ვენახზღვრულის მიწით, წყლით, ტყით,
საყანით, მამულით, სახლკარით ბურმარნით [V] და ოთხის მო-
სახლის კაცით.

ზ ე ბ ი ს ც ი ხ ე საკუთრად თავის ეკლესიისათვის, ხუთის
კომლის კაცით;

ო ჯ ო ლ ა ს: ბატონის მ ე ფ ი ს ს ო ლ ო მ ო ნ ი ს წყალობი-
თა და შეწევნითა მოვიგე სასახლე ერთი თავისის მიწით, წყლით,

---

[1] ამდენისა. [2] ქერუბიმთა.

ტყით, ადგილ-მამულით და მისად შემაგალად ათი კომლი ყოველსავე მათის ქონებულით; და სხვა ო ჯ ო ლ ა ც ი მისთვის ფისაგან ამოღებით განვაახლე. ის სასახლე და ათი კომლი კაცი თავის ეკლესიისათვის განვასაკუთრე. რომა არავის მაზედ ჴელი არა აქვს ცაგერლად მყოფის მიტროპოლიტის მეტს.

აგრევე წირვის აბრაღისათვის ვიღვაწე და შევკრიბენ და ძღვნად მიგიპყარ ძღვენსა კაცობრიეისა ბუნებისაგან მამისა სულკუნოსასა:

ხატი მაცხოვრისა გულსაკიდი ერთი, რუსეთს შემკული კარგია ჭელოვნებისაგან თავისის ჯაჭვით;

თმფორი ერთი, მისი სამხრე მძიმეთ ნაკერი და ხშირად მარგარიტ ხმარებული და სხვაცა ადგილი მარგარიტით ნაკერი და მაზედ ცხრა ჯვარი ოქროსი თვლით შემკული;

ბისონი ერთი სტოფისა;

ორარი ეკლესიისა მოვიხმარე, ცუდი რომ იყო, და მისად ნაცვლად მძიმედ ნაკერი სირმის ორარი, სარტყელი სირმით ნაკერი თავისის არღავნის თავითა სამკლავები მარგარიტითა და სირმით მძიმედ ნაკერი;

მიტრა ერთი პატიოსნად შეჴკული მინის სახითა და რჩეულის მარგარიტითა, დ ე დ უ ფ ლ ი ს ე ლ ი ს ა ბ ე დ ი ს სახელზედ გაკეთებული, თვით დ ე დ ი ა ნ ი ს კ ა ც ი ს ა გ ა ნ შეწირული იყო, მაგრამ ამაშიდ ცხრა წირვა, თორმეტი პანაშვიდი და ერთი წესთაჴება ჩემი არის, ამისი ნაცვალი არრაჲ ამიღიეს; ამათი ფასი სასყიდელი ჩემგან ძღვნად მიიღე და მეტი მათდა საოხად მიითვალე;

ჯვარი პატიოსნად შემკული ტრაპეზზედ დასასვენი, მდინარე ერთი კარგი ოქროშკედით ნაკერი, ეხჭერი, ჯვარ-სახთელი;

ზოგი ეკლესიის ვეცხლი იყო და სხვა ჩემი, მისის ჴელთასითა, სირმით ნაკერი ხელსახოცი, ძველი სტამბის კონდაკი, სტამბისავე საყდრის კურთხევა, ბროლიანი ჯუკუბი და სამღვდელო კაცის კურთხევის წიგნი ხელით ნაწერი.

სათნო იყავ ესენი ღმრთისა სძალო და შეიწირე ჩემ მონისა შენისაგან ვითარცა ღმერთმან ძღვენი აბელისი და ვითარც ძემან შენმან მწყალიდი და მეცა შემწე მეჴმენ და დღესა მას განჩინებისასა კრებულთა შორის წმიდათასა აღრაცხვეაჲ ჩემი ითხოვე მისა შენისაგან რამეთუ ძალ-ვიც რაჲცა ინებო.

ხოლო აწ დამამტკიცებელთა ამისთა მიიღეთ მადლი ზეგარდმოჲ განმამდიდრებელად სულთა და ჯორცთა თქუენთა.

და არადმცველთა და დამრღვეველთა და გამომწირველთა შმლელთა ამიათა მოუცინ ღმერთმან დაქცევაჲ სოდომელთაჲ ცეცხლითა ზეცაბრძმთთა დაწვაჲ [12] და კორეთა და ჯოჯოხეთის მკვიდრობა თუდა განმცველისა. მოისპოს ყოველივე შენი რისხვითა ღმრთისათა სული სხეულით, ცოლი, შვილი, ქალაქ-სოფელი დაბით, სახლ-სავანით და ყოველითურთ შენით, რათა არა იხილო დიდება ღმრთისა უკუნისამდე.

ძეალადცა შეჩვენებულ იყავნ გამომხმელი ამათი თვით წმიდისა სამებისაგან, თვით ყოველად წმიდისა ღმრთისმშობელისაგან, ათორმეთა მოციქულთაგან, შვიდთა კრებათა და ოთხთა პატრიარხთაგან, ჩვენისა ეკლესიისაგან, ჩვენგან და ჩვენთა მოსაყდრეთა ეპისკოპოსთაგან აქაცა და მერმეცა საუკუნეთა საუკუნეთასა, ამინ.

დაიწერა წიგნი ესე ქრისტეს აქეთ **ჩჟოწ**, თვესა მარტსა **ბ** და ღღესა პარასკევსა.

ხელმწ: ცაგარელი ანტონი

369. [ბრძანება დიკასტერიისა დავით იასაშვილისადმი ღალის აღების შესახებ]

[1778 წ. 11 ივლისი]

ქ. მისის უწმიდესობის დიკასტირია გიბრძანებს იასაულო დავით:

მერმე ეხლავ უნდა დაადგე ეამუტას შვილის ამილბარის შვილს და ვინცავინ არიან, რომ დილმის წმიდის გიორგის ეკლესიის მამულები უქირავეა, ამათ ყველაყას უნდა რომ ღალი გამოართვა და ამ პაელე მღვდელს მოსცეთ, და როგორც ეკლესიას ეჭირება, ეს მღუდელი ისე მოახმარებს ამ ღალას.

ამის გამოურომელობა არას გზით არ იქნება. ავად მოეპყარ და გამოურთვი. მისის სიმაღლის ოქმიცა აქვს ამ მღუდელს.

თუ ვინ იცის არის, რომელთაც არ მოსცეს, ჩვენგან შეუნდობელი არის და აღარც მღუდელი შეეა იმათ სახლში, დაყენებული არის.

დაიწერა დიკასტირიასა შინა, თთვესა მკათათვეს **ია**, ქორონიკონს **უჲვ**.

ვისაც ამ წმიდის გიორგის ეკლესიის მამულში მოსავალი ექნება, იმასთან სასაღარს ფული არა აქვს. პავლე მღვდელს ეკუთვნოდა მოეცეს.

მკათათვის ია, წელსა ჩლოზ.

სხვა ხელით:
მდაბალი მთავარეპისკოპოზი ხელრთვა: ბესარიონ

370. [შეწევალობის წიგნი მაჭახიძე კათალიკოზისა გელათის წმიდა გიორგისადმი]

[1778 წ. 20 ოქტომბერი]

იდიდებოდეთ ღმერთი იგი მაძაჲ, რომლისაგან ყოველი იქმნების-მეტყველებოდეთ, პირველ სიტყვა ქრისტე უფალი, რომლისა შორის ყოველი იმრავლებების-მკვეთებოდეც, სული ღმერთ-მთავარი, რომლისა მიერ ყოველი თანადგომითა და შეწევნითა მარიამ ღმრთისმშობელისა საროფიმთა უწმიდესისათა და ხვაიშნითა ყოველთა წმიდათაჲ.

ხოლო თავსა მიხდომითა და ჭელისა მყრობითა მოწამეთა თხემკოვლადისა დიდისა სასოსა ჩემისა გეორგი მთავარ მოწამისათა, ჩვენ, პონტო-ჩრდილოით, აფხაზ-იმერთა და ყოველისა ქვემოისა იველრიისა კათოლიკოს-მამათმთავარმან აბაშიძემან მაქსიმემ მრავლითა გონების მოწყლეობითა ვიგულსვმოდგინე[2], რათამცა ველათს სკათოლიკოსო წმიდის გიორგის ეკლესია თავისს წინამძღვრითა გამოკოფით თავისუფალ მექმნა.

ამისდა მიმართ არა მცირედი ძიება ვყავ ძველთა მატიანეთა და გჯრებთა შინა, მაგრა არა რომელიმე ძველი გჯარი აცხადებდა გასაკუთრებით აგარაკსა და მამულსა მისსა.

ხოლო ოდეს საქმისა ამის განკარგვა მენება, მას ქამსა იყო წინამძღვრად საყდარსა ამას ზედა მოძღვარი ჩენი არხიმანდრიტი ქრისტეფორე და იგიცა ფრიად მოქენე იყო საქმისა ამის დამტკიცებისა და რომელიცა მამული მას ეპყრა, ყოველივე დავანებეთ და მიუძღვანეთ ეკლესიასა.

1.* ოხომირას სოფელში ხეციას ვირისაღაძეს მაროებს შვიდი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ორი აბაზი ოთხი. შობის ძღვენი, ერთი ჩარექი ყველი, ერთი დედალი, ოცი ქვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო.

---

[1] ჯარა. [2] ვიგულსმოდგინე.

* ხელნაწერში ტექსტი შეხლებულ დაკოკილი არ არის.

2. მის ძმას მახარებელს ვირისაძეს მართებს ექვსი თორმეტიანი ქვევრი, ერთი კოდი ღომი, ერთი ჩარექი ხალი, ერთი დედალი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო.

3. მახარობელს და მის ძმას ხახუტას ვირისაძეს მართებს ოთხი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ხუთი შაური თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარექი ყველი, ერთი ფოხალი ღომი, ოცი კვერცხი, ერთი დოქი ღვინო.

4. ივანიკა ვირისაძეს მართებს ათი მენახევრე ღვინო, ერთი ფოხალი ღომი, ხუთი ფარა თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ოცი კვერცხი, ჩარექი ყველი, ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო.

5. მახარობელს ვირისაძეს მართებს ორი თორმეტიანი ღვინო, ორი ფოხალი ღომი, ათი ფარა თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარექი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო.

6. ბასილიკა ვირისაძეს მართებს ოთხი თორმეტიანი ღვინო, ორი ფოხალი ღომი, ხუთი ფარა თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარექი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო.

7. მამუკელა ცირეკიძეს მართებს ექვსი თორმეტიანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღომი, აბაზი თეთრი და შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარექი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო.

8. და მის ძმას ბერუკელას ცირეკიძეს მართებს ექვსი თორმეტიანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღომი, ორი შაური თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარექი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღომი, ერთი დოქი ღვინო.

9. ბერა შავიანიძის შვილებს სვიმონ ხუცეს და მის ძმას დავითელას მართებს ერთი შამახური სანთელი.

10. კიდევ ბერა შავიანიძის შვილისშვილებს ივანიკასა და ოქროპირას მართებს ერთი შამახური სანთელი.

11. ნაბოსლევს სოფელში კოზოლაძისეულს პარტახს მართებს რვა თორმეტიანი ღვინო, მარჩილი თეთრი.

12. სორმონს სოფელში გიორგი ბანთაძეს მართებს ერთი შამახური სანთელი, ათი თორმეტიანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღომი.

13. დავითელა ფუცხუანიძეს ბუჰუელა შვილს მართებს ერთი შამახური სანთელი.

14. გიორგი იამანიძეს მართებს ორი ჩარექა სანთელი.

15. სოანს სოფელში კვანტრეშვილს ხო[ს]იკას მართებს ექვსი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ხუთი რუბი თეთრი. ეს ეც ზემო წერილისა არს.

16. ბიგველას ფუცხლანიძეს მართებს ოთხი თორმეტიანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღომი, სამი რუბი თეთრი.

17. ბუჰუელას ფუცხუანიძეს და მის სახლისკაცს მართებს ხუთი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ერთი მარჩილი თეთრი.

18. მონაზვნის შვილებს ფუცხუანიძეს მართებს ხუთი მეწახეერე ღვინო და ორი ფოხალი ღომი, ორი რუბი თეთრი. ესე ზემოწერილნი მამულნი პირველითვანვე ექვნდეს წინამძღვარსა.

ხოლო შემდგომნი ესე ჩვენ შევსძინეთ და მივართვით, რომელ არიან ესენი:

19. ხრესილის სოფელში ზაჭარიაშვილებს ობოლაძეს მართებს შამახური სანთელი.

20. ოტიაშვილებს მართებს შამახური სანთელი.

21. ივანი ობოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი.

22. თამაზა ობოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი.

23. ხახუტა ობოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი.

24. გიორგი ობოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი.

25. სეხნია ობოლაძეს მართებს შამახური სანთელი.

26. წყალწითელას სოფელში კუბულაშვილს მამუკელას მართებს შამახური სანთელი.

27. თამაზია კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი.

28. ჰათე კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი.

29. გოგიტა კუბულაშვილს მართებს შამახერი სა-
თელი.

30. ახალდაბას სოფელში სვიმონიკა ობოლაძეს მართებს შამახერი სანთელი.

31. გოგიტელას კუბულაშვილს მართებს შამახერი სანთელი.

32. ძევრას სოფელში ჩიტიელსა და მთვალიკას აბჟანდაძეს მართებს ფირმეტი კოდი წმიდა გორჩეული პური[1] სასეფისკვერეთ და სხვა ათიფერი.

33. სანავარდოს სოფელში იესელა მჭედლაძეს მართებს სუთი ზუთხი ბეგარა და ერთი სათხოვარი.

34. ბერო სომეხს დოშუაშვილს და მისი ძმას მართებს ორ-ორი ჩარექი ბამბა სანთლის გულათ, რომ ყოველს წელიწადს წმიდის გიორგის ეკლესიას მიართმიდეს; და ამის მეტი სხვა ბეგარა არა ეთხოებოდეს რა.

ესე ყოველნივე ერთბამად ამა ეკლესიისათვის დამონებებია და მიმირთმევია; და წინამძღვარიც ზედ დამიდგინებია.

და კუალად ამასაცა ვანვაბიანებ, რათა კათალიკოსის მოხელე მოეყრაები და ხელისანი ამ საწინამძღვრ[ო] მამულში ვეროდეს შევიდეს; და წინამძღვარს ვითარ ენებოს, თავის მამულის საქმეს ეგრეთ განაგებდეს.

და აწ შეუდგომნო ჩვენო უფალნო კათოლიკოზ-მამად-მთავარნო, წე ესრეთ განმიგიეს, და თქვენ ვითარ გენებოსთ და ჯეროვანი იყოს, ეგრეთ განაგეთ.

რაც რომ ამ წიგნში მესანთლე კაცი მიგვირთმევია, ამათ გარდა კიდევ რაც სოხმოსა და ოკრიბაში კათოლიკოსის ყმა არის და ბეგრად სანთელი აძევს, ამათი ბეგრის სანთელიც უწინაც წმიდის გიორგის საყდრის შეწირული იყო და ახლა ჩვენც წმიდის გიორგის საყდრისათვის მიგვირთმევია.

და სანთელს გარდა სხუა შათი ბეგარა ისევ კათოლიკოსისა არის, როგორათაც გრიგოლი კათოლიკოსის დავთარში სწერია.

ალიწერა თვესა ოქტომბერსა კ. ქრისტეს აქათით **ჩლოზ**.

ბეჭედი: ჩრდილო-ათხაზ-იმერთა კათალიკოსი მაქსიმე

ეს ბერი სომეხი დოშუაშვილი და მისი ძმა ქართლით ალუღნი არიან; სანამ ამ ქვეყანაში იყვნენ, ეს ბეგარი

---

[1] +მართებს.

ყოველთვის მიართვან წმიდას გეორგის; და თუ რომე წასლვა იხდომოს თავის ქვეყანაში, ნური კაცი ნუ დაეშლის, მშვიდობიერად გაისტუმრონ.

ჴ. ჩვენ, ყოველად სამღუდელო ქ ე თ ა თ ე ლ მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ ი დ ო ს ი თ ე ო ს და ჯ ა ნ მ გ ე ბ ე ლ ი ს ა ყ ა თ ო ლ ი კ ო ს ი ა ს ამა მათი უწინდესობის ბრძანებას ვამტკიცებ. ესრეთ, რომ ამ საწინამძღროში ჩვენმა მოხელემ და მოღვაწემა უწინამძღროთ ალარ იმოერავ[ო]ს ამ კაცებზე.

ბეჭედი: დოსითეოს

371. [ბანწესება სამთავისის მღვდელთა მოძღვრებისა]

[1778 წ. 17 მარტი]

ჴ. მადლითა ღმრთისათა, ესე განწესება მიეცეს სამთავისის ეკლესიის მღდელთ:

ჴ. ერთი კვირა დეკანოზმა იმღდელმოქმედოს და ერთი კვირა დ ე მ ე ტ რ ე მღდელმა და შეასრულონ ასე წელიწადი. საუფლო დღეს თუ ინებოს, დეკანოზმა იმღდელოს, დემეტრემ ვერ დაეშალოს.

ჴ. რაც საწირავი მოვიდეს, ორი წილი დეკანოზს და მესამედი დემეტრე მღდელსა, ამილახორიანთ მიცვალებულის გარდა, მაშინ თავ-თავის წესი მიეცემათ.

ჴ. აქ სამთავის[ს] ვინც ქრისტიანენი სახლობენ, ერთი, რომელიც დეკანოზს უნდოდეს, კომლი კაცი საკუთრებათ აიღოს საწყაოდ. და სხვანი დეკანოზმა და დემეტრემ ერთათ მოუაროთ და შეა გაიყონ მათი შემოსავალი.

შესამოსელი დემეტრეს ებაროს, ეკლესიას და შესამოსელს უველიდეს.

დემეტრე დეკანოზის მორჩილი იყოს, ეს ასე უნდა აღსრულდეს. მარტს ი‰, ქორონიკონს ფაზ.

ხელრთვა

372. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გელათის შვილებისადმი]

[1779 წ. 5 მაისი]

ჴ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოველისა საქართველოს კ ა თ ო ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ხ მ ა ნ, მადლ* მეფეთა შარავანდედმან, ძემან ქართველთა მეფის იესესმან, პატრონმან ა ნ ტ ო ნ ი ესე

* აქამდე დაწერილია ხელით დერად-დერადი მელნით.

ცუენისამცე ქამთა და დროთა გამოსადეგი, სამკვიდრო და საბ-
ლოო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ჩქუენ
ჩუენს ერთგულად და თავდადებით ნამსახურთა გაბრიელ ქაჯაიას-
ძრის შვილთა გედეონის ძეთ: სარდარს შიოშს, ნაზირ-მოლა-
რეთუხუცესს გიორგის, მეჯინიბეთუხუცესს იოსებს და
ყოველთავე სახლისა თქუენისა შვილთა და მომავალთა.

ასე, რომ წყალობას გვეაჯგუბოდით, რომელთაცა თქუენის
ვედრებისა მსმენელთა მოგიბოძეთ სუეტისცხოველის აღაიანის
სოფლის მეღალობა და მეკუჭლეხობა ყოვლის კაცის შეუცი-
ლებლად.

და აგრევე, როდეს მამათქუენს სარდარს გაბრიელს სუეტის-
ცხოველის ამიწყუეტილის აზნაურშვილის ჭარმაგულის ორი-
სავ სახლისკაცის ბეითალმანი ყმა და მამული უბოძეთ, ვითა ჩუენ
მიერ ბოძებულ წყალობის სიგელი აცხადებს, ჭარმაგულის სახლში
ძველითგანვე ნაქონი სახელო მეჯინიბეთუხუცესობა მოგიბოძეთ
გაბრიელ სარდრის ძეს იოსებს; გქონდეს სუეტისცხოველის ერთგუ-
ლობასა და ჩუენსა სამსახურსა შინა.

და რომელიც ამ სახელოს თანამდებობა იყოს, იმას დაუკლებ-
ლად იმსახურებოდე და აღასრულებდე; და ამ სახელოს სარგოც
დაუკლებლადვე გქონდეს.

და რომელიც ჩუენ ამ სახელოს წყალობის სიგელი შენს ბიძა-
შვილს გედეონიშვილს ერასტის უბოძეთ, ამ ჩუენ მიერ ბოძებულმა წყალობის სიგელმა ის სიგელი უქმ და ურგებ
პყოს, ჩვენ გვიბოძებია და ჩუენსუე ჩამოგუერთმეუია; ჭარმაგულის
ყმა და მამულიც თქუენთუის გვიბოძებია. და ეს სახელო მეჯინი-
ბეთუხუცესობაც.

არ მოგუშალოსთ არა ჩუენგან და არცა შემდგომთა ჩუენთა
კათოლიკოს-პატრიარხთაგან, არცა უმაღლესთა, არცა დიდთა და
არცა მცირეთაგან. არამედ თქუენცა შემდგომად ჩუენსა ყოვლად
სანატრელნო კათოლიკოს-პატრიარხნო, თქუენცა ასრეგე დაუმტკი-
ცეთ და გაურიგეთ, რათა თქუენ მიერ გაგებულიცა ღმერთმან ყო-
ველივე მტკიცე და უნაკლულო პყოს.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

არიან ამისნი მოწამენი და დამხდურნი ერთობილნი მცხე-
თელნი.

დაიწერა ინდიკტიონსა კვ პატრიარხობისა ჩუენისასა, ხოლო
როსსითგან მეორედ უკუმოქცევისა ჩუენისასა წელსა მეექუსესა,
მეფობისა ძმისა ჩემისა ირაკლი მეორისასა, ქელითა დი-

ქასტორიასა ჩუენისა მწყემსობართმთავრის ალექსის ძისა ყათოლიკოსისა, თთუესა მაისსა, რიცხუსა ე, წელსა განხორციელებულისა ბოგან სიტყვისა ღმრთისა ათას შვიდას სამოცდა ცხრამეტესა, ხოლო ქართულს ქორონიკონს ზედა უჲზ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი.

კიდეზე:

მისის სიმაღლის სრულიად საქართველოს მეფის ირაკლი მეორის ძე ბატონიშვილი არჩილ დიაკონი ანტონი, მისის ცხოვნებისმეტყველობის ბიძის ჩუენისაგან ამ წყალობის სიგელს ვამტკიცებთ. იანუარის 20, წელსა 1780.

ხელრთვა: ანტონი

ქ. რაგვარადაც მისს უწმიდესობას სანატრელს ბიძაჩვენს სიგელითა ამით უბოძებია, აგრეთვე ჩვენ ვამტკიცებთ. მაისის კდ, ქორონიკონს უჟჲ.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

373. ᲫᲝᲕᲚᲐᲓ ᲡᲐᲛᲚᲣᲓᲔᲚᲝᲜᲘ ᲛᲚᲣᲓᲔᲚᲗ-ᲛᲗᲐᲕᲐᲠᲜᲘ ᲥᲐᲠᲗᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲙᲐᲮᲔᲗᲘᲡᲐᲜᲘ

[XVIII საუკ. 70-ანი წწ.]

კახეთისა:	ქართლისა:
ზენონ არქიეპისკოპოსი ალავერდელი	ბესარიონ მიტროპოლიტი სამთავროჲსა და გორისა
დავით მიტროპოლიტი გისაყისა	ქრისტეფორე მიტროპოლიტი
საბა ნინოწმინდელი მიტროპოლიტი	გერმანე ეპისკოპოსი მროველი
ზოსიმე არქიეპისკოპოსი რუსთველი	იოსებ ეპისკოპოსი ურბნელი
დოსითეოს ეპისკოპოსი ნეკრესელი	დავით ეპისკოპოსი ნიქოზელი
	ეპისკოპოსი სამთავნელი, ჴერეთ განწესებული

დაცლილნი აოხრებისაგან:

საეპისკოპოსო სამგებისა	სამიტროპოლიტო ახტალისა
საეპისკოპოსო გიშისა	საეპისკოპოსო მანგლისისა
საეპისკოპოსო ჰერეთისა	საეპისკოპოსო წილკანისა
საეპისკოპოსო ხარჭაოსი	საეპისკოპოსო წალკისა
	საეპისკოპოსო ბოლნისისა
	საეპისკოპოსო წინწყაროსი
	საეპისკოპოსო დმანისისა

374. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გლახა დოჭიძისადმი]

[1780 წ. 3 თებერვალი]

ქ: წყალობითა-ღმრთისათა, იესიან, დავითიან, სოლომონის პანკრატოვანმან, ძემან გ[ა]ორთველთ მეფის იესესმან, ყოვლისა საქართველოს პატრიარხმან პატრონმან ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი დავიწერეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენს ყმას და ნამსახურს დოჭიძეს გლახას, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე, რომე: მეტეხს იმერლისშვილს ნაქონს მამულის წყალობას დაგვეაჟე. ვისმინეთ აჯა და მოხსენება და გიბოძეთ მეტეხს, რომლისაც მამულის მქონებელი ყოფილიყოს ვენახისა თუ მიწებისა.

მაგრამ რადგან ის იმერლისშვილი ტყუედ არია, თუ მოვიდეს და შენთან დგომა და ძმად შეყრა მოინდომოს, ის თქვენ იცით. და თუ არ მოინდომა, თავისი მამული ჭელშეუვალად უნდა მისცე.

და თუ ტყვეობიდამ ვერ მოვა, ის იმისი მამული შენ დაგრჩება სოფლად. არავინ ამისი მცილე და მოდავე არ იყოს.

არიან ამისნი მოწამენი ერთობით ჩვენნი მოკელენი.

აღიწერა ჭელითა სვეტისცხოველის დეკანოზის ძის დიაკონის შიო[ა]ნ[ე] ილ[ა]რ[ი]ონ[ი]სათა.

თთუესა ფებერვალს 3, წელსა ჩჟპ.

ხელითა: კათალიკოზი

375. [წიგნი ანტონ I-ისა ბოქოულთხუცეს ლუარსაბისადმი გლახა დოჭიძისათვის სახელოს გიჟეთის შესახებ]

[1780 წ. 2 მაისი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს პატრიარხის მეფის ძის ანტონის კეთილსახსოვარი ბოქოულთხუცესი ლუარსაბ!

მერმე აშენდის მეღალობა და ნაცველობა ძველთაგანაც დოჭიძის გლახასი ყოფილა. და ჩვენგანაც დამტკიცებული არის. აქამდის მარტო ჭელობის მიზეზით არა დაეღირსა რა. და ახლა რადგან თავისი იყო, თვითანვე მიეცით. და ახალი მიდი და ამ ორსავეზე ჭელი ჰუმართე და მოაბარე. და წლეულსაც ღალა ამანვე უნდა აიღოს.

მაისის 2, წელსა ჩჟპ.

ხელითა: კათალიკოზი

376. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ნიკოლოზ თუხარელისადმი]

[1730 წ. 10 მაისი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, იესიან, დავითიან, სოლომონიოს, პანკრატოვანმან, ძემან გაბრთველთ მეფის იესემან, ყოველისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხმან, პატრონმან ანტონ, ესე წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ თქვენ, ჩვენის ეკლესი[ი]ს აზნაურშვილებს თუხარელს ნიკოლოზს, შვილთა შენთა გიორგის, მღდელს იოანეს, სვიმონს, დავითს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა, რომელ:

მეტეხს ამოწყვეტილის შამუკას შვილის მიქელას ნაქონის მამულის წყალობას დაგვეჯე, ის მამული გაბინას-შვილს პეტრეს ჩვენგან წყალობად ბოძებული ჰქონდა; იმისს სანაცვლოდ მეტეხის მეღალობა და მეკუდნეობა ებოძეთ პეტრეს; და თქვენ — ის მამული, მამუკაშვილის ნაქონი, რომლისაც მჭოსნებელი ყოფილიყოს: მიწისა, წყლისა, თავისის წილის წისქვილისა, ველისა, ვენახისა, საჯალეჯისა, სახნავისა და უხნავისა ყოველივე ჭელმეუელად თქვენთვის გვიბოძებია და წყალობა გვიქნია. არა მოგვშალოს ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომთა პატრიახთაგან.

ეგრეთვე თქვენცა ცოცხალად სანატრელო კათალიკოზ-პატრიარხნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცოთ, რათა თქვენიცა გაგებული ღმერთმან მტკიცე ყოს.

არიან ამისნი მოწამენი და ნების-დამბრთველნი ერთობით ჩვენნი მოკელენი.

აღიწერა ინდიკტიონსა პატრიარხობისა ჩვენისასა კზ, ქელით[ა] სექტის-ცხოველის დეკანოზის ძმა მიხაილისაგა, თთუესა მაისსა ივ.

და ამას გარდა: თუ ვისმე იმისი მამული მიეჯარვით ეჭიროს[ს] და თქვენ შეამჩნიოთ, ისიც თქვენთვის წყალობა გვიქნია თავისის შეს[ა]ფერითა და გასავლითა, საბეგრითა და უბეგრითა და ყოვლის თავისი სამართლიანის სამ[ძ]ღურითა.

წელსა გახორცეცლებითგან სიტყვისა ღმრთისა ჩლპ.

და სხუა აიგელი თუ რამ გამოჩნდეს, სიგლთა ამით გაგვაცუდებია.

ხელთაგა: კათალიკოზი ანტონი

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე, ირაკლი ბაგრატიონი, რომ მეფე საქართველოსი, ამ ჩვენის ძმის, მათის უწმინდესობის ბოძებულს სიგელს ვამტკიცებთ. მაისის კ, ქორონიკონს უჲწ.

ბეჭედი: მე ცხებთგანბანილთა მიერ ვკლესია ვიდრე ერეკლე

ქ. ჩვენ, ყოვლისა ზემოისა საქართველოსა დედოფალთა-დედოფალი, დადიანის ასული ბატონი დარეჯან, მისის უწმინდესობის ბოძებულს სიგელსა ამას ვამტკიცებთ. მაისის კზ, ქორონიკონს უჲწ.

ბეჭედი: ვინ არის მიზეზი არსთა მკობისა მანმცა წიაღი დედოფლობისა დარეჯან

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული, ბატონიშვილი გიორგი, ამ ბატონის მის უწმინდესობის ბიძის ჩვენის ნაბოძებს წყალობისა თანა-მოწამენი ვართ. ოქტომბერს გ, ქორონიკონს უჲწ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ლევან, ამ ბატონის ბიძის ჩვენისაგან ნაბოძების სიგელისა თანა-მოწამე ვართ. ღვინობისთვის ვ, ქორონიკონს უჲწ.

ბეჭედი: მხრობლთა მეფეთა ძესა ლევან სახელად მძესა

ქ. ჩვენ, მეფის ძე არხიდიაკონი ანტონი მისის უწმინდესობის ბიძის ჩვენის ნაბოძებს სიგელს ვამტკიცებ. ოქტომბრის 12, წელსა 1778.

ხელთაწერი: მეფის ძე ანტონი

თავში:

ქ. ჩვენ, ქართლისა და კახეთისა და სრულიად საქართველოჲსა კათალიკოზ-პატრიარხი და ალავერდელ მიტროპოლიტი მეფის ირაკლის ძე ანტონი წყალობის სიგელსა ამას ვამტკიცებთ. ოქტომბრის კა, ქორონიკონს უჳთ.

ხელთაწერი: კათალიკოზი

377. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სახლთხუცეს ამილახვარ მაღალაძისადმი]

[1780 წ. 2 ივნისი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრატოვანშან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან ყოველისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხმან ანტონი ესე უკუნისამდე ჟამთა და დროთა გამოსადეგი მტკიცე და შეცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ თქვენ, მაღალაძე სახლთხუცესს ამილახარს, ძმასა შენსა დავითს, შვილთა შენთა გაბრიელს და იოანეს, ძმის წულსა შენსა გიორგის, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა.

ჩვენის სოფლის ალაიანის მოურაობა ასე, რომელ ეს სახელო ჰარმ[ე]ელის ნაქონი იყო, იმ ჰარმეულისა ხომ ალაჩაიენ იყო და აწ-წყვეტილი იყო, ეს სახელო ამ მიზეზით გიბოძეთ; რადგან ეერანა არის ეს სოფელი. შენ ეხლა გააკეთო და აშენო; და რომელიც შეგეძლოს, ვაისარკო.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ეკლესიისა და ჩვენსა ერთგულობასა შინა. არა მოგეშალოსა ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომთა კათალიკოზ-პატრიარხთაგან.

ეგრეთვე თქვენცა. ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიარხნო, თქვენცა ასევე დაუშტკიცეთ. რათა თქვენიცა გაგებული ღმერთმან მტკიცე ჰყოს.

არიან ამისნი მოწამენი და თანაწმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ინდიქტიონსა პატრიარხობისა ჩვენისასა 28. ქელითა სვეტისცხოვლის დეკანოზის ძის მიხაილისათა.

თთუესა იუნისსა 8, წელსა ჩქბ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს მეფე ირაკლი მეორე ამ სიგელა ვამტკიცებთ. დეკემბრის თ. ქორონიკონს უჟთ.

შეშვდი: მე თეხთგანბანილთა შიგნ ეკლესია ვადიდე ერეკლე

ქ. ჩვენ, საქართველოსა და კახეთის დედოფალთ-დედოფალი, ბატონის დადიანის ასული პატრონი დარეჯან ამ სიგელს ვამტკიცებთ. დეკემბერს ი8. ქორონიკონს უჟთ.

შეშვდი: დედოფალი დარეჯან

ქ. ჩვენ, საქართველოს ცხელისწული ბატონიშვილი გიორგი ვამტკიცებთ სიგელსა ამას. დეკემბერს 18, ქორონიკონს უჲთ.

ბეჭედი: მეფის ძე გიორგი;

ქ. ჩვენ, ბატონიშვილი იესე ვამტკიცებთ სიგელსა ამას. დეკემბერს კთ, ქორონიკონს უჲთ.

ბეჭედი: დიასპანის სასთაური იესე დავითანი

ქ. ჩვენ, მეფის ძე არხიდიაკონი ანტონი ამ ბატონის ბიძის ჩვენის ნაბოძებს სიგელს ვამტკიცებთ. ფებერვალის ივ. წელსა ჩლჳბ.

ბეჭედი: ანტონი.

ქ. ჩვენ, ბატონიშვილი ყაიხოსრო ვამტკიცებთ სიგელსა ამას. ფებერვალის ივ, ქორონიკონს უო.

ბეჭედი: ლომად იყოდას ბაკუად ვახტანგ ირაკლის ნაკუთად

ქ. ჩვენ, ბატონიშვილი მირიან ვამტკიცებ სიგელსა ამ[ა]ს. ფებერვლის ივ. ქორონიკონს უო.

ბეჭედი: დავითს ტოტთა სქესს ძე ვარ ირაკლი მეფისა მირიან

ქ. ჩვენ, კათოლიკოს-პატრიარხი მცხეთისა და ყოველისა საქართუელოჲსა მეფის ძე ანტონი ამ წერილს ვამტკიცებთ მაისის ე, ჩლჳზ წელსა.

ხელთაწერი: კათალიკოზი

ქ. ჩვენ, საქართველოს მმართებელი, რუსეთის ლეონერალ-ლეიტენანტი და კავალერი დავით ვამტკიცებ, თებერვლის კ. ქორონიკონს უჲთ.

დავით

378. [წყალობის სიგელი ანტონ I-ისა თაზიშვილებისადმი]

[1780 წ. 30 ივნისი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრატოვანმან, ძემან ქართველთა მეფისა იესესმან. ყოველსა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხმან, პატრონმან

ანტონი, ეს უკანასკნელი ყველა და დროთა გამოსადეგი, ძველ-
ცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და
გამოძეთ თქვენ, ჩვენის ეკლესიის აზნაურშვილთ, თაზიყურაშვი-
ლებს, შვილობლის ზაზას შვილს თეოდოსიას, ითრა-
მის შვილს სვიმონს და მოსეს, მოსეს შვილთ პაატას
და ზურაბს. შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა, ასე
და ამა პირსა ზედა, რომელ:

რადგან ნისმა სიმაღლემ, ჩვენმა ძმობამ, ინება სვიმონის
სამცხეთობაში შემოყუანა და საქელოს ბოძება, ჩვენცა ნება დავრ-
თეთ და გიბოძეთ ჩვენის სიფელის დარბაზის მოურაობა:
რომ რადგან ის სიფელი ვერანა არის, უნდა გაისარჯნეთ და ააშე-
ნოთ და რომელიც მართებული[a], ისე გვამსახუროთ და იმისის სა-
მოურაოსი, რომელიც სარგო არის, ერთი[1] წილი თეოდოსესი და
მოსესი იქნება და ერთი წილი საკუთრად სვიმონისა იქნება.

ქრონდესთ და გიბედნიეროსთ ღმერთმან ჩვენის ეკლესიისა და
ჩვენსა ერთგულად სამსახურსა შინა, არა მოგვშალოს ჩვენგან და
არცა ჩვენთა შემდგომთა პატრიარქთაგან.

ეგრეთვე თქვენცა ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატ-
რიარქნო, თქვენცა ძალვე დაუმტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული
ღმერთმან მტკიცე ყოს.

არიან ამისნი მოწამენი და თანაწყობით ერთობით ჩვენნი მოხე-
ლენი.

დაიწერა ინდიკტიონსა პატრიარქობისა ჩვენისასა კჱ, ქელით[ა]
სვეტიცხოველის დეკანოზის ძის მღუდლის მიხაილისათა,
თთუესა ოცსა, წელსა ჩდბ.

[a] ზედრთე: კათალიკოზი ანტონი

თავსა ბეჭედი: რომელი განწესათ ქუეყანასა ზედა, ცნილ იყოს
იგი კათა შინა.

379. [ჭყალიგის წიგნი ანტონ I-ისა გოგია ლუკანდარის-შვილისადმი]

[1780 წ. 25 აგვისტო]

ჯ. ჩვენ, ყოველის საქართველოს აღმოსავლეთია ..დიდმა, მა-
მათ-მთავარმან იესიან, დავითიან, სოლომონიან პანკრატო-
ვანმან[2] და ძემან ქ[ა]რთველთა მეფის იესესმან. პატრონმან
ანტონიმ ესე მამული წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყო-

[1] ერთი. [2] პანკრატოვანმან.

ლე და გიბოძე შენ[1], ჩ[უ]ენ სახასოს ყმას გვაფათელს ლ[ა]ბ[ა]ძ[ე]ს დ ა რ ი ა ს შ ვ ი ლ ს გ ო გ ი ა ს, ძმას შენსა პ ა პ უ ნ ა ს, შ ე ნ ი ვ ე ლ ი ა ვ ე ა თ ქ ვ ე ნ ი ა დ ე მ ე ტ რ ე ს, დ ა თ უ ა ს ა, ქ ი ტ ე ს ა ს და სახლისა მაშავალსა შენისასა.

ასე, რომ; ქ ო რ თ ს სამკვიდრო მამა-პაპის შენის ვენახი იყო; მოხველ და მოვაახსენე კარსა დარბაზს, დაგვიჯე, ვისმინეთ მოხსენება და აჯი თქვენი და გიყავით თქვენი სამკვიდრო ვენახი ძველის ნასყიდობის სიგელით.

გქონდეს და გიბეჭდნიეროს ღმერთმან ჩვენ და ჩვენ ქათოლიკე წმინდა ეკლესი[ი]ს ერთგულობაში; არა მოგეშალოს ეს ჩვენგან ნაწყალობევი, არა ჩვენგან და არა ჩვენ შემდგომ პატრიარქთა[გან].

დამამტკიცებელი ამა სიგლის ღმერთმან აკურთხოს.

რომელიც ჩვენის ეკლესი[ი]ს დებულობა იყოს, არა დააკლებ[დე][2] და ყოველ[ა][3] წლივ მსახურებდე.

არიან ამის დამხდური და მოწამე: სალთხუცესი მ ა ღ ა ლ ა ძ ე ა მ ი ლ ბ ა რ და საბდალი დ ა ვ ი თ მ ა ღ ა ლ ა ძ ე და ერთობლივ მცხეთელნი.

დაიწერა ბძანება ესე ა გ ვ ი ს ტ ო ს[4] კე. ქრისტეს აქეთ ჩლბ. საქართველოს ქორონიკონს უაჲწ.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი
მარცხენა კიდეზე

ქ. მე, მეფის ძე ა რ ქ ი დ ი ა კ ვ ა ნ ი ა ნ ტ ო ნ ი, ბატონი ბიძიჩემის წყალობის სიგელს ვამტკიცებ.

ქ. მე, გედეონის შვილი მილახვარი, ამ ბატონის წყალობის სიგელი ჩვენც მოგეცით და წყალობა გიყავით, ღმერთმან მშვიდობაში მოგახმაროსთ.

ხელრთვა:

ქ. მე, ნ ი კ ო ლ ო ზ საბდლის ძე, ამ მამისა და ბიძების სიგელს მეც ასე ვამტკიცებ ამაოი ბძანებითა.

ხელრთვა: ნ ი კ ო ლ ო ზ

---

[1] შენს. [2] დაკლებდე. [3] ყოველ. [4] აგვისტოსის.

380. [წიგნი ანტონ I-ისა დიდმელეგისადმი ფლვდლუ. თვის განწესებული ულუფის მიცემის შესახებ]

[1780 წ. 18 სექტემბერი]

ქ. ყოველსა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარხი, მეფის ძე, ანტონი მოგიწერ დიდომს შინა მყოფნო ყოველნო მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო.

მერე, როგელიც ამას წინათ განწესება მივეცით ამ თქვენს მღუდელთ, ის უნდა აღასრულოთ.

თუ არ აღასრულებთ და სიტყვა გაქვსთ რამე წინააღმდგომი, რომ ამ მღუდლებს მკვიდრნი ერთს კოდს პურს და ეულნი ნახევარ კოდს არ მისცემთ, აქ ჩამოდით ერთობით და ჩვენს წინაშე სამართალში იღაპარაკეთ.

და თუ სიტყვა არა გაქვსთ და ჩვენის განწესებისაებრ არ მისცემთ, ერთობით შეჩვენებული ხართ. და არც ჩვენგან მღვდლის მოცემაღა იქნება.

მათ, როგორადაც ჩვენი განწესება იყოს, ისე უნდა აღასრულო და ყველაჯას გამოართვა და მღვდლებს მისცე. და თუ არ მოგცენ და ჩვენს ბრძანებას გარდახდენ, ეს შეჩვენება გამოუცხადე.

სეკდემბერს იწ, წელსა ჩღპ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

381. [შეჯიბრულების წიგნი მაჭახიან კათალიკოზისა ჟუთაისის ღმრთისმშობლისადმი]

[1780 წ.]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ათხაზ-იმერთა კათოლიკოს ქუთათელმან მაქსიმე ესე საეკუნოდ შეწირულობასა და ბეგრის და საშსახურის წიგნი აღვსწერე და დავსდევით ქუთათისს წმიდასა ეკლესიასა ღმრთისმშობელისასა.

ამის ესე ვითარისა მიზეზისათვის, რომ: ოქვენ საშნო ძმანო ცხოვრებანო შვილები მამუკა... სიმონ მღუდელმა დაგისხათ და თავის სიცოცხლეში მას ჰყოფდით და მსახურებდით. და მერმე ის უშვილოდ გარდაიცვალა და რაც თავის სიცოცხლეში მოგებული საჭონლით ნაყიდი აგიკლ-მამული ქონდა, თავის მამისეულს გარდა. და ოქვენ ს[ა]მნივე ძმანი ქუთათისს წმიდის ღმრთისმშობლის ეკლესიას შეჰწირავთ; და მისგან ნაყიდს

თათელაშვილისეულს ადგილსა და კარგარეთ[illegible]
ულს მაძულზედ დაგაყენეთ.

და ბეგარად ეს დაგადევით: თითო მარჩილის ათმთელზე ერთი ლომი, ერთი ქათამი, ათი თორმეტიანი ღვინო ყოველს წელიწადს... უკლისად მიერთმეოდეს. და ამას გარდა როგორც სხვა ეკლესია ქაცი გვემსახურებოდეს, თქვენც ისე გვემსახურებოდეთ...

დაიწერა... [წელსა] ჩლბ.

ხელი: ჩოლოლო ათხაზ-იმერთა კათალიკოსი მაქსიმე

382. [მეჯვრულეების წიგნი იოანე სინოწმინდელისა გამოჩინებულისადმი]

[1780 წ.]

ქ. ება შენ, შვიდწილ უძლეველო მხედართ მთავარო და სათნოთა უფლისათ, დიდო ღვაწლით შემოსილო მოწამეო გიორგი!

მე ყოველად უღირსმან მოხსამან ცვალისამან და ფრიადითა საცოებითა მსასოებულმან და მოსავმან სიწმინდისა შენისამან ხინოწმინდელ ეპისკოპოსმან იოანე შევსწირე წმიდასა ეკლესიასა შენსა გამოჩინებულს ერთი მოსახლე კაცი მოწყობილი გაბრიელ და მისი შვილი ითბა ესე და ესეგითარად, რომ:

პირველ ჩვენსა ყოფილი ხინოწმინდელისაგან დახსნილი იყო და შერე როდესაც ჩვენ ხინოწმინდელათ დავიდგინეთ, ის ხინოწმინდა და მისი შემავალი ერი თათართ მიიმძლავრეს და ქრისტიანობას განუდგენ და სრულიად თათარი შეიქმნენ და მის ძლით ჩვენს ეკლესიაზედ მისვლა ვეღარ უძლეთ.

და ბატონი მეფის სოლომონის წყალობით გამოჩინებულს ამ შენა წმინდას ეკლესიაზედ დავიდგინეთ და რაოდენ შესაძლებელ იყო, აქა ვსცხოვრობდით.

და ეს გაბრიელ მოწყობილი, რათგან უსჯულოს შიშით აქ დგომის შემძლებელი არ იყო, აქ ჩვენთან იმყოფებოდა. და აწ ამ ეკლესიის ადგილ-მამულზე დაბისახლებია და ამ ეკლესიისათვის შემიწირავს.

და ბეგრად ეს დამიცს, რომ: ყოველს წელიწადს თითო მარჩილის სამთელს და ორი რუბის საქმელს ამ ეკლესიაზე მდგომი სამლვდელო კაცი ვინც იქნებოდეს, იმას მიართმიდეს. და სხვა სამსახურს, რომელიც შემძლებელ იყოს არ დააკლებდეს.

ამას გარდა კიდევ იესე ჯაფოძეს და მის ძმას რობელს ჩვენი ნაქურდალი დაედგათ და ბატონმა მ ე უ ფ ლ ო მ ნ მ ა კვლათმქმნელათ მიბრძა. და ესეც ამ ცილობისათვის შემიწირავს და მოჯალაბეთ დამისახლებია...

დაიწერა წელსა ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას ოთხმეოცსა.

383. [პირობის წიგნი იოანე ხინოწმინდელისა გეფან და ლაზარე ნაკაშიძეებისადმი]

[1771—1780 წწ.]

ა. ესე წიგნი დაიწერე და მოგეცი ჩვენ, ეფისკოპოზმა ხინოწმინდელმა იოანე შენ, ნაკაშიძეს გეფანს და ლაზარეს და თქვენს ძესა და მომავალს ასე და ამა პირსა ზედა, რომე:

შენი კაცი სტეფანაი კათალიკოზის შესახვეწად მოვიდა და ჩვენ თქვენი სიყვარულისათვის არ შეგიხვეწეთ; და თქვენ მოგახსენე, ჩვენი სიტყვა დაიჯერე. და ძველითაც მსახური იყო და გვარა ხატისა ზედაზედა, და მერმეთ მსახურობა მიეცი.

და ჩვენ ეს წიგნი მოგვიცემია: რაც მსახურის რიგი იყოს, იმე შინაყმაც მოგვაბარონ და სხვა რიგითაც გემსახუროს, რავარც სხვა მსახური გემსახურება იმე. და არც სხვა შენი კაცი ამ რიგის საქმეზედ ჩემთან შემახვეწოთ გაუშვა და მე შენ მოგიღეე.

ამისი მოწამე არის იოვანე ხეცესი ჭინკაძე და მისი შვილი.

ხინოწმინდის კათალიკოზი იოანე

384. [ბრძანება ანტონ I-ისა მოურავ ზაალისადმი ყმების მიგარების შესახებ]

[1781 წ. 24 მარტი]

ჩ. ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარზი, მეფის ძე, ანტონი ლოცვა-კურთხევას მოგიწერ კიმითის ნოურავო ზაალ და ნაცვალო იესე.

მერმე ამ ჭამიას შვილებთან ზაქარია ქისიყის მოურავის შვილს საქმე არა აქვს რა. თუ სიტყვა აქვს რამე,

---

1 მოგვცეს.

ჩვენს ძმასთან გველაპარაკოს და მაგიერი პასუხი რომელიც შეწყ-
ლება, მაშინ გამოცხადდება. და ამათზე ჭელი აიღოს.

ესენი შენ გებარებოდენ, ვისაც ამათთან საქმე აქვს, ჩვენ გველაპარაკნენ. ან არავინ გამოართვას რა ამათ უბრალოდ, თორემ გვეწყინება, ან ზაქარიას კაცმა და ან სხვამ.

მარტს ქგ, წელსა ჩლბა.

ხელრთული: კათალიკოზი

385. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი გედეონისშვილისადმი]

[1781 წ. 7 ივნისი]

ჭ. წყალობითა ღმრთისათა, იესეან, დავითიან, სოლომონიან პანკრატოვანმა ძემან ჭართველთა მეფისა იესესმან ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარქმან პატრონმან ანტონი ესე უკუნისამდე ქაშთა და დროთა გამოსადეგი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ შენ გედეონისშვილს გიორგის და მომავალთა სახლისა შენისათა ჩვენის ეკლესიის ყმების ოსების მოურაობა ბადიანისა და ხოდელისა; რომელიც შეგეძლოს, უნდა მოუარო და ეკლესიის იმათი თავთ არ დაუკარგო და რიგიანად, რომელიც იმათ გაეწყობოდეს, ისე გვმსახურო.

და თუ ერინი შეიქნენ, მისის სიმალლის ჩვენის ძმის ოქმიც გებოძება. და ესე ჩვენგან ბოძებული წყალობა გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ეკლესიისა და ჩვენსა ეროვნულობასა შინა. არა მოგეშალოს ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომ[თა] პატრიარხთაგან.

ეგრეთვე თქვენცა, ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიარხნო, თქვენც ასევე დაუმტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული ღმერთმან მტკიცე ჰყოს. არიან ამისნი მოწამენი და თანაჭმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ინდიქტიონსა პატრიარხობისა ჩვენისასა ქწ, ჭელითა სვეტიცხოველის დეკანოზის ძის მიხაილისათა, თუესა იუნისსა ზ, წელსა [განხორ]ციელებითგან სიტყვისა ღმრთისა ჩ[ლპა]...*

---

[1] არაეინ რა.

* აქ მოხსენებულია ჩანს კათალიკოზის ხელრთვის ნაწილი.

386. [შეწირულების წიგნი წინამძღვარ ნიკოლოზ წულუკიძისა გამოჩინებულისადმი]

[1782 წ.]

ქ. შე[ნ]. უძლეველო მბრძანო გიორგი და სიდედრი შენისა გამოჩინებულისა ეკლესიასა მე. მოსა[ქ]მან შენმან წულუკიძემ ნიკოლოზმან ასე, რომ: ასათიანისაგან დაეიხსენი ვასაძე ვაბრიელ და მისი შვილი გოგიტლა, იესეცა და მახარობელა, შემოგწირე მათის ცოლ-შვილით, ბეგრათ დავადევი ბხარ[ა]ულობა, წელიწადში ერთი მასპინძლობა მის სახ[ლ]ში.

სხვა ამის მეტი გარდასახადი არასფერი საითხოვარი ამის ამას არ სთხო[ო]ს: არც ყანობა და არ[ც] მუშის ბხარაულობა. აწე ესეითარად გაგეიწესებია: და ვინც ჩვენი შემდ[ე]გი წინამძღვარი იქნეთ, ეს კაცი გებრალებოდეს.

აწ ვინც ეს წიგნი შეშალოს, ისიმც შეიშლება ს[ა]ჯელის ქრისტიანობისაგან; მასამც რისხვას თაე[ა]დ დაუსაბამო ღმერთი ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელი და უხორციანი. შეჰვეწებულიც იქნება თხთხ[ა] პატრიაქთაგან, შვიდთა კრებათაგან, ათორმეტთა მოციქულთაგან. შემშლელი ამისი შეშალოს ღმერთმან.

დამ[ამ]ტკიცებელი ამის აკურთხოს ღმერთმან.

აწ არის ამისი მოწამე: ფიეიძე ბერი, კანდელაკი გიორგი, მისი ძმა ბერი და ნიკოლოზ და პართენ. შანიძე გიორგი, ხელოსანი შანიძე დავით, ხახალა და ხოსრეა, კიწმარისშვილი გიორგი.

მე, ავალიო[ნ]ს შამუკას დამიწერია და მოწამეც ვყ[ო] ამისი.

დაიწერა ქრონიკონს ათას შვიდას ოთხმოცდათორს †

387. [წყალობის სიგელი ანტონ I-ისა ზაქარია ქადაგისშვილისადმი]

[1783 წ. 27 იანვარი]

ჭ. წყალობითა ღმრთისათა, იესიან, დავითიან, სოლომონიოთ პანკრატორეანმან, ძემან ქართუელთ მეფის იესესმან, ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარხმან პატრონმან ანტონი ესე უკუნისამდე ქამთა და დროთა აღმასრულებელი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაეიწერეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენის ეკლესიის აზნაურშვილს ქადაგის-

შვილს თითოსის შვილს ზაქარიას და მომავალთა სახლისა შენისათა, ასე ამა პირსა ზედა, რომელ:

რომელსაც მამა მოგიკუდა, შენ მცირე იყავ, და რომელსაც გაიზარდე მოხვედ და ჩუენ გვიპოვებელ და ჩუენთა მოსაყდრეთა სანატრელთა კათოლიკოზ-პატრიარხთაგან ბოძებულის წყალობის სიგლეხის განახლებას და დამტკიცებას დაგვაჴვ.

ჩვენცა ვისმინეთ აჴა და მოხსენება შენი და ჩუენ მიერ ბოძებულითა წყალობის სიგლითა ამით განვიახლეთ და დავიმტკიცეთ და გიბოძეთ, რომელიცა ძუელთა სიგელთა შინა გამოცხადებულ იყო სახელო, ყმა და მამული. ყოველივე ჴელშეუხლად წყალობა გაყავით.

და გიბოძეთ ჩვენი მეღვინეთხუცობა და სამცხეთისშვილო ქადაგიანში ორი კუამლი კაცი: მახარას შვილი თავისის მამულითა, ნადირას შვილი თავისის მამულითა ნასყიდითა და უსყიდითა; ჴევდურეთს თორმეტი საკომლო. ზოგზედ სახლობს კაცი და ზოგზედ აღარა, ზვარი და ხოდაბუნი. ეს თორმეტი მრავალი საკომლო თავეთის მთითა, ბარითა, წყალითა, წისქვილითა, ჭალითა, ვენახითა, საჴნავითა და უჴნავითა და ყოველის მათის სამართლიანის მზღურითა: ეგრეთვე ტირძნისს რაზმაძე ბერიკა მისითა მამულითა, დემეტრე მისითა მამულითა, ჩარეჭას შვილი მისითა მამულითა, მიქელის-შვილი გაბრიელ მისითა მამულითა; ამას გარდა ტირძნისსვე ზვარი და ხოდაბუნი ყოველისა მათის სამართლიანის სამძღურითა.

და რომელიცა ჩუენთა მოსაყდრეთა სანატრელთა კათოლიკოზ პატრიარხთაგან გებოძებიათ, ეგრეთვე ჩუენცა ყოველივე ჴელშეუხლად წყალობა გვიქნია და გვიბოძებია.

თუ სადმე კიდე ამას გარდა მამული[1] გჭონდეს ნასყიდი თუ უსყიდი, გჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ეკლესიისა და ჩვენსა ერთგულსა საშსახურსა შინა.

არა მოგეშალოს ჩუენგან. და არცა ჩუენთა შემდგომთა კათოლიკოზ-პატრიარხთაგან თვინიერ დამტკიცებისა კიდე. ჩუენგან ბოძებული ესე წყალობა ეგრეთვე თქუენცა სანატრელნო კათოლიკოზ-პატრიარხნო. თქუენცა ასევე დაუმტკიცეთ, რათა თქუენიცა გაგებული ღმერთმან მტკიცე ჰყოს.

არიან ამისნი მოწამენი და თანაწყობნი ერთობით ჯერისა ჩუენისა მოხელენი.

---

[1] —სადმე.

აღიწერა ინდიკტიონსა პატრიარხობისა ჩუენისასა ლგ. ქრისტესუეტისცხოველის დეკანოზის გიორგის ძის მღუდლის მ ი ხ ე ი ლ ი ს ა თ ი ა.

თთუესა იანუარსა კზ. წელსა ჩლჳგ.

ხელთაჳ: კ ა თ ო ლ ი კ ო ზ ი

მარტჳნი კიდეჳ

ქ. ჩუენ. მეფე სრულიად საქართუელოსა და სხჳათა ო რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე ამ ჩუენის ძმის ნეტარად ხსენებულის კათოლიკოზის ანტონის ბოძებულსა და ჩუენის შვილის უწმიდესის კათოლიკოზის ანტონისაგან დამტკიცებულს და ბოძებულს წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. მარტს კგ. ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: მე ფეხთუანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე

ქ. ჩუენ, ყოვლისა საქართველოს კ ა თ ო ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ხ მ ა ნ, ძემან მეფისა ირაკლი მეორისაგან, ა ნ ტ ო ნ ი ვიხილეთ ნეტარად ხსენებულისა ბიძისა ჩუენისა კათოლიკოსის მეფის ძის ანტონისაგან ბოძებულ-დამტკიცებული წყალობის წიგნი ესე, მეცა ძმისწულმან მისაყდრემან მისმან დავიმტკიცე სახელო მეღუთხუცოსა და მამული ყოველივე, რომელთაც ეს სიგელი აცხადებს. უნაკლულოდ გეიბოძებია. მარტის იე. წელსა ჩლჳთ.

ხელთაჳ: კ ა თ ო ლ ი კ ო ზ ი

ქ. ჩუენ, ქართლისა და კახეთის და სხჳათა დ ე დ ო ფ ა ლ ი, დაეარახის ასული, პატრონი დ ა რ ე ჯ ა ნ იმისის უწმინდესობის პატრიარხისაგან ბოძებულს წყალობასა და ჩუენის შვილის კათოლიკოზისაგან დამტკიცებულს ჩუენც ასე ვამტკიცებთ. მარტის იწ. ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

თაჳში ბეჭედი: რომელი განჴსნათ ქუეყანასა ზედა, ჴსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

388. [წიგნი ანტონ I-ისა ფავლენისშვილებისადმი ნიავოზის ეკლესიის სასაფლაოს თაობაზე]

[1783 წ. 14 მაისი]

ქ. ყოვლისა საქართველოჲსა პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი, მეფის ძე ა ნ ტ ო ნ ი ლოცუა-კურთხეუას მოვიწერ ბატონო ფ ა ვ ლ ე ნ ი ს-შ ვ ი ლ ე ბ ო!

მერმე ნიკოზელი რომ არ დამარხეთ თავის ეკლესიაში დ[illegible] რომ ჰქონდა წაიღებით, რაც წიგნები, ყველა ისევ უკანვე მისცეთ; და რაც დაკარგულა, იმისი რიგიანი პასუხი ჩვენ მოგვეცეთ, ამისთვის რომ თქვენმა მისველამ დაჰკარგა.

მეორე ესე, რომ ის ეკლესია როგორია გაქვსთ სასაფლაოდ მოცემული ან იმ ეკლესიის ყმათ თქვენი რა ქსდებიათ, მეფეების წიგნი გექნებათ, ესეც უნდა შეგვატყობინოთ; როგორც ძველთ მეფეთაგან განწესებული არის, ისე უნდა აღსრულდეს.

რატომ არ უნდა გქონდესთ წიგნი, თქვენ საიდამაც გამოხვედით და როგორც მანდ შეხვედით. ეს ხომ ძველი ამბავი არ არის, არც საძახი წელიწადია და არც ოთხასი.

ჩვენ, დიაღ, კარგად ვიცით, რომ თქვენ დიდის გუარისაგან ხართ გამოსულნი, მ ჯ ა რ გ რ ძ ე ლ ნ ი ს ა ხ ა ი ნ ი დ ა მ ფ ე ვ ნ ი ს ს წისელნი და ფევნისიდამ მანდ ვრედვს გასულნი და დასახლებულნი.

და სასაფლაოდ როგორ მოგკვეძიათ ნიკოზის ეკლესია, და ან ნიკოზის ეკლესიის ყმათ თქვენი რა ქსდებიათ, ან დ ი დ ი ს ლ უ ა რ ს ა გ მ ე ფ ი ს წიგნი გექნებათ, ან იმის მაძისა, და ან ს ვ ი მ ო ნ მ ე ფ ი ს ; ამას ზევით კი აღარავისი იქნება.

და ან მეფეს სვიმონს აქათ მეფეებისა ან განაჩენი გექნებათ ესისმე და ან ოქმი, გვიჩვენეთ ის წიგნები და ან ერთი სარწმუნო რამ საქმე გუაჩვენეთ, რომ გული დავიჯეროთ და ისე მოგცესთ.

ოცდაათი დღე პაემანი მოგვეცია, თუ ამ ოცდაათს დღეში საბუთი არ მოგვიტანეთ, მას უკან ჭეშმარიტი და სწორე სამართალი იქნება.

მაისს იდ. წელსა ჩლვგ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

389. [სამცხეთოს სარდლობის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იოანე გედეონისძისადმი]

[1783 წ. 12 ივნისი]

ჭ. წყალობითა ღმრთისათა, იესიან, დავითიან, სოლომონიან პანკრატოვანმან, ძემან ქართველთ მეფის იესესმან, ყოველისა საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ს - პ ა ტ რ ი ა რ ხ მ ა ნ - პ ა ტ რ ო ნ მ ა ნ ა ნ ტ ო ნ ი ესე უკუნისამდე ყამთა და დროთა გამოსადეგი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ შენ, გ ე დ ე ო ნ ი ს ძ ს პ ე ტ რ ე ს, შვილს ი ო ა ნ ე ს, მამის ძმისა შენსა გ ლ ა ხ ს ა, შვილსა შენსა დ ა ვ ი თ ს, მამის

ძმის* წულსა შენსა ერასტისა, შვილთა და ძოძავალთა სახლისა შენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა, რომელ:

შენის სახლისკაცებს — გაბრიელ სარდლის შვილებს უმაღლესობა გაუწყვრა, მაშინ სარდლობა მაღალ შვილს დავით უბოძეთ მისმა უმაღლესობამ ჩვენმა ძმამა და ჩვენა.

მერმე შენ რამდენისამე ქამისა შემდგომად იმისის უმაღლესობის ჩვენის ძმის მეფისათვის რეზონიანი არზა მიგერომეევინა და სარდლობა გეთხოვნა. ჩვენს ამას ის არზა გამოეგზავნა და ჩვენთვის ეკითხა; ჩვენც თანაქმა შეეიქენით.

და მოგეცით სამცხეთის სარდლობა, ამ მიზეზით, რომ უფრო მართებული და ჯეროვანი საქმე იყო, რომ შენ გქონოდა, რადგან თქვენის სახლისა, დია, საკვიდრო საკელო იყო და არას დროს თქვენის სახლიდამ არც გამოსულიყო ეს საკელო. ეგრეთვე ძეგვის მოურაობა როგორც სარდლობაზე სდებია, ისიც შენთვისვე გვიბოძებია.

და როდესაც მისის უმაღლესობის ჩვენის ძმის მეფის ბრძანება იყოს სოლმე ჯარის დაძახების, რომელიც სვეტისცხოლის ყმანი არიან ქართლში, კახეთში, და რომელსაც ადგილს საქართველოში, შეშოიყრიდე და სადაც იმისი წება იყოს, იქ იახლებოდე; და რომელიც იმისი უმაღლესობის სამსახური იყოს, როგორც თანამდები ხარ, ისე ერთგულობით აღასრულებდე.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან მისის უმაღლესობის ჩვენის ძმისა და ჩვენსა ერთგულსა სამსახურსა შინა, არა მოგეშალოს ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომთა მეფეთა და პატრონთაგან ჩვენგან ბოძებული ესე წყალობა.

ეგრეთვე თქვენცა სახატრელნო კათალიკოს-პატრიარხნო, თქვენცა ასევე დაემტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული ღმერთმან მტკიცე ჰყოს.

არიან ამისანი მოწამენი და თანაქმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ქელითა სვეტის ცხოვლის დეკანოზის გიორგის ძის მღუდლის მიხაილასითა, თთეესა იუნისსა **იბ**, წელსა **ჩლპგ**.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი მეფის ძე.

---

* „ძმის" ჩამატებულია წერილი ასოებით.

ქ. ჩვენ, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძე, იერლი მეორე, მეფე ქართლისა და კახეთისა ვამტკიცებთ. ეგნატაშვილი
იგ. ქორონიკონს უოზ. ბიბლიოთეკა

ბეჭედი: მე ფსალმუნმანი ვიყო ენაჲ ჩემი კალამი მწიგნობრისაჲ ვდებდე ერეკლე

ქ. ჩვენ, საქართველოს დედოფალი დადიანის ასული დარეჯან ვამტკიცებთ. აპრილის კდ. ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან

ქ. ჩვენ, საქართველოს ტფილისწყლი მეფის ძე გიორგი ამ წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ მარტის კგ. ქორონიკონს უოთ.

ბეჭედი: გიორგი

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი მისის უწმიდესობის სანატრელის მიძის ჩვენის მოძებულს სიგელს ჩვენც ვამტკიცებთ მარტს კგ. ქორონიკონს უოთ.

ბეჭედი: კათალიკოზი ანტონი

ქ. ჩვენ, პატონიშვილი იულონ ამ წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. აპრილის დ. ქორონიკონს უოთ.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს მეფის ძე ფარნაოზ წყალობის სიგელსა ამას ვამტკიცებთ. თებერვლის ით, ქორონიკონს უჯზ.

ბეჭედი: ღმრთის წმოველმან წიადით მფარვნაეზ კეთილთა რტოდ მეც შემიწყნარა.

390. [ᲣᲓᲔᲝᲒᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲓᲝᲜᲘᲗᲔᲛᲪ ᲥᲣᲗᲐᲗᲔᲚᲘᲡᲐ ᲐᲐᲑᲔᲚᲐ ᲛᲔᲡᲮᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1788 წ. 17 დეკემბერი]

წყალობითა და შეწევნითა მარიამ ზენაჲსა დედუფალისათა, ესე გარდაწყვეტილობის ჰეშმარიტი, ტტყუელი წიგნი გიბოძეთ ჩვენ, ყოვლად სამღვდელოებან ქუთაისელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს შენ, მესხს პაატველას ესეგითარად, რომ:

ბატონს მეფეს სოლომონს მესხეთს მსახურებისა

და ერთგულობისა შენისათვის ერჩიხე და ლალაძენი ებრძოდეს მათმა უმაღლესმა მეფობამ ქუთათისის ტახტის მღვდელთ-მთავრობა გვიბოძა. მას ყმას ბრძანებითა მეფისათა ვიწყებდით კარგულთა გლეხთა და ადგილთა ძიებად და გვაჩისკაცებისათვის შენც დეშბა დაგიწყეთ. და შენ სამართალზედ მოსდექი და ბოგორათაც სამართალმან განგიწესა, იმ სამართლით გაგვისტუმრე.

მერეთ ჩვენი გამოკვლევით გამოვიძიეთ, რომ იმ დავთრის კაცი რომ ყოფილა ლალაძე მესხეთს, იმისი ადგილები დარჩენილა, ამოწყვედილი ყოფილა: და მაგ გლეხები სწორეთ სამეფო ყოფილა და სამართალიც ქმნილი დაგრჩა.

და ჩვენც ამისთვის ეს მოწმობის დამტკიცებისა წიგნი მოგეცით, რომ ვერა რომელმანმე შემდგომმა ჩვენმა მღვდელთ-მთავარმან ქუთათელმან იმ გლეხებშიდ ვერ გედეოს შენ და შენს შვილსა და მომავალს.

ნუმცა[1] იყადრებს ვინმე დაბტკიცებელისა ამის ჩვენისა წინააღდგომად; დღეისიდამ ამისი დეშბა ქუთათლისაგან. დიად. უსამართლო და ძალავრებით მოხვეჭილი იქმნება; და დიდსა ბრალსა ქვეშე იქმნების დამტკიცებულისა ამის წინააღმდგომი.

მოწამე ამისა მათის უმაღლესობის მეფის შვილად ხმობილი ძეძე ქსნის ერისთვის ძე ელისბარ, სარდალ-ბოქაულთ-უხუცეს-მოურავი დიდებული თავადი წულუკიძე ბერი.

აღიწერა ხელითა ჭიჭინაძის ნიკოლაოსისათა წელსა უფლისათა ჩღპგ, დეკემბერს იზ.

ბეჭდი: ყოველად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

951. [წიგნი ანტონ I-ისა დეკანოზ ნიკოლაოსისადმი მეფის კარის ეკლესიაში მღვდლის განწესების შესახებ]

[1784 წ. 21 თებერვალი]

ყოველად პატიოსანო მცხეთისა და მისის სიმაღლის კარის დეკანოზო უფალო ნიკოლაოს!

მისს სიმაღლეს, ჩვენს ძმას, მეფეს, თავის ყმა მღუდელი დავით კარის საყდარში რომ დაუდგენია, ჩვენც თანაქმა ვართ მისის სიმაღლის ბრძანებისა, რომ იქ იდგეს, სწიროს და ილოცოს. შენც

[1] თუმცა.

ეველაური მოეგდე, რომ ამას წინააღმდეგობად ნურავინ შეეგებნეს მაგ ეკლესიაში იმყოფებოდეს, რადგან მისის სიმაღლის ყმაწვილსა და ეკლესიაც მისის სიმაღლისა არის.

მარკოზის შვილმა ზაქარიამაც ასე ამყოფოს და ასე იცოდეს, როგორც მისს სიმაღლეს უბრძანებია და დაუდგენია; და ნურას შესცოდებს, გააძლებინოს მაგ ეკლესიაში.

ფებერუარის კდ. წელსა ჩღბდ.

ჩვენთვის კათალიკოზი

392. [ყალობის წიგნი იაკოლოზ ალავერდელისა დავით მგალობლისშვილისადმი]

[1784 წ. 29 ივლისი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა ჩვენ, ყოვლად სამღვდელოებამან არხიეპისკოპოსმან ამბა ალავერდელმან, ხისიყის მოურავის შვილმან, ნიკოლოზს ესე წყალობის წიგნი მოგებოძეთ შენ. საყდრისა ჩვენისა მკვიდრსა ახნაურშვილსა მგალობლის შვილს იესეს ძეს დავითს, შვილსა შენსა როსეგს და სოლომონს და ლეგეული მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე, რომ: მერეს სოფლის მოურავობა და მისის მთის მებალახობა სამკვიდროდ შენი ყოფილიყო და შენს მამა-პაპათ სჭერიოდათ, და ჩვენგან რამდენსამე ხანს ჩამოგერთვა და სხვას მიეცა და ჩვენ როდესაც მისის უმაღლესობის ყოველისა საქართველოსა მეფის ირაკლის ბრძანებით რუსეთით მოვიწიენით და საყდარსავე ჩვენსა დავიდგინენით, ვისთვისაც მიგვეცა, იმას ასევ ჩამოვართვით და შენი მკვიდრი საბელო შენვე გიბოძეთ.

გქონდეს და მოგეგმაროს ღმერთმან ალავერდის წმიდის გიორგის ეთგულად სამსახურსა და ჩვენსა მორჩილებასა შინა. და რაც გაწწესება იყოს მოურავობისა და მებალახობისა სრულიად და უნაკლულოდ აიღებდე და ამისად მაგიერად იმ მამულსა და ყმაზედ გულსმოდგინედ და ეთგულებით გაიბჯენოდე.

ვერცავინ გეცილოს და ვერც ავინ ცილეთს სამკვიდროდ და საბოლოოდ შენთვის და შვილთა შენთათვის გვიბოძებია.

არიან ამისნი მოწამენი და დამხდურნი: ჩვენი სახლთუხუცესი დიმიტრი და სრულიად საყდრითნელი ახნაურნი და მოკლენი.

დაიწერა იელისს კთ, წელსა ქრისტეს იქვთ ჩღბდ, ქორონიკონს უოგ.

ხელთაა ალავერდელი ნიკოლოზ. იხილე: ალავერდელი ნიკოლოზ

ოდენ

ქ. ჩვენ, ყოველისა საქართველოს პატრიარხი და ალავერდელ მიტროპოლიტი, მეცის ირბკლის ძე, ანტონი ამ მწყერთაბის წყალობის საველს ჩვენც ვამტკიცებთ და წყალობა გვიქმნია.

დეკემბერს კგ, ქორონიკონს უოწ.

ხელთაა კათალიკოზი

393. [უწყება დიპლომატიისა დასთეოს ნეკრესელისადმი შეკითხვა ჯვარისწერისა და ხბლდასხმის შესახებ]

[1784 წ. 1 ნოემბერი]

წწყება მისის უწმიდესობისა დიპლომატიისა მიერ ყოველად სამღუდელოს მიმართ დასთეოს ნეკრესელ ეპისკოპოსისა.

მოგეუსმა ვეთვანმე საეწმუნოთა და ღმრთის-მოშიშთა კაცთაგან და წერილთაც გუეწყა. ვითარმედ: რომელნიმე ღმრთის უშიშნი ერისკაცნი და საწოქელოთა კანონთა გარდამალენი იმერულნი და სხუანი უცხოს ქუეყნიდამ გარდმოცევნული იქ თავეანთ ქუეყანას სწყლიერს ბეუდლეს და შვილებს უშეებენ და აქ ჩვენს ქუეყანაში სხვას ცოლს ირთუენ, მღუდლებს ატყუებენ და ჯვარს იწერენ, და ამგუარი საქმე თქუენმან სამღუდელოებამაც კარგად იცის, რომ წმიდის სახარების დიდი წინააღმდგომი საქმეა. და ჩვენთვის და [ჩვე]ხის ქუეყნისათვის, ღია, დიდი საოქროა და არც დაითმობა.

ახლა ჩვენ ესრეთ განვაჩინებთ და გაუწყებთ მისის უწმიდესობის ბრძანებით, რომ:

1.* თქუენს ეპარხიის ხუცეში მოუხდეთ და უბრძანეთ, რომ ამგუარს საიქუოს საქმეში ნუ გაერევიან, ეთერთხილდებენ, ჯვარს ნუღარ დასწერენ და ნურც მეორეის ცოლის მიცემ[ას]ა იკადრებენ ვისასმე ამ ჩვენს ქუეყანაში. თქუენს ყოველად სამღუდელოებას მოახსენებდნენ და თქუენ დიპლომატიაში ი[მას] მოეუწერდეთ და ამ კაცსაც აქ გამოგეგზავნიდეთ.

---

* ხელნაწერში ტექსტი შეხლებულია ხაზგასმული არ არ-ს.

2. ესეც დამტკიცებით იცოდეთ: რომელიც ხუცესი დღეს იქით ჩვენს უკითხავად ამისთანას საქმეში გაერევა და ჩვენ[ი] ნებას უტყობრივად ჯვარს დასწერს იმერელსა თუ სხუას ვისმე უცხოს ქუეყნიდამ მოსულს კაცსა, და ან მეორეს ცოლის მიცემაში გაერევა ვისასმე, მღუდელს მღუდელობიდამ დავაყენებთ და იმ ჯვარდაწერილთ მეუღლეთ ქორწინებას მსწრაფლ დავჰსნით და ერთმანერთს განვაშორ[ებთ].

3. ამასაც ასე განვაჩინებთ და გაეწყებთ, რომ: წერაც იმერელსა, ხერც უცხოს ქუეყნიდამ მოსულს და ხერც აქაურს სხვის ეპისკოპოსის სამწყსოს სამღუდელითაგანს, თუ თავისის ეპისკოპოსის წიგნი არა ჰქონდეს, ჯვარს ნუ დაასხამ. რათა არა განვიბატიჟეთ კანონისაებრ საშოციქულოჲსა 35.

4. და რომელიც დიაკონი ანუ მღუდელი იმერეთიდამ და ან უცხოს ქუეყნიდამ მოვიდეს სადმე ამ ჩვენს ქუეყანაში, და თავისის ეპისკოპოსის ნდობით წარმოსრული არ იყოს და დიაკონობისა და მღუდელობის წიგნი არა ჰქონდეს, დიაკონად თუ მღუდლად ნუ შეიწყნარებთ. და თქვენს ეპარხიაში ნუ აწირვინებთ. და ხერც სხვა რასმე მღუდელ-მოქმედებას აღასრულებინებთ.

ჩვენთან წარმოგზავნილთ, თუნდა რომ თქვენს სამწყსოშიაც უნდოდეს განწესება, ჩვენ ვამოვიძიებთ იმის საქმეს და ყოველსავე თვითოეულად გაეწყებთ.

ნოემბერს ა, წელსა ჩლბდ.

მდაბალი მთავარეპისკოპოსი ხელითა: ბესარიონი

მდაბალი ტფილელ მიტროპოლიტი ხელითა: გერმანე

მცხეთას ღმრთისმშობლის დაუჭდომლობის ეკლესიის არხიმანდრიტი მეფხით: არხიმანდრიტი სტეფანე

მწიგნობარ წინამძღვარი მეფხით: ტრიფილე.

394. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დავით გელოვანიძისადმი]

[1784 წ. 27 დეკემბერი]

სახელითა ზესთა არსისა უჴწუხრომელსა პირუელისა ნათლისათა, რომელი სამნათლოვნებად განეცხადა მოორწმუნეთა, რომლისა მიერ მეორენი და მესამენი ნათელნი ნათლად მდგომარებენ, რომელმან მიჰმადლნა მესამეთა მათ ნათელთა მსგავსებაჲ მეორეთა მათ თვისი, რომელთა შორის განაბრწყინვა ღუაწლთა მრავალთა თავსმდები გრძნობადთა ამათ მიწიერითა კორცთა საცნაურობითად გარდამქმნელი, რომელ არს მჭედარ-მთავარი და გურგუნი მო-

წამეთა, რომელმას ვითარებანი მეორეთა მათ ნათელთა სიწმიდე-
თანი დაითვის-შორისა და რაოდენცა შესაძლო გრძნობადისა
ექმნა მათ ხატ-მადლით ოდენ წერწყმულ, რომლითა იყოლისა
გვარა თვის-შორის შემდგომობაჲ პირველისა თვისისა რაჲსა-მი-
მართობითად, ოდეს იგი ამეტნა საცნაურნი გრძნობადთა ზედა, სა-
დაცა მიწისანი უკუნეზლო მიწასა და პქმნა შეერთებაჲ ზენაჲსა
იერუსალიმისა მებანაგეთა თანა, რომლისა სერვილითა ივნებოდა
სული მისი, რომლისათვისცა სდგას წინაწე პირველისა მის ნათ-
ლისა შეერთებული მეორეთა თანა ნათელთა და ჰქონან უთქმნი
დაუსმნი დიდებანი.

ამის წმიდისა მოწამეთა მთავრისა გიორგისა დიდებულისა ცო-
ცა მობაძავისა ტაძრისა ალავერდისა და საყდრისა მისისა საჭეთ-
მპყრობელმან და მმართებელმან ყოვლად სამღუდელომან არხი-
ეპისკოპოსმან ებბა ალავერდელმან ენდრონიკა-
შვილმან, ჭისიყის მოურავის ძემან, ნიკოლაოს ესე წყა-
ლობის წიგნი და სიგელი მოგებოძეთ შენ, საყდრისა ჩუენისა პირ-
ველს აზნაურშვილს, გელოვანიძეს ბეჟანის ძეს, მდივანსა
და კონდოლ-კისისჭეშის მოურავს დავითს, ძმისწულსა შენსა
გიორგის ძეს ბეჟანს, შვილთა შენთა დიმიტრის და პაა-
ტას და ყოველთა მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე, რომ: მამით და პაპით უმაღლესთა მეფეთაგან და ჩუენთა
მოსაყდრეთა ყოვლად სამღუდელოთა ებბა ალავერდელთაგან კონ-
დოლის მოურავობა ვბოძებოდათ სამკვიდროდ: და რამდენსამე
ხანს კონდოლის სამოურაოს განწესება რაც არის, იმაში კონდოლის
ნაცვალი ჩამოგზაარებოდა.

და შენ მოხველ და ეს უსაბართლო ნაცვლისაგან შენის საჭე-
ლისგან ნაწილის მიღებას შემოგვჩივლე დროსა მას, ოდესცა
ბრწყინვიდა ყოველსა საქართველოსა შინა მეფედ ვითარცა მზე-
მეფე ყოვლისა საქართუელოჲსა და მფლობელი სხვათაცა მრავალ-
თა დიდ-დიდთა სამთავროთა ირაკლი მეორე.

და ვამსა ამას მოვიკითხეთ ქართლსა და კახეთშიც, არც
სამეფოსა და არც საყდრიონს მოჭელობაში ეს არ იყო, რომ მოუ-
რავთან ნაცვალს წილი ჰქონოდა.

აწ ეს შენი სამკვიდრო საჭელო კონდოლის მოურავობის სარ-
გო ისევ შენვე დაგინებეთ, დაგიმკვიდრეთ და დაგიმტკიცეთ.

და ნაცვალს თავისი განწესება რაც საყდრიონის სხუას ნაცვ-
ლებსა აქუს ან აზნაურშვილს საყდრიონის ნაცვალს, ან ყარდის-
უბნის ნაცვალს, ან ყუარელის ნაცვალს, ის კონდოლის ნა-

ცვალს მიეცემოდეს. სხვათაგად შენს სამოურაოსთან ნაცვალი სა-
მე არა აქუს.

ვგრეთვე ა ხ ტ ა ლ ი ს სამოურავო ერთი ცალი ტაბლი და ერთი კოდი ბური და მუშაობა უნდა მოეცემოდეს.

ამაებს გარდა მ ე რ ე ს საკუთარს მთას გარდაეს, რაც წმიდის გიორგის მთა არის, ამისი მებაღეობაც თქუენი ყოფილა და ახლაც თქუენთვის დაგვიმტკიცებია.

გქონდესთ და მოგაქმაროსთ ღმერთმან წმიდისა ეკლესიისა ერთგულად სამსახურსა უმაღლესისა მეფისა ჩუენისა ერთგულებასა და ჩუენსა მორჩილებასა შინა.

არ მოგეშალოსთ წყალობა ესე არა ჩუენგან და არცა შემდგომთა ჩუენთა მოსაყდრეთა ამბა ალავერდელთაგან, რათა მათიცა განგებული მტკიცე იქმნას.

არიან საქმისა ამისა დამსდურნი და მოწამენი სრულად საყდრისა ჩუენისა აზნაურშვილნი და მოკელენი.

დაიწერა კ ე ლ ი თ ი ლ ი ნ ი ს ხ ე ც ს ო ს ე ძ ი ს ი ო ა ნ ე ს ი თ ი. თუესა დეკემბერსა კ ზ, წელსა სიტყუისა ღმრთისა განკორციელებითგან ჩ ლ ბ დ, ქრონიკონს უ ო ბ.

ხელთაგა: ალავერდელი ნიკოლოზ
მაქედი: ალავერდელი ნიკოლოზ

თავში

ქ. ჩუენ, ყოველისა საქართველოს პატრიარბი და ალავერდელ მიტროპოლიტი, მეფის იოაკლის ძე, ანტონი ყოველად უსამღდელოესსა სანატრელს ნიკოლოზ ალავერდელს მისის უმაღლესობის მეფის ბრძანებით კონდოლის მოურაობა ებოძებინა. ჩუენც წყალობა გუეჭნია და დაგვიმტკიცებია კონდოლის მურაობა.

ოქტომბერს ჱ. წელსა ჩ ლ ჱ.

ხელთაგა: კათალიკოზი ანტონი

კიდეზე

ქ. ჩუენ, ყოველისა საქართველოსა და სხვათა ჩ ე ფ ე გ ი ო რ გ ი. ამ ყოველად სამღდელოს ალავერდლის მოცემულს სიგელსა ამას ვამტკიცებთ, როგორც უბოძებია.

ოქტომბერს ჱ. ქრონიკონს უ კ ზ.

ხაშეთი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი

395. [პაპივის გოძეების წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა არქიმანდრიტ ნიკოლოზისადმი]

[1785 წ. 28 თებერვალი]

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომ მიტროპოლიტმან ამბა ალავერდელმან ნიკოლოზ ესე პატივი და დიდება მივეცით მოძღვართ-მოძღვარს არქიმანდრიტს ნიკოლოზსა.

ასე, რომ: რუსეთის განწესება არის რომ, საცა ამისი მამული იყოს და ეკლესია, ყველგან «შეგვიწყალეს»-შია» და «რომელი ქერაბინთაზედ» ეფისკოპოსთან ეს მოძღვართ-მოძღვარიც უნდა მოიხსენოთ.

ასე გვიბძანებია და განგვიწესებია, რომ: «რომელი ქერაბინთაზედ», «წმიდაობიანზედა» და «შეგვიწყალენზედ» — ამ სამზედვე უნდა მოიხსენოთ.

თებერვლის კგ, ქორონიკონს უოგ.

ხელრთვა: ნიკოლოზ

396. [წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა წისქვილის გაკეთების შესახებ]

[1785 წ. 28 თებერვალი]

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღვდელო ამბა ალავერდელი ნიკოლოზ მოგიწერ ლოცვასა და კურთხევასა დიაკ[ა]ნებ ვარჯან და სალთხუცესო დიმიტრი და ნაზირო ლალაკტიონ.

ახლა თქვენ უნდა ხელი მიყოთ და ამ ეკლესი[ი]ს ქვიტკირის წისქ[ვი]ლი რომ არის, თქვენ უნდა მიხვიდეთ, თავს დაკ[ა]დგეთ და ეკლესი[ი]საგან უნდა გაკ[ა]კეთებინოთ. ჩვენგან ამისი გაცემა არაგზით არ იქნება და ვერცაცას მიეცემთ. მაგ წისქ[ვი]ლის გაცემა მისის სიმაღლის მეფის საწყინო იქნება და ჩვენ ამიტომ ვეღარ გავცემთ. ეკლესი[ი]ს ხარჯით გაკეთებულია და ეკლესი[ი]ს საწყინო იქნება. და მაგის გაცემა ჩვენგან აღარ შეიძლება და ვერცაცის მიეცემთ.

თებერვლის კწ, ქორონიკონს უოგ.

მე, ბაკურს დამიწერია არჭირების[1] ბძანებით და მართალ არის ეს ბრძანება და თანახმაცა ვარ.

მე, არქიმანდრიტი[2] იოანე ბატონის არჭირების[3] ბძანების თანხმა ვარ.

ბეჭედი

თუ რომ ახლავ ხელი არ მოყავით და [ა]ხლავ არ გა[ა]ქეთებინეთ, მე და თქვენი ბატონყმობა აღარ იქნება.

ხელრთვა: ნიკოლოზ

ბეჭედი: ალავერდელი ნიკოლოზ

397. [ჭყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა თამაზ ბაძრაძისადმი]

[1785 წ. 10 მარტი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისაითა ესე უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გასაოგებელი, მტკიცე და მოუშლელი[4] წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერინეთ ძე გიბოძეთ ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომან ანბა ალავერდელმან ენტრონიკოვმან[5], ქისიყის მოურავის ბა[ა]ტას ძემან, უფალმან ნიკოლოზ, შენ ჩვენის პრწყინვალის დიდებულის წმინდის გიორგის ეკლესი[ი]ს ყმას აზნაურშვილს ბაქრაძე თამაზასა, შვილსა შენსა იოსებსა, შვილსა და მომავალსა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე: სახნავს მამულზედ, დიახ, ნაკლებათ იყავ, მოხველ და საჭიავის მიწის წყალობას გეეყენით, ჩვენც ვისმინეთ აჯა[6] და მოხსენება თქვენი, მოგიპყარით მოწყალებისა ყურნი და განგიმარტეთ შეწყალებისა წიაღნი და გიბოძეთ მერიის ბოლოს ნათითრალში ევდემოზ[7] მღვდლის ნაგვერი მიწა გარდიგარდმო სამის დღისა. ამაზედ მეტი თუ იყოს, არ გვიბოძებია; ისევ ხატისა არის სამს დღეს გარდა; სამის დღისა კი შენთვის გვიბოძებია.

არ მოგეშალოს არცა ჩვენგანა, არცა სხვათა ჩვენთა შემდგომთა საჭეთა მპყრობელთა ალავერდელთაგან.

ქარისა ჩვენისა მოხელენო და მოსაქმენო, ესე ჩვენი წყალობა თქვენც აგრევე დაუმტკიცეთ და თანა შეშფოთად ექმენიდ და ნურავინ იკადრ[ე]ბს მოშლასა ამისსა. გწონდეს და გიბეჭდნიეროს დმერთმან წმინდის გიორგის სამსახლ[რ]მეგან და მეფისა ჩვენისა ერთგულებასა და სამსახურშიგან.

---

[1] არჭირების. [2] არქიმანდრიტა. [3] არჭირების. [4] +ესე. [5] ენტრონიკოვმან. [6] ჰჯა. [7] ევდემოზე.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი კურთხეულ იყოს მამისა-მიერ და ძისა და სულისა წმინდისა, ამენ.

აღიწერა ხელითა გელოვანის ძის ბექან მდივნის-შვილისა ივანესი.

მარტის ი, ქორონიკონს უოგ, წელსა ჩლვე.

ხელრთვა: ნიკოლოზ ბაქურ: აღავერდელი ნიკოლოზ

398. [წიგნი ტრიფილე წინამძღვრისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი სვეტიცხოვლის სამწყსოს თაობაზე]

[1783 წ. 29 აპრილი]

დოსითეოსს, მაოს მაღალს ყოვლად სამღუდელოებას ნეკრესელს ჩემს მოწყალეს მამას, უფალს და მეუფეს.

ტრიფილე წინამძღვარი დიდის სასოებით და მდაბლად თაყვანისცემით ჩემს მწყალობელს წმიდას მარჯუენეს ვემთხვევი და მათს უვნებელ მშვიდობით და სიმრთელით გებას ვითხოვ ღმრთისაგან.

წიგნი მოგეწერათ და ბარტყელა გებოძათ. რომლისაც მეტ-ითით მადლობა მიირთუ ჩემგან მუუცვი წმიდათ; და რომელიც საქვედურები მოგეწერათ, ისინი თვითულ აღმომკითხველთა გულის ხმა ეჭყვეთ, რომლისა პასუხი ესრეთ მოგსწენდესთ:

ყოვლად სამღუდელო მეუფეო, მე მწიგნობარით-უბუკესობით არას დროს არავისთვის მიმიწერია წიგნი და არცა ვარ მწიგნობარ-წინამძღუარს გიწერები და ვარცა მადლითა თქვენითა.

ფაშაანისა რომ მოგეწერათ, იმის პასუხი მცხეთელებმა ასე მოგახსენეთ: თუ სვეტსცხოველს მძლავრობით და უსამართლობით ასვაში არ ართმეველენ ჰამეულს და ყმას, სვეტიცხოველი არავის რას ართმეესო. დია დიდის ხნით გაწწესება არის კახეთისა და მეფეთაგან ძუელდვე გუჯრებით დამტკიცებული რომ, რომელიც სოფელი საკუთარი ყმა და მამული არის კახეთში სვეტის-ცხოვლისა, სამწყსოც სვეტისცხოვლისა არის. ასე, რომ სხვა ეპის-კოპოსი ვერ შეეცილება. ფაშაანის მიწა და წყალი და იქ მსახ-ლობელნი კაცნი საკუთარნი ყმანი არიან სვეტისცხოვლისა თუ არა, ეს გვიბრძანეთო; თუ საკუთარნი არიან, მაშ სამწყსოც სვე-ტისცხოვლისა არის.

თუ ამას ბრძანებთ: ალაზანს გელმა რადგან არის, ნეკრე-სელს სამწყსოაო, ვეძისჰევი სადღა არის, ვგონებთ, რომ ალა-ზანს გელმაა, უფრო ფაშაანს ზევით არის, და შილდის მახლო-ბელიც არის, და საკუთარნი ყმანი და სამწყსონი არიან სვეტის-

ცხოვლისა. მართალია, რომელნიც საზიარონი არიან მეფისა და თალიკოზისა, ვითა ს ა გ ა რ ე ჯ ო, ხ ო დ ა შ ე ნ ი, კ ა ლ ა ტ უ რ ი ს ძ ე ნ ი გ უ რ ჯ ა ა ნ ი — ესენი საზიარონი არიან და ამისათვის სხვის სულის წყალობი არიან. ესე იგი ნიჭოწმიდლისა და რომელნიც საკუთარნი ყმანი არიან სვეტის ცხოვლისანი, სამწყსონიც ავეტისცხოველისანი არიან, ესე იგი ჯ ი მ ი თ ი, ა ხ ა შ ე ნ ი, ვ ე ძ ი ს კ ე ე ი და ე ს ფ ა შ ა ა ნ ი.

ამასაც მოგახსენებენ: ჩვენ ბატონმა ნეკრესელმა დაგვიბოძნოს და ხელი დაგვიდუეს, რომ ჯ ი მ ი თ ი, ა ხ ა შ ე ნ ი და ვ ე ძ ი ს კ ე ე ი რომ საკუთარნი ყმანი არიან სვეტისცხოველისა, ეისი სამწყსონი არიან, ან ამათი ებისკოპოზი ვინ არის, თუ ესენი საკუთარნი ყმანი და სამწყსონი არიან სვეტისცხოველისა, მაშ ფ ა შ ა ა ნ ი ც რადგან საკუთარი ყმა და მამულია სვეტისცხოველისა, სამწყსოც სვეტისცხოველისა არისო. აქ ბაძოსველა გიბრძანებიათ: ჩაშობრძახდით, იმისი უწმიდესობაც აქ ბძანდება, და ჩვენც აქ გახლავართ: გებრიანებათ, გუჯრით გველაპარაკეთ, გუჯარი გეჭვნებათ; გებრიანებათ — სიტყვით, ორისაც ყაბული გვაქვსო.

იორდანეს შვილის ქერივისა დედაკაცისა ასე ჰოხსენეთ ჩვენგან წინაშე ღმრთისა სწორე და ჭეშმარიტი.

იმის სამაღლეს ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი მ ა ნ უ ჩ ა რ და ა მ ე რ ე ჯ ი ბ ი ს შვილი გამოეგზავნა იმის უწმიდესობასთან და დედაკაცც თან გამოეტანებინა და ებრძანა: მე ვიცი, ნეკრესელი ამას მწამობს, რომ მითომ მე ამ დედაკაცს უდგეო, რომელიც განაჩენი აქვს მდივანბეგებისგან მიცემული და ჩემგან დამტკიცებული. მე ის წიგნი ამილიათ. ებისკოპოსნი შევყარეთ და მდივანბეგებიც თან დაისწარით და როგორც თქვენ უსჯით წინაშე ღმრთისა, და სამართალს უზამთ, მეც იმ სამართლის თანახმა ვიქმნებით.

იმ ორთავ კაცთ შეჰყარეს ებისკოპოზნი და მდივანბეგებიც მოიყუანეს და ის დედაკაცც წარმოაყენეს და ალაპარაკეს. თითონ მდივანბეგებმა წიგნები დაუსინჯეს და სასმენელად ყოველთა წაკითხეს და ასე ბრძანეს, რომ: ამ წიგნების მოშლა და დარღუევა არა თუ ჩვენგან, ქვეყანაზედ შემცოდეს კაცისაგანაც არ შეიძლებაო. თქვენმა მადლმა, რომ განაჩენის პირიც თითონ მდივანბეგებმა გამოიკეთეს და დაამწერინეს.

თქვენის ყოვლად სამღუდელოებისაგან მე ამას ვითხოვ, რომ თქვენის მამობრივის მოწყალებისა და სიყვარულისაგან დაუგდებელი ვიყო, და თქვენის მშვიდობის ამბავს მიბძანებდეთ.

აპრილის კთ, წელსა ჩლბე.

მეუფეო წმიდაო, თქვენის ყოველად სამღუდელოებისაგან საყვარისი იყო ასე უწყალოდ მხილება, შერისხვა და განკვეთა დიკასტარიასა და დიკასტარი[ო]ს მსაჯულებისა ასე უსამართლოდ და დაუნაშავებლად.

ჯერ სწორეს შევიტყობდი; და თუ ბრალეულად აღმოჩნდებოდნენ ან მიზეზნი შეექმნებოდენ რისამე, მაშინ რაც მხილება და ყვედრება და ანკვეხვა გებრძანოთ, ყოველისავე თანა-მდებ იქმნებოდენ; და თუ არადა, რა მართებული იყო ასე მხილება და შერისხვა.

თქვენი მონა წ ი ნ ა მ ძ ღ უ ა რ ი ტბილელი

კიდევე

ესეც მოგახსენესთ მცხეთელებმა: მოიკითხეთო შიგნით და გარეთ კახეთში, კალძა და გამოღმა მხარში, ე რ წ ო ს ა, ს ა გ უ რ ა მ ო ს ა და სხეაგან, თუ სადაც სჯულთარი სოფელი არის კათოლიკოსისა. საძწყსოც კათოლიკოსისა არ იყოს. თითონ ერწოელნი ღღეს ა ხ მ ე ტ ა ს სახლობენ; საყუთარნი კათოლიკობის ყმანი და საძწყსონიც კათოლიკოსისანი არიან. ეგ ღ ა შ ა ა ნ ი ჩვენ რომ არ შეგვეწირავს, დია, დიდის ხნით ძველთაგანვე სახასოდ დადებული და წეწირული მამულია მეფეთაგან, და გუჯრებით დამტკიცებული. თუმცა მემკვიდრენი ამოსწყდნენ და გაფუჭდნენ, მაგრა ხიზანი მიგვიყვანია სვეტისცხოველის მკვიდრი ყმები და დაგვისახლებია და საძწყსოც სვეტისცხოველისა არის. მანამ აქ ჩამობრძანდებოდეთ ჩვენგან ასე მოიხსენეთ.

ა რ ხ ი მ ა ნ დ რ ი ტ მ ა ს ტ ე ფ ა ნ ე მ თქვენს ყოველად სამღუდელოებას მდაბლად თაყვანისცემა და ხელს-მოხვევნა მოახსენა. მოკითხვის მაღლობა მოგახსენა და ქრისტეს აღდგომის დღესასწაული მოგილოცათ. დია, წეუძღოდა იყო. წიგნის პასუხი კი ვერ მოგწერათ. ეს მეოთხე თვეა, რომ სულ ავად და შეუძლოდ იმყოფება.

399. [წ ყ ა ლ ო გ ი ს წ ი გ ნ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ ი ს ა კ ა კ ა ს უ ი უ ლ ა შ ვ ი ლ ი ს ა დ მ ი]

[1786 წ. 28 მაისი]

ქ. დაწყებათა საქმეთასა პირველად ღმრთისა მომხსენებელმან და ეგრეთვე მრა[ვლ]ობით განსაკუთრებულისა მოწიწებითა შორის წარჩინ[ებ]ულისა და მჭვდად აზოვანისა, დიდებით დიდებულისა გიორგისათა, ნებითა მის მი[ქრით]ა სრულმყოფელმან

განზრახვისა ჩვენისამან, მპყრობელ-მჭონებელმან ტაძ[რი]სა მისმან და განმგებელმან დაბათა და აგარაკთა მისთამან, მწყემსმან ცხოვართა პირმეტყველთამან და მნებან საიდუმლოსა სამეუფოთამან, დიდმან მღდელთ-მთავარმან და მალალსა სამეუფოსა ხარისხსა ზედან ლირსებით მჯდომარემან [და ეგრეთვე კეთილთხებათა მშვიდობისათა ქრისტეს ერისა დამწყსელმან ე ნ დ რ ო ნ ი კ ო ს მ ა ნ[1], ღმრთივ ზეცით კურთხეულმან, ა ნ ბ ა ა ლ ა ვ ე რ დ ე ლ მ ა ნ, პა[ა]ტა მოურავის ძემა, უ ფ ა ლ მ ა ნ ნ ი კ ო ლ ო ზ ვიგულსმოდგინეთ მგზავსად ჩვეულებისა და ალვაძარ წყალობის მოღებად თქვენ წარჩინებულისა, დიდებულის წმიდის გიორგის ყმისა მკვ[ი]დრს და თავდადებით ძველადგან ერთგულად ნამსახურსა უ ი უ ლ ა შ ვ ი ლ ს კ ა კ ი ს ა, შვილსა შენსა გ ლ ა ხ ს ა, თ ე ო დ ო რ ე ს ა, ი ვ ა ნ ე ს ა, რ ა მ ა ზ ი ს ა, შვილსა და მომავალსა [ს]ა[ხ]ლისა თქვენისათა

ასე, რომა ძველადგანაც აზადი იყავით და წიგნი დაგკარგოდათ და მამულიც შემოგვასმინეს, რომ სამი საკომლო მამული ჭეშმარიტად მოპარულიო. გამოვგზავნეთ ჩვენი მოხელე და ხელი აგიმართეთ. მოხველ და დიდათ შემოგვევედრე და მოხელე[ე]ბი შემოგეყენე და ფიცითა[ც] გვაორწ[მუნე]თ, რომ ის მამული ძველადგან შენი გაუყოფელისა და გაუყრელის ძმისა და შენი მამული იყო.

და რადგან რომ ეგ მამულები შენის გაუყრელის ძმისა და შენი იყო, ჩვენცა ვასმინეთ აგა[2] და მოხსენება თქვენი და მოგიპყარით მოწყალებისა ყურნი და გასგიმარტეთ შეწყალებისა წიაღნი და გიბოძეთ ის მამული ისევე თქვენვე, რომ ის მამული თქვენ ყოველთავის მოგეშალოთ და არცაის საქმე ჰქონდეს.

და [ა]რც აზადობა მოგეშალოს: არა კოდის პური, არა კულუსი, თვინიერ სა[ა]ზადოს გამოსაღებს გარდა; როგორაც ერთს შენისთანას აზატს კაცს შეძლებისაებრ[3] სა[ა]ზადო გამოერთო[ს], თუ პური, თუ ღვინო თუ საქლავი, ოდრეც შეძლებისაებრ შენ გამოგერთოს სა[ა]ზადო სხვა მოყალნისა და მებეგრის კაცის ამხანაგად არაფერი შენ არა გამოგერთოს რა.

ეს წყალობები გვიქნია. არ მოგეშალოს არცა ჩვენგანა და [ა]რც შემდგომთა მოსაყდრეთა ამბა ალაეერდელთაგან, რაითა მათიცა გარიგებული და გაგებული მოუშლელი იყოს. საყდრისა ჩვენისა მოხელენო და მოსაჭმენო, თქვენცა ეგრეთვე დაუმტკიცეთ და ნუ მოუშლით.

---

[1] ეკდრონიკოვანმან. [2] ჰგა. [3] შეძლებისაებრ.

დამამტკიცებელნი ამისნი კურთხეულ [იყოს] მამისა მიერ ძისა და წმიდისა სულისა, ამინ.

აღიწერა ხელითა ბექან გელოვანის ძის მდაბიურისა დავითისითა. მაისის კზ, ქორონიკონს უოგ.

ხელრთვა: ნიკოლოზ

400. [წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა გლახა იასე მღვდლის შვილისა და გოგია სულხანოვისადმი]

[1756 წ. 8 ივნისი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღუდელომან არხიეპისკოპოსმან თელავისა და ალავერდისამან, აბბა ალავერდელმან ნიკოლაოს, ძემან ქისყის მოღვაწის პაატასამან, ესე წყალობის სიგელი გიბოძეთ თქვენ — ამ დიდებულის ეკლესიის აზნაურშვილებს — ალავერდის მოურავს გლახა იასე მღუდლის შვილს და ევგენის შვილს სულხანოვს გოგიას.

ასე, რომ ეკლესიას თავისის სახასო მამულის ღალა ეკარგებოდა მოუველელობით. ეს მეღალობა თქვენთვს წყალობად გვიბოძებია და გალათაც დაგვიდგია: როგორც ღალის განწესება არის, სამართლიანის რიგით აიღებდეთ გაღმა აჭადელსა და სამგლეშიო, ჩვენის ყმების მოკნულს გარდა, და გამოღმა — ქისტაურის ბოლოს და სიჩალეში.

და ამას ქვევით სადაც ჩვენი სახასო მამულებია, ყოველს წელიწადს ღალას აიღებდეთ და ჩვენს მოკელეებს გამოუცხადებდეთ. აწვდამ შეხუთედი თქვენთვს გვიბოძებია. ამას ასე ჰეშმარიტებით აღასრულებდ[ე]თ. არ მოგეშალოსთ ეს წყალობა არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთაგან. ჩვენნო მოკელენო და მოსაქმენო, თქვენცა ეგრეთვე შემწე და თანაჯაჭა ექმნენით.

აღიწერა ქელითა მათის უმაღლესობის კარის ეკლესიის მდუდელ-მგალობლის გიორგისათა ბრძანებითა ყოვლად სამღუდელოსა ალავერდის ნიკოლაოსისათა, თვესა ივნისსა ვ, ქრისტეს აქეთ წელთა ჩლბე და ქართულსა უოგ.

ხელრთვა: ალავერდელი ნიკოლოზ. ბეჭედი: ალავერდელი ნიკოლოზ.

ორი ბეჭედი.

401. [ძლევის წიგნი არქიმანდრიტებისა, სამღვდელოთა და საერთოა უქმე დღის გაუბედაობის შესახებ]

[1788 წ. 14 ნოემბერი]

ქ. ჩვენ, არხიმანდრიტმა ნიკოწმიდელმა იოანემ და მისმა მაღალმა ღირსებამ დავით-გარეჯის არქიმანდრიტმა თეოდოსიმ და მისმა მაღალმა ღირსებამ ნათლისმცემლის არხიმანდრიტმა ევთვიმიმ და საგარეჯოს მოურავმა ჯამასპიმ და ერთობით სახასომ, სანინოწმიდელმა და ორთავე საწინამძღუროთ კაცთ სამღვდელოთა და საეროთა ეს აღთქმა და პირობა დავდევით:

1.* ჩვენგან მრავალი დღესასწაულისა და უქმის დღის ტეხა და რყევა და შეურაცხყოფა იყო, მაშინ ღმერთმან ჩვენც მაგიერ დაგვანახვა მრავალგვარად; და ახლა ჩვენ ამ აღთქმას და პირობას ვდებთ და განვაწესებთ და ღმერთსა ვიცავეთ და წმინდას ნინოს რომ ჩვენგან უქმის დღის გატეხა აღარ იქნაა.

2. და თუ ვინმე გავტეხოთ და ვიმეშაოთ, მაშინ არც თვით ნინოწმიდელისაგან და არც მათ მაღალ ღირსებათაგან არც სამღვდელოთაგან და არც უფროს-უფროს კაცთ საეროთაგან მესვაიშნობა, პატივი და შეპაკავლობა არ იქნება.

3. და რომელთაც კაცთ ან სამღვდელოთ ან საეროთ ამ საეფლოთ დღეთ და ანს სხვათა დღესასწაულთ შეურაცხება და უპირისყოფა მოინდომოს, სრული საკანონო გარდაჰკდეს.

და რომელსაც ერთს დაშნაშაოს და კანონს ქვეშ მყოფს კაცს გარდაჰკდომოდეს, ის იმ კაცს გარდაჰკდეს და განიკანონოს. და იმის საკანონოდ უნდა გამოერთოს ერთი ცალი ღვინო და ერთი კარგი ზროხა.

4. და რომელმაც კაცმა ან სამღვდელომა და ან საეროშ საეფლოს დღეს და ან კვირას დღეს ანიავოს, ან ძნა დადგას, ან თივა აიღოს და დადგას, ან ლაფანზედ წაიდეს, ან ქარვნის წასვლა მოინდომოს და ან ჯარი შეაბას და ან ცენაკი ახვიოს ვინმე და იმუშაოს, ეს წინა თქმული საკანონო გარდაჰკდეს.

5. და ამის მოყადაღეთ და შეუქმნეთ და ზედამხედველათ დაგვდგინებ[ი]ა სახასოდამ ამისი პატიოსანი ღირსება მღუდელი იოსებ. წმინდის დავითის მონასტრის მღუდელი იოანე, მეფის ნაცვალი იესე, ნინოწმიდელის სალთხუცესი იოანე.

---

* ტექსტი ნუხლებად დაყოფილი არ არის.

ამჭიანი ღმერთის ვაუცილებით და წმიდის ხიხოს რომ ამაზე ხმა-
თლით და ჭეშმარიტებით მოიქცნენ და პირი-უთნებელად. ...

6. და რომელიც ამათ წინააღმდეგად გამოჩნდეს და შეიქნას, ის კაცი წმინდის ნიხოს ეკლესიისაგან შეჩვენებული იყოს და ორთავე წმიდათ მოხაატერთაგან; და ორისავე ცხოვრებისა კლებულ და კვეხულ.

7. და თუ ამაში ეს მეუქმენი ხაკლულევანათ და დამნაშაოდ აღმოჩნდნენ, ამათ ორწილად და უმეტესად უნდა გარდაჰხდესთ და გასიკეთონეს.

8. და რომელმაც სოფლის კაცმა ნახოს და არ თქოს და ან ამათ არ შეატყობინოს, იმ კაცს ერთი ორად გარდაჰდეს და ეანიბატრეს.

9. და თქვენ საყვარელნო ძმანო და ღირსნო მღუდელნო და ნაცვალო და სალოხუცესო! თქვენ ამაზე ხუ დაიკონებთ და მჯნედ მოიქცეთ და სასყიდელი ჭეშტისა მიერ მიიღეთ.

ნოემბრის იდ, ქორონიკონს უოგ.

402. [ბრძანება დიკასტერიისა ნიკოლაოს ალავერდელი-სადმი სახულის ღმრთისმშობლის ხატის მოგვარების თაობაზე]

[1784 წ. 6 თებერვალი]

მათის უწმიდესობის დიკასტერია ვაუწყებთ იმის ყოველად სამღუდელოებას ალავერდელს უფალს ნიკოლაოს* და იმის მაღლის ყოველად სამღუდელოების მოხუცთ უბრძანებთ დეკანოზს, მამათმთავრებს და სხუათა.

მაღალღირსმა არხიმანდრიტმა მოძღუართ-მოძღუარმა ნიკოლაოს არზით იჩივლა იმის უწმიდესობასთან და ჩვენთან, რომ ხახულისა ღმრთისმშობლის ხატი ქამთა ვითარებისა და ავის დროსაგან თავის ეკლესიაში ვეღარ დაუსვენებიათ და მანდ წმიდის გიორგის ეკლესიისათვის შემოუხიხნავთ და მოუპარებიათ, ვითა აცხადებს წიგნი მოძებული იმის სიმაღლის დიდის ერეკლე მეფისა, რომ: «ხახულისა ღმრთისმშობლის ხატი წმიდის გიორგის ეკლესიას ალავერდს მივაბარეთო ავის დროის მიხეზითა; და როდისაც პატრონი დაეჯდეს და იქ შენობა ჩამოვარდეს

* „ნიკოლაოს" დაწერილია თავში, იქ კი ცარიელი იქნებოდა სახელის ჩასაწერად.

და დაკარგვისა აღარ ეშინოდესთ. ის ხატი ისევ ხახულისა ღმრთისმშობლის ეკლესიაში დაისვენოს და მოძღვართა-მოძღუარს მიაგებინონ; ვერც ალავერდელმა და ვერც საალავერდლომ კრებულისაგან ვერ დაუჭირონო».

ამას გარდა მაშინდელს დროს მჯდომარის აბბა ალავერდლისა ყოველად სამღვდელოს ნიკოლოზისა წიგნიც აქუს ასე წერილი რომ: «ხახულისა ღმრთისმშობლის ხატი მოგვაბარებსთ და როდისაც შიშიანობა აღარ იყოს და იქ შენობა ჩამოვარდეს, მაშინ ეს ხატი თავის ტაძარშივე დასვენდეს, ჩვენთ საყდრიონთ ვერ დაუჭიროთ».

ახლა ეთხოვნია თქვენთვის მოძღუართა-მოძღუარს, რადგან ამის სიმაღლის მეფის ბრძანებით იმ ეკლესიაზედ დადგინებულია და არ გიბოძებიათ, არ ვიცით, რის მიზეზით უჭერთ მაგ ხატსა ამისთანას წიგნების მქონებელსა.

ამის სიმაღლეს მეფესაც ჰბარებოდა რომელსმე საჭმარი იმ ეკლესიისანი და ყოველივე ღობეა, თქვენც მოგბარებული გქონიათ და თქვენც ღობეთ; თუ უწინვე მიგიბარებიათ, ქაბში გექნებათ და ეს ალავერდლის წიგნიც უნდა გამოგერთმიათ. სიტყუა აღარ ექნებოდა.

სვეტსცხოველსაც ჰბარებია ოდესმე ეგ ხატი და თავისდროს იმისთვისაც გამოუბარებიათ. თქვენც აქამდინ გბარებიათ და ახლა კი ღობეთ.

თუ იხებებთ, წიგნები მოისმინეთ ძველი იმის სიმაღლის მეფისა დიდის ირაკლისა და თქვენის მოსაყდრის აბბა ალავერდლისა.

და თუ ამ წიგნების დამრღვეველი წიგნები და ან საბუთი გაქვსთ რამე, თქვენს საყდრიონთ უბრძანეთ, აქ ჩვენთან ელაპრენენ.

თუ არა გაქვსთ რა, რას ეზარებით, ეგ ხატი მოაბარეთ, ამ მოძღუართა-მოძღუარსა ნუღარ აწუხებთ.

რადგან ამ ქალს თავისი თავი, სული და ჯორცი იმ ეკლესიისათვის დაუდგია, იქ ცხოვრებს და იმ ეკლესიის შეჭირბას ცდილობს, ეგ ხატიც თავის ეკლესიაში უნდა დასუენოს.

და ღმერთმან ნუ ქმნას, თუ ავის დროსავან შიშიანობა მოხდება, მაშინ მაგ ხატისასაც და ან რაც სხვანი საჭმარნი არიან იმ ეკლესიისა, იმათ დაუკარგავობას ეს უფრო ეცდება.

დეკემბრისას 3. [წელსა] ჩლპვ.

მდაბალი ტფილელი მიტროპოლიტი, ბეჭდით: გერმანე
ულტრსი ხელცეს-მონაზონი, ბეჭდით:
ულტრსი მწიგნობარ-წინამძღუარი, ბეჭდით: ტრიფილე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

403. [ჯუალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა იასე მაჭაბარიანისადმი]

[1786 წ. 12 მარტი]

ქ. ვინათგან ჩვენ, ყოვლად სამღვდელოებამან ამბა ალავერდელმან ენდრონიკოვნემა, პა[ტ]ა მოლხავის ძემან, უფალმან ნიკოლაოზ ვალდებულ ვიქმენით და მათის სიმაღლის საქართველოს უფლისწულის მეფის ძის გიორგისგან მათის ნებადართვით გამოგიყვანეთ და დიდებულს წმინდას გიორგის ეყმევით შენ მა[ჭა]ბარიანო იასე, მღვდლის შვილი [გ]ლახა და შვილი შ[ე]ნი დიმიტრი; და მომავალი სახლისა შენისა ეკლესი[ი]ს ვამოსადეგიც იყავ; და ჩვენც გიბოძეთ მათის სიმაღლის მეფის ირაკლისგან შემოცარგლულის ალავერდის მოებაში და აქ მსახლობელნი კაცნი, ალავერდულის მკვიდრს კაცთ გარდა.

და წისქვილი ქვიტკირით ნაგები, საფენაქე და საკნავი და სასახლე პირველვე გიბოძეთ და სიგელიც მოგეცით. და [ა]ვ საქმემ შეფის ყურმოჭრა ვაითრა აქადამ წისქვილისა ზოგნი ვინმე დაობდენ და ჩვენ გავაკეთეთ; და რადგან რომ ამისის მიზეზით შემოხვედ პრწყინვალის ეკლესი[ი]ს მამულში და ეყმევ. პირველ ბოძებული წისქვილი ხელახლა გიბოძეთ ყოვლის კაცის ეცილებლად.

თუ ვინმე იდავებს მამულობით ეკლესიის წინააღმდგომობის, თქვარა არავის აქვს და [ა]რცვის ვისგანმე მ[ც]ნედრობით მისცემია.

და ეს წისქვილი თქვენ გიბოძეთ თავისის წირა პიწითა და შენ რომ ბანით აკეთებ, იმ პიწითა გვიბოძებია. არ მოგეშალოს არა ჩვენგან წყალობა ესე[1] და არც შემდგომთა ჩვენთა ალავერდელთაგან.

ხოლო დამანტკიცებელნი ამისნი კურთხეულ იყვნენ მაცხოვრისგან და ძისა და სულისა წმიდისა.

აღიწერა ხელითა მგალობლის, შეილის მღვდის დავითისითა.

მარტის იბ, ქორონიკონს უოდ.

ჩელთაგან: ნიკოლოზ. ბეჭდით: ალავერდელი ნიკოლოზ

მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, ორთავე საქართველოს უფლისწული მეფის ძე

[1] +არა ჩვენგან.

გიორგი მის ყოველად სამღვდელოების ამბა აღვევრდელს ცაშულს სიგელს ჩვენც ვამტკიცებთ.

ქორონიკონს უოდ.

ბეჭდის: გიორგი

ქ. ჩვენ, თრთველ საქართველოსა მეფის ძე ვახტანგ მის ყოველად სამღვდელოების ამბა აღვევრდელს ნაკოლოზის მიცემულს სიგელს ჩვენცა ვამტკიცებთ.

მარტის იე. ქორონიკონს უოდ.

ბეჭდის: ლომად იყოდას ბაკურად ვახტანგ ირაკლის ნაკვეთად.

ქ. ჩვენ, საქართველოს მეფის ირაკლის ძის გიორგის ძენი დავით და იოანე მის ყოველად სამღვდელოების ამბა აღვევრდელის ნაკოლოზის ნაბოძებს სიგელს ვამტკიცებთ.

მარტის იე. ქორონიკონს უოდ.

იხვი ბეჭდის:

1. ერთს ღმერთსა ვესავ სამობით დავით ღმრთის მამის ტოძობით.
2. სასოებით მაცეს ძალი ცხოველი მრისხლის ცხორებას მისგან მოველი იოანე.

ყავი ბეჭდის: -

1. ღვთისა მოვართვი რჯა ნიადაგ ვარჯან.
2. ბიკტორ (?)
3. მონა ღთისა მღიგანი დავით

404. [წიგნი ანტონ I-ისა დავითბარათაშვილის ყინამძღვრისათვის შეწირულების მიბარების შესახებ

[1786 წ. 2 აპრილი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს პატრიარხი. მეფის ძე ანტონი ლოცვა-კურთხევით მოგეკითხე თარხანთ ლუარსაბ და კალაუროს მოურიათ თშან.

მერმე მისს უმაღლესობას, ჩვენს ძმას შეუტყვიე ოქმი უბოძებია ლირსის მამის დავით-გარეჯელ მონასტრის წინამძღურისათვის და ჩვენც ამას ვწერთ, რომ: რომელიც ვინმეს ამ მონასტრის შეწირულობა იყოს, სამართლიანის საქმით გაეპრიეთ და მთაბარეთ წინამძღვარს თეოდოსის.

და აკლრის ქვეშან და ჩეკურმა, რადგან მახსოვარნი არიან და იცან, ისინი მიბეგანეთ და რაც სამართლიანის საქმით იმახსოვროს, დაანებეთ, და სვეტიცხოველის მამელი არ შეგცილდესთ, ამაზედ სამართლით უნდა მოიქცეთ.

აპრილის ბ, წელსა ჩღპვ.

ხელთაა: კათალიკოზი

495. [წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გლახა დოჯიძისადმი]

[1768 წ. 24 ივნისი]

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჭ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, იესიან, დავითიან, სოლომონიან პანკრატოვანმან, ძემან ქართველთ მეფის იესესმან, ყოველისა ზემოისა საქართველოს კათალიკოს-პატრიარხმან და ჩვენმან უწმინდესისა სინოდისა ყოვლისა რუსეთისამან, პატრონმან ანტონი ესე უკუნისამდე ჟამთა და დროთა გამოსადეგი მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენს ერთგულს და წესისაებრ ნამსახურსა ყმას დოჭიევს გლახასა. შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე და აწა პირსა ზედა, რომელ მოხველ და მეტეხის ნაცვლობასა დაგვეჯე. ჩვენცა ვისმინეთ ჯა და მოსწყენება შენი და გიბოძეთ მეტეხის ნაცულობა ყოვლის მისის სამართლიანის საქმითა და სარგოთი; რომელიც სხვას ნაცვლებს ჰქონიათ, შენთვისაც ეგრეოვე წყალობა ვეიქნია და გეიბოძებია.

და თუ გისმე მეტეხის ნაცულობის სიგელი აქვს, ამ ჩვენის წყალობის სიგლით დაგვიყენებია; ამისთვის, რომ ვისაც ჩვენგან ნაბოძები ჰქონდა, არც იმათი სამკვიდრო ყოს; და რადგან მოვლა ვეღარ შეიძლოს, ამისთვის ჩამოვართვით და შენ გიბოძეთ.

გქონდესთ და გიბედნიეროს ღმერთმან ეკლესიისა და ჩვენსა ერთგულსა სამსახურსა შინა. არა მოგეშალოს ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომთა პატრიარხთაგან ჩვენგან ბოძებული ესე წყალობა.

ეგრეთვე თქვენცა, ყოვლად სანატრელნო კათალიკოს-პატრიარხნო, თქვენცა ასევე დაუმტკიცეთ, რათა თქვენიცა გაგებული ღმერთმან მტკიცე ჰყოს.

არიან ამისნი მოწამენი და თანაჴმანი ერთობით ჩვენნი მოკლენი.

აღიწერა ჰელითა გლახაყის ხუცის ანჩისხატის დეკანოზის მიკელისათა, თთესა იენისსა კდ. წელსა ჩღჰვ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

ჭ. ჩუენ, ყოველისა საქართველოსა პატრიარხმან, ძემან მეფისა ირაკლი მეორისამან, ვნახე რა წყალობის წიგნი ესე ნაცვლობისა ნეტარჰყოფილისა ბიძის ჩვენისაგან ბოძებული-დამტკიცებული, ჩვენც თანჴმობისაებრ ვბოძეთ და დაუმტკიცებთ.

დეკემბერსა იზ, წელსა ჩლე.

ხელრთვა: კათალიკოზი

406. [წიგნი ანტონ I-ისა იოსებ მოურავისადმი გლახა დოჭიჭისათვის ნაცვლობის ბოძების შესახებ]

[1786 წ. 21 ივნისი]

ქ. ყოველისა საქართველოს პატრიარხის, მეფის ძის ანტონის კეთილსასოვარი მეტეხის მოურაო იოსებ!

შერმე რომელიც შენი სახელო კაცნი არიან, მაგათაც გამოუცხადე, რომ მეტეხის ნაცვლობა დოჭიძეს გლახას უბოძეთ და როგორც მართებული არის, ისე უნდა დამორჩილდენ.

და რომელიც ჩვენგან საბსახური ებრძანებოდეს ხოლმე, ყველანი უნდა გაუკრებდენ, და რომელიც გაწყესება არის, თავის სარგოს მოსცემდენ ხოლმე, რაც სხვას ნაცვლებისათვის უძლევიათ.

და ყველამ კარგად შეიწყნარეთ და რიგიანათ ასაქმეთ ჩვენს ერთგულებასა და საბსახურზედ. და ხურვინ ურჩ-ექმნებით.

ივნისს კდ, წელსა ჩლპვ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

407. [წიგნი ანტონ I-ისა საგარეჯოს მოურავის ჯამასაისადმი სამართლის ძმნის შესახებ]

[1786 წ. 11 ნოემბერი]

მისსა ბრწყინვალებას საგარეჯოს მოლრავს ჯამასაის ჩვენ მიერის ლოცვა-კურთხევით მოვაკითხავთ.

მერმე აქ ბატონიშვილის ნიკოლოზის ქვრივმა არზი მოგვართო, რომ თავის განაყოფს უჩივის. ჯერ ეროხელ უცემია და მკლავი მოუტეხია. ახლა ეს არის თავი გაუტეხია და მრავალი უცია და უთრევია.

ამისთანას ქვრივსა და თბოლზედ თვალუუ[რი] შენ უნდა გეჭიროს. ან შენ უყავ მანდ სამართალი და საუპატიო მიაცემინე ამ ქვრივისათვის; თუ არადა, აქ ჩვენს სამართალში გამოგზავნე, სამართალს ჩვენ უზამთ.

ნოემბრის ია, წელსა ჩლპვ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

408. [ბრძანება ანტონ I-ისა იოსებ ჟურაულისადმი ოქმის დაყენების შესახებ]

[1756 წ.]

ქ. ყოველსა საქართველოს პატრიარხი შეეცის ძე ანტონი გიბრძანებ პატიოსანო მღუდელო ქურხული იოსებ!

მერმე ქელეკიძეს სვიმონს რომ ოქმი უბოძეთ დოდოს ჭალისა, ეგ ოქმი ისევ დაგვიყენებია, ამისთვის რომა, მისმა მაღალღირსებამ დავით-გარეჯის არქიმანდრიტმა თომამ გარეჯელთ წერილი მოგვეტანა მრავალის კაცის მოწმობისა, რომ ეგ ჭალა დოდოს მოსასტრისა ყოფილა. ეგ ოქმი ისევ გამოართვეი და ამას მოეც, ამისთვის რომ ეგ ადგილი ისევ მონასტერს დარჩა; და ხელნც გვიბოძებია, რადგან იმისი ყოფილა[1] გარეჯელთ მოწმობის ძალით.

მარტის კზ. წელსა ჩღპვ.

ხელთაწერი კათალიკოზი

409. [შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გელათისადმი]

[1787 წ. 7 აპრილი]

... შემოგწიროთ და მოგართვით თქვენ, წმინდის ნიკოლოზის სახელზედ აღშენებულს გელათის ოთხს სვეტოვანს საყდარს ჩვენ ყოველად სამღვდელომან გენათელ მიტროპოლიტმა ევთვიმემ, ცოტაის ცრისთვის შვილმან.

ასე, რომ: მისის ღწმინდესობის კათალიკოზ-გენათლის იოსებ მაღონიშვილისაგანაც ასე იყო ნება და წადილი, იმ საყდარს წინამძღვარის უბან[რ]ბლდა დაყენებას და გლეხების შეწირვას. ძველთაც ყოფილიყო მისი დავთარი, ქამთა ვითარებისაგან დაკარგულიყო: მას ალიბ დასცალდა განახლება.

რადგან მისი გაზდილი შვილ-დატოვებული ვიყავით, ჩვენც მისი მძანება და ანდერძი აღვასრულეთ.

და ადრიდგან ჭელწიფეთაგან ქსნის ერისთავს ჭონდა ნაბოძები სასაფლაოთ. ამ ჟამში ერისთავის შვილი ელისბარი დიდად შემწე ეყოფოდა დიდებულს საყდარს გელათს. ოდესაც გამო-

[1] +ყოფილა.

ეცხადეთ კათალიკოზის სიტყვა დაბარებული, მისმა სიძალლემ მისმა ძმამ ბატონმა მეფე გ ა ნ დ ა ვ ი თ ასე ინება:

და ჩვენც ზეგოთქმული ბძანება ამ მეფის ვისმინეთ და დავიდგინეთ წინამძღვარი, დავდევით[1] საუკუნოდ საწინამძღროთ, შევსწირეთ და განუჩინეთ გლეხები ამ ქსნის ერისთვის სასიფლაოს:

ო კ რ ი ბ ა ს, ს ა წ ი რ ე ს: თავის მამულ-ადგილით ოთხი მოსახლენი გლეხნი: ქ ა რ ქ ა შ ი ძ ე ნ ი გ ი გ ი ტ ე ლ ი და მისი ძმა კ ა ც ი ე ლ ი ბათის ცოლშვილით; მეორე მოსახლე იქავ ხ ო ს ი კ ა შ ვ ი ლ ი მისის ცოლშვილით; მესამე დ ა ვ ი თ ე ლ ი და მისი შვილები; მეოთხე ნ ა ს ყ ი დ ე ლ ი და მისი შვილები. ესენი — ნ ი შ ნ ი ა ნ ი ძ ი ს სახელო და სამოურათო ნურას დროს ნუ გამოურთმევა, წინამძღვარს ის მსახურებდეს.

ამას გარდა ორი გლეხი გ ე ლ ა თ ს იქავ საყდარს მახლობელად ბ ა კ უ რ ი ძ ე ნ ი, ერთი ბ ა კ ი ჩ ე ლ ი თავისის შვილებით და მეორე დ ა ვ ი თ ე ლ ი ბ ა კ უ რ ი ძ ე ი ს შვილები — ნ ი კ ო ლ ო ზ ი და მისი ძმა.

ერთი გლეხი ნ ა გ ა რ ე ვ ს: კ ა ც ი ე ლ ი გ რ ი ძ ე და მისი შვილები.

გ ო დ ო გ ა ნ ს: ერთი მოსახლე ობლები ლ ე ე ვ ი ძ ე ორი ძმანი.

ეს გელათის სამკვიდრო ყმები იმ ოთხს სვეტოვანს შევსწირეთ სამსახურეთ. გელათის და ხატის სამსახური როგორც ეჭიროს ან სხვა საგელათო კაცი მსახურებდეს, ესენიც იგე ემსახუროს, წინამძღვარიც; და მორჩილი იყვნენ კაცებით გუნათლის... ნაცვ

არიან ამისი მოწამენი ჩვენი აზნაურშვილები კანდელაკები, ბევნ ს ა ლ თ ხ ე ც ე ს ი გ ი ო რ გ ი და ნ ი კ ო ლ ო ზ, სხვანი ერთობით ჩვენი საყდრის აზნაურშვილები.

მე, კნიაზ მდივანბეგს მეფისას დ ა ვ ი თ ს დამიწერია მეფისა და გუნათლის ბძანებით და მოწამეცა ვარ ამისი...

ოთხს კვამლს ქ ა რ ქ ა შ ი ძ ე ს მოსახლის თავს ხუთ-ხუთი კოდი ღომი, ექვს-ექვსი თორმეტიანი ღვინო. შვიდი რუბი ოთრი, — ყველას საერთოთ ესენი მართებს.

საყდრის სამსახური გელათს: მართებს ორს ბ ა კ უ რ ი ძ ე ს შვიდ-შვიდი თორმეტიანი ღვინო წინამძღვრის სამსახურად.

ნ ა გ ა რ ე ვ ს: ე რ ი ძ ე ს ექვსი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი;

---

[1] + და. [2] დაედგინეთ. [3] ცოლვით.

ლევიძის ბერიკელ ლეჟიძის შვილებს გოდოლ-
მართებს ათი კოკა ღვინო, ხუთი კოდი ღომი და პერის ჯერ თმენილა
ბია, არ ეთხოვება.

დაიწერა ქორონიკონსა ქრისტეს აქეთ ჩღპზ, თვესა აპრილსა
ზ, აღიწერა ქალაქსა ქუთათისისა.

ბეჭედი: გენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღვდელო მთავარეპისკოპოსი ანტონი ვამტკიცებ სიგელსა ამას...

ბეჭედი: მთავარეპისკოპოსი ანტონი

ჩვენ, ყოვლად სამღვდელო ქუთათელი მიტროპოლიტი დასითეოს ვამტკიცებ...

ბეჭედი: ყოვლად სამღვდელო ქუთათელი მიტროპოლიტი დოსითეოს

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საიმერეთოსა მეფე დავით დავითიანი ვამტკიცებთ ჴელწმარიტებით ვიდრე საუკუნისა სიმტკიცითა.

ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით

ქ. ჩვენ, სრულიად საიმერეთოსა დედუფალთ-დედუფალი ორბელიანის ასული ანნა ვამტკიცებ სიგელთა ამას ნებითა ღვთისათა.

ბეჭედი: სრულიად იმერთა დედოფალი ანნა

კიდეზე:

ქ. სასოსა და მეოხსა ჩუენსა. წმუსარეთა და ჭირვეოლთა და ნუგეშინის-მცემელსა ესამღუდელოესსა მაძასა, საკვირველებით წარმოჩენილსა მწყემსსა და მოძღუარს მირონ ქალაქისასა ნიკოლაოსს შემოგწირეთ და გიძღუენ მცირედი ესე ძღუენი გაუწყოთს სასაფლაოსა ჩუენსა ოთხსეტრიასსა სახელსა შენსა ზედა აღშენებულსა ჩუენ, მესაკოვემან შენმან, ქსნის ერისთვის ძემან ელიზბარ მოურავმან ქუთათისისამან და პოქოულთეხუცესმან ძლიერის მეფისა დავითისამან.

მოვიყვანეთ ონიდამ და დაგისახლეთ ქუთათისს: ერია ისრაელიშვილი აბრაჰა, მისი შვილი დავითა. მისი ძმისწული მართხია. მისი ძმა ისაკა. მისი პიძაშვილი მოშა, მისი ძმა დავითა, სანანია, სელიელა და კიდევ ჯანიაშვილი იაკობ. შეიწირე და იძღუენ ჩუენთა შესაწევნელად მრჩობლთა ცხოვრებათათვის.

ამათგან მოგვართმევდეს ბეგარა წლითი-წლად საბატონო საქმეების ფარად ხუთი მაბრჩილი[1] ძველი და წინამძღვარსა ასურვილია სა თხუთმეტი მაბრჩილი თეთრი.

და როდესაც გაიყვნენ, რამდენსაც სახლად გავიდნენ, თითომ მოსახლემ ასე გარდაუხადონ თვის-თვისად, როდესაც გაიყვნენ, ამ თხუთმეტს მაბრჩილ გარდა სხვა გადასახადი საყდარს მოახმაროს წინამძღვარმა.

ეს ურიები, რომელიც ამ დავთარში შეგვიწერავს, არც ნაძალადევათ და არც სხვათ რითმე ნაშოვი არ მყავს. ჩემს მრავალის ნამსახურითა და სიყვარულით რაჭის ერისთავმა გიორგიმ მომცა და მე შენ შემოგწირე წმიდა ნიკოლოზს.

ბეჭედი: ელიზბარ

410. [წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისა ილუმენ სილივისტროსადმი]

[1787 წ. 22 აპრილი]

ა ფ ხ ა ზ - ი მ ე რ თ ა კ ა თ ო ლ ი კ ო ზ ი მ ა ქ ს ი მ ე ჩვენის ეკლესიის წმიდის გიორგის ი ლ უ მ ე ნ ს ს ი ლ ი ვ ი ს ტ რ ო ს ლოცვა-კურთხევით მოგეკითხავ.

მერმეთ რატომ გენი, შესამოსელი გეირგვინი არ ჩამოიტანე, ხომ წახდებოდა, რაც იყო.

ახლი წიგნები მოვსწერე გენათელს, წ ე რ ე თ ე ლ ს ზ ე რ ა ბ - ს ა ც მოვსწერე, ჩამოიტანეთ, მიეარე. არ წახდეს, ახლაც არ იქ- სება ქარგათ, აწ მაინც მოიტანეთ, თვით არა იყო რა, სულ დალე- ბოდა. სა[ქ]ნაეთრე შალი მოგივე: თერთმეტი ადლი და ცხვირსა- სოცე. ესენი გ ა ი ო ზ ი ს იყო, იმის საწირავათ გამომიგზავნია; უწირე ოცი და მოხსენებით ყოველთვის მოიხსენებდე მამაშვი- ლობას.

სხვა ბერ წ ე ლ ი კ ი ძ ე ს ჩემთვის წიგნი მოეწერა: ვინემდი ის [ს]ოქმე მომიგდოდეთ, წესს მაშულს უყვლიდოთ, ბრცაფერი სი- კეთის ძეტი მითხვედ დამიშავებიათ. თქვენი შეწეისაველი მე არა დამიხარჯავს რაო; ორასი მაბრჩილი მომიტანეს. თქვენს წინამძღვარს გაეგზავნეთ გელათს ყ ი ფ ი ა ნ ი ს ხელითათ. შეეთვალე: ბატონს შენა შეუნახეთ.

ახლა ეგ თეთრი ასოცი მაბრჩილი გენათელს მიართვი, აქ უნდა

[1] + მაბრჩილი.

გამოშვებულნის, საყდრის სალებავი მისდა ვიყიდო. ორმოცდაათ მარჩილი აქ მზარეულის დავხარჯე, ხემწიფის წყალობა გამეტანებინა და, მე დაუხარჯე; ამის ძმას მიეცი, რასაც დროს ეს წიგნი მოგვიტანდეს, მიეც; დიდი სამსახური გასწია ჩემზედ. ჩემიც რომ მიესცე, ეემართლება. მაშინვე მიეც იმის ძმას, იცოდე. ოცი მარჩილი ამ ბასილიკა გიორგობიანს მიეცი. ათი მარჩილი ამ ბერიკელას დიაკონს მიეც.

ესენი ასე გაარიგე, რასაც დროს ჩემი წიგნი მოგივიდეს, თორემ აეშლებით, იცოდე.

სხვა ამას გარდა მაგ საყდარს რასაც ემსახურები და კარგათ. შნოიანათ დაეხვედრებ, შენ იცი. სხვა მაგ საყდრის საქმე ყველა ბერიკელას დაებარე, ის გეტყვის ყოველსაფე.

ჭოროხიკოხსა 1787 წ., აპრილის კბ.

ხელდები: ჩრდილო ოფხაზ-იმერთა კათალიკოსი მაქსიმე

ქ. ეს წიგნი წმიდის გიორგის მონასტრის წინამძღვარს სილვისტროს მოელვიდეს გელათს მოსდით.

411. [წყალობის წიგნი ჯვარის მამა ანტონ დიასამიძისა გიორგი გვანცაძისადმი]

[1787 წ. 23 აპრილი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ესე წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცეთ ჩვენ, ჯვარის მამამ ანტონიმ დიასამიძემ თქვენ, წმიხდის განმაცხოველებელის უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს სახელით ყმას დირბელს გვანცაძეს ბაზაურშვილს მგელობელს გიორგის, ძმასა შენსა ბვიმონს და შიოს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომ: მოხვედით და სალოსცობის წყალობას დაგვეკვენით, ძველათაც გქონებოდათ, წიგნები გქონდათ, ის წიგნები ჩამოგვართვით და მის უმაღლესობას მეფეს მივართვით და დაბჭარგოდა და ველარ ვიპოვნეთ.

და რადგან ძველთაგანაც გქონებოდათ, ახლაც კიდევ შეგიწყალეთ და გიბოძეთ საჯვარისმამოს ყმისა და მაწყვლის სახლთუხუცობა. გქონდეს და გიბჭედნიეროს ღმერთმან განმაცხოველებელის წმიხდის საფლავის სამსახურსა შინა და მისის უმაღლესობის საქართველოს მეფის ირაკლის ერთგულობასა შინა. არ მო-

გეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომად ჩვენს სხვათა ჯ[illegible]
მამათაგან.

და დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხნეს ღმერთმან.

აღიწერა თვესა აპრილსა კგ, ქორონიკონს **უოე**, ქრისტეს აქეთ წელსა **ჩლპზ**.

ხელრთვა: ანტონი

ჭ. ჩვენ, მეფე ქართლისა და კახეთისა და სხვათა ირაკლი მწოდე ამ ჯვარის მამისგან მიცემელს სახლთხუცობის წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. აპრილის კგ, ქორონიკონს **უოე**.

ჭ. ის ძველი წიგნები ჩვენ მოგვეერთვა და არ ვიცით მივაბარეთ ვისმე, თუ წიგნებში გვაქვს სადმე შენახული: და როდესაც ვიპოვნით, ამ წიგნებსაც უბოძებთ.

ბექვი: მე თეიმურაზიანთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე

ჭ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი ჯვარის მამის მიცემელს სალთხუცობის წყალობის სიგელს ჩვენც ვამტკიცებთ. აპრილის **იგ**, ქორონიკონს **უპ**.

ხელრთვა: კათალიკოზი

ჭ. ჩვენ, ჯვარის მამა ათანასი ამ სახლთხუცობის წიგნს ვამტკიცებთ. ნოემბრის **თ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ბექვი: ათანას... ჯუარის მამა 1793

412. [წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი ჩოლაყაშვილისათვის სოფლის მიბარების შესახებ]

[1787 წ. 28 აგვისტო]

ჭ. ყოვლისა საქართველოს პატრიარხი მეფის ძე ანტონი ჩვენ მიერის ლოცვა-კურთხევით მოგიკითხავ ნოდარიშვილო გრიგოლ.

მერმე ჩოლაყაშვილს გიორგის ფაშანის მოურაობა უბოძეთ; უნდა ჩვენის გულისათვის ეხმარებოდეთ და იმ სოფელზედ ხელი აუმართოთ და გიორგის მაჭმაბრით საშოურაოთ. სხვას კაცს არავისა აქვს საქმე.

ივნისის კე, წელსა **ჩლპზ**.

ხელრთვა: კათალიკოზი

413. [უმეგის სამსახურისაგან განთავისუფლების წიგნი გესარიონ ჟუმნდიდლისა ვალაგანიძეებისადმი]

[1788 წ. აპრილი]

ჭ. ესე წყალობის წიგნი გიბოძე მე, დიდად სახელოვანისა ხელმწიფესა დ ა დ ი ა ნ ი ს ა კ ა ც ი ა ს ძემან[1], ყოვლად სამღვდელომან ჩ ყ ო ნ დ ი დ ე ლ მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ მ ა ნ უფალმან ბ ე ს ა რ ი ო ნ თქვენ, ჩვენთა ყმათა, ჩ ა ლ ა გ ა ნ ი ძ ი ს ლ ა ზ ა რ ეს ძეთა: მღდელს ს ი მ ე ო ნ ს და შენს ძმას ბ ა ს ი ლ ს და მ ი ქ ა ე ლ ს.

ასე, რომე: ეკლესიის ჩვენისა კეთილად მსახურნი და ჩემიც დიას, ერთგულებით მაამებელნი იცვენით; და ჩვენგან წყალობად ითხოვეთ თქვენის ყმების ჩვენის სამსახურისაგან განთავისუფლება. და გარდაუწერეთ და გარდავაცალეთ თქვენთა ყმათა ჩვენი სამსახური და ყოველივე საქდაერო საბოჟი ყოველს ფერისა: ნადირობა, ტყვირთობაზ, სახლისკეთება, მჭად-ღომობაზ, ბაზიერის, მეჯინიბისა და მზარეულისაგან მოსაბოჭრიელ რამ ფერი, ყოველივე გარდუწერე თქვენს ყმას თ ო ლ ი კ ა ვ ა თ ო ფ უ რ ი ა ს, ს ი მ ო ნ ე ლ ი ა თ ო ფ უ რ ი ა ს, ო ბ ი შ ხ ე ლ ი კ ე ს ე ლ ი ა ნ ა ს და მის ძმისწულს მ ა მ ა შ ი ა ს.

ჩვენი მოურავი და მოხელე და სხვა ჩვენი ხელობის კაცი მათს ყარზედ აღარ მიდგებოდეს, მოყვრობით სტუმრობას გარდა.

და რადგან სამღვდელოთ იყვენით და თქვენს სახლს სამღვდელოების(?) ჩვეულებაც აქვნდა, ამისად ნაცვლად დაგადევით წირვა: ათი ბატონის დ ა დ ი ა ნ ი ს კ ა ც ი ს ა თ ვ ი ს და ათი ჩვენთვის; რომ თუ თქვენ და თქვენმა ძემა და მოშვილმა არ მოშალოთ, არც ჩვენგან და არც ჩვენის შემდგომის ჩყონდიდლისაგან და არც სხეთა მეპატრონეთაგან თქვენ ეს წყალობა საუკუნოდ არ მოგეშალოსთ.

არის ამისი მოწამე...

აწ უკეთუ [ვინმე] ხელყოს დაბრეცვად მტკიცისა ამისა განჩინებასა, მოისპენ იგი პირისაგან ვეთარცა უღმრთოჲ. რათა არა ეხილოს დიდება ღმრთისა და ჰაიღოს ზეგარდმოჲსა მამისა მიერ რისხვა.

ჩდპწ, აპრილა.

დ ა დ ი ა ნ ი კ ა ც ი ა
ბ ე ს ა რ ი ო ნ ჩ ყ ო ნ დ ი დ ე ლ ი მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ ი

---

[1] კაცის ძმაჲ] კაციასაჲნ. [2] თეორიანაა. [3] მჭადეობისა.

414. [ბრძანება ნეკროსელისა მღვდელ გიორგისადმი მორიგე კაცთა გამოკვანის შესახებ]

[1788 წ. 28 ივლისი]

ჰ. წმიდაო მღვდელო, ყუდალო გიორგი!

ჩემ, ნეკრესელ ეპისკოპოსისაგან ასე მოიხსენე: მეფის წიგნი გამომომგზავნია. ეს წიგნი წაიღე და გრემიდამ დაწყებული ყვარელამდინ და ყვარელსაც თავადთა, მოკელეთა და სოფლის კაცთა წაეკითხე და შეატყობინე. ამ ოქმის პასუხი უნდა მოახსენონ თავის კელმწიფეს. ან ასე მოახსენონ: «არ წამოვალთო», ან წავიდნენ, როგორც დაბარებულიხა არიან მორიგე და ჩარექის კაცნი. ორში ერთი სიტყვა გამოართვი, ან უნდა გაილახო და ან ორში ერთი სიტყვა გამოართვი: თუ წავლენ, წავიდნენ და ამ ჩემს წიგნზე მოაწერონ: «წავედითო», თუ არ წავლენ, ამავ წიგნზე ასე მოაწერონ: «არ წავალთო». ხათრს ნურავის შეუნახავ. ასე მოიქეც, თუ გაგლახსხეს გინმე და რა იქნება, შენის კელმწიფისათვის გაილახო.

ვიცი, ასე იფიქრებ: რატომ შენ არ წამოხველო: შეუძლოთ ვიყავ, ცხენზე ჯდომა არ შემეძლო და შენც ისევე ხარ.

ამ ორს დღესზე ამის აქმბავი უნდა შეგვატყობინო, რომ მეფეს მოვახსენოთ. ეს ერკოს შვილი ბერუა გამოგვიგზავნია, თან იახელ და ამის პირით შეგვატყობინე, რა პასუხს მოგკეძეხ.

ივლისის კგ, [ქრონიკონს] ფოვ. ხელითა

415. [ბრძანება ანტონ II-ისა დავით მგალობლიშვილისადმი ფაცერის ჩადების შესახებ]

[1788 წ. 3 ნოემბერი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს პატრიარხო! და ალავერდელო, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი მოგიწერ მგალობლიშვილ მდივანო დავით.

მერე არხიმანდრიტისათვისაც მოგვიწერია და ლიპოტის შესაყართან ფაცერი უნდა ჩაადგმევინო. თუ სიტყვა ვისმე აქვს, ჩვენ მოველთ და პასუხს ჩვენ მივცემთ.

ეს ასე უნდა გაქრისტიანო; ამაზე ბევრითაც უნდა მოიქცე. ჩვენი

---

[1] პატრიარხი.

ნაცვალი ტუტა გამოგვეგზავნია და იგანე ბერიძე, მეფის ცერეთ ესენი უნდა დააყენო. ახლავ უნდა ჩაქდგმევინო. დაგვიანდა ნება არ იქნება.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნოემბერს 8, წელსა ჩლპწ.

ხელთაგი: კათალიკოზი

416. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ზაზა სოლაღაშვილისადმი]

[1788 წ. 9 დეკემბერი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს პატრიარხის, მეფის იოანეს ძის, ანტონის კეთილად სახსოვარო სოლაღაშვილი ზაზა.

მცირე რადღან ჩვენი ნამსახურობ იყავ და მრავალ რიგად თავდადებული, ამისთვის ჩვენც წყალობა გიყავით — მცხეთის მეკონეთხუცობა; რომ შენთან სადაოთ ხელი არავისა აქვს. შენ მიხვედოდე და თავი დაქნდებოდე და კოხს ისე ჩაადგმევინებდე. და რომელიც შენი გასწესება იყოს, ამას აიღებდე და ჩვენს საქმეზედ ბეჯითათ მაიქცოდე.

ნოემბერს 9, წელსა ჩლპწ.

ხელთაგი: კათალიკოზი

417. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გრიგოლ ნათანლისშვილისადმი]

[1788 წ. 9 დეკემბერი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა ჩვენ, ყოვლისა საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან, დავითაანმან მეფის იოანეს ძემან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ, ჩვენსა ერთგულსა და ნამსახურსა ნათანლისშვილს უხუცესთხუცის გიორგის ძეს გრიგორის.

ასე, რომ: შენი წესისაებრ ნამსახურობა მოგვეგონდებოდა და ამისად სამაგიეროდ გიბოძეთ კახეთში საყათალიკოსოს სათხოვარისა და გასაღების ამღებლობა. ყოველს ფერს საჭიროს საქმეზედ შენ წარიგელინებოდე, შენ აიღებდე და ჩვენს სარჭობში მოაბარებდე; და შენს სარგოს აიღებდე უცილებლად.

ღმერთმან დიდის უკლესიისა მცხეთისა და ჩვენსა ერთგულად სამსახურსა შინა მოგაჯმაროს.

ამით ამისი დამხდური სრულიად სამცხეთით აზნაურ
შეელხი და კაცისა ჩვენისა მოქელეხი.

დაიწერა წყალობის წიგნი ესე თთუესა დეკემბერს თ, ქრისტესა
ლიტყჳსა ღმრთისა განკორციელებითგან ჩლჳზ, ქორონიკონს უოვ,
იოანეზსა პატრიარხობისა ჩვენისა წელიწადისასა პირველსა.

ხელითა: კათალიკოზი ანტონი

418. [წიგნი ანტონ II-ისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი მღვდლის უკანონო ხელდასხმის შესახებ]

[1788 წ. 17 დეკემბერი]

საქართველოს პატრიარხი, მეფის ირაკლი მეორის ძე, ანტონი მოგიწერ ყოვლად სამღვდელოვ ნეკრესელ ეპისკოპოსო დოსითეოს!

მე დიდად მიკვირს შენის მეცნიერებისაგან, რომ საქართველოს მამათ-მთავარს სამწყსოს შემოსცილებიხარ და ჩვენის ყმისა და სამწყსოს ეპისკოპოსის ასაბაშვილის დიაკონის დავითისთვის მღუდელად ჭელი დაგისხამს.

როგორ მოგხვლია, რა მიზეზია, ან ვისის ბრძანებით გიქნია, უნდა მომწერო და შემატყობინო.

თუ საკათალიკოსო ეპარხია დაქვრივებული იყო და მწყემსი ღათ უჭდა, იმისის ეწმიდესობისაგან გაწერხებული და იმის სიმაღლისაგან დამტკიცებული დიაკონი ხომ იყო, და ესენი გაიგებდენ საძღუდელოსა და სულიერს საქმეებსა, რატომ ამათ არ დაეკითხე და ამათის წიგნით არ აღუთქვი. და თუ ამ ჩემს კათოლიკოსობაში იყო, ჩემს უკითხავად როგორ გაბედე ჩემის სამწყსოს მიტაცება, ორგზითვე დიდი ცოდვისი საქმე გიქნია, და წინააღმდგომი წმიდათ მამათ კანონისა.

თუ შენი სამწყსო იყო, ნეტარკვსენებულმა ბიძა-ჩვენმა იმის ეწმიდესობამ დიაკონად ჭელი რათ დაასხა. და თუ შენი სამწყსო არ იყო, ვინა ხარ, ან რა კადნიერება გაქვს შენ ჩემს სამწყსოზედ, რომ ჩემს კათოლიკოსობაში სამწყსოს შემომეცილე, და ჩემს დიაკონს ჩემს უკითხავად მღუდელად ჭელი დაასხი.

მე ასეთს ქვეყანაში ვარ ნამყოფ, რომ იქ შენისთანებისაგან ამგვარს კადნიერებას ვერ ეწყობიან, და ვერც დასთმობენ, და ვერც მე დავსთმობ, ვერც შენგან, და ვერც სხვათაგან; და არც ჩემს დროში ამისთანას ურიცობას ვისმე ვაქნევინებ.

მე კარგი პასუხი მაქვს შენთვის მოსაწერი ამისთვის, მაგრა ამ

დროებში, დია, მოუცლელად ვარ; და ჩემ [მსგავსი პასუხის მომ-
ცემად კმა არს შენდა კანონი წმიდათა მოციქულთა 35, ანტიოქიის
კრისა
22 და ეტესიასა 8; და იქიდამ პატრონს ყოველსავე, მე არაფერსა
სური გიც ამის მეტი.

მე ეგ მღუდელი დავით, კანონისაებრ მამათასა, მღუდელობი-
დამ განმიკეთია: აწლავ ვამოუცხადე, რომ ნელარა სწირავს, და
ხელარცა-რას იმღუდელმოქმედებს, ვითა ცხოვარი ჯანჭრილი სამ-
წყსოსაგან თვისისა და სხვისაგან ბიმღები ჭელის დასხმისა; ახლავ
შეატყობინე, რასაც წამს ეს ჩემი წიგნი მოგივიდეს, დაყოვნება არ
უნდა ამგვარს მამათ-კანონის წინააღმდგომს საქმესა.

დეკემბერს 16, წელსა ჩღპძ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

419. ლრაზოტა ახლად ჯელდასხმულის მღვდელთმთავრის მისაცემელი

[1788 წ. 8 ნოემბერი]

წყალობითა ღმრთისათა, უნეტარესი და უწმიდესი პატრიარ-
ხი ანტონი, კათალიკოზი მცხეთისა და ყოველისა ანუ
ივერიისა, ძე ირაკლი მეფისა.

დიდმა მღუდელმთავარმან, ღვდელმა ღმერთმა და მაცხოვარმან
იესუ ქრისტემან დაასხნა ეკლესიასა შინა თჳსსა მო-
ციქულნი. წინაწარმეტყველნი და მოძღვარნი*.

მანვე მაცხოვარებითა თჳსითა განგებულებითა განაწესა სამ-
წყსოდ ნიქოზის ეკლესიისა, რომელსაცა შინა არიმან-
დრიტი ათანასი უნეტარესისა და უწმინდესისა პატრი-
არქისა ანტონისა და ყოველად სამღვდელოთა ეპისკოპოს-
თაგან აღირჩეა, და უკეთილშახერესისა და ღმაღლესისა მე-
ფისა ჩუენისა ირაკლი მეთრთასგან დამტკიცებით გან-
წესებულ იქმენ ეპისკოპოსად.

ხოლო წესისაებრ წმიდისა სამოციქულოჲსა ღმრთისაღმეთისა
ეკლესიისა თანა-მოქმედებითა და სრულყოფითა ყოველად წმიდისა
სელთასხმა, დიდსა შინა კათოლიკე ეკლესიასა, რომელიცა არს
მცხეთას, ჭელდასხმულ იქმენ ეპისკოპოსად ეპარხიისა მის ნიქო-
ზის ეკლესიისა თჳით ჩემგან. თანა-მწირველთა ჩემ-თანა, ყოველად
სამღუდელოთა ეპისკოპოსთა: მთავარეპისკოპოსისა პა-
ისიოსისა და ურბნისის ეპისკოპოსისა იუსტი-

* შდრ. I კორინთ. 12,28.

ნესით და წილების ეპისკოპოსი ამბრ-
სათა, რომელიცა თანა-ვაძს შენ შენდა პრწმუნებელისა საწყ-
ჯა თანჯმად მაცხოვრისა ჩუენისა უფლისა იესუ ქრისტესა
რებითისა მოძღურებისა.

პწყენის უკუე შენდა ეპისკოპოსთა ყოლსმოდგინედ თავია
თჳსისა და ყოველისა საჰწყსოსა შენისა, რომელსაცა შინა სულმან
წმიდამან დაადგინა შენ ეპისკოპოსად უფლისა და ღმრთისა ეკლე-
სიისა საჰწყსოსა, რომელიცა მოიგო პატივსსნითა სისხლითა თჳსი-
თა*, რაჲთა ვითარცა ღმრთისა მაწესებელმან დაუდგინო თავი
თჳსი სახედ საჰწყსოსა შენსა, სიტყჳთ, ცხოვრებით, სიყუარულით,
სულით, სარწმუნოებით, სიწმიდით.

და იყო ყოველთადმი მოძღურებით მყუდროდ, უზაკუნელ,
მყუდროებით განსწავლელ წინაადმდგომთა: არა ქადიერ, არა
უქმ, არა მრისხანე, არა მომთუელე, არა ქაცის მკელელ, არა სა-
ძაგელის შემძინველ, არამედ უცჳთო-მოყუარე, ღმრთის-მოყუარე,
სიწმიდის-მოყუარე**, მართალ დიმს მკრძალეე მტკიცე პრწმუნე-
ბულსა შინა სიტყუასა, რაჲთა ძლიერ იყო და ნუგეშინისცემულ კე-
თილსა შინა მოძღუარებისა.

იღუაწე კითილითა ღუაწლითა სარწმუნოებისათა და დაიცუენ
მცნებანი ღმრთისანი და უყუედრელად:*** ნუ თავსა თჳსსა საშინო
ეყოფი, არამიდ მრავალთა. რაჲთა ჰსცხოვნდენ.

ხოლო უყუთე ისილო სჯულისა გარდამაჲალობაჲ რაჲმე, ანუ
გარდაკცევაჲ რაჲმე, ძლიერი სარწმუნოებასა შინა ზედა დაადეგი
დროთა და უკუროდ ამხილე. და ეგეცრე ყოველთა სელგრძელე-
ბითა და სწავლითა.

ხოლო მყოფთა საჰწყსოსა შინა შენსა მღუდელთა და დიაკონ-
თა ჰმოძღურიდე. რაჲთა ჰმსახურებდენ აღსაშენებელად და მაცხო-
ვარებად პრწმუნებულთა თჳსთა ზრუნუათა. რომლისათჳსცა
მსწრაფელ თჳნიერ კმაჲსა გამოცდილებისა იანხილუსა და მოძღუ-
რებისა; რაჲთა არა დაასხმიდე ჴელთა, რომლითაცა არა ეზიარო
სისჴსა ცოდუათა.****

ყოველითა მოსწრაფებითა იღუაწე, რაჲთა არაოდეს თჳთ, არა-
მედ იცინაცა პრწმუნებულსა მათდა ცნობასა ჭეშმარიტებითისა სა-

---

* შდრ. საქმე მოციქ. 20,28.
** შდრ. ტიტე, 1, 7—8; I ტიმოთ. 3,3.
*** შდრ. I ტიმოთ. 6,12—14.
**** შდრ. I ტიმოთ. 5,22.

ხარებისასა და გზასა მაცხოვარებისასა არა ოდენ ეკლესიასა შინა
არამედ სახლთაცა შინა ასწავებდნ.

შორს მყავ საწყალობისაგან შენისა ყოველი ტრფიალებაჲ
ცუდმორწმუნეობაჲ.

დიაცევ მოცემულნი წმიდათა მოკაცქულთაგან და მამათა მიერ-
ნი განწესებანი ეკლესიათა და მონასტერთანი.

მოცალე იყავ კითხვასა შინა საღმრთოთა წერილთა და კანონ-
თა მსოფლიოთა და ადგილობრივთა კრებათა და წიგნთა წმიდათა
მამათასა.

იყავ ზჳაჲ მკითხველთადმი სიტყვის გებასა შინა და მაცხო-
ვარებისა მოძღვრებისა.

იღუწე, რაჲთა ყოველსა წელიწადსა, ანუ გაჭირვებით ყო-
ველსა საძსა წელიწადსა მოვლო საწყისიჲ თჳსი, რაჲთა ჰსცნა
მდგომარეობაჲ მისი, სრულჰყო ნაკლულევანებაჲ, განმართო სა-
ყუდრელნი, და უმეცარნი და მეიქუენი დაადგინო ჭეშმარიტებასა-
სადმი.

რაჲთა ყოველივე განაწესო თანჴმად დიდებისა ღმრთისა კანო-
ნითა წმიდათა მამათაჲთა და მოციქულთა ეკლესიისა და სჯულისა მე-
ფობითისა.

ხოლო უდიდესისათჳს წარმართებისა საქმისა ამის რაჲთა გა-
ქუნდეს ზრუნუაჲ სასწაველებელთათჳს, რაჲთა შეალნი სამღუდე-
ლოთანი ჰმოძღურებულ იყუნენ არათდეს სწავლითა, არამედ კე-
თილითაცა ჩუეულებითა თანამდებობისადმი მღუდელობისა, რაჲთა
ეკლესიათა აქუნდეს ღირსნი კაცნი დიდისა მის ჩინებულებისანი,
რაჲთა აღუჴანამან მათმან მღუდელობასა შინა ჰმსახურონ აღშე-
ნებასა მისსა და არა დაქცევასა.

ხოლო მიუხდომელთა საგმეთა შინა თანამდებ ხარ შენ კითხუ-
ად სწავლისა და აღმხსნისა ენტარესისა და უწმიდესისა საჭარ-
თუელოს კათალიკოზისა, ვითარცა უპირატესისა შენ არხიეპისკო-
პოსისა; ეგრეთუე საჭიროებასაცა შინა კითხუად და მოხსენებად
მისდეე.

ხოლო უნამდჳლესისათჳს გულისსმისა უფალსა შენ ზედა და-
დებულისა მწყემსობითისა თანამდებობისა მოგეცემის შენ ამას
წიგნსა თანა წარმოთქმული შენ მიერ წინაშე ღმრთისა ეკლესიისა
და მეფისა ტრფისა კურთხევისა შენისა ფიცით აღთქმაჲ.

ხოლო ცხებისათჳს მოწამობისა კვალად შენ ეპისკოპოსად
ხარისხსა ზედა ამის სამღუდელოჲსა ნიჭობის ეპარხიის მთავრობი-
სასა ხელდასხმულ და კურთხეულ იქმენ.

მოგვცა წიგნი ესე ჴელითა ჩვენითა მოწერილი და ბეჭდით უწმიდესობისა ჩუენისათა დამტკიცებული.

საშეუფოსა ქალაქსა ტფილისს განკრძალებითგვნ[ა]ხ[ა]ვს ტკვისა ჩლბწ, თთესა ოცსამსერსა ფ.

420. [ბრძანება ანტონ II-ისა იოსებ ჯუღუღულისადმი დიდოელთ ჯალის თაობაზე]

[1780 წ. 4 მაისი]

ჩ. ყოველსა საქართველოს პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი, ლოცვა-კურთხევას მოვიწერ პატიოსანთ მღუდელო ქურხელო იოსებ.

მერმე ქვლივძე საამ[ო]ა რომ არზით მოგუახსენა დიდოელთ ჯალის საქმე და ჩუენგან ოქმი ებოძა, მაშინ ჩუენ სრულებით ვერ გაგვეშინჯა, როგორ ყოფილიყო თავობით იმ ჯალის ამბავი.

ახლა ამისი მაღალი ღირსება წმიდის დავით-გარეჯის წინამძღუარი თეოდოსი მოვიდა და თვითოეულად მოგუახსენა: ნეტარხსენებულის ბიძის ჩვენისაგან ბოძებული ოქმი გვიჩვენა და საგარეჯოს მოერავისა და მუნებურთ კაცთ მუჯალმაც წინ დაგვიდგა, რომ დიდოელთა ყოფილა ის ჯალა.

ჩვენ ნეტარხსენებულის ბიძის ჩვენისაგან ბოძებულს ოქმს ვერ მოვწვლით და ვერც მონასტერს წინააღმდგომს საქმეში გავეხვევით, ჩვენც დიდოელთათვისავე გვიბოძებია.

და რომელიც ოქმი ქვლივძე საამს მიეცით, ამ წერილით დაგიმტკიცებია; გამოართვი ის ოქმი და ამ წინამძღვარს მიეც. და თუ დაჰკარგოდეს, როცა გამოჰნდეს, ამ ოქმსავე დააყენოს, ბეჭდით მოიქცეს. ასე აღასრულე და გაარიგე.

მაისს დ, წელსა ჩლჯთ.

421. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე გედეონის-შვილისადმი]

[1780 წ. 20 მაისი]

...სრულიად საქართველოს [კათალიკოს-პატრიარხმან, ძემან სანატრისა ჴელმწიფე მეფისა ირაკლი მეორისაჲმან, ანტონი ესე ყამ[ო]ა და დრთა გასათვებელი წყალობის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ თქუენ, კათედრისა ჩუენისა კათოლიკე ეკლესიისა სეტატისა

წმიდისა მკვიდრთა ყმათა აზნაურთა გედეონის შვილს სარდალს იოანეს, ძმის წულსა შენსა ერასტის და ბერ-ონს, შვილსა შენსა დავითს და ვახტანგს და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთავე.

ასე რომ: მოხუედით კარსა პალატისა ჩუენისასა და დისევის მოურაობას გუეპყრნით.

და ჩუენ ფიწულილესას გამოძიებით და ჭეშმარიტის სამართლის განჩსყით გამოვიძიეთ და განვიხილეთ ამისთვის; და ნეტარ-ისენებულის ბიძის ჩუენის კათოლიკოსის ანტონის მიერ ნაბოძები წყალობის წიგნი და სიგელი ბეგდით დამტკიცებული გქონდათ ამ დისევის მოურაობისა.

და ჩუენც ვისმინეთ ვედრებითი თხოვნა თქუენი და ამ წიგნად განგიახლეთ და დაგიმტკიცეთ და გიბოძეთ დისევის მოურაობა ყოვლის კაცის უცილებლად და წამოუსარჩელოდ.

რომელიც სიგელი თვინიერ ამისსა გამოჩნდეს ვისგანმე, სიგელმან ამან გააბათილოს.

გქონდესთ და გიბედნიეროსთ ღმერთმან ეკლესიისა და ჩუენისა ერთგულობასა და სამსახურსა შინა. და არა მოგეშალოს არა ჩუენგან და არცა ჩვენსა შემდგომთა ჩუენთა მოსაყდრეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი იკურთხნეს ფიწულისა მიერ. არამედ თქუენ ყოვლად სანატრელო კათალიკოზ-პატრიარქნო, რომელნიცა შემდგომად ჩუენსა იქმნებოდეთ, თქუენცა ესრეთვე დამტკიცეთ, რათა თქუენიცა გაგებული მტკიცე ჰყოს ღმერთმან.

არიან ამისნი დამხდომნი ერთობით მცხეთის შვილნი.

დაიწერა ინდიკტიონსა პატრიარხობისა ჩუენისასა ა, განჰკრთ-ცელებითგან სიტყუასა ჩლბთ, თთუესა მაისსა კ. ქორონიკონს ფოზ, ქელითა მისის უწმიდესობის მთის ალექსანძრის ანჩისხატის დეკანოზის უღირსის სოლომონისათა.

422. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე ჟარუმიძისადმი]

[1759 წ. 29 მაისი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩუენ, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, ბაგრატოანმან, ძემან მეფისა ირაკლი მეორისამან, კათოლიკოსპატრიარხმან მცხეთისა, ქართლისა, კახეთისა და ყოვლისა[1] ივერიისამან [ანტონი] ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ,

[1] + ანო.

ქარუმიძეს, სამთავისის ეკლესიის პროტოპოპს, წინა
წეს.

ასე, რომ: დიდის გულსმოდგინებით გამოვიძიეთ და გამოვიკითხეთ სარწმუნოთა და ღმრთის-მოშიშთა კაცთაგან და შემტყობელნი დარწმუნებულ ვიქმნენით, რომ სამთავისის ეკლესიაზედ ვითად ნამსახური ყოფილიყავ და შენის შეძლებით მრავალი ღუაწლი, ჭირი, შრომა დაგედვა საყრდოთგან სიბერემდე მოველით, ერთგულობით, სამსახურით და გარჯილობით.

და სამთავნელთაგან პატივისცემით მიღებულ იყავ და ყოველად სამღვდელოს მთავარეპისკოპოსს პაისიოსს თაყის სამთავნელობაში იმ ეკლესიის დეკანოზად დაედგინე და ჯელდასხმელ ექმენ პროტოპრესვიტერად.

რადგან ძველადვე იმ ეკლესიის ჯვარისმტჯრთველობაც შენა გქონიდა და არც ის მოგშლოდა, ჩვენც ამ მიზეზით გიბოძეთ და დაგიმტკიცეთ ორივე —სამთავისის ეკლესიის დეკანოზობა და ჯვარის-მტჯრთველობა, თანჯმობითა შენის ეპისკოპოსის იესეოს სამთავნელისათა; რომელნიც აწას დროს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან არცა შემდგომთა ჩვენთა პატრიარხთაგან და არცა შემდგომთა სამთავნელთაგან.

და ამასაც გიბრძანებთ, რომ როგორც ვალი გქონია და გაქვს იმ ეკლესიის მოვლისა, ერთგულად სამსახურისა და გაძღოლისა და შენის ეპისკოპოსის მორჩილებისა, ერთგულობისა და სამსახურისა უფრო ერთგულობით და თავდადებით ჰმსახურებდე, მოუვლიდე და გაუძღუებოდე და შენის ეპისკოპოსის ყოველს წინააღმდგომობისა და საწყენის საქმისაგან ივლტოდე.

და რაოდენნიცა საეკლესიონი საჭირონი საქმარნი ნივთნი და მაშენლნი არიან სადეკანოზონი, ისინიც შენთვის გვირწმუნებია, რომ შენის ეპისკოპოსის ნებისაებრ იმ ეკლესიას კეთილ წარმართებით რიგიან მოაქმარებდე.

და ვინცავის იმ ეკლესიისანი იყუნენ მღუდელნი და დიაკონნი, ყოველთა უპირველეს შენ იმყოფებოდე.

და რომელიც სამღუდელოთაგანი შენზედ უფროსობას მოიხდომებს მუნებური და ამ ჩვენს განჩინებულს წინააღუდგება და არ შეიწყნარებს, იგი მაღლისაგან მღუდელობითისა ჩვენ მიერ განშაშულებულ იქმნების.

მაისს კთ, წელსა ჩღპთ.

ხელითა: კათალიკოზი

ჩუენ ყოველად სამღუდელომან სამთავნელ ეპისკოპოსმან იოლიოს, ენახე რა წყალობის წიგნი ესე მისისაუწყებელი მიდგსობის კათალიკოს-პატრიარხის მეფის ირაკლის ძის ანტონისგან ბოძებული, თანჯმობით დავამტკიცე.

მაისს კთ, [წელსა] ჩღპთ.

ხელთვეა: იოლიოს

423. [განწესება ერეკლე II-ისა და ანტონ II-ისა დავით-გარეჯის საქმეზე]

[1789 წ. 26 ივნისი]

ჭ. ჩვენ მაგიერად და ჩვენის შვილის, იმის უწმიდესობის კათოლიკოსის ანტონის ნაგიერად, იმის ყოველად სამღუდელოებას წინაწყმიდელს იოანეს ესრეთ ეუწყოს:

მერმე თქვენის ყოველად სამღუდელოებისაგან და მონასტრის კრებულისაგან მაგ ღირსის მამის დავით-გარესჯის საქმე მოწერილი ყველა თვითეულად ვიუწყეთ, მაგრა ახლა დრო აღარ იყო ამ საქმის სამართლის შესრულებისა. ამისთვის, რომ წინასტერი ესაზრდელოდ არ დარჩეს და დრიდგან ასე განვაგეთ:

ახლა ამ ჭეულად ამაზედ თქვენ ბეჭითი უნდა იყუნეთ, რომ თვის დროზედ როცა დაბარების დრო იყოს, ორი კარგი შემძლებელი ბერი გამოარჩიეთ მონასტრიდამ, სოფლიდამ ცხენიბი და კაცები უბოძეთ და გამოიყვანეთ. მშვიდობით გაჰყოყვანონ, გზაზედ არა წაეკიდოსთ რა. და მანდ რომ მოვიდენ, წინასტირის ყმანი კარგათ შეეწევიანენ ცხენით და კაცით. და რომელიც საჭირო ნივთი არის იმათ შესაწევნელი, ყველა მზა უყონ.

და ის ღირსნი ძმანი, რომელნიც გამოვიდნენ სულიერის მოძღვირნობით, დიდათ ბეჭითნი იყუნენ და გაისარჯენ, რომ წლის საზრდელი მოიარეწონ და შეჰკრიბონ მონასტრისათვის.

თქვენც ბეჭითი ბრძანდებოდეთ და იმისი ყოველად სამღუდელოება ბოდბელი კულავაც შეჰწე ყოფილა და ეხლაც შეეწევა.

ამაზედაც ბეჭითად ბრძანდებოდეთ: მონასტრის მოჭელეებს უბრძანეთ, რომ მონასტრის ზერებსა და მამოლებს რიგიან მოუარონ, რომ არა წახდეს რა. და რომელიც მონასტერს დასჭირდეს ჩამე, იმასაც შეეწევნენ; ან მოპრიეს ყარაული არ დააკლდეს მონასტერსა; და მონასტერშიაც უბრძანეთ, რომ ფრთხილად იყუნენ.

და ერთს ორს თთვეს უკან მოცლა იქნება, შეეცდებით ჩვენ-
ცა და ჩვენი შვილიცა, იმისი უწმიდესობა; და როცა უფლისწული
სი იქნება მაგ მონასტრისა და მაგ ძმათათვის, ღმრთის ძალში შე-
შეწევნით იმას განვაგებთ.

იუნისს კზ, ქორონიკონს უოჳ.

ბეჭედი: მე ღირსთგანბანილთა მიერ გკლესია ვადიდე ერეკლე
ხელრთვა: კათალიკოზი

424. [ბრძანება ანტონ II-ისა აბრამა ზანდარაშვილისადმი ღალის აღების თაობაზე]

[1789 წ. 9 ივლისი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი გიბრძანებ ზანდარაშვილო აბრამაე.

მერე როგორც კვლავ აგიღია ჩვენთვის ღალა, ახლაც ისე სრულებით უნდა აიღოთ და ჩვენს სარჭაში უნდა მოაბარო. და თუ სიტყვა გისმე აქვს, ჩვენ მოგვახსენოს. და როგორც აგიღია ღალა, ისე სრულებით უნდა აიღო.

ივლისს თ, ქორონიკონს უოჳ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

425. [ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ ჯამასპისადმი პატარძეულელთა და ხუმელთა მიწების თაობაზე]

[1789 წ. 11 სექტემბერი]

ქ. სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარხის, მეფის ძის, ანტონის ჟამ ყოველ კეთილად სახსოვარო, სავარეჯოს მოურაო ჯამასპი.

მერმე პატარძეულელნი და ხამშელნი მიწებზედ რომ დაობენ და ამათთვინ ამ საქმეზედ იმის სიმაღლეს პატონს მამაჩვენს ოქმი დაუწერია და პატარძეულთათვის უბოძებია, ჩვენც შენთვის ეს მოგვიწერია, რომ: როგორადაც ამ პატონის ოქმში აქხადებდეს, ისრე უნდა აღაბრულო.

და მანამდინ ხამშელთა და პატარძეულელთ ჩვენს წინ ვალა-პარაკებდეთ. შენ ღალა იმ სადაოს მიწისა არავის უნდა დაანებო. და მერმე როდესაც ჩვენთან ილაპარაკებენ, რომელთაც ის მიწები დარჩება, ღალაც იმათ მიეცემა.

ეს ჩვენგან მოწერილი წიგნი თქვენ ასრე უნდა აღასრულოთ.

ენკენისთვის იგ, ქორონიკონს უოჳ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

426. [გრძანება ანტონ II-ისა იასაულისადმი სალთხუცესად ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების გაწევის თაობაზე]

[1788 წ. 13 ოქტომბერი]

ქ. სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის, შეფის ირაკლის ძის, ანტონის კეთილად სახსენებელი* იასაული.

შენმე სალთხუცესი ამილბარ კომკსა და ციხეს სადმე აშენებს და ამისთანა საქმე ჩვენის ქვეყნის წესჩვეული არის.

და ეს შენთვის გვიბძანებია: უნდა დაადგე გომსა, მეტეხსა და ჩოჩეთსა და ან მაგ მკარეს, სადაც ჩვენი ყმანი იყვნენ — სახასონი თუ აზნაურშვილის ყმანი, უნდა მაგათ კომლზედ ერთი შეაბმევინო, ქვიშა და ქვა მოუზიდვინო; რომ ერთს კვირას ასრე უნდა მოეხმარონ და შეეწიონ, რადგან მაგისთანა საქმე ქვეყნისაც შესაძლი არის და მაგათიც გამოსადეგი საქმე არის.

და ორს დღეს ელამზედაც უნდა მოეხმარონს, რომ საცრისათვის ჯე მოეზიდონ.

ამისთანა საქმეზედ სხვანი ნაგ მკრის კაცნიც შეეწევიან და ორა საკვირველი იქნება, რომ ეგენი უფრო მოეხმარონ და შეეწევნენ. ამაზედ უარი არავისგან იქნება.

ეს ჩვენი ბძანება შენ ასრე უნდა აღასრულო.

ოქტომბერს 13. ქორონიკონს ჳოზ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

427. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცესს ამილბარ მაღალაძისადმი]

[1788 წ. 12 ნოემბერი]

ქ. ვენაქისა მის ჰეშმარიტისა რტო-ყოფად მაშინ ვიდრემე შეისმინების ჩუენზედა, ოდეს იგი გამოვიღებდეთ ტეეანსა კეთილთა საქმეთასა.

ხოლო კეთილისა საქმენი არა რაჲთამე სრულიქმნებიან, თჳნიერ სიყუარულისა და სიყუარული იგი შემოსრული ჩუენ შორის რაჲმე იყოს სხუა, უკეთუ არა დატევნა ღმრთისა სიყუარულად სახელდებელისა დატევნისამებრ ჩუენისა, რომლითაცა ვიწოდებით ჩუენ რტოდ მის[ს]ა.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი იასაულის სახელის ჩასაწერად.

ხოლო სიყვარულისა მოგება ჩუენ შორის მაშინ უკუე ნქმნეს, რაჟამს იგი ვიხარებდეთ კეთილ-შემოსილებასა ზედა ... და თუ სადმე ვიხარებთ, მტკიცე არს ვითარმედ ევსწადნოითცა მიცემად სხუათადმი კეთილ-შემოსილებათა.

ესეოდითარითა ამით საუნჯეებითა გაღმეძღებელი ჩუენ, წყალობითა ღმრთისაითა ანტონი კათოლიკოს პატრიარხი სამეუფოსა ქალაქისა მცხეთისა, ქართლისა, კახეთისა და ყოველისა საქართუელოისა დაეიოიანი, ძე მეფისა ირაკლი მეორისა, გაძლიერეთ წყალობისა და მოწყალებისა წიგნსა ამას შენ, თავადობისა პატივით პატივცემულსა მაღალაძეს ჩუენსა სახლთხუცესსა ამილახარს, ძმასა შენსა დავითს, შვილსა შენსა გაბრიელს, იოანეს, რევაზს, ალექსანდრეს, ძმისწულსა შენსა გიორგის და სოლომონს ესეოდითარითავს მიბეზჭაა:

მოგუგართუენით თქუენ წყალობისა როიარტაგნი ძუელთა საქართუელოისა მეფეთანი და უწმიდესთა მოსაყდრეთა ჩუენთანი, რომელითაცა ეზოძნეს თქუენთუის სახლთხუცობა ყოველისა სამცხეთოსა ქართლსა და კახეთსა შინა და დაეწერნესთ წიგნთა მათ შინა: იღებდეთ ოცისთავს ბაჟისაგან, თეთრისაგან, პურისა და ღუინისა, ცხერისა, ზროხისა და ყოველს გუარის შემოსავალისაგან.

და საათნო ვეყუენით ჩუენცა და თანაგმა ვექმნენით მათ.

ხოლო წიაბაძოთა მაბაათა ჩუენთა და სანატრელისა ბიძისა უწმიდესისა მოსაყდრისა ჩუენისა როიარტაგნი წორეიითხენით რა, ვიეძულენით ჩუენცა თუთ აბლითა ამით წერილითა განახლებად და დამტკიცებად მათდა, რომელსაცა ბრძანებენ ესრეთ.

ბრძანებს ბაბის მამა ჩუენი: «ჩუენ, მეფემან ირაკლი, ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ, ჩუენსა დიდად ერთგულად, თავდადებით ნამსახურს მაღალ შვილს ამილახარს და შვილთა შენთა; ჩუენს მამა-ბაბათაგან წყალობად გქონებოდით და ჩუენცა წყალობა გიყავით და გიბოძეთ სახლთხუცობა სუეტის ცხოვლისა და ჯანიშინობა ამ წესით, რომ: ბერიგით საგანჯოსი და ბერაქეთ საგანჯოს, ჯიმითს, ახალშენს, ვეძისკევს, ერწოს, ბიწმენს, საგურამოს, რაც სუეტისცხოვლის მამულები არის და ჯვარს სახასო მამულები, სთველს თქუენ აიღებდეთ, პურს, საბალახეს, ჯუროვს და რუზედ ბრისჭასა; და სათავო არა დაგაკლდებოდესთ რა, ყოველისფერისაგან გამოსაღებს თქუენ აიღებდეთ და კათალიკოსსა და სუეტს ცხოველს თქუენ მიართმეოდეთ. სხუას კაცს ჭკლი არა აქუს, ვერცუინ

ჩვენი ბრძანება მოვიშალოს და გვრცელვინ შემოგეცილოს. ღრეშე/
კიდევ გვიბოძებია მცხეთას მაჩქათელას კონი და სიფიჩხურეთი
ზერტის მეღალობა და დიდგორზედ მთხისა ჭაშმურავობა».

ჩვენის პაპის ძმის, მეფის იმამყულიხანისაგან ბოძებული სიგელი ბრძანებს: «გიბოძეთო შენ, მაღალაძეს სახლთხუცესს ამილბარს და შვილთა შენთა შაბადინისა და აზამბურის მოურავობა ყოვლის კაცის ქელშეუვალად».

ბრძანებს უწმიდესობა მისი ბატონისშვილი კათოლიკოსი დომენტი: «გიბოძეთო შენ, მაღალაძეს სახლთხუცესს ნაქულბაქევის მოურავობა».

ბრძანებს სიგელსა შინა თჳსსა ბიძა ჩუენი, ნიტარხსენებული უწმიდესი კათოლიკოსი ანტონი, ძე მეფისა იესესი, ესრეთ: «რაოდენადაც ძუელთა კათოლიკოსთაგან წყალობად გჭონიათ, ჩუენცა ეგრეთვე წყალობა ვიყავით და გიბოძებთ ჩვენს სახლთხუცესს ამილბარს, ძმასა შენსა დავითს და შვილთა თჳსთა ჭოფილისის ქალაქს მსახლობელთ ჩუენის იკლესიის ყმათ მოურავობა, ჴაშნაკი: და ქალაქს გარეთ ავლაბარსა და გარეთუბანს მსახლობელთ მემკვიდრეთა თუ მოსოფლთა, ოდეს ან თუ დღეის იქით მოვიდნენ და ჩვენნი ყმანი შეიქნენ. — ამათიც მოურავობა: და აგრევე ანჩისხატში სასახლის ადგილი და თჳენის ბიძაშვილის ამოწყვეტილის ბურაბის წილი ყმა და მამული, რასაც ალაგს ჰქონებოდეს, მთასა თუ ბარსა, ველსა თუ ვაკოლსა, სახლკარითა, ბაღითა, ქვევრმარნითა, სასაფლაოთა, ზერითა, ხოდაბუნითა, წყლითა, წისქვილითა, საწყლისპირითი, ნასყიდითა და უსყიდითა, ყოვლის კაცის უკილებლად და ყოვლის თჳენის ნათესავის წამოსასრჩელად გვიბოძებია და დაგვიმტკიცებია».

კუალად სხვასა სიგელსა შინა ბრძანებს უწმიდესობაჲ მისი: «გიბოძეთ თჳენ, მაღალაძეს სახლთ-ხუცესს ამილბარს და ძმასა შენსა დავითს და შვილთა თჳენთა ჩვენის სოფლის აღაიანის მოურავობა, ამოწყვეტილის ჭარმაულის ნაკონები, რომელიც ვერანა ყოფილიყო და შენ აგიშენებინა».

კუალად ბრძანებს უწმიდესობაჲ მისი: «გიბოძებია სამი უმაშულო კაცი: ერთი მეკარვისშვილი, მეორე ვაჟაჲ იესეს ბიჭი და მისამე ხიზაბარელი თევდორე და მახარა თავეთის შვილებით».

და ჩუენ თანჯმა-ქმნილნი ზემო ჴსენებულთა მათ მეცეთა და სახატრელისა ბიძისა უწმიდესის მოსაყდრისა და მოძღურისა ჩუე-

ნისა როთრტაგთანი და მოძღვნებელნი და წიგნსა ამას შინა ჩუენ-
სა შთამწერელნი წყალობათა მათთანი, განგიახლებთ მათ ფხლეთ-
ამით წერილითა ჩუენითა ყოველთა კაცთაგან კელშეუვალად.

ჩუენცა ბრძანებისაებრ მათისა გვიბოძებიეს ყოველნი აქა წე-
რილნი და დაგვიდგუნიხართ მოურნედ საურავთა მათ; და გვიბრძა-
ნებიეს ჩუენცა, რათა აღლებდეთ ოცისთავს თეთრისაგან, ბაჟისა-
გან, პურისა, ღვინისა, ცხვრისა, ზროხისა და ყოვლის შემოსავლი-
საგან.

ღმერთმან საყდრისა მის ჩუენისა დიდისა ეკლესიისა მსახუ-
რებისა მისისა დიდებულებისა მაშისა ჩუენისა მეფისა და ძეთა მის-
თა ერთგულებისა და ჩუენსა მორჩილებასა შინა მოგაკმაროსთ და
შემდგომთა მოსაყდრეთა ჩუენთაგანცა მტკიცე გექმნასთ, რათა მა-
თიცა განგებული მტკიცე იქმნას.

არიან საქმესა ამას შინა თანამდები ჩუენნი კარისა ჩუენისა
მოხელენი და სრულიად სამცხეთონი აზნაურშვილნი.

დაიწერა ესე ითანეს მიერ ხუცისა სითნის იოანოძის დეკანო-
სისა, თთუესა ნოემბერსა **იბ**, წელსა ჟფლისასა **ჩლბთ**, ინდიკტიო-
სა პატრიარხობისა ჩუენისასა მეორესა.

ხელთაა: ქათალიკოზი ანტონი

428. [წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახორისადმი სამთავნელ ეპისკოპოსის შეპირების თაობაზე]

[1789 წ. 22 დეკემბერი]

ჭ. მისს ბრწყინვალებას ამილახორს ბატონს ოთარს* და ერთობ ამილახვრის შვილება ქაიხოსროს, ბეჟანს და სხვათა ჩვენ ნათლის ღოცვა-კურთხევით მოვიკითხე.

მერმე ამ თქვენის სამთავნელ ეპისკოპოსისა ვერა გაგვეგია რა, თუ ეპისკოპოსი გინდათ, დაგვიდგუნია და კიდეცა გაჯავსთ, და თუ ეპისკოპოსი არ გინდათ, შეგვატყობინეთ და გამოვიყვანთ და მაგ ეკლესიის კარსაც დაგჭმავთ.

თუ არა და, რა მიზეზია, რომ ნიადგ ასე აჩოვლებთ. თქვენი ეპისკოპოსი ჰქვიან, ყმასა და მამულს არ აწყებებთ, შესამოსელს და წიგნებს და სხვას საეკლესიოს საჭმარს არას აძლევთ, რომ სწირონ, იღოცოს და ეკლესია შეამკონ; და როგორი ეპისკოპოსის ყოლა ან დმერთს როგორ იამება ამისთანა ყოფა.

---

* „ოთარს" წერილის თავშია, აქ კი სახელის ჩასაწერად დატოვებული აქვს ადგილი.

თუ ადარ გინდათ ეპისკოპოსი, ჩამოდით ერთობით და გამოვიცხადეთ და სხვა რიგად მოვახდენთ მაგ ეკლესიის საქმესა თუ არ ჩამოხვალთ, წერილით მაინც შეგვატყობინეთ, რა მიზეზიაა.

დეკემბერს კბ. წელსა ჩღათ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

429. [დაგთარი კათალიკოზის სახასო და სააზნაურშვილო გლეხებისა]

[1789 წ.]

ქრონიკონს ფოზ. ამ წლის აწერილის დავთრის პირი არის მისის ეწმიდესობის კათალიკოზის სახასოსი და აზნაურშვილების გლეხისა.

ქ. უფლისციხეს

[ქ.] პაპიაშვილი მამასახლისი ყაზარა
ქ. წიტიკაშვილი მანუჩარა
ქ. ხუცესშვილი ყაზარა
ქ. წიტიკაშვილი ასატურა
ქ. ნაზარაშვილი არუთინა
ქ. გალუსტაშვილი გოგია
ქ. ქარსიძის გლახას ყმა გაბინაშვილი მატია
ქ. ამისივე ყმა ბერიკაშვილი ქიტუა

ქ. გორს

[ქ.] წვენიაშვილი როსტომა
ქ. გაბუაშვილი იოსება
ქ. ტერყაზარაშვილი ანდრია
ქ. აბრაგუნაშვილი ტერ სტეფანა
ქ. ალელი ბეჟანაშვილი ათანდილა
ქ. ტერ მოსესას შვილი ზურაბა
ქ. ოსკანაშვილი ოქანა
ქ. ჯუღურაშვილი გოგია
ქ. ხუდადაშვილი ზერაბა
ქ. კოტოშაშვილი გაბრიელა
ქ. ხითარაშვილი ნონია
ქ. ხითარაშვილი იოსეფა
ქ. ხითარაშვილი ზერაბა
ქ. მღებრიშვილი გაბრიელა
ქ. სითარაშვილი პეტრე
ქ. ხუცაშვილი დავითა
ქ. ფერიასაძე იორდანე
ქ. ფირუაშვილი დიღმელი ბეჟანა
ქ. უფლისციხელი აკოფაშვილი ივანე
ქ. არაშენდელი დიღმელაშვილი გოგია

ქ. ცხინვალს

[ქ.] ხახანაშვილი მამასახლისი მოსია
ქ. ხახანაშვილი ივანე
ქ. ვაშარ გივიშვილი კიკოლა
ქ. მოხელე ოანეზა
ქ. მოხელე პახუმაშვილი პეტრე
ქ. ქოცოს მიერი სვემანა შვილი ოსეფა

ქ. ბიზაზაშვილი ურია მოშია
ქ. ურია დანიელა
ქ. ხიხინაშვილი შაბათა

ქ. ჭორდს

[ქ.] გედევანიშვილის შოშიას ყმა ბურნაძე შიო
ქ. ამისივე მახათაძე მღვდელი იოანე
ქ. ამისივე ლომაური ივანე
ქ. ამისივე ჯალაბაძე პაპუნა
ქ. ამისივე ჯალაბაძე გოგილა
ქ. აქავ ჭარსიძის გლახას ყმა კახიაშვილი რევაზა
ქ. გედევანიშვილის იოსების ყმა არჩვაძე ზაზუნა
ქ. გედევანიშვილის სარდლის ბეკიას ყმა მარტოყოფელი სვიმონა
ქ. ამისივე ლომაური გლახა
ქ. ამისივე ლაშაძე გლახა
ქ. ამისივე რაზმაძე დავითა
ქ. ამისივე სვიმონაკა
ქ. ამისივე ხევსური პაპუნა

ქ. კულბითს

[ქ.] ოქროპირაძე მღვდელი გიორგი
ქ. ოქროპირაძე მღვდელი პეტრე
ქ. ოქროპირაძე დავით ღვდლისშვილი ბერა
ქ. ოქროპირაძე ქაქუცა
ქ. ოქროპირაძე პეტრე
ქ. ოქროპირაძე ბერუა
ქ. ოქროპირაძე თომა მღვდლის შვილი ყაბრიელ

ქ. ზერტსა

[ქ.] დილეთაშვილი ღამბარჯაშვილის ბიძაშვილები
ქ. აკოფაშვილი იჯანეზა
ქ. მაზმანაშვილი პეტრე
ქ. მაჭარაძე ღვდლი ბესარიონ
ქ. ბესიაშვილი გოგია
ქ. მაღალაშვილის ამილბარ სალთხუცის ყმა ზუბიაშვილი სტეფანე
ქ. ამისივე ცაქნელაშვილი ბერუა
ქ. ქარსიძის გლახას ყმა მინაზარაშვილი ბეკია
ქ. ამისივე მინაზარაშვილი ნასყიდა
ქ. ამისივე თოთაძე შიო
ქ. ამისივე თოთაძე გიორგის შვილი ყაბრიელა
ქ. მაღალაშვილის იაკობის ყმა ზუბიაშვილი გიორგი

ქ. ალიანში

[ქ.] აკჯაძე ბერუა
ქ. თაზიშვილის მოსეს ყმა ზარიძის შვილი რამაზა
ქ. ოდიშვილი გრისტესია
ქ. დილიმაშვილი შერმაზანი
ქ. ბატიაშვილი გიორგი
ქ. შედიაშვილი ამედა
ქ. ფეიქრისშვილი ივანე
ქ. ზარიძე ივანე
ქ. გედევანიშვილის შოშიას ყმა დარბიაშვილი გოგია
ქ. კათალიკოზისა მამუკაშვილი ზურაბა

ჭ. რუისში

[ქ-]ლევნიაშვილი თამაზი
ქ. გელდიაშვილი ბერი
ქ. გელდიაშვილი ქიტესა

ჭ. არაშენდას

[ქ-] კობაძე თამაზი
ქ. კობაძე კაკა
ქ. კობაძე ივანე
ქ. წეროვნელი კაცური
ქ. ოქროპირიძე ოთარა
ქ. ოქროპირიძე მამუკა

ჭ. ლელესთავს

[ქ-] კვალიაშვილის ყმა რევაზი-
შვილი დათუა
ქ. ამისივე ყმა ლექუმიძე და-
თუა
ქ. ამისივე ყმა ელიაშვილი სე-
სია

ჭ. ზემო ნიქოზს

[ქ-] მოხელი სოტაშვილი ბერი
ქ. ცხვარაშვილი ივანე

ჭ. ქვემო ნიქოზს

[ქ-] მოხელი ალავერდაშვილი
გოგია
ქ. დგერიელი გილაშვილი გრი-
გოლ

ჭ. ზემო ხვითს

[ქ-] მოხელი ტერიაშვილი სვი-
მონ
ქ. ელიაშვილი ზურაბი
ქ. ელიაშვილი ბექანა

ჭ. ტ[ი]რძნისს

[ქ-] ტეტუნაშვილი გოგია
ქ. ტეტუნაშვილი მოსე
ქ. ტეტუნაშვილი სიო
ქ. ტეტუნაშვილი ტატია

ჭ. ერგნეთს

დარბუაშვილი ლეთისია

ჭ. ქსუისს

სალირაშვილი ნინია

ჭ. დიდს გარეჯვარს

ატენელი დვალიშვილი შაქარა

ჭ. კახბს

თაზიშვილის თეოდოსეს ყმა შა-
ლვეტაშვილი ბეცია

ჭ. დვანს

კობაძე ბერი
ქ. დამპალაში ჭოჭველაშვილი
გოგია

ჭ. დარეთს

მოხელი ამბოკაძე გოგია
ქ. აქვე მოხელი შალიკაშვილი
ნინია

ჭ. სომხეთს

ქარსიძის გლახას ყმა დევსურა-
შვილი ზურაბი

ჭ. აჭარ ზერტს

თოთიძე ტეტია
ქ. თანდილაშვილი დათუნა
ქ. ატენელი ბერიშვილი ქიტესა
ქ. ტერტერაშვილი მამასახლისი
ზურაბი

ჭ. თორტიზას

მეტიკაშვილი ქიტესა

ქ. ხელთუბანს

ძეგველი პატარა ბერუა

ქ. სათემოში

საკათალიკოზო ამბროსაშვილი ამბროსა

ქ. ფხვენის[ს]

კომლი ორი

ქ. ქვემო ხანდაკს

გედევანიშვილის სარდლის ბეცის ყმა ხიზანაშვილი გოგია
ქ. ამისივე ყმა ხიზანაშვილი ზაზა
ქ. საკათალიკოზო მაისურაძე ივანე
ქ. გედევანიშვილის იოსების ყმა ხატისაშვილი ლევანა
ქ. ამისივე ყმა იმერლიშვილი ბეცია
ქ. ელიოზიშვილის ნინიას ყმა მამულაშვილი ლომკაცა
ქ. ამისივე ჩიტაშვილი ბერი
ქ. ამისივე კვთიაშვილი იესე
ქ. ამისივე კვთიაშვილი ბაზალა
ქ. ამისივე კაჭუა ნინია
ქ. თაზიშვილის მოსეს ყმა ბათუნაშვილი ნინია

ქ. გომს

მაღალაშვილის სალთხუცის ამილბარის ყმა ლომიაშვილი მატია
ქ. საკათალიკოზო ფეტვიაშვილი პავლე
ქ. ხითარაძე გლახა
ქ. ავბეგწვაშვილი ივანე
ქ. მშვილდისშვილი მათე
ქ. რთველაშვილი გოგია
ქ. ნატრაშვილი კაცია
ქ. მშვილდისშვილი ესტატე
ქ. ზაქარიაშვილი ბასილა
ქ. კაციაშვილი დავითა
ქ. ზაქარიაშვილი ბეცია
ქ. ორბელაშვილი პეტრე
ქ. საგინაშვილი ოთარა
ქ. სოლომანაშვილი დავითა
ქ. კაციაშვილი გრიგოლა
ქ. ბიძინაშვილი ივანე
ქ. ოცქაშვილი შიო
ქ. ხიზანაშვილი ზაზა
ქ. თაზიშვილის ყმა ბათუნაშვილი ბერუა
ქ. საგინაშვილი იესე
ქ. ბათუნაშვილი გლახა
ქ. ამბროსაშვილი თევდორე
ქ. მაღალაშვილის მეტეხის მოურავის იოსების ყმა თათარაშვილი მღვდელი გიორგი

ქ. მეტეხში

გუგულაშვილი გოგია
ქ. გზირიშვილი ივანე
ქ. ნონიკაშვილი დათუნა
ქ. ინაძე ესტატე
ქ. ნაცვლიშვილი გიორგი
ქ. ამშაიფარაშვილი გივი
ქ. გეჯაძე აბრამა
ქ. ქსოვრელი ბერი
ქ. გეჯაძე პავლია
ქ. ოთიაშვილი გლახა
ქ. ღაღიხვრეტია ზურაბა
ქ. დათაშვილი ქრისა

ქ. აბრამაშვილი ზურაბა
ქ. ოდიშაშვილი ბერტა
ქ. შარიფაშვილი დავითა
ქ. პატარქალაშვილი ტეტია
ქ. ტატანაშვილი გოგია
ქ. კოლერაშვილი ბერტა
ქ. პოპია დავითა
ქ. სალთხუცის ამილბარის ყმა ალაბაშვილი მახარე
ქ. ამისივე შამათაშვილი ბერტა მეტეხის მოურავის ყმა
ქ. ამისივე ხუციშვილი ქიტეა
ქ. ხუციშვილი მექვაბე ზურაბა
ქ. მაღალაშვილის მცხეთის მოურავის დავითის ყმა ლეკაშვილი გლახა
ქ. მაღალაშვილის სვიმონის ყმა აგრიაშვილი ივანე
ქ. ბოჭორაძის ყმა ეუტისშვილი ქიტესა
ქ. მერაბაშვილი დავითა
ქ. თუხარლის როსტომის [ყმა] მალაციძე პატარკაცი

ქ. ახალქალაქს

სულაბაშვილი გაბრიელა
ქ. მღვდელი ფოფხოტე
ქ. უმეკაშვილი ოსეფა

ქ. ზემო ხანდაკს

ქ. მაღალაშვილის სალთხუცის ამილბარის ყმა ამირეზაშვილი ქიტესა
ქ. ამისივე სამხარაძე ივანე
ქ. თუხარლის როსტომის გირგიმაშვილი გოგია
ქ. მაღალაშვილის კაკას ყმა რთველაშვილი სესია

ქ. სახირეთს

პაპუნაშვილი რუსეთიდამ მოსული ბეცია
ქ. ბარნაბიშვილი გოგია

ქ. ქვახვრელში

ჭარსიძე გლახას ყმა გაბინაშვილი როსტომა

ხიდისთავს

ლაშქარაშვილი გოგია
ქ. დვალიაშვილი დვითისია

ქ. ჩოჩეთს

თუხარლის ნაკოლოხის ყმა მალაციძე თევდორე
ქ. სალთხუცის ამილბარის ყმა ანიაშვილი პეტრე
ქ. ამისივე ხუდიაშვილი ივანე
ქ. მაღალაშვილის სვიმონის ყმა ტრძე მაშეკა
ქ. მაღალაშვილის მოურავის ყმა ლვინჯაშვილი დავითა
ქ. მაღალაშვილის გაბრიელის ყმა ნონიაშვილი ბეცია
ქ. მაღალაშვილის ზაზას ყმა სოგაზარაშვილი ესტატე
ქ. თუხარლის გოგიას ყმა გაბრიშვილი გოგია

430. [წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახვრისადმი ეკლესიის ყმის ჯარიდან განთავისუფლების შესახებ]

[1780 წ. 25 თებერვალი]

ქ. მისს ბრწყინვალებას ამილახორს ბატონს ოთარს ქრისტეს მიერის ლოცვა-კურთხევით მოვიკითხავთ.

შერმე ეს ქართველი ხომ მოგეხსენებათ, რომ მე მახლავს და ამისი როგორ იქნება ან ჯარში და ან სხვაგან სადმე წართმევა და გაგზავნა თქვენგან თუ სხვათაგან. და თქვენ თურმე ჯარში დაგიწერიათ და თქვენის ბრწყინვალებისაგან ეს. დიაღ, ბიკვირს.

და მეორე ეს იცოდეთ: ამისი ორი კაცი რომ დაგიწერიათ ჯარში, ისინი მე ჯანდა მაბატიოთ. შეამაველი ვარ და ჯარში ის ამის კაცები არ ვინდა გაგზავნოთ და მაგიერს კეთილის-მყოფლობას ჩვენც ვიცდებით.

და ამასაც ვითხოვთ, რომ ამასა, თუ ამისს ყმებსა სხვათაგან უფრო უმეტესად შეიბრალებდეთ და თვალსა და ღირს მიუგდებით ხიდაგ; და ჩვენც ერდგულებასა თქვენსა განგვსაზღვროთ.

აღიწერა ფებერვალს კე, წელსა ჩლჯ.

ხელითა: კათალიკოზი

431. [შეწირულების წიგნი ეფთვიმე გენათელისა გამოჩინებულისადმი]

[1780 წ. 27 მარტი]

ევა შენ მრავალია ტანჯვათა ქრისტესთვის დამთმენელო და მრავალჯაზის ღვაწლისა დამდებო დიდო მოწამეო ქრისტესო გიორგი, მე, მონამან და მოსავმან შენმან ყოველად სამღვდელომ ეფთვიმე მიტროპოლიტმან, ძემან გურულის ერისთვისამან, ეფთვიმემ უძღვენ მცირედი ესე შესაწირავი წმიდასა შენსა ეკლესიასა გამოჩინებულსა ესრეთ, რომ:

ყოვთა უღიროებისაგან ჩვენა ქვეყანას გურიას მეჭიხ დიდი ნახდომა და ნამტერევა; და ჩვენის ქვეყნის, დიაღ, მრავალი კაცია სული დაყარგულიყო და ოდიშის ქვეყანას დამტყვეებულიყო. და მე კათალიკოზს ბატონიშვილს იოსებს არხიდიაკვნათ ვახლდი და იმ ქამად იმერეთსა და ოდიშს შუა დიდი მტერობა და ერთმანეთში ნახდომ-მოხდომა იყო.

და მაშინდელი დაკარგული ჩვენის ქვეყნის საერისთო კაცი გიორგი დევაძე ოდიშიდამ გამოვიყვანე ჩემის ცდით და

ჩემის ხარჯით და ეს ეკლესიის წმიდის გიორგის ლესია და მისი შემოვალი საწირაძღვრო კაცი ჯერ მამაჩემს ქრისტეფორე ეკავებინა და შემდგომად მისსა მე მჭირდა დიაკვნათ ვიყავი. და მამაჩემი ქრისტეფორე შეძლებისაებრ ნამსახურიც იყო ამ ეკლესიის კეთებაზედ და შენებაზედ.

და როდესაც მამაჩემი იმ შენს ეკლესიაზედ დაემარხა, მეც ეს ჩემი ნასამართლი და არას კაცისაგან სიდეო, ალალი, სამართლიანის გზით ნაშოვარი გიორგი დეგაძე, მისი შვილი გოგიბელა, მისი ძმა მახარობელი და იესელა, მათის ცოლ-შვილით და ყოვით მოვიყვანე და გარდამენებულის კაცის გურგენიძისეულს ადგილ-მამულზედ დაგისახლე. ამაშიდ სხვას კაცს ხელი არა აქვსთ რა, ისე ჩემი საკუთარი ნაშოვარი არის; ჯერ ჩემი სამამო საერისთო ძირის კაცია და შერმეთ ჩემგან ნაშოვარი არის. ხელი არავის [ა]რა აქვსთ ამაშიდ.

სანამ დიაკვნათ ვიყავი, მე მეჭირა ეს ეკლესია და მისი შემოვალი კაცი. და მე გენათლობა მომკვეს. და შემდგომად ჩემსა სხვა წირნამძღვარი განვაწესეთ და მას ვაორწმუნეთ. და ეს დეგაძე გურგენიძისეულს ადგილზედ დაგისახლეთ და შემოგწირე. შეიწირე შენ მრავალთა ტანჯვათა დამთმენელთ დიდო მოწამეო ქრისტესო გიორგი. და ნაცვლად ამისა მაგე მე კურნება სულთა და ხორცთა.

აწითვან ვისცა და რომელმანმე ძემან კაცისამან: მეფეთა ანუ დედოფალთა, თავადთა, ანუ შენისა ეკლესიისა წირნამძღვართა, აზნაურთა ანუ ხოხელენთა, სამღდელოთა ანუ საეროთა შლად ხელყოს და ეს ჩემ მიერ შეწირულობა მოგიშალოს, ჯერთქენ ძლიერი საჭურველი შენი, წარმოაგდებინე გუეგა თვალისა მისისა და მოუწყვიდეს საყვარელი და საწადელი გულისა მისისა; და იყავნ იგი შეკრულ ზეგარდამოთა რისხვითა და დაისაჯოს იგი დასჯითა საუკუნოთა.

ხოლო დამამტკიცებელნი და მტკიცედ დამბეჭდველნი ამისნი იყავნ კურთხეულ უკუნისამდე.

აწ არის ამა წერილისა მოწამე გამოჩინებელის წინამძღვარი წულუკიძე ნიკოლოზ, კანდელაკი ქრისტეფორე, ქორიძე გიორგი, ხელოსან[ნ]ი: შანიძე დავითელა და ხოსრუა და სხვა სულ ერთობით საწინამძღვრო კაცები.

და აღიწერა ხელითა არხიდიაკვნის იოსელიანის დავითისათა თვესა მარტსა კზ, წელთა უფლისათა ჩჟპი.

შენიშვნა: გურიული მიტროპოლიტი ეფთვიმი.

432. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ჯუთათელისა თამაზაზ აბულაძისადმი]

[1790 წ. 8 აპრილი]

ქ. წყალობითა და შეწევნითა პირველისა სიტყვისა უფლისა ქრისტესითა ჩვენ, ყოვლად სამღუდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს ესე მტკიცე და უცვალებელი წიგნი წყალობისა აღვიწერე და გიბოძე შენ, ჩვენსა ერთგულებით მსახურებელსა აბულაძეს თამაზას და ძმათა შენთა ქაიხოსროს და გიორგის და შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ვსრეთ და ესევითარად, რომე: ყამთა ვითარებისაგან და სოფლისა მიმოკვეთებათაგან თქვენი სამკვიდრო გლეხი სხუათ დაეპყრათ და თქვენ, ვითარცა ჭეროან იყო ჩემდა მოძართ მსახურება და ერთგულება, ეგრეთ მოსწრაფეთ, გულსმოდგინებით მსახურეთ და განამრავლეთ.

და ამისთვის ჩვენცა ვიხილეთ ნაცულად მსახურებისა წყალობაი და ესრეთ გიბოძეთ და გიწყალობეთ ჩვენ მიერ ამოყვანილი შენი სამკვიდრო გლეხი ეფრსათს ბერძნაძე გიორგი თავისის ცოლ-შვილით და აღგიღ-მამულით და სამართლიანის საქმით, რომლისაც მქონებელი იყოს; რომელიცა ვაქუნდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ერთგულებით მსახურებასა შინა ჩვენსა შენ და მომავალთა სახლისა შენისათა.

აწ რომელნიცა კაცთაგანმან ანუ სამღუდელომან და ანუ საერომან ესე ჩვენ მიერ წიგნი წყალობისა შეგიცვალოს, მისცეს უფალმან შიშველი ოუდასი, შენის ტანი დიოსკორესი, ცოცხლივ დაწოქმა დათან და [ა]ბირონასა; და ხუმცა იხილავს დიდებასა ღმრთისასა; და განიკითხოს ნაცულად ჩემსა დღესა მას დიდსა სასჯელისასა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი იყვენ კურთხეულ აწ და საუკუნოდ.

აწ ამის გამრიგე და მოწმე: მოურავი აბულაძე პაპუჩა, ქეთლად აბულაძე სვიმონ და ერთობით ჩვენნი კაროსა მოხელენი.

აღიწერა თვესა აპრილსა გ. ქორონიკონს აქათ ჩღყ. ქალთა ნიკოლაოს ითბიან გაბაონელისათა.

ხელმძღ: ყოვლად სამღუდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

433. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იესეანთ ოვანეზასადმი]

[1700 წ. 24 აპრილი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა ჩვენ, კურთხეული მაკურთხეველმან, მეფეთა შარავანდედმან, ყოველისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარხმან, ძემან სრულიად საქართველოსა მეფისა იოაქიმ მეორისამან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ ჩვენს ყმას მოქალაქე იესეანთ ოვ[ა]ნეზას, წვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე: შენს ბანაყოფს მირზას შენთვის თავისი სახლები გირაოთ მოეცა და ნეტარად ხსენებულს ბიძა ჩვენს პატრიახსაც წიგნი ებოძებინა. რომ სამკვდროდ თქვენი ყოფილიყო და ის წყალობის წიგნი გილანს დამწვარიყო; ამაში ხანს გაეცლო.

ახლა ჩვენს დროს წიგნის გაახლებას დაგვეჯე. ჩვენც ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი და ის სახლები ხუცესთან გირაოთ ყოფილყო ოცდახუთ თუმნათ. ეგ ოცდახუთი თუმანი შენ ოვ[ა]ნეზამ უნდა მისცე და ის სახლები დაიხსნა.

ვინაცობა არის, იმ სახლის პატრონი მოვიდეს და ამ ქვეყანას დადგეს და ისევ ჩვენი ყმა იყოს, შენი ოცდახუთი თუმანი თავის ანგარიშით მოეცეს და ის სახლები დაიხსნას თავის პატრონს.

სხვა[1] შენთან საქმე არავის აქვს, ოღონდ არ მოვიდა. შენთვის წყალობა გვიქმნია და გვიბოძებია, ამიტომ რომ მირზა შენი სახლის კაცი იყო და უფრო მონასიები იყო, რომ შენის სახლის კაცს სახლები შენ გქონოდა; რადგან ჩვენი ეკლესიის ყმაც ყოფილ, ამ მიზეზით წყალობა გიყოფით და გიბოძეთ. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენსა ერთგულობასა შინა. არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა ჩვენთა მოსაყდრეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისი მოწამენი და თანაწმანი ერთობით ჩვენნი მოპყრობანი.

აღიწერა ხელითა მაღალაძე მდივნის იოსებისათა, თვესა აპრილსა კდ, წელსა ჩლე.

რაც ამ ოცდახუთს თუმანს გარდა სხვა ხარჯი რამ მოგვიდეს მაგ სახლებზე, პასუხი იმან ვაქცეს.

ხელრთა: კათალიკოზი

ბეჭედი ხელრთა: ზაზა

---

[1] +არავის.

434. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცესს ამილახარ ვახტანგისადმი]

[1790 წ. 27 აპრილი]

ჩ. წყალობითა ღმრთისათა ჩვენ იესიან, დავითიან, პანკრატოვანმან, ძემან მეფის ირაკლი მეორისამან, და ზემოჴსა საქართუელოს კათოლიკოს-პატრიარხმან, დიდმან მამათმთავარმან ანტონი, ესე უკუნისამდე ქამთა და ხანთა გამოსადეგი სამკვიდრო და ქამთა შინა საბოლოვო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ხვეტას ცხოვლის სახლთუხუცესს მაღალაძეს ამილახარს, ძმასა თქუენსა დავით. შვილთა თქუენთა, ძმისწულთა და ყოველთა სახლისა თქუენისა მომავალთა.

ასე, რომ: ბორტაში შენობას ამირებდი და ციხის გაკეთებას და იმის ახლო ჩვენის ყმის კალატოზის შვილის ნაქონი მიწა, რომელიც დღეს თევდორეს შვილს ნინიას, ლუკიას და იმის სახლის კაცებს უჭირავს და ამას გარდა კიდევ შათირის შვილის ნაქონი მიწაც ბორტაშიეე, რომელიც დღეს დათას შვილს ზურაბს და იმის გვერს თევდორეს უჭირავს, იმის წყალობას გვეპყე.

ჩვენც ჩვენის მისედვით და გასინჯვით დავინახეთ და ჯეროვნად ვრაცხეთ, რომ რადგან ციხეს და შენობას ამირებდი, შენთვის ცხინდა საქიროდ საქმარი იყო.

ამისთვის ჩვენც წყალობა გიყავით იმ მამულისა, რომელიც მიწა და სამძუვარი ეს არის კალატოზის შვილის ნაქონის მიწისაჲ: აღმოსავლით კერძო შენს მიწამდის, დასავლის მჴრით შუა ბორტამდის, ბოლოს ჩრდილოთ ბორტის რუმდის და სამჴრით თქუენის ყმის მიწამდის. იგრეეე შათირის შვილის მიწის სამძუვარი აღმოსავალით კერძო შუა ბორტამდის, დასავლით უკანა ბორტამდის, სამჴრით თავს ჭოპამდის და ბოლოს ჩრდილოთ ბორტას რუმდის თქუენთუის გვიბოძებია და წყალობა გვიქნია.

ღმერთმან სუეტის ცხოვლის მსახურებასა მისის სიმაღლის ჴელმწიფე მამის ჩემის მეფის ირაკლისა და ჩემს ერთგულებაში მოგახმაროს და არა რომელთაგანმე მოგეშალოს.

აწ უკუე შემდგომად ჩვენსა ყოველად სანატრელნო კათოლიკოს-პატრიარხნო თქუენცა ასრეეე დაუმტკიცეთ და გაურიგეთ, რათა თქუენიცა გიგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე ჰყოს.

ეს მამული რომ თქვენ გიბოძებიათ, ამის მაგიერად იმ გლეხთ[ა] ლობა უყავით, რომელიც თეძმის პირს ჩვენი მიწა არისა[ა]ვილა ამაკეთებია

აღიწერა ქელითა ალექსის ძის დავითისათა, აპრილს თორმეტსა, რიცხუსა კზ, წელსა განხორციელებითგან სიტყუისა ღმრთისა ჩჟყ, ხოლო ქართველსა ქორონიკონსა ზედა უოშ.

ხელრთულ: კათალიკოზი

435. [ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ იოსებ მაღალაქისადმი მამულის გაყოფის თაობაზე]

[1790 წ. 27 აპრილი]

ქ. ზემოხსა საქართველოს კათალიკოს-პატრიარხის, მეფის ირაკლის ძის, ანტონის კეთილსახსოვარი მეტეხის მოურაო მაღალაქევი იოსებ.

მერე პორტაებს შუა კალატოზისშვილისა და ხათირისშვილის მიწა არის, ის სალთხუცესს ამილბარს უბოძეთ, და რომელთაც გლეხკაცებს ჯავახებს ეს მამული ეჭირათ, ან ნინიას თევდორეს შვილს, ან ნონიას და ან დათას შვილს და მისს ძმას — ამათთვის ამ მიწის მაგიერად ჩვენი მიწა რომ არის თეძმის პირას, იმ მიწის წყალობა გვიქნია.

შენ უნდა მიხვიდე და ორთავე შუა უნდა გაუყო. ის ჩვენი ხოლაბუნი მაგათთვის წყალობა გვიქნია, რომელიც თეძმის პირს არის იმ მიწის მაგიერად.

ეს წიგნიც მათ უნდა მისცე და მაგათ უნდა ჰქონდესთ.

აპრილს თერთსა კზ. ქორონიკონს უოშ.

ხელრთულ: კათალიკოზი

436. [წიგნი ანტონ II-ისა თარხნიშვილებისადმი სალთხუცეს ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების თაობაზე]

[1790 წ. 1 ივნისი]

ქ. მისს ბრწყინვალებას თარხ[ნ]ის შვილებს ითანეს და გიორგის* ჩვენ მიერის ლოცვა კურთხევით მოვიკითხავთ.

მერე ჩვენი სალთხუცესი ამილბარ ციხეს რომ აშენებს პორტაში ია, როგორც მისის უმაღლესობის მეფის ბრძა-

---

* „ითანეს და გიორგის" საბეჭდის თაქშია, ჩვილი აქ უარიელი ადგილია დატოვებული.

ნება გაქვსთ მუშის მოხმარებისა, თუ ჩვენი სიყვარული გაქვსთ ჩვენი სახსარ, აზნაურშვილის ყმა და თქვენი ყმა რიგიანათ უხდიანთ [ა]ხმაროთ და შე[ე]წიენეთ.

თუ ის ციხე გაკეთდა, თქვენიც შესამატი იქნება და ქვეყნისაც: ჭეშმარიტად დიდად დაგიმადლებთ, როგორც ამას შე[ე]წევით და მე[ე]ხმარებით ამ საქმეზედა, და ან კიდევ როგორც ჩვენი ბრძანება იყოს, ისე უნდა მაახმაროთ.

თიბათვის ა, ქორონიკონს ჩოჩ.

ხელითა: კათალიკოზი

437. [წიგნი ანტონ II-ისა გოჯოულთხუცეს იოანესადმი სალთხუცეს ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების თაობაზე]

[1790 წ. 1 ივნისი]

ქ. ყოველისა საქართველოს პატრიარხის მეფის იოაკლის ძის ანტონის კეთილად სახსოვარო ბოჯოულთხუცესო იოანე და გოძის მოურაო ელიოზისშვილო ნინიავ.

მერმე როგორც ჩვენი ოქმი აქვს სალთხუცეს[ს]ა და იმაში სწერია სარი და ერევნი და კაცი—ჩვენი სახასო თუ აზნაურშვილის ყმა — ყველანი უნდა შე[ე]წიონ და მა[ა]ხმაროთ, რაცა დროს მაინდომოს. და ან ხელი მოუშალეს და მუშა არ გაუვა, იცოდეთ, ჯარიმას წაგართმევთ და ავადაც მოვეპყრობით.

მისის უშიშლესობის მეფის ბრძანებაცა აქვთ თარხნიშვილებს, ამ საქმეზედა და ჩვენიცა.

თიბათვის ა, ქორონიკონს ჩოჩ.

ხელითა: კათალიკოზი

438. განჩინებითი წერილი ყმიდისა, დიდისა და სამეუფოდისა ეკლესიისა მცხეთისა

[1790 წ. 22 ივლისი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩუენ, ყოველისა საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან, ძემან მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონი ესე განჩინებითი წერილი დაგსდევ მტკიცე და უცვალებელი, რათა ნიადაგ და შემდგომითი შემდგომად ესრეთ იყოს, ბგებოდეს და დაიდგას წინაწე ყოველთა დიდთა და მცირედთაღმი, რომელიცა შესამატად დიდისა ეკლესიისათჳს ვსაჯეთ და განვაჩინეთ:

რომელიც ეკლესიის მამულები გასაყიდული და იმ მამულებისგან გამოსავალი კულუხები აზნაურებით გათანხმებული რომელნიცა პირველთა მოსაყდრეთა ჩუენთაგან, ესე სითანხე კ ა რ წ ა ნ ი ს ა და ო რ თ ა ჭ ა ლ ი ს ბაღებისა სრულ ერთობით მოკვეთილია. ამისთვის, რომ ეკლესიისათვის დიდი დასაკლისი იყო ამ ბაღების სითანხე; და ჩუენც ამისთვის შლად კელვყავით და ესრეთ განვაწესეთ, რათა:

ამიერითგან დიდსა სამეუფოსა ეკლესიასა ჩუენსა სრულებით და უკლებლად ნიადაგ წელიწადს რაგუარადაც ძველადგან დებულობაჲ ყოფილა, იმგუარად თავისი ბეგარა და კულუხი ისევ უკლებლად მოერთმეოდეს ეკლესიასა ძუელისა და ახლისა გათანხმებულის ბაღებისაგან, რომელიც რომ მოვშალეთ.

და თუ ამისდა შუამავლობა ვინმე ქმნას, ანუ დიდმან ანუ მცირემან, ქრთამითა და ანუ რომლითამე მიზეზითა, ეკლესიისა ვალსა ქუეშე იყოს დაწესებულ და წყევასა ქუეშე დადებულ.

და თუ შემდგომთა მოსაყდრეთა ჩუენთა ინებონ და შლად ამისდა ჴელჰყონ, ივინიცა იყუნენ ვალსა ქუეშე ეკლესიისასა.

და დამამტკიცებელნი ამისნი დმერთმან აკურთხნეს.

დაიწერა და დაიდვა ჩუენ მიერ განჩინებითი ესე წერილი მცხეთას ყოფასა ჩუენსა წინაშე კარსა წმიდისა და დიდისა სამეუფოსა ეკლესიისასა, იულისს **კბ**, წელსა **ჩლჭ**.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი. მეფის ირაკლის ძე, ა ნ ტ ო ნ ი

439. [წყალობის წიგნი გრიგოლ წინამძღვრისა პეტრე მღვდლისადმი]

[1790 წ. 7 ოქტომბერი]

როდესაც მათმან უმაღლესობამ, მეფემან საქართველოსამან ირაკლი მეორემან ინება და წინამძღურობა მიბოძა თელავის კარის ეკლესიისა და გრემის ეკლესიისა, იმის წინას წელიწადს იმ კარის ეკლესიაში იმყოფებოდა მღუდელი ი ო ა ნ ე ხ ი რ ს ე ლ ი. შეფისაგანვე დადგინებული; სოფლის საცთურით აღო ქელა და ისევ თელავს კარის ეკლესიის კრებულთან ეკლესიაში განწესდა ი ო ა ნ ე მღუდელი ხ ი რ ს ე ლ ი. დარჩა ის კარის ეკლესია უმღუდელოდ.

მაშინ მიბრძანა მისმან უმაღლესობამან: წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ ო გ რ ი გ ო ლ, ეცადე და ერთი მღუდელი დაუდგინე ამ ეკლესიასაო. მე ბრძანებისაებრ გულსმოდგინე ეიქმენ და აღვასრულე. გამოვე

პატეოსანი მღვდელი პეტრე პირველ მსახლობელი იგნატ
თოს. ეს ბატონის ბრძანებელი გამოგიცხადე და შენც ვინებივრე
აიყარე შენის ცოლით და შვილით და ყოველის შენის საცხოვრებ-
ლით მიხველ და იმ ეკლესიაში დასდეგ. ეკლესიას წირვა და
ლოცვა განუწესე და რომელიც მღვდელობის წესია, ისე მსახურებ-
დ[ე] ეკლესიასა. ამ ეკლესიას გაუკეთებიხე შენე ბარძიმ-ფეშხუმი
ვეცხლისა თორმეტის თუმნისა და დავსდგი სადიდებლად ჩვენის
ჭელმწიფისა, რადგან მე შევიტყვ შენის იქ დაყენების მიზეზი და
შენც გულს-მოდგინე იქმენ.

ამისთვის ეს წერილი მოგეც: თუ შენს სახლში სამღუდელო
კაცი არ აღიხოცოს, ის ეკლესია არ გამოგერთოს, მისის უმაღლესო-
ბის ბრძანების გარდა; აგრეთვე არცა სხვათა წინამძღუართაგან. და
რაც იმ ეკლესიას შემოსავალი აქვს, არცარა საქმე ამისთანა აქვსთ
სხვათა.

ეს წიგნი მტკიცედ მომიცია მე, კარის ეკლესიის წი-
ნამძღუარს გრიგოლს პეტრე მღვდელო შვილთა შვილთა შვილთათვის.

ოქტომბერს 8, ქორონიკონს ჩოჱ.

ბეჭედი: გრიგოლ

ქ. როდესაც კურთხეულმა მეფე გიორგიმ კარის წი-
ნამძღვრობა მიბოძა, მაშინ ეს წერილი ამ პავლე მღვდელმა წარ-
მომიყენა, გრიგოლ წინამძღვარს მიეცა ეს წერილი. მეც
ამისი თანხმა შევიქენ, რომ ამ პავლე მღვდლის მეტს მღვდელს იმ
ეკლესიაში საქმე არავისა აქვს. ამისა არის კურთხეულთ მეფეთაგან
ნაბოძები; და ჩვენც, როგორც იქით უბოძებიათ, ის ბრძანება აღ-
გვისრულებია.

იელისის ქ. ქორონიკონს ჩჰწ.

კარის წინამძღვარი ელევფთერი

თაყვი

ქ. ჩვენ, მეფე სრულიად საქართველოსა ერეკლი მეორე
ვამტკიცებთ წიგნსა ამას.

გეორგობისთვის ჲვ, ქორონიკონს ჩჰგ.

ბეჭედი: ქნარს მიკუმს დავით მიყმობს ძედ კახეთს მეფედ ცხებულს
ერეკლე

წარწერა კიდეზე

ჩვენ, ბატონიშვილი იულონ ამ წიგნს ვამტკიცებთ,
რაგვარათაც წინამძღვარ გრიგოლს დაუყენები[ა] და

შეძლებამ მათს ღმაღლესობას დღემტკიცებია ჩვენც ასე დაგვმტკიცებია და დაგვიყენებია ამ ეკლესიაში.

აკაკი ალექსიძის ბიბლიოთეკა

აკვდემბრის კგ, ქორონიკონს ფპე.

ბეჭედი: ღ[მ]ის მშობლის სასოიანი იოლონ დავითიანი

440. [წიგნი ანტონ II-ისა კალაუზრელთადმი მღვდელ ლიღაბერიძისათვის სარგოს განწესების შესახებ]

[1790 წ. 8 ოქტომბერი]

ქ. ყოველსა საქართველოს პატრიარხი, ძე მეფისა ირაკლი მეორისა, ანტონი ქრისტეს მიერ ლოცვა-კურთხევას მოგიწერ კალაუზის მოურავი ოშანი და ერთობ კალაუზელთა[1].

მერმე თქვენის ახოვისაებრ იმერელ მღუდელი დიდაბერიძე დაგვიდგენია თქვენთვის მწყსელად, მოძღველად, მწირველ-მლოცველად და ყოველის მღუდელ-მოქმედების აღმასრულებელად ვახგვიწესებია. ამან სულიერად გმწყსოსთ და გაგიძღვესთ და თქვენ შეძლებისაებრ თქვენისა ჰმსახურეთ.

წელიწადში მისცემდეთ: კომლზედ ერთს კოდს პურსა, ორს ჩაფს ტკბილსა, აიაზმის სახდელად ერთს შაურს, მიცვალებულზედ შვიდს წირვას და შვიდს პანაშვიდსა, თხუთმეტს წირვას და თხუთმეტს პანაშვიდსა, ორმოცს წირვას და ორმოცს პანაშვიდსა.

თუ ამ წირვისათვის მღუდელს სადილი აჭამოს ვინმე, ორი შაური საწირავი მისცეს და ერთი შაური პანაშვიდსა. თუ პური არაფერ აჭამოს, საწირავი ერთი ბაზი მისცეს და ერთი შაური პანაშვიდსა. წლის შაბათი და წლის პანაშვიდი ამაში შემძლებელმა ყაცმა ასე აღასრულოს ეს წერილი. საშუალმა კაცმა ნახევარი და შეუძლებელმა კაცმა მესამედი.

კიდევ მიცვალებულზედ წლის თავს, ამრამის ტაბლას რომ უძახიან, ერთს ჩოხას, ერთს ახალუხს და ერთქველს ნიფხავ-პერანგს მისცემდენ. ჯვარის დაწერისათვის, ყრმის მონათლვისა და სახლის განათლებისათვის თქვენის შეძლებისაებრ ჰმსახურეთ.

თუ ამ ზემოწერილს ასე აღასრულებთ, მისცემთ და გააძლებინებთ, ხომ კარგია; თუ არადა, მაგ მღუდელს ისევ გამოეყევით და არც სხეას მღუდელს დაგიდგენთ, დიდად გიწყენთ და სულიერის მსჯავრით შეუნდობელად განიკეთხებით.

წმინდის გიორგის ეკლესიაში დაგვიყენებია და გალავნს გარეთ

---

[1] კარიულლია.

იმავ ეკლესიის მამულში, სადაც უნდოდეს სახლი დაიდგას, ხეც
რევდეს და ღელეცვდეს.

ზვარი და სხვა რაც შემოსაწირავი და ან მიცვალებულის ფა-
სახურავი მივიდეს, ამ ხუცესს მიეცეიდეს და ეკლესიას მოახმაროს.
და ზედაწესიც ესეც ხუცესი ახდიდეს, სხვას ხელი არა აქუს.

და რომელიც ამ ჩვენგან ნაბრძანებს წინ აღუდგეგბა, მძიმედ შე-
იერისხვება და გარდაქცეგბა.

ოქდომბერს ჱ, წელსა ჩღე.

და რაც მამულიდამ ეკლესიას ერგება წელიწადში, ამ ხუცეს
მიეცემოდეს და ეკლესიას რაშიც დასჭირდებოდეს, ეს ხუცესი
მოახმარებდეს.

ხელითა: კათალიკოზი

441. [წყალობის წიგნი ევთიმი წინამძღვრისა თავად ნახუცრიშვილისადმი]

[1791 წ. 80 მარტი]

ჩ. წყალობითა სამეთო, აღმა, ელლოი სამწმიდეობასა შინა
მხოლისა მეუფეგბისა ღმრთისა მაცხისა და ძისა და სულისა ყოველად
წმიდისა, ესე წყალობის სიგელი დაგიწერე და გიბოძე დიდებულ-
ლის ნათლისმცემლის მონასტრის სხუათა და სხუათა არხიმან-
დრიტმან ულიოსმან წინამძღუარმან ევთიმი დრო-
სა და ჟამსა უკეთილმსახურესისა და უმაღლესისა ქრისტეს მო-
ყუარეს ჰელმწიფეს მისის დიდებულების მეფისა ირაკლი
მეორისასა და კეთილმსახურთა დიდებულთა ძეთა მისთათა
შენ, ნახუცრიშვილს თამაზას, შვილსა შენსა ხუციას
და თომას და მომავალთა სახლისა შენისათა, ასე და ამა პირსა
ზედან:

წინაპართ უფალთ ყოველად სამლუდველოდ სამებელთაგან მო-
ხელეობა ჰქონებოდა შენს თჯახს. ამისთვის მრავალჯერ გვეხვეწე
შენის პირით და მოციქულითაც და სამებლის ბოძებული სიგე-
ლიც წამო[ა]ყენე.

რადგან რომ შენს სიტყუას ამისი წერილი და ბეჭედი ამტკი-
ცებდა, რომ შენს თჯახსა ჰქონებია ძველთაგან და ჟამთა ვითარე-
ბისაგან სხუას მისცემია; ამა მიზეზისათვის, რათგან ძველთაგან
მოხდილეობა თქუენი ყოფილა, მიქდომით ქრისტეს ღმრთისა მოწ-
ყალებისათა და დიდებულისა ნათლისმცემლისათა და წყალობით
მისის დიდებულების ჰელმწიფისა ჩუენისათა, მსგავსად მათსა მო-

ხელობის სიგელი გიბოძეთ, ყოველის მისის სამართლიანის სა-
ზით. და რომელიც მოხელის განწესება არის, ისიც მოგეცემოდეს.
და წმინდას მონასტერს ყოველის მორჩილებით და ერთგულობა-
ბით უნდა მსახურებდეთ ჩუენის ჯელმწიფისა და კეთილმსახურთა
ძეთა მათთათა; და სულით საუკუნოდ სადიდებლად წმინდამ სა-
შებამ ღმრთისმშობელმან და დიდებულმან ნათლისმცემელმან მოგ-
ცეს ბედნიერობად და კეთილობად თვისისა ღმრთაებისა დიდებად
და ჯელმწიფისა ჩუენისა ერთგულობასა შინა და მონასტრის და
მოურნისა მისისა მორჩილებით კეთილად მსახურებასა შინა.
არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩუე[ნ]თავან.
მარტსა კ, ქორონიკონს ფოთ.

ბეჭედი: ნათლისმცემლის მონასტრის არხიმანდრიტ ევთიმი.

მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, ყოველად სამღუდელო ნიკოწმიდელ მიტრო-
პოლიტი და არხიეპისკოპოსი რუსთაველისა, ენი-
სელთ მთერავის ძე, სტეფანე ამ მაღალ ღირსთა არხიმანდრიტ-
თაგან ნამობებსა სიგელსა ვამტკიცებთ.
აგვისტოს ივ, ქორონიკონს უჟე.

ბეჭედი: სტეფანე

ქ. ნათლის[მცემლის] მონასტრის არხიმანდრიტი დო-
მენტი სიგელსა ამას ვამტკიცებ. წყალობის სიგელსა.
მაის[ს] იზ, ქორონიკონს უჟდ.

ბეჭედი: დომენტი

442. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოსებ პეშისადმი]

[1701 წ. 9 აპრილი]

ქ. ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ღმრთივ-ცხებულთა მა-
ღალთა და აღმატებულთა მეფეთა შარავანდედმან, ყოვლისა საქარ-
თველოსა და აღმოსავლეთისა დიდმან მამათ-მთავარმან კათა-
ლიკოზ-პატრიარქმან, ძემან მეფისა იოანეს მეორისამან,
ანტონი ესე უკუნისამდე ქებათა და დრო ცვალებათა გამოსა-
დეგი მტკიცე და უცვალებელი და მიზეზ-შემოულებელი ყოვლის
კაცის მოუდევარი და უცილებელი სამკვიდრო და საბოლოვო წყა-
ლობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჯა-
ხისშვილის დავითის ბუშს იოსებს, შვილსა შენსა
სეიდონს, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე, რომ: კახეთს გადავარდნილიყავ და იქ პატარა ვაჟკაცი ყოფილიყავ: მოხვედი და შენი თავი შემოგვეცადე და სვეტიცხოველს შენი თავი შემოსწირე შენის ნებით და ალრჩევით.

ჩვენც ეს წყალობა მოვიღეთ, რომ ჩვენს მეტს შენთან სამეტრონყოთ კელი არავისა ჰქონდეს და წელიწადში სვეტიცხოველს ხახვე[არ] ლიტრას სახოვლს, ერთს ჩარექს საკმელს მოართმევდე და აბაზს საწირავს დეკანოზს მისცემდე.

ამასდა გარდა სხვა ჩვენი გამოსალები არა გეთხოვებოდესთრა, ყოველს ფრიდამ გაგვიაზატებიხარ. დმერთმან ჩვენსა და ეკლესიის სამსახურსა შინა მოგახმაროს; არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა მოსაყდრეთა კათოლიკოს-პატრიარქთაგან.

დაიწერა ბძანება და საგელი ესე კელითა მ ა ღ ა ლ ა ძ ე მდივნის ი ო ს ე ბ ი ს ა თ ა. თვესა აპრილსა თ, წელსა ჩლჟა, ქორონიკონს ჳოთ.

ჩვლრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ა ნ ტ ო ნ ი
მარკჱნა კილეზე

ქ. ჩვენ, მეფე სრულიად საქართველოსა ი რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე მისის უწმიდესობისა მიერ ნაბოძებსა ამას საგელსა გამტკიცებთ.

აპრილის იზ, ქორონიკონს ჳოთ.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა ვიერ ეკლესია ვედიდე ერეკლე.

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს დ ე დ ო ფ ა ლ ი ბატონს დადიანის ასული დ ა რ ე ჯ ა ნ მისის უწმიდესობის მიერ ნაბოძებს ამ საგელს ვამტკიცებთ.

აპრილის იზ, ქორონიკონს ჳოთ.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ

თავში ბეჭედი: რომელი განწესნათ ქუეყანასა ზედა, ცხონდ იყოს იგი ცათა შინა.

verso

ქ. მე, დ ა ვ ი თ გ ი ო რ გ ი ს ძ ე ს, ამ საგლის და ბატონის ბძანების ყაბული მაქვს. რადგან ბიძიჩემის დ ა ვ ი თ ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ს ბუში გამოსდგეგ. შეც თავი დავანებე და ხელი ავიღე, არა ჩემი სახლის კაცი და მომავალი შენი მოდგეე არავინ იყოს. თუ ჩემი სახლის კაცი და ჩემი ნათესავი მოგეკდეს ვინმე, პასუხის მიმცემი მე ვიყო. შეც სვეტის ცხოვლისათვის მიმირთმევიხარ და შემიწირავხარ.

ამისი დამსწრენი: აფლაბრელი მეფუროშვილი დავ[illegible]
ია ბექდი, მაჭახლისი ანდრია ბექდი, კვეზერელი თან-
დილა ბექდი: ახაშენელი ვაჭერიასე ✝. ეროვნული ბიბლიოთეკა

მე, ნოდარ მიწობლიძეს დამიწერია დავით გიჯყრელის ნებითა და მოწამეც ვარ.

დაიწერა მარტის ა, ქორონიკონს უპ.

დავით, ნოდარ.

443. [წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახორისადმი ყმების გაყოსალებისაგან განთავისუფლების შესახებ]

[1791 წ. 18 აპრილი]

ქ. მისს ბრწყინვალებას თავადს ამილახორს ოთარს ჩვენ მიერას ლოცვა-კურთხევით მოვიკითხავთ.

მერმე ეს ჩვენი ყმანი ზერტელები ჩამოვიდნენ და წინაშე ჩვენსა გამოცხადდეს, რომ საშინაბინძლოსა გვთხოვენ. ხომ კარგათ მოგეხსენებათ, წელს დია ზარალი მოუვიდათ, დასტყვილნი არიან და არა მოსვლიათ რა.

და ვითხოვ თქვენის ბრწყინვალებისაგან, რომ წლეულობით ამათ დაგისნიათ და ამათზე ხელი აიღოთ. და იმის უგანათლებულესობას ჩემს ძმისწულს დავითსაც მოახსენეთ, რომ ეს კაცნი უბრალო ხარჯში არაში გაირთოს.

აპრილს იწ, ქორონიკონს უოზ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

444. [მეგრის განწესების წიგნი ეფთვიმი მენათელისა გელათისადმი]

[1791 წ. 12 მაისი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ ყოვლად სამღვდელომ მაე-ნათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმი ესე საუკუნოდ შეუშლელი წიგნი დავდევი წმინდას ამას გელათის ეკლესიასა შინა, ესრეთ დაესევითარად, რომ:

ამ ეკლესიის გელათის მკვიდრის ყმას სიმონ ენთს მოსახლეს ივანე კლდიაშვილის შვილს ბასილა კლდიაშვილს ვალები დასდებოდა და გაღებულა თავის თავით გელათ

[1] +შო.

შეეძლო და ჩვენ შემოგვევლებინა და რომელიც ვალი დასდებოდა, ჩვენ გარდაგიხადეთ.

და ამისდა ნაცვალად თვითან თავის ნებითაც ინება და ჩვენც განუწესეთ და დავადევით ყოველს წელიწადს, სანამ ამისი მომავალი იქმნეს, ბატონისშვილის კათოლიკოზის იოსების მიცვალების დღეს, ცამეტს მაისს, ხუთის რების ცხვარი გელათს მოიყვანდეს და გელათის დეკანოზს მოგვრიდეს.

და გელათის დეკანოზი თვითან იმ დღეს, ცამეტს მაისს, ბატონისშვილის კათოლიკოზის იოსებისათვის სწირავდეს და პანაშვიდს გარდუხდიდეს.

და კიდე ისევ კლდიაშვილი კეთილობაზედ და პურის მოსვლის დროზედ ორს კოდს პურს გელათს სასებისყვრეთ მოიტანდეს და გენათელს მოერთმეოდეს.

ამ სახსრის მაგიერი ბეგარა ეს დაგვიდს და გაუგვიწესებია. სანამდის მისი ნათესავი სოფელსა ამას შინა იმყოფებოდეს, არც ეს ბეგარა მოეშლებოდეს. ვიდრე დაბასოულამდე სოფლისა ეს ორი კოდი პური და ეს ხუთი რუბის ცხვარი, როგორთაც ზემოთ დაგვიწერია და გაუგვიწესებია. ყოველს წელიწადს ეგრეთ იქმოდეს და არ მოიშლებოდეს.

აწ არის ამა წერილის მიწაწე: მოსელე ჩვენი კანდელაკი გოგია, მოურავი კლდიაშვილი ბერი და მისი ბიძაშვილი ცათიკა და სიმონეთის დეკანოზი ეგნატე. მდედელი გიორგი.

აღიწერა ხელითა ჩემის არხიდიაკვნის იოსელიანის დავით ბერისათა.

მაისს ია, ქორონიკონს აქეთ ჩდეჯ.

ჩვენთა შემდეომთა გენათელთა მოგახსენებ და ვედრებასა ვყოფ წინაშე თქვენსა, რომ: ამ მებეგრე კაცზედ თქვენებან თვალყურის დაყრა ექმნეს და შემოველა, მკვიდრი ამ გელათის უმა არის და მერმეთ კიდე ჩემგან დაბსნილი.

და ვინც ამას ყური არ უგდოთ და შეძლებისაებრ არ მოეხროთ, მეორეთ მოსველას ქრისტესთან პასუხი გამეცით.

ხელითა: გენათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმე.

445. [ბრძანება ანტონ II-ისა მამულზე ხელის ამაართვის შესახებ]

[1791 წ. 26 მაისი]

ჩ- ყოვლისა საქართველოს პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე ანტონი ლოცვა-კურთხევას მოგიწერ მაჩაბელო ბარძიმ, გოგია ლევანიშვილო და უნაძე მამუკაც და კვანჭახაძე გაბრიელ.

მერმე მისის უმაღლესობის მეფის ოქმები იყო ჩვენზედა, რომელიც თავდებისა დმრთისმშობლის განაჩენი და ნუსხა არის, ესენი ყველა გავშინჯეთ. უწინაც ოქვენ ვემბართავთ ხელი იმ მამულზედა, გასყიდულზედა და გაუსყიდველზედა. ახლაც თქვენთვის გვიბრძანებია: როგორც იმ განაჩენში აღხდებს მეფის ბრძანება, ისე უნდა ხელი ამბართოთ და ყოველად სამღუდელოს ურჩველს იუსტიანესა და დეკანოზს უნდა მოაბაროთ.

ვისაც ბეგარა ედოს სანთლისა, საკმლისა და ზეთისა, ყველას თქვენ უნდა გამოართმევდეთ ყოველწლივ და ამათ მიაბარებდეთ. რომელიც იმ განაჩენს უკან მამული გაეყიდოსთ ვისმე და ან დაეგირავებინოს, იმაზედაც ხელი ამბართეთ და ამათ მოაბაროთ.

და ან დალა იყოს და ან კულუხი. იმაებსაც თქვენ აიღებდეთ და ამათ მოაბარებდეთ ყასყიდულს მამულზედ თუ ბეითალმანზედ.

და ან გასამყრელო იყოს ან თავისგასამტეხლო ან ჯარიმა და ან საქვრიო, ყველას ეკლესიისათვის აიღებდეთ და მოაბარებდეთ.

ესენი თქვენთვის გვიბრძანებია, რომ ასე უნდა აღასრულებდეთ.

მაისს] კვ, ქრონიკონს უოთ.

ხელმოწერა-ქათალიკოზი

446. [მღუდელმთავრობითი ძარღვა ანტონ II-ისა იოანე მღვდლისადმი]

[1792 წ. 6 იანვარი]

წყალობითა ღმრთისათა, ანტონი კათოლიკოს-პატრიარხი მცხეთისა, ქართლისა, კახეთისა და ყოველისა საქართველოჲსა.

მადლითა, ნიჭითა და ჴელდაწოფებითა ყოვლად წმიდისა და ცხოველმყოფელისა სულისათა, მოციქულთა ჩუენდა თვით დიდისა მღუდელმთავრისა, უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა, წმიდათა და სამღუდელოთა მისთა მოციქულთა და მოადგილეთა და მოსაყდრეთა მათთა მიერ;

კეთილ-კრძალული ესე კაცი იოანე პირუელად ფერთხილად გამოცდითა გულსმოდგინედ გამოძიებული და ღირს რწმენასმოსილ-თა მოწაფობითა და ეფროსიდა სელიერისა მამისა მღვდლისა ასულ-მიერ, მისთვს რწმენისებული ჩუენულებისამებრ და წესისა წმიდისა სამოციქულოსა აღმოსავლეთისა ეკლესიისა, კერთხევითა და გელის-დასხმითა ჩუენითა, თანაწოქმედებითა მისვე ცხოველსმყოფელისა სულისა წმიდისათა, ვაკურთხებთ ჩუენ მღვდელად ტაძარსა ზედა წმიდისა დიდისა მთავარმოწამისა გეორგის ეკლესიისა.

და დაუმტკიცებთ მას გელმწიფებაჲ, რათა სრულჰყოფდეს წმიდათა საიდუმლოთა ქრისტეანებრსა სელიერსა მცხოვრებსა კაცსა ზედა: ნათლის-ღებასა, მირონის-ცხებასა, აღსარებასა, ლიტურგიასა, გეორგეინოსნებასა ნებითა და თანხმობითა კაცისა და დედაკაცისათა და უკანასკნელსა ზეთის-ცხებასა სნეულთა ზედა; გარნა მრთელსა ზედა არა კადრებად აძისა; და ყოველსა ეკლესიურსა განკვეთასა და წესისა ქმნად ვითარცა მსახური ქრისტესი და მნე საიდუმლოთა ღმრთისათა.

ხოლო შეენის მღვდელსა მას ბრძანებისამებრ ჩუენისა და თანამდებობისამებრ თჳსისა ყოველთა სელითა შეესაკუთროს კითხუასა საღმრთოთა წერილთასა და არა სხუებრ თარგმნად მათდა, არამედ ვითარცა ეკლესიისა მწათობთა, წმიდათა და ღმერთ-შემოსილთა მამათა ჩუენთა მწყემსთა და მოძღუართა დიდითა თანჴმობითა განმარტეს.

და მცნებისამებრ მოციქულისა, რათა იყოს ფერხილ, წმიდა, კრძალულ, პატიოსან, ცეცხოთ-მოყუარე, მასწავლებელ, არა მომთურალე, არა მკელელ, არა მოლაღე, არა საძაგელის-შემძინებელ; არამედ მყუდრო, ლმობიერ, ვეცხლის-ყუარულ, თჳსისა საბლისა კეთილად განმგებელ*.

შეიღნიმცა უსხენ მორჩილნი ყოველითა სიწმიდითა, რათა ბილწთა და მდებრთა, ვითარცა იგივე მოციქული სწერს ტიმოთეს, ზლაპარითაგან იჴსნიდეს, რათა განსწავლოსვე თავ თჳსი კეთილმსახურებისადმი, იყოს ხატმორწმუნეთა სიტყუით, ცხოვრებით, სიყუარულით, სელით, სარწმენოებით, სიწმიდით და უფროსად მასწავლელ სარწმუნოებისა თჳსისა რწმუნებულისა ერისადმი, მცნებათა ღმრთისათა და სხუათა ყოველთა ქრისტეანებრთა კეთილმოგმეუდებათა ყოველთა დღეთა და უმეტესად დღეთა კჳრიაკე-

---

* შდრ. I ტიმოთ. 3,3; ტიტე 1,7—8.

თა, ვითარცა ბრძანებს მეექვსისა მსოფლიოსა კრებისა კანონსა მეათცხრამეტე და აღმსარებელთა მისდამი შეკრულად და განსხვა-
კანონისამებრ წმიდათა მოციქულთა და სწავლისამებრ ღვთისმეტყველთა. შემოსილთა მამათა და განწესებისამებრ წმიდისა აღმოსავლეთისა ეკლესიისა და ჩვენისაშებრ სწავლისა და ბრძანებისა.

ხოლო დიდთა არა ადვილ-განსასჯელთ მიზეზთა მოგუარომდეს და წინა-დაგვიდგებდეს ჩვენ.

ხოლო ტაძრისაგან რომლისადმიცა არს კურთხეულ და მისდამი მსახურად განწესებულ სხუად თვინიერ კურთხევისა ჩვენისა ვერა რაჲთამე სახითა იკადრის წარსულად მესაძისაშებრ კანონისა ანტიოხიის კრებისა. და ამათთა კანონთაცა რელლამენტისთა, ეს იგი არს განწესებათა სელიერთა მისის უწმიდესობისა მიერ მღუდელთათვის განწესებულთა, გულს-მოდგინედ და სწორად[1] იკითხვიდეს და მისებრ აღასრულებდეს.

ხოლო უკეთუ მღუდელი ესე იწყებს ცხოვრებასა უშიშრად ანუ ქმნად რაჲსამესი უგუანისა მღუდელობისასა, იქმს სიმთურალესა ანუ სიცრუესა ანუ მძარცველობასა და მტაცებლობასა ვითარისამე სახითა, ანუ სხუებრ იუწესოებს, ანუ ეკლესიისასა და სამწყსოსა თვისისათვის არა იღუწის, მიიღებს მღუდელობისაგან დაყენებასა, ვიდრემდის განვაჩართებოდეს და არ ეგნებდეს თავსა თვისსა უიშოდ და კეთილწესიერად შესაბამად მღუდელობისად.

და უკეთუ ბჭობს რაჲსამესა დამაყენებლობასა მღუდელობისასა, მიეცემის ვანკუეთისა მღუდელობითისა ხარისხისაგან მასვე ჟამსა, ოდეს ცა ჰქმნა დამაყენებლობითი საქმე.

ღირნა ჩუენ არა ვუნებავს ესე მისთვის და არც გვსურს, არამედ უფროსღა ვესწრაფით, რაჲთა ვიდრეცა ღირსად მართალის ჩინებისა თვისას და რწმენებული თუსდა სამწყსო დამწყსოს კეთილად, რაჲთა ბრძენთა და საროწმუნოთა მსახურთა სასყიდელი მიიღოს გულთაგან, რომელიცა მიაგებს თვითოეულსა საქმეთა მათთაებრ.

და არა პრისუენეს დღესა საშინელსა მეუფისა განკითხვისასა, არამედ პრქუას: «უფალო, აჰა ესრა მე და შვილნი ჩემნი». და ესმეს ტკბილი იგი ჴმა მეტყუელი: «კეთილ მონაო სახიერო და სარწმუნოო, მცირესა ზედა სარწმუნო იქმენ, მრავალთა ზედა დაგადგინო შენ, შეედ სიხარულსა უფლისა შენისასა».

და ამისთვის ვარწმუნეთ მას ამას ზედა ჩუეულებითიცა სწავლა ჩუენ მიერი დაბეჭდილი ბეჭდითა, რომლისაცა თანამდებ არს

[1] ჴშირად.

(იხ. 81 1014)

ვინ შემძლებელ იყოს ცხოვრებისა თჳსისა შემყუანებად და საჭ/
წყისსა თჳსისა მოძღურებად.

ხოლო ცხადისათჳს მოწმობისა კეთილად არს ესე ი ო ა ნ ე ბარისხსა ზედა მ ღ უ დ ე ლ ი ბ ი ს ა ს ა ჩუენ მიერ ქედდასხმულ და კურთხეულ.

მიეცა მას ჩუენი ესე მ ღ უ დ ე ლ მ თ ა ვ რ ო ბ ი თ ი ქ ა რ ტ ი, ქედითა ჩუენითა მოწერილი და ბეჭდითა ჩუენითა დამტკიცებული, წელსა შექმნითგან სოფლისათ 7300, ხოლო განჭორციელებითგან სიტყჳსა ღმრთისა ჩქჳბ, თთუესა იანუარსა 3.

ხელითა: კათალიკოზი ანტონი ჴ

447. [ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს პაატასადმი თარხნიანთათჳის ნარგევი ქონების გამოართმევის შესახებ]

[1732 წ. 14 იანვარი]

ჰ. ყოვლისა საქართველოს პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი ს, მეფის იოანეს ძის, ა ნ ტ ო ნ ი ს კეთილად სახსოვართ: ს ა ლ თ ხ უ ც ე ს ო პ ა [ა]ტ ი ვ!

მერე შენ უნდა მიხვიდე თ ა რ ხ ნ ი ა ნ თ ა ნ ა. და ამა თ უ ხ ა რ ლ ი ა ნ თ ყმები რომ დაეჭირვებიათ, თარხნიანთ არ უნდა თავის თავით ეჭიათ ეს საქმე და დაერბიათ.

თუ რამ საბუთი ჰქონდათ, ჩვენთჳისა და იმისის უმაღლესობის წვეულებითჳს უნდა მოეხსნებინათ და პასუხს ჩვენ მიეცემდით.

ახლა რადგან ასე ქნეს ეს საქმე, ის ნარგევი სრულებით უნდა გამოურთო და ამათ მოაბარო. არის საქმით ამისი გამოურთმევლობა არ იქნება, თუ არ გამოართმევ, იცოდე, შენგან გვეწყინება და მაგითგანაც.

თუ თავისას არ დაანებებენ წიგნები, გაეგებინჳეს, რომ თავისს მთის საძოთ აუღიათ და როგორი ხაქმე[ა], რომ დაურბევიათ.

იანვარს იდ, ქორონიკონს უპ.

ხელითა: კათალიკოზი

448. [ბრძანება ანტონ II-ისა ბეცია თარხნიშვილისადმი სახლთხუცეს ამილახარისა და მოურავ დავითის მამულზე დავის გამო]

[1792 წ. 13 მაისი]

ქ. ყოვლისა საქართველოსა კათოლიკოზ-პატრიარხი, მეფის ძე ანტონი, ღოცვა-კურთხევით მოგეკითხავთ თარხნიშვილო ბეციავ.

შემდგომად ეს იყოს: სახლთხუცესი ამილახარ მცხეთის მოურავს დავითს უჩივის, ჩემი ვენახი უჭირავსო.

რადგან ზაქარიას შვილის ვენახი სალთხუცეს[ს] რგებია და ბარათი ხელთ უჭირავს, და მერმე დავით მოურავი შეხვეწია და მაგიერს დაჰპირებია და ალარც ერთი დაუნებებია, თუ ის ვენახი არ დაანებოს, ტყვმალა და ნაზერევი უნდა მოსცეს. და თუ ამაებს არ მოსცემს, თავისი ვენახი უნდა მოსცეს.

და ამას გარდა რაც მოსეს წილი სამამამთავროა, სამართლით ნახევარი სალთხუცეს[ს] უნდა მოაბარო. და რაც იმისი გამოსავალია, ნახევარი თუ არ მოეცეს, გაჩოურთვი და მოეც.

მაისის კბ, წელსა ჩლეგ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

449. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ხოსია ბაჩანიძისადმი]

[1792 წ. 13 ივლისი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, კურთხევით მაკურთხეველმან, მეფეთა შარავანდედმან, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხმან, ძემან მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ ბაჩანიძე ხოსიას და ძმისწულსა შენსა ბეროს და შვილთა თქვენთა პეტრეს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე. რომე: სანატრელს კათალიკოს ბიძა ჩვენს ანტონის და ნეტარად ხსენებულს ჩვენს ძმას ლეონს ტყვეობიდგან გამოუხსენით და რუსეთიდამ გადმოეყვანე და სვეტის ცხოველისათვის შეეწირე. მცხეთას დაესახლებინე.

მერმე მოხველ და უმამულობას სჩიოდი და მამულის წყალობას დაგვეჯე. და ჩვენც ვისმინეთ ვედრება თქვენი და გიბოძეთ

იგი სწავლად და მარადის მეცხოვრებასა შინა ქონებად, რათა ამოწყვეტილის ლაშხაურის ბეითალმანი მამული, მჭოხნებელი ყოფილიყოს სახლკარითა, მთითა და ბარითა, საწყლებითა პირთითა, სახნავითა და უხნავითა, რაც ლამხაურს სახელო რამ სჭერია, მესაფლაობა თუ მამული, ყველა თქვენთვის გვიბოძებია, რომ თქვენი მკვიდე და მოდავე არავინ იყოს.

და რადგან ლაშხაურის მამულს ღალა არა სდებია, ჩვენც ამოგვეკვეთია, რომ ღალა არ გეთხოვებოდეს.

ამას გარდა რასაც სავაჭროს ქალაქში თუ სხვაგან შეიტანდე და გამოიტანდე, ბანბასა თუ სხვას ნივთს რასმე, იმისი ბაჟი ამოგვეკვეთია, რომ ბაჟი არ გეთხოვებოდესთ.

ამიერითგან ღმერთმან ხელი მოგიმართოს ეკკლესიასა და ჩვენს სამსახურში.

შემდგომად ჩვენსა ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიარქნო თქვენცა ასე დაუმტკიცეთ და ნუ მოუშლით, რათა თქვენიცა გაგებული და ვარიგებული ღმერთმან მტკიცე ყოს.

არიან ამისი მოწამენი და თანახმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ბძანება ესე ჴელითა მაღალაძე მღივნის იოსებისათა თვესა ივლისს ოგ. ქორონიკონს ჩჟა.

ხელთაწერ: კათალიკოზი ანტონი

თავში ბეჭედი: რომელი განჭვსნათ ქვეყანასა ზედა, ჭნილ იყოს იგი ცათა შინა.

450. [ნუსხა მღუდელთა და დიაკონთა ჯამაგირისა ანტონ II-ის ოქმით]

[1702 წ. 17 ივლისი]

ჳ ც ქ. იდიამ დეკანოზს მინალთუნი თორმეტი
ჳ ქ. კანდელაკს თუმანი ერთი
ნ ქ. ზუნბულიძე მღუდელს თუმანი ერთი
ჲ ქ. გიორგი მღუდელს მინალთუნი ცხრა
ჴ ქ. მეორე გიორგი მღუდელს მინალთუნი შვიდი
ხ ქ. დიაკონს ატანელს გიორგის მინალთუნი ექვსი
ქ. იქნა ჯამი ჳ ძ (ხუთი თუმანი და სამი მინალთუნი).

ქ. სალთხუცესო ამ ი ლ ბ ა რ!

ჩვენის დიდის ოჯარიდამ სვეტსცხოველში ვინცავინ ყოფილი არიან, ამ ნუსხით ხუთი თუმანი და სამი მინალთუნი ულხვა წლივ[1] მისცემდე და ბარათებს გამოართმევდე. ჩვენი მოხსენება ნუღარ გეჭირებაო, ყოველთვის ასე მისცემდეთ.

ღელათას 18, ქორონიკონს ჟპ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

451. [ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲛᲐᲫᲡᲘᲛᲔ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲖᲘᲡᲐ ᲡᲐᲛᲬᲧᲡᲝᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔᲗᲐ ᲗᲐᲕᲖᲔ]

[1792 წ. 27 ივლისი]

ეს მისდა მოსახსენებელი, რომელიც კათოლიკოსად დაადგინოთ, შეწევნითა ყოვლად წმიდისა სულისათა.

ეწმიდესობისად მათისა მოსახსენებელი:

1.* ოდეს ნეტარხსენებული კათოლიკოსი მცხეთის ეპისკოპოსებ ამიერ სოფლით მიიცვალა სასუფეველად ცათა, იმ ჟამს ჩიჩუამ კაციამ ოდიშიარი საკათალიკოსო კაცი გაყიდა, ვინემ მე კათოლიკოსად ჩელდამსხმიდენ.

კათოლიკოსად რომ დამადგინეს, ოდიშს წაველი და ის ჩვენი გლეხის კაცის გამყიდველი კაცია ჩიჩუა შევაჩვენეთ ერთხმობითა უფლისა ჩუენდა მიტროპოლიტისა გრიგოლისათა, სრულიადის წყევით შევაჩვენეთ და ხელის მოწერით და ბეჭდით ჩვენით კრულებასა მივეცით.

უკეთუ ის ჩვენი საყდრის კაცი ისევ არ მოუყვანი[ა], ამ დროს დადიანმა კაციამ დიდი პირობა მოგვცა, თავდებად დავიდგა: მე მოვაყვანინებო იმ მტყუეს შეჩვენებულს კაცია ჩიჩუასაო; და თუ რომ არ მ[ო]ეყვანა ის თქვენი ეკლესიის კაციო, ორს მოსახლეს კაცს თვისას უკეთეს გამოვართმევ და ბიჭვინტის ღმრთისმშობელს მივართმევო. ასე თავდებათ დადგა დადიანი და ეს საქმე თავს იდევ; ასე პირობა დაგვიდგა: ჩემს თავს იყოს ეს საქმე, თუ ასე არ გავარდგეო.

ჩვენ ისევ იმერეთს წამოვედით და სხვამ საქმეებმა ჩვენი იქ მისვლა დააყოვნა. დადიანმა კაციამ ეს საქმე შეასრულა თუ არა, არ ვიცი. და თუ რომ ვერ შეასრულა სიცოცხლეში, მისმა შვილებმა — მისმა მონაცვლემ უნდა შეასრულოს. თორემ ეკლესიის ბრალს ქვეშე დარჩება. ვითარცა აღუთქვამს თავისის პირით, რაცა მის-

[1] ყოველწლეულ.

* ხელნაწერში ტექსტი წაშლილად გაკვეთილი არ არის.

ბა შეიღებმა შეასრულოს და ეკლესიის მრავლისაგან განათავისუფლოს
ლის თვისი მაცა.

ის შეჩვენების წიგნიც ჩიჩუასი, ამ წიგნთან მომირთმევ[illegible]

2. ამას გარდა ორი მოსახლე კაცი ბორგას სომაშურიძეს ბიჩუა დვისმამისთვის დაეწინდებინა, ბესარიონ კათოლიკოსი რომ ახალციხეს წასულიყო. და ის თეთრი ხომაშურიძეს როგორ დაუხარჯავს, ისე იქიურთ ეცოდინება.

3. ამას გარდა ორი მოსახლე კაცი სენაკს: ერთი ნიკოლოს დადიანის შვილს ბესარიონ კათოლიკოსმა ცხენი გამოართვათ იმ დროს, რომ ალარც კათოლიკოსადღა იყო; და კათოლიკოსადაც რომ ბრძანებულიყო, კაცის სულს მაინც არ გასცემდა პირუტყვში, არც იკადრებდა.

4. აქვე სენაკს ახლო ერთი გლეხი, თუ ორი ბხეიძე ბეჟანს ყოდა ესამართლოთ მიტაცებული.

ამაებას პირობა სულ მქონდა დადიანის კაცისაგან, გაგირიგებო, იმ დროს.

5. და ახლაც იდვილია და ნუ დაკარგავთ ეკლესიის ყმას. საცა გამოჩნდეს, ღვთისათვის იღვაწეთ, ნურვის უთავაზებთ. ვისც უჩრ გეკმნესთ და ეკლესიისა თქვენისა ყმა. თუ რამ კიდევ სხვა მიიმძლავრის და ისევ ეკლესიისა თქვენსა შევრდომით არ მოართვას. ნუ დაუთმობთ, ვინც უნდა იყოს.

6. ამაებას მოხსენება ეგებ ავათ ჩამომართვათ და ამისთვის ვითხოვ შენდობასა მოტევებისასა. მრწამს, უეჭველად მადლითა ყოვლად წმიდითა სულისათა, ყოველსავე კეთილად განაგებთ შეწევნითა ღმრთისათა.

7. და ყმეტესი ღვაწლი თქვენი იყავნ აფხაზეთის მოქცევისა და პიჭვინტის ეკლესიის ვანახლებისათვის. ახლავ უნდა მიტანება, დრო გაქვთ, თქვეს ვიცი, შეგეპკლებათ და კიდეც კეთილად მიგიღებენ; და ამის ძლით იქნებით ჭეშმარიტი პირველწოდებულისა დიდებულისა მოციქულისა ანდრიას მოსაყდრე.

მე ჩემის უღირსების ძლით არ შეღირსა იმ ქვეყნის ნახვა და მათი სამსახური, ვითარცა სურდა სულსა ჩემსა.

და თქვენ ვითარცა ისუმ, ხემან ღმრთისამან, მოწაფეთა წარიმართა წმიდანი შინა სლვასა ქადაგებად ყოველსა სოფელსა, იგივე ძალი და ხელმწიფება მოუნიჭოს სადიდებელად სახელისა თვისა.

8. ეს პირობაც მომცა წამოსვლის დროს დადიანმა ცი-ამ: რაც ჩემ ოდიშში საკათოლიკოსო კაცი იყოს, მათ[ი]ნ[ა]ხვა[ლ]ი საველი მე დავსჩერდეთ, სრული ფასი ანაწერით მოგართუან; ეს კათოლიკოსმა უნდა მიართვას. დადიანისთვისაც უმჯობესია, ეკლესიის ველ ქვეშ არ დარჩეს.

აფხაზ-იმერთა კათოლიკოსი მაქსიმე.

ჩდქბ წელს, ივლისის კზ რიცხვს.

ასტრახანით.

452. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცესს აწილბარ მაღალაძისადმი]

[1792 წ. 2 აგვისტო]

ქ. ჩვენ, ღმრთისა მიერ კლრთხეულმან, ღმრთივ-ცხებულთა მაღალთა და აღმატებულთა მეფეთა შარავანდედმან, ყოველისა საქართველოსა და აღმოსავლეთისა დიდებან მამათ-მთავარმან კათალიკოზ-პატრიარხმან, ძემან საქართველოსა მეფისა ირაკლი მეოთხისამან, ანტონი ესე უკუნისამდე ქამთა, დროცვალებათა გამოსადეგი. მტკიცე და ეცვალებელი და მიზეზშემოეულებელი და ყოველის კაცის მოუდევარი და ფიცილებელი სამკვიდრო და საბილიკო წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ჩვენს სალთხუცეს[ს] მაღალაძე აწილბარს, ძმასა შენსა დავითს, შვილსა შენს გაბრიელს, იოანეს, რევაზს, ალექსანდრეს და იოსებს, ძმისწულსა შენსა გიორგის და სოლომონს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე: ზერტს ამოწყვეტილის ბუდალაშვილის ნაქონს მამულს დაგვეჯენით. ჩვენც ვისმინეთ ვედრება თქვენი და გიბოძეთ ბუდალაშვილის ნაქონი მამული თაისის ნავენახობითა, ნაფუძრითა, მიწითა, წყლითა, წისქვილითა, მთითა და ბართა, რისაც მქონებელი ყოფილიყოს ქოველის სამართლიან მზღვრითა.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენს ერდგულად სამსახურში. არა მოგეშალოსთ ჩვენგან და არა შემდგომთა კათალიკოზ-პატრიარხთაგან ჩვენგან ბოძებული ესე წყალობა, თვინიერ დამტკიცებისა კიდე.

ეგრეთვე თქვენცა ყოველად სანატრელნო კათალიკოზ-პატრიარხნო, თქვენცა ასე დაუმტკიცეთ და ნუ მოუშლით, რათა თქვე-

ნიცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე და უნაკლული ყოს.

არიან ამისნი მოწამენი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ბძანება ესე ქელითა მ ა ღ ა ლ ა ძ ე მ დ ი ე ნ ი ს ი ო ს ე ბ ი ს ა თ ა თვესა აგვისტოს ბ, ქორონიკონს უბ.

ხელობა: ქათალიკოზი ანტონი +

453. [ბრძანება ანტონ II-ისა გეცია გედევანიშვილისადმი სვეტიცხოვლის ეზოს აყრის შესახებ]

[1708 წ. 25 იანვარი]

ქ. ყოველსა საქართველოს ქ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი, შეფის ირაკლის ძე, ა ნ ტ ო ნ ი გიბძანებ გ ე დ ე ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ო სარდალო ბ ე ც ი ა ვ!

წერე ტ[ი]რძნის[ს] ს ი მ ო ნ მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი ს ქ ა ც ი რომ არის ა ქ ო ფ ა ჯ ა ღ ე ვ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი, უნდა მიხვედე, ის ქაცი აყარო, ხიზანი ურეგში ჩაესხა და ახლავ მ ე ტ ე ხ ს უნდა გამოიყვანო.

მაგ ქაცთან ამათ მეტს საბატონყმოთ ხელი არაფისა აქვს. მთელი გამოღმა მხრის მეჯვალამა ხელთ უჭირავს და ე რ ი ს თ ვ ი ს შვილის რევაზის მიცემული წერილი, რომ ეს ქაცი შენიო, თუ ჩვენი საყვარული გაქვს, ახლავ აყარე და გამოიყვანე. მაგ ქაცს იეყრელობა არ იქნება.

თუ სიტყვა აქვს რამე მაგ ქაცსა, ჩვენთან ილაპარაკო[ს]. ჩვენი თქმა და იასაული იყო და მ ა ჩ ა ბ ე ლ ს არ ესაქმებინა. და ახლავ აყარე.

იანვარს კე ქორონიკონს უბა.

მაჩაბელს ამაში საქმე არ აქვს, სვეტიცხოველს ყმას ვერ წაართმევს.

ხელობა: ქათალიკოზი

454. [ქანონთა განწესება ცოდვილთათვის ანტონ II-ის მიერ]

[1708 წ. 13 აგვისტო]

1. შვდ წელ ნუ ეზიარებიან წმიდათა საიდუმლოთა. და თუ სადმე სიკუდილად მიიწიოს შვდთა მათ წელიწადთა შინა, რომლითამე მიზეზითა აზიაროს სელიერმან მამამან, და თუ მოკუდეს ანდერძი ალუეოს და დამაროხოს, და თუ მორჩეს, ისევ შვდთა წელი-

წადთა შესრულებადმდე ნუ იქმნებიან მიახლება მისი წმიდათა საიდუმლოთა.

2. ნუ შევალს ეკლესიასა შინა ვიდრე სამთა წელიწადთა სრულ-ყოფადმდე, არამედ ჰსდგეს გარე კართა ეკლესიისასა წირვასა ანუ ლოცვასა ზედა და შეშავალეთა და განმავალეთაგან დიდითა ვედრებითა ითხოვდეს და თავსა თჳსსა მოიდრეკდეს მათდამი და იტყოდეს: «შემინდევით მე, ცოდვილსა».

3. და შებდგომად საბისა წლისა შევიდეს ეკლესიასა შინა და სეფისკვერი მიეცემოდეს.

4. ოთხთავე მარხვეთა, ესე იგი, წმიდათა დიდთა ორმეოცთა მარხვეთა შინა და წმიდათა მოციქულთა და ღმრთისმშობლის მიცუალებისა და ქრისტეს-შობისთა იტყოდეს ალსარებასა და დაუფარველად აღუარებდეს ცოდუთა თჳსთა და ცრემლით სულითა შემუსრვილითა და გულითა შემუსრვილითა იბანდეს.

და რომელსაცა კაცონნი სელიერმან მამამან თჳსმან მისცეს დაფარულთათჳს ცოდუთა. რომელსაცა აღუარა მას, დაუკლებელად გარდაიჭდიდეს.

5. წმიდათა მათ დიდთა ორმეოცთა და ღმრთისმშობლის მარხუათა შინა თჳნიერ შაბათ-კჳრიისა ნუ პსუამან ღჳნოსა და ქრისტეს-შობის მარხვეთა და მოციქულთა მარხვათა შინა ოთხშაბათ-პარასკევსა ესრეთვე ნუ სუამნ და ჴსნილსა შჳდეულთა სამთა წელიწადთა ორშაბათსა ჭორცსა ნუ სჭამან და ოთხშაბათ-პარასკევსა თევზსა, თჳნიერ საუფლოსა დღესასწაულისა და განწესებულისა ტიბიკონისა.

6. მოუკლებელად თჳსსა განსწესებელსა საიდუმლოსა ლოცვასა იღოცვიდეს და წირვასა და ლოცვასა ეკლესიისასა ნუ დააკლდებიან და თჳთოეულსა დღესა შინა პყოფდეს მეტანიასა ასსა: ორმეოცსა დიდსა მეტანიასა და სამეოცსა ჴელის მეტანიასა და იტყოდეს თითოეულსა ზედა: «ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას და შემიწყალე მე».

7. სამსა წელიწადსა ვიდრე შესლვადმდე ეკლესიასა შინა ნუ მოიპარსავნ თმასა და ნურცა წვერსა და შეიმოსონ კჳართი და სარეცელი სამოსლისა.

8. შემდგომად ამათსა უკეთუ შემძლებელ იყოს, დაიჭანას ტყუე: და უკეთუ არა, შეძლებისაებრ თჳისისა სხუასა დამჭნელსა ვისმე შეეწიოს.

9. ერთსა წელიწადსა სულიერსა მამასა თჳსსა ორმეოცდათსა

აწირვინებდეს ცოდვის მიტევებისათვის თავისა თჯისა და გან-
ნებისათვის მის მიერ მოკლულისა.

10. რომელიც მღვდელმთავრის მისართმევი საკანონოს დე-
ბულება იყოს, შეძლებისაებრი დაუყოვნებლად მიართვას და ეს-
რეთ სრულჰყოს განწესებულნი ესე კანონნი.

წელსა ჩლვგ, თთუესა აგვისტოსა ივ.

ხელრთვა: კათალიკოზი
მდაბალი მიტროპოლიტი მიხაილ.

თავი

*[ჩვენ, სრულიად საქართველო]ჲსა კათალიკოზ-პატრიარხსა
ანტო[ნის]..**რებისა ჩვენისათჳს დაგისხამნნ კანონნი...** [ა]ს-
ლამაზისა***ჳს, რომელნიცა ჯერ-არიან გარდაჴდად**... [ცოდვილ-
თათვის].

455. [ბრძანება ანტონ II-ისა მიხაილ პეტრიაშვილისადმი სარგოს აღების შესახებ]

[1798 წ. 10 ოქტომბერი]

ჭ. ყოველსა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი
მეფის ირაკლის ძე, ანტონი მოვიწურ მიხაილ პეტრია-
შვილო.

მერმე უწინაც შენ ყოფილხარ ამ [მ]გალობლისშვილე-
ბის იასაული და ახლაც შენ დაგვიყენებიხარ. რაც ხა[რ]ჯი-
ნელისაგან და ვარჯან დიამბეგისაგან გასაბარ-
თლებული ყოფილა და პატარა დავითისა დასდებია და-
ვით მდივანსა, ის სრულებით უნდა გამოურთო და შთაბა-
რო; და წლეულობითაც ამახ უნდა აიღოს თავისი სარგო.

და თუ სიტყვა აქვს რამე, ჩვენთან ჩამოიყვანე ორნიცა და ჩვენ
მოვარიგებთ.

ოკდონბერს ით, ქორონიკონს უპა.

თუ ეს ასე არ აღასრულე, იცოდე დიდად გიწყენთ, თუ არ
გა[ა]რიგე.

ხელრთა: კათალიკოზი

---

* მარცხენა ზემო კიდე მოხეულია.
** აკლია სამი სიტყვა.
*** ჩაწერილია სტრიქონს შუა.

456. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დავით მგალობლიშვილისადმი]

[1798 წ. 28 დეკემბერი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხმან და ალავერდელ მიტროპოლიტმან, ძემან მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ ალავერდის აზნაურშვილს მგალობლიშვილს დავითს და შვილთა შენთა იოსებს, სოლომონს, იესეს და როსტომს.

ასე, რომე: თქვენის ოჯახის საერთო სახელო ალავერდის მდივნობის სარგო და შემოსავალი რამდენსამე წელიწადს დაკლებოდა შენის ბიძაშვილის დავით მდივნისაგან, რომ შენ წერა არა გცოდნოდა; და რადგან შვილიც მოგესწრა რომ წერა შეეძლო, მოხველ და შენს სამკვიდროს სახელოს მდივნობას გვთხოვდე.

ვისმინეთ ვედრება თქვენი და გიბოძეთ ალავერდის მდივნობა და მდივნობის შემოსავალი შენი წილი, რადგან მისის უმაღლესობის მეფის ვანაჩენი და ოქმები გქონდა და ალავერდლების წერილებიც ხელთ გეპირა, რომ იმათგანაც არ მოგწყდა, ჩვენც სიგლითა ამით დაგიმტკიცეთ და გიბოძეთ მდივნობის ნახევარი სახელო და სარგო.

ღმერთმან ეკლესი[ი]სა და ჩვენსა ერდგ[უ]ლ სამსახურში მოგახმაროს და არათდეს არ მოგეშალოს. არც ჩვენგან და არც ჩვენსა შემდგომთა მოსაყდრეთ ალავერდელ მიტრაპოლიტთაგან.

ალიწერა ბძანება ესე ჯელითა მადალაძე მდივნის იოსებისათა თვესა დეკემბერსა კვ. წელსა ჩქჱგ. ქორონიკონსა უპა.

ხელრთვა: კათალიკოზი

457. [წიგნი ანტონ II-ისა ვახუშტი ჯავახიშვილისადმი მეტეხელებისათვის ძროხების შაან დაბრუნების შესახებ]

[1791 წ. 28 მარტი]

ჩ. ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი ლოცვა-კურთხევას მოგიწერ ჯავახიშვილ ვახუშტი.

შერე მეტეხელების ძროხა წაგისხამს ტ ჯდომა. ეს, დიაღ, უჯერო საქმე არის, ჩვენის ყმის უსამართლოდ დარბევა; ან რათ დაარბიე და ან რას ემართლებოდი?

თუ სამაღლისს იღებს, და მეფე ბძანდება და თავადნი და აზნაურნი იღებენ ძროხას სამაღლისა. ჩვენ დაგვიჯერე: ეგ ძროხები ჩვენ-ვე მიეცა, თორე შენ იცი, უმართებელო არის ჩვენის ყმის დაკარგვა. შენგანა.

მარტს კზ, ქორონიკონს უპბ.

ხელთაა: კათალიკოზი

458. [ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი მამულებზე ხელის ამართვის შესახებ]

[1794 წ. 15 დეკემბერი]

ქ. ყოველსა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი მეფის ირაკლის ძე ანტონი ლოცვა-კურთხევას მოგიწერ სალთხუცესო ამილბარ.

მერმე მიაის უმადლესობის ოქმი რომ გაქვს, ვისაც მეფისაგან ჰქონდეს მამული ბოძებული და ჩვენგან კი არა ჰქონდეს, ჩვენს ნახევარს წილ მამულზედ ხელი აეძართუ და ჩვენთვის სახასოდ დასდევ. აქ ჩვენთან მოვიდნენ და რომელიც მართებული არის, ისრე გავარიგებთ.

დეკემბერს იე, ქორონიკონს უპბ.

საერთო სახასო სოფლებში უნდ[ა] მოიკითხო აქეთ საგარეჯოსა[1], თუ იქით საგარეჯოსა.

ხელთაა: კათალიკოზი

459. [ბრძანება ანტონ II-ისა ბეჭან ამილახორიშვილისადმი მკვლელ დათუა გმერდწითელის იმერეთიდან გადმოქცევანის შესახებ]

[1795 წ. 21 იანვარი]

მისს ბრწყინვალებას მაჰბაძს ამილახორისშვილს ბეჭანს ჩუენ მიერის ლოცუა-კურთხეევით მოვიკითხავთ.

მერმე გვგრდწითელს დათუას ეშმაკის საბრჭით სჯულისა და ეკლესიის წინააღმდგომი საქმე მოსულია, მღუდელი შემოკდომია; იმერეთს გარდავარდნილა და წერეთელთან თურმე არის.

ახლა ჩუენ შენ ამას გიბრძანებთ, რომ: შენ უნდა გარდახვიდე იმერეთს და გარდმოიყვანო და შენთან ამყოფო; ნურსად გა-

[1] საქერეჯოსა.

უშვებ და ნურცა ვის დააწებებ, მანამ ჩუენ დავიბარებდეთ და ლიერის სამართლით საეპისკოპოსო და სულიერს კანონებს განვაწესებდეთ, რომ არსად გარდავარდეს და თავის თავსაც ერთი რიტი განსაცდელი საუკუნოდ წარსაწყმედელი არა შეამთხვიოს რა.

ამისთვის ღვთრო ვიღწვით ამ საქმეზედ, რომ ცხოვართათვის წარწყმედელთა მოსიებად მოვიდა ღმერთი და ამგვარის მოქმედის კაცისა ჩვენდამო ბრძანებულ არს სამართალი და არა სხუათაგან.

იანვარს კა, წელსა ჩლეე.

ხელითა: კათალიკოზი

460. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილბარ მალალაშვილისადმი]

[1786 წ. 20 სექტემბერი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩუენ, იესიან, დავითიან, სოლომონიან პანკრატოვანებან, ძეშან მათის უმაღლესობის სანატრელის მეფის მეორეს ირაკლისამან, ყოვლისა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმან ანტონი. ესე წყალობისა წიგნი და სიგელი მოგებოძეთ შენ, ჩუენსა სახლთუხუცეს მადალაშვილს ამილბარს და ძმასა შენსა დავითს და ყოველთა მომავალთა სახლისა თქუენისათა ასე და ამა პირსა ზედა, რომ:

მოხუცეთ და გვეპყენით ჩუენის სახსოს ყმის დოქიძის ამოწყუეტილის მამულს ატენშია და სხუაგან, საცა იმისი მამული არის.

ჩუენც ვისმინეთ ეგე და მოხსენება თქუენი. შეგიწყალეთ და გიბოძეთ ამ ზემოხსენებულის კაცის მამული თავისის მთითა, ბარითა, წყლითა და წისქვილითა, სანადავითა და უხნავითა და თავისის სამართლიანის სამზღუდებითა, ყოველივე სრულებით გვიბოძებია იმ დოქიძის პაპუნასი და იმისის შვილის გლახას მამული.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩუენს ერდგულებასა და სამსახურსა შინა, და არაოდეს არ მოგეშალოს არცა ჩუენგან და არცა შემდგომთა ჩუენთაგან.

ამის წყალობისა წიგნისა ჩუენისა დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს.

აღიწერა ჴელითა ხოფის ნათლისმცემლის მონასტრის არხიმანდრიტის დოსითეოსისათა, თუესა სეკდენბერსა კ, ქრონიკონს უპგ.

ხელითა: კათალიკოზი ანტონი

461. [ბრძანება მაძლიმე კათალიკოზისა ბურჭულებისადმი უდაბნოს მონასტრის სამსახურის შესახებ]

[1778—1783 წწ.]

წყალობითა ღმრთისათა ჩვენ, კათოლიკოსი ჩრდილო აფხაზთა და ყოველისა საიმერეთოსა მამათმთავარი მაქსიმე უბრძანებთ და მოვახსენებ ყოველთა გურიელთა მართლმადიდებელთა ქრისტეანეთა, დიდთა და მცირეთა ამ ქვეყნის მემკვიდრეთა: გურიის მებატონეთა და ყოველთა დაირბაზის ერთა მისთა, თავადთა და საპატიო კაცთა, აზნაურთა, მსახურთა და გლეხთა, მამათა და დედათა.

რითაც წყლის გამოდმართთა ყოველთა ერთობით ღმრთისა მიცემა ლოცვა-კურთხევითა მოგეკითხავ და გამცნებ ყოველთა გურიის ულაბნოს მახლობელთა:

მართებული და ვალი არის ქრისტეანეთაგან, რომელსაც შეძლება ჰქონდეს და რაც სამსახური შეეძლოს ვისმე, რომ თქუენთვის ცოცხალთა და მიცვალებულთათვის უდაბნო და მონასტერი მომხსენებელი და მლოცველი ამყოფოთ და შეძლებისაებრ თქუენც უდაბნოს შეწყე და შემმატებელი და მოსამსახურე იყვნეთ, სულთა და ხორცთა თქუენთა სარგებელად.

და ამასაც მოგახსენებთ: ვინც სამართლის მათხოვარი ხართ უდაბნოსაგან, მაგ მონასტრის და უდაბნოს უფროსი და მომკითხავი ჩვენ ვართ; ვისაც მისგან სამართლის თხოვა უნდეს, ჩვენთან მოვიდეს და გვკითხოს და მათ მაგივრი სამართალი ჩვენგან წაიღონ.

და ვინც ამ ჩვენი ბრძანების და სიტყვის ურჩი შეიქნენ და არ ისმინონ ჩვენი, და უდაბნოს ან მის ბერს და მის კაცს წაართვას რამე, ღმრთის ძალით შევიძლებთ, რომ თავის ყოფისაგანაც ახერ იქმნას, და ასე მწარე შეჩვენებაში ჩავარდეს უდაბნოს მომტერე, რომ ბოლოს თავის გამოხსნაც გაუჭირდეს, ისე უწყალოთ განგდებულ იქმნას ჩვენგან და ყოველთა მართლმადიდებელთა ქრისტეანეთაგან.

ბეჭედი: ჩდილო აფხაზ-იმერთა კათალიკოსი მაქსიმე

462. [პირობის წიგნი გაიისუბნის მღვდლებისა მაძსიმე კათალიკოზისადმი]

[1775—1796 წწ.]

ქ. ესე წიგნი მოგართვით თქვენ, უფალს კათოლიკოსს მაქსიმეს, ჩვენ — გაიისუბნის მღვდლებმა სვიმონ შაშვიაშვილმა და შარეაშიძემ იოანემ.

ასე, რომ მკითხავის საქმეზედ გაგვიწყვრით: მერმე შეგვევწეთ და ასე წიგნი და პირობა მოგართვით[1], რომ ის მკითხავი დავიჭიროთ და მოგართვად.

თუ ეს წიგნი გავამტყუნოდ, მღვდელობაზედ ხელი აგიღოთ და ასი მარჩილი მოგართვად. ++

463. [ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი მკვლელის თოფისა და ხმლის მიბარების შესახებ]

[1796 წ. 12 მარტი]

ქ. სალთხუცესო ამილბარ!

მერე კაცის მკვლელის თოფი და ხმალი ხომ შენ გიბოძეთ; და რაც ჩვენი საოხო იყოს, იმ თოფსა და ხმალს გარდა, ისიც მოიკითხე. და როსებს რომ მოუსსენებია ბატონისათვის, რომ: კათალიკოსმა ჩვენ იასაულებს გვიბოძოთ თოფი და ხმალო, ჩვენ იმათთვის არა გვიბოძებია რა.

თოფიც გამოართვი და ხმალიცა; და სხვაც მოიკითხე და ბატონს მიართვი თოფისა და ხმლის წილადა. ამისთვის გიბოძეთ თოფი და ხმალი, რომ გაცარცველი იყავ.

მარტს იბ, ქორონიკონს უპდ.

ხელთაა: კათალიკოზი

464. [ბრძანება ანტონ II-ისა დავით თარხნიშვილისადმი სვეტიცხოვლის მამულის თაობაზე]

[1796 წ. 21 მაისი]

ქ. ყოველისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი ლოცვა-კურთხევას მოგიწერთ თარხნიშვილო დავით!

მერე ლიპუაშვილის მამულში ფირალაშვილი

---

1. მოგვართვი.

და გოზალიშვილი წისქვილს და სახლს თურმე აშენებს. ის ალავი სვეტისცხოვლისა არის და გუჯარშიაც სწერია. და თუ შენება დაუწყოს, ავად მ[ო]ეპყარ და ნუ ა[ა]შენებინებ.

და ორი წისქვილის წიგნი გალუსტაშვილს რომ აბარია, ისიც გამოერთვი და ამას მოაბარე.

მაისს[ი] კა, ქორონიკონს უპდ.

ვისაც ყმა ეგ იყოს, იმასაც უთხარ, ხელი აიღოს.

ხელრთვა: კათალიკოზი

465. [ყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გოგია სეთურიძისადმი]

[1736 წ. 25 ივნისი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ჩვენ, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრატოვანმან, ძემან მეფისა. ირაკლი მეორისამან, ყოვლისა საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან ანტონი, ესე უკუნისამდე ქამთა და დროთა გამოსადეგი, მტკიცე და უცუალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ ჩვენის ეკლესიის სვეტისცხოვლის ახალს შემოწირულს ყმას ჩვენს ყავაჩს სეთურიძეს გოგიას და ძმასა შენსა ივანეს, შვილთა და მომავალთა ყოველთავე სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე: შენ დაკარგული იყავ და ტყუეთ იყავ და ჩვენს რუსეთს ყოფაში ტყვეობიდამ ვამოიქე და ჩვენთან მოხველ და ჩვენ გვემსახურე რუსეთს. და როდესაც საქართველოში გარდმოვედით, მაშინაც თან გარდამოგყევ და შენის შეძლებით გვმსახურებდი. და ამას გარდა შენი ძმა ტყეთ იყო და ისიც დაიხსენ და ორნივე ჩვენს ეკლესიას შემოეწირენით.

მას უკან მოხვედით, მამული რომ არა გქონდათ, უმამულო იყავით და მამულის წყალობას გვეეედრენით. ჩვენც ვისმინეთ ვედრება და მოხსენება თქუენი და ჩვენის ეკლესიისა შემოწირულისა და ჩვენის ერთგულად მსახურებისათვის გიბოძეთ მეტად ჩვენის ყმის ამოწყვეტილის, ალნიაშვილის მამახახლისის ბერუას ერთი მთელი საკომლო მამული, თავისის გენაკით, ბაღითა, ქვევრ-მაჩნითა, წყლითა, წისქვილითა, საკნავითა და უკნავითა, სარწყავითა და ურწყავითა, სათიბითა და უთიბითა, სასახლითა და საბძელ-კალოთი, საწყლისპიროთი და საჯალჯითა, რისაც

მჭონებელი ის მამასახლისი ბერეა ყოფილიყოს, ყოველთვის
ქელშეუალათ თქვენთვის გვიბოძებია.

ამ მამულისა რაც თქვენ წიგნები გქონდათ ნასაღობისა და ახ
ნაწყალობევი აღამამათხან ქალაქში რომ შემოვიდა და ქა-
ლაქი წაახდინა, მაშინ ის მამულის წიგნები ყველა ქალაქში გქონ-
დათ და იქ დაგკარგოდათ.

და თუ ამ მამულის მოდავე გამოჰსჩნდეს ვინმე, სიცრუე და
ტყუილი იქმნება და არც არავის რა დაეჯერება; ამ მამულთან ქე-
ლი არავისა აქუს თქვენს მეტსა, თქვენთვის გვიბოძებია ქვეყა;
ღმერთმან ჩვენის ეკლესიისა და ჩვენს ერდგულად მსახურებასა
შინა მოვაჯმაროსთ, ეს ჩვენგან წყალობა მამული არაოდეს არავის-
გან არა მოგეშალოსთ რა.

აღიწერა ჩვენ მიერ ბოძებული წყალობის წიგნი ესე იხდიკ-
ტიონსა კათოლიკოს-პატრიარხობისა ჩვენისასა ბერეესა, ქელითა
ჩუენის მღუდელ-მონაზონის ნეოფიტესითა, თთუესა იუნის-
სა, რიცხუსა კგ, წელსა ჩლჟვ.

ხელოება: კათალიკოზი ანტონი

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოისა, კახეთისა და სხვათა ბე ფე
ი რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე ვამტკიცებთ წიგნსა ამას. მარტის კა, ჭორო-
ნიკონს უპე.

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე

ქ. ჩვენ, დ ე დ ო ფ ა ლ ი ქართლისა, კახეთისა და სხვათა და-
დიანის ასული დარეჯან ვამტკიცებთ წიგნსა ამას. მაისის ა,
ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს მეფის ირაკლის ძე ბ ა ტო-
ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ვახტანგ მისის უწმიდესობის ჩვენის ძმისაგან
ბოძებულს წყალობას სიგელს ამას ვამტკიცებთ. სექტემბრის კთ,
ქორონიკონს უპვ.

ბეჭედი: ლომად იუდას ბაკეთად ვახტანგ ირაკლის ნაკვეთად

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს მეფის ირაკლის ძე ფ ა რ ნა-

ვაზ მისის უწმიდესობის ჩვენია ძმისაგან ბოძებულსა წყალობის სიგელსა ამას ვამტკიცებთ. მაისის იბ, ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: ღმრთისმშობელმან წიაღით მფარვა ვაზ კეთილთა [illegible] მკა შემიწყნარა.

თავში ბეჭედი*

466. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დიმიტრი აბელაშვილისადმი]

[1796 წ. 10 ივლისი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარხმან და ალავერდელ მიტროპოლიტმან, ძემან სრულიად საქართველოსა მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენის ეკლესიის აზნაურშვილს აბელაშვილს დიმიტრის და პაპუასა. შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე: მოხვედით კარსა დარბაზ-პალატისასა ჩვენისასა და კოლთოს მოურაობას დაგვეჯვნით. ვისმინეთ აჯა და ვედრება თქვენი და გიბოძეთ კოლთოს მოურაობა. გქონდესთ და გიბედნიეროსთ ღმერთმან წმიდის გიორგის ალავერდის ეკლესი[ი]ს სამსახურსა და ჩვენსა ერდგულობასა შინა; არა მოგეშალოსთ არა ჩვენგან და არცა სხვათა ალავერდელ მიტროპოლიტთაგან ჩვენგან ბოძებული ესე წყალობა.

არიან ამისი თანახმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ბძანება ესე ქელითა მაღალაძის მდივნის ითისებისათა, თვესა იულისსა ი, ქორონიკონს უპდ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

ქ. ჩვენ, მეფე ყოველისა საქართველოისა, კახეთისა და სხვათა გიორგი ვამტკიცებთ ამ წიგნს, ბატონის ჩვენის ძმის კათოლიკოზის ანტონისაგან ნაბოძებს.

თებერვლის გ, ქორონიკონს უპზ.

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი.

---

* ბეჭდის ლეგენდა არ იკითხება.

467. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ჭუთათელისა ქაიხოსრო და ნიკოლოზ მოსიძეებისადმი]

[1796 წ. 12 აგვისტო]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა ყოვლად წმინდისა სამებისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღუდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს ესე მტკიცე და ყოველად უცვალებელი წიგნი წყალობისა აღგიწერე და გიბოძეთ შენ, ჩვენს აზნაურშვილს მოსიძეს ქაიხოსროს და ნიკოლოზს ესრეთ და ამა პირსა ზედა, რომ:

ქამთა ვითარებისა და სოფლისა ამის მიმკვეთნებისაგან შენთა სამკვიდრო გლეხთა თქვენი წინააღმდგომობა იხმარეს და ყმობისაგან თავს გართმევდნენ და ეს ჩვენ სამართლიანის მიხედვით გავსინჯეთ და ვანვიხილეთ და ძველის დავთრებისაგანაც ვსცანით, რომ თქვენი სამკვიდრო და სახაათ იყო და ამისთვის კვალად გირნებეთ და ამ წყალობის წიგნით გიბოძეთ და დაგიმტკიცეთ ვიდრე საუკუნომდე:

ალისმერეთს: გაჩაკუტაშვილი გიორგი და მახარობელი და დათუნიკაშვილები და ივანიკა: კვალად გაჩაკეტაშვილი, მხიარულაშვილი სიმონიკა და მისი ძმები, ლოფსიანიძე სიმონიკა, ხახუტელა და მათი შვილები; კვალად ლოფსიანიძე გიორგელა და სვიმონიკა, და მათი შვილები; ზეგანს: კვალად ლოფსიანიძე სეხნიელა და მისი შვილები.

ესე ყველანი თავისის ცოლ-შვილით, ადგილმამულით, ვენახით, ტყით, საწისქვილოთი და საფლავ-სამარხით და ყოვლით მათი სამართლიანის საზღვრით, რისაც მჭონებელნი იყვნენ, გვიბოძებია თქვენთვის და შვილთა და მომავალთა თქვენთათვის. გაჭუნდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩვენს ერთგულებაში და ჩვენის ეკლესიის მსახურებაში.

და აწ რომელმანცა ძემან კაცისამან ანუ ჩვენნან შემდგომმან ჭუთათელმან თქვენ ეს შეგიცუალოს, ჩვენდა ცოდვის ნაცვლად იგი განიკითხოს დღესა მას დიდსა საჯელისაჲსა; მისცეს უფალმან შიშთვილი იუდასი, მეხის ტეხა დიოსკორესი და ნუმცა იხილავს დიდებასა ღმრთისასა აწ და საუკუნ[ოჲ]ს.

არის ამისი მოწამე და გამრიგე: აბელაძე სვიმონ, მღვდელ-მონაზონი პეტრე, გიორგი ავალიანი, მეძმა-

რიაშვილი დავით და ზოგად ყოველნი განმგენი და მოწყლენი ჩვენნი.

აღიწერა ხელითა ნიკოლაოს დეკანოზის გაბაშვილისათა, რომელი მოწამეცა ვარ.

აღიწერა აგვისტოს იბ, ქრისტეს აქეთ ჩღყვ.

ბეჭედი: ყოველად სამღუდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს.

მარცხენა კიდეზე

ქ. მე. სრულიად იმერეთისა მეფე მეორე სოლომონ გამტკიცებ სიგელსა ამას ნებითა ღმრთისათა.

468. [ᲕᲘᲪᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲒᲔᲠᲒᲐᲡᲘ ᲡᲐᲛᲗᲐᲕᲜᲔᲚᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲡᲐᲛᲗᲐᲕᲘᲡᲘᲡ ᲐᲖᲜᲐᲣᲠᲨᲕᲘᲚᲔᲑᲘᲡᲐ]

[1796 წ. ჩ სექტემბერი]

ქ. ჩვენ: ყოველად სამღვდელომ სამთავნელ ეპისკოპოსმან გერვასიმ, ქარუმიძე კასპის მოურავმა იოანემ, ქარუმიძე ზაზამ, ჩიკოიძე ქაიხოსრომ, ლიპარიტის შვილმან ბერმან, თუხარელმა მსხვილოსის მოურავმა გიორგიმ, ზაალისშვილმა იოანემ, ქარუმიძე ალექსანდრემ, ყანჩაელმან ბიძინამ და ზაალ ქარუმიძე, ნაცვლისშვილმან ნინიამ, ზაალისშვილმა იოსებ, გიორგაშვილმა ბოქოლოლუხუცესმა უთრუთ, ჩიკოიძე ზაალმან, თუხარელმა რამაზამ, ალექსისშვილმან ევთიმიმ, გიორგაშვილმან პაატამ, ბასილაშვილმან შარმაზან, ზაალისშვილმან ზურაბ, ტარმაიჭამვილმან ლუარსაბ, ავთანდილ ქარუმიძის შვილმან გლახამ, ალექსისშვილმან ნინიამ, მღრაჩაშვილმან ფირან, ქავთარაძე მამამთავარმან თამაზამ;

ვეცადენით, რომ ამ ილახარის ოთარის რიგზედ სახლისაცემის უმცროს-უფროსობა და შეერთება მომხდარიყო, მაგრამ პატრონის განწესებაზედ დამდგარიყვნენ; და რომელიც ჩვენზედ და გლეხს კაცზედ რბევა-ჭრილობა, აკლება და ეკლესიის ყმის უსამართლო დებულებაზედ და დარბევაზედ ჭკვი ეღირთ; და რიგიანი უმცროს-უფროსობა და სიყვარული მომხდარიყო.

ეს ხომ არ დაიშალეს, და ჩვენ ამაზედ მეტი ჩვენის თავის მოვლა ვერ შევიძელით: მივედით სამთავისს, ყოველად სამღვდელო

სამთავნელი გერგასი წინ მივიმძღუარეთ და ამ ზემოწესენებულთ აზნაურშვილებმა ღმრთაების ეკლესიაში, მღუდელთ-მთავრის წინამძღოლით მეფის ირაკლის და იმისის შჯულების უწინაალმდეგო საქმე ამილახორის თთარის დროს დავიფიცეთ:

1.* ვიყვნეთ ერთი მეორის კაი[ს] მდომნი. და რომელიც უფლისწულებისაგან უსამართლოთ ცემა-ჭრილობა, აკლება და შვილების მოახლეთ წართმევა გვჭირებია, ამაებს ნუღარ ვიყაბულებთ.

2. თუ რომელიც ჩვენში ან გაილახოს ან დაიჭრას ან დაირბეს, ერთიანათ ერთმანეთთან დავიმართნეთ, ბატონთანაც საჩივარი ერთი იყოს და ჩვენს ბატონს ამილახორთანაცა და ლაბარაკიც ერთი იყოს.

3. და სადაც აზნაურშვილი სოფელში იდგეს და უფლისწულმა იქ ესამართლო მოინდომოს, აზნაურშვილმან გლეხს უქომაგოს და გლეხმა აზნაურშვილსა და ერთი მეორეზედ ვინც შორს იდგეს, კ[ი]დევ [ე]რთი მეორეს მივეშველნეთ.

4. ამ ჩვენის ფიცის წერილზედ რომელმაც ჯელი მოგვიწეროს, ხომ ჩვენთან იქნება. და რომელმაც ჯელი არ მოგვიწეროს, ერთიანათ მიუხდეთ, დავსწვათ და ავიკლოთ. და ცარიელი კაცი ამილახორს მივართვათ.

5. რომელიც ჩვენს მამა-პაპათ ამილახორისათვის ერთგულად უმსახურნიათ და ოჯახის ერთგულნი ყოფილან, ჩვენც ისე მოუდგეთ და უერთგულოთ.

6. და რომელმაც უფლისწულმან ცმაზედ და ამილახორზედ წიხააღმდეგი საქმე ქნას და მიგვისიოს უფლისწულზედ, ისე მივეყოვნეთ.

7. და რომელმაც უფლისწულმა ამილახორის უბარათოთ ვერც მსახური გამოიყვანოს, ვერც ურემი, ვერც ცხენი, ვერც ხარი გამოართოს, ვერც ღალა გაყოს; და რაც მამა-პაპათ დებულება არის ვერც სახასოს მოუმატოს და ვერც ეკლესიის ყმასა.

8. რომელიც ამ წერილში დაგვიწერია და პირობა და ფიცი დაგვიც, ვინც ამას გარდახდეს, იყოს პირველად წყეულ ყოვლად წმიდისა სულისაგან. ოთხის პატრიარხისაგან და ყოველის საქართველოსა კათოლიკოს-პატრიარხისაგან და საქართველოს მღუდელთ-მთავართაგან და ყოველად სამღვდელოს სამთავნელ ეპისკოპოსის გერგასისაგან.

---

* ზელნაწერში ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის.

დაიწერა წერილი ესე და პირობა და ფიცი სექტემბერს 6-7 წელსა ჩლეკ, ქორონიკონს უპდ.

9. რომელმაც ამაში მოსვენებულმა კაცმა. ამაში უმტკიცნეს ცველანი მას მიუხდეთ და დავსწვათ და ავიკლოთ.

10. და ესეც, რომ რაც ეკლესიის ყმას არა სდებია, ვერც ისინი იმსახურონ.

სექტემბერს 6, ქორონიკონს უპდ.

ყოველად საშინელო საშთავისასა ქსნისა წინამძღუარი მღვიმისა.

ხელითა: გერვასი.

* წინარე ფერცელზე დასმულია ბეჭედი და საშუალზედ ფიცის მონაწილის ეარი-ხელითა.

ჭ. მე, მოურავი თუნარელი ხელს ვაწერ შეც; ეს ჩემი ხელია ✝

მარჯვენა ფერცლის კიდეზე:

ქ. ჩვენ, ამილახორი თთარ და ჩემი საბლისკაცები, რომელიც ჭელს მოაწერს და რომელიც ურჩი იქნება. რომელზედაც თქვენ გიფიცივსთ, ჩვენც ფიცში თქვენი თანახმახი ვართ, რომ რომელიც თქვენზედ უსამართლობას იხმარებს და უსამართლოთ თქვენ შეგაწუხებს ან გლეხკაცსა. ჩვენც თქვენთანა შემწენი ვიქნებით. რომელიც ბეჭედს დავსვამთ და ხელს მოვაწერით.

			გიორგი

469. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცესს ამილახარისადმი]

[1796 წ 27 სექტემბერი]

ქ. ყოველისა საქართველოს პატრიარხი, მეფის იოაკლის ძე, ანტონი გიბრძანებ სახლთხუცესო ამილახარო!

მერმე ზედამხედველობა ჯიმითისა, ახაშნისა, ფშაურისა და ვეძისჯვრისა — ამათი ზედამხედველობა შენთვის წყალობა გვიქმნია და გვიბოძებია.

შენ წახვიდოდე და რაც ჩვენი განწესება-დებულება იყოს —

* მეორე ფერცლის პარტყნა ხელი კიდე მოხვეულია... ჩანს ნაშთი ხელრთვისა: „...ია სესია ამ ...“

დრამა, სახეცო, შენ მოკვლებდე და უკლებრივ ჩვენ მოგვაბარებდე.

და რაც წეგეძლოს, რიგიან ბეჯითად მოიქეც; და ეს ჩვენი ბრძანება ასე აღასრულე.

და საკანონოსაც შენ აღვებდე. შენს მეტი სხვა ნურავინ გაიგებს და ნურცა ვინ აიღებს. შენთვის[1] გვიბოძებია.

ეკლესიისთვის კ%. წელსა ჩლჟვ.

ხელთაწერი: კათალიკოზი

470. [ბრძანება ანტონ II-ისა გრიგოლ კახიშვილისადმი]

[1796 წ. 11 ოქტომბერი]

ქ. კახიშვილო გრიგოლ!

მერმე ამ მაღალაშვილს ბასილას რასაც შეწერილს სექრესთსა სთხოვდე, ჭელი აიღე. ვინც სხვა მოყალნე კაცი იყოს, იმას ვამოართვი. ამას სასოფლოს სათხოვარში საქმე არა აქვს. ეს ასე უნდა აღასრულო.

ოქტომბერს ია, ქორონიკონს უპდ.

ხელთაწერი: კათალიკოზი

ქ. ჩვენ, მეფე ირაკლი ვამტკიცებთ დეკემბერს გ. ქორონიკონს უპდ. ალბათ.

ბეჭედი: მუ ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვალიდე ერეკლე.

ქ. მოკელებო, ეს ბარათი ანუარიშ[მ]ი ჩაეგდეთ დეკემბერს გ. ქორონიკონს უპდ. როგორც ჩვენს შვილს კათოლიკოზს უბძანებია, ასე უნდა აღსრულდეს.

ბეჭედი: ჭაარს მიცემს დავით მეჭობას ძენ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე

471. [მეფირველების წიგნი დასითეოს კათათელისა კათაისის დმრთისმოგლისადმი]

[1798 წ. 1 ნოემბერი]

ეპა, შენ ყოველთა სიტყვიერთა ნათესავთა შორის უბრწყინვალესად აღმოცენებულო, სიტყვისა ღმრთისა მშობელო მარიამ!

ჩვენ, შენისა ცათა მობაძავ[ი]სა წმინდისა ეკლესიისა მეურნეთა, ყოვლად სამღვდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან

[1] ქ. შენთვის.

წერეთელმან დოსითეოს ესე მტკიცე და ყოვლად უ[ძ]ვალებელი წერილი შეწირულობისა აღვსწერე და დავსდევ წმიდასა ეკლესიასა შენსა ესრეთ და ესევითარად, რომე:

ალისმერეთს გიორგი მოსიძეს და ბიძინას ჩვენი ეკლესიის გლეხნი ყოლოდა, მაგრამ აღარ მსახურობდნენ, და ჩვენც ვეცადეთ, მაგრამ სიკუდილად გამოიმეტოს თავიანთი თავი და ამ მოსიძეს ამის ნაცვლად წყალობა აღუთქვით და ეს მათი ნაყმევი კაცნი: მარკოზა ლოფსიანიძე თავის ცოლ-შვილით, დავით ლოფსიანიძე თავის ცოლშვილით და ძმისწულებით და აგრეთვე სვიმონიკა ლოფსიანიძე თავის ცოლშვილით, გოგიელა და მამისთვალა,—ესე ყოველნი თავის ადგილ-მამულით, რომლისაც მჭონებელნი იყვნენ, როგორც ძველათ შენის წმინდის ეკლესიის ყოფილა, მეც ახლად განმიახლებია და შემომიწირავს ყოვლითა გულითა და სულით ჩემითა.

და რომელმანცა ძემან კაცისამან ანუ ჩვენმან შემდგომმან ეს წერილი შესცვალოს უსამართლოებით, ჩვენდა ცოდვის ნაცვლად იგი გაწყრეთხოს დღესა მას დიდსა სასჯელისასა. მისცეს უფალმან შიშთვილ[ი] იუდასი, შენის ტეხა დიოსკურესი; და ნუმცა იხილავს დიდებასა ღმრთისა აწ და საუკუნოდ.

აწ არიან ამის მოწამენი: წინამძღუარი საბა და ზოგად ყოველნი მოხელენი ჩვენნი.

აღიწერა ქელით ნიკოლაოს დეკანოზისათა. ქრისტეს აქათ ჩლჷ, თვესა ნოენბერსა პირველსა ა.

პაჭალი: ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

472. [სარგოს განწესების წიგნი ანტონ II-ისა ალავერდის არქიმანდრიტისადმი]

[1797 წ. 2 თებერვალი]

ჭ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათოლიკოზ-პატრიარხმან და ალავერდელ მიტროპოლიტმან, ძემან შეფისა მეფისა იოაკლისამან, ანტონიმ მისის ლმობიერებისა მიმართ მოხსენებით და იმისის ბრძანებით ალავერდის წმიდის გიორგის ეკლესიის ყმისა და მამულის განმგეობით მონელელად [დაგა]დგინეთ შეხ. მაღალღირსი არხიმანდრიტი... და ამისთვის განვიწესეთ წლითა-წლადი სარჩო-[საბრ]დოთ ცხოვრებისა ასე, რომ:

წელიწადში ათს თუმანს თეთრს და თქვენის ერთის ბერისა-

თვის ორს თუმანს და ეგრეთვე ერთის დიაკონისათვისაც ორს თუმანსვე მანსვე თეთრად მოხელეებისაგან თქვენის ბარათით უნდა [illegible] ღეოდეს.

ამას გარდა კიდევ წელიწადში ექვსი საბალნე ღვინო, შვიდი ხარვალი პური და სამი ხარვალი ქერი უნდა მოხელეთაგან გეძლეოდეს თქვენისავე ბარათით, რომ ანგარიშში შეცთომა და ნაკლებობა აღარა მოხდეს რა.

და კიდევ ოთხი მსახურიც უნდა იხსნას ეკლესიის სახასოს სოფლებიდამ, რომელნიც აზატნი და თარხანნი არიან, იქიდამ.

ეს ზემოხსენებული პური და ღვინო რო[მ] განგიწესეთ, ეს შენთვის. და ვინცა ვინ შენ გახლდებიან, ყველასათვის ეს განგვიწესებია, ასე იცოდნენ.

ფებერვალის 8, ქორონიკონს უპე.

ხელთაა: კათალიკოზი ანტონი

473. [ბრძანება ანტონ II-ისა სოფელ დუსითეოსისადმი ეკლესიის განახლების შესახებ]

[1787 წ. 26 მარტი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე ანტონი, გიბრძანებ არხიმანდრიტო ხოფისავე დოსითეოს!

მერმე ეგ ხოფის საარხიმანდრიტო სომ ჩვენი ააშენესო არის, რომელზედაც რომ არხიმანდრიტად ჩვენ გაკურთხედ შენ და დაგადგინეთ, და იმისი ყმა და მამული ყოველივე შენ გარწმუნეთ და მოგეცით. ახლავე შენ მასალა უნდა იშოვნო და ან, რაც ეკლესიას კურთხევაში ესაჭიროება, ისინიც და ეგ სოფის ეკლესია უნდა განააახლო. შენთვის ნება მოგვეცია და ჩვენის შენდობით აკურთხე.

და[1] რაც ეკლესიას[2] ეჭირება წიგნით თუ შესაშოსლით, ყოველითავე უნდა სისრულე მისცე და კარგათ მოუარო და გაუძღვე მაგ ეკლესიას.

და შენსას და მაგ ეკლესიის საქმეს რაც გეჭირვებოდესთ, ყოველსავე ჩვენ უნდა მოგვახსენებდე დაუყოვნებლად; და ყველას ჩვენ განვმართავთ კარგათ და სისრულეს მივცემთ.

ეს ჩვენი ბრძანებული ასრე უნდა აღასრულო ყოველივე.

ფებერვალს ი%, წელსა ჩლჟ%.

ხელთაა: კათალიკოზი ანტონი

---

[1] +ან. [2] +რაც.

474. [ბრძანება დიაკვნობისა დროსითვის ნეკრესელი საძმო კათოლიკოსის ყმების მიგარების შესახებ]

[1797 წ. 26 მარტი]

მისის უწმიდესობის დიკასტირიისა მიერ ბრძანება ყოველად სამღუდელოს ნ ე კ რ ე ს ე ლ ე პ ი ს კ ო პ ო ს ი ს დ ო ს ი თ ე ო ს ი ს ზედა.

მისმან უწმიდესობამან გვიბრძანა თქვენდამო წიგნის მოწერა და იმისთვის მოგწერეთ, რომელიც ქუემო ამისა წერილ არს:

თქუენს ყოველად სამღუდელოებას, დია, კარგად მოეხსენება, რომ რაც კათოლიკოს[ს] კახეთში საკუთარი ყმები ჰყავს, სამწყსოც კათოლიკოსისა არის და ხუცესიც კათოლიკოსისა უნდა ხუცობდეს.

მანდ, შ ი ლ დ ა ს, რომ ოთხი კომლი კაცი არის კათოლიკოსის საკუთარი ყმა, ეგენი კათოლიკოსის ხუცესს უნდა ებარნენ.

თუმცა თქვენ კათოლიკოსისთვის მოგეხსენებიათ, წიგნიც აგიღიათ და იმ კაცებისთვის თქვენი ხუცესი დაგიდგენიათ; მაგრამ რადგან ძველი განწესება არ მოიშლება, ახლა ასე ბრძანა, რომ: «ძველს განწესებას ვერ მოვშლი, უჯერო იქნებათ, თუ მე იქ ხუცესი არა წყვანდეს, კიდევ იქნება, რომ მივაბარო. მაგრა რადგან იქ ხუცესიცა წყავს და ყმებიც ჩემნი არიან, ჩემს ხუცესს უნდა ებაროსოს».

ახლა ჩვენ თქვენს ყოველად სამღუდელოებას მოვახსენებთ, რომ ეგ ოთხი კომლი კაცი კათოლიკოსის ხუცებს მიაბარეთ და იმათ უხუცონ. ძველს განწესებას ნურც თქვენ მოშლით.

მარტს კვ: წელსა ჩღჯე.

მდაბალი მთავარეპისკოპოსი ხელრთა: ბ ე ს ა რ ი ო ნ ი
მდაბალი ტფილელ მიტროპოლიტი ბეჭედი: გ ე რ მ ა ნ ე
არხიმანდრიტი ბეჭედი: არხიმანდრიტი ს ტ ე ფ ა ნ ე
მწიგნობარ-წინამძღუარი ბეჭედი: ტ ა რ ი ე ლ ე

475. [წყალობის წიგნი ერეკლე II-ისა და ანტონ II-ისა მგალობელ ოთარისადმი]

[1797 წ. 20 აპრილი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩუენ, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრატიევანმან, ცხებულის მეფის თეიმურაზის ძემან, მ ე ფ ე მ ა ნ ყოველისა საქართუელოისა, კახეთისა და სხუათამან ე რ ა კ ლ ი მ ე ო რ ე მ ა ნ და სასურველმან ძემან ჩუენმან, უწმიდესმან საქართუელოს კ ა თ ო ლ ი კ ო ს-პ ა ტ რ ი ა რ ხ მ ა ნ ა ნ-

ტონიმ ესე წყალობის წიგნი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ნაფერს ოთარს, შვილსა შენსა გრიგოლს, არტანუჯის მამულსა მოძღვალთა სახლისა შენისათა.

ასე, რომ: ლეხუმის შვილი მგალობელი ნიკოლაოს ჭკუით ამოსწყდა და რაც აღაიანში ყმა და მამული, სოდაბუნი, ზვარი, სასახლის ადგილი, საყდარი და წისქვილი, მთა და ბარი და ყოველივე რაც ლეხუმის შვილის ნაქონები არის, უკლებლად გვიბოძებია.

ეს მამული და საბკვიდრებელი პირველად ელიოზის შვილმა დაიჭირა. მგალობელს ნიკოლაოსს ორი ობოლი ქალი დარჩა და სიდაგ იმათ სარჩოს და მზითევს სთხოვდენ ელიოზის შვილს დავითსა და ყური არა უგდო რა.

მერე იმ ქალების მზითევი ჩვენ უბოძეთ და ის ლეხუმის შვილის ყმა და მამული ელიოზისშვილს სრულებით ჩამოვართვით და შენ დაგიმკვიდრეთ; ამისთვის, რომ შენმა ძმამ არხიმანდრიტმა გერასიმემ და შენ ოთარ მგალობელმა, როდესაც საქართველოში მოხვედით, მრავალი კეთილი და ღვაწლი დასდევით და ჩვენი წმიდანი ეკლესიანი გალობით განანათლეთ; დიახნი ვყავით, რომ სვეტის ცხოველის ეკლესიის ყმისა და მამულიდამ თქვენ წყალობა დაგემართებოდათ. და რადგანც თქვენე იმავ ეკლესიისანი ხართ ამ ყმისა და მამულის მემკვიდრეობა მოგეცით ყოვლის კაცის უცილებლად. ღმერთმან მშვიდობაში მოგახმაროსთ და ეკლესიის სამსახურზედა.

და რაც ამ საქმეზედ ელიოზისშვილს დავითს ან ჩვენი ან ჩვენის ძმის ნეტარხსენებულის კათოლიკოს-პატრიარხის ანტონისაგან ბოძებული წყალობის წიგნები ჰქონდეს, ყველა გაგვიბათილებია, რომ ამისა შემდგომად ალარ შეიწყნარებოდეს. ამის წყალობის წიგნი თქვენ ამას წინათ მეოთხე წელიწადია რომ გიბოძეთ. მაგრამ ის წიგნი აღამაბადხანის მოსვლის ჟამს დაგკარგოდათ. და ეს მეორე სიგელი განგიახლეთ და დაგვიმტკიცებია საუკუნოდ მტკიცედ, ბეჭდითა ჩვენითა.

აღიწერა ტფილისს, აპრილს კ, წელსა ჩლქზ.

ბეჭდი: მე ფეჭთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე-
ხელრთა: კათალიკოზი ანტონი

---

[1] ლეხუნის.

მარეხეხი კიდეზე.

ქ. ჩვენ, სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა დიდებულთა ფალი, დადიანის ასული დარეჯან ამ წყალობის სიგელს ვამტკიცებთ. ოქტომბერს ლ, ქორონიკონს უპვ.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან

ქ. ჩვენ, მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი ამ წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. დეკემბერს კთ, ქორონიკონს უპზ.

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს, ქართლისა, კახეთისა და სხვათა დედოფალი ბატონი ციცისშვილის ასული[1] მარიამ ვამტკიცებ ამ წყალობის სიგელსა. დეკემბრის კთ, ქორონიკონს უპზ.

ბეჭედი: დედოფალი მარიამ

ქ. ჩვენ, საქართველოს უფლისწული მეფის ძე გიორგი ამ წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. ივნისის იბ, ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: გიორგი

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს მეფის იოაკლის ძე მირიან ამ წყალობის წიგნს ვამტკიცებ. ოქტომბრის ლ, ქორონიკონს უპვ.

ბეჭედი: დავითის ტომთა სჯულისა ძე ვარ იოაკლი მეფისა მირიან

ქ. ჩვენ, მეფის ძე იულონ ამ წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. ივნისის იბ, ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: ქ. ღთისმშობლის სასოიანი იულონ დავითიანი

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ალექსანდრე ამ წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. თიბათვის ივ, ქორონიკონს უპვ.

ბეჭედი: დავითის რტო სახელმძღვანელი ალექსანდრე მეფის ძისა

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ვახტანგ ამ წყალობის წიგნს ვამტკიცებთ. ივნისის იდ, ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: ღმრთის ნებით ვახტანგ იოაკლის ნაკვეთად

[1] ასულმა.

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ფარნავაზ ამ წყალობის წიგნსა ვამტკიცებთ. ივნისის ი, ქორონიკონს უპვ.

ბეჭედი: დთსმშობელმან წიაღით მფარნა ვაზ კეთილთა რტოდ მეც შემიწყნარა.

verso

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს მეფის ძე მეშვიდრე, ოსეთის ეგნერალ-მაიორი და კავალერი დავით ამას ვამტკიცებთ. დეკემბრის ლა, ქორონიკონს უპზ.

ბეჭედი: დავით

ქ. ჩვენ, მეფის ძე იოანე ვამტკიცებთ. იანვრის ზ, ქორონიკონს უპმ.

ბეჭედი: იოანე

ოყში ბეჭედი*

476. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარ მაღალაძისადმი]

[1738 წ. 9 თებერვალი]

ქ. ჩვენს, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოველისა საქართველოსა დიდმან მამათ-მთავარმან კათალიკოზ-პატრიარხმან, ძემან სრულიად საქართველოჲსა მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი დავიწერეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენის ეკლესიქის აბნაურშვილს მაღალაძეს სალთხუცეს ამილბარს, ძმასა შენსა დავითს, შვილსა შენსა გაბრიელს, იოანეს, რევაზს, ძმისწულსა შენსა გიორგის, სოლომონს, ალექსანდრეს და იოსებს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

მოხველით და ჩვენის ნასყიდის სოფლის ზემო ავჭალის მოურაობას დაგვეპყენით. ჩვენც ვისმინეთ ჟამ და ვეღრება თქვენი და გიბოძეთ ზემო ავჭალის მოურაობა. როგორცათუ სხვათა მოურავებს უჭირავსთ, ავრევე თქვენთვის გეიბოძებია და წყალობა გვიქმნია, რომ ამისი შეკლე და მოდავე არავინა გყვანდეს. ღმერთმან სვეტის ცხოველისა ერდგულობასა და ჩვენსა სამსახურსა შინა მოგეხმაროსთ.

---

* ბეჭდის დეტალები კარგად არ ირჩევა.

ან წკვე თქვენცა ყოველად სანატრელნი კათალიკოზ-პატრიარქნო, თქვენცა ასევე დალმტკიცეთ და ნუ მოუშლით, რათა თქვენცა გაგებული და გარიგებული ღმერთმან მტკიცე ჰყოს.

არიან ამისი თანახმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ბძანება ესე ჴელითა მაღალაძე მდივნის იოსებისათა თვესა ფებერვალს ო, ქორონიკონს ჩპვ.

ხელთაგი: კათალიკოზი ანტონი

477. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გიორგი მაღალაშვილისადმი]

[1798 წ. 1 ივნისი]

ქ. ჩვენ, ღმრთისა მიერ კურთხეულმან ყოვლისა საქართველოსა კათალიკოზ-პატრიარქმან, ძემან სრულიად საქართველოსა მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერინეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენს აზნაურშვილს მაღალაშვილებს გიორგის, ქიტესის, შვილსა შენსა ვასილს, მლედველს გრიგოლს, იოსებს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე: მოხვედით და მამულის წყალობას დაგვეკვენით. ვისმინეთ აჯა და ვედრება თქვენი და გიბოძეთ ახმეტას სვეტის ცხოველის ყმის ბეითალმახი მამული ორის დღის მიწა: აღმოსავლეთით ანდრიანთ რუმდინ, დასავლეთისაკენ მოკვერაშვილისა და მამულაშვილის მიჯნამდინ, სამხრეთისაკენ ყორემდინ რაც რუ ჩაიტანს, ჩრდილოეთისაკენ ჩოკაშვილის ყმის ღობემდინ.

ღმერთმან ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა და სვეტიცხოველის ერდგულობასა შინა მოგახმაროს.

არიან ამისი თანახმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ბრძანება ესე ხელითა მაღალაძის მდივნის იოსებისათა თვესა ივნისსა ა, ქორონიკონს ჩპვ.

ხელთაგი: კათალიკოზი

478. [ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ იოანესადმი დავით მღვდლისათვის მამულის მიბარების შესახებ]

[1798 წ. 8 სექტემბერი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხის, მეფის ირაკლის ძის, ანტონის კეთილად სახსოვარო მეტეხის მოურათ იოანე და მეტეხის დეკანოზო დიმიტრი.

მერე დიპლომატის მამული ამ დაკით ვლდებულ უბოძეთ და იმ მამულის წიგნები და ნამული ამ მღვდელს მოაბარეთ. და ახალქალაქელი მამასახლისის შვილი ესტატე ვლ[ა]ვნეთ და იმან რაც მამული გიჩვენოსთ, ამას მოაბარეთ. და ან კიდევ იმ მამულისა [და] გაეცნობოთ და ან დაეგირავებინოს, ისეც ამ მღვდელს დაბ[ა]ნნეინეთ. ეკლესიის მამულის გასყიდვა არ იქნება და არც იმ საეიმლოსი დაკლება.

დეკანოზო დიმიტრი, ამისი ვალი შენ გაძევს. ბეჭითად მაიქეცით, რომ ეკლესიას მამული არ დაეკარგოს.

სვეტიცხოვლის ქორონიკონს უპვ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

479. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გიორგიშრომისადმი]

[1718 წ. 18 დეკემბერი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათოლიკოზ-პატრიარხმან და ალავერდელმან, სანატრელის მეფისა ირაკლი მეორისა ძემან, ანტონი ესე უკუნისამდე ყამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და უცვალებელი წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ გიორგი შვილებს გოგიას და ავთანდილს და შვილთა თქვენთა იაკობს, ნიკიას, ლაზარეს, პავლეს, იოსებს, სვიმონს, იოელს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე რომე: ვინადგან მოხვედით, დაგვეაჭენით და ჩვენს ყმობას გვეეცდებინით, ვისმინეთ ვედრება თქვენი და წეგწირეთ ალავერდის წმიდის გიორგის ეკკლესიასა და გიბოძეთ ჩუენის ყმის ამოწყუეტილის კაცის ყიველ შვილის მამული. თავისის სახლით, ქვევრ-მარანით, წყლით, წისქვილით, წითით, ბარით, საკნავით, ულნავით, რასაც მქონებელი ყოფილიყოს. ყოველივე სრულებით თქვენთვის გვიბოძებია.

არ მოგეშალოს არც ჩუენგან და არცა სხუათა ალავერდელ მიტროპოლიტთაგან. ღმერთმან წმიდის გიორგის ეკლესიის საწესჩუროსა და ჩუენს ეროვნულებაში მოგახმაროსთ.

არიან ამისნი დამსწრენი და ვამრიგენი სულიერთობით საყდრიონის მოკვლენი.

მე, მისის უწმიდესობის მღვდელ-მონაზონს იოსტოსს დამიწერია.

დეკემბრის იწ, ქორონიკონს უპვ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

480. [ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილახარი სადმი მსახურთა ხლების შესახებ]

[1799 წ. 2 თებერვალი]

ქ. სახლთხუცესთა მ ი ლ ბ ა რ!

როგორც მის სიმაღლის მეფის სახლთხუცესს სახასოს სოფლებიდამ მსახურები ახლავს, ეგრეთვე შენ უნდა იახლო მსახურები; ერთი საგარეჯოდამ, ერთი ჯიმითიდამ და ერთი შაშიან-კალაურიდამ; და სხვები კიდევ ჩვენის სახასო სოფლებიდამ.

და რომელთაც შენ მსახურად იახლებ, იმათი ხარჯსა და გამოსაღებში გარეგა არ იქნება. ის შენი მსახურებიც ეკლესიისა და ჩვენს სამსახურში იქნებიან.

ფეშქაშის ბ. ქორონიკონს უპზ.

ხელმოწერა: კათალიკოზი

481. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ზაქარია როსტომაშვილისადმი]

[1799 წ. 9 თებერვალი]

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხმან, მეფის ირაკლის ძემ, ანტონი გიბოძეთ შენ როსტომაშვილს ზაქარიას მცხეთის ხიდის ბაჟი ორმოცდათ თუმნათ. ხუთი თუმანი შენთვის ხალათი გვიბოძებია და ორმოცდახუთი თუმანი სვეტიცხოველს უნდა მოართო დაუთვით.

ფეშქაშის ი. ქორონიკონს უპზ.

ხელმოწერა: კათალიკოზი

482. [წყალობის განახლების სიგელი ანტონ II-ისა ოთარ ანთაძისადმი]

[1799 წ. 15 მარტი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, იესიან, დავითიან, სოლომონიან, პანკრატოვანმან საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხმან, ძემან სანატრელისა მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი შევიწყალეთ და გიბოძეთ შენ ჩვენს ახნაურშვილს ანთაძე მკალობელს ოთარს. შვილსა შენსა

გრიგოლს და არტემის, შვილთა და მომავალთა სახლის თქვენისათა.

ასე, რომ: ნეტარად ხსენებულს კათალიკოსს ანტონის კრწანისის მეღალობა და მეკალეხობა ებოძებინა სიცოცხლით. და იღამამადხან რომ მოვიდა და ქალაქი მოაოხრა. სხვა ნივთიც მრავალი რამ დაგკარგოდა და ის წყალობის სიგელიც დაგკარგოდა. მოხველ და შენის ნებათხოვისამებრ წყალობის სიგელის გაახლებას დაგვპირე.

ჩვენც გისმინეთ ვედრება თქვენი და გიბოძეთ კრწანისისა და ორთაჭალის მოღალობა და მეკალეხობა, სიცოცხლით ამით განგიახლეთ და დაგიმტკიცეთ.

ღმერთმან სვეტიცხოველისა და ჩვენსა ერდგულად სამსახურსა შინა მოგახმაროსთ; არა მოგეშალოს არა ჩვენგან და არც სხვათა კათალიკოზ-პატრიარხთაგან.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისნი თანხმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ბრძანება ესე ქელითა მაღალაძის მდივნის იოსებისათა, თვესა მარტსა ით, ჭოროხიკონს უპაზ. წელსა **ჩლჟთ.**

ხელრეკა: კათალიკოზი ანტონი
თავში ბეჭდი*

483. [წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათლისა ბაკურაძეებისადმი]

[1789 წ. 1 აპრილი]

წყალობითა და შეწევნითა ყოველად წმიდისა სამებისათა და თანამწეობითა მარიამ დედისა ღმრთისათა, ჩვენ ყოველად სამღვდელომან გაეწათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმიმ ესე მტკიცე და ჭეშმარიტი, უცვალებლო წყალობის წიგნი და საფიცარი გიბოძეთ თქვენ, ჩვენის ეკლესიის გელათის მკვიდრსა და ერთგულთა მოსამსახურენს ერთობით გიორგი ბუცის ბაკურაძისა და სიმონიკა ბაკურაძის შვილებსა და შვილის შვილებსა და მათს ძესა და მომავალს ერთობით ესრეთ და ესევითარად, რომ:

თქვენი სახლის კაცის გოგიტელა ბაკურაძის შვილი ლაზარიკა ბაკურაძე უშვილოთ გარდაშენდა. და სამართლით

---

* ბეჭდის ღეღნდა კარგად არ ირჩევა.

უწვილოს კაცისაეული ჩემი იყო, მაგრამ თქვენ ერთგულათ [illegible] სახერხი იყავით და კიდეც შეუდგრეთ; და ვისმინე თქვენი [illegible] და გიბოძეთ ლაზარიკა ბაკურაძისეულობა, რაც რამეა [illegible] სახლკარი, ჭერ-მარანი, აღგილ-ბამული და ვენახი, საყანე, საბაღნე, საწისქვილე, სათლაე-საბაღნო და საძებარ-უძებარი, რომლისაც მქონე ლაზარიკა ყოფილიყოს შინ და გარეთ, მისის სამართლიანის მზღვრით, მიბოძებია.

გაქვნდეს და გიბედნიეროსთ ღმერთმან ყოველის კაცის უკლებლათ; ამისთვის თქვენ მოდგეე არავინ ვეყოლოსთ, ისე მკვიდრათ მიბოძებია. თუ თქვენ ჩვენი ეკლესიისა და ჩვენი ერთგული იქმნეთ, არავისგან მოგეშალოსთ ეს წყალობა.

და აწ თუ ვინმემ ეს ჩვენ მიერი წყალობა მოგიშალოსთ, უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს მიერ წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ იყოს აწდა საუკუნოდ.

აწ იქმნა ამ წერილისა მოწმე და ვამრიგე ჩვენი მოხელე: კანდელაკი გიორგი, კანდელაკი ანდრია, მცველთხუცესი გოგოლაშვილი სიმონ და სხვა ერთობით სულ სოგვნათლოთ.

და მე, უღირს ბერს მღვდელ-მთავარს დავითს დამიწერია და ბოწამეცა ვარ ამისი.

აღწერილა თვესა აპრილსა ა, ქრისტეს აქეთ ჩღჟთ.

ხელმწ: გენათელი ნატროპოლიტი ქფთველი

484. [დავთარი სამთავისის საყდრის გამოსავლისა]

[XVIII ს. II ნახ.]

1.* ქ. ბალხამისშვილის დათუნას მამულს აძეს [მეგარი]: პური ჩანქ[ხი] თორმეტი, ცხვარი ერთი, ჩებიჩი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

2. ქ. ბალხამისშვილის ელისბარის მამულს აძეს [მეგარი]: პური ჩანახი თოთხმეტი, ცხვარი ერთი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

3. ქ. ბალხამისშვილის ბერის მამულს აძეს [მეგარი]: პური ჩანახი თორმეტი, ცხვარი ერთი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

4. ქ. წიკლაურის ბერის მამულს აძეს:**

---

* დასაწყისი აკლია. მუხლების სათვალავი პირობითია.

** ტექსტისათვის დატოვებულია ცარიელი ადგილი.

5. ქ. წიკლაურის ქალწაშვილის გამხარდის ბეგარას აძლევს*:

6. ქ. ბალხამისშვილის მოურავს ხოსროს ბეგარას აძლევს:*

7. ქ. ბუთხუზის ქალთას ბეგარას აძლევს:*

8. ქ. ბალხამისშვილის შიოს მამულს აძლევს [ბეგარის]: ბერი ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი, ერთი, კვერცხი ხუთი.

შეტყვათ-კარს

9. ქ. პავლეშვილის გვიანის მამულს აძლევს ბეგარის: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

10. ქ. შეტყვის შვილის აბრამას მამულს აძლევს ბეგარის: ბერი ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

11. ქ. შეტყვის შვილის წიკლაის მამულს აძლევს ბეგარის: [ბერი] ჩანახი ხუთი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

12. ქ. შეტყვის შვილის ბერის მამულს აძლევს ბეგარის: ბერი ჩანახი ხუთი, ჩებიში ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

13. ქ. შეტყვის შვილის გივის მამულს აძლევს და ძულის მამულს ბეგარის: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, თხა ერთი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი.

14. ქ. შეტყვის შვილის ძულის მამულს აძლევს:*

15. ქ. შეტყვის შვილის პეტრია გივის მამულს აძლევს: ბერი ჩანახი ორი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

პავლეთ-კარს

16. ქ. პავლეს შვილის დათუნას მამულს აძლევს ბეგარის: ბერი ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

17. ქ. პავლეს შვილის ელისბარის მამულს აძლევს ბეგარის: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

18. ქ. პავლეს შვილის ბერის მამულს აძლევს ბეგარის: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

19. ქ. პავლეს შვილის მეორეს ბერის მამულს აძლევს ბეგარის: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

20. ქ. პავლეს შვილის სიხარულის მამულს აძლევს

---

* ტექსტისათვის დატოვებულია ცარიელი ადგილი.

ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

21. ქ. პაველეშვილის [მეორეს] სიხარულის მამულის ძეს ბეგარი: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

22. ქ. პაველეშვილის ელოს მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

23. ქ. ონიაშვილის კაციას მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი ექვსი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

24. ქ. ონიაშვილის გიორგის მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი ექვსი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

25. ქ. ონიაშვილის ოთარის მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

26. ქ. თინიაშვილის ლოთეს ბერის მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

27. ქ. თინიაშვილის ლოთეს ბასილის მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

28. ქ. თინიასშვილის მოურავის აბრაამის მამულს ძეს:*

29. ქ. თინიასშვილის ბერის მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი სამი, ჩუბინი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი[1].

30. ქ. თინიასშვილის მახარას მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი ექვსი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

31. ქ. თინიაშვილის გიორგის მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

32. ქ. თინიასშვილის თედილას მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

33. ქ. თინიაშვილის შერმაზანის მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

34. ქ. თინიაშვილის ივანეს მამულს ძეს ბეგარი: პური ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

---

[1] ხუთი] ერთი.

* ტექსტისთვის დატოვებულია ცარიელი ადგილი.

35. ქ. თინიკაშვილის ბასილის მამულს აძევ-ებენ: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთეული.

36. ქ. თინიკაშვილის იმედას მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ოთხი, ჩებიჩი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

37. ქ. თინიკაშვილის გიორგის მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ოთხი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

38. ქ. თინიკაშვილის ბასილის მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ოთხი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

39. ქ. თინიკაშვილის ზურაბას მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ოთხი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

40. ქ. შეტაკაიშვილის დათენას მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

41. ქ. კარელიძე ბალიას მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

42. ქ. კარელიძე შიოს მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

43. ქ. კარელიძე ბასილის მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

44. ქ. კარელიძე სეხნიას მამულს აძევებენ და ზარიძისა ბეგარი: ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

45. ქ. კარელიძე ზარიძეს მამულს აძევს:*

კვერიეთს

46. ქ. წიკლაური ვამიხარდის მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ექვსი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

47. ქ. ბავლეურთ გოდერძის მამულს აძევს:*

48. ქ. წიკლაურის მახარებელის მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

49. ქ. წიკლაურის ლიმიას მამულს აძევებენ: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

---

* ტექსტისათვის დატოვებულია ცარიელი ადგილი.

50. ქ. წიკლაურის ელოს მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ოთხი, ძახა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

51. ქ. წიკლაურის ბადიღას მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ექვსი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

52. ქ. პროკოპის მღდლის და ივანეს მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი, ძახა ერთი.

53. ქ. მიდელაშვილის ბერის მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ექვსი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

54. ქ. მიდელაშვილის ბასილას მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

55. ქ. მიდელასშვილის იმედას მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

56. ქ. მიდელაშვილის ნიკოლას მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

57. ქ. მიდელასშვილის დათუნას მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ექვსი, ძახა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

58. ქ. მიდელაშვილის ბასილას მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ერთი ჩებიჩი, ქათამი ორი, კვერცხი ათი.

59. ქ. მიდელაშვილის გიორგის მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ექვსი, ცხვარი ერთი, კვერცხი ხუთი.

60. ქ. მიდელასშვილის ბერის მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ექვსი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

61. ქ. მიდელაშვილის ივანეს მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი...*

62. ქ. ნავროზაშვილი გოგიას მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი ექვსი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

ქენქათ-კარს

63. ქ. ქენქაძე ივანეს მამულს აძეს [ბეგარის]: ბერი ჩანახი სამი, ჩებიჩი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

64. ქ. ქენქაძე გოდერძის მამულს აძეს [ბეგარის]: ბერი ჩანახი სამი, ჩებიჩი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

65. ქ. ქენქაძე აბრამის მამულს აძეს ბეგარი: ბერი ჩანახი სამი, ჩებიჩი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

66. ქ. ქენქაძე გიორგის მამულს აძეს ბეგარი: ჩანახი სამი, ჩებიჩი ერთი, კვერცხი ხუთი.

67. ქ. ქენქაძე იმედას მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

68. ქ. ქენქაძე ჯოლაბრდის შვილის გიტიას მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

69. ქ. ქენქაძე ფოცხვერიას მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი ექვსი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

70. ქ. ქენქაძე ელისბარის შვილის ბერასა მამულს აძეს[1] ბეგარი: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, კვერცხი ხუთი, ქათამი ერთი.

71. ქ. ქენქაძე პატარკაცის მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

72. ქ. ქენქაძე გოგიას მამულს აძეს [ბეგარი]: პური ჩანახი ოთხი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

73. ქ. ქენქაძე ქიტიას მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

ხოზიეთს

74. ქ. გავრიზაშვილს წითას აძეს ბეგარი: პური ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

75. ქ. გამხიტაშვილს გოგიას მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

76. ქ. გამხიტასშვილის ივანეს მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი ექვსი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

77. ქ. გამხიტაშვილს ქიტიას მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

78. ქ. ოგბაძის კუკდელს მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი, თხა ერთი.

ამისი მამული რაც დაფანტული არის, ჯანდა შეგვარიბოთ.

79. ქ. ხასადრიშვილს ოთარას მამულს აძეს ბეგარი: პური ჩანახი სამი, ჩებიჩი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

80. ქ. ჩხიკვის მამულს სძეს:*

---

[1] ბერახა მამულსა აძეს] მამულსა აძეს ბერახა.

* ტექსტისათვის დატოვებულია ცარიელი ადგილი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

81. ქ. ბეჟუაშვილის მამულს აძლევს მგელას ოსი და ბასილს ბეგარი: [პური] ჩანახი თხუთმეტი, ცხვარი ერთი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

82. ქ ზაქუტაშვილის შერმაზანის მამულს აძლევს ბეგარი: პური ჩანახი ათი, ცხვარი ერთი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

83. ქ. ქუნქაძე გიორგის მამულს აძლეს ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

84. ქ. ქუნქაძე იმედას მამულს აძლევს ბეგარი: პური ჩანახი რვა, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

85. ქ. ქუნქაძე ბერის მამულს აძლევს ბეგარი პური ჩანახი ხუთი, ცხვარი ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

86. ქ. ქუნქაძე ბერის მამულს აძლევს საქორესა ბეგარი: პური ჩანახი ათი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

87. ქ. დთისია ქუნქაძეს საქორეს რომ მამული უპყრავს, იმაზე აძლევს [ბეგარი]: პური ჩანახი ათი, თხა ერთი, ქათამი ერთი, კვერცხი ხუთი.

verso-ზე ლიტერატურული ხელით: „პირი ესე მტკიცე არს“

485. [წმალობის წიგნი გრიგოლ ცაიშელისა გოგიჩუხუ მეუნარგიასადმი]

[XVIII ს. II ნახ.]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა. მტკიცე და ეცვალებელი წყალობის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ ყოველად სამღვდელომან ცაიშელ მიტროპოლიტმან გრიგო[ლ] შენ, ჩვენს ერდგულს მოსამსახურეს მეუნარგიას ბოშიხუსა და შენს შვილს ბებელიძე და სხვათა შენთა შვილთა და მომავალთა.

ამა პირს ზედა, რომ: ქამთა ცოთარებისაგან აღსაზეთს გარდაგარდნილ ყოფილიყავი და ცაიშელი სოფრომ ღრღაბერიძე დასაჭვებოდა შენ და წყალობას დაგპირებოდა და გამოეყვანე ვამოლმა და ცაიშს დაესახლებინე.

და მაა შემდგომად სოფრომს ცაგერლობა მისცეს და შენ ისე უწყალობოდ დაშთენილიყავი. და მატონმა დადიანმა ქაცია

და მღდელმთავრებმან ჩემი ცოიწლობა ინებეს და ცოიმლობა-
ცეს.

და დაგვე[ა]ჯე და რითაც შემძლე იყავი, ქრთამიც მოვკვდომოდი და მესამე წელიწადს რომ რუბი და სახეცო რომ ჩამოიბოძებია, ამის ათასთავი გვთხოვე.

და ვისმინეთ თქვენი აჯა და შეხვეწა და რუბისა და სხვა საკანონოს გარდა ამ სიებისა და სახეცოს ათასთავი გვიბოძებია შენთვის და შენის შვილებისა და მომავალთათვის საუკუნოდ.

ღმერთმან ჩვენს ერდგულობაშიდ და ჩვენის ეკლესიის სამსახურში და ერდგულობა[ში მო]გახმაროს და გიბედნიეროს.

ვინც ეს ჩვენი ბოძებული წყალობის წიგნი შეეცვალოს: ანუ დიდმან ანუ მცირემან ანუ ჩვენმა შემდგომმან ცოიწყლმან, ისიც შეიშლება სჯულის ქრისტიანობისაგან, მასაც რისხვას დაესაბამოს ღმრთისა და შვიდის კრებისაგან და ოთხის პატრიარხისაგან. და ჩვენგან შეჩვენებული იყოს სულითა და ჯოკით.

ბეჭედი: ცა ი შ ელ მ ი ტ რ ო პ ო ლ ი ტ ი გ რ ი გ ო ლ

486. [გრძანება ანტონ II-ისა სალთხუცეს ამილბარისადმი გამოსალების გამოართმევის შესახებ]

[1800 წ. 20 იანვარი]

ქ. ს ა ლ თ ხ უ ც ე ს თ ა მ ი ლ ბ ა რ!

მერე ს ა ვ ა რ ე ჯ ო ს ვინცავენ თარხანში იყვნენ, ყ ვ ა რ ე ლ ს ა და ინდოეთს ხამყოფს გარდა, თუნდა ჩვენი წყალობის წიგნიცა ჰქონდესთ. კოდის პური და ქულუბი ყველას უნდა გამოართოს. ეს შემოსავალი ეკლეს[ი]ისა არის, ჩვენ ვერ ვაპატივებთ.

იანვარს ლ, ქორონიკონს უპზ.

ვინც ჩვენ გვახლავან, იმათ გარდა.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

487. [წუხნა საეკლესიო გამოსალებისა ანტონ II-ის თქმით]

[1800 წ. 14 მარტი]

ქ. ქ ა ი ხ ო ს რ ო ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი ს შვილის ხიშახი ასაღები.

ქ. გ ი ვ ი ფ ა რ ე შ ი თ ს უ ც ე ს ი ს[1] არის ხიშახი ასაღები.

[ქ.] დ ა ვ ი თ ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ი ს ა არის ხიშახი ასაღებ[ი].

ქ. გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე ი ო ს ე ბ ი ს ა არის ხიშახი ასაღებ[ი].

[1]+გიორგის.

ჭ. გელა კაკოლასი არის ნიშანი ასალებია.
ქ. მაღალაშვილი ნინიაე.
რაც ამ ნუსხით მიცვალებულები დაგვიწერია, თავადი ასპანაური ნაურნი, ყველას ნიშანი, საწირავი, გარდასახურავი, ცხენი და ტანისამოსი ყველა უკლებლათ გამოართვი. ამისი გამოურთმეველობა არ იქნება.
მარტს იდ, ქორონიკონს უპწ.
ქ. რომელმაც ნიშანი არ მოგცეს, იმათ მღუდელს გამოეცხადე; რომ ნუღარც ულოცავს, ნურც აზქარებს, ნურც ცრმას მოუნათლავს და ნურც სახლს გაუნათლავს.
ხელთა: კათალიკოზი

488. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა მამასახლის ვიკირტშვილისადმი]

[1800 წ. 10 აპრილი]

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა მაკურთხეველმან, მაღალთა მეფეთა შთარავანდედმან, კათალიკოზ-პატრიარქმან და ალავერდელ მიტროპოლიტმან, ძემან სანატრელისა ჯელმწიფე ბატონის მეფის იორაკლი მეორისამან, ანტონმან ეს უკუნისამდე ყამთა, ხანთა და დროთა გამოსადეგი, მტკიცე და უცვალებელი. ემიხვეწა და მიბეზვემოუდებელი და ყოვლის კაცის მოუდევარი წყალობის წიგნი და სიგელი შეეწყალეთ და გიბოძეთ თქვენ, ძველთაგან სვეტისცხოველის მკვიდრობასა და თავდადებით ნამსახურს ყმასა ჩვენსა კრწანელს დავითაქსი მამასახლისის სოლომონას შვილს მამასახლისს მიკირტუმას, ძმასა შენსა დავით და სახლისკაცსა შენსა ტერ-არუთინას და ოსეფას, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.
ასე რომე: სვეტის ცხოველისა ძველთაგან დიდად ნამსახურნი ყოფილთ. აწ მოხვედით კარსა დარბაზ-პალატისა ჩვენისასა და თქვენის სახლისა და მამულისა სათარხნეს დაგვეჯენით. ჩვენც ვისმინეთ ამა და მოხსენება თქვენი და რადგან იმ დიდის ეკლესიაში ნამსახურნი ყოფილთ და ძველი წიგნებიცა გქონდათ და მამასახლისობა თქვენი ყოფილიყო კრწანისასა: და აწ[1] ახლა ჩვენც სამკვიდროთ და საბოლოოთ გიბოძეთ ჩვენმა სოფლის კრწანისის მამასახლისობა.

---

1 აწ.

და ამაა გარდა ჩვენი ორთაჭალის ბაღისა ფეროზაშვილებს კარსუკანთ ვუნახთას რომ თქვენი მკედრი ვენახი გაქვსთ. იმასა გამოხვალისა და კულესიც ვეპატიებია და ისე სულ-ცოდვა ვეყოფოთა.

და შენი სახლიც ასე გვითმობნებია, რომე არა საჭვენთ გამოსაღები არა ცეთხოვებოდესთ რა, არა ჩვენგან და არც სხვათა შენდომია ჩვენთა კათალიკოზ-პატრიარხისაგან, არცა მეფეთა და დედოფალთა და უფლისწულთაგან, არცა ქალთა გითარებისა და დროს ცვალებისაგან, არცა დიდთა და არცა მცირეთაგან არ მოგვშალოს ჩვენგან წყალობა და სითმობნე და სახელოსე.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისი თანაწმანი ერთობით ჩვენი ეკლესიქოს მოხელენი.

დიწერია ბძანება და ნიშანი ესე კელითა მ ა ღ ა ლ ა ძ ი ს წდილის ი ო ს ე ბ ი ს ა თ ი, თვესა აპრილს ი. ქორონიკონს ჳპწ.

ხელთა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ა ნ ტ ო ნ ი

ქ. ჩვენ, სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მ ე ფ ე გ ი ო რ გ ი ამ ჩვენის ძმის კათალიკოზისაგან ბოძებულს წყალობის წიგნსა ამას ვამტკიცებთ. ნოემბრის ჱ, ქორონიკონს ჳპწ.

ხელთა: მ ე ფ ე გ ი ო რ გ ი

ქ. სრულიად საქართველოა მ ე მ კ ვ ი დ რ ე დ ა ვ ი თ ვამტკიცებთ. მარტის იდ. ქორონიკონს ჳპთ.

ხელსა: დ ა ვ ი თ

489. [ნასყიდობის სიგელი ანტონ II-ისა შადინაანთ ავგელისადმი

[1800 წ. 14 აპრილი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ ყოველისა საქართველოის კ ა თ ა ლ ი კ ო ს-პ ა ტ რ ი ა რ ხ მ ა ნ, ძემან სანატრელისა ირაკლი მეორისამან, ა ნ ტ ო ნ ი, შ ა დ ი ნ ა ა ნ თ სტეფანეს მეუღლის ანდუძისა და იმისის ვარისების თანხმობითა, ესე ნასყიდობის სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ შენ, სვეტისცხოველის ყმას, მკვიდრს მოჭალაჭეს შ ა დ ი ნ ა ა ნ თ რ ო ს ტ ო მ ა ს შვილს ა ბ ე ლ ს, შვილთა შენთა ი ო ა ნ ე ს და ა ლ ე ქ ს ი ს და ყოველთა მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე: ბიძა თქვენი შადიანაშვილი სტეფანე უშვილოდ ამოსწყდა და იმისს მეუღლეს ხანფერას ცოლის სავუთილის ფამს ანდერძის წიგნი დაეწერინებინა თავისას შრომაში რისათვის თავიანთ სახლის მღუდლის თანდასწრებითა და თავისი ქონებული ცხოვრება თავისის ქრმისეული თქვენ წილად ნარგებ დიხსი შვილისა თქვენის ბიძის ბესამედი გამოეცხადებინა.

და სხუა არც ასალები და არც მისაცემი თვისიცრ თავის ქალის სიძის სტლანი მდიენის შვილის იოანე მდიენის ოქის თუნინა, რომ ესეც თავისათვის კი არა ჰქონია აღებული, ბეზარგნის შვილის ოსეფას მეუღლის თავის ქალის ანნასათვის იყო, როგორც ანდერძში აცხადებდა.

მაგრამ იოანე მღუდანმა სამართალში იღაპარაკა. და რაღგან თამასუქი მიეცა თავის სახელობით და ეს ბიძიც გარიად ჩაეწერა სჩანდა, რომ იოანეს თავისი თვთრი ხანფერასი და ბიძისათვის დაეღო და არა ოსეფას მეუღლისათვის, და სამართალმა ეს ოქი თუმანი იოანეს თვთრი ამ ბიძიდამ არგუნა.

და ეს ბიძი ხანფერას თავისს ანდერძში ასე გაეყო, რომ: როგორც გაისყიდოს თოხწილად გაჰყონო: ერთი წილი სვეტსცხოველს შესწირონო, ერთი წილი ჩემს სულს მოსახმაროსო, ერთი წილი ჩემს ქალს მოლარის მეუღლეს თინათინს მისცენო, რომ დიდი ჭირხახული აქუს ჩვენზედაო და ერთი წილიც ჩემის ქალის ობლებს — ყორდანაანთ შაქარას ქალებს მისცენო, რომ თუმცა ეს ბიძი ჩემის ქალის მზითვად შაქარასათვის მიმეცა, მაგრამ მზითვისა ზოგი კი მიეცათ, ესეც თე რამე აკლიათ, იმაში მიეცესთო.

და როდესაც ხანფერა მიცვალებულიყო, მაშინ ამისს სიძეს შაქარას და თავისს ქალს თინათინს ის ბიძი ჩვენის ეკლესიის ყმის დიდმღელის მოსესასათვის დაეგირავებინათ, რომ თითონ შაქარას ჭელით წერილი თამასუქი ეჭირა მოსესასა ოცდასამის თუმნისა. ეს ოცდასამი თუმანი და იოანე მღვდნის ოცი თუმანი რომ ორი თუმანიც სარგებელი მიეცა, სულ შეიქნა ორმოცდაბეთი თუმანი.

და რაღგან ბიძი თქვენგან წილად გამოტანილი იყო, თქვენზედვე იყო სამართალი, რომ მოგეგეყიდნა. და საბოლო თუმნად ფასი გარდაიქცა: აქედამ მეოთხედი წილი — თხუთმეტი თუმანი სვეტსცხოველსა ჩვენ მოგვერთვა და დანაჩომი სამი წილი რომ იქს ორმოცდახუთს თუმანსა, ესეც იმ მოვალეთ მიეცა.

რადგან ეს ორმოცდახუთი თუმანი კიდევ ვართხებს აფლიან და დაუხარჯავათ, თითონ თავიანთში მორიგდნენ და თითონ ეცოდინოს თუ როგორ აუღიათ და ან როგორ დაუხარჯავსთ. ან როგორ გასწყრეს ყოფენ.

და თქვენთან ამ ბაღის მართმაზედ არაფერსა აქეს სადაო და სალაპარაკო. თუ ვინმე წამოგედაოსთო, პასუხის მიმცემნი ჩვენ ვიყუნეთ, თუ ამ ბაღისა ან ნასყიდობა ძველი სიგელი იყოს, ისიც ხომ თქვენთან იქნება; და ეს ახალიც საკუთრად ამ ერთის წლისათვის ერთის მაზბუნით ორი დაგიწერიენეთ და გიბოძეთ, რომ ცალ-ცალკესი სიგელი გეგჭიროსთ, ვგებით როგორ მოხდეს და ორთავე მოიხმაროთ, -თორემ ბაღი კი გაუყოფელია. ღმერთმან ბედნიერებაში მოგახმაროსთ.

არიან ამისნი გამრიგენი და თანაწმენი ერთობით ჩვენის დიდის ეკლესიის სვეტისცხოველის აზნაურნი, მცხეთის შვილნი მოჯულენი.

აღიწერა ქალაქსა ჩვენის მღებელ-მოხაზონის ნოტარესთა, თთუესა აპრილსა, რიცხუსა იდ, წელსა ჩყ, ქართულსა ქრონიკონსა უპმ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

verso

ქ. მე, შანშასშვილი გიორგი ამ სიგელის ყაბული მაქვს. ბეჭედი არ მჭირდა, ეს ჩემი ხელი არის.

ხელრთვა: გიორგი

მოწმეთა ძმანი ბატონი

ქ. როგორც ამ სიგელში სწერია, ასე მოწმე ვარ თ ა ყ ო შვილი, ხელრთვა:

ქ. როგორც ამ სიგელში სწერია, ასე მოწმე ვარ ფ ი რ ა ქ ულანთ ნაზარბეგის შვილი გ ი ო რ გ ი. ბეჭედი: გ ი ო რ გ ი.

ქ. ამ სიგელის მოწმე ვარ მე, უსტა იესეს შვილი ი ე ს ე.

ქ. როგორც ამ სიგელში სწერია, ასე მოწმე ვარ ქ თ ე ა ნ თ ისას შვილი ა ლ ა. ბეჭედი:

ქ. ამ სიგელის მოწმე ვარ ო ქ ო ა თ დავითას შვილი ი ო ა ნ ე.

ქ. როგორც ამ საველში სწერია, ასევე მოწამე ვარ ქალბატონ მელიქ-მამასახლისი დარჩია. ბრძანდ: მელიქი დარჩია

ქ. მე, შალიხათ ისიას შვილი მამასახლისი თომა ამ საველის მოწამე ვარ. ბრძან: მამასახლისი თომა შადინოვი.

ამა სიგელის მოწამე ვარ ოქროპირ ანტონის შვილი ზურაბი. ხელრთულ: ზურაბ

490. [ნიგნი ანტონ II-ისა თამარ დიდებულ ბაგრატიონისა და როსტომ თაყაიშვილის ქორწინების მოწვლის შესახებ]

[1800 წ. 18 აპრილი]

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოისა კათოლიკოს-პატრიარქი, ძეძ სანატრელისა ბატონისა მეფის ირაკლი მეორისა, ანტონი, დღეგანდელს შვილს ითანეს ქალის თამარისა და თაყაიშვილის თემურის შვილის როსტომის სიძეს ძლობით ქორწინებით შეუღლვას. დავხსნით; ამისთვის, რომ ახლო ნათესავნი ჩრიან, სჯულიც აკენებს და ეკლესიისაგან შეუნდობელ იქმნებიან.

აპრილის 18, წელსა ჩყ.

ხელრთულ: კათალიკოზი

491. [ბრძანება დიაკვნისა ნოდარ ჩოკაშვილისადმი ახმეტის ეკლესიაში ალავერდელის მოხსენიების შესახებ]

[1768 წ. 27 მაისი]

მისის უწმიდესობის დიაკვნობის დიპლომია მოგიწერთ ჩოკაშვილო ბატონო ნოდარ.

მერმე გაიგონეთ, რომ მაგ ახმეტას თქვენს ეკლესიაში ალავერდელს არ იხსენებთ და არც ალავერდლის მღუდელს ამოქმედებთ. და შენს თავად გისაც მღუდელს გიხდა, მიიყვან და დაადგენ და ამბობთ სადმე, რომ: ალავერდელის ეკლესია არ არის, კათოლიკოსისა არისო და კათოლიკოსს იქსენებთ.

ჩვენ ეს, დია, დამტკიცებით ვიცით, რომ არას დროს კათოლიკოსს ახმეტაში საყდარი არა ჰქონია, არც სამწყსო ჰყოლია მათ მსახლობელთ ერწოელებს გარდა.

და ესეც სწორე და ჭეშმარიტია, რომ რომლისაც ეპარხიის

ეპისკოპოსი გარდაიცვლება, მანამ სხვა ეპისკოპოსი დაჯდება, რომ ეპარხიას და სამწყსოს კათოლიკოსი გაუძღვება და კათოლიკოსს მოიხსენებენ იმ დროს.

ჩვენ კიდევ ესეც სარწმუნოდ და ჭეშმარიტად ვიცით და დამსწრებნიცა ვართ, ეგ ეკლესია რომ აშენდა, იმ დროს ზენონ ალავერდელი ცოცხალი აღარ იყო და ალავერდის სამწყსოს კათოლიკოსი ჰმართევდა და კათოლიკოსს იხსენებდნენ და კათოლიკოსის ბრძანებით ნეკრესელმა აკურთხა ეგ ეკლესია.

კიდევ ალავერდელი რომ გარდაიცუალა, ალავერდლის სამწყსო კათოლიკოსს ეკითხებოდა და კათოლიკოსს იჭსენებდენ, მაგრა ამის მიზეზით სამწყსო და ეკლესია კი არ წართმევია ალავერდელს, არც წაერთმევა და ვერც შენ წაართმევ.

ახლა რადგან იმისმა სიმაღლემ მეფემ და იმისმა უწმიდესობამ მეფის ძეს ანტონის ჭაბუძეს ალავერდელის ეპარხია და ალავერდელ მიტროპოლიტობა, დღეს ყოველს ადგილს და საალავერდლოს ეკლესიასა და სამწყსოში ყველგან ის იხსენებს და მანდაც იმას უნდა იხსენებდეთ.

და მღუდელიც რადგან ის აქ არა ბრძანდება, იმის მოადგილის[1] არხიმანდრიტის იოანეს ბრძანებით და გამორჩევით უნდა დაიდგინებოდეს; ამისთვის, რომ ეგ ეკლესია ალავერდელისა არის; და ამ მეტაში კათოლიკოსს არას დროს არც საყდარი ჰქონია და არც სამწყსო ჰყოლია და არც კათოლიკოსი მანდ ჯსენებულა.

ჩვენგან ეს, დია, მძიმედ არის მოსაკითხი, რომ შენის თავით ეკლესიისთვის სამწყსო წაგირთმევია და სხვის ეკლესიისათვის მიგცია; და ამგვარი საქმე შენს თავად და ჩვენს უკითხავად აღგასრულებია. მაგრა ამ დროებში, დია, მოუცლელად ვიყავით და დავიდუმეთ; და გირჩევთ რომ ამ გვარს საქმეებში აღარ გაერიო, თორე კანონითა წაგათათა, დია, მძიმედ დაისჯები.

ახლა კი დაგვიდუმებია, რადგან უგუნურებით და უცოდინარობით მოგსვლია.

მაისს კჯ, წელსა ჩლბყ.

მდაბალი მიტროპოლიტი ტფილისისა ბეჭედი: გერმანე
სვეტისცხოველ[ის] და ქორის დეკანოზი ბეჭედი: ნიკოლოზ
ულიისი ხუცეს-მონაზონი ბეჭედი:
მწიგნობარი წინამძღვარი ბეჭედი: ტრიფილე

ქ. თუ სარწმუნო ნიშანი და საბუთი გაქვს რამე, იმის უწმიდესობის დიკასტირიაში გამოაცხადე, თუ არადა, ეს ესე აღასრულე.

ბეჭედი: გერმანე

---

[1] მოადგილეს.

492. [წუსხა სამთავნელისა და ჭინამძღვრის ყმეზისა]

[1800 წ. 10 ივლისი]

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სამთავნელის ყმა

ქ. ახმაჯს

ქ. ბასილიძე გელიტა კომლი ა

ქ. ცხვილოს

ქ. მჭედლიძე ნადირა კომლი ა, თავი ზ
ქ. მეორე მჭედლიძე ბერუა კომლი ა, თავი ა
ქ. მესამე მჭედლიძე ბატათი კომლი ა

ქ. სამთავის[ს]

ქ. ფარეშის შვილი კომლი ა
ქ. მოხევისშვილი კომლი ა
ქ. ვარდანასშვილი კომლი ა
ქ. ოვანასშვილი კომლი ა
ქ. კანდელაკი კომლი ა
ქ. დეკანოზი კომლი ა
ქ. დეკანოზის განაყოფი კომლი ა
ქ. ანდრია კომლი ა
ქ. მირზაშვილი კომლი ა
ქ. ოლანასშვილი კომლი ა
ქ. გიორგი კომლი ა
ქ. თამაზი კომლი ა
ქ. ძელყორისშვილი კომლი ა
ქ. ტოკისშვილი კომლი ა

ქ. ჭალას

ქ. ტერტერასშვილი კომლი ა
ქ. ძველისშვილი კომლი ა

ქ. გოხაზე

ქ. ამირა კომლი ა
ქ. ძალაყანი კომლი ერთი
ქ. მჭედელაძის ხუცესი კომლი ა
ქ. მჭედელაძის იმერელი კომლი ა
ქ. სამუკა იმერელი კომლი ა

ქ. ნადარბაზევს

სამთავნელის ყმა:

ქ. რევაზასშვილი კომლი ა
ქ. ხუცესი ქრისტესია კომლი ა
ქ. ნადირა კომლი ა
ქ. იორდანე კომლი ა
ქ. ბერუასშვილი კომლი ა
ქ. ხოსიტასშვილი კომლი ა
ქ. ბალია კომლი ა
ქ. მერაბასშვილი კომლი ა
ქ. ამირანასშვილი კომლი ა
ქ. მჭედელი კომლი ა
ქ. გაბრიელა კომლი ა

ქ. მამატყულასშვილი კომლი ა
ქ. გიორგი კომლი ა

ქ. უსიტყვეს

საშთავნელის ყმა:
ქ. სამნიაშვილიკომლი ა
ქ. ბერია კომლი ა
ქ. დილიმაშვილი კომლი ა
ქ. ჩიჩქოლაშვილი კომლი ა
ქ. მიქელა კომლი ა
ქ. შიუკა კომლი ა
ქ. აბისონასშვილი კომლი ა
ქ. ბერი კომლი ა
ქ. პაველიასშვილი კომლი ა
ქ. იღდგომელი კომლი ა
ქ. მუნჯი კომლი ა
ქ. დათვიასშვილი კომლი ა
ქ. მამუკა კომლი ა
ქ. მაზიტასშვილი კომლი ა
ქ. შიო ხუცესი კომლი ა
ქ. პაველიასშვილის ყმა გელა კომლი ა
ქ. ბაბილასშვილი კომლი ა
ქ. ჭიჭალისშვილი კომლი ა
ქ. დათუნა იმერელი კომლი ა

ქ. წინამძღვრის ყმა ბერშოეთ[ს]

ქ. გლარჯაძე მჭედელი კომლი ა
ქ. გლარჯაძე კომლი ა
ქ. ბებუთასშვილი კომლი ა
ქ. საყვარასშვილი კომლი ა

ქ. კოდისწყაროს

ქ. ხუცია კომლი ა
ქ. გულისსადებასშვილი ნადირბე კომლი[1] ა
ქ. ბულბელასშვილი კომლი ა
ქ. ზურაბასშვილი კომლი ა
ქ. ღვინაძე კომლი ა
ქ. ცხადიასშვილი კომლი ა
ქ. გულისსადებასშვილი გოგია კომლი ა
ქ. თამაზიშვილი კომლი ა
ქ. ხუტუნასშვილი კომლი ა
ქ. ბასილასშვილი კომლი ა

ქ. ფურნაგის[ს]

ქ. ნასყიდიშვილი კომლი ა
ქ. გამახარე კომლი ა
ქ. ქიტია კომლი ა
ქ. ვიშელასშვილი კომლი ერთი

[1] ლ კომლი ნადირბე.

ქ. სვიმნიასშვილი კომლი ა

ქ. ზარიძე კომლი ა

ოკამს

ქ. მეშველიასშვილი გველა კომლი ა, თ[ავი] ბ

ქ. ხარება კომლი ა, თ[ავი] ბ

ქ. თევდორე კომლი ა, თ[ავი] ბ

ქ. გიორგი კომლი ა, თავი ბ

ქ. ოდიკასშვილი კომლი ა, თ[ავი] ბ

ქ. მინდიასშვილი კომლი ა, თ[ავი] ბ

მე, მთავარეპისკოპოსი, ღმერთს ვფიცავ, ეს აია ჩემის ხელით ამოწერილი[ა]. ამისი დავთარი გიორგი ამილახორის შვილსა აქვს, სწორე არის ჰეშმარიტად.

იულის[ის] ი, ქორონიკონს უპყ.

ბეჭედი: მთავარეპისკოპოსი...*

493. [წყალობის წიგნი გერვასი სამთავნელისა იოანე ქარუმიძისადმი]

[1800 წ. 11 ივლისი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, შეწევნითა ხატის ღმრთაებისათა, შეამდგომელობითა ყოველად უკუღრთხეულესისა დედისა ღმრთისათა და ღმრთის მხილველთა ანგელოსთა და ყოველთა წმინდათა საჭონო ყოფილთა ღმრთისათა და ღირსისა მამის ისიდორესითა;

ამათითა მისტობითა და თაყვანმდებობითა და მოწყალებითა და ძლიერებითა ჩვენ, ყოველად სამღუდელომ სამთავნელ ეპისკოპოსმან და წინამძღუარმან მღვიმისამან, გვრეასი მაჭავარიანმან ესე უკუნისამდე ჭამთა და ხანთა გასათაეებელი სამკვიდრო და საშვილისშვილო საბოლოო წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და გიბოძეთ შენ, სამთავისის დიდის ეკლესიის დეკანოზს აზნაურს ქარუმიძეს იოანეს, შვილსა შენსა გიორგის და შვილის შვილსა შენსა იოსებს და ყოველთა მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე, რომელ: მამაშენი გიორგი მოეყვანა სანატრელს ბენედიქტე[1] სამთავნელს და კანდელაკობა ებოძებინა და იმისი მამული, სახელო და ალავი და როგორათაც ვიცით საქართველოს ქცეულება. იმისი ყოველივე მამული თუ სახელოები აღარა ყოფილიყო[2] რა გამოჩენილი და კოზმანის მამულიც ებოძათ

[1] ბენედიქტე. [2] გამპალ.
* სახელი არ ირჩევა.

და სხვა მიწები ყოვლად სამღუდელოს ფილიპე შემდგომად სანატრელის მამის შენისათვის სამთავნელობა ებოძებინათ და მღვიმის წინამძღურობა. ეს მამულები, რომელიც კანდელაკისა არ ყოფილიყო, ისევ ჩამოერთმიებათ; და ახლა შენ საკმაო მამული არა გქონდა რა.

მოხუცელ და გვევდრე მამულსა და შენსა სახელოსა. და ბატონი ამილახორი იმათი ბრწყინვალება ოთარ შუა შემოიყვანეთ. იმათის შუამდგომელობით და ნებით მოგეცათ კანდელაკის საკუთარი სახელო, ალექსანდრე მეფისაგან შემოწირული თავისი სახასო სოფელი ნადარბაზევი, მთის სოფელი ისევ კანდელაკის სახელო, რომელსაც რომ სანატრელი კათ[ლი]კოსი ნიკოლაოს მოიხსენებს ანდერძსა თვისსა გუჯრად ჩაწერილსა ესრეთ:

შეუდგათ მეფე ალექსანდრე, ძე მეფის გიორგისა, კეთილსა კუალსა მამისა თვისისა და შექმნა ჯვარი წინამძღუარი ცხოვრებისა თვისისა დროშათ და წინსაძღოლად დიდისა მღვდელთ-მთავრისა საშთაესისა ეპისკოპოსისა და შესწირა კანდელაკი და ნადარბაზევი სოფელი მიწდომი დიდი*.

რადგან კანდელაკისა ყოფილა, ისევ შენთვისვე მოგვიცია კანდელაკობა ნადარბაზევის მოურაობა და შენი საკუთარი სახელო ჯვარის-მტვირთ[ვ]ელობა.

ამისა შემდგომად ასე განგიწესებათ შენს სარგოს იქაურსა: როგორათაც სხვას საეპისკოპოსოებში სოფლების მოურავებსა აქვსთ განწესება — ხვნა თუ მკა, ძღვენი, თუ სხვა რამ სასარგებლო სამართლიანი, იმ წესით განგეწესებია, და ისე უნდა მოგეცემოდეს იქაური სარგო.

და დმრთით რომ ნადარბაზევს მკვიდრობა მოხდეს, ჩვენგან შენ უნდა წარიგვლინებოდე იქაურს საქმეზედ და შენ ერთგულად უნდა იქცეოდე ყოვლად სამღუდელოს სამთავნელია საქმესა და ბრძანებასა ზედა.

თუ ვინმე ინებოს და მოღალე განაწესოს, იმასთან მოურავს საქმე არა აქვს რა, ეს იმისი ნება არის; და შენ შენს განწესებას გარდა ვერას მოუმატებ და არც ყოვლად სამღუდელო ინებებს რომ შენზედ რამ იუსამართლოვოს და ყოვლად სამღუდელოს მორჩილი და ერთგული უნდა იყო, რაც იმისი ნება არის, ის უნდა იქმნას.

---

* ნიკოლოზ კათალიკოზის ანდერძი იხ. იქვე, გვ. 616—617.

ამას გარდა ქავთარაძე მამამთავარმა გვიმოწმა საბუღარიზედ მიწა. თამაზიცის მიწასთან რომ თავი მოუძვეს, აქათ რომ ტყე აქვს და ზემოთ გორაკა ბოლო მუხათწყაროს მხარეს, ის მიწაც შენთვისვე დაგვინებებია როგორც სხვა შენი მამული.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ამ წმინდის ღმრთაების დიდის ეკლესიის და მას ზედა მსხდომარეთა ყოვლად სამღუდელოთა სამთავნელთ ერთგულებასა და სამსახურსა შინა. არ მოგეშალოს ესე წყალობა არა ჩვენგან და არც შემდგომთა ჩვენთა მოსაყდრეთაგან.

ამ წყალობაებს გარდა ნადარბაზევს ერთა საკომლო მამული მოგვიცია.

ამისა შემდგომად გევედრებით შემდგომად ჩემსა საჭედმყოფებელნო მღუდელთ-მთავარნო, ამა ჩვენსა წყალობის წიგნსა ნუ მოუშლით, რათა თქვენიცა განგებული და დამტკიცებული სხეთაგან დამტკიცდეს.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი კურთხეულ იყვნენ, ამინ.

აღიწერა წყალობის წიგნი ესე და სიგელი ჯილითა ჩემითა თთვესა იულისსა რიცხვსა ია, წელსა განჭორციელებითგან სიტყვისა ღმრთისა ჩჯ, ხოლო ქართულსა ქრონიკონსა ჩვენსა უპწ.

ხელრთვა: ყოვლად სამღუდელო სამთავისისა წინამძღვარი მღვიმისა გერგასი

494. [ბრძანება დიკასტერიისა იოანე ნინოწმინდელისადმი მის სამწყსოში გრძნეულთა და მკითხავთა ძებნის თაობაზე]

[1488 წ. 18 დეკემბერი]

მისის უწმიდესობის დიკასტერიის მიერ ესრეთ ეუწყოს მისს ყოვლად სამღუდელოებას ნინოწმიდელ მიტროპოლიტს იოანეს.*

მისის სიმაღლის მეფის და იმის უწმიდესობისა ბრძანება არის, რომ თქვენის ეპარხიის ხუცებს ებრძანეთ, რომლისაც სამწყსოში გრძნეულნი, ჯადოგანი, მისსანი, მკითხავნი, მეგჱიარენი და მელოგიენი და ან ამგვარის საქმის მოქმედნი იპოვებიან მოიკითხონ,

*„იოანეს“ ხაეში სწერია, აქ კი ცარიელი ადგილია დატოვებული.

შეიტყონ და ყველანი ადგილობრივ და სახელდობრივ წერილით მოგახსენონ.

საჭიარო ბრძანებაა მისის უმაღლესობისა და არა დაგვიანებით და ნუ დააგვიანებთ; თქვენც ჩვენ ადგილობრივ და სახელდობრივ წერილით მოგვწერეთ, რომ იმის სიმაღლეს და იმის უწმიდესობას მოვახსენოთ.

და რომელიც ხუცესი დაჰმალავს და სხვათაგან კი შეიტყობთ, საეკუნოდ მღუდელობიდამ განიკვეთება და ერისკაცთა თანა დადგინება.

ყოველთა ეპისკოპოსთა თანა ესრეთ მიგვიწერია.

დეკემბერს იე, წელსა ჩლპწ.

მდაბალი მიტროპოლიტი ტფილისასა ბეჭედი: გერმანე
სვეტისცხოველის და კარის დეკანოსი ბეჭედი:
სუეტისა ცხოველისა და კარისა დეკანოზი ნიკოლოზ
მწიგნობარ-წინამძღვარი ბეჭედი: ტრიფილე

495. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე ჯანდიერისშვილისადმი]

[1801 წ. 28 აპრილი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათ[ა] ჩვენ, ყოველისა საქართველოჲსა კათალიკოს-პატრიარხმან, ძემან სანატრისა ჯელმწიფე მეფისა ირაკლი მეოთხისამან, ანტონი ეს წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჯანდიერისშვილს იოანეს და შვილსა შენსა ედიშერსა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე, რომე მოხველ და თქვენს სამკვიდროს გურჯანის მოურაობას დაგვეჯე. ჩვენც გისმინეთ აჯა და ვედრება თქვენი და გიბოძეთ ჩვენის წილის ყმის გურჯანის მოურაობა; ღმერთმან სვეტისცხოველის სამსახურსა და ჩვენსა ერდგულობასა შინა მოგახმაროსთ. არიან ამისნი თანახმანი ერთობით ჩვენნი მოხელენი.

აღიწერა ბძანება და ნიშანი ესე ჯელითა მადალაძე მდივან-მორდალ იოსებისით[ა].

აპრილის კვ, ქორონიკონს უპთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი
მარცხენა კიდეზე
ჩვენ, საქართველოს მეფის ძე დავით ვამტკიცებ.
ხელრთვა: დავით

496. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გიორგი მაღალაშვილისადმი]

[1801 წ. 27 ივლისი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩუენ ქართლისა და კახეთისა და ყოველისავე საქართუელოჲსა კ ა თ ო ლ ი კ ო ს-პ ა ტ რ ი ა რ ხ მ ა ნ და მათ შორის საერთოსა დიდისა ეკლესიისა მცხეთისა კათედრასა ზედა მჯდომარემან და ეგრეთუე წმიდისა მის მთავარეპისკოპოსისა გიორგის ტაძრისაცა და სრულებით საალაველრდლოჲსა საკუთრად მჭონებელ-მწყსელმან, ძემან სანატრელისა მეფისა ირაკლი მეორისამან, ა ნ ტ ო ნ ი ესე წყალობითი წერილი გიბოძეთ შენ, ჩუენს ერთგულს ყმას აზნაურშვილს მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს, შვილთა შენთა ვ ა ს ი ლ ი ს და მღუდელსა გ რ ი გ ო რ ი ს, შვილთა და მომავალთა ყოველთავე სახლისა თქუენისათა.

ასე, რომე: მოხუედით და რაც ა ხ მ ე ტ ა ს ა და თ ი ა ნ ე თ ს ჩუენის ეკლესიისა მცხეთისა საკათალიკოსონი სამწყსონი არიან, იმათის მამათმთავრობის ბოძებას გუეეედრენით.

ჩუენცა ვისმინეთ ვედრებითი მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ რაც ა ხ მ ე ტ ა ს და თ ი ა ნ ე თ ს ჩუენნი სამცხეთონი საკათალიკოსონი სამწყსონი არიან იმათი მამათმთავრობა.

გქონდეს და გიბეჭდნიეროსთ ღმერთმან ჩუენის დიდის ეკლესიისა მცხეთისა და ჩუენსა ერთგულობასა და სამსახურსა შინა. არ მოგეშალოსთ წყალობა ესე ჩუენგან და არცა შემდგომთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

აღიწერა წყალობითი სიგელი ესე ჭელითა ჩუენის მღუდელ მოხაზონისა ნ ე ო ფ ი ტ ე ს ი თ ა თთუესა იულისსა კზ, წელსა ჩყა, ხოლო ქართულსა ქორონიკონსა უპთ.

ხელრთუა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ა ნ ტ ო ნ ი ✝

497. [ბრძანება ანტონ II-ისა ზაზა ეგაძისადმი ღალის მიბარების შესახებ]

[1801 წ. 29 ივლისი]

ქ. საქართველოს კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ-პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი, მეფის ირაკლის ძე, ა ნ ტ ო ნ ი გიბძანებ ე გ ა ძ ე ზ ა ზ ა ვ!

მერმე რაც მცხეთელებს კ ო დ მ ა ნ ს ა თუ წ ე რ ო ე ა ნ ს ა თუ სხეაგან ჩუენი ღალა იყოს, სულ ერთიანათ ტ ა ტ ი-

შვილს ნინიას უნდა მოაბაროთ; პური იყოს თუ ქერი. დაძალვა არასდროს არ იქნება, თორე იცოდე შენ გარდაგხდებაო. ტყლაპა მარა, ურემი და ხარი მოურაფს უნდა გა[ა]რიგებინო და ვეჯრუზსცა უნდა ჩამოიტანონ და დაფქვან. ჩვენის ფოსტით უნდა მოაბარო.

ახლავე რაც მოგვიწერია ასრე უნდა გა[ა]რიგოთ.

ივლის[ს] კთ, ქორონიკონს უპთ.

ხელთაა: კათალიკოზი

498. [ბრძანება ანტონ II-ისა ზაზა ეგაძისადმი ღალის აკრეფის შესახებ]

[1801 წ. 30 ივლისი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი მეფის ძე ანტონი გიბძანებ ჩვენო მოღალე ეგაძე ზაზავ!

მერმე რაწამ[1] ეს ჩვენი ოქმი მოგივიდეს, მაშინვე მცხეთელნი მღვდელნი თუ ერნი უნდა შეყაროთ და წეროვანს აიყვანოთ და სამძღვრები გასინჯოთ დასაგუდისა. და რომელიც ჩვენი სალალო იყოს, ის ჩვენთვის აკრიფოთ; და სხვა რომელიც დასაგუდისა[2] იყოს, ის გედევანიანთ მიეცეს.

ღმრთის წინაშე ამ [მ]ღვდელთ და ერთ ჭეშმარიტათ უნდა თქონ, როგორც იცოდნენ.

ივლისის ლ. ქორონიკონს უპთ.

მცხეთის მოურავიც იქ უნდა იყოს და წეროვნის მოურავიც ეგ არის.

ქორონიკონს უპთ.

ხელთაა: კათალიკოზი

499. [ბრძანება ანტონ II-ისა გოჭოულთხუცეს დავითისადმი საურმე გზის თაობაზე]

[1801 წ. 24 სექტემბერი]

ქ. ტუსისშვილმა სარიდან და სალთხუცის ქაიხოსროს ყმებმა, ერთობით ტუშეთისშვილებმა უჩივლეს მათ თავრელს თურქასა: გზა შეგვიკრაო.

მიველით ჩვენ, სრულიად საქართველოს პატრიარხი და მიტროპოლიტ ალავერდელი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი და გავშინჯეთ.

---

[1] რამწამ. [2] +რომელიც.

და ეს თურქი თავისმა სახლის კაცებმაც გა[ა]მტყუვნეს, რომ ეს გზა არ უნდა შეეკრათ. და ჩვენც ვნახეთ, რომ გამოეწია დიდათ შე[ე]ვიწროებინა და დაეშავებინა.

ჩვენ გვიბძანებია, რომ: ის გზა როგორც სამეზობლოთ საურმე გზა ყოფილა, ისევ ღობეს უნდა უკან მისწიოს, რომ საურმე გზა უნდა და[ა]გდოს სოფლისათვის და თავისთვის თურქმა. ამაზედ ლაპარაკი და დავა აღარ იქნება.

ბოქოულთხუცესო დავით! ეს ასე აღასრულე. ახლავ ღობე მიაწევინე; კარგი საურმე გზა და მიჯნები ჩაუსხი. ორისავ მხარესა, რომ აღარ შეიწრო[ო]ნ.

სექდენბრის კდ, ქორონიკონს უპთ.

ხელით: კათალიკოზი

500. [ჯვალოგის წიგნი იესტინე მროველისა დავით დეკანოზიშვილისადმი]

[1801 წ. 7 ნოემბერი]

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომ მროელ მიტრაპოლიტმა მაღალაძე იესტინემ გიბოძეთ შენ, დეკანოზიშვილს დავითს სამწყსოთ, რომელიც რომ რუისში სამროვლნო კაცნი არიან, შენთვის გვიბოძებია სამწყსოთ. რიგიან მოუარე; როგორც ქრისტეს მღვდელს შვენის, ისე მღვიძარე იყავ და ფთხილ. ძველთაგანც თქვენი ყოფილიყო და ახლა[ც] შენ გიბოძეთ სამროვლო კაცნი, რუისში მოსახლენი გლეხნი.

ნოემბერს ზ, ქორონიკონს უპთ.

ხელრთვა: იესტინე

501. [პიროგის წიგნი გესარიონ ჯუღნდიდლისა დოსითეოს ქუთათელისადმი]

[1801 წ. 27 დეკემბერი]

ესე ქრისტეს წინაშე მისატანი მტკიცე წიგნი და პირობა მოგართვი თქვენ, ქუთათელ მიტროპოლიტს დოსითეოსს ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომ ჯუღნდიდელ მიტროპოლიტმან გესარიონმან ამისთვის, რომელ:

ჩვენ ბრძანებითა სამღრთოთა და მადლითა ზეგარდმოთა პირველად სულიერებრივად და მეორედ ჯორციელებრივათაც ძმანი

ვიყვენით და უმტკიცესის ღმრთივ-დახერგულის სიყვარულის მეგება ვინებეთ, რომ ბრძანებისაებრ უფლისა და მ[ო]წაფეობისაებრ ქრისტეს ღმრთისა სიყვარულსა ზედა მტკიცესა ვეგოთ, აწ და მარადის ცოცხალნი[1] ვიყვნეთ.

ამისთვის ურთიერთას სიმტკიცე, სიყვარული და ერთობა ვინებეთ და ურთიერთას წერილითა და პირობით შევერთდით ესრედ, რომელ: სიხარულიც საზოგადო იყოს და ეგრეთვე მწუხარება და უსამართლო განსაცდელი თუ რამე მოიწიოს შენზედ, ყოვლის ჩემის შეძლებით განთავისუფლებას ვეცადო და ჩემი თავი შენთვის დავსდვა; და საღმრთო საყვარელით შეერთებული გეყმნე და თქვენი მეუფების ერთი და თანა ძმა ვიქმნე.

და რომელიც დღეს მეფის წყალობა ბოძებული გაქვს, მისმა სიძაღლემ ბატონმა მეფემ თუ ინებოს სრულება, მუ ნება დავრთო კეთილითა გ[ო]ნებითა; ჩემს თანა ძმებთანაც ყოველის გულმოდგინებით ვეცადო არც შურით, არც ხერხით და არც მტერობით არ მოგექცე. და ესრეთ სრულის სიყვარულით ვიყო შენთვის, ვიდრე ვიცოცხლებდე.

და თუ ამ აღთქმაშიდ მტყუვრად აღმოვჩნდე, საშინელსა მას მეორედ მოსლვასა ქრისტესსა პასუხის გამცემი ვიყო და განვიკითხო ეთარცა გარდამავალი მცნებისა ღმრთისა.

ბეჭედი: ჭყონდიდელ მიტროპოლიტი ბესარიონ
მინაწერი: ეს ჭყონდიდლის პირობის წიგნი არის.

წელთა ჩყა, დეკემბრის] კზ.

502. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა პროტოდიაკონ ევნატისადმი]

[1801 წ.]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩუენ ყოველისა საქართუელოისა კათალიკოზ-პატრიარხმან, ძმამან სანატრელისა მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონიმ გიბოძეთ შენ, ტირძნისის მოურავს ონისიმე მღუდლის შვილს პროთოდიაკონს ევნატის ტირძნისს მოსახლე ჩუენის საკუთარის ყმების — ტეტუნაშვილების მოურავობა, თავისის სამართლიანის განწესებით.

მაგრამ ამ მოცემით კი არ მოგეცით, რომ რომელიც ტირძნისის მოურავი იყოს, ჩუენის ყმების მოურავიც იქმნებოდეს. მხო-

[1] ცოცხალნი.

ლად შენ მოგეცით, რომ ეს ჩვენგან ბოძებული მოხელეობა შენც გვამზადვე დასრულდეს; და შენცა, როგორც ერთგული ვინმე ხელმწიფისა, რე მოვალე ხარ სამართლით და შესაფერად მოვლასა ამათსა.

აღიწერა წელსა განკურთხევიდგან სიტყვისა ღმრთისა ჩყ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

503. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დავით მგალობლიშვილისადმი]

[1802 წ. 14 იანვარი]

ქ. ჩვენ ყოვლისა საქართველოისა კათალიკოზ-პატრიარხმან, ძემან სანატრელისა ქელმწიფე მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ მგალობლის შვილს მდივანს დავითს და შვილსა შენსა დიმიტრის, პაატას და იოსებს.

ასე, რომე: ახალტლის ბოლო ძველთაგან თქვენი ყოფილიყო და რომლისამე მიზეზით ჩამოგრთმეოდათ. მოხვედით და შემოგვევედრენით და ნეტარად ხსენებულის მეფის ირაკლის ოქმი მოგვიტანეთ და ნიკოლოზ ალავერდელის წიგნი, რომ თქვენთვის ებოძებინათ.

ჩვენც წყალობა გიყავით: ახალტლის ბოლო შენ და შენა სახლისკაცს დავითს გიბოძეთ, რომ ამ მამულებთან თქვენს მეტს საქმე არავისა აქვს. აგრევე ახალტლის ბოლოს საფაცრე თქვენთვის მოგვიბარებია, როგორც თქვენს მამასა და პაპას ბარებოდეს; ეკლესიას თავისას მიართმევდეთ და თქვენს სარგოს თქვენ აიღებდეთ. ამაში თქვენს სხვა არა კაცს საქმე არა აქვს.

იანვარს იდ, ჭოროხიკოს უჟ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

504. [წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს პაატასადმი შვილადაყვანილ მარკოზას შესახებ]

[1802 წ. 6 ივნისი]

ქ. სალთხუცესსა პაატაე და გიგიყრელი დავით!

მერმე თქვენ მიწობილიძის ნოდარისა ერთი ნათესავი ხართ და მეორე მოყვარე და, რასაკვირველია, რომ რაც მაგისი სამჯობინარი იქნება, იმას ურჩევთ და დაარიგებთ.

---

[1] სახე.

და როგორც მართლმა კახეთმა იცის, ეგრეთვე თქვენ იცით, რომ ჩვენი ყულუხჩი და ჩვენს ეზოში აღზრდილი მარკოზ მღვდელი ნოდარისა შვილი არის; და ამისი შვილობილობის წერილ[ობ]ითის ნებით და მაგისის წადილით არის დაწერილი, რომელიც ჩვენგან არის დამტკიცებული და სარწმუნოსა და პატრონსანის გუამის სიონის დეკანოსის იოანესაგან არის დაწერილი, რომ მაგას თავისის გამორჩევით თითონვე დაეწერინებია; და ეგრეთვე ჩვენმა მოხელეებმა ყველამ კარგად იციან.

და ახლა თავისის დაწყობილის საქმისათვის თითონვე წინააღმდგომად იქცევა. ან შვილად აყვანა რა იყო და ან რის მიზეზით ახლა ეთხს ეუბნება.

ამისთვის ჩვენ თქვენ გწერთ, რომ მიხვიდეთ და შეაგონოთ: როგორც ეს საქმე თითონ დაუწყვია, ისევ ამ საქმეს დაადგრეს; თუ არადა, რაც მამული აქვს, გაუწილეთ, უფროსობა თითონ მაგას დაანებთ და უმცროსობა ამ ჩვენს მსახურს მარკოზას.

და თუ ამასაც არ იქმს, მერმე თუ სასამართლოში შევლენ და რასაც ჩვენსა სამართლიდამა გვკითხავენ, ჩვენ იმის ჭეშმარიტებას ვეტყვით. და თუ ჩვენი ჭეშმარიტი ვისიმე წინააღმდგომი იქნება, ის თითონ იცოდეს.

მაგის სამჯობინარად ასე დაჯერეთ და ასე გარდაწყვიტეთ. ამას ჩვენ არც ძალითა გწერთ და არც სამართალს გარეთ, რადგან თითონ დაიწყო ეს საქმე, თითონვე ასე ქმნას.

ივნისს ვ, წელსა ჩყბ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

505. [დაკარგულ სიგელთა განახლების წიგნი ანტონ II-ისა ზაზა დეკანოზიშვილისადმი]

[1802 წ. 20 ნოემბერი]

ქ. საქართველოს მეფის ძე ანტონი კათალიკოზი ამას უწერთ და უახლებთ ამ დეკანოზისშვილს ზაზას და ნიკოლოზს, რომ ძველთაგან, დიად, კარგი გაროგება და სახელოც და შესავალიც ჰქონიათ ქამთა ვითარებისაგან და [ა]ქვის დროსაგან წიგნები დაჰკარგვიათ.

ახლა ამას იოსებ მროველს ვკითხეთ[1] თავისი ეკლესიის

[1] ვიკითხეთ.

აზნაურშვილობის სახელთ და შესაფალი, ან მამაცა შვილი რა [ა]რის, ან დეკანოზის შვილის.

ამ ითსებ მროველმა, დიად, თითოეულად მოგვახსენა; ხოლო ზამაც, დიად, რიცხით გულმოდგინებით მოხსენებებაზედ სარწმუნოთ გაგვასინჯა თავისის სამკვიდროს ანბავი, რაც წყალობა ჭირვებიათ ან ბოძებიათ.

ამ ითსებ მროველმაც ასე მოგვახსენა: ჭეშმარიტათ, მართლათ მოგახსენათ, პირველ ჩემის ეკლესიის აზნაურშვილაც გახლამთ.

ახლა ეს მეოთხედის მამამთავრობის და დეკანოზობის წიგნი გაგვეახლებია და გვიბოძებია. და რაც სხვა რამ არის, ის ბატონით უნდა გა[ა]ხლდეს.

ვინც ამ დეკანოზისშვილს ზაზას და ნიკოლოზს ამაზედ უსამართლოება უყოს, ამ სახელოების ჩამორთმევა მოინდომოს, ამათ ოჯახს ეს მოლშალოს, სვეტისცხოველის დამჭკვიანი იყოს და თორმეტის კრებისაგან და ოთხის კუთხის პატრიარხისაგან შეჩვენებული იყოს; და ჩვენგანც შეუნდობელი იყოს.

გიორგობის თვის კ, ქორონიკონს უჯლ.

ხელთვა: კათალიკოზი

506. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გიორგი მაღალაშვილისადმი]

[1802 წ. 8 დეკემბერი]

წყალობითა ღმრთისათა, ქ. კათალიკოს-პატრიარხმან მცხეთისა და ყოვლისა საქართველოისამან და ეგრეთვე უსაშუალოდ მწყემსმან ალავერდისამან და ბემან მეფისა ირაკლი მეორისამან ანტონი ესე წყალობითი წერილი გიბოძეთ შენ, ჩვენისა დიდისა და საზოგადოჲსა კათოლიკე ეკლესიისა სვეტისა ცხოველისა და ჩვენსა ერთგულსა და თავდადებით ნამსახურსა ყმასა აზნაურშვილს მაღალაშვილს გიორგის, შვილთა შენთა ვასილის და მღუდელსა გრიგორის, შვილთა და მომავალთა ყოველთაცე სახლისა თქუენისათა.

ასე, რომე: მოხვედით და ერწოს ჩვენის დიდის ეკლესიის მცხეთის სახასო სოფლის ჩეკურის მოურავობის წყალობას და ბოძებას გვეველრენით.

და რადგან სამცხეთოში სამოურავოთ არავისა ჰქონდა, ამისთვის ჩვენცა ვისმინეთ ვედრებითი თხოვა და მოხსენება თქვენ

მიერი; გიბოძეთ და წყალობა გიყავით ერწოს ჩვენის დიდის ეკლესიის მცხეთის სახასოს სოფლის ჩეკურის მოურავობა ესრეთ-ვე, როგორითაც რომ სამცხეთოში სხუანი მოურავნი არიან და იმყოფებიან.

გქონდესთ და გიბედნიეროსთ ღმერთმან და ჩვენის დიდის ეკლესიისა სუეტისა ცხოველისა და ჩვენსა ერდგულებასა და სამსახურსა შინა მოგახმაროსთ; არ მოგეშალოსთ წყალობა ესე ჩუენგან და არცა შემდგომთა ჩუენთა სრულიად საქართუელოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

აღიწერა წყალობითი სიგელი ესე მღუდელ-მონაზონისა ჩუენისა ნ ე ო ფ ი ტ ე ს მიერ თთუესა დეკემბერსა, რიცხუსა 3 დღესა, წელსა განჭრკეთელებითგან სიტყუისა ღმრთისა **ჩყბ**, ხოლო ქართულსა ქრონიკონსა **უუ**.

ხელრთუა: კათალიკოზი ანტონი ✝

507. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სვიმონ თაზიშვილისადმი]

[1808 წ. 11 ივლისი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა ჩუენ, ქართლისა და კახეთისა და ყოვლისა საქართუელოჲსა კათალიკოს-პატრიარხმან, ძემან სანატრელსა მეფისა ირაკლი მეორისაჲსამან, ანტონიმ, ესე წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჩუენს აზნაურსშვილს, თაზიშვილს სვიმონს, შვილსა შენსა გიორგის, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა.

ასე, რომე: მოხუედით და მაგულის წყალობას დაგეაჯენით; ჩუენცა ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და გიბოძეთ სომხითს ჩუენს სახასოში დარბაზს ორი კომლი კაცი: ამირზაშვილი გრიგოლა, ზალიჲა და ამისი ძმები; კარაპეტაშვილი ხეჩუა, ოსეფა და მისი ძმები.

ეს ორი კვამლი კაცი თავისის მამულითა, რისაც მჭონებელნი არიან, თქუენთჳს გვიბოძებია თავისის მთითა და ბარითა, წყლითა და წისქვილითა, ვენახითა და სახნავითა. არ მოგეშალოსთ არა ჩუენგან და არცა სხუათა მეპატრონეთაგან.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს. არიან ამისნი თანახმანი ერთობით ჩვენნი მოკელენი.

აღიწერა ბძანება ესე ქელითა მაღალაძის მდივანბეგისათა, თვესა იულისს ია, წელსა ჩყწ*, ქორონიკონს უჟა.

ხელრთვა: კათალიკოზ ანტონი

508. [ბრძანება ანტონ II-ისა იასაულისადმი ყმების მიბარების შესახებ]

[1803 წ. 4 ოქტომბერი]

ქ. ხელჯოხიანო მიქელ!

მერე უწინაც შენ ეწერე იასაულათ და ახლაც შენთვის გვიბძანებია. შენ უნდა მიხვიდე ჩოჩეთს და ოსეფაშვილები თავის მამულით უნდა მააბარო და კულუხიც უნდა გამოურთო და სალთხეცეს[ს] უნდა მიაბარო.

ოქდონბერს დ, ქორონიკონს უჟა.

ხელრთვა: კათალიკოზი

509. [ხონის საუდრის ბეგრის დავთარი]

[1790—1803 წწ.]

ხონის სანთლის ბეგრების განწესება, ძუწლთა გუჯართაგან გადმოწერილი.

1. მართებს ხონს: ნახსტელა ჭანტურიშვილს და ნატრიელას 1 ჩარექი სამთელი.

2. მართებს მახარობელა მებუკეს და ძაღლუელას 1 ჩარექი სამთელი.

3. მართებს სანოძებს 2 ჩარექი სამთელი.

4. მართებს კაცელას 1 ჩარექი სამთელი.

5. მართებს სალრაძეს 1 შამახური სამთელი.

6. მართებს ჭავჭიანიძეებს ბუჭუელას და მის სახლის კაცებს 3 ჩარექი სამთელი.

7. მართებს მახატელა ჩხეკელს[1] 1 ჩარექი სამთელი.

---

[1] ჩქაფელს.

* უნდა იყოს: „ჩყგ".

8. მართებს მოხვერა ყუფარაძეს 1 რუბი სანთლისა თასად.

9. მართებს სვმონა ფანცულეიას და მის ძმისწულებს 2 ჩარექი სამთელი.

10. მართებს სვანიძეს 2 ჩარექი სამთელი.

11. მართებს გიორგელა სვმონიძისაეულს პარტახს შამახური სამთელი.

12. მართებს გიორგა ქუთათელაძეს 1 მარჩილი სამთლის თასად.

13. მართებს ივანა მათუალეიშვლს და დავითელას 1 ჩარექი სამთელი.

14. მართებს ერთობით ფარცხალაძეებს 2 ჩარექი სამთელი. ორ-ორი ფარის სამთლის გული.

15. მართებს გოფაძეს ტილო და ნახევარი.

16. მართებს ლაითაძეს ტილო და ნახევარი.

17. მართებს ერთობით წინწივაძებს თითო მწყ[რ]თა ტილო.

18. მართებს კოტიშაძეებს 1 ტილო.

19. მართებს მონადებს მოზვერას ჩაბაყუას ბოლის ნახევარ-ნახევარი ტილო.

20. მართებს ქიშმაძეიას ნახევარი ტილო.

21. მართებს შურიკა ქუთათელაძის შვილებს 2 ჩარექი სამთელი.

22. მართებს კიბარებს 3 მწყართა ტილო.

23. მართებს გენძეხაძეს 1 ჩარექი სამთელი.

24. მართებს მერხიელა ჭავჭიანიძეს 1 შამახური სამთელი. ბაკისუბნის სამთლის ბეგარა.

25. მართებს ბაკისუბანს ცხადაბერიძე რომ სახლობს იმ პარტახს, 1 შამახური სამთელი.

26. მართებს ბახუტელა სალდაძეს 1 ჩარექი ბანბა სანთლის გულათ. ივანდიდლების სამთლის ბეგარა.

27. მართებს ივანდიდს: ხონის წმიდის გიორგის ბეგარა სანთელი ხუციშვილებს ტაბიძეს დიაკონას.

28. მართებს პაატელას და ხოხონიჩას 1 ჩარექი სამთელი.

29. მართებს მახარობელა მაჭარაძის შვილებს და გიორგელას შვილებს 1 შამახური სამთელი.

30. მართებს იესელი ჭუ[თ]ათელაძეს და მის ძმებს 1 ჩარექი სამთელი.

31. მართებს სვიმონიძეს 1 შამახური სამთელი.

32. მართებს კუხს: გიორგი ხუცის შვილს ჯიქშელაშვილს და გაბრიელა ჯიქშელაშვილს 2 ჩარექი სამთელი.

33. მართებს დავითელა და სეხნიელი ჯიქშელაშვილის შვილებს ორი ჩარექი სამთელი.

34. მართებს ქრიშობელა ბალანჩივაძეს 2 ჩარექი სამთელი.

34.[1] მართებს დავითელა და გაბრიელა კაკაბაძის შვილებს მარჩილი სანთლის ფასად.

35. მართებს ზედახონს: მართებს ხუცეს ჯაბიძეს 1 ჩარეჭი სამთელი.

36. მართებს ბუთიშვილს 1 ჩარექი სამთელი.

37. მართებს კონტიოთს: მართებს კვრიკა და შოშიტა რუხუაძის შვილებს 2 ჩარეჭი სამთელი.

38. მართებს ძღინკიელა კიკალიშვილს 1 ჩარექი სამთელი.

39. მართებს ბანგას: იესელას ფინთურიას და ბაბუშიას 1 ჩარექი სამთელი.

40. მართებს ერთობით წიქუაძეებს 1 შამახური სამთელი.

ძუძლთა გუჯართაგან დიდად შემცირებული და მოკლებული ლომის და ღვინის ბეგრები ხონის წმიდის გიორგის მეწირულთა გლეხთა, ახლად გაწერებული მოხელეთაგან და შეკრებული.

41. მართებს სეხნიელა წიფწიაძეს ბეგარა: 6 კუახი ლომი და 20 კოკა ღვინო.

42. მართებს კაციელა წინწიაძეს 1 კუახი ლომი, 3 კოკა ღვინო.

43. მართებს გიორგელა წინწიაძეს 2 კუახი ლომი, 6 კოკა ღვინო.

44. მართებს გაბრიელა ბაზიაძეს კუახნახევარი [ლომი], 6 კოკა ღვინო.

45. მართებს დავითელა წინწიაძეს 6 კუახი ლომი, 17 კოკა ღვინო.

46. მართებს კიდევ გაბრიელა წინწივაძეს 6 კუბოკ-
ლომი, 15 კოკა ღვინო.

47. მართებს გოფაძეს 10 კუბოკლომი და 36 კოკა ღვინო.

48. მართებს მჭედელს წინწივაძეს 2 კუბოკლომი და 6 კოკა ღვინო.

49. მართებს კუსტანს 2 კუბოკლომი და 6 კოკა ღვინო.

50. მართებს ორი კუბოკლომი და ექუსი კოკა ღვინო იოსიას.

51. მართებს მამკაცი წინწივაძეს 2 კუბოკლომი და 6 კოკა ღვინო.

52. მართებს ჭოლოფუა ლითაძეს 17 კუბოკლომი და 38 კოკა ღვინო.

53. მართებს ბაური ხუცეს 2 კუბოკლომი და 6 კოკა ღვინო.

54. მართებს ივანიკა წინწივაძეს 6 კუბოკლომი და 14 კოკა ღვინო.

55. მართებს ყუაჩას 10 კუბოკლომი და 9 კოკა ღვინო.

56. მართებს პეტრე ბახტაძეს 3 კუბოკლომი და 6 კოკა ღვინო.

57. მართებს გაბრიელ ბახტაძეს 4 კუბოკლომი და 6 კოკა ღვინო.

58. მართებს სვიმონა ბახტაძეს 4 კუბოკლომი, 6 კოკა ღვინო.

59. მართებს ივანა ბახტაძეს 4 კუბოკლომი და 4 კოკა ღვინო.

60. მართებს სვიმონა ბახტაძეს 4 კუბოკლომი და 4 კოკა ღვინო.

61. მართებს გიორგობა ბახტაძეს 2 კუბოკლომი და 2 კოკა ღვინო.

62. მართებს გიორგი ხუცეს 2 კუბოკლომი და 2 კოკა ღვინო.

63. მართებს მატილეიშვილს გიორგელას 4 კუბოკლომი და 4 კოკა ღვინო.

64. მართებს გიორგელა უკუცარიძეს 2 რუბის საკლავი, 2 კუბოკლომი, 2 კოკა ღვინო, 1 ქათამი, 2 ფარის ყუწლი და კუწროცხი.

65. მართებს მოგელა ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

66. მართებს სვმონელა ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

67. მართებს ბარძღია ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

68. მართებს გიორგი ყვფრაძეს 6 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

69. მართებს ბახუტას 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

70. მართებს დათვა მაღლაკელიძეს 5 კუახი ღომი და 8 კოკა ღვინო.

71. მართებს ახალკოჩა ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

72. მართებს ივანე ჩხეკელს 8 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

73. მართებს ნიკოლოზ ხუცეს[ს] 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

74. მართებს დავითა ხუხულისშვილს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

75. მართებს ივანა ყუფარაძეს 6 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

76. მართებს გიორგი კოტიშაძეს 8 კუახი ღომი და 7 კოკა ღვინო.

77. მართებს კაცია მაღლაკელიძეს 5 კუახი ღომი და 9 კოკა ღვინო.

78. მართებს კაციელა ბახტაძეს ღუდარჩის შვილს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

79. მართებს მჭედელს ფანცელიას 5 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

80. მართებს ხუცეს ფანცელიას 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

81. მართებს ხახუტა ყუფარაძეს 6 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

82. მართებს მაჭია ხუცეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

83. მართებს ხახუტა ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 8 კოკა ღვინო.

84. მართებს ხუტუღია ყუფ[ა]რაძეს 6 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

85. მართებს დავით ხუცეს ბერჩიას შვილს 8 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

86. მართებს დედუღა ყიფრაძეს 3 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

87. მართებს კაცია ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

88. მართებს ხობია ბახტაძეს 2 კუახი ღომი და 2 კოკა ღვინო.

89. მართებს მოგელა ფარცხალაძეს სამნახევარი კუახი ღომი, სამი კოკა ღვინო.

90. მართებს ნასყიდელა ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

91. მართებს კეთილაძეს 1 კუახი ღომი და 8 კოკა ღვინო.

92. მართებს ხახუტა ჩხეკელს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

93. მართებს კაცობა ჩხეკელს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო

94. მართებს ვაგულა მამფორიას 5 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

95. მართებს დავით მამფორიას 5 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

96. მართებს ხოხონა კვკაძისშვილს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

97. მართებს ბუჭუა კობეშავიძეს 4 კუახი ღომი და 3 კოკა ღვინო.

98. მართებს ივანიკა კიკობეიშვილს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

99. მართებს ლეკველა ფარცხალაძეს სამნახევარი კუახი ღომი და 3 კოკა ღვინო.

100. მართებს სეხნიელა კობეშავიძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

101. მართებს პაატელა ფარცხალაძეს 7 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

102. მართებს გაბრიელა მამფორიას 5 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

103. მართებს ივანე ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

104. მართებს ხახუჩელა ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

105. მართებს დათუნა ბახტაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

106. მართებს ივანა ბახტაძეს 4 კოკა ღვინო და 4 კუახი[1] ღომი.

107. მართებს კოკონელა ბახტაძეს 2 კვახი ღომი და 2 კოკა ღვინო.

108. მართებს საყუალა ფარცხალ[ა]ძეს 4 კვახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

109. მართებს ფსონის 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

110. მართებს ხარაზს სანოძეს 4 კვახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

111. მართებს კოკონელა ბახტაძეს 2 კვახი ღომი და 2 კოკა ღვინო.

112. მართებს კოჩიდა სანოძეს 4 კვახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

113. მართებს მახარობელ სანოძეს 4 კვახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

114. მართებს ქოქუელა ბახტაძეს 4 კვახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

115. მართებს სვიმონა ძიძიგურს 4 კვახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

116. მართებს მოგელა ბახტაძეს 4 კოკა ღვინო და 4 კუახი ღომი.

117. მართებს გიორგელა ბახტაძეს 2 კუახი ღომი და 2 კოკა ღვინო.

118. მართებს დათუღია ბახტაძეს 4 კოკა ღვინო და 4 კუახი ღომი.

119. მართებს უღ~ს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

120. მართებს ჩათქვერილას 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

---

[1] კუახი] კოდ.

121. მართებს დედულა ბახტაძისშვილს 4 კუპური ღომი და 4 კოკა ღვინო.

122. მართებს მანველა სვანაძეს 4 კუპი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

123. მართებს კატინა სვანაძეს 4 კუპი ღომი და 4 4 კოკა ღვინო.

124. მართებს ხუტუნა თარგამაძეს 10 კუპი ღომი და 13 კოკა ღვინო.

125. მართებს ძაღლუა შებუკეს 3 კუპი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

126. მართებს დავითელა ჭანტურიშვილს 3 კუპი ღომი და 10 კოკა ღვინო.

127. მართებს კაცობელა შებუკეს 5 კუპი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

128. მართებს ნასყიდა ჭანტურიშვილს 5 კუპი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

129. მართებს გიორგი შებუკეს 10 კუპი ღომი და 9 კოკა ღვინო.

130. მართებს ხუცეს მებუკეს 5 კუპი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

131. მართებს ნასყიდა კაკაბაძეს 5 კოკა ღვინო.

132. მართებს მეტია კაკაბაძეს 6 კოკა ღვინო.

133. მართებს ხოხონა კაკაბაძეს 6 კოკა ღვინო.

134. მართებს დავითელა მაცაციას 2 კუპი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

135. მართებს გიორგი სანაძეს 2 კუპი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

136. მართებს ხოჯონელა სანაძეს 2 კუპი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

137. მართებს კაკუელა სანაძეს 2 კუპი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

138. მართებს ბუჭუელა სანაძეს 2 კუპი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

139. მართებს კაკუელა სანოძეს 4 კუპი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

140. მართებს ჭიჭია სანოძეს 4 კოკა ღვინო და 3 კუბო ხი ღომი.

141. მართებს ხახუტელა სანოძეს 4 კუბო ღომი და 4 კოკა ღვინო.

142. მართებს კაღუა სანოძეს 4 კუბო ღომი და 4 კოკა ღვინო.

143. მართებს სადარაძეს ხუცეს 4 კუბო ღომი და 8 კოკა ღვინო.

144. მართებს ხაზუა აქიმის შვილებს 4 კუბო ღომი და 5 კოკა ღვინო.

145. მართებს კაჩელას 10 კუბო ღომი და 13 კოკა ღვინო.

146. მართებს მამკაცა ჭავჭიანიძეს 3 კუბო ღომი და 5 კოკა ღვინო.

147. მართებს სჯმონა ქუთათელაძეს 4 კუბო ღომი და 5 კოკა ღვინო.

148. მართებს დედუღა ჭავჭიანიძეს 3 კუბო ღომი და 5 კოკა ღვინო.

149. მართებს დავითელა ჭავჭიანიძეს 3 კუბო ღომი და 5 კოკა ღვინო.

150. მართებს ივანდიდს: ხუცეს ტაბიძეს კუბონახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

151. მართებს ივანდიდს: ლეკვა ტაბიძეს 3 კუბო ღომი და 20 კოკა ღვინო.

152. მართებს კიდე ივანდიდს: ჭიჭია ტაბიძეს კუბონახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

153. მართებს კიდე ივანდიდს: გოგია ტაბიძეს კუბონახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

154. მართებს კიდე გიორგელა მაჭარაძეს 3 კუბო ღომი და 4 კოკა ღვინო.

155. მართებს კიდე ივანდიდს: ბოჭუა მაჭარაძეს 3 კუბო ღომი და 9 კოკა ღვინო.

156. მართებს კიდე ივანდიდს: ბუჭუელა ქუთათელაძეს 4 კუბო ღომი და 4 კოკა ღვინო.

157. მართებს კიდე ივანდიდს: გიორგელა სჯმონიძეს 3 კუბო ღომი და 6 კოკა ღვინო.

158. მართებს კიდე ივანდიდს: ხუტალია მანაველიძეს 4 კუბო ღომი და 4 კოკა ღვინო.

159. მართებს კუხს: დავითელა ირემაძისშვილს 6 კუალი ღომი და 11 კოკა ღვინო.

160. მართებს კუხს: ბუჭუელა ირემაძეს 6 კუალი ღომი და 11 კოკა ღვინო.

161. მართებს კიდევ კუხს: მახარა ირემაძეს 6 კუალი ღომი და 11 კოკა ღვინო.

162. მართებს კიდევ კუხს: ლეკვია ირემაძეს 6 კუალი ღომი და 11 კოკა ღვინო.

163. მართებს ობოლს ბალანჩივაძეს 5 კუალი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

164. მართებს მახარობელა კაკაბაძეს 5 კუალი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

165. მართებს მჭედელს კოსტავას გაბრიელს 7 კუალი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

166. მართებს ივანა კოსტავას 7 კუალი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

167. მართებს სეხნიელი კაკაბაძეს 5 კუალი ღომი და 5 კოკა ღვინო.

168. მართებს ხუცეს ჯიმშელეისშვილს 7 კუალი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

169. მართებს სეხნია ჯიმშელეისშვილს 7 კუალი ღომი, 6 კოკა ღვნო.

170. მართებს ხუცია კაკაბაძეს 5 კუალი ღომი და 5 კოკა ღვნო.

171. მართებს დავითელა კაკაბაძეს 4 კუალი ღომი და 4 კოკა ღვინო.

172. მართებს გიორგელა კაკაბაძეს 4 კუალი ღომი და 4 კოკა ღვნო.

173. მართებს ლომინა სანოძეს 3 კუალი ღომი და 9 კოკა ღვნო.

174. მართებს მახარობელს კოპეშავძეს 2 კუალი ღომი და 3 კოკა ღვნო.

175. მართებს შაქარა კოპეშაიძეს 2 კუალი ღომი და 3 კოკა ღვნო.

176. მართებს დავითელა კოპეშაიძეს 4 კუალი ღომი და 4 კოკა ღვნო.

177. მართებს ქაიხოსრო წიქუაძეს 5 კუალი ღომი და 8 კოკა ღვნო.

178. მართებს გაბრიელა წიქუაძეს 5 კუახი ღომი და 8 კოკა ღვინო.

179. მართებს მამუკელა წიქუაძეს 5 კუახი ღომი და 8 კოკა ღვინო.

180. მართებს ხოსიელა წიქუაძეს 5 კუახი ღომი და 8 კოკა ღვინო.

181. მართებს ბაკისუბანს: ხატისკაცებს შაშიაშვილს ნაყიდელას 19 ცალი ღვინო, 3 რუბის ჯორი.

182. მართებს გოჩია სალდაძეს 19 ცალი ღვინო და 3 რუბის ჯორი.

183. მართებს გიორგელა სალდაძეს 19 ცალი ღვინო, 3 რუბის ჯორი.

184. მართებს გოგინა სალდაძეს 9 ცალი ღვინო და აბაზნახევრის ჯორი.

185. მართებს მამუკელა სალდაძეს 9 ცალი ღვინო და აბაზნახევრის ჯორი.

186. მართებს გიორგი ხუცეს ქაცარიას დეკანოზს ბეგარა ურმეული ღომი, 14 კოკა ღვინო, მარჩილის საჭორცე, 1 ქათამი, 6 კუახი ცეხული ღომი, 6 ქათამი სამაჭრობო და კიდევ 6 ქათამი ნაშობევს. ნააღდგომევს საბატკობო, საყუშლიერო ძღუში, მაჭრობაზედ მაქსინძლობა, ნადობი და სამსახური, ჯორის წამოღებაზე ჭელოსნის დაბატიჟება.

186.[1] აგრეთვე მის განაყოფს ქრისტეკოჩის და ივანას მართებს.

ძუშლთა გუჯართაგან დიდად შემცირებული და მოკლებული ღორის და ქათმის, ყუშლის და კუშრცხის და თევზის ბეგრები ხონის წმიდა გიორგის შეწირულთა გლეხთა, ახლად განწესებული მოხელეთაგან და შეკრებული

187. მართებს სეხნია წინწიაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუშლი და კუშრცხი.

188. მართებს ქაცია წივწივაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუშლი და კუშრცხი.

189. მართებს ბეგარა გაბრიელა წინწივაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუშლი და კუშრცხი.

190. მართებს ბეგარა დავითელა წინწივაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუშლი და კუშრცხი, ოთხი ქათამი კიდევ-

191. მართებს გუაფაძეს 3 რუბის ღორი, 5 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

192. მართებს კიდევ გაბრიელა წინწივაძეს 3 რუბის ღორი, 5 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

193. მართებს დათვია წინწივაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

194. მართებს საყუალა წინწივაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

195. მართებს სვმონა წინწივაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

196. მართებს პეტრეფუა ლაითაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

197. მართებს ივანა წინწივაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

198. მართებს მიხელია წინწივაძეს 3 რუბის ღორი, 4 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

199. მართებს მახაროზელა ყუფარიძეს 5 მაურის ხორცი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

200. მართებს პეტრე ბახტაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

201. მართებს გაბრიელა ბახტაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

202. მართებს სვმონა ბახტაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

203. მართებს ივანელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

204. მართებს მამაგულა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

205. მართებს გიორგელა ბახტაძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

206. მართებს გიორგი ბახტაძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

207. მართებს კიდევ გიორგელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, მისი ყუწლი და კუწრცხი და 1 ქათამი.

208. მართებს მოგელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

209. მართებს სვმონა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

210. მართებს ბარძღიელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

211. მართებს გიორგელა ყიფიარიძეს 3 რუბლის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

212. მართებს ბახტა ჩხეკელს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

213. მართებს დათუელა მაღლაკელიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

214. მართებს მამკაცა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

215. მართებს ახალკოჩა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

216. მართებს ნიკოლოზ ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

217. მართებს დავით ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

218. მართებს ივანა ყიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

219. მართებს კაცია კუტიშაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

220. მართებს მახარობელ კოტიშაძეს 3 რუბის ღორი, 4 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

221. მართებს კაცია მაღლაკელიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

222. მართებს კაცია ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

223. მართებს მამისთუალა ფანცულიას 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

224. მართებს გიორგი ფანცულიას მარჩილი ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

225. მართებს ბახუტელა ყიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

226. მართებს კაცობა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

227. მართებს კეთილაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

228. მართებს ნასყიდლა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

229. მართებს ხახუტელა ჩხენკელს აბაზის ღორი, 1 ქათამი და 1 ქათამის სამთელი.

230. მართებს ხუტალია ყვფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

231. მართებს ხახუტა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

232. მართებს დედულია ყვიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

233. მართებს მამუკა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

234. მართებს მოგელა ფერცხალაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, და მისი ყუწლი და კუწრცხი.

235. მართებს გაბრიელა მამფორიას მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

236. მართებს პაატელა ფერცხალაძეს 3 რუბის ღორი, 2 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

237. მართებს საყუალა ფერცხალაძეს 3 რუბის ღორი, 2 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

238. მართებს სეხნია კოპეშავიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

239. მართებს ლეკვა ფარცხალაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

240. მართებს გაბრიელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

241. მართებს ივანე ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

242. მართებს ბუჭუა კოპეშავიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

243. მართებს ხოხონა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

244. მართებს დავით მამფორიას მარჩილი ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

245. მართებს ივანე ბახტაძეს მარჩილი ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

246. მართებს ხუხუნელა ბახტაძეს მარჩილი ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

247. მართებს დათუნა ბახტაძეს მარჩილი ლორის ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

248. მართებს ივანა ბახტაძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

249. მართებს ბახუტელი ბახტაძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

250. მართებს დათვია ხარაზს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

251. მართებს კოჩილა სანოძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

252. მართებს მახარობელა სანოძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

253. მართებს დავითელა ბახტაძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

254. მართებს ხოსია ბახტაძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

255. მართებს დათულია ბახტაძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

256. მართებს მოგელია ბახტაძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

257. მართებს სვმონ ძიძიგურს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

258. მართებს მახარობელა ბახტაძეს მარჩილი ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

259. მართებს გოთგელა ბახტაძეს 3 რუბის ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

260. მართებს კაციელა ბახტაძეს მარჩილის ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

261. მართებს მათე სანოძეს მარჩილის ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

262. მართებს სვმონა სანოძეს მარჩილის ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

263. მართებს ნასყიდელთა თარგამაძეს[1] 3 რუბის ლორი, 3 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

264. მართებს ბუჯუა მებუკეს და ჭანტური-

---

[1] თარგამაზეს.

შვლს ორს მოსახლეს ერთს წელიწადს 3 რუბის ხორცი, მეორეს წელიწადს აბაზის ხორცი, თითო ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხვილი.

265. მართებს კაცობა მებუკეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

266. მართებს საყუალა მებუკეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

267. მართებს გიორგი მებუკეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

268. მართებს მერცია კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

269. მართებს ხოხონა კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

270. მართებს ნასყიდელა კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

271. მართებს ბუჩუა ჭუთათელაძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

272. მართებს გიორგი სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

273. მართებს ობოლს სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

274. მართებს მამკაცა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.

275. მართებს ბუჩუა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.

276. მართებს კაკუელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი.

277. მართებს ჭიჭელა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.

278. მართებს მახარობელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი.

279. მართებს ხახუტელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

280. მართებს სადარაძეს ხუცეს 5 შაურის ხორცი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი კუწრცხი.

281. მართებს მახარობელა სადარაძეს 5 შაურის ხორცი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

282. მართებს კახელს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუ-
წლი და კუწრცხი.

283. მართებს მამკაცა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის ღო-
რი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

284. მართებს სვმონა ქუთათელაძეს ბარჩილის ჯორ-
ცი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

285. მართებს ბუჭუელა ჭელოსანს 2 რუბის ჯორ-
ცი და 1 ქათამი.

286. მართებს დედელა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის ღო-
რი, მისი ქათამი.

287. მართებს დავითელა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის
ჯორცი და 1 ქათამი.

288. მართებს ივანდიდს: ლეკვია ტაბიძეს 3 რუ-
ბის საჭორცე, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

289. მართებს ივანდიდს: დავით ტაბიძეს 2 რუ-
ბის თეთრი, 1 ქათამი.

290. მართებს ჭიჭიელა ტაბიძეს 2 რუბი თეთრი და 1
ქათამი.

291. მართებს მამკაცა ტაბიძეს 2 რუბის ჯორცი და
1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

292. მართებს გიორგი მაჭარაძეს მარჩილის ღორი,
1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

293. მართებს ბუჭუა მაჭარაძეს მარჩილის ღორი, 1
ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

294. მართებს ბუჭუელა ქუთათელაძეს 3 რუბის
ღორი, მისი ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

295. მართებს სვმონიძეს 5 შაურის ჯორცი. 1 ქათამი,
მისი ყუწლი და კუწრცხი.

296. მართებს ხუტალა მანაველიძისშვილს მარ-
ჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

297. მართებს მახარა ირემაძეს მარჩილის ღორი, 1
ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

298. მართებს დავით ირემაძეს მარჩილის ღორი, 1
ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

299. მართებს ბუჭუელა ირემაძეს მარჩილის ღორი,
1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

300. მართებს ლეკვა ირემაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

301. მართებს მჭედელს კოსტავას 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

302. მართებს ჯიმშელავაშვილს ხუცეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

303. მართებს დავითელა ჯიმშელაშვილს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

304. მართებს მახარობელა კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

305. მართებს ობოლს ბალანჩივაძეს 5 შაურის ქორცი და 1 ქათამი.

306. მართებს დავითელა კაკაბაძეს 2 რუბის ქორცი, 1 ქათამი.

307. მართებს გაბრიელა კაკაბაძეს 2 რუბის ქორცი, 1 ქათამი.

308. მართებს გიორგი ხუცეს სანოძეს ნახახულარევში 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

309. მართებს მახობელა კოპეშავიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყველი და კვერცხი.

310. მართებს ხოჯონა კოპეშავიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყველი და კვერცხი.

311. მართებს დავითელა კოპეშავიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყველი და კვერცხი.

312. მართებს შაქარა კოპეშავიძეს 3 რუბის ღორი, 2 ქათამი, მისი ყველი და კვერცხი.

313. მართებს მამიკეთილას მარჩილის ქორცი და 1 ქათამი.

314. მართებს წიქუაძეს ჭაიხოსროს მარჩილის ღორი და 1 ქათამი.

315. მართებს გაბრიელა წიქუაძეს მარჩილის ქორცი და 1 ქათამი.

316. მართებს ხოსიელა წიქუაძეს მარჩილის ქორცი და 1 ქათამი.

---

[1] +მისი.

317. მართებს კოკონესშვილს 3 რუბის ქორცით, 1 თამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

318. მართებს კაცობელა ჩხეკელს 3 რუბის ლორი, 1 ქათამი, მისი ყუწლი და კუწრცხი.

510. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა არქიმანდრიტ დომენტისადმი]

[1804 წ. 21 მაისი]

მაღალღირსო ნათლისმცემლის უდაბნო-მონასტრის არხიმანდრიტო დომენტი!

მერმე როგორც აქამდისინ ევთიმი წინამძღვრის დროს ბოდაშენს ბერძნების საწინამძღვართ შეერთებული იყო მაგ ნათლისმცემლის მონასტრის საწინამძღუროსთან, ისე ახლა უნდა იყოს.

და შენ უნდა მართებდე და ყოველსავე იმასს საქმეს შენ უნდა განაგებდე; და შემოსავალსა მისსა შენ უნდა ეელიდე და ინახევდე ყოველსავე შემოსავალსა მისსა.

მაისის კა, წელსა ჩყდ.

ხელთაგა: კათალიკოზი

511. [წიგნი ანტონ II-ისა მოურავისათვის განწესებული სამსახურის შესრულების თაობაზე]

[1804 წ. 29 მაისი]

მისს ბრწყინვალებას მდივანბეგს სვიმონს და მაყაშვილს დათუას! ჩვენ მიერის ლოცვა-კურთხევით მოგეკითხავთ. მერმეთ მერელები მგალობლისშვილის დავითის სახელონი არიან და რომელიც მოურავის განწესება არის, არ თურმე აძლევენ.

ახლა ჩვენ ამას გწერთ: როგორც კახეთის განწესება იყოს და თავიანთი მეზობლები როგორც სხვათ ემსახურებოდენ, ეგენიც ისე უნდა აწსახუროთ, რომ თავის განწესებაზედ უარი აღარ უთხრან. სახელო ჯერ სხვასა არავის ჩამორთმევია და ამას რას ემართლებიან, რომ არ ემსახურებიან.

მაისის კთ, ქორონიკონს უჟბ.

ხელთაგა: კათალიკოზი

512. [პირობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა და დავით ერისთავისა ქუთათისის ღმრთისმშობლისაშჳ]

[1801 წ. 26 აგვისტო]

ქ. ესე მტკიცე და სამარადისო და ყოველად უცვალებელი და წინაშე ღმრთისა და კაცთა სიმართლით განსაცხადებელი წიგნი ესე აღვსწერეთ და დავსდევით ქუთათისისა ღმრთისმშობელისა წინაშე ჩვენ, ყოველად სამღუდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს, ერისთავმა დავით, იოანე, როსტომ და ოტია, ესრეთ და ესევითარად, რომელ:

ბაშური ჩვენი და თქვენი საერთო იყო; და ჩვენთა წინაამდგომთა მტერობით მის სიმაღლეს მეფეს სხეაროგად გაასინჯეს და ეს ჩვენი საზიარო ტევრი რომელიმე მდივნებს უბოძა, რომელიმე ივანე შესხს და რომელიმე სხეათა. და ამის შემდგომად ვიმეცადინეთ, რაოდენ ძალგვედგა; და მეფემაც ინება და წყალობა გვიყო და გვიბოძა ჩვენი სრულებით ჩვენვე.

აწ ეს პირობა დაგვიდვია, ქუთათისისა ღმრთისმშობელო, შენ წინაშე, რომ: ეს ბაშური და ტევრი გატეხილი თუ გაუტეხელი საზღვრები რომ არის, მათ შეაში ჩვენი საზიაროდ იყოს, ნახევარი საქუთათლოდ და ნახევარი საერისთოდ და როდესაც გაყოფა ვინებოთ, ძმურად შუაზე გავიყოთ.

ეს ალთქმა ასე დაგვიდვია. და ვინც მომალეს ქუთათისისა ღმრთისმშობელმან მიაგოს ნაცუალი, დასაჯოს სასჯელით გამოუსნელითა.

აწ არიან ამის მოწამენი: ბერი ბუშის შვილი თეიმურაზ, ერისთვის შვილი ნიკოლოზ, გამრეკლიძე ქველი, ლორთქიფანიძე ბერი, მამუკა, დათიკა და ქაიხოსრო, მოურავი აბუღლაძე სვიმონ, მეძმარიაშვილი მოურავი დავით და ერთობით ჩვენი მოხელენი.

აღიწერა ქელითა ნიკოლაოს დეკანოზ გაბაონისათა, რომელი მოწამეცა ვარ.

ქრისტეს აქეთ ჩყდ, აგვისტოს კჳ.

ორი ბეჭედი: 1. ყოველად სამღუდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

2. ერისთვის ძე იოანე ✝ ✝ ✝

513. [შეჩვენების წიგნი ნეკრესელისა და კრეგუულის მიმართ]

[1804 წ. 20 სექტემბერი]

ქ. სომხებს ერთხელ და ერთხელ ეკლესიის ზვარში მკვდარი დაემარხათ.

თქვენ უფალმან ნეკრესელმან ამვროსიმ ალარ ინებეთ, წყეველა და შეჩვენება დაგიდვიათ: რომელმაც აქ ეკლესიის ზვარში ან მღვდელმან და ან ერისგანმა ვინმე და ან მსახურმა ინებოს და სომხებს მკვდარი დაამარხვინოს, პირველად ნეკრესთა ღმრთისმშობლისაგან იყოს წყეული, კრული და შეჩვენებული; მერმე რაც მღვდელმთავარნი აქა მსხდარან და ან კიდევ სხვანი დაბძანდებიან, იმათის ომფორისაგანაც წყეულნი და შეჩვენებულნი იყვნენ, რომელმაც ამ ეკლესიის ზვარში სომხის მკვდარი დამარხოს.

ჩვენც ხელი მოვაწერია დეკანოზი: იოსებ ✝, ადამ ✝, ნიკოლაოს ✝, იობ ✝, ზაქარია ✝, გიორგი ✝, დავით ✝, იესე ✝, იოანე ✝, დიაკონი დავით ✝, მსახურები ერთობით ✝.

ასე სულითა და ჭორცით შეკრულნი ვიყვნეთ, თუ აქ სომეხს ვისმე მკვდარი დავამარხვინოთ[1]; ამაზედ ყველანი ერთჴმანი ვართ.

დაიწერა სეკდემბრის კ, ქორონიკონს ჳჟბ.

ყოველად სამღვდელო ნეკრესელი ეკლესიის თვის ვამტკიცებ.

ხელთაჳ: ნეკრესელი

514. [შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გელათისადმი]

[1804 წ. 27 სექტემბერი]

მათის უმაღლესობის ჩემის ჭეშმარიტის მეფის სოლომონისაგან მე, გენათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმემ გამოღმა ბოსლევს საიაშვილო სოფელი და ადგილ-მამული ვიქთამე და ჭუმბურიძეები და მიქაბერიძე დავასახლე.

ჯერ ჭმალ ნეტარად ხსენებულს მეფე სოლომონს და მის ძმას კათოლიკოზს იოსებს დაესახლებინა; შვიდნახევარი პარტახი ყოფილაყო და მერვე პარტახზედ მიქაბერიძე დაესახლებინა; და რომელიმე საქმისათვის ისევ აეხილაყვნენ.

---

[1] +ვისმე.

და ვეუდრე ჩემს ქვეწიფეს, მეფე სოლომონს და როგორც შემეძლო, ქრთამიც ისე მივართვი და იაშვილისეულიწყალი და სადაც რამე მისი იყოს ბოსლევს შენაველი ადგილები მამული, გელათს შესწირა.

და მოვიყვანე ეს ჩემი ეკლესიის გელათის ყმები ჭუმბურიძე და მიქაბერიძე და როგორც ძმაღლ პარტახობით ეჭირათ, ახლაც იმ რიგათ დავასახლე და რვა პარტახათ მივეციყე. რამდენათაც განმრავლდეს და ან გაიყონ, ეს რვანახევარი პარტახი ისე დაიყონ და თავ-თავის სახლიდამ გასრულებს ისე ერთმანეთს უზიარონ.

და ამ პარტახებს გარდა სერს ზეით საყანე სერსა და შარას შუა, რკვიის საზღვარს ქვეით შარას გარდმოლმა, და ქვეით რუსის ზღვარს ზეით აქვთ, სოფლისკე[ნ] შარას აქეთ ზოგი ჩემ[მ]ა გამოგზავნილმა კაცმა და ჩემ[მ]ა მოხელეებმა ჩემის ბრძანებით, როგორც რვანახევარი პარტახი რვათ მიცემული ქონდათ, ეს სერს ზეით ამ ზღვრებს შუაც იმ რვანახევრის პარტახის მსგავსად რვანახევრათ გაგვიყვია და რვა პარტახის მსგავსად ზღვრები ჩაგვიყრია. თავათ თავის ნებითა და ერთმანეთის ნებადართულობით ასე დაიყვეს; და ჩვენმა მაგიერმა კაცებმა და მოხელეებმა ზღვრები ჩაუყარეს და ამ რიგათ გავართგუთ.

და რომელიც ზღვარი ჩაეგდებელი და დაუყოფელი რკვიის საზღვრამდის დარჩა შარას გარდმოლმა, ისეც ამის მსგავსად პარტახზედ დაიყონ და დაზღვრონ.

ეს ასე დამიმტკიცებია და გამირიგებია.

და ამას გარდა კიდე ბოსლევს მიწა საიაშვილო შარას გარდალმა რაც ჩემის დავთრის მიწა არის, იმა საზანოელებსა და ჩვენ დეობა და ხარჯი მოგვივიდა; და ბოლოს დავრიგდით და რომელიც ჩვენი დავთრის ალაგი იმ დიდ შარას გარდალმა დარჩა, რაც მოსახლე კაცი ან ჭუმბურიძე დღეს იყოს გაყრილი, დაესახლოს და ან მიქაბერიძე, ისე კვამლზედ დაიყონ. შარას გარდალმა კუმლზედ დაიყონ და შარას გარდმოლმა რვა პარტახზედ არის დაყოფილი და ისე დაიყონ და თავ-თავისთვის მაიჩნიონ.

ჩემი ნაშოვარი არის, თეთრი ჩემი საკუთარი არის გამოღებული და ისე ხაყიდი მაქვს და ჩემის ეკლესიის გელათისათვის შემიწირავს და მისი სამკვიდრო ყმა ჭუმბურიძე და მიქაბერიძე დავასახლე.

და ასე დამიმტკიცე ეს გარიგებულობა; არასოდეს არ მოიშა-

ლოს არც ჩემგან და არცა შემდგომთა ჩემთა გვნათელთაგან საეკუნოდ დამიმტკიცებია.

და თუ ამ ბოსლევს მოსახლემ ან ჭუმბერიძემ დაასწრო ჭაბერიძემ ეს ჩვენგან გარიგებული შეშალოს და ამ წერილს გარდა ერთმანეთშიდ ჩხაკუნი და დღობა დაიწყოს, ჩვენის ეკლესიის გელათის შეცოდებათ მოეკითხოს ჩემგანაც და ჩემის შემდგომის გვნათლისაგანაც.

არის ამისი მოწამე და თანდამსწრე: ოთია მესხი, მოურავი კახიძე ვახტანგ, კანდელაკი სიმონ, აბაშიძე ჭაიხოსროს შვილები სიმონ და დავით, ერგებლიძე ნიკოლოზ. და მე, წინამძღვარს დავითს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი

აღიწერა თვესა სეკდემბერსა კზ, წელთა უფლისათა ჩყდ.

ბეჭედი: გვნათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი

515. [ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი გაჟის შეწირულობის საბუთების გაგზავნის შესახებ]

[1805 წ. 7 მაისი]

ქ. მისს ბრწყინვალებას მადალაშვილს სალთხუცესს ამილბარს ჩვენ მიერის ლოცვით და კურთხევით მოვიკითხავთ.

მერე რატომა ჰქენ, რომ აქამდისინ ჩვენგან მოწერილის წიგნის პასუხი არ მოიწერე და რაც ვითხოვეთ დაგვიანე.

ახლა ეს გოდერძისშვილი გლახა გამოგვიგზავნია და თუ ის ოქმი გეპოვნოს ბაჟის შემოწირულობისა პეტრე მოლარის წიგნებში თუ სხვაგან, ეგეცა და ან რაც შენა გქონდეს რამე ბაჟების საქმეზედ ოქმები თუ წერილები, ყველა ამ გლახას გამოატანე, რომ საჭირო არის და სასამართლოში ითხოვენ და იქ უნდა უჩვენოთ.

კნიაზი იწერება ამ საქმეზედ წიგნს ჩვენთან იქიდამ, საჭირო არის და არ დაგვიანო, მალე გამოგზავნე. გურგინ ბეგისშვილს ოქმი რომა ჰქონდა ბაჟის საქმეზედ და შენ მოგეტანა, ისიც გამოგზავნე; სოლომანას ბაჟის თამასუქი რომა გაქვს შანდა, ეგეც ახლავ გამოგზავნე, საჭირო არის ახლა მაგისი ნახვა ჩვენგან.

მაისის ზ, წელსა ჩყე.

ხელრთვა: კათალიკოზი

516. [ბრძანება ანტონ II-ისა მოგვალაყეებისადმი საბალახეს აუღებლობის შესახებ]

[1805 წ. 4 ხექტემბერი]

ქ. ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი გიბრძანებს, რომელიც ჩვენი მოგვალაყენი მიხვიდეთ:

საზოვე და ბალეგისხევი ეს ჩვენ გუჯარში არა სწერია და ამის საბალახეს ტუსიშვილი უნდა აიღებდეს, თქვენ საქმე არა გაქვსთ ამათთანა. რაჲან ამათი ყოფილა, ესენი უნდა აიღებდნენ.

სეკდენბერს დ. ქორონიკონს უჟგ.

კიდევ ამას გწერთ, ძველადგან ტუსიშვილებისა ყოფილა მამულათ და ჩვენ საქმე არა გვაქვს ამათთან.

ხელრთა: კათალიკოზი

verso

მისმან უწმინდესობამ პატრიარხმა, მეფის ძემ ანტონიმ მცხეთის გუჯრები ნახა. ეს საბვაე და ბალეგისხევი არ უწერიათ და ტუსიანთ დარჩა.

მე, თავადი კავალერი დავით ქობულოვი ხელს ვაწერ; ამ ბძანებისა თანამოწმე ვარ დავით ენდრონიკოვი; მე, სარდალი მო[უ]რავი მცხეთის ამისი მოწამე დავსწერე ვარ თავადი გედონოვი ბეცია.

517. [მოხსენება სტეფანე რუსთველისა ნათლისმცემლის მონასტრის ჯამაგირისა და შემოსავლის შესახებ]

[1806 წ. 8 მაისი]

ქ. ჩუენ, ყოვლად სამღვდელო ნინოწმინდელ მიტროპოლიტი და არხიეპისკოპოზი რუსთველი გწერთ სარწმუნოსა ამას მოწმობასა.

როდესაც კურთხეული მეფე ირაკლი ცოცხალი ბრძანდებოდა და წლის და წლის თავს წმინდის ნათლისმცემლის მონასტრის კრებულთ ოცი თუმანი ჯამაგირი ეძლეოდა, შვიდი ხალვაო პური, ორი ლიტრა წმინდა სანთელი.

შემდგომად გარდაცვალებისა კურთხეულისა მეფის ირაკლისა მიიღო კურთხეულმან მეფის ძემან გიორგიმ მეფობა და

მოსახსენებელად თვისად მოემატა ხუთი თუმანი, რომელიცა შეკ-
იქმნებოდა თეთრი ოცდახუთი თუმანი.

და რომელიც ყმა მონასტერს ჰყვანდა, რაც თავისისა შემოსავა-
ლისა ბაჟი იქმნებოდა, სადაც უნდა წაელოთ და ანუ შემოეტანათ.
— იმათი ბაჟის წყალობაცა.

და ანუ რომელიცა ხაშმისა სოფლისა ენდროს შემოსავ-
ლის მაღლისა ბაჟი იქმნებოდა და გამოერთმეოდა, ისიცა წმინდისა
მონასტრისათვის შემოეწირა.

და მათ მიერ ბოძებული ოქმებიც ვახლავსთ, რომელსა შინა
წერილთა თითოეულათ გამოცხადებული არის.

ჩუენი მოხსენება ეს არის და ნება მათის მართლმსაჯუ-
ლობისა არის.

აღ[იწერა] მაისს **ᲙᲐ**, წელსა ჩყვ.

მდაბალი მიტროპოლიტი ნინოწმინდისა და არხიეპისკოპოზი
რუსთველი სტეფანე.

[მოწმობა]

1. განსვენებულის მეფის გიორგისაგან ნათლისმცემ-
ლის წმიდას მ[ონას]ტე[რს] ჰქონდა ოქმით გაწერებული ყაზახის
მახთიდამ ოცდახუთი თუმანი თეთრი, შვიდი ხალვარი პური ამავ
ყაზახის მახთიდამ და ეძლეოდა, როგორც უცხადებსთ ოქმი; და
ორი ლიტრაც წმიდა საკმეული.

ამას გარდა ენდროს მაღლიდამ განეწესა თორმეტი თუმანი თეთ-
რი, რომელიც ეძლეოდა ენდროს იჯარიდამა, როგორც უცხადებსთ
ოქმი.

და ნათლისმცემლის მონასტრის ყმათ ბაჟი არ ეთხოებოდათ,
როგორც უცხადებსთ ოქმი.

ამისი მნახავი ვარ. კოლეგსკი ასოვეტნიკი თავადი ეგნატე
თუმანოვი.

2. ღმრთისადმი განსვენებულის მეფის გიორგისაგან
ნათლად მრავალჯერ მინახავს ეს განწესება ნათლისმცემლის მო-
ნასტრისა, რომ წელიწადში მეფის ირაკლისაგან ჰქონდა
ოცი თუმანი თეთრი ფული, შვიდი ხალვარი პური და ორი ლიტრა
სანთელი. ხუთი თუმანი მეფემ გიორგიმ მოუმატა, როგორც აცხა-
დებს ღრამატა.

აგრეთვე ხაშმის სოფლის ენდროს მაღლია თორმეტ თუმ-
ნად გარდასჭრა და შესწირა მონასტერს. ესენი ნიადაგ წელიწადს
ეძლეოდა ჩუენთა მეფეთაგან.

თავადი კოლესკის სო[ვ]ეტნიკი ალექსანდრე მაყაშვილი.

აგრეთვე მონასტრის ყმის ბაჟი[1] იყო ნაპატიები როგორც ეკლესიას უცხადებს. ალექსანდრე მაყაშვილი.

3. ამ ზემოხსენებულთ თავადთ ნაწერს მოწმობას ვემოწმები. მეფემ წელს მეფე მის ღრამატების ძალით მონასტერს ასე ეძლეოდათ.

თავადი კავალერი დავით ჭობულოვი ხელს ვაწერ.

4. წმინდის ნათლისმცემლის ყმების ბაჟის სითარხნე ვიცი და მრავალჯერ მე თითონ მძანებისაებრ აღმისრულებია და ამათმა ყმებმა ენდროს ბაჟი კი უნდა გასცენ და თორმეტი თუმანი კი უნდა ამ ენდროს ბაჟის სამაგიეროდ მისცემოდათ, ასე ვიცი და ასე ვემოწმები.

5. კოლეჯსკი სოვეტნიკი თავადი დარჩო ბებუდოვი.

წმინდის ნათლისმცემლის უდაბნოს ყმების ბაჟი[ს] სითარხნე ვიცი. ამათ ყმებს გამოერთმევა ენდროს მალია და ბაჟი და ამის მაგიერად თორმეტი თუმანი ამ ენდროს მალის იჯარიდამ მიეცემა.

და ყაზახის მახტიდამაც ვიცი, რომ ყოველს წელს შვიდი ხალვარი პური, ორი ლიტრა წმინდა სამთელი და ოცდახუთი თუმანი ფული მიეცემოდა.

თავადი იოანე ბეგთაბეგოვი[ი].

518. [მღვდლად განწესების წიგნი სტეფანე რუსთველისა ნიკოლოზისადმი]

[1806 წ. 11 ივნისი]

ქ. ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომ ნინოწმიდელ მიტროპოლიტმან და არხიეპისკოპოზმან რუსთველმან განგაწესეთ ჩუმლაყს სოფელსა შინა მღვდელი ნიკოლოზ სულიერად მწყსელად და მომვლელად. ამას შინა მყოფნი ხალხნი, სრულებით დიდნი და მცირენი, ორთავე მღვდელთ ნიკოლოზს და იასეს გარწმუნეთ; და რომელიც სოფლის ხალხთა მიერ შემოსავალი იყოს, ყოველივე ორთავე უნდა სწორეთ გაიყოთ და არა მეტ-ნაკლებობით, იცხოვრონ ერთმანეთთან სიყვარულით.

---

[1] ბაჟი. [2] +და.

და თუ რომელთამე ამათ მღვდელთ ერთმანეთთან შეწყობა აღმოჩნდა მოვიკითხეთ და რომელიც დამნაშავე იქმნება, იგრძნონოს, დიდი პატიჟითა განისჯება და კიდეც გადახდება.

აღიწერა ივნისის ი, წელსა ჩყვ.

ბეჭედი: სტეფანე

519. [წიგნი ანტონ II-ისა უზენაეს მმართებლობის ექსპედიციისადმი გეითალმანი ყმა-მამულის შესახებ]

[1806 წ. 19 ოქტომბერი]

საქართველოს უზენაესს მმართებლობის აღმასრულებელის[1] ექსპედიციასა შინა.

კანონითა საეკლესიოსა სჯულისათა ყმა და მამული ეკლესიისა არ მიეცემის არავის გარეგანსა კაცსა, და კანონსა ამას შეუდგების კანონი და სჯულიცა სამოქალაქო.

და რადგან ყოველი ქონება უშვილოდ გარდაცვალებულისა ნოდარ მიწობლიძისა არის ეკლესიის ჩვენისა, და გაბრიელ წინამძღ[ვა]როვი არ არის ამხაური და ყმა ეკლესიისა ჩემისა, და შვილობილობა მის არ არის ჩემგან დამოწმებული, ამისთვის არ შეხუდების და არცა მიეცემის მას წინამძღ[ვა]როვსა ყმა და მამული იგი მიწობლიძისა, ვინადგან არს ჩემდა რწმუნებულის ეკლესიისა-

კათალიკოს-პატრიარქი ხელთაჲ: ანტონი

წელსა ჩყვ, ოქტომბერს ით, ტფილისს.

520. [გამოსალების განწესების წიგნი არქიმანდრიტ ვენედიქტესი აღდგომელ გლეხებისადმი]

[1807 წ. 25 თებერვალი]

ჭ. ესე პირობისა და გარიგების წიგნი ვიბოძეთ ჩვენ, თქვენმა ბიტონმა წმიდისა და ცხოველსმყოფელის ჯვრისტეს საფლავის არხიმანდრიტმან ჯუარის მამამ ვენდიქტემ[2] თქვენ, აღდგომაში მცხოვრებელთ გლეხთ წმიდის საფლავის ყმათ სამსახური განგიწესეთ თქვენის თხოვნით და ნებით:

---

[1] +სპოლნიტელის. [2] ვენედიქტე.

კომლზედ ყველუხი თითო საბალნე წმიდა ღვინო. როდესაც დაწდებოდეს, მობრძანდეს მოურავი ანუ მოხელე, დასჩხრეკილ[1] ღვინოებს, რომელსაც მოიწონებდეს, იმას დაბეჭდდეს და მიმართავდეს დებოდეს, რომელიც შიდას სიროჯის ჩაფი მუშაობდეს, იმით კომლად თითო საბალნე ღვინო მოგართოთ.

და ამასდა გარდა კომლათ ექვსი აბაზი მოგართოთ. და თუ ვინმე გავეყარნეთ, ასევე კომლათ ეს სამსახური უნდა გმსახუროთ. და სხუა რიგად როგორც ბატონყმობის რიგია ან გაყოლით და ან გამოყოლით ან ძღვნით და ან მორთმევით ისე უნდა გვმსახურნეთ.

ამის მეტი არა გეთხოვებოდესთ რა: არა ბეგარი, არა ზვრის მუშაობა და არა ხოდაბუხისა; თქვენი სათხოვარი ეს იყოს, კოდის პერის მაგიერი ექვსი აბაზი მოგვართოთ ხოლმე; და სხვა ღარა ~~გამოყოლით ან ძღვნით და ან მორთმევით ისე უნდა გვმსახურნეთ~~, თა შემდგომთათვის. და არცა მოგეწყალოსთ წყალობა ესე.

დაიწერა თებერვლის კე, 25-ს; ქრისტეს აქეთ ჩყჯ-ს, 1807-ს.

ბერძნულად: არხიმანდრიტი ევწედოქტე გამტკიცებ.
ამას მოსდევს სამი სტრიქონი ბერძნული ტექსტი.
ბეჭდი: წმიდის საფლავის არხიმანდრიტი ევნედიქტე* 1807

ამ წყალობის წიგნის თანადამსწრე და მოწამე ვარ ამათი მოურავი მაყაშვილი დავით და გოგია.

და კიდენ არიან თანადამსწრენი და მოწამენი ჯვარის მამის მსახურნი დიაკ მცხოვრებელნი სალთხუცესი შიო და მაქსიმეს შვილი გრიგოლ.

521. [სარგოს განწესების წიგნი არქიმანდრიტ ევნედიქტესი დავით მაყაშვილისადმი]

[1807 წ. 10 აპრილი]

ქ. ესე წიგნი და საბოლოო სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცით თქუენ, თავად მაყაშვილს ნაზარს დავითს და ძმათა თქვენთა გიორგისა და იესეს, ასე რომ:

ჩვენი ხოფელი აღდგომა გაიხრებული იყო ქამთა ვითარებისაგან; და იმათმა უმოღლესობამ მეფე გიორგიმ ინება იმ აღდგომის სოფლის აშენება და თქვენ გიბრძანათ; იმისის ბრძანე-

---

1 ზღვნით.

* „წმიდის საფლავის" ასომთავრულითაა, ხოლო „არხიმანდრიტი ევნედიქტე" ბერძნულად შემოკლებით: APXBN.

ბით ააშენეთ და დიდად გაისარჯეთ. თქვენის ერთგულებით გარჯა სათვის მეფემ მოურაობა გიბოძათ და ათანასე ჯვარის მამამ მოგცათ მოურაობა მეფის ბრძანებით.

და აწ ჩვენც არხიმანდრიტი ჯვარის მამა ვენედიკტე ამ წერილს გაძლევთ, რომ: რაც მოურავის სარგებლობა იყოს გალმა მხარში, თქვენც იმ დებულობით და კანონით უნდა იმსახუროთ, როგორც ენისელში მოურავის განწესება იყოს, ასე უნდა იმსახუროთ:

კომლზედ ექვსი ჩაფი ღვინო, ერთი კოდი პური, ნახევარკოდი ქერი, ერთი დღე ხვნა, ერთი დღე მკა, ექუსი შაური თეთრი, და ძღუენი აწალწელიწადს, და ერთი მსახური, თავისგასამტეხლო და გასამყრელო.

ეს არის თქვენი განწესება ჩვენ მიერ. არ მოგეშალოს ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთაგან. და თქვენც რომელიც ვალია, ისე ერთგულებით მოვლასა და პატრონობას უნდა აჩვენებდეთ.

წელთა ჩყზ, აპრილის ი.

ბეჭედი: იერუსალიმის არხიმანდრიტი (?)
ბერძნულად:

იერუსალიმის არხიმანდრიტი ვენედიქტე ეამტკიცებ 1807.

სხვა ხელით

იერუსალიმის არხიერეი მათე ეამტკიცებ 1819, მარტის 26.

522. [წიგნი დიკასტერიისა ტფილისის პოლიციისადმი ათანასე ბერძნიშვილისათვის ვალის გადახდევინებაზე]

[1807 წ. 18 ივნისი]

მისის უწმიდესობის საქართველოს პატრიარხის სასულიერო/სასამართლოს დიკასტერიიდამ.

ტფილისის პოლიციასა შინა

გვაქუს პატივით უწყება წერილსა ჩყზ, მაისის იზ არწმუნებს ნამდვილ წინადადებასა ამას დიკასტირიის შეკრებილება პოლიციასა, რომელ ზემოხსენებულსა თვისა რიცხვისასა შეიცვა ვალსა ქვეშე პორტაიტის მონასტრისა ბერძნიშვილი ათანასი, რომელსაც ანვარიშის გამორთმევით დაედვა ათანასის მონასტრის თეთრი შვიდი თუმანი და ექვსი მილანთუნი.

განგიცხადებთ, რათა დაუყონებლივ გამოერთვას თქვენ ზემოხსენებული თეთრი. და ანუ წარიგზავნოს ათანასი, ხალვაში ჯერ-იყოს და გამოართვან მათ და წარმოგზავნონ ამავე სასულიეროსა სასამართლოსა შინა თეთრი იგი, რომელიცა საჭირო არს მონასტრისა.

წელსა ჩყზ, ივნისის იწ.

მდაბალი მიტროპოლიტი ბექენი: მიხაელ
დიკასტირის წევრი არხიმანდრიტი ბექენ: ტრიფილე
დიკასტირის წევრი დეკანოზი ხელრთვა: სოლომონ

523. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ნიკოლოზ და იოსებ ელიოზისძეებისადმი]

[1807 წ. 24 ივნისი]

ჩვენ, მცხეთისა და სრულიად საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან, ძემან მეფისა ირაკლი მეორისამან, ანტონიმ წყალობის წერილი ესე მოგიბოძეთ თქვენ, ელიოზის[1] ძეთა კარისა ჩვენისა მოჯელესა ნაზირ-ფარეშთუხუცესსა ნიკოლაოზს და ბიძისა ძესა შენსა გომის მოურავს იოსებს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ესრეთ, რომელ: მამულის წყალობას დაგვეჯერნეთ. და ვისმინეთ აჯა და ვედრება თქვენი და გიბოძეთ სოფელსა შინა გომს ჩვენი ძველი სამარნალი თავისის ქვევრებითა და ეკრეთვე ხოდაბენი, რომელიცა განსვენებულის ბიძის ჩვენის კათოლიკოზის დროს გეჭირათ. ზემორე ჴსენებულთა მამულთა ამათ სამკვიდროთ და საბოლოოთ გიმტკიცებთ ჭელისმოწერითა ჩვენითა.

ივნისის კდ-სა დღესა, ჩყზ-ს წელსა.

კათოლიკოს-პატრიარხი მცხეთისა და სრულიად საქართველოჲსა.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი +

524. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იესე მღვდლისადმი]

[1807 წ. 8 სექტემბერი]

ჭ. ჩვენ, ყოველისა საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან, მეფის ირაკლიჲ ძემ, ანტონიმ ესე წერილი გიბოძეთ შენ სვეტისცხოვლის მღვდელს იესეს[2], ძმასა შენსა პეტრეს, გიორგის და იოსებს და მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

---

[1] ილიოზისა. [2] იესეს.

ასე, რომ: რომელიც მამაშენს მიწები სჭეროდა, იმისს წერილს გვეჯვნით; და ჩვენც წყალობა გიყავით; რომელიც მამათქვენსა სჭერია ჯვარს წინ საგურის მიწა და ამავ მიწას ქვემოთ წყლის პირათ გვერდა მიწა, ბოლო იმავ მიწისა ჭყანტობზედ არის და ამავ მიწას ზემოდამ გზის პირათ ერთის დღის მიწა ზევით თარგებში, ერთის დღის მიწა და ერთის დღის კამარა ხევზედ — ესეები სჭერია მამათქვენს.

და ჩვენც წყალობა გიყავით. რომელიც მიწები გიბოძეთ ამ წერილით, შეიდის დღის მიწა არის. თუ მღვდელი იყოს თქვენს სახლში, ღალას ვერავინ გამოგართმევსთ. და თუ მღვდელი აღარ იქნება, ღალა უნდა გამოგვერთვას ამ მიწებისა.

სექდენბრის **წ**, ქორონიკონს **უჟე**.

ხელითა: კათალიკოზი

ჩვენ მიტროპოლიტი მცხეთისა და ექსარხოსი სრულიად საქართველოსა ვარლაამ ამ წყალობის წერილსა ამას ვამტკიცებთ.

აპრილის **კა**, **ჩყიგ** წელსა.

ხელითა: ვარლაამ ექსარხოსი

525. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა მღვდელ დიმიტრისადმი]

[1808 წ. 6 ივნისი]

წყალობითა ღმრთისათა.

კათალიკოს-პატრიარხი მცხეთისა და ყოვლისა საქართველოჲსა და ეგრეთვე უსაშუალოდ მწყემსი ალავერდისა და ძე მეფისა ირაკლი მეორისა ანტონი წერილსა ამას გიბოძებთ შენ, ანჩისხატის დეკანოზის სოლომონის შვილს მღუდელს დიმიტრის.

ასე, რომე რადგან მამაშენი დეკანოზი სოლომონ იმყოფება სწეულებასა შინა, ამისთვის დეკანოზობა ანჩისხატის ეკლესიისა შენთვის გვიბოძებია.

მიზეზითა მით, რადგანაც მამა შენსა დეკანოზსა სოლომონს აქუნდა მრავალი ღუაწლ-დებულება ეკლესიასა მას ზედა. ამისთვის ჯეროვნად ვრაცხეთ და გიბოძეთ დეკანოზობა ანჩისხატის ეკლესიისა; და რათა მსგავსად მამისა შენისა გაქუნდეს ღვწა და მოვლა ეკლესიასა მას ზედა ჩუენსა.

ივნისის **ე** დღესა, წელსა **ჩყწ**.

ხელითა: კათალიკოზი ანტონი

526. [წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს გაბრიელ მაღალაშვილისადმი ეკლესიის მამულის თაობაზე]

[1808 წ. 2 ივლისი]

ქ. მაღალაშვილო სახლთუხუცესო გაბრიელ!

მერმე როდესაც ეს ჩვენი წერილი მოგივიდეს, მაშინვე მოუარეთ ამობრძანდებაზე მანდა და ქარელში თან უნდა იახლოთ, რაც იქ მამულები არის ლეთეთს ჩვენის ეკლესიის სეფეტისცხოვლისა, იმაების გასარჩევათ. და იცოდე, რომ ბეჯითად უნდა მოიქცე.

იულისის ბ, წელსა ჩყწ.

ჴელრთვა: კათალიკოზი

527. [ბრძანება ანტონ II-ისა ეკლესიის ყმათა შეუვალობის შესახებ]

[1808 წ. 20 ივლისი]

ქ. რომელნიც ნორიოს ჩვენი ეკლესიის ყმანი ხართ ერთობით კლდეისელები, თქვენთან საბატონყმოთ ჴელი არავისა აქვსთ ჩვენსა მეტსა; და ვერცა რა ვინ რას შეგაწუხებთ უბრალოთ.

ივლისის კთ, ქორონიკონს უჟვ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

528. [წიგნი ანტონ II-ისა რევაზ ერისთავისადმი სვეტიცხოვლის ყმის მიბარების შესახებ]

[1808 წ. 25 აგვისტო]

მისს მაღალ ბრწყინვალებას ერისთავს რევაზს!

ჩვენ მიერისა ლოცვა-კურთხევით მოგიკითხავთ. მერე შიო ჰეღელაშვილის პაპა ნეტარად ხსენებულს დომენტი კათალიკოზ-პატრიარქს უყიდნია სერხეულიძე სიამარადის შვილისაგან და სვეტის ცხოვლისათვის შეუწირავს და ცეროვნის ერთს საკომლო მამულზედ დაუსახლებია; და ნასყიდობის წერილიც ამასვე აქვს, რომ ასე უცხადებს.

ეს კაცი ქაიხოსრო ჩიკვაიძეს ყვანდა და ყმათ ეჭირდებოდა. და თხუთმეტი წელიწადი იქნება, რომ ჩვენ ჩამოვეხლეთ და ეკლესიისათვის დავდევით ამისავე წერილის ძალითა.

ამ ზამთარს კიდევ მიხდომოდა და აეკლო ქაიხოსროს. წერილიც უჭირამს ამ კაცს, რომ ამასთან საბატონყმოთ საქმე არა აქვს, მაგრამ კიდევ არ ეშვებიან.

ვითხოვ თქვენის ბრწყინვალებისაგან ამ კაცზედ თვალ-ყური გეჭიროსთ, რომ უბრალოთ არავინ რა შეაწუხოს და უსამართლო არა უყონ რა. თქვენთვის მომიბარებია, მანამდისინ ერთს ბინას მივცემდე და სხვაგან დაეასახლებდე.

კათალიკოს-პატრიარზი ანტონი.

წელსა ჩყწ, აგვისტოს კე.

529. [ბრძანება ანტონ II-ისა ტეტია ეგაძისადმი ღალის აკრეფის შესახებ]

[1809 წ. 16 სექტემბერი]

ქ. ჯვარის მამულის მოღალეე ეგაძე ტეტიავ! ჯვარის მამულში როშელთაც მანდაერთ მცხეთურს მღუდლებს ნახნავი ჰქონდესთ, წინამძღვრის წილი ღალა უნდა გამოართო მაგ მღუდლებსა და წინამძღუარს ტროფილეს უნდა მოაბარო. ჩვენი წილი ღალა გამოსართმევი თუმცა ჩვენ ვაპატიოთ, წინამძღუარი ტრიფილე როდის ამატივებს თავისის მამულის ღალასა.

სექდენბერს ივ, ქოროხიკონს უჟზ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

530. [წიგნი ანტონ II-ისა დიმიტრი ჯავახიშვილისადმი დავით მაღალაშვილისათვის მამულის მიბარების შესახებ]

[1809 წ. 22 სექტემბერი]

ქ. ბრწყინვალეო თავადო ჯავახისშვილო დიმიტრი! მერე დოქიძის გლახას ქვრივმა რომ ჭირვლა დავით მაღალაშვილსა: მამულები დამანებოს, გავყიდო; ამას წერილი აქვს, რომ ამათი საქმე გარდაწყვეტილი ყოფილა და მამული ნასყიდობით მიუცია მაგ დედაკაცს, რომ საქმე არა აქვს რა.

ამათზედ ხელი აიღეე; და ჩვენი ოქმი რომ გაქვს, ის ოქმი დავით მაღალაშვილს მოეც.

სექდენბერს კბ, წელსა ჩყთ.

ხელრთვა: კათალიკოზი

531. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ჟუთათელისა ზაქარიას არხიმანდრიტისადმი]

[1809 წ. 16 ოქტომბერი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღუდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან და გამგემან საკათოლიკოსოისამან დოსითეოს ესე წყალობის წიგნი აღგიწერეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენის არხიმანდრიტს ზაქარიას გაენათის წმინდის გიორგის ეკლესიასა ზედა მსახდომარეს, ესრეთ და ესევითარად რომელ:

ჩვენი თანაძმა, მათი მეუფება ყოვლად უსამღვდელოესი ნიკოლაოსწმიდელ არხიეპისკოპოსი სოფრონ შეამდგომლად შემოვიდა თჳენ მიერ ჩვენთან და შენი ევედრება მათის მეუფებისაგან მოვისმინეთ; და რომელიც მათმა მეუფებამ ინება, ჩვენც დავემორჩილეთ და მათის შეამდგომლობით გიბოძეთ რაჭას საკათალიკოსო სოფელი კრიხი, ადგილ-მამულით და გლეხნი მას სოფელსა შინ მოსახლენი საკათოლიკოსონი.

შენ ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთაგან [ეს წიგნი] არ მოვეგების, უკეთუ შენ ჩვენი ბრძანების მორჩილი იქმნე და ერთგულერთ და კეთილის გონებით ჩვენი კეთილის მდომი, შენს სიცოცხლეშიდ ეს ჩვენ მიერ წყალობის წერილი არ მო[გ]ეშალოსთ და შენ და შემდგომად როგორც საკათოლიკოსო იყო, ავრეთვე ისევ იქმნეს. და შენგან შემდგომად მამამან წინამძღვარმან შენმან მოხარისხემან არავინ სთქვას თუ, რომ საწინამძღვროდ დაგვიძს.

ოქტომბრის ია, წელთა ჩყთ.

ბეჭდ: დოსითეოს

532. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ჟუთათელისა გიორგინტის ყმებისადმი]

[1810 წ. 2 თებერვალი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღუდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან და გამგემან საკათოლიკოსოისამან დოსითეოს ესე მტკიცე და უცვალებელი წიგნი წყალობისა აღგიწერეთ და გიბოძეთ შენ, გურულს მახარიკას, პაპუნიკას, სვიმონას, კიკოლას, სესიკს,

იგანის და გრიგის და სხვათა შვილთა და მომავალთა თქვენთა, ესრეთ და ესე ვითარად რომელ:

ნუქიფისშვილის კაცი იყავი და მეტად ძალი დაგრძელდა და შეგაწუხა; და მეტის შეწუხებისაგან აიყარე და იკარგოდი და ჩვენის ქვეყნიდამ სხვის სამეფოშიდ საბრძანებელშიდ მიხვიდოდი; და ჩვენ ვიგეცლეთ და ვიგულსმოდგინეთ და ჩვენის ეკლესიისათვის აღარ დაგკარგეთ და შენდა სამაგიეროთ სხუა მივეცით და შევიწყარეთ ნუქფისშვილი, როგორც გული წეუჯერდებოდა, ისე გავისტუმრეთ და თქვენ ჩვენის ეკლესიის მიქვინტისა ღმრთისმშობლისათვის[1] დაგხახლეთ ასე, რომე:

აწ ნუქფისშვილის გვირსა და მომავალს კაცს თქვენთან სიტყვა არ აქვსთ; ასე, რომე თქვენი ბატონი მიქვინტისა ღმრთისმშობლის ეკლესია იქმნება.

და აწ არც ჩვენგან და ჩვენის შემდგომისაგან ეს წიგნი შენ არ მოგეღოს და არც მიქვინტისა ღმრთისმშობლის ეკლესიის მეტი მეპატრონე გეყოლოს.

და თუ ვინმემ ეს წიგნი შეგიშალოს, ჩვენდა ნაცვლად განიკითხოს.

არის ამის მოწამე: მოურავი აბულაძე სვიმონ, ყიფიანი ბუქუა, მოურავი ბარათაშვილი იოანე და სხუანი კარისა ჩ[ვ]ენისა სამღუდელონი და საერონი და მოხელენი და ხელოსანი ხარებაა და ზაქარია.

აღიწერა ქელითა წულუკიძის შვილის დავითისათა, ფებერვლის 8, წელთა ჩყი.

ბეჭედი: ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

მარცხენა კიდეზე

ბეგრის საქმესაც გვეუდერეთ. და ბეგარა სხუა ჩვენგან არა გეთხოვოს რა, თვინიერ ერთის ჩარექის სანთლისა და ფარეშობის მეტი.

ბეჭედი: ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

---

1. ჭ წმობლისათვის.

533. [ბრძანება ანტონ II-ისა ეფრემ მღვდლისადმი იოსებ ციციანოვის განკანონების თაობაზე]

[1810 წ. 9 მარტი]

ქ. კათოლიკოს-პატრიარხი მცხეთისა და სრულიად საქართველოსა ანტონი გიბრძანებ ქარელში მსახლობელო მღუდელო ეფრემ!

მერმე ამილდაბარის შვილი ციციანოვი იოსებ კანონის გარდახდისათვის[1] სამი კვირა ეკლესიაში დასადგომად განვაწესეთ. და რადგან მოძღვარი ხარ ამისი, ამისთვის მაძნდ წმიდის გიორგის ეკლესიაში უნდა ამყოფო წირვისა, ლოცვისა და დაუცხრომელისავე მარხულობისა შეძინებითა სამი კვირა, და ეგრეთვე სხვათაცა მოღუაწებითა, რომელსაცა კარგად ყური უნდა უგდო და განამხნო.

და როდესაც სამი კვირა შეასრულოს, მაშინ ჩვენვე არზით უნდა შენ მოგვახსენო.

მარტის თ, წელსა ჩყი.

ჩელთაგა: კათალიკოზი

534. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სოლომონ მიქაძისადმი]

[1810 წ. 27 მარტი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩუენ, ყოველისა საქართუელოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან და უსაშუალოდ მწყემსმან ალავერდისამან, სანატრელისა მეფისა ირაკლი მეორისა ძემან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ შენ, ერთგულად და წესისაებრ თავდადებით ხამსახურის კაცისშვილს, სიონის ეკლესიის სალთხუცესს, იკონომოსს დეკანოზის იოანეს ძეს სოლომონ მიქაძეს და მომავალსა სახლის შენისასა ასე, რომ:

გარდაცუალებულხი შენნი წინაპარნი, და უმეტეს პაპა შენი, სალთხუცესი ოსე, რომელსაც ჯერთგულესად მჭცეველობისა მაგა ეკლესიასა ზედა სანატრელი და ღმრთისადმი განსუენებული უმაღლესი პაპაჲ ჩუენი, ცხებული მეფე თეიმურაზ ბრძანებს შენისა სახელოსად, უმოწყალესითა სიგლითა, რომელიცა თჳთ ჩუენ განვიხილეთ ესრეთ:

---

[1] +და.

ოდეს ოსმალობა ყოფილიყო ტფილისსა შინა და მაშინ, როდესაც ლისამე მზეცებრივისა შერითა აღძრულთა ქრისტეანეთა ზედა მანთა მოენდომებინათ მაგა ეკლესიისა მეჩითად შეცუალება და ესე პაპასა შენსა ოსეს ეცნა, მყოსვე, ვითარცა ერთგული ეკლესიისა, ესოდენ გარჯილიყო, რომელ ცხოვრებაცა თჳსი თითქმის ნივთად ექცია და ესოდენ მოემადლნა გული მათ ოსმანთანნი, რომელ ეკლესია ესე ოსმანთა მათგან ტყვეობისა და მეჩითად შეცულისაგან დაეხსნა.

და უკანასკნელ თჳთ ჩუენითა თუალითაცა ვიხილეთ, რომელ ოდესცა ტფილისსა ზედა მოიწია ყაჯარი აღამაჰმადხან წართყუენად, მას ჟამად ესოდენ იღუაწა ეკლესიისა მაცხოვრისთჳს მამამან შენმან, რომელ თჳსნი ნივთნი დაუტეცა ტფილისსავე და ხატი ეკლესიისა მის და ნივთნი მოარჩინა.

და ესოდენისა სამსახურისა ნაცუალად ვხედევდით, რომ ტფილელისა არსენისაგან უკანონოდ და უსამართლოდ გჭონდა ჩამორთმეული სალთხუცობა და სარგო შენი ყოველივე.

ამისთჳს ჩუენ, მწყემს-მთავრობითითა ბრძანებითა ვბრძანებთ, რომელ ქუეალდგე ბგებდე ესრეთ, ვითარცა წინაპარნი შენნი ეკლესიისა მის სახელოებსა ზედა; და ეკლესიისა ამის შემოსავლიდამ ყოველსავე მიიღებდე სარგოდ ათასთავსა; და ვითარცა მოვალეობა გაქუს, ყოველითერთ ეკლესიასა მას ეგრეთ უნდა მსახურებდე.

მიეცა წყალობითი ესე სიგელი ქალაქსა ტფილისს, ეზოსა სიონისა პატრიარხოსა.

აღიწერა ქელითა დიაკტირიისა ჩუენისა წევრის, ანჩისხატის დეკანოსის დიმიტრის ალექსიევისათა.

მარტის კზ, წელსა ჩყი.

ხელრთა: კათალიკოზი ანტონი

535. [წიგნი მაჰსიმე ჯუმათელისა დადიანისა და სახლთუხუცესის უჯეროს ქუარწინებისშესახებ]

[1810 წ. 15 მარტი]

მათს ყოვლად სამღუდელოებას:
ქუთათელ მიტროპოლიტს უფალს დოსითეოსს,
გაენათელ მიტროპოლიტს უფალს ევთიმის,
მთავარეპისკოპოსს უფალს ანტონის,
ნიკოლაოსწმიდელს უფალს სოფრომს.

მოწყალეთა მეუფეთა წმიდათა მარჯუენეთა ზედა ამბორს უყოფ სურვილით. თქვენ პირველთაგან და მე თქვენ მიერ ვარდ- მომცემია და ვიცი, რომელ ორნი პირველნი ბიძაშვილნი ორთა ყუჩაია შეირთვენ დათა და ვერცა ბიძა და დისწული.

ხოლო აწ მესმა, დადიანი და სახლთუხუცესი პირებენ თქუენი ნება დართვით, აქამდის არ დავიჯერე, მაგრამ ახლა სარწმუნოს გავს. რომ წუეულნი აწვიეს საქორწინოდ.

აწ მე კადნიერ ვიქნები და თქვენს მეუფებას ამას მოვახსენებ:

თუ აქამდის არ იქნებოდა ესევითარი მეულლეობა, ახლა რად უნდა იქმნეს. თუ იქმნებოდა, მეც უნდა მბრძანებოდა თქვენგან: შენ სამწყსოს ამ რიგად შეერთებას რად უშლი-თქვა; ამისთვის, რომ ერთის კათოლიკოსის სამწყსონი ვართ და ერთი სჯულისდება უნდა იყოს.

ჭყონდლისა და ცაისლისათუის რომ მაკითხვინეთ, სჯულის გარეშე არის ეს საქმე, არც ქმნილა, არც იქნება და არცა იქმთო. ამა მათი წერილი; თუ მაშინ არ იქმნებოდა, ახლა რა ძალი დაადგა მას. და ანუ თქვენ რომ შეშმარიტს არ ბრძანებთ.

ეს, დიად, კარგად ვიცი, თქვენი ბრძანების ურჩება არც დადიანს შეუძლია და არც სახლთუხუცესს. თუ ვინმე კადნიერ იქმნება და სჯულისა ურჩ, ყოველად მოწყალე ჭელმწიფე დასჯის მას, რამეთუ სჯული ამაღლდეს, ამისთვის იბრძვის, არა თუ დამდაბლდეს.

ერთი მეორეს ნუ მიუგდებთ: შენი სამწყსოა, შენ სთქვით. არამედ ერთად ბრძანეთ და ეს უჯერო საქმე დახსენით, სჯობს.

თუ ეს არ დახსნათ, დიდსა და მცირეზედ ბრძანება გაეცით, რომ:

ვინც ინებოს და სადა ესევითარი შეყრა, ნებაივ აყენებს, თორემ რომელსამე მისცემთ სიმაღლით და რომელსამე არა სიმდაბლით, ესე კაცთ-მოთნებაა, რომელი არა ჯერ-არს თქუენ მიერ.

ვევედრები თქვენს მეუფებას, ეს წიგნი აღმიბეჭდოთ, რომელი განმზადებულ არს სჯულისა ურჩთათვის. თქვენი მშვიდობის ამბავს წყალობად ვითხოვ.

თაწი ძმა მეუფებისა თქუენისა ყოვლად სამღუდელო

ჯუმათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე.

წელთა 1810,
მაისის 15

536. [ბრძანება ანტონ II-ისა მეტეხის მოურავად დავით მაღალაშვილის განწესების შესახებ]

[1810 წ. 17 ივნისი]

ჩუენ, ყოვლისა საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან ანტონიმ განვაწესეთ მეტეხს მოურავად იქ მცხოვრები აზნაური დავით მაღალაშვილი ნაცვლად აზნაურისა იოანე მაღალაშვილის მოურავ ყოფილისა, რომელიცა ათას რვა[ა]ს რვას წელსა ნოემბრის თვეში გარდაყენებულ იქმნა ჩვენ მიერ უწესოდ და უკანონოდ ქცევისათვის.

და ათას რვა[ა]ს ათს წელსა ივნისის თვეში მმართებლობამაც გარდა[ა]ყენა მეტეხის მოურაობიდამ მაღალაშვილი იოანე, რადგანც მეტეხელთ უჩივლეს ხსენებულსა მას მაღალაშვილს იოანეს უწესოსა და უკანონოდვე ქცევისათვის.

ივნისის იზ, ქორონიკონს უჟყ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

537. [წიგნი ანტონ II-ისა იოანეს მღვდლობისაგან განკვეთის შესახებ]

[1810 წ. 28 ივლისი]

უზენაეს საქართველოს მმართებლობას ისპოლნიტელის ექსპედიციასა შინა.

მივიღე რა წერილი ამა ექსპედიციისა საქმესა ზედა თელავის უეზდს ნაქალაქევს სოფელსა შინა მცხოვრებლისა მღუდელის იოანესი, განმხილველმან მისისა შემცოდეობისამან, კანონისამებრ სჯულისა, განვჰკვეთე მღუდელობისაგან და სახე მღუდელობისა აღვსძარცვე. და ჯერ-არს, რათა წარიგზავნოსცა მონასტერსა შინა დავით-გარეჯისასა მოსაგებელად სინანულისა.

ივლისის კგ-სა დღესა, ჩყი-სა წელსა.

კათალიკოს-პატრიარხი ხელრთვა: ანტონი

538. [წიგნი ანტონ II-ისა ნაცვალ ელისბარისათვის სარგოს მიცემის შესახებ]

[1810 წ. 12 ოქტომბერი]

ქ. არხიმანდრიტო ბესარიონ და სალთხუცესო პაატავ!

მერე ამ არზით რომ ეს ნაცვალი ელისბარა ასრე ჩიეის, ჩვენ ამისი სიგელი ვნახეთ, რომელიც რომ დავამტკიცეთ.

ახლა თქვენც ამ ნაცელის სიგელი გაშინჯეთ და რომელიც გაწერილი აქვს იმ სიგელში, ყოველივე უკლებრივ გამოუთვალეთ და მოაბარეთ უკლებრივ.

და მაგ დანიელს არხიმანდრიტსაც გამოუცხადეთ, რომ ყოველს წელიწადს უნაკლულოდ მისცემდეს, რაც განწესებული აქვს.

ოქტომბრის იბ, ქორონიკონს უუწ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

539. [წიგნი ანტონ II-ისა არქიეპისკოპოსის ვარლაამისადმი ყმა-მამულის არქიმანდრიტ დომენტისათვის მიბარების შესახებ]

[1810 წ. ა ნოემბერი]

მაღალ ყოვლად სამღუდელოო არხიეპისკოპოსო და უწმიდესის სინოდის ჩლენო ვარლაამ.

ფილოთეოსის მონასტრისადმი შეწირული ზემო ხსენებული ესე ყმა-მამული და ზეაბი, და მიიღებდენცა შემოსავალსა, თუმცა ღა რომლისამე მიზეზით მიებარა ბერძენს არხიმანდრიტს დანიელს, მაგრამ არ დამსდვა ღვაწლდებულება ვითა ვალდებულ იყო.

და ეაუმჯობესეთ კუალადვე მიბარება ნათლისმცემლის მონასტრის არხიმანდრიტს დომენტისა. და თქვენმა მაღალ ყოვლად სამღუდელოებამ პყოს მიბარებისა ამის აღსრულება. და არხიმანდრიტი დომენტი უნდა მოიქცეს ისე, ვითა ცხადჰყოფს მეფის იოაკლის მიერ მიბარების წერილი.

ნოემბრის ე, წელსა ჩყი.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

540. [წყალობის წიგნი იოანე ცაგერლისა გეჟან ლორთქიფანიძისადმი]

[1810 წ.]

ქ. ესე წყალობის წიგნი დაგიწერე და გიბოძე მე ყოველად სამღუდელომ ცაგერელ მიტროპოლიტმან იოანემ, ძემან დადიანისა კაციასამა[ნ], შენ, ლორთქიფანიძე გეჟანს და ძეთა და მომავალთა სახლისა შენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა, რომ:

ჩემი კაცი დავითელა მამარდაშვილი აიყარა დღეს შენ მოგენდო. და მეგვედრე და ვისმინე ვედრება შენი და მოვეგებე დავითელა ცოლშვილით. [გ]ქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმანც. ამაზედ არც მე და არც შემდგომი მღვდელმთავარი ამაში[1] შენ აღარ გედაოს.

არის ამისი მოწამე და გამრიგე მოურავი ყრუაშვილი ხოსია, დეკანოზი მარკოზ; და სხვანი ყოველნი სამღვდელონი და საერონი მოწამე არის ამის.

აღიწერა ხელითა მღვდელ-მონაზვნის ეფთვიმისათა და მოწამეცა ვარ ამისი.

ქრისტესით ჩემი

541. [კათალიკოზის სამწყსო სოფელნი და ხელქვეშევი მღვდელმთავარნი ქართლსა და კახეთში]

[1788—1811 წწ.]

უწმიდესი და უნეტარესი ყოელისა საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხი, მეფის ირაკლი მეორის ძე, ანტონი.

ამათის უწმიდესობის და უნეტარესობის სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარხის კათედრა არის მცხეთას, სადაც რომ არის ყოველისა საქართველოჲსა კათოლიკე ეკლესია სუეტისცხოველზედ აღშენებული.

ამისა კელსა ქუეშე არის:

1.* ადრითგანვე შეწირული სამწყსოდ სრულიად საქართველო საზღვრითი-საზღვრამდე.

2. ხოლო აწ, რომელნიცა ჰყავს საკუთრად თჳსად სამწყსოდ ქართლსა და კახეთსა შინა, ქალაქი-დამ დაწყებული მრთელი გამოღმა მკარი ქართლი ხევობამდინ, რომელნიც რიცხვით არიან, უშენს სოფლებს გარდა. შენნი სოფელნი ათნი.

3. ხოლო უწმიდესისა ამის სამწყსონი საარხიმანდრიტონი მონასტერნი შენნი და მათ შინა არხიმანდრიტნი ქართლსა შინა არიან რიცხვით ექვსნი.

---

[1] ამაჩი.

* ტექსტი მეხლებად დაყოფილი არ არის.

4. ხოლო მათისავე უწმიდესობისად რწმუნებული ეკლესია ალავერდისა, რომელიცა არს კახეთსა შინა უპირველესი კათედრა, ამისი სამწყსო გალმა მყარს ყვარელსა და ხეთსა შინა და შიგნით და ზემოთ კახეთსა შინა შვიდი სოფელი რიცხვით არიან ორმოცდარვა.

5. ხოლო საარხიმანდრიტონი მონასტერნი ამის ალავერდისა ეკლესიისანი არიან რიცხვით ხუთნი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადი ოცდათექვსმეტი და აზნაურნი ოცდაათხუთმეტნი.

6. და მათისავე უწმიდესობისად აწ რწმუნებული სამთავროჲსა ეკლესია, რომელიცა არს მცხეთას, მახლობელ დიდისა ქართლიკე ეკლესიისა; ამისი სამწყსო არს: დადს ლიანვსა და რეხულას შუა მყოფნი სოფელნი შვიდნი რიცხვით სამეოცნი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადნი ორნი და აზნაურნი ოცდაათხნი გვარნი.

ხოლო მათის უწმიდესობის ჴელისქუეშენი მღუდელმთავარნი რომელნიცა აწ არიან:

ქართლსა შინა

1. ტფილისისა მიტროპოლიტი არსენი, რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვიდნი სოფელნი რიცხვით ათრვამეტნი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადნი სამნი და აზნაურნი თხნი.

2. რუისისა მიტროპოლიტი იესტინე, რომელიცა აწ სცხოვრებს რუისს; რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვიდნი სოფელნი რიცხვით ორმოცდაექვსი.

კახეთსა შინა

1. ბოდბისისა მიტროპოლიტი იოანე, რომელიცა აწ სცხოვრებს წმიდასა ნინას; რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვიდნი სოფელნი რიცხვით ოცდაათერთმეტნი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადნი ოცდარვანი.

2. ნინოწმიდისა მიტროპოლიტი მიხაილ, რომელიცა სცხოვრებს ნინოწმიდას; რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვიდნი სოფელნი რიცხვით ოცდაათნი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადნი ოცდაერთი და აზნაურნი ოთხმოცდათხუთმეტნი.

8. წილკანისა მიტროპოლიტი იოანე, რომელიცა აწ სცხოვრებს წილკანს; რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვენნი სოფელნი რიცხვით ორმოცდაექვსი და ჯეობანი, მოჯევინი, მთიულნი, გუდამაყრელნი, ხანდოელნი, ჭართალელნი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ აზნაურნი ათოთხმეტნი.

4. ურბნისისა ეპისკოპოსი იეღიოს, რომელიცა აწ სცხოვრებს ურბნისს; რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვენნი სოფელნი რიცხვით ოცი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადი ხუთი და აზნაური რვა.

5. სამთავისისა ეპისკოპოსი დერვასი, რომელიცა აწ სცხოვრებს სამთავისს; რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვენნი სოფელნი რიცხვით ათშვიდმეტნი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადი ერთი და აზნაურნი ხუთნი

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადი ერთი. ხოლო ამისივე დავე მიმართ არს რწმუნებული საეპარხიმანდრიტონი უდაბნო მონასტერნი ორნი.

3. რუსთავისა არხიეპისკოპოსი სტეფანე რომელიცა აწ სცხოვრებს მარტყოფსა შინა; რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვენნი სოფელნი რიცხვით რვანი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადი ერთი.

4. ნეკრესისა მიტროპოლიტი ამბროსი, რომელიცა სცხოვრებს შილდას, რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შვენნი სოფელნი რიცხვით ათოთხმეტნი.

და ამასვე ჰყავს სამწყსოდ თავადი ხუთი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

6. ნიქოზისა ეფისკოპოსი ათანასი, რომელიცა აწ სცხოვრებს ნიქოზს; რომელსაცა ჰყავს სამწყსოდ აწ შენნი სოფელნი რიცხვით რვანი.

542. [შეწირულების წიგნი ანტონ II-ისა ანჩისხატის ეკლესიისადმი]

[1788—1811 წწ.]

ჭ. ყოველისა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარხი, მეფის ძე ანტონი გიბძანებ ყოველწლივ ჩვენის კათოლიკე ეკლესიის სვეტისცხოველის კარის იჯარის ამღებთა მეიჯარეთა.

მერე ტფილისს ჩვენი ეკლესია სანთლითა და საკმლით დიდათ ნაკლულევანია ანჩისხატი, და ჩვენს სადღეგრძელოდ და სულიერად წარსაძართებელად წელიწადში სამი თუმანი და ხ (ექვსი მინალთუნი) სანთლისა და საკმლის ფასად შეგვიწირავს და მიგვირთმევია.

ჩვენის კარის იჯარას ვინც აიღებდეთ ხოლმე, ყოველს წელს, რაც ზევით დაგვიწერია რიცხვით, იმას ანჩისხატის დეკანოზს მისცემდეთ უკლებლად. და დეკანოზი როგორც ეკლესიას ეჭირება სანთელ-საკმელი, ისე მოახმარებს.

და როდისაც მისცემდეთ, ბარათს გამოართმევდეთ დეკანოზისა. და იმ ბარათს ჩვენნი მოკელეები ანგარიშში გაგიტარებენ.

და გიბრძანებთ კარისა ჩვენისა მოკელეთო და მოსაქმენო! ჩვენგან შეწირულსა და დამტკიცებულსა ამას ნურავინ წინა აღუდგებით, თვინიერ შეწევნისა და თანადგომისა, რომ ყოველს წელს ასე უნდა ეძლეოდეს უკლებრად და ულაპარაკოდ.

ხელრთვა: კათალიკოზი ანტონი

543. [წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სვიმონ მაღალაშვილისადმი]

[1788—1811 წწ.]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ჩვენ, სრულიად საქართველოჲსა კათოლიკოს-პატრიარხმან, მეფის ირაკლის შეორის ძემან, ანტონი ესე წყალობის წიგნი და სიგელი შეგიწყალეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენის დიდის ეკლესიის სვეტისცხოველის ყმას, ჩვენს აზნაურშვილს მაღალაშვილს სვიმონს, შვილ-

სა შენსა იოანეს და ზაქარიას და ყოველთაე მომავალ-
თა სახლისა თქუენისათა.

ასე რომე, მოხვედით და რომელიც რომ თქვენ ძველთ წესნი-
ლოები გქონდათ ჩვენის ეკლესიისა, იმაებრს წყალობას დაგვეაჯვე-
ნით. ჩვენც ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქვენი და გიბოძეთ ჭადა-
გობა ასე და ამ განწესებით, რომ:

1.* ვინც ეფისკოპოზი რომ ეკურთხება და სამოჭელიოს გამო-
ერთმეება, ჯვარისმტვირთ[ველი] საკურთხებელი იქნება, შენ უნდა
მოიყვანდე ხოლმე და კურთხევის შემდგომად ქარი უნდა მოგეცე-
მოდეს, ვინც ეკურთხებოდეს იმისაგან.

2. ამას გარდა რომელსაც შემცოდეზედ წყევა მივიდოდეს,
შენგან უნდა გამოეცხადებოდეს და მოქცეულზედ შენდობის მიცე-
მა შენგან უნდა გამოეცხადებოდეს.

3. და ამას გარდა საიდამც ნიშანი აიღებოდეს, ის ნიშანიც
შენგან უნდა აიღებოდეს და ყოველთვის ეგრეთვე წასახურავიც
შენგან უნდა აიღებოდეს.

4. კიდევ ულუფა უნდა გქონდესთ ორის კაცისა და ორის
ცხენისა.

5. ამას გარდა მღედელი ეკურთხებოდეს, ეროს აბაზს უნდა
მოგეცემდეს და დიაკონი ეკურთხებოდეს, ორს შაურს უნდა მოგ-
ეცემდეს.

6. ამას გარდა ეფის[კოპოზი]...**

544. [წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათელისა დავით კლდიაშვილისადმი]

[1812 წ. 3 ივნისი]

ქ. ჩვენ, ყოველად სამღუდელომ გაენათელ მიტრო-
პოლიტმან ეფთვიმიმ ესე წყალობის წიგნი გიბოძე თქვენ
ჩემის ეკლესიის გელათის და ჩენს ერთგულს მემკვიდრეს ყმას აზ-
ნაურშვილებს და მოურავს კლდიაშვილს დავითს და შენს
ბიძაშვილს მღუდელს ანდრიას და ფირანს და თქვენთა
შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ესრეთ და ესევითარად,
რომ:

გოგებრ ჭუმბურიძე გარდაშენდა, არაფერი დარჩენია

* ტექსტი შუხლებად დაყოფილი არ არის.
** ბოლო აკლია.

შვილი და მომავალი; და იმ გოგებს შენი დავთრის კაცი ყოლოდეს დოღონაძე გაბრიელა, ქაქუჩა და თამაზ[illegible] ფეებისაგან დავთარი თქვენ გეკაეებინა ამ დოღონაიის; და [illegible] გოგები უშვილძიროთ გარდაშენდა, შენი დავთრის კაცი ისევ თქვენ გიბოძე ეს სამი ბიჭი დოღონაძეები.

და კიდევ იესიკა ღვინეფაძე და მისი ძმა იობიკი უშვილოთ გარდაშენდა, აღარავინ იყო; და ერთი მეგრელი გორდელი ბიჭი დათიკა ჯუხაძე ნაყიდი ყავდა და უბატონოთ იყო, და ისეც თქვენთვის მიბოძებია.

ის დოღონაძეები და ეს ჯუხაძე თავისის მიწა-წყლით, აღგილმამულით, სახლ-კარით და საძებარ-უძებრით თქვენთვის გვიბოძებია. გაქვნდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან. თუ თქვენ ჩვენი და ჩვენის ეკლესიის ერთგული იქმნეთ, არც ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩემთა გენათელთაგან არასოდეს ეს წყალობა არ მოგეშალოს.

არის ამისი მოწამე გელათის დეკანოზი იოანე, მღვდელი გრიგოლაშვილი იესე და მე არხიმანდრიტს იოსელიანს დავითს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

წელთა უფლისათა ჩყიბ, ივნისის გ.

ბეჭდი: გენათელი მიტროპოლიტი ევთვიმი

545. [ყმად შეწირულების წიგნი ევთვიმი გენათელისა ნახსიტელა ალფაიძისადმი]

[1812 წ. 1 აგვისტო]

ქ. ჩვენ, ღირსად სამღუდელომ გაენათელ მიტროპოლიტმან ევთვიმიმ ესე მტკიცე და ჰეშმარიტი, უტყუარი, უხერხო და უმიზეზო წყალობის წიგნი და საფიცარი გიბოძე თქვენ, ჩემის ეკლესიის ძირითგან მემკვიდრეს, ქველობანს მოსახლეს გლეხს, ალფაიძეს ნახსიტელას და შენს ძმისწულებს დავითელას და ლაზარიკას და თქვენთა შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა, რომ:

ხოსიკა ხოხიაშვილი და მისი ძმა ივანიკა ჩემის ეკლესიის გელათის აზნაურშვილები და ყმა იყვნენ და ჟამისაგან გარდაშენდენ; ასე, რომ მათი მოდგმა აღარაფერი დარჩენილა და არც მემკვიდრე. თქვენი ბატონი აღარავინ იყო; და თქვენ პირველ ძველთაგანაც სახსოვრად ეკლესიის გელათისათვის ყოფილხართ.

და რადგან მემკვიდრე ბატონი თქვენი ამოვარდნეს, ისევ ლათის ეკლესიას და სახელისა ღმრთისმშობელს და გაფნავიწყალა ღმრთისმშობელს საკუთრად სახასოდ მიგართვი.

რაც ბეგარა და სამსახური უწინ გქონდა და სახასო კაცს გმართებოდეს, იმ ბეგრითა და იმ სამსახურით უნდა ემსახუროთ ეკლესიასაცა და იმახედ მჯდომს გენათელსაც.

და არც ჩემგან და არც შემდგომის ჩემის გენათლისაგან აწ დღეის იქით თქვენ საზნაურშვილოთ აღარ გაიცეთ. ისე მკვიდრად და საუკუნოდ სახასოდ მიბრთმევიხარ.

სხვას კაცს და არც აზნაურშვილს ვისმეს თქვენგან ხელი არავის არა აქვს რა, თვინიერ გელათის ეკლესიასა და გენათელს გარდა; თქვენის მიწა-წყლითა და ადგილ-მამულით და ყოფაცხოვრებით მიბრთმევიხარ.

და აწ რამანც ძემან კაცისაგან, დიდმან ანუ მცირემან, გენათელმან ანუ მოხელემან თქვენ ეს წერილი შეგიშალოს და კიდევ ხელახლავ საზნაურშვილოთ გაგხადოსთ, წმინდისა სამებისაგან და ათორმეტთა მისთა წმინდათა მოციქულთაგან და შვიდთა მსოფლიოთა წმიდათა კრებათაგან წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ იყოს სულით და ხორცით აწ და საუკუნოდ.

ხოლო დამამტკიცებელნი და დამბეჭდველნი ამისნი აკურთხოს ყოვლად ძლიერმან ღმერთმან.

აწ იქმნა ამა წერილისა მოწამე და დამწერი ჩემი არხიმანდრიტი იოსელიანი დავით.

წელთა უფლისათა ჩყიბ, აგვისტოს ა.

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი

546. [ᲣᲛᲐᲦ ᲨᲔᲤᲘᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲔᲤᲗᲕᲘᲛᲘ ᲒᲔᲜᲐᲗᲔᲚᲘᲡᲐ ᲖᲐᲥᲐᲠᲘᲐ ᲐᲚᲤᲐᲘᲫᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1812 წ. #7 სექტემბერი]

ქ. წყალობითა და შეწევნითა ღმრთისათა ჩვენ ყოვლად სამღუდელომ გაენათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმიმ ესე მტკიცე და ბეშმარიტი, უტყუარი, უხვერხო და ეშმისგზო წიგნი და საფიცარი გიბოძე შენ, ძეელითგანვე გელათის ეკლესიის მკვიდრს შეწირულს გლეხს, გოდოგანს სოფელშიდ მოსახლეს, აღფაიძეს ზაქარიას და შენს შვილსა და მომავალს ესრეთ და ესევითარად, რომ:

პირველათაც ეკლესიის გელათის სახსოვრად სამკვიდროთ ყოფილიყავი და ყამთა ვითარებისაგან საამწყემშვილოთ გამბდარიყავ და იესიკა ხოხიაშვილს ყავდი და ის გმსახურებდა. იესიკა ხოხიაშვილი უშვილ-ძიროთ გარდაშენდა შვილი აღარ დარჩა.

და რადგან უშვილოთ გარდავიდა, როგორც უმალვე პირველად ეკლესიის სახსოვრ ყოფილხარ, ისევ ხელახლავ სახსოვრ დიდის ეკლესიის გელათისათვის შეგიწირივიხარ. როგორც იმ შენს პატრონს ხოხიაშვილს ემსახურებოდი ბევრით თუ სვეფ სამსახურით, ეკლესიას გელათსა და მაზედ მჯდომს გენათელსაც ისე ემსახურე.

და აწ დღეის იქეთ არც შენ და არც შენი შვილი და მომავალი, არც მე და არც ჩემ[მ]ა შემდგომმა გენათელმა საამწყემშვილოთ ვასაცემათ შენ აღარ გაგხადოს და არც გელათის შემკვიდრობა შენ არ მოგეშალოს; ისე საუკუნოდ, სამკვიდროთ გელათისათვის შეგიწირივიხარ.

და აწ დღეის იქეთ თუ შენ ვინმემ და გენათელნა და ანუ მისმა მოხელემ და ან სხვამ ვინმემ შეგიშალოს ეს ჩემ მიერი ბოძებული წიგნი და ან გაცემა და საამწყემშვილოთ გაგხადოს ვინმემ, წმიდისა სამებისაგან ათორმეტთა წმიდათა მისთა მოციქულთაგან და შვიდთა მსოფლიოთა კრებათაგან წყეულ, კრულ და შეჩვენებულ იყოს სულით და ხორცით.

და დამამტკიცებელნი და დამბეჭდველნი ამისნი აკურთხოს ღმერთმან თავით და თავისის ცოლითა და შვილით და თავის ოჯახით.

აწ იქმნა ამა წერილის მოწამედ: ჩემი მოძღვარი მისი ლირსებ მღვდელი გრიგოლა შვილი იესე, ნიშნიანიძე მღუდელი და მჭალობელი ლუკა, ქვარიანი გოგია, ფარეში აბულაძე სიმონა.

და შე. არხიმანდრიტს იოსელიანს დავითს პატონი ჩემის ბრძანებით დამიწერია და წოწამეცა ვარ ამისი.

წელთა უფლისათა ჩყიბ, სექდემბერს კზ.

ბეჭდი: გენათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი

547. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ჯუთათელისა ლაზარე ავალიანისადმი]

[1818 წ. 12 იანვარი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომან ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოზ და განმგემან საკათალიკოზოსმან ესე მტკიცე და შეუცვალებელი და

არასოდეს მოსაშლელი ვიდრე უკუნისამდე საბოლოოთ გასათავებელი წყალობის წიგნი აღგიწერეთ და გაბოძეთ შენ, ბიჭვინთელს ღმრთისმშობლის ყმას აზნაურს, საჩინოს მცხოვრებელს ლიანს ლაზარეს და შვილთა და მომავალთა შენთა ესრეთ და ესევითარად, რომ:

მრავალგზის გვეუვედრეთ და ვისმინეთ ვედრება თქვენი და გიბოძეთ ორი ბაჟი საჩინოს მცხოვრებელი მახარაძე კვირიელა და თედორიკა თავისი მიწა-წყლით, სახლ-კარით, ჭერმარნით და რისიც მჭირნეველნი იყვნენ მისი სამართლიანის სამძღვრით. მოგცეს და მოგახმაროს ღმერთმა ჩვენს ერდგულებაშიდ.

აწ უკეთუ შენ[1] ჩვენი და ჩვენის ეკლესი[ი]ს ერდგული და ბრძანების მორჩილი იქნე, არც ჰვენგან და არც ჩვენთა შემდგომთა მეპატრონეთაგან არც შენ და არც შენს შვილსა და მამავალს ეს ჩვენშიერი ბოძებული წყალობის წერილი არ მოგეშალოსთ.

და უკეთუ ვინმე იკადროს ძალავრებით შლად ხელყოფაი წიგნისა ამის, ისიმც განიკითხვის ჩვენის ცოდვის ნუქფად მსაჯულის წინაშე დღესა მას სასჯელისასა. და ხუროა იხილაე კაცი იგი დიდებასა ღმრთისასა და თანა ეწიენ მას რისხვა ღმრთისა, შიშთვალი იუდასი, ძრწოლა კაენისა, კეთრი გეზისა, მეხისტენა დიოსკორე უკეთურისა, დანთქმა დათან და აბირონისა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი იყავნ კურთხეულ მამისაგან, ძისაგან და სულისა წმინდისაგან.

აწ კაცთაგან არის ამ წერილის მოწამე: თავადი წულუკიძე დავით, გოგოლაშვილი პეტრე, მოურავი მეძმარიეშვილი ბერი და შოშიტა, ხელოსანი ადამა ჩიბურდანიძე და სხვანი ერთობით ჩვენი სამღვდელონი და საერონი.

აღიწერა ხელითა თავადის მოურავის წერეთლის ბექანისათა იანვრის იბ, წელსა ჩყიგ.

ბეჭედი: დოსითეოს

მარცხენა კიდეზე ორი ბეჭედი:

1. მოურავი ლორთქიფანიძე ოტია
2. ლორთქიფანიძე...

---

1 შენი.

ჩუენ, იმერეთის მმართებლობის მდივანბეგნი, მათის ყოვლად სამღუდელოების ქუთათელ მიტროპოლიტის დეკანოზი თეოსი მიერ გაცემულს წერილს ვმოწმობთ ჩუენის მეშვეობის დასხმით.

სამი ბეჭედი:

1. თავადი წულუკიძე სეხნია
2. დავით
3. თავადი მდივანბეგი აბაშიძე გიორგი

548. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა არქიმანდრიტ გერასიმესადმი]

[1818 წ. 14 ხელტემბერი]

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ესე წყალობის წიგნი აღგიწერეთ და გიბოძეთ ჩუენ, ყოვლად სამღუდელომან ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს შენ, ჩუენს მოძღუარს მოწამეთის არხიმანდრიტს უფალს გერასიმეს, ესეეითაოდ, რომ:

შენის ძმის კაცი ნიკოლოზა მალამბერიძე ცხენკურელი ეყიდა ჩუენს კაცს ბაბადოღლის შვილებს ოთხთა ძმათა და ის სამნი ძმანი დიდის ჭირისაგან ამოვარდნენ ცოლით და შვილით, და ერთი უმცროსი ძმა დარჩა მათ სიმონა ცოცხალი და მათი საცხოვრებელი სიმონას დარჩა. და ამისთვის საძმოდ ეს ნასყიდი ბიჭი ნიკოლოზა მალამბერიძე მე ავიყვანე და გამოვართვი და შენ ჩემს მოძღუარს მოგეცი ყოვლის კაცის უცილებელად, რომ შენ ამაში მოდავე ამისი აღარავინ მოგადგეს არცავინ დიდი და არცავინ მცირე.

ესრეთ ჩემის წერილით და ბეჭდით დამტკიცებული მიბოძებია. გაჭუნდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ყოვლის კაცის უსადუოთ.

არის ამის თანამოწამე და გამრიგე ჩუენი ძმისწული წერეთელი ბექან და ერთობით ჩუენნი სამღუდელონი კრებულნი და მოხელენი ჩუენნი.

მე, მღვდელს ოსე გაბაშვილს დამიწერია და თანამოწამეცა ვარ ამისი.

სეკდენბრის იდ, ქრისტეს აქეთ ჩყიგ.

ბეჭედი: ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

549. [ნიშნის ამოწერის წიგნი ცაგერელ იოანესი დავით გელოვანისადმი]

[1814 წ. 5 თებერვალი]

ქ. ზეგარდამოთა მადლითამან კურთხეულმან ყოვლად სამღვდელომან დადიანის კაცის ძემან ცაგარელ მიტროპოლიტმან უფალმან იოანემ ეს წყალობის უტყუველი და მტკიცე შეუცვალებელი და ვიდრე სოფლის დასასრულამდე განსათავებელი წიგნი დაგიწერიხე და გიბოძე შენ, გელოვანს დავითს და შენს მეუღლეს დადიშქელიანის ასულს მარიამს და თქვენს შვილს ალმასხანს და მანუჩარს და სხვათა თქვენთა ძეთა და მომავალთა.

ასე, რომ: ყოველის თქვენის შეძლებით ჩვენის ეკლესიის მოსამსახურე და ჩვენი ერთგული და მაამებელი იყვენით და ჩვენგან წყალობად ითხოვეთ. და თუმც ძნელი საქმე იყო, მაგრამ შენის მორჩილებისათვის ეს საქმე მე ვიტვირთე და შეძლების მსგავსად ქთაბიც მოგართვით და ამოგიწერეთ ნიშანი შენ და შენს მეუღლეს დადიშქელიანის ასულს მარიამს და თქვენს ძეს ალმასხანს და მანუჩარს და სხვათა თქვენთა ძეთა და მომავალთა ყოველთავე, ასე რომ:

არც ჩვენგან და არც ჩვენის შემდგომის ცაგერლისავან თქვენ ნიშანი არ გეთხოვოს; ისე საუკუნოდ ამოგვიწერია, რომ არ გეთხოვებოდეს.

აწ ვინც ჩვენმა შემდგომან მღდელთმთავარმან თქვენს ეს ჩვენი მოცემული წერილი შეგიშალოს და თქვენ ნიშანი გთხოვოს, შეჩვენებულ იყოს ოვავად დაუსაბამოსა ღმრთისაგან, ათორის მოციქულისაგან, შვიდის კრებისაგან და ოთხთა პატრიარხთაგან და ჩვენმან და ჩვენის ცაგერის ეკლესიისაგან კრულ იყოს სულით და ხორცით.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი კურთხეულ [იყვენ] უკუნისამდე.

ამისდა მოწამედ [არიან]: ჩვენი ყვარისმტვირთველი მღუდელ-მონაზონი ბესარიონ და ჩვენი მოხელე მასთან დაშნიანი გიორგი და მისი შვილი მღუდელი პავლე. დამიწერია მე, მისის ყოვლად სამღუდელოების უფლის ცაგერლის იოანეს მოძღვარს მღუდელს ჭალაჭანიძეს ვასილს, ქრისტესით ჩყ[ი]დ, თებერვლის 5, 1814.

ხელრთვა: ცაგერელი იოანე

ორი ხელით: ცაგერელი მიტროპოლიტი იოანე

550. [ბეგარის განწესება ნიკოლაოსწმიდელ სოფრონიოსისა ჩიკვაიძეებისადმი]

[1814 წ. 30 მაისი]

ქ. ჩვენ, ყოველად სამღვდელომან რაჭის არხიეპისკოპოსმან ნიკოლაოსწმიდელმან სოფრონიოს ესე წიგნი ალგიწერეთ თქვენ, ერთობით რაჭამდი მოსახლეთ ჩიკვაიძეთ: დავითის შვილს და შვილის შვილს, პაატას შვილს და შვილის შვილს, ოსიყმის შვილს და შვილის შვილს, თქვენთა შვილთა და მომავალთა ამაზედ, რომელ:

თქვენ რადგან ჩვენი სამწყსო იყავით და აზნაურშვილი, ნიშნის თხოვნა დაგიწყეთ, რომელიც არასოდეს, არას ნიკოლაოსწმიდელს არ ეთხოვნა. მაგრამ მე, რადგან დიდი შრომა მაქვნდა ჩემს მონასტერზედ და მსურდა შემკობა, და შემოსავალი ცოტა იყო, ამისთვის მიხდომდა, რომ შემოსავალი განმემრავლებია.

და ვსთხოვე უფალს ღვნერალ-მაიორს სვიმონოვიჩს შემწეობა, და მიჩინა უფალი მაიორი და კავალერი თავადი წერეთელი გრიგოლ თქვენზედ; და ჩვენ ძალით მოგეკიდეთ.

მაგრამ თქვენ მაინც მოსველით და დაიფიცეთ ხატზედ, რომ არას თქვენს ძველს ნიშანი არ მართებოდეს. და ამაშიდ სამართლით ჩვენც თანახმა ვიქენით და დაგაფიცეთ და შემდგომად თავისუფალი შეიქენით ნიშნისაგან.

და ჩემის სიყვარულით ჩემის ეკლესიისათვის თითო კოდი პური დაიდევით მესამე-მესამე წელიწადს და ჩვენც მადლობელი ვიქენით ამისი.

არის ამისი მოწამე უფალი მაიორი და კავალერი თავადი გრიგოლ წერეთელი, პადპარუჩიკი ბაქრაძე იოანე, პერეოჩიკი ჭიჭინაძე იოსებ, ყვარისმტ[ვ]ირთველი მღვდელი ჭიჭინაძე იოსებ.

და მე, მდაბალი არხიმანდრიტი ვსწერ უფალი ნიკოლაოსწმიდლის ბრძანებით.

ჩყიდ წელსა, მაისის კი.

ბუჭდ: ყოველად სამღვდელო ნიკოლაოზწმიდელ არხიეპისკოპოსი სოფრონიოს.

გმოწმობ წერილსა ამას ნიკოლაოსწმიდელ არხიეპისკოპოსის სოფრონიოსისას თავადი მაიორი გრიგოლ წერეთელი.

ვმოწმობ წერილსა ამას მდაბალი არხიმანდრიტი ხელრთვა.

551. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა მარკოზელა ჯანგავაძისადმი]

[1815 წ. 7 აპრილი]

ქ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ ყოვლად სამღვდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს ესე მტკიცე და უცვალადო წიგნი წყალობისა აღვიწერეთ და გიბოძეთ შენ ჩვენის ეკლესიის ქუთათის ღმრთისმშობლის ყმას ჯანგავაძეს მარკოზელას და კაკოლიას და შვილთა და მოშაგალთა თქვენთა ესრეთ, რომელ:

თქვენი სახლისკაცები მოშსცრელი სენისგან გარდაიცვალენ და თქვენ გიბოძეთ იმ თქვენის სახლისკაცების გარდაცვალებულისწყლება სრულებით, რომლისაც მჭირებელნი იყვნენ: ადგილმამული, სახლკარი და ყოველივე ტყით და ველით, წყლით და საფლავით შენ გიბოძეთ.

და რომელიც იმ ადგილის მემკვიდრეს ჯანგავაძეს ბეგარა ეჭიროთა, ყოველივე ის მსახურება შენ უნდა აღასრულო ჩვენდამო. და ეს ჩვენ მიერ წყალობა შენ არც ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთაგან შენ ეს არ მოგეშალოს.

და უკეთუ მძლავრებით მოგიღონ, ისემც გაბიეთხვის ნაცვლად ჩვენდა დღესა მას სასჯელისასა.

არის ამის მოწამე: მოურავი აბუღაძე ქაიხოსრო, გოგოლაშვილი პეტრე. მე, დავით წულუკიძე ვსწერ. აპრილის ზ. წელთა ჩყიე.

ბეჭდი: ყოველად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს.

552. [ყმად შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა კიკოლა ალფაიძისადმი]

[1816 წ. 22 სექტემბერი]

ქ. ნებითა და წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ ყოვლად სამღვდელომ გაესათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმემ ესე ამიერიდგან უკუნისამდე უცვალადო და აროდეს არ მოსაშალი წყალობის უმიზეზო და უტყუარი წიგნი დავიწერე და გიბოძე შენ ძველთ ჩვენის დიდებულის გაენათის ეკლესიის სამკვიდრო კაცს ივანე ალფაიძის შვილს ალფაიძეს კიკოლაოს და შენთა შვილთა და მოშაგალთა სახლისა შენისათა.

ესრეთ, რომ: ჰიჭინაძეს ყავდით ყმათ: და რომელსაც ჰიჭინაძეს თქვენ ყავდით, ის ჰიჭინაძე უშვილოთ ამოწყდა. იმათი აღარავინ დარჩენილა. პირველათაც ხახულისა და გელათისაა ღმრთისმშობლის შეწირული ყოფილხართ, ახლაც მისთვის შეგწირეხარ.

ასრე ხელის-წერილი მიბოძებია: არ ჩემგან და არც შემდგომთა ჩემთა მეპატრონეთაგან არც შენ და არც შენი შვილი და მომავალი არ გაიცე; და არც საახსნურმშვილო საყმოთ არაოდეს[1] ადარ იქმნეთ და გაეხათის ეკლესიის და ხახულისა და გელათის ღმრთისმშობლის მეტი პატრონი არავინ გეყოლოს. ასრე მტკიცედ და ყოვლის კაცის უდეოთ შემიწირავხარ.

და უკეთუ ვინმემ შლად ხელყოს წერილისა ამის და აზნაურშვილის საყმოთ გაეხადოს, იმას შეერისხოს ხახულისა და გელათისა ღმრთისმშობელმა და შეჩვენებული იყოს წმიდის სამებისაგან, ათორმეტთა მოციქულთაგან და ზეგარდმო მოცემულის მადლისაგან, ჩემგანაც შეჩვენებული იყოს სულით და ხორცით.

დამამტკიცებელი და დამბეჭდველი[2] ამისი კურთხეულ იყოს სელითა ღმრთისათა ვიდრე უკუნისამდე, ამინ.

ახრის ამისი მოწმე: მედვიდეთ უფასო გოგოლა შვილი სვიმონ, გელათის მოხელე მდვდელი ნუჭი და სხვანი ერთობით გელათის მოხელენი და ხელოსნები.

და მე წინამძღვარს იოსებს დამიწერია ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ ჩყივ, სექტემბრის კბ.

ტფილისის ქალაქს იყავი და ამ ჩემის იმედით და წიგნით წამოგეყვანე და ისე შეგწირე გაელათის ეკლესიას

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი ევთვიმი

553. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ჯუთათელისა პაპუნიკა ჯანელიძისადმი]

[1816 წ. 9 ოქტომბერი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს ესე წყალობის წერილი გიბოძე თქვენ ჯანელიძეს პაპუნიკას და შენს შვილსა და მომავალს. ცხაძეს დაეიდას და შენს შვილსა და მომავალს ესრეთ და ესევითარად, რომელ:

---

[1] არაოდეს. [2] დამბეჭდველი.

ქონეთის ეკლესიის კაცები ბერიკელა ჯანგლიძე და გიორგელა გადაშენდა უძეოთ და თქვენ მამწყალეს ჯანელიძეს ეყიდეთ და იმ ეკლესიას შეგწირეთ. უადგილო მამული იყავით და ჩვენ წყალობა გიყავით და გიბოძეთ ზემოხსენებულის კაცის ბერიკელა და გიორგელა ჯანელიძისეული ადგილ-მამული ჰურ-მარნით, საფლავ-სამარხით, ტყითა, წყლითა, საძეგარ-უძეგრით, საბალახით; მისისეულობა რაც რამ ჰქონდათ, უკლებად გვიბოძებია და ეკლესიისათვის დაგვისახლებიხარ. შენშიდ ჭელი არავის აქვს თვინიერ იმ ეკლესიის მსახურების მეტი.

და ბეგარა დაგვიდვია, როგორც იმათ ემართათ. რამოთენათაც გაიყოთ, იმოდენი ოროლი ყურეში და ხუთი ფარა უნდა ეკლესიას მიართვათ და ეკლესიას უნდა ემსახუროთ.

არის ამისი მოწამე: ქუთაისს დეკანოზი გაბაონი ნიკოლოს, ლორთქიფანიძე ბერი, ავალიანი სიმონ და იესე და მღვდელი პანტელეიმონ და ერთობით ჩვენი კრებული სამღვდელონი და საერონი.

აწ ვინც და რამანც ძემან კაც[ი]სამან შლად ჭელყოს წერილისა ამის, მყის თანად ეწიენ რისხვა ღმრთისა, შიშთვილი იუდასი, ქეთრი გეზისი, ცოცხლივ დანთქმა დათან და აბირონისი; და არისმცა ნაწილი მისი იუდა მიმცემელთან, პილატე მსაჯულთან და კაიაფა მღვდელთ-მთავართან; და ნუმცა იხილავს დიდებას ღმრთისასა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი იკურთხნეს უფლისა მიერ სულით და ხორცით, ამინ.

მე, არხიდიაკონი ლოდაბერიძე ანტონი ვსწერ და მოწამეცა ვარ ამა წერილის.

ოქტომბრის თ, წელთა ჩყიე.

ბეჭედი: ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

554. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა ანდრია მარჯანოვისადმი]

[1817 წ. 4 იანვარი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ ყოვლად სამღვდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს ესე მტკიცე, უცვალოდ, საუკუნო და სამარადისო წიგნი წყალობისა ვიდგიწერეთ და გიბოძეთ შენ ჩემს ერთგულსა და ერთგულებით მსახურებელს და ჩვენის ეკლესიისა მსახურებაზედ დიდად გულსმოდგინედ ერთ-

ცელებით თავდადებულს ჩვენის ეკლესიის ქუთაისის ღმრთის-
მშობლის ყმას კეთილშობილს მარჯანოვს ანდრიას იერ-
სეს ძეს და შვილთა და მომავალთა შვილთა და სახლისა-შვილთა
სათა საშვილისშვილოდ, ესრეთ და ესეევითარად, რომელ:

რაოდენ ძალგედვა ყოველის შენის შეძლებით და ღონისძიებით მეცადინობდი ჩვენის ეკლესიისა და ჩვენს ერთგულებით მსახურებას და მორჩილებას. და ამისთვის ნაცვლად ჩვენც ვიგულვეთ და ვიგულსმოდგინეთ და გიბოძეთ ჩვენის ეკლესიის ქუთათის[ის] ღმრთისმშობლის კაცი მ ა ღ ლ ა კ ს სოფელსა შინა მცხოვრებელნი გლეხი გ ა ბ რ ი ე ლ ა ხ ა ზ ა რ ა ძ ი ს შვილები გ ო გ ი ე ლ ა და მ ა რ კ ო ზ ი ა და პ ე ტ რ ე ლ ა ხ ა ზ ა რ ა ძ ე ნ ი.

ესენი თავისის ცოლშვილით სახლკარით ადგილ-მამულით და ყოველივე მათის საცხოვრებელით საძებრით და უძებრით, რომლისაც მჭირნეებელნი არიან, გვიბოძებია. მოუცავს და გიბეჭდნიეროს ღმერთმან მტკიცედ და შეურყეველად ჩ[ვ]ენის ეკლესიის ერთგულებასა და ჩ[ვ]ენს მორჩილებაშიდ.

უკეთუ შენ ჩ[ვ]ენის ეკლესიისა და ჩვენი ერთგულების მჭირნეებელი და ბრძანების მორჩილი იქმნე, არცა ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა მეპატრონეთაგან არცა შენ და არცა შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა ეს ჩვენ მიერი წერილი წყალობისა არ მოვეგებოსთ. ესრეთ ჩ[ვ]ენის ბეჭდის დასხმით დაგვიმტკიცებია.

და უკეთუ ვინმემ იკადროს ჩვენ მიერისა წერილისა ამის მძლავრებით ჴოლება და შლად ქცევა, მყის თანა ეწიენ მას რისხვა ღმრთისა, შიშთვილი იუდასი, ძრწოლა კაენისა, კეთრი გეზისა, მეხისტეხა დოსკორე უკეთურისა და დანთქმა დათან და აბირონისა; და ნუმცა იხილავს დიდებასა ღმრთისასა და მასამც [რისხვას] თავად დაუსაბამო ღმერთი; და ისემც განიკითხვის ნაცვლად ჩვენდა დღესა მას სასჯელისასა განკითხვითა საშინელითა.

ხოლო დამამტკიცებელნი და დამბეჭდველნი ამისნი იკურთხნეს მამან ღმერთმან საუკუნემან კურთხევითა აბრაჰამ ისაკ და იაკობისათა ვითარცა ვენახი სხმო კეთი შვილიერებითა აწ და მუკუნისამდე.

აწ არის ამა წერილისა შემამდგომელი ჩ[ვ]ენი სასურველი ძმისწული თ[ქვ]ენი მოურავი ბ ე ჟ ა ნ წ ე რ ე თ ე ლ ი და კეთილად მოწამე მაღალღირსი ჩ[ვ]ენი მოძღვარი უფალი მოწამეთ მონასტრის არხიმანდრიტი გ ე რ ა ს ი მ ე, გ ო გ ო ლ ა შვი-

ლი პეტრე, მოურავი მეძმარიაშვილი სვიმონ, ქ[ა]თაისის სასახლის ხელოსანი ადამიკა ჩიბურდანიძე[ა]შვილი ჯანისშვილი მახარა.

აღიწერა ჭელითა თ[ვა]დის დავით წულუკიძისათა ქუთაისის სასახლესა შინა, იანვრის დ, ჩყიზ წელსა.

ბეჭდი: ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს
ყოვლად სამღვდელო მიღვაწებისკოპოსი ბეჭდი

ჩვენ, იმერეთის მართებლობის მდივანბეგნი ძათის ყოვლად უსამღვდელოესობის ქუთათელ მიტროპოლიტის დოსითეოსის ბოძებულს წყალობის წერილს [ვ]მოწმობთ ჩვენის ბეჭდების დასხმით.

ოთხი ბეჭდი: 1. თავადი წულუკიძე სეხნია
2. თავადი მდივანბეგი აბაშიძე გიორგი
3. მიქელაძე დავით
4. დავით

555. [წყალობის წიგნი სტეფანე რუსთველისა თევდორე ორჟონდაშვილისადმი]

[1817 წ. 4 მაისი]

ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომან რუსთველ არხიეპისკოპოსმა, ენისელთ მოურავის ძემ, სტეფანემ გიბოძე ნორიოს ორის დღის მიწა შენ ჩვენის ეკლესიის ყმას ორჟონდაშვილს თევდორეს, შვილსა შენსა ქაცესას, შვილთა და მომავალთა სახლისა შენისათა.

ასე, რომ: უმამოელი იყავ და ნორიოს ორის დღის მიწა იყო შემოწირული — ერთის დღისა შუბაშისშვილისაგან[1] და და ერთის დღისა კოკიტაშვილის ივანესაგან ქობილიანთ საყდართან არის ორივ ერთად, რომლისა სამხღვრებში ამას ქვემორე აღიწერება.

შუბაშისშვილის მიწის სამხღვეთი: თავს კოკიტაშვილის მიწამდის, ბოლო ცოფურაშვილის ბახილ მღვდლის მიწამდის, ერთი გვერდი ჯუღურაშვილის მიწაჲდის და მეორე გვერდი დელუბაშისშვილის მიწამდის. კოკიტაშვილის შემოწირული მიწა გიუნაშვილის მიდგმამდის.

---

1 შუბასშვილისაგან.

ეს ორის დღის მიწა ორივე ერთად არის და შენთვის გვიბრძანებია. ღმერთმან მოგახმაროს ჩვენის ეკლესიის სამსახურსა და ჩვენსა ერთგულებასა, არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არცა შენ[ს] ჩვენთა ყოველად სამღვდელოთაგან.

არის ამისი მოწამე თვით ღმერთი; და კაცთაგან ჩვენი სახლთხუცესი იოსებ და ჩვენი ნაცვალი ანდრიაშვილი დავით. და მე, იერომონახს იოანეს დამიწერია ბატონის ბრძანებით და მოწამეცა ვარ.

მაისის დ, ქორონიკონს ფე. წელთა ჩყიზ.

ბეჭედი: სტ'ეფანე

556. [წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათლისა კიკოლა მარგველაშვილისადმი]

[1817 წ. 11 მაისი]

ჭ. წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღვდელო გენათელ მიტროპოლიტმან[1] ეფთვიმეჲ ესე მტკიცე და ჭეშმარიტი წყალობის წიგნი დაგიწერე და გიბრძანე თქვენ, ჩემის ეკლესიის მკვიდრს გლეხს გოდოგანს მოსახლეს მარგველაშვილს კიკოლას და შენს ძმისწულს გოგიას და შვილთა თქვენთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ესრეთ და ესევითარად, რომ:

ჩემი ეკლესიის მდდელი გოდოგანს მოსახლე იესე კვინიხიძე და მისი ძმა დავითელა გარდამშენდა უქეთ, რომ ძეობა არ დარჩენია; და მისსეულს ალაგს თქვენ მეყვედრეთ. და ვისმინე ვედრება თქვენი და მოხსენება და გიბოძე იესე კვინიხიძის და მისი ძმის დავითელასსოფლობა ალავი, მამული, ჭურმარახით, საფლავ-სამარხით, ტყით, ველით, გასავლით და გამოსავლით, საძებრით და უძებრით და სამართლიანის საზღ[ვ]რით; მიბოძებია და მოგეცეს ღმერთმან და გიბედნიეროს ჩვენსა და ჩვენის ეკლესიის ერთგულობასა და სამსახურში მკვიდრად.

თუმც ჩვენი და ჩვენი ეკლესიის ერთგული და მოსამსახურე იქმნეთ, არც ჩვ[ე]ნგან და არც ჩვენთა შემდგომთა გენათლისაგან არაოდეს არ მოგეშალოს ჩვენი[2] ამიერიდგან ბოძებული წყალობა და წყალობის წიგნ[ი]; ასე ეცილებლათ მიბოძებია.

---

[1] მიტროპოლიტმან. [2] ვ[ჩ]ვენი.

რომელმან ძემან კაცისამან დიდმან თუ, ანუ მცირემან, სულდგელმან, ანუ საეროშან ესე ჩემი წყალობის წიგნი შლად ხელყოს, მასამც შოერისხდი დედოფალთ ღმრთისმშობელთ დაისაჯოს ცოლი ყავ წიგნისა მისგან და შეჩვენებული ყოს ღმერთმან კაცი იგი.

და დამამტკიცებელნი და დამბეჭდ[ვ]ელი აკურთხოს ღმერთმან.

აწი არის ამისი მოწამე: წინამძღვარი ლომსაბერიძე ვასილ, არხიდიაკონი გვეტაძე ნიკოლოზ და გოდოგნის ბელოსანი ლევიძე კიკოლა. და მე, გოგია ქვარიანს დამიწერია ბატონი ჩემის ბრძანებით და მოწამეც ვარ ამის.

აღიწერა წიგნი ქორონიკონსა ჩყიზ, მაისს ია.

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი

557. [წყალობის წიგნი დოსითეოს ჟუთათელისა დავით კლდიაშვილისადმი]

[1817 წ. 1 ივლისი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღვდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს ესე მტკიცე და უცვალადო და ყოვლის იქვეისაგან თავისუფალი წიგნი წყალობისა აღვიწერეთ და გიბოძეთ შენ, ჩვენს ფრიად საყვარელს მეგობარს კეთილშობილს აზნაურს მოურავს კლდიაშვილს დავითს და შვილთა და მომავალთა შენთა ესრეთ და ესევითარად, რომელ:

იესეს და როსტომა ძმანი ჩხეიძე[ე]ბისაგან აღგილ-მამული ვიყიდე ჩემის სათესით და ჩვენს კაცს პაატელა გძელიძეს მიეცა. და შემდგომად ის ჩვენი კაცი პაატელა გძელიძე ბომბორელი სენისაგან სრულიად გარდაიცვალა თავის ცოლ-შვილით, ასე რომე მის აღარა დაშთომილა რაჲ; და რადგან ისე უძეოდ გარდავიდა, ის ჩვენი ნასყიდი პარტახი ისევ ჩვენ-თვის შეიქმნა და ჩვენ გვეპყრა.

და შენ გვაცოდე: და ჩვენც ვისმინეთ კეთრება და მოხსენება შენსიერი ჩვენდამო და გიბოძეთ ის ჩვენი ნასყიდი აღგილ-მამული, რომელიცა პაატელა გძელიძეს ეპყრა დიმს აღგილ-მამული, ტყე. ველი, მიწა-წყალი, რომლისაც მქონებელი ის პაატელა იყო დიმს მისი საცხოვრებელი ყოველივე. გვიბოძებია მკვიდრად და საშვილისშვილოდ; ასე, რომე ამაშიდ კაცს აიტყუა არავის აქვს და ექვნება. ჩემის კონდაკის ნალვაწით მიყიდნია, მოგახმაროს ღმერთმან ჩვენს სიყვარულშიდ.

აწ არც ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთაგან შენდა შეცილებად და მომავალთა შენთა ეს ჩვენსიერი წყალობის წერილი არ[ა]ვინ[ა] გელოსთ.

და უკეთუ ვინმე იკადროს დაღვეევად წერილისა ამის, მყის თანა ეწიენ მას რისხვა ღმრთისა, შიშაველი იუდასი, ძრაზოლა კაენის, მეხის ტეხა დათასკორე უკეთურისა, კეთრი გეზისა, დანთქმა დათან და აბირონისა; და ნუმცა იხილავს დიდებასა ღმრთისასა.

ხოლო დამამტკიცებელნი და მჭიშნედ დამბეჭდველნი ამისნი აკურთხნეს და განამტკიცნეს უფალმან ღმერთმან საუკუნემან კურთხევითა აბრაჰამ, ისაკ და იაკობისათა, ამინ.

არის ამის შუამდგომელი ჩვენი კარისა განმგე, სასურველი ძმისწული ჩვენი, თავადი მოურავი ბეჟან, მოღრავი გოგილაძე.

აღიწერა ქელათა და თავადის დავით წულუკიძისათა. ივლისის ა, წელთა ჩყიზ.

ორი ბეჭედი: 1. ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს
2. არ არჩევა.

558. [ᲫᲛᲐᲓ ᲖᲔᲬᲘᲠᲣᲚᲝᲑᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲔᲫᲗᲕᲘᲗᲛᲔ ᲒᲔᲜᲐᲗᲔᲚᲘᲡᲐ ᲡᲣᲚᲐᲫᲕᲔᲚᲘᲫᲔᲔᲑᲘᲡᲐᲓᲛᲘ]

[1818 წ. 7 ივნისი]

ჭ. ნებითა და შეწევნითა დაუსაბამოსა ღმრთისა ჩვენ, ყოველად სამღვდელომან გაენათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმიმ ესე მარად მტკიცე და აროდეს არ მოსაშალი საბალაოდ გასათავებელი სიგელი და დიდებულის ჩვენის ეკლესიის გაენათის საუკუნოდ მისცა მოსამსახურედ ყმად შეწირულობის წიგნი გიბოძეთ და მოგეცა ყოველისა კაცისა ჭელშეუვალი თქვენ, სვიმონ სულაქველიძის შვილებს, ძმობით პეტრეს, გოგიას და გაბრიელს და თქვენს შვილსა და მომავალს ესრეთ და ასევითარად, რომე:

პირველათაც თქვენი მომავალობა სამკვიდრო მოსამსახურე ყმა გაენათის ეკლესიის ხახულისა და გაენათისა ღმრთის[მშობლის] ყოფილიყო და ჟამთა ვითარებისაგან ისევე გაენათის ყმის აზნაურის ჭიჭინაძის ყმათ შექმნილიყავით.

და ათას რვაას და თორმეტს წელში ქვეყანასა ზედა მომსვრელი სენი მოიწია. და ესაც თქვენ ყვანდით ყმათ და მსახუროზდით

დიდებულის ეკლესიის გაენათის ყმას აზნაურს მამუკა ჭიჭინაძეს და მის შვილს, ჩემს გაზრდილს დიაკონს იესე ჭიჭინაძეს, ესენი, რომელიც თქვენი მპყრობელი იყო ორნივე მამა-შვილნი უშვილ-ძიროთ გარდაიცვალენ ამიერ სოფლით. მათი აღარა დარჩენილა რა. და იმ მიცვალებულებს ძმანი და სახლის კაცნი დიდი ხნის გაყრილნი და გაყოფილნი ყვანდათ.

და რადგან სჯულითა განწესებულ არს: უშვილოდ გადასრულის ეკლესიის ყმის კაცის დანაშთომი ისევე ეკლესიასვე დარჩება; ამისთვის თქვენ მისი საბკვიდრო მოსამსახურე ყმა ისევე ვიგულსმოდგინე და დიდებულს თქვენს პატრონსა და ბატონს გაენათის ეკლესიას და გაენათის ღმრთისმშობელს შევსწირე თქვენი თავი, თქვენი ყოფა და თქვენი მამავლობა და ოჯახი.

საუკუნოდ შემიწირვიხართ დიდებულის გაენათისთვის ასე, რომ მხოლოდ თქვენ და თქვენი ოჯახი და მომავალობა ეკლესიისათვის მოსამსახურედ თუ იქმნეთ, თორემ მისდღემჩი საზნაურშვილოდ საყმოდ აღარ შეიქმნეთ არაოდეს არც ჩვენგან და არც სხვათა ჩვენთა შემდგომთა მებატონეთა და გაენათელთაგან.

ხოლო უკეთუ ვინმე ინებოს და ეს ჩემ მიერ შეწირულობა თავისა ყმის, თქვენი ოჯახის და თქვენი თავის დიდებულს ეკლესიას გაენათს და ხახულისა და გაენათისა ღმრთისმშობელს და თქვენ ოჯახს მოუშალოს და ისევე საზნაურშვილოთ გაგზავნოსთ და ან სხვა კაცის საყმოდ თვინიერ გაენათის ეკლესიისა, დიდმან ვინმე და ახუ მცირემან, თუ ვინმე ამ წერილს ასე შლად ხელი მიყოს, იყოს კაცი იგი ზეგარდმოთა რისხვითა ღმრთისათა შეკრულ და შეჩვენებულ სულითა და ხორცითა შეიდთა კრებათაგან, ათორმეტთა მოციქულთა და ოთხთა მსოფლიოთა პატრიაქთაგან; და ნუმცა იხილავს პირი მისი ნათელსა ღმრთისასა; და იყოს მისად შემრისხველ და შურის-მეძიებელ თვით დედა ემმანუელისა, ხახულისა და გაენათისა ღმრთისმშობელი და მისთანა ყოველნი ანგელოზნი ღმრთისანი.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისი იყოს კურთხეულ კურთხევითა ზეგარდამოთა კაცთაგან.

ამა წერილის მოწამე: არხიდიაკონი ჩემი ნიკოლოზ გვეტაძე, გაენათის მღვდელი ნიკოლოზ დოღონაძე, აზნაური გრიგოლ შვილი გრიგოლ, ყმა ჩემი ჩარაძე გოგია და ნიშნიანაძე შოშიკა.

და მე, დავით მღვდელი ცქიტიშვილი ვწერ ჩემსა პატრონის და მეუფის გაენათლის ეფთვიმის ბრძანებითა მოწამეცა ვარ ამისი.

ჩყიწ წელსა, ივნისის ზ დღესა.

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი

559. [შეწირულების წიგნი დოსითეოს ჯუთათელისა წინამძღვარ სვიმონისადმი]

[1818 წ. 30 ნოემბერი]

წყალობითა ღმრთისათა, ჩვენ, ყოვლად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტმა დოსითეოს ესე წერილი გიბოძე შენ, ვანის ეკლესიის წინამძღვარს სვიმონს და შენს ეკლესიას და მას შინა სვენებულს მთავარანგელოს მიხაილს და გაბრიელს.

ასე, რომ: ჩვენ ვახუშტიმ ჩემს ეკლესიას ღმრთისმშობელს ერთი გლეხი შესწირა ნიკოლეისშვილი დავითელა და ის გლეხი დიდის სენისაგან ამოწყდენ; და ერთი პატარა ბიჭი დარჩა ორის წლის. რომელსა სახელად ეწოდების გოგელა და იმისი გამოზრდა ჩვენთვის საძნელო იყო; და არც რამე ჩვენი ეკლესიის შესამატი იქმნა; და იმის ბიძანები შენი ეკლესიისთვის შეეწირა; და ამის ძალით ის პატარა ბიჭი შენი ეკლესიას შევსწირე და მცირედი რაიმე მივიღე შენგან და ის მიღებული სხვა ჩემი ეკლესიის ყმაზე დავხარჯე, რომელიც სენისა მიერ დაბნეულნი იყვნენ. და ეს ზემოხსენებული ბიჭი შენი ეკლესიისათვის შემიწირავს ყოველის კაცის უცილოდ, რომ იმასთან ხელი არავის აქვს, თავისი სამართლიანის მიწა-წყლით და მისი ყოველისფრით საძებრით და უძებრით.

და ვინც ეს ჩემსა შემდგომად გამოსწიროს, შეჩვენებული იყოს წმიდის სამებისაგან, ათორთა მოციქულთაგან, შვიდის კრებისაგან და ოთახის პატრი[ა]ქისაგან და სრულიად აღმოსავლეთის ეკლე[სიისაგან]. და ჩვენს მაგიერად ის განიკითხოს დღესა მას სასჯელისასა.

არის ამისი მოწამე: თავადი წერეთელი ბექან და მე ბერი ბესარიონ ვწერ.

წელთა ჩყიწ, ნოემბრის ლ.

ბეჭედი: ყოველად სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შენიშვნები

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1. წიგნი, რომელი მოწერა დიდმან ეფთვმე დიდსა ბერსა გიორგის

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. A 737. კრებული. ეტრატი. 15×13 სმ. ნუსხური XIII საუკუნისა. თავი და ბოლო აკლია. შეიცავს 338 გვერდს. ცდა მომძღვრალი და ფურცლები დამლილია. ჩვენს საბუთს კრებულის 293—306 გვერდები უჭირავს. განკვეთილობის ნაშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება ექვთიმე მთაწმიდელის წინამძღვრობის წლებით.

თ. ჟორდანია, ქრონიკები, II, გვ. 83—87.

2. კათხვა-მიგებაა, რომელი მოსცა თეოდორე ხაბაწმიდელსა ეფთვმი მთაწმიდელმან

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. A 450. კრებული. ეტრატი. XVII ს. ნუსხური. ჩვენს საბუთს კრებულის 562—569 გვერდები უჭირავს. ამავე რედაქციისა. ოღონდ ზოგიერთი გვიანდელი ჩანართებით, A 381 ნუსხაც, რომელიც დაწერილია მხედრულად (გვ. 491—496). საბუთი თარიღდება ექვთიმეს წინამძღვრობის წლებით. ეს საბუთი № 1 საბუთის ანალოგიურია, მაგრამ რედაქციულად მისგან დიდად განსხვავდება (სხვა ადრესატი, დაწერილია კათხვა-მიგების სახით და ტექსტიც განსხვავებულია).

3. დაწერილი მელქიზედეკ კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი

ცსსა, ფ. 1448. სამ. № 5018ა. პირი. ქაღალდის გრაგნილი. 187×21.7 სმ. თავი აკლია. ნუსხური XII საუკუნისა. ნაწერი გაცხოველებულია. საბუთი დაკრულია სუფთა სიფენ ქაღალდზე. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ამავე ფონდში დაცულია საბუთის მეორე პირი 5018ბ, რომელიც დაწერილია XVIII საუკუნის მხედრულით ქაღალდის გრაგნილზე. განკვეთილობის ნიშნად აგრეთვე სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ჩვენს გამოცემაში 5018ა ნუსხა აღნიშნულია A ლიტერით, ხოლო 5018ბ ჩელნაწერი — B-ით. A ნუსხის თავი და ზოგიერთი სხვა ხარვეზი აღდგენილია B ნუსხის მიხედვით. ჩვენი გამოცემა ემყარება აგრეთ. ნ. ბერძენიშვილის მიერ დადგენილ ტექსტს (საქართველოს მუზეუმის მოამბე, ტ. VI, 1929—1930 წწ., გვ. 285—296; საქართველოს ისტორიის საკითხები, ტ. IV, 1967, გვ. 280—287). მაგრამ, როგორც მკითხველი დაინახავს, ჩვენი გამოცემა და ტექსტის ზოგიერთი წაკითხვა-აღდგენა განსხვავდება ნ. ბერძენიშვილის გამოცემისაგან.

4. ნიკორწმიდის იადგარი

ხელნაწერი დაკარგულია. ტექსტი პირველად დედნის მიხედვით დაბეჭდა თ. ჟორდანიამ (ქრონიკები, II. გვ. 44—49). საბუთი დაწერილა ყოფილა ნუსხურად ეტრატზე, რომელსაც თავი და ბოლო მოგლეჯილი ჰქონია.

ამ გამოცემის საფუძველზე და საქართველოს ცხრარიქვაში დაცული კ ა ბ ა ძ ი ს მიერ გადაწერილი საბუთის პირის გათვალისწინებით, ტექსტი ხელმეორედ გამოსცა მ ა მ ი ა ბ ე რ ძ ნ ი შ ვ ი ლ მა (მასალები საქ. და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვეთი 34, გვ. 33—38), რომელმაც ბევრი დამახინჯებული ადგილი შეასწორა და აღადგინა.

ჩვენი გამოცემის საფუძვლად უდევს ს. კ ა ბ ა ძ ი ს მიერ გადაწერილი პირი (ფ. 1449. სიბ. № 1563), რომელიც აღნიშნულია A ლიტერით, თ. ქ ო რ დ ა ნ ი ს გამოცემა — B-თი, ხოლო მ. ბერძნიშვილს ტექსტი — C-თი.

ხელნაწერიდან ავტორის შესახებ ცნობები. ანდაზის ავტორის ვინაობის დასადგენად საყურადღებოა ის ცნობა, რომელიც დაცულია საბუთის ბოლოს, სადაც ნათქვამია: „მე დ ა მ ხ ვ დ ა ა ნ დ ა ზ ა რ ი ნახევარ დაწერილი ა; და გავასრულე ყოველითავე სასრულითა; შევმოსე და მოვეცუარე და შევეშვე; და მისის დაწერისა და შეკაზმისათვს მიეცა დრაჰკანი დუკატი ი ე" (იხ. იქვე, გვ. 33).

ეყრდნობა რა ამ ცნობას, ტექსტის პირველი გამომცემელი თ. ქ ო რ დ ა ნ ი ა წერს: „ფრასი: „მე დ ა მ ხ ვ დ ა" გვაფიქრებინებს, რომ სიგლას მიმცემელ ხელნაწერიდის უცნობი წინამძღვარია, რომლის უწინ სხვა წინამძღვარი მჯდარა ხელნაწერიდას. რიდგან ამასთან სიგლადამ სჩანს, რომ შემწირველი მდიდარი და წარჩინებული გვარის კაცია, ამის გამო ჩვენ ეპვი არა გვაქვს, რომ ამ სიგლის მიმცემელი არის კ ა ი ე რ ი ლ ე, ძ ე ე რ ი ს თ ა ვ თ-ე რ ი ს თ ა ვ ი ს რ ა ტ ი ს ა. ამ კაიერლეს შეწირულობათაგან აქამდი დარჩენილა ხელნაწერიდაში ძვირფასი ფურცელი. წარჩინებულის წარწერით: „ვ. მე. კ ა ბ ა ძ ე რ ჯ ო ფ ი ლ მ ა ნ კ ა ი ე რ ი ლ ე, ძ ე მ ი ნ ს ე ლ ე ვ რ თ ხ ე ლ ი ს ა ე რ ი ს თ ა ვ თ-ე რ ი ს თ ა ვ ი ს ა რ ა ტ ი ს ა მ ა ნ, მოვიდე ხატი ესე ჯუარისანი ნუგეშინის მცემელად და სალხინებელად სულისა ჩემისა ცოდვილისად და სადღეგრძელებელად ძისა ჩემისა, ერისთავთ-ერისთავისა რატის ერისთავისა რატისად". ამ კარიკლეს გათრეი II-ის შეფობაში აღუშენებია სამხრის ეკლესიო ხელნაწერიდისა, როგორც ამაზე მოგვითხრობს წარწერა იმავე ფურცელზე". (ქრონიკები, II, გვ. 44).

ნ. მეტრიწონის ქართველთა მოწამეთა ტიპიკონი

ტიპიკონის ძველქართული ტექსტი აბეჭდება მ ა ხ ე ი ლ თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ი ს გამოცემის მიხედვით (Typicon Grrgorii Pacuriani, edidit Michael Tarchnišvili, Louvain. 1954. მოთავსებულია სერიაში: Corpus scriptorum christianorum orientalium. tomus 2). მანვე ამავე სერიის მეოთხე ტომში გამოაქვეყნა ტიპიკონის ქართული ტექსტის ლათინური თარგმანი.

მ. თარხნიშვილის გამოცემაში ქართული ტექსტი დაბეჭდილია გაუმართავად, ხელნაწერის ორთოგრაფიისა და გაბეჭდვითლობის ნიშნების დაცვით.

ჩვენს გამოცემაში ტექსტის ორთოგრაფია და პუნქტუაცია გამართულია, ტექსტი დაყოფილია აბზაცებად.

ტიპიკონის ქართული ტექსტი ორგამეცემეტე თავით მთავრდება; შემდეგ ჩამოთვლილია გრიგოლ ბაკურიანის შეწირულობანი მის მიერ აშენებული მეტრიწონის მონასტრისადმი (იხ. ჩვენი გამოცემის 95—101 გვერდები), რაც ცალკე 34-ე თავად გამოუყვიათ (ტექსტში შეცდომით გამოყოფილია 36 თავი). ამას მოსდევს ტიპიკონის შეორეული ნაწილის, დამტკიცების ხელმოწერებისა და ტიპიკონის შემდგენლის ანდერძის შემცველი ტექსტი. წესდების ეს ნაწილი 35-ე თავად ხოლო ანდერძი მის ქვეთავად გამოუყვიათ (გვ. 101—105). გარდა ამისა ჩვენს გამოცემაში გასწორებულია ზოგიერთი წაკითხვა, რაც მითითებულია სათანადო ადგილის სქოლიოებში.

მიუხედავად ამისა ტექსტი ჯეროვნად გამართული მაინც არ არის; იგი კიდევ საკმაო რაოდენობით შეიცავს ხარვეზებს, დამახინჯებულ და შეუცნობელ ადგილებს, რომელთა გასწორება-აღდგენისათვის დიდი მუშაობაა საჭირო.

მაგრამ ამგვარი გამოცემაც ტიპიკონის ტექსტისა, რაც მაბალითვრაფიულ ამოცანას წარმოადგენს, დიდ დახმარებას გაუწევს ჩვენს მოსწავლე ახალგაზრდობას ქართული სამართლის ისტორიის ამ უძნიშვნელოვანესი ძეგლის შესწავლისათვის.

სამეცნიერო საზოგადოებრიობა დიდი ინტერესით მოელის ტიპიკონის ქართული ტექსტის კრიტიკულ გამოცემას, რომელიც არსებული ნუსხების საფუძველზე დასაბეჭდად მოამზადა გამოჩენილმა მეცნიერმა ივანე ჯავახიშვილმა.

პეტრიწონის ტიპიკონი შედგენილია ბერძნულ და ქართულ ენაზე. ტიპიკონის ბერძნული ტექსტი პეტხარესტის ნაკლული და დამახინჯებული ხელნაწერის მიხედვით გამოსცა ლუი პტიმ (Louis Petit) 1904 წელს (Византийский Временник. Санкт Петербург, 1904, XXXII+63, № 1 დამატების სახით). ნუსხის ნაკლული ტექსტი გამომცემელმა შეავსო გ. ფუსეოსის მიერ გამოცემული ახალბერძნული თარგმანის მიხედვით.

ტიპიკონის სრული ძველბერძნული ტექსტი ახალქართული თარგმანითა და გამოკვლევით გამოსცა ივან. სიმ. ყაუხჩიშვილმა 1963 წელს (გეორგიკა, ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ, ტომი მეხუთე, გვ. 83—302). ტექსტი დადგენილია ორი უძველესი ბერძნული ქიოსის (A ლიტერით) და პუხარესტის (B ლიტერით) ნუსხების მიხედვით.

ქიოსური ნუსხა (№ 1598) შეიცავს ტიპიკონის ქართულ (გვ. 1—145) და ბერძნულ (გვ. 146—298) რედაქციებს. ქართული ტექსტის პირველი გამომცემელი მ. თარხნიშვილი, ეხება რა ბერძნულ-ქართული რედაქციების ურთიერთობას, აღნიშნავს, რომ: „არც ერთი ამ რედაქციათაგან არ შეიძლება მიჩნეულ იქნას მეორის თარგმანად".

ბერძნული ტექსტი ქიოსური ნუსხისა, როგორც ეს აღნ. სიმ. ყაუხჩიშვილმა დაადგინა, XI საუკუნის მიწურულს ან XII ს. დასაწყისს მიეკუთვნება. ხოლო რაც შეეხება ამავე ნუსხის ქართულ ტექსტს, მაღალგრაფიული ნიშნებით XIII—XIV საუკუნეზე გვიანდელი არ უნდა იყოსო (იქვე, გვ. 272). მისივე დაკვირვებით, არის ადგილები ბერძნული გადმოწერისა ქართულ ტექსტზე, და პირიქით, არის ადგილები იბერიზმებისა ბერძნულში: ამასთანავე არის ადგილები სრულიად თავისუფალი გადმოწერისაგან „თუ რომელი ვარიანტია დედანი — ბერძნული თუ ქართული — ამის კვლევა სჭირდება. ქართული ტექსტის ბერძნიზმები (მაგ.: დოშიარი, ვიქიანარი, კანანარხი, კანონი, კულარი, კრასაული||კრასოვოლი, ლოღარიის ქმნა, პანაგური, პანაშვიდა, პლანინა, პრასტანი, როჭი, ქსენდოში, შვიეფტონი) არ გამოდგება ქართული ტექსტის ბერძნულისაგან წარმოშობილობის საბუთად, რადგან ბევრი მათგანი ბერძნულიდან ქართულში დიდი ხნის წინათ არის შემოსული და დამკვიდრებული როგორც ქართული ლექსიკური მასალა" (გვ. 268).

ტიპიკონის ბერძნულ-ქართული რედაქციების დამოკიდებულების გარკვევისათვის მეტად მნიშვნელოვან ცნობებს შეიცავს ქართული ტექსტის ბოლო — 35 თავი, სადაც ნათქვამია: „დაიწერა და დაემტკიცა წესი ესე განგებისაჲ... წერილითა ბერძულითა და ქართულითა... და ამისთჳს დაიწერა ბერძულად და ქართულად. [რამეთუ] ქართველნი არიან და არა იციან ბერძნული წარკითხვაჲ; და ვერ-არს, რაჲთა ქართულად წერილსა აღმოაკითხვიდენ და გუ-

ლის-ჭმა პეოდენ აღწერილსა განსახლერებულსა ამას შინა ტიპიკონსა (გვ. 101—102). წესდების შემდგენლის სიტყვით ტიპიკონის ბერძნული ტექსტი არის „თავადი ტიპიკონი", ხოლო ქართული რედაქცია „შემკული სწორა ამისი და დაწერა ევრეთვე სახედ". მაშასადამე, ბერძნული ტექსტი არის პირველადი ნაწილი, ხოლო ქართული რედაქცია მისი სწორი მეორე ნაწილი. ორივე ტექსტი აუტენტურია, ორივე თავისი პირველწყაროდან—საკუთარი დედნიდან მომდინარეობს და ორივეს თანაბარი იურიდიული ძალა აქვს, ორივე თავისთავადი და უნიკალურია.

ამ მხრივ ძალიან მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ ქოისერ ნუსხაში ქართულ ტექსტს უშუალოდ მოსდევს ბერძნული ტექსტი.

აკად. აკაკი შანიძის აზრით, ქართული ტექსტი გადაწერილია არა უადრეს XIII საუკუნის ნახევრისა. ამრიგად ჩვენამდე მოღწეული ქართული რედაქცია თავის დედანს საუკუნენახევრითაა დაშორებული.

პეტრიწონის ტიპიკონს ფასდაუდებელი მნიშვნელობა აქვს ქართული კულტურის ისტორიისათვის. იგი წარმოადგენს ქართული კორპორაციული სამართლის შესანიშნავ ძეგლს, რომელიც შეიცავს ძვირფას ნორმატიულ მასალას ქართულ მონასტერთა თურიდიული წესწყობილების შესასწავლად. სხვა ასეთ სრულ ისტორიულურ ძეგლს ჩვენამდე არ მოუღწევია. „განგების ვეპხისა წუალთაჲ" დაახლოებით საუკუნენახევრით გვიან არის შედგენილი და ჩვენამდე მოღწეულია მეტად დიდი ხარვეზებით.

პეტრიწონის ქართველთა მონასტრის ტიპიკონი კანონიკური სამართლის მსოფლიო მნიშვნელობის ძეგლია. თანამედროვე ევროპის დიდ სახელმწიფოებს იმ დროს არ გააჩნდათ სამონასტრო წესწყობილების მომწესრიგებელი ამგვარი სჯულდება.

ტიპიკონის ბერძნული ტექსტის ნაკლული და დამახინჯებული რედაქციის პირველი გამომცემელი ლუი პტი დიდი სიხარულით აღნიშნავდა: „მიგვრამ ამ უბედურებას, რომელსაც მე პირველი ვარ რომ დავტირი, არაფერი ეშველება, სანამ მსოფლიო სამატრიარქოთ მზია სინათლეზე არ გამოიტანს თავისი კატაკომბებიდან ტიპიკონის დედანს. და რადგან ამას, რასაკვირველია, დაელოდებიან. იმედია მაპატიებთ, რომ ამ შესანიშნავ ძეგლს ვაქვეყნებ მისი ნაკლულეულნი სახითაც კი".

სწორედ ქართველ მეცნიერთ წილად ხვდათ ბედნიერება მზის სინათლეზე გამოეტანათ ქართული სამართლის ეს უნიკალური ძეგლი. მ. თარხნიშვილის მიერ ამ წესდების ძველქართული ტექსტის აღმოჩენა და მისი ქართულათინური გამოცემა დიდი მეცნიერული მნიშვნელობის ფაქტად და განსვენებული დიდ დამსახურებად უნდა ჩაითვალოს.

ამასთან ტიპიკონის ლათინური თარგმანის წინასიტყვაობაში მან პირველმა მიუთითა, რომ ქართული რედაქციის ერთი სხვა ხელნაწერი შენონახულია კენტუკი ქოისის კოლეჯის ბიბლიოთეკაში 1598-ე ნომრით. ეს სწორედ ის ძველესი ნუსხაა, რომლის მიკროფილმი აკად. აკ. შანიძის დიდი მეცადინეობით მოიპოვა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ბიბლიოთეკამ.

ფრიად საყურადღებოა აგრეთვე ტიპიკონის სრული ბერძნული ტექსტის ახალქართული თარგმანით გამოცემა, რომელიც განახორციელა ცნობილმა მეცნიერმა აკად. ს. ყაუხჩიშვილმა. ამგვარად ჩვენ მოგვეპოვება კრიტიკულად

დედნისეული ბერძნული ტექსტი, რომელიც გამართულია სანიმუშოდ, ერთვის კომენტარების დასრულებას.

ეს გამოცემა დაიბეჭდა სერიაში: „ბიზანტიელი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ". ცნობილია, რომ ტაბაკონი ქართული ეკლესიის სამართლის ძეგლია, ქართული სჯულდებაა, რომელიც შედგენილია ქართველი კაცის წიგნ ქართული მონასტრისათვის. ამიტომ საინტერესო იყო მისი ცალკე გამოცემა, მაგრამ, როგორც ჩანს, ეს გარკვეულ სიძნელეებთან იყო დაკავშირებული და ამჯერად ვერ მოხერხდა.

პეტრიწონის ტაბაკონის ბერძნული და ქართული რედაქციების შეფასების საკითხს ეხება ბ. ვ. მეტრეველის სტატია, რომელიც დაიბეჭდა სომხეთის მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა განყოფილების ისტორიულ-ფილოლოგიურ ჟურნალში № 1, 1965 წ., გვ. 103—116.

განიხილავს რა ტაბაკონის ორივე რედაქციაში დაცულ ცნობებს, სტატიის ბოლოს ავტორი დაასკვნის: „ამრიგად «ტაბაკონის» ბერძნულ და ძველქართულ რედაქციებში, ასევე აგრეთვე პაკურიანის შესახებ არსებულ ბერძნულ, ქართულ და სომხურ პირველწყაროებში შემონახული ცნობები გვიჩვენებენ: 1. პაკურიანი სომეხი იყო, გართული ალსარების მიმდევარი, ტაოელი. 2. პეტრიწონის მონასტერში იყვნენ სომეხი ქალკედონელები, იყო სომხური იღვდლმსახურება. 3. ტაბაკონის სამ ენაზე — ბერძნულსა, ქართულსა და სომხურზე დაწერის შესახებ ცნობა, დაცული ბერძნულ რედაქციაში, სწორია" (გვ. 116)*.

ამჟამად ჩვენ მხოლოდ პირველ საკითხს შევეხებით. აზრი იმის შესახებ, რომ გრიგოლ პაკურიანის ძე წარმოშობით იყო სომეხი, პირველად გამოთქმული აქვს XII საუკუნის პირველი ნახევრის ბიზანტიელ მწერალ ქალს ანნა კომნენეს, რომელიც წერს: გრიგოლ ძე პაკურიანისა იყო „წარმოშობით სომხის წარჩინებული გვარისა" (გეორგიკა, ტომი მეექვსე, 1966, გვ. 60; Александа, 1965, გვ. 97).

ეყრდნობოდა რა ზემოაღნიშნულ ცნობას, აკად. ნ. მარი სწერდა: „Очевидно, сам основатель грузинского монастыря Петрицона, халкедонит, был армянин по крови, по происхождению. Безукоризненно верно в этом отношении свидетельство Анны Комниной" (Н. Я. Марр, Ар«ауи, монгольское название христиан и связи с вопросом об армянах халкедонитах, СПБ, 1906, გვ. 2, 3).

ანნა კომნენეს ცნობას გრიგოლ პაკურიანის ძის სომხური წარმოშობის შესახებ გარდა ნ. მარისა ბევრნი იზიარებდა.

თვით აღმოსავლელი სომხური წყარო — XII საუკუნის სომეხი მემატიანე მათეოს ურჰაელი წერს, რომ: „გრიგოლ პაკურიანის ძე ტაოით ქართველი იყო" (სომხური გამოცემა, 1858, გვ. 148). ეჭვიანია, რომ მათეოს ურჰაელის ცნობა უფრო სანდო და სარწმუნოა ვიდრე ანნა კომნენესი.

გამოჩენილი რუსი ბიზანტინისტი ბ. ბენეშევიჩი, რომელმაც პირველად დაბეჭდა ცნობა პეტრიწონის ტაბაკონის არსებობის შესახებ, წერდა: „ктитор был грузином, а потому и монастырь предназначался для грузин" (Материалы для истории Византийской империи. I: Неизданные монастырские уставы: ЖМНП, 1887, т. 254, ноябрь, გვ. 76).

ამავე აზრისაა „ალექსიადის" რუსი მთარგმნელი და ცნობილი მკვლე-

---

* ვსარგებლობ ელ. ცაგარეიშვილის თარგმანით.

ვარი ი. ლიუბარსკი, რომელიც წერს: „Григорий Бакуриани—в будущем великий доместик и севаст. Анна ошибочно называет его армянином. На самом деле Бакуриани происходил из знатного грузинского рода" (Анна Комнина, Алексиада, вступительная статья, перевод, комментарий Я. Н. Любарского, Москва, 1965, გვ. 465).

გრიგოლ ბაკურიანის ძის ქართველობის სრულიად უეჭველად ხდის ტიბიკონის ძველბერძნულ რედაქციაში დაცული ცნობები. ბერძნული ტექსტის შესაბამისში ნათქვამია: „...აღვაშენე მე გრიგოლმა, ღვთის ნებით სევასტოსმა და მთელი დასავლეთის დომესტიკოსმა, ღვიძლმა შვილმა ნეტარი ბაკურიანისა, ბრწყინვალე ერისთავთ-ერისთავისა, რომელიც წარმოშობით ვარ აღმოსავლეთი მხარეებიდან, იბერთა უბრწყინვალესი ვეარიდან" (ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტომი მეხუთე, 1963, გვ. 99).

აქედ. ს. ყაუხჩიშვილმა ცხადყო, რომ ბერძნული ტექსტის „იბერია" და „იბერია" უცილობლად ქართველსა და საქართველოს ნიშნავს. ამიტომ ვეღარია პ. პერადიანის აზრი, თითქოს ტიბიკონში დაცული „ბაკურიანის ავტოგრაფიული ჩასმის ცნობა „ქართველი" და „ქართველთა ტომიდან" და სხვა გამოთქმები უქარველეს ყოვლისა „ქართულ ალმსარებლობას ნიშნავს" (გვ. 103), რომ „ქართველი" სინონიმია „ქართული ალმსარებლობისა" (გვ. 105).

ტიბიკონის ძველქართული რედაქციის აღმოჩენამ და გამოცემამ, რომელიც სრულიად უეჭველი იყო ნ მარისათვის, კიდევ უფრო ცხადყო მცდარობა აზრისა გრიგოლ ბაკურიანის ძის სომხური წარმოშობის შესახებ. აღმოჩნდა, რომ ჩვენს წინაპრებსაც ბერძნული სიტყვები „იბერია" და „იბერია" ესმოდათ მხოლოდ როგორც „ქართველი" და „საქართველო", როგორც თავისი ეროვნული კუთვნილებისა და თავისი სამშობლოს გამომხატველი ცნებები. ტიბიკონის ქართული ტექსტის შესავალში გრიგოლ ბაკურიანის ძე ამბობს: „აღიწერა და დაიწყებულა ბრძანებითა ჩემ გრიგოლისათა, ნებითა ღმრთისაჲთა სევასტოსისა და დიდისა დომესტიკოსისა დასავლეთისათა, ძისა სანატრელისა ერისთავთა ერისთავისა ბაკურიანისაჲთა აღმოსავლელისა და ქართველისაჲთა". იქვე გრიგოლ ბაკურიანის ძე ჩიზგასმით აღნიშნავს, რომ ჩვენ — „ქართველნი ვართ ნათესავით მწვანი და მჭედრობითა აღზრდილნი და მარადის ქორეველსა ცხორებასა ჩვეულნი" (იხ. იქვე, გვ. 35, 36). ამრიგად გრიგოლ ბაკურიანის ძე თვითონვე აცხადებს: მე ქართველი ვარ, ქართული მონასტერი ავაშენე, მისი წესი და განგება შევადგინე და დავამტკიცე.

ცნობილი ბიზანტინისტი ე. პონიგმანი, საისტორიო წყაროების ცნობებს ანალიზს რომ უკეთებს, ბაკურიანების ასეთ გენეალოგიურ ხეს წარმოგვიდგენს: ბაგრატ — გრიგოლ ბაკურიანის პაპის მამა, ჯორჯი ერისთავთ-ერისთავი — გრიგოლის პაპა, ვაჩე — გრიგოლის მამა, ფევდატი და ფევრსი — გრიგოლის ბიძები (E. Honigmann. Die Ostgrenze des Byzantinischen Reiches von 363 bis 1071, nach griechischen, arabischen, syrischen und armenischen Quellen. Bruxelles, 1935, გვ. 222).

გრიგოლ ბაკურიანის ძის წინაპრები წარჩინებული ადამიანები, მხედართმთავრობები, ბიზანტიის პოლიტიკური ცხოვრების აქტიური მონაწილენი ყოფილან. რაც შეეხება თვითონ გრიგოლს, როგორც ტიბიკონიდან ჩანს, იგი წარმო-

შობილია იბერთა უბრწყინვალესი გვარიდან, არის ძე ბაგრატიანისა — ბრწყინვალე ერისთაეთ ერისთავისა, დაჯილდოებულია „სვეტისტაობის" პატივით, უმორჩილეს მეწყობა ნამდვილობა დასავლეთის დომენტიკოსისა. მას სხვადასხვა დროს უმსახურებია გარსში, თეოდოსიუპოლში, ზემო ლენის თემში, სომხეთში, იბერიასა და სირიაში. 1064 წელს იგი იცავდა ანის აღ-არსლან სულთანის ჯარების შემოტევისაგან. იმპერატორების მიხეილ VII დუკას (1071—1078) და ნიკიფორე III ბოტანიატეს (1078—1081) დროს იგი იყო ყარსისა და თეოდოსიოპოლის დუკა, აგრეთვე გამგებელი ზემო ლენის თემისა.

ტიპიკონიდან ჩანს, რომ იგი ფლობს მამულებს: ანისში, ტაოში, არმენიაკთა თემში, მოსინოპოლში, ფილიპოპოლში, ატრიდთანში, სოფელ სიკონში და სოფელ ხარბეტიკონში, ვოლერონში. რომელთა ხრიზობეღლებიან ოქრობეჭდები მას პოძებული აქვს უმაღლეს ხელისუფალთაგან.

გრიგოლ ბაკურიანი იყო ფაბლოესი თანამოსაგრე იმპერატორ ალექსი I კომნენოსისა (1081—1118 წწ.). ანნა კომნენეს ცნობით, მან ყველაზე მეტი დახმარება გაუწია მას იმპერატორად აღზევებაში. გრიგოლ ბაკურიანის ძე დიდი წხედრული შემართებით იბრძოდა შემოსეულა მტრების წინააღმდეგ და პოლის დაღუპა სკვითებთან ბრძოლაში ველიატოვის პორცის მისადგომებთან. ანნა კომნენე ასე გადმოგვცემს მის დაღუპვას: „ხოლო დომესტიკოსი გაშმაგებით იბრძოდა, მტრის წინააღმდეგ ძლიერი მხედრული შემართების დროს მტრის დაეჯახა და იქვე სული დალია. დანარჩენი ჯარი დაიფანტა ზოგი სად და ზოგი სად. ეს რომ შეიტყო თვითმპყრობელმა (ალექსი I), დაიტირა დაღუპულები, ყველანი ცალ-ცალკე და ერთად. ხოლო დომესტიკოსის სიკვდილის გამო განსაკუთრებით სწუხდა და ცრემლებს ღვრიდა: განიდან ძალიან უყვარდა ეს კაცი ჯერ კიდევ მისი მეფედ გამოცხადებამდე" (ალექსიადა, VI, გვ. 87—88).

გრიგოლ ბაკურიანისძეს, როგორც ჩვენი პატიანედან ჩანს, ახლო ურთიერთობა ჰქონია საქართველოს მეფე გიორგი II-სთან (1072—1089). ამ მეგობრობას დაცით აღმაშენებლის ისტორიკოსი ასე გადმოგვცემს: „და წარვიდა მეფე გიორგი მაჭელსა თჳსსა ტაოს, და მოვიდა პანას. ხოლო მუნ მოვიდა წინაშე მათსა ხორგარი აღმოსავლელისა გრიგოლ ბაკურიანის ძე, რომელსა ჰქონდეს ოლთისნი, და კარნე-ქალაქი, და კარი, და დიდად განიხარნეს და განისუენნეს; და მოსცა გიორგი მეფემან კარის ციხე-ქალაქი და მისი მიმდგომი ქუეყანა და განაყარნეს" (ქართლის ცხოვრება, ტ. I, 1955, გვ. 318).

პეტრიწონის ტიპიკონიდან ჩანს, რომ დიდი დომესტიკოსი განსაკუთრებული დიდებითა და პატივით იყო მოსილი სამეფო კარზე ბიზანტიის იმპერატორ მიხეილ VII დუკას (1071—1078) დროს. იმპერატორს გრიგოლ ბაკურიანისათვის სამი ხრისობული (ოქრობეჭდი). ყელს სასუენებელი ჯუარი და ამოდიში უბოძებია. მიხეილ მეფე იყო პირველი ქმარი მარიამ დედოფლისა — საქართველოს მეფის ბაგრატ IV კურაპალატის ასულისა, რომელიც მფარველობდა და დიდი პატივისცემით ეპყრობოდა თავის თანამეტომს გრიგოლ ბაკურიანისძეს.

მეტად საგულისხმოა ავრამიც „ალექსიადის" ერთი ადგილი (IX, 5), სადაც ნათქვამია: ნიკიფორე დიოგენეს ალექსი კომნენოსის ყურადღებად მოკვლის გეგმა რომ ჩაეფუშა, მან „გადაწყვიტა გაეცლევით ეხსნა თავი და გადა-

სულიყო დედოფალ მარიამის ქრისტებოლესის მამულებში, ან პეტრიწონში, ან პეტრიწონში“ (გეორგიკა, VI, გვ. 89). მოტანილი ადგილი 1094 წლის აშბებს ეხება. პეტრიწონის მონასტერი კი 11 წლით ადრეა დაარსებული გოლ ბაკურიანის მიერ. სავარაუდებელია, რომ ქართული კულტურის კერა პეტრიწონში ადრეც არსებობდა. ამის გამო გრიგოლ ბაკურიანის მიერ ქართული სავანის მამულში მონასტრის დაარსება სრულიად გასაგები ხდება. ამასთან ისიც საგულისხმებელია, რომ პეტრიწონის მონასტერი გრიგოლ ბაკურიანის დაღუპვის შემდეგ მარიამ დედოფლის მფარველობით სარგებლობდა.

ანნა კომნენეს ცნობა გრიგოლ ბაკურიანისძის სიმხნევე წარმომჩენლობის შესახებ არ შეიძლება საწყვნოთ მივიჩნიოთ იმის გამოც, რომ 1086 წელს, როცა დიდი დომესტიკოსი დაიღუპა, ანნა 3 წლისა იყო. მისი ცხოვრების ძირითადი თარიღებია: დაიბადა 1084 წელს, გათხოვდა 1097 წელს, გაიძევეს მონასტერში 1118 წელს, სადაც დაბერა სიცოცხლის ბოლომდე (1153/55 წწ.). „ალექსიადის“ წერა დაიწყო 1139 წელს, როცა უკვე 55 წლისა იყო, და დაამთავრა სიცოცხლის ბოლო წლებში, როცა უკვე 70 წელს მიღწეული იყო. ამრიგად ანნა კომნენეს თხზულება დაწერილია გრიგოლ ბაკურიანის დაღუპვიდან 50—60 წლის შემდეგ. „ალექსიადა“ მოიცავს ბიზანტიის 50 წლის ისტორიას (1069—1118 წწ.).

ასეთ ვითარებაში ძნელი წარმოსადგენი არ არის ის შეცდომა, რომელიც დაშვებული აქვს „ალექსიადის“ ავტორს. საქმე ის არის, რომ გრიგოლ ბაკურიანის ვინაობას ორი სიტყვით რომ გადმოსცემს, ანნა კომნენე ემყარება არა რაიმე წერილობით წყაროს, არამედ ზეპირ გადმოცემას, სხვის ნათქვამსა და ნაამბობს, რასაც 50 წლის შემდეგ მეხსიერებით აღადგენს. ცნობილია რომ ანნა კომნენე არაშორეთად სარგებლობს მცქეთა, დედოფალთა და საწყდო ქარის დიდ მოხელეთა ნათქვამ-ნაამბობით და მათი შემდგომი გადმოცემისას ზოგჯერ უზუსტობასა და შეცდომებს უშვებს.

ანნა კომნენე მოწმეა მას მაჯერ გადმოცემული ამბების უმეტესი ნაწილისა. ამასთან ერთად იგი ბევრ წერილობით წყაროსაც იყენებს (ისტორიკოსთა თხზულებები, წერილები, ხრისობულები, ხელშეკრულებები და სხვ.). მაგრამ იყენებს მათ თავისებურად, წყაროს ზუსტად არ მისდევს, ახდენს ამბების კონტამინაციას, მათ შერწყმა-შერევას, რის გამო მის ნაშრომში ადგილი აქვს აშკარა ანაქრონიზმებს. ორი სხვადასხვა დროის ამბების ვიზიდების შერეულს. თანაც ზოგჯერ თხრობის მხატვრულობითაა და მოვლენათა დრამატიზაციით რომ არის გატაცებული, მას ყურადღების გარეშე რჩება მოვლენათა დეტალები და ფაქტების გადმოცემისას შეცდომებს უშვებს. ასე ვსყვრობა იგი თავისი წეულის ნიკიფორე ვრიენის საისტორიო თხზულებას — „ნანაწერებს“, მიქელ პსელოსის „ქრონოგრაფიას“, ითანე სკილიცეს გამგრძელებლის, ევთვიმი ზიგაბენისა და სხვათა თხზულებებს.

ზემოაღნიშნულის გამო „ალექსიადის“ რუსი გამომცემელი და მკვლევარი ი. ლიუბარსკი დასკვნის: „Итак, признавая „Алексиаду“ в целом достаточно надежным источником, современный исследователь, однако, не вправе во всех случаях доверять Анне, особенно если речь идет о внутренней истории соседних с Византией государств и об оценке деятельности Алексея I комнина“ (Анна Комнина, Алексиада, 1965, გვ. 32).

დამოლის ერთ ცნობასაც მოვიტანთ, ანნა კომნენე იმპერატორ ალექსი VII-ისა და მარიამ დედოფლის ვაჟის — კონსტანტინე დუკას საერთო იყო. ბიზანტიაში არსებული ჩვეულების მიხედვით დანიშნულ ტახტის სამკვიდრო ტახტზე ასვლის ასაკამდე ბავშვი ტახტზე ასვლის ასაკში აზრდებოდა. ამ რას წერს ამის შესახებ ანნა კომნენე: „მე ჯერ კიდევ რვა წლისა ვიყავი, როცა ვიზრდებოდი დედოფალთან, ძალიან უყვარდა მას და ყველა თავის საიდუმლოებას მიზიარებდა მე... ხშირად მსმენია, რომ დედოფალს თვითონაც ეთქვამს, თუ რა გადახდა მას თავს და რა დიდი შიში გადაიტანა, უპირატესად ვაჟის გამო, როდესაც ნიკიფორეს უარი თქვა სამეფო ტახტზე" (გეორგიკა, VI, გვ. 64—65).

ამრიგად, ანნა კომნენე მარიამ დედოფლის, ბაგრატ IV ასულის, ოჯახში აზრდებოდა, მისი სარძლო-შვილობილი იყო, რომელსაც დედოფალი ყველა თავის საიდუმლოებას ეზიარებდა. მიუხედავად ამისა, თუმცა ეს ძნელი წარმოსადგენია, ანნამ არ იცის ან მას არ ახსოვს, რომ მისი დედობილი — დედოფალი მარიამ ქართველი მეფის ასულია; არსად თავის თხზულებაში მას ქართველად არ ახსენიებს, თუმცა მარიამ დედოფლის ცხოვრებას ვრცლად და დაწვრილებითაც გადმოსცემს.

ამის შემდეგ, ვფიქრობთ, სადავო არ უნდა იყოს, რომ ანნა კომნენეს ცნობა გრიგოლ ბაკურიანის სომხური წარმოშობის შესახებ მცდარია. ხოლო იმაზე პერიოდის სომეხი მემატიანის მათეოს ურჰაელის ცნობა, რომ „გრიგოლ ბაკურიანის ძე ტომით ქართველი იყო", ფრიად საინტერესოა.

6. ძეგლისწერა რუის-ურბნისის კრებისა

ტექსტი იბეჭდება ხელნაწერთა ინსტიტუტის ორი უძველესი ნუსხის A 76 და Rt, VI, № 5 (III) მიხედვით. A 76 ნუსხა წარმოადგენს კრებულს, რომელიც დაწერილია ქაღალდზე XII საუკუნის ნუსხურით. ტექსტს კრებულის 238—248 გვერდები უჭირავს. ჭაღალდი ალაგ-ალაგ გაცრეცილია და ტექსტიც ვადასულია. A 76 ნუსხა გამოცემაში აღნიშნულია A ლიტერით, ხოლო Rt, VI, 5 აღნიშნულია B-თი. A ნუსხის ხარეებები აღდგენილია B ნუსხის მიხედვით, რომელიც წარმოადგენს ფოტობირს ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის № 25 ხელნაწერისა. ტექსტს 612—638 გვერდები უჭირავს, დაწერილია XII საუკუნის ნუსხურით.

ტექსტი თავებად, ქვეთავებად, წუხლებად და აბზაცებად ჩვენ დაგვყავით.

რუის-ურბნისის კრება, როგორც ცნობილია, მოწვეულ იქნა დავით აღმაშენებლის მიერ, ხოლო „კრებაი მოქმედი" (თავმჯდომარე) კათალიკოსი იოანე IV სადარელი იყო.

თ. ყორდანია, ქრონიკები, II, გვ. 56—72.

7. შიომღვიმის წინამძღვრის რიგი გაჩენილი მამა ხვიმეონის მიერ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი Ad 721. პირი. XVII საუკუნის ნუსხური. თავი აკლია. ქაღალდი. 25×14,5 სმ. მარცხენა ზემო კუთხეში შემორჩენილია ცალკეული სიტყვები. გაკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. ალაგ-ალაგ ი და ჲ-ზეტიანი შეინიშნება. საბუთის მერმინდელი სათაური: „უ დ ი ბ ნ ი ს წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ რ ი ს რ ი გ ი თავი აკლდა".

საბუთი დათარიღებულია XII საუკუნით, მაგრამ მასში ნახმარი ზოგიერთი

ტერმინი და სიტყვა: „დიდებული", „აზნაური", „ბატარა" და სხვ., თუ ნაშრომ შემდგომ არ განუახლებიათ. ამ დათარიღებას საეჭვოდ ხდის.

თ. ჟ ო რ დ ა ნ ი ა, ისტ. საბ. შიომღვიმის მონასტრისა, 1895 წ., გვ. [illegible]

8. დაწერილი შიომღვიმის კრებულისა ტოხაჩხძეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 3. დედანი. ეტრატი ოთხ კეფად. 184×42 სმ. თავი აკლია. მარჯვენა კიდე ალაგ-ალაგ მოგლეჯილია. ჩვენი ტექსტი მეხუთე სტრიქონიდან იწყება. წინა ოთხი სტრიქონიდან შემორჩენილია ცალკეული სიტყვები. ტექსტი ნუსხურია. ჩვენს გამოცემაში გასწორებულია ო-ნისა და უ-ნის უმართებულო ხმარება.

თ. ჟ ო რ დ ა ნ ი ა, შიომღვიმის საბუთები, გვ. 24—25 (შემოკლებით).

9. წესი და განგება უცნობი მონასტრისა

ს. ქ ა ყ ა ბ ა ძ ე, წერილები და მასალები საქართველოს ისტორიისათვის, I, 1914 წ., გვ. 71—73.

გამომცემელი წერდა: „ტექსტი დაწერილი ყოფილა ნუსხა ხუცურად. მაგრამ ნაწერი სულ გადასულია და ძლიერ დიდის გაჭირვებით იკითხება... ტექსტი ტიპიკონისა დავბეჭდე შეუცვლელად ისე, როგორც შეიძელ მისი ამოკითხვა. თავი და ბოლო აკლია და აქა-იქ ზოგი ადგილების წაკითხვა გადასწერობისა გამო ყოველად შეუძლებელი იყო. ეს ტიპიკონი წარმოადგენს ნაწყვეტს ერთერთ სომხითის მონასტრის განგებისას, ბოლნისას ახლოს, შესაძლებელია თვით ბოლნისისას ან ეგებ წუდრულამენისას, რომელიც ბოლნისის პირისპირ მდებარეობდა" (გვ. 71).

ჩვენს გამოცემაში წარმოდგენილია ცდა შემორჩენილი ტექსტის აღდგენისა, მაგრამ ტექსტის შეტისმეტი ფრაგმენტულობის გამო ასეთი აღდგენა სათუო და არასაიმედოა. საბუთს დათარიღებთ ი ვ ა ნ ე მ ხ ა რ გ რ ძ ე ლ ი ს წლების მიხედვით, 1191 წელს იქნე მსახურთუხუცესი გახდება, ხოლო 1212 წელს — ათაბაგი. საბუთიც ამ წლებში უნდა იყოს შედგენილი.

10. განგება ვაჰანის ქუაბთაჲ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 933. დედანი. ეტრატი 13 კეფად. 562×19 (27,5) სმ. ეტრატის recto უჭირავს ტიპიკონის ტექსტს, გ ი თ რ გ ი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ს სიმტკიცის ხელრთვასა და ერთ მინაწერს, რომელიც მ უ რ ვ ე ნ ტ რ ი ბ ა ჩ ს ძ ს ეკუთვნის; ხოლო verso მთლიანად 20 სხვადასხვა მინაწერს ეჭირავს. ტიპიკონის ტექსტი დაწერილია XIII საუკუნის ნუსხურით.

ვაჰანის ქუაბთა განგების ტექსტი მინაწერებითურთ პირველად თ. ჟ ო რ დ ა ნ ი ა მ გამოსცა (შიომღვიმის საბუთები, გვ. 30—49).

ძეგლის მეორე, სანიმუშო და ცალკე წიგნად გამოცემა ეკუთვნის ლ. მ უ ს ხ ე ლ ი შ ვ ი ლ ს (ვაჰანის ქუაბთა განგება, 1939 წ.) ეს გამოცემა მხოლოდ ტიპიკონის ტექსტს შეიცავს, მინაწერების გარეშე. ტექსტს წამძღვარებული აქვს ვრცელი გამოკვლევა, რომელშიც გაშუქებულია ვაჰანის ქუაბის აღგილმდებარეობის, ტიპიკონის შედგენის თარიღისა და შემდგენლის ვინაობის, ხელნაწერის

შედგენილობის, ტექსტის კრიტიკისა და დადგენის საკითხები (გვ. 9—60); აქვე მოსდევს ძეგლის კრიტიკული ტექსტი (გვ. 61—91), რომელსაც დართული აქვს ლექსიკონი და სახელთა საძიებელი (გვ. 95—131).

ლ. მუსხელიშვილის აზრით, „მთელი გრაგნილი თავდაპირველად, სულ ნაკლებ, 15 კეფისაგან შედგებოდა, დღეს კი, თუ ჩამატებულს მე-8[1] კეფს გამოვაკლებთ, შენახულია მხოლოდ 12 კეფი. სამს დაკარგულ კეფზე მოთავსებული იყო: 1. მთელი შესავალი, სადაც ნიშანდობლივ მოხსენიებული იქნებოდა ძეგლის დამდები, მიზები მისი დადების. შეიძლება თარიღიც და სხვ.; 2. ბ თავის ზანდუკი პირველი სტროფონებითურთ; 3. უმნიშვნელოვანესი ნაწილი ბ თავისა; 4. მთელი გ თავი; 5. დ თავის ზანდუკი პირველი სტროფონებითურთ" (გვ. 24).

ტაბიკოვის ტექსტი იბეჭდება ლ. მ უ ს ხ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ს გამოცემის მიხედვით. ჩვენ მხოლოდ ალაგ-ალაგ ტექსტი ამზიცებად დავყავით. ტექსტის ხარვეზები და დამოწმებული წყაროები სქოლიოებში მიეთითეთ; ხოლო გ ი ო რ გ ი კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი ს ხელნაწერის ქარაგმები გავხსენით. ტექსტი გავმართეთ და მ ხ ა რ გ რ ძ ე ლ ი ს ანდერძთან ერთად ცალკე ქვესათაურით გამოვყავით.

11. დაწერილი ეტიფანე კათალიკოსისა ანელ ხუცესთა სარგოს განწესების შესახებ

ტექსტი იბეჭდება ნ. ბ ე რ ი ს გამოცემის მიხედვით (Известия Императорской Академии наук, 1910, გვ. 1437—1439).

12. წყალობის დაწერილი მიქელ კათალიკოზისა მსახურთუხუცეს გაჩე გურამაისძისადმი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 9253. დედანი. ეტრატი შავ კეფად. 329×24 სმ. თავი დაზიანებულია. ხელნაწერი. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია თრი წერტილი.

გამოქვეყნებულია ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ი ს მიერ (საისტორიო მოამბე, I, 1945, გვ. 3—5).

13. წყალობის დაწერილი არსენ ბყონდიდელ მწიგნობართ-უხუცესისა მგელა აბულასტარისძისადმი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 5003. დედანი. ეტრატი ოთხ კეფად. 181×25,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია თრი წერტილი.

გამოქვეყნებულია ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ი ს მიერ (საისტორიო მოამბე, II, 1925, გვ. 131—133; საისტორიო კრებული, II, 1928, გვ. 74—78 (მეორეჯერ შესწორებული).

14. განჩინება საეკლესიო კრებისა მიიმღვიმის მეუღლობის შესახებ

ხელნაწერი დაკარგულია. გამოქვეყნებულია თ. ყ ო რ დ ა ნ ი ა ს მიერ (მიიმღვიმის საბუთები, გვ. 50—52).

15. დადგენილება საეკლესიო კრებისა ულუ-დავითისადმი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 6501. დედანი. ქაღალდი. 45,5×25 სმ. ხმედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თრი წერტილი.

გამოქვეყნებულია:

1. თ. ჟორდანია, ქრონიკები, II, 163—166.
2. გ. გოზალიშვილი (საისტორიო მოამბე, I, 1925, გვ. 220—223).
3. ი. ჯაველიშვილი, ქართული ერის ისტორია, V, 1953, გვ. 157—159.

16. დაწერილი შიომღვიმის ქრებულისა ზოსიმე ტოხაისძისადმი ხამწირველოს ნოძების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 4. ეტრატი ორ კეფად. 112×20 სმ. დაზიანებული. XIII საუკუნის ნუსხური. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი. საბუთის თავში, რომელიც დმრთისმეტყველურ შესავალს შეიცავს, ეტრატის ძარცხენა და ზარჯვენა კიდეები ამოგლეჯილია. შუაში შემორჩენილი ტექსტი 9 სტრიქონს შეიცავს.

თ. ჟორდანია, შიომღვიმის საბუთები, გვ. 59—61.

17. დაწერილი ჭარაისძეთა გიორგი მუშირისძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 4. ტექსტი ამოწერილია XIII საუკუნის მხედრული საბუთის ტყავის მხარეზე.

თ. ჟორდანია, შიომღვიმის საბუთები, გვ. 61—62.

18. დაწერილი ბერჯოლთა დემეტრე ტოხაისძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 4. ტექსტი ამოწერილია XIII საუკუნის მხედრული ხელით საბუთის ტყავის მხარეზე.

თ. ჟორდანია, შიომღვიმის საბუთები, გვ. 62.

19. წყალობის დაწერილი ნიკოლოზ კათალიკოზისა არვანბეგ სიბაისძისადმი

ქსმა. ფონდი 1448, საქ. № 5037. დედანი. ეტრატი ხუთ კეფად. 125,5×16,7 სმ. თავი დაზიანებულია. ზედრული. ყოველი სტრიქონის შემდეგ ორწერტილი.

გამოქვეყნებულია ს. ყაუხჩიშვილის მიერ (საისტორიო მოამბე, I, 1945 წ. გვ. 5—6).

20. სიბატიოს დაწერილი ცაიშელ დანიელისა ლაბსყელდაშისადმი

პ. ინგოროყვა, სვანეთის საისტორიო ძეგლები, II, 1941 წ., გვ. 28. გამოცემულია საბუთის ათარიღებს 1442—1452 წლებით. ჩვენს გამოცემაში საბუთი თარიღდება დემეტრე მეფის (თავდადებულის) ზეობის წლებით.

21. შეწირულების დაწერილი გელათის დეკანოზ იაკობისა ხახულის ღმრთისმშობლისადმი

ხელნაწერი დაკარგულია. ტექსტი იბეჭდება თ. ჟორდანიას გამოცემის მიხედვით (ქრონიკები, II, გვ. 128—129).

22. დაწერილი შიომღვიმის კრებულისა ბასილ ალავერდელისადმი სამწერლოს გაჩენის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1586. დედანი. ეტრატი. 35×23 სმ. მხედრული. ნაკვეთი. ნაწილობრივ ქვემო კიდე და ბოლო მოხეულია. ალაგ-ალაგ ტექსტი გადასულია. ნესხერა. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორწერტილი.

23. ჭართლ-კახეთ-მესხეთის საკათალიკოსო მამულების ხითარისნის გუჯარი

ტექსტი იბეჭდება თ. ჟორდანიას გამოცემისა (ქრონიკები, II, 195—198) და ხელნაწერთა ინსტიტუტის Hd 8712 ნაირის მიხედვით. პირველი აღნიშნულია A ლიტერით, ხოლო მეორე B-თი. ჟორდანიას გამოცემით საბუთს უწია ქორონიკონი 3, ხოლო Hd 8712 ხელნაწერს — ქორონიკონი 89.

24. ერთგულების დაწერილი ნიკოლოზ მანჭუნერლისა იოვანე კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 547. დედანი. ქაღალდი. 36,5×23 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. თავი აკლია.

გამოქვეყნებულია შემოკლებით: ე ხ ე შ ტ ი, საქართველოს ისტორია, I, დ. ბ ა ქ რ ა ძ ი ს რედაქციით, 1885 წ., გვ. 286.

თ. ჟ ო რ დ ა ნ ი ა, ქრონიკები, II, გვ. 330.

საბუთის სრული ტექსტი გამოსცა ქ რ ი ს ტ ი ნ ე შ ა რ ა შ ი ძ ე მ (სამხრეთ საქართველოს ისტორიის მასალები, 1961 წ., გვ. 28—29).

დ. ბ ა ქ რ ა ძ ე საბუთს XIV საუკუნით ათარიღებს; თ. ჟ ო რ დ ა ნ ი ა 1505—1526 წწ. მაგრამ დასძენს: „ჩვენ მაინც საეჭვოდ დაგვიდგია ჩვენი ქრონოლოგიური განმარტება ამ საგნისა". ქ რ. შ ა რ ა შ ი ძ ე თარიღს 1505—1515 წლებით განსაზღვრავს. მაგრამ ამ ხანებში კათალიკოსი იოანე არ იხსენიება.

ჩვენ საბუთის ვათარიღებთ დავით IX-ის მეფობის წლებით, პალეოგრაფიული ნიშნებისა და ქაღალდის ჭვირნიშნის მიხედვით.

25. ერთგულების წიგნი გერასიმე მანჭუნერლისა მიქაელ კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 522. დედანი. ქაღალდი. 28×24,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ი-წყება და უ-ნაკლული.

საბუთის სრული ტექსტი გამოსცა ქრ. შ ა რ ა შ ი ძ ე მ (მასალები, გვ. 23—24).

საბუთი თარიღდება მიქაელ კათალიკოსის ზეობის წლებით.

26. ერთგულების წიგნი მანგლელ-თბილელ იოანესი კათალიკოს თეოდორესადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 525. დედანი. თავი და ბოლო აკლია. ქაღალდი. 13,8×29 სმ. მხედრული. განკვეთილების ნიშნად ნახმარია ერთი ან სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება თეოდორე კათალიკოსის ზეობის წლებით.

27. ერთგულების წიგნი ხერაძეთან მაწყუერლისა თეოდორე კათალიკოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 320. ლედანი. 37×29 სმ. თავი და ბოლო აკლია. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

საბუთის სრული ტექსტი გამოსცა ქ რ. მ ა რ ა შ ი ძ ე მ (მასალები, გვ. 24—25).

საბუთი თარიღდება თეოდორე კათალიკოზის ზეობის წლებით.

28. წყალობის წიგნი მანგლელ-ახბილელ იოანესი ჭორებისკოპოს დანიელ ნეჭეძისადმი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 5240. ეტრატი. 24,5×18 სმ. საბუთის recto დაწერილია ნესხურით, ხოლო verso ხელმრუელით. ნესხური ტექსტი თითქმის მთლიანად გადასულია. ეტრატი წარმოადგენს პალიმსესტს.

გამოქვეყნებულია: ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე. ისტორიული საბუთები, წიგნი II, 1913 წ., გვ. 6—7.

29. ქართლ-კახეთის საკათალიკოსო მამულების ხითარხნის გუჯარი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 5016. ლედანი. ეტრატი შვიდ კეფად. 282×32 სმ. პირველი კეფის წარცხვნა კიდე დაზიანებულია. მეშვიდე კეფზე მხოლოდ გ ი ო რ გ ი მ ე ფ ი ს ხელრთვაა. სიგელი წარმოადგენს პალიმსესტს. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

გამოქვეყნებულია: ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე. მცხეთის საკათალიკოსო მამულების გუჯარი 1447—1448 წ. გიორგი IX მიერ ბოძებული (ცალკე ამონაბეჭდი).

30. კეთილის გამოსაღების წიგნი დავით კათალიკოზისა მეკულულე ჯეარის მსახლობელთადმი

ცსსა. ფ. 1449, საბ. № 1525. პირი.

ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, ისტორიული საბუთები, III, გვ. 32—34.

31. ერთგულების წიგნი ლასურიძე კუმურდოელ იოვანესი კათალიკოს დავითისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2082 ლედანი. 29,6×26 სმ. თავი აკლია. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

საბუთის სრული ტექსტი გამოსცა ქ რ. მ ა რ ა შ ი ძ ე მ (მასალები, გვ. 25—27).

საბუთი თარიღდება დავით კათალიკოზის ზეობის წლებით.

32. ხამთავისის სამწყსოს ლრამისა და შესავლის წიგნი

ტექსტი იმეცდება ხელნაწერთა ინსტიტუტის ორი ხელნაწერის — Ad 559 (ლედანი, ქაღალდის გრაგნილი) და Au 604 პირის მიხედვით. ორივე ნუსხა XVII საუკუნისაა. ჩვენს გამოცემაში Ad 559 ნუსხა აღნიშნულია A ლიტე-

რით, ხოლო Ad 604—B ლიტერით. გამოცემის საფუძვლად უდევს Ad 559 ნუსხა.

საშთავისის სამწყსოს დრამისა და შესაგლის წიგნი განახლებულია ჭყონდიდის მიერ 1673 წელს. განახლების სიგელში ნათქვამია: „საშთაეისის ღმრთაების საყდარს სამწყსოს დრამისა და შესაგლის ძველითგან ვანაჩენი წიგნი და გეჯარი ჰქონდა. ვნახეთ და დიდ დაძველებულ იყო და, ჩუენად სალოცავრძელოდ და გასამარჯეებლად, როგორაც ამ ხატის სიგელში ეწერა, ისეე ამ რიგათ და იმავე წესით განუახლეთ და დაუმტკიცეთ სიგელი ესე“ (იხ. გვ. 206).

მაგრამ არკვევა, რომ საშთავისის დრამისა და შესაგლის ძველი განახენი წიგნი უკვე შაჰნავაზის დროსაც პირვანდელი სახით არ იყო მიღწეული. დედნის ფურცლების დაზიანებისა და დაშლილობის გამო საბუთის გადმოწერით ტექსტი შეუსაბამოდ გადაადგილებიათ. ეს შეუსაბამობა სიგელის განმახლებელს ვერ შეუნიშნავს, თუ მისი აღნაშენა საჭიროდ არ მიუჩნეია, საბუთი ისევე განუახლებია და დაუმტკიცებია.

Ad 559 ნუსხაში ტექსტი შერწყმულია ერთ საბუთად. სინამდვილეში იგი ორმ სხვადასხვა დროს შედგენილ საბუთს შეიცავს:

1. საშთავისის სამწყსოს დრამისა და შესაგლის წიგნი, რომელიც თუ უფრო ადრე არა, ყოველ შემთხვევაში XV საუკუნის პირველ ნახევარში უნდა იყოს შედგენილი.

2. საშთავისის სამწყსოს საეკლესიოს წიგნი შედგენილა 1459 წელს ცხრაზმისშვილის კრებულსა და მამასახლისების მიერ.

3. შაჰნავაზის 1673 წლის ბრძანება სიგელის განახლებისა და დამტკიცების შესახებ.

4. საეკლესიო წიგნი გრიგოლ საშთავნელისა შემქონისადმი.

ამასთან საჭიროა აღინიშნოს, რომ თვით შაჰნავაზის ბრძანებაც სიგელის განახლების შესახებ XVII საუკუნის ხელნაწერებში თავის ადგილას არ არის. ბრძანების ტექსტი საბუთის თავში, ხოლო ქორონიკონი და ხელრთვა საბუთის ბოლოშია დართული.

იგივე უნდა ითქვას გრიგოლ საშთავნელის საეკლესიო წიგნზეც, რომელიც სრულიად უადგილოდ ჩართულია Ad 559 ნუსხაში საბუთის ბოლოს — შაჰნავაზის ბრძანების ქორონიკონსა და ხელრთვას შორის (იხ. გვ. 209).

ტექსტის პირვანდელი სახის აღდგენის მიზნით შაჰნავაზის ბრძანება თავის ადგილას — საბუთის ბოლოს გადავიტანეთ, ხოლო საშთავნელის საეკლესიო წიგნი, რომელიც საშთავისის სიგელის ორგანულ ნაწილს არ შეადგენს, სქოლიოში ჩავიტანეთ (იხ. გვ. 209—210).

ამასთან ცხადად ჩანს, რომ საშთავისის სამწყსოს დრამისა და შესაგლის წიგნის ძველი ნაწილი სოფელ გოლგოთით მთავრდება. ამიტომ გადამწერთა მიერ შეცდომით უადგილო ადგილას ჩართული ტექსტი: „ძველის გუჯრისაგან ესე ოდენ შეგეძლეთ გარდმოწერა“, აქ — სოფელ გოლგოთასთან გადმოვიტანეთ (იხ. გვ. 204).

ამის შემდეგ სოფელ ცახისძირიდან იწყება დრამისა და შესაგლის წიგნის ახალი ნაწილი (იხ. გვ. 205). ცახისძირიდან ტექსტი სრულიად განსხვავებულია. მის სახელზე გამსაკუთრებით მიუთითებს ის, რომ „დრამაო“ ფუძედან გადასახადიდან უკვე ნატურალურ გადასახადად ქცეუ-

ლა. ასეთი სახე კი დრამას სწორედ XVII საუკუნეში აქვს. გარდა ამისა, საინტერესოა, რომ სიგელის ამ ახალ ნაწილში ადარ იხსენიება ძველი სიგელის ავტორი საღვთო მამა „კაბაწი", მის ნაცვლად შემოდის „ქართველი".

ზემოხსენებულის გამო უეჭველია, რომ სიგელის ეს ახალი ნაწილი შედგენილია XVII საუკუნეში, ალბათ სიყელის განმაახლებლის შამნავაზის მიერ, და დართული აქვს დრამისა და შესაფლის ძველ წიგნს, რომლის ტექსტი დაზიანებულობის გამო ადარ აკითხებოდა.

სიგელის ეს ახალი ნაწილი ქვესათაურით გამოვყავით.

ტექსტის სხვა შეცდომებისა გადაადგილებანი, რომელნიც გასწორებული და აღდგენილია ჩვენს მიერ, მითითებულია სქოლიოებში.

ამრიგად, ჩვენს განკარგულებაში სიგელის ტექსტი ორ დამოუკიდებელ საბუთად ქცეულდება: 1. ს ა მ თ ა ვ ი ს ი ს ს ა მ წ ყ ს ო ს დ რ ა მ ი ა ს და შ ე ს ა ფ ლ ი ს წ ი გ ნ ი (საბ. № 31) და 2. ს ა მ თ ა ვ ი ს ი ს ს ა მ წ ყ ს ო ს ს ა ე კ ა ნ ო ნ ო ს წ ი გ ნ ი (საბ. № 32).

ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ი ს აზრით, „სამთავნელის სარწმუნოება შედგენილი უნდა იყოს XI ს. უწინარეს, X საუკუნეში, ეფრო X საუკუნის მეოხე ნახევარში" (საისტორიო კრებული, IV, გვ. 8); ხოლო რაც შეეხება სამთავნელის საკანონის წიგნს, XIV საუკუნის დასასრულს ან XV საუკუნის პირველ ნახევარს მიაკუთვნებს (იქვე, გვ. 13).

ს ა მ თ ა ვ ი ს ი ს ს ა მ წ ყ ს ო ს დ რ ა მ ი ს ა და შ ე ს ა ფ ლ ი ს წ ი გ ნ ს ჩვენ XV საუკუნის პირველი ნახევრით ვათარიღებთ. შესაძლოა, ძეგლი უფრო ძველიც იყოს, მაგრამ მისი XIII საუკუნეზე ადრეულ ძეგლად მიჩნევა გამორიცხულია.

რაც შეეხება ს ა მ თ ა ვ ი ს ი ს ს ა მ წ ყ ს ო ს ს ა ე კ ა ნ ო ნ ო წ ი გ ნ ს, მისი შედგენის თარიღია 1459 წელი — ქორონიკონი **ჩმზ**. ეს თარიღი აღნიშნულია საკანონო წიგნის შესაფლში, რომელიც გადაწერილა შუცდომით, ხელნაწერებში უადგილო ადგილას — დრამისა და შესაფლის წიგნებია ჩართული (იხ. გვ. 204, 206).

ი. ქ ო რ დ ა ნ ი ა, ქრონიკები, II, გვ. 272—277 (შემოკლებით). ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ე, საისტორიო კრებული, IV, 1929, გვ. 8—15.

30. სამთავისის სამწყსოს საკანონოს წიგნი ცხრაზმის ჯვრის კრებულისა და მამახახლისებისა გრიგოლ სამთავნელისადმი

ხელნაწერია ანატიტეტი. Ad 559 და Ad 604 (იხილე წინ., № 32 საბუთის აღწერილობა და შენიშვნები).

31. წყალობის წიგნი მარკოზ კათალიკოზისა ბერინასშვილ მეჯინიბეთუხუცეს მამისახლისადმი

ცისა. ფონდი 1448. საბ. № 5024. დედანი. ეტრატის გრაგნილი. 34,5×21 სმ. მხედრული. გაბეჭდვითალობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

32. შეწირულების წიგნი კათალიკოს აბრამ აბალაიისა მცხეთის მეტეხთა ღმრთისმშობელისადმი

ცისა. ფონდი 1449. საბ. № 1487. პირი. გამოქვეყნებულია: ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ე, ისტორიული საბუთები, II, 19—20.

36. წყალობის წიგნი დავით კათალიკოსისა მახარებელ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1352. დედანი. ეტრატის გოგნილი 2 ფურცელი. 165×21,2 სმ. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია თხი-ლის წერტილი.

37. წყალობის წიგნი დავით კათალიკოზისა ოქროპირ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1493 გ. პირი. საბუთის ეზის ქვრონიკონი „რ“ (1412 წ.), მაგრამ გადმწერის შეცდომაა, რადგან ამ დროს არ არსებობა არც კათალიკოსი დავითი და არც მეფე ბაგრატი. ჩვენი აზრით, უნდა იყოს ქრონიკონი რკ (1472 წ.). ეს საბუთი შინაარსით წინა (№ 35) საბუთის ანალოგიური.

38. ერთგულების წიგნი ანჩელ არქიმანდრიტ აბელისძე ქეროპიანისა დავით კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 512. დედანი. თავი აკლია. გაღალდი. 40,5×14,6 სმ. შეღებული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

შემოკლებით დაბეჭდილია თ. ჟორდანია, ქრონიკები, II, გვ. 267—268.

39. მცნებაჲ სასჯულოჲ

ტექსტი იბეჭდება ორი ხელნაწერის მიხედვით:

ცსსა. ფ. 1446. სად. № 5020. დედანი. ეტრატის გრაგნილი 6 ფურცად. 210×18,5 სმ. ნუსხური. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან სამი წერტილი. პირველ კანზე ტექსტი არ არის. მეექვსე კანი ძლიერ დაზიანებულია. პარცხენა კიდეზე და შუაწიც ეტრატი აღოგლეჯილია. ტექსტი დაწერილია ორივე მხარეზე. ილაგ-ილაგ გადასულია. გამოცემაში ეს ხელნაწერი აღნიშნულია A ლიტერით.

ხელნაწერთა ინსტიტუტის Sd 2920. პირი. მხედრული. ჩვენ გამოცემაში აღნიშნულია B ლიტერით. კანებში ჩასმული ტექსტი ამოგვიწერია B ნუსხის მიხედვით.

ხელნაწერებში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

გამოქვეყნებულია შემოკლებით: თ. ჟორდანია, ქრონიკები, II, 294—297.

სრული, მაგრამ გაუმართავი ტექსტი, ხელნაწერის ორთოგრაფიის დაცვით გამოსცა ს. კაკაბაძემ, მცნებაჲ სასჯულოჲ, ტექსტი, 1913 წ. (ცალკე ამონაბეჭდი). გამომცემელი სწერს: „მცნებაჲ სასჯულოჲ წარმოადგენს XV საუკუნის საბუთს, შედგენილია ანტიოქიის პატრიარქის მიქაელის მიერ, ოცხაზ-იმერეთის მეფის ბაგრატ VI-ისა და დადიან-გურიელ შაჰაღაველის დროს, ანუ 1470—1474 წლებში“ (გვ. 3).

იგივე კ. კეკელიძე წერს: „ეჭვგარეშეა, პატრიარქი მიხაილი ამ „მცნების“ ბერძნულ ენაზე დაწერდა, მაგრამ, ვინაიდან ის, ალბათ, ქართულად გამოქვეყნდა ერთი მხრით, და, მეორე მხრით, ქართველებისადმია უშუალოდ მიმართული, მას ჩვენ ვთელით ქართულ საეკლესიო კანონმდებლობის ძეგლად“ (ქართ. ლიტ. ისტ. ტომი I, 1960, გვ. 568).

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 15. დედანი(?) ეტრატი. 61×17,5 სმ. ...ფურცელი და ბოლო აკლია. ნუსხური. საბუთი დაწერილია ეტრატის უკანა მხარეზე. წინა მხარეზე მხედრულად დაწერილია გიორგი III 1178 წლის სიგელი საქართველოს ეკლესიის შეუვალობის განსაზღვრების შესახებ (იხ. ქართული სამართ. ძეგლები, II, 1965, გვ. 24—25). ი. ქორდანია საბუთის ხელს XIV საუკუნეს მიაკუთვნებდა, ხოლო საბუთი სამთავისის სამწყსოს გამოსახლების წიგნად მიაჩნდა (ქრონიკები, I, 264; II, 272).

საბუთი პირველად ს. კაკაბაძემ გამოაქვეყნა, სათაურით: ორი საშემოსავლო ნუსხა. „თიანეთის ნაწილის და ერწოს საეპისკოპოსო გამოსახლების ნუსხა X საუკუნისა“ (საისტორიო კრებული, IV, 1929 წ., გვ. 1—5). მისი აზრით, ტექსტი წარმოადგენს ძველი ნუსხის პირს, რომელიც დაწერილია XVI—XVII სს. ხელით. ხოლო თვით საბუთი შედგენილი ყოფილა X საუკუნეში და შესაძლებელია IX ს. მეორე ნახევარშიც (იქვე, გვ. 3).

ივ. ჯავახიშვილის აზრით, „ჯერ-ჯერობით ძველი გიორგი III-ის სიგელის ზურგზეა დაწერილი, თუ ეს გრძელი ნუსხა-დედანია, რაც როგორც აღვნიშნეთ საეჭვოა, შეუძლებელია XIII საუკუნის მეორე ნახევარზე ეწოდებინოს დროისა იყოს. ენის თვისების მიხედვით კი ეს ძეგლი შეიძლება XII—XIII სს.-საც იყოს. გამოსაყენებას თვისებითაც ეს გაბრუების წიგნი განირჩევა მერმინდელი ამავე შინაარსის ძეგლებისაგან და ეტყვის ნ ე ბ ა ვ ე ნ ე ქართლის ეკლესიის XIII ს. დამდეგის წარწერას უდგებაო (საქართ. ეკ. ისტორია, წიგნი პირველი, 1930 წ., გვ. 61).

ჩვენი დათარიღება პირობითი და საეჭვოა. თუ მოცემული ნუსხა, რომელიც XIV—XV საუკუნის ნუსხა-ხუცურითაა დაწერილი, საბუთის დედანია, მაშინ ჩვენი დათარიღება შეცდომაში შეიძლება. მაგრამ, უფრო სავარაუდებელია, რომ იგი ძველი ნუსხის პირია და, მაშასადამე, საბუთის თარიღიც XII—XIII საუკუნის მიჯნის მიეახლოვდება.

ს. კაკაბაძეს საბუთი საეკლესიო გამოსახლების ნუსხად მიაჩნია, ხოლო ივ. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ს — საეპისკოპოსო სამწყსოს გარიგების წიგნად.

41. ერთგულების წიგნი გაბრიელ ალავერდელისა დავით კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 125. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი 22×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. ა-ბეტი.

42. ერთგულების წიგნი გერასიმე კუმურდოელისა ევაგრე კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2130. დედანი. თავი აკლია. 31,6×22,7 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთის მარჯვენა მხარეზე ტექსტი მეტად წართალია და ძნელად იკითხება.

საბუთი თარიღდება ე ვ ა გ რ ე ს კათალიკოსობის წლებით.

გამოქვეყნებულია: ქ რ. შ ა რ ა შ ი ძ ე, სამხარეთ საქართველოს ისტორიის მასალები, 1961 წ., გვ. 27—28.

43. წიგნი ანტიოქიის პატრიარქის დოროთეოსისა მაწყუერელისათვის ეპისკოპოსის კურთხევის უფლების მინიჭების შესახებ

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Ad 503. დედანი. თავი დაზიანებულია. ქაღალდი. 102×26,5 სმ. ორსვეტიანი (არაბულ-ქართული). ქართული ტექსტი ნუსხურია. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი. ქართული ტექსტი არაბულის თარგმანს წარმოადგენს. არაბულ ტექსტს სიგრძით 61 სმ უჭირავს, ხოლო ქართულს — 40 სმ.

თ. ჟ ო რ დ ა ნ ი ა, ქრონიკები, II, 317—318 (შემოკლებით).

44. ერთგულების წიგნი ვარძიის წინამძღვრისა ქართლის კათალიკოსისადმი

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Ad 723. დედანი. თავი და ბოლო აკლია. ქაღალდი. 16×27 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

45. კათალიკოსის სამწყსონი თავადნი და ხოდელნი სამცხე-საათაბაგოში

ტექსტი იძებნება ხელნაწერთა ინსტიტუტის ორი ნუსხის მიხედვით. Ad 91. დედანი. ქაღალდი 62×32. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ტექსტის ბოლოს ორი ხელრთვაა: „მ ა ნ ე ჩ ა რ“-„მანუჩარ“ (მამა-შვილისა). შემდეგ უზის მრგვალი ბეჭედი მხედრული ლეგენდით. რაც არ არჩეულა. ამის შემდეგ დასმულია კათალიკოზის დიდი ბეჭედი: „ღრმელი განჭსნათ ქუეყანასა ზედა: ჭსნილ იყოს ცათა შინა“. და ბოლოს კათალიკოზის ხელრთვა მაყურთხეველი ხელით.

ეს ნუსხა ჩვენს გამოცემაში აღნიშნულია A ლიტერით. ხოლო მეორე (Ad 697), რომელიც სხვათის პირია — B-თი.

პარალელური ტექსტი ორივე ნუსხის მიხედვით გამოაქვეყნა ქ ო. შ ა რ ა შ ი ძ ე მ (მასალები, გვ. 31—36).

46. კათალიკოსის ხელქვეშეთი მღვდელმთავარნი და სამწყსონი სამცხე-საათაბაგოში

ტექსტი იძებნება სამი გამოცემის მიხედვით:

1. Д. Бакрадзе, Археологическое путешествие по Гурии и Аджаре, СПБ, 1878, გვ. 81—82.
2. თ. ჟ ო რ დ ა ნ ი ა, ქრონიკები, II, გვ. 53.
3. ე. თ ა ყ ა ი შ ვ ი ლ ი, არქეოლოგიური მოგზაურობანი და შენიშვნანი, წიგნი I, 1907 წ., გვ. 75—76.

პირველი გამოცემა აღნიშნულია A ლიტერით, მეორე — B-თი, ხოლო მესამე C-თი.

47. შეწირულების წიგნი მოძღვართ-მოძღვრის ილარიონისა გელათისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1575 პირი.

48. სამწყსოსა და საწირავის გაჩენის წიგნი მალაქია კათალიკოსისა გენათელ მელქიზედეკისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 2395. პირი. შემოკლებით გამოქვეყნებულია: ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ე, დას. საქ. სიტყ. სიბ. I, გვ. 10—11.

49. ერთგულების წიგნი ზოსიმე კუმურდოელისა ბასილ კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2083. დედანი. ქაღალდი. 34,3×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

გამოქვეყნებულია შემოკლებით: თ. ქ ო რ დ ა ნ ი ა, ქრონიკები, II, 346; სრული ტექსტი გამოქვეყნებულ აქვს ქ რ. მ ა რ ი შ ი ძ ე ს (მასალები, გვ. 30—31).

50. წყალობის წიგნი ბასილ კათალიკოზისა გიორგი ჭარმაულისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 733. დედანი. ეტრატი 72×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

გამოქვეყნებულია: საქართველოს სიძველენი, II, ე. თ ა ყ ა ი შ ვ ი ლ ი ს რედაქტორობით, 1909 წ., გვ. 401—403.

51. შეწირულების დაწერილი მალაქია კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 16. დედანი. ეტრატის გრაგნილი. 85×31,6 სმ. ნუსხური. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

შემოკლებით გამოქვეყნებულია: თ. ქ ო რ დ ა ნ ი ა, ქრონიკები, II, 377—378.

52. ღალის ამოკვეთის წიგნი ბასილ კათალიკოზისა მცხეთის საყდრის შვილებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1352. დედანი. ქაღალდის გრაგნილი. 48,5×20 სმ. მარცხენა ზემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

53. წიგნი ბასილ კათალიკოზისა სვეტიცხოველისათვის წართმეული მამულების დაბრუნების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 550. დედანი. 45.8×15 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. საბუთის თარიღდება ბასილ კათალიკოსის ზეობის წლებით.

54. წყალობის წიგნი კათალიკოს თეოდოსისა რომანოზ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1353. დედანი. ეტრატის გრაგნილი ორ კუდად. 106,5×25,3 სმ. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

55. საკათალიკოსო გამოსაღების წიგნი ახალქალაქელ მოყალნეთათვის

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 623. დედანი. ქაღალდი. 18,5×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

56. წყალობის წიგნი მელქისედეკ გენათელისა ივანე ცირღილასძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1573. დედანი. ეტრატის გრაგნილი. 49×19 სმ. ალაგ-ალაგ ტექსტი გაღესილია. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

57. ერთგულების წიგნი სამა მტბევარისა დომენტი კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 720. დედანი. ქაღალდი. 17×14,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

საბუთის თარიღდება S 252 ხელნაწერი კონკლისის მიხედვით, რომელშიც 1556 წლის გასწერივ მიწერილია: „აჭ დაჯდა მტბევრად ხახულარი წყვედიძე, მამაი სამა“ (ქრონიკები, II, 399).

58. შეწირულების წიგნი ნიკორწმიდელ დავით საყვარელიძისა ნიკორწმიდისადმი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 3320. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 38,7×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

59. ქართლის საკათალიკოსო მამულების სითარხნის გუჯარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1572. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდის გრაგნილი. 173,7×24 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

საბუთის შედგენის დროს ქართლის მეფე სეიმონ I-ია, სიგელი კი გაცემულია ალექსანდრე მეფის მიერ, სიგელის ბოლოში სწერია: „ქორონიკონსა სმიგ“, პირველად დაწერილა „რმგ“, შემდეგ სხვა მელნით ჩაუმატებიათ ხ და ი, მიიღეთ: „რხმიგ“. ს. კაკაბაძე ქითხულობს: „ორახმიგ“-ად (საისტორიო კრებული, 1929, III, გვ. 121).

„რაც შეეხება თვით ალექსანდრე მეფის ვინაობას, უნდა ითქვას, რომ ამ მეფის და სეიმონის ინდივიდუალობა ერთმანეთს ეჯაჭვება, რადგან სეიმონი მართლაც გამეფდა 1556 წელს... ჩვენის აზრით ალექსანდრე უნდა იყოს იმავე სეიმონის სახელი, ვინაც და იმავე პირისათვის ორი სახელის მიკუთვნება საკმაოდ ხშირი მოვლენა იყო და არის ქართველ ხალხში“ (იქვე, გვ. 117—118).

მიუხედავად ამ განმარტებისა, რაც თავისთავად დამაჯერებელი არ არის, საბუთის თარიღი და მეფის ვინაობა არ შეიძლება დაგვნილად ჩაითვალოს.

60. ერთგულების წიგნი კახთ ეფისკოპოსებისა დომენტი კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1692. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 34×14,3 სმ. მშვდრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

საბუთი თარიღდება დომენტი I-ის კათალიკოსობის წლებით.

61. ერთგულების წიგნი დომენტი კათალიკოსისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 660. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 25×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

საბუთი თარიღდება დომენტი I-ის კათალიკოსობის წლებით.

62. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გედეონ მაღალაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1495, პირი.

63. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გედეონ მაღალაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5087. დედანი. ქაღალდი. 87×22 სმ. თავი აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

საბუთი თარიღდება ნიკოლოზ კათალიკოზის ჩაობის პირველი წლებითა და საბუთის ზურგზე ნესხურად მიწერილი ნასყიდობის წიგნის ქრონიკონის მიხედვით, რომელიც დაწერილია „ვ"ლს სმიგ", სექდენბრის კგ".

64. შეწირულების წიგნი ხოფელ ნიკოლოზ წულუკიძისა ხოფისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1384. პირი.

ს. კ ე კ ე ლ ი ძ ე, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, I, 20—21.

65. ნუსხა წყალწითელას საეკლესიო მგებრისა

ს. კ ე კ ე ლ ი ძ ე, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, I, 27—28.

66. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა პატრონ ვახტანგისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1654 დედანი. ქაღალდი. 41,5×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

67. დავთარი ქუთაისის ხაჟდრის გამოსავალი მგებრისა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. H 626. ხელნაწერი წიგნი. დედანი. ქაღალდი. 20×14,6 სმ. შეიცავს 78 ფურცელს. ჩასმულია შავი ტყავის ყდაში. ხუსხური. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი; ხოლო ყოველი შეხლის ბოლოს ორწერტილი ხაზით (:—).

ტექსტი პირველად ე ქ. თ ა ყ ა ი შ ვ ი ლ მა გამოაქვეყნა ძველი საქართველო, ტ. IV, 1914—1915 წწ., განგრძობილება შესაძე, გვ. 4—72). მისი ვარაუდით ხელნაწერს 6 ფურცელს აკლია: 4 ფურცელი აკლია პირველ რვეულს, ხოლო ორი — შეოთხესა და მერვეს.

ჩვენი გამოცემა, როგორც მკითხველი დარწმუნდება, დასახელებული გამოცემისაგან შემდეგი ნაშრომებით განსხვავდება: 1. ზოგიერთი გვარ-სახელის, განსაკუთრებით ფიული სახელის (სოფლების) და სიტყვის წაკითხვა; 2. ტექსტში გვარ-სახელების, სოფლების კურსივით, ხოლო სოფლების ქვესათაურებით გამოყოფა; 3. ჩარაგმების გახსნა და ორთოგრაფიის გასწორება; 4. ტექსტის გამართვა დღევანდელი პუნქტუაციის მიხედვით.

მოვიტანთ განსხვავებული წაკითხვის რამდენიმე მაგალითს:

	ეკვთიმეს წაკითხვა	ჩვენი წაკითხვა
მეხ. 44.	„ჰაშმაგაშვილსა“	„შატმახაშვილსა“
„ 256.	„ბუბანს“	„შუბაანს“
„ 279.	„შაბეიძეს“	„შაშეიძეს“
„ 280.	„შაბეიძეს“	„შაშეიძეს“
„ 300.	„ბაშაიძის“	„შაშაიძის“
„ 364.	„ლიხეტაშვილს“	„ლიხვიტაშვილს“
„ 434[3].	„შეწირულიღა“	„შეწირულია“
„ 454.	„თოთაძისეულ“	„თოთლაძისეული“
„ 518.	„შ[ა]ხვეთაა“	„ბახველთა“

რასაკვირველია, ასეთი შეცდომები პირველ წამკითხველს, თანაც ასეთი დიდი ტექსტისა, ყოველთვის მოუვა და შესაძლოა, ყველგან არც ჩვენი წაკითხვა იყოს ზუსტი.

დავთრის ნუსხაში გამოსაღების ერთ-ერთ სახედ აღნიშნულია „ტჯრთი“. მაგრამ იხმარება „ტირთჯ“-ც (მეხ. 21, 23—26, 28, 30—36, 38—42, 123—124, 129, 134, 136, 139, 145, 147, 149). ჩვენ ყველგან „ტჯრთი“ შევინარჩუნეთ.

ფშ კომპლექსი (გუშრდი, ყუშლი, კუშრუხი, ძღუშნი, ქუშპო, შემოგუკუშთოს) ყველგან გადმოცემულია ფშ-თი.

ა-სა და ჯ-ს ხმარება არ გაგვისწორებია (მეშაობაა — მუშაობა, მუშოობაა — მუშოობა, ოჩისაჯ — ოჩისა, თიბაჟ — თიბა, შემოგუკუეთოს — შემოგუკეთოს და სხვ.).

ახალი მუხლების ჩასაწერად დატოვებული ცარიელი ადგილი, რომელიც იწყება სიტყვით „მართებს“, წინა მუხლის პრიმა მუხლად გამოვყავით იმაც, რომ მუხლების საერთო სათვალეში არ შეგვიცვლია.

ამას გარდა მუხლები: 43[1], 67[1], 255[1], 278[2] და 456[1] მუხლების საერთო სათვალეში არ შეგვიტანია.

109 და 151 მუხლები ერთია და იქაც ტექსტს შევცვლეთ.

დავთარი წარმოადგენს ქუთაისის საეპისკოპოზო სამწყსოს გამოსაყოლის წიგნს, რომელიც ამ სამწყსოში შემავალი სოფლების წმინდანურ მცხოვრებთა გამოსაღებს ითვალისწინებს.

ე. ი. თაყაიშვილის აზრით, საბუთი წარმოადგენს დედანს: „ზემოთქმულიდან ცხადია, ჩვენ გვაქვს ეჩქლი ხელში თვით დედანი ქუთაისის საყდრის ბეგრის დავთრისა, შედგენილი 1578 წელს“ (იქვე, გვ. 2).

ი. ჯ. ჯაველიშვილი ხელნაწერის დედნობას საეჭვოდ მიიჩნევს, იმ მოსაზრებით, რომ ზოგი სოფლის გამოსაღების ჯემალი დავთრის ცნობებს არ უდ-

გება. გარდა ამისა, ძეგლს არავითარი შესაფერი არა აქვს და არაფერია ნათქვამი, თუ ვისი ბრძანებითა და ვის მიერ არის შედგენილი (საქ. ეკ. ისტ. I, 1930, გვ. 72).

დავთრის ნუსხაში აქა-იქ მეხლეებს შორის დატოვებულია ცარიელი ადგილი, რომელიც იწყება სიტყვით „მართებს". ე ქ. თაყაიშვილის აზრით, ეს იმით უნდა აიხსნას, რომ მოსალოდნელი იყო ცვლილება, ზოგი შეზევრე აკლდებოდა, ზოგი კი ემატებოდა.

ი ვ. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ს აზრით კი „ყოველი ახალი მეხლი, რომელიც იწყება „მართებს", შესაძლებელია «ეკავებინა ცარიელ საკომლოებსა და ბარტახტებსვე ჰგულისხმობდეს, მაგრამ გამოსაღების შესახებ იმატომ არ ეწეროს რა, რომ ეს მიწები არავის ჰქონდა აღებული და გამოსაღებიც არავინ იყო" (იქვე, გვ. 77).

დავთრის მოლო ნაწილი

მეტად საყურადღებო და თავისებურია დავთრის ბოლო ნაწილი (მუხლ. 457—518), რომელიც გამოსაღების სახეობითა და ტერმინოლოგიით დიდად განსხვავდება დავთრის სხვა ნაწილისაგან.

დავთრის ამ ნაწილში ფეელის ერთეულად „თ ე თ რ ი ს" ნაცვლად იხსენიება „ჩ ი თ ა ხ უ რ ი"; ღორძის საწყაოდ დავთრის სხვა ნაწილში იხმარება „უ რ ე მ ი" და „ნათხალი", ხოლო ჩვენთვის საინტერესო ნაწილში იხმარება „ფსმოიარე"; ამავე ნაწილში სამუშაო გამოსაღების ერთ-ერთ სახედ გთვალისწინებელია „ს ა მ ს ა ხ უ რ ი თ ჩ ი ს ა", რის ნაცვლად დავთრის სხვა წინა ნაწილში იხსენიება „მ უ შ ა ო ბ ა ყ ა ნ ი ს ა" (მუხ. 21—42) ან მხოლოდ „მ უ შ ა ო ბ ა ჲ". დავთრის უკანასკნელი 518 მუხლი კი ასეთი წინადადებით მთავრდება: „ვისცა ცხენით სამსახური არ მართებს, მას სახლისა და ო რ ჩ ი ს მ უ შ ა ო ბ ა ჲ მართებს". ო რ ჩ ე ანუ ო რ ჩ ვ მეგრული სიტყვაა, რაც ყ ა ნ ი ს ნიშნავს და როგორც მართებულად ასკვნის ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ე „ორჩის სამსახური, მაშასადამე, უნდა ნიშნავდეს ყანის სამსახურს" (საისტორიო მოამბე, წიგნი I, 1925, გვ. 245).

ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ეს დავთრის ეს ნაწილი ქ ვ ე მ ო ი მ ე რ ე თ ი ს მეკომურთა სამეგრო გამოსაღების ნუსხად მიაჩნია. მაგრამ, წერს იგი: „ქუთაისის დავთარში მეკომურნი ჩვეულებრივ ნაჩვენებნი არიან ადგილის და სოფლის სახელის ჩვენებით (მაგ., ქუთაისი, ახალსოფელი, მაღლაკი, ფარცხმანაყანევი და სხვ.); აქ კი მეკომურნი ჩამოთვლილნი არიან ადგილის დაუსახელებლად. ეს გარემოება... უნდა გვიჩვენებდეს ნაწყვეტის წარმოშობას, ქუთაისის მთელ დავთართან შედარებით, მასგან დამოუკიდებლად და უფრო ადრინდელ ხანაში" (იქვე, გვ. 246).

ეს მსჯელობა დაფუძნებულია ტექსტის არასწორ წაკითხვაზე. რომელიც ე ქ. თაყაიშვილის გამოცემაშია. დავთრის უკანასკნელ, 518 მუხლის ბოლო წინადადებას ე ქ. თაყაიშვილი ასე კითხულობს: „ამ შ ჳ ნ ვ ი თ ი ჲ(?) ვისცა ცხენით სამსახური არ მართებს, მას სახლისა და ორჩის მუშაობაჲ მართებს" ხელნაწერში კი „შ ჳ ნ ვ ი თ ი ჲ"-ს ნაცვლად იკითხება „ბ ა ხ ვ ე ლ თ ა ჲ". მაშასადამე, ზემოთ მოტანილი ტექსტი ასე გასწორდება: „ამ ბახველთა ვისცა ცხენით სამსახური არ მართებს, მას სახლის და ორჩის მუშაობაჲ მართებს".

ამ არსებითი ხასიათის შესწორების გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს დავთრის ბოლო ნაწილის (მუხ. 457—518) შინაარსის გაგებისათვის. ცხადი ხდება, რომ დ ა ვ თ რ ი ს ამ ნ ა წ ი ლ შ ი გ ა თ ვ ა ლ ი წ ი ნ ე ბ უ ლ ი ა არა ქვე-

მო იმერეთის მეკომურთა საბეგრო გამოსაღები, არა მხოლოდ გურიის, უმთავრესად სოფ. ბახვის, მეკომურთა გამოსაღები.

ეს დასტურდება ოცრეთვე დავთრის ამ ნაწილში მოხსენიებული მეკომურთა გვარებითაც (ანდღელაძე, ბარამიძე, ქიქოძე, მახარაძე, დოლიძე და სხვ.), რომლებიც ძველთაგან გურიის მკვიდრებად ითვლებიან და არ იხსენიებიან დავთრის სხვა წინა ნაწილში და არც სხვა საბეგრო დავთრებსა და ნუსხებში (ხოხის, საცხოშლოს, საცაგერლოს და აფხაზეთის საკათალიკოსო დავთრებში).

ამრიგად სოფ. ბახვი და, ალბათ, მისი მიმდგომი ზოგიერთი სხვა სოფელიც ქუთაისის საყდრის საწყობოში შედიოდა და დავთარში ჩახსენიებული მეკომურნი ქუთაისის ბეგარაგადაღებული ყმები იყვნენ.

აქედან გასაგებია ის ტერმინოლოგიური თავისებურებაც, რომელიც დავთრის ამ ბოლო ნაწილს აქვს.

ს. კაკაბაძის აზრით, დავთრის ეს ბოლო ნაწილი „ეკ-14 საუკუნის ახლო ხანებში, დაახლოებით მე-14—15 საუკ. მიჯნაზე უნდა იყოს შედგენილი“ (იქვე, გვ. 247).

ახლა რაკი გაირკვა, რომ დავთრის ეს ნაწილი ქვემო იმერეთის მეკომურთა გამოსაღების ნუსხას არ შეადგენს, რომ მასში აღნიშნულია მეკომურთა აღგილსამყოფელი და მათი სადაურობა, შეიძლება გავეხაროთ მოსაზრება, რომ დავთრის ეს ბოლო ნაწილი შედგენილია ქუთაისის დავთრისაგან დამოუკიდებლად, მაგრამ არა უადრეს XV ს. ბოლოსა.

68. ერთგულების წიგნი ქაბთ ეფისკოპოსებისა ნიკოლოზის კათალიკოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 64. დედანი. ქაღალდი. 29×14,5 სმ. დაზიანებული. თავი აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

საბუთი თარიღდება ნიკოლოზ კათალიკოზის ზეობის წლებით.

69. შეწირულების წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა დავით გარეჯისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1553. ბარი.
ს. კაკაბაძე, ისტ. საბ. III, გვ. 79—81.

70. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გედეონ ელიოზისშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2526. დედანი. დაზიანებული ქაღალდი. 63×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

71. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ვახტანგ ბატონიშვილისადმი სოფელ ჭორდის სვეტიცხოველისათვის დანებების შესახებ

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1558. ბარი.
ს. კაკაბაძე, ისტ. საბ. III, გვ. 86—87.

72. წესხა ხოფის ეკლესიის გლეხთა თეთრის გამოხალებისა

ცსსა. ფონდი 1449. საბ. № 1577. პირი.
ს. კაკაბაძე, დას. საქ. სიძვ. საბ. I, გვ. 13—14.

73. რჯულისა და მცნების დადება კათალიკოზის მიერ გერგეტელ საყდრისწყალთათვის

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. A 1085. გვ. 36. ნუსხური XV—XVI საუკუნისა. საბუთი უთარიღოა, საბუთის ბოლოს ნუსხურად სხვა ხელითა და მელნით მიწერილია გეორგიკონი: ტკბ (1634 წ.), რაც აშკარად არ შეესაბამება ტექსტის ხელს და ყალბად უნდა ჩაითვალოს.

გამოქვეყნებულია ქ რ. შარაშიძის მიერ (მასალები საქართველოს და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკ. 30. 1954 წ., გვ. 285—286).

74. ერთგულების წიგნი გაბრიელ ალავერდელისა ნიკოლოზის კათალიკოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1717. დედანი. ქაღალდი. 26,2×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

საბუთის თარიღდება ნიკოლოზ კათალიკოსის ზეობის წლებით.

75. შეწირულების სიგელი დიოთეოზ კათალიკოზისა იტრიის ეკლესიისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5008. დედანი. ეტრატის გრაგნილი 4 ფურცლად. 23,4×22,5 სმ. პირველ ფურცელზე მოხატულია ღმრთისმშობელი ძითურთ და მოციქულნი. მეორე ფურცლის მარჯვენა ბოლო კიდე მოგლეჯილია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია ორი, სამი ან ოთხი წერტილი.

საქ. სიძველენი, III, 125—129.

76. ხონის საყდრის გამოსავლის დავთარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5004. დედანი. ქაღალდის გრაგნილი. 503,5×15,2 სმ. თავი აკლია, კიდეებიც ჩამოცრეცილია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. თითოეული შეხლის დასაწყისში დასმულია ჯვარი (✝).

გამოქვეყნებულია მიხაწერების შემოკლებით: ს. კაკაბაძე, ხონის საყდრის დავთარი, 1913 წ. ჩვენს გამოცემაში შეწირულების მიხაწერები სრულად იბეჭდება. ტექსტის წაკითხვაც ზოგგან განსხვავებულია.

გამოხალების ცალკეულ სახეთა რაოდენობა დედანში აღნიშნულია სიტყვებით („ერთი", „ხუთი", „თორმეტი" და სხვ.). ს. კაკაბაძის გამოცემაში შემოკლების მიზნით ისინი შეცვლილია ციფრებით. ჩვენ ვმიჰდევთ დედნის მიხედვით.

77. ცაგერის ხაჟდრის გამოსაველის დავთარი

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილების [illegible] მარტვილის მონასტრის საბუთების კრებული. ბირი. გადაწერილია 1861—1862 წლებში. ა. ბერჯეს დავალებით, რომელსაც დახმარებას უწევდა რ ა ფ. ე რ ი ს თ ა ვ ი. ეს ცნობა დაცულია ა. ბერჯეს წერილებში მ. ბროსესადმი (იქვე, H 81). ჩვენს საბუთს ხელნაწერში 87ბ—89ბ გვერდები უჭირავს.

ტექსტს თავი და ბოლო აკლია. საბუთის გადაწერის დროსაც დედანი თავ-ბოლო ნაკლული ყოფილა. მხსნელების სათვალავი პირობითია.

გამოქვეყნებულია: ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, საცაგერლოს გამოსაველის დავთარი, 1914 წ. ამ გამოცემაში მე-13 მუხლის ტექსტი გამორჩენილია, ხოლო გამოსაღების რაოდენობის აღმნიშვნელი სიტყვები შემოკლების მიზნით შეცვლილია ციფრებით. ჩვენ აღვადგინეთ ხელნაწერის მიხედვით.

ტექსტის ხელნაწერთან შეჯერებისათვის მადლობას მოვახსენებ აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელს ს ა ე რ თ მ ა გ კ ა კ ა ბ ა ძ ე ს.

78. ნუხხა ოცხანის სააათალიკოსო გლეხების ბეგრისხა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3322. დედანი. ქაღალდი. 40×15,7 სმ. კიდეები მოცრეცილი აქვს. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

საქართველოს სიძველენი, ე. თ ა ყ ა ი შ ვ ი ლ ი ს რედაქტორობით, I, გვ. 59—60 (განსხვავებული რედაქცია).

ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, აფხაზეთის სააათალიკოსო გლეხების დიდი დავთარი, 1914, გვ. 50—51. ჩვენი ზოგიერთი წაკითხვა განსხვავდება ს. კაკაბაძის ტექსტისაგან.

79. ნუხხა სააათალიკოსო გლეხების ბეგრისხა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5187. დედანი. ქაღალდი. 37×14,5 სმ. მარჯვენა კიდე ჩამოცრეცილია. მხედრული. განკუეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ხახმარია სამი წერტილი.

ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, აფხაზეთის სააათალიკოსო გლეხთა დიდი დავთარი, 1914, გვ. 52—53. ჩვენი წაკითხვა განსხვავდება ს. კაკაბაძის ტექსტისაგან.

80. ნუხხა ნაჟანეულის სააათალიკოსო გლეხების ბეგრისხა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3326. დედანი. ქაღალდი სამ ნაჭრად. 154×16 სმ. პირველი ნაჭერი მეტად დაზიანებულია. დასაწყისი აკლია და შიგა და შიგ ამოხეულია. მეორე და მესამე ნაჭრების მარჯვენა კიდეები ოდნავ დაზიანებულია. საბუთი პირველი გამოცემის შემდეგ საგრძნობლად დაზიანებულა. საბუთის დაფლეთილობის გამო რესტავრაციის დროს ტექსტი შეუსაბამოდ გადაეადგილებიათ. განკუეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ხახმარია სამი წერტილი.

ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, აფხაზ. სააკ. გლეხ. დიდი დავთარი, გვ. 53—57. ჩვენი წაკითხვა განსხვავდება ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ი ს ტექსტისაგან.

81. შეწირულების წიგნი კათალიკოს ეფთვიმი სააუარელიძისა ბიჭვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5033. ეტრატის გრაგნილი ხუთ კეფად. ჩვენს საბუთს უჭირავს მეხუთე კეფის recto მოლიანად. ნუსხური.

82. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მცხეთისშვილ ზიარდისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5572. დედანი. ქაღალდი. 35,8×19,7 სმ. თავდაპირველად მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

83. წყალობის წიგნი ზებედე კათალიკოზისა ხუცია მაღალაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5086. დედანი. ქაღალდი. 41×24,3 სმ. დაზიანებული. ბარკვენა კიდე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

84. წყალობის წიგნი ზებედე კათალიკოზისა დავით გედევანიშვილისადმი

საქართველოს სიძველენი, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, I, 283 — 285.

85. წყალობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა სახლთუხუცეს რევაზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1708. დედანი. ქაღალდი. 19,2×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

86. წყალობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა დავით ელიოზიხძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 543. დედანი. ქაღალდი. 23,3×22,2 სმ. მარცხენა კიდე ალაგ-ალაგ ჩამთხეულია. ბოლო აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

87. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა გედევანიშვილებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2510. დედანი. ქაღალდი. 33,3×21,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

საბუთს უზის ქორონიკონი ტიდ. აკად. ნ. ბერძენიშვილი (დოკუმენტ-საქ. სოც.-ისტ. ტ. I, გვ. 16—17) ქორონიკონის შეცდომად მიიჩნევს და საბუთს 1616 წლით ათარიღებს. მაგრამ ზაქარია ამ წლებში კათალიკოსად არ იხსენიება. ამიტომ უფრო სავარაუდებელია ქორონიკონი ტიდ, რომელსაც ზაქარიას ზეობის წლებიც ემთხვევა.

88. ქრთამის გამოღების წიგნი კათალიკოს ეფთვმი საყვარელიძისა ლევან დადიანისა და გიორგი ლიპარტიანისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5033. ეტრატის გრაგნილი ხუთ კუფად. ჩვენს საბუთს უჭირავს მეოთხე კუფის verso-ს თავი და მეხუთე კუფის verso-ს ბოლო.

89. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა გაბრიელის შვილის იესესადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1630. დედანი. ქაღალდი. 35,5×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი-ა-მეტ-ნაკლული.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5062. დედანი. ქაღალდი. 37×14,7 სმ. მხედრული ასომთავრული ხელით. ქვეთავლობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. ა-მეტი.

91. აფხაზეთის საკათალიკოზო გამოსავალი მოხარკებლობის დავთარი

ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ე, აფხაზეთის საკათალიკოზო გლეხების დიდი დავთარი, 1914 წ. ხელნაწერი დაკარგულია.

ჩვენს გამოცემაში ტექსტი დაყოფილია მუხლებად. 166[1], 166[2], 250[1], 267[1], 290[2] და 454[1] მუხლები ცალკე გამოვყავით, მაგრამ მუხლების საერთო სათვალავში არ შეგვიტანია. ხელნაწერის განკვეთილობის ნიშნები: სათაურებსა და ქვესათაურებში ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი, ხოლო ყოველი მუხლის შემდეგ სამწერტილი — არ დაგვიცავს. გავმართეთ ორთოგრაფიაც: სიტყვებში: ბაზიარობად, ბევარად, გაცილებად, დორად, ზიდვად, ზრახად, თიბვად, კოკად, ლაშქრობად, მგზავრობად, მეთევზეობად, მკად, მოხნალობად, მუშაობად, ხიდობად, ნავტენობად, რვად, ცხრად, ყახრობად, შენახვად, შველად, წრხად—ბევრ ადგილას ჲ ნახმარი აბ აბის. ერთგვაროვნებისათვის ჲ არ შეგვინარჩუნებია.

ტექსტი ა, ე ია უ ნაკლულია: გამოსული, მრთებს, მშისთლა, მმაგლა, მშახლის, სახრლსა. სლთმა. მაგრჭველძე, მრდალაშვილი, სლაძე, ტბლაძე, ძნლაძე და სხვ. ტექსტი გავმართეთ მიუთითებლად. ულ კომბლექსი სიტყვებში: გეწრდი, კეწრცხი, სამოვუწ, ძღეწი და სხვ. წარმოდგენილია უე-ით. ბარაგშეში, გარდა ორიოდე, გამონაკლისისა, გახსნილია. შევარაყლდებულ პირთა და გეოგრაფიულ ადგილთა სახელები ქურსივით გამოკყავით. აღვადგინეთ ზოგიერთი დაშახინჯებული ადგილი.

აკად. ი ვ. ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი, ს. კაკაბაძის მიერ ძეგლის დასათაურებას რომ ეხება, წერს: „გამომცემელს, ს. კაკაბაძეს, ამ ძეგლისათვის შესაფერი სათაური ვერ შეურჩევია: იგი „საკათალიკოზო გლეხების დავთარი“ არ არის... ის შემოსავლის დავთარია და არა ხალხის აღწერის დავთარი“, (საქ. ეკ. ისტ. გვ. 61).

92. საცაიშლო გამოსავალი მოხარკებლობის დავთარი

ხელნაწერი დაკარგულია. ტექსტი გამოცემულია ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ი ს მიერ: საცაიშლოს გამოსავლის დავთარი 1914 წ. ს. კაკაბაძის გამოცემაში 200—232, 234—250, 332—340 მუხლების შეცველი ტექსტი დაბეჭდილია შემოკლებით. ჩვენ გვქონდეთ ძალიანად. საცაიშლოს დავთრის მინაწერები ს. კაკაბაძემ გამოაქვეყნა არა ამ დავთრის გამოცემაში, არამედ აფხაზეთის საკათალიკოსო დაეთრის დანართში (გვ. 47—50). გარდა ამისა ჩვენი გამოცემა ტექსტისა განსხვავდება იმავე ნიშნებით, რაც აღნიშნულია წინა № 91 საბუთის აღწერილობაში.

92[1]. ნუსხა ჯგალის ციხის საკათალიკოსო გამოსავალისა

ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, აფხაზეთის საკათალიკოზო გლეხების დიდი დავთარი, 1914 წ., გვ. 43—44. ჩვენი გამოცემა განსხვავდება იმავე ნიშნებით, რაც აღნიშნულია № 91 საბუთის აღწერილობაში.

ს. კ ე კ ე ლ ი ძ ე, აფხაზეთის საკათალიკოზო გლეხების დიდი დავთარი, გვ. 45. ხონის საეკლესიო გამოსავლის დავთრის დედანს (იხ. აქვე, გვ. 368) ეს ჯუმალი დართული არა აქვს, ის უფრო გვიანდელი წარმოშობის ჩანს და შედგენილი უნდა იყოს ხონის დავთრის გადაწერისას და მისი აფხაზეთის საკათალიკოზო გამოსავალის დავთარში შეტანისას. ჯუმალი არ ეწოდებოდა დავთრის გამოსაღებთა მონაცემებს.

92³. კათალიკოზ მალაქიას მოლაშქრე ქალთა ნუსხა

ს. კ ე კ ე ლ ი ძ ე, აფხაზეთის საკათალიკოზო გლეხების დიდი დავთარი, 1914 წ., გვ. 45—46. ჩვენი გამოცემა ტექსტისა განსხვავდება იმაით ნიშნებით, რაც აღნიშნულია № 91 საბუთის აღწერილობაში.

93. საკანონოს წიგნი იესე ეროსთავისა იოანე კათალიკოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10130. დედანი. ქაღალდი. 36,3×14 სმ. მარჯვენა კიდე დაზიანებულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. ა-მეტი.

94. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა მაცხლამეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1756. დედანი. ქაღალდი. 26,3×15,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. ა-მეტი.

95. ერთგულების წიგნი მალაქია კათალიკოზისა მოურავ გიორგისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1904. დედანი. ქაღალდი. 37×22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. უთარიღო.

96. ერთგულების წიგნი ავალიშვილ მროველ დომენტისა მოურავ გიორგისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1851. დედანი. ქაღალდი. 39,8×16,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. უთარიღო.

97. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა ბაატა მიწობლიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 80. დედანი. ქაღალდი. 34,5×21 სმ. დაზიანებული. მარცხენა ზემო კიდე და ალაგ-ალაგ შუაშიც მოხეულია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

98. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა თულუხჩასა და არაქელასადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2015. დედანი. ქაღალდი. 20,3×14,6 სმ. დაზიანებული. მარცხენა ზემო კიდე მოხეულია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. ა-მეტი.

99. ბატონყმობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა დავით ალმატელის შვილიხადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, Ad 1609. დედანი. ქაღალდი. 17,3×15,2 სმ. ხელნაწერი. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. ა-ფეტი.

100. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა ბაატა ჭარმაულისადმი

საქართველოს სიძველენი, I, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, გვ. 252—253.

101. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა შიო ეგაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, Hd 2391. დედანი. ქაღალდი. 33×16 სმ. დაზიანებული. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

102. შენდობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა ციციშვილებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, Sd 600. დედანი. ქაღალდი. 28,7×13,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. უთარიღო.

103. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა გურგენ გარაყანიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2044. დედანი. ქაღალდი. 36,3×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

104. შეწირულების წიგნი ელიხე ტფილელისა ტფილისის სიონისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2647. ბირი.
ს. კაკაბაძე. ისტორიული საბუთები, IV, გვ. 19—20.

105. წყალობის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა ამირან ამბროხაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2645. ბირი.
ს. კაკაბაძე, ისტორიული საბუთები, IV, გვ. 20—21.

106. წყალობის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა მაღალაძეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, Ad 1700. დედანი. ქაღალდი. 49,5×19,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

107. ბაეის ამოკვეთის წიგნი კათალიკოზისა შავერდასა, ფარხადანისა და ხიზანისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი, Hd 1587. დედანი. ეტრატი. 32×16 სმ. თავი აკლია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

108. წყალობის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა ელიოზიძეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1710. დედანი. ქაღალდი. 37,2×16 სმ. ხუთხაზოვანი. ბეჭედი. მარცხენა ზემო კიდე მოხეულია. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

109. დათარი კუჭუხიძეთა საკათალიკოზო ბეგრისა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1536. დედანი. ქაღალდი. 42×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. უთარიღო. საბუთის თარიღდება კათალიკოს მელაქია გურიელის ზეობის წლებით.

110. შეწირულების წიგნი მელაქია კათალიკოზისა ბიქვინტისადმი

ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, I, 49—50. საბუთის თარიღდება მელაქიას კათალიკოსობის წლებით. ჩვენს გამოცემაში გასწორებულია ზოგიერთი დამახინჯებული ადგილი.

111. შეწირულების წიგნი მელაქია კათალიკოზისა ბიქვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5033. დედანი. ეტრატის გრაგნილი ბეთ კუდად. ჩვენს საბუთს ეჭირავს პირველი, მეორე, მესამე და მეოთხე კეცის verso-ები. ხუსხური. ჲ-მეტი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

112. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა ქარსიძეებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 560. დედანი. ქაღალდი. 42×22,5 სმ. დაზიანებული კიდეები მოცრეცილია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

113. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა გედევანიშვილებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14682. დედანი. ქაღალდი. 47×19,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

114. შეწირულების წიგნი გენათელ ზაქარია ქვარიანისა გელათისადმი

ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი. საბ. № 139. დედანი. ქაღალდი. 319,2×21,8. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. საბუთის გადაბეჭდილი პირი გადმომცა პროფ. კ. გ რ ი გ ო ლ ი ა მ, რისთვისაც დიდ მადლობას მოვახსენებ.

115. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა რამზო რატიაძესადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 352. დედანი. ქაღალდი. 28,5×14,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი

116. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა ბაბუა მაღალაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5058. დედანი. ქაღალდი. 41,7×14,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

117. შენდობის წიგნი ნიკოლოზ მანგლელისა როთან ჯავახიშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8554. დედანი. ქაღალდი. 27×13,8 სმ. [illegible] აქლია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

118. შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგერლისა ცაგერის ტაძრისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9085. კრებული. საბ. № 6. პირი. კრებული შედგება 12 ფურცლისაგან და შეიცავს 16 საბუთს. პირველი ფურცლის თავში სწერია: „პირნი ცაგერის მონასტრის სამკვიდრებელთა დოკუმენტთა გარდაწერილი ცაგერის მონასტრის არხიმანდრიტის ანტონის მიერ 1830 წელსა". საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილებაში (H 86. ფ. 6a — 7a).

119. შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგერლისა ხვამლის ეკლესიისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9085. კრებული. საბ. № 5. პირი. (იხ. წინა საბუთის აღწერილობა). საბუთის ბოლოს მინაწერია: „ხანდეილსა თანა სწორ არს ესრო ნიკოლოზ განბუნივი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილებაში (H 86. ფ. 8a — 9a).

120. შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგერლისა ხვამლის ეკლესიისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9085. კრებული. საბ. № 9. პირი. (იხ. № 118 საბუთის აღწერილობა). საბუთის ბოლოს მინაწერია: „ხანდეილსა თანა სწორ არს აზნაური ესრო ნიკოლოზ განბუნივი". საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილებაში (H 86. ფ. 30 ab).

121. დავთარი ცაგერის საყდრის მოადგილე გლეხების ბეგრისა

აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ლენინგრადის განყოფილება. ფ. H 84. ფურც. 91a — 93a. საბუთის გადაწერიათვის ბადლობას მოვახსენებ ბსენებული ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელს სიმონ კაკაბაძეს. დავთარი წედგენილი უნდა იყოს გაბრიელ ცაგერლის მიერ და საბუთიც მისი ზეობის წლებით თარიღდება.

122. წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა თბილელ ელისესადმი სამწყსოს მოპარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 47. დედანი. ქაღალდი. 10×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. უთარიღო. საბუთი თარიღდება ქრისტეფორე კათალიკოზის (1638—1660 წწ.) და ელისე თბილელის (1628—1659 წწ.) მიხედვით.

123. წყალობის წიგნი დიმიტრი კათალიკოზისა ხუდადა ხოჭაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 2913. პირი. საბუთი დაცულია დ. ბაქრაძის ხელნაწერთა კრებულში.

124. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა იოვანესადმი

საქართველოს სიძველენი, ტ. II. ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით. 1909, გვ. 86. საბუთი თარიღდება ზაქარია კათალიკოზის ზეობის წლებით.

125. საეკლესიო დადების წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა ვამეყ დადიანისა და სვიმონ გურიელისადმი

Д. Бакрадзе. Арх. путешествие по Гурии и Адчаре. СПБ. 1878, გვ. 245—246.

საბუთი თარიღდება ზაქარიას კათალიკოსობის წლებით.

126. საეკლესიო მირთმევის წიგნი ვამეყ დადიანისა კათალიკოს ზაქარიასადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2152. დედანი. ქაღალდი. 44.5×29 სმ. თავი და ბოლო აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ზაქარიას ზეობის წლებით.

127. საეკლესიო მირთმევის წიგნი სვიმონ და დიმიტრი გურიელებისა კათალიკოს ზაქარიასადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2139. დედანი. ქაღალდი. 19×21 სმ. თავი და ბოლო აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება ზაქარიას ზეობის წლებით.

128. შეწირულების წიგნი გენათელ ნაკორწმიდელ გედეონ ლორთქიფანიძისა გელათისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1534. დედანი. ქაღალდი. 91.5×28 სმ. დაზიანებული. თავი აკლია. მარცხენა ზედა კიდე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი.

129. ერთგულების წიგნი ნაკოლოზ ნაქოზელისა კათალიკოზისადმი

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Ad 305. დედანი. ქაღალდი. 28×14 სმ. დაზიანებული. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

130. შეწირულების შეკრვის წიგნი დოკუმენტი კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი

ს. კაკაბაძე, ისტორიული საბუთები, IV, გვ. 46.

131. წილკნის ღვთისმშობლის სამწყსოს სიგელი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5013. დედანი. გაღალდის გრაგნილი. 178×29.7 სმ. თავი და ბოლო აკლია. მხედრული. ტექსტი დაწერილია ორივე მხარეზე. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. რესტავრაციის დროს ერთ ადგილას კიდე პირველ მიუწებებიათ, რის გამო ტექსტი გადაადგილებულია შეუსაბამოდ. სიგელის ნაკლული თავი და ბოლო დაცულია ხელნაწერთა ინსტიტუტში Ad 526. ფრაგმენტი. 71.8×29.7 სმ. საბუთის თავში და მარცხენა კიდეზე მიწერილია შარავანდედისა და დოკუმენტი კათალიკოზის დამტკიცება-ხელრთვები, რაც საბუთის ბოლოს გადაუტანიათ.

გამოქვეყნებულია:

1. ა. ხახანაშვილი, გეჯრები, 1891 წ., გვ. 40—60 (შემოკლებით და დამახინჯებულად).

2. შ. ჩხეტია, წილკნელის სარგოს გარიგების წიგნი 1669 წლისა (ისტორიის მოამბე, წ. II, 1925 წ., გვ. 13—26). ჩვენს გამოცემაში გასწორებულია ბევრი ზოგი შეცდომა, რომელიც დაშვებულია ხსენებულ პუბლიკაციაში და ტექსტის გამართვაც განსხვავებულია.

182. უღუფის წიგნი მათეოზ რუბათველისა იოსებ თბილელისადმი

ცსსა. ჰ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1460. რვეული ნ. საბ. № 49. პირი.

183. წყალობის წიგნი ნიკოლაოზ კათალიკოზისა დათუნასადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 123. დედანი-ქაღალდი. 42×20,5 სმ. პირველივე კიდე დაზიანებულია. მხედრული. განკეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

184. წყალობის წიგნი გრიგოლ ალავერდელისა კირილე კოზნანაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 636. დედანი. ქაღალდი. 75,5×23,7 სმ. დაზიანებული. პირცხენა კიდე მოკრუჭილია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

185. სამართალი დომენტი კათალიკოზისა ცაციშვილების სადაო მიწის გამო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1337. დედანი. ქაღალდი. 34×17,1 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

186. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პაპუა მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1689. დედანი. ქაღალდი. 42,6×17,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

187. კათალიკოსის სახლთუხუცესის რიგი და შესავალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1836. დედანი. ქაღალდი. 46×24,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

გამოქვეყნებულია: დ. მეგრელაძე, სახლთხუცის რიგი და შესავალი (საქ. მუზ. მოამბე XVII—Б. 1953, გვ. 212—214). ჩვენს გამოცემაში გასწორებულია ზოგიერთი შეცდომა, რომელსაც ადგილი აქვს ხსენებულ პუბლიკაციაში.

188. ერთგულების წიგნი ჯვარის მამის ნიკოლოზ წულუკიძისა შამნავაზისა და დომენტი კათალიკოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 553. დედანი. ქაღალდი. 40,5×16,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

139. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა ძეგველთადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2918. დედანი. ქაღალდი. 39,7×19,2 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

140. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა ათენელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1038. დედანი. ქაღალდი. 30×15,5 სმ. ქადალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

141. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა რევაზ სახლთხუცესისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1493. სამ. № 20. პირი.

142. შეწირულების წიგნი ჭყონდიდელ-ცაგერელ-ბედიელ გაბრიელ ნიქვანისა მარტვილის ტაძრისადმი

ეროვნული ბიბლიოთეკის ინსტიტუტის ლუნინგრადის განყოფილება. H 84, ფურც. 6 მწ. პირი. საბუთის გადაწერისათვის მადლობას მოვახსენებ ამავე ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელს ა ნ ი ს ი მ ო ვ ს კ ა ი ა ს. საბუთი თარიღდება გაბრიელ ცაგარლის ზეობის წლებით.

143. წიგნი იერუსალიმის პატრიარქ დოსითეოსისა მთაწმინდის მამულების მოვლის შესახებ

ცნსა. პ. კ ა რ ბ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ს პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 3. საბუთი № 132. პირი.

144. შეწირულების წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა ბიჭვინტისადმი

ცნსა. ფ. 1448. სამ. № 1526. დედანი. ქაღალდი. 35,5×14 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

145. სოფელ მეორეღვანის გამოხალების წიგნი ევდემონ მანგლელისა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 261. დედანი. ქაღალდი. 27×15 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

146. ღალის ამოკვეთის წიგნი ნიკოლოზ მოლნელისა დოლმაზა შანშიაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd Г4178. დედანი. ქაღალდი. 21,5×21,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

147. აღთქმის წიგნი მარიელელთა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 564. დედანი. ქაღალდი. 17,7×15.2 სმ. შხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორი, სამი ან ოთხი წერტილი.

148. წყალობის წიგნი კათალიკოზ ნიკოლოზ ამილახვარისა რევაზ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7221. დედანი. ქაღალდი. 57,5×25,5 სმ. შხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

149. შეწირულების წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2681. ბირი. გამოქვეყნებულია: ს. ყაუხჩიშვილი, ისტორიული საბუთები, IV, გვ. 64—67.

150. პირობის წიგნი გიორგი XI-ისა, ნიკოლოზ კათალიკოზისა და ქართლის ეპისკოპოს-დარბაისელთა ანტიოქიის პატრიარქ დიოსკორესისადმი ქართული მონასტრების დახსნის თაობაზე

გამოქვეყნებულია: Акты Кавказской археографической комиссии, т. I, 1866 წ., გვ. 26—27.

151. ვედრების წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა იოსებ ტფილელისადმი კათალიკოსთან შუამავლობისა და შერიგების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 156. დედანი. ქაღალდი. 42,7×14,4 სმ. შხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ნიკოლოზ ალავერდელისა (1685—1694) და იოსებ ტფილელის (1661—1688) ზეობის წლებით.

152. გამავლის წიგნი კათალიკოს იოვანე დიასამიძისა დავით-გარეჯისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 36 ბ. დედანი. ქაღალდი. 36,3×16,6 სმ. შხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

153. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოვანე დიასამიძისა დემეტრე აღვსებაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4770. დედანი. ქაღალდი. 29,5×15.7 სმ. შხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

154. განწესება დავით-გარეჯის რიგისა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 349. დედანი. ქაღალდი. 41,2×20,8 სმ. შხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

155. წყალობის წიგნი გენათელ მარკოზისა დეკანოზ ხვიმონისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7883. დედანი. ქაღალდი. 30×14,4 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი.

156. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამიძისა სახლთხუცეს რევაზ მაღალაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1305. დედანი. ქაღალდი. 48,6×19,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

157. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა პაატა ჭარმეულისადმი

ს. კ ე კ ე ლ ი ძ ე, ისტორიული საბუთები, IV, გვ. 69.

158. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გიორგი შუბითიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. ს.ბ. № 5061. დედანი. ქაღალდი. 36,3×14,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. ა- მეტი.

159. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გიორგი გედევანიშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13999. დედანი. ქაღალდი. 44,3×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამი წერტილი. ა- მეტი.

160. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამიძისა სახლთხუცეს რევაზ მაღალაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1879. დედანი. ქაღალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

161. კახთ ეპისკოპოსთა და დარბაისელთა სითარხნის გუჯარი დავით გარეჯისადმი

ცსსა. ფ. 1448. ს.ბ. № 1469. დედანი. ქაღალდი. 55×25,5 სმ. ქაღალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

162. ალავის წიგნი ნიკოლოზ მაღალაშვილისა ქობულაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. ს.ბ. № 5060. დედანი. ქაღალდი ორ ცალად. 30×15,5 სმ. დაზიანებული. პირველი ცალის ბოლო მოხეულია. აქვს ხუთა-ექვსი სტრიქონი, დაახლოებით 25—30 სიტყვა. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

163. წიგნი დავით კათალიკოზისა წერილებისადმი ნიშნის გამორთმევის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13731. დედანი. ქაღალდი. 16×14,8 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება კათალიკოზ დავით ნემსაძის ზეობის წლებით.

164. შეწირულების მინაწერები კათალიკოზ დავით ნემსაძისა ბიჭვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5033. ეტრატის გრაგნილი. ჩვენი საბუთის ტექსტი მიწერილია მეთხე კეფის ბოლოს. ნუსხახუცური. განკუთვნილობის ნიშნად აქაც ნახმარია ორი წერტილი. მინაწერი თარიღდება კათალიკოზ დავით ნემსაძის ზეობის წლებით.

165. შეწირულების წიგნი კათალიკოზს დავით ნემსაძისა ბიჭვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5033. ეტრატის გრაგნილი. პირველი საბუთის ტექსტი მიწერილია მეხუთე კეფის მარცხენა კიდეზე. ნუსხახუცური. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. მეორე საბუთის ტექსტი კი მიწერილია მეორე კეფის მარჯვენა კიდეზე. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. მინაწერები თარიღდება კათალიკოზ დავით ნემსაძის ზეობის წლებით.

166. შეწირულების წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა ბიჭვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5033. ეტრატის გრაგნილი. პირველი საბუთის ტექსტი მიწერილია მეორე კეფის მარცხენა კიდეზე. ნუსხახუცური. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. მეორე საბუთი მიწერილია მეორე და მესამე კეფის მარცხენა კიდეზე. ნუსხახუცური. განკუთვნილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

167. დავთარი აფხაზეთის საკათალიკოსო სამწყსოს მეკომურთა აღწერისა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1528. დედანი. ქაღალდი. 39×21 სმ. მხედრული. დაზიანებული. მარცხენა ზემო კიდე მოხეულია. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს კათალიკოს დავით ნემსაძის დროს (1673—1696 წწ.).

168. წყალობის წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა იოანე ჭავთარიასადმი

საქართველოს სიძველენი, ტ. II, ე. ᲙᲐᲙᲣᲪᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡ რედაქტორობით, 1909 წ., გვ. 87—98.

169. წყალობის წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა ივანე ჭავთარიასადმი

საქართველოს სიძველენი, ტ. II, ე. ᲙᲐᲙᲣᲪᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡ რედაქტორობით, 1909 წ., გვ. 88—99.

170. წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა სამოციხისის ძველ შეწირულებათა შესახებ

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 826. ქაღალდი. პირი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ხელნაწერთა ინსტიტუტშიც (Ad 565), ოღონდ ფურცლის მარჯვენა მხარის ქვემო კუთხე (საბუთის წყვეთილი) მოხეულია.

171. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამიძისა ნიკოლოზ თუხარელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 407. დედანი. ქაღალდი. 73,3×20,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

172. წყალობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა გაბრიელ მანგლელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 647. დედანი. ქაღალდი. 29×22,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

173. წყალობის წიგნი სვიმონ გენათელისა იოვანე კლდიაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3319. დედანი. ქაღალდი. 35,5×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

174. ერთგულების წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა კათალიკოს იოანე დიასამიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 74. დედანი. ქაღალდი. 19×14 სმ. თავი აკლია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი ან ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება იოანე დიასამიძის კათალიკოსობის წლებით.

175. პირობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამიძისა მაღალაძეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1498. საბ. № 13. პირი.

176. წიგნი ქვათახევის წინამძღვრობის ბოძების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14937. დედანი. ქაღალდი. 19×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

177. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამიძისა ქალაქის მელიქ გოლოგისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13131. დედანი. ქაღალდი. 27,3×16,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

178. წყალობის წიგნი იოსებ ურბნელისა რევაზ ეოფოლაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1193. დედანი. ქაღალდი. 39×24 სმ. დაზიანებულია მარცხენა და მარჯვენა ზემო კიდეები მოცრუცლილია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

179. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამიძისა ხუცია მაღალაძისადმი

საქართველოს სიძველენი, ტ. II, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, 1909 წ., გვ. 203—204.

180. სამწყსოს განწესების წიგნი კათალიკოს ევდემოზ დიასამიძისა დომენტი თბილელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 326. დედანი. ქაღალდი. 29×21,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

181. სითარხნის წიგნი ნაკიფორე წალკნელისა როსტომაშვილებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1501. პირი.

182. შეწირულების წიგნი სამებელ ნიკოლაოზისა უდაბნოს ნათლისმცემელისადმი

ს. ყაუხჩიშვილი, ისტორიული საბუთები, V, გვ. 3—4.

183. პირობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა პართენ ხარჭაშნელისადმი

ცსსა, პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული 3, საბუთი № 6. პირი.

184. განჩინება სიკვდილით კრებისა ხამონასტრო წესისა და რიგის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 340. დედანი. ქაღალდი. 61×21,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

185. ჯამაგირის წიგნი კათალიკოზ ევდემოზ დიასამიძისა დავით-გარეჯისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 36 ა. დედანი. ქაღალდი. 36,3×16,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

186. ჯამაგირის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა უდაბნოს ნათლისმცემლისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი Ad 744. დედანი. ქაღალდი. 24,5×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

187. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ მანგლელისა ფარემუზ ჭავახიშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 575. დედანი. ქაღალდი. 29,7×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

188. წყალობის წიგნი დომენტი თბილელისა გიორგი მხატვრისადმი

ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ე, ისტორიული საბუთები, V, გვ. 6.

189. წყალობის წიგნი მაყლე ტფილელისა წინამძღვარ ხარიტონისადმი

ს. ყ ა ყ ა ბ ა ძ ე, ისტორიული საბუთები, V, გვ. 5—6.

190. ფლაბნოს წინამძღვართა წიგნი ერეკლე I-სადმი ეამისწირვის გაწერების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 339. დედანი. ქაღალდი. 42,2×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

191. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა მიქვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1418. საბ. № 2229. დედანი. ქაღალდი. 45,7×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან სამი წერტილი.

192. ხითარბნის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მარქარას შვილებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 556. დედანი. ქაღალდი. 57,2×22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

193. მანგლელისა და ტფილელის ხამწყოს განწესება დომენტი კათალიკოზის მიერ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 229. დედანი. ქაღალდი. 49×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. აქვე დაცულია ამავე საბუთის მეორე, ოღონდ დაზიანებული დედანი (Ad 764).

194. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა სახლთხუცეს ამილახარისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1774. დედანი. ქაღალდი. 23,5×15,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

195. შეწირულების სიგელი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი

ს. კაკაბაძე, დასაელეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, I, გვ. 90—96. ტექსტი დაბეჭდილია გაუმართავად, ხელნაწერის ორთოგრაფიით, ჭარაგმებითა და სიტყვებში ხმოვანთა გამოშვებით.

196. სითარხნის გუჯარი ონოფრე წინამძღვრისა თვალელთა და პატარძეულთადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1491. დედანი. ქაღალდი. 70×20,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

197. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა სახლთხუცეს ამილახარისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1893. დედანი. ქაღალდი. 20,2×14,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

198. შეწირულების სიგელი იოსებ წინაწმინდელისა დიდის მონასტრისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 508. დედანი. ქაღალდის გრაგნილი. 263×30 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. ტექსტი დაწერილია გრაგნილის თორმეტ მხარეზე.

199. გამოსახლების ამოკვეთის წიგნი მანგლელ ნიკოლოზისა მანგლისელთადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 219. დედანი. ქაღალდი. 20×17,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

200. სამწყსოს განწესების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მავლე ტფილელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 319. დედანი. ქაღალდი. 54,5×22,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

201. წიგნი ნიკოლოზ სამებლისა ქრისტეფორე რუსთველისადმი ყმის დანებების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11426. დედანი. ქაღალდი. 14,7×9,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი ან ორი წერტილი.

202. ერთგულების წიგნი ბოდბელისა და რუსთველისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 325. დედანი. ქაღალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. საბუთი ბიწერილია იმამყულიხანის სიგელის — რუსთველისათვის ბისონის წყალობის შესახებ — მარცხენა კიდეზე.

203. ერთგულების წიგნი ნიკოლოზ რუსთველისა დომენტი კათალიკოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 106. დედანი. ქაღალდი. 33,3×20 სმ. მხედრული. ორია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

204. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჭვინტისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4150. ქაღალდის გრაგნილი. ბირა. მხედრული. აქვე, ბიჭვინტის საბუთების კრებულში დაცულია ამავე საბუთის მეორე ბირა (Ad 2251. საბ. № 3). ჩვენს გამოცემაში პირველი ხელნაწერი აღნიშნულია A ლიტერით, ხოლო მეორე — B-თი.

205. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიჭვინტისადმი

ს. კაკაბაძე, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, I, გვ. 101—103.

206. შეწირულების გუჯარი წინამძღვარ ონოფრე მაჭუტაძისა დავით-გარეჯისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1020. დედანი. ქაღალდის გრაგნილი 12 ფურცელი. 463,7×20,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნაბმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი. პირველ კეფზე ტექსტი არ არის, თვითეული კეფის verso-ზე ბოლოს უხის ბეჭედი: „ქ. მთაწმიდა დავით გარეჯის წინამძღვარი მაჭუტაძე ონოფრე".

207. ღვთის ამოკვეთის წიგნი არხენ მანგლელისა მოყვალნე მანგლისელებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 696. დედანი. ქაღალდი. 39,3×21,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

208. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პაპუნა დოქიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1901. დედანი. ქაღალდი. 15×20,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

209. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გურიელ მახარებელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1733. დედანი. ქაღალდი, თავი აკლია. 59,5×22,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

210. ულუფის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დიდის მონასტრისადმი

ცნობა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. № 1461, რვეული № 4, საბ. № 17. საბუთი თარიღდება ზაქარიას წინამძღვრობის წლებით (მ. ქავთარია, დავით-გარეჯის ლიტერატურული სკოლა, გვ. 182).

211. უსუფლის წიგნი ზაქარიას ბოდბელისა დიდის მონასტრისადმი

ი. ყ ა რ დ ა ნ ი ა, ქართლ-კახეთის მონასტრების ისტორიული საბუთები, 1903 წ., გვ. 31—32. საბუთი თარიღდება ზაქარიას წინამძღვრობის წლებით.

212. უსუფლის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დავით-გარეჯისადმი

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Ad 78. დედანი. ქაღალდი. 28,5×22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

213. ბირობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ბავლე თბილელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 48. დედანი. ქაღალდი. 24,3×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

214. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დიმიტრი ელიოზიშვილისადმი

საქართველოს სიძველენი, ტ. I, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, 1892, გვ. 285—286.

215. ბირობის წიგნი კახთ ეპისკოპოზ-დარბაისელთა ვახტანგ VI-ისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1433. დედანი. ქაღალდი. 38,8×22,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

216. წყალობის წიგნი არსენ მანგლელისა გიორგი გეგუტასშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1578. დედანი. ქაღალდი. 57,5×20 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

217. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ვახტანგ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10147. ქაღალდი. 48×24,5 სმ. თავი აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი. იმავე ფონდში (Qd 10145) დაცულია ამ საბუთის პირი, რომლის მიხედვით აღვადგინეთ დედნის ხარვეზები.

218. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ზაალ გედევანიშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10151. დედანი. ქაღალდი. 32,3×24,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი ან ორი წერტილი მძიმეთი.

219. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პაპუა მაღალაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5139. დედანი. ქაღალდი. 65×24,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

220. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პაპუა მაღალაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5070. დედანი. ქაღალდი. 43×24 სმ. დაზიანებული. მარჯვენა კიდე ჩამოკრეჭილი აქვს. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

221. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა შიო თაზიშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2767. დედანი. ქაღალდი. 36.8×17,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

222. ნახევდობის დამტკიცების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ამილბარ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1792. დედანი. ქაღალდი. 23,1×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

223. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა წინამძღვარ ონოფრესადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 60. დედანი. ქაღალდი. 27×20 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. საბუთი თარიღდება ქართლში ოსმალობის დამყარების (1724 წ.), ვ ე ხ ვ ე შ ა ს მიერ დომენტის კათალიკოსად აღდგენის (1724 წ. იხ. Акты, ტ. 1, გვ. 71) და დომენტის კონსტანტინოპოლში წასვლის წლით (1724 წ.).

224. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ათანელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1041. დედანი. ქაღალდი. 21,5×12,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი.

225. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ხუცია მაღალაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5620. დედანი. ქაღალდი. 55×29 სმ. დაზიანებულია. მარცხენა ზემო კიდე მოხეულია. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. თარიღი ქრისტეს აქვთ და დომენტის კათალიკოსად დაჯდომის ინდიქტიონი საბუთში შეცდომითაა აღნიშნული, ქრონიკონი კი სწორია.

226. წყალობის წიგნი ევდემონ ქუთათელისა პაპუა აგიაშვილისადმი

ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი. საბ. № 972. დედანი. ქაღალდი. 31,5×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ სამი წერტილი. უთარიღო. XVII ს. უკანასკნელ მეოთხედსა და XVIII ს. პირველ მეოთხედში

ცნობილია ორი ეგზემპლარი ქეთევანელი მარტვილის ზეობის წლებია 1669—1694, ხოლო მეორესი — 1721—1725 წწ სამეფო გამოქვეყნებულია: ო. სოსელია მასალები კლასობრივი ბრძოლის ისტორიისათვის... 1969, გვ. 14—15.

227. წყალობის წიგნი დომენტი ტფილელისა შიო მღვდლისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2058. დედანი. ქაღალდი. 14,4×11 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნაშნად ნახმარია ორი წერტილი.

228. ვაზის-წირვის განწესების წიგნი დომენტი ტფილელისა გივი ამილახორისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 733. დედანი. ქაღალდი. 43,5×28,2 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნაშნად ნახმარია ორი წერტილი.

229. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა იასე ტლაშაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10775 და 11399. პირები.

230. შეწირულების წიგნი გაბრიელ წინამძღვრისა მიქვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1510. დედანი. ქაღალდი. 42×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი.

231. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა მიქვინტისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4150. ქაღალდის გრაგნილი პირი. აქვე (Ad 2251დ) დაცულია ამ საბუთის მეორე პირი. ჩვენს გამოცემაში პირველი აღნიშნულია A ლიტერით, ხოლო მეორე — B-ით. საბუთი უთარიღოა. უეზეშტის მიხედვით, 1732 წელს მეფე ალექსანდრემ შეირთო ამაშუკის ლევანის ქალი და ასული თვისი დადიანს ქალის ნაშობი მისცა გურიელს მამიას ცოლად (ქრონიკები, III, 140). ჩვენი საბუთის მიხედვით მეფე ალექსანდრემ თავის მეუღლის დადიანის ქალის ნაშენებიდ ტყვერის მონასტერი თორბეტის მოსახლე კაცით მიქვინტას შესწირა. საბუთიც 1732 წ. ახლო ჟამს იქნა დაწერილი.

ტექსტი დედნის ორთოგრაფიის დაცვით დაბეჭდა ს. კაკაბაძემ (დას. საქ. სიძვ. საბ. I, 152—154).

232. წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა ზაალ დვალიშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 958. დედანი. ქაღალდი. 52,2×24 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნაშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

233. შეწირულების სიგელი კათალიკოზ გრიგოლ ლორთქიფანიძისა მიქვინტისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2251გ. მიქვინტის საბუთთა კრებული პირი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ცენტრარქივში. ფ. 1449. საბ. № 515. ამ ნეს-

ხის პოლოს გადაწერი წერს: „ამის ნანდვილში არც ჯვარია, არც ბეჭედი და არც ხელმოწერილობა“. მართლაც, საბუთის დედანს, რომელიც გაუმართავად ს. გაგაბაძემ გამოაქვეყნა, არც ხელრთვა აქვს და არც ბეჭედი უკანასკნელია. (იხ. სააქ. ხაკ. საბ. I, 131—147).

ჩვენი ტექსტი აბეჭდება Ad 2251გ ნუსხის მიხედვით, რომელშიც საბუთს 6—16 გვერდები უქირავს.

საბუთის თავში თ. ყორდანიას მიანწერი: „ეგუგარი, რომელიც იწყება ურიათმო ლექსით (იაშვილის). ამ ლექსის კიდურწერილობა გვეუბნება: „ნაკოლაოზ რუსთველი ემუსაიკობა“. ნაკოლაოზი იყო ვახტანგ მეფის დროინდელი რჩეული მწერალი, დვთისმეტყველი და წარჩინებული კალიგრაფი; ის ცოსკოვში გარდაიცვალა 1728 წ. შინაარსი ამ ლექსისა არის შესხმა კათალიკოზის გრიგოლის, მისის სიწმიდისა, დვთისმეტყველურ ქადაგებათა და მისის მეცადინეობისა განსაჯთლებლად იეხაზეთისა და „ჰრდილოეთისა“ (ე. ი. ჩერქეზ-ყაბარდოსა). ეს ლექსი დედნისათვის არ შეშესწორებიხა“.

234. პირობის წიგნი ოსოფრე მაჭუტაძისა წინამძღვარ ზაქარიასადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 427. დედანი. ქაღალდი. დაზიანებული. 27×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ზაქარიას წინამძღვრობის წლებით.

235. წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა დეკანოზ აბრამისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2758. დედანი. ქაღალდი. 60,5×24,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ა- მეტი.

236. წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა ავთანდილ იორამის შვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8. დედანი. ქაღალდი; 42×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

237. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ნაცვალ ზაალისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5579. დედანი. ქაღალდი. 38,3×23,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

238. აღთქმის წიგნი მთავარეპისკოპოს რაფიელისა დომენტი კათალიკოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 318. დედანი. ქაღალდი. 35,5×14,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. უთარიღო. საბუთი დაწერილა უნდა იყოს დომენტი კათალიკოზის ყოფნის დროს (1724—1739 წწ.).

239. სამწყსოს განწესების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ურბნელ ნიკოლოზ ხერხეულიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 502. დედანი. ქაღალდი. 77×41 სმ. დაზიანებული. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. საბეჭდის თავი მოხატულია. ამავე ფონდში დაცულია საბუთის პირი 1502ა, რომლის მიხედვით აღდგენილია დედნის ხარვეზები.

240. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ავალიშვილებისადმი ნიკოლოზ ურბნელისათვის სამწყსოს განწესების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1502 გ. პირი, კრებული: „სიგელნი, გუჯარნი და სხუანი შეწირულობის წერილნი ურბნისის ეპარხიისანი, გამოწერილნი თვით ნაწდვილთაგან". კრებული შეიცავს 49 საბუთს (30 გვერდს).

241. წყალობის სიგელი დომენტი კათალიკოზისა გაბრიელ ჭარმაფულისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 506. დედანი. ქაღალდი. 76×31 სმ. მხედრული განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

242. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დემეტრე მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1752. დედანი. ქაღალდი. 30×14.5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

243. სარგოს განწესების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ანჩიხატის დეკანოზისა და ქანდელაკ დავითისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 72. დედანი. ქაღალდი. 39,3×29,3 სმ. დაზიანებული. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

244. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მამუკა მაღალაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5620. დედანი. ქაღალდი. 22×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

245. ერთგულების წიგნი აოანახე მროველისა დომენტი კათალიკოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 166. დედანი. ქაღალდი. 27,5×11,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

246. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა იოანე ნეკრესელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 293. დედანი. ქაღალდი. 35,7×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

247. აღთქმის წიგნი იოანე ნეკრესელისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 262. დედანი. ქაღალდი. 31,7×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

248. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გედევანიშვილებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 969. დედანი. ქაღალდი. 52×21.8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

249. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ამირეჯიბისადმი სისხლის გადახდის თაობაზე

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1184. დედანი. ქაღალდი. 20×11,5 სმ. დაზიანებული. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთის თარიღდება დომენტი კათალიკოზის ზეობის წლებით.

250. ბრძანება დომენტი კათალიკოზისა მაპუნა დოქიძისათვის მამულის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1807. დედანი. ქაღალდი. 9×17,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთის თარიღდება კათალიკოს დომენტის ზეობას წლებით.

251. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ბეჟანისშვილის დაბნის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14073. დედანი. ქაღალდი. 28,8×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ხაჭარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება კათალიკოზ დომენტის ზეობის წლებით.

252. დაბარების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ამილბარ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1902. დედანი. ქაღალდი. 11,5×12,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება კათალიკოს დომენტის ზეობის წლებით.

253. ბრძანება დომენტი კათალიკოზისა სოლომონისათვის მოურაობის ბოძების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1424. დედანი. ქაღალდი. 17,7×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება კათალიკოს დომენტის ზეობის წლებით.

254. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ნაცვალ მაად სალმი გამოხალების მობარების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1711. დედანი. ქაღალდი. 17.5×12.5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა- მეტი საბუთი შედგენილი უნდა იყოს კათალიკოს დომენტის ეპისკოპოსობიდან დაბრუნების შემდეგ.

255. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დავით გიჯიყურელისადმი გამოსახლების მობარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 151. დედანი. ქაღალდი. დაზიანებული. 16×11,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა. მეტი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს კათალიკოს დომენტის ექსორიობიდან დაბრუნების შემდეგ.

256. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი მიწობლიძეებისათვის მამულის წყალობის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14046. დედანი. ქაღალდი. 33,8×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს კათალიკოს დომენტის ექსორიობიდან დაბრუნების შემდეგ.

257. წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დომენტი კათალიკოზისადმი სვეტიცხოველის მამულების მობარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1739. დედანი. ქაღალდი. დაზიანებული. 39,8×21,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს კათალიკოს დომენტის ექსორიობიდან დაბრუნების შემდეგ.

258. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მროველისა და ურბნელის ხამწყისოს სახმეზე განჩინებით

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1503 გ. პირი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს 1739 წლის ახლო. შდრ. საბ. № 239.

259. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ნათლისმცემლისადმი

ცსსა. ჰ ქ ა რ თ ლ ა შ ვ ი ლ ი ს პირადი ფონდი. 1461. რკეული № 4, საბ. № 25.

260. ერთგულების წიგნი ევდემონ ჭყონდიდლისა კათალიკოს გრიგოლისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1524. დედანი. ქაღალდი. 34,6×15.5 სმ. მხედრული ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი ან ორწერტილი. საბუთი თარიღდება კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძის ზეობის წლებით. საბუთში ხოხსენიებულია ბ ე ქ ა ნ დ ა დ ი ა ნ ი, რომელიც ჩვენი საბუთებით 1715—1724 წლებში ახსენიება.

261. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5033. ეტრატის გრაგნილი ხეთ კეცად. საბუთი მაწერილია პირველი კეფის მარცხენა კიდეზე ნუსხახუცური. გაკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. საბუთი თარიღდება კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძის ზეობის წლებით.

262. შეწირულების წიგნი ქათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5033. ეტრატის გრაგნილი ზუთ კეფად. საბუთი მიწერილია შეხუთე კეფის verso მარჯვენა კიდეზე. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ქათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძის ზეობის წლებით.

263. შეწირულების წიგნი ქათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1532. თავი და ბოლო აკლია. ქაღალდი. 44.6×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი დედნის შავი უნდა იყოს. თარიღდება ქათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძის ზეობის წლებით.

264. შეწირულების წიგნი ქათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი

ცსსა. 1448. საბ. № 1505. დედანი. ქაღალდი. 38,6×30,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ქათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძის ზეობის წლებით.

265. ნუსხა ხობის შესავალი და შეწირული სანთლისა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1529. დედანი. ქაღალდი. 42,6×15,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ქათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძის ზეობის წლებით.

266. სანთლის ბეგრის დავთარი ქათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი

ს. ყაუხჩიშვილი, დასავლეთ საქართველოს სამეკლესიო საბუთები I, გვ. 151.

267. პირობის წიგნი იოანე ნინოწმინდელისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 225. დედანი. ქაღალდი. 46×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

268. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა იასე ბაკურაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 13. დედანი. ქაღალდი. 84×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

269. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ქათალიკოზისა ხახლოხუცეს გიორგისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1776. დედანი. ქაღალდი. 15,3×10,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

270. დავთარი ქართლის საკათალიკოსო ყმების აღწერისა

ცსსა. ფ. 1448. სან. № 5021. დედანი. ქაღალდის გრაგნილი ცხრა ფურცლისაგან 414×15,3 სმ. თავი და ბოლო აკლია. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

271. განწესება ნიკოლოზ კათალიკოზისა ათანახე თბილელისა და დავით ჰერეთელის საქმეზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 92. დედანი. ქაღალდი. 23,4×15,5 სმ. ნუსხა-ხუცური. განკუთვნილობის ნიშნად ალავ-ალავ ნახმარია ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ნიკოლოზ კათალიკოზის ზეობის წლებითა (1741—1744) და ათანასეს ამბალელობის წლებით.

272. პირობის წიგნი გერმანე კათალიკოზისა მალაქია ამაშუძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13823. დედანი. ქაღალდი. 44,5×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი.

273. შეწირულების წიგნი ელენე მოსაზვნისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი

ცსსა. ფ. 1448. სან. № 773. დედანი. ქაღალდი. 36,5×30 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

274. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ბერი ზურაბაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10152. დედანი. ქაღალდი. 59×22 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

275. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა სულხანიშვილებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1638. დედანი. ქაღალდი. 45,5×23,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ნიკოლოზ ალავერდელის ზეობის წლებითა და ხელის მიხედვით.

276. წიგნი ანტონ I-ისა ყიზლარის ხიმაგრის კომენდატისადმი დედის გამოხტუმრების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7200. დედანი. ქაღალდი. 20×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

277. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გედევანიშვილებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1714. დედანი. ქაღალდი. 76,3×21,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი ან ორი წერტილი.

278. განწესება დოდოს მონასტრის მამულების საზღვრებისა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 282 დედანი. ქაღალდი. 29×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი.

279. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სახლთხუცეს გიორგისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1540. დედანი. ქაღალდი. 69×33 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი ან ორწერტილი.

280. კანონნი 1748 წლის საეკლესიო კრებისა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Q 412. კრებული. პირი. ნუსხახუცური. საბუთს უჭირაყს ხელნაწერის 1—87 გვერდები. ნუსხის 109 v-ზე აღნიშნულია რომ კრებული გადაწერილია ქორონიკონს ჩმგ — 1755 წელს. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი, ხოლო წინადადების ბოლოს ორწერტილი ჯაზით (:—).

ტექსტი მუხლებად დაყოფილი არ არის, მაგრამ ყოველი მუხლის დასაწყისი სიტყვის პირველი ასო დაწერილია სინგურით.

გამოქვეყნებულია: ე ლ. მ ე ტ რ ე ვ ე ლ ი, 1748 წელს თბილისში მოწვეული საეკლესიო კრების დადგენილება (საქ. სახ. მუზ. მოამბე XIX—A და XXI—B, 1957, გვ. 425—429).

281. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა მამუკა ცუცნაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1027. დედანი. ქაღალდი. 42,5×20,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

282. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იეზიანთ ოქანეზახადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13067. დედანი. ქაღალდი. 57,4×22,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

283. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა კაცია მაისურაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4416. დედანი. ქაღალდი. დაზიანებული. 37,5×19,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

284. ბრძანება ანტონ I-ისა ბოლნელისათვის ღალა-კულუხის მიცემის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 653. დედანი. ქაღალდი. 29×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

285. კულუხის თარხნობის წიგნი ტიმოთე ბოვნელისა გაბრიელ დოლმაზაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13994. დედანი. ქაღალდი. 21,7×18,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

286. განწესება ნიკოლოზ ალავერდელისა ქვრივ-ობოლთა მამფლის ბეითალმანობის ამოკვეთის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 325. დედანი. ქაღალდი. 76,3×28,8 სმ. მარჯვენა ზემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი. საბუთი რესტავრირებულია ცუდად, რის გამო რამდენიმე სიტყვა კარგად არ ირჩევა.

287. პირობის წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა ქაიხოსრო წერეთლისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14040. დედანი. ქაღალდი. 32,4×30,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბესარიონ კათალიკოზის ზეობის წლებით. მაგრამ საბუთი შედგენილი უნდა იყოს 1742—1752 წლებს შორის, ე. ი. ბესარიონის ზეობის პირველსა და ალექსანდრე მეფის უკანასკნელ წელს შორის.

288. წიგნი იოსებ ნინოწმინდელისა იოვანე ნეკრესელისადმი შენდობის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 345. დედანი. ქაღალდი. 28,6×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. უთარიღო.

289. საზატო წიგნი გრიგოლ ჰუონდიდლისა მახარობელ გეგეჭკორისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 8738. დედანი. ქაღალდი. 33×18 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. უთარიღო.

290. წყალობის წიგნი გაბრიელ ჰუონდიდლისა გიორგი ბერიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1538. დედანი. ქაღალდი. 25,6×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. უთარიღო.

291. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ლუარსაბ გარაყანიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 961. დედანი. ქაღალდი. 62,2×21 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

292. წიგნი ანტონ I-ისა მურმან მურმანიშვილისადმი ყმების მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 618. დედანი. ქაღალდი. 18×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

293. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა პაატა ხვიმონიშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 563. დედანი. ქაღალდი. 31,8×20,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

294. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ოქიანაანთ ოქიანასადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 10199. დედანი. ქაღალდი. 43×23 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

295. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ჩაჩანიძეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1396. დედანი. ქაღალდი. 32,5×19 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

296. მიხეილის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იოანე სამებელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 622. დედანი. ქაღალდი. 33×21,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

297. წყალობის წიგნი ათანასე თბილელისა ხეთონის კანდელაკ შიოსადმი ნუსხით

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13015. დედანი. ქაღალდი. 44,4×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

298. წიგნი ანტონ I-ისა თბილელის ნაიბად ქრისტეფორე მროველის განწესების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 202. დედანი. ქაღალდი. 42,5×16,7 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

299. სამწყსოს მიბარების წიგნი ათანასე ტფილელისა ქრისტეფორე მროველისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 53. დედანი. ქაღალდი. 24×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორწერტილი.

300. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა გიორგი მახუროშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 960. დედანი. ქაღალდი. 44×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

301. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ჯვარის მამის დეკანოზ იოანესადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13090. დედანი. ქაღალდი. 62×22,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

302. წიგნი ანტონ I-ისა მურვან მურვანიშვილისადმი ყმების მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 702. დედანი. ქაღალდი. 33×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

803. წყალობის სიგელი ანტონ I-ისა თბილისის მხახლობელთადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 2964. ვარია, დაცული დ. ბაქრაძის ბიბლიოთეკაში.

804. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ოქუანთ დანელასა და სტეფანესადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. 3137. დედანი. ქაღალდი. 60×37. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

805. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გაბრიელ გედეონისძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9215. დედანი. ქაღალდი. 101×21,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი, წერტილ-ძირმე ან ორწერტილი მძიმეთი.

806. წყალობის წიგნი ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა იოანე ბოლნელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 557. დედანი. ქაღალდი. 48,7×28,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

807. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ჭაიხოსრო გიჭიყურელისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1970. დედანი. ქაღალდი. 44,7×15,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

808. შეწირულების წიგნი გაბრიელ ჭყონდიდლისა მარტვილის ტაძრისადმი

ს. ყაუხჩიშვილი, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები II, გვ. 2—3.

809. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი სახლთხუცესისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1688. დედანი. ქაღალდი. 44,5×20,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალავ-ალავ ნახმარია წერტილი.

810. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გაბრიელ გედეონიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10135. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 62×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

811. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა მეჯინიბეთხუცის შვილის გიორგისადმი

ცსსა. ე. ყარბელაშვილის პირადი ფონდი. 1461. რკული 4, საბუთი № 32.

312. ბრძანება იოსებ კათალიკოზისა გიორგი სახლთხუცესისადმი კახეთში საკათალიკოსო გამოსაღების აკრეფის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1896. დედანი. ქაღალდი. 22×13,2 სმ. მხედრული. ყოველი სტრიქონის შემდეგ წერტილი.

313. ყმის დანებების წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ენისელთ მოურავის შვილის იასესადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2703. დედანი. ქაღალდი. 34,7×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

314. პირობის წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა ჯაფარიძეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13017. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 30,5×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. საბუთი თარიღდება ბესარიონის კათალიკოსობის წლებით.

315. ბრძანება თეიმურაზ II-ისა და იოსებ კათალიკოზისა ნათლისმცემლის უდაბნოს ნინოწმინდლისათვის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 737. დედანი. ქაღალდი. 34.5×17,2 სმ. მხედრული. ყოველი სტრიქონის შემდეგ ორწერტილი.

316. ვანწესება სოლომონ I-ისა და საეკლესიო კრებისა ბონის ტაძრის გამოსავლის თაობაზე

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4444. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი; 87×32,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

317. დავთარი ქუთაისის ხაყდრის გამოსავალი ბეგრისა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3117. დედანი. ქაღალდი. 33,5×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი.

318. დადგენილება საეკლესიო კრებისა საეპისკოპოსოთა მართვის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 856. დედანი. ქაღალდი ორ ფურცლად. 33×21,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

319. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იესე თაზისშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 16. დედანი. ქაღალდი. 59×22 სმ. მხედრული. ყოველი სტრიქონის შემდეგ წერტილი.

820. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა პეტრე გედეონისძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1715. დედანი. ქაღალდი. 59,5×23 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

821. ულუფის წიგნი ანტონ I-ისა ნათლისმცემლისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 726. დედანი. ქაღალდი. 38×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

822. წყალობის წიგნი ზენონ ალავერდელისა ბერ რჩეულაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. სან. № 20. დედანი. ბოლო აკლია. ქაღალდი. 42×26 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. საბუთი თარიღდება ერეკლეს დამტკიცების მიხედვით.

823. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა შიოშ გედეონისძისადმი

საქართველოს სიძველენი, I, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, გვ. 269—271.

824. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იესე ნემსაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 889. დედანი. ქაღალდი. 61,5×22 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

825. წიგნი ანტონ I-ისა თიანელთა და ერწოელთადმი მართებული სამსახურის გაწევის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1883. დედანი. ქაღალდი. 30,6×14,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

826. ბრძანება ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა კაწარის სამწყსოს რუსთველისა და ნინოწმიდლისათვის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 673. დედანი. ქაღალდი. 51×21 სმ. მხედრული. ალავ-ალავ ერთი ან ორი წერტილი.

827. ბრძანება ანტონ I-ისა ზურაბ ხითარისშვილისადმი ყმაზე დავის გადაწყვეტის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1538. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 21×11,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-ძეტი.

828. პირობის წიგნი ანტონ I-ისა ზალ ორბელიანისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6385. დედანი. ქაღალდი. 32,8×13,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

328. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იმერლისშვილებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2954. დედანი. ქაღალდი. 38×20 სმ. მხედრულია ველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

329. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იოანე ზუმბულიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4754. დედანი. ქაღალდი. 72×48,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

330. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა შიოშ გედეონისძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2763. დედანი. ქაღალდი. 64×24 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

331. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სოლომონ ქვალიაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 17. დედანი. მარცხენა ქვემო კიდე მოხეულია. ქაღალდი. 55,5×22,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

332. წიგნი ანტონ I-ისა იოსებ გლურჯიძისადმი სვეტიცხოველის ყმის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2490. დედანი. ქაღალდი. 22,2×11,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

333. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სახლთხუცეს გიორგი მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1573. დედანი. ქაღალდი. 76×26,5 სმ. მხედრული. გაწყვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

334. წიგნი ანტონ I-ისა მოურავ ზაალისადმი ხაუბატიოს გამორთმევის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი Ad 1633. დედანი. ქაღალდი. 34×11,6 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

335. მცნება მღუდელთათვის

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. A 317. კრებული. ჩვენს ტექსტს უჭირავს 180r—186v ფურცლები. ტექსტი დაბეჭდილია სტამბურად ხუცური შრიფტით და ჩართულია ხსენებულ კრებულში.

336. იმედის წიგნი ბესარიონ ქათალიკოზისა ვახტანგ ჭაფარიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6258. დედანი. ქაღალდი. 27,8×14,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. სანუთი თარიღდება ბესარიონის კათალიკოსობის წლებით.

337. წიგნი ანტონ I-ისა თამაზ ბებურიშვილისადმი ყმის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14172. დედანი. ქაღალდი. 18,7×12,3 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

339. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სვეტიცხოვლის ყმათადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5290. დედანი. ქაღალდი. 41,8×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

340. შეწირულების წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა მიქვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2252. დედანი. ქაღალდი. 32×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი. საბუთი თარიღდება ბესარიონის კათალიკოსობის წლებით.

341. წყალობის წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა გაჭირდია ხორციასადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3336. დედანი. ქაღალდი. 33×11 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ერთი, ორი ან სამი წერტილი. საბუთი თარიღდება ბესარიონის კათალიკოსობის წლებით.

342. შეწირულების წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა ხობის ეკლესიისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 225:ნ. მიქვინტის საბუთის კრებული. პირი. მხედრული. წიგნს საბუთის უჭირავს 70v—71 გვერდები. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 1311. საბუთი თარიღდება ბესარიონის კათალიკოსობის წლებით.

343. განწესება ეპისკოპოსთა მიერ ანჩისხატის ეკლესიის შესაწირავისა და მისარომევისა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2260. დედანი. ქაღალდი. 29,8×18,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი. საბუთი თარიღდება ბესარიონის კათალიკოსობის წლებით.

344. შეწირულების წიგნი იოსებ კათალიკოზისა მიქვინტისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 111. დედანი. ქაღალდი. 45,5×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

345. წყალობის სიგელი ზენონ ალავერდელისა ბოქოულთუხუცეს ფარემუზისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 623. დედანი. ქაღალდი 108,5×26,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

346. ნუსხა სამეფო სურსათის გამომღებთა ანტონ I-ის ოქმით

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1676. დედანი. ქაღალდი. 41×17,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

847. წიგნი ანტონ I-ისა ნეკრესელისადმი სჯულიერი საქმის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 293. დედანი. ქაღალდი. 27,2×10,7 სმ. მხედრული, განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ძძიმე.

848. წყალობის წიგნი მიხაილ ტფილელისა იოსებ მამამთავრიშვილისადმი

ს. კაკაბაძე, ისტორიული საბუთები, წიგნი V, გვ. 80—81.

849. სამწყსოს საქმეთა განწესება ანტონ I-ის მიერ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 185. დედანი. ქაღალდი. 35,5×21,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ძძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

850. წყალობის წიგნი დავითგარეჯის არქიმანდრიტ გერმანეზი არქიმანდრიტ სიმონისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2751. პირი.
ს. კაკაბაძე, ისტორიული საბუთები, წიგნი V, გვ. 81—82.

851. შეწირულების წიგნი იოსებ კათოლიკოზისა ბიჭვინტისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2251ა. ბიჭვინტის საბუთთა კრებული. პირი. ჩვენს საბუთს ეჭირავს 79—80 გვერდები.

852. წყალობის წიგნი არქიმანდრიტ ნიკოლოზისა გოგია ხიზანაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2756. პირი.
ს. კაკაბაძე, ისტორიული საბუთები, წიგნი V, გვ. 85—86.

853. შეწირულების წიგნი იოსებ კათოლიკოზისა გელათისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2252. დედანი. ქაღალდი. 35,6×15,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

854. განწესება ანტონ I-ისა მონასტრებში მოწყალების მიხაღებად მოხულთა შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 512. დედანი. ქაღალდი. 32,5×21,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ოთხი წერტილი.

855. სათარხნის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სოლომონ ქურდაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5699. დედანი. ქაღალდი. 53×39 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

356. სანთლის ბეჭრის განწესების წიგნი მაქსიმე ჭუთათელისა გამოსრჩინებულისადმი

ცსსა. ფ. 1448. სან. № 2271. დედანი. ქაღალდი. 32×10,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან სამი წერტილი.

357. წყალობის წიგნი ზენონ ალავერდელისა თამაზ მაჭრაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. სან. № 15. დედანი. ქაღალდი. 52×21 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

358. წიგნი გენათელ იოსებისა გელათის შეწირულებათა შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 652. დედანი. ქაღალდი. 32,2×22,4 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

359. წიგნი ანტონ I-ისა ნიკოლოზ აბაშიძისადმი პავლე მღვდლისათვის ღალის მიცემის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11429. დედანი. ქაღალდი. 23,5×10 სმ. მხედრული. ალავ-ალავ წერტილი.

360. შეჩვენების წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისა კაცია ჩიჩუას მიმართ

ცსსა. ფ. 1448. სან. № 344. დედანი. ქაღალდი. 37,5×18 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

361. წყალობის წიგნი ზენონ ალავერდელისა გიორგი ზალაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. სან. № 959. დედანი. ბოლო აკლია. ქაღალდი. 42,5×19,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

362. შეჩვენების წიგნი შედგენილი მაქსიმე ჭუთათელის მიერ

ს. კ ა კ ა ბ ა ძ ე, დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო სამღვდელო, II, გვ. 59.

363. ბრძანება ანტონ I-ისა მოქოლოხუცეს ლუარსაბისადმი ყმათა გამოხადების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1941. დედანი. ქაღალდი. 17,8×11 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

364. წყალობის წიგნი სამა ნინოწმინდელისა მარკოზ მღვდლის შვილებისადმი

ო. ქ ო რ დ ა ნ ი ა, ქართლ-კახეთის მონასტრების ისტორიული სამუთები, 1903, გვ. 132—133.

365. მცნებანი მაქსიმე კათალიკოზისა მამა იობისა და წინამძღვარ ბესარიონისადმი

ცსსა. ფ. 1448. სან. № 1476. დედანი. ქაღალდი. 29,8×12,4 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

366. წყალობის წიგნი სამა ნინოწმიდელისა ნიკოლოზ ბაიდურაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 94. დედანი. ქაღალდი. 31,5×20 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილა.

367. წიგნი სამა ნინოწმიდელისა დავით-გარეჯის წინამძღვარ გერმანესადმი მამულის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1197. დედანი. ქაღალდი. 50×23 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

368. შეწირულების წიგნი ანტონ ცაგერლისა ცაგერის ტაძრისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9085. საბ. № 16. ბირთვი. კრებული. შეიცავს 12 ფურცელს. პირველი ფურცლის თავში სწერია: „პირნი ცაგერის მონასტრის საჩვენებელთა დოკუმენტთა გარდაწერილი ცაგერის მონასტრის არხივარიუსის ანტონის მიერ 1830-სა წელსა". საბუთის ბოლოს მინაწერია: „წანდვილსა თანა სწორ არს იერო ნიკოლაოზ ბერი გაბუნთია".

369. ბრძანება დიპლომატიისა დავით იასაულისადმი ღვინის აღების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2674. დედანი. ქაღალდი. 29,5×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

370. შეუვალობის წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისა გელათის წმიდა გიორგისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2206. დედანი. ქაღალდი. 40,6×18,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

371. განწესება სამთავისის მღვდელთა მოქმედებისა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2028. დედანი. ქაღალდი. 15,7×9,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

372. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გედეონისწმინდელებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10142. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 61×36,5 სმ. მხედრული. ალავ-ალავ წერტილი.

373. ყოვლად სამღვდელონი მღვდელთმთავარნი ქართლისა და კახეთისანი

А. Цагарели, Грамоты и другие исторические документы, т. II выпуск I. СПБ, 1898. გვ. 17—18.

374. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გლახა დოქიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1664. დედანი. ქაღალდი. 45,6×23 სმ. მხედრული. ალავ-ალავ წერტილი.

375. წიგნი ანტონ I-ისა მოქოლთხუცეს ლუარსაბისადმი გლახა დოქიძისათვის სახელოს ბოძების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1608. დედანი. ქაღალდი. 20,5×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

376. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ნიკოლოზ თუხარელისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5595. დედანი. ქაღალდი. 69,3×26,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე.

377. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ხახულოხუცეს ამილბარ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1576. დედანი. ქაღალდი. 62×27,4 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი და მძიმე.

378. წყალობის სიგელი ანტონ I-ისა თაზიშვილებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5567. დედანი. ქაღალდი. 77,5×26,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე.

379. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გოგია ლეჟანდარისშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9240. დედანი. ქაღალდი. 50×22 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია ორწერტილი.

380. წიგნი ანტონ I-ისა დიღმელებისადმი მღვდლისთვის განწესებული ულუფის მიცემის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 997. დედანი. ქაღალდი. 19,5×14,4 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

381. შეწირულების წიგნი მაჭხიმე კათალიკოზისა ქუთათისის ღმრთისმშობლისადმი

ს. ყაუხჩიშვილი, ძველქართული საეკლესიო საბუთები, II, გვ. 70—71.

382. შეწირულების წიგნი იოანე ხინოწმიწმიდელისა გამოჩინებულისადმი

Д. Бакрадзе, Археологическое путешествие по Гурии и Аджаре, СПБ, 1878, გვ. 237.

383. პირობის წიგნი იოანე ხინოწმიწმიდელისა მეფეან და ლაზარე ნაკაშიძეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11476. პირი. საბუთის თარიღდება იოანე ხინოწმიწმიდელის ეპისკოპოსობის წლებით.

384. ბრძანება ანტონ I-ისა მოურავ ზაალისადმი ყმების მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 141. დედანი. ქაღალდი. 21,5×9,6 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

385. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი გედეონის შვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10148. დედანი. ქაღალდი. 57×21,5 სმ. მარჯვენა ქვემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

386. შეწირულების წიგნი წინამძღვარ ნიკოლოზ წულუკიძისა გამოჩინებულისადმი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3228. დედანი. ქაღალდი. 37×17,4 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

387. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ზაქარია ქადაგიშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 19. დედანი. ქაღალდი. 73×27 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

388. წიგნი ანტონ I-ისა ფავლენიშვილებისადმი ნიქოზის ეკლესიის სახაფლაოს თაობაზე

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5267. დედანი. ქაღალდი. 36,5×14,2 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

389. სამცხეთის სარდლობის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იოანე გედეონიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1712. დედანი. ქაღალდი. 72×40,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

390. უდეობის წიგნი დოსითეოს ჭყონთელისა პაატელა მესხისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2375. დედანი. ქაღალდი. 36,3×24 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

391. წიგნი ანტონ I-ისა დეკანოზ ნიკოლაოსისადმი მეფის კარის ეკლესიაში მღვდლის განწესების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8503. დედანი. ქაღალდი. 29×12,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

392. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დავით მგალობლისშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3718. დედანი. ქაღალდი. 70,7×25 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

393. უწყება დიაკვნებისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი უკანონო ჯვარისწერისა და ხელდასხმის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 827. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 30,7×19,7 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და ორწერტილი.

394. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დავით გელოვანიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1202. დედანი. ქაღალდი. 70×39,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

395. პატივის ბოძების წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა არქიმანდრიტ ნიკოლოზისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 278. დედანი. ქაღალდი. 30×16 სმ. მხედრული. ყოველი სტყვის შემდეგ წერტილი.

396. წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ჭიასქვილის გაკეთების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 222. დედანი. ქაღალდი. 33×19,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

397. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა თამაზ ბაქრაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 14. დედანი. ქაღალდი. 37×27 სმ. მხედრული. ყოველ სტყვის შემდეგ წერტილი.

398. წიგნი ტრიფილე წინამძღვრისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი სვეტიცხოვლის ხამწყოს თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 576. დედანი. ქაღალდი. 33,4×16,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

399. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა კაკა უიუღაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5649. დედანი. ქაღალდი. 72,3×29,7 სმ. მხედრული. ყოველი სტყვის შემდეგ წერტილი. საბეჭდის მარჯვენა მხარეს ალაგ-ალაგ ტექსტი გადასულია.

400. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა გლახა იასე მღვდლის შვილისა და გოგია სულხანოვისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 562. დედანი. ქაღალდი. 41,5×22,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

401. ალოქმის წიგნი არქიმანდრიტებისა, ხამლუდელოთა და საეროთა უქმე დღის გაუტეხაობის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 137. დედანი. ქაღალდი. 28,3×20,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

402. ბრძანება დიკასტერიისა ნიკოლაოს ალავერდელისადმი ხახულის ღმრთისმშობლის ხატის მობარების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 838. დედანი. ქაღალდი. 31×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

403. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა იასე მაჭავარიანისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 561. დედანი. ქაღალდი. 42,3×29,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

404. წიგნი ანტონ I-ისა დავით გარეჯის წინამძღვრისათვის შეწირულების მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 435. დედანი. ქაღალდი. 21,5×16,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

405. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გლახა დოქიძისათვის

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1745. დედანი. ქაღალდი. 75,5×26 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

406. წიგნი ანტონ I-ისა იოსებ მოურავისადმი გლახა დოქიძისათვის ნაცვლობის ბოძების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1592. დედანი. ქაღალდი. 20,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

407. წიგნი ანტონ I-ისა ხავერდჭის მოურავის ჯამასპისადმი სამართლის ქმნის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5146. დედანი. ქაღალდი. 27,7×12,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

408. ბრძანება ანტონ I-ისა იოსებ ქურხულისადმი ოქმის დაყენების შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2072. დედანი. ქაღალდი. 22,5×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალავ-ალავ ნახმარია ბძანე.

409. შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გელათისადმი

ს. ყაუხჩიშვილი. დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, II, გვ. 85—87.

410. წიგნი მაჭახიძე კათალიკოზისა იღუმენ სილოვისტროსადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8957. დედანი. ქაღალდი. 19,4×16 სმ. მხედრული. ალავ-ალავ ერთი ან ორი წერტილი.

411. წყალობის წიგნი ჯვარის მამა ანტონ დიასამიძისა გოორგი გვანცაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 7. დედანი. ქაღალდი. 42×23 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

412. წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი ჩოლოყაშვილისათვის სოფლის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6158. დედანი. ქაღალდი. 24,5×12,7 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

413. ყმების ხამსახურისაგან განთავისუფლების წიგნი ბესარიონ ჰყოფილდელისა ჭალაგანიძეებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1547ე. პირი.

414. ბრძანება ნეკრესელისა მღვდელ გიორგისადმი მორიგე კაცთა გამოყვანის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 250. დედანი. ქაღალდი. 19,8×17 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

415. ბრძანება ანტონ II-ისა დავით მგალობლიშვილისადმი ფიცების ჩადების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 273. დედანი. ქაღალდი. 23,3×10,2 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

416. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ზაზა ხოლოდაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 160. დედანი. ქაღალდი. 27×10,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

417. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გრიგოლ ნათანლისაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11053. დედანი. ქაღალდი. 44×23 სმ. მხედრული. ალავ-ალავ წერტილი.

418. წიგნი ანტონ II-ისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი მღვდლის უკანონო ხელდასხმის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 642. დედანი. ქაღალდი. 34×16,8 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

419. დრამოჯა ახლად ხელდასხმული მღვდელმთავრის მისაცემელი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 5513. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

420. ბრძანება ანტონ II-ისა დოდოეთი ჭალის თამბაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2053. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

421. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე გედეონისშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5938. დედანი. თავი დაზიანებულია. ქაღალდი. 59×32 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალავ-ალავ ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

422. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე ჭარუმიძისადმი

ცსსა. ფ. 1445. საბ. № 3109. დედანი. ქაღალდი. 31,4×21,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

423. განწესება ერეკლე II-ისა და ანტონ II-ისა დავითგარეჯის საქმეზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 917. დედანი. ქაღალდი. 29,5×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

424. ბრძანება ანტონ II-ისა ამბრამა ზანდარაშვილისადმი ღალის აღების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 998. დედანი. ქაღალდი. 22×9,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

425. ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ ჯამასპისადმი პატარძეულელთა და ხაშმელთა მიწების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 290. დედანი. ქაღალდი. 31×10,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

426. ბრძანება ანტონ II-ისა იასაულისადმი სახლთხუცეს ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1719 დედანი. ქაღალდი. 27,3×10,7 სმ. მხედრული. ალავ-ალავ წერტილი და მძიმე.

427. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1911. დედანი. ქაღალდი. 76,6×36,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

428. წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახორისადმი სამთავნელ ეპისკოპოსის შეცვლების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 448. დედანი. ქაღალდი. 33×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ძმაძე, წერტილი და ორწერტილი.

429. დავითარი კათალიკოსის სახასო და საეზოურშვილო გლეხებისა

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1769. ბარი, ქაღალდის გრაგნილი. მხედრული.

430. წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახორისადმი ეკლესიის ყმის ჯარიდან განთავისუფლების შესახებ

ცსსა. ფ. 1448, საბ. № 3343. დედანი. ქაღალდი. 26,5×10,7 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი ან ბრძე.

431. შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გამოჩინებულისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3226. დედანი. ქაღალდი. 33×25 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

432. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა თამაზა აბუსლაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 825. დედანი. ქაღალდი. 64,5×20 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

433. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ბეზაანთ ომანეზისადმი

ცსსა. ფ. 1448, საბ. № 10200. დედანი. ქაღალდი. 61,7×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

434. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილბარ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1941. დედანი. ქაღალდი. 47,2×32 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

435. ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ იოსებ მაღალაძისადმი ხოდაბუნის გაყოფის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1993. დედანი. ქაღალდი. 30,8×14,4 სმ. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

436. წიგნი ანტონ II-ისა თარხნიშვილებისადმი სახლთხუცეს ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1720. დედანი. ქაღალდი. 34,8×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

437. წიგნი ანტონ II-ისა ბოქოულთხუცეს იოანესადმი სახლთხუცეს ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1810. დედანი. ქაღალდი. 32,2×10,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

438. განჩინებათა წერილი წმიდისა და სამეუფოჲსა ეკლესიისა მცხეთისა

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2335. პირი. მხედრული.

439. წყალობის წიგნი გრიგოლ ნინამძღვრისა პეტრე მღვდლისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 540. დედანი. ქაღალდი. 34×21,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

440. წიგნი ანტონ II-ისა კალაურელთადმი მღვდელ ღოღაბერიძისათვის სარგოს განწესების შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 783. დედანი. ქაღალდი. 32×10,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

441. წყალობის წიგნი ევთიმი წინამძღვრისა თამაზა ნახუცრიშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 630. დედანი. ქაღალდი. 65,3×26 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია მძიმე.

442. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოსებ ბუშისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 626. დედანი. ქაღალდი. 69.3×26 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

443. წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახორისადმი სასულიერო გლეხების გამოხალებისაგან განთავისუფლების შესახებ

ცსსა. ფ. 1446. საბ. № 3404. დედანი. ქაღალდი. 32,2×10.5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

444. ბეგრის განწესების წიგნი ეფთვიმე გენათელისა გელათისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3222. დედანი. ქაღალდი. 39×31 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

445. ბრძანება ანტონ II-ისა მამულზე ხელის ამაროვის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 298. დედანი. ქაღალდი. 33,7×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

446. მღუდელმთავრობითი ქარტია ანტონ II-ისა იოანე მღვდლისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 5507. დედანი. ქაღალდი. 54×37,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

447. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს პაატახადმი თარხნიანთაფლის ნარჩევი ქონების გამორთმევის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 377. დედანი. ქაღალდი. 33×12 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

448. ბრძანება ანტონ II-ისა ბეცეა თარხნიშვილისადმი სახლთხუცეს ამილბარისა და მოურავ დავითის მამულზე დავის გამო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1529. დედანი. ქაღალდი. 30,2×12,7 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია მძიმე და წერტილი.

449. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ხოხია ჩაჩანიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 968. დედანი. ქაღალდი. 74,5×26,7 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

450. ნუსხა მღუდელთა და დიაკონთა ჯამაგირისა ანტონ II-ის ოქმით

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1726. დედანი. ქაღალდი. 24,5×10,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

451. წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისა სამწყსოს საქმეთა თაობაზე

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2412. დედანი. ორად გაკეცილი ქაღალდი. 34,5×20 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

452. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილბარ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1579. დედანი. ქაღალდი. 37×25,6 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

453. ბრძანება ანტონ II-ისა ბეცია გედევანიშვილისადმი სვეტიცხოველის ყმის ყმის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1272. დედანი. ქაღალდი. 21,3×13 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

454. კახთა განწესება ცოდვილთათვის ანტონ II-ის მიერ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5541. დედანი. ქაღალდი. 43,5×16,5 სმ. მარცხენა ზემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და ორწერტილი.

455. ბრძანება ანტონ II-ისა მიხაილ პეტრიაშვილისადმი ხარგოს ელების შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5319. დედანი. ქაღალდი. 20,5×16,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

456. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დავით მგალობლიშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5327. დედანი. ქაღალდი. 59,7×23 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

457. წიგნი ანტონ II-ისა ვახუშტი ჭავჭიშვილისადმი მეტეხელებისათვის ძროხების უკან დაბრუნების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13769. დედანი. ქაღალდი. 21,3×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

458. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილახორისადმი მამულზე ხელის ამოართვას შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1619. დედანი. ქაღალდი. 33,5×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

459. ბრძანება ანტონ II-ისა ბეჟან ამილახორიშვილისადმი მკვლელ დათუა გვერდწითელის ამერეთიდან გადმოყვანის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 34. დედანი. ქაღალდი. 28,5×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

460. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილახარ მაღალაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1725. დედანი. ქაღალდი. 47,2×27 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

461. ბრძანება მაქსიმე კათალიკოზისა გურულებისადმი უდაბნოს მონასტრის ხელშეუვალობის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1002. დედანი. ქაღალდი. 33×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

462. ბიბლიის წიგნი ბაკურიანის მღვდლებისა მაქსიმე კათალიკოსისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2379. დედანი. ქაღალდი. 20,2×8,3 სმ. მხედრული. ვოცელი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

463. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილახორისადმი მკვლელის თოფისა და ხმლის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2018. დედანი. ქაღალდი. 9×15,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

464. ბრძანება ანტონ II-ისა ღვთის თარხნიშვილისადმი სვეტიცხოველის მამულის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2306. დედანი. ქაღალდი. 18,7×[illegible] სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

465. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გოგია სეთურიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5140. დედანი. ქაღალდი. 72,2×27,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და ორწერტილი.

466. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დიმიტრი ამელაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 554. დედანი. ქაღალდი. 43×20 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

467. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა ქაიხოსრო და ნიკოლოზ მოხიძეებისადმი

ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი. საბეთი № 1371. დედანი. ქაღალდი. 41,5×29 სმ. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

468. ფიცის წიგნი ვერვასი სამთავნელისა და სამთავისის აზნაურშვილებისა

ცსსა. ფ. 1446. საბ. № 4473. დედანი. ორად გაკეცილი ქაღალდი. 34×22,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

469. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილახორისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1704 დედანი. ქაღალდი. 28×10.6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

470. ბრძანება ანტონ II-ისა გრიგოლ კახისშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8838. დედანი. ქაღალდი. 14,3×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

471. შეწირულების წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა ქუთაისის ღმრთისმშობლისადმი

ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი. საბ. № 1631. დედანი. ქაღალდი. 39,5×22,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

472. სარგოს განწესების წიგნი ანტონ IIისა ალავერდის არქიმანდრიტისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1526. დედანი. დაზიანებული ქაღალდი. 34×21,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი და მძიმე.

473. ბრძანება ანტონ II-ისა ხოფელ დოსითეოსისადმი ეკლესიის განახლების შესახებ

საქართველოს სიძველენი. ტ. II, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, 1909, გვ. 465.

474. ბრძანება დიკასტერიისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი კათოლიკოსის ყმების მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი Ad 239. დედანი. ქაღალდი. 33,5×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

475. წყალობის წიგნი ერეკლე II-ისა და ანტონ II-ისა მგალობელ ოთარისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8864. დედანი. ქაღალდი. 76×27,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე ან წერტილი.

476. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილახარ მაღალაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1524. დედანი. ქაღალდი. 45,7×34,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი.

477. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გიორგი მაღალაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 880. დედანი. ქაღალდი. 31,2×22,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

478. ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ იოანესადმი დავით მღვდლისათვის მამულის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11029. დედანი. ქაღალდი. 29,7×9,6 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

479. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გიგაურებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 962. დედანი. ქაღალდი. 42,5×28,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და ორწერტილი.

480. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ქამილბარისადმი მსახურთა ხლების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1615. დედანი. ქაღალდი. 33×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

481. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ზაქარია რობრობაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1597. დედანი. ქაღალდი. 16×10,5 სმ. ქარაგმული. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

482. წყალობის განახლების სიგელი ანტონ II-ისა ოთარ ანთაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8853. დედანი. ქაღალდი. 50×28 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი და შავი.

483. წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათელისა ბაკურაძეებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4011. დედანი. ქაღალდი. 28×20,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია ორწერტილი.

484. სამთავისის ყმების გამოხსნელის დავთარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 593. დედანი. ქაღალდი 11 კონად. 393×16,6 სმ. აქვს პირველი კონი და მეორე კონის დასაწყისი. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

485. წყალობის წიგნი გრიგოლ ცაიშელისა ბოშიხუხუ მეუხარგისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10549. დედანი. ქაღალდი. 33×10,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

486. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილახორისადმი გამოსახლების გამორთმევის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1939. დედანი. ქაღალდი 24,4×10,7 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

487. ნუსხა სიკვლესიო გამოხალებისა ანტონ II-ის ოქმით

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 929. დედანი. ქაღალდი. 18×10,7 სმ. მხედრული. აქა-იქ წერტილი.

488. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა მამახახლის მიქირტუმახადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8685. დედანი. ქაღალდი. 76,3×25,7 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი. სამუთის ამონაბეჭდია შავი მელნით.

489. ნახევრობის სიგელი ანტონ II-ისა შადინაანთ აბელისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2762. დედანი. ქაღალდი. 72×25,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია შავი.

490. წიგნი ანტონ II-ისა თამარ დოლენჯიშვილისა და როსტომ თაყაშვილის ქორწინების მოშლის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1023. დედანი. ქაღალდი. 16,5×9,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე.

491. ბრძანება დიპლომატიური ხიდარ ჩოკაშვილისადმი ახმეტის ეკლესიაში ალავერდელის მოხსენიების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 859. დედანი. ქაღალდი. 34,6×12 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

492. ნუსხა ხამთავნელისა და წინამძღვრის ყმებისა

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3902. დედანი. ქაღალდი. 34,3×23 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

493. წყალობის წიგნი გერვასი ხამთავნელისა იოანე ქარუმიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5188. დედანი. ქაღალდი. 56×42,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ალავ-ალავ ნახმარია წერტილი. საბუთი თვით გერვასი ხამთავნელის ხელით უნდა იყოს დაწერილი.

494. ბრძანება დიპლომატიური იოანე ნინოწმინდელისადმი გრძნეულთა და მკითხავთა ძებნის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 168. დედანი. ქაღალდი. 25×10,2 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი.

495. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე ჯანდიერიშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8285. დედანი. ქაღალდი. 21×19 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

496. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გიორგი მაღალაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8837. დედანი. ქაღალდი. 46×26,6 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია მძიმე.

497. ბრძანება ანტონ II-ისა ზაზა ეგაძისადმი ღალის მიბარების შესახებ

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 2027. დედანი. ქაღალდი. 27,6×11,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

498. ბრძანება ანტონ II-ისა ზაზა ეგაძისადმი ღალის აკრეფის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2754. დედანი. ქაღალდი. 18,5×10,2 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

499. ბრძანება ანტონ II-ისა ბოქოულოხუცეს დავითისადმი საურმე ქვის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1250. დედანი. ქაღალდი. 34,5×16,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

500. წყალობის წიგნი იუსტინე მთაველისა დავით დეკანოზიშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9507. დედანი. ქაღალდი. 15×10.5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

501. პირობის წიგნი ბესარიონ ჭყონდიდლისა დოსითეოს ქუთათელისადმი

ცსსა. ფ. 1418. საბ. № 3620. დედანი. ქაღალდი. 31×14,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

502. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა პროტოდიაკონ ეგნატისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 2348. დედანი. ქაღალდი. 19×16,8 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

503. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დავით მგალობლიშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2024. დედანი. ქაღალდი. 32,5×14,6 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

504. წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს მაატასადმი შეილადაყვანილ მარკოზას შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 300. დედანი. ქაღალდი. 31,3×11,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ მქიმე.

505. დაკარგულ სიგელთა განახლების წიგნი ანტონ II-ისა ზაზა დეკანოზიშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3256. დედანი. ქაღალდი. 33×14,3 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

506. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გიორგი მაღალაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8836. დედანი. ქაღალდი. 67,5×27 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მქიმე და ორწერტილი.

507. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სვიმონ თაზიშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5576. დედანი. ქაღალდი. 63,3×25 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია მქიმე და წერტილი.

508. ბრძანება ანტონ II-ისა იასაულისადმი ყმების მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1940. დედანი. ქაღალდი. 16×11 სმ. წაშლილია. გაწყვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

509. ხონის საყდრის ბეგრის დავთარი

ს. კაკაბაძე, დასაცლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები, II, გვ. 125—138, დავთარი შეტანილი ყოფილა 1903 წელს გადაწერილ გუჯრების წიგნში, რომელსაც შემდეგი მინაწერი ჰქონია: „ბრძანებითა და ჯერისინებითა მთავარეპისკოპოსისა ანტონის ჩიჯავაძისათა. ხონას მთავარ მოწამის დიდის გიორგის გარდმოვსწერე როგორც ძველ დედანს თაყვრებში (sic) იყო დაწერილი. არც მომატებულია, არც მოკლებულია. და თუ რამე გაბრუნდებული ლექსი და ან ასო ნაკლები იყო, ის კი ვიპოვნორე მე, ყოველად უღირსმან მღვდელ მან ოსე, ზაჭარია მოძღურის ძემან, გაბათნმან თესი აგვისტოსა კ. ქრისტეს აქათ ჩყვგ. შხილველთაგან შენდობასა ვითხოვ". გუჯრების წიგნი, რომელიც ახლა დაკარგულია, დაწერილი ყოფილა ნუსხახუცურით.

ჩვენს გამოცემაში ტექსტი მეგარავალდებულ პირთა სახელისა და გვარის მიხედვით დაყოფილია შეხლებად (სულ, 34[1] და 186[1] შეხლების ჩათვლით, 320 შეხლად), 191—206, 210—228, 231—234, 236—258, 267—273, 280——283 და 295—304 შეხლების შეცველი ტექსტი, რომელიც ს. კაკაბაძის გამოცემაში დაბეჭდილია ერთგვარი შეწოკლებით, ჩვენთან იძებნება სრულად. ამას გარდა გასწორებულია ზოგიერთი აშკარა შეცდომა (იხ. 7, 106, 263, 301).

510. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა არქიმანდრიტ დომენტისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 251. დედანი. ქაღალდი. 16,2×10,2 სმ. შხედრული. ალაგ-ალაგ მძიმე და ორწერტილი.

511. წიგნი ანტონ II-ისა მოურავისათვის გაწერილი სამსახურის შესრულების თაობაზე

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5316. დედანი. ქაღალდი. 19,5×10,7 სმ. მხედრული ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილ-მძიმე.

512. პირობის წიგნი დასითეოს ჭუთათელისა და იოანე ერისთავისა ქუთაისის ღმრთისმშობლისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 896. დედანი. ქაღალდი. 32,5×21,5 სმ. მხედრული. გაწყვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

513. შეჩვენების წიგნი ნეკრესელისა და კრებულის მიერ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 245. დედანი. ქაღალდი. 17×10,3 სმ. მხედრული. გაწყვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

514. შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გელათისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 342. დედანი. ქაღალდი. 56,3×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ორწერტილი.

515. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილახარისადმი ბაჟის შეწირულობის ხაბუთების გაგზავნის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 2025. დედანი. ქაღალდი. 28,5×10,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და ძძიმე.

516. ბრძანება ანტონ II-ისა მოხალახეებისადმი სახალახეს აუღებლობის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 953. დედანი. ქაღალდი. 22×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

517. მოხსენება სტეფანე რუხთველისა ნათლისმცემლის მონასტრის ჯამაგირისა და შეწოსავლის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8425. დედანი. ორად გაკეცილი. ქაღალდი. 36,5×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ძძიმე.

518. მღვდლად განწესების წიგნი სტეფანე რუხთველისა ნიკოლოზისადმი

ცსსა. ბ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რეესტრი № 3. საბ. № 121.

519. წიგნი ანტონ II-ისა უზენაეს მმართებლობის ექსპედიციისადმი მეითალმანი ყმა-მამულის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9261. დედანი. ქაღალდი. 34,5×20,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალავ-ალავ ნახმარია ძძიმე.

520. გამოსაღების განწესების წიგნი არქიმანდრიტ ვენედიქტესი აღდგომელ გლეხებისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 672 დედანი. ქაღალდი. 35×21,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ძძიმე.

521. სარგოს განწესების წიგნი არქიმანდრიტ ვენედიქტესი დავით მაყაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 546. დედანი. ქაღალდი; 36,5×22,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ძძიმე

522. წიგნი დიასტერიისა ტფილისის პოლიციისადმი ათანასე ბერძნიშვილისათვის ვალის გადახდევინებაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8963. დედანი. ქაღალდი. 22,3×18 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

523. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ნიკოლოზ და იოხებ ელიოზისძეებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2067. დედანი. ქაღალდი. 34×21,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

524. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იესე მღვდლისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2026. დედანი. ქაღალდი. 36,6×21,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და წერტილი.

525. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა მღვდელ დიმიტრისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1541. დედანი. ქაღალდი. 36×23 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და ორწერტილი.

526. წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცეს გაბრიელ მაღალაშვილისადმი ეკლესიის მამულის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 159ა. დედანი. ქაღალდი. 21,3×12,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

527. მრძანება ანტონ II-ისა ეკლესიის ყმათა შეუვალობის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3092. დედანი. ქაღალდი 20×11,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

528. წიგნი ანტონ II-ისა რევაზ ერისთავისადმი სვეტიცხოველის ყმის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4060. დედანი. ქაღალდი. 21×19,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

529. მრძანება ანტონ II-ისა ტეტია ეგაძისადმი დალის აკრეფის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3084. დედანი. ქაღალდი. 16,7×10,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

530. წიგნი ანტონ II-ისა დიმიტრი ჯავახიშვილისადმი დავით მაღალაშვილისათვის მამულის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 162ი. დედანი. ქაღალდი. 20×11,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

581. წყალობის წიგნი დისითეოს ქუთაისელისა ზაქარია არხიმანდრიტისადმი

ს. ყაუხჩიშვილი, დასავლეთ საქართველოს ხელნაწერთა საბუთები, II, ტექსტი, №№ 22-23.

582. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთაისელისა მიქელანტას ყმებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 923. დედანი. ქაღალდი. 35×19.5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

583. ბრძანება ანტონ II-ისა ეფრემ მღვდლისადმი იოსებ ცაცანოვის განკანონების შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3086. დედანი. ქაღალდი. 16×10 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი და მძიმე.

584. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სოლომონ მიქაძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 767. დედანი. ქაღალდი. 72,5×50,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი და მძიმე.

585. წიგნი მაქსიმე ჯუმათელისა დადიანისა და სახლთუხუცესის უჯერო ქორწინების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1203. დედანი. ქაღალდი. 32,8×20,6 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

586. ბრძანება ანტონ II-ისა მეტეხის მოურავად დავით მაღალაშვილის განწესების შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 862. დედანი. ქაღალდი. 25,3×21 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი და მძიმე.

587. წიგნი ანტონ II-ისა იოანეს მღვდლობისაგან განკვეთის შესახებ

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3544. დედანი. ქაღალდი. 34,7×20,7 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

588. წიგნი ანტონ II-ისა ნაცვალ ელისბარისათვის სარგოს მიცემის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1024. დედანი. ქაღალდი. 31×21,6 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

589. წიგნი ანტონ II-ისა არქიეპისკოპოს ვარლაამისადმი ყმა-მამულის არჭიმანდრიტ დომენტისათვის მიბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 752. დედანი. ქაღალდი. 16,2×17,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

540. წყალობის წიგნი იოანე ცაგერელისა ბექან ლორთქიფანიძისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13804. დედანი. ქაღალდი. 34,3×[illegible] სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად მხოლოდ ერთ ადგილას ნახმარია სამ-წერტილი.

541. კათალიკოზის სამწყსო ხოფელნი და ხელქვეშენი მღვდელმთავარნი ქართლსა და კახეთში

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3119. დედანი. ქაღალდი. 34,5×21,5 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე და ორწერტილი.

542. შეწირულების წიგნი ანტონ II-ისა ანჩისხატის ეკლესიისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 27. დედანი. ქაღალდი. 22,3×19,4 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

543. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სვიმონ მაღალაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 287. დედანი. ქაღალდი. ბოლო აკლია. 11,5×11 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი და მძიმე.

544. წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათელისა დავით კლდიაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6804. დედანი. ქაღალდი. 34,6×15 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ნახმარია ორწერტილი.

545. ყმად შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა ნახსიტელა ალფაიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6868. დედანი. ქაღალდი. 34,3×18,4 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ნახმარია ორწერტილი.

546. ყმად შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა ზაქარია ალფაიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6837. დედანი. ქაღალდი. 36,2×21,5 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

547. წყალობის წიგნი დოსითეოს ჭუთათელისა ლაზარე ავალიანისადმი

ცსსა. ფ. № 6843. დედანი. ქაღალდი. 35×15 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

548. წყალობის წიგნი დოსითეოს ჭუთათელისა არქიმანდრიტ გერასიმესადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6831. დედანი. ქაღალდი. 33,5×19,3 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

549. ნაწნის ამოწერის წიგნი ცაგერელ იოანეზი დავით გელოვანისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9879 დედანი. ქაღალდი. 35,3×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილად ნახმარია წერტილი.

550. ბეგრის განწესება ნიკოლაისწმიდელ ხოფრონიანისა ჩიკვაიძეებისადმი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9688. დედანი. ქაღალდი. 33,5×23,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილი ნახმარი არ არის.

551. წყალობის წიგნი დოხითეოს ქუთათელისა მარკოზელა ჯანგავაძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. 6841. დედანი. ქაღალდი. 34×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილად ნახმარია წერტილი.

552. უმად შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა კაკოლა ალფაიძისადმი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 6863. დედანი. ქაღალდი. 33,2×21,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილად ნახმარია წერტილი.

553. წყალობის წიგნი დოხითეოს ქუთათელისა პაპუნიკა ჯანელიძისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6832. დედანი. ქაღალდი. 34×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილი ნახმარი არ არის.

554. წყალობის წიგნი დოხითეოს ქუთათელისა ანდრია მარჯანოვისადმი

ცსსა. ფ. 1445. საბ. № 7137. დედანი. ქაღალდი. 68×26,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილად ნახმარია წერტილი.

555. წყალობის წიგნი სტეფანე რუსთველისა თევდორე ორქონდაშვილისადმი

ცსსა. ე. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რუკული № 6, საბუთი № 48.

556. წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათელისა კაკოლა მარგველაშვილისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6845. დედანი. ქაღალდი. 35,3×21,6 სმ. განკვეთილობის ნაწილი ნახმარი არ არის.

557. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა დავით კლდიაშვილისადმი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 776. დედანი. ქაღალდი. 50×17,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილად ნახმარია წერტილი.

558. უმად შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა ხულაქველიძეებისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6827. დედანი. ქაღალდი. 44×24 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილი ნახმარი არ არის.

559. შეწირულების წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა წინამძღვარ სვიმონისადმი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6836. დედანი. ქაღალდი. 34×21,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაწილად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საძიებლები

საკუთარ სახელთა საძიებელი

ა. პირთა სახელები*

ა

აბაზაზსძე მაჩოლობე ქვერისმტყორცნელი 187
აბაზ მაგისტროსი, ძმა გრიგოლ ბაკურიანისა 35, 37, 46, 81, 104
აბაზყული ხან 691
აბაშიძე გიორგი მთავანბეგი 1121, 1128
აბაშიძე გიორგი 672
აბაშიძე მალაქია 790
აბაშიძე პაატა 509
აბელისძე ანჩელ არჭიმანდრიტი ჭერობან 218
აბისტოლე, ბერძენი მხატვარი 806
აბრამ აბალიაკი ქართლის კათალიკოზი 212, 213
აბრამ, დეკანოზი ალავერდისა 804
აბულათისძე ჯი
აბულაძე სვიმონ წიგნიერი 1091, 1106
აბულაძე ქაიხოსრო მოურავი 1124
აბულახტარი 32
აბულახტარისძე მგელი 158
აბულახტარისძე ფერიზ 158
აბუსერიძე 243
აგათონე ეპისკოპოსი 112
აგაგ ათაბაგი-ამირსპასალარი 157, 159
აგალიშვილი მროველი დომენტი 485
აგთანდილ, მოურავ გიორგის შვილი 484, 485
აგთანდილ ქალაქის მოურავი 639
აზმაიფარაშვილი ქაიხოსრო თავდადებული 714
ათანასე ქანის მწიგნობარი 259
ათანასი ჯვარის მამა 972, 1100
ალავერდელი ბასილ 174, 175
ალავერდელი გაბრიელ 236, 351
ალავერდელი გრიგოლ 566, 568, 686, 887
ალავერდელი ზაქარია 344
ალავერდელი ენდრონიკაშვილი ზაქარია 717, 718, 736, 738, 888
ალავერდელი ზენონ 820, 849, 854, 885, 886, 905, 906, 910, 911, 912, 929
ალავერდელი ენდრონიკაშვილი ნიკოლოზ 586, 595, 597, 598, 607
ალავერდელი ენდრონიკაშვილი ნიკოლოზ, ქისიყის მოურავის პაატას ძე, 803, 805, 811, 819, 820, 826, 827, 840, 841, 855, 887, 888, 906, 911, 912, 945, 951—955, 961—963, 1065
ალავერდელი ფილიპე 269
ალავერდელი ჩოლაყაშვილი ნიკოლოზ 622, 632, 635, 666, 696, 699, 700, 717, 737, 739, 740, 755, 760, 761, 763, 773—775, 790, 792, 794, 787, 788
ალექსანდრე პატრონი 280
ალექსანდრე პატრონიშვილი 1038
ალექსანდრე მეფე 181, 191
ალექსანდრე მეფე იერთა 246
ალექსანდრე მეფე იმერთა 477, 508—512, 516—520, 532, 536
ალექსანდრე მეფე იმერთა 369, 372, 649, 672
ალექსანდრე V მეფე იმერთა 475, 675, 714, 716, 730, 769, 813
ალექსანდრე მეფე კახთა 345, 347, 736
ალექსანდრე მეფე ქართლისა 268
ალექსანდრე მეფე ქართლისა 617, 1061
ალექსანდრე, ძე სოლომონ I-ისა 844

* პირთა საძიებელი სრული არ არის (იხ. წინასიტყვაობა).

ალექსი კომნიანოსი 49
ალექსი მეფე 101
ალექსიძე დავით დიაკონოზის მწიგნობართმოძღვარი 929, 999
ალექსიძე სოლომონ ანჩისხატის დეკანოზი 981
ალი ამირა 23
ამბაკო, კარის წინამძღვარი 774, 791, 804, 842
ამბროსაშვილი ამირან 492
ამილახვარი ოთარი 246
ამილახვარიშვილი ბეჟან 958, 1022
ამილახორისშვილი გიორგი 1060
ამილახვრიშვილი ქაიხოსრო 988, 1051
ამილახორი გივი 392, 712
ამილახორის ძე ნიკოლოზ, ქართლის კათალიკოზ-პატრიარქი 495, 577, 579, 587, 589, 592, 602, 603, 616, 617
ამილახორი ოთარ 988, 994, 1007, 1030, 1031, 1032, 1061
ამილახორიანის ძე ათანასი მღვდელ-მონაზონი 618
ამილბარ სალთხუცესი 758, 759
ამირეჯიბი გიორგი 757
ანა დედოფალი, თანამეცხედრე ბაგრატ VII-ისა, 395
ანნა დედოფალი, თანამეცხედრე ერეკლე I-ისა 663, 680
ანნა დედოფალი იმერთა 969
ანდრია მამასახლისი 1007
ანტონ I 643, 745, 791, 794, 795, 797—798, 803, 806, 807, 808, 817, 818, 820, 821, 823, 824, 827, 829, 831, 833, 835, 836, 838, 850, 851, 852, 853, 856, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 866, 867, 868, 869, 871, 877, 878, 879, 890, 895, 901, 902, 918, 927, 928, 929, 930, 931, 933, 940, 941, 943, 944, 945, 964, 965, 967, 972
ანტონ II 644, 775, 853, 854, 858, 859, 867, 868, 929, 932, 933, 943, 946, 949, 952, 965, 972, 974, 975, 976, 977, 980, 981, 983, 984, 985, 986, 988, 997, 998, 1000, 1001, 1003, 1005, 1009, 1012, 1013, 1017, 1018, 1020, 1021, 1023, 1025, 1026, 1028, 1029, 1034, 1035, 1037, 1039, 1040, 1042, 1052, 1053, 1055, 1056, 1063, 1064, 1065, 1068, 1069, 1071, 1090, 1094, 1095, 1101, 1102, 1104, 1107, 1110, 1112, 1115
ანტონ არქიდიაკონი 745
ანტონ ათშნელყოფილი, სალოსია და სამეტრწყლის მწიგნობარი 160
ანტონ, ბელქიზელთა კათალიკოზის ბიძა 20
ანტონ მთავარეპისკოპოსი 883, 969, 1108
ანტონ ტბელი 126
ანჩელა ამელიხიძე ჭეროპან 218
არსენ მთავარეპისკოპოსი სამთავროსა და გორის სამიტროპოლიტო 833
არსენ მონაზონი 124
არსენ მონაზონი იყალთელი 127
არსენ მონაზონი კალიპოსელი 126
არსენ ქართლისა კათალიკოზი 157, 159, 160, 161
არსენ ჭყონდიდელ-მწიგნობართუხუცესი 156, 159
არჩილ კახთა მეფე 564, 575, 597, 692, 745
არჩილ მეფე იმერთა 371
არჩილ შაშიაშვილის ეკ 577
ასათაშვილი გაბრიელ 886
ასათიანი იესე მდივანი 615
ასანმარზა 775
ასპანიხიძე 243
ასრათა ნაცვალი 643
ატაქიძე ქაიხოსრო სახლთუხუცესი 394
ატაქიძე ჭყონდიდელი 502
აფიგონე ეპისკოპოსი 112
აღმამათხანი 1027, 1037, 1043, 1108
აშოთან ბატონიშვილი 592
აშოტ კურაპალატი 178
აბსართანი 46

ბ

ბაგრატ ბატონიშვილი 569
ბაგრატ კურაპალატი 22, 23, 25

ბაგრატ VI, ქართლ-იმერეთის მეფე 214, 216, 217, 222
ბაგრატ პატრონი 257
ბაგრატ იმერთა მეფე 247, 249, 261
ბაგრატ იმერთა მეფე 538
ბაგრატ VII, ქართლის მეფე 395
ბაგრატა ძე გიორგი XI-ისა 592
ბათომი 158
ბაკურიანი ერისთავთ-ერისთავი 83, 84, 93, 104
ბალტასარი ბაბილონელთა მეფე 117
ბარათა მატონი 484
ბარათაშვილი 263
ბარათაშვილი იოანე მოღვაწე 1106
ბარათაშვილი ფილიპე ქუთაისელის წინამძღვარი 268
ბასილი პერძენთა მეფე 19, 21, 22
ბასილი, დიდი ბასილი 111, 124, 656—657
ბასილი თავაური 167, 169
ბასილი მოძღუარი 175
ბასილი მღვდელმე 129, 130
ბასილი მნათე 167
ბასილი მღვდელი 253
ბასილი მღვდელთ-მოძღუარი 192
ბასილ ქართლის კათალიკოზი 251—253, 257
ბასილი ჰყოფდიდელი და მწიგნობართუხუცესი 157, 159
ბაღდავშვილი გიორგი მოღვაწე და მდივანმწიგნობარი 493, 496
ბებუთოვი დარჩო 1097
ბეგთაბეგ მდივანი 705
ბეგთაბეგოვი იოანე 1097
ბედიელი მაქსიმე 845
ბერი ალავერდელის მცდელობათუხუცესი 813
ბერიბასშვილი მამახა მეჩინაბეთუხუცესი 210
ბესარიონ არხიმანდრიტი 1110
ბესარიონ იყნაზეთის კათალიკოსი 813, 842, 845, 846, 877, 880, 881, 882, 883, 1016
ბესარიონ ერკეთის წინამძღვარი 914
ბესარიონ მთავარეპისკოპოსი 923, 950, 1036
ბესარიონ მიტროპოლიტი სამთავისელი და გარისა 892
ბესარიონ ჯვარისმტკიცებელი 1015, 1033
ბეცია პარდალი 853
ბერთველი მდივანუხუცესი 504
ბოდბელი ზაქარია 269
ბოდბელი ენდრონიკაშვილი ზაქარია 634, 635, 663, 666, 667, 696
ბოდბელი ევდემოზ 598
ბოდბელი იოანე 835, 1113
ბოდბელი მაქსიმე 344
ბოვნელი რევიშვილი იოანე 628, 635
ბოვნელი მაქსიმე 692, 693
ბოვნელი ნიკოლოზ 585, 586
ბოვნელი ტიმოთე 808, 809
ბრუკუაული ნიკოლოზ 167

გ

გაბაონი ნიკოლოზის ქუთაისის დეკანოზი 1125
გაბრიელ ჩიქვანი ჭყონდიდელ-ცაგერელ-ბედიელი 581
გაბრიელ მოძღვარი 664
გაბრიელ მცხეთის მოძღვარი 804
გამახლიელ იეროთეოს არხიმანდრიტი 612
გამრეკელი მეჩერქეზეთუხუცესი 157
გარაყანიძე გურგენ ბოქოლთუხუცესი 490
გარაყანიძე რევაზ სახლთუხუცესი 619
გარეყანიძე ლეონარდ ბოქოლთუხუცესი 391
გარსევანიძე 165
გედევანიშვილი პეტრე 756, 852, 944
გედევანიშვილი ადამ სახლთუხუცესი 602
გედევანიშვილი ბეცია სარდალი 1018
გედევანიშვილი გიორგი სარდალი 603, 610, 619, 624
გედევანიშვილი გაბრიელ სარდალი 706, 707, 709, 752, 756, 797, 818, 821, 832, 833, 834, 839
გედევანიშვილი დავით 487
გედევანიშვილი ზაზა სარდალი 695, 699
გედევანიშვილი ნიკოლოზ 565

გედევანიშვილი პეტრე 794
გედევანიშვილი პაატა მოლარეთხუცესი 213, 752
გედეონიშვილი იოანე სარდალი, 981
გედეონიშვილი გიორგი 940
გედეონისძე შიოშ სარდარი 928
გედეონისშვილი შიშია (შიოშ) სარდალი 851, 856, 864
გედეონოვი ბეცია 1095
გელოვანი გიორგი 518
გელოვანი დავით 1122
გელუანი სულა 522
გენათელ-ნიკორწმიდელი ლორთქიფანიძე გედეონ 537
გენათელი ეფთვიმი 967, 969, 994, 995, 1007, 1008, 1043, 1044, 1092, 1094, 1116—1119, 1124, 1125, 1129, 1130, 1131, 1133
გენათელი იოსებ 845, 882
გენათელი მარკოზ 599
გენათელი მელქისედეკ 249, 250, 260, 262
გენათელი სვიმონ 620
გენათელი ქვარიანი ზაქარია 508, 511
გენნადი კოსტანტინეპოლის პატრიარქი 112
გერასიმე არხიმანდრიტი 1037
გერასიმე მოწამეთის არხიმანდრიტი 1121, 1127
გერმანე აფხაზეთის კათალიკოსი 790
გერმანე მიტროპოლიტი ტფილისისა 1057, 1063
გერმანე დავითგარეჯის არქიმანდრიტი 895, 896, 917
გერმანე წინამძღვარი 845
გერმანოზიშვილი დომენტი წინამძღვარი 713
გერმანოს პატრონი 484
გეშაშვილი ქერობანე 252
გვეტაძე ნიკოლოზ არხიდიაკონი 1130, 1132
გვივი ფარეშითხუცესი 1051
გიოგაშვილი ფთრუთ ბოლოცლთეხუცესი 1030
გიორგი III (?) 125
გიორგი VII (?) 189
გიორგი VIII 188, 193
გიორგი X 350, 354
გიორგი XI 554, 588, 589, 592, 664, 694
გიორგი XII 952, 1002, 1028, 1038, 1053, 1061
გიორგი აჩისხატის დეკანოზი 892
გიორგი ბატონიშვილი, ძე შაჰნავაზისა, 209, 571
გიორგი ბატონიშვილი, ძე ვრეკლე II-ისა, 741, 746, 852, 853, 855, 858, 870, 903, 932, 934, 963
გიორგი ბერი 127
გიორგი გენათელის სალთხუცესი 968
გიორგი დიდი ბერი 5
გიორგი მელიქი 623, 629
გიორგი მთაწმიდელი 116, 126
გიორგი მეფე იმერთა 482, 503, 508, 510, 517, 520, 648, 671
გიორგი მეფე ქართლისა 616, 617
გიორგი მონაზონი 126
გიორგი ნაზირ-მოლარეთხუცესი 925
გიორგი პატრონი მოურავი 484, 485
გიორგი სახლთხუცესი 776, 797
გიორგი სახლთხუცესი ალავერდისა 715
გიორგი სვეტიანი 607
გიორგი ქართველი, შვილის ქართის მდივანწიგნობარი 512
გიორგი ქართლის კათალიკოზი 153
გიორგი ქართლის მთავარეპისკოპოსი 130
გიორგი, ძე სიმონ I-ისა 273, 348
გიჟიყურელი ქაიხოსრო 826
გოგოლაშვილი ზაზუტა მეღვინეთეხუცესი 901
გოგოლაშვილი სიმონ მეღვინეთეხუცესი 1044, 1125
გრიგოლ ბაკურიანი 35, 42, 44, 82, 101
გრიგოლ ბოლოზნის ეპისკოპოსი 241
გრიგოლ ვანელი 41, 92
გრიგოლ ქართის წინამძღვარი 1001, 1002
გრიგოლ მღვდელთმოძღვარი 192
გრიგოლ ნეოკესარიელი 111

გრიგოლ ნოსელი 111
გრიგოლ ხუცესი 111
გრიგოლის ძე ალექსი მხატვარი 795
გუარამაის ძე ვაჩე მსახურთმთავარი 155, 156, 157
გუარამასძე გირგინაი 172
გურიელი გიორგი 482, 583
გურიელი მამია 482, 503, 676
გურიელი სვიმონ 477
გურიელის შვილი დიმიტრი 472
გურიელი სვიმონ 533, 536
გურიული ნიკოლოზ 681

დ

დადიანი ბეჟან 730, 732, 764, 767, 816, 836, 920, 994
დადიანი გიორგი 648, 671
დადიან-გურიელი შამადაფლა 222
დადიანი ვამეყ. ქელბურიე დადიანი პატრონი ვამეყ ლიპარტიანი 477, 533, 535
დადიანი კაცია 920, 921, 973, 1015, 1017, 1050, 1111
დადიანი ლეონ დიდი პელშერიე 394, 470, 475, 476, 482, 501, 532, 611, 623, 646, 669, 677
დადიანი მამია 532
დადიანი მანუჩარ 394, 482, 503
დადიანი ოზბეგ ერისთავთ-ერისთავი 172
დადიანი ოტია 882, 920
დაბლიშქელიანი მარიამ 1122
დავით აღმაშენებელი 106, 113, 124—126, 160, 161
დავით აღმავრდელის ქორის მდივანი 888, 906, 911, 959
დავით ბატონიშვილი 964
დავით კაკაბაძე 173
დავით VI ნარინი 156, 157, 159, 173, 174, 182
დავით მდივანბეგი 968, 1121, 1128
დავით მდივანი 1020, 1021
დავით მემკვიდრე 934, 1039, 1053, 1063
დავით მეფე (იმამყულიხანი) 666
დავით მეფე იმერთა 343, 969
დავით, მოურავ გიორგის შვილი 485
დავით მცხეთის მოურავი 1013
დავით ტბელი 126
დავით ქართლის კათალიკოზი 192-193, 197, 213—218, 238
დავით, ძე ერეკლე I-ისა
დანიელ არხიმანდრიტი 1111
დანიელ ეკლესიის ეპისკოპოსი 899
დანიელ მიტროპოლიტი 845
დანიელ პაპი 593
დანიელ ცაიშელ მთავარეპისკოპოსი 173
დანიელ წინამძღვარი 209
დანიელ ჯყარის დეკანოზი 531
დარეჯან დედოფალი თანამეცხედრე ერეკლე II-ისა 741, 853, 855, 867, 870, 911, 932, 933, 943, 946
დარჩია ქალაქის მელიქ-მამასახლისი 1056
დეკანოზიშვილი იორამ დარბაზის მოურავი 714
დემეტრე II მეფე 172
დემეტრე ფროშელი 172
დიასამიძე ანტონ ჯყარის მამა 971
დიასამიძე ლუარსაბ პოეტი ლექსები 494
დიასამიძე ევდემოზ ქართლის კათალიკოზი 627, 633, 635, 636
დიასამიძე იოვანე ქართლის კათალიკოზი 596, 597, 600, 601, 604, 605, 609, 618, 620, 622, 623, 626, 635
დიმიტრი აღმავრდლის სახლთუხუცესი 888, 906, 948, 953
დიმიტრი ბაგრატოვანი 616
დიმიტრი გურიელის შვილი 533, 536
დიმიტრი ქადაგი 215, 217, 218
დმანელი ელიზე 635
დომენტი ნათლისმცემლის არხიმანდრიტი 1090, 1111
დომენტი I ქართლისა კათალიკოზ-პატრიარქი 262, 267, 269
დომენტი II ქართლისა კათალიკოზ-პატრიარქი 348, 387
დომენტი III საქართველოს დიდი მამამთავარი კათალიკოზი დომენტი 527, 530, 540, 541, 563, 564, 569, 570, 577

დომენტი IV კათალიკოზი 572, 589, 642—645, 653, 664, 667, 694—699, 702—713, 741—762, 822, 856, 857, 862, 866
დოროთეოზ I ქართლის კათალიკოზი 256
დოროთეოზ II ქართლის კათალიკოზ-პატრიაქი 353
დოროთეოს ანტიოქიის პატრიარქი 240
დოსითეოს იერუსალიმის პატრიარქი 582, 593
დოსითეოს ბოფის არხიმანდრიტი 1035
დურმიშხან ხახლოუხუცესი 607
დჯონსონი ალექსანდრიელი 111

ე

ეგაძე შიო 489
ედილაშვილი მახარი 210
ევაგრე ქართლის კათალიკოზი 239
ევდემონ აფხაზეთის კათალიკოსი 386
ევდემონ ქართლის კათალიკოზი 492, 493, 495
ევსრატი მონაზონი 126
ევსტათი დიდი 110
ეგფოსინე 98
ელევფთერი კარის წინამძღვარი 1002
ელენე დედოფალი გურიელის ასული 477, 533, 535
ელიოზიძე გაბრიელ 495
ელიოზიძე პაპუნა 495
ელიოზიძე პეტრე 495
ელიოზიძე ქაიხოსრო 495
ელიოზისძე დავით ჭავჭავაძე 390, 392, 495
ელიოზისძე ელიოზ 193, 196, 211
ელიოზისძე ნიკოლოზ ნაზარ-ფარეშთ-ბუცესი 1101
ელიოზიშვილი ნინია გომის მოედავი 1000
ელიოზიშვილი გედეონ 347
ელისაბედ დედოფალი 921
ელისბარ, ქსნის ერისთვის ძე, მოურავი ქუთათისისა და პოქოულთხუცესი დავით მეფისა 947, 967, 969
ელისე წინამძღვარი 714
ენდრონიკოვი დავით 1095
ერასტი პოქოულთხუცესი 793
ერეკლე I (ნაზარალიხან) 597, 600, 609, 619, 627, 632, 633, 636, 639, 663, 680
ერეკლე II 740, 746, 798, 803, 813, 823, 825, 829, 835, 841—843, 849, 851—860, 864—867, 871, 877, 885, 896, 898, 903, 914, 916, 918, 919, 928, 932, 933, 943, 946, 948, 951, 961, 963, 971, 972, 977, 983, 984, 1002, 1004, 1006, 1027, 1031, 1033, 1036, 1037, 1068, 1095, 1107
ერეკლე პატონიშვილი 763, 775
ერეკლე მუხრანბატონი 630
ერისთავი გიორგი 614
ერისთავი დავით 592, 637
ერისთავი დავით 1091
ერისთავი ზაალ 553, 559
ერისთავი პატრონი ზალვა 206
ერისთავი პატრონი ზალვა 482
ერისთავი პატრონი იესე 482
ერისთავი პატრონი შანშე 482
ერისთავი გიორგი 970
ერისთავი როსტომ 642, 877, 878
ერისთავი შოშიტა 716
ერისთავის ძე ითანე 1091
ერისთავისშვილი ეფთვიმი 770
ერისთავისშვილი ნიკოლოზ 1091
ერისთავისშვილი რევაზ 1016
ეტიენე კათოლიკოზი 154
ეფთვიმი ნათლისმცემლის წინამძღვარი 899, 960, 1004, 1090
ეფთვიმი ხაცვარელიძე, აფხაზეთის კათალიკოსი 387, 394, 495
ეფთვიმი გრძელი 127
ეფთვიმი მთაწმიდელი 12, 126
ეფთვიმე პატრიარქი იერუსალიმელი 101
ეფრემ მცირე 126—127

ვ

ვარაზ-ვაჩე 27
ვარდან პრონოტარიი 45—46
ვარლაამ ექსარხოსი 1102, 1111

ვარდან მაჯუგელი 912, 953, 964, 1020
ვახტანგ VI 637, 664, 667, 669, 748, 809
ვახტანგ ბატონიშვილი, ძე ერეკლე II-ისა 741, 867, 904, 934, 964, 1027, 1038
ვახტანგ დიაბაგეგი 592
ვახტანგ პატრონი 277, 348
ვენედიქტე არხიმანდრიტი 1098—1100
ვოტანიატი 98, 100

ზ

ზაალ ჯიბითის მოურავი 939
ზარახპი სალოხეველი 793
ზაქარია არქიმანდრიტი 1105
ზაქარია დიდოს წინამძღვარი 639, 660—661, 695, 735
ზაქარია ქართლის კათალიკოსი 393, 394, 486—490
ზაქარია ქვარიანი აფხაზეთის კათალიკოსი 532—537, 540
ზაქარია, პატრიაქის მოძღვარი 804
ზაქარია ქსიფის მოურავი 939
ზებედე ეგვარისპაპა 370
ზებედე ქართლის კათალიკოსი 288, 390
ზედგინიძე 528, 544
ზოსიმე მცმელიშე 159
ზოსიმე კუმურდოელი 251
ზოსიმე ეპისკოპოსი ქარვასათვალისა 804
ზურაბ მდივანი 606

თ

თავაქარაძვილი მდივანი 369
თაზიშვილი ზაზა სულხანი 850
თაზიშვილი პაატა სულხანი 709, 752, 797, 815, 821, 832, 834, 839
თამარ დედოფალი, თანამეცხედრე თეიმურაზ II-ისა 754, 755, 775
თამარ დედოფალი იმერთა 538
თამარ მეფეთა-მეფე 133, 190
თბილელი (ტფილელი) ათანასი 788, 791, 803, 824, 825
თბილელი (ტფილელი) არსენ 1105, 1113
თბილელი (ტფილელი) გერმანე 638
თბილელი (ტფილელი) გერმანე 950, 962, 1036, 1057, 1063
თბილელი (ტფილელი) იარბელიშვილი დომენტი 598, 627, 634, 637, 710, 713, 824
თბილელი (ტფილელი) ელისე 491, 526
თბილელი (ტფილელი) ეფთვიმი 713, 746, 762
თბილელი (ტფილელი) იოანე 168
თბილელი (ტფილელი) იოსებ 564, 569, 593, 594
თბილელი (ტფილელი) მიხაილ 891, 892
თბილელი (ტფილელი) პავლე 638, 664, 696, 711
თბილელი (ტფილელი) თუმანიშვილი ქრისტეფორე 713, 824, 828
თეიმურაზ ბატონიშვილი 572, 592, 663
თეიმურაზ ბატონიშვილი 904
თეიმურაზ I 392, 488
თეიმურაზ II 680, 754, 755, 796, 818, 825, 829, 835, 843 851, 888, 1107
თევდორე მამაი მცმელიშე 167
თევდორი მეფე 110
თეოდორე საბაწმიდელი 12
თეოდორე II ქართლის კათალიკოზი 130
თეოდორე III ქართლის კათალიკოზი 184, 185
თეოდორე ჩორაყისძე სეფის ზარდახნის მწიგნობარი 159
თეოდოსი ქართლის კათალიკოსი 259, 260
თეოდოსი დავითგარეჯის წინამძღვარი 960, 964, 980
თინათინ დედოფალი, თანამეცხედრე ალექსანდრე II კახთა მეფისა, 347
თინათინ დედოფალი ლევან დადიანის თანამეცხედრე 611
თომა დავითგარეჯის არქიმანდრიტი 967
თუმანიშვილი გივი გელმწიფის კარის მდივან-მწიგნობარი 639
თუმანოვი ეგნატე 1096
თუხარელი გიორგი მსახელოსის მოურავი 1030, 1032
თუხარელი ნიკოლოზ წინამძღვარი 618

იაზაშვილი ასლამაზ ქალაქის გეთხუდა 643
იაკობ წინამძღვარი 884
იაკობ გელათის დეკანოზი 173, 174
იასონ ერისთავის შვილი 592
იაშვილი მაქსიმე მთავარეპისკოპოსი 907
იაშვილი ქაიხოსრო 512
იესე მეფის ნაცვალი 960
იესე საგარეჯის ნაცვალი 899
იესელიანი სვიმონ პოეტი-დეპუტატი 816
ივანე მჭარგრძელი წასახურთუბუცესი 133
ილარიონ მოძღვარი-მოძღვარი 246, 247
იმამყულიხანი 619, 667, 680, 681, 691, 700, 987
იოანე, არქიმანდრიტი ქუაბთახევისა 804
იოანე არქიმანდრიტი 954, 1057
იოანე ბატონიშვილი 964, 1039
იოანე ბოქოლელთხუცესი 1000
იოანე გელათის დეკანოზი 1117
იოანე ეპისკოპოსი კუწარისა 804
იოანე ეპისკოპოსი სკურეს ქალაქისა და ქალაქ გრემისა 804
იოანე იკონიმოსი 804
იოანე კელარი 899
იოანე ლიბარიტის ძე 27
იოანე მთავარეპისკოპოზი 598
იოანე მიტროპოლიტი 914
იოანე მოძღვარი 167, 899
იოანე ნინოწმიდელის სახლთხუცესი 960
იოანე ტფილელის სახლთხუცესი 892
იოანე ქართლის კათალიკოზი 807
იოანე ქართლის მთავარეპისკოპოსი 218
იოანე ჭყონდიდელის მწიგნობარი 175
იოანე ჯვარისმამის მონასტრის დეკანოზი 827
იობ უდაბნოს მამა 514
ოთაკემ აფხაზეთის კათალიკოზი 225, 227, 228
ოთაკემ ცაიშელ-ბედიელი მთავარეპისკოპოზი 222, 223,
ოთანე მდივანი 912, 1054
ოთანე, მცქეთაზედა კათალიკოზის აღზრდილი 23, 24, 26
ოთანე მთავარმანდატური ბგაჟდანიძე 181
ოთანე ხუცესი მზიტვარი 830
ოთანე რეხუეს ძე 127
ოთანე IV ქართლის კათალიკოზი 114, 126, 160—161
ოთანე VI ქართლის კათალიკოზი 181, 182
ოთანე VII ქართლის კათალიკოზი 391, 392, 482
ოთრამ, მოურავ გიორგის შვილი 485
ოთრამ მგალობელთხუცესი 602
ოთხეპ აღჩიჩენთის კათალიკოსი 883, 896—897, 900, 967, 994, 1008, 1015, 1092
ოთხეპ ქართლის კათალიკოზი 795, 818, 825, 840, 843, 849, 850, 851
ოთხეპ გომის მოურავი 1101
ოთხეპ, ეპისკოპოსი რუისისა 804
ოთხეპ კარის წინამძღვარი 161
ოთხეპ მცხეთის მოურავი 966
ოთხეპ, წყვეთის კარის წინამძღვარი 804
ოთხეპ მცვინიერთუხუცესი 928
ოთხეპ მთავარეპისკოპოსი, მროველყოფილი 845
ოთხეპ სახლთხუცესი 1129
ოთხეპ უდაბნოს წინამძღვარი 346
ოთხელიანი დავით არხიმანდრიტი 1117, 1118, 1119
ისაყფაშა 712
იულონ ბატონიშვილი 741, 853, 854, 867, 904, 934, 946, 1002, 1038
იუსტინიანე 111
იშტიმახი გიორგი 167

კაწარელი ევგენტი 269
კაწარელი იოანე 804
კაწარელი ფილიპე 344
კახიძე ვახტანგ მოურავი 1094
კირილე მთავარეპისკოპოსი 746, 762, 791
კლდიაშვილი დავით მოურავი 1116
კოსტანტი ბერძენთა ენგეი 19
კოსტანტინე დიდი 110, 125
კოსტანტინე მეფე 187
კოსტანტინე, ძე ვრეკლე I-ისა 619

კრისტას კოლაიელი 100
კუმურდოელი გერახმე 239, 240
კუმურდოელი ზოსიმე 251
კუმურდოელი ლასურისძე იოანე 196, 197
კვრიკაძისძე ბერი 167
კვრიკე კახთა მეფე 25, 26, 129—131, 165, 167
კვრილე ალექსანდრიელი 112

ლ

ლაზარე მღვდანი 257
ლაღიძე გოგია მოურავი 1131
ლევან ბატონი 209
ლევან ბატონიშვილი, ძე შაჰნავაზისა, 571, 575, 625
ლევან I იმერთა მეფე 255
ლევან კახთა მეფე 253, 273
ლევან მეფე 575, 625
ლეონ ბატონიშვილი, ძე ერეკლე II-ისა, 741, 870, 903, 932
ლიპარტიანი ბატონი 413, 502
ლიპარტიანი გიორგი 394, 646, 647, 669, 676, 677
ლიპარტიანი ვამეყ 477
ლოლუა გაბრიელ მოღვაწე 881
ლომსაბერიძე ვასილ წინამძღვარი 1130
ლორთქიფანიძე გრიგოლ აფხაზეთის კათალიკოსი 474, 476, 641, 646, 649, 652, 669, 675, 676, 714, 715, 719, 728, 763—765, 769, 770, 772, 897, 926
ლორთქიფანიძე ოტია მოღვაწე 1120
ლუარსაბ I 259, 348, 353, 944
ლუარსაბ II 390
ლუარსაბ, კათალიკოზის ბოქოლთხუცესი 619
ლუარსაბ, კათალიკოზის ბოქოლთხუცესი 871, 913, 930
ლუკა მემღვიმე 131
ლუკა წილკნელი 130

მ

მათე იერუსალიმის არხიერე 1100
მაკედონელი 125
მალაქია I აფხაზეთის კათალიკოზი 249
მალაქია ქართლის კათალიკოზი 234
მალაქია II, კათალიკოზი გურიელებამდე მცირე მალაქია 413, 480; აფხაზეთის კათალიკოზს ცაიშელ-ჭუმათელ-ხონელ ეპისკოპოსს გიორგის ძე მალაქია 470, 482, 497, 498
მალაქია კათალიკოზი 484
მამრუჩაი(?) მეჩერჩლეთხუცესი 160
მანგლელი გოსტამაბისშვილი ნიკოლოზ 636, 663—664
მანგლელი დანიელ 167
მანგლელი დოლენჯიშვილი არსენ 694, 701
მანგლელი ევდემონ 534, 585
მანგლელ-თბილელი იოანე 184, 186, 187
მანგლელი იოსებ 634
მანგლელი ჯავახიშვილი გაბრიელ 620
მართა (მარიამ) დედოფალი ბიზანტიისა, ასული ბაგრატ IV კურაპალატისა 126
მარიამ დედოფალი, მონაზონი 126
მარიამ ბატონი 566
მარიამ დედოფალი, თანამეცხედრე ალექსანდრე იმერთა მეფისა, 475
მარიამ დედოფალი, თანამეცხედრე შაჰნავაზისა, 209
მარიამ დედოფალი, თანამეცხედრე როსტომ მეფისა 505
მარიამ იმერთა დედოფალი 343
მარიამ დედოფალი, თანამეცხედრე სოლომონ I-ისა, 844, 846
მარიამ დედოფალი 1038
მარკიანე მეფე 110
მარკოზ ქართლისა კათალიკოზი 210, 211
მარკოზ თადეოზისი 172
მარკოზ მონასტრის მოურნე 899
მარკოზ, წინამძღვარი 660
მარტიროზიშვილი შალვა მეთვითმწყვანობარი 505
მაქსიმე აბაშიძე აფხაზეთის კათალიკოსი 910, 914, 916, 923, 926, 937, 938, 970, 971, 1017, 1024, 1025
მაქსიმე მაჭუტაძე , აფხაზეთის კათალიკოსი 509
მაქსიმე მთავარეპისკოპოსი 882, 883

მაღალაშვილი გაბრიელ 1103
მაღალაშვილი გოორგი 1064, 1070
მაღალაშვილი დავით 1104, 1110
მაღალაშვილი ერასტი 653
მაღალაშვილი გიორგი 761
მაღალაშვილი ერასტი 695, 702
მაღალაშვილი ზურაბ 565
მაღალაშვილი იასე 695
მაღალაშვილი იოანე სახლთხუცესი 493
მაღალაშვილი იოვანე სახლთხუცესი 496
მაღალაშვილი იოანე 1110
მაღალაშვილი იოანე 666
მაღალაშვილი მამუკა 753
მაღალაშვილი ოქროპირ 216, 217
მაღალაშვილი პაპუა სახლთუხუცესი 514, 601
მაღალაშვილი სვიმონ 1115
მაღალაშვილი ხუცო 696, 702, 709
მაღალაძე ამილბარ სახლთხუცესი 624, 627, 643, 645, 653, 665, 695, 698, 702, 706, 709
მაღალაძე ამილბარ სახლთხუცესი 933, 936, 985, 986, 987, 998, 999, 1013, 1015, 1017, 1022, 1023, 1025, 1032, 1039, 1042, 1051, 1094
მაღალაძე ადამ მდივანწიგნობარი 597, 619, 622
მაღალაძე გედეონ 259, 270, 273, 389
მაღალაძე გიორგი სახლთხუცესი 752, 756, 818, 821, 834, 838—840, 869, 880
მაღალაძე დავით საჩდილი 936, 945
მაღალაძე დემეტრე 750, 752
მაღალაძე ვახტანგ 702
მაღალაძე ზაალ 483
მაღალაძე ზურაბ მდივანწიგნობარი 622, 643
მაღალაძე იოვანე 389, 483, 493, 494
მაღალაძე იოსებ მდივანი 997, 999, 1006, 1018, 1021, 1028, 1040, 1043, 1053, 1063, 1072
მაღალაძე მახარებელი 213, 214
მაღალაძე ნიკოლოზ 577, 604, 605, 608, 610, 619, 622, 628, 635
მაღალაძე ნიკოლოზ მდივანწიგნობარი 756, 792, 807, 808, 818, 821, 822, 828, 832, 836, 879
მაღალაძე პაპუა სახლთხუცესი 570, 622, 704, 705, 708
მაღალაძე რევაზ სახლთუხუცესი 579, 588, 596, 600, 605, 622, 643, 644
მაღალაძე რომანოზ 259, 270, 273
მაღალაძე სეხნია 483
მაღალაძე ხოლომონ მდივანწიგნობარი 637, 665, 695, 697, 699, 703, 706, 707, 709
მაღალაძე ხუცია 389, 483, 493, 626
მაყაშვილი ალექსანდრე 1097
მაყაშვილი დავით ხახიური 1099
მაწყუერელი გერასიმე 182, 183
მაწყუერელი იოანე 157
მაწყუერელი მელქისედეკ 175
მაწყუერელი სერაპიონ 185, 186
მაწყუერელი ნიკოლოზ 181
მაჭუტაძე ონოფრე დავითგარეჯის წინამძღვარი 597, 608, 610, 639, 640, 644, 652, 653, 680, 693, 697, 698, 700, 707, 735, 736
მელქისედეკ ქართლის კათალიკოზი 19, 25, 26
მელქისედეკ ჯვრისელი მთავარეპისკოპოსი 249, 250, 260, 262
მეძმარიაშვილი დავით მოურავი 1091
მეძმარიაშვილი სვიმონ მოურავი 1128
მეძმარიეშვილი ბერი 1120
მზეჭაბუკ პატრონი (ხიბაძე) 239—241
მიკირტუმა კრწანისის მამასახლისი 1052
მირზაშვილი მამამთავარი 548
მირიან ბატონიშვილი 867, 934, 1038
მირიან მეფე 109
მიქაელ აფხაზი 167
მიქელაძე გიორგი 646, 669
მიქელაძე დავით მდივანბეგი 1128
მიქელ ერისთავი-ერისთავი 28, 33
მიქელ ქართლის კათალიკოზი 155, 156, 157, 182, 183
მიქელ ჯუაი 127

მიხეილ იერუსალიმისა და ანტიოქიის პატრიარქი 221, 223, 225
მიხეილ მეფე 97, 98, 100
მიწობლიძე პაატა 436
მროველი ივალიშვილი დომენტი 485
მროველი ათანასე 753, 754
მროველი გერმანე 929
მროველი იოსებ 804
მროველი იოსებ 1069, 1070
მროველი მაღალაძე იუსტინე 1066, 1113
მროველი ქრისტეფორე 825
მტბევარი საბა 262
მჭარგრძელი ივანე მსახურთუხუცესი 133
მჭარგრძელი ერისთავთ-ერისთავი 150, 153
მჭარგრძელი სარგის 152

ნ

ნაზარალიხან მეფეთ-მეფე 601, 608, 619, 627
ნაკაშიძე ბეჟან 732, 939
ნაკაშიძე მამუკა 733
ნეკრესელი ამვროსი 1092, 1114
ნეკრესელი ბასილი 269
ნეკრესელი დოსითეოს 842, 849, 929, 949, 955, 1036
ნეკრესელი იოანე 754, 755, 804, 814
ნეკრესელი კლიმე 344
ნეკრესელი ნიკოლოზ 663
ნემსაძე დავით ოცხაზეთის კათალიკოსი 583, 611—613, 615, 646, 647, 649, 670, 672, 676, 677, 767
ნესტანდარეჯან დედოფალი, თანამეცხედრე ალექსანდრე ბატონიშვილის 508, 511—512, 516
ნესტანდარეჯან დედოფალი, თანამეცხედრე სიმონ I-ისა, 273, 277, 348
ნეჭისძე დანიელ ქობულეთელი 187
ნიკიფორე შიომღვიმის წინამძღვარი 617
ნიკოლოზ II ქართლის კათალიკოზი 170—172
ნიკოლოზ V ქართლის კათალიკოზი 270, 272, 277, 343, 345—348, 351
ნიკოლოზ VI ქართლის კათალიკოზი 345
ნიკოლოზ VII ამილახორის ძე ქართლის კათალიკოზი 565, 566, 577—579, 589, 592, 602, 603, 616, 1061
ნიკოლოზ VIII ქართლის კათალიკოზი 776, 788, 789, 795, 1061
ნიკოლაოზ არქიმანდრიტი 898
ნიკოლაოზ, გიორგი ჭყონდიდლის მწერალი 169
ნიკოლაოს სვეტიცხოველის და კარის დეკანოზი 1057, 1063
ნიკოლოზ აწყურის მსახურთუხუცესი 172
ნიკოლოზ დიდიხა მონასტრისა წინამძღვარი 159
ნიკოლოზ მთაეარეპისკოპოსი 637
ნიკოლოზ მნათე 129—131
ნიკოლოზ მოძღვართმოძღვარი 912, 961
ნიკოლოზ მწერი 131
ნიკოლოზ ბაბა 594
ნიკოლოზ ხაგდუხტახი 167
ნიკოლოზ წინამძღვარი 391
ნიკოლოზ ჯუარის წინამძღვარი 610
ნიკოლაოსწმიდელი სოფრონ 1105, 1108, 1123
ნიკორწმიდელი ხაყვარელიძე დავით 263
ნინოწმიდელი არსენ 597, 598
ნინოწმიდელი ვაჩნაძე იოსებ 633, 635, 654, 661, 663, 815
ნინოწმიდელი იოანე 773
ნინოწმიდელი იოანე 950, 983, 1062
ნინოწმიდელი მალაქია 269
ნინოწმიდელი მიხეილ 1113
ნინოწმიდელი სილოვანე 344
ნინოწმიდელი ტუსიშვილი ბაბა 804, 842, 843, 892, 896, 914, 916, 917, 929
ნინოწმიდელი ხტეფანე 1005
ნიჭოზელი ათანასი 977, 1115
ნიჭოზელი დავით 929
ნიჭოზელი ფავნელისშვილი ნიკოლოზ 539
ნუნნა კაბადუკიელი 109

ოთარ მდივანი 639, 775
ომან, ალაეერდელის მელვინეთუხუცესი 775, 820
ომან კალაურის მოურავი 1003
ონოფრი, ეპისკოპოსი ხორნაბუჯისა და ჭიზიქის სამიტროპოლიტოსი 803—804
ორბელიანი ზაალ 861
ორუბნეგანიშვილი ქრისტეფორე მდივანი 391
ოხე ხოთის სახლთხუცესი 1107
ოქროპირი ქართლის კათალიკოზი 26, 161
ოშან კალაურის მოურავი 964

პ

პაატა, ალავერდელის სალთხუცესი 774, 806, 813, 820
პაატა მოლარეთხუცესი 756, 797, 821, 832, 856
პაატა სახლთხუცესი 1012, 1068, 1110
პაპუნაბეგი 592
პარაფშაფი 100
პეტრე ალექსანდრიელი 111
პაპუნაბეგი 529
პეტრე, პატრიარქის მამასახლისი 833

რ

რამაზ საგარეჯოს მოურავი 899
რამაზ მდივანბეგი 914
რევაზ სახლთხუცესი 391, 566
რევაზ ჯისჯის მოურავი 607
რეჯებ ფაშა ვეზირი 708
რომანოზ ბერძენთა მეფე 21
რომანოზ მდივანი 347
როსტომ ბატონიშვილი 814
როსტომ მეფე 494, 504, 505, 571
რუსთველი ზოსიმე 929
რუსთველი იოანე 842
რუსთველი იოსებ 269
რუსთველი მათეოზ 564
რუსთველი სტეფანე 1005, 1095, 1096, 1098, 1114, 1128
რუსთველი ქრისტეფორე 666
რუსთველი ჩერქეზიშვილი ნიკოლოზ 598, 607, 666, 687, 699, 700, 719
რუხუდან მეფე 156, 159, 173

ს

საბა სულავის ძე 126
საბა ქართლის მთავარეპისკოპოზი 161
საბა ქეთათხანის წინამძღვარი 1034
საბაისძე არვანბეგ 170, 171
საზვერელი სახლთხუცესი 699, 700, 761
სამებელი იოანე 791, 823, 849
სამებელი ნიკოლოზ 598, 607, 631, 632, 634, 663, 666
სამთავნელი ბენედიქტე 804, 1060
სამთავნელი გრიგოლ 206
სამთავნელი ზოსიმე 617
სამთავნელი მაჭავარიანი გერვახი 1030, 1031, 1032, 1060, 1062, 1114
სამთავნელი იულიოს 982, 983
სამთავნელი პაისიოს 977, 982
სამთავნელი ფილიპე 1061
სარგის ათაბაგი 172
სარგის მწარგრძელი 152
სვიმეონ, იერუსალიმის პატრიარქის გეჭილი 845
სვიმეონ ნათლისმცემლის წინამძღვარი 763, 854, 895, 899
სვიმონ დოდოს წინამძღვარი 791
სვიმონ დეკანოზი 599
სვიმონ ეანის წინამძღვარი 1133
სვიმონ მდივანბეგი 1090
სვიმონ მეფე 270, 272, 273, 277, 348, 354, 944
სვიმონოვიჩი 1123
სილვესტრო წინამძღვარი 970—971
სოლომონ I 839, 844, 846, 920, 939, 946, 1092
სოლომონ II 1030, 1092, 1093
სტეფანე არბიმანდრიტი 894, 950, 957, 1036
სტეფანე ეპისკოპოსი 5, 12
სტეფანე ნინოწმიდელ მიტროპოლიტი და არხიეპისკოპოსი რუსთაველი 1005
სტეფანე სანანოას ძე 126
სუიმერნელი ჭავთარი მდივანი 388
სულეიმან, ძე ვახტანგ V-ისა, 571, 592
სულხან მდივანი 1054

ტ

ტბელი ანტონ 126
ტბელი დავით 126
ტიმოთე ალექსანდრიელი 111
ტოხაძე ბასილ 129
ტოხაძე დემეტრე 169
ტოხაძე ზოსიმე 163
ტოხაძე იოანე 129
ტრიფილე წულუკიძე-წინამძღვარი 950, 955, 957, 962, 1036, 1037, 1063, 1104
ტფილელი (იხ. თბილელი)

უ

ურბნელი ქავთიშვილი იოსებ 625
ურბნელი იოსებ 929
ურბნელი იუსტინე 977, 1009
ურბნელი ხერხეულიძე ნიკოლოზ 744, 745, 747, 762
ურბნელი ფილიპე 804

ფ

ფანჩულიძე იაკობ ჭყარისმტვირთველი 246
ფარემუზ მაღდადელი, კათალიკოზის კარის მდივანი 515
ფარემუზ, ალავერდელის მოქიტლახუცესი 774, 813, 820, 906
ფარნავაზ ბატონიშვილი 946, 1027, 1038
ფარსადან მამახახლისი 639
ფილოთეოს ალექსანდრიელი 111

ქ

ქავთარაძე თამაზ მაწყვთავარი 1030, 1062
ქაიხოსრო ბატონიშვილი 484
ქაიხოსრო სახლთხუცესი 1065
ქარხიძე გიორგი მცხეთელი 797, 818, 834, 839
ქარუმიძე იოანე კასპის მოურავი 1030
ქარუმიძე იოანე სამთავისის დეკანოზი 1060
ქარუმიძე იოანე სამთავისის პრიორი 981
ქარელიძე გიორგი 565
ქვარიანი ზაქარია აფხაზეთის კათალიკოსი 477, 478
ქობულოვი დავით 1095, 1097
ქორთოძე მერაბ 500
ქრისტესია თუშმალი 714
ქრისტეფორე არხიმანდრიტი 923
ქრისტეფორე მთავარდიაკონი 389
ქრისტეფორე მთავარეპისკოპოზი 598, 633, 635, 705
ქრისტეფორე მიტროპოლიტი 929
ქრისტეფორე ქართლის კათალიკოზი 395, 483, 504, 505, 513, 514, 526, 527
ქუთათელი წერეთელი დოსითეოს 341, 342, 343, 927, 946, 947, 969, 996, 1029, 1030, 1033—1034, 1066, 1091, 1105, 1106, 1108, 1119—1121, 1124—1126, 1128, 1130—1133
ქუთათელი ევდემონ 710
ქუთათელი მაქსიმე 341, 845, 847, 904, 912

ღ

ღალაკტიონ ნაზირი 953
ღოღობერიძე ანტონ არხიდიაკონი 1126
ღოღობერიძე სილვესტრო 846
ღოღობერიძე სოფრონ კათალიკოზის წინამძღვარი 816

ყ

ყაფლანიშვილი მანუჩარ 601
ყაფლანიშვილი ქაიხოსრო სარდალ-მდივანბეგი 746
ყრუაშვილი ხოსია მოურავი 1112
ყუარყუარე ათაბაგი 197, 219, 220, 239

შ

შაბურიშვილი 551, 559
შადინოვი თომა მამასახლისი 1056
შალიკაშვილი ელისბაალ 243
შამადავლა დადიან-გურიელი 222
შარვაშიძე ყვაბუ 647, 670, 764

შაშთამაზ ყეენი 353, 354
შახეულიხან 637
შამანშა მანდატურთუხუცესი 157, 160
შამნავაზ შეფე 209, 564, 571, 575, 577, 597
შემოქმედელი ნიკოლოზ 845
შიო სახლთუხუცესი 1099

ჩ

ჩიქვანი გაბრიელ ქვაბლიდელ-ცაგერელ ბედიელი 581
ჩიქოანი გიორგი 920
ჩიჩუა კაცია 909
ჩიჭავაძე ხვიმონ მთაველებისკოპოსი 368
ჩოლოყაშვილი ბაადურ 255
ჩოლოყაშვილი გიორგი დავითის მოურავი 972
ჩოლოყაშვილი დურმიშხან სახლთუხუცესი 606
ჩოლოყაშვილი თემურაზნი 566
ჩორჩანელი 243
ჩხეიძე ბახალი მთაველებისკოპოზი 372
ჩხეიძე ნიკოლოზ მთაველებისკოპოზი 569
ჩხეიძე ხვიმონ მთაველებისკოპოზი 372, 373

ც

ცაგერელი ანტონ 920
ცაგერელი გაბრიელ 516—521
ცაიშელი გრიგოლ 1050, 1051
ცაგერელი იოანე 1111, 1122
ცაიშელი დანიელ 173
ცაიშელი (ჩახელი) მაჭხიმე 647, 669, 767
ცაიშელი ღოღაბერიძე სოფრომ 1050
ცაცაშვილი ბაადურ 490
ცაცაშვილი ზაზა 569
ცაცაშვილი ზაალ 569
ცაცაშვილი მანუჩარ 490
ცაცაშვილი ნასყიდა 490
ცაცაშვილი რაფიელ მთაველებისკოპოსი 741, 742
ცაცაშვილი ქაიხოსრო სახლთუხუცესი 601, 622
ცაცაშვილი ცაცა 569—572

წ

წალკელი ნიკოლოზ 835
წალკელი საგინაშვილი ქრისტეფორე 623
წერეთელი ბეჟან მოურავი 1120, 1121, 1127, 1131, 1133
წერეთელი გრიგოლ მთავრი და ქვეყანური 1123
წერეთელი ზურაბ 970
წერეთელი ქაიხოსრო 813
წვერგრძელიხძე ივანბერი 166
წილკნელი ამბროხი 978
წილკნელი იოანე 1114
წილკნელი ისე 558—560
წილკნელი ლუკა 130
წილკნელი ნიკიფორე 628, 630
წილკნელი ნიკოლოზ 131
წილკნელი რომანოზ 553, 558, 559, 563, 564
წილკნელი ქრისტეფორე 791, 804
წულაიძე ხოტელი ნიკოლოზ 274, 275
წულუკიძე ბეჟან 646, 669, 676
წულუკიძე ბერი სარდალ-ბოკოლთუხუცეს-მოურავი 947, 970
წულუკიძე დავით 1120, 1124, 1128, 1131
წულუკიძე მერაბ 790
წულუკიძე ნიკოლაოზ კუპრისმამა 577
წულუკიძე ნიკოლოზ წინამძღვარი 941, 995
წულუკიძე სეხნია მდივანბეგი 1121, 1128

ჭ

ჭარმაული გაბრიელ მეჯინიბეთუხუცესი 713
ჭარმაული გიორგი 252
ჭარმაული ბაატა 488
ჭარმეული ქაიხოსრო მეჯინიბეთუხუცესი 706, 709

ჰერემელი ანტონი 269
ჰერემელი გრიგოლ 699, 700
ჰერემელი დავით 788
ჰერემელი დანიელ 791, 804
ჰერემელი ეგნატე 344
ჰერემელი ნიკოლოზ 663
ჰიჭიანაძე იოსებ ჭყონისმტვირთველი 1123
ჰყონდიდელი ათაქაძე 502
ჰყონდიდელი ბესარიონ 973, 1066, 1067
ჰყონდიდელ-ცაგარელ-ბედიელი ჩიქოვანი გაბრიელ 581
ჰყონდიდელი გაბრიელ 815—817, 836, 837
ჰყონდიდელი გიორგი 169
ჰყონდიდელი გრიგოლ 815, 843, 910, 1015
ჰყოინდელი ღოღობერიძე ევდემონ 763, 773
ჰყონდიდელ-ცაგერელ-ბედიელი ჩიქვანი გაბრიელ 581
ჰყონია მაქსიმე წინამძღვარი 881
ხარიტონ ნათლისმცემლის წინამძღვარი 636—640

ხ

ხარჭაშნელი დომენტი 842
ხარჭაშნელი ელისე 344
ხარჭაშნელი ზოსიმე 791
ხარჭაშნელი კლიმი 269
ხარჭაშნელი პართენ 632, 635, 663
ხარჭაშნელი ფილიპე 699, 700
ხეხელიანაძე არსლან ეკიმი 172
ხვარაშან დედოფალი, თანამეცხედრე თეიმურაზ I-ისა 392
ხინოწმინდელი იოანე 938, 939
ხოფელი ნიკოლოზ 274, 275
ხუანსრთველი, ბაშის ძმა გრიგოლ ბაგრატიანისა 93

ჯ

ჯაბახიძე კუირიკე 168
ჯარაიანიძე მახილ 168

ჯ

ჯავახიშვილი დიმიტრი 1104
ჯავახიშვილი პროხორ 515, 790
ჯავახიშვილი ფარემუზ 636
ჯამასპი საგარეჯოს მოურავი 960, 984
ჯაფარ, თეიმურაზის ძირა 162
ჯორჯიკია ბეჟან ქათალიკოზის მოურავი 881
ჯუმათელი მაქსიმე 1109

ბ. გეოგრაფიული სახელები

ა

აბანოური 637
აგარა 179, 190, 265
აგლაბარი 176, 627, 665, 869, 987
აგჭალა 180, 190, 1039
აზამბური 987
აკეთი 477, 533, 535, 536
აკურა 190, 691, 964
ალაზანი 955
ალასტანი 178
ალგეთი 620, 831
ალევი 562
ალისმერე 334
ალისმერეთი 1029, 1034
ალისუბანი 336, 510, 906
ამბროლაური 716
ამზარგეული 198
ამტანი 235
ამუქი 178
ანაკერტი 245
ანაკრია 500
ანანური 553, 558, 559, 563
ანეში 181, 190, 193, 235
ანთოკი (ანთუკი) 180, 488
ანისი 154
ანკვრია 110
ანრაწმიდული 200

ანტიოქია 46, 110, 183, 221—223, 226, 590
არაგვი 178, 555, 690
არაგვისპირი 552
არაგუ 179
არაბისი 552
არაშენდა 179, 592, 619, 991
არგვეთი 174, 510, 538, 729
არდი 202
არმაზი, არმაზის ძოხისტერი 176, 191; არმაზის ციხე 176, 191, 203, 215, 264, 494, 571, 622, 753
არტაანი 176, 245
არტაანუჯი 176, 245
არღუნი 555
არჭაკალი 181
ასტრახანი 824
ატენი 177, 191, 254, 591, 713, 757, 780, 1023
ატშანის ღელე 332
აფხაზი 553
აფხაზეთი 222, 533, 731
აღაიანი 179, 205 253, 257, 265, 591, 749, 928, 933, 987, 990, 1037
აღდგომა 1098, 1099
აღუ 377
აშენდა 591, 603, 626, 702, 709, 778, 890, 930
აში 179, 266, 554
აშურიანი 179
აძვი 181
აწყური 172, 182, 183, 185, 241, 244, 567
აჭარა 245
ახალგორი 561
ახალდაბა 178, 179, 200, 234, 235, 277, 529, 543, 620, 926
ახალკალო 237
ახალხოფელი 280, 561, 716, 729
ახალუბანი 176, 178, 549
ახალქალაქი 177, 178
ახალქალაქი 993
ახალშენი 177, 180, 591, 760, 836, 986
ახაშენი 691, 887, 888, 956, 1032
ახმეტა 860, 957, 1040, 1056, 1064
ახოტა 191, 264
ახტალა 178, 929, 952, 1063
ახტალის ჭევი 178
ახტანი 22, 190, 392
აჯიდელი 959

ბ

ბაგა 179, 190
ბაგინეთ-გუჯარეთი 744, 747, 762
ბადანი 592, 940
ბაზალეთი 555
ბაილეთი 481
ბაკისუბანი 405, 614, 1073, 1082
ბალბიანი 758
ბალებისხევი 1095
ბანგა 1074
ბანი 245
ბანოჯა 280
ბაზდა 581
ბარალეთი 591
ბარათუნთა 180
ბარათუნი 347
ბარბარეწმიდა 45
ბარეთი 177, 705
ბარი 217, 613
ბაღდადი 342
ბაში 291, 296
ბაშური 1091
ბახვი 336
ბაჯითი 32
ბეგთათავი 205
ბეთაბრელი 29
ბეთლემი 217
ბელტის ციხე 179, 489
ბერდაძორი 22
ბერეთისი 336
ბერთუბანი 180
ბერშოეთი 1059
ბერძენაული 777
ბეღელეთი 200
ბეშქენაშენი 177, 264
ბია 647, 670, 732, 768, 771
ბიენი 206
ბიწმენი 190, 388, 986

ბიჭვინტა 223, 233, 474—476, 482, 497, 498, 533, 535, 536
ბნელა 178
ბოდავი 234
ბოდორნა 551
ბოკონინი 490, 817
ბოლნისი 132, 585, 929
ბორტა 998, 999
ბორჩალო 820
ბოხელთა 203
ბოხლევი 1092, 1093, 1094
ბოხჭაადი 749
ბოტკო 179
ბოცოთ-ჯევი 245
ბოცოხ-ჯუარი 175
ბოჭორმა 181
ბუეთი 402, 613, 652, 672
ბუკისუბანი 291
ბურსა 593
ბუშატი 236
ბშარიძე 551
ბჭიტები 169

გ

გაგანაური 264
გავრეგანი 245
გაგაზი 180, 201
გამოჩინებული 904, 935, 941, 994, 995
განდოტი 180
გარეთუბანი 271, 869, 987
გარეუბან უბანი 205
გარეჯვარი 991
გარისი 620
გაღმა დიეში 178
გეგუთი 291, 297, 298, 481, 503, 506, 648, 649, 671, 730
გელათი (გენათი) 170, 173, 246—250, 261, 386, 508, 511, 537, 538, 613, 652, 672, 729, 907, 968, 1005
გენახმანი 557
გენაფერი 545
გერგეტი 178
გერეთი 206
გილანი 593, 997
გიორგიწმიდა 45, 46, 100, 178, 180
გიში 929
გოგახგვერდი 620
გოგილანი 179
გოგილარი 546
გოგოეთი 201
გოდოგანი 251, 968, 969, 1118, 1129
გოლგოთა 204
გოლგოლეთი 1050
გომი (გომნი) 177, 191, 264, 396, 483, 591, 750, 782, 808, 850, 985, 992
გონიო 245
გორანა 190, 237
გორი 179, 191, 215, 217, 264, 270, 527, 528, 531, 822, 862, 890, 894, 989
გორიანი 917
გოროვანი 179, 190, 266, 756, 833, 834
გოროვნა 180
გოხა 1058
გრაკალი 177
გრემი 974
გრემისხევი 179, 488, 557
გუბა 332
გუგუანჯუარი 234
გუდალეთი 177
გუდარეხი 620
გულველისკარი 500—501
გულუხეთი 837
გურია 222, 244, 274, 500, 535, 673, 733, 772
გურჯი-ბოლაზი 245
გურჯაანი 956, 1060
გუჯაბაური 173
გუჯარეთი 744

დ

დაბაკნეთი 199
დადანეთი 199
დამშალა 547
დამცუოვანა 509
დაითი 129, 235
დარბაზი 935, 1071
დარეთი 991
დარჩელი 470, 474, 481
დასწყარო 199

დახატული 245
დგომი 198
დევბოინი 245
დვალიეთი 202
დვანი 778, 991
დიბი 1099
დიმი 1130
დიდგორი 177, 190, 264, 987
დიდკარი 246, 256
დიხარდი 178
დისევი 179, 265, 620, 779, 795, 981
დიღომი (დიღუბი) 176, 191, 259, 264, 922
დლანი 191
დმანისი 156, 929
დობროლოდნგი 45
დობროხტანი 45
დოდოსრჭა 180
დოლიხყანა 178
დუშეთი 548, 554, 555

ე

ებნისი 556
ეზატი 177
ეთვალისი 552
ეკალი 501
ეკი 502
ელერეკი 847
ელიაწმიდა 45
ენაგეთი 831
ენისელი 180, 1100
ერანი 748
ერგნეთი 991
ერედვი 390, 944
ერეთი (ერედი) 179, 265, 277
ერკეთი 914
ერკნეთი 778
ერწო 180, 181, 190, 193, 957, 986, 1070, 1071
ეფესო 110
ეძანი 177, 264
ეკიბითი 613

ვ

ვაგრანეთი 236
ვარდისუბანი 178, 528, 951
ვალაშკერტი 245
ვანათი 179
ვანთა 180, 691, 964
ვანი 203, 356
ვანსკა, ციხე ვანსკა 45
ვარძია 183, 239, 242, 244
ვარხოვნა 620
ვასილაოხი 44, 45
ვაჩკოვა 45
ვაჭანი, ვაჭანის ქუანი 136, 152
ველთა 177
ველიშეული 31
ველიჭრული 29
ველური 265
ვერე 1065
ვერკეთილი 178
ვერნაული 180
ვეძისკევი 180, 626, 955, 956, 986, 1032
ვიბში 179, 191, 265, 277
ვოლერონი 45, 100
ვოტანა, ციხისა ვოტანისა 45

ზ

ზადკარეკი 22
ზავეთი 245
ზაკი 191, 265, 277, 636, 701
ზანავი 744
ზართი 173, 174
ზარიშტიანი 245
ზაუწი 45
ზარფუში 592, 685
ზედიქურნა 236
ზედუბანი 237
ზელოვანი 203
ზემო ანტრაში 177
ზემოაშენდა 529
ზემო ახალდაბა 264
ზემო ბიწმენი 181
ზემო გომი 178
ზემო მეღურეკი 265
ზემო ჭინჭარი 178
ზენსკანდე 174
ზერტი 179, 217, 265, 395, 514, 579,

580, 605, 622, 779, 987, 990, 991, 1017
ზენსურამი 355
ზვარეთი 178, 653
ზიარი 23
ზინდიხი 354
ზმოლინა 99
ზნაქუა 27, 28, 30
ზოდეხი 199
ზოშხა 376
ზრავიკი 47, 91, 100
ზრუსოლვადი 98
ზუბიხციხე 520, 920
ზუგდიდი 419, 470
ზურის უბანი 177

თ

თავმგურგუალა 178, 703
თბილიხი (იხ. ტფილისი)
თეზი 205
თეკვნა 179, 257, 266
თეკლათი 612, 671, 731, 768
თელავი 718, 1001, 1110
თელოვანი 176, 191, 264, 547, 548
თეოდოხოპოლიხი 47
თესალონიკე 102
თეძამი 999
თეძი 23
თვალეჯი 180
თვალი 180, 686, 689, 692, 693, 898
თხანეთი 860, 887, 1064
თიღითი 428, 481, 500
თლია 412
თოლეჯი 237
თორთომი 991
თორტაზა 991
თრანი 236
თოფოლიწონთა პრეტორი 45
თრიალეთი 177, 264, 526, 584, 585, 591, 633, 704, 705
თრუხო 203
თუხარი 178
თხილთაწყაროო 538, 906
თხითა 199

ი

იგოეთი 206
იერუსალიმი 189, 192, 221, 225, 230, 233, 246, 260, 267, 478, 492, 511, 582, 583, 629, 651, 657, 768
ივანდიდი 1073, 1088
ივანოვა 45
ივანწმიდა 237
ივლა 236
ივტრისი 151
იზმირი 593
იკოთი 562
იკორდნი 234
ილი 190, 237
ილორი 501
ჰერეთი 502, 538, 583, 649, 673, 733, 772, 774, 994, 1015, 1022
იმერჯევი 177, 191, 264
ინდოეთი 1051
იორი 180, 190, 554, 667
ირტოზა 560
ისპირი 245
ისროლი 202
იტყვლიანი 544
იფნიანი 345
იუალთო 1002

კ

კაბალეჯია 320, 655
კაბენი 548
კავოისჯევი 191, 215, 217, 264, 783
კაჟაბეთი 496
კაკი 23
კალაური 180, 956, 1042
კალობანი 271
კართაგენი 110
კარი 245
კარნუ ქალაქი 98, 100
კარსანი 176, 191, 264, 601
კასპი 179, 266, 991
კატეხი 23
კაფზევანი 245
კაჩეთი 29—31
კაწარეთი 190, 916

კახეთი 22, 176, 181, 187, 252, 273, 528, 571, 579, 623, 633, 691, 737, 754, 759, 761, 793, 838, 840, 863, 869, 975
კეთილდაბა 177
კელური 179
კერცხეთი 847
კესაროპოლი 47
კესტორი 22
კეხთა 180, 190
კვარხეთი (კვარხითი) 179, 205
კვაშხითი 907
კველთა 620
კვერხეთი 847
კვერიეთი 201, 1047
კისისხევი 717, 819, 826, 910
კლარჯეთი 22, 170
კლდეთი 200
კლდიხუბანი 528
კლონა 177
კობერაული 847
კოდისწყარო 280, 546, 1059
კოდლისწყარო 335
კოდმანი 179, 191, 266, 787, 1064
კოდორი 837
კოლა 22, 178, 245, 246
კოლობნარი 317
კონდოლი 696, 775, 806, 819, 855, 951
კონტუათი 648, 649, 671, 1074
კორთხისწყალი 332
კორინთა 562
კორიში 907
კოროშეთი 178
კორსალი 204
კოსტანტინოპოლი 35, 110, 714, 749, 750, 822, 856
კოტრა 98
კოღოთა 1028
კოჟორი 590
კრეფა 620
კრიხი 716, 729, 1105
კრკონი 701
კრწანისი 176, 1001, 1043
კურბითი 22
კულბითი 191, 265, 990
კუმურდო 196
კუნელანი 180
კუნელი 179
კულენელნი 266
კუნენელი 190
კურთიხა 335
კურხები 261, 509, 510, 513
კუტაია 180, 210
კუხი 371, 372, 1074, 1081
კუცხოეთი 202

ლ

ლაბკოვა 45
ლაბსყელდაში 172
ლაგოდეხი 23, 180
ლამის ყანა 206
ლაჩხუთი 481, 733
ლაოდიკია 110
ლარგუთი 198
ლაფეთი 900
ლაშარის ჭვარი 586
ლახეფა 277
ლეითი 33
ლელეთი 1103
ლელესთავი 991
ლესა 481
ლეჩხუმი 920
ლეჯი 533
ლიახვი 529
ლივროვა 45
ლიპიწონი 45
ლიპნი 620
ლიხი 176
ლიხთ-ამერი 188, 222, 223
ლიხთ-იმერი 188
ლოგოხეთი 198
ლოპოტი 974
ლორე 178, 749
ლურჯი კლდე 190
ლურჯსაყდარი 653
ლეთიში 283

მ

მათხოჯი (მანთხოჯი) 407, 481, 503, 614, 649, 671, 672, 766
მალეთა (მლეთა?) 252
მანგლისი 515, 584, 620, 694, 929
მანდიკორი 614
მარმაშენის თავი 177
მარტყოფი 1114
მაღასპერთი 245
მაღლაკი 173, 174, 285, 1127
მაჩუთა 177
მახაროხი 22
მახიერეთი 199
მახრაღჯი 176
მაჰმადის გორა 190
მეორევანა 584
მეორე წავკისი 176
მერე 905, 947, 952, 954
მესხეთი 176, 290, 296, 614, 730, 946
მეტეხარა 27, 28
მეტეხი 176, 177, 191, 212, 215, 264, 591, 707, 781, 889, 930, 931, 965, 966, 985, 992, 1018, 1026, 1110
მეღვრეკახი 179, 265, 277, 780
მზეჭარეთი 645
მთავარანგელოზი 177
მთაწმიდა 202
მთიულეთი 55
მილახი 177, 645
მიხაქციელი 179, 257, 549
მიხაქციელურნი 190, 266
მიხინოპოლი 45, 46, 98, 100, 101
მიჭიხიანი 245
მლაშე 509
მლაშისღელე 281
მორღუანი 198
მოხდოქი 971
მოხისი 177, 179, 264, 529, 530, 591, 776, 866, 987
მუმლთურთკარი 545
მუჯეთი 198
მუჯირეთობანი 336
მუხათგუერდი 176, 191, 264
მუხათწყარო 1062
მუხანი 179, 266
მუხისწყარო 260
მუხრანი 190, 257, 348
მუხურა 33, 174, 538, 907
მუხური 426, 481
მცხეთა 24, 110, 170, 176, 177, 179, 182, 183, 184, 189—195, 212, 215, 219, 237, 238, 251, 541, 580, 587, 588, 590, 756, 786
მძლთი(?) 191
მწადიჭვარი 544

ნ

ნაბოსლევი 613, 924
ნაგარევი 968
ნაგუაზაუ 412, 481, 671
ნაგვაზაური 502
ნადარბაზევი 617, 692, 1058, 1061, 1062
ნაძვალევი 177
ნავაზა (ნავაზი) 179, 266
ნავენახევი 401, 402, 614
ნათთირალი 954
ნაკურალეში 376
ნამურაკანი 245
ნაოზა 550
ნაპარეევი (ნაპარკეული) 646, 669, 676, 732
ნაპირი 180
ნაფანევი 647, 670
ნაფანეუ(ლი) 386, 419, 481, 501
ნახოვი 199
ნახომხარი 274
ნაჭალაჭევი 22, 1110
ნაჭულბაჭევი 176, 191, 264, 987
ნაღუარევი 22
ნაციხვარა 261
ნეოკესარია 110
ნიაბი 177, 191, 215, 264, 273, 390
ნიალის ყურე 242

ნიგალისხევი 245
ნიგოზა 179, 780
ნიგოზანი 191, 263
ნიგოზეთი 178
ნიქეა 77, 110
ნიკოლაოსწმიდა 28
ნიკოლწმიდა 41, 45
ნინოწმიდა 1113
ნიტრია 353
ნიქოზი 977, 979, 991, 1115
ნიჩბისი 569
ნოდოკრა 180, 190, 193, 235
ნოზა 191
ნოკორნა 235
ნორიო 1103, 1128
ნორტე 206
ნოხორნა 23
ნოდა 509
ნოჯა 180
ნოჯიკეთი 180
ნოჯიხევი 677
ნუა 177, 191

ო

ოდიში 222, 500, 519, 522, 583, 649, 673, 730, 733, 766, 772, 994, 1016
ოვსეთი 223
ოკამი 178, 205, 616, 1060
ოკრიბა 32, 33, 250, 649, 672, 729, 766, 907, 926, 968
ოლთისი 245
ონი 907, 969
ონჭალა 236
ონჭონა 261
ობიზა 245
ოფეთ 567, 887
ოძრხეთი 177, 178
ოცხა 22
ორთაჭალა 1001, 1043, 1053
ორიშიში 281, 283
ორომაშენი 155, 156, 177
ოროტა 180, 190, 210
ოროტანა 22
ორპირი 475
ორჯოხი 245
ოძრხევი 179, 236
ოსათი 501
ოსიაური 355
ოტაოლლოანი 23
ოფიხვჯი 291, 502
ოფჩა 614, 730
ოქლითი 234
ოღუაცაკი(?) 533
ოყურეში 378, 517, 519, 521
ოშკი 244
ოჩილაური 215
ოცხანა 435, 481, 503, 611—612
ოძისი 560, 620
ოხომირა 615, 652, 672, 923
ოჯოლა 920, 921

პ

პავლეთკარი 1045
პალავრა, მონასტერი პალაურიდა 22
პალაკაცარო 245
პალესტინა 582
პაპიკის მთა 46
პარხალი 242
პატარძეული 180, 689, 693
პატრიკეთი 291, 710
პერითორია, ციხე პერითორისა 46
პეტრიწონი 35, 44—47, 99, 101
პიტლოანი 180, 190, 237
პიტნიხევი 331
პრიტონგი 46, 47, 91, 100

ჟ

ჟამური 200
ჟეელოვა 45
ჟინვანი 179, 234, 558
ჟონეთი 1126

რ

რაბუნი 233
რაკვინა 179
რაჭა 174, 250, 397, 715, 728, 765, 766, 772, 780, 907
რეზი 257, 890
რეჩისხევი 179, 265

რიონი 250, 475, 509, 613, 652, 672, 907, 1024
რკვია 1093
რომა 837
როკითი 299
რომნეთი 847
რუეთი 129, 165
რუისი 114, 179, 191, 265, 591, 753, 778, 991, 1066, 1113
რუსეთი 850, 851, 856, 864, 876, 903, 921
რუშა 475
რუხი 670, 677

ს

სათაბაგო 244, 747
საბარკლეთი 202
საბაწმიდა 177
საბერძნეთი 5, 13, 49, 77, 657, 876
სახუხარო 1062
საგარეჯო 180, 596, 697, 758, 854, 896, 898, 956, 986, 1022, 1042, 1051
საგუდე 179, 252, 266, 1065
საგურამო 181, 937, 986
სადგერი 244, 744, 747, 762
სავანეთი 178, 179, 266
სათალგმენი 264
სათალგმისი 191, 257
სათემო 992
სათიბი 179
საჩიკარი 179, 191, 265, 270, 390
სათოფლე მთა 176
საკვაკასიძო 245
საკირე 179
საკოეთი 22
სალიანი 530
სალხინო 591
სამგლე 959
სამგორი 190
სამთაგისი 198, 206, 209, 927, 1058, 1114
სამთაჭვართა 31
სამიქელაო 730
სამსწყალი 245
სამცხე 197, 219, 251
სამცხე-საათაბაგო 244, 579
სამწევრისი 177
სანავარდო 368, 897, 926
სანებელი 177
სარკე 191, 264
სარკინე 179
სასირეთი 868, 993
სასხორი 177, 191, 264, 490, 783
საფარა 219
საფრანგეთი 527
საფხიტე 180, 190
საფურცლაო 377
საფურცლე 179
საქართველო 77, 109, 189, 214, 221, 353, 527, 593, 657, 749, 789, 829
საქუჩულორიო 413, 481, 501, 502
სალორეთი 201
საშაბურო 551
სახალე 959
სახინო 730, 1120
სახეთრი (სახეთრო) 33, 404, 614
საცხომაროო 732
საძეგური 198
საწირე 33, 613, 652, 672, 675, 766, 968
საწულეისჭარო 731
საწულიკიძო 907
საჭალანგრიძეო 509
საჭალაო 474
სახარბედეო 647, 671, 676, 731, 768, 771
სახობო 732
სახოვე (სახვეე) 1095
საჯადი 29,33
საჯავახიანო 701
საჯერნე ტბა 190
სენაკი 477, 481, 535, 767, 1015
სვიმანეთი 621, 1007
სიონი 178
სკანდა 538
სობისი 991
სოინი 925
სოლონაკი 46
სომხეთი 77

სოშხითი 177, 181, 191, 1071
სორშოხი 613, 652, 672, 729, 924, 926
სოხმალე 199
სოხხტო 199
სოფიაწმიდა 100, 101
სტამბოლი 593, 670, 714, 742
სტენიმახი 45, 90, 101
სტეფანიანი 46
სუბეიში 501
სუბიანი 547
სურამი 353, 354, 828, 894
სხალდიდი 263
სხალთა 178
სხერტა 591
სხვვნი(?) 191
სხლობანი 22
სხლუანი 22

ტ

ტაო 178
ტაოსკარი 245
ტაშირი 177
ტაძრები 180, 190
ტბეთი 204
ტენედო 749
ტირძნისი 265, 277, 505, 889, 1016, 1067
ტლაოში 245
ტოლოში 178
ტონთოხ 22
ტონჩა 557
ტრაპიზონი 243
ტურაია 179, 190, 265
ტურის უბანი 546
ტფილისი (სამუეფო ქალაქი) 176, 803, 877, 980, 1037, 1098
ტყავრუ 434
ტყვირი 716, 730, 731, 734, 769
ტყურბული 174
ტყუბოშორი 317

უ

უბისი 138
უგუდეთი 520
უდაბნო 178, 179, 180
უკანა ბეშქენაშენი 264
უკანწირი 204
ულუმბა 179, 266
უმიტი 176, 191, 254
ურბნისი 114, 1114
ურდო 187
ურთა 471
უსახელო 376, 517, 518, 920
უხიტყვე (უსიხტყე) 616, 1059
უფლისციხე 179, 528, 530, 779, 989
უშაბათი 731
უშაბაკეთი 616
უძლური 907
ფადალაშენი (ფადიშენი) 180, 190

ფ

ფადალაშენი (ფადეშენი) 180, 190
ფავნისი 944
ფანაგრა 22
ფანასკერტი 245
ფანიაურის თავი 281
ფარვანახთავი 177
ფარვანი 177
ფარხმანაყანევი (ფარცანაყანევი) 173, 288, 406, 481, 614, 730
ფაფანი 126
ფაშაანი 180, 760, 955, 956, 957, 1032
ფერხათი 318, 996
ფითე 203
ფილიპოპოლი(ხი) 43, 45, 98, 100—102
ფიჩხოანი 180
ფიცესი 701
ფლავი 179, 265
ფოთი 500
ფოკა 177
ფონთხელა 252, 257, 266
ფოსვი 180, 190, 210, 817
ფრეზეთი 550
ფრენკი 101
ფრიგვია 110
ფუძემარგი 177
ფუთი 27

ფუნგი 206
ფურნაგისი 1059
ფუტიეთი 308, 713, 728
ფხვენისი 992

ქ

ქადაგიანი 205, 942
ქაიხვევი 553
ქანდი 167
ქარელი 1103
ქართლი (სოფელი) 176
ქართლი 22, 114, 181, 270, 528, 571, 579, 593, 623, 677, 712, 754, 838, 863, 869
ქართოფრთიკი 99
ქარტო 204
ქარჩუხი 200
ქარჩხათი 846
ქაშოეთი 187
ქედისუბანი 177
ქენქოკარი 1048
ქეფინიხვევი 893
ქვათახევი 198, 215
ქვახვრელი 992
ქვემო ბიწმენი 181
ქვემო წიარი 204
ქვემო უბანი 824
ქვენადირი 701
ქვეში 179, 191
ქვიანი 796
ქვითკირითი 202, 203
ქინძარა 266
ქისტაური 959
ქობულეთი 481
ქოლოთი 203
ქორაზნა 191, 264
ქორდი 179, 265, 277, 348, 393, 482, 487, 495, 603, 936, 990
ქორთა 174
ქორენისუბანი 730
ქოცნათი 412, 615
ქრცხინვალი 179, 889, 894
ქსანთია 98
ქსანი 209, 560, 562
ქსნიხევი 793
ქსოვრისი 548
ქსუისი 991
ქუაბნი 179, 264
ქუაბნი (მონასტერი) 180
ქუაცრილი 178
ქუერაულას ღელე 509
ქუეში 265
ქუთათისი (ქუთაისი) 246, 250, 279, 280, 341, 481, 508, 509, 512, 614, 907, 969
ქუმელოანი 30
ქუტირი 283, 285, 907
ქცია 620

ღ

ღალიგა 476, 500, 501
ღანგრია 110
ღანირი 367
ღანუხი 180
ღართა 236
ღორისთავი 620
ღორმაკე 178
ღოღეთი 591
ღუდი 203
ღუერკი 158, 159

ყ

ყაზახი 869
ყანდაარი 694
ყანობი 180
ყანჩაეთი 198
ყარახალი 246
ყაღზევანი 245
ყელქცეული 277
ყვავილი 554
ყვარელა 951, 974, 1051
ყველდაბა 200
ყვიბის კორტანეთი 244
ყვირილა 250
ყიზლარი 794
ყინცუისი 22, 569
ყობელეთი 201
ყორანთა 178, 191, 591
ყუდრო 236
ყურისუბანი 179, 277, 278, 348

შ

შაბადინი 987
შავქედი 190
შავწეთი 22, 245
შალვაური 180
შამშადილო 869—870
შანის ღელე 475
შანშიანი (შაშიანი) 180, 1042
შარაფხანა 266
შარვანი 250
შენი 190
შეტაკათკარი 1045
შეუბანი 170, 171
შეყენებულსჯეარი 234
შეხუეტლა 235
შველეთი 198
შთონოეთი 201
შიგონახძის ჭედი 235
შიდარი 22
შილდა 180, 955, 1036, 1099, 1114
შინდარა 355
შინდები 22
შინდისი 176
შიომღვიმე 165, 174
შირაკოანი 245
შობტროვანი 202
შომიეთი 30
შუაგომნი 263
შუაგელა 355
შუამდინარეთი 658
შუა შუხრანი 266
შუბანი 308, 333
შურთაზანთ კლდე 190
შუქერი 510
შქმერი 32
შხეფი 731
შხლტა(?) 191
შხრო 29

ჩ

ჩაბინანი 793, 887
ჩაშძერალი 645
ჩანგილარი 205
ჩაქუი 481
ჩეჩერი 180, 190, 964, 1070, 1071
ჩიქუნური 179
ჩიხა 32
ჩორდმანი 235
ჩოხეთი 22, 177, 191, 215, 217, 264, 270, 985, 993, 1072
ჩოხათი 465, 470, 474, 481
ჩოდილათთა 203
ჩრვენაი 99
ჩუმლაეი 1097
ჩუნეში 614, 907
ჩქუნური 266
ჩხაური 342, 343, 359, 614, 648, 649, 672, 908
ჩხიკეთი 179
ჩხუტელი 375

ც

ცაგერი 516, 518, 920
ცაიში 172, 438, 443, 470, 474, 482, 1050
ცედანი 356
ცეროვანი (წეროვანი?) 1103
ციხებდავი 179, 191, 266, 543, 588, 622
ციხედიდი 23, 176, 180, 191, 264, 540, 570, 571, 588, 591, 600, 601, 622, 753, 785
ციხისძირი 178, 205
ცოვრეთი 620
ცოლოთი 177, 1103
ცოტა ბარეთი 177
ცუქითი 22
ცხავატი 198
ცხენისწყალი 475, 733
ცხვილო 1058
ცხილათი 32, 34
ცხინვალი 861, 959
ცხმაიისჯვარი 172, 173
ცხრაზმისჯვარი 206

ძ

ძაგნაკორა 180, 190, 193
ძაგოეთი 201
ძაგუ 235

ძალისი 544
ძალლაანი 176
ძალლახვევი 22, 263
ძეგვი 177, 191, 264, 504, 505, 540, 578, 591, 592, 706, 784, 945
ძეგვისხთავი 578
ძეველი 926
ძელძვინა 355
ძირგეული 31
ძიროანი 880
ძულუხი 847, 848

წ

წაგკეხი 176
წალდევი 202
წალკა 929
წალული 591
წეროვანი 179, 190, 257, 266, 591, 602, 698, 787, 1064, 1065
წიაბეთი 236
წიასწყალი 265, 277
წითელი ხაყდარი 177
წითროლეთი 202
წილკანი 542, 543, 564, 628, 893, 929, 1114
წინარეჯი 177, 217, 783
წინასაგარეჯო 345
წინწახორი 204
წინუბანი 176, 177, 180, 200, 263
წინწყარო 642, 929
წირდალი 180, 234, 486
წირი 204
წიფა 356
წმიდა გეორგის მონასტერი 178
წმიდა სამების მონასტერი 178
წობენა 181, 190, 234
წოლდი 179, 203
წუალაურთკარი 543
წუალთაშუა 297
წუალიგზა 500, 503, 731
წუალიძგა 476, 477, 677, 767
წუალწითელა 276
წუარიგზა 481
წუარომრავალი 177

ჭ

ჭალა 434, 467, 470, 474, 481, 1128, 1130
ჭალადიდი 500
ჭანგა 367, 414, 615
ჭანეთი 283
ჭაშა 558
ჭკიროხი 177
ჭერემი 929
ჭილურტი 556
ჭიხუაში 173
ჭოლევი 298, 509, 510, 613
ჭომა 260
ჭოპარტი 181
ჭოროხი 223
ჭორტიკელაურას ღელე 509
ჭორჭოხი 200
ჭურთა 201
ჭურთისხევი 201
ჭყუში 318

ხ

ხაველი 245
ხალკედონი 110
ხანდაკი 179, 992, 993
ხანსარი 173
ხანძთა 245
ხარჭაშო 929
ხატისხოფელი 178, 622, 709
ხატისწობენი 253
ხაუქელი 431, 434, 500
ხაშმი 916, 1096
ხაჭლიოსძირი 236
ხევორდი 711
ხეთა 470, 474, 481
ხეკორძი 176, 784
ხელთუბანი (ჴელთუბანი) 890, 992
ხერთვისი 245
ხვედურეთი (ჴუედურეთი) 177, 191, 264, 942, 1103
ხვითი 206, 991
ხიბრეუ 399
ხიბულა 414, 481, 502, 648, 670
ხიდისთავი 993

ხავში (ქავში) 31, 32, 363
ხანოწმინდა 938
ხიხუსი 245
ხინკები 236
ხობი 647, 648, 670, 732, 768, 769, 771
ხოდაშენი 180, 345, 956, 1090, 1111
ხოზიეთი 1049
ხოიძი 386, 423, 481, 501
ხოლასკური 333
ხონი 317, 358, 368, 371, 410, 481, 482, 614, 1072
ხორგა 612, 646, 669, 670, 732, 770, 772, 1016
ხორტევანი 246
ხოტევი 30
ხოფა 561
ხოფი 275
ხოშაქევი 888
ხოშტიბელა 614
ხრეითი 250
ხრეხილი 766
ხუნწი 367
ხშირი 549

ჰ

ჰარაბელი 200
ჰევა 178
ჰევი 178
ჰევკმელი 29
ჰევკმელა 637
ჰილარი 234
ჰოზოთი 201
ჰორველი 566, 567, 568, 737, 740, 887, 888

ჯ

ჯავახეთი 22, 242, 245
ჯავახთა 202
ჯაჭუი 190
ჯგალი 471, 474, 478, 479, 481;
ჯეჯლიკური 206
ჯვარი (ჯუარი) 190, 193, 986
ჯვარისა (ჯუარისა) 290, 907
ჯიგრაშენი 528, 546
ჯიმიშტარო 405, 614
ჯიმშიტაროს წყარო 280
ჯიმითი 180, 760, 854, 870, 939, 956, 986, 1032, 1042
ჯიქთუმანი 410, 503, 614, 641
ჯორიელი 473, 474
ჯუარა 178
ჯუთომანი 481
ჯუმათი 481, 482

ჳ

ძარიზი 245
ჴერეთი 23
ჴერნეულიხთავი 30
ჴრომი 36, 122

ტერმინთა საძიებელი*

ა

აილა 777—780, 782, 788
ამაზი 554, 561, 584, 776—787, 904, 913, 923, 924, 1006, 1087, 1116
ამბიანდი 498
ამბრაამატი 250
ამბრაიგი 256
ამბრამადი 39, 73, 83
ამბრახიკი 199—204
ამბრაშუმი 593
ამბუკოროვა, წიგნი ამბუკოროვა ა
ამბჭარი 351
ამგარა 45, 147
ამგარაკი 45, 76, 85, 135, 147, 148, 150, 177, 190, 541, 631, 727—729, 803, 810, 811
ამგარიანი 270, 660
ამდგილი 181, 500—503; ა. მოგებული 22; ა. მონაგები 56; ა. სასახლენი 45; ა. ხალოცველი 119; ა. საწინამძღრო 132; ა. საშოანაღლო 423; ა. სახახო 317
ამდლი 246, 474, 624
ამდნა 776—780, 782—788
ამეიდწყოფი 208
ამეაზაკი 141
ამენგდასტა 686
ამზატი (ამზადი) 282, 304, 475, 805, 1035
ამზატობა 717, 774, 805, 958
ამზარფეშა 590, 592
ამზაურადყოფა 49, 75, 99
ამზაურება 37, 39
ამზაური: ა. და თოვლელწიფე 50; ა. და შეევალ 50
ამზაურად: ა. ყოფისათჳს 75, 99; ა. ყგრის 78, 86
ამზაური 123, 144, 128, 139, 150, 162, 174, 209, 221—224, 231, 232, 353, 356, 540, 581, 582
ამზაურშვილი 150, 207, 232, 242, 394, 477, 481, 484, 492, 510, 511, 548, 567, 568, 572—575, 584, 592, 642; საპატიო ამზაურშვილი 150
ამთაბაგი 221, 250, 251
ამთიხთავი 260, 261, 574, 623
ამიაზმა 1003
ამკლება 1030, 1031
ამლაგი 46, 260, 578, 581, 582; ყოველთა ამლაგებითა 46
ამლაველ დელ-მიტროპოლიტობა 1057
ამლაღი თეთრი 511, 609, 995
ამლაყურტი 467—468
ამლაჩუხი 800
ამლება 677, 710; შენ გიამლე 710
ამმახალა 713
ამმბობება 142
ამირათ-ამირა 250
ამილახორი 221
ამოვარდნა 391, 568; ყმა ამოვარდა 391
ამოკვეთა: ბაღის ამოკვეთა 495; საბალახე ამოსაკუეთად 514; ტალა ამოსაკუეთად 257
ამოყვანა, ამოამყვანია და შემიწირავს 368
ამოწერა, საკლავი ამოაწერია 641; ნიშანი ამოსაწერად 1122
ამოწუეტა, ამოსწყდა უნათესათ 260; ამოსწყდა თითარითაგან 270

* საძიებელში ყველა გვერდი მითითებული არ არის.

ამპარტავნება 143
ამხანაგი 958
ანაფორა (სეფისკვერი) 83
ანგარიში 40, 170, 572, 573
ანგაჰარება 141, 148
ანგაჰარი 86, 145
ანდამატი 124
ანდერძი, ანდერძი დაიწერას 149; ანდერძისა მსგავსად გაბედვის 149; ანდერძი გაბედებისა 150; ანდერძი და განგებაჲ 151; მტკიცედ ეგოს ანდერძი 151; 161, 691, 712, 967, 1053
ანელი 245
ანტიოქიისა მოქცევაჲ 5
ანჩელი 245
აბალარი 97
აბეტი 62
აბოდიქი 100
აბოდიქსი აბეტისანისა 100, აბოდიქსი განწესისაჲ 100, 101
აბოტიქსი 87
აბოსკედე 100
აგურაჲ 32
არამი, უსამართლო და არამი 511
არაგვის ერისთავი 548, 558
არაჯორი 7, 14; არაჯორთა განწესნი 14, არაჯორი დაიდვეს 14
არდგომაჲ 236, 237
არწი 895, 980
ახაბია 142
ახაბიობა 142
ახლანი 593
ახლი (დედანი) 531, 532
ახლი ოქროსთოლი 394
ახო, ასთა განყოფილება 113
ასთა მოკვეთა 696
ატარი: ა. დოში 382—386, 466; ა. ჩხეერი 464; ა. ბური 465
აუსათი 776—780, 782—788
აუშტარი 572
აღაჰი 24, 133, 276, 476, 477, 590, 609, 689, 690; ა. გარიგებული 368, 372; ა. განწესილი 520, 526; აღაჰის გარდაჭდე 149, 373; აღაჰსა ჰყოფდნენ 103, 119
აღბორგებული 146
აღვსება 6, 60, 62, 84, 87, 104
აღვსების-კვრიაკე 10
აღთქმა (აღთქუმა) 39, 51, 67, 78, 161, 182, 197, 239, 755, 960, 979, 1067; აღთქუმა და მკნება 51
აღიარება 226, 229, 230, 232, 233
აღკრება 10
აღმასრულებელი 150, 153, 228
აღმაშფოთებელი 139
აღმოსრჩებული 272
აღმოფშვნა 122
აღმოწრდება, აღმოიწრდინა წყაროჲ 272;
აღმოხუება 122
აღმხარებელი 86
აღმძვრელი 139
აღნადგინება 141
აღნათქუემი 161, 636
აღრაცხილება 86
აღსარება 15, 42, 66, 543, 553, 559, 913
აღსასრული, კაცთა ა. 41
აღსრულება 149, 151, 167, 212, 233, 241, 354
აღსრულებადი 54
აღსურვება 148
აღტაცება, ნუ აღტაცებით იქმნების 145
აღუიარება, აღუარებდენ ცოდვათა 68
აღშფოთება 142
აღძარცუა მღუდელობისა 1110
აღწერილი 231, 263
აღწუა 39, 225; ა. მღდელობისაგან 116; ა. ცოდვისა 121; ა. წარვისაგან 229; აღიწუეს და მოისპუნ 268; აღგიწუას ჴელით წერილი შეცოდებათა 490
აშია, ჩარყვეტის აშია 498
აჩალ-კვრიაკე 6
აჩალსახეობა 51
აჩაღუხი (გამოსაღები) 1003
აჩორსაღარი 192, 266
აქნინოობა 197
აქნინღობა, ა-იხა და შენდობის ნიშანი 197, 219, 239

ბ

ბადე 296
ბაზარი 176, 180
ბაზიაროба 414
ბაზიერი 192, 266, 973
ბანელი 245
ბაღი 176, 191, 264, 475, 495, 530, 571, 574, 830, 986, 988, 1014, 1042, 1094, 1096, 1097
ბაზა 840
ბარათი, ბარათი დაღება 510
ბარგის ზიდვა (ბეგარა) 297, 298, 407—410, 415—422, 425
ბარტყული 497
ბარჯაში 387, 677
ბარძიმი 274
ბარძიმ-ფეშხუმი 20, 24, 49, 95, 116, 334, 387, 873, 915, 1002
ბახროба 163
ბატკი, 376
ბატონი (ბეღე) 515, 542, 548, 760
ბაძვა: კვიცად ებაძვა შურსა 113
ბაჩხი-ბოხტანი 259
ბეგარა (ბეგარი) 30, 132, 170, 174, 215, 419—422, 496, 503, 523—525, 528, 529, 581, 673, 676, 707, 716, 717, 733, 759, 764, 765, 773, 815, 829, 820, 847, 904, 970, 1001, 1009, 1044—1050, 1072—1074, 1082; სახასო ბ. 261; თავი ბ. 308, 311, 318, 413, 414, 523—525; მთიები ბ. 282; მარტალი ბ. 307; ხმელი ბ. 428—430; ზროხის ბ. 432—433; ქანდაქი ბ. 433; ხატის ბ. 349, 350, 360; ეკლესიის ბ. 342; სიყდრის ბ. 629; თეთრის ბ. 327, 513, 652, 766; სახოლის ბ. 652, 671, 672, 673, 676, 772, 1072, 1073; ღვინის ბ. 641; ღომის ბ. 641; ღორის ბ. 837.
ბედი, მსგავსად ბედითა 49
ბეზღობა 623
ბეითალმანი 887, 888, 916, 928, 1014, 1040
ბეითალმანობა 811
ბელადობა 700
ბეჭედი (ტექსტებში) 544—547, 550—552, 555—562
ბეჭის-მპეჭველობა 801
ბილწება 7, 117, 122; სასეგელში ბილწება 123;
ბიწი 114, 119, 151
ბზობა 103
ბიჭონი 225, 244, 254, 255, 386, 387, 497, 498, 590, 666, 667, 681, 755, 773, 823, 921; ნახლის ბ. 386; სტავრის ბ. 387; შიგა ატლასის ბ. 387; ბ. ორპირა სპასანი 387; ბ. ბრიალეულარი ხაგედა 387
ბიშტი 361, 410, 520
ბიჭი 492
ბოგანო 781, 782, 784—787
ბოლქოხუნი ოქროსოველი 394
ბოროტი 21, 91, 113; თავი ბოროტთაგ 121; სახედ ბოროტისად 139
ბოხტანი 94, 215, 259
ბოტინაკი 140, 141
ბოშხაში 575
ბოხჩა 684, 686
ბრალი 7, 8, 9, 39, 42, 84, 92, 94, 142, 146, 163, 263, 536, 661, 802; ბ. არა არს 7; ბ. შეემთხვის 8; მოტევება ბრალთა 42; ბრალთა და ცოდვათა 94; ბ. უარნებისა 146; ბრალთა აღსაზიარებლად 263; ბ. ცოდვისა 802
ბრალეული, ბრალეულთა ძუალთა ჩვენთა 43
ბროლი 97, 98, 503
ბრძანება 100, 102, 156, 163, 164, 171, 172, 183, 209, 211, 214, 226, 224, 227—242, 530, 535, 537, 538, 571, 577, 579, 580, 583, 587. სამეფოთა ბძანებითა 100, 102
ბრძოლა 71, 73, 108
ბუში 207, 791
ბჭობა 76, 161
ბჭარეულობა (ბეგარა) 941

გ

გაბეგრვა 584
გაბრჭობა 253

გაგებული 152, 154, 167, 250, 268, 346, 372, 492, 567, 610, 703, 704, 807, 818, 826
გაზითვა 187
გაზრდილი 147, 260
გათავება 183, 184, 185, 186, 195, 197, 209, 211, 214, 215, 219, 220, 239, 253, 269, 344, 352, 396, 496, 565, 566, 567, 577, 578, 579, 589
გათავისუფლება 191, 192, 266, 267, 527
გათარხნება 181, 191, 266
გალავანი 372, 470
გალატოზი 353
გალახვა 1031
გამასპინძლება 370
გამართვა 147, 153
გამზითვა 812
გამოკიდება, ვერას გამოეკიდება 549
გამოკითხვა 56, 66, 135
გამომწძიებელი 37
გამომწირველი 539, 769
გამონახვა, ალარცა სხეთა გამოუნახვა 257; ვისაც გაუწყრე და გამოუნახია 269, 344
გამორჩევა 37, 38, 53, 54, 71, 137
გამოსავალი 37, 138, 173, 174, 190, 261, 279, 358, 371, 423, 428, 431, 434, 478, 503, 513, 526, 533, 535, 600, 613, 639, 882, 883, 898, 1013, 1016, 1053. ხალათალიკოზი გამოსავალი 397
გამოსახდებელი 166, 167
გამოსახლება 190, 191, 209, 266, 559, 572, 574, 584, 606, 625, 629, 759, 774, 805, 811, 812, 819, 822, 829, 903, 958, 986, 1053, 1042
გამოუთხოვლად 141, 142, 143
გამოუცდელი 70
გამოღება 77, 162, 194, 195, 212, ღომი გამოიღოს 280—284; ერმეული გამოიღონ 318; ფასად გამოიღეს 257; ქრთამად გამოეღებ 394
გამოყვანა, თვით ცხენით და თვით ზრახით სადეყნოთ გამოყვანობ 318
გამოჩინება 146, მკვლად გამოჩინება 75
გამოცხადება: გ. კოიმითა 66; გ. ვინმესი სიტყვითა 66
გამოძიება 54, 57, 58, 72, 145, 981
გამოწულილება 69, 71, 707
გამოწერა 275, 313, 341—343, 369, 373, 394, 475, 478, 492, 538, 676, 765, 881
გამოწვენება, გამოაწვნებს თქვენს დარბაზსა 163
გამოწუება 62, 94, 255, 267, 346, 369, 483, 511, 521, 538, 540, 594, 881
გამოხსნა, გარიგება და გამოხსნა 594
გამრიგეობა 869
განაყოფი 210, 349, 392, 405, 435, 455, 509, 966
განაჩენი 128, 130, 209, 226, 231, 232, 247, 250, 598, 912, 914, 944, 956, 1009, 1021. განაჩენი გაეგზავნე 128
განაწესი 226
განაწყლება, განაწყლება ყერი არს 14
განბასრვა, ვერცაღითა სიცილით განბასროს 120
განბრძნობილი: გ. ღვინით 148
განბძარვა 70
განგდებული: გ. კანონითგან 135
განგება 21, 36, 51, 55, 67, 73, 74, 75, 79, 135, 137, 149, 150, 151, 152, 222, 892. წესი და განგება 36, 134; ბახუროებისა განგება 51; სახლისა განგება 137; გ. აღწერე 150; გ. უდაბნოსა 151; გ. და განწესებაჲ 151; გ. მონასტრისა 152; ძეგლი და განგებაჲ 462
განგებულება 95, 107; გ. საუფლოთა დღესასწაულთა 103
განგებული 24, 25, 78
განდგომილება 76
განდევნა, განიდევნოს მონასტრით 142, 144, 146, 598
განდნობაჲ: გ. ცრემლთა 125
განვრდომა 148
განზრახვა 6, 42, 55, 59, 72, 77, 79. განზრახვით განურყუნად 6; გ. ზავთვრისაჲ 77

განთავსებულად 52, 63, 64, 74. გ. განვლილებაზე 63; გ. დაგვწერეს 64; გ. განვადგეთ 74
განთავსებული 75
განთხევა, გარე განითხევენ 139; გარე განსთხევდეს 145
განიჭება 94
განკანონება 55, 66, 69, 70, 75, 83, 85, 229, 515, 822, 828, 839, 960, 961, 1003. განკანონებაც სიბანეულითა 69, ეიფუცებ განკანონებით 85; ეპისკოპოზლობითაცა განკანონებულ იყვნენ 117; განკანონების თანამდებ იქმნენი 119; განკანონოს კანონითა 120, 121; თანამდებ იყოს განკანონებისა 123; განკანონოს მოძღურისაგან 128
განკარგვა 923
განკაცება 113
განკითხვა 42, 53, 66, 67, 118, 156, 228, 261, 392, 486, 494, 495, 496, 504, 519, 520, 602, 650. გ. სამართალთა 42; გ. საწინამძღუროჲ 67
განკრძალვა 39
განკუთვნილი 150
განკუეთა 70, 115, 117, 207, 208, 874, 916, 1011, 1110. გ. მღდელობისაგან 115
განკურნება 145
განმამტკიცებელი 221
განმანათლებელი 214
განმართება 79, 80
განმართვა 1011
განმარტებაჲ 5, 144
განმგე 53, 73, 74, 83
განმგებელი 48, 75, 86
განმგეობა 74
განმგებლობა: გ. ეპყრას 76
განმკითხველი, თუალუხვაი განმკითხველი 53
განმკითხველობა: გ. სულთა 118
განმკუთნველი 137, 138
განმრთელება 61
განმცდელობა, განმცდელობითა დედაკაცისაჲთა 107
განმწყობა, მარხვითა განმწყობაჲ 89, 90
განმატოება 873, 875, 950, 961
განრიება 42
განრყუნა: გ. მოწასტრისა 144
განსაგებელი 58, 94, 642; განსაგებელსა შინა განგუწესებაეს 58
განსაზღვრება 94, 117, 118, 120, 121, 124
განსაზღვრებული 54, 74
განსაკუთრება 921
განსახუენებელი 35
განსახრწნელი 144
განსრულება, ლოცვის განსრულება 64, 65
განსუენება 36, 91
განძგნა, ეკლესიისაგან განვიძინეთ 184, 186, 197, 219, 239
განუკითხველობა 98
განფრდილი 35
განფრთხობა, განკუთრთხეე საწეთრისა ზრუნვათაგან 42
განქიქებული 146
განქორწინება 811
განლება: გ. მოწასტრით ნაქონებისა თჳსისა 149
განყენება 50, 51, 63, 183, 909, 916
განყოფილებაჲ, გ. შეიქმნების შორის ძმათა 51; არსთა გ. 106; ხორცთა გ. 113
განშიშვლება: გ. მღუდელობითისა მადლისაგან 952
განშორება 8, 71, 79, 80, 142
განჩენა: გაუჩინე საჩოვნდეი 140; მესნეულად განიჩინებოდეს 140; პატრონთაგან გაიჩინებოდეს 150; ბეტი განგაჩინე 133; ტრაპეზისათჳს განეჩინეთ 133; საწინამძღროდ განეჩინეთ 133; განეჩენია მჭოდითა 161
განჩინება 59, 69, 151, 170, 233—230; განჩინებითი დაგვწერიეს 59; განუჩენიან კანონნი 111; განჩინებად გიკადრემი 116; დამწსნელი განჩინებისა 118; თანამდებ იყვენ განჩინებისა 118; ამისათჳს განეჩინებთ 118; განჩინებასი გარდაჴდეს 118, 121; მესნეულად განიჩინებოდეს 140

განჩინებული 54, 119, წესისაებრ განჩინებულძა 54
განცხადება 6, 10, 84, 103
განძარცვა, განსძარცოს საგრისკაცოთა სიმღერელი 11
განძი: 45, 46, 48, 62, 88, 99. ვ. ბოქისაი 62; ვ. საწეუფოთა 99; ვანძითა ნასეიდნი 45, 46
განწესება 37, 47, 53, 58, 71, 74, 76, 80, 81, 83, 226, 230, 529, 597, 813, 830, 869, 913, 927, 937, 975, 979, 1005, 1030, 1032, 1035, 1036, 1061, 1071, 1072, 1090. განწესებულად განვწესებაი 64; ვ. სასტუმროთაა 91, 93, 103, 104; ვ. კანონაა 111; განწესებაი კანონი 114; აღწერე განწესებაი 135; ესეცე განვწესე 136; განმაწესებაი 140, 144—146; საყმოს განწესება 813
განწესებული 24, 75, 104
განწვალება 5, 139
განწვალვა 139
განწყვება, წინა განეწყვებოდის 70
განწუართვა: ჯეროვნად განიწუართის 102; განეწუართნეს ჭორცნი 115
განხეროლება 118, 139
განხილვა 145, 150
განხმა, კარნი ნუ განეხენიან 153; განეხვან ეკლესიისაგან 909
განჯდა 132, განიჯდების წინასტრით 141—143, 145, 146
განჯორციელება 113
განკსნა 7, 14, 241, 490, 540, 622, 667, 894. მარჯვის ვ. 7; ავთვორთა ვ. 14; შეკრვისა და განკსნისა ჯელწოფება 118; განკსნილ იყავით 490
გაბატიოსნება, ეფისკოპოსი ვერ გაბატიოსნდებოდა 773
გარდათარგმნა, გამოეარჩიეთ და გარდათარგმნეთ 37
გარდამავალი: ვ. მცნებაითაჲ 65, 1067; ვ. შჯულისაჲ 65, 978; ვ. ტიპიკონისა 77; ამხილებდეს ყოველთავე გარდამავალთა 146
გარდანივთება გარდანივთის ეითარებაჲ 113
გარდარეულება 143, 146
გარდარეულება 146
გარდასახურავი (გამოსაღები) 348, 550, 644, 752, 1052
გარდასხლვა: ვ. სახლვარსი 69; ვ. ტიპიკონსა 77
გარდასრული 120
გარდაქცევაჲ: ვ. ჰცშმარიტებისაჲ 145
გარდალება, გარდაეალეთ სამსახური 973
გარდაქენება: ვ. მღდელობისაგან 800
გარდაწერა, გარდაეწერეთ სამსახური 973
გარდაჭედა (ბეჭედა) 299
გარდაჭდა 65, 166, 149; ალაბი ტრაპეზით გარდაიჭდებოდის 149.
გარდაჭდომა, გარდაჭდა მცნებელსა ნემსი 77; გარდაჭდეს კანონაა 94; განჩინებასა გარდაჭდეს 118; გარდაჭდებით მცნებასა 134
გარიგება 501, 503, 533, 573, 574, 597, 709. გარიგება და გამოხსნა 594
გარიგებულობა: 622, 651, 673, 675, 1093
გარონინება, ეზიანით გაგარონინოთ 485
გაროქვა 61
გასაგისი 735
გასავალი 23, 393, 494, 536, 567, 572, 600, 613
გასაკუთრება, გაეასაკუთრე 27
გასამართლება, ჩვენ ასე გაგვესამართლებია 514
გასამყრელო 760, 841, 1009, 1100
გასამყოფლო 649, 772
გასაროშელი 24
გასაყოფელი, ნაწილნივად გასაყოფელი 140
გასაღები 717
გასრულება, წუერიაი გასრულდენ 93
გასრულება 170, 171
გასტუმრება 133, 140, პატიეით გასტუმრება 133
გასყიდვა, ტყვის გასყიდვა 604
გასხნა, გაისხნენ მონასტრიით შეუნდობლად 132
გასჯულვა 550, 559
გატეხა: ვ. ტუპიკონისა 144; ვ. სიგელ-

ნიშნებია 163; წიგნი გაგიტეხოს 599; 653, 667; უქმი გაგიტეხოს 351
გაფრთხობა, განეფრთხობი ცდებია 65
გაღარიბება 814
გაყიდვა, განყიდოს ვეცხლად 118
გაყრა, ცოლს არ გაეყაროს 230
გაშველება: გაგიჩინეთ და გაგაშველეთ 487
გაჩენა: 155, 160, 169, 174, 187, 487; სარჩოში გაგეჩინა 155; სწყრომა განენიავე 160; გაგიჩინეთ და გაგაშველეთ 487
გაცუდება 216, 274, 390, 496, 505. სიგლახეა ამით გაგვიცუდებია 216, 259, 270; შამულის ნიშნები გაგვიცუდებია 489; წიგნს არ გაგიცუდებს 621.
გაცუდებული: გ. სიყდარი 274
გაძება: 58, 77, 132, 800, 803. განძის მსახურებისაგან 87; განძიის მონატრისაგან 102
გაწყრომა 163, 184, 185, 219, 242, 252, 269, 344, 351, 517. გაბრწყერ და ოქროი წაიღე 184; საქმეზედ გაგეწყერ 351; მგზე გაუწყრა 517
გახეიბრება 207, 862
გახუმული 155
გაჭდა, შეუნდობლად გაჭდით 269, 351
გაჯერება 217, 261 გაგეჯერებია სანაცლოთი 261
გემოთმოყუარება 139
გერაქიარაღი 893
გზარი, გვირისი და გვირის კაცზედ იღებდეს 663
გვერდი: გ[ა]თალი გ. 236; გ. ღობი 276, 277, 885; გ. პერა 276, 277; ქვრი გ. 297
გვირგვინი (გვრგვნი): პირველი გ., მეორე გ. 117; გ. ჩხვლია ქალ-ყმათა 117; გ. კერთხევა 117, 154, 239; კიდისკიდე კერთხევაჲ გ-თაჲ 120; გ. ოქროსაჲ 387, 666
გვირგვინოსნება 1010
გზირი 488
გინგილა 687
გინება 124, 142, 163, 164
გიორგიწმიდობა 104
გიორგობა 358, 370, 373
გირაო 1054
გლახაკი 38, 40, 52, 63—65, 81—84, 92, 103, 104, 123, 141, 369, 379, 511
გლეხი 23, 27, 28, 31—34, 44, 90, 91, 94, 129, 130, 132, 162, 173, 177, 190, 191, 209, 215, 224, 230, 231, 232, 250, 264, 273, 277, 353, 356, 386, 567, 581, 591, 670. გ. უღლისა უფალი 90; ფუძე გლეხი 129, 130; შესახთლე გლეხი 670.
გლისპობა 144
გობი: გ. ღვინო 382—383
გოდოლი 107
გოდოლ-ტაძრები 122
გორო: გ. ღვინო 374—380; გოროს ნახევარი ღვინო 373.
გოწრიალი, კუერცხი გოწრიალიანად 398; ღვნო გოწრიალისა 398
გოჭი (გამოსაღები) 299—308, 405
გოჭკობუ 419—423, 428—431.
გოჭკობური 412—414, 434—435, 438—468, 471—473, 477—480
გრივი 29, 31, 141, 174
გრძნება 7, 801
გრძნეული 1062
გუამი: გ. ძმათა 139
გუამოვნება, გუამოვნებით შეეგრთა 112
გუარიაკაცი 215
გუთანი 584, 629, 664. ანეულის გ. 584; ნემოდგომის გ. 584
გულანი 387, 499, 560, 617
გულისთქმაჲ 36, 44
გულისწრახვა 43, 67
გულისკლება 595
გულისსიტყვა 39, 66, 68, 71
გულისწყრომა, რისხვაჲ და გულისწყრომაჲ 118, 353
გულმარტოობა 86
გულხვეხება 86, 654
გულფიცხელობა 107
გუნება, ნურც გუნების სიმღერით 664
გუჯარი 41, 94, 176, 181, 187, 191, 193, 204, 209, 247, 249, 250, 266, 268, 470, 471, 477, 532, 533, 558—560, 563, 564, 606, 653, 654, 661—663, 691, 692, 735, 773, 830, 918, 956, 1025, 1072, 1074, 1082

დაბეჭდვა, ეკლესიათა დაკმბეჭდვათ 164
დაბრკოლება 7, 74, 143; ძალსა შინა ოცნებათა დ. 7
დაბურვა, გულარგვინა ვერ დაიბურის 595
დაგდება, მამული დაავდო 345
დაგება, დაეგებოდის პური 139; დაგებაჲ ტრაპეზსა ზედა 139
დაგვიანება 812, 1009, 1041, 1054
დადაღვა 207
დადაშნელი 246
დადგენა 115, 138, სხუანი დაედგინეს 115
დადგინება 54, 65, 136, 142, 147
დადგომა 61, 74, 139, 146, წესსა არა დაადგრეს 53
დადგომილი 145
დადება, საეკლესიოჲ დაიდვას 150
დადებინება 164
დადუმება, დადუმესნი მღდელობისაგან 56
დავთარი 222, 229, 279, 470, 477, 496, 533, 673, 907, 967, 989, 1029, 1117
დაველათი 700
დათმენა, პატაჟი დათმინოს 142
დათრგუნვა 75, 240
დაკარგვა (დამკვიდრება), არა დაიკარგოს პოპასტერსი შიგან ბერძენი ხუცესი 85; მღდელი დაიკარგოს 88, 93
დაკლება 6, 128, 145, 202, 209; დ. პატიჟისაგან; საქმე დაკლონ 128
დაკრება, გული დაიკრიბეს 660
დაკრვა, ასთა ურჩის თვალთა დაკრვა 370
დაკრულვა 163, 182
დაკუთხილობა, კულუხი დაკეცილობისა დაგიწერეთ 194
დალევნა, შემდგომად ძმისა დალევნისა 48
დალბოლვა 144
დამაბრკოლებელი 139
დამამტკიცებელი 70, 156, 223, 226, 228, 253, 257, 259, 271, 275, 357, 370, 388, 389, 391, 392, 394, 396, 496
დამარცხება 147, 163,
დამარცხება, ნურეარი დაგიმარცხოს; არა დაეშარცხონ რა 593
დამარხვაჲ (დაცვა, შენახვა) 41, 51, 52, 54, 65, 66, 74, 75, 83, 91, 94, 102; დ. წიგნისა 41; დ. ღმრთისა ცნებათა 65; დ. წესთა 74; დ. შჯულად 75; დ. გჯარისა 94; დ. საჭმრად 83; იმარხვიდეს დუმილსა 66; ვარცნეს დამარხვად 83; საჭმარი დაიმარხოს 91; დამარხოს წესი 91; დაიმარხოს სჯულისდებაჲ 102; დამარხულ იქმნას ტაბაღონი 102; დამარხვითა მცნებათაჲთა 108; კანონნი დამარხულნი 112; საეკლესიოდ დაიმარხვოდის 149
დამაშურალი 56
დამკვდრება 42, 76, 85, 141, 146, 150, 151, 157, 170
დამკვდრებული 151, 175
დამწიაშავე 960, 961, 1098
დამოკიდება, მიეცეს დამოკიდებით მისსა 45
დამრღუეველი 135, 250
დამტკიცება 37, 53, 54, 123, 144, 156, 161, 168, 171, 191, 209, 210, 247
დამყარებაჲ: დ. საეკრთხეველისაჲ 116
დამწიწნელი: დ. მორჩილებისა 800
დამჭირვა 50, 61, 91, 132, 166, 195
დამხვედრი, შეა დამხვედრნი 604
დამხდომი 488, 494, 569, 602
დამხდური 171, 514, 601, 643
დამწუნელი: დ. განჩინებისა 118
დანაკი 256
დანაშაული 549, 595; დანაშაულზედ დამიც თავი 595
დანაშთომი 87
დანგი 154
დანეცვა, დაუნეცუ პერი 72
დანიშვნა, დავით მეფეს დამინიშნავს 156; რესუდან მეფესა დამინიშნავს 159
დანუკება, დანუკეს მეფესა 353
დაორხულება 208
დაპატიჟება 373, 1082
დაპატიჟება 197, 219
დაპირება, რაჲცა დაგეპირებიე 164

დარბაისელი 592, 606 ეპისკოპოსთა და დარბაისელთა 593
დარეცვა, ნაცარი დაიმარცვა 72
დარჩენა, მით ცუდ დაჰრჩებოდით 155
დასაბრკოლებელ 85, 154
დასათრგუნველად: დ. ცდუნებათა 117
დახალისი 707, 1001
დასი 58, 62, 113, 137, 140, 141; დ. ძმათა, 58, 62; დ. მონაზონთა 113; დ. მღდელთაჲ 137
დახსნა საშვილი დაგვხსნან 95; დახსნეს ვეცხლისა ბუდეთა შინა 97; დახსნეს ნამარხევად ძონძსტერსა 99; დახსნეს კანონნი 109—111, 1020; ჭელნი დამასხენ 251
დახჭა 77, 88, 107, 128, 228, 519, 593
დახჭილება 52, 73, 83; დაშჯილებით ვასწაული 73, დაშჯილებით ვამცნებ 83
დაუდგრომელი 66
დაუთმინობა 634
დაუმონებელი 50
დაუმტკიცებლობა 62
დაუნჯება, დაეუნჯოს საქმართაგანი 151
დაურვება 163, 164, 206, 207, 219, 351
დაუფლება, ეუფლოს სხჳა საქმართა 52
დაუწყნარებელი 142
დაუჯნელად: დ. დაიცას 91
დაფათი 1042
დაფარნა 684, 688, 873, 915
დაფასება, გაჭრელად დაფასება 168
დაქორწილება 812
დაღი, ორდაღნახვეარი ვანი 624
დაყენება 53, 164, 222, 501—503, 591. დ. მსახურად და ქელისუფლად 38; დ. მღდელობისაგან 801, 915, 1011. დ. მოაღებედ 591
დაყენებული 139
დაყოფაჲ, ღმე დაყოფაჲთს 144
დაყუდებული 6, 14, 114 საბერძნეთსა დაყუდებულნი 6, 14
დაშავება, თუ მღუდელს დაეშავებინოს 549
დაჩემება 71 ლოცვასა იჩემებს 128
დაცვაჲ: დ. წესთაჲ 118; დაუჯნელად დაიცას 91; განკრძალულად დაიცვას 94
დაცემა, დაცემასა შთავარდებოდით 155
დაცონება 961
დაცხრომა დასცხრეს ესეეთარი უწესოებაჲ 118; დასცხრენ მღუდელობისაგან 915
დაწერილი 18, 101, 129, 130, 152, 155, 157—160, 165, 162, 174, 181—183, 186, 197, 216, 240, 246, 253, 262, 274. დ. და გაგებული 160; დ. და სიწმიდაცე 129; დ. დამტკიცებული 130; დ. მოციქულსენე 18, 182; დ. დაგიწერეთ 165, 168—174, 181.
დაწესება 38, 40, 54, 56, 58, 62, 87, 92, 137, 146, 147, 150—153. დ. ძმათა თანა 146, 147, 152, 153; დ. მწირველთა თანა 150; განხრიბებით დაეწესეთ 92
დაწინდვა 118
დაწოლა, ჴვარდაუწერელ ცოლთან დაწევს 543; ჴვარდაუწერელს დაუწევს 549
დაჭერა, დაეჭიროს სიწესოჲცე 146; მიმული დასჭირვია 163; საჩასოდ დაგეჭურია 600.
დაჭირება 128, 142, 143, 154, 169, 195, 269, 288, 530
დაჭირებული 141
დაჭრა, კაცი დაგეჭრა 372; 1031
დახრწევაჲ 74, 83, 91, 138, 147. არაოდეს დაიხრწიოს განწესებაჲ 91
დაჯსნა: 60, 69, 92, 94, 102, 115, 144, 153, 163, 343, 345, 581, 593, 695. დაიჯსნას ჭეშიცლი 60; არა დაიჯსნას საკრებულოჲ წესი 60; წესსა დაჯსნად 69; ინებოს დაჯსნად წესი 92; არა დაიჯსნას ერთობაჲ ძმათა 94. ინებოს დაჯსნად სჯულისდებაჲ 94; ტიპიკონსა დაჯსნად ისწრაფოს 102; უწესოჲ და უკანონოჲ დაეჯსენით 115; დაჯსნის წესსა 144; იშეცადინოს დახსნით წესიერებასა და კანონსა 144; ნუმცა დაიჯსნებიან წესნი 153; რად დაჰჯსნით წესსა 163

დახუდობა, დახუდობითი მახათა ჩვენ თანა 102
დგომაჲ (გამოხატვები) 234, 237
დებულობა 1001, 1030, 1031, 1032
დედა (დედანი) 208
დედისწაცუალი 225
დედობილი 225, 231
დედული, მამული და დედულისგანცა საქმრისა 77; დედულსა ზითვად მოცემულსა 166
დევტაჯა 255, 256
დევლოდნი 20
დეკანოზი 11, 128, 140, 141, 145, 146, 153, 358, 360, 368, 372, 373, 528, 573, 578, 579, 580, 585
დემესტიკოსი 35, 101
დემესტიკოსობა 99
დიაკონი 114, 115, 116, 136, 141, 143, 144, 149; კერძო დიაკონი 115, 224.
დიაკონობა 115, 116
დიბი 544
დიდებისმეტყუელება 147, 148
დიდებისმქონებელი 174
დიდებული 128, 144, 153, 162, 174, 221, 231, 673
დიდვაჭარი 877
დიკეა 90, 91
დიკასტერია 922, 949, 957, 961, 976, 1036, 1056, 1057, 1100
დიმიდი 231
დორა: დ. ღვინო 261
დორი 542, 548
დოსტაქანი 356, 387, 500
დოქა: დ. ღვინო 923
დოშიარი 56, 87
დრამა 27, 28, 30, 33, 154, 198—206, 209, 233—237, 268, 296, 527, 543—563, 665, 693, 894, 1033
დრაჰკანი 29—33, 62, 81, 82, 83, 84, 85, 92, 103, 104, 165, 168
დუკატი 33, 48, 140, 141
დურანგი 97
დურაჲ 97
დურგალი 643
დურჯი 96
დღესასწაული, საეკლო დღესასწაული 9, 38, 58, 63, 65, 103, 848, 875
დღიური (კანა) 260

ე

ეგუტერი 64, 88, 119, 190
ევლოგია 83, 116, 139, 212
ემბაზი 240, 272, 800
ემბლასტროჲ 164
ენამძიმება 654
ენდრო 1096, 1097
ენქერი 254, 386, 387, 497—499, 683, 698, 921
ეპარხია 1056, 1057, 1062
ეპისკევტობა 100
ეპისკოპოსი 114—118, 139, 183, 222—223, 231—233, 241, 245, 246, 250, 251, 538, 540, 567, 580, 582, 584, 592
ეპისტოლე 112, 117; ე. კანონიანი 112; ეპისტოლეთა კურთხევა 117
ეპიტროპოსი 73, 87
ერბო (ცხოველები) 382, 397—399, 584
ერთწრახვა 57
ერთსახლი 263
ერი 82, 83, 110, 123, 222, 229, 241; ერმან ქართლისაჲნ 109
ერისთავთერისთავი 28, 33, 222, 243, 250
ერისთავთ-მთავარი 35
ერისკაცი 117, 123, 139, 147
ერუშნელი 245
ერქუანი, ერქუანთა ჴუარისაჲთა 108
ექსორია 107
ექსორიობა 356
ექუსთავედი 46

ვ

ვაზირი (ვეზირი) 162, 163, 274, 275, 540
ვალუკერტელი 245
ვაჟინარი 57
ვარისი 1053, 1055
ვაჭარი 23, 176, 179, 180, 264, 509, 512, 528, 907
ვაჭრობა 62, 135, 141, 147
ვაჯში 141

ვეცხლისწმოყუარება 83, 146, 148
ვნებაჲ 7, 9, 80, 107, 113, 123; არა გვ-ნოთ 484, 486

ზ

ზაკუჳა, განზრახვაჲ ზაკუეოსაჲ 77
ზაკულება 53, 66, 97
ზარფუში 685
ზატიკი 6, 10, 60, 231
ზედადგარი 253
ზედამდგომელი 54
ზედამდგომელობა 52, 151
ზედამდეგი 476
ზედამოხლვა, ავაზაკურითა ზედამოსლვა-თა 122 — 123;
ზედამზედველი 57, 73
ზედამჴდომელი 143
ზედაშე 93, 690, 692, 763, 1004
ზემავალი, ზემაჲალითა და გუემდებარითა და თჳთმაჲალითა ყოველთა 49 — 50
ზემთააღმატებული 148
ზემთააღსრული 137
ზვარა 1004
ზიანება, არა გაზიანოთ 484, 486
ზიარება 6, 117, 120, 559, 913, 916; წმიდათა საიდუმლოთა ზიარება 117
ზიარებაჲ (შეზიარება) 75
ზიდვა: ზ. ხორისა (ზეგარა) 285
ზითევი 77, 166, 833
ზრახვა, ზრახვა ეკლესიასა შინა 11; ძჳრის ზრახვა 58; 128
ზროხა (გამოსაღები) 267, 380 — 385, 420 — 422, 451, 474
ზრუნვა 42, 43
ზუთხი (გამოსაღები) 318, 368, 474, 926
ზურგიელი (გამოსაღები) 203, 689
ზღვევა 52, 56, 351, 573, 574; ჯუარ-მიცა აზღუეონოს 351

თ

თავადი 222, 231, 232, 242, 356, 394, 477, 492, 540, 567, 582, 642
თავადობა, კარს თაეადობა 98
თავდები, გათავების თავდები 269, 344, 352.
თავილი 572
თავი: სჳულის თაჳი 227; კეთილის თავი 399
თავისგასამტეხლო 760, 704, 1009, 1100
თავისკუეთა: თ. იოანე ნათლისმცემ-ლისა 104
თავისუფლება 122
თავმოთნება, 52, 554; თავმოთნებით განაგებდეს 52
თავნობა 141
თავსახურავი (გამოსაღები) 544 — 547, 550 — 552, 555 — 562
თაეყოფა 86
თაყჳედი 142, 143, 144,
თაყჳედობა 8, 69, 70, 594
თათარი ამოსწყდა თათართაგან 270; თათრისაგან გაოხრებული 274; თათ-რისაგან ქაქიდე 275;
თამასუქი 585, 1054, 1094
თანაგანზრახვა 54, 83
თანადგომა 80, 182, 222; ჯრმელითა თა-ნადგომით სჳულთა და წესთა 163
თანამდგომი: თანამდგომნი სარწმუნოე-ბისანი 224
თანაზიარი, ეინც თანაზიარი იყოს 634
თანამბრძოლება 113
თანამდები 143
თანამდებყოფა, თანამდებ-ყოს თაჳი თჳსი 143
თანამერაბამე 192, 267
თანამზრახველი 227
თანამოსაგრე 225
თანამოქალაქე 113
თანანადები 137
თანანადები 61, 65, 67, 94
თანაწარუეალი 143
თანგა 260, 351
თარეში, თარეში აგარიანთა 353
თარხანი 870, 830, 1035
თარხნობა 189
თარჯი 280
თასი (გამოსაღები) 551, 554
თასი 500, 686
თაჭანაბადი 394, 500
თახთა 840
თეედოროზობა 10, 152, 246

თეგზაობაა (ბეგარა) 296
თეგზა (გამოსაღები) 291—296, 298—308, 341, 361—368, 385—386, 523—526, 411, 440—468, 471—474, 574
თეთრი (ვერცხლის მონეტა) 169, 172, 174, 250, 261, 276, 280—290, 297, 298, 309—335, 349—350, 358—368, 399—411, 437, 496, 497, 500, 501, 529, 571, 593, 908, 986, 988, 1034, 1035, 1093, 1096, ალაღი თ. 311, 538
თემი 43, 45, 183, 520, 526
თესლი, უცხო თესლი 123; ბოროტი თესლი 146
თეფში 684, 685, 686
თვალუხვავად 146
თვალუხვავი 54, 55
თივა (გამოსაღები): თ. ზეიხი 198; თ. ზურგი 198; თ. ურემი 297, 358—366, 399, 407; თ. ჩარხიანი 400
თივის თიბვა (ბეგარა) 309—316, 413—414, 417, 420—422, 431
თინება 144, 145
თოვჯი 529
თოხნა (ბეგარა) 431—432
თუალთახუმა, თუალ ახვნეს 76
თუმანი 529, 638, 997, 1002, 1014, 1034, 1035, 1042, 1054, 1096
თუნგი 685, 686,
თუშფალანგი 685
თუთებაა: თ. მარილიანი 144
თუთმავალი: ზემავალითა და ქვემდებარითა და თუთმავალითა ყოველითა 49—50
თუთმოძრავი 48, 77
თუთმპყრობელი 44, 47, 49, 101, 164, 249
თუთმფლობელი 50, 76, 86, 106
თუთმფლობელობა 99
თუთრჩულობა 31, 70, 71
თუთძრვადი 37
თუთქელმწიფე 50, 86
თუხება 71, 145

ი

იაგუნდი 95, 498—500
იადგარი 20, 21, 33, 222, 716, 719. ი. საწელიწდოა 20; ი. მეხვერი 21
იარაღი (გამოსაღები) 543—551, 562, 563; სუფრის იარაღი 544, 546, 551, 562; წირვის იარაღი 563
იასაული 553, 1025
იასაულობა, ვერც კაცმა იასაულის 529
იგავი, იგავად დადებაა 163
იკონომოხი 39, 40, 73, 83, 87, 100, 140, 141, 145, 146, 901, 988, 1107; დიდი ი. 147
ილათი 566
ინტერიტი 57, 140
ინომნიმა 101
ისოკოდიკონი 100
იფქლი (გამოსაღები) ი. ნათიბალი 330—335; ი. კოდი 382, 398—399; 414
იშხნელი 245
იწროება, ქირი და იწროებაა 118, 386
იჯარა 1096, 1115,

კ

კაბა (გამოსაღები) 544—547, 550—552, 555—562
კაბალაი 33
კაბიწი 30, 31, 198—204, 233—237, 374—375
კადნიერება 113, 976
კადრება 116, 117, 120, 121, 127, 128, 136, 138, 139, 142, 143, 146, 148, 155, 158, 162—164, 183—185, 196, 219, 250—251, 475
კალანდა 360
კალატოზი 590
კამარა 274, 387, 684
კამბეჩის წენახვა (ბეგარა) 419
კანანარხი 56
კანანახობა 138, 140
კანკელი 19, 64; კანკელი დიდისა კონქისაჲ 95

კანონი: კ. იმყოფან ზ. კ-სა მიხ[illegible]ვლიან 11; კანონსა ქუეშე იყვნენ ნი; დაღებულთა კანონთაჲსა 69; კ-სა განსაზღვრებულსა 69, 75; გარდაჴდეს კანონთა 94; დასხნეს კანონნი 109—111; კანონთა განწესება 111; განმწესებელი კანონთა 110; განხანგლულნი კანონნი 111; კ. განეწერნიან 111; განწესებულნი კანონნი 111; კანონნი დამორხულნი და დაბეჭდულნი 112; კ. უზიარებლობისაჲ 117; საღმრთოჲ კანონი 135; სწორ იყვნენ ორთავე კანონიცა 142; ერისებისა და უწესოების კანონი 143; კ. პოსპტროსი 144; კანონსა განწესებულსა 148; კანონსაცა ქუეშე არს 346; ზამთბარიჲ კანონი 892; საეკლესიო კანონი 893

კაბანი 143

კარასეული 10

კარელი 245

კარი: კარით ჩუენით წარელენილთა მოსაქმეთა 267; მოგუიდეგით კარსა დარბაზისა ჩუენისასა 388, 513; ზამოვედით ზანის კარზედა 607

კარის გამგე 540

კარის გახადები (გადასახადი) 752

კარისმდეგი: კ. აზნაურშვილნი 616

კარჩხალა, კ. ღვინო 198

კახრი: კ. ღვინო 308, 375, 397—399

კასტრაბი 250

კაცი: კოლოსანი კ. 85; უადრესი კ. 137; მეშფოთე კ. 142; თავი კ. 260; ფუძე კ. 261; სახელოს კ. 317, 333; მეხადილე კ. 341, 671, 772; ზაბრუკი კ. 373; მიძდგამი კ. 443, 455, 465, 467, 471, 473, 474; საკაიშლო კ. 471, მოლაშქრე კ. 480; კუამლი კ. 389, 393, 395, 400, 472, 498, 501, 567, 568; საკუთარი კ. 501; სახატონო კ. 530; დიდი კ. 528, 530, 581; სახლის უფროსი კ. 529, 544—547, 552, 554—558, 560—562; ნოფლის კ. 545—552; სადადიანო კ. [illegible] თარხანი კ. 630; მესახლე კ. 649, 671, 672; ლტოლი კ. 655; ხაყმევი კ. 666; წყლობე კ. 671; 772; აყრილი კ. 753; სამოჯალაბო კ. 816; ნამოჯალაბევი კ. 816; მუბეგრე კ. 847, 1006; კანონს ქეშე მყოფი კ. 960; საგელათო კ. 968; ჩარექის კ. 974; მორიგე კ. 974; საწინამძღვრო კ. 995; საერისათო ძირას კ. 995; მოყალნე კ. 1033; დაეთრის კ. 1117.

კაცისკვლა 7, 121, 601

კაწიანი 97

კდემაი: კ. დაიმკვდრეს 123

კეთილის-მოვიწყე 77

კეთილის-მოქმედი 77

კეთილის-მოქმედება 78

კეთილსყოფა 182

კეთროვნება 83

კეიხარი 125

კელაპტარი 49

კელარი 57, 60, 61; კელარი რომელ არს ოსტიგანი 57

კენტიანარი 100

კერპი 107, 109, 120, 801

კერპთმსახურება 107, 121; კ. თავი ყოველთა ბოროტთაჲ 21

კერპთმსახური 145

კერძი: კ. საწეფოჲ, საპატრიაქოჲ. საპელტწიფოჲ და საპათეროჲ 78; ძიწაჲ მათი კ. აოხრდა 166; ერთისა კერძისა შეჭრეთა 65

კერძო: კერძოჲ შორის 124; ყოველითკერძო 147; კერძო დიაკონი 115, 224

კეხაროსი 125

კეფი, ბრძოლისა კეფი 98, მუჯმი კეფი 98, ზახრედი კეფი 98

კვამლი (ოჯახი) 173—181; 198, 205, 206, 215, 217, 257, 342, 389, 393, 395, 400, 498, 500, 591, 592

კვერცხი (გაწოსაღები) 260—335, 341,

382, 397—400, 404—405, 440—468, 471—473, 523—525, 529, 1075, 1082—1090; კ. გოწრიელიანად 398
კითხვა-მიგებაჲ 12
კითხვა, კითხვითა და ნებადართვითა 257, 259, 345; კითხვითა და მორწმობითა 277; კითხვითა და ჯვრისწებითა 347, 392
კორმანეული 617
კნიაზი 1094
კობახტი 27
კოდი 205, 206, 357—399, 529, 543—548, 584, 585, 596, 636, 689, 691, 696, 854, 923, 924, 937, 938, 968, კ. ბერი 397—399; კ. ქერი 381—382, 397—402; კ. იფქლი 398—399; კ. ღომი 923, 924, 938, 968; კ. რვალიტრიანი 689
კოდისბერი 342, 625, 717, 805, 958, 1003, 1051
კოვზი 684, 688; საზიარებელი კოვზი 688
კოკა 165, 169, 174, 195, 529, 577, 578, 1074—1082; დიდი კ. 174, 577, 578, კ. ღვინო 174, 275, 277, 280—325, 328—330; 335, 336, 358—373; კ. ტკბილი 195; კ. რვიანითა 285, 289, 296; კ. ექვსიანითა 280—291, 297; კ. ათიანითა 276, 291, 298, 309, 315, 318, 319, 321, 335, 336; კ. თორმეტიანითა 284, 296, 578; კ. თოთხმეტიანითა 299, 318, კ. თხუთმეტიანითა 317; კ. ოთხდღეიანი 342; კ. მრთელი 358—364; კ. შენახევრე 367—372.
კონდაკი 255, 387, 497, 499, 592, 684, 688, 921
კონი 176, 573, 625, 975, 987
კორჩხალი 387
კრახოვოლი 60, 63, 81
კრება: კ. რუის-ურბნისისა 106; პირველი მსოფლიო კ. 110; მეორე მსოფლიო კ. 110; მესამე მსოფლიო კ. 110; მეოთხე მსოფლიო კ. 111; მეექვსე მსოფლიო კ. 111; მეშვიდე მსოფლიო კ. 111; ადგილობითი კ. 110; [illegible] 228—230, 253; 799, 803, 846, 849
კრებული: ძველი კ. 37, 39, 50, 103, 128, 143, 147; მწყემსთა კ. 69, 119; მღვიმის კ. 129; ხანთა კ. 129; სადღრის კ. 553; 631, 689—693, 697, 712, 893, 921
კრეტასაზმელი 274
კრულებაჲ, კრულების დადება, კრულების აღება 8
კრძალულება, ევედრენ კრძალულებით 148; 228
კუანჩხა, კ-თა ღვინოჲ 165
კუახი: კ. ღომი 1074—1082
კუდიანობაჲ 207
კუერექსი 50
კუერთხი 254, 657
კულუხი 166, 193, 195, 577, 578, 629, 717, 805, 808, 809, 859, 903, 958, 1001, 1009, 1051, 1053, 1072, 1099
კუმურდოელი 245
კურთხევაჲ: კ. ეკლესიისაჲ 116; ებისტოლითა განა სქემითა კ. 117; კიდეს კიდეს კ. 120; კ. დაიმკვდრას 122; სიწინაძღრო კ. 127; მოხახონად კ. 149; გვირგვინთა კ. 154; 182, 185, 197, 219, 220, 223, 241, 242, 250—252
კურთხევანი 387, 499
კურთხეული 121, 224
კურნება 68, 144
კუტალი, პირცხავი კ. 98
კჭრიაქე დიდი კ. 62; ილაჯორთ კ. 231, ხუვლიერის კ. 231

ლ

ლავაში 394
ლალვა 142
ლანგარი 685
ლაპარაკი, ლაპარაკი შეგვეწნა სამართალში 558
ლარნაკი 46
ლარტყაჲ (გამოსაღები) 290

ლარძაყანი (გამოსაღები) 285 — 288
ლაფჩა 31
ლაღობა, ლაღობით ტერებისა 123
ლაშქარი 132, 133, 163, 354, 527, ლაშქართა შიგან შეშუება 163
ლაშქრობა (ბეგარა) 305 — 308, 376 — 380; 380—386, 414—427, 431—437, 523 — 526, 567, 581, 699, 700, 815, შეფის ლაშქრობა 376 — 380.
ლახვარი 387, 684, 688
ლეკი 607, 693
ლეკობა 718
ლეღატი, მოცა ლეღატად 47; ლ-ის ამღება 75; ლ-ის ღატეობა 75; ლ-ად მიცემს 77; ლ-ად დამიც 78
ლივეელობი 98
ლირწი, ეწესთა და ლირწთა 89
ლიტონი: ლ. მონაზონი 67, 84; უსწავლელნი ლიტონნი 87; სახარება ლიტონად შემოსილი 96; ლიტონი ერისკაცი 115; ლიტონად კაცთაგან ქმნილად 120;
ლიტანიობაი 125
ლიტრა 32, 88, 100, 170, 173, 174, 195, 198, 246, 276, 277, 529, 575, 584, 590, 596, 609, 625, 672, 697, 1006, 1097, ლ. რკინა 28; ლ. ქერი 549—562; ლ. ოცის სტალიანითა 609; ლ. სანთელი 529, 596, 625, 638, 636; ლ. საკმეველი 672, 697; ლ. ზეთი 636; ლ. ერბო 529
ლიტურღია 1010
ლოგიკიმონობა 101
ლოგის ქმნა 100
ლორფინი 590
ლოღარია, ლოღარიას ქმნისათჳს 40, 87
ლოღარიკი 648, 649, 670, 764, 767, 768, 772
ლოღარიკონი 275, 581, 676, 677, 733
ლოღარიობობა 87
ლოცვაი: ქაბუი ლ. 10; განკრძალულად ლ. 38; ცისკრისა ლ. 64, 84; სამხრისა ლ. 64; მწუხრისა ლ. 64, 84; ჭელაბერობით ლ. 89; ლ. მოშალოს 128; ღმრთის მიმაიხლებელი ლ. 135; ლოცვის განსრულება 64, 65
ლურსმანი (გამოსაღები) 299

მაგინებელი 123, 142, 145
მავნებელი 5, 79; სულის მავნებელი 8
მავალი, სიმართლით მავალი 56
მაზანუნი 1055
მაზებელი 221
მათთანავეობა 542, 548
მაკურთხეველი 116, 117, 121, 182, 241, 246
მალთაფა 685, 686
მალი 260, 571, 623, 643
მალისთავი 260
მამაგრებელი, სჯულის მამაგრებელი 226
მამათმთავალი 145
მამათმთავლობა 877
მამამთავარი 553, 554, 558, 559, 562; წილკნელის მამამთავრები 558; ობიღელის მამათმთავარი 627, 665
მამათმთავრობა, საეკლესიო მამათმთავრობა 597
მამამთილი 33
მამახახლისი 11, 40, 57, 58, 60, 61, 62, 87, 101, 102, 202, 206, 246, 531, 572, 585, 586, 673, 704, 820
მამახახლისობა 86, 603
მამითნადი 167
მამობილი 644
მამული 44, 46, 67, 77, 155, 163, 165, 170—181, 187—191, 210, 215—217, 232, 242, 253. ქონებელი მ. 46; სამკვდრებელი მ. 67, 77; ნასყიდი მ. 217, 332, 356, 487—488, 527, 689, 690, 757, 831; საგლეხო მ. 265; კერძი მ. 270; საქადაგო მ. 270; მკუდრი მ. 345; საყდრის მ. 348; საკრედი მ. 501—503; ნაწყალობევი მ. 504, 505; სამკუდრო მ. 515, სადედაცო მ. 527; საკუთარქმნილი მ. 537; წილხდომილი მ. 537; ბეითალმახი მ. 567; სახაზო მ. 572; საყეთლო მ. 690; სამეზვრეო მ. 691; ხატის მ. 905; საწინამძღრო მ. 926
მამულობა, მამულობით მჭონებაი 147; მამულობით მოგებაი 147, 148;

მაშფლოვნობა 147
მანკანა 255
მარგალა (ბეგარა) 431 — 432
მართება, მართებს 276, 277, 279—342, 349—350, 358—359, 374—386, 397—474, 478—480, 496—497, 1072—1090
მართლმადიდებელი 220, 123, 136, 127, 241
მარილი (ვამოსაღები) 292 — 296, 330 — 335, 382, 385 — 386, 397 — 399, 405, 439—468, 472. ჩარექი მ. 330—331; ლიტრა მ. 332—335, 400; სალარე მ. 382, 397—399
მარმარი 41
მარჩილი 342, 343, 400, 512, 513, 543 — 548, 557 — 558, 561, 585, 593, 652, 672, 716, 733, 766, 772, 816, 837, 845, 885, 938, 970, 971, 1025, 1074, 1082 — 1089
მარხვა 6, 10, 208, 358 მარხვანი მოცეკვეთანი 10
მარხილი: მ. თავი 400
მასპინძლობა 139, 140, 202, 360, 367, 544—562, 1082. ტრაპეზით ეწმასპინძლდებოდის 139 — 140
მატეანე, მატეანეთა ჩასაწერლად 149; მატეანე შეწირველობისა 728
მატერი 132
მატყლი (ვამოსაღები): მ. ლიტრა 330—335
მაუნებელი 164
მაქნეველი 162
მაქაცეველი 250
მაშენებელი 119
მაშრაბა 255
მაჩუენებლობა 39, 52, 70, 71
მაწუეველი 162
მაწყენარი 153
მაწყუერელი 197, 241, 244, 245
მაწყუერელობა 185, 220, 239
მახლობელი 86
მახნოვარი 606, 661
მახტა 1097
მახვლი: მ. მხილებისა 68
მგალობელი 57
მგალობელთუხუცესი 602
მგზავრი, მძლავრთა მგზავრთაგანსა 91
მგზავრობა (ბეგარა) 405, 408—412, 415, 417 — 418, 426 — 427, 431 — 432
მგმობარი 152
მდაბიოთრი, აზნაური და მდაბიოთრი 123
მდგური 167
მეაბრეშუმე 298
მეაბორე 229
მებაღეობა 948, 952
მებაჟე 246, 475
მებაჟეთ-კელისუფალი 250
მებატონე 259, 588
მებეგრე 285, 306, 336, 958
მებოსტნე 500
მეგანძური 87
მეგობარი 60, 538
მეგობრობა 53, ენებული მეგობრობაჲ 148
მეგოდრე 696
მეეკლესიეობაჲ 142
მეთევზე 501, 503
მეთევზობა 434
მეიჯუე 979
მეიჯარე 1115
მეკარე 57, 140
მეკერძე 119
მეკობრე, მეკობრე ხელცესი 225
მეკონეობუცობა 975
მეკუდუნე 193
მეკუდუნობა 928, 931, 1043
მელობიე 1062
მელობიობა 875
მემარნე, მემარნედ ვაჟინრად 57, 572
მემორვალე 874
მემკვიდრეობა 1119
მემკუიდრე 258
მემრუმე 120, 145, 802
მემწერე, ვინც საწერებია მემწერად 90
მემკრე 57, 65, 136, 139, 140, 146, 149
მენავტე 434
მენაცვლეობა 64
მეობი 131

მეორმოცე 751
მეპატრონე 218, 395, 396, 494, 504, 505, 530, 538, 578, 580, 619, 626, 629, 630, 638, 698, 701—703, 706, 707, 807, 808
მეპურე 57
მეჟამეობა 253
მერემაყობაჲ 418
მერიჭიფე 612
მერწყული 91
მესაკმეველე 581
მესანთლე 581
მესაღობე 296
მესნეულე 140
მესტუმარე 57, 274, 275, 532, 574
მეტანია 634, 1019
მეტაფრასი 255
მეტოქი 176
მეტრაპეზე 57, 138—140
მეტრო, ღვინოჲ ორი შეტრონ 90, 91
მეუდაბნოე 114
მეულლეობა (ბერებრის) 331—335, 629
მეულლეფე 894
მეუქმე 961
მეუღლე 115, 120, 542—563, 811, 1109
მეუღლეობა 1109
მეუმვე 224
მეფიცერე 975
მეფსალმუნე 57
მეჭერეობა 801, 875
მეჭიარე 1062
მეჭორწინე 208
მეღალობა 840, 928, 931, 959, 1043
მეღვნე 413, 572
მეღვინეთუბუცესი 513, 574, 580, 586
მეღვინეთუბუცესობა 261, 942
მეყვასი 206, 207, 225, 231
მეყვასობა 230
მეყსეულად 144
მეშაბათე 752
მეში 475
მეშფოთე 141, 142
მეშფოთეობაჲ 142
მეცადინობა, ამეცადინოს დაჯსნად 144
მეცნიერება, კანონია მეცნიერება 112
მეცნიერება, მეცნიერებითა წარგებულ 87; ღმრთის მეცნიერება 108
მეცნიერი 67, 79, 80, 140, 3. შეკლასიული ნოხთასი 67; მ. სიღმრთოთა წიგნთა 118; მეცნიერთა ძმათა 54
მეძავი 145
მეძალლე 192, 266
მეძიებელი 137
მეძღუნე 197, 239
მეჭურჭლე 56, 87, 140, 391
მეხადილე 648, 766, 772
მეხარდნე 502
მეხელე 444
მეხვეიშნობა 960
მეხუელება 78
მეჯინიბე 192, 266, 578, 972
მეჯინიბეთხუცობა 756, 852, 853
მეჯოგობა 428
მზარეული 57, 413
მზაკუარი 77
მზიდავი, შეშის მზიდავი 266, წყლის მზიდავი 266
მზითევი 811, 812, 1054
მზუაობრობა 146
მზღველი 164
მთავარი 122, 123, 160, 212, 224, 370, 673, მთავართა მსოფლიოთა 50
მთავარდიაკონი 135, 137, 147, 149, 208, 224, 225, 532
მთავარებისკოპოსი 251, 358, 592, 754
მთავრობაი 94, 98, 99, 152
მთურალობა 229, 915
მთხოველი, მიწყალთა მთხოველი 140
მთხრობელი, მთხრობელი ლუდგა 166
მიახლება, მიეახლების მიუახლებელსა 146
მიახლებული 147
მიგებაი, სამართლად მიგებაჲ 42; მიგებს თჳთოეულსა საჭმეთაებრ 55; ნაცელსა მიგებაჲ 80; სიტყჳს მიგება 228; მიაგებდეს თჳთოეულსა მისაგებელსა 491
მიგებება 103
მიდრკება, მიუდრეკელი გონებაჲ თქენი მიდრკების 164
მივახნება 42

მიზეზი: მ. თანაწარუეველი 143; მიზეზის მოლება 143
მითვლა, საქეთმპყრობელობა მითვალთ 347
მითუალვა, კურნებასა მითუალვიდენ 144
მიმახლებელი 147
მიმგზავნებული 267
მიმდგომი 86, 129, 210, 217. მ. ორო ფუძე გლუხი 130; მ. ეკლესია 120; მ-თი მათითა 155
მიმთუალველი: მ. ეკმნეს 123
მიმთხუევა, მკვდრობასა მიმთხუეუთა 42; არა მიემთხვე 52; საღმრთოთა მიდლთა მიემთხუეიან 64
მიმოხილეა 56
მიმძლავრებული, დაიხსნი უსამართლოდ მიმძლავრებელთა 370
მინაჲ 20, 49
მინალთუნი 1014, 1100
მინბაში 528
მინებება, სასჯელად მინებება 226
მისაგებელი 107, 491
მისადრეკელი 121
მისანდობელი 47
მისანი 874, 875, 1062
მისართმევი 882
მისაცემელი 154
მისაჯდელი 37
მიტაცება 76, 91
მიტარა 773, 835, 921
მიტროპოლიტი 50, 98, 242, 249, 251, 753, 754, 881
მიტროპოლიტობა 764
მიფარვა, მამული მიფარეთ ეუიროს 931
მიქრთამვა, კათალიკოზს მიეკრთამეთ 475
მიუენებაჲ 162
მიშუება 60, 62, 75, 79, 93
მიჩემება 73
მიჩენა, თავის შეილებათ მიიჩინა 897
მიწაჲ: მ. დაკარგული 166; მ. შალტაში 166; მ. დღისა ნახევრისაჲ 166; მ. ოთხი ზომაჲ 166; მ. გაუტეხელი 166; მ. დღისა ერთისაჲ 166; მ. ორისა დღისაჲ 166; მ. სამისა დღისაჲ 166; მ. ექუსი დღისაჲ 166; მ. საეკლესიო 631
მიხვეწა 76
მიჯრონი, წმიდაეყოფად მიჯრონისაჲ 116
მკალრე 267, 632
მკედი (გაძოსაღები) 292—296
მკვიდრად: მ. და სამაწელოდ 129, 158; მ. და მაწელობით 131
მკვიდრი (მკუდრი) 9, 103, 135, 170—173; 187, 253; მათა ქუეყანისათა 9; მ. მოხასტრისა 103
მკვიდრობა 42, 85, 357
მკითხავი 1025, 1062
მკითხაობა 207, 877
მკითხველი 875
მკითხველ-კანანაობა 140
მკრეხველი 83
მკულელი 207, 1010, 1025
მკურნალი 70, 89
მმარხველი: მ. სიწმიდისა 115
მნათე, 56, 57 მნათე კახდელაჲ 56
მნათობი, დიდი მნათობი კეკლესიისაჲ 8
მნე 53, 58, 70, 75, 79; მ. ეკლესიისა 53, 58; მ. საეკლესიო 116; მ-სა სელიერსა 70
მნებებელი 162, 164
მოანგარება, მოიანგაბროს საკმარნი 151
მოახილი 267
მოაღაპე, მოაღაპე გლეხები 526
მოახლე 1031
მოაჯება 737, 905
მობალახე 1095
მოგება 33, 51, 76, 82, 136, 147, 148, 212, 229. მიწის მ. 33; თოხეერჯისა მ. 51; მამეულოებათ მ. 147, 148
მოგებული 254, 342
მოგზაური 90
მოდავე 930, 1014, 1121
მოდგომა, ერთგულად მოგვიდექით 600; თქუენს მოდგომას ეეცადეთ 764
მოდი, დიკაჲ ორი მ 90, 91; მ. გარდეხადის 336
მოვაჭრება 52, 80; პიროტად მოეაჭრებითა 52
მოთვლა, მოეთვალეოდეს 170

მოინალე 425, 434
მოინალობა 418—421, 428
მოიღი (ბეგარა) 431—434
მოკიდება 165 — 167, 257, 370, 371. ზედა მოპკიდეთ 165; მოკიდა წცხეთასა 257; მოკიდება ვირსა 370, 371
მოკლება, დეკანოზი მოაკლდეს 126, უსაქმონ და მოაკლებინონ 202
მოკლვა 207, 209, 225
მოკრება, სოფელი მოკრიბონ 472
მოკუეთა, მოაკუეთენ ვითარცა დამბალი 139; მოაკუეთოს ყოველითურთ 142; მოაკუეთოს ვითარცა ასოჲ დამბალი 144, 145
მოკუეცა, მოკუეცოს თმაჲ 11
მოლალე 1010
მოლარეთ-მოკუმნავე 530
მოლარეთხუცობა 857
მოლაშქრე 480
მოლმეობა 69
მოლოდება 146
მომართება, ყამთა მომართება 62
მომართვა, ვაზირთა მოქმართებს 163
მომატყუებელი, მ. მერმეთა მათ ქეთილთანი 63; მ. სიკუდილისა ექმნას 67
მომეტებული, მომეტებულით შეისრულონ 133
მომთრვალე 89, 142, 145, 148, 978, 1010
მომზღვრება, მომზღვრებითა ქონდეს ჴ17
მომრთუმელი: მ. ძღუნისაჲ 60
მომჭირვე, მომჭირვენი ეყენუნეთ 486
მომწყენებელი 84, 183, 662
მონა, განდგომილთა და რისხვეულთა მონათა 112; ულირსთა მონათა 123; საკუთარნი მონანი 125
მონაგები 37, 41, 44, 48, 49, 51, 75—78, 94, 136; მონაგებთა და სიდასტეთა 48; მ. და საქმარი 75, 77
მონადე 1073
მონაზონი 9, 114, 135—140, 147; ლიტონი მ. 67, 84; სამატით მ. 139; ვანკძლეული მ. 140; მემხოლოე მ. 800
მონაზონობა, მონაზონობად მოიდეს 11
მონამახი 48
მონასიძი 208
მონასტერი 35—37, 49, 63, 135—140, 224, 242—244, 274, 356; სადედო მ. 40; მ. საკრებულოჲ 49
მონახყიდე, მონასყიდნი იყვნით 170
მონაღვაწები 511
მონაწილე 634
მონახუეჭი 44
მონებაჲ 112, 123, 136; მონათა მ. 112
მონიჭება 44; სიფასენი მოგანიჭნა 273
მოორნატება, ეკლესიათა ჯუარისაჲთა მოიორნატეს 108
მოპაპარაკება, ესასყიდლოდ მოპაპარაკებითი 44
მოპარვა 71, 94, 573, 704
მორენჭა 77, 902; საბრდელი მოირენჭონ
მორიგე 974
მორჩილი 118, 137, 145, 182, 224, 227, 243, 262, 352, 667. მ. სიკრუესათა 118; მ. ბრძანებისა
მორწილებაჲ 11, 57, 69, 87, 146, 230, 241
მოსაბოქი 973
მოსაგებელი 43, 137, 212; მოგებოს მ. 212
მოსაკრებლობა 399, 401, 404, 423, 426, 428, 431, 434; საკათალიკოზო გამოსაკალი მ. 397; საგუნათლოს გამოსაკალი მ. 402
მოსამსახურე 197, 239, 615
მოსამართლე 227
მოსარჩლება, ვერაჲნ მოგესარჩლოს 218
მოსასახლე 296
მოსასპოლველი 136
მოსაქმე 192, 229, 267, 488, 528, 610, 758, 811, 827—829, 954, 1115. მოსაქმედ მეგოიდეს 229; ქართ წარველებილი მ. 267; გელშწიფის მ. 610, 758
მოსახელე, მაშიადის მოსახელე 353
მოსახუედრებელად 129
მოსაჴსენებელი 6
მოსენაკეობა 37, 50
მოსუმურობა 145, 147, 148; ხდილობითი მოსუმურობა 147, 148

მოსპობლება 632
მოსწავლე 93
მოსწრაფე 54, 137
მოსწრაფება 42, 47, 55, 70, 78, 79, 138
მოტაცება, დედაკაცი მოიტაცოს 207
მოტეხება, ძ. ბრალით 42
მოუდევარ-მოუხარშელი 492
მოუვალობა 195
მოურავი 160, 192, 342, 373, 475, 488, 573, 584, 585, 649, 673, 707, 828; სოფლის მ. 54, 75, 103; ადგილის მ. 267
მოურაობა 505, 570, 701, 869; სამეურნეო მოურაობა 703
მოურავ-ხელოსანი 897
მოურნე 54, 73, 74
მოუძლურებული 89
მოფარდულობა 135, 147, ღვინის მოფარდულობა 141, 142
მოფიცარი 861
მოქალაქე 36, 627, 913
მოქალაქობა 36, 54, 59, 123, 138, 146—148
მოქანე 52, 74
მოქმედება, უკანო მოქმედება 121
მოქმედი, უსჯულოებაა მოქმედი 225
მოქრთამვა ქრთამით მომაქრთამე 503
მოქცევა, ფრანგთა მოქცევაზე 102; მოიქცეით და შეინანეთ 222; მოიქცეთ ბრძანებასა 225; თუ მოიქცეს 543; იმის მოქცევაში 559; ადჭაზეთის მოქცევისა 1016
მოღალე 1061, 1065, 1104
მოღება 40, 51, 151, 170, 216, 346; მიზეზის მ. 151; განგებაღ მ. 216
მოღუაწე 54, 71, 73, 79, 80, 153, 160, 617
მოღუაწება 42, 72, 77, 86, 147, 148, 150, 212, 356, 597
მოღორება 633
მოყვალე 257, 260, 694, 811, 958
მოყიდვა, ადგილი მოუყიდოს 88
მოყმე 41, 74, 85, 93
მოყუარე 239
მოყურობა 230
მოყუანა 52, 67, 89
მოშაკი, მსახურთა და მოშაკთა მონაცვლეობა 82
მოშლა 257, 259; მ. და გაცლება 356
მოშურნე 124
მოჩივარი 912
მოცალე 137, 147
მოცილე 529
მოციქული 6, 192, 225, 227, 232, 238, 240, 267
მოძრავი 37
მოძღუარი 7, 67, 118, 123, 127, 128, 130, 136—147, 150, 153, 222, 228, 231, 232
მოძღუანებული 83
მოძღურება, მოძღურებისა დამხსნელი 52
მოწამე 6, 120, 130, 137, 246, 252, 496
მოწაფე 7, 86
მოწაფეთაღ 136
მოწევნა ბასაგად მოიწიონ 93
მოწესე 9, 123, 135, 229
მოწიწება 64
მოწლე 77, მოწლედ სიკვდილისა 47
მოწლეობა 92
მოწყალება, გლახაკთ მოწყალება 52
მოწყობილობა 215
მოჭირვება 47, 78, 158, 166, 187, 230; რჯულისა სიმაგრეებიცა მოეჭიბოთ 262
მოხელეობა 325, 1004
მოხილვა 140
მოხუმა, სიგელნიც მოიხუენით 120
მოჴდომა, ორცა თჳეს მოგჳდომოდა 348; მოგუეჭდებოდეს ადრიანი 353
მოჴელე 224, 342, 360, 394, 476, 532, 548—562, 573, 596, 615, 616, 650, 673, 707, 758, 759, 811, 913, 926, 931, 954, 1074, 1082; პატრონის მ. 360, 548; სოფლის მ. 549—562; სენაკის მ. 615, 616; ჴელწიფეთ კარის მ. 673.
მოჴსენება, წიგნი მოეკუნე 262; ეკლესიათა მ. 1064, 1070
მოხუეჭა 67, 145
მოხუცებული 89
მოჯალაბე 509, 715, 728—731
მშარავი 83, 142, 145
მშარავობმეძიებელი 250

მშარაობა 53
მშვიდობელი, საქმრის მ. 158, 274
მრავალმრთობიწე 140
მრეშველი 91
მრეშვება 121, 601
მრწემი მ. 156
მსახურება 38, 40, 41, 44, 49, 53, 56, 57, 59, 66, 73, 78, 86, 92, 93, 128, 137—140, 142, 151, 156, 155, 273, 320, 321
მსახური 38, 40, 48, 59, 61, 72, 74, 76, 79, 82, 87, 91, 99, 137, 141, 150, 207, 224, 231, 232, 385, 481, 543—562, 567, 568, 572, 573, 616, 717; უქვეყნესი მ. 153; ცხენოსანი მ. 548; გამორჩენილი მ. 553; მოკალნე თუ მ. 811
მსაჯული 100, 107, 124, 192, 267
მსგეფსი 6, 10, 38, 58, 60, 63, 93, 138, 231, 689
მსმენელობა 57
მსოფლიო, მ-თა გაბა დაჭირებელია 141; მ. საქმე 148; საეკლესიოთაგანნი ანუ მ-თაგანნი 73—74
მსხლომი 155
მსჯავრი 875; სულიერი მ. 692, 1003
მტაცებელი 145
მტაცებლობა 1011
მტბევარი 245
მტერი 123, 239, 267
მტერობაი 58, 70, 76, 121, 230; მ. ჯერ-ცთაი 109
მოახლე 791
მუახლობა 581
მურახა 394, 497, 498, 499, 500, 575, 590
მტილი 36
მტკიცემეოფელი 157, 159
მტკრიველი 143
მუქაფად 368, 372
მუშაბახი 255, 497, 498, 500
მუშაობა (ბეგარა) 280—284, 292—296, 298—324, 358—366, 374—375, 377—380, 399—405, 415—437, 523—526; საქმრისა და სასახლის მ. 280—284; ზერის მ. 280—284; იფქლისა და ქერის მ. 309—316; ირმის მ. 341; სანადირო მ. 341
მუხრანბატონი 629
მუხრანის ბატონი 542
მუხრანის ბატონიშვილი 542
მუკლი, მუკლია მოდრეკაი ბ
მუკალმა 980
მუკირი 572
მფლობელ-მპყრობელი 249
მფუძუნებელი 57, იხ. ფუძუნება.
მფქველი 91
მქმნელი 164
მქონება, მამულობით ქონებაი 147
მქონებელი: მ. თავისუფლებისაი 122; მ-ნი საქმრისა ქონებისანი 164; მამულის მ. 347; 515, 600
მქცველი 357, 651
მლუდელმთავარი 126, 244, 250, 617, 901
მღდელთმთავრობა 114, 125, 947
მღდელთმოძღვარი 156, 157, 393, 487
მღდელი 114, 115, 136, 137, 147, 149, 222, 231, 232, 233
მღდელმემსხვერპლეობა 147
მლუდელმოქმედება 672, 977
მღდელობა, მღდელობად მოსლვა 116
მღდელუოფილი 149
მყრელი, მყრელები რომ მოვიდნენ 666
მშლელი 357, 651, 674
მშობელი 78, 118
მშუებელი 56
მცეხველი 381
მცეხველობა 381
მცველი, ვანძის მ. 56
მცოომი 67, 70
მცილე 930, 1014
მცნებაი მ, 35, 154, 221, 226, 228, 229, 232, 233, 241, 351, 650, 651, 655, 674, 764, 811, 874, 916, მ. მოძღვრისაი მ; მ. კანონისაი 35; გაწწესებული მ. 53; მ-თა აღსრულებაი და დამარხვაი 65; შემსგავსებულად მ-ბისა 66; დიდთა მ-თა 67; მამათა მ. 72, 75; დაცვა მ-ისაი 88, 229, 241; მ. შეცვალა 94; საღმრთო მ. 154; მ. გაიგონოთ 242; რჯული და მ. დავიცვენ 351
მცონარეობა 65, 73

მცხოვრებელი, ზოგად მცხოვრებელი 50
მძარცველობა 1011
მძიმე (გამოსაღები) 292—296
მძლავრება 107, 123, 909, 919
მძლავრი 86, 91, 267, 540; მ-ნი და ანგამარნი 86; მ-თა მგზავრთაგანსა 91
მძლავრობა 267, 540
მწამებელი 874, 875
მწერალი, მწერალსა გარდააქცევინეთ 257
მწვალებელი 5, 6, 120, 126, 127, 802
მწიგნობა 86
მწიგნობართუხუცესი, მ. ვაზირი მთანაზონი ჯდეს 160
მწიგნობართუხუცესობა 955
მწიგნობარი 192, 266, 530
მწირველი 139, 140, 146, 149, 150, 155
მწირი 136, 139, 140, 141, 146, 147, 149, 150
მწუხრი 63, 64, 81; მ-სა ჟამსა 64
მწყემსი 69, 70, 136, 137, 244; მ-თა კრებულისათა 69; სულიერი მ. 136; წამისყოფასა მ-სასა 137
მწყემსთმთავარი 115, 559
მწყემსობა 50
მწყობრი 125, 148
მწყრთა 1073
მწყხობა 241
მჭადი (გამოსაღები) 292—296, 301, 358—366, 407, 409; საჯინიბო მ. ხელი 292—296; შექნილი მ. 292—296, 358—366; მ. მკლავი 301; მ. გოდორი 358—366; მ. კალათი 362, 407, 409
მჭირვა, იმჭირვიდეს ეკლესიისა საკუშველსა 56
მჭიდება, საქანდაკო მჭიდები 418
მხედველი 147
მხილება 11, 68—70, 80, 102, 107, 123, 142—146, 893, 915, 957; აიხილებდენ და კანონსა მისცემდენ 11; გამოიჩინოს და ეწხილოს 102; მ. დაიმკვიდროს 123; თვალუხუავად აწხილებდეს 146
მხილველი 71, 72
მხჭელი 93
მჯარი (გამოსაღები) 198—204
მცდომა-ფლობაჲ 122
მხედრობა, მ-სა და ერსა მისსა 241; თილმსახურეი მ-ნი 672
მწიე, მ. თეფუნდი 95
მწმარებელი 56
მწეოანი, მ. პასკეთისა და გოიებითა 147

ნ

ნაბატონარი 666
ნაბოძვარი 273
ნადობა 368, 407, 520, 581, 815, 973, 1082
ნაგვნახევი 503
ნაგრუზი 825, 826
ნაგტეობა (მეგარა) 419—420, 434
ნაზვრევი 389, 691
ნაზარი 572—575
ნაზიროზა 857
ნათესავი 75—78, 86, 87, 99, 107, 192, 218, 227, 267, 273, 274, 527, 530, 566, 577; ყოველნი ქართველთა ხათესაეთაჲ 109; ნ. სომეხთაჲ 122, 124, 140, 143, 149
ნათლისღება 113, 559
ნათლისცემა 117, 120, 208
ნაიბი 825
ნაიბობა 825
ნაკლულევანი 140
ნალბაქი 356, 581, 684, 685
ნალუსმარი (მეგარა), ნ. ცხენისა 301
ნამადლები 685
ნამარხევად, დაისხნეს ნ. 99
ნამეტნავი 82, 83
ნაშჳთი 756
ნამსახური 150, 260, 391, 565, 600
ნამსახურობა 705
ნამუშაკევი 146, 212, 693
ნანიება, მიცემულისაებრ კანონისა ინანდეს 58
ნაოთხალი, ნ. ენაჭისაჲ 27; ბუხი ნ. 326—330, 380—382; ქერი ნ. 291, 326—330, 334
ნაოფლარი 55
ნარბევი 1012
ნახამართლი 995

ნასყიდი 30, 45, 46, 100, 167, 173, 174, 246, 253, 345, 393, 487, 488, 493, 498, 511, 518, 527—529, 588, 809. განძითა ნ. 45, 46; ნ-ის ნაწერები 100; ალალის თეთრით ნ. 511
ნასყიდობა 527, 529, 936, 1053, 1055, 1103, 1104
ნატამალი 259, 695, 834
ნატაბეტი 250
ნატაცები, ნ. ცოლ-ქმარი 229
ნაუსაბართლო 538
ნაქმარი 24, 156
ნაქონები 45—47, 76, 145—149; ქონებითა ნ-თა 45; ყოცლითა ნ-თა 46, 47
ნაქურდალი 584, 677, 841, 880
ნაღვაწი 254, 274, 716, 1130; შეწირული ნ. 274; კონდაკის ნ-თა 1130
ნაღვაწ-ნამუშაკევი 691
ნაყოფიერება 80
ნაყროვანება 139, 148, 815, 915
ნაშრომი 51, 220, 511
ნაცვალი 246, 250, 488, 571, 572
ნაძალადევი 538
ნაძუელავი 62
ნაწევარი 55
ნაწერი, სასაბარათლოთა ნ. 100; ნასყიდის ნ. 100
ნაწილი, არაგვის აქეს ნ. 75; ბატიოსანი ნ-ში 387
ნაჭირვები, ნასყიდი და ნ. 167
ნახევარმემრუშე, შეირაკნენ ნახევარმემრუშედ ცოლქმრად 120
ნებალი, ორი კოდი ნ. 691
ნივთი 106, 108, 115, 121, 139, 150, 151, 607, 797, 801; ნ-ად უკეთურებისად 139; ნივთთადა არ შემსჭვალულ არიან 150; არცარა შემოიხვნეთ ნ-ნი სოფლისანი 151; საჭმარნი ნ-ნი 982, 983
ნივთმოუყარება 135, 147
ნიფხავ-პერანგი (გამოსახულები) 1003
ნიორი (გამოსახულები) 292—296, 405
ნიტრა 666
ნიშანი (გამოსახულები) 207, 269, 275, 399, 475, 510, 542—562, 581, 644, 647, 670, 733, 768, 846, 893, 894, 913, 1051, 1052, 1116, 1130, 1131. საყდრის ნ. 269; ნ-ში ამიყვანია 275; ნ-შიდ მოცემული 299; ნ-ით მიბრძანა 475; ეშოვნა ნ-სი და საწირავში 510; ნ. ვასთხოვე 581; ნ-შიდ შესწირა 730; ნ-ად წოწკა 733; ნ-ში ამოვიდეთ 768; ნ. მართებსოდა 846; ნ. და წესახერავი 893; ნ. და საწირავი 894; ეკლესიის ნ. 913.
ნიშანი, სიგელი და ნ. 162; შენდობის ნ. 197; ზამთელის ნ. 216, 270, 273, 489, 505; წიგნი და ნ. 585; ბძანება და ნ. 865, 867, 903; აჯანიალობისა და შენდობის ნ. 197, 219, 239
ნიში 875
ნიჭი 61, 72, 81, 162; ნ-ით მიიღებენ 64; ნ. მიენიჭების 162; ნ-ცა მიანიჭენით 162
ნუგეშინისცემაა 51
ნუზლი 760
ნუხბა, ვრცელი ნ. 499; ბეგრის ნ. 503; ვერცხლის იარაღის ნ. 256

ო

ოდაკი 274, 387, 799
ოზურლი 426—427, 430
ოთხთავი 386, 491, 497, 500
ოთხფერჩი 95
ოკა, ო. სანთელი 374, 375
ოლარი 274, 386, 387, 496, 497, 683, 687, 921; ო. სტავრისაა 387, 497
ომაისური (გამოსახულები) 349, 350, 473
ომფორი 182, 206, 222, 254, 256, 348, 356, 386, 387, 491, 497, 498, 921
ომფორის მოლარე 561
ომფორისმოლარობა 596
ორგულება 127, 145, 225
ორიანობა 774
ორნატი 135, 147, 148
ორხული 208
ორჩა, ოჩი (მეგრ.). 336—341; სამსახური ორჩისა 336—341; ორჩის მეშობა 341

ორხოთ 255, 356, 387, 500, 686
ოხმალობა 1108
ოსტეგანი, კელარი, ბოძელ ბრს ოსტეგანი 57
ოფსინატური, ცალშლის ოფსინატური 474
ოქრობეჭედი 96—101
ოქროფორტელი 19
ოქსიკასტორი 97
ოქხინოთ 21
ოყა, საარაქე ო. 685
ორხოლი 415, 417, 447, 450, 451
ოცხთავი 574, 623, 838, 986, 988

პ

პაემანი 944
პალატა, პ. სამსჯელმძღოებელო 798
პანაგირი 62
პანაშუდი 53, 85, 88
პარადოდეკონი 101
პარაკლიტონი 33
პარვა, იპარის მონასტრისად 39; სამლევლოში იპარის 298
პარტახი, პარტახტი 27, 173, 261, 277—283, 288—290, 298, 304, 316, 320, 322, 325, 330, 333, 336, 340, 341, 501, 509, 535; სამთო პ-ები 280; საგლეხო პ. 399
პატივი 47, 74, 77, 94, 107, 114, 123, 127, 128, 145, 146, 162, 163, 240, 250, 542, 548, 666, 960; პ-თ და ღირსებით 47; უპირატესნი პ-თა 77; დიდებაჲ, მთავრობაჲ და პ. 94; პ-თა ღირსჴმნულისა 107; პ. მღდელმთავრობისა 114; პ-თ თაყუანისცემა 123; დაკლებულ იქმნენ პ-საგან 145, 146; შეიცვალნენ პ-საგან 145; საყდრის პ. 542; პ. მოიპატი 666
პატივისცემაჲ 54, 87
პატიოსანი, ლოდი პ. 345; პ. ნაწილები 387
პატიოსნება 147, 163
პატიჟი 142, 159, 162, 346, 1098; სწორ იყვენ პ. 142; პ. მიეკედლების 346
პატრონი 132, 133, 136, 140, 145, 150, 157, 158, 173, 226, 251, 253; პ. მოსახლისა 136, 145; პყოხდადასრ. 162
პატრონობა, ნაშრომის პ. 528; პ-ყა თანატანუსისა 664
პატრუჭი 609
პერეჭელი 274, 354, 387, 499, 590, 684, 688, 873
პერიერეზმონი 101
პერილევტი 255
პინა, პ. პერია 327, 549—557; პ. ქერია 328
პირი, პ-სათჳს განეშორის 7; სწერია ანის პ-სათჳს 9; პ. გაგეთავდეს 183, 187, 196; პ-სა არა უწოდებით 94; პ. დაწაგნი 238, 594; პ. და ლთქმა 634
პირისკვნა 6, 10; სამხრად პირი ივსხეს 6
პირწმიდა 90; პ. ყოველისა აგებულისაჲ 112
პირუტყჳს შენახვა (ბეგარა) 297, 298
პირცხავი 96
პიტაკი, პ. სამეცეთია 100
პლინინა 45, 48
პორფირი 499
პრახტიონი 45—47, 60, 98—102; ცისფერი და სოფელში და პ. 47
პრახტიკონი 46, 101
პრიანება, არეა სეეტში ცხოველმან იპრიანა 342; იპრიანი ღმერთმან 354; ეპრიანებოდეს თეთრი გარდაიხდის 258; ეპრიანებოდეს ამა აქნეენით 611
პროტოიპერტიმოსი 159
პროტოპრესვიტერი 982
პური (ეპისკოპოსები) 141, 198—206, 326—330, 380—382, 397—400, 404, 438—459, 465—468, 472—474, 478—480, 488, 520—526, 549—557, 571—575, 584, 596, 629, 926; პ. გრიგი 141; პ. ხოროხელი 328—330, 380—382; პ. პინა 327, 549—557; პ. გამოცხვარი 341, 375, 381, 382, 399; პ. სასეფეხურე 368, 372; პ. სახარჯო 376; პ. ქოდი 372, 397—399, 926; პ. კაბიწი 374—375; პ. ღოხალი 375—380, 521; მეკვირიბის პ. 382; მენახევრე პ.

399—400; რიგის ბ. 404; ბ. ატარი 465; ბ. ჯაში 478—480; ბ. სამალნე 488; ბ. გორო 520, 523—526
ბურის მკა (ბეგარა) 414—417
ბურისხვამა (დამოსაღები) 154, 279, 280, 291, 296, 305, 308, 315—317; 321, 325, 326, 340, 341, 358; 374—380; 385—386, 664; ბერი აქამის 154; ცაგერლის ბერის ჭამა 376; გეთაშვილ ბერს აქმევდეთ 664
ბუროობა 418
ბუროობაი 14, 50, 59, 62, 89, 112, 144, 146, 151, 152, 216, 229, 241, 250, 660; საეფლოთა დღესასწაულთა ბ. 14; განწესებული ბ-დ 50; წესიაცა მტკიცედმცა იპყრობენ 59; იპყრას დაწერილი წესი 62; უმცირესად ბ-ად 89; კანონთა მტკიცედ ბ. 112, 144; ბ. განწესებათაჲ 146; იპყრათ მტკიცედ ძველი ესე 151; მტკიცედ იპყრან განგებაჲ 152

გ

გამი, გ. ცისკრისა 65; **გ. სამხრისა** 65; **გ. მწუხრისა** 65; **გ. საროობისა** 65; **გ. განწესებული** 65; **გ-თა შლილობა** 189; **გ-თა სიძველე** 222; **გ-თი გამოცვლება** 195
გამისწირველი 57, 58, 80, 81, 93, 103, 104
გამის-რეკა 11
გამისწირვა 9, 21, 23, 24, 38, 57, 58, 81—84, 88, 89, 92, 93, 103, 104, 115, 119, 149, 160, 204, 219, 368, 372, 373, 520, 537, 542, 553, 799—801; სასეფოდ გ. 38, 93
გამნი 387, 499
განწელილი (დამოსაღები) 405

რ

რაჟამი 759
რვეული 103
რიგი 208, 213, 563, 572, 598, 822; წესი და რ. 208; საწესოს რ. 563; მოსამსტრო რ. 598; მატონყმებისა რ. 822
რიცრიცა (დამოსაღები) 296, 317
რისხვაჲ 110, 120, 128, 169, 912; რ. და გულისწყრომაჲ 118
რიტორობა 273
რკინაჲ, მივეც რ-ჲ ლიტრაჲ რვა 28; **მივეც რ-ჲ და მატყელი** 30
როიარტაგი 986, 988
რომანტი 40
რორინება 68
როქი 62, 90, 91, 93; **განძი რ-საჲ** 62
რუბი 513, 652, 672, 716, 766, 772, 837, 845, 904, 938, 965, 1051, 1073, 1075, 1082—1090
რუდუნება 55, 61, 77, 84, 353
რუფაჭი 499
რქაჲ, რქაჲ გამოიღოს 94
რჩომა, რჩომისათვის შეცვალოს 267
რძალი 225, 231
რჯული 233, 269, 351, 393, 586; რ-ის საქმე 269; რ. და მცნება დაგიდგე 351; რ. გაიჩინეს 351; რ-ის დამტკიცება 586; რ-ის ვარდამავალი საქმე 586
რჯულიერი, რ-მან ან ურჯულომან 393

ს

საარხონდო 46
საალპო, ს. წართებს 476, 477
საალდგომო 260, 574, 629, 663
საბაზიარო 407, 409, 414—418, 423, 431, 432
საბალახე (დამოსაღები) 514, 574, 584, 625, 629, 841, 986; ს. ამოგაკეთეთ 514; ცხენის ს. 629; ღორის ს. 629
საბამბე 210
საბანი 394
საბატკნო 296, 298, 317, 359—366, 404, 408—409, 480, 1082
საბალჩვე 257
საბეგრო 607

სამელი (გამოსაღები) 198—204, 309—325
სამეგური 386, 387
სამოსტნე 133
სამოჭი 973
სამრძანებელი 240, 241, 876
სამრჭე 143, 192, 267
სამურავი, ს. საკურთხეველისად 97
სამუკარი 491, 590, 683, 687, 688
სანანაყოფო 631
სანაძური 876
სანელაო 652, 907
სანენათლო 481
სანზალი 61
სანელებო 190, 277, 353; შემოწირული ს. 277; მოგებიდან ერთი ს. 353
სანომბელი 74
სანრილი 272
სადაფქარი 589
სადგური, ცეცხლის სადგური 41
სადები, ს. ორი გათხებოდესათ 643
სადევე, ვეცხლის სადევე 394
სადეკანოზო 280
სადუდრო 258
სადვისკომახო: სამებისა, გიშისა, ჭვრეთისა, ხარჭაშოსი. მაწვლისისა. წილკანისა, წალკისა, ბოლნისისა, წიწყაროსი, დმანისისა 929
სადრიხოვოი 170
სადრო 263
სავადი 531, 532
სავარძელი 346
სავაჭრო, სავაჭროთა ეზის კრებათად 119
სავენაჭე 133, 252
სავნებელი 51, 79, 86, 192, 267
სავსებად, ს. ძმათად 136
საზედაშე 387, 692
საზომი 59, საზომად მომიწოდებიან 77
საზრდელი 57, 59, 63, 82, 89, 90—93, 138, 139; ს-თა შემზადება 37; ს-თა და სახელმწიფოთა ჭმეველი 50
საზრდო, გამოსაზრდელი საზრდო 597
საზღავი 28, 29, 31
საზროხე 419
სათავო 986
სათავნო 511
სათაო, ორცე ჰხვდის კაცის სათაო თქუენ ზე დაეღვეთ 486
სათათრო 256, 530
სათევზებო 410—411
სათევზო 503
სათვალავი, ცხურის ს. თითითავი 260
სათხოვარი 191, 192, 246, 266, 560, 617, 822, 829, 830, 903, 941
საია 498, 682, 683
საიასახელო 890
საიდუმლო, საღმრთო საიდუმლო 55, 58, 65, 83, 84
საინი 367
საკაბალო 32
საკანდელე 49
საკანონო 208, 477, 482, 502, 533, 535, 536, 543—563, 627, 628, 665, 695, 893, 894, 960, 1020, 1023, 1033, 1051
საკარგავი 41, 93, 94
საკაფი 604, 834
საკაჭკაჭე 575
საკლავი (გამოსაღები) 267, 275—277, 280—284, 291—326, 336—340, 358—368, 371, 374—386, 397—399, 404—419, 423—430, 438—468, 472—474, 478—480, 496, 521, 641, 772, 1075. მოაგნი ს. 397; საწეშათ ს. 428; სამაკრობო ს. 496; ს. ამოგდებულია 641; უფრთით ს. 772
საკლავის შემწახავი 192
საკმეველი 246, 275, 341, 520
საკონე 252
საკრებულო 35, 36
საკრეფი, ს. მამელი 501—503
საკრძალვობა 163
საკუთარი, ს-ნი მონანი 125; ს. კაცი 501
საკუთრად 37, 51, 78; ს. თავისა თვისათჳს 51; ს. დადგინება 51; განთქმებით ს. წესისა ძიებითა 51;
საკუთრება 114, 175, 927
საკურთხეველი 119
სალარო, ს. მოგებისთჳს 486
სალბაში 530
სალთხუცობა 623, 971

სალმობა 108, 870
სალორე, სამთო სალორე 629
სამამამთავრო 215, 217, 392
სამამასახლისო 180
სამამულოდ, მოგეპყრნეთ ს. 129; ებრძა ს. 129; მოგეცით ს. 155; ს. უბძახებია 156, 158, 159; მკვიდრად და ს. 504, 510
სამანი 190, 280
სამარილი 8, 41, 45—47, 75, 77, 87, 161, 166, 241, 262, 569, 585, 758, 862, 875, 897, 947, 966, 981, 1023, 1024; ყოლითა ს-ითა და ნაქონებითა 46, 47; ქონებულითა მამულებითა და ს-თა 46; სასყელი ღმრთისაჲ ს-ლ არს 69; ს. არარაჲ აქუნდეს 75; ს. ჰქონებოდა 77; უქმოდის ს-თა 87; ყურაბს და ს-ლ 87; ს-ით შეწირულნი 161; უსაყუდ ს. 161
სამარილედ, ს. თანა ედგა 36; ს. იქცრდან 69; ს. შემოაცხეს 86; ს. ითქუას 125
სამარილე 590, 685
სამარილობო 285, 291
სამარტვილოჲ 19, 23—25
სამარხო (ეკლესიები) 198—204; 297, 398, 438—466, 471—473, 496, 574
სამახამინძლო 574, 585, 629, 1007
სამაჯროზო 359—366, 375, 406, 1082
სამდურავი 690, 866
სამესტუპრო 261
სამესხო (ეკლესიები), ს. ღვინო 380—381
სამეჯინიბო 358—366, 407—409, 425, 436—437, 480, 629
სამეჯოლორო 426
სამზარეულო (ეკლესიები) ს. ბატკანი 629
სამზეური 500
სამირონე 590
სამკაული 79, 95, 918, 919
სამკედლე, ს. ეკლესიისა 394
სამკვდრებელი 53, 73, 76, 77, 79, 86, 136, 151, 202, 257, 347, 492, 601, 607, 659
სამკლავე 254, 274, 386, 387
სამოგუე 424, 428—434, 473
სამოდო 280
სამოსელი (ეკლესიები) 435—439
სამოურავო 627, 717, 836
სამოწეხო 73, 79
სამრეველო (ეკლესიები) 845
სამსახურებელი, ს. მონასტრისა 37, 62, 67, 74, 90, 91; ს. ეკლესიისაჲ 97, 470; ს. სიწმინდისა 95
სამსახური 137, 142, 146, 147, 166, 167, 170, 173, 210, 215, 217, 251, 253, 257, 259, 270, 279, 360, 361, 363, 365—368, 376—377, 381, 403, 411, 418—419, 422—425, 428—437, 502, 520, 523—526, 585; ს. ომფორისა 279; ს. საყდრისა 279, 315, 376; ს. ცხენითა 279, 280, 291, 305, 308, 315, 320, 321, 322, 325, 328, 332, 339—341, 403; ს. ჭიერჭლისა 280; ს. ხარერვითა 289; ს. ხატისა 326; ჭელოსნობით ს. 317, 332, 340; ულაყით ს. 328; ს. ოსპისა 336—341; ს. წვრილბობით 337—338; ბატონის ს. 325; ბატრონის ს. 411; სასახლის ს. 418—419, 429, 430; ძეფის ს. 527
სამხმვალი 370, 387
სამხჭავრო 76; ს. შეფისა 875
სამეშაო 147, 267
სამშვნველი 55
სამცხეთისშვილო 565, 596
სამცხეთო 571, 623, 935, 1070
სამწეროებელი 20, 97, 116
სამწირველო 129—130, 134, 165, 167, 174, 175, 499, 500
სამწირო 90
სამწყსო 54, 55, 69, 70, 80, 183, 186, 197, 206, 215, 220, 228, 239—247, 251, 252, 356, 558, 627, 644, 873, 892, 901, 915, 977, 978, 1035, 1056, 1057, 1064; საფარის ს. 183; წილუნელის ს. 558; კათოლიკოზის ს. 558; ქალაქური ს. 627; ტფილელის ს. 644; მანგლელის ს. 644

სამხარი, სუმიდეს ს-ად 63; ქიმსა ს-სახა 64, 65; ს-ის ლოცვა 64
სამჭარე, შეჰმოსონ სამწყარე 11
სანაადგომეო (გამოსაღები) 523—525
სანადირო 217, 220, 510, 588
სანათლავი 752
სანაოთხლო 309—316
სანაქურე 685, 686
სანაწილე, ს. სიწმიდისაჲ 96
სანახები, ს. ქართლისაჲ 114
სანთელი (გამოსაღები) 313, 326—335, 341, 343, 391, 472, 474, 595, 641, 643, 648, 649, 1072—1074; ს. ლიტრა 326—335, 343, 596; ს. ლოდინისაჲ 641, 643, 648, 649; ს. შამახური 476, 512, 641, 649, 1072—1074; ს. ჩარეკი 341, 1072—1074; ს. ჩარექნახევარი 313
სანიადაგოდ 147
სანოვაგე 50, 60, 62, 77
სანალნე 141, 488, 596, 636, 689—691, 696, 697, 263, 854, 1035, 1099; ს. ღვინო 141, 488, 596, 636
სანატრო, დიდად სანატრო 150
სანატეო 172, 173
სანირისთაო, ს. ცხუარი 629
სანუროზო 358—365, 386, 405—410, 412, 414—419, 423—427, 431—437
სარახანი, გაუკეთოლი სარახანი 394
სარგებელი 44, 47, 51, 57, 58, 83, 664
სარგო 527, 528, 565, 574, 759, 819, 836, 935, 965, 956, 975, 1020, 1021, 1025, 1061
სარდარი 527
სარმუზა 497, 499
სარო, ს-თითა შეჭობილი 19; ს-თითა მოჭედილი 95
სარტყელი (გამოსაღები) 544—547, 550—552, 555—562
სარქარი 975, 984
სარჩელი 620
სარჩლვა, ვერავინ მოგესარჩლოს 259, 270
სარჩო 135
სარჩომი, მისითა კერძთ სარჩომითა 261
სარწმუნო 78
სარწმუნოება 42, 182, 224; ს-თა ძრო- ვისაებრ მიქსენებდეთ 81
სარწყავი 757
სარჯელი 691, 692, 694, 907
სარჯულავი 544, 548, 586
სარჯულო, ს. დიდმალოს 206; ს. ბოგვეთ 490; ს. ანუ დრამა 527
სახაკუმეველე 20, 95
სახაკუმეველოი 165, 166
სახამართლო 100, 101, 372; ს-თა ნაწერი 100
სახამახუროდ: ს. საკდრისა 135, 156
სახანთლე, 64, 592
სახარო 495, 529; ძამელი ს-ითა 495
სახარჩლო ს. საქმე 132
სახარჩლოდ, ს. ჭელა აღარაეს აქუს 569
სახაურაოდ: ს. და საკოდ შეგიდეს 216
სახეფისკვრე 688
სახთაული 27
სახმელ-საჭმელი 521
სახოებაი, ს. უდაბნოდ განწესებისაჲ 151; ს-სა ეკლესიათ 151
სახტუმრო (სახლი) 91
სახტუმრო (გამოსაღები) 380—382, 397
სახუამადი 52, 60, 84
სახუმელი 92, 139
სახურვო 154
სახყიდელი 23, 61, 31, 89, 146, 660, 712, 921
სახყიდრად 257
სახხლევი 887
სახხურებელი, ს. რუსული 688
სახჯელი 42, 69, 71, 117, 138, 151, 152, 157, 393, 650, 662, 916
სახჯულოი, მცნებაი ს. 221
საუბნარი 138
საუზიარებლო 549
საუნაგირე 394
საუპატიო 641, 669, 671, 960
საურავი 142, 147, 166, 659
საური 260, 606, 607
საფარდულე 119
საფასე 44, 47, 79, 81, 88, 116, 135, 255, 273, 343, 354; ს-თა წარგებითა

44; საჭმარია და ს-თა 47; ს-ნი მოგვანებნა 273; ჩვენის ს-ით მოეგზავნა 343
საფერწობელი 184
საფირნულე 987
საფუძველი 122
საქანელი, ს. რისხვისანი 144
საქვრივო 1009
საქმე: დასაბრკოლებელი ს. 74; საქმარი ს. 75; კეთილთაგან განგდებული ს. 75; სასაცილო ს. 102; ქველის ს. 103; თანაწარუვალი და საჭიროჲ ს. 143; მსხვერპლთაჲსა და ქუეყანისა ს. 148; საწესოჲ ს. 150; ღწესო ს. 136; მართლის საშართლიანის ს. 263, 369, 580; ათით ისაქმის 267; რჯულის ს. 269, 344; ს. უდებელად 272; სამძლავრო ს. 285; საღმრთო ს. 370; სახლშო ს. 372; გარეგებული ს. 476; მამულის ს. 490; საწყრომო ს. 501; შეწოსაშატებელი ს. 566; გარდამავალი ს. 586; საკანონო ს. 477, 533, 548, 845, 846; სჯულიერო ს. 627, 665, 667, 764, 773; რიგიანის ს. 627; საკოდავი ს. 664; საშეცოდარი ს. 664; სალამპარაკო ს. 664; დასაკლისი ს. 667; სასჯელი ს. 230, 845, 846; ცეცხლიჲ ს. 704; დამოყენებლობითი ს. 1011; ტჯერო ს. 8, 1021, 1109
საქმეთმოქმედი 163
საქმეუდებლად 215
საქმის-დება, არაოდეს ს. გუედგას 129; არაჲს თანა ს. ედგას 140
საქმობა, საქმე ისაქმის 267; ბძანება ასაქმეთ 704
საქონებელი 163, 164, 170, 192, 215, 242, 267
საქონე თხა (ვაშლისაები) 629
საქონელი 133, 527, 563, 609, 644, 729, 810, 812; წესაჲელთა და ს-თა 133; ალალი ს. 609
საქრთამო 573
საქრისტესშობო 285, 291
საქუთაოლო 280
სალობი 502, 503
სალვნე, ს. ცეცხლეთი 132
საყა, ს. თანი 500
საყანო (ვაშლისაები), გესტეცია ს. 629
საყანობი (ვაშლისაები) 898, [illegible] ს. ოქროჲ 174
საყდრიონი 962
საყდრისშვილი 183, 187, 490
საყუელიერო 260, 317, 333, 358—366, 376, 407—409, 450
საყინულე 686
საყმო 242, 664, 811
საყოფელი 142, 227, 232
საყუედური 78
საყურე, პატიოსანი ლალის ს. 503
საშობაო 574, 629
საშუალობა 143
საჩექმე 585
საჩივარი 1031
საჩინო, ს-თა ჴშიდათა 38
საჩოქე, გაუჩინე ს-დეა 140, 141
საჩუქარი 648
საცეცხლური 20, 49, 95, 592, 684
საცთური 71, 109, 262, 675
საცნაური 112
საცხოვარი 60, 227, 232
საცხოვრებელი 77
საძაგელება, ს. ცოდვათა უბიწესი 121
საძაგელის-შემძინელ 1010
საძაგელის შეძინება 135, 145, 147
საძებარი 217, 263, 270, 273, 393, 495, 510, 518, 519, 525, 588, 599, 600
საძიებელი 37
საწალკელო, ს. საწყესო 526
საწერელი 387
საწესოჲ: ს-სი მიართუმიდეს 140; დაგებროს ს-ეა 146; ს. საქმე 150; ს-სი ნე დაკლებენ 520
საწირავი (ვაშლისაები) 207, 250, 399, 476, 526, 542—563, 644, 647, 665, 676, 894, 927, 1062
საწყავი: ს. ხეთა თოთხმეტ ჯამ შემავალი 317; ღვინო აწყაჲ 336—340, 885
საწყაული, ღვინოჲ საწყაული 91
საწყეო 132, 195
საწყინოჲ 164

საწყლისპირო 265, 528, 797, 1026
საჭამადი 52, 60, 84
საჭეთმპყრობელი 262, 347, 595
საჭმელი (ცხოველები) 358, 438—452, 455—467, 471—472, 479—480; ზრახვანი ს. 479
საჭურველი 73
საჭურისი 39, 74
საჭურჭლე 117, 149, 150, 162, 230
სახამაშო 137
სახარდნე 1044
სახარება 5, 20, 42, 48, 96, 564
სახარკოდ 49, 75
სახახო 273, 317, 505, 541, 575, 652; ს. მკვდრი 317
ხახე, ს. ცხვირის 80; ს-ნი არსით განცხოველებისანი 106; ს-ნი მტკიცე მუცელნი 161
სახედველი 143
სახელო (საბელო) 317, 318, 483, 529, 542, 573, 574, 702, 797, 876, 913, 935, 942, 1014, 1053, 1060, 1090; სამკვდრი ს. 698, 945, 951, 1021; მკვდრი ს. 948; ქართველის ბატონის ს. 542; ს-ს ცემაჲთ 483; ს. ქება 317
სახეობა 95
სახიერი 134
სახიზნავად 76
სახიობაჲ 147
სახლეული 72, 113, 345, 475
სახლი 33, 143, 144, 165, 227, 232, 273, 356, 503; ს. სამამხილისოჲ 33; ნაშენებანი ს-ნი 165; სტე ს. 503; სწორლის ს. 503; ა. სახლეთა 29
სახლისკაცი 150, 504, 519, 609, 610
სახლშოთ, ს. შეგვენა საქმე 372
სახმილი 275, 574
სახუცო (ცხოველები) 543—544, 549—563, 628, 665, 713, 894, 1033, 1051
საჯამრობელი 61
საჯენსო 132
საკმარი 37, 38, 40, 45—52, 56, 58, 74, 75, 78, 79, 82, 83, 137, 140—142, 149, 151, 155, 165—167, 173, 174, 217, 270, 273, 343, 588; ს. განეწესა 48; ს-სა და თითეულ ჴოვან 48; სჴვა რად გამოიხმიებდეს 51; ს-საჲ დეს 52; ს-თა და საფასეთა 484 ვაჭრ ხის ს-თა 56, 79; ს. მოსასტრისად 78; ს. ჴორცთაჲ 132; ს. ტრაპეზისანი 149, 151
საკმრობაი 140, 149
საკსარი 42, 695, 880
საკზენებელი 6, 40, 81—84, 88, 92, 122, 133, 268
საკნად 76, 103, 117; სულთა ს. 103; ტყუეთა ს. 117
საკუმილი 107
საკვალაბო 519
საკვალჭე 931, 1026
საკდომი 127, 158, 230
საკელგო 575
საკერო 60
საკვარე 519
საკილდაო 528, 739
საკიმანშტაროო 280
საკინიბო 280, 892
სკევსტატორიატორი 49
სკევსტატორი 35
სენაკი 11, 49, 143, 145, 147, 148, 215; სამოღუწეოჲ ს-ები 49
სენაი 30
სენანი 24
სეროპი 11, 63, 65, 148, 198; ს-ისაჲ არ იღოცების 10; ცამსა ს-ისანი 65
სეფე 48
სეფეობა (ცხოველები) 342
სეფისკუერი 83, 256
სვინა (სჴნა) 225, 802
სვინაქსარი (სჴნაქსარი) 30, 56, 211, 259, 621
სიბერე 51
სიბილწე 106, 121, 148
სიბორგილე 107
სიბოროტე 74; ს. ძჴაბარებითი 141
სიგლახაკე 133
სიგლიხე 139
სიგლოსანი 155
სიდედრი 231
სიეროგე 66

სალრიტონი 99, 100
სალოცე 146
სამართლე, ს-სა განეკუთნების 52; ს-ისადა იყოს დამოკიდებულ 52; ს-ით იქცეოდეს 55; ნაკოფი ს-ისაჲ 71
სიმაძრი 210
სიმარტივე 109
სიმდაბლე 50, 72, 146
სიმედგრე, ს. ბილწებათა 122
სიმეთხინი 98, 100
სიმძაცე, ს. განეზიის 145
სიმტკიცე 25, 48, 88, 94, 129, 153, 160, 161, 262; ს. დაწერეთ 25; სარწმუნოის ს-ისა ოქროზეშედსი 48; ს-სი ქრონებად 102; ს. და დაწერილი 129; დაესწერ ს-სა 153; დაწერე ს. 161; ს-ისა მოწამე ვარ 160; ს. და საწადელი 229; დაწერილი და გაკეთი და ს. ჩვენი 262
სინი 685
სინორი 45
სირჩა, ბრილის ს. 685
სიხსნი, ს-თა დათხვეთა 70; ს-თა ფიში 78; ს. მოწამეთანი 113; ს. გლახაკთაჲ 141; მესაშვედი ს. 209; ს. მეწამული 274; ს. არ აღებულა 530; ს-შიდ გამოვართეთ 612; ს-სა მაგიერ გამოვართეთ 641; ს-ში ამოეყენე 731; ს-ს მესაშვედი 757, 758
სიტყვისგება 979
სიტყოა, ს. შესაფალი 41; ს. ლიტონი 76; ს. მდაბალი და უხდოჲ 125; ს. უერმოჲ 125
სიტყვსმიცემაჲ 51, 138, სიტყვა მიცემაჲ მოგუეჭადების 51
სიქადული 81
სიქიშე 664
სიჩქარე 108, 119; ს-ით მეტყუელი 119
სიცრუე 71
სიძე 46
სიძვა 7, 207, 228
სიძულილი 121
სიწმიდე 116, 147; ეკლესიის ს-თა 56
სიწრფოება 53
სიხარბე 229, 664
სკარამანგი 22, 24, 97
სკოვრი 498
სკიპტრისმპყრობელი 125
სმაჭამა (გამოსაღები) 291, 298, 340, 475, 526
სნეული 140
სოფელი 43, 45, 76, 81, 85, 123, 147, 153, 155; ს-ნი და ავარაკნი 133
სოფლიო 129
სოხასტერი 58, 81, 83
სპაზმაჲ 99
სტავრი 27, 97, 544
სტამილონი 62
სტილი, ღუანო ლიტრი ოცის ს-ანთაჲ 609; ს. სანთელი 609; ს. საკელი 609, 792
სტიხარი 254, 274, 387, 491, 497—499, 590, 682, 687
სტოა 19
სტუმართმოყუარებაჲ 52, 139
სტუმარი 60, 61, 91, 132, 133, 139; ს. ქსტეფროს 60; ს-ნი გაუსტუმრებიან 133; სამატეო ს. 139
ხუდარა 97
სუზანი 542
სულთქუმი 125
სუნდუსი 21
სური 356, 387, 685, 686; საკელმწიფო ს. 356
სურმა 394
სუფრაჯი 632
სქემა, დიდთა ს-ითა 116; ს-ით კურთხეუა 117
სქემის-კურთხეუაჲ 8
სწავლა 40, 79, 80, 93, 113; ს. მოძღუართანი 113
სწრაფაჲ 81
სხუსხული 764, 897
სჯულდებული 107
სჯული 9, 75, 79, 106, 108, 113, 120, 151, 157, 161—164, 207, 221—228, 241, 252; ს-ის გარდასლეაჲ 9; დადებული ს. 78—79; მუნებითი ს. 108, 113; დაწერილი ს. 108, 113; ს-ის დაკნინება 164; ს-ის პყრობა 241; ს. ქრისტიანეთა 263, 267, 356, 391; სულმრთო ს. 516; ს-ის გარდამაელობა 978

სჯულისდება 1109
სჯულისკანონი 9, 387
სწავლიანობაზე 206, 207

ტ

ტაბლა 11, 38, 51, 55, 59—61, 81, 103, 104, 644, 801, 1003; სამოციქულოსა ტ-ისა 51; ტ. დიდგოს 38, 55, 59, 60, 61, 81, 103, 104; სახიაროო ტ. 60; პრწყინვალე და ჭეროვანი ტ. 84; აბრაამის ტ. 644, 1003
ტაბასტაა 27
ტანისამოსი (ეკლესიისა) 150
ტანუტერი 170, 250
ტაფა 685, 686
ტაშტაბრაგი 20
ტაშტი 685, 686
ტახი (ეკლესიაში) 523—526
ტვირთობა (ეკლესიაში) 815, 973
ტიპიკონი (ტვპიკონი) 64, 92, 94, 101—102; 133, 134, 1019; გუჯარი ტ-საჲ 41; შორეულსა ტ-სა 92; განსაზღვრებულსა ტ-სა 102;
ტიკი (ეკლესიაში) 643, 903
ტილო (ეკლესიაში) 246, 419—422, 472, 474, 1073; სუანე ტ. 420; შუკრთა ტ. 472, 1073; ალდი ტ. 246, 474
ტკბილი (ეკლესიაში) 165, 169, 195, 361, 573, 684; კოკა ტ. 165, 169, 195; ტ. ღვინო 361; სასახლითხეცესო ტ. 573
ტოლობა (ეკლესიაში) 544—547, 550—552, 555—562
ტომარა (ეკლესიაში) 643, 903
ტომი 75, 130
ტრაპეზი 11, 51, 61, 82, 103, 129, 133, 152, 479, 501, 799, 800, 872, 921; ტ-ად იწოდნენ 55, 59; საზიაროო ტ. 61; ტ. დიდგოს 65, 82, 103, 104; ტ-სა მიუდგომელი 135, 136, 138, 139; ტ-ის გაღება 140; ტ-ზს შესლვა 145, 146; ტ. გარდაიმდებოდის 133, 149; ტ-ს გაჩენა 501
ტრაპეზობა 138, 139
ტყავი (ეკლესიაში) 154, 198—204, 233, 235, 544—547, 550—552, 555—562; ცხვრის ტყავ-შჯარი 233, 235; ზეღმოს ტ. 154
ტყვე 370, 486, 604, 613, 695, 902, 930, 1019, 1026; ტ-ის გასყიდვა 604, 613, 695
ტყუება, თუ ადოქცა გატყუოთ 239; არა გატყუოთ 485—486
ტყუეობა 49, 354; ტ-ისაგან გამოხსნა 49
ტყუისმცველი 250
ტკრთი (ბეგრის) 280—284, 292—296, 299—308; 374—375, 377—380, 384—386, 400, 402, 405, 414—417, 419, 425, 427, 436—437

უ

უანდერძოა, ე. ალექსიოსის 149
უარისმყოფელი 156
უბადრუკი 121
უბიწოება, უ. სარწმუნოებისა 114
უბეგროა, უ. არს მათ, რომელ ნასყიდი არს 167
უბნობა 138
უბნობა 66
უბრალოდ, უ. ეიყუნეთ 351
უგანწყობილებლესობა 147
უგემურობა 155
უგულებელყოფა 60, 70, 79, 112, 145, 222, 269, 354
უგუნურება 654
უდაბნოსმოყუარე 150
უდარესი 139
უდებებაჲ 145, 153, 815; უ. ნემცა შემოვალს 153
უდები, გაბედნიერთხოთ უდებთა 65
უდებქმნა, არა უდებ ექმნეთ ბრძანებასა 559
უდებყოფა 57, 81, 145
უდიერობა 581
უემბაზო 208
უერმოა, უ. სიტყუჲაჲ 125
უზაკუელი, უ. და ეთოგელი 57; უ. სარწმუნოება 119
უზარო 124
უზიარებელი 207, 231
უზიარებლობა 117

უზრუნველობა 137, 140
უთავადესი, უ-თა ქმობა 141
უკეთურება 75, 123, 139, 142; სახედ უ-ისა 75
უკუდგომა, არას უკან ვიდგებით 164; ეკეთდგნენ ერეკლე მეფესა 600
უკუმოზღვა, აღზრდისა ჩვილისათვს უკუმოგებღვა 273
ულამი 985
ულაყი (ბედაური) 192, 260, 266, 584, 643
ულუფა 192, 266, 696; დიდი სათათრო უ. 266; წერილი სიწერი მუდამი უ. 266
უმადლო 77
უმამულობა 270
უმანკოება 86
უმეცარი, უ. შჯულსა კანონთასა 67
უმეცრება 121
უმიმწუხროდ, უ. ნათელი 144
უმორჩილობა 754, 755
უმოქენეო 137
უმოქენეობა 140
უნაგირი, უ. ოქროა მოჭედილი 394
უნაკლულო 137
უნაყროვანესი 60
უნდო, უ. წესაწერაი 518
უნებელი 132
უპატიოდ, ყველასა უ. ვჰყავდა 163; უ. მიად დაგუჭადნა 164
უპატიომყოფელი 163
უპატიოება 90
ურემი, უ. ღუნო 174, 382—386; უ. დომი 291—296, 299—330, 358—366, 405—412
ურვება 86, 229, 230, 267, 540; საქმეთა იერუსალიმს 86; კინ იეროს 267
ურიგობა 755, 976
ურიდად, უ. წარაგებდეს 79
ურიში (გამოსაღება) 358—364
ურმეული, უ. უნდა გამოიღონ 318
ურუმი, მოვიდეს უ-ნი 354
ურჩება 8, 67, 69, 143, 146, 741
ურჩეულესი 53, 54
ურჩი 57, 67, 118, 144, 183, 186, 197, 210, 222, 227, 655, 912, 913; უ. მარიტებისათა 118
ურჩქნილი 222, 224, 232
ურწმუნო 67, 221, 227
უსადევოთ, შეწოგეიწიაეს უ. 263
ურჯული 393
უსამართლოა 76, 225; უ. მართალსა წაიჩჩდის 76
უსამართლოებაჲ, უ. იადრის 102
უსამართლობა 1032, 1070
უსამწუხაროობა 827
უსარჩლელად 215, 273, 510; უ. და მოუდგრად 215, 510
უსარჩობა 827
უსასყიდლოდ 149, 153, 154
უსაქმოდ 273
უსაცილოდ 627
უსაცინელესი 120
უსახელოო (საბელის არქონე) 549; უ-ი არაგვის ერისთავისაჲ 549
უსახო, უ. ღმრთისმოძულე 594
უსახურება 107
უსირცხვილოთ, ეჩიანოთ და უ. მოგაბაროთ 486
უსიტყუელად, უ. ბელთა მოგაჴსენებდეთ 169
უსმენელობა 69
უსწავლელი, უ. ლიტონნი 87
უსწორებლობაჲ, უ. შეიქმნების შორის ძმათა 51
უსჯულოება 120, 122, 241
უურვობაჲ 99
უუწესოესი 120
უფალი 47, 76, 136, 673; უ. და ჴელმწიფე სოფლისა და ცისაჲ 47; სახლის უ. 673
უფლება 45, 77, 86, 99, 152, 660; მაქუნდეს შეუძლოეთ უ-ითა 45; უ-დ იწებას 77; უ-დ ეცადნენ 86; უ-დეს და განაგებდეს 660
უფლისწული 263, 356, 542
უფლებულ, უ. ოქმნა 107
უქმი, უ. გატეხოს 351
უქმხიტყუობა 148

უმუედესი 267
უმცირესი 157, 214
უღლები 46, 48; მამეულებითა და თავიეთ უ-თა 46; ყოველთა საქმრითა მათითა, სეფეთა, უ-ითა 48
უშუალებაჲ 74
უცალო, უ. სამუშაოთა და საერეთაგან 147
უცილობელად 265, 273
უცოლო 542, 550—552, 555, უცოლო ცმაწყალი 542
უცოლშვილო 545, 547
უცონილად, უ. მსაჯერებისაჲთა 92
უცხოთმოყვარებაჲ 52
უძებარი 217, 263, 270, 273, 369, 393, 495
უძეოდ, უ. გარდაეცვალნა 215
უძლურებაჲ 51, 61, 65
უძლური 83, 86
უძლურმყოფი 140
უძრავი 37, 48
უწესიერესი 53
უწესო, უ-თა წესიერებად მოყვანებაჲ 89, 135
უწესოებაჲ 9, 59, 69, 74, 118, 120, 141, 143
უწინამძღურობაჲ 69
უწუერული 143, 144
უწუალოებაჲ 660
უწუებაჲ 104
უწესო 154
უხარებოდე 153
უხუცესი 67, 68, 70, 139, 250; ტყისმცველთა უ. 250
უჯდური 57, 60; განწესებულსა უქმეთასსა 60
უქმარი 52, 76, 86, 155, 165—167, 173, 174, 270, 273, 345; უ-სა წილ საქმარსა 52; უ. საერისკაცოსაებრ განგებასა 86
უჯეროვნესად 74
უჯეროთ, უ. მეტყველებდეს 67; უ. წარგებდეს 79
უჯუარო, შევარჩენოთ და უ. ვქუნდეთ 184; უ. და წეუნდობელნი იყუნეს 197, 219; თქუენგან უ. იყოს 252
უჰახაკო 144

ფ

ფარა (ფუელი) 904, 1075, 1126
ფარშმანი 712
ფახი 28, 34, 38, 61, 62, 246, 253, 257, 414—419, 450, 496, 638, 670, 671, 921; ქანდაქის ფ. 414—419; ფეშქაშის ფ. 496
ფაჩი 132
ფერება ლაღობით ფ. 123
ფეროზა 498, 499
ფერჩი, ფ-სა წედგმად 77
ფიტვი (გამოძიები) 299—305, 358—360, 362—386; ფ. წკლაჲ 299—305
ფეშქაში 496, 509, 510, 575, 616, 712
ფეშხუმი 274, 387, 499, 684, 686, 688, 873
ფილონი 274, 491, 681, 682, 687
ფილტიმია 100
ფინი (გამოსაღები) 285—288, 332
ფლობაჲ 122, 124
ფლობილ, ფ. ვქუნით 115
ფლური (ფუელი) 497—499, 592, 908
ფოხალი, ღომი ფ. 299, 342, 374—375, 521, 923—925; 1065
ფოლორეი 639
ფხალშუნი 6, 66, 84, 393, 487, 539, 568, 609
ფხალშუნება 38, 60, 61, 65, 68, 73
ფური 260, 559, 584
ფუფუნება 61, 89, იხ. მფლფუნებელი
ფუძე, ფ-ითა სრულითა 23; 176, 600

ქ

ქადაგი 135, 215
ქათალიკოზი 155, 156, 157, 406
ქათაში (გამოსაღები) 280—326, 336—340, 358—368, 374—386, 397—402, 404—422, 434, 436, 438—468, 472, 478—490, 496, 497, 1075, 1082—1090; ქ. მოეკრიფოთ და მოეგზავნოთ 309—315; სასუქი ქ. 317, 414—419; საკრავე ქ. 317, 414, 416; ბეგრის ქ. 414—419; საბაზაირო ქ. 414—418, 420, 431—432

ქალამანი (გამოსახულება) 198—204, 234—237
ქამარი 387, 657
ქამფხა 394, 499
ქანდაკი (გამოსახულები) 414—419, 424, 426, 428—434; ქ. ხელოვნება 428—432; ქ. ბედნიერი 428—432
ქარტა 223, 225, 1012
ქარხანა 572, 573
ქაღალდი 685
ქედლადრეკა 130
ქედხუდა 821
ქევხა 489, 964
ქერა (გამოსახულები) 198, 291, 326—330, 334, 381—382, 397—402, 549—562; ქ. ნათიხული 291, 326—330, 334; ქ. ჯიგრდი 297; ქ. ბინა 328; ქ. კოდი 334, 381—382, 397—402, 549—562; 562
ქეშიკობა 629
ქვაბი 501, 685, 686
ქვაბქოთანა 685
ქუეყანა 109, 122, 155, 160, 245, 266, 351; ყოველსა ქ-სა ხალხთაენდელობახსა 109; ქ-ნი შეეწირნეს 266
ქვეშაგები 644
ქვეშგასაშალი 688
ქვრივი 810, 811, 812, 891
ქირა 825
ქიშპობა 634
ქმარი 77, 329, 811, 812
ყოლვა 113
ქონება 48, 51, 52, 54, 125, 147, 155, 158, 162, 164, 253, 496; მამულობითი ქ. 147
ქონებული 45
ქორაქანდელი 49, 96
ქორეპისკოპოსი (ხორეპისკოპოსი) 116, 118, 163, 226, 228, 229, 231, 232, 358, 472
ქორწილი 208
ქორწინება 118, 120, 208, 801, 802, 812, 871, 891, 1056
ქრთამი 116, 118, 145, 146, 164, 220, 351, 394, 503, 512, 532, 540—541, 615, 621, 710, 897, 1051; ქ-ის [illegible] 145, 146; ქ. დაღებულის 351; ქ-ით [illegible] მოგება 394; ქ-ით მოპოვრობა 512; ქ. მიღებული 512
ქრთილი (გამოსახულები) 141, 233—237, 399
ქსენადოხი 41, 47, 90, 91
ქუაბ-ავაზაკი 119
ქუაბი, ვაჭრის ქ-ები 136, 152
ქუდი 394
ქუედასხმა 165
ქუთათელი 245
ქულბაქი 176, 264, 637, 638
ქულუჩა 499
ქუნთი 475
ქურა 391, 392
ქცევა, დაწერილი შეცვალოს და აქცეოს 167
ქცევა-გამოცვალება, ქ. ქაბუა 259, 270
ქცეულება 42

ღ

ღალა 129, 166, 260, 585, 629, 694, 808, 826, 859, 903, 909, 922, 930, 959, 984, 1009, 1014, 1102; ნათიხული ღ. 129; ღ. ამოუკვეთეთ 694
ღალატი 127, 225, 517
ღამითევეაი 7, 55, 66, 81, 82, 84, 88, 103
ღელვა, სოფლისა ღ. 137
ღვინი 475
ღვინის ჰიცევები (ბეღარა) 416
ღვინო 165, 198, 275, 277, 280—325, 328—330, 335, 336, 358—386, 397—459, 465—474, 478, 479, 496, 497, 513, 515, 520, 521, 523—526, 564, 571—574, 596, 609, 923, 924, 938, 968, 1074—1082; კუთნისი ღ. 165; ქართხალი ღ. 198; ქვევრი ღ. 280—325, 358—373, 399—407, 411—439, 468—472, 496, 513, 515; ურემი ღ. 382—386; ქასრი ღ. 308, 375, 382, 397—399; ჯუდო ღ. 383—386; ხაწყვეთი ღ. 336—340, 453, 473, 478; მოსდი ღ. 326; გორი ღ. 374—380, 520, 521,

523—526; სამესხო ღ. 380—381; ფუძე ღ. 412, 427, 434; ტიკი ღ. 413, 426; ჭერი ღ. 431; ფურა ღ. 402—405; შრომელი ღ. 407—411; ფოხალი ღ. 413—414, 419—421, 439—459, 465—469, 473—474, 479; სამალწე ღ. 489, 564, 596; ლიტრა ღ. ოქის სტილიანთა 609; შეშახვერე ღ. 925; ღორჭი ღ. 923
ღილი (გამოსაღები) 544—547, 550—552, 555—562
ღილოკილოკა 20
ღირსება, პატივით და ღ. 47
ღომი: ნაოთახალი ღ. 280—284, 290, 298—306, 318, 335, 403, 404, 407—410, 496—497; ურემი ღ. 291—296, 299—330, 358—366, 405—412; ფოხალი ღ. 299, 342, 374, 375, 377, 521, 924, 925; ფშმოიარე ღ. 336—340; ქოდი ღ. 358—371, 400—404, 412—413, 923—925; ხვედრი ღ. 386; ყუახი ღ. 372, 1074—1082; წინა ღ. 380—381, 401—402; სამსხვილეში ღ. 381; ატარი ღ. 382—386, 466—467; ფიში ღ. 382—383, 419, 422; შენახვეარე ღ. 399—400; ჯიღორი ღ. 401, 434—437; სახარჯო ღ. 404; ჭაში ღ. 405, 414—419, 422, 425, 427—431, 472, 478, 479; ქილაში ღ. 408; მახათელი ღ. 413; ფშერდი ღ. 420—422; ფშდი 438—459, 465—470, 473—474; ძარა ღ. 413; ფუერდი ღ. 410—422; ფშდი ღ. 426—427; ოფორტელი ღ. 450—451; ქილი ღ. 473; სამსხვილეში ღ. 474; ჯიჯი ღ. 520
ღორი (გამოსაღები) 366—368, 414—419, 421, 426, 428, 434, 435, 466; სამეშაო ღ. 428; საყანე ღ. 434—435; სალორე ღ. 523—525; 1082—1090
ღმრთისმგმობელი 667
ღმრთისმოშიში 137
ღმრთისმსახურება 80
ღრამატიკოსობა 273
ღუარძლი 5
ღუდედიკი 97
ღულარწმილი 142
ღუწა 79, 150, 160
ღუწოლა 42, 51, 63, 79, 103[illegible]

ყ

ყაბზი 825, 893, 894, 962
ყაში 685
ყადაღა 761, 848
ყაენი 600—601
ყავარჯენი 386
ყავრის მიტანა (მეგარა) 299—317, 326, ყავრით სამსახური 318
ყალანი 164, 805
ყალნობა 164
ყანა, ღვინის ყ. 260
ყანის მეშაობა (მეგარა) 281—284, 414, 422
ყანის შველა 416, 420, 423, 426—432; ყანის შ. ნადათ 426; ყანის შ. ჭირითა და კალითა 425—428; შ. თოხნაზედ, მარგალზედ, კრეფაზედ 432
ყანობა 365, 419—421, 941
ყარაულა, მორიგის ყ. 983
ყდა (გამოსაღები) 290
ყველი (გამოსაღები) 198—204, 292—308, 358—368, 374—376, 413—414, 440—472, 923—925, 1075, 1082—1090; ყ. ლიტრა 299—305, 341; ყ. ყუნჭი 413, 414, 468—470; ყ. ჩარექი 923—925
ყვერული (გამოსაღები), გასექვებული ყ. 523—526
ყიდვა 22, 27—34, 246, 252, 253, 342, 353, 500, 501
ყიზილბაში 700, 829
ყორმაზი 498—500
ყისტი 392
ყოველთკერძო 147
ყოფა, ცოლ-შვილით და ყ-ით 995
ყმა 45, 132, 181, 279, 280, 345, 358, 391, 509, 527, 528, 604, 664, 671, 767, 955, 1008; საყდრის ყ. 279, 604; წყალტბა ყ. 345, 509, 1008; სახასო ყ. 358, 391; ბეჭედლაკვ ყ. 528; მეფის ყ. 664; ბატონიშვილის ყ. 664; დარბაისელთ ყ. 664; ხატის ყ. 671; სამ-

კვლები ყ. 767; საყუთარი ყმა 955
ყმაწვილი, უცოლო ყ. 542
ყრმაჲ 74, 76, 78, 87, 93, 113; უწუერული ყ. 143, 144; უპასაყოჲ ყ. 144
ყუედრება 163
ყულუზჩი 1069
ყურტი 467
ყურუში 1126
ყურძნის კრეფა (ბევრი) 414—417, 423—425, 430, 436

შ

შამახური, შ. სახელი 369, 641, 649, 652, 671, 672, 716, 729, 766, 772, 924, 925, 926, 1072—1074
შამოკუეთა, ბიდისცა ჩამოვაკუეთოს, ყოვრი მიეტანოთ 309—314
შაური 275, 370, 372, 585, 609, 645, 646, 904, 924, 1003, 1083, 1087, 1088, 1100, 1116
შეალნება, შეგალნა ბატონშიან 401
შებმა, შეგვექმი სახლშითი საქმე და შეგამით 372
შებღალვა 66
შეგინება 675
შეგირდი 628, 665
შედგომაჲ (ბევრი) 233—237
შეერთქორცება 802
შევედრება 73
შევიწროებული 66
შეკაზმვა 163
შეკრება, შ-ნი კაბონთანი 112
შეკრებულება 893, 894, 895
შეკრვა 241, 540, 592, 622, 633, 667, 894; ჭელწერილებაჲ შ-ისა და გამწინასჲ 118, 241, 894; შეკრათ და შეამვინოთ 622
შემაქცეველი 674
შემეფტონი 49, 95
შემეცნება 114
შემნახავი, საკლავისა შ-ნი 266
შემოკვდომა, კაცი შემოაკუდეს 549
შემოლაზუნება 150
შემომწირველი 119
შემოსავალი 45, 48, 52, 53, 87, 98, შ. პრისტანთა 99
შემოსაწირავი 149, 581, 661
შემტკბობელი 150
შემოხუმა (შეწოხუნა) არდარა შემოიხუნეთ ნიგანი სოფლისანი 151; გელმა გახუმულნი შინა შემოუხუმან 155
შემსგავსებული 56; შ. ძალისა 125
შემსჭვალვა 113, 150
შემუსრვილი, ხარჭმუნოებით შ. 66
შემქცეველი 650
შემცვალებელი 130, 156, 157, 160, 259, 539, 674
შემცოდე 604, 755, 1116
შენანება 107, 207, 222
შენდობა 11, 58, 84, 120—121, 128, 197, 219, 225, 228—230, 239, 269, 344, 492, 520, 530, 595, 634; აწსნითისხისა და შ. ნიშანი 197, 219, 239; შ. უბრძოთ 269; ცოდეთა შ. 492; შ-ის ღება 492
შენდობილი 348
შენებულება 46, 48
შენი 510, 525; შ-თა და ოჯრითა 510; შ-თა და პარტახითა 535
შეპოვნება 144, 145
შერაცხვა 6, 11, 53, 69, 120, 121; შერაცხოვ ძმათა თანა 11; უღარესად შეგრაცხონ 69; ურგებად შეგრაცხოს 69; შეირაცხნენ ჩაჩეთრ შემრუშედ 120; ცოლ-ქმრად ნუმცა შერაცხიალ არიან 121
შერიგება 595
შერისხვა 65, 70, 152, 163, 893, 915, 957, 1004; შ-ითა განეარდებიან 152
შერჩულება 68, 70, 71
შერცხუენა 126
შესავალი, ყოველისა შ-სა და გამოსავლისაგან 158; შ-ის წესი 209; ნისითა შ-თა 210, 215, 242, 244, 253, 264, 277; მცხეთის შ. 267
შესავალ-გასავალი 510
შესავლობა 133
შესათიბი, მოგებოძეთ შ-თა 390
შესაკუთრება 125

შესამოსელი 49, 61, 62, 97, 168; სამეუფონი შ-ნი 49; სამღდელოთა შ. 97
შესამკრელი 760, 841
შესაყრელი, შესაყრელად მოწვა ჭალმოსხნათ სამნი გლეხნი 174
შესაწირავი 44, 119, 212, 246, 255, 498, 583, 637, 882
შესვენებული 88
შესმენა 58, 145
შემოხვრწნა 123
შესრული, ეკლესიად შესრულთა 128
შესხმა, შესხმანი დაწერნა 8
შეტრფობა 148
შეუვალად, გვონდეს შ-დ 129; შ-დ დაგმტკიცნეს 266
შეუვალყოფა, შესაელობისაგან შეუვალ ყვნა 133
შეუვრდომელი, ხალხსა ქვეშე შეუვრდომელი 50
შეუნდობელი 197, 219, 252, 269, 490
შეუნდობლობა 197
შეუნდობლად, თქუენად შ. 197; შ. ამყოფილთათ 252; შ. გაქადოთ 269
შეურაცხად, შ. ეგუავთ 163; შ. მწსენებული გბისკობოსთა 163
შეურაცხება 75, 146
შეურაცხისმყოფელი 65, 124, 128, 143, 145, 232
შეურაცხყოფა 59, 66, 70, 78, 102, 142, 164, 230; შ-დ გვადოს 102
შეურვება 47
შეურვებული 66
შეუღლება 120, 801
შეუღლვა, ქორწინებათა შ. 1056
შეუყრელობა 174
შექცევა, ხატეველი შეუქცეოს 62; ეკლესიასავე შეუქცეოს 87
შეშა (გამოსაღები) 297, 298, 358—366, 382, 399
შეშეება 150, 163; ლაშქართა შიგან შ. 163
შეჩუენება 8, 114, 116, 119, 183—185, 224, 275, 634, 758, 894, 909, 910, 912, 937, 1024
შეჩუენებულ. შეჩეენებულსცა არს 152
შეცთომა, განცხადებელად შესცოდეს 1351
შეცილება 909
შეცოდება 127, 225, 226, 229, 490, 667
შეცოდებული 43, 69
შეძენა 150
შეძინება, შ. და ანგარება 52
შეძინების-მოყვარება 51, 76
შეძულება, გვონდეს შეძულებით და მკვდრად 270, 273
შეწვალება, უწესოებაჲ და ორგულებად შესწვალებენ 51
შეწირულობა 173, 181, 651, 675
შეწყნარება 5, 40, 65, 69, 74, 80, 86, 87, 93, 153, 183, 197, 220, 223, 225, 239, 240, 595; სტეფანოზ შ. 69; შეწყნარებულ იქმნეს მოწასტერსა 93; შეიწყნარდეს წესთა 153
შეხიზვნა, კიდეც შეგიხიზნოთ 485
შეჯერება, ჩუენ შეესჯერდით 176; ბათი გული შეჯერდებოდა 246; ასრე შეჯერებაა 261
შვილადაყვანა 1069
შვილება, მისავე საცოლესაგან გი შეილნა 210
შვილებული 147
შვილი, საყდრის შ. 257, 261, 351; მკვდრის შ. 259, 277, 388, ყმა შ. 515
შვილობილობა 1069, 1098; შ. არ არის დაწოწებული 1098
შთაბნევა 143
შთავრდომა 53; შ. ბრალსა 146
შიკონი 99
შიშილობა, შ-ის წელიწადი 492
შინაგანმცემელი 77
შინაყმა 885
შინაყმობა 332, 342, 581, 813
შირაქი, შ-თა შეკაზმელი 394
შიშლიკი 574
შოლტი, მისცემდით თეთრ შოლტს 154
შორიელი, შ-თა და შაჰლობელთა თქმა 86
შრიფიდოქსესტი 97
შრომა 38, 55, 68, 94

შრომილება 81
შტო, შ-თა ეკლესიისათა 119
შუადამხდომი 578, 579
შუაკაცი 123
შუამავალი, მოწამე და შ. 616
შუამავლობა 540, 960
შუაშემომყუანებლობა 272
შუაშემოსვლა, სალამბარიოდ შუა შემოგიდეს 438
შუაჩამოსვლა 623
შული (განმსაღები) 560, 561, 562, 596, 628, 635, 636, 697
შური 58, 106, 113, 121, 638, 665, 1067
შურისგება 912, 913
შურისმეძიებელ 124
შურმტერობა 146
შუროობა 634
შფოთი 53, 59, 118, 788
შჯულდება, შ-თ დაემტკიცებ 85
შჯულდებული 74
შჯული, შ. და კანონი 52; შ. და მცნება 53, 65; შ. კანონთა 67; შ. ღმრთისა 69; დადებული ორს შ-ად 74; საქალაქოთა საერისკაცოთა შ-თა 74; შ-ად დამარხვა 75, 107
შჯულისდება 65, 72
შჯულისკანონი 21

ჩ

ჩახალახი, გუდამაყრელი ჩ. 27
ჩალიშქა 840
ჩამობოჭვა 1051
ჩამოხ (გარდა) 356, 857
ჩამომბოჭავი 827
ჩამორთმევა, მამული ჩამოგვართვეთ 914; საბელი ჩამოგვართმევია 928
ჩამოსხმა, ჩ. სანთლისა 280
ჩამჩა 685
ჩანახი 1044—1050
ჩარდახი 372, 502, 589, 590, 592
ჩარეკა 260, 292—296, 313, 341, 529, 596, 628, 629, 636, 652, 665, 672, 697, 716, 766, 772, 923—926, 1006, 1072—1074, 1106; ჩ. ცრემლთა 260; ჩ. ცხედი 292—296; ჩ. სათელი 341, 628, 652, 665, 672; ჩ. საქმე 529, 629; ჩ. შული 596, 636; ჩ. ვაჟი 923—925; ჩ. ბაშა 926; ჩ. ხიზილალა 609
ჩარეკილი 495, 503; ჩ-ის ამად 496; მძიმე ჩ. 503
ჩაფი 686, 1003, 1099, 1100; სირაჯის ჩაფი 1099
ჩაცვენება (განმსაღები) 545—561
ჩეგნიჩი 1044—1049
ჩვეულება 69, 120, 204
ჩითახური 336—341; ფუნის ჩითახური 341; ზერის ჩითახური 341; ბარტახტის ჩითახური 341
ჩოხა (განმსაღები) 1003
ჩოჭა, შეკმოსას ჩ. 71
ჩუქანი 145
ჩხვერია, ატარი ჩ. 464
ჩხიკინი 1094
ჩხუბი 485, 486, 566, არა გიჩხუბით 485

ც

ცაგერლობა, ც. გვიბოძეს 316
ცალი, ღვინო ც. 141, 1082
ცერცვი (განმსაღები) 285—290, 297
ცვილი (ცუილო) 170, 174
ცოლმა 8, 56, 66; განმცხადება ც-თა 66, 68, 70, 79, 92, 112
ცოლმილი 58, 107
ცოუნებული 71
ცილება, მიწასედ იცილებოდით 487; არა კაცი გცილებოდეს 513; ც. შეგვექმნა სამართალში 558
ცილი, ც. დაეწიმის 146
ცილისმწამებელი 140
ცილისწამება 146
ცილობა 83, 156; ნუ დაუწყებს ც-სა 574
ცილობი 28
ცისკარი, ც-სა ლოცვისა ჟამსა 64, 65
ცისხისთავი 245, 250

ცოდვა 43, 52, 84, 92, 113, 121—124, 152, 163, 228, 229, 267, 357, 370, 492, 661; ც-თა ცვალება 43; ც-ის აღ-ჭრცვა 121; ც-თა ტბილწესი 123; ღმრთისა შეურაცხისმყოფელი ც. 124; ც. და ბრალი 94, 152; მოსატევებლად ც-თა 267; ც-თა შენდობა 492; ც-თა შესანდობელად 510, 513; ც-თა მოტე-ვებლად 511; ც-თა აღსახოცელად 519; ც. დიუტეოს 543
ცოდვილი 815
ცოლი 207, 225, 230—233, 543—548; უხუცესი ც. 225; ჭეშმარიტი ც. 543
ცოლ-ქმარი 117, 120, 121, 542; მეორე ც. 117; ც-ად ნებაჲ შერაცხილ არიან 121; უხუცესი ც. 229; ნატიცები ც. 229
ცრუობა, არა გიცრუო 485, 486
ცრუფიცება 121
ცუდადმწყაობრობა 146
ცუდი 154
ცხენი (ვაჭრობაში) 543—563, 1052; ბე-დიური ც. 394
ცხენის ქვება (ბეგარა) 382
ცხვარი (ვაჭრობაში) 550—562
ცხორებაჲ, იწრო ც. 36; უფართოესი და უმეტიდრესი ც. 36

ძ

ძალდება, რაცოდენ ძალ-გეეძლოს 251
ძალი, ძ. არ მისცეს 226
ძეგლი 151, 152, 153; ძეგლისა განება 153; ბატრიაქთა და მეფეთა განა-ჩენსა ძ-სა წერილ არს 250
ძეგლისწერა 105, 852
ძეგლსყოფა, ძეგლეთდად მონასტრისა ნებაჲ 50
ძელი ცხორებისა 19, 25, 95, 97, 107, 354
ძვირისმოქმედი 695
ძიება 168, 189, 228; გამოწულილეულით ეძიეთ 159; ცოდვა ძიოს 228
ძირი ძ. ყოველთა ბოროტთაჲ 146
ძლეულება 49
ძლიხპირი 255, 497, 499
ძმა 35, 141, 142, 152, 225; თანამელეწილე ძ. 35; თავდი ძ. 141; უთანასწორესი ძ. 141; ძ-დ ვერ დაიწესებოდეს 147; ძმათა თანა დაწესებოდეს 152
ძნელმეტყველება 654
ძოლოჲ (ძულოჲ) 27
ძრვადი 48
ძროხა (ვაჭრობაში) 207, 208, 549, 571; საკეთრო ძ. 208, 549
ძუელმცნებაჲ 139
ძღვრის-მოქმედი 183, 184, 186, 197, 219, 239
ძულოჲ (ძოლოჲ) 27
ძღუენი 44, 56, 60, 89, 116, 125, 129, 276, 277, 291, 298, 308, 330—332, 401—404, 551, 561, 575, 661, 728, 923, 924; საჭირისტეშობო და საყვე-ლიერო ძ. 276; ბერის ძ. 330
ძღუნისმოძრომეელობა 113
ძურისზრახვა 58

წ

წაგება 132, 133; ცერი დღეობასა წაი-გებიდეს 132; წაგებიდეს ბერი და ღუხოჲ 133
წადიერება 42, 110, 151, 654
წადილი 151, 241
წადნიერება 175
წაკართი 353
წალკოტი, მისითა ბოსტნითა და წ-თა 215
წამება ნ, 54, 79, 80, 94, 115, 137, 160; ძმათა წ-თა ყოს 54; ერთობითითა წ-თა 79, 80; პირსა არა ჴუწამებთ 94; საქმეთაგან აქუნდა წ-ჲ 115; რომელსა-ცა წამებიდეს 137; წ-თა ცხისკობისთა-თა 160
წამებული (მებრწყინვალე) 147
წამოჭიდება, ბერკეტობით წამოგებული 253
წანაგები, დიდი წ. ჩანდა თქუენგან 170
წარგება 44, 56, 77, 80, 84, 87, 88, 162; სათესლეთა წ-თა 44; წარაგოს

საქმრად 60, 79; უგერად და ურიდად წარაგვბეს 79; ცუდად წარეგოს 87; სირვებლად წარეგოს 88; წარაგოს სადმე 162
წარგრავნა 113
წარველენილი, კარით ჩვენით წ-თა 267
წარიქუმა, ფსალმუნი წარიქუას ნ
წარკითხვა 152
წარკუეთა, წ-ითა თავთათა 660
წარმავალი 154
წარმართება 54, 55, 71, 72, 79, 125, 132, 137, 146
წარმართი 120
წარმდები 58
წარმდებობა 69
წარსაგებელი 43, 46, 61, 82, 88, 92, 105
წარტყუენა 693
წარჩინებული 120
წარწერა, წარიწერენ ჭელითა ხემითა 101
წარწყმედა, სამკაულთა წარწყმედად მიეშვებდეს 79; ძონაგებთა წარსწყმედდეს 80; წარწყმედაჲ მონასტრისა ამისგან მოიგონოს 94; ტიბიკონსა წარწყმედად ისწრაფოს 102
წარჯდომა 354
წახახურავი (გამოსაღები) 207, 528, 546—552, 554—562, 893, 1004, 1116
წაღებაჲ 154
წახთენა (დარბევა) 814
წდევა, კრასოვილი იწდეის 60
წერა, არა ეწერებიდეს 266
წერით-აღება 56
წერით-გაცემა 56
წერილი, წ-თა ბერძნულითაჲ და ქართულითა 101; საღმრთოჲ წ. 137; ნაყოდობის წ. 342, 1103; განჩინებითი წ. 1000—1001; ფიცის წ. 1031; შეწირულობის წ. 1034
წესთაგება 871, 921
წესი 6, 9; წ. ვაჭრისაჲ 10; წ. და განგებაჲ 36, 123; დადებული წ. 36; წ. მცნებისაჲ 36; დაწესებული წ. 36, 66, 94; წ. განგებისაჲ 37; წ. მონაზონებისაჲ 40; საზიარო ცხოვრების წ. 51; განგებისაჲ წესი 54; წ. წმიდათაჲ ბრძანებაჲ 58; წ. სამონაზონოჲ ხატ. 64; საკრებულოჲ 60; განწესებული წ. 60, 65; საეკლესიო წ. 73, 116; სულიერი წ. 74; წ. საქველმოჲ 84; წ. საწდოლოჲ 84, 86, 93; მონაზონთაჲ წ. 84, 86; მონასტრის წ. 90, 93; უწესოჲ წ. 163; წ. სახლისაჲ 163; 183, 190, 194, 195, 208, 215, 219, 222, 229, 238, 241, 251, 254, 351, 467, 528, 540, 584, 585, 598, 622
წესიერება 50, 59, 73, 120, 144
წვალებაჲ 5, 7, 115, 127
წიგნი 20, 21, 37, 41, 96, 99—101, 109; წ. განგებისაჲ საძონაზვნოჲსაჲ 37; წ. გასაგებელი 41; გამოსაღების წ. 193, 584; სამაშულე წ. 194, 196, 272; შესაცვლის წ. 198, 205; საკანონო წ. 206, 533, 535, 536; შენდობის წ. 490, 515, 690; წ. სახელოსანი 527, 705; შეკრების წ. 540, 541; ოქრებელი წ. 599; წ. აბ იწიგნის 621; სითარხნის წ. 652, 694; შენგენების წ. 1016; 685, 686, 688, 799, 872
წიგნის ზიდვა (ბეგარა) 408
წიგნის-კითხვა 10, 11, 66, 138
წიგნის მკითხველი 56, 115
წილი, საბერძნეთისაშვილო წ. 596
წილნელი 542—562, 634
წილხდომა 656
წინაალდგომა 69, 76
წინაალმდგომი 57, 88, 128, 135, 138, 189, 240, 352
წინაგანწყობა 113
წინადგება 119
წინადაუდგრომელობა 114
წინადაცუეთა 113
წინამბრძოლი 113
წინამძღუარი 36—41, 52—62, 66—71, 74—79, 83—94, 102, 103, 112, 127, 128, 132, 134, 138, 144, 204, 501, 540, 544, 545, 561, 579, 588, 597, 617, 631, 653, 671, 689—691, 926
წინამძღრობა 46, 623, 708

წინამწედომელობაჲ 144
წიწდი 98
წირვა 56, 182, 228, 230, 233, 250, 528, 543, 640, 871, 872; სასეფოდ წ. 56
წიფება, ვერ ეწიფოს 4, 46
წოლება 54
წონა, წ. სანთელი 472, 474; წ. მატყლი 475; წ. სპილენძი 475; წ. რკინა 475
წულაჲ, წ. იჩქების 10; წ-ის ქმარება 14; წ-ის ჭამა 14
წურთა 69, 145
წურწუაბელი 245
წყაროსთუელი 245
წყენა 154—156, 553, 586
წყლულება 66, 68, 137, 143; წ-ბის განკეთი 68; ბოროტთა წ-თა 143

ჭ

ჭაბუკი, მოყმე ჭ. 74; ლასაკი ჭ. 74; ყრმა ჭ. 74; ჭ-თა ბრალტელთა 107
ჭალა 176, 215, 217, 252, 273, 394, 495, 509, 511, 588, 604
ჭამა, მარხვა აგებოს 208; ვინც დაესახლოს და ან ვინც ჭამოს 277
ჭედა (მეგარა), საყდრის ჭ. 279
ჭელტობა 60
ჭიდება, ყმათ ეჭიდებოდა 1104
ჭირი 55, 84, 158, 353, 652, 594; ჭ. თაეს ეც 55; მოიწუენებდეთ ჭ-თა ჩემთა 84; გლეხი თავისუფალი ჭ-საგან 90; ჭ. და იწროებაჲ 118; დიდი მოიჭირეე და ჭ-ნი ვნახენ 158; ყამენეთ დიდის ჭ-თა 353; ჭ-ნი და იწროებანი მამიამენია 356; დიდი ჭ. ნახი 594; ჭ. ბეერი გაჩვენეთ 652
ჭირდებულება 918
ჭირვება, ჭ-თა მათთაჲ ჭნილ არს შენებაჲ 44; უფრო წესჭირდების 154
ჭირვესული, ჭ. სნეულებითა 89
ჭირვეული 370
ჭირვეულობა, დედობრივი ჭ. 77
ჭირნახული 652, 653, 690—692, 712
ჭირნახულობა 609
ჭიქა 97, 98
ჭმევა 526
ჭონი 643
ჭუილი, დაჭსნას ჭ. 60
ჭური, ჭ. საბაბილოჲ 132; ჭ. დაბნელებული 1042
ჭურის რეცხა (ბეგარა) 429
ჭურჭელი 116, 162
ჭყონდიდელი 838

ხ

ხადილი (გამოსაღები) 285, 306, 316, 317, 325, 332, 366—368; 417, 426, 428, 671, 885; საგუთრმტკიცოთელო ხ. 366; საპარხო ხ. 366
ხალათი, ბუთი თუმანი ხ. გვიბოძებია 1042
ხალიჩა, ოქროსთა ხ. 497
ხანი 606, 607
ხარდანი 502
ხარჯდარი 704
ხარჯობა 704
ხატება 123
ხატი: მაცხოვრისაჲ 19, 354, 681, 686, 873, 921; თეკლორეაჲ 19, 95; ფერისცვალებისაჲ 95, 681; ღმრთისმშობლისაჲ 19, 95, 97; ჯუარცმისაჲ 95, 354, 873; წმ. გიორგისაჲ 95; ყოელად წმიდისაჲ 354, 681, 686, 873; სასწაებელი 360; წმ. ნიკოლოზისაჲ 681; არსენისაჲ 681; იოანე მახარებელისაჲ 681; ალდგომისაჲ 681; წმ. ელიასი 681; იოანე ნათლისმცემელისაჲ 681; პეტრე-პაელისაჲ 681; სამებისაჲ 681, 686; პჩობისაჲ 681; ხარებისაჲ 686; ხ-ნი დაწერილნი 49; ანჩის ხ. 358, 368; ოქროს ხ. 386, 387; ხ-ის მსვენებელი 358
ხარისჯობა 169
ხარება 9, 84, 103—105
ხარვარი 889, 890, 1035, 1097
ხარი (გამოსაღები) 207, 543—547, 549—554, 560—562, 584
ხარისხი 116, 148; ხ. მოქალაქობისაჲ 148
ხარკება 81
ხარკი 37, 65, 69, 133, 617; ხ. სამეფოჲ და საშტდგელთმთავროჲ 37, 50; ხ. და ბეგარი ამოეწყადა 133
ხარჯი 181, 530, 572, 717, 1007, 1042

ხაჩეცარი 119
ხაჭო (გამოსახულები) 382, 397—399
ხეში (გამოსახულები) 410—411
ხვადაგი 360
ხვეტა, ხ. უწყალო ძელსა 370, 371
ხიდზე-დგომა 864, 865
ხიზანი 868, 1018
ხის-კრეფა (მეგვარა) 437
ხოდაბუნი 355
ხომალდი 475
ხონჩა 553
ხორცი (გამოსახულები) 436—468; 471—473
ხოშორი, ხ-ს მარგალიტი 498
ხრდილობითი 147, 148
ხუთშენებაჲ 6, 144
ხუთდრებული 78
ხუთჯაჭ, ხ. სოფლისა სახმაროთათვის 47
ხუში(?) სანთელი მასით ხ-ებათ 380
ხუცება, მღუდელმან უხუცოს 208
ხჳრი 20

ჴ

ჴაშლი 61
ჴამსი, სარგებელად და ჴ-ად 87
ჴდომა 69, 76, 118, 142
ჴევისთაობა 887
ჴელაობჩუნელი 939
ჴელთდასხმა 115, 116, 893, 950
ჴელთდამსხმელი 115, 116
ჴელთდასხმადი 116
ჴელთდასხმული 110, 115
ჴელთდება 76, 86
ჴელთდებული 54
ჴელთსაქმარი 10
ჴელთსაქმე 39, 68
ჴელი, ჴ-სა ქუეშე 101; ჴ. საუფლოჲ 160; ჴ. გუაძლიოს 192, 219, 220, 239; ჴ. არ გამოვართუა 197, 219, 220, 239; ჴ-ცა აჩის 280; არაჲს აქუს ჴ. 345, 346, 372; ჴ-ო ქუეშ იყოს 352; ჴ. შეეიდოდეს 368; მამულზედ ჴ. არა აქუს 487, 488, 492; ჴ. არა ჰქონდა 504, 505, 666; ჴ. მოურაობა 528; ჴ-თა შინა ჩუენთა არს 662; ჴ. არ დავიჭიროთ 252; ჴ. არ შეეველინოთ 239, 252
ჴელითწერილი 86, 100, 101, 161, 490, 1022
ჴელიხამართა 757, 762, 958, 962, 1022
ჴელიხამყრობა, ჴ-ს აღუპყრობა ღელონითა 370
ჴელიხდასხმა 977, 1015
ჴელიხ-მჭონებელი 224
ჴელის-მჭონელი 250
ჴელისსაწერლად 32
ჴელისუფალი 39, 54, 56, 76, 78—80, 136, 147, 153, 232, 245, 650; სანიადაგოდ ჴ-ად 147; ჴ. მოხელე 232.
ჴელის-ჩართვა, ჴ-ცა ასრე ჩაეწროთოთ 485, 486
ჴელისწერილი 1125
ჴელმოკსნა, მომცა ჴ-ით 174
ჴელმწიფე, უფალ და ჴ. სოფლისა და ცისასა 47; ჴ-თა მაოფლეოთა 50; ჴ. ანე დიდებული 141, 143, 153, 189, 209, 356, 504, 571
ჴელმწიფება 7, 11, 41, 44—45, 52, 54, 62, 69, 75—77, 91, 99, 117, 118, 132, 138, 140—142, 661, 894, 1010, 1016; არაჲს ჴელწიფების 11; მაქუნდეს ჴ-თა სრულითა 44—45; არაჲს აქუნდეს ჴ. თჳსსა თჳსებად 52; ჴ. მთავრობისაჲ 54; არა აქუნდეს ჴ. 54; ჴელწიფებოდის როესა მათსა 62; არაჲს ჴელწიფოს 117; ჴ-სა უჴმს 118; არცა ჴის ჴელწიფების 132, 136, 138; ვერ ჴელჰწიფეთ საქმე ესე 661; ჴ. გაჴსნისა და შეკრულისა 894; და დაემტკიცოთ მას ჴ. 1010; ძალი და ჴ. მოგინიჭოს 1016
ჴელოვანი, ანგაბარნი და ჴ-ნი 86
ჴელოვნება, ზღაბრომწყრალობითი ჰ. 109
ჴელოსანი 277, 361, 643, 926
ჴელოსნობა 279, 643
ჴელსაჴოცი, ჴ. წირვისა 688
ჴელფასი 643
ჴელქვეითი 597
ჴელყოფა 53, 54, 67, 70, 75, 86, 107,

118, 136, 144, 157, 159, 212, 230; შლად ჴელყოს 174, 263, 267, 271, 345, 347, 478, 504, 511, 512, 535, 540, 566; ჴელყოს შლად და ქცევად 130, 518, 522, 601, 650; გამოქმად ჴელყოს 612, 613
ჴელწერა 33
ჴმარება 9
ჴმელხარცლობა 125
ჴსენება 82, 83, 84
ჴსენებული 84
ჴსნილი 10, 358
ჴუეზული 53
ჴუმევა 60, 106, 148; ზოგად იჴმიან 60; ჴ- ღუნისაჲ 148

ჯ

ჯადეგი 1062
ჯადოობა 877
ჯამაგირი 635, 636, 894
ჯამი 356, 590, 592, 684, 686, 688
ჯანიშინობა 986
ჯანღი 553
ჯანჯი 870
ჯარიმა 913, 1000, 1009
ჯაჭვი 180, 817
ჯაჭი, ენდა ჯ-ებით დაიბოკნენ 877
ჯერი, იმის ჯ-სათჳს ვიფუცებ განკანონებით 85; იმის ჯ-სათჳს კმა ყოფ რიცხჳ ესე 137
ჯერჩინება, თანადგომითა და ჯ-ითა 182; ვითა გუმართებდა, ეგრეთ ჯერეჩინეთ 189; კითხვითა და ჯ-ითა 347
ჯეჯიმი 387, 686
ჯვარდაუწერელი, ჯ. ცოლი 543, 549
ჯვარისმტვირთველი 211, 390, 548, 553, 845, 846
ჯვარის მჭირავი 561
ჯუარდაუწერელად ჯ. დაითრგუნვის 208
ჯუარი, ჯ. პატიოსანი 95; ჯ. სიდრონაე 95; გლახაკისა ჯ-თა 155, 271
ჯუარამაღლება 132, 152
ჯუარის-დაწერა 163, 1003
ჯუარის-მოსავი 189
ჯუარისმცემელი 345, 371
ჯიბლიგარი, ჯ-ის ბუდე 497, 498
ჯიხური 500—503
ჯმნა, თჳსთაგან საქმარია ეგრნას 52; იჯმენან და განჯარდინ ამისაგან 53; რომელნან არა იჯმნას ცოდვისაგან 123; იჯმნას ყოველსაგანცე მოწაგებისა თჳსისა 136
ჯოგი 387, 501
ჯორი, ბეღლური ჯ. 394
ჯოხისდაკრა 875
ჯუმათელ-ბოვნელი 808
ჯუმალი 174, 282, 284, 382, 386, 399, 400, 402, 405, 410, 413, 423, 431, 436, 474, 480
ჯურუმი 351, 573, 841, 986; ჯ. აზდევანოს 351

ჰ

ჰავჩეული 143
ჰარბება 98
ჰასაკი 115, 118, 147; ჰ-ად მოხცელა 118
ჰონე, ჰ. უალეროი 143
ჰოროლი, წყენა ჰ-სა 240

ჳ

ჳაკინთი 124

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სარჩევი

წინასიტყვაობა 1
1. წიგნი, რომელი მოწერა დიდმან ეფთჳმე დიდსა ბერსა გიორგის (1005 — 1019 წწ.) 5
2. კითხვა-ძიგვაჲ, რომელი მოსცა თეოდორე საბაწმიდელსა ეფთჳმი მთაწმიდელმან (1005 — 1019 წწ.). 12
3. დაწერილი მელქისეზედეკ კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი (1029—1033 წწ.). 18
4. ხიკორწმიდის იადგარი (1071—1080 წწ.) 27
5. პეტრწმიწის ქართველთა მონასტრის ტიპიკონი (1082 წ.) . . . 35
6. ძეგლისწერაჲ რუის-ურბნისის კრებისაჲ (1103 წ.) 105
7. შიომღვიმის წინამძღვრის ძიგვი გაჩენილი მაძა სვიმეონის მიერ (XII ს.). 127
8. დაწერილი შიომღვიმის კრებულისა ტოხაძეებისადმი (1190 — 1204 წწ.). 128
9. წესი და განგებაჲ უცხოთა მონასტრისაჲ (1191—1212 წწ.) . . . 132
10. განგებაჲ ვაჩანის ჭუბითაჲ (1204—1234 წწ.). 135
11. დაწერილი ეტიენე კათალიკოზისა ანელ ხუცესთა სარგოს განწესების შესახებ (1218 წ.). 153
12. წყალობის დაწერილი მიქელ კათალიკოზისა მსახურთუხუცეს ვაჩე გურაბაისძისადმი (1241 წ.). 154
13. წყალობის დაწერილი არსენ მყოფიდელ-მწიგნობართუხუცესისა მგელა აბუღლახტარისძისადმი (1241—1242 წწ.). 158
14. განჩინება სეკლესიათ კრებისა შიომღვიმის შეუვალობის შესახებ (XIII ს. 40-იანი წ.). 160
15. დადგენილება სეკლესიათ კრებისა ჭლე-დაეთისადმი (1263 წ.). . 161
16. დაწერილი შიომღვიმის კრებულისა ხოსიმე ტოხაძისისადმი საშწირველოს მოძების შესახებ (1260—1270 წწ.). 165
17. დაწერილი ჯარაძეთა გიორგი მუშირისძისადმი (1260—1270 წწ.) . 168
18. დაწერილი ბერჯნელთა დვიჭრე ტოხაძისისადმი (1260—1270 წწ.). 169
19. წყალობის დაწერილი ნიკოლოზ კათალიკოზისა არეანშეგ სამაისძისადმი (1281—1282 წწ.). 169
20. სამატიანის დაწერილი ცაიშელ დანიელისა ლამსყელდამისადმი (1271—1289 წწ.). 172
21. შეწირულების დაწერილი გელათის დეკანოზ იაკობისა ხახულის ღმრთისმშობლისადმი (1259—1293 წწ.). 173
22. დაწერილი შიომღვიმის კრებულისა ბასილ ალაგერდელისადმი სამწირველოს გახენის შესახებ (XIII ს.). 174

22. ქართლ-კახეთ-ჰერეთის საკათალიკოსო ბაჟეულების სითარხნის გუ-
ჯარი (1392 წ. 1/XII). 176
24. ერთგულების დაწერილი ნიკოლოზ მაწყვერლისა იოვანე კათალი-
კოზისადმი (1346—1360 წწ.). 181
25. ერთგულების წიგნი გვრასიმე მაწყვერლისა მიქელ კათალიკოზი-
სადმი (1414—1426 წწ.). 182
26. ერთგულების წიგნი მახვლელ-ამილულ იოანესი კათალიკოზის თეოდო-
რესადმი (1427—1435 წწ.). 184
27. ერთგულების წიგნი სერაპიონ მაწყვერლისა თეოდორე კათალიკო-
ზისადმი (1427—1435 წწ.) 185
28. წყალობის წიგნი მახვლელ-ამილულ იოანესი გორეჯისკობის და-
ნიელ ნექრძისადმი (1440 წ. 20/III) 186
29. ქართლ-კახეთის საკათალიკოსო მამულების სითარხნის გუჯარი
(1447 წ. 25/XII) 187
30. კულტის გამოსაღების წიგნი დავით კათალიკოზისა მეცხეტაზე ჭეა-
ნის მახლობელთადმი (1454 წ. 10/I) 193
31. ერთგულების წიგნი ლასტრისძე კუმურდოელ იოვანესი კათალიკოზის
დავითისადმი (1447—1459 წწ.) 196
32. სამთავისის სამწყსოს დრამისა და შესაგლის წიგნი (XV ს. I ნახ.). 198
33. სამთავისის სამწყსოს საკანონოს წიგნი ცხრაზმისძეების კრებულისა
და მამასახლისებისა გრიგოლ სამთავნელისადმი (1459 წ.). . . 206
34. წყალობის წიგნი ბარკოზ კათალიკოზისა ბერიანაშვილ ძეკიხიბეთ-
უბუცეს ჩამოსასადმი (1464 წ. 13 დეკემბერი) 210
35. წყნარეულების წიგნი კათალიკოზ ბერიან აბალაკისა წისქვილის მეტეხ-
ი ღვრთისმშობლისადმი (1467 წ.) 211
36. წყალობის წიგნი დავით კათალიკოზისა ნახარებულ მიღალაძისადმი
(1470 წ.) 213
37. წყალობის წიგნი დავით კათალიკოზისა ოქროპირ მაღალაშვილისად-
მი (1472 წ.) 216
38. ერთგულების წიგნი ანჩელ არქიმანდრიტ აბელისძე გერასიმისა და-
ვით კათალიკოზისადმი (1466—1479 წწ.) 218
39. მცნებაჲ საყდელი (1470—1474 წწ.) 221
40. ეროწო-თიანეთის საეპისკოპოსო გამოსაღების წიგნი (XV ს.) . . . 233
41. ერთგულების წიგნი გამრეკელ ალავერდელისა დავით კათალიკოზი-
სადმი (XV ს. II ნახ.). 237
42. ერთგულების წიგნი გერასიმე კუმურდოელისა ეკვთრე კათალიკო-
ზისადმი (1500—1503 წწ.). 238
43. წიგნი ანტიოქიის პატრიარქის დოროთეოსისა მწყემარელისათვის
ეპისკოპოსის კურთხევის ეფლების მინიჭების შესახებ (XVI ს.
დასწყ.). 240
44. ერთგულების წიგნი ვაძიის წინამძღვრისა ქართლის კათალიკოზი-
სადმი (XVI დასწყ.). 242
45. კათალიკოზის სამწყსონი თავადნი და სოფელნი სამცხე-საათაბაგო-
ში (XVI ს. დასწყ.) 243
46. კათალიკოზის ხელქვეშეთი მღვდელმთავარნი და სამწყსონი სამცხე-
საათაბაგოში (XVI ს. დასწყ.). 244

47. შეწირულებია წიგნი მოძღვართა-მოძღვრის ილარიონისა გელათისადმი (1513 წ.). 246
48. წიგნი მაღალია კათალიკოზისა გუნათელ მელქისედეკისადმი სამწყსოსა და საწირავის გაწვნის შესახებ (1529 წ.) 247
49. ერთგულების წიგნი ზოსიმე კუპერდოელისა ბასილ კათალიკოზისადმი (1519—1529 წწ.). 251
50. წყალობის წიგნი ბასილ კათალიკოზისა გიორგი ჭარმაღელისადმი (1537 წ.) 252
51. შეწირულების დაწერილი მაღალია კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი (1532 წ. ახლო) 253
52. წყალობის წიგნი ბასილ კათალიკოზისა მცხეთის საყდრის შვილებისადმი (1516—1535 წწ.). 256
53. წიგნი ბასილ კათალიკოზისა სვეტიცხოველისათვის წართმეული მამულების დაბრუნების შესახებ (1516—1535 წწ.). 259
54. წყალობის წიგნი კათალიკოს თეოდოსისა რომანოზ მაღალაძისადმი (1542 წ.). 258
55. საკათალიკოსო გაწოსაღების წიგნი ახალქალაქელ მოყალბეთათვის (1546 წ.). 260
56. წყალობის წიგნი ძელქისედეკ გუნათელისა იუანე ცირღილაძისადმი (1548 წ.). 260
57. ერთგულების წიგნი სამი მტბევრისა დომენტი კათალიკოზისადმი (1556 წ.) 262
58. შეწირულების წიგნი ნიკორწმინდელ დავით საყვარელიანისა ნიკორწმინდისადმი (1559 წ. 24 ოქტომბერი) 262
59. ქართლის საკათალიკოსო მამულების სიაორნის გეგმარი (1559 წ. 1 დეკემბერი) 263
60. ერთგულების წიგნი კახთ ეპისკოპოსებისა დომენტი კათალიკოზისადმი (1556—1560 წწ.) 268
61. ერთგულების წიგნი დომენტი კათალიკოზისადმი (1556—1560 წწ.). 269
62. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გუდეთ მაღალაშვილისადმი (1562 წ.). 270
63. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გუდეთ მაღალაძისადმი (1562—1565 წწ.). 271
64. შეწირულების წიგნი ხოცელ ნიკოლოზ წულუკიძისა ხოცისადმი (1569 წ.). 274
65. ნესხა წყალწითელას საეკლესიო ბეგრისა (1570 წ. ახლო) . . . 276
66. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა პატრონ ეახტახისადმი (1574 წ. 14 მარტი). 277
67. დავითაძე ქუთათისის საყდრის გამოსაღები ბეგრისა (1578 წ.) . . 279
68. ერთგულების წიგნი კახთ ეპისკოპოსებისა ნიკოლოზ კათალიკოზისადმი (1562—1588 წ.). 343
69. შეწირულების წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა დავით-გარეჯისადმი (1582 წ. 5 აპრილი) 344
70. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გუდეთ ელიოზისშვილისადმი (1588 წ.) 346

71. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ეახტანგ ბატონიშვილისადმი სოფელ ჭორდის სეტიებოველისათვის დანებების შესახებ (1595 წ.) . . . 346
72. ნუსხა ხოფის ეკლესიის გლეხთა ვალთის გამოსაღებისა (XVI ს.) . . . 348
73. რჩევისა და მცნების დადება კათალიკოზის მიერ გურგეტელ სადრის შვილთათვის (XVI ს.). 351
74. ერთგულების წიგნი გაბრიელ ალავერდელისა ნიკოლაოს კათალიკოზისადმი (1562—1588 წწ.). 351
75. შეწირულების სიგელი დოროთეოზ კათალიკოზისა იტრიის ეკლესიისადმი (XVI ს. ბოლო) 352
76. ბონის საყდრის გამოსავლის დავთარი (XVI ს. ბოლო) 358
77. ცაგერის საყდრის გამოსავლის დავთარი (XVI ს. ბოლო) 374
78. ნუსხა ოცხანის საკათალიკოსო გლეხების ბეგრისა (XVI ს. ბოლო) . 380
79. ნუსხა საკათალიკოსო გლეხების ბეგრისა (XVI ს. ბოლო) . . . 381
80. ნუსხა ნიკანეულის საკათალიკოსო გლეხების ბეგრისა (XVI ს. ბოლო) 382
81. შეწირულების წიგნი კათალიკოს ევთვიმი საყვარელიძისა ბიქვინტასადმი (1578 1616 წწ.) 385
82. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მეხეთისშვილ ზიარადისადმი (1610 წ.) 387
83. წყალობის წიგნი ზებედე კათალიკოზისა ხეცია მაღალაძისადმი (1610 წ.). 388
84. წყალობის წიგნი ზებედე კათალიკოზისა დავით ელიოზიძისადმი (1610 წ.). 389
85. წყალობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა სახლთუხუცეს რევაზისადმი (1612 წ.). 391
86. წყალობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა დავით ელიოზიძისადმი (1616 წ.) 392
87. წყალობის წიგნი ბაქარისა კათალიკოზისა გვდეანის შვილებისადმი (1626 წ.) 393
88. ქრთამის გამოღების წიგნი კათალიკოს ევთვიმი საყვარელიძისა ლევან დადიანისა და გიორგი ლიპარტიანისადმი (1611—1616 წწ.). . 394
89. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა გაბრიელია შვილის იესესადმი (1618 წ. სექტემბერი). 395
90. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა გიორგი ბაღდადისადმი (1619 წ. 4 მაისი) 395
91. აფხაზეთის საკათალიკოზო გამოსავალი მოსაკრებლობის დავთარი (1621 წ.). 397
92. საკათოლო გამოსავალი მოსაკრებლობის დავთარი (1616—1621 წწ.). 438
92¹. ნუსხა ქვალის ციხის საკათალიკოსო გამოსავლისა (1616—1621 წწ.). 473
92². ხოხის საყდრის გამოსავლის ჯუმალი (1616—1621 წწ.). 480
92³. კათალიკოს მაღაძის მოლაშქრე ქალთა ნუსხა (1616—1621 წწ.) . 480
93. საკანონოს წიგნი იესე ერისთავისა იოანე კათალიკოზისადმი (1616 წ.) 482
94. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა მაღალაძეებისადმი (1624 წ. 17 აგვისტო) 483

95. ერთგულების წიგნი ძალაქნი ქათალიკოზისა მოურავ გიორგისადმი (XVII ს. I მეოთხედი) 484
96. ერთგულების წიგნი ადრინდელ მსგავს დოკუმენტისა მოურავ გიორგისადმი (1625—1626 წწ.) 485
97. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა პაატა მიწობლიძისადმი (1626 წ.) 486
98. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა თელეხსა და არაქელასადმი (1627 წ.) 487
99. პატრონყმობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა დავით ალმატელის შვილისადმი (1627 წ.) 488
100. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა პაატა ჭარმაღლისადმი (1628 წ.) 488
101. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა შიო ეგაძისადმი (1629 წ.) 489
102. შენდობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა ცისკრიშვილებისადმი (1623—1630 წწ.) 490
103. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა გერგენ გარეყანასძისადმი (1630 წ.) 490
104. შეწირულების წიგნი ელისე ტფილელისა ტფილისის სიონისადმი (1634 წ. 5 ნოემბერი) 491
105. წყალობის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა ამირან ამბროსაშვილისადმი (1634 წ.) 492
106. წყალობის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა მიღალაძეებისადმი (1634 წ.) 492
107. ბაქარ ამოკვეთილი წიგნი კათალიკოზისა შაქრულისა, ფარსადანისა და ხიზანასადმი (1636 წ.) 494
108. წყალობის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა ელიოზიძეებისადმი (1638 წ.) 495
109. დავითარი ეკლესიათა საკათალიკოზო ბეგრისა (1616—1639 წწ.). 496
110. შეწირულების წიგნი მაღალი კათალიკოზისა ბიქვინტისადმი (1616—1639 წწ.). 497
111. შეწირულების წიგნი მაღალი კათალიკოზისა ბიქვინტისადმი (1616—1639 წწ.). 498
112. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა ჭარსიძეებისადმი (1640 წ.) 504
113. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა გაღეგანაშვილებისადმი (1640 წ.) 505
114. შეწირულების წიგნი გენათელ ზაქარია ქვარიანისა გელათისადმი (1644 წ.) 506
115. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა რამზო რატიაძესადმი (1648 წ.) 513
116. წყალობის წიგნი ქრისტეფორე კათალიკოზისა პაპუა მაღალაშვილისადმი (1649 წ.) 514
117. შენდობის წიგნი ნიკოლოზ მანგლელისა რაინ ჯავახიშვილისადმი (1652 წ. 15 მარტი) 515
118. შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგურლისა ცაგერის ტაძრისადმი (1656 წ.). 516
119. შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგურლისა ხვამლის ეკლესიისადმი (1656 წ. იქლოს) 519

120. შეწირულების წიგნი გაბრიელ ცაგურლისა ხეთლის ეკლესიისადმი (1656 წ. ახლო) 521
121. დავითის ცაგურის საყდრის მოძღვრ გლეხებზა შეგრისა (1643—1661 წწ.) 523
122. წიგნი ერისტავთ-ერისთავ კათალიკოზისა თბილელ ყლიასადმი საშენკოს მიბარების შესახებ (1638—1659 წწ.) 526
123. წყალობის წიგნი დიმიტრი კათალიკოზისა ხელდაბა ხოკაშვილისადმი (1660 წ. 1 მაისი) 527
124. წყალობის წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა იოვანესადმი (1657—1660 წწ.) 532
125. საეპისკოპოსო დადებითი წიგნი ზაქარია კათალიკოზისა ვინმე დიდიანისა და სვიმონ გურიელისადმი (1657—1660 წწ.) 533
126. საეპისკოპოსო მირთმევის წიგნი ვინმე დადიანისა კათალიკოს ზაქარიასადმი (1657—1660 წწ.) 534
127. საეპისკოპოსო მირთმევის წიგნი სვიმონ და დიმიტრი გურიელებისა კათალიკოს ზაქარიასადმი (1657—1660 წწ.) 536
128. შეწირულების წიგნი გვანთელ-ნიკორწმინდელ გიორგი ლორთქიფანიძისა ველათისადმი (1664 წ.) 537
129. ერთგულების წიგნი ხიკოლოზ ნიჭიაზელისა კათალიკოზისადმი (1656 წ. ახლო) 539
130. შეწირულების შეკრულ წიგნი დიმიტრი კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი (1663 წ. 12 დეკემბერი) 540
131. წილკნის ეპისკოპოსობის საშენკოს სიგელი (1669 წ.) 542
132. ცნობის წიგნი მათეოზ რუსთველისა იოსებ თბილელისადმი (1665—1669 წწ.) 564
133. წყალობის წიგნი ხიკოლოზ კათალიკოზისა დიონისადმი (1670 წ. 27 მარტი) 565
134. წყალობის წიგნი გრიგოლ ალავერდელისა ვინმე კოზმანაშვილისადმი (1670 წ.) 566
135. საპატრიარქო დიმიტრი კათალიკოზისა ცისკრიშვილების სადათ ბიწის გამო (167[illegible] წ.) 569
136. წყალობის წიგნი დიმიტრი კათალიკოზისა პაპუა მაღალაძისადმი (1672 წ. 1 მაისი) 570
137. კათალიკოზის სახლთუხუცესის რიგი და შესავალი (1660—1676 წწ.) 572
138. ერთგულების წიგნი ყვარის მაჭის ნიკოლოზ წულუკიძისა მაჭნავაზისა და დიმიტრი კათალიკოზისადმი (1675 წ. 8 თებერვალი) 575
139. წყალობის წიგნი ხიკოლოზ კათალიკოზისა ძეგველთადმი (1676 წ. 12 აპრილი) 577
140. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა ათენელისადმი (1678 წ.) 578
141. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა რევაზ სახლთუხუცესისადმი (1678 წ.) 579
142. შეწირულების წიგნი ვყონდიდელ-ცაგარელ-ბედიელ გაბრიელ ჩიქვანისა მარტვილის ტაძრისადმი (1680 წ. ახლო) 580
143. წიგნი იერუსალიმის პატრიარქის დოსითეოსისა მოიწვინდის მამულების მოვლის თაობაზე (1681 წ. 8 სექტემბერი) 582
144. შეწირულების წიგნი დიონისე ნენსკაძისა ბიჭვინტისადმი (1682 წ.) 583

145. სოფელ ბედიაშვილის გამოსაღების წიგნი ეკლესიის ძიებელისა (1678—1682 წწ.) 584
146. ღილის ამოკვეთის წიგნი ნიკოლოზ ბოლნელისა დილეძაზე შაბშიაშვილისადმი (1685 წ. ოქტომბერი) 585
147. ალთქმის წიგნი მარილულელთა ნიკოლოზ ალაგერდელისადმი (1685 წ. აპრილი) 586
148. წყალობის წიგნი კათალიკოზ ნიკოლოზ ამილახვრისა რუგას მღვდლადისადმი (1686 წ.) 587
149. შეწირულების წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა სვეტიცხოველისადმი (1687 წ.) 589
150. პირობის წიგნი გიორგი XI-ისა, ნიკოლოზ კათალიკოზისა და ქართლის ეპისკოპოს-დარბაისელთა ანტიოქიის პატრიარქ დოსითეოსისადმი ქართული მონასტრების დაბსნის თაობაზე (1678 1688 წ.). 592
151. ყიდვების წიგნი ნიკოლოზ ალაგერდელისა იოსებ ტფილელისადმი კათალიკოზთან შეპაექლობისა და წერილების შესახებ (1685—1686 წწ.) 594
152. ჯანგირის წიგნი კათალიკოს იოანე ციხისძისა დავით-გარეჯისადმი (1689 წ 20 იანვარი). 596
153. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე ციხისძისა დემეტრე ალექსანძისადმი (1689 წ. 26 იანვარი). 596
154. გაბაწესება დავით-გარეჯის მონასტრისა რაგისა (1690 წ. 12 მარტი). 597
155. წყალობის წიგნი ჯერნაულ მარკოზისა დეკანოზ სვიმონისადმი (1691 წ.) 598
156. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე ციხისძისა სახლთუხუცესს რევაზ ძაღალაშვილისადმი (1692 წ.) 599
157. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა პაატა ჭარხეულისადმი (1693 წ.) 602
158. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გიორგი შუბითიძისადმი (1694 წ. 20 თებერვალი). 602
159. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა გიორგი გვდეანიშვილიანისადმი (1694 წ. 5 სექტემბერი). 603
160. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე ციხისძისა სახლთუხუცეს რევაზ ძაღალაშვილისადმი (1696 წ. 20 აგვისტო) 604
161. კახთ ეპისკოპოსთა და დარბაისელთა სათხოვნის გუჯარი დავითგარეჯისადმი (1696 წ.) 605
162. აღების წიგნი ნიკოლოზ ძაღალაძისა ჭობუღაშვილისადმი (1696 წ.) 608
163. წიგნი დავით კათალიკოზისა წერეთლებისადმი ნიშნის გამორთმევის თაობაზე (1673—1696 წწ.) 611
164. შეწირულების წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა ბიჭვინტისადმი (1673—1696 წწ.) 611
165. შეწირულების წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა ბიჭვინტისადმი (1673—1696 წწ.) 611
166. შეწირულების წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა ბიჭვინტისადმი (1673—1696 წწ.) 612
167. დავითარი იფხიზეთის საკათალიკოსო სამწყსოს მეკობრეთა აღწერისა (1673—1696 წწ.) 613

168. წყალობის წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა იოანე ქვეთარიასადმი (1673—1696 წწ.). 615
169. წყალობის წიგნი კათალიკოს დავით ნემსაძისა იოანე ქვეთარიასადმი (1673—1696 წწ.) 615
170. წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა სამთავისას ყველ შეწირულებათა შესახებ (1678—1696 წწ.) 616
171. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამძიისა ნიკოლოზ თუხარელისადმი (1698 წ.). 618
172. წყალობის წიგნი იოანე კათალიკოზისა გაბრიელ მანგლელისადმი (1699 წ. 26 მაისი) 620
173. წყალობის წიგნი აკაკიოს გუნაიელისა იოვანე კლდიაშვილისადმი (XVII ს.) 620
174. ერთგულების წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა კათალიკოს იოანე დიასამძისადმი (1688—1700 წწ.). 621
175. პირობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამძისა მადალაძეებისადმი (XVII ს. ბოლო) 622
176. წიგნი ქვითარების წინამძღვრობის პირების შესახებ (XVII—XVIII სს. მიჯნა) 623
177. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამძისა ქალაქის წელულ გორისადმი (1700 წ. 26 იანვარი) 623
178. წყალობის წიგნი იოსებ ერმანელისა რევაზ ქოქოლაძისადმი (1700 წ. 27 აგვისტო). 624
179. წყალობის წიგნი კათალიკოს იოანე დიასამძისა ხუცია მადალაძისადმი (1700 წ.). 625
180. სამწყსოს განწესების წიგნი კათალიკოს ევდემოზ დიასანძისა დომენტი თბილელისადმი (1701 წ. აპრილი). 627
181. სათარხნის წიგნი ხოჯაფორე წილკნელისა როსტომაშვილებისადმი (1701 წ. 16 მაისი). 628
182. შეწირულების წიგნი ნიკოლოზ სამებელისა უდაბნოს ნათლისმცემლისადმი (1701 წ.). 630
183. პირობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა პირველ ხარჭაშნელისადმი (1701 წ.). 632
184. განჩინება საეკლესიო კრებისა სამონასტრო წესისა და რიგის თაობაზე (1702 წ.). 633
185. ჯამაგირის წიგნი კათალიკოზ ევდემოზ დიასამძისა დავით-გარეჯისადმი (1702 წ.). 635
186. ჯამაგირის წიგნი ევდემოზ კათალიკოზისა უდაბნოს ნათლისმცემლისადმი (1702 წ.). 635
187. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ მანგლელისა ფარავნელ ჯავახიშვილისადმი (1702 წ.). 636
188. წყალობის წიგნი დომენტი თბილელისა გიორგი მხატვრისადმი (1703 წ. 17 ივნისი). 637
189. წყალობის წიგნი პავლე ტფილელისა წინამძღვარ ხარიტონისადმი (1704 წ. 3 დეკემბერი). 638
190. ტფილისის წინამძღვრობის წიგნი ერეკლე I-სადმი ქამანდწირის ვანწყვისის შესახებ (1704 წ.). 639

191. შეწირულებაა წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი (1705 წ. 25 იენისი). 641
192. სათარხნის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მარქარას შეილებისადმი (1705 წ. 2 დეკემბერი). 642
193. მანგლელისა და ტფილელის სამწყსოს განწესება დომენტი კათალიკოზის მიერ (1706 წ.). 644
194. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა სახლთხუცეს ამილახორ სადმი (1706 წ.) 645
195. შეწირულებაა სიგელი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი (1706 წ.). 645
196. სათარხნის გუჯარი ონოფრე წინამძღვრისა თელელთა და პატარძეულელთადმი (1708 წ.) 652
197. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა სახლთხუცეს ამილახორისადმი (1709 წ. 25 აპრილი). 653
198. შეწირულების სიგელი ითაებ ნიხოწმიხველისა დიდის მონასტრისადმი (1709 წ.) 654
199. გამოსაღების ამოკვეთის წიგნი მანგლელ ნიკოლოზისა მანგლისელთადმი (1703—1709 წწ.). 663
200. სამწყსოს განწესებაა წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პავლე ტფილელისადმი (1710 წ.) 664
201. წიგნი ნიკოლოზ სამებელისა ქრისტეფორე რუსთველისადმი ყმის დანებების შესახებ (1710 წ.). 666
202. ერთგულების წიგნი ბოდბელისა და რუსთველისა ნიკოლოზ ალექსანდრელისადმი (1711 წ. 12 დეკემბერი) 666
203. ერთგულების წიგნი ნიკოლოზ რუსთველისა დომენტი კათალიკოზისადმი (1711 წ. აპრილი). 667
204. შეწირულებაა წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი (1712 წ.). 668
205. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი (1706—1712 წწ.). 675
206. შეწირულებაა გუჯარი წინამძღვარ ონოფრე მაკუტაძისა დავით-გარეჯისადმი (1712 წ.). 678
207. ტაძრის ამოკვეთის წიგნი არსენ მანგლელისა მოყალნე მანგლისველებისადმი (1713 წ. 29 მარტი) 693
208. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პავლეს დიაკონისადმი (1713 წ. მაისი) 694
209. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გერიულ მახარებლისადმი (1713 წ.) 695
210. ფსალტის წიგნი ნიკოლოზ ალექსანდრელისა დიდის მონასტრისადმი (1704—1714 წწ.) 696
211. უსეფის წიგნი ჩაქარია ბოდბელისა დიდის მონასტრისადმი (1704—1714 წწ.). 696
212. უსეფის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დავით-გარეჯისადმი (1715 წ. 10 იანვარი) 697
213. პირობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პავლე თბილელისადმი (1715 წ. 10 იანვარი). 697
214. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დიმიტრი ელიოზიშვილისადმი (1718 წ.). 698

215. პირობის წიგნი ქახთ ეპისკოპოზ-დირბაისელთა ეიტანგ VI-ისადმი (1720 წ). 699
216. წყალობის წიგნი არსენ მანველელისა გიორგი გეგუტასშვილისადმი (1721 წ.). 701
217. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ეიტანგ მაღალაძისადმი (1722 წ. იანვარი). 702
218. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ზაალ გედევანიშვილისადმი (1722 წ. 19 აპრილი). 703
219. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პაპუა მაღალაძისადმი (1722 წ.). 704
220. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა პაპუა მაღალაძისადმი (1723 წ. 18 ივნისი). 705
221. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა შიო ჯაბიშვილისადმი (1724 წ. 4 დეკემბერი) 705
222. ნასყიდობის დამტკიცების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ამილახარ მაღალაძისადმი (1724 წ. 14 დეკემბერი). 706
223. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა წინამძღვარ თანოფრესადმი (1724 წ.). 707
224. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ათანელისადმი (1705—1724 წწ.). 708
225. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ბუკია მაღალაძისადმი (1725 წ. 21 თებერვალი) 709
226. წყალობის წიგნი ეედემოს ქუთათელისა პაპუა აგიაშვილისადმი (1669—1725 წწ.) 710
227. წყალობის წიგნი დომენტი ტფილელისა შიო მღვდლისადმი (1726 წ. 21 იანვარი) 711
228. ქამის-წირვის განწესების წიგნი დომენტი ტფილელისა გივი ამილახორისადმი (1727 წ. 8 აპრილი) 711
229. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა იასე ტლაშაძისადმი (1727 წ.) 713
230. შეწირულების წიგნი გაბრიელ წინამძღვრისა ბიქვინტასადმი (1731 წ). 714
231. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი (1732 წ. იხლო). 715
232. წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა ზაალ დვალიაშვილისადმი (1732 წ. მარტი) 717
233. შეწირულების სიგელი კათალიკოზ გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტისადმი (1733 წ. 16 ოქტომბერი). 718
234. პირობის წიგნი ონოფრე მაჭუტაძისა წინამძღვარ ზაქარიასადმი (1704—1714 წწ.) 735
235. წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა დეკანოზ აბრამისადმი (1734 წ. 17 მარტი) 736
236. წყალობის წიგნი ზაქარია ალავერდელისა ავთანდილ იორამის შვილისადმი (1734 წ. 16 აპრილი) 738
237. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ნაკვალ ზაალისადმი (1736 წ. 30 მარტი) 739
238. აღთქმის წიგნი მთავარეპისკოპოს რაქდენისა დომენტი კათალიკოზისადმი (1724—1739 წწ.) 741

239. სამწყსოს განწესების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ურბნელ ნიკოლოზ ხერხეულიძისადმი (1739 წ. 5 მარტი). 741
240. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ივლიმიველებისადმი ნიკოლოზ ურბნელისათვის სამწყსოს განწესების შესახებ (1739 წ. მარტი). 742
241. წყალობის სიგელი დომენტი კათალიკოზისა გაბრიელ ჭარმაღელიანისადმი (1739 წ.) 747
242. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დემეტრე მღებრიშვილისადმი (1740 წ. 3 აპრილი) 750
243. სარგოს განწესების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ანისხატის დეკანოზისა და კანდელაკ დღეთისადმი (1740 წ. 1 აპრილი). 751
244. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მამუკა მაღალაშვილისადმი (1740 წ. აპრილი) 753
245. ერთგულების წიგნი ათანასე ბროველისა დომენტი კათალიკოზისადმი (1740 წ. 8 მაისი). 753
246. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა იოანე ნეკრესელისადმი (1740 წ. 17 დეკემბერი) 754
247. აღთქმის წიგნი იოანე ნეკრესელისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი (1740 წ.). 755
248. წყალობის წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გედეონიშვილებისადმი (1741 წ. ივნისის დამდეგს). 755
249. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ამირეჯიბისადმი სისხლის გადახდის თაობაზე (1705—1741 წწ.) 757
250. ბრძანება დომენტი კათალიკოზისა იასაულისადმი პატრა დოქანისათვის მამულის წიბარების შესახებ (1705—1741 წ.) 757
251. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა გიორგი ბეჟანიშვილის დასხნის შესახებ (1705—1741 წწ.). 757
252. დაბარების წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ამილახარ მაღალაძისადმი (1705—1741 წწ.) 758
253. ბრძანება დომენტი კათალიკოზისა სოლომონისათვის მოურიობის პატების შესახებ (1705—1741 წწ.). 759
254. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ნიკეელ პატრასადმი გამოსაღების მობარების შესახებ (1739—1741 წწ.). 759
255. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა დავით გიორგელისადმი ბეგრისა და სარგოს მობარების შესახებ (1739—1741 წწ.) 759
256. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი მიწერილობებისათვის მამულის წყალობის შესახებ (1739—1741 წწ.). 760
257. წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დომენტი კათალიკოზისადმი სვეტიცხოველის მამულების მობარების შესახებ (1739—1741 წწ.) . . 761
258. წიგნი დომენტი კათალიკოზისა მროველისა და ურბნელის სამწყსოს საქმეზე განჩინებით (1739—1741 წწ.) 762
259. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ნათლისმცემლისადმი (1742 წ.). 763
260. ერთგულების წიგნი ეფემიოზ მჭედლიძისა კათალიკოზ გრიგოლისადმი (1696—1742 წწ.). 763
261. შეწირულების წიგნი კათალიკოზ გრიგოლ ლორთქიფანიძისა მიქაელტასადმი (1696—1742 წწ.) 764

262. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტასადმი (1696—1742 წწ.) 764
263. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტასადმი (1696—1742 წწ.) 766
264. შეწირულების წიგნი კათალიკოს გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტასადმი (1696—1742 წწ.) 768
265. ნუსხა ხობის შესავალი და შეწირული სანთლისა (1696—1742 წწ.) 770
266. სანთლის ბეგრის დადგარი კათალიკოზ გრიგოლ ლორთქიფანიძისა ბიქვინტასადმი (1696—1742 წწ.) 772
267. ბარობის წიგნი იოანე ნინოწმიდელისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი (1743 წ. 3 მაისი) 773
268. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ავსე ბაკურაძისადმი (1743 წ. 27 ნოემბერი) 773
269. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ კათალიკოზისა სახლთუხუცეს გიორგისადმი (1744 წ. 20 ივლისი) 776
270. დადგარი ქართლის საკათალიკოსო ყმების აღწერისა (1736—1744 წწ.) 776
271. განწესება ნიკოლოზ კათალიკოზისა ათანასე თბილელისა და დადით ჭერემელის სქმეზე (1741—1744 წწ.) 785
272. ბარობის წიგნი გერმანე კათალიკოზისა მალაქია ობოშიძისადმი (1745 წ.?) 789
273. შეწირულების წიგნი ყლუხე მოსაზღვნისა ნიკოლოზ ალავერდელისადმი (1746 წ. მაისის ნახევარი) 790
274. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ბერი ზურაბაშვილისადმი (1746 წ. 20 სექტემბერი) 791
275. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა სელხანიშვილებისადმი (1695—1746 წწ.) 792
276. წიგნი ანტონ I-ისა ყიზლარის სიძვების კანონტასადმი დედის გამოსტუმრების შესახებ (1747 წ. 3 მაისი). 794
277. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გედევანიშვილებისადმი (1747 წ.) . 794
278. განწესება დიდის მონასტრის მამულების საზღვრებისა (1747 წ.) 795
279. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სახლთუხუცეს გიორგისადმი (1748 წ. 10 ივნისი) 797
280. კანონნი 1748 წლის საეკლესიო კრებისა 798
281. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა მამუკა ცეცხლაშვილისადმი (1749 წ. 27 თებერვალი) 805
282. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იესეანთ ორბანეზასადმი (1749 წ. 3 აპრილი) 806
283. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა კაცია მაისურაძისადმი (1749 წ. 4 ივნისი) 807
284. ბრძანება ანტონ I-ისა ბოლნელისათვის დალა-კულუხის მიცემის შესახებ (1749 წ. 3 ივლისი) 808
285. კულუხის დარხნობის წიგნი ტიმოთე ბოლნელისა გაბრიელ დოლმაზაშვილისადმი (1749 წ. 27 ოქტომბერი). 809

286. განწესება ნიკოლოზ ალავერდელისა ქვრივ-ობოლთა მამულის ბეთალწანობის აწოვებათა შესახებ (1749 წ.) 809
287. პირობის წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა ჭიხოსრო წერეთლისადმი (1742—1769 წწ.) 813
288. წიგნი იოსებ ნინოწმიდელისა იოვანე ნეკრესელისადმი შენდობის შესახებ (XVIII ს. I ნახ.) 814
289. საპატრო წიგნი გრიგოლ ჭყონდიდლისა მახარობელ გვგეჭკორისადმი (XVIII ს. I ნახ.) 815
290. წყალობის წიგნი გაბრიელ ჭყონდიდლისა გიორგი ბერიძისადმი (1750 წ. ახლო) 816
291. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ლუარსაბ გარეყანიძისადმი (1751 წ. 9 თებერვალი). 817
292. წიგნი ანტონ I-ისა მურმან მურმანიშვილისადმი ყმების მიბარების შესახებ (1751 წ. 4 მარტი) 818
293. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა პაატა სვიმონიშვილისადმი (1751 წ. 1 აპრილი). 819
294. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ოქიანაანთ ოქიხისადმი (1751 წ. 27 აპრილი) 820
295. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ჩახახიძეებისადმი (1751 წ. 23 მაისი) 821
296. მისთნის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა საშებელ იოანესადმი (1752 წ. 12 იანვარი) 823
297. საწყაოს წყალობის წიგნი ათანასე თბილელისა სიონის კანდელაკ შეთისადმი, ნუსხით (1752 წ. იანვარი). 823
298. წიგნი ანტონ I-ისა თბილელის ნაიბად ქრისტეფორე მროველის განწესებისა შესახებ (1752 წ. 28 მაისი). 824
299. საწყაოს მიბარების წიგნი ათანასე ტფილელისა ქრისტეფორე მროველისადმი (1752 წ. 29 მაისი) 825
300. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა გიორგი მასურაშვილისადმი (1752 წ. 9 სექტემბერი) 826
301. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ჯყვარის მამია დეკანოზ იოანესადმი (1752 წ. 11 დეკემბერი) 827
302. წიგნი ანტონ I-ისა მურვან მურვანიშვილისადმი ყმების მიბარების შესახებ (1752 წ. 13 დეკემბერი) 828
303. საწესახურის განწესების სიგელი ანტონ I-ისა თბილელის მსახლობელთადმი (1752 წ.). 829
304. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ოქუაანთ დანელასა და სტეფანესადმი (1753 წ. 2 მარტი). 831
305. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სარდიან გაბრიელ გედეონიძისადმი (1753 წ. 3 აპრილი) 833
306. წყალობის წიგნი ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა იოანე ბოდბელისადმი (1753 წ. 25 აპრილი). 835
307. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ჭიხოსრო გაჯყრელისადმი (1753 წ. 23 ნოემბერი) 836
308. შეწირულების წიგნი გაბრიელ ჭყონდიდლისა პარტველის ტაძრისადმი (1753 წ.) 838

309. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი სიხლოხეცესისადმი (1754 წ. 10 მარტი) 834
310. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გაბრიელ გედეონიძისადმი (1754 წ. 12 ნოემბერი) 838
311. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა მეჯინიბეთხუცეს შვილის გიორგისადმი (1756 წ. 16 აპრილი) 840
312. ბრძანება იოსებ კათალიკოზისა გიორგი სახლთხუცესისადმი კახეთში სპათალიკოსო გამოსაღების აკრეფის შესახებ (1757 წ. 21 თებერვალი) 840
313. წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა ენისელთ მოურავის შვილის იასესადმი ცნობა დანიშნების შესახებ (1759 წ. 16 იანვარი) 841
314. ბრძანება წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა ჯიფარიძეებისადმი (1742—1769 წწ.) 842
315. ბრძანება თეიმურაზ II-ისა და იოსებ კათალიკოზისა ნათლისმცემლის უდაბნოს სიხოწმიხდლისათვის მიბარების შესახებ (1760 წ. 29 მარტი) 843
316. განწესება სოლომონ I-ისა და საეკლესიო კრებისა ჩონის ტაძრის გამოსავლის თაობაზე (1761 წ. 23 აპრილი) 845
317. დავთარი გეთაბის სოფლის გამოსავალი ბეგრისა (1762 წ. 4 აპრილი) 847
318. დადგენილება საეკლესიო კრებისა საეპისკოპოსოთა მართვის შესახებ (1762 წ. 20 დეკემბერი) 849
319. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იესე თაზიაშვილისადმი (1764 წ. 13 მარტი) 850
320. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა პეტრე გედეონიძისადმი (1764 წ. 27 მარტი) 852
321. ელდეგის გარიგების წიგნი ანტონ I-ისა მრავალმთის ნათლისმცემლისადმი (1764 წ. 1 ივნისი) 854
322. წყალობის წიგნი ზურაბ ალავერდელისა ბერ რჩეულაშვილისადმი (1764 წ. 9 დეკემბერი) 854
323. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სარდალ შიოშ გედეონის ძისადმი (1764 წ. 10 დეკემბერი) 856
324. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იესე ნემსაძისადმი (1764 წ.) 858
325. წიგნი ანტონ I-ისა თიანეთთა და ერწოელთადმი მართებული სამსახურის გაწევის შესახებ (1765 წ. 18 იანვარი) 860
326. ბრძანება ერეკლე II-ისა და ანტონ I-ისა კაწარის სამწყსოს რუსთაველისა და ნათლისმცემლისათვის მიბარების შესახებ (1765 წ. 29 აგვისტო) 860
327. ბრძანება ანტონ I-ისა ზურაბ ხითარისშვილისადმი ჯმაზე დავის დროით გადაწყვეტის შესახებ (1766 წ. 27 მაისი) 861
328. ქვნებლობის ბრძანება წიგნი ანტონ I-ისა ზაალ ორბელიანისადმი (1766 წ. 4 აგვისტო) 861
329. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ამერლის შვილებისადმი (1767 წ. 3 თებერვალი) 862
330. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იოანე ზემბულიძისადმი (1767 წ. 25 თებერვალი) 863

331. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა შიომ გედეონისძისადმი (1767 წ. 23 ოქტომბერი). 866
332. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სოლომონ ყუალიაშვილისადმი (1768 წ. 29 იანვარი). 867
333. წიგნი ანტონ I-ისა იოსებ გლურჯიძისადმი სვეტიცხოველის ყმის თაობაზე (1768 წ. 11 თებერვალი). 868
334. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სახლთუხუცეს გიორგი მღებლაძისადმი (1768 წ. 2 ივლისი) 869
335. წიგნი ანტონ I-ისა მოურავ ზაალიასადმი სოფ. ატოს გამორთმევის შესახებ (1768 წ. 20 დეკემბერი). 870
336. მცნება მღვდელთათვის (1768 წ.) 871
337. იმერეთის წიგნი ბესარიონ ქათალიკოზისა ეახტანგ ჯიფარიძისადმი (1742—1765 წწ.). 877
338. წიგნი ანტონ I-ისა თამაზ ბებურიშვილისადმი ყმის მიბარების შესახებ (1769 წ. 31 მარტი). 878
339. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სვეტიცხოველის ყმათადმი (1769 წ. 4 აპრილი). 879
340. შეწირულების წიგნი ბესარიონ ქათალიკოზისა მიქვეხტისადმი (1742—1769 წწ.) 880
341. წყალობის წიგნი ბესარიონ ქათალიკოზისა გაჭირდია ხურციასადმი (1742—1769 წწ.). 881
342. შეწირულების წიგნი ბესარიონ ქათალიკოზისა ხობის ეკლესიისადმი (1742—1769 წწ.). 882
343. განწესება ეგნატაშვილისა მიერ ამრისხატის ეკლესიის შესაწირავისა და მისართმევისა (1763—1769 წწ.). 882
344. შეწირულების წიგნი იოსებ ქათალიკოზისა მიქვეინტისადმი (1770 წ. 15 იანვარი) 883
345. წყალობის სიგელი ხუნთ ალექსიდელისა ბოქოლოხუცეს ფარეჯუზისადმი (1770 წ. 4 თებერვალი). 885
346. ნესხი სამეფო სურსათის გამომტებისა ანტონ I-ის ოქმით (1770 წ. 14 აგვისტო) 889
347. წიგნი ანტონ I-ისა ნეკრესელისადმი სჯულიერი საქმის თაობაზე (1771 წ. 9 მარტი) 890
348. წყალობის წიგნი მიხაილ ტყილულისა იოსებ მამამთავრიშვილისადმი (1771 წ. 12 ნოემბერი). 891
349. საბუნესოს საქმეთა განწესება ანტონ I-ის მიერ (1771 წ. 18 დეკემბერი) 892
350. წყალობის წიგნი დავით-გარეჯის არქიმანდრიტ გერმანესი არქიმანდრიტ სიმონისადმი (1772 წ. 7 თებერვალი). 895
351. შეწირულების წიგნი იოსებ ქათალიკოზისა მიქვეინტისადმი (1774 წ. 26 მარტი) 896
352. წყალობის წიგნი არქიმანდრიტ ნიკოლოზისა გოგია ხიზანაშვილისადმი (1774 წ. 25 აპრილი) 898
353. შეწირულების წიგნი იოსებ ქათალიკოზისა გელათისადმი (1774 წ. 25 ივლისი) 900
354. განწესება ანტონ I-ისა მონასტრებში მოწყალების მისაღებად მოსული შესახებ (1774 წ. 3 ოქტომბერი). 901

355. სათარხნის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სოლიამონ ქურდაშვილისადმი (1775 წ. 11 თებერვალი). 902
356. სახთილის ბეგრიის გაბწესების წიგნი მაქსიმე ქუთათელისა გამოჩინებულისადმი (1775 წ. 20 ივლისი). 904
357. წყალობის წიგნი ზებონ ალავერდელისა თამაზა მაქარაძისადმი (1776 წ. 24 აპრილი). 905
358. წიგნი გენათელ ეოსვიისა გელათის შეწირულებათა შესახებ (1776 წ. 9 მაისი) 906
359. წიგნი ანტონ I-ისა ნიკოლოზ აბაშიძისადმი პავლე მღვდლისათვის ღალის მიცემის თაობაზე (1776 წ. 11 სექტემბერი). 908
360. შეწევნების წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისა კაცია ჩიჩუას მიმართ (1776 წ. 28 დეკემბერი) 909
361. წყალობის წიგნი ზებონ ალავერდელისა გიორგი ზალაშვილისადმი (1776 წ.) 910
362. შეწევნების წიგნი შედგენილი მაქსიმე ქუთათელის მიერ (1770 – 1776 წწ). 912
363. ბრძანება ანტონ I-ისა ბოქოლდოლეჩუეს ლეარსაბისადმი ყმათა გაწოსაღების თაობაზე (1777 წ. 12 იანვარი) 913
364. წყალობის წიგნი საბა ეხთიწმიდელისა მარკოზ მღვდლის შვილებისადმი (1777 წ. 16 ნოემბერი) 914
365. მცნებანი მაქსიმე კათალიკოზისა მამა ითბისა და წიხაძლუარ ბესარიონისადმი (1777 წ.). 914
366. წყალობის წიგნი საბა ეხთიწმიდელისა ნიკოლოზ ბაიდღურაშვილისადმი (1778 წ. 7 იანვარი) 916
367. წიგნი საბა ხახიწმიდელისა დაუთხარეკის წინამძღვარ გერმანეადმი მამულის მიმართების თაობაზე (1778 წ. 26 იანვარი). 917
368. შეწირულების წიგნი ანტონ ცაგერელისა ცაგერის ტაძრისადმი (1778 წ. 2 მარტი) 919
369. ბრძანება დიასტერიისა დავით იასაულისადმი ღალის აღების შესახებ (1778 წ. 11 ივლისი). 922
370. შეწევნილობის წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისა გელათის წმიდა გიორგიადმი (1778 წ. 20 ოქტომბერი) 923
371. განწესება სამთავისის მღვდელთა მოქმედებისა (1779 წ. 17 მარტი) 927
372. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გელეონის შეილებისადმი (1779 წ. 5 მაისი) 927
373. ყოვლად სამღვდელოანი მღვდელთ-მთავარნი ქართლისა და კახეთისანი (XVIII საუკ. 70-იანი წწ.) 929
374. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გლახა დოქიძისადმი (1780 წ. 3 ივნისი) 930
375. წიგნი ანტონ I-ისა ბოქოლდოლეჩუეს ლეარსაბისადმი გლახა დოქიძისათვის სახელოს ბოძების შესახებ (1780 წ. 2 მაისი) 930
376. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა ნიკოლოზ თეხარულისადმი (1780 წ. 16 მაისი) 931
377. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა სახლთხუცეს ამილახარ ბაღალაძისადმი (1780 წ. 2 ივნისი) 933
378. წყალობის სიგელი ანტონ I-ისა თაზიწყალებისადმი (1780 წ. 30 ივნისი) 934

379. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი ლეონიძისშვილისადმი (1780 წ. 25 აგვისტო) 935
380. წიგნი ანტონ I-ისა დიღმელებისადმი მღვდლისთვის გამწესებელთა ვალების მიცემის შესახებ (1780 წ. 18 სექტემბერი) 936
381. შეწირულების წიგნი მაჭიანე კათალიკოზისა ქუთაისის ღმრთისმშობლისადმი (1780 წ.) 937
382. შეწირულების წიგნი იოანე ხანთწმინდელისა გამოძახებულისადმი (1780 წ.) 938
383. პირობის წიგნი იოანე ხანთწმინდელისა ბუღან და ლაზარე ნაკაშიძეებისადმი (1771—1780 წწ.) 939
384. ბრძანება ანტონ I-ისა მოურავ ზაალისადმი ცვების მიბარების შესახებ (1781 წ. 23 მარტი) 939
385. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი გეგეჭკორისშვილისადმი (1781 წ. 7 ივნისი) 940
386. შეწირულების წიგნი წინამღვარ ნიკოლოზ წერეთლისა გამოძახებულისადმი (1782 წ.) 941
387. წყალობის სიგელი ანტონ I-ისა ზაქარია ქაბაგისშვილისადმი (1783 წ. 27 იანვარი) 941
388. წიგნი ანტონ I-ისა ღვინელებისშეულებისადმი ნიჭობის ეკლესიის სამღვდელოს თაობაზე (1783 წ. 14 მაისი) 943
389. სამცხეთის სარდლობის წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა იოანე გეგეჭკორისადმი (1783 წ. 12 ივნისი) 944
390. ქადაგების წიგნი დოსითეოს ჭყონდელისა პატერა შესხისადმი (1783 წ. 27 დეკემბერი) 946
391. წიგნი ანტონ I-ისა დეკანოზ ნიკოლოზისადმი შეფის ქორის ეკლესიაში მღვდლის გაწესების შესახებ (1784 წ. 24 თებერვალი) . . 947
392. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დეკით მგალობლისშვილისადმი (1784 წ. 29 ივლისი) 948
393. უწყება დიასტერიისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი ფლანოხთ ჯვარისწერისა და ხელდასხმის შესახებ (1784 წ. 1 ნოემბერი) . . . 949
394. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა დეკით გელოყანიძისადმი (1784 წ. 27 დეკემბერი) 950
395. პატივის ბოძების წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა არქიმანდრიტ ნიკოლოზისადმი (1785 წ. 23 თებერვალი) 953
396. წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა წინამძღვრის გაცვლების შესახებ (1785 წ. 28 თებერვალი) 953
397. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა თანაზ ბაკრაძისადმი (1785 წ. 10 მარტი) 954
398. წიგნი ტრიალეთ წინამძღვრისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი სვეტიცხოვლის სამწყსოს თაობაზე (1785 წ. 29 აპრილი) 955
399. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა კაჯა ყიულაშვილისადმი (1785 წ. 28 მაისი) 957
400. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალავერდელისა გლახა იასე მღვდლის შვილისა და გოგია სულხანოვისადმი (1785 წ. 6 ივნისი) 959
401. აღთქმის წიგნი არქიმანდრიტებისა, სამღვდელოთა და ალავრთა ექსე დღის გაუტეხაობის შესახებ (1785 წ. 14 ნოემბერი) 960

402. ბრძანება დეკასტერიისა ნიკოლაოს ალექსანდელისადმი ხახელის ღმრთისმშობლის ხატის მობარების თაობაზე (1786 წ. 6 თებერვალი) . . . 963
403. წყალობის წიგნი ნიკოლოზ ალექსანდელისა იასე მიქიბერიანისადმი (1786 წ. 12 მარტი) . . . 964
404. წიგნი ანტონ I-ისა დავითგარეჯის წინამძღვრისათვის შეწირულების მიბარების შესახებ (1786 წ. 2 აპრილი) . . . 965
405. წყალობის წიგნი ანტონ I-ისა გლახა დოქიძისადმი (1786 წ. 24 ივნისი) . . . 966
406. წიგნი ანტონ I-ისა იოსებ მოღრავისადმი გლახა დოქიძისათვის ნაცვლობის ბოძების შესახებ (1786 წ. 24 ივნისი) . . . 966
407. წიგნი ანტონ I-ისა სიგნარეჯის მოღრავის ჯამასპისადმი სამართლის ქმნის შესახებ (1786 წ. 11 ნოემბერი) . . . 966
408. მრძანება ანტონ I-ისა იოსებ ჭურხელისადმი თქმის დაყენების შესახებ (1786 წ.) . . . 967
409. შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გელათისადმი (1787 წ. 7 აპრილი) . . . 967
410. წიგნი მიქსიმე კათალიკოზისა იღუმენ სილივესტრისადმი (1787 წ. 22 აპრილი) . . . 970
411. წყალობის წიგნი ქვარის მაძა ანტონ დიასამიძისა გიორგი გვანცაძისადმი (1787 წ. 23 აპრილი) . . . 971
412. წიგნი ანტონ I-ისა გიორგი ჩოლოყაშვილისათვის სოფლის მიბარების შესახებ (1787 წ. 25 ივნისი) . . . 972
413. ყმების სამსახურისაგან განთავისუფლების წიგნი მესხრითან ჯყონდიდლისა ჭალაგანიძეებისადმი (1789 წ. აპრილი) . . . 973
414. ბრძანება ხერეთელისა მღვდელ გიორგისადმი მორიგე ეკლესიის გამოყვანის შესახებ (1788 წ. 23 ივლისი) . . . 974
415. ბრძანება ანტონ II-ისა დავით მგალობლიშვილისადმი ფიცრის ჩადგმის შესახებ (1788 წ. 3 ნოემბერი) . . . 974
416. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ზაზა სოლოდაშვილისადმი (1788 წ. 9 დეკემბერი) . . . 975
417. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გრიგოლ ნათანლისშვილისადმი (1788 წ. 9 დეკემბერი) . . . 975
418. წიგნი ანტონ II-ისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი მღვდლის ეკვნოსი ხელდასხმის შესახებ (1788 წ. 17 დეკემბერი) . . . 976
419. ტრაპეზი ახლად ჭელდასხმულის მღვდელთმთავრის მისაცემელი (1788 წ. 8 ნოემბერი) . . . 977
420. ბრძანება ანტონ II-ისა იოსებ ჭერხელისადმი დიდოელთ ჭალის თაობაზე (1789 წ. 4 მაისი) . . . 980
421. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე გედეონისშვილისადმი (1789 წ. 20 მაისი) . . . 980
422. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე ჭარუმიძისადმი (1789 წ. 29 მაისი) . . . 981
423. განწესება ეკეკლე II-ისა და ანტონ II-ისა დავითგარეჯის საქმეზე (1789 წ. 28 ივნისი) . . . 983
424. ბრძანება ანტონ II-ისა აბრამა ზანდარაშვილისადმი ღალის აღების თაობაზე (1790 წ. 9 ივლისი) . . . 984

425. ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ ჯამბაზისადმი პატარძეულელთა და ხაშმელთა მიწების თაობაზე (1789 წ. 11 სექტემბერი). 981
426. ბრძანება ანტონ II-ისა იასაულისადმი სახლთუხუცეს ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების თაობაზე (1789 წ. 13 ოქტომბერი) . 982
427. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილბარ ძაღლაძისადმი (1789 წ. 12 ნოემბერი). 985
428. წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახორისადმი სამთავნელ ეპისკოპოსის შეცვლის თაობაზე (1789 წ. 22 დეკემბერი) 988
429. დადგინება კათალიკოზის სახასო და საარხიერეო გლეხებისა (1789 წ.) 989
430. წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახორისადმი ეკლესიის ყმის ჯარიდან გამოთავისუფლების შესახებ (1790 წ. 25 თებერვალი) 994
431. შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გამოსინებელისადმი (1790 წ. 27 მარტი). 994
432. წყალობის წიგნი დოსითეოს ჭეთათელისა თამაზა ბუღლაძისადმი (1790 წ. 3 აპრილი). 996
433. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იუზაანთ ოქანეზისადმი (1790 წ. 24 აპრილი). 997
434. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილბარ ძაღლაძისადმი (1790 წ. 27 აპრილი). 998
435. ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ იოსებ ბაღდალაძისადმი მაჭუელის გაყოფის თაობაზე (1790 წ. 27 აპრილი) 999
436. წიგნი ანტონ II-ისა თარხნიშვილებისადმი სალთხუცეს ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების თაობაზე (1790 წ. 1 ივნისი). 999
437. წიგნი ანტონ II-ისა ბოქოულთხუცეს იოანესადმი სალთხუცეს ამილბარისათვის ციხის აშენებაში დახმარების თაობაზე (1790 წ. 1 ივნისი) 1000
438. განჩინებითი წერილი წმიდისა, დიდისა და სამეუფოსანი ეკლესიისა ბერეთისა (1790 წ. 22 თებერვალი). 1000
439. წყალობის წიგნი გრიგოლ წინამძღვრისა პეტრე მღვდლისადმი (1790 წ. 7 ოქტომბერი). 1001
440. წიგნი ანტონ II-ისა კალატოზებისადმი მღვდელ დოლაბერიძისათვის სარგოს გაწერისების შესახებ (1790 წ. 8 ოქტომბერი) 1003
441. წყალობის წიგნი ეფთვიმი წინამძღვრისა თამაზ ნახუცრიშვილისადმი (1791 წ. 30 მარტი). 1004
442. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოსებ ბაქმისადმი (1791 წ. 9 აპრილი). 1005
443. წიგნი ანტონ II-ისა ოთარ ამილახორისადმი ყმების გამოსყიდებისაგან გათავისუფლების შესახებ (1791 წ. 18 აპრილი) 1007
444. ბეგრის გაწერების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გელათისადმი (1791 წ. 12 მაისი). 1007
445. ბრძანება ანტონ II-ისა მაჭუელზე ხელის ამოღების შესახებ (1791 წ. 26 მაისი). 1009
446. მღვდელმთავრობითი ქარტია ანტონ II-ისა იოანე მღვდლისადმი (1792 წ. 6 იანვარი). 1009
447. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ბაატასადმი თარხნიანთათვის ნაბეგვი ქონების გამოთხოვის შესახებ (1792 წ. 14 იანვარი) . . 1012
448. ბრძანება ანტონ II-ისა ბეგეთა თარხნაშვილისადმი სახლთუხუცეს

ამილბარის და მოურავ დავითის მამულზე დავის გამო (1792 წ. 12 მაისი). 1012
449. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ჩოსია ჩაჩანიძისადმი (1792 წ. 13 ივლისი) 1013
450. ნესხა მღუდელთა და დიაკონთა გამაგრისა ანტონ II-ის ოქმით (1792 წ. 17 ივლისი) 1014
451. წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისა სამწყსოს საქმეთა თაობაზე (1792 წ. 27 ივლისი). 1015
452. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარ მაღალაძისადმი (1792 წ. 2 აგვისტო) 1017
453. ბრძანება ანტონ II-ისა ბეჟია გედევანიშვილისადმი სვეტიცხოველს ყმის ყოფის შესახებ (1793 წ. 25 იანვარი) 1018
454. კანონთა გახსნებება ცოდვილთათვის ანტონ II-ის მიერ (1793 წ. 13 აგვისტო). 1018
455. ბრძანება ანტონ II-ისა მიხაილ ბუტრიაშვილისადმი სარგოს აღების შესახებ (1793 წ. 19 ოქტომბერი). 1020
456. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დავით მგალობლიშვილისადმი (1793 წ. 26 დეკემბერი) 1021
457. წიგნი ანტონ II-ისა გახუშტი ჯაფაიშვილისადმი ბეტხეულებისათვის ძროხების ულან დაბრუნების შესახებ (1794 წ. 28 მარტი) . . . 1021
458. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი მამულებზე ხელის ამართვის შესახებ (1794 წ. 15 დეკემბერი) 1022
459. ბრძანება ანტონ II-ისა ბეჟან ამილახორიშვილისადმი მკვლელ დათა გეგრდნითელის იმერეთიდან გადმოყვანის შესახებ (1795 წ. 21 იანვარი) 1022
460. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარ მაღალაშვილისადმი (1795 წ. 20 სექტემბერი). 1023
461. ბრძანება მაქსიმე კათალიკოზისა ჯუარელებისადმი ეედაბნის მონასტრის საწისახურის შესახებ (1775—1795 წწ.). 1024
462. ბირობის წიგნი ბაისანგურის მღვდლებისა მაქსიმე კათალიკოზისადმი (1776—1795 წწ.) 1025
463. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი მკვლელის თოფისა და ხმლის მამარების შესახებ (1796 წ. 12 მარტი). . . 1025
464. ბრძანება ანტონ II-ისა დავით თარხნიშვილისადმი სვეტიცხოველს მამულის თაობაზე (1796 წ. 21 მაისი). 1025
465. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გოგია სეთურიძისადმი (1796 წ. 25 ივნისი) 1026
466. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დამიტრი აბელაშვილისადმი (1796 წ. 10 ივლისი). 1028
467. წყალობის წიგნი დისათვის გეთათელისა ქაიხოსრო და ნიკოლოზ მოსიძეებისადმი (1796 წ. 12 აგვისტო) 1029
468. დიცხა წიგნი გერგასი სამთავნელისა და სამთავისის აზნაურშვილებისა (1796 წ. 8 სექტემბერი) 1030
469. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი (1796 წ. 27 სექტემბერი) 1032
470. ბრძანება ანტონ II-ისა გრიგოლ კახისშვილისადმი (1796 წ. 11 ოქტომბერი) 1033

471. შეწირულების წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა ქუთაისის ღმრთისმშობლისადმი (1796 წ. 1 ნოემბერი). 1033
472. სარგოს განწესების წიგნი ანტონ II-ისა ალექსანდრეს არქიმანდრიტისადმი (1797 წ. 2 თებერვალი). 1034
473. ბრძანება ანტონ II-ისა ხოფელ დოსითეოსისადმი ეკლესიის განახლების შესახებ (1797 წ. 26 მარტი) 1035
474. ბრძანება დიაკტირისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი კათოლიკოსის ყმებია მიბარების შესახებ (1785 წ. 26 მარტი) 1036
475. წყალობის წიგნი ერეკლე II-ისა და ანტონ II-ისა მგალობელ ოთარისადმი (1797 წ. 20 აპრილი). 1036
476. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარ მაღალაძისადმი (1796 წ. 9 თებერვალი) 1039
478. ბრძანება ანტონ II-ისა მოურავ იოანესადმი დავით მღვდლისათვის მამულის მიბარების შესახებ (1798 წ. 6 სექტემბერი). 1040
479. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ვიგაურებისადმი (1798 წ. 18 დეკემბერი) 1041
480. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთხუცეს ამილბარისადმი მსახურთა ხლების შესახებ (1799 წ. 2 თებერვალი). 1042
481. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ზაქარია რიხრიხაშვილისადმი (1799 წ. 9 თებერვალი). 1042
482. წყალობის განაზღების სიგელი ანტონ II-ისა ოთარ ამოძისადმი (1799 წ. 15 მარტი). 1042
483. წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათლისა ბაკურაძეებისადმი (1799 წ. 1 აპრილი) 1043
484. დაკითხვა სამთავისის სიღრის გაჩხისაგლისა (XVIII ს. II ნახ.) . 1044
485. წყალობის წიგნი გრიგოლ ცაიშელისა პოშიხუჯუ მეუნარგისადმი (XVIII ს. II ნახ.). 1050
486. ბრძანება ანტონ II-ისა სალთხუცეს ამილბარისადმი გამოსაღების გამორთმევის შესახებ (1800 წ. 30 იანვარი) 1051
487. ნუსხა საეკლესიო გამოსაღებისა ანტონ II-ის ოქმით (1800 წ. 14 მარტი) 1051
488. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა მაჭახლის მიკირტეზისადმი (1800 წ. 10 აპრილი). 1052
489. ნაფეიდობის სიგელი ანტონ II-ისა შადიხანთ აბელისადმი (1800 წ. 14 აპრილი). 1053
490. წიგნი ანტონ II-ისა თამარ დოლენჯიშვილისა და როსტომ თაყაიშვილის ქორწინების შოშლის შესახებ (1800 წ. 16 აპრილი) 1055
491. ბრძანება დიაკტირისა ნოდარ ჩოკაშვილისადმი ამშეტის ეკლესიაში აღდგერდელის მოხსენიების შესახებ (1800 წ. 27 მაისი). . . . 1056
492. ნუსხა სამთავნელისა და წინამძღვრის ყმებისა (1800 წ. 10 ივლისი) 1058
493. წყალობის წიგნი გერგეთი სამთავნელისა იოანე ქარცმიძისადმი (1800 წ. 11 ივლისი) 1060
494. ბრძანება დიაკტირისა იოანე ნიბოწმინდელისადმი მის სამწყსოში გრძნეულთა და მკითხავთა ძებნის თაობაზე (1800 წ. 15 დეკემბერი) 1062

495. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იოანე ჯანდიერისშვილისადმი (1801 წ. 26 აპრილი) 1062
496. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გაორგი მაღალაშვილისადმი (1801 წ. 27 ივლისი) 1063
497. ბრძანება ანტონ II-ისა ზაზა ეგაძისადმი ღალის მიბარების შესახებ (1801 წ. 29 ივლისი) 1064
498. ბრძანება ანტონ II-ისა ზაზა ეგაძისადმი ღალის აკრეფის შესახებ (1801 წ. 30 ივლისი) 1065
499. ბრძანება ანტონ II-ისა ბოქოლეთხუცეს დავითისადმი სიურწე გზის თაობაზე (1801 წ. 24 სექტემბერი) 1065
500. წყალობის წიგნი იუსტინე მროველისა დავით დეკანოზიშვილისადმი (1801 წ. 7 ნოემბერი) 1066
501. ბარობის წიგნი ბესარიონ ჭყონდიდლისა დოსითეოს ქუთათელისადმი (1801 წ. 27 დეკემბერი) 1066
502. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა პროტოდიაკონ ევანტისადმი (1801 წ.) 1067
503. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა დავით წვალობლიშვილისადმი (1802 წ. 14 იანვარი) 1068
504. წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს პაატასადმი შეილდაყვანილ მარკოზას შესახებ (1802 წ 6 იანვარი) 1068
505. დაკარგულ სიგელთა განახლების წიგნი ანტონ II-ისა ზაზა დეკანოზიშვილისადმი (1802 წ. 20 ნოემბერი) 1069
506. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა გაორგი მაღალაშვილისადმი (1802 წ. 6 დეკემბერი) 1070
507 წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სვიმონ თაზიშვილისადმი (1803 წ. 11 ივლისი) 1071
508. ბრძანება ანტონ II-ისა იასაულისადმი ყმების მიბარების შესახებ (1803 წ. 4 ოქტომბერი) 1072
509. ხონის სოფლის მეურის დავითარი (1790—1803 წწ.) 1072
510. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა არქიმანდრიტ დომენტისადმი (1804 წ. 21 მაისი) 1090
511. წიგნი ანტონ II-ისა მოურავისათვის განწესებული სამსახურის შესრულების თაობაზე (1804 წ. 29 მაისი) 1090
512. ბარობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა და დავით ცრისთავისა ქუთათელის ღმრთისმშობლისადმი (1804 წ. 26 აგვისტო) 1091
513. შეპყრობების წიგნი ხელოსნისა და ლეკეულის მიერ (1804 წ. 20 სექტემბერი) 1092
514. შეწირულებია წიგნი ეფთვიმი გენათელისა გელათისადმი (1804 წ. 27 სექტემბერი) 1092
515. ბრძანება ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს ამილახორისადმი ბაეის შეწირულობის საბუთების გაგზავნის შესახებ (1805 წ. 7 მაისი) . . . 1094
516. ბრძანება ანტონ II-ისა მოხალახეებისადმი საბალახეს აუღებლობის შესახებ (1805 წ. 4 სექტემბერი) 1095
517. მოხსენება სტეფანე რუსთველისა ბათლისწყემსის მონასტრის ჯამაგირისა და შემოსაცლის შესახებ (1806 წ. 5 მაისი) 1095
518. მდგომლად განწესების წიგნი სტეფანე რუსთველისა ნიკოლოზისადმი (1806 წ. 11 ივნისი) 1097

519. წიგნი ანტონ II-ისა უზენაეს მმართებლობის ესპედიციისადმი ბეთალმაი ყმა-მამელის შესახებ (1806 წ. 19 ოქტომბერი) . . . 1096
520. გამოსაღების განწესების წიგნი არქიმანდრიტ გიორგი კანდელაკისი აღდგომელ გლეხებისადმი (1807 წ. 25 თებერვალი) . . . 1098
521. სარგოს განწესების წიგნი არქიმანდრიტ ყანდელაკისი დავით მაყაშვილისადმი (1807 წ. 10 აპრილი). . . . 1099
522. წიგნი დიევანტერიისა ტფილისის მოლაქციისადმი ათახსე ბერძნიშვილისათვის ვალის გადახდევინებაზე (1807 წ. 18 ივნისი). . . . 1100
523. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ნიკოლოზ და ათხეს ელიოზიშვილებისადმი (1807 წ. 24 ივნისი). . . . 1101
524. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა იესე მღვდლისადმი (1807 წ. 5 სექტემბერი). . . . 1101
525. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა მღვდელ დიმიტრისადმი (1808 წ. 5 ივნისი) . . . 1102
526. წიგნი ანტონ II-ისა სახლთუხუცეს გაბრიელ მაღალაშვილისადმი ეკლესიის მაღლის თაობაზე (1808 წ. 2 ივლისი) . . . 1103
527. ბრძანება ანტონ II-ისა ეკლესიის ყმათა შეუვალობის შესახებ (1808 წ. 29 ივლისი). . . . 1103
528. წიგნი ანტონ II-ისა რევაზ ცრისთავისადმი სვეტიცხოველის ყმის მიბარების შესახებ (1808 წ. 25 ოქტომბერი) . . . 1103
529. ბრძანება ანტონ II-ისა ტეტია ეგნატიაშვილისადმი ღალის აკრეფის შესახებ (1809 წ. 16 სექტემბერი). . . . 1104
530. წიგნი ანტონ II-ისა დიმიტრი ჯავახიშვილისადმი დავით მაღალაშვილისათვის მამელის მიბარების შესახებ (1809 წ. 22 სექტემბერი) . . . 1104
531. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა ზაქარია არხიმანდრიტისადმი (1809 წ. 16 ოქტომბერი). . . . 1105
532. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა ბიშვინტის ეკლესიისადმი (1810 წ. 2 თებერვალი). . . . 1105
533. ბრძანება ანტონ II-ისა ეფრემ მღვდლისადმი ათხეს ცალეანოვის განკანონების თაობაზე (1810 წ. 9 მარტი). . . . 1107
534. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა ხოლომონ მიქაძისადმი (1810 წ. 27 მარტი). . . . 1107
535. წიგნი მაჭახელი ჯუმათელისა დადიანისა და სახლთუხუცესის ეჯერო ქორწინების შესახებ (1810 წ. 15 მაისი). . . . 1108
536. ბრძანება ანტონ II-ისა მეტეხის მოურავად დავით მაღალაშვილის განწესების შესახებ (1810 წ. 17 ივნისი). . . . 1110
537. წიგნი ანტონ II-ისა იოანეს მღვდლობისაგან განკვეთის შესახებ (1810 წ. 22 ივლისი). . . . 1110
538. წიგნი ანტონ II-ისა ნაცვალ ელისბარისათვის სარგოს მიცემის შესახებ (1810 წ. 12 ოქტომბერი) . . . 1110
539. წიგნი ანტონ II-ისა არქიეპისკოპოს ეორლაამისადმი ყმა-მამელის არქიმანდრიტ დოსიტეოსათვის მიბარების შესახებ (1810 წ. 5 ნოემბერი) . . . 1111
540. წყალობის წიგნი იოანე ცაგურლისა ბექან ლორთქიფანიძისადმი (1810 წ.). . . . 1111

541. კათალიკოზის სამწყსო სოფლები და ხელქვეშევნი მღვდელმთავრები ქართლსა და კახეთში (1788—1811 წწ.) 1112
542. შეწირულების წიგნი ანტონ II-ისა ანჩისხატის ეკლესიისადმი (1788—1811 წწ.). 1115
543. წყალობის წიგნი ანტონ II-ისა სეიმოს მღვდელმსახურისადმი (1788—1811 წწ.). 1115
544. წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათელისა დავით კლდიაშვილისადმი (1812 წ. 3 ივნისი). 1116
545. ყმად შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა ნახსიტყელა ალუდიანისადმი (1812 წ. 1 აგვისტო). 1117
546. ყმად შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა ზაქარია ალუდიანისადმი (1812 წ. 27 სექტემბერი). 1118
547. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა ლაზარე აგლაბისადმი (1813 წ. 12 თებერვალი). 1119
548. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა არქიმანდრიტ გერასიმესადმი (1813 წ. 14 სექტემბერი) 1121
549. ნიშნის მოწერის წიგნი ცაგერელ იოანესი დავით გელოვანისადმი (1814 წ. 5 თებერვალი). 1122
550. ბეგრის განწესება ნიკოლაოსწმიდელ სიფრონიოსისა ჩიქვაიძეებისადმი (1814 წ. 30 მაისი). 1123
551. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა მარკოზელა ჯანჯგავაძისადმი (1815 წ. 7 აპრილი). 1124
552. ყმად შეწირულების წიგნი ეფთვიმი გენათელისა კიკოლა ალუდიანისადმი (1816 წ. 22 სექტემბერი) 1124
553. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა პაპუნიჯა ჯანელიძისადმი (1816 წ. 9 ოქტომბერი). 1125
554. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა ავდრია მარჯანოვისადმი (1817 წ. 4 იანვარი). 1126
555. წყალობის წიგნი სტეფანე რუსთველისა თეოდორე ორჯონიძეებისადმი (1817 წ. 4 მაისი). 1128
556. წყალობის წიგნი ეფთვიმი გენათელისა კიკოლა მარგველაშვილისადმი (1817 წ. 11 მაისი) 1129
557. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა დავით კლდიაშვილისადმი (1817 წ. 1 ივლისი). 1130
558. ყმად შეწირულობის წიგნი ეფთვიმე გენათელისა სელაქველიძეებისადმი (1818 წ. 7 ივნისი). 1131
559. შეწირულების წიგნი დოსითეოს ქუთათელისა წინამძღვარ სვიმონისადმი (1818 წ. 30 ნოემბერი) 1133
შენიშვნები 1135
საძიებლები 1223
პირთა სახელები 1225
გეოგრაფიული სახელები 1239
ტერმინთა საძიებელი 1253

13 ქმ

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

*

მხატვარი გ. ნადირაძე
კორექტორი ლ. ქოქრიაძე

გადაეცა წარმოებას 24. X. 69. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 8. IV. 70.
ქაღალდის ზომა 60X90 1/16; ნაბეჭდი თაბახი 82,5; სააღრიცხვო-
საგამომცემლო თაბახი 75,92; ტირაჟი 1500; შეკვეთა № 2591;
ფასი 5 მან. 90 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება", თბილისი 60, კუტუზოვის ქ., 15
Издательство «Мецниереба», Тбилиси 60, ул. Кутузова, 15

საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის სტამბა, თბილისი 60, კუტუზოვის 15
Типография Академии наук ГССР, Тбилиси 60, ул. Кутузова, 15

1321

ПАМЯТНИКИ ГРУЗИНСКОГО ПРАВА

Том III

1382

გვ.	ზემ.	ქვემ.	დაბეჭდილია	უნდა იყოს:
VII	4		საერთო	საერო
5	1		წიგნი,	1. [წიგნი,
48		3	ძრიელნი	შრიელნი
95	1		[34] თავი	[34 თავი]
97	17		მოგემული	მოცემული
99	6—7		[36] თავი	
101		8	ბეძულითა	ბერძულითა
136	12—13		საბჭისსახი	საბჟირაახი
138		11	უკა[დრებიეს]	უკა[დრებიეს]...
144		1	მითიუალეიდენ	მითითუალეიდენ,
166	1		მხთრობელი	მხსრობელი
165	11		დაწერილი გარიგასძეთა გიორგი მუშთისძისაღმი	[დაწერილი გარიგასძეთა გიორგი მუშთისძისაღმი]
184		1—2	ეკლ[ესიის]...* და ძეთრის მოქმე[დ ვიყუნეთ]...**	ეკლ[ესიისგან განვისხნეთ ვითარცა უჩრხნი] და ძეთრის მოქმე[დნი]...
186	2		გაეხ[ე]ნეთ	გაეის[ხ]ნეთ
189	11		უღუსითა	ულუსითა
206	12		დრამა—კომლზე [კიდი ჰური]	კომლზე დრამა
207	16		ისიძეის	ისიძ[ვ]ის
240		8	მტერთა თუნიერ	მტერთა, თუნიერ
243	2		აველისშვილითა	აველისშვილთა
„	5		ეკლესიისა	ეკლესიითა
247	6		და გენათელ	გენათელ
„		4	საცობრიეი	კაცობრიეი
252	11		[1537 წ.]	[1531 წ.]
253		16	მდღლელისა	მღდელისა
257	16		[წიგნი ბასილ	[წიგნი
„	18		[1516—1535 წწ.]	[1528—1532 წწ.?]
258	17		მიწშეუხებელისა	მიწშეუხებელისა
268		13	სძიგ	რსძიგ
272	6	სქოლ.	აღწევხელისა	აღწეენელისა.
374			*** ქათაძი?	
375		12	**ქათაძი	**ქათაძი (?)
386		5	[1600 წ. ახლო]	[1578—1616 წწ.]
387		14	ზიარისადმი	ზიარადისადმი
428		4	375[1] ყუელას	ყუელას
528		10	გედგინიძე	ზედგინიე
544			ცხენი, **	ცხენი.***
617	15	11	სოფელ	სოფელი
652			პატარძეულთადმი	პატრძეულელთადმი
751	9		ანწყებისა	ეანწესების
757	5		მ[სანთებელო]	მ[ოსახსენებე]ლო
762	3		[1740—1741]	[1739—1741]
780	1	15	მეღვრეეის	მეღვრეეს[ს]
789	15	1	აბაშისადმი	აბაშისადმი

გვ.	ზემ.	ქვემ.	დაბეჭდილია	უნდა იყოს
827		14	შვენ	შენ
867		2—3	რომელც	რომელიც
889		6	0 ქ.	80 ქ.
915		5	დედებიტერთ	დედებითურთ
923			რომელიცა	რაიცა
943			სასაღლაოს	სასაფლაოს
960	2		საერთოა	საერთოა
1035	17		[1787 წ.]	[1797 წ.]
1036	3	9	[1797 წ.]	[1785 წ.]
1142			ხეს	შტოს
1165	20		გეოგრაფიულ ადგილია	ეთნოგრაფიული